

ANNALES ECCLESIASTICI

AUCTORE

CÆSARE BARONIO

SORANO

E CONGREGATIONE ORATORII

S. R. E. PRESBYTERO

CARDINALI

TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI

ET SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO

UNA CUM CRITICA HISTORICO-CHRONOLOGICA

P. ANTONII PAGII

DOCTORIS THEOLOGI

Ordinis Minorum Convent. S. Francisci.

In qua rerum narratio defenditur, illustratur, suppletur, ordo temporum corrigitur, & Periodo Græco-Romana munitur.

Additur præterea Dissertatio Hypatica ejusdem PAGII; & Epistola consularis Henrici CARD. NORISII.

In hac vero editione Fasti Consulares ab A. U. C. 709. ad annum Christi 567. illustrantur, suppletur, & castigantur.

Accedunt animadversiones in Pagium, & præcipue circa Chronologiam inferioris ævi ab eo digestam.

Tomus Decimus.

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI MDCCXLI.

De Superiorum Licentia.

A. W. M. A. H. S.

CEZARRE BARONIO

BY

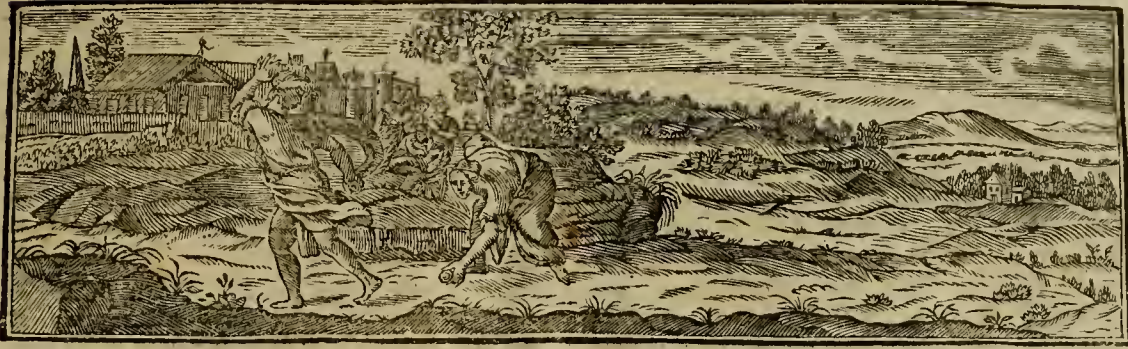
CAROLINA

1811

James Deane

1811

ANNALES ECCLESIASTICI.

JESU CHRISTI
ANNUS
546.

VIGILII PAP.
ANNUS
7.

JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

I.

Equitur annus Domini quingentesimus quadragesimus sextus, idemque belli Gothici a Procopio undecimus numeratus, & post Consulatum Basilii quintus: quo Totilas Spoletum in deditioem accepit, Perusiumque obsedit; diuque obsidione frustra.

Ann. Eccl. Tom. X.

tentata, demum dolo necans Cyprianum, cui custodia mandata erat, occupavit. Scribit hæc omnia Procopius (a) pluribus, qui & tradit capti eo modo Perusii a Totila præfectos custodiæ Meledium & Ulisium transfugas. Sed quomodo tunc contigerit sanctum Herculanium ejusdem civitatis Episcopum subire martyrium, ex S. Gregorio sic habeto (b):

(a) Procop. de bello Goth. l. 3.

(b) Greg. dial. l. 3. c. 13.

A Nu-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6039:
SÆC. VI.
Anno Eræ Hispan.
DLXXXIV.
A.C. 546.

⊙ 23. G. ☾ 15. P. 8. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 546.

VIGILII PAPÆ 10.

JUSTINIANI IMP. 20.

TOTILÆ REG. 6.

I.
Postconsulatus.

[1] Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. V. vel secundum modum loquendi Victoris Tununensis; post Consulatum Basilii V. C. anno VI.

A num. I. ad VIII. Est hic annus belli Gothici XII. non vero XI. Quare quæ Baronius narrat, ad annum præcedentem revocanda. Procopius itaque lib. 3. capite 12. ad caput 16. refert gesta anno XI. belli Gothici, atque Totilam Firmum, Asculum, Spoletium & Assisium cepisse: Perusiam tamen frustra tentasse: deinde Romam profectum famem arctiorem premere cœpisse Romanos. In summas redactus angustias Belisarius qui ex Urbe Ravenna ubi erat, juvare obsessos non poterat, præsertim cum exiguis copiis, Epidamnium se confert, & Narses Eunuchus Erulos sibi adjunxit. Interim Valentinus & Phocas Gothos Romam confidentes laceſsunt, Bessa intra Urbis muros residente. Verum Valentinus & Phocas, cum se ad hostem invadendum cum majoribus copiis accingerent, ex insidiis occisi sunt. Eodem tempore

II.
Gesta anno superiori in bello Gothico.

NOTÆ [1] P. C. Basilii V. vel an. VI.
Vetus inscriptio, Ticini in S. Epiphaniæ apud Muratorium tom. 1. pag. CDXXVI. 3.

DEP. SVB. D. V. KAL. NOVEMBER.
DVODECIES P. C. PAVLINI. IVN. V. C.
IND. X.

Novella Justiniani CXV. Regula S. Cæsarii in vetusto codice monasterii S. Maximini Trevirensis, apud Martenium itineris Litterarii P. 11. pag. 286. In Christi nomine fundatum est monasterium virorum Dei in civitate Arelatenſi a S. Aureliano Episcopo; jubente sancta memoria Childeberto Rege Francorum XV. Kal. Decemb. Indict. XI. ANNO QUINTO post Consulatum BASILII junioris. Error cubat in annis indictionis; nam anno quinto post consulatum Basilii more Marcelliniano in cursu erat indictio nona; & initio Septembris eo anno, indictio decima. GEORGIUS

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

II. Nuper quoque Floridus venerabilis vir vitæ Episcopus narravit quoddam memorabile valde miraculum (Fuit hic Floridus Tifernas Episcopus sanctitate clarus, de quo inferius idem sanctus Gregorius (a) meminit) dicens: Sanctissimus Herculanus nutritor meus, Perusina civitatis Episcopus fuit, ex conversatione monasterii ad sacerdotalis ordinis gratiam deductus. Totilæ autem perfidi Regis temporibus eandem urbem annis septem continuis Gothorum exercitus obsedit; ex qua multi civium fugerunt, qui famis periculum ferre non poterant. Anno vero septimo nondum finito, obsessam urbem Gothorum exercitus intravit. Hic admonendum putamus, ex depravato codice promensibus annos positos Perusinae obsidionis: siquidem ex Procopio, qui vestigia Totilæ est affectatus, apparet non ante præsentem annum ab eodem Rege tentatum esse Perusium, utpote qui in aliis expugnandis munitionibus intentus fuit. Pergit vero Gregorius:

(a) Greg.
dial. l. 3.
c. 35.III.
S. Herculanus
marlyrio
coronatur.

Tunc (inquit) Comes, qui eidem exercitui præerat, ad Regem Totilam nuncios misit, exquirens quid de Episcopo vel populo fieri juberet. Cui ille præcepit, dicens: Episcopo prius a vertice capitis usque ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput ejus amputa: omnem vero populum qui illic inventus est, gladio extingue. Tunc idem Comes venerabilem virum Herculanium Episcopum super urbis murum deductum capite truncavit, ejusque cutem jam mortui a vertice usque ad calcaneum incidit, ut ex ejus corpore corrigia sublata videretur: moxque corpus illius extra murum projecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulsi, abscissum caput cervici apponentes, cum uno parvulo infante, qui illic extinctus inventus est, juxta murum corpus Episcopi sepulturæ tradiderunt.

IV. Cumque post eandem eadem die quadragesimo Rex Totila jussisset, ut cives urbis illius, qui quolibet dispersi essent, ad eam sine aliqua trepidatione remearent: hi qui prius fame fugerant, vivendi licentia accepta, reversi sunt: sed cujus vitæ eorum Episcopus fuerat, memores, ubi sepultum esset corpus illius quæserunt, ut hoc juxta honorem debitum in Ecclesia B. Petri Apostoli humarent. Cumque itum esset ad sepulcrum, effossa terra invenerunt corpus pueri pariter humati, utpote jam die quadragesimo, tabe corruptum, & vermibus plenum; corpus vero Episcopi, ac si die eodem esset sepultum:

PAGIUS pore Vigilii Rom. Pontifex, e Sicilia, ubi morabatur, onustas frumento naves quamplurimas misit, &c. Vehabantur una Romani multi, inter quos erat Episcopus nomine Valentinus. Consurgunt ex insidiis Barbari, navesque omnes, re-

& quod est adhuc magna admiratione venerandum, quia ita caput ejus unitum fuerat corpori, ac si nequaquam fuisset abscissum, sic videlicet, ut nulla vestigia sectionis apparerent. Cumque hoc & in terga verterent, exquirentes si quod signum vel de alia monstrari incisione potuisset, ita sanum atque intemeratum omne corpus inventum est, ac si nulla hoc incisio ferri tetigisset. Hactenus de sancto Herculano Gregorius.

Subdit vero Procopius, e Perusio mox Totilam ad Urbem obsidendam perrexisse: a qua cum octo tantum milliaribus procul abesset, de sancto Cerbonio Episcopo spectaculum truculentum populo exhibuit, quod S. Gregorius refert. Accidit enim ut in dies magis magisque sæviret crudelis barbarus; qui cum de ferocia sua monitis sancti Benedicti aliquid ad tempus remisisse visus esset, eandem duplo resumpsit; ut intelligere potes tum ex iis quæ dicta sunt, tum etiam ex iis quæ mox dicemus de crudelitate, quam exercuit in S. Cerbonium Populoni Episcopum, dum idem barbarus Rex hoc anno in Tuscia (ut tradit Procopius) versaretur. Rem gestam idem S. Gregorius ita narrat (b): Vir quoque vitæ venerabilis Cerbonius Populoni Episcopus magnam diebus nostris sanctitatis suæ probationem dedit. Nam cum hospitalitatis studio valde esset intentus, die quadam transeuntes milites hospitio suscepit, quos Gothis supervenientibus abscondit, eorumque vitam ab illorum nequitia abscondendo servavit. Quod dum Gothorum Regi perfido Totilæ nunciatum fuisset, crudelitatis immanissimæ vesania succensus, hunc ad locum qui octavo hujus Urbis milliario Merulis dicitur, ubi tunc ipse cum exercitu sedebat, jussit deduci, eumque in spectaculo populi ursis ad devorandum proici.

V.

Cumque idem Rex perfidus in ipso quoque spectaculo consedisset ad inspiciendam mortem Episcopi, magna populi turba confluit. Tunc Episcopus deductus in medium est, atque ad ejus mortem immanissimus ursus exquisitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, sævi Regis animum satiaret. Dimissus itaque ursus ex cavea est, qui accensus & concitus Episcopum petiit: sed subito suæ ferocitatis oblitus, deflexa cervice, submissoque humiliter capite, lambere Episcopi pedes cepit: ut patenter omnibus daretur intelligi, quia erga illum virum Dei & ferina corda essent hominum, & quasi humana-

(b) Greg.
dial. l. 3.
c. 11.VI.
S. Cerbonius Episcopus
obicitur
Urso.

pugnante nemine, capiunt, inquit Procopius cap. 15. qui statim subdit, cum his finem anno belli Gothici XI. impositum esse, ideoque ea anno superiori gesta.

A num.

mana bestiarum. Tunc populus, qui ad spectaculum venerat mortis, magno clamore versus est in admirationem venerationis. Tunc ad ejus reverentiam colendam Rex ipse permotus est; quippe cum quo super no judicio actum erat, ut qui Deum sequi prius in custodienda vita Episcopi noluit, saltem ad mansuetudinem bestiam sequeretur. Cui rei hi qui tunc praesentes fuerunt, adhuc nonnulli supersunt, eamque cum omni illic populo se vidisse testantur. Hæc de sancto Cerbonio Gregorius, qui & de eodem quæ contigerunt tempore Longobardorum mox subiicit: sed de his suo loco.

VII. Didicit igitur feros homines ab urso humanitatem, quam tamen cito exiit, ut dicemus: verum eam solum erga agrorum cultores, cum ad Urbis obsidionem veniret, illibatam servatam voluisse, idem Procopius docet istis verbis (a): *His Totilas rebus peractis, Romam contendit, quam statim ubi proxime ventum, obsedit. Agrorum vero cultoribus per omnem Italiam mali nihil quippiam intulit; sed terram ut intrepide colerent, nil secus ac antea imperavit, sibi que ac Reipublicæ tributa dependenter, & fructus domini reportare.* Hæc Procopius de Totila hac lege etiam de hostibus benemerente. Sed obsessis commiserationem omnino negavit. Etenim cum sciret, qui Romæ essent, fame laborare cœpisse, omnem mox interclusit, viam terra marique per quam victualia inferri possent in Urbem. Ex quo factum est, ut frumento a Vigilio Papa ex Sicilia missum in ipso Romano Portu in hostium conspectu cœperit. Rem gestam idem Procopius narrat, quam ad finem anni hujus contigisse æque testatur, nosque paulo inferius dicturi sumus.

VIII. Hoc item anno Pelagius sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconus functus munere Apocri-farii apud Justinianum Imp. Constantinopoli, accepto successore Stephano, Romam rediit, ut Procopius testatur, dum ait, ipsum haud diu ante Urbis oppugnationem a Totila factam, esse reversum. Hujus absentia nactus occasionem Justinianus Imperator promulgavit edictum adversus Tria capitula sacrosancti Chalcedonensis Concilii ex sententia Theodori Archiepiscopi Cæsareæ Cap-padociæ, qui in odium Pelagii, cujus

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
III.
Primum
Edictum
adversus
Tria Ca-
pitula.

A num. VIII. ad LVI. Pelagius Vigilii Papæ apud Justinianum Constantinopoli Apocri-farius, non hoc anno, ut putat Baronius, sed anno DXLIV. Romam reversus est; post cujus discessum Imperator Edictum contra Tria Capitula promulgavit, idque eodem anno; cum Petrus Hierosolymitanus & Ephremius Antiochenus, qui eidem subscripsere, eo anno mor-tui sunt, ut mox ostendam. Baronius Edictum

opera (ut dictum est, damnatus fuerat Origenes cum suis erroribus, Imperatori suggestit de damnando Theodoro Mopsuesteno cum epistola Ibæ & scriptis Theodoretæ adversus duodecim Cyrilli capitula: ex his fore pollicitus, ut si id fieret, omnes Acephali adversarii Chalcedonensis Concilii, illud mox suscepturi essent. Cum enim, resistente Pelagio, id facere haud integrum fuerit Imperatori; eo Constantinopoli recedente, illud a Theodoro conscriptum edictum suo nomine promulgavit, per universum sibi subjectum Imperium.

Id quidem cum Liberatus diaconus in primis tradat, Facundus etiam Hermianensis in Africa Episcopus res sui temporis scribens affirmat, cum his verbis Imperatorem ipsum compellat (b): *Nostra te (inquit) reprehensio nihil offendat. Egerunt enim callide per suos complices (sicut solent) adversarii veritatis, cum ipsa quæ scribi fecerunt, etiam titulo nominis tui prænotarunt, existimantes quod posito terrore tuæ personæ, condemnationem vel etiam evictionem suæ temeritatis effugerent. Verum nos illa scripta nolumus tua dici, quæ scimus cognita nobis tuæ fidei contraria.* Hæc Facundus, ex quo & plura inferius dicturi sumus. Id ipsum quoque affirmat Vigilius Papa in sententia adversus ipsum Theodorum Cæsariensem prolata, ubi hæc verba leguntur (c): *Deinde tuis ex consuetudine incitamentis, liber condemnationem capitulorum ipsorum continens, in Palatio, te assistente & instruente, coram quibusdam Græciæ Episcopis est relectus, a quibus assentationum favorem tuis vocibus exigebas.*

Quinam autem fuerit ejusmodi Justiniani libellus, ignorare se illum dicat opus est, qui non considerat vendicandum libellum illum, sive potius constitutionem dixerimus, a Joannis Papæ tempore, sub quo mendaci inscriptione notatur; & hic sub Vigilio esse restituendum, ex iis quæ modo dicta sunt, non intelligit. Qui enim rerum gestarum tempora minime accurate distinxit, falsa opinione ad Joannem Papam libellum illum conscriptum esse putavit. Verum ut certo scias recentem esse illam inscriptionem, consule antiquitus scriptam Novellarum collectionem & translationem factam in Latinum

A 2

a Ju-

contra Tria Capitula, cujus initium est: *Scientes quod nihil aliud, &c.* a num. XI. ad XXX. recitatum, illud esse arbitratur, quod Justinianus contra illa tunc promulgavit. Verum Card. Norisius in Dissert. de Synodo V. cap. 3. ex verbis in eo positis illud post annum DL. emissum esse ostendit. Scribit ibidem de Theodoro Mopsuesteno Justinianus: *deleverunt ipsi (scilicet Clerici Mopsuestiæ) ex illo a Sacris Ec-*

IX.

(b) Facun-
pro defen-
sione Cap.
l. 2.

Justinian.
Theodoro
patrocina-
tur.

(c) Extat
t. 2. Conc.
in Vigilio

X.

Sub Vigi-
lio scrip-
tus libel-
de trib.
Cap.

a Juliano Antecessore cognominato, & invenies eandem constitutionem ab eo absque illo ad Joannem Pontificem titulo esse conscriptam, hacque tantum inscriptione notatam: *Edictum piissimi Imperatoris Justiniani, fidei confessionem continens, & refutationem haresion, quæ adversantur Catholicæ Dei Ecclesiæ.* Hæc habet titulus, qui in collectione Conciliorum appposito Joannis Papæ nomine adulteratus est ab imperito librario: cum liquido constet, minime ante præsens tempus potuisse esse conscriptum libellum, illum præcedentibus primum quæ dictæ sunt Theodori cum Pelagio diacono controversis, quæ sub Papa Vigilio & non alio contigerunt. Quod igitur in dicto libello totius obortæ discordiæ ob Tria capitula cardo vertitur, in quo plerisque scimus hallucinatos esse: illum ipsum prolixum satis hic aliqua saltem ex parte reddere, operæ pretium existimamus; sic enim se habet (a):

(a) Tom. 1.
Conc. vet.
edit. in Jo-
anne 2.
Papa.

XI.
Confessio
fidei ab
Imperato-
re edita.

Scientes quod nihil aliud sic potest misericordem Deum placare, quam ut omnes Christiani unum idemque sapiant in recta & immaculata fide, nec sint dissensiones in sancta Dei Ecclesia: necessarium putavimus, omnem occasionem interimentes eis qui scandalizantur vel scandalizant, rectæ fidei confessionem, quæ in sancta Dei Ecclesia prædicatur, præsentis edicto facere manifestam: ut & illi qui rectam fidem confitentur, firmiter eam custodiant: & illi qui adversus eam contendunt, discentes veritatem, festinent semetipsos unire sanctæ Dei Ecclesiæ.

XII.
Trinitatis
Mysterium.

Confitemur igitur credere in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialem, unam Deitatem, si-ve naturam, & substantiam & virtutem & potestatem in tribus subsistentiis si-ve personis adorantes, in quibus baptizati sumus, in qua credimus, & quibus confessionem dedimus, proprietates quidem separantes, Deitatem autem unientes: unitatem enim in Trinitate & Trinitatem in unitate adoramus, mirabilem habentem & divisionem & unionem: unitatem quidem secundum rationem substantiæ, si-ve Deitatis, Trinitatem autem secundum proprietates vel subsistentias si-ve personas: Dividitur enim sine divisione (ut

sic dicamus) & conjungitur divisa. Unum enim est Deitas in tribus, & tria unum, in quibus Deitas est. Aut (ut subtilius dicamus) ipsa trina est Deitas, Deus Pater, Deus Filius, & Deus Spiritus sanctus, cum unaquæque persona solum intelligitur, mente separante inseparabilia. Et ita unus Deus cum simul intelligitur propter eandem virtutem, eandemque naturam, quam oportet & unum Deum confiteri, & tres subsistentias prædicare, seu tres personas, & unamquamque cum sua proprietate. Et unitatem consistentes, confusionem non facimus secundum Sabellium dicentem, Trinitatem unam esse personam, trinomium eundem Patrem & Filium & Spiritum sanctum; nec dividentes proprietates, alienamus a Dei Patris substantia Filium & Spiritum sanctum secundum Arii furorē, in tres diversos naturas incidentes Deitatem. Unus igitur Deus Pater ex quo omnia, & unus unigenitus Filius per quem omnia, & unus Spiritus sanctus in quo omnia.

Credimus autem ipsum unigenitum Filium Dei, Deum verbum ante secula & sine tempore ex patre natum, non factum, in ultimis diebus propter nos, & propter nostram salutem descendisse de cælis, & incarnatum esse de Spiritu sancto & sancta gloriosa Dei genitrice semper Virgine Maria, & natum ex ipsa, qui est Dominus Jesus Christus, unus de Trinitate, & consubstantialis Deo Patri secundum Deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem, passibilis carne, impassibilis idem ipse Deitate. Non enim alius quidam est præter Deum Verbum, qui passionem & mortem suscepit, sed ipse impassibilis & sempiternus Deus Verbum, generationem carnis humanæ sustinere dignatus implevit omnia. Ideo non alium Deum Verbum esse qui miracula operatus est, & alium Christum qui passus est cognoscimus, sed unum eundemque Dominum nostrum Jesum Christum Dei Verbum incarnatum & hominem factum, & ejusdem ipsius miracula & passiones, quas carne voluntarie sustinuit, confitemur. Non enim homo aliquis pro nobis semetipsum dedit: sed ipse Deus Verbum suum corpus pro-

XIII.
Christi
humani-
tatis ex-
acta discus-
sio.

PAGIUS

Ecclesia Diptychis ejus nomen, sicut gesta in eadem Civitate apud Concilium Episcoporum illius Provincia confecta ostendunt. Hoc autem Concilium anno DL. celebratum, & recitatur in Synodo V. Aët. V. ejusque initium est: Imperii divini & piissimi D. N. Fl. Justiniani perp. Aug. Imperatoris. Anno XXIII. post Consul. Basilii V. C. anno IX. mensis Junii XVII. instantis XIII. Indict. in Mopsuestia colonia, &c. ubi loco, anno XXIII. legendum, anno XXIV. ut Balusius in Nova Collect. Concil. pag. 1521. in veteribus Libris haberi observat, & Indi-

ctio XIII. cum mense Junio conjuncta ostendit. Ubi obiter observabis, instantem Indict. XIII. idem esse ac præsentem, ut anno DCXXX. fule explicabo. Præterea Facundus lib. 4. cap. 4. scribit in illo Justiniani Edicto hæc inserta fuisse: si quis dicit, hæc nos ad abolendos, aut excludendos Sanctos Patres, qui in Chalcedonensi fuere Concilio dixisse, anathema sit. Quæ sane verba in Edicto Justiniani a Baronio recitato non continentur: primum itaque Justiniani Edictum contra Tria Capitula ad nos non pervenit. In quo ea sita fuerint, exposui anno DXXXVIII. num. XX.

Ste.

nobis dedit, ne in hominem fides & spes sit nostra, sed in ipsum Deum Verbum nostram fidem habeamus. Et Deum igitur cum confitentem, non abnegamus ipsum esse hominem; & hominem dicentes, non abnegamus ipsum esse & Deum. Si enim Deus tantummodo esset, quomodo patiebatur? quomodo crucifigebatur & moriebatur? Aliena enim ista sunt a Deo. Sin autem homo solum, quomodo per passionem vincebat? quomodo salvos faciebat? quomodo vivificabat? Hæc enim supra hominis naturam erant. Nunc autem idem ipse patitur & salvos facit: & per passionem vincit idem ipse Deus, idem ipse homo, utrumque tamquam unum, utrumque tamquam solum. Unde ex utraque natura, id est, ex Deitate & humanitate unum Christum compositum dicentes, confusionem unitioni non introducimus. Et in utraque item natura, id est, in divinitate & humanitate unum Dominum nostrum Jesum Christum Dei Verbum incarnatum & hominem factum cognoscentes, divisionem quidem per partes, vel intercisiones non ferimus unius substantiæ.

XIV.
De duabus in Christo naturis.

Differentiam autem naturarum, ex quibus compositus est significamus non interemptam propter unitatem, quoniam utraque natura in ipso est. Cum enim compositionem dicamus, necesse est confiteri & partes in toto esse, & totum in partibus cognosci. Nec enim divina natura in humanam transmutata est, nec humana natura in divinam conversa est. Magis autem intelligitur, quod utraque in proprietate & ratione suæ naturæ manente, facta est unitas secundum substantiam. Unitas autem secundum substantiam significat, quod Deus Verbum, id est, una substantia ex tribus Deitatis substantiis non ante plasmato homini unitus est, sed in utero sanctæ Virginis creavit sibi ex ipsa in sua substantia carnem animatam anima rationali & intellectu, quod est natura humana. Hanc autem secundum substantiam unitatem Dei Verbi ad carnem docens nos & divinus Apostolus, dicit (a): Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, æqualem se esse Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. Per hoc enim quod dixit, qui cum in forma Dei esset, Verbi substantiam in natura Dei ostendit: Per hoc autem quod dixit, Formam servi accepit, naturæ hominis & non substantiæ sive personæ unitum esse

(a) Ephil. x.

PAGIUS
IV.
Ecclesiam divisit.

Stephanus Diaconus Apostolicæ Sedis Apocripharius, qui Pelagio successerat, Edicto subscribere noluit: ei tamen subscribere tres Patriarchæ licet nolentes, scilicet Mennas Constantinop. Episcopus, Petrus Hierololymitanus Episc. & Ephremius Episcopus Antiochenus.

Verbum significavit. Nec enim dixit, quod eum qui in forma servi erat, accepit; ne ante plasmato homini unitum esse Deum Verbum ostenderet, sicut Theodorus Mopsuestenus & Nestorius impii blasphemerunt, effectualem dicentes unitatem.

Nos autem sequentes divinas Scripturas & sanctos Patres confitemur, quod Deus Verbum caro factus est, quod est secundum substantiam sibi unire naturam humanam. Ideo & unus est Dominus noster Jesus Christus, habens in semetipso perfectionem divinæ naturæ & perfectionem naturæ humanæ. Et est unigenitus quidem & Verbum, utpote a Deo Patre natus, & primogenitus autem in multis fratribus idem ipse cum factus homo: Filius enim Dei Filius hominis factus est. Unde & duas natiuitates eiusdem ipsius unigeniti Dei Verbi confitemur, ante sæcula quidem ex Patre incorporaliter nati, in ultimis autem diebus ejusdem ipsius incarnati & nati de sancta gloriosa Dei genitrice & semper Virgine Maria. Qui enim de Patre splenduit supra intellectum, ex matre ortus est supra rationem: & cum Deus verus esset, factus est vere homo. Ideo proprie & vere Dei genitricem sanctam gloriosam & semper Virginem Mariam confitemur: non quod Deus Verbum initium ex ipsa accepit, sed quod in ultimis diebus unigenitus Deus Verbum, qui ante sæcula erat, incarnatus ex ipsa, immutabiliter homo factus est: & cum invisibilis in suis esset, visibilis factus est in nostris: & cum impassibilis Deus esset, non dedignatus est passibilis esse homo, & immortalis mortis legibus subjacere. Istum qui in Bethlehem de semine David natus est secundum carnem, & similis factus est hominibus, & crucifixus est pro hominibus sub Pontio Pilato, prædicaverunt sancti Apostoli ipsum esse Deum, ipsum hominem; ipsum Filium Dei, ipsum Filium hominis; ipsum de cælo, ipsum de terra; ipsum impassibilem, ipsum passibilem.

XV.

Deus enim Verbum, qui natus est deorsum ex Patre ineffabiliter, inenarrabiliter, incomprehensibiliter, sempiternè, ipse in tempore nascitur deorsum de Virgine Maria; ut illi qui deorsum prius nati sunt, deorsum secundo nascerentur, id est, ex Deo. Cum enim accepisset mortalem patrem hominem Adam, dedit hominibus suum Patrem immortalem, secundum quod dicitur (b): Dedit eis potestatem

XVI.

(b) Joan. x.
sta-

Pelagius Diaconus, qui tunc Romæ versabatur, quique impugnator erat Origenistarum, adversus illud insurrexit, sicuti & Episcopi Africani, ut fuse Baronius narrat a num. XLV. ad LVI.

statem filios Dei fieri. Unde & mortem secundum carnem gustavit Filius Dei propter carnalem suum patrem *, ut filius hominis vitæ ejus particeps fieret propter suum secundum spiritum Patrem Deum. Ipse igitur secundum naturam Filius est Dei, nos secundum naturam sumus filii Adam. Pater enim est ejus Deus secundum naturam, noster autem secundum gratiam: & Deus ei fuit secundum dispensationem, eo quod homo factus est: noster autem secundum naturam Dominus est & Deus: & ideo Deus verbum, qui est Filius Patris, unitus carni factus est caro, ut homines uniti spiritui fierent unus spiritus. Ipse igitur verus Filius Dei omnes nos indutus est, ut omnes induamur unum Deum; & est post incarnationem unus de sancta Trinitate unigenitus Filius Dominus noster Jesus Christus, compositus ex utraque natura: compositum autem Christum confitemur, sanctorum Patrum doctrinam sequentes. In mysterio enim Christi unitas secundum compositionem, confusionem & divisionem reicit, & servat quidem utriusque naturæ proprietatem. Unam autem substantiam seu personam Dei Verbi & cum carne ostendit: & est unus, idemque perfectus in Deitate & perfectus in humanitate, non tamquam in duabus subsistentiis sive personis, sed in divina natura & humana cognoscendus, ut unus sit utraque perfectus Deus & perfectus homo, idem ipse Dominus noster Jesus Christus unus de sancta Trinitate, conglorificandus Patri, sanctoque Spiritui: nec enim quartæ personæ adjectionem, suscepit sancta Trinitas, incarnato uno de sancta Trinitate Deo Verbo. His de Verbi incarnatione quam exactissime assertis, subiicit ad omnia confirmanda sanctorum Patrum assertiones, quas nos brevitatis causa referre prætermittimus.

XVII.
Æmulatio
Theodori.

Voluit enim Theodorus Cæsariensis Justinianum non minus esse prolixum in his edendis, ac fuerat in constitutione lata contra Origenem: sed & quod persuaserat Imperatori sub hujus fidei professione Acephalos Ecclesiæ uniendos; eam omni genere doctrinæ voluit esse referatam, omnique ex parte constantem. Ubi autem de enarrato incarnationis divinæ mysterio longiorem produxit orationem, postea subjungit de his quæ spectant ad confessionem quatuor œcumenicorum Conciliorum, nempe Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, & Chalcedonenis: ita ut quemque Catholicum gaudio afficere potuisset, dum disertis verbis probat eandem quam hæcenus detestati essent Acephali hæretici Catholicæ fidei confessionem. Sed cum post hæc quatuordecim subiicit anathematismos, illis ultimo loco tria illa includit

capitula, de quibus nuper mentio fieri cœpta est. Anathematismi autem sic se habent:

Si quis non confitetur Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialem, & unam Deitatem, sive naturam & substantiam, & unam virtutem & potestatem in omnibus subsistentiis sive personis adorandam: talis anathema sit.

XVIII.
Anathematismi
adversus
dissidentes
prolatis.

Si quis autem non confitetur eum qui ante sæcula & tempora ex Patre natus est, Deum Verbum in ultimis diebus descendisse de cælis, & incarnatum esse de sancta gloriosa Dei genitrice semper Virgine Maria, & hominem factum & natum esse ex ipsa, & propter hoc ejusdem Dei Verbi duas esse natiuitates, quæ est ante sæcula incorporaliter, & quæ est in ultimis diebus secundum carnem: anathema sit.

Si quis dicit, alium esse Deum Verbum qui miracula operatus est, & alium Christum qui passus est, aut Deum Verbum cum Christo esse nascente ex muliere dicere * vel ipso esse tamquam alterum in altero, sed non unum eundemque Dominum nostrum Jesum Christum Deum Verbum incarnatum & hominem factum, & ejus ipsius miracula, & passiones, quas carne sponte sustinuit: talis anathema sit.

XIX.

* vel Deum
in ipso.

Si quis dicit, secundum gratiam, vel secundum operationem, vel secundum dignitatem honoris, vel secundum auctoritatem, vel relationem, vel effectum, vel virtutem, unionem Dei Verbi ad hominem esse factam, vel secundum homonymiam *, per quam Nestoriani, & Deum Verbum vocantes Christum & hominem, separatim Christum nominantes, solo vocabulo unum Christum dicunt: Aut si quis per bonam voluntatem dicit unionem factam esse, sicut Theodorus hæreticus ipsis verbis dicit, quasi quod placuit Deo Verbo homo, eo quod bene visum est ei de ipso, sed non secundum subsistentiam Dei Verbi ad carnem animatam animationi & intellectuali unionem confitetur, & ideo unam ejus subsistentiam esse: talis anathema sit.

XX.

* homonymiam.

Si quis per relationem, aut abusive Dei genitricem sanctam gloriosam semper Virginem Mariam dicit, aut hominis genitricem, aut Christotocon, tamquam Christo Deo non existente, sed non proprie & vere Dei genitricem ipsam confitetur, eo quod ipse qui ante sæcula ex Patre natus est Deus Verbum, in ultimo ex ipsa incarnatus & natus est: talis anathema sit.

XXI.

Si quis non confitetur Dominum nostrum Jesum Christum, qui carne crucifixus est, esse verum & Dominum gloriæ, & unum de sancta Trinitate: talis anathema sit.

XXII.

Si

XXIII. Si quis in duabus naturis dicens, non tamquam in Deitate & humanitate unum Dominum nostrum Jesum Christum, Deum verbum & incarnatum confitetur, nec ad significandam differentiam naturarum, ex quibus compositus est, sed pro divisione per partes talem excipit vocem in mysterio Christi, quasi separatim unaquaque natura suam habente subsistentiam, sicut Theodorus & Nestorius blasphemaverunt: talis anathema sit.

Si quis in uno Domino nostro Jesu Christo, hoc est, Deo Verbo incarnato, numerum confitens naturarum, non intellectu differentiam earum, ex quibus & compositus est, excipit, utpote non interemptam propter unitatem, sed pro divisione, per partem numero utitur: talis anathema sit.

XXIV. Si quis dicens unam naturam Dei Verbi incarnatam; non sic hoc intelligit, quod ex divina natura & humana unus Christus effectus est, consubstantialis Patri secundum Deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem; sed quod Deitatis & carnis Christi una natura sive substantia effecta est, secundum Apollinaris & Eutychetis perfidiam: talis anathema sit. Æqualiter enim & eos qui per partem incidunt vel dividunt, & eos qui confundunt divina dispensationis mysterium Christi, reicit & condemnat universalis Dei Ecclesia.

XXV. Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, & Eutychetem, & eos qui similia eis sapuerunt, vel sapiunt: talis anathema sit. Qui autem sequuntur tres anathematismi, continent Tria capitula, de quibus agitata diu controversia post hæc fuit. Ex eo enim quod in Concilio Chalcedonensis Actione decima recitata reperitur Ibas epistola, in qua Theodorus Mopsuestenus laudatur, accusatur vero sanctus Cyrillus ex calumniis in eum a Theodoreto illatis, quasi particeps fuisset sententiæ Apollinaris: ne occasione illius epistolæ quis Theodorum recipiendum esse putaret, vel Theodoreti scripta contra Cyrillum probanda, aut ipsam Ibas nomine recitatam dictam epistolam receptam esse quis assereret ab eodem Concilio Chalcedonensi; ex tribus inquam his causis, tres qui sequuntur formati sunt anathematismi, ex quibus Tria capitula post hæc derivata inveniuntur; quorum primus contra Theodorum sic se habet:

XXVI. Si quis defendit Theodorum Mopsuestenum, qui dixit, alium esse Deum Verbum, & alium Christum a passionibus animæ & desideriis carnis molestias patientem, & ex profectu operum melioratum, & baptizatum in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, & per baptisma

gratiam sancti Spiritus accepisse, & affiliationem meruisse, & ad similitudinem Imperialis imaginis in personam Dei Verbi adorari, & post resurrectionem immutabilem cogitationibus, & impeccabilem omnino factum fuisse: & iterum dixit talem factam esse unitatem Dei Verbi ad Christum, qualem dixit Apostolus (a) (a) Ephes. de viro & muliere, erunt duo in carne & una. Et super alias suas innumerabiles blasphemias ausus est dicere, quod post resurrectionem, cum insufflasset Dominus discipulis suis, & dixisset (b), Accipite Spiritum sanctum, non dedit eis Spiritum sanctum, sed figurative tantummodo insufflavit. Sed etiam confessionem quam fecit Thomas, cum palpasset manus & latus Domini post resurrectionem, dicens (c), Dominus meus & Deus meus; (c) Joan. inquit non esse dictam a Thoma de Christo. Nec enim dixit Theodorus, Deum esse Christum, sed ad miraculum resurrectionis stupefactum Thomam glorificasse Deum, qui Christum resuscitavit. Et quod pejus est, etiam in interpretatione, quam in Actus Apostolorum scripsit Theodorus, similem fecit Christum Platoni & Manichæo & Epicuro & Marcioni: quod sicut illorum unusquisque ex dogmate quod invenit, suos discipulos fecit vocare Platonicos, & Manichæos & Epicureos & Marcionistas; simili modo & cum Christus dogma invenisset, ex ipso Christianos vocari. Si quis igitur defendit eundem Theodorum qui talia blasphemavit, & non anathematizat eum & ejus scripta, & eos qui similia illis sapuerunt, vel sapiunt; talis anathema sit.

XXVII. Si quis defendit conscripta Theodoreti, quæ exposuit pro Nestorio hæretico adversus rectam fidem, & Ephesinam primam sanctam Synodum, & Sanctum Cyrillum, & duodecim ejus capitula, in quibus sceleratis conscriptis idem Theodoretus effectualem dicit unitatem Dei Verbi ad hominem quemdam, de quo blasphemans dixit, quod palpavit Thomas eum qui resurrexit, & adoravit eum qui resuscitavit; & propter hoc impios vocat doctores Ecclesiæ, qui unitatem secundum subsistentiam Dei Verbi ad carnem confitentur; & super hæc Dei genitricem abnegat sanctam, & gloriosam semper Virginem Mariam. Si quis igitur memorata scripta Theodoreti defendit, & non anathematizat ea; talis anathema sit. Propter tales ejus blasphemias ab Episcopis ejectus est, & postea in Sancto Chalcedonensi Concilio compulsus est omnia contraria memoratis suis conscriptis facere, & rectam fidem confiteri.

XXVIII. Si quis defendit impiam epistolam, quam ad Marin Persam hæreticum Ibas conscripisse dicitur, quæ abnegat Deum Verbum hominem factum esse, & dicit non

De-

XXVI.
Primum
ex tribus
capitulis.

XXVII.
Secundum
ex
tribus
capitulis.

Tertium
ex tribus
capitulis.

Deum Verbum ex Virgine incarnatum esse, sed purum hominem ex ipsa esse natum, quem templum vocat, ut alius sit Deus Verbum, & alius homo: & super hoc injuriat Ephesinam primam Synodum, quasi sine inquisitione & examinatione ab ipsa Nestorio condemnato: & S. Cyrillum vocat hæreticum, & duodecim ejus capitula impia dicit: Nestorium autem & Theodorum, cum impiis eorum conscriptis colaudat, & defendit. Si quis igitur (sicut dictum est) eandem ipsam epistolam vindicat, vel rectam esse dicit ipsam vel partem ipsius, sed non anathematizat eam; anathema sit. Hactenus anathematismi, quorum tres novissimi (ut diximus) complectuntur tria illa capitula, de quibus mota controversia est, additis his quæ sequuntur:

XXIX.

Tali ergo (subdit ipse) epistola juste anathematizata propter insertas ei blasphemias, Theodori & Nestorii impietatis sequaces conantur dicere susceptam esse etiam a sancto Chalcedonensi Concilio. Hoc autem dicunt, sanctam quidem Chalcedonensem Synodum calumniantes, nomine autem ejus festinantes debita condemnatione liberare Theodorum, & Nestorium & impiam epistolam, pro qua Ibas sæpius accusatus, non est ausus dicere esse suam propter insertas ei blasphemias, &c. Pergit agere de Actis Tyri cum ibi causa ventilata est Ibæ, item de Actis Chalcedonensibus, negans a Synodo ipsa Ibæ epistolam esse receptam, quam inquit ipsum Ibam negasse esse suam. Unde subdit: Si igitur ipse Ibas propter impiam epistolam sæpius accusatus, non est ausus eam suam dicere, sed etiam Chalcedonense Concilium omnia ei contraria compulit eum peragere; quomodo eadem sancta Synodus memoratam epistolam susciperet, & condemnationi impietatis quæ in ea continetur se subiiceret, a qua Ibam liberare festinavit? Ita autem quæ adeo Imperator inculcat, non ausum Ibam profiteri epistolam esse suam, quomodo subsistant, consule quæ dicta sunt superiori tomo, ubi de rei gestæ veritate accuratissime actum est.

XXX.

Sed quod ita rem gestam esse putavit idem Justinianus Imp. ibidem post multa subiicit ex ejusdem epistolæ Ibæ nomine editæ occasione, quod dolose hæretici, ut Catholici haberentur multa, ponant quæ a Catholicis dici debent; ut cum in ea auctor confitetur in Christo naturas duas, unam vero personam, ut Orthodoxi profiteri solent: cum tamen aliter vocem Naturæ atque Personæ ipsi accipere consueverint. Unde subjungit: Nihil autem mirandum, si vocabulo naturarum usus est scriptor impie illius epistolæ. Solent enim hæretici, ut

simpliciores deciperent, vocibus quidem uti quæ ab Orthodoxis pie dicuntur, rectum autem eorum intellectum & expositionem ad suam impietatem transferre. Rursus vero adversus eosdem, qui Synodi esse dicerent cuncta quæ in Actis Synodi reperirentur, sicque inurere notam hac via viderentur Concilio Chalcedonensi, quod plura in eo reperirentur esse hæreticorum: his occurrens idem Justinianus Imperator, post alia ista subiicit:

Quæ enim de hæreticis proferuntur in Synodis, & pars Gestorum fiunt, non ad deliberationem inseruntur, sed ad majorem condemnationem eorum & qui eis similia sapiunt. Oportet autem etiam illud attendere eos qui veritatem perscrutantur, quod forsitan in Conciliis quædam a certis ibi convenientibus dicuntur aut per favorem, aut per contrarietatem, aut per ignorantiam: Nemo autem attendit ea quæ per partem a quibusdam dicuntur, sed sola illa quæ ab omnibus communi consensu definiuntur. Si enim aliquis secundum illos voluerit attendere hujusmodi contrarietates, unaquæque Synodus invenietur se ipsam destruens. Propter hæc igitur oportebat eos, si sanctum Concilium recte susciperent, non tales blasphemias ei applicare, sed sequi doctores Catholicae Ecclesiæ, &c.

Ad postremum autem de Theodoro damnando, cujus rei gratia omnia quæ eadem constitutione superius dicta sunt, præmissa videntur: ista addit Imperator post alia in hominis detestationem sæpius inculcata: Impio enim Theodoro (inquit) non suffecit super alias ejus blasphemias ad suum errorem male interpretari symbolum trecentorum decem & octo sanctorum Patrum, sed etiam contempto eo, aliud symbolum exposuit omni impietate plenum, in quo anathematizare ausus est eos qui aliter sapiunt vel tradunt; ut quantum ad illius insaniam pertinet, omnes sancti Apostoli, & Patres condemnarentur. Hoc autem Theodori impium symbolum & in Ephesina prima Synodo prolatum, & in Chalcedonensi recitatum, ab utraque Synodo cum ejus expositione, & eis qui illud suscipiunt condemnatum est.

Quoniam autem quidam verba pro Theodoro facientes, cum proferunt impia ejus conscripta, propter insertam eis blasphemiam, confingunt quidem dicere, quod impia sint; ipsum autem, qui talem iniquitatem evomuit, recusant anathematizare: miramur eorum dementiam, quod divinæ Scripturæ contraria agunt, evidenter dicenti (a), quod æqualiter horribilia sunt apud Dominum impius & impietas: actio enim cum auctore punietur. Si autem similiter impietate horribilis est Deo

XXXI.
Quæ ratio habenda Synodali Act.

XXXII.
De Symbolo Theodori Mopsuesteni.

XXXIII.

(a) Sap. 14. excommunicatus Theodorus.

ille qui impie agit, certe separatus est talis a Deo, & anathemati iuste subiicitur. Anathema autem nihil aliud significat, nisi a Deo separationem, sicut in veteri & novo Testamento iudicium de anathemate significat. Quod autem & Dominus eos qui non permanent in verbo veritatis ipsius, separatos esse ab Ecclesia dicit; in Evangelio secundum Joannem Judæos alloquens, sic ait (a): Omnis qui facit peccatum, servus est peccati; servus autem non manet in domo in æternum. Quod autem Dominus nominat domum, divina Scriptura Ecclesiam Dei vivi vocat: id Apostolus testatur (b) in epistola prima ad Timotheum.

(a) Joan. 8.

(b) 1. Tim. 3.
XXXIV.
Post mortem etiam potest infligi Anathema.

Si vero quidam dicunt, non oportere Theodorum post mortem anathematizari: sciant qui talem hæreticum defendunt, quod omnis hæreticus usque ad finem vite in suo errore permanens, iuste perpetuo anathemati & post mortem subiicitur: & hoc in multis hæreticis & antiquioribus & prioribus factum est, id est, Valentino, Basilide, Marcione, Cherintho, Manichæo, Eunomio, & Bonoso: hoc autem idem & in Theodoro factum est & in vita accusato & post mortem anathematizato a sanctis Patribus: quibus si credere voluerint, ut hæretici ejus defensores, vel impie epistolæ, quam ipsi defendunt, credant: quæ licet Theodorum collaudet, manifeste tamen dixit, quod in Ecclesia a sanctis Patribus anathematizatus est, & ex illo plurima inquisitio facta est de ejus conscriptis, utpote plenis impietate. Hoc autem tunc faciebant Catholicæ Ecclesiæ doctores, ne simpliciores legentes illius impia conscripta, a recta fide declinarent.

XXXV.
Damnati post mortem hæretici.

Quod autem impii, licet non in vita in suam personam anathema susceperint, tamen post mortem anathematizantur a Catholica Ecclesia, ostenditur a sanctis Synodis. Nicæna enim Synodus eos qui impii Arii sectam colunt sine nomine anathematizavit: quæ autem Constantinopoli congregata est, impiam Macedonii hæresim similiter condemnavit, si tamen Dei sancta Ecclesia & post mortem Arium & Macedonium nominatim anathematizat. Cum autem ex multis probationibus convincuntur, quod supervacue & impie agunt, qui Theodorum & impietatem ejus defendunt, ad aliam vanam occasionem confugiunt, dicentes non oportere eum anathematizari, eo quod in communicatione Ecclesiarum mortuus est.

XXXVI.
Theodorus a sua Eccl. damnatus.

Oportebat autem scire eos, quod illi moriuntur in communicatione Ecclesiarum, qui commune pietatis dogma, quod in universali Ecclesia prædicatur, usque ad finem servaverunt. Iste autem usque ad mortem in sua permanens impietate, ab omni Ecclesia ejectus est. Itaque & omnis

Ann. Eccl. Tom. X.

plenitudo Mopsuestenæ Ecclesiæ, in qua Episcopus dicitur fuisse, cum invenisset, quod Pagani & Judæis & sodomitanis a sanctis Patribus connumeratus est, deleverunt ipsi ex illo de sacris Ecclesiæ Diptychis ejus nomen, sicut Gestæ in eadem civitate apud Concilium Episcoporum illius provinciæ confecta ostendunt. Miramur igitur Theodori sequaces, qui eum & impietatem ejus tamquam suam defendunt; cum Ecclesia, in qua fuit Episcopus, utpote hæreticum, ex multis temporibus eum rejecit. Hæc & alia Imperator, subiciens plura exempla, quibus pateret & damnari & absolvi consuevisse mortuos, qui viventes vel damnari vel absolvi meruissent. Atque demum ejusmodi contestatione finem imponit ipsi quam de fide constitutionem conscripsit.

Si quis igitur post ejusmodi rectam confessionem & hæreticorum condemnationem, salvo manente pio intellectu, de nominibus, vel syllabis, vel dictionibus contendens, separat se a sancta Dei Ecclesia, tamquam non in rebus, sed in solis nominibus & dictionibus posita nobis pietate: talis, utpote disensionibus gaudens, rationem pro semetipso & pro deceptis & decipiendis ab eo reddet magno Deo & Salvatori nostro Jesu Christo in die Judicii. Hactenus Justiniani de fide Catholica promulgatum edictum, non ob aliam causam (ut vult Liberatus) quam ob æmulationem Theodori Cæsariensis in Pelagium diaconum, qui Origenem damnari curasset.

xxxvii.
Contestatio Imp.

Antequam autem ulterius de his progrediatur oratio, hic ad limen monendum putamus lectorem, quod etsi demum post obortas plurimas controversias, imensaque parta diffidia Catholica Ecclesia sententiam Justiniani Imperatoris contra Tria capitula sit secuta; tamen hoc ipso exordio propositæ quæstionis, immo assertæ ab Imperatore sententiæ, contra eadem Tria capitula complures Orthodoxi, immo & ipse Vigilii Romanus Pontifex, quasi vindices Chalcedonenis Concilii, in cujus præjudicium ea viderentur ab Imperatore sancita, insurrexerunt. Cum autem perspicue pleneque cognitum fuit, nequicquam derogatum sacrosancto Concilio Chalcedonensi per damnationem trium capitulorum, ipsa in primis Apostolica sedes eam Imperatoris edicto primum promulgatam & postea per Quintam Synodum confirmatam assertionem probavit atque retinuit, itumque est a Catholicis omnibus in eandem sententiam cum Quinta Synodo habita Constantinopoli, & cum ipsis Romanis Pontificibus, aliisque Apostolicæ sedi communicantibus. Qui vero postea ab his disenserunt, ut schismatici habiti sunt atque rejecti: cum tamen interea ante novissimum

xxxviii.
De Tribus capitulis summa.

B

Apo-

Apostolicæ sedis assensum non esset piaculum pro Tribus pugnare capitulis, cum præsertim in ea assertione habuerint aliquando quem sequerentur ipsum Vigilium Romanum Pontificem.

XXXIX.

Quo etiam tempore, qui tria capitula defendebant, pugnare se æque pro Synodo Chalcedonensi, præsetulerunt, cum nihil vellent de eodem sacrosancto Concilio imminutum: nec ita impugnabant Imperatoris edictum illud adversus Tria capitula datum, ut errores dogmatum, qui sive in Theodoro, sive in Iba, vel Theodoro jure condemnabantur, defendendos putarent: respuebant enim & ipsi eorum errores & execrabantur: sed erat ab istis pro personis instituta defensio, nempe contendentibus non esse damnandum Theodorum Mopsuestenum, quem indemnatum a Patribus constaret esse in Catholica communicatione defunctum; neque Ibam, vel Theodoretum, quos damnantes hæreses Chalcedonensis Synodus recepisset; neque facessendum negotium mortuis distabant, quos in pace Ecclesiæ esse defunctos, nec ab ea fuisse rejectos, probari posset. Sic igitur isti pro Tribus pugnantes capitulis, nequaquam defendebant (ut dictum est) quæ dicebantur repertæ hæreses in commentariis Theodori, neque errores in epistola Ibæ enunciative insertos, vel antea jam improbata scripta Theodoretum adversus duodecim Cyrilli capitula, quæ omnia ipsi etiam respuebant, retinentes pariter quæcumque in sacrosancti Concilii Chalcedonensis Actis esse invenirentur intexta; & defendentes licet epistolam Ibæ, nequaquam blasphemis in ea relatis patrocinebantur: cum tamen iidem omnes adversus Justinianum Imperatorem tanta sibi in Ecclesia Catholica arrogantem inveherentur, atque edicto ab eo promulgato simul adversarentur: quo nomine (ut dictum est) inter alios ipse Facundus Herimianensis in Africa Antistes scriptum adversus eundem Imperatorem pro Trium capitulorum defensione volumen edidit,

XL.
Defensorum trium capitul. triplex status.

Porro defensores isti laudati aliquando sunt, cum quem sequerentur haberent Vigilium Romanum Pontificem; interdum vero tolerati, cum de hujusmodi controversia quid sancta Synodus definiret, expectaretur; reprobandi autem tunc penitus, ubi damnante Tria capitula Quinta Synodo, & eam postea probante Vigilio, atque successoribus Romanis Pontificibus, ipsi ab ea nimis obstinate resisterunt. Hæc est summa totius historiæ, immo tragædiæ, utpote per quam plurima damna Ecclesiæ Catholicæ noscantur illata, quæ tu ipse plorabis, cum legeris. His autem summatim ingestis, quorum meminisse debes, prosequamur jam suo ordine cœptam historiam, & in pri-

mis de Justiniani Impetatoris conatu in edicto illo promulgando, eodemque ab adversariis in deteriorem partem accepto, atque proinde rejecto.

Cum ergo ea omnia velamento quodam pacis agerentur, factum est ut animosius ab Imperatore Episcopis subscribenda ingererentur. Nam de unione promissa ista Facundus (a): *His igitur ita fraudulentè agentibus, ac nescio quam promittentibus unitatem, quæ si etiam sequeretur, confusio potius dicenda esset, &c.* Sed justius, etsi tamen acrius, dum inferius in Zenonem perfidum Imperatorem invehitur, qui impia illa excogitata unione, de unitate pariter impium olim promulgavit edictum, ipsum Justinianum Imperatorem coarguit atque perstringit, ubi post multa (b): *Etiam aliud deterius addens ait, quod sancta quæ ubique essent Catholica Ecclesiæ, & qui eis præsent Deo amabiles sacerdotes, non aliter deberent credere: quasi omnium fides Ecclesiarum ex ejus voluntate penderet, & nemini liceret aliter credere, quam præciperet Imperator. Videbat (ut arbitror) quosdam timidos, vel rerum temporalium cupidos, sibi favere, & ex illis cæteros existimabat: quibus etsi vocem contradictionis abstulerat, animum certe mutare non potuit. Nec enim amplius aliquid mundi potestas valet in his quos a libera fidei assertionem retraxerit, nisi ut in illud incidant, quod Dominus ait (c): Qui me erubuerit & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua * & Patris & sanctorum Angelorum. Aliquod ergo jus mundana potestas Ecclesiæ valet auferre, nullum sibi tamen acquirere. Melius ergo est, ut semet intra limitem suum contineat; quem cum transgreditur, perdere multos potest, lucrari neminem. Nam & suas habent officinas vel artifices, omniaque ex proposito doceri videmus. Numquam enim de textrina personare incudes audivimus, & ignem illic in fornacibus anhelare. Numquam comperimus a sutore quæsitum quæ cujusque fabricæ proportio latitudinis conveniret, & quanta utrisque conveniens congrueret altitudo: quoniam illa integre scire possunt, quæ ab ipsis artis sunt præceptoribus instituta scholæ. Hæc licet in Zenonem ab ipso esse videantur dicta, in Justinianum tamen vult retorqueri; qui cum esset penitus illiteratus, eruditas tamen sibi arrogaret de fide Catholica edere sanctiones, quas dolose conscripserunt hæretici. Pergit vero Facundus:*

In contemptu sunt divinæ litteræ, quæ nec suam scholam nec magistros habeant, ut de quibus peritissime disputare se credat, qui numquam didicit. Deinde cum Palatii causæ transferantur ad Ecclesiam: quomodo Ecclesiæ causam ad Palatium trans-

XII.

(a) Facundus pro defensione Capit. 1.1. In Zenone redarguitur Justinianus.

(b) Facundus pro defensione Capit. 1.2. in fin.

(c) Luc. 9.

* in præsentia.

XIII. Non esse Imp. sancire leges Ecclesiæ.

transferebat? Postremo, numquid jam domuerat, vel pacaverat omnes infensas Republicæ barbaras nationes? jam per universas Imperii sui provincias seditiones ac seditionum causas abstulerat? jam cunctis criminalium, sive civilium causarum, qui illis conveniens, dederat finem? Cum ergo his non sufficeret, quibus nemo sufficere potest: quomodo si cogitaret tanta loci sui pericula, & de omnibus se rationem crederet redditurum, etiam periculis se alienis immergeret?

XLIII.
Facundus
perstrin-
git Justin.

En quam belle, sed argute magis Facundus in Zenonem intendens jacula, eadem in Justinianum ex peritia bellicæ artis vibrat: quippe qui (ut etiam damnat Procopius) cum undique ingruerent bella & seditiones, ipse tamen totus esset intentus disputationibus divinæ Scripturæ. Quantum, rogo, ipsi in his temporis insumendum fuit, ut qui nec prima elementa calleret, ut legere posset, ejusmodi perplexas quæstiones vel saltem leviter intelligeret? quamque facile, ut non auditis quæ obicerentur ab adversariis, in suam eum sententiam traherent, qui jam ejus præoccupassent aures? At quis in tantum discrimen fidem Catholicam adducendam esse censeat, ut qui ejusmodi esset, & de fide leges sanciret, universam Ecclesiam Catholicam eisdem parere obligaret? Hæc addidisse volumus ad roborandam Facundi sententiam, quæ cum Vigilio tunc Tria capitula defendebat.

XLIV.
Adulatio
Imperato-
rem de-
mentat.

Sed unde ista mala in ipsum provenerint Justinianum etiam sub Zenonis persona idem auctor declarat, cum hæc addit: *Ad hoc autem detestandum facinus adulantium laudibus eum credimus excitatum, cum ei dicerent quemadmodum solent: quod omnes suos decessores sapientia & religione præcelleret: quod nullus ei posset in universis qui essent vel fuissent Dei sacerdotibus comparari. Quibus ille credulus, existimavit per singularem sapientiam, quam ei præter assentatores nemo tribueret, invenire se posse rationem faciendæ unitatis, quam nullus ante per tot tempora potuerit invenire.* Hæc & alia prudentissimus Ecclesiasticus agonistes Facundus, cum inter Catholicos militans, ea scriberet, jubente Vigilio Catholicæ sedis Antistite, imprudentem Justiniani conatum sugillans, atque simul omnes Principes illos arguens, qui immiscentes se fidei causæ, tantum sibi sumunt, ut non vereantur legem credendi præscribere Christianis.

XLV.
Stephanus
Apocrifa-
rius resti-
tit Imp.

Imperator igitur simulac de fide tale promulgavit edictum, sciens ejusmodi constitutiones nullarum virium esse, nisi ab Episcoporum subscriptione auctoritatem acciperent: primum omnium Apo-
Ann. Eccl. Tom. X.

stolicæ sedis Apocrisarium ibi degentem Stephanum diaconum, ut id faceret, vehementer rogavit: sed tantum abest ut illum ad id præstandum impellere potuerit, ut eundem maximum suis conatibus expertus fuerit adversarium, sicut & Dacium Mediolanensem Episcopum, qui tunc item erat Constantinopoli; iidem vero Vigilium Romanum Pontificem monuerunt absentem. At non sic quidem Orientales Episcopi; qui sive blanditiis, sive terroribus compulsi, magna ex parte Imperatori cesserunt, licet iidem sicut antea, ita & postea facinus fuerint detestati. Nam audi, quæso, quid de Patriarchalium sedium Episcopis idem Facundus scribat: *Illud est insuetum, illud mirabile, illud in quo magna vis veritatis apparet, quod ipsos quoque præsumptores internis conscientie stimulis fateri coegit, ad destructionem Concilii Chalcedonensis hæc fuisse conscripta.*

Nam primus infirmator eorum Mennas Constantinopolitanus Episcopus cum adhuc tentaretur scripto (sicut præceptum fuerat) præbere consensum; contra Synodum Chalcedonensem fieri, protestatus est. Sed & postquam consensit, a prædicto venerabilis memoriæ Stephano Ecclesie Romanæ diacono & Apocrisario conventus: cum priori sententiæ suæ contrarius acquievit his quæ ante culpaverat, & de quibus se nihil acturum sine Apostolica sede promiserat; sub ea se conditione cessisse, juratum sibi fuisse respondit, quod chirographum suum reciperet, si hæc Romanus Episcopus non probaret. Hæc de Menna Facundus: ex quibus intelligas Apostolicæ sedis summam auctoritatem, cujus arbitrio quæ essent ab Imperatore statuta & a Patriarchis subscripta, validanda relinquerentur, caritura robore & auctoritate, si ipsius Romani Pontificis approbatione carerent. Sed quæ cum aliis Patriarchis tunc transacta fuerint, ex eodem auctore cognosce, qui paulo post ista subiungit per antiphrasim:

XLVI.
Mennas
Epif. sub-
scribit in-
vitus.

Quis porro auctoritatem contemnere possit istorum? Quis dubitet talium sequi sententiam, videns quam libere ab his & intrepide veritas prædicatur? Zoilus quoque Alexandrinæ urbis Antistes cum Romanum Episcopum venire cognosceret (quod contigit anno sequenti) obviam illi ad Siciliam misit, conquerens se ad ipsius decreti affirmationem fuisse compulsum. Quod hic ei, postquam venit, idem Romanus Episcopus in facie palam, nobis quoque inter alios presentibus, exprobravit. Nec non Ephraemius Antiochenus, cum primum ei mandaretur, ut hoc etiam ipse subscribendo firmaret, consentire noluit. At postquam ei denun-

XLVII.
Tres Pa-
triarchæ
subscri-
bunt no-
lentes.

CHRISTI
545.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

ciatum est, quod excludendus esset, nisi faceret, sui potius honoris, quam veritatis dilector inventus est. Quid autem Petrus Hierosolymitanus? nonne publica notitia refert, quoniam conveniente ad se multitudine monachorum, juratus pronunciarit, quod si quis eidem decreto monitus consentiret, contra Chalcedonense Concilium faceret: nec tamen se ab ejus consensione suspendit? Hoc autem velut hæreditarium de prævaricatione primæ illius mulieris cognovimus esse contractum, quæ prius interdictum sibi fuisse respondit, ne de ligno, quod erat in medio paradisi, comederet: & postea quod ipsa illicitum pronunciaverat, usurpavit, ac viro ut comederet, persuasit. Et quid dicemus ad hæc? nisi quod Dominus dixit: Veruntamen veniens Filius hominis, putas inveniet fidem super terram?

XLVIII.
Quid Episcopi aliarum civitatum.

Jam vero de aliarum civitatum Episcopis quid loquamur? Qui & cum subscribere compellerentur, palam reclamaverunt, contra magnam Synodum fieri: & post subscriptionem memorato Stephano Romano diacono libellos dederunt, sedi Apostolicæ transmittendos, confitentes in eis, quod a Constantinopolitano Episcopo coacti subscripserint. Qui si a vestra pietate quærantur, poterunt & apud vos nostris assertionibus attestari. Unde non solum ipsi qui hæc fecerunt, sed & illi etiam qui facientibus communicando consentiunt, de ignorantia semetipsos excusare non possunt, & frustra dissimulant, frustra se dicunt nescire quod factum est, sive lucra temporalia diligentes, sive gratis suas animas negligentes. Cui enim non sufficiat ad cognoscendum causæ meritum sola confessio transgressorum & verbis publice facta & libellis exposita? Cum interea ipsum Vigilium consulere non prætermittent.

XLIX.

Quid autem excusando se quod Justiniano Imperatori paruisent, illi dicerent, idem Facundus superius sic ait (a): Adhuc dicant, quod de tanta sua presumptione Ecclesiam quoque Romanam consuluerint, & sententiam beati Vigilii Præsulis adhuc expectent. Hæc ipse: qui post multa subdit (b) & de Domitiano Episcopo Metropolitano Ancyra in Galatia, qui Origenista cum esset, scripto tamen libello ad Vigilium Romanum Pontificem, ingenue confessus est, Origenistarum studiis ea fuisse ab Imperatore contra Theodororum Mopsuestenum & alios adversus Synodum Chalcedonensem promulgata: ait enim (c): Quia per instantiam tuæ religionis ejusdem profani dogmatis (Origenis scilicet) iterata damnatio est: hinc ejus sectatores exarserunt adversus Ecclesiam quærentes eam quacumque possent immensione turbare. Et hoc totum publicam notitiam non effugit. Præsertim cum &

(a) Facun. pro defens. cap. lib. 2.

(b) Facun. pro defens. cap. lib. 4.

(c) Facun. lib. 1. Ab Origenitis hoc malum profecit.

Domitianus Ancyrensis quidem civitatis Episcopus provinciæ Primæ Galatiæ, qui fuit ipsius Origeniana hæresis manifestus assertor per libellum quem ad beatum Papam Vigilium scripsit, Deo extorquente, confessus est, quod ejus complices Origeniani cum viderent non se posse proprium dogma defendere, neque sibi quicquam spei de conflictu restare; ad ultionem eorum quæ contra Origenem gesta sunt, hæc Ecclesiæ scandala commoverunt. Hæc Facundus, qui & inferius ejusdem Domitiani verba in libello fufius scripta recitat. Sed de his modo satis, quod ex Liberato diacono eadem superius fuerimus profecuti, hic vero occasione libelli ad Vigilium missi oportuit repetisse.

Sed qui fuerint hoc eodem tempore Occidentalium conatus adversus ejusmodi Justiniani Imperatoris promulgatum de fide decretum, videamus. Pelagius Romanæ Ecclesiæ diaconus simulac Constantinopoli reversus hoc anno in Urbem est, contra ejusdem Imperatoris de fide sanctum edictum classicum cecinit, & cum alios, tum etiam Africanos Episcopos armare conatus est: qui enim (ut ex Liberato diximus) hostis erat & acerrimus impugnator Origenistarum, & adversarius Theodori Cæsariensis, adversus eadem inventa magno animo insurrexit una simul cum collega Anatolio: de quibus pauca tantum hæc, unde multa valeas intelligere, ex Facundo (d) dicemus, quæ sic se habent: Non ergo civilis hæc causa credenda est, vel talis quæ pro Ecclesiarum pace ferenda sit, sed quæ merito judicetur contra ipsius Catholicæ fidei statum hæreticorum subreptione commota; pro qua pars maxima orbis Christiani, quæ potuit, primum inter primos Christianos sacerdotem, nempe Vigilium, publica contestatione pulsavit: & Romana quidem universitas atque Africa, priusquam ipsius Romani Antistitis acceperimus epistolam, non parvo jam agnovimus indicio, quid de hujus facti novitate sentirent.

Nam venerabilis Pelagius & Anatolius Romani diaconi debitam officio suo & loco sollicitudinem pro Ecclesia Dei gerentes, laudabilis in Christo memoriæ Ferrando diacono Carthaginensi scripserunt, ut habito de hac causa diligenti tractatu cum reverendissimo ejusdem Ecclesiæ Carthaginensis Episcopo, vel aliis, quos & zelum fidei & divinæ Scripturæ scient habere notitiam, consulentibus responderent, quid observandum in commune omnibus videretur. His ab Ecclesiæ Romanæ diaconis acceptis litteris, Ferrandus diaconus Carthaginensis facere minime prætermisit quod fuit injunctum: quamobrem omnes ejus esse sententiæ invenit Africanos Episcopos, ne Imperatoris decretum

L.
Studia Pelagii & Anatolii Diaconorum.

(d) Facun. pro defens. cap. lib. 4.

LI.
Africani Episcopi resistunt Imperatori.

rum

tum in aliquam acciperetur auctoritatem, nec quicquam penitus de ipso Chalcedonensi Concilio pertingendum. Hæc cum Facundus testetur; memineris quod superior, dum de Ferrandi scriptis mentio facta est, jam diximus scriptam fuisse ab eo ad Pelagium & Anatolium Romanæ Ecclesiæ diaconos eo argumento epistolam, quæ desideratur. At quæ eo tempore de his extat epistola Pontiani Episcopi Africani ad Imperatorem conscripta videamus, quæ sic se habet (a):

(a) Extat Concil. tom. 1. inter A. & Joan. Papa.

LII. Pontiani Episcopi Afric. ad Justinianum epist.

Clementissimo ac piissimo filio Justiniano Imperatori Pontianus Episcopus in Domino salutem.

Principaliter nomen ab ipsis incunabilis justitiæ suscepisti: & justus Dominus qui ita præstitit, ut nomen ante justitiæ tribueret, cui Imperii postmodum gubernacula contulisset. Adunata est igitur gratia Salvatoris non solum in nomine, verum etiam in merito, cujus vita exaltata est imperando, & Imperium juste vivendo. Dignatus es nos in Africanis partibus commorantes litteris admonere, qualem fidem teneas & defendas. Cognovimus quod Dominus B. Petro statuit dicens (b): Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam: & tibi dabo claves regni caelorum. Exultavit spiritus noster, hoc firmiter te piissime esse Imperator, quod Apostolica fides prædicat, credentes quod a rectæ credulitatis tramite non declines. Talem enim decet esse Imperatorem, pium, justum, fidelem, qualem te nos esse cognovimus.

(b) Matth. 16.

LIII. Non putat damnandos in mortuos.

In extremo itaque epistola vestra cognovimus, quod nos non mediocriter remordet, debere nos Theodorum & scripta Theodoretæ & epistolam Ibæ damnare. Eorum dicta ad nos usque nunc minime pervenerunt. Quod si & pervenerunt, & aliqua ibi apocrypha, quæ contra fidei regulam sint, legerimus; dicta possumus respuere, non auctores jam mortuos præcipiti condemnatione damnare. Quod si adhuc viverent, & correcti errorem suum non condemnarent, justissime damnarentur. Nunc autem quibus recitabitur sententia damnationis nostræ? Quod in eis recorrigatur, non est. Sed timeo, piissime Imperator, ne sub obtentu damnationis istorum, Eutychiæ hæresis erigatur; & dum minima indicia non spernimus, ad majorem hæresim collisionemque veniamus. Et quid nobis cum mortuis inire bellum, ubi nulla invenitur in congressione victoria? Apud judicem verum jam tenentur, a quo nullus appellat. Per ipsum, in quo nos honoratis & diligitis, supplicamus clementiam tuam, ut pax permaneat temporibus tuis, ne dum quæris damnare jam mortuos, multos inobedientes interficias vivos, & exinde compellaris reddere rationem ei

qui venturus est judicare vivos & mortuos. Hucusque ad Imperatorem Pontianus ex Africa, cum illuc missum hoc anno ab ipso Justiniano fidei decretum Episcopis Africanis innotuisset: cujus autem sedis iste Episcopus fuerit, ignoratur. At illud opinari facile quisque potest, quod ab eo factum est, id ipsum ab aliis Episcopis diversarum regionum minime prætermisum: nam liquet omnes fidei Catholicæ professores simul adversus ejusmodi novitatem insurrexisse, vindicæque se Chalcedonensis Concilii exhibuisse.

At quid inter hæc Imperator? Cum cerneret primarum sedium Orientalium Episcoporum, præcipue vero Mennæ Constantinopolitani Episcopi suspensam esse sententiam ad Vigilii Papæ arbitrium, & ex ejus voluntate pendere: existimavit necessarium fore, ipsum Romanum Pontificem Constantinopolim convocare; quod fecit hoc anno, ipsum summa celeritate venire rogans. Nec remoratus quidem ipse Vigilus fuit, qui hoc item anno recessit ab Urbe, & se contulit in Siciliam, ubi hiemavit. Sed tum ex his quæ ex Facundo dicta sunt, tum ex his quæ dicuntur ex Procopio, ambobus hujus temporis scriptoribus, aperti mendacii redarguitur Anastasius, dum alias protectionis Vigilii Constantinopolim causas asserit, atque subtractum violenter ab Urbe, insectatumque jurgiis & blasphemis tradit. Porro res adeo ignominiosa minime latere potuisset res suorum temporum accuratissime prosequentes auctores.

LIV. Imp. Constant. accessit Vigilium.

Cæterum cum non alia causa præcessisset cognoscatur protectionis ipsius Vigilii Papæ Constantinopolim; oportuit eum summo cum honore ab Imperatore vocatum esse, ne ipse adversans inefficaces redderet omnes ejus de promulgato de fide decreto conatos. Sciens enim, (quod dictum est) præcipuos Orientis Episcopos ex Romani Pontificis definitione pendere: eum sibi, quibus valuit, studuit conciliare blanditiis, ut quæ dicturi sumus quam perspicue demonstrabunt. Cæterum Vigilii Papæ Constantinopolim protectionem magnum intulisse Catholicæ Ecclesiæ damnum, declararunt eventa, quæ & significarunt, quam prudentissime egerint prædecessores Romani Pontifices, ut sanctus Leo & alii, qui vocati sæpe ab Orthodoxis licet Imperatoribus in Orientem, numquam passim sunt ab ipsa fixa Romæ sede divelli. Obfuisse haud modicum usu rerum reperitur Pontificum ab urbe profectio ad Comitatum, cum Imperatorum sive blanditiis sive minis, contrariis hisce ex adverso pugnantibus ventis, exposita sæpe noscatur magno periculo Petri navicula, cu-

LIV. Non recedendum ab urbe Pontificibus.

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

ejus clavum immobilis sedens Romanus Pontifex tutius teneat.

LVI. Hoc igitur anno, qui (ut dictum est) a Procopio undecimus belli Gothici numeratur, Vigilium Papam Roma recessisse Constantinopolim profecturum, & in Siciliam pervenisse, idem affirmat: ubi Dacium Mediolanensem Episcopum Constantinopoli venientem obviam habuit, & legatum suscepit ab Ephræmio Episcopo Antiocheno missum, a quibus cuncta quæ Constantinopoli gesta essent, exploratius intellexit. Quid autem egerit ubi ea omnia comperta habuit, a Facundo accipe, cum ait (a): Hoc est autem mirabile, ut postquam horum condemnationem fecerunt, dicerent quod Ecclesiam Romanam consulerent, & sententiam Vigilii ejus Præsulis expectarent: cui, quantum ad illos attinet, non permiserunt censere quod senserit, ante statuentes, ut si quis Theodorum Mopsuestenum cum suis dogmatibus & epistolam venerabilis Iba non anathematizat, sit anathema. Sed ecce jam veniens, ex itinere, quod ei videbatur edixit, & facti hujus auctori correctionem tumultuariæ suæ transgressionis indixit; & nisi citius quod male factum est, auferretur, etiam vindicturum se esse prædixit, protestans & dicens cum Apostolo & Timotheo (b): Ne forte cum venero, non quales volo inveniam vos, & ego inveniar a vobis qualem non vultis. Erant hæc scripta in epistola quam Constantinopolim Vigilium misit, quam etiam iisdem præcurrentibus legatis dedit ad Imperatorem, ne quid innovari pateretur: nam subdit idem Facundus:

(a) Facundus pro defensione. Cap. 1.4.

Vigilius Papa quid comminatur in Novatores.

(b) 2. Cor. 11.

LVII. Quæ Vigilium Constantinopolim scripserit.

Præter quod & a vestra clementia summis precibus, summoque adnissu per suos legatos petit, sicut eum venientem diversæ provinciæ contestatæ sunt, ne patiamini stare quod factum est: tale siquidem ipsius facti crimen esse judicavit, ut illo Doctoris Gentium testimonio duceret arguendum, quo discipulo Timotheo scribens dixit: Depossum custodi, devitans profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Quid ergo adhuc queritur, utrum

PAGIUS V. Emissum fuit anno DXLIV.

A num. LVI. ad LXI. Vigilium, ac reliqui Occidentis Episcopi Edictum contra Tria Capitula subscribere recusabant, arbitrati id absque gravi in Synodum Chalcedonensem injuria perfici nullo modo posse. Quare Imperator curavit plena Synodo quæstionem in Regia Urbe discuti, utque illuc Patriarchas facilius pertraheret, Acephalorum sectæ ad Orthodoxam societatem reducendæ studium prætexuit. Vigilium etiam ab Imperatore ad Synodum vocatus fuit, qui tamen non recta Constantinopolim perrexit, sed in Siciliam profectus est, eo consilio ut ibidem Synodus co-

contra fidem & Synodum Chalcedonensem factum fuerit (quod dolemus) quando ille, cujus dicebatur expectari sententia, profanas vocum novitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt, in ipsius facti auctorem sibi *vendicaverat arguendas? Denique etiam beatum Dacium Mediolanensem Episcopum, quem hinc reversum in Sicilia se vidisse perhibuit & alios consacerdotes suos, sed venerabilis memoriæ Stephanum solum, quem Romanæ Ecclesiæ, cui per Dei gratiam præsidet, hic habuit responsalem, & per missos * multos Ecclesiæ suos approbavit, quod & pro hac causa a venerabilis Mennæ hujus regis urbis Episcopi communione suspendir, & eos qui ei communicaverant, sub debita satisfactione susceperit.

* ibi.

* multos

Quod non faceret nisi contrarium Synodo Chalcedonensi, quod factum est; sicut & alii, judicaret: non autem solos quos commemoravimus sanctos & venerabiles viros hoc secum judicasse monstravit, quando non tacuit quod Romana quoque universitas egredientem, quod venientem Africa, atque etiam Sardinia, quamquam non per eas transierit, per ipsius tamen consiliarium publica eum contestatione pulsaverint, sicut Hellas & Illyricus provinciæ, per quas venit; ut nullatenus novitati, quæ facta est; acquiescat. Non ergo civilis hæc causa credenda est, nec talis quæ pro Ecclesiarum pace ferenda sit; sed quæ merito judicaretur contra ipsius Catholicæ fidei statum hæreticorum subreptione commota; pro qua pars maxima orbis Christiani, quæ potuit, primum inter primos Christianos sacerdotem publica contestatione pulsavit: & Romana quidem universitas atque Africa, priusquam Romani Antistitis acceperimus epistolam, non parvo jam agnoveramus indicio, quid de hujus facti novitate sentirent. Hactenus Facundus de Vigilii Papæ rebus gestis hoc anno antequam pervenerit Constantinopolim, quod sequenti anno contigisse suo loco dicemus.

LVIII. Multæ provinciæ contestatæ sunt Vigilium Papam.

Porro ipsum Vigilium diutius mansisse in Sicilia, indeque laboranti fame Urbis frumentum misisse, Procopius testatur, ubi

LIX.

geretur. De ejus in Sicilia mora hæc scribit Procopius lib. 3. de Bell. Goth. cap. 6. loquens de gestis anno belli Gothici XII. vere ineunte hujus Christi anni inchoato: Vigilium Romanus Pontifex Byzantium Imperatoris accitum venit ex Sicilia, ubi jamdiu degerat profectio- nis illius causa. Vigilium anno superiori in Sicilia moratum fuisse, indeque naves onerarias frumento onustas tunc Romam misisse, hujus anni initio ex eodem Procopio ostendi. Perperam autem scribit Baronius eum hoc anno in Siciliam profectum esse, & naves illas misisse. Vigilium enim longo tempore in ea

Pro.

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

(s) Procop. ubi ait (a): *Per idem tempus Vigilius*
lib. 3. de *urbis Romanæ Præsul, cum in Sicilia*
bello *esset, magnum navium numerum frumen-*
Goth. *to complet, & Romam transmittit, ra-*
Vigilius *tus omnino Urbem tuto adire hos posse,*
e Sicilia *qui onera navibus importarent. Qui uti-*
triticum *que cum Romanum ad Portum cursum te-*
mittit in *nerent, hostes eorum adventu percognito,*
Urbem. *paulo ante priores ipsi cum in Portum*
venissent, intra muros delituerunt, ut eo
naves jam descendentes nullo negotio ca-
perent. Sed hos, qui in mœnibus erant
custodes mox conspicati, e propugnacu-
lis veste alius agitata, signum nautis
ad se navigantibus dabant, ne ultra pro-
grederentur, sed alio quocumque possent,
verterent vela. Illi vero prodito signo
non intellecto, sed rati potius, qui in
Portu erant, Romanos præ gaudio ex suo
adventu alacres factos id signum dedisse,
seque ad Portum ineundum hortari,
prospero ac præsentis afflante his vento,
intra Portum celerrime cum navibus per-
venerunt; in quibus Valentinus Episcopus
quidam cum Romanis plerisque aliis navi-
gabat. Tunc barbari ex insidiis confes-
tim exortii, naves omnes, nemine defen-
dente, mox capiunt, Episcopum cum Ro-
manis comprehensum ad Totilam ducunt,
cæteros vero obruncant; & cum oneribus
naves remulco trahentes e vestigio ab-
eunt. Totilas interea cum Episcopum quid
sibi jam vellet rogasset, & mendacii a-
perius convicisset, utrasque illi manus
præcidit. Hæc Procopius, qui de longa
Vigilii in Sicilia mora, deque profectio-
ne ipsius anno sequenti Constantinopolim
agit.

IX. Porro onerasse naves Vigilium ex Ec-
 clesiæ frumento, possumus intelligere;
 quod constat amplissimum fuisse Roma-
 næ Ecclesiæ in Sicilia patrimonium, ut
 ex sancti Gregorii epistolis liquet. Quod
 autem ad Valentinum Episcopum pertinet;
 huic fuisse Episcopum Silvæ Can-
 didæ, alio titulo sanctarum Ruffinæ at-
 que Secundæ; Anastasius tradit, missum-
 que a Vigilio in Urbem, ut ibi Vicarius
 consideret, affirmat: quem reversum ad

PAGIUS Provincia mansisse, ostendunt Legationes, quas
 ibidem excepit. Africæ quippe, ac Sardinia
 Episcopi eum per Oratores rogarunt, ne no-
 vis Justiniani contra Tria Capitula Decre-
 tis acquiesceret, ut testatur Facundus lib. 4.
 cap. 3. *Quod Romana quoque universitas egredien-*
tem, quod venientem Africa, atque Sardinia,
quamquam non per eas transferit, per ipsius tamen
consiliarium publica cum contestatione pulsave-
rint, sicut Hellas, & Illyricus Provincia, per
quas venit, ut nullatenus novitati, qua facta
est acquiesceret. Quibus ex verbis etiam colligere
est, Edictum contra Tria Capitula anno
DXLIV. Constantinopoli datum fuisse, & a Vi-
gilio Romæ acceptum; cum antequam Romæ
egrederetur, eum Romani rogaverint, ne il-

Vigilium Constantinopoli jam agentem,
 quæ postea dicentur, ostendent. Ad hæc
 insuper addit Anastasius, ipsum Vigilium
 in Sicilia commorantem, Catanæ ordina-
 tionem habuisse mense Decembri, ordina-
 rasseque presbyteros atque diaconos, ex
 quibus Romam misisse Ampliatum pre-
 sbyterum Vicedominum suum, Valentinum
 vero (quem diximus ad cleri gubernationem,
 utque loco Pontificis Vicarius ibi degeret
 in ædibus Lateranensibus. Dum vero subdit,
 in vigilia Natalis Domini eundem Pontificem
 pervenisse Constantinopolim, ex dicendis e
 Procopio mendacii redarguitur. At hic
 finis esto rerum gestarum hujus anni
 Vigilii Romani Pontificis. Cæterum annis
 singulis inchoatæ tragœdiæ Actus luctuo-
 si inferentur in scenam cunctis spectandi.
 Quæ vero reliquarum hujus anni rerum
 gestarum narratio superest, prosequamur.

Hoc eodem anno, cum Auxanius
 Arelatensis Episcopus ex hac vita mi-
 grasset, in locum ejus subrogatus est Au-
 relianus, quem Vigilius suum decrevit
 esse Vicarium. Epistola autem tunc ad
 eum scripta ab ipso Romano Pontifice
 sic se habet:

Dilectissimo fratri Aureliano
 Vigilii.

Administrationem vicium nostrarum fra-
ternitati vestræ animo libenti committimus,
& credimus charitatis vestræ officio
actibus Deo placitis diligenter universa
compleri, quando & summi sacerdotii
consortio vos dignos divina esse gratia
judicavit, & gloriosissimi Childeberti Fran-
corum Regis Christiana & Deo placita
in perbibendo vobis testimonium volun-
tas accessit. Quapropter vices nostras
vestræ charitati hac auctoritate commit-
timus, ut universa quæ decessorum no-
strorum vel canonum statuta sanxerunt,
Deo congruis operibus faciendo atque ser-
vando, & nostrum & prædicti gloriosi
Regis judicium circa charitatem tuam re-
ctum fuisse possis ostendere. Sacrarum e-
nim Scripturarum nos docet auctoritas,
quia

Vigilius ordina-
 tionem in
 Sicilia ha-
 bet.

LXI.
 Vigilii
 Papæ epi-
 stola ad
 Aurelian.
 Episc. A-
 relat.

li acquiesceret. Refert illum Facundi locum
 Baronius num. L. aliumque in eandem rem
 ejusdem Auctoris num. XLVII. Imo dum
 Vigilii adhuc Romæ esset, Pelagius & Ferran-
 dum in Africa positum de quæstionibus consu-
 luit, & a Ferrando post longam taciturnita-
 tem responsum accepit. Quare Vigilii in Si-
 ciliam tardius profectus non est, quam sub
 finem anni DXLIV. Diem discessus ejus ab Ur-
 be nobis conservavit Anastasius.

Adhæc Victor Tununensis, qui hoc tempore
 vixit, recte ait: *Post Consulatum Basilii V. C.*
anno IV. (qui secundum ejus supputandi mo-
dum est annus Christi DXLIV.) Justinianus Imp.
Acephalorum subreptionibus insignatus Vigilium Ro-
manum Episcopum subtiliter compellit, ut ad Ur-
bem

VI.

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

- quia Christus Deus & Dominus Salvator noster prius universa quæ bona sunt facere voluit, quam docere: scriptum est
- (a) Act. 1. enim (a): Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile, quæ cepit Jesus facere & docere, usque in diem qua præcipiens Apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est. Item, quid commonendo Timotheum Doctor Gentium dicat Apostolus, fraternitatem tuam semper ante oculos habere confidimus: ait
- (b) 2. Tim. 2. enim (b): Confortare in gratia, quæ est in Christo Jesu: & quæ audisti a me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere. Et item ipse (c): Solicite cura te ipsum probabilem exhibere Domini operarium, inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis. Et iterum (d): Labora sicut bonus miles, Christi Jesu. Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.

LXII. Si quam ergo inter fratres diabolus humani generis hostis antiquus zizaniam seminaverit calliditate nequitie consueta, aut de aliquo sacerdote fraternitati tuæ, servatis majorum per omnia constitutis, fuerit querela deposita: adhibitis tibi fratribus & Coepiscopis secundum qualitatem negotii numero competenti, causam canonica & Apostolica ordinatione discutiens, ea sententia desines, quæ & decessorum nostrorum conveniat statutis, & Deo æquitatem in omnibus diligenti sit grata. Si quod vero de religione fidei (quod Deus auferat) fuerit certamen exortum, aut tale aliquod negotium fortassis emerferit, quod pro sui magnitudine ibidem nequeat desiniri: veritate discussa, relationis serie distincta, ad nostram consultationem potius ut remittas hortamur: quia ita decessores vestros, qui decessorum nostrorum vices egisse monstrantur, fecisse, testimonium nostri declarat serinii: quatenus ea dispositione servata, Ecclesie unitas stabili firmitate persistens pacis bono in omnibus perfruatur, cuius velut hæreditarium munus Christus Deus & Salvator noster ad cælos, unde nunquam defuit, rediturus, discipulis suis legitur reliquisse, dicens: (e) Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.

PAGIUS
Vigilius
a Justiniano
Constantinopolim
vocat
us dicitur
mnet Tria
Capitula,

hem Regiam properaret, & sub speciem congregationis eorum, qui ab Ecclesia sunt societate divisi, Tria Capitula condemnaret. Præterea Vigilius tradit, hæc se ad Justinianum suo nomine per Nuncium deferenda dixisse: Nos ad Pietatem tuam festinantes ante septem annos de Civitate nostra sic egressi sumus, ut nulla haberemus privata negotia. Data est hæc Epistola Nominis Februarii anni DLII. ut infra ostendetur. Parte altera Clerici Italiae in Epistola Legatis Francorum, qui Constantinopolim proficiscebantur,

Et ut universa fraternitas vestra diligenti possit ratione complere, Episcopis quibus pro vice nostra te præesse voluimus, nos præcepta destinasse signamus; ut & illi vobis obedientiam exhibere debeant competentem, & fraternitas tua eos in Christi charitate complectens, exemplis bonorum potius operum ad quæ sunt Deo placita facienda semper invitet. Illud pari eis auctoritate signavimus, ne quis sine Formata tuæ fraternitatis ad longiora loca audeat proficisci: sed ut consuetudinem illam debeant custodire, quam constat semper nostræ sedis habuisse Vicarium, & a vobis Formatam postulent, si causarum suarum necessitate compulsi ad longiora itinera destinare disponunt. Sed ne in aliquo sedis nostræ Vicarius minor suis decessoribus videatur, necessarium fore credimus pallii vobis usum, quemadmodum decessori vestro hæcenus dederamus, præfenti auctoritate concedere: ut & morum, & omnium bonarum rerum vobis beato Petro Apostolo suffragante, non desit ornatus.

Oportet ergo charitatem vestram sacerdotali semper studio inter dominos filios nostros clementissimos Principes, & gloriosissimum virum, id est, filium nostrum Childebertum Regem gratiæ intactæ fœdera custodire. Scitis enim, nec vos convenit ignorare, quod necessario prædicatis, quia Scriptura pronunciat, dicens: (f) Beati pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona. Et hoc quoque vestrum facere desideramus affectum, ut glorioso viro filio nostro Patricio Belisario destinatis scriptis gratias referatis, qui homini vestro iaborem ad clementissimum Principem abstulit transeundi, sed mox ut responsum recepit, nobis suis litteris indicavit. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Data XI. Kalendas Septembris. Quinquies post Consul. Basilii V. C. Dedit & alias eodem argumento ad Galliarum Episcopos, quæ sic se habent:

Dilectissimis fratribus universis Episcopis qui sub regno gloriosissimi filii nostri Childeberti Regis sunt per Gallias constituti, Vigilius.

Admonet nos loci nostri ministerium divina misericordia Domini collatum, Do-

mi-

tur, directa, inquit: Veniens ibi (scil. Cpolim) ante sex annos istos Beatissimus Papa Vigilius, magis autem, ut quod verius est, dicitur, prope violenter deductus, caperunt ibi ipsum expectare, ut damnationem aliquorum Capitulorum faceret, per quam Sancta Synodus modis omnibus solveretur. Scripta autem ea Epistola anno DLI. & Clerici illi loquuntur de Vigiliis ex Urbe Roma abitu, qui exeunte DXLIV. contigit; quamvis Baronius eum hoc anno ex Urbe in Siciliam digressum esse tradat.

Quan-

LXIII.

Pallio donatur
Aureliana
Vigilio
Papae.

LXIV.

(f) Romae
10.

LXV.
Epistola
Vigilii
Papae ad
Galliarum
Episcopos.

CHRISTI
546.

VIGILII PAP.
7.

JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

mini gratia protegente, nec legentis * e-
vitando periculum, bonis potius palmam
retributionis promissæ & studeamus & me-
reamur accipere. Unde quantum nobis Chri-
stus Deus Dominus & Salvator noster pri-
mi Apostolorum locum pro ineffabili pie-
tatis suæ gerere largitate concessit; tan-
tum nos de universarum pace Ecclesiarum,
quæ licet in multis, una tamen est toto
Orbe diffusa, inquisante studio convenit
esse sollicitos. Quippe quia nos sacrarum
Scripturarum eloquia reddunt diligenter
instructos, quod cum Moyses Dei famulus
divinis jussionibus obsecundans ad mon-
tem voluisset ascendere, loco sui Aaron &

(a) Exod. 24. Hur legitur reliquisse, dicens: (a) Ex-
pectate hic, donec revertamur ad vos.
Habebis Aaron & Hur vobiscum: si quid
natum fuerit questionis, referetis ad eos.
Ita enim inter sacerdotes Domini potest
pax super omnia Deo placita custodiri,
si fuerit qui vicium nostrarum auctorita-
te subnixus, personam nostram in Gal-
liarum partibus præsentans secundum con-
suetudinem a nostris decessoribus attribu-
tam sapientiam sollicita indagatione cu-
stodiens, si quam humani generis hostis
antiquus zizaniam inter Dei famulos ne-
quitia consueta seminare tentaverit, sa-
pientiæ suæ moderamine, adhibitis sibi
fratribus & Coepiscopis nostris, justitia
Deo placita scandala orta submoveat.

LXVI. Unde quia dudum Auxanio quondam
Arelatensis civitatis Antistiti vicium no-
strarum sollicitudinem dederamus, sed cur-
sum vitæ præsentis implendo, de hac lu-
ce migravit, in cuius loco Aurelianus
frater noster noscitur successisse: necessa-
rium valde credimus sollicitudinem hanc
a nobis antefato debere committi, confi-
dentes illum & pro loci sui qualitate bo-
nis actibus universa quæ Deo placeant
posse complere, & maxime cum gloriosus
filius noster Childebertus Rex testimonium
bonæ conscientie pro Christiana suæ vo-
luntatis devotione perhibuit. Oportet er-
Ann. Eccl. Tom. X.

go charitatem vestram ei in omnibus, quæ
servatis per cuncta canonibus salubriter
secundum nostrorum definita majorum pro
nostra auctoritate censuerit, præbere obe-
dientiam competentem.

Et quia omnino necesse est, ut pro di-
versis confratribus, Deo juvante, tra-
ctandis, statutis aptisque temporibus Epi-
scoporum Synodum debeat congregare: idcirco præsentis auctoritate censuimus, ut
nullus, ubi aut quando constituerit, se
audeat excusare, excepta infirmitatis cau-
sa, quam humana non potest vitare fra-
gilitas, aut certe quem dignæ excusatio-
nis ratio fecerit non venire. Omnibus ni-
hilominus scientibus, quid Christus Do-
minus & Salvator noster pia institutione
pronunciat, dicens (b): Quia si duo ex
vobis consenserint super terram, de omni
re quancumque petierint, fiet illis a Pa-
tre meo, qui in celis est. Quemadmodum
autem quis sibi quæ postulat credit posse
concedi, si congregationis sanctæ conven-
tum, ubi Dominus præsentiam suam pro-
misit modis omnibus æ futuram, sine ali-
qua rectæ excusationis causa evitare cre-
diderit? Sed sicut præfati sumus, si ju-
sta causa illum ad Synodum fecerit non
venire, pro se aut presbyterum aut dia-
conum destinare non differat, quatenus
quæ fuerunt constituta, per eos possit ag-
noscere, & definita complere. Pari au-
ctoritate mandantes, ut nullus sine præ-
dicti Formata ad longinquiora loca au-
deat proficisci: præsertim quia & deces-
sorum nostrorum decessoribus ejus, quibus
vices suas commisisse præteritis tempori-
bus releguntur, sic definiunt statuta: ut
his omnibus obedientia Deo placita custo-
ditis, pax Ecclesiarum stabili firmitate
persistat, & sicut Doctor Gentium dicit
Apostolus (c), Ecclesia Dei possit sine
ruga & macula permanere. Dominus vos
incolumes custodiat, fratres charissimi.

Hoc anno Ephræm Episcopus Antio-
chenus, cum sedisset ferme viginti
C an-

LXVII.

(b) Matt. 18.

(c) Ephef. 5.

LXVIII.

PAGIUS VII. Quando Clerici Italiae scribunt, Vigilium pro-
pe violenter deductum, Anastasio non favent,
Vigilius inter Con-
stantino-
politano-
inventus
suscepit.
qui ait eum captum esse Romæ, jussu Theodora
Augustæ ab Anthemio Scribone, qui invenit eum
in Ecclesia Sancta Cæcilia, X. Kalend. Decemb.
qui erat Natalis ejus dies, sed Vigilium invi-
tum illud iter suscepisse innuunt. Alia etiam
fabulosa de Vigilio habet Anastasius, ut obser-
vavit Baronius num. LIV. Profecto Justinianus,
qui Vigilium in suam sententiam pertrahere vo-
lebat, eum indigne haberi mandare non po-
tuerat. Scribit etiam Anastasius eum ingressum

esse Constantinopolim in Vigilia Domini Nostri
Jesu Christi, ubi si intelligat de Vigilia Nati-
vitas Domini, ut intelligere videtur, fallitur;
cum paulo antea dixerit, eum permissum esse
facere ordinationem per mensem Decembrem, &
postea Constantinopolim profectum relicta Si-
cilia. Non inde tamen sequitur, Anastasium et-
iam in die quo Vigilium Roma discessit, fal-
sum esse; cum ex ipsomet constet, Vigiliæ or-
dinationem in diem XXII. Novemb. Sanctæ Cæ-
ciliæ Sacrum incidisse. [1]

Ad num. LXVIII. & seqq. Tam in Chronico
Ni-

VIII.

NOTÆ

[1] Nuper opera Cl. Baluzii Miscellan. Tom. V. pag. 461. prodit scriptum quoddam conti-
nens integram Confessionem fidei editam a Vigilio eodem tempore, quo & conde-
mnationem Theodori pronuntiavit. Transmissam autem censeo ab eodem Vigilio ad Clerum Ro-
manum, ut de rebus a se gestis certiore illum faceret. Eadem vero tradita ab eodem Clero
videtur Legatis, quos cum alia Epistola a se scripta ad Provinciales Episcopos direxit, ut erui-
tur

Domnus
Antioche-
nus Episc.

annos **A** ex hac vita migrat; in cujus locum Domnus ejus nominis secundus est subrogatus. Hæc ex Nicephori Chronico. Qui autem eum anno superiori diem obiisse putarunt; ex his quæ ipsum egisse cum Justiniano Imperatore hoc anno vidimus, errare noscuntur. Idem dicendum de Petro Episcopo Hierosolymitano, quem non ante præsentem annum diem obiisse oportuit, licet anno superiori eum defunctum ponant: in cujus locum suffectum esse Macarium secundum hujus nominis, tum Evagrius tum Nicephorus tradunt. Quæ autem hujus Petri obitum præcesserint ante sex menses memoria digna, & prophetia de ejus obitu, quæ & ejus vitæ sanctitatem commendent, narratam a Sophronio (a): hic historiam attexamus: quam cum a Sophronio petitam dicimus, ita quidem more majorum citare consuevimus librum illum qui a Joanne conscriptus ad Sophronium legi-

(a) Sophro-
Prat. Spir.
c. 117.

tur: etenim apud Damascenum, necnon apud Septimæ Synodi Acta Sophronii nomine citatus habetur. Ait igitur auctor:

Narravit nobis Abbatisa Damiana solitaria mater Abbatis Athenogenis Episcopi Petrensis, dicens: Erat quidam Abbas in sancto monte Sina, nomine Georgius, miræ virtutis, & abstinentiæ vir. Huic Abbati Georgio magno sabbati die in cellula sua venit desiderium faciendæ sacrum diem Resurrectionis in sancta civitate, & sumere veneranda mysteria in sancta Christi Dei nostri Resurrectione. Per totum ergo diem senior hujusmodi cogitatione sollicitabatur, & orabat. Cum itaque sero factum esset, venit discipulus ejus, dicens ei: Jube, Pater, ut eamus ad synaxim. Senex autem respondit ei: Vade, & tempore sanctæ communionis veni ad me, & pergam. Mansit itaque senex in cellula. Cum autem advenisset tempus sanctæ communionis in sancta

LXIX.
De Abba-
te Geor-
gio divi-
nitus
translato.

PAGIUS
Mortur
Ephre-
mius An-
tiochenus.

Nicephori, quam in Tabulis Theophanis Ephremio Episcopo Antiocheno anni XVIII. assignantur. Quare mors ejus retrahenda ad annum quingentesimum quadragesimum quintum, cum anno DXXVII. ad Sejem illam evectus fuerit. Quam ob rem Auctor Tabularum Theophani insertarum ad annum Incarnat. secundum Alex. DXXXVIII. qui Kalendis Septemb. anni Christi DXLV. inchoatur, initium Domni seu Domini Epremi successoris accurate collocavit. Facundus lib. 4. cap. 4. de Zoilo Alexandrino Episcopo hæc scribit: Zoilus quoque Alexandrina Urbis Antistes, cum Romanum Episcopum venire cognosceret, obvium illi ad Siciliam misit, præfenti sc. anno. Quæ cum Baronius Facundum scribere de Ephremio per inconsiderantiam

existimaret, ait illos, qui ante currentem annum Ephremium mortuum putarunt, errare; cum tamen, ut notat Emin. Card. Norisius in Dissertatione laudata, quæ Baronius num. XLVII. ex Facundo narrat, de Zoilo, non de Ephremio dicta sint. In Vita Sancti Symeonis Junioris Stylitæ, quæ in Actis Bollandianis ad diem XXIV. Maji legitur, num. 75. refertur, Sanctum Symeonem Ephremii obitum prædixisse: *Deinde illucescente jam Veneris die convocavit de novo fratres, dixitque: Pontifex Dei hac nocte e vita migravit: vidi enim animam illius turba magna candidis vestita comitante, hæc transvolantem, salutantemque me, & memoriam sui apud Deum, ut facerem, præcipientem: commemorantemque qualiter erga me ac matrem meam fue-*

NOTÆ

tur e verbis illis eidem Epistolæ præmissis ut ipsas chartas in provincia vobiscum deferatis. Quæ si vera sunt, cum in eadem narratione, Epistolæ præmissa, exprimitur fuga Vigilii Chalcedonem, & injuriæ ab illo ibidem perlata, ubi S. Papa casus est; jam constat legationem illam per quam Clerus Romanus Epistolam suam misit ad Gallos componendam esse non quidem cum anno 551. ut contendit hic Pagius, sed cum anno 552. ut vult Sirmondus, nam postremis anni 551. diebus Vigilii Chalcedonem fugit. Nec Pagii objecta contrarium plane evincunt, nam sexennium illud ab adventu Vigilii Constantinopolim, de quo in Epistola Cleri Romani, duæ commode potest ab ingressu Pontificis Constantinopolim; & anno 552. Anastasius biennium compleverat, & aliquot menses ex quo ab Aurelianensibus missus fuerat Constantinopolim; quapropter rectissime dici potuit ante biennium missum fuisse.

Forte tamen in veteri illo fragmento duo simul, quæ diverso tempore acciderunt, confusa sunt. Primo literæ indicantur ejusdem Vigilii, quibus damnavit Theodorum, & suspendit, (Mennam) sed non adhuc eadem sententia publicata fuerat. Sed usque nunc non est proposita charta ipsa. Hæc damnatio decreta ibidem legitur, ante sex menses, menses scilicet sex ante quam publicaretur. Quorum forte mensium initium sumendum est ex die VIII. Kal. Septembris (ita in eodem fragmento legitur, cum in sententia quæ integra in Collectione Conciliorum refertur sit XIX. Kal. Septembris) Justiniani XXV. Post Consulatum Basilii X. Hæc forte literæ missæ sunt primo a Clero Romano ad Gallos anno eodem 551. Dein novas litteras a Vigilio acceperunt Romani, quibus certiores facti sunt de fuga Pontificis Chalcedonem & de promulgatione sententiæ in Mennam & Theodorum. Tunc demum in Civitate Regia, & in locis frequentioribus proposita est charta damnationis ejusdem Theodori, & excommunicationis Episcoporum huic errori consentientium. Hæc enim omnia in eodem Baluziano monumento leguntur. Et hæc pariter Epistola altero a priori, anno nempe 552. Roma in Galliam missa fuit. Ex his intelligimus vanam esse Norisii, quam Pagius adoptavit conjecturam, nimirum sententiam damnationis in Theodorum vulgatam a Vigilio non fuisse. Facile tamen suppressa suspensio Mennæ credi potest, nihil enim de promulgatione sententiæ in illum hic dicitur. MANſi

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

Et Resurrectione, inventus est senex prope Archiepiscopum beatum Petrum, qui præbuit tum illi, tum presbyteris sanctam communionem. Videns igitur eum Patriarcha, dixit Mennæ assessori suo: Quando venit Abbas montis Sinai? Respondit ille: Per orationes vestras, domine, non vidi illum nisi nunc solummodo. Tunc ait Patriarcha: Dic illi, ut non recedat: volo enim ut mecum sumat cibum. Ille vero profectus id dixit seni. Qui ait: Voluntas Dei fiat. Cum ergo salutasset synaxes, adorato sancto monumento, inventus est in cellula sua. Ecce discipulus ejus pulsavit, & dixit. Pater veni ut communices. Senex vero profectus in ecclesiam cum discipulo suo, iterum sumpsit veneranda mysteria.

LXX.
Georgii
Abbatis
excusatio
& prædicationis.

Petrus autem Archiepiscopus contristatus quod illi inobediens fuisset, post solemnitatem misit ad Episcopum Phari Abbatem Photinum & ad Patres Sina, ut Abbatem ad se mitterent. Cum ergo venisset qui attulerat litteras, deditque illas, misit & senex tres presbyteros, Abbatem scilicet Stephanum Cappadocem magnum illum virum, cujus & supra meminimus, & Abbatem Zosimum cujus etiam superius mentionem fecimus, & Abbatem Dulcitium Romanum ad Patriarcham, purgavitque se ipsum senior scribens ac dicens: Absit a me, mi domine sanctissime, Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

fuerit affectus. Hisce de Pontifice fratribus a Symeone prædictis, notarunt illi tempus, compereruntque hac ipsa nocte Sanctum Ephremium decessisse. Photius in Biblioth. Cod. CCXXVIII. varia exscribit ex Orationibus Sancti Ephræm Theopolitani Patriarchæ, & Cod. CCXXIX. refert, quæ exscripsit ex Libris quatuor ejusdem Ephremii de Sacris Antiochiæ legibus.

IX.
Macarius
fit Episcopus
Hierosolymitanus.

Vigiliorum Tununenſis anno post Consulatum Basilii IV. qui secundum ejus loquendi modum est annus Christi DXLIV. ait: Hierosolymitana Ecclesia Præsulatum post Petrum Macarius suscipit. Quare cum Sedem inierit Petrus anno DXXIV. eique tam in Tabulis Theophanis, quam in Chronico Nicephori anni viginti attribuantur, ultra illum Christi annum vitam non prorogavit. Cum autem ex Facundo lib. 4. cap. 4. constet, tam Ephremium Antiochenum, quam Petrum Hierosolymitanum Edicto Justiniani contra Tria Capitula, licet invitos, subscripsisse, ut videre est apud Baronium num. XLVIII. & seqq. recte inde inferat Card. Norisius citatus, illud tardius quam anno DXLIV. emissum non fuisse; quod & ex iis, quæ de anno discessus Vigilii a Romana Urbe hoc anno diximus, etiam manifestum redditur. Quare frustra Garnerius in Dissert. de V. Synodo generali cap. 3. contendit. Edictum illud a Justiniano publicatum esse anno DXLV. circa autumnum.

X.
Epocha
Conciliorum
Ilerdensis &
Valentini.

Duo hoc anno Concilia in Hispaniis celebrata, quorum nulla in Annal. Ecclesiast. mentio; alterum Ilerda, quæ Tarraconensis Provinciæ Civitas; alterum Valentia, quæ hodie Regni Valentini Caput & Sedes Archiepiscopalis. Codex enim MS. Conciliorum Hispaniæ Lucensis, qui alios omnes Bibliothecæ Regis Catholici anti-

ut sanctum Angelum vestrum contempserim. Scripsit autem idem Georgius Abbas & hoc ad eum: Ut sciat beatitudo vestra, post sex menses Christo Domino & Deo nostro simul occursuri sumus, & illic adorabo vos. Egressi itaque presbyteri dederunt Patriarchæ litteras. Dixerunt tamen & hoc ei quoniam senex multos annos habebat, ex quo non venerat in Palæstinam. Ostendebant item & litteras Episcopi Phari simul contestantes, quod ferme septuaginta annos habebat senex, ex quo de sancto monte Sina non exierat. Sanctus vero & mitissimus Petrus afferebat testes eos qui tunc affuerant, Episcopos & clericos, dicentes: Vere nos senem vidimus, & omnes osculo sancto illum salutavimus. Postquam igitur impleti sunt sex menses, requieverunt in pace senex & Patriarcha, juxta scilicet ipsius senis prophetiam. Hucusque ibi: quibus videas his innovata antiqua signa Habacuc & Philippi diaconi, qui in momento translati sunt e loco in locum. Voluntatem enim timentium se facit Dominus, & desiderium pauperum exaudit. Etenim cupienti seni ultimum suum Pascha agere Hierosolymis, id magno miraculo præstitit ei Deus dives in omnes qui invocant illum, non senescens, ut virtute ex diuturnitate temporis minuatur, quo minus præstare semper valeat, quod olim aliis concessisse legitur. C 2 Qui

quitate superat, quique descriptus fuit, & Romam missus, eum Decreto Gratiani emendando Gregorius XIII. Pontifex Rom. opera usus doctissimorum Virorum, incumberet, id diserte testatur de Ilerdensi, ut nos docet Gaspar Loaisa in Præfatione sua loquens de Codicibus MSS. quibus fuit usus in Editione Conciliorum Hisp. ubi enim varii MSS. Codices habent, anno quindécimo Theodoredi Regis, sub die octavo mensis Augusti, vel Theodorici Regis, in Lucensi legitur; Anno quinto decimo Theudis Regis, qui cum regnare cœperit in Hispania anno DXXXI. post diem quartum mensis Decembris, ut mox ostendemus, mense Augusto currentis anni Regni decimum quintum numerabat. Ad hæc Gaspar Escolanus in Historia Civitatis & Regni Valentini lingua Hispanica scripta lib. 2. cap. 9. notavit omnes antiquos Codices MSS. uno excepto Vigilano seu Alveldensi Era MXIV. seu Christi CMLXXVI. exarato habere utrumque Concilium Era DLXXXIV. qui Christi est DXLVI. congregatum fuisse, & Vigilano, qui habet Eram DLXXXVII. errorem Exscriptoris prode, & ex aliis corrigendum esse. Loco vero Theodoredi vel Theodorici, legendum esse, Theudis, duratio utriusque Regis demonstrat; cum Theodoricus Era DLXIV. anno sc. Christi DXXVI. obierit, & Theudis Era DLXXXIV. seu anno Christi DXLVI. annum Regni decimum quintum numerarit. Imperiti itaque Exscriptores loco, Theudis, posuere, Theodoredi, & alii, Theodorici. Quare Em. Card. de Aguiere Tom. II. Concil. Hisp. pag. 282. & seqq. ac Nicolaus Antonius anno MDCLXXXIV. demortuus Tom. I. Biblioth. Hispaniæ Veteris pag. 208. utrumque Concilium accurate usque ad hunc annum di-

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.LXXI.
De Macario Episcopo Hierosol.(a) *Sophr. Prat. Spir.*
c. 19.(b) *Idem*
c. 96.

Qui autem in locum Petri successus est in sedem Hierosolymitanam Episcopus (ut dictum est) Macarius nomine, in suspicionem adductus est hæresis: adeo ut multi ab ejus se communionem separarint, ut patet ex eodem Sophronio (a): verum id potius ex levitate quam veritate factum, ostendunt quæ ab eodem auctore narrantur inferius verbis istis (b): Cum alius hic fuisset senex genere Arabs, Julianus nomine, captus oculis, ipse aliquando scandalizatus est in Macarium Archiepiscopum Hierosolymitanum, volebatque communicare illi. Quadam ergo die Abbas Julianus significavit Abbati Simeoni, qui erat in monte Mirabili, (distat autem a Theopholi mons ille miliaribus novem) dicens: Cæcus sum, & quo abeam nescio: neque vero habeo qui

possit auxiliari mihi, & communicare Macario detrecto. Indica mihi, Pater, quid agere habeam de fratre qui fornicatus est, & de illo qui se cum eo juramento constrinxit. Respondit autem Abbas Simeon Abbati Juliano, dicens: Ne recedas, neque te ipsum a sancta Ecclesia separes: neque enim illa male habet gratiam Domini nostri Jesu Christi Filii Dei. Hæc de Macario ibi. In Vita (c) sancti Gregorii Episcopi Agrigentini prolixa atque honesta pariter mentio fit de Macario isto, eidemque spiritus prophetiæ tribuitur: ab eoque ipsum Gregorium fuisse diaconum ordinatum, auctor affirmat. Fuit autem hic ejus nominis secundus Hierosolymorum Episcopus: Senior enim Macarius vixit temporibus Constantini Magni Imperatoris.

(c) *Apud Sur. die 23. Novemb.*

Qui

PAGIUS

distulere, quemadmodum etiam Hieronymus Puiades in Hist. Catalaniæ lingua Hispana scripta, lib. 6. cap. 46. dum de Ilerdensi Concilio verba facit.

XI.
Opiniones contraria refelluntur.

Librariorum errores auxere, qui de utroque Concilio egere; & numeros recte ab eisdem descriptos corrumpere. Valæus enim ait, anno DXXV. Theodorici Junioris XV. congregatum esse Concilium Ilerdense; Binius vero & Labbeus anno Christi DXXIV. quo supponunt Theodoricum annum Regni XV. numerasse; & denique Onuphrius in Chron. Ilerdense anno Christi DVII. & Valentinum anno Christi DVIII. affigit, & quia in Codicem mendosum inciderrat, Concilium Ilerdense Flerdense vocat; nec ullus ex illis annum Eræ Hispanicæ LXXXIV. qui tamen solus temporis character certo difficultatem dirimere potest, memoravit; quia Eræ mendose a Librariis descriptam fuisse autumarunt. Onuphrius annum Christi DVII. & sequentem elegit, quia putavit in Actis utriusque Concilii annum XV. Theodorici Regis proficisci a Regno ejus Italico an. CDXCIII. inchoato, licet certum sit, Theodoricum annos Regni sui Hispanici ab anno DXI. repetiisse. Binius denique & Labbeus annum illum XV. Theodorici ab anno

Christi DX. deducunt, & ex hujusmodi numerorum depravationibus ac Theodorici nomine, annum Eræ corrigendum esse aut abiiciendum intulere. Quæ depravationes, falsæque interpretationes, ne impofterum Doctorum Virorum ingenia torquere pergant, in prima quæ fiet Conciliorum editione annus Eræ DLXXXIV. cum nomine Regis Theudis in textu exprimendus erit; cum revera annus Eræ in antiquis MSS. compareat, & ex eo nominis Regis correctio, certa & indubitata reddatur. In utroque Concilio egregia Decreta ad restituendam Disciplinam Ecclesiasticam condita, sed in Ilerdensi Canones sexdecim a novem Episcopis, & in Valentino Canones tantum sex a sex Episcopis sanciti. Cum vero Concilium Valentinum sub die II. Nonas Decembris seu die quarta ejusdem mensis, anno Theudis Regis XV. coactum fuerit, necessario sequitur, Theudim anno DXXXI. post diem IV. mensis Decemb. Regnum iniisse, ad quod nullus hætenus animus advertit.

Ob Quadragesimæ prorogationem Constantinopoli tumultuatum, ut anno superiori videre est.

JESU CHRISTI
ANNUS

547.

VIGILII PAP.
ANNUS

8.

JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

I. **Q**ui sequitur post Basilii Consulatum annus sextus, idem numeratur Domini quingentesimus quadragesimusseptimus, qui & a Procopio ponitur belli Gothici annus duodecimus: quo cum obsessa anno superiori Roma a Totila, gravi premeretur inedia, ad eam levandam incubuit opera Pelagii diaconi sanctæ Romanæ Ecclesiæ: cujus res gestas cum Totila hoc ipso anno duodecimo belli Gothici, simul & cladem Urbis sic idem describit Procopius (a): *Erat (inquit) tunc forte inter Romanos & sacros viros Pelagius quidam diaconus, qui diu Byzantii commoratus, maximam sibi cum Imperatore conciliaverat amicitiam. Unde & pecuniarum vi maxima circumfultus, Romam se paulo ante quam obsideretur, contulerat. In eaque deinde obsidione necessariis indigentibus ejus pecuniæ partem largiter impartitus, cum vel antebac esset inter Italos omnes vir probus, majorem (uti par erat) charitatis & in proximos quosque benevolentiae gloriam retulit. Hunc igitur, cum præ fame indigna quædam Romani & difficillima paterentur, facile suadent, conventum ut Totilam precaretur, paucorum sibi dierum inducias his conditionibus daret: ut si intra constitutum inter se tempus nemo sibi suppetias ex Byzantio venerit, sine mora, se ipsi Urbemque barbaris proderent. His cum manda-*

(a) Procop. de bello Goth. 1.3.

Legatio Pelagii diaconi ad Totilam.

tis ubi ad Totilam Pelagius venit, & ab eo est perbenigne susceptus, prior Totilas sic exorsus est:

Constat sane apud barbaros omnes, id lege cautum esse, oratores ut hi plurimum colant & revereantur. Mibi vero, qui virtutis sibi aliquid compararunt, qualis es tu, honorem deferre simul & reverentiam jampridem studium fuit. Sed oratoribus delatos honores, sive illatam his ignominiam, non personarum mansuetudine, sive verborum tumiditate & elegantia discerni reor: sed cum vera quædam fatentur, vel non sanis admodum verbis utuntur. Oratori illi itaque honor deferri maxime solet, qui veritate mox patefacta, ad suos dimittitur: sed is ignominia præ cæteris affici, qui ubi commentitia quædam & subdola fecerit verba, ad suos mox redeat. Cætera quidem, Pelagi, quæ a nobis petieris, facile consequeris, tribus dumtaxat exceptis; & ubi hæc caveris, ut plane subicias magis expediet: ne forte maximam ipse causam præbeas, quo minus eorum vel peragas, quorum ob gratiam hac advenisti, vel nos forte ex re infecta incuses. Petere namque quæ presentibus haudquam rebus conveniant, plurimum proculdubio facit, nemo pro votis ut quispian consequatur.

II. Totilæ ad Pelagium diaconum oratio.

His

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6040.
SÆC. VI. ☉ 24. F. ☽ 16. P. 24. Mart. Indist. 10.
An. V. C. 1300.
Anno JESU CHRISTI 547.
Eræ Hisp. VIGILII PAPÆ 11.
DLXXXV. JUSTINIANI IMP. 21.
A.C. 547. TOTILÆ REG. 7.

I. [1] **H**ic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii VI. vel juxta modum loquendi Victorianum, post Consulatum Ba-*

silii anno VII. Quinta Quinquennalia Imperii vivente Justino a Justiniano suscepti, ad quæ referendum quod habet Theophanes die XI. mensis Maii Sanctæ Pentecostes Sabbato ludos Circenses Natalitios celebratos esse.

A num. I. ad XXVI. Est hic annus belli Gothici decimus tertius, non vero XII. ut habet Baronius. Quare quæ hic recitat ex Procopio de Roma a Totila Gothorum Rege capta, gesta sunt anno superiori. Procopius itaque lib. 3. de Bell. Goth. cap. 20. refert, Totilam Isaurorum proditione Romam cepisse, quam dum excindere cogitat, Literis Belisarii ab eo consilio revocatur: cumque Romam penitus vacuam Totilas reliquisset, eandem recepit, muniit, ac eum fortissime repulit Belisarius. Legendus Procopius a cap. 16. usque ad cap. 25. & quæ

Quinta Quinquennalia Justiniani. Roma anno superiori a Totila capta.

NOTÆ [1] **P**. C. Basilii VI. vel. an. VII.

Hieronymus Rubeus in Historia Raven. lib. III. pag. 160. olim Ravennæ in Divi Vitalis porticus quam Ardicam appellabant, hanc extitisse epigraphen tradit: *Beati Vitalis basilicam, mandato Ecclesiæ Episcopi Julianus Argentarius ædificavit, ornavit, atque dedicavit: Consecrante vero Reverentissimo Maximiano Episcopo sub die XIII. Kal. Mai. SEXIES P. C. Basilii Jun. V. C. Indist. X.* Vide hanc epigraphen paullo immutatam apud Bacchinium ad Agnellum P. II.

Lapis Augustæ in Delphinatu, editus a Muratorio tom. I. pag. CDXXXVI. 6.

O B I I T I N X O V I . K L . D E C E M B R .
N O V I E S P . C . I O A N N I S V . C . G E O R G I U S

III.

His autem sic interdico, ne quoquam pacto pro Siculis, vel Urbis mœnibus hisce, vel transfugis servis verba nunc facias: quandoquidem fieri non potest, ut aut Gothorum opera uti pro Siculis queas; aut murus ut iste Urbis integer maneat; vel servi ipsi, qui nobiscum nunc militant, suis quondam de cætero dominis serviant. Verum ne videantur hæc inconsiderata, quadam per nos prætendi sententia, & causas ipsas explicaturi mox sumus. Fuit olim Sicilia insula & priscais quidem temporibus pecuniarum ut felix proventu, ita & cujusvis generis frugum in ea nascentium cæteris terris fecunditate præstantior; atque ut non solum hæc incolis suppetant, sed vel vobis Romanis itidem ad vitam sint necessaria per annos singulos exportantibus satis. Unde tunc primum Romani Theodoricum deprecabantur, ne ea in insula majus aliquod Gothorum præsidium collocaret, ne ea res forte ad cæteras prosperitates eorum libertatem interpellaret. His ita peractis, hostium exercitus in Siciliam navigavit, qui ferme nec hominum multitudine, nec re alia ulla nobis essent in bello pares. Siculi vero, visa hostium classe, non ad Gothos quicquam denunciare, nec se continere munitionibus, nec hostibus saltem censere utcumque occurrandum tunc esse, sed promptissime patefactis tunc urbium portis, supinis hostium exercitum manibus exceperunt; & haud secus egere, ac infidissima servitia solent, quæ diutius in carcere asservata, dum dominorum volunt manus effugere, in novos quosdam & alienigenas statim incidunt. Ea itaque ex insula hostes, ut e loco munito impetu facto, omni Italiae ora sine ullo potiti negotio sunt, quinetiam vel urbem hanc Romam cepere, ac tantum inde frumenti numeram importarunt, ut vel obsessi in anni spatium queant Romani obsistere. De Siculis hæcenus, quibus per Gothos ut venia detur, fieri nullo modo jam poterit, criminum magnitudinem misericordiam ab his adimente qui affecti injuria sunt.

PAGIUS ex eo recitat Baronius, qui in eo tantum peccat, quod Urbem hoc anno in Totila potestatem venisse contendit, eo fundamento quod arbitretur, currentem Christi annum XII. esse belli Gothici, primumque cum anno Christi DXXXVI. perperam illigaverit.

II. Em. Card. Norisus in Dissert. de quinta Synodo cap. 3. & 6. Baronio adhæret, non quod annos belli Gothici cum annis Christi exacte non copularit, sed quod credat, apud Procopium aliquorum annorum gesta haud suo tempore recenseri, inter quæ ipse numerat Romæ expugnationem, quod in Auctario Marcellini legatur: Indiæ. X. post Consulatum Basilii VI. (anno nempe Christi DXLVII.) Totilas dolo Isaurorum ingreditur Romam XVI. Kalendas Ja-

IV.

Nunc vero intra hos muros hostes se exercendo, in campum quidem descendere, & nobiscum acie decertare minime censent: dolis vero & deceptiunculis continenter & per singulos dies nos oppugnando, injuste quidem nostris his rebus & plane absurdus nunc potiuntur. Ne itaque iterato hæc eadem patiamur, providendum jam ducimus. Qui enim præ ignorantia semel circumventi falluntur, si rursus in infortunium recidant, quia minus periclitando prævideant consuetam sibi calamitatem, haudquaquam ex adversante fortuna id fieri videbitur, sed quia se deliquisse plane ignorent: vel illud quidem adjecerit quispiam, & vobis omnibus maxime profuturum, ut Urbis hæc mœnia solo æquentur; ne cum aliis, & ipsi demum coerciti, vel ab insultantibus hostibus circumvallati, sed malis exclusi alieno periculo, nec ullo vestro discrimine victoribus futuri sitis in præmium. De servis vero, qui ultro ad nos concesserunt, dicturi hæc sumus. Si enim qui nobiscum fuere in hostem instructi, & a nobis deinde fidem nostra ex confessione acceperunt, ne se umquam veteribus dominis utcumque restituamus, vestras in manus dedendos esse nunc censuerimus: profecto nec vobis quidem traditam fidem servaturi quandoque essemus. Non enim qui vel cum omnium miserrimus peccationes factas neglexerit, erga alium quempiam firmiorem præferre animum quiverit: quin potius veluti absurdioris naturæ indicium, ad omnes qui secum versantur, circumferre perfidiam videtur. Hæc Totilas.

Pelagius vero ita respondit: Summum tibi, vir strenue, in dicendo studium fuit, me simul & oratoris nomen extollere, etsi alias in sordidissima statuisti nos sorte. Virum namque amicum & oratorem non solum eum affecisse contumelia duxerim, qui vel caput illi percusserit, vel alio quovis in hunc deserviat modo, sed vel qui re infecta dimiserit ad se delegatum. Non enim homines oratoris munere idcirco funguntur, ut honorem ab his

V.
Pelagii
Diac. ad
Totilam
responsio.

nuarias. Quare, inquit Card. doctissimus, anno DXLVII. die XVII. Decemb. Totilas Urbem occupavit. Verum in isto Auctario varii insunt anachronismi, & ei hac in re adversus Procopium nulla fides haberi debet. Diem tamen ingressus Totilæ Regis Romam, eum ex aliquo veteri Monumento accepisse, & tantum in anno peccasse non dubitandum, & obiter observandum, hunc Continuatore, qui annum incipit a Kalendis Januariis, & cum Indictione tunc currente, eam postea non mutare, quando narrat quæ a mense Septembri contingere; alioquin scripsisset, Totilam Romam ingressum esse XVI. Kalendas Januarias, sed Indictione undecima. Quoad Procopium, quem Card. Norisus anni unius additione corrigendum

his consequantur, qui suscepturi se sint, sed quod usui Reipublicæ in posterum sit peragendo, ad eos qui se legaverint, mox redeant. Sic igitur velut affectis injuria longe magis conducat eorum aliquid effecisse, quorum ob causam venerint, quam Principum verbis benignioribus auditis, nihil pro spe consecutos ad suos redire. Deprecor autem haudquaquam sat scirem, quæcumque præfatus nunc es. Cur enim quisquam ei molestum se præbeat, qui antequam postulatis respondeat, conventiones facturum se neget? Sed illud quidem minime subricebo, quod præ te facile feras, quantum erga Romanos, qui in te arma susceperint, ostensurus benignitatis & benevolentiae sis, qui in Siculos nil tibi adversatos immortale quoddam decernas effundere odium. Sed ipse, mea ad te omiſſa legatione, ad Deum hanc transferam, qui supplicum contemptores odisse solet. His Pelagius dictis, abscessit.

VI.
Quæ Ro-
mani ad
Duces.

Quem Romani ubi re infecta ad se redeuntem videre, eo acrius animo conflari, quo & fames quotidie invalescendo, insanabiliter eos afficeret. Militibus vero nondum necessaria deerant, sed se adhuc sustinebant. Unde Romani Græcis immixti, exercituum Præfectos Bessam & Cononem adeuntes, lacrymabundi & multo cum gemitu profati hujusmodi sunt: Talem vobis præsentem esse fortunam spectamus, ut si vel impium aliquod adversum vos facinus patrassemus, haudquaquam posset id merito nobis in crimen adscribi: necessitatis siquidem magnitudo excusationis in se plurimum habet. Nunc vero cum nobis ipsis ad opitulandum nil quicquam sit virium, verbis ostensuri calamitatem ipsam, hanc deploratum nunc ad vos venimus. Sed benigne quæ dicturi nos sumus audiatis, precamur; nec ulla dicendi audacia obturbari vos volumus, sed malorum ex ea pensitare nunc magnitudinem. Nam qui de salute cogitur desperare, nec opere quidem nec verbis decorum servare de cætero poterit. Nos vero, o Principes, nec Romanos quidem, nec vobis consanguineos ducitis, nec eorumdem vel morum vel legum socios es-

se, sed perinde rebelles, & qui Imperatoris non ultro intra Urbem exercitum exceperimus, sed hostes potius ipsos, in vos armis desumptis. Nunc vero velut acie victis, captisque bello, vobis in servitutem ex lege cedentibus, date vestris mancipiis alimenta, non ad necessitudinem suffectura, sed quæ ad tenuem saltem vitam ducendam sint satis: ut & nos superstites facti, vobis contra subministremus, quæcumque dominis servi par est ut ministrent. Quod si id vobis non facile placet, sed dignum duxeritis sine ulla ope missos nos facere; id lucri estis denique habituri, quod in servorum nihil operæ insudabitur sepulturam. Et si ne id quidem de vobis sperandum relinquitur, saltem nos obruncate, nec morte honesta nunc fraudetis, nec vitæ exitum nobis inuideatis omnium proculdubio suavissimum; sed uno facinore infinitis Romanos liberate difficultatibus. Hæcenus ad Præfectos militum Romani. Pergit vero Procopius:

Præfecti itaque, his auditis, commæatus Romanis quos tribuant, nullos in præsentia esse respondent: ipsos vero necare, impium ducere, nec plane sine discrimine fore, si sic relinquuntur: Belisarium tamen & ex Byzantio transmissos exercitus identidem affirmare affuturos propediem esse. Denique his verbis Romanos solati dimittunt. Fames interea invalescendo in immensum cum accrevisset, maximum in malum evasit, ut quæ ciborum absurdiora quædam suggereret genera & naturæ excedentia terminos. Sed Bessas, Cononque ut Urbis Præfecti custodia, frumenti maximum numerum intra mœnia sibi reconditum, sua necessitate militibus fraudatis, Romanorum primoribus & his quidem divitibus ingenti pecunia venditabant: medimni siquidem (quod utique mensuræ est genus) aurei septem pretium erat. Sed quibus non erant tantæ domesticæ facultates, cibos tam delicatos ut possent, & tanti opulentiorum more absumere, ejus pretii parte quarta depensa, fursure medimnum complentes, pane inde sordidiore confecto divescebantur, id cibi genus

VII.
Dira fa-
mes ur-
get Ro-
manos.

PAGIUS dum existimat, quod scripserit, receptam esse Romam a Belisario anno primo belli Gothici, quam certum est captam anno secundo ejusdem belli, Christi nempe DXXXVI. jam anno DXXXVII. num. II. & seqq. illud fundamentum evertimus.

III. Fundatur etiam Card. Norisius in Chronico Marii Aventicensis, qui ad annum VI. P. C. Basilii, & Indiæ. X. annum scilicet Christi, DXLVII. scribit: Eo anno Baduila Rex Gothorum Roma capta depopulavit, defectisque muris partem Civitatis incendit. At Marius ibidem habet: Hoc anno Vigilius Papa Romanus Constantinopoli properavit. Ubi professionem Vigilii Constantinopolitanam, & expugnationem

Urbis Romæ, quæ eodem anno contigere, recte simul narrat, sed utramque perperam anno uno tardius collocat, quod de professione Vigilii Em. Card. Norisius non negat. Præterquamquod Marius non raro in Chronologiam peccat, ejusque adversus Procopium testimonium nullum censeretur debet. Denique refert Card. Norisius locum Sancti Gregorii Magni ex lib. II. Epist. XXXVI. ad Episcopos per Hyberniam constitutos: Postquam recordanda memoria Vigilius Papa in Urbe Regia constitutus contra Theodoram tunc Augustam, & Acephalos damnationis promulgavit sententiam, tunc Romana Urbs ab hostibus adita, & captivata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, & in-

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.VIII.
Miserrimus
status Ro-
mano-
rum.

nus necessitate ipsa suavissimum faciente. Bessas porro & ejus armigeri, qui bovem haberent venalem, aureis quinquaginta vendebant. Ex Romanis vero cui vel equus forte obiisset, vel istiusmodi aliquid demortuum erat & putidum, inter felicissimos habebatur, quia mortui animalis carnibus vesci posset. Cætera hominum turba urticas dumtaxat edebat, quales circa Urbis pomerium & locis incultioribus passim & affatim nascuntur: quas tamen decoctas, ne vel sapore vel innatis offenderentur aculeis, estabat. Quamdiu itaque fuit Romanis nummus, frumentum (ut dictum est) & fursures comedebant: verum ubi demum is defuit, domesticam supellectilem omnem in forum inferre, & pro diurno hunc victu in eorum commutare jacturam: sed ubi frumenti militibus nihil reliquum fuit quod impertiri Romanis possent, ad urticas universi jam circumspicere. Quibus deficientibus, cum earum non magna his copia esset, atque adeo ad saturitatem non omnes haberent, corpore extenuari denique ceperunt; colorque cum in pallorem se paulatim & livorem convertisset, simillimi idolis videbantur: plerique vero vel incedentes, vel dentibus adhuc ipsis urticas mandentibus, de improvviso exanimati cadebant.

IX.
Quousque mi-
seros fa-
mes ade-
git.

Junque vel purgamentis in cibum & stercoreibus utebantur: nonnulli etiam fame nimia prægravati manus sibi inferebant, cum nec canes quidem, nec mures de cætero invenirent, nec aliud usquam demortuum animal, quibus uti in cibum possent. Erat inter cæteros Romanos vir quidam liberorum quinque factus jam pater: hunc filii omnes circumstebant, prehensandoque, ut assolent, cibum sibi efflagitabant. Tum ille nec ingemiscens quidem, nec ullo edito perturbationis indicio, sed fortissime dolore dissimulato, filios jussit se subsequi, & cibum mox accepturos. Ubi vero supra Tiberis pontem pervenit, capite obvoluto, velatisque oculis, in Tiberis aquas confestim exilivit, spectantibus filiis, Romanisque cæteris qui ea tunc forte e regione constiterant. Hæc de fame. Ad postremum vero cum copie missæ Constantinopoli ab Imperatore variis in via bellis detentæ & a Gothis interea profligatæ essent: milites Romæ degentes obsessi, clam prodendi Urbem Gothis consilium iniere. Hi fuerunt Isauri, de quibus ista Procopius (a):

(a) Procop.
de bello
Goth.
lib. 3.

PAGIUS

injuste damnati sunt, post quorum damnationem talia contigerunt? Verum non de prima Urbis per Totilam occupatione, post quam statim populus Romanus libertatem recuperavit, divus Gregorius loquitur; sed de posteriori, quæ contigit anno DXLIX. quæque annos ferme quatuor duravit, quo tempore populus Romanus

Cum itaque perpauci (ut diximus) admodum ad murorum custodiam relinquerentur, & hi quidem jam fame confecti: quaterni custodes quidam & Isauri genere ad portam Asinariam custodias nocti, nocte concubia observata, qua cæteros somnus oppreberat, demissa e pinnis ad terram restæ, & ea se demittentes, Totila inde adito, excepturos se Gotthorum intra Urbem exercitum pollicentur, idque se nullo negotio facturos affirmant. Tum Totilas gratias illis se redditurum ingentes professus, pecuniaque donaturum non parva, si ea quæ obtulissent, peragerent: datos quosdam suis e satellitibus cum his statim dimittit, locum contemplaturos, unde hi aditum affirmassent suis in Urbem fore. Qui ubi ad muros venere, restæ comprehensa, in propugnacula ipsa, nullo interpellante, evadunt. Quo ubi est ventum, Isauri barbaris omnia ostentare, & nihil omnino edicere impedimenti uspiam fore volentibus muros conscendere, & item licentiæ plurimum, ubi iam conscendissent, quia nemo obsisteret. Proinde Gothis jussi Totilæ cuncta renunciare quæ viderant, eodem quo prius ascenderant, fane, protinus dimittuntur.

Quorum relatu omnibus Totilas cognitis, etsi eo fuisset ex nuncio lætitia non mediocri affectus suspicione tamen propter Isauros captus, haud dum confidendum his nimium esse censebat. Non multos inde post dies ad Totilam Isauri iidem venere ad id facinus hortaturi: Tum ille alios duos cum his rursus ire mox jussit, ut & ipsi diligentius omnibus & accurate pervestigatis, visa renunciarent. Qui utique non longe post ad Totilam revertentes, priorum simillima referunt omnia. Interea vero Romani milites multi exploratum quid hostes agerent missi, non procul ab Urbe Gothis decem occurrunt iter eo habentibus: quos statim comprehensos ad Bessam deducunt. Sciscitantique Bessæ, quidnam Totilas animo agitaret: Gothi respondent, eum sperare Isauros quosdam ejus in potestatem Urbem daturus: jam enim ad barbaros ut certior rumor is emanarat. Sed nihilominus Bessas & Conon Urbis tunc Præsides, his auditis, negligenter se (ut ceperant) gere, nec aliquam tantæ rei rationem habere. Unde factum, ut tertio demum Isauri Totilæ cum in conspectum venissent, ad aggrediendum id facinus incitarent. Tum ille alios quosdam cum Isauris mit-

X.
Isauro-
rum pro-
ditio.XI.
Isauri se-
cundo, &
tertio vo-
cant in
Urbem
Totilam.

vere captivus dici potuit. Porro Theodora anno DXLVIII. damnata est a Vigilio non nominatim, sed generatim ac suppresso ejus nomine, damnatis scilicet Acephalis, quorum illa sectam totis viribus promovebat. Nullius enim sententiæ adversus eam Historici cœtanei meminere.

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

vit, cum hisque & sanguine quemdam sibi propinquorem. Hi vero ad Totilam paulo post redeuntes, ad rem peragendam confirmant.

XII.
Totilas
potitur
urbe.

Qui omnium certior factus primis tenebris, universo armis instructo exercitu, ad portam Asinariam duxit, quater nosque inde e Gothis prævalidos viros, Isauris ducibus, per funem jubet in muros evadere. Qui nocte statim eadem qua & Isauris ipsis obvenerat per vices custodia, dormientibus cæteris, ad fores Asinarias aperiendas descendunt, præcisæque lignea securibus obice, refractisque ferreis claustris, Gothis aditum patefaciunt, & patentibus portis cum universo exercitu Totilam intra Urbem ad hostium arbitrium recipiunt. Sed ipse ubi intra est itum, unum in locum copias omnes coegit, nec abire diversim permisit, hostium insidias veritus. Verum ubi (uti par erat) tumultuatum, & perturbatio inde & timor, ut in capta Urbe, Romanos invaserant; militum Romanorum pars maxima cum Ducibus ipsis, ut facile cuique fugam capessunt. Pauci quidam Romanis cum civibus se immiscentes, in templo per fugium habuere. Soli omnium ex Patriciis viris Decius & Basilius cum aliis nonnullis, cum preparatos ad id equos haberent, cum Bessa fugere potuerunt. Sed Maximus Olybriusque & cum his simul Orestes & alii quidam in Petri Apostoli ædem se fuga recipiunt. Constat sane e plebe tunc homines ad quingentos in Urbe resides per id tempus fuisse, qui in divorum se templa receperant; cæteri omnes jam ex Urbe excefferant, & in alias se contulerant terras, vel (ut supra jam diximus) lue absumpti perierant.

XIII.

Multi interea & noctu quidem de Bessa & hostium discessione Totilam fecerant certiore: quo affirmante pergratam illos sibi rem nunciare, neminem tamen suorum fugientium insistere vestigiis sivit; nihil esse homini suavius dictitando, quam terga sibi ut hostes darent. Verum ubi primum illuxit, nec ulla ad insidias relinquerebatur suspicio, Totilas ipse orandi gratia Petri Apostoli templum ingreditur; sed Gothi interea quos obvios habent, obruncant. Unde hoc pacto ex militibus quidem desiderati viginti dumtaxat sunt, sexaginta e plebe homines. Ineunti itaque id Totilæ templum, Pelagius ipse sese obviam offert, Christi in manibus Evangelia gestans, supplexque omnibus factus, & genu procumbens: Parce, inquit, o Princeps, tuis. Tum ille arridens, & sane profusus, ita profertus est: Nunc mihi supplicaturus advenisti, Pelagi? Ita quidem, respondit, quandoquidem tuum me servum effecit Deus. Sed ab his jam abstine manus, qui

Ann. Eccl. Tom. X.

tibi in servitutem cessere. His itaque victus precibus Totilas, Gothis militibus editto mox imperat, Romanorum de cætero ut neminem obruncarent, & ei in primis pretiosissima quæque delecta servarent, cætera sibi haberent in prædam. Quam multa in Patriciorum edibus inventa fuere, sed omnium maxima extitere quæ Bessus reliquerat, ut qui velut omnium perditissimus homo infaustum illud divenditi frumenti pretium Totilæ ad cæteram prædam accumulasset. Sic itaque cum Romanis & Patriciis viris tunc actum.

Unde vel Rusticianæ Boetii quondam uxori & Symmachi filia id reliquum fuit ad vitam, & miseriarum ad cumulum, ut ab hostibus panem vel necessarium aliud quicquam emendicando deponeret, quæ facultates antehac suas egentibus imperitisset; & servilibus ipsa rusticanisque indumentis amicaretur. Haud secus & Romanorum primores, amissis prorsus fortune bonis, domos circumeundo, foresque oppulsando, cibum dari sibi suppliciter precabantur, nil prorsus his ignominia eare afferente. Sed Gothi in Rusticianæ matrem jam conspiraverant, ejus hanc noxam insimulantes, quod tradita Romani exercitus Ducibus non parva pecunia, Theodorici statuas disturbasset, in Symmachi patris, virique vindictam. Totilas tamen nulla hanc affici jactura permisit, sed eam ac cæteras feminas omnes, ut extra injuriam essent, servavit, vel Gothis has sibi maxime cupientibus conjugio jungi. Quocirca factum, ut nulla ex his sit per barbaros vitata; qua ille ex re maximam retulit continentia laudem.

Quod autem ad Rusticianam pertinet, de qua agit, Symmachi filiam, uxoremque Boetii: plures ejus nominis ejusdemque generis reperiri est feminas: prima illa habetur uxor Symmachi Senioris, quam viro suo doctissimo tenuisse, candelam & candelabrum, Sidonius scribens (a) ad Hesperium tradit: alia vero, de qua est sermo, Symmachi Junioris filia, conjuxque Boetii: rursum etiam alia Rusticianæ, quæ ex Urbe migravit Constantinopolim, clarissima femina, ad quam extant complures S. Gregorii Papæ epistolæ datæ, cum Pontifex esset; unde diversam ab hac ipsam existimare licet: etenim quæ ætate senescens erat cum occisus est vir ejus a Theodorico anno Domini quingentesimo vicesimo sexto, ut pervenerit ad annum Domini sexcentimum quando ad illam scribebat Gregorius, nequaquam persuaderi facile potest; fuisse tamen ejusdem familiae, ex epistola ipsa Gregorii (b) ad eam scripta sub Indictione quarta, facile quis intelliget. Sed ad res Totilæ redeamus, de quo ista Procopius sub-

Totilæ
erga Ro-
manos be-
nignitas.XIV.
De Rusti-
ciana ca-
lamitate.XV.
Rusticia-
næ plures(a) Sidon.
lib. 2. ep.
10.(b) Greg.
1.9. epist.
3.

D

Po-

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.XVI.
Totilæ ad
suos ora-
tio paræ-
netica.

Postero autem die Gothis omnibus Totilas ad se convocatis, verba hujusmodi fecit: Non equidem novum aliquod vel vobis incognitum monendi genus in præfenti facturum, o viri commilitones, huc vos convocavi, sed eadem illa vel nunc disserturus, quæ apud vos antebac sæpe disserui. Vobiscum vero, quia ea ex me accepistis, actum quam optime est. Non igitur ita commonefactis in segnitiam est relabendum: nam & verborum, quæ ad felicitatem traducunt, nulla esse mortalibus satietas debet, vel si quos forte inscitia opprimat rationis: quandoquidem eorum nullo sunt pacto, quæ probe dicuntur, beneficia respuenda. Quorsum hæc? Fuere quondam & Gothis militum millia centum bellicosissimorum in unum tunc coeuntium, qui utique maximum in modum ad gloriam opibus utebantur: & equorum armorumque summa his copia suppetebat, veteranorum præterea & prudentissimorum vis ingens, qui sane ipsis in certaminibus constituti nostris rebus conducere plurimum videbantur: & alioqui a Græcorum militum millibus septem hi omnes devicti, Imperio primum fuere, deinde & cæteris rebus privati.

XVII.
Causa
ruinæ
Gothorum.

Nunc vero nos qui reliqui sumus, & tanta præsertim paucitate, nudi quidem & plane calamitosi & ignavissimi omnium, hostium ultra viginti millia vicimus; & summam ut dicam, quæ gesta fuere, ejusmodi sunt, ut credi vix possint. Causas vero cur hæc ita vobis contigerint, statim aperiam. Gothi tunc primum præ cæteris omnibus æquitate posthabita, ut inter se invicem, ita & in Romanos tunc subditos indigna quedam patrabant: quibus (uti par erat) permotus & ira succensus Deus, pro hostibus & contra nos depugnabat. Quo factum, ut etsi multitudine ac virtute, cæteroque belli apparatu hostibus essemus maximo intervallo superiores, vi quadam tamen occultiore ac plane divina devicti nos simus. Vestra itaque interesse jam reor, quæ rectiora sunt ut servetis, id est, ut æquitatem de cætero tueamini: nam hanc pervertentibus vobis, vel divina quidem subsidia infestiora mox erunt. Non enim Deus sine ullo delectu vel temere humano generi, vel privata cuiquam rationi ferre præsidium consuevit; sed his quam maxime favet, apud quos æquitatis ratio habeatur: & illi quidem haudquaquam difficile est ad alios bona transferre, ut qui rerum omnium habeat potestatem. Illud itaque vobis pernecessarium fore asseveraverim, justitiam, ut invicem & in subditos quosque servetis, hoc est, ut perpetuam vobis adipiscamini felicitatem.

XVIII.

Ita quidem Totilas apud suos egregie philosophatus, ex justitiæ cultu a Deo rependi victoriam docuit. Quod adeo ve-

rum est, ut etiam si a parte adversa stet pietas veraque religio, nihil ob id erga illos propensior sit divina clementia; si peccata reliqua adsint; immo magis in eos vindictam exerceat, qui cum confiteantur se nosse Deum, factis tamen negant, deterioraque infidelibus scelera patrant. In quam sententiam Apostolus, (a) præco cælestis edicti, ista proclamavit: Ira & indignatio omni animæ operanti malum, Judæo primum & Græco. Quid Judæo primum & Græco, nisi quod prius ad supplicium advocatur, qui acrius deliquisse noscatur? Sed & sententia Domini (b) gravioris est culpæ reus qui scit voluntatem Domini & non facit, utpote qui multis præ aliis sit afficiendus plagis. Adeo ut ex his cogatur Deus (si ita dicere licet) adversus nequissimos Christianos favere Gentilibus, & ad plectenda Catholicorum facinora interdum propitio vultu ad castra respicere Ethnicorum, & iis uti ad puniendos illos nefandorum criminum reos: quod in Propheta contestatus esse videtur, ubi ait (c): Virga furoris mei, Assur, nempe ad infligenda Judæis verbera, quorum promissiones, adoptio, legillatio, & vera religio erat: ut ad corrigendos improbos filios alioqui dilectos, cogatur adhibere sibi odibiles servos, juxta quod ingemiscat amans Pater, & dicat (d): Heu: consolabor super hostibus meis. Sed ad Totilam revertamur, de quo subiicit ista Procopius:

Totilas cum apud Gothos differuisset, Senatorii ordinis ex Urbe viris ad se postmodum convocatis pleraque exprobrando, indignandoque obicere, & illud in primis quod per Theodoricum quam multis affecti sint beneficiis, quodque in omnibus semper constituti urbanis sint per eum antebac magistratibus, & Rempublicam ipsi ejus permisso administraverint, & ingentibus præterea fuerint muniti divitiis: & alioquin in beneficos Gothos ingratisimos se præstitissent, in quorum jacturam ad defectionem respexerint, ac Græculos simul invexerint in patriam homines, suimet proditores tam subito indecenterque facti: Sciscitari deinde, num ipsi a Gothis mali jam essent quicquam perpeffi; effarique mox cogere, num boni adhuc quippiam sibi a Justiniano obvennerit: & singula deinceps enumerare, quemadmodum omnibus fere magistratibus sint per eum privati; quod ab exactoribus sæpe antebac vapulaverint; quod demum coacti sint animum ad ea intendere, quæ adversus Gothos gessissent, belloque pressi publica non minus tributa Græcis dependere, ac si pacifici essent: & alia pleraque his dictis adiecit, quæ domini solent infensiores subditis exprobare. Et fortasse illa non tacuit,

Cur infideles adversus fideles aliquando prævaleat.

(a) Rom. 2.

(b) Luc. 12.

(c) Isai. 10.

(d) Isai. 1.

XIX.
Quæ ad Senatores quærelæ Totilæ.

quæ

quæ primum omnium fuerant inculcanda, nimirum sub Catholico ipsorum Imperatore adeo ignominiose habitum Romanum Pontificem Silverium, ut ab Urbe sub falso prætextu quod Gothi faveret, ignominiose avulsus, fuerit deportatus in Græciam, atque relegatus tandem in insulam, illic fame confici perireque coactus sit: quodque nihil magis curæ Græcis esset, quam primam sedem deprimere, cui se subesse molestissime ferrent. Sed quæ de Pelagio Romanæ Ecclesiæ diacono, cujus nuper mentio facta est, his addat Procopius, videamus: ait enim:

XX. Pelagius vero pro viris fontibus ita & infelicibus supplex Totilæ factus, non prius precari hunc desit, quam ille clementiorem in omnes se fore pollicitus, Romanos dimisit. His ita peractis, Pelagium Totilas & ex Urbis rectoribus præcipuum unum Theodorum nomine ad Justinianum Imperatorem legavit, arctius jurejurando adactos, suas ut partes amice ac benevole tuerentur, & in Italiam reditum accelerarent. His deinde injunxit, totis ut viribus niterentur pacem sibi cum Imperatore & amicitiam conciliare: ne postmodum cogeretur, si pace infecta redirent, Romam ad solum diruere, interfectisque Patriciis viris, in Illyrios bellum transferre: litterasque Justiniano conscripsit. Quæ sic se habent:

XXI. Quæ in urbe Roma ad hanc diem contigerint, cum te fuisse edoctum jam putem, silentio prætereunda videntur. Ea vero, quorum de causa ad te oratores hos miserim statim, intelliges. Bona pacis tute ut deligas, nobisque tradas, in primis deposcimus. Quorum ipsi monumenta quam optima & simul exempla Anastasium & Theodoricum habemus, qui paulo ante regnarunt, paceque & cæteris bonis sua tempora complevere. Si igitur hæc tibi placita erunt, merito meus pater vocabere, & belli nos socios in quoscumque libitum fuerit, habebis. Hæc Totilas ad Justinianum Augustum. Subdit vero Procopius:

XXII. His cognitis Imperator mandatis, & oratoribus auditis, hos statim responso dato dimisit; Totilæque rescripsit, Belisarium se bellicis rebus præfecisse, & liberam habere hunc potestatem quæ ad Totilam pertinent pertractandi. His exacerbatus Totilas, cum ab oblata pace se videret excludi, in Lucania accepta interim clade, quomodo Urbem delere penitus meditatus sit, Procopius ita narrat: Quibus cognitis Totilas rebus, Romam in primis ad solum prosternere decernit, & majore exercitus parte ibidem relicta, cum reliqua adversus Joannem in Lucanos contendere. Sed muri tantum & diversis in locis hic diruit, quantum

totius partem esse hanc tertiam conjectura quis consequi poterat. Adhuc est vivere ejusmodi Totilæ ruinam in mœniis a Belisario fabricatis diversis in locis solo prostratis, sed postea opere subitaneo haud eadem pulchritudine hoc anno a Belisario restituti. Sed pergit Procopius: Pulchriora præterea, magnificentioraque absumere incendio ædificia animo inerat, & urbem Romam in ovium pascua idoneam reddere. Quibus de rebus Belisarius certior factus, nuncios simul & litteras ad Totilam misit. Qui ubi illi in conspectum venere, & sui adventus causam explicarunt, litteras reddere in hanc sententiam scriptas.

Ad urbium ornamenta, ædificia, quæ antea nulla fuissent, construere, sapientum ferme virorum inventiones fuere, & civiliter vivere percallentium: Quæ vero ad pulchritudinem extant, delere, insipientium proculdubio est, & quos minime pudeat in suæ malignioris naturæ argumentum monumenta posteritati relinquere. Roma quidem civitatum omnium quæ sub Sole nunc sunt maxima & magnificentissima esse facile affirmatur: non enim est viri unius virtute constructa; nec brevi quodam temporum spatio in tantam hæc magnitudinem & decorem evasit: sed Imperatorum multitudo & maximi summorum virorum cætus, temporis diuturnitas ipsa, divitiarumque & potentie magnitudo, ut cætera omnia, ita ex universo terrarum orbe cogere hunc in locum opifices potuere; qui Urbem hanc talem tantamque paulatim ædificando, omnium monumenta virtutum posteris proderent. Fit itaque, ut his illata vis jure appareat totius sæculi sempiternam mortalibus ad injuriam cedens, quandoquidem progenitoribus ipsis virtutis memoria demeretur, posteris vero operum tantorum spectaculum.

His itaque se ita habentibus, recte velim intelligas, e duobus alterum necessarium fore: aut enim hoc bello victus ipse succumbes; aut, si ita forte contigerit, nos superabis. Quod si viceris & Romam demolieris, non alterius Urbem sed tuam delebis; quam si servaveris, ex possessione cæterarum omnium præstantissima opulentior fies. Sin vero ad tuam deteriores fortunam res nobis successerint; Roma incolumi servata, gratia tibi apud victorem conciliabitur & non mediocris: qua per te tum forte deleta, nullus tibi de cætero relinquatur ad humanitatem consequendam & clementiam locus; nec facti ullus erit apud te usus, & existimationem apud omnes homines ipso facto dignam mereberis: nam qualia Principum opera fuerint, tale necesse est ex iis etiam nomen ferant. Hactenus Belisarii ad Totilam litteræ: Quibus (inquit Pro-

XXIII. Litteræ Belisarii ad Totilam pro Urbe servanda.

XXIV. Dilemmate persuadet.

Totilas muris aliqua ex parte spoliatur Urbem.

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

copius) *Totilas saepe perlectis, & ut bene monentibus magni factis, saasus demum, Urbem inoffensam servavit & integram, deque ejus in hanc voluntate certiore per oratores Belisarium fecit.*

XXV. Sed quis anni hujus rerum Urbis finis? Cum igitur eo consilio usus esset, ut mœnium parte eam Totilas spoliaret, ne universum exercitum cogeretur ad præsidium Urbis relinquere, si eam defendere vellet, sicque destituta remaneret quæ in Italia præsidia expugnasset, aut occurrendi Belisario nulla facultas esset; revertendique iterum ad eam cum vellet, sibi per diruta mœnia aditum patere putans: mox ipse Totilas egressus ab urbe, cum Romanis apud Lucanos primum, inde Calabros pugnat. Interea vero Belisarius Urbem aggreditur, eamque ingreditur, murosque dirutos (ut licuit statim instaurandos curavit, fossisque munivit, adeo ut revertentem ad ejus oppugnationem Totilam omnino repulerit: *qui ab ea spe rejectus, Tibur se contulit.* Huncque tandem finem res Urbis anni hujus habuerunt, luctuosæ quidem omni ex parte atque funestæ.

XXVI. Hoc itein anno transacta hieme, redditoque navigandi opportuno tempore, Vigiliius Papa e Sicilia solvit Constantinopolim: nam sub hoc anno duodecimo belli Gothici ista Procopius (a): *His ita peractis, jam hiems se circumegerat. Vigiliius interea Romanus Antistes ab Imperatore ex Sicilia evocatus, Byzantium venit: nam ut eo contenderet, diutinam ea in insula hic traxerat moram.* Hæc Procopius, nec de eo quicquam ulterius, Reduxisse secum Dacium Mediolanensem Episcopum, qui sibi occurrerat in Sicilia, quæ dicentur inferius demonstrabunt. Anastasius (b) autem ista subiicit de ejus adventu Constantinopolim, quæ tamen in omnibus haud arident, ut in his præsertim quibus ait, ipsum illuc pervenisse in Vigilia Natalis Domini: nam si ordinationem habuit (ut

ait) mense Decembri Catanæ prope diem Natalis Domini; quomodo in Vigilia ejusdem potuit pervenisse Constantinopolim? Sed de ejus adventu audi ipsum: *Tunc (inquit) obvius est ei Imperator; & exosculantes se coeperunt flere, & plebs illa psallebat ante eum usque ad ecclesiam sanctæ Sophiæ, dicens: Ecce advenit Dominator Dominus, &c.*

Per biennium vero fuerunt contentiones de Anbimo Patriarcha, quomodo promississet revocare & remittere eum in locum suum, & cautionem manus suæ ostendebant, cum promiserat eum in ordine suo revocare; sed Vigiliius nullatenus voluit eis consentire, sed tanta roboratus virtute, mori magis desiderabat, quam vivere. Tunc Vigiliius Papa dixit: *Ut video non me fecerunt venire ad se Justinianus & Theodora piissimi Principes, sed hodie scio quod Diocletianum & Eleutheriam inveni: facite ut vultis; digna enim factis recipio.* Cætera autem quæ sequuntur, post obitum Theodoræ contigerunt; quando excitata in eum rursus persecutione per Theodorum Episcopum, Cæsariensem, oportuit ipsum confugisse Chalcedonem in basilicam sanctæ Euphemie. Hæc de his quæ spectant ad altercationes Vigilii cum Theodora Augusta. Cæterum aliæ inter ipsum atque Imperatorem intercessere alia ex causa contentiones nempe ex Tribus capitulis, quorum causa (ut anno superiori dictum est) vocatus fuit ab Imperatore Constantinopolim. Sed antequam rerum gestarum narrationem aggrediamur, primum elucidandum, quænam esset ista de Tribus capitulis suborta contentio in Oriente.

Et si enim ex superius dictis possit cuique eadem esse perspicua, & ex iis quæ per singulos ferme annos dicenda erunt, nulla de ipsis dubitatio penitus exoriri possit; tamen hic occurrendum putamus quidam viro erudito, qui a veraci majorum sententia discedens, novam de Tribus capitulis inivit rationem, quippe qui

XXVII. Vigilius cum Theodora & Justiniano contentio.

XXVIII.

PAGIUS IV. Ad num. XXVI. & seqq. Non transacta hieme, ut habet Baronius, Vigiliius hoc anno e Sicilia solvit, sed sub finem anni superioris. Procopius enim lib. 3. postquam scripsit, finisse hyemem, annumque XI. belli Gothici, cap. 16. incipit narrare quæ anno ejusdem belli XII. contigere, a verno scilicet tempore superioris Christi anni ad initium vernæ tempestatis hujus anni aitque: *Vigilius Romanus Pontifex Byzantium Imperatoris accitu venit ex Sicilia: ubi jam diu degerat professionis illius causa.* Quare hujus anni initio Vigiliius jam Constantinopoli erat, quo eum die XXV. Januarii adventasse prodit Continuator Marcellini ad annum P. C. Basilii U. C. VI. Papa Vigiliius ingressus est Constantinopolim VIII. Kal. Feb. Neque tantum ex Procopio & ex Continuatore Marcellini liquet, Vigilium prioribus

hujus anni mensibus Constantinopoli egisse; verum etiam ex Theophane in suo Chronico.

Gesta hoc anno Constantinopoli, quando ibi aderat Vigiliius, explicat Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DXXXIX. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato, his verbis: *Hoc anno Roma a Gothis capta est. Papa vero Vigiliius Constantinopolim profectus, & ab Imperatore summis honoribus exceptus; Catholica Ecclesia unitatem & concordiam se prestiturum, & Tria Capitula anathemate proscripturum pollicitus est. Tantis honorum & cultus indicibus ab Imperatore decoratus, adeo animatus est, ut a communionem exclusionem menses quatuor sustinendam Menna Constantinopolit. Episcopo in pœnam imponeret: & ex adverso Menas pœnam animadversionem in eum constitueret. Ob irrogatam itaque pœnam hujusmodi, tum quod*

V. Gesta Constantinopoli post Vigilii in eam Urbem adventum.

CHRISTI
547.

VIGILII PAP.
8.

JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

qui hæc illa tria putavit esse capitula, quorum diserta mentio fit in epistola a Joanne Romano Pontifice ad Avienum & alios Senatores conscripta his verbis:

(a) Extat in Bibliot. 1.4. (a) Justinianus equidem Imperator filius noster (ut ex ejus epistolæ tenore cognovistis) de his tribus questionibus orta certamina fuisse significavit: Utrum unus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, hoc est, una de tribus personis sanctæ Trinitatis sancta persona: An Deus Christus carne pertulerit, impassibili Deitate: An proprie & veraciter mater Domini & Dei nostri Jesu Christi Maria semper Virgo debeat appellari. Probavimus in his Catholicam Imperatoris fidem, &c. Habet eadem Justinianus Imperator in fidei professione (b) ad ipsum Joannem Romanum Pontificem.

(b) l. red- dentes C. de sum. Trinit. & suppl. cum recta Cod. eod.

XXIX. Confutatur falsa opinio de tribus Capitulis.

At procul a veritate aberrat, ut ista sint Tria illa capitula, quorum causa dicro schismate Ecclesia longo tempore scissa est. Etenim cum constet illam de Tribus capitulis inter Catholicos contentionem esse abortam, non autem inter Catholicos & hæreticos: quis, rogo, Catholicorum umquam negavit Verbum carni unitum unam esse personam sanctissimæ Trinitatis, & eundem hominem factum, eundemque Deum unum de Trinitate perseverasse indivisa & inconfusa atque inconvertibili unione? Et quis aliquando Orthodoxorum vel leviter dubitasse reperitur, sanctissimam Mariam Virginem vere proprieque Dei matrem in Ecclesia appellatam? Aut quis umquam pietatem colentium revocavit in dubium, Deum vere dici passum in carne? Cum igitur in his inter se Catholici semper consenserint: & pro his adversus Nestorianos & Eutychianos junctis manibus animisque certaverint, & posthac pugnare numquam desierint; quæ ergo causa, ut ob tria dicta capitula inter se invicem tam in Oriente quam in Occidente Fideles fuerint scissi, atque schismate separati? Præterea si quis rerum gestarum seriem disponat ordine temporis, inveniet, non tempore Joannis illius Papæ, sed sub Vigilio Romano Pontifice de Tribus capitulis questionem extortam esse: unde appareat longe diversa

illa esse tria capitula, quæ a Joanne Papa recitantur in epistola ad Senatores, ab illis, quæ a Joanne Papa recitantur in epistola ad Senatores, ab illis quæ (ut dicemus) sub Vigilio in controversiam deducta sunt.

Explosis igitur his quæ nulla ex parte veritati cohærent, neque subsistere possunt: non alia quisque prudens Tria illa affirmare poterit fuisse capitula, quam quæ ipse Justinianus Imp. sæpius suis epistolis inculcavit, præsertim vero in ea quæ ad Joannem inscribitur, sed re vera ad Vigilium esse datam ostendimus, & in ea quæ in exordio Quintæ Synodi recitatur: nempe primum de damnatione Theodori Mopsuesteni: secundo loco de damnatione epistolæ Ibæ Episcopi Edeffeni: tertio demum de damnatione scriptorum Theodoretæ Episcopi Cyri contra Cyrillum. Hæc sunt tria illa capitula disensionum omnium locuples seminarium. Etenim (ut dictum est) non inter Catholicos & hæreticos ejusmodi certamen extitit, sed inter Catholicos tantum ipsos, qui omnes salvum vellent Chalcedonense Concilium; neque ex diversa causa conflatum, sed plane eadem: siquidem tam qui ista Tria volebant damnari capitula, quam qui defendi, id se facere dicitabant, ut in omnibus consultum esset Concilio Chalcedonensi, ne illorum occasione ipsum labefactari ab hæreticis posset. Sic igitur eorum negatio vel assertio pro tuendo Chalcedonensi Concilio facta vel prætenfa, nisi aliud quippiam erroris admisisset, non constituebat quemquam hæreticum; sed esse schismatici convicti sunt, qui diversam a Romano Pontifice in his decernendis sententiam sectati essent: nam de personis & non de fide questionem fuisse, Gregorius (c) Magnus affirmat. Magna fuit ista in Ecclesia Dei tentatio, cum miserando modo inter se Catholici ita confligerent, non secus ac cum in castris contingit oriri tumultus, & inter se arma collidere ac vibrare jacula milites sub eodem Principe constitutos.

XXX.

Quæ tria Capitula.

(c) Gregorius l. 3. ep. 37.

Sed quid factum sit hoc anno, ubi Vigilus (ut dictum est) Constantinopoli moraretur, jam videamus. Cum ipse diu

XXXI.

EX-

PAGIUS

ea, qua de Ecclesiarum concordia & unione consultata decretaque fuerant, a Vigilio non adimplerentur, Imperator indignatus, misit qui eum detinerent. Ille Imperatoris iram veritus, ad Sergii Martyris altare, quod in Hormisdarum Monasterio erectum confugit: a quo vi revulsus, apprehensus altaris suffulcientes columnas, ceu gravi proceroque corpore validus, secum traxit, & omnino evertit. Demum Imperator facti poenitens Papam Vigilium in gratiam recepit. Vigilus pariter a Theodora Augusta rogatus, Junii die vigesimo nono, qui Sanctis Apostolis Sacerdoti Patriarcha Constantinopol. Mena pacem restituit.

Ubi Theophanes quatuor illorum mensium, post quos Mennæ pacem restituit Vigilus, deducit initium, non a die ejus in Urbem Regiam adventus, sed a tempore, quo Mennam a communionem sua exclusit, a mense sc. Februario. Perperam tamen hic scribit, Vigilium hoc anno a Monasterio Hormisdæ vi evulsus, columnas altaris secum traxisse; id enim contigit aliquot post hunc annis, ut an. DLII. ostendimus. Male Vigilium hoc anno Constantinopoli habitum fuisse, docent Clerici Italiæ in Epistola Legatis Francorum Constantinopolim proficiscentibus directa. Aiunt enim: Veni-

VI. Vigilus Constantinopoli male habitus.

ni.

Studia di-
versa de
trib. Cap.

expectatus Constantinopolim pervenisset: primum omnium (ut ex Facundo liquet) Zoilum Alexandrinum occurrentem sibi de emissa subscriptione redarguit, atque etiam alios. Dumque maximam inter Episcopos concitatum reperit esse discordiam, in summumque periculum adductam Ecclesiam, ut schismate scinderetur; faventibus aliis iisdemque longe majori numero & præstantiorum sedium Episcopis Imperatori; Africanis autem ex adverso stantibus, inter quos Facundus ipse (quem diximus) scientia eminebat: ipse Vigilii Papa inter hos omnes pacis arbiter sedit, ut ambarum partium auditor sedaret, si posset, concitatos inter eos conflictus illos.

XXXII.
Synodum
Vigilii
agit.

At non ipse id agere solus verum colligi voluit eorum qui aderant Synodum triginta Episcoporum: in qua cum adversæ partes inter se conflictantes adessent, & inter differendum altercarentur haud pacifice (ut par erat) rem agentes, adeo ut quid magis veritati congruum esset, minime posset examinari & æqua iudicii lance perpendi: placuit tunc Vigilii, ut quæ quisque sentiret, & quibus quam proponeret sententiam defendendam rationibus comprobaret, scriptis proderent. Tunc opportune accidit, ut idem Facundus ex commentario illo duodecim libris partito, quem habebat præ manibus, necdum absolverat, responsionem elicitam ederet: qui postea ipsum integrum commentarium pro Trium capitulorum defensione perfecit, atque vulgavit: quem quidem in communione Catholica esse scriptum, cum ipse Vigilii Papa pro defensione eorumdem capitulorum epistolas (ut vidimus) conscripserat, & adhuc in opus incumberet, satis liquet ex iis quæ toto illo commentario pluribus in locis idem ostendit. Quæ vero in ipsius operis præfatione haud obscure habet, atque ea quæ sunt a nobis dicta confirmat, accipe, ubi ait:

XXXIII.

* peracto,
vel perfe-
cto.

*Hoc opus, suadentibus fratribus, ad Imperatorem Constantinopoli scripsi: quoniam nondum finito ac pertractato * adductus est Romanus Episcopus: in cuius certamine, cum Gestis super hac causa discepta-*

PAGIUS

niens ibi ante sex annos istos Beatissimus Papa Vigilii, magis autem, ut quod verius est dicitur, prope violenter deductus, coperunt ibi ipsum expectare, ut damnationem aliquorum Capitulorum faceret, per quam Sancta Synodus Chalcedonensis, qua fidem Catholicam, insistente tunc Beatissimo Papa Leone, contra diversas hæreses vindicavit, modis omnibus solveretur. Sed cum Papa Vigilii in hac parte non vellet adhibere consensum, jam tunc talis violentia facta est, ut publice in Conventu clamaret: Contestor, quia etsi me captivum tenetis Beatum Petrum Apostolum captivum facere non potestis. Postea ta-

remus, mediante conflictu, interrumpi Acta præcepit, & ab universis Episcopis qui aderamus expetit, ut scripto quisque ostenderet, quid eis de his capitulis videretur. Cum ergo per Magistrum Officiorum sub gravi necessitate respondere contingeret, vix mihi septem dierum induciæ datae sunt, in quibus erant etiam duo festi. Unde ut omnia dicerem quæ magis necessaria judicabam, ex his libris aliqua decerpseri, quia non occurrebat omnia nova dicere: siquidem tria milia versuum excedit illa responsio. Sane quoniam (sicut dixi) necdum a me pertractati fuerant iidem libri, quædam testimonia pro mendositate codicum, ex quibus ea, posueramus, vel pro incuria translatorum aliter continebant; quæ sic etiam in illa responsione transposita sunt. Idcirco præloqui hæc ac præmonere curavi, ut neminem, qui memorata responsione perlecta, hos contigerit libros, offendant ista diversitas, sed illic ignoscat festinanti, & huic potius credat. Hæc cum præfatur in duodecim suos libros Facundus, adhuc sub iudice tunc temporis litem, fuisse demonstrat.

Cæterum quantumlibet adversarii urgent condemnationem, cui ipsi subscripserant, Trium capitulorum: haud tamen ita videri voluerunt effrontes, ut ea de re aliter statuere, quam decrevisset Romanus Episcopus, cuius expectarent sententiam, sint professi. Id quidem pluribus in locis Facundus ipse testatur, ut secundo libro, dum ait: *Adhuc dicunt, quod de tanta sua præsumptione Ecclesiam quoque Romanam consuluerint, & sententiam beati Vigilii Præsulis expectent. Et post plura: Quomodo ab his creditur quartusdecimus successor ejus, nempe Leonis, sanctus Vigilii novum posse aliquid iudicare, præsertim illo dicente: Nam secundum Apostolum (a),* (x) Gal. 2. *Si quæ destruxi hæc ædifico, prævaricatorem me constituo; & eis me ultionum conditionibus subdo, quas non solum auctoritas beatæ memoriæ Principis Marciani, sed etiam ego mea defensione firmavi, &c.* Habet autem ad finem operis idem Facundus ad ipsum Imperatorem,

Qua occasi-
one Fa-
cundus
commen-
tarios
scripsit.

XXXIV.
Adversa-
rii expe-
ctant
volunta-
tem Rom.
Pont.

men Tractatu habito prædictus Sanctus Papa Vigilii sub aliqua dispensatione ipsam causam ordinaverit, sollicitè monendo, ne per occasionem aliquam prædicta Synodus pateretur injuriam, & quamvis nec hoc quod Papa fecerat, acquieverunt Africi & Illyriciani atque Dalmatae Sacerdotes recipere; tamen cepit iterum sæpe dictus Beatissimus Papa Vigilii, ut absolute ipsa Capitula sine Synodi Chalcedonensis mentione damnaret.

Pollicitum esse Vigilium se Tria Capitula anathemate proscripturum, quod scribit Theophanes laudatus, confirmant Literæ Justiniani Eu,

VII:

rem, cui scribit, admonitionem Orthodoxo Antistite dignam, hic merito inferendam, dum primo Theodosii Imp. exemplo eum, quid agere debeat, ita docet:

XXXV.
Ex Theodosii exemplo sumpta admonitio.

Major Theodosius Imperator cujus semper memorabilis erit in Ecclesia Christi memoria, quamquam sæpe de maximorum barbarorum præliis & de maximorum tyrannorum triumphaverit, non tamen in ejusmodi victoriarum frequentia, in quibus Trajano filio gebennæ comparari non potest, veram meruit gloriam, sed de supplici & publica peccati sui pœnitentia, quam expugnato regali fastigio, placide ac humiliter, Ambrosio Episcopo castigante, suscepit, & indictum sibi debitæ satisfactionis tempus ab Ecclesiæ communionem remotus implevit pie admodum credens, & sapienter intelligens, quod non ex temporali potestate, qua fuerat etiam sacerdotibus Dei præpositus, sed ex eo pervenire posset ad vitam, quod illis erat ipse subiectus. Unde credendum est, quod si nunc Deus aliquem Ambrosium suscitaret, etiam Theodosius non deesset: Sed cum minor est exigendi fiducia minor est reddendi devotio: non est autem magnus amator veritatis, cui * etiam personæ commendat auctoritas. Et post pauca: Non tale aliquid petimus corrigi, quale fuit quod excommunicatione ulcisceretur Ambrosius. Illud enim non, quamvis male fuerit gestum, creditur tantum erat Theodosii potestati: quod autem nunc factum est, vel si rectum fuisset, recte non fieret: quia nulli Regum hinc aliquid agere, sed solis est sacerdotibus datum. Sancire videlicet de fide decretum, cum Imperatorum sit fidem Catholicam coram sacerdotibus profiteri, non eandem præscribere sacerdotibus atque omnibus Christi Fidelibus. Hæc ad calcem ferme librorum locutus est Facundus: quos absolutos paucos post dies ipsi obtulit Justiniano Imperatori.

XXXVI.

Sed redeamus ad Synodum, quam diximus hoc anno Constantinopoli ab ipso Vigilio Romano Pontifice fuisse collectam, & in ejus prima Actione auditis altercationibus ambarum partium, defensiones ab ipsis scriptis mandandas, Syno-

PAGIUS
Vigilius Constantinopoli positus se III. Capitula damnatum promittit.

Eutychio, tribus aliis Patriarchis, aliisque Episcopis datæ pridie Id. Jul. Chalcedone, Imperante Domino Justiniano PP. Augusto an. XXVII. post Consulatum Basilii U. C. anno XII. anno scilicet Christi DLIII. Quando, inquit Justinianus, Religiosissimus Papa Antiquioris Roma ad istam magnam Civitatem pervenit, omnia ista manifestata sunt (nempe Tria Capitula a recta fide esse aliena) & cum hac examinasset, & condemnavit, & satisfactionem in Scriptis exposuit tam nobis, quam pia recordationis tunc conjugii nostra. Nec enim patiebamur, nec ab eo, nec ab alio quocumque involatam communionem suscipere, qui non istam impietatem condemnat. Sed & sacramenta terribilia in Scriptis

doque reddendas esse præceptas: quibus omnibus acceptis, eisdem Imperatori jussit esse tradendas. At non placuerunt ista Facundo, nec reliquis Trium capitulorum defensoribus, cum jam postea inter schismaticos militare cœpisset: ipse enim eadem conatus est fugillare, in deteriorem partem accipiens. Sed audi ipsum Facundum in libello ad Mocianum inter plura de eadem Synodo ista subinfense dicentem: Gestis de medio sublatis, quibus causa cœperat aperiri, & interrupto suo judicio Vigilius, a confidentibus Episcopis fugitavit, ut quid eis de causa videretur, prolata quisque in scriptis responsione, signaret. Et quia illi Episcopi maxime Constantinopolim occurrerant in ejus adventum, quorum nulla in hac causa subscriptio tenebatur, & de sua fuerant integritate securi; per occasionem hujus interrogationis ipsi quoque separatim compulsi sunt ab adversariis Ecclesiæ, quomodo dictaverunt in præjudicium magni Concilii, respondere: Ac ne postea subtraherent, & quæ scripto responderant, judicio non offerent: jam sub prosecutione ipsorum atque custodia palam ad illum deducebantur, tradere sua profana & detestanda responsa. Oculis nostris hæc vidi-mus nos: Acephalos coram ipso Judice alacres & exultantes aspeximus, cum Episcopos ad eum, Vigilium scilicet, adducerent, eadem responsa portantes. At quomodo hæc sic inbereant cordibus audientium, ut sic ea detestari ac lugere possitis, sicut nos, in quorum animis ipsorum malorum adhuc imago versatur? Hæc ipse subinfensus in Vigilium, cum jam adversæ parti favisse visus est. Sed pergit:

Vigilius scriptas partium responsiones exigit.

Suscipiens vero ille, nempe Vigilius, memoratas responsiones, post aliquot dies ad Palatium attulit, atque alteri detulit parti in præjudicium Synodi Chalcedonensis cum aliorum chirographis, qui antea subscripserant, reservandas. Verum ne suis traditor videretur, talibus verbis eos fefellit, ut diceret: Quid apud nos reservamus ista contraria Synodo Chalcedonensi responsa, ut inventa quandoque in Ecclesiæ Romana scrinio, a nobis appro-

XXXVII.

juravit, ut in eadem permaneret voluntate in condemnatione & anathemate prædictorum Trium Capitulorum, & nullo modo vel tempore conaretur aliquid ad refutationem condemnationis prædictorum impiorum Trium Capitulorum. Quod autem sine scriptis sapius condemnavit impia Tria Capitula coram gloriosissimis Judicibus & religiosissimis Episcopis, & plures ex vobis; qui convenistis cognoscunt; & hæc agens permansit septem annos. Postea vero & scripta inter vos & illum processerunt, in quibus invicem confessi estis convenire & Synodice prædictorum Capitulorum facere condemnationem. Et postea invitatus tam a nobis quam a vestra Religiosa Synodo communiter quidem convenire recusavit.

Con-

bata credantur? Sed afferamus illa in Palatium, & de illis agant ipsi qui jam noverint. Quasi ea scindere vel urere ipse non posset, autem per suam evacuare sententiam aut ipsis a quibus fuerant data refundere, quæ nec suscipere ab eis nec extorquere debuerat. Si vero decretum generalis Synodi præcavebat, atque ista solita fictione fingens ejus præjudicium se cavere, hoc pro voluntate contrariorum fecit, quod ei, si dissimulemus, præjudicet; quomodo enim non præjudicet, si demonstrantur triginta circiter Episcopi cum Romano Antistite Constantinopoli congregati (ut illos omittam qui ante subscripserant) condemnasse cum approbatoribus suis epistolam a Chalcedonensi Concilio approbatam, & illum Episcopum cujus doctrinæ laudes in memorato Chalcedonensi Concilio citatae sunt, nemine resistente, cum suis dogmatibus anathematizasse post mortem, scientibus cæteris & in eorum communione manentibus? Hæc Facundus postea jam factus hostis, cum videlicet se inter schismaticos collocasset, investus & in Vigilium plurimum de chirographo ante ab eo tradito, cum Pontifex fieri ardenti desiderio laboraret; ista refricans & inculcans, ne (quod ait) personæ summa auctoritas causæ præjudicium afferret: ut schismaticorum atque hæreticorum mos est, cum ex criminibus in adversarios irrogatis suam volunt causam defendere, & præferre justitiam. Utinam extarent ipsa Synodalia Acta, ex quibus fuissent ipsi redarguendi schismatici: non enim locus relictus esset imposturæ.

XXXVIII.
Quid ad
Vigilium
Facundus
in Syno-
do.

Sed quod illis caremus, fragmenta hinc inde non sine magno labore collegimus, nec aliunde quidem quam ex ejusdem temporis scriptis, licet magna ex parte illa perierint. In primis autem ex ipso Facundo accipe, quæ in libello tunc temporis ad Mocianum conscripsit; ubi tunc adversatum se fuisse Vigilio tradit, dum ait: *Accipite quæ in judicio ipsius Vigilii inter alia fuerim prosecutus, sicut editæ nobis ab Officio tertie Actionis gesta declarant. Ego enim fateor simpliciter beatitudini vestræ, non pro Theodori Mopsuesteni damnatione me a contradicentia*

PAGIUS

VIII.
Synodus
Constanti-
nopolitana.

Contraria autem factus est sua voluntatis, ea defendens, quæ Nestorii & Theodori sequaces sapiunt, &c.

Has Literas Baronius non viderat, sed recitantur a Baluzio Tomo I. Novæ Collectionis Concil. pag. 1546. hujusque pollicitationis meministi Facundus in Libro contra Mocianum his verbis: *Occulta ejus ante Judicium pollicitatio tenebatur, in qua se spondit eadem Capitula damnaturum, ubi Judicii nomine intelligi Synodum LXX. Episcoporum apud Constantinopolim, cui præfuit Vigilius, & interfuit Facundus. Agit hoc anno Baronius num. XXXII. & seqq. de hac Synodo Constantinopolitana, quam*

communione subtraxisse; hoc enim vel si approbandum non sit, ferendum tamen existimo, nec tantam esse causam judico, pro qua deberemus a communione multiplici segregari: sed quod ex persona Theodori epistolam Ibæ Nestorianam probare conati sunt; & quod ex epistola Ibæ Synodum, Chalcedonensem scilicet, a qua suscepta est, improbarent. Hæc Facundus, cum jam a Vigilii sententia recessisset, in ipsum investus, quod jam in defensione Trium capitulorum, quam ante acerime susceperat, tepuisset.

Qui enim absens (ut diximus) pro Trium capitulorum defensione visus est laborasse Vigilius, & adversus eos, qui ea una cum Justiniano Imperatore oppugnabant, insurrexisse: re perpensa, videns nihil afferri præjudicii Chalcedonensi Concilio, vel Catholicæ fidei, quam quis partem tueretur, cum re vera omnes æque damnarent errores qui fuerunt Theodori, Theodoretæ, & Ibæ; sed maximum damnum accipi ex eo, quod iidem ferme omnes inhærentes novæ Imperatoris constitutioni, qui in Ecclesiæ Catholicæ communione hætenus retinebantur, jamjam in gratiam Imperatoris schismate essent dividendi; hæc, inquam, Vigilius Papa considerans, primum quidem ne ob id Occidentales defensores Trium capitulorum scandalum paterentur, rem secreto transigendam esse, atque (ut in re quæ non spectaret ad fidei veritatem) dissimulandam putavit. Demum vero cum sibi adversarii sentiret Episcopos Africanos, & res esset in eo statu reposita, ut sive Occidentalibus paucis, sive Orientalibus omnibus sibi inhærendum esset; consultius sibi visum, istorum, nempe Orientalium favere sententiæ, quam illorum; secreto de his judicans: sperans fore, ut & ii etiam in eam sententiam perducerentur: sed res aliter accidit, perstantibus Occidentalibus in sententia qua semper fuerant pro Trium defensione capitulorum, atque eidem firmiter inhærentibus; adeo ut ejus causa sese a communione Catholica, schismate conflato, diviserint. Hæc quidem de Vigilio Papa ita transacta esse, ea quæ dicta sunt atque dicentur, certam fidem faciunt. Sa-

XXXIX.
Vigilius
cur favore
visus
est Ori-
entalibus.

dicit fuisse triginta Episcoporum. Verum Facundus, qui tunc præfens erat, in Libro contra Mocianum ait: *Adfuerunt septuaginta circiter Episcopi cum Romano Antistite congregati. Præterea hæc Synodus anno tantum sequenti celebrata. Nam Justinianus loco laudato septem annos, quos memorat, ab ea Synodo non deducti, sed a priori pollicitatione Vigilii facta ante Judicium, seu ante Synodum istam, quæ habita fuit antequam Vigilius suum Judicatum emitteret, quod etiam anno sequenti datum esse mox ostendam. Hæc Synodus tribus Actionibus absoluta fuit, in quarum ultima hæc a se dicta esse testatur Facundus in lib. ebriata Mo-*

CHRISTI
547.

VIGILII PAP.
8.

JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

XL.
Vigilius
contra
tria Capi-
tula labo-
ravit.

Sane quidem nemo jure inficias ire poterit, Vigilium adversus Tria capitula ad Mennam Constantinopolitanum Episcopum libellum conscripsisse; id ipsius Vigilii scriptis testantibus, nempe publicis Actis latae ab ipso sententiæ in Rusticum & Sebastianum & alios trium capitulorum defensores, de quibus dicturi sumus; cum queritur adversus Rusticum, quod se inconsulto, quam citissime sententiam suam, quam *Judicatum*, appellat, ad Mennam conscriptam, in diversas provincias promulgasset. Id quoque testari videtur in epistola ad Valentinianum (a) Episcopum Tomitanum in Scythia, ubi tamen de calumnia queritur, nimirum quod ab ipsis fuisset divulgatum, Vigilium quoque damnasse Theodoretum & Ibam, quos recepisset Chalcedonense Concilium. Equidem sparsum in vulgus fuisse de damnato ab eo Theodoro, ex alia epistola Vigilii olim scripta ad Theodoram Augustam, Liberatus (b) diaconus tradit; at id ut omnino commentitium neque ejus postea adversarii ausi sunt (quod procul abhorreret a veritate) illi tribuere. Sed & de consensu Vigilii sive scriptis, sive sine scriptis prodito contra Tria capitula, Acta Quintæ Synodi sæpe fidem faciunt. Quinetiam Sexta Synodus Actione septima continet Vigilii Papæ adversus Tria capitula monumenta, quibus argumenta contra eadem Tria capitula allata narrantur: adeo ut nulla dubitatio esse possit, quin de his Justiniani sententiam edicto editam comprobarit.

(a) *Extat*
act. 7.
Quint. Synod.

(b) *Libera.*
diac. Brv.
c. 22.

XLI.
Vigili de
quæstione
tacendum
decernit.

Sed quid accidit? Cum id innotuisset Africanis Episcopis, & aliarum Ecclesiarum sacerdotibus atque primum omnium ipsis, quos secum duxerat, diaconis Romanæ Ecclesiæ Rustico, Sebastiano & aliis; & magnæ ob eam causam turbæ, discordiæ, dissidiaque essent oborta: mox idem Vigilium emissam de trium capitulorum damnatione sententiam suspendit, seu potius revocavit; & consentientibus etiam illis qui jam damnarent eadem Tria capitula, Theodoro videlicet Episcopo Cæsariensi atque Menna Constantinopolitano, rursus ab eodem Vigilo pro-

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

Mocianum: Ego fateor simpliciter Beatitudini vestra non pro Theodori Mopsuesteni damnatione mea contradicentium (id est Severianorum) communionem subtraxisse. Hoc enim vel si approbandum non sit, ferendum tamen existimo; nec tantum esse causam judico, pro qua deberemus a communionem multitudinis segregari; sed quia ex persona Theodori Epistolam Iba Nestorianam probare conati sunt, & ex Epistola Iba Synodum, a qua suscepta est, improbare Quæ protulit, Facundus postquam jam a Vigilio recessisset.

IX.
Vigilius
Judicatum
emittit.

Cum secus ac sperabat, res succederet, Facundo & quibusdam aliis Afris Tria Capitula vehementius oppugnantibus Acta Synodi Vigilii interrumpens statuit per semetipsum sen-

mulgatum decretum est, quo decernebatur, ut de controversia de Tribus capitulis penitus taceretur usque ad proxime cogendam Synodum universalem: sicque res aliquandiu consopita siluit. Ita prudenter periclitanti Ecclesiæ visus est consuluisse Vigilium, ne ob eam controversiam universus Christianus orbis inter se collideretur, atque Oriens ab Occidente schismate scinderetur: sperans fore, ut mora temporis aliquod posset excogitari remedium, quo utrique parti consuleretur.

De hoc quidem Vigilii decreto, & quodammodo inita cum Theodoro atque Menna transactione, testes sunt Acta publica, quibus lata a Vigilio Papa postea sententia contra Theodorum atque Mennam continetur: etenim hæc ipsa verba scripta leguntur in ipso libello sententiæ vigesimoquinto anno Imperii Justiniani dato, anno nimirum Domini quingentesimo quinquagesimo primo; cum quid ab hoc tempore per Vigilium actum sit, ita ab ipso docetur: *Nos vero longanimitatem nostram divina largitate concessam tam circa te, quam circa seductos abs te, pene hoc quinquennio elapso monstravimus. Primum quidem in eo, quod pro scandalo refrænando, condescendentes quorundam animis, quos aliqua dispensatione * credimus temperandos, quia tu jam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas; quædam pro tempore medicinaliter existimavimus ordinanda, tali sub conditione, ut omni in posterum perturbatione sopita, nihil ultra nec verbo, nec litteris quisquam facere ex eadem causa præsumeret. At tu consuetudinis tractus audacia, neque tunc cessare a conscribendis vel prædicandis novitatibus voluisti; ita ut sæpius libellis Episcoporum redditis, & consensum tuum cum eis propria confessione condemnans, eorum vel tuis excessibus sæpius a nobis concedi veniam postulasses.*

XLII.
Vigilius
patientiam
agendum
putavit.

* dissipatione
Theodori temeritas
condemnatur.

Post hæc autem, cum te a præsumptione solita nec pudor humanæ verecundiæ, nec sacerdotii pondus, nec timor divini judicii cobiberet, dum amplius quam justum fuerit, patientiam tuis facinoribus

XLIII.

E præ-

tentiam proferre, tandemque *Judicatum* ad Mennam scripsit, in quo propugnata huc usque Tria Capitula mutata derepente sententia, damnavit, adjuncta tamen hac clausula: *Salva in omnibus reverentia Synodi Chalcedonensis.* Jam enim videre cœperat, quod Græci recte monebant, Tria Capitula ad Synodum Chalcedonensem non spectare, quæ jam finita erat, antequam ille nominarentur, & de quibus Leo Magnus sententiam minime tulerat, quippe qui Acta Synodi usque ad definitionem fidei solummodo approbarat. Sed de his fufe Baronius, licet loco non suo: ideoque hæc Synodus Constantinopolitana cum Sirmondo in Notis ad Facundum & Em. Card. Norisio in Dissert. de Quin-

* Galliarum Hel-
ladarum
vel alia-
rum.

præberemus: ad hoc est causa producta, quatenus, semotis omnibus, quæ de Trium capitulorum quibuslibet dicta scripta-ve fuerant, quid de ipsa re factum opus esset, cum Africanarum, Illyricanarum seu Val-
liarum* partium congregata Synodo tracta-
remus, eorum maxime præsentiam requi-
rentes, quorum fuerat scandalizata frater-
nitas. Illud quoque magnopere nobis cum
clementissimo Principe, præsentibus etiam
Menna Constantinopolitana civitatis, &
Dacio Mediolanensis urbis Antistite, ali-
isque tam Græcis quam Latinis Episco-
pis, cum quibus omnibus etiam tu Theo-
dore pariter affuisti, necnon & præsentibus
Judicibus ac proceribus, universo-
que Senatu, convenit, ne usque ad me-
moratam Concilii definitionem quicquam
depræfatis Tribus capitulis ab aliquo fieri
intentaretur. At deinde tuis ex incita-
mentis liber condemnationem capitulorum
ipsorum continens in Palatio te assistente
& istruente, coram quibusdam Græcis
Episcopis est relectus, &c. Satis hæc modo
ex sententia in Theodorum lata, quam
suo loco inferius integram recitabimus:
ex eaque hæc deducta sufficiant, ad osten-
dendum ab hoc anno ad illud usque tem-
pus in ea causa Trium capitulorum ab
ipso Vigilio indictum fuisse silentium;
cum & ipse Theodorum eorundem prius
factam condemnationem iterum promul-
gantem, lata in eum sententia condem-
navit.

XLIV.
Vigilius
creditus
consensisse
damna-
tioni tri-
um Capi-
tulorum.

Sed quid accidit? Ex his quæ dicen-
tur satis apparet, ejusmodi indictum a
Vigilio Papa silentium a defensoribus
capitulorum in deteriorem partem acce-
ptum, collusionemque cum adversariis
interpretatum, vel saltem subdolum con-
niventiam; cum videlicet (ut ostensum
est ex petulantia Theodori) iidem ne-
quaquam conticescerent, sed eorundem
condemnationem in Palatio omnibus o-
stentarent: sicque indictum ea de re si-
lentium, non aliud quam tacitum Vi-
gilii consensum interpretati sunt. Quod
enim ipse cum esset absens, litteris li-
bellisque, iis qui consenserant (ut vi-
dimus) fuisset comminatus, quodque e-

tiam (ut dictum est anno superiori) li-
teras absens in via scripsisset adversus
eos qui edito ab Imperatore fidei decre-
to subscripserant; verum iisdem Vigi-
lius veniens consensisset, & postea silen-
tium indixisset, atque ad futuram Sy-
nodum provocasset: ipsum non recto in-
cedere pede sunt arbitrati: adeo ut per-
severaverit apud Occidentales illa de ipso
sententia, Vigilium Papam in damnatio-
nem Trium capitulorum consensisse. Atque
grave passi sunt scandalum ipsi capitulo-
rum defensores, qui ejus cupidissime expe-
ctarunt adventum, ut Apostolica auctorita-
te ab ea quam patiebantur vindicarentur
Imperatoris tyrannide usurpantis sibi quæ
essent Episcoporum; ubi viderunt omnia
in contrarium esse mutata, atque demum
transacta silentio, quæ sibi videbantur fuisse
insectanda atque explodenda clamori-
bus; sicque in eundem veluti desertorem
prævaricatoremque insurrexere, quem
cum adversariis communicare viderent.

Constat quidem, eosdem quos ante
vel ipse Vigilus, vel ante ipsius adven-
tū ejus diaconus Stephanus a commu-
nionem eadem ex causa suspenderant, a
Vigilio ipso, cum venit in communio-
nem esse susceptos, nempe Zoilum Ale-
xandrinum Episcopum, qui (ut vidi-
mus) edicto subscripserat, ea tamen
conditione si ratum haberetur a Roma-
no Pontifice, & Theodorum malorum o-
mnium auctorem, necnon Mennam E-
piscopum Constantinopolitanum, qui pri-
mus post Theodorum ab eis vocabatur
in crimen. Hos namque omnes, Zo-
ilum, Theodorum, & Mennam a Vigi-
lio communionis Catholicæ factos fuisse
participes, ex eodem Vigilii libello de
sententia in Theodorum lata evidenter
apparet: testante disertis verbis ipso Vi-
gilio, Zoilum Romanæ connexion Ec-
clesiæ ex Apostolica eadem communio-
ne concessa; itemque Theodorum & Men-
nam usque ad illud tempus indicti silen-
tium eidem communionem fuisse conjunctos
postea vero ea Theodorum privatum,
Mennam vero suspensum. Ex ejusmodi
igitur confederationis ostensis symbolis,
non

XLV.
Vigilius
communi-
cat dam-
nantibus
tria Cap.

PAGIUS ta Synodo cap. 4. in annum sequentem con-
ferenda.

X. Non bene etiam Baronius num. XL. tradit,
Judicatum hoc anno a Vigilio publicatum. Nam,
ut observavit ibidem Card. Norisius, Vigilus
Judicatum tradidit Mennæ Sabbato Sancto, ut
ipsemet Vigilus in Epistola ad Rusticum & Se-
bastianum asserit, & Justinianus, Vigilii sen-
tentia commendata, eandem Sacris Divalibus
omnibus Romani Imperii populis anno sequen-
ti intimavit, teste Victore Tununensi Trium
Capitulorum Defensore, cujus Chronicon Ba-
ronii tempore nondum in lucem prodierat: Post
Consulatum Basilii anno VIII. (qui juxta Tunu-
nensem est annus Christi DXLVIII.) Justinia-

nus Imp. per diversas Provincias Regni sui fini-
bus constitutas instantissime scribit, & Antisti-
tes cunctos præfata Tria Capitula damnare com-
pellit. Quod si hoc anno Judicatum publica-
tum fuisset, ut credit Baronius, ejus intima-
tionem Justinianus usque in annum sequentem
non distulisset, ac præterea Sabbato Sancto
Mennæ traditum non fuisset; cum juxta ejus
opinionem Vigilus nondum Constantinopolim
pervenerit. Adhæc hoc anno, Sabbato Sancto,
die nempe XXIII. mensis Martii in quem il-
lud incidebat, Mennas exclusus erat a com-
munionem, neque ea illi reddita ante diem
XXIX. mensis Junii hujus anni, ut mox ex
Theophane ostendimus. Quare Judicatum ac-

ce-

non a defensoribus tantum (ut dictum est) fuit exilimatum & prædicatum Vigilium Papam adversariis adhæsisse, atque pariter Tria illa capitula condemnare perseverasse; verum etiam ab iisdem Trium capitulorum impugnantibus id ipsum, fuit assertum atque summa gloria divulgatum.

XLVI.
Excusa-
tur Vigi-
lius.

Qui rem exacte absque aliquo affectu privato considerant, ipsum Vigilium excusant: quod qui abfens adeo per litteras fuerat comminatus, mitius egit, ubi præfens rem proxime est intuitus: ostensa enim & ob oculos posita Ecclesiæ facies omni ex parte miserabilis & quovis deploranda luctu, aliter decernere persuasit: Siquidem simul cum quatuor Orientalium sedium Patriarchis qui subscripserunt, omnes ferme illis subiectos Episcopos in eandem sententiam atque subscriptionem inductos invenit. Quamobrem nimis durum & asperum, valdeque acerbum atque inhumanum ipsi visum, Apostolica auctoritate, quam ad ædificationem non ad destructionem sibi sciret esse concessam, veluti uno gladii ictu Orientem ab Occidente discindere: cum præsertim sciret, re vera non de fide esse quæstionem, quæ dissimulari minime posset, sed de personis, ut ex S. Gregorio superius dictum est.

XLVII. Licet enim pro fide pugnare adversus errores Theodori, Theodreti, & Ibæ, impugnatores præferrent; non tamen
Ann. Eccl. Tom. X.

(quod sæpe inculcatum est) his adversantes ipsi defensores Trium capitulorum æque defendebant errores Theodori, Theodreti, vel Ibæ: nam & ipsi eos penitus execrabantur, sicut & illi qui contra tria capitula sententiam propugnabant; cum & utraque pars in primis nihil se magis velle contestaretur, quam consultum esse Catholicæ fidei probatæ a sacrosancto Concilio Chalcedonensi. His etiam accedebat, quod qui impugnabant Tria capitula, a sententia illa divelli posse, cui astringebantur Imperatoria voluntate, impossibile videretur.

Non de fide, sed de personis fuit contentio.

Quid igitur peccasse Vigilius densus fuit, si de causa illa usque ad futuram Synodum esse tacendum indixit, quæ potius (si fieri potuisset) perpetuo erat silentio condemnanda, sopienda, immo sepelienda, atque penitus extinguenda? Quod vero id non liceret, partibus acerrime adversus se invicem, concertantibus, nec spes ulla esset ut posset pax desperata componi: ad fœderis remedium in tanto discrimine itum est, ut cum nulla spes esset in perpetuum sanciri silentium, illud saltem ad tempus indiceretur, ut interea cum cessatum esset ab armis, pax mutua tranquillioribus animis tractaretur: ad quam conciliandam, sicut tempore fœderis sunt concessa commercia, ita & Vigilio placuit omnibus concedendam esse communionem.

XLVIII.
Vigilius prudenter egit.

E 2 Quod

PAGIUS cepit Mennas die XI. mensis Aprilis, in quem anno sequenti Sabbatum Sanctum cadit.

XI. *Gesta annis DL. & DLII.* Em. Card. Norisius citatus dicit, Mennam, ut Vigilium in suam sententiam traheret, eisdem nomen in Sacris Diptychis primo loco recitandum iussisse: quam in rem hæc verba Theophanis laudat: *Mense Januario Patriarchæ Constantinopolitani nomen primo gradu motum est Vigilio ei preposito; nomen enim ejus in Ecclesiasticis Tabulis ad primum gradum promotum fuit.* Annum vero hoc caractere ibidem designari Card. Norisius ait: *Julii mensis die XXVIII. feria tertia* hoc scilicet anno, quo feria III. in diem XXVIII. Julii incidit. Verum Theophanes hæc recitat anno Incarnat. secundum Alex. DXLII. qui Kalendis Septemb. anni Christi DXLIX. inchoatur: ideoque actum id mense Januario anni Christi DL. & Dedicatio, de qua ibidem mentio, facta XXVIII. die Junii, qui cum feria tertia anno DL. concurrebat, non vero die XXVIII. Julii, ut apud Theophanem errore Librarium legitur, quod anno DLII. evidenter demonstrabo.

XII. In antiquo Codice MS. Bibliothecæ Colbertinæ, qui fuit Nicolai Fabri V. C. referuntur duæ Constantini Magni Epistolæ quarum hic est titulus: *Epistola Constantini Imperatoris a Justiniano Augusto interpretata, ac Vigilio Papa missa.* Prior his verbis inchoatur: *Gaudete dilecti fratres, perfectam ac divinam accipimus Gratiam,* &c. Secunda scripta est Ecclesiæ Nicomedienfi, & his verbis exorditur: *Dominum*

Deum & Salvatorem Christum omnes cognoscitis, Justinianus &c. Post eas in eodem MS. subiicitur: *Hæc exemplaria duarum Epistolarum Domnus Imperator Justinianus Beatissimo Papa Vigilio translata in Latino direxit, die quinto Calendarum Juniar. sexies post Consulatum Basilii, Viri Clarissimi, hoc sc. Christi anno. Utriusque Epistolæ exemplar a Nicolao Fabro accepit Baronius, ut ipsemet fatetur anno CCCXXIX. num. XII. sed præfatum earundem titulum omisit, solam clausulam num. XIV. recitare contentus. Posterioris Epistolæ fragmentum tantum Theodoretus retulit lib. 1. cap. 20. Baronius vero eam integram ibidem num. XIII. & XIV. exhibet, addita scilicet priori parte ex interpretatione Justiniani. Sed ubi Theodoretus de ea loqui incipit, Justiniani Translationem Baronius omittit, & Christophorsoni versionem exhibet. Prioris Epistolæ Baronius ibidem num. VIII. meminit, sed eam non repræsentat, verum ea solum, quæ Theodoretus ex ea decerpserit, ut legenti patebit; cum tamen posterioris Epistolæ versio integra, & prior Epistola luce dignæ sint. In utraque invenitur *Constantinus* in Eusebium Nicomediensem, quem Sede dejecerat, atque se Concilio Nicæno interfuisse, ut perturbationem ex Arii amentia exortam reprimeret, & Episcopos, qui ejus pravitatis confortes fuere, longissime exterminaret. Quare existimo, Justinianum Versionem utriusque Epistolæ ad Vigilium Papam tunc Constantinopoli agentem misisse, ut ostenderet se in causa Tri-*

um

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.XLIX.
Theodora
Aug. cum
Acephalis
a Vigilio
excom-
municata.

Quod autem sciamus ejusmodi Vigilii consilium in deteriorem fuisse partem acceptum, ob idque ipsum collusorem, prævaricatoremq; ab adversariis conclamatum, quod ob timorem Imperatoris, ad ejus gratiam promerendam, a cœptis continuo resilierit: ad hæc omnia excusanda illud satis superque esse potest quod summæ constantiæ specimen edidit, ubi hoc anno Constantinopolim venit. Ubi enim non cum Catholicis, sed pugnandum sibi fuit adversus hæreticos, cum quibus minime esse dissimulandum sciret: mox auctoritate Pontificia insurrexit, ac nullo habito respectu potentium, & pro nihilo hac ex parte ducens Imperatoriam potestatem, in ipsam Theodoram Augustam, diutissime magno Ecclesiæ detrimento toleratam, sententiam tandem excommunicationis infixit, eadem pœna afficiens hæreticos omnes Acephalos Severianos & Eutychianos, quam ipsa eorum patrona meruerat. Hæc quidem, hæud vulgo jactata, vel teste minus digno feruntur, sed eo, quo ob Pontificiam dignitatem, vitæque sanctitatem, & rerum usum atque scientiam nullus dignior dici potest: Etenim testatur id Gregorius Magnus in epistola ad Hibernos Episcopos schismaticos verbis istis (a): *Postquam recordanda memoria Vigilius Papa in urbe regia constitutus, contra Theodoram tunc Augustam & Acephalos damnationis promulgavit sententiam: tunc Romana urbs ab hostibus adita &*

(a) Greg.
1.2. ep. 36.

PAGIUS um Capitulum & turbis Ecclesiæ compescendis Constantini Magni exemplum sequi. Vigilii enim linguam Græcam non callebat.

XIII.
Regni
Northumbriae
initium.

Hoc anno sextum Heptarchiæ Anglo-Saxonici Regnum, Northumbria sc, exordium habuit, Malmesburienſi lib. I. de Reg, cap. 3. & Chronographo Saxonico testibus, qui addunt, Idam primum ejus Regem fuisse, Northumbro- rum Principatus magnitudo ea fuit, quæ nunc est Eboracensis, Dunelmensis, Northumbriæ, Cumbriæ & Westmollandiæ Comitatum, & reliquam præterea Lancaſtrenſis Comitatus partem continebat. Ea Provincia in Deiros & Bernicios divisa aliquando fuit. Quidquid ab Humbro flumine ad murum Picicum erat, Deiri tenebant: quod inde porrigebatur ad Edemburgi fretum usque, Bernicii. Hæc tamen divisio aliquo tantum tempore duravit. Ita successit Ella, vel Alla, sub quo venales pueri in Romano foro Gregorium Magnum ad Saxonum conversionem traxerunt, ut videre est apud Baronium anno DXCIII. num. LXXXIII. Ex Northumbria, postquam illic Evangelium annunciatum, complures Sancti prodire.

XIV.
Dedicatio
Monasterii
Glannafoliensis.

Faustus in Vita Sancti Mauri loquens de Monasterio Glannafoliensi in Episcopatu Andegavenſi sito, a Floro ædificato, ait: *Igitur octavo anno postquam ibi adveneramus, Monasterium omne satis convenienter in omni constructione consummatum atque ab Episcopis Provincia ipsius dedicatum est. Porro in ipso Monasterio Ecclesia quatuor ædificata fuerant, &c. His ita ex-*

captivata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, & injuste damnati sunt, post quorum damnationem talia contigerunt? Absit: hoc enim nec nostrum quempiam, nec alios qui Catholica fidei mysteriis instituti sunt, dicere, vel aliquo modo confiteri convenit. Hæc Gregorius adversus schismaticos eorundem Trium capitulum defensores.

Vides igitur, pro diversitate personarum, Vigilium magna consideratione adhibita atque prudentia diverso modo pugnasse, aliterque se adversus hæreticos, aliter cum Catholicis exhibuisse: illos quidem, quibus nec Ave dicendum monet Apostolus (b), quamvis fastu elatos, potentiaque sublimes, excommunicationis sententia, fulminis instar cælitus emissi prostravit: hos autem non abiicit, sed Apostolicis charitatis visceribus fovens, iterum parturit, cum dissimulat annuit, expectat, reprimit, corripit, tolerat. In quorum etiam salutem istiusmodi adversus Theodoram Augustam redundavit ostensa severitas: intendit enim in eam eo modo nervos censuræ Catholicæ, ne ob defensione antea, damnata postea vel suspensa Tria illa capitula, in suspicionem vocaretur proditæ fidei, & cum Eutychianis in ita secreto societatis: sed ut tam evidenti signo ostenso vigoris sacerdotalis in Orthodoxa fide tuenda, & hæreticos eorumque patronam damnando, omnes qui Catholici re vera essent, erigerent animos

L.
Vigili in
pugnando
discretio.

(b) Joan. 2.

pletis, prædictus vir Florus non immemor promissionis, quam Deo voverat, pergens ad Theodebertum Regem, licentiam ab eo expetit, ut ei regularem liceret suscipere habitum, &c. quam cum Rex negare nequivisset, tristis licet & mœrens, pro eo quod ab eo separari nollet, permisit illi qua deſeſebat implere. Postea Faustus pluribus agit de Floro, aitque; cum annis duodecim, mensibus tribus ac diebus totidem sanctissime vixisset, XII. Kalend. Septemb. ad Dominum feliciter migrasse. Dein regreditur ad Theodebertum de quo scribit: *Theodebertus Rex, cum quatuordecim annis strenue ac nobiliter Francorum gubernasset Regnum, Theodebaldo filio suo Sedem Regni post se dereliquit, hoc scilicet Christi anno, non vero anno DLII. ut habet Baronius, quem ibidem refellemus. Monasterii Glannafoliensis anno DXLIV. aliquot post Sancti Benedicti mortem mensibus, fundamenta Sanctus Maurus jecit. Quare, ut recte observavit Cointius hoc anno num. II. temporum ordinem Faustus invertit non alio consilio, quam ut narrationem de Glannafoliensis Monasterii constructione semel inchoatam absolveret. Simili modo, ne sermonem de Floro jam institutum interrumperet, prius ejus obitum narravit, quam mortem Theodeberti Regis, quamvis fateatur ipsum Florum inter Monachos vixisse annis duodecim, & amplius, recteque scribat, Theodebertum annos tantum XIV. regnasse. Dedicatio itaque Monasterii Glannafoliensis peracta est anno VIII. ab adventu Mauri*

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

mos; & quæcumque ab ipso Vigilio gererentur, in meliorem partem acciperent: cum jam certo scirent, nihil apud ipsum Romanum Pontificem antiquius

esse, quam adversus hæreticos fidem Catholicam propugnare, posterisque sartam tectam relinquere. Quæ autem hæc secuta sint, suo loco dicemus.

Quin-

PAGIUS ri in Franciam, ac post Theodeberti Regis mortem. Quod si quis contendat, Theodeberto vivente illud Monasterium dedicatum esse, Faustum vel Odonem insinuare, respondebo, loco octavo anno postquam adveneramus, legendum esse, quarto anno postquam adveneramus, intra quod tempus quatuor illæ Ecclesiæ ædificari potuere. Nam, ut inquit Faustus, *Opus ceptum quotidie accelerabant*, & Theodebertus Rex Floro mandaverat, ut undique Architectos colligeret, ut huic ædificio incumberent.

Denique in Vita Sancti *Placidi* ejus Monasterium dicitur intra annos quatuor absolutum, & in Vita Sanctæ *Gertrudis* in tres Libros divisa part. 2. num. X. legitur, Monasterium a *Begga* ejus sorore, in quo erant quinque Ecclesiæ, intra duos annos in *Gertrudis* honorem conditum fuisse. Quæ in medium adduco, quia non existimo hac in parte Vitam Sancti Mauri ab Odone interpolatam fuisse, sed errorem in numeros irrepere potuisse.

JESU CHRISTI
ANNUS
548.

VIGILII PAP.
ANNUS
9.

JUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.

I. **Q**uingentesimus quadragesimus octavus Christi annus, idem post Consulatum Basilii septimus, & belli Gothici decimustertius a Procopio (a) numeratur: quo novis cladibus in Italia diversis in locis Romanus exercitus a Gothis afficitur: additumque ad alia damana, ut Sclavinorum exercitus, transmissio Istro, Illyricum occupavit. Hæc omnia Procopius pluribus. Sed neque his motus adversis revocatur Imperator a susceptis adversus Tria illa capitula studiis, quibus majorem infligit Ecclesiæ cladem, quam a barbaris pateretur Illyricus. Audi igitur lugubrem de oborto schismate & a Romano Pontifice defectione tragœdiam.

(a) Procop.
de bello
Goth. l. 3.

Sclavini
occupant
Illyri-
cum.

II. Cum Romanæ Ecclesiæ diaconi Rusticus atque Sebastianus Constantinopoli apud Vigilium agentes vidissent ipsum Summum Pontificem minime condemnasse (ut in votis erat) qui damnarant Tria illa capitula, immo & ipsum cum illis communicasse: iidem ab Africanis impulsus, adversus ipsum Vigilium rebelarunt: id vero præ cæteris operati sunt Felix Gillitanus monasterii in Africa Abbas, atque Lampridius, qui hanc ob causam Constantinopolim se contu-

lerant: & licet hi primum rejecti fuissent a Vigilii Papæ clericis, eo quod ipsius Pontificis vitarent communionem; dolo tamen se insinuantes Sebastiano diacono, eundem a Vigilio abstraxere, qui & secum in eandem schismatis societatem Rusticum item Romanæ Ecclesiæ diaconum captivum duxit. Hi vero cum gloriarentur vindices insurgere pro Concilio Chalcedonensi, in eandem societatem traxerunt etiam Vigilii subdiaconos, Defensores, atque Notarios, quorum hæc sunt nomina, Joannes, Gerontius, Severinus, Importunus, alterque Joannes, & Deusdedit. Hi quidem adversus eundem Romanum Pontificem ad diversos Episcopos in diversas provincias litteras dedere. Hæc autem omnia expressa habentur in libello sententiæ adversus Rusticum atque Sebastianum prolata, quem suo loco recitabimus. Eiusdem vero Felicis Gillitani hujus schismatis instigatoris meminit etiam Facundus episcopus in libello ad Mocianum, eumque maximum defensorem fuisse Theodori Mopsuesteni docet, Abbatemque nominat. Sic itaque sub prætextu defendendi Concilii Chalcedonensis maximum fuit in Ecclesia Dei schisma conflatum, & ca-

Qui Rom.
Eccl. cle-
rici dese-
cerunt a
Vigilio.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6041.

SÆC. VI.

Anno Eræ
Hispan.

DLXXXVI.

A.C. 548.

☉ 25. ED. ☽ 17. P. 12. April. Indiæ. 11.

JESU CHRISTI 548.

VIGILII PAPÆ 12.

JUSTINIANI IMP. 22.

TOTILÆ REG. 8.

I. Postconsu-
latus.

II. Gesta an-
no belli
Gothici
XIV.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. VII. & juxta modum loquendi Victorianum, P. C. Basilii V. C. anno VIII.

A num. I. ad VII. est hic annus belli Gothici, XIV. ideoque gesta anno ejusdem belli XIII. quæ attingit Baronius, ad annum superiorem revocanda. Quæ cum parvi momenti sint, legenda apud Procopium lib. 3. de Bello Gothico a cap. 25. ad 30.

Vigilius Papa Constantinopoli Synodum celebravit, & diuturnioris in Urbe Regia moræ impatiens, Justiniani violentiis fractus Judicatum ad Mennam Patriarcham Constantinopol. in quo Tria Capitula damnavit, scripsit; quæ de re Vigilii ipse in Literis contra Theodorum ita loquitur: Pro scandalo refranando, condescendentes quorundam animis, quos aliqua dispensatione credidimus temperandos, quia tu jam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas, quadam pro tempore medicinaliter exstimmavimus ordinanda; tali scilicet condicione, ut omni impostorum perturbatione sopita, nihil ultra nec verbo, nec literis quisquam facere ex eadem causa presumeret. Utrique parti se fecisse satis Vigilii putavit; Græcis, quod Tria Capitula condemnasset; Latinis, quod salva Synodo Chalcedonensi id se fecisse contestaretur. Præsto erant Vigilio inter alios Rusticus & Sebastianus doctissimi Romanæ Ecclesiæ Diaconi, qui uterque Judicatum summis laudibus extulit. At Facundus Episcopus Hermianensis, qui etiam Constantinopoli aderat Vigilium mendacii, prodicionis, collusionis cum Ace-

III. Vigilii
Constanti-
nopol. Sy-
nodum co-
git, & Ju-
dicatum
emittit.

NOTÆ

[1] P. C. Basilii VII. vel an. VIII.

Lapis Tarracinæ in Ecclesia Cathedrali, inter Donianas Inscriptiones Cl. XX. n. 77. pag. 540.

H I C. R E Q V I E S C I T. I O A N N E S. B. M. Q. V.

P L. M. A N. L X. I N P A C E. C. I I I.

I D V S. F E B R. S E P T I E S. P C B A S I L I V C.

Exstat & apud Fabrettum pag. 758. n. 633. GEORGIUS

& calumniis exagitatus ipse Vigilius, quasi fautor accesserit impugnantibus ipsam sacrosanctam Synodum Chalcedonensem: factumque ut undique ab Episcopis Orthodoxis querelarum plenæ ad eundem Pontificem litteræ scriberentur, de quibus suis locis agemus.

III.
Tumultus
adversus
Vigilium
exortus.

Cum enim istiusmodi ab Ecclesiæ Romanæ diaconis diversarum Ecclesiarum Episcopi litteras percepissent: haud putantes contemni debere, quæ de re tanta a viris tantis e tali loco, nempe Constantinopoli scriberentur; magnopere turbati sunt, verumque esse existimantes quod ab ipsis diaconis Romanæ Ecclesiæ scriberetur, ipsum scilicet Romanum Pontificem molitum aliquid contra Chalcedonense Concilium: magnopere commoti sunt, eorumque nonnulli se ab ipsius Romani Pontificis communione disjungere; alii ad tempus donec res magis sibi explorata fieret, ab ejus se consuetudine temperavere; alii vero, quibus major inerat in re tanta prudentia, ad rem apertius cognoscendam nuncios misere Constantinopolim, litterasque ad ipsum Vigilium conscribere: sicque duorum Romanæ Ecclesiæ diaconorum nempe Rustici & Sebastiani litteris universus concussus est Orbis, Ecclesiæque Catholica perturbata & in summum discrimen adducta, jactaque sunt ab eisdem immensi schismatis fundamenta, adnitentibus cum ipsis potissimum Africanis, qui (ut dictum est) adversus Imperatorem primum pro Concilio Chalcedonensi (ut sibi videbatur) erexere vexillum. Hæc omnia (ut diximus) expressa habentur in libello damnationis amborum diaconorum sequenti anno a Vigilio Papa conscripto.

PAGIUS

cephalis, ambitionis, venalitatibus arguit, ut videre est præsertim in libro contra Mocianum.

IV.
Ob Judicatum
in Occidente
multuum.

In Occidente ubi primum Vigilii *Judicatum*, ac nova Principis Edicta innotuere, conqueri simul singuli, ac deplorare Synodi Chalcedonensis auctoritatem a Vigilio depressam, proditam ab illo fidem, & Ecclesiam pravo dogmate imbutam. Africani non modo *Judicatum* non approbarunt, sed eidem consentientes Ecclesiastica communione privarunt. Idem ab Illyricis Episcopis factum. Fremebat universus Occidens, palamque Justiniani Jussis non modo Episcopi, sed integræ plebes refragabantur, unde Imperator ex Vigilii *Judicato* lites in imensum auctas intelligebat, quas tamen eo Scripto componendas speraverat.

V.
Rusticus
Diaconus
scribit ad-
versus Vi-
gilium.

Non solum in Occidente, sed etiam a pluribus, vel in ipsa Regia Urbe, passim *Vigilius* traducebatur: eorum nomina habentur in sententia lata a Vigilio contra *Rusticum* & *Sebastianum*, qui persuasionibus victi exeunte hoc anno a priori sententia discessere, ac perfrecta fronte a Vigilii communione segregati hostium numerum auxere, ac Literas quaquaversum disseminantes, quibus significabant, Vigi-

Sed & his omnibus insuper a Rustico diacono additum, ut ad suam firmandum pro Trium capitulorum defensione sententiam, commentarium per dialogismum scriberet adversus Acephalos, ad cujus finem posita ab eo fuit de Tribus capitulis disputatio. Extat ipse quidem, sed sine decurtatus, ubi de Tribus capitulis controversia tractabatur. Nam inter disputandum, cum urgeret Orthodoxus hæreticum, ut Dioscorum anathematizaret; ad hæc hæreticus: *Nos interim non de causis singularum colloquimur personarum, sed de fide universaliter disceptamus: Hoc vero negotium illi servabimus tempori, quando de Diodoro, Theodoro, Iba, & Theodoro disputabimus, causas personarum questioni de fide miscentes.* Hæc ibi: ex quibus appareat eundem librum sine carere, cum ea illic quæ dicenda proposuerat, desiderentur. Sed & cum desit in fronte operis nomen diaconi ad quem totum, illum inscribit: conjectura ducimur & illud esse subtractum, neque alium quemquam hunc fuisse, quam collegam in schismate, quem diximus, Sebastianum diaconum, ad quem inter alia præfatur:

IV.
Rusticus
Diac. scribit
contra
Vigilium.

*Memento (inquit ipse) Christianum te esse atque diaconum, & hoc summæ totius universitatis Ecclesiæ, nempe Romanæ. Si importabile onus est ordinis, quare ullo modo aggressus es dignitatem? Semel diaconus factus, tuis votis obligatus es Deo: alioqui debuisti reputare prius, & citra * hujusmodi gradum cum adversario tenere pacem, perquirens si tu cum decem millibus viginti adversarii millia evincere potuisses.* Hæc & alia Rusticus diaconus collegam incendens ad prælium:

V.

un-

lium aliquid scripisse, quod reperiat adversum definitioni Sanctæ Chalcedonensis Synodi, teste ipsomet Vigilio in sententia adversus eos lata, de qua infra. Extat adhuc Libellus Rustici in Bibliotheca Veterum Patrum, cujus titulus: *Dialogus adversus Acephalos, in quo fidei definitio in Concilio Chalcedonensi facta defenditur, & hæretici ab ea deficientes refutantur.* Baluzius Tomo I. Novæ Collect. Concil. in Præfatione ad Acta Concilii Chalcedonensis num. XXV. & pag. 1228. hunc *Rusticum* Vigilii Papæ nepotem unum eundemque cum illo fuisse, qui priorem Versionem Latinam Concilii Chalcedonensis cum Codicibus antiquis contulit, demonstrat. Uterque enim Acephalorum hostis fuit, ac Trium Capitulorum Defensor. Nam de interprete Concilii Chalcedonensis multa sunt, quæ probent: in prima Actione Chalcedonensi, ubi recensentur Acta secundæ Synodi Ephesinæ Eustathius Episcopus Beryti laudat Epistolas Cyrilli Alexandrini ad Acacium Episcopum Melitenæ, Valerianum Iconii & Successum Diocæsareæ. Ad hunc autem locum ita annotat Rusticus: *Nota Epistolas, quibus nunc usque abutuntur Acephali, ad Acacium, Valerianum,*

ria-

unde & illud percipere valeas, quibus animis ininitum sit certamen, tali tantoque classico præcantato. Demptis autem ex libro illo spinis quibus ager fertilis abundabat, & vepribus quibus in angulo silvescebat excisis, quæ remanserunt, viro quidem docto sunt digna: in quo cum plura notanda sint, illud obiter inculcatum de perseverante in Ecclesia pristino sacrarum reliquiarum usu non præmittam, ne quis putet traditiones a Patribus acceptas temporum fuisse diurnitate vel varietate dimissas: *Clavos* (inquit) *quibus confixus est Christus, & lignum venerabilis Crucis, omnis per totum mundum Ecclesia absque ulla contradictione adorat, &c.*

VI.
Dirum schisma in Ecclesia Catholica obortum.

At non Rusticus tantum exacuit contra Vigilium Romanum Pontificem stylium pro defensione Trium capitulorum, sed alii plures: nam in Africa id præstitit Liberatus Ecclesiæ Carthaginensis diaconus, Facundus Episcopus Hermianensis in libello præsertim contra Mocianum edito, necnon Victor Episcopus Tuumensis, de quibus inferius prolixior sermo erit. Horum meminit Isidorus: licet corrupte, pro Facundo, Secundus legatur. De illis vero qui postea Vigilii patrocinium susceperunt, & pro Trium capitulorum damnatione pugnarunt, suo dicemus loco, ubi de Quinta Synodo pertractabimus. Sic igitur maximo Ecclesiæ Catholicæ detrimento ubique rixæ, ubique dissidia, contentiones & dissensiones sunt simul exortæ, pugnantibus adversus se invicem Orthodoxis enormi schismate scissis, inter seque mutuo collidentibus, ex

PAGIUS *rianum, & Successum. Eundem fuisse Trium Capitulorum defensorem hinc certo probatur, quod Ibam vocat Confessorem in annotatione quinta ad Actionem V. contra Iba Confessoris Epistolam.*

VI.
Iste Rusticus diversus non est a Rustico Synodi Chalced. Emendatore.

Præterea eodem argumento utuntur Auctor Dialogi & Auctor Annotationum ad Synodum Chalcedonensem, ubi disputant de duabus Christi Naturis adversus hæreticos. Hæc sunt verba Dialogi: *Ergo ut dieis, multo magis quatuor secundum te erunt Trinitatis, imo potius, ut dicitur Quaternitatis natura, &c.* Auctor vero Annotationum ita scribit ad definitionem Synodi, in V. Actione lectam: *Hic Quaternitatem putant induci, qui eaci sunt animo, nec vident non esse additamentum quarta ad repletionem unius ejusdemque de Trinitate Persona.* Alias conjecturas affert Baluzius, quibus patet, *Rusticum* Concilii Chalcedonensis Emendatorem, sese profiteri apertissimum Acephalorum hostem ac Ibx fauctorem. Baronius num. IV. & seq. existimat, Dialogum illum a Rustico missum ad Sebastianum Diaconum, sed istius nomen postea in titulo Operis esse subtractum, idque colligi ex his verbis in Præfatione positis: *Memento Christianum te esse atque Diaconum, & hoc Summa totius universitatis Ecclesia.* Verum, inquit Baluzius citatus, si quis attendat ad verba Rustici, is intelliget il-

quo totum hoc sæculum redditum plane est infelicissimum. Sed de his modo satis.

Hoc anno Theudis Rex Gothorum in Hispania occisus est, ubi regnasset (ex sententia Isidori) annos sexdecim & menses quinque licet depravate legatur apud eum anno Justiniani Imperatoris XII. pro XXII. ex quibus etiam corrigas Æræ menda. Sub hoc Rege Theude recensetur ab Isidoro de Viris illustribus Justinianus Valentinus Episcopus istis verbis (a): *Justinianus Ecclesiæ Valentia Episcopus, ex quatuor fratribus & Episcopis eadem matre progenitis unus scripsit librum Responsonum ad quemdam Rusticum de interrogatis questionibus: Quarum prima responso est de Spiritu sancto: Secunda est contra Bonosiacos, qui Christum adoptivum & non proprium dicunt: Tertia responso de baptismo Christi, quod iterare non licet: Quarta responso, de distinctione baptismi Joannis & Christi: Quinta responso, quia Filius sicut Pater invisibilis est. Floruit in Hispaniis temporibus Theudis Principis Gothorum.* Hæc ipse, qui pergit dicere de ejus fratribus, Justo Orgetitano Episcopo, Nebridio, & Helpidio, iisdemque sacrorum scriptorum auctoribus: sed periere præclara horum virorum illustrium monumenta.

VII.
Theudis Rex occisus.

(a) Isid. de Vir. illust. c. 20.

Paulo autem ante obitum Theudis, inter tot tenebras Gothorum perfidia superinductas, nobilem Hispalensem Ecclesiam S. Lauriani martyrio illustratam, vetera Ecclesiæ Catholicæ monumenta testantur, quæ diem natalem ejus anniver-

VIII.

sa ad ipsummet Rusticum referri, non ad alium quempiam. Fingit enim se decrevisse manere in silentio, sed rationem sibi e contrario suggestisse, ut non occultaret talenta, quæ ei commissa erant. Inter hæc ergo ratio quam loquentem inducit, ait: *Memento Christianum te esse atque Diaconum.*

Ad num. VII. ad XIII. Theudis Visigothorum Rex, qui anno DXXXI. Amalarico successerat, regnavit annis decem & septem, ut inquit Isidorus in Chronico Gothorum, tam ex editione Grotii, quam Labbei, eoque interempto Theudisclus Gothis præficitur Æra DLXXXVI. anno Imperii Justiniani XXIII. ut habet utraque citata Isidori editio. Verum Æra illa convenit in annum Justiniani XXII. ideoque error in numerum XXIII. irrepsit, & Theudis nex præfenti Christi anno contigit. Baronius usus est Isidori Codice adhuc magis depravato; in eo enim dicitur regnasse Theudin annos XVI. & menses V. & loco, anno Justiniani Imp. XXII. in eo habetur, anno Justiniani Imp. XII.

VII.
Theudis Visigothorum Rex occiditur.

Quoad Sancti Lauriani Hispalensis Episcopi Martyrium, illud in Gallia consummatum fuisse, omnes consentiunt, sed quo tempore, quo loco, & cujus insidiis neci traditus sit, vix sciri potest, ob varios errores, qui in Acta ejus irrepere, Coitius anno CXVIII. num.

VIII.
S. Lauriani Episc. Hispalensis Martyrium.

XIV.

(a) Rom.
Martyrol.
ca die.

De S.
Lauriano
Episc.
Hispalensi
martyre.

saria memoria renovant (a) quarto No- nas Julii. Qui profecuti sunt res Hispa- niæ, tradunt, hunc fuisse Pannonium genere, presbyterum vero Mediolanen- sis Ecclesiæ, investumque zelo fidei in perfidum Totilam Arianum Principem, ab eo quæsitum ad necem, sed fuga lapsum Hispaniam ad latebras delegisse: addunt- que quod ibi cum virtutum præstantia qualis esset cito innotuisset, delectus est in Episcopum Hispalensem post Maxi- mum. Cum vero id Totilas cognovisset, barbarica obstinatione per gentilem su- um Theudem Regem illi necem inferen- dam curavit: qui divino monitu fugam rursus captans, Romam se contulit, cum nondum Vigilus esset profectus in O- rientem, a quo honorifice exceptus est: sed cum reversurus in Hispaniam, per- venisset in Gallias; mira sagacitate ab ex- ploratoribus Totilæ singula ejus vestigia affectantibus repertus apud Massiliam, ab eisdem apprehensus, capite gladio Aria- no truncatus est. Cujus corpus Eusebius Episcopus Arelatensis, qui præcessit Au- relianum, sepeliendum curavit; caput vero in suam delatum ecclesiam, popu- lum fame pesteque laborantem (ut præ- dixerat) liberavit: cum paulo post oc- ciscus est Theudis, & regnum arripuit Theodegisclus, idemque Gothus & Aria- nus. Hunc tandem felicem consecutus est finem vir sanctissimus Laurianus, ar- dore Catholicæ veritatis & dicendi liber- tate omnes hujus sæculi Catholicos facie antecellens, & miraculorum opera- tione nulli secundus: ex quibus illud tantum posteris notum, cæcum in itine- re, cum Romam peteret illuminasse.

IX.
Theode-
gisclus
Rex in
Hispania.

Porro Theodegiscli haud fuit in regno longa permansio: siquidem Isidorus tra- dit, quod post annum & menses septem, pari exitu, conjuratorum manu inter epu- las gladio confossus extinctus est, ob pœ- nam. (ut Gregorius Turonensis existima- vit) offensi numinis, dum curiosus divi- na disquirere, & illis detrahere labo- ravit. Homo enim Catholicæ fidei in- fensissimus, ægerrimo patiebatur animo, ut Deus manifestis iisdemque perennibus miraculis declararet quæ sibi religio cor- di esset, & veram fidem a perfidia signis manifestissimis discriminaret: Adeo ut, antequam regnum adipisceretur, cum Theude adhuc superstite, habenas regni administraret, admodum curiose scruta- tus sit, ut redarguere posset imposturæ, quod Deus inter Arianos evidens edere

Ann. Eccl. Tom. X.

consuevit signum, quo & fides Catholi- ca veluti Dei digito probaretur, & A- riana impietas damnaretur. Sed quodnam id fuerit meminimus superius alia occa- sione retulisse, cum de aliis hujuscemo- di miraculis in Sicilia, Italia, & Orien- te fieri solitis sermonem habuimus: hic vero (quod locus & tempus postulat) ejusdem Gregorii verbis repetere, haud putamus legenti fore fastidio. Sic enim ait (b):

Est & illud illustre miraculum de fon- tibus Hispaniæ, quos Lusitania provincia profert. Piscina, namque est apud Osen * campum antiquitus sculpta, & ex mar- more vario in modum crucis miro compo- sita opere: sed & ædes magnæ claritatis ac celsitudinis desuper a Christianis con- structa est. Igitur cum dies sacer post cur- riculum anni antecedentis advenerit, quo Dominus, confuso proditore, mysticam discipulis præbuit cœnam: conveniunt in locum illum cum Pontifice cives, jam odo- rem sacri persentientes aromatis. Tunc da- ta oratione sacerdos, ostia templi simul jubet muniri signaculis, adventum virtutis Dominicæ præstolantes. Die autem tertia (quod est sabbati) convenienti- bus ad baptizandum populis, adveniens Episcopus cum civibus suis, inspectis si- gnaculis; ostia reserat clausa. Ac mirum dictu, piscinam quam reliquerant vacuam, reperiunt plenam, sed ita cumulo altiore refertam, ut solet super ora modiorum triticum adgregari: videasque huc illuc- que latices fluctuare, nec partem in di- versam destuere. Tunc cum exorcismo san- ctificatum, conspersum desuper chrisma; omnis populus pro devotione haurit, & vas plenum domi pro salvatione reportat, agros vineasque aspersione saluberrima tutaturus. Et cum exinde multitudo am- phoraram sine collecto numero hauriatur, numquam tamen vel cumulum minuit: li- cet ubi infans primo tinctus fuerit, mox aqua reducitur: & baptizatis omnibus, lymphis in se reversis, ut initio produn- tur nescio, ita & sine clauduntur ignaro.

Cuidam vero ex hæreticis Deum non metuenti, neque venerationem præstanti huic loco sancto, neque credenti corde miraculum quod in eo Dominus ad corro- borandam suorum Fidem præstare digna- tus est, quid evenerit, non silebo. Venit cum turba equorum, solutisque impe- dimentis jussit in basilica poni, equisque in ea præsepia præparari, irridens miser quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igi- tur

F tur

(b) Greg.
Tur. de
glo. mar.
c. 24. 25.
X.

* Offer.

De mira-
culis in
fonte
baptisma-
tis quot-
annis
renovari
solutis.

XI.
Divina
ultio in
contem-
ptorem.

PAGIUS

XIV. & seq. existimat. Theoderici Regis loco nomen irrepsisse Totila, & pro Eusebio Episco- po Arelatensi scriptum esse Eusebium Episco- pum Arelatensem, eoque modo non parvam rerum ac temporum introductam esse confu- sionem; Totilas enim in Hispania nunquam re-

gnavit, & nullus Eusebius, qui tamen funus Lauriani Martyris curasse dicitur, hoc sæculo Arelatensis Episcopus fuit. De hoc itaque Mar- tyrio legendus idem Cointius, qui Sancti Lau- riani Acta expurgare conatus est.

A num.

CHRISTI
548.VIGILII PAP.
9.JUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.

tur media nocte prætereunte, a febre corripitur, ac pene exanimis, & tardius quam debuerat pœnitens, exclamat, equites ab æde expelli: erat enim ei, sub Rege licet, magna tamen in ea regione potestas. Expulsisque a basilica sancta equitibus ad se conversus cœpit dentibus proprium lacerare corpusculum, nec prorsus retineri a suis ob nimiam poterat debacchationem: tandemque oppressus inter suorum manus spiritum exhalavit.

XII.
* Theodegislus.
Theodegislus Rex suo damno periculum de fonte facit.

Denique Theodegislus * hujus Rex regionis cum jam vidisset hoc miraculum, quod in his sacratis Deo fontibus gerebatur, cogitavit intra se dicens: Quia ingenium est Romanorum (Romanos enim vocitant homines nostræ religionis) ut ita accidat, & non est Dei virtus. Veniens vero ad annum sequentem, ostium cum sigillis suis cum Episcopi sigillo munivit, posuitque custodes in circuitu templi, si forte aliquem deprehendere posset fraudis alicuius conscius, per cuius ingenium in fontibus aqua succresceret: similiter & alio fecit anno. Tertio vero convocata virorum multitudine, fossas in circuitu basilicæ fieri iussit, ne forte locis occultis lymphæ deducerentur in fontem: fueruntque fossæ in profundum vicenum quinum pedum, in latitudinem vero quindecim. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitæ finem faciens, & credo pro hujus inquisitionis temeritate, anni sequentis diem, quo hoc mysterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis divinæ investigare præsumpsit. Habentur autem in ea reliquiæ sancti Stephani Levitæ. Hactenus de his Gregorius: quibus haud vulgarem conciliant fidem, quæ ejusdem generis in unum congesta miracula superiori tomo sunt enarrata.

XIII.
(a) Evagr. l. 4. c. 36. & Nicep. l. 17. c. 26.

Hoc eodem anno Macarius Hierosolymorum Episcopus, ubi sedisset annos duos, pellitur: de quo ista Evagrius habet (a): Sedit Macarius, Imperatore nondum ei suffragante: qui postea sede sua

PAGIUS IX.
Eustochius fit Episc. Hierosolymorum.

A num. XIII. ad XXIV. Victor Tununensis in Chronico Post Consulatum Basilii XII. qui secundum ejus loquendi modum in annum Christi DLII. convenit, ait: Macarius Hierosolymitanus Episcopus eiicitur, & eo superstite Eustochius ordinatur. Nicephorus in Chronico Macario hujus nominis II. ante depositionem annum unum, post destitutionem annos quatuor assignat: sed, ut ex infra dicendis constabit, vel hallucinatur, vel error in numeros irrepit.

X.
Floret S. Barsanuphius.

Evagrius lib. 4. cap. 32. refert, Eustochio Ecclesiam Hierosolymitanam regente, Barsanuphii, qui in quodam Monasterio juxta Gazam vivebat, gloriam inclaruisse, additque credi ab omnibus etiamnum (anno sc. DXCIII. quo Historiam suam absolvit) vivere in cella reclusum, Quamvis quinquaginta & amplius anni

pulsus fuit; nam ferebatur, eum dogma Origenis tutatum. Cui in Episcopatu successit Eustochius. Hæc Evagrius: verum ipsum Macarium passum fuisse calumniam, ea quæ superius in ejus creatione dicta sunt, possunt facile suadere. Hincque factum est, ut ubi Origenem damnasset, (ut idem auctor ait) in suam sedem receptus sit: quem sedisse annos quatuor, Nicephorus tradit. Cæterum post eum rursum liquet restitutum Eustochium: siquidem constat, ipsum ei quæ celebrata est anno Domini quingentesimo quinquagesimo tertio, per legatos Quintæ Synodo interfuisse. Unde corrigendum est Nicephori Chronicon, ubi habet annum tantum sedisse Eustochium.

Quod autem ad Eustochium spectat, qui hoc anno suffectus est Macario pulso; ab Evagr. (b) ista accipe, dum ejus meminit occasione Barsanuphii sanctissimi anachoretæ: Vixere per idem tempus viri plane divini, qui multis in locis magna edebant miracula, & quorum gloria ubique pervagata fuit. Ex quorum numero erat Barsanuphius genere Ægyptius: ipse vixit in monasterio prope urbem Gazam, & in carne vitam carni adversam degit, adeo ut multa mirabilia ederet miracula. Creditur porro, eum in ædícula quadam clanculum ætatem degisse, atque a tempore quo eam ingressus est ad spatium quinquaginta annorum & amplius neque a quoquam visum esse, neque quidquam alimenti, vel aliarum rerum in terra cepisse. Quibus rebus cum Eustochius Episcopus Hierosolymorum minime fidem adhiberet; cumque ædículam, in qua ille divinitus inclusus fuit, perfodere constitisset: parum aberat, quin ignis ex ea erumpens, omnes, qui cum eo illuc venerant, combussisset. Hæc de Eustochio occasione Barsanuphii habet Evagrius. Vivebat tunc & in Palæstina miræ sanctitatis vir Morigenes nomine; de quo hæc inter alia Sophronius (c): De hoc Abbate Mirogene cum audisset Hierosolymitanus Ar-

Macarius Episc. Hierosol. sede pulsus.

XIV.
(b) Evagr. l. 4. c. 32.

De Barsanuphio admirando Anachoreta.

(c) Sophron. Prat. Spir. c. 8.

jam excefferint, ex quo nec visus est a quoquam, nec terrenum quidquam degustavit. Qua cum falsa esse crederet Eustochius Hierosolymorum Antistes, & cellulam in qua vir Dei se se incluserat, perfodi jussisset, ignis inde exiliens universos propemodum, qui aderant, combussit. Quare Barsanuphius circa annum DXL. se se Monasterio incluserat, & fortasse mortuus erat, quando Eustochius ejus cellulam aperiri jussit. Nam Sanctus Dorotheus Archimandrita in Institutione IV. ait: Cum adhuc essem apud Abbatem Seridum senis illius Joannis Abbatis, contemporanei Abbatis Barsanuphii, minister agrotavit; mihi que præcepit Abbas, ut seni ministrarem. Cum ergo Barsanuphius fenex esset, antequam se se in Monasterio includeret, utpote coævus Joanni seni, vix potuit vivere usque ad annum, quo Evagrius Historiam suam ab-

Archiepiscopus Eustochius, voluit ad eum mittere quaecumque erant necessaria, nam hydropisi laborabat: sed ille numquam ab eo quicquam consensit accipere: hoc autem solum illi significabat: Ora pro me Pater, ut liberer ab aeterno cruciati. Hæc ipse.

XV.
(a) Evagr.
lib. 4. c.
33.
De Si-
meone
Salo.

Pergit autem Evagrius (a): Fuit E-mese vir quidam nomine Simeones, qui omni inanis gloriæ cupiditate abiecta, quamquam sapientia cujusque generis & divina gratia refertus fuit, tamen his qui eum minime ignorabant, delirus visus. Iste maxima ex parte remotus ab aliorum conspectu vitam transegit, nec cuiquam potestatem concessit comprehendendi quando aut quomodo Deum precaretur, neque quo tempore solus apud se vel abstineret cibariis, vel eadem capeberet. Interea vero cum in publica platea vel in foro versaretur, visus est a pristina vivendi consuetudine deflexisse, immo vero etiam nihil omnino vel prudentiæ habere, vel ingenii. Quin etiam tabernas aliquando ingressus, esculentis, cum esuriret, vel cibus, quibuslibet vesceretur. Quod si quisquam inflexo capite, eum salutabat, ira accensus e loco illo celeriter excessit, veritus ne sua virtus a vulgo deprehenderetur. Hæc & alia de eodem Simeone Evagrius, quibus ostendit eum virtutem miraculorum fuisse adeptum, atque etiam propheticum spiritum consecutum. Porro res ab eo præclare gestæ fufius scriptis (b) mandatæ fuere a Leontio Neapolis Cypri Episcopo, ut Acta Nicænæ posterioris Synodi (c) fidem faciunt.

(b) Habes
ea apud
Sur. to. 4.
die 1. Ju-
lii.
(c) Conc.
Nicæn. 2.
Act. 4.

XVI.

At quid de his temporibus quibus in Palæstina præsertim hærefes Origenis invaluerunt, interrogare cupientibus quid de Origene sibi videretur, responderit: accipe scite dictum, sed stultitiæ pannis
Ann. Eccl. Tom. X.

obtectum. Sic eam Leontius narrat historiam: Cum autem duo quidam Patres tunc in quodam monasterio prope Emesam inter se quærerent & perscrutarentur, cur cecidisset Origenes hæreticus, qui tanto ingenio & tanta sapientia a Deo fuerat ornatus: Et unus quidem diceret, non fuisse a Deo eam quæ ei aderat scientiam, sed fuisse quoddam donum naturæ & dexteritatem ingenii: nam cum in lectione divinæ Scripturæ & sanctis Patribus maxime esset versatus, acuit ingenium, & ideo libros conscripsit. Alius vero contra, diceret, neminem ex dono naturæ posse tales, quales ille edidit, habere orationes, & maxime ea quæ sunt de iis quæ dicuntur Hexapla: quocirca ea vel in hodiernum diem suscipit Ecclesia tamquam necessaria. Cum ille autem rursus responderet: Crede mihi: sunt Gentiles, qui eo majorem habuere sapientiam, & qui eo plures libros conscripserunt: quid ergo? oportetne eos laudare propter verbosas eorum nugas?

Qualis Origenes fuerit declaratus.

Cum, inquam, non potuissent convenire tandem dicit unus alteri: Audimus ex iis qui veniunt ex sanctis locis, esse magnos monachos in solitudine Jordanis: eamus, & hoc discamus ex ipsis. Cum itaque ad sancta loca venissent, & orassent, veniunt etiam ad Mortui maris solitudinem, in quam secesserant semper memorandi Joannes & Simeon. Cum ergo fecisset Deus ut eum laborem non frustra susceperint, invenerunt Abbatem Joannem, qui ipse quoque ad perfectam jam mensuram pervenerat. Postquam enim eos videt, dixit: Bene venerunt qui mare reliquerunt, & in siccum lacum veniunt ad hauriendum. Hæc ea ex causa, quod cum in patria haberent Simeonem, eo non cognito, & ob
F 2 id

XVII.

PAGIUS

absolvit. perperamque Nicephorus lib. 22. cap. 17. Salustium pro Eustochio nominavit; cum Salustius anno CDLXXXVI. Episcopus Hierosolymorum dictus sit, annoque CDXCIV. obierit. Porro Barfanuphium senem fuisse, quando vitam illam Angelicam ducere cœpit, magis liquet ex Vita Sancti Dosithei Monachi in Palæstina, quam ab Auctore æquali Anonymo scriptam recitat Bollandus ad diem XIII. Februarii. [1] Dositheus enim circa annum DXXX. mortalitatem explevit, in extremis illi adstante Sancto Barfanuphio, qui in ea Vita, ubi præsertim de morte Dosithei agitur, nonnisi Senis nomine exprimitur. Papebrocius ad diem XI.

Aprilis exhibet Encomium Historicum Barfanuphii; sed quia memoriæ lapsu Salustium anno DIII. Episcopum creatum, & anno DXI. mortuum supposuit, in suis conjecturis non potuit non falli.

Eodem, quo Barfanuphii & Eustochii tempore, in Urbe Emesena floruit Sanctus Symeon Monachus, vulgo Salus appellatus; quo nomine Syris significatur Simplex, vel etiam Stultus, quod Symeon propter Christum stultitiam simularit. Tempus quo vixit, indicat Evagrius lib. 4. cap. 34. cum ait: Cum immineret terra motus ille, quo Phænice maritima concussa est, & quo Berytus, & Byblis, ac Tripolis præ-

XI.
Floret S.
Symeon
Salus.

NOTÆ

[1] B Arfanuphios fuisse duos sicut & Dorotheos totidem docet duplex Codex M. S. Biblioth. Coislin. apud Montfaucon p. 199. & 393. & 297. Horum alter Dorotheus, & Barfanuphii Severianorum dogma probarunt; alter vero Catholicus & Monachus fuit, cujus nempe Barfanuphii ex eadem Bibliotheca Opusculum contra Origenistas Monachos idem Montfauconius ibid. p. 394. vulgavit. Hæc doctrina seu opusculum scriptum, seu directum dicitur Aureliano Episcopo Gazæ. Extant etiam in Codice alio ejusdem Bibliothecæ interrogationes S. Dorothei ad S. Barfanuphium; sicut & ibidem afferuntur doctrinæ S. Dorothei post S. Barfanuphii perfectum silentium, idest post intimam ejus reclusionem. MANSI

id præterito, ad ipsum tam longo itinere perrexissent. Sed perguit auctor: Cum longa ergo, piaque ac religiosa inter eos fuisset congressio, dicunt ei, quam de causâ tantum iter confecerant. Is vero dicit eis: Nondum; Patres accepi donum discretionis iudiciorum Dei: sed abite ad Salum Simeonem, qui est in vestra regione: ipse vobis potest & hæc & omnia quæ vultis solvere, ei dicentes: Precare etiam pro Joanne, ut illi quoque decem forte contingant. Quid autem per hæc decem significarit, nota ista erant inter se symbola, quæ ipsorum Vitæ exordio auctor declarat. Sed rursus Leontius:

XVIII.

Ex facie
judicans
monachus
corripitur.

Postquam autem venerunt Emesam, & rogaverunt ubinam esset ille Simeon qui dicitur Salus, id est, Stultus: omnes eos irridebant & dicebant: Quid ex eo vultis Patres? Est homo amens, qui omnes vexat & subsannat, & maxime monachos. Cum ii autem qui quæsierant, invenissent eum apud Fuscarium rodentem lupinos tamquam ursum: unus ex eis statim passus est scandalum, & dixit apud se: Venimus ad videndum virum magna cognitione præditum: is potest multa nobis dicere? Postquam ergo appropinquaverunt, dicunt ei: Benedic. Ille vero eis dicit: Male venistis, & qui vos misit stultus. Apprehensa vero auricula ejus qui scandalum passus fuerat, impegit ei talem alapam, ut plus quam tres dies signum apparuerit; & dicit: Cur vituperas lupinos? ii fuerunt madefacti quadraginta diebus: Origenes vero ex eis non comedit, quoniam mare subiit, & non potuit egredi, & fuit suffocatus in profundo. Ii ergo obstupefacti, quod eis omnia prædixisset: quin etiam quod decem velit Salus, sed est stultus, vobis similis: Accipitis ne, ait, plagam in crure? Certe, certe, abite. Statimque sublata olla, in qua erat levis vesica, ussit eos duos in labiis, ne quid possent dicere quod eis dixisset. Ista symbolice de Origene Simeon, quod deferens ille Christianam bene probatam simplicitatem per lupinorum esum repræsentatam, cum plus sapere vellet quam oportet sapere, evanuit in cogitationibus suis; & putans se sapientem, vere stultus factus est. Istiusmo-

Origenes
sibi sapiens
stultus factus.

PAGIUS

liquis Urbibus vexata sunt, flagello in altum sublato, ex columnis, quæ erant in foro, plerisque verberare iussit, inclamans his verbis: state, saltandum vobis est. Hic autem terræ motus contigit anno DLI. ut eo anno ostendam. Leontius, Neapolis, Cypriorum Insulæ Episcopus Vitam ejus scripsit, ut legitur in IV. Synodi Nicænæ II. Actione, ubi ejusdem Vitæ mentio fit, seu τῆ ὁσῆς Συμεῶν τῆ Σαλῆ hoc est, Sancti Symeonis Sali. Quod cum non satis attenderet Anastasius Bibliothecarius in versione hujus Synodi, Σαλῆ pro legit, σαλῆ & tamen σαλῆ est

di igitur ludibrio Simeon Origenem cum Origenistis voluit condemnasse. At quoniam alio edito stultitiæ signo grassantem his temporibus Acephalorum hæresim palam ob oculosque omnium idem damnatam ostenderit; accipe quæ his mox idem Leontius ita subdit:

XIX.

Cum autem quadam die esset in officina in qua erant vesicæ, accepit calamum, & cepit tibia canere in quodam angusto vico, ubi erat spiritus imundus. Canebat autem tibia, & dicebat orationem magni Niconis, ut ex eo loco effugaret spiritum: multos enim vexaverat. Postquam ergo fugit demonium, transit tamquam Æthiops per vesicarum officinam, & confregit omnia. Reversus ergo ille admirabilis, dicit dominæ: Quis hæc fregit? Illa autem dixit: Unus Mauritanus sceleratus venit, & omnia contrivit. Is vero dicit ridens: Pumilio, pumilio. Illa vero dicit: Certe, Sale. Ille autem dicit: Re vera ego eum misi, ut omnia confringeret. Postquam autem illa hæc audivit, voluit eum verberare. Ille vero se incurvans, & pulverem tollens projecit, & oculos ejus Sanctus obscuravit, & dixit: Re vera non me apprehendes, sed aut in Ecclesia tecum communicabis, aut Mauritanus confringet omnia. Erat enim ex hæresi Acephalorum. Postquam ergo recessit ab ea, ecce cras eadem hora venit Maurus, & rursus confregit omnia tam aperte, ut videretur oculis. Vires itaque sumpserunt Orthodoxi, ut qui Simeonem haberent Dei famulum, de eo autem nemini audentes dicere, quamvis quotidie transfret Salus & eos irrideret. Ita plane ut illud Apostoli his aptari possit: (a) Cum mundus per sapientiam Deum non cognovisset, placuit per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Sed quod ad recitatam historiam spectat, aliqua deesse videntur in textu, nempe tum feminæ, tum viri ejus Fuscarii, conversio ad fidem Catholicam: quod ex iis quæ idem auctor superius dixerat, elici satis potest, ubi de eodem Simeone hæc ait:

Dæmon
in officina
hæretici
hominis
de-
bacchatur.

Acephali
convicti
miraculo.

(a) 1. Cor.
1.

Cum autem Deus vellet salvum facere Fuscarium (erat enim hæreticus ex hæresi Acephalorum Severianorum) vidit ipsum ejus uxor in manu suffumigantem:

XX.

ea

jactatio, sive turbatio, ideoque Anastasius addit, scripsisse turbationes propter Christum, circa ea tempora in Ecclesia factas, ut primus omnium observavit Rosweidus in Notis ad lib. 1. de Vitis Patrum. Hic autem Anastasii error Baronio anno DXCIV. num. XXX. occasionem dedit scribendi Sanctum Leontium Constantiæ in Cypro Episcopum scripsisse turbationes, quas his temporibus Dei Ecclesia passa est; sed hætenus incompertum nobis opus, vel excidit, vel latet incognitum. Ubi male etiam Leontium Constantiæ Episcopum Baronius vocat, quem anno DCXX.

CHRISTI
548.

VIGILII PAP.
9.

JUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.

ea vero obstupescita dixit: Unus Deus, o Abbas Simeon, in manu tua suffumigas? Postquam autem hoc senex audivit, praesetulit se comburi, & nescio qua lucida e manu sua transtulit in vetus pallium quod gestabat, & dixit: Si nolis in manu mea, ecce in meo pallio suffumigo. Virtute autem Domini, qui rubum conservavit incombustum, & pueros, nec Sanctus sensit flammam, nec ejus pallium. Quomodo autem salvi evaserunt Fuscarius & ejus uxor, dicitur in alio capite. Eo nimirum, quo ab Æthiopsis formam induto pravo dæmone ea ipsos passos esse damna auctor narrat. Sed qui eo modo per Æthiopem Acephalos condemnavit, & in lupinis Origenis insipientiam demonstravit; quomodo, & de Judæis triumphum egerit, ex eodem auctore accipe, qui ista subjungit:

XXI.
Judæorum
conversio.

Quidam vero ex his qui præerant officinis civitatis, voluit eum publicare, cognoscens ejus virtutem: semel enim vidit, cum lavaretur, duos Angelos qui cum eo conversabantur. Erat autem is qui præerat officinis Hebræus, & Christum sæpe blasphemabat. Apparet ergo ei in somnis hic Sanctus dicens, ut nemini diceret quod viderat. Mane autem voluit de eo triumphum agere & eum traducere. Protinus autem astans sanctus, ejus labia attigit, & compressit, nec potuit ullum verbum loqui. Venit autem ad Salum, & ei manu annuit, ut faceret eum loqui. Simulabat vero Abbas Simeon amentiam, & ei contra annuebat tamquam stultus: ei autem annuebat, ut se signaret. Licebatque utrosque videre inter se annuentes terribili spectaculo. Ei ergo rursus apparet in somnis senex, dicens: Aut baptizare, aut eris mutus. Atque tunc quidem nec induxit in animum, ut crederet. Postremo autem quando mortuus fuit Abbas Simeon, & se vidit adductum in angustias, maxime autem dum ejus transferrentur reliquiæ, tum ipse baptizatus fuit & ejus domus. Et cum primum ascendit de sacro lavacro, est locutus. Faciebat autem Sali quotannis commemorationem, & invitabat pauperes. Sed quomodo alium idem Salus Hebræum baptizari coegit, audi.

XXII.
Alterius
Hebræi
conversio.

Rursus autem semel sedebat cum fratribus, & se calefaciebat prope caminum vasorum vitreorum opificis: erat autem vitreorum opifex Hebræus. Dixitque lu-

dens pauperibus: Vultis faciam, vos videre? Ecce quando artifex facit poculum, faciam crucem, & franget. Postquam autem septem fregit ordine, cœperunt ridere pauperes, & rem ei dixerunt. Is vero illum ira accensus est persecutus. Postquam autem recessit, clamavit ei, dicens: Re vera, Manzer, donec crucem in tua fronte feceris, conterentur omnia. Cumque rufus tredecim alia confregisset ordine, computtus est, fecitque crucem in fronte, nec ullum fregit amplius. Hoc ergo modo abiit, & factus est Christianus. Sed qui Origenistas atque Acephalos vicit, Judæosque superavit, quem de magis triumphum egerit, paucis accipe:

Erat autem illo tempore quaedam mulier divinatrix, quæ faciebat amuleta, & utebatur incantationibus. Hanc conabatur hic vir justus facere sibi amicam, dans ei ea quæ colligebat, sive escam, sive pulvem, sive etiam vestes. Itaque quaedam die dicit ei: Vis tibi faciam amuletum, ut numquam sit tibi lema in oculo? Illa vero dicit ei: Certe, Sale: reputans, quod etsi sit fatuus, id forte possit præstare. Abiens itaque scripsit in tabella Syriace: Deus te faciat cessare & desistere ab avertendis ab ipso hominibus: Dedit ergo ei, & ipsa gestavit; neque potuit amplius alicui divinare. Hæc & alia plura Leontius: sed ad institutum ista satis. Vides in his plane quam vehementer admireris Dei providentiam, dum quo tempore infatuata videri poterat Græcorum sapientia, cum jam Oriens sterilis prorsus redditus parere desiisset doctissimos illos atque sanctissimos viros, qui sicut antea orbem terrarum scientia illustrarent, atque adversus hostes fidei Christianæ pugnant ac superarent; virum excitat, qui se stultum fingens, omnium sapientissimus demonstratur: simulque lusu quodam adversantes Christianæ religioni hæreticos, Judæos, & magos vincat. Ut plane illud cum Apostolo liceat exclamare: (a) Ubi sapiens? Ubi scriba? Ubi in-

XXIII.
Magiæ u-
sus adem-
plus ma-
leficæ.

quisitor hujus sæculi? None stultam fecit

Deus sapientiam hujus mundi? Sed quod superest anni hujus tetrum Theodoræ Augustæ funus, inspiciamus. Didicit ipsa infelix tandem, quam sit terribilis qui aufert spiritum Principum.

Hoc enim anno Imperii Justiniani vigesimo secundo, eadem Theodora Aug. ad

XXIV.

PAGIUS DCXX. num. V. Neapolis in Cypro Episcopum recte nuncupat, perperam tamen addens cum scripsisse Historiam sui temporis incipientem a Mauricio narrare eas, quæ fuerunt in Ecclesia perturbations. Colitur Sanctus Symeon Salus die prima Julii.

XIII. Ad num. XXIV. Procopius lib. 3. de Bello Goth. cap. 30. loquens de iis, quæ anno belli

Gothici XIV. accidere, dicit, Belisarium Antoninam uxorem ex Italia ad Augustam misisse, additque: Augustam (Theodora vocabatur) morbo extinctam reperit, postquam in summa fortuna per annum unum & viginti ac menses tres vixerat. Quod confirmat Theophanes qui anno Incarnat. secundum Alex. DXL. cum mense Augusto hujus Christi anni absoluto ait: Eodem an-

Theodora
Augusta
moritur.

CHRISTI
548.VIGILII PAP.
9.JUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.De obitu
Theodoro-
ræ Aug.

ad cladem fidei Orthodoxæ solum inten-
ta, ex hac tandem vita, licet sero, sub-
ducitur, cum (inquit Procopius) im-
perasset annum unum & viginti, mensem-
que tertium. Ita ipse scribens de bello
Gothico, & in fine commentarii de re-
bus Persicis id ipsum affirmat, ubi cum
refert res gestas in bello Persico anno e-
jusdem Justiniani Imp. vigesimotertio,
mox ista subdit: *Joannes autem Cappa-
dox anno superiore ab Imperatore revo-
catus est; quo tempore finis item vitæ
Theodoræ Aug. advenit.* Hæc de tem-
pore obitus Imperatricis Procopius: sed
quo morbi genere fuerit ex hac luce sub-
tracta, hic omnino silentium. Verum qui
hæc Procopius obiter attigit, seorsum
(teste Suida) in aliis libris scripsit vi-
tuperationes Justiniani & Theodoræ,
necnon Belisarii, & ejus conjugis: sed
cum ejusmodi a Procopio scriptis libris
careamus, nihil est ut de Theodora a-
liud dicere possimus, nisi quod a Vigi-
lio sauciata primum diro jaculo ana-
thematis, haud post diu ulciscente nu-
mine, est secutus interitus.

XXV.
De Ioan-
ne in or-
dinem re-
dacto.

Sed videamus quæ de Joanne Cappa-
doce, qui semper apud Justinianum Im-
per. primarium locum obtinuit, idem Pro-
copius istis subiicit: *Joannes ob suspicio-
nem magistratu dejectus, sacerdotium su-
mere compulsus est: quamquam in eo sta-
tu in pbrenesim quandam atque opinio-
nem consequendi Imperii venit. Querit
enim demon ambitioni homines deditos
summorum honorum spe deludere, qui præ-
sertim constanti natura seu proposito non
sunt: quod Joanni accidit, cui mira ac
vana soliti prædicere homines, cum alia,
rum futurum ut is quandoque Augusti ha-*

*bitum indueret: quod fortasse factum in
hoc verum apparuit, quod quidam sacer-
dos nomine Augustus Byzantii thesauri
Sophiæ templi custos prope aderat, quan-
do Joannes sacerdotis habitum induit;
forteque suum, cæteris deficientibus, ac-
comodavit.* Hæc Procopius: qui & hic
finem imponit historiæ de bello Persico.

Quod vero ait compulsum Joannem
effici sacerdotem, non sic accipias, ut
invitus potuerit ordinari sacerdos. Sed
cum ea offerretur ab Imperatore condi-
tio, ut si vitam sibi salvam vellet, sa-
cris initiaretur ordinibus, alioqui foret
gladio feriendus; ille fieri sacerdos ma-
gis elegerit, minime cogendus, si re-
nuisset. Est namque exemplum de Ana-
stasio Imperatore, qui cum quemdam ex
Senatorio ordine vellet ordinari pre-
sbyterum, ipsum penitus renuentem, &
omne potius supplicium subire paratum,
laicum tandem remanere permisit potius
quam vi cogeret fieri sacerdotem; quem
a successore Justino Imperatore creatum
fuisse Præfectum Prætorio testatur ex Ro-
mani scrinii scriptis Petrus Damiani in
epistola ad Nicolaum Romanum Ponti-
ficem.

XXVI.

Sed ad Joannem redeamus, de quo
idem Procopius (a) in bello Persico,
quæ sunt reliqua ipsius tragœdiæ memo-
ria digna, prosequitur verbis istis: *Igi-
tur de magistratu primum dejectus, in ex-
ilium in Cyzici suburbanum, quod Ar-
tacem vocant, missus est; ubi presby-
teri tantum habitum, non autem sacrifi-
candi animo sumpsit, ne impedimento fie-
ret ad repetendos forsitan honores, quo-
rum spem non omnino abjecerat. Bona e-
jus Constantinopoli publicata, quamquam
lon.*

XXVII.

(a) Procop.
de bello
Pers. lib. 1.In exili-
um Joan-
nes mit-
titur.

PAGIUS no, mense Junio, Indictione undecima, Imperatrix
Theodora cum pietate obdormivit. Idem habet Ce-
drenus ad annum XXI. Justiniani, ubi legitur
eam pie defunctam XI. Julii. Sed loco Julii, le-
gendum, Junii; qui error passim a Librariis
commisus. Incertum autem, an Theophanes
ac Cedrenus ex consueta Imperii ac Principum
reverentia, an vero quod poenitentiam male fa-
ctorum egerit, dicant eam pie mortuam. Ge-
nus morbi, quo extincta est, notavit Victor Tu-
nunenensis in Chronico, qui hoc tempore vive-
bat: *Theodora Augusta, inquit, Chalcedonensis
Synodi inimica canceris plaga corpore toto persu-
sa, vitam prodigiose finivit.* Adversus eam plu-
ribus invehitur Procopius in Historia Arcana,
quam fatetur hic Baronius se non vidisse; quæ
tamen hodie apud Historicos Byzantinos Ale-
manni Notis illustrata legitur. Ex laudatis por-
ro Procopii verbis constat, eum res durante
bello Gothico in Italia gestas accurate annis suis
reddidisse, & currentem esse XIV. belli Go-
thici, non vero XIII. ut existimavit Baronius,
qui tamen contra suam ea in re sententiam The-
odora mortem hoc Christi anno refert, licet Pro-
copius eum vocet annum XIV. belli Gothici,
& diferte significet concurrere cum anno Justi-
niani XXII. Hic etiam locus evertit opinionem

Em. Card. Norisii, qui putavit annis a Procopio
in Libris de bello Gothico memoratis unita-
tem addendam esse. Nam hoc pacto Theodora
anno sequenti interisisset, quod nullus dixerit.

Ad num. XXV. & seqq. *Joannes Cappadox*,
qui omnia apud Justinianum per multos annos
potuerat, quique ingenii vi ad improbitatem,
Cappado-
qua etiam mortales omnes superabat, abutebatur, cis justa
inquit Procopius lib. 1. de Bell. Pers. cap. 24. punitio.
Præfectus Prætorio anno DXXX. creatus est,
annoque insequenti Justinianus, ut sedaret se-
ditionem, quæ eo anno Constantinopoli exar-
sit, populumque sibi demereretur, eum a Ma-
gistratu submovit, in quem eundem anno
DXXXIV. restituit, collato etiam in eum post
aliquot annos Consulatu ordinario. Nam anno
DXXXIV. cœpta est expeditio Africana, a qua
cum Præfecturam Prætorii gereret, revocare
Justinianum nitebatur, teste Procopio lib. 1. de
Bell. Vandal. Verum cum omnes, inquit Pro-
copius lib. 1. de Bell. Pers. cap. 25. *cunctis uno
tempore pecuniis exhauriret, indicta causa, de-
cimo tandem Præfectura anno pœnas jure merito-
que dedit sceleratissima & contaminatissima vita.*
Exutus enim fuit Præfectura, omnibus faculta-
tibus, imo & vestibus, & una admodum togu-
la, eaque oppido aspera ac paucis emptæ obolis
con-

XIII.

Joannis
potuerat,
quique
ingenii
vi ad
improbitatem,
Cappado-
qua etiam
mortales
omnes
superabat,
abutebatur,
cis justa
punitio.

CHRISTI
548.VIGILII PAP.
9.JUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.

longa pars ei Imperatoris benignitate dimissa est. Cum his itaque, atque aliis quæ occultaverat, ditissimus remanserat, eaque vixit nihilominus licentia & bis deliciis, quibus prius: adeo procul ab omni cura fuit. Quamobrem odium in se Romanorum accumulavit, perspecta hominis impudentia, & in calamitate merita inconsiderantia. Verum eum Deus graviore pœnæ, puto, reservaverat: quod hoc modo contigit.

XXVIII. Erat quidam apud Cyzicum Episcopus Eusebius, omnibus cum quibus versaretur, non minus quam Joannes gravis. Hunc Cyziceni apud Imperatorem accusantes, ad iudicium accerserunt; verum eo viribus ac potentia resistente, nihil tunc egerunt: conspirantibus demum quibusdam juvenibus, in foro interficitur. Erat autem Joannes in dissensione cum Eusebio, ex quo illi insidiæ in primis provenisse putabantur. Mittitur igitur e Senatu Romanorum qui crimen cædis inquirant. Hi Joannem ante omnes in carcerem coniciunt. Deinde hominem olim inter Patricios potentissimum & Præfectum, & quandoque Consulem, nudum mo-

PAGIUS conteus Cyzicum deportatus est, Sacerdos invite factus, decimo Magistratus anno. Quare cum anno DXXX. primum Præfectus Prætorio renunciatus sit, ei exilium anno quingentesimo quadragesimo primo irrogatum; & perperam Marcellini Continuator ejus exilium recitat P. C. Basilii anno III. Christi sc. DXLIV. Hæc ejus verba: In Oriente Belisario constituto, exulatur Joannes ex Consule ordinario, Patricius, atque Præfectus Prætorio, & domus ejus datur Belisario. Alemannus in Notis ad Historiam Arcanam ad cap. 21. exhibet Tabulam Præfectorum Prætorii, qui Justiniano imperante eam Dignitatem gessere, ibique Joannis Præfecturam Decennalem exorditur ab anno Christi DXXXI. juxta Procopium lib. 1. de Bell. Pers. cap. 25. ubi ait, excidium Joannis accidisse Antoninæ Belisarii uxoris ingenio & artibus, postquam bellum Persicum ipsi iterum datum est, quod cer-

re latronis constituentes, auctores cædis dicere coegerunt. Deinde cunctis ejus bonis direptis, brevi tantum eum ac linea contactum veste navi imposuerunt: sic itaque circumductus per rotum Ægypti iter usque ad Antinoi urbem, petere ab obviis stipem cogebatur. Hic vero tres annos in custodia servatus est. Quodque mirum, in tantis ærumnis constitutus, nunquam imperandi spem dimisit; sed & quosdam Alexandrinos publice aurum debentes, palam etiam calumniabatur. Post decem itaque annos a Joanne male administrata Reipublicæ pœna exacta. Hactenus Procopius de Joanne illo insignis nominis, ad quem Præfectura Prætorii fungentem extant complura Justiniani Imperat. data rescripta, homine plane in exemplum posito rerum mundi hujus volubilis status, & ejus animi infania obdurati, quem nec malleus ferreus tribulationum valuit ullo pacto conterere, secundum illud Sapientis (a): Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas, feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia ejus. Sed hic jam finis anni hujus rerum gestarum esto.

An-

tum, Belisario anno DXLI. rursus commissum fuisse. Ex quo vides, quam sæpius idem Continuator hallucinetur. Chronicon Marcellini primum ab Onuphrio, & postea a Sirmondo, ac ex eo a Scaligero, publicatum. Sirmondi editio Onuphriana in multis correctior, sed ea in aliquot locis, ut videtur, interpolata fuit. Nam a Joannis Consulatu anno DXXXVIII. gesto ad Postconsulatum Basilii V. annum nempe Christi DXLVI. in editione Onuphrii præter Indictionem, nomina Consulium, & Postconsulatum, nihil legitur; cum tamen in editione Sirmondi nullus ex his annis vacuus sit. Nam longe verosimilius est, Marcellini continuationi aliqua adjecta fuisse, quam ex eadem aliqua detracta. Quæ obiter dicta sint.

Hoc anno Justinianus partem Galliarum Francis confirmavit, & Artabanes adversus Justinianum conspiravit, ut infra videbimus.

JESU CHRISTI
ANNUS
549.

VIGILII PAP.
ANNUS
10.

JUSTINIANI
TOTILÆ
IMP. 23.
REG. 8.

I. **A**nnus sequens post Consulatum Basilii octavus numeratus, quingentesimus undequingagesimus Domini ponitur, idemque a Procopio belli Gothici decimusquartus asseritur: quo Belisarius, relicta Italia, Constantinopolim remeavit: de eo enim ista Procopius habet (a): *Belisarius interim nulla referens militiae decora, Byzantium venit, cum per quinquennium ex Italia nuspiam discessisset, nec potuisset per eam quoquam pacto vagari, sed tacita fuga quadam deterritus ut vitabundus id omne tempus de loco in locum navigando consumpsit. Qua ex re factum, ut urbem Romam iterato in servitutem receperint Gothi, eumque ea & cetera fere Italiae oppida. Sed id anno sequenti. Reversum autem Constantinopolim otiosam degisse vitam, idem auctor affirmat. Amantissimæ vero conjugis precibus ipsum testatur idem Procopius ab Italia revocatum.*

(a) Procop. de bello Goth. l. 3.

Belisarii reditus inglorius.

II. Sed quo statu res Occidentalis Imperii essent antequam inde recesserit Belisarius, ex eodem auctore accipe, ubi ait:

(b) *Dum hæc agerentur, totius Occidentis barbari Imperio potiuntur. Romani vero cum Gothis, etsi paulo ante (ut diximus) debellatis, bellum dum integrant, pecuniarum hominumque jactura ingenti facta, & sine ullo eorum commodo, Italiam amisere, cum hac simul Illyricos omnes, Thraceisque, cum a barbaris jam finitimis factis sua omnia agerentur in prædam, & item ipsi fœde deprædarentur. Hæc Procopius, qui & subdit, Romam iterato in servitutem a Gothis redactam fuisse. At de his suo loco.*

(b) Procop. de bello Goth. l. 3.

Occidentale Imperium collapsum.

Quod vero pertinet ad Belisarium, considerare ne prætermittas quam disparis exitus a priore posterior hic fuit ipsius in Italiam adventus, & reditus Constantinopolim. Ex quo enim (quod sæpius ob oculos repræsentandum est) in Romanum Pontificem Silverium violentas manus iniecit; vis omnis ipsius roborque Romanæ militiæ concidit; addita vero fuit hostibus bellica fortitudo, quam innumeræ victoriæ sunt secutæ: usque

III. Causa mazorum.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6042.

SÆC. VI.
Olymp.
332. Anno Eræ Hispan.
DLXXXVII
A. C. 549.

© 26. C. D 18. P. 4. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 549.

VIGILII PAPÆ 13.

JUSTINIANI IMP. 23.

TOTILÆ REG. 9.

I. [1] **H**ic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. VIII. vel juxta aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno IX.*

II. A num. I. ad VI. Quæ de bello Gothico, & de Belisarii ex Italia discessu Baronius narrat, pertinent quidem ad annum XIV. belli Gothici, sed non ad currentem Christi annum, cum quo illigari debent, quæ anno belli Gothici

XV. contingere. Anno itaque belli Gothici XV. Totilas Gothorum Rex Isaurorum proditione Romanam cepit; sed anno superiori, annoque belli Gothici XIV. Antonina ab Imperatore reditum Belisarii conjugis petiit; quod facillime impetravit, cum ad hoc Justinianum Aug. impelleret bellum Persicum, quo jam is gravissime urgebatur, inquit Procopius lib. 3. de Bell. Goth. cap. 30. Addit Procopius cap. 35. *Belisarius Byzantium inderore profectus est: cum Italia quinquennio sic fuisset exclusus, ut nequivisset certis itineribus progredi, &c. Unde factum, ut liberius hostes Romanam ipsam ceteraque omnia subegerint. Paulo post: Vigilius vero Pontifex Romanus, cum Italis, qui ibi (nempe Constantinopoli) tunc aderant & plurimi & Nobilissimi, non obstitabat Imperatorem urgere, ut viribus omnibus Italiam sibi vindicaret, &c. At Imperator se Italia prospecturum pollicitus, in Christianorum Dogmata maximam temporis partem conferebat, tollendis eorum controversiis intentissimus. Belisarius itaque, qui ineunte anno Christi*

Roma & Totila capta, & Belisarius Byzantium redit.

NOTÆ [1] P. C. Basilii VIII. vel an. IX.

Vetus inscriptio Ravennæ in basilica S. Stephani apud Bacchinium P. II. ex Agnello Ravennate: *Servus Christi Maximianus Episcopus hanc basilicam ipso adjuvante construxit & dedicavit die III. Id. Decemb. Ind. XIV. (a mense septembri anni 550. inchoata) NOVIES P. C. Basilii junioris.*

Vetus inscriptio Ravennæ in basilica Classensi S. Apollinaris apud Bacchinium in Agnellum P. II. . . . Mandante viro beatissimo Ursicino Episcopo &c. consecrante vero beato Maximiano Episcopo die IX. Majarum Ind. XII. octies P. C. Basilii. Paulo aliter legitur apud Hieronymum Fabrum in monumentis Sacris Ravennatibus P. I. pag. 93. his verbis.

Beati Apollinaris Sacerdotis basilicam mandato beatissimi Ursicini Episcopi a fundamentis Julianus argentarius adificavit, ornavit, atque dedicavit, consecrante vero beato Maximiano Episcopo die Nonarum Maii Indictione XII. octies P. C. Basilii Jun. GEORGIUS

que adeo, ut quæ tanto fuerunt parta labore, pessumierint, cum illis potiti sunt Gothi: reliquas vero provincias, nempe Pannoniam & finitimas regiones, Longobardi a propriis sedibus super Istrum fluvium positæ Gipedum regioni finitimis excitati invaserunt; grassantesque in Dalmatiam & Illyricum, Epidamnium usque cuncta depopulati sunt. Hæc omnia pluribus Procopius habet, qui de aucto hoc anno Francorum regno hæc subdit (a):

(a) Procop.
de bello
Gothic. l. 3.

IV.
Franci ab
Imp. jura
Galliarum
accipiunt.

Dum hæc gererentur, totius Occidentis barbari Imperio potiuntur. Et paulo post: Galliarum partem suæ quondam ditionis effectam in hujus belli principio Gothi Germanis, nempe Francis, traderant, cum minus se posse existimarent Romanis simul ac Germanis resistere. Id sane factum non solum Romani nil prorsus interpellarunt; sed ut Gallias sibi Germani haberent, Justinianus ultro permisit: non enim illi has tuto se possessuros rebantur, nisi & Imperator eas suæ ditionis futuras perpetuo confirmasset. Quo factum, ut ex eo tempore Principes Germanorum Massiliam Phocensium quondam coloniam, & cætera circa mare loca tenuerint, totiusque ejus oræ maritimæ potiti imperio sint: unde & Arelate nunc resident ad certaminis equestris spectaculum. Quis ista legens, & in memoriam revocans usurpatum a Justiniano indebite titulum Francicum, non admiretur Dei providentia rebus humanis invigilantem.
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

si DXLIV. in Italiam profectus fuerat, hujus Christi anni initio, currente adhuc belli Gothici XIV. ex Italia Byzantium rediit.

III.
Bellum
Persicum
in Chob-
chide con-
tinuatum.

Chosroes Persarum Rex de universa Lazica suæ Ditioni adicienda cogitavit. Verum Gubazes Lazorum Rex, qui cum omni Gente sua Religionem Christianam profitebatur, petitus insidiis auxilium Justiniani Aug. imploravit, validamque opem in præsens petivit Lazis, Medorum jugum excutere peroptantibus: quod pares per se soli non forent Persicis viribus repellendis. Hoc lætus nuncio Justinianus Dagisthæo Duci jubet, ut suppetias Lazis afferat, qui cum illis conjunctus Petra obsidionem aggressus est: quæ diuturna admodum fuit, Persico præsidio & muris fortissime defensante, uberique annonâ instructo. Verum Dagisthæus bello Persico administrando impar, rem ex usu præsentis gerere nescivit; Mermæros enim Persarum Dux cum exercitu venit, & ille Petræ obsidionem solvit. Anno Induciarum, quas Romani cum Persis pepigerant, quarto exeunte, Imperii tertium ac vigesimum agente Justiniano Aug. inquit Procopius lib. 2. de Bello Pers. cap. 30. postquam cap. 28. & seq. de Lazica & de Petræ obsidione egisset. Quod confirmat lib. 4. de Bello Goth. cap. 1. ubi ait, se Libris de bello Persico tradidisse acta ad annum IV. Induciarum quinquennialium, quas cum Persis Romani pepigerant. Procopius lib. 1. de bell. Pers. cap. 17. Est Petra, inquit, urbs maritima Colchidis ad litus Ponti Euxini.

lantem, ad hoc in primis, ut mente elatos deprimat, & humiles elevet? Ecce enim qui inani titulo, præter alia gloriæ nomina e populis debellatis accepta, Francicus a Francis superatis dici voluit, quos nec bello tentaverat; modo cogitur cedere Francis quæ potiora in Galliis Romani essent Imperii. Ita plane accidit, ut nihil sit in cæteris Galliarum provinciis, quod justius Franci possederint, quam Massiliam cum aliis ejusdem provinciæ locis, acceptis illis concessione Gothorum, & cessione facta Imperatoris.

Pergens Procopius, ad gloriam insinuandam Francorum hæc adiicit: Aureum nummum nativo & Galliarum metallo hucudunt, non Romani Imperatoris (ut cæteri solent) imagine, sed sua impressa. Persarum siquidem Imperator etsi ad arbitrium argenteum numisma facit, auro tamen non illi fas est suam ut imponat effigiem, nec barbarorum Princeps alius quisquam id facere ausit. Sed de his hactenus. Franci interea pleraque sibi & nullo jure in Venetos occupant loca, cum nec Romani ea tueri jam possent, nec Gothi tantum virium esset, ut his utrisque bellum inferrent. Hæc Procopius de statu Occidentalis Imperii.

Sed & hoc pariter anno accidisse tradit, ut Artabanes, qui Guntharidem tyrannum occidisset in Africa, una cum Arface cognato suo atque aliis nonnullis proceribus adversus ipsum Justinianum Im-

V.
Franci
primi cu-
dunt au-
reos cum
Regis i-
magine.

VI.
Conjura-
tio in Ju-
stinianum.

G pe-

Anno superiori Justinianus partem Gallia, quam Gothi possederant, Francisque cesserant, confirmavit, ut hos a fœdere Gothico magis revocaret, ut habet Procopius lib. 3. de Bello Goth. cap. 33. Gepædes, qui olim Urbem Sirmium, Daciamque omnem obtinuerant, vim vastitatemque omnem Imperio Romano attulerent. Longobardi quibus urbem Noricum & Pannonia munitiones, aliaque loca Justinianus donaverat, patriis sedibus relictis, in adversa Istri fluminis ripa confedere, haud procul a Gepædibus, & in Dalmatiam ac Illyricum irrupere. Denique Eruhi, quibus quædam Daciæ loca Imperator attribuerat, Illyricum Thraciamque crebris incursionibus populati sunt, ut narrat Procopius citatus anno belli Gothici XIV. quæ ideo ad superiorem Christi annum revocanda.

Ad num. VI. & seqq. Procopius lib. 3. de Bell. Goth. cap. 31. & 32. narrat conjurationem contra Justinianum factam ab Artabane & Arface hujus propinquo. Ille, qui Guntharim Africæ tyrannum medio sustulerat, Praejectam Imperatoris ex sorore neptem ducere vehementissime cupiebat. Sed cum ea nupsisset Joanni filio Pompeii, qui fuit frater Hypatii, Artabanes exacerbatus, cum Arface in Imperatorem conspiravit, qui conjuratione detecta Artabanem de gradu Magistrum militum in presenti & federatorum Ducis dejecit, eumque, cæteroque honesta custodia, in Palatio tenuit. Sed gesta hæc anno belli Gothici XIV. ideoque anno Christi superiori.

IV.
Imperium
Rom. va-
riis casibus
concussum.

V.
Conjura-
tio adver-
sus Justi-
nianum.

CHRISTI
549.VIGILII PAP.
10.JUSTINIANI IMP. 23.
TOTILÆ REG. 8.

peratorem conspiraverit; & nisi molitiones detectæ fuissent, plane de ipsius Justiniani vita atque Imperio actum esset. Describit hæc pluribus ipse Procopius, sed nihil ad institutum.

VII.
Studia Justiniani circa dogmata.

(a) Procop. de bello Goth. l. 3.

Illud vero satis admiratione dignum, quod licet tot tantisque malis obortis undique Romanum adeo fluctuaret Imperium, Justinianus tamen totus erat in dogmatibus Ecclesiasticis perscrutandis. Nam cum de conjuratione Artabanis in Imperatorem Procopius agit, hæc ab Arface de eo inter alia dicta refert (a): *Ad multam noctem hic sedet, circumstantibus sacratis quibusdam & effætæ ætatis viris, Christianorum scriptis miro studio revolvendis intentus.* Et post multa subdit ista Procopius: *Vigilius autem urbis Romanæ Præsul cum Italicensibus aliis & primoribus viris, qui secum Bizantii erant, ab Imperatore suppliciter & enixius postulabant, Italiam omnibus in suam ut viribus redigeret potestatem: sed Gothicus præ cæteris maxime vir sane Patricius ad ipsum id hunc crebro impellere, hortarique, ut qui ea de causa Byzantium se contulisset. Imperator vero Italiam sibi curæ fore, respondit. Sed circa Christianorum dogmata componenda nimis intentus, eorum altercationes ut recte disponeret nitebatur.* Hæc Procopius de Imperatoris studiis: quibus dum plus quam decet Imperatorem, curiose vacaret, universon pefsumdedit Imperium.

VIII. Videant ergo politici Novatores, quanta cum jactura quæ sunt Pontificum ar-

rogent sibi Principes, quamvis, sicut Justinianus, ex sacrarum legum præscripto cuncta se facere profiteantur. Regum namque est de sacris dogmatibus ex Ecclesiastica disciplina accipere ab Episcopis leges, non quovis colore præscribere; sed sancitas ab ipsis ipsorumque majoribus illibatas servare, & pro illis adversus hæreticos decertare. Intelligant illud insuper vel ex ipso rerum usu, quanto cum Imperii detrimento regnandi juris inani prætextu peccent Principes in sacerdotes: Recolant Silverium Papam abductum ab Urbe eo colore ne proderet ipsam Gothis; quæ, illo pereunte, ab iisdem Gothis iterum capitur; insuper & Italia ab eodem Imperatore a Gothis antea fortiter vindicata, rursus amittitur; atque universi demum barbari, veluti impellente numine, ad cladem Romanis convocantur Imperii. Tanta sub Justiniano mala Romano Imperio sunt allata. Sed & parva hæc quodammodo videri possent, nisi ipse gravia intulisset in Catholicam Ecclesiam damna Justinianus, dum laborat leges sacras præscribere sacerdotibus, a quibus accipere potius debuisset: edicto enim illo de Tribus capitulis promulgato, materiam præparavit & ignem quo universus orbis Catholicus concisus schismate conflagraret, apposuit. Tot igitur tantaque mala sæculi prudentia (quæ mors est) invexit in mundum, & usque hodie in sui perniciem laborare non cessat. Sed jam reliqua ordine temporis profequamur.

Quin-

PAGIUS
VI.

Agila fit Rex Visigothorum.

VII. Episcopi Illyrici ubi primum Judicatum Vigili ad eos pervenit, Synodum indixere, & communi consilio Trium Capitulum defensionem suscipere, teste Victore Tununensi anno post Consulatum Basilii IX. (qui juxta eum annus est Christi DXLIX.) Illyriciana Synodus in defensione Trium Capitulum Justiniano Aug. scribit: & Benenatum prima Justiniana Civitatis Episco-

Era DLXXXVII. Teudiselo Visigothorum Rege, qui anno uno regnarat, inter epulas jugulato, succedit Agila, qui Catholicam Religionem ludibrio habuit, ut habet Isidorus in Chronico Gothorum.

Episcopi Illyrici ubi primum Judicatum Vigili ad eos pervenit, Synodum indixere, & communi consilio Trium Capitulum defensionem suscipere, teste Victore Tununensi anno post Consulatum Basilii IX. (qui juxta eum annus est Christi DXLIX.) Illyriciana Synodus in defensione Trium Capitulum Justiniano Aug. scribit: & Benenatum prima Justiniana Civitatis Episco-

pum obrectatorem eorundem Trium Capitulum condemnat. Mirum non est, inquit Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo Quinta cap. 4. Benenatum ex Metropolitani Illyrici solum contra Tria Capitula sensisse. Nam Justinianus ignobili loco natus in Dardania Europæa apud Tauresum, ibidem postea nobilissimam Urbem condidit de qua Procopius lib. 4. de ædificiis Justiniani, & a Vigilio Papa, ut Metropolitana Sede nobilitaretur, obtinuit; Tauresio autem primæ Justinianæ postea appellato Benenatum Justinianus præfecerat.

Celebrata hoc anno Synodus Aurelianensis V. de qua anno DLII, agemus.

Contra politicos Novatores.

JESU CHRISTI
ANNUS
550.

VIGILII PAP.
ANNUS
II.

JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

I. **Q**uingentesimus & quinquagesimus annus Domini, post Consulatum Basilii nonus, & belli Gothici decimus quintus, agitur, Imperii vero Justiniani annus vigesimus quartus notatur a mensis Aprilis exordio. Quo ipso anno, mense Martio Vigilii Papa ad Valentinianum Episcopum Tomitanum litteras dedit adversus schismaticos, qui ubique scriptis litteris illud vulgarent, ipsum Vigilium Papam Tria damnando capitula, impugnare Chalcedonense Concilium. Cum enim ejus rei causa complures haud leviter percussi animo resillirent ex ipsius Vigilii Papæ communionem: prudentiores qui essent, rem accuratius considerandam rati, litteras miserunt ad ipsum Vigilium agentem Constantinopoli, inter quos fuit hic Valentinianus Tomitanus in Scythia Episcopus Metropolitanus, ad quem Vigilii ista rescriptit (a):

(a) Extat apud Synodum Quin. Aft. 7. & t. 1. ep. Rom. Pont. ep. 6. Vigilii.

Dilectissimo fratri Valentiniano
Episcopo de Tomis provincia
Scythiæ, Vigilii.

II. Vigilii ep. ad Valen.

Fraternitatis tuæ relegentes scripta, Pontificalem in vobis sollicitudinem inesse gratanter accepimus: quia prophetica sibi possunt verba competenter aptari, quibus ait (b): Salvabo gregem meum, & suscitabo super eum pastorem, qui pascat eum servum meum. Oportet ergo charitatem tuam ea quoque Domini nostri verba sectari, per quæ dixit (c): Speculatorem te posui domui Israel, & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me; & convocatos eos quos scandalizari diversis rumoribus retulisti, incessanter hortari: ne per hos forsitan seducantur, qui sub prætextu Catholico, nequissimo spiritu simplicium Christianorum corda fallacia sua decipere moliantur; & patris sui diaboli consuetudinem maligno sectantes spiritu, Ecclesiam tibi commissam diversis mendacibus scriptis conturbare desiderant: quibus Ann. Eccl. Tom. X.

(b) Ezech. 34.

(c) Ezech. 3.

postolica lectio congruenter aptatur, dicens (d):

(d) Rom. 16.

Rogo autem vos, fratres, ut observetis eos qui dissensiones, & offendicula præter doctrinam quam vos didicistis faciunt, & declinate ab illis. Et infra: Et per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Vestra autem obedientia in omni loco divulgata est, quatenus fraternitatis vestræ adhortatione sæpe communiti nulla fideles eorum animos a rectitudine viæ, quæ Christus est, qui ait (a), Ego sum via, veritas, & vita, qualibet maligna annunciatione submoveant: sed si (quod non oportet) ab adversariis conturbati, aliquid (quod Deus avertat) contra fidem factum forte formidant: cum mansuetudine, quæ convenit Christianis, prophetica verba sectentur, dicentis (b): Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi. Et alius Propheta (c): Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore ejus.

III.

(a) Joan. 14.

(b) Deut. 32.

(c) Malac. 2.

IV.

Et quoniam Basinianus illustris & magnificus vir filius noster cum his, qui pro actibus tuæ fraternitatis Ecclesiæ in Constantinopoli observant, pari ratione dixisse noscuntur, etiam hoc Dei inimicos fuisse mentitos, quod personæ Episcoporum Ibae atque Theodoretii in nostro (quod absit) fuissent Judicatio damnata; legant ergo, quæ de causa, quæ hic mota est, ad fratrem nostrum Mennam Constantinopolitanæ urbis Episcopum scribentes, legimus definisse: & tunc cognoscent, nihil a nobis, Deo nos custodiente, commissum, vel certe dispositum, quod contra fidem, prædicationemque venerandarum quatuor Synodorum, quæ pro una eademque fide definita sunt, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, & Chalcedonensis reperitur adversum; aut unius ex his qui definitionis superscriptæ Chalce-

G 2

do-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6043.

SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DLXXXVIII
A. C. 550.

☉ 27. B. ☾ 19. P. 24. April. Indict. 13.

JESU CHRISTI 550.

VIGILII PAPÆ 14.

JUSTINIANI IMP. 24.

TOTILÆ REG. 10.

I. Quinta Quinquennialia Justiniani.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii U. C. IX. vel juxta quosdam, Post Consulatum Basilii V. C. anno X. Quinta Quinquennialia Justiniani post Justi-

num imperantis, ad quæ referenda Dedicatio Basilicæ SS. Apostolorum, de qua infra.

A num. I. ad XIV. Est hic annus belli Gothici XVI. non vero XV. ut perperam habet Baronius, ideoque quæ Procopius lib. 3. de Bell. Goth. a cap. 38. usque ad cap. 40. narrat, ad annum superiorem revocanda. Tunc Totilas copias omnes Romam duxit, captoque tandem portu, post longam obsidionem, Isaurorum proditione eam cepit, ut refert Procopius cap. 36. Dein cap. 37. ait: Non ita pridem Totilas missa ad Francorum Regem Legatione, ejus filiam sibi petiverat in matrimonium. Is vero abnuerat, negans illum Italia Regem esse, vel futurum unquam; qui Romam captam retinere nescivisset, ac parte ejus diruta, illam iterum permisisset hostium potestati. Quamobrem jam in Urbemannonam invehere satagit Totilas, & propere in-

II.

Roma a Totila capta, hujusque Legatio ad Regem Franco-

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.* prædi-
ctarum.

donensis fidei subscripserunt, tangat injuriam: vel quod decessorum prædecessorumque nostrorum inveniatur (quod absit) constitutis forte contrarium; sed in omnibus Apostolicæ sedis Præsulum & beatæ recordationis Leonis Papæ & prædicatarum * Synodorum adversariis restitisse. Fraternitatem autem vestram credimus non latere, inimicos fidei Christianæ hoc semper seculari & reprobanda molitos astutia, ut Evangelistas quatuor contraria sibi (quod absit) dixisse monstrarent: quibus a sanctis Patribus per Evangeliorum concordia libros est cælesti sapientia contradictum.

V. Quod nunc quoque sancti Chalcedonensis Concilii adversarii (inter quos etiam Rusticum & Sebastianum comperimus istius auctores scandali, quos olim pro meritis suis a sacra communione suspendimus; in quibus nos, si non resipuerint celeriter, fraternitas tua noscat canonicam sententiam proluturos) qui sub prætextu falsæ defensionis student, ut eandem Synodum contra prædictas tres Synodos dixisse (quod absit) obstendant. Quibus hæc conantibus. Prophetæ dicta consonanter aptantur, dicentis (a): Vere mendacium operatus est stylus mendax scribarum: verbum Domini nostri projecerunt, & sapientia nulla est in eis: docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, ut inique agerent, laboraverunt. Quibus, si non poenituerint, veniet Psalmistæ invocata sententia, dicentis (b): Ut destruas inimicum & defensorem.

(a) Hier.
8.9.

(b) Psal. 8.

VI. Credimus enim, Catholicis Ecclesiæ filiis, ea quæ tunc ad fratrem & coepiscopum nostrum Mennam scripsimus, id est, de blasphemis Theodori Mopsuesteni, e jusque persona, vel de epistola quæ ad Marim Persum scripta ab Iba dicitur, & scripta Theodoretæ quæ contra rectam fidem & duodecim capitula sancti Cyrilli facta sunt, abunde posse sufficere. Quippe dum in Constituto nostro superius designato possit diligenter agnosci, quia in ipsa definitione fidei quam sancti Chalcedonensis Concilii sacerdotes secundum præcedentes eam tres alias sanctas Synodos protulerunt, non aliquid mutaverunt; sed laudantes omnia quæ a superioribus acta sunt, sancta definitione sua perpe-

PAGIUS staurari iussit. Quare hæc Totilæ ad Regem Francorum Legatio missa non est anno DXLVIII. quo Totilas iterum Urbem occupavit, sed anno DXLVII. quo Theodebertus Francorum Rex vitam cum morte commutavit. Procopius quidem, nec Regis Francorum, nec filia cuius nuptiæ ambiebantur, nomen expressit; sed cum nec Childebertus, nec Clotarius, quibus etiam erant filia, se se rebus Italicis immiscuerint, de Theodeberto sine dubio Procopius intelligendus; sicuti & de anno Christi DXLVII. Pro-

tuo robore firmaverunt. Tamen si post hæc aliquis (quod non credimus) dubitare voluerit, hortamur ut cum tuæ fraternitatis ordinatione ad nos venire festinet: quatenus lucida admonitione cognoscat, omnia quæ decessorum nostrorum & antefatarum quatuor Synodorum sunt de una eademque fide acta scriptaque temporibus, a nobis inviolabiliter fuisse servata.

Qua ratione percepta, sublato (sicut oportet) de Christianissimis animis scandalo, pax Deo placita in ejus Ecclesia illibata perduret. Hoc quidem fraternitatem tuam credimus adhortandam, ne ulterius prædictorum Rustici & Sebastiani, aut illorum qui pravæ eorum præsumptionis probantur esse participes, scripta suscipiat; sed & universos ad tuam pertinentes ordinationem commoneas, ne vel ipsi a prædictis relegant aliquid destinatum, vel falsitati eorum ulterius animum suæ credulitatis accomodent. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data XV. Kalendas Aprilis, Imperii domini Justiniani perpetui Augusti anno vigesimo tertio, post Consulatum Basilii viri clarissimi anno nono. Per Joannem presbyterum & Apocrisarium, & ipse direxit eam per Maxentium hominem suum. Hactenus Vigilii epistola ad Valentianum, cujus mentio fit in litteris Justiniani Imp. recitatis in Quinta Synodo.

At non Oriens tantum, sed & Occidentalis Ecclesia hoc eodem concussa est terræmotu: cujus rei fidem quoque faciunt legatio missa ab Aureliano Episcopo Arelatensi & litteræ datæ Anastasio Constantinopolim ad eundem Vigilium Romanum Pontificem: de hoc enim ipso quærenti, num videlicet verum esset, adversum Chalcedonense Concilium aliqua ab ipso esse tentata, quidnam rescripserit Vigilius Papa, ipsius quæ extant tunc datæ litteræ docent, quæ sic se habent (c):

Dilectissimo fratri Aureliano Episcopo Arelatensi Vigiliius.

Fraternitatis vestrae litteras pridie Idus Julias, Anastasio deferente suscepimus; & gratias referimus divinæ clementiæ, quia sollicitudinem vestram in fidei causa, vel in nostræ opinionione personæ sacris relegimus convenire mandatis, ut digne cha-

VII.

VIII.
Aureliani
Episcopi
Arelat. ad
Vigilium
legatio.(c) Vigil.
ep. 4. 1. 1.
ep. Rom.
Pont.IX.
Vigilii ad
Aureli-
anum Arelat. Epif.
epistola.

copius enim ex occasione tantum de his nuptiis sermonem habet, ut scilicet causam aperiat, cur Totilas in hac secunda Urbis expugnatione aliter ac in prima se se gesserit, ut ex ejus verbis clarum est.

Nec Litteræ Vigilii Papæ Constantinopoli positi ad Aurelianum Episcopum Arelatensem datæ III. Kalend. Majas imperante Justiniano Aug. anno XXIV. P. C. Basilii V. C. anno IX. quas recitat Baronius num. VIII. & seqq. ejus opinionione expugnationem Urbis in hunc annum dif-

III.

fe-

CHRISTI
550.

VIGILII PAP.
II.

JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

charitati tuæ verba Dei & convenienter aptentur, quibus ait: Elegi te sacerdotem ex omnibus: ut ascendens ad altare meum, portes coram me nomen magnum cunctis diebus vitæ tuæ. Necesse ergo nobis est, charitatis vestræ sollicitudinem brevi interim (quantum pro temporis qualitate potuimus) relevare colloquio: quatenus modis omnibus confidatis, nihil nos penitus admisissis, quod decessorum nostrorum constitutis, vel sanctæ, quæ una eademque est, fidei quatuor Synodorum, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, atque Chalcedonensis, inveniatur (quod absit) esse contrarium; aut quod ad personarum injuriam pertineat, quæ definitioni ejusdem sanctæ fidei subscripserunt, vel sanctorum prædecessorum nostrorum Calestini, Xysti, Leonis, aliorumque præcedentium atque sequentium definitis reperiatur adversum: sed a nobis, omnibus prædictis Synodis unam venerationem, unamque fidei credulitatem indubitabiliter exhiberi; & eos qui omnes supra scriptas quatuor Synodos in rectitudine fidei non sequuntur, vel unam ex ipsis vel omnes in fide repravant, aut repravare, aut injuriare, vel repudiare nituntur, abiicimus. Sed & ea quæ in ejusdem sanctæ fidei injuriam verbo dicta, vel reperiuntur scripta, anathematizanda, execrandaque judicavimus, & constituimus judicanda: Simili pœna plectentes etiam eos, qui fidem beati Cyrilli, quam sanctæ recordationis Leo prædecessor noster ad prædecessores vestros aliosque datis probavit & laudavit scriptis, & Chalcedonensis veneranda sancta Synodus legitur protulisse, aliorumque Patrum, quos Apostolicæ sedis Præsules susceperunt, atque secuti sunt, execranda superbia impiam vocaverunt.

X. Fraternalitas ergo tua, quem Apostolicæ sedis per nos constat esse Vicarium, universis Episcopis innotescat, ut nullis aut falsis scriptis, aut mendacibus verbis, aut nunciis qualibet ratione turbentur: sed potius primi Apostolorum (sicut convenit) verba sectentur, dicentis (a): Adversarius vester diabolus ut leo rugiens circumit, quærens quem devoret: cui resistite fortes in fide. Et quod item Doctor Gentium dicit Apostolus (b): Ro-

(a) 1. Pet. 5.

(b) Rom. 16.

go autem vos, fratres, ut observetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt: & declinate ab illis: In Domino confidentes, quia (sicut præfati sumus) ab Apostolis fidem traditam, & a prædictis sanctis quatuor Conciliis declaratam, & a decessoribus nostris & ab antedictis Patribus prædicatam atque inviolabiliter custoditam, sincera voluntate tenuimus, tenemus, venerati sumus, & veneramus, atque defendimus: & contra eam facientes Apostolica auctoritate damnamus.

Sed quanta possumus per filium nostrum Anastasium de his quæ gesta sunt breviter nos indicare necesse est: & cum nos dominus filius noster clementissimus Imperator, sicut promisit, Deo, qui cor ipsius tenet, juvante, reverti præceperit; hominem, qui vobis ad singula subtiliter innotescat, Deo propitio, destinamus. Quod ideo adhuc non fecimus, quia & hiemis asperitas, & Italiæ quæ vos non latet, necessitas præpedivit: donec serenissimus Princeps, sicut desiderat, Domino adjuvante, ipsi subveniat. Illud quoque credimus sperandum, ut quia scriptum est (c): Frater fratrem adjuvans exaltabitur: & sicut de credentibus in Domino Actuum Apostolicorum scriptura testatur (d), Quia erat credentibus in Domino cor unum & anima una: ut sit fraternitas vestra in hac quoque parte sollicita: & glorioso filio nostro Childeberto Regi, quem Christianitatis studio venerationem integram sedi Apostolicæ, cui nos Deus præesse voluit, cognovimus exhibere, supplicare non desinas, quatenus in tanta rerum necessitate circa Ecclesiam Dei sollicitudinem (sicut & confidimus) Christiana devotione persolvat: ut quia Gothi cum Rege suo in civitatem Romanam perhibentur ingressi, hoc eis dignetur scribere, ne se in Ecclesiâ nostrâ præjudicio (quippe velut alienæ legis) immisceat, & aliquid faciat, aut fieri qualibet ratione permittat, unde Catholica possit Ecclesia perturbari.

Dignum enim est, & Catholico (sicut est) Regi conveniens, ut fidem & Ecclesiam, in qua Deus illum voluit baptizari, omni debeat virtute defendere. Scriptum est enim (e): Vivo ego, dicit Do-

XI.

(c) Prov. 18.

(d) Act. 4. Vocatur Rex Francorum in auxilium.

XII.

(e) 1. Reg. 2.

PAGIUS ferenti favent. Aurelianus hortatur in illis Vigiliis, ut intercessione Childeberti Regis impeditur, ne Totilas Ecclesiæ Catholicæ damnum inferret: Credimus sperandum, ut sit fraternitas vestra sollicita, & glorioso filio nostro Childeberto Regi supplicare non desinas, ut quia Gothi cum Rege suo in Civitatem Romanam perhibentur ingressi, hoc ei dignetur scribere, ne se in Ecclesia nostra præjudicio immisceat, & aliquid faciat, aut fieri qualibet ratione permittat, unde Catholica possit Ecclesia perturbari. Quibus

ex verbis colligit Baronius, Romam hoc anno a Totila captam fuisse. Verum perperam; Roma anno DXLIX. expugnata Aurelianus Episcopus Arelatensis Literas dedit ad Vigilium, quæ periere, in quibus agebat de Tribus Capitulis, ad eumque Anastasium direxit, ut in fine Literarum Vigiliis dicitur. Anastasius autem, vel quilibet alius, Totilam Romam ingressum esse Vigilio significavit. Vigilius itaque Aureliano mense Aprili hujus anni respondens dixit, nihil a se admissum fuisse contra Concilia

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

minus, quia glorificantes me glorificabo. Festina ergo, frater charissime, ut in sanctæ fidei sinceritate persistens, Ecclesiarum pacem, quæ vel a Deo per meritum sacerdotii tibi commissa est, vel a nobis per Apostolicam auctoritatem vicaria potestate mandatur, competenti sollicitudine, Deo propitiante, custodias, & Vicarium te sedis nostræ dignis Deo manifestes operibus. Deus te conservet, frater charissime. Data III. Kalendas Majas, Imperii domini nostri Justiniani perpetui Augusti anno XXIV. post Consulatum Basilii V. C. anno octavo*: per hominem quem Anastasius direxit. Hactenus Vigilus. Mentio hujus epistolæ fit a Justiniano Imperatore in litteris ad Quintam Synodum datis & ibidem recitatis. Porro hic Aurelianus, ad quem Vigilus scripsit, claruit sanctitate, agiturque ejus celebritas annua die decima sexta Junii (a).

* nono

(a) Mar-
tyr. Rom.
ea die.XIII.
De Urbe
a Gothis
iterum
capta.

Quod autem Vigilus Papa his ad Aurelianium litteris meminit de Urbe a Gothis capta, rogatque ut de ejus incolumitate apud Childebertum Regem Francorum agat: bene hæc consentiunt iis quæ Procopius sub hoc eodem anno decimoquinto belli Gothici narrat, nimirum hoc anno rursus prodicione Isaurorum Urbem Gothis cecidisse, Romanis cæsis, his exceptis qui in ecclesias se recepissent: quibus cum cæteris abire jussis, & jam destitutam habitatoribus Urbem ac desolatam relinquendi cum Totilas consilium iniisset; quo minus id faceret, requisitus per Aurelianium a Vigilio opportuna oblata occasione destitit: nempe cum Totilas ab eo filiam in matrimonium petiisset, & eo prætextu recusaret ille, quod Urbem caput Imperii destitutam hostibus relinquens, se summa gloria pariter spoliaret: factum est, ut Totilas cives alio migrare jussos revocarit in Urbem, quam & novis ædificiis munivit & illustravit. Sed hæc omnia Procopius pluribus. Idem vero inferius subdit, magno cum exercitu post Liberium Patricium missum esse Germanum, cum jam Totilas Siciliam invasisset. His addit, quod Sclavinus populus iterum,

PAGIUS

lia generalia damnando *Tria Capitula*, de quibus in suis Litteris agebat Aurelianus, & postea eum hortatur, ut per Childebertum Regem ad Totilam scribendum curet. Hinc colligi posse videtur; Romam sub finem duntaxat anni DXLIX. a Totila occupatam; cum hujus anni initio id Constantinopoli certo non innotesceret.

IV.
Rusticus
& Sebastianus a
Vigilio dam-
nati.

A num. XV. ad XXXVII. Non solum in Gallia, ut mox vidimus, Vigilus a multis fraudulenter insimulabatur, quod Concilio Chalcedonensi adversaretur, ob damnationem scilicet Trinum Capitulorum; sed etiam alibi, ita ut a suis quoque Clericis indignissime urgeretur. Quare

Istro transmissio, Illyricum & Thraciam devastavit, & summa crudelitate in necem omnium incolarum sæviens, exaturatus humano sanguine, præda spoliisque onustus ad propria remeavit. Quæ autem per Germanum gesta sint, anno sequenti idem Procopius narrat.

Neglectis tamen his Justinianus, quæ primo (ut decebat Imperatorem, sibi subditos ab hostium invasione) defendere) curare debuisset, exagitatus prurigine quadam adversus mortuos ineundi certamina obtentu firmandæ pacis Ecclesiæ, sed re vera turbandæ: ut stabiliret quæ de capitulis Tribus, instigante, immo & scribente Theodoro Cæsariensi, statuisset, hoc anno (ut inferius dicitur) curavit ut Mopsuestiæ in Syria Synodus cogeretur, a qua Theodori ejus civitatis Episcopi ante centum & amplius annos defuncti facta atque alia de eo monumenta cognoscerentur. Porro homini in his omne studium impendenti, & ob id optimo Imperii regimine frigescenti illud fuit vetus proverbium occinendum, *Non ultra crepidam*. Dum enim amplius quam par est aures admovet occultis hæreticis, sub prætextu conservandæ fidei, & pacis in Ecclesia reintegrandæ, factiosorum se studiis inseruit, sacra dogmata in discrimen adduxit, inter Catholicos schisma dirum invexit, & ipsum Romanum Imperium barbaris desolandum reliquit. Queritur de his sæpe Procopius nempe de cura Reipublicæ Justinianum redditum segniorem, nec ea qua antea sollicitudine bellicas res curasse.

Sed ad Vigilium redeamus, qui schismaticorum factione adeo vexabatur, ut a suis quoque clericis compluribus destitutus, ab eisdem indignissime urgeretur tum dictis, tum scriptis, iisdemque per Orbem ubique vulgatis, ut suas ad diversos) ut vidimus cogeretur scribere apologias. Quamobrem quod in grave id damnum vertere intelligeret totius Ecclesiæ unitatis, hæcque diutius tolerare, patientiaque differre, non nisi graviora mala in Ecclesiam inferre cognoscens; adversus desertores clericos suos, qui in castris hostium militabant, censura Ec-

XIV.

XV.
Vigilius
agit
adversus
schisma-
ticos Cle-
ricos.

Rusticum & Sebastianum Ecclesiæ Romanæ Diaconos sententia sua damnavit. Eam refert Baronius, & præsentis anno datam existimat. Adde eandem latam post diem XVIII. mensis Martii hujus Christi anni. Epistola enim Vigilii ad Valentinianum Episcopum Tomitanum scripta, & a Baronio num. V. recitata, data est XV. Kalend. Aprilis Imperii Domini Justiniani PP. Augusti anno XXIII. post Consulatum Basilii V. C. anno IX. In ea ait Vigilus: Quod nunc quoque sancti Chalcedonensis Concilii adversarii (inter quos etiam Rusticum & Sebastianum comperimus istius auctores scandali, quos olim pro meritis suis a Sacra communione suspendimus, in

qui-

clericalia sibi agendum esse putavit. Collectis igitur qui ibi tunc erant Italiae Episcopis, adversus eisdem, praecipue vero Rusticum & Sebastianum, ejusmodi damnationis sententiam (a) protulit, cuius fit mentio in epistola Justiniani ad Quintam Synodum:

Vigilius Episcopus, Rustico
& Sebastiano.

(a) Vigil.
ep. 5. 20. 1.
ep. Rom.
Pont.

XVI.
Sententia
lata in
Auctores
schismatis.

Diu vobis, Rustice & Sebastiane, canonibus, & decessorum nostrorum decretis congruentem ultionem inferre, pro Apostolica moderatione distulimus. Sed quia Doctoris Gentium in cordis vestri duritia (quod a nobis cum nimia tristitia dicitur) verba videmus impleta, quibus ait:

(b) Rom. 2.

(b) Nescitis quia patientia Dei ad poenitentiam nos adducit? Tu autem secundum duritiam tuam & impoenitens cor, thesaurizas tibi iram in die irae. Ut excessus vestros ex plurimis paucos interim (in quantum possumus) designemus: venientibus nobis hic in regiam civitatem, tu Rustice, dum aliqua nobis ignorantibus legeres, quae hominem loci tui omnino legere non decebat, & plura committere dicereris, quae etiam nostram, si te non prohibuissimus (quod absit) opinionem atque animam laedere potuissent: dicente quoque de te nobis aliqua Paulo diacono, etiam te praesente, sicut oportuit, & pro affinitate, qua nobis a germano, quem dileximus, iungebaris, & pro eo quod nos te ad Leviticum provexeramus officium, frequenter & secrete paterna monuimus charitate, ut si ea quae de te dicebantur, ex aliqua parte cognosceres, a talibus temperares: ne, quia Dei causam indiscussam non pateremur qualibet ratione relinquere, canonicum per nos in te iudicium proveniret.

XVII.

Tu autem non solum admonitionem nostram audire malevolo spiritu noluisti, sed etiam (sicut scriptum est c): Argue sapientem, & adamabit te: stultum, & odio habebit te. Et iterum (d): Noluit intelligere ut bene ageret, iniquitatem meditatus est in cubili suo) ad hoc malitia tua perducta est, ut nostra admonitione contempta, in odium potius profi-

(c) Prov. 9.

(d) Psal.
35.

PAGIUS

quibus nos, si non respuerint celeriter, fraternitas tua cognoscat, Canonicam sententiam prolaturus), qui sub praetextu falsa defensionis student, ut eandem Synodum contra praedictas tres Synodos (Nicenam scilicet, Constantinopolitanam & Ephesinam) (quod absit) ostendant. Quare ante diem quidem XVIII. Martii, quo ea Epistola scripta, Vigilii Rusticum & Sebastianum ab Officio suspenderat, sed nondum in eos tanquam rebelles depositionis sententiam tulerat.

V.
Non anno
superiori
sed curren-
ti.

Garnerius in Dissert. de V. Synodo cap. 5. paragr. 9. ut ostendat eam depositionis sententiam anno superiori datam, contendit emendandam esse laudatam subscriptionem: Neque enim, inquit, annus XXIII. Justiniani coincidit

lites, & occasionem quaereres, quatenus causa Capitulorum, id est, de dictis Theodori Mopsuesteni, ejusque persona, sed & de epistola quae ab Iba ad Marim Persam perhibetur scripta, necnon & dictorum Theodoretii, quae contra rectam fidem & epistolam beatae recordationis Cyrilli Synodicam ad Nestorium cum duodecim capitulis, quam & sancta Synodus Ephesina prima suscepit, & beata Chalcedonensis Synodus ad convincendas Nestorii vesanias in definitione fidei legitur posuisse..... quae, te etiam instante, certum est flagitata, ita ut filiis nostris Sapato & Paulo diaconis, sed & Surgentio Notariorum Primicerio clamitares, dicens, non solum nomen & scripta Theodori Mopsuesteni a nobis debere damnari, sed & territorium ejus ipsi, ubi positus est: & si ossa ejus evulsa quisquam de sepultura eiceret, & cum eodem territorio incenderet, gratanter acciperes.

Et cum necesse esset, ut negotium quod fuerat in iudicio nostro perductum, et etiam quam maxime inter alios tam sacra- ti ordinis quam sequentis consentiente, sententia finiretur (quod constat effectum) & quid de eodem iudicio feceris, quomodo etiam in Palatio ut fratri nostro Mennae, ad quem scripseramus, celeriter traderetur, institeris, nulli habetur incertum: ita ut filio nostro Surgentio Primicerio petenti schedam ipsam iudicati nostri, ut apud se pro loco suo secundum consuetudinem retineret, per multos dies dare penitus noluisse, donec exemplaria per plurimos sacerdotes ac laicos, sed & per gloriosum virum Tyrannum Magistrum militum, aliosque laicos, in Africana provincia destinares: quod in Ecclesia nostra a diacono numquam factum est: ac nobis etiam nescientibus, ejus exemplaria destinares.

XVIII.

Nam & sabbato sancto, quo ipsum, te, (sicut praefati sumus) imminente, protulimus iudicatum, in ecclesiam seorsum processisse, & communicasse, & officium tuum implese cognosceris. Nam & eodem die revertens ab ecclesia, coepisco-

XIX.

cum IX. post Consulatum Basilii, sed cum VIII. ut Epistola dicatur scripta anno DXLIX. die XV. Kalend. April. Sed summopere fallitur Vir Eruditus: annus enim XXIII. Justiniani a Kalendis Aprilis usque ad Kalendas Januarii concurret quidem cum anno Christi DXLIX. annoque VIII. post Consulatum Basilii; sed a Kalendis Januarii hujus Christi anni usque ad Kalendas Aprilis, quo die annus ejus XXIV. inchoatur, convenit in praesentem Christi annum, ac in annum post Consulatum Basilii IX. & hoc sine controversia. Tomo V. Concil. pag. 558. hujus Epistolae subscriptio in margine alio modo depravatur his verbis: Forte XXIV. X. id est, XXIV. Justiniani, & X. post C. Basilii, quae notatio omnino expungenda. Afri-

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

scopo nostro (quantum perhibet) Juliano hoc dices , quia melius fieri non potuit , quam quod factum est Judicatum , & hortareris , ut Deus oraretur , neque quod factum est tolleretur : Quod etiam succedente Dominico die Paschæ , similiter effecisti : & diu in eadem perdurando sententia , alios , ut Judicatum nostrum libenti animo sequerentur , nihilominus hortabaris .

XX. Nam dum Antiochena Ecclesiæ Apocrisariis ejusdem Judicati exemplaria nos dare petentibus differremus , sed hoc magis justum esse prædictis Apocrisariis diceremus , ut a fratre nostro Menna potius exemplaria peterent , ad quem a nobis videbatur fuisse prolatum ; tu autem publica voce deposceres , dicens dominum Leonem ita de epistola sua diversis exemplaria destinasse , nos facere debere similiter , asserendo quia metueres , nisi universitas Judicati nostri exemplaria de scrinio nostro edita teneret , quilibet ratione postea forsitan celaretur .

XXI. Nam dum occasionem euntis ad Siciliam reperisses , & Judicatum nostrum , laudesque ejus , ubi etiam filii nostri diaconus Primiceriusque tecum manifestum est subscripsisse , filiis nostris Pelagio diacono , aliisque dirigere voluisses pro cautela , ne ab aliquo inveniri forsitan potuisset , nobis etiam ignorantibus in membrana conscriptum & in brevitae quadruplicatum , & litteris conscriptum minutissimis destinasti . Nam & Vincentio secundæ regionis subdiacono iterum a nobis postea ad Siciliam directo , per eum filio nostro Pelagio diacono similiter scripsisti : sed quia ita memoratus subdiaconus prospere navigavit , ut illum qui in membrana scripta portaverat , præcedere potuisset ; quantum nobis retulit , ea quæ in membrana scripseras , Pelagius diaconus ipso præsepe percepit .

XXII. Ergo dum & , te pro omnibus imminente , prolatum fuerit Judicatum , & tanta in ejus Judicati laude succensus per multum tempus scripseris , fecerisve , ut nunquam te crederemus ab hac posse relicitudine deviare : immutatum te subito post hæc quadam animi levitate , vulgan-

te opinione comperimus , & cum adversariis Ecclesiæ , qui contra Judicati nostri seriem nitebantur , & a nobis sunt per Judicati ipsius tenorem a communione suspensi , secreta tractare ; & dum filius noster diaconus Paulus ad Italiam discedere voluisset , postquam & ad eum pervenit , quod scandalum Ecclesiæ in communione adhuc nostra positus secreta & hic & in Africana provincia , ubi antea defendendo , & laudando Judicatum nostrum , ejus exemplaria destinasti facere nitebaris : tunc tibi cœpit insistere & dicere , ut si verum esset , producere debuisses , quod tu convictus celare minime potuisti .

XXIII. Tunc vero memoratus nobis cœpit imminere diaconus , ut aut corrigere te ab his quæ illicite faciebas , sub nostra præsentia clericorumque promitteres , aut certe petitionem adversum te , & veritatem tuam atque fallaciam ab eo factam , quam & præ manibus gerebat , debuissimus accipere : ad hoc es propria voluntate perductus , ut tactis Evangelii sacramenta præstares , & verba tua a Notario scripta in nostro teneantur scrinio , quibus inter alia legeris promississe , te nunquam a nostro penitus obsequio discessurum . Postquam vero pejor te Sebastianus pro solo scandalo faciendo (sicut & initia ipsius venientis in Constantinopolim monstraverunt , & exitus pejor edocuit) noscitur advenisse , ita ut mox tui immemor sacramenti , conjurationem inter vos contra statuta canonum , nobis ignorantibus , facientes , in apertum uterque prorumperetis scandalum .

XXIV. Sed ut tua , Sebastiane , non in quantum sunt , sed in quantum referre possumus , mala quæ feceris diversi cognoscant , & juste te (nam magis tarde) canonicam advertant subisse sententiam : ad tue ordinationis veniamus initia . Absentibus filiis nostris diaconis Anatolio atque Stephano , a nobis postulasti , ut ad tempus pro implendo officio absentium loco , diaconum te interim faceremus . Hæc cum Vigilus ingerat in Sebastianum ad tempus creatum diaconum , non accipias quo ad ordinem , sed potius quo ad mini-

PAGIUS VI. Africani Vigilium ipsum anathemate perculerunt , teste Victore Tununensi , qui anno post Consulatum Basilii X. juxta ejus supputationem hoc Christi anno scribit : Africani Antisites Vigilium Romanum Episcopum damnatorem Trium Capitulorum Synodaliter a Catholica communione , reservato ei penitentia loco , recludunt , & pro defensione memoratorum Trium Capitulorum Literas satis idoneas Justiniano Principi per Olympium Magistrum mittunt . Verum Justinianus acceptis Actis Synodalibus Episcoporum Illyricorum , quibus anno superiori Tria Capitula defende-

rant , Actisque Concilii in Africa eandem in rem hoc anno coacti , contra Illyricos & Africanos rescriptit , ut docet Isidorus in lib. de Vir. Illustr. cap. 12. Justinianus , inquit , Imperator condidit quoque & Rescriptum contra Illyricianam Synodum & adversus Africanos Episcopos , in quo Tria Capitula damnare contendit . Parte alia Vigilus Africanos pari poena multaverat ; nam Judicati detractores ipso facto anathemati subiiciebantur , quod ex his , quæ in sententia ejus contra Rusticum & Sebastianum leguntur , intelligitur : Quos pro hoc , ait Vigilus , quod contra Judicatum nostrum scripserant , per ejusdem Judicati seriem constabat jam a nobis communione suspensos . Sed

nisterium, ut qui diaconus jam esset, ministrare loco diaconi Cardinalis permitteretur. Pergit vero Vigiliius: Quod ideo tibi ad præsens speranti concessimus, quia ante ordinationem tuam cautionem nobis propria voluntate legeris emisisse, quam & testibus roborasti, & tactis Evangeliiis juramentum corporaliter præstitisti, ut quicquid tibi a nobis pro Ecclesiastica utilitate fuisset injunctum, fideliter & sine aliqua fraude compleres; officium vero, locumque diaconi sine aliquo vitio, sine aliqua superbia, sine aliquo neglectu, donec reverterentur diaconi memorati, aut quanto te tempore in Levitarum voluissimus ordinatione ministrare, cum omni humilitate & studio sine neglectu modis omnibus impleturum: in eadem cautione rursus adiiciens, quod si de his omnibus quæ cum sacramento, tactis corporaliter Evangeliiis, promissisti, aliquid minus implesses, tunc a sancta communione esses suspensus: ita ut si a die excessus tui intra annum poenitentia noluisses colla submittere, tu tibi anathema manu propria scribendo dixisti. Tunc ergo ad præsens factus es sub ea quam sperabas & pollicitus fueras conditione diaconus.

XXV. Postea vero ut a nobis ad Dalmatarum patrimonium mittereris, summis precibus postulasti: quod nos securi, quia talem feceras cautionem, animo libenti concessimus. Qui dum in Salonita urbe pro ordinatione patrimonii advenisses (quantum ad nos postea est plurimorum relatione perductum) illicitis te & a sede Apostolica prohibitis ordinationibus miscuisti; & quos Honorius tunc prædictæ civitatis Episcopus contra consuetudinem Romanæ vel suæ Ecclesiæ, & sedis Apostolicæ constituta sacris ordinibus applicaverat, non solum prohibere penitus noluisti; sed nec nobis de hac causa scripto referre, vel quando Thessalonica nobis occurreris, memor conscientia tuæ ne verbo quidem suggerere voluisti; & cum illis tamquam cum legitimo & rationabili ordine factis cupiditatis spiritu acquievisisti procedere, & eorum socius es communionis venalitate repertus.

XXVI. Iterum Thessalonica ad Dalmatias patrimonii regendi causa remissus es; ex
Ann. Eccl. Tom. X.

qua provincia frequenti te auctoritate monuimus, ut non ante disceaeres, nisi omnes secundum pollicitationem tuam tam de Dalmatarum patrimonio, quam de Prævalitano colligeres pensiones. Sed tu omnia prætermittens, ad Constantinopolitanam urbem pro solo faciendo scandalo venire, festinasti quantum & sequens exitus declaravit. Relegens tamen Constituti nostri seriem, quam de præfatis capitulis ad Mennam hujus civitatis Antistitem dedisse relegimus, in conspectu diaconorum, subdiaconorumque vel universorum clericorum publica voce laudabas, ut de celo Judicatum nostrum ordinatum atque prolatum, omnibus (sicut præfati sumus) clericis loquereris. Dicta vero Theodori Mopsuesteni aserebas te in Romana urbe inter aliquos codices invenisse, quæ confirmabas omni execratione, & blasphemiiis esse completa. Hæc dicendo, in nostro obsequio & in Ecclesia publice, & in Placidias officium diaconatus implebas. Erat locus ad Placidias, sive Palatium Placidia, ubi Vigiliius Constantinopoli morabatur, prout Synodalia Acta declarant. Sed subdit hæc idem Vigiliius:

Nativitatis Christi Dei Domini & Salvatoris nostri secundum carnem præterito anno dies advenit. Vocavimus te; quia ad nos quæ supra meminimus te fecisse in Dalmatiis, de recenti pervenerunt: & sicut oportuit diximus tibi: Si cum illis qui contra Apostolicæ sedis constituta in sacratis sunt applicati ordinibus processisti, aut eorum te communioni (sicut dicitur) sociasti: necesse nobis est, ut si nos Deus ad nostram dignatur Ecclesiam revocare, queramus ista, & veritatem manifestius cognoscentes, secundum canones vindicemus. Tu vero conscientia tuæ reatu perterritus, quia contra Apostolica feceras constituta, occasionem tibi discedendi, dissimulans, requirebas. Nam cum te pro certo mandato cum Joanne Episcopo, & Surgentio Primicerio atque Saturnino Consulario nostro ad Mennam fratrem nostrum hujus civitatis Antistitem misissemus; reversus in Placidias, multis præsentibus, & officium diaconi tu & Rusticus ex more complestis. Et quando clementissimus Princeps dominus filius noster,
H ut

PAGIUS
VII.
Humanus sanguis etiam alicubi effusus.

Sed non tantum scripto, ut inquit Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo quinta cap. 4. verum etiam armis decertabatur, tantaque rabie suæ quisque factioni studebat, ut nonnulli ne Sacrosancta quidem loca reveriti, eadem impia cæde polluerent. Conqueritur enim Vigiliius ex Literis rebellium Diaconorum contra Judicatum emissis tantas alicubi turbas excitas, ut humanus sanguis in aliquibus locis intra Ecclesiam, quod dici nefas est, funderetur, ut inquit Vigiliius in sententia contra eosdem lata. Quare Oecumenica Synodo opus esse non

modo Vigiliius, sed Justinianus quoque optime intelligebant. Vigiliius priori sententiæ inhærens in Italiam cogi illam malebat, nec semel hoc a Principe se petiisse testatur in Constituto ad Justinianum anno DLIII. emissi: Opravimus, Venerabilis Imperator, sicut frequentissime supplici prece poposcimus, eundem ad quemlibet Italia locum, aut certe ad Siciliam, & convocatis ad nos Africana, & aliarum Provinciarum Latina lingua Sacerdotibus, vel Ecclesiæ nostræ Sacratibus ordinibus, secundum consuetudinem tractaremus & de quæstionibus Trium Ca-
pi-

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

ut alia die ad ecclesiam procedere deberemus, Referendarium destinavit; ut ei promitteremus, cum aliis diaconis, & clericis nos tu & Rusticus fuistis hortati. Nam & ad refectiorem pariter in nostra mensa ambo fuisse, simili ratione probabimini: sed sicut Judas, postquam buccellam accepit, de traditione Domini cogitavit, & ita vos noctis horis pro concitando scandalo Ecclesie discessistis.

XXVIII.

Nos autem alio die mandantes vobis, ut aut procederetis, locum diaconi ex more complentes, aut a communione vos cognosceretis fuisse suspensos: tu vero, Sebastiane, his quos inter alios miseramus fratribus nostris Joanni & Juliano. Episcopis hoc (quantum renunciaverunt) dixisti: Ego Judicatum, quod Papa protulit, sequor, si tamen in illis vendicat quae contra Judicatum faciunt. Nam & simili eis (quantum perhibent) ratione dixisti, in tantum ut diceres ibi venisse Lampridium & Felicem monachos qui nostrum Judicatum suscipere noluerunt: & mandasse vos eis: Non possumus vos videre, quia vos aliam causam habetis, & nos aliam. Postea vero ad hoc nequitia vestra pervenit, ut excommunicatis communicare contra canones superbo praesumeretis spiritu, id est, memoratis, vel aliis, quos pro hoc quod contra Judicatum nostrum scripserant, per ejusdem Judicati seriem constabat jam a nobis communione suspensos: cui Judicatum (sicut supra meminimus) vos acquievisse & consensisse & communicasse, Catholica probavit Ecclesia. Unde constat vos secundum regulas canonum jure damnari. Desiniunt enim canones: Si quis excommunicatus ante audientiam communicare praesumpserit; ipse in se damnationem protulit. Item: Placuit universo Concilio, ut qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu, sive Episcopus, sive quilibet clericus, & tempore excommunicationis suae ante audientiam communicare praesumpserit; ipse in se damnationis judicetur protulisse sententiam.

XXIX.

Adjecistis etiam execranda superbia quae nec leguntur, nec sine sui Pontificis jussione aliquando ordinis vestri homines praesumpserunt, auctoritatem vobis praedicationis contra omnem consuetudinem vel canones vendicare, Ephesinae primae Synodi impugnationem & exprobrationem,

PAGIUS

pitulorum Pietati Vestra redderemus plena deliberatione Responsum. Quod quia fieri Serenitas Vestra non annuit, hoc iterum noscitur constitutum, ut oblati a nobis Mansuetudinis Vestra nominibus de superscriptis Provinciis, qui nobiscum ad tractandum adhiberentur Antistites, Clementia Vestra faceret advenire; cui dispositioni item praebuimus Ecclesiasticae pacis amore consensum.

VIII.

Hoc postremum ipsummet Vigilium a Principe petiisse Clerus Italiae in Libello sui sup-

sed & beatae recordationis Cyrilli, blasphemias quoque contra Jesum Dominum nostrum dictas simili defendentes insania, & per omnes provincias fallaciter scribentes nos aliquid commississe, quod reperitur adversum definitionem sanctae Chalcedonensis Synodi, quae praecedentium scilicet trium, id est, Nicanae Constantinopolitanae atque Ephesinae primae concordat fidei Synodorum. Ita ergo cunctorum animos, qui vestram malitiam nescierunt, sed tamquam a Romanis diaconis suscipientes scripta, simpliciter crediderunt, ad tantum scelus operatio fallaciae vestrae pervenit, ut humanus sanguis in aliquibus locis intra ecclesiam (quod dicere nefas est) funderetur: & omnem legem Ecclesiasticam superbo spiritu conculcare voluistis: sanctarum quoque regularum consequentiam injuriis affecistis, impia & quae non sunt licita per universas contra nos provincias fallaciter indicando.

XXX.

Nuper etiam malis vestris addentes pejora prioribus, dominum Leonem praedecessorem nostrum in Theodori Mopsuesteni dictis, quae contra rectam fidem legitur scripserit, consensum praebuisse atque firmasse, dato scripto ad Christianissimum Principem dominum filium nostrum, ausi fuistis astruere. Haec enim & Facundus habet in suis citatis a nobis superius scriptis. Sed pergit: Absit ergo quemlibet credere Christianum, quod aliquid tale, quod contra rectam fidem a quolibet inveniatur scriptum, illius tanti Praesulis sanctitas suscepisset: quippe qui in universis epistolis suis & Nestorium & Eutychetem vel eis similia sapientes pari legitur sententia condemnasse. In quo memorato scripto etiam contra divinas Scripturas non solum Pontificibus multis, sed etiam (quod dici nefas est) ipsi quoque Principi sacrilegas injurias irrogare tentastis, quatenus ignorantem Christianum populum diabolica amplius deciperetis astutia.

XXXI.

Haec ergo sustinentes per multa temporis spatia patientia sacerdotali, resecare distulimus, credentes vos forsitan resipiscere & ab illicitis temperare. Sed quia semel & secundo adhortatione nostra per fratres nostros Episcopos, id est, Joannem Marsicanum, Julianum Cingulanum, vel Sapatum filium nostrum atque diaconum,

nec-

plici affirmat: quod aliorum tamen consilio id Concilium Papae insinuat ex laudatis Vigilii verbis liquet. Haec verba in hujusmodi Libello contenta: Et quamvis nec hoc quod Papa fecerat acquieverunt Afri & Illyriciani, atque Dalmata Sacerdotes recipere; tamen cepit iterum saepe dictus Beatissimus Papa Vigilium ad hoc compelli, ut absolute ipsa Capitula sine Synodi Chalcedonensis mentione damnaret. Sed Papa non acquiescens hoc facere, & videns se nimium ingravari,

necnon & per gloriosum virum Patricium Cethegum, & religiosum virum item filium nostrum Senatorem, aliosque filios nostros commoniti, nolulistis audire, & neque ad Ecclesiam neque ad nos reverti (sicut omnia facitis) voluistis detestanda superbia: Et ideo neceſſe nobis est in vobis canonicè vindicare, ne videamur divinarum Scripturarum increpationibus subjacere. Scriptum est enim (a): Videbas furem, & simul currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Et ipse Dominus ac Salvator noster dicit (b): Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & proiice abs te: expedit enim tibi ut pereat unum membrum tuum, quam totum corpus mittatur in gehennam. Et quoniam iste intellectus magis de officii Ecclesiarum vel proximis non recte agentibus & scandala in Ecclesiis mittentibus sano sensu debet aptari; sicut & alibi nos admonet, vicens (c): Oportet venire scandala, sed vix illi per quem veniunt. Et beatus Apostolus simili predicat ratione (d): Utinam & abscindantur qui vos conturbant. Et iterum sancta Scriptura nos commonet, dicens (e): Eii- ce pestilentem de Concilio, & exiet cum eo iurgium.

(a) Psal.
49.

(b) Matt.
5.

(c) Matt.
18.

(d) Gal. 5.

(e) Prov
22.

XXXII.

Oportet ergo nos jam post tantas admonitiones in vobis, Rustice & Sebastiane per auctoritatem B. Petri, cujus nos Dominus sibi voluit vice servire, regulariter vindicare: propterea ne si jam diutius differamus, omnis Ecclesiasticus ordo solvatur. Ideoque (quod a nobis cum gemitu, sed cum beati Petri Auctoritate dicendum est) pro superscriptis excessibus alienos vos a diaconi esse honore decernimus, & omni ministerio officii Levitici, prædictum vobis honore auferentes, penitus submovemus, nullam ulterius licentiam habentes, ut ex Levitico nomine aut gradu aliquid facere præsumatis, vel sub nomine diaconorum scribendo iterum Dei conturbetis Ecclesiam: quippe ex Apostolica auctoritate, & Patrum regulis, contra quas multa spiritu superbo atque irreligioso fecistis, vos olim dignos damnatione, præsentia auctoritate deponimus. Et ut universi nos hæc pro loco in quo nos Deus esse voluit, & auctoritate beati Pe-
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

ri, dixit tunc Serenissimo Principi: Veniant huc fratres nostri ex omnibus Provinciis quini aut seni Episcopi, & quidquid sub tranquillitate, tractatu habito, omnibus visum fuerit, cum pace disponemus: quia sine consensu omnium ista, qua & Synodum Chalcedonensem in dubium facere veniunt, & scandalum Fratribus meis generant, solus facere nullatenus acquiescam. Verum Card. Norisius citatus jure merito falsum esse arbitratur quod ibi dicunt Clerici, nempe compulsam esse Vigilium, ut Capitula sine Synodi Chalcedonensis mentione damnaret. Hanc

tri Apostoli recte fecisse cognoscant: canonum constituta posuimus, quæ sancta Chalcedonensis Synodus apud se relecta laudavit. Subiicit hæc ex Actis ejusdem Concilii Chalcedonensis:

Aetius Archidiaconus relegit: Si quis presbyter aut diaconus suum contemnens Episcopum, a communione semetipsum suspendit Ecclesie, & secretius collectam facit & altare constituit, & nolit evocanti Episcopo consentire, & noluerit eidem acquiescere neque obedire & prius & secundo vocanti: hunc omnino damnari, nec umquam hunc curationem mereri, nec recipere eum posse honorem. Si autem permanserit turbas faciens, & seditiones Ecclesie per extraneam potestatem, tamquam seditiosum debere comprimi. Omnes reverendissimi Episcopi clamaverunt: Hæc iusta regula: hæc regula Patrum.

XXXIII.

Pariter statuentes, ut si nobis viventibus (sicut optamus) sub humilitate & mansuetudine canonicè pœnitentes matrem recognoveritis Ecclesiam, competenter a nobis venia concedatur. Si vero (quod non optamus) sub regulari pœnitentia ad matrem Ecclesiam consueta distuleritis redire superbia: Conciliorum in vobis, quorum regulas posuimus, censura servetur: ut nullus post transitum nostrum contra Constitutum nostrum, quod ex beati Petri cujus locum licet immeriti gerimus, auctoritate proferimus, canonum regulas exequentes, in Ecclesiastico gradu audeat revocare Joannem, Gerontium, Severinum, Importunum, Joannem, atque Deusdedit, quos constat vestræ conjurationis & conspiracyonis esse participes: quos nos putantes bonos, militare Ecclesie, cui Deo præsidemus auctore, nostro tempore feceramus: tamen ut & ipsi possint & diverſi cognoscere, de subdiaconorum & Notariorum vel Defensorum officio præsentis se sententia noverint fuisse depositos, & nullum penitus in Ecclesia nostra gradum ulterius detinere; nisi forte (sicuti præfati sumus) nobis in hac luce superstibus, & ipsi pœnitentiæ canonicæ colla submiserint.

XXXIV.

Felicem etiam monachum Afrum, qui Gilitano monasterio dicitur præfuisse, & levitate sua atque inconstantia congrega-

XXXV.

H 2 tio-

enim clausulam in Judicato Vigilium posuerat: Salva in omnibus reverentia Synodi Chalcedonensis. Et tantum abest, ut hac clausula Justinianus offenderetur, ut ipsemet eandem suo Decreto contra Tria Capitula his plane verbis inferuerit: Si quis dicit nos hæc ad abolendos, aut excludendos Sanctos Patres, qui in Chalcedonensi fuere Concilio, dixisse, anathema sit. Clerici itaque Italiæ de iis, quæ Constantinopoli gesta fuerant, documenta in quibusdam circumstantiis falsa, ut inter partium altercationis fieri solet, acceperant.

A num.

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

tionem ejusdem monasterii per diversa loca certum est dispersisse, & vestra pravitate inceptor est, cum universis qui eum vel eos tam clerici vel monachi quam laici post presentia interdicta in aliqua vestra se societate polluerint, aut consensum consiliumque præbuerint, regularem in his, quæ item superius legitur, constituimus manere sententiam: quatenus in his remediis ordine servato canonico, nullus præsumat pacem, quam Dominus diligit, ulterius Ecclesiæ perturbare. Presentem autem sententiam per Joannem Mariscanum, Zacchæum Scyllacenum, Julianum Cingulanum fratres & coepiscopos nostros, sed & Sapatum atque Petrum filios nostros diaconos, necnon & filium nostrum Surgenzium Præmicerium Notariorum, atque Seruum Dei subdiaconum regionis primæ, necnon & Vincentium subdiaconum regionis secundæ nostræ cui præsidemus Ecclesiæ, vobis noscitur transmississe. Hactenus Vigili sententia in schismaticos lata.

XXXVI.

Quamvis autem ista hoc anno Constantinopoli a Vigilio Papa adversus schismaticos decreta fuerint, nequaquam tamen conflatum schisma sedatum est, sed magis excitatum, utraque parte adversus ipsum commota, nimirum & capitulorum defensoribus ob damnata Tria illa capitula, atque etiam ob non damnatos adversarios, & impugnatoribus Trium capitulorum, eo quod silentium ab ipso Vigilio de illis esset indictum, ut diximus superius ex verbis ipsius Vigilii in sententia de Theodori Cæsariensis damnatione relatis. Horrendum plane spectaculum reddebat cunctis spectantibus exorta, tribus simul ex adverso flantibus contrariis ventis, maris ista tempestas, qua navis illa, quæ typum gerit Ecclesiæ, agitabatur; Catholicis adversus Catholicos confligentibus, & ipsis etiam Romanæ Ecclesiæ clericis adversus suum Antistitem rebellantibus. Gratum id tantum fuit hæreticis, illis præ-

sertim, qui mentito Catholico nomine, Orthodoxos inter se scissos, ita contra se invicem pugnare fecissent. Ad tanta sedanda dissidia cum unicum illud esset excogitatum remedium, ut universalis Synodus haberetur: quæ sibi conducere possent Justinianus parare sollicitus, Mopsuestenam Synodum agi curat, ut aliqua inde Patribus de damnatione Theodori Mopsuesteni facta olim afferret.

Hoc eodem igitur anno, qui (ut dictum est) nonus post Consulatum Basilii numeratur Mopsuestiæ in Cilicia celebratur Synodus adversus Theodorum ejusdem civitatis Episcopum centesimum jam ante annum defunctum: ubi ab iis qui convenerunt, hoc actum, ut adversus ipsius Theodori acerrimos defensores, e loco ipso ubi federat atque scripserat, anti-quæ proderentur memoriæ, si quæ de ipso ibidem adhuc reliquæ essent. Hujus Synodi Acta habentur inserta in Quintæ Synodi (a) Actione quinta. Incumbente itaque Imperatore in opus, ad hoc ab ipso missus est Martianus Comes Domesticorum, cui & litteras dedit ad Metropolitanum Joannem, necnon ad Cosmam Episcopum Mopsuestenum & alios. Interfuerunt eidem conventui novem Episcopi & complures viri clarissimi comites atque Tribuni. In qua Synodo nihil præterea factum est, nisi diligens examinatio de nomine Theodori, num in ejus Ecclesiæ sacris Diptychis una cum aliis ejusdem civitatis Episcopis Catholicis reperiretur ipse Theodorus ascriptus: & diligenti facta testium examinatione, nempe eorumdem qui aderant clericorum, qui essent longa senectute probati; inventum est omnium assertionem, nullam ejus sæculi memoriam esse, quod nomen Theodori Episcopi fuerit e Diptychis recitatum, in quibus nec spiritum erat, sed ejus loco positum fuisse, ipso dempto, Cyrillum. His igitur quam exacte perco-

XXXVII.
De Syno-
do Mo-
psuestena.(a) Quint.
Synod. Act.
5. t. 2.
Concil.PAGIUS
IX.
Synodus
Mopsueste-
na.

A num. XXXVII. ad XL. Idem Card. Norisius citatus cap. 5. Synodum Mopsuestiæ hoc anno habitam recte exposuit. Cum accepisset Justinianus nomen Theodori e Sacris Diptychis Ecclesiæ Mopsuestenæ, cujus is olim Episcopus fuerat, erasum esse, ad Joannem Metropolitanum Justinopolitanum, Litteras dedit, quibus mandavit, ut collecta Provinciæ Synodo investigaret, quandonam id factum fuisset. Est Justinopolis Urbs prima Ciliciæ minoris, Anazarbus antea dicta, quæ teste Evagrino lib. 4. cap. 8. terræ motu dejecta, & a Justino Imp. restituta ejusdem nomen acceperat. Ejusdem fere exempli Epistolam scripsit ad Cosmum Episcopum Mopsuestiæ, qui ante paucos menses in demortui Symeonis locum subrogatus fuerat. Data sunt Litteræ Justiniani die XIII. Maii, anno Imperii ejusdem XXIV. P. C. Basilii IX. Synodus autem Mopsuestiæ coacta die XVII. Junii, cujus Acta recitantur in Synodo V. Collat. V. Horum initium est: Imperii divini &

piissimi nostri Domini Fl. Justiniani perpetui Augusti Imp. anno XXIII. (legendum, XXIV. ut alibi diximus, & ex dictis ad Cosmum Literis patet) post Consulatum Basilii V. C. anno nono mensis Junii XVII. instantis Indictionis XIII. Adfuere cum Joanne Metropolita octo alii Episcopi, seniores Clerici, & Nobiles Civitatis.

Defunctorum illius Ecclesiæ Antistitem nomina ita Diptychis inscripta legebantur: Pro requiescentibus Episcopis Protogene, Zosymo, Olympio, Cyrillo, Thoma, Bassiano, Auxentio, Palatino, Jacobo, Zosimo, Theodoro, Symeone: qui duo ultimi paulo ante defuncti erant. Recitato hoc Diptycho Stephanus Presbyter annos LXX. uno minus nato dixit: Nullatenus scio, vel audivi Theodorum, qui olim in nostra Civitate fuit Episcopus, nominatum in sacris Diptychis. Cognovi autem ex quo huic connumeror Clero, quod illo adempto ex ipsis aliquando Cyrillus Alexandrina Civitatis Episcopus in illius loco insertus est sacris Diptychis requiescentium Epi-

X.
Theodorus
Mopsueste-
nus Episc.
alias
Diptychis
expunctus.

CHRISTE
550.

VIGILII PAP.
II.

JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

gnitis, eadem Synodus ea de re certio-
rem reddidit Vigilium Romanum Ponti-
ficem ejusmodi testificatione :

XXXVIII.
Synodalis
ad Vigi-
lium Pap.

Dicebat vere, cum primam Sacerdotis
dignitatem sortiti estis, sanctissime, ea
quæ ad sanctarum Ecclesiarum statum re-
spiciunt, manifesta vestra divinitus ho-
norata beatitudini fieri. Hoc bene & Chri-
stianissimus noster Imperator considerans,
& ad vestram scientiam quædam quæ de
Theodoro quondam Mopsuestena Ecclesie
Episcopo mota sunt, jussit inferri. Piissi-
mis enim ad nos litteris usus, hortatus
est, ad Mopsuestenam civitatem conveni-
re, quæ una Secundæ Ciliciæ est; & cum
subtilitate perscrutari, quomodo Theodo-
rus, qui olim prædictæ civitatis fuit E-
piscopus, sacris Diptychis ejectus est; &
manifesta ea tam ejus tranquillitati quam
vestra divinitus honorata facere beatitu-
dini. Statim igitur Mopsuestiam acce-
dentes, religiosissimum congregavimus cle-
rum & fidelem ejus populum: eligentes
eos qui seniores sunt, qui & retinere for-
sitam memoria possent subtilitatem ejus
quod querebatur. Et divina & adoranda
eis proponentes Evangelia, ut suspicionem
sui testimonii emendarent; dicere invita-
vimus, si sciunt, quo tempore Theodori
antiqui nomen ejectum est Diptychis. Il-
li vero multos annos & suam excedentes
memoriam esse juraverunt, ex quo nulla
ejusdem Theodori memoria sacris Diptychis
infertur: Cyrillum autem religioso me-
morie Alexandrinæ civitatis Pontificem
ejus loco scriptum esse: quæ ex Patribus
suis audisse asseruerunt.

XXXIX.

Sed eorum quæ dicebatur subtilitatem
investigantes, & per ipsa venimus sacra
Diptycha, & mortuorum commemoratio-
nem considerabamus. Et Theodori quidem
in antiquioribus temporibus nullam memo-
riam invenimus: in ipso vero sine sacro-

PAGIUS

Episcoporum, qui usque nunc pro ipso prædicatur.
Idem cæteri tum Clerici, tum Nobiles Cives
contestati sunt. Itaque Theodorus inter Olym-
pium & Thomam in Sacris olim Libris legeba-
tur, ex quibus postea expunctus fuit. Hæc ex-
punctio declarabat Theodorum mortuum fuisse
in communionem Ecclesie, post mortem vero er-
rorum accusatum, atque convictum communi-
one privatum fuisse. Synodus itaque Mopsue-
stena hanc sententiam de Theodoro pronuntia-
vit, Theodorum veterem in antiquis temporibus
extra prædicationem divini Mysteriorum fuisse, & sa-
cris Diptychis ejectum esse; pro illo vero alterum
constitutum esse, & in illius vocabulum inscri-
ptum esse Cyrillum sancta memoria.

XI.

Vigilius se
Tria Ca-
pitula da-
mnatu-
rum pro-
niserat.

Baluzius Tomo I. Novæ Collect. Concil. in
Præfat. ad Acta Concilii V. num. II. observat,
Vigilium ante ordinationem suam promississe se
damnaturum Tria Capitula, si Papa fieret, quod
docet Victor Tununensis in Chronico ad annum
Post C. Basilii secundum: deinde eam pollici-
tationem renovasse ac impleisse, cum advenit Con-
stantinopolim, ut ostendi anno DXLVII. num.

rum Diptychorum Theodorus scriptus est,
quem omnes nuper quidem mortuum esse di-
xerunt, ex Galatia vero ortum esse pro-
vincia: hunc & nos omnes nostri Conci-
lii partem factum ante biennium mortuum
esse cognovimus. Hæc ita habere, ipsæ
Gesta vobis sanctissimis manifestant, quæ
humili suggestioni conjungentes, ad scienti-
am vestram destinavimus. Sed petimus
divinitus inspiratos vos religiosissimis &
Deum placantibus vestris orationibus nos
humiles suffulcire. Hæc Mopsuestena Sy-
nodus, quæ ad Vigilium Papam Justinia-
ni consilio & opera missa fuerunt, ne
in futura generali Synodo Theodorum,
ipse damnare aliquo modo detrectaret,
quem sciret fuisse jam ante condemna-
tum.

Ad hunc usque annum perduxit Jorda-
nus, sive Jornandes Gothorum Episco-
pus, quem scripsit commentarium de Re-
gnorum ac temporum successione, ut ipse
in præfatione ad Vigilium quemdam a-
lium a Romano Pontifice testatur, cum
hæc habet in fine: Ab ipso Romulo ædi-
ficatore Urbis originem sumens in vige-
simoquarto anno Justiniani Imperatoris,
quamvis breviter, uno tamen in tuo no-
mine & hoc parvissimo libello confeci,
jungens ei aliud volumen de origine &
actu Geticæ gentis, quod jamdudum com-
muni amico Castalio edidissim: quatenus
diversarum gentium calamitate comperta,
ab omni ærumna liberum te fieri cupias,
& ad Deum conversus, qui est vera li-
bertas. Legens ergo utrosque libellos,
scito quod diligenti mundum semper neces-
sitas imminet. Tu vero ausculta Joannem
Apostolum, qui ait (a): Charissimi, no-
lite diligere mundum, neque ea quæ in
mundo sunt: quia mundus transit & con-
cupiscentia ejus: qui autem fecerit vo-
luntatem Dei, manet in æternum. Esto,
que

XL.
Digna ad-
monitio
Jordani
Historici.

(a) 1. Jo. 2.

V. & seqq. & ista quoque stipulatum, ut oc-
cultata esset, ut ibidem ex Facundo dixi: demum
præfenti anno eam rursus pollicitationem fecit
se cum eadem stipulatione. Unde Facundus in
lib. contra Mocianum, ait: Ob hoc etiam de
ipsius Episcopi Romani Chirographis, vel prius
ambitionis impulsu, cum fieri arderet Episcopus,
vel postea venalitate parti alteri factis, necessa-
rium duximus non tacere. Recitat Vigilii jura-
mentum Baluzius pag. 1544. factum in præfentia
Theodori Episcopi Cæsareæ, & Flavii Cethe-
gi Patricii, qui ei promittunt se chartulam il-
lam nulli ostensuros; Vigilii vero se conatu-
rum, ut Tria Capitula anathematizentur. Hæc
juramenti subscriptio. Datum est hoc juramen-
tum XV. die mensis Augusti Indictione XIII. Im-
perii Domni Justiniani anno XXIV. novies P. C.
Basiliæ V. C. id est, currenti Christi anno. A-
gebat Vigilii cum pervicacissimis Trium Ca-
pitulorum oppugnantibus Justiniano & Theodo-
ro, qui propterea toties ab eo sacramenta exi-
gebant de eorundem Capitulorum damnatione.

CHRISTI
550.VIGILII PAPÆ
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

que toto corde diligens Deum & proximum, ut impleas legem, & ores pro me, nobilissime frater. Hactenus ille, perbelles admonens, hanc nos ex historiarum lectione consequi debere utilitatem, ut mundi hujus pravitates & ærumnæ, quibus indefinenter volvitur & involvitur, cum nos contemnere penitus debere, &

odio prosequi persuadeant. Quod si a lectore hæc exigit auctor: ab auctore quomodo non totus id ipsum mundus jure requirat? Faxit Deus (quod est in optatis) nos mundi scabra & lutulenta illæso & impolluto pede transire. Sed jam ad anni sequentis res gestas enarrandas progrediamur.

Quin-

PAGIUS
XII.
Ipso Pontificatus
initio.

Errarunt itaque qui scripsere Augustam Silverium Romano Pontificatu dejecisse, ut Vigilius Chalcedonensem Synodum damnaret. Ab hoc enim tantum petiit, ut Papa effectus Trias Capitula Synodi Chalcedonensis proscriberet, arbitrata mulier hæretica, hoc peracto Synodum per se ruituram. Eutychniani enim in Synodo Chalcedonensi offendebantur, quod laudes suscepisset Theodori & Epistolam Iba non damnasset, ut habet Liberatus cap. 24. Licet

itaque anno DXXXVII. quo Vigilius Pontificatum Romanum invasit, controversia de Tribus Capitulis a Theodoro Cappadoce Justiniano Augusto nondum proposita fuisset, jamdiu tamen Eutychniani contra illa invehebantur, ut eo quasi cuniculo Synodum Chalcedonensem everterent.

Victor Capuanus Cyclum suum condit, ut ostendi anno DXLV. Dedicatio Basilicæ SS. Apostolorum de qua anno DLII.

JESU CHRISTI
ANNUS
551.

VIGILII PAP.
ANNUS
12.

JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.

I.
Novis
cladibus
affigitur
Romanum
Impe-
rium.

Quingentesimus, quinquagesimusprimus advenit Christi annus, idem numeratus post Basilii Consulatum decimus, & a Procopio belli Gothici decimus sextus, Justiniani vero Imperatoris vigesimus quintus, Romano Imperio funestissimus: quo Germanus insignis ductor exercitus, in quo omnis recuperandæ Italiæ collocata spes erat, improvisa morte subtrahitur, classisque Imperatoria naufragium passa est in ostis Adriatici maris contra Calabriam: Sclavinique barbari iterum grassantes, apud Hadrianopolim Romanum profligarunt exercitum, victoresque progressi usque ad Murum longum, qui unius diei spatio distat Constantinopoli; sed vixere pulsi, ad propria remearunt. Habet pluribus omnia ista Procopius (a). Sed un-

(a) Procop.
de bello
Goth. l. 3.

de tot mala, quibus, terra marique ubique ab irato numine Romanum pessumdatur Imperium? Dicitur est sæpe, repetendum vero sæpius, pro hostibus pugnare Deum, cum a principibus in religionem peccatur; reddique imbecilles ac prorsus inutiles robustissimos quosque exercitus, nisi pietate firmentur; at debiles hostes evadere potentes, cum in adversariorum castris offensam passa religio mœret: quæ quidem ex divinis litteris pluribus declarata exemplis, eadem crebrius singulis sæculis producuntur expressis signata monumentis. Tu vero hæc clarius intueberis ex recenti quæ ob oculos ponetur historia.

Quænam autem hoc anno adversus sacros canones, contra Ecclesiasticas sanctiones, decretaque Patrum, majorumque

II.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6044.

SÆC. VI.
Anno Eræ Hisp. DLXXXIX.
A. C. 551.

☉ 28. A. ☽ 1. P. 9. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 551.

VIGILII PAPÆ 15.

JUSTINIANI IMP. 25.

TOTILÆ REG. 11.

I.
Tricennalia
Justi-
niani.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. X. vel secundum quosdam, Post Consulatum Basilii V. C. anno XI. Tricennalia Imperii a Justiniano vivente Justino suscepti, quod indicat Dedicatio Ecclesiæ Sanctæ Irenes mense Septembri Indictione XV. solemnè pompa Constantinopoli peracta, & a Theophane, cujus verba infra referam, narrata.

II. Ad num I. Est hic annus belli Gothici XVII. ideoque quæ Baronius de Gestis anno ejusdem

belli XVI. narrat, anno Christi superiori ge- *Sclaveno-*
sta. *Sclavenorum* enim, qui trajecto Istro flu- *rum in*
mine *Naisum* venerunt, irruptio recitatur a *Ditiones*
Procopio libro tertio de Bell. Goth. cap. 40. *Romano-*
dum loquitur de iis, quæ acta sunt anno XVI. *rum irru-*
belli Goth. Justinianus *Germanum* patrum, cu- *ptio.*
jus nomen apud hos Barbaros celebre erat, Ma-
gistrum militum totius Thraciæ adversus eos-
dem misit. Sed is summo Imperii detrimento
obiit; ei substitutus est ab Imperatore *Joannes*
Germani gener, & Vitaliani ex fratre nepos,
qui cum Sclavenis pugnavit, sed magna Roma-
norum clade; ita ut Sclaveni late facta popu-
latione pervenerint ad *Muros longos qui By-*
zantio, diei itinere paulo amplius distant. *Justi-*
nianus, ut narrat Procopius lib. 4. de Bell.
Goth. cap. 21. noluit *Belisarium* in Italiam mit-
tere post obitum Germani; sed ipsum, jam
Præfectum Prætorio Orientis corporis sui custo-
dibus præposuit, tenuitque apud se. *Joannes*
autem Salonis hyemabat: *Cujus expectatione*
hoc anno *suspensi in Italia exercitus Romani Du-*
ces *cesarunt*, anno Christi DL.

A num. II. ad V. Advenere Constantinopolim
Episcopi *Africani Reparatus*, ac *Firmus*, ille
Pro-

III.

NOTÆ

[1] P. C. Basilii X. vel an. XI.

Vetus lapis Sepulchralis versibus exametris exaratus, erutus A. D. 1734. in pavimento Ecclesiæ Metropolitanæ Ravennatis, dum eandem Ecclesiam pene labentem Maphæus Farsetius Archiepiscopus a fundamentis restituere moliretur. Editus est autem in Commentariis ad Scurrilem fabellam de rustico quodam Bertoldo ejusque progenie, & soluta oratione in Italicum Scurrile carmen conversam editamque typis nitidissimis Bononiæ A. D. 1736. Rursus recusus est a Muratorio in novo thesauro veterum inscriptionum tom. 1. pag. CDXXVII. 3.

In fine inscriptionis hæc leguntur:

DP. SD. I D. FEB. X. P. C. BASIL. IND. XIII.

Hoc anno Indictio *decimaquarta* in cursu erat a Kal. Septemb. anni superioris inchoata. Item ibid. Apud Muratorium n. 4. habetur alius lapis, detectus Augustæ in Delphinatu.

O B I I T I N P A C E N O N . K A L . M A I A S .
X . P . C . B A S I L I . V . C . C O N S . I N D I C T I O N E
Q V A R T A D E C I M A

Edictum Justiniani de tribus Capitulis & libellus Cleri Romani ad eundem. **GEORGIUS**

CHRISTI
551.VIGILII PAP.
12.JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.Impera-
tor cum
Theodoro
evertit
Ecclesi-
am.

que traditiones, in contumeliam primæ sedis Antistitis usque hætenus mortalibus inaudita facta sint Constantinopoli, videamus. Instigante rursus Theodoro Cæsariensi omnium malorum auctore, contra præcedentis Synodi decretum & emissam sponsonem de servando usque ad Concilium universale silentio, Justinianus Imp. contra Tria illa capitula publice appendi iussit edictum; quod nec rogante per suos Vigilio, revocare voluit: immo & præter minas, vim quoque adhibuit, suis mandans satellitibus, nimium oblitus sui, furore percitus, mente dimotus, correptus maligno spiritu, agitatus a fatana, ut in ipsum Vigilium Apostolicæ sedis Episcopum manus iniiciant. Convertit in unum Vigilium (o laudem egregiam!) quod adversus tot barbaros ubique devastantes Imperium prælium agendum erat: hinc sibi cupit parari triumphos illitteratus Theologus, si vincat, vi, quem non possit ratione convincere, Ecclesiæ universalis Antistitem; universam jam subjugasse Ecclesiam ratus, cui ut sibi subditæ aggressus erat præscribere leges. Ubi vero audisset ista Vigilium, in fuga tantum spem ponit;

PAGIUS
Reparatus
Episc. A-
fricanus
Byzanti-
um evoca-
tur.

Proconsularis, hic Numidarum Primas, *Primasius* Adrumetinus, ac *Verecundus* Nicensis, pro Trium Capitulorum defensione obstinatissimi. De Reparato testis est Victor Tununensis, qui anno XII. post Consulatum Basilii, qui secundum ejus supputationem est Christi DLII. ait: *Reparatus Archiepiscopus plurimis calumniis impetitus, pro eo quod damnationi Trium Capitulorum memoratorum assensum non præbuit officio, sumptibusque privatus Euchaita exilio relegatur.* Est Euchaita Urbs Hellenopolis in Asia minori Cappadociam inter & Paphlagoniam. Sed quantum ad annum rei gestæ manifeste hallucinatur Victor; in Libello enim Cleri Italici hoc anno scripto legitur: *Cum Afri Episcopi in Civitatem Regiam pervenissent, cæperunt eis nunc blandimentis, nunc terroribus extorquere, ut præberent in Capitulorum damnatione consensum. Sed cum nullatenus eis extorquere potuissent, concinnata est causa Sancto Reparato Episcopo Carthaginensi, quasi Areobindam Magistrum militum a Gunthari tyranno in Africa fecisset occidi, & sub hoc colore in exilio deportatus est.* Paulo post: *mittunt etiam ad Carthaginem, & alium in loco S. Reparati Episcopi contra omnes regulas & contra omnia Statuta Patrum Episcopum ordinari fecerunt: quod cum nimia effusione sanguinis & interitu multorum innocentium hominum fecisse dicuntur.* Quæ ideo tardius quam superiori vel currenti anno contingere non potuerunt. Post laudata verba subjungit Victor: *Primasius Diaconus Apocrisivrius ejus (scilicet apud Imperatorem) postquam damnavit, que sunt Synodaliter atque universaliter defensata, eo superstite contra vota Cleri, simulque & populi Episcopus Carthaginensis Ecclesia ordinatur.* Porro Reparati innocentiam probat quod de eo & Areobindi nece narrat Procopius lib. 2. de Bell. Goth. cap. 26.

IV.

Firmus Numidarum Primas Constantinopolim anno post Basilii Consulatum XI. etiam evocatus fuit, inquit Victor, ideoque secundum e-

sicque ex domo Placidiana, ubi degebat, confugit ad ibi proxime junctam ecclesiam S. Petri (a); ubi & Ecclesiastica tractans, ad aliquod temporis spatium mansit, in adversarios sententiam ferens.

Nam & Theodorus ille Cæsareæ Capadociæ Præsul, qui inhærens Imperatori omnium malorum illi auctor accessit, ejus gratia nisus, & potentia factus impudens, eo audaciæ progressus est, ut primæ totius Orientis Ecclesiæ Zoilum Patriarcham Alexandrinum, quod inhærens olim Vigilio Romano Pontifice Tria illa capitula ab Imperatore promulgata damnare penitus renuisset, sua sponte, nulla Synodo congregata, vel aliquo ordine judiciali servato, veluti si primarius ipse solus toti Orbi præsideret Antistes, condemnarit, in ordinemque redigens, sede privavit; & tamquam hæretici hominis ex sacris Diptychis ejus nomen expunxerit, inque locum ipsius successorem subrogavit Apollinarem. Sed & illud adversus Apostolicam Romanam sedem non est veritus perpetrare, ut cum synodice Vigilium Papa (ut vidimus) statuisset, tacendum esse de quæstione obor-

(a) Vigil.
ep. 7. l. 1.
ep. Rom.
Pont.III.
Theodori
Cæsariensis
impudentia.

jus supputationem hoc anno, qui post Basilii Consulatum anno XII. ait: *Firmus Concilii Numidia Primas donis Principis corruptus damnationi eorumdem Capitulorum assensum præbuit. Sed ad propria remeans in navi morte turpissima perii.* *Primasius*, qui tertius erat ex Africanis, quos Victor ad annum post Basilii Consulatum XI. Byzantium evocatos tradit, diu contra Justinianum stetit; nam hoc anno, ut mox videbimus, subscripsit Decretum contra Theodorum rursusque anno DLIII. Consulatum Vigilii. Quare a Justiniano in Aquinetense Monasterium relegatus fuit. Verum audita morte *Boethii* Primatis Byzaceni, ut ei succederet, damnationi Capitulorum nomen dedit, & in Africam reversus, cum rapinis & violentiis Ecclesiæ statum turbaret, a Provincia Synodo depositus est, ut habet Victor ad annum P. C. Basilii XII. *Verecundus* hoc anno etiam Constantinopolim juxta Victorem evocatur, cum Justiniani furori se subduxisset, Chalcedonem fugiens, ibidem moritur, ut mox ostendemus. Quæ licet diversis annis gesta, ad hunc annum recte congesti Card. Norisius in Dissert. de Quinta Synodo cap. 5. ad majorem rerum gestarum claritatem.

Jusserat Justinianus Nobiliores singularum Provinciarum Episcopos Constantinopolim accedere: missi sunt ergo, inquit Clerus Italicus in suo Libello, a clementissimo Principe ad Africam & Illyricum, ut venire Episcopi debuissent: Sed de Illyrico nullus venire voluit. Quare cum ex Occidente ad Synodum paucos accedere videret, neque Vigilium sine Occidentibus Episcopis quidquam decerni vellet, incensore Theodoro Cæsareæ Episcopo, Edictum contra Tria Capitula publicavit, atque palam in Ecclesia Regiæ Urbis, atque alibi suspendi iussit: *Constantinopoli vero*, inquit Clerus Italix in eodem Libello, *cæperunt iterum Beatissimum Papam Vigilium compellere, ut si Afri,*

Firmus;
Primasius
& *Verecundus*
Episc. Africa Cp.
*revocantur.*V.
Justinianus
Edicto
suo Tria
Capitula
damnat.

65.

CHRISTI
551.

VIGILII PAP.
12.

JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. IO.

ta condemnationis Trium capitulorum, usque ad generalem Synodum celebrandam, iste pervicax adversus eadem Tria capitula cuncta publice agere non destiterit, egeritque ut contra eadem ab ipso Justiniano Imperatore palam edicto proposito omnes æque assentirentur Episcopi. Addidit vero, ut Vigilio contradicenti, atque sub anathemate id prohibenti non solum non acquieverit, sed plane despererit, insultarit, inque ejus contumeliam, licet, ab eo vetitus, Missas tamen publice celebraverit, aliaque nefaria id genus adjecerit, quibus contumax ingenium, refractariumque animum, atque rebellem penitus voluntatem ostenderet; nec ipsarum memor legum Imperatoris, quibus haud semel quidem, sed sæpius quanta esset super omnes totius Orbis Episcopos Romani Pontificis auctoritas declarasset.

IV. Enquo tandem progressus est præceps ex monacho Origenista præpotens armiger Justiniani: hoc enim nomine nuncupaverim eum, qui lateri ejusdem assistens, fecit analphabetum Imperatorem palliatum repente apparere Theologum, atque de dogmatibus acutissime disputare, qui numquam legere sciverit vel ipsum
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS *atque Illyriciani, vel Dalmata Episcopi molent, ipse cum Græcis Episcopis eadem Capitula condemnaret. Sed Beatissimo Papa Vigilio nullatenus acquiescente Edicta ex nomine Imperiali tam in Ecclesia Constantinopolitana, quam in diversis locis suspendi fecerunt, per qua eadem Capitula, damnarentur.*

Card. Norisius in Dissert. de Synodo quinta cap. 5. hoc Edictum putat fuisse illud ipsum, quod Baronius anno DXLVI. num. XI. & seqq. recitat. Nam cum in eo, inquit, nominetur Synodus Mopsuestena, in qua de eraso e Sacris Diptychis Theodori nomine ascriptum est, illud post anno DL. evulgatum. At cum in eodem Edicto nulla fiat mentio Synodi V. in qua a Patribus Tria Capitula anno DLIII. damnata sunt, illud ante Synodum emissum constat. Cum vero in eunte anno DLII. Vigilius in Justiniani gratiam redierit, totoque anno perseveraverit, palam fit nullum eo anno Edictum a Principe scriptum. Quare anno DLI. conditum fuisse Card. Norisius concludit; neque hac de re ullum dubium esse debet.

VI. *Contenta in edicto Justiniani contra III. Capitula.* Auctor Chronici Alexandrini ad Indictionem XV. annumque post Consulatum Basilii XI. anno scilicet Christi sequenti, tam Edictum illud, quod integrum recitat, quam Synodum Quintam Oecumenicam consignat; sed fœde in utroque hallucinatur; cum Synodus hæc ab anno DLIII. nullo modo removeri possit, & Edictum antequam ea celebraretur, publicatum fuerit. In eo Justinianus Canones IX. statuit contra Nestorianos, atque Eutychianos, qui ad verbum omnes fere approbati sunt a Synodo V. Postea hunc Canonem ponit: *Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, & Eutychen, & omnes, qui similia eis sapuerunt, vel sapiunt, talis anathema sit.* Quo in Canone cum Orige-

foris inscriptum sacrorum titulum Bibliorum. Accipiat & a Novatoribus, quibus etiam militat, miles iste stipendium; cum nihil præterea suis studiis intelligant hominem istum vasrum esse conatum, nisi ut tam profana quam sacra cuncta tribui vellet Imperatori, a quo sicut laici, ita & accepturi essent leges Episcopi, sicque omnem in ecclesia dissolveret institutum divinitus ordinem, faceretque ex regno cœlorum (quo nomine sæpe Ecclesia denotatur) ergastulum inferorum, ubi nullus ordo inest, sed ubique confusio: verum quæ Dei (inquit Apostolus) (a) a Deo ordinata sunt. Hæc vero omnia ex Actis publicis accepimus, ex ipsa, inquam, sententia Vigilii Papæ in eundem Theodorum lata, quam proxime hic descripturi sumus, ut cuncta certa explorataque absque ulla dubitatione reddantur.

Quid autem ipse Vigilius? Num dissimulanda putavit atque negligenda, temporis inserviando, quæ contra statuta decreta a Teodoro ignominiose peracta cognovit? Num timore perculsus, agere desinit adversus canonum violatorem, juriumque Ecclesiæ invasorem? An non protinus adversus pacis perturbatorem,
I vio-

(a) Rom. 13.

V. Vigilius adversus Theodorum insurgit.

nis nomen non legatur, optime colligit Baronius Edicti Auctorem fuisse Theodorum Cappadocem Origenistarum Ducem: Cumque in eodem quoque Acephalorum hæresis pluribus proscribatur, Card. Noribus citatus recte deducit, eundem non fuisse Acephalum, in qua secta Theodorum fuisse non semel tradit Baronius Liberati fidem in Breviario cap. 24. secutus. Postea Justinianus transit ad Tria Capitula, quibus sub pœna anathematis damnatis diffusam Disputationem in init cōtra Trium Capitulorum Defensores, ostenditque Hæreticos vel Schismaticos, licet defunctos posse damnari.

A num. V. ad XIV. Vigilius, uti optime Card. Norisius laudatus exponit, ubi Edicta Principis contra Tria Capitula publice affixa intellexit, in Placidianam domum tum Latinos, tum Græcos Episcopos venire justos hæc admonuit: *Quicumque Edictis istis consensum præbere voluerit, sciat se ab Apostolica Sedis communionem suspensum.* Ita Clerus Italiæ, qui addit: *Sed & Sanctus Datus Mediolanensis Episcopus contestationem omnibus sub magna vociferatione deposuit, dicens: Ecce ego & pars omnium Sacerdotum, inter quos Ecclesia mea constituta est, id est, Gallia, Burgundia, Spania, Liguria, Æmia, atque Venetia, contestor, quia quicumque in Edicta ista consenserit, suprascriptarum Provinciarum Pontifices communicatores habere non poterit. Quia constat apud me Edicta illa Sanctam Synodum Chalcedonensem, & fidem Catholicam perturbare.* At Theodorus Auctor Edicti, Græcorum Antistitem catervam fecum trahens ad Ecclesiam, in qua suspensa erant Edicta, se contulit, ac Sacrosancta mysteria celebravit. Rem narrat Vigilius in sententia excommunicationis in Theodorum lata apud Baronium num. X. his verbis Theodorum increpans: *Tu autem sedis Apostolica interdici-*
cen-

VII. Ob Edictum illud Constantinopoli sumptuatum.

CHRISTI
551.VIGILII PAP.
12.JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.

violentumque Ecclesiæ grassatorem vindex insurgit? Sed quid agat in terra aliena, ubi silent jura, & a legum conditore intelligit leges proculcari, & justitiam a Justiniano exulem agi? Non despondet animum, non concidit viribus, quibus scit Apostolica auctoritate fulciri; non timore percellitur: fugitivus licet, aggredientem insequitur hostem, erigitque se ex adverso pro Ecclesia Dei, inque sacrilegum pseudoepiscopum immo tyrannum insurgit; collectoque paucorum, quos secum habebat, Episcoporum conventu, execranda Theodori facinora examinanda proponens, demum adversus perverforem legum & everforem jurium, occultum hæreticum, manifestum schismaticum, sententiam excommunicationis intorquet his verbis (a):

(a) *Extat*
t. 1. ep.
Rom. Pont.
& t. 2.
Concil.
VI.
Excom-
municatio in
Theodoro-
rum.

Vigilius Episcopus sanctæ Ecclesiæ urbis Romæ dixit: Res est quidem divinæ conveniens jussioni, patientiam præbere peccantibus: quam non tamen adusque decet extendi, ut spe continuæ impunitatis jugiter sine correctione peccetur. Quoniam igitur tu, Theodore Cæsareæ Cappadociæ civitatis Episcopo, qui hactenus ab ordinationis tuæ tempore, unius anni spatio in Ecclesia, cujus gubernacula suscepas, non passus es residere; sed auctoritate nominis Episcopalis abusus, universalis Ecclesiæ scandala gene-

rare non cessas & a nobis modo familiariter objurgatus, modo precibus obsecratus, nonnumquam vero fraterna increpatione correptus, sæpe etiam divinarum Scripturarum auctoritate commonitus, vel Ecclesiasticæ consuetudinis convictus exemplis, semper emendationem sermone promittens, quam factis nequissimis respuebas, numquam a prava intentione cessasti.

*Nos vero longanimitatem nostram divina largitate concessam, tam circa te, quam circa seductos abs te, pene hoc quinquennio elapso monstravimus. Primum quidem in eo, quod pro scandalo refrænan- do condescendentes quorumdum animis, quos aliqua dispensatione * credimus temperandos, quia tu jam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas, quædam pro tempore medicinaliter existimavimus ordinanda, tali scilicet conditione, ut omni in posterum perturbatione sopita, nihil ultra nec verbo nec litteris quisquam facere ex eadem causa præsumeret. At tu præva consuetudinis tractus audacia, neque tunc cessare a conscribendis & prædicandi novitatibus voluisti; ita ut sæpius libellis Episcoporum redditis, & consensum tuum cum eis propria confessione condemnans, eorum vel tuis excessibus sæpius a nobis concedi veniam postulasses.*

VII.

* dissipatio-
tione.

Post

PAGIUS

centis per nos auctoritate despecta, ad Ecclesiam, in qua Edicta ipsa pendebant, reliquos tecum attrahens perrexisti, ibique aliis adjectis pravariationibus Missarum solemnia celebrasti, & quasi nihil tibi esset prima Sedis Antistitem præsentem, & contradicentem contempsisse, Pontificem etiam Alexandrina Ecclesiæ Sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cujus nomen usque ad memoratum diem communicatum a vobis fuerat, Diptychis eximenter, Apollinarem quendam perverforem, atque Ecclesiæ ipsius vobis adulterum socialis, ut vestra iniquitas non solum in removendo simplicissimo Sacerdote, sed etiam in recipiendo pateficeret perverfore.

VIII.
Vigilius
Edictum
supprimi
petit.

Idem Vigilius in Epistola Encyclica, quam anno sequenti Chalcedone in Templo Divæ Euphemie conscripsit, testatur se coram diversarum Provinciarum Episcopis, ac Constantinopolitano Clero in Placidiana domo, publice protulisse hæc verba a Baronio num. X. ex eadem Epistola recitata: Rogate Piißimum Principem, ut Edicta sua, qua præcepit appendi, removere dignetur, & Constitutum commune expectare, id est, ut scandalizati Episcopi Latina lingua ad Synodum veniant, aut certe remota omni violentia, suas scripto declarent sententias. Quod si forte preces nostras audire noluerit, vos nulli rei præbeat assensum, qua ad divisionem tendit, nec contra Constitutum comminatione aliqua veniatis. Quod si hoc forsitan, quod non credimus, feceritis, noveritis ex præsentis die, ut pravariatores Apostoli Petri per ministerium vocis meæ haberi suspensos.

IX.

Quæ mense Julio hujus anni contigisse, ex sequentibus intelligitur: Et quoniam his actis, prosequitur in Encyclica Vigilius, non solum ea,

qua commissa fuerant, nullo modo sunt correctæ; Edictum sed etiam ex aliis causis de ipso in Regularum mensis Ju- Ecclesiasticarum præjudicium, vel injuriam Sedis lio emis- Apostolica peiora præsumpta sunt, nec alterius eos sum. communionis nostræ permisisse esse participes, nec aspectus eorum post tot pravariationes nostri oculi receperunt. At in damnatione Theodori scripta die XIV. Augusti ait Vigilius: Licet ante triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab Apostolica vos communionis removissemus consortio. Quare, ut recte ex his colligit Card. Norisius citatus, circa diem XIV. Julii Edicta appensa sunt, ac Zoilus, quod nollet eisdem consensum dare, eadem die depositus. Hæc Card. Norisii observatio confirmatur ex his, quæ habet Theophanes ad annum Inca rnat, secundum Alex. DXLIV, qui Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoatur: Hoc anno, mense Septembri, Indictione XV. Syris, trans Urbis Regia portum Sancta Irene Dedicatio peracta; comitantibus vero duobus Patriarchis Mena Constantinopol. & Apollinario Alexandria e magna Ecclesiæ Sancta Reliquiæ processerunt. Scdebant autem illi in Imperatoris Curru Sanctas Reliquias genibus appositas sustentantes. Ad lemborum itaque stationem venerunt, & traicientibus portum occurrit Imperator. Solemni itaque ritu Sancta Irene Ecclesiam aperuerunt. Quare Zoilus ante mensem Septembrem abdicatus, & in ejus locum Apollinarius substitutus, quod Tria Capitula damnare nollet. Illud hoc anno contigisse testatur etiam Tununenſis ad annum XI, post Consulatum Basilii. Cum vero anni septem tam in Chronico Nicephori, quam in Tabulis Theophanis Zoilo assignentur, ipseque citius quam anno DXLIII. Episcopatum suscipere non potuerit, annis il-

lis

Cum Critice Pagii

CHRISTI
551.

VIGILII PAP.
12.

JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.

VIII.

Post hæc autem cum te a præsumptione solita nec pudor humanæ verecundiæ, nec sacerdotii pondus, nec timor divini iudicii cobiberet, dum amplius quam justum fuerat, patientiam tuis facinoribus præberemus: ad hoc est causa perducta, quatenus semotis omnibus quæ de Trium capitulorum a quibuslibet dicto scriptove fuerant ordinata, quid de ipsa re factum oportet esset, cum Africarum, Illyricianarum, seu Galliarum * partium congregata Synodo tractarem, eorum maxime præsentiam requirentes, quorum fuerat scandalizata fraternitas. Illud quoque magnopere nobis cum clementissimo Principe, præsentibus etiam Menna Constantinopolitana civitatis & Dacio Mediolanensis urbis Antistite, aliisque tam Græcis quam Latinis Episcopis, cum quibus omnibus etiam tu Theodore pariter affuisti, necnon & præsentibus Iudicibus atque proceribus, universoque Senatu, convenit, ne usque ad memoratam Concilii definitionem quicquam de præfatis Tribus capitulis ab aliquo fieri intentaretur. At deinde tuis ex consuetudine incitamenti liber condemnationem capitulorum ipsorum continens, in Palatio, te assistente & instruente, coram quibusdam Græcis Episcopis est relectus, a quibus assentationum favorem tuis vocibus exigebas. Ex quo factum tam tu, quam tibi consentientes Episcopi, mitius licet a nobis quam oportuit increpati, ad promerendam ficta satisfactione veniam convolastis.

Ann. Ecl. Tom. X.

PAGIUS
X.
Vigilius
sevius
tractatur.

lis septem plures menses addendi sunt. Hæc ubi accepit Justinianus, indignatus non modo Vigilium Edictis Imperatoriis adversari; verum etiam & eidem obtemperantes ab illo Ecclesiastica communione privari, eum custodiæ tradi iussit, qui sibi timens, una cum Datio in Ecclesiam Sancti Petri in Hormisda se recepit: Et tamen, inquit Clerus Italiæ Beatissimus Papa Vigilium nec in Basilica S. Petri sedes tutas habere meruit: intantum ut illuc Prator, ad quem fures & homicida tantummodo pertinent, mitteretur, qui cum multitudine militum spathas nudatas, & arcus tenso portantes supradictam Basilicam introivit; quo viso Sanctus Papa columnas Altaris amplexus est, sed ille ferocitate & animo concitatus primo de Altari Diaconos ejus & Clericos a capillis tentos eiecit, postea vero ipsum Sanctum Papam alii a pedibus, alii a capillis & barba tentum crudeliter abstraherant. Sed cum ille Altaris columnas non dimitteret, cecidit altare, & columna aliqua fracta sunt, & quantum ad ipsos, ibi super ipsum altare in partibus mitti habuit. Sed Deus, qui in talibus angustiis semper adesse dignatur, tam aliquorum ex ipsis militibus, quam populi, qui ad tumultum venerant, animos ad misericordiam provocavit, & cæperunt voces atque stridores mittere: & sic contigit, ut Judex iniquitatis supradictus Prator cum ministris crudelitatis sua territus fugiendo discederet. Vigilium in laudata Encyclica rem mense Augusto peractam affirmat, eamque his verbis enarrat: Cum in eadem Ecclesia a

IX.

Quis autem commemorare sufficiat, quæ te incitante atque exequente mala commissa sunt? Nam ut de magnis excessibus tuis parva narremus, totius scandali incitamentum fuisti atque seditio. Qui domi tuæ sedens, antiquarios pretio caro conducens, ea quæ jurata voce te non esse facturum usque ad constitutum tempus frequentius firmaveras, conscripsisti; & sub prætextu religionis, ea quæ Ecclesiam Dei dividerent (sicut etiam rebus ipsis agnoscitur) perpetrasti. Nam usque ad hoc animum Christianissimi Principis falsis suggestionibus perduxisti, ut clementia ejus, quæ in suis hostibus pia semper apparuit, contra nos graviter moveretur. Sed hæc omnia bona desideria nostra, quæ pro pace Ecclesiæ proculdubio militabant, ita animus tuus quietis impatiens dissipavit, ut illa quæ fraterna collatione, & tranquilla, Episcoporum fuerant reservanda iudicio, subito contra Ecclesiasticum morem, & contra paternas traditiones, contraque omnem auctoritatem Evangelicæ Apostolicæque doctrinæ, edictis propositis, secundum tuum damnarentur arbitrium; dum Fidelium nullus ignoret, per quos Dominus & Deus nosser doctrinis cælestibus plebem suam iusserit erudiri, vel quibus ligandi solvendique super terram dederit potestatem.

Deinde in domo Placidiana cum Græcarum vel Latinarum partium Episcopis, qui in urbe regia aderant, & presbyteris ac diaconibus Constantinopolitanæ

I 2 Ec-

X.

comitatu Pratoris cum multitudine armatorum, militum veniente tanquam ad bellum instructa acie a sancto ejus altare tracti pedibus traheremur, & super nos etiam ipsa altaris mensa ceciderat, nisi Clericorum nostrorum fuisset manibus sustentata. Quæ perperam Theophanes contigisse scribit anno DXLVII. Eius verba ibidem num. V. retulimus, & hac de re rursus anno sequenti agemus.

Vigilius vulnere non jam fomenta, sed ferum admovendum ratus in Italorum Episcoporum congressu pluribus Theodori Cæsareensis Episcopi in Apostolicam sedem injuriis recensitis, quas & scripto consignavit, hanc contra eumdem sententiam protulit: Theodorum Casarea Cappadocia Civitatis quondam Episcopum sententia promulgatione tam sacerdotali honore, & communione Catholica, vel omni officio Episcopali, seu Potestate spoliatum esse decernimus. Mennam vero Constantinopol. Patriarcham ac consentientes Episcopos a Sacra tantum communione suspendit. Hæc sententia data XIX. Kalend. Septemb. imperante Domino Justiniano PP. Augusto, anno XXV. post Consulatum Basilii anno X. Eam subscripsere Datus Mediolanensis qui semper Vigilio adhæserat, licet, si verum scribat Tununenensis, a sententia postea discesserit. Secundus ponitur Joannes Marsicanus. Est Marforum populus in Latio mediterraneo, & Marsicana Ecclesia etiam hodie est Episcopalis. Tertius Zachæus Scyllacenus. Est Scyllacium mediterranea Civitas Calabriae ulterioris IV. Valentinus Sylva

XI.
Vigilius
sententiam fert
adversus
Theodorum.

Can.

CHRISTI
551.VIGILII PAP.
12.JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.

Ecclesie convenisti: ibique sub magna vociferationis contestatione, tam nos quam frater noster Mediolanensis Episcopus prohibuimus, ne aliquis vestrum praevaricationi communis Constituti, contempta fraternitate, praeberet assensum. Tu autem sedis Apostolicae interdicentis per nos auctoritate despecta, ad Ecclesiam in qua edicta ipsa pendebant, reliquos tecum attrahens perrexisti, ibique aliis adjectis praevaricationibus Missarum solemnia celebrasti: & quasi nihil tibi esset, primae sedis Antistitem praesentem & contradicentem contempnisti; Pontificem etiam Alexandrinae Ecclesiae sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cujus nomen usque ad memoratum diem communicatum vobis fuerat, Diptychis eximentes, Apollinarem quemdam perversorem atque Ecclesiae ipsius adulterum vobis sociastis; ut vestra iniquitas non solum in removendo simplicissimo sacerdote, sed etiam in recipiendo patefieret perversore. Reticemus interim alia, quae eodem die a vobis in Apostolicae sedis & in canonum perpetrata probantur injuriam: ne detenti enumeratione culparum, quarum inventor ostenderis, quod tibi competit, diutius differamus.

XI.
Sententia
in Theodororum
Cæs. Epi.

Et licet ante triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab Apostolica vos communionis removissemus consortio, credentes, quod sacerdotali proposito facilius quae male gesta fuerant, satisfactione congrua curaretis: Ideoque ex persona & auctoritate beati Petri Apostoli, cujus licet exigui nos locum gerimus, cum Dacio Mediolanense, Joanne Marsicano Zachæo Scyllaceno, Valentino Silvacandida, Florentio Mitellicatensi, Juliano Signino, Romulo Numentanensi, Dominico de Calliopoli, Primasio Adrumetino, Verecundo Lunensi, Stephano Ariminensi, Paschasio, Alatrino, atque Joanne Corronensi, fratribus & coepiscopis, hac

PAGIUS *Candida. Erat Latii Urbs, & Valentinus hujus Urbis Episcopus nuper a Gothis captus fuerat, ut suo loco ex Procopio diximus. V. Florentius Matellicatensis. Est Matelica insigne Oppidum in Piceno, subjectum tamen hodie Episcopo Camerti. VI. Julianus Signinus. Signia Latii Urbs antiquissima. VII. Romulus Numanatensis. Fuit Numana vetus Picini Urbs hodie parvus vicus prope Sirollum, Humana incolis vulgo dictus, Baronius num. XI. legit Numentanensis, a Numento, seu Nomento Latii Urbe. Sed Card. Norisius citatus, ubi hos omnes Episcopatus accurate explicat, veterem lectionem retinentiam ostendit. VIII. Dominicus de Calliopoli. Est antiqua Calabriae Urbs, quae promiscue Calliopolis, vel Callipolis dicta. IX. Primasius Adrumetinus. Adrumetum Byzacena Provinciae Metropolis novis mœnibus a Justiniano munita fuit, & de ejus nomine appellata, ut liquet ex Procopio lib. 6. de aedificiis Justiniani. Baronius num. XIII. putat hunc Primasium eundem esse ac eum, qui Commentaria in Epistolas*

Theodorum Caesarex Cappadociae civitatis quondam Episcopum sententiae promulgatione, tam sacerdotali honore & communione Catholica, quam omni officio Episcopali seu potestate spoliatum esse decernimus: nullis te vacare ulterius rebus, nisi poenitentiae lacrymis censes, quibus percepta remissione culparum, locum, communionemque tuam aut a me aut post obitum meum a successore meo (si merueris) indulgentiae recipias.

*Teque Mennam Constantinopolitanae civitatis Episcopum, qui non dissimili culpa constringeris, cum omnibus Metropolitanis & Micropolitanis Episcopis ad tuam dioecesim pertinentibus, sed & tuos Orientales, vel diversarum provinciarum majorum minorumque civitatum Episcopos, qui his excessibus, pro quibus Theodorum Caesarex Cappadociae quondam Episcopum condemnavimus, praeuistis assensum; humaniore sententia pro Dei consideratione tamdiu a sacra communione suspendimus, donec unusquisque vestrum errorem suae praevaricationis agnoscat, culpam apud nos propriam competenti satisfactione diluerit. Haec est subscriptio sancti Papae: Deojuvante & ipsius gratia Vigilus Episcopus sanctae Ecclesiae Catholicae urbis Romae huic damnationi atque excommunicationi Theodori Caesarex Cappadociae & huic communicantis Mennae Constantinopolitanae urbis Episcopi, vel aliorum Praefectorum, subscripsi. Data XIX. Kalendas Septembris, imperante domino Justiniano perpetuo Augusto, anno vigesimo quinto, post Consulatum Basilii viri clarissimi anno decimo. * Haec tenus Constitutum Vigilii de anathemate. Quod autem ad Zoli depositionem ac substitutionem Apollinaris pertinet, haec Liberatus diaconus ait (a): Zoilum postea Imperator deposuit, & Apollinarem ordinavit, qui nunc est Praesul ipsius Alexandrinae Ecclesiae. Haec ipse.*

XII.
Sententia
in Mennam.

* unde-
cimo.

(a) Liber.
diac. Brev.
c. 23. 1. 2.
Concil.

Pauli, aliaque plurima scripsit; sed hoc haec tenus incertum.

Decimus fuit Verecundus Lunensis, alii legunt Lucensis, sed omnes errare demonstrat Card. Norisius citatus; nam Verecundus iste fuit Nicensis Episcopus in Provincia Byzacena, & a Justiniano ad Synodum cum collega Primasio evocatus Vigilio adhæsit, teste Victore Tununenfi post Consulatum Basilii anno XI. Reparatus Archiepiscopus Carthaginensis Ecclesiae, Firmus Nimidarum Episcoporum Primates, & Primasius & Verecundus Concilii Byzaceni Episcopi pro fidei causa ad Urbem Regiam ejusdem praecepto Principis evocantur. Hinc colligit Card. Norisius, falsum esse solum Primasium ex Africanis Vigilio adhæsisse, quod putavit Baronius num. XIII. qui existimat, Verecundum Italiae Episcopum fuisse. XI. Stephanus Ariminensis, praetermissus ab Ughello in Catalogo Episcoporum Ariminensium XII. Paschasius Aletrinus. Aletrum, vel Alatrurn Latii Urbs, cujus Episcopus exhibet Ughellus in Italia Sacra. Postremo loco subscripsit

XII.
Nomina
Episcoporum
qui
sententiam
subscripse-
re.

psit

XIII.
De Pri-
masio Ep.
Adrumetino.

Antequam autem quæ post hæc sunt subsecuta narremus: cum inter Episcopos, qui una cum Vigilio dicto conventui interfuerunt, nominatus reperitur Primasius Episcopus Adrumetinus in Africa: hunc illum esse putamus, qui clarus habetur inter scriptores Ecclesiasticos, cujus & meminit Isidorus & alii. Solus hic (quod sciam) inter Africanos Episcopos reperitur, qui inhæserit Vigilio, cæteris ab ejus communicatione recedentibus. Cum vero hic dicatur Episcopus Adrumetinus, errore lapsus videtur Trithemius, dum eum nominat Episcopum Uticensem: nisi quis dicere velit, duos fuisse Primasios Episcopos Africanos eisdemque eruditione claros; quod non persuadetur: nam dum de Primasio meminit Cassiodorus, ipsum sui fuisse æqualem profitetur, cum ait (a): *Nostris quoque temporibus Apocalypsis beati Primasii Antistitis Africani studio minute & diligenter quinque libris exposita est, &c.* Porro his temporibus vixisse Cassiodorum, nullus ignorat. Quod vero Primasium Trithemius dicit fuisse Episcopum Uticensem, discipulumque S. Augustini: & Scholiastes eundem ipsum flo-

(a) Cassiod.
de divin.
lect. c. 9.

ruisse, ait temporibus Theodosii, anno Domini quadringentesimo quadagesimo: sane quidem uterque decipi reperitur: nam cum idem Primasius inveniatur in commentariis in epistolam ad Hebræos citare ipsum Cassiodorum, qui his vixit temporibus Justiniani Imperatoris, longe post Theodosii tempora ipsum claruisse oportuit. Quamobrem non nisi unum eundemque Primasium dixerimus, ipsumque Episcopum Adrumetinum, qui Constantinopoli (ut videmus) cum Vigilio Papa adversus schismaticos stetit.

Hæc autem omnia acta sunt ab ipso Vigilio Constantinopoli in Ecclesia sancti Petri, ad quam Imperatoris ministrorum violentiam metuens ante confugerat, ut ipse docet litteris (b) circularibus anno sequenti datis. Ubi dum moraretur, atque ea quæ per Theodorum essent gesta cognovisset, eam ipsam quam recitavimus sententiam tulit; verum non statim promulgavit, sed apud se retinendam aliquantulum, in consilio habuit, paci interim Ecclesiæ consulturus.

Sed quæ præcesserunt, cum ad evitandos Imperatoris satellites Vigilius e Placidiana domo hoc anno fugit ad ecclesiam san-

XIV.

(b) Vigil.
ep. 7. l. 1.
ep. Rom.
Pont.

XV.

PAGIUS

pfit Jordanus Cortonenfis. Est Cortona Italiae Urbs in Hetruria. Hi ergo cum Vigilio tum temporis contra Justinianum, eique adhærentes Græcos Antistites Constantinopoli pro Tribus Capitulis militabant.

XIII.
Sententiam illam
Vigilius
non publicat.

Ad num. XIV. & seqq. Vigilius adhuc Ecclesiasticæ Concordiæ studens, latam depositionis contra Theodorum, & excommunicationis contra Mennam sententiam minime publicandam duxit, veritus ne Justinianum, cujus furorem jam expertus erat, in rabiem rursus impelleret, Theodoro præfertim omnia ex arbitrio faciente. Putavit Baronius num. XVIII. Vigilium ad Divi Petri Basilicam parum tutam sibi moram existimantem inde Chalcedonem aufugisse. Verum in Libello Cleri Italici dicitur, quod in Ecclesia D. Petri Sacramenta accepit Beatiſſimus Papa Vigilius, & Datus Mediolanensis, nihil vi contra ipsos actum iri, & sic interim sunt egressi. Extat Tomo V. Concil. edit. Labbeanæ integra Vigilii Epistola Encyclica, quæ Baronii tempore mutila erat, ut apud eum videre est anno DLII. num. XV. in qua suarum calamitatum seriem Pontifex exponit. Cum apud D. Petri in Hormisda moraretur, Belisarius, Cethegus, & Petrus Exconsules, ipseque Justinus Imperatoris nepos cum Marcellino Quæstore ad Vigilium accessere, ut accepto juramento in Placidianas ædes veniret, secus vel sub omni violentia e templo retrahendus.

XIV.
Vigilius
Chalcedonem aufugit.

Quid consilii Pontifex ceperit, ipsemet his verbis declarat: *Judicatum dedimus, per quod dari nostra persona scripto petivimus jusjurandum, quod Clementissimus Princeps non quale nos volumus, præberi consensit, sed quale ipsi placuit, per Judices suos dandum esse dictavit. Et cum saepe dicti Judices posito indiculo super altare, & cataracta Beati Petri Apostoli, & super Crucem, qua de ligno Passionis Domini habet inclausum, sed & super claves Beati Petri Apostoli præstitis-*

sent corporale jusjurandum, ad Placidianas tanquam nihil mali ulterius patientes, secundum Piissimi Principis redvimus voluntatem. Cæterum tam sancta fide posthabita, cum in dies sævius se tractari Vigilius animadverteret, semel, iterum ac tertio Belisarium, aliosque Judices contestatus est, ut jusjurandi religione tenerentur, quatenus, inquit, nullas inquietudines, aut molestias, sicut nobis juratum fuerat, pateremur. Interea Justinianus veritus, ne Vigilius iterum e Placidianis in Templum confugeret, misso clam milite ædes sedulo custodiendas jussit: quod ubi Vigilio significatum fuit, biduo ante Natalem Domini fugam meditatus, nocte intempesta ex Placidiano Palatio cæcis vestigiis discedens Chalcedonem transfretavit, atque apud D. Euphemix domicilium latuit. Nam si circumspiciatur quale, quantumque discrimen metu faciente despeximus, ut per parvam maceriem fabricantium transire compositi dolore nimio in nocturna obscuritate positi cogeremur, tunc poterit evidenter agnosci, quanta nobis fuerit temporis pro sola Ecclesia causa necessitas, aut quanta custodia, qua nos sub tali discrimine cogit discedere. Vigilium Datus Mediolanensis secutus est, aliique etiam Latini Episcopi, inter quos fuit Verecundus Nicensis in Byzacena Provincia Episcopus, quem paulo post ibidem defunctum esse scribit Victor Tununensis: P. G. Basilii XII. (est illi annus DLII.) Verecundus Ecclesia Nicensis Episcopus in defensione numerarum (Trium scilicet Capitulorum) perdurans Chalcedonem ubi refugium fecerat, in diversorio gloriosa Matris (legendum Martyris) Euphemia de hac vita migravit ad Dominum. Hæc jam ante me Card. Norisius citatus observavit.

Anno DXLIX. Aurelianus Episcopus Arelatenſis ad Vigilium Papam tunc Constantinopoli degentem Literas dedit de Tribus Capitulis per Anastasium delatas, ut supra vidimus. Anastasius

XV.

Vigilius
confugit
ad Eccle-
siam S.
Petri.

(a) Vigil.
ep. 7.

XVI.

sancti Petri, nuper a nobis relata, jam ex ejusdem Pontificis scriptis sequenti anno datis hic recitemus, quo cuncta certius habeas explorata: ait enim ipse in epistola circulari universæ Ecclesiæ Catholicæ scripta (a):

Posteaquam edicta sua piissimus Princeps jussit appendi: omnibus Episcopis diversarum partium & presbyteris atque diaconibus necnon & clericis Constantinopolitanæ Ecclesiæ ad nos venientibus in Placidiana domo, antequam ad sancti Petri confugeremus basilicam, facie ad faciem ita locuti sumus: Rogate piissimum Principem, ut edicta sua, quæ præcepit appendi, remove dignetur, & constitutum commune expectare; id est, ut scandalizati Episcopi Latinæ linguæ ad Synodum veniant; aut certe remota omni violentia, suas scripto declarent sententias. Quod si forte preces vestras audire noluerit: vos nulli rei præbeat assensum, quæ ad divisionem tendit; nec contra constitutum comminatione aliqua

PAGIUS

Clerici Italia venerunt ne Episcopi Gallicani in causa III. Capitulum decipiantur.

fius autem Constantinopoli in Galliam rediens tulit Literas, quibus Pontifex Episcopis Gallicanis, ut antea Aureliano Arelatensi, nihil in causa Trium Capitulum scribebat, nisi quod fidem Catholicam, & quatuor Synodorum reverentiam secundum traditionem Patrum custodiret atque conservaret. Harum Litterarum meminerunt Italiæ Clerici in Libello suo hoc anno scripto. Timebant enim, ne Anastasius in Gallis aliqua mentiretur, ajuntque eum, cum exire Constantinopoli non posset, hoc usum fuisse consilio, ut promiserit omnium Episcoporum Gallicanorum animos ad damnanda Trium Capitula sese inclinaturum. Ea de causa Clerici illi sub Libelli seu Epistolæ finem Legatos Francorum, de quibus mox, plurimum urgent, ut sub omni cautela & celeritate, de rebus illis Galliarum Episcopos certiores faciant: Hac, inquit, Prudentia vestra sub omni cautela & celeritate ad Provinciam dignetur scribere; admonendo, ut Episcopi illarum partium Beatissimo Papa, & Sancto Datio Epistolæ dirigant, contentantes ne novitates aliquas recipere patiantur, & ut animos eorum fraterna consolatione confirmet, &c. Soliciti tamen esse dignemini, quia si qui Capitula damnari volunt, fingunt se & fidem Catholicam vindicare, & Chalcedonensem Synodum venerari cum nobis omnibus; ut qui ignorant intentionem eorum videantur aliquid injustum expetere, &c. Hac enim omnia quadam fidelissima persona de Constantinopoli venientes ita acta esse veraciter confirmaverunt. Sed & multa crudeliter circa diversos Diaconos & Clericos Afros, qui eis consentire nolunt, acta esse vel agi: interdictumque esse omnibus Romanis, ne ad Beatissimum Papam accedant.

XVI.

Hunc Libellum Sirmondus post Baronii mortem vulgavit, annoque sequenti scriptum credidit, uti etiam Cointius ad annum DLII. Verum currenti anno exaratum demonstrat Card. Norisius loco citato ex eo quod in eo nulla

veniatis. Quod si hoc forsitan (quod non credimus) feceritis: noveritis ex præsentis die, ut prævaricatores Apostoli Petri, per ministerium vocis meæ haberi suspensos.

Et quoniam his actis non solum ea quæ commissa fuerant, nullo modo sunt correctæ, sed etiam ex aliis causis die ipso in regularum Ecclesiasticarum præjudicium, vel injuriam sedis Apostolicæ, pejora præsumpta sunt: nec ulterius eos communionis nostræ permisissim esse participes, nec aspectus eorum post tot prævaricationes nostri oculi receperunt. Ea enim quæ verbo de memorata excommunicatione cunctis Episcopis vel presbyteris & diaconibus aliisque clericis Constantinopolitanæ Ecclesiæ voce publica dixeramus, postea etiam die Nonarum * Septembrium nuper præteritarum in beati Petri basilica scripto firmavimus: in quo etiam illum, qui sub habitu Episcopali lupi rapacis Dominico gregi tendit insidias, & assumens torius ducatum scandali, universalem per-

XVII.
Vigilius
excom-
municat
adversa-
rios.

* decimo-
nono Ka-
lend. ita
in senten-
tia lata in
Theodo-
rum.

Vigilii fugæ ad proximam Chalcedonis Urbem mentio fit. Secundo, quia in eo Libello scribitur, quod Anastasius quidam, quem Sanctus Episcopus Aurelianus Arelatensis Civitatis ad Beatissimum Papam ante hoc biennium direxerat, ibidem in Galliis aliqua mentitur, quia & ipse, ut Constantinopoli exire posset, promisit se omnium Gallicanorum Episcoporum ad damnanda Capitula pro quibus hæc scandala orta sunt, animos inclinare. Cui & præmia plurima dantes districte ibi de hoc implendo Sacramenta præstare fecerunt: & non permiserunt per eundem Anastasium Beatissimum Papam quid in ipsa causa ageretur fratribus suis Episcopis Gallicanis scribere, &c. At Anastasius pridie Idus Julias anni DXLIX. Literas Aureliani Episcopi Vigilio tradidit, ut in fine earum legitur; quare cum ante biennium idem ad Vigilium venerit, Libellus iste hoc anno scriptus. Præterea hæc in eo leguntur: Veniens enim ibi ante sex annos istos Beatissimus Papa Vigilius, magis autem, ut quod verius est dicatur, prope violenter deductus. Et Vigilius in sua Encyclica data die V. Februarii anni DLII. ante septem annos Roma se discessisse testatur. Si itaque annus DLII. septimus est a professione Vigilii ex Urbe Roma, annus DLI. sextus est ab eadem professione: non vero ab ejus adventu Constantinopolim ad quem Clerici Italiæ non respiciunt. [1]

Libellus
Clerico-
rum Italia
hoc anno
scriptus.

Neque quis dicat cum Sirmondo in epistola illa numerari sextum annum ab ingressu Vigilii Constantinopolim, secundum vero ex quo Anastasius ab Arelatensi Episcopo missus fuerat ad Vigilium; & Anastasium anno Christi DL. ad Vigilium pridie Idus Julias pervenisse, huncque Constantinopolim anno DXLVII. inennte introisse. Nam Anastasius, non superiori anno, sed anno DXLIX. Constantinopolim pervenit ipso Vigilio teste in Epistola mox citata, & a Baronio loco suo recitata. Ea enim tertio Kalendarum Maii anni quingentesimi quinquagesimi scri-

XVII.
Evertitur
opinio con-
traria.

NOTÆ

[1] **Q**Uæ de literis a Clericis Italiæ ad Gallicanos scribit hic Pagius, discussa sunt a nobis in Nota ad A. 546. 7. quam consule. MANSI

XVIII. *turbavit atque perturbat Ecclesiam, de Episcopatus ordine deponentes, damnavimus: alios vero, qui superius memorati sunt, a communione suspendimus.*

Sed hæc hæc hactenus. Paginam ipsius damnationis proferre nolumus: quoniam & clementissimum Principem pro tali ac tanto scandalo ea quæ facta sunt, divini consideratione judicii revocare confidimus: omnibus oportebat nos spatium pœnitentiæ reservare, imitantes beatum Petrum, cujus sedem tenemus immeriti. Chartam

PAGIUS

scripta, in qua asserit Vigilius se eas Literas Anastasio deferente pridie Idus Julias suscepisse, ideoque pridie Idus Julias anni quingentesimi quadragesimi noni. Denique Libellus ille anno sequenti scriptus esse non potuit; cum, ut titulus ejus præfert, traditus fuerit Legatis Francorum, qui Constantinopolim proficiscebantur. Hi autem currenti anno a Theodebaldo Rege Francorum Constantinopolim missi sunt anno XVII. belli Gothici, qui incursu fuit usque ad verum tempus sequentis Christi anni, cujus hyemali tempore Legatos viæ se se dedisse existimandum non est. Docet enim Procopius lib. 4. Bell. Goth. cap. 24. de gestis anno belli Gothici XVII. verba faciens, cum conventum esset inter Francos & Gothos, ut se in Italia invicem armis non lacefferent, Justinianum Aug. ad Theodebaldum Francorum Regem Legatum mississe Leontium Senatorem, postulaturum, ut arma secum adversus Gothos jungeret, cederetque locis, qua Theodebertus in Italia contra jus federis occupasset; sed Leontio Theodebaldum respondisse se ad societatem belli in Gothos venire non posse; & quoad loca illa, patrem suum Theodebertum Romanis non eripuisse: Sed de his, inquit Theodebaldus, Legatos Byzantium mittemus brevi. His distis, remisit Leontium; & Leudardum genere Francum ad Justinianum Aug. legavit cum tribus aliis. Atque illi cum pervenissent Byzantium, rem cujus gratia venerant ex sententia confecerunt, inquit Procopius, si itaque Legatio illa hoc anno obita, Libellus ille hoc anno scriptus & Legatis traditus.

XVIII. Terra motu varia Orientis Urbes eversa.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DXLIII. qui cum mense Augusto hujus Christi anni absolvit scribit: Hoc anno, mense Aprili Indictione quarta, Narses Cubicularius bellum Gothis, qui Urbem ceperant, illaturus, Romam missus est, &c. Julii vero mensis die nono, magnus & terribilis terra motus factus est, per omnem Palaestina, Arabia, Mesopotamia, Syria, & Phœnicæ Regionem: adeo ut Tyrus, Sidon, Berytus, Tripolis, & Biblis multa damna acceperint, & hominum perierint multa milia. Ad Bostram vero Civitatem, magna pars promontorii mari adjacentis, cui nomen Lithoprosopus, avulsa in mare translata est: portumque effecit multis magnis navibus recipiendis idoneum; cum Urbs illa prius portum non habuisset, &c. Sed loco, Indictione quarta, legendum, Indictione decima quarta, quod & ex ipsomet Theophane liquet, qui annum Incarnat. secundum Alex. DXLIV. Indictione XV. recte notat, Procopius lib. 4. de Bello Goth. cap. 25. verba faciens de iis, quæ anno belli Gothici XVII. contingere, ait, per id tempus extitisse in Græcia maximos terræ motus, & Bœotiam, Achaïam, circumjectasque sinui Crisæo oras concussisse, ac solo adæquasse Urbes Charoniam,

vero ipsam excommunicationis atque damnationis cuidam Christianæ personæ tradidimus conservandam: ut si forsitan hi qui excefferant nullo modo corrigere voluissent, aut si nobis vis aliqua irrogaretur, sive quælibet inquietudo fieret, vel certe humana sorte transitus de hac luce contingeret, mox eam in celeberrimis locis proponeret; quatenus ejus notitia Christianis omnibus patefacta, servetur in posterum. Hæc de sententia in Theodorum atque Mennam lata Vigilus quæ ipse scri-

Coroniam, Patras, & Naupactum. Quæ de eo terræ motu, quem Theophanes narrat, sine dubio intelligenda.

Anno DXLV. Romanos inter & Persas pax fuere priores quinquennales Induciæ; non ita quidem, ut absolutissimam pacem agerent, neque ut omnibus in partibus pericula bellica cessarent, sed tantum circa Orientem & Armenia fines utrique genti pax sancita erat: circa Colchicam vero regionem bellum vigeat. Lazi autem olim Colchi dicebantur, & hos illos esse constat, inquit Agathias lib. 2. pag. 55. Ubi exiit annus Induciarum quintus. Tunc Petrum Patriarium, eundemque Magistrum Officiorum ad Chosroem Justinianus Augustus legavit, ut de pace Orientis totius ageret, inquit Procopius lib. 4. de Bell. Goth. cap. 11. qui addit Chosroem Petrum Byzantium remisisse, ut ibi cum Isidiguna Legato suo de pace ageretur. Dum hac aguntur Byzantii, Bessas cum omnibus Romanorum copiis Petram obsides. Ac mania quidem Romani suffoderunt in ea parte, qua prius excavata a Daghsthao, murus eo loci collapsus fuerat, inquit ibidem Procopius. Tandem Petra vi a Romanis capta, Persæque, qui in arcem confugerant, ad deditonem invitati, arcis incendio perire maluerunt, quam se hosti permittere. Mermeroes vero Persarum Dux Archæopolim, quam fluvius alluit, totis viribus oppugnavit, sed irrito conatu, ut pluribus refert Procopius sequentibus capitibus. Est Archæopolis ad Phasidem fluvium sita, totius Lazicæ primaria, ex Procopio variis in locis.

Byzantii post multam disceptationem, tandem convenit, ut Induciis utrumque Regnum quinquennio gauderet, eoque interim spatio Oratores ultro citroque libere commeantes controversiam, qua de Lazica esset, ac Saracenis componerent. Hac autem accessit conditio, ut pro his Induciis quinquennialibus Persa a Romanis auri centena-ria XX. acciperent, itemque alia sex per XVIII. mensibus, qui inter priores Inducias atque istas intercurrissent; quod tempus mutuis impensum esset Legationibus: neque enim gratis a se permissa dicebant Persa colloquia pacificatoria, inquit Procopius cap. 15. qui subdit, Legatum Persicum voluisse sibi solvi, abjecta omni cunctatione, integram pacti auri Summam, pro spatio annorum XI. & mensium sex; annumque XXV. Imperii egisse Justinianum Augustum, cum Romani & Persa has inducias pepigerunt, plerisque invisas Romanis.

Abulpharaius in Historia Dynastiæ pag. 94. mentionem facit Epistolæ hoc anno a Justiniano Imp. ad Episcopos scriptæ: Anno, inquit Vicefimo quinto (Imperii) sui ad omnes (ubique) Episcopos scripsit, ut Festum Natalis celebrarent vigesimo quinto Canuni prioris (Decembris scilicet nostri), & Epiphaniam sexto Canuni posterioris (videlicet mensis Januarii); distoque esus

XIX. Petra a Romanis expugnata.

XX. Secunda Inducia quinquennales inter Romanos & Persas.

XXI. Natale Christi & Epiphaniam diversis diebus celebrari præcepit Justinianus.

CHRISTI
551.VIGILII PAP.
12.JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.

scripsit anno sequenti in basilica S Euphemie Chalcedone, ad quam, urgente rursus violentia regionum ministrorum, ex

dicta ecclesie sancti Petri confugere coactus est.

Quin-

PAGIUS *paruerunt, exceptis Armenis: illi siquidem morem priorem retinuerunt, quo utrumque Festum eodem die celebrant. Festum Nativitatis Christi exeunte sæculo quarto diei vigesimæ quintæ mensis Decemb. Constantinop. affixum fuit, quod confirmavit Theodosius Junior lege 5. de Spectaculis, anno CDXXV. data; in ea enim Natalem & Epiphaniam Christi diserte distinguit. Festum Epiphaniæ priscis Ecclesie temporibus idem erat ac Festum Natalis Christi, quo scilicet Salvator noster mortalibus se se conspicendum præbuit, & Epiphania tam Christi Natalem quam adventum Magorum, & Christi Baptismum signavit, ut in illius legis Commentario ex Sanctis Patribus demonstrat Gothofredus. Id factum antiquitus a Græcis maxime Ægyptum incolentibus, ut a Theophilo in proemio Paschal. Epist. & a Cassiano Collat. lib. 10. cap. 2. memoriæ proditum est. Sane Epiphaniarum quoque fit mentio in Gestis anni CCCLX. idque per Gallias, apud Ammianum Scriptorem gentilem lib. 1. mense Januario celebratorum: Feriarum, inquit, die, quem celebrantes mense Januario Christiani Epiphania distitant, progressus in eorum Ecclesiam solemniter Nupine orato discessit, nempe Julianus Imperator. Ubi Ammianum Epiphaniarum nomine Natale Christi designare docet Zonaras in Imperio Constantini, Constantii, & Constantis, qui idem referens, ait: Natalis Salvatoris die, in Templo adorat, ut consentire cum militibus videatur, quia sc. tunc Constantinopoli dies Natalis Christi & Epiphania eodem die celebrabantur.*

Sed cum initio Natalis seu Epiphaniarum dies in plurimis Ecclesiis Orientis, Asiaticis & Græcis, sexto Januarii celebraretur, ut testes sunt Epiphanius lib. 3. & Cassianus loco laudato, & eo tempore, quo Chrysoctomus habuit Orationem I. in Pentecosten quæ Tomo V. ejus Operum extat, tres tantum præter Dominicum dies Festi colerentur, scilicet Pascha, Pentecoste, & Epiphania seu Natale Christi, postea Constantinopolitani a Romanis edocti quartum Festum addidere, & diem Natalis a die Epiphaniæ distinxere, & quidem paulo postquam Divus Chrysoctomus prædictam Orationem I. in Pentecosten habuit. Immo Tom. V. ejus Operum refertur Homilia de *Die Natali*, in qua ait, quando eam Concionem dicebat, nondum fuisse decem annos elapsus, ex quo primum is dies illi Ecclesie, ex Occidente seu per Romanos innotuerit. Ab illo tempore Natalis mense Decembri Festivitatibus additus, remanente tamen pristina, Januario mense, Epiphaniarum solemnitate. Sed aliæ tunc causæ illius appellationis & Festivitatibus reddi cœptæ: nam qui dies prius colebatur, vel celebrabatur, ut Natalis Christi, jam cultus est, ut Baptismum ejus representans, & Magorum adventum. Videatur Chrysoctomus in Orat. de Baptismo Christi, & Hieronymus lib. 1. Comment. in Ezechielem. Plura hæc de re Gothofredus loco laudato.

Celebratum hoc anno Concilium Parisiense II. ex dicendis anno DLIX.

XXII.
Hæc festa eodem die alias celebrata.

JESU CHRISTI
ANNUS
552.

VIGILII PAP.
ANNUS
13.

JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

I. **Q**uingentesimus quinquagesimus secundus Domini annus post Consulatum Basilii undecimus notatur in Fastis, a Procopio autem belli Gothici decimus septimus, quo & mensis Aprilis exordio annus incipit numerari Justiniani Imperatoris vigesimus sextus: cum mense Februario, adhuc anno durante ejusdem Imperatoris vigesimo quinto, idem Justinianus sanctionem edidit adversus Judæos, qui suos prohiberent sacræ legis libros alia tradi docerique lingua, quam Hebraica: quo fiebat, ut simplicioribus, quos vellent, ipsorum magistri magno illorum damno propinarent errores. Hos igitur lege coerceri præcipit, si quid iidem contra divinam Scripturam ausi sint docendo tradere, ut negare mortuorum resurrectionem sive universale Judicium, vel asserere per Angelos cuncta esse creata. Quantum enim ex Justiniani sanctione conspicitur, Hebræi jam vulgo a lingua Hebraicæ usu desciverant, & nationum lingua, sive ea quæ apud eos vulgaris esset, utebantur. Ista igitur sanctio sic se habet (a):

Omni lingua doceri legem Judæis conceditur.

(a) Novel. 146.

II. Justiniani constitutio de Judæis.

Necessarium quidem erat, Hebræos sacros audientes libros, non solis litteris adherere, sed ad reconditas eis prophetias inspicere, per quas magnum Deum & Salvatorem generis humani Jesum Christum annunciant. Sed etiam si insensatis semetipsos interpretationibus tradentes, a recta usque nunc aberraverunt gloria; tamen certare adinvicem discentes ipsos, non sustinimus sine judicio eis relinquere tumultum. Per has enim ipsorum quæ nobis adductæ sunt interpellationes, didicimus, quod quidem solam habentes Hebraicam vocem, & ipsa uti in sacrorum librorum lectione volunt, nec Græcam tradere dignantur, & multum dudum tempus per hoc adinvicem commoventur. Nos igitur hujusmodi discentes, meliores judicavimus esse & Græcam vocem ad sacrorum librorum lectionem tradere volentes, & vocem omnem simpliciter, quam
Ann. Eccl. Tom. X.

locus aptiorem & magis cognitam audientibus facit.

Sancimus igitur, licentiam esse volentibus Hebræis per synagogas suas, in quocumque Hebræi omnino loco sunt, per Græcam vocem sacros libros legere convenientibus, vel etiam patria forte (Italica hac dicimus) lingua, vel etiam aliorum simpliciter, una scilicet cum locis etiam lingua commutata, & per ipsorum lectionem, per quam clara sunt quæ dicuntur, convenientibus omnibus deinceps, & secundum hæc vivere & conversari. Neque fiduciam esse his qui apud eos sunt expositoribus solam Hebraicam tradentibus malignari hanc quemadmodum voluerint, multorum ignorantia suam ipsorum abscondentes malam consuetudinem.

Verumtamen hi qui per Græcam legunt, Septuaginta utantur traditione, quæ omnibus certior est & præ aliis melior iudicata, præcipue propter quod circa interpretationem contigit: quia & per duos divisi & per diversa interpretantes loca, tamen unam tradiderunt omnes compositionem. Ad hæc vero quis non horum virorum & illud admiretur, quia multo antiquiores salutari apparitione magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi constituti, tamen illam futuram tamquam videntes sacrorum librorum traditionem fecerunt, tamquam prophetiæ gratia circumfulgente eos? Et hæc quidem utantur præcipue omnes: sed non tamen tamquam eis residuas excludere sanciverimus interpretationes. Licentiam damus & Aquilæ uti, etsi alienæ tribus ille, & non competentem in aliquibus sermonibus habet cum Septuaginta interpretatione dissonantiam.

Eam vero quæ ab eis dicitur Secunda editio, interdicens omnimodo, utpote sacræ non conjunctam libris, neque desuper traditam de Prophetis, sed inventionem constitutam virorum ex loquentium terra, & divinum in ipsis habentium nihil. Et ipsas ergo sacras voces
K le-

III.

IV.

V.

JUSTINIANI IMP. 26.

TEJÆ REG. I.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6045.

SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DXC.
A. C. 552.

⊙ 1. GF. D 2. P. 31. Mart. Indiēt. 15.

JESU CHRISTI 552.

VIGILII PAPÆ 16.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. XI. & secundum aliquos: Post Consulatum Basilii V. C. anno I. Postconsulatus.

A num.

NOTÆ [1] P. C. Basilii XI. vel an. XII.
Vigilii Epistola Encyclica. GEORGIUS

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

legant, codices ipsos respicientes, sed non abscondentes quidem quæ per eos dicta sunt, exterioribus vero traditis sine scriptis vanæ vocis utentes ad simpliciorum per ipsos excogitatis perditionem. (Thalmodistas Judæorum signat Imperator.) Ut hac data a nobis licentia, neque damnis aliquibus subiiciantur omnino qui Græcam vocem & alias tradunt, neque ab alio quovis prohibeantur. Neque licentiam habebunt hi qui ab eis majores omnibus Archipherecitis, aut presbyteri forsitan vel magistri appellantur, perinocis aliquibus aut anathematismis hoc prohibere: nisi velint propter hos castigari corporis pœnis, & insuper privationem facultatum nolentes sustinere, meliora vero & Deo amabiliora volentibus nobis & jubentibus.

VI. Si quidam vero apud eos atheos vanæ novæ vocis eloquia inferre præsumperint, aut resurrectionem & judicium negare, aut facturam Dei & creaturam Angelos subsistere: hos & expelli volumus loco omni, & non relinqui vocem blasphemæ, & ita a Dei simul lapsam notitia: præsumentes enim eos affari aliquid hujusmodi, ultimis subdantur suppliciis, illato terrore ex hoc Judæorum emendantes gentem. Oramus autem eos, aut per istam, aut per illam linguam sacros libros audientes, servare quidem interpretantium malignitatem, non solas vero considerare litteras, sed rebus resciri, & divinum veraciter intellectum recipere: ut & redoceri quod melius est, & quiescere aliquando errantes, & in hoc ipso, quod est omnium naviatorum peccantes in Deum spem dicimus. Propterea enim omnem eis vocem aperimus ad sacrorum librorum lectionem, ut omnes de cætero eorum accipientes scientiam, doctiores ad melius fiant, re confessa constituta, paratiorem multo ad discretionem esse, & ad melioris intentionem, sacris innutritum libris, & parum quod desit habentem ad emendationem, quam scientem quidem horum nihil, solo vero cultus inchoatum nomine, & tamquam an-

PAGIUS
II. Justinianus Legatus ad Vigilium Chalcedonem agentem mittit.

A num. VIII. ad XVI. Ex iis quæ anno elapso de gestis in causa Trium Capitulorum diximus liquet fabulosa esse quæ Baronius ex Anastasio in Vita Vigilii recitat; ac præterea non hoc anno Vigilium Chalcedonem fuisse sed anno superiori, ubi ante biduum Natalis Domini jam fuisse, ex Epistola Encyclica ostendimus. Sed quoad Legationem ad Vigilium ab Imperatore missam, ea recte a Baronio num. XIII. & seq. ex eadem Encyclica consignata. Belisarius, alique in ea memorati Legatione perfuncti sunt non Dominico die, idest, Kal. Februariis, ut ibi mendose legitur, sed Dominico die, id est, V. Kal. Februarii, in quem diem hoc anno Dominica incidit. Legati cum Vigilio egerunt, ut accepta iterum publica fide ex Urbe Chalcedonensi Constantinopolim rediret; sed respondit Pontifex: Si causa Ecclesia ordinatur,

chora retentum sacra, & doctrinam piam hæresis appellationem esse putantes.

Quæ igitur nobis placuerunt, & per hanc præsentem piam legem declarata sunt, custodiet quidem tua gloria, & quod tibi obtemperat Officium: servabit & pro tempore qui in eodem cingulo ordinabitur, & non permittet omnino Hebræos præter hæc facere; sed insistentes & prohibere omnino nitentes corporalibus primum pœnis subiiciens, exilium incolere compellet, auferens & bona, ut non simul ipsi contra Deum sed & Imperium audaciter insurgant. Utetur autem & præceptionibus ad provinciarum Præsides, præcipiens ipsis nostram legem, ut & ipsi hanc discentes proponant per civitatem unumquamque: scientes, quia hæc observari utile erit his qui nostram indignationem veriti fuerint. Data sexto Idus Februarii, Constantinopoli, D. N. Justin. PP. Aug. ann. XXV. post Basilii. U. C. Consulatum anno XII. * Sed corrigendum, ut dicat, anno undecimo: annus enim Imperatoris vigesimus quintus absolvitur hoc anno in fine mensis Martii; nam Aprili mense vigesimus sextus inchoatur. Hac igitur Imperatoris sanctione ordine temporis recensita, jam rerum Vigilii Papæ anni hujus nullius alterius lectionis obice intercisa, narrationis seriem ingrediamur.

Memnisse, lector, debes, quæ anno superiori Constantinopoli adversus Vigilium Romanum Pontificem sunt sacrilege perpetrata, cum ipse Catholicæ & Apostolicæ sedis Antistes vim metuens Imperatoris ad sancti Petri basilicam primum confugere coactus est. Sed quod nec sacer ille asylius, servilis etiam conditionis quibuscumque securus, tanto Pontifici ab Imperatoris sacrilegi violentia videri poterat esse tutus ante oculos ejus positus: trans mare quæsit effugium & in basilica sanctæ Euphemiæ apud Chalcedonem (si quis tamen inveniri possit locus ab Imperatoris furore securus) habitare disposuit. Hoc plane tempore accidisse noscuntur, quæ Anastasius Biblio-

ut pacem ejus, quam avunculi sui (idest Justiniani Senioris qui Justinianum adoptaverat) piissimus Princeps fecit temporibus, & modo restituat, ego Sacramentis opus non habeo; sed statim egredior. Si autem causa Ecclesia finita non fuerit, item Sacramentis opus non habeo; quia nunquam de S. Euphemiæ Basilica exire dispo, nisi scandalum ab Ecclesia Dei fuerit amputatum. Quod ubi Justinianus intellexit, chartam ad eundem mendacis ac injuriis referiam misit per magnificum virum Petrum Referendarium die pridie Kalendas Februarias, ideoque Legati Chalcedonem non venerant Kalendis Februariis, sed V. Kalend. Februarii, perperamque Baronius in margine loco, pridie, legit, postridie, idest, die secunda mensis Februarii; character enim Dominica non in hunc locum, sed in priore, errorem irrepsisse demonstrat. Cum vero Angusti manu

sub-

VII.

* XI.

VIII.

blibothecarius jungit, immo confundit cum prioribus quæ acciderunt vivente adhuc Theodora Augusta: *Tunc* (inquit) antequam scilicet ab ecclesia S. Petri recederet, *dedit alapam in faciem ejus quidam, dicens: Homicida, nescis quid loqueris: quia Silverium Papam occidisti, & filium mulieris viduæ ad calces & fustes interfecisti. Tunc fugiens in basilicam sanctæ Euphemie, tenuit columnam altaris.* Hæc ibi usque ad posteriorem fugam, priorem omittens: cætera autem quæ sequuntur, suo loco dicentur.

IX.

In eadem itaque sanctæ Euphemie basilica Vigilii degens, sicut prius fecerat, nihil penitus remisit Apostolicæ auctoritatis: atque perinde ac si Romæ in ipsa Lateranensi basilica sive Vaticana summa pace consisteret, ibi cum suis memoratis ante Episcopis degens, quæ essent Ecclesiæ libertatis, & Catholicæ fidei integritatis, tractare minime prætermisit: Sed ex eo cujus in sede consisteret, ipso inquam Petro Apostolorum Principe, tanta est ipsi parta fiducia, ut ex Apostolico throno, cui in sua persona sciret consistere Petrum, & in Petro Christum, summa potestatis plenitudine adversus Metropolitanos Episcopos, immo in ipsum Patriarcham Constantinopolitanum ferre sententiam, insuper & perperam facta Imperatoris rescindere magno animo sit aggressus, minime reveritus vultum potentis, sciens majore fulciri quam Hieremiam auctoritate, cui a Domino dictum: (a) *Ecce constitui te hodie super gentes & regna. Ac rursus: Dedi te hodie in civitatem munitam & in columnam ferream & in murum æreum super omnem terram Regibus Juda, Principibus ejus & sacerdotibus, & omni populo terræ: & bellabunt adversum te, & non prævalebunt: quia ego tecum sum (ait Dominus) ut liberem te.* Tanto namque ipse potentior est Prophetis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit. Cuiam aliquando Prophetarum dictum: *Tu (b), es Petra? & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* His igitur Domini promissis.

(a) Hier. i.

(b) Matt. 16.

Ann. Eccl. Tom. X.

tionibus roboratus, tum aliis tum se ipso robustior tunc apparuit, cum magis deorsum mergéretur.

Vidisses plane tunc non characteribus tantummodo exaratam sententiam illam omnium ore versatam, Ubi Papa, ibi Roma, sed velut in tabula graphice coloribus delineatam veritatem ipsam: dum idem ipse qui ad fugam captatus est locus, & veluti delectus ad latebras, idem sit effectus ipsius præsentia Romani Pontificis eminens cunctisque perspicuum ad judicandum tribunal, & ad reprimendos sternendosque adversarios sublimis turris, innaccessibilis cuilibet humanæ potentie, e qua missilia in hostes jaceret is qui confugit in eam, manens ipse securus secundum illud Proverbiorum (c), *Turris fortissima nomen Domini: ad ipsum currit justus, & exaltabitur.* Intellexisses pariter, quam verum sit quod Apostolus Paulus ingenue profitetur (d): *Cum infirmor, tunc potens sum.* Etenim qui animi infirmitate visus esset iterata fuga longius esse progressus, ibique corporis quoque languore graviter affectus, animi tamen vigore resumpto, fortior factus atque robustior intrepide de victoria securus insurgit, potentissimaque spiritalia spicula jacit in hostes, feritque ipse illæsus existens,

IX.

(c) Prov. 18.

(d) 2. Cor. 12.

Ita plane magno veluti miraculo factum, ut dum fugit Vigilii, vincat: dum insequentem & persequentem patitur Imperatorem, eundem reddat humilem & obsequentem: ut perspicue apparuerit vel ex hoc facto, quod non homo tantum, sed Christus ipse Deus & homo cum homine in sede Petri sedente consideat, cui cedere necesse sit omnem humanam potentiam atque portas etiam inferorum. Sed quomodo hæc facta sunt, jam enarrare aggrediamur. Ubi Justinianus Imperator accepit Vigilium Romanum Pontificem justo metu perculsum e Petri basilica confugisse Chalcedonem, & in ecclesia Euphemie martyris cum suis degere, insuper & corporis mala valetudine laborare: facti poenitens, non milites qui eum inde abducerent misit iratus, sed dignam tanto Pontifice legationem

XI.

Mira facta mutatio.

K 2

nem

PAGIUS

subscripta non esset, nullam illi fidem Vigilii præstandam duxit, contentus objecta quæcumque crimina valide confutare, ut in ea Encyclica ipsemet Vigilii asserit, qui subdit: *Dum hesternæ die, idest Dominicorum, qui fuit pridie Nonas Februarias, magnificus vir Petrus Referendarius ad nos cum mandatis clementissimi Principis remeasset, ut scilicet acceptis sacramentis Vigilii in Urbem Regiam securus remearet, respondet is: Si directis duobus Judicibus sacramenta prestare dignetur, ut post hac sine metu periculi fratrem nostrum Datium Episcopum Mediolanensis Ecclesie, vel alios, quos cum eo trans miserimus, loco nostro suscipiat, parati sumus*

dirigere, ut per eos de Ecclesiastica causa quæcumque mandavimus veraciter innotescant.

Desunt hæc & plura alia in exemplari quod ad Baronii manus pervenerat, sicuti & quod ibidem dicitur, Encyclicam illam die sequenti datam esse; cum his verbis terminetur: *Data Nonis Februarii, imperante Domino Justiniano PP. Aug. anno XXV. post Consulatum Basilii anno X. Sed loco, anno X. legendum, anno XI. ut Justiniani cum mense Februario copulatus manifestum facit. In ea Epistola Vigilii scribit de lata in Theodorum sententia, qua Episcopatu deponeretur: Pro Mansuetudinis Vestra intuitu, & spe conversionis ejus, sicut*

III.

Vigilii sententiam adversus Theodorum publicavit.

di.

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

nem ornavit, qua eum juramento præstito in pristinum domicilium honorifice revocaret.

XII.
Vigilius
aboleri
jubet Imp.
edictum.

At ipse Vigilus inde egredi numquam consensit, neque juratis Patriciis fidem voluit adhibere, nisi prius in omnibus consultum esset sedis Apostolicæ dignitati: nempe ut quæ contra ipsius Romani Pontificis voluntatem de Tribus capitulis Imperator appendisset edicta, idem protinus revocaret, atque penitus aboleret. Sed & quod magna licet pollicentibus missis nunciis haud facile putaret esse credendum, utpote (quod in proverbio est) Græcorum fides: illud excogitavit, ut ante ad universos Christi fideles encyclicam daret epistolam, qua cuncta quæ gesta essent, universæ Ecclesiæ innotescerent: sic namque fore, ut si quid in ipsum Vigilium decerneret Imperator fidifragus, omnes scirent qua animi constantia ipse illi restiterit; & si quid præter illa quæ statuisset, ab eo suis sanctionibus vulgaretur, nihil esse nossent sua consensione firmatum. Epistola autem encyclicæ tunc ab ipso Vigilio Papa conscripta ita se habet (a):

(a) Vigil.
ep. 7. t. 1.
ep. Rom.
Pont.

Vigilius Episcopus Ecclesiæ Catholicæ universo populo Dei.

XIII.
Encyclicæ
Vigilii ad
Christi fi-
deles.

Dum in sanctæ Euphemiæ basilica gravi laborantes ægritudine teneremur, piissimus atque clementissimus Imperator Dominico die, id est, Kalendis Februarii, gloriosos Judices suos ad nos destinare dignatus est, id est, Belisarium & Cethegum Exconsules atque Patricios, necnon & Petrum Exconsulem Patricium atque Magistrum, sed & Justinianum Exconsulem & Curampalati*, & Marcellinum Exconsulem & Comitem Excubitorem, sed & gloriosum virum Constantinum Quæstorem, qui nobis dicerent, ut sacramenta percipere deberemus, & de sanctæ Euphemiæ ecclesiæ ad civitatem regiam remeare.

* Europa-
latem

XIV.
Quid Vi-
gilius pe-
tat.

Quibus tale dedimus, Deo adjuvante responsum, dicentes: Nos quidem in hanc basilicam, pro nulla pecuniaria vel privata causa confugimus, sed pro Ecclesiæ tanto scandalo, quod jam toti mundo pro-

PAGIUS

dictum est, publice proferre distulimus. Quibus ex verbis Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo V. cap. 5. deducit, falsum esse, quod in Chronologica Synopsi in calce ad Facundum Sirmondus, scribit. Vigilium latam demum contra Theodorum sententiam publicasse.

IV.
Theopha-
nis & Ni-
cephori er-
ror.

Ad num. XVI. & seq. Recte Baronius monet, quæ huic similibusve Epistolis contraria referuntur ab Anastasio, vera non esse; sed perperam scribit, Nicephorum lib. 17. cap. 26. male tradere Mennam Constantinopoli Episcopum a Vigilio communionem suspensum fuisse, & Mennam in Vigilium parem sententiam tulisse; quod hujus rei in laudata Encyclicæ nulla mentio sit. Nicephoro enim suffragatur Theophanes eo longe antiquior, cujus verba anno DXLVII. in

peccatis innotuit. Et ideo si causa Ecclesiæ ordinatur, ut pacem ejus, quam ab avunculi sui piissimus Princeps fecit temporibus, & modo restituat: ego sacramentis opus non habeo, sed statim egredior: si causa finita non fuerit, iisdem sacramentis opus non habeo: quia numquam de sanctæ Euphemiæ ecclesiæ exire dispono, nisi scandalum ab Ecclesiæ Dei fuerit amputatum. Nam posteaquam edicta sua, &c. Pergit narrare quæ gesta sunt anno superiori, quæ suo loco posuimus: quibus recensitis, ista ad postremum addit:

Dum hæc autem præfatis Judicibus diceremus, rogavimus eos, invocato omnipotentis Dei Judicio, ut clementissimo Imperatori hoc quoque ex nomine nostro suggererent: Quia illis qui a nobis excommunicati sunt, in quibus & is quem prædiximus est damnatus, communicare non debet, ne grave (quod absit) peccatum incurrat. His ita se habentibus, per magnificum virum Petrum Referendarium die * pridie Kalendas Februarias quædam charta nobis allata est, quam a clementissimo Principe nullo modo credimus destinatam, quia nec fuerat pietatis ejus manu scripta. Et dum memorato Referendario diceremus, ut in ea scriberet diem, & quomodo ab ipso fuerat oblata, pariter signaret. Hucusque in codice: reliqua desunt, magno præjudicio historicæ veritatis. Cæterum ex his quæ dicentur, constat cessisse tandem Vigilio Imperatorem, atque appensa amoveri jussisse a se prolata de Tribus capitulis edicta, & ex sententia ipsius Vigilii nihil de illis tractari voluisse ante Synodum generalem, quam ex ejusdem Pontificis desiderio & voluntate convocari fecit, ut suo loco sequenti anno dicemus.

XV.

* postri-
die
Cedit Vi-
gilio Im-
perator.

Ex his igitur complura convincenda sunt scriptorum mendacia, primumque ab Anastasio (b) tradita; nisi quæ mixtim confuseque ab eo narrantur, suis seorsum reponantur locis, & non sub Theodora Augusta referantur quæ longe post ejus obitum facta esse noscuntur. Epistolari enim historiæ cætera a quibusvis scri-
pta

XVI.

(b) Anast.
in Vigilio.
Refellun-
tur erro-
res.

medium adduximus; quia cum eo anno ea peracta fuerint, non debuit Vigilus horum in sua Encyclicæ meminisse. In eo pariter nec Theophanes, nec Nicephorus errant, quod scribunt, Vigilium ad Sancti Sergii aram confugisse, licet Vigilus ad Sancti Petri, inde ad Euphemiæ Basilicam confugisse affirmet. Eodem quippe in loco Sergii & Apostolorum, aliud nimirum ab eo quod Constantinus extruxit, Templum fuit, & utrumque azili privilegio gaudebat. Justinianus Imperator, ut patet ex Procopio lib. I. de ædific. cap. 14. bina illa Tempora excitavit, quæ a latere cohærebant, & vestibulorum porticus, atria, & propylæa communia habebant. In eo itaque tam Theophanes, quam Nicephorus falluntur, quod quæ gesta sunt anno superiori, scri-

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

Nicephori errores arguuntur. pta cedant necesse est; si præsertim ex illis accepta noscatur epistolis, quæ encyclicæ dictæ, universo populo Christiano, patentis unicuique, scriptæ esse noscuntur. Ex iisdem pariter habes ex quibus redarguas Nicephorum Callistum, qui de hujuscemodi turbis historiam scribens, multipliciter errasse comperitur, dum parum æquus in Vigilium Papam, quod Constantinopolitanum Episcopum, Mennam a communione suspenderit, in eum invehitur, & mendacissime asserit parem sententiam adversus Vigilium ipsum a Menna latam. Quod si ille ausus fuisset, necessario plane & præcipue de his habenda mentio erat in ejusdem Vigilii epistola circulari. Sed alia plura mendacia miscuit, quæ tu ex ejus verbis colliges, quæ sic se habent (a):

(a) Niceph.
l. 17. c. 26.
XVII.

EO (inquit) Vigilium insolentia progressus est, ut & Mennam a communione quatuor mensibus excluderet. Idem sane & Mennas adversus illum fecit. Sed enim Justinianus rebus hujusmodi ad iram commotus, eum comprehendere misit. Vigilium

PAGIUS scribant contigisse anno, quo Vigilium Constantinopolim adventavit; eumque anno elapso, dum milites persequerentur, Sancti Sergii Martyris columnas evertisse; cum id in Ecclesia Sancti Petri accidisse, ipsemet Vigilium prodatur, ut anno superiori vidimus.

V. Ad num. XVIII. Est hic annus belli Gothici XVIII. ideoque quæ ex Procopio Baronius narrat, gesta sunt anno XVII. ejusdem belli, & ad annum superiorem revocanda, ubi egimus de terræ motu de quo ille hoc anno dixerit, ac præterea de Legatione Justiniani ad Theodebaldum Francorum Regem. Ad hæc diximus, Imperatorem tunc Narsen adversus Totilam, ac Gothos in Italiam misisse, quem Procopius lib. 4. de Bell. Goth. cap. 21. ubi de gestis anno XVII. belli Gothici agit, asserit, in mediam Thraciam cum florenti exercitu progressum, aliquandiu Philopopoli substitisse, intercluso itinere turmis Hunnorum. Denique Procopius cap. 25. refert, Sclavenos, facta in Illyricum irruptione, nefanda perpetrasse, & cum infinita captivorum multitudine pradaque omni, quam cuncta vastando collegerant, domum rediisse. Interea loci Gepædas & Langobardi inter se bellum reparabant. Imperator cum Gepædibus foedus panxit, sed cum hi post foedus ictum, Sclavenorum agmen Istrum fluvium transportassent, adversus illos auxilia Langobardis misit, & cum iis abiit hiems anni belli Gothici XVII. Quare pertinent hæc omnia ad annum DLI.

VI. Hinc non discedam, quin finem Regni Gepidarum seu Gepædum anno Christi superiori con-

autem sibi metuens, ad Sergii martyris aram confugit, & sacris ibi fistulis implicatus, non prius inde extractus cessit, quam illas evertit: erat enim magnus & corporis statura vastus. Postea vero cum ejus rei Justinianum pœniteret, partibus suis interponente Imperatrice Theodora, Vigilium suscepit, atque ille rursus Mennam ad communionem admittit. Hæc Nicephorus: qui etsi non in aliis corrigendus foret, certe defendi non potest, dum hæc vivente adhuc Theodora Augusta facta narrat, cum redarguatur ex Procopio: & dum ait ad sancti Sergii aram Vigilium confugisse, plane mendacii convincitur ex ipsius Vigilii scriptis, quibus (ut vidimus) ait, ad S. Petri, inde ad Euphemie basilicam confugisse.

Porro turbata in hunc modum Ecclesia, rerum naturam etiam æque esse turbatam, ea quæ hoc anno accidisse Procopius tradit declarant: etenim hoc ipso anno Græciæ civitates plures terræmotu excisas, hiatu terræ loca multa absorta, portentosæque maris æstuationes factas enar-

XVIII.

tigisse monstravero; quia video illum cum anno DXLVII. a Siegberto in Chronico, & cum anno VII. Just. in Jun. ab Abbate Biclariensi male alligari [1] Procopius itaque lib. 4. Hist. Goth. cap. 25. de rebus anno belli Gothici XVII. Christi DLI. gestis verba faciens, ait: *Gens tota Langobardorum in Gepidas it bellatum, quibus obviis pralio congressi, tam feliciter pugnant, ut non modo victi sint Gepida, sed & pars magna interfecti.* Verum Procopius loco Alboini, Langobardorum Regis, qui ab an. DXLIII. ut testatur Siegbertus in Chronico, regnabat, Audovini ejus decessoris nobis nomen obtrusit. Hanc enim Gepidum cladem Alboino, qui Langobardos in Italiam postea duxit, Rege accidisse fidem etiam faciunt Paulus Diaconus & Abbas Biclariensis. Paulus Diaconus lib. 1. de Gest. Langobard. cap. 27. rem fuse narrat, antequam verba faciat de adventu Narsensis in Italiam, aitque: *Committitur ergo pralium, pugnaumque est totis viribus. Langobardi victores effecti sunt, tanta in Gepidos ira savientes, ut eos ad interneccionem usque delerent, atque ex copiosa multitudine vix nuncius superesset.* In eo pralio Alboin Cunimundum (Gepidorum Regem) occidit, &c. Cujus filiam nomine Rosimundam, cum magna simul multitudine diversi sexus & atati, duxit captivam. Quam quia Cloisunda (quæ erat filia Clotharii) Regis Francorum) in suam, ut post patuit, perniciem duxit uxorem. Tunc Langobardi tantam adepti sunt pradam, ut jam ad amplissimas pervenirent divitias. Gepidorum vero genus ita est diminutum, ut ex illo tempore ultra non habuerint Regem, sed

Finis Regni Gepidorum.

NOTÆ [1] B Lancus in annotationibus ad lib. 1. Pauli Warnefridi de gestis Langobardorum c. 27. Ref. Ital. t. I. p. 1. fol. 424. scite animadvertit, Procopium quidem ad annum 551. revocasse prælium quoddam Langobardorum cum Gepædibus; non satis tamen distinxisse utrum postrema illa fuerit pugna Gepædibus exitialis; cum præsertim idem Procopius anno sequenti refert Ildigum ad Gepædas confugisse, quod utique, addit idem Blancus, regno eorum everso evadere non poterat. Igitur opportunus judicat chronologiam Blicariensis retineri oportere. MANSI

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. 11.Ecclesia-
sticum
bellum u-
bique vi-
get.(a) Pro-
cop. de bel.
Goth. l. 3.

PAGIUS

VII.
Gepida
Orthodo-
xos non
vexarunt.

enarrat. His accessit Sclevinorum & Hun-
norum in Romanum Imperium incurso
repetita. Sed & hoc pariter anno Go-
thos Corsicam & Sardiniam cepisse, idem
Procopius refert. Quid enim potuit esse
stabile, cum religio, basis ipsa Orbis ex-
agitatur? Concuti quidem opus est om-
nia, cum ipsa petra, super quam Ec-
clesia fundata est, motibus in diversa
propellitur. Etenim ejusdem etiam testi-
ficatione Procopii illud asseritur, ejusmo-
di qui Constantinopoli contigit motu a-
lias etiam Orientis Ecclesias fluctuasse:
quo uno allato exemplo, quæ in reliquis
facta sint civitatibus, facile quisque in-
telligere possit: sunt enim hæc ipsius ver-
ba (a): *Ceteri milites, Imperatoris
jussu, circa Ulpianam in Illyriis urbem
stationem habuerunt ob seditionem ea de
causa inter incolas ortam, qua Christiani
solent de fide solertius disceptando in-
ter se altercari.* Hæc Procopius: ex qui-
bus licet paucis magna possumus intelli-

sed universi, qui superesse bello poterant, aut
Langobardis subiecti sunt, aut usque hodie Hun-
nis eorum patriam possidentibus duro imperio su-
bjecti gemunt. Procopius laudatus Thorismundum
Gepædum Regem, cui Cunimundus successit,
hujus cladis tempore Gepædibus præfuisse sup-
ponit, & de Cunimundo non loquitur; sed Pro-
copium ea in re falli demonstrat conjugium
filix Cunimundi cum Alboino victore, quod in
dubium revocari non potest.

Marcianus Imp. postquam Gepida Hunnorum
sedes occuparunt, annua dona eis largitus est,
ut anno CDLIV. num. IX. ostendimus, ipsi-
que licet Ariani non male erga Orthodoxos
se se gessere. Eugenius enim Pontifex Roma-
nus hujus nominis II. in Literis sæculo nono
datis, quibus Archiepiscopatum Laureacensem
jam diu extinctum in integrum restituit, & Urol-
phum Archipræsulem renunciavit, ait: *In qui-
bus etiam (scilicet partibus) quondam Romano-
rum quoque Gepidarumque atate, ut lectio cer-
tum est, in septem Episcoporum Parochias An-
tecessores sui jure Metropolitanæ obtinuerant Di-
cesim.* Superiori itaque anno adhuc stabat Ar-
chiepiscopatus Laureacensis, prioribus Ecclesiæ
sæculis institutus, & non nisi post discessum Lan-
gobardorum in Italiam, ab Hannis everfus est,
ut infra monstrabimus. Regnum vero Gepido-
rum quod superiori anno finitum est, sæculo
tantum, eoque non integro perduravit, ut ex
dictis anno CDLIV. constat. Jornandes qui lib.
de Reb. Get. cap. 50. scribit, Gepidas usque
nunc consuetum donum ab Imperatore accipe-
re, manifeste indicat, se Librum illum ante
annum DLI. absolvisse, alioquin eo loquendi
modo non uteretur, neque prætermisisset Re-
gni Gepidarum finem annotare. Quare Her-
mannus Contractus in superiori Chronico ad an-
num DL. accurate scribit: *Huc usque Jornandes
Episcopus (nempe Ravennatensis), Chronica sua
de Gestis Romanorum abbreviata perduxit.* Sig-
bertus vero in Chron. imo & ipsemet Herman-
nus in priori sui Chronici editione eadem ver-
ba habent ad annum DLI. Denique ipsemet
Jornandes lib. de Reb. Get. cap. 19. de pesti-
lencia Gallo & Volusiano imperantibus exorta
verba faciens, ait: *Quando & pestilens morbus*

gere, nempe miserandum totius Ecclesiæ
statum, Catholicis inter se in qualibet
civitate pugnantibus.

Verum cum inter tot discrimina flucti-
bus agitatae naviculæ omnino una cum ca-
pite universum periclitari visum est Ec-
clesiæ corpus: repente excitatus est tam-
quam dormiens Dominus, imperansque
vento & mari, cuncta, temporis ferme
momento, fecit esse tranquilla. Etenim
(ut dictum est) Imperator appensa an-
tea de Tribus capitulis tolli jussit edicta,
& ex sententia Vigilii Papæ, quod fece-
rat abrogavit; atque quod idem Ponti-
fex postularat, cuncta in generali agi-
tanda Concilio reservavit. His accessit,
quod & Theodorus malorum omnium au-
ctor, cujus causa universa hæc fuerat tem-
pestas exorta, jam pœnitens facti (quod
admiratione summa dignum est) ad eum
a quo sententiam damnationis acceperat,
accedens humilis, libellum supplicem ipsi
Vigilio Papæ offert, quo & rectam fidem
pro-

pene istius necessitatis consimilis, ut nos ante hos
novem annos experti sumus, faciem totius Or-
bis sedavit. Hæc autem pestis, ut anno DXLIV.
num. V. & seq. vidimus, Urbes & populos de-
vastare cœpit anno DXLI. vel saltem inse-
quente. Ex quibus colligo. Jornandem ipso
anno DL. Operi suo finem imposuisse, & tam
Sigebertum, quam Hermannum in priori edi-
tione sui Chronici annum DLI. excludere.

Baronius anno DLIII. num. XV. & seq. ge-
sta anno belli Gothici XVIII. recitat quæ cum
ad præsentem spectent, & præterea quæ se-
quentibus annis Gothos inter & Romanos in
Italia acta sunt, neque apud Baronium neque
apud recentes Historicis satis accurate digesta
legantur, ad majorem claritatem relicto Baro-
nii ordine quælibet cum suis annis alligare op-
portunum duximus. Procopius itaque lib. 4. de
Bell. Goth. a capite 16. usque ad finem suæ Hi-
storiæ, recitat, quæ anno belli Gothici XVIII.
currenti scilicet Christi anno, in Italia contige-
re. Gothi Crotonem obsidione cinxerant; qua-
de re Imperator certior factus classem in Ita-
liam navigare jussit, quæ cum Crotonis portum
appulisset, Barbari protinus obsidionem cum ma-
gna perturbatione solverunt, ut habet Procopius-
cap. 16. Tandem Narses cum ingenti exercitu
Ravennam advenit: cumque accepisset, Totilam
castra locasse ad montem Apenninum, castra &
ipse in eodem monte metatus est, centum ad
summum stadiis procul a castris hostium, inquit
Procopius cap. 25. Ad Romanos progressus To-
tilas, eos de colle, quem occupabant, sæpe
deturbare aggressus est, sed irritò conatu. Tunc
Procopius cap. 32. narrat pugnam Narsetem
inter & Totilam commissam; alio modo Nar-
ses; alio modo Totilas acies ordinarant; *In o-
mnibus par alacritas animi & virtus amula emi-
scabat.* Jam dies declinabat in Vesperum, cum
Gothi fusi fugatique sunt: fugit Totilas in
tenebris cum viris non amplius quinque, ac de-
mum occiditur ut ibidem narrat Procopius,
qui addit: *Annos undecim Gothi Totilas impe-
raverat.* Interitum Totilæ cum præsentem Christi
anno recte connectit Hermannus contractus ju-
cta editionem Canisii.

XIX.
Theodori
Epif. pœ-
nitentia.VIII.
Interitus
Totilæ.

Nar.

CHRISTI
552.

VIGILII PAP.
13.

JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

professus est, & quatuor sacra Concilia comprobavit non in his tantum quæ spectant ad fidem; sed & cuncta quæ in eis essent acta, rata firmaque habenda esse, pariter comprobavit: quibus plane docuit, excitatam a se primum de Tribus capitulis quæstionem profundo esse silentio obruendam: his adjecit, ut & de irrogatis in ipsum Summum Pontificem probris & contumeliis eodem libello suppliciter veniam peteret.

PAGIUS
IX.
Narses Romanam occupavit.

Narses successu lætus Romam contendit, eamque oppugnavit, annum Imperii XXVI. agente Justiniano Augusto. Sic Roma sextum capta est illo Principe, inquit Procopius cap. 33. Hoc itaque anno & Roma recuperata, & Totilas occisus, idque mensem circiter Junium; cum mense Augusto hujus cades Constantinopoli nunciata fuerit, ut præter Cedrenum testatur Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DXLIV. qui Kalend. Septembris superioris Christi anni inchoatur, ubi ait: Augusto mense triumphales nuncii & victoria monumenta Roma Constantinopolim delata, Narse nimirum Cubiculario, & Romanorum Exarcho victore. Pugna siquidem cum Totila Gothorum Rege conferta summam sibi suavitute peperit victoriam, Romam recepit, Totilam interfecit, vestimenta quoque ejus adhuc sanguine tincta, pileolumque ejus gemmis ornatum Constantinopolim misit: quæ ad Imperatoris pedes in Secretario proiecta sunt. Secretum apud Scriptores Byzantinos, pro foro, seu loco; in quo judicia exercentur, vulgo accipitur. Regnum inierat Totilas anno DXLI. Quare annos undecim, ut mox ex Procopio diximus regnavit. Gregorius Magnus lib. 2. Dial. cap. 15. ait: Sanctum Benedictum Totilæ se invisenti dixisse: Novem annis regnans decimo morieris. Sed Totilas cum ei hoc Sanctus Benedictus prædixit, jam annuam & amplius regnarat, ut suo loco dixi, ideoque annos XI. & aliquot menses Regnum Gothorum tenuit.

X.
Gothi Tejam Regem creaverunt.

Gothi, qui ex prælio evaserant, trajecto Pado, Urbem Ticinum, circumjectaque loca occuparunt, ac sibi Regem creaverunt Tejam, inquit Procopius, cap. 33. Tejas vero Gothos infirmiores judicans, quam ut soli pugnare possent cum Romano exercitu, Legatione missa ad Francorum Regem Theodebaldum, ad belli societatem ingentis pecuniæ pollicitationibus eum invitavit, inquit Procopius cap. 34. qui subdit, eum nihil a Francis obtinuisse, tandemque Gothos Romanos invasisse, Tejamque post aliqua heroicæ fortitudinis argumenta in prælio occubuisse. Quibus narratis Procopius Historiam suam his verbis claudit: Itaque Romani Cumas ac reliqua omnia cepere præsidia, & annus exiit XVIII. belli hujus Gothici, cujus Historiam Procopius scripsit. Incertum autem, an Tejas hoc anno vel sequentis initio ante vernum tempus, quo annus belli Gothici XVIII. desinit, interierit. Cum eo desinit Ostrogothorum in Italia Regnum, quod ultra annos LX. prorogatum non est, cum cæ-

Quis, rogo, ista considerans, non miretur, atque etiam ostupescat, Davidicum (a) illud exclamans: Hæc mutatio (a) Psal. dextera Excelsi: &, A Domino factum 76. & Ps. est istud, & est mirabile in oculis nostris? 117. Cum primaria illa petra, quam adeo rejecerant ædificantes, eadem repente reposita sursum inspiciatur in caput anguli, præcipuo digna honore habita: ut præ miraculo illud factum appareat, quod (b) Psal. inde Propheta occinit, ita dicens (b): Ab- 140. sor-

perit anno CCCXCIII. quo Odoacer periit [1].

Em. Card. Norisus in Dissert. de Synodo V. cap. 6. existimans, Procopium in designandis belli Gothici annis lapsus esse, duorumque annorum gesta in unicum annum perperam congestisse, contendit Totilam anno tantum sequenti, qui belli Gothici decimus nonus fuit, acie a Narsete victum esse, Romamque recuperatam; quod Marius Aventicensis in suo Chronico, & interitum Totilæ, quem Baduilam appellat, & initium Teia ejus successoris cum anno XII. post Consulatum Basilii Indict. I. anno sc. Christi DLIII. copulet. Verum fundamentum, cui Card. doctissimus innititur, ruinosum esse jam ostendimus, & vel ex sola Theodora Augustæ morte, quam certum est contigisse, ano DXLVIII. annoque belli Gothici XIV. constat, Procopium annos duos in unum non confudisse; cum eam recitet eodem belli Gothici anno. Immo ipsemet Card. Norisus pag. 32. eisdem Dissert. asserit, Procopium lib. 3. de Bello Goth. Gothos cum Rege suo Romam ingressos esse anno XV. belli Gothici scribentem priorum annorum metachronismum correxisse. Quare ipso fatente Chronologia Procopii ab anno belli Gothici XV. recte procedit, ideoque in sequentibus annis ab eo minime discedendum. Quoad Marium, eum non solum in Totila nece consignanda; sed etiam in aliis quæ eam secuta sunt, parum accuratum fuisse ex dicendis liquebit. Totilas apud Ducangium in Familiis Augustis Byzantinis pag. 92. in uno nummo dicitur DN BADUELA REX, & in altero, DN BADUILA REX, qui tamen a Procopio Totila nomine semper appellatur.

Cum Romani ac Persæ Byzantii Inducias anno superiori pangerent, Persæ proditione cujusdam hominis Lazi, viri non obscuro genere, Vehimerio Castello potiti suam in Lazica Ditionem firmissime stabilierunt; nec Lazicam tantum eo modo sibi subdidere; sed aditum etiam Romanis ac Lazarum Regi præcluserunt, in Scythiam & Suaniam, Regionemque omnem, quæ a Muchirifide ad Iberiam usque pertinet, inquit Procopius lib. 4. de Bello Goth. cap. 16. qui addit, Mermeroem, instante hyeme, Cutatisium, seu Cotæsum, idoneo præsidio monuisse. Tum cap. seq. refert, alta hyeme, Legatum Persicum ad Chosroem reversum esse, huncque accepto auro, sine mora Inducias confirmasse: Lazica tamen decedere noluisse: sed Mermeroi mandasse, ut pro viribus cœpta urgeret, qui cum

NOTÆ [1] Pugna Narsētis cum Teja, qua Tejas ipse interfectus & Gothi fusi sunt, ab Agnello in Pontificali Ravennatensi ad vitam S. Maximiani cap. 5. commissa dicitur Kalendis Octobris. Id autem licet a Scriptore ineuntis sæculi noni traditum minus certum videretur; accepisse tamen potuit a cœvo aliquo scriptore. Igitur Tejæ interfectio ab hoc anno removenda non est. Vide Rer. Italic. t. II. p. 1. fol. 107. MANSI

Menna E. *sorpti sunt iuncti petrae Judices eorum:* pisc. Constantinop. penitentia. dum eidem cessere penitus qui adversati erant terræ Principes & summi religionis Antistites. Nam præter Theodorum Archiepiscopum Cæsariensem, præstitit id ipsum etiam Mennas Constantinopolitanus Episcopus, qui ab eodem Vigilio eadem ex causa fuerat ad certum tempus communione privatus: ipse enim, sicut & Theodorus, totidem verbis scriptum

libellum supplicem Vigilio obtulit, quo etiam præter ea quæ dicta sunt, pariter professus est, libellum quemdam in Vigilium scriptum, minime esse suum. Sic igitur tali præmissa satisfactione, Vigilium eosdem in communionem accepit, reditaque est Ecclesiæ pax: quæ ex optato cunctis innotescens, eo jucundior atque gratior facta est, quo magna secum bona vexit, quæ dicemus. Porro hæc omnia ha-

PAGIUS

cum universo Persarum Hunnorumque exercitu ex Muchirifide movit, sed neque in Abasgia, neque in Archæpoli, quam obsidione cinxit, aliquid efficere potuit. Demum Persa Cotasium & Muchirifim repetere; quibus verbis Procopius lib. 4. Bell. Goth. cap. 17. narrationem rerum Persicarum claudit. *Suaniam* vero anno superiori in potestatem Persarum venisse, & currenti Chosroen pacta conventa firmasse, idèoque & Procopium de gestis hoc anno in bello Persico sermonem habere, ex iis, quæ an. DLXI. num. X. in medium adducam, certo constabit.

XIII.
Gesta hoc
anno in
Lazica.

A currenti itaque anno, ab eo sc. ubi desit Procopius, suam de rebus Persicis narrationem inchoavit Agathias, ut ipsemet lib. 2. pag. 56. testatur: *Mermeroes*, inquit, *Persarum Dux cum antea bis in Archæpolim impetum fecisset, repulsus est, aliaque nonnulla gessit, quæ quidem prætereo: quandoquidem Procopius Rhetor abunde hæc eo usque conscripsit. Tunc itaque rursus (nam hinc ordienti mihi, quæ sequuntur sunt coaptanda) ad Muchirifim & Cotasium propugnaculum pervenit eo consilio ut difficultate locorum, quæ sunt circa Telephim prætergressa, ad Phasidem fluvium pertingeret, ubi Telephim diversum non existimo a Tzibili in Asbagia Iberiæ regione posito, de quo loco laudato loquitur Procopius, *Mermeroes* ad Phasidem usque fluvium, quo ad quandam insulam Romani ab eo in fugam versi sese receperant, pervenit; sed cum tanto exercitui commeatu in medio Ditionis Romanæ sibi non suppeteret, neque alioquin ad obsidionem bene comparatus esset, Phasidem fluvium cum universo exercitu, nemine obistente, trajecit, ac Cotasium denuo & Muchirifim se recepit. Repente autem morbo quodam correptus, maxima exercitus parte ibi relicta, in Iberiam concessit, ubi diem obiit, *Vir sane inter Persas præstantissimus, maximi consilii, rei que hellicæ peritissimus.* Hæc Agathias loco citato, quæ ad huc annum pertinere, ex posterioribus Induciis quinquennialibus inter Persas & Romanos pactis, & rebus inter eosdem anno superiori gestis, quemadmodum & ex iis, quæ sequentibus annis dicemus, certum redditur. Ortellius in Thesauro Geographico arbitratur, *Cotasium* Urbem fuisse Iberiæ. Verum Agathias contrarium insinuat, cum asserit, *Mermeroes* Cotasium in Iberiam secessisse, quod ideo non longe ab ea distabat: & Procopius lib. 4. de Bello Goth. cap. 14. testatur *Muchirifim* diei iter unius ab Archæpoli abfuisse & extitisse agrum felicissimum Colchidis; ubi Colchi veteres castellum *Cotaium* voce Græca appellatum, & a Lazis *Cutatissum* dixerunt condiderant.*

XIV.
Corruptus
Agathia
locus resti-
tuitur.

Annus mortis *Mermerois* Agathias lib. 2. pag. 66. certis characteribus designarat; sed numeri corrupti sunt, quod cum neque Bonaventura Vulcanius ejus interpres, neque alii, quod legerim, animadverterint, & sequentium ex-

peditionum anni ab hujus celeberrimi Ducis anno emortuali pendeant, locus ille Agathiæ nobis emendandus. Ait hic Historicus *Chosroen*, aliosque Persarum Reges ejus Decessores genus repetere ab Artaxare qui Phartica potentia subversa, Persis denuo pristinum Imperium reddidit; subditque Agathias: *Hoc tantum in præsentia lucis utilitatisque ad plurima causa dicam, undeviginti supra trecentos annos terminari atque desinere in vigesimum quintum annum Imperii hujus Chosrois; quo ipso tempore, & bella in Colchica ditione vigeant, & Mermeroes mortem obire contigit. Justinianus vero Imperator tum temporis vigesimum octavum annum, ex quo Romanis imperat, peregerat.* Si *Mermeroes* obiit an. ab instituto Regno Persico CCCXIX. mors ejus in annum Christi DXLIV. ante priores Romanorum cum Persis Inducias accidit. Initium enim Regni Persici cum anno Christi CCXXVI. annoque Periodi Græco-Romanæ 5719. illigatur ut ibidem demonstravi. Si vero anno XXV. Chosrois & XXVIII. Justiniani vita fundus est, vixit usque ad annum Christi DLV. quod utrumque absurdum; cum posteriores Induciæ anno Christi DLI. & Justiniani XXV. constitutæ fuerint, & Procopius partem rerum Persas inter & Romanos anno DLII. gestarum, aliam vero partem Agathias recitet, & quæ hic postea narrat spectent ad annum Christi DLIII. & sic deinceps. Quare numeros illos depravatos, manifestissimum est. Legendum itaque, *viginti septem supra trecentos annos terminari atque desinere in vigesimum secundum annum Imperii hujus Chosrois; quo ipso tempore, &c. Justinianus vero Imperator tum temporis vigesimum sextum annum, ex quo Romanis imperarat, peregerat.* Quæ emendatio certa.

Agathias Historiam Gothicam Procopii persecutus est, & in ejus Præfatione ait, *Procopium Gothorum res narrasse ad annum usque sextum & viceesimum Regni Justiniani, subditque: Ego vero his proxima & consequentia, ut initio mihi propositum fuit persequens, res ipsas aggredior.* Tum Librum suæ Historiæ primum exorditur, narratisque Teia morte, & Gothorum cum Romanis pace, de quibus etiam agit Procopius in fine suæ Historiæ, refert Gothos quosdam *Francorum* auxilia implorasse, sed cum eorum petitio *Theodebaldo* Francorum Regi non admodum probata fuisset, *Leutharim* & *Butilinum*, duos germanos fratres, genere quidem Alemannos, maximam vero apud Francos potentiam consecutos, belli cum eis societatem iniisse, ad duo & septuaginta strenuorum virorum millibus collectis. *Narses* confestim moto exercitu ad *Cumas* Oppidum munitissimum in arduo quodam colle situm, processit, & post diuturnam obsidionem, quam pluribus refert Agathias, illud sub suam potestatem redegit. Hoc summarium Libri primi Hi-

XV.
Primus
Agathia
Liber sup-
plemen-
tum est
Historia
Gothica
Procopii.

habentur in Vigilii Papæ Constituto, de quo inferius agendum erit.

XXI.
Pax Eccle-
siæ est sa-
lus Impe-
rii.

Sed quænam hæc mox secuta sunt bona? Accipe. Gothi e Sicilia præter omnem spem expelluntur, belloque navali vincuntur: missoque in Italiam a Justiniano Imperatore Narsete, res Gothorum in deterius dilabi cœperunt. Ut plane perspicue fuerit demonstratum pro statu rerum Ecclesiasticarum res Imperii a Divinitate disponi: ut cum laceffuntur Dei sacerdotes, barbari invalescant; prote- rantur autem, cum illorum dignitati consulitur: sicque veluti quadam necessitate Ecclesiæ pacem felicitas subsequatur Imperii, Ecclesiæ vero illatum a Principe bellum cladem Imperii secum ducat. Sed de anni hujus rebus prospere gestis in Sicilia atque Italia terra marique Procopium consule. At hæc magis anni sequentis facta docebunt.

XXII.
Dedicatur
a Menna
Basilica
Apostolo-
rum.

Respirante jam populo, atque optata pace lætante, immensæ ubique & ab omnibus gratiarum actiones Deo redduntur: quando & publica festa parantur, quæ triumpho quamdam speciem præferant. Etenim hoc anno ipse Mennas Constantinopolitanus Episcopus, postquam a Vigilio Papa in communionem admissus est (ut inquit Nicephorus (a) vigesima nona Junii die Encænia, celebravit basi-
Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Nic.
l. 17. c. 26

licæ sanctorum Apostolorum, cum sacræ reliquiæ curru aureo circumvectæ ab eodem Menna reconditæ sunt. Sed quæ de eadem basilica Procopius (b) habeat, audi: *Erat (inquit) antiqua apud Byzantium ecclesia Apostolis consecrata, longitudine temporis jam emota, & quæ (ut suspicabatur) amplius stare non poterat. Hanc Justinianus instauravit pro dignitate. Ubi latomi & artifices, effosso fundamento invenerunt ligneas arcas tres insculptis litteris indicantes esse scilicet Trium Apostolorum corpora, Andrea, Luca, & Timothei. Quæ Rex ipse & omnes Christiani maximo cum fervore conspexerunt, & conspecta rursus terra occulere, non negligentes locum & vicinis orbatum relinquentes, sed Apostolorum corporibus dedicatum cum pietate constituentes. Constat autem, quod Apostoli beneficiorum memores, ad Regis honorem nunc hominibus apparuerint, Regis inquam pii & religiosi. Neque enim ab humanis recedunt divina, sed misceri percipiunt & hominum conversatione oblectari.* Hactenus Procopius de restituta basilica Apostolorum, quam Mennas hoc anno (ut dictum est) dedicavit.

(b) Procop.
de edific.
Justin. Imp.
lib. 1.

Porro eidem bene cessit, ut post tot Ecclesiæ conflata diffidia, ex quibus extra Ecclesiam ipse positus fuerat, reddita

XXIII.
Mennas
moritur.

L

ta

PAGIUS

storiæ Agathæ, in quo nonnisi quæ Procopius anno belli Gothici XVIII. tractat, iis solum additis, quæ is prætermiserat, & fusiori stylo narratis, quæ Procopius brevius tetigerat. Quare quæ Libro Agathæ primo continentur ante vernum tempus sequentis anni gesta, non vero anno Christi sequenti, ut Cointius, alii- que passim neotherici Scriptores, aut anno DLV. ut Baronius eo anno num. XI. & seqq. arbitrati sunt. Prior itaque Agathæ Liber aliud non est quam ultimi anni Belli Gothici a Procopio descripti supplementum: & quemadmodum hic annorum militarium, de quibus agit, initium ducit a vere; ita & Agathias. Is cum Librum secundum ab his verbis, *Ineunte vere* exordiat, nulliusque antea *veris* meminerit præterquam illius quod pag. 31. *ver proximum* appellat, manifestum est, eum continuationem suam a vere illo ac Libro secundo auspicari, & antecedentia ea esse, quæ ipsemet in sua Præfatione citata, præcedentibus *proxima* appellat. Quæ diligenter animadvertenda fuerit, quia ex primi *veris* ab Agathia memorati consignatione univërfa ejus Chronotaxis pendet.

XVI.
Sicilia a
Romanis
Corsica &
Sardinia
a Gothicis
occupan-
tur.

Ad num. XXI. *Narses* anno superiori in Italiam missus est, ut ibidem ostendimus. Eodem pariter anno Artabanes quem Imperator Sicilia præfecerat, *Gothos in præsidiis Insula relictos oppido paucos, obsedit, & certamine victis, qui erumpere ausi sunt, omnes fame extrema ad deditionem compulsi*, inquit Procopius lib. 4. de Bello Goth. cap. 24. qui subdit, Gothos, Corsicam ac Sardiniam occupasse. Quæ cum narret anno belli Gothici XVII. ea ad annum superiorem etiam pertinere, manifestum.

Ad num. XXII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DXLII. qui Kalend. Septemb. anni Christi DXLIX. auspicatur, ait: *Julii mensis die vigesimo octavo, tertia feria, Sanctorum Apostolorum adis facta est consecratio, & Sancturum Reliquiarum Andrea, Luca, & Timothei, qui Sancti Apostoli, depositio. Episcopus vero Menas una cum Sanctis Reliquiis progressus est vehiculo aureo Imperatorio gemmis exornato vectus. Tres autem Sanctorum Apostolorum gestabat oculos super genua: atque ita dedicationem celebravit.* Sed loco, *Julii mensis die XXVIII.* legendum, ut Cedrenus habet, *XXVIII. die Junii*, quem mensem etiam exhibent Anastasius, Nicephorus lib. 17. cap. 26. & Auctor Miscellæ. Anno autem DL. quo ea Dedicatio peracta Justinianus, quinta Quinquennalia dedit, & dies XXVIII. Junii in feriam tertiam incidit, & Vigilia Festi Sanctorum Petri & Pauli insignitur. Vides, ut identidem Librarii *Junium in Julium* commutarint. Templum Sanctorum Petri & Pauli Apostolorum ad Hormisdæ aulam, ubi olim extiterat domus Justiniani adhuc privati idem Imperator primus ædificavit, ut scribit Procopius lib. 1. de Ædific. cap. 4.

XVII.
Basilica
SS. Apo-
stolorum
Constanti-
nopoli de-
dicatur.

Ad num. XXIII. *Mennas* Episcopus Constantinopolit. hoc anno mortuus est, non ineunte circiter Decembri, ut Card. Norisius citatus scribit sed mense Augusto. Sedit enim annos XVI. & menses sex ut testatur Nicephorus in Chronico; qui menses utrimque incompleti: nam ordinatus fuerat die XIII. mensis Martii anni DXXXVI. Adhæc Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DXLIV. qui Kalendis Septemb. anni Christi DLI. inchoatur, inquit: *Eodem anno Hebdomi portus repurgatus, eodemque tempore Menas Episcopus Constantinopol. defunctus*

XVIII.
Obitus
Menna E-
pisc. Con-
stantinop.

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

ta pace postliminio quodam, & communionem Apostolicæ sedis, cujus iacturam fecerat, consecutus, & cuncta antea benefacta recipiens, feliciter mox ex hac vita migravit: hoc enim anno finem vivendi fecit, cum sedisset annos sexdecim: in cuius locum sequentis anni exordio subrogatur Eutychius: de eius electione divinitus facta anno sequenti, quo contigit, nos agemus. Quid autem acciderit Constantinopoli sub Menna de puerō Hebræo ab incendio divinitus liberato, ita narrat Evagrius (a):

(a) Evag.
l. 4. c. 35.XXIV.
De puerō
Judæo ab
incendio
servato.

Mennæ temporibus miraculum editum fuit plane memorabile. Vetus fuit consuetudo Constantinopoli, ut si quando multa admodum particulæ puri & immaculati corporis Christi Dei nostri superessent, pueri impuberes qui scholas frequentabant, accerferentur, easque manducarent. Quod cum factum fuit, filius cujusdam hominis Hebræi quidem opinione, arte autem vitriarii, una cum pueris versatus est: qui quidem, parentibus percunctantibus ab eo causam moræ, respondit, uti res se habuit, seque cum aliis pueris pariter comedisse. Hebræus bile, furore, & iracundia inflammatus, in clibanum ardentem, in quo vitrum formare solebat, puerum coniecit. Postquam vero mater puerum quæritans reperire non potuit, passim per totam urbem ibat, Deum cum gemitu obtestans, & flebilibus lamentis se dedens. Triduo autem post ad ostium officinæ viri sui consistens, luctu miserabiliter divexata, nomine puerum compellat. Puer matris vocem ut agnovit, e clibano responsum dat. Mater effractis foribus, introrumpit vi-

dere puerum in mediis carbonibus candentibus consistentem illæsum ab ignis incendio. Qui cum rogaretur, quo pacto illæsus manserit: Mulier, inquit, veste amicta purpurea crebro ad me venit, porrexit aquam, qua carbonum flammæ corpus ambientes extinguere, cibum denique dedit quoties exurtebam. Qua re ad Justinianum perlata, puerum cum matre lavacro regenerationis tingendos decrevit; patrem aut pueri, qui recusavit in numerum Christianorum ascribi, in Syris cruci suffigendum curavit. Hactenus Evagrius rem suo tempore gestam universo jam factam Orbi notam enarrans.

Hoc eodem anno, qui numeratur Childeberti Francorum Regis trigésimus octavus, habita est Synodus Aurelianensis, ejus nominis quinta, ubi vigintitres canones statuti reperiuntur. Interfuit eidem Aurelianus Arelatensis Episcopus, ille nimirum qui ad Vigilium Papam agentem Constantinopoli legationem misit una cum ea epistola, ad quam etiam Vigilium diximus rescriptissæ. Trium namque capitulorum occasione ipsam fuisse Synodum celebratam, canon primus admonet, dum ejus exordio damnantur hæreses Nestorii & Eutychetis, quarum causa sciret Ecclesiam Orientalem incendio conflagrare. Præfuisse autem eidem Synodo reperitur, primoque loco subscriptus sanctus Sacerdos ita nominatus Episcopus Lugdunensis, cujus egregiam sanctitatem testantur Ecclesiasticæ tabulæ, dum ipsius anniversariam commemorationem celebrandam repræsentant pridie Idus Septembris (b). Itemque præfens fuit S. Agri-

XXV.
Synodus
Aurelianensis
quinta.(b) Marty-
rol. Rom.
12. Septe.

PAGIUS *Etus est, in cuius locum suffectus Apocristarius Amasea Presbyter, & Monasterii ipsius Amasea Monachus Eutychius, eo ipso die quo Mena cadaver in sacris adytis expositum jacebat. Augusto mense triumphales nuntii, & victoria monumenta Roma Constantinopolim delata, Narfe nimirum, &c. Mennæ itaque Indictione XV. adhuc currente mortuus est, statimque Eutychius in locum ejus suffectus, cujus tamen ordinationem perperam in annum sequentem Baronius differt. Colitur Mennæ in Martyrologio Romano die XXV. Augusti, quemadmodum & in Martyrologio, isque forsitan dies ejus mortualis fuit; cum ex dictis ante Indictionem primam Kal. Septemb. hujus Christi anni ceptam obierit.*

XIX.
Concilium
Aurelianense V.

A num. XXV. ad XXIX. Concilium Aurelianense V. Celebratum anno quingentesimo quadragesimo nono, ut liquet ex subscriptione Sacerdotis Episcopi Lugdunensis: Notavi sub die V. Kal. Novembris, anno XXXVIII. Regni Domini nostri Childeberti Regis, Indiæ. XIII. quæ Indictio cœpta Kalendis Septemb. anni DXLIX. annus vero XXXVIII. Childeberti die XXVII. mensis Decemb. anni Christi DXLVIII. inchoatur, qui ideo adhuc in cursu erat die XXVIII. mensis Octobris anni DXLIX. Ex quo & valide confirmantur annus ac dies emortuales Chlodovei Magni, quem die XXVII. Novembris anni DXI. vitam functum diximus. Ex tripartito Franciæ Regno, ut Episcoporum subscriptiones

demonstrant, hæc Synodus convocata licet in Præfatione unus tantum Childebertus Rex a Patribus laudatus sit, quia Civitas Aurelianensis in ejus ditione sita erat. Paulo post istam Synodum, celebrata est alia in Regno Theodebaldi, etiam Francorum Regis, Synodus nempe Arvernensis secunda, in qua ejusdem Synodi Aurelianensis V. priores quindecim Canones cum XVII. iterum iisdem verbis approbati sunt. Hujus non meminit Baronius, sed Sirmondus post ejus mortem eam publicavit.

Concilio Aurelianensi V. subscripserunt Episcopi L. & XXI. vel Presbyteri, vel Archidiaconi, vel Diaconi, vel Abbates a suis Episcopis directi. Ex Episcopis, qui subscripsere decem in Sanctorum numerum adscribunt Ecclesiasticæ Tabulæ, Albinum Episcopum Andegavensem, Agricolam Episcopum Cabilonensem Aurelianum Episcopum Arelatensem, Gallum Arvernensem, Eleutherium Altissiodorensem, Sacerdotem Lugdunensem, Leobinum Carnotensem Lautonem Constantinum, Firminum Ucetiensem Nicetium Trevirenssem. Præterea colunt Trajectenses Domitianum, Bituricenses Desideratum Burdigalenses Leontium, Aduenses Nectarium Viennenses Eusebium Nivernenses Aregium & Ebrudunenses Gallicanum. Genebaudus Episcopus Laudunensis Sanctus fuisse dicitur a Flodoardo lib. 1. cap. 14. Baronius num. XXVII. dicit S. Firminum mendisse dici in exemplari, quo usus est

XX.
Plures
Sancti E.
piscopi ei
interfue-
re.

CHRISTI
552.

VIGILII PAP.
13.

JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

Agricola Episcopus Cabilonensis & ipse inter Sanctos adnumeratus, cujus & natalis dies decimosexto Kalendas Aprilis singulis annis agitur, extat de ipso epigramma Venantii Fortunati his versibus (a):

(a) Fortu.
carm. l. 3.
De S. Agricola
Episc. Cabilon.

*Præsul honoris apex, generis fideique
cacumen,
Cultor agri pollens, pastor opime
gregis:
Cum mea terra manu meruit genitoris
arari,
Reddatur nati vomere culta sui.
Nam pater affectu dulci memorabilis
Orbi
Me Vobiscum uno fovit amore duos.
Corde parens pastu nutrix, bonus ore
magister
Dilexit, coluit, rexit, honesta dedit,
Ille pio studio sulcata novalia sevit:
Quod pater effudit, hoc mihi semen
ale.*

Ita ipse alludens ad nomen Agricolæ patri filioque commune.

XXVI.

Inter alios etiam sanctitate celebres viros interfuit Tetricus Episcopus Lingonienſis, qui sicut vivens novit gregi suo bene præesse, ita & post mortem ejusdem curam gessisse, ipsius vindicta in successorem suum moribus depravatum ostendit: de ipso enim mira hæc Gregorius Turonensis (b) habet, dum interitu Pappoli, qui ei subrogatus est, ita conscribit: *Anno octavo Episcopatus sui, dum diœceses & villas Ecclesiæ circumiret, quadam nocte dormienti illi apparuit beatus Tetricus vultu minaci. Cui ita: Quid tu, inquit, hic, Pappole? Ut quid sedem meam polluis? Ut quid Ecclesiam pervadis? Ut quid oves mihi creditas dispergis? Cede loco, relinque sedem, abscede longius a regione. Et hæc dicens, virgam quam habebat in manu, pectori ejus cum ictu valido impulit. In quo ille evigilans, dum cogitat quid hoc esset, fixe in loco illo desigitur, ac dolore maximo cruciatur: abhorret cibum potumque, & mortem jam sibi proximam præstolatur. Quid plura? tertia die, cum sanguinem ore proiiceret, expiravit.* Hæc Gregorius, quæ in commendationem sancti Tetrici, qui Synodo interfuit, hic volumus recitare: quo & illud quam perspicuo cognoscatur, suorum laborum post obitum sanctos viros non esse immemores. Sed accipe dignum
Ann. Eccl. Tom. X.

(b) Greg.
Turon.
hist. Fran.
l. 5. c. 5.
S. Tetrici ultio in
Successorem.

tanto viro epitaphium scriptum ab eodem Venantio Fortunato (c):

(c) Ven.
For. carm.
l. 4.

*Palma sacerdotii venerando, Tetrice,
cultu,
Te patriæ sedes, nos peregrina tenet.
Te custode pio, numquam lupus abstulit
agnum,
Nec de fure timens pascua carpsit
ovis.
Sex quasi lustra gerens & per tres in-
super annos,
Rexisti placido pastor amore gregem.
Nam ut condirentur divino corda sa-
pore.
Fudisti dulcem jugiter ore. salem.
Summus amor Regum populi decus, ar-
ma potentum *
Ecclesiæ cultor, nobilitatis honor,
Esca inopum, tutor viduarum, cura mi-
norum,
Omnibus officiis omnia pastor eras.
Sed cui præbebat varie tua cara me-
delam,
Funere rectoris plebs modo triste ge-
mit.
Hoc tamen, alme Pater, speramus, di-
gnus in astris,
Qualis honore nites, hic pietate pro-
bes **

S. Tetrici
epita-
phium.

* paren-
tum

* profis

Hætenus epitaphium. Sed ad Synodum redeamus.

Ornavit etiam tantam coronam Patrum sanctus Eleutherius Episcopus Antisidori & ipse inter Sanctos adnumeratus: (d) itemque sanctus Firminus Episcopus mendose scriptus Uticensis pro Venciensi. Quid Uticæ Episcopo cum Concilio in Gallia celebrato? In Martyrologio Ufuardi non legitur Firminus Episcopus in Africa, qui re vera in Gallia floruit hoc ipso tempore. Interfuit eidem Concilio S. Gallus Episcopus Arvernensis, de quo plura superius: atque item Isichius Viennensis: ex quo corrigas Adonem ejusdem Ecclesiæ Episcopum, qui ipsum tradit pervenisse usque ad Zenonis Imperatoris tempora, cum appareat his Justiniani temporibus eum sedisse cum Patribus in dicto Concilio quinto Aurelianiensi. Sed & Lauto Constantiensis & ipse relatus inter Sanctos, necnon Nicecius Treverensis, insuper & Prætextatus Rhotomagensis, atque Quintianus Rutenensis pariter præsentibus fuerunt, quos omnes sanctitate conspicuos Catholica colit Ecclesia, sacris tabulis adscri-
L 2 ptos.

XXV II.

(d) Marty-
rol. Rom.
die 16.
Aug.

PAGIUS

est Episcopi Uticensis pro Venciensi; sed correctæ omnia exemplaria, ipsaque S. Firmini Vita eum Uctiensis Episcopum fuisse testantur. Præterea scribit Prætextatum Episcopum Rotomagensis huic Concilio interfuisse qui tamen in Actis non nominatur, sed tantum O-

ptatus Abbas, directus a Prætextato Episcopo Cabellicensi. Denique ait, Quintianum Rutenensem Episcopum Synodum subscripsisse, qui tamen a pluribus annis jam e vivis excesserat, ut patet ex Cointio in Annal. Ecclesiast. Franc.

A num,

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

ptos. Omnes vero fuere numero quinquaginta, qui simul ejusdem Regis cohortatione ad Synodum convenientes, ejus pietatem in ipsa Synodi præfatione iidem Patres verbis istis testatam reliquerunt: *Dominus Childebertus cum pro amore sacrae fidei, studio religionis, in Aurelianensium urbem congregasset in unum dominos sacerdotes, cupiens ex ore Patrum audire quod sacrum est, &c.*

XXVIII. Constituti sunt ab iisdem Patribus canones vigintitres, quos tu consulas. Quod vero in ejusdem Concilii canone decimo-

PAGIUS
XXI.
Moritur
Theodebertus
Rex
Francorum.

A num. XXIX. & seq. Hadrianus Valefius, Cointius, alique passim recentiores rerum Francicarum Historici *Theodeberti* Francorum Regis mortem cum anno quingentesimo quadragesimo octavo copulant; quod Marius Aventicensis in Chronico scribat; *Post Consulatum Basilii anno VII. Indist. XI. Theodebertus Rex Magnus Francorum obiit.* Verum Marius per hæc tempora res sæpe suis annis non reddit. Quare standum est Gregorio Turonensi, qui *Theodebertum* anno quingentesimo quadragesimo septimo demortuum manifestissime indicat, quando in fine lib. 4. Hist. ait; *a transitu Theodeberti Senioris usque ad exitum Sigiberti, supputantur an. XXIX.* Sigiberti autem obitus, ut nunc inter Eruditos convenit, cadit in annum DLXXXV. Sensit difficultatem Duchesnius, indeque in margine Historiarum Gregorii Turonensis posuit, *an. XXVIII.* sed emendationem ejus refellit Frædegarius Gregorii Epitomator, qui cap. 46. *annos etiam XXIX.* habet. Quando igitur idem Gregorius in fine lib. 3. scribit; *a transitu Clodovechi usque in transitum Theodeberti computantur anni triginta septem.* Mortuo ergo *Theodeberto*, quarto decimo Regni sui anno, regnavit *Theodowaldus filius ejus pro eo*, tam anni illi XXXVII. quam anni XIV. incompleti intelligendi. Aimoinus enim lib. 2. cap. 25. annos XIII. *Theodeberto* assignat, quia scilicet eos integros enumerat. *Theodebertum* egregie commendat Fortunatus lib. 2. cap. 12.

XXII.
Contraria
sententia
refellitur.

Cointius anno DXLVIII. num. VI. asserit. Procopium Libro quarto de bello Gothico cap. 24. Regis *Theodeberti* mortem in annum belli Gothici XVII. Christi scilicet DLI. perperam rejecisse, & in errorem traxisse Agathiam, qui existimaverit eum obiisse cum *Narses* in Italia jam occupatus esset. Verum in utroque capite Vir doctissimus fallitur. Procopius enim locuturus de Legatione Imperatoris ad *Theodebaldum*, de qua suo loco egimus, ait; *Paulo ante Francorum Rex Theodebertus morbo obierat*, scilicet anno DXLVII. triennio aut quadriennio ante eam Legationem ad *Theodebaldum* ejus filium missam. Quoad *Agathiam*, is lib. 1. pag. 15. de altera Legatione a Gothis ad *Theodebaldum* directa digreditur, ut ejus mos est, a suo argumento, & obiter verba facit de quatuor filiis *Clodovei*, quorum *Theodericus* unus erat; mortem narrat *Theodeberti* ejus filii ac *Theodebaldi* patris. Quare non magis sequitur, *Agathiam* putasse *Theodebertum* anno DLI. obiisse, quam *Clodomerem*, & *Theodericum* eodem anno decessisse; licet de utriusque morte etiam agat. De horum igitur morte ex occasione tantum sermonem habet *Agathias*.

XXIII.

Hoc anno Armenii Eutychianam hæresim antea amplexi novam Eram instituerunt, quæ

quinto mentio habetur de xenodochio Lugdunensi ab eodem Rege ejusque conjugè *Ulthrotho* ædificato: restitue pro *Ulthrotho*, *Ultragotho*: hoc enim nomine Francorum Reginam *Childeberti* conjugem nominatam fuisse, tum ex *Gregorio Turonensi*, (a) tum ex *Venantio Fortunato* (b) liquet; de qua inferius dicendum erit. At de his quæ spectant ad Aurelianense Concilium hæcenus.

Hoc eodem anno *Theodobertum* Regem invadentem Italiam ex hac vita discessisse, filiumque *Theodibaldum* regni hæ-

(a) Greg. Turon. hist. l. i. c. 42.
(b) Fortun. arm. l. i. c. XXIX.
Theodoberti Reg. obitus.

etiamnum apud eos usurpata. Cœpta ea die nona mensis Julii, feria tertia, ad formam annorum Nabonassariorum; ita ut anni singuli constent mensibus duodecim æquabilibus, ac triginta diebus cum epagomenis quinque, ut in annis Nabonassariorum. Differt hæc Æra ab *Izdegirdica* in Persia usitata, non numero dierum vel characteribus, sed tantum antiquitate, ut ostendunt *Scaliger* lib. 3. de Emendat. Temp. pag. 214. & lib. 7. pag. 762. ac *Calvinius* in *Isagoge Chronologica* pag. 81. Sed uterque in eo fallitur, quod existiment, hanc Epocham ab accepta fide ab Armeniis deductam. Hi enim tempore *Gregorii Illuminatoris*, circa Constantini Magi tempora fidem Christianam receperunt, & anno XXXVII. *Theodosii Jun.* si fides habenda sit Auctori Anonymo narrationis a *S. Gregorii* tempore ad nostram usque ætatem, de iis qui ejus, seu Sedis ejus ordine Successores fuerunt, publicatæ a *Combesio* in *Historia Hæresis Monothelitarum* pag. 271. coacti sunt ad ignem adorandum, & postea a Catholica se Ecclesia abstraxerunt, jubente Persarum Rege. Certe *Theodosio Juniore* imperante Christiani in Perside per annos triginta vexati, annoque hujus Imperatoris XXXVII. ab *Isidigarde II.* Persarum Rege persecutioni finis impositus, ut suis locis ostendi.

Addit idem Anonymus, *Cosroes* in Perside regnante, Catholicum Armenorum indixisse Synodum in Urbe *Tiben*, in qua Armeni Synodum Chalcedonensem damnarunt, & *Trisagio* hæc verba *Petri Fullonis* addiderunt, *Qui crucifixus es pro nobis.* Præterea *Isaac Magnæ Armeniæ Catholicus*, seu Patriarcha in Oratione investiva adversus Armenios, ibidem a *Combesio* relata, pag. 327. meminit blasphemæ Synodi, quam Armenii fecerunt in Deo odibili eorum loco, quem *Tiben Armenice* vocant, ubi sanxerunt: *Si quis Christi Carnem, aequalem Patri Deitatem non dixerit, anathema sit.* Deinde pag. 359. meminit duplicis Synodi, in quibus Armenii omnem adversus Ecclesiam Catholicam defectionem statuerunt, habitis in *satanicis*, ac *diabolicis*, *dæmoniacisque* eorum locis, cum appellato *Tiben*, tum *Mantzicert*. *Isaac* autem Orthodoxus erat, vixitque sæculo Ecclesiæ XII. & ipsemet testatur pag. 395. se apud Armenios natum, & eorum errores traducentem se se ad mortem quæsitum. Denique *Galanus* in Conciliatione Ecclesiæ Armenæ cum Romana, exhibet *Chronicon* lingua Armena scriptum ab Anonymo orthodoxo, in cujus cap. 10. & seq. legitur, *Niersem* Patriarcham convocasse Synodum in Civitate *Thevin*, & superaddidisse *Trisagio* verba illa *Fullonis*, *Qui Crucifixus es*, & aliquot post annos indictum fuisse aliud Concilium in eadem Urbe, cujus Decreto *Turco-*

Nova Epochæ ab Armeniis instituta.

XXIV.
Armeni
Synodum
Chalcedonensem
damnant.

hæredem & paterni instituti profecuto-
rem reliquisse, Procopius tradit. De
pietate Theodoberti nonnulla habet Vi-
ta S. Mauri Abbatis, in quem plura idem
Rex contulit beneficia. Quomodo autem
in venatione occasio est obitus ejus ex-
orta, narrat Agathias: sed Gregorius
morbo interiisse tradit: qui & de Par-
thenio, cui regni ab eo cura commissa
erat ista mox addit. (a): *Franci vero
cum Parthenium in odio magno haberent,
pro eo quod tributa eis antedicti Regis*

(a) Greg.
Turon.
bist. l. 3.
c. 36.

*tempore infixisset: ille vero in pericu-
lo positum se cernens, confugium ab ur-
be facit, & a duobus Episcopis supplici-
ter exorat, ut cum ad urbem Trevericam
deducentes, populi sævientis seditionem
sua prædicatione comprimerent. Quibus
euntibus, nocte dum in stratu suo decum-
beret, per somnium vocem magnam emisit
dicens: Heu, heu, succurrite qui ade-
stis, & auxilium ferte pereuntibus. A quo
clamore expergefatti qui aderant, inter-
rogabant, quod hoc esset. Respondit il-
le:*

PAGIUS *manorum annorum computatio in Armeno Ka-
lendario posita est, & præfata additio confirma-
ta. Quare Armeniorum Eram ab anno susce-
pta, aut potius inagis confirmata hæreseos,
deductam esse, certissimum. In Opusculo Ar-
naldi Doctoris Sorbonici, quo respondet ad
Librum Claudii Ministri Calvinistæ circa perpe-
tuitatem fidei de Sacramento Eucharistia, anno
1671. Parisiis impresso, exhibetur Testimonium Ja-
cobi Catholici & Patriarchæ omnium Arme-
niorum, cui sui subscribunt, & detestantur dog-
mata in Libro ejusdem Claudii contenta, quod
dicitur Datum Constantinopoli, anno MCXX.
secundum calculum Armeniorum die XII. Aprilis
idei anno Eræ nostræ Dionysianæ MDCLXXI.
Porro cum Turcomania olim Armenia Major
dicta fuerit, recte vidit Scaliger citatus anno
Christi DLII. Armenios novam Eram suam ad
Perficam conformasse, & immerito Petavius Lib.
III. de Doct. cap. XVII. & seqq. eum hac in re
reprehendit.*

XXV.
Moritur
S. Datus
Epif. Me-
diolanen-
sis.

Mortuus est hoc anno Sanctus Datus Medio-
lanensis Episcopus, non die XIV. mensis Janu-
arii, quo in Tabulis Ecclesiasticis colitur,
ut Bollandus in Actis SS. mensis Januarii &
Em. Card. Norisius loco laudato scripsere, sed
post diem quartum mensis Februarii; cum ex
Epistola Encyclica Vigilii hoc anno scripta con-
stet, eum fuisse cum Vigilio papa in Ecclesia
Sanctæ Euphemie pridie Nonas Februarii. Ad-
hæc Datus mortuus est ante Totilam, mense
circiter Junio hujus anni occisum. Ex Literis
enim Pelagii Papæ Vigilii successoris ad Nar-
setem illud certo eruitur: *Recolere debet Cel-
situde vestra, quid per vos Deus fecerit, tempore
illo, quo Istriam & Venetias tyranno Totila pos-
sidente, non ante tamen Mediolanensem Episco-
pum fieri permisisse, nisi ad Clementissimum Prin-
cipem exinde retulissetis.* Loquitur Pelagius de
ordinatione Vitalis, qui Divo Datio successit,
quique obfirmato animo Tria postea Capitula
defendit. Recte tamen Bollandus hoc anno Da-
tium demortuum scripsit. Em. Card. Norisius
ejus mortem in annum sequentem distulit, quod
existimavit, Procopium Totila interitum male
hoc anno consignasse, eumque unius anni ad-
ditione corrigendum esse; sed illud fundamen-
tum jam hoc ipso & superioribus annis ever-
sum. Cum itaque S. Datus corpus Constantinopoli,
ubi obiit, Mediolanum reportatum fuerit
& in æde S. Victoris conditum ut tradunt Scri-
ptores Mediolanenses, is dies ad eam Transla-
tionem referendus. Victor quidem Tununen-
sis in Chronico anno XIV. post Consulatum Basilii,
qui secundum eum est annus Christi DLIV. non
vero DLV. ut perperam eum explicat Bollandus
& Datus mortem & Totila necem narrat, ad-
ditque illum damnationi Trium Capitulorum con-
sensisse. Verum ultimum hoc valde dubium est

& ex eo quod Totila eadem biennio tardius nar-
rat, ejus in Datus obitu consignando error ma-
nifeste detegitur; cum utrumque eodem an-
no, quod negari non potest, defunctum tradat.

Datio Archiepiscopo Mediolanensi ad hæc uf-
que tempora Chronicon de rebus Urbis & Ec-
clesiæ Mediolanensis attributum fuit. Verum
Mabillonius Tom. I. Analect. pag. 3. & seqq.
testatur, se accepisse Literis Antonii Mariæ Pu-
stulæ Canonici & Bibliothecarii Capituli Metro-
politani Mediolanensis, Chronicon, quod ibi-
dem asservatur, diversa manu scriptum esse.
prioremque partem composuisse Landulphum
Seniorem, secundam Arnulphum, & tertiam
Landulphum Juniorem, omnes Mediolanenses Hi-
stóricos, ideoque Chronicon illud, cujus etiam
titulus recentior, non posse esse Datus Medio-
lanensis Archiepiscopi. Denique illud non in-
cipere ab exordio mundi, sed referre initia
Ordinum Ecclesiæ Mediolanensis; narrare illa
quæ in ea Ecclesia contigere tempore Alex-
andri Papæ II. & claudere Historiam anno
MLXVII. in canonizatione Sancti Arialdi, Me-
diolanianno antecedenti Martyrium passi; post-
quam relationem inter omnes convenire debet
Chronicon Datio Archiep. Mediolanensi ascri-
ptum quod nemo unquam asseruit se legisse,
suppositum esse, nihilque continere quam par-
tem aliquam trium Historicorum Mediolanen-
sium mox citatorum. Mirum autem Puricellum
Mediolanensis Basilicæ Archipresbyterum, qui
ab aliquot annis ejusdem Ecclesiæ Historiam
docte illustravit, persuasum habuisse, Datum
Archiep. Mediolanensem cujusdam Chronici Au-
ctorem extitisse. Nam in Basilica Nazariana
capp. 37. & 38. laudat caput sextum Libri primi
Landulphi Senioris de Sancto Ambrosio lo-
quentis, atque in fine MS. Ecclesiæ Metro-
politane Mediolanensis legi: *Explicit Liber Histo-
riarum Landulphi Historiographi, & lib. 1. de*
SS. Arialdo & Herlembaldo cap. 2. num. 3. af-
firmat, se accepisse quæ ibi narrat ex MS. per-
gameno Capituli Metropolitanæ Codice, quo Libri
quatuor Mediolanensium Historiarum Landulphi Se-
nioris continentur usque ad Gregorii Papa septi-
mi mortem pertinentes, cui nimirum tempori
Landulphus ipse videretur coævus fuisse.

Idem Puricellus variis Historiæ suæ locis fa-
tetur, se nullum Manuscriptum Chronici Da-
tius vidisse, & quæ ex eodem narrat ab aliis
hausisse præsertim in Basilica Nazariana cap. 39.
num. 16. ubi ait: *Utinam vero ille nobis etiam
(nempe Datus) in præsens suppeteret! atque uti-
nam felix exitus demum respondisset accuratissi-
ma saltem diligentia, qua illum Federicus Car-
dinalis & Archiepiscopus noster Borromæus per-
quirendam curavit. Ipse siquidem ille Liber se solo
quæstionem hanc nostram dissolveret; nec aliter
quam ex nostra sententia; cum nempe suam Hi-
sto-*

XXVI.
Datus
nullum
Chronicon
composuit.

XXVII.
Quo tem-
pore Chro-
nicon Da-
tio attri-
butum.

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

le: Ausanius amicus meus cum Papianilla conjugē, quos olim interfeci, ad iudicium me accersibant, dicentes: Veni ad respondendum. Zelo enim ductus ante aliquot annos conjugem innocentem amicumque peremerat.

XXX.
Parthenius crudeliter occisus.

Igitur accedentibus Episcopis ad antedictam urbem, cum strepentis populi seditionem ferre non possent, eum in ecclesia abdere voluerunt, scilicet ponentes eum in arca, & desuper sternentes vestimenta quæ erant ad usum ecclesiæ. Po-

pulus autem ingressus, perscrutatusque universos angulos ecclesiæ, cum nihil reperisset, frendens * egrediebatur. Tunc unus ex suspitione locutus, ait: En arca, in qua non est inquisitus adversarius noster. Dicentibus vero custodibus, nihil in ea aliud nisi ornamenta ecclesiæ contineri; illi clavem postulant, dicentes: Nisi referaveritis velocius, ipsi eam sponte confringimus. Denique referata arca, amotis linteaminibus, inventum extrahunt, plaudentes atque dicentes: Tradidit

PAGIUS

florla seriem usque ad Gregorii septimi Pontificatum ab uno eodemque Auctore continuatam exhiberet. Verum non exhiberet, sed jam exhibuit, & majori emolumento, quam Puricellus putarit; cum supposititius Datus nostris diebus detectus certos uos fecerit; Datum Mediolanensem Archiepisc. nullum Chronicon scripsisse, sed ei veram Landulphi Senioris Historiam in quatuor Libros divisam attributam esse. Manuscriptum illud ante finem sæculi XIII. Datii nomen præferbat, ut probat Puricellus in Nazariana cap. 39. n. 15. ex processu verbali anno M C C L X X X I X. in gratiam Decumanorum Metropolitanæ Ecclesiæ Mediolanensis contra Præpositum & Canonicos Sancti Ambrosii confectio. In eo autem processu, inquit Puricellus, duo præsertim testes in attestationis suæ confirmationem proferébant Datum, sive Datii Chronicon, prior a semetipso lectum, alter auditum cum legeretur a Primicerio Urbis Mediolani. . . isque Dominus Ardizonus de Comite vocabatur. . . nunquam ipsum aliter appellabant, quam Datum de Antiquitatibus Mediolani, quia scilicet Liber ille ita inscriptus. Eundem vero sic etiam prior ille testis describebat; erat unus Liber majoris voluminis quam Liber Psalterii communis. Alter vero intendo, quod Liber ille esset viginti quaternionum, vel plus secundum quod videbatur. Ita Puricellus. Ex quibus intelligimus, Manuscriptum illud complexum esse duntaxat initium magni Operis Landulphi, in quo facta singularia legebantur quibusdam Ecclesiasticis adversus alios faventia, ideoque quanta poterat antiquitas, huic Libro tribuenda erat.

XXVIII.
Illud majori ex parte Opus Landulphi Senioris.

Ut eam Historiam Datio Mediolanensi Archiepisc. Canonici illi affingerent, fundamentum desumere potuere ex Auctoris Miscellæ verbis lib. 16. cap. 15. quibus is famem, qua Datii tempore Roma afflicta fuit, narrat, dicens, Sicut vir beatissimus Datus Mediolanensis Antistes retulit. De qua etiam fame loquitur Anastasius Biblioth. in Silverio: Eodem tempore, inquit, tanta fames fuit per universum mundum, ut Datus Episcopus Mediolanensis relatione sua hoc evidenter narraverit, &c. Verum Anastasius & Auctor Miscellæ laudatis verbis tantum significant, Datum in suis de hac fame Literis ad varios datis retulisse quantum fames apud Liguriam excreverit, quando ea universus Orbis angebatur. Quæ conjectura eo certior, & suppositio manifestior, quo Mabillonius loco laudato asserat, quod Datii nomen præferri, nullam fieri hujus famis, de qua ipse sciscitatus fuerat, mentionem, nec ejus fieri potuisse; cum in eo Chronico ea narren-

tur, qua contigerunt octavo & undecimo sæculo. Porro quæ Auctor Miscellæ de illa fame scripsit, de verbo ad verbum recitat Baronius anno DXXXIX. num. XVII. Nullus ergo Datus Chronographus quærendus præter Landulphum Seniore Datii personam ferentem; frustra Puricellus in Basilica Nazariana cap. 39. Gavantus Rubric. part. 2. sect. 5. cap. 15. n. I. alique Mediolanenses Historici duos Datos utroque Chronographos distinguunt, quorum posterior Gregorii septimi Pontificatu vixerit: Galvancus Flamma Ordinis Sancti Dominici in suo Chronico inedito, circa annum MCCCXL. elucubrato, quatuor Landulphii Senioris Libros Datio attribuit, & Archiepiscopum a Chronographo discrete distinguunt, asserens se ab ultimo hausisse, quæ de electione Gregorii VII. in Literas misit, quod recentes Historici Mediolanenses ad examen non revocantes, alter alterum in eundem errorem induxit. Anno CCCCXXXVIII. de hyn. no Te Deum verba facientes diximus in Chronico S. Datio Archiepisc. Mediolanensi tributo dici a Divis Ambrosio & Augustino post hujus baptismum decantatum, sed Chronicon illud Datii non esse. Nunc ex mox dictis colligere est, ejusdem Chronici Auctorem esse Landulphum Seniore, qui cum anno millesimo centesimo adhuc in vivis fuerit, ut suo loco dicetur, perspicuum est, Auctori res post sexcentos annos gestas referenti fidem adhibendam non esse; indeque Canticum illud factum non esse, SS. Ambrosii & Augustini.

Romani in Colchide, postquam anno superiori turpissimam fugam arripuissent, Gubazem Lazorum Regem, qui totius facti culpam in eorum vecordiam referebat, Martinus Dux & Rusticus Quæstor insidiis appetitum occiderunt, & Imperatori significarunt, illum Medorum partes foventem esse deprehensum, interimque ingruente hyeme per Oppida universum exercitum distribuunt, inquit Agathias lib. 3. pag. 80. Statim ineunte vere, Nachoragan in locum Mermerois à Chosroe Persarum Rege missus copias coegit, ait Agathias pag. 90. Nachoragam ad Phasidem Urbem se conferre statuit, eoque Romanos evocare, quod facillimum expugnatum illic esse propugnaculum audiisset. Est porro Phasis Urbs Cholchidis, etiamnum ampla, ad ostium fluvii cognominis sita. Verum Romani Duces strenue eam defenderunt, & Persarum ad duodecim millia in prælio occiderunt; cum vix ducenti Romanorum cecidissent. Nachoragan collectis reliquiis in Iberiam concessit, cum paucis tanquam ibi bybernaturus, ut scribit Agathias in fine lib. 3. postquam fuisse prælium illud narravit. Baronius anno DLVI. num. XLIII. de hac Romanorum victoria, in qua Justiniani Germani filii, qui unus e Ducibus erat, pie-

* fremens

XXIX.
Gesta inter Persas & Romanos in Colchide.

CHRISTI
552.

VIGILII PAP.
13.

JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

dit Deus inimicos nostros in manus nostras. Tunc cedentes eum pugnis, sputisque perurgentes, victis post tergum manibus ad columnam, lapidibus obruunt.

Hæc de nece Parthenii Gregorius. Atque hic finis esto rerum gestarum præsentis anni.

Quin-

PAGIUS *tas inclaruit, verba facit. At certum est, eam currenti reportatam, anno scilicet secundo post pactas Persas inter & Romanos Inducias, ut ex dictis sequitur. Interim Justinianus, Duces suos, qui Gubazem Lazorum Regem indicta cau-*

sa trucidarant, capitis damnavit, ut fuse refert Agathias lib. 4.

Eustachius fit Episcopus Hierosolymorum, ut videre est anno DLXVIII. num. IX. S. Eustachius fit Episcopus Constantinopolitanus, ut ostendam anno sequenti.

JESU CHRISTI
ANNUS

553.

VIGILII PAP.
ANNUS

14.

JUSTINIANI IMP. 27.
THEJAS REX.I.
De Euty-
chyc. Ep.
Constantinop.
ordinatio-
ne.

Quingentesimus quinquagesimuster-
tius Christi inchoatur annus, ascri-
ptus in Fastis post Consulatum Basilii
duodecimus, quo & Justiniani vigesimus-
septimus mense Aprili incipit, idemque
numeratur a Procopio belli Gothici de-
cimosexta: cum excitatis turbis illis
adversus Vigilium Papam sedatis, atque
sacerdotali auctoritate compressis adver-
sariis, jam extincto Menna, in locum
ejus successit Eutyechius monachus, qui
communione Catholicæ Ecclesiæ parti-
ceps fieri ab ipso Vigilio Papa petiit;
& ut Catholicus haberetur Antistes, fidei
rectam confessionem conscripsit: de qua
antequam agamus, hic de ejusdem Euty-
chii ordinatione dicendum est: etenim
mirifica quædam eam præcessisse narra-
tur: ipsam vero hujus anni exordio con-
tingisse, ex ejus fidei professione & Vigi-
lii responsione hoc anno reddita suademur.

II.
(a) Apud
Sur. die 6.
Apr. s. 2.

Qui res ab eo gestas est profecutus Eu-
stathius (a) ejus alumnus, in primis
narrat visionem ipsi divinitus ostensam,
ubi jussu Amasæ Episcopi Constantinopoli-
m ad Synodum indictam mittitur: ea
enim illuc veniendi causa intercessit,
ubi universale Concilium est convocatum.

Præce-
dens vi-
sio osten-
sa Euty-
chio.

Videbam (inquit) in visione noctis
digitum manus Domini in firmamento cæ-
li, & montem sancto monasterio immi-
nentem (est enim mons ille valde subli-
mis & excelsus, in quo sancti martyris

Thalalæi ædem constructam videmus) cu-
jus vertex mihi a digito illo ostendeba-
tur, & vox audiebatur, dicens: Illic eris
Episcopus. Quis per montem illum aliud
quam urbem regiam (ut exitus docuit)
significari existimasset? Cum igitur vi-
sionem hanc vidisset, Deum qui illam
ostenderat, deprecabatur, ut sacrum il-
lud munus & periculum, quod ex eo im-
mineret, a se transferret, atque sibi po-
tius concederet in futura vita bonis il-
lis, quæ justis promissa sunt, perfrui,
atque audire verba illa (b): Esto super
decem civitates. Sed Deus, qui nubes
educit ab extremis terræ, quique a gre-
gibus ovium vocavit David, unxitque
illum Prophetam & Regem, elegit & mi-
tem hunc virum, & occasione illa quam
dixi (nempe ut ab Episcopo Amaseno
morbo detento, suo nomine mitteretur
ad Synodum) in urbium amplissimam
duxit.

(b) Luc.
19.

Mansit autem apud Patriarcham qui
tunc erat: Mennas appellabatur, eratque
vir sanctissimus & divinus. Cumque an-
gelicam ageret vitam, futuraque prospici-
ceret, magnum Eutyechium hortatus est,
ne a se discederet: ostendensque illum san-
cto clero, dixit: Hic monachus erit suc-
cessor meus. Confestim autem illum mi-
sit ad Imperatorem; apud quem cum de
rebus propositis disputaretur, apparuit
omni divina humanaque disciplina instru-
ctis.

III.
Mansit
cum Men-
na Euty-
chius.PAGIUS
SÆC. VI.
Olymp.
333.
Anno E-
ræ Hisp.
DXCI.
A.C. 553.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6046.

☉ 2. E. ☽ 3. P. 20. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 553.

VIGILII PAPÆ 17.

JUSTINIANI IMP. 27.

I.
Postconsu-
latus.
II.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: Post
Consulatum Basilii XII. & secundum
aliquos post Consulatum Basilii V. C. anno XIII.
A num. I. ad XV. Eustathius Presbyter qui
Sancti Eutyechii familiaris domesticus vixit, qui-
que nunquam ab ejus latere discessit, Vitam
ejus scripsit, ab Henschenio ad diem sextam

Aprilis recitatam, in qua testatur, cum o-
mnes Episcopi convocarentur a Justiniano, ut
examinarent, improbarentque Tria Capitula,
Metropolitam Amasenum infirma corporis va-
letudine impeditum, Eutyechium Monachum mi-
sisse Constantinopolim. Mansit autem apud Pa-
triarcham, qui Mennas appellabatur, eratque vir
sanctissimus ac divinus, qui eum successorem
sibi elegit, ut habet Eustathius citatus cap. 3.
& pluribus explicat Baronius. Verum fallitur
Cardinalis doctissimus in eo quod Mennæ mor-
te anno superiori collocata, Eutyechii vero or-
dinationem præsentem consignat; nam, ut ibi-
dem ex Theophane ostendimus, Eutyechius eo
ipso die, quo Menna cadaver in Sacris adytis
adhuc expositum jacebat, Constantinopolitanus
Episcopus a Justiniano electus. Verum quidem
est fidei ejus Professionem Vigilium Papam
Theophaniorum die se se accepisse testari Literis
su-

S. Euty-
chius anno
superiori
dictus Ep.
Constanti-
nop.

NOTÆ [1] P. C. Basilii XII. vel an. XIII.

Nolana inscriptio apud Blanchinum in præfatione ad Anastasium, n. 26.

D E P. D. XIII. KAL. NOVEMB. XII. P. C.
BASILI. V. C.

Acta Concilii Cpolitani II. GEORGIUS

CHRISTI
553.

VIGILII PAP.
14.

JUSTINIANI IMP. 27.
THEJAS REX.

Etissimus. Cumque congressus esset cum hereticis, qui soliti sunt verbis digladiari, non ad utilitatem, sed ad simpliciorum everfionem: illi non potuerunt resistere sapientia & spiritui quo loquebatur. Cum enim quidam negarent eos anathemate feriendos qui post mortem deprebensi essent heretici; ipse divinarum scripturarum testimoniis anathemate puniendos esse demonstravit. Rex enim Josias (a inquit) cum id prophetia ante significasset, ossa eorum, qui vitulis immolarant, post mortem effodit atque combussit. Idem ergo in hereticos servandum est, ut post mortem anathemate damnentur.

(a) 4. Reg.
23.

IV. Aperta via Euty-
chio ad
Episcopa-
tum.
Hoc igitur imperator, & qui adstabant, admirati magnopere coluerunt & observarunt. Itaque majore cum libertate deinceps in Regia versabatur: & majores cognitionis ejus divitiæ apud Deum atque homines declaratæ sunt. Amabat eum Imperator, immo vero Imperatorum ac Regum omnium Dominus: cui cum ante ortum nostrum nota sint omnia (quos b) enim præcivit & prædestinavit, hos & vocavit & glorificavit) magnum etiam Euty-
chium summa cum gloria vocavit ad Pontificatus dignitatem. Paucis enim post diebus sanctus Dei servus Mennas regie urbis Patriarcha, de quo mentionem fecimus in senectute bona & dierum plenus, quos cum Dei gratia transfegerat, hinc ad Angelorum & sanctorum Patrum vitam migravit. Cujus quidem obitus nuncio ad Christianissimum Imperatorem perlato, multi certatim incredibili studio conabantur amicos Imperatoris promissis & muneribus corrumpere, ut hominibus indignis Pontificatum deferret.

(b) Rom.
8.

V. Affervari
jubetur
Euty-
chius.
Sed qui omnia facit & mutat, quique corda scrutatur & renes Deus, in manique sua cor Regis continet cum finibus terræ, quietissimi Imperatoris cor ad virum dignum inclinavit. Qui celeriter uni e Referendariis (Petrus hic appellabatur) mandavit, ut quæreret & teneret & congruenti honore custodiret magnum Euty-
chium: quod sane factum est. Sed audite visionem, quam is, dum servaretur, vidit: Videbar (inquit magnus ille vir) magnam quamdam & præclaram domum videre & lectum splendide stratum, in quo mulier nomine Sophia jacebat: quæ cum vo-
Ann. Eccl. Tom. X.

casset me, ornamentaque demonstrasset, vidi mox domui adjacens solarium nive repletum, & puerum in solario stantem, nomine Sotericum, qui e solario casurus videbatur, nisi ego præcurrens, e nive eductum, a lapsu conservassem. Hoc viso quid aliud significabatur, nisi pulcherrima Ecclesiæ sanctissima opera? Hæc enim erant illa ornamenta. Per puerum autem in nive periclitantem, dogmatica disciplina laborare indicabatur. Quæ quidem omnia sancti viri præsentis operam & diligentiam requirebant.

Cum igitur hæc ita processissent, sancto clero, sacroque Senatui libere consilium suum exposuit Christi studiosissimus Imperator, affirmans se de illo divinam visionem vidisse. Cum enim (inquit) in æde sancti Petri Principis Apostolorum, in qua Senatus habebatur, me somnus complexus esset, in quiete vidi Principem Apostolorum mihi magnum Euty-
chium ostendentem, dicentemque: Fac ut hic sit Episcopus. Hæc cum ita se habere jurejurando affirmaret Imperator, omnes ipsius intentionem & studium (quod divino quodam splendore vultus declarabat) conspicientes, uno animo eademque mente, & cunctis suffragiis atque una voce ante tempus clamabant: Dignus est, Dignus est. Cum igitur illi omnia ordine & ex divinatorum canonum præscripto contigissent, & tempus esset ut sacrarum manuum impositione & initiatione consecraretur Pater & magister, ipsorum, adducitur ad sanctum altare, qui multos ad illud sacerdotes atque Pontifices erat adducturus: precibus ac manu & divinis ac venerandis oraculis consecratur: sancto inungitur Spiritu, vel potius sanctificatus ipse vicissim præsentem omnes Pontifices sanctificat: ovis errantis typum super humeros tollit, in sedem sublimem ascendit, in solio sedet, atque pastorum principem Christum in calum revertentem imitatur. Dicit enim ipse quoque populo univervo verbum illud, quod conjunctionem, conciliationemque & conservationem significat, nempe, PAX OMNIBUS, atque ab omnibus illud vicissim accipit. Hactenus de electione & consecratione Euty-
Eustathius, qui & paulo inferius ait, eum tunc fuisse ætatis annorum quadraginta.

VI.
Justinia-
nus studet
electioni
Euty-
chii.

M Sed

PAGIUS suis datis VI. Idus Januarii currentis anni, quas Baronius recitat; sed inde non sequitur, ut putavit Annalista Eruditissimus, Euty-
chium hujus tantum anni initio Præfulem dictum esse; cum ipso etiam die suam fidei Professionem Vigilio tradiderint Apollinaris Episcopus Alexandrinus, Dominus Antiochenus Episcopus, Elias Episcopus Thessalonicensis; sed & ceteri, qui primam Professionem non fecerunt, inquit Vigilii in suo Constituto apud Baronium num LV. Quare ex ea fidei Professione nihil col-

ligi potest ad Euty-
chii ordinationis tempus statuendum. Vigilii, postquam accepit Professionem fidei ab Euty-
chio, Constantinopolim regressus est quod Em. Card. Norisus in Dif-
fert. de quinta Synodo cap. 6. colligit ex eo, quod priorem Professionem fidei hoc titulo inscribat in suo Constituto: Exemplum prima Professionis, quam ad Sancta Euphemia Templum fecerunt; posteriori autem Euty-
chii hunc titulum præfigat: Exemplum Professionis, quam residui Episcopi Theophaniorum die nobis fecerunt, ubi prior

VII. Sed antequam ulterius progrediatur oratio, quid significare velit verbis illis Eustathius, videamus, quibus ait: *Ovis errantis typum super humeros tollit*. Isidorus Pelusiota de hac re interrogatus, respondit, pallium illud, quod decoris gratia super omnia indumenta superinducitur sacerdoti, significare deperditam ovem illam, quam pastor ille Evangelicus super humeros imponit suos. Hæc enim ipse in epistola ad Herminum Comitum habet (a): *Id autem amiculum, quod sacerdos humeris gestat, atque ex lana & lino contextum est, ovis illius, quam Dominus oberrantem quaesivit, inventamque humeris suis sustulit, pellem designat: Episcopus enim qui Christi typum gerit, ipsius munere fungitur atque ipso etiam habitu illud omnibus ostendit, se boni illius ac magni Pastoris imitorem esse, qui gregis infirmitates sibi ferendas proposuit*. Hæc Isidorus. Sed ad Eutychium redeamus: qui simulac sacris initiatus est mysteriis, fidei suæ professionem, more majorum, Vigilio Romano Pontifici dedit, quæ sic se habet (b): *Sanctissimo & beatissimo domino & confacerdoti Vigilio Eutychius*.

(a) Isid. Pelus. lib. 1. epist. 136.

(b) Extat in Quinta Synod. col. 1. & inter Vigili ep. t. 1. ep. Ro. Pont.

VIII. Eutychii fidei professio.

Scientes quantum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda & sensus Fidelium, & colligens eos, ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, & ad perficienda divina mandata, & propitium Deum faciens in his quæ recta sunt concordantibus: ideo festinantes unitatem conservare, ad Apostolicam sedem vestræ beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper & servavimus & servamus fidem ab initio traditam a magno Deo & Salvatore nostro Jesu Christo sanctis Apostolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & a sanctis Patribus explanatam, & maxime ab his qui in sanctis quatuor Synodis congregati sunt: quas in omnibus & per omnia amplectimur & suscipimus, id est, trecentis decem & octo sanctos Patres qui Nicææ congregati sunt, & sanctum Symbolum sive mathema fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizaverunt, & eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem centum quinquaginta sanctos Patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanaverunt, & de Dei-

tate sancti Spiritus dilucidaverunt & hæresim Macedonianam sanctum Spiritum impugnantem, & impium Apollinarium condemnaverunt cum his qui similia illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & sanctos ducentos Patres in Ephesina prima Synodo congregatos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum Symbolum sive mathema, & condemnaverunt Nestorium impium, & impia ejus dogmata, & eos qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt.

Ad hæc autem suscipimus & sexcentos triginta sanctos Patres Chalcedone congregatos, qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædictis tribus Synodis, & secuti sunt prædictum Symbolum sive mathema a trecentis decem & octo sanctis Patribus expositum, & a centum quinquaginta sanctis Patribus explanatum, & anathematizaverunt eos qui aliud præter prædictum Symbolum præsumunt docere, aut exponere, aut tradere sanctis Ecclesiis Dei. Condemnaverunt autem & anathematizaverunt & Eutychetem & Nestorium, & impia eorum dogmata, & eos qui similia his sapuerunt vel sapiunt. His ita se habentibus certum facimus, quod omnia quæ a prædictis sanctis Synodis judicata & definita sunt, & servavimus & servamus: quia etsi per diversa tempora prædicta sancta quatuor Synodi facta sunt, tamen unam eandemque confessionem fidei servaverunt & prædicaverunt. Suscipimus autem & amplectimur etiam epistolas Præsulorum Romanæ sedis Apostolicæ tam aliorum, quam Leonis sanctæ memoriæ de recta fide scriptas, & de quatuor sanctis Conciliis, vel uno eorum.

Cum igitur prædicta omnia & servavimus, & servamus, & in his nobis ipsis invicem consentimus; necessarium est conferri de Tribus capitulis, unde quibusdam quæstio nata est. Et ideo petimus, præsentente nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, propositis sanctis Evangeliiis, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri & conferri, & finem quæstioni imponi Deo placitum, & convenientem his quæ a sanctis quatuor Conciliis definita sunt: quoniam ad augmentum pacis & concordiam Ecclesiarum pertinet, ut omni de medio dissensione sublata, quæ prædictis quatuor sanctis Conciliis definita

IX.

X.

PAGIUS prior fidei Professio loco, altera tempore signatur.

III. Cæterum Eutychius Vigilium rogavit Epistola a se & ab Apollinari Alexandrino, Domino Antiocheno, & Elia Thessalonicensi Patriarchis subscripta, ut jam tandem Concilium ad Trium Capitulorum causam terminandam inchoaret. Vigilium VIII. Idus Januarii Patriarchis respondit, ipsorum fidem collaudavit, petitioni vero de causa Trium Capitulorum discutienda

hæc reposuit: *Annuimus ut de Tribus Capitulis ex quibus quæstio nata est, facto regulari Conventu servata æquitate, mediis Sacrosanctis Evangeliiis collationem cum unitis fratribus habeamus, & finis detur placitus Deo, & conveniens iis, quæ a sanctis quatuor sunt definita Conciliis*. At illis clausulis, *Facto regulari Conventu servata æquitate*, ita Synodum Pontifex indici consentiebat, ut & Latini Episcopi pari numero adessent, quod tamen numquam obtinere potuit.

za sunt, inconcussa servantur, sanctarum Synodorum reverentia in omnibus custodita. His autem & subscripsit in columis in Domino. Ora pro nobis, sanctissime & beatissime Pater. Ego Eutyechius misericordia Dei Episcopus Constantinopolis novae Romae omnibus superscriptis subscripsi. Hucusque Eutyechius: ex quibus intelligis, tam ipsum quam Imperatorem manus dedisse, ut quaestio de Tribus capitulis synodice disputaretur, nec absque Patrum diligenti examinatione, quae ille de iisdem Tribus capitulis promulgasset edicta, a Fidelibus reciperentur. Sic igitur satis vides, tum saecularem potentiam, tum etiam sacerdotalem reverentiam Pontificia auctoritate repressas, nec ausas praeter id quod a Vigilio Papa statutum esset, aliquid decernere, vel quae ante promulgato edicto decreta essent, ullatenus approbare. Quae autem Vigilius ad ista ab Eutychio data rescripserit, accipe (a):

(a) Ex Quinta Synod. col. 1. & ep. 8. Vigil. 20 1. ep. Rom. Pont.

Dilectissimo fratri Eutychio & Episcopis sub se constitutis, Vigilius.

XI. Vigilius responsio ad Eutyechium.

Repletum est gaudio os nostrum & lingua nostra exultatione, quod discordiae confusione submota, pacem Deus suae reformavit Ecclesiae: ut impleretur quod dictum est (b): Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Valde enim nos in Domino exultare convenit, quod charitatis vestrae scripto nobis est oblata professio, cujus tenor ita se habet: Scientes quantorum donorum causa est pax Dei, &c. Descripta hic habebatur & inserta ipsa integra Eutychii fidei professio: eaque absoluta, haec mox Vigilius subiicit, quae in ipsa desiderantur: His autem & subscripsimus, hujus professionis Orthodoxae claritatem libenter amplexi, eadem nos per omnia & in omnibus approbantes custodituros atque inviolabiliter servaturos Deo nostro profiteamur auctore. Pergit vero Vigilius in sua epistola:

(b) Psal. 132.

XII.

Omnibus igitur, quae professio vestra continet, in sua perenniter firmitate durantibus, poposcit vestra fraternitas, ut nobis praesidentibus, de Tribus capitulis, ex quibus quaestio nata est, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, sanctis propositis Evangelis, conferatur, & finis quaestionis ipsi Deo placitus, & conveniens iis quae a memoratis sanctis quatuor Conciliis definita sunt, imponatur: ut omni de medio dissensione sublata, quae ab iisdem quatuor sanctis Synodis definita sunt, inconcussa servantur, earundem Synodorum reverentia in omni- Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS IV.

A num. XV. ad XX. Totila interitum, Romanae Urbis expugnationem a Narsete, ac Teia ultimi Gothorum Regis mortem anno superiori, quo haec omnia contigere, retulimus; quare hic narrabimus quae anno belli Gothici XIX.

bus custodita. Quam professionem paternarum traditionum memorem & sequacem tam in fraternitate vestra, quam in omnibus similia confessis atque consentibus, omni laude plenissimam judicavimus, & nostros ex ea re vere fratres agnoscimus.

Unde divina clementia supplicamus, ut omnes nos in hac confessione & in paternis traditionibus permanentes, nostro digni reperiamur officio, & in die divini iudicii nulli praeviationi paternarum constitutionum inveniamur obnoxii. Quibus ita praedictis postulationibus vestrum desiderium cognoscentes annuimus, ut de Tribus capitulis, ex quibus quaestio nata est, facto regulari conventu, servata aequitate, mediis sacrosanctis Evangelis, collationem cum unitis fratribus habeamus, & finis detur placitus Deo & conveniens iis quae a sanctis quatuor sunt definita Conciliis. Scientes utique, sicut & communis professionis testimonio declaratur, memoratarum Synodorum in omnibus reverentiam custodiri. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data VI. Idus Januarii, Imperii domini Justiniani perpetui Aug. anno vigesimo sexto, post Consulatum Basilii V. C. anno duodecimo.

XIII.

Sic igitur reddita est pax Ecclesiae, cum a persecutione Vigilius Justinianus Imperator cessavit, suumque appensum jam in foro de Tribus capitulis revocavit edictum, penitusque ipsius Romani Pontificis voluntati cessit, qua statuerat, ut nihil ea de re usque ad generalem Synodum decerneretur: annuitque eidem & Eutyechius recens creatus Episcopus, seque Vigilio subiecit, suae fidei professione illi oblata; ut Catholica ab ipso communionem percepta, legitimus Episcopus haberetur. Id ipsum fecit & Apollinaris Alexandrinus, cui licet vitiosum, & adulterinum ingressum ad Episcopatum patefecerit Imperator, cum, pulso Zoilo, ipsum intrusit, tamen eodem Zoilo ex hac vita sublato, cum sicuti Eutyechius & ipse eidem Vigilio ejusdem fidei Catholicae professionem obtulit, sicut ille pariter receptus est. Sic itaque animis junctis, restituitoque in pristinam dignitatem atque honorem ipso Romano Pontifice, indicta est aecumenica Synodus diu a Vigilio exoptata, ad mensem Majum, jam exoptata diu (ut dictum est) sancita in Ecclesia pace: quae quanta mox Romano Imperio attulerit bona, breviter percurramus.

XIV.

Apollinaris recipitur a Vigilio.

Primum omnium Gothorum classis Orientem infestans, redire cogitur cum

XV.

M 2

igno-

Leutharis Dux Francus & Buttilinus ejus frater Italiam depredantur.

ab Agathia Libro secundo suae Historiae recitata, gesta, sunt licet ea a Baronio in annum DLV. num. XI. & seqq. differantur. Agathias itaque ipso Libri secundi initio scribit, incun- te vere, currentis scilicet Christi anni, ut superio-

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP. 27.
THEJAS REX.Totilas a
Narfete
vincitur
& occidi-
tur.

ignominia: Tarentum a Gothis antea, captum, Romanis militibus redditur: præterque opinionem Narfes cum exercitu, obstructis licet & obferatis itineribus a Francis & Gothis, Ravennam pervenit incolumis; ac tandem in Rubiconem fluvium ab hostibus custoditum, occiso Gothorum Duce, transiens, in Tuscia occurrentem cum ingenti exercitu Totilam nactus, adversus eum collatis signis dimicans ac superans, in fugam ipsum convertit, atque occidit, universo cum eo exercitu trucidato. Factumque Dei opera (quod & ipse Narfes ingenue professus est) ut bellicosissimus vir Totilas una cum potentissimo exercitu, innumeris claris victoriis, ac viribus pollens a semiviro Narfete (eunuchus enim erat) cuncta nitente Mariæ Virginis ope (ut dicemus inferius ex Evagrio) vinceretur. Nonne, quæso te, lector, contractas manibus, nedum e longe digito signas, simulac Ecclesiæ capiti debitus honor impenditur, a Deo esse repensa bona cuncta, quæ in Pontifice vim passa & contumelia affecta religio penitus effugatur?

XVI.
Cum reli-
gioni con-
sulitur,
Imperium
propaga-
tur.(a) Procop.
de bello
Gothic. l. 3.
(b) Greg.
dial. l. 2.
c. 15.

Sic igitur invictissimus Rex Gothorum, qui ob offensum a Catholicis numen extenuibus parvisque principiis in immensum auctus, quam sæpius prostratis adversariorum copiis, universam pene Italiam Urbe iterum potitus subegerat; in tanta denique pace Ecclesiæ, numineque conciliato, eodem ferme momento conteritur una cum suis atque necatur, anno regni sui (ut Procopius (a) ait) undecimo inchoato, decimo expleto, secundum sancti Benedicti vaticinium (b): regnare enim cœpisse diximus ex Procopio anno septimo belli Gothici, qui Domini est quingentesimus quadragesimus secundus. Quo interempto, ejusque exercitu cæso, cum aliæ nobilissimæ Italiæ civitates, tum Urbs ipsa a Narfete brevi tempore capta est: cujus portarum cla-

PAGIUS

riori demonstravimus, *Butilinum* cum majore validioreque exercitu parte Tyrrhenum litus, & totam fere Campaniam, Lucaniam & Bruttios deprædatum esse, ac ad fretum usque, quod Siciliam & fines Italiæ dirimit, pervenisse: *Leutharim* vero ejus fratrem reliquis copiis ducentem, & Apuliam & Calabriam infestasse, & Hydruntem usque progressum esse; denique quotquot eorum Franci erant indigenæ, multam reverentiam pietatemque circa Templum exercuisse, Alemannicam vero gentem universam Templum irreverenter diripuisse, suisque ornamentis spoliasse: *aliter enim hi circa religionem sunt affecti*, inquit Agathias. *Rebus hisce perpetratis cum jam ingentem spoliatorum vim coarctassent, & jam præterlapso vere vigeret aetas; aliter quidem Ducum, Leutari videlicet, in animo erat domum reverti; sed cum viæ se se dedisset Artabanes, & qui cum exercitu Romano erant insidiis in transitu collocatis perquam exiguum*

ves ad Justinianum Imperatorem ab eo Constantinopolim missas, idem Procopius tradit. Factumque est, ut divini compensata lance judicii, postquam Imperator cum suis Orientalibus obsequentem se præbuit Romano Pontifici, Romana ipse potiretur urbe; ejusque claves acciperet, cum Petri claves in Vigilio recognovit.

Ad hæc additum, ut cum Theias Gothorum fortissimus in Regem ab iis electus esset, & reparare Gothorum res fatageret, postquam compressionem diu Romanorum militum fortiter sustinisset, demum & ipse occideretur. Hæc omnia adeo præclara & immensa consecutus est Imperator, dum sibi imperari a Romano Pontifice passus est. Porro hæc tanta summatim collecta, pluribus profecutus est Procopius, iisdemque rebus gestis (ut ipse in fine testatur) operi finem imponit. Cætera autem ab Agathia in posterum petenda erunt. Est mentio de Procopio Cæsariensi apud Sophronium, (c) quem eundem cum isto esse putamus. Corrige vero errorem illapsum apud eundem auctorem in numerum annorum Imperatoris, dum hæc omnia facta esse anno vigesimoquarto Justiniani dicuntur, quæ contigerunt vigesimo septimo.

Sed unde tantum virium semiviro Narfeti, ex Evagrio audi, dum ait (d): *Commemoratum est ab his qui una cum Narfete fuerunt, dum precibus & aliis pietatis officiis divinum numen placaret, debitumque cultum ei tribueret, sanctam Virginem Deiparam ei apparuisse, planque tempus præscripsisse, quo bellum cum hostibus gereret, atque ut non prius ad prælium committendum se accingeret, quam calitus signum acciperet. Multæ aliæ quoque res a Narfete valde memorabiles gesta sunt, &c.* Intelligis, lector, cujus niti præsidio Duces debeant, ut maxima quæque & inconcessa aliis præstare valeant, nimirum Dei genitricis Mariæ, quæ interpellata precibus adversus ho-

XVII.

Thejas
Rex Go-
thorum
occisus.(c) Prat.
Spir. c. 131.

XVIII.

(d) Evag.
l. 4. c. 23.
Auxilio
Dei geni-
tricis Ma-
riæ potens.

e præda, quam *Leutharis* Francique fecerant, eis reliquit, eosque in fugam coniecit, postquam eorum multos trucidasset.

Paulo post pestilens quidam morbus repente incidens multitudinem absumpsit; & nonnulli quidem illorum ambientis aeris pravitatem incusabant, causam morbi ei adscribentes; alii vero quod continuis bellis & longis itineribus peractis repente ad otiosam mollemque vitam essent traducti, vita immutationem in causa esse putabant: at ipsam revera originem necessariamque causam mali plane intelligebant, quæ præfesto erat injustitia, & Divinæ pariter atque humana jura ab ipsis proculcata. Ipsum itaque Ducem videre erat evidenter pœnis, divinitus immixtis obnoxium: insania enim, manifesta que rabie, instar eorum qui mente capti furere solent, corripiebatur, inquit Agathias, pag. 38. qui addit, *Leutharim, ceterosque omnes in Ditione Veneta periisse. Butilinus alter Dux, omnibus ad*

V.
Interitus
Leutharis.

Si-

(a) Cant. 6. hostes confurgat: de ea enim canit Ecclesia (a): *Terribilis ut castrorum acies ordinata*. Cujus fultus auxilio Narfes, indomitos barbaros est expertus imbelles. Porro fuisse & ipsum Narsetem æqui amantissimum, quæ de eo Procopius rerert ostendunt: nihil enim apud eum antiquius fuit, quam justitiæ cultus, quo milites in officio continere consuevit æqui atque recti cultores; ut quæ de Longobardis ab ipso dimissis ostendit Procopius, ubi ait (b):

(b) Proc. de bello Gotb. l. 3. prope fin. XIX. Narfes dimittit Longobardos. *Narfes itaque ex re bene gesta latior factus, id omne Deo acceptum (ut erat in vero) indefinenter referre. Conversus deinde ad ea quæ proxima erant administrandum, Longobardorum in primis nefanda facinora se in expeditionem sequentium vindicare primum & expiare curavit. Illi namque ad cæteram vitæ factorumque impietatem & scelus, vel adificia ipsa in quæ forte diverterant, injussi cremabant, stuprumque feminis & vim inferebant sacras in ades refugientibus. Unde magna pecunia hos primum donatos ad proprios redire penates permisit, Valeriano, Damianoque suis cum copiis Ducibus traditis, qui eos tandiu deducerent, quoad in Romanorum confinia pervenissent; & illis injunctum, ut sine aliorum injuria pertransirent. Hæc Procopius de Narsete, qui delegit potius robore fortissimorum carere militum, quam Deum eorum perperam factis offendi: probe sciens ex militum delictis infirmioerem exercitum reddi, ex pietate autem imbelles effici quosque fortissimos. Jam vero ex barbaricis præliis ad Ecclesiasticas lites orationem convertamus.*

XX. Agitur de cogenda quinta Synodo. Cum Justinianus Imperat. (ut superius dictum est) vi rem agere destitisset, propositumque de Tribus capitulis editum revocasset, atque ea omnia esse in Synodo generali cognoscenda secundum Vigilii Papæ sententiam acquievisset: de ejusmodi cogendo Episcoporum conventu laborat, quem pernecessarium Ecclesiæ paci putavit: etenim non ob tria illa tantum capitula schismate Orbis videbatur esse divisus, verum etiam ob damnatum edicto Imperatoris (ut diximus) Origenem una cum ipsius erroribus: ejus enim rei causa Oriens ferme totus cum Palæstina provincia gravioribus exa-

gitatus motibus erat. Ad hos igitur omnes sedanos tumultus Synodum vocatam esse, Evagrius (c) pluribus docet; nos autem ea hic referre prætermittimus, cum de his suo loco latius dictum sit, tempore videlicet promulgati adversus Origenem Imperatoris edicti, ubi & res perperam gestas ab Origenistis in Palæstina usque ad præsens tempus, Quintæ videlicet Synodi, ex ejusdem temporis scriptoribus abunde satis prosecuti sumus. Cæterum præcipua hujus cogendæ Synodi causa fuit haud dubium maxima illa de Tribus capitulis altercatio.

Leontius (d) Scholasticus, qui his vixit temporibus Justiniani Imperatoris, ad decernendum de Tribus capitulis cum convocatam Synodum dicit, hujuscemodi ejus cogendæ dignos prætextus adducit, dicens ad occultos hæreticos avertendos Eutyrianos atque Nestorianos ejusmodi fuisse remedium excogitatum: cum eo ventum esset, ut tam illi quam isti sese Nestorii vel Eutychetis esse discipulos palam profiteri detrectarent, erubescerent; horum tamen favere dogmatibus, aliis quibusdam inventis causis, justis apparentibus minime prætermitterent. Nam omnes qui Eutychetis laborabant morbo, cum non communicarent Ecclesiæ, non ob defensionem erroris ipsius id facere profitebantur; sed nolle dicebant amplecti Synodum Chalcedonensem eam ob causam, quod quædam in ejus Actis esse corrigenda viderentur, quæ Tribus illis erant comprehensa capitulis. Hos vero non Eutyrianos, sed Hæsitantes nominatos fuisse, cum tamen ex Eutyrianis progredierentur, affirmat.

Ad hos igitur Ecclesiæ Catholicæ univendos, in causa Trium capitulorum Imperatorem studuisse dictam Synodum congregare, idem qui supra Leontius tradit. Quod enim hi haud longius viderentur aberrare, facile corrigi posse, & ex dubitantibus reddi certos atque securos existimavit; ita persuasus (ut dictum est superius) a Theodoro Episcopo Cæsareæ Cappadociæ, fore nimirum ut omnes isti susciperent Chalcedonense Concilium, si damnatis illis capitibus, eadem Synodus purgaretur; cum iidem simul omnes juste clamare viderentur, Nestorianæ hæresis suspectos esse qui faverent Theodoro.

PAGIUS Siculum fretum usque vastatis, Campaniam versus ac Romam se receperat, & maxima exercitus qui ei aderat pars morbo correpta interierat. Vergente enim jam æstate & autumno ineunte, (currentis etiam Christi anni) vinea quidem uvæ onusta erant; hi vero inopia aliarum rerum necessariorum (omnis enim comæatus per Narsetem prudentissime præceptus erat) avulsis uvæ, succoque manibus expresso, musto se se ingurgitabant, &c. unde vehementissimo alvi profluvio laborarunt, & nonnulli eorum eo interierunt.

Præquam, itaque hic morbus omnes pervaderet, committendum sibi quocumque eventu prælium censebat. Quo circa cum in Campaniam venisset, castra non procul a Capua Urbe fixit, ad ripas Casulini fluminis. Narfes vero ubi hæc cognovit, statim & ipse universo exercitu Roma educto, non procul ab hostibus castra locat, sed unde & strepitus exaudiri, & vallum confici posset. Tandem ventum est ad prælium, in quo ipse Dux Butilinus cum universo exercitu ad internecionem periit; neque quifquam

(c) Evag. l. 4. c. 37.

XXI. (d) Leont. de sect. Act. 6. Qui vident conflatus Ecclesiæ.

XXII.

VI. Interitus Butilini.

ro Mopsuesteno, Ibas epistolæ, & Theodoretis scriptis adversus Cyrillum Alexandrinum, quod scilicet Theodorus institutor fuerit Nestorii, cujus, & sectatores ac socii extitissent Ibas atque Theodoretus.

XXIII.

Porro iidem ipsi qui Tria illa esse damnanda capita afferebant, adversarios qui id negarent faciendum, *Synoditas* nominare consueverunt: e converso autem Catholici appellabant *Hæsitantes* hujusmodi occultos Eutychianos & Severianos: qui quidem (in quantum foris apparebat) se esse Catholicos, Synodumque suscipere profitebantur; immo & pro eadem certare isti, sicut illi, tum ore tum scriptis etiam afferebant. Ad hos igitur simul uno nexu fidei Catholicæ constringendos studium insudavit Imperatoris, qui ante Synodum indictam (ut vidimus) ut ejusmodi Hæsitantes colligeret, de damnandis Tribus illis capitibus edictum antea promulgavit. Sed cum nec factus esset sui compos desiderii, ut illi redierint ad Ecclesiam, immo subsequutus esset contrarius optatis effectus, dum qui erant in Ecclesia Synodi defensores, existimantes ex Tribus illis capitibus condemnatis maximam irrogatam esse eidem Synodo contumeliam, sese ab aliis Catholicis separarant, ut inter alios fecisse diximus complures Episcopos Africanos: sed & cum inter hæc pars alia nec illis nec istis inhærens, Synodum expectandam esse diceret, quæ ambages omnes istas solveret, & quid de his agendum esset, summa auctoritate decerneret: bene consultum fuit, ut ex Vigilii Papæ sententia Synodus œcumenica ageretur. Id quidem Vigilius ipse Pontifex præ cæteris exposcebat, quem ejus rei causa tot tantaque mala esse perpeffum vidimus.

XXIV.
Ex Vigilii Papæ sententia Synodus indicta.

Cum igitur ejus cedendum esse voluntati necessitatem cogere intelligeret Imperator; quievit tandem, atque ex ipsius sententia Synodum convocandam esse decernit, ratus nimirum fore, ut editum a se de Tribus capitibus decretum ab œcumenica Synodo firmaretur, quod absque Episcoporum decreto & Pontificia auctoritate omnibus carere penitus viribus sciret. At sicut laudabile fuit ex Vigilii Papæ sententia Synodum colligere laborasse; ita illud reprehensione non

caruit, dum quos sciret suæ esse sententiæ Episcopos, eosdem ad Synodum convocare, omiſſis cæteris, conatus fuerit. Hujus quoque rei consequendæ causa Episcopatum Constantinopolitanæ Ecclesiæ (ut vidimus) Eutychio contulit, quem acerrimum esse nosset Theodori Mopsuesteni impugnatores: optime enim ipsum compertum habuit, dum Constantinopoli constitutum Apocrisarium agentem Episcopi Amaseni (ut Nicephorus tradit) sæpe sæpius adversus defensores trium capitulorum ipsum audierat strenue dimicare. Insuper ejusdem quoque rei conficiendæ causa illud antea fuisse orditum vidimus, ut in ordinem redacto Zoilo Episcopo Alexandrino, in locum ejus substitueret Apollinarem ejusdem cum ipso sententiæ defensorem, cum & in eam traxisset quam plurimos Orientales Episcopos: sed constantem expertus Romanum Pontificem, ad eum permovendum, penes quem ob sedem Apostolicam summam sciebat esse prærogativam, tot tantosque (ut vidimus) terrores ipsi incussit, & ignominias irrogavit.

Hic vero sicut semper inconcussus restitit Imperatori sibi nimium arroganti & inconcessa tentanti, nec quievit quousque omnes sibi subjecerit adversarios: ita modo conatui istiusmodi Imperatoris occurrere festinavit, illud in primis aggressus, si suadere illi posset, cum de ea re ageretur, cujus causa universus ferme Orbis Occidentalis esset perturbatus, ut Occidentalium Episcoporum æque requireretur assensus, atque sententia rogaretur, sicque ad eandem Synodum vocarentur. Verum quod ob ingruentia bella perdifficilis esset eorumdem in Orientem accessus, acquiesceret Imperator, ut in Sicilia eadem Synodus ageretur, loco nimirum in meditullio posito, quo & Orientales & Occidentales una cum transmarinis Africanis Episcopis facilius convenirent: horum namque potissimum esse habendam rationem asserens, qui ob Imperatoris de Tribus capitibus promulgatum edictum sese ab Orientalibus segregarant, neque cum Occidentalibus convenirent, quos in Imperatoris sententiam abductos suspicarentur. Proposuit & Justiniano Vigilius, si ad Synodum cogendam Sicilia non placeret, ut aliam ali-

XXV.
Vigilius in Occidentem cupit trahere Synodum.

PAGIUS

quam e Germanis ad suos est reversus, præter quinque viros, quocumque tandem modo illi evaserint; soli vero ex Romanis octoginta viri desiderati, qui quidem primum hostium impetum exceperant. *Leutharis* itaque & *Butilini* fratrum expeditio hunc calamitosum exitum habuit, ob *injuncta*, *impiaque ipsorum facta*, inquit Agathias pag. 46. & quidem currenti anno, de cujus vere, ætate, & autumno Agathias sine dubio intelligendus; ideoque Continuator Marcellini hanc cladem perperam con-

fert in annum post *Consulatum Basilii XI.* Christi sc. superiorem, & magno anachronismo *Marius* in suo Chronico in annum post *Consulatum Basilii XIV.* *Indict.* III. annum scilicet Christi DLV. quæ & Baronii, qui ejus Chronicon non viderat, sententia etiam erat. Hoc itaque anno finis fuit diuturni belli, quod ab anno DXXXVII. Franci sub *Theodeberto* & *Theodebaldo* Regibus per annos septemdecim in Italia gesserunt, exitu adeo infelici, ut post tot prælia, ne unam quidem Civitatem retinuerint.

Ad

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

aliquam ipse Italiae civitatem maritimam æque sibi subditam Imperator eligeret.

XXVI.
De vocan-
dis Occi-
dentalibus
Episc.

Verum etsi æqua hæc videri poterant, facere tamen abnuit Imperator, timens ne Latinorum Episcoporum suffragiorum frequentia obruerentur qui de Tribus capitibus condemnandis Orientales ex adverso pugnabant: Nimis enim suæ ipsius sententiæ tenax Imperator sic Synodum cogi curabat, ut tamen eandem sibi, si liceret, faceret consentientem. At instat rursus Vigilius, urgetque Imperatorem, ut saltem (quod æquitas non negaret) ex Italia & Africa ad Synodum Constantinopolim accerferentur Episcopi: aliter fore, ut tamquam exclusi sacro cœtu iidem haud æquo animo id laturi essent, periculumque ingens de alio excitando ab eis schismate immineret: cum enim id expetitur a Romano Pontifice ipsi scirent, ab Imperatore vero negatum, nullamque sui habitam rationem, sed pro ipsius Augusti arbitrio cuncta facta cognoscerent; fore ut seorsum illi Synodum collecturi essent, & adversantes decretis Orientalium de Tribus capitulis sive aliis canones sancituri.

XXVII.

Interpel-
lat Vigi-
lium Imp.
prodere
quid sen-
tiant.

His adeo efficacibus rationibus Justinianus persuasus, tunc Vigilio assensus est, sed ea adhibita conditione, ut exæquato numero Episcoporum, qui sive ex Italia, sive ex Africa vocarentur, non plures hi essent, quam qui ab ipso Imperat. ex diversis Orientis Ecclesiis Constantinopolim vocarentur. Hujuscemodi igitur pactis conventis, cum Vigilius hæc cuncta festinaret implere, ut legitima Synodus haberetur: Justinianus Imperator per Theodorum Decurionem Palatii ad eundem Vigilium Romanum Pontificem a se ante conscriptum volumen de Tribus capitulis misit, ut quæ de illis sua esset sententia, scriptis ipse profiteretur. Tunc Episcopi qui cum Vigilio aderant, negaverunt id esse faciendum, non expectato fratrum adventu. At Imperator eam temporis dilationem moleste ferens, rursus suos ad eum proceres destinavit, qui urgerent ipsum quantocyus de ea re ferre responsum.

XXVIII.

Ad hæc Vigilius rogavit Imperatorem, ut sibi saltem viginti dierum temporis da-

PAGIUS
VII.
Benignus
fuit Episc.
Heracleæ
Macedo-
nia.

Ad num. XXVIII. Anno superiori frequentissimi Episcopi Byzantium jam ad Synodum advenerant, inter quos tres Patriarchæ, itemque Elias Metropolitæ Thessalonicensis, ut ex subscriptione Libellorum ad Vigilium patet. Elias tamen paulo post discessit, relicto Benigno Episcopo Heracleæ Pelagonia, qui suas in Concilio vices ageret. Baronius hunc Benignum Heracleæ in Paphlagonia Episcopum appellat. Verum Card. Norisius laudatus cap. 4. recte animadvertit, nullam unquam hujus nominis Urbem in Paphlagonia extitisse, & Benignum Episcopum fuisse in Pelagonia, quæ est

ret inducias, cum (quod omnibus erat manifestum) nondum convalesceret a corporis ægra valetudine, quæ eum diutius detinuerat ægrotum. Hæc ut impetraret ab Imperatore, idem Vigilius Pelagium diaconum ad eum abire jussit. Quibus obtentis, Vigilius æger adhuc in his cogitur laborare, & addere ad priora, simulque in volumen quoddam ab Imperatore per Benignum Episcopum Heracleæ Paphlagoniæ ante delatum insudare, in quo horrendæ erant conscriptæ blasphemiarum capitibus sexaginta distinctæ, nomine Theodori Mopsuesteni in ipsius liminari pagina prænotatæ. Has omnes idem Vigilius per singulas rejecit, confutavit, anathematizavitque, atque tandem in fine quæ de Tribus capitibus sua esset sententia fusius scripsit. Extat libellus ipse sive Constitutum Vigilii ad Justinianum, Imperatorem datum hoc anno pridie Idus Maji; quod descriptum ex Vaticano codice antiquitus scripto inferius ponemus suo loco. Ex quo quidem cuncta hæc quæ ad Synodum præfati sumus, desumpsimus: quæ præstat audire magis, quam quæ ex Nicephoro præmittuntur ad Quintam Synodum.

De qua illud etiam admonendum putamus, ipsa quæ edita in hanc diem Acta reperiuntur, esse corrupta, atque decurtata in pluribus, ut suis locis fiet cuique manifestum: id autem factum ab adversariis Origenistis, sive a Monothelitis, fuit nonnullorum sententia. Pudenda plane in illis intexta habentur, ac prorsus indigna Synodo œcumenica: cum aliqui nec œcumenicæ tunc Synodi potuerit habuisse nomen, utpote nec in Spiritu sancto legitime congregata, cui sive per se sive per suos ipse Romanus Pontifex noluit interesse.

Quod ad Actiones ejusdem Synodi, sive Collationes dixeris, seu Sessiones pertinet: duas dumtaxat Nicephorus numerat, alteram adversus Tria capitula congregatam, alteram vero adversus Origenis errores: verum quæ extant Quintæ Synodi Acta, octo continent Collationes, de quibus singulis dicturi sumus.

Sed ut ab ejusdem Synodi principio exordiamur: coeunt sine capite membra; im-

XXIX.
Synodi
quintæ a-
cta cor-
rupta.

XXX.
De nume-
ro actio-
num.

XXXI.

parva Macedonia Regio inter Axium & Eri-
gonum posita. Jam enim olim tum in latro-
ciniali Conventu Ephesino, tum in Synodo Chal-
cedonensi legitur subscriptus Quintillus Hera-
cleæ Macedonia agens vices Anastasii Episcopi
Thessalonicensis. Quare sicut tunc Episcopus He-
racleæ Macedonia vices gessit Episcopi Thessa-
lonicensis; ita & in Synodo quinta.

A num. XXX. ad XXXVI. Vigilius cum Oc-
cidentales Episcopos timore Justiniani adesse nolle
intelligeret, se cum paucis Italis atque Illy-
ricis rem ita definire posse negabat, ut nulla
deinceps ab Occidentis Episcopis contradictio
fie-

VIII.
Agitur de
celebranda
Synodo ge-
nerali.

Immo nec cum aliis qui sub capite censebantur artibus compaginari curantes, nulla Vigilii Papæ ægrotantis adhuc habita ratione, hoc eodem anno, cum vocatus prima die mensis Maji (ut habetur in ejus Synodi Collatione secunda) Vigilium ad Synodum non venisset: quarto Nonas Maji Orientales Episcopi, qui Constantinopolim venerant, una conveniunt, acturi de ventilata diu quæstione trium capitulorum, omnes numero centum sexagintaquinque. Tunc enim cum ibi essent, vocaverunt ad Synodum ipsum Vigilium Summum Pontificem honestissima vocatione, nempe Episcoporum nomine Synodi, & magistratum nomine Imperatoris: hac prærogativa etiam adversarii dignati Romanum Pontificem, ut cum alias (quod sæpe vidimus) si Patriarchatum sedium vocandi essent Episcopi, tres mitti solerent; ad convocandum ipsum Romanum Pontificem Vigilium viginti missi fuerint, tres Patriarchæ, reliqui vero omnes Metropolitanæ Episcopi, ut Acta ipsa docent in quibus nomina singulorum descripta leguntur.

XXXII. Inter nobilium autem sedium Episcopos, qui Synodo interfuerunt, post Euty-

PAGIUS

fieret. Ea tandem sententia placuit, ut pari Latinorum ac Græcorum numero Synodus componeretur, quod ante Festum Paschæ hoc anno die XX. Aprilis celebratum, statutum fuisse observat Doctissimus Card. Norisius citatus cap. 7. Ipsemet enim Vigilium in Constituto ad Jurinianum ait: *Postea vero hoc magis cum consensu fratrum nostrorum, nostrarum partium Episcoporum nuper ante sanctum Pascha diem Pietas vestra constituit, ut exaquo numero his Pontificibus, qui in Constantinopolitana Urbe presentes sunt, de Tribus Capitulis, ex quibus quæstio vertitur, secundum superius designatum fratrum nostrorum Episcoporum professionem deberemus inire tractatum.* At Græci Episcopi his intellectis tumultuari, venisse se ex longinquis Provinciis Synodi Oecumenicæ causa, hujus auctoritatem, ac nomen deprimi, si a paucissimis celebraretur; plurimos Sapientissimos excludendos, si pari cum Latinis numero coeundum sit. Synodos frequentissimas a solis Græcis celebratas; in Chalcedonensi sexcentorum & triginta Patrum Conventu Legatos tantum Leonis Papæ ex Latinis interfuisse, Nicænam omnibus venerabilem Synodum ex Græcis tantum constitam; notam esse Occidentalium in Trium Capitulorum defensione obstinationem, cum quibus si exaquo numero Orientales disputationem inceant, paribus hinc inde suffragiis re infecta Concilium dimissum iri.

IX.
Indictio
quinta Synodi
generalis.

Justinianus his acceptis a priori sententia discessit, Synodumque indixit, non ad IV. Nonas Maji, ut habet Baronius num. XXXI. cum Codicibus editis, sed die III. Nonas Majas, ut habent Codices Bellovacenses & Parisiensis, qui fuit Claudii Jolii Cantoris Ecclesiæ Parisiensis. Hanc enim lectionem potiore esse inde deducit Garnerius in Dissert. de Quinta Synodo generali cap. 5. quod hoc anno dies tertius Nonas Maji incidit in feriam secundam, qua

chium Episcopum Constantinopolitanum, de quo diximus, numerantur Apollinarius Patriarcha Alexandrinus, Domnusque Antiochenus; Eustochius autem Episcopus Hierosolymitanus per legatos interfuit. Externorum vero Sextilianus Episcopus Tuniensis sive Tunetensis præsto fuit legatus missus a Primoso Episcopo Carthaginensi, qui sedit post Reparatum, de quo superius est habita mentio. Reliquos autem numerare prætermittimus, & quarum essent civitatum Antistites, cujusve vitæ meriti.

Cum igitur (ut dictum est) Episcopi convenissent: confidentibus omnibus, Theodorus Silentiarius a Justiniano Imperatore missus libellum attulit coram Patribus in Synodo legendum: qui, cunctis audientibus, jussus est legi: Est ejus exordium: *Semper studium fuit Orthodoxis & piis Imperatoribus, &c.* Ea in primis scriptione, quid omnes prædecessores rectæ fidei Imperatores ad destruendas obortas hæreses egerint, quantumve studii in id ipsum sedulo impenderit, per singulos recenset. Qualis autem ante sua tempora Ecclesiæ esset facies lurida, sic describit: *Post Concilium Chalcedonense, exiguo tempore transacto, ite-*

Præcipui
Episcopi
qui Synodo
interfuerunt.

XXXIII.
Collatio
prima.

rum

more Majorum post rem Divinam die Dominico rite procuratam, inchoabantur Synodi. Sic Chalcedonensis die VIII. Octobris; sic Ephesina die XXII. Junii; sic Constantinopolitana I. die XXIV. Maii; sic denique Nicæna die XIV. Junii congregata fuere, diebus qui cum feria secunda concurrebant, ut ex methodo Cyclica liquet. Adfuere tres Patriarchæ, & Patres CLXV. lecta Sacra divalis Justiniani, qua Imperator significabat, nihil antiquius sibi fuisse, quam, hæresibus eliminatis, quietem Ecclesiæ dare, post excitatos ab Acephalis tumultus. Sed cum probe scirent Episcopi Græci Synodum, Romano Pontifice non præsentem, nihil haberi apud Occidentales; nobilissima ad eundem destinata Legatione trium Patriarcharum, omnium Primatum Autocephalorum, aliorumque Antistitum Vigilium rogarunt, ut Synodo interesset, & secum disputaret de Tribus Capitulis. Eis reposuit Vigilium: *se propter corporis infirmitatem non posse ad hanc petitionem respondere, in postero autem die pollicitus est manifestare, quid ei de tali Conventu placuerit.* Atque ita die quinta mensis Maii prima Collatio se habuit.

Baluzius in Nova Collectione Concil. Acta vulgata Concilii V. cum MSS. Bellovacensi & Parisiensi diligenter contulit, multas varias lectiones ex his notavit, & præterea varia fragmenta, quæ sunt magni momenti. Inter ea insigne fragmentum ex Judicato Vigilii, quod ad nos non pervenit, supplevitque Sacram divalem Justiniani, quæ mutilata in omnibus Conciliorum editionibus legitur. Ait Justinianus in sua Epistola Vigilium in suo Judicato *predicata impia Capitula anathematizasse his verbis: Et quoniam his qua nobis de nomine Theodori Mopsuesteni scripta porrecta sunt, multa contraria rectæ fidei releguntur, nos monita Pauli sequentes Apostoli dicentis, Omnia probate, quod bonum est retinete, ideoque anathemati-*

X.
Fragmen-
tum Indi-
cati Vigi-
liani.

rum surrexerunt Nestorii & Eutychetis sequaces, & tantas turbas in sanctis Ecclesiis fecerunt, ut divisiones & schismata in eis fierent, & nullam ad se invicem communionem haberent. Neque enim præsumebat aliquis de civitate in civitatem veniens, in ecclesiam procedere. His addit suum a se naviter impensum studium ad conciliandas ac simul uniendas Ecclesias: quo minus autem feret in omnibus voti compos, Nestorianos obstinisse ait, qui scripta Theodori Mopsuesteni, aliaque Theodoretæ Episcopi Cyri, necnon epistolam Iba proferrent in medium; sicque ea vi restituere conati essent Nestorii hæresim. Quibus cum occurrendum sibi esset, pro remedio ea Triâ capitula primum ab Episcopis qui convenerant Constantinopoli damnanda procurasse; quæ item Vigilii Papæ auctoritate improbata iterum atque iterum fuisset, testatus est.

XXXIV. Insuper (quod nuper accidisset) se per suos convenisse Vigilium, ut scriptis dicta capitula damnaret, vel si minus facere vellet, quæ esset sua de ea quæstione sententia itidem scriptis commendaret: quod & ipse se esse facturum, pollicitus esset. Post hæc autem suæ fidei confessionem cum subdit, illos omnes qui ad Synodum convenerunt Patres rogat de his omnibus ferre sententiam, asserens de Theodoro Mopsuesteno: *Non nuper nomen ejus abrafam est e Diptychis, sed ex quo ipsius hæreses prodire in lucem.* Hæc continet libellus Justiniani Imperatoris oblatus Synodo, scriptus autem (ut ibi notatur) tertio Nonas Majas, hoc ipso anno vigesimo septimo sui ipsius Imperii. Eadem etiam Actione, suggerente sancta Synodo, jussæ sunt legi litteræ Eutychii Episcopi Constantinopolitani, quibus suæ fidei professionem (quam superius recitavimus) dedit eidem Vigilio Papæ: rursusque ipsius Vigilii ad Eutychium de eadem redditæ litteræ.

XXXV. His omnibus recitatis, Synodus testata est, aliquos Episcopos rogasse Vigilium. *Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS

zamus Theodorum, qui fuit Mopsuestia Episcopus cum omnibus suis Scriptis, & qui vindicant eum. Anathematizamus & impiam Epistolam, qua ad Marin Persam scripta esse ab Iba dicitur, tanquam contrariam rectæ Christianorum fidei, & omnes qui eam vindicant, vel rectam esse dicunt. Anathematizamus & Scripta Theodoretæ, qua contra rectam fidem, & duodecim Capitula Sancti Cyrilli scripta sunt. Et hæc quidem in ea, qua dicitur Judicatum, inserta sunt.

XI. Queritur Justinianus de Vigilio quod hæc sunt inter vestram sanctitatem & Vigilium ad nullam religiosissimum Papam Senioris Romæ, ut vos ovoluerit mnes conveniatis, & propter eos, qui vel ex ignorantia vel scientia impietatem Capitulorum vindicant, convenientem his, qui a sanctis quatuor

lium Romanum Pontificem, ut ad Synodum una cum cæteris conveniret, nec tamen hætenus id fecisse: quam ob causam illum solempni esse accersendum vocatione, operæpretium duxit. Missi itaque sunt iidem qui eum vocarent Episcopi (ut dictum est) omnes numero viginti, iidemque Metropolitanæ præter tres præcipuarum sedium Patriarchas, nimirum Constantinopolitanam, Alexandrinam, & Antiochenam. Qui redeuntes, de illo retulere, causatum ipsum esse corporis ægritudinem, scriptis tamen se Synodo satisfacturum pollicitum, & quid de Tribus capitulis sentiret, palam facturum.

Rursum enim ad octavum Idus Majas convenerunt (a) Episcopi: ubi primum viginti illi ac primarii Ecclesiæ Orientalis Antistites, qui iterum missi erant ad conveniendum atque invitandum ad Synodum Vigilium Romanum Pontificem, quid ab eo acceperint, coram omnibus referunt: nimirum eam suæ absentiae causam Vigilium prætexuisse, quod non adessent Occidentales Episcopi, nisi perpauci admodum; se autem conscriptam de ea quæstione sententiam ad Imperatorem missurum. Ad hæc se respondisse testati sunt missi Episcopi, olim in quatuor præcedentibus Synodis œcumenicis perpauca Occidentalium interfuisse sacerdotes: satisque esse, ut qui adessent, convocati Episcopi, ipsi inter se de proposita agerent quæstione. Hæc autem cum retulissent Imperatori; ipsum suos una cum Episcopis sequenti die ad Vigilium accersendum missurum, esse pollicitum; quod & fecisse, testati sunt, missisque ad eum Liberium Patricium, Petrum Patricium Magistrum Officiorum, Patricium Patricium, Constantinum Quæstorem, & cum his Belisarium, Cæthegum, atque Rusticum Exconsules una cum deputatis Episcopis a Synodo missis pridie ejus diei.

Post priorem istam habitam relationem, jussi sunt a Synodo ii qui missi erant, N quæ

XXXVI.
(x) Tom. 2.
Conc. nov.
edit.

Collatio
secunda
Synodi.

XXXVII.

Conciliis de fide definita sunt, sententiam dare, & nunc idem religiosissimus Vigilium contrarie factus est sua voluntatis, nolens una cum omnibus secundum quod placuit convenire, &c. Cum autem ad nullam propositionem voluisset convenire, mandavimus ei quod & vestram sanctitatem & alios Patriarchas in scriptis de hoc interrogavimus, ut tanquam impia ista Capitula ab omnibus condemnentur, vel si quis putaverit, recta ea esse, evidenter suam voluntatem manifestet.

A num. XXXVI. ad XLI. In secunda Collatione Antistites, qui pridie Nonas Majas Vigilium iterum convenerant, ipsum rogaturi, ut ad Synodum accederet, Legationis suæ exitum ad Patres retulere VIII. Idus Majas. Respondit autem se cum illis convenire non posse, quod Occidentales Episcopi sibi adhererent.

XII.
III. & IV.
Collatio.

quæ apud Vigilium gessissent, palam facere. Qui retulerunt, Vigilium iterum inducias postulasse, quo suam sententiam scriptis depromeret; ut quid sentiret, omnibus notum faceret. Respondisse autem hos, ipsum idem jam alias sensitse, condemnassequè Tria capitula, & per hæc suam esse sententiam declaratam; tantum ab eo requirere, ut quod solus fecisset, cum Patribus in publico conventu ageret. Et si ad hoc inducias optaret, ut tandem ad Synodum conveniret; Synodum expectaturam: alias inter se de quæstione Trium capitulorum Patres qui convenissent acturos. Ad hæc autem Vigilium, se solum suam de ea re sententiam conscripturum respondisse. His porro tam ab Episcopis missis quam a prædictis Patriiis in Synodo relatis: qui missi erant ab Imperatore se jam functos munere, recessuros; de reliquo hortari Patres ut rei captæ finem imponerent, cum id Imperator optaret, apud quem nihil esset antiquius, quam ut fides Catholica semper maneret inconcussa.

XXXVIII.

His peractis, Synodus jussit mitti tres Episcopos, qui Primasium Episcopum A drumetinum in Africa Metropolitanum Constantinopoli tunc degentem vocarent ad Synodum simulque Sabinianum, Projectum, & Paulum Episcopos Illyrici. Legati sunt ad hoc opus tres Episcopi, totidemque presbyteri. Hi redeuntes, de Primasio in primis hæc retulerunt, illum dixisse: *Papa non præsentem, non venio*. Reliquos autem citatos Episcopos Illyricos recusasse accedere, eo quod non adesset eorum Archiepiscopus Benenatus. His relatis, de Primasio sententiam differre Synodo placuit; illi vero Illyrici ut Benenatum adirent, ut idem cum illo sentirent, quem constaret unius esse cum ipsis qui aderant ad Synodum convocati sententiæ, eadem decrevit Synodus. His in hunc modum rebus gestis, finis habetur impositus secundæ Collationi.

XXXIX.
Collatio
tertia.

Sequenti die, ad septimum Idus Majas, iterum Episcopi convenerunt; recitatisque omnibus ante actis, agendum jam esse de quæstione Trium capitulorum proposuerunt. Antequam autem rem ipsam aggredierentur, publica professio-

PAGIUS

rentes, in minori numero essent quam Orientales, & Inducias postularat, ac denique se circa *Trium Capitulorum* quæstionem sententiam suam ad Imperatorem missurum. Retulere pariter illustrissimi Patrii, quos Imperator cum Episcopis Legationem Synodi obeuntibus ad *Vigilium* delegarat, illum scilicet spondisse, ut prius, intra dierum aliquot spatium, quid sibi de controversia videretur, responsurum. Quare gloriosissimi Judices Episcopis mandarunt, ut etiam *Vigilio* absente Synodum haberent. Sequenti die, nempe *VII. Idus Majas*,

ne Synodus fidem Catholicam profiteretur: se nimirum credere quæ olim sancti Apostoli, quæ & sanctæ quatuor Synodi tradidissent, quæ insuper sancti Ecclesiæ doctores tam Græci quam Latini, quos recolit, scripsissent, tenere. Sunt vero hi a Synodo nominati, Athanasius, Hilarius, Basilius, Gregorius Theologus, Gregorius Nyssenus, Ambrosius, Augustinus, Theophilus, Joannes Chrysostomus; Cyrillus, Leo, Proclus. Cæterum professæ est Synodus, & alios se suscipere Patres, qui in sancta Dei Ecclesia rectam fidem usque ad finem vitæ prædicassent. Quæstio autem de Tribus capitulis, videlicet de Theodoro Mopsuesteno & scriptis ejus, deque scriptis Theodoretæ in Cyrillum, atque de epistola quæ dicta est *Ibæ* Episcopi ad Marim Perfam, in sequenti Collatione tractanda proponitur. Sicque præsens tertia Collatio finem accepit.

Convenerunt (a) rursus Episcopi ad quartum Idus Majas: jussæque sunt palam in Synodo recitari horrendæ blasphemæ excerptæ ex descriptionibus (ut dicebant) Theodori Mopsuesteni olim Episcopi, quibus & subjecerunt ejusdem Theodori impium fidei symbolum. Porro in eis non tantum quæ impius homo adversus Christi Domini nostri humanitatem in una persona cum divinitate conjunctam dicebatur conscripsisse, sunt posita; sed & quæ improbus in Cantica Canticorum, librum tam ab Hebræis quam a Christianis semper receptum, effutiit, adducta sunt in medium; sicut & quæ in librum Job, quem repudiassè asserbatur, tamquam ab aliquo Pagano conscriptum, & alia ejusmodi: adversus quæ omnia a Patribus magna fuit detestatione exclamatum in Synodo. Cætera in alium confessum sunt reservata, nimirum ut ageretur de his quæ sancti Patres, vel leges Imperiales, aut historici de eodem Theodoro conscripsissent.

Collationem autem quintam Patres quopotissimum die habuerint, haud adeo exploratum habetur. Nam quod in codice (b) typis excuso notatus est octavo Idus Majas: mendum inesse, dubitare nemo debet: siquidem nulla patitur ratio

XL.
Collatio
quarta.
(a) Tom. 2.
Conc. edit.
nova.XLI.
Collatio
quinta.
(b) Tom. 2.
Conc. nov.
edit.

Patres fidem ab Apostolis, & a sanctis quatuor Synodis expositam professi sunt, & sic habita est tertia Collatio. Triduo post, nempe *die IV. Idus Majas*, in quarta Collatione Synodus causam ipsam discutere cœpit. Lectæ sunt plures sententiæ ex Libris Theodori excerptæ, ac recensitum impium ejus Symbolum: quo audito exclamavit universa Synodus: *Hoc Symbolum Satanas composuit*. Ejus confutatio apud Marium Mercatorem legenda.

A num. XLI. ad XLVII. Quinta Collatio in vulgatis Codicibus dicitur habita *die VIII. Idus Ma-*

XIII.
V. Collatio.

tio, ut cum præcedens Actio quarta sit habita ad quartum Idus Majas, quinta hæc quæ post illam celebrata esse constat inscribatur octavo Idus ejusdem mensis: unde potius vel sequenti, vel post sequentem diem pridie Idus Majas, quo & oblatum Synodo Vigilii Constitutum datum reperitur, hanc esse habitam Actionem dixerimus. In qua primum ea quæ sancti Patres adversus Theodorum scripserunt, quæve legum Imperatorum auctoritate adversus eum sancita reperirentur, insuper & quæ Hefychius presbyter Hierosolymitanus nobilis historicus de eodem scripturum monumentis testata reliquit, in medium adducta sunt & recitata: sed & quæ etiam pro Theodoro conscripta fuerant, eadem discussa sunt & confutata.

XLII. Post hæc autem omnia fusius explicata Sextilianus Episcopus legatus missus a Primoso Carthaginensi Episcopo atque a Concilio Charthaginensi, ex S. Augustino nonnulla attulit loca, quibus ille sæpe profitetur, aliquem posse damnari post mortem; quod etiam roboratum fuit exemplis aliorum, ac præsertim Romani Pontificis, qui Dioscorum schismaticum post mortem damnavit: confirmatum est etiam exemplo ipsius Vigilii Romani Pontificis, qui damnarat Origenem dictum est enim: *Quod essam nunc in ipso Origene fecit & vestra sanctitas, & Vigilii religiosissimus Papa antiquioris Romæ.* Sed hæc acta ab ipsis Episcopis cum desiderentur in Synodo, utique eam haud haberi integram, sed decurtatam atque depravatam ab aliquo Origenista, nemo jure negarit. Vigilium seorsum Pontificio decreto damnasse Origenem, etiam Cassiodorus testatus (a) sed de hoc inferius. Ad hæc insuper post alia multa in eadem sententiam a Patribus adversus Theodorum superaddita recitata sunt Acta Synodi Mopsuestenæ, quorum superius suo loco meminimus, quibus probaretur ipsum Theodorum olim ex Diptychis Ecclesiæ fuisse abrasum, & in locum ejus recte susceptum Cyrillum Alexandrinum.

(a) Cassio. In lit. div. lect. l. 1. c. 1.

XLIII. Post hæc autem omnia adversus Theodorum allata, produnt Acta, ad causam Theodoretii factum transitum, cum vide-

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

Majas, ubi manifestus error est. Baronius pridie Idus Majas, quo & oblatum Synodo Vigilii Constitutum, hanc Actionem habitam esse suspicatur. In editione Romana Collectores III. Idus Majas ex conjectura posuere. Verum Baluzius loco citato pag. 1510. hanc conjecturam refellit, ostenditque standum veteribus Codicibus, qui habent XVI. Kal. Junias, qui dies est decimus septimus mensis Maii. In hac Collatione recitata sunt, quæ a Sanctis Patribus contra Theodorum Mopsuestenum scripta fuerant.

licet ex ipsius Theodoretii scriptis aliqua loca excerpta sunt recitata, quæ ab Orthodoxa fide viderentur esse aliena, contra sanctum Cyrillum scripta. His juncta legitur epistola quædam Theodoretii nomine edita post obitum Cyrilli Episcopi Alexandrini, qua mirum in modum disteris & scommatibus in defunctum invehitur. His sic habitis, laudavit Synodus judicium sanctorum Patrum Concilii Chalcedonenis, quod non prius Theodoretum iidem suscepissent, quam ipse Nestorium condemnasset. Sicque finis impositus est præsentis quintæ Actioni. Deteximus autem, ubi de Cyrilli obitu egimus, de Theodoretii illa quæ dicitur epistola imposturam. At hic quod opportune de ea tractari contingat, eadem modo repetere non gravamur, quo ostendatur non ea Synodi germana Acta esse, sed nebulonis cujuspiam excogitatum commentum. Dicimus itaque, epistolam illam, quæ recitatur in Synodo hac Actione quinta sub nomine Theodoretii ad Joannem Antiochenum de Cyrilli obitu gaudentis, omni ex parte convinci, minime esse potuisse Theodoretii. Ex his vero discas, lector, Synodum. Quintam haud adeo esse legitimam, sed magna ex parte suppositam, in aliquibus mutilatam, auctam in aliis. Nam hæc quæ de Cyrilli Episcopi Alexandrini obitu, sub nomine Theodoretii narratur, ab aliquo Eutychiano heretico esse conficta, non ambigimus: idque ut credamus, immo certo affirmemus, non levi aliqua ducimur conjectura, vel tenui quadam suspitione, sed firmissima sane rei demonstratione.

De epist. Theodoretii nomine supposita.

Quonam pacto, quæso, hæc Theodoretus de obitu Cyrilli ad Joannem Episcopum Antiochenum scripsisse potuit, si ante Cyrilli mortem ipse Joannes ex humanis sublatus esse reperitur? Id enim tum ex Nicephori Episcopi Chronico, tum ex aliis qui Patriarchalium sedium successiones Episcoporum conscripserunt, exploratum habetur. Verum ne rem tantam chronistarum dumtaxat fide (etsi magna sit) definiendam esse velimus, in quorum scripta errorem irrepsisse quis dicere possit: ne de his ulla tibi penitus remaneat dubitatio, Joannem Antio-

XLIV.

N 2 che-

Disceptatum etiam, utrum liceret defunctos anathemate damnare, probatumque id licitum esse, & quandoque necessarium. Factus est post ea transitus ad examen alterius Capituli Scriptorum scilicet Theodoretii, multaque ex ejus Operibus contra Sanctum Cyrillum deflorata. Lecta & Theodoretii ad Joannem Antiochenum post mortem Cyrilli Epistola, qua suam de ejus obitu significabat lætitiã. Verum Patres Synodi errore facti decepti sunt; cum Epistola illa supposititia sit, ut recte vidit Baronius, & suo loco ostendimus.

(a) Apud
Theodor.
Balsam.
in addit.
pag. 79.

Detegitur
impostu-
ra.

chenum scilicet ante Cyrillum mortuum esse: habes inter eas quæ leguntur canonicas diversorum Episc. epistolas ejusdem Cyrilli Patriarchæ Alexandrini scriptam epistolam (a) ad Dominum Episcopum, qui fuit successor ejusdem Joannis Episcopi Antiocheni: ut nullus jam dubitare valeat S. Cyrillum post ejus obitum supervivisse. Quod autem ille Dominus, ad quem extat dicta epistola Cyrilli canonica, ille ipse sit, & non alius ab Episcopo Antiocheno successore Joannis, ex rebus quæ in ea tractantur, satis potest intelligi: dum tantæ illum fuisse auctoritatis ostendit, ut Episcopum posset deponere, atque iterum restituere: unde appareat non inferioris sedis aliquem esse potuisse ejus nominis Episcopum. Certe quidem in serie Episcoporum Orientalium, qui tam in Concilio Ephesino, quam Chalcedonensi iisdem temporibus celebratis recensiti reperiuntur, nullus alius ejus nominis Dominus inscriptus vel subscriptus Episcopus legitur, qui alios Episcopos sub se haberet, tantaque polleret auctoritate, ut ad libitum (quod dictum est) deponere atque restituere eos posset. Indigna plane ostenditur epistola illa tanto viro, quem probavit ac recepit sancta Synodus Chalcedonensis & S. Leo a calumniatoribus (ut vidimus) vendicavit: quem, & naviter Constantinopoli apud legatos Apostolicos pro fide Catholica vidimus infudasse. At hic iterum opportune ipsam epistolam in dicta Actione quinta Synodi Quintæ recitatam describamus: ut quisque intelligat, non esse partum hominis vel mediocriter Christianam pietatem sectantis, sed impudentissimi cujuspiam impostoris figmentum. Sic enim se habet ejusmodi titulo prænotata:

XLV.
Conficta
ep. nomi-
ne Theo-
doreti.

Theodoreti ad Joannem Archiepiscopum Antiochiæ epistola scripta, cum mortuus esset Cyrillus Archiepiscopus Alexandrinus.

Sero tandem & viæ malus homo defunctus est. Boni enim & benigni ante tempus inde demigrant: mali vero in multo tempore vitam producant. Et arbitror omnium dispensatorem bonorum providentem, celerius quam tempus est, humanis tribulationibus eos abducere, & tamquam victores liberare luctationibus, & in meliorem vitam transducere: quæ vita præmium positum est his qui pro virtute luctantur, sine & tristitia & solitudine libera. Malitia vero amatores, & operatores diutius concedit præsentis vite frui, ut aut satisfactionem caperent malignitatis, & virtutem postea discerent, aut pœnas darent & in hoc sæculo, pro molestia suorum morum longo tempore amaris & malis vitæ præsentis fluctibus æstuantes. Illum vero miserum nec ad similitudinem aliorum dimisit no-

strarum animarum gubernator diutius eorum potiri, quæ videntur esse delectabilia; sed crescentem quotidie viri malignitatem sciens, & corpori Ecclesiæ nocentem, quasi quamdam pestem amputavit, & abstulit opprobrium a filiis Israel. Lætificavit quidem superstites ejus discessio: contristavit vero forsitan mortuos: & timor est, ne prægravati ejus conversatione, iterum ad nos remittant, vel illos diffugiat, qui eum abducunt, sicut ille tyrannus Cyni Ciliciam. Procurandum igitur est, & oportet tuam sanctitatem maxime hanc suscipere festinantiam, & jubere collegio mortuos asportantium, lapidem aliquem maximum & gravissimum sepulcro imponere, ne iterum huc perveniret, & instabilem voluntatem iterum demonstraret. Infernis nova dogmata adserat: ibi diu noctuque (sicut vult) sermocinetur. Non enim timemus, ne & illos divideret, adversus pietatem publice alloquens, & morte circumdans naturam immortalem. Lapidabunt enim eum non solum qui divina eruditi sunt, sed etiam & Nemrod, & Pharaos, & Sennacherib, & si quis eorum est similis Dei impugnator. Sed enim sine causa multa loquor: silet enim miser invitus. Egredietur enim, dicit, spiritus ejus, & revertetur in pulverem suum: in illo die peribunt omnes cogitationes. Iste vero & aliud habet silentium: nudata enim illius facta alligant linguam, obstruunt os, frænant sensum, silere faciunt, in terram inclinare cogunt. Ideo plango miserum, & ploro: nec enim puram mihi delectationem fecit mortis ejus annuntiatio, sed dolore permixtam. Lætor enim & jucundor, ejusmodi pestilentia commune Ecclesiæ videns liberatum: contristor vero & ploro, quod nec requiem malorum miserabilis susceperit, sed majora & pejora perentans defunctus est.

Somniavit enim (sicut dicunt) & regiam urbem perturbare, & piis iterum dogmatibus repugnare, & tuam sanctitatem accusare, utpote ea colentem. Sed vidit Deus & non despexit: immisit vero finem in os ejus, & frænum in labia ejus, & avertit eum in terra ex qua sumptus est. Fiat vero orationibus tuæ sanctitatis, ut misericordiam & veniam consequatur, & vincat immensa Dei clementia illius malignitatem. Rogo vero tuam sanctitatem, solvere nobis animæ tumultus. Plurimæ enim & diversæ famæ circumsonant, & nos perturbant, communes calamitates annunciantes. Quidam vero & tuam reverentiam proficisci dicunt ad Comitatum sine voluntate. Et usque nunc despiciebam, utpote falsa, ista quæ divulgantur. Quoniam vero vidi sola eademque omnes dicentes, necessarium existimavi veritatem a tua discere sanctitate;

ut

XLVI.

CHRISTI
553.

VIGILII PAP.
14.

JUSTINIANI IMP.
27.

ut vel rideamus, utpote falsa; aut ut vera, merito lugeamus. Hactenus epistola. Sane quidem & hujus scriptor temporis valde accuratus Leontius in libro de Seditis, cum multa ab hæreticis conficta tradat, inter alia ab ipsis epistolas scriptas esse nomine Theodoretæ testatur. At quam fidem, rogo, merentur Acta hujuscemodi, quæ sunt his contexta commentis? Illud etiam non præterimus leges illas Theodosii Imperatoris adversus Nestorium prolatas ac recitatas in dicta Actione, aliter se habere in Codice Theodosiano, atque in Actis Concilii Ephesini; quas, & nos suo loco sub die & Consule datas superius recitavimus; in quibus nulla prorsus habetur mentio de Theodoro. Hæc de commentitiis atque suppositis scriptis hic dicta sufficiant: de sublati modo dicendum.

XLVII. Desideratur autem in iisdem publicis Synodalibus Actis Vigilii Papæ libellus oblati Synodo, quem ipse Constitutum appellat, quod idem est quod Decretum. Hunc ipsum esse scias, quem de sua sententia ab Imperatore interpellatus idem Vigilii pollicitus fuit se missurum suo tempore ad ipsum Imperatorem atque ad Synodum, quod & ingenue præstitit. Scripserat autem illud ipsum Constitutum jam antea: nam ejus ipse meminit in epistola ad Valentinianum Episcopum Tomitanum in Scythia: nec quidem illud elaboravit ut ipsi dumtaxat innotesceret Imperatori vel Synodo, sed ut universo Orbi Catholico cunctisque Christi fidelibus palam fieret: nec ob aliam causam (ut ex ipso patet) nisi ut omnia quæ a sanctis Patribus in Chalcedonensi Concilio definita essent, firma consisterent, nec ulla quovis prætextu possent calumnia labefactari. Porro Constitutum hoc ipsum Vigilii, quod sicut alia pleraque ex Actis quintæ Synodi noscitur esse sublatum, nos hic suo loco restituendum esse putamus.

XLVIII. De Vigilii Papæ edito constituto. Ut igitur hic cuncta suis reddantur diebus, post Quintam Collationem describendum hic ipsum censuimus Vigilii Papæ Constitutum, antequam de reliquis agamus ipsius Quintæ Synodi Collationibus: nacti illud sumus in Vaticana bibliotheca, ubi antiquitus scriptum asservatur. Id vero eo libentius facturi sumus,

PAGIUS XIV. Collatio VI. A num. XLVII. ad CXXV. Collatio sexta habita die XIV. Kalendas Junias, die scilicet decima nona Maii. In ea discussum tertium Capitulum, scilicet Epistola Iba ad Marin Persam, omnesque Episcopi exclamarunt: Epistola hæretica est. Constitutum Vigilii datum pridie idus Majas, ideoque confectum ante quintam Collationem die XVII. Miii habitam, sed an tunc missum fuerit Imperatori vel postea, prorsus incertum. Recitat illud integrum Baronius, ejusque hæc summa. In eo queritur

quod numquam in hanc diem impressum ipsum invenerimus. Pertinere illud quidem ad ipsa Acta Synodalia Quintæ Synodi, quæ superius dicta sunt, aperte declarant. Ipso enim voluit Vigilii, quæ de Tribus capitulis sua esset sententia, tam Imperatori, quam Synodo universæ innotescere: quod enim antea pollicitus fuerat viris clarissimis ab Imper. missis & Episcopis a Synodo ad illud ipsum munus explendum delectis, modo opportune præstandum putavit. Porro illud cum in fine notatum habeat diem & Consulem, quo ipsum Vigilii publice edendum curavit, ad hunc ipsum annum & diem Collationis quintæ pertinere cognoscitur: nosque hic ipsum suo loco inferendum putavimus.

In qua quidem scriptione illud in primis visus est Vigilii iniisse consilium, ne scilicet Tria illa pro Chalcedonensi Concilio defendens capitula, in suspicionem vel levem ab adversariis adduci posset defensionis errorum Nestorii ob indemnatum Theodorum Mopsuestenum: Primum omnium multo studio totus fuit in damnatione errorum illorum, qui in scriptis Theodori Mopsuesteni dicebantur inventi, quos attulerat ad ipsum Vigilium nomine Imperatoris (ut vidimus) Benignus Episcopus Heracleæ Paphlagoniæ. Sic igitur ne ipse redargui posset ab adversariis, favisse Theodoro, si eum anathemate damnare detrectaret; oblatos damnat errores: ita quidem se gerens, ut ad damnandos defunctorum errores accurreret impiger; in damnandis autem auctoribus, quos scisset in Catholica communione defunctos, minime præpropere agendum putavit. Jam vero ipsum Vigilii recitemus Constitutum, in quo primum res transactæ de ineunda concordia recensentur: sic enim se habet:

Gloriosissimo, & clementissimo filio Justiniano Augusto, Vigilii Episcopus.

Inter innumeras sollicitudines, quibus oneratur Imperiale fastigium, laudabile clementiæ vestræ cognovimus esse propositum, per quod summotis omnibus discordiæ seminibus, quæ in agro Domini humani generis inimicus asperferat, universos Domini sacerdotes, præmissis ad testimonium conscientiæ suæ professionibus, per quas sanctorum Patrum, & venerabilium.

Vigilii Synodum contra pactas condiciones coactam. Tum aggreditur disputationem de Tribus Capitulis, & LX. sententias, quæ Theodori Mopsuesteni esse dicebantur, ab Imperatore per Benignum Episcopum Heracleæ Mæcedoniæ ad se transmissas damnat. Theodori vero personam ac nomen damnari non posse multis argumentis probat. Quoad Theodoretum, decernit ejus Scripta speciatim non debere damnari; cum in Synodo Chalcedonensi Nestorio anathema dixerit, quod solum ab eo postularent

XLIX. Vigilii prudens consilium.

L. Vigilii constitutum ad Imp.

bilium quatuor Synodorum ac Præsulum sedis Apostolicæ inherere definitionibus atque judiciis monstrarentur, ad unitatem atque concordiam restituere properatis: quarum professionum formam, ut Ecclesiasticæ pacis amplectendum posteris tradatur exemplum, præsentem (quemadmodum se habet) inserta pagina declaramus.

Exemplum primæ professionis, quam ad S. Euphemiæ templum fecerunt.

LI.

(a) 1. Theof.
4.Mennæ,
Theodori,
& aliorum
Ep. i. pro-
fessio.

Omnes quidem Fideles, maxime vero Dei sacerdotes pacem, & sanctificationem sequi cum omnibus oportet, sine quibus nemo secundum Apostolum (a) videbit Dominum. Nos igitur Apostolicam sequentes doctrinam, & festinantes concordiam Ecclesiasticam servare, præsentem facimus libellum. In primis quatuor sanctas Synodos, Nicænam trecentorum decem & octo, Constantinopolitanam centum quinquaginta, Epheſinam primam ducentorum, in qua in Legatis suis atque Vicariis, id est, beatissimo Cyrillo Alexandrinæ urbis Episcopo, Arcadio & Proiecto Episcopis, & Philippo presbytero, beatissimus Cælestinus Papa senioris Romæ noscitur præsedisse, & Chalcedonensem sexcentorum triginta sanctorum Patrum suscipimus. Et per omnia & in omnibus quæcumque in omnibus Gestis Chalcedonensis Concilii aliarumque prædictarum Synodorum, sicut in iisdem quatuor Synodis scriptum invenitur, communi consensu cum Legatis atque Vicariis sedis Apostolicæ, in quibus juxta tempora sua prædecessores sanctitatis vestræ beatissimi Papæ senioris Romæ ipsis Synodis præſederunt, tam de fide, quam de aliis omnibus causis, judiciis, constitutionibus, aut dispositionibus definita, aut judicata, vel constituta, sive disposita sunt, inconcussè, inviolabiliter, irreprehensibiliter, atque irretractabiliter sine adiectione vel imminutione aliqua nos promittimus secuturos, nec quicquam contrarium, quod ad earum reprehensionem & retractationem vel permutationem sive injuriam sub qualibet occasione vel novitate pertineat, admissuros, aut tale aliquid præsumentibus consensuros. Sed quæcumque communi consensu cum Legatis atque Vicariis se-

dis Apostolicæ Orthodoxæ ibidem dicta sunt, ea Orthodoxa veneramus atque suscipimus.

Quæcumque anathematizaverunt vel damnaverunt, anathematizamus & nos atque damnamus: & universa, sicut ab iisdem Synodis communi consensu cum Vicariis sedis Apostolicæ judicata, aut definita, vel constituta, sive disposita lecta inveniuntur, irretractabiliter atque impermutabiliter conservamus. Sed & beatæ recordationis Papæ Leonis epistolæ & sedis Apostolicæ constituta, quæ tam de fide, quam de firmitate supradictarum quatuor Synodorum processerunt, nos in omnibus secuturos, servaturosque promittimus. Anathematizantes omnem hominem ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinentem, quicumque contra ea, quæ superius promissimus, sub qualibet occasione vel altercatione venire tentaverit. Libellum autem in causa Trium capitulorum, de quibus quæstio nota est, contra constitutum piissimi Principis, & beatitudinis vestræ ego quidem nullum feci: sed volo atque consentio, ut omnes libelli, qui facti sunt sub hac forma, beatitudini vestræ reddantur. De injuriis autem, quæcumque beatitudini vel sedi vestræ factæ sunt, eas quidem non feci: sed quia pro pace Ecclesiæ modis est omnibus festinandum, velut si eas fecissem, veniam postulo. Quia vero tempore discordiæ excommunicatos vel non receptos a beatitudine vestra in communione suscepi, pariter veniam postulo.

In hac forma fecerunt Mennas Constantinopolitanus Episcopus.

Theodorus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus.
Andreas Epheſinus Episcopus.

Theodorus Antiocbiæ Pisiæ Episcopus.

Petrus Tarsensis Episcopus: sed multi alii Episcopi idem fecerunt. Hæc quidem Vigilius in sui ponit exordio Constituti; ut quæcumque transacta fuissent cum adversariis, omnibus innotescerent; viderentque singuli, quam ab ipsorum promissione facta contraria sint secuta, & quam mobiles illi fuerint Episcopi, qui cum hæc subscripta sua ipsorum manu Vigilio obtulissent, non erubuerint rursus in

PAGIUS

rant Patres. Ne vero Theodoretum defendendo, in hæreseos Nestorianæ suspicionem veniret, eam quinque anathematismis percellit. Denique nec Epistolam Iba sub ejus nomine damnandam censet: tum quia relecta ea in Synodo Chalcedonensi Orthodoxus Ibas judicatus est; tum quia subscripsit Decretis ejusdem sanctissimæ Synodi, quam se inconcussam esse semper voluisse probat ex Epistola sua, sive Judicato de Tribus Capitulis ad Mennam. Tum Constitutum suum claudit, decernens nulli licere quidquam contrarium his quæ eo asseruit, de dictis Tribus Capitulis, post præsentem definitionem suam, movere ulterius quæstionem.

Si quid vero contra hæc quæ hic asseruit, dictum atque conscriptum est, se ex auctoritate Sedis Apostolicæ refutare. Sexdecim Episcopi huic Constituto subscripsere.

Petrus de Marca in Dissert. de Vigilii Decreto pro confirmatione Quinta Synodi, num. XII. Constitutum recte refellit sententiam Baronii num. CCX. putantis Constitutum Vigilii missum a Justiniano ad Synodum, quod Baronius ex eo colligit, quod rationes in Constituto prolatae pro Iba Epistola discutiuntur, & refutantur in sexta Collatione. Nam, si Constitutum, relectum fuisset in Synodo, illius recitatio relata esset in Acta, quibus insertæ sunt minoris mo-

LII.

XV.
Constitu-
tum Vigilii
in Synodo
lectum non
est.

men-

in eundem ob gratiam Imperatoris in-
furgere. Sed audiamus aliam quam hic
subiicit Vigilus fidei professionem trium
Patriarcharum, Constantinopolitani, A-
lexandrini, & Antiocheni, nempe Eu-
tychii, Apollinaris, & Domni, sive Do-
mnini, insuper & Eliæ Thessalonicensis
Episcopi; sic enim se habet:

Exemplar professionis quam residui E-
piscopi Theophaniorum die nobis fecerunt.

LIII. Alia pro-
fessio ob-
lata Vigi-
lio.

Scientes quantorum bonorum causa est
pax Dei custodiens corda & sensus Fide-
lium, & colligens eos, ut unum idemque
sapiant in recta fidei confessione, & ad
perficienda divina mandata, & propitium
Deum faciens in his quæ recta sunt con-
cordantibus: ideo festinantes unitatem
conservare, ad Apostolicam sedem vestra
beatitudinis manifestum facimus, quod nos
semper servavimus & servamus fi-
dem ab initio traditam a magno Deo & Sal-
vatore nostro Jesu Christo sanctis Aposto-
lis, & ab illis in mundo prædicatam, &
a sanctis Patribus explanatam, & maxi-
me ab his qui in sanctis quatuor Synodis
congregati sunt, quos per omnia & in om-
nibus sequimur & suscipimus, id est,
trecentos decem & octo sanctos Patres
qui Nicææ congregati sunt, & sanctum
Symbolum sive mathema fidei exposuerunt,
& Arianam impietatem anathematizave-
runt, & eos qui eadem sapuerunt vel sa-
piunt. Suscipimus autem & centum quin-
quaginta sanctos Patres Constantinopoli
congregatos, qui idem sanctum mathe-
ma explanaverunt, & de Deitate Spiritus
sancti dilucidaverunt; & hæresim Ma-
cedonianam Spiritum sanctum impugnan-
tem, & impium Apollinarianum condemna-
verunt cum his qui eadem cum illis sa-
puerunt vel sapiunt. Suscipimus autem &
sanctos ducentos Patres in Ephesina pri-
ma Synodo collectos, qui per omnia secu-
ti sunt idem sanctum Symbolum sive ma-
thema, & condemnaverunt Nestorium im-
pium & scelerata ejus dogmata, & eos
qui similia ei aliquando sapuerunt vel sa-
piunt.

LIV. Ad hæc autem etiam suscipimus sexcen-
tos triginta sanctos Patres Chalcedone
congregatos; qui etiam ipsi per omnia
consenserunt prædictis sanctis tribus Sy-

nodis, & secuti sunt prædictum Symbo-
lum sive mathema a trecentis decem, &
octo sanctis Patribus expositum, & a cen-
tum quinquaginta sanctis Patribus expla-
natum, & anathematizaverunt eos qui al-
liud præter prædictum Symbolum præsu-
munt docere, aut exponere & tradere
sanctis Dei Ecclesiis: condemnaverunt au-
tem, & anathematizaverunt & Eutyche-
tem & Nestorium, & impia eorum do-
gmata, & eos qui similia eis sapuerunt,
vel sapiunt. His ita se habentibus, cer-
tum facimus, quod omnia quæ a prædictis
sanctis quatuor Synodis judicata & definita
sunt, servavimus & servamus: Quia etsi
per diversa tempora prædicta sancta qua-
tuor Synodi facta sunt, tamen unam eam-
demque confessionem fidei servaverunt &
prædicaverunt.

Suscipimus autem & amplectimur & e-
pistolas Præsulum Romanæ sedis Apostoli-
cæ tam aliorum, quam Leonis sanctæ me-
moriæ de recta fide scriptas, & de quatuor
sanctis Conciliis, vel de uno eorum. Cum
igitur prædicta omnia servavimus & ser-
vamus, & in iisdem nobis invicem consen-
timus: necessarium est conferri * de Tri-
bus capitulis, unde quibusdam quæstio na-
ta est. Et ideo petimus, præside[n]te no-
bis vestra beatitudine, sub tranquillita-
te & sacerdotali mansuetudine, sanctis
propositis Evangeliiis, communi tractatu
eadem capitula in medio proponenda qua-
ri, & conferri, & finem quæstioni impo-
ni Deo placitum, & convenientem his quæ
a sanctis quatuor Conciliis definita sunt:
quoniam ad augmentum pacis, & concor-
diam Ecclesiarum pertinet, ut omni de me-
dio disensione sublata, quæ a prædictis
sanctis quatuor Conciliis definita sunt,
inconcussa servantur, Sanctarum Synodo-
rum reverentia in omnibus custodita. His
autem, & subscripsimus in hunc modum
fratres & coepiscopi nostri.

Eutybius Episcopus Constantinopolita-
nus.

Apollinaris Episcopus Alexandrinus.

Domnus * Antiochiæ Syriæ Episcopus.

Elias Episcopus Thessalonicensis; sed
& ceteri qui prima professionem non fe-
cerunt, & in hac secunda professione aut
subscripserunt, aut seorsum eandem fe-
cerunt. His

LV.
* confite-
ri.

* Domnus

PAGIUS menti relectiones. Argumenta autem illa pro
Iba Epistola, quæ discutuntur Collatione sexta,
nota erant & trita, utpote quæ a sex vel
septem annis summo studio contorquerentur ab
adversariis etiam scriptis copiosissimis Libris,
quemadmodum factum est a Facundo: ut ne-
cesse non sit confugere ad Constitutum Vi-
gilii, quasi inde illa excerpti necessarium om-
nino foret. Deinde promulgatio Constituti ali-
ena fuisset ab instituto & prudentia Imperato-
ris, qui damnationi Trium Capitulorum, cum
totus incumberet, non debuit suis votis offi-
cere, Vigilii auctoritate prolata, quæ deside-

rium illius improbare. Imo vero, ut facilius
obteneret quem sibi proposuerat eventum, neu
quis expectaret quid Principi Vigilii respon-
disset, quemadmodum pollicitus erat se factu-
rum, per Constantinum Sacri Palatii Quæsto-
rem Justinianus Synodo suggessit, Vigilii men-
tem satis explicatam esse ex iis, quæ hac de re
fæpius docuerat, cum scriptis, tum viva voce.

Ait Baronius, instrumentorum, de quibus
mox, prolotione id tentasse Justinianum, ut
Vigilium prævaricationis argueret qui Constitu-
to aliter quam antea decernebat. Sed Princi-
pis in eo consilium aliunde melius deprehendi
non

XVI.
Refellitur
opinio Ba-
ronii.

LVI.
Quid ege-
rit cum
Imperato-
re Vigi-
lius.

His igitur dispositis, optavimus quidem, venerabilis Imperator (sicut frequentissime supplici prece poposcimus) eundem ad quemlibet Italiae locum, aut certe ad Siciliam, ut convocatis ad nos Africanæ, & aliarum provinciarum Latine lingue sacerdotibus, vel Ecclesie nostrae sacra- tis ordinibus, secundum consuetudinem tractarem, & de quaestionibus Trium capitulorum pietati vestrae redderemus plena deliberatione responsum: quod quia fieri serenitas vestra non annuit, hoc iterum noscitur constitutum, ut oblatis a nobis mansuetudini vestrae nominibus de supra- scriptis provinciis, qui nobiscum ad tra- ctandum adhiberentur Antistites, clemen- tia vestra faceret advenire: cui disposi- tioni item praebuimus Ecclesiasticae pacis amore consensum. Postea vero hoc magis cum consensu fratrum nostrorum nostrarum partium Episcoporum, nuper ante sanctum Pascha diem pietas vestra constituit, ut exaequato numero his Pontificibus qui in Constantinopolitana urbe praesentes sunt, de Tribus capitulis, ex quibus quaestio vertitur, secundum superius designatam fratrum nostrorum Episcoporum professio- nem deberemus inire tractatum.

LVII.

Sed quia, dum ea quae pro conserva- da Ecclesiarum pace cum fratribus nostris fieri, vestra dispositione convenerant, fe- stinarem impleri, ut adhibita salubri de- liberatione communiter, & propter infor- mandam universalem Ecclesiam, cunctis quae inter nos geruntur, in scriptis dedu- ctis atque jacentibus, nostrum ex his col- lectum de Tribus capitulis in quaestionem deductis iudicium proveniret: continuo pietas vestra post illud volumen, quod no- bis ante multos Paschae dies per virum ma- gnificum Theodorum Decurionem Palatii destinavit, in quo vos interim, quid de Tribus sentiretis capitulis exponentes, no- strum poposcitis dari ex eadem causa re- sponsum.

LVIII.
Legitima
Vigilii
petitio.

Ideoque cum fratres nostri, neque exae- quato nobiscum numero residere, neque in scriptum quae ageremus, vel tractarem, redigi paterentur, tamquam (quod absit) non convenientia rectitudini loqueremur, quae scribere timeremus: & insuper glo- riosissimis ad nos proceribus destinatis in-

PAGIUS

non potest, quam ex oratione Constantini Quaestoris, qui ad excitandos & provocandos Pa- tres, auctoritatem Vigilii contra isthac Capi- tula scripto profert, non autem in Pontificis contumeliam. Justinianus enim, ut sacrum Con- ventum ad damnationem Trium Capitulorum animaret, Literas ea de re a Vigilio perscri- ptas ad Aurelianum Arelatensem, & ad Valen- tinianum Scythiae Episcopum, & sententiam ab eodem Pontifice latam adversus Rusticum & Sebastianum Diaconos suos, Trium Capitulo- rum fautores, e Latina in Graecam linguam versas, legendas exhiberi ab eodem Quaestore

sisteret vestra clementia, nostrum de Trium capitulorum negotio quam celerrime pro- ferre debere responsum: nec sic destitimus vestrae obedire velle clementiae: hoc solum- modo postulantes, ut pro infirmitate cor- poris nostri, quae nulli habetur incogni- ta, viginti dierum nobis daretis inducias, quatenus habito nobiscum, Deo auxilian- te, tractatu definitionis nostrae, constitu- to die scripto, sententiam diceremus: ad fratres & coepiscopos nostros, a quibus similiter de eadem causa responsum vos fla- gitare dixistis, filium nostrum diaconum Pelagium cum hujusmodi mandato direxi- mus, dicentes: ut quia constitutus colla- tionis faciendae modus fuerat praetermis- sus, saltem viginti dies pro antedicta no- stri corporis imbecillitate, quam norunt, nostrum deberent definitum de Tribus ca- pitulis sustinere responsum, antiquum & regularem custodientes ordinem; ne an- te nostrae, hoc est, sedis Apostolicae, cui per Dei gratiam praesidemus, promulga- tionem sententiae, quicquam proferre ten- tarent, unde scandali rursus, quae sopi- ta fuerat, oriri posset occasio.

Propositis itaque nobis & diligenter in- spectis, in quantum uniuscujusque capitu- li in quaestionem deducti ratio postulabat, Synodalibus codicibus atque Gestis pro- latis, quae aliis eorundem Patrum vel in sanctis quatuor Synodis, aut in una ea- rum rescripsisse * monstrantur, Synodali- bus epistolis inspectis; nihilominus praede- cessorum nostrorum sedis Apostolicae Prae- sulum Constitutis, aliisque probatorum Patrum necessariis instructionibus pertra- ctatis: si qua de his quae in quaestionem de- ducta fuerint, finita atque disposita memores superius designatarum professionum, inve- stigare curavimus: inspicientes dogmata quaedam in prima charthacei voluminis parte per fratrem nostrum Benignum Epi- scopum Heracleae Paphlagoniae a vestra parte transmissi jacentia, quorum tenor secundum intellectum subter expositum ad excludendum totius ambiguitatis errorem praesenti definitioni nostrae tenetur inser- tus, plena execrabilibus blasphemis, & Orthodoxae fidei (quae secundum Evange- licam Apostolicamque doctrinam a sanctis qua-

LIX.

* resedis-
se.

curavit. Haec sunt verba Constantini in Col- latione VII. Communiter vero convenire invita- tus (scilicet Vigilii) & hoc facere una cum sancta vestra Synodo pollicitus est per semetipsum facere, & dare piissimo Domino. Hic igitur etiam ea, quae saepius ab ipso facta sunt ad con- demnationem Trium Capitulorum, vos audien- tes alacriores efficiamini, de his formam cele- riter proferre, direxit per me Sanctitati Vestrae condemnationem ab ipso Vigilio religiosissimo pro- latam, &c. Omnibus translatis ad Graecam lin- guam ad faciliorem scientiam Vestrae Sanctitatis.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

quatuor Synodis, Nicæna, Constantino-
politana, Ephesina; atque Chalcedonenſi
probabiliter atque irreprehensibiliter san-
cti Spiritus cooperante præſentia, legitur
definita) valde inimica eſſe perſpeximus,
& procul a Chriſtianiſ ſenſibus repellenda.
Propterea ergo utpote execrabilia, atque a
ſanctis Patribus olim ſine dubi-
tatione damnata, noſtra quoque ſenten-
tia anathematizamus atque damnamus:
quorum primum capitulum ita ſe habet:

LX.
Prima
Theodori
blaſphem.

Quomodo igitur tu, quem ſuper omnes
maxime decet animarum regimen, illum
eundem, qui ex Virgine natus eſt, Deum
eſſe, & ex Deo conſubſtantialem Patri
exiſtimari dicis, niſi forte ſancto Spiritu
imputari illius creationem nos jubes?
Sed quis eſt Deus ex Deo & conſubſtan-
tialis Patri? is idem qui ex Virgine na-
tus erat? (omirandum!) & qui per Spiritum
ſanctum ſecundum divinas Scripturas
plasmatus eſt, & conſectionem in mulie-
bri accepit ventre? inerat forſitan, quia
mox quam plasmatus eſt, & ut templum
Dei eſſet, accepit: non tamen exiſtiman-
dum nobis eſt, Deum de Virgine natum
eſſe: niſi forte idem exiſtimandum nobis
eſt & quod natum eſt, & quod eſt in na-
to templo, & qui in templo eſt Deus
Verbum: non tamen nec ſecundum tuam
vocem pronuntiandum eſt omnino, ex Vir-
gine natum Deum eſſe & ex Deo conſub-
ſtantialem Patri. Nam ſi non homo eſt (ſic
ut dicis) aſſumptus, qui natus eſt ex Vir-
gine, Deus vero incarnatus; quomodo qui
natus eſt, Deus ex Deo & conſubſtantia-
lis dicetur Patri, carne non potente hanc
vocem ſuſcipere? Nam eſt quidem demen-
tia, Deum ex Virgine natum eſſe dicere:
hoc enim nihil aliud eſt, quam ex ſemine
eum dicere David de ſubſtantia Virginis
genitum & in ipſa plasmatum: quia quod
ex ſemine David & de ſubſtantia Virgi-
nis eſt, in materno ventre conſiſtit; &
ſancti Spiritus plasmatum virtute, na-
tum fuiſſe dicimus de Virgine. Ut au-
tem aliquis ex hoc concedat dicere i-

Ann. Eccl. Tom. X.

psis, quod Deus ex Deo & conſubſtan-
tialis Patri natus eſt ex Virgine, eo quod
eſt in templo nato, ſed non per ſe natus
eſt Deus Verbum: incarnatus vero, ſicut
dicit iſte ſapiens. Si igitur cum carne
eum natum eſſe dicunt; quod autem na-
tum eſt, Deus ex Deo & conſubſtan-
tialis Patri eſt; neceſſe eſt hoc & car-
nem dicere: quod ſi non idcirco caro
eſt, quoniam nec Deus ex Deo, nec con-
ſubſtantialis Patri, ſed ex ſemine David
& conſubſtantialis ei cujus ſemen eſt, &
non id quod natum eſt ex Virgine Deus eſt
& ex Deo & conſubſtantialis Patri: niſi
forte pars nati, prout ipſe in inferio-
ribus partem Chriſti nominat Deitatem;
ſed non divina natura ex Virgine nata
eſt: natus autem eſt ex Virgine, qui ex
ſubſtantia Virginis conſtat, non Deus Ver-
bum ex Maria natus eſt; natus eſt au-
tem ex Maria, qui ex ſemine eſt David,
non Deus Verbum ex muliere natus eſt:
ſed natus ex muliere, qui virtute ſancti
Spiritus plasmatus eſt in ea; non ex ma-
tre natus eſt conſubſtantialis Patri (ſine ma-
tre enim eſt, ſecundum beati Pauli vocem)
ſed qui in poſterioribus temporibus in ma-
terno ventre ſancti Spiritus virtute plas-
matus eſt, utpote ſine Patre propter hoc
dictus. Ita impius, duas in Chriſto per-
ſonas conſtituens. Tantam hanc blaſphemiam
Vigilius damnans, iſta ſubdit:

LXI.
Vigilii
reſponſio

In ſupraſcripto primo capitulo quoniam
per circuitus id videtur aſtrui, quia ho-
mo purus ex ſancta Virgine Maria natus
ſit, dicendo: Si fateamur Deum Verbum,
qui conſubſtantialis eſt Patri, carne ex
eadem Virgine natum; neceſſe eſt, ut
carnem conſubſtantialem Patri conſequen-
ter eſſe dicamus. Ideoque quicumque hu-
juſmodi intellectus ſapit, docet, credit,
aut prædicat, & non eundem Verbum ac
Filium Dei per ſecundam natiuitatem ex
ſancta Maria incarnatum & natum cre-
dit; anathema ſit. Cum una tantum ſit
dicenda perſona in duabus naturis. Rur-
ſus impius:

O

Mox

PAGIUS
XVII.
Lectio Con-
ſtituti Con-
ſilio Juſti-
niani con-
traria fu-
iſſet.

Justinianus, qui præjudicio Vigiliſi perleſto,
Patres alacriores effici ad condemnationem exiſtimabat,
non adeo ſupinus erat, inquit Mar-
ca, ut eorum impetum contraria ejuſdem Pon-
tificis definitione retardaret. Deinde vero lo-
cus agendi de Conſtituto hic erat, cum polli-
citationem Vigiliſi Principi factam Quæſtor
recenſet: ſed adeo mentionem ejus non iniecit,
ut potius id omnino diſſimulet, ejuſque loco
alia instrumenta ſubſtituat, non ut Vigiliſium
prævaricationis arguat, ſed ut gradus inde ad
definitionem Synodi contra Capitula ſternere-
tur. Prima enim ſemper fuit in Synodis Oecumenicis
ſententia Romani Pontificis, qua non expectata
nihil decerni moris erat. Itaque Juſtinianus,
ne prætermiſſa videretur in hoc negotio
Vigiliſi auctoritas, Conſtitutum quidem ſuppreſſit,
ſed alias Vigiliſi priores ſententias,

quæ annis ſuperioribus ab eo latae erant, Sy-
nodo exhibuit, ut in Actis omnia rite & ſo-
lemniter geſta fuiſſe viderentur. Quare Syno-
dus quoque ipſa in Collatione octava magnum
Decreti ſui momentum in eo poſuit, quod Vi-
giliſius Tria Capitula ſæpius, & ſcripto, & ſine
ſcripto condemnaret, etſi conqueratur, quod
Conventui, licet illuſtri Legatione invitatus,
interſeſſe noluerit, fatiusque duxerit polliceri,
ſe ſuam ipſius ſententiam ad Principem miſ-
ſurum. Ex opinione Baronii Novatores intul-
erunt, Pontificis Romani Scripta in Synodo non
ſolum diſcuti, ſed etiam reſutari, & definitio-
nem illius Decretis promulgatis contrariam cum
anathemate præferri. Sed ex vera rerum ge-
ſtarum narratione, hanc illationem frivolaſſe
conſtat.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.LXII.
Theodori
error II.

Mox autem in ipso plasmato Deus Verbum factus est: nec enim in cœlum ascendentis solum inerat, sed etiam ex mortuis resurgenti, utpote & resuscitans eum secundum suam promissionem: nec resurgenti solum inerat, sed etiam crucifixo & baptizato, & Evangelicam post baptismum conversionem peragenti, necnon etiam de baptismo legalem adimplenti constitutionem, & presentato secundum legem & circumciso, & fœtui pannis obvoluto: erat autem forte in ipso & nascente, & cum in utero esset a prima statim plasmatione: dispensationi enim quæ circa eum erat, ordinem imponebat, & particulatim ipsum ad perfectionem perducens:

LXIII.
Theodori
error III.

Et per tempus quidem ad baptismum ducens, post illud autem ad mortem, deinde secundum suam pronuntiationem resuscitans, ducens in cœlum, collocans eum ad dexteram Dei per suam conjunctionem, ex qua sedet & adoratur ab omnibus, & omnes judicabit. Istorum autem omnium finem apud se habebat Deus Verbum, cum in eo erat, & omnia per ordinem complebat: quem ordinem ipse arbitrabatur bene habere per finitionem quidem & voluntatem, quam antea statuit pro his quæ eventura erant, & bona voluntate, quam circa eum habebat, ab initio similiter inerat ei, per ordinem autem placitum ad perfectionem ducebat ipsum.

LXIV.
Vigilius
Papa.

In suprascriptis secundo & tertio capitulis hoc videtur astrui, quia Deus Verbum homini plasmato inerat tamquam alter in altero. Dicendo enim, ut particulatim dispensationi, quæ circa eum erat ordinem videretur imponere, & eum propter bonam voluntatem, quam circa ipsum habebat, & parabat eum qui assumptus est ad provecum perfectionis adducere: talibus verbis dualitas personarum in Domino uno & Deo nostro Jesu Christo execrabiliter videtur induci, & tamquam quemlibet hominem Dei Verbi gratia per spatia temporum profecisse. Ideoque quicumque eo intellectu sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Rursum ex Theodoro.

LXV.
Cap. IV.
hæret.

Suam autem cooperationem ad proposita opera præstabat ei qui assumptus: ubi hoc facit in loco sensus fuisse distantem illi qui assumptus est: nec enim eis quibuscumque donavit cooperationem; sensus locum ejus obtinebat: Si autem & modo præcipuam quamdam cooperationem donavit illi qui assumptus est, non hoc faciebat locum sensus Deitatem obtinere. Sed si Deitas pro sensu fiebat illi qui assumptus est, secundum vestra verba: quomodo timorem in passione suscipiebat? quid vehementioribus orationibus ad imminentem necessitatem indigebat, quas cum magna quidem & clamorosa voce, cum plu-

rimis etiam lacrymis secundum beatum Paulum (a) referebat Deo, Evangelista (b) aperte dicente, quod globis sanguinis similis sudor descendebat? Quid autem Angeli adventu & visitatione egebat animam reficientis in experimento malorum confortantis ejus alacritatem, exercitantis eum ad imminentem passionis necessitatem, tolerare fortiter mala suadentis, urgentis ad patientiam & tolerationem malorum, ostendentis presentium malorum fructum ex passione, mutationem in gloriam bonam circa eum post passionem futuram? Qui enim secundum Evangelistæ (c) vocem confortabat eum Angelus scilicet, verbis istis fortem eum faciebat, & infirmitati nature superiores fieri hortabatur, & corroborando cogitationes ejus fortem eum faciebat.

(a) Hebr. 5.
(b) Luc. 22.

(c) Luc. ib.

LXVI.
Vigilius
Papa.

In suprascripto quarto capitulo, quia dici intelligitur, quod sicut aliis hominibus donavit suam cooperationem Deus, ita & ei qui assumptus est, licet præcipuam tamen similiter ut aliis hominibus dicitur esse donatam, & ita purum atque infirmum hominem circa passionem Angeli eguisse præsidio, ut ei pro corroborandis cogitationibus ejus futura gloria promitteretur de tolerantia passionis. Quæ si quis ita sapit, credit, aut prædicat; anathema sit. Item Theodorus:

Vade post me satanas (d), scandalum mihi es, quod non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum: non est confusio mihi mors, non fugio ipsam ut indecentem, ad humanam gloriam respiciens. Sustinebo autem meliori animo experimentum mortis pro plurimis bonis futuris, in quibus & ipse fuero, & per omnes, ne mihi animinum lædas atque turbes, tamquam confusione dignum fugere admones mortis experimentum.

LXVII.
(d) Matt. 16. Marc. 8.
Cap. V.
hæret.

In suprascripto quinto capitulo dicitur, quod ideo Jesus Christus verba Petri Apostoli fuerat aspernatus, quando ei dixit: Vade post me satanas, scandalum mihi es, quia non sapis ea quæ Dei sunt: ne dissuasiōne ejus animus ipsius perturbatus refugeret passionem, & quia passione sua proficeret, & pro pluribus bonis exinde adipiscendis. Qui igitur hæc ita sapit, docet credit, aut prædicat, & non magis nobis mortem ipsius quam propria carne suscepit, æternæ credit vitæ præmia contulisse; anathema sit. Pergit hæreticus:

LXVIII.
Vigilius
Papa.

Quod enim dictum est (e): Ducebatur a Spiritu: aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad virtutem propositiorum confortabatur, ab eo ad hæc quæ oportebat ducebatur, ab eo quod decebat docebatur, ab eo cogitationibus corroborabatur, ut in tantum certamen sufficeret, sicut & beatus dicit Paulus (f); Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, 8.

LXIX.
(e) Matt. 4.
Cap. VI.
hæret.

(f) Rom. 8.

bi.

hi sunt filii Dei : Duci Spiritu, dicens illos, qui ab eo gubernantur, ab eo docentur, ab eo ad melius constituuntur, ab eo competentium doctrinam accipiunt. Cum dixisset autem Evangelista, quod Spiritu sancto plenus regressus est ab Jordane : aperte demonstravit, quod hujus causa sancti Spiritus habitationem in baptisate suscepit, ut inde propositam caperet virtutem : unde & ad certamen illud, quod pro nobis erat ad diabolum effecturus, Spiritu ducebatur. Tantam blasphemiam damnans Vigilius addit :

LXX. Vigilius Papa.

(a) Rom. 8.

In supradicto sexto capitulo rursus tamquam purus homo a Spiritu, cujus presentiam, post baptisma suscepisse dicitur ad omnia ductus perhibetur, confortatus & edoctus, sicut ceteri homines, de quibus (ut hic videtur dici) Apostolus ait : (a) Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt. Si quis hæc ita sapit docet, credit, aut prædicat, & non Deum Verbum incarnatum unum esse credit & confitetur & prædicat Christum; anathema sit. Infans adhuc impius impia addens, ait :

LXXI. Cap. VII. hæret.

(b) Act. 10.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi, si pro sensu Domino Christo, qui est secundum carnem, Deitas facta esset, sicut dicunt : quid sancti Spiritus operatione ad hæc Christus indigebat ? Nec enim unigeniti Deitas Spiritu indigebat ad justificationem, Spiritu indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat ut doceretur ea quæ decebat peragere, Spiritu indigebat ut immaculatus appareret. Si enim pro sensu quidem Deitas sufficiebat, ad omnia autem ejus virtus, necesse erat inde omnia fieri ut superflua esset sancti Spiritus habitatio : sed nunc unctum esse dicit (b) ipsum Spiritu, & habitasse in eo Spiritum, & ad omnia adjuvasse proposita, & doctrinam inde ipsum accepisse & virtutem, & inde impetrasse justificationem, & inde immaculatum factum esse. Contra hæc adeo enormia ita Vigilius :

LXXII. Vigilius Papa.

In suprascripto septimo capitulo hoc dici intelligitur ; quia, ut ceteri homines ad justificationem suam & ad vincendum diabolum & ad operanda miracula, & ut doceretur ea quæ decebat eum agere, & ut immaculatus appareret, habitatione sancti Spiritus eguisse, & ipso Spiritu eum ad omnia adiutum fuisse proposita. Quicumque hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat & non sua Deitate Christum, utpote verum Deum, omnia operatum fuisse quæ voluit, & operari quæ volet, sed tamquam purum hominem sancti Spiritus eguisse solatio ; anathema sit. Sed rursus invehitur in Orthodoxos hæreticus :

LXXIII.

Hoc quod ante sæcula erat dicit in ultimis factum esse temporibus, utpote qui- Ann. Eccl. Tom. X.

busdam hoc confitentibus ; cum nemo ex his qui pietatis causam habent, istum patitur morbum habere dementiæ, ut dicat eum qui ante sæcula est, in ultimis factum esse ; & ex his infert quod necesse est, & hoc quod in ultimis est ante sæcula esse ; & accusat eos qui non omnia similiter cum observatione * dicunt ; quasi * execratione. hi qui unum esse Filium confitentur, necessitatem habeant cum observatione * omnia dicere. Et quis non beatificat vestram clementiam ? Quis autem non optet tales impetrare doctores tantam confusione rationi pietatis introducentes, ut dicerent, hoc quod ante sæcula, factum est in ultimis & hoc alienarent sua natura, & ad deterius deducerent ; deinde obverterent, quod & hoc quod est in ultimis, ante sæcula est ; cum oporteret forte dicere, quia quod ante sæcula erat, assumpsit hunc qui in ultimis erat, secundum beati Pauli (c) vocem. Vestras igitur leges sequentes, & a tua sapientia constitutam observationem, immo magis subversionem suscipientes, age omnia simul confundamus & nulla jam sit discretio nec Dei formæ, nec servi formæ, nec templi sumpti nec eius qui in templo habitavit ; nec ejus qui solutus est, nec ejus qui suscitavit, nec ejus qui perfectus est in passionibus, nec ejus qui perfecit, nec ejus qui memoriam meritis est, nec ejus qui memor factus est, nec ejus qui visitatus est, nec ejus qui visitavit, nec ejus qui paulo minus ab Angelis minoratus est, nec ejus qui minoravit, nec ejus qui gloria & honore coronatus est, nec ejus qui coronavit, nec ejus qui constitutus est super opera manuum Dei, nec ejus qui constituit, nec ejus qui accepit ista ad sublevationem, nec ejus qui dedit sublevationem. At uno ictu ista præcidens Vigilius ait :

Cap. VIII. hæret.

* execratione. * execratione.

(c) 1. Tim. 3.

In supradicto octavo capitulo diversis modis videtur induci dualitas personarum per hoc quod dicitur : Non ipse qui ante sæcula erat, in ultimis dicendus est venisse temporibus : sed quasi altera sit assumptis humanitatem, altera assumpti persona. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eundem Deum, Verbum, qui ante sæcula ex Patre natus est, in ultimis temporibus ex beata Virgine Maria incarnatum & natum esse fatetur, ut unus idemque sit Christus in utraque natura ; anathema sit. Delirans adhuc stultus stulta hæc addit :

LXXIV. Vigilius Papa.

Istum igitur virum, in quo statuit omnium facere judicium ad fidem futurorum, cum resuscitasset eum ex mortuis & judicem omnium demonstrasset secundum B. Pauli (d) vocem, meriti unitate ad se ipsum dignatus est : & per conjunctionem ad se factam, talium participem fecit, ut & adorationis communionem ha-

LXXV. Cap. IX. hæret.

(d) Act. 10.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

beret, omnibus quidem divinæ naturæ debitam adorationem reddentibus, comprehendentibus autem adoratione & illum, quem inseparabiliter scit esse conjunctum. Ex quo manifestum est, quod ad majora eum perduxerit.

LXXVI.
Vigilius
Papa.

In suprascripto nono capitulo conjunctionis & participationis cujusdam vocabulo, quasi Dei ad hominem Christum factæ divinæ Christi assertitur operibus decorari; per quæ rursus dualitas inducitur personarum. Si quis igitur ita sapit docet, credit, aut prædicat; & non unum eundemque Christum Deum ac Dominum nostrum, manentibus in suis proprietatibus differentiis naturarum, agnoscit & credit: anathema sit. Item hæreticus:

LXXVII.
Cap. X.
hæret.
(a) Joan. 14.

Ego quidem quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam, cum homo sim: operor autem, quia in me manens (a) Pater, omnia facit: quoniam enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem Verbum unigenitus in me est: certum est quod & Pater cum ipse in me manet, & opera facit. Et non est mirandum de Christo hæc existimari, cum evidenter ipse de cæteris hominibus dicat: (b) Qui diligit me, verbum meum observabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Si enim apud unumquemque hujusmodi hominem & Pater & Filius mansionem faciunt: quid existimandum est, ut in Domino secundum carnem Christi ambo simul putarentur manere, communionem eorum secundum substantiam, communionem etiam mansionis forsitan suscipientem? Damnat ista Vigilius, dicens:

LXXVIII.
Vigilius
Papa.

In suprascripto decimo capitulo ita in homine Christo Deus Verbum inesse dicitur, sicut Pater: ut per hoc aut & Pater incarnatus esse videatur, sicut & Filius: aut nec Filius sit incarnatus, sicut nec Pater, aut magis uterque in tertia persona hominis habitare. Qui igitur ita sapit hæc, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Rursus hæreticus.

LXXIX.
Cap. XI.
hæret.

Ita & animam, utpote humanam & immortalem constitutam, & sensus participem prius accipiens, & per resurrectionem & immutabilitatem constituens, sic & nobis eorumdem istorum per resurrectionem præbuit communionem. Ideo autem ante resurrectionem ex mortuis increpat quidem Petrum, ut suis eum vocibus scandalizantem; & in magna trepidatione per tempus passionis constitutus, apparitione Angeli indiget confortantis eum ad patientiam & tolerantiam imminentium malorum. Post resurrectionem autem ex mortuis & in celos ascensum impassibilis factus, & immutabilis omnino, & ad dexteram Dei sedens, Judex universi est orbis terrarum, utpote in eo divina natura faciente iudicium. Contra hæc Vigilius:

In suprascripto undecimo capitulo eadem repeti videntur, quæ superius in quarto jam dicta sunt, quod ante passionem ita infirmus fuerit Christus, ut in magna trepidatione passionis tempore constitutus, Angeli videretur eguisse solatio. Quod quia velut purum hominem, qui hujusmodi auxiliis egeat, significare videtur: Si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Urget adhuc hæreticus, dicens:

LXXX.
Vigilius
Papa.

Sic igitur & hic sapientissimum omnium habere nos doces Christi sensum, ut sanctum Spiritum habentem illum, qui sensui Christi aliquam virtutem adimplebat, prudentiam ejus præstans ad omnia quæ agenda erant: sicut & in præcedentibus demonstravimus, quod ab ipso quidem in eremum ad certamina, quæ contra diabolum erant, ducebatur; unctiorem autem illius & scientiam, & vim eorum quæ agenda erant, accipiebat; & illius participes factus, non solum miracula faciebat, sed etiam quomodo uti oportebat miraculis, sciebat subtiliter, ut notam quidem faceret gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & sic ad effectum suam voluntatem duceret, & justificabatur inde, & immaculatus ostendebatur, sive reparatione pejoratus, sive custodia meliorum, sive etiam paulatim ad meliora profectibus. Insectatur ista Vigilius, addens:

LXXXI.
Cap. XII.
hæret.

In suprascripto duodecimo capitulo eadem quæ in septimo capitulo videntur exponi, asserendo Dominum nostrum Jesum Christum per habitationem sancti Spiritus ad omnia informatum, & per tempora ad perfectionem unctiorem ejus auxilio pervenisse. Si quis igitur eum non suam Deitate perfectum esse credens, sed tamquam purum hominem unctiorem sancti Spiritus indigentem fuisse adjutum sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Addit idem hæreticus:

LXXXII.
Vigilius
Papa.

Quomodo igitur sequentiam habet, eo quod homo factus est Deus, istum hominem Deum Verbum esse dicere? Si enim homo est Deus Verbum, ut ipse dicitis: omnimode de homine dicemus ea quæ de Deo Verbo Evangelista (c) dicit. Quid autem dicit? In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, iste erat in principio apud Deum, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est. Ergo si homo est Deus Verbum, dicemus de ipso: In principio erat homo, & homo erat apud Deum, & Deus erat homo, erat homo in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est. Si enim homo est Deus Verbum, sicut dicitis, convenient omnia ipsi quæ de Deo Verbo dicit Evangelista.

LXXXIII.
Cap.
XIII. hæret.(c) Joan.
1.

In suprascripto decimotertio capitulo

LXXXIV.
Vigilius
Papa.

negari videtur Deum Verbum hominem factum, & rursus hominem Verbum Deum esse, ut per hoc inducatur (sicut superius dictum est) dualitas personarum. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut prædicat; & non potius manente in Domino Deo nostro Jesu Christo inconvertibiliter atque indivise differentia naturarum, sic una persona, sive substantia ejus esse creditur, ut & Deus Verbum sine ulla divina naturæ suæ convertibilitate homo esse, & assumpta humanitas propter singularitatem personæ inconvertibiliter Deus esse credatur: anathema sit: Addit Theodorus.

LXXXV. Cap. XIV. hæret. Hoc quidem quid est: Ad Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum vestrum? Nemo sic demens est, ut alii cuidam convenire diceret, nisi templo Dei Verbi assumpto pro nostra salute homini, qui est mortuus, & resurrexit, & ascensurus esset in cælos. Et Patrem sibi ascribit cum discipulis suis Deum, & ipse gratia adoptionem meritis: & Deum suum appellat, quia cum cæteris hominibus similiter ut esset accepit. Unde propter communitatem quidem naturæ, Patrem meum & Patrem vestrum dicit, Deum meum & Deum vestrum. Divisit autem iterum suam personam ipsis principium gratiæ significans, propter quam ad Deum Verbum conjunctione in loco veri Filii ab omnibus honoratur hominibus.

LXXXVI. Vigiliius Pap. (a) Joan. 20. In suprascripto quartodecimo capitulo per hoc quod legitur in Evangelio (a): Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum, ita intelligitur, quod Jesus Christus Dominus & Deus noster, sicut cæteri homines, gratiam adoptionis, ut Filius Dei diceretur, acceperit, & quasi per conjunctionem ad Deum Verbum in locum veri Filii ab omnibus adoretur. Quod si quis ita sapit, docet, credit, aut predicat; & non magis unum Jesum Christum Filium Dei & Dominum nostrum in duabus inconfusis & inseparabilibus intelligit & credit esse naturis: anathema sit. Item hæreticus:

LXXXVII. Cap. XV. hæret. Hic quod dictum est, Accipite, pro Accipietis, dicit. Si enim cum insufflasset, Spiritum dedisset (quod valde quidem stulte existimaverunt) superfluum erat dicere postea bis, & maxime tempore ascensus in cælos (b), non separari ab Hierusalem, sed expectarent promissionem Spiritus: & in sequentibus: Sed accipietis virtutem, superveniente Spiritu sancto in vos. Adventum autem ipsum sancti Spiritus super discipulos Lucas factum esse dicit quinquagesimo die resurrectionis, post ascensum. Et illud tamen animadvertendum est, quod si ab insufflato suscepissent Spiritum, non diceret, Accipite, sed, Quoniam accepistis: hoc enim quod dictum est, Accipite, his convenit, qui nondum acceperunt.

In suprascripto decimoquinto capitulo dicitur, quia insufflans Dominus noster Jesus Christus (c) post resurrectionem suam in facies discipulorum suorum non dedit eis Spiritum sanctum, sed dandum significaverit: ut per hoc aut veritas ipsa (quod absit) putetur esse mentita; aut tamquam purum hominem illo flatu non habuisse quod daret, aut dare minime potuisse. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, aut prædicat; anathema sit. Pergit impius:

Dicit ad Thomam: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas; & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Quoniam, dicit, non credis, & tactum solum sufficere tibi ad credendum putas (hæc enim dicens non me latuisti) tange manu, & cape experimentum, & discite credere, & non diffidere. Thomas quidem cum sic credidisset: Dominus meus, & Deus meus, dicit: Non ipsum Dominum & Deum dicens: Non enim resurrectionis scientia docebat etiam Deum esse eum qui resurrexit: sed quasi pro miraculo facto Deum colaudat.

In suprascripto decimosexto capitulo de illo loco Evangelii (d), ubi Thomas Apostolus palpans fixuras clavorum dixit: Dominus meus & Deus meus: asseritur quod Thomas Apostolus non ipsum Jesum Christum Dominum Deumque confessus sit, & quia resurrectionis scientiam non doceret, vel quia Deus esset qui resurrexit, sed quia magis pro miraculo facto Thomas Apostolus Deum laudaverit. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non potius Thomæ confessione & verum Deum esse Jesum Christum, & in vera carne eum resurrexisse declaratum credit; anathema sit. Rursum Theodorus:

Ille autem dixit (e) oportere poenitentiam agere eos pro crucis iniquitate, & agnoscentes Salvatorem & auctorem bonorum omnium Jesum Christum, quoniam propter ista pervenit & assumptus est, de divina natura in ipsum fidem suscipere, & ejus discipulos fieri, ante omnia autem ad baptismum accedentes, quod ipse tradidit nobis præformationem quidem habens sperationis futurorum, in nomine autem celebrandum Patris & Filii & Spiritus sancti: hoc enim quod est, ut baptizetur unusquisque in nomine Jesu Christi: non hoc dicit, ut vocationem quæ in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti est, relinquens, Jesum Christum in baptismo vocent: sed quale hoc est quod in Moyse baptizati sunt in nube & in mari, ut diceret, quia sub nube & mari Ægyptiorum separati sunt, liberati eorum servitute, ut Moysis leges attenderent: tale hoc est, ut cum ad ipsum accessissent tamquam

LXXXVIII. Vigiliius Papa. (c) Joan. 20.

LXXXIX. Cap. XVI. hæret.

XC. Vigiliius Pap. (d) Joan. 20.

XCI. (e) Act. 2. Cap. XVII. hæret.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

quam Salvatorem & omnium bonorum auctorem & doctorem veritatis, ab ipso utpote auctore bonorum & doctore veritatis vocarentur, sicut omnibus hominibus quamcumque sectam sequentibus consuetudo est ab ipso dogmatis inventore vocari, ut Platonici Epicurei, Manichæi, & Marcionistæ, & quidam tales dicuntur: eodem enim modo & nos nominari Christianos judicaverunt Apostoli, tanquam per hoc certum facientes, quod istius doctrinam oportet attendere: sic & quod ab ipso datum est, susciperent baptismum in ipso quidem primo constitutum, qui & primus baptizatus est, ab ipso autem & cæteris traditum, ut secundum præformationem futurorum celebraretur,

XCII. In supradicto decimosextimo capitulo ex
Vigilius verbis beati Petri, quibus in Actis Ap-
Papa. postolorum dicit (a): Baptizetur unus-
(a) Act. 2. quisque vestrum in nomine Jesu Christi, hoc astruitur: quia in ea invocatione, quæ in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti fit, non contineatur & Christus: & quod dixit Petrus Apostolus, debere eos in Christi nomine baptizari, ut secundum hunc intellectum appareat introducta quaternitas. Adicitur etiam in eodem capitulo, quia sic a Christo Christiani vocemur, quemadmodum diversarum sectarum & errorum sequaces ab inventoribus & magistris suis sunt sortiti vocabula, ut a Platone Platonici, a Marcione Marcionistæ, & a Manichæo * Manichæi. Si quis hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Nos enim ideo Christiani vocamur & sumus, quia ipsum Dominum nostrum Jesum Christum in baptismo percipientes induimus, ipso nobis existente capite, omnes in eodem unum corpus efficiamur. His adnectitur sequens blasphemiam decimoactava:

XCIII. Et secundum duas rationes locum ima-
Cap. XVIII. ginis obtinet: qui enim amant quosdam, hæret. post mortem eorum sæpius imagines statuentes, hoc sufficiens mortis solatium habere arbitrantur; & cum qui non videtur nec præsens est, tanquam in imagine aspicientes, putant videre, ita flammam desiderii & vigorem placantes: sed etiam illi qui per civitates habent Imperatorum imagines, tanquam præsentibus & videntes honorare videntur eos qui non sunt præsentibus, cultu & adoratione imaginum. Ista autem utraque per illum adimplentur; omnes enim qui cum illo sunt & virtutem sequuntur, & debitorum Dei parati redditores, diligunt eum & valde honorant, & charitate quidem ei, divina natura licet non aspiciatur, adimplent in illo qui ab omnibus videtur, sic omnibus existimantibus ut ipsum videntibus per illum & illi semper præsentibus, & honorem vero omnem sic attribuunt tanquam imagini Imperiali, cum quasi in ipso sit divina

natura, & in ipso spectetur. Si enim & Filius est qui inhabitare dicitur, sed cum eo est etiam Pater & inseparabiliter omnimodo ad Filium esse ab omni creditur creatura, & Spiritus autem non abest, utpote etiam in loco unktionis factus ei, & cum eo est semper qui assumptus est, & non mirandum est, cum etiam quibuslibet hominibus virtutem sequentibus cum Filio & Patre esse dicitur: veniemus (b) enim & ego (b) Joan. 14. & Pater, & mansionem apud eum faciemus: quod autem & Spiritus hujusmodi hominum inseparabilis est, certum est omnibus.

In suprascripto decimoactavo capitulo ita invisibilis Dei imago asseritur esse Christus, tanquam si absentium Principum imagines pro eorum colantur honoribus. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Addit hæreticus:

Hoc enim, quod, Hic (c) est Filius meus dilectus in quo mihi complacui, in baptismo adoptionem demonstrat, sed non comparationem Judaicæ adoptionis: quia & ad illos dictum erat: Ego (d) dixi, Dii estis, & filii Excelsi omnes: & Filios (e) genui & exaltavi. Ejus adoptionis præcipuum, eo quod dixi, Dilectus, & in eo mihi complacui: ostendens propter hoc, & vox Patris fiebat adoptionem confirmans, & Filii nominationem per adoptionem secundum gratiam, eum qui vere Filius est demonstrabat, cujus conjunctio ad veram & firmam adoptionem istum constituerebat, & Spiritus sanctus in specie columbæ descendens permansit super eum, quatenus in conjunctio ad eum qui vere Filius est, ea cooperatione tentus maneat, firmam adoptionis habens dignitatem. Per omnia autem in quo primo adoptionis præformabatur baptismum, dico autem Domini Christi ex Patre & Filio & Spiritu sancto, hoc quod fiebat complebatur.

In suprascripto decimonono capitulo, ubi Evangelium secundum Lucam (f) de baptismo Christi videtur exponi, duæ sunt reprehensiones: una qua dualitas inducitur Filiorum, cum per adoptionem videtur dici Christus Filius Dei: alia, quia in nomine Trinitatis ipse quoque asseritur baptizatus, per quod quaternitas sine dubitatione monstratur. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Pergit blasphemus Theodorus:

Ideo ergo differentiam quidem Dei Verbi & recepti hominis tantum nobis ostendit psalmus: divisa vero hæc in novo Testamento reperiuntur, Domino quidem in se accipiente primordia psalmi, in quibus factorem eum dicit esse creaturæ, & elevatam habere super celos magnificentiam, & mirificari in omni terra. Apostolo autem supradicta quæ de homine dicuntur, qui tantum beneficiorum meruit, quo-

XCIV.
Vigilius
Papa.XCV.
Cap. XIX.
hæret.
(c) Mat. 3.
(d) Ps. 81.
(e) Isai. 2.XCVI.
Vigilius
Papa.
(f) Luc. 3.XCVII.
Cap. XX.
hæret.

quomodo non manifestum, quod alterum quidem nos divina Scriptura docet evidenter esse Deum Verbum, alterum vero hominem, & multam eorum esse ostendit nobis differentiam: nam iste quidem memorat, ille autem memoriam meretur: & iste quidem visitat, alter autem cum visitationem meretur, beatus dicitur: & iste quidem beneficium dando minuit paulo minus ab Angelis, ille autem & per talem minutionem beneficium accepit: & iste quidem gloria & honore coronat, alter autem coronatur & pro his beatus dicitur: & iste quidem constituit ipsum super omnia opera manuum ejus, & omnia subjecit sub pedibus ejus: alter autem meritus est dominari eis, quorum antea non habebat potestatem.

XCVIII.
Vigilius
Pap.

In suprascripto vigesimo capitulo, ubi octavus psalmus videtur exponi, & nudus homo (sicut & in aliis jam dictum est) Christus asseritur, & divisus a Verbo monstratur, & dualitas inducitur personarum. Quæ si quis ita sapit, docet, credit aut prædicat, & non ita in Christo Domino duas naturas indivisibiliter & inconfuse unitas intelligat, ut manente earundem differentia naturarum, ipse unus atque idem verus sit Dei, & verus hominis Filius; anathema sit. Sequuntur alia capitula hæretici.

XCIX.
Cap. XXI.
hæret.

Sed non volentes ista considerare, voces omnes trahere ad Dominum tentarent Christum, ut ea quæ de populo facta sunt, simili modo intelligerent, & risum præstarent Judæis, quando ex scriptorum sequentia nihil ad Dominum Christum pertinentes ostendant voces.

Cap. xxii.
hæret.

Tale est & quod non derelicta est anima ejus in inferno, nec caro ejus vidit corruptionem: Nam Propheta quidem supra modum ipsam ponit circa populum providentiam, volens dicere: quoniam inter tentabiles * eos ab omnibus conservavit malis. Quoniam autem hoc verum & ex ipsis rebus eventum accepit in Domino Christo, frequentissime de eo loquens beatus Petrus, utitur voce; ostendens quoniam quod de populo supra modum dictum est; ex quidam ratione utente voce Propheta, hoc verum eventum in ipsis rebus accepit nunc in Domino Christo.

C.
Vigilius
Papa.

In suprascriptis vigesimoprimo & vigesimo secundo capitulis hoc videtur dici, quod prophetiam, quæ ex persona Christi loquens ait (a): Non derelinques animam meam in infernum; nec dabis sanctum tuum videre corruptionem: non de ipso Christo prædictam fuisse, sed de populo Israeliticæ generationis: beatum vero Petrum Apostolum (b) ad Christum hanc prophetiam per eventum aptare voluisse. Et ideo qui hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Rursum Theodorus:

(a) Ps. 15.

(b) Act. 2.

Eundem intellectum habet & illud (c): Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem. Quod etenim psalmus nullatenus convenit Domino, certum est: neque enim erat Domini Christi, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, dicere: Longe a salute mea verba delictorum meorum. Sed & ipse Dominus, cum secundum communem hominum legem in passione opprimeretur (d): Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti? misit vocem. Et Apostoli (e): Diviserunt sibi vestimenta, & super vestimentum meum miserunt sortem, ad eum traxerunt manifeste: quoniam quod supra modum dictum fuerat prius a David propter illata ei mala, hoc ex operibus evenit in Domino Christo, cujus & vestimenta diviserunt, & sortem ea subjecerunt.

CI.
Cap. xxiii.
hæret.
(c) Psal. 2.

(d) Mar. 27.
Marc. 15.
(e) Mar. 27.
Joan. 9.

In suprascripto vigesimotertio capitulo exponendo quædam vigesimi primi psalmi verba, quibus dicitur, Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem, negantur Jesu Christo Domino convenire; sed quod David propter quædam mala quæ perpessus est, de se dixerit, Evangelistam ex eventu ad Christum traxisse. Et adicitur: Quia non poterat ducere Dominus Jesus, qui peccatum non fecit: Longe a salute mea verba delictorum meorum. Et ideo qui hæc sapit, docet, credit, aut prædicat; & non ea, in quibus delictorum meminit, ad corpus ipsius, quod est Ecclesia, quæ in hoc mundo sine delicto esse non potest, intelligit pertinere: illa autem de divisione vestimentorum non specialiter de ipso capite, id est, Domino Deo nostro Jesu Christo prædicta, & in ipso credit esse completa: anathema sit. Post hæc Theodorus:

CII.
Vigilius
Papa.

Foderunt (f) manus meas & pedes, & & omnia perscrutabantur & quæ agebam, & quæ conabar. Nam foderunt, ex translatione dicit eorum, qui per fossionem scrutari quæ in profundo sunt tentant. Dinumeraverunt omnia ossa mea: totius meæ fortitudinis & totius meæ substantiæ detentores facti sunt, ut etiam numero mea subiicerent. Istud autem ex consuetudine, quam habent hostes, dixit: qui quando obtinuerint, numero & talibus subtilem notitiam inventorum faciunt: propterea & sequenter dicens: Ipsi vero consideraverunt, & conspexerunt me. Intulit: Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem. Considerantes enim me, ait, & conspicientes, quod omnia eis evenerunt in me desiderata (conspicere enim ita ut apud nos dicitur pro eo quod est vidit) in eum, quæ volebat pati eum; * jam tamquam me omnino malis dedito, sicut hostes in ea post vastationem & captivitatem divi-

CIII.
Cap. XXIV.
hæret.
(f) Ps. 21.

*

(a) Mat. 27. Joan. 19. serunt sorte divisionem eorum facultates. Et Evangelista (a) quidem in Domino verba ex rebus assumens, eis usus est, sicut & in aliis diximus. Nam quod non pertineat ad Dominum psalmus, in superioribus evidenter ostendimus. At vero beatus David supra modum ista magis in his, quæ ab Absalon facta sunt, dixit: quoniam dum recessisset David, jure belli metropolim ingressus, omnes quidem obtinuit res regales, non piguit autem patris cubile inquinare.

CIV. Vigilius Papa. In suprascripto vigesimo quarto capitulo de memorato eodem vigesimoprimo psalmo illa verba ubi dicit: Foderunt manus meas & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea: ipsi vero consideraverunt & inspexerunt in me: asseritur non de Christo esse predicta, sed David hoc de se dixisse propter tyrannidem Absalon, qui regiam urbem substantiamque pervaserat, atque in terra omnia dinumeraverat patris: sed Evangelistam hæc ex eventu ad Christi traxisse personam. Qui igitur hæc ita credit, sapit, docet, aut predicat; anathema sit. Rursum ex impio Theodoro:

CV. Cap. XXV. hæret. Quoniam cibi & potus suaves quidem sunt in tempore gaudii, insuavia autem & amara in tristitia: talia erant (inquit) quæ ab illis fiebant, ut ex tristitia & ira esset quidem mihi in locum fellis cibus, esset autem & potio aceto nihil differens. Maxime autem hoc fit in iracundiis, quæ cum tribulatione fiunt, quod verisimile erat pati eos contra suos. Usus est autem Evangelista hoc testimonio in Domino. Et ipse autem Dominus: Zelus domus tuæ comedit me, de se ipso dicens. Et beatus Paulus de Judæis loquens: Fiat mensa eorum, &c. Et beatus Petrus de Juda (b): Fiat habitatio ejus deserta. Et certe diversis constitutis rebus, non quasi psalmo modo pro his dicto, iterum autem de illo, & iterum de alio. Sed quia de Judæis dicta sunt plura, qui superaverunt de Deo & lege convincentia illorum devotionem: necessarius est testimoniorum usus simul ex rebus captus, qualis est: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto.

(b) Act. 1. CVI. Vigilius Papa. In suprascripto vigesimo quinto capitulo de eo loco psalmi, ubi dicit: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto: contra evidentem Evangelii veritatem exponitur, dicendo: quia nec vero aceto potatus est Dominus, sed ad tristitiam & iracundiam offerentium habuerit potationem in aceti loco, & escam in fellis; nec de ipso predictum, sed Evangelistam hoc testimonio usum fuisse ex eventu in Domino. Propterea qui hæc ita sapit, docet, credit, aut predicat; anathema sit. Sequitur alia blasphemia:

Sicut igitur per hujusmodi confessionem non Deitatis Nathanael habens scientiam ostenditur, Judæi & Samaritæ talia sperantes plurimum Dei Verbi a scientia longe erant, sic & Mariba per confessionem illam non Deitatis habens tunc scientiam probatur: manifeste autem nec beatus Petrus: adhuc etenim ipsis sufficiebat tunc revelationem illam suscipientibus præcipuum aliquid & majus de ipso præter cæteros hominum phantasia accipere. Post resurrectionem autem Spiritu perducti ad scientiam, tunc & revelationis perfectam scientiam suscipiebant, ut scirent quia præcipuum ipsi præter cæteros homines, non aliquo puro honore ex Deo pervenit, sicut in cæteris hominibus, sed per unitatem ad Deum Verbum, per quam omnis honoris ei particeps est post in cælos ascensum.

In suprascripto vigesimo sexto capitulo & agnitionem Deitatis Christi ante resurrectionem ejus Petrus habuisse negatur, phantasia vero intelligentiæ præ cæteris hominibus accepisse dicitur: & rursus dualitas Filiorum inducitur, dum hominem participem dicit ad Deum Verbum, postquam in cælos ascendit. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut predicat, & non unum eundemque esse intelligit Christum & Dominum nostrum Dei & hominis Filium, manente in ipso unitarum differentia naturarum; anathema sit. Sed pergit blasphemus hæreticus:

Matthæus quidem Evangelista (c) post tentationes dicit, quod accedentes Angeli ministrabant ei, scilicet cum eo constituti cooperantes, & omnibus circa eum Deo ministrantes, quod jam per certamina ad diabolum ostensus est clarior: sed & quod passuro ei aderant Angeli, ex Evangeliiis (d) discimus. Et cum resurrexit, monumento visi sunt (e): per omnia enim ista monstratur dignitas Christi, quod inseparate ei Angeli aderant, & omnibus circa eum ministrabant: sicut enim a peccantibus separantur, sic & per meritum honoratis subveniunt. Propter quod bene Dominus ait (f): Quod majus videbitis, quod & cælum aperietur omnibus per me, & omnes Angeli semper mecum erunt, nunc quidem ascendentes, nunc vero descendentes, sicut ad domesticum Dei & amicum.

In suprascripto vigesimo septimo capitulo, ubi de Matthæo Evangelista exponitur, quia consummatis tentationibus accesserunt Angeli, ut ministrarent Christo, dicitur: quia sicut & alii per meritum honorato Christo subvenerint Angeli; & quia sic ad Christum in cælos ascenderint & descenderint Angeli, tamquam ad amicum & domesticum Dei. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut predicat, & non ut vero Deo, veri Dei

CVII.
Cap.
XXVI.
hæret.

CVIII.
Vigilius
Papa.

CIX.
Cap.
XXVII.
hæret.
(c) Mat.
4.

(d) Luc.
22.
(e) Matt.
28. Marc.
16. Luc.
24. Joan.
20.

(f) Joan.
1.

CX.
Vigilius
Papa.

Filio uni eidemque cum assumpta ex utero Virginis perfecta humanitate, Angeli utpote Creatori & Domino deservierint atque deserviant; anathema sit. Sequitur hæreticus:

CXI.
Cap.
XXVIII.
hæret.

Plus inquietabatur Dominus & certamen habebat ad animæ passiones, quam corporis, & meliore animo libidines vincebat, mediante ei Deitate ad perfectionem; unde & Dominus ad hæc maxime instituens videtur certamen: cupiditate enim pecuniarum non deceptus, & gloriæ desiderio non tentus, carni quidem præbuit nihil, nec enim illius erat talibus vinci: animam autem si non recepisset, sed Deitas est qui ea vinceret, nullatenus eorum quæ facta sunt, ad nos respicit lucrum: quæ enim ad conversationis perfectionem similitudo Deitatis, & animæ humanæ? Etiam videntur Domini certamina non ad nos respiciens habere lucrum, sed ostentationis cujusdam gratia fuisse. Quod si hoc dicere non est possibile (certum etenim est, quod illa propter nos facta sunt, & majus certamen instituit ad animæ passiones, minus autem ad carnis) quanto & amplius & magis inquietare illos contingebat, & magis illa erant, quæ & ampliori indigebant medicina, videlicet, quod & carnem & animam assumens pro utraque certabat, mortificans quidem in carne peccatum, & mansuetans ejus libidines, & facile capiendas meliori ratione animæ faciens, erudiens autem animam & exercitans & suas passiones vincere, & carnis refrænare libidines. Hæc autem Deitas inhabitans operabatur, hæc inhabitans merebatur utrique eorum.

CXII.
Vigilius
Papa.

In suprascripto vigesimo octavo capitulo iterum purus homo Christus inducitur, qui ratione animæ, corporis dicitur mansuetas fecisse libidines, & erudisse animam, & exercitasse eam, ut passiones suas vinceret, & carnis in se libidines refrænaret: quæ tamen utraque mediante Deitate, operatam fuisse dicit animam: ut secundum hæc jam nec ipsum unum eundemque Jesum Christum mediatorem Dei & hominum habeamus, sed carni & animæ mediatrix Deitas fuisse videatur. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. His adjungitur vigesimum nonum capitulum Theodori:

CXIII.
Cap.
XXIX.
hæret.

Sed si caro erat (inquit) crucifixæ, quomodo Sol radios avertit, & tenebræ occupaverunt terram omnem & terræ motus, & petreæ dirumpebantur, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicant & de tenebris in Ægypto factis temporibus Moysis non per tres horas, sed per tres dies? quid autem propter alia per Moysen facta miracula? & quæ per Jesum Nave, qui Solem stare fecit, qui Sol & in temporibus Ezechiæ Regis & contra naturam

Ann. Eccl. Tom. X.

retroversus est? & de Elisæi reliquiis, quæ mortuum suscitavit? Si enim Verbum Deum passum demonstrant quæ in cruce facta sunt, & propter hominem non concedunt facta esse; & quæ in temporibus Moysis, propter genus Abraham non erant, & quæ in temporibus Jesu Nave, & quæ in Ezechiæ Regis: quod si illæ propter Judæorum populum mirabiliter facta sunt: quomodo non magis quæ in cruce facta sunt propter Dei Verbi templum?

In suprascripto vigesimo nono capitulo, dum quasi Apollinari, qui divinam naturam passionibus implicabat, contradicitur, a recto tramite declinatur, & modus assertionis exceditur, ut purus homo pependisse putetur in cruce. Et ideo qui hoc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non Christum Deum verum credens, manente impassibili Deitate, eundem carne propria passum esse confitetur; anathema sit. Pergit hæreticus:

CXIV.
Vigilius
Papa.

Manifestum est autem quod unitas convenit: per eam enim collectæ naturæ unam personam secundum unitatem effecerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur (a), quod jam non sunt duo, sed una caro: dicamus & nos rationabiliter secundum unitatis rationem, quoniam non sunt duæ personæ, sed una, scilicet naturis discretis. Sicut enim ibi non nocet numero duorum unam dici carnem (certum est enim secundum quod una dicitur) ita & hic non nocet naturarum differentie personæ unitas. Quando etiam & naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus, & perfectam personam: nec enim sine persona est, subsistentiam dicere perfectam, perfectam autem & hominis naturam & personam similiter: quando autem ad conjunctionem respiciamus, unam personam tunc dicimus.

CXV.
Cap.
XXX.
hæret.
(a) Matt.
19. Marc.
10.

In suprascripto trigésimo capitulo primo exemplo tentatur ostendi, quomodo una persona Christi possit intelligi, id est, sicut de viro & de muliere convenientibus legitur, sic & in Christo discretis naturis quasi unam esse personam: & sequitur perfectam esse naturam Dei Verbi, & perfectam personam, & perfectam hominis naturam atque personam similiter: unde apparet, quia & de exemplo viri ac mulieris, ubi duæ personæ sunt, & de his quæ sequuntur, tametsi tacetur numerus, duæ autem inducuntur unius Christi personæ. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Prosequitur impius:

CXVI.
Vigilius
Pap.

Sed Christum quidem secundum carnem assumptam servi formam, eum autem qui eam assumpsit super omnia nominans Deum, intulit tamen hoc secundum conjunctionem; ut per significationem nominum, naturarum manifestam divisionem faciat. Nemo igitur neque eum qui secundum carnem

CXVII.
Cap.
XXXI.
hæret.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

nem ex Judæis est, dicat Deum, nec iterum Deum qui est super omnia secundum carnem ex Judæis.

CXVIII.
Vigilius
Pap.

In superscripto trigessimoprimum capitulo, in expositione quæ de Symbolo trecentorum decem & octo Patrum facta videtur, non solum divisio naturarum asseritur, sed & absolute dicendo, neque eum qui secundum carnem ex Judæis nudus Deitate homo & purus sine carne Deus, quasi seorsum & seorsum duæ pronunciantur esse personæ. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non sic in uno Christo unitas constitetur esse naturas; ut personæ sive subsistentiæ singularitas agnoscatur; anathema sit. Adhuc Theodorus:

CXIX.
Cap.
XXXII.
hæret.

Jesum enim dicit a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu sancto & virtute: qui autem Dei Spiritu unctus est, omnino aliquid inde assumpsit. Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam? necnon & participem: participes enim ejus videlicet vocat qui & ipsi uncti sunt: qui autem uncti sunt, & in hoc participes ejus juste facti, non aliter unctiones communicare dicuntur, nisi ei qui assumptus est: hoc ipsum autem demonstratur, quod mercedem justam accepit: Pro hoc enim (inquit) quod (a) dilexisti justitiam & odisti iniquitatem, pro his præcipuam unctiorem meruisti.

(a) Ps. 44.

CXX.
Vigilius
Pap.
(b) Act. 10.

In superscripto trigessimosecundo capitulo in commento epistolæ ad Hebræos adhibetur illud Petri, ubi dixit (b): Jesum a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu sancto & virtute. Et infertur: Qui autem Dei Spiritu unctus est, omnimode aliquid inde assumpsit: & additur: Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam? Per quæ verba purus homo Christus inducitur, qui unctiōne Spiritus sancti particeps factus sit divinæ naturæ, sicut & alii: & mercedis justæ nomine, quia dilexerit justitiam & oderit iniquitatem, præcipuam meruerit unctiōnem. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Pergit veterinosus hæreticus.

CX XI.
Cap.
XXXIII.
hæret.

Rabbi, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel: hoc est, tu es ille, qui de longe prædicatus es Christus: hæc enim scilicet de Christo sperabat, sicut domestico constituto præter omnes Deo.

Cap.
XXXIV.
hæret.

Certus quidem & ipse erat Filius Dei, non secundum Deitatis dicens divinitatem, sed secundum quod domesticus Deo erat, per quod filii Dei qui per virtutem domestici Deo constituti homines interim vocabantur.

CXXII.
Vigilius
Pap.
(c) Joan. 1.

In superscriptis trigessimotertio & trigessimouarto capitulis de interpretatione Evangelii secundum Joannem adhibentur verba Nathanaelis dicentis Domino (c): Tu es Filius Dei, tu es Rex Israel. Et

infertur dictum esse Christo tamquam domestico Dei, ut non ipse Christus sit Deus, sed plusquam alii homines sit domesticus Deo: & dicitur, quia sicut alii sancti homines filii Dei dicuntur, sic & Christus per familiaritatem, quam ad Deum habet, a Nathanaele, cum quo loquebatur, Deus sit nominatus. Quæ qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eundem Christum verum Deum & verum hominem constitetur, unum in utraque natura perfectum; anathema sit. Rursum ex Theodoro:

Quando enim dicit, De Filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem, non Deum dicit Verbum, sed assumptam servi formam: nec enim Deus secundum carnem, nec Deus ex semine factus est David; sed sumptus pro nobis homo, quem Filium beatus Apostolus manifeste vocat.

CXXIII.
Cap.
XXXV.
hæret.

In superscripto capitulo trigesimoquinto, cum exponitur locus Apostoli de epistola ad Romanos, ubi dicit (d), De Filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem, nuda servi forma depromitur, dicendo, quod hic Filium eum qui ex semine David factus est secundum carnem, non Deum Verbum dicat, sed sumptum pro nobis hominem, quem Filium beatus Apostolus manifeste vocet: quæ verba ostendunt nudum (sicut dictum est) hominem prædicari. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eundem qui ex semine David secundum carnem natus est, juxta David & Pauli Apostoli vocem, ipsum credit esse etiam super omnia Deum; anathema sit. Pergit impius:

CXXIV.
Vigilius
Papa.
(d) Rom. 1.

Renatus alter factus est pro altero non jam pars Adam mutabilis, & peccatis circumfusi, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est.

CXXV.
Cap.
XXXVI.
hæret.

In superscripto trigesimo sexto capitulo ubi ad baptizatum dicitur, quia renatus alter factus est ex altero non jam pars Adam mutabilis, & peccatis circumfusi, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est: quibus verbis Christum ante resurrectionem, (quod absit) vult videri fuisse culpabilem. Qui ergo hæc sapit, docet credit, aut prædicat; anathema sit. Addit adhuc execrandus hæreticus:

CXXVI.
Vigilius
Papa.

Ut multam quidem ejus faceret diligentiam, omnia autem illius propria faceret & toleraret per omnes conductus passionum, per quas eum secundum suam virtutem perfectum fecit nec a mortuis secundum suæ naturæ legem recedens, sed sua præsentia & operatione & gratia liberans eum quidem de morte & malis quæ inde sunt, suscitans eum de mortuis & ad meliorem finem perducens.

CXXVII.
Cap.
XXXVII.
hæret.

CXXVIII.
Vigilius
Papa.

In *suprascripto* trigesimo septimo capitulo dicitur, quia Christo in passionibus & morte Deus Verbum presentia & operatione & ad gratiam affuerit: quod si ita est tamquam alter alteri præfens gratiam & operationem impendisse videbitur. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non ipsum Deum Verbum, servata impassibilitate divinitatis suæ in carne anima rationali & intellectuali animata quam sibi ab ipso conceptu univit ex Virgine, omnia quæ de passione ejus scripta sunt voluntarie sustinuisse dicit; anathema sit. Subdit præterea blasphemus impostor:

CXXIX.
Cap.
XXXVIII.
hæret.

Deinde ostendens cujus gratia passus est, diminutionem inferi, quatenus citra Deum pro omnibus gustaret mortem: quia divina natura ita volente, separata illa, ipse pro se, pro omnium utilitate gustavit mortem: & ostendens quod Deitas separata quidem erat ab illo qui passus est secundum mortis experimentum, quia nec possibile erat illam mortis experimentum accipere, non tamen ille qui passus est, adfuerat secundum diligentiam.

CXXX.
Vigilius
Papa.
(a) Heb. 2.

In *suprascripto* trigesimo octavo capitulo & falsatum testimonium Apostoli agnoscimus: quia ubi legitur (a): Ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem: hic invenitur, Ut sine Deo pro omnibus gustaret mortem. Et hoc quasi astruendo dicitur: quia divina natura separata, ipse pro se, vel ut purus homo pro omnium utilitate gustaverit mortem. Qui ergo ita sapit, docet credit, aut prædicat; & non confitetur, quia Deus Verbum carnem, quam sibi ex ipsa conceptione, secundum substantiam adunivit, nec in passionibus, nec in morte unquam deseruerit; anathema sit. Sequitur trigesima nona blasphemia hæretici.

CXXXI.
Cap.
XXXIX.
hæret.

Jesum autem, ait, de Nazareth, quem unxit Deus Spiritu & virtute: cujus unktionem meritis, immaculatus effectus est per omnia, & ad divinam naturam meruit conjunctionem; neque conjunctionem suscepisset illam, nisi prius immaculatus fuisset, ut si condeceat illius unitatem.

CXXXII.
Vigilius
Papa.
(b) Act. 2.

In *suprascripto* trigesimonono capitulo rursum illud quod beatus Petrus dixit: (b) Jesum a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu & virtute: exponens dicit, per unktionem Spiritus, quod meruit, & immaculatum eum per omnia factum, & ad divinam naturam meruisse conjunctionem: quæ verba Christum purum hominem aperte signant. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Prosequitur Theodorus.

CXXXIII.
Cap. XL.
hæret.
(c) Mat. 13.

Nam & illud: Hic (c) est Filius meus dilectus in quo mihi complacui: insania evidens est de Deo Verbo putare.

Ann. Eccl. Tom. X.

dicere eum. Qui enim dixit: Hic est Filius meus dilectus, & intulit, In quo mihi complacui: significavit, quod aperte ad comparisonem hoc dicit aliorum filiorum, qui nec dilecti facti sunt, nec placere nimis potuerunt ei.

In *suprascripto* capitulo quadragesimo de interpretatione Evangelii secundum Matthæum: ubi dicitur: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui: subjungitur & dicitur: Insania evidens est de Deo dicere eum. Qui enim dixit: Hic est filius meus dilectus, & intulit, In quo mihi complacui: significavit, quod aperte ad comparisonem hoc dicit filiorum, qui nec dilecti ei facti sunt, nec placere nimis potuerunt. Quæ verba Christum Jesum purum rursus hominem, & adoptivum filium evidenter ostendunt. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat; anathema sit. Addit porro ista hæreticus:

Permanens autem donec secundum suam creaturam & virtutem solvens mortis labores liberavit eum ineffabilibus illis vinculis, & de mortuis resuscitans, transtulit quidem in immortalem vitam: incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens, in calum duxit.

In *suprascripto* quadragesimo primo capitulo dicitur, quod solvens mortis dolores, liberavit Christum ineffabilibus illis vinculis, & de morte resuscitans transtulerit quidem ad immortalem vitam, incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens, in calum eduxerit: per quæ omnia verba declaratur nudum hominem esse Jesum Christum. Qui ergo ita sapit, docet, credit; aut prædicat; anathema sit. Pergit blasphemus:

Christum justificatum & immaculatum factum secundum virtutem sancti Spiritus (sicut beatus Apostolus modo quidem dicit quod justificatus est in Spiritu, modo vero quod per Spiritum æternum immaculatum se obtulit Deo) mori quidem fecit secundum legem hominum, utpote autem impeccabilem virtute sancti Spiritus factum resuscitavit de mortuis, & vitam constituit meliorem, immutabilem quidem animæ cogitationibus, incorruptum autem & indissolutum & carne faciens.

In *suprascripto* quadragesimo secundo capitulo dicitur Christum justificatum & immaculatum factum esse virtute Spiritus sancti: & adicit, Mori quidem eum fecit secundum legem hominum, utpote autem impeccabilem virtute Spiritus sancti factum resuscitavit de mortuis. Quibus verbis sic separatus a Verbo Dei insinuat homo, ut sancti Spiritus virtute immaculatus & impeccabilis quasi aliquis justus homo asseratur effectus. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat: anathema sit. Rursus execrandus Theodorus.

CXXXIV.
Vigilius
Papa.

CXXXV.
Cap. XLI.
hæret.

CXXXVI.
Vigilius
Papa.

CXXXVII.
Cap.
XLII.
hæret.

CXXXVIII.
Vigilius
Papa.

CXXXIX.
Cap.
XLIII.
hæret.

Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum. Istorum causam nobis fuisse dicens Deum, qui contra omnes adversarios dedit nobis victoriam sive mortis, sive peccati, sive cujuscumque hinc nascendi mali: qui Dominum nostrum Jesum Christum pro nobis hominem sumens, & ipsum per resurrectionem de mortuis ad meliorem transtulit finem, & in dextera sua sedere fecit, & nobis ad eum donavit communionem.

CXL.
Vigilius
Papa.
(2) 1. Cor.
15.

In suprascripto quadragesimotertio capitulo exponendo verba Apostoli Pauli, quibus dicit (a): Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum. Et post plura subjungitur: Dominus noster Jesus Christus pro nobis hominem sumens, & ipsum per resurrectionem de mortuis ad meliorem transtulit finem. Per quæ iam quasi existens homo, a Deo Verbo significatur assumptus, ut duo fuisse videantur, & alter alteri præstitisse. Qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Nondum finis blasphemiarum: adhuc pergit improbus hæreticus:

CXLI.
Cap.
XLIV.
hæret.

Cum ergo interrogent, hominis genitrix ne, aut Dei genitrix Maria dicatur a nobis? Utraque, unum quidem natura, alterum autem relatione: hominis enim genitrix natura, quia homo erat & in ventre Mariæ, qui & processit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato, non illum circumscriptum secundum naturam, sed quod in eo erat affectu voluntatis.

CXLII.
Vigilius
Papa.

In suprascripto quadragesimoquarto capitulo dicitur: Cum ergo interrogent, hominis genitrix, an Dei genitrix. Maria dicatur; quasi ex respondentis persona, dicitur, utraque dici. Et adjungitur: Unum quidem natura rei, alterum autem relatione. Et additur: Hominis enim genitrix natura, quia homo erat & in ventre Mariæ, qui & processit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato. Et adicitur: Non ille circumscriptus secundum naturam, sed quod in eo erat affectu voluntatis. Quæ verba item & unum hominem Christum & duos filios beatæ Mariæ demonstrant. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat; & non Deum Verbum, qui ante omnia sæcula ex Patre ineffabiliter natus est, eundem sancta Virgine Maria (sicut in primo capitulo diximus) per secundam nativitatem suam incarnatum & natum unum in utraque natura inconfusa inseparabilique cognoscit; anathema sit. Adhuc urgens impius addit:

CXLIII.
Cap.
XLV. hæret.

Gratia filius qui ex Maria est homo, natura autem Deus Verbum: quod autem secundum gratiam, non natura; & quod secundum naturam, non gratia; non duo

filii? sufficiat corpori, quod ex nobis est, secundum gratiam filiatio, gloria & immortalitas: quia templum Dei Verbi factum est non supra naturam elevetur: Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non injurietur: & quæ est injuria componere eum cum corpore, & putare indigere corporis ad perfectam filiationem: nec ipse Deus Verbum vult se David filium esse, sed Dominum; corpus autem hoc vocari David filium non solum non invidit, sed & propter hoc adfuit. Contra hæc Vigilius:

In suprascripto quadragesimo quinto capitulo dicitur, quia per gratiam sit filius qui ex Maria natus est homo, natura autem Deus Verbum: & quasi ratiocinatur dicendo: Quod gratia, non natura: & quod natura, non gratia. Et adjungitur: Sufficit corpori quod ex nobis est secundum gratiam filiatio, & non supra naturam elevetur, & Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non injurietur. Quæ verba nudum hominem ex Virgine Maria significant, qui per gratiam appelletur Filius Dei. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Insaniens adhuc ita blasphematur hæreticus:

Quando erit quæstio de nativitatibus secundum naturam, ne Mariæ filius Verbum Dei existimetur. Mortales enim mortales generant secundum naturam, & corpus simile sibi: & duas nativitates Deus Verbum non sustinuit, unam quidem ante sæcula, alteram vero in posterioribus temporibus. At damnans hæc Vigilius ait:

In supradicto quadragesimo sexto capitulo dicitur ut Mariæ filius Deus Verbum non existimetur: adiciendo, quia mortalis mortalem generat secundum naturam, & corpus simile sibi. Quæ verba & purum hominem de sancta Virgine Maria significant, & duos Filios introducunt. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Insuper hæreticus impie:

Ergo jam cessabunt ab impudente pugna, desistent autem a sua contentione, erubescerent evidentiam prædictorum: plurimos enim dicant Filios in gloriam ducentes. Ecce igitur in filiationis rationem Apostolus (b) apparet, assumptum hominem cæteris connumerans, non secundum quod illius filiationis particeps est, secundum quod similiter gratia filiationem assumpsit, Deitate sola filiationem possidente. Ita vero damnat ista Vigilius:

In suprascripto quadragesimo septimo capitulo id quod dicit Apostolus, qui multos filios ad gloriam adduxerat, exponendo dicitur, quod assumptum hominem cæteris connumeret sanctus Apostolus, eo quod similiter gratiam filiationis acceperit, sola Deitate naturalem filiationem pos-

CXLIV.
Vigilius
Papa.

CXLV.
Cap.
XLVI.
hæret.

CXLVI.
Vigilius
Papa.

CXLVII.
Cap.
XLVII.
hæret.

(b) 1. Tim.
3.

CXLVIII.
Vigilius
Papa.

possidente. Quæ quidem verba (sicut superius dictum est) duos introducunt Filios, id est, unum per gratiam, alterum per naturam. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Sed blasphemare non cessans hæreticus addit:

CXLIX.
Cap.
XLVIII.
hæret.

Sed ad hoc dicunt, quod, Jesus nomen Salvatorem significat: Salvator autem si dicitur, quomodo ille homo dicatur? obli-
tati quod Jesus dicebatur etiam filius Nave: & quod mirandum est, quia non sit vocatus fortuito in generatione, sed transnominatus a Moysse; certum autem est quod non hoc imponere homini patiebatur, si divinam naturam omnimode significabat. At damnat ista Vigilius, dicens:

CL.
Vigilius
Papa.

In suprascripto quadragesimo octavo capitulo de nomine Jesu quod Salvatorem significat, argumentando negatur, & dicitur: Quasi Salvator divinam naturam significaret, numquam tale nomen homini imponeretur. Quibus verbis absolute & purus homo Christus ostenditur, & duæ personæ intelliguntur. Quæ qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Adhuc insaniens blasphemus addit:

CLI.
Cap.
XLIX.
hæret.

Itaque non solum Filium ipsum vocat a Deo Verbo separans, sed etiam secundum rationem filiationis communicans cæteris participibus filiationis convincitur: quoniam gratia & ipse particeps fuit filiationis, non naturaliter ex Patre natus, habens tamen ad cæteros excellentiam, qui unitate ad ipsum filiationem possidet, quod ei firmiorem ipsius rei donat participationem. Reicit ista Vigilius, dicens:

CLII.
Vigilius
Papa.

In suprascripto quadragesimonono capitulo dicitur, quia Christus per gratiam particeps fuit filiationis, habens tamen ad cæteros excellentiam, quod ei firmior ipsius rei donata fuerit participatio. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis Deus Verbum cum assumpta carne unus atque idem Dominus Jesus Christus & verus Filius Dei & idem ipse verus Filius hominis intelligitur & creditur; anathema sit. Pergit hæreticus:

CLIII.
Cap. L.
hæret.

Homo Jesus similiter omnibus hominibus nihil differens connaturalibus hominibus, quam quod ipsi gratiam dedit: Gratia enim data naturam non mutat: Sed post mortis destructionem donavit ei Deus nomen super omne nomen. Contra hæc Vigilius:

CLIV.
Vigilius
Papa.

In suprascripto quinquagesimo capitulo dicitur, quod homo Jesus nihil differat ab omnibus connaturalibus hominibus, nisi, quod ei gratiam dedit: Quæ verba Dominum nostrum Jesum Christum velut unum de justis hominibus faciunt æstimari, qui non Deitate sua excelsus intelligatur, sed gratia aliquid amplius quam cæteri homines asseratur adeptus. Quod

si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Rursus impius:

CLV.
Cap. LI.
hæret.

Sed mei fratres, qui ejusdem mibi matris sunt filii, dicunt mibi: Non separato hominem & Deum, sed unum eundemque dic hominem, dicens. Connaturalem mibi dico Deum. Si dicam, connaturalem Deo, dico: Quomodo homo & Deus unum sunt? numquid una natura hominis & Dei, Domini & servi, factoris & factura? Homo homini consubstantialis est, Deus autem Deo consubstantialis est: Quomodo igitur homo & Deus unus per nativitatem esse potest, qui salvificat & qui salvificatur? qui ante sæcula & qui ex Maria apparuit? At audi Vigilium.

CLVI.
Vigilius
Papa.

In suprascripto quinquagesimo primo capitulo negatur quod unus idemque dici possit Deus & homo, dicendo: Quomodo homo & Deus unus per unitatem esse potest? qui salvificat, & qui salvificatur; qui ante sæcula est, & qui ex Maria apparuit? Quæ verba duas introducunt in Christo personas. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Addit insuper execrandus hereticus:

CLVII.
Cap. LII.
hæret.

Bene intulit: Namque ego homo (a) sum: ne dicat, nihil mirandum si hoc potes, cum sis homo accipiens a Deo: quoniam & ego cum hoc sim, accipio obediens, semel habens jubendi potestatem propter datoris indulgentiam.

(a) Mat. 8.

Quapropter & nec incongruum est, ut te accepta ista a Deo potestate, verbo solo jubentem abigere pissiones: nec enim tamquam Filio Dei & ante universam creaturam existenti & Creatori eorum quæ sunt, accessit Centurio. Sed contra ista omnia ita Vigilius:

Cap. LIII.
hæret.

In suprascriptis quinquagesimo secundo & quinquagesimo tertio capitulis dicitur: quia Christo dixerit Centurio, nihil mirandum esse si hoc potes, cum sis homo, accipiens a Deo: quoniam & ego cum hoc sim accipio obediens, semel habens jubendi potestatem propter datoris indulgentiam. Et quamvis ex eo quod sequitur, Centurionem non tamquam Filium Dei adisse, qui universam condiderit creaturam; videtur quidem esse confiteri eum esse Filium Dei & creaturæ totius opificem: Tamen quia nec de Centurionis intellectu bene existimavit, cujus Dominus fidem non laudaret dicendo, Non inveni tantam fidem in Israel, nisi sciret eum intellexisse quia Deus est: & ex his & superioribus capitulis & aliis dictis jam non per unitatem substantiæ, sed per gratiam dicitur Christus esse Filius Dei, & ex eo Christus purus homo videtur induci, qui pro merito suo acciperet per datoris indulgentiam potestatem. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Instat adhuc blasphemus, addens:

CLVIII.
Vigilius
Papa.

CLIX.
Cap. LIV.
hæret.
(a) 1. Tim.
3.

Consonantia & Apostolus (a) dicit & manifeste magnum pietatis mysterium, quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu, dicens ipsum, sive quod ante baptismum, cum subtilitate competente legem custodivit, sive quod etiam post illud gratiæ conversationem cooperatione Spiritus cum magna complevit subtilitate. At in hæc Vigilus:

CLX.
Vigilius
Papa.

In superscripto quinquagesimo quarto capitulo id quod Apostolus dicit: Quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu: Christus justificatus esse asseritur, sive quod ante baptismum cum subtilitate competente legem custodivit, sive quod etiam post illud gratiæ conversationem cooperatione Spiritus cum magna subtilitate compleverit. Quæ verba quia item purum hominem Christum justificatione eguisse demonstrant: Si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis ipsum ut verum Deum consubstantialem Patri & Spiritui sancto justificare impios per fidem credit; anathema sit. Urget adhuc blasphemus:

CLXI.
Cap. LV.
hæret.

Idem hoc dicimus iuste & de Domino, quod Deus Verbum sciens ejus virtutem, & secundum præscientiam statim in ipso initio complasmationis cohabitare bene voluit, & uniens eum sibi affectu voluntatis majorem quamdam præstabat ei gratiam, utpote gratia quæ in eum est, & in omnes homines dividenda. Unde & circa bona voluntatem integram ei custodiebat. Non enim hoc dicimus, quod ille homo voluntatem habebat nullam, sed quod volebat quidem bonum; magis autem ei voluntarie plurimum aderat, & boni desiderium, & contrarii odium: conservabatur vero a divina gratia illi voluntas integra ab initio, Deo qualis erit subtiliter sciente, qui & ad confirmandum eum magnam illi cooperationem habitatione sua præstabat pro omnium nostrum salute: unde nec injustum dicat aliquis esse, quod præter omnes præcipuum aliquid datum est illi homini, qui a Domino assumptus est. Ita profanus. Sed contra hæc Vigilus.

CLXII.
Vigilius
Papa.

In superscripto quinquagesimo quinto capitulo dicitur, quia Deus Verbum secundum præscientiam sciens hominis Christi virtutem, initio complasmationis statim inhabitare in ipso bene voluerit, & uniens eum sibi affectu voluntatis, majorem quamdam ei præstabat gratiam. Ex quibus verbis, & ex aliis quæ sequuntur, duæ evidenter inducuntur esse personæ, & quia Filius Dei in Filio hominis per affectum & gratiam & relationem habitare videatur. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non unum eundemque Christum in duabus perfectis & individuis inconsusisque agnoscit & credit ncturis; anathema sit. Addit vero adhuc impius:

Nam rationalis quidem primum est discretio bonorum & malorum: cum vero non sint contraria, non erat ei possibile aliquid discernere. Primum igitur in his quæ creata sunt, magnam contrarietatem fecit. Sed hæc expendens Vigilus, ait:

In superscripto quinquagesimo sexto capitulo dicitur, rationalis proprium esse discretionem bonorum, & malorum. Et post pauca sequitur: Primum igitur in his quæ creata sunt magnam contrarietatem fecit. Quæ verba si ea intentione dicantur, ut mali natura, sicut & boni, introducantur; anathema sit. Sed rursus hæreticus:

Quoniam autem non obaudiit Adam, deinde subditus est morti, & factum est hoc propter inobedientiam, quod & citra inobedientiam, propter utilitatem nostram a Creatore factum est; & docti sumus omnes peccatum. At contra hæc Vigilus ita:

In superscripto quinquagesimo septimo capitulo dicitur, quia etsi non fuisset Adam inobediens, tamen propter utilitatem hominum a Creatore factum esse; & edoctos non esse peccatum: quod absit ut Catholica fides credat, a Deo nris, ut peccatores efficeremur, doceri potuisse peccatum. Si quis ergo hoc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; & non magis prohibente Deo, primi hominis culpa introductum fatetur esse peccatum, & iusto Dei judicio eum atque ejus progeniem propter inobedientiam suam mortis subiisse supplicium; anathema sit. Urget adhuc blasphemus, dicens:

Nec igitur mortem sponte & præter judicium suum intulit hominibus, nec peccato aditum ad nullam utilitatem dedit: nec enim hoc fieri, nolente ipso, poterat: sed quoniam sciebat utile esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus, prius quidem malorum & deteriorum fieri aditum, postea autem deleri quidem hæc, introduci autem meliora: ideo in duos status divisit Deus creaturam, præsentem & futurum, in isto quidem ad immortalitatem omnia addicturus, in præsentem vero creaturam in mortem, & mutabilitatem interim demittens. Nam si statim ab initio immortales nos fecerit & immutabiles, nullam differentiam ab irrationabilibus haberemus; proprium nescientes bonum: ignorantes etiam mutabilitatem, immutabilitatis ignorabamus bonum: nescientes mortem, immortalitatis lucrum nesciebamus: ignorantes corruptionem, non laudabamus incorruptionem nescientes passionum gravamen impassibilitatem non mirabamur (compendiose dicam ne longum sermonem faciam) nescientes malorum experimenta, bonorum illorum non poteramus scientiam mereri. Audi vero Vigilium:

CLXIII.
Cap. LVI.
hæret.

CLXIV.
Vigilius
Papa.

CLXV.
Cap.
LVII. hæret.

CLXVI.
Vigilius
Papa.

CLXVII.
Cap.
LVIII.
hæret.

CLXVIII.
Vigilius
Papa.

In superscripto quinquagesimo octavo capitulo dicitur, ideo Deum dedisse peccato aditum, quia utile hoc sciebat esse nobis magis autem omnibus rationabilibus ut prius videlicet malis & deterioribus rebus fieret aditus, postea autem his deletis introduci meliora. Et adiicitur: quia si statim ab initio immortales nos fecisset & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus, proprium nescientes bonum. Quibus verbis primum contra regulam fidei Deos asseritur tamquam nobis utile introduxisse peccatum. Secundo cum omnia rationabilia complectitur, hoc etiam de Angelis & de universa caelesti militia, quæ ratione est prædita, facit intelligi. Tertio quia illud, quod diabolus ad decipiendum primis hominibus persuaserit, quia si de ligno prohibito manducarent, sicut dii scientes bonum & malum, beneficii loco asseritur profuisse. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Rursum vero erroribus intexens errores impius addit:

CLXIX.
Cap. LX.
hæret.

Necesse est autem omnia simul rationabilia, invisibilia dico, & nos ipsos, quibus mortale quidem est corpus, animam autem per omnia ejusdem generis invisibilibus & rationabilibus substantiis hic quidem præsentem mutabilitatem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur. Ad hæc Vigilius.

CLXX.
Vigilius
Papa.

In superscripto quinquagesimonono capitulo dicitur: Necesse est omnia simul rationabilia, invisibilia, & nos ipsos, quibus mortale quidem est corpus, animam autem per omnia ejusdem generis invisibilibus & rationabilibus substantiis hic quidem præsentem mutationem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur. Quibus verbis si & Angeli lucis, & universæ caelestes invisibilesque virtutes sic mutabilitati hætenus subiacerent, sicut humanæ animæ asseruntur; anathema sit. Rursum hæreticus:

CLXXI.
Cap. LX.
hæret.

Nam sciebat quidem, quod peccabunt omnimodo: concedebat vero hoc fieri, expedire eis cognoscens, quoniam non erat impossibile eum qui confecerat non existentes, & tantorum quidem demonstraverit dominos: tanta vero bona proposuerit, ut eis fruantur, nec prohibere peccati aditum sed expedire eis hoc cognosceret: sed enim non erat possibile nos aliter discere peccatum & passionum molestias & deteriora, & nostram infirmitatem in his demonstrandam, & ostendendam magnitudinem immutabilitatis, quam postea nobis esset donaturus, nisi sic ab initio hæc fuissent a Deo dispensata, ut collatione & experimento infinitorum illorum bonorum possemus scire magnitudinem, &

hujusmodi gratia, utpote profuturum nobis peccatum intrare dimittens, magnum in ejus bello auxilium invenit. Contra hæc Vigilius:

In superscripto sexagesimo capitulo dicitur, quia Deus sciens hominem peccaturum, ideo peccare permisit, quia hoc ei noverat expedire, & propterea non prohibuisse peccati aditum, quia sic ab initio a Deo fuerit dispensatum, ut collatione & experimento infinitorum malorum, bonorum possemus scire magnitudinem, & hujus rei gratia, utpote profuturum nobis peccatum intrare dimittens, magnum in ejus peccati bello auxilium invenerit homo. Quæ verba quoniam aliena sunt a sensu divinæ Scripturæ, ut dicatur, quia peccatum a Deo pro utilitate nobis introductum sit: Si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Sancta enim Catholica Ecclesia hoc certum tenet & credit, quia Deus & prohibuerit a peccato primum hominem, & per inobedientiam peccatum punierit justo supplicio: sed bene utens etiam malis nostris, singulari nos remedio, per unigeniti Filii sui incarnationem, passionem, mortem, & resurrectionem, hoc est Domini nostri Jesu Christi, ab omnium peccatorum nexibus liberavit. Hætenus sexaginta capitulum facta damnatio, ipsaque præmissa defensionem trium capitulorum: ne (ut dictum est) cum pro ipsorum defensione laborat, pro allata Theodori nomine mala doctrina pugnasse videri posset, & pati calumniam ab iis qui inferre parati erant. Subdit itaque hæc opportune Vigilius:

His igitur competenter, & per Orithodoxæ fidei rectitudinem, Apostolicæ sententiæ auctoritate damnatis: constituimus, ut ex omnibus istis, quæ nos Patrum statuta atque traditionibus inherentes Apostolicæ auctoritate damnavimus, nulla injuriandi præcedentes Patres vel doctores Ecclesiæ (quæ proculdubio scandala sacrosanctæ Ecclesiæ suscitavit) præbeatur occasio: anathematizantes omnem ad ordines Ecclesiasticos pertinentem, qui Patribus atque doctoribus Ecclesiæ contumeliam ex superscriptis impietatibus quodammodo ascribere vel irrogare voluerit. Et quoniam præfata dogmata, quæ secundum intellectum de his expositum anathemati atque damnationi subjecimus in eo volumine, quod nobis per fratrem nostrum Benignum Episcopum nuper a pietate vestra transmissum, sub Theodori Mopsuesteni Episcopi perhibentur nomine prænotata: ad hoc sollicitudinis nostræ animum consequenter admovimus, ut si quid de persona vel nomine memorati Theodori apud Patres quæsitum sit, vel si qua super ejus nomine ab eis regulariter fuerint constituta, sive disposita, diligenter

CLXXII.
Vigilius
Papa.

CLXXII.
De trib.
Capp. ac
primum
de Theo-
doro Mo-
psuest.

tissima indagazione querere curaremus. Et hæc investigantes advertimus beatæ recordationis Cyrillum Alexandrinum civitatis Antistitem de persona jam mortui Theodori Episcopi Joanni reverendæ memoriæ Antiochena civitatis Episcopo, vel Orientali Synodo ad ejus litteras rescribentem, inter alia ita tradidisse: Quæ prolata est in sancta Synodo Ephesina definitio, veluti a Theodoro disposita (sicuti offerentes dicebant) nihil habens sanum, evacuavit quidem eam sancta Synodus veluti perversarum plenam intelligentiarum, condemnans item eos qui sic sapiunt. Dispensativè vero mentionem viri non fecit, neque eum nominatim anathemati subdidit, neque alios. Ipsam vero Synodum Ephesinam primam sollicitè recensentes, nihil de Theodori Mopsuesteni persona referre comperimus, sed symbolum, quod Carisius presbyter illic prodidit, magis quia ab Athanasio & Photio, qui tunc temporis hæretico Nestorio adhærebant, per Antonium & Jacobum nomina tantum presbyterorum habentes ad Philadelphorum Ecclesias fuerit destinatum: ex quo claret, beatum Cyrillum hoc quod per litteras profitezur, a prolatoribus scilicet symboli jam defuncti Theodori Episcopi nomen fuisse delatum, sua providentia Ecclesiasticam moderationem circa mortuum sapientia sacerdotali servantem, noluisse nomen ejus, ne monumentis quidem Synodalibus, propter regulam quæ de mortuis in sacerdotio servanda est, contineri. Quomodo autem hoc quod supra dixit beatus Cyrillus dispensativè factum, ut minime anathemati nomen viri subiicere voluisset intelligi, ad Ecclesiasticam regulam portigendum, in eadem epistola sua subter adiecit, dicens: Sed juste audient, tamen si nolint, qui hujusmodi causas præbeant. Obliviscimini vos ipsos, quando adversus civeres arcus extenditis: non enim superest qui apud eos inscriptus est: & me nullus culpet in hæc verba progressum; sed cedant valde, nimirum prædecessori.

CLXXIV. Grave est enim insultare defunctis, vel si laici fuerint, nedum illis qui in Episcopatu hanc vitam deposuerunt. Justissimum enim apparet prudentibus viris cedere præscienti Deo scilicet uniuscujusque voluntatem, & cognoscenti qualiscumque quisque futurus sit. Beatum quinetianum Proclum hujus regiæ civitatis Antistitem ita memorati Joannis Antiocheni Episcopi similiter constat respondisse rescriptis, dicentem inter alia: Quando enim scripsi tuæ sanctitati, oportere aut Theodorum, aut alios quosdam, qui pridem defuncti sunt, anathemati subdi, aut nominatim alicujus feci mentionem? Et post pauca: Et illa capitula, quæ subjecta sunt,

repuli, utpote subtilitatem non habentia pietatis: neque autem de Theodoro, neque de alio quoquam qui jam defuncti sunt scripsi, Deo amantissimi, aut ut anathematizaretur, aut ut abdicetur. Sed neque charissimus Theodorus, qui a nobis directus est, diaconus, talia mandata suscepit. Item ipse beatus Proclus in epistola ad Maximum diaconum post alia ita dicit: Quomodo igitur per litteras didici nunc, quia Theodori Mopsuesteni & aliorum quorundam nomina præposita sunt capitulis ad anathematizandum, cum illi ad Deum jam migraverint: & eos qui jam vitam reliquerunt, supervacuum est injuriari post mortem, quos nec vivos aliquando culpavimus. Et post pauca: Post subscriptionem autem tomi, & post abjectionem capitulorum, quæ cujus sint ignoramus, continuo præpara diaconum Theodorum venire ad regiam civitatem.

CLXXV. Perpendat ergo pietatis vestræ sapientia singularis, quia Proclus eruditissimus sacerdotum, & non longe a Theodori Mopsuesteni vita repertus mala quæ libenter damnaverat, cujus essent, se jam tunc professus est ignorare. Sed neque in sancto ac venerando Chalcedonensi Concilio aliquid de sæpius designati Mopsuesteni Theodori Episcopi nomine invenimus statutum vel dictum esse contrarium, dum in relatione, quam eadem veneranda Synodus piæ memoriæ Marciano tunc Imperatori transmisit, quam vos quoque vestris legibus, dum Orthodoxa professione unum de sancta Trinitate Christum Deum ac Dominum nostrum constituendum astruitis, ad testimonium laudabiliter adduxistis, litteræ Antiochæ Joannis cum Orientali Synodo ad Theodosium tunc piissimæ recordationis Principem destinatæ venerabiliter memorentur, quibus Mopsuesteni Theodori Episcopi persona, ne post mortem damuari deberet, excusatur.

CLXXVI. Post hæc ampliori cura prospeximus, si quid in his, qui jam defuncti sunt, & minime reperiuntur in vita damnati, etiam sanctæ recordationis prædecessores nostri decreverint. Quibus inspectis, agnovimus, quod hujus cautelæ providentiæque formam veneranda prædecessorum nostrorum sedis Apostolicæ Præsulum constituta nobis apertissime tradiderunt. Nam beatissimus Papa Leo ad Theodorum Episcopum Foroliwensem post alia ita dicit: Non necesse est nos eorum, qui sic obierunt, merita actusque discurrere: cum Dominus Deus noster, cujus judicia nequeunt comprehendi, quod sacerdotale mysterium implere non poterat, suæ justitiæ reservavit. Item beatus Gelasius Papa in epistola, quam ad Episcopos Dardaniæ de causa Acacii scripsit, post alia ita dicit: Qui postquam in collegium re-

cidens pravitatis, jure meruit ab Apostolica communione secludi, in hac autem persistens damnatione defunctus est, absolutioem quam superstes nec quaesivit omnino, nec meruit, mortuus jam non potest impetrare. Siquidem ipsis Apostolis Christi voce delegatum est (a). Quae ligaveritis super terram, & quae solveritis super terram. Ceterum jam de eo, qui in divino est judicio constitutus, nobis fas aliud decernere non est, praeter id in quo eum dies supremus invenit.

(a) Matt.
18.

CLXXVII.

Item memoratus beatæ recordationis Papa Gelasius in Gestis Synodalibus de Miseni Episcopi Cumani absoluteione confectis hoc evidenter edocuit, dicens: Totum quod supra facultatis est modulum, divino judicio relinquamus: non autem nobis poterunt imputare, cur praevagationis offensam viventibus remittamus; quod Ecclesiae, Deo largiente, possibile est: nec nos jam mortuis veniam praestare deposcant; quod nobis non esse possibile, manifestum est, quia cum dictum sit: Quae ligaveritis & solveritis super terram: hos quos super terram jam non esse constat, non humano sed suo Deus judicio reservavit: nec audet Ecclesia sibi met vendicare, quod ipsis Apostolis conspicit non fuisse concessum: quia alia est causa superstium, alia defunctorum. Hanc autem regulam, & in sanctorum Joannis Constantinopolitani Episcopi, quem Chrysostomum vocant, atque Flaviani ejusdem civitatis Episcopi veneranda memoria constat esse servatam: qui licet violenter exclusi sunt, non tamen pro damnatis sunt habiti, eo quod semper inviolatam eorum communionem Romani Pontificis servaverunt: nec abscondi ab Ecclesia dici potuerunt, vel poterunt, quos sibi inconulse unitos Apostolica judicavit auctoritas:

CLXXVIII.

In Eusebii etiam cognomento Pamphili historiae libro septimo legitur, Dionysium Alexandrinae civitatis Episcopum, qui longe ante fuerat, de Nepote quodam Episcopo Aegypti ita fecisse: Hic enim Nepos Episcopus de mille annis, quibus post primam resurrectionem Sanctos cum Christo regnatos esse, beatus Joannes Apostolus in Apocalypsi dicit, scripsisse asseritur, in quibus Judaicum intellectum habuisse narratur. Post cujus mortem, cum ad Dionysium Alexandriae Episcopum pervenisset, quod tota Aegyptus ipsos libros, quos Nepos reliquerat, veluti magnum aliquod & occultum mysterium se habere putaret: & pergens ad eum locum (in Arsenoite enim quaestionem ipsam motam fuisse refert) scribensque destruxit eodem libros, atque evertit: Nepotem vero qui eos scripserat propter hoc maxime, quia jam defunctus fuerat, nulla sit aggressus injuria. Quae si quis latius
Ann. Eccl. Tom. X.

agnoscere velit, in memorato septimo historiae ejusdem Eusebii libro reperiet.

Quibus omnibus diligenter inspectis, quia licet diverso Patres nostri verborum modo, unius tamen ductu intelligentiae differentes, illas sacerdotum in pace Ecclesiastica defunctorum servare personas, idemque regulariter Apostolicae sedis quae supra diximus definiunt constituta: Nullo licere noviter aliquid de mortuorum judicare personis: sed in hoc relinqui, in quo unumquemque dies supremus invenit: & specialiter de Theodori Mopsuesteni nomine, quid sancti Patres nostri disposuerint, superius evidenter expressum est: eum nostra non audemus damnare sententia, sed nec ab alio quopiam condemnari concedimus. Absit tamen, ut supra scripta capitula dogmatum quae secundum subiectos intelligentiae sensus a nobis constant esse damnata, vel quaecumque dicta cujuslibet sine nomine praenotata, Evangelicis tamen & Apostolicis ac quatuor Synodorum Nicenae, Constantinopolitanae, Ephesinae primae, atque Chalcedonensis, & Apostolicae sedis non congruentia consonaque doctrinis, non solum sensu, sed vel etiam aure patiamur admittere.

CLXXX.

De scriptis vero quae sub viri venerabilis Theodreti quondam Episcopi nomine proferuntur: miramur primum, cur necesse sit ejus sacerdotis nomine in obrectationem quiquam cujuslibet studio devocari, qui ante centum & amplius annos in sanctae ac venerandae Chalcedonensis Synodi judicio constitutus sine aliqua cunctatione subscripsit, & beatissimi Papae Leonis epistolis prona devotione consensit. Dehinc cum existerent tunc Dioscorus & Aegyptii Episcopi, qui eum dicerent sanctum Cyrillum anathematizasse, & eundem Theodoretum etiam haereticum esse: tamen sancti Patres nostri haec audientes, diligentissime eodem Theodoro posthac examinatione discusso, & praesente a praesentibus inquisito, nihil aliud ab eo exegisse noscuntur, nisi ut statim Nestorium ejusque impia dogmata anathematizaret atque damnaret, hoc sibi tantummodo sufficere judicantes: quod ille coram universo Concilio faciens, Nestorium cum dogmatibus suis, universis Patribus audientibus, clara voce damnavit. Ex quo evidenter apparet, quia quicquid sit vel fuerit sub cujuslibet prolato nomine, quod impii Nestorii videatur concordare dogmatibus, hoc tunc in illo sancto Concilio a viro venerabili Theodoro fuerit sine dubitatione damnatum: & sit valde contrarium & Chalcedonensis Synodi judicio indubitabiliter inimicum, quaedam Nestoriana dogmata nunc sub ejus sacerdotis nomine condemnari, qui cum sanctis Patribus eundem impium Nestorium & execrabilia ejus dogmata (sicut diximus)
tunc

CLXXX.
De Theodreti causa Cap. II.

tunc apertissime anathematizavit. Quid enim aliud est, mendaces aut simulantes professionem rectæ fidei Patres in sancta Chalcedonensi Synodo residentes ostendere, quam dicere aliquos ex eis similia sapuisse Nestorio, quorum iudicio videas Nestorium ejusque dogmata fuisse damnata?

CLXXXI.

Nec illud arbitrandum est, quia sanctæ memoriæ Cyrilli injuriis per duodecim capitulorum ejus reprehensionem a viro venerabili Theodoro (ut putatur) ingesta beatissimi Patres nostri in sancta Synodo Chalcedonensi neglexerint: sed aut (utpote rebus de proximo gestis cuncta præ oculis habentes) Theodoretum nihil tale fecisse probaverunt; aut exemplum ipsius sanctæ memoriæ Cyrilli judicaverunt esse sequendum, qui post multa & gravia contra se ab Orientalibus apud Ephesum scripto gesta, tempore quo cum ipsis in concordiam remeavit, tamquam si acta non fuissent, pacis amore, silentio dereliquit: ut impleret utique illud Apostolicum dictum, quo Corinthiis scribit, dicens (a): Cui enim aliquid donastis; & ego. Nam & illud sancta Synodus Chalcedonensis intendisse credenda est, quia dum doctrinam sancti Cyrilli ex epistolis ejus in eadem Synodo reseratis atque receptis memoratus Episcopus Theodoretus ita devota mente suscepit, ut doctrinæ quoque ejus ad laudandam beatissimi Papæ Leonis epistolam testimoniis uteretur; etiamsi in eum injurias intulisse constaret, plenissime satisfecisse videretur, illius venerabiliter amplectendo fidem, cujus falso fuerat suspicatus errorem. Et ideo nos nec aliquid velut omisum a Patribus nostris querere nunc aut retractare convenit; & eos, quibus S. Cyrilli reprehensio nunc placet, aut iisdem sanctis Patribus nostris æstimant placuisse, modis omnibus refutamus.

CLXXXII.
Theodoretus non damnandus.

Hac ergo rerum veritate perpensa, statuimus atque decernimus nihil in injuriam atque obrectationem probatissimi in Chalcedonensi Synodo viri, hoc est Theodoretum Episcopi Cyri, sub taxatione nominis ejus a quoquam fieri, vel proferri: sed custodita in omnibus personæ ejus reverentia, quæcumque scripta, vel dogmata ejus cujuslibet nomine prolata sceleratorum Nestorii atque Eutychetis manifestantur erroribus consonare, anathematizamus atque damnamus. Etenim satis habet, abundeque sufficere debet, quod damnantes atque amathematizantes cum Paulo Samosateno & Bonoso Nestorium, & e diverso cum Valentino atque Apollinare Eutychetem simul & errores eorum, aliosque hæreticos omnes cum dogmatibus suis, illos quoque pariter condemnamus, qui erroribus eorum impliciti & inemendabiles permanentes de vita præsentis

seculi migraverunt. Siquidem per hoc nihil perversa doctrinæ relinquimus, quod non per hanc sententiam a nobis prolatam a sancta Dei Ecclesia Apostolica auctoritate inveniatur exclusum.

Rursus tamen hoc specialiter dicimus: ut si quis, servata inconvertibilitate naturæ divinæ, non confitetur Verbum carnem factum, & ex ipsa conceptione de utero Virginis humanæ naturæ sibi secundum subsistentiam unisse principia, sed tamquam cum existenti jam homine fuerit Deus Verbum, ut per hoc non sancta Virgo vere Dei genitrix esse credatur, sed verbo tenas appelletur: anathema sit. Si quis secundum subsistentiam unitatem naturarum in Christo factam denegat, sed seorsum existenti homini tanquam uni justorum inhabitare, Deum Verbum; & non ita confiteatur naturarum secundum subsistentiam unitatem, ut Deus Verbum cum assumpta carne una permanerit, permaneatque subsistentia sive persona: anathema sit.

CLXXXIII.
Anathematismi quinque.

Si quis voces Evangelicas & Apostolicas in uno Christo ita dividit, ut etiam naturarum in ipso unitarum divisionem introducat: anathema sit.

Si quis unum Jesum Christum verum Dei & eundem ipsum verum hominis Filium futurorum ignorantiam aut diei ultimi Judicii habuisse dicit, & tanta scire potuisse quanta ei Deitas, quasi alteri cuidam inhabitans, revelabat: anathema sit.

Si quis illud Apostoli, quod est in epistola ad Hebræos (b) dictum quod experimento cognovit obedientiam, & cum clamore forti & lacrymis preces supplicationesque obtulit ad Deum, qui salvum illum posset a morte facere: tamquam nudo Deitate Christo deputans, qui laboribus virtutis perfectus sit, ut ex hoc duos introducere Christos vel duos Filios videatur, & non unum eundemque credit Christum Dei & hominis Filium ex duabus & in duabus naturis inseparabilibus indivisisque constituendum atque adorandum: anathematisit.

(b) Hebræi 5.

His omnibus & hujusmodi blasphemis ita a nobis abdicatis atque damnatis; hac præsentis constitutionis dispositione, quam maxime providemus, ne (sicut supra diximus) personis quæ in pace & communionione universalis Ecclesiæ quieverunt, sub hac damnati a nobis perversi dogmatis occasione aliquid derogetur: sed execrabilibus dogmatibus in Nestorio atque Eutychete hæresiarchis, universisque eorum sequacibus condemnatis, illis sacerdotibus, qui in pace Catholice Ecclesiæ (sicut dictum est) sunt defuncti, nulla contumelia generetur: ne inde injurarum nascatur occasio, unde potius debeat sanctorum Patrum reverentia custodiri.

CLXXXIV.
Quos Vigilius noluit damnari mortuos.

Hic

CLXXXVI. Hic adverte assertionem istam Vigilii de mortuis non condemnandis haud ita generaliter, ut ponitur, usu receptam. Quamvis enim aliquis probetur mortuus in pace Ecclesiae, & tamen absque calumnia constiterit eum damnatam haereticam aliquam scriptis suis acerrime reliquisse defensam, & in eo errore perseverantem diem extremum clausisse, simulateque Catholicæ Ecclesiae communicasse: ejusmodi hominem jure damnare post mortem sancta consuevit Ecclesia. Pergit vero Vigilius.

CLXXXVI.
De Ibae
Episcopi
causa cap.
III.

De epistola quoque venerabilis viri Ibae quondam Edessena civitatis Episcopi, de qua pariter inquisistis, diligenti nihilominus investigatione quaesivimus, si quid de ea priscis temporibus apud Patres nostros motum vel agitatum, sive quaesitum, seu fuerit constitutum. Et quia Graecæ linguae (sicut cunctis & maxime pietati vestrae notum est) sumus ignari: nunc per nostros, qui ejusdem linguae videntur habere notitiam, Gesta sancti venerandique Chalcedonensis Concilii in Synodalibus codicibus diligentissime perquirere, dilucide aperteque reperimus, duabus in eadem Synodo Actionibus praedicti viri venerabilis Ibae examinatum fuisse negotium, ibique ex Gestis apud Phozium Tyri & Eustathium Berythi Episcopos habitis hanc de qua quaeritur, inter caetera prolata fuisse contra eum ab accusatoribus ejus epistolam: cumque consummata ipsius disceptatione negotii, a venerandis fuisset Patribus requisitum, quid de ejusdem constituendum videretur Ibae negotio; consequenter hujusmodi processisse sententias (a):

(a) Conc.
Chalced.
Act. 10.
prope fin.

CLXXXVII.
Ex actis
Concilii
Chalcedonensis.

Paschasinus & Lucentius reverendissimi Episcopi & Bonifacius presbyter tenentes locum sedis Apostolicæ (quia Missi Apostolici semper in Synodis prius loqui & confirmare soliti sunt, per Paschasinum dixerunt: Relectis chartis, agnovimus ex sententia reverendissimorum Episcoporum, Ibam reverendissimum innoxium approbari. Relecta enim ejus epistola, agnovimus eum Orthodoxum. Et ob hoc decernimus ei honorem Episcopatus restituendum, & Ecclesiam a qua injuste & absens expulsus est reparandam. De Episcopo igitur sanctissimo Nonno, qui pro eo paulo ante factus est, existimationis erit venerabilis Episcopi Antiochena Ecclesiae, quid oporteat de eo formari * sive statui.

* firmari.
CLXXXVIII.

Anatolius reverendissimus Archiepiscopus Constantinopolis novæ Romæ dixit: Deo amantissimorum Episcoporum & Judicum fides, ac lectio omnium horum quæ sunt subsequuta, demonstrant innoxium Ibam reverendissimum ab accusationibus quæ illata sunt in eum: Unde omnem in presenti suspicionem abiicio, quoniam

Ann. Eccl. Tom. X.

consentit & subscribit ei quæ nunc de fide sententia data est, a sancto Concilio & epistola sanctissimi Archiepiscopi Romæ Leonis; & dignum eum judico Episcopatu, & habere curam in qua pridem existerat Ecclesiae.

Maximus reverendissimus Episcopus Antiochenus dixit: Ex iis quæ modo relecta sunt, constitui manifestum esse, quia ab omnibus ei illatis reverendissimus Ibas innocens est repertus: ex relecto vero rescripto epistolæ, quæ probata est ab eo qui adversarius ejus existit, Orthodoxa est ejus declarata dictatio. Et caetera usque ad finem Actionis decimæ. Ex quibus omnibus ille cognoscitur scopus fuisse Vigilii, ut non errasse probaret Apostolicæ sedis Legatos, vel alios, qui interlocuti sunt post illam recitatam epistolam, Ibam esse Catholicum. Id se idcirco probare conatum, ne hac ex parte derogaretur Chalcedonensi Concilio, idem ipse ad finem hujus Constituti testatur; non autem ut cuncta quæ dicerentur in ipsa Ibae epistola voluerit asseruisse Catholica. Quæ vero in eadem sententiam post illa recitata ipse subiiciat, accipe:

CLXXXIX.

His igitur ita in sancta Chalcedonensis Synodi judicio dispositioneque jacentibus & ita vicariatum sedis Apostolicæ venerandorum Præsulum sustinentium & caeterorum Patrum interlocutionibus declaratis, evidenter advertimus, quod ab his qui in eadem sancta Chalcedonensi Synodo locum beatissimi prædecessoris nostri Papæ Leonis tenuisse noscuntur, dictum sit: Relecta ejus epistola, agnovimus eum esse Catholicum: & ab Anatolio Constantinopolitano dictum sit: Lectio omnium quæ sunt subsequuta, demonstrant innoxium Ibam reverendissimum ab his quæ in eum accusatores intulerant: a Maximo vero Antiocheno dictum sit. Ex relecto scripto epistolæ, quod perlatum est ab adversario ejus, Catholica est ejus declarata dictatio. Quorum interlocutionibus caeteri Episcopi non solum non contradixisse, verum etiam apertissimum noscuntur præbuisse consensum. Hæc Vigilii.

CXC.
Judicium
Synodi
de epist.
Ibae.

Antequam autem ulterius progrediamur, hic te admonendum, lector putamus, non eo spectare sententiam Patrum Chalcedonensis Concilii suis ipsorum recitatis interlocutionibus, ut voluerint probasse epistolam Ibae refertam erroribus recipiendam esse ut Orthodoxam, cum in ea essent complures assertæ blasphemiae, neque id Vigilium asserere voluisse; sed tantum ex ea esse recipiendum Ibam, in qua nimirum testetur ipse se jam amplecti pacem Ecclesiae; qua recepta, necesse fuerit eundem probare Catholicum. Quod igitur

CXCI.
Utilis ad-
monitio
Auctoris.

Ibas plene
cognitus
Orthodo-
xus .

ex dicta epistola complures videntur assertæ blasphemix, ex quibus idem Ibas posset in suspicionem adduci Nestorianæ hæresis: ad hanc suspicionem perurgendam (licet antea in eadem Actione demonstraverit se post pacem initam plenissime Orthodoxum, atque cum Cyrillo communicasse) ut ab illis omnibus idem ipse post pacem acceptam redderetur omnino liber, Patres sanctissimi ejusdem Chalcedonensis Concilii addiderunt hæc in fine ejusdem Actionis decimæ: *Omnes reverendissimi Episcopi clamaverunt: Omnes eadem dicimus: Nestorium modo anathematizet & Eutychetem & ejus dogma modo anathematizet. Ibas Reverendissimus Episcopus dixit: Et jam in scripto anathematizavi Nestorium, & nunc anathematizo eum decem millies. Quod enim semel cum satisfactione fit, si fiat decem millies, non contristat: Anathema & Nestorio, & Eutycheti, & unam dicenti naturam: & omnem eum qui non sapit sicut hæc sancta Synodus, anathematizo. Hæc ad finem decimæ Actionis Chalcedonensis Concilii Ibas. Quod igitur (ut dictum est) non propter errores, quibus antea fuerat Ibas implicatus, in eadem epistola recensitos, Patres dixerunt eam epistolam ut Catholicam recipiendam, sed quod ex illa ipse Ibas profiteretur se paci inter Joannem atque Cyrillum in ita consentire; hac ex parte iidem sanctissimi Patres pronunciarunt recipiendam esse: prout declarat his verbis, idem Vigilus inferius, cum ista subiungit:*

CXCII.

Propter illam prædicationem fidei, per quam venerandæ recordationis Cyrillus Alexandrinus Episcopus & reverendissimus Joannes Antiochenus Antistes atque omnes Orientales Episcopi per Paulum Emeſenæ civitatis Episcopum ad concordiam redierunt, quam Ibas quoque in eadem epistola laudans libenter amplectitur; Orthodoxa est Ibas Episcopi a Patribus pronuntiata dictatio. Illa vero quæ in ipsa Ibas sacerdotis epistola in injuriis beatæ recordationis Cyrilli per errorem intelligentiæ dicta sunt, Patres in sancta Chalcedonensi Synodo epistolam pronunciantes Orthodoxam, nullatenus receperunt: quippe quæ etiam ipse venerabilis Episcopus, intellectu capitulorum ejus meliore recepto, mutando refutavit, sicut interlocutione venerandæ memoriæ Eunomii Nicomediensis Episcopi in eadem sancta Chalcedonensi Synodo residentis evidentissime declaratur: quod ita se habet: Eunomius Episcopus Nicomediæ dixit: Jam quidem ex his quæ relecta sunt, innoxius approbatus est beatus Ibas: in quibus etiam dicendo male culpæ visus est beatissimum Cyrillum; & in postremis recte confessus, illa quæ culpaverat refutavit: un-

de & ego anathematizantem cum Nestorium & Eutychetem & impia eorum dogmata, & consentientem his quæ a sanctissimo Archiepiscopo Leone scripta sunt, & in hac universalis Synodo, dignum esse Episcopatu decerno. Sic vides non alia ex parte probari a Patribus illis Ibas epistolam, nisi quantum ad id spectat, quod significavit in postrema ejus epistolæ parte se in omnibus pactis conventis inter Joannem atque Cyrillum de unione Catholica facienda præbuisse consensum: nec aliud quidem sensisse cæteros qui interlocuti sunt Patres, ex eorundem sententiis, quas mox addit, satis aperte demonstrat: pergit enim:

CXCIII.

Nam & venerabilis memoriæ Juvenalis interlocutio hoc idem significat: quod Ibas Episcopus de eo quod sancto Cyrillo capitula ejus aliter intelligendo detraxerat, postea professus, quia his ab eo explanatis & a se intellectis, in communionem ejus devote concurrerit, & de his quæ prius aliter intellexerat sit conversus: propterea recipere eum Episcopatum decrevit, utpote quantum ad professionem fidei Orthodoxum existentem, ita dicens: Qui convertitur, Scriptura divina suscipi jubet: quapropter & ab hæreticis revertentes suscipimus: unde prævideo reverendissimum Ibas mereri clementiam, quia & senex est, ut habeat Episcopatus gradum, Orthodoxum existentem. Quibus verbis (inquit idem Vigilus) hoc intelligitur: quod si ab hæreticis venientes suscipimus, quomodo Ibas, qui est Orthodoxus, & intellectu capitulorum beati Cyrilli hæsitans ei obloqui visus est, nunc ab eo in quo fultebatur intellectu conversum non suscipiamus, cum eum Orthodoxum constet existere? Neque enim Orthodoxum existere Ibas diceret Juvenalis Episcopus nisi ex verbis epistola ejus confessionem fidei Orthodoxam comprobaret. Ut autem appareat quia interlocutio Juvenalis Eunomii interlocutioni concordat, verba ipsa ex interlocutione Eunomii nos edocent, quæ inter alia ita se habent: In quibus enim dicendo male culpæ visus est beatissimum Cyrillum, in postremis recte confessus, illa quæ culpaverat refutaverit. Ex quibus verbis evidenter declaratur, in Ibas Episcopo nihil de confessione fidei reprehensum, quam constat esse laudatam; sed eundem Ibas, quod fallente intelligentia de beato Cyrillo, male senserat, refutasse. Hæc ipse Vigilus: qui, minus sufficientia esse putarentur ad Ibas excusationem, quæ ex ipsius epistolæ extrema parte sunt allata, utpote quod possent in deteriore partem accipi, quæ de duabus naturis Ibas ibi habet: Non enim quisquam audeat dicere quia una est natura divinitatis & humanitatis, sed confiteantur in templum &

in eum qui in hoc habitat qui est unus Filius Jesus Christus. Quæ quidem verba a Nestorianis in eum accipi sensum consueverunt, ut ita in Christo duæ ponerentur naturæ, quæ duæ pariter constituerent personas inter se divisas, sicuti sunt templum & qui in eo habitat ab invicem separata: ne itaque putaretur Ibas ejusdem esse in verbis illis sententiæ cum Nestorianis; ipse Vigilii veluti declarationem verborum illorum ad rectum sensum deducendorum affert, dum docet ex Actis ipsum Ibas jam recepisse Ephesinum Concilium, cujus professione de Nestorianismo omnis suspicio tolleretur. Ait enim:

CXCIV.

Nam idem venerabilis Episcopus Ibas ex ipsis Gestis præcedentibus (sicut Photii & Eustathii sententia continet) apertissime perhibetur habere se & recipere omnia quæ in Ephesina prima Synodo gesta sunt, & æqua judicare quæ in Nicæa sunt constituta, & nullam differentiam arbitrari ejus ad alia, & nimis ejus sanctitatem se laudasse, pronuncians, quod prone Ibas sapuerit curare eos qui vel suspicione vel alio aliquo modo ejus læderent opinionem doctrinæ: nam & post explanationem duodecim capitulorum beati Cyrilli factam, & intellectum ejus sibi quem sanctus Cyrillus in ipsis capitulis habuit declaratum, & Orthodoxum eum se cum omnibus Orientalibus Episcopis habuisse, & in communionem ipsius usque ad exitum permanisse professus est. Ex quo apparet, eundem Ibas, & prius; quam duodecim capitula beati Cyrilli intelligeret, & cum in eis suspicaretur unam Christi prædicari naturam, Orthodoxo sensu quod male dictum existimaverat reprobasse: & post explanationem eorum, eundem Orthodoxo sensu, quæ recte dicta cognoverat, venerabiliter suscepisse.

CXCV.
Quomodo
& quando
Ibas ad-
versatus
S. Cyril-
lo.

Sed & illud indubitanter cunctorum Fidelium mentibus patet, quod magis in Ephesina secunda hæretico intellectu Dioscorus cum Eutychete beato Cyrillo & primo Ephesino Concilio contumelias irrogarint, qui crediderunt sanctum Cyrillum unam naturam in Domino Deo nostro Jesu Christo per duodecim sua prædicasse capitula: & ob hoc aliquos Orientales Episcopos, qui unius naturæ prædicationem noluerunt suscipere, Dioscorus condemnavit: inter quos & Ibas Episcopum propter hanc specialiter fidei ejus professionem, qua duas naturas, unam virtutem unam personam, quod est unus Filius Dominus noster Jesus Christus, apertissime confitetur, hæreticum condemnavit; & Eutychetem propter unius naturæ prædicationem sicut Catholicum revocavit, damnans quoque propter duarum naturarum vocem sanctæ recordationis Flaviani personam:

& inventus est ipse magis Dioscorus Ephesinam primam Synodum conari destruere, qui eam sub execrabilis intellectus imagine defendebat; & amplius beatum Cyrillum criminatus est laudans Dioscorus atque Eutyches, quam Ibas sub falsi intellectus errore vituperans. Namque cum laus atque vituperatio ad unum tenderent intellectum: Dioscorus & Eutyches, qui laudaverunt, hæretico spiritu laudasse reperiuntur, atque ideo sunt a sancta Chalcedonensi Synodo damnati: at vero Ibas Episcopus, qui per errorem unam putans in his prædicari naturam prius vituperavit capitula; & post declaratum sibi intellectum eorum, communicatorem se beati Cyrilli cum omnibus Orientalibus esse professus est, & in Catholica fidei rectitudine ab eadem Chalcedonensi Synodo judicatus est permanisse. Hæc ergo eadem Synodus in Dioscoro atque Eutychete, qui se falso per beatum Cyrillum velamine tegere nitebantur, videns potius beati Cyrilli prædicationibus Dioscorum atque Eutychetem apparere contrarios per hoc quod unam post adunationem naturam blasphemio spiritu prædicabant, simili atque eadem Dioscorum cum Eutychete sententia condemnavit, destruens Ephesinam secundam, primamque confirmans.

Et quia nobis de Ezechielis Propheta verbis obiicitur illud, quod ad sacerdotes Hierusalem malum a bono non discernentes, ex persona Domini dicebat (a): Sacerdotes ejus spernentes legem meam, coinquinaverunt sancta mea, inter sanctum & pollutum non distinguebant, & inter medium mundi & immundi non secernebant: debet vestra pietas pariter nobiscum & universorum corda Fidelium ex his verbis advertere, ideo nos non audere Chalced. Synodi retractare judicium, ne ibidem confidentibus sacerdotibus ista (quod absit) ab hæreticorum insidiis macula inuratur: ut eos inter sanctum & pollutum, & inter medium mundi & immundi non potuisse discernere criminentur, si nos modo causas ejusdem sanctæ Synodi cum consensu sedis Apostolicæ judicio terminatas, sub qualibet occasione, viderint retractare. Propterea ergo discretionem atque judicium sanctorum Patrum nos in omnibus conservantes, & rerum omnium dispositionem, secundum eam quam reddimus rationem ex Chalcedonensis Synodi judicio declatam, cum satis apertissima luceat veritate, ex verbis epistolæ viri venerabilis Ibas rectissimo ac piissimo intellectu perspectis, & ex Gestis apud Photium & Eustathium habitis; & ex ipsis Ibas Episcopi præsentis a præsentibus intentione discussa, Patres nostros in Chalcedone residentes justissime Orthodoxam ejusdem viri venerabilis Ibas Episcopi pronunciaffe fidem, & reprehensionem beati Cyrilli, quam

CXCVI.
Vigilii
scopus.
(a) Ezech.
22.

quam humanitus per errorem intelligentiæ evenisse cognoverant, congrua satisfactione purgatam: præsentis sententiæ nostræ auctoritate statuimus atque decernimus, cum in omnibus, tum etiam in sæpius memorata venerabilis Ibæ epistola intemeratum Patrum in Chalcedone residentium manere iudicium. Quo nempe declararunt ex ea Ibam comprobatum, esse Catholicum, non autem quod qui in ea recitantur errores aliquo modo recipiendos esse putarint, quos jam antea ab iisdem Patribus & ab ipso Iba in eadem Synodo liquet fuisse damnatos. Quamobrem ne ob eam causam ab occasionem quærentibus ex ea epistola aliquid derogaretur integritati ipsius Synodi Chalcedonensis, idem Vigilii non pro defensione epistolæ, sed pro firmitate ejusdem Synodi conservanda hæc addit:

CXCVII.
Dplex
judicium
de Ibæ
ep.

Nec quemquam ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinentem hoc Constituto nostro permittimus aliquando præsumere vel super ejusdem epistolæ negotium vel aliis in Chalcedonensi Concilio consensu Vicariorum sedis Apostolicæ iudicatis, ordinatis, definitis atque dispositis, tamquam imperfectis atque reprehensibilibus, sive per additamentum, sive per diminutionem, sive per immutationem, vel quoquo modo aliquid temerariæ novitatis inferre. Hæc ipse pro defensione atque integritate Actorum Synodi Chalcedonensis: adeo ut duplex de ea epistola esset iudicium faciendum: alterum, cum epistola illa consideratur in ejusdem Synodi Actis inserta & ad hoc posita, ut qualis tunc esset Ibas, qui jam antea hæreticus fuerat, intelligeretur: hac habita ratione, nequaquam detrahendum quis jure dixerit Apostolicæ sedis Legatis, vel aliis, qui ex ea comprobarunt Ibam esse Catholicum, cum ex ea intelligeretur, ipsum esse, jam pace facta, redditum unitati, ob idque non esse explodendam epistolam, sed ad hoc quod diximus, probandum esse recipiendam: Alterum vero iudicium faciendum, si ea ratio auferatur, atque seorsum posita extra Acta epistola illa consideretur: tunc quidem jure meritoque nemo non dixerit (quod pariter a sancta Synodo & sanctissimorum Pontificum decretis definitum postea fuit) eam epistolam ob blasphemias in ipsa positas penitus respuendam. Sed quæ his addat Vigilii, accipe:

CXCVIII.
De duodecim capitulis
Cyrilli.

Pari ratione decernimus, ne quisquam epistolæ beati Cyrilli, cui duodecim sunt subiecta capitula, vel ipsis capitibus adversus Nestorii perfidiam promulgatis existimet derogandum: cum constet eundem Ibam, vel inter omnes Orientales Episcopos post explanatum sibi eorundem capitulorum intellectum, beati Cyrilli commu-

nicatorem toto vitæ ejus tempore permanisse, abiicientem ea, & a veri intellectus rectitudine repellentem, in quibus vel ex superscripta epistola unius Ibæ Episcopi, vel ex omnibus quæ in sancta Synodo Chalcedonensi iudicata, ordinata, definita, atque disposita sunt, ita quicquam aptatur, ut per auctoritatem ejusdem Synodi aut perversum dogma assertum esse Nestorii, aut ipse dicatur Nestorius excusatus.

Et ne quis forsitan arbitretur ambiguum, quod præfatis Legatis atque Vicariis sedis Apostolicæ a beatissimo Papa Leone tantum fidei causa, & non etiam de depositorum incompetenter Episcoporum fuerit revocatione mandatum, & quasi superflue Ibæ quoque Edessena civitatis Episcopi causam coram sanctis Patribus existimet agitatam: noverit beatissimum Papam Leonem sanctæ Chalcedonensi Synodo hæc inter cætera scripsisse, dicendo: Quia vero non ignoramus per pravas emulationes statum multarum Ecclesiarum fuisse turbatum, plurimosque Episcopos qui hæresim non reciperent, sedibus suis pulsos, & in exilia deportatos, atque in locum superstitem alios substitutos: his primitus vulneribus adhibenda est medicina justitiæ, ne quisquam careat propriis, vel aliter utatur alienis.

Et ne quis dubitet, utrum ea quæ de restitutione Episcoporum gesta sunt in Chalcedonensi Synodo, ad beatissimi Leonis fuerint perducta notitiam, & ab eodem confirmata: ipsam potius Synodi relationem ad beatissimum Leonem prædecessorem nostrum directam congrua legere sollicitudine non omittat: cujus post alia in fine hæc verba sunt: Omnem vobis Gestorum vim insinuare curavimus ad consistentiam nostram, & eorum, quæ a nobis acta sunt, confirmationem & dispositionem. Post quorum notitiam idem beatissimus Papa Leo ad piæ memoriæ Pulcheriam Augustam gratias referens de restitutis Episcopis, ita scribit: Clementia igitur vestra cognoscat omnem Romanam Ecclesiam de universis fidei vestræ operibus plurimum gratulari, sive quod legationem nostram pio per omnia juvistis affectu, & quod sacerdotes Catholicos, qui ab Ecclesiis suis injusta fuerant ejecti sententia, reduxistis. Ecce & in eo quod omnia gesta beatissimo Papæ Leoni directæ sunt, rerum gestarum ad eum perducta notitia est, & in recurrentium actione gratiarum rerum gestarum confirmatio declaratur.

Non dubitamus igitur omnium Fidelium sensibus patefactum, quæ Vicariis beati Leonis Papæ loco ejus Synodo præsentibus, ab eodem fuerit dispensandarum rerum forma mandata, vel quales ad expungendum perceperint actiones, vel quæ ab illo generali Concilio, præsidente ac con-

CXCIX.

CC.

CCI.

sentiente per Vicarios suos sedis Apostolicæ Præsule, fuerint constituta: quæ neque minus, neque augeri, neque perfringi, neque posse fas est ab aliquo retractari. Non licere autem venerandæ Chalcedonensis Synodi statuta convelli, vel quolibet colore seu titulo retractari, prædecessorum nostrorum pauca de innumeris prolata constituta nos docent, ex illius præcipue beati Leonis prædecessoris nostri epistolis, quo in Vicariis suis Summo Præsule floruit sanctum Chalcedonense Concilium. Ait namque in epistola ad piæ memoriæ Leonem Augustum ita: Hæc autem Dei munera ita demum nobis divinitus conferuntur, si de his quæ sunt præstita non inveniamur ingrati, & tamquam nulla sint quæ adepti sumus, contraria potius expectemus. Nam quæ patefacta sunt quærere, quæ perfecta sunt retractare, & quæ sunt definita convelli, quid aliud est, quam de adeptis gratias non referre, & ad interdictæ arboris cibum in pravos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere? Et post aliquanta, ita: Prænoscat (inquit) igitur pietas tua, venerabilis Imperator, hos quos spondeo dirigendos, non ad configendum cum hostibus fidei, nec certandum contra illos a sede Apostolica profecturos: quia de rebus & apud Nicæam & apud Chalcedonem, sicut Deo placuit, definitis, nullum audemus inire tractatum tamquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per Spiritum sanctum fixit auctoritas.

CCII. Necnon idem beatus prædecessor noster Papa Leo ad præfatum venerabilem Augustum in alia epistola: Non sinas (ait) contra dexteræ Omnipotentis triumphos rediivivis exurgere motibus extincta certamina: præsertim cum in damnatis jamdudum hæreticorum ausibus omnino non liceat: & hic fructus piis laboribus debeatur, ut omnis Ecclesiæ plenitudo in suæ unitatis soliditate secura permaneat nihilque prorsus de bene constitutis retractetur: quia post legitimas & divinitus inspiratas constitutiones velle configere, non pacifici est animi, sed rebellis, dicente Apostolo (a): Verbis enim contendere nihil utile est, nisi ad subversionem audientium. Nam si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, numquam deesse poterunt, qui veritati audeant resultare, & de mundanæ sapientiæ loquacitate confidere. Item post pauca: Pie nobis & constanter videndum est, ne dum talium disputatio admittitur, his quæ divinitus definita sunt auctoritas derogetur. Item in epistola Papæ Leonis ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum: Ut autem hæc exhortatio ad omnium fratrum possit notitiam pervenire, diligentia vestræ cura perficiat: quia (quod sæpe dicendum est) tota religio Christiana tur-

batur si quicquam de his quæ apud Chalcedonem constituta sunt, convellatur; & quæ ex divina sunt dispositione composita, ulla patiamini novitate temerari.

Sed & beatissimus prædecessor noster Papa Simplicius ad Zenonem Augustum sic inter cætera dicit: neque aliquis dubius rationis & trepidus mentis expectet novi aliquid post Chalcedonense Concilium contra definitiones ipsius retractari; quia per universum mundum insolubili observatione retinetur, quod a sacerdotum universitate est constitutum. Item memoratus Papa Simplicius Zenoni Augusto: Nullus ad aures vestræ pietatis perniciosis mentibus pandatur accessus, nulla retractandi de veterrimis fiducia concedatur: sic hæresum denique machinamenta cunctarum Ecclesiasticis prostrata decretis, numquam sinuntur oppugnationibus elisa reparare certamina. Item prædictus Papa Simplicius ad præfatum Zenonem Augustum: Ita Chalcedonensis Synodi constituta, vel quæ beata memoriæ prædecessor meus Leo Apostolica traditione perdocuit, intemerata vigere jubeatis; quia necullo modo retractari potest, quod illorum definitione sopitum est.

Constat ergo ex præfatis testimoniis Patrum, quam tenere debeamus pro Apostolicæ sedis rectitudine, & pro universalis Ecclesiæ consideratione cautelam: cujus nos quoque cautela jamdudum memores, in eam quam tunc dederamus ad Mennam Constantinopolitanum Episcopum epistolam, quam tum præsentibus pluribus sacerdotibus & glorioso Senatu, Menna sanctæ recordationis Episcopo vestræ clementiæ offerente, & pietate vestra nobis cum ejus consensu restituyente receptam, quantum ad Trium capitulorum causam pertinet, evacuavimus, nullatenus a loci nostri atque propositi circumspectione cessantes, competentem Chalcedonensis Synodi reverentiam curavimus omnibus exhibere, sicut series ejusdem testatur epistolæ; cujus ad probandam cautelam nostram subjecimus perpauca de plurimis: quibus diligenter inspectis, qualiter apud nos sancta Chalcedonensis Synodus inviolata permanserit atque permaneat, evidenter ostenditur. Siquidem de eadem Synodo ita nos ipsa epistola nostra certum est inter cætera posuisse, dicentes: Cum apud nos manifesta ratione perclareat quicumque in contumeliam antefactæ Synodi aliquid tentat agere, sibi potius nociturum. Item post alia:

Sed si evidenter nobis fuisset ostensum in ipsis Gestis potius contineri, nullus auderet tantæ præsumptionis auctor existere, ut aliquid, quod in illud sanctissimum judicium productum est, velut dubium judicaret: cum credendum sit, illos tunc præsentis a præsentis rerum me-

CCIII.
Quid pro
Synodo
Chalc.
Simpli-
cius Papa.

CCIV.
Quid Vi-
gilius
conful-
tum vo-
luit Conc.
Chalc.

CCV.
Quantum
deferend-
um Sy-
nodis.

Quid S.
Leo pro
integrita-
te Conci-
lii Chalc.

(a) 2. Tim.
2.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

moria diligentius etiam præter scriptum aliqua requirere, vel definire certius potuisse, quod nobis nunc post tanta tempora velut ignota causa videatur ambiguum; cum & hoc deferatur reverentiæ Synodorum; ut & in his quæ minus intelliguntur, eorum cedatur auctoritati. Item post alia: Salvis omnibus, atque in sua perpetua firmitate durantibus, quæ in Nicæno Constantinopolitano, Ephesuo primo, atque Chalcedonensi venerandis constant Conciliis definita & prædecessorum nostrorum auctoritate firmata; & cunctis, qui in memoratis sanctis Conciliis abdicati sunt, sine dubitatione damnatis, & his nihilominus absolutis, de quorum ab eisdem Synodis absolute decretum est: item post alia:

CCVI.
Pro Conc.
Chalced.
Vigilii
assertio-
nes.

Anathematis sententiæ eum quoque subdentes, qui quævis contra prædictam Synodum Chalcedonensem, vel præsentem, vel quælibet in hac causa sive a nobis, sive a quibuscumque gesta scriptave inveniuntur, pro aliqua susceperit firmitate: & sancta Chalcedonensis Synodus, cujus magna & inconcussa est firmitas, perpetua & veneranda, sicut Nicæna, Constantinopolitana, atque Ephesina prima habent, suam teneat firmitatem. Item post alia: Anathematizamus & eum quoque, quicumque sanctam Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, atque Chalcedonensem sanctissimas Synodos in una & immaculata fide Apostolis consonantes, & ab Apostolicæ sedis Præsulibus roboratas, non & fideliter sequitur, & æqualiter veneratur: vel qui ea quæ in ipsis sanctis Conciliis, quæ præfati sumus, gesta sunt, vult quasi prave dicta corrigere, aut vult imperfecta supplere.

CCVII.
Synod.
Chalced.
vult con-
sultam.

Ecce, venerabilis Imperator, luce clarius demonstratur, hanc nos habuisse semper in sanctarum quatuor Synodorum reverentia voluntatem, & quæcumque a sanctis Patribus in eisdem confidentibus definita, vel statuta, sive iudicata sunt, intemerata permanere. Manentibus ergo omnibus quæ de epistola Iba personaque ejus in sanctorum Patrum & sedis Apostolicæ Vicariorum interlocutionibus continentur, illud nobis, omnibusque Catholicis æquali voluntate sufficiat, quod illic sibi sancta Synodus sufficere posse clamavit, dicendo: Nestorium & ejus dogmata modo anathematizet: quo anathemate nefandissimorum Nestorii & Eutychetis ab Iba Episcopo toties iterato, totius satisfactum esse Synodi voluntati.

CCVIII.
Vigilii
prohibi-
tio.

His igitur a nobis cum omni undique cautela atque diligentia propter servandam inviolabilem reverentiam prædictarum Synodorum & earundem venerabilia constituta dispositis: memores scriptum esse, terminos patrum nostrorum nos transcendere non debere: Statuimus & decernimus,

nulli ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinenti licere quicquam contrarium his quæ præsentem asseruimus vel statuimus Constituto, de sæpe dictis Tribus capitulis aut conscribere, vel proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam post præsentem definitionem movere ulterius quæstionem. Si quid vero de eisdem Tribus capitulis contra hæc, quæ hic asseruimus, vel statuimus, nomine cujuscumque ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinentis factum, dictum, atque conscriptum est, vel fuerit, & a quolibet ubicumque repertum; hoc modis omnibus ex auctoritate sedis Apostolicæ, cui per gratiam Dei præsidemus, refutamus.

Subscriptio.

A **Ω** Juvante Deo & per ipsius gratiam Vigilius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ huic Constituto nostro subscripsi.

CCIX.

Subscriptiones Episcoporum.

Joannes Episcopus Ecclesiæ Marsorum huic Constituto consentiens subscripsi.

Zacchæus Episcopus Ecclesiæ Scyllacæna huic Constituto consentiens subscripsi.

Pastor misericordiae Dei Episcopus Ecclesiæ Iconiensis Metropolis huic Constituto consentiens, subscripsi.

Vincentius Episcopus Claudiopolitanus Metropoleos huic Constituto consentiens, subscripsi.

Zacchæus Episcopus rogatus a fratre Valentino Episcopo Silvacundida, ipso præsentem & consentiente & mihi dictante, huic Constituto pro ipso subscripsi. Valentinus hic est ille, de quo superius egimus: qui missus Vicarius a Vigilio Romam, in Portu Romano a Totila Rege Gothorum amputatus est manibus, ob idque per alium subscribit.

Julianus humilis Episcopus Ecclesiæ Cingulana huic Constituto consentiens subscripsi.

Paulus humilis gratia Dei Episcopus Ecclesiæ Ulpianensis huic Constituto, quod beatissimus Papa Vigilius in causa Trium capitulorum protulit, ad omnia superscripta consentiens, subscripsi.

Proiectus Episcopus Nassitanæ civitatis huic Constituto consentiens, subscripsi.

Fabianus gratia Dei Episcopus Zapparenæ civitatis huic Constituto, quod beatissimus Papa Vigilius in causa Trium capitulorum protulit, ad omnia superscripta consentiens, subscripsi.

Primasius Dei gratia Episcopus civitatis Adrumetinae, quæ etiam Justinianopolis dicitur Concilii Bizaceni, huic Constituto, quod beatus Papa Vigilius in causa Trium capitulorum protulit, consentiens, subscripsi.

Ste-

*Stephanus Episcopus Ecclesie Ariminen-
sis huic Constituto consentiens, sub-
scripsi.*

*Alexander Episcopus Ecclesie Melite-
nae huic Constituto consentiens, sub-
scripsi.*

*Julianus Episcopus Ecclesie Melitensis
huic Constituto consentiens, subscripsi.*

*Redemptus Episcopus Ecclesie Nomen-
ranae huic Constituto consentiens, sub-
scripsi.*

*Venantius Episcopus Ecclesie Lippiensis
* huic Constituto consentiens, subscripsi.*

* Lipa-
rensis.

* Nucera-
nae.

*Quodvultdeus Episcopus Ecclesie Nu-
mana * huic Constituto consentiens, sub-
scripsi.*

*Theophanius Archidiaconus sanctae Ec-
clesiae Romanae huic Constituto consentiens,
subscripsi.*

*Pelagius miserante Deo diaconus san-
ctae Ecclesiae Romanae huic Constituto con-
sentiens, subscripsi.*

*Petrus miserante Deo sanctae Ecclesiae
Romanae diaconus huic Constituto con-
sentiens, subscripsi.*

CCX.

*Datum pridie Idus Maii, imperante
domino nostro Justiniano perpetuo Augusto
anno XXVII. Post Consulatum Basilii V. C.
anno XII. in Constantinopolitana civita-
te. Haecenus Vigilii tractatus, Consti-
tuti nomine nuncupatus. Porro ejusmodi
Vigilii decretum ante conscriptum, ad
Imperatorem primum datum, ab eodem
ad Synodum missum esse, ex sequenti
Collatione sexta Synodi Quintae possu-
mus intelligere, in qua allata ab ipso
Vigilio pro defensione Ibæ epistolæ, nem-
pe interlocutiones Episcoporum in Con-
cilio Chalcedonensi, confutantur.*

CCXI.

Collatio
sexta ad-
modum
deprava-
ta.

*Agamus igitur de ipsa, quæ sexta or-
dine sequitur, Collatione: de qua pri-
mum monendum, quod dum falsa quæ-
dam asserte ibi reperiuntur, de impo-
stura non mediocrem suspicionem indu-
cunt: cum videlicet habetur ibidem di-
ctum, Ibam negasse epistolam esse suam
ex eo quod post unionem pacemque fa-
ctam negaverit se quicquam contra Cy-
rillum esse locutum. Verum cum eo-
dem momento pacis initæ eam scripserit
Ibas epistolam; quod dixit, post unita-
tem, inclusive intelligi voluit, post quam
minime probaretur ipsum adversus Cy-
rillum aliquod protulisse indecens ver-
bum. Sed & quod ibidem subditur, eam-
dem epistolam in Synodo Chalcedonensi
a Patribus fuisse damnatam, ipsa Acta
secus docent: neutrum enim horum ve-
rum esse superius cum egimus de Chal-
cedonensi Concilio, sexto tomo ex ipsius
Synodi Actis apertius demonstravimus.
Certe quidem & Sanctum Gregorium Ro-
manum Pontificem eadem Acta deprava-
ta nactum esse, dum eadem affirmat,
item ostendimus. Etenim Ibam eandem*

Ann. Eccl. Tom. X.

*epistolam suam esse professum, & Lega-
tos Apostolicæ sedis inter alios asseruisse,
ex ea lecta epistola Ibam cognitum esse
Catholicum, quod Catholica pacta con-
venta initæ pacis se recipere profiteretur,
inter quæ erat damnatio Nestorii &
ejus errorum, superius diximus.*

*Porro hæc sexta Collatio, quæ cele-
brata ponitur decimoquarto Kalendas Ju-
nias, eo ordine disposita est, ut cum in
ea actum sit de ipsa causa Ibæ (quod est u-
num ex Tribus capitulis) primo loco i-
psius Ibæ epistola recitata sit, indeque con-
tra Ibam epistola Procli in medium allata,
ex quibus convinceretur Ibas post pacem
Ecclesie perseverasse Nestorianus: postea
judicium de ipso habitum Berythi brevi-
ter repetitum est. Inde vero additum de
interlocutionibus Episcoporum, quæ in
causa Ibæ in Chalcedonensi Concilio de-
scriptæ reperiuntur, actumque est (ut
apparet) adversus Vigilii Constitutum,
licet præ reverentia ipsum non nomina-
verint: partimque excusant, partim vero
redarguunt, hoc usi potissimum argu-
mento: *In Conciliis non unius vel secun-
di interlocutionem attendere oportet, sed
quæ communiter ab omnibus vel ampliiori-
bus definiuntur.**

*Istis subiiciunt, ex Episcoporum etiam
interlocutionibus probari epistolam Ibæ
esse hæreticam, & damnatam a Patri-
bus, cum videlicet, ipsum Ibam coege-
runt damnare Nestorium, cui visa esset
eadem epistola favisse. Posthæc autem
relegi jussa sunt Acta primæ Synodi Ephe-
sinæ, & sancti Leonis Papæ ad Flavia-
num epistola, atque ex Concilio Chal-
cedonensi petita fidei professio, cui col-
lata epistola Ibæ in multis comprobata
est hæretica, ob idque ab omnibus con-
demnata, dictumque iterum anathema
Nestorio ac Theodoro Mopsuesteno.
Huncque finem tandem sortita est Col-
latio sexta.*

*Sed quomodo hæc non contradicant
Actis Synodi Chalcedonensis, in quibus
interlocutione Apostolicæ sedis Legato-
rum & aliorum disertis verbis dictum
est, ea lecta epistola, Ibam auctorem
ejus probari esse Catholicum? Nam si
epistola esse pronuciatur hæretica, quomo-
do auctor ipse dici potuit probari Ca-
tholicus? De his cum sæpe superius di-
ctum sit, dum de eodem Concilio Chal-
cedonensi est historia recitata, atque i-
tidem nuper ingestum iterum: hic rur-
sum paucis erit in memoriam revocan-
dum: nimirum quod in fine habetur e-
pistolæ, ejus auctorem Ibam pacem in
Ecclesia initam esse testari, seque osten-
dere ex eo lætari, pacique consentire,
dum de restituta concordia Deo gratias
agit: cumque ea conditione transactio
illa facta fuerit, ut Nestorius atque ejus*

CCXII.
Collatio
Sexta.

CCXIII.
Quomodo
ex episto-
la hæreli-
ca Ibas o-
stensus
Catholi-
cus.

R pa-

Quid a
Grecis ad-
ditum ad
Conc.
Chalced.

pariter condemnarentur, errores, Synodusque Ephesina prior & in ea decreta recipere: plane ex necessaria proveniebat assumptione, ut & (quod Catholici esset hominis) Ibas Nestorium condemnarit, Synodumque Ephesinam professus sit. Sic igitur haud perperam interlocuti sunt Apostolicæ sedis Legati & alii, cum dixerunt epistola illa lecta, Ibam probatum esse Catholicum: & hoc plane fuit quod interlocutus est Eunomius Episcopus, ipsam epistolam in principio apparere hæreticam, in fine vero inventam esse Catholicam. Sed de his modo satis, de quibus superius sæpe diffusus actum est.

CCXIV.

At non prætermittamus hic Græcorum illorum vafritiem notam facere, nimirum præter fas jusque sacrum corrupisse textum Synodaliæ Actorum, dum tandem addiderunt (quod diutius tentarent) verba illa ad Chalcedonense Concilium, de quibus sub Hormisda Papæ diu fuerat altercatum, cum contenderent nonnulli Eutychianæ hæresis suspecti, præsertim vero Scythæ monachi de quibus superius pluribus actum est, ut in ipsam sacrosanctam Synodum Chalcedonensem inferrentur verba ista: *Dominum nostrum Jesum Christum unum esse de sancta Trinitate*. Quæ cum tunc non obtinuissent, quod absque additamento Synodus recte consisteret: hic mododum confertur Ibæ epistola cum Concilii Chalcedonensis professione, hæc recitant Synodi verba: Chalcedonensis sancta Synodus in definitione quam de fide fecit, prædicat Deum Verbum incarnatum hominem factum esse. Addideruntque Synodi verbis hæc: *Qui est Dominus noster Jesus Christus unus de Sancta Trinitate &c.* Quasi id professa fuerit ipsa Synodus Chalcedonensis, quæ potius unam dicere maluit personam sanctæ Trinitatis, quam unum de sancta Trinitate. Sed cur id dicendum recusatit Hormisda ob dolos vitandos hæreticorum Eutychianorum, & cur a successoribus ad confutandos Nestorianos illa sint verba recepta, dictum est de his pluribus suo loco superius. Jam vero veniamus ad septimam Collationem.

CCXV.

Rurfus enim ad septimum Kalendas Ju-

PAGIUS
XVIII.
Collatio
VII.

A num. CCXV. ad CCXIX. Collatio VII. die VII. Kalendas Junias peracta. Constantinus Sacri Palatii Quæstor cum instrumentis probantibus Vigilium Tria Capitula semper execratum esse ac damnasse, ad Synodum missus est ab Imperatore. Recitatum itaque anathema latum contra Romanos Diaconos Rusticum ac Sebastianum Judicati impugnatores, & Capitulum pervicacissimos defensores. Lectæ item Epistolæ Vigilii ad Valentinianum Episcopum Tomitanum & Aurelianum Episcopum Arelatensem; ex quibus omnibus liquebat, Vi-

nii iidem qui supra Orientales Episcopi ad Synodum convenere. Ubi primum Constantinus Quæstor nomine Imperatoris Synodo suggestit, ut singula legentur quæ Vigilii ad diversos scripsisset, sive cum damnavit Rusticum & Sebastianum Ecclesiæ Romanæ diaconos, sive cum suspitione pulsatus de Trium capitulum damnatione litteras scripsisset ad Valentinianum, Tomitanæ in Scythia Ecclesiæ Antistitem, necnon ad Aurelianum Episcopum Arelatensem; in eo ex his laborante Imperatore, ut posset arguere ipsum Vigilium prævaricationis, quasi ante Tria capitula condemnasset, quæ postea defendisset. Ad postremum vero recitantur Acta Antiochena, quibus docetur, Nestorianos vendicantes sibi ut suum Theodoretum, ejus imaginem super curram cum triumpho duxisse. His peractis, absoluta est Collatio septima.

Ultima demum Collatio habita legitur quarto Nonas Junias: in qua recitata est sententia contra Theodorum Mopsuestenum, Ibæ epistolam, & Theodoretum scripta adversus Cyrillum. Est ejus exordium: *Magno Deo & Salvatore nostro Jesu Christo, &c.* Ad calcem vero sententiæ a Synodo positi habentur duodecim anathematismi contra Nestorii, & Eutychetis hæreses & adversus Tria illa capitula: quæ omnia secuta subscriptio Episcoporum roboravit. Ab Eutychio Episcopo Constantinopolitano primum omnium subscriptum est latæ sententiæ, inde ab Apollinare Alexandrino, & Domino Antiocheno: sed cum Episcopus Hierosolymitanus non adesset Eustochius per legatos subscriptus legitur: sunt omnes numerati centum sexagintaquinque. Quid autem in eadem sententia de Vigilio Papa sint prælocuti, hic recitemus; sic enim se habet:

Quia contigit Vigilium religiosissimum in hac regia urbe degentem omnibus interesse quæ de Tribus capitulis annotata sunt, & tam in scriptis quam sine scriptis ea sæpius condemnasse: postea tamen & consensit in scriptis in Concilio convenire & disceptare una nobiscum de his Tribus capitulis, ut diffinitio communiter ab omnibus nobis præbeatur fidei rectæ conveniens: piissimus Imperator (se-

Collatio
Septima.CCXVI.
Ostava &
ultima
collatio.CCXVII.
Quæ rela-
ta in sen-
tentiam
de Vigilio.

gillum non semel Tria Capitula condemnasse. XIX. In octava Collatione die IV. Nonas Junias celebrata, definitivam adversus Tria Capitula sententiam protulit Synodus. Subiiciuntur XIV. anathematismi, quorum tres postremi Tria Capitula, duodecimus non solum impia Theodori Scripta; sed etiam ejus nomen ac personam, defensoresque configit. XIII. & XIV. Theodoretum quidem Scripta & Ibæ Epistolam, eorumque defensores: Theodoretum autem ipsum & Ibam Orthodoxos Antistites, & in pace Ecclesiæ defunctos non configunt.

A num,

(secundum quod inter nos placuit) tam ipsum quam nos hortatus est communiter convenire, eo quod sacerdotes decet communibus questionibus finem communem imponere. Unde necessario petivimus ipsius reverentiam, scriptis suas promissiones adimplere: nec enim justum esse amplius scandalum de his Tribus capitulis crescere, & Dei Ecclesiam conturbari. Et inferius: Cum autem & a nobis omnibus invitatus, & insuper gloriosissimis Judicibus missis ad ipsum a piissimo Imperatore promissis per se ipsum a iisdem Tribus capitulis sententiam proferre. Hujusmodi responso audito, Apostoli nos admonitiones in corde habentes, quod unusquisque pro se rationem reddet Deo rimentes autem & scandalum imminens eis qui vel unum ex minimis scandalizant, quanto magis Imperatorem ita Christianissimum & populos & Ecclesias totas &c. Subditur enim causa, cur ipsi ad ea de Tribus capitulis definienda permoti fuerint putantes præmissam excusationem sufficere, quod Vigilius Pontifex, vocatus licet tam solemniter, ad Synodum venire recusat.

CCXVIII.
Reverentur adversarii auctoritatem Rom. Pont.

Ex his primum illud considerandum, putamus, renuentem Vigilium minime coactum fuisse aliquo termino peremptorio ex more præfixo ad Synodum convenire, neque prohibitum pro arbitrio de causa in Synodo ventilanda, pendente Synodo, sententiam ferre; neque ultra ob id a Synodo censura percussam. Illud insuper, quod sciret Synodus absque assensu Romani Pontificis irrita reddi decreta Concilii: utcumque possent Vigilii consensum ad ea quæ ab ipsis de Tribus capitulis sunt definita prætere; in sententia posuerunt, antea ab ipso & scriptis & sine scriptis Tria damnata esse capitula, tacentes omnino quid ab ipso per editum Constitutum, pendente Synodo pro defensione trium capitulorum decretum esset, utpote quod scirent, non esse cuiusvis Synodi infringere latam sententiam ab ipso Romano Pontifice. Hæc, inquam, omnia tacere, ut qui (quod dictum est) non i-
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
XX.
Quint Synodus
Pacem Ecclesia dedit.

A num. CCXX. ad CCXXIII. Ait Baronius, quinta Synodo absoluta, tantum abesse, ut Pax reddita sit Ecclesiis, ut majus bellum exarserit. Sed quis nesciat, inquit Card. Norisius citatus cap. 9. post Nicænam Synodum ingentes tumultus ab Eusebianis & Meletianis excitatos? Post Chalcedonensem, quas turbas Ecclesiæ Acephali non dedere? Quid igitur mirum si post quintam Synodum non statim Pax Ecclesiæ reddita est? Hanc sane pacem se donaturum Orbi Catholico per illam Synodum Justinianus existimaverat, unde eundem Augustum initio sui Constituti Vigilii commendavit: *Laudabile, inquit, Clementia Vestra cognovimus esse propositum, per quod summotis o-*

gnorarent, nullius esse roboris, quæ contra præceptum ejusdem Pontificis esset Synodus congregata, & quæ ipso contradicente, in eadem fuissent Synodo constituta. Quod igitur scirent, non esse tantum virium cuiusvis Synodo quolibet numero Episcoporum pollenti, ut infringere possit decreta Romani Pontificis: silentio potius agere, quam contrariis niti viribus, consultius vitum fuit: sicque nullam penitus de Vigilii Constituto quo defendebat Tria capitula, mentionem habendam esse duxerunt.

His ita se habentibus, si ad numeros omnes, quibus constare debet Synodus, ut Oecumenica in spiritu sancto legitime congregata dicatur, istam conferas: rebus sic stantibus quas exhibent Acta plane consenties ipsam non Oecumenicæ tantum, sed nec privatæ Synodi mereri nomen: ut quæ resistente Romano Pontifice fuerit congregata, & contra ipsius decreta ab ea pariter sententia dicta. At quomodo factum sit, ut eadem postea nomen Synodi obtinuerit Oecumenicæ, inferius dicturi sumus.

Hic modo illud considerandum est: num effectum illum fuerit id Concilium consecutum, cujus causa fuit indictum, nempe ut Eutychiani illi hæretici, qui dicebantur Hæsitantes, reciperent (ut promittebatur) sacrosanctum Chalcedonense Concilium, Tribus illis quibus offendi videbantur, capitulis condemnatis? minime gentium: etenim in errore pressus permansere. Unde ex hac Synodo evidens fuerit posteris relictum exemplum, nihil contra fas hæreticis concedendum sub specie conversionis illorum. Nam audi Leontium Scholasticum, qui his temporibus hæc scribebat (a). *Alia (inquit) nobis oritur de Justiniani temporibus difficultas: nam quia Justinianus, qui videret Hæsitantes occlamare Theodoro * & Iba, quasique propter ipsos aversari Synodum, anathemati eos subjecit: obiciunt nobis, quamobrem illos anathematizassemus? Aut boni scilicet erant, aut mali. Si boni, cur anathematizatis?*

CCXIX.
Qualis
Ista Synodus.

CCXX.
Frustra
conde-
scenditur
hæreticis.

(a.) Leon.
de Sect.
Act. 6. in
fin. & 7.
* Theo-
doro.

R 2

Si

mnibus discordia seminibus, &c. Sanctus vero Agatho circa finem Epistolæ ad Constantinum Pogonatum, quæ habetur Act. IV. sextæ Synodi ait: *Extremi quidem, præstantissimi tamen omnium Magni illius Justiniani, cujus ut virtus & pietas omnia in meliorem ordinem restauravit, &c.* Nam brevi Occidentalis Ecclesia Synodum V. recepit. Quam rectum etiam fuerit Justiniani consilium, docet Leontius in Lib. de Sectis Act. VI.

Sane in Oriente per Synodum V. omnia discordia composita fuisse duo oculati testes scripsere, Eustathius scilicet cap. 22. de Vita Sancti Eutychii, qui inquit: *Post V. Synodum summa pax, & magna tranquillitas in Dei Ec-*

XXI.
Idestlan-
tur duo te-
stes ocula-
ti.

etc.

Si mali, cur a Synodo, Chalcedonensi videlicet, recepti sunt? Quod si vos jam ipsos ut malos anathematizatis, quid hoc ad Chalcedonense Concilium a vobis probatum, quod eos suscepit? Ad hoc respondemus, Justinianum hoc certo quodam consilio fecisse. Nam quia videbat (ut diximus) horum causa Hæsitantes Synodum averfari: perfecturum se putabat, ut iis anathematizatis, Synodus reciperetur. Ideoque duos anathematizandos duxit (quamquam minime anathematizatos oportuit) ut omnes ad unionem redigeret. Hanc igitur ob causam illos anathemati subiecit. Verum nec sic quidem adducti sunt Hæsitantes, ut Synodum reciperent. Hæc Leontius, qui & alia quæ in Orthodoxos iidem Hæsitantes obiicerent, recenset atque refellit. Citat ipsum Joannem Damascenum (a).

(a) Joan. Damasc. de Ortho. fid. l. 3. c. 11. CCXXI. Justinian. resistentes Synodo punit exilio.

At non hæretici tantum minime conversi (quod ferendum aliquo pacto esset) sed quod longe deterius est, Orthodoxi schismate divisi sunt, & universa Ecclesia Catholica schismate dilacerata: & quod monstruosius accessit, ab Imperatore, qui Christianissimus semper videri voluit, persecutio excitata fuit, & haud quidem levis: siquidem illi qui damnationem, Trium capitulorum non reciperent, Imperatoris jussu in exilium agebantur. Nam audi Liberatum diaconum (b), dum ait, quod sicuti omnes qui consentiebant in damnationem Trium capitulorum, ab Imperatore muneribus ditabantur: Ita (inquit) non consentientes, depositi, in exilium missi sunt; vel aliqui fugalantes in angustiis felicem exitum susceperunt. Hæc ipse, qui una cum suis Africanis pro Tribus capitulis pariter pugnavit. Sed & de Victore in Africa Episcopo hæc Isidorus habet (c): Victor pro defensione Trium capitulorum a Justiniano Augusto exilio in Ægyptum transportatur. Unde rursus Constantinopolim

(b) Liberat. in Brev. c. ult.

(c) Isl. de Vir. illust. c. 25.

evocatus, dum Justiniano Imperatori & Eutychio Constantinopolitanae urbis Episcopo obrectatoribus eorumdem Trium capitulorum resisteret, rursus in monasterium ejusdem civitatis custodiendus mittitur, atque in eadem damnatione (ut dicunt) permanens moritur. Hæc de Victore Isidorus. Constat & Facundum Hermianensem Episcopum in Africa quaesitum ad pœnas, eo quod quam disertissime pro Tribus illis (ut diximus) scripsisset capitulis: ipsum autem captantem latebras evasisse, e quibus adversus Mocianum hæc ipsa exprobrantem libellum scripsit.

At non Africanis tantum Episcopis ob eandem causam idem Imperator negotium faceffivit, sed adversus Illyrici Episcopos, qui pro Tribus capitulis collegerant Concilium editum promulgavit. De his enim hæc Isidorus habet, (d) cum de Justiniano Imperatore agit: Condidit quoque (inquit) & rescriptum contra Illyricanam Synodum & adversus Africanos Episcopos, in quo Trium capitula damnare contendit, &c. Immunes a persecutione illi tantum fuere, qui non sub ipsius Justiniani debebant Imperio: hincque accidit, ut Venetæ & ei adjacentium regionum Episcopi, cum essent sub Francorum dominio (Franci enim tunc illis dominabantur provinciis) contra Quintam Synodum cogere Concilium Aquilejæ, cujus meminit Beda. Quem igitur contra adversantes Episcopos promulgasse constat editum, num Vigilio Papæ pepercit, qui pro Tribus capitulis adversus Imperatoris promulgatum ante decretum & contra Synodi sententiam Constitutum ante a se editum universæ Ecclesiæ notum fecit? minime quidem. Liquet enim ex Anastasio Vigilius una cum iis qui cum ipso erant, in exilium fuisse deportatum, demum vero rogatu Narsetis ab exilio omnes pariter revocatos: de quorum restitutione suo loco acturi sumus. Por-

CCXXII. Episc. Afric. & Illyrici dira passi.

(d) Isidor. de Vir. illust. c. 18.

PAGIUS. clesia est consecuta; & Cyrillus cap. 109, de Vita Sancti Sabæ, qui scribit: Post hæc cum Sanctis & Oecumenica V. Synodus congregata fuisset Byzantii, Theodorus Mopsuestia & Origenes, & una cum his impia de præexistentia & restitutione dogmata generali fuerunt subjecta anathemati, & sic hæreticis deinceps omni ablata libertate loquendi divini Sabæ Laura, & universa fere cum eis Palæstina, vigesimo tertio anno post illius mortem a gravibus hæresibus & temporis acerbitate, & iniquitate respirarunt, & quietem deinceps, & tranquillam vitam egerunt. Mortuus est Sanctus Sabas anno DXXXI. universaque Palæstina, in qua a tempore Joannis Hierosolymitani, Rufini ac Melania, circiter per annos CLX. Origenistæ ingentes turbas concitarant, Synodi V. beneficio pacem sortita est.

XXII.

Sed inquit Baronius, nec eo pacto Acephalos ad unionem Ecclesiæ reductos. Verum non Synodus (sed ipsorum malitia in causa fuit; Trium enim Capitulorum dimissa a Synodo Chal-

cedonensi proscripio, non unum erat argumentum, quo ad contradicendum Acephali seu Hæsitantes movebantur: erant pleraque alia, quæ recenset & solvit Leontius in Lib. de Scdis. Denique Novatores simili argumento Concilium Tridentinum labefactare conantur, quod, inquit, postquam illud celebratum fuit non solum plerique ad Ecclesiam non redierint; sed suis erroribus obstinatius adhæserint. Quinta itaque Synodus, Nicæna Tridentina, aliæque Oecumenicæ prava dogmata confodere, & viam quæ tenenda erat, docuere; quod si multi rebelles lumini fuerint, & in præconceptis opinionibus pertinaces, hoc ipsis Synodis non adscribendum. Porro quod Baronius ait, condidisse Rescriptum Justinianum contra Illyricanam Synodum, & Africanos Episcopos, pertinet ad annum DL. ut ibidem num. VI. ostendimus; & Concilium Aquilejense, cujus meminit Beda, Sergii tempore celebratum, ut anno DCXCVIII. ostendemus.

Tumultus post illius celebrationem exorti eidem non imputandi.

A num.

CHRISTI
553.

VIGILII PAP.
14.

JUSTINIANI IMP.
27.

CCXXIII.
An Vi-
gilius
consen-
sit quin-
ta Syno-
do.

Porro si Vigilus in exilium actus est: quomodo dicunt nonnulli ipsum Vigilium per litteras consensum jam Synodo tribuisse? Non enim ista sibi inter se adversantia simul convenire possunt, ut Vigilus consensum Synodo præbuerit, & in exilium actus sit: cum præsertim Liberatus testetur, eos qui in damnatione Trium capitulorum Synodo consenserunt, ab Imperatore abdicatos esse. Græcorum tamen nonnulli sunt, qui de ipsius Vigilii consensu affirmant, quod scilicet scirent absque ejus assensu cuncta irrita cassaque ipso jure esse. Evagrius enim hæc ait (a): *Vigilius autem per litteras consensit Concilio; non tamen interesse voluit.* Eadem quoque Nicephorus (b) tradit; necnon Eustathius in Vita Eutychii: id ipsum Cedrenus, Zonaras, atque Photius de septem Synodis apud Eutymium in Panoplia (c). Sed mihi verisimile non fit, ut vel pendente Synodo, vel statim ut est absoluta, id Vigilus fecerit, tum ex his quæ dicta sunt de ejus exilio mox secuto: tum etiam quod si verum esset, tunc per litteras assensum Vigilium tribuisse, utique litteræ illæ tanto emendicatæ labore atque industria Actis fuissent intextæ, & plurima earum exemplaria exscripta, notaque facta omnibus tum Orientalis, tum Occidentalis orbis Ecclesiis, non secus ac epistola Leonis Papæ, quod ex illis validarentur quæ a Synodo sancita ipso contradicente essent invalida. An autem post exilium assensus sit, cum redire Romam permissus est, suo loco dicemus.

(a) Evag.
l. 4. c. 37.

(b) Nic.
l. 17. c.
27. & 28.

(c) Eut.
Pan. par.
2. tit. 24.

CCXXIV.
Quia au-
thoritate
quinta
Synodus
Oecume-
nica facta
sit.

Sed dices: Si Vigilus tunc cum ageretur non consensit, neque ratam statim absolutam Synodum habuit: quoniam pacto nomen & titulum & auctoritatem obtinuit Oecumenicæ? Hic siste, lector, atque rem attente considera: non esse hoc novum, ut aliqua Synodus, cui nec per Legatos ipse Pontifex interfuerit, sed adversatus fuerit, titulum tamen obtinuerit Oecumenicæ, cum postea ut hujusmodi titulum obtineret, Romani Pontificis voluntas accessit. Ita quidem accidisse superius diximus Synodo Constan-

PAGIUS
XXIII.
Vigilius
ob Tria
Capitula
defensa in
exilium
missus.

A num. CCXXIII. ad CCXXXI. *Vigilius*, statim non approbasse Concilium, & ob id in exilium pulsus, Baronius, aliique Anastasium secuti memoriæ prodiderunt, docueruntque eundem tandem ad subscriptionem inflexum. Eum tamen Card. Norisius citatus cap. 8. ex silentio Eustathii in Vita Sancti Eutychii, Victoris Tununenensis in Chronico, & Liberali in Breviario, qui ne verbum quidem de hoc exilio habent, autumat Anastasium in hac narratione nullam fidem mereri. Verum quam infirmum esse argumentum negativum nullis aliis suffultum, jam sæpius diximus, Liberatus in fine sui Breviarii, inquit: *Ita non consentien-*

tinopolitanæ sub Theodosio Majore celebratæ, repugnante Damaso, qui (ut suo loco vidimus) Synodum ipsam Romæ celebrandam indixerat: cui tamen accedens postea ejusdem Damasi Papæ consensus, eam Oecumenicam esse fecit. Huic igitur Synodo etsi Vigilii consensum aliquando defuisse dixerimus, ipsius tamen postea, vel successoris ejus Pelagii, & aliorum qui post ipsum præfuerunt Pontificum Apostolicæ sedis assensu ipsa non caruit. Sic igitur quæ aliquando expers fuit penitus auctoritatis, ut nec legitima Synodus dici meruerit, eo quod resistente Romano Pontifice fuerit congregata, & eodem contra obnitente absoluta: ubi tandem pariter ipsius Vigilii & successorum Romanorum Pontificum sententiæ est probata, eadem titulo Oecumenicæ toti Christiano orbi plena illuxit auctoritate. Ex quibus quisque poterit intelligere, quanta vis in Apostolica sede resideat, cujus arbitrio pendeat, quid velit esse in universa Ecclesia sacrosanctum, & ab omnibus custodiri legitimum, a que canonicum comprobari.

Quod autem dum de Synodis agunt Patres, non eodem præconio eademque fiducia celebrant Synodum Quintam, sicut alias quatuor præcedentes: id ea ex causa accidisse videtur, quod hac ex parte haud adeo nobilis ista Quinta ut aliæ visa fuit, eo quod non de fide in hac actum est, sed de personis; in quatuor autem superioribus Synodis præcipua fidei Christianæ tractata atque stabilita sunt dogmata, nimirum de divinitate Filii Dei & Spiritus sancti, atque de incarnatione Verbi. Hinc vides sanctum Gregorium Papam non audere hanc Quintam cum quatuor superioribus conferre Synodis, cum ad Constantium Mediolanensem scribens, hæc ait (d): *Nunc ita facimus, sicut vobis placuit, ut quatuor Synodos solummodo laudaremus. De illa autem Synodo quæ in Constantinopoli postmodum facta est, quæ a multis Quinta nominatur: scire vos volo, quia nihil contra quatuor sanctissimas Synodos constituerit vel senserit: quippe quia in*

CCXXV.
Cur non
ut aliæ
quatuor
quinta
Synodus
laudata.

(d) Greg.
l. 3. ep. 37.

ea
res, depositi in exilium missi sunt: capite vero 22. de Vigilio ait: ab ipsa hæresi afflitus Vigilus nec coronatus (quia scilicet usque ad finem Tria Capitula non defendit) qualens vita terminum suscepit, notum est omnibus. Ita Trium Capitulorum Defensor hæresim vocat Justiniani factionem, & perseverantiam Vigilio defuisse asserit, quia in exilio Constitutum suum retractavit. Eustathius vero ea dicit de Vigilio Justiniani adulatione, quæ falsa esse constat. Nam cap. 4. Vitæ Eutychii ait, quatuor Patriarchas, quos nemo meminit unquam convenisse, huic Concilio interfuisse: quatuor autem Patriarchæ hi fuerunt: Vigilus veteris, & hic

ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Chalcedonensi Concilio nihil continetur, sed post expressas Synodos seu canones facta contentio, & extrema Actio de personis ventilata est. Hæc Gregorius, eo quod ea de controversiis Episcoporum post fidei definitionem statuta, appendix potius quædam ad ipsam Synodum viderentur.

CCXXVI.

(a) Greg. l. 1. ep. 24. Recepta quinta Synodus ut Oecumenica.

De probatione autem ipsius Quintæ Synodi idem S. Gregorius ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum hæc habet (a): Quintum quoque Concilium pariter veneror: in quo epistola quæ Iba dicitur, erroris plena reprobatur: in quo Theodorus personam Mediatoris Dei & hominum in duabus subsistentiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur; & in quo scripta quoque Theodoretii per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementia prolata reperiuntur. Cunctas vero quas præfata veneranda Concilia prorsus respuunt, respuo; quas venerantur, complector. Hæc Gregorius ad Joannem: in eademque sententiam ad Theodolindam Longobardorum Reginam sic ait (b): Quantum vos pure diligimus, tantum de vobis fortius dolemus, quia vos imperitis stultisque hominibus creditis, qui non solum ea quæ loquuntur, nesciunt, sed vix ea percipere quæ audierint, possunt. Dicunt enim, piæ memoriæ Justiniani temporibus aliqua contra Chalcedonensem Synodum fuisse constituta. Qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipso errore manent, quem tibi de nobis ipsi finxerunt. Nos enim teste conscientia, fatemur de fide ejusdem sancti Chalcedonensis Concilii, nihil motum, nihil esse violatum: sed, quicquid prædicti Justiniani temporibus actum est, ita actum est, ut fides Chalcedonensis Concilii a nullo vexaretur. Si quis autem contra ejusmodi Synodi fidem aliquid loqui præsumit vel sapere, nos ejus sensum sub anathematis interpositione detestamur.

CCXXVII.

(c) Greg. l. 2. ep. 10. Ind. 11.

PAGIUS

& hic Eutyebius nova Roma, Apollinarius magna Alexandria, Dominus Theopoleos; qui tanquam in corpus unum ex quatuor elementis conflati, unanimes idemque sentientes manus inter se conjunxerunt; dicit etiam Eustathius, omnia in Synodo peracta esse sine violentia, necessitate, partium studio, affectione. Certe Justinianus Vigilium post Concilii quinti celebrationem, qui ipse refragatus esset, eo minus Constantinopoli versari permisisset, quo non solum alios Episcopos definitioni Concilii contrarios, aut in exilium misit, aut dignitate deposuit; sed etiam quia in Collatione septima Literas misit ad Patres, quibus prohibuit Vigilii no-

neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, astruentes, quod aliquid de Chalcedonensi Synodo piæ memoriæ Justiniani temporibus sit imminutum, quam omni fide omnique devotione veneramus: Et sic quatuor Synodos sanctæ universalis Ecclesiæ, sicut quatuor libros sancti Evangelii recipimus. De personis vero, de quibus post terminum Synodi aliquid actum fuerat, ejusdem piæ memoriæ Justiniani temporibus est ventilatum, ita tamen, ut nec fides in aliquo violaretur, nec de iisdem personis aliquid aliud ageretur, quam apud eandem Synodum Chalcedonensem fuerit constitutum. Anathematizamus autem, si quis ex definitione fidei, quæ in eadem Synodo prolata est, aliquid minuere præsumit. Hæc ad Sabinum: sed fusius de his agit scribens ad Secundinum, ubi inter alia (d) Synodus quæ post eam generaliter facta est, idcirco a nobis recipitur, quia ejusdem Synodi, Chalcedonensis scilicet, in omnibus sequax honorem illius auctoritatemque custodit.

(d) Greg. l. 7. ep. 51. Ind. 10.

At quod in epistolis suis breviter tantum attigisse hæc Gregorius potuit, nec cunctos qui ejus essent quæstionis valuit explicare numeros: idem scribens ad Hibernos Episcopos de his quærentes mittit ad eos Pelagii Papæ librum eodem argumento conscriptum, quo doceri potuissent, nihil ab Ecclesia perperam factum, quod ab aliis Episcopis jure redargui potuisset. Nam audi ipsum de his ad eos ita scribentem (e): Ut de Tribus capitulis animis vestris ablata dubitate possit satisfactio abundanter infundi; librum quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis utile judicavi transmittere: quem si, posito voluntariæ dissensionis studio, puro vigilantique corde sapius volueritis relegere eum vos per omnia seculuros, & ad unitatem nostram reversuros nihilominus esse confido. Porro si post hujus libri lectionem, in ea qua estis volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis. Hæc ad Hibernos dicta ex causa schismate divisos Gregorius. Memi-

CCXXVIII. De libro Pelagii pro quinta Synodo.

(e) Greg. l. 2. ep. 36.

men Sacris Diptychis recitari. Eas refert Baluzius citatus pag. 1545. & ex Manuscripto Parisiensi hæc verba producit: Constantinus gloriosissimus Quæstor dixit: dum intersum sancto vestro Concilio propter recitationem chartarum, quæ apud vos insinuata sunt, piissimus Imperator formam destinavit ad sanctam vestram Synodum de Vigilii nomine, ne jam Sacris Diptychis Ecclesiæ inferatur propter impietatem, quam vindicavit, nec & recitetur vobis & conservetur tam in Ecclesiam hujus Regia Civitatis, quam in ceteras Ecclesias, quæ & vobis & reliquis Episcopis credita sunt in Republica a Deo ei commissa. Quare Justiniano non magis religio fuit, Vigilium

in

(a) Paul. Diacon. de Gestis Longob. l. 3. c. 10.

minit etiam ejusdem Pelagii Papæ epistolæ Paulus (a) diaconus, quam dicit fuisse conscriptam ab ipso Gregorio, cum esset diaconus. Ex quibus intelligas, librum illum non Pelagii Senioris, sed Junioris, qui præcessit Gregorium, fuisse opus.

CCXXIX.

At non Gregorius tantum cum prædecessoribus Romanis Pontificibus, sed & successores omnes Quintam Synodum recepisse atque confirmasse noscuntur. Constat id de Leone Secundo, qui ad Constantium Imp. scribens, eandem Synodum confirmavit, cujus epistola in Sexta Synodo recitatur. Præstitit id ipsum Hadrianus Papa in epistola ad Nestarium data. Itemque in aliis Oecumenicis Synodis postea celebratis eadem Quinta Synodus Oecumenica cognita est atque probata: ut nihil penitus sit, quo in dubitationem amplius revocari possit. Verum quod ad hæc spectat tempora accidit quidem, ut cum his temporibus Vigilii Constitutum de Tribus capitulis comprobandis ubique vulgatum haberetur præmanibus, ejus nisi auctoritate atque fiducia complures Catholici orbis Episcopi Synodum Quintam minime receperint, atque a contraria illis sentientibus sese diviserint: fuerunt hi Episcopi Africani, Italique illi Venetiæ provinciæ atque Liguriæ, & alii Ebirotici, Illyrici; & illis finitimi, demumque progressum est malum (ut vidimus) ad Hibernos. Constituto namque Vigilii fretos, id sibi jure licuisse eos arbitratos esse, ex S. Gregorio satis intelligi potest.

Defensores constituti Vigilii constarunt schisma.

CCXXX. Diluendæ propositionum objectiones.

Sed insurgens aliquis Novator, urgente dilemmate, dicit: Si bene fecit Vigiliius contraria prioribus decernens, Pelagiusque & successores aliud statuentes de Tribus capitulis, quam quæ ab ipso Vigilio statuta essent; fateri necesse est Vigilium ipsum aliquando errasse. Contra vero si Vigiliius suo Constituto minime errasse dicatur; tunc dicere opus erit, eundem aliud decernentem, id ipsumque confirmantes Pelagium & successores, a recto veritatis tramite deviasse. Vel saltem erit ut levitatis crimen Vigiliius effugere minime posse videatur, juxta illud Ecclesiastici:

(b) Eccl. 34. (b) Unus aedificans, unus destruens: quid

PAGIUS in exilium mittere, quam ne nomen ejus in Diptychis recitaretur, prohibere.

XXIV. Quinta Synodus non esse actum de fide, sed de solis Personis. Deinde non quinque, sed sola quatuor prima Concilia tanquam Dei Evangelia venerat idem Gregorius. Quare licet hujus Concilii summa sit auctoritas, parem tamen cum aliis quatuor auctoritatem non habet. Hinc Gregorius in Literis ad Constantium Episcopum Mediolanensem, qui conabatur Theodelindam Longobardorum Reginam piissimam, a defensoribus Trium Capitulorum seductam ad communionem Ecclesiæ reducere, prudenter respon-

prodest illis nisi labor? Sed & prævaricationis notam quomodo effugiet, secundum Apostoli verba dicentis (c): Si quæ destruxi, hæc iterum ædifico, prævaricatorem me constituo? Ut autem hos solvas nodos, tricasque resolves, tollas ambages, spinetaque tanta veritatis falce succidas, attende.

(c) Galat. 2.

Primum omnium absque controversia, nulla ab omnibus consentitur (quod modo legimus ab ipso S. Gregoro sæpius inculcatum, & a nobis superius est pluries dictum) in his disceptationibus de Tribus capitulis nullam fuisse de fide questionem, ut alter ab altero aliter sentiens dici posset hæreticus. Rursum pariter ex his quæ dicta sunt in comperito est, utramque partem in altercando ac differendo professam esse, totum quod ageret, in id respexisse, ut consultum esset dignitati sicut & auctoritati sacrosancti Concilii Chalcedonensis. Id quidem Quintæ Synodi sexcenta loca, id Vigilium Papam suo Constituto sæpe sæpius inculcasse legisti: ut nec de his ulla dubitatio esse possit. Hæc cum ita se habeant: si licuit Vigilio ex causa vitandi schismatis priorem mutare sententiam, & contraria iis quæ antea statuisset Constituto decernere: cur ipsi non licuit ex eadem causa, mutato rerum statu, rursum mutare sententiam, itidemque ejus successoribus in ipsius Vigilii abire decretum? Cum præsertim (ut sæpe dictum est) in utroque bene esset consultum Concilio Chalcedonensi, sive cum damnaret Tria illa capitula, sive cum eadem ipsa defenderet, ut ex allatis pro utraque parte rationibus perspicue intelligi potest.

CCXXXI. Salvo Concilio Chalced. disceptatum.

Cum enim damnarentur eadem Tria capitula, nihil detractum fuit vel derogatum sacrosanctæ Synodo Chalcedonensi sed additum potius sive dixerimus aliquid magis perspicue declaratum. Etenim cum Theodorus Mopsuestenus in epistola Ibæ inveniretur esse laudatus: ne quis deciperetur, ut ob id a sancta Synodo ipsum una cum ejus scriptis putaret esse receptum, magnoque præjudicio Catholicæ veritatis plus illi quam par-

CCXXXII. Contrariæ sententiæ quomodo in unum consentiant.

dit: Quod scripsistis, quia Epistolam meam Regina Theodelinda minime transmittere voluistis, pro eo quod quinta Synodus in ea nominabatur; si eam exinde scandalizari posse credidistis, recte factum est, ut minime transmitteretur. Unde nunc ita facimus, sicut vobis placuit, ut Quatuor Synodos solummodo laudaremus, & quinta Synodi nullam memoriam faceremus. Judicavit itaque Constantius per pravum ac erroneum de Quinta Synodo judicium non deperdi fidem, ideoque posse illud dispensatorie ad tempus tollerari; quod Gregorius comprobavit; cum tamen circa fidei Decreta dispensatorie dissimulari non possit.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

par esset tribueret : placuit ipsum ex suis scriptis fuisse hæreticum demonstrare, pariterque damnare, ad obstruenda etiam hæreticorum ora, qui calumniabantur Synodum suscepisse in epistola Ibæ ejusdem Theodori præconia. Insuper quod in eadem epistola videri possent ab auctore laudata Theodoretæ scripta, & Cyrillus nota Apollinaris erroris inustus : ne ex his daretur occasio, ut ab adversariis dici posset fuisse recepta a Synodo scripta Theodoretæ contra Cyrillum, probasseque Synodum Cyrilli crimen : opus esse videbatur hæc veluti declarando, damnare jam antea improbata Theodoretæ contra Cyrillum scripta. Rursum vero, ne quod Ibæ epistola Actis Synodi Chalcedonensis haberetur intexta conferta blasphemias, a Synodo in omnibus videretur esse suscepta : placuit Synodo & aliis ejus sententiæ Episcopis eam ut hæreticam condemnare. Hæ sunt causæ & rationes, quibus Tria illa primum condemnare capitula tum Vigilium Justinianum, tum Synodus postea sunt persuasi. His accedebat, quod magna spes erat, si ea Tria capitula damnarentur, fore ut Eutylianorum pars illa, quæ Hæsitantium dicebatur, ad Ecclesiam remearet.

ccxxxiii.
Quid præ-
tenderent
defenso-
res trium
Capitulo-
rum.

Ut autem Vigilium aliquando postea in hac sententia non steterit, sed pro defensione trium capitulorum fecerit Constitutum, utque alii quamplurimi diversarum Provinciarum Antistites eidem pro defensione trium capitulorum solliciti fuerint, plures etiam accesserunt dignæ causæ & rationes : atque primum, quod veluti per cuniculos aditus patefactus videretur ad invadendum Sacrosanctum Chalcedonense Concilium, cum quæ in eo acta essent, iterum ad examen revocarentur. Præterea si concederetur, ut in communicatione Catholica defunctus aliquis posset damnari post mortem ; pateret ostium, ut ex suis scriptis quisque Ecclesiæ scriptor post mortem, licet in communionem Catholicam defunctus esset, sæpe posset ut hæreticus condemnari : cum haud facile sit reperire aliquem rerum Ecclesiasticarum tractatorem, qui quantumlibet titulum sanctitatis atque doctrinæ refulerit, non sit erroris alicujus arguendus.

ccxxxiv.
A patribus
plene con-
sultum
causæ
Ibæ.

Rursum vero quod infirmari videretur ab adversariis ipsum sacrosanctum Concilium Chalcedonense, quod recepisset epistolam Ibæ blasphemam : pro ejus defensione insurgendum esse, necessarium visum fuit asserereque, quod etsi Synodus Chalcedonensis recitatam audierit epistolam Ibæ, non potest tamen affirmari ita eam recepisse, ut cuncta quæ in ea scripta haberentur probaret, sed tantum quod ex ipsa cognitus fuerit Ibas

evasisse Catholicus, nimirum cum historice ipse in ea mala præterita blasphemiasque recensens quæ hætenus viguissent, ad postremum de pace sancita, qua ab omnibus Nestorius fuit condemnatus, exultans Ibas potuit videri Catholicus : sed quasi id non sufficeret, a Patribus compulsus est plenus ibi condemnare Nestorium, adeo ut bene definitum iudicium de Iba jam cum injuria Synodi calumniose revocari videretur in dubium.

His accedebat causa urgentissima, qua coactus fuerit in hanc Vigilium sententiam pertransire : nempe quod (ut sæpe dictum est) viderit tum Africanam, tum reliquas ferme omnes Occidentales Ecclesias schismate dividendas, si contra Tria capitula in priori sententia persistisset. Cum vero graviore damno universum Orientem ab Ecclesia Romana divisum cerneret, nisi Synodo consentiret, eam probavit. Sic igitur novis emergentibus causis, sententiam cum sæpe mutavit, haud arguendus est levitatis : sicut nec accusandus est Paulus Apostolus, (a) neque prævaricator dicendus fuit, si cum ipsa tulisset de abroganda circumcissione suffragium postmodum nova suborta causa Timotheum circumcidit (b), atque rursus priora secutus, Petro ad tempus dissimulanti in faciem restiterit & redarguerit eum, quod magno aliorum periculo Judaizaret ; ita pro ratione temporis modo hoc, modo illud adimplens, factus est omnia omnibus, ut omnes lucraretur.

Hæc sunt quæ ad excusationem Vigilii spectant, necnon eorum qui pro defensione trium capitulorum hætenus laborarunt : a quibus tamen in eo Vigilium discrepasse visus est, quod illi pertinaci animo impudenter satis cum Tribus capitulis defendebant pariter Theodorum Mopsuestenum, ut apparet ex scriptis Liberati diaconi, atque Facundi Episcopi Hermianensis : Vigilium autem contra, cuncta quæ ejus nomine allata fuissent, anathemate (ut vidimus) condemnavit. At sicut Vigilium, ita & Vigilii successor Pelagius Papa eandem intens rationem, ipsam Quintam Synodum damnantem capitula Tria esse suscipiendam existimavit ; ex ea potissimum permotus ratione, ut Orientalis Ecclesiæ schismate scissa ob Vigilii Constitutum, Romanæ Ecclesiæ uniretur. Quod insuper in ea (ut dicemus) rata habita esset damnatio Origenis & ejus errorum, qui magnopere in Orientali invalescebant Ecclesia : ne viderentur eam damnando Synodum, quæ infectata erat Origenis errores, iidem aliquo modo favisse, eandem Quintam Synodum iidem comprobarent.

Hæc

ccxxxv.
Defenso-
rum Cap.
duplex
conditio.

(a) Galat.
2.

(b) Act. 16.

ccxxxvi.

CCXXXVII.
De Tribus
capitulis
damnosa
disputa-
tio.

Hæc ad excusationem utriusque sibi invicem adversantis partis voluimus in medium adduxisse: cum tamen illud affirmare non desinamus, longe præstantius futurum fuisse, ut ab his controversiis Dei Ecclesia jejuna mansisset, nec umquam de his aliquis habitus esset sermo, ex quibus tum Oriens tum Occidens imensa strage multiplicibus diu sunt repleti funeribus. Hanc tandem cladem Orbi, pestemque Ecclesiæ Justinianus invenit, dum suadente Theodoro Cæsariensi, de Tribus damnandis capitulis primus legem sancivit, & promulgavit editum. Vides quanta jactura, quod est Episcoporum Principes sibi sumant, cum indicare audent ipsi sacerdotibus leges, a quibus sanctitas servare ipsi debent, & servandas edicere: quo semel e cardine suo revulso ordine, confundi omnia, cunctaque necesse sit in summum discrimen adduci, periclitarique penitus quæ sunt in Ecclesia bene disposita.

CCXXXVIII.
Desiderari a quinta Synodo damnationem Origenis.

His visis, jam ad ea quæ in eadem Quinta Synodo desiderari videntur, quæve spuria eidem postea accesserunt, orationem diu per altercationum tribulos, atque carduos dissensionum deductam, libentiori animo convertamus. Constat quidem plurium testificatione (ut superius dictum est) in eadem Synodo damnatos esse Origenem, Didymum, & Evagrium una cum ipsorum erroribus, scriptosque adversus eos decem anathematismos, quos Nicephorus recitat (a): in Actis autem Synodi de Origene ejusque erroribus condemnatis fit tantum brevis mentio in undecimo anathematismo. Affert vero Cedrenus ex epistola Justiniani Imperatoris ad Synodum Quintam data de erroribus Origenis hæc ipsa (b):

(a) Niceph.
l. 17. c. 27.

Litterarum Justiniani ad Concilium hæc est sententia.

(b) Cedren.
in compen.
Annal.

CCXXXIX.

De Origene & iis quæ ab ejus sunt secta, operam dedimus justum esse intelligi. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
XXV.
Origenista
in Quinta
Synodo
damnati.

A num. CCXXXVIII. ad CCXLVIII. Negavit Halloixius in Apologia Origenis quæst. X. Origenem ab Ecclesia damnatum esse; sed illud nemini persuadere potuit, solideque tam ab Illustrissimo Huetio lib. 2. Origenianorum cap. 4. Sessione 3. nuni. 14. quam ab Em. Card. Norisio in sua de Quinta Synodo Dissertatione confutatur. Garnerius vero in Dissert. de Quinta Synodo contendit, nullam habitam fuisse in ea de Origene cognitionem, sed tantum Constantinopoli in quadam alia Synodo sub Menna habita, quæ a Veteribus Quinta Synodi nomine etiam appellata est, quæque Quintam universalem aliquot annis præcessit. Verum neque hæc opinio defendi potest. Cedrenus enim ad annum Justiniani XXVI. refert Literas Justiniani ad Quintam Synodum, quibus Patres hortatur ad Origenem damnandum: Vos hortamur, ait, o Sanctissimi Patres, ut in unum collecti subjectam expositionem, & singula ejus Capita examinetis, damnetisque eum Origene o-

gentes, ut sanctam Dei Apostolicamque Ecclesiam a turbis securam præstemus, utque ea quæ quocumque modo adversa rectæ fidei enascuntur, condemnentur. Cum ergo compertum habeamus, esse Hierosolymis quosdam monachos nimirum, qui Pythagoræ, Platonis, Origenis Adamantii impios errores sectentur atque doceant: existimamus curam & inquisitionem de his adhibendam, ne hi ad extremum Græcicis & Manichæicis suis imposturis multos perdant. Nam ut de multis pauca commemoremus, mentes ajunt esse innumeras & nominis expertes, omniaque ratione prædita unum esse idemque substantia, & efficacia facultateque ad Deum & cognitione omnia unita. Has mentes, cum amoris ac contemplationis Dei satietas eas cepisset, pro eo ut quævis magis minusve in deterius desciverat, vel crassiora vel tenuiora corpora indui, atque nomina sortiri, atque cælestibus & ministris facultatibus esse subjectas: ipsum adeo Solem & Lunam, & stellas, cum ipsa quoque in rationali ista unitate essent, mutatione in deterius facta, id cœpisse esse, quod sunt. Eas vero mentes, in quibus Dei amor magis etiam refrigit, animas factas, & crassioribus, qualia nostra sunt, corporibus immitti. Quæ vero ad extremum perversitatis venerint, eas frigidis & caliginosis inseri corporibus, quos dæmonas vocant. Ex Angelico proinde statu animale, ex animali dæmoniacum fieri & humanum.

Ex epist.
Justiniani
de Origenis
erro-
ribus.

De tota autem unitate mentium unam dumtaxat perstitisse immotam, neque ab amore & contemplatione Dei passam esse abduci; eum esse Christum, qui Deus & homo fuerit. Affirmavit etiam corpora prorsus interire, ipsumque primo Dominum corpus suum abjecisse, & id omnes homines facere: rursusque omnes in unitatem redire, ac mentes fieri, sicut ab initio fuerant: ipsum videlicet etiam diabolium & re-

CCXL.

mnes, qui idem sentiunt. Baronius cui Lupus in Scholiis ad Synodum V. & Card. Norisius citatus adstipulantur, recte monet, Capita a Justiniano laudata contineri in ipsis Literis, ab eodem olim ad Patriarchas contra Origenem missis una cum anathematismis ibidem subjectis, quæ cum a Patriarchis tunc validata fuerint, publica Oecumenicæ Synodi subscriptione iterum confirmata sunt. Valide autem refellitur Garnerii sententia ex verbis quæ leguntur in secunda Professione fidei, quæ habetur in Libro diurno Romanorum Pontificum, ubi postquam actum est de quatuor prioribus Synodis Oecumenicis, subnectitur: Hæc igitur sancta atque universalis Quatuor Concilia, etiam sanctum Quintum Concilium venerandum assecutum est, & sub pia memoria Justiniano Principe apud Constantinopolitanam Urbem est congregatum, cujus salutari consultu, Unus esse de Sancta Trinitate Dominus Noster Jesus Christus veraciter prædicatus est, &c. In hoc Origenes cum impiis disci-

ipso.

& reliquos demones, impiosque homines in eandem cum sanctis & divinis hominibus & celestibus facultatibus, eodemque quo ipse Christus modo cum Deo unitum iri, sicut & a principio uniti fuerant: atque adeo Christum plane nihil a reliquis ratione præditis differre, neque substantia, neque cognitione, neque facultate, neque efficacitate. Sane Pythagoras principum omnium rerum esse unitatem pronuntiavit, idemque & Plato docuerunt, esse quamdam gentem animarum corporis expertium, quæ si quid delinquant, pœnæ loco in corpora demittuntur: quamobrem Plato corpora σώματα, quasi σῶματα, id est, vinculum appellavit, in eo animam quasi sepultura alligari, indicans.

CCXLI.

Idem de futuro Judicio & præmiis ac pœnis animarum sic scribit: Philosophi anima, qui masculorum amore & flagitiis se polluit, tres millenarias circuitione pœnas luit: itaque millesimo anno allata eicitur & abit: reliquæ hac vita defunctæ, aliæ ad tribunalia infra terram deferuntur pœnas ibi daturæ dicta causa, aliæ in caelestem quemdam locum sublevata a justitia pro vitæ meritis beatitudine fruuntur. Est autem in promptu hujus sententiæ absurditatem perspicere. Quis enim cum docuit millenarias istas annorum conversiones, & quod mille annis elapsis, quævis anima ad suum perveniat locum? nam quæ in medio sunt horum, de his ne libidinosos quidem decuit ita pronuntiare, nedum tantum philosophum. Quippe eos qui vitam perfectissimis functi officiis egerunt, cum intemperantibus

& masculorum amatoribus composuit, eademque utrosque manere dixit. Pythagoras ergo, Plato, Plotinus, aliique horum tribules immortalitatem animæ uno sensu ascribentes, eas corporibus priores affirmant, & esse quamdam animarum gentem, ac eas quæ peccant ideo in corpora dilabi, pigrorumque animas abire in asinos, rapacium in lupos, dolosorum in vulpes, mulierum amore furentium in equos. Sed Ecclesia divinis astipulans Scripturis, animam una cum corpore condi affirmat, neque alterum altero prius esse, ut vercordi visum est Origeni.

Propter has igitur malas, & perniciosas opiniones, aut deliria potius, vos hortamur, o sanctissimi Patres, ut in unum collecti subjectam expositionem & singula ejus capita examinetis, damnetisque una cum Origene omnes qui idem sentiunt, aut quocumque tempore sentient. Patres his acceptis litteris, omnibusque perpensis, exclamaverunt: Damnamus hæc omnia, & omnes qui ita sentiunt & sentient. Hactenus de litteris Justiniani ad Synodum Cedrenus: cæterum, & illas putamus esse his subjectas litteras Imperatoris ad Mennam (sive edictum dixeris) quas superius recitavimus, per singula distincta capita alios plures Origenis errores continentes, jam ante (ut vidimus) editas. Porro ex ejusdem auctoris sententia, de Origene ejusque sectatoribus Didymo, Evagrio, & aliis actum esse in Synodo ponitur, inde vero de Theodoro Mopsuesteno, Ibæque epistola, & Theodoretæ adversus Cyrillum editis scriptis.

His

CCXLII.

PAGIUS

pulis & sequacibus, Didymo & Evagrio, & qui Creatorem omnium Deum & omnem rationalem ejus creaturam Gentilibus fabulis persecuti sunt, aeterna sunt condemnationi submissi. In eo Theodoros Mopsuestenus Auctor Nestorii, pariterque Diodorus, &c. Cum his & Epistola, quæ Ibæ dicitur ad Marin Persam, & Scripta Theodoriti adversus Beatissimum Cyrillum, cum condemnatione projecta sunt, &c. Inter hæc veneranda universalis Quingue Concilia etiam sanctum Sextum Concilium universale prædicamus. Quare Origenes & Sectatores, Justiniano imperante, non solum in privato; sed etiam in universali Concilio Constantinopolitano damnati sunt.

XXVI.

Origenista
in princi-
pio Synodi
damnati.

Marca in Dissert. de Synodo Quinta, num. XXIII. scribit: Caterum cognitione de Origene successisse Trium Capitulorum damnationi ipsa series Actorum Quinta Synodi aperte demonstrat. Verum ab opinione Baronii minime discedendum, damnationem scilicet Origenis priorem fuisse damnationem Trium Capitulorum; Theophanes enim & Auctor Chronici Alexandrini Quintam Synodum primo ac præcipue collectam esse asserunt adversus errores Origenis & Evagrii ac Didymi; secundo autem loco adversus Tria Capitula. Præterea, ut inquit Card. Norisius citatus cap. 6. Synodus V. Canone XI. ait: Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium,

Origenem cum impiis eorum Scriptis, & omnes alios hæreticos, qui condemnati & anathematizati sunt a Sancta Catholica & Apostolica Ecclesia, & in prædictis Sanctis Quatuor Conciliis, & eos qui similia prædictis hæreticis sapuerunt, vel sapiunt, & usque ad mortem in sua impietate permanserunt, vel permanent, anathematizati sunt. Quatuordecim Canones Synodi Quintæ editi sunt Collatione VIII. quæ cum postrema fuerit in causa Trium Capitulorum, evidens est antea jam Origenis causam cognitam fuisse; alioquin is indicta causa damnatus esset. Adhæc Theodorus Cappadox Origenis Patronus probaturus posse Theodorum Mopsuestenum, licet olim mortuum jure damnari, ita Synodum allocutus est Collat. V. Et multos quidem etiam alios invenimus post mortem anathematizatos, nec non etiam Origenem, & si ad tempora Theophyli sancta memoria vel superius aliquis recurrerit, post mortem invenerit anathematizatum; quod nunc in ipso fecit & Vestra Sanctitas & Vigilius Papa Religiosissimus antiquioris Romæ. Fatente ergo Origenistarum Principe, a Synodo V. & a Vigilio Papa Origenes damnatus fuit, & quidem antequam terminata esset Trium Capitulorum cognitio.

Existimat Baronius Acta Græca Quinta Synodi ab hæreticis Origenistis vitata primum, & mutilata fuisse, unde postea vitio illo infecta pro-

XXVII.

pro-

CCXLIII. His autem recitatis subiicit aliam ejusdem Imperatoris ad Synodum datam epistolam de quatuor Conciliis Oecumenicis historiam continentem, ubi ad calcem plura habet adversus Theodorum Mopsuestenum: est ejus exordium: *Majores nostri fidei cultores, qui ante nos Imperium pie administrarunt, &c.* Fuisse vero eandem epistolam ad Synodum datam, Actis ejus intextam, nemo jure dubitarit: ut ex his etiam intelligas, quamplurima in eadem Quinta Synodo desiderari.

CCXLIV. Sed & cum Actorum contra Origenem, & Origenistas pars magna fuerit, quod desideratur in eis, recitatum suo loco prolixum Imperatoris contra eosdem edictum, quod quidem ipsis fuisse putamus adnexum: quis dubitet id factum ab Origenistis qui Synodo præfuerunt, quorum summa erat apud Imperatorem auctoritas, quorum patronus fuit (ut sæpe dictum est) Theodorus Cæsariensis maiorum omnium concinnator? Sed & in non levem suspicionem Origenismi induci potuit Eutychieus Constantinopolitanus Episcopus, cum videlicet secundum Origenis errores aliquando illud sensit certum sit, non cum eadem carne atque membris corpus nostrum resurrecturum; licet redargutus postea a sancto Gregorio Papa tunc diacono Apocrifario Romanæ Ecclesiæ, eo abdicato errore, Catholicus sit defunctus. Cum igitur audis Quintæ Synodi coryphæos Origenis ex-
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS prodierit Latina illa interpretatio. Sed, ut animadvertit Marca citatus num. XXIV. Acta illa adeo absunt a depravatione, ut ex eorum lectione Græci Scriptores hauserint, quod ab iis solis Latini didicerunt de Origenis, & Evangelii damnatione. Neque enim Acta Latina, quæ initio delata fuerunt in Occidentem, aliud omnino continebant, quam Trium Capitulorum damnationem, de quibus solis agunt uterque Pelagius I. & II. ac Gregorius Magnus, cum referunt Decreta Quintæ Synodi; alioquin de Origene ejusque deliramentis non tacuissent; cum ex eo Quinta Synodus a Schismaticis adeo pertinaciter explosa, vehementer commendari potuisset. Sane beatus Gregorius in Epistola ad Joannem Constantinopolit. quando profitetur, se quinque Synodorum fidem amplecti, recensens hæreses a Quatuor primis damnatas, & Triæ Capitula a Quinta Synodo reprobata, non omisit damnationem Origenis, si ex Actis Latinis illi ea de re constitisset. Procul autem a vero abest Baronii num. CCXLIV. de Eutychieo Episcopo Constantinopolit. suspicio, eum nempe cum Theodoro Cappadocæ Acta V. Synodi decurtasse, & in non levem suspicionem Origenismi induci potuisse. Sanctus enim Eutychieus inter præcipuos Origenistarum persecutores ab illius ætatis Scriptoribus numeratur, uti ab Eustathio in ejus Vita cap. 4. num. 34. & a Viatore Tanunensi in Chronico, qui vocat eum damnatorem Evagrii Eremitæ Diaconi, & Didymi Monachi, & Confessoris Alexandrini.

rores vel ex parte sectatos esse: æque intelligere potes, quorum arte, quæ in Synodo acta sunt contra Origenem & ejus errores ex ea fuerint decurtata.

Acta illa præterea deesse noscuntur, quibus agebatur de adiectis Patriarchatu Hierosolymitano Ecclesiis, de quibus hæc leguntur in Bello sacro (a): *Tempore prædicti Principis, Justiniani videlicet congregata est Synodus generalis apud Constantinopolim, tempore domini Vigilii Papæ, Eutychiei Constantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli * Antiocheni, & Eustochii Hierosolymitani Patriarcharum, super tribus capitulis, &c.* In qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgandas decreverat sanctorum Patrum qui ad eam convenerant auctoritas, prædictam Deo amabilem Hierosolymitanam honorare Ecclesiam, & ejus Episcopo locum inter Patriarchas dare, communi sanxit voluntate, reverentiam exhibens sanctæ Resurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix civitas quasi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet unde illi urbi ordinaret Suffraganeos, nisi utrique Patriarchæ aliquid detraberet: visum est expedire, ab utroque aliquid detrabere, ut eidem juxta formam aliorum Patriarchatum ordinaret subiectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæsariensem & Scythopolitanum Metropolitanos, Alexandrino vero Rubensem & Berythensem item Me-

CCXLV. (a) Guiliel. Tyr. de bello sacro l. 14. c. 12. * Domni Hierosol. Ecclesia erecta in Patriarchatum.

S 2 110-

Baluzius in Præfatione in Acta Concilii quinti num. IV. & seqq. agit de duabus Epistolis Vigilii Papæ ad Justinianum Imp. & Theodoram Augustam, in quibus damnavit Triæ Capitula, Justinianum & de Epistola Justiniani ad Synodum de damnatione eorundem Capitulorum, & ut non Vigilius non scriberetur in Diptychis Ecclesiasticis; ostenditque eas veras ac genuinas esse, & in sexta Synodo a Legatis Apostolicis actionem falsi adversus eas integras institutam non fuisse, sed tantum adversus eam partem, in qua mentio unius Operationis in Christo, quæ addita erat a Monothelitis, ut suam de una Christi voluntate opinionem fulcirent etiam testimonio Vigilii Papæ. Neque enim Legati dixerunt, has Epistolas falsas esse, cum cœptæ sunt recitari, ut existimat Baronius num. CCXLVII. sed cum ad eam partem ventum est, in qua Vigilius statuitur docens unam in Christo operationem. Tum quippe illi exclamaverunt dicentes: *Non faciat Deus, Domine. Non dixit Vigilius unam operationem. Non sunt Libelli Vigilii. Falsatus est hic Liber.* Et ut manifestius pateret, eorum querelam ferri tantum ad eam partem, in qua mentio unius Operationis, statim addunt: *Nam Domine, si unam Operationem docuit Vigilius, & susceptus est a Synodo, utique & in definitione ejusdem Sanctæ Synodi de una Operatione vox habuit comprehendit. Dum relecta ergo fuerit, Pissime Domine, ipsa definitio, invenies omnem veritatem.* Post quæ Compositor gestorum ait: *Consequenter itaque*

XXVIII. Epistola Vigilii ad Augustam & Theodoram a Monothelitis interpolata.

* Syncel-
los.

tropolitanos. Et quoniam iterum eundem Patriarcham oportebat habere præter supradictos Metropolitanos familiares Suffraganeos, quos Græci Cancellos * vocant: subtraxerunt prædictis Metropolitanis quosdam Episcopos, & quosdam de novo crexerunt usque ad vigesimum quintum, quorum nomina subjunximus, computatis prius Metropolitanis & Suffraganeis eorum. Est autem ordo talis: Dorensis, Antipatrita, &c. Eadem reperimus in Vaticana bibliotheca in codice notissimo, cujus est titulus, *Liber Censusum*.

CCXLVI

Meminisse debes, lector hæc tentasse & obtinuisse Juvenalem Hierosolymorum Episcopum in concilio Chalcedonensi post absentiam Legatorum: sed quo minus ea, quod in præjudicium verterentur aliarum Ecclesiarum, executioni mandata essent, Leonem Romanum Pontificem intercessisse. Sic igitur inverfo antiquo ordine a sacrosancto Nicæno Concilio instituto, Cæsariensis Ecclesia totius Palæstinæ Metropolis spoliata, nunc primum subjecta est Hierosolymorum Ecclesiæ. Porro Justinianus Imperator eandem Cæsariensem civitatem nobilitare voluit Proconsularibus fascibus, restituens quem diu ante possedisset Proconsulatum, ut de his edita ejusdem Imperatoris constitutio (a) docet. Nunc ergo primum Hierosolymorum Ecclesia Patriarchatu vere aucta cognoscitur, licet eodem nomine sæpe ejus Episcopus ante hæc tempora usus esse invenitur.

(a) *Confl.*
103. *de*
Procons.
Palæst.

CCXLVII.

Quinta
Syno. cor-
rupta a
Monotheli-
tis.

Jam vero ad postremum videamus quæ ab impostoribus fuerint Quintæ Synodi nomine pervulgata. Monothelitarum fuit inventum, ut sub titulo Quintæ Synodi, tamquam ex ejus Actis depromptam ediderint epistolam quamdam Mennæ Constantinopolitani Episcopi nomine ad Vigilium Papam conscriptam de unica in Christo voluntate. Sed ejusmodi strophæ detecta est in Sexta Synodo a Legatis Apostolicæ sedis ostendentibus tres quaterniones Actis Quintæ Synodi recens adnexos. Rursus vero dum in Sexta Synodo Actio septima Quintæ Synodi legeretur, duæ in ea superadditæ epistolæ inventæ sunt Vigilii Papæ nomine inscriptæ, quarum altera ad Justinianum Imperatorem,

altera vero ad Theodoram Augustam data haberetur, quibus Vigilii Papæ de una in Christo operatione esset assertio, quas commentitias atque suppositas iidem Apostolicæ sedis Legati manifeste probarunt. Detectæ sunt ejusmodi hæreticorum imposturæ in Actione decimaquarta ejusdem Sextæ Synodi, in qua dictum est pariter anathema in eos qui quoquo modo eandem Quintam Synodum corruerunt. Vides igitur, quam fuerit Quinta Synodus tum ab Origenistis, tum etiam a Monothelitis diversis temporibus lancinata.

His ergo hinc inde collectis quæ ad Synodum Quintam spectare videbantur, reliquum est, ut jam quæ post Synodum diversis in locis fieri contigerunt, his adnectamus. Extant Acta sancti Sabæ a Cyrillo (ut dictum est) omni fide conscripta: ad quorum finem hæc habentur de damnatione Origenis atque sectariorum ejus relata in Actione prima Septimæ Synodi: *Itaque cum sancta universalis Quinta Synodus Constantinopoli esset congregata, communi & generali anathemate rejecti sunt Origenes & Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, & quæcumque ab Evagrius & Didymo dicta sunt de præ-existentia, περί τὸν πᾶρξενος.* Probaverunt autem id quatuor Patriarchæ præsentibus. Præterea Imperator noster Dei observantissimus Acta Synodi Hierosolymam misit: in qua civitate coacto Episcoporum conventu, quotquot erant Palæstinorum Episcopi manibus & pedibus & ore sententiam & statutum Synodi confirmarunt, nisi quod Alexander Episcopus Abyles contrarium sensit: quamobrem Episcopatu exutus, Byzantium se recepit, & terramotu absorptus est, & defossus. Neolauritas autem (monachos scilicet qui novam Lauream sancti Sabæ incolebant) cum se a Catholica communione separassent, Eutychius Patriarcha diversis rationibus aggressus est, octo menses usque varia admonitione & cohortatione usus, cum non posset voti fieri compos, neque ad unitatem Ecclesiæ eos perducere, Imperatoris jussionibus obtemperans, illos per Anastasium Ducem a Neolaura expulit, regionem ab illorum peste liberans. Hæc ibi.

CCXLVIII.
De rebus
post Syno-
dum
gestis.

Cæ-

PAGIUS

que & secundum ordinem relecto eodem Libro usque ad definitionem, ipsaque definitione usque ad finem relecta, nullo modo aliquid de una Operatione in eadem definitione inventum est contineri, ut videre est Tomo VI. Concil. pag. 623. Confirmant hanc observationem Baluzii in Actione XIV. pag. 980. Episcopi, qui aiant, Monothelitas hujus fraudis esse auctores, ex illorum vocabulis malitiose adversus relecta Dogmata hæc interiicientes; ob eamque causam paulo post jubent Libros etiam obelis obduci in locis in quibus depravati sunt.

Ad num. CCXLVIII. Cyrillus in Actis Sancti Sabæ testatur, Justinianum Acta quintæ Synodi Hierosolymam misisse, ubi Palæstinorum Episcopi sententiam Synodi confirmarunt, nisi quod Alexander Episcopus Abyles contrarium sensit: quamobrem Episcopatu exutus Byzantium se recepit, & terra motu absorptus est & defossus. Monachos vero, qui novam Lauram Sancti Sabæ inchoabant, cum Eustochius Patriarcha octo menses usque non posset eos ad unitatem Ecclesiæ perducere, a Nova Laura expulit. Ita

Cy-

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

CCXLIX. Cæterum quod pertinet ad terræmotum, quo Constantinopolitana civitas concussa est: id factum hoc anno, in Miscella ita describitur: *Anno vigesimo-septimo Imperii Justiniani factus est terribilis terræmotus Constantinopoli & per alias urbes, qui tenuit dies quadraginta. Et paulatim homines compuncti sunt, litaniam agentes & frequentantes, atque in Ecclesias commeantes. Cumque multa misericordia Dei facta fuisset; homines ad pejora delapsi sunt. Fit autem memoria hujus terræmotus per singulos annos, in campo litaniam populo agente.* Hæc ibi.

(a) Agat, Agit de eodem terræmotu Agathias (a), cujus etiam assertione colligitur, hoc eodem anno contigisse, nempe vigesimo-septimo ejusdem Justiniani Imperatoris, autumnalique tempore. Verum (ut dictum est) non Byzantium tantum, sed & alias regiones Orientis eodem fuisse motu concussas, & civitates solo æquatas, ut inter alias Berythum in Phœnicia, contremuisseque etiam Alexandriam Ægypti urbem (quod magno miraculo factum est) terræmotibus minime soli natura subjectam, idem assertit Agathias, qui & de ejusmodi prodigiis multa philosophatur, quæ tu ipse consulere poteris: nobis non est tantum otii, nec patitur institutum ut hæc inquiramus.

CCL. Cæterum quis negare poterit, si ab eventis facta noverit judicare, præfagia ista fuisse malorum, quæ sunt Synodum hoc anno habitam consecuta? Cum videlicet graviore concussione commotæ Ecclesiæ sunt, quæ inter se invicem collidentes, civitatibus Orientis & Occidentis lacrymabile plane spectaculum intulerunt, cum nequaquam terræmotus instar brevi temporis spatio perdurantis, sed commotio talis fuit, quæ indefinente concussione ad plurimorum annorum spatia sanctam Ecclesiam jugiter agitavit, prout quæ singulis ferme annis dicturi sumus facile demonstrabunt. Etenim ipsa Synodo absoluta, tantum abest ut pax reddita sit Ecclesiæ, ut majus bellum exarxerit, interinaque discordia magis sævierit, Orthodoxis inter se invicem altercantibus, inhærentibus aliis Synodalibus de Trium capitulorum damnatione decretis, aliis

vero tuentibus Vigilii Pontificis Constitutum pro eorundem Trium capitulorum defensione sancitum. Prævaluerunt isti in Occidente, in Oriente autem illi, ubi Imperatoria eminebat auctoritas. Sic igitur haud tunc accidit (quod in aliis Oecumenicis Conciliis evenisse scimus) ut de hæresibus expugnatis atque damnatis Orthodoxi Episcopi ad propria cum triumpho redirent, pacemque referrent, erigerentque de impietate expugnata trophaea, sed civilem potius discordiam invexere. Ubicumque enim Synodale decretum munitum Imperatoris edicto a provinciarum Præsidibus promulgabatur, illic ab adversa parte luctus excitabatur, quasi proculcata sacrosanctæ Synodi Chalcedonenis majestate, atque auctoritate Apostolicæ sedis in Vigilio vilipensa.

Verum luctus mærorumque haud ipsorum animos hebetarunt, sed vehementioribus sumptis spiritibus exurgentes ex adverso, pro Tribus capitulis Synodos collegere, putantes se legitimum inire certamen, quod iniisse scirent atque prosequi quantumlibet exulem Romanum Pontificem, seque pro sacrosanctis pugnare legibus, quarum causa videntur primarium Catholicæ Ecclesiæ Antistitem constanti animo exilium ferre. Congregata sunt igitur ea de causa ab ipsis in Occidente Concilia, in quibus Constituto Vigilii subscribentes, quæ facta essent Constantinopoli damnare, memores ea tantum de Synodis in Ecclesia esse recepta, quæ Apostolicæ sedis Antistites suo calculo comprobassent: cujus veritatis de præcedenti Oecumenica Quarta Synodo ingerebatur exemplum, ubi quæ sexcenti & amplius de sedium prærogativa Episcopi statuissent, non consentiente sed adversante ipso sancto Leone Romano Pontifice, irrita cassaque reddita sunt & nullius auctoritatis. Quo igitur justius juncta capiti membra sibi visa sunt suscepisse certamen, eo ardentius profilierunt ad pugnam; coronandi quidem, si secuti eundem postea Vigilium Romanum, Pontificem probantem Synodum, capiti itidem inhærentes, ipsum non deseruissent, neque in Vigilii locum subrogatos sibi invicem Romanos Pontifices de quaestio-

CCLI.

PAGIUS Cyrillus. Verum contigere hæc anno sequenti, octo scilicet mensibus a celebrata Quinta Synodo, cujus definitionem adversus Origenistas ac Tria Capitula Monachi illi recipere noluerunt. Præterquam quod ille terræ motus, quo Episcopus *Abyles* absorptus est, contigit tantum anno DLIV, die XV. Augusti, ut anno sequenti demonstrabimus. Præterea apud Baronium loco, *Eustochii* Patriarchæ Hierosolymitani perperam legitur, *Eutychius*, qui Constantinopolitanus Patriarcha erat. Evagrius enim lib. 4. cap. 38. ubi tumultus istos Monachorum Novæ Lauræ refert, ait ab *Eustochio*

inde ejectos fuisse, & in varia loca dispersos multos suis partibus adjunxisse, sed perperam scribit, hos motus Synodi Quintæ celebrandæ causam extitisse; cum tumultus illi Synodum Quintam subsecuti fuerint, non vero præcesserint, ut docet Cyrillus, qui non solum hoc tempore vivebat; sed etiam de his, quæ ad Monachos illos pertinent, optime edoctus erat.

Ad num. CCXLIX. Terræ motus Constantinopolitanus, quem hoc anno Baronius recitat, anno tantum sequenti contigit, ubi commodius de eo agemus, ob connexionem, quam habet cum iis, quæ illum præcessere.

XXX.
Terra motus Constantinop.

Ad

stione propofita ob bonum pacis aliter ftatuentes, falva fide, & Chalcedonenfis Concilii integritate fervata. Verum dum contrariæ fententiæ defenfioni Trium capitulorum obftinatius quam par erat inhærerent, a conjunctiõne vifibilis capitis defciverunt. Sed de his abunde fuis locis inferius.

CCLII.
De avaro
terribilis
cafus.

Jam vero quæ reliqua funt anni hujus rerum geftarum profequamur. Habet hæc Cedrenus fub hujus anni periodo: *Eo tempore Conftantinopoli dives quidam cum ægrotaret, mortemque timeret, triginta libras argenti in pauperes erogavit: reftitutus autem præter fpem fuam bonæ valetudini, fraude diaboli eo inductus eft, ut facti ipfum pœniteret, hocque fideli cuidam fuo amico aperiret. Monet ille hominem, ne huic malæ affentiatur cogitationi, Deumque irriteret, qui propter iftam largitatem, miferatus, fanitatem donavit; alioqui fore, ut fubita morte, nondum mutato factõ, pereat. Cum non moveretur ille, fed magis magisque irritaretur: amicus: Quando, inquit, falutare confilium non admittis, aliud tibi fubiiciam. Poſcenti hoc, vere mifericors ille: Agedum, ait, ad templum vade, & non te, fed me in pauperes elargitum pecuniam iftam dicito: ipſe ftatim triginta libras reddam. Conſentiens infelix ille ad templum abiit, auroque accepto, ita ut alter præceperat, locutus eft. Inde egrediens, ad ipſam templi portam mortuus concidit. Clericis de rei novitate ftupentibus, omnibusque aliis qui forte aderant, jubentibus alterum pecuniam recipere fuam; ille non obtemperavit, fed inter egenos omnem diviſit: quod diceret, Deum non pati ſannus. Promiſſa enim Deo non tantum pecuniam, fed verba voluntatemque obligant; & quicquid homo Deo pollicitus fuerit, id præſtare opus habet, virgo virginitatem, continens continentiam, &c. Hæc auctor. Sed quæ poſt hæc ſubiicit de Synefio, fuo*

PAGIUS
XXXI.
Clotildis
Regina
moritur.

Ad num. CCLIII. Sigebertus in Chronico Clotildis relicta Clodovei Magni Francorum Regis mortem anno fequenti, non vero currenti conſignat; fed fine dubio fallitur; Gregorius enim Turonenſis lib. 4. cap. 1. ait: *Apud Urbem Turonicam obiit, tempore Injuſi Epifcopi, qua Parisios cum magno pſallentium præconio deportata, in Sacrario Baſilicæ Sancti Petri ad latus Clodovechi Regis ſepulta eſt, a filiis ſuis Childeberto atque Clotochario Regibus. Nam Baſilicam illam ipſa conſtruxerat, in qua & Genoveſa Beatiſſima eſt ſepulta. Injuſus autem, qui interfuit Concilio Aurelianenſi II. anno DXXXIII. celebrato, anno DXLVI. e vivis exceſſit, idque menſe Decembri, ut in part. II. Diſſert. de Anno & Die mortis S. Martini oſtendi, ideoque & Clotildis mors ante annum illum accidit. Apud Gregorium Turonenſem nulla ejus mentio poſt bellum civile a Childeberto & Theodeberto Francorum Regibus con-*

loco illa poſuimus. Jam vero hujus annis res Francorum inviſamus.

Hoc eodem anno finem huic vitæ impoſuiſſe magnam illam feminam ſanctam Chrotildem Clodovei Regis conjugem, ſcriptores tradunt (a): cui debent Franci, quicquid boni ob ſuſceptam Chriſtianam religionem ſunt conſecuti; utpote quæ ſuis precibus, & hortationibus Clodoveo viro ſuo ſimulque Francorum genti auſtrix fuit, ut Chriſtianam religionem, abjecta idololatria, ſuſciperent. Quæ fidei Catholicæ, vitæque fidei congruæ profunda relinquens beneque impreſſa veſtigia, viduata viro, reliquum vitæ tempus apud ſepulcrum S. Martini Turonis ad obitum uſque ſanctiſſime perduxit, cum illi Eccleſiæ præſideret Injuſus Epifcopus, quem interfuiſſe diximus quarto Concilio Aurelianenſi. Ait enim Gregorius (b): *Chrotildis Regina plena dierum, boniſque operibus prædita apud urbem Turonicam obiit tempore Injuſi Epifcopi. Quæ Parisios magno cum pſallentium præconio deportata, in ſacrario baſilicæ ſancti Petri ad latus Clodovei Regis ſepulta eſt a filiis ſuis Childeberto atque Clotochario Regibus: nam baſilicam ipſa conſtruxerat, in qua & Genoveſa beatiſſima eſt ſepulta. Hæc Gregorius.*

CCLIII.
Chrotildis
Reginæ o-
bitus.
(a) Sigeb.
in Chron.
& alii
eum ſecu-
ti.

(b) Greg.
Turon.
hiſt. l. 4.
c. 1. & l.
16. c. 31.

Quæ enim vivens coluit, cuſtodivit, propagavitque fidem Petri, in Petri pariter baſilicæ elegit, quam erexerat, ſibi ſepulcrum, ſciens in terra & in cælo ei traditam poteſtatem: ita quidem ſicut vivens verbis & exemplis, ſic moriens teſtatum relinquere voluit perpetuo monumento Francis omnibus, potiſſimum vero Pariſienſibus ampliffimis notis expreſſum, quam ſectari deberent fidem & colere pietatem; quibus merito poſitum ſit ob oculos ſemper loquens & auribus inclamans jugiter illud divinum e-
logium (c): *Attendite ad petram unde exciſi eſtis, & ad cavernam laci, de qua*

CCLIV.

(c) Iſai. 53.

tra Clotarium etiam Francorum Regem motum, quod Clotildis Beati Martini interceſſione ſedavit, ut refert idem Turonenſis lib. 3. cap. 28. quod bellum a Sig-berito anno DXXXVII. collocatur. Baſilica illa Sancti Petri poſteris ſæculis a Sancta Genoveſa Virgine nomen accepit, quæ primum Monachis, ac poſt aliqua ſæcula Canonicis Regularibus Sancti Auguſtini, ad quos nunc pertinet, donata fuit. Inſcribitur Clotildis Tabulis Eccleſiaſticis ad diem III. menſis Junii. Ejus Reliquiæ in eadem Eccleſia etiamnum aſſervantur, & illius Vitam recitat Mabillonius ſæculo I. Benediſtino.

Ad num. CCLIV. Hoc anno in cælum migravit Sanctus Florentinus primus Abbas Monasterii a Childeberto Francorum Rege Arelate conſtructi. In clauſula, quæ in calce Regulæ Sancti Aureliani Epifcopi Arelatenſis in Codice Antiquarum Regularum ab Holſtenio publicatarum habetur, legitur: *In Chriſti nomine fundatum eſt*

XXXII.
Obitus S.
Florentini
Abbatis.

qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos. Ad Clodoveum, inquam, atque Chrotildem, qui supra petram fundamenta regni perpetuo permansuri locantes, in signum Petro basilicam erexere, in qua quiescentes in spe, diem novissimum expectarent. Prosecuta vero est tantæ feminæ dignam memoriam Catholica Ecclesia, dum inter Sanctos illam ascribens, diei quoque natalis ejus anniversariam memoriam celebrat (a): At de his satis.

(a) Roma. Martyrol. die 3. Junii.

CCLV. S. Florentini Abbatibus obitus.

Hoc eodem anno in cœlum migravit S. Florentinus primus Abbas monasterii S. Crucis Arelate, a S. Hilario Archiepiscopo Arelatensi instituti: cujus adhuc extat egregium Epitaphium versibus Acrostichis, quibus primis elementis (ut videbis) nomen, munus, obitusque signatur. Sic enim se habet :

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ Σ. ΦΛΟΡΕΝΤΙΝΙ ΑΒΒΑΤΙΣ ΣΑΝΚΤÆ ΚΡΥΚΙΣ ΑΡΕΛ.

Fulgida regna petens cœlesti sorte vocatus,
Lucis & æternæ penetrans fastigia lætus
Optimus atque pius nunc Florentinus in isto
Resplendet tumulo meritis Sanctissimus Abbas.
Effera qui quondam linguæ discrimina calcans,
Nec optare malum studuit, nec ledere quemquam.

Ejusdem epitaphium.

PAGIUS

est Monasterium Virorum Dei in Civitate Arelatensi a S. Aureliano Episcopo, jubente Sancta memoria Childeberto Rege Francorum, quinto decimo Kalendas Decembris, Indiæ. XI. anno quinto post Consulatum Basilii Junioris V. C. (sed legendum, anno sexto, qui cum Indiæ XI. concurrat), & Basilica ibidem in honorem SS. Apostolorum & Martyrum. Fundatum itaque Monasterium illud, cujus hodie nullum vestigium extat, die XVII. mensis Novembris anni Christi DXLVII. eique Sanctus Florentinus primus Abbas præpositus, ut docet ejus Epitaphium, quod superest in Ecclesia Parochiali Sanctæ Crucis in Urbe Arelatensi, quo corpus Sancti hujus Abbatis translatum est, anno ab ejus morte tricesimo quinto, per Constantinum ejusdem Monasterii Abbatem, ut elicitur ex ejus Epitaphio. Recitat illud Baronius, sed in aliquibus corruptum, uti ad se Arelatis missum fuerat. Verum D. Massonus, Vicarius Generalis Archiepiscopatus Arelatensis & Curatus Ecclesiæ Sanctæ Crucis illud accurate legit, correxitque, & ad nos transmisit. Apud Baronium legitur: ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ Sancti Florentini Abbatibus Sancta Crucis Arel. Et tamen hæc verba, Sancta Crucis Arel. non habentur in Epitaphio. Præterea in hujus sine legitur: Primus itaque fuit Sanctus Florentinus Abbas Monasterio nostro per annos V. & menses VI. qui vixit annis pl. m. LXX. obiit prid. Id. April. duodecies P. C. Basilii V. C. Junioris, Indiæ prima. Post

Terruit ipse tamen faciles, sed publice verbis,
Justitiæ tramitem servans cum pace paterna.
Nescia jurandi pandens colloquia cunctis,
Verba Dei solers toto de pectore prompsit,
Sancta quibus Domini resonant præconia semper,
Atque per assiduis concentibus æthera plaudunt.
Bella gerens carnis pestifera vitia contra,
Belligeransque palam sævissima prælia vicit.
Ast hinc celsa poli capiens jam præmia felix
Sanctorum socius, fruitur cum laude coronam.
Hujus namque viri corpus per cuncta sacratum
Jam dudum advectum Domini cum laudibus amplis
Constantinus ovans posuit feliciter Abbas,
Intra beata Crucis condens fastigia sacra.
Necnon & tumuli pretiosa tegmina firmans,
Præstruxit solidæ crustato marmore fulcra.
Attamen exactis jam septem denique lustris,
Conditâ quo fuerant præfati membra sepulcro.
Effulsere Petri tandem de sede beati,
Quæ

hunc secundus fuit Dominus Redemptus Abbas. Et tamen in exemplari ad Baronium misso habebatur tantum pl. m. L. id est, plus minus quinquaginta, quia duo denaria minutissimis litterulis sculpta legi tunc non potuerant. Insuper in eodem hæc verba menses VI. non habebantur; cum tamen a die XVII. mensis Novembris anni DXLVII. ad diem XII. mensis Aprilis hujus Christi anni, quinque anni, & menses sex utrimque incompleti fluxerint.

Putabat Baronius hoc Monasterium a Sancto Hilario Episcopo Arelatensi conditum fuisse, quia ultimus Epitaphii versus habet.

Nunc & in æterno Hilarianum semper adorna
Sed Hilarianus nomen est Monachi benigne
tate commendabilis, ut in Epitaphio dicitur
ubi & mentio habetur Januarini qui illud composuit,
& Tantilli, qui marmoris insculpsit. Fuit ergo hujus Monasterii fundator Sanctus Aurelianus, Auctor duarum Regularum, ex quibus altera Viris, altera Monialibus inscripta, quæ in laudato Codice recitantur. Extabat adhuc illud Monasterium intra muros Urbis constructum anno DXCVIII. Nam Divus Gregorius Papa lib. VII. sui Registri Indiæ. II. Epist. CXVI. ut videre est apud Baronium anno DLV. num. VIII. scribit, Virgilio Episcopo Arelatensi se illius Privilegia inviolabiliter servari velle, testaturque Monasterium illud intra muros Arelatensis Civitatis ædificatum. Sancti Florentini Epitaphium integrum recitat Papebrocius ad diem

XXXIII. Monasterium S. Florentini ab Aureliano Episcopo Arelatensi conditum.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

*Quæ propiis meritis pandunt hic signa
salutis,
Virtutumque simul præstant, & commo-
da larga,
Infirmis validum cantes per cuncta vi-
gorem.*

*Ergo potens pastor compensa præmia
voti*

*Splendida; sed Christo commenda sæpe
Poetam,*

*Cujus parva tibi prompserunt carmina
laudem,*

* *Januarinum ex hoc quem candida
mente nutriti,*

*Tantillumque simul sculptorem marmo-
ris hujus*

*Annixis precibus Domino per sæcula
cuncta*

*More tuo placidus commenda jugiter,
hinc jam*

*Esse quoque & monachum nosti, quem
sancte benignum*

*Nunc & in æternum Hilarianum sem-
per adorna.*

Post hæc ita sequuntur.

PAGIUS

diem XXI. Maji quo ille Arelatis colitur; sed cum non vidisset supradictam clausulam, credit illud diversum non fuisse a Monasterio Sancti Casarii Episcopi Arelatensis, imo & a Monasterio Montis Majoris circa medium sæculi X. condito; cum tamen Sanctus Casarius Monasterium suum in suburbana insula ædificavit, & Monachis suis peculiarem Regulam, quæ adhuc superest, perscripserit. Monasterium Sancti Florentini vulgo vocatum fuit *Monasterium Sancti Petri*, quia, ut diximus, fundatum erat in honorem SS. Apostolorum scilicet Petri & Pauli. Indeque fluxit error Bouchei in Historia Provinciæ, aliorumque omnium, qui ante Codicem Antiquarum Regularum ab Holstenio publicatum scripserunt. Existimant enim *Monasterium Montis-Majoris*, Sancto Petro dicatum hoc sæculo a Chlācberto Rege constructum, cum tamen

*Primus itaque præfuit S. Florentinus Ab-
bas monasterio nostro per annos V. qui vi-
xit annis PL. M. L. Obiit prid. Id. April.
duodecies P.C. Basili V. C. Junioris Indict.
prima. Post hunc secundus fuit dominus
Redemptus Abbas. Capitales litteræ ver-
suum hujus Epitaphii hoc habent:*

*Florentinus Abbas hic in pace quiescit.
Amen.*

Porro monasterii sanctæ Crucis Arelaten-
sis, cujus hic Abbas fertur S. Florenti-
nus, ne ulla quidem vestigia, imo nec
ulla extant Arelate litterarum monimen-
ta. Est solum Ecclesia vetustissima, san-
ctæ Crucis nomine insignita, hodie Prio-
ratus parochialis annexus mensæ Capitu-
lari sancti Trophimi. In qua videtur su-
perius monumentum marmoreum cum di-
cto Epitaphio; sed marmor, sive anti-
quitate, sive humiditate, seu negligenti-
a sacerdotum nunc plurimum fardet.
Corpus vero sancti Florentini ibidem est
in capsula argentea *ful.*

An-

illud sæculo tantum X. conditum esse certo
constet.

Hoc anno *Mismiani* Lazorum Regis subditi, **XXXIV.**
dum Romanorum copiæ per Urbes divisæ hy- *Gesta in-*
bernarent, ad Persas descivere, quibus *ter Roma-*
ragan Persarum Dux Persica auxilia non defu- *nos & Per-*
tura promisit. *Incunte autem vere*, inquit A- *jas-*
gathias lib. 4. pag. 91. Romani in *Mismianos*
expeditionem suscipere, & *Rhodopolim* Oppidum
Colchicum, antea a *Mermeroc* Persarum Duce
captum, Justiniano Imperatori subdidere. *Hæc*
igitur æstate nihil aliud gestum est memoratu di-
gnum. Bruma vero invalescente, Persa quidem
statim sulutis castris Cotsium & Iberiam versus
se se receperunt, animo ibi hybernandi, inquit
Agathias citatus pag. 123.

Obitus *Theodebaldi* Francorum Regis, de quo
anno sequenti num. VII.

JESU CHRISTI
ANNUS
554.

VIGILII PAP.
ANNUS
15.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
28.

I.
Vigilius
ab exilio
liberatus.

Annus Christi Redemptoris quingen-
tesimus quinquagesimusquartus, post
Consulatum Basilii decimustertius in Fastis
notatur, quo Vigilius Papa precibus Nar-
setis Ducis ab Imperatore liberatur exi-
lio. Res gesta ab Anastasio ita describitur:
*Adunatus clerus Romanus rogaverunt Narsetem, ut una cum ejus suggestione rogarent Principem, ut si adhuc viveret Vigilius Papa, aut presbyteri, vel clerus qui cum eodem Vigilio fuerant in exilium deportati, reverterentur. Suscepta relatione Narsetis vel cuncti cleri Romani, latus effectus est Imperator, & omnes inclyti ejus, eo quod requiem donasset Deus Romanis. Mox misit iussiones suas per diversa loca, ubi fuerant in exilium deportati in Gyssa * & Proconesso, & adduxit eos ad se Imperator, dicens: Vultis recipere Vigilium, ut fuit Papa vester? gratias ago. Minusve? hic habetis Archidiaconum vestrum Pelagium, & manus mea vobiscum erit. Responderunt omnes: Imperet Deus pietati tuae. Restitue nobis modo Vigilium: & quando voluerit eum Deus transire ab hoc saeculo, tunc vestra praecipione donetur nobis Pelagius Archidiaconus noster. Tunc dimisit omnes cum Vigilio. Hæc Anastasius.*

II. Audisti Imperatorem jam arrogasse sibi Romani Pontificis confirmationem, immo & abrogationem, nimirum dum se paratum exhibet, si clerus Pelagium magis velit, facturum ut Vigilius cesset; ita plane captivam ducens Romanam Ecclesiam, quam sub eodem humiliatam tenuit jugo, cum videlicet nullam haberi
Ann. Eccl. Tom. X.

voluit electionem cleri, nisi electi accederet confirmatio ab Imperatore. Vidisti & clerum abjecte nimis profitentem, post obitum Vigilii in successoris substitutione præceptionem ipsius expectaturum. Sic quidem ducta est (a) in captivitate domina Gentium, & Regina provinciarum facta est sub tributo. Totidem e Hieremia petitis verbis deplorat ista S. Gregorius (b) Papa, cum & dolet non sine certæ oblatione pecuniæ ejusmodi fieri solitam ab Imperatore probationem Romani Pontificis, ut apertius suo loco inferius apparebit.

(a) Thren. 1.

(b) Greg. in septem Psa. Pœnit.

Vidisti scelus? Qui enim præ cæteris videri voluit Imperator maxime pius, se maxime impium præstitit, dum duriores coegit Romanam Ecclesiam subire conditiones, quam tulerat sub Ethnicis Imperatoribus, de quibus nulla est usquam mentio quod confirmationem electi in Romanum Pontificem sibi aliquando arrogarint. Ista igitur quæ neque humana neque divina jura tribuunt Imperatori, iste qui legislator omnium maximus dici studuit, sibi fumens, in his impie decernendis divinatorum & humanorum decretorum profanator & conculcator evasit, in gratiam haud dubium æmulantium Græcorum Romanæ Ecclesiæ gloriam. Sed frustra humana id præsumpsit astutia. Impingentes enim ipsi in lapidem, fracti sunt: Romanæ vero Ecclesiæ decor magis semper illuxit, ut quæ dicentur amplissimam fidem facient.

III.

Hæc autem quæ de liberatione Vigilii & aliorum ab exilio dicta sunt, licet Anastasius facta tradat rogante Narsete
T exer-

IV.

tis, quam Cleri Romani relatione recepta, Vigilius & Presbyteros ejus revocasse ex Præconeso, quæ Insula est parva Asiæ & Myssiæ minoris, in Propontide. Quod hoc anno factum docet Continuator Marcellini ad annum XIII. P. C. Basilii V. C. præsentem scilicet: *Vigilius Papa tandem ab Imperatoribus Romanis & Narsete de exilio relaxatus. Ubi Librarius loco, ab Imperatore Romano, scripsit, ab Imperatoribus Romanis.*

Vigilius exilio relaxatur.

Antequam Vigilius exilio solveretur, consentit Synodo, ut testatur Evagrius lib. 4. cap. 37. *Vigilius autem per Literas consensit Concilio, non tamen interesse voluit.* Hujus consensus meminuit quoque Sexta Synodus in Prosphnetico ad Constantinum Pogonatum Imp. ubi postquam retulit Eutythis damnationem a Leone I. decretam fuisse, & a Marciano Principe cum Synodo Chalcedonensi susceptam, Act. 18. ait: *Sicut & Vigilius post hæc Justiniano piissimo consonuit, & Quintum Concilium constitutum est, ut*

III. Quintam Synodum approbavit.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6047.
SÆC. VI.
Anno Eræ Hispan. DXCII. A.C. 554.
JESU CHRISTI 554.
VIGILII PAPÆ 18.
JUSTINIANI IMP. 28.

I. [1] **H**ic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. XIII. vel secundum quosdam, post Consulatum Basilii V. C. anno XIV. In hunc annum incidunt Tricennalia Justiniani post Justinum imperantis.*
II. A num. I. ad IX. Testatur Anastasius, Clerum Romanum Narsetem rogasse, ut una secum Imperatorem deprecaretur, quo Vigilius ex exilio reverteretur, & Imperatorem tam Narsete

NOTÆ [1] **P.** C. Basilii XIII. vel an. XIV. Vigilii Constitutum pro trium Capitulorum damnatione. Inscriptiones basilicæ S. Pauli n. 197. Dep. . . .
APRILIS. XIII. P. C. BASILII. IND. II. GEORGIUS

De Quinta Synodo a Vigilio comprobata.

exercitus in Italia Duce: tamen & tunc accidisse putamus, ut Vigilius Papa assensus fuerit Imperatori, recedensque a sua sententia, quam Constituto edito declaraverat, Quintam Synodum comprobavit. Etenim cum de consensione Vigilii Græci omnes affirmant, & qui his temporibus vixit & scripsit Evagrius id ipsum asserat; ut quæ sunt superius dicta testantur: cumque pariter declaratum sit, id non eo tempore accidere potuisse, cum idem Pontifex actus est non ob aliam causam in exilium, nisi quod Quintam Synodum minime probare voluisset: necesse est affirmare, id ab ipso factum esse hoc tempore, cum ab exilio solutus est, liberque dimissus, ut in suam rediret Ecclesiam, jam vindicata per Narsetem e Gothis Italia.

V. Ut istæc firmemus, alia plura suadent. In primis vero, quod Liberatus diaconus Carthaginensis, & ipse ex iis unus qui pugnarunt pro Trium capitulorum defensione (ut ex Breviario ab ipso conscripto satis apparet vel ex eo potissimum, dum Theodorum Mopsuestenum laudat) ipse, inquam, Liberatus in Vigilium parum æquus, præter alia quæ adversus eum conscripsit, ista de ejus sine habet (a): *Hæc (inquit) Vigilius scribens hæreticis occulte, permansit sedens. In quo impletum est illud testimonium, quod Salomon in Proverbiis dicit (b): Edent viæ suæ fructus & consiliis suis saturabuntur. Ab ipsa hæresi afflictus Vigilius nec coronatus, qualem vitæ terminum suscepit, notum est omnibus.* Hæc Liberatus: qui quidem si perstantem in sententia usque ad mortem pro Trium capitulorum defensione, quorum causa Constitutum ediderat, Vigilium comperisset, ipsum in ea defunctum velut martyrem collaudasset: sed cum ait, ipsum fuisse afflictum nec coronatum, plane alludit ad ejus exilium, & post exilium a priori proposito defectionem.

VI. Suadet etiam istud ipsum ea ratio, quod cum Justinianus Imperator nihil antiquius habuerit Trium capitulorum damnatione, quorum causa plura (ut

vidimus) sancivit edicta, & Synodum Oecumenicam collegit, suæque sententiæ adversantes severe punivit: quomodo passurus fuisset, nisi consensisset, ut Vigilius, qui amplissimis scriptis contrariam sententiam professus fuit, & ad eam sectandam universam Ecclesiam Catholicam impulit, idem postquam solveretur exilio, sineretur proficisci in Occidentem, haud dubium universos Episcopos orbis Occidui adversus edicta Imperatoris atque Synodi decreta concitaturus? Rursum vero cum Justinianus Imperator non solum ab exilio ipsum Vigilium liberaverit, sed alia nonnulla eidem petenti concesserit, & ipso exigente sanctionem de rebus Italicis promulgarit; absque dubio ex hujusmodi officiis declaratum est, eundem Vigilium ipsi dede charum extitisse, ut ea petenti indulserit: at nonnisi consensione in Trium capitulorum damnatione effici potuit, ut inter eos amicitia sanciretur, quorum solum causa odium conflatum erat, & in eum exilium irrogatum.

Sic igitur ex omnibus, suffragante potissimum Græcorum auctoritate, satis apparet, Vigilium Papam, ut natum occasione Trium capitulorum schisma penitus tolleret, omnemque Orientalem Ecclesiam Catholicæ communioni jungeret, abrogato quod pro Tribus capitulis ediderat constituto Quintæ Synodo adversanti, eandem Synodum auctoritate Apostolica comprobasse, Oecumenicamque dixisse: cujus postremam sententiam cum posteri omnes Romani Pontifices sint secuti, universa Dei Ecclesia, paucis exceptis schismaticis, eandem Synodum ut Oecumenicam semper novit & prædicavit. Ejus vero exemplaria tunc in Romanæ Ecclesiæ archivis fuerunt inter alia scripta authentica collocata; quæ utinam conservata fuissent: non enim opus esset eam corruptam & mutilatam (ut vidimus) e codicibus Græcis accipere.

Porro eadem exemplaria genuina mississe noscitur S. Gregorius ad Theodolindam Longobardorum Reginam, & ejus filium

PAGIUS *ut eorum Opuscula, quæ latenter reperta sunt repleta abominatione, anathematizarentur.* His addit Marca in Dissert. de Epistola Vigilii pro confirmatione Synodi V. Pelagii II. testimonium ex Epistola ad Episcopos Istriæ. Etenim prolixis verbis ibi refertur, Sedem Apostolicam per Vigilium initio quidem probasse Tria Capitula, & pro eorum defensione diu laborasse, longoque tempore ad injurias usque certasse (quod de solo Vigilio intelligi potest) deinde cessasse quando veritas se patefecit. Marca ibidem refert Epistolam Vigilii ad Eutyrium Archiepiscopum Constantinopoleos, & ad præjacentem Synodum, quæ dicitur data ante sextum Idus Decembris, Imperii Domini nostri Justiniani aterni Augusti anno XXVII. post Consulatum Basilii V. C.

anno XII. anno sc. Christi DLIII. Eruit eam Marca e veteri Codice MS. Bibliothecæ Regiæ, existimatque illam esse, quam Vigilius pro Synodo V. dedit. Verum hæc Epistola aliquibus Viris doctis de suppositione suspecta visa, et si germana sit, de ea non loquitur Photius, quando de Vigilio scribit: *Communem Patrum fidem Libello comprobavit.*

Baluzius in Nova Collectione Conc. pag. 1551. invenit in veteri Codice MS. Bibliothecæ Colbertinæ Constitutum Vigilii pro damnatione Trium Capitulorum hoc anno editum; in ejus enim fine legitur: *Data VII. Kalendarum Martiarum imperante Domino Justiniano perpetuo Augusto an. V. conf. XXVII. & post Consulatum Basilii V. C. anno XIII. Constantinopolim.* In eo Constituto Vigilii-

Vigilium Justiniano amicus redditus.

VII. Ultimam Vigilii sententiam Ecclesia fecuta.

VIII.

IV. Constitutum Vigilii quod in Synodo V. conf. mat.

Quint. Synodi germana exemplaria.

(a) Greg. 12. ep. 7.

filium Aduloualdum reuuentem aliquando ea de causa Ecclesiæ Catholicæ communicare, quod accepisset, ex eadem Synodo derogari scriptis S. Leonis Papæ ab uniuersa Ecclesiâ ut sacrosanctis toto orbe receptis. Sed accipe ipsius uerba Gregorii ad ipsam Theodolindam Reginam reddita (a) extremo tempore sui Pontificatus: *Eam tamen. (inquit) Synodum, quæ piæ memoriæ Justiniani tempore facta est, per latores præsentium transmisi: ut prædictus filius meus dilectissimus ipsam relegens, cognoscat, quia falsa sunt omnia, quæ contra sedem Apostolicam uel Catholicam Ecclesiam audierat. Absit enim nos cuiuslibet sensum hæretici recipere, uel a tomo sanctæ memoriæ Leonis prædecessoris nostri in aliquo deuiare: sed quæcumque a sanctis quatuor Synodis sunt definita, recipimus; & quæcumque reprobata sunt, condemnamus.* Hæc Gregorius, qui tum ipsam Reginam, tum ejus filium Regem Longobardorum detrectantes interea ob falsos a schismaticis sparfos rumores Apostolicæ sedi communicare, rei ueritate dilucide demonstrata, communionem Catholica & Apostolica impertiuit.

IX.

Sed ad ipsum Vigilium solutum jam exilio, dimissum que liberum ut ad suam redire Ecclesiam posset, reuertamur. Cum rediturus Romam, Constantinopolim ad Justinianum Imperatorem uenisset; ab ipso petiit sanctionem promulgari uniuersæ Italiæ profuturam. Extat illa quidem, quam hic tibi reddendam putauimus, ut quæ sunt dicta notiora fiant. Ipsa uero ad Narsetem Ducem & ad Antiochum Italiæ Præfectum data reperitur hoc anno, distincta capitibus uigintiseptem: sed nobis satis hæc ex multis pauca referre (b):

(b) Novel. Julian. edit. in fin.

X. Edictum Justiniani Imp. de rebus Italiæ.

Pro petitione Vigilii uenerabilis antiquioris Romæ Episcopi quædam disponenda consuimus ad utilitatem omnium pertinentia, qui per Occidentales partes habitare noscuntur. In primis itaque iubemus, ut omnia quæ Athalaricus, uel Amalasantha regia mater ejus, uel etiam Theodatis, Romanis, uel Senatu poscente, concesserunt, inuolabiliter conferantur. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

gilius fufe docteqque Tria Capitula explicat, resellit, & damnat; tandemque concludit: Prædicta igitur Tria impia Capitula anathematizamus atque damnamus, id est, Epistolam, qua dicitur Iba ad Marin Persam, in qua nefanda superius designata blasphemiam continentur, & impium Theodorum Mopsuestenum cum nefandis ejus conscriptis, & qua impie Theodorus conscripsit, &c. Quæcumque uero sive meo nomine, sive quorumlibet pro defensione memoratorum Trium Capitulorum prolata fuerint, uel ubicumque reperia, presentis nostri plenissimi Constituti auctoritate uacuamus. Hoc Constitutum Vigilii germanum & genuinum Libellum, quo Synodum V. confirmauit, & Constantinopolim tam ad Impe-

uentur: sed & ea quæ a nobis, uel a piæ memoriæ Theodora Augusta quondam conjugis nostra collata sunt, volumus illibata seruari: nulla cuiquam danda licentia contra ea venire, quæ a prædictis personis pro quibuscumque rebus uel titulis data uel concessa esse noscuntur, excepta uidelicet donatione a Theodato in Maximum pro rebus habita Marciani, ex quibus dimidiam portionem Liberio uiro gloriosissimo dedisse meminimus, reliquam dimidiam Maximo uiro magnifico relictam, quas apud utrumque firmiter manere censuimus.

Si quid a Totilano tyranno factum uel donatum esse inuenitur cuiquam Romano, seu cuique alii, seruari, uel in sua firmitate manere, nullo modo concedimus; sed res ablatas ab hujusmodi detentoribus antiquis dominis reformari præcipimus. Quod enim per illum tyrannidis ejus tempore factum esse inuenitur, hoc legitima nostra notare tempora non concedimus. Et inferius de iisdem rebus a

Totila alienatis: Quia autem uerisimile putamus, diversos tyrannidis tempore res suas per metum alienasse hominibus uel officium quodcumque gerentibus, uel aliam a Totila commissam actionem, uel potentiam, uel gratiam apud eum habentibus, siue uenditione, siue aliis quibuscumque contractis titulis; modo uero quod factum est prius rescindi desiderare, utpote per uolentiam, uel per metum tyrannici temporibus factum: sancimus omnibus esse licentiam sui recipiendi, siue uendicandi, uel possessionis a Iudice adipiscendæ, pretiis tantummodo uidelicet restitutis: quæ tamen (eo qui se dedisse perhibet approbante) ueraciter constiterit exoluta, nec aliquo postea modo uel fraude substracta, uel ab eo recepta, cum non absque ratione esse putemus multa tunc temporis per metum & uolentiam facta esse, quæ nostris temporibus rescindi possit iustitia, pœna uidelicet instruentis inserta propter prædictas factiones modis omnibus quiescente. Hæc & alia plura ad res siue immobiles siue mobiles spectantia, instante Vigilio Papa, Justinianus sanxit, multaque alia ad personas respicientia, quas

T 2 vel

ratores quam ad Episcopos misit, esse autumo: nihil enim in eo, quod a stylo Vigilii dissentiat.

A num. IX. ad XIII. Postquam Vigilius ad Synodi sententiam accessit, Romam dimissus est, sed antea mense Augusto cum Imperatore serio egit de uniuerso Provinciæ, ac præsertim Urbis Romanæ regimine meliorem in formam reducendo. Justinianus ejus petitioni morem gerens, nobilem sanctionem Constantinop. edidit Idibus Augusti datam, qua Italis plurimum indulgit, illorumque fortunas diuturno bello depressas erexit. Hanc cum Vigilius rediens in Italiam deferret, calculi dolore oppressus in Sicilia usque ad mortem remansit. Continuator Marcellini ad annum XIII. post Consulatum Basilii

XI.

V. Vigilium in Siciliam redit.

vel barbaricus furor redegit in servitutum, vel militaris licentia profanasset. Nam post alia plura hæc de dicatis Deo virginibus:

XII. *Cum autem tyrannicæ ferocitatis presumptionem res etiam illicitas quasi permissas egisse, sine dubio sit: sancimus, ut si quæ mulieres Deo sacratas, vel habitum religiosum habentes sibi conjunxisse inveniuntur, nulla eis tenendi, vel dotibus forte conscriptas, iterum monasteriis, vel Ecclesiis, aut sancto proposito cui dedicatae sunt, restituantur. Hæc & alia Justinianus hoc anno vigesimooctavo sui Imperii, & post Consulatum Basilii terdecimo: quæ quidem ab Imperatore procurasse Vigilium apparet, ut, quæ tempore bellico fuissent jura iussa fileri, eadem reviviscerent, suumque unicuique tribuerent. Quomodo autem recedens Constantinopoli Vigilius Papa, cum in Siciliam pervenisset, illic extremum clausit diem, sequenti anno, quo id contigit, dicturi fumus: modo quæ anni hujus sunt reliqua prosequamur.*

XIII. Hoc eodem vigesimooctavo Imperatoris anno a Cosrho Perfarum Rege adversus Justinianum Augustum bellum movetur, non quidem ex more in Syria, sed in Colchorum provincia: quo Romanus exercitus turpiter victus atque fugatus est. Hæc vero quomodo se habuerint, Agathias pluribus refert. Quibus accurate narratis, divertit idem auctor ad peregrinationem seu trasmigrationem quorundam Gentilium philosophorum e Ro-

mano solo in Persidem, ea (ut refert) occasione, quod pertæsi illi Christianam religionem & eam colentium mores, ad Persas, quos acceperant esse modestiores, proficisci, ibique reliquum vitæ tempus apud eos degere decreverunt: verum falsa decepti fama, ubi Persarum foedissimos invenerunt mores, mox redire ad pristinos lares, & cum Christianis reliquum vitæ tempus degere censuerunt. Quæ autem notatu digna iisdem tunc acciderint remeantibus, ab eodem accipiamus auctore, qui rem sic exorditur (b):

Paulo ante Damascius Syrus, Simpliciusque e Sicilia, Eulamius Phryx, Priscianus Lydus, Hermias præterea, & Diogenes ex Phœnicia, Isidorusque Gazæus in Persidem ad Regem hunc visendum se contulerunt: qui omnes facile hac nostra ætate omnium erant philosophorum principes. Hi quidem cum minus placerent quæ de Deo Romani rectius sentiant, & multorum relatu persuasi jam essent Persarum instituta & mores cæteris longe præferre, in Persiam ad Regem, ut in ea victuri, una concesserunt, & eo libentius, quod Regem in primis justissimum, continentissimumque esse acceperant, qualem & vult Plato, ut Philosophia sit cum Imperio juncta: subditos vero pollere virtutibus, quandoquidem nec fures apud hos essent, neque prædones, nec denique, qui injustiora cætera facerent: atque adeo ut pretiosissima quæque vel in solitudine quavis relicta, qui forte invenerit, baudquaquam sit sublaturus, sed relin-

(b) Agath-
1.2.

XIV.
De philo-
sophis ad
Persas
peregrin-
nantibus.

PAGIUS filii V. C. ad currentem scilicet, ait: *Cum Romam redire capisset, in Sicilia morbo calculi tactus discessit, moxque Romam perlatus apud S. Marcellum in via Salaria sepultus est. Vigilium fere usque ad initium anni DLV. vitam protraxisse, ex infra dicendis certum fiet.*

VI. Ad num. XIII. & seqq. Agathias lib. 2. pag. 49. & seqq. narrat quæ hoc anno in Italia a Narsete gesta adversus Gothicarum reliquiarum motus. *Leuthari & Butilino Francorum Ducibus anno præcedenti occisis, portio quædam Gothorum ad septem bellatorum millia, qui multis in locis Francis auxilio fuerant, in Campsas Castellum munitissimum se se recepere. Eos ad hoc incitabat Regnares Hunnus Gothorum Dux, qui bellum instaurandum sibi censebat, ut ex eo celebrior feret. Confestim, itaque Narses castellum obsidione cinxit: Hieme autem in hoc transfesta, statim ineunte vere, Regnaris paciscendum sibi in rem præsentem cum Narsete putavit. Sed cum majora quam ipsum deceret, postulasset, & in Narsetem sagittam torfisset, ab ejus satellitibus peremptus est. Eo sublato confestim Gothi se & Castellum Narseti dedidere, qui ne impropter novis iterum rebus studerent, omnes ad Imperatorem Byzantium misit, inquit Agathias, qui de hyeme & vere currentis Christi anni verba facit, ut sequentia demonstrant. Quare hoc anno bellum Gothicum ab anno DXXXV. inchoatum finem accepit. Marius quidem in Chronico bellum Gothicum usque in annum DLVI. protrahit, & recentiores passim Hi-*

storici in annum sequentem, sed eos errare ex Agathia, quem se sequi profitentur, nunc constat.

Interea dum hac geruntur, ut prosequitur Agathias, Theodebalus adolescens, qui finitimis Italiae Francis imperabat, miserrime jam e vivis excesserat, morbo quo inde ab ortu laborarat absumptus. Quare Continuator Marcellini Theodebaldi Francorum Regis mortem recte collocavit anno post Consulatum Basilii V. C. XII. Christi scilicet DLIII. Hujus Continuatoris verba descripsit Hermannus Contractus in fusiori Chronico ad annum DLIII. Theodebalus, inquit, Francorum Rex moritur, & Regnum ejus uxoremque Vanderadam (quam alii rectius Wldetradam appellant) Hlotarius Rex patris ejus Theodeberti patruus accepit, qui jam XLIV. annis regnabat. Quo ipso anno Hlotarius ipse Saxones juxta Vvisaram fluvium magna eade domuit, & Thuringiam pervasam devastavit. Marius in Chronico Theodebaldi Regis mortem perperam consignavit anno XIV. post Consulatum Basilii, Christi scilicet insequenti, & omnibus rerum Francicarum Scriptoribus errandi causam dedit.

Hi enim Theodebaldi obitum, postquam Chronicon Marii lucem vidit, sicuti & Theodeberti patris ejus mortem tardius retulerunt, non animadvertentes hunc Chronographum per hæc tempora serius res plerumque recitare, & ab Agathia accurato Scriptoris dissentire. Regnum inierat Theodebalus anno DXLVII. & septimo Regni sui signatus. anno mortuus est, inquit Gregorius Turonensis lib.

VII.
Moritur
Theodebal-
dus Rex
Francorum.

VIII.
Annus e-
jus emor-
talis a
plerisque
male con-
signatus.

linquenti utcumque domino integra omnia usque ad reditum maneat. Ubi tamen eo est tandem peruentum, cum omnia aliter longe ac ipsi acceperant sese habere iam comperissent, & omnem scelerum apud hos speciem exerceri, ipsique hæc molestissime ferrent: inconstantia & levitatis se statim insinularunt, & mutati loci coepit hos pœnitere. Unde etsi Cosrboes eos & benevolentia prosequeretur, & ut apud se manerent precibus fatigasset; confestim tamen ad pristina loca, e quibus excesserant, se receperunt, existimantes, longe sibi potius fore, initis mox Romanorum confinibus mortem, si forte contingat, obire, quam apud Persas morando, majora sibi præmia comparare. Sic demum omnes ad pristinas sedes reducti, barbarica detestabantur hospitia. Ita quidem experimento dicere philosophi, solutos licet disciplina Christianos præstare moribus quibuslibet veri Dei cultum ignorantibus populis. Quid vero his subiciat auctor admiratione dignum, accipe:

XV. Sed cum interea iter hi facerent, mirandum quiddam his ferunt & dignum memoria contigisse. Nam cum in agrum quemdam Persicum philosophi divertissent, hominis ejectum cadaver viderunt recens mortui inhumatum. Tum hi legis barbarica pravitate commiserati (lege enim Persarum, defunctorum hominum corpora non humari, sed feris bestiis & volucris exponi jubebantur) quandoquidem nec par fore existimabant, ut vel in par-

tem aliam natura injuriam pateretur, cadaver illud per servos elatum, terra ut licuit) obruerunt. Noctu vero, his quiescentibus, unus quidam eo ex comitatu (non enim sat calleo) obversari sibi speciem vidit hominis senioris, sibi que incogniti, alias tamen gravis & venerandi, & qui philosophia studentem ut pallio, ita & barba promissiore nihil esset ab similibus; sibi que perinde jubendo, monendoque hujusmodi inclamasse: Noli inhumatum humare: permitte canibus lacerandum. Terra universorum mater matris corruptorem hominem non suscipit (hæc idcirco, quod Persis in more esset, filios cum matribus commisceri). Tum ille, quamprimum præ formidine experrectus, aliis somnium statim renunciavit. At illi tum primum dubii animi erant, quoniam esset id somnium evasurum. Antelucano autem tempore surgentes progrediuntur quo erat iter occæptum, agrum eundem carpando, cogente ad id loci situ, in quo pridie mortui cadaver suffoderant. Nudum illum iterato inveniunt, in agri superficiei jacentem, tamquam sponte sua in apertum remittente terra, nec tolerante non a bestiis absumptum servare. Illi igitur rei miraculo obstupefacti, iter prosequuntur, omisso humanitatis officio, quod sibi ex lege injungebatur. Somnium interea cum sermonibus agitarent, ex eo facile fatebantur, pœnas luere Persas pro impudico & materno concubitu, eoque & insepultos manere, & non injuria per canes

PAGIUS

lib. 4. cap. 9. ideoque anni septem, quibus regnavit, incompleti fuere. In Hist. de Gest. Reg. Franc. cap. 21. anni etiam VII. eidem assignantur. Aimoinus, qui lib. 2. cap. 25. annos VIII. ei tribuit, annum unum plus numeravit. Natus erat Theodebaldus ex Deuteria, propter quam Theodebertus pater ejus VVigardem sponsam reliquerat, quam postea uxorem duxit, eaque defuncta Deuteriam ultra non habuit, ut videre est apud Turonensem lib. 3. capp. 25. & 27. nullam prolem Theodebaldus reliquit, at Clotarius non tantum Regnum ejus cum Theauris accepit, sed & VVidetradam uxorem strato suo copulavit, ut scribit Turonensis lib. 4. cap. 9. qui subdit; increpitus a Sacerdotibus reliquit eam dans ei Garibaldum Ducem. Baronius Theodebaldi mortem recitat anno DLVI. num. XVIII. De Garibaldo primo Bajoarix Duce vide dicenda anno DLVI.

IX. Terramotu Constanti-
nop. alia-
que Urbes
concussa.

Agathias pag. 51. Theodebaldi morte, Regnarique cæde narratis, statim subdit: Sub idem fere tempus, vigente astate Byzantii, aliisque compluribus Romani Imperii locis ingens terra motus est factus, adeo ut multa Urbes tam insulares quam in continente sita confestim subversa fuerint, incolaque penitus absorpti. Inter Urbes, quæ tum corruere, memorat Agathias Berytum pulcherrimam tunc Phœnicia Urbem, atque, nobiles juvenes, qui addiscendarum Romanarum Legum causa eo commearant, commigrasse Sidonem Urbem vicinam, dum Berytus instauraretur. Narrat etiam, Alexandriam ad Nilum flumen positam terræ motui non obnoxiam, per-

exiguum & brevem motum sensisse, dum ipse met ibi versaretur, & Coi insulæ exiguum quandam portionem servatam esse. Hunc vero terræ motum præsentis anno, & quidem æstate, accidisse testatur Theophanes anno Incarnationis secundum Alexandrinos DXLVI. Kalendis Septembris superioris Christi anni inchoato: Hoc anno, inquit, mensis Augusti decimo quinto, Indictione secunda, illucescentis jam Dominici diei post mediam noctem tempore (ideoque hoc anno, quo Sabbatum incidit in diem XV. mensis Augusti), terra motus contigit adeo horrendus, ut ades plurima, balnea, Ecclesia, manium Urbis Constantinop. pars, qua maxime ad Chrysen portam, damnum ingens passa fuerint: & eo plures oppressi perierint. Corruit etiam pars Nicomedia maxima. Invaluit autem is terra tremor diebus quadraginta, modicoque spatio ad mentem & pœnitentiam redierunt homines, publicis per vias precibus, Ecclesiasticorum Catuum frequentia, diuturna in Ecclesiis mora, Divinam opem implorantes: mox vero Dei clementiam experti, in deteriora prolabebantur. Ceterum populo in Campum cum precibus processionem agente hujus terra motus per annos singulos memoria renovatur. Baronius anno DLIII. num. XLIX. ex Auctore Miscellæ hunc terræ motum recitat, quod is tradat illum contigisse anno XXVII. Justiniani Imp. cum tamen anno ejus Imperii XXVIII. contigerit. Hujus erroris fons & origo modus Justiniani annos numerandi a Theophane usurpatus. Hic enim primum Justiniani annum a Kalendis Septemb. anni Christi DXXVII. cum anno

nos dilacerari. Hæc Agathias, suorum temporum recensens historiam, haud leviter accepta refert.

XVI.
Se ipsos
impii pœ-
nis affici-
unt.

Ex hoc quidem exemplo quis non intelligat, in suæ ipsorum ultionem impietatis sinu a Deo Novatores hæreticos spernere ab Apostolis traditos & in Ecclesia Catholica sæpe usu receptos atque posteris commendatos Christianis ritus sepulcrales, pompamque piam, qua sacris canticis ducuntur funera, sacrisque locis, quæ sunt Christi membra, humanantur corpora defunctorum; eosdemque vere impios sua sponte ab Ecclesiastica commu-

nione diseissos hisce privari, atque tamquam infames in loco profano, profanæque sepulturæ mandari? Ut plane justo Dei judicio in eis Hieremiæ (a) vaticinium compleatur, quo ait: *Sepultura asini sepelietur, putrefactus & projectus extra portas Hierusalem.* Sed quæ de funere & sepultura dicimus, de pluribus aliis Dei beneficiis Catholicæ Ecclesiæ collatis æque dicenda sunt, quibus in suorum scelerum pœnam sua ipsorum sententia impii, sed justo Dei judicio omnino privantur.

Hic

PAGIUS anno civili exorditur, eoque pacto mense Augusto hujus anni, vicesimus septimus Justiniani adhuc in cursu erat. Quare ad vitandum errorem, in quem hætenus Chronologi incidere, in Theophane legendo, citandoque, non ad annos Imperatorum, sed ad annos Incarnationis secundum Alex. attendendum, quod satis monere non possum.

X. Hoc terræ motu suo anno reddito manifestum est, mortem *Leutharis*, *Butilini*, & *Theodebaldi* Regis recte a nobis consignatam fuisse, & Agathiam continuationem Historiæ Gothicæ Procopii, a Libro secundo suæ Historiæ exordiri; quod cum huc usque Chronologi non animadvertissent, res ab Agathia narratas præpostere collocarunt. Goarus in Notis ad Theophanem pag. 596. hunc terræ motum ab hoc Historico relatum confundit cum alio terræ motu, quem Theophanes docet contigisse anno Christi DL. ut ibidem vidimus; quod uterque *astate* acciderit, & in utroque *Berytus* concussa fuisse dicatur. Verum summopere fallitur; eo enim anno *Byzantium* hanc calamitatem passum non est: & *Berytus* iam eo anno, quam currenti terræ motu quassata. Porro iste terræ motus censeri debet secundus cardo Chronotaxis Historiæ Agathiæ.

XI. Quæ vero hoc anno inter Persas & Romanos contigere, paucis exponit Agathias lib. 4. a pag. 130. ad 132. aitque, *Justinianum* Justiniano Germani filio, maximi per id tempus nominis Viro, Byzantium ad se evocato per Colchicam Regionem & Armeniam plenum & absolutum imperium detulisse, dum *Persæ* quiescerent, *statusque rerum Inducis esset similis.* Sed quidam *Joannes* nomine *Afer*, vir obscurus & pauperrimus Justiniano promisit commeatum omnem commode suppeditaturum, modo ei certa pecuniæ summa traderetur, eique liceret quæ inter ipsos convenerat præstare. *At scelestus ille vanaliciarius & dardanarius* ingentem quæstum faciebat. Ex his opibus pacta Justiniano persolvebat. Justinus vero parvi lamenta eorumque, quos iste deprædatus fuerat, lachrymas faciens, gaudebat, & *inemptis epulis fruens, & præterea pleniorum graviores crumenam reddens.* Sed licet infinitos post hæc labores exantlarit, maximamque gloriam consecutus sit circa Istrum fluvium Barbarorum insultus reundens: *nihil inde Divina*

vindicta est emollita; postea enim a Justiniano Juniori capite plexus est. Addit Agathias, neque Persas bellum instaurasse, neque Romanos in eos movisse, *sed quieti manebant, perinde ac si communi sententia ita decretum esset.* Chosroes vero simul atque cognovit quod *Nachoragan* fugiens prælio excessisset, confestim eum ex Iberia revocavit, & a summa cervice cutem ei ad imos pedes detrahens a carnibus avulsit, *cujus primus, uti arbitrator, Sapore* ille, qui multo ante Chosroem tempore apud Persas regnavit, infamis auctor fuit, inquit Agathias, qui idæo significat, nihil neque hoc, nec sequenti anno, ab exercitibus actum esse. Pacem enim inter utramque Gentem anno DLVI. compositam fuisse infra visuri sumus. Theophanes anno Incarnationis secundum Alex. DXLVI. Kalendis Septemb. anni Christi DLIII. inchoato loquitur de Joanne isto, aitque: *Lazi a Romanis deficientes ob Joannis eorum Præfetti avaritiam, atque injustitiam, ad Persas transfugerunt: sed iterum intra eundem annum ad Romanorum partes redierunt: & expulsis Persis Romani Castrum Petram cepere.* Verum, neque Agathias, neque ullus alius ex Antiquis de hac *Lazorum* ad Persas defectione mentionem facit; *Petra* anno DL. a Romanis expugnata, & *Lazorum* querelæ adversus Joannem prædonem, non vero Præfectum perperam defectio appellantur a Theophane, qui tempus duntaxat rei gestæ, ac durationem recte notavit.

Celebratum hoc anno Concilium *Arelatense* V. sub Sapaudo *Arelatensi* Episcopo, qui his verbis illud subscripsit: *Notavi sub die tertio Kalendas Julias anno XLIII. Regni Domini Nostri Childeberti Regis.* Sirmondus, qui primus Synodum istam in lucem dedit ex Codice MS. *Lugdunensi*, addit Indictionem secundam, quia mendose ibi *tertia* memoratur. Convocata est ex Provincia *Viennensi* secunda, & ex duabus Provinciis finitimis, scilicet *Narbonensi* II. & *Alpium maritimarum*. Septem Canones in ea conditi.

Era DXCII. hoc nempe Christi anno Visigothi Regem suum *Agilam* occidere, & *Athana-gildi*, qui jam tyrannidem arripuerat, se se regimini tradiderunt, ut prodit *Isidorus* in Chronico Gothorum, qui subdit, *Agilam* annos quinque regnasse.

XII.
Synodus
Arelatensis
V.

XIII.
Agila Rex
Hispania
occiditur.

JESU CHRISTI
ANNUS
555.

VIGILII PAP.
ANNUS
16.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
29.

I. **H**IC annus Domini quingentesimus quinquagesimusquintus, post Consulatum Basilii numeratur decimusquartus: quo Vigilii Romanus Pontifex venturus in Italiam, in Sicilia diem obiit, cum sedisset annos sexdecim, licet Anastasius habeat sedisse annos decem & septem, menses sex, & dies vigintisex: sed nulla subsistunt talia ratione, quam plurimis his adversantibus. De ipso item hæc Anastasius subdit, cum agit de ejus obitu: *Venerunt itaque in Siciliam, in civitatem Syracusas, ubi Vigilii afflictus, calculi dolorem habens, mortuus est. Corpus ejus delatum Romam, sepultum est ad S. Marcellum via Salaria.* Sed quotot anni mense dieve sit mortuus, nulla apud antiquos mentio: nec nobis de his divinandum, cum nec ex successoris annis tempus Vigilii sedis possit mensium atque dierum numero definiri. Cæterum hic non prætermittendum, Pelagium diaconum ductum esse in suspicionem illatæ mortis Vigilio; id enim idem Anastasius tradit, cum agit de ejusdem Pelagii or-

dinatione: addit, autem, ipsum Pelagium publice se purgasse de tanta illata calumnia. Sed de his inferius.

Hic tandem finis Vigilii Papæ, ut iusto Dei judicio in insula defunctus sit, confectus ipse ærumnis ex morbo, qui coegerat sanctum prædecessorem suum Silverium deportatum in insulam illic animam exhalare. Qui enim malis artibus ad Pontificatum sibi paravit ascensum, ipsum adeptus, immensis semper agitato est fluctibus, invisus in primis Imperatori, cujus gratiam tot studiis demerere conatus fuit, Orientalibus haud gratus Episcopis, adversus quos diu multumque certavit: sed & Occidentalibus defensoribus Trium capitulorum redditus execrabilis, quod in sententia non stetit, sed impugnatoribus eorumdem, suo constituto abolito, inhæssit, Quintam probando Synodum, quam antea impugnasset: ac tandem cum e procellis in portum sibi visus est appulisse, pedemque alterum in Urbem, a qua diu abfuisset, propemodum intulisse, in via mori cogitur

II.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DXCIII.
A. C. 555.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6048.

⊙ 4. C. ⊙ 5. P. 28. Mart. Indict. 3.

JESU CHRISTI 555.

PELAGII PAPÆ I.

JUSTINIANI IMP. 29.

I.
Postconsulatus.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. XIV. & secundum aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno XV.*

II.
Opinio
Baronii
de institutio
Prima
Justiniana.

A num. I. ad X. Baronius num. VI. loquens de Institutione Primæ Justinianæ ait: *In hujusmodi habitis cum Justiniano consistitibus, cum fatigatus esset ærumnis Vigilii, idem Imperator ab eo inter alia illud extorsit, quod ab Agapeto Papa obtinere frustra tentaverat, nec ab ejus successore Silverio impetrare valuit, nempe ut Prima Justiniana, natale solum, a se mirifice illustrata non Episcopatus tantum; sed Metropolitanæ Sedis augetur dignitate. Cum inquam a Vigilii Prædecessoribus ipse Justinianus impetrare conatus esset, minime valuit obtinere; quod scirent iidem Romani Pontifices ea verti in præjudicium aliarum ipsi Provincia adjacentium Metropolitanarum Sedium, injustum rati dedecore Nobilium Ecclesiarum illustrari novam Ecclesiam Primæ Justinianæ. Verum rem non ita se habere demonstrat Baluzius in Supplemento Libri 5. de Concordia cap. 29. cujus fere verbis difficultatem expediam.*

III.
Sex Metro-
poles ei
subiiciuntur.

Justinianus Patriæ suæ *Achridæ* sive Primæ Justinianæ, (quæ Civitas in Dardania Europæa, etiamnum ampla) ornandæ cupidus, Novella XI. ad *Catellianum* Archiepiscopum Primæ Justinianæ directâ, dataque *Belisario* V. C. Consule, anno

scilicet DXXXV. constituit, uti Primæ Justinianæ Antistes, non solum Metropolitanus; sed etiam Archiepiscopus fieret, & ut sub ejus auctoritate essent Provinciæ Illyricianæ quæ sequuntur, *Dacia* nimirum mediterranea, *Dacia Ripensis*, *Mæsia* secunda, *Dardania*, *Prævalis*, & pars aliqua secundæ *Pannonia*, quæ Bacensi Civitati contributa erat. Jus autem omne in Provincias illas abrogat Episcopo Thessalonicensi, tam pro celebratione Conciliorum, quam pro ordinationibus Metropolitanorum, quos ad consecrationem Archiepiscopi Primæ Justinianæ pertinere impostum debere fancivit; ita ut ipse a generali Provinciarum illarum Synodo ordinaretur.

Eodem tempore Justinianus apud *Agapetum* Papam egit, ut novo huic Archiepiscopo vices Apostolicæ Sedis injungeret, videlicet per illas Provincias, quæ supra nominatæ sunt. Quid ad hanc petitionem rescripserit *Agapetus*, non invenimus: ex Epistola autem ejus ad Justinianum, quæ inter alias hujus Pontificis ordine IV. est, qua rem totam se per Legatos significasse, ait, & ex Novella CXXXI. data XV. Kal. April. *Basilio* V. C. Cos. idest, anno DXLI. in qua Vicariatum illum revocat ad beneficium Vigilii secundum ea, inquit, quæ definita sunt a Sanctissimo Papa *Vigilio*; nulla *Agapeti* mentione facta, colligere est illum vices suas noluisse concedere Archiepiscopo Primæ Justinianæ. Hæc verba *Agapeti*: *de Justiniana Civitate gloriosi Natalis vestri conscia, nec non & de nostra Sedis vicibus injungendis, quid servato Beati Petri, quem diligitis, Principatu & vestra Pietatis affectu, plenius deliberari contigerit; per eos quos ad vos dirigimus Legatos, Deo propitio celeriter intimamus. Certe si Agapetus petita concessisset, opus non fuisset recurrere ad Vigilium. Præterquamquod Agapetus paulo post obiit.*

Mortuo *Agapeto* successit *Silverius*, & huic *Vigilius*, ad quem Justinianus Legationem misit.

IV.
Ea non Agapeto.

V.

gitur immensus confectus ex calculi morbo doloribus.

III.
Romana
Ecclesia
non lædi-
tur adver-
sis.

Fuit ista Vigilii, dum esset Pontifex, vitæ periodus: ex qua quidem multa quis hauriet divinæ providentiæ invigilantis super Ecclesiam Romanam exempla: quibus illud potissimum evidentius innotescat, ipsam Divinitatem ejus gubernaculum tunc præcipue moderari, cum qui navi præsidet, clavumque tenet, obdormire videtur, vel alio non opportune dirigere, quo vel timor impellit, aut privatus commovet affectus. Qui enim in ea residet Christus, huc atque illuc universam navim pro arbitrio vertit: & fluctus licet contrarii urgeant, & flantes venti in adversam partem impellant; numquam tamen ipsa navis impingat in scopulos, neque offendat in syrtes, vel crebrioribus undarum ictibus dissolvatur, sed illæsa permaneat, nesciens vel vetustate lentescere, ut per lata foramina sorbens aquam, absorbeatur a fluctibus.

IV.

Intelliget ex iis pariter adcuratus inspector, quanta Romanæ Ecclesiæ insit auctoritas, vigeatque potestas, cum viderit ex adverso frustra sæcularem niti potentiam, incassumque armari perfidiam, vaneque contra niti Orientales Episcopos, otiose resiliere Occidentales Antistites, inutiliter ubique cogi Concilia, atque sanciri decreta, ubi non accesserit ipsius sedis Apostolicæ confirmatio, & qui in ea sedet Romani Pontificis comprobatio: cum illud tantum necesse sit

PAGIUS
Sed Vigilii
sedente
instituta.

fit, ut liquet ex prima Vigilii Epistola. Videtur autem Justinianus simul ab eo petiisse per *Dominicum* Exconsulem atque *Patricium*, (nam is Justiniani Legatus erat), uti vices Apostolicæ Sedis committeret Archiepiscopo Primæ Justinianæ. Epistola enim Vigilii data anno DXL. Vicariatus vero istius meminit ipse Justinianus in Novella CXXXI. anno insequenti data, in qua sic loquitur: *Per tempus autem beatissimum Prima Justiniana nostra patria Archiepiscopum semper sub sua jurisdictione Episcopos Provinciarum Dacia Mediterranea, & Dacia Ripensis, & Prævalis, & Dardania, & Mysia superioris, atque Pannonia, & ab eis ordinari, ipsum vero a proprio ordinari Concilio, & in subjectis sibi Provinciis locum obtinere eum Sedis Apostolicæ Roma, secundum ea, qua definita sunt a Sanctissimo Papa Vigilio. Quare fallitur doctissimus Cardinalis, qui incertum esse ait tempus, quo Vicariatus iste tributus Archiepiscopo Primæ Justinianæ, & vi extortum esse a Justiniano, nimirum post dissociatam inter eos concordiam. Quippe ea dissoluta est post Vigilii adventum Constantinopolim, idest, post annum DXLVII. vel ipso Baronio teste. Imo diuturna illa vis Imperatoris, qua adactum *Vigilium* inquit, ut vices suas delegaret Archiepiscopo primæ Justinianæ, ad aliam vim referri non potest, quam ad eam, quam idem Pontifex pertulit anno DLI. & sequentibus. Non itaque post ærumnas Vigilii vices suas tribuit Archiepiscopo primæ Justinianæ, sed in felicibus Pontificatus sui initiis, & ante omnem similitudinem cum Justi-*

in Ecclesia Catholica haberi ratum & firmum, quod noscitur consensione asserta vel præsumpta ejusdem Romani Antistitis comprobatum.

Vidisti enim, frustra nisum Imperiali edicto Justinianum, quousque illi Vigilii restitit, nulliusque roboris habitum totius Orientis collectum Concilium, donec illud ipsum suo assensu voluerit Romanus Pontifex effici Oecumenicum: cum plane non alia ratione ipsi etiam Græci illud comprobent Oecumenicum esse, nisi quod illi consensus accesserit Romani Pontificis. Sic vides, quo magis in Vigilio contempta est Apostolicæ sedis auctoritas, eo amplius eandem apparuisse illustratam: & cum nulla fuerint tempora, quibus sub Catholico Imperatore adeo ignominiosa diraque pati coactus sit Romanus Pontifex, numquam tamen magis, quanta in Petri successore vis atque potestas esset, cognitum fuit, in illo præsertim Antistite, quem ante electionem præterita crimina adeo infamassent, & violenta præcedens intrusio, illicitæque atque probrosæ promissiones factæ hæreticæ feminæ contemptibilem reddidissent, atque demum Silverii Papæ obitus ferme omnibus detestabilem effecisset. Ita plane permisit Deus Apostolicam sedem adeo fluctuare, atque in discrimen adduci, ut ab omnibus intelligatur non humanis sed divinis illam fulciri præsidiiis. Sed quæ reliqua sunt Vigilii Papæ, antequam de ejus agamus successore, prosequamur.

In

niano, ut mox demonstratum. Adhæc frustra ait Baronius, Imperatorem non potuisse ista impetrare a *Silverio*; cum id a nemine proditum sit memoriae Literarum.

Novam illam Archiepiscopi primæ Justinianæ Dignitatem acceptam non fuisse *Illyricianis* Episcopis, præcipue vero *Thessalonicensi*, in cujus diminutionem ista constituta fuerunt, dubitandum non videtur. Mansit tamen novo Archiepiscopo auctoritas, quam illi lege sua ex commendatione apud Romanos Pontifices procuraverat *Justinianus*. Discimus istud ex Epistolis Sancti Gregorii Magni LIII. & LIX. lib. 4. Indict. XIII. quæ docent eum una cum Pallio vices suas Joanni Episcopo primæ Justinianæ commisisse juxta morem, & iteratam, ut ipse ait, *innovationem*. Unde recte scribit *Marca* in lib. de Primat. paragrapho 47. id circa Episcopos Sedis illius observatum esse per illas tempestatas, ut Romani Pontifices singulis Archiepiscopis, statim ac isti consecrati erant, vices Apostolicæ Sedis & Pallium conferrent, ac causas, personasque eorum subjectas fuisse censuræ Romanorum Pontificum; quod ibidem *Marca* ex Sancto Gregorio Magno demonstrat. Ampla illa Archiepiscopi primæ Justinianæ auctoritas effecit, ut ei *Patriarcha* dignitas & appellatio a nonnullis antiquis Scriptoribus tributa sit, uti a *Curopolate* cap. de *Patriarch.* designat. & *Barlaamo* in suis adversus Græcos Schismaticos disputationibus.

Vigilius Papa postquam Constantinopoli anno præcedenti, elapso vel saltem affecto mense Au-

V.
Apostoli-
cæ sedis
summa
auctori-
tas.

VI.
Primæ Ju-
stinianæ
Patriar-
chalis ap-
pellata.

VII.

gu.

CHRISTI
555.

VIGILII PAP.
16.

JUSTINIANI IMP.
29.

VI.
A Vigilio
collatum
privile-
gium Pri-
mæ Justin.

In hujuscemodi habitis cum Justiniano conflictibus cum fatigatus esset ærumnis Vigilius, idem Imperator ab eo inter alia illud extorsit, quod ab Agapeto Papa obtinere frustra tentaverat, nec ab ejus successore Silverio impetrare valuit, nempe ut Prima Justiniana, natale solum, a se mirifice illustrata, non Episcopatus tantum, sed Metropolitanæ sedis augetur dignitate. Cum id, inquam, a Vigilii prædecessoribus ipse Justinianus impetrare conatus esset, minime valuit obtinere, quod scirent iidem Romani Pontifices, (ut superius dictum est) ea verti in præjudicium aliarum ipsi provinciæ adjacentium Metropolitanarum sedium, injustum rati dedecore nobilium Ecclesiarum illustrari novam Ecclesiam Primæ Justinianæ, indecensque esse alias denu-
Ann. Eccl. Tom. X.

dare, ut una superexornaretur Ecclesia; cresceret nimirum ipsa diminutione majoris, cui ipsa subdita fuisset Ecclesiæ; & pallium quod illa solet accipere a Romano Pontifice, Prima Justiniana ab eodem peteret, ac sibi superindueret. Id quidem fuisse a Vigilio Papa decretum, ut ejus Episcopus pallio ornaretur, vicemque gereret Apostolicæ sedis, idem Justinianus Imp. in constitutione Novella proficitur (a): de eodemque pallio, quod Archiepiscopus Primæ Justinianæ accipere solet a Romano Pontifice, testis est Gregorius (b) Papa in epistola ad Joannem. Exciderunt autem ipsius Vigilii Papæ Apostolicæ litteræ de collatis a se privilegiis Primæ Justinianæ. Hæc vero, quod incerta habeantur quo anno facta fuerint, hic ad finem ipsius
V **Vi.**

(a) *Novel.*
131. c.3.

(b) *Greg.*
1.4. ep.15.

PAGIUS
Obitus Vi-
gilii P. P.

gusto, Siciliam rediit, venit in Civitatem Syracusanam, & ex multa afflictione calculi dolorem habens, defunctus est, inquit Anastasius, qui diem ejus emortualem non memorat, anteaque scripserat, cum sedisse annos septemdecim, menses quinque, dies viginti sex. In utroque tamen MS. Colbertino Anastasiano habentur menses sex, sed in altero dies XXVI. in altero dies XXV. quæ dierum variatio in quibusdam aliis MSS. & Catalogis Pontif. Rom. etiam reperitur. Sed ex Catalogis & MSS. Codicibus Anastasii inter se collatis eruitur, cum annos XVII. menses VI. & dies XXVI. Vigilio attribuisse, quod verum esse non potest; cum anno DXXXVII. die XXII. mensis Novembris, Pontifex consecratus fuerit. Parum tamen refert

illud scire, dummodo Pelagii I. ejus successoris initium e tenebris educatur. *Vigilium* anno superiori demortuum tradit Marcellini Continuator, *Indictione II. post Consulatum Basilii V. C. XIII.* qui uno tenore Pelagii I. electionem narrat. [1] Ex recentibus Historicis aliqui Pelagii exordium cum præfenti anno copulant, uti Baronius; alii vero uti Onuphrius in Chron. Holstenius in Diagrammate Chronologico in Notis ad Synodum Rom. sub Bonifacio II. Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo Quinta cap. 8. & Papebrocius in Conatu Chron. Hist. illud in sequentem reiiciunt; sed ex dicendis tamen ejus morte, quam in Successorum, qui ante Gregorium Magnum Ecclesiam gubernarunt, temporibus digerendis constabit, *Pelagium* hujus
no-

NOTÆ

[1] **I**n veteri Catalogo quorundam Romanorum Pontificum qui in Symmacho cœptum desinit cum Vigilio vulgato a P. Josepho Blanchino in Libro: *Enarratio Symboli Pseudo Athanasiana*; legitur de eodem Vigilio: *Moritur in Syracusis secunda feria, nocte, septimo Idus Junias: Indict. III.* Hi temporum characteres congruunt cum anno 555. & cum sint Authoris quantum coniecere licet cœvi magnæ sunt autoritatis. Ex his autem intelligimus Vigilium non quidem Martio sed Junio mense obiisse. Neque oppositum mihi probes ex epitaphio Pelagii a Baronio relato, illud enim non legit in lapide Baronius, sed relatum accepit a Manlio in Historia Templi Vaticani, qui mendose nimis Epitaphia hæc descripsit, ut patet legenti ejus Historiam vulgatam a Bollandistis in Supplementis ad Acta SS. Denique anni sedis ejusdem Vigilii definiuntur in eodem Catalogo annis 18. mensibus 2. diebus 9.

An vero sicut ejusdem Catalogi fidem secuti sumus in designando mense & die emortuali Vigilii, ita pariter & illum retinendum censeamus in assignando sedis tempore ad annos 18. menses duos dies novem, id quidem minori fiducia definimus. Facilius enim irrepere potuit mendum in numeros, quibus tempus illud sedis designatur, quam in characteres quibus dies emortualis exprimitur. Tempus tamen istud si detrahatur ex anno 555. die 7. Junii, ducebimur ad annum 537. die 29. Martii. Annus cum Pagii animadversionibus congruit, mensis vero non item, quia ex Anastasii fide consecratum illum censet die X. Kalendas Decembris. Sed cum Anastasius in Vigilii rebus narrandis tam multipliciter erret, non est cur Authori cœvo præferatur; cum præsertim dies illa 29. Martii anni 537. incidit in Dominicam, diem ordinationibus summorum Pontificum destinatam.

Sed iterum ex eodem Catalogo pergamus ad indaganda exordia Silverii. Porro ille *sedit menses novem*. Si menses isti sedulo retrahantur, supererit annus 536. dies 29. Junii & Dominica. Qua sane die Silverium ordinatum fuisse a vero non abludit. Utinam sicut duorum istorum Pontificum tempus ad liquidum demonstravimus, ita ex eodem Catalogo ad reliquorum Pontificum tempora illustranda procedere daretur. Sed cum interpontificia ibidem desint non ita tutum esset eundem duces sequi.

Composita tamen die emortuali Vigilii anno & die de quo in superiori adnotatione, Pelagii ordinatione statuenda est die duodecima Septembris, quæ hoc anno in diem Dominicam incidebat; quod sic ostendo. Obiit Vigilius die septima Junii, dein cessavit Episcopatus menses tres, dies quinque uti fert Anastasii codex vetustissimus Mediolanensis, cum aliis duobus laudatis *Res. Italic. tom. III. col. 133.* & congruit vetus Catalogus definens in S. Paulo I. vulgatus a Blanchino in Prolegom. ad tomum quartum Anastasii. His ductis in calculum sistimus in die duodecima Septembris, quæ cum Dominica esset, ordinationi novi Pontificis legitima habebatur. **MANSI**

VII.
Sacrarum
usus Ima-
ginum.

Vigilii rerum gestarum ex more posuimus. Ad postremum de eodem Vigilio Papa his illud adicere monumentum minime prætermittimus, quod habet Hadrianus Romanus Pontifex in epistola ad Carolum Magnum Imp. nempe ab eo egregiis iisdemque piis imaginibus exornatam fuisse basilicam a se erectam. Cum enim inter alia plurima idem Pontifex vellet ostendere Imperatori viguisse semper in Ecclesia sacrarum usum imaginum, & de singulis temporibus quibus celebratæ essent Oecumenicæ Synodi adduxisset de Romana Ecclesia, quam aliæ minores Ecclesiæ imitarentur exempla: ubi ventum est ad proxime dicta tempora Quintæ Synodi, ita habet: *Et de sancto Quinto Concilio: Sanctissimus Vigilus Papa in Lateranensi Patriarchico basilicam faciens, pulcherrimis eam decoravit picturis, tam in historiis, quam in sacris imaginibus.* Hæc ipse: quæ quidem verba (ut ex præcedentibus patet) eam habent sententiam, ut Pontifex dicere voluerit, sicut tempore reliquorum Conciliorum Oecumenicorum usus probatur sacrarum imaginum, ita etiam tempore Quintæ Synodi, cum esset Pontifex Vigilus Papa, qui basilicam a se constructam sacris decoravit picturis. Quod tamen ab ipso Vigilio ante factum

PAGIUS

nominis I. natione Romanum, die undecimæ mensis Aprilis præsentis anni Pontificem Romæ consecratum fuisse. Cum vero nunc inter omnes conveniat, eum non alio mense, quam Aprili ordinatum, illudque ex ejus Epitaphio de quo infra, certo deducatur, vel sola subscriptio epistolæ ejus ad Episcopos Tusciæ datæ, & a Baronio anno DLVI. num. XXX. & seqq. ac a Labbeo Tom. V. Concil. pag. 794. recitatæ Pelagium I. mense Aprili hujus anni ordinatum invicte demonstrat. Ita enim habet: *Data XV. Kalend. Mart. anno XV. post Consulatum Basilii V. C.* Quare die XV. mensis Februarii anni DLVI. jam sedebat, ejusque Consecratio ad mensem Aprilem illius anni nullo modo differri potest. Ex recta initii Pontificatus Pelagii I. consignatione duorum priorum ejus Successorum Chronotaxis pendet.

VIII.
Pelagii e-
lectio vi-
vente Vi-
gilio scilicet.

Papebrocius loco laudato existimat, Clerum Romanum a Vigilio se se separasse, postquam anno DXLVIII. Judicatum suum emisit quo Tria Capitula eatenus a se propugnata damnavit, & elegisse Pelagium Pontificem, non tamen ordinasse; quod scirent Romani absque Imperatoris consensu irritam habendam ordinationem, vellentque Vigilio pœnitentiæ locum relinquere. Movetur ad hunc opinandum, quod, inquit, in variis antiquis Catalogis Pelagio, qui sedit tantum annos IV. menses X. dies XVIII. tribuantur anni XI. præter menses X. dies XVIII. qui anni XI. si retro numerentur ab anno DLXI. quo obiit Pelagius, fuerit electio ejus schismatica facta anno DXLIX. vel sequenti, quando etiam Vigilium Africanum excommunicarunt. Addit Papebrocius videri eo tempore Romanos expunxisse Vigilii nomen ex serie Pontificum, unde & factum sit, ut illud etiamnum desit in

oportuit, quam in Orientem proficisceretur: nam semel Roma discedens, illuc non est amplius reversus.

Quod rursum ad reliqua ejusdem Vigilii monumenta pertinet: nec excidat, quod sanctus Gregorius Papa in epistola ad Vigilium Episcopum Arelatensem, meminit de privilegiis ab ipso concessis Arelatensi monasterio, quod Childebertus Rex Francorum erexit, & petiit a Vigilio sedis Apostolicæ immunitatibus communiri: cui illum assentientem, litteras Apostolicas ad Aurelium tunc Arelatensem Episcopum (a) dedisse significat, ad quem constat aliam quam superius recitavimus scripsisse epistolam.

Vides igitur tam in Oriente, quam in Occidente, tum Imperatores, tum Reges non ab alio Antistite quam a Romano Pontifice expetere consuevisse pro locis a se erectis privilegia, utpote quod certo scirent in ipso totius Catholicæ Ecclesiæ residere primatum, universosque Antistites ejusdem parere præceptis, sæcularesque Principes haud audere violare, quæ scirent Apostolicæ sedis privilegiis esse munita. Nec de Vigilio illud prætereat (quod attigimus) Constitutum aliud sancivisse adversus Origenem, ipsum condemnans, ut Cassiodorus testatur his verbis (b): *Hunc nempe*

VIII.

(a) Greg. l.
7. ep. 115.

IX.

(b) Cassiod.
Instit. di-
vin. lect.
l. I. c. I.

vetustis aliquibus Catalogis qualis est Palatinus. Quæ per simplicem conjecturam Lectorem accipere vult Vir Eruditissimus. Verum hæc conjectura, cui nullus ex antiquis favet, minime admittenda. Nam in Catalogo Reginonis v. g. desunt *Deusdedit & Bonifacius V.* & in aliis Catalogis alii quidam Pontifices; sed id non nisi Librariis attribuendum, qui etiam Pontificum modo annos, modo menses, modo dies corrupte describere. Præterquam quod Manuscriptorum possessores suam quandoque de duratione quorundam Pontificum opinionem in ea infarcierunt. Errores ergo Manuscriptorum emendandi sunt. De annis XI Pelagii II. Pelagio primo male adscriptis in illius morte agemus.

Certe Pelagius Vigilii persecutionum socius fuit; cum eo, & pro eo stetit; Synodi Quinta congressus fugit ac subscripsit Constitutum ejus, quo Synodus V. irritabatur, indeque in exilium expulsus est, & Tria Capitula, ut ait Victor Tununensis in Chronico, *constantissime defendebat.* A Vigilio Roma Constantinopolim evocatus fuerat, ut sibi in difficili causa auxilio esset. Cumque nollet Synodum V. subscribere, in exilium missus est, teste eodem Tununensi. Quod autem scribit Anastasius, *Vigilio in custodiam detruso, Clerum Romanum missum in exilium ad diversa metalla incidenda*, plane falsum est; constat enim ex eodem Victore, qui Tria Capitula defendebat, ab Imperatore in longinqua Monasteria ablegatos. Cum Romæ innotuisset, Pelagium Tria Capitula damnavisse, postquam damnationem de exilio ab Imperatore revocatus est, & Romæ Pontifex ordinatus, ut habet idem Victor, singuli tum Sacri tum Laici homines ab ejus communi-
ter-

IX.

Pelagius
semper
Vigilio
adhasit.

pe Origenem, licet tot Patrum impugnet auctoritas, presenti tamen tempore & a Vigilio beatissimo Papa denuo constat esse damnatum. Hæc cum testetur Cassiodorus, satis habes declaratum, quomodo accipiendum sit, quod in alio suo Constituto Vigilus ad Justinianum Imp. dato, quod haud pridem recitavimus, ait, post mortem non esse aliquem condemnandum, qui in pace & communione Ecclesiæ Catholicæ decesserit: cujus sententiæ sensus quomodo sit accipiendus, suo loco diximus. Demum vero, ut res Vigilii ad finem perducamus, de ordinationibus ab eo factis quæ habeat Anastasius, accipe: *Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros quadragintasex, diaconos sexdecim, Episcopos per diversa loca octoginta & unum. Cessavit Episcopatus ejus menses tres & dies quinque.*

X.
Pelagius
Papa cre-
atur.

Subrogatus est in locum Vigilii Pelagius Archidiaconus: quo autem mense & die, antiquorum nemo docet. De hujus ordinatione hæc idem Anastasius: *Dum non essent Episcopi qui eum ordinarerent, inventi sunt duo Episcopi, Johannes de Perusio & Bonus de Ferentino, & Andreas presbyter de Ostia, & ordinarerunt eum Pontificem: tunc enim non erant in clero qui eum possent promovere; & multitudo religiosorum, sapientum, & nobilium subtraxerant se a communione ejus, dicentes, quia in morte Vigilii Papæ se immiscuit, ut tantis pœnis affligeretur. Eodem tempore Narses, & Pelagius Papa, consilio inito, data litania a S. Pancratio, cum hymnis & canticis spi-*
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

tertius Episcopus inveniri potuit, a quo consecraretur: illum enim non quidem ut Vigilii hostem, sed ut Chalcedonensis Synodi prævaricatorem detestabantur. Quare a *Perusino & Ferentino* Episcopis, ac *Andrea Presbytero Ostiensi* consecratus fuit, eique *Narses* jubente Imperatore omnem operam præstitit. Verum quidem est *Anastasium*, quem *Baronius* num. I. secutus est, populum Romanum inde *Pelagio* infensum scribere, quod auctor publicaretur malorum, quæ *Vigilius* Constantinopoli perpessus fuerat; sed is error inter alios *Anastasio* non paucos in hac Historia commissos connumerandus, a quo profecto *Baronius* cavisset, si ejus tempore *Chronicon* *Victoris Tununenensis* lucem vidisset. Hunc *Anastasio* errorem *Eminentiss. Card. Norisius* in *Dissert. de Synodo V. cap. 9. Paragr. 1.* optime observavit. Ex quibus *Papebrocii* conjectura profors evertitur, quia etiam *Pelagii I.* ordinationem male in mensem *Aprilium* sequentis *Christi* anni differt, ut sequentia extra omne dubium ponent.

X.
Novus
mos indu-
ctus in ele-
ctione Pon-
tific. Ro-
man.

In electione *Pelagii* novus mos inductus, & *Justinianus* Imp. qui jam ab annis quatuor Roma potiebatur, confirmandi Pontificis Romani auctoritatem sibi suisque posteris arrogavit, exemplo ducto a *Gothorum* Regibus, qui confirmationes electionum ad se traxerant. Inde post *Vigilii* mortem Interpontificium trime-

ritualibus venerunt ad *S. Petrum Apostolum*: Cum *Pelagius* tenens *Evangelium* & *crucem Domini* super caput suum, in *ambonem* ascendit; & sic satisfecit cuncto populo & plebi, quia nullum malum peregisset contra *Vigilium*. Item adjecit *Pelagius* Papa: *Peto ut petitionem meam confirmetis, ut si quis ille est, qui promovendus est in sancta Ecclesia ab ostiario usque ad gradum Episcopatus, neque per aurum neque per alias promissiones proficiat (vos enim omnes scitis quia hoc simoniacum est) sed si quis ille est doctus in opere Dei bonam vitam habens, non per dationem, sed per bonam conversationem, inhibemus eum usque ad primum gradum venire. Eodem tempore Ecclesiæ rebus præfecit* *Valentinum* *Notarium* suum timentem Deum, & restitui fecit omnia vasa aurea & argentea & pallia per omnes Ecclesiæ. Hactenus de *Pelagii* ingressu *Anastasius*.

Qui igitur non sine assensu, immo & promotione *Justiniani* Imperatoris, qui etiam *Vigilio* adhuc superstite (ut vidimus) ei studebat, *Pelagius* Pontifex creatus est, licet vivente *Vigilio* cum esset *Archidiaconus*, ejus *Constituto* pro *Tribus capitulis* subscripsisset: tamen postremam ejusdem *Vigilii* sententiam probantem *Synodum* secutus est; cum præsertim probe nosset, causam non esse ejusmodi, ut nonnisi cum jactura *Catholicæ* fidei, vel ignominia *Synodi Chalcedonensis* (ut superius est monstratum) sanciri pax potuisset. Sed ad alia transeamus.

XI.
Pelagius
Papa reci-
pit quin-
tam Syno-
dum.

V 2

Hoc

stre fuit, & post mortem sequentium Pontificum solito etiam diuturnius; quia confirmatio ex *Aula* Imperatoris expectanda erat. Imperatores vero electionem non confirmasse nisi soluta auri quantitate consueta, discimus ex *Anastasio* in *Agathone*. Tertiam hanc electionis Pontificiæ periodum his verbis explicat *Mabilonius* in *Commentario* prævio in *Ordinem Romanum* paragr. 17. ex *Opere* manuscripto *Onuphrii Panvini* *De varia creatione Romani Pontificis*. *Gothis* *Italiae* ditione a *Narsete* omnino exactis, *Italiae* cum *Urbe* *Roma* in *Orientalis* Imperii portionem redacta, insignior fuit in electione *Papæ* mutatio usque ad *Carolus M.* Mortuo Pontifice *Sedis* *Apostolicæ* vacantis cura *tribus* præcipuis *Cleri* ministris committebatur, scilicet *Archipresbytero*, *Archidiacono*, & *Primicerio* *Notariorum*. Ab his quam primum de morte *Papæ* nuncium significatur *Exarcho*, quem *Gothis* pulsus *Ravennæ* instituerat *Imperator*.

Post justa defuncto perfoluta, exactumque tridui jejunium, de eligendo Pontifice tractabatur. Huic electioni intererant *Clerus*, *Optimates*, *populus* & *milites*, hoc est *militum* *stationes*, qui ad tutandam adversus *Langobardos*, reliquam *Italiae* partem, *Romæ* potissimum, & *Ravenna* consistebant. De electione mox referebatur ad *Imperatorem*, a quo petebatur, ex-

XI.
Imperator
electionis
confirmati-
onem sibi
attribuit.

pe-

XII.
Franci
cum Ale-
mannis
invadunt
Italiam.

(a) *Agath.
bist. l. 4.*

(b) *Greg.
Turon.
bist. Fran.
l. 3. c. 32.*
(c) *Greg.
dial. l. 1.
c. 2.*

(d) *Agat.
l. 2.*

XIII.

PAGIUS

Hoc anno vigesimonono Justiniani Imperatoris qui sub Theodibaldo Francorum Rege militabant duo germani, iidemque Alemanni Leuthares & Buccellinus (quem Agathias Bultinum vocat) cum Francorum ingentibus copiis descendentes in agrum Campanum, Lucanos, Brutios, omnesque interjacentes regiones depopulantur. Hæc pluribus Agathias, (a) qui horum exercitum fuisse septuagintaduo millia delectorum virorum tradit. Porro Alemannos ducit Leuthares, Francos vero Buccellinus. De eodem Francorum Duce meminit Gregorius Turonensis (b), licet male temporibus Belisarii ejus expeditionem contigisse dicat, huncque ipsum Buccellinum appellat, quem S. Gregorius (c) Papa nominat Buccellinum, dum agit de S. Libertino, qui in monasterio apud Fundos in Campania posito egregia floruit sanctitate; atque de eodem Buccellino, qui ejus tunc monasterium invaserat, hæc scribit: Eodem vero tempore in Campania partibus Buccellinus cum Francis venit. De monasterio vero præfati viri famuli Dei rumor exierat, quod pecunias multas haberet. Ingressi oratorium Franci, cœperunt scipientes Libertinum querere, Libertinum clamare, ubi in oratione ille prostratus jacebat. Mira valde res, querentes, scipientesque Franci ingredienti in ipso impingebant, & ipsum videre non poterant, sicque sua cœcitate frustrati a monasterio sunt vacui reversi. Hæc Gregorius, qui de sancto viro miranda complura alia scribit. Agathias dum de Buccellini grassatione in Italiam facta agit (d), hæc ait, Francorum erga res sacras abstinentiam commendans:

Eo ubi ventum jam est, Franci omnes qui locis hisce ante insuevissent, erga sacra pietate & reverentia utebantur, ut qui ad potiores leges tamquam veræ fidei cultores concesserant (ut supra jam diximus) & haud secus ac Romani sacrificarent. Sed Alemannorum exercitus omnis (nam aliter longe hi sentiunt) sine ullo delectu & per impietatem templa diripiebant simul & deformabant; sacraque ex auro vasa, & ad peragendam rem divi-

pectabaturque factæ electionis approbatio. De ea item scribebatur ad Exarchum, ad Judices, Archiepiscopum & Apocrisarium Ravennæ, ut electioni faverent. Post datam ab Imperatore approbationem, electus tandem ordinabatur ad Confessionem Beati Petri, ibique fidem profitebatur: moxque fidei suæ confessionem ad omnes Ecclesias dirigebat. Hæc omnia constant ex Libro diurno Romanorum Pontificum, cujus formulæ ab eo tempore, idest, post electionem Pelagii in usu esse cœperunt. Ita Mabillonius cui in omnibus assentio, nisi in eo quod ait morem hunc usque ad Carolum M.

nam parata, pretiosamque ceteram supellectilem cum sustulissent; in possessionem tarpiter vendicabant: cumque ea patrasent, necdum malefactis exatiati, vel urnas ipsas, quibus templorum structores recondebantur, frangebant, evertebantque pavimenta, & crude templa sædabant, prædaque omnis conspurcatur, cum mortuos insepultos disicerent. Haud tamen divina longe post ira, quæ ob tanta hæc scelera inferebatur, hos pœnis affecit. Quandoquidem bello partim, partim morbo interiire, ita ut eorum nemo quippiam sit ex pristina rapiendi spe consecutus. Injustitia namque & erga Deum impietas ut fugienda permaxime sunt, ita & prodesse nil poterunt, & in ipso præsertim bello. Nam patriæ opem ferre, ac patrias leges tueri, & has devastantibus se minus permittere, sed enixius hos impugnare, æquum proculdubio fuerit & generosum. Qui vero lucri & avaritiæ gratia, odiique nulla ratione subnixi, cum nullum criminandi jus habeant, si velint in aliena irrumpere, & eos incesere, qui injuriæ nihil intulerint; profecto insolentes hi sunt, & plane insaniant, neque quid jus fasque sit norunt, nec magni id faciunt, si malefactis sit infensor Deus. Quo fit, ut acriora his inferantur supplicia, & ad insanabilem calamitatem, qui prave gesserint, recidant, etsi ad breve felices existimentur. Leuthari itaque, Bultinoque istiusmodi evenere, &c.

Quam autem terribilem Dei in se iram expertus sit Leuthares germanus Buccellini, dum onustus sacrorum spoliis domum reditum parat, idem auctor paulo inferius his verbis conscribit (e):

Paulo post pestilens morbus de repente cum hos invasisset, multitudinem absumebat, ita ut partim circumjectorum locorum aerem ut noxium causarentur, & ejus mali originem fuisse hunc ducerent, partim etiam vitæ incusarent mutationem: quandoquidem ex assidua belli exercitatione, longisque itineribus ad otium & delicias divertissent; morbi tamen principium & calamitatis necessitatem non admodum pernoscebant. Injustitia namque & rebus sacris, humanisque legibus illata

in-

perdurasse; infra enim videbimus, regnante Pipino Francorum Rege Ecclesiam ab illa servitute liberatam fuisse licet Ludovico Pio imperante mos ille in pristinum statum restitutus fuerit, & Pontificum Rom. ordinatio coram Legatis Casareis iterum perfecta.

A nunt. XII. ad XIX. expeditionem Italicam Leutharis & Eutilini hoc anno a Baronio recitatum narravimus anno DLIII. quo ea suscipia, & mortem Theodebaldi Francorum Regis anno DLIV. quia de ea agit Agathias postquam retulit, quæ eo anno in Italia gesta sunt.

XIV.

(e) *Agath.
bist. l. 2.*

Leuthares
dat pœnas
patro-
rum sce-
lerum.

XII.
Theodebaldi
Regis
mors.

injuria, exitii causa his (ut equidem reor) fuere : cui rei vel Princeps ipse argumento sat fuit, quem ex Deo ingesta supplicia divexabant. Quippe qui demens jam factus, in apertam est rabiem versus, ut amentes solent & furibundi. Vertigo præterea crebrior quædam eum excepit, ejulatusque edebat horribiles, cernuusque nonnumquam, vel utrumque in latus se proruendo, illisus solo volutabatur, abundantique spuma os ipsum proluebatur: tamen oculi horribiles visu, inverisque erant, & eo jam miser vesania venerat, ut vel propria membra deserviendò gustaret. Brachiis siquidem ubi jam mordicus inhaesisset, dentibus carne dilacerata in fera bestia morem, his vescebatur, defluentemque lingebat cruorem. Sic demum, suo exatiatus, & paulatim desperditus miserrime ex humanis excessit. Ceteri vero passim moriebantur, nil penitus remittente malo, quousque tandem universi interiire. Quinetiam vel febre major pars degravata mortem obibat: nonnullos apoplexiæ morbus acerrimus invadebat, alii capitis dolore peribant, & mentis excessu quidam. Itaque dum varie omnes afficerentur, in perniciem morbi ipsi cedebant. Cum Leuthare igitur & cæteris omnibus, qui se sequebantur, sic actum: & hunc ea expeditio habuit finem. Hæc Agathias, qui de Bucellino refert, jurat-

se non se recessurum ab Italia, sed pro Gothis semper bello adversus Romanos acturum. Quæ vero dicta sunt de Leuthari atque Alemannorum exercitu, contigisse ait idem auctor trans Padum ad Venetiæ loca apud Cenedam urbem, cum jam iidem reverterentur in patriam.

Bucellinus autem apud Capuam cum Francis agens, & prælio decernens cum Narsete ab eo victus est, ac necatus cum omni Francorum exercitu: adeo ut ex tam ingenti hostium numero quinque tantummodo fuerint reperti qui remearint ad propria. Rem potro egregie gestam cum Agathias describat, id tribuit pietati ac justitiæ Narsetis, qui non ante consere manus cum hostibus voluit, quam purgato exercitu: inventum vero tunc unum Herulorum nobilem militem, qui servum occidisset, pari illum poena plectendum esse jussit; nec magni fecit, etsi in tanta temporis ac rerum necessitate ingens Herulorum multitudo sese ab exercitu, mortem gentilis sui ægro ferens animo, separaret. Pluribus hæc omnia idem auctor scriptis mandavit, qui & inferius ejusmodi recitat inscriptionem, qua tantæ victoriæ monumentum exaratum fuit; ait enim (a): *Mibi vero ex incolis quidam nonnulla elogia recitavit in urnam insculpta lapideam sub Casilini fluminis ripas locatam; quæ hujusmodi sunt:*

XV.
Franci a
Romanis
victi.

(a) Agath.
l.2.

AQUAS CASILINI FLUMINIS MORTUIS GRAVATAS SUSCEPIT TYRRHENI MARIS LITTUS, QUANDO FRANCORUM GENTEM OCCIDIT A USONIUS ENSIS, UBI MISERO HÆC GESSIT MORMEM BULTINO. FELIX ETIAM ISTE FLUCTUS, ET ERIT BARBARICO PRO TROPHÆO DIUTINE ERUCTANS SANGUINEM.

Id epigramma sive in vero lapide fuerit insculptum, sive alias utcumque celebre sit, ad me pervenit: haud tamen diffido fuisse hoc modo inscriptum.

XVI.
(b) Agath.
l.2.
Cur Fran-
ci victi.

Cum autem idem auctor aperte testetur (b), ob injustitiam victos fuisse Francos: hic examinandum est præcipuum eorum peccatum, cujus rei gratia adeo ad internecionem cædi meruere. Nam cum ab eodem auctore Francorum pietas commendetur, justitia tamen non ita: quod scilicet Agathias de eorum Duce tradat, obstinate nimis patrociniùm Gothorum suscepisse: adeo ut recedente Leuthari cum Alemannis, ipse laturus Gothis opem remanere omnino voluerit. Ait enim: *Bultinus vero cum jurejurando jam confirmasset adversus Romanos & pro Gothis se bella gesturum, hique adulando barbarum permulcerent, ac suum Imperatorem fore se prædicarent: visum est tandem manendum apud hos potius esse, & peragenda conventa: unde apud Gothos is mansit, & ad bellum necessaria comparabat.*

Hæc auctor, dum in bello suscepto injustitiam aperit, cum illos defendendos Franci suscepissent, qui ditionem invaserant alienam. Adde his etiam, quod ea ex parte impietatem defenderent (licet hoc non esset in animo) dum adversus Catholicos pro Arianis, quales Gothi erant, juratum prælium prosequi statuisent. His etiam junge illud, quod invito Theodibaldo Francorum Rege (ut idem auctor testatur) suaque sponte idem Dux exercitus Bucellinus pro Gothis Francos duxit cum Alemannis ad pugnam: Ut plane exemplo posteris fuerit, fortissimos quosque debiles reddi ac prorsus inbelles, quos justitia deserit, quam merito Sapiens præliantium (c) thora-

(c) Sap. 5.

(d) Antiq.
Inscrip. in
Append.
pag. 1193.
num.7.

cem appellat, fidem vero scutum; quibus si careant præliantes omnino sint perituri, nisi (quod sæpe contigit) ad scelera ulciscenda his Deus utatur tamquam virga furoris sui. Porro Pelagium Papam nuncupasse vota pro Romano exercitu, ac pariter perfolvisse, docet sequens vetus Inscriptio (d): VOX

VOX ARCANA PATRIS COELI QUIBUS ÆQUA POTESTAS
DESCENDIT TERRAS LUCERE PLERE SUA
HANC DEUS HUMANAM SUMENS DE VIRGINE FORMAM
DISCIPULOS MUNDO PRÆCIPUENDA DOCET
QUÆ MODO PELAGIUS PRÆSUL CUM PLEBE FIDELIS
EXERCENS OFFERT MUNERA SACRA DEO
UT ROMANA MANU COELESTI SCEPTA REGANTUR
SIT QUORUM IMPERIO LIBERA VERA FIDES
PRO QUIBUS ANTISTES REDDENS HÆC VOTA PRÆ-
CATUR
SÆCULA PRINCIPIBUS PACIFICATA DARI
HOSTIBUS UT DOMITIS PETRI VIRTUTE PER ORBEM
GENTIBUS AC POPULIS PAX SIT ET ISTA FIDES.

XVII.
Rom. ex-
ercitus
proffiga-
tus in Col-
chis.

Sed quod res humanæ sui varietate in-
constantes esse soleant, lætis mox admix-
ta sunt tristia; cum videlicet post tam
ingentem de Francis adeptam victoriam
in Italia, Romanus exercitus qui in Per-
sida militabat, posteriores tulit. Siqui-
dem hoc anno ab eo male pugnatum est
cum Persis, fugatis a tribus millibus Per-
sarum quinquaginta millibus Romano-
rum, ulciscente Deo (ut ab omnibus
jactabatur) innocentem sanguinem Regis
Colchorum a Romani exercitus Ducibus
fraude necati. De his pluribus Agathias.
Erat namque Rex ille Christianus maxi-
me pius, totaque ejus provincia Christia-
nitate refulgens. Factaque hæc ait, dum
Persæ obsiderent Onogorim antiquum præ-
sidium, quod Christiani Colchi a Proto-
martyris nomine Sanctum Stephanum no-
minarunt. Tu vero de his eundem, si
libet, auctorem consule.

XVIII.

Inter hæc vero, dum quæ dicta sunt
de Francis in Italia gererentur, Theodi-
baldum Francorum Regem adolescentu-
lum pene puerum morbo miserrime affe-
ctum ex hac vita migrasse, idem auctor
Agathias affirmat: ob idque cum ad con-
sanguineos superstites Francorum Reges
Childebertum atque Clotharium devolve-
retur hæreditas, inter eos obortam esse
discordiam tradit. De Theodibaldo scri-
bit Gregorius, uxorem duxisse, anno-
que regni sui septimo decessisse. Porro
una cum regno ejus quoque conjugem in-
cestuoso connubio Clotharium accepisse
narrat, reprehensum vero a sacerdotibus
eam dimisisse. Sed audi verba ipsius (a):
*Regnum ejus Clotharius Rex accepit, co-
pulans Vuldotradam uxorem ejus strato
suo: sed increpitus a sacerdotibus, reli-
quit eam, dans ei Garivaldum Ducem,
&c.* Vigebat quidem Gallicanorum Epis-

(a) Greg.
l. 4. c. 9.

PAGIUS
XIII.

Ad num. XIX. Tumultum Samaritanorum,
& Judæorum in Palæstina, quem Auctor Miscel-
læ ad annum Justiniani XXIX. Theophanes re-
fert ad an. Incarnat. secundum Alex. jDXLVIII.

coporum sacerdotalis vigor his tempori-
bus adversus incestuosos: nam extant plu-
res canones diversorum Conciliorum in
Galliis habitorum, quibus ejusmodi cri-
men Ecclesiasticis censuris infectati sunt
sanctissimi Patres illi quos diximus Aure-
lianensium Synodorum secundæ, tertix,
quartæ, & quintæ, necnon Concilii Tu-
ronensis. Sane quidem & aliud id ge-
nus crimen ejusdem Clotharii idem Gre-
gorius (b) refert, nimirum duas sibi in
matrimonium conjunxisse sorores, ex qui-
bus septem suscepit filios. Unde ob tan-
ta hæc facinora haud modicum fuit iis-
dem sanctis Episcopis laborandum, ut ma-
los hos exoriri cœptos frutices sacrarum
legum falce succiderent.

(b) Greg.
l. 4. c. 3.

Sed ut repetamus res Orientis, hoc eo-
dem anno unde trigesimo Justiniani Im-
peratoris tumultuatum rursus esse a Ju-
dæis & Samaritanis hæreticis in Palæsti-
na, Miscellæ auctor ita describit: *Anno
vigesimo nono Imperii Justiniani seditionem
concitaverunt Judæi & Samaritæ Casaræ
Palæstina, & facti quasi in ordine Pra-
sino & Veneto irruerunt in Christianos e-
jusdem civitatis, & multos interfecerunt,
& ecclesias combusserunt, & Stephanum
ipsum civitatis Præfectum in Prætorio per-
emerunt, & substantiam ejus diripue-
runt. Uxor vero illius fugiens in urbem,
adiit Imperatorem. Qui jussit Adaman-
tio Magistro militum descendere in Palæ-
stinam, & occisionem exquirere Step-
hani: qui veniens, eorum quos reperit, a-
lios suspendit, alios decollavit, alios ve-
ro debilitavit & publicavit: & factus
est timor magnus in omnibus partibus O-
rientis.* Hæc adversus Judæos & Sama-
ritas hoc anno facta sunt, quos jam an-
tea sæpius adversus Christianos sævien-
tes legibus ejusdem Imperatoris compres-
sos, sæpe superius dictum est. Quin-

XIX.

Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato: Tumultu-
sed cum nullum nec diem nec mensem expri-
antur Sa-
mat, incertum, an hoc vel sequenti anno exci-
maritani.
tatus fuerit.

JESU CHRISTI
ANNUS
556.

PELAGII PAP.
ANNUS
2.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
30.

I.
Bellum Ec-
clesiasti-
cum in Occiden-
te.

Quingentesimus quinquagesimus sextus Christi annus post Consulatum Basilii decimus quintus notatur: quo de bellatis Francis, Alemannis lue consumptis, & Gothis in deditioem acceptis, a bellis Italia tandem quievit: cum tamen vigeret bellum Ecclesiasticum & illud quidem haud leve, jam ante ortum, cum Vigilus Constantinopoli primum contra tria capitula illa sententiam tulisse ferretur, ut diximus; auctum vero, cum cognitum fuit, ab eo Quintam Synodum comprobata eadem Tria capitula condemnantem: magis autem commotum, cum auditum, quod Pelagius Papa (ut dictum est) anno superiori creatus Pontifex, ut Orientalem Ecclesiam ob Quintam Synodum cum Occidentali conjunctam in pace servaret, ipsam Quintam Synodum recepisset: major enim inde facta est scissura Occidentalium Episcoporum, ad quam consarciendam idem Pelagius Pontifex impigre laboravit. Adeo enim visi sunt exhorruisse Occidentales Antistites fere omnes aliam Oecumenicam Synodum post Quartam admittere, ut nec potuerit Pelagius reperire Episcopos Romæ, a quibus consecraretur, atque opus fuerit presbyterum Ostiensem (quod numquam antea accidisset) loco Episcopi munus illud obire, ipso Pelagio ita jubente.

II. Quantum enim averfati fuerint Quintam Synodum Occidentales, vel ex Cassiodoro (a) & aliis possumus intelligere, qui licet a communione Catholica numquam defecerint, nec eandem Quintam Synodum aliquando damnarint: eam tamen silentio præterierunt, satis esse putantes in his quæ spectant ad Catholicam fidem quatuor profiteri Oecumenicas Synodos, in quibus Catholica dogmata adversus hæreticos adversantes sunt stabilita: nam in ipsa Quinta Synodo actum constat de personis; quamobrem haud necessarium visum est in assertione Catholica una cum quatuor Synodis etiam Quin-

tam eadem observantia qua illas quatuor profiteri. Sic & Cassiodorus fecisse cognoscitur, & aliquando etiam S. Gregorius Papa, atque Patres Concilii Bracarenensis secundi, ut suo loco dicitur. Non dubium enim est, pertæfos etiam fuisse Catholicos Occidentales professores Quintæ Synodi, aliquid esse occasione Chalcedonensis Concilii innovatum. Hinc est, quod ipse Cassiodorus in commentario illo, quo de divinæ lectionis institutionibus agit, ubi de quatuor Synodis summa cum laude mentionem habet, adversus eos qui innovarunt sic invehitur (b): *Sunt nonnulli qui putant esse laudabile, si quid contra antiquos sapiant, & aliquid novi, unde periti videantur, inveniant. Chalcedonensis autem Synodi testis est codex encyclicus, qui ejus reverentiam tanta laude concelebrat, ut sanctæ auctoritati merito judicet comparandam. Quem codicem ἐπιτολίον, id est, totius Orbis epistolarum a viro disertissimo Epiphonio fecimus in Latinum de Græco sermone converti.* Hæc ipse intelligens per encyclicum codicem totum illum epistolarum procurante Leone Imperatore, a quam plurimis ejus temporis Episcopis pro defensione Chalcedonensis Concilii conscriptarum, quem continet secundum volumen Conciliorum, de quo suo loco pluribus dictum est. Neminem vero moveat, si idem Cassiodorus recensens Oecumenicas Synodos, de Quinta Synodo nullam habuerit mentionem, sicut & S. Gregorius (c) aliquando fecisse visus est; quod (ut ipse Gregorius testatur (d) in ea non de fide, sed de personis sit actum: id enim (ut dicitur) & alii plures fecisse noscuntur, cum tamen eadem non contradicerent.

At ne quis, putet Cassiodorum, quem claruisse vidimus tempore Theodorici & successorum Regum Gothorum, ad hæc tempora minime pervenisse: ex eodem libro Institutionum divinarum lectionum, quoniam tempore ætatis ejus ille sit scriptus

Cassiodor.
quatuor
tantum
Synodo-
rum asser-
tor.

(b) Cassio.
de div. lect.
c. 11. & 17.

(c) Greg.
1. 3. ep. 33.

(d) Greg. 1.
3. ep. 37.

III.
De ætate
& scriptis
Cassiodo-
ri.

PELAGII PAPÆ 2.

JUSTINIANI IMP. 30.

PAGIUS ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 6049.
SÆC. VI.
Anno Eræ Hispan. DXCIV.
A.C. 556.

Ⓞ 5. BA. ⓓ 6. P. 16. April Indiæ. 4.

JESU CHRISTI 556.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. XV. vel secundum aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno XVI. Septima Quinquennalia Imperii ven-* **I. Septima Justiniani Quinquennalia.**

NOTÆ [1] **P.** C. Basilii XV. vel an. XVI.
Epistolæ Pelagii plures. **GEORGIUS.**

CHRISTI

556.

PELAGII PAP.

2.

JUSTINIANI IMP.

30.

ptus, facile intelligi poterit. Cum enim trigesimo ejusdem commentarii capite meminere libri de Orthographia a se conscripti, idemque testetur in ejusdem voluminis præfatione illum ipsum a se elaboratum anno suæ ætatis nonagesimotertio; plane intelligere vales, eundem Cassiodorum his supervixisse temporibus, pluraque scripsisse, edidisseque de sacræ lectionis Institutionibus librum illum, ubi quatuor tantum Synodos agnoscere proficitur, omni explosa altercantium novitate. Quod (ut dictum est) nimirum esse minime debet, cum & temporibus Gregorii Papæ de eadem Quinta Synodo haud esset omnium Orthodoxorum, eam recipientium libera certaue assertio. Sed ad Pelagium redeamus, Cassiodorum opportuniori tempore conventuri.

IV.
Pelagius laborat pro quinta Synodo.

Pelagius igitur ubi Occidentalium animos ex Oriente veniens exploratos habuit, etsi gravem subiisse provinciam sensit, & supra vires onus suscepisse ex ejus pondere intellexit: haud tamen a cœptis destitit, sed perarduum opus semel aggressus, illud perficere manibus (ut ajunt) pedibusque conatus omnes nervos intendit, ut Occidentales Episcopos, potissimum vero Italos sibi in his obsequentes redderet. Verum cum omnes ferme reperit renitentes, tum vero præcæteris refractarios illos invenit, qui in ea Italiæ erant regione, quæ hæcenus Francis subdita fuit, nempe Venetos, Istrios, atque Ligures: quos ad Catholicam unitatem reducere festinans, eisdem litteris Apostolicis vocavit, & provocavit aliorum exemplis. At cum penitus resilirent, per Narsetem eos compescere, atque coercere putavit. Narsetes vero quod pius admodum esset, veritus est adversus Episcopos aliquid agere; cum ad eum ita trepidantem Pelagius hæc tunc scripsit (a):

(a) Pelag. ep. 3. t. 1. ep. Romæ Pont.

V. Non vos hominum vaniloquia retardent dicentium, quia persecutionem Ecclesia faciat, dum vel ea quæ committuntur reprimit, vel animarum salutem requirit. Errant hujusmodi rumoris fabulatores. Non persequitur, nisi qui ad malum cogit. Qui vero malum vel factum jam pu-

PAGIUS vende Justino a Justiniano suscepti, ut ostendunt Natalitia ejus, de quibus hoc an. num. XX.

II. A num. IV. ad XVII. Pelagius Pontifex Romanus ordinatus est die XI. mensis April. superioris Christi anni, ut jam ostendimus, & ex anno ejus emortuali magis patebit. Ipso sui Pontificatus initio varii tumultus in Italia ob Trium Capitula in Synodo V. damnata, & ab aliquibus propugnata, excitati sunt. Anathema quidem latum in Quinta Synodo præcipue feriebatur Nestorianos, qui Trium Capitulorum doctrinam tamquam suæ hæresi consonam defendebant; petebat tamen Catholicos, qui Capitula illa erroris pura, post Synodi Oecumenicæ Ju-

nit, vel prohibet ne fiat, non persequitur iste, sed diligit. Nam si (ut illi putant) nemo nec reprimendus a malo, nec retrahendus a malo ad bonum est: humanas & divinas leges necesse est evacuari, quæ & malis pœnam & bonis præmia, justitia suadente, constituunt. Malum autem schisma esse, & per exterarum etiam potestates hujusmodi homines debere opprimi, & canonicæ Scripturæ auctoritas & paternarum regularum nos veritas docet. Quisquis ergo ab Apostolicis divisus est sedibus, in schismate cum esse, non dubium est, & contra universalem Ecclesiam altare conatur erigere.

Sed quid de talibus insertus Chalcedonensi Synodo canon statuatur, gloria vestra consideret, ubi post alia sic dicit: Qui a communionem se ipsum suspendit, & collectam facit, & altare constituit, & noluerit vocanti Episcopo consentire, & noluerit eidem acquiescere, neque obedire primo & secundo vocanti; hunc omnino damnari, nec umquam vel orationem mereri, nec recipere eum posse honorem. Si enim permanseris turbas faciens & seditiones Ecclesiæ, per exteram potestatem tamquam seditiosum comprimi. Et beatus Augustinus de talibus dicit (b): Multa etiam cum invitis benigna quadam asperitate plebendis agenda sunt: quorum potius utilitati consulendum est, quam voluntati. Nam in corripiendo filio, quantumvis asperere, numquam paternus amor amittitur: sit tamen, quod nollet, ut doleat, qui etiam invitatus videtur dolore sanandus.

VI.

Ecce videtis, quemadmodum tanti testimonio Patris non persequatur coercendo talia, sed diligit emendando tales semper Ecclesia. Facite ergo etiam vos (quod scientes intentionem Christianitatis vestræ frequenter hortamur) & date operam, ut talia fieri ultra non liceat, sed etiam (quod vobis facillimum esse non dubito) hi qui talia præsumperunt, ad piissimum Principem sub digna custodia dirigantur. Recolere enim debet celsitudo vestra, quid per vos Deus fecerit tempore illo, quo Istriam & Venetias tyranno Totila possidente, Francis etiam cuncta vastantibus non ante tamen Mediolanensem Episcopum

VII.

diciam, assererent, & inique damnata dicerent. De Nestorianis enim sententia Synodi, quæ Colatione VIII. legitur, habet: Quoniam igitur videbamus, quod Nestorii sequaces conati sunt per Theodorum impium, qui Mopsuestia fuit Episcopus, & impia ejus conscripta, & insuper per ea, quæ impie Theodoretus conscripsit, & per Epistolam sceleratam, quæ ab Iba dicitur ad Marini Persam scripta esse, suam impietatem Dei Ecclesia applicare, ideo ad eorum, quæ movebantur, correctionem surreximus, & pro Dei voluntate, & jussione piissimi Imperatoris, vocati ad hanc Regiam Urbem, convenimus.

Ea-

CHRISTI
556.

PELAGII PAP.
2.

JUSTINIANI IMP.
30.

pum fieri permisistis, nisi ad clementissimum Principem exinde retulissetis; & quid fieri debuisset, ejus iterum scriptis recognovissetis; & inter ubique ferventes hostes, Ravennam tamen & is qui ordinabatur, & is qui ordinaturus erat, providentia culminis vestri deducti sint.

VIII. De Liguribus atque Veneticis & Istriis Episcopis quid dicam? Quos idonea est excellentia vestra ratione & potestate reprimere, & dimittitis eos in contemptum Apostolicarum sedium de sua rusticitate gloriari: cum si quid eos de iudicio universalis Synodi, quod Constantino- poli per primam nuper elapsam Indictionem actum est, forte movebat; ad sedem Apostolicam (quomodo semper factum est) electis aliquibus de suis, qui dare & accipere rationem possent, dirigere debuerunt, & non clausis oculis corpus Christi Dei nostri, hoc est, sanctam Ecclesiam lacerare. Nolite ergo dubitare, huiusmodi homines principali vel iudiciali auctoritate comprimere; quia regula Patrum hoc specialiter constituerunt, ut si qua Ecclesiastici officii persona, cui subiectus est, resistit, vel seorsum collegerit, aut aliud altare erexerit, seu schisma fecerit; iste excommunicetur, atque damnetur. Quod si forte & hoc contempserit & permanserit divisiones & schisma faciendo, per potestates publicas opprimatur. Ecce, domine, quod animus vester forte timidus est, ne persequi videaris, de Patrum vobis auctoritate hæc breviter dirigenda curavi: cum mille alia exempla & constitutiones sint, quibus evidenter agnoscitur, ut facientes scissuras in sancta Ecclesia, non solum exiliis, sed etiam proscriptione rerum & dura custodia per publicas potestates debeant coerceri. Hactenus ad Narsetem Pelagius.

IX. Ecce Pelagius Papa (ut vides) schismaticos Donatistarum exemplo vult corripere per sæcularem Principem, sicut eos sanctus Augustinus cogendos scripsit per Romanum Imperatorem. Cæterum quod ad hæc spectat, Facundus Episcopus Hermianensis Africanus (de quo plura superius) acerrimus Trium capitulorum defensor, in libello quem scripsit ad Mocianum, nequaquam horum causam esse similem Donatistarum schismati, sed longe dispa-

Ann. Eccl. Tom. X.

rem, asserit & lamentatur: reclamabant enim undique schismatici, dum urgentur, persecutionem se pati a Patribus Orthodoxis: isti vero ex adverso schismaticos vi coercendos, exemplis sanctorum Patrum atque legibus probabant Ecclesiasticis. Sed & quod iidem essent in schismate inde certo declarabant argumentum, quod divisi essent in primis ab ipso capite, simulque ab omnibus totius Catholicæ Ecclesiæ Patriarchalibus sedibus.

Quod igitur idem probe sciret Pelagius, quanto cum detrimento schismatici permetterentur sua infania agere, atque seorsum colligere conventicula; urget opus, ad Narsetem iterum scribens his verbis (a):

Illud est quod a vobis poposcimus, & nunc iterum postulamus, ut Paulinum Aquilejensem pseudoepiscopum, & illum Mediolanensem Episcopum ad clementissimum Principem sub digna custodia dirigatis: ut & iste, qui Episcopus esse nullatenus potest quia contra omnem canonicam consuetudinem factus est, alios ultra non perdat; & ille, qui contra morem antiquum eum ordinare præsumpsit, canonum vindictæ subiaceat. Nec licuit alicui aliquando, nec licebit particularem Synodum congregare. Sed quoties aliqua de universali Synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo quod non intelligunt rationem, aut sponte ii qui salutem animæ suæ desiderant, ad Apostolicam sedem pro recipienda ratione conveniant: aut si forte (sicut de talibus scriptum est (b): Peccator cum venerit in profundum malorum contemnit) ita obstinati, & contumaces extiterint, ut doceri non velint: eos ab eisdem Apostolicis sedibus aut attrahi ad salutem quoquo modo necesse est; aut ne aliorum perditio esse possint, secundum canones per seculares comprimi potestates. Hæc ad Narsetem Pelagius.

Cæterum et si Episcopi a capite schismate scissi essent, populi tamen non ita. Etenim quod longo usu didicissent, secundum hierarchicum in Ecclesia semper servatum ordinem, esse non posse legitimum sacerdotem, qui a Romano Pontifice non habeat communionem, nec vivere in corpore membrum, quod a connexionione capitis sit abscissum: hac de cau-

X fa

mana respectus, ipsis quoque profanum & minus turpe videri debuit, communicando nobis, anathema, quod in nos decreverunt, in semetipsos ultro convertere, &c. Proinde beneficio magis quam injuria deputent, quod eis non communicamus, donec de medio tollant illud anathema, quod velut magnum chaos interjacens, dividit a populo spiritu paupere, in sensu paterna fidei & sententia quiescente, inquietos ac superbissimos præsumptores, qui sibi tantum videntur abundare sapientia, ut ablactati super matrem suam, Ecclesia Instituta contemnant.

Ro-

PAGIUS Facundus, qui Tria Capitula pertinaciter defendebat, lib. 2. cap. 3. fatetur, non solum in Nestorianos; sed etiam in Trium Capitulorum propugnatores latum a Synodo anathema fuisse: Ubi, inquit, omittimus dicere, quoniam si communicemus eis, qui nobis jam dixerunt anathema, non solum condemnationi Synodi Chalcedonensis communicabimus; verum & sententiam in nos eorum, ipsa eorum communicatione firmabimus. Sed hoc potius dicimus: Quoniam si ullus apud eos esset Divina Religionis vel rationis hu-

Coercendi schismatici.

X.

(a) Pelag. ep. 5. Episcopi Aquilejensis & Mediolanensis schismatici.

(b) Prov. 18.

XI. Populi recurrunt ad Pelagium.

sa cum scirent ejusmodi esse a Romani Pontificis conjunctione discissos, eosdem non ut pastores legitimos cognoscebant, sed ut alienos averfabantur & fugiebant, & ad eum quem vere sciebant in Ecclesia omnium universalem esse pastorem accurrebant, porrigentes querelarum libellos adversus eos quos patiebantur schismaticos sacerdotes. Hos cum audiret Romæ Pelagius, officio non defuit, ut oves a luporum insultibus vindicaret: sed quod probe nosset, haud ejusmodi litteris permoveri, nec legationibus reprimi, sed magis ex iis pastoralibus admonitionibus eosdem reddi protervos; sæcularis esse opus auxilio potestatis intelligens, in eandem sententiam de comprimendis his qui a sede Apostolica sunt divisi, hæc ad Narsetem Præfectum scribit (a):

(a) Pelag.
ep. 2.

XII.
Pelagius
rursum
excitat
Narsetem
contra
schismaticos.
* Tertius

*Quali nos de gloria vestrae studii iudicio gratulemur, non solum vestram, sed multorum ac pene omnium credimus habere notitiam: & idcirco nunc de his, quæ vobis presentibus ibi fieri stupemus, fiducialiter apud gloriam vestram duximus conquerendum. Thracius * siquidem atque Maximilianus nomina tantum Episcoporum habentes, & Ecclesiasticam ibi unitatem perturbare dicuntur, & omnes Ecclesiasticas res suis usibus applicare: in tantum ut contra unum eorum, id est, Maximilianum, usque ad nos per tam longum iter, necessitate compellente, quidam infatigabiliter venientes, preces offerrent. Ob quam causam Petrum presbyterum sedis nostræ, sed & Proiectum Notarium ad eadem loca duximus destinandos; ut ea quæ canonicis statutis a prædictis pseudoepiscopis compererint commissa, vel digna debeant ibi ultione comperescere, vel eosdem ad nos usque perducere.*

XIII.
Schismatici comprimendi.

Et ideo salutantes paterno affectu gloriam vestram, petimus, ut præfatis, qui a nostra sede directi sunt, in omnibus præbeatis auxilium: nec putetis alicujus esse peccati, si hujusmodi homines comprimuntur. Hoc enim & divina & humanae leges statuerunt, ut ab Ecclesiæ unitate divisi, & ejus pacem nequissime perturbantes, a sæcularibus etiam potestatibus comprimantur. Nec quicquam majus est,

PAGIUS
IV.
Pontifices
Rom. dispensatione
erga defendentes
Tria Capitula aliquid
quando usi.

Romani tamen Pontifices, cæterique Orientis & Occidentis Episcopi, cum Schisma a pertinacissimis Trium Capitulorum defensoribus factum viderunt; ut eos ad Ecclesiæ unitatem revocarent, dispensatione usi sunt, & de Canonum rigore, ac Disciplinæ severitate aliquid remiserunt, anathema latum a Quinta Synodo, ad tempus suspendentes, ut bonum Ecclesiasticæ pacis curaretur, sicuti an. DLIII. numero XXIV. ex Gregorio Magno ostendimus. Constat ex Diurno Romanorum Pontificum Tit. 6. Episcopum in promissione seu Professione fidei coram Summo Pontifice facta, postquam fidem quatuor Synodorum Oecumenicarum se integram servaturum promississet,

unde Deo sacrificium possitis offerre, quam si id ordinetis, ut hi qui in suam & aliorum perniciem debacchantur competenti debeant vigore comperesci. Hæc Pelagius ad Narsetem, ad quem eodem argumento alias (ut vidimus) litteras dedit. Cæterum ipse litteris permotus Pelagii Narsetes, cum adversus schismaticos moveretur, non vi, sed hortatione cum eis agendum putavit; cum illi contra, eum a Pelagii communicatione debere recedere hortarentur: quod cum Narsetes detestaretur, ipsi schismatici eum cum ignominia veluti schismaticum averfati sunt. Cum autem hæc omnia ipse Narsetes Pelagio significasset, idem Pontifex ad ipsum ista rescripsit (b):

(b) Pelag.
ep. 4.

Relegentes litteras excellentiæ vestrae, de injuria quidem, quam vobis iniquorum hominum præsumptio ingessit, valde doluimus. Sed quia scimus occulto Dei iudicio animam vestram etsi per aliorum iniquitatem & superbiam a contaminatione schismatis custoditam; egimus omnipotenti Deo gratias, qui etiam de malis hominum actibus bona operari consuevit. Nec enim sine illius providentia factum esse credendum est, ut insensati & perversi homines ad hoc usque proflirent, ut suam divisionem, Catholicam esse credentes Ecclesiam, a sua vos pollutione prohiberent. Sic enim per misericordiam Dei, etiam nescientibus illis, hoc factum est, ut a schismaticorum factione eruti, Catholicæ quam diligitis, servari vos contigisset Ecclesiæ. Quamvis igitur vestra per illorum scelus utilitas facta sit: nolite tamen impunitam iniquorum hominum præsumptionem grassari permittere. Si enim hoc, quod in vestram gloriam præsumperunt, non fuerit vindicta compressum: quod in minoribus non valeant puniri, ambigi ultra non debet.

XIV.
Rursum
Pelagius
ad Narsetem.

Exercete igitur in talibus debitam auctoritatem; & ne eis amplius talia committendi spiritus crescat, vestris coercionibus reprimantur. Ad hoc siquidem Dei nutu etiam contra vos talia præsumperunt: ut talia vobis corrigentibus, ab eodem scelere alios possitis, Deo propitiante, munire. Quales autem sint qui Ec-

XV.

set, hæc addidisse: Eos autem quicumque ab eisdem Sanctis Patribus in memoratis quatuor Synodis, vel Quinta sub pia memoria Justiniano confecta, diversis vicibus damnati leguntur, ego meaque Ecclesiæ, eorumdem venerandam Patrum auctoritatem sequentes, insolubili damnatione percellimus. Garnerius in Notis ad Libellum illum existimat, istam fidei Professionem ad annum DCLXXXV. referendam esse.

Duo præsertim, eorum, qui pertinaciter Quintam Synodum averfabantur, fundamenta erant; ut inquit Lupus in Scholiis ad Canones Quinti Concilii. Primum anterior Ecclesiæ mos, neminem in Orthodoxæ pacis communionem defunctum damnandi post mortem, nec

V.
Fundamenta eorum, qui Tria Capitula defendebant.

Ecclesiam fugiunt, Euphrasi vos scelera (quæ amplius occulta Deus esse noluit) evidenter informant: qui in homicidio quidem nec hominis necessitudinem, nec fratris charitatem, nec sacerdotii reverentiam cogitavit. Incestuoso autem adulterio etiam ipsius vindictæ abstulit modum: quia si adulterium punias, non remanet in quo vindicetur incestus. Si incestuoso ingeras pœnam, inultum crimen adulterii remanebit. Ecce de quo collegio sunt, qui quantum ad superbiam suam, injuriam vobis inferre moliti sunt; & quantum ad providentiam Dei, impollutos vos Ecclesiæ servaverunt. Auferte tales ab ista provincia: utimini oblata vobis a Deo opprimendi perfidos occasione. Quod tunc plenius fieri poterit, si auctores scelerum ad clementissimum Principem dirigantur, & maxime Ecclesiæ Aquilejensis invasor, qui in schismate, & in eo maledictus nec honorem Episcopi poterit retinere, nec meritum. Hactenus de his Pelagius.

XVI.

Hic autem Episcopus Aquilejensis, de quo agitur, Paulinus nomine, post Macedonium sedit annos vigintiduos, ut habent monumenta Ecclesiæ Aquilejensis. Quæ vero gesta sint per Narsetem Pelagii Papæ impulsione, ex scriptorum inopia latent. Sed & quæ reliqua fuerint Pelagii adversus schismaticos studia, licet præter hæc altum sit silentium; ex his tamen quæ dicta sunt, ea quæ ignorantur, possumus intelligere: cum contet conflatum semel schisma minime confopitum, sed majoribus in dies incrementis auctum, ut S. Gregorii Papæ epistolis satis liquet. At quidnam profecit Pelagius per Narsetem? Multum quidem, nempe ut nonnulli Italiæ Episcopi veluti membra capiti subderentur. Aquilejensis tamen Episcopus & aliquot ipsi inhærentes obstinatissimi permansere, adeo ut Ecclesia illa usque ad Sergii Papæ tempora in schismate divisa permaneret ad centum ferme annorum spatium, licet omnes successores Pelagii, ut eum cum aliis ad Catholicam unitatem reducerent, naviter laboraverint. At de his hæc modo satis.

XVII.

Hoc eodem anno, nempe decimoquinto post Consulatum Basilii, idem Pelagius.

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

nec non auctoritas Theodori Mopsuestensis Episcopi, qui celeberrimus olim Dioeceseos Orientalis Magister, qui a plurimis credi non poterat prava sensisse, licet multas effutisset locutiones, quoad verborum sonum Nestorianas; quia, inquit Facundus lib. 2. cap. 10. *Necdum exorto Nestorio secura simplicitas loquebatur.* Alterum ac principale erat Chalcedonensis, & omnium in ipso generalium Conciliorum auctoritas, quam Latini Episcopi dolosa Acephalorum immissione retractari, & everti credebant. Verum frivola erant fundamenta illa;

lagius Papa cum suscepisset legatos a Childeberto Francorum Rege, necnon ab Episcopo Arelatensi Sapaudus, sive Sabaudus (ita enim subscriptus reperitur Concilio secundo Matisconensi) ad eosdem rescripsit, in primisque ad eundem Episcopum Arelatensem litteras dedit, quibus eidem suas delegavit vices, & impertitus est pallium. Accepimus eas ab Ecclesia Arelatensi: sic enim se habent:

Dilectissimo fratri Sapaudus Pelagius.

Majorum nostrorum, operante Dei misericordia, cupientes inherere vestigiis, & eorum actus divino juvamine omnibus imitari; charitati tuæ per universam Galliam sanctæ sedis Apostolicæ, cui divina gratia præsidemus, vices injungimus: hoc enim antiquitatis memoria docet, hoc Ecclesiæ Romanæ testantur sermone a sanctis Patribus & decessoribus nostris tuis decessoribus esse concessum: ut illius stabilis petreæ sempiterna soliditas, supra quam Dominus Salvator noster propriam fundavit Ecclesiam, a Solis ortu usque ad occasum primatus sui apicem, successorum suorum auctoritate tam per se quam per Vicarios suos firmiter obtineret. Nos autem (sicut dicit beatus Apostolus (a) non in immensum gloriamur, sed secundum mensuram regulæ, qua mensus est nobis Deus mensuram pertingendi usque ad vos: nec enim quasi qui non pertingentes ad vos superextendimus nos. Sic ergo participata sollicitudine, sanctam Dei universalem Ecclesiam nostri per Dei gratiam regere majores. Hinc est quod & nos fraternitati tuæ hujusmodi curas injungimus, ut sedis nostræ Vicarius institutus ad instar nostrum in Galliarum partibus primi sacerdotis locum obtineas; & quicquid ad gubernationem vel dispensationem Ecclesiasticæ status gerendum est, servatis Patrum regulis & sedis Apostolicæ constitutis, divini judicii consideratione dispenses, talemque te in custodiendis canonibus sancta conversatione demonstras, qualem tanti loci decet esse Vicarium.

Memor sententiæ beati Pauli Apostoli, qua Timotheum discipulum sollicitè magister informat, dicens (b): Testor coram Deo, & Christo Jesu, & electis Angelis ejus, ut hæc custodias sine præjudicio,

XVIII.
Epistola
Pelagii
Papæ ad
Sapaudum
Arel.
Episc.

(a) I. Cor.
10.

XIX.

(b) I. Tim.
5.

X 2

VI.
Epistola
Pelagii
Papæ ad
Sapaudum
Episcopum
Arelatensem,
hoc anno
scriptas recitat,
quas dicit se se accepisse ex
Ar-

& ipsemet Facundus Theodori damnationem non fuisse causam lacerandæ communionem sufficientem, falsus est coram Vigilio Papa in Conventu Constantinopolitano, ac denique Synodus Chalcedonensis absoluta fuerat, cum sexta Actione, quando Sanctus Leo Magnus fidei definitionem in ipsa confirmavit, ut jam diximus.

A num. XVII. ad XXXVII. Baronius hoc anno, rursusque anno DLIX. aliquas Epistolas Pelagii Papæ ad Sapaudum Episcopum Arelatensem, & Childebertainm Francorum Regem hoc anno scriptas recitat, quas dicit se se accepisse ex

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
30.

*cio, nihil faciens in aliam partem declinando: ut erogetur, charissime frater, auctoritas Pontificis & pastoris mansuetudo, per nos tibi locum Vicarii, sicut & decessoribus tuis, & noveris gratiæ largitate concessum. Quia licet apud Dominum non sit acceptio personarum, tuam tamen charitatem etiam carnali generatione constat esse præclaram. Et ideo convenit, ut quanto in te Dominus multiplicia bona largitus est, tanto in sacerdotalibus actibus probitatem morum exhibeas clariorem. Scriptum est enim (a): Cui commodaverunt multum, plus petent ab eo. Usus quoque pallii tibi alacriter affectuoseque * concedimus, pariter etiam pallium dirigentes: ut in tanti loci fastigio constitutus præclaro quoque habitu decoreris, sciturus omnibus Ecclesiastici gradus hominibus nullam haberi licentiam sine Formata tuæ charitatis ex quacumque Galliarum parte longiores petere regiones, ne prohibita præsumentes ipsi se proprio privare videantur officio. Hæc igitur per Flavianum diaconum, & Nestorium subdiaconum Ecclesiæ tuæ, per quos epistolas tuas accepimus, scribenda esse curavimus, in quorum etiam conversatione laudabilis tuæ charitatis agnovimus institutum. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. III. Non. Februar. anno XV. P. C. Basilii V. C. Ad ipsum vero Francorum Regem hanc scripsit epistolam:*

*Domino filio merito gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi
Pelagius.*

XX.
Epist. Pelagii Pap. ad Childebert. Regem Franciæ. * Sabaudius.

*Excellentiæ vestræ litteras post illas quas legati vestri detulerunt, etiam per eos quos frater & Coepiscopus noster Sapaudus * ad nos direxit, reverenter accepimus; & salutis vestræ, quæ nobis semper optanda est, cognoscens indicia, gratias divinæ pietati retulimus, exorantes clementiam ejus, ut vos largiflua pietate sua conservet incolumes. Litteras autem nostras præfato consacerdoti nostro Sapaudus secundum petitionem vestram direximus, usum pallii pariter concedentes: quia in scrinio Ecclesiastico hujusmodi exempla reperimus, quibus ostenditur Arelatensibus Episcopis a sanctæ recorda-*

tionis decessoribus nostris hæc fuisse collata. Propterea salutantes cultu regalibus infulis debito, postulamus, ut itaque eum atque Ecclesiam ejus gratia excellentiæ vestræ tueatur ac foveat, ne quem per vices nostras augeri, propitiante Domino, postulatis, in aliqua parte cuiquam Gallicanorum sacerdotum, vel cujuslibet ordinis Ecclesiastici personis (quod non oportet) contemptibilis habeatur, & in ea auctoritate sanctæ sedi Apostolicæ & genio vestro, qui pro eo suffragatores acceditis (quod absit, videatur in aliquo derogari. Perincolumem excellentiam vestram Deus noster custodiat, domine fili) gloriosissime atque præcellentissime. Desunt quibus data est dies & Consulatus; sed eodem tempore quo superior datam esse, argumentum ipsius significat. Cum autem ea data tertio Non. Februarii habeatur, præmittenda est reliquis ab eodem Pelagio Papa sive ad eundem Sabaudium, sive ad Childebertum Regem postea eodem anno datis, atque in primis, quæ scripta legiur decimo octavo Kalendas Junias ad eundem Sabaudium Episcopum, quæ sic se habet:

Dilectissimo fratri Sapaudus Pelagius.

Quia legatus filii nostri gloriosissimi Regis Childeberti beatorum Apostolorum Petri & Pauli & aliorum sanctorum martyrum reliquias poposcerunt; necesse habuimus hominem bonum subdiaconum de clero nostro dirigere, qui eas usque ad fraternitatem tuam cum reverentia deportaret. Et ideo salutantes, hortamur ut quæ sita occasione sive navis, sive terreno, cum talibus personis, de quibus nulla periculi possit esse suspicio, ad nos eum, juvante Domino, remittatis. Ea autem quæ pro honore charitatis tuæ a nobis supradicti legati poposcisse noscuntur, parati sumus, Deo juvante, concedere. Sed nisi litteras tuas per te acceperimus, sicut etiam decessores nostri postulatis tuis decessoribus præstiterunt, superfluum judicavimus ultro transmittere: sed mox ad nos, juvante Domino, cum de clero tuo cum litteris direxeris, si Dominus voluerit, & si vixerimus, promittimus nos esse facturos. Præterea hortamur, ut viro magnificentissimo filio nostro Patri-

XXI.
Epist. alia Pelagii ad Sapaudum Epi.

PAGIUS Archiviis Ecclesiæ Arelatensis. Sirmondus tamen observavit, earundem Epistolarum ordinem Baronium invertisse: Epistola enim Pelagii ad Sapaudum, qua vices ei suas in Gallia delegat, quæque his verbis, ut apud Baronium num. XVIII. videre est, incipitur: *Majorum nostrorum, &c.* per errorem amanuensis his verbis subscripta est: *Data III. Nonas Februarii, anno XV. post Consulatum Basilii Viri Clarissimi, qua formula præfens Christi annus designatur, nam tam in exemplari Arelatensi, quam Pithœano, ac Lirinensi scriptum est, anno XVI. post Consulatum Basilii V. C. qui est*

annus Christi DLVII. Quare horum Codicum opera Sirmondus epistolas illas hoc ordine digessit. Pelagius salutatoriam ad Sapaudum Epistolam scripsit, priusquam ab eo Literas acciperet. Ea data IV. Nonarum Juliarum, anno XV. post Consulatum Basilii V. C. anno sc. Christi currenti. Extat apud Baronium num. XXII. Tum Pelagius alia Epistola modeste laudis reijcit, quibus illum Sapaudus in Litteris suis ornarat. Data hæc decimo sexto Kalendas Octobris, anno XV. post Consulatum Basilii V. C. ut videre est apud Baronium num. XXIII. Utrique Epistolæ tertia Pelagii subiicitur, scripta Childe-

bert.

io Placido genitori tuo dicas, ut quod de pensionibus possessionum Ecclesie nostrae collectum est, aut per suum hominem, aut per harum nobis dignetur dirigere portitorem: quia Italiae praedia ita desolata sunt, ut ad recuperationem eorum nemo sufficiat. Et si possibile est ut nobis de ipsis solidis saga tumentacia, quae pauperibus erogari possint, & tunicas albas, aut cucullas, vel colobias, aut si quae aliae species in Provincia fiunt, quae pauperibus (ut diximus) erogari debeant, exinde facite comparari, & opportunitate navis inventa dirigite: ut maximas fraternitati tuae gratias referamus, dum hujusmodi sollicitudinem nostram providentia charitatis tuae revelari contigerit. Hortamur etiam, ut Anastasium fratrem Pauli defensoris Ecclesiae ad nos faciatis occurrere. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Data XIX. Kal. Jun. anno XV. P. C. Basilii V. C. Hæc Pelagius ad Arelatensem Episcopum: quibus intelligis studium Regis Christianissimi erga Sanctorum cultum, cum ad accipiendas Sanctorum reliquias Romam ad Pelagium Papam legationem misit; & reverentiam illis exhibitam ab ipso Romano Pontifice, dum eas non credit homini laico, sed mittendas putavit per Romanæ Ecclesie subdiaconum virum pium. Porro hæc mense Majo esse a Pelagio Papa scripta vidisti. Quo item anno, post Consulatum scilicet Basilii decimoquinto, idem Pelagius Papa mense Julio has ad eundem Arelatensem Episcopum litteras perbreves dedit:

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.
Quæ nobiscum omnipotentis Dei gratia fuerit operata, ad charitatem tuam credimus fuisse perlatum: pro qua re ad vos * destinari convenerat, ut visitatione communi magno invicem gaudio frueremur. Nos tamen fraternæ memores charitatis, per præsentium portitorem, occasione reperta, officium fraternæ salutationis impendimus. Optamus, ut alterna in timore Domini charitate viventes, mutuo frequenter resoveamur alloquio. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. IV. Nonarum Juliarum, anno XV. P. C. Basilii V. C. Rursum ve-

ro eodem anno mense Septembri ad eundem idem Pelagius Papa dedisse litteras reperitur, quæ sic se habent.

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.
Fraternitatis vestrae grata nobis colloquia, Felice viro honesto deferente, suscepimus: quibus recensitis, communi Domino ac Deo non insufficientes gratias egimus, quia incolumitatem dilectionis tuæ, quæ nobis est desiderabilis, eorum testificatione cognovimus. Ea autem quæ in nostris laudibus facundia oris vestri deseruit, quamquam vos congruentem vobis rem fecisse manifestum sit, nos tamen nihil nostrum ex omnibus quæ dicta sunt agnoscentes, verecundiam magis incurrimus, illud doctissimi viri ad animum perducentes, qui dixit: Sicut vera laus ornatur, sic falsa castigatur. Multum enim vestrae nostræ ac morum verba charitatis vestrae mensuras excedunt. Optamus tamen, ut Sanctorum omnium precibus & vestris orationibus faciat nos Deus tales existere, quales vos esse ex boni voluntate pinxistis. Atque ideo salutantes debito charitatis affectu, indicamus, nos, inventa ante hoc parvum tempus occasione quorundam de provincia vestra Romam venientium, tanto amoris vestri fervore fuisse succensos, ut impatienter ferremus hujusmodi opportunitatem silentio præterire.

Scribentes namque gloriosissimo communi filio Regi Childeberto, etiam ad charitatem tuam litteras, quales sub brevitate temporis potuimus dictare, transmisimus. Quædam autem nobis (sicut scripistis) proprio ore, litterarum vestrarum in compendio portitor intimavit, quæ nos non mediocriter promoverunt, admirantes nimrum, quæ ratione tam nova res fuerit usurpata: & necesse habemus sollicitate *, ut si quis venerit, non facile nobis tamquam ignavis subreperere videatur. Melius tamen fraternitas tua faciet, si cognoscens illos quos suspicamini ad nos esse venturos, & vos personam instructam, ex omni parte dirigatis, quæ eis possit obsistere. Quia cum epistola vestra nihil de causa contineat: si hic, qui nobis modo ex voluntate vestra verbo suggestit, tunc apud nos nequeat inveniri, videbimur nos accusatoris officium suscepisse.

Quod

XXIII.
Ep. ejusdem ad eundem quarta.

XXIV.

* perferuntari.

XXII.
Eiusdem ad eundem epist. III.
* nos

PAGIUS

berto Francorum Regi, qua anathema dicit iis, qui de fide aliter sentiunt, quam in Literis Leonis & in Concilio Chalcedonensi continetur: ac præterea Reliquias Sanctorum mittit per Hominem bonum Subdiaconum. Et hæc dicitur data III. Idus Decembris, anno XV. post Consulatum Basilii V. C. per Rufinum Legatum, eaque etiam integra refertur num. XXVI. & seqq. Hæc Sirmundo, sequentia vero nobis observata.

VII.

Epistola mox laudata Pelagii ad Childebertum Regem III. Idus Decembris currentis anni scripta, ex duabus aliis, quarum altera ad Childebertum, altera ad Justinianum a Vigilio data

fuerat, confarcinata est; eo fere modo, quo Epistola Sancti Leonis ad Januarium Aquilejensem Episcopum ex Epistola ad Septimium Altinensem Episcopum, & ex Epistola ad Nicetam Aquilejensem Episcopum compacta fuit, ut suo loco vidimus. Hæc duarum Epistolarum ad Childebertum sc. & ad Justinianum confarcinatio, nemini huc usque observata, quæ tamen non videtur in dubium revocanda. Finis enim & initium Epistolæ, quæ ad Childebertum Regem scripta supponitur, spectat ad Gallias & ad Francorum Regem, qui, ut liquet ex alia Pelagii Epistola, de qua infra,

Epistola Pelagii ad Childebertum ex duabus confarcinata.

Rufinum

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
30.

Quod si a tua charitate persona dirigitur: nostrum est & pro affectu quem vobis impendimus, & pro rei gestæ novitate, salva aequitate, competentem, quem dilectio tua miserit, præbere favorem. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. XI. Kalend. Octob. anno XV. P. C. Basilii V. C. Quænam autem ista fuerint, quibus Episcopus Arelatensis judicandus fuerit ab ipso Romano Pontifice, ex epistola ejusdem Pelagii data ad Childebertum Francorum Regem aliqua ex parte possumus intelligere, quæ sic se habet:

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius.

XXV.
Epist. Pelagii Papæ ad Childebertum Regem Franc.

Cum celsitudini vestræ multa dona misericordia divina contulerit, pro amore tamen quem Ecclesiæ ejus sinceriter exhibetis, fecit vos multis regnantibus clariores: quoniam inter alias regni vestri curas pro tranquillitate sanctæ Ecclesiæ præcipuam sollicitudinem vos certum est exhibere. Quæ cum ita sint, miramur quia & quantum nobis præsentium portitorum suggestio patefecit, passi estis subripi vobis, Sapaudum fratrem & Coepiscopum nostrum Arelatensis civitatis Antistitem, cujus Ecclesiæ in regionibus Gallicanis primatus privilegio & sedis Apostolica vicibus decoratur, ad petitionem Episcopi ab ipso ordinati in judicium sequentis civitatis Episcopi (quod nulla Ecclesiastica lege vel ratione conceditur) judicandum juberetis occurrere; ut ipso de conculcato loci sui præjudicio conquerente, illum qui usurpavit necesse sit de illicita præsumptione culpari. Pro quibus Christianitatis vestræ confidentia freti, paternò studio postulamus, ut si quid est tale factum, congrua satisfactione celeriter amputetur, nec ullum sui exemplum in perturbatione Ecclesiarum, quas vobis Deus credidit, relinquere concedatur. Et hujusmodi causis sollicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra Ecclesiasticas regulas petentibus concedatis:

PAGIUS

num Romam ad Pelagium Papam miserat; qui postulavit, ut Pontifex, vel Childeberto significaret, se per omnia Beati Leonis Scriptis assentiri, vel propriis verbis confessionem suæ fidei ad eundem destinaret. Id constat ex alia Pelagii ad Childebertum Regem Epistola, de qua etiam infra, in qua Pontifex ait: Veniens Rufinus, vir magnificus, Legatus Excellentia vestra, confidenter a nobis, ut decuit, postulavit, quatenus vobis, aut beata recordationis Papa Leonis Tomum a nobis per omnia conservari significare debuissimus, aut propriis verbis nostra Confessionem fidei destinare. Hujusmodi petitionis ratio hæc fuit, quod semina scandalorum in Provinciis Galliarum a quibusdam spargebantur, quasi quid contra fidem Catholicam in quinta Synodo generali peractum esset. Quare Pelagius Literis hoc anno ad Childebertum scripsit

quia (quod bene cognitum est religiosæ menti vestræ) non aliter Deo nostro recte potest regalis devotio famulari, nisi providentia ejus Ecclesiasticorum ordinum servet integritatem. Incolumitatem excellentiæ vestræ Deus noster custodiat, domine fili gloriosissime atque præcellentissime. Hactenus epistola ad Regem Francorum, quæ sine die & Consulatu licet posita habeatur, datam tamen anno quindecimo post Consulatum Basilii, quæ dicta sunt, docent. Quo pariter anno ab eodem Pontifice scripta legitur epistola mense Decembri ad eundem Childebertum Francorum Regem per Ruffinum legatum missa. Quod enim Græcis consensisset Pelagius in probanda Quinta Synodo, a schismaticis in suspicionem adductus est de violata Catholica fide: cujus rei gratia idem Rex Ruffinum legatum Romam ad ipsum Pontificem misit id exploratum. Quo audito, mox idem Pontifex has ad eundem Regem litteras reddidit:

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius Episcopus.

Ruffinus vir magnificus legatus excellentiæ vestræ nobis dixit, quod & in provinciis Galliarum quidam semina scandalorum sparserunt, dicendo quid contra fidem Catholicam (quod Dominum non patitur) admissum. Et quamvis a transitu divæ memoriæ Theodoræ Augustæ nullas de fide quæstiones Ecclesiæ Dei in partibus Orientis, Deo miserante, formidet, sed quædam capitula extra fidem fuerint agitata, de quibus longum est ut epistolari possint complecti sermone: hoc breviter secundum admonitionem præfati magnifici viri Ruffini, ad sanandum animum vestrum, vel omnium fratrum & Coepiscoporum nostrorum in Gallia regionibus consistentium, faciendum esse perspeximus, dicentes anathematizare nos, & alienos ab æternæ vitæ præmiis judicare, quicumque ab illa fide, quam beatæ recordationis Papa Leo in suis epistolis præ-

XXVI.
Alia Pelagii ad Childebertum Reg. ep.

Idus Decembres missis illam petitionem implevit, & anathema dixit iis, qui de fide aliter sentiebant, quam in Epistolis Sancti Leonis, & in Concilio Chalcedonensi continebatur. Artifex Epistolæ, de qua agitur, refert priorem ejus partem ad Childebertum, ab initio usque ad hæc verba: Quoniam hæc ipsa ita contigerunt, sicuti & posteriorem ab his verbis: Reliquias vero tam Beatorum Apostolorum, quam Sanctorum Martyrum, jam quidem per servos Dei Monasterii Lirinensis direximus, & cætera usque in finem.

Reliqua omnia in Epistola ad Childebertum contenta desumpsit confarcinator ex aliquibus Literis a Vigilio Papa ad Justinianum Imp. datis. Nam hæc verba v. g. non nisi ad Imperatorem Constantinopolitanum scripta sunt: Hæc ipsa ita contigerunt, ut cum Pater vester Cle-

VIII.
Ex quibus altera ad Justinianum a Vigilio scripta fuit.

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
20.JUSTINIANI IMP.
30.

dicavit, & quam Chalcedonense Concilium sequens eundem Præsulem edita definitione suscepit, in una syllaba aut in uno verbo vel in sensu erravit, vel erraverit aliquando, aut declinavit, vel declinaverit aliquando.

XXVII. Quibus se ita habentibus, non attendat celsitudo vestra, nec fratres nostri Episcopi fabulas eorum hominum, qui scandalis delectantur. Quoniam hæc ipsa ita contigerunt, ut cum pater vester clementissimus Imperator omnes hæreses, quæ Constantinopoli Episcopos suos & ecclesias cum magnis redditibus & vasorum diversitate usque ad tempora Imperii ejus habuerunt everterit, & sublatis basilicis eorum atque redditibus, omnibusque aliis rebus, Catholicis tradiderit: hi ergo qui in ipsis erroribus remanserunt, conglobati sunt in unum, & agunt vehementer, qualiter Ecclesiam Catholicam scindant atque perturbent: Nam & sic in Italiam (quandiu nos in Constantinopoli fuimus) de nomine nostro chartas mittebant, dicendo, quasi nos dixerimus fidem Catholicam fuisse corruptam: nunc vero etiam contra nos afferunt huc chartas tacitis nominibus, ut nesciatur qui eas misit: sed sic faciunt Christiani qui in Constantinopoli sunt, dum eos constat non esse Christianos, maxime tamen Nestorianæ hæresis homines, pro eo quod Nestorius duas naturas in Christo separatas quidem & divisas astruxerit fraudulenter moliuntur dicere longe ab intellectu esse Chalcedonensis Synodi & Papæ Leonis, dum Nestorium pro eo quod divisas duas naturas assereret, ipso dogmate beati Papæ Leonis constat esse damnatum.

XXVIII. Hæc breviter insinuanda esse excellentiæ vestræ curavimus, ut ille ardor fidei vestræ & unitatis amor non alicujus perverſi hominis fabulas aut chartas superfluas permittat attendi: quia & sic simplices aliquos Episcopos & nescientes pri-

PAGIUS mentissimus Imperator omnes hæreses, quæ Constantinopoli Episcopos suos & Ecclesias, cum magnis redditibus & vasorum diversitate usque ad tempora Imperii ejus habuerunt, everterit, & sublatis Basilicis eorum atque redditibus, omnibusque aliis rebus, Catholicis tradiderit: Certum est autem Justinum Seniore hæreticorum Basilicas Orthodoxis tradidisse, & Justinianum ejus filium adoptivum fuisse; cum contra Clodoveus Magnus Childeberti pater, nec appellatus est Imperator, præsertim a Pontificibus Romanis; neque aliquis Francorum Rex hæreticorum Ecclesias Constantinopoli evertere potuit: Adhæc Auctor illius Epistolæ infra ostendit, Imperatorem, quem alloquitur, alium non esse, quam Justinianum: Ut autem nos diu tribulationes Constantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter superius tetigimus: quoniam vivente Augusta (nempe Theodora, quam jam in eadem Epistola nominarat) quicquid in Ecclesiasticis causis movebatur, suspectum habuimus. Nam Pater vester Clementissimus Imperator, & Beati Papa

ma elementa fidei sollicitaverunt, ut nec rationem ipsam intelligant, nec discernant quantum sit bonum a fide Catholica non errare, sed si qua sunt alia quibus crimen ab hæreticis patitur sancta Ecclesia, refutare. Quis enim patitur, ut Nestorii vel sectatorum ejus blasphemias pro eo quod duas naturas in Christo separatas, id est, divisas esse astruxerit, Catholicæ fidei existimet concordare?

XXIX. Ut autem nos diu tribulationes Constantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter superius tetigimus: quoniam vivente Augusta, quicquid in Ecclesiasticis causis movebatur, suspectum habuimus: nam pater vester clementissimus Imperator & B. Papæ Leonis dogma & Chalcedonensis Synodi fidem nullo modo patitur violari. Reliquias vero tam beatorum Apostolorum, quam sanctorum martyrum, jam quidem per servos Dei monasterii Lirinensis direximus: sed & nunc quas legati vestri poposcerunt, nos misisse signamus, deputantes hominem bonum subdiaconum ex clero Ecclesiæ nostræ, a quo usque ad fratrem & Coepiscopum nostrum Sapaudum, jubente Domino, deferantur. Dat. III. Id. Decemb. anno XV. post Cons. Basilii V. C. Per Ruffinum legatum.

Pelagius misericordia Dei Episcopus Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ exemplari epistolæ nostræ subscripsimus.

XXX. Post hæc autem idem Rex, ad omnem dubitationem tollendam, adjecit ut peteret ab ipso Pontifice exactiorem fidei professionem: quod & fecit anno sequenti eam scribens: habes ipsam collocatam in fine Pelagii. Has vero omnes epistolas ab Ecclesia Arelatenſi accepimus ex antiquitus scripto codice. Hæc gesta sunt cum Ecclesia Gallicana. Quænam autem hoc eodem anno geri contigerit cum Episcopis Italiæ provinciæ Tusciæ, ex litteris ejusdem Pelagii ad eos datis mense Fe-

Leonis dogma & Chalcedonensis Synodi fidem nullo modo unquam patitur violari. Ubi loco patitur, legendum, passus est. Mitto alia in ea Epistola memorata, quæ dici non potuerit ab alio Pontifice Romano, quam a Vigilio post suum Constantinopoli in Siciliam reditum. Denique inter partes tres, quibus Epistola illa confuta, nulla connexio est, ut legenti patet.

IX. Secundo loco Ruffinus a Childeberto Rege ad Pelagium missus, rogavit eum, ut Sapaudum vires Apostolicas delegaret, usumque Pallii concederet. Sed excusavit se Pontifex per Epistolam apud Sapaudum, donec Literas ab ipso Sapaudum, per Arelatenſis Ecclesiæ Clericum accepisset. Eas detulit Homo-bonus Ecclesiæ Romanæ Subdiaconus, per quem Pelagius Arelatem usque deportari voluerat Reliquias quas Legati Childeberti Regis poposcerant. Ea ad Sapaudum Epistola data XIX. Kalendas Januariæ, anno XV. post Consulatum Basilii V. C. qui præfens Christi annus est. Eam recitat Baronius num. XXI. Tertio loco Ruffinus Reliquias a Pe-

IX. Childebertus petit a Pelagio, ut Vicariatum Apostolicum Sapaudum Ep. Arelatenſi concedat.

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
30.

Februarii satis apparet. Extant ipsæ integræ ex eodem codice acceptæ, sicque se habent:

Dilectissimis fratribus Gaudentio, Maximiliano, Gerontio, Justo, Terentio, Vitali, & Laurentio per Tusciam Annonariam, Pelagius.

XXXI.
Pelagii P.
ad Tusciæ
Episcopos
epist.

Directam a vobis relationem, Defensore Ecclesiæ nostræ Jordane deferente, suscipientes satis mirati sumus, ita vos Apostolicæ auctoritatis oblitos, ut divisionem vestram ab universali Ecclesia meo etiam volueritis (quod absit) consensu firmari; & quos decuit popularem ignorantiam sacerdotali doctrina comprimere, in contumeliam sedis Apostolicæ, plebis velle sequi iudicium. Nec ista dicentes, injuriam nostram dolemus, quibus donante Domino propositum est in mansuetudine supportantes omnia fraternæ pacis vinculo custodire: sed (sicut diximus) divisionem vestram a generali Ecclesia, quam tolerabiliter ferre non potero, vehementer stupeo. Cum enim beatissimus Augustinus Dominicæ sententiæ memor, qua fundamentum Ecclesiæ in Apostolicis sedibus collocavit, in schismate esse dicat, quicumque se a Præsulis earundem sedium auctoritate vel communione suspenderit, nec aliam manifestet esse Ecclesiam, nisi quæ in Pontificibus Apostolicarum sedium est solidata radicibus: quomodo vos ab universi Orbis communione separatos esse non creditis, si mei inter sacra mysteria secundum consuetudinem nominis memoriam reticetis, in quo licet indigno Apostolicæ sedis per successionem Episcopatus præsentis tempore videtis consistere firmitatem?

Sed ne apud vos forte, vel apud greges qui vobis commisi sunt, de fide nostra aliqua possit remanere suspicio: hoc

dilectionem vestram certissime nosse desidero, me illam, donante Domino custodire fidem, quam sacra Apostolorum doctrina constituit, quam Nicænæ Synodæ firmavit auctoritas, quam Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, & Chalcedonensis sanctarum Synodorum explanavere sententiæ, nec quicquam de præfatarum Synodorum definitionibus vel imminuisse me aliquid, vel auxisse, aut in aliquo permutasse, sed omnia, Deo propitio, quæ ab illis de fidei puritate conscripta sunt, inviolabiliter custodire: anathematis nihilominus iudicio subdens, quisquis ad superscriptarum quatuor Synodorum fidem, vel ad beatissimi Leonis Præsulis Apostolicæ sedis romum, qui in Chalcedonense est Synodo confirmatus, aliqua ex parte vel infirmandum quoquo modo, vel in dubium (quod absit) deducendum aliquando consenserit. Hac igitur dilectio vestra fidei nostræ professione munita, ignorantiam hominum (sicut sacerdotes decet) in spiritu mansuetudinis edocere festinet, & a prava intentione modis omnibus revocare, atque unitati Ecclesiæ reddere. Quod si quis forte etiam post hæc aliquem sibi superesse credit scrupulum; ab insano tumultu desinens, ad nos magis venire festinet: ut ex his quæ dubitat, rationabili satisfactione percepta, latus, Deo propitio, cognita veritate, universali reformetur Ecclesiæ. Nos enim (secundum Apostolicam (a) sententiam) parati sumus ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de ea quæ in nobis est fide: quia in nullo nos a sanctis Patribus, custodiente nos divina gratia cognoscimus deviasse. Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi. Dat. XV. Kalend. Mar. anno XV. P. C. Basili V. C. Hæc Pelagius, qui cum ubique tumultuari audisset, schisma-

PAGIUS Pelagius petiit, de quibus mentio in Epistola mox explicata, & cum altera Vigilii ad Justinianum confuta.

X.
Annuit
Pelagius,
sed anno
tantum
sequenti.

Nunc agendum de Pelagii Epistolis, anno sequenti datis, cujus initio Flavianus Diaconus, & Nestorius Subdiaconus Ecclesiæ Arelatensis Romam venerunt, cum Literis ad Pelagium Papam, missis non tantum a Sapaudo, qui vices Pontificias, & usum Pallii rogabat sibi concedi, sed etiam a Childeberto Rege, qui Sapaudum illis honoribus exornari summo opere cupiebat. Annuit postulatis Pelagius, extantque Literæ, quas ea de re, per Flavianum, & Nestorium scripsit, cum ad Sapaudum Episcopum Arelatensem, tum ad ipsum Regem Childebertum. Epistola ad Sapaudum Data III. Nonas Februar. anno XVI. P. C. Basili V. C. anno scilicet sequenti. In exemplari tamen Arelate ad Baronium misso legitur: Dat. III. Non. Febr. anno XV. P. C. Basili V. C. ut videre est apud Baronium num. XVIII. & seq. Verum in Codicibus MSS. Sirmondus citatus invenit scriptum; anno XVI. P. C. Basili V. C.

Litteræ ad Childebertum Regem recitatæ a Baronio num. XX. scriptæque sine die & Consule, eodem tempore, ac superiores datæ sunt. Sequitur alia Epistola Pelagii ad Childebertum Regem, quæ etiam est sine die & Consule. Præcedenti significat Pelagius, se vices suas, & Pallii usum Sapaudo concessisse, huncque Childeberto Regi commendat; hæc vero est de Sapaudo, qui contra Sedis suæ Privilegium alterius Episcopi Judicium subire iussus fuerat. Recitatur hæc a Baronio num. XXV. Epistola Pelagii ad Sapaudum Arelatensem dicitur data Idibus Aprilis anno XVI. post Consulatum Basili V. C. etiam apud Baronium; qui tamen eam exhibet anno DLIX. num. X. & seqq. Quod eam, inquit, tardius ab Ecclesia Arelatensi, cum aliis quibusdam accepit. Quare ea ad annum Christi DLVII. referenda. Est porro de ipsius Pelagii fide Catholica, quam is ad Regem ante scripsit. Petit enim in ea Pelagius, ut Sapaudus sibi significet, an sua fidei Professio, tam ei, quam Regi placuerit.

Denique in eadem epistola Pelagius Sapaudum notum facit, se ad Childebertum Regem scripsit.

XI.
Alia Pelagii Epistola anno sequenti data.

XII.

3.

(a) 1. Petr.

maticis omnes Ecclesias adversus ipsum Romanum Pontificem concitantibus, expedire judicavit de fide Catholica ad universum populum Christianum circulares (quas dicunt) litteras dare, quas ex eodem codice hic tibi reddere, operæ pretium) judicavimus; sic enim se habent:

Pelagius Episcopus universo populo Dei.

XXXIII. *Vas electionis beatissimus Paulus Apostolus (a) cum de Judæis in Christo nondum credentibus loqueretur, zelum eos Dei habere professus est, sed ne ex hoc sine culpa esse crederentur, consequenter adjecit, sed non secundum scientiam: ut eos necessarie per doctrinam a Deo sibi creditam ostenderet emendandos. Quod testimonium nostro etiam tempore convenire, charitas vestra non ambigit: quia etsi zelum Dei in quorundam mentibus esse deprehendimus, in hoc tamen quod suspitionibus quibusdam sine notitia veritatis se concusserunt atque concutiunt, & quod se a visceribus unicæ matris Ecclesiæ nefaria animositate discerpunt, sine scientia eos esse non dubium est. Et possemus quidem totius causæ rationem ad sedandos rumores hominum, divina nobis cooperante misericordia, fiducialiter explicare, nihilque contra fidem Patrum, contraque quatuor Synodorum firmitatem ullatenus esse tentandum, lucidissimis approbationibus demonstrare; magisque id actum ut memoratarum Synodorum firmitas contra omnes inimicos immobili soliditate consisteret. Sed quia hoc his, qui lacte potius quam solido cibo nutriendi sunt, necessarium esse non duximus, ut (sicut memoratus Doctor Gentium dicit (b) inter perfectos loquenda sit sapientia: hoc interim, quod etiam parvulis abunde sufficiat, ad notitiam omnium deferendum esse perspeximus. Id autem est, ut fidem meam annexa subter professione definiam, in qua, Deo propitio, & rectæ me Apostolorum doctrinæ & Patrum inherere vestigiis evidenter appareat: ut per vos qui zelum Dei etiam cum scientia possidetis, cæteris innotescat, quos operante Domini nostri*
Ann. Eccl. Tom. IX.

PAGIUS *Pelagius suam fidei Professionem ad Childebertum Regem misit,* pisse, ad eumque suæ fidei Confessionem misisse. Sed non dubium, quin data sit *Idibus Aprilis*, sequentis scilicet Christi anni, quo die Pelagius ad Sapaudum de eadem re Litteras dedit. Post utramque Epistolam sequitur *Fides Papæ Pelagii*, seu ejus fidei Professio a Baronio, qui eam tarde accepit, anno DLIX. num. XIV. & seqq. relata. Hæc tamen magis integra refertur a Garnerio in Auditorio Operum Theodoretii Dissert. 4. cap. 6. paragr. 2. ex Codice MS. Divionensi Sancti Benigni. Idem Garnerius in Appendice ad Notas Capituli 2. Libri Diurni Romanorum Pontificum, observat, Summos Pontifices cum ordinarentur, suæ fidei Professionem emisisse, & duas Professio-

gratia, non sine vestra mercede ab irrationabili divisionis suæ malo confidimus liberandos.

De sanctis vero quatuor Conciliis, id est, Nicæno trecentorum decem & octo, Constantinopolitano centum quinquaginta, Ephesino primo ducentorum, sed & de Chalcedonensi sexcentorum triginta, ita me, protegente divina misericordia, sensisse & usque ad terminum vitæ meæ sentire toto animo & tota virtute profiteor, ut eas in sanctæ fidei defensione, & damnationibus hæresum atque hæreticorum, utpote sancto firmatas Spiritu, omnimoda devotione custodiam; quarum firmitatem, quia universalis Ecclesiæ firmitas est, ita me tueri ac defendere profiteor, sicut eas decessores meos defendisse non dubium est: in quibus illum maxime & sequi & imitari desidero, quem Chalcedonensis Synodi auctorem novimus extitisse; qui suo congruens nomini, ejus se membrum, qui de tribu Juda leo extitit, vivacissima fidei sollicitudine evidenter ostendit. Similem igitur superscriptis Synodis reverentiam me semper exhibiturum esse confido, & quicumque ab eisdem quatuor Conciliis absoluti sunt, me esse Orthodoxos habiturum, nec unquam in vita mea, Deo nos in omnibus protegente, aliquid de sanctæ & veræ prædicationis eorum auctoritate minuere.

Sed & canones, quos sedes Apostolica suscepit, sequor & veneror, & Deo adjuvante defendo, neque vel de hac professione reticere, aut discedere aliquando promitto. Epistolas etiam beatæ recordationis Papæ Cælestini, Sixti, & præ omnibus B. Leonis, necnon etiam successorum ejus Hilari, Simplicii, Felicis, Gelasii, Anastasii, Symmachi, Hormisdæ, Joannis, Felicis, Bonifacii, Joannis alterius, & Agapeti pro defensione fidei Catholicæ, & pro firmitate superscriptarum quatuor Synodorum, & contra hæreticos, tam ad Principes, quam ad Episcopos, vel quoslibet alios per Orientem & Illyricum atque Dardaniam, aliasque provincias diversis temporibus missas inviolabiliter, adjuvante Christo Domino nostro, me custodire profiteor; & omnes quos
Y ipsi

nes distinguendas esse: alteram, quæ ab ordinando, alteram, quæ ab ordinato ederetur: priorem *Symbolum* vocatam esse, posteriorem *Synodicam*; illam denique privati fuisse hominis; hanc vero Ecclesiæ Doctoris. Prioris vix mentio reperitur ante Gregorium Magnum: posterioris aliqua exempla extant. Verum septimo sæculo, cum Summi Pontifices ordinabantur, jam non *Symbolum*, quod antea fiebat; sed pro *Symbolo* fuit Professio fidei, cujusmodi exhibetur in Diurno Pontificum Romanorum. Obtinuit vero illa, non tantum ad undecimum saltem sæculum, quo vivebat Ivo Carnotensis, qui ejus rei testis est; sed etiam ad tempora Basileensis Concilii, quod hanc ab

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
30.

ipsi damnaverunt, habere damnatos, & quos ipsi receperunt, præcipue venerabiles Episcopos Theodoritum & Ibam, me inter Orthodoxos venerari.

XXXVI. Hæc est igitur fides mea, & spes qua in me dono misericordiae Dei est: pro qua maxime paratos nos esse debere, beatus Petrus (a) præcipit ad respondendum omni poscenti nos rationem. Cum hac professione me vivere opto, cum ipsa ante tribunal Christi assistere: per banc a peccatis meis absolvi me credo, & ad dexteram gloriae divina misericordia deportandum. Quicumque autem aliud senserit, crediderit, prædicaverit, hunc anathematizat sancta & universalis Ecclesia Dei. Deus vos incolumes custodiat, filii dilectissimi. Amen. Ad hæc quidem compulsus est Pelagius Papa, cum obrutus ubique esset schismaticorum calumniis, quod Quintam probando Synodum, Quartam abolevisse, vel saltem corrupisse iactarent. Profuerunt ista quidem multis, non tamen omnibus: etenim in pluribus Italiae locis diutius eiusmodi viguisse schismaticos liquet.

xxxvii. Hoc eodem tempore (ut Agathias (b) tradit) regnum Francorum in maximum discrimen adductum est ex bello civili conflato inter fratres Regem Childebertum atque Clotarium ob divisionem bonorum Theodibaldi Regis defuncti: cui & domesticum bellum accessit, cum Chramnus Clotarii filius contra patrem arma movit, quo tempore idem Clotarius adversus Saxones rebellantes in expeditione esset. Sed omnibus his ommissis, hic ea tantum referenda sunt, quibus Dei adversus sacrilegos ultio his temporibus non semel progressa narratur. Ac primum de Leone Pictaviensi, qui inter alios filium in patrem commovit, hæc notatu digna Gregorius (c): Habebat Chramnus & Leo-

PAGIUS

XIII.
In ea Professione nulla fit mentio Quintæ Synodi.

ordinando Pontifice exigit. Mittebat illam Pontifex ordinatus ad Patriarchas, supparetque Patriarchis Præsules Autocephalos, ut liquet ex Gregorio Magno.

Pelagius itaque, qui calumniose accusatus fuerat apud Childebertum Regem, quasi de Incarnatione. Verbi Divini non perinde sentiret ac Sanctus Leo, post laudatum, quem aliis receperat Literis Leonis Tomum, mittit ad eundem Regem laudatam fidei Professionem, in qua nullus sermo de V. Synodo, quoniam adhuc in Gallis male audiebat: fit autem de Prædestinatione, & de vasis Misericordiae, propterea quod quaestiones, ea de re adhuc movebantur in Regno Childeberti, quamvis Araucana Synodus II. habita anno DXXIX, sententiam dixisset, eamque Bonifacius II. confirmasset. Mabillonius in Musæo Italico Tomo I. pag. 151. refert se vidisse Romæ in Bibliotheca Capranica, Professionem fidei, cujus titulus: *Professio, quam fecit Benedictus Caietanus*, postea dictus Bonifacius VIII. post suam assumptionem anno MCCXCIV. cum glossa super eamdem: cujus glossæ Auctor ait, se prædictam Professionem reperisse multis in locis,

nem Pictaviensem ad omnia mala perpetranda gravem stimulum, qui nominis sui tamquam leo erat in omni cupiditate sævissimus. Hic fertur quadam vice dixisse, quod Martinus & Martialis confessoribus nihil Fisci viribus utile reliquissent: & statim percussus a virtute confessorum, surdus & mutus effectus, amens est mortuus. Venit enim miser ad basilicam sancti Martini Turonos, celebravitque vigiliis, dedit munera: sed non eum respexit virtus consueta; cum ipsa enim qua venerat infirmitate regressus est. Inhiat se hominem rapacem in bona Ecclesiae, ultio secuta declarat.

Complures alios his civilium discordiarum temporibus iniecisse manus in bona Ecclesiastica, nonnulla alia exempla divinæ ultionis in eos immissa demonstrant: quod & testatur primus canon (d) Parisiensis Concilii post annum sequentem (ut suo loco dicemus) habiti: hæc enim habet in fine post nonnulla adversus huiusmodi facinorosos statuta: *Accidit autem ut temporibus discordiæ* (hæc enim signat tempora) *supra provisionem beatæ memoriæ Clodovei Regis, res Ecclesiarum aliqui competissent, ipsasque res invasisent, improvisa morte collapsi, propriis hæredibus reliquissent. Placet & hos quoque, nisi res Dei admoniti a Pontifice, agnita veritate, reddiderint, similiter a sanctæ communionis participatione suspendi: quoniam res Dei, quæ antecessores eorum immatura morte credendæ sunt peremisse, non debent filii ulterius possidere. Iniquum esse censemus, ut potius custodes chartarum, per quas aliquid a fidelibus personis legitur derelictum, quam defensores rerum creditarum (ut præceptum est) judicemur. Hæc Patres in Concilio Parisiensi.*

Sed

asserentibus, qui eam exhibebant, quod Bonifacius Papa VIII. miserat Regi Francia scire volenti, an habuisset ipse introitum Canonicum in Papatu. Et inter alia, qua Rex allegabat, quod ad hoc Romanus Pontifex teneretur, inducebat Epistolam Papa Pelagii Gilberto (legendum, Childeberto) Regi Francia pro causa simili destinatam. Ita Glossator.

A num. XXXVII, ad XLIII. Marius in Chronico post Consulatum Basilii anno. XIV. Christi scilicet superiori, ait: Hoc anno Theodobaldus Rex Francorum obiit, & obtinuit Regnum ejus Clothacharius, patruus patris ejus. Eo anno Chramnus filius Clothacarii Regis, sollicitante rebellio. Childeberto patruo suo, ad ipsum latebras dedit. Eo anno Saxonibus rebellantibus Clothacharius Rex cum gravi exercitu contra ipsos dimicavit; ubi multitudo Francorum & Saxonum ceciderunt; Chlotarius tamen Rex victor abscessit. Eo tempore Buccelenus Dux Francorum in bello Romano cum omni exercitu suo interiit. At Theodebaldus Rex & Buccelenus seu Butilinus Dux anno DLIII. e vivis excessere, & Saxonum rebellio eodem anno, quo Butilini mors contingit. Legenda quæ de his dixi ad annum DLIII. & seq.

Leo Pictaviensis blasphemus in Sanctos punitur.

XXXVIII:

(d) Conc. Paris. c. 1.

XIV.
Chramni adversus Clotarium patrem rebellio.

CHRISTI
556.

PELAGII PAP.
2.

JUSTINIANI IMP.
30.

XXXIX. Sed & præter hos bonorum Ecclesiarum invasores regii quoque ministri eadem Fisco addicere consueverunt: cuius rei gratia iidem in eadem Synodo Patres hæc in secundo canone posuerunt: *Perpetuo autem anathemate feriat, qui res Ecclesie confiscare, aut competere, aut pervadere periculosa infestatione præsumpserit.* Periculosa, inquiunt, infestatione, quod scilicet (ut dictum est, atque dicitur) multa adversus hujusmodi ultionis divinæ exempla edi solerent. Hæc canon secundus ejusdem Concilii, de quo post sequentem annum suo loco dicturi sumus: sed cœpta prosequamur.

XL. Ad ejusmodi vero contra patrem sceleratum bellum susceptum idem perditissimus filius Chramnus patruum suum Childbertum Regem Clotarii fratrem sibi, fœdere icto, conjunxit. Sed quænam essent obventura, clerici Divionenses in hunc modum ex divinis Scripturis deprompto oraculo notum fecere: ait enim Gregorius: *Positis, clerici, tribus libris super altarium, id est, Prophetia, Apostoli, & Evangeliorum, oraverunt ad Dominum, ut Chramno quid eveniret, ostenderet: aut si ei feliciter succederet, aut certe si regnare posset, divina potentia declararet: simulque unam habentes convenientiam, ut unusquisque in libro quod primum aperiebat, hoc ad Missas etiam legeret.* Aperto ergo primum omnium Prophetarum libro, reperiunt: *Auferam (a) maceriam ejus, & erit in direptionem: Pro eo quod debuit facere uvas, fecit autem labruscas.* Reseratoque Apostoli libro, inveniunt (b): *ipsi enim diligenter scitis, fratres, quod dies Domini sicut fur in nocte ita veniet: & cum dixerint, Pax & securitas, tunc repentinus illis superveniet interitus, sicut dolores parturientis, & non effugient. Dominus autem per Evangelium ait (c): Qui non audit verba mea adsimilabitur viro stulto, qui edificavit domum suam super arenam: de-*
Ann. Eccl. Tom. IX.

(a) Isai. 5.

(b) 1. Thes. 5.

(c) Mat. 7.

PAGIUS

& seq. Præterea Gregorius Turonensis lib. 4. testatur, post Theodebaldi mortem Clotarium, Chramnum filium suum in Arverniam direxisse, & capp. 13. & 16. res ab eodem Chramno nefarie gestas fuscè persequitur. Tum lib. 1. de Gloria Martyrum cap. 66. a Chramni ministris multa scelerate in Arvernia facta esse narrat, resertque pœnas a Deo illatas iis, qui Oratorium domus Iciacensis, ubi Sancti Saturnini Reliquiæ habebantur, furtim appetiere. Sed hæc Chramni adversus patrem rebellio alligatur in Anctuario Marcellini anno XV. P. C. Basilii V. C. Christi sc. currenti.

XV.
Initium
Ducatus
Bajoaria.

Initium Ducum Bajoarie ab hoc anno repetendum; cum Garibaldus ex iis primus sit, cujus veteres Auctores meminere, uti observat Henricus Valefius lib. 24. Rer. Franc. pag. 463. Recentiores quidem ejusdem gentis Historici, uti Aventinus, alique, qui post ipsum scripsere, Theodonem I. & Uilonem primos Bojorum Du-

scendit pluvia, advenerunt flumina, flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & facta est ruina ejus magna. Ista sunt in suscepto bello prænunciata de Chramno, ac pariter adimpleta in exemplum justiciæ magni Dei: sed quomodo id acciderit, dicemus inferius, simulque divinitus ostensa prodigia. Subiicit enim ista Gregorius (d):

(d) Greg.
l. 4. c. 18.

Austrapius Dux Chramnum metuens, in basilicam S. Martini confugit: cui tali in tribulatione posito non defuit divinum auxilium. Nam cum Chramnus ita eum constringi jussisset, ut nullus illi alimenta præbere præsumeret, & ita arctius custodiretur, ut nec aquam quidem ei haurire liceret; quo facilius compulsus inedia, ipse sponte sua de basilica sancta periturus exiret: accedens quidam vasculum illi cum aqua semivivo detulit ad potandum. Quo accepto, velociter Judex locum advolavit, ereptumque de manu ejus terra diffudit. Quod velox Dei ultio & beati Antistitis virtus est subsecuta. Ea namque die, Judex qui ista gesserat, correptus a febre, nocte media expiravit, nec pervenit in crastinum ad illam horam qua in basilica Sancti poculum de manu excusserat fugitivi. Post illud miraculum, omnes ei opulentissime quæ erant necessaria detulerunt. Hæc Gregorius: quibus præter divinitus patrata miracula, illud admiratione dignum pariter innotescit, quam religiose a Francis sacra custodirentur, cum nec perditissimus Chramnus ea violare præsumpserit, sed obsidione, potius quam invasione capere voluerit inimicum. Quid autem eidem acciderit Chramno, cum evasurus indignationem patris confugit ipse in eandem basilicam S. Martini, suo loco dicemus. Sed quæ præterea divina ultio consecuta sit milites Chramni cum res Ecclesie abstulissent, eundem audi Gregorium (e):

XLI.
De Au-
strapio
Duce.

(e) Greg.
de glor.
mart. c.
66.

In ipso quoque territorio, tempore quo Chramnus Arvernum abiit, cum diversa

XLII.

Y 2

sec-

ces statuunt, & Principatum illum anno quingentesimo octavo institutum volunt; sed non solum sine teste; verum etiam cum magna Historiæ confusione; quia Theodo & Uilo, sicuti & quidam alii ab iis propositi, commentitii sunt, & alii quidam geminati, ut Duces, qui post sæculum septimum vixere, cum iis, qui dicuntur hoc & sequenti sæculo floruisse, conferenti manifestissimum fiet. Non potuit autem Bajoariæ Historia depravari, & fabulosis narrationibus deturpari, quin labes illa in Historiam Ecclesiasticam, cujus Duces illi pars existunt redundarit. Quare accurata nobis hic eorum series exhibenda, & Historia illa, quantum ad ea, quæ cum Annalibus Ecclesiasticis connexionem habent, fabulis purganda. Turonensis itaque lib. 4. cap. 9. postquam scripsit Theodebaldum Francorum Regem naturæ debitum solvisse, quod anno DLIII. accidisse diximus, ait: *Regnum ejus Clotarius Rex accepit,*

Milites
sacrilegi
puniantur,
poenitens
liberatur.

scelera ab ejus gererentur ministris, quinque viri sacrosanctum oratorium domus Iciacensis furtim appetunt: habentur autem in eo S. Saturnini reliquæ: interruptoque ablatis palliis vel reliquis ministerii ornamentis, nocte tegente, discedunt. Sed presbyter recognoscens furtum, ac inter vicinos scrutans, nullum potuit ex his quæ ablata fuerant indicium reperire. Protinus vero latrones, qui hæc admiserant, in Aurelianense se territorium transtulerunt; divisisque rebus, accepit unusquisque partem suam. Sed mox insequente ultione divina quatuor in seditionibus interfecti sunt: quintus vero totam furti hujus hæreditatem superstes

remanens vendicavit. Sed ubi hæc in domum suam contulit, statim obtectis sanguine oculis, excacatus est. Tunc compunctus tam doloribus, quam inspiratione divina, vovit, dicens: Si respexerit Deus miseriam meam, & mihi visum reddiderit, referam loco illi sancto quæ abstuli. Et hæc cum lacrymis orans, visum recepit. Accedens vero ad oppidum Aurelianense, providente Deo, diaconum Arvernensem invenit: cui traditis rebus, suppliciter exoravit, ut easdem oratorio restitueret: quod diaconus devotus implevit. Hactenus de his Gregorius. Sed ad Orientem recurrat oratio.

Hoc eodem anno (ut colligitur ex A-

XLIII.

ga-

PAGIUS copulans Vuldtradam uxorem ejus Strato suo. Sed increpitus a Sacerdotibus reliquit eam, dans ei Garivaldum Ducem, scilicet Bajoariæ.

XVI. Paulus Diaconus lib. 1. de Gest. Langobard. cap. 21. hæc confirmat, proditque Wachonem Langobardorum Regem duas habuisse filias: Nomen uni Vvifegarda, quam tradidit in matrimonium Theodeberto Regi Francorum; secunda autem dicta est Vvalderada, quæ sociata est Cuswald, alii Regi Francorum, quam ipse odio habens, uni ex suis, qui dicebatur Garipald, in conjugium tradidit. Ubi duo errores corrigendi; alter Librarii, alter ipsiusmet Pauli, qui de rebus Regum Francorum sæpe non bene edoctus fuit. Loco enim, Cuswald, legendum, Teuwald, id est Theodebaldo. Editio Gruteri magis depravata; habet enim Cusupald juxta MS. Palatinum. Ex Turonensi emendandus Paulus, qui vult, Theodovaldum uni ex suis, qui dicebatur Geripald, Waldradam in conjugium tradidisse. Id enim a Chlotario, non vero a Theodovaldo factum, & Garivaldus, non Regis domesticus, sed Dux tributarius, Bajoariæ Præfectus. Neque quis dicat, Garibaldum a Turonensi & Paulo Diacono memoratum non fuisse Ducem Bajoariæ; infra enim videbimus, eum Theudelinda Longobardorum Reginae patrem extitisse, & Bajoariis præfuisse.

XVII. Garibaldum Christianum fuisse ex eo colligitur, quod Vuldtradam Theodebaldi Francorum Regis viduam strato suo copularit. Præterea Paulus lib. 3. de Gest. Langobard. cap. 10. ait: Evin quoque Dux Tridentinorum accepit uxorem filiam Garibaldi Bajoariorum Regis. Erat vero Evinus unus e Ducibus Langobardorum, qui religionem Christianam profitebantur, sed qui hæresi Ariana infecti erant. Denique anno DLXXXIX. Authari Langobardorum Rex Legatos ad Bajoariam misit, qui Garibadi eorum Regis filiam Theodelindam sibi in matrimonium peterent. Garibaldus Rex Bajoariorum a Paulo appellatur, quia Duces illi Regis nomen affectarunt.

XVIII. Bajoarii a Clodovei Magni Francorum Regis tempore suos Duces habebant, uti Alemanni; neuter enim populus sine Præpositis esse potuit. Sed Bavari nonnisi progressu temporis Vindeliciam, postea Bajoariam appellatam, occuparunt, neque unquam Theodorico Gothorum Regi; sed Principibus Austrasiæ dominantibus subditi fuere. Theodoricus quidem Vindeliciam, seu utramque Rhætiæ obtinuit, sed Bajoarii nullam tunc ejus partem incolebant, & nonnisi post ejusdem Theodoricus & Amalafunthæ ejus filia mortem in ea sedes fixere, cum nempe

Ostrogothi a Justiniani Imp. Ducibus sub jugum missi fuere, & Theodebertus Francorum Rex Vindeliciam & Venetiæ Provinciam sibi subdidit. Tunc enim Bajoarii in Vindelicia partemque Norici constituti, & hæc Regio Bajoaria appellata. Loca vero ab eis antea inhabitata Alemanni concessa, qui ab eo tempore nemine contradicente, in eis morati sunt, Leko flumine, quo Augusta Vindelicorum alluitur, Alemannos a Bajoariis dividente. Licet itaque Theodoricus Italiæ Rex supremus Vindelicia Dominus fuerit, nunquam tamen Bajoariis præfuit, quia tunc hi Theodorico Francorum Regi parebant, nondumque Regionem postea Bajoariam dictam habitabant, sed pendebant ab Austrasiæ Rege, uti etiam Alemanni, quibus utrisque Theodoricus Francorum Rex leges tunc dedit, de quibus suo loco sermo erit. Garibaldus post suum cum Waldrada matrimonium, Francorum ope Ditiones ab Ostrogothis amissas aut derelictas suæ potestatis fecit, & Justinianus Imp. recuperandæ Italiæ totus intentus, de Vindelicia tunc Bajoaria dicta parum curavit. Ex quibus perspicuum sit, Bajoariæ Ducatum anno DVIII. & multis eum consequentibus nondum initium habuisse.

Marius post Consulatum Basilii anno XV. hoc scilicet anno scribit: Eo anno iterum rebellantibus Saxonibus Clotarius Rex pugnam dedit; ibique maxima pars Saxonum cecidit. Eo anno Franci totam Turingiam, pro eo quod cum Saxonibus conjuraverat vastaverunt. Ipsis diebus Chramnus collecto exercitu Regionem patris sui devastat. Verum præterquam quod Marius, anno uno tardius secundam hanc Saxonum rebellionem consignat, non Saxones a Francis, sed hi a Saxonibus devicti sunt. Rem enim aliter narrat Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 14. & post eum Continuator Marcellini, ad annum post Consulatum Basilii XIV. qui Christi est DLV. Hoc tempore, inquit Continuator, Saxones iterum Clotario rebellantes, cum ab eo peterentur hostiliter, eique pro satisfactione dimidium rerum suarum offerrent; idque exercitus Francorum refutans eo invito (Clotario nempe Rege) pugnasset, magna ab eis (scilicet Saxonibus) eade protritibus fuga præsidium petiit. Addit Gregorius Turonensis: Tunc Clothacharius valde confusus pacem petiit, dicens se non sua voluntate super eos venisse. Qua absentia ad propria rediit. A Gregorio Turonensi, & Marcellini Continuatore non discrepat Fredegarius in Epitome Gregorii cap. 51.

Ad num. XLIII. Victoria Romanorum de Persis in Colchide, quam ex Agathia lib. 2. narrat

XIX.

Franci
a Saxonibus devicti

XX.

CHRISTI
556.

PELAGII PAP.
2.

JUSTINIANI IMP.
30.

(a) Agathia (a) ingentem insperatamque victoriam de Persarum exercitu apud Colchos Romanus exercitus obtinuit, Deo ita cuncta sua providentia disponente, dum qui sacrificii causa Justinus Dux cum equitatu abesset, reversurus in munitionem hostes quibus occurrit fugavit. Agathias rem gestam narrans, hæc de Justinino, qui post Justinianum imperavit: *Interea vero Justinum (non enim Nachoragan Persarum Ducem de improviso affuturum putabat) cogitatio subiit, & divinitus quidem (ut reor) templum quoddam sanctissimum, & apud Christianos haud dubie per magnificentum, sacrificandi gratia adeundi haud procul ab urbe situm. Delectis itaque ex universo exercitu equitum mille fortissimis & bellicosissimis viris, haud secus instructis, armatisque ac acie mox esset concertandum, processit, sequentibus signis, & militari cætero apparatu: & ferme tunc accidit,*

ut nec Persæ hos abeuntes præviderint, neque hi illos in se adventantes: sed alia ducti, mœnia de improviso aggrediuntur. Et inferius post enarratum summum discrimen in quod obsessi coniecti erant, de eodem Justinino ita subiicit: Interea Justinino e templo jam redeunti, ex ipso tumultu & armorum concussione que gererentur innotuere: unde equitatu statim converso, & ordine suo quodam instructo, jussisque antesignanis, ut signa erigerent, universos operam ut navarent hortatus suos certiores mox fecit, non sine divino nutu ex oppido se excessisse, ut hostes in se subita territos obsidione abduceret. Quomodo autem compressione in hostes acta, omnes in fugam adegit, ordines turbans, & internecioni subjecit, idem pluribus refert. Sed hæc satis ad institutum, quo moneamur omnia florida evenire, cum divini numinis cultus præcedit opus.

Quin-

PAGIUS rat hoc anno Baronius, pertinet ad annum DLII. ut ibidem exposuimus. Hoc vero anno Chosroes considerans, se non posse in Colchica Regione, adversus Romanos exercitum ducere, quod longis desertisque itineribus in castra sua etiam exiguum commeatum, non nisi per bajulos, & jumenta oneraria difficillime mittere cogeretur, totum bellum deponendum censuit. Byzantium ergo cum Legatione mittit virum quendam Persam maximæ auctoritatis, cui nomen erat Zich. Is cum ad Justinianum Imp. venisset, tandem ita inter eos convenit, ut Romani, & Persæ in Lazica Regione omnia retinerent, quæcumque belli jure obtinuissent. Ita maximæ & dubiæ inter se potentia nationes, ut convenerat, arma deposuerunt, quietæque diutissime manserunt. Hæc summarie ex Agathia in fine lib. 4. & initio lib. 5. Pacem illam currenti anno compositam fuisse colligo ex Theophane anno Incarnat. secundum Alex. DXLVIII. Kalend. Septemb. superioris Christi anni, inchoato: *Mense Decembri variis in Civitatibus hominum, maxime vero puerorum mortalitas pervagata est. Maio pariter mense panis raritas Byzantium afflixit: populusque in angustias coniectus, ad Imperatorem vociferatus est: Domine da Urbi abundantiam. Tum in ipsis na-*

talitiis spectaculis Persarum Legatis in Circo confidentibus Præfetti domum everterunt: ex quo indignatus Imperator Præfectum Musonium tetrum adeo facinus aggressos detineri, & in eos severius animadverti jussit. Imperator siquidem indoluit populi factiones coram Persarum Legato in eum impudenter vociferatas: vini enim laridique, & cujuslibet ciborum speciei ubertas erat quam maxima: tantum frumenti & hordei penuria. Ex hac Persica Legatione, annoque quo ea obita liquet, Agathiam continuationem Historiæ Persicæ, a Procopio scriptæ, exordiri ab anno Christi DLII. cum ab eo ad currentem, nullum annum ab Agathia memoratum, & a verno tempore inchoatum prætermiserimus nullumque in duos, ut ab aliis factum, secerimus. Porro eadem quæ Agathias, de ista pace habet Menander Protector in Excerpt. de Legationibus pag. 132. qui ait, tunc ita inter Persas & Romanos convenisse, donec controversa cum majore causa cognitione & sine armis diiudicarentur, quod & Agathias etiam observat, ut anno DLXII. quo plena pax effecta, videbimus.

S. Euphronius dictus est Episcopus Turonensis, ut ostendam anno DLXXIV. num. XVII.

JESU CHRISTI
ANNUS
557.

PELAGII PAP.
ANNUS
3.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
31.

I. **Q**uinquagesimusseptimus supra quingentesimum Christi annus, idemque post Consulatum Basilii decimus sextus in Fastis inscriptus, Constantinopolitanis admodum luctuosus ob ingentem rursus repetitum terræmotum ipsam urbem horrenda denuo quassatione concutientem, extitit. Agathias enim post recensitas anni hujus res gestas, nimirum quæ facta sunt hieme adversus Rusticum & Joannem Duces exercitus capite damnatos ob necem illatam Cholcorum Regi Christiano Romani Imp. socio; & bella quæ prospere confecta sunt adversus Misianos, qui defecerant a Romanis ad Persas: postque enarratum supplicium superbissimi Persarum exercitus Ducis, quem ob male rem gestam Cosrhoes Rex execrari jussit: post denique de Regibus Persarum, ejusdemque gentis moribus plura fusius pertractata: quæ funesta hoc eodem anno Constantinopoli autumnii tempore contigerunt ita scribit (a):

(a) Aga.
lib. 3.

II. Constantinop. a terræmotu concussa.

Paulo antequam hæc gererentur, iterato Byzantii vehementer adeo terra movit, ut omnis fere collapsa civitas sit. Hunc terræmotum & alter tantæ magnitudinis insecutus, quantæ (ut reor) nunquam antea fuerat; nimirum qui sit ex æstuantibus aquis, salientisque terræ perseverantia factus: & is sane eo horridior videbatur, quod & pleraque periculosis occurrebant. Exierat namque autumnii jam tempus, & pro nominibus ex Romana consuetudine symposia peragebantur. Frigus tunc erat, quale per id esse tempus decebat; Solque in occiduum vertens, in Capricornum deferebatur: cum interea circa mediæ noctis custodiam civibus altiore somno detentis & jam quiescentibus, derepente id malum invasit, atque adeo ut a fundamentis omnia quaterentur: motusque ipse etsi in principio statim violentissimus fuit, in majus tamen continenter excrevit, ita ut alio addito ad id incremento, in immensum evaderet.

Demum itaque omnibus excitatis, ejulatus undique, complorationesque exaudiebantur, & vox item illa quæ in hujusmodi malis afferri sponte ad Deum solet. Nam sonitus quidam gravis, ferusque perinde tonantis e terra stridor, fragorque remittebantur, remissosque ventorum turbines subsequebantur, & terrorem ingeminabant paventibus: siquidem terrestris spiritus quidam fumosa nebula nescio quo pacto rursus versus expulsus deserviebat & turbulentior & sonorus: quo territi homines & pavore correpti, mentis quadam torpedine, e domiciliis se proruebant: tum publicæ angustioresque viæ multitudine complebantur, tamquam non domi deperituri, si pereundum jam esset: nam frequentia, continuata, connexaque invicem ejus urbis ædificia sunt, atque adeo ut vix locum sub dio situm, apertumque, & omnino non adiacente ædificio altero vacuum reperiat quisquam. Sed alioquin cum ad superiora dirigerent oculos, & utcumque cælum spectarent, Deumque hoc pacto deprecarentur; summitti timor animi omnis & perturbatio denique sensim his videbatur, & perinde leviter cadente nive irrigabantur, algore jam degravati: haud tamen vel ita affecti tecta iterato subibant, ni forte sacras ædes inissent nonnulli, eodemque provoluti ex Deo opem deposcerent.

III. Ingens tremor occupat omnes.

Videre tunc licuisset feminarum vim maximam, nec infimæ sortis, sed familiæ honoratissimæ cum viris simul deferri, & turba immisceri, omnem ordinem & pudorem confundi, nec cujusvis conditionis homines præ formidine sine ullo discrimine proculcari. Dominos præterea servi aspernabantur, nec dicto parebant, cum majore quodam terrore victi se in templa reciperent. Haud secus inferiores privatique homines magistratus gerentibus sine ullo honoris respectu permixti jam aderant, ut ex communi omnibus incidenti periculo, universis existimantibus se non lon-

IV. Varii ac miserabiles casus.

PAGIUS
SÆC. VI,
Olymp.
334.
A.U.C.
1310.
Anno Eræ
Hisp.
DXCV.
A.C. 557.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6050.

⊙ 6. G. ☽ 7. P. 1. April. Indict. 5.

JESU CHRISTI 557.

PELAGII PAPÆ 3.

JUSTINIANI IMP. 31.

I. Postconsulatus.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. XVI. vel secundum aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno XVII.

Ad num. I. & seqq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DL. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, scribit: Hoc anno, mensis Octob. die sexto Indict. sexta sub Sabbati (quod hoc anno in diem VI. Octob. incidit) crepusculum ingens terra motus extitit: & mensis Decemb. XIV. alius pariter fuit plane horrendus: adeo ut duo muri Constantinop. Urbis, qui nimirum Constantinianus, & qui a Theodosio dicitur constructus, damnum paterentur, &c. Quin etiam in aliis Civitatibus idem contigisse relatam. Paris enim & aque magni terribilisque terra motus famam, ea hominum aetate, per universum terrarum Orbem se audivisse, nemo meminit. Concutebatur continuo terra diu noctuque per dies integros decem, non abalienata penitus Dei

II. Terra motu Constantinopoli concutitur.

longe post perituros. Frequentiores ea sunt nocte eversa domus, & præsertim in Regio (urbis arx Regium est) quam multa præterea & incredibilia contigere. Nam alibi forte sive lapide tecta, sive ligno ædificata, velut renunciata compage hiantia, ab invicem divellebantur, ita ut æther inde astraque nihil secus ac sub diu conspicerentur, ac mox iterato in pristinam compagem coibant. Alibi vero columnæ e superiori domicilii loco firmiter collocatæ, violentia exestuantis motus depulsa excutiebantur, supervectæque proximas domos, ad eas quæ longius aberant, veluti funda emissæ evehebantur, & fragore ingenti omnia conterebant. Alibi vero horribiliora acciderant, sed alias sæpe & superioribus temporibus facta, & ut in posterum fiant necesse est, quoad usque terra hæc superest & humanæ naturæ peccata: tunc tamen in majus omnia occurrerunt. Nam e turba magna vis hominum & obscuriorum interiit. Ex his vero qui Senatorum numero essent adscripti, solus Anatolius periit, vir sane Consularis dignitatis honoratissimus; ad quod accedebat, quod Imperatoris domus ut curam susceperat, sic & esset honorum omnium procuracionem nactus.

V.
Anatolii
obitus.

Is itaque cum suo & consueto lectulo quiesceret, marmoris juxta se frustum in cubiculi ædificio stabat pulchre atque decenter elaboratum, qualia parietibus solent adornatum & ostentationem, non ad necessitatem per eos affigi, qui istiusmodi supervacaneis inhiant rebus, non admodum necessariis ornamentis. Ea igitur saxi moles præ nimio motu diffracta laxataque e pariete pulsa huic in caput concidit dormienti, & plane contrivit. Anatolius vero tanta mole oppressus ad id modo suffecit, ut graviter ex cordeque ingemiscens, eodem tamen in lecto procumberet moribundus. Hæc noctu.

VI.
Quæ con-
solatio in
angustiis.

Die autem comparente, per quam libenter se invicem cives contuebantur, cum obviam offerrentur amantissimi quique & familiarissimi: complorationeque mutua ceteræ se turbæ insinuantes, alternisque singuli pro data redditaque ultro salute,

PAGIUS

Dei clementia, & ad breve spatium homines processionum precibus attenti ad penitentiam sunt revocati: Dei vero humanitatem securius experti, in deteriora rursus facinora retro lapsi sunt. Imperator interim Stemma capiti per dies quadraginta non imposuit: sed & absque corona Sacris Christi Natalitiis ad Ecclesiam processit: adeo ut agitata, ut moris est, ad novemdecim accubitus convivia, penitus cessaverint, & eorum pretium in pauperes insumpserint. Cedrenus habet: convivia duodecim dierum spatio circa Christi Natalem agitari solita. Agathias lib. 5. hunc terræ motum pluribus describit, ut videre est apud Baronium, qui hoc anno, de eo tantum agit.

etsi sui jam desperantes, voluptate afficiebantur. Interea vero dum Anatolius in sepulcrum effertur, e plebe homines quidam (ut sit) dictitare, non injuria eum hoc mortis genere fuisse affectum, quippe qui injustissimus fuerit, & quam multis multa subtraxerit; & facile confirmare, descriptas illas per eum tabellas sub puniceas vestes hunc sibi demum exitum habuisse, quas sub prætextu in Imperatorem benevolentiam in domos felicium frequenter congeberat, & hac via omnia sibi vendicasset, violassetque impudentius simul & fregerit quæ testamento mortui delegassent, abire in rem malam legibus jussis, quæ liberos velint in paternæ substantiæ hæreditatem succedere. Istiusmodi vulgus submurmurando, tanti casus compertam habere se causam opinabatur. Et inferius post nonnulla de Anatolii repentino obitu disputata, cœptam semel de terræmotu narrationem prosequitur verbis istis:

Tunc igitur, & deinceps dies quamplurimos terra movit: brevior tamen, nec qualis tunc primum hic motus invasit, sed validus alioquin, ut qui reliqua quæ Byzantii essent concuteret. Tunc portenta mox quædam & prædictiones absurda in vulgus temere divulgari, & mundi hanc machinam prædicari quam concitatissime collapsuram. Nebulones præterea quidam & deceptores, veluti divini quidam & vates sponte sua circumire, & sibi visa prædicere, terroresque multis incutere; quibus facile poterat, ut antea territis, persuaderi. Hi itaque sive incassum furere, & pravo agitari dæmone se simularent, gravissima quædam passim jactabant, & tamquam ex adnata sibi pravorum dæmonum specie fuissent futura edocti, deque suis admodum furiis jactarentur. Alii præterea astrorum decursus, figurasque animo agitantes, majores calamitates, & perinde communem rerum everSIONem fore significabant. Itaque terrore omnes percellabantur. Quomodo autem & ob præsentia quæ aderant mala, & futura quæ timebantur, populus sibi timens totus esset in supplicationibus, idem sic addit auctor.

Eo-

VII.
De impos-
sitoribus
occasum
mundi
prædi-
centibus.

Hoc anno Flavianus Diaconus & Nestorius Subdiaconus Ecclesiæ Arelatensis Romam venerunt, cum Literis ad Pelagium directis, non tantum a Sapaudo Episcopo Arelatensi, sed etiam a Childeberto Rege, quorum rogatu Pelagius vices Pontificias, & usum Pallii Sapaudo concessit, Literis ad Sapaudum datis III. Nonas Februar. anno XVI. P. C. Basilii V. C. Literæ ad Childebertum sunt sine die & Consule. De utriusque anno superiori num. VI. egimus. Sapaudus vero vices Romani Pontificis, non ut decessores Auxanius & Aurelianus, per eam tantum Galliæ partem, cui Childebertus dominabatur, & per Provincias, in quas Episcopus Arela-

III.
Pelagius
varias E-
pistolâs
scribit.

CHRISTI
557.PELAGII PAP.
3.JUSTINIANI IMP.
31.VIII.
Populus
Const. ad
meliorem
frugem
conver-
sus.

Eorum tamen nemo qui affuissent, sibi non admodum formidolosus terrore obstupescerat. Unde & supplicationes publice factæ, hymnique supplices, universis astantibus ad id unum coactis, exaudiebantur. Quinetiam quæ verbo tenus antea laudassent, sed factis rarius confirmaßent, tunc mira animi promptitudine exequabantur: æquitatem præterea universi in suis commerciis præferebant; ita ut vel Principes civitatis, lucri cupiditate rejecta, ex lege causas vendicarent: tum alii etiam, etsi potentes, taciti secum quiescere, justioraque facere, & a turpissimis abstinere. Nonnulli vero immutato prorsus vivendi more, solitariam potius vitam & in montibus ducere maluerant relictis honoribus, pecuniisque & ejusmodi cæteris quæ suavissima dicunt mortales; vel forte in sacras ædes, sacrosque viros collatis. Noctu præterea primores urbis publicas circumvecti vias abunde cibus, vestituque miseros quosque & calamitosos donabant, quorum plerique ut corpore mutilati in terram projecti tunc forte emendicabant. Hæc ferme per tempus aliquod gesta, & quamdiu recens timor incubuit. Postquam vero sublevari parumper discrimen est visum, confestim ad pristinam redire plerique consuetudinem: dum enim necessitas urget, & formido ingruerit, quæ recentiora sunt factu, utcumque & leviter degustamus. Hæc Agathias; qui & post diversorum sententias de terræmotus causa allatas, de Justiniani studio ista subdit:

IX.
Justinian.
Imp. tem-
plum in-
staurat.

Per eam itaque hiemem in his malis civitas versabatur, adeo ut ad plurimos dies terra visa sit commoveri, etsi minus concuteretur: infederat id hominum mentibus, & suspicio inerat animi cogitatus obturbans. Imperator interea ædificia pleraque quæ putrentia & debilia essent, vel forte prolapsa, instaurare nitebatur. Sed curæ illi præcipue fuit Dei illud maximum & egregium templum, quod antea ipse per populum quondam incensum, conspicuum & admirabile iterato construxerat, & ut pristina magnitudine excellentius, ita & forma decore & metallorum varietate ornat. Et paulo post: Erat in eo

pars quædam testudinis & intermedia quidem, quæ cæteras superaret ædificii partes, terræmotu excussa; quam Imperator longe firmitus exædificari curavit. Quomodo autem id factum sit docet, asserens insuper de eodem mirabili ædificio extare egregium poema Pauli Flori viri majorum nobilitate clarissimi atque inter Præfectos insignis, cujus etiam argumenti edita reperirentur egregia alia poemata. De eodem quoque templo præter illa quæ a Procopio (a) scripta habentur, Evagrius ejus structuram, situm, & dimensiones capite uno complexus est: quod hic describere, haud supervacaneum esse putamus. Ait igitur (b):

Idem Justinianus Constantinopoli cum alias multas sacras ædes pulcherrimo artificio elaboratas Deo & Sanctis erexit, tum insigne illud & præ cæteris eximium, amplissimum dico Sophiæ templum extruxit: quod quidem tale fuit, quale non aliquando visum fuisset, quodque ornatu & splendore adeo excelluit, uti nulla dicendi vi facile explanari posset: at ipse tamen illud pro virili describere conabor. Testudo sanctuarii quatuor fornicibus in sublimi erecta, & ad tantam sublata altitudinem, ut ad ejus emisphærii fastigium acies eorum qui infra ad basim consistentes oculos sursum tollebant, ægre penetrare posset: & qui supra stabant, etiam si valde essent animosi, despiciere nequam auderent, oculosve ad basim deiicere. Fornices a solo usque ad tectum (usque eonamque eriguntur) penitus vacant. In dextro templi latere sunt homini ingredienti ad lævam columnæ ordine locatæ, quæ ex lapide Thesalico confectæ sunt: sunt etiam alta tabulata aliis columnis similibus suffulta, in quibus si qui volunt, mysteria peracta videre possunt. In illis quoque Imperator, diebus festis, dum sacrosanctæ misteriorum celebrationi interesset, assidere solet. Quæ quidem partim versus orientem Solem, partim occidentem versus sic diriguntur, ut minime impedimento sint, quo minus amplitudo talis operis spectari queat. Porro autem porticus eorundem tabulatorum, quæ infra, columnis parvisque fornicibus operis extremi-

(a) Procop.
lib. 1. ædific.
Just. Imp.
(b) Evagrius.
1. 4. c. 30.
X.
Descriptio
Sophiæ templi.

PAGIUS

tensis, cum Metropolitanus esset primi ordinis, jus Metropoliticum exercebat; sed per universam gessit Galliam, ut liquet ex laudatis Pelagii Literis. Denique Pelagius Childeberto misit confessionem suæ fidei per eosdem Flavianum & Nestorium, in Literis quas Idibus Aprilis ad Sapaudum scripsit, ut anno præcedenti videre est.

IV.
Concilium
Parisense.

Concilium Parisense III. de quo Baronius anno DLIX. ad hunc annum pertinet.

V.

Hoc anno Sanctus Cyriacus, qui jam supercentum & septem annos vixerat spiritum Deo reddidit. Metaphraste quidem in ejus Vita, Græcæ Tom. 1. Analect. Græc. publicata, an-

num & diem mortis ejus tacuit; sed cum asserat, tempus ejus ortus fuisse finem Imperii Theodosii Junioris, & annum ejus XVIII. cum nono Imperii Leonis Magni, qui Christi est CDLXV. conjungat, natus erat anno quadringentesimo quadagesimo octavo, idque saltem ante diem quintum Martii; cum ea die an. CDLXXIV. jam vigesimum septimum ætatis annum inchoasset, ut ex ejus Vita liquet. Corintho, ubi natus erat, in Lectoris gradum, in tenera adhuc ætate coaptatus, relicto, Hierosolymam venit, & ad Lauram Sancti Euthymii accessit, qui eum misit ad Sanctum Gerasimum juxta Jordanem, & uterque post aliquot annos Eutymium, cum

Moritur S.
Cyriacus
Anachore-
ta.

ea

CHRISTI
557.

PELAGII PAP.
3.

JUSTINIANI IMP.
31.

zates ambiunt. Verum quo magis admirabilis aedificii fabrica velut ante oculos cujusque versetur, visum est hoc loco interzere, quot pedes ejus longitudo contineat, quot altitudo, quot latitudo, & de fornicibus eodem modo quot pedes vacuus eorum complectatur ambitus, quot denique eorum altitudo: sic igitur se habent:

XI.
Templi
dimensio-
nes singu-
lar.

Longitudo a porta qua a regione sacrae conchae, in qua incruentum offertur sacrificium, sita est, ad ipsam concham usque pedes continet centum nonaginta Latitudo a parte Septentrionali ad Borealem pedes centum quindecim. Altitudo ab ipso puncto in vertice hemisphaerii ad solum usque pedes centum octoginta. Latitudo autem cujusque fornicis pedes habet sexaginta sex. Longitudo totius templi ab Oriente ad Occidentem pedes ducentos se-

xaginta. Latitudo vero τὸ ἐμφῶτος illius pedes continet septuagintaquinque. Sunt praeterea versus Solis occasum aliae duae porticus valde eximiae, & atria undique sub dio posita. Hucusque de Sophiae templo Evagrius. De cujus sacra mensa ista Cedrenus: Sacram quoque mensam tum fecit, opus imitatione multa aequandum: constabat vero auro, argento, omnisque generis lapidibus, lignis, metallis, omnibusque rebus, quas terra fert, mare, & totus mundus: ex omni materia pretiosiora plura, viliora pauciora collegerat: liquatissimeque his quae fluunt, sicca illis immiserat, atque in formam mensae absoluerat. Itaque varium illud opus contuentibus stuporem coniciebat. In orbem hanc habuit inscriptionem:

TUA DE TUIS TIBI OFFERIMUS SERVI TUI CHRISTE JUSTINIANUS ET THEODORA. EA TU PROPITIUS ACCIPE FILI DEI VERBUM QUI NOSTRI CAUSA CARNEM ASSUMPSISTI ET CRUCI AFFIXUS FUISTI. AC NOS IN TUA RECTA FIDE CONSERVA. ET QUAM NOBIS COMMISISTI REMP. EAM AD TUAM GLORIAM AUGERE ET TUERE INTERCEDENTE SANCTA DEIPARA VIRGINE MARIA.

Hactenus inscriptio. Rursus vero de eodem sumptuoso ornatu meminit Agathias, ubi ait: Hujus ex versibus nosse insuper poteris, sanctius illud sacellum argento
Ann. Eccl. Tom. X.

auroque constare, & in mysteria dumtaxat sepositum pretiosissimis rebus & mira varietate ornatum. At de his modo hactenus.

Z Quin-

ea qua par est reverentia, sepeliere. Mansit postea Cyriacus in variis locis solitariis. Cum vero Susacim solitudinem petiisset, in qua Anachoretarum nullus, neque manserat, neque pertranserat aliquando, & septem illic annos transegisset, rediit in Lauram Suae anno Christi DXLI. ad Beati Charitonis cellulam quintum annum exegit, & Origenistas strenuissime expugnavit. Tunc quoque admirabilis Cyrillus, qui a Magni Euthymii ad Beati Saba Lauram

accesserat, ut Joannem Silentiarium Episcopum videret, sit ei minister Literarum ad Beatum hunc Cyriacum, inquit Metaphraste in ejus Vita, qui de hujus Sancti virtutibus plura habet. Est Cyrillus iste Scriptor Vitae SS. Euthymii & Sabae, qui in iis quae de utroque, & de Joanne Silentario Literis mandavit, omnem fidem meretur, cum testis oculatus fuerit. Colitur Cyriacus die XXIX. Septembris. [1]

NOTÆ [1] Hoc anno Manichaeos Ravennae detectos populus infectatus ad internecionem delevit, ut ex Agnello in Pontificali Ravennatensi discimus; qui & testatur haec accidisse ante tres annos ab obitu Pelagii I. Pontificis Romani, adeoque hoc anno vel subsequenti. MANSI

JESU CHRISTI
ANNUS
558.

PELAGII PAP.
ANNUS
4.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
32.

I. **Q**Uingentesimus quinquagesimus octavus sequitur Christi annus, post Basilii Consulatum decimusseptimus, idemque Constantinopolitanæ civitati ob novas ingruentes clades plane miserrimus, longeque superiori funestior: etenim ille ultima sui parte ob terræmotum dumtaxat infelix, hic vero peste belloque semper ærumnosus exitit. Complectitur breviter Agathias lugubrem tragœdiam verbis istis (a): Eodem anno, vere jam incunte, de repente & iterato urbem pestilens morbus invasit, & infinitam sustulit multitudinem: haud tamen prorsus cessavit, ex quo tunc primum anno Justiniani Imperii quinto irrepere hanc nostram regionem occœpit. Qualis vero ejusmodi contagio esset, ita inferius: Interibant autem repentina morte quam multi tanquam apoplexiæ gravi morbo correpti: qui plurimum resistebant, ad quintum vix diem vita defungebantur. Sed & qualis esse soleret febris quæ hos perurgebat, narrare pergit.

(a) Agat.
lib. 5.
Pestis bel-
lumque
Constanti-
nopolim
urget.

II. Ad tanta hæc avertenda mala, pestis scilicet & terræmotus, Justinianus Imperator haud dubius ob peccata divinitus ejusmodi immiti flagella, hanc ad populum Constantinopolitanum edidit sanctionem (b):

(b) Nov.
77.

Omnibus hominibus qui recte sapiunt, manifestum esse putamus, quia omne nobis est studium & oratio, ut credit: nobis a Domino Deo bene vivant, & ejus inveniant placationem: quoniam & Dei misericordia non perditionem, sed conversionem & salutem vult: & delinquentes qui corriguntur, suscipit Deus. Propter quod vos omnes invitamus, Dei timorem in sensibus

accipere, & invocare ejus placationem: & novimus, quia omnes qui Dominum diligunt, & misericordiam ejus sustinent, hoc faciunt, Igitur quoniam quidam diabolica instigatione comprehensi, & gravissimis luxuriis semetipsos inserunt, & ipsi naturæ contraria agunt: istis injungimus, in sensibus accipere Dei timorem & futurum judicium, & abstinere ab hujusmodi diabolicis, & illicitis luxuriis: ut non propter hujusmodi impios actus ab ira Dei justa inveniantur, & civitates cum habitatoribus earum pereant. Docemur enim a divinis Scripturis, quia ex hujusmodi impiis actibus & civitates cum hominibus pariter perierunt.

Et quoniam quidam ad hæc quæ diximus & blasphemata verba & sacramenta de Deo jurant, Deum ad iracundiam provocantes: istis injungimus, abstinere ab hujusmodi & aliis blasphemis verbis & non jurare per capillos & caput & his proxima verba. Si enim contra homines factæ blasphemie impunitæ non relinquuntur: multo magis qui ipsum Deum blasphemant, digni sunt supplicia sustinere. Propterea igitur omnibus hominibus hujusmodi præcipimus a prædictis delictis abstinere, & Dei timorem in corde accipere, & sequi eos qui bene vivunt. Propter talia enim delicta & famas & terræmotus & pestilentia fiunt: & propterea admonemus abstinere ab hujusmodi prædictis illicitis, ut non suas perdant animas. Sin autem post hujusmodi nostram admonitionem inveniantur aliqui in talibus permanentes delictis; primum quidem indignos semetipsos faciunt Dei misericordia, post hæc autem & legibus constitutis subiacentur tormentis.

III.

Præ-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6051.

SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DXCVI.
A. C. 558.

○ 7. F. ☽ 8. P. 21. Mart. Indiæ. 6.

JESU CHRISTI 558.

PELAGII PAPÆ 4.

JUSTINIANI IMP. 32.

I. [1] **H**IC annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii U. C. XVII. vel secundum aliquos Post Consulatum Basilii U. C.

XVIII. In hunc vel sequentem annum incidunt Septima Justiniani Quinquennialia Justiniani imperantis.

Ad num. I. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DL. Kalendis Septemb. anni Christi superioris inchoato, ait: mense Februario mortifera ex bubone lues in homines, maxime juvenes grassata est: adeo ut sepeliendis mortuis non sufficerent vivi: obtinuit vero & invaluit a Februario usque ad mensem Julium. Agathias lib. 5. de ingenti illa pestilentia, quæ Constantinopolim afflixit, verba facit, aitque eam Urbem invasisse statim incunte vere: in quo a Theophane non discrepat, quia Historici verum tempus a Februario incipiunt.

A num.

NOTÆ

[1] P. C. Basilii XVII. vel an. XVIII.

Vetus inscriptio Narniensis apud Baronium hoc anno, apud Gruterum pag. MCLXI. & Fabretum pag. 167. n. 310.

P R I D. K A L. I V L. P. C. B A S I L I I. V. C. A N N. X V I I. G E O R G I U S

IV. *Præcipimus enim gloriosissimo Præfecto civitatis regiæ permanentes in prædictis illicitis & impiis actibus post hanc admonitionem nostram comprehendere, & ultimis subdere suppliciis, ut non ex contemptu talium inveniatur & civitas & Respublica per hos impios actus lædi. Sin autem post hanc nostram suasionem quidam tales inveniuntur hoc supercelaverint, similiter a Deo Domino condemnabuntur. Ipse etenim gloriosissimus Præfectus si inveniatur quosdam tale aliquid delinquentes, & vindictam in eos non intulerit secundum nostras leges: primum quidem obligatus erit Dei iudicio, post hæc & nostram indignationem sustinebit. Hucusque Imperator: qui dum famem, terræmotum, & pestem per ejusmodi delicta illata refert, nec de barbarica grassatione quicquam meminit: inde adducimur ut credamus eam hoc anno latam esse, sed ante Hunnorum adventum, qui tempore autumnii contigit, ut Agathias docet. Verum primo quid Glicas his addat; audi:*

V. *Cum (inquit) reperti quidam essent illicitis utentes amplexibus, tamquam in triumpho per urbem, veretris prius amputatis, ducti sunt. Horum in numero quidam magnates & Pontifices erant, qui hoc modo circumducti vitam misere finiebant. Sed hæc expressius accipe a Cedreno, dum ait: Anno secundo Isaias Rhodi & Alexander Diospolis Thraciæ Episcopi, aliique multi deprehensi sunt masculorum corruptores. Horum aliis veretrum amputari iussit Imperator, aliis calamos acutos in meatus genitalium inseri, eosque nudos in forum quasi in triumpho produci. Fuerunt & civium ac Senatorum multitudo, & Pontificum summorum non pauca in eadem culpa: qui castrati & publice nudi in forum producti, miserabiliter perierunt, suoque exemplo reliquos pudicitiam colere docuerunt. Tulit Justinianus acres leges contra impudicos, &c. E quibus eam hoc tempore latam esse Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS
III.
Bulgari in
Imperium
irrum-
punt.

A num. VI. ad XIV. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex DLI. Kalend. Septemb. hujus Christi anni incepto, ait: Hoc anno Hunni & Sclavi cum maximis copiis in Thraciam irruentes eam bello vastaverunt, multosque homines vel occiderunt, vel in captivitatem abduxerunt, &c. Cumque partes quasdam muri Anastasiani terra motibus collapsas reperissent, per eas ingressi, in potestatem suam redegerunt loca ad Drypiam, Nymphas, & Chittus vicum sita; cunctique facultatibus secum asportatis in Urbem confugerunt. Quam ob rem Imperator multos ex Civium numero delectos ad Longum murum misit: ibi commissa pugna multi Romanorum & Scholarius ceciderunt, &c. Sed cum Barbaros illic pertinaciter permanere videret, Imperator Patricium Belisarium una cum aliis Senatus contra ipsos progredi iussit.

quam diximus, ea quæ sunt dicta ex Agathia de terræmotu atque peste satis docent: horum namque scelerum gratia tanta obvenisse mala, Imperator ea est edita sanctione conquestus. Verum nec tantæ maculæ tantis sunt abstergæ flagellis, quæ olim non nisi igne immisso cælitus dilui meruerunt. Nam audi ab eodem auctore Agathia (a), quæ hoc eodem anno autumnii tempore mala Constantinopolim oppresserunt:

Super his autem civitati & alia pleraque eodem tempore inciderunt tumultuosa & turbida, nihil minus, quam ea quæ diximus, permolesta. Sed qualia fuerint, explicaturi mox sumus, si prius & breviter vetustiora quædam nos transegerimus. Narratis post hæc de Hunnorum gente nonnullis, mox ista subjungit: Eodem itaque anno, quo pestilentissimum morbum Byzantium diximus invasisse, Hunnorum reliquiæ salvabantur, erantque adhuc celebritate, & nomine clari. Descendentes itaque Hunni ad Notum ventum, haud longe ab Istri fluminis ripis pro eorum arbitrio considerant. Tunc igitur hieme jam ineunte, hujus fluminis aquæ (ut alias semper) nimio præ algore magnam in profunditatem concretæ obstrictæque obduruerant, adeo ut perviæ tam viris essent quam equis jam redditæ. Zabergera igitur Cotrigurorum Hunnorum Præfectus magna cum hominum, equorumque multitudine dum per constrictos fluminis vortices nihil secus ac terra iter haberet, facillime in Romanæ ditionis loca pertransit, nimirum quæ deserta jam essent, & prodeunti sibi nihil impedimento fuisse. Quo factum est, ut quamprimum Mæsiam, Scythiamque transgressus, in Thraciam demum pervenerit: quo ubi ventum, exercitus partim in Græciam, ut de improvviso sine custodia loca excurreret & popularetur, dimisit, & alias deinceps manus in Chersonesum Thraciæ. Ac post nonnulla:

Ipse vero Zabergera cum equitum millibus septem recta ire Constantinopolim pergit.

Porro Belisarius sumptis omnibus equis, tam Imperatoris, quam Circi, sed & Sacrarum domorum, nec non unius cujusque hominis privati, cui fuit equus in potestate, populoque armis instructo ad Chitti pagum profectus est: ibique aciem omnem composuit: tum quosdam ex Barbaris capere & interficere cepit: quin etiam arbores cadi, & pone exercitum in terram trahi imperavit: ex quo pulvis ingens vento excitatus, & in Barbaros delatus super eos incubuit: qui cum maximas copias inde adesse existimarent, in fugam versi ad Regionem Sancti Stratonicæ ad Decatum recesserunt. At cum subinde a speculatoribus rescivissent Constantinopol. muros magno militum numero esse defensos Tuzurulum, & Arcadiopolim, & Sancti Alexandri Zupparum versus digressi sunt: ibique castris positos usque ad Pascha subsistere.

(a) Agar.
lib. 5.

VI.
Nova
Hunnorum
iur-
curio.

VII.

IV.
Belisarius
adversus
eos mittitur.

Ingens &
miseranda
strages.

git, agros depopulando, tentandoque proxima quæque castella, ita ut passim omnia perturbaret. Et post hæc: Cum itaque prodeuntibus iis nemo obviam iret, incursiones libere facitabant; & agros depopulati ingentem avertēbant prædam, magna vi captivorum coacta: quos inter & femina quam multæ ut nobiles, ita & continentissima crudelius trahēbantur: quæ utique infeliciores eo maxime erant, quo & barbarorum ministrare profusæ libidini cogebantur. Quinetiam barbari homines plerisque vel e sacrario abductis vim inferebant, quæ a pueritia jam pridem nuptiis renunciaissent & sæculi voluptatibus, ac castam vitam ut degerent, in remoto aliquo domicilio reconderentur Deo ad supplicandum idoneo, & id magni facerent, ut semotæ omnino & liberæ a quovis hominum contubernio quam procul abessent, quietique se solum permitterent. Erant præterea, quæ cum barbarorum renuncia- rent concubitus, vel partui proxime (si quæ forte istiusmodi esse tunc contigissent) ita distrabebantur, ut si necessitas ipsa pariendi ingrueret, in ipso itinere, in propatulo fœtum mox ederent, nec verecundos possent partus dolores obtegere, vel hos urgentes significare: unde vel editi plerumque infantes canibus discerpenti, vel avibus in solitudine relinquerentur, perinde idcirco essent in lucem producti, & frustra quod nati fuerant hi degustassent.

VIII.
Deplora-
tus rerum
status.

Rem sane calamitosam, ut eo tandem res Romanorum redactæ jam essent, ut vel in circumjectis regiæ urbi locis a barbaris etsi perpauca quidem mala hæc inferrentur. Quibus tamen non catenas audacia finiebatur; sed urbem versus progrediendo ad longos (quos nuncupant) muros se facile contulerunt, & præsiis quæ infra hos essent, appropinquabant: jam vero præ vetustate & negligentia majoris castelli dissolutum ceciderat ædificium. Tum barbari ipsi vel stantes in partem aliquam muros, haud secus ac sua intrepide disturbabant: nec aliquid erat quod hos coerceret, cum nullum ibidem esset militare præsidium collocatum, nec ulla ad defensionem tormenta, nec demum (si forte affuissent) qui ea tractare sa-

PAGIUS
V.
Bulgari
ad propri-
as redire
coacti.

Peracto Festo Paschali Imperator cum universis Civibus Urbe relicta, ad reparandas muri Longi ruinas Selymbriam pervexit: quare pedem vetulerunt Barbari, & transmorum abierunt. Ibi mansit Imperator ad Augustum usque mensem: similiter & Barbari usque ad mensem Augustum extra Urbem circumvagabantur. Caterum Imperator bipupes naves confici, iisque in Danubio adversus Hunnos, si quando transfretarent, excipere: & cum eis manus iussit conferere. His auditis Barbari missis Legatis petiverunt, ut sibi reditus tuto permitteretur, & Danubium traicerent. Missi ergo Imperator Justinum nepotem suum & Curopalatem, eosque dimisit incolumes.

tis callerent: nec canonum latratus audiebatur, nec hominum fremitus: & si non id dictu ridiculum sit, tamquam porcorum in claustris Romani exercitus interclusi manebant, tametsi vel eo numero essent, quo tunc primum & veterum Imperatorum tempore recensēbantur, & non in minimam partem redacti, haudquaquam sint tamen Imperii magnitudini suffecturi. Enarratis denique, quam florentissimi olim esse solerent atque copiosissimi qui ubique terrarum nutriebantur exercitus, sugillataque ignavia Justiniani jam in senectute non ferro, sed auro barbaros avertere consueti, talia deplorans tempora, ista subdit.

In scorta, aurigasque & homines ejusmodi effeminatos ac deliciis deditos, civilesque in seditiones tantum intentos & corporum curam, contentiosos, furentes, audaces, & alia demum minoris longe momenti militare stipendium insumebatur. Quo factum est, ut non solum Thracia, sed vel proxima regiæ urbi loca deserta jam adeo essent & sine ullis custodiis derelicta, ut barbaris pervia fierent, & ad incursiones nimium oportuna: nam illi eo evaserant insolentiæ, ut vel ad Melantidem vicum castra posuerint, qui a Byzantio ne centum quidem & quadraginta stadiis abest: quem vicum Atyras circumfluit annis, qui ferme exiguo progrediens spatium, in Austrum ventum sensim declinans, in Propontidem fluxum eructat, ad cujus ripam ipso in exitu promontorium habet porrectius, cuius appellationem & flumen id retulit. Hostibus itaque tam proxime urbem stationem habentibus, civium multitudo & timere primum & pavore percelli, & imminenti mala non solum qualia essent, sed longe majora animo agitare, somnariæque obsidionem, incendia, futuram necessariorum carentiam, mœniumque diruptiones.

Itaque in civitatem, in publicas vias fugæ subito multitudinis factæ, impulsionesque mutua & pavores, & quidem perterriti ita & temerarii, perinde jam barbari in se impetum fecerint. In forumque ex portarum violento impulsu crepitus ingens jam edebatur: atque adeo ut non modo

IX.
Prodigio-
sa Justi-
niani mu-
tatio.

X.

Hanc Hunnorum seu Bulgarorum invasionem pluribus exponit Agathias lib. 5. & ex eo Baronius, testaturque Agathias, Hunnos, qui non procul ad ripam Istri fluminis descenderant, vigente hyeme, in Romanum Imperium irruisse, partemque exercitus in Græciam, alteram in Chersonesum Thracicam misisse. Cum vero Constantinopoli in magno tumultu versaretur, neque Barbari obviam quaque vastare desisterent; tum demum Belisarius Dux jam fractus senio, mandato tamen Imperatoris in eos mittitur, inquit Agathias, qui deinde refert, Hunnos, postquam ingentem auri vim ab Imperatore accepissent, pacificos ex Imperio excessisse, tandem-

VI.
Quod anno
sequenti
contigit.

CHRISTI
558.PELAGII PAP.
4.JUSTINIANI IMP.
32.Cuncta
luctu ple-
na.

do plebejos obscuræ sortis homines timor invaderet, sed magistratus omnes, & Imperator haud parvi quæ acciderant faceret. Dehonestabantur itaque Imperatoris ipsius permissu sacra omnia templa extra urbem locata, Europæque e regione, littorique adjacentia loca, quæ ubique e Blanchernis (id loco nomen) initium sumunt, in pontum usque Euxinum porrecta sunt, & in Bosphorum desinunt. Ex his itaque locis quæ pretiosiora essent oblationum cum cætero apparatu his necessario, partim plaustris deferentes intra urbem deposuerunt, partim in vecta navigiis, & intermedio trajecta freto in adversum litus in continentem mox debebunt. Videres tunc sacras nudatas ædes suo splendore, sic & ornatu privatas, perinde ac nunquam antea dicatas, nec religionis quicquam aut sanctitatis sortitas, sed ut nuper fundatas. Adeo autem terribilia erant & ingentia illa discrimina, tantopere, ut occursura omnino animis ipsis concepta, ut vel in Syces mania, Chiseamque portam primores quidam Præfectique, & armatorum vis magna infederint hostes oppugnantium, si se forte invaderent. Istiusmodi fuit miserandus civitatis status: ex quo quisque reliqua quæ extra urbem, & in aliis tum Thraciæ tum Græciæ civitatibus, in quas iidem Hunni grassati sunt, ab iisdem sint crudeliter acta, poterit intelligere. Subdit vero Agathias:

XI.
Belisarius
armatur
adversus
Hunnos.

Dum interea civitas omnis tumultuando maximum in modum perturbaretur, & barbari haudquaquam proxima quæque depopulari intermississent: Belisarius clarissimus olim Præfectus etsi præ senectute in curvitatem jam declinasset, mittitur tamen per Imperatorem in hostes, eo armorum habitu circumactus, quibus a pueritia jam insueverat: unde & rerum per se quondam gestarum recordatio succurrebat, & ipse quidem de se mira animi promptitudine juvenis munera exequabatur: id namque illi ultimum in vita certamen fuit, nec tamen ex eo minorem retulit gloriam quam ex Vandalis olim Gothisque devictis: siquidem malorum præteritorum & futurorum jam desperatio, ut conatus hoste majores fore, superbioreque arguebant, ita & victoriam per jucundam. Quomodo vero idem Belisarius non sine labore atque periculo ejusmodi tandem ab

PAGIUS

demque illos mutuis se se cladibus attrivisse, sed plenam harum nationum everisionem atque internecionem postmodum accidisse. Cum prolixa hujus belli narratione Agathias Historicus Christianus, ut ex egregio ejus Opere liquet, Historiæ suæ finem imponit, quam usque ad annum DLX. exclusive perduxit, nosque omnem in suos annos accurate digessimus, ut non paucos, qui invalere errores vulgares everteremus. Ex hoc Agathias loco cum anno a Theo-

urbe propulsaverit infestos barbaros, idem Agathias pluribus narrat: ac demum quoniam pacto reliquos Hunnos per Thraciam Græciamque grassantes, non armis sed auro penso annuoque pollicito, ut ad propria redirent, tributo persuasit, atque alios Hunnos, quibus antea idem Imperator tributum pendebat, astuto consilio in hos concitavit, idem auctor fufius profequitur: sed hæc nobis satis ad institutum.

Quam autem iusta querela fuerit Agathias ista tempora deplorantis, cum thesauris Romani Imperii non copiosissimi ut olim exercitus nutrentur, sed idem in aurigas & alios hujusmodi vanos homines impenderentur: audi suorum quoque temporum nobilem historiarum scriptorem, Evagrium, cum hæc tradit (a): De alio item Justiniani facto mihi dicendum est: quod quidem sive ex naturæ vitio, sive ex formidine & timore ortum sit, non habeo dicere; ejus tamen generis fuit, ut omnem belluinam immanitatem longe superaret. Duxit autem initium ab ea seditione populari, quam Nica, hoc est, Vince, vocant. Placuit Justiniano ita vehementer in alteram factionem eorum qui Prasini dicuntur animo propendere, ut impune possent ipso meridie in civitate adversarios trucidare, & non modo non pœnas metuerent, verum etiam dignarentur honoribus: adeo ut inde multi homicidæ existerent. Licebat enim illis in ædes alienas irrumpere, thesauros diripere in illis reconditos, hominibus suam ipsorum salutem ac vitam dividere. Et si qui magistratus illos cobibere moliretur, suo ipsius capiti creavit periculum.

Unde certe vir quidam qui gessit in Oriente magistratum, quoniam nonnullos eorum qui rebus novis studebant, nervis coercere voluit, quo modestiores efficerentur: per mediam urbem circumductus fuit, nervis graviter cæsus. Callynicus porro Præfectus Ciliciæ, cum duo Cilices Paulus & Faustinus, homicidæ uterque, in eum impetum facerent, occidereque in animo haberent: quoniam pœna ex legibus constituta eos multavit, in crucem actus est, hocque supplicio pro recta conscientia & legum observatione affectus. Inde factum est, ut qui alterius erant factionis, cum domiciliis suis fugissent, & a

ne.

phane memorato patet hanc victoriam anno sequenti reportatam esse, & Belisarium, hoc tempore ætate provestum fuisse, cum id non semel Agathias asserat.

Porro Uni isti seu Hunni diversi non sunt a Bulgaris, ut liquet ex Theophane ad annum XI. Constantini Pogonati, ubi & eos Hunnogundos Bulgares & Contragos etiam appellat, & ex Nicephoro in Breviario pag. 22. ex quo Theophanes desumpsit quæ de illis narrat. Agathias lo-

XII.

(a) Evagr.
lib. 4. c. 31.Justiniani
stultitia
dum factio-
sis fa-
vet.

XIII.

VII.

Hunni isti
iidem cum
Bulgaris.

nemine usquam exciperentur hospitio, sed velut scelera ubique exagitarentur, tendere insidias viatoribus, compilare, cædes facere cœperint, usque eo, uti omnia loca nece immatura, direptione, & reliquis id genus maleficiis redundarent. Interdum animo in contrariam sententiam mutato, ejus generis homines interfecit, legumque permixti potestati etiam eos quos ante passus fuisset more barbarorum in civitatibus impia scelera consciscere. Sed ad ista singillatim prosequenda mihi nec tempus suppetit, nec facultas dicendi. Atque ea quæ diximus, satis esse poterunt ad conjecturam de reliquis ejus facinoribus faciendam. Hucusque Evagrius de magno legislatore, verumtamen maximo re vera jurium proculcatore. At a quibusnam abstinuisse injustis actibus potuit, qui nec veritus est in ipsum Romanum Pontificem manum iniicere? Ita miser a pristino illo vitæ instituto descendit, dum se supra se contra Dei sacrosanctos sacerdotes erexit. Sed hæc satis: ad res jam Occidentales.

XIV.

Hoc eodem anno quem diximus adnotatum post Consulatum Basilii decimumseptimum, magnus ille Ecclesiæ Narniensis Antistes S. Cassius ex hac vita feliciter transit. Testantur id ejusdem Ecclesiæ vetera monumenta, nempe his verbis ad ejus sepulcrum inscriptio exarata, haud tamen exulta minerva: inter tot enim tantaque bella quibus est Italia devastata, bonarum litterarum campum spineta repleverant:

*Cassius immerito Præsul de munere
Christi,
Quem fato anticipas consors dulcissima
vitæ.
Tu, rogo, quisquis ades, prece nos
memorare benigna.
Hic sua restituo terræ mihi credita
membra.
Ante meum in pace requiescit Fausta se-
pulcrum.
Cuncta recepturum te nosce congrua
factis.*

PAGIUS

co laudato, ubi eorum cladem refert, Hunnos Cotriguros vocat; sed cum eadem de illis narret; ac Theophanes sub Hunnorum & Sclavorum nomine, non dubium quin Hunni isti iidem cum Bulgaris fuerint, & hæc varia nomina eandem gentem significant. Post hæc toto hoc sæculo nulla ferme apud Scriptores Bulgarorum mentio occurrit. Hanc nominum diversitatem recte observavit Ducangius in Familiis Angustis Byzantinis, dum de Dalmaticis Familiis cap. 6. verba facit, ejusque opera varii errores poterunt vitari. Male autem Ducangius hanc irruptionem Bulgaricam ab Agathia diligenter descriptam cum anno DLXI. illigat; hic enim Historicus ultra annum quingentesimum quinquagesimum nonum Opus suum non produxit, uti mox insinuavi.

DD. ANN. XXI. M. VIII. D. X.
RE. IN PACE. PR. KAL. JUL.

P. C. BASILII ANN. XVII.

Vides sanctissimum virum ex conjugio (ut aliis etiam plerisque viris sanctissimis contigit) vocatum ad Episcopatum, egregia claruisse sanctitate: cujus præclaram memoriam annis singulis in Ecclesia celebrandam Ecclesiasticæ tabulæ reddunt die ipsius natali, qui ita describitur a sancto Gregorio Papa (a):

(a) Greg.
dial. lib. 4.
c. 56.

Vir vitæ venerabilis Cassius Narniensis Episcopus, qui quotidianum offerre consueverat Deo sacrificium seque in lacrymis inter ipsa sacrificiorum arcana mactabat, mandatum Domini per cujusdam sui visionem presbyteri suscepit, dicens: Age quod agis: operare quod operaris: non cesset pes tuus, non cesset manus tua: natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Qui post annos septem, ipso natalitio Apostolorum die, cum Missarum solemnia peregrisset, & mysteria sacræ communionis accepisset, e corpore exiit. Hactenus de Cassii transitu sanctus Gregorius.

XV.

Hoc eodem anno magnus ille Joannes cognomento Silentarius ex Episcopo anachoreta, de quo complura superiori tomo dicta sunt, ex hac vita migrasse reperitur annos natus centum quatuor, ut liquet assertione Cyrilli ejus discipuli, quem Euthymii & aliorum illustrium monachorum res gestas scriptis mandasse diximus: licet agones ejus adversus hæreticos, præsertim vero Origenistas, ab aliis conscribendos fuisse testetur: quamobrem ipse de Sancto præclariora prætermisisse videri potest. Sed audi ipsum ita perorantem: *Hæc quidem pauca ex multis selecta mandavi litteris, mittens narrare ejus de fide certamina, quæ suscepit adversus Origenis, & Theodori Mopsuestiæ dogmata, & eorum qui ea defendebant, & persecutiones quas congruenter Evangelio pro decretis sustinuit Apostolicis. Sed quæ ab eo in his gesta sunt, relinquo narranda aliis. Scio enim fore, ut multi (sicut est consentaneum) post ejus*

de-

XVI.
Obitus S.
Joannis
Silentia-
rii.

Ad num. XVI. Cyrillus Monachus scripsit Vitam Sancti Joannis Silentarii, qui ex Episcopo Coloniensi in Armenia, Monachus Lauræ Sancti Sabæ in Palæstina mortuus est. Cyrillus testis in pluribus oculatus significat, hunc Sanctum adhuc in vivis fuisse quatuor annos natum supra centum, cum ipse vitam ejus scripsit. In Menologio vero Basilii Imperatoris ad diem VIII. Decemb. dicitur Joannem, quinque annos supra centum natum migrasse ad Dominum. Quare cum natus fuerit octavo mensis Januarii, septima Indictione, quarto anno Imperii pii ac religiosi Marciani, anno scilicet Christi CDLIV. ut se ab ipsomet Joanne Cyrillus accepisse scribit, mors ejus recte hoc anno a Baronio recitata. Extat Sancti Joannis Silentarii

VIII.
Moritur
S. Joannes
Silentia-
rius.

CHRISTI
558.PELAGII PAP.
4.JUSTINIANI IMP.
32.

decessum studeant scribere ejus certamina & persecutiones & pericula quae sustinuit pro fide Orthodoxa, victoriasque & res ab eo gloriose gestas, &c. Sed his caremus magno detrimento ejus temporis historicae veritatis. Quod ad rationem temporis ejus obitus pertinet, satis id liquet, ut quem natum idem Cyrillus tradit anno quarto Imperii Marci Aug. qui est

annus Domini quadringentesimus quinquagesimusquartus, & vixisse scribit annos centum & quatuor, eum hoc anno defunctum opus sit affirmare: quem inter Sanctos in tabulas Ecclesiasticas relatum, tum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesia anniversaria memoria colit. Hic vero rerum gestarum anni hujus finis esto.

Quin-

PAGIUS tiarii Vita in Actis Bollandianis ad diem XIII, mensis Maii.

XI. *Paulinus* Episc. Aquilejensis, qui a Mediolanensi Episcopo Episcopus Aquilejensis illegitime ordinatus fuit, ut liquet ex Epistola V. Pelagii Papae Narseti inscripta sicuti legitur in vulgatis editionibus Conciliorum, vel *Valeriano Patricio*, ut habet Collectio Romana Holstenii pag. 227. hoc circiter anno Synodum celebravit, qua Tria Capitula defendit. Obiit enim Paulinus, teste Paulo Diacono lib. 2. de Gestis Langobard. cap. 25. Alboino Liguriam invadente *Indictione ingredienti tertia*, duodecimo Sacerdotii sui anno; ideoque anno DLXIX. aut insequenti. Hoc itaque vel superiori anno ordinatus Paulinus ab Episcopo Mediolanensi, ut notat Bollandus ad diem VIII. Februarii in Vita Sancti Honorati Episcopi Mediolanensis. De ea Synodo loquitur Pelagius Papa in citata Epistola, ubi ait; Sed

nec licuit aliquando, nec licebit, particularem Synodum congregare. Petit autem, ut Paulinus ad Justinianum Byzantium captivus mittatur, quod tamen factum non est. Baronius hanc Synodum *Aquilejensem* cum alia in eadem Urbe celebrata, cujus meminit Beda in libro de Sex. Aetate anno VII. Imperii Tiberii Apfimarum, confundit, ut apud eum videre est anno DLIII. num. CCXXI. Verum haec dux diversae sunt Synodi. De posteriori suo loco agetur: hujus vero, cujus obscura mentio, in laudata tantum Epistola Pelagii, causa etiam obscura; existimant enim aliqui, eam tantum Aquilejensis Episcopi consecrandi causa, coactam esse, & ita explicandum Pelagium.

Hoc anno *Childebertus* Francorum Rex, cujus mortem Baronius anno DLXII. recitat, vita functus est, sicuti & *Domnus* Episcopus Antiochenus, ut anno DLXI. videre est.

JESU CHRISTI
ANNUS
559.

PELAGII PAP.
ANNUS
5.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
33.

I.
Pelagii
Papæ ob-
itus.

QUingentesimus undesagesimus Chri-
sti annus, idem Justiniani Aug. tri-
gelimustertius, & post Basilii Consulatum
decimus octavus annus inscribitur: quo
Pelagius Papa, ubi sedisset annos qua-
tuor, menses decem, diesque decem &
octo, ex hac vita migravit secunda Mar-
tii, ita ex Anastasii commentario, qui
scriptus habetur in Vaticana bibliotheca,
ex quo ista exscripsimus: quibus erroris
redarguuntur, qui eundem vixisse annos
undecim, & aliquot menses ac dies po-
nunt, quive anno sequenti eundem mor-
tuum tradunt. Sed quæ de ipso sparsim
scripta reperiuntur, nec certo quo facta
sunt anno describi possunt, his veluti ap-
pendicem apponamus. De eodem enim
Pelagio hæc Hadrianus Papa in epistola
ad Carolum Magnum de imaginibus: *Multo amplius vero ejus sanctissimi suc-
cessores dominus Pelagius & dominus Joannes miræ magnitudinis ecclesiam Aposto-
lorum a solo ædificantes, historias diver-
sas tam in musivo, quam in variis colo-
ribus cum sacris pingentes imaginibus &
nunc usque hætenus a nobis venerantur.*
Hæc Hadrianus. Porro de eadem basilica
a Pelagio cœpta, a Joanne vero suc-
cessore perfecta, idem qui supra Anasta-
sius meminit in Joanne, eamque titulo
Philippi atque Jacobi sanctorum Aposto-
lorum consecratam affirmat. Ex anti-
quis Vaticanæ basilicæ monumentis a
Manlio collectis, de absoluta a Joanne
Papa basilica a Pelagio cœpta, habet
versum hunc:

*Pelagius cœpit, complevit Papa Joan-
nes.*

Pelagii
Papæ epi-
taphium.
Recitatur ab eodem & epitaphium Pela-
gii Papæ inscriptum his versibus:

*Terrenum corpus claudant hæc forte se-
pulcra*

PAGIUS ANNO PERIODI GREGO-ROMANÆ 6052.
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DXCVII.
A. C. 559.

☉ 8. E. ♃ 9. P. 13. April. Indict. 7.

JESU CHRISTI 559.

PELAGII PAPÆ 5.

JUSTINIANI IMP. 33.

I. [1] **H**ic annus ista formula notatus: *Post
Consulatum Basilii U. C. XVIII. vel
secundum aliquos, Post Consulatum Basilii U. C.
anno XIX.*

II. A num. I. ad XVIII. *Obiit die III. mensis
Martii, inquit Anastasius de morte Pelagii I.*

*Nil sancti meritis derogatura viri.
Vivit in arce poli cælesti luce beatus,
Vivit & hic cunctis per pia facta
locis.*

*Surgere iudicio certus, dextramque te-
nentem*

Angelica partem se rapiente manu.

Virtutum numerat titulos Ecclesia Dei

*Quos ventura ut † sæcula ferre
queant:*

*Rektor Apostolica Fidei, veneranda re-
texit*

*Dogmata, quæ clare constituere Pa-
tres.*

*Eloquio curans errorum schismate la-
psos,*

*Ut veram teneant corda placata Fi-
dem.*

*Sacravit multos divina lege ministros,
Nil pretio faciens immaculata manus,*

*Captivos redimens, miseris succurrere
promptus,*

*Pauperibus numquam parva negare
sibi.*

*Tristitia participans lati moderator opi-
mus:*

Alterius gemitus credidit esse suos.

*Hic requiescit Pelagius Papa, qui se-
dit annos quatuor, menses decem, dies de-
cem & octo. Deposit. IV. Non. Martii.
Hætenus ibi.*

Quod vero spectat ad Ecclesiam Apo-
stolorum, his opportune subiiciendum du-
ximus antiquum bullæ exemplar e manu-
scriptis Vaticanis excerptum ejusdem Jo-
III. cui ejusmodi inscriptio præposita le-
gitur, his verbis:

*Exemplum Bullæ Papæ Joannis Tertii,
ubi dicit basilicam duodecim Apostolorum
initiatam per Pelagium prædecessorem
suum, & morte prævento non absolutam
consummasse, Titulumque Cardinalem eam
constituisse, & assignat eidem basilicæ pa-
rochiæ fines, & eam diversis donariis do-
nat de suo Vestuario.*

verba faciens. In ejus autem Epitaphio a Ba-
ronio recitato habetur: *Hic requiescit Pelagius
Papa, qui sedit annos quatuor, menses decem,
dies decem & octo. Deposit. IV. Non. Martii. Qua-
re cum consecratus fuerit die undecima men-
sis Aprilis anni DLV. mortuus est anno Chri-
sti sequenti, non vero currenti, idque die pri-
ma mensis Martii, & die subsequenti sepultus;
Anastasius enim diem obitus cum die sepultu-
ræ aliquando confundit, & sæpissime Auctores
diem sepulturæ diem obitus appellant. Præ-
terea Anastasius, qui sicuti & omnes fere Ca-
talogi, annos IV. menses X. & dies XVIII.
Pelagio I. attribuit, diem ejus emortualem ab
illis diebus XVIII. excludit, ut sæpe alibi fa-
cere solitus est. Conditor vero ejus Epitaphii,
qui dicit Pelagium die IV. mensis Martii de-
positum esse, ad diem ejus emortualem, qui
tamen*

II.
De basili-
ca XII.
Apostolo-
rum.

Obitus Pe-
lagii Pa-
pa.

Joannes Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Cardinalibus & clericis Ecclesie Apostolorum perpetuo in Christi servitio manentibus :

III. Quoniam primitivam Ecclesiam post incarnationem Christi duodecim Apostoli prædicatione illustraverunt, & operibus stabiliverunt sicut in actibus eorundem legitur, quibus erat cor unum, & in eisdem erant illis omnia communia, ac pro Christi Fide legitime decertantes gloriose coronati sunt : placuit mihi Joanni Urbis Romæ humillimo Pontifici Ecclesiam duodecim Apostolorum * confirmare, quam Pelagius Papa bonæ memoriæ prædecessor meus ante palatium Constantii initiaverat, sed mortè præventus inchoatam reliquit. Deinde Patris nostri incepta captantes, quod ipse dimisit, divina gratia opitulante, * vel perfectum usque finem adduximus : hanc etiam & in Natali Apostolorum Philippi & Jacobi, quod est in Kalendis Maii ad honorem omnium Apostolorum decenter dedicatam Titulum Cardinalem illam constituimus, necnon & parochiam sicut ceteri Tituli Urbis habent de aliis, & de aliis colligentes, sic tantæ & tam honorabili basilicæ ratam & inconcussam deliberamus. Non enim laudaremur, si solum in ædificiis extollendis laboravissimus, & alias dignitates Ecclesiasticas ei non provideremus.

IV. Idcirco præsentem & consentientem fratrum nostrorum cætu, novæ basilicæ concessam & attributam parochiam determinamus, ita sane ut omnes capellæ constitutæ vel constituendæ & populus qui infra terminos istos comprehenduntur, Apostolica basilicæ de parochiali jure deinceps penitus respondeant, videlicet : A via ubi est ca-

Ann. Eccl. Tom. X.

lix marmoreus, & lapis marmoreus magnus in gradibus excavatus, cum omnibus domibus ante se ; & inde itur juxta Ecclesiam sancti Marcelli, & declinatur ad levam, ante Ecclesiam sanctæ Mariæ quæ est in Via lata, & inde recto itinere producitur per viam quæ est sub monte Tarpejo usque ad arcum Clagentariorum, & inde itur in viam ad levam per viam secus hortum, qui dicitur Mirabilis, atque per Scalam mortuorum fit ascensus per cavam montis usque ante Caballos marmoreos recta via, ac inde vertitur ante arcum Pacis : deinde ad dextram extenditur juxta latus montis super Catricam, & exinde derivatur per Calicem montis usque ad hortum Veneris ; & deinde itur in viam Salariam, & exitur in Pincianam, deinde descenditur per Silicem, & fit transitus super formam Virginem juxta Monumentum, & deinde convertitur citra eandem formam continuo usque illic ubi dicitur, Cannella ejusdem formæ, & exinde recolligitur per viculum Capralicum cum insula & casis ex utroque latere viæ ad præfatum Calicem marmoreum, lapidem in gradibus excavatum.

Insuper ex sacro nostro Vestiario hac donaria contulimus, videlicet Crucem unam auream pensantem libras sex, calicem unum aureum pensantem libras duas, calices duos argenteos pensantes libras quatuor, vestes quoque sericias cum gemmis albis & auro contextas quatuor ; libris etiam multis ac variis eam adornare curavimus. Iis Ecclesie Apostolorum nostris manibus conditæ & dedicatæ parochialibus terminis statutis, ac donariis impartitis, ex parte Dei omnipotentis & beatæ Mariæ & auctoritate Apostolorum

A a Pe-

PAGIUS tamen sæpe depositionis nomine exprimitur, non respicit, sed ad illum quo honorificentiorum sepulturam nactus est, uti non raro Anastasius diem Translationis Sanctorum Pontificum pro die eorum mortis aut sepulturæ sumit. Quæ omnia variis exemplis passim in hoc Opere comprobata. Baronius, qui Pelagii initium cum anno DLV. recte copulavit, & durationem Sedis ejus accurrate notavit, illius mortem cum præsentem anno alligare non potuit, ut numeranti patet ; & quicumque eam usque ad annum DLXI. distulere, sequentium Pontificum chronotaxim usque ad Gregorium M. non potuere non labefactare, ut ex dicendis apparebit. [1] Recte tamen observavit Baronius Pelagii ad Vigilium Episcopum Epistolam suspen-

dam esse ; falsa est enim Consulatus nota Epistolaque ex Ithacii, Sanctique Leonis verbis varie corruptis contexta. Epistolas Pelagii, quas anno incerto datas existimabat, anno DLVI. ad quos annos pertineant, ostendimus.

Post Pelagii mortem cessavit Episcopatus, non mensis tres, dies XXV. ut perperam in Anastasio legitur, sed mensis IV. dies XVII. ut ex dicendis in morte Joannis III. Pelagii successoris constabit. In Catalogis nostris, & in exemplaribus MSS. Anastasii, quæ legi, male idem Interpontificium etiam refertur. Joannes itaque III. natione Romanus ordinatus est die decima octava mensis Julii, in quam anno quingentesimo sexagesimo Dominica incidebat.

III. Joannes III. ei succedit.

NOTÆ [1] Pelagii dies emortalis juxta nostrum calculum congruit cum die 6. Augusti. Siquidem vixisse statuatur cum plerisque Anastasii Codicibus editis & manuscriptis annis quatuor mensibus decem diebus octodecim. Hunc exceperit Interpontificium duorum mensium & viginti quinque dierum ut Manuscripta quædam Anastasii ferunt, quibus etiam congruit vetus ille Catalogus Blanchinianus desinens in S. Paulo I. de quo nos in Nota ad A. 555. 7. Desinit periodus ista in diem trigesimam primam Octobris anni 560. quæ Dominica erat, adeoque & ordinationi Joannis novi Pontificis aptissima. MANSI

Petri ac Pauli & omnium Apostolorum benedictionem nostram, & suorum peccatorum remissionem capituli hujus ac privilegii observatoribus & coadjutoribus condonamus. Contradicientibus autem & pravaricatoribus, eadem auctoritate, usque ad satisfactionem Dathan, Coræ & Abiron Moysi superbientium & contradicentium maledictionem & damnationem intendimus & confirmamus. Ipsi gloria, laus, potestas, imperium, qui vivit & regnat per infinita sæcula sæculorum. Amen. Bene valete.

Dat. temporibus domini Joannis Tertii Papæ per manus Petri Episcopi Cancellarii sanctæ Sedis Apostolicæ, mense Majo, die tertia.

Ego Cirinus in Dei nomine Secretarius sanctæ Romanæ Ecclesiæ sicut inveni in chartacinio privilegio Tituli Apostolorum, fideliter in hac membrana exemplificavi.

VI.
De Pelagii Papæ scriptis.

Quod vero ad ejusdem Pelagii Papæ scripta pertinet, præter epistolas quas superius suis locis posuimus extat ejusdem nomine epistola nonnihil proluxa ad Vigilium quemdam Episcopum scripta: sed dum ad finem ejus data ponitur sub Consulatu Narsetis atque Joannis, imposturæ suspicionem auget. Etenim cum vetera quæque monumenta signata ubique reperiantur post Basilii Consulatum toties repetitum; plane significatur, nullum alium interea Consulem esse creatum. Et ne de his dubites, habes Cassiodorum, (a) numerantem annos post Consulatum ejusdem Basilii vicies semel repetitum. Quod si Narsetis, vel aliorum post Basilii Consulatum fuisset Consulatus Fastis interpositus: certe non ab illo ultimo Consulatu Basilii tot anni post ejus Consulatum reperirentur inscripti, sed post Consulatum Narsetis atque Joannis. Sic igitur ex his reliquæ etiam epistolæ post Consulatum Basilii datæ, sed aliorum a Mercatore Consulatum nota suppositæ, imposturæ suspiciæ redduntur.

(a) Cass.
de comp.
Paschal.

VII.
(a) Papyr.
Annal.
Franc. l. i.
Legatio
Childeberti ad
Pelagium
Pap.

Rursum vero quod ad Pelagii Papæ scripta atque res gestas spectat, audi quæ Papyrius (a) vir plane disertus in Francorum Annalibus dicat, dum agit de Childeberto Rege: *Childebertus Ruffinum in Italiam ad Pelagium Romanum Pontificem miserat, rogatum an Catholice Leonis tonum adversus Eutychetem sequeretur. Pelagius respondit, librum illum Ecclesiæ probari; ipseque, ut Rex postularat, novam fidei formulam scripsit. Extat epistola Pelagii ad Childebertum.* Hæc ipse. Porro eum scribendi fidei professionis libellum sive epistolam Pelagio occasio oborta illa fuisse videtur, quod cum contra Tria capitula pro Quinta Synodo (ut vidimus) sententiam sequeretur, in suspicionem læsæ pietatis, offensæque Catho-

licæ fidei haud mediocrem adductus esset: cum præsertim defensores Trium capitulorum illud undique vulgassent, ac pariter exclamassent, omnes qui agerent contra Tria illa capitula, impugnare Chalcedonense Concilium: qua quidem calumnia ut dubitantium animos liberaret, eam ad Childebertum de fide Catholica Pelagius epistolam dedit: quod & præstitisse S. Gregorium ad Theodolindam Reginam eandem ob causam oportuit.

Sed ex dictis illud observa: cum in dubium venit Romani Pontificis fides Catholica, non aliunde ejus peti consuevisse examinationem atque discussionem, quam a fide tradita a prædecessoribus; quibus si consentiat, nihil fit quod possit eum erroris arguere, secus si contra. Sic igitur Childebertus Rex de fide Pelagii subdubitans, ad S. Leonis Papæ epistolam de recta fide ad Flavianum conscriptam provocavit: cui se in omnibus cum Catholica Ecclesia consentire cum professus sit scriptis Pelagius, omnem prorsus conceptam de se suspicionem amovit.

Hæc autem ad finem rerum gestarum Pelagii Papæ oportuit collocasse, cum nobis esset penitus incompertum, quoto ejus Pontificatus anno contigerint. Sed accidit: ut cuso jam tomo (ut sæpe superius dictum est) cum allatæ ad nos essent ab Ecclesia Arelatensi complures diversorum Romanorum Pontificum ad diversos Episcopos Arelatenses datæ epistolæ, inter alias reperiremus eas de fide Catholica ad Childebertum Regem litteras scriptas, quæ & ipsæ cum die carerent & Consulatu, quando tamen datæ fuerint, ex alia epistola tunc ab eodem Pontifice ad Sapaudum, sive Sabaudium Arelatensem Episcopum scripta possumus intelligere, quæ data legitur anno decimosexto post Consulatum Basilii: est is annus Domini quingentesimus quinquagesimusseptimus, Pelagii vero Pontificatus annus tertius. Epistola autem ad Sabaudium sic se habet:

Dilectissimo fratri Sapaudo, Pelagius. Tanta nobis est circa personam tuæ fraternitatis affectio, ut nullas occasiones transire silentio patiamur. Denique veniente illuc Petro urbis negotiatore, præsentia curavimus ad fraternitatem tuam scripta dirigere, desiderantes ut de incolunitate quoque vicissim datis opportunitatibus agnoscamus. Atque ideo saluantes fraterno charitatis amore, indicamus, propitiante Domino, circa nos omnia prospere geri. Et hortamur, ut si epistola, quam per diaconum atque subdiaconum fraternitatis tuæ ad excellentissimum filium nostrum Childebertum Regem direximus, in qua de institutis beatissimorum Patrum nostrorum fidem Catholicam nostro per Dei gratiam sermone deprompsimus, iam ipsi

glo-

VIII.

IX.

X.
Pelagius
Papa ad
Sapaud.
Arelat.
Episc.

gloriosissimo Regi; quam charitati tuæ, vel aliis fratribus & Coepiscopis nostris placuit, rescripto tuæ charitatis celerius agnoscamus.

XI. Præterea commendamus specialiter dilectioni tuæ Romanos, qui illuc hostilitatis metu confugerunt, ut solatium fraternitatis tuæ & continentiam, qualem peregrinatio eorum poscit, inveniant: quos etiam filio nostro magnificentissimo viro Patricio Placido genitori tuo ex nostra persona volumus commendari, ut in sua continentia recognoscant, quantum apud charitatem tuam eis commendatio nostra profuerit.

XII. Sed & illud ad commemorationem tuæ fraternitatis adducimus, ut (sicut jam pridem scripsimus) vestes quæ pauperibus erogentur, id est, cucullas & tunicas atque saga de eo quod pro pensionibus Ecclesiasticarum possessionum nobis dominus filius noster Placidus directurus erat, comparari faciatis, & ad Portum Romanum, Deo propitiante, dirigere, quatenus sollicitudinem nostram ex parte aliqua relevetis; quia tanta egestas & nuditas in civitate ista est, ut sine dolore & angustia cordis nostri homines, quos honesto loco natos idoneos noveramus, non possimus aspicere. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. data Idibus April. anno XVI. P. C. Basilii. Epistola autem ad ipsum Francorum Regem Childebertum data, in eodem codice posita sequitur istis verbis:

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius Episcopus.

XIII. Humani generis Salvator ac Dominus discipulos suos docens, ait (a): Non est voluntas Patris vestri qui in cælis est, ut unus saltem pereat de pusillis: de quibus nec scandalizari quemquam sine magni asserit comparatione supplicii. Cum igitur etiam de pusillis ista forma præcepti sit: quanto nobis studio ac labore satagendum est, ut pro auferendo suspicionis scandalo obsequium confessionis nostræ Regibus ministremus, quibus nos etiam subditos esse sanctæ Scripturæ præcipiunt? Veniens etenim Ruffinus vir magnificus legatus excellentiæ vestræ. confidenter a nobis (ut decuit) postulavit, quatenus vobis aut beatæ recordationis Papæ Leonis tomum a nobis per omnia conservari significare debuissimus, aut propriis verbis nostræ confessionem fidei destinare. Et primam quidem petitionis ejus partem, quia facilius fuit, mox ut dixit, implevimus; neque in omnibus prædicti Præsulis tomum pro Catholice fidei assertionem conscriptum; Deo propitio, custodire, manus nostræ ad vos professione signavimus. Ut autem deinceps nullius (quod absit) suspicionis consideret occasio, etiam illam aliam partem,

Ann. Eccl. Tom. X.

quam memoratus vir illustris Ruffinus admonuit, facere maturavi, scilicet propriis verbis confessionem fidei, quam tenemus, exponens. Definitiones quoque de eadem Catholica fide, quæ in quatuor sanctis Conciliis statuta sunt, sed & memorati Pontificis, quas universalis semper tenuit ac tenet Ecclesia, nos sancto Dei auxilio tenere atque defendere præsentem ad excellentiam vestram colloquio inimandum necessario judicavi.

Fides Papæ Pelagii.

XIV. Credo igitur in unum Dominum Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Patrem scilicet omnipotentem, sempiternum, ingenitum; Filium vero ex ejusdem Patris substantia vel natura genitum ante omne omnino vel temporis, vel cujusquam initium; de omnipotente omnipotentem, æqualem, consempiternum, atque consubstantialem. Spiritum quoque sanctum omnipotentem, utrique Patri scilicet ac Filio æqualem, consempiternum, atque consubstantialem, qui ex Patre intemporaliter procedens, Patris est Filii quoque Spiritus, hoc est, tres personas, sive tres substantias unius essentiæ, sive naturæ, unius virtutis, unius operationis, unius beatitudinis, atque unius potestatis, ut trina sit unitas, & una sit trinitas juxta vocis Dominicæ veritatem, dicentis (b):
Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. In nomine, inquit, non nominibus, ut & unum Dominum per indistinctum divinæ essentiæ nomen ostenderet, & personarum discretionem suis demonstratam proprietatibus edoceret: quia dum tribus unum Deitatis nomen est, æqualitas ostenditur personarum. Et rursus æqualitas personarum nihil extraneum, nihil accedens in eis permittit intelligi: ita ut & unusquisque eorum verus perfectusque sit Deus, videlicet ex plenitudine divinitatis nihil minus in singulis, nihil amplius intelligatur in tribus.

XV. Ex hac autem sancta & beatissima atque consubstantiali Trinitate credo atque confiteor unam personam, id est, Filium Dei pro salute humani generis novissimis temporibus descendisse de cælo, nec patriam sedem, nec mundi gubernacula relinquente: & superveniente in beata Virgine Maria sancto Spiritu, atque obumbrante ei virtute Altissimi, eundem Verbum ac Filium Dei in utero ejusdem sanctæ Virginis Mariæ clementer ingressum, & de carne ejus sibi unisse carnem animam rationali & intellectuali animatam: Nec autem creatam esse carnem, & postea supervenisse Filium Dei: sed sicut scriptum est, (c) Sapientia edificante sibi domum, mox carnem in utero Virginis, mox Verbi Dei carnem factam, exindeque sine ulla permutatione atque conversione Verbi

A a 2 car-

carnisque naturæ Verbum ac Filium Dei factum hominem, Unum in utraque natura, divina scilicet & humana, Christum Jesum Dominum verum eundemque verum hominem processisse, id est, natum esse, servata integritate maternæ virginitatis: quia sic eum virgo permanens genuit, quemadmodum virgo concepit. Propter quod eandem beatam Virginem Mariam Dei genitricem verissime confitemur: peperit enim incarnatum Dei Verbum.

XVI.

Est ergo unus atque idem Jesus Christus verus Filius Dei, & idem ipse verus Filius hominis, perfectus in Deitate, & idem ipse perfectus in humanitate, utpote totus in suis, & idem ipse totus in nostris: sic per misericordiam natiuitatem sumens ex homine mater, quod non erat; ut non desisteret esse quod per primam quæ ex Patre natus est, erat. Propter quod eum ex duabus & in duabus manentibus, indivisis, inconfusisque credimus esse naturis: indivisis quidem, quia & post assumptionem naturæ nostræ unus Christus Filius Dei permansit: inconfusus autem, quia sic in unam personam atque subsistentiam adunatas credimus esse naturas, ut utriusque proprietate servata, neutra converteretur in alteram. Ac propterea (sicut sæpe diximus) unum eundemque Christum esse verum Filium Dei, & eundem ipsum verum Filium hominis confitemur, consubstantiali Patri secundum Deitatem, consubstantiali nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato: passibilem carne, eundem ipsum impassibilem Deitate. Quem sub Pontio Pilato sponse pro salute nostra passum esse carne confitemur, crucifixum carne, mortuum carne, resurrexisse tertia die glorificata & incorruptibili eadem carne, & conversatum post resurrectionem cum discipulis suis, ac multimodis evidenter eis ostendisse sui corporis veritatem: & quadragesimo die, videntibus eisdem discipulis, ascendisse in cælos, sedere etiam ad dexteram Patris. Quem credo & confiteor secundum testificationem Angelorum,

(a) Act. 1.

(a) sicut ascendit in cælos, ita venturum judicare vivos & mortuos. Omnes enim homines ab Adam usque ad consummationem sæculi natos & mortuos, cum ipso Adam ejusque uxore, qui non ex alis parentibus nati sunt, sed alter de terra, altera autem de costa viri creati sunt, tunc resurrecturos esse confiteor, & stare ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisque propria corporis, prout gessit,

PAGIUS
IV.
Concilium
Parisiense
II.

Ad num. XVIII. & seqq. Concilium Parisiense II. cum anno DLI. a Cointio eo anno num. V. alligatur; quod ante eum annum collocari non possit, quia Synodo Aurelianensi, cui Saffaracus Episcopus Parisiensis ante duos

sive bona, sive mala; & justos quidem per largissimam gratiam Dei, utpote vasa misericordiæ in gloriam præparata, æternæ vitæ præmiis donaturum, in societate videlicet Angelorum absque ullo jam lapsus sui metu sine fine victuros. Iniquos autem arbitrio voluntatis propriæ vasa iræ, apta in interitum permanentes, qui viam Domini aut non agnoverint, aut cognitam diversis capti prævaricationibus reliquerunt, in pœnis æterni atque inextinguibilis ignis, ut sine fine ardeant, justissimo judicio traditurum.

XVII.

Hæc est igitur fides mea & spes, quæ in me dono misericordiæ Dei est, pro qua maxime paratos esse debere beatus Petrus Apostolus (b) præcipit ad respondendum (b) 1. Pet. 3. omni poscenti nos rationem. Nunc conuenit excellentiam vestram pro fervore ejusdem fidei, quam vos in corde habere gaudemus, peculiarem curam per universas Galliæ vestræ regiones impendere; ne illic scandala seminantes (sicut in partibus istis facere conabantur) frontis suæ procacitate impellente discurrant, & aliquos fratres & Coepiscopos nostros vel creditas eis plebes ad dissensiones exagitent. Quia dum rectæ fidei non sine dolore oppressionis suæ, ut se ad nutrienda scandala Catholicis familiares efficiant, etiam rectam fidem se simulant vindicare, maxime apud eos qui fraudes ipsorum & dolos ignorant. Sed Deus, qui gloriam vestram contra inimicos pacis Ecclesiasticæ misericorditer hoc tempore præparavit, præstet vos ita sollicitos & circumspectos existere, ut non prævaleant intra fata sanctæ Ecclesiæ in illis partibus loliorum suorum semina maligna jactare. Perincolument excellentiam vestram Deus noster custodiat, domine fili gloriosissime atque excellentissime. Hucusque fidei confessio Pelagii Papæ.

Ad postremum autem hæc de eo apud Anastasium: Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros vigintifex, diaconos novem, Episcopos per diversa loca quadragintanovem. Qui etiam obiit secunda mensis Martii, & cessavit Episcopatus menses tres, & dies viginti quinque. Sicque vigesima septima mensis Junii subrogatus est in locum ejus Joannes cognomento Catellinus, ex patre Anastasio viro illustri.

XVIII.
S. Euphronius Epif.
Turonensis
creatur.

Quod autem res Galliarum perlustrando occurrit: hic est annus, quo S. Euphronius Turonensis Episcopus creatus est, vir qui his temporibus non eam tantum

annos interfuerat, posterior est Parisiensis, ut subscriptiones Episcoporum aperte declarant. Cum Saffaracus de gravissimo crimine accusatus, propriaque confessione convictus, merito secundum sacrorum Canonum constitutiones Epi-

tum provinciam, sed universas plane Gallias illustravit. Supputatio autem temporis hac ratione deducitur, quod scilicet ejusdem Ecclesiæ Episcopus Gregorius (a) secundum Sigeberti Francorum Regis annum eundem numeret, septimum sancti Euphronii. Porro Sigeberti regnum inchoatum esse anno Domini quingentesimo sexagesimoquinto, quæ dicentur inferius palam facient. Quod igitur hoc anno certum sit testificatione Gregorii Euphronium Turonensem Episcopum sedere cœpisse; affirmare necesse erit, cuncta quæ sub eodem Episcopo facta esse dicuntur, non ante præsentem annum contigisse. Unde & illud ex his infertur, Parisiense Concilium, cui idem sanctus Euphronius præsens fuit, non ante hunc eundem annum celebrari potuisse, licet alii ante biennium referant. Dignus plane memoria conventus ille habetur: in quo Patres inter alia laudabiliter instituta, insurgentes adversus regios ministros in res Ecclesiarum manus iniicientes, quotquot id facere auderent, anathemate feriendos esse sanxerunt. Ex bello civili exorta licentia illud effecit, ut non in adversantium tantum bona manus hostes iniicerent, sed & a rebus Ecclesiarum minime absterent: atque qui ea ab Episcopis impetrare diffiderent importuna petitione a Regibus obtinerent: ita cum sacrilegio avaritiæ grassans, inconcessa tentans, prædia invadebant Ecclesiarum. Sed & ambitio ambiendo, fluxuosoque gressu ad honores pervenire despiciens, breviori via sæculari juncta potentia ad primos Ecclesiarum honores sibi aditum patefecit; cum videlicet pro Episcopatibus adipiscendis ipsos Reges adirent, peterentque ab eis, quod obtinere per leges Ecclesiasticas non licebat.

XIX. Quamobrem adversus ejusmodi adeo temere præsumpta, sacrilege tentata, atque probrose usurpata sanctissimi Galliarum Episcopi insurgentes, non clanculo, vel in angulo, Regum timore, Synodum coegere, sed Parisiis, ubi Rex ipse degere consuevit. Præerat tunc nobili Ecclesiæ Parisiensi S. Germanus recens creatus Episcopus (ut ex ordine subscribentium patet) quem æstuantem zelo Ecclesiasticæ disciplinæ auctorem fuisse

ejusmodi congregandi Concilii, mihi facile persuadeo. Res plane agebatur magni momenti: verum etsi adversus Reges Ecclesiastica jura sibi usurpantes certamen suscipiendum erat: pluris tamen apud eos fuit Dei timor, quam Principum terror, sicque sacerdotali vigore, quo scirent cunctos Principes esse subditos sacerdotibus (si modo Christi esse oves, & numerari sub grege ipsius velint, & non procul abiici, & inter hædos haberi maledictionis hæredes) rem tantam aggrediuntur, primoque loco ejusmodi canonem promulgarunt (b):

Itaque placet, ac omnibus nobis convenit observare, ut quia nonnulli memores sui, per quaslibet scripturas pro captu animi de facultatibus suis, Ecclesiis, aliquid contulisse probantur: quod a diversis minus Deum timentibus eatenus mortifera calliditate tenetur, ut aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam; nec intueri corde possunt diem judicii, dum nimia cupiditatis delectantur ardore. Quicumque ergo immemor sui interitus, res Ecclesiæ (ut supra diximus, delegatas injuste possidens, præsumpsit retinere, & veritate comperta res Dei servis suis dissimulaverit reformare: ab omnibus Ecclesiis segregatus, a sancta communione habeatur extraneus, neque aliud mereatur habere remedium, nisi culpam propriam rerum emendatione purgaverit. Indigne enim ad altare Domini properare permittitur, qui res Ecclesiasticas & audet rapere & injuste possidere, ac in iniqua defensione perdurat. Necatores enim pauperum judicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerint. Sacerdotalis tamen debet esse provisio, ut vindictam admonitio manifesta præcedat: ut si res usurpatas injuste quis tenet*, adhibita æquitate restituat. Quod si neglexerit; cum necessitas compulerit, postea prædonem sacerdotalis districtio maturata percussat.

Neque quisquam par. interregna res Dei defraudare* nitatur: quia Dei potentia cunctorum regnorum terminum singulari dominatione concludit. Quod si præsumpsit: & ipsius offensam & prædictæ damnationis periculum sustinebit. Competitoribus etiam hujusmodi frænum districtionis imponimus, qui facultates Ecclesiæ sub specie largitatis regie improba surreptione pervaserint.

Se-

PAGIUS. piscopatu amotus in Monasterium detrusus fuisset, illius exauctorationem Patres Synodi Parisiensis II. decreto confirmarunt, cui subscribere Episcopi viginti sex. Ex illis complures in numerum Sanctorum relati, uti *Efychius* Viennensis, *Nicetius* Trevirensis, *Leontius* Burdigalensis, *Firminus* Uceticus, *Leobinus* Carnotensis, *Agricola* Cabilonensis, *Tetricus* Lingonensis, & *Aregius* Nivernensis.

Concilium vero Parisiense III. quod sine nota temporis legitur, pertinere videtur ad annum DLVII. Canonibus enim qui conditi sunt, subscripsit *Euphronius* Episcopus Turonensis, qui sub finem anni antecedentis sedere cœpit, ut in ejus morte videbimus, & posteriorum sexti Canonis partem Regio præcepto roboravit *Childebertus* Rex, qui anno DLVIII. vivere desit. Ex quindecim Episcopis, qui huic Concilio subscribere, Martyrologio Romano inscripti sunt

(b) Conc.
Paris. I.
c. 1. 10. 2.
Conc.

XX.

* tulit

XXI.

* defensione

V.
Concilium
Parisiense.
III.

(a) Greg.
Turon. lib.
I. mirac.
S. Martin.
cap. 32.

De Paris.
priori
Concilio.

XXII. Sera namque de his rebus pœnitundine commovemur, cum jam anteaqtis temporibus contra hujusmodi personas canonum suffulti pœsidio se sacerdotes Domini erigere debuissent, ne mansuetudo indulgentiæ ad similia perpetranda improborum audaciam adhuc quotidie provocaret: sed nunc tarde, injuriarum mole depressi damnis quoque Dominicis compellentibus, excitamur. Quod si is qui res Dei competit, in aliisque ubi res agitur, maxime solet territorii commorari, sacerdotem loci illius, ubi habitat, Episcopus ille hujusmodi pravitate contemptus neglecta persona, litteris mox reddat instructum: tunc Antistes, ipsius fratris anxietate comperta, aut pervasorem admonitione corrigat, aut canonica districtione condemnet, &c. Quæ nos superius alia occasione recitavimus. Et rursus inferius (a): Perpetuo anathemate feriat, qui res Ecclesiæ confiscare, aut contere, a Rege scilicet postulare, aut pervadere periculosa infestatione pœsumpserit.

(a) Conc.
eod. c.2.

XXIII. Sed & ne Clotarii Regis, qui (ut diximus) conjugis suæ defunctæ sororem uxorem duxerat, & aliorum incestuosorum Principum exemplo populus Francus solitus mores suorum dominorum imitari depravaretur; iidem sanctissimi Patres adversus incestuosa conjugia hæc statuerunt: (b) Convenit etiam universis fratribus, ut non solum pœsentium rerum actus, sed & animarum quoque debeant pœparare remedia. Nullus ergo illicita conjugia, contra pœceptum Domini inire pœsumat, id est, fratris relictam, nec novercam suam, relictamque patruum vel sororem uxoris suæ sibi audeat sociare, atque avunculi quoque quæ relicta est; neque nurus suæ vel materteræ conjugio potiatur: pari etiam conditione a conjugio amitæ, privignæ, ac filie privignæ conjunctionibus pœcipimus abstinere. Hæc sancta Synodus malos excrescentes ex malis Regum exemplis vepres succidens. Sed & in Reges ipsos pœsumentes contra canones, arrogantisque sibi jus pœficiendi Ecclesiis pastoribus destitutis Episcopos, hæc statuere (c):

(c) Conc.
Paris. 1.
c.8.

XXIV. Quod in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonum violantur: placuit ut juxta aliquam consuetudinem canonum decreta ferventur. Nullus civibus invitis ordinetur Episcopus, nisi quem populus & clericorum electio

PAGIUS sunt Prætextatus Rotomagensis, Euphronius Turonensis, Germanus Parisiensis & Samson Dolensis. Præterea Burdigalenses Leontium, Nannetenses Felicem, & Carnotenses Caletricum venerantur.

VI. Ad hæc Paternus Martyrologio Romano ad diem XVI. mensis Aprilis inscriptus est, ibique Abricatenensis Episcopus dicitur. Sed incertam, an

plenissima quæsierit voluntate: non Principis imperio, neque per quamlibet conditionem contra metropolis voluntatem, vel Episcoporum provincialium ingeratur. Quod si per ordinationem regiam honoris istius culmen pervadere aliquis nimia temeritate pœsumpserit: a comprovincialibus loci ipsius Episcopis recipi nullatenus mereatur. Quem indebite ordinatum cognoscunt, si quis de provincialibus recipere contra interdicta pœsumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate remotus, &c. Sane quidem id a Regibus pœsumptum hoc sæculo tum in Occidente, tum etiam in Oriente, ea quæ sunt dicta, & suo loco dicentur, fidem haud dubiam faciunt.

Insuper vero cum iisdem temporibus inter sanctos Episcopos Gallicanos viget Ecclesiastica disciplina, contigit ut pravi homines a Rege impetrare conarentur, quod ab Episcopis scirent prohiberi: unde & fiebat, ut etiam præter bona, favore Regis, quam optarent peterent sibi conjugem. Cui temeritati Patres obviantes, ista etiam vetuere, hæc sancientes (d): Nullus res alienas competere a regia audeat potestate: Nullus viduam, neque filiam alterius extra voluntatem parentum aut rapere pœsumat, aut Regis beneficio æstimet postulandam: quod si fecerit, similiter ab Ecclesiæ communione remotus, anathematis damnatione plectatur. Hæc & alia Patres, in omnibus regiam auctoritatem plus æquo sibi sumentem sacerdotali robore reprimentes.

XXXV.
Nihil Regi liceat præter jus.

(d) Conc.
Paris. c.6.

Cum autem huic Concilio Parisiensi minime subscriptus reperitur Saphoratus ejus civitatis Episcopus, quem interfuisse constat Concilio quinto Aurelianiensi habito (ut vidimus) anno Domini quingentesimo quinquagesimosecundo: facile mihi persuadeo, posterius quod habetur Concilium Parisiense, in quo idem Saphoratus depositus legitur, ante pœsentem Synodum celebratum esse, inversumque ordinem, ut quod prius fuit, dicatur posterius celebratum Concilium; hoc vero de quo est sermo, post illud fuisse habitum; ut & qui huic habetur Germanus subscriptus, ipse sit sanctissimus ille Dei sacerdos Germanus Parisiensis, quem Eusebio successisse post depositum Saphoratum Aimoinus tradit. Sane quidem cum

XXVI.
De secundo Parisiensi Concilio.

Pa-

hic Paternus fuerit Episcopus Abricatenensis, vel Veneticus in Provincia Armorica. In Actis enim SS. Bollandianis ad diem XV. mensis Aprilis refertur Vita Sancti Paterni Episcopi Veneticus, a Joanne Tinnemuthensi in Sanctilogio Britannicæ scripta, & ad diem XVI. ejusdem mensis Vita Sancti Paterni Episcopi Abricatenensis, a Fortunato Episcopo elucubrata; & in priori di-

De duplici S. Paterno in Gallis Episcopo.

Parisiense Concilium illud secundum dictum (ut ex ipso patet) paulo post quintum Aurelianense Concilium habitum affirmetur, æque ratio persuadet ante præsentem Synodum esse collectum.

XXVII. De S. Germano Episcopo Parisiensi. Quod vero pertinet ad sanctum Germanum: ipsum, ex Abbate monasterii S. Simphoriani sanctitate vitæ, dignis moribus, & miraculorum editione præstantem, præcedentibus prophetiis, vocatum ad regimen Parisiensis Ecclesiæ, Fortunatus Pictaviensis (a) Episcopus tradit, qui res ab eo præclare atque mirifice gestas enarrat. Sed & Venantius Fortunatus, quanta sub eodem sancto Germano polleret Ecclesiastica disciplina Parisiensis Ecclesia, eleganti cecinit carmine ad Parisiacum clerum inscripto, in cuius fine (b):

(a) Extat apud Sur. die 28. Martii.

Sub duce Germano felix exercitus hic est.
Moses tende manus, & tua castra juva.

Cuncta plane docuerunt, maximo Dei beneficio his calamitosus temporibus eventum esse in sedem Pontificiam tantum Antistitem, cujus virtutum fulgore non Gallia solum, sed universus orbis Occidentalis illustraretur, proficerentque omnes tanti viri monitis & exemplis. Inter alios autem quantum sub eodem Antistite Childebertus Rex Francorum pietate enituerit, plura sunt exempla & egregia monumenta, atque in primis basilica, quam S. Vincentio, ipso Germano hortante, construxit, de qua suo loco dicturi sumus.

Childebertus Rex valde profecit sub S. Germano.

XXVIII. De elemosynarum vero copiosa largitione Fortunatus Pictaviensis Episcopus in rebus gestis ejusdem sancti Germani hæc habet his verbis: *Quæ (inquit) elemosynæ tam de rebus Ecclesiæ, quam populi oblatione, vel regio munere per manus ejus sanctificatæ sint, solus ille qui omnia scit, novit, & numerat. Denique quadam vice præexcellentissimus Childebertus Rex cum ei direxisset sex millia solidorum pauperibus eroganda; expendens tria millia, revertitur ad Palatium. Interrogatusque a Rege si adhuc resideret quod egenis tribueret; respondit, medietatem resedisse, nec invenisse se inopes, quibus mox totum expenderet. Erat ergo spectanda contentio inter sacerdotem & Principem: faciebant apud se de misericordia pugnam, & de pietate certa-*

PAGIUS dicitur, Paternum Venetensem Episc. XVII. Kal. Maii, seu die XV. mensis Aprilis in Domino obdormisse. In secunda dies emortualis Paterni Abrincensis non exprimitur, sed in aliquibus Martyrologiis diei XV. in aliis diei XVI. mensis Aprilis inscriptus reperitur, & uterque post annum circiter DLX. animam Deo reddi-

men. Hæc Fortunatus de Childeberti Regis sub sancto Germano erga pauperes amore atque munificentia: ut plane illud fuerit certo experimento cognitum, ubi sacerdotes Sancti digne numeros explent suos, Reges sponte se illis suaque bona subiicere, secundum vulgatum illud Machabæorum. (c) *Propter Oniæ Pontificis pietatem & animos odio habentes mala, fiebat, ut & ipsi Reges & Principes locum summo honore dignum ducerent, & templum maximis honoribus illustrarent.* At de sancto Germano plura inferius: nunc rursus ad sanctum Euphronium Episcopum Turonensem, de quo dicere cœpimus ipso exordio narrationis Concilii Parisiensis recurram oratio.

Extant ad hunc ipsum duæ epistolæ Venantii Fortunati, necnon carmen quo eum mirifice laudat, dignumque sancti Martini prædicat successorem, eum ejus tempore amplioribus miraculis ejusdem sancti cineres coruscarent. Prædicat idem Fortunatus ejusdem sancti viri inter alia erga pauperes mirificam charitatem istis versibus (d):

XXIX. Euphronii tempore grandia a S. Martino miracula edita.

(d) Fortun. lib. 3.

*Advena si veniat, patriam tu reddis amatam,
Et per te proprias hic habet hospes opes.
Si quis iniqua gemit, tristis hinc nemo recedit:
Sed lacrymas removens, latificare facis.
Martinus meritis hac vos in sede locavit:
Dignus eras hæres qui sua iussa colis.
Ille tenet cælum, largo dans omnia voto:
Christo junctus erit hunc imitando virum. &c.*

At (ut paululum a Synodi Actis divertamus) quæ hoc ipso tempore, cum federet Euphronius, & bella vigerent Clotarii adversus Chramnum filium suum, miranda fieri contigerunt virtute sancti Martini, rogante eodem Euphronio Episcopo, memoratu digna, accipe a Gregorio ejusdem Ecclesiæ Antistite successore, dum ait (e):

(e) Greg. Turon. de mirac. S. Martini. lib. 1. c. 23.

Dignum existimavi & illud non omittere in relatu, quod Viliathario presbytero referente audiivi. Tempore quo propter perfidiam Chramnus iram Clotarii Regis incurrerat, in basilicam S. Martini confugit, atque ibidem in catenis positus

Chramnus liberatus a vinculis.

dit. De Paterno Episcopo Abricatensi egimus anno DXIV. Baronius num. XXXII. refert Poema Fortunati Episcopi Pictaviensis, Auctoris Vitæ Sancti Paterni Episc. Abrincensis, sed cum Fortunatus, qui Poemata sua in Gallia scripsit, illuc tantum circa annum DLXII. adventavit, ut infra dicetur, & illud inscriptum sit Paterno

situs custodiebatur: sed virtute Beati Martini Præsulis comminutæ catenæ stare non potuerunt. Nescio autem quomodo imminente negligentia, foris atrium comprehensus est: quem oneratum ferro, vinculis post terga manibus, ducebant ad Regem. At ille voce magna clamare cœpit: ut sibi beatus Martinus miseretur, orare; nec eum sineret abire captivum, cuius devotus expetierat templum. Statimque in ejus vocibus, orante beato Euphronio Episcopo de muro civitatis contra basilicam, dissolutæ sunt manus ejus, & omnes bacæ catenarum confractæ ceciderunt. Perductus autem usque ad Regem, ibi iterum in compedibus & catenis constrictus retinebatur: sed invocato nomine sæpe dicti patroni, ita omne ferrum super eum comminutum est, ut putares illud fuisse quasi figlinum. Hoc tantum erat in spaciis, ut non solveretur a vinculo, quoadusque nomen illud sacratissimum invocasset: invocato autem, omnia solvebantur. Tunc Rex altioris ingenii videns virtutes S. Martini ibidem operari, & ab onere vinculorum absolvit eum & pristina restituit libertati. Hæc ab ipsius Viliabarii presbyteri ore coram multis testibus facta esse cognovi. Ista Gregorius. Porro quomodo tot tantisque donis abusus, adversus patrem iterum rebellans, meritas impius pœnas dedit, inferius suo loco dicemus.

XXXI. Redeamus modo ad sanctos Episcopos prioris ordine positi Concilii Parisiensis. Interfuisse eidem quoque reperitur S. Prætextatus Rothomagensis Antistes nobilior postea redditus corona martyrii, de quo suo loco pluribus agendum erit. Qui vero subscriptus Chalastericus nominatur, scias hunc fuisse Episcopum Carnotensem sanctitate clarum, sed injuria temporis obscurum redditum: de quo unicum quod extat monumentum hic describendum putamus, ut quoquo modo eundem vindicemus in lucem. Venantius enim Fortunatus (a) ejus sepulcro hujusmodi inscripsit epitaphium hoc titulo prænotatum:

Epitaphium Chalasterici Episcopi civitatis Carnotensis.

*Illacrymant oculi, quatiuntur viscera
fletu,
Nec tremuli digiti scribere dura valent:
Dum modo quæ nolui vivo, dabo verba sepulto,
Carmine vel dulci cogor amara loqui.
Digne tuis meritis, Chalasterice sacerdos,*

FAGIUS zerno Abbati, incertum de quo Paterno Fortunatus intelligendus sit, præsertim cum uter-

Tarde notus nobis, quam cito, ebare, fugis.

Tu patriam repetis, nos triste sub urbe relinquis:

Te tenet aula nitens, nos tenebrosa dies.

Ecce sub hoc tumulo pietatis membra quiescunt:

*Dulcior in tumulo * lingua sepulta * & melle.*

Forma venusta decens, animus sine fine benignus,

Vox suavis legem præmeditata Dei.

Spes cleri, tutor viduarum, panis egentum,

*Cura propinquorum, promptus * ad * totus.*

Organa psalterii cecinit modulamine dulci,

Et tetigit laudans plectrâ beata Dei.

Caute re eloquii bene purgans vulnera morbi:

Quo pascente fuit fida medela gregi:

Sex qui lustra gerens, octo bonus in super annos,

Ereptus terra justus ad astra redit:

Ad paradisiacas epulas te cive reducto:

Unde gemit mundus, gaudet honore polus.

Et quia non dubito quanta est tibi gloria laudum,

Non debes fieri talis, amice Dei.

Hæc qui, sancte Pater, pro magnis parva susurro:

Pro Fortunato, quaeso, precare tuo.

Haftenus vetus memoria Chalasterici: sed agamus de reliquis.

Interfuit pariter eidem Concilio fama ille insignis, decus Aquitanix, Leontius Episcopus Burdegalensis, de quo plura dicenda nobis erunt inferius, cum agemus de Concilio Santonensi ab ipso collecto: porro idem interfuisse reperitur quarto Aurelianensi Concilio. Præter alios vero nobis incomptos, qui penultimo ponitur loco Paternus, sanctitate conspicuus extitit Episcopus Abrigenis, quem etiam Catholica Ecclesia ascriptum tabulis Ecclesiasticis annua memoria celebrat decimasexta die Aprilis. Extat ad eundem epigramma Venantii Fortunati his versibus (b).

Nominis auspicio fulgent tua facta, Paterne,

Munere qui proprio te facis esse patrem.

Servitii nostri non immemor omnia prestatas,

Et tibi de votis das pia vota libens.

Ut bona destribuas modo qui tam promptus haberis, Un-

que pluribus ante currentem annis Abbatis munus gesserit.

Ad

(a) Fortunatus. carm. l. 4.

(b) Fortunatus. carm. l. 9.

Unde magis præstes, amplificentur
opes.

Quodnam esset servitium, quod Paterno
impertit Fortunatus, idem alio declarat
epigrammate versibus istis.

Paruimus tandem jussis, venerande sa-
cerdos:

Nominis officium jure, Paterne, regis.
Qui propriis meritis ornans altaria
Christi,

Tam prece quam voto das placitura
Deo.

Supplico, cede tamen, si quid me for-
te sefellit:

Nam solet iste meas error habere manus.
Obtineat supplex modo pagina missa
salutem:

Hæc quoque cum reliquis me memo-
rare velis.

Hæc Fortunatus ad Paternum tunc adhuc
Abbatem, ut ejusdem epigrammatis in-
scriptio habet. Extant res ab eo præcla-
re gestæ (a).

(a) Sur?
die 16. A-
pril. 1. 1.

XXXIII.

Qui vero ultimo loco ponitur Samson
Episcopus, idem claruit in Minori Bri-
tannia sanctus Dei sacerdos, cujus per-
petua viget memoria in Ecclesia, quæ
ejus natalem diem celebrat vigesima octa-
va Julii. Sunt & alii nobis haud scripto-
rum monumentis satis noti: porro omnes
quindecim numerantur; statueruntque
canones novem tantum numero, sed vir-
tute pollentes, quibus Regum eorumque
ministorum atque aliorum sibi nimium
sumentium temeritatem represserunt: ex
quibus non solum ii qui illis vixere tem-
poribus, sed & Novatores nostri temp-
oris exagitantur.

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

VII.
Floret S.
Samson
primus E-
pisc. Do-
lensis.

Ad num. XXXIII. Vita Sancti Samsonis pri-
mi Episcopi Dolensis in Armorica scripta fuit
ab Auctore Anonymo subæquali, & eam Mabil-
lonius Sæculo I. Benedictino publicavit. Natus
est in Cambria seu Wallia, & jam Episcopus
consecratus in Armoricam transit, ubi Vitam
Monasticam, cui antea addictus fuerat profite-
ri non destitit, & Monasterium condidit pro-
prio vocabulo *Dolum* nuncupatum. Agente *Chil-
deberto* Rege hujus nominis primo Dolensis Epi-
scopus renunciatus multa Monasteria per to-
tam pene Armoricam fundavit. Cum vero Con-
cilio III. Parisiensi anno DLVII. celebrato sub-
scripserit, nec interfuerit Concilio Turonensi
II. quod anno DLXVII. habitum, intra il-
lud temporis spatium, die incerto, ad Deum
migravit. Tabulis Ecclesiasticis ad diem XXVIII.
mensis Julii inscriptus est. Præter Anonymum
laudatum de ejus virtutibus mentionem facit
Auctor Vitæ Sancti *Maglorii* in Episcopatu Do-
lensi successoris, ejusque consanguinei. *Uffe-
rius* in Annal. Hiberniæ mortem ejus differt
in annum DXCIX. sed eum hallucinatum non
dubito.

VIII.

Ad num. XXXIV. & seqq. Decretum Epi-
scoporum quod suscepta *Beata Radegundis* Epi-
stola, cujus initium est, *solicita sunt jugiter,*

Non prætereat, quod Episcopi qui
huic S. Synodo interfuisse reperiuntur,
Euphronius, Prætextatus, Germanus,
Felix, Domitianus, ibidem nominati, &
præter eos duo alii Victorius & Do-
mnolus, alter Redonensis, Cenomanensis
alter sanctitate clarissimi, inscripti re-
periuntur in epistola ab iisdem da-
ta ad S. Radegundem Reginam de ser-
vanda institutione monastica, quam mi-
ro ardore animi susceperat, & cum re-
giis aliisque nobilissimis virginibus Picta-
vi excolebat. Quod enim ex horum dice-
cessibus ad dictum monasterium Deo di-
candæ virgines convolassent: ne aliqua
ex illis post promissionem Deo factam ad
propria redire posset, vel nubere, iidem
sanctissimi Patres ejusmodi scripsere epi-
stolam ad sanctissimam Reginam, quæ sic
se habet (b):

Domina beatissima & in Christo Eccle-
siae filia Radegundi Euphronius, Prætex-
tatus, Germanus Felix, Domitianus, Vi-
ctorius, & Domnolus Episcopi.

Solicita sunt jugiter circa genus hu-
manum immensæ Divinitatis provisa re-
media, nec ab assiduitate beneficiorum suo-
rum quocumque loco vel tempore viden-
tur aliquando sejuncta, cum pius rerum
arbiter tales in hæreditate culturæ Ec-
clesiasticæ personas ubique disseminat,
quibus agrum ejus intenta operatione fi-
dei rastro colentibus ad felicem centeni
numeri redditum divina temperie Christi
seges valeat pervenire. Tantum igitur be-
nignitatis ejus se passim dispensatio pro-
futura diffundit; ut illud nusquam dene-
get, quod prodesse multis agnoscit: qua-
rum personarum exemplo sanctissimo, cum

B b

ju-

XXXIV.

(b) Reci-
tata babe-
tur a Greg.
1. 9. c. 39.

XXXV.

Euphro-
nii & alio-
rum Epif-
Epist. ad
Radegun-
dem Regi-
nam de
institut.
monast.

& cætera a Baronio recitata, datum ab illis
fuit eodem anno, quo *Radegundis* Epistolam ad
eos scripsit, (quam Baronius exhibet an. DXC.
num. XXIX. & seqq. & quidem in Concilio
Turonensi II. anno DLXVII. celebrato; cum,
ut observavit *Sirmondus* in Notis ad illud Con-
cilium, data sit ad Episcopos illos ipsos: quod
ex illorum Rescripto patet) qui Con-
cilio Turonensi adfuerunt, indeque verisimi-
le sit, tum ad eos missam, cum una essent
in eo Concilio congregati. Turonensis lib. 9.
cap. 40. varia negotia narrat, quæ *Sigeberto*
Pictavii post *Charibertum* regnante, & *Maroveo*
Pictaviensem Episcopatum regente, gesta sunt,
indeque liquet, *Charibertum* Regem ultra an-
num DLXVII. vitam non produxisse. Episco-
porum Decreto, permittitur Monachis *Picta-
viensibus* servare Regulam, quam *Sanctus Ca-
sarius Arelatensis* quondam Antistes Monialibus
a se Arelatis instituit præscripserat; quod ip-
sa per Epistolam suam ab Episcopis petierat.
Vide quæ diximus anno DXC. num. VIII.

Absolvitur hoc anno *Cyclus Paschalis Victorii*
Aquitani DXXXII. annorum, ab anno Eræ
Christianæ vicesimo octavo, quo is Christum
passum existimavit, inchoatus, annoque sequen-
ti eadem Periodus repetita, numeratufque an-
nus

IX.

judicaturus advenerit, habeat in plurimis quod coronet.

XXXVI. Itaque cum ipso Catholicæ religionis exortu cœpissent Gallicanis in finibus venerandæ fidei primordia respirare, & adhuc ad paucorum notitiam tunc ineffabilia pervenissent Trinitatis Dominicæ sacramenta (cum videlicet tempore Constantii in Galliis Ariana hæresis sub Saturnino Arelatensi Episcopo grassabatur, ne quid hic minus acquireret, quam in Orbis circulo prædicantibus Apostolis obtineret; beatum Martinum peregrina de stirpe ad illuminationem patriæ dignatus est dirigere, misericordia consulente: qui licet Apostolorum tempore non fuerit, tamen Apostolicam gratiam non effugit: nam quod defuit in ordine, suppletum est in mercede: quoniam sequens gradus illi nihil subtrahit, qui meritis antecellit. Hujus quoque, reverentissima filia, in vobis congratulamur, rediviva surgere supernæ dilectionis exempla propitiatione divina; nam declinante tempore sæculi vetustate, vestri sensus certamine fides revirescit in flore; & quod veterano tepuerat algore senectæ, tandem ferventis animi rursus incalescat ardore.

XXXVII. Sed cum pene eadem veneritis ex parte qua beatum Martinum huc didicimus accessisse; non est mirum, si illum imitari videaris in opere, quem tibi ducem credimus itineris extitisse: ut cujus es secuta vestigia, felici voto compleas & exempla, & beatissimum virum in tantum tibi facias esse socium, in quantum partem refugii habere de mundo. Cujus opinionis radio præmicante, ita reddis audientium pectora caelesti fulgore suffusa, ut passim provocati puellarum animi, divini ignis scintilla succensi, raptim festinent avide in

PAGIUS nus primus secundæ Periodi Victorianæ. Ea tamen jam senescente Victor Capuanus Episcopus cum suis, Dionysius Exiguus, omnes Itali, alique nonnulli Ægyptiam Paschatis rationem Latinæ postea prætulere, tandemque Carolus Magnus Imperator potentia & auctoritate sua Victorii Canonem ægre admodum a paucis Gallorum usurpatum, uniformitatis & concordie studio antiquavit.

X. Floret S. Sira in Perside. Hoc anno Sancta Sira Virgo Seleuciæ, quæ Mesopotamiæ ad Tigrim fluvium notissima Urbs est, nata, in Perside Martyrio coronata est. Refertur ejus Vita a Papebrocio ad diem XVIII. mensis Maii, ab Auctore coævo Græce scripta, ex qua discimus, sanctam Virginem patrem habuisse scientia magica insignem, qui multo tempore Imperium judiciale exercuerat. Agathias enim, qui hoc tempore vivebat, lib. 2. pag. 65. de præsentis tunc Persidis statu loquens, ait: Nunc Magi omnes in summo apud eos sunt honore ac veneratione, publicæque omnia eorum consiliis prædictionibusque administrantur, & unicuique privatim qua ad dicam causamque suam pertinent intentanti: præsumunt Magi, qui cognoscant quid agatur, & arbitrium suum anteponant; neque quicquam omnino Persis videtur legitimum

charitate Christi fonte vestri pectoris irrigari, & relictis parentibus, te sibi magis eligant, quam matrem. Facit hoc gratia, non natura.

Igitur hujus studii vota videntes, gratias clementiæ supernæ referimus qui voluntates hominum suæ facit voluntati connecti: quoniam confidimus, quas apud vos jubet colligi, suo vult amplexu servari. Et quia quasdam comperimus, Divinitate propitia, de nostris territoriis ad institutionem vestræ regulæ desiderabiliter convolasse: inspicientes etiam vestræ petitionis epistolam libenter a nobis exceptam, hoc Christo auctore & remediatore firmamus: ut licet omnes æqualiter quæ ibi conveniunt in Domini charitate mansuræ, debeant inviolabiliter custodire quod videntur libentissimo animo suscepisse: quoniam contaminari non debet Christo fides, cælo teste, promissa; ubi non leve scelus est templum Dei (quod absit) pollui, ut ab eo possit ira succedente disperdi; tamen specialiter definimus, si qua (sicut dictum est) de locis sacerdotaliter nostræ gubernationi, Domino providente, commissis in Pictava civitate vestro monasterio meruerit sociari, secundum beatæ memoriæ domini Casarii Arelatensis Episcopi constituta, nulli sit ulterius discedendi licentia: quæ, sicut continet regula, voluntate prodita videtur ingressa; ne unius turpi dedecore ducatur in crimen, quod apud omnes micat in honore.

Et ideo si (quod Deus avertat) aliqua insanæ mentis illicitatione successa ad tanti opprobrii maculam suam præcipitare voluerit disciplinam, gloriam, & coronam, ut, inimici consilio sicut Eva ejecta de paradiso, per qualemcumque de claustris ipsius monasterii, immo de cæli regno exire

esse & aquum, quod non a Mago confirmatum stabilitumque fuerit. Sira postquam perfectam magicæ artis nefandorumque Sacrorum cognitionem nacta est, comparatione Christianorum inter, & Gentilium ritus instituta, a portentosa horum nugacitate discessit, & variis visionibus corroborata palam se Christianam professæ est, spretis suorum suasionibus ac minis, præsertimque patris, a quo ad principem Magorum ducta est, ut rationem redderet mutatæ religionis.

At cum ad patrios ritus redire nolisset, in domum patris remissa, variis modis afflictæ est. Postea a Præfecto quodam coniecta in carcerem manibus pedibusque vincita, & cum non frangeretur, ferri pondere ipsi imposito in puteum immissa est, ubi postquam dies quindecim extiterat magnum populi murmur factum, idque maxime propter siccitatem, quæ per id tempus facta erat. Ipso die quo e fovea educta est, ingens pluvia decidit, & terram sitibundam saturavit. Cum non exiguum temporis spatium Sancta Sira transegisset in carcere, & Legatus Romanorum reditum in suam parvæ regionem, timentes Magi ne vinculis solveretur, miserunt, illam ad Chosroen Regem, tandemque coram

XXXVII.

XXXIX.

XI.
S. Sira
martyrio
coronatur.

Ar-

CHRISTI
559.JOANNIS PAP.
I.JUSTINIANI IMP.
33.

re pertulerit: mergenda, & conculcanda vili platearum in luto, separata a communione nostra, diri anathematis vulnere feriatur. Ita ut, si fortassis, Christo relicto, homini voluerit nubere, diabolo captivante: non solum ipsa quæ refugit, sed etiam ille qui ei conjunctus est, turpis adulter & potius sacrilegus quam maritus; vel quisquis ut hoc fieret, venenum magis quam consilium ministravit, simili ultione, sicut de illa dictum est, cælesti judicio, nobis optantibus, percellatur: donec separatione facta, per competentem execrandi criminis pœnitentiam a loco quo egressa fuerat, recipi, meruerit & annecti.

XL. Adicientes etiam, ut eorum qui nobis quandoque successuri sunt sacerdotes, simili condemnationis teneantur adstrictæ reatu: & si (quod non credimus) aliquid ipsi voluerint aliter, quam nostra delibe-
Ann. Eccl. Tom. X.

ratio continet, relaxare: noverint se nobiscum æterno Judice definiente causaturos: quia communis est salutis instructio, si quod Christo promittitur, inviolabiliter observetur. Quod nostræ determinationis decretum, pro firmitatis intuitu, propriæ manus subscriptione credimus roborandum, perpetualiter a nobis * Christo auspice, * in annos duraturum. Hactenus sanctissimorum Patrum epistola, sive de dicatis Deo virginibus sacerdotale decretum: quibus admoneantur nostri sæculi Novatores & ipsi ex monachi, & Deo dicatas virgines ex monasteriis abducentes. Quis adeo mentis obtusæ non statim intelligat, quam perfidi isti sint, qui contrarie statuunt sanctissimis illis Deo dignis Episcopis, qui innumeris eluxere miraculis, & virtutibus omnis generis effulserunt decori? At de his satis.

B b 2 Se-

PAGIUS Archimago vestibibus nudata, morti adjudicata est non gladio percutienda, sed recte suffocanda; quod certamen gloriose confecit duo trigesimæ die mensis Peritii, secundum Græcos anno octingentesimo septuagesimo post Alexandrum Macedonum Regem, inquit Auctor Anonymus Vitæ ejus qui jam dixerat, Martyrium illud contigisse vigesimo octavo Regis Persarum Chosroa, ideoque die vicecima octava mensis Februarii currentis Christi anni, non vero præcedentis, ut perperam numerat Papebrocius citatus; annus enim ille Epochæ Rumanæ, idest Græcæ, seu Seleucidarum inchoatur Kalendis Octobris anni Periodi Græco-Romanæ 5182. & mensis Peritius Februario nostro respondet. Hæc Epochæ, quæ hoc sæculo ab Arabibus, Chaldæis, & Persis usurpabatur, Solaris est, & ejus anni semper a die prima mensis Octobris, seu-

Teshris, inchoantur. Legendus Ulug-Beigus Indicæ citra extraque Gangem Princeps in Tractatu de Epochis celebrioribus, Astronomis, Historicis, & Chronologicis usitatis, ubi Epocham Rumanam seu Seleucidarum doctè explicat. Diu Sira in carcere detenta fuit, ut ex Auctore ejus Vitæ cum Theophane collato intelligitur. Hic enim scribit Legatum Persarum, ad pacem tractandam Constantinopolim missum, ibidem fuisse mense Maio anni Christi DLVI. ut eo anno vidimus, additque, Julii mensis die XIII. hebdomadis quinto imbrem ita copiosum fuisse, ut imbris inopia laborans terra, aquis plane exsaturata fuerit, ideoque & eo mense an. DLVI. Sira e lacu, in quem conjecta fuerat,educta. Cognata fuit Sanctæ Golinducha, quæ etiam Martyrium in Perside passa est, regnante Chosroe Juniori, ut anno DXCIV. videbimus.

JESU CHRISTI
ANNUS
560.

JOANNIS PAP.
ANNUS
I.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
34.

I.

(a) Misc.
& Cedren.
Annal. hoc
anno.
Constanti-
nopolisdi-
reptio.

S Exagesimus supra quingentesimum Domini annus inchoatur, post Basilii Consulatum decimus nonus, idem Imperatoris trigessimus quartus, Constantinopolitanis valde lugubris. Etenim (a) ægro-tans idem Imperator cum vulgo mortuus jactaretur, quasi in interregno quibusque quod vellent agendi licentiam sibi sumentibus, ingentia plane perpetrata sunt scelera, quæ in urbis direptione ab hostibus fieri consueverunt; inter alia vero ergasteria mercatorum sunt expilata. Si enim vivente adhuc Principe, Prasino- rum factioni talia impune agendi videbatur facultas esse concessa: quid putandum post renunciatam Imperatoris mortem non esse præsumptum sive ab ipsis, sive potius a contraria factione Imperatoris potentia diu compressa, luctuosaque passa? Sed quomodo idem Imperator ex inperato ope sanctorum martyrum convaluerit, cum omnes referant; nos ex ipso fonte, nempe Procopio, eam petamus historiam: Ait enim (b):

(b) Proc.
de edific.
Justin.
Imp. l. 1.

II.

Inventio
reliquia-
rum San-
ctorum
marty-
rum.

Juxta orificium Sinus Irenes martyris templum fundatum est tanta magnificentia, ut satis enarrare non possim. Hic asservantur ex antiquo reliquiæ sanctorum virorum non minus quam quatuor, qui in Romano exercitu æra merentes, militabant in duodecima legione apud Melitenem urbem Armeniæ olim collocata. Etenim latomi, effossa humo, invenerunt arculam litteris indicantem, esse scilicet reliquias horum virorum. Quod Deus latere voluit, donec manifestari congruum foret. Quippe Justinianus corpore erat male affectus; vebemens enim fluxus in genua delapsus virum dolore confecit. Quanam ex causa id acciderit, cum idem referat, nos alia occasione superius enarravimus: atque mox subdit: Hinc igitur morbus succrescens, medi-

corum operam evicit. Interim audiens inventas esse reliquias, relicta ope humana, ad has fidem convertit, & vera opinione in iis quæ maxime necessaria erant usus est. Postquam enim lancem reliquiarum sacerdotes genibus Regis imposuerunt, evanuit dolor, corporibus quæ Deo servierunt, cedens. Quod profecto Deus nolens esse dubium, magnum signum ostendit eorum quæ acta erant. Nam ex sanctis illis reliquiis subito oleum manavit, & arculam perfundens, pedes & totam purpuream vestem Regis imbuat & humectavit. Quamobrem vestis hoc modo humectata asservatur in regis receptaculis, in eorum quæ tunc facta sunt testimonium. Hæc Procopius.

III.

At non semel tantum sanctorum martyrum beneficiò curatum esse Justinianum ab ægritudine, & e mortis faucibus erutum atque renovatum ad vitam, constat: nam quæ sunt relata, num hoc anno acciderint, vel potius quæ idem auctor his præmisit, quisque pro animi sententia judicabit. Porro rem gestam idem Procopius ita narrat. Etenim quod expertus est modo remedium ex quatuor sanctorum martyrum reliquiis, alias ope sanctorum martyrum Cosmæ & Damiani factum itidem refert his verbis (c): Circa Sinus terminum in arduo satis & edito loco sanctis Cosmæ & Damiano olim templum dedicatum est: ubi Justinianum graviter ægotantem, & jam morituri speciem præbentem, nempe a medicis desperatum, & inter cadavera jacentem, isti Sancti per somnum & visum apparentes curaverunt. Cujus beneficii memor, pristinam structuram permutans impolitam plane & indignam tantis cælitibus elegantia, magnitudine, & fulgore luminis templum illustravit. Hæc ipse.

(c) Proc.
de edific.
Justin.
Imp. l. 1.

Non

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6053.

SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DXCVIII.
A. C. 560.

○ 9. DC. D 10. P. 28. Mart. Indict. 8.

JESU CHRISTI 560.

JOANNIS III. PAPÆ I.

JUSTINIANI IMP. 34.

I.
Postconsu-
latus.

II.

Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. XIX. vel secundum aliquos. post Consulatum Basilii V. C. anno XX. A num. I. ad VI. Theophanes anno Incarnat. secundum Alexandrinos DLIII. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, ait: Hoc anno mensis Septembris die nono, hebdomadis quinto, Indictione nona, Imperatorem obiisse per Con-

stantinopolim rumor sparsus est. E Thracia quippe Justinianus SS. Cosmæ & Damiani Templum illustrius reddidit. in Urbem redux conspicuum nemini se fecerat, &c. Integra demum valeundo Justiniano reddita est Sanctorum Cosmæ & Damiani ope, ut tradit Procopius lib. 1. de Ædificiis cap. 6. qui & scribit, Imperatorem, in gratitudinis argumentum, Templum iis Sacrum, quod ad extremum sinum freti jam olim excitatum fuerat, in aliam redactum formam, majorique nitore, pulchritudine, magnitudine, ac denique luminis copia longe illustrius reddidisse. Primus illud excitaverat Paulinus Magister sub Theodosio Juniore notissimus ob pomum ab Eudocia hujus uxore datum, quod illi tandem ultimum exitium conciliavit. Quare recte in prædiis Paulini situm ejus assignant Zonaras & Curopalates pag. 502. De eo Templo legendus Ducangius lib. 4. Constantinopolis Christianæ paragra- pho 15.

Ad

IV.
Miracula
ex Sancto-
rum Reli-
quiis.

Non id recens, semelve experimento declaratum est, Sanctorum reliquias Dei ope edidisse miracula: ab exordio enim nascentis Ecclesiae, veluti e fonte perenni copiose fluente, rivosque curationum in omnes Orbis partes emittente, Sanctorum reliquias id praestitisse, quae superius singulis ferme annis sunt dicta, perspicua luce demonstrant. Sicut etiam pariter ostensum est, ubique locorum cultum sacrarum imaginum semper in Ecclesia catholica viguisse, de quo hoc pariter anno haud vulgare exemplum Annales continent: hoc enim anno id accidisse, Sigebertus est auctor, quod narrat his verbis: *Hoc tempore Judaeus quidam imaginem Salvatoris de Ecclesia furtim deponens, eam telo transfixit, & eam clam in domum suam deferens, cum vellet flammis exurere, se sanguine imaginis cruentatum videns, praestupore eam abscondit. Quam Christiani requirentes, & per vestigia sanguinis inveniunt, eam sanguinolentam receperunt, Judaeum vero lapidaverunt. Haec ipse.*

V.
Impostura
de libro
recondito.

Quod vero de Judaeis mentio facta est: non praetermittimus dicere ejusdem Justiniani Imperatoris tempore tradi, a Theodosio Judaeo proditum librum apud Hebraeos reconditum de Christi in templo sacerdotii functione, deque Dei genitricis virginitatis a sacerdotibus Judaeorum facta per obstetrices exploratione. Narratur ejusmodi apud Suidam historia; eademque a diversis aliis auctoribus recentioribus repetita; quam ut commentum nos respuisse memores sumus tomo Annalium primo.

VI.
Theodemirus
Rex Suevorum
redditus
Catholicus.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiae pertinet, ultimos adeamus Hispaniarum fines Oceano contiguos, ipsam inquam Galliciae provinciam, ubi regnantes haecenus Suevi Reges iidemque impii post Alaxam apostatam haud modicum Catholicae Ecclesiae damnum intulere usque ad praesentem annum, quo regnare coepit Theodemirus, tenuitque regnum annos decem, secundum exactam doctissimi viri Moralis peruestigationem, cui haud

inviti subscribimus. Quod autem hic ipse in Concilio priori Bracharense Ariamirus dictus inveniatur, error illapsus putatur. Commune fuisse reperitur tam patri quam filio, ut Miro uterque nominaretur: sed pater Theodo, Aria filio praenomen fuisse cognoscitur; licet apud Gregorium Turonensem idem qui Theodemirus, Charraricus etiam nuncupatus inveniatur: eundem tamen esse cum ipso Mironis parente, ex eodem auctore probatur. Sed quam occasione ejusdem Regis conversio ad rectam fidem contigerit, hic ex ipso Gregorio res tunc temporis scribente depromimus, qui ait (a):

(a) Greg.
Turon.
mirac. S.
Martin. l.
l. i. cap.
II.

Charrarici cujusdam Regis Galliciae filius graviter aegrotabat: qui tale taedium incurerat, ut solo spiritu palpitaret. Pater autem ejus foetidae se illi Arianae sectae una cum incolis loci illius subdiderat. Sed & regio illa plus solito, quam aliae provinciae, lepra sordebat. Cumque Rex videret urgeri filium in extremis, dicit suis: Martinus ille, quem in Gallis dicunt multis virtutibus effulgere, cujus, quaeso, religionis fuerit, enarrate. Cui ajunt: Catholicae fidei populum pastoralis cura in corpore positus gubernavit, asserens, Filium cum Patre & Spiritu sancto aequali substantia vel omnipotentia venerari debere. Sed & nunc cali sede locatus, assiduis beneficiis non cessat plebi propriae providere. Qui ait: Si haec vera sunt quae profertis: discurrant usque ad ejus templum fideles amici mei, multa munera deportantes: & si obtineant mei filii medicinam, inquisita fide Catholica, quam ille credidit, credam. Pensato ergo auro argentoque ad filii pondus, transmisit ad venerabilem locum sepulcri.

VII.

Qui profecti, oblatis muneribus, exorant ad beati tumulum pro aegroto. Sed insidente adhuc in patris ejus pectore secta, non continuo integram recipere meruit medicinam. Reversti autem nuncii narrauerunt Regi, se multas virtutes ad beati tumulum vidisse, dicentes: Cur non sanatus fuerit filius tuus, ignoramus. At ille intelligens, non ante sanari posse fili-

VIII.

PAGIUS

III.
Theodemirus
Suevorum
Rex
fidei
Catholicam
amplectitur.

Ad num. VI. & seqq. Anno CDLXV. *Remismundus* Suevorum in Hispania Rex deceptus ab *Aiace* Arianus effectus est, & totam gentem Suevorum lethali hac tabe infecit. Hinc factum, ut successorum Remismundi nomina ab Historicis memorata non fuerint. Duos tamen ultimos Arianos Suevorum Reges fuisse *Hermenericum* & *Ricilianum*, discimus ex Actis Sanctorum Martyrum Vincentii Abbatis & sociorum, qui Legione in Hispania passi sunt, quae recitantur a Bollandio ad diem XI. mensis Martii, quo Legione coluntur. In illis legitur, *Ricilianum* Regem, omnes Catholicos acerbè vexasse, & templa eorum solo aquasse. Huic successit *Theodemirus*, quem Isidorus in Chronico Suevorum docet, ubi Regiam potestatem suscepit, Suevos

Catholicae fidei reddidisse, innitente Martino Monasterii Dumienensis Episcopo. Factum id tertio Regni ejus anno, quo primum Concilium Bracarense celebratum, sed quo Christi anno, non satis compertum. Garfias Loiaza in Notis ad illud Concilium existimat coactum fuisse anno DLXI. Era DXCIX. ideoque & *Theodemirus* anno DLIX. Regnum iniisse. Baronius autumavit, tertium Theodemiri annum, in ejusdem Concilii titulo expressum, coincidere cum anno DLXIII. & Theodemirus currenti regnare coepisse. Bollandus denique ad diem XX. Martii in Vita Sancti Martini Dumienensis asserit, Concilium I. Bracarense recte a Garfia anno Christi DLXI. consignatum, ideoque debuisse *Theodemirus* Regem creatum esse anno DLVIII.

aut

lium nisi aequalem cum Patre crederet Christum, in honorem B. Martini fabricavit ecclesiam: miroque opere expedita, proclamavit: Si suscipere mereor viri iusti reliquias, quodcumque sacerdotes prædicaverint, credam. Hæc idcirco de reliquiis quod scilicet omnes qui alicui Sanctorum ecclesiam fabricassent, sanctuaria accipere solerent, nempe veli partem, quæ sepulcro illius Sancti superposita fuisset, ut ex S. Gregorii epistolis liquet, & quæ superius dicta sunt de S. Leone manifestum faciunt. Sed pergit Gregorius:

IX. *Et sic iterum suos dirigit majore cum munere: qui venientes ad beatum locum, reliquias postulabant. Cumque eis offerrentur ex consuetudine, dixerunt: Non ita faciemus: sed nobis, quæsumus, licentia tribuatur ponendi, quæ exinde iterum assumamus. Tunc partem pallii serici pensatam super beatum sepulcrum posuerunt, dicentes: Si invenimus gratiam coram expetito patrono, quæ posuimus plus in sequenti pensabunt; eruntque nobis in benedictionem posita, quæ sita per fidem. Eundem plane usum servari solitum super corpora Apostolorum Romæ, idem auctor affirmat, quæ nos alia occasione superius retulimus: fiebat enim, in signum divinæ benignitatis impartendæ petenti, ut eadem vela majoris ponderis reciperentur, quam data fuerint; secus si contra. Sed de pallio serico quid legatis acciderit, audi:*

X. *Vigilata (inquit) una nocte, facto mane, quæ posuerant pensabant. In quibus tanta beati viri infusa est gratia, ut tamdiu elevarent in sublime æream libram, quantum habere poterat, quo ascenderet momentanea. Cumque elevata fuissent reliquæ cum magno triumpho, audierunt voces psallentes qui erant in civitate detrusi in carcere (nonnisi enim cum psalmodia reliquæ transferri solebant) & admirantes suavitatem soni, interrogant custodes, quid hoc esset. Qui dixerunt: Reliquæ domini Martini in Galliciam transmittuntur, & ideo sic psallitur. Tunc illi stentes, invocabant S. Martinum, ut eos sua visitatione liberaret. Exter-*

PAGIUS aut insequentis initio. Verum hæc opinio contrarium habet Gregorium Turonensem Sancto Martino Dumieusi coævum, qui lib. 5. cap. 37. scribit, hunc Sanctum Præfulem, cujus opera Suevorum conversio facta, & hujus occasione ipse ad Præsulatum evehctus, impletis in Sacerdotio plus minus triginta annis, idque anno Childeberti Austrasiarum Regis quinto, anno DLXXX. ad Deum migrasse. Inde enim consequens est Sanctum Martinum, qui Concilio Bracarensi subscripsit, jam ab anno quingentesimo quadragesimo nono, aut insequenti Episcopum Duniensem renunciatum esse, eoque circiter anno Concilium Bracarense I. habitum; cum dubitandum non videatur, quin initio con-

ritisque custodibus, & in fugam versis, disruptis obicibus retinaculorum, liber populus surgit a vinculo; & sic usque ad sancta pignora, plebe inspectante venerunt, osculantes stendo beatas reliquias, simulque & gratias B. Martino pro sui absolute reddentes, quod eos dignatus fuerit sua pietate salvare. Tunc obtentis per sacerdotem a Judice culpis, incolumes dimissi sunt. Quod videntes gestatores reliquiarum, gavisi sunt valde, dicentes: Nunc cognovimus, quod dignatur beatus Antistes nobis peccatoribus propitium se præbere. Fuerunt hæc eorum quæ facienda erant in Gallicia in solutione perfidæ vinculorum signa prænuntia in catenarum fractione monstrata. Sed profequitur cætera Gregorius:

Et gratias agentes, prospero prosequente patroni præsidio navigium, undis levibus temperatis flatibus, velo pendulo, mari tranquillo, velociter ad portum Gallicie pervenerunt. Tunc commonitus a Deo quidam nomine Martinus de regione longinqua, qui ibidem nunc sacerdos habetur, advenit. Sed nec hoc credo sine divina fuisse providentia, quod eo die se commoveret de patria, quo beatæ reliquæ de loco levatæ sunt, & sic simul cum ipsis pignoribus Gallicie portum ingressus sit. Perinde ac si Martinus Martinum ad Suevorum conversionem asciverit, atque perfecit. æque Martinus doctrina, quod Martinus miraculis inchoaverat: ut illud Evangelicum probaretur exemplo, quod est a Domino dictum (a): In hoc veritas est, quod alius est qui seminat, alius est qui metit. Quæ pignora (subdit Gregorius) cum summa veneratione suscipientes, fidem miraculis firmant: nam filius Regis, dimissa omni ægritudine, sanus properat ad occursum. Beatus autem Martinus sacerdotalis gratiæ accepit principatum. Rex unitatem Patris & Filii & Spiritus sancti confessus, cum omni domo sua christatus est. Squallor lepræ a populo pellitur, & omnes infirmi salvantur, nec umquam ibi usque nunc super aliquem lepræ morbus apparuit. Talemque gratiam ibi in adventu pignorum beati patroni Do-

XI.
De Marti-
no Pere-
grino.

(a) Joan. 4

Lepra
cum per fi-
dia per fi-
dem tolli-
tur.

versionis Regis Gallicie Episcopi convenerint, ad Regulam fidei & sanctæ Religionis constituendam, ac Ecclesiasticos informandos.

Nihilominus quia Gregorius in referendis iis, quæ extra Gallias gesta sunt, non raro fallitur, existimo a Garzia Scriptore Hispano non recedendum. Observavi enim, Innocentio III. Ecclesiam Romanam administrante ventilatam fuisse causam, quæ jam agitata fuerat, sub diversis Judicibus, inter Compostellanam & Bracarensem Ecclesiam, super quatuor Episcopatus, videlicet Conimbriensi, Lamecensi, Visesi, & Egitaniensi, & in Epistola Innocentii ad Petrum Compostellanum Episcopum, recitata Tomo VI. Concil. pag. 511. qua hanc litem di-

IV.
Theodemi-
ri Regni
initium.

CHRISTI
560.JOANNIS PAP.
I.JUSTINIANI IMP.
34.

minus tribuit, ut virtutes quæ ibidem illa die factæ sunt, enarrare perlongum sit. Nam tantum in Christi amore populus ille promptus est, ut omnes martyrium libentissime susciperent, si tempus persecutionis adesset. Hactenus de his Gregorius.

XII.
Theodo-
miri Regis con-
versio.

Porro hæc omnia contigisse ipsius Theodomiri regni exordio, ex eo certum illud deducimus argumentum, quod post annum sequentem, nempe tertio ipsius regni totius suæ ditionis convocari fecit Episcopos, Conciliumque Brachari celebrari. Sed & de ejusdem Regis conversione paucis agit Isidorus in Chronico Suevorum verbis istis: *Post multos deinde Reges, regnum Suevorum suscepit Theodominus: qui fidem Catholicam adeptus, Ariana impietatis errore destructo, Suevos unitati fidei reddidit. Hujus tempore Martinus Dumiensis monasterii Episcopus fide & scientia claruit, cujus studio pax Ecclesiæ reddita est, & multa monasteria condita.* Hæc Isidorus: sed de Martino rursus inferius dicendum erit.

XIII.

Quod vero tanta S. Martini meritis tribuuntur: opportunum putamus his at texere gloriosissimæ Francorum Reginae (quæ iisdem temporibus contigit) peregrinationem ad sepulcrum ejusdem sancti Martini, de qua Gregorius ita pergit: (a) *Nam & Ultrogotha Regina, auditis miraculis quæ ad locum fiunt, quo sancta membra quiescunt, tamquam sapientiam Salomonis expetiit corde devoto pro-*

(a) Greg.
lib. 1. mir.
S. Martin.
c. 12.

PAGIUS

imit, asserit, a primo Bracarensi Concilio, usque ad Emeritense Concilium fluxisse spatium CVII. annorum. Quare cum Concilium Emeritense congregatum fuerit die VIII. Iduum Novembris anni sexcentissimi sexagesimi sexti, apparet Concilium Bracarense ad præsentem Christi annum pertinere, ideoque Theodominum an. DLVII. aut DLVIII. Regnum obtinuisse. Dicitur Concilium an. III. Ariamiri Regis celebratum die Kalendarum Majorum, ubi Ariamirus alius non est, quam Theodemirus, qui & Mirus vocabatur, ut infra ostendemus.

V. Porro Sanctus Martinus statim ac e Pannonia, ubi natus erat, ut docet Turonensis lib. 3. cap. 37. Bracaram pervenit, ædificavit Monasterium Dumiense in pago ejusdem nominis prope eam Urbem, cujus Abbas ipse dictus est,

spicere. Abstinens ergo se a cibis & somno, præcurrentibus etiam largissimis elemosynis, pervenit ad locum sanctum, ingressaque basilicam timens & tremens, nequaquam audebat adire sepulcrum, indignam se esse proclamans, nec ibidem posse, obsequiis culpis, accedere. Tandem deducta vigiliis nocte, & orationibus ac profluis lacrymis, mane oblatis muneribus multis, in honorem beati confessoris Missas expetiit celebrari. Quæ dum celebrantur, subito tres cæci, qui ad pedes beati Antistitis longo tempore privati lumine residebant, fulgore nimio circumdati, lumen quod olim perdididerant, receperunt. Quo facto, clamor in celum attollitur magnificentium Deum. Ad istud miraculum currit Regina, currit & populus: mirantur omnes fidem mulieris, mirantur gloriam confessoris. Sed super omnia collaudatur Deus noster, qui tantam virtutem præstat Sanctis suis, ut per eos talia operari dignetur. Hæc Gregorius de Ultrogotha Regina. Extat Venantii Fortunati epigramma de horto ejusdem Ultrogothæ, sive Ultrogothonis Reginae, licet depravatus codex habeat Regis, pro Regina: non enim de Rege, sed de Regina esse epigramma illud, postremi saltem duo versus significant; qui sunt hujusmodi (b):

*Possideas felix hæc Ultrogotho per ævum
Cum geminis natis tertia mater ovans
At de ipsa satis: ad res jam sequentis
anni transeamus.*

(b) Venant.
carm. 1.6.

Re-

ac dein primus Episcopus. Nam eum hujusmodi Monasterii conditorem fuisse, docet Decretum Concilii Toletani X. anno DCLVI. celebrati in quo legitur: *Delatum est ad nos testamentum gloriosa memoria Sancti Martini Ecclesia Bracarensis Episcopi, qui & Dumiense monasterium visus est construxisse.* Testatur Ambrosius Moralis in sua Historia, Abbatem Monasterii Dumiensis fuisse etiam Episcopum in Regis Curia, ob quam rationem in divisione Episcopatum facta a Vvamba Visigothorum Rege, dicitur familiam Regiam ad Sedem Dumiensem pertinere. De priori Concilio Bracarensi agemus post triennium cum Baronio.

Chramni, Clotarii Francorum Regis filii, interitus hoc anno contigit, ut anno DLXIV. dicitur.

JESU CHRISTI
ANNUS
561.

JOANNIS PAP.
ANNUS
2.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
35.

I. **R**edemptoris nostri annus quingentesimus sexagesimus primus, post Basilii Consulatum vigesimus, idemque Justiniani Imperatoris trigessimus quintus adest: quo defuncto Domino Juniore Episcopo Antiocheno, ubi sedisset annos quatuordecim, subrogatus est in locum ipsius Anastasius cognomento Sinaita, quod ex monachis in Sina monte vitam agentibus ad Episcopatum ejus Ecclesie vocatus sit, de quo plura suis locis dicturi sumus. Quo etiam tempore post Eustochium Hierosolymorum Ecclesie substitutus est Joannes, cujus sedis tempus & res gestae prorsus obscurae mansere: licet alii in locum Macarii iterum restituti eum creatum Hierosolymorum Antistitem dicant.

II. Hoc item anno trigesimo quinto Imperatoris, mense Novembri structas fuisse insidias ad occidendum ipsum Justinianum Augustum, habet Miscellae auctor. Cum detecta re, in crimen adductus Belisarius poenas dedit, bonis & dignitate exutus. Porro sequenti anno mense Martio dimissum fuisse ipsum Belisarium ea de causa detentum, atque suis dignitatibus restitutum, idem auctor affirmat: quem & post biennium Byzantii mortuum

esse Cedrenus tradit. Sed adversantur Latini (a) nonnulli, qui eum excæcatum, exutumque omnibus dignitatibus atque divitiis, mendicare stipem fuisse coactum asserunt.

Adversus hos scimus dimicare Alciatum (b) sui Justiniani acerrimum defensorem. At utinam leves istae tantum essent Justiniani fordes, quae brevi ab eodem viro docto elui potuissent apologia & non potius illius generis, de quo Hieremias (c): *Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam borith, maculatus es in iniquitate tua coram me.* Aspersus enim impietate & sacrilegiis coinquinatus antea perpetratis diem clausit extremum, ut suo loco dicemus: ut nulla esse possit sufficiens quae ipsum emundet apologia.

Quod vero ad praesentem Belisarii causam pertinet, antiquiorum una omnium sententia fuit, ut ipse in conjurationis suspicionem adductus, ab eodem Justiniano Imperatore fuerit redactus in ordinem. De reliquis autem varias reperimus sententias esse: cum alii dixerint excæcatum, & ita usque ad finem vitam traxisse miseriam; alii vero in eo tantum con-

(a) Crin. de honest. discip. lib. 15. Volat. Pontan. vel alii recent. omnes.

III. (b) Alciat. parerg. lib. 4. c. 24. (c) Hier. 2.

IV.

PAGIUS
SÆC. VI.
Olymp.
335. An.
Eræ Hisp.
DXCIX.
A. C. 561.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6054.

☉ IO. B. ☽ II. P. 17. April. Indiæ. 9.

JESU CHRISTI 561.

JOANNIS III. PAPÆ 2.

JUSTINIANI IMP. 35.

I. **H**ic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. XX. vel secundum aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno XXI. Octava Quinquennalia Imperii, vivente Justino, a Justiniano suscepti, ut indicant Ludi Circenses mense Novembri celebrati, de quibus Theophanes ad annum Incarnat. secundum Alex. DLIV.*

II. **O**bitus Domni Episcopi Antiocheni. Ad. num. I. Cum *Domnus* seu *Domninus* Episcopus Antiochenus anno DXLV. Sedem inierit, annosque quatuordecim sederit, mors ejus contigit anno quingentesimo quinquagesimo nono; recteque in Laterculo Theophanis primus *Anastasi* ejus successoris annus inchoatur Kalendis Septembris anni Christi DLIX. Hunc *Anastasi* Baronius *Sinaitam* perperam appellat; quem vulgarem errorem infra confutabimus.

III. **Q**uoad *Eustochium* Hierosolymitanum Episcopum, Victor Tununensis anno XXXVII. Imperii Justiniani, qui Kalendis Aprilis anni DLXIII. exorditur, hæc scribit: *Eustochius Hierosolymitanus Episcopus, qui fuerat Macario superstitie ordinatus, eiicitur: & rursus Macarius reformatur.* Victori suffragatur Evagrius lib. 4. cap. 39. ubi ait: *Macario Hierosolymita-*

na Ecclesia Sacerdotium possidente, atque in pristinam Sedem restituto, cum post Depositionem Eustochii Origenem, Didymum: atque Evagrium, damnasset, Justinianus scripsit id quod Romani Edictum vocant, in quo Corpus Domini Incorruptibile appellat. Edictum autem illud anno DLXV. emissum, ut suo loco ostendam, Ex duobus his Auctoribus hoc tempore viventibus, manifestum sit, Baronium anno DXLVIII. num. XIII. perperam scripsisse *Macarium*, ante Quintam Synodum, in sedem restitutum esse, & hoc anno etiam hallucinari, dum tradit, *Joannem Eustochio* successisse. Agnovit Theophanes *Macarii* restitutionem per hæc tempora contigisse; sed gravi errore eam in Chronico narravit anno Justinii Junioris tertio, ubi etiam in Laterculo cum anno IV. ejusdem Imperatoris illigatur, supponens scilicet illius Laterculi Auctor, *Eustochium* anno Justinii Junioris III. fuisse depositum, Papebrocius in Historia Chronologica Hierosolymitanorum Patriarcharum existimat, *Eustochium* annum DLVI. Sede exturbatum fuisse, & *Macarium* post restitutionem annos XIV. sedisse. Sed ex iis quæ infra dicemus, *Macarium* anno circiter DLXXI. demortuum constabit; ejusque restitutio, contra fidem Tununensis perperam retrahitur ad annum DLVI. Nicephorus quidem in Chronico *Macario* duos annos, *Eustochio* unum, *Macario* iterum quatuor assignat, sed loco annorum duorum, legendum, *annos octo*, & loco anni I. substituendi *anni XI.* iique numerorum errores, non Nicephoro, sed Librariis adscribendi.

A num. II. ad IX. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLV. Kalendis Septemb. anni Christi DLXII. inchoato, scribit: *Hoc anno, mense Octobri, popularis seditio in Pittacis* (erat

IV.

CHRISTI
561.JOANNIS PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
35.

sentiant, ut e sublimiori statu dejectus, rursus fuerit in pristinum restitutus. Sed accipe de his in primis Joannis Græci auctoris jambos :

*Iste Belisarius Imperator magnus
Justinianeis existens temporibus Impe-
rator,
Ad omnem quadrantem terræ cum expli-
cisset victorias,
Postea invidia excæcatus (o fortunam
instabilem!)
Poculum ligneum detinens clamabat ple-
bi in stadio:
Belisario obulum date Imperatori,
Quem fortuna quidem clarum fecit, ex-
cæcavit invidia.
Alii dicunt chronici, non excæcatum
fuisse hunc,
Ex honoratis autem infamem profecto
factum esse,
Et iterum ad revocationem æstimationis
venisse prioris.*

Hæc ipse. Verum de Belisarii in pristi- num restitutione altum apud Græcos si- lentium.

V. Certe quidem Zonaras, cum bonis om- nibus privatam dicat, de restitutione nihil: ut plane in statu miserrimo ipsum derelictum, nec amplius sublevatum pos- sit intelligi. Sed & Glicas minime eum in pristinum restitutum affirmat; idem & Cedrenus, qui de eodem hæc ait: Adeo autem acceptus fuit Justiniano, ut is per- cussio nummo, in altera parte so, in alte- ra parte Belisarium armatum effinxerit cum inscriptione hac: BELISARIUS RO- Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS (erat Pittacia tractus Urbis Constantinopoleos, ubi ad Leonis Magni statuae columnæ imposi- tæ gradus, Cives quærimonias deponebant, ac Libellos supplices, quos apparitores ad Impe- ratorem deferebant, qui statim responsum sin- gulis dabat, ut videre est apud Ducangium lib. 2. Constantinop. Christianæ paragrafo 16. num. 70.) excitata est: & in plurimos Impe- rator animadvertit. Mense vero Novembri ex di- urturniore imbris penuria magnus ubique aquarum defectus extitit, adeo ut ad aquarum receptacula rixa pugnaque fuerint commissa, &c. Mense etiam Augusto &c. mensis vero ejusdem die vicesimo quin- to, Sabbato circa vesperam (ideoque an. DLXIII. quo dies XXV. mensis Augusti in Sabbatum inci- dit) de Imperatore interficiendo, ubi sederet in Palatio quidam conjuraverunt. Narrat postea, ex conjuratoribus unum, rem ad Imperatorem nunciasse, & Sergium in Blachernarum ædem confugisse: eumque vi educit, & examinatum hortatos esse fateri Ifacium argentarium, & Patricium Belisarium cum eo conjurationis hu- jusmodi participes, Ac insuper argentarium Vi- tum, Paulumque Belisarii Curatorem ejusdem fuisse conscios. Comprehensus igitur uterque, & Pro- scopio Prefecto traditus insidias omnes delulit, & Patricium Belisarium accusavit. Confestim itaque in Belisarium Imperator exarsit. Tum vero De- cembri die quinto Curiam convocavit Imperator,

MANORUM DECUS. Verum enim vero invidia ut solet rebus prosperrime succe- dentibus insidiari, Belisarium quoque ita adorta est, ut is per calumniam delatus & magistratu & honore sit exuius. Hæc Cedrenus. Sed & Constantinus Manaf- ses in Annalibus cum id ipsum affirmet, vehementi istiusmodi invektiva probrosum Imperatoris insectatus est facinus, ubi res a Belisario præclare gestas enarrat:

Sed hæc (inquit) invidiæ sceleratissi- mæ non placebant: quapropter honestissi- mam Ducis famam parum æquis oculis intuebatur, & toto impetu gloriam ejus oppugnabat: nam vulgo quod dicitur, Quid sit utile, ignorat invidia. Quam- obrem vir fortunatus, magnus copiarum ductor, qui formidabilem Cosroem Per- sarum Principem exterruerat, qui Reges servitutis jugo subjecerat, qui gladio tot Lybia nationes domuerat, vir denique Mavortius, & in præliis animo leonino præditus, immanis belluæ, nimirum invidi- æ dolis circumventus, absque milite, propugnatoribus, pharetratorum turba ruinam indignam & lacrymis deploran- dam ruit. Factus est (heu miser!) pu- pillo nudior calicem calamitatum largiter hausit: ceu fugitivum quoddam manci- pium rebus suis universis spoliatus est; eoque denique loci redactus est, ut (heu sortem acerbam!) carnificem expectaret, quando cervicem ei gladio secturus esset. O invidia, bellua nocens, latrocinatrix, cædibus & persecutionibus gaudens, scor- pie infinitis stimulis prædite, tigris ho- mines devorans, dracæna, venefica leta- lis herba, telum ferri expers, cuspis a-
C C cu-

VI.
Pro Beli-
sario de-
clamatio.

adducto secum etiam sanctissimo Patriarcha Euty- chio, eorumque confessionibus palam recitari jus- sis, Belisarius coram assistens & auditor gravi- ter indoluit, & in Imperatoris offensionem incur- rit, qui militibus summis domesticos ejus de- tinuit omnes, ipsum vero propria domo inclusum sub custodia servari præcepit.

Paulo post eodem anno Alexandrino scribit Theophanes; Julii mensis die decimo nono Pa- tricius Belisarius prioribus cunctis Dignitatum honoribus restitutus, in gratiam quoque Impera- toris rediit. Dein anno Incarnat. secundum Alex. DLVII. Kalendis Septemb. anni Christi DLXIV. inchoato, ait: Hoc anno mense Mar- tio, Indictione decima tertia, Patricius Belisa- rius Byzantii moritur, facultatesque ejus omnes Imperialibus Marina adibus, & ejus arario ad- dictæ. Tres erant Constantinopoli domus nobilif- sime, seu Imperatorum filiabus potissimum ad- dictæ, ex quarum una erat domus nobilissimæ Marinæ, quam extruxit Marina Arcadii Imp. ex Eudoxia filia, quæ hoc tempore, ut ex laudatis Theophanis verbis intelligimus recon- dendis Imperatorum divitiis destinata erat. Ve- rum Theophanes annos duos in unum confun- dit, quem errantem secutus est Cedrenus, qui ad annum Justiniani XXXVI. popularem illam seditionem refert, aitque, inter ejus auctores falso delatum esse Belisarium, qui XIX. Julii in- nocen-

V.
Belisarius
conjura-
tionis par-
ticeps
creditur.

cutissima, qualia designas & improba committis? Quas calamitates, quæ mala struis? Vincis me dolor, conturbat luctus, & lacrymas exprimit. Quousque perditrix tantum virium habebis? Quousque sceleratissima vitam humanam perturbabis? O tyranne mala machinans, sanguinarie cuncta appetens, etiam ipse (quod nunquam factum oportuit) tuas in manus incidi, tuaque tela expertus jaceo, parumper adhuc spirans. Hucusque Constantinus in invidiam veluti malorum omnium causam stylo pugnans, cum & alii in eodem argumento versantes fortunam proditorum incusent.

VII.

(a) Eccl. 5.
Peccati culpa, non poena dimissa.

Sed Ethnicorum sint ista lamenta: alius figit oculos Christi fidelis, qui cum manare cuncta e divina providentia intueatur, haud casum incusat atque fortunam; sed præterita hominum improbie facta considerans, divinam intelligit esse vindictam, quam imprudens quispiam invidentiæ tribuit atque fortunæ. Quod autem ex sententia Sapientis (a), Altissimus sit patiens redditor, cum interdum vindicet peccata patrum in filios, nepotes, ac pronepotes: seram haud quis judicabit esse vindictam, qua ipsum viderit peccati esse profecutum auctorem. Ut igitur æqua libra expensam intelligas in Belisarium cælitus Deum jaculatum esse vindictam: hic ob oculos pone quæ in sanctissimum Ecclesiæ Romanæ Pontificem Silverium in gratiam Theodoræ Augustæ Romæ Belisarius aliquando perpetravit: quorum etsi poenituisse postea visus sit, tamen (quod honor Regis judicium diligit) licet culpa peccantem absolvat, ob quam perpetua gehenna dignus erat; haud semper poenam in præsentis vita luendam omnino remittit: ut inter alia exempla, quibus affluit divina Scriptura, de David (b) patet ex-

(b) 2. Reg. 12.

PAGIUS

nocentia sua detecta, in publicum prodiit, & sua recuperavit. Tum ad annum ejusdem Imperatoris XXXVIII. Moritur Belisarius Patricius Byzantii, anno scilicet Christi DLXV. ut habet etiam Theophanes, a quo dissentit Cedrenus quoad annum, quo Belisarii innocentia detecta fuit.

VI.
Innocens repertus.

Baronius, qui hæc Cedreni verba non legerat, existimat Belisarium nunquam in pristinum restitutum fuisse, quod Cedrenus ad annum VII. Justiniani scribat, Belisarium per calumniam delatum, & Magistratu & honore exutum esse, nec ullam restitutionis ejus mentionem faciat. At Belisarius ter perduellionis falso accusatus est. Primo in Africa post Gelimcrum devictum, ut testatur Procopius lib. 2. de Bell. Vandal. cap. 8. cujus etiam calumniæ meminit in Historia Arcana cap. 18. aitque male eum Imperatorem ex Africa revocasse: Belisarium confestim nullaque mora evocavit, insinulatum tyrannidis, qua haud in hominem conveniret, scilicet ut ipse liberius exinde omnia traheret, abactisque spoliis assumeret Africam universam. Sed Imperator, nulla illius crimina-

pressum; cui licet peccatum a Deo dimissum Nathan annunciaverit, poenam tamen in præsentis vita ipsi a Deo infligendam pariter demonstravit. Quam autem sit immane scelus, atque pavendum etiam dæmonibus sacrilegium, iniicere manus in Christum Domini, unctumque in sanctum sanctorum, ex illa satis sit ponderare sententia Domini qua ait (c): Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Vel cum minatur (d): Qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut mola asinaria appendatur in collo ejus, & deiciatur in mare. Sed quis præterea, si sceleris immensitatem consideret, incusare poterit & non admirari potius divinum judicium, juste latum in Belisarium, cum experiri ipse coactus sit, quod (ut ex Procopio dictum est) pati coactus est Joannes Consul atque Præfectus Prætorio insignis Patricius, qui re vera ob inopiam compulsus est mendicare?

(c) Zach. 2.
(d) Matt. 18. Marc. 9. Luc. 17.

Quod vero his de Belisario enarratis Alciatus (ut dictum est) repugnans, nullum præterea argumentum afferat, quam de re tanta silentium Procopii & Agathæ: Quod ad Procopium pertinet, nihil est quod ex eo aliquid induci possit, cum minime ad hæc tempora suam historiarum perdiderit. Cæterum ipsum post historiarum volumina scripsisse librum constat, quo ejusdem Justiniani comprehendit vituperationes, simul & uxoris ejus Theodoræ, itemque Belisarii, atque conjugis ipsius prout testatur Suidas: in quo quidem commentario ea tractata fuisse, ratio argumenti cogit existimare. Quod autem pertinet ad Agathiam, haud potuit ipse hæc pertractasse, quæ facta diximus anno trigesimoquinto ipsius Justiniani Imperatoris, cum ejus historia annum trigessimumsecundum non excedat.

VIII.

At

tionis habita ratione, Triumphum Belisario decrevit, neque hunc Magistratu privavit, ut perperam scribit Cedrenus, qui hanc criminationem confundit cum secunda, de qua anno DXLII. num. IV. & seq. locuti sumus; postquam etiam priorem Dignitatem recuperavit, iterumque in Italiam adversus Gothos missus est.

Cæterum excæcatio Belisarii, elemosyna ab eo petita, aliaque id genus, quæ ex Joanne Tzetze Poeta Græco, aliisque recentioribus Baronius recitat, commenta sunt, quibus reclamante Antiquitate, nulla fides habenda. Præterea neque Zonaras, neque Michael Glyca in IV. parte Annalium, neque Constantinus Manasses a Baronio laudati quidquam habent, quod huic fabellæ suffragetur: quin imo omnes Belisarium in invidiam vocatum esse, ejusque innocentiam agnitam affirmant. Primus qui eam Scriptis mandavit, fuit idem Tzetzes, qui sub finem sæculi duodecimi vixit, quique in Historia 86. ea de Belisario habet, quæ Baronius in medium profert. Verum huic Poetæ eo minus fides adhibenda, quod ipsemet ibidem dicat

VII.
Ejus excæcatio & elemosyna petitiio fabulosa sunt.

At de his hactenus. Ad res vero Occidentalis Ecclesie pietas Childeberti nos provocat.

IX. Hoc enim anno, qui ejusdem Childeberti Francorum Regis quadragesimosextavus numeratur inchoatus, data reperitur ejusdem Regis pragmatica sanctio de bonis a se donatis Ecclesie S. Vincentii, quam (ut jam diximus) sumptuose construxit. Ut ergo memorabili antiquitatis monumentum cunctis notum fiat, quo Christianissimi Regis pietas innotescit, hic ipsam integram describere, ex parte aliqua superius recitavam, haud erit otiosum; sic enim se habet (a).

(a) Apud
Aim. l. 2.
cap. 20.

X.
Donatio
Childeberti
Regis Franc.

Childebertus Rex Francorum V. I. Recolendum nobis est & perpensandum utilius, quod hi qui templa Domini nostri Jesu Christi edificaverint, & pro requie animarum suarum ibidem tribuerint, vel in alimoniam pauperum aliquid dederint, & voluntatem Dei adimpleverint, in eterna requie sine dubio apud Deum mercedem recipere merentur. Ego Childebertus Francorum Rex una cum consensu Francorum & Neustrasorum, & exhortatione sanctissimi Germani Parisiorum urbis Pontificis, vel consensu Episcoporum, cœpi construere templum in hac urbe Parisiaca prope muros civitatis in terra quæ aspicit ad fiscum nostrum Isiacensem, in loco qui appellatur Leucotitio, in honorem S. Vincentii martyris, cujus reliquias ex Hispania asportavimus, ceu & sanctæ Crucis, & S. Stephani, & S. Ferreoli, & S. Juliani, & beatissimi S. Georgii, Protasii, Nazarii, & Celsi pueri, quorum reliquæ ibi sunt consecratæ.

XI. Propterea in honorem dominorum Sanctorum concedimus fiscum nostrum largitatis nostræ Isiacum, qui est in pago Parisiorum prope alveum Sequanæ, una cum
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

cat, in aliis Chronicis legi eum excæcatum non fuisse; sed in ordinem redactum, & iterum postea restitutum. Ex quo liquet, Tzetzen de Belisarii casu parum edoctum fuisse. Poeta iste a Vossio in Opere de Poetis Græcis prætermisus. Procopius in Historia Arcana de hac ultima calumnia in *Belisarium* structa non loquitur, qui eam scripsit anno DLIX. cap. enim 18. incursionis Hunnorum in Ditiones Imperii Romani meminit, & cap. 24. ait, duos jam & triginta excurrere annos, ex quo Justinianus Imperium suscepit. Ducebat *Belisarius* originem ex Germania, qua inter *Thracas* & *Illyrios* sita est, inquit Procopius lib. 1. *Vandal.* cap. 11. quæ *Thraciæ* Urbs Metropolis erat. Item Procopius initio lib. 3. de Bello Goth. laudes ejus pluribus persequitur, aitque præditum eum fuisse singulari continentia, munificentia in milites, in rebus omnibus solertia, in rebus adversis imperturbatum animum ostendisse, & in prosperis superbia non elatum.

VIII.

Ad num. IX. & seqq. Refert Baronius ex *Aimoino* lib. 2. cap. 20. Pragmaticam Sanctionem Childeberti Regis de bonis a se donatis Ecclesie Sancti Vincentii, modo Sancti Germani ap-

pellatæ, quæ ibi aspiciunt cum mansis & commanentibus in ejus agris, territoriis, vineis, silvis, pratis, servis, inquilinis, libertis, ministerialibus (præter illos quos ingenuos nos esse præcepimus) cum omnibus appendentiis suis quæ ibi aspiciunt, cum omnibus adjacentiis, cum omnibus quæ nobis deserviunt tam in aquis quam in insulis, vel cum molendinis intra portam civitatis & turrim positis, cum insulis quæ ad ipsum fiscum adjacent, cum piscatoria quæ appellatur *Verena*, cum piscatoriis omnibus quæ sunt in ipso alveo *Sequanæ*, sumuntque initium a ponte civitatis, & sortiuntur finem ubi alveolus *Savaræ* veniens præcipitat se in flumen. Has omnes piscationes, quæ sunt & fieri possunt in utraque parte fluminis, sicut nos tenemus & nostra forestis est, tradimus ad ipsum locum, ut habeant ibidem Deo servientes victum quotidianum per succedentia tempora. Damus autem hanc potestatem, ut cujusque potestatis littora fuerint utriusque partis fluminis, teneant unam partem terræ legalem, sicut mos est ad ducendas naves & reducendas, ad dimittenda retia vel deducenda absque ulla refragatione & contradictione, seu judicaria contentione.

De argumentis * vero, per quæ aves possunt capi super aquam, præcipimus ut nulla potens persona inquietare valeat famulos, sed omnia secure teneant, possideant per infinitas temporum successiones, & cum aeris & casis infra Parisios civitatem cum terra & vinea, & oratorio in honorem S. *Andeoli* martyris, quæ de *Hilario* & *Ceraunio*, dato pretio, comparavimus, & cum omnibus quæcumque in eo nobis deserviunt, pro requie animæ meæ, quando Deus de hac clarissima luce dederit discessum. Ipse fiscus qui vocatur *Isiacus*
C c 2

XII.
* instru-
mentis.

pellatæ, cujus hæc est subscriptio: Datum quod fecit mense Decembri, die sexto, anno quadragesimo octavo, postquam Childebertus Rex regnare cepit. Verum *Labbeus* in *Diatriba de Aimoino* Dissertationi de Scriptoribus Ecclesiasticis subjuncta, jam ostendit, illud Pragmaticum cum aliis ad Monasterium, & Abbates Sancti Vincentii, seu Sancti Germani de Pratis, spectantibus *Aimoini* Historiæ ab Anonymo Pratenfi Monacho fuisse intermixtum anno circiter millesimo centesimo sexagesimo quinto: quod & docent tam editio *Duchefniana*, quam varia MSS. *Aimoini* exemplaria. Immo *Cointius* an. DLVIII. num. LX. aliique quidam Viri docti existimant Diploma illud suppositum; in illo enim dicitur factum esse cum consensu & voluntate Francorum & Neustrasorum; cum tamen ab eo tempore, quo Austrasiorum ac Neustrasiorum nomina in usu esse cœpere, Occidentales Franci promiscue dicti sint Franci, ac Neustrasii, nec umquam in eodem textu cum diversa significatione nominati reperiantur. Præterquam quod variæ leguntur in eo Pragmatico interpolationes, de quibus idem *Cointius*, & ante eum *Launois* egere.

Pragmatica Sanctio Childeberti Regis, vel interpolata, vel fictitia.

Theo-

fiacus, cum omnibus quæ ibi aspiciuntur, ipso die ad ipsum templum Domini, quod nos edificavimus, deserviat, & ad omnia quæ illi sunt opus tam ad lumen quam in Dei nomine ad stipendia servorum Dei quos ibi instituimus, seu ad ipsos rectores qui ipsos regere habent, omnino ibi transvolant, & per longa annorum spatia ad ipsum templum Domini, quod absque contradictione vel refragatione, aut iudiciorum contentione inspecta, ipsa præceptione omni tempore proficiat in augmentum. Et ut hæc præceptio cessionis nostræ futuris temporibus firmiter habeatur, & Deo auxiliante, per omnia tempora inviolabiliter conservetur: manibus propriis vel vestris signaculis infra decrevimus roborare. Datum quod fecit mense Decembri, die sexto, anno quadragesimo octavo postquam Childebertus Rex regnare cepit. Hactenus donationis tabulæ Regis Christianissimi, ex Ecclesiastica disciplina colentis cineres sanctorum martyrum, & perpetuam requiem post obitum per e-leemosynas sibi conciliantis.

XIII.
De Basilica S. Vincentii.

Porro quod ad nobilem basilicam ab ipso Childeberto Parisiis erectam pertinet, est ejusmodi carmen Venantii Fortunati hæc inscriptione notatum:

De Ecclesia Parisiaca.

Si Salomoniaci memoretur machina templi:

Arte licet par sit, pulchrior ista fide.

Nam quæcumque illic veteris velamine legis

Clausula fuere prius, hic referata patent.

Floruit illa quidem vario intertextata metallo:

Clarius hæc Christi sanguine tincta nitet.

Illam aurum, lapides, ornarunt cedrina ligna:

Hic venerabilior de Cruce fulget honor.

PAGIUS
IX.
Pax Romanorum & Persarum sancita.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLV. Kalend. Septemb. sequentis Christi anni inchoato scribit: Petrus Magister e Persia reversus est, constitutus in annos septem pacis conditionibus, quod ad Lazicen, aliasque Orientis Regiones spectabat. Sed Theophanes de rebus Persicis non satis edoctus erat. Quare ejus narratio ex aliis supplenda, Anno DLVI. Romani & Persæ certis conditionibus arma posuere, donec artius aliquod perfectiusque fœdus Principes utrimque inirent, ut inquit Agathias ipso fine lib. 4. ut vero Menander Protector in Excerpt. de Legat. pag. 133. & seqq. refert, tandem Pacem omnibus numeris absolutam, & qua in perpetuum obtineret, facere, Romanorum & Persarum Reges, desiderium cepit. Hujus rei gratia Justinianus Petrum Prætorianarum cohortium Præfectum, Chosroes Indegovarch Legatum dignitate Zichum, qua maxima est apud Persas auctoritatis ad fines circa Daras misere, ubi tandem Decreto sancitum est, ut per quinquaginta

Hæc idcirco de Cruce, quod (ut vidimus) in tabulis donationis inter alias sacras reliquias lignum quoque sanctæ Crucis illic Childebertus collocandum curavit. Sed pergit:

Constitit illa vetus ruituro structa talento:

Hæc pretio mundi stat solidata domus.

Splendida marmoreis attollitur aula columnis:

Et quia pura manent, gratia major inest.

Prima capit radios vitreis oculata fenestris,

Artificisque manu clausit in arce diem:

Cursibus auroræ vaga lux laquearia complet,

*Atque suis radiis & * sine Sole micat.* * hæc

His dictis, de auctore qui eam erexit, donisque multiplicibus ditavit, hæc addit:

Hæc prius egregio Rex Childebertus amore

Dona suo populo non moritura dedit, Totus in affectu divini cultus inhaerens,

Ecclesæque juges amplificavit opes. Melchisedech noster merito Rex atque sacerdos

Complevit laicus religionis opus. Publica jura regens, & celsa palatia servis

Unica Pontificum gloria, norma fuit. Hinc abiens, illinc meritorum vivit honore:

Hic quoque gestorum laude perennis erit.

Hæc Fortunatus post obitum (ut apparet) ipsius Childeberti Regis, de quo dicemus anno sequenti.

Ad hanc autem spiritualibus muneribus locupletandam basilicam, ipse S. Germanus ad loca sancta invisenda in Orientem pro-

XIV.
Peregrinatio S. Germani Hierosol.

annos Pax esset, Romanis Lazicen Persæ redderent. Valere pacis conditiones, & utrimque observari, hæc per Orientem, hæc per Armeniam, & per ipsam quoque Lazicen. Triginta aureorum millia singulis annis, quibus pax erit, Romanos Persis præstare: universam decem annorum hujus annua præstationis quantitatem ita representari, ut septem annorum summa præsentis pecunia, trium reliquorum annorum, qua restabant ex decem, statim a decurso & peracto septennio persolverentur. Deinde per reliquos annos ex conventionem solutio fieret.

Paulo post pag. 142. ait Menander: His ita decretis & corroboratis, separatim pacta sunt interposita de Christianis, ut illis liceret Templum construere, & sine ullo timore Sacra peragere, Regni & gratiarum actiones per hymnos Deo, sicut apud nos fieri consuevit canere, neque cogi magicis ceremoniis interesse, aut invitores colere & venerari Deos, qui apud Medos Deorum numero habentur. Neque tamen ideo Christiani auderent con-

X.
In ea Christiani Persici compre-

nari

CHRISTI
561.

JOANNIS PAP.
2.

JUSTINIANI IMP.
35.

profectus, expetitas a Justiniano Imperatore reliquias detulit, atque in eadem basilica collocavit: de quibus Aimoinus hæc habet (a): *Beatissimus quoque Germanus Præsul Parisiacæ urbis ad sancta loca Hierosolymam pergens, indeque rediens, præfatum Principem, nempe Justinianum Imperatorem, adiit, a quo & honorifice est susceptus. Cumque eum plurimis vellet decorare muneribus, vir Deo plenus auri & argenti spernens munera, ab eo reliquias tantummodo Sanctorum expetiit. Cujus devotioni præfatus congaudens Princeps, de domini nostri Jesu Christi corona spinca, simulque reliquias Innocentium, unaque brachium sancti Georgii martyris pro magno munere contulit. Quæ vir Dei gratanter suscipiens, ad propria rediit, & prædicta Sanctorum pignora in Ecclesia sanctæ Crucis, sanctique Vincentii condidit. Hæc auctor.*

(a) Aim. de Gest. Franc. l. 3. c. 9.

XV. De aliis memoriis S. Vincentii.

(b) Fortunat. l. 1. c. 8. & 9.

S. Vincentii celeberrimus cultus.

Porro quod ad reliquias ipsius S. Vincentii martyris pertinet, viguit magnopere non in Hispaniis tantum ubi passus est, sed & in Galliis earundem cultus: cujus rei præter cætera fidem faciant alia ejusdem Fortunati eodem argumento scripta carmina (b), nempe de ejusdem Sancti basilica ultra Garumnam, quam S. Leontius Episcopus Burdegalensis stano cooperuit, & de alia in Vernemete, quam idem Leontius erexit a fundamentis; ubi & recolit miraculum in ejus dedicatione, martyris virtute, factum; simulque docet toto orbe terrarum cultum S. Vincentii martyris fuisse celebrem. Sed accipe ejus epigramma:

*Cultoris Domini toto sonus exiit Orbe,
Nec locus est ubi se gloria celsa
neget.*

PAGIUS

nari magica sectantes in suam sententiam pertrahere. Obtinuit quoque, ut Christianis potestas esset mortuos sepulcris condere, & illis ad nostrum morem justa persolvere. Dein scribit Menander: Petrus illic (scilicet in confiniis, ubi pax pacta fuerat) remansit, ut Festum Nativitatis Christi Dei (instabat enim augusta & veneranda dies) sancte & religiose coleret. Nec multo post illic adhuc Epiphania quoque ex Ecclesia Constitutione sancta habita, celebravit. Postea ad Chosroen accessit, & Suaniam Regi Lazorum alias subjectam Romanis reddi postulavit. Sed Chosroes jam constitutis nihil addere voluit, de Suanis cum contemptu locutus, Suanos juga Caucafi habitare, esse latrones, prædæ abactorum, & quorumcumque gravium & immanium scelerum patratores. Subjunxit Chosroes: Hodie præterierunt decem anni, ex quo Suaniam occupavimus: Legatos sapius a vobis excepiimus, & nullam unquam mentionem de Suania fecistis. Nihil itaque Petrus de Suania obtinuit; sed ta-

*Sed cujus meritum scimus præcurrere mundum,
Hujus ubique viri surgere templa decet.
Ecce beata nitent Vincenti culmina summi,
Munere martyrii qui colit astra poli.
Promptus amore pio quæ Papa Leontius olim
Condidit eximio consolidata loco,
Nomine Vernemetis voluit vocitare vestustas,
Quod quasi fanum ingens, Gallica lingua refert.
Auspicii præmissa fides erat arce futura,
Ut modo celsa domus flagret honore Dei.
Hic etiam sanctus Domini suffultus amore
Virtutis summæ signa tremenda dedit.
Nam cum templa Dei Præsul de more dicavit,
Martyris adventu dæmonis irâ fugit.
Redditur incolumis quidam de parte maligna:
Cui vidisse pia templa, medela fuit.
Emicat aula potens divino plena sereno,
Ut merito placeat hic habitare Deo.
Nunc specie suadente loci hac virtutis honore
Evocat hic populus: hinc decus, inde salus.
Qui plebem accendis, venerandæ conditor arcis,
Talibus officiis præmia justa metis.*

Hæc ad Leontium Fortunatus. Sed & de aliis ejusdem martyris in Gallia basilicis, & miraculis illic edi solitis agit Gregorius Turonensis in commentario de Gloria martyrum. At de his hæc satis.

No.

men utraque Regna bellum deposuerunt. Nec multo post Petrus cum Byzantium rediisset, mortuus est, inquit Menander. Quare cum Suania anno DLI. ipso tempore, quo secundæ Induciarum quinquennales constituerentur in potestatem Persarum venerit, ut suo loco ostendi, hoc anno pax hæc Romanos inter & Persas sancita, & Menander intelligendus de die Epiphaniæ sequentis Christi anni, quo juxta Theophanem post Kal. Septemb. Petrus Constantinopolim rediit, ubi & mortuus est. Præterea pacem istam hoc anno stabilitam fuisse, certo argumento est Legatio Chosrois ad Justinum Imp. anno DLXXI. missa, de qua anno DLXXXII. num. XIII. verba faciam.

Obiit hoc anno Clotarius Francorum Rex, ut anno DLXV. dicemus. Ad hunc etiam annum revocanda mors Sancti Medardi Episcopi Noviomensis, de quo anno DLXIV. agatur.

XI.
Obitus
Clotarii
Regis
Francorum.

JESU CHRISTI
ANNUS
562.

JOANNIS PAP.
ANNUS
3.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
36.

I.
Childe-
berti Re-
gis obi-
tus.

NOVUS illuxit annus, idemque Do-
mini quingentesimus sexagesimus-
secundus numeratur, atque post Consu-
latum Basilii vigesimus primus, decimæ
Indictionis: quo religiosissimus Francorum
Rex Childebertus sanctis operibus clarus
ex hac vita migravit, agens in suo re-
gno annos quadragintanovem. Ad hunc
usque annum saltem pervenisse ipsum ve-
tera scriptorum monumenta anno supe-
riori recitata satis docent. Unde emen-
des eos qui eidem tribuunt annos quadra-
gintaquatuor: nam præter ea quæ dicta
sunt, constat ex Fortunato ad tempora
Euphronii Episcopi Turonensis atque Ger-
mani pervenisse, qui haud pridem (ut
diximus) creati fuere Episcopi. Sane qui-
dem Aimoinus atque Papyrius qui res
Francorum accuratius sunt profecuti, ad
dictum a nobis positum annorum nume-
rum eundem Regem pervenisse testantur.
Porro ubi defunctus est, in recta ab ipso
basilica S. Vincentii (quod jussit) se-
pultus fuit: ad cuius sepulcrum ejusmo-
di inscriptio exarata legitur (a).

(a) Apud
Aimoin. l. 3.
2. c. 9.

Epitaphi-
um Chil-
deberti
Regis.

Francorum rector, præclarus in agmi-
ne ductor,
Cujus & Allobroges metuebant solve-
re leges,
Dacus, & Arvernus, Britonum Rex,
Gotbus, Iberus:
Hic situs est, dictus Rex Childebertus,
Honestus.
Condidit hanc aulam Vincenti nomine
claram
Vir pietate cluens *, probitatis mune-
re pollens,

* clarens.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DC.
A. C. 562.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6055.

© 11. A. D) 12. P. 9. April. Indict. 10.

JESU CHRISTI 562.

JOANNIS III. PAPÆ 3.

JUSTINIANI IMP. 36.

I.
Ostava Ju-
stiniani
Quin-
quennialia.

Hic annus ista formula notatus: Post Con-
sulatum Basilii U. C. XXI, vel secun-
dum aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. an-
no XXII. In hunc annum incidunt octava Quin-
quennialia Justiniani post Justinum imperantis,
quorum indicium Dedicatio Ecclesiæ Sanctæ So-
phiæ, de qua mox.

II.
Mortitur
Childeber-
tus Fran-
corum
Rex.

A num. I. ad V. Gregorius Turonensis lib. 4.
cap. 5. ubi de morte Childeberti Francorum Re-
gis agit, quot annis regnaverit, non memo-
rat, & Aimoinus lib. 2. cap. 29. annos XLIX.
ei attribuit. Sed non dubium, quin Marius in
Chronico post Consulatum Basilii anno XVII. an-
no nempe DLVIII. recte scripserit: Hoc anno

Amplectens humiles, prosternens men-
te rebelles.

Templa Dei dicans, gaudebat, bona
repensans:

Millia mendicis solidorum dans & e-
genis,

Gazarum cumulos satagebat condere
cælo.

Porro idem Rex religionis propensio-
ris cultus alia plura monumenta reliquit,
nempe hospitem domum pauperibus ex-
structam Lugduni, cujus est mentio in Con-
cilio Aurelianensi (b); celeberrimum
insuper monasterium Arelatense, cujus
meminit S. Gregorius (c), cum illud lo-
cupletat privilegiis: necnon etiam mo-
nasterium Madoalense, in quo S. Carile-
phus una cum suis monasticam vitam
summa excoluit diligentia, ut ejus vitæ
Acta (d) significant. Sed & alia multa
fuisse, non dubium est, quæ nos latent.

Post obitum vero Childeberti Regis
Clotarius germanus ejus regnum, filiabus
ejectis, accepit, solusque totius Franco-
rum regni monarchia potitus est. Qui pa-
risios veniens, & in morbum repente
incidens, a S. Germano ejus civitatis Ep-
iscopo, cujus contemptus causa ille di-
vinitus immissus erat, curatur. Sed quo-
modo id acciderit, accipe a Fortunato,
dum ait (e): Cum S. Germanus ad glo-
riosum Clotarium Regem occurrisset; nec
tamen de Sancto viro stante ante Pala-
tium ei fuisset indicatum: mora facta an-
te vestibulum, non præsentatus, domum
revertitur. At sequens nox consuetis in
oratorio vigiliis ducitur: Rex dolore at-
que

II.

(b) Conc.
Aurel. 5. c.
15.
(c) Greg.
l. 7. ep. 111.

(d) Extant
apud Sur.
tom. 4.
die 1. Jul.
III.

Clota-
rius mo-
narchiam
adeptus
Regni
Franco-
rum.

(e) For-
tun. in
vita S.
Germani
c. 24. apud
Sur. 1. 3.

Childebertus Rex Francorum transit: & obtinuit
Regnum ejus Clotarius Rex frater ejus. Regna-
vit itaque Childebertus annos XLVII. aut XLVIII.
incompletos. Diem ejus emortualem notarunt
Uuardus in suo Martyrologio, & Auctor Anony-
mus, qui Vitam Sancti Droctovei Abbatis
Monasterii Sancti Germani Parisiis ab eodem
Childeberto post suum ex Hispaniâ reditum
in honorem Sancti Vincentii Martyris fundati,
recitatam a Bollando ad diem X. Martii scrip-
sit, diem nempe vigesimum tertium mensis
Decembris. Habuit in matrimonio Ultrogotham
ab iis, qui Acta Sanctorum scripsere, pluri-
bus commendatam, quamque Auctor Vitæ San-
ctæ Balthildæ Reginæ nutricem pupillorum, nu-
tricem egentium, & fidelium Monachorum ad-
jutricem appellat. Ex ea duas filias suscepit,
quas interpolator Aimoini loco citato Crothber-
gam, & Crothfindam vocat. Clotarius, ad quem
solum universum Francorum Imperium devolu-
tum est, Ultrogotham, ejusque filias post Chil-
deberti mortem in exilium misit, ut testatur
Gregorius lib. 4. cap. 20.

Inter Monasteria a Childeberto fundata memo-
rantur Monasterium illud Sancti Vincentii Pa-
risiis ædificatum, quod nunc Monasterium San-
cti

III.

CHRISTI
562.

JOANNIS PAP.
3.

JUSTINIANI IMP.
36.

Ob S.
Germani
contem-
ptum Rex
affligitur.

que febris infestatione torquetur. Vix primo diluculo ad domum Pontificis a proceribus concursatur; pœna Regis exponitur; & ut sua visitatione Regis doloris vim mitiget, optimates deprecantur. Mox apud pietatis virum injuriæ causa postponitur: & qui ante nec nunciabatur, intrat jam honoratus, & exoratus Palatium visitat. Tunc Rex vix assurgens de lectulo, casum se divino flagello conqueritur, allambitque palliolum, & vestem sacerdotis deducit gaudens per loca doloris: culpam namque confessus est criminis, & sic dolor omnis fugatur. Itaque actum est, ut cujus incurrebat de contemptu periculum, sentiret de contactu remedium. Hæc Fortunatus. Porro ubi monarchiam Clotarius Galliarum obtinuit, cum cæteros viros sanctos, tum præcipue S. Maurum, qui a S. Benedicto missus erat in Gallias ad propagandam vitam monasticam, coluit, multaque erga ejus monachos exhibuit pietatis officia, atque contulit beneficia, quæ Mauri Acta profecutus Faustus pluribus narrat. Pepercitque iterum filio suo Chramno sæpius rebellanti Clotarius hoc anno, ubi monarchiam est consecutus; sed frustra: nam de eo ista Gregorius (a):

(a) Greg.
Tur. l. 4.
c. 20.

IV. Chramnus patri representatur, sed postea infidelis exitit. Cumque se cerne- ret evadere non posse, Britannias petiit, ibique cum Conobio Britannorum Comite ipse & uxor ejus & filia latuerunt. Vvilicharius autem focer ejus ad basilicam sancti Martini confugit. Tunc sancta basilica a peccatis populi ac ludibriis, quæ in ea fiebant, per Vvilicharium, conjugem- que ejus succensa est: quod non sine gravi suspirio memoramus. Sed & civitas Turonica ante annum jam igne consumpta fuerat, & tot ecclesiæ in eadem constructæ desertæ relictæ sunt. Protinus beati Martini basilica, ordinante Clotario Rege, stanno cooperta est, & in illa qua prius fuerat elegantia reparata. Hæc Gregorius: reliqua autem de Clotario suo loco.

Basilica S.
Martini
incensa.

V. Sed ratio temporis a nobis exigit, ut

PAGIUS dicit Germani de P. ratis nuncupatur, Monasterium Arelatense, de quo suo loco egimus, & Monasterium Sancti Carilephi, vulgo Saint Calais, ut hodie vocatur, ad Anisolam fluvium in Diocesi Cenomanensi: illud enim, ut legitur apud Mabillonium in Gestis Episcoporum Cenomanensium Tomo 3. Veterum Analect. pag. 76. Childebertus de rebus Fisci sui locupletavit. Fuit Carilephus Monachus Menatensis tum Miciacensis Monasterii, qui sedente Innocentio Episcopo Cenomanensi in Diocesim ejus venit, hujusque auxilio amplissimum construxit Monasterium. Childebertus donationes eidem Monasterio tam a se, quam ab Innocentio factas confirmavit præcepto a Mabillonio ibidem recitato pag. 86. cujus hæc subscriptio: Datum dies octo quod facit mensis Junius, anno XV. Regni

doctissimum illum & æque sanctissimum virum decus Romanæ nobilitatis præfeturis innumeris diutius illustratum conveniamus Aurelium Cassiodorum, non otiosum illum quidem, licet feriatum degentem in monasterio quod extruxit: ubi velut in portu residens post naufragia Regnum Gothorum, quorum regna Prætoria præfectura curarat, Deo & litteris vacans, reliquum vitæ tempus ad obitum usque semper aliquem fertilissimi ingenii partum edens, effectam licet annis, fecundam frugibus senectutem ducebat. Scribebat hoc anno Paschalem computum, & de Indictione adinvenienda currente, ac de Epacta, aliisque ad Paschalis temporis computum spectantibus. In quibus singulis disponendis quam adamum in omnibus idem ipse nostræ consentiat Annalium chronographiæ (quod ex aliis testibus sæpe docuimus) ipsum audi ista dicentem: Si nosse vis, quotus annus est ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi: computa trigintasex per quindecim, fiunt quingenti quadraginta: bis semper adde duodecim, & fiunt quingentado: adde & Indictiones anni cujus volueris, ut puta, decimam, vicies semel post Consulatum Basilii Junioris: sunt quingentissexagintado, &c. Ac paulo post: Si vis scire, quota est indictio, ut puta vicies semel post Consulatum Basilii Junioris: sume ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi, id est, quingentos sexagintados: bis semper adice tria; fiunt quingenti sexagintaquinque. Hæc partire per quindecim; remanent decem: decima est Indictio. Hæc ipse, præsentem designans annum.

De Aurel.
Cassiodoro.

Nos igitur ab eodem Cassiodoro hæc accurate tractante, accepto hoc anno tradito, Indictionis inveniendæ numerandæque modo, singulos post hæc annos Indictionis nota signaturi sumus. Cum enim jam prope nos deferant Consules, per quos hætenus annos singulos numerare consuevimus, vel admodum infrequentes inveniantur: nihil est ut per eos annos sin-

VI.

gu- nostri, ideoque anno Christi DXXXVI. Refertur etiam ibid. pag. 84. sancti Carilephi testamentum Dat. XV. Kalend. Februarii anno XIV. regnante Childeberto Rege. Quo anno obierit sanctus Cavilephus, incompertum. Legenda ejus Vita apud Surium ad diem I. Julii, & apud Mabillonium sæculo I. Benedictino, ubi aliam a B. Siviardo Abbate Anisolensi initio sæculi VIII. scriptam & a Suriana diversam representat.

Ad num. V. & seqq. pluribus de Magno Aurelio Cassiodoro Senatore agit hoc anno Baronius, quo ejus mortem consignat. Verum annus mortis ejus deficientibus veteribus Monumentis definiri non potest, unde plures eam in annum DLXXV. differunt. Cassiodori Vitam ex ejus Operibus collegit Joannes Garetius Monachus Ordinis S. Benedicti e Congregatione Sancti

IV.
Floret
Cassiodorus.

CHRISTI
562.JOANNIS PAP.
3.JUSTINIANI IMP.
36.

gulos numerare possimus: unde opus est per Indictionum periodos, deducere temporum supputationem. In quo illud monendum, quod etsi numeret Cassiodorus ab incarnatione, nos vero a natali Domini, unus idemque annus Domini est, cum novem tantum menses intercedant ab incarnationis tempore usque ad natalem ipsius diem, idemque annus sit sub Consulatu Basilii vicies semel signatus, ut etiam numeratum eum vides a Cassiodoro. Verum si a mense Septembri, more majorum, numerare cœperis Indictiones: tunc fiet ut non eadem sit Indictio anni ab incarnatione numerati, & ejus qui exorditur a sequenti natali Domini: sæpe enim opus erit ut unius numero crescat annus a Domini natali notatus, sicque hic ipse annus Domini quingentesimus sexagesimussecundus, sub Consulatu Basilii vicies semel, Indictionis decimæ ab incarnatione Domini, idem sit Indictionis undecimæ a natalis tempore. Quamobrem cum hoc anno Indictio decima a Cassiodoro ponatur, undecima ponenda a nobis esset, ipsa incipiente a mense Septembri ejusdem anni quingentesimi sexagesimisecondi incarnationis Domini, qui deducitur usque ad vigesimamquintam mensis Martii anni hujus, a quo tempore postea sexagesimustertius incipit numerari.

VII.

Quoniam vero majores nostri, qui Christi annis conjunxere Indictiones, eos non a natali Domini, sed ab incarnatione (ut vides) incipiunt numerare: nos ad evitandas perplexitates eodem pariter ordine jungemus Christi annis Indictiones, ita ut præsentis anno, veluti sit ab incarnatione inchoatus, ex sententia Cassiodori decimam ponamus Indictionem. Cæterum nequaquam sit præjudicium institutæ chronographiæ; cum eodem anno & sub iisdem Consulibus (ut sæpe dictum est) quo Christus est incarnatus, pariter & natus sit, curratque idem annus, licet non eadem Indictio, absoluta priori mense Septembri, quo & sequens inchoatur. Hæc igitur meminisse oportuit, ut in ponendis Indictionibus nostri instituti ratio habeatur. Sed ad Cassiodorum redeamus.

PAGIUS

Sti Mauri, qui Cassiodori Opera in duos Tomos distributa nuper in lucem emisit. Natus est Clarissimis parentibus *Scyllacii*, quæ Urbs Brutiorum tum erat primaria, quamvis eum Ravenna oriundum esse multi perperam crediderint. Ipse enim lib. 12. Epist. 15. Patriæ suæ situm amoenissimum egregie describit. Anno DXXXVIII. aut insequenti deposita Præfectura Prætorii, sæculoque valere jussu, in Urbem *Scyllacium* quietioris vitæ desiderio contendit, juxta quam constructum a se Monasterium, veluti tutissimum salutis portum, ingressus est; quod Cœnobium prope Ravennam fuisse male aliqui existimarunt, ut ostendit Baronius, cui tamen, ut inquit Garettus, Pelena fluvius; qui

Ut autem tanti viri memoria nostris Annalibus pressius inhæreat, præter illa quæ de ipso superius dicta sunt, quæ sunt reliqua recolamus; ne qui nobis scribentibus quamplurima suppeditavit, suumque sæculum mirifice illustravit, ipse obscurus prætereat, atque ingrata nimis oblivione sepeliatur inglorius. Qui igitur a tempore Theodorici Amali Regis usque ad Vitigem itidem Italiæ Regem, apud ipsos Gothorum Reges florentissime vixit, summis semper honoribus auctus; exaturatus ad nauseam usque continuatione amplissimorum magistratuum, quo turbulentius mundi pelagus magis expertus est, eo libentius tenui cymba contulit se in solitudinem, exoptatum diu portum tranquillitatis, nempe in monasterium a se constructum, de quo ipse pluribus in libris de divinis lectionibus (a) meminit; appellatque ipsum monasterium Vivariense, sive Castellense, ita a loco denominatum, ubi (ut ait) piscosus amnis Pellena dictus se mittit in mare. Sane quidem ubi iste situs fuerit qui ab ipso Cassiodoro describitur locus, haud facilis est inventu: ex Gregorio tamen Romano Pontifice in epistola ad Joannem Scyllitanum Episcopum, ubi positum fuerit ipsum Cassiodori monasterium, quod Castellense nominatum tradit, possumus intelligere.

Meminit enim ipse (b) de Castellense sive Castellense monasterio a Romanis Pontificibus privilegiis communito; traditque collocatum fuisse apud civitatem Scyllitanam. Et ne quis putet S. Gregorium de alio aliquo Scyllitano, sive Scyllacæo loco esse locutum, quam de eo qui in extrema parte Calabriae, sive dixeris Magnæ Græciæ situs est, ubi famosus Scyllæ contra Caribdim scopulus imminet, a quo civitas nomen accepit; satis id intelligere possumus ex alia epistola (c) ejusdem Gregorii Papæ ad Secundum Tauromenij Episcopum data, cui committit causam ejusdem Castellensis monasterii monachorum. Esse autem Tauromenium in Sicilia civitatem ex adverso littore positam nemo ignorat. Cæterum

Italiae parte suas aquas volveret, haud innotuit. Ejus fluenta Monasterio Vivariensi admodum vicina Cassiodorus lib. de Divin. Lect. cap. 29. asserit, adeo ut amnis arte moderatus in hortos, cum necessarius judicaretur, facile influeret, & qui hæc loca oculis perlustrarunt, affirmant, luce clarius patere fluvium *Pelenam* eum esse, quem hodie *Scyllacii* amnem vocant, & vicinum Monasterio Vivariensi agrum labentibus leniter aquis irrigare. Unde Cœnobium Cassiodori non procul *Scyllacio* distare nova certaque probatione ostendit Garettus, cum & illud *Pelena* undis pervium fuisse, vel Cassiodorus commemoret. Incertum vero, an Cœnobium quod subter montem & cellulæ quas supra eum-

VIII.

(a) Cass. de divin. lect. c. 29. De monasterio Cassiodori.

IX.

(b) Greg. lib. 7. Ind. 1. ep. 33.

(c) Greg. lib. 7. Ind. 1. ep. 31.

rum de Pellena amne nusquam mentionem reperimus. At ex his quæ dicta sunt, minime induci possumus, ut credamus (quod alii dicunt) Cassiodori monasterium in Ravennate fuisse territorio collocatum. Remotiora videtur quæsisse loca qui sæculo nuncium omnino remisit, & non ubi assiduo bella vigeant.

X.
Cœnobitis
& Ana-
choretis
locus
aptus.

Sed cur duo nomina uni monasterio ab ipso indita, cum ejusmodi affixit titulum loci descriptioni, videlicet, De positione monasterii Vivariensis, sive Castellensis. Accipe quæ ipse in fine ejus capituli habet his verbis: *Si nos in monasterio Vivariensi (sicut credere dignum est) divina gratia suffragante cœnobiorum consuetudo competenter adjuvat, & aliquod sublimius defectos animos optare contingat: habetis montis Castellii secreta suavia, ut velut anachoritæ, præstante Domino, esse positus: sunt enim semota & emicantia eremi loca, quando muris pristinis ambientibus probantur inclusa. A Vivariis vero piscium Vivariense monasterium esse dictum, ipse superius testari videtur, ubi ait: *Maria quoque nobis ita se subjacent, ut piscationibus variis pateant, & captus piscis, cum libuerit, vivariis possit includi. Fecimus illic, juvante Domino, grata receptacula, ubi sub claustro fidei vagetur piscium multitudo, ita consentanea montium speluncis, ut nullatenus se sentiat captum, cui libertas est escas sumere & per solitas se cavernas abscondere.* Hæc de loco & nominibus monasterii.*

XI.

Porro ita ipsum optime, civitatis instar, instituit, ut nihil Deo servientibus ex iis deessent, quæ Christiano philosophanti ad rerum divinarum contemplationem conducere. Describit ipse (a) eadem utensilia: ubi & de lucernis ex Archimedis officina sumptis hæc mira: *Paravimus etiam nocturnis vigiliis mechanicas lucernas conservatrices illuminantium flammarum, ipsas sibi nutrientes incendium, quæ, humano ministerio cessante, prolixè custodiant uberrimi luminis, abundantissimam claritatem; ubi olei pinguedo non deficit, quamvis flammis ardentibus jugiter torreatur.* Et de horologiis ista mox subiicit: *Sed nec horarum modulos passim sumus ullatenus ignorare, qui ad magnas utilitates humani generis noscuntur inventi. Quapropter horologium vobis, quod Solis claritas indicet, præ-*
Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Cass. de
divin. In-
stit. c. 29.
30. 31.
De lucer-
nis & Ho-
rologiis.

parasse cognoscor: alterum aquatile, quod die noctuque horarum jugiter indicet quantitatem: quia frequenter nonnullis diebus Solis claritas abesse cognoscitur, miroque modo in terris aqua peragit, quod Solis flammeus vigor de super modulatus excurrit. Ita quæ natura divisa sunt, ars hominum facit ire concorditer; in quibus fides rerum tanta veritate consistit, ut quod ab utrisque geritur, per internuncios existimes constitutum. Hæc ergo procurata sunt, ut milites Christi certissimis signis admoniti, ad opus exercendum divinum quasi tubis clangentibus evocentur. Hæc ipse.

Sed quod omnibus præstat, egregiam plane eidem vitam monasticam excolentibus ibidem bibliothecam constituit, quam & in commentario Institutionis divinarum lectionum descripsit: quo & effectum, ut (quod in ejus præfatione proficitur) cum bellis pax esset in Italia ubique turbata, ob idque ad discendum scholæ minime essent apertæ; ipse addiscere cupientibus doctores veluti in cathedris constituerit, cum eorum scripta per novem (ut ipse testatur (b) distincta armaria ibidem collocavit. Sed audi consilium ejus, quod præfando declarat his verbis: *Quoniam non habet locum res pacis temporibus inquietis: ad hoc divina charitate probor esse compulsus, ut ad vicem magistri, introductorios vobis libros istos Domino præstante, confecerim, per quos (sicut æstimo) & scripturarum divinarum series, & sæcularium litterarum compendiosa notitia, Domini munere panderetur.*

XII.
De Cassio-
dori Bi-
bliotheca.

(b) Cass.
Instit. di-
vin. lect.
c. 8. & 11.

Et post hæc, quid e singulis sit accipiendum libris, sic utiliter admonet: *In quibus non propriam doctrinam, sed priscorum dicta commendo, quæ posteris laudare fas est, & prædicare gloriosum. Quoniam quicquid de priscis sub laude Domini dicitur, odiosa jactantia non putatur.* Et paulo post, non propriam sed priscorum esse in divinis rebus sententiam sectandam, his verbis docet: *Quapropter dilectissimi fratres, indubitanter ascendamus ad divinam Scripturam per expositiones probabiles Patrum, veluti per quandam scalam visionis Jacob (c); ut eorum sensibus provelti, ad contemplationem Domini efficaciter pervenire mereamur. Ista enim fortasse scala Jacob, per quam Angeli ascendunt atque descendunt; cui Dominus innititur, lapsis porrigenens manum & fessos ascendentium gressus sui contem-*
D d pla.

XIII.
Ab anti-
quis pe-
tenda do-
ctrina.

(c) Gen.
28.

PAGIUS

eundem Eremitis condidit Cassiodorus, unicum vel duplex Monasterium censeant, ita ut quæ pars Vivariensis dicebatur Cœnobitarum sedes esset; quæ Castellensis, Eremitarum. Incertum pariter, quis primus Cœnobio Vivariensi præfuerit Archimandrita: illud unum scitur ex præfatione libri de Orthographia munus Abbatis aliquando gessisse Cassiodorum, De ejus Libris,

Virtutibus, ac Vita Monastica legendus idem Garetius.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLV. qui Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoatur, ait: *mensis Decembris die vigesimo Magna Ecclesia Dedicatio secundo celebrata: nocturnaque vigilia Dedicatoni hujusmodi pramitti solita apud Sancti Platonis peracta: & exinde sa-*

V.
Iterata
Encania
templi S.
Sophia.

CHRISTI
562.JOANNIS PAP.
3.JUSTINIANI IMP.
36.

platione sustentans. Hæc ipse: qui & quæ tyronem deceant, quæve provectionibus sint proponenda, magna habita discretione partitur.

XIV.
De Mutiano.

Præter autem sanctorum Patrum varia scriptorum monumenta, recentiorum lucubrationes recenset auctorum, ut Dionysii Exigui, Epiphani, Bellatoris, Eugippii, Primasii, quorum omnium superius suis locis fecimus mentionem. Meminit & Mutiani viri disertissimi, cujus se opera usum tradit, ut triginta quatuor homilias S. Joannis Chrysostomi in epistolam Pauli ad Hebræos Latinitati donaret. Porro hunc crediderim Mutianum illum faventem Quintæ Synodo & Romanis Pontificibus in damnatione Trium capitulorum, redarguentemque Africanos obstinate nimis resistentes, & schismate se ab Ecclesia Catholica dividentes: adversus quem Facundus Hermianensis Episcopus opusculum scripsit, cujus ante meminimus.

XV.

(a) Cass.
Instit. divin. lect.
cap. 8.
De Petro Tripolitano.

* perfectum.

Agit præterea Cassiodorus, dum relegit suam bibliothecam, de quodam Petro Abbate in Africa; cujus scripta dum recenset, hæc ait (a): *Petrus Abbas Tripolitane provincie S. Pauli epistolas exemplis opusculorum S. Augustini subnotasse narratur, ut per os alienum sui cordis declaret arcanum: quæ ita locis singulis competenter aptavit, ut hoc magis studio beati Augustini credas esse profectum**. Mirum est enim sic alterum ex altero dilucidasse, ut nulla verborum suorum adjectione permixta, desiderium cordis proprii complese videatur: qui vobis inter alios codices, divina gratia suffragante, de Africana parte mittendus est. Hæc de Petro Cassiodorus.

XVI.

Tu vero scito, lector, ejusdem Petri extare labores, sed Bedæ nomine editos; quod ut probaret qui præfationem præfecit operi, Bedæ quædam verba idstantia recitat ad finem (ut ait) historię ipsius apposita: sed cum desiderentur illa in ipsa recentiori etiam Bedæ editione, imposturam arbitror. Absit a Venerabilis Bedæ probitate, alienos sibi partus supposuisse. Sed sicut Bedæ illud opus non est, ita nec Flori Abbatis, cui a Sigeberto tribuitur. Quis vero ejus sit legitimus auctor, satis definitam habes litem, nempe esse opus illud Petri Abbatis Tripolitani: quod (ut vidimus) Cassiodori testificatione monstratur.

PAGIUS

sacro procedendi ritu, cui præsentem Imperator se exhibuit, Patriarcha Constantinop. Eutychius curru vestus, & Apostolico habitu ornatus, sacrum manibus tenens Evangelium progressus est, cunctis e populo concinnentibus: Attollite portas, Principes vestras. Loquitur Theophanes de Ecclesia Sanctæ Sophia, cujus Trullus seu Hemispherium

Inter alios autem illustres viros quorum ibidem Cassiodorus meminit, Eusebius cæcus est nemini notus, nisi qui commentarium illum legerit. De ipso enim hæc habet (b) dum de Didymo Alexandrino agit: *De Didymo quod ferebatur mihi pene impossibile videbatur esse, cum legerem: nisi de partibus Asiæ quemdam ad nos venire Eusebium nomine contigisset. Qui se infantem quinque annorum sic excæcatum esse narrabat, ut sinistrum ejus oculum excavatum orbis profundissimus indicaret; dexter vero globus vitreo colore confusus, sine vivendi gratia infructuosus usibusolvebatur. Hic tantos auctores, tantos libros in memoriæ suæ bibliotheca condiderat, ut legentes probabiliter admoneret, in qua parte codicis quod prædixerant invenirent. Disciplinas omnes & animo retinebat, & expositione planissima lucidabat. Et post alia de ejus lucubrationibus: Quem tamen adhuc Novatiana pravitate errore detentum misericordia Domini suffragante, recte fidei credimus illuminatione complendum; ut quem scripturas suas animo fecit discere, jubeat Catholicæ fidei integritate pollere.* Hæc Cassiodorus.

Sed jam ipsius recenseamus Cassiodori lucubrationes, quas in eadem collocavit bibliotheca; & quo ordine scriptæ fuerint, pernoscamus, Scripsit perbreve Chronicon usque ad annum Domini quingentesimum decimumnonum, id Theodorico Rege petente: itemque de rebus Gothicis duodecim libros, ut ipse tradit in Variarum præfatione: id ipsumque & Jordanus, qui eos in compendium rededit. Variarum insuper duodecim libros collectos epistolarum in eadem bibliotheca posuit asservandos. Mox vero scripsit librum de Anima, ut ipse testatur, cum ita exorditur (c): *Cum jam suscepti operis optato sine gauderem, meque duodecim voluminibus jactatum, quietis portus exciperet, ubi etsi non laudatus, certe liberatus adveneram; amicorum me suave collegium in salum rursus cogitationis exposuit: postulans, ut aliqua, quæ tam in libris sacris, quam in secularibus abstrusa compereram, de animæ substantia, vel de ejus virtutibus aperirem, &c.* Habet id ipsum in undecimi libri Variarum præfatione. Porro ex dictis etiam illud apparet, tamdiu permansisse ipsum in secularibus curis, quamdiu vixere illi Gothorum Reges, quibus in amplissimis præ-

XVII.

(b) Cass.
Instit. divin.
lect. c. 3.
De Eusebio Novatiano hæretico.XVIII.
De Cassiodori scriptis.(c) Cal.
in præf. l.
de anima.

die septima Maii anni Christi DLVIII. concidit, ut idem Theophanes scribit ad annum Justiniani XXXII. qua de re legendus etiam Agathias lib. 5. pag. 152. Verum hæc nova Encænna, non die XX. Decembris, sed die XXIV. ejusdem mensis, ut legitur apud Auctorem Chronici Alexandrini peracta; in quam etiam diem hoc anno

Do-

CHRISTI
562.

JOANNIS PAP.
3.

JUSTINIANI IMP.
36.

featurarum ordinibus militabat usque ad Vitigem: inde vero sæculo huic nuncium remisisse, atque monasterii captasse quietem: cum jam degustans spiritalis vitæ dulcedinem, cratera potatus sapientiæ, hoc ore promebat, styloque pingebat, quo erat plenus interius: nam in fine ejusdem opusculi: *Tibi denique Domino (inquit) nobilius est seruire, quam mundi regna capeffere; quando ex servis filii, ex impiis justi, de captivis reddimur absoluti, &c.*

XIX.

Tunc temporis etiam, hortatu Summi Pontificis, Psalms accepit interpretandos, ut ipse profitetur, cum ait in ipsius operis præfatione his verbis: *Repulsus aliquando in Ravennate urbe sollicitudinibus dignitatum, & curis sæcularibus noxio sapore conditis, cum Psalterii celestis animarum mella gustassem, &c.* In fine autem: *Quo circa (inquit) Pater Apostolice, qui celestes litteras sanctis monitis reddidisti, præstante Deo, tua imitatione provocatus, abyssus divinas ingrediatur.* Ea scriptio perfecta, ad Salomonis Parabolas stylum convertit: id enim ipse pollicitus est in fine ejusdem commentarii super Psalms: idemque in Institutione divinarum lectionum super Psalms a se editas lucubrationes affirmat: sed & in Parabolas Salomonis meminit in prologo (a) aliqua commonuisse. Quos autem post hæc ipse ediderit commentarios, audi ipsum eisdem hoc ordine referentem (b):

(a) Cass. Instit. div. lect. c. 5.
(b) Cass. de Orthograph. in præf.

XX.
Cassiodori elucubrationes.

Jam tempus est, ut totius operis nostri conclusionem facere debeamus, ut melius in animo recondantur quæ septenaria conclusione distincta sunt. Prima post commenta Psalterii, ubi, præstante Domino, conversionis meæ tempore primum studium laboris impendi. Secunda deinde post Institutiones quemadmodum divinæ & humanæ deberent intelligi lectiones, duobus libris (ut opinor) sufficienter impletis, ubi plus utilitatis invenies, quam decoris. Tertia post expositionem epistolæ quæ scribitur ad Romanos, unde Pelagianæ hæreseos pravitates amovi, quod etiam in reliquo commentario facere sequentes admonui. Quarta post codicem, in qua artes donati cum commentis suis & librum de Etymologiis, & alium librum sacerdotis de Schematibus, Domino præstante, collegi; ut instructi simplices fratres, ubi necesse fuerit, similia dicta sine confusione percipiant. Quinta post librum quoque ti-
Ann. Eccl. Tom. X.

tulorum, quem de divina Scriptura collectum, Memorialem volui nuncupari, ut breviter cuncta percurrant, qui legere proluxa fastidiunt. Sexta post complexiones in epistolis Apostolorum, & Actibus Apostolorum, & Apocalypsi quasi brevissimas explanationes decursas. Septima ad amantissimos Orthographos discutiendos anno ætatis meæ nonagesimotertio, Domino adjuvante, perveni. Hæc ipse de suis scriptis hætenus editis.

In quibus omnibus sane admirari non desino doctissimi viri incredibilem animi demissionem, facti (secundum Apostolum) (c) omnia omnibus: etenim non quæ sua sunt quærens, sed aliorum, prima etiam rudimenta in decrepita senectute monachos veluti pueros docere voluit, & tamquam puerorum manum tenere, & ad characteres recte formandos ducere non recusavit: in eorundem enim fratrum utilitatem plurimum se laboris insumpsisse testatur, ut secundum orthographiam jam librorum incuria prætermittam, ad utilitatem legentium, sacros codices restitueret: nam audi ipsum, dum in præfatione Institutionis divinarum lectionum hæc ait: *Illud quoque credidimus commonendum, sanctum Hieronymum simplicium fratrum consideratione pellectum, in Prophetarum præfatione dixisse, propter eos qui distinctiones non didicerunt apud magistros sæcularium litterarum, colis & comatibus translationem suam, sicut hodie legitur, distinxisse. Quod nos talis viri auctoritate commoniti, sequendum esse judicavimus, ut cætera distinctionibus ordinentur, &c.* Verum licet diligentissimis Notariis opus delegarit, ipse tamen plurimum laboris insumpsit, ut cunctos a se in bibliotheca positos codices cum aliis antiquis voluminibus sedulo legendo conferret. Sed qua hæc tanta ipse mercede? in fine operis posita ipsius verba audi: *Valete, fratres, atque in orationibus vestris mei memores esse dignemini, qui inter cætera & de orthographiæ virtute, & de distinctione ponenda (quæ nimis pretiosa cognoscitur) sub brevitate commonui: & quemadmodum Scripturæ divinæ intelligi debeant, copiosissime legenda præparavi: quatenus sicut ego vos ab imperitorum numero sequestratos esse volui, ita nos virtus divina non patiatur cum nequissimis pœnali societate conjungi.*

XXI.
Cassiodori in senectute labores.
(c) I. Cor. 9.

Sed quid postea? num hic finis ejus didascalicæ? minime gentium. Etenim post
D d 2 hæc

XXII.

PAGIUS Dominica incidit. Fallitur tamen idem Auctor Chronici Alexandrini, qui hanc Dedicationem in annum sequentem differt. Paulus Silentarius parte 1. versu 196. scribit, eam celebratam esse die, qui Christi Natalitia præcessit: decebat, inquit, post divinum istum diem deinceps vita Parentis Christi Natalem advenire. De his Encæniis legendi Ducangius in Constantinopoli

Christiana lib. 3. cap. 8. & Hankius in libro de Byzantinarum Rerum Scriptoribus Græcis, in Vita Pauli Silentarii, qui tempore Justiniani floruit, quique proluxo Carmine libris Historiarum Joannis Cinnami subjecto Templum Constantinopolitanum Sanctæ Sophiæ descripsit.

Concilium Santonense hoc anno celebratum, de quo anno DLXVI.

CHRISTI
562.JOANNIS PAP.
3.JUSTINIANI IMP.
36.Cassiodo-
rus quæ
etiam suos
docuit.

hæc quos recte scribendi facultatem docuit, eosdem arte Grammatica reddere voluit diligenter excultos, dum ejusdem de eadem Grammatica librum conscripsit: sed & postea de Rhetorica breve adje- cit compendium, de Dialectica etiam copiosius volumen, necnon de Arithme- tica, de Musica, de Geometria, & A- stronomia, non evanescens quidem in phi- losophorum sententiis, sed de ea persecu- tus, quæ lectorem sobrium reddant ac- pium: nam hæc habet in fine libri de Astronomia: *Nobis sufficit quantum in Scripturis sacris legitur, tantum de hac arte, nempe Astronomia, sentire: quia nimis indecorum est, hinc humanam sequi sententiam, unde quantum nobis expedit, divinam noscitur habere doctrinam.* Hæc ipse, explosa penitus a Fidelium corde ea, quam judiciariam dicunt, Astronomia, eventa hominum præsignante. Ad postre- mum autem libellum addidit de Paschali computo, quem hoc ab eo anno esse, elucubratum, ex annorum numero post Basilii Consulatum designato (ut dictum est) satis manifeste apparet: an autem post hæc aliquid scripserit, nobis igno-

tum; quantumque vitam duxerit, pariter incompertum: sed prope centenarium ex hac vita migrasse, ex dictis possumus o- pinari.

Quod autem ad reliquas superius non numeratas Cassiodori lucubrationes perti- net: ante duodecim libros Variarum ipse de se testatur (a), dixisse panegyricos Regibus atque Reginis; insuper Eccle- siasticam historiam ex Socrate, Sozome- no, atque Theodoro tripartitam con- texuisse, iisdem auctoribus (ut ipse affir- mat) ab Epiphanio in Latinum versis. Addit de Schematibus & tropis libros duos, quos ante libros de Orthographia positos habes. Sic igitur, qui vegetio- rem ætatem in optima regni gubernatio- ne utiliter honorificeque consumpsit, nec in decrepita senectute labores ad res di- vinas conversos vel minimum intermittens in suo monasterio tandem sancto sine quie- vit; ad monasterii curam duobus præse- ctis Abbatibus viris sanctissimis, Chalce- donio scilicet atque Geronio, quorum al- ter Vivariensibus cœnobitis, Castellensibus alter præesset ibidem junctis anachor- etis. At de Cassiodoro satis.

XXIII.
Reliquæ
Cassiodori
lucubra-
tiones.
(a) Cass.
in præfat.
Variar.

JESU CHRISTI
ANNUS
563.

JOANNIS PAP.
ANNUS
4.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
37.

I.
Justinian.
Imper.
lapsus.

Quingentesimo sexagesimotertio Christi anno, post Consulatum Basilii vigesimo secundo, numerari cœpto Indictionis undecimæ novi de fide tumultus Ecclesiam Constantinopolitanam perturbant, cum se Justinianus Imp. infelix in hæresim præcipitem dedit. Hunc tandem consecuta est finem reprehensibilis Imperatoris curiositas, atque temeritas in miscendis sacris, summus velut Antistes esset. Qui igitur compositam a prædecessore Justino pacem invenit, fidemque Catholicam stabilitam, undique compressis hæreticis; dumque sunt sacerdotum sibi nimium arrogat, & Pontificum partes usurpat, pacem profligat, fidemque in discrimen sæpe adducit, atque tandem penitus labefactat. Ita plane homini accidit non quæ sunt Cæsaris tantum sibi sument, sed & quæ Dei procaciter usurpanti. Sed hæc quomodo se habuerint, videamus.

II.
Unde Justiniano
ruina.

Ubi semel pacis & concordie Ecclesiasticæ ineunda velamento cœpit Justinianus Imperator cum hæreticis habere consuetudinem, quos procul pellere, & more Catholicorum Imperatorum in exilium

mittere debuisset; plane accidit, ut eorum venena minus caute vitaret: dumque adversantes sibi Romanos Pontifices (ut vidimus) averfari cœpit & persequi, factum est, ut tum majorem fiduciam conciliaret hæreticis, tum etiam adversus eos clamantium ora Orthodoxorum obstruxerit; ex quibus partes hæreticorum redditæ fuerint firmiores. Sed & quod iidem essent inter se conflictantes hæretici ab invicem separati: æque factum est, ut (quod consuevit in ludis Circensibus) alteri ipsorum parti adversus alteram factorem se Imperator addiderit; sicuti magnis animis summoque conatu adversus Venetos Præfinitis stulte studuisse meminimus.

Erat utraque pars ex Eutychnianorum secta progrediens; quarum altera Corrupticolarum, altera vero Gajanitarum, sive Alphtharocitarum, sive Incorruptibilem, vel Phantasiastarum nominabatur: quarum altera a Severo, a quo & Severiani hæretici dicti fuere; altera vero a Juliano pseudoepiscopo Halicarnasseo eodem tempore & loco, nempe Ale-

III.
Hæretici
inter se
contrarii.

PAGIUS
SÆC.VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCI.
A.C. 563.

ANNO PERIODI GRÆCO ROMANÆ 6056.
© 11. G. D 13. P. 25. Mart. Indict. 11.
JESU CHRISTI 563.
JOANNIS III. PAPA 4.
JUSTINIANI IMP. 37.

I.
Postconsulatus.

[1] Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. XXII. vel secundum aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno XXIII.

II;

A num. I. ad XIV. Theophanes anno Incarnat. secundum Alexandrinos DLVII. qui Kalendis Septemb. anni Christi DLXIV. inchoatur, ait: Eodem anno Justinianus, opinionem de

Corruptibili atque Incorruptibili movens, cum Edictum super ea re ab omni prestate alienum in Provincias omnes emisisset, Deo praverfente, mortuus est Idem habet Cedrenus ad annum Justiniani XXXVIII. qui cum illo anno Incarnat. secundum Alexandrinos Kalendis Septembris. inchoatur. Auctor Miscellæ idem scribit ad annum Justiniani XXXVIII. Quare nescio quo fundamento Baronius, quem passim alii hac in re sequuntur, Edictum istud, hoc anno consignavit. Ex exilio enim Eutychio Patriarchæ Constantinopolitano, quod hæreticæ opinioni subscribere renueret, irrogato, liquet Edictum initio anni quingentesimi sexagesimi quinti datum esse. Eustathius quippe in hujus Sancti Patriarchæ Vita cap. 5. ait: Feslo enim Sancti Timothei die, dum illud in novo Palatio Hormisda dislo celebraretur, & Sanctus Eutybius Divinam rem faceret; Tribunus militum & satellites Tribuni seu potius fera immanis ministris

Justiniani
Edictum
de Incorruptibili
datum anno
DLXV.

NOTÆ

[1] P. C. Basilii XXII. vel an. XXIII. Lapis effossus Romæ A. D. 1607. III. Id. Aprilis in fundamentis basilicæ Vaticanæ, & exscriptus a Donio; nunc inter ejus. Inscript. Cl. XX. n. 62. pag. 537.

LOCVS. MARCELLI. SVBD. REG. SESTE
CONCESSVM. SIBI. ET. POSTERIS. EIVS
A BEATISSIMO. PAPA JOANNE
QVI. VIXIT. ANN. PL. M. LXVIII.
DEP. P. C. BASILI. V. C. ANN. XXII.
IND. XI. VNDECIMV. KAL. IANV
ARIAS.

At si Indictio XI, ut mos plerumque fuit, inchoanda est a Kal. Septembris, hæc ad A. D. 562. referenda sunt. A. uel Torrigium in cryptis Vaticanis pag. 93. ita legitur. At Blanchinus legendum esse docet IND. XII. GEORGIUS

(a) Liber. diac. in Brev. c. 19. 20.
(b) Leon. de sectis sect. 5. & 10.

Alexandriæ principium duxit: prout suo loco ex Liberato (a) diacono & Leontio Scholastico (b) ambobus suorum temporum rerum scriptoribus dictum est. Testatur vero Leontius, prævaluisse sententiam Aphthardocitarum; ex quo factum esse, ut pulso Theodosio hæretico Euty-chiano Episcopo Alexandrino Corrupticolarum fautore, in locum ejus subrogatus fuerit Gajanus potentissimus defensor incorruptibilitatis, a quo ejus sententiæ sectatores dicti fuerint Gajanitæ. Hi enim sic incorruptibilem & passionum expertem penitus Christi carnem dicebant, ut tamen, si voluisset, eandem subicere passionibus valuisset.

IV.
Ecclesiæ
Catholicæ
sententia.

At contrarium omnino profitetur Ecclesia Catholica, ita assumptam a Deo carnem passionibus absque peccato fuisse subjectam, ut tamen si voluisset, vel quando voluisset, ab eisdem se liberum reddere potuisset: quamobrem qui erant in Carne Christi ejusmodi naturales affectus, non passionibus, sed propassiones Teologi Orthodoxi nominaverunt, nempe ut cum vellet ipse, tantum insurgerent: & si nollet, nequaquam ipsi dominarentur. Ex priori autem sententia illud deducebatur absurdum, ut una tantum esset in Christo voluntas: ex posteriori autem recta illa Catholicaque assertio, ut sicut duæ prædicantur in Christo naturæ, ita pariter & duæ voluntates affirmarentur. Quamobrem factum est, ut ex illa priori sententia exorta fuerit Monothelitarum hæresis, quæ diu multumque Ecclesiam Catholicam perturbavit, ut suo loco dicturi sumus. Porro eo magis culpanda fuit horum hæreticorum de incorruptibilitate sententia, quo eam scire potuissent in Hilario esse damnatam non a recentioribus tantum, sed & a Claudiano (c) Mamerto Episcopo Viennensi; licet in meliorem sensum Hilarii dicta recentiores (d) acceperint, excusetque idem Claudianus virum sanctissimum.

(c) Claud. de statu animæ lib. 2. c. 11.
(d) Magist. sent. l. 3. dist. 15.

V.

Contraria vero sententia dicentium, Verbum corpus suscepisse passionibus subditum, in eo a Catholicis discrepabat, quod id illi necessitate incubuisse traderent, ut etiam si noluisse, illis inservire cogere: unde & in illam deteriorem prolapsi sunt hæresim, qua ab ignorantia di-

xi sunt Agnoitæ, utpote qui dicerent nescisse penitus Christum judicii magni tempus; quod scilicet ignorantia passio ita ipsi inhæserit, ut quod nesciret sui natura, eadem nosse minime potuisset. Sic igitur ab uno eodemque Euty-chianæ hæresi luto fonte turbidos hos videas rivus Corruptibilium & Incorruptibilium hæreticorum manasse; rursumque ex illo Agnoitarum, ex isto autem Monothelitarum esse hæreses propagatas. Cume contra Catholica Ecclesia cœnosos hosce Ægypti lacus declinans, bibens aquam (ut monuit (e) Sapiens) de cisterna sua, eandem in plateas derivans, sic asseruit atque docuit Christi corpus subditum fuisse passionibus, ut nonnisi volentem illæ eundem appetere possent: unde & olim Propheta (f): *Oblatus est, quia ipse voluit*. Et sic in eodem duas novit & docuit voluntates, ut tamen quæ esset secundum humanam naturam ei secundum divinam in omnibus & semper subditam esse nosset.

(e) Prov. 5.

(f) Isai. 53.

VI.

Justinianus igitur ubi semel de dogmatibus edicta sancienti sibi arrogavit auctoritatem, ad hujusmodi dirimendas quaestiones haud more majorum Orthodoxorum Imperatorum consulendam sibi putavit Apostolicam sedem (sicut antea sæpe ipsum fecisse vidimus) neque coacto aliquo provinciali saltem Concilio, quid sentiendum esset exploravit Patrum sententias: sed quid ab universa Catholica Ecclesia credendum, atque prædicandum foret ab omnibus Orthodoxis, super omnes Episcopos elevans sibi thronum, non secus ac Antichristus in templo Dei erigens sibi cathedram, & extollens se supra id omne quod colitur; de stabilienda perfidia leges sacrilegas sancit, atque de hæresi conscribit edicta: ut plane lugubre illud Hieremiæ (g) fuerit omnibus Orthodoxis ex imo corde ductis suspiriis exclamandum: *Obstupescite celi, & porta ejus desolamini*; ob tam grande peccatum Imperatoris, cum relinquens venam aquarum viventium, effodit sibi cisternas dissipatas.

(g) Hier. 2.

VII.

Visum plane tunc fuit in Ecclesia contra Ecclesiam monstrum illud triceps, quod adeo odio dignum & execrabile esse Ecclesiasticus (h) monuit, ubi ait: *Tres species*

(h) Esai. 5.

PAGIUS

stri, invaserunt Patriarcham; comprehenderuntque & distraxerunt, Viri Sancti familiares, qui contra illum testificarentur, ut quoquo modo verosimile facerent, eum non sine causa fuisse a Pontificatu depositum. Festum Sancti Timothei Ephesini Episcopi celebratur quidem a Latinis die XXIV. mensis Januarii, sed a Græcis die XXII. ejusdem mensis, ut videre est in illorum Menæis & Menologiis. Euty-chius autem ante depositionem sedit annos duodecim, ut testatur ibidem Eustathius cap. 4. Nicéphorus in Chronico supra annos illos XII. menses duos addit;

sed cum Euty-chius mense Augusti anni DLII. Sedem Constantinopolitanam suscepit, & die XXII. mensis Januarii ejus depositio contigerit, manifestum est, Eustathium explicandum esse de die XXII. Januarii anni quingentesimi sexagesimi quinti, ideoque sedisse Euty-chium ante suam persecutionem annos XII. & menses circiter quinque.

Edictum initio anni DLXV. emissum esse ex Theophane cum Eustathio collato magis confirmatur. Hic enim cap. 5. testatur Euty-chium e Palatio in Monasterium quoddam ab Herbe-

III.

rio

CHRISTI
563.

JOANNIS PAP.
4.

JUSTINIANI IMP.
37.

cies odiovit anima mea, & aggravor valde anima illorum: pauperem superbum, & divitem mendacem, & senem fatuum & insensatum. Ita plane apparuit Justinianus, qualem fabulæ fingunt fuisse tricorporeum Gerionem, cum in se tria hæc adeo detestanda conjunxit: dum videlicet cum pauper esset, immo pauperrimus, expers penitus litterarum, cui nec ad legendum (ut ajunt) ipsa elementa suppetere; nihilominus voluit omnium videri doctissimus Episcoporum, & quem sequi deberet universa Ecclesia, cui non veretur doctrinam suam præscribere, & ne quis contradicere audeat, sua prohibere potentia: ex quo & dives ille mendax apparuit, de quo est illud etiam Sapientis: (a) Locutus est dives & omnes tacuerunt, & verbum illius usque ad nubes perducunt. Sed & cum respuit consilia seniorum plane senex cognitus est fatuus & insensatus: nam e contra subdit Ecclesiasticus (b): Quam speciosum caniciei iudicium, & presbyteris cognoscere consilium! Quam speciosa veteranis sapientia, & gloriosis intellectus & consilium? Corona senum multa peritia, & gloria illorum timor Dei. Sic igitur incaute miser tunc lapsus est jam senex, cum cæteri, licet desipuerint in juventute, sapere saltem in senectute incipiunt.

VIII.

Utinam probrosa hæc possent aliqua excusatione purgari: cum enim ejus in hæresim lapsus tam Græci quam Latini auctores omnes sint testes, omnesque pariter facinus detestentur, unus tantum Nicephorus (c) crimen ab eo admissum his verbis attenuat: Hæc ipsa est Aphetardocitarum hæresis, qua multi mortales sunt correpti, non solum ex his qui honores & magistratus gesserunt, sed & Hierarchæ primarii, & monachi vita illustres, & ex sacerdotali ordine alii, atque adeo etiam ipse Imperator Justinianus: & is plurimum opinioni ei in hæsit, non ille altius dogma tale investigans, verum verbi ipsius significationi acriter insistens, videlicet quod baudquaquam tale quiddam de Christo propter summum ipsius erga illum amorem & desiderium audire constituerit. Nempe ut carnem corruptibilem passionibus obnoxiam idem suscepisse diceretur. At subdit: Princeps enim iste tanto in-

Christum pietatis ardore flagrasse, ab eis qui res illius memoriæ posteritatis mandarunt, dicitur, quanto alius ex iis qui ante eum Imperium obtinuerunt, ter maximo illo Constantino semper excepto. Itaque propter vehementem in Christum amorem, illius gratia, multa etiam violenter fecit: Hebræos namque Pascha ante Christianos celebrare passus non est, &c. Hæc quidem Nicephorus: verum & ipse hac ex parte (venia sit dictum obtenta) fatuus judicandus, qui putavit ex nimio in Christum amore posse aliquem adversus Christum ejusque Ecclesiam hæreses promulgare: Charitas enim non agit perperam, nec quærit quæ sua sunt. Justius excusasset, si quod ait Apostolus (d) de ipso dixisset: Testimonium illi perhibeo, quod zelum habuit, sed non secundum scientiam.

Qui igitur semel imbibit de incorruptibilitate sententiam, ita ebrius factus est, ut mente motus quid de ea sententia vellet ut universa Catholica sentiret Ecclesia, conscripserit edictum; de quo ista Evagrius (e): Justinianus edictum scripsit, quo asseruit corpus Domini non fuisse obnoxium interneconi, neque affectionum illarum quæ naturaliter insitæ sunt, inque nullam incurrunt reprehensionem, particeps esse, & Dominum eodem modo ante passionem comedisæ, quo post resurrectionem comedit, & corpus ejus sanctissimum nullam conversionem, mutationemve, vel ex formatione quæ in matrice facta est, vel ex voluntariis naturalibusve affectionibus accepisse, immo ne post resurrectionem quidem. Hæc ex ejus conscripto edicto summatim est complexus Evagrius. Sed quomodo ad id compellere nifus sit sacerdotes, & quomodo resilierint Orthodoxi, mox ita subdit: Quibus opinionibus ut sacerdotes & Episcopi ubique assentirentur, compellere instituit. At omnes se Anastasii Episcopi Antiochiæ sententiam expectare respondendo, primum illius conatum repulerunt. Magni tunc nominis erat inter omnes Orthodoxos Antistites Anastasius Sinaita ex eremo Sinæ montis petitus tum ob eminentem vitæ sanctitatem, tum etiam ob eximiam viri doctrinam ubique in Oriente spectatam, de quo idem Evagrius ista mox subiicit: Ana-

(a) Eccl.
13.

(b) Eccl.
25.

(c) Nic.
1.17. c.29.

(d) I. Cor.
13.

IX.

(e) Evag.
1.4. c.38.

Anastasio
Antioch.
Orthodoxi
sententiam
expectant.

PAGIUS

Eutycheus
Sede Constantinop.
depositus.

rio deportatum fuisse; quo in loco postquam diem unum moratus est, collocarunt eum in alio Monasterio prope Chalcedonem. Post diem octavum Conventus Episcoporum convocatus & Eutycheus ad causam dicendam citatus; cumque comparere recusasset, in insulam Principis dictam, quæ in Astaceno sinu Propontidis sita, translatus est, ubi tres hebdomadas sub militari custodia egit, indeque Amaseam Helenoponti Metropolim, etiamnum celebrem, relegatus in Monasterium, in quo primum Monachus, ac dein Archimandrita fuerat. Eo in illud exilium

acto Joannes Exscholasticus ordinatus est Episcopus Constantinopolitanus die XII. mensis Aprilis, in quam anno Christi DLXV. Dominica cadebat, Theophanes enim anno Incarnat, secundam Alex. DLVII. Kalend. Septemb. anni Christi DLXIV. inchoato, ait: Eiusdem quoque Indictionis XIII. mense Aprilis, ejusque die XII. Patriarcha Constantinop. Eutycheus a Justiniano dignitate motus est, & Amaseam relegatus: Joannes vero Exscholasticus magna Antiochia Responsarius in ejus locum subrogatus est, ubi Theophanes occasione ordinationis Joannis unice tenore

X.
Qualis A-
nastasius
Antioch.

Anastasius vir quidem erat cum in sa-
crarum litterarum cognitione apprime di-
fertus, tum in moribus & tota vitæ ra-
tione adeo exquisitus, ut etiam rerum le-
vicularum magnam curam haberet, inque
illis nec a constanti & stabili animi sui
propositio decedere vellet, nedum a rebus
maximi momenti & ponderis, & quæ ip-
sum Deum viderentur attingere. Quin
etiam ita suum temperavit ingenium, ut
neque propter lenitatem animi atque co-
mitatem nimis facile his rebus, quæ mi-
nus rationi consentientes erant, cederet;
neque propter severitatem & inclementiam
ægre his, quas recta ratio postulabat,
assentiretur. Ac rebus seriis audiendis
ejus patebant aures, & ut sermone pro-
fluens, ita in quæstionibus dissolvendis
acutus & perspicax: rebus autem ineptis
& nullius momenti oclusit aures: linguam
vero sic freno cohibuit, ut & sermonem
ratione moderaretur, & silentium loque-
la præstabilius efficeret. Istum tamquam
turrim munitissimam oppugnare omni ma-
chinarum genere aggressus est: illud sci-
licet complectens animo; se si istum ever-
teret, nullo labore civitatem totam occu-
paturum, recta fidei dogmata reduciturum
veluti in servitutem, & oves Christi de-
nique captivas ab Ecclesia abducurum.
Assensus est petitioni Episcoporum Or-
thodoxorum Justinianus Imperator, spe-
rans fore, ut datis ad eundem Anasta-
sium ipse litteris, eum mox in eandem
quam ipse fovebat sententiam perduce-
ret, stulte credens eundem Anastasium
id genus esse Episcopum, qui Imperato-
ris gratiam quibuslibet dogmatibus ante-
ferret. Sed quam deceptus sit Imperator,
Evagrius ita subdit (a):

(a) Evag.
eod. lib. 4.
c. 39.

XI.
Anastasius
repugnat
Impera-
tori.

Verum Anastasius sic divina quadam a-
nimi celsitate elatus fuit (nam supra fir-
mam petram constitit) ut Justiniano per
litteras suas libere, & aperte contradi-
ceret, tum perspicue admodum, tum di-
serte ostenderet, Apostolos & sanctos Pa-
tres confessos esse atque adeo tradidisse
corpus Domini internecioni obnoxium esse,
& affectionum quæ sunt natura in animis
impressæ, quæque reprehensione carent,
particeps. Eodem modo etiam monachis Ma-
joris & Minoris Syriæ de hac re scisci-

PAGIUS

re Eutychii depositionem, & exilium narrat;
quod tamen exilium Baronius in an. DLXIV.
concessit. Anastasii Patriarchæ Antiocheni, quem
Baronius num. IX. cum Anastasio Sinaita Mona-
cho perperam confundit, exilium pertinet etiam
ad annum DLXV.

IV.
Concilium
Bracaren-
se I. anno
DLX. in-
dictum.

Ad num. XIV. & seqq. Concilium Bracaren-
se I. anno quingentesimo sexagesimo, qui ter-
tius Theodemiri Suevorum Regis fuit, celebra-
tum, ut eo anno jam insinuavimus. Est illud
inter Concilia Bracaræ, quæ Galliciæ Civitas
Metropolis ordine, primum non vero secundum,
ut male in editione Labbeana Conciliorum, &

tantibus sententiam respondit: omnes con-
firmavit mentes, ad certamen ineundum
præparavit. In ecclesia denique lectita-
vit quotidie illam Pauli vasis electionis
sententiam: Si quis vobis Evangelizaverit
præter id quod accepistis, etiam si An-
gelus de celo sit, anathema esto. Quibus
omnes, paucis exceptis, assensu, simile
studium erga fidei defensionem declararunt.

Justinianus autem cum litteras Anasta-
sii perlegisset, intellexissetque; violentia
sibi agendum fore, si vellet turres ejus-
modi expugnare; ne evanesceret quod
scripsisset edictum: exilium omnibus Epi-
scopi contradicentibus comminatur. Cum
itaque & ipse Anastasius esset eadem ex
causa subiturus exilium, ante profectio-
nem suos armandos putavit ad prælium,
data ad eos epistola, de qua subdit his
verbis Evagrius: Idem vero Anastasius,
cum accepisset Justinianum velle ipsum in
exilium mittere, scripsit ad Antiochenos
orationem, qua eorum animos in fide con-
firmaret: quæ certe tum ob sermonis ele-
gantiam, tum ob crebritatem senten-
tiarum, tum ob testimoniorum e sacris
litteris petitorum frequentiam, tum de-
nique ob historiam quæ tam commode in
ea narrata est, optimo jure sane permagni
facienda est. Hucusque Evagrius. At e-
gregium tanti viri opus hætenus latere
dolemus. Quid autem post hæc adversus
renitentes Episcopos Justinianus molitus
sit, dicturi sumus anno sequenti.

At Deus tantum Imperatoris lapsum
aliquo non prætermisit statim admonere
flagello: siquidem ipsa Constantinopoli-
tana civitas hoc ipso anno conflagravit;
eodemque incendio conflagrasse præci-
pua domum hospitalis Samsonis, &
complura alia ædificia ac monasteria &
ecclesias, auctor est Cedrenus; qui in ea-
dem civitate a trigesimoquarto Impera-
toris anno usque ad trigesimum septimum
diversis in locis eandem urbem tertio in-
cendium passam affirmat, magno civium
damno. Sed nec tot incendiis purgata sco-
ria, civitas pura mansit, polluta ubique
ab hæreticis atque aliis sceleratis homi-
nibus pacem publicam perturbantibus.

Sed quid accidit? Dum Imperator in
Oriente a Catholica fide deficiens infe-
qui-

XII.
Justinian.
persecu-
tionem
instituit.

XIII.
Incen-
dium
Constan-
tinop.

XIV.

passim a recentioribus appellatur. In Epistola
enim Innocentii III. Papæ ad Petrum Compos-
tellanum Archiepiscopum, de lite quæ inter
Compostellanam & Bracarensem Ecclesias ver-
sabatur, primum Concilium Bracarense vocatur
illud, quod Theodemiro regnante congrega-
tum est: Porro secundum Bracarense Concilium
non præcessit Bracarensis Synodus nisi prima, in-
quit Innocentius loquens de Synodis, quæ sem-
per I. & II. Bracarenses appellatæ fuere. Præ-
terea Loiasa in Notis ad Concilium Bracarense
II. ait, Theodemirum Era DCVII. congre-
gasse Concilium Lucense, seque invenisse feri-
ptum;

Concilium Bracharense. quitur Orthodoxos (o mirabile divinæ providentiæ signum !) in Occidente, qui erat hæreticus ad fidem conversus Princeps, colligit Catholicos Episcopos, per quos Concilium celebrat, quo damnentur hæreses cum hæreticis. Hoc enim ipso anno, qui tertius Theodomiri Suevorum Regis numeratur, idem Princeps celebrari curavit Concilium Bracharense in totius Galliciæ metropoli civitate. Porro in editis ibi canonibus, loco Theodomiri, Ariamirus positus est, qui ejus filius fuit. Præfuit autem Synodo Lucretius Bracharenfis Episcopus, qui successit Profuturo, præcessit autem Martinum. Est ipse Synodi ejusmodi exordium: *Anno tertio Ariamiri * Regis, Kalend. Maii, cum Galliciæ provinciæ Episcopi, &c.*

* Theodomiri.

XV. Arbitrio Ro. Pont. cuncta definita.

In hoc autem Concilio primum omnium ex præscripto Apostolicæ sedis damnata est hæresis Priscillianistarum, & aliorum hæreticorum errores, capitulis decem & septem. Sed sicut fides recta sancita est ex Apostolicæ sedis instructione, ita pariter ex ejusdem scriptis datis ad Profuturum Episcopum Lucretii prædecessorem, quæ spectarent ad Ecclesiasticam disciplinam viginti duabus regulis sunt instituta. De litteris autem a Romano Pontifice ad Profuturum antea datis ita ibi testati sunt Patres: *Si quid est illud magnum vel parvum, quo variari videmur: ad unam (sicut dictum est) formulam, præfixis rationabiliter capitulis, revocetur: præcipue cum & de certis quibusdam causis instructionem apud nos sedis Apostolicæ habeamus, quæ ad interrogationes* Ann. Eccl. Tom. X.

suas quondam venerandæ memoriæ prædecessoris tui Profuturi prudentia ab ipsa beatissimi Petri accepit cathedra. Lecta est ipsa ibi epistola Romani Pontificis, quam se omnes sequi professi sunt, in ipsis præsertim sacris ritibus, & inter alia ita de Missa (a):

(a) Conc. Brach. x. c. 22.

XVI.

Item placuit, ut eodem ordine Missæ celebrarentur ab omnibus, quo Profuturus quondam hujus metropolitane Ecclesiæ Episcopus ab ipsa Apostolicæ sedis auctoritate accepit scriptum. Ita quidem more majorum usus semper ille viguit in Ecclesia Catholica, qui ab exordio ipsius incipiens, idem ad posteros propagatus semper est, nempe ut ad Apostolicam sedem, ipsam Romanam Ecclesiam veniant omnes longe lateque per Orbem universum sitæ Ecclesiæ, ut ab eadem tum de fide, tum de his quæ ad sacros ritus, necnon ad Ecclesiasticam disciplinam pertinent, erudiantur.

Quo insuper ab omni hæresis suspicione Dei ministri procul abessent, audi quid fuerit ab iisdem sanctis Patribus salubriter institutum (b): *Item placuit, ut quicumque in clero cibo carniæ non utuntur, pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, vel olera cocta cum carniæ tamen prægustare cogantur. Quod si contempserint, secundum quod de talibus sancti Patres antiquitus statuerunt necesse est pro suspicione hæresis hujus hos excommunicatos ab officio omnimode removeri.* Hoc plane sibi laudis vendicavit semper Ecclesia Catholica in Hispania, ut non ab erroribus tantum, sed & E e a sus-

XVII.

(b) Eodem Conc. c. 32. Hispanicæ Ecclesiæ laus.

PAGIUS ptum: Ego Theodemirus Rex cognomento etiam Mirus Galleciæ totius Provincia Rex. &c. Et infra: *Hic itaque determinationibus seu definitionibus a me Nitigio nutu Dei Lucensis sedis Episcopo, diligentissime exquisitis, per antiquorum Virorum scientiam seu Scripturarum seriem veterarum, studiosissime prius peractam Bracarensem Synodum secundam ibidem in diebus gloriosissimi Mironis Regis sub Era DCX. in præsentia ipsius Regis, & omnium Catholicorum Magnatum totius Galleciæ. Quod si Concilium Bracarense Era DCX. seu anno Christi DLXXII. indictum, secundum ordine sit, Concilium Bracarense sub Theodomiro Rege habitum nonnisi primum appellari potest. Loquitur Loiasa de duobus instrumentis a se visis, quæ diversis annis scripta fuere & ex priori discimus Theodomirum fuisse etiam Mirum appellatum. Ipso initio Concilii Bracarenfis I. legitur: Anno III. Ariamiri Regis celebratum die Kalendarum Majorum, & in Præfatione ejusdem Concilii dicitur, Episcopos convenisse ex præcepto præfati gloriosissimi Ariamiri Regis, ubi Ariamirus alius non est quam Mirus seu Theodemirus.*

V.

Habitu istud Concilium ab octo Episcopis, & in eo XVII. Capitula contra hæresim Priscillianam relecta, ac denuo probata. Inter Episcoporum subscriptiones legitur: *Martinus Episcopus subscripsi, qui alius non est, quam S.*

Martinus Episcopus Dumienfis, qui postea Bracarenfis Metropolita renunciatus est, eoque nomine Concilio Bracarenfi II. anno DLXXII. habito subscripsit. Episcopi Dumienfes interfuerunt postea Concilio Toletano III. anno DLXXXIX. coacto, cui subscripsit Joannes Monasterii Dumienfis Episcopus. Sed Concilio Toletano VI. anno DCXXXVIII. coacto subscripsit Pimentius Ecclesiæ Dumienfis Episcopus, nulla Monasterii mentione facta.

Hoc circiter tempore Nicetius Trevirensis Episcopus Chlodsindam seu Chlodovisdam Clotarii Francorum Regis filiam, quæ Alboino Langobardorum Regi nupserat, Literis hortatus est ut mariti sui Arianam hæresim profitentis, saluti procurandæ sedulo incumberet. Eas Literas Sirmondus Tomo I. Concil. Gall. in lucem edidit, in quibus inter alia hæc leguntur: *Gaudere nos Christus faciat de Alboino Rege, quem habes, & de felicitate sua triumphare. Stupentes sumus, cum Gentes illum tremunt, cum Reges Venerationem impendant, cum Potestates sine cessatione laudant, cum etiam ipse Imperator suis ipsum præponit, quod anima remedium non festinus requirit, &c. Te, Domina Chlodovinda, per tremendum diem Judicii conjuro, ut hanc Epistolam & bene legas, & bene illi & frequenter exponere studeas, &c. Ipsi Gothi hodie ipsi (id est Apostolis) venerationem impendant, & Re-*

VI. Nicetius Episc. Trevirensis sollicitus de conversione Alboini Langobardorum Regis.

S. Martinus Episc. Dumienfis huic Concilio interfuit.

li-

a suspicionibus esse voluerit suos immunes. Quo factum est, ut & hoc ipso nostro sæculo, cum longe lateque facibus hæreticorum Orbis inflammaretur, ipsa illæsa perstiterit, accurrentibus summa celeritate Dei ministris, si vel tenuem suspicionis scintillam, vel si non ignem, fumum saltem viderint latentis ignis indicium, ipso præcipue Catholico Rege super omnes in opus naviter incumbente.

XVIII. Sed & illud ex sancitis hic legibus (a) velim observes, hætenus perseverasse veterem usum, ne in ecclesiis cor-

(a) Eodem
Conc. c. 36.

PAGIUS *liquias eorum furtim tollunt, sed nihil ibi habent, quia fidem eorum adulare presumunt, &c. quibus fidem Orthodoxam comprobat.* Nicetius populos, quibus *Alboinus* præerat, non tantum *Langobardos*, quod longas barbas nutrent; sed etiam *Gothos*, quod origine Gothi essent, appellat. Sedes antiquissimas habuerunt in *Scandinavia*, teste Paulo Diacono lib. 1. cap. 2. Est *Scandinavia* Peninsula, quæ Sueciam, Gothiam & Norvegiam, Regiis titulis insignitas hodie complectitur. *Scandinavia* relicta, trajectoque mari Suevico, seu Baltico copiosa multitudo Gothorum migravit in Germaniam, ibique pars eorum gens *Langobardorum* nuncupari cœpit. Ibi variæ sedes, diversaque eorum fortuna fuit, donec a Justiniano Augusto *Noricum* & *Panno-*

pora defunctorum sepelirentur: sanctorum tantummodo martyrum vel confessorum sepulturæ ecclesia tunc temporis servabatur. Hinc pluribus S. Gregorius Papa epistolis admonet, summopere cavendum esse, ne in ea quæ dedicanda foret ecclesia aliquod corpus hominis cujlibet, licet Christiani, humatum esset. Quando autem, quave ratione fuerit deinde concessum, ut intra ecclesias Fideles sepelirentur, suo loco dicturi sumus. Statutis igitur canonibus quadraginta, quos tu consulas, Episcopi octo numero subscribere.

Qui

niam, ac pecuniam insuper maximam acceperunt, ut docet Procopius lib. 3. de Bello Goth. cap. 32. Pannonia autem & Noricum tunc completebantur has hodiernas Regiones; *Pannonia* partem Hungariæ, Austriæ, Stiriz, & Carniolæ: *Noricum* vero Carinthiam, partemque Austriæ, Stiriz, Carniolæ Comitatus Tirolensis & Baviaræ. Indeque in Italiam Longobardi venere, ut anno DLXVIII. videbimus. *Alboinus* tamen quandiu vixit, in hæresi perseveravit.

Conjuratio adversus *Justinianum* Imp. a cuius gratia excidit *Belisarius*, ut videre est anno DLXI. *Gregorius Turonensis* ope Sancti Martini varia beneficia consequitur, ut dicitur anno DLXVI.

JESU CHRISTI
ANNUS
564.

JOANNIS PAP.
ANNUS
5.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
38.

I.
Insequitur Justinianus Catholicos.

Qui sequitur annus Christi quingentesimus sexagesimus quartus, idem ultimus est Justiniani Imperatoris, atque postremus qui post Consulatum Basilii numeretur vigesimustertius, Indictionis duodecimæ. Quo ipse Justinianus Imperator ubi elaboratum a se edictum contemni ab Orthodoxis & pro nihilo duci percepit, ira exæstuans magnam adversus Catholicos Episcopos persecutionem commovit: quos enim habuit consultores ad impietatem statuendam, eosdem invenit instigantes adversus resistentes Antistites. Non enim sibi (ut alias fecerat) visum est ea de causa cogi debere Concilium, cum sciret non Antiochenum tantum, sed & Constantinopolitanum Patriarcham, atque alios primarum Ecclesiarum Episcopos fore totis viribus impietatem oppugnatos; nec ullo modo passuros, ut ejusmodi pravam dogma decretis Synodalibus probaretur, quod tamquam idolum nullaratio sed sola Imperatoris auctoritas erectura erat in Dei templo.

II.
Justiniani ignorantia pravæ dispositionis.

Neque etiam (quod ante sæpe fecerat, cum aliqua oboriretur Ecclesiastica controversia) voluit de re tanta consulere Apostolicam sedem, quam adversariam sibi fore haud dubiis signis intelligebat: quin potius ipsi celandum esse putavit; ne scilicet, si rescisset, more consueto, eidem inconcessa tentanti Pontificia auctoritas restitisset, cohibuissetque quod jam aggressus facinus esset; *Ann. Eccl. Tom. X.*

scripsissetque ad Episcopum, clerum populumque Constantinopolitanum & alios omnes hortans adversus emergentem hæresim ad mortem usque certare: jussissetque pariter convocari ea de causa Episcopos, atque celebrari Concilium. Hæc, inquam, omnia ut vitaret Imperator, noluit de iisdem ex more certiore reddere Romanum Pontificem.

Quod igitur omnis qui male agit (a), odit lucem, ne ejus prava opera arguantur: agi cuncta voluit Imperator summo silentio, nolens penitus intelligere ut bene ageret, secundum illud Davidicum: (b) *Iniquitatem meditatus est in cubili suo, astitit omni viæ non bonæ; non alios quam complices erroris adhibens in consilium. Resciveritne per suum Apocrisarium ista Joannes Romanus Pontifex, haud exploratum habetur: periire enim ejusdem Pontificis totius ipsius Pontificatus scripta, ac reliqua monumenta. Quicquid sit, illud quidem constat, absque Episcoporum assensu Imperatorem hæresim comprobasse, eandemque scripto edicto firmasse, & in Episcopos persecutionem haud mediocrem commovisse, cujus primus passus est impetum, qui proxime aderat ipsi contradicens Eutychius Constantinopolitanus Episcopus, cujus res gestas cum Imperatore Eustathius ejus Vitæ auctor scriptis mandavit: nos autem cuncta reddemus verbis ipsius, quibus ejusmodi narrationem instituit (c) ab exordio lapsus ipse Justiniani Imperator.*

III.
(a) Jo. 3.

(b) Psal. 35.

(c) Exstant ejus Acta die 6. Apr. apud Sur. t. 2.

E e 2 pe-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6057.

SÆC.VI.
Anno Eræ Hispan.
DCXII.
A. C. 564.

○ 13. FE. ☽ 14. P. 13. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 564.

JOANNIS III. PAPÆ 5.

JUSTINIANI IMP. 38.

I.
Postconsulatus.

[1] Hic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. XXIII.* ut liquet ex Continuatore Marcellini, & Mario Aventicensi, qui simili formula duos subsequentes annos

insigniunt. Quare fallitur Baronius num. I qui ait, hunc Christi annum postremum esse, qui post Consulatum Basilii numeratur in Fastis.

A num. I ad XXX. Quidquid hoc anno refert Baronius de vexatione Sancti Eutychii Patriarchæ Constantinopol. & aliorum Antistitum, quos Justinianus Edicto suo de Corporis Christi Incorruptibilitate resistentes invenit, pertinet ad sequentem Christi annum, cujus initio Edictum illud promulgatum, & Eutychius in exilium missus, ut anno superiori demonstravimus. Illud etiam constat ex fine exilii Eutychii, quod Eustathius testatur, post annos duodecim & amplius finitum esse, idque anno DLXXVI. ut suo loco videbimus.

II.
Edictum Justiniani & Episcoporum persecutio pertinent ad annum DLXV.

NOTÆ [1] P. C. Basilii XXIII. vel. an. XXIV. Lapis apud Reinesium Cl. XX. pag. 975.

... P. C. BASILII. V. C. ANNO
XXIII. DIPO... DECEMBRIVM.

Charta plenariæ Securitatis in supplemento rei diplomaticæ apud Mabillonium pag. 90. recitatum est Imp. D. N. Justiniano P. P. Aug. anno tricesimo octavo RAV. P. C. Basilii anno vice, *simo tertio Prid. Idyuum Juliarum Ind. duodecimæ.* GEORGIUS

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

peratoris historiam texens, sui temporis rerum gestarum scriptor:

IV. De rebus gestis Eutychii Patriarchæ cum Imperatore. Scitis vos omnes (inquit) qui pii Imperatoris Justiniani divinatorum dogmatum studium meministis; quomodo is in eam potissimum curam incumberet, ut omnes hæreticorum rationes una cum ipsis hæreticis improbareret, & everteret: quod quidem fecit tum argumentis & demonstrationibus, tum testimoniis Scripturarum. Hic nescio quo auctore & magistro coepit execrabilem ac detestandam & perniciosam opinionem illam sub specie religionis probare quæ Domini nostri Jesu Christi corpus ex ipsa divinitatis conjunctione incorruptum aserebat: quæ quidem ut cancer serpens atque depascens totum prope Orbem perdidisset, nisi noster Phinees avertens restitisset. Sed quod huic morbo remedium adhibitum est? Sanctorum Apostolorum, Prophetarum, atque doctorum testimonia, & demonstrationes sunt multæ, quibus usus est ille ad pestiferum illum morbum opprimendum.

V. De incorruptione error. Perniciosa omnino pestis est affirmare, incorruptum fuisse Domini nostri Jesu Christi corpus ante resurrectionem. Quis ad eo stultus est, ut Domini corpus ex eo quod cum divina natura copulatum fuit, incorruptum asserat; cum hoc concessio colligendum sit necessario fictam & simulatam humanæ carnis susceptionem extitisse. Quomodo enim incorruptum corpus pati potuit, aut circumcidi, aut pannis involvi, aut lacte nutriri? Quæ si illam vitæ largitricem carnem subisse credimus; crucem item & clavorum foramina, & lanceæ vulnus confiteri oportet. Incorruptum igitur de illo dici non potest: nisi per hoc verbum intelligamus, corpus illius nulla umquam fuisse peccati macula contaminatum, aut in sepulcro non esse dissolutum. Verum hæc a magno divinoque doctore Eutychio scriptis studiose sunt & acriter disputata. Ex quibus, si quis veritatem ignorat, facile eam poterit intelligere. Longiores essemus, si ea vellemus persequi. Videamus igitur, quid posteaquam Patrum attulit testimonia, consecutum sit. Hæc de disputatione, qua Eutychius redarguit Imperatorem; abduxissetque eum fortasse poterat ab errore, in quem sese præcipitem dederat, nisi in eo veluti quibusdam vinculis obligatus fuisset quam arctissime ab illis qui ei assistebant hæresis ejus defensoribus Episcopis.

VI. Theodoris Cæsariensis auctor erroris Imp. At quinam isti fuerint, licet a nemine expressum invenerimus: ex eo tamen quod idem Eustathius persecutus res gestas ejusdem Eutychii cum Imperatore (ut dicemus) hos fuisse testetur, qui præcipui defensores essent Origenis errorum: facile quidem & absque calumniis affirmare poterimus, horum antesi-

gnanum fuisse Theodorum illum nequissimum Cæsareæ in Cappadocia Archiepiscopum, quem mirum in modum favisse ostendimus Origenis hæresibus: ejusque causa universum concussum vidimus Orientem, dum olim in odium Pelagii Romanæ Ecclesiæ Apocrifarii Constantinopoli exurgentis atque damnare curantis universos cum auctore Origenis errores, ipse ex adverso contra Chalcedonense Concilium occulte se erigens, famosam illam de Tribus capitulis excitavit in Ecclesia quæstionem, qua tantopere tantoque tempore Catholicam Ecclesiam perturbavit, atque hætenus perturbare minime quievit.

Hic igitur nefandissimus totius Ecclesiæ pestis postquam totum id quod tandiu molitus fuerat, esset de Tribus capitulis consecutus, cum etsi faciem præferret Antistitis Orthodoxi, omniumque maxime pii, re vera tamen hæreticus esset, non Origenis tantum erroris affecla, sed & Eutychianæ blasphemix vehementissimus propugnator; sensim rudem rerum sacrarum Imperatorem in quam voluit flexit opinionem: ubi enim semel de homine isto nequam optimam ipse Imp. concepisset æstimationem, ejus semper inhærere vestigiis summam putavit esse religionem: ita miser cæcus cæcum sectans, cum ipso pariter mergitur in profundum. Fuerunt nescienti sacras litteras ad errorem illecebræ ipsius nominis pulchritudo, nempe ipsa de incorruptibilitate sententia, ut dignius putaret asserere incorruptibile, quam contrarium affirmando inter detestabilis nominis hæreticos Corrupticolas numerari: ita plane rem tantam sono vocis definiens imprudenter, sicut Ariani olim a fide Catholica homines absterere solebant, dum voce exotica Catholicos nominarent Homousianos. Sicque Theodorus versutus homo, ut puerum larva absterruit a contraria sententia Justinianum Imperatorem, atque in hæresim captivum abduxit.

Habes igitur de auctore atque malorum omnium concinnatore Theodoro Cæsariensi assertam sententiam: reliquos autem qui ad malum jaccesserint adiutores, ex superius dictis quisque poterit reperire, eos scilicet quos ad alias miscendas discordias idem asciverat sibi sodales: facile enim est, auctore invento reliquos pravitatis ejusdem pervestigare confocios: ad malum namque pravi homines ut spinæ (a) sese invicem complectuntur. Quos omnes cum optime Eustathius nosset, cur non expresserit, ea fuisse causa videtur quod cum suorum temporum eam ipse historiam scriberet, superstites etsi ipsi non essent, eorum tamen propinqui, iidemque pietatem ma-

VII. Incautus deceptus sono vocis Imp.

VIII.

(a) Nab. I. Cur silentio auctores erroris omisi.

gnor.

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

magnopere præferentes, viverent; quinam hi fuerint, maluit ex quibusdam notis notos ipsos relinquere, quam invidiose nominatim exprimere, haud tamen numeros omnes scribentis historias in hoc implens: sed nec illos voluit proprio nomine significare, qui magistratibus perfungentes amplissimis ad ejusmodi errores ipsi Imperatori impulsores inhærebant; quos tamen quam citissime pœna est consecuta ex recenti delicto in ipsam majestatem Imperatoriam perpetrato. Quod enim qui Deo infideles existunt, haud hominibus norunt præstare fidem; iidem ipsi qui ejusmodi hæresis laborabant infamia, pravi instinctu dæmonis iisdem dominantis adversus Imperatorem conjurationem confiare, machinarique cædem aggressi sunt; sed detecti luere merito pœnas. Fuerunt hi Ablavius, Marcellus, & Sergius, inter quos & Belisarius, quem (sive juste, sive injuste id acciderit) vidimus fuisse proscriptum. Sed jam ipsum Eustathium eandem prosequentem historiam audiamus; ait enim hæc post superius dicta consecuta fuisse.

IX.

Cum magnus hic vir, Eutychius scilicet Constantinopolitanus Episcopus, longa oratione Imperatori non esse id Catholice Ecclesie dogma comprobasset; animam suam (ut ait Ezechiel Propheta (a) quæ ad propositum pertinerent explicans, servavit: illi vero malorum inventores in peccatis suis perierunt; instar enim sæpe cadentis guttæ & petram excavantis Imperatori persuaserunt. Atque hujus quidem improbæ opinionis magistri execranda nugacis Origenis & Evagrii & Didymi dogmata defendebant: quorum nomina libens prætereo, ne malum malo pendere videar, & contumeliam calumnia persequi, & contra propositum, & mores sancti Eutychii facere, qui ex beati Salvatoris mandato, non esse malum pro malo reddendum, sed contra potius maledicentibus benedicendum, & pro persequentibus precandum, tum factis, tum verbis docuit. Quamquam silenda potius videntur, quam prædicanda, quæ tunc gesta sunt. Quamobrem, ut ipse vir sanctus edocuit) quæ silentio sunt digna, prætereamus. Vigil igitur justitiæ oculus malitiam impunitam abire non permisit, sed calumniam omnino retexit, & patefecit: adeo ut illi ipsi ore proprio conjurationem confessi sint, & ultionis æquitatem collaudarint.

X.

Erant autem qui hæc machinati sunt, non solum ex eorum numero qui plurimum valebant apud Imperatorem, verum etiam ex sacerdotibus qui erant insignes, quique magnas Ecclesias gubernabant (si tamen sacerdotis nomine digni sint homines improbi & calumniatores) quos tamen omnes justitia punivit obstruens la-

bia adversus justum loquentia iniquitatem in superbia & despectione. Isti igitur (ut dictum est) execrabilium & impiorum dogmatum studio simplicitatem Imperatoris perverterunt, & sub incorrupti occasione inique (ut demonstrabitur) & præter divinos canones & Ecclesiastica instituta beatum ac pium virum oppugnaverunt. Sed eos justus Judex & in hac vita punivit, & mox in inferorum supplicia detruxit sempiterna.

Cum igitur studiis istorum diuturna vis morbi esset adaucta, & vulnus intractabile atque adeo immedicabile evassisset: cumque Imperator, assumpta charta, in qua detestanda illa opinio quod Domini corpus ex divina nature copulatione incorruptibile fuerit, continebatur, eam divino magnoque pugili Eutychio perlegisset; flagitabat, ut sententia & suffragio suo illam comprobaret. At ille, ut æquum erat, primum cohortationibus utens, negabat eam esse doctrinam Apostolorum: quamobrem se illi nec animo posse, nec verbis assentiri. Deinde cum nec cohortationibus, nec admonitionibus posset Imperatori persuadere, ne quid contra Catholicam Ecclesiam & recta dogmata faceret; omnem curam & sollicitudinem suam in Deum reiiciens, Apostoli (b) verbis testatus est, se nihil utilium omisisse, quod non nunciavit: atque in posterum ita se confirmavit, ut pro Christi fide vellet omnia perpeti: Certo (inquiens) scio, nec mortem, nec vitam, nec præsentia, nec futura, nec afflictionem, nec angustiam, nec famem, nec nuditatem, nec gladium, nec exilium posse me separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro. Hæc vir sanctus verbis primum, mox autem factis comprobavit. Constat enim facta esse subsecuta.

Cum enim nollet dogmatis errorem suscipere, & Apathocitas comprobare: statim malorum inventores, qui omnia facile audent principes, illi & sacerdotes annui congregati in auditorium & convenientes meditati sunt inania & stulta adversus Dominum & adversus Christum ejus: & Imperatori persuaserunt, ut virum omnibus ornatum virtutibus a sede exturbaret, in eaque alium constitueret, qui studiis & opinionibus suis consentiret. Quod quidem & factum est. Nam cum festus dies S. Timothei apud Hormisdæ regionem in novo Palatio celebraretur (erat ibi ecclesia sancti Petri ab ipso Justiniano in suis ædibus structa, ut Procopius (c) docet) & S. Eutychius rem divinam faceret: Tribunus militum & satellites immanis feræ ministri Episcopatum invaserunt, comprehensis & distractis viris Sancti familiaribus, qui contra illum testificarentur, ut quoquo modo illum non sane causa ex Episcopatu eje-

XI.
Tentat
Imper. ut
Eutychius
subscribat.

(b) Act.
20.
Admiranda
Eutychii
constan-
tia.

XII.
Milites in-
vadunt
Eutychi-
um sacra
peragen-
tem.

(c) Procop.
lib. 1. adif.
Justin.
Imp.

ctum

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

etum fuisse ostenderent. At vir magnus cum eorum invasionem in Episcopatum, & quosdam e suorum numero illinc violenter abstractos & in carcerem coniectos fuisse cognovisset, peracto sacrificio, distributaque sancta communione, in sacratio mansit. Dicebant enim quidam graves viri: si e sacro templo exiret, fore ut interficeretur; quosdam enim armatos; atque in Antiochi prædio collocatos, eo consilio eum foris expectare.

XIII.
Eutychius
vi detru-
ditur in
monaste-
rium.

Hæc cum beatus vir accepisset, constitit ante altare; solitisque vestibus & superhumerali indutus, quod semper secum habebat, usque ad vesperam precationibus incubuit, Deum obsecrans, ut Ecclesiam suam tranquillam & recta dogmata conservaret. Cum autem fecisset obsecrandi finem: sacerdotes & monachi, qui aderant hortati sunt eum, ut cibum caperet; quod & fecit. Cumque paululum quievisset, affuit cum gladiis & fustibus, multoque cum præsidio militari magna illa fera, qui Etherius † appellabatur: correptum sanctum virum nudum & nihil habentem, in monasterium, quod Choraçidim appellant, asportavit. Quo in loco cum uno die commoratus esset, & propter monasterii paupertatem male tractaretur; misericordia commoti (nam viri sancti virtutem adversarii quoque mirabantur) eum in Osiæ, id est, Sanctæ sic appellato monasterio prope Chalcedonem collocarunt. Nec amplius quærentes, utrum jure, an injuria e sede fuisset ejectus, coacto post diem octavum conventu Episcoporum & Principum, virum sanctum, quem indicta causa ejecerant, in jus ut se defenderet, vocarunt, quod libellus adversus eum Confessui esset oblatus. Quid autem libellus contineret, non sine risu potest audiri: Quod unctus esset; quod aviculas comediisset; quod multas horas genibus flexis orasset; & alia bis magis adhuc ridicula. Ab hujusmodi igitur criminibus ut sese purgaret, eum accersiverunt. Sic igitur revocantur impie in Eutychium, quæ olim fuerunt contra S. Joannem Chrysostomum, urgente Eudoxia, acritata.

XIV.
Quid contra Eutychium egerit conciliabulum.

Ubi primum autem de exilio Eutychii sententia lata est; continuo de successore eligendo actum, delectusque fuit Joannes cognomento Scholasticus ex Apocrisario Ecclesiæ Antiochenæ, homo plane servus gloriæ & nundinator rerum sacrarum, quique pretio adulationis eam mercatus est dignitatem. Ne quid tamen absque umbra saltem judicialis formæ factum contra canones videretur: ubi Joannes creatus est, jubetur citari Eutychius a Conciliabulo collecto Constantinopoli. At quid ipse, ita Eustathius subdit: Sed vir sanctus Episcopis & principibus, qui Confessus mandato

nuncium attulerant: Ad quem: (inquit) acceditis? ad quem me vocatis? Illi veritate coacti responderunt? Ad dominum nostrum & patrem. Quibus ipse rursus: Quis est (inquit) iste dominus & pater vester? Venimus (inquiunt, tamquam occultis quibusdam verberibus vapularent) ad Patriarcham nostrum dominum Eutychium. Patriarcha ego (inquit ille) Patriarcha Dei gratia sum, nec a me quisquam hominum tollet hanc dignitatem. Quis est ille, quem meo in loco collocastis? Quibus verbis cum illi respondere non possent; victi reverterunt ad eos, a quibus missi fuerant. Verum idem Conventus iterum & tertio contra canones eum vocavit. Sed ille semper congruenter respondit: Si canonicum (inquiens) iudicium constitutum est; detur mihi clerus meus & ordo Patriarchatus, & veniam, defendamque me, & accusatorum meorum, utar testimonio. Hæc illi responsa cum accepissent, nihil consentaneum facientes, sententiam contra ipsam tulerunt ipsis iudicibus dignam. Quam tamen beatus vir antevergens, subiecit omnes pœnis canonicis, donec resipiscerent.

Verum cum finem accepisset Confessus illius ludi: is qui consilium Achitophelis disiecerat, axesque curruum Pharaonis confregerat, dissipavit etiam illorum consilium, implicans eos inter se. Qui cum occasionem honestam non reperirent adversus justum: ut quæ injuste egerant, juste viderentur gessisse (erant enim iidem Iudices & accusatores) eum ex loco, ubi erat, in insulam, quæ Principe dicitur, transtulerunt. Ad hanc appulit insulam beatus vir cum tempestate, die sabbati, nocte propenda. Cum autem illuxisset, antequam quicquam aliud ageret, vidit crucem in pariete pictam, cum hoc elogio: CHRISTUS VOBICUM* EST. STA. * Nobiscum. Terræmotus enim tempore ejusmodi verba in domibus inscribi consuetum fuisse, diximus supra, cum actum est de clade terræmotus Antiocheni. Subdit vero: Qua quidem re vehementer lætatus gratias egit Deo, qui hanc sibi consolationem attulisset.

Sed cum in illa insula tres hebdomadas sub magna militum custodia transigisset, rursus ab iisdem Iudicibus decretum est, ut Amaseorum metropolim peteret, maneretque in monasterio, quod ipse constituerat: quod & factum est. Quæ autem illic adversus eum acta scriptave sint, dicere, ne longior sim, supersedebo. Satis enim est quod ad hoc propositum dixit Ezechiel ex persona Dei: (a) Eo tempore avertam faciem meam (a) Ezech. ab eis, & inquinabunt Episcopatum meum, & ingredientur in sancta mea sine reverentia, & facient iniquationem magnam. Sed quæ inde evenerint, videamus.

XV.
Eutychius
deportatur
in insulam.

* Nobiscum.

XVI.
Eutychius
Amaseam
transfer-
tur.

(a) Ezech. 36.

XVII.

(*) Act.
27.

Fidelis Dei servus Eutychius Paulo similis declaratus est, & ad eum quoque Pauli historia referri potest. Sic enim de Paulo scriptum est (a): ut autem iudicatum est, ut Italiam navigaremus, tradiderunt Paulum & quosdam vinctos Centurioni nomine Julio. Sic & de sancto viro factum est. Nam postquam multa temere consultata essent, tandem (ut diximus) decretum fuit, ut ad Amasenorum metropolim sese conferret, & in suo ipsius monasterio viveret. Hoc ille nuncio doluit fortasse? aversatus est? Vel succurrit illi quod Dominus prädixerat? Nemo Propheta acceptus est in patria sua? Minime vero, sed prompto animo omnia subiit. Gaudebat enim, quod dignus habitus esset, qui pro nomine Dei contumelia afficeretur. Studebat enim, non solum ut in illum crederet, verum etiam ut pateretur: quoniam fides sine operibus mortua est. Imitatus est hac item in re super omnia ipsum Deum, qui dorsum suum tradidit flagellis, & genas alapis, & faciem suam non avertit a fœditate sputorum; cuius livore sanati omnes sumus. Qui etiam dixit: Si me persecuti sunt, & vos persequentur: Si patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus? Hoc egit & servus Dei.

XVIII.

Decreverat enim omnes potius perpeti acerbitates, quam fidem prodere: ut exemplo sui multi confirmarentur, stabileque & immobiles in rectæ fidei confessione permanerent. Quod quidem & factum est. Omnes enim Patriarchæ, multique Episcopi, præcipueque Orientales recusarunt Imperatoris opinioni subscribere: & ei tum Synodo, tum scriptis resistunt; in primis sanctissimus Theopolis Patriarcha Anastasius, qui easdem, quas magnus, ærumnas ne dicam, an coronas? pertulit. Cum igitur indicta causa damnatus, esset exilio, parataque essent jam omnia: nos item cum illo persecutionem pro Christo & exilium ferre decrevimus. Quo quidem constituto, ille omnes qui aderant in insula ore osculans, ut Ephesos Paulus in littore, animo autem totam Ecclesiam sibi a Deo creditam in osculo sancto, eam Domino, a quo ipsam acceperat, commendavit. Eorum igitur qui nos ducebant, & qui miserant arbitrio in monasterio ipsius constitimus tamquam in exilio, ut ipsi arbitrabantur: quod tamen vir sanctus salutiferum sibi & multorum bonorum causam existimabat. Quæ autem tunc in via publica gesta sunt, utrum molesta acerbaque fuerint, an miraculis & egrotantium curationibus plena, ut orationis longitudo vitetur, prætereo: quamquam eadem, majoraque publiceque perspecta sunt, cum viri sancti revocatio celebrata est: Et paulo post: Qui cum fide ad Sanctum accedebant,

Detruditur Eutychius in monasterium.

plus gratiæ accipiebant, cum omnia sint credenti possibile, viro sancto nimirum traditam sibi a Patre luminum gratiam impertiente. Hic autem exordiar: Vos qui hujusmodi narrationibus delectamini, attendite.

Sed unde & a qua gratia exordiendum est? Quamvis alia sint miracula præstantiora, ab hoc tamen initium sumendum existimo. Erat in urbe Amasea quidam Androginus legitima uxore copulatus: qui cum filiis procreandis operam darent, ita frustrabantur, ut infantes, antequam e ventre exirent, immaturi præriperentur; ex quo parentes ipsi magno mœrore afficiebantur. Quid igitur faciunt? Utile consilium capiunt. Confugiunt ad Deum, qui mortuos etiam potest per servos suos in vitam revocare. Imitantur viduam illam Sareptanam, cujus filium Elias suscitavit: Sunamitidem imitantur, quæ currit ad Eliseum, cum filius ejus in cœnaculo mortuus jaceret. Confugiunt & ipsi ad beatum virum: supplicat ut precibus suis impetret, ne infantes sibi in lucem editi statim moriantur. Quæ cum pro illis precatus esset, ambos unxit oleo sancto, tum eo quod e pretiosa Cruce, tum illo quod ex sanctæ puræque Dei genitricis & perpetuæ Virginis Mariæ nostræ dominæ veneranda imagine scaturire solet Sozopoli, dicens: In nomine Domini Jesu Christi. Hæc enim verba cunctis egrotantibus, qui ad se accedebant solitus erat adhibere, quemadmodum & S. Jacobus præcipit. Sed non in Sacramento. Cum igitur precandi finem fecisset, & tamquam gratia quadam afflatus taceret: mox. Nomen illi (inquit) Petrum imponetis, & vivet: erat enim mulier gravida. Cum autem ego adessem, & respondisem: At si feminam, inquiens, pariet, ecquod illi nomen imponet? Minime (inquit) sed Petrum vocabunt, & salvus erit. Quibus verbis gaudentes, tamquam puerum nondum natum in ulnis gestarent, domum reversi sunt.

XIX.
Eutychii
miracula
& Pro-
phetia.

Tempore jam impleto peperit filium, quemadmodum anteviderat & prädixerat servus Dei. Quem cum baptizandum curassent parentes, & nominassent Petrum: postea una cum ipso ad virum sanctum accedentes, complexi sunt pedes ejus, & confessi sunt quæ sibi fecisset Deus, & quod sui misertus esset. Impositis autem puero manibus vir sanctus benedixit ei. Sed cum crevisset ille, qui ex præcognitione & precibus genitus fuerat, alter natus est illis. Itaque venientes rursus, ambos filios ad sanctum virum attulerunt, laudantesque Deum rogabant, quo nomine postremus deberet appellari. Qui geminos filios intuitus, illud Salomonis venuste usurpavit: (b) Frater qui coadjuvatur a fratre, quasi civitas firma. Pa-

XX.

(b) Prov.
18.

ren-

rentibus autem illorum dixit: Joannem hunc appellabitis; quoniam in aede sancti Joannis preces vestras Dominus Deus audivit. Hæc Eustathius, qui his omnibus præsens aderat.

XXI. Porro quod hæc & alia de Eutychio ab eodem recensita ibi miracula, non tam ad Eutythii probandam sanctitatem, quam ad fidem Catholicam, cujus causa ea patiebatur, confirmandam, Deo volente, edita fuisse videntur: nos hic eadem referre minime præterierimus. Ita plane Deus (sicut Pharaonem, ubi in populum Israeliticum insurrexit, miraculis voluit repressisse) cum Justinianus Imperator omni ad stabiliendam hæresim & fidem Catholicam deprimendam potentia usus est, ex adverso confurgens, ad indicandam, firmandam stabiliendamque Catholicorum dogmatum veritatem, confutandam vero hæreticam pravitatem, hæc voluit per Eutythium Catholicæ fidei confessorem edi signa, atque propalari miracula: ut si vel ex ipsis Pharaon non proficeret, neque Ægyptii emendarentur, remanerent tamen in Ecclesia perpetua de veritate Catholicæ fidei monumenta, & contra expugnatam divinitus impietatem erectæ columnæ. Quamobrem hic de his agere, ratio postulat argumenti. Subdit igitur hæc Eustathius:

XXII. Senex quidam e villa quæ ad sanctissimam Ecclesiam pertinebat, filium habebat surdum & mutum annorum circiter quatuordecim: quem cum ad sanctum virum perduxisset, supplicabat, ut ipsi a Deo opem impetraret. Itaque cum pro illo preces fudisset, omnes ejus sensus unxit oleo sancto, terque Nunechem (nam illi id erat nomen) vocat. Ac primo quidem die obscure respondit: cum autem tres ibi dies mansisset, & oleo sancto inungeretur, solutum est vinculum linguæ ejus, & plane audiebat & loquebatur. Sed cum vellet eum pater in monasterio relinquere, noluit Dei servus. Senex igitur, assumpto filio, domum magno cum gaudio reversus est. Audiamus & aliud insigne miraculum.

XXIII. Quidam alius ejusdem loci, qui inter ipsius sanctissimæ Ecclesiæ clericos electus erat (Cyrillus ille appellabatur) filium habebat, qui cum quinque esset annorum & eo amplius, nec loqui poterat, nec alimentum accipere, nec vitæ prope, nec mortis erat particeps. Hunc cum ad virum sanctum perduxissent: ille solitas preces adhibuit, & sanctam communionem impertivit, & cum panem benedixisset, dedit ei, atque dimisit. Ex illa autem die solutum est vinculum linguæ ejus, & loquebatur, & edebat atque bibebat, cum Dei gratia sanitatem recepisset. Videamus & aliud huic simile, immo vero mirabilius.

Est oppidum quoddam nomine Zala * ipsi metropoli Amasææ propinquum. Quidam inde profecti, quadrimum puerum ad sanctum virum adduxerunt. Hic nihil aliud nisi ex matris ubere nutrimenti paululum capiebat. Erat autem prope carnis & corporis expertus, neque calorem ullum habebat; sed tamquam spica vento corrupta, quæ nondum creverit, exilem quamdam ac inanem granorum & aristarum speciem habet, sic & ille puer videbatur. Potuisses autem omnes illius costas & nervos & ossa numerare. Hunc vir Dei magnus cum aspexisset sic exsiccatum, & parentes ipsius dolore tabescentes; Dei, qui ea quæ non sunt facit ut sint, implorans auxilium, totum pueri corpus inunxit oleo pretioso, & sanctam communionem impertivit; cumque panem communem benedixisset, parentibus dedit, præcepitque ut mero panem illum intingerent, pueroque præberent. Quod illi cum fecissent, voti compotes facti sunt. Subdit de duobus aliis pueris, quorum alter e desperata valetudine, veluti e mortuis excitatus revixit, atque sanatus est; alter claudus, qui stare super plantas non valebat, omnino curatus: aliud idem grande miraculum refert de arreptitia puella graviter a dæmone cruciata, quæ ab eo pariter liberata est. Sed quod de pictore a dæmone percusso, a Sancto autem sanato his subiicit, verbatim reddam, quod plurimum idem miraculum in se contineat utilitatis. Ait enim Eustathius de his quæ præsens aspexit, hæc verba:

Juvenis quidam arte pingendi peritus eam in domo Chrysaphii piæ memoriæ in ipsa civitate Amasenorum exercebat. Hic aliquando veterem in pariete Veneris picturam debebat, ut historias piæ reponeret. Volebat enim vir ille ex domo sua superiore Archangeli oratorium facere, ex inferiore autem oratorium sanctæ immaculatæque dominæ nostræ Dei genitricis & semper Virginis Mariæ. Cum igitur pictor fœdam impudicæ Veneris historiam evertisset; dæmon qui illi inhærebat, artificis manum sic invasit, ut inflammata tumesceret, & gravi vulnere affecta, necessario amputanda videretur. Quare cum periculum aspiceret, utile capit consilium, & ad virum sanctum confugit, ut per ipsum a Deo auxilium impetret. At ille cum pro ipso Deum orasset, unxit oleo sancto dexteram ipsius manum, quæ inflammatione & ulcere laborabat: idque fecit tribus diebus, & manus ejus divino auxilio convaluit, atque alteri similis redita est. Et quo in loco pictor vulnus acceperat, in eo memoriæ & grati animi declarandi causa sancti viri depinxit imaginem; ut manus, quæ curationis beneficium acceperat, medicum suum secundum Deum testaretur.

XXIV.
* Zela.
De puero curato miraculum.

XXV.
De pictore miraculum.

Hic

XXVI. Hic velim attendas, lector, non tantum editum divina virtute miraculum, sed etiam patefactam latentem ipsam veritatem, si quis eam ab exemplis deducere accipere velit. Si enim in profanis inhonestisque imaginibus inhæsisse cognita est ad nocendum, Deo. permittente, vis inimica; utique vel ex his discas, in sacris Deo dicatis imaginibus non deesse divinam ad beneficia præstanda virtutem & sicut illæ Christianis obesse solent, ita & istas consuevisse iisdem esse proficuas. Subiicit autem his auctor de eodem Sancto miracula admiratione quidem digna, ut de apostata a dæmone arrepto & mirum in modum cruciato, deque perjurio cæco reddito, atque aliis pluribus ab eodem incolumitatem divinitus consecutis. Sed illud hic non prætermittendum putamus, quomodo sanctus vir ab exercitu Cosrhoes & a fame urgente complures Amaseam confugientes Christianos liberavit. Rem gestam memoratu dignam sic describit Eustathius, qui præsto fuit:

XXVII. Confugiunt Amaseam Christiani.

* Zela.

Impiorum Persarum in Rempublicam nostram impetum omnes scimus, cum novus Nabuchodonosor Cosrhoes Sebastem venit & Melitenem. Cum igitur in magnas tunc angustias atque discrimen adductæ res essent: vicini omnes fere tum Nicopoli, tum Casarea, tum Comanis, tum Zala*, ex aliisque finitimis civitatibus Amaseam tamquam ad locum munitissimum se conferrebant, non tam urbis præsidio, quam viri sancti precibus confisi. Omnes enim & cives & inquilini, qui magna ex parte erant Iberi, & hospites reliqui suas secundum Deum in hoc sancto viro spes collocarant: ex ejus enim ore pendentis, & verba ipsius audientes servati sunt. Merito igitur in tali tumultu innumerabilis hominum multitudo ad eam urbem concurrat. Sed cum ibi diu esset commorata, magna cibariorum penuria consecuta est. Itaque omnes ad sanctum ipsius monasterium tamquam tutissimum in portum confugiebant; ut simul cum corporibus animos pascerent. Quare cum magnus quotidie sumptus fieret, & fames in dies cresceret, cum propter nostros exercitus, tum propter Dei & Reipublicæ nostræ adversarios, magna omnes in mæstitia & angustiis verfabamur.

XXVIII. Cum enim multitudini panis subministraretur, & sic exinanitæ essent arcæ monasterii, in quibus farinæ conservabantur. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS III. Chramni Clotarii Regis filii interitus.

Ad num. XXX. & seqq. Marius in Chronico ad annum XIX. post Consulatum Baslii, Christi scilicet DLX. ait: Eo anno Chramnus post sacramenta, qua patri dederat, ad Britannos petiit & moliens Regnum patris invadere, adversus ipsum cum Britannis movere ausus est; multaque loca graviter depradavit. Ad cujus insaniam reprimendam pater cum exercitu properavit, &

tur, ut ne unius quidem hebdomadæ cibus in eis reliquus esset: cum igitur horrei custodes monachi religiosissimi farinam minui, & flagitantium cernerent crescere multitudinem, ad virum magnum accesserunt, illum Scripturæ locum usurpantes: (a) Transiens in Macedoniam adjuva nos; quoniam farina jam in arcis defecit, & spes victus nobis adimitur. At ille nulla interposita mora, nihil dubitans, sed opulentæ Dei misericordia fidens, in eum ingressus est locum, in quo arcæ erant farina jam vacuæ. Et cum Deum obsecrasset, ministros hortatus est: Bono (inquiens) animo estote: quantum enim egentibus impertitis, duplum Dominus noster elargietur. Spero enim, quemadmodum olim (b) ex hydria farina non defecit, ita nunc minime defuturam. Nam licet declinaveritis ex hoc in illud (ut in Psalmo (c) dictum) hoc est, a pleno in id quod est inane: tamen fæx ejus non erit exinanita: sedent omnes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum Deum nostrum. His verbis gaudio repleti religiosissimi monachi, alacriter mandata exequabantur, panes omnibus advenientibus distribuentes. Atque hoc quidem modo magnam populi turbam fame laborantem diu nutriverunt. Et eo sane majus miraculum apparuit, quod cum farinæ in annum parata nihil adderetur, & tantum quotidie infumeretur; tamen non solum non defecit, verum etiam postquam nova farina esset illata, farina vetus diu, immo semper satis fuit, sicut scriptum est: Commedis vetera super vetera, & vetera a conspectu recentium efferetis. Hactenus Eustathius de rebus gestis Eutychii, cum exularet; quibus ejus confessionis corona & veritas Catholicæ fidei illustratæ fuere.

Farina divinitus aucta.

(a) Act. 16.

(b) 3. Reg. 17.

(c) Psal. 74.

Perduravit exilium Eutychii (ut idem auctor (d) affirmat) spatio duodecim annorum & amplius, nimirum annis duodecim & mensibus septem, quibus sedit Joannes Scholasticus, ut habet Nicephori Chronicon, in quo & ipsum hoc anno Justiniani Imperatoris trigesimo octavo Eutychium esse ejectum traditur; cui cæteri Græci historici assentiuntur. At quomodo ultus est Deus una cum prodita fide etiam Eutychii & aliorum Orthodoxorum Episcoporum calamitates quas passi sunt, dicemus anno sequenti.

XXIX.

(d) Apud Lipom. 10. 7.

Quod ad res pertinet Occidentales, nihil præterea Annales reddunt, nisi mo-

XXX.

F f nu-

interfecto Comite Britannorum Chramnum vivum cepit, incensumque cum uxore & filiis, totius Regionis incidit excidium. Tum Marius anno post Consulatum Baslii XX. Christi scilicet DLXI. Clotarii Regis mortem narrat. Turonensis autem lib. 4. cap. 21. de Clotario scribit: Obiit post unum decurrentis anni diem, quo Chramnus fuerat interfectus. Quare cum Clotarii mors anno

De Chramni miserando interitu.

(a) Greg. hist. Fr. lib. 4. c. 20.

numenta Francorum. Hoc enim ipso anno, qui Clotarii Regis Francorum præcedit obitum, ejus filii Chramni sæpe rebellantis & ad veniam sæpe recepti tragœdia finem habuit, qui a Gregorio ita describitur (a): Clotarius autem Rex contra Chramnum frendens, cum exercitu adversus eum in Britanniam dirigit. Sed nec ille contra patrem egredi timuit. Cumque in uno campo conglobatus uterque resideret exercitus, & Chramnus contra patrem aciem instruxisset, incumbente nocte a bello cessatum est. Ea quoque nocte Coonober Comes Britannorum dicit ad Chramnum: iniustum censeo te contra patrem tuum debere egredi. Permitte me hac nocte, ut irruam super eum, ipsumque cum toto exercitu prosternam. Quod Chramnus (ut credo) virtute Dei præventus, fieri non permisit. Mane autem facto, uterque commoto exercitu, ad bellum contra se properant. Ibatque Clotarius Rex tamquam novus David contra Absalonem filium pugnaturus, plangens, atque dicens: Respice Domine de cælo, & judica causam meam, quia injuste a filio injuriam patior: Respice, & judica juste, illudque impone judicium, quod quondam inter Absalonem & patrem ejus David posuisti. Confligentibus igitur pariter, Britannorum Comes terra vertit, ibique & cecidit. Denique Chramnus fugam iniiit, naves in mari paratas habens: sed dum uxorem & filias suas liberare voluit, ab exercitu patris oppressus, captus atque ligatus est. Quod cum Clotario Regi nunciatum esset, jussit eum cum uxore & filiabus igne consumi; inclususque in tugurio cujusdam pauperculæ Chramnus super scamnum extensus orario sugillatus est, & sic postea super eos incensa casula cum uxore & filiabus interiit. Cum eo illas par pœna conjunxit, quas ad rebellandum contra patrem ha-

buit impellentes; ignemque pati iidem meruerunt, quorum occasione (ut dictum est superius) incensa est Turoni basilica S. Martini.

Reverso autem ab hostium cæde Clotario contigit interesse sancti Medardi Episcopi Noviomensis felici ad Deum ex hac vita migrationi. Auctor enim res ab eo præclare gestas narrans, qui asseritur Fortunatus, hæc habet (b): Cum autem beatus hic Pontifex vitæ appropinquaret ad exitum, contigit Clotarium Regem, postquam Chramnum filium suum cum uxore sua ac filiabus combusserat, e regione reverti Britannorum. Cognita vero hujus invalidudine Pontificis, ad eum visendum humiliter festinavit, ejus se non diffidens contra diabolicas infestationes benedictione muniri, & intercessione apud divinam majestatem reconciliari. Cumergo in hac regali visitatione in conspectu ejusdem & Principum de sepultura Pontificis tractaretur, suorum assensu filiorum sua se in sede Sanctus ipse præordinavit sepeliendum. Cujus sententiæ obstinato Rex animo resistens, Sueffionem eum constituit transferendum, asserens se super corpus ejus basilicam decenter ædificaturum, & ad laudem & gloriam divine majestatis cœnobialem servorum Dei regulam ordinaturum. Cessit igitur beatissimus Pontifex regis dispositioni; & indefesse se suosque Domino commendans, finita oratione, spiritum exhalavit. O felix corpus, feliciorumque animam! Mox eorum certissimo qui aderant testimonio, cæli aperti sunt, & divina luminaria fere per duarum horarum spatium ante Sancti apparuere præsentiam, de tenebris eum transitoriis ad lucem designantia pro certo transisse perpetuam. Hoc tanto beatissimi Præsulis animati miraculo, majori ut eum transferrent, accensi sunt desiderio. Corpore itaque sancto composito ac delato ad

ec-

PAGIUS no DLXI. contigerit, Chramni interitus ad annum DLX. retrahendas. Illum quidem recitat Continuator Marcellini anno post Consulatum Basilii XVII. Christi nempe DLVIII. sed ille adversus Gregorium minime audiendus. Bellum itaque Britannicum anno DLX. gestum. *Britannia Gallicana*, sive Armorica subdita erat multis Comitibus Regum Francorum feudatariis, teste Turonensi lib. 4. cap. 4. Dominabatur eo tempore huic Provinciæ *Chonober*, ad quem *Chramnus* adversus patrem Clotarium rebellis se se receperat; qui victus in prælio captus, & tugurio cujusdam pauperculæ inclusus, cum uxore & filiabus periit, ut prodit idem Turonensis cap. 20. ubi bellum Britannicum prolixè narrat.

IV.

Sanctum *Medardum* Episcopum Noviomensem ac postea simul & *Tornacensem*, & Sanctum *Gildardum* Episcopum *Rotomagensem* eodem die natos, eodemque Episcopos consecratos, uno quoque die de hac vita subtractos, habent Martyrologium Romanum ad diem VIII. Junii, & *Audoenus Rotomagensis* Episcopus

in Versibus a Surio ad eundem diem laudatis. Sed quæ de horum fratrum ordinatione in Episcopos, sive de eorumdem obitu, uno die narratur facta, certum est diversis annis contigisse. *Gildardus* prior iniiit Pontificatum, & prior ex hac vita discessit; etenim Concilio Aurelianensi primo anno DXI. habito subscripsit jam Episcopos *Rotomagensis*: & Concilio Aurelianensi II. anno DXXXIII. celebrato interfuit *Flavius* Episcopus *Rotomagensis* *Gildardi* successor, quo tempore florebat *Medardus* *Noviomensis* & *Tornacensium* Episcopus, qui anno DXXXII. in Episcopatum *Tornacensem* Sancto *Eleutherio* successerat. *Co-intius* in *Annal. Ecclesiast. Francorum* variis in locis de utroque Sancto agit, existimatque *Gildardum* anno DXXXIX. demortuum, & *Medardum* ultra annum DXLV. vitam non produxisse, quod variis conjecturis adfruit, certis argumentis deficientibus. *Baronius* quidem, qui hoc anno *Chramni* interitum memorat, *Medardum* etiam e vivis excessisse arbitratur, cui favere videtur *Turonensis* lib. 4. cap. 19. ubi de San-

XXXI.

(b) Extat apud Sur. die 8. Junii.

De obitu S. Medardi Episc. Noviomensis.

S. Medardus Episc. Noviomensis & S. Gildardus Episc. Rotomagensis florent.

ecclesiam, nocte illa exequialem cum multa devotione celebraverunt vigiliam.

XXXII.
Rex Clotarius subiicit terga feretro S. Medardi.

Mane autem facto, cum Episcopi, quibus interesse contigerat, suum defuncto celebrassent officium, inopinabilis multitudo convenit nobilium de castellis & civitatibus, de agris & municipiis adjacentibus inextimabilis accurrit conventus, alii ejus devote desiderantes interesse obsequiis, alii admodum lugentes patrem separari a filiis. Per medias ergo plorantium lacrymas Rex irrumpens cum Episcopis & optimatibus, sui ipsius humeris corpus sustulit sanctissimum Sueffionis (sicut prædixerat) efferre volens sepeliendum. Ea nimirum hora, quibus interesse contigit, ineffabilem lugentis populi expavere gemitum, dum non modo in illa ecclesia, sed per totam civitatem & in suburbio per vicus quoque & plateas unam & eandem vocem audirent plorantium. Recolebant siquidem urbis illius indigenæ patris sanctissimi (qua eatenus informati fuerant) benignissimam prædicationem: dolebant vero & vehementer angebantur, quia cum patrem amisissent patris etiam sepultura, Regis & procerum violentia, frustrabantur. Compatiebantur qui supervenerant ad tantam plebis illius compunctam illacrymationem. Verum quia regia urgebat dignitas, ad sanctissimi corporis intente insudabant translationem. Vix ergo & non sine multo labore, patre, mœrentibus & lugentibus filiis, erepto (sicut a Rege susceperant) iter aggrediuntur.

XXXIII.

Qui enim multa audierat jam ante edita a viro sancto miracula, quique præsens inspexerat cælitus missis luminibus coronatum feretrum, cui venerandum corpus erat impositum eidem Clotarius
Ann. Eccl. Tom. X.

Rex humeros supponere ad gestandum, maximum esse duxit honorem, ac veluti agere de victoria nuper adepta triumphum: amplius vero erga Sanctum affectus est, ubi vidit quæ in via, dum pergerent Sueffionem ab eodem sunt edita magna miracula: quorum gratia magis de construenda illi Ecclesia excitatus, colligere hinc inde magna sollicitudine curavit, quæ ad sumptuosum ædificium opus essent: quam, cum ipse deceffisset anno sequenti, ejus filius Sigebertus extruxit, monasteriumque conjunxit. Hæc omnia pluribus auctor enarrat, simulque miracula ibi fieri solita recenset. Porro quale quantumve ipsum S. Medardi fuerit monasterium quod regia est exædificatum impensa; ex Gregorii Papæ (a) epistola intelligere potes, dum munitum illud a se voluit sedis Apostolicæ privilegiis, ut primum omnium esset honore & dignitate Galliarum monasterium. Joannes autem, qui hoc tempore sedebat Romanus Antistes, idem monasterium aliis munivit privilegiis, prout Gregorius eadem testatur epistola, dum ait: *Juxta filiorum nostrorum præcellentissimorum scripta Regum Brunichildis ac nepotis ejus Theodorici, monasterio sanctæ Dei genitricis Mariæ, ac beatorum Petri Apostolorum Principis, necnon protomartyris Christi Stephani, quod est in Sueffionum civitate situm, ubi S. Medardus requiescere, & vir venerabilis Gailardus præesse videtur, hujusmodi privilegia auctoritatis nostræ decreto indulgemus; & ea plenius confirmamus privilegia, quæ a bonæ memoriæ Papa Joanne, comitante illustrium Regum clementia, Clotarii scilicet, & Sigeberti hujus nostræ filiarum jugalis, i-*

(a) Greg.
l. 22. epiſt.
32.
De Eccleſia & monaſt. ſancti Medardi.

F f 2

ps

PAGIUS

Sancto Medardo fermonem habet, indeque ejus mortem post Theodebaldi Francorum Regis obitum relicere videtur. Præterea Aimoinus secutus Anonymum, qui gesta Regum Francorum scripsit, narrata Medardi morte, sermonem statim ad obitum Clotarii patris Chramni convertit: quo pacto hic Sanctus Præsul anno quingentesimo sexagesimo, non vero hoc anno, ut Baronius habet, mortuus esset. Verum caput illud decimum nonum omittitur in MSS. Codicibus Historiæ Gregorii Turonensis tam Bellocacensi, quam Corbejensi; & Anonymus, qui gesta Regum Francorum scripsit, non raro vera falsis admiscet.

V.
Fortunatus Poeta ex Italia in Galliam venit.

Circa hæc tempora Venantius Fortunatus Poeta Christianus, in Italia haud procul Tarvisi natus, & Ravennæ liberalibus Literis imbutus in Galliam venit, ubi in amicitia fuit clarissimorum Antistitum, Nicetii Trevirensis, & aliorum quos lib. 3. suis Carminibus celebravit. In Carmine enim quod Sigualdo Comiti postea inscripsit, testatur, adventum suum in Franciam contigisse sub Sigiberto Rege, ut videre est lib. 10. cap. 22. & deinde cum in Francia versaretur, Sigiberto Regi & Brunichildi Athanagildi Regis filiarum ex Hispaniis adductæ, Epitalamium fecerat, ut lib. 6. cap. 2. legere est. ac Picta-

vum jam pervenerat, cum Gelesuinta illac transfuit Chilperico Regi nuptura, ut habet Fortunatus lib. 6. cap. 7. Sigibertus autem Brunichildem duxit anno Regni sui quinto. Gelesuintam Chilpericus anno regni sui sexto. De Fortunato pluribus infra.

Hoc anno S. Gildas aureum suum Libellum de Excidio Britannia in lucem emisit, in quo quæ rerum facies per annos XLIV a victoria Badonica usque ad hoc tempus in Britannia fuerit, enarrat. De hoc rerum Britannicarum statu loquitur Baronius an. CCCCXCIV. num. LXXIX. & seqq. ubi diximus, pugnam Badonicam ad annum DXX. & editionem Libelli Gildæ ad præsentem pertinere. Dividitur Opusculum illud duas in partes, in quarum priori Reges, quinque diversis Insulæ Regionibus tum dominantes corripit: in secunda Clericos & Sacerdotes seu Episcopos: *Reges habet Britannia, inquit, sed tyrannos, Judices habet, sed impios; sæpe pradantes & concutientes, sed innocentes; vindicantes & patrocinantes, sed reos & latrones; quamplurimas conjuges habentes, sed scortantes & adulterantes, &c.* a generali deinde Principum reprehensione ad singularem quinque Regulorum castigationem descendit, & loquens de Constantino eorum uno, ait: *Cujus tam ne-*

VI.
S. Gildas
Libellum
de Excidio
Britannia
componit.

fan-

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

psi loco sub anathematis vinculo sunt concessa vel indulta, concedimus & terminamus: statuentes nullum Regum, &c. Ac post nonnulla: Ne vilescat tantæ sublimitatis locus sanctæ Mariæ, & beati Petri, nec non & protomartyris, & domini Medardi meritis sacratus, quem caput monasteriorum Gallæ constituimus, nullique ditioni patimur subesse. At hæc factis de monasterio.

XXXIV. Extat autem de egregia sanctitate atque miraculis ejusdem sancti Medardi carmen elegiacum Venantii Fortunati, ubi & aliquot recenset ab eo edita tum in vita, tum post mortem Apostolica signa; cujus est exordium (a):

(a) Fortunat. lib. 2.

*Inter Christicolas, quos actio vexit in astra,
Pars tibi pro meritis magna, Medarde, patet.*

De cæco illuminato.

Deque cæco illuminato, ubi defuncti corpus jaceret adhuc in feretro, hæc eleganter.

*Cum pia composito veherentur membra feretro,
Subtractum meruit cæcus habere diem.
Anxius ille sacra lumen suscepit ab umbra,
Et tua mors illi lucis origo fuit.
Dumque sepulcra darent, oculi rediere sepulti:
Tunc sopor ille tuus hunc vigilare facit.
Cum fugis a mundo, datur illi lumine mundus
Te linquente dies, hunc fugiunt tenebræ, &c.*

Reliqua item alia plura tunc edita recenset invocato sancto viro signa, quæ ex auctore latius tibi petenda relinquimus. Ad finem vero pro Rege Sigeberto, qui extruendum templum curavit, precans auctor ita perorat:

Pro Sigeberto Rege preces Fortunati.

En tua templa colit nimio Sigebertus amore,

PAGIUS

fandi piaculi non ignarus est immunda leasæ Dæmonia tyrannus catulus Constantinus: qui hoc anno post horribile juramenti sacramentum, quo se devincit, nequaquam dolos Civibus (Deo primum jureque jurando sanctorum denum choris, & genitrice comitantibus fretis) facturum; In durum venerandis matrum sinibus Ecclesia carnalifque sub Sancti Abbatis Amphibalo regionum tenerima puerorum vel præcordia crudeliter duum totidemque nutritorum (quorum brachia nequaquam armis, quæ nullus pene hominum fortius hoc ejus tempore tractabat, sed Deo altarique protenta in die judicii ad tua Civitatis portas, Christe, veneranda patientia ac fidei sua vexilla su-

*Insistens operi promptus amore tui.
Culmine custodi qui templum in culmine duxit,
Protege pro meritis qui tibi tecta dedit.
Hæc pia pauca ferens ego Fortunatus amore
Auxilium posco; da mihi vota, precor.*

Porro eadem ipsa die qua obiit sanctus Medardus, pariter excessisse ex hac vita sanctum Gildardum Rothomagensis Episcopum ejus germanum, eademque cum ipso die natum atque sacratum, Audoenus ejusdem Ecclesiæ Episcopus histatur versibus:

XXXV.

*Hi sunt Gildardus fratres gemini atque Medardus:
Una dies natos utero, viditque sacros,
Albis indutos, & ab ista carne solutos.*

Sic & Catholica Ecclesia (b) una eademque die amborum ad Deum transitum celebrat. Quos igitur una die peperit, simulque aluit, & Pontificia dignitate insuper auxit, una pariter die Ecclesia Catholica missos ad superos colit. Porro qui una eadem die nati gemini dicuntur Medardus, & Gildardus in reliquis, ut qui una item die fuerint Episcopi consecrati, & una pariter die mortui dicuntur; utique ad eundem quoque annum referri cum minime possint, necesse est ea esse facta diversis annis, sed una eademque die. Nam ecce in Concilio primo Aurelianensi legitur interfuisse Gildardus Episcopus Rothomagensis, Noviomensis vero Ecclesiæ non Medardus, sed Sophronius; quibus appareat eos non eodem quoque anno sicut una die esse creatos Episcopos; sic etiam neque eodem anno esse defunctos. Nam quomodo ad hunc annum, quo Medardus defunctus asseritur, Gildardus potuit pervenisse; si ante præsentem annum legimus Ecclesiæ Rothomagensi præfuisse post Gildardum, Flavium, & post Fla-

(b) Martyrol. Rom. 6. Id. Junii.

spendent) inter ipsa (ut dixi) sacrosancta altaria, nefando ense hastaque prodentibus lac eravit; ita ut sacrificii celestis sedem purpurea, ac si coagulati cruoris pallia attingerent.

De Conano alio Regulo Gildas scribit: Quid tu quoque, ut propheta ait, catule leonine Aureli Conane, agis? Nonne eodem, quo supradictus, si non exitiabiliore parricidiorum, fornicationum, adulteriorumque cæno, velut quibusdam marinis irruentibus tibi voraris feraliter undit, &c. Tum Wortipero, Cuneglofo, Maglocuno Regulis gravissima crimina exprobrat, quæ excidii Britannicæ causam fuisse asserit. Eos in diversis Britannicæ partibus regnasse ex intel-

VII: Britannicæ Reguli magnis criminibus inquit nati.

tel.

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

Flavium, Prætextatum, quorum prior subscriptus reperitur Conciliis Aurelianusibus secundo, tertio, & quarto; posterior autem adhuc superstes plures annos post præsentem annum, quo Medardus asseritur obiisse? Quæ igitur fa-

cta una die dicuntur de consecratione & obitu; ea quidem etsi eadem die, diversis tamen intercurrentibus annis contigisse, necesse est affirmare. At rerum gestarum anni hujus hic finis esto.

Quin-

PAGIUS telligitur, quod Gildas innuat, *Constantinum*, præfuisse Damnoniis, qui populi habitabant, ubi nunc Provinciæ Devoniam & Cornubiam, & Britanni paruerunt usque ad annum DCLXXXI. quo in Chronographia Saxonica legitur: *Hoc ipso anno Centwinus Britanno Vallos usque ad mare fugavit*, Erat Centwinus Occidentalium Saxonum Rex, de quo suo loco. De morte S. Gildæ agemus anno DXCV. Hi porro Reguli

post *Arthurum* Britonum Regis mortem ejus Principatum in plures divisere, sed eorum Successores ignoti. Anglorum traditio est, *Constantinum* Regem Cornubiæ Monachum postea induisse, imo & Martyrium in Scotia passum esse, ut videre est apud Bollandum ad diem XI. mensis Martii, qui tamen omisit referre, quæ de eodem Constantino Gildas in Litteras misit.

JESU CHRISTI
ANNUS
565.

JOANNIS PAP.
ANNUS
6.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
39.

I. **Q**uingentesimus sexagesimus quintus Domini, idemque Justiniani Imperatoris novissimus, Indictionis decimæ-tertiae incipit annus: quo Justinianus Imp. ubi absolvisset sui Imperii annum trigessimum octavum, atque nonum ingressus esset (ut ait Evagrius (a) per menses octo vel post annos triginta octo (ut auctor Miscellæ habet) menses septem & dies decem, aut (quod Cedrenus tradit) dies tredecim, ex hac vita migravit Idibus Novembris, media nocte, ut ex Corripo hujus temporis poeta in carmine de Justini Imp. laudibus habes. Media namque nocte clamor factus est, cum ex improvise instar furis januam effringentis mors eum rapuit improvise & importuna, opportuna vero ipsi Romano Imperio sub Imperatore hæretico titubanti, & in deteriora labenti; vindicante Deo illatas sanctis Episcopis contumelias, pariterque prohibente, ne accensum ab eo semel incendium universam depasceretur Ecclesiam.

II. Ut enim Dei judicium fieret manifestius, tunc subitanea est morte subreptus, cum jam indixisset exilium Anastasio Episcopo Antiocheno, atque cæteris illi

inhærentibus Ecclesiæ sacerdotibus. Tulerat diu consueta patientia Deus, quæ adversus Eutychium Patriarcham anno superiore Imperator contra fas jusque sacrilege perpetrarat, cum e sede eum violentus abstraxit: verum qui non relinquit virgam peccatorum super sortem justorum, haud sivit ulterius progredi qui non solum non emendaret perperam facta, sed audaciora tentaret, repentina eum morte subducens. Nam audi Evagrius: (b) *Verum (inquit) Justiniani edictum divina providentia, qua melius nobis prospectum fuit, minime vulgatum est. Nam Justinianus, qui Anastasio & suis sacerdotibus exilium indixerat, ex improvise percussus, cum triginta octo annos & menses octo regnasset, ex hac luce migravit.* De obitu item ejus ista Nicephorus (c): *Justinianus namque cum Anastasi, sacerdotumque ejus, qui eodem cum illo ardore flagrabant, exilii libellum dictaret, invisibili ictus plaga, ex hac vita excessit.* Evagrius insuper eum quem divina hæc vindicta percussit, ob impietatem quam fovebat, & discordias quas in Ecclesia excitavit, ad inferos detrusum affirmat, cum ait (d) *Justinianus*

Justinian.
Dei vindicta ex hac vita repente abreptus.

(a) Evag.
l. 4. c. 40.

(b) Evag.
l. 4. c. 40.

(c) Nicep.
l. 16. c. 31.

(d) Evag.
l. 5. c. 1.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6058.
(Olymp. 336. Anno Eræ Hispan. DCIII. A.C. 565.)
⊙ 14. D. ☽ 15. P. 5. April. Indict. 13.
JESU CHRISTI 565.
JOANNIS III. PAPÆ 6.
JUSTINI JUNIORIS IMP. 1.

I. [1] **H**ic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. XXIV. ut habent Continuator Marcellini & Marius Aventicensis.*

A num. I ad XIII. Justinianus hujus anni initio Edictum suum de Incorruptibilitate Corporis Christi emisit, ut anno DLXIII. & insequenti demonstravi. *Verum oratio illa haudquam publicata est, eo quod Deus nobis prospiciens, res nostras in melius commutavit, inquit Evagrius libr. 4. capit. ult. qui statim mortem ejus narrat, ex quo & liquet illud datum ipso anno, quo Justinianus vitam cum morte commutavit. Sanctus Nicetius Trevirensis Episcopus, ubi Imperatorem in illam hæresim incidisse accepit, eum statim ab ea per Literas revocare conatus est. Promulgavit eas Sirmondus Tomo I. Concil. Gall. quas tamen perperam anno præcedenti scriptas existimavit: Dulcis & dulcis Noster Justiniane, inquit Nicetius, rememorate*

II.
Edictum de incorruptibilitate Corporis Christi.

NOTÆ [1] **P.** C. Basilii XXIV. vel an. XXV.

Hoc anno, ut etiam Pagius animadvertit, mortuus est Justinianus die XIV. Novembris, in cujus locum statim successit Justinus junior; sed annos imperii enumerare voluit a proximis Kalendis Januariis anni insequentis, quæ est sententia illustrissimi Episcopi Adriensis, Philippi a Turre in Dissertatione Apologetica de nummo. Annæ Faustine pag. 109. & sequentibus. Pag. 114. affert ex Fabretto pag. 558. hoc epigramma.

HIC REQUIESCIT IN PACE
CALLIENICVS EVNVCV
S QVI VIXIT ANN. PLS. M. XXX
DEPOSITVS SVB D III. NN
SEPTEMBRIVM IMP. D. N.
IVSTINO PPAVG ANN. G IND. V.

Ex quibus fit, quod die tertia mensis Septembris, Indictione quinta, Justini annus sextus imperii decurreret; cujus initium ab anno 565. sumi debet. GEORGIUS

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

nus igitur cum omnia omnino turba ac tumultu complevisset, mercedemque his debitam in extremo vitæ suæ tempore reportasset, ad supplicia justo Dei iudicio apud inferos luenda profectus est. Hæc Evagrius suorum temporum rerum gestarum scriptor insignis.

III. Qui autem diu post ipsum vixit, eum extremo illo spiritu facti pœnituisse, iussisseque Eutychium ab exilio revocari, Nicephorus tradit (a): quod ex eo (ut puto) argumento deduxit, dum non sicut aliorum hæreticorum ejus nomen abrasum fuit e sacris tabulis; sive quod Patres Sextæ Synodi & alii elogio Catholico homine digno & pietatis titulo reperiuntur ejus memoriam profecti: nam S. Gregorius (b) Papa cum eundem nominat Imperatorem, piæ memoriæ Justinianum appellat. Sed accipe de eodem Imperatore in Synodo Romana ab Agathone Papa pronunciatum præconium: in epistola (c) enim ad Heraclium & Tiberium Imperatores post recitatos sanctos Orthodoxos Episcopos, qui adversus hæreticos pro fide Catholica certamen inierunt, mox de Justiniano hæc subdit: *Et præ omnibus æmulator veræ & Apostolicæ fidei piæ memoriæ Justinianus Augustus, cujus fidei rectitudo quantum pro sincera confessione Deo placuit, tantum Rempublicam Christianam exaltavit. Et utique ab omnibus gentibus ejus religiosa memoria veneratione digna censetur, cujus fidei rectitudo per augustissima ejus edicta in toto Orbe diffusa laudatur, quorum unum, quod ad Zoilum Alexandrinum Præsulem adversus Acephalorum hæresim missum est pro Catholicæ fidei rectitudine, satisfacere sufficiens cum hac nostræ humilitatis suggestione vestra tranquillissimæ Christianitati dirigentes per præsentium latores offerimus, &c.* Et in alia rursus epistola ad eisdem Augustos Roma ex Synodo

(a) Niceph.
l. 17. c. 31.
Justiniani
memoria
a Rom.
Pon. com-
mendata.

(b) Greg.
l. 2. ep. 10.
l. 3. ep. 4.
l. 7. ep.
126.

(c) Exstat
recitata
in Synodo
sexta Act.
4.

centum vigintiquinque Episcoporum missa, ubi Theodosii magni atque Marciani fidei Catholicæ præstantiam prædicavit, hæc de Justiniano mox infert, cum præfert iisdem: *Sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium magni illius Justiniani, cujus ut virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restauravit: cujus instar fortissimæ vestræ clementiæ principatus, virtutis quidem cōtatibus Rempublicam Christianam tuetur & restaurat in melius, pietatisque studiis Catholica succurrit Ecclesiæ.* Hæc sunt ex Agathone Romano Pontifice Justiniani præconia.

Quod enim quæ de ejus hæresi iactarentur, nullis constarent edictorum ipsius publicis monumentis (nam etsi scripsit, non tamen, ut vidimus ex Evagrio, promulgavit de hæresi Imperator edictum) & e contra ejusdem Imperatoris fides Catholica pluribus promulgatis sanctionibus probaretur: nihil præterea de eo sentiendum, quam suis ipsius scriptis reperiretur expressum, idem Romanus Pontifex existimavit, cujus sententia non ex populari clamore, sed potius ex certa scriptorum testificatione proferri debet. Sed nec irrogata in Orthodoxos exiliorum supplicia eum omnino convincebant hæreticum, etsi injustum arguebant atque sacrilegum: sicut nec cum Vigilium Papam eadem pœna multavit; præsertim vero cum de exilio Eutychii Episcopi culpam visus fuerit delevisse, dum eum ex testamento (ut Nicephorus ait) revocandum constitisset.

Quod igitur edictum retentum minime fuerit promulgatum, & perperam facta ultimo elogio visus sit revocasse; haud adeo infamis posteris, sed honorifica ejus memoria mansit. Nam audi eundem de his Nicephorum (d): *Joannes Chalcedonii filius cum Constantinopolitanæ præ-*

IV.

V.

PAGIUS rare qua promissisti cum baptizatus es, quid per singula te credere dixisti. Unum Filium manentem in duabus substantiis, cum Patre & Spiritu Sancto, non duos Christos testatus es, &c. Patres a quibus benedictionem expectare debuisti, in exilium transmisti. Tum cum in ultima atate tua componere & conjungere te ad Redemptorem tuum debuisti, ipse te non alter, sed tu & te & tuos decepsisti. Cum Lactantius, ut dicit, Presbyter, loca Sancta per Gallias per Domini misericordiam videret, ante nos apparuit, qua legis, deprecavimus, & per Jesum Christum Redemptorem nostrum conjuravimus. Ergo Literis præsentibus Deum nostrum conjuramus insuper, contestamur, ut & tu revertaris & quantos perire suavisisti in horrenda persecutione, revertere provoces, &c. Latetur Sancta Ecclesia de regressu tuo, quia vehementer luget de excessu tuo, &c. Nam notum tibi sit, quod tota Italia, integræ Africa,

Hispania, vel Gallia cuncta, nomen tuum, cum de perditione tua plorant, anat hematizant. Etsi non qua docuisti destruxeris, & publica voce clamaveris, erravi, erravi, anathema Nestorius, anathema Eutyches, cum ipsis te ad supplicia sempiterna tradidisti, & cætera in eisdem Literis contenta. Cointius anno DLXVI. num. LIX. postquam illas Nicetii Literas recitavit, ait: *Sane Beatissimus Antistes ejusmodi Literis non parum profecit apud Imperatorem, ut ejus animum ab Edicto, quod Orthodoxæ fidei contrarium scripserat promulgando revocaret.* Verum cum Justinianus die XIV. Novemb. hujus anni mortuus fuerit, eum Nicetii Literas non recepisse valde verosimile est. Sed Cointius Edictum illud anno DLXIII. cum Baronio emissum fuisse existimans, & Justiniani obitum in an. DLXVI. differens, ex depravata hujusmodi Chronologia, in vanam illam conjecturam inductus; adeo refert

(d) Niceph.
l. 17. c. 31.
esset

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

esset Ecclesie, Alexii Comneni etate, in ipso Verbi Dei Sapientie templo quotannis magnifice memoriam ejus celebravit, populi universi concione ad rem divinam coacta. Memoria ejus Ephesi quoque, in Ecclesia discipuli ejus qui supra pectus Salvatoris recubuit, culta: quam Ecclesiam ipse Justinianus construxerat. Hæc de ejus memoria publicis honoribus affecta post mortem Nicephorus qui & de ejusdem sepultura hæc subiicit (a) In magnifico monumento ab ipso, lapide Sardonio in Apostolorum templo constructo: sepultus est, ad dexteram in adem ingredienti partem.

(a) Nicet.
l. 17. c. 33.

PAGIUS fert, ut singula quantum fieri potest, suis annis reddantur. [1]

III. Mortuus est Justinianus Imperator hoc anno Idibus Novembris seu die XIV. mensis Novemb. cum imperasset annos triginta octo, menses septem, & dies tredecim. Diem ejus emortualem Auctor Chronici Alexandrini; Regni annos, menses, ac dies Theophanes, & Auctor Miscellæ notarunt. Sed erravit Theophanes, vel potius Librarii, in ejus enim Chronico le-

Sed quo magis humanum possunt Imperatores, subductis chartis, legitimum fallere atque vitare judicium, quod non nisi (ut ajunt) secundum acta atque probata proferri potest; eo districtius divino reservantur examini judicandi atque atrociori pœna plectendi, secundum illud quod ait Sapiens ad Reges terræ: (b) Horrende & cito apparebit vobis, quoniam judicium durissimum his qui præsumpti. Exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. Sane quidem et si humanæ non sit facultatis divinis interesse judiciis, ac de illis omnino nefas sit judicare; tamen se-

VI.
De Justiniani postremo judicio.(b) Sapien.
6.

cun-

gitur, eum die XI. Novembris vita functum esse, Indictione decima quarta jam currente; quem tamen errorem anno insequenti correxit, asserens Justinum ei successisse mensis Novembris die XIV. Indictione XIV. Marius Aventicensis, Joannes Abbas Biclariensis, Victor Tuonenis, Auctor Chronici Alexandrini & Sanctus Isidorus cap. 31. de Script. Ecclesiast. inter quos numerat Justinianum, asserunt eum Indictione XV. decessisse, ideoque anno se-

NOTÆ [1] **C**ontra ea quæ Pagius hic disputat de anno emortuali Justiniani, & Justinii exordio cum hoc anno 565. illigando, invicem pugnat vetus & genuina Adnotatio, quam legisse se, in Codice MS. Collegii Sarbonici asserit Baluzius, Miscel. t. 5. pag. 478. In Dei nomine, dies ordinationis mea Gaudiosi Presbyteri, Indict. quintadecima, quartodecimo Kal. Januarii anno I. Dei Justinii eodem Consule. Indictio, hæc notat annum 566. e cujus Septembri illa exordium sumebat. Igitur Justinus exordiri Imperium non potuit a Novembri anni 565. alias enim anno 566. Decembri mense secundum, non primum Imperii annum numerasset. Ita pariter & primus Justinii Consulatus ad annum 566. non ad 567. referendus est. Ex his autem infertur non vana conjectura Cointium suspicatum fuisse Justinianum animum ab hæresi de incorruptibilitate Corporis Christi revocasse. Nam si ea tantum ratione respicere illum non potuisse censet Pagius, quod epistola S. Nicetii ea de re ad Imperatorem scripta anno 565. reddi illi non potuerit, quod hoc anno e vivis excesserit; totum hoc argumentum plane corrumpit, si Justinianus usque ad annum 566. vitam prorogaverit. Ex hoc denique scripto inferre licet sacras Cleri ordinationes ætate illa die Dominica haberi consuevisse, quæ Pagii est conjectura, mirifice hoc documento illustrata. Sed iuvat a monumento hoc Baluziano oculos nondum retrahere; valere enim illud arbitror ad chronologiam consularem non adhuc plene explicatam ab omni difficultatis nexu exolvendam. Id autem tunc fiet si Baluzianum istud monumentum cum nota temporaria expressa in Instrumento in papyro Ægyptia descripto, de quo nos in Nota ad A. 567. r. conferatur. Ita vero concepta est: Imp. D. N. Justiniano p. p. Augusto anno septimo & p. c. (post Consulatum) ejus secundo anno quarto, sub die tertio nonarum Juniarum, Indictione quarta. Proditur hinc annus 571. quo indictio quarta currebat. Habes autem ex eo annum quo Justinus Consulatum secundum egit, nempe annum 567. quo utique Consulatum Justinum processisse Scriptores plures apud Pagium agnoscunt; sed non satis huc usque exploratum fuit Consulatum hunc secundum, non primum fuisse. Atque ita inter se ambo egregia vetustatis monumenta a nobis producta coherent. Adnotatio enim Baluziana Consulatum Justinii primum exhibet, quem anno 566. illigat; papyrus vero secundum Consulatum gestum anno 567. exprimit. Ab eo vero secundo Consulatu Justinii postconsulatus ejus interdum recensiti sunt, quod a Scriptore nostri papyri servatum est; nec dubito quin eadem mens fuerit aliis factorum Scriptoribus qui Justinii postconsulatus a Consulatu anni 567. supputant, licet non adeo diligenter, ac a Scriptore papyri præstitum est, adnotant se epocham suam in secundo Consulatu statuere. Alii vero ex Chronologis postconsulatus suos a primo Justinii Consulatu anni 566. deducunt, quam inesse mentem Mario Aventicensi suspicor, apud quem postconsulatus Justinii reliquos unitate superant, ut qui aliis est quintus, sextus apud illum numeretur. Idem etiam in enumerandis Justinii postconsulatus Author Chronici Alexandrini servat. Suspicio autem Justinum priorem Consulatum suum non quidem ab exordio anni 566. quo in vivis Justinianus agebat, sed ab eo tempore cœpisse, quo Imperium solus administravit; indeque factum credo, ut cum demum succedente anno 567. processit Consul a Kalendis Januarii ritu solemni, Consul tunc primo egisse censeretur. Hæc regula Consulatum Cæsareorum a Justiniano constituta, apud reliquos deinde Imperatores usque ad Constantinum Pogonatum obtinuit. Ita Tiberius Constantinus qui anno 578. solus imperare cœpit, anno illo Consulatum gessit, ut non obscure significat Author Chronici Alexandrini, qui sequentem annum 579. ita designat: I. Ind. XII. post Consulatum Tiberii &c. anno I. μετά τῆν τριβήν 70 ἀ Corruptum esse textum censet Pagius, delendam particulam illam μετά ratus; sed non advertit id

cundum irrevocabilem illam Dei sententiam, quæ de omnibus reperitur pronuntiata defunctis (a) : *Opera illorum sequuntur illos* : eadem ipsa quæ hinc ab euntem secuta sunt Justinianum, adversus eum hætenus clamant in chartis nempe
Ann. Eccl. Tom. X.

pe jure bellum Ecclesiasticum, quod (exule facta, quam reperit, pace) jugiter enutrivit, decedensque reliquit accensum, sacrilegiorum immensitas, cum sæpe in Christos Domini sanctos Episcopos violentas manus injecit, ut inter alios
G g in

(a) Apoc.
14.

PAGIUS

quenti, quo Kalendis Septemb. hujusmodi Indictio exorditur; indeque Labbeus in Chronico, Cointius anno DLXVI. & anno DCLXIV. num. XXVII. aliique quidam Recentiores Justiniani obitum in annum sequentem differunt; quod priores tres scriptores citati hoc tempore vixerint. Verum Justinii Junioris Justiniani successoris, & sequentium Imperatorum Chronologia hanc opinionem falsam esse demonstrat, nullumque fere esse ex Imperatoribus Constan-

tinopolitanis, de cujus initio ac fine minus dubitare debeamus. Certe Auctor Chronici Alexandrini multipliciter sibi et contradicit, initio enim Imperii Justiniani dicit, eum Regnum iniisse anno mundi 6075. sc. secundum Constantinopolitanos, & imperasse annos XXXVIII. menses IX. Cum vero de morte ejus loquitur, scribit, Justinum Juniorem Imperium suscepisse anno mundi 6087. & iterum Consulatum processisse anno XXXIX. Justiniani. Quo pacto an-

NOTÆ

recurrere apud eundem Scriptorem in exordio omnium sequentium Imperatorum. Mauricius priori illo anno quo Imperium solus administrare cœpit, anno scilicet 583. noluit Consulatum solemnem ritu inire a Kalendis Januarii ejusdem anni, quod cum novum & insuetum fuerit, ideo Author Chronici Alexandrini id adnotandum censuit, *Primus annus ait (Mauricii) caruit Consulibus*. Nihil tamen fecius Consulatum gessit, quem appellare mihi liceat minus solemnem, qui iniri cum Imperio & perseverare usque ad exordium secundi Consulatus censebatur; adeoque annus 584. quo solemnem Consulatum gessit, ab Authore ejusdem Chronici pro consueto more notatur *μετὰ τῆν' post Consulatum*, nempe post primum Consulatum; ab aliis vero Chronographis annus idem Consulatu Mauricii (nempe secundo ab inito Imperio & primo solemnem) insignitur. Mauricio successit Phocas anno 602. & cum Imperio Consulatum pariter eodem anno cepisset, sed Consulatum minus solemnem; hinc fit ut apud alios Chronologos huic anno nulli Consules assignentur; ab Authore vero Chronici Phocæ Consulatus effertur, ut Pagius ibidem notat. Idemque dein Author subsequenter annum 604. quo idem Phocas Consulatum solemnem ritu processit, notat: *Post consulatum Phocæ*, nempe post primum minus solemnem Consulatum. Cum autem eodem pariter anno Consulatum secundum & primum solemnem Phocas gesserit; hinc Author idem postconsulatus a secundo illo Consulatu numerare deinceps occœpit, adeoque annum 605. appellat annum primum post Consulatum Phocæ, & sic deinceps. Successit Heraclius de quo ita in Chronico Alexandrino juxta versionem Changii edit. Ven. pag. 305. *Ab ipso VII. Octobris die presentis Indictionis (nempe XIV. a Septembri anni 610. cœptæ) usque ad XIV. Januarii mensis, ejusdem Indictionis scriptum est in Actis publicis: Imperante Heraclio; & a XIV. ejusdem Indictionis ipsius mensis scriptum est in reliquum anni (scilicet 611.) usque ad Decembrem (scilicet expletum) XV. Indictionis (a septembri ejusdem anni cœptæ) sic: Et Consulatu ejusdem piissimi Domini. Anno vero sequenti 612. postconsulatus Heraclii idem Author exorditur. Ex his habes Heraclium ab decessoribus suorum Consulatum via nonnihil exorbitasse, in eo nempe quod prioribus Imperii sui mensibus usque ad Januarium succedentis anni in Actis publicis Consulatum suum non adnotavit. In eo vero a reliquis non dissensit; quod sequenti anno Consulatum nomine saltem egerit: adeoque non duplici sed unico Consulatu insignitus fuit. Dixi gestum ab eo fuisse Consulatum nomine tenus, non re, nam ut in eodem Chronico adnotatum est: *Licet in sella curuli non processerit, illud tamen tempus ejus Consulatus adscribi debere æquum visum est.**

Hæc olim scripseram; dein certior factus sum de sententia Illustrissimi Philippi a Turre Episcopi Adriensis qui argumentum hoc de anno emortuali Justiniani, & de Consulatu duplici Justiniani occupans, in opinionem longe ab ea, quam hic constitui, diversam abiit, contendens Justinianum Novembri mense anni 565. obiisse, annoque insequenti a Kal. Januarii Justinum processisse Consulatum, qui dein anno 568. eandem dignitatem secundo adierit. Quo vero fidem servet vetustis pluribus documentis ac lapidibus in quibus Justinii epocha ab anno 566. repetitur; cœset Justinum nonnisi a Januario anni proxime ab assumptione sua succedentis, anno scilicet 566. annos supputare cœpisse; ex quo factum opinatur, ut duplex Justinii Epochæ cohorta sit, altera quidem ex anno 565. quo Justinianus decessit; altera vero ex initio anni 566. Hinc veterum monumentorum dissidium omne tollitur. Id ego quidem libens susciperem, siquidem eo admisso epocharum discrimine ab omni corruptionis suspitione vetera monumenta liberarentur. Verum si ea conciliatione lapides inter se cohæreant; cogemur tamen corruptionis arguere non unius tantum vel alterius, sed trium simul cœvorum Scriptorum, quos vide apud Pagium hic, Textus. Id vero peræque arduum est ac veteres quosdam lapides infidelitatis ac suppositionis arguere. Aliam ergo tentemus viam omnia inter se componendi, quam nobis suppeditat vetus ille mos apud Imperatores Græcos familiaris, ut quos destinabant post obitum suum successores, se adhuc superstitionibus Cæsares dicerent, & exinde novorum Cæsarium Epochæ quædam duci interdum solebat. Fac ergo Justinum anno 555. incerto mense Cæsarem renunciatum fuisse, & unam hanc Imperii illius Epocham constituere. Alteram Epocham duxit ab obitu Justiniani anno 566. His positis dissidia omnia conciliantur. Sed Cæsarem renunciatum fuisse Justinum negat Pagius hic num. 7. at Corippus, cujus testimonium Baronius recitat, non obscure affirmat. Fieri etiam potuit ut Epochæ prior Justinii, sin minus a Cæsarea ejus dignitate a munere tamen Curopalatis, quod Imperatoris dignitati proximum erat, duceretur. MANSI

in Vigiliis Romanum Pontificem & Eutychium sanctissimum Constantinopolitanum Antistitem; crudelitas insuper in cives innoxios ab Evagrio superius deplorata, & avaritia ab eodem pressius sugillata, ut omittamus reliqua. Quam autem mortuus ante horrendum majestatis divinæ tribunal sententiam acceperit, etsi non sit hominis judicare: opinari tamen si cui licet, facilius est invenire, qui Evagrii de ejus condemnatione velit sequi sententiam, quem jure sciat prærogativa temporis, cum quæ scripsit inspexerit, historicis reliquis esse præferendum, qui longo post Justiniani tempora res ab eo gestas scripsere: cum præsertim in eadem proculdubio abiisse sententiam Procopius ejusdem temporis luculentus historicus visus sit, dum quem ante sæpe laudarat, postea scripto volumine tam ipsum quam Theodoram conjugem, recantans palinodiam magnopere vituperavit, ut apud Suidam notatum habetur.

VII.

At cum laudatam audis ab eodem Procopio insignem ejus pietatem in erectione templorum quibus replese non Constantinopolim tantum, sed universum pene visus est Orbem: provoco te ad Evagrium de his ista dicentem (a): *Erat porro tam largus in pecunia eroganda, ut multa sancta & magna templa in multis locis extrueret, aliaque sacra ædificia, quibus tum viri tum mulieres & ætate tenera & exacta, tum qui variis morbis vexabantur sedulo accurarentur ædificaret: magnamque seorsum colligeret a suis pecuniarum vim, unde ista perficerentur: alia denique infinita exequeretur opera: quæ sane pia, Deoque accepta essent, si modo vel ille, vel alii qui talia moluntur, de suis ipsorum bonis efficienda curarent, suæque vitæ actiones vacuas a sceleris labe tamquam hostiam Deo offerrent.* Hæc ipse, qui paulo superius de ejusdem Imperatoris

(a) Evagr.
l. 4. c. 29.
in fin.Aliena
pecunia
erectæ Ec-
clesiæ a
Justinia-
no.

PAGIUS

annos tantum tredecim Justinianus Imperium administrasset, obiissetque anno Christi DLXXVIII. quo Kalend. Septemb. inchoatur annus mundi 6087. præterquamquod secundus Justinii Junioris Consulatus prorsus fictitius, ut infra ostendam. Alios etiam Auctores hac in re errasse pluribus probat Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo V. cap. 9. paragr. 2. Scriptores vero coævus in rebus Historicis vel Chronologicis quandoque falli, variis exemplis constat.

IV.

Ætas Ju-
stiniani.

Pervenit ad Imperium Justinianus natus annos XLV. ut asserit Zonaras, & confirmat Theophylus Justiniani præceptor, qui prodit eum sub finem Anastasii dominatus Byzantium venisse tricenario majorem; Zonaræ Cedrenus & Nicephorus consentiunt. Quare mortuus est anno ætatis circiter octogesimo tertio. Nec audiendus Alemanus in Notis ad Historiam Arcanam Procopii cap. 6. qui dicit, videri Zona-

in pecuniis a subditis corradendis cupiditate ista recenset:

In Justiniano vero tam inexplebilis fuit pecuniæ cupiditas, & tam turpis atque adeo absurda rerum alienarum appetitio; ut omnia subditorum bona his qui magistratus administrabant, qui tributa colligebant, qui nulla de causa insidias hominibus struere volebant, ob auri amorem vendiderit. Complures vero, immo innumerabiles qui bona multa possidebant, causa falsa commentitiaque conficta, omnibus fortunis multavit. Quod si quæ meretrix oculos cupiditatis ad alicujus bona adiciens, consuetudinem se ullam cum eo vel conjunctionem habuisse simularet: statim omnia jura ac leges, modo Justinianum turpis lucri socium constitueret, ejus causa eversa jacuerunt; facultateque omnes illius, qui falso in crimen adductus erat, fuerunt in ejus domum transfusa. Hæc Evagrius; cujus sententia, quot ab eo novæ promulgatæ sunt leges & veteres restitutæ tot tenfa ad extorquendam pecuniam retia dices: cum etsi ex illis aliquæ currentibus ad prædam. Judicibus venatoribus aliquando potuissent obstare, continuo easdem mirate depressas siverit a magistratibus pro arbitrio proculcari. Ista ex antiquioribus, fideique sincera pollentibus scriptoribus referans, scio in me concitasse Jurisconsultorum agmina pro suo Justiniano pugnantia: verum satis sit ad defensionem unica opposita veritas, quam profitemur, & illibatam colimus & excolimus.

Cæterum quæ ab eo juste pieque restituta vel sancita reperiuntur, ut Dei munus Christianitas non refugit, sicut nec Ethnicorum Imperatorum, eorumdemque Christianorum persecutorum leges juste decretas; mente illud retinens & ore versans, quod divina Sapiencia clamat (b): *Per me Reges regnant, & legum conditores justa decernunt: Per me Principes imperant, & potentes decer-*

VIII.
Justiniani
turpis
avaritia.

IX.

ram secum pugnare, ubi narrat, Justinum avunculum recusasse Justinianum Imperii socium habere; atque id urgentibus Principibus respondisse: *Vobis optandum est, ne hanc purpuram junior aliquis induat; & Procopium de Justiniano Summam Imperii moderante, dum Justinus viveret, scribere illum ætate adhuc junioris fuisse. Nam illis temporibus qui ad annum ætatis XL. vel etiam XLV. pervenerant, juvenes vocatos fuisse, multis exemplis liquet.*

Zonaras hæc de Justiniano scribit: *Fuit hic Imperator aditu facillimus, ad pœnam irrogandam aque promptus atque ad crimina audienda: pecuniam & temere profudit, & per fas ac nefas comparavit, aliam in ædificia, aliam ad exequenda consilia sua, aliam in rem bellicam & contentiones eorum, qui voluntati ipsius adversabantur, insumendo. Ita factum, ut cum pecunia semper egeret, eam rationibus parum bene-*

V.
Mores Ju-
stiniani.

sic

CHRISTI
565.

JOANNIS PAP.
6.

JUSTINIANI IMP.
39.

cernunt justitiam. Hinc videas ipsum quoque S. Gregorium Romanum Pontificem (a) in moderandis etiam rebus Ecclesiasticis uti ejusdem Justiniani Imperatoris constitutionibus, easdemque citare consuevisse, sicut & aliorum Christianorum Imperatorum, necnon & Gentilium, ut Modestini & aliorum, cum opus fuit, Jureconsultorum. Quæ vero præter jus fasque idem Justinianus suis sanctionibus observanda præcepit, Catholica Ecclesia respuit, ut quæ sibi super Ecclesias personasque Ecclesiasticas arrogare præsumpsit, quæve de usuris constituit. Sed in his consule Alciatum, (b), licet ei in omnibus minime assentiamur. Quod autem inuratur nota Justiniano de voluntario concessio divortio; ad ejus successorem Justinum eam legem potius pertinere, suo loco dicemus.

X. Quæ vero spectant ad ejusdem Imperatoris scripta, seu potius aliorum lucubrationes suo ipsius nomine promulgatas: præter illa quæ sunt recensita ipsius

de fide edita, Isidorus de eodem ista habet (c): Justinianus Imperator quosdam libros de Incarnatione Domini edidit, quos etiam per diversas provincias misit. Condidit quoque rescriptum contra Illyricanam Synodum & adversus Africanos Episcopos, in quo Tria capitula damnare contendit, &c. Sed ne quis ex iis redarguat Suidam, quod analphabetum dixerit Justinianum tot scriptorum auctorem: nam sicut Triboniani fuisse civiles leges, ita & Theodori Casariensis scripta suo nomine vulgari voluisse, quæ dicta sunt superius docent. At de Justiniano hætenus.

Antequam autem ad ejus successorem convertamus orationem, incisam a Narsete prope Romam, cum adhuc viveret Justinianus hoc anno, in ponte a se restituto super Anienem fluvium inscriptiones (ne eas amplissimis litteris exaratas non legisse culpæ sit) hic describamus: sic enim se habent:

(c) Isidor: c. 18. Justiniani nomine vulgata scripta.

XI.

IMPERANTE. D. N. PISSIMO. AC. TRIUMPHALI. SEMPER
JUSTINIANO. PP. AUG. ANN. XXXVIII.
NARSES. VIR. GLORIOSISSIMUS. EX. PRÆPOSITO. SACRI
PALATII. EX. CONS. ATQUE. PATRICIUS. POST. VICTORIAM
GOTHICAM. IPSIS. EORUM. REGIBUS. CELERITATE. MIRABILI. CONFLICTU. PUBLICO. SUPERATIS. ATQUE. PROSTRATIS. LIBERTATE. URBIS. ROMÆ. AC. TOTIUS. ITALIAE. RESTITUTA. PONTEM. VIÆ. SALARIÆ. USQUE. AD AQUAM. A NEFANDISSIMO. TOTILA. TYRANNO. DESTRUCTUM. PURGATO. FLUMINIS. ALVEO. IN. MELIOREM. STATUM. QUAM. QUONDAM. FUERAT. RENOVAVIT.

Itemque ibi :

QUAM. BENE. CURBATI. DIRECTA. EST. SEMITA. PONTIS
ATQUE. INTERRUPTUM. CONTINUATUR. ITER
CALCAMUS. RAPIDAS. SUBJECTI. GURGITIS. UNDA
ET. LIBET. IRATÆ. CERNERE. MURMUR. AQUÆ
ITE. IGITUR. FACILES. PER. GAUDIA. VESTRA. QUIRITES
ET. NARSIM. RESONANS. PLAUSUS. UBIQUE. CANAT.
QUI. POTUIT. RIGIDAS. GOTHORUM. SUBDERE. MENTES
HIC. DOCUIT. DURUM. FLUMINA. FERRE. JUGUM.

Ann. Eccl. Tom. X.

G g 2

Jam

PAGIUS

his compararet, ac gratiam haberet iis, qui colligendi argenti vias ostenderent, &c. Hoc nomine præsertim damnandus Justinianus, quod in ultima ætate lapsus sit in hæresim Incurribilium, sive Aphthartocitarum, quæ Domini nostri Jesu Christi corpus ex ipsa Divinitatis conjunctione incorruptum asserbat: Hac ipsa est, inquit Nicephorus lib. 17. cap. 29. Aphthartocitarum hæresis, qua multi mortales sunt correpti, non solum ex his, qui honores & Magistratus gesserunt, sed etiam Hierarcha primarii & Monachi vita illustres, & ex Sacerdotali ordine alii, atque adeo ipse etiam Imperator Justinianus. Hunc tamen ex ea paulo ante mortem respicuisse, ostendunt quæ narrat Baronius num. III. & seq. Imo in Menæis Græcorum ad diem II. Augusti legitur. Memoria pia recordationis Imperatoris Justiniani, in ade Apostolorum. Erat

vero is dies Natalis Imperii ejus post Justiniani Senioris obitum. Odilbertus Archiep. Mediolanensis postquam accepit Epistolam Encyclicam a Carolo Magno universis Imperii sui Episcopis directam, a Mabillonio Tom. I. Analect. pag. 21. recitatam, qua petit certior fieri, quid de Baptismo, ejusque ritibus sentirent, ad eum respondens ait: In vestra tranquillitate salutem nostrorum omnium adesse cognoscimus atque tenemus, qui vos sollicitudinem habentes Orthodoxa fidei magis præ cateris omnibus, qui ante vos Christiani Imperatores in universo mundo, fuerunt devotione quique & Divino zelo commoti, idest, Constantinus, Theodosius Major, Marcianus, & Justinianus. Hi omnes, ut Christianum populum ab omni erroris macula liberarent, Divinitus inspirati, qua meritis & scientia præcellentes, David Sanctum imitantes &c.

Post

Narfetis
monu-
menta in
ponte A-
nienis.

XII.
Justinus
Imperat.

Jam ad ipsum Justinum veniamus. Simulac autem ex hac vita Justinianus discessit, succedit Justinus ipsius sororis Justiniani Imperatoris nomine Vigilantiæ filius, patreque nomine Dulcissimo natus conjux vero Justinii; Sophia appellata, Theodoræ Augustæ neptis fuit, ut ex Victoris Tununensis Chronico, & Corippo Africano grammatico, qui Justinii laudes cecinit, apparet: nam pulchre hic de ipsius Justinii, matrisque ejus, atque uxoris nominibus:

*Mater consilii placidis Vigilantia vestris.
Semper inest oculis: quamque omni pectore gestas.
Alma Augusta tui consors Sapientia regni.
Tu quoque Justitiæ nomen de nomine sumens.
Frana regendorum retines firmissima Regum, &c.*

Justinus igitur apud Justinianum Imperatorem cognationis jure primum sibi vendicaverat locum, ab eodemque Curopalates creatus (ita Græci dicunt magistratum, cui Palatii cura credita erat (qui & Cæsar jam antea dictus fuerat: Id quidem, Corrippus his versibus docet:

*Te dominum sacræ quis non prædixerat aula,
Cum magni regeres divina Palatia patris,
Par extans curis, solo diademate dispersar,
Ordine pro rerum vocitatus Curapalatii:
Dispositus jam Cæsar eras. Cum sceptrâ teneret
Fortis adhuc senior, regni tu summa regebas
Consilio moderata gravi: Nil ille pergit
Te sine.*

PAGIUS
VI.
Anecdota
Procopii.

Post Baronii mortem prodire *Anecdota Procopii* primum Lugduni & postea Parisiis ex Typographia Regia, de qua ultima editione loquens Combesius in *Observatione prævia ad Procopii locum de Sancta Sophia*, cum Diatriba Leonis Allatii de *Simeonum Scriptis*, pag. 292. impressa, ait, docti Interpretis Anecdotis vindicandis aut expungendis operam desideratam esse; sed si Vir doctissimus vidisset loca astericis notata in editione Parisiense cap. 9. pag. 28. (Lugdunensem enim præ manibus non habeo) ne eorum lectione aures castæ offenderentur, de industria resecta ex testu Græco Codicis Vaticani, non dubitasset, quin ea Historia sit mere probrosus in *Justinianum & Theodoram* ejus uxorem libellus; adeo enim scædæ & obscœna, quæ ab ea ante matrimonium in ipso etiam Theatro ac spectantibus omnibus sæpe patrata fuisse Procopius dicit, ut incredi-

Sed quæ divinitus de eodem sint prævisa ab Eutychio Patriarcha, Eustathius ita narat (a):

Tribus circiter annis ante Imperium Justinii futura prospicienti & magno Pontifici patefactum fuit, ipsum imperaturum: Qui nulla interposita mora, ut eum in Dei timore confirmaret, tutiusque vitam ejus ad pietatem incenderet, cum in Jucundianis quodam die Senatus haberetur, in remotum quemdam locum Dei servus Justinum seduxit, quo quidem in loco fenestra erat (hoc enim signum, ut lapidum cumulus olim inter Jacob & Laban testimonium fuit). Et audi, inquit, amplissime vir: Quamvis ego humilis sim servus & sacerdos Dei; significavit mihi Deus te post avunculum tuum fore Imperatorem. Quare vide, ne huc illuc occupationibus distrabaris; sed attende tibi, & operam da, ut dignus evadas, qui Dei perficiar voluntatem. His auditis Justinus, gratias egit Deo, & viro magno respondit in hunc modum: Deus me dignum faciat, ut voluntati ejus obtemperem, meque gubernet & regat arbitrio suo. Et hæc quidem sic facta sunt. Cum autem vir magnus esset in insula quæ Principe appellatur, quadam die narrabat nobis: In visione (inquiens) noctis quidam gladium dedit duorum imagines continentem, Justinii & conjugis ejus, qui & mihi arridebant. Sed quidnam id significaret, ab eo quæsit unus ex iis qui illic præsto erant, num illius gladii visione sectiorem aliquam, vel rei finem portendi sciret. Minime, inquit ille: sed hi ipsi regnabunt, & me liberabunt: Imperatorio enim habitu indutos aspexi. Quod imperaverint, perspicuum est: Quod autem fuerit liberatus quodque exilii ejus multæ visiones extiterint, omnes novimus. Hæc Eustathius. Verum sicut pingernam tardius recordatus est Joseph (b) in carcere detenti, ita & Justinus serius quam par erat Eutychem ab exilio revocavit, & non

(a) Apud
Sur. die 6.
Apr. 10m.
2.XIII.
Quæ præ-
dicta de
futuro
Imperato-
re.(b) Genes.
40.

bile videatur, Virum non mente captum, aut ad summam egestatem non redactum, cum lupa, quæ omnes naturæ leges publice perfregisset, conjugio sociari voluisse, aut ab ea jam sibi conjuncta tandem non abhorruisse. Si duo, quæ prætermittenda fuere loca mihi referre liceret, omnes opinor in eandem concederent sententiam; sed jure merito uterque luce indignus visus fuit. De cætero non pauca sunt in eo Libro, quibus horum temporum Historia plurimum illustrari potest. Duo præfata loca ex Codice MS. Vaticano descripsit Clarissimus Dominus Ludovicus de Mazaugues Consiliarius Regius in Parlamento Aquisi, mihi que communicavit.

A num. XII. ad XXII. Justinus Junior, filius *Dulcissimi* ex Vigilantia Justiniani sorore die XIV. Novembris a Joanne Exscholastico Patriarcha coronatus suscipit Imperium. Baronius num.

VII.

& non antequam qui in ejus locum intrusus fuerat Joannes ex hac luce discesserit.

XIV. Ex hac vita jam subducto Justiniano Imperatore, excitatur media nocte Justinus a Callinico Excubitorem Præposito, & ut habenas sumat Imperii admonetur; progressusque ad aulam, & Senatu hortante, sumit Imperium, cum interea componitur exanime Imperatoris cadaver ornaturque ad sepulturam, Sophia tunc ipsum veste contexit pretiosa valde, in qua effigiatæ erant ejusdem Imperatoris res gestæ: quæ describitur a Corippo, cum agit de Sophiæ pietatis tum exhibitis officiis defuncto Justiniano. Pandemus hic tibi eam velut picturam in tabula, quam docta manus non penicillo, sed acu formavit. Cum igitur de paratis agit exequiis, pompaque funeris adornata, hos etiam habet versus:

*Exequiis adjecit solito plus dona paternis:
Ireque contractas denso jubet agmine turbas:
Et tulit intextam pretioso murice vestem,
Justinianorum * ubi tota laborum
Nexo auro insignita fuit, gemmisque corusca.
Illic barbaricas flexa cervice phalanges,
Occisos Reges, subjectasque ordine gentes
Pictor acu tenui multa formaverat arte,
Fecerat & fulvum distare coloribus aurum,
Omnis ut aspiciens ceu corpora vera putaret.
Effigies auro, sanguis depingitur ostro.
Ipsam autem in media victorem pinxerat aula
Efferam Vandali calcantem colla tyranni,
Plaudentem Libyam fruges laurumque ferentem:
Addidit antiquam tendentem brachia Romam
Exerto & nudo gestantem pectore mammam.
Altricem Imperii, liberatisque parentem.
Hoc ideo fieri vivax Sapiencia jussit:
Ornatum ut propriis funus regale triumphis*

* Series

De veste auro picta.

PAGIUS num. XIV. scribit, Corippum Africanum Grammaticum, qui Justini laudes cecinit, hunc Cæsarum jam antea dictum fuisse his versibus docere.

Te Dominum Sacra quis non prædixerat Aula,
Cum Magni regeres divina Palatia Parris,

Augustum in tumulum fatalis duceret hora.

Hæc de ornatu cadaveris atque feretri. Cæterum idem post multa subdit auctor, nullum ferme vas fuisse, in quo non sculptæ essent victoriæ ejusdem Imperatoris imagines; nam ait:

XV.

*Ipsæ triumphorum per singula vasa suorum
Barbarico historiam feri mandaverat auro,
Tempore quo capitis injecit vincla tyrannis,
Justinianus ovans quarto cum Consule Princeps
Alta triumphali terret Capitolia pompa.*

Triumphalia vasa.

At ita composito ad funus Justiniani feretro, illud minime tamen effertur, nisi postquam insignia Justinus accepit Imperii; quæ quidem nec recipere voluit, nisi consulto oratoque numine, & religionis officiis persolutis: nam idem hæc de his cecinit auctor:

XVI.

*Ipsæ autem procerum magnis oratibus actus
Non primum Imperii regalia signa recepit,
Ni sacrata prius supplex oracula poscens,
Effusis precibus Christo sua vota dicaret.
Ilicet Angelici pergens in limina templi,
Imposuit pia thura focus, cerasque micantes
Obtulit, & supplex lacrymis ita cœpit obortis:
Omnipotens Princeps, &c.*

Quod item pietatis opus ipsa ejus uxor Sophia seorsum exsolvit.

Expletis vero quæ solerent a proceribus exhiberi solemnibus, a Patriarcha Joanne idem Justinus benedictionem accepit atque coronam: quod pulchre his versibus idem poeta describit:

XVII. Justinus a Joanne Episcopo coronatur.

*Postquam cuncta videt ritu peracta priorum,
Pontificum summus, plenaque ætate venustus
Assantem benedixit eum; calique parentem
Exorans Dominum, sacro diademate jussit*

*Par extans curis, solo Diademate dispar,
Ordine pro rerum vocitatus cura Palatii;
Dispositus jam Casar eras. Cum Sceptra teneret
Fortis adhuc Senior, Regni tu Summa regebas
Consilio moderata gravi. Nil ille peregit
Te sine*

Ve-

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

*Augustum sancire caput, summoque coronam
Imponens apici, &c.*

XVIII. Post hæc autem diademate insignitum & in folio collocatum, acclamationibus absolutis, orationem habuisse testatur ad populum, quam describit: ante cujus exordium cum signasse cruce frontem tradat, veterem morem intellige, consuevisse nimirum Fideles ante concionem præmittere crucis signum: nam audi:

Signo
Crucis se
munit, &
ligno
Imp.

*Ipse coronatus solium conscendit avitum,
Atque crucis faciens signum venerabile, sedit:
Erectaque manu, cuncto præsentente Senatu,
Ore pio hæc orans ait: Super omnia regnans
Regna Deus, &c.*

At non manu tantum signasse crucis signum, sed & ligno sacratissimæ Dominiæ crucis frontem exornasse, idem inferius docet, hæc dicens,

*Egreditur cum luce sua, frontemque serenam
Armavit sancti faciens signacula ligni.*

In frontibus enim Regum crucem fulgere consuevisse, superius auctoritate Patrum alia id poscente occasione, dixisse meminimus.

XIX.

Post hæc autem ubi ad populum perorasset, atque ejus querelas lugubribus editas vocibus percepisset, quibus dolebat injuste exactionibus vexatum a prædecessore Principe, & ab eo debita non esse soluta: Justinus sua unicuique reddenda præcipit, & æs alienum Justiniani dissolvi jubet. Hæc autem pereleganter Corippus his versibus cecinit:

Justiniani
æ alienum
dissolvit
Justinus.

*Flere diu tantis lacrymis non passus
acerbis,
Condoluit miserans, & se pietate subegit
Legibus ultro suis: Aliena pecunia
dixit,
Reddenda est. Vivus patri qui substituit hæres,
Thesaurus fidei privatos ferre ministris
Imperat. Innumera mox advenere cæterva,*

PAGIUS

Verum Corippus tantum indicat *Curpalatis* dignitatem utpote Imperatoris proximam, quam vivente Justiniano obtinebat *Justinus*, omen ei fuisse Imperii; nec ullus umquam Veterum Ju-

Fortia centenis onerataque brachia libris

Deposuerunt humeris: turmæ glomerantur in unum,

*Et totus fuso Circus resplenduit auro:
Tunc posita ratione palam, populoque vidente,*

Debita persolvit genitoris, cauta recepit.

*Gaudia quanta illic, quantus favor?
undique letus*

*Tollitur in cælum populorum clamor
ovantum, &c.*

Hæc quidem omnia profecto redarguunt Justiniani prædecessoris avaritiam, ne recitata superius ex Evagrio esse calumnias, & ex pravo ea scribentis animo prodiisse quis putet. Præter hæc etiam de cavendis delictis Justinum populum admonuisse, tradit auctor. Sed nec prætermisisse quæ ad Ecclesiarum statum pertinere videbantur, testatur Evagrius, qui ubi plura præcedentibus consentientia narravit, hæc addit: *At primum dat mandatum, ut omnes Episcopi & sacerdotes, qui ex omnibus locis in unum Constantinopoli convocati erant, ad suas ipsorum dimitterentur sedes, uti consuetos cultus Deo sancte religioseque adhiberent, monens ne quisquam quod ad fidem pertineret novare moliretur. Atque istud quidem ejus factum in laude ponendum est.* Hæc Evagrius.

XX

Sed quæ ad Justiniani Imper. funus spectant, quod postea curatum constat, pauca quædam hic ex eodem Corippo cuncta exacte prosequente describenda putamus, utpote quæ ad Christianum cultum pertinere noscuntur, atque primum de multiplicibus luminaribus celebri pompa delatis, cum ait:

XXI.

*Vasa aurea mille, Lumina-
Mille columnarum species, argentea-
mille, ria exor-
nant funus.*

Quæ superimpositis implebent atria ceris,

Ordine cuncta suo, patrum sic more parata.

Vasa illa fuisse intelligas multiplicia instrumenta pretiosorum diversi generis candelabrorum ad portandos cereos fabricatorum, quorum superius diversis in locis mentio facta est. Subdit vero de his quæ ferebantur condiendi causa cædaveris:

Thu-

Finum ante Imperium Cæsarem renunciatum esse asseruit. Imo Corippus, solemnes ritus inaugurationis ejus describit, & non nisi extincto Justiniano illum Imperatorem fuisse manifeste indi-

CHRISTI
565.

JOANNIS PAP.
6.

JUSTINIANI I MP.
39.

Unguentis
conditur
corpus
Imper.

*Thura Sabæa cremant: flagrantia mel-
la locatis
Infundunt pateris, & odoro balsama
succo:
Centum aliæ species unguentaque mi-
ra feruntur
Tempus in æternum sacrum servantia
corpus.*

Et inferius de procedente populo, &
psalmodia qua religiosam prosequen-
tur funeris pompam;

————— *tota populus processit ab aula:
Mæstaque funereas accendunt agmina
ceras.
Omnis in exequias sexus convenit &
ætas.
Quis memorare potest tantæ miracula
pompæ?
Hinc Levitarum mirabilis ordo canen-
tum,
Virgineus tonat inde chorus; vos æthe-
ra pulsat.*

At hæc satis ad insinuandam veterem Ec-
clesiæ Catholicæ consuetudinem in cele-
britate funerum Fidelium defunctorum,
per singula tempora usque in præfens
religiosissime propagatam. Sed de fune-
re Imperatoris ad aliud Regis funus tran-
eamus.

XXII.

Hoc enim anno & Clotarius Rex Fran-
corum, cum ageret ab obitu Clodovei
annos quinquaginta & unum in regno,
ex hac vita migravit: de quo ista Grego-
rius (a) res sui temporis scriptis pro-
sequens: *Rex vero Clotarius anno quin-
quagesimo primo sui regni cum multis mu-
neribus limina beati Martini expetiit; &
adveniens Turonos ad sepulcrum antedi-
cti Antistitis, cunctas actiones, quas for-
tasse negligenter egerat replicans, & o-
rans cum grandi gemitu, ut pro suis cul-
pis beatus confessor Domini misericordiam
exoraret, ea quæ irrationabiliter commi-
serat, suo obtentu dilueret. Exin regres-
sus quinquagesimo primo regni sui anno,*

(a) Gregor.
Turon.
hist.
Franc. l. 4.
cap. 21.
Clotarii
Franco-
rum Re-
gis obitus.

PAGIUS
VIII.
Obitus
Clotarii
Franco-
rum Mo-
narchæ.

dicat, ut ostendunt ejus versus a Baronio recitati.
A num. XXII. ad XXV. Clotarius Franco-
rum Monarcha e vivis excessit anno quingente-
simo sexagesimo primo, teste Mario Aventicensi
in Chronico, qui anno post Consulatum Basi-
lii XX. Christi scilicet DLXI. ait: *Hoc anno
Chlotacharius Rex mortuus est.* Mario suffra-
gantur Aimoinus lib. 2. cap. 37. qui tradit eum
obiisse anno regni sui quinquagesimo, Grego-
rius lib. 4. cap. 21. & Fredegarius cap. 35. qui
testantur, *Clotarium vita functum quinquagesi-
mo primo regni sui anno*, quia scilicet Aimoinus
annos Regni Clotarii fere completos numerat;
Gregorius vero & Fredegarius annos tantum
Julianos, eosque utrimque incompletos; qui
numerandi modus antiquis Scriptoribus familia-
ris. Quare non erat quod Hadrianus Valesius
in Hist. Rer. Francicæ, & Cointius, uterque ad

*dum in Cotia silva venationem exercet,
a febre corripitur, & exinde Compen-
dium villam rediit; in qua cum gravi-
ter vexaretur a febre; agebat, Vah, quid
putatis? qualis est ille Rex celestis, qui
sic tam magnos Reges interficit? In hoc
enim tædio positus, spiritum exhalavit.
Quod ad ejus culpas pertinet: ipsum qui-
dem compluribus delictis obnoxium, po-
tissimum vero incestis nuptiis infamatum,
sæpe excommunicatum fuisse a S. Nice-
tio Episcopo Treverensi, idem Gregorius
in rebus gestis ejusdem Episcopi, quas
conscriptis, affirmat. Sed de ejus sepul-
tura ubi supra idem auctor hæc addit:
*Quatuor filii sui cum magno honore Sues-
sionas deferentes, in basilica beati Me-
dardi sepelierunt.* Loco scilicet quem de-
legerat ad basilicam construendam, quam
tamen filius Sigebertus construxit. Ac
demum: *Obiit autem post unum decur-
rentis anni diem, quo Chramnus fuerat
interfectus.* Hæc Gregorius.*

Defuncto Clotario, quatuor ejus filii
inter se partiti sunt regnum, neme-
pe Charibertus, Chilpericus, Gunthera-
mnus, & Sigebertus: quorum Chariber-
tus regni sedem tenuit Parisiis, Chilpe-
ricus Suesсионis, Guntheramnus Aurelia-
nis, Sigebertus Rhemis. Porro horum om-
nium religiosissimus habitus est Sigeber-
tus. Hic enim simulac accepit patrem
esse defunctum, nihil antiquius habuit,
quam ut sanctum Nicetium Treverensem
Episcopum ab eo in exilium amandatum
postliminio revocaret: de quo ista in Vi-
ta ejusdem Sancti Nicetii Gregorius ha-
bet (b):

*Sanctus Nicetius quotidie prædicabat
populis, denudans crimina singulorum,
& pro remissione deprecans assidue confi-
tentium: unde adversus eum sæpius odii
virus exarsit, quod, tam veraciter mul-
torum facinora publicaret. Nam plerum-
que se persequentibus ultro obtulit, gla-
dio exerto cervicem præbuit: sed nocere
ei Dominus non permisit. Voluit namque
pro*

XXIII.
Quatuor
filii Clo-
tarii re-
gnant in
Galliis.

(b) Gregor.
Turon.
Vit. S. Ni-
cet. cap. 1.
XXIV.

annum DLXI. contenderent, Clotarium annos
tantum quinquaginta regnasse. Præterquamquod
illum quinquagesimum primum Regni annum
inchoasse, valde verosimile. Successerat enim
Clodotheo Magno patri die XXVII. Novembris
anni DXI. ut nunc inter omnes convenire de-
bet, annoque quingentesimo sexagesimo primo,
die decima Novembris adhuc in vivis erat.
Guntramnus quippe Rex Clotarii filius anno
quingentesimo octogesimo quinto, quarto Idus
Novembres, agebat annum Regni sui vicesimum
quartum, ut liquet ex secunda Synodo Matif-
conensi eo die habita. Quare Clotarius anno
DLXI. die X. Novembris adhuc superstes erat,
& die XXVII. ejusdem mensis, LI. Regni sui
annum inchoare debebat. Henschenius in Exe-
gesi de Episcopatu Tungrænsi & Trajectensi, præ-
fixa Tomo VII. SS. mensis Maii cap. 10. au-

pro justitia mori, si persecutor fuisset infestior. Aiebat enim: Libenter moriar pro justitia. Sed & Clotarium Regem pro iniustis operibus sæpius excommunicavit; exiliumque minante eo, numquam est teritus. Quodam vero tempore, cum ad exilium ductus, ab reliquis Episcopis, qui adultores Regis effecti fuerant, remotus esset, atque a suis omnibus derelictus; uni diacono, qui adhuc perstabat in fide, ait: Quid tu nunc agis? quare non sequeris fratres tuos & eos quos volueris, sicut & illi fecerunt? Qui ait: Vivit Dominus Deus meus, quia usquequo spiritus meus intra hos artus contentus fuerit, numquam derelinquam te. Et ille: Quia (inquit) hæc dixisti, dicam tibi quæ Dominorevelante cognovi: Cras enim in hac hora & honorem recipiam, & Ecclesia mea restituar. Hi autem qui me dereliquerunt, cum magno pudore ad me confugient. Præstolabatur itaque diaconus rem promissam attonitus: quod postea est expertus. Illucescente enim die crastina, subito advenit legatus Sigeberti Regis cum litteris, nuncians Clotarium Regem esse defunctum, seque regnum debitum cum Episcopi charitate debere percipere. Hæc ille audiens, ad Ecclesiam

Sigebertus Rex liberat ab exilio S. Nicetium.

PAGIUS

tumat, duos Clotarii annos ultimos, vitio Librariorum apud Gregorium conflatos in unum fuisse, & rationem temporis deducti exigere, & verba Gregorii lib. 4. cap. 21. monstrare: Rex Clotarius, inquit, anno LI. Regni sui limina B. Martini expetiit, &c. Et postea: Regressus quinquagesimo primo Regni sui anno spiritum exhalavit: ubi, inquit Henschenius, legendum esse quinquagesimo secundo, demonstratur ex eo quod Gregorius, qui nusquam eosdem annos repetiit, id multo minus fecisset in eodem capite. Verum vana hæc conjectura cum Fredegarius in Epitome Gregorii cap. 55. scribat: LI. Regni sui anno vexatus a febre obiit; neque dubium est, quin id in Historia Gregorii Fredegarii legerit. Hic Henschenii error ex alio procedit, quod scilicet Clodoveum Magnum anno DIX. demortuum crediderit.

IX. Mores Clotarii.

Quamvis autem annus emortualis Clodovei valide suo loco confirmatus non fuisset ex anno emortuali Clotarii extra omnem controversiam poneretur: hunc enim anno DLXI. ex hac vita migrasse certis argumentis infra constabit. Extat in Capitularibus Regum Francorum a Baluzio editis Constitutio Clotarii, in qua multa pro commodis Ecclesiæ statuta leguntur. Paulo ante obitum multa pie & religiose fecit: corpus Sancti Medardi Noviomensis Episcopi suis humeris tulit, & Episcopos, Primoresque Regni, ut ipsi quoque suos subiicerent humeros, exemplo compulit, ac ut Basilica super tumulum ejus conderetur, Sigeberto filio mandavit. Virtutum tamen ejus splendorem obscuravit sævitia, nonnumquam cum aliena rapiendi cupiditate conjuncta. Eo regnante Francia plurimum dilatata.

X.

Clotario superstitis vixerunt quatuor filii, Charibertus, Guntramnus, sive Guatchramnus, Chilpericus, & Sigebertus, filiaque Chlodfin-

regressus, potestati restituitur; confusisque iis a quibus derelictus fuerat, omnes in charitate recepit. Hucusque Gregorius, qui & alia sanctissimi Præsulis egregia facta scriptis mandavit.

Hoc eodem anno (quo nimirum Justinianus Imperator mortuus est) pestis illa vehemens, inguinaria dicta, universam invasit Italiam, pervasitque etiam regiones Boreales; de qua ista habet Paulus diaconus (a): *Isdem temporibus in Liguria provincia maxima pestilentia exorta est. Subito enim apparebant quedam signacula per domos, ostia, vasa, vestimenta; quæ si quis voluisset abluere, magis magisque apparebant. Post annum vero expletum cœperunt nasci in inguinibus hominum & aliis delicatioribus locis glandulæ in modum nucis, seu dactyli quas mox sequebatur febris intolerabilis æstus, ita ut triduo homo extingueretur. Sin vero aliquis triduum transgisset, habebat spem vivendi. Erat ubique luctus, ubique lacrymæ. Nam (ut vulgi rumor habebat) fugientes cladem aut vitantes relinquebant domos desertas habitatoribus solis catulis eas servantibus: pecuaria sola remanebant in pascuis, nullo astante pastore. Cerneret villas &*

XXV. Pestis inguinaria Italiam vastat.

(a) Paul. diacon. de Gest. Longobard. lib. 1. c. 4.

ca-

da Alboino Longobardorum Regi nupta: Sic inter se hi quatuor, idest Charibertus, Gunthramnus, Chilpericus atque Sigibertus divisionem legitimam faciunt. Deditque fors Chariberto Regnum Childeberti, Sedemque habere Parisiis; Gunthramno vero Regnum Chlodomeris ac tenere Sedem Aurelianensem; Chilperico vero Regnum Chlotacharii patris ejus, Cathedramque Sueffionas habere; Sigiberto quoque Regnum Theodoricis, Sedemque habere Rhemensem, inquit Turonensis lib. 4. cap. 22. Charibertus Regnum adeptus, Ulrogotham Childeberti patris relictam, ejusque filias ab exilio revocavit, in quod a Clotario deportatae fuerant, ut probant verus Fortunati lib. 5. Carm. 3. ubi & Charibertus ob justitiam & peritiam Latinæ linguæ plurimum commendatur. Charibertus vivo patre Ingobergam uxorem duxit, ex qua filiam tantum suscepit, quæ nupsit Ethelberto Cantix Regi, quam Gregorius Magnus Aldibergam, Bertham vero nominat Beda lib. 4. cap. 26. Sigibertus cum patri successit uxorem nondum sibi sociarat. Initium sui Regni tribus egregiis facinoribus plurimum illustravit. Nicetium enim Episcopum Trevirensis revocavit ab exilio, Basilicam Sancti Medardi Sueffione a Clotario patre inchoatam perfecit, Hunnos in Franciam irumpentes conferto prælio profligavit. De bello Hunnico loquitur Turonensis lib. 4. cap. 23. de Basilica Sancti Medardi Fortunatus lib. 2. Carm. 17. & de reditu Sancti Nicetii idem Turonensis de Vit. Patrum Cap. 17.

Diviso Regni inter quatuor ejus filios.

A num. XXV. ad XXX. Baronius memorat hoc anno pestem, quæ Narsete Italiæ Præfecturam gerente, ibidem grassata est. De ea loquuntur tam Paulus Diaconus lib. 2. de Gest. Langobard. cap. 4. quam Gregorius Magnus lib. 4. Dialog. cap. 26. eaque narrata Paulus ait: Inter hæc Justiniano Principe e vita decedente,

XI. Pestis Galliam alio anno quam Italiam afflixit.

&c.

castra agminibus hominum repleta, postero die, universis fugientibus, in summa vastitate & silentio. Fugiebant filii, insepulta parentum relinquentes cadavera. Si quem forte antiqua pietas perstringebat, ut vellet sepelire proximum, restabat ipse insepultus: & dum obsequabatur, perimebatur: dum offerre obsequium defunctis premeditabatur, ipse sine obsequio futurum cadaver remenebat: ut videres seculum in antiquum redactum silentium. Nulla vox audiebatur, nisi gementium in morte, nullus pastorum sibilus, nullæ ferarum insidiæ parabantur * pecudibus nulla damna domesticis volucris: sata transgressa metendi tempora intacta expectabant messores; vineæ amissis foliis, radiantibus uvis, illæse remanebant, hieme appropinquante. Nocturnis horis personabat tuba bellantium; audiebatur a pluribus quasi murmur exercitus; nulla erant vestigia comitantium; nullus cernebatur percussor, & tantum visus oculorum superabant cadavera mortuorum. Pastoralia loca conversa fuerant in hominum sepulturas, & habitacula humana facta fuerant habitacula bestiarum. Et hæc quidem mala intra Italiam tantum usque ad fines Alemannorum, & Bajoariorum solis Romanis accidere. Inter hæc Justiniano Principe e vita decedente, &c. Hæc Paulus diaconus. At quæ de eadem lue ubique pavenda scripserint duo Gregorii, res gestas suorum temporum prosequentes, his subiiciam.

XXVI.

(a) Gregor. dialog. lib. 4. c. 26. Prodigium de puero peste percusso.

Hæc plane pestis illa fuit, cujus Sanctus Gregorius Papa meminit in Dialogis, mira que narrat verbis istis (a): Ammonius mihi jam in monasterio positus narravit, quod in ea mortalitate, quæ Patricii Narsētis temporibus hanc urbem vehementer afflixit, in domo prædicti Valeriani puer armentarius fuit præcipua simplicitatis & humilitatis. Cum vero ejusdem advocati domus eadem clade vastaretur, idem puer percussus est, & usque ad mortem deductus. Qui subito subitatus a presentibus, rediit, sibi que dominum suum vocari fecit. Cui ait: Ego in celo fui, & qui de hac domo mortui sunt, agnovi. Ille, ille, & ille mortui sunt. Tu vero ne timeas, quia in hoc tempore moriturus non es. Ut vero scias, quia me in celum fuisse, verum fateor: ecce accepi illic ut linguis hominum loquar. Numquid tibi incognitum fuit Græc. Ann. Eccl. Tom. X.

cam me linguam omnino non nosse? & tamen Græce loquar, ut cognoscas an verum sit quod me linguas hominum accepisse testificor. Cui tum Græce dominus suus locutus est, atque ille in eadem lingua respondit; ut cuncti qui aderant, mirarentur. In eadem quoque domo prædicti Valeriani Narsēs spatharius Bulgar manebat; qui festine ad agrum deductus, ei Bulgarica lingua locutus est: sed ita puer in Italia natus & nutritus in eadem, barbara locutione respondit, ac si fuisset ex eadem gente generatus. Mirati sunt omnes qui audiebant; atque ex duarum linguarum experimento, quas eum ante nescisse noverant, crediderunt de omnibus quæ probare minime valebat. Tunc per biduum mors ei dilata est; sed die tertio (quo occulto Dei judicio nescitur) manus & brachia, lacertosque suos dentibus laniavit, & ita de corpore exivit. Hæc Gregorius. Sane quidem & in amentiam quoque atque furorem deducere homines consuevisse pestem illa Gregorius Turonensis testatur. Nec vero de alia plane lue meminit idem Gregorius quam de ista tunc grassante in Gallias: non enim Italiæ terminis contineri potuit, sed & exterarum regionum Gallias atque Germaniam pervasit, ut ex pluribus Gregorii locis apparet; qui in primis quomodo Rhemensis civitas fuerit liberata, ita describit (b):

(b) Gregor. de Glor. confess. c. 79.

Sed nec illud sileri placuit, quod illo gestum est tempore, cum lues inguinarum populum Primæ Germaniæ devastaret. Cum autem omnes terrerentur hujus cladis auditu cucurrit Rhemensis populus ad S. Remigii sepulcrum congruum hujus causæ flagitare remedium. Accensis cereis, lychnisque non paucis, hymnis psalmisque celestibus per totam excubat noctem. Mane autem facto, quid adhuc precatur desit, in tractatu rimatur. Reperiunt etenim revelante Deo, qualiter oratione præmissa adhuc majori propugnaculo urbis propugnacula munirentur. Assumpta igitur palla de beati sepulcro, componunt in modum feretri; accensisque super cruces cereis atque ceroferalibus, dant voces in canticis: circumeunt urbem cum vicis nec prætereunt ullum hospitium, quod non hac circuitione concludant. Quid plura? Non post multos dies fines hujus civitatis lues aggreditur memorata. Verum tamen usque ad eum locum accedens, quo beati pignus accessit, ac si constitutum

XXVII. Rhemenses effugiant pestem ope S. Remigii.

H h tum

PAGIUS

&c. Italia itaque hoc circiter anno peste afflicta. Verum ad eam perperam Baronius refert quod Gregorius Turonensis Lib. de Gloria Confess. cap. 79. scribit de Rhemensi populo ope Sancti Remigii a peste liberato, quod idem Gregorius habet in lib. Vitæ S. Nicetii Trevirensis Episcopi de Civitate Trevirensi hujus Sancti præci-

bus a lue inguinarum defensa, & denique quod habet Gregorius lib. 4. cap. 5. & in Vita S. Galli Arvernensis Episcopi, ubi, inquit, S. Galli intercedente Oratione luem, quæ alias Regiones confumebat, Civitatem Arvernam non attigisse. Nam ubi Gregorius hæc de Civitate Arvernensi prodidit, dicit Sanctum Gallum post annos octo a se.

tum cerneret terminum, initio ingredi non modo non est ausa, sed etiam quæ in principio pervaserat hujus virtutis repulsu reliquit. Hæc Gregorius: qui & quonam modo Treverensis etiam civitas ab eadem ingruente tunc lue fuerit liberata per S. Nicetium hoc tempore ejus Episcopum, narrat in libello, quo ejusdem Sancti res gestas prosecutus est, his verbis (a):

(a) Gregor. Tur. in lib. Vita S. Nicetii.

XXVIII. Cum autem lues inguinarum Trevericorum populum in circuitu civitatis valde vastaret, & sacerdos Dei pro ovibus commissis Domini misericordiam imploraret assidue; factus est sonus de nocte magnus tamquam tonitruum validum super pontem amnis, ita ut putaretur urbs ipsa absorberi. Cumque omnis populus exterritus in lectulis resedisset, letiferum sibi interitum opperens; audita est in medio vox una cæteris clarior, dicens: Et quid hic o socii, faciemus? Ad unam enim portam Eucharis sacerdos observat, ad aliam Maximinus excubat, in medio versatur Nicetius: nihil hic ultra prevalere possumus, nisi sinamus hanc urbem eorum tuitioni. Hac audita voce, statim morbus quievit, nullusque ab eo ultra defunctus est. Unde non ambigitur, virtute memorati Antistitis fuisse defensam. Hæc

(b) Gregor. hist. Fr. lib. 4. c. 5. & in Vita S. Galli.

XXIX. Hujus tempore, cum lues illa, quam inguinarum vocant, in diversas regiones desæviret, & maxime tunc Arelatensem provinciam depopularentur; sanctus Gallus Arvernensis Episcopus non tantum pro se quantum pro populo suo trepidus erat. Cumque die noctuque pro populo deprecaretur, ut veniens plebem suam vastari non cerneret; per visum noctis apparuit ei Angelus Domini, qui tam cæsariem quam vestem in similitudinem nivis candidam efferebat: & ait ad eum: Bene enim facis, o sacerdos, quod sic Dominum pro populo tuo supplicas: exaudita est enim oratio tua, & ecce eris cum populo tuo ab hac infirmitate libera-

PAGIUS

a sæculo discessisse: quo pacto vixisset usque ad annum DLXXIII. quo Baronius num. XXVI. ejus obitum consignavit; quod tamen subsistere non posse, eo anno monstrabimus.

XII. S. Columba ex Hibernia in Britanniam venit.

Ad num. XXX. & seqq. Hoc anno Sanctus Columba ex Hibernia patria sua cum duodecim commilitionibus & sociis in Britanniam descendit, Pictosque Septentrionales fidem docuit. Annum & rem gestam narrat Beda lib. 3. cap. 4. Anno Incarnationis Dominicæ DLXV. (quo tempore gubernaculum Romani Imperii post Justinianum Justinus Minor accepit) venit de Hibernia Presbyter & Abbas habitu & vita Monachi insignis nomine Columba, Britanniam, & cætera a Baronio recitata, qui tamen vulgares Codices Bedæ secutus eum semper Columbanum vo-

tus; nullusque te vivente, in regione ista ab hac strage deperiet: nunc autem ne timeas, post octo vero annos time. Unde manifestum fuit, transactis his annis, eum e sæculo discessurum. Expergefactus autem, & Deo gratias pro hac consolatione agens quod eum per caelestem nunciū confortare dignatus est; Rogationes illas instituit, ut media Quadragesima psallendo ad basilicam beati Juliani martyris itinere pedestri venirent. Sunt enim in hoc itinere quasi stadia trecenta sexaginta. Tunc etiam in subita contemplatione parietes vel domorum vel ecclesiarum signari videbantur: unde a rusticis hæc scriptio Thau vocabatur. Cum autem regiones alias (ut diximus) lues ista consumeret, ad civitatem Arvernensem S. Galli interdecem oratione, non attingit. Unde hanc non parvam censeo gratiam, qui hoc meruit, ut pastor positus oves suas devorari, defendente Domino, non videret. Hæc Gregorius, qui eadem repetit, cum ejusdem S. Galli collectas res gestas conscripsit. Sed quid post annos octo timendum esse Angelus prædixit, cum videlicet ipso sancto defuncto, in locum eius subrogatus est Cautinus Episcopus Arvernensis, suo loco dicturum sumus. At e Galliis in Britanniam insulam transeamus.

Hoc enim anno gens Pictorum in Britannia insula commorantium ad Christi fidem per sanctum Columbanum perducta est. Rem gestam certa temporis nota signatam Beda narrat his verbis (c):

Anno incarnationis Dominicæ quingentesimo sexagesimo quinto (quo tempore gubernaculum Romani Imperii post Justinianus Justinus Junior accepit) venit de Hibernia presbyter & Abbas habitu, & vita monachi insignis nomine Columbanus, in Britanniam prædicaturus verbum Dei provinciis Septentrionalium Pictorum, hoc est, eis qui arduis atque horrentibus montium jugis ab Australibus eorum sunt regionibus sequestrati. Namque ipsi Australes Picti qui intra eosdem montes habent sedes multo ante tempore (ut perhibent)

XXX.

(c) Beda de Gestis Angl. l. 3. c. 4.

Conversio Pictorum Septentrionalium.

cat. Columbi nomine in Martyrologio Romano appellatur; cum tamen Codices MSS. Bedæ & Auctores passim omnes Anglici eum Columbanum vocent; quod nomen retinendum, ut distinguatur a Sancto Columbano, qui etiam ex Hibernia in Britanniam, indeque in Galliam, & in Italiam profectus est, de quo pluribus infra. Regnabat tunc apud Pictos Septentrionales Bridius, a quo Columba humaniter exceptus, ab eoque Hyenssem insulam sibi suisque sedem accepit, ut habet ibidem Beda, & lib. 5. cap. 4. porro insula Hy, vel Hu, hodie Jona appellatur. Mabillonius sæculo primo Benedictino publicavit vitam Sancti Columbæ Abbatis Hyensis in Anglia, Auctore Cummeneo Albo, qui ante Adamannum Scotum librum de

Vir.

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

bent) relicto errore idololatriæ, fidem veritatis acceperant, prædicante eis verbum Nyma Episcopo reverendissimo & sanctissimo viro de natione Britonum, qui erat Romæ regulariter fidem & mysteria veritatis edoctus: cujus sedem Episcopatus S. Martini Episcopi nomine & ecclesia insignem (ubi ipse etiam corpore cum pluribus Sanctis requiescit) jam nunc Anglorum gens obtinet: qui locus ad provinciam Berniciorum pertinens vulgo vocatur Ad candidam casam, eo quod ibi ecclesiam de lapide, insolito Britonibus, more fecerit.

XXXI. Venit autem in Britanniam Columbanus regnante Pictis Bridio filio Meilochon Rege potentissimo, nono anno regni ejus; gentemque illam verbo, & exemplo ad fidem Christi convertit: unde & præfatam insulam ab eis in possessionem monasterii faciendi accepit; neque enim magna est, sed quasi familiarum quinque juxta estimationem Anglorum: quam successores ejus usque hodie tenent, ubi ipse sepultus est post annos circiter trigintaduos ex quo ipse Britanniam prædicaturus adiit. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS Virtutibus Sancti Columbæ scripsit. In ea num. IV. dicitur, Columbam cum duodecim commilitonibus discipulis ad Britanniam transnavigasse. [1]

XIII. Columba reliquit Successores magna continentia, ac Divino amore, regularique institutione insignes: in tempore quidem Summa Festivitatis dubios circulos sequentes, utpote quibus longe ultra Orbem positus, nemo Synodalia Paschalis observantia Decreta porrexerat, inquit Beda lib. 4. cap. 4. Britannia per quinque secula in tempore Summa Festivitatis a Romanæ Ecclesiæ more non discreparat, sed Columba & Successores ejus dubios secuti circulos a recepto Britannorum more recessere. Non desunt tamen, qui existiment, non Columba, sed ejus Successoribus errorem istum adscribendum esse; quod Beda hac in re dubius, inquit, videatur. Verum is clarius loqui non potuit, quam cum

Fecerat autem sibi, priusquam in Britanniam veniret, monasterium nobile in Hibernia, quod a copia roborum Dearnach, lingua Scotorum, hoc est, Campus roborum, cognominatur. Ex quo utroque monasterio plurima exinde monasteria per discipulos ejus & in Britannia & in Hibernia propagata sunt; in quibus omnibus idem monasterium insulanum, in quo ipse requiescit corpore, principatum tenet. Habere autem solet ipsa insula rectorem semper Abbatem presbyterum, cujus juri & omnis provincia & ipsi etiam Episcopi ordine inusitato debeant esse subjecti, juxta exemplum primi doctoris illius, qui non Episcopus, sed presbyter extitit & monachus: de cujus vita & verbis nonnulla a discipulis ejus feruntur scripta haberi.

Verum qualiscumque fuerit ipse, nos hoc de illo certum tenemus, quod reliquit successores magna continentia, ac divino amore, regularique institutione insignes: in tempore quidem summae festivitatis, Paschatis scilicet, dubios circulos sequentes, utpote quibus longe ultra Orbem positus

H h 2 ne-

XXXII.

XXXIII. Pictorum Christianorum error de die Paschatis celebrando.

lib. 3. cap. 4. scripsit: Permansit hujusmodi observantia Paschalis apud eos tempore non paucis, hoc est usque ad annum Dominicae Incarnationis septingentesimum decimum sextum, per annos CL. ideoque ab hoc anno, quo Columbam in Britanniam adventasse asserit, usque ad annum DCCXVI. Præterea in Pharenfi Synodo anno DCLXIV. super hac controversia coacta Colmanus Lindisfarnensis Episcopus asseruit, Columbam hunc morem induxisse, cui Sanctus Vivilfridus hac in re assensus est, sicuti & Rex Osuvius, ut videre est apud Bedam lib. 3. cap. 5. Toleravit novum illum ritum Ecclesia, quando errore; aut Ecclesiasticarum rerum incertitia, commissus est; sed cum errori accessit pertinacia, & ubi Scoti moniti a Majoribus cervicem obstinarunt, tunc ea pertinaciam magis quam ritum est persecuta. Sed de ritu illo pluribus in-

NOTÆ [1] S. Columbæ Vitam quam Mabillonius edidit, longe aliam esse ab ea, quam Cummenus Albus literis consignavit perspicue demonstrant Bollandistæ, id probantes, primo, quod scriptum illud male confertum sit ex duplici Vita ejusdem Sancti a diversis Authoribus scripta; bis enim obitus viri sancti descriptus ibidem legitur. Secundo vero; quod Adamannus fragmentum Vitæ scriptæ a Cummeno laudet, quod frustra in scripto illo Mabillonii quæras. Vide Acta SS. ad diem 9. Junii pag. 184.

Errat etiam Pagius hic adventum S. Columbæ in Britanniam anno 565. illigans. Eo enim venit anno secundo post bellum Culebertine, ut ait Adamannus in ejus vita. Accidit autem prælium illud A. 561. ut Bollandistæ ad Acta S. Patritii probant. Anno igitur 563. venit, & quidem, ut non vane coniciunt Bollandistæ, occasione cujusdam Synodi in Hiseiltæ ut ex Adamanno colligimus, celebratæ. Est autem locus iste idem facile qui nunc Garfille in Lagenia. De hac Synodo nihil præter hoc scimus, nimirum pro quibusdam venialibus etiam excusabilibus causis non recte virum Sanctum excommunicasse, ac dein absolvisse, quod tradit Adamannus lib. 3. cap. I. in num. 85.

Ita vero adventu viri Sancti in suis sedibus collocato, patet illum obiisse anno 597. cum ex eodem Adamanno annis 34. insulanus miles (id est insulæ Hiensis in Osciânia monachus) egerit. Porro anno 597. Pascha in Aprilem incidit, & Junii dies nona, quam emortualem Viro S. fuisse docet Beda lib. 3. cap. 4. noctem habebat præcedentem inter Sabbatum & Dominicam mediam, ut merito vir sanctus ita socios suos alloqui apud Adamannum potuerit. Vere mihi Sabbatum est hæc hodierna, quia hujus vita laboriosa ultima est, & hæc sequenti media Dominica nocte Patrum gradiar viam. MANSI

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

nemo Synodalia Paschatis observantia decreta porrexit; tantum ea quae in Prophetis, Evangelicis, & Apostolicis literis discere poterant, pietatis & castitatis opera diligenter observantes. Permansit autem hujusmodi observantia Paschalis apud eos tempore non paucis, hoc est, usque ad annum Dominicae incarnationis septingentesimum decimum sextum,

per annos centum quinquaginta. At tunc veniente ad eos reverendissimo & sanctissimo patre & sacerdote Egberto de natione Anglorum, qui in Hibernia diu exulaverat pro Christo, & erat doctissimus in Scripturis, & longæva vita perfectione eximius; correcti sunt per eum, & ad verum canonicumque Paschæ diem translati: Sed de his inferius suo loco.

Qui

PAGIUS infra. Ibi etiam Beda refert, Columbam demortuum post annos circiter triginta & duos, ex quo ipse Britanniam predicaturus adiit.

XIV. Sed exactus annos ejus numeravit Cummenus; etenim num. XVI. ait, eum annos terdenos completos in Britannia vixisse, & in fine tricesimi a Deo petiisse, ut cum ipso esset; sed eum, multis Ecclesiis exorantibus, quatuor adhuc annis superstitem fuisse, quibus transactis, quadam die mense Maio fratribus suis dixit: In Paschali Solemnitate nuper Aprili peracta mense, desiderio desideravi ad Christum emigrare; sed ne vobis latitia Festivitas in tristitiam verteretur, diem obitus paulo diutius protelare malui. Subdit Cummenus, transactis paucis diebus Virum Sanctum, die Sabbati, ministro suo Diormetio clam vocato dixisse: Vere est mihi hodierna dies Sabbatum, quia vita ultima mihi est, in qua post laborum meorum molestias sabbattizo, & hac sequenti Dominica nocte patrum viam gradiar. Quare cum Columba hoc anno in Britanniam adventarit, ibi annos XXXIV, vixerit, annoque, quo Pascha mense

Aprili celebratum, ad superos abierit, mors ejus contigit anno quingentesimo nonagesimo nono, quo Pascha in diem XIX. mensis Aprilis incidit. Dies emortalis ejus incompertus; non dubium tamen, quin die aliqua Dominica mensis Maii aut Junii animam Deo reddiderit. Mabillonius in Notis ad Vitam hujus Sancti arbitratus est, eum feria secunda, die nona Junii, quo in Martyrologiis colitur, mortuum esse anno DXCVIII. quo anno dies Dominica in Junii diem octavum incidebat. Verum præterquam quod Sancti aliis sæpius diebus quam quibus mortui sunt, Martyrologiis inscribuntur, ipse Columba apud Cummenum prædixit, se moriturum nocte Dominica Sabbatum insequente, additque Cummenus, media nocte, pulsante campana, Columbam ad Ecclesiam festinum perrexisse, & spiritum exhalasse. Denique anno DXCVIII. Pascha mense Martio habitum est.

Legatio Avarum ad Justinum Imp, de qua anno sequenti agitur.

XV.
Legatio
Avarum.

JESU CHRISTI
ANNUS
566.

JOANNIS PAP.
ANNUS
7.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
1.

I. **Q**ui sequitur annus Redemptoris quingentesimus sexagesimus sextus, idem Justinus Imp. primus numeratur, inchoatus tamen ab anno superiori mense Novembri, Indictionis decimæ quartæ: quo idem Imp. Consul creari voluit. Intermissus diu a Consulatu Basilii ejusmodi magistratus populum nonnihil mœstum reddiderat; exhilaratus vero est, cum Justinus restituendum Consulatum fore promisit: nam hæc Corippus (a) ex Justinus persona:

(a) Corip.
in laud. Justinus
I. 2.

*Non solum optati jubeo spectacula Circi;
Præmia sed populis & maxima dona
parabo:
Ditabo plebes opibus, nomenque negatum
Consulibus Consul post tempora cuncta
novabo,
Gaudeat ut totus Justinus munere mundus.
Dona Kalendarum properant vicinæ
mearum:*

*Vos vestris adstate locis, properate,
parate,
Promissaque die nostras sperate curules.
Expavit gaudens inopina nomine vulgus
Consulis audito: natus fragor, itaque
tumultus
Per lætos ingens*, fremit undique murmur,
Ingeminantque cavos dulci modulamine
plausus.*

Adventibus igitur ipsis Kalend. Januariis Consulatum iniens Imp. donativum more majorum dedit, templumque petiit Deo acturus gratias more Christiano, non Gentili, quo Romani olim consueverunt ascendere Capitolium. Sed audi ipsum Corippum:

II.

*Hunc, Christum scilicet, mente fidei
Regnator Justinus amans, trabeatus ab aula
Egrediens templum primus sublime petivit;*

testantur. Baronius num. I. & II. de Consulatu Justinus verba facit: sed cum anno tantum sequenti Justinus illum inierit, commodius ibidem de eo agemus. [2]

Ultimus
Postconsulatus.

A num. II. ad VIII. Evagrius lib. 5. cap. 4. recitat Edictum a Justino Imp. sine nota temporis ejus Imperii initio datum, ut fidei Orthodoxæ consulere, eam solam exposuisse contentus; de Nestoriano & Eutychiano Dogmate disputationes imposterum prohibuit, unumquemque pro arbitrio suo de his rebus sentire permittens. Addit Evagrius ex hoc edicto nullam utilitatem consecutam esse Ecclesiam, Johannes Abbas Monasterii Biclariensis, qui ab hoc anno, quo Victoris Tununensis Chronicon desinit

II.
Edictum
Justinus pro
fide Orthodoxa.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6059.
SÆC. VI.
Anno 15. C. 16. P. 28. Mart. Indict. 14.
Æræ
Hispan. JESU CHRISTI 566.
DCIV. JOANNIS III. PAPÆ 7.
A.C. 566. JUSTINI JUN. IMP. 2.

I. [1] **H**ic annus ista formula notatus: post Consulatum Basilii V. C. XXV. ut Continuator Marcellini & Marius Aventicensis.

NOTÆ

[1] **P.** C. Basilii V. C. XXV.
Epitome temporum & Indiculus Paschalis de quo nos supra, ad annum a Passione Domini DXXXVIII. BASILI XXV. idest: Post Consulatum Basilii XXV. more Marcelliniano.
Kalendis Januariis hoc anno Justinus Aug. consul processit; hinc errare Pagium, qui in annum Domini 567. primum Justinus Consulatum differt, pluribus demonstrat Philippus a Turre in memorata Dissert. cap. VIII. præeunte sibi Cardinali Norisio in Dissertatione de V. Synodo cap. VIII. §. 2. ex Corippi Poemate lib. I. de laudibus Justinus, ex epitaphio Floræ, quod anno sequenti damus, ubi mense Augusto Indictione XV. P. C. Justinus anno secundo deposita esse dicitur Flora. Indictio XV. incidit in A. D. 567. Ex scheda Sorbonica Gaudiosi, apud Baluzium Miscellan. tom. V. pag. 478. quæ inscripta est: Indictione quintadecima, quartodecimo Kal. Januarii, anno primo Domini Justinus Imperatoris, eodem consule. Indictio XV. inquit Adriensis Antistes, die XIX. Decembris, mense Septembri inchoata; certissime signat A. D. 566. proxime exeuntem, & tunc consul erat Justinus, & anno primo ejus Imperii. Ergo consulatum iniit erat Kal. Januarii ejusdem anni 566.
At in epitome temporum & Indiculo Paschali veterimo, tam sæpe a nobis adducto, ad annum a Passione Domini DXL. (postquam anno antecedenti P. C. Basilii annum XXV. exhibuerat) habet: CONSUL. IUSTINI. AUG. Est hic annus Christi 567. Secutus est hic Chronographus, ut mihi videtur, morem Marcellianum & Marius Aventicensis, in quorum altero habetur: Anno secundo. Justino Juniore Aug. primum solo consule. Alter anno uno tardius consulatum Justinus ponit, nempe Indictione XV. qua de re Philippus a Turre in memorata Dissertatione pag. 165. GEORGIUS

[2] **H**oc anno Justinus primum Consulatum iniisse discimus ex monumento in superiori nota ex Baluzio producto. MANSI

Atque Deo grates solita pietate peregit.
 Plurima votorum sacravit dona suorum,
 Immensoque pium ditavit munere templum.
 Obtulit & ceras, sed mitis voce petiit,
 Corde humili, dextraque Dei benedictus abiit.
 Plus exaltatus, plus justificatus in ipsum,
 Quod se humilem stans ante Deum, veramque fatetur
 Quam retinet pietate fidem.

Alludit hæc dicens auctor ad fidei professionem, quam novus creatus Imperator ipso sui Imperii initio publice exhibere solebat.

III.

Quod vero periclitantem nactus esset statum Imperii ob fidem Catholicam a prædecessore magnopere (ut dictum est) perturbatam, edictum etiam de fide conscripsit, quo consultum voluit fidei Orthodoxæ. Recitatur illud ab Evagrio istis verbis (a):

(a) Evagr.
l. 5. c. 4.

Justini
Imper. de
Catholica
fide edi-
tum,

In nomine Domini Jesu Christi Dei nostri, Imperat. Cæsar Fl. Justinus, fidelis in Christo, Mansuetus, Max. Beneficus Alemannicus, Gothicus, Germanicus, Atticus, Francicus; Herulicus, Gepidicus, Pius, Fortunatus, Gloriosus, Victor, Triumphator, semper Augustus.

(b) Joann.
140.

Pacem meam do vobis, inquit (b) Christus Dominus verus Deus noster; pacem meam relinquo vobis, idem Dominus omnibus prædicat. Atque istud aliud nihil est quam ut credentes in eum, ad unam eandemque Ecclesiam se conferant, & in recta Christianorum fide ipsi inter se consentiant; eosque qui ei contradicunt, opinionemque adversariam confectantur peritus detestentur. Est enim prima omnibus hominibus salus ingenua veræ fidei confessio. Quocirca nos tum præceptis Evangelicis, tum sancto Symbolo, id est, doctrinæ sanctorum Patrum obsequentes, hortamur omnes, ut ad unam eandemque Ecclesiam & disciplinam se recipiant, cre-

dentem in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialem, Unam Deitatem, id est, naturam & substantiam ratione & re ipsa unam, vim, potentiam & facultatem unam in tribus personis glorificantes, in quibus baptizati sumus, in quas credimus, quibus in unum conjungimur. Unitatem in Trinitate, & Trinitatem in unitate adoramus; tum divisionem habentem, tum conjunctionem plane admirabilem: unitatem secundum substantiam, id est Divinitatem; Trinitatem secundum proprietates, id est, personas (dividitur enim ratione, ut ita dicam, individua, conjungitur autem dividua; siquidem Divinitas unum est in tribus, & tres unum, in quibus est Divinitas, vel, ut accuratius dicam, quæ sunt ipsa Divinitas) Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum: quandoquidem singulæ personæ per se considerantur, mente ea quæ se jungi non possunt se jungente: Deum nimirum tres esse personas, quæ in unum motus & naturæ (ut ita dicam) identitate conjunctæ intelliguntur. Nam oportet & unum confiteri Deum, & tres personas siue proprietates prædicare.

IV.

Confitemur etiam ipsum unigenitum Filium Dei, Deum Verbum ante sæcula & ab æternitate a Patre genitum, non factum, & in novissimis diebus propter nostram salutem descendisse de cælis, & incarnatum ex Spiritu sancto, & ex domina nostra sancta & gloriosa Deipara semperque Virgine Maria, & natum ex ea: qui est æqualis Patri & Spiritui sancto. Nam quartæ personæ accessionem, id est, Dei Verbi incarnati, qui est una persona Trinitatis, sancta Trinitas non admittit: sed est unus & idem Dominus noster Jesus Christus, qui est consubstantialis Patri secundum Divinitatem, nobis autem consubstantialis secundum humanitatem, patibilis quidem carne, Divinitate autem impatibilis. Non enim alium Deum Verbum qui miracula edidit, & alium qui passus est agnoscimus, sed unum eundemque confitemur Dominum nostrum Jesum Christum Dei Verbum incarnatum, & vere hominem factum: & tum miracula quæ edi-

PAGIUS

finit, suum exorditur, ait; Justinus anno primo Regni sui ea, quæ contra Synodum Chalcedonensem fuerant commentata, destruxit. Valerius in Notis ad Evagrium autumat, Biclariensem Justino Juniori ea tribuere, quæ Seniori potius conveniebant: hic enim concilii Chalcedonensis acerrimus defensor fuit. Verum Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo quinta cap. 9. paragr. 2. ea Biclariensis verba referens, recte observat Justinum, cum videret ob Tria Capitula proscripta, Africam, atque Occidentales Provincias dissensionibus laceratas, Edictum illud fidei publicasse, in quo nullius Synodi mentionem faciens, quæ credenda cuique essent proposuit; sed Tria Capitula non solum

non nominasse, sed inter dogmata, adiaphora numerandam esse quæstionem de Tribus Capitulis visum esse innuere in fine Edicti, dum ait, se illa credenda proposuisse, ut deinceps nemo ullo prætextu propter personas, aut syllabas rixetur, quibus Theodori personam, itemque Scripta Theodoretæ, atque Iba forte intellexit, nec non quæstionem nuperimè exortam de corpore Christi Corruptibili, vel Incorruptibili, una enim syllaba, Romani Imperii Antistites nobilissimos in exilium, procul a suis Sedibus deportaverat. Nihil autem boni per illud Edictum Catholicæ Reipublicæ illatum fuisse scribit Evagrius; quia Synodus Quinta non dogma recens de fide credendum condidit, sed de

edidit, tum afflictiones quas sua sponte pro nostra salute carne sustinuit, unius & ejusdem fuisse. Nam non homo aliquis se ipsum pro nobis tradidit, sed ipse Deus Verbum, qui sine Divinitatis mutatione factus est homo, & sua sponte passionem & mortem pro nobis subiit. Quapropter dum Deum illum confitemur, non inficiamur hominem esse; & dum illum confitemur hominem, Deum esse non negamus. Unde dum unum Dominum nostrum Jesum Christum ex utraque natura Divinitate & humanitate constare asserimus, non confusionem in unitate introducimus. Etenim quod secundum nostram naturam factus sit homo non desinet esse Deus; neque quod Deus sit secundum suam naturam, similitudinemque habeat nostræ similitudinis haud capacem, homo esse detrectat: sed manet sicut Deus in humanitate, sic non minus in Divinitatis præstantia homo.

V. Ambo igitur in eodem, & unus Deus pater & homo, qui est Emmanuel. Eundem porro dum perfectum in Divinitate, perfectum quoque in humanitate, ex quibus duabus rebus constat, concedimus; uni ejus compositæ personæ divisionem, sectionemve particularem non inferimus, sed naturarum significamus differentiam, quæ propter copulationem minime tollitur. Siquidem neque divina natura mutata est in humanam, neque humana natura in divinam conversa: sed quia utraque in propria naturæ finitione rationeque melius intelligatur, existatque, idcirco copulationem factam in persona dicimus. Copulatio autem quæ est in persona, ostendit Deum Verbum, hoc est, unam ex tribus personis in Divinitate, non homini qui ante extitit, conjunctum fuisse, sed in utero dominæ nostræ sanctæ & gloriôsæ Deiparæ & semper Virginis Mariæ sibi ex ea in propria persona carnem nobis consubstantialem, & iisdem nobiscum affectionibus, peccato excepto, obnoxiam, eamque anima rationis & intelligentiæ particeps imbutam fabricasse. In se namque propriam habuit personam, & factus est homo, & est unus & idem Dominus noster Jesus Christus ejusdem cum Patre & Spiritu sancto particeps gloriæ.

VI. Ac dum mente complectimur inexplicabilem ejus copulationem; confitemur vere

unam naturam Dei Verbi incarnatam carne anima rationali & mentis particeps imbuta. Rursus autem cum cogitatione comprehendimus naturarum differentiam; duas naturas, nulla tamen inducta earum direptione, asserimus. Nam in eo utraque inest natura: & propterea unum & eundem confitemur Christum, unum Filium, unam personam sive unam proprietatem essentiæ divinæ, Deum pariter & hominem. Quocirca omnibus qui istis contraria vel senserunt vel sentiunt, denunciamus anathema, alienosque a sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia judicamus. Et cum recta veraque dogmata, quæ sancti Patres nobis tradiderunt, nobis prædicata sint; hortamur vos omnes, immo vero etiam obsecramus, ut in unam eandemque Catholicam & Apostolicam Ecclesiam coalescatis. Nam non gravamur, licet, sumus in hoc eximio Imperii gradu locati, ejusmodi verbis pro omnium Christianorum concordia & conjunctione uti, eo quidem consilio, uti omnes uno ore laudem & gloriam Dei optimi maximi & Salvatoris nostri Jesu Christi celebrent; & nemo de reliquo ulla de causa vel de personis Trinitatis, vel de ulla syllaba in ea comprehensa digladietur: quandoquidem ipsæ syllabæ nos ad unam & sinceram fidem sententiamque ferant, & eandem consuetudo & modus in sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia hætenus omnino firmus & minime novatus manserit, & in universum posterum tempus mansurus sit. Hucusque Justinus Imper. editum. Pergit vero Evagrius.

VII. Huic edicto quamquam consensere omnes, illudque sicut vera fides poscit, editum dixere; membra tamen Ecclesiæ, quæ opinionum varietate distracta erant, minime fuerunt ad concordiam reducta: propterea quod edictum plane & apertis verbis significavit, unam consuetudinem in Ecclesiis firmam & minime novatam hætenus mansisse, & in posterum tempus mansuram. Hæc Evagrius. Jecit stabiliendo Imperio hæc fundamenta Justinus, ex quibus magna est ei parta fiducia, ut ingruentes barbaros non timeret: tantumque abfuit ut eisdem dona mitteret, ut & pactum a Justiniano tributum, quo redemerat cladem Imperii, eisdem persolvere

VII. Probe jacta Imperii fundamenta.

PAGIUS de personis tantum quædam statuit. III. Africani autem, cum mitius secum agere Justinum cernerent, neque in Edicto nominata Tria Capitula legerentur, publicarunt revocata per Imperatorem Acta Synodalia Quinti Concilii statuta adversus Synodum Chalcedonensem, & vicinos Hispanos hac sinistra opinione imbuerunt, ut non solum laudata Biclariensis verba indicant; sed & Sanctus Isidorus in Chronico, ubi Justinianum ob Tria Capitula damnata reprehendit, confirmat. Imo Isidorus in Catalogo Script. Ecclesiast. de Theodoro Mopsuesteno

scribit: Hunc Acephalorum Episcopi in præjudicio Chalcedonensis Concilii Justiniano Principe compellente, damnare post mortem cum Iba. & Theodoro Episcopis censuerunt, dum constet, eum laudabilem Virorum testimoniis clarissimum Ecclesiæ Doctorem fuisse. Hinc in Synodis Hispaniæ hoc & sequenti sæculo celebratis, nulla Synodi V. mentio facta, licet Hispani ob illam controversiam ab Apostolicæ Sedis communionem nunquam se se separarint, ut recte ibidem Cardinalis Norisius habet. Cæterum Justinus bene sensit in omnibus de fide. Photinum præterea Belisarii Pa-

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

(a) Prov. 28. vere denegarit, immo minas addiderit: ut secundum illud Proverbiorum (a): *Justus quasi leo contendens absque terrore erit*: Justinus fide munitus summam induerit animi fortitudinem.

VIII. Hoc namque anno cum auspicatus est Consulatam, idem Justinus Imperat. audivit legatos Gagani Regis Avarum, qui missi erant ad exigendam a Justino annuam pecuniam quam Justinianus Imper. illi solvere consueverat, ne lacefferet, incursionemve faceret in Romani Imperii ditionem: sed renuit id præstare Justinus, eosdemque inanes ac vacuos redire jussit, bellum eisdem comminatus, si quid contra Imperium moliri tentarent. Prosequitur ista describere Corippus, qui inter alia, hæc Justinum ad legatos constanti animo esse locutum tradit:

Justinus contemnit Barbaros.
*Res Romana Dei est: terrenis non eget armis:
Jure pio vivit: bellum non ingerit ul-
tro;*

PAGIUS *Patricii privignum, potestate in quasvis personas, atque res data, ad omnes Ægypti, & Alexandria Ecclesias reconciliandas, bonaque pace componendas missi, inquit Theopanes ad annum I. Justinii.*

IV. *Legatio Avarum ad Justinum.*
Ad num. VIII. & seq. *Avarer non hoc anno, sed superiori Byzantium venire, ut solemnia munera, quæ a Justiniano sibi dari consueverant, a Justino quoque acciperent. Describitur hæc Legatio in Excerptis Menandri Protectoris, qui Historiam ab obitu Agathie continuaverat, ut docet Photius in Bibliotheca: Tunc Avari, inquit Menander, voluntatis Imperatoris periculum facere statuerunt, siquidem ampliora munera caperent, quibus per Romanorum pusillanimitatem sua sibi compararent commoda. Modo itaque precibus agebant, modo minas ingerebant. Sed Imperator tantum sui terrorem Legatis incussit, ut intellexerint, illum eorum superbiam minime toleraturum, neque quicquam eorum, quæ prius accipere consueverant, indulturum, aut impune posthac incursionem in Romanæ ditionis Regiones facturos, ut fusc narrat Menander. Valesius in Notis ad ejus Excerpta observat, hanc Avarum Legationem introductam esse die VII. post inaugurationem Justinii, teste Corippo in lib. 3.*

Suscipit illatum.

Et inferius:

*Quod superest, unumque meum speciale levamen,
Imperii Deus est virtus & gloria nostri,
A quo certa salus, sceptrum datur atque potestas:*

Qui populos clemens super omnia regna Latinos

Constituit, pacemque suam commendat amari:

Cujus spe fruimur, cujus virtute superbos.

*Deicimus: cujus populos * pietate tuemur:* * populum

Qui nostros auget mira virtute triumphos:

Ipsius laudamus opus, solumque timeamus:

*Hunc unum colimus Regem * Dominum: que fatemur,* * rerum

Co-

Septima lux adceat.

Et mox

*Legatos Avarum jussos intrare Magister
Ante fores sacras divina nunciat Aula.
Orantes se se vestigia sacra videre
Clementis Domini: quos voce & mente benigna
Imperat acciri.*

Reliqua Corippi narratio, cum Menandri Historia prorsus congruit. Audit itaque Legati ab Imperatore die vicesima prima, aut vicesima secunda mensis Novembris superioris anni, ut ex morte Justiniani, quæ die XIV. Novembris contigit, intelligere est. Non bene itaque Baronius scribit, hanc Legationem factam esse, postquam Justinus auspicatus est Consulatam. [1]

Justiniano Augusto Imperium obtinente, ex Scythiis ad Caucasum & Boream habitantibus, qui Avarum nationem in Ditionem suam redegerant, exigua Avarum pars a primævo genere illo profugiens, in Europam, Pannoniamque se intulit, qui se Abares, & Principem suum Chaganum honoris causa nominarunt, ut narrat V. *Abares Europæi munera ab Imperatoribus accipere consueti.*

NOTÆ [1] **Q** Uæ hic narrat Pagius de Avaris qui Byzantium ad Justinum venerunt, ad hunc utique annum, non vero ad superiorem pertinent. Cum Barbari ad Justinum, qui anno isto imperare cœpit, venerint. Sicut & ea quæ refert de legatione Turcarum ad Justinum ad annum 568. reiici oportet. Zemarchus a Justino ablegatus fuit ad Turcas Augusto mense ineunte exacta Indictione II. in fine anni quarti Justinii, ut notat Menander Protector apud Pagium hic num. 6. ex quibus constat ad annum 569. hæc revocanda esse, ut ex Card. Norisso de Synodo V. cap. VIII. Pagius optime animadvertit. Sed non ideo tamen sententia nostra de initio imperii Justinii in Novembri anni 566. debilitatur, quin & roboratur magis. Vix enim credo Menandrum epocham aliam præ oculis habuisse, quam quæ cœperit a Cæsarea Justinii dignitate, quam ex eo Menandri loco non diu post Augustum mensem cœptam colligo. Alioquin enim minus apte Menander scripsisset Augusto mense ineunte imperii Justinii annum quartum circa finem agi. Cum enim imperium solus administrare cœperit circa medium Novembris, incipiens Augusto menses adhuc tres & semis ad anni exitum superfuissent. Ex hoc etiam Menandri loco discimus quænam fuerit apud Veteres ratio Justinii annos supputandi non enim illos a Kal. Januarii ad alias Januarii Kalendas, ut censuit Illustrissimus a Turre, sed vel a Novembri in Novembrim, vel a Septembri in Septembrim ducebantur, MANSI

*Cognoscant Avaros, quoniam Deus omnium * hic est.*

* omnibus

(a) Psal. 59. Ita plane Justinus secundum illud Davidicum (a): *In Deo faciemus virtutem & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros*: contemnit formidabiles omnibus gentibus barbaros, qui (ut dictum est) & suum prædecessorem Justinianum, qui Vandalos ac Gothos debellavit, jam sub tributo redegerant.

IX. Quod insuper ad eosdem barbaros a Justino repulsos spectat, non prætermittendum putamus, Photium in sua Bibliotheca, dum agit de Theophanis Byzantii historia cœpta (ut ait) a bello Persico, quod actum est post fœderis solutionem anno secundo Justinii Junioris successoris Justiniani Imperatoris & producta usque ad annum decimum ejusdem belli, inter alia mentionem habere de legatione Turcarum missa una cum donis ad Justinum ipsum, qua peterent ne susciperet Avaros barbaros ipsis infestissimos: aitque de Turcis, fuisse populum habitantem apud Tanaim versus Euri venti partem, eisdemque antiquitus appellatos esse Massagetas, a Persis vero ipsorum lingua Chermichiconas nominatos. Hæc de his ex Theophane Byzantio Photius.

X. Sic igitur Justinus in Deum sperans (b) non est fraudatus a desiderio suo: sed eosdem truculentos hostes hætenus
Ann. Eccl. Tom. X.

semper & ubique victores summa gloria superavit per Tiberium Ducem anno quarto sui Imperii, ut suo loco dicemus. Ad hæc idem Imper. maxime pius hoc itidem anno (ut Miscellæ auctor habet) ad sedandos obortos Alexandriae tumultus occasione diversarum sectarum inter se altercantium, Photinum Belisarii privignum illuc misit, simulque munera ecclesiis offerenda dedit & quidem sumptuosa. Sunt hæc sane magna laude digna, si in reliquis idem Imperator optimi Principis numeros omnes simul expleset, & non potius turpi vita fœdasset quæ ipso sui Imperii exordio laudabiliter (ut Christianissimum decet Principem) peregisset. Hæc autem ut cognoscas, accipe quæ de ipso scripta sunt ab Evagr. istis verbis (c):

Justinus fidei Catholicæ studiosus.

(c) Evagr. lib. 5. c. 1.

Verum quod ad vitæ ejus rationem attinget, deliciis re vera defluxit & mollicie, in voluptatibus obscænis volutatus, alienæ pecuniæ adeo ardenter appetens, uti omnia iniqui quæstus gratia divenderet; immo vero etiam ipsa sacerdotia, divinum numen minime reverens, plebeis hominibus venalia palam exponeret. Hæc Evagrius. Porro incontinentis animi primum illud publica lege (d) sancita hoc anno Kal. Jan. dedit indicium, dum, pœnas Justiniani legibus adversus illicita conjugia contrahentes sancitas filere voluit, atque ita conjunctos ab invicem

XI. Justinii pravi mores.

(d) Justin. Nov. const. 3. apud Justinian.

I i mi-

PAGIUS

rat Theophylactus lib. 7. cap. 8. Cum vero ad loca Scythiæ, ac Mœsiæ pervenissent, Legatos ad Justinianum miserunt, vel anno XXXI. ejus Imperii, ut tradit Theophanes, vel anno post Consulatum Basilii XXIII. ut habet Victor Tununensis, qui, juxta eum, est annus Christi DLXIII. pluribus de ea Legatione ad Justinianum agit Menander Protector ipso Operis sui initio, qui addit Abarum Legatos munera, ut consuetum erat, a Justiniano accepisse, & Justinio Juniore imperante Abarum Legatos Byzantium ad eundem finem venisse.

VI. Legatio Turcorum ad Justinum, & Justinii ad Turcos.

Theophanes Byzantius in Excerptis de Legationibus, refert Justinum Imperatorem, & Chosroen fœdera inter Romanos & Persas constituta solvisse, exeunte altero Imperii anno, ideoque anno Christi DLXVII. & Turcos ad Justinum Imp. Legatos misisse, ne Abaros reciperet obsecrantes: Justinum vero Zemarchum ad Turcos Legatum misisse, qui usrimque omni officii genere excepti sunt. Narrat etiam hanc Justinii ad Turcos Legationem Menander Protector pag. 151. aitque, Zemarchum, Justinii Aug. Legatum circa finem quarti anni Imperii Justinii, exacta secunda Indictione, initio mensis, qui Latinis vocatur Augustus, ideoque anno DLXIX. profectum esse Byzantio, & convenisse Disabulum Turcorum Principem, cui placuit ut se proficiscentem contra Persas Zemarchus sequeretur. Post hæc cum ab invicem discessissent, Disabulum quidem in Persas contendit, & Zemarcho ac ejus comitibus ad se vocatis, ubi amicitiam cum Romanis confirmassent, eos, ut ad sua redirent, missos fecit. Valelius

in Notis ad Menandrum, quia sibi persuaserat, Justinum anno tantum DLXVI. Imperium iniisse, dicit, scribendum fuisse, Indictione tertia. Verum inde intelligere poterat, opinionem, quam amplectebatur, a veritate alienam esse, hancque Justinii ad Turcos Legationem, cujus hoc anno num. IX. meminit Baronius, obitam esse anno Christi DLXIX. quo tertia Indictio & annus quartus Justinii Aug. in cursu erant. Addit Theophanes Byzantius: *Quamobrem etiam Chosroes in Æthiopas, amicos Populi Romani, (olim Macrobios, nunc Homeritas appellatos) expeditionem suscepit, Regemque Homeritarum Sanaturcen, opera Meranis Persarum Ducis, vivum cepit, Urbeque eorum direpta, incolas subjugavit.* Hæc fuere præludia magni illius belli Romanos inter & Persas exorti, quod anno DLXXI. tandem in apertum erupit.

A num. X. ad XVI. Justinus Imp. Imperii sui initia fœdavit lege, qua sancivit communi conjugum consensu dissolvi matrimonium posse. Recitat eam Baronius, & in ejus subscriptione habetur: *Data decimo octavo Kal. Octob. Chalcedone, Imp. D. N. Justinio PP. Aug. anno primo, Indictione quinta decima.* Ita hæc subscriptio concepta legitur apud Pithœum, qui hanc Novellam edidit; nam apud Scrimgerum legitur sine ulla Indictionis nota. Ex altera tamen Novella Justinii De filiis liberarum, infra recitanda constabit, Novellam, *Ut possit ex consensu dissolvi matrimonium*, recte apud Pithœum Indictione XV. insignitam esse; qua ex subscriptione manifestum fit, Justinum die XIV. men-

VII. Justinii Edictum de divorcio.

minime separavit: sed his etiam deterior constitutio illa hoc eodem anno Septembris mense lata, qua communi conjugum consensu dissolvi matrimonium posse sancivit. Extat ipsa constitutio, sed male inter Justiniani Imperatoris Novellas (a) adnumerata; cum ipse Justinus in ea testetur expresse, diversam Justiniani de ea re fuisse sententiam. Habes editionem Juliani antecessoris, in qua cum ejusmodi constitutio recitetur, Justino, non autem Justiniano tribuitur: ut de his nihil sit quod dubitare quis possit. Hæc oportuit admonuisse, ut Justinianus ab illata a nonnullis calumnia vendicaretur. Porro ad testandam ac detestandam Justiniani temeritatem istiusmodi inter Christianos contrariam sacro Evangelio legem sancientis, hic ipsam describendam putavimus. Sic enim se habet:

(a) Apud
Novell. Ju-
stiniani
140.

XII.
Justiniani
edictum
de divor-
tio.

Imp. Cæs. Flavius Justinus Alemannicus, Gothicus, Francicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, Pius, Felix, Gloriosus, Victor, ac Triumphator semper coleudus Aug. Juliano Præf. Urbis Cæs.

Nuptiis decentius nihil est hominibus, ex quibus filii, cæteraque nationum successiones fundorum quoque & civitatum habitacula, & Reipublicæ eximius status. Propter quod nuptias felices esse eis qui eas ineunt, sic optamus, ita ut nunquam eas sinistri omnis opus fieri, neque nuptiis copulatos ab invicem separari, justam non habentes absolutionis nuptiarum occasionem. Sed quoniam difficile est in omnibus hominibus hoc servari (in multitudine enim tanta non aliquas incidere irrationabiles simultates, unum de impossibilibus existit) oportere putavimus bis reperire quamdam medelam; magis vero illic, ubi pusillanimitas in tantum erigitur, ita ut implacabilis horror fiat conjugibus una manentibus. Antiquitus quidem licebat sine periculo tales ab invicem separari secundum communem voluntatem & consensum hoc agentes, sicut plurimæ tunc leges extarent hoc dicentes: ET BONA GRATIA, sic procedentem solutionem nuptiarum patria vocitantes voce. Postea vero divæ memoriæ nostro patri pietate & temperantia omnes ubicumque aliquando imperantes excedenti visum est, qui ad suam utilem & firmam respiciens voluntatem, non autem miserias pusillanimitatis coniciens, legem sancire, qua prohibuit consensu conjugia solvi: quod nos quoque volebamus nimis obtinere in hoc ipso.

XIII.

Plurimi autem nos adierunt inter se conjugium horrentes, & abominantes, & prælia discordiasque propter hoc domi contin-

PAGIUS

mensis Novembris anni elapsi Imperium suscepisse, & hallucinatos esse Viros doctissimos,

gere accusantes (hoc quod valde doloriferum & triste consistit) dissolvere propter hoc precantes connubia; etsi occasiones non habuerunt dicere, per quas sine timore lex hoc dabit * facere ipsi. * debeat. Desiderium vero & studium eorum pro hæc re in aliquanto distulimus tempore, aliquando quidem monentes, aliquando vero minantes quiescere eos ab irrationabili circa invicem horrore, & ad unanimitatem properare, & melioris fieri voluntatis: agebamus vero plus nihil. Quoniam vero difficile est immutare semel detentos irrationabili passione & horrore: forsitan enim contigit istis & insidias aggredi adinvicem, & venenis aliisque ad mortem agentibus. uti; ita ut nec filios eis factos valere ad unam similemque tales voluntatem immiscere. Hæc igitur nostris judicantes temporibus, in præsentem sacram constituimus legem, per quam sancimus licere (ut antiquitus) consensu conjugum solutiones nuptiarum fieri; non ultra vero obtinere constitutas pœnas constitutione nostri patris adversus eos qui cum consensu conjugii faciunt solutionem. Si enim alterutrorum affectus nuptias solidat, merito contraria voluntas istas cum consensu dissolvit, ad significantibus rebus quæ nuptias solvunt.

Certum autem sit, omnia alia quantumcumque legibus ac potissimum sacris constitutionibus nostri patris dicta sunt de nuptiis, & filiis, occasionibusque ex quibus præcipitur dissolvi nuptias (si & sine ratione non & cum communi consensu, secundum quod & præsens nostra constituit divinitas, hoc agentibus & disponentibus pœnis interpositis) obtinere, & ex præsentem nostram legem per omnia habere virtutem propriam. Quæ ergo nobis visa sunt, & per præsentem manifestata legem, tua gloria per consuetum sibi modum omnibus fieri manifesta præcipiat in hac urbe regia. Data decimo octavo Kal. Octob. Chalcedone, Imp. D. N. Justino PP. Aug. anno primo indictione quintadecima. Hactenus Justiniani sanctio, qua bene instituta primordia sui turpiter foedavit Imperii.

XIV.

Porro horrenda hæc debuere per Episcopos prohiberi ne fierent, & jam facta rescindi, & ab Ecclesia penitus propulsari: sed cujus id erat muneris Joannes Constantinopolitanus Episcopus, quod precario eam sedem quodammodo possideret intrusus Antistes, minime restitisse reperitur. De Joanne autem Romano Pontifice, cum omnia ferme ejus rerum gestarum monumenta perierint, nihil est quod dicere valeamus: quem tamen præ-

XV.

qui volunt, eum tantum die XIV. Novemb. hujus anni regnare cœpisse.

A num.

prædecessoribus minime existimamus fuisse degenerem, quorum sæpe sacerdotalis vigor enituit in continendis Orientalibus Imperatoribus in fide Catholica & Ecclesiastica disciplina, in coercendisque illis cum ab ea vel leviter declinarent, prout res gestæ ipsorum superius recensitæ declarant.

XVI.

Sed jam de statu Ecclesiæ Gallicanæ, qualis fuerit, postquam quatuor Reges Francorum post obitum Clotarii anno superiori inter se regnum partiti sunt, videamus. Cum autem (ut superius suo loco vidimus) in Concilio Parisiensi Episcopi statuissent, neminem admittendum ad Episcopatum, quem Regis auctoritas absque canonica electione intruderet; sed quem clerus eligeret, & Episcopi provinciales una cum Metropolitanis probarent: Leontius Burdegalenensis Episcopus, collecto collegarum Concilio Santonis, inter alia decreta Emerium Episcopum Santonensem a Clotario Rege eo modo in Episcopatum regia auctoritate intrusum, sede privavit; qui tamen a Rege Chariberto vi rursus intruditur. Hæc autem cuncta quomodo se habuerint, accipe a Gregorio res sui temporis scriptis tradente his verbis (a):

Concilium Santonense.

(a) Greg. Turon. lib. 4. c. 26.

XVII. Charibertus Rex tyrannice agit in Episc.

* Chereberto

Apud urbem Santonicam Leontius, congregatis provinciæ suæ Episcopis, Emerium ab Episcopatu depulit, asserens non canonicè fuisse hoc honore donatum. Decretum enim regis Clotarii habuerat, ut absque Metropolitanis consilio benediceretur, qui non erat præsens. Quo ejecto, consilium fecere in Heraclium tunc Burdegalenensis Ecclesiæ presbyterum: quod Regi Chariberto * subscriptum propriis manibus per nuncupatum presbyterum transferunt. Qui veniens Turonos, rem gestam beato Euphronio pandit, deprecans hoc, ut consensum, decretum videlicet, subscribere dignaretur. Quod vir Dei manifestè respuit. Igitur postquam presbyter Parisiæ urbis portas ingressus Regis præsentiam adiit, hæc effatus est. Salve Rex gloriose: sedes enim Apostolica eminentiæ tuæ salutem mittit uberrimam. Cui ille: Numquid, ait, Turonicam adisti urbem, ut Papæ illius nobis salutem defere-
Ann. Eccl. Tom. X.

ras? Hic accipe, sic dici a Gregorio Ecclesiam Turonensem sedem Apostolicam, atque Burdegalensem; non quod ab Apostolis fuerint institutæ, cum longe post Apostolorum tempora (ut ipsemet tradit) cœperint habere Episcopum; sed quod eisdem ab Apostolica sede Petri concessa per pallium Apostolica inesset auctoritas. Sed pergit:

Pater (inquit presbyter) Leontius tuus cum comprovincialibus Episcopis salutem tibi mittit, indicans Æmulum (sic enim vocitare consuevit Emerium ab infantia sua) ejectum ab Episcopatu, pro eo quod prætermissa canonum sanctione, urbis Santonicæ Episcopatum ambivit. Ideoque consensum ad te direxerunt, ut alius in locum ejus substituatur: quo fiat, ut dum transgressores canonum regulariter arguuntur, regni vestri potentia ævis prolixioribus propagetur. Hoc eo dicente, fremens * Rex, eum a suis conspectibus extrahi iussit, & plaustrum spinis suppleto imponi desuper, & in exilium protrudi præcepit, dicens: Putasne, quod non est desuper quisquam de filiis Clotarii Regis, qui patris facta custodiat, quod hi Episcopum quem voluntas Regis elegit, absque nostro judicio projecerunt? Et statim electis viris religiosis, Episcopum loco restituit, dirigens etiam quosdam de Camerariis suis qui exactis a Leontio mille aureis, reliquos juxta possibilitatem damnet Episcopos: & sic patris est ultus injuriam. Hæc quidem tyrannice Rex. Quomodo autem idem Rex impie agens, invadens res Ecclesiarum, divina ultione percussus interiit, suo loco dicemus. Permanisse quidem Emerium in Santonensi Episcopatu, eundemque reconciliatum fuisse Leontio, ex his quæ scribit Venantius Fortunatus (b) in carmine de basilica S. Bibiani intelligi potest: nam ejus precibus idem Leontius basilicam S. Bibiani Santonensis cœptam ab Eusebio perfecit, ut ipse Fortunatus docet his versibus:

XVIII. Leontius multatur a Chariberto Rege.

* fremdens

(b) Fortunatus carm. lib. 1.

Digna sacerdotis Bibiani templa coruscant:
Quod si justa petis, dat pia vota fides:

I i 2 Quæ

PAGIUS VIII. Concilium Santonense.

A num. XVI. ad XXI. Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 26. meminit Synodi Santonensis, in qua Heraclius Presbyter, Episcopus Santonensis creatus est, remoto Emerio, quod Clotario Rege Francorum regnante absque Metropolitanis consilio, ordinatus fuisset. Sed cum Concilium hoc statim ab obitu Clotarii Regis celebratum fuerit, revocandum illud ad annum Christi quingentesimum sexagesimum secundum. Synodo præfuit Leontius Episcopus Burdigalensis, Aquitanicæ secundæ Metropolitæ, quem Fortunatus variis in locis a Baronio citatis valde celebrat, præsertim ob multas Ecclesias ab eo erectas. Baronius observat ex Fortunato lib. 1. Sanctum

Leontium ante Episcopatum conjugatum fuisse, uxoremque habuisse Placidinam, feminam clarissimam ac piissimam: huic vero sororem fuisse virtutis æmulam nomine Alchimam, quæ & ipsa juncta conjugio, Apollonari viro suo, ut Episcopus crearetur indulset, quam in rem citat Gregorium Turonensem de Gloria Martyrum cap. 65. Verum ipsemet Gregorius lib. 3. Hist. cap. 2. scribit: Alchima & Placidina, uxor, sororque Apollonaris ad Sanctum Quintianum venientes, &c. Tum cap. 12. loquens de bello Arvernico anno DXXXV. gesto, ait: Theodoricus cum exercitu in Arvernos veniens, totam Regionem devastat ac proterit. Interea Arcadius Bi-

tu-

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

*Quæ Præsul fundavit ovans Eusebius
olim;*

*Ne tamen expleres, raptus ab Or-
be fuit.*

*Cui mox Emerius successit in arce sa-
cerdos:*

*Sed cœptum ut strueret, ferre re-
cusat onus:*

*Quod precibus commisit opus tibi, Pa-
pa Leonti,*

*Cujus ad hoc votum jugiter instat
amor, &c.*

At non S. Bibiani tantum inchoatam, Leontius perfecit ecclesiam, sed etiam collapsam restituit S. Eutropii primæ ejus sedis Episcopi, ut aliud ejusdem Fortunati subsequens indicat epigramma: quibus declaratur erga Santonenses fuisse Leontium propensiosem. Sed accidit (iisdem puto temporibus, cum Regis violentia opprimeretur) ut falso allato nuncio ipsum jam esse defunctum, non defuerit qui in Burdegalensi Ecclesia creari conaretur Episcopus; cum ex improviso ipse adveniens, summo civium exceptus est gaudium; quando & ejusdem Leontii studiosissimus Venantius Fortunatus jucundissimum illum cecinit hymnum, cujus hæc sunt exordia:

*Agnoscat omne sæculum
Pontificem Leontium,
Burdegalense præmium,
Dono superno redditum.
Bilinguis ore callido
Crimen fovebat invidum,
Ferens acerbum nuncium
Hunc jam sepulcro conditum.*

Et post multa

*Non longiore tempore
Versantur in hoc murmure:
Dum cogitant succedere,
Redit sacerdos qui fuit, &c.*

XIX. Quod igitur ad Leontium spectat, decimustertius hic Burdegalensis Ecclesiæ Episcopus numeratur ab eodem Fortunato his versibus (a):

(a) Fortun.
in lau.
Leontii
car. li. 1.

*Tertius a decimo huic urbi Antistes ha-
beris,*

PAGIUS *turicas Urbem petiit. Placidina vero mater ejus, & Alchima soror patris ejus, comprehensa apud Cadurcum Urbem, rebus ablatis exilio condemnata sunt. Quare, ut observat Coingtius anno DLXVII. num. XXX. duæ distingui debent Placidina, quarum altera alterius avia fuit, Senior conjux extitit Apollinaris qui postea Episcopus fuit, & mater Arcadii, unius ex Primoribus Arvenis; junior Arcadii filia extitit, & uxor Leontii, postea Episcopi Burdigalensis. Baronius num. XX. existimat, Leontium Episcopum, de quo loquitur Sidonius lib. 6. Epist.*

Sed primus meritis enumerandus eris.

Qui nobilissimo ortus genere, divitiisque pollens, & egregiis animi virtutibus exornatus, conjugatus licet, invitatus ad ejus Ecclesiæ Episcopatum assumptus est. Fuit nomen conjugis Placidina ex Imperatorio stemmate procreata; de qua idem auctor:

*Cogor amore etiam Placidina pauca re-
ferre,
Quæ tibi tunc conjux, est modo cha-
ra soror.*

*Lumen ab Archadio veniens genitore
refulget,*

*Qua manet Augustum germen, Avi-
te, tuum:*

Imperii fastus toto qui r exit in Orbe,
Cujus adhuc pollens jura Senatus
habet.*

*Humani generis si culmina prima re-
quiras,*

*Semine Casareo nil superesse potest.
Sed genus ipsa suum sensu & modera-
mine vicit,*

*Cujus ab eloquio dulcia mella fluunt.
Chara, serena, decens, sollers pia, mi-
tis, opima,*

*Quæ bona cuncta gerit, quicquid ho-
nore placet:*

*Moribus, ingenio, meritorum luce co-
ruscans*

Ornavit sexum mens pretiosa suum.

Ita quidem optimis composita moribus, etsi divisa corpore a sancto viro, inhæsit tamen ipsi in bonis operibus comes individua, ut inter alia illis quoque docet versibus Fortunatus, ubi agit de ecclesia S. Bibiani:

*Sacra sepulcra tegunt Bibiani argen-
tea tecta,*

Unanimis tecum quæ Placidina dedit.

Et cum idem agit de basilica S. Martini ab eodem Leontio erecta, ab ipsa vero Placidina ornata, hos in fine habet versus:

*Quæ Placidina sacris ornavit culmina
velis:*

*Atque simul certant: hic facit, illa
colit.
Sed*

3. & lib. 7. Epist. 6. esse Leontium Senioresem Episcopum Burdigalensem. Verum Sidonius loquitur de Leontio Episcopo Arelatensi, ut suo loco explicavimus. Porro Charibertus Rex, in cujus Regno Concilium illud celebratum, Clotarii patris injuriam vindicaturus, Emerium in Sedem suam restituit, hicque postea cum Leontio Metropolitano suo reconciliatus est, ut ex Fortunato probat Baronius num. XVIII. Colitur Sanctus Leontius a Burdigalensibus die XVII. Kalend. Decemb.

De Placi-
dina cla-
rif. femi-
na.

* falces

CHRISTI
566.

JOANNIS PAP.
7.

JUSTINI JUN. IMP.
I.

Sed & de aliis Deo donis ab ipsis oblati ejusmodi extat ejusdem auctoris epigramma:

*Summus in arce Dei pia dona Leontius offert,
Vois juncta sacris & Placidina simul.
Felices quorum labor est altaribus aptus,
Tempore qui parvo non peritura ferunt.*

De Alchima clarissima femina.

Extitit vero & Placidinæ virtutis æmula soror ipsius nomine Alchima: quæ & ipsa juncta conjugio, Apollinari viro suo, ut Episcopus crearetur, indulgit, pariterque ad construenda sanctis martyribus templa se contulit, ut ex Gregorio (a) habes, ubi agit de martyre Antoliano. Tanta hæc antiquæ Gallicanæ nobilitatis germina haud fuerunt prætereunda silentio, quæ egregiarum additamento virtutum reddita sunt contemptu sæculi clariora. Sed ut ad Leontium redeamus, cujus præclaras res gestas nonnisi per fragmenta scriptorum colligere licuisse dolemus, sive eas a Gregorio sive a Fortunato relatas: scias & in Actis (b) quoque S. Maclovii Episcopi in Britannia de hoc eodem Leontio mentionem esse frequentem: ex quo etiam tempus, quo idem Maclovius vixit; poteris facile intelligere; qui fuit vir sane a Deo plurimis magnisque miraculis illustratus.

(a) Greg. de Glor. mart. c. 65.

(b) Apud Sur. tom. 6. die 15. Novemb. c. 21. 22. 23. 24. 25.

XX.

Demum vero ut eidem nostro Leontio persolvamus extrema, quod ejus sepulcro epitaphium affixit idem qui supra Venantius Fortunatus (c), hic describamus; sic enim se habet:

(c) Fortun. carm. lib. 4. nov. edit.

Leontii Episc. Burdegali. Epitaphium.

*Omne bonum velox fugitivaque gaudia mundi:
Prosperitas hominum quam cito rupta volat,
Mallet cui potius nunc carmina ferre salutis,
Perverso voto flere sepulcra vocor.
Hoc recubant tumulo venerandi membra Leontii,
Quem sua Pontificem fama sub astra levat.
Nobilitas altum ducens ab origine nomen,
Quale genus Romæ forte Senatus habet.
Et quamvis celso fueret de sanguine patrum,
Hic propriis meritis crescere fecit avos.
Regum summus amor, patriæ caput, arma parentum,
Tutor amicorum, plebis, & urbis honor,
Templorum cultor, tacitus largitor egentium,*

Susceptor peregrum distribuendo cibum.

Longius extremo si quis properasset ab Orbe

Advena mox vidit hunc, ait esse patrem.

Ingenio vivax, animo probus, ore serenus:

Et mihi qualis erat, pectore flente loquor.

Hunc habuit clarum qualem modo Gallia nullum:

Nunc humili tumulo culmina celsa jacent.

Placabat Reges, recreans moderamine cives.

Gaudia tot populis, heu, tulit una dies.

Lustra decem felix & quatuor insuper annos

Vixit, & a nostro lumine raptus obit:*

Funeris officium magni solamen amoris

Dulcis adhuc cineri dat Placidina tibi.

* abit

Hucusque epitaphium Leontii, qui junior Leontius dicendus est respectu senioris itidem Burdegalensis Episcopi, cujus epitaphium apud eundem Fortunatum extat (d) a Theodosio scriptum, de quo puto mentionem haberi apud Sidonium (e) Apollinarem: neque enim alium illum existimo a Leontio seniore Burdegalensi Episcopo, æque nobilitate & vitæ sanctitate conspicuo. At de his hactenus.

(d) Fort. carm. lib. 4. nov. edit.
(e) Sidon. lib. 6. epist. 3. & li. 7. epist. 6.

Sed invidia pravi dæmonis interea factum est, ut dum tot luminaribus Gallicana Ecclesia perfulgeret; quæ erat hoc tempore bene hætenus culta Ecclesia in Hibernia densis tenebris obduceretur, passa naufragium, dum non sequitur eam, quæ ad salutis portum ante omnes pergit viam monstrans, naviculam Petri: dum enim justior cæteris videri voluit, & plus sapere quam oportuit, decipitur imprudens a schismaticis. Dolo namque schismaticorum, falso ad eos rumore perlato, a Quinta Synodo peccatum esse in sacrosanctum Chalcedonense Concilium, quasi Trium damnatione capitulorum damnasset pariter quæ in eadem Synodo statuta essent; ardentissimo iidem studio pro Trium capitulorum defensione, junctis animis, omnes qui in Hibernia erant Episcopi insurrexerunt & illud nefas, ut cum percepissent Romanam Ecclesiam æque suscepisse Trium damnationem capitulorum, atque suo consensu Quintam Synodum roborasse; ab eadem pariter resilierint, atque reliquis qui vel in Italia vel in Africa, aliisque regionibus erant schif-

XXI.
Hiberni Episc. Schismatici.

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

schismaticis inhæserint, fiducia illa vana erecti, quod pro fide Catholica starent, cum quæ essent in Concilio Chalcedonensi statuta defenderent. Ita miserum rerum ignari, specie quadam apparentis justitiæ permoti, zelum habentes, non tamen illum qui esset secundum scientiam, cum & in remotioribus Orbis partibus degerent, ut haud facile admoneri & corrigi potuissent, accedentibus incommodis aliis, quæ bella, pestis, & fames secum ferre solent; ita permansere diutius, miseri illorum qui Quintam Synodum sectarentur, tamquam qui a recto fidei tramite aberrarent, tantum abfuit ut se errore deceptos esse intelligere potuissent. Sed eo fixius inhærent errori, cum quæcumque Italia passa sit bellorum motibus, fame, vel pestilentia, ea ex causa illi cuncta infaustra accidisse putarent, quod pro Quinta Synodo adversus Chalcedonense Concilium prælium suscepisset. Quo statu miserimo collati usque ad S. Gregori Papæ tempora, ad finem videlicet præsentis sæculi, permansere, cum de his iidem litteras ad eundem quem scienter Deo amicum virum sanctissimum, conscripsere. Quid autem ad ea Gregorius ipse rescripserit, suo loco dicturi sumus. Extat ipsa epistola, (a) ex qua ista deprompsimus.

(a) Greg.
lib. 2.
epist. 36.
XXII.

At vero quod non solum (ut dictum est) sanctorum virorum hoc tempore viventium Catholica Ecclesia est illustrata miraculis, ex quibus ubi esset veritas, potuisset agnosci, si id attendere schismatici voluissent; verum etiam præstarent id ipsum abundantius Sanctorum cineres ubique miraculis coruscantes: his jungenda putavimus, quæ hoc ipso anno, quo & secundus Sigeberti Regis Francorum incipit numerari (anno enim superiori, ut vidimus, auspiciatus est regnum) ipsi Gregorio Turonensi Episcopo tunc diacono, qui successit Euphronio, hoc eodem anno, quem septimum ejus sedis numerat, acciderint. Dum enim insignia recenset ejusdem S. Martini miracula, hæc habet de se ipso (b):

(b) Greg.
Turon.
mirac. S.
Mart. lib.
1. c. 32.
XXIII.

Ergo his exactis quæ circa alios gesta sunt, aggrediar quæ circa me indignum virtus præsentis est operata patroni. Anno centesimo sexagesimo tertio post assumptionem sancti ac prædicabilis viri B. Martini Antistitis, regente Ecclesiam Turonensem S. Euphronio Episcopo anno

septimo, secundo anno Sigeberti gloriosissimi Regis. Concordat his optime posita chronographia ab obitu S. Martini, quem decessisse diximus anno Domini quadringentesimo secundo: a quo tempore si deducas annos centum sexaginta tres exactos, plane hunc ipsum annum constituit, nempe quingentos sexaginta quinque absolutos, inchoato sexagesimo sexto. Sed pergit ipse: Irrui in valetudinem cum pustulis malis & febre; negatoque usu potus & cibi, ita angebar, ut amissa omni spe vitæ præsentis, de solis sepulturæ necessariis cogitarem: obsecerat enim me mors cum ardore, animam cupiens expellere de corpore.

Quæ Gregorius hoc anno consecutus est a S. Martino.

Tunc jam valde exanimis, invocato nomine beati Martini Antistitis, parumper convalui, & lento adhuc conamine iter incipio præparare: infederat enim animis, ut locum venerabilis sepulcri visitare deberem. Unde tanto desiderio affectus sum, ut ne vivere me optarem, si tardius direxissim. Et quia vix evaseram, ex ardore incommodi cœpi iterum ardore febris succendi. Nec mora, adhuc parum fortis iter cum meis arripio: atque vel duabus vel tribus mansionibus, ingressus silvas corruui rursus in febre, & tam graviter agrotare cœpi, ut omnes me autemant vitam amittere. Tunc accedentes amici, & videntes me valde lassum, dicebant: Revertamur ad propria: & si te Deus vocare voluerit, in domo tua mori; si autem evaseris, votivum iter facilius explicabis: satius est enim reverti ad domum, quam mori in eremo. Ego vero hæc audiens, vehementer lacrymabar; & plangens infelicitatem meam, locutus sum cum eis, dicens: Adjuro vos per omnipotentem Deum, & reis omnibus metuendum judicii diem, ut ea quæ rogo consentiatis; de cœpto itinere non desistere: & si mereor S. Martini videre basilicam gratias ago; sin alias, vel exanime corpus deferentes ibidem sepelire: quia deliberatio mea est non reverti domum, si non ejus sepulcro meruero præsentari. Tunc una pariter flentes, iter quod cœperam aggredimur: præcedente vero præsidio gloriosi domini, ad basilicam ejus advenimus.

Eodem (c) tempore unus ex clericis meis, Armentarius nomine, bene eruditus in spiritualibus Scripturis, cui tam facile erat sonorum modulationes appen-

XXV.
(c) Ibid.
cap. 33.

PAGIUS

IX.
Gregorius
Turonensis
epi S.
Martini
varia
Beneficia
consequitur.

A. num. XXII. ad XXVIII. Baronius narrat ex Gregorio Turonensi lib. 1. de Miraculis Sancti Martini capp. 32. 33. & 34. varia beneficia, quæ ipsemet fatetur se consecutum esse ope Sancti Martini Episcopi Turonensis regente, inquit Gregorius, Ecclesiam Turonicam Sancto Euphronio Episcopo, anno septimo, secundo anno Sigeberti gloriosissimi Regis, ideoque anno Chri-

sti DLXIII. quo secundus Sigeberti Regis annus in cursu erat.

Concilium II. Turonicum, de quo Baronius anno DLXX. hoc anno celebratum, ut ibidem ostendemus. Justinus Imp. sævit in Justinum, Ætherium, & Addeum, ut anno sequenti dicitur.

X.
Concilium
Turonense
II.

dere, ut eum non putares hoc meditari, sed scribere, in servitio valde strenuus & in commisso fidelis: hic vero, inscienter veneno, a pustulis malis omnem sensum perdiderat, & ita redactus fuerat, ut nihil penitus aut intelligere posset, aut agere. Tertia autem nocte postquam advenimus ad sanctam basilicam, vigilare disposuimus; quod & implevimus. Mane autem facta, signo ad matutinas commoto, reversi sumus dormitum: qui lectulis quiescentes usque ad horam prope secundam dormivimus. Experges factus ergo, amota omni languoris & cordis amaritudine, sentio me pristinam recepisse sanitatem; & gaudens, puerum familiarem, qui mihi serviret, evoco. Exurgens autem Armentarius, velociter coram me stetit, & ait: Domine, ego parabo quod jusseris. At ego existimans adhuc esse eum extensum, Vade, inquam, voca puerum. Et ait: Ego quaecumque praeceperis, adimplebo. Obstupefactus interrogo quid hoc esset. Qui ait: Intellego me valde sanum; sed unus error est animi, quod nescio de qua parte huc advenerim. Et ita incipiens, ita mihi impendit servitium, sicut erat solitus ante triduum. Tunc ego exultans & stens prae gaudio, gratias omnipotenti Deo tam pro me quam pro ipso refero, quod intercedente patrono incolumem me corpore, illum mente reddiderit, & unus excursus ex fide etiam alteri amenti, qui nec petere noverat, salutem praestitisset. Ac paulo post (a):

Nos vero revertentes, tres cereolos pro benedictione beati sepulcri porrivimus. De qua cera quam multae virtutes factae sunt super frigoreticis & aliis infirmis, longum est enarrare. Sed unum e multis miraculum proferam. Agrum quemdam possessionis nostrae grando annis singulis vastare consueverat, & tam graviter saeviebat, ut nihil ibidem, cum venisset, relinqueret. Tunc ego in vineis illis arborem unam quae erat excelsior caeteris eligens de sancta cera super eam posui. Post illam autem diem usque in praesens tempus, nunquam ibidem tempestas cecidit; sed veniens, locum illum tamquam timens praeteriit. Haec ibi. Quomodo vero uno ex cereolis e S. Martini sepulcro sublatis sanavit Justinum filium sororis suae, idem Gregorius pluribus inferius narrat (b). Sed pergit ipse reliqua referre (c):

Fide commovente, quidam ex nostris lignum venerabile de cancello lectuli a monasterio Sancti, me nesciente, detulerat: quod in hospitio suo pro salvatione retinebat. Sed credo quia non sic honorabatur aut decorabatur, ut decuerat, coepit familia ejus graviter aegrotare. Et cum penitus nesciretur quid hoc esset, nec minueretur aliquid, sed quotidie augetur de-

terius: vidit in visu noctis personam terribilem dicentem sibi: Cur sic tecum agitur? Qui ait: Ignoro prorsus unde hoc evenerit. Dicit ei persona: Lignum quod de lectulo domini Martini tulisti, negligenter hic retineus: ideo haec incurristi. Sed vade nunc, & defer illud Gregorio diacono, & ipse secum retineat. At ille nihil moratus, mihi exhibuit: quod ego cum summa veneratione collectum, loco digno reposui. Et sic omnis familia in domo ejus sanata est, ita ut nemo ibidem deinceps aliquid mali perferret. Haec Gregorius qui his longe majora edita a Sancto refert miracula, eademque quatuor libris distinxit. Haec autem quae de se Gregorius hoc anno accidisse triplici signat cronographia, praetermisisse nolimus: quo etiam fieret manifestum, qualisnam & his temporibus cultus reliquiarum vigeret in Gallis, praecipue vero in sacris cineribus S. Martini; de cujus celebritate vide quae inter alia Venantius Fortunatus (d) his consentientia scribat ad Childebertum Regem, atque Brunichildem Reginam:

Qui modo de Gallis totum mire occupat Orbem,
Et virtus pergit, quo pede nemo valet:

Qui velut alta Pharus lumen protendit ad Indos:

Quem Hispanus, Morus *, Persa, * al Maurus.
Britannus amat:

Hunc Oriens, Occasus habet, hunc Africa, & Arctos.

Martini decus est, quae loca mundus habet.

Quique per Oceanum discurrit marginis undas,

Omnibus ut praestet circuit Orbis iter.

Sed quomodo idem Gregorius jam Episcopus, hausto pulvere e sepulcro S. Martini accepto e morte fuerit revocatus ad vitam, suo loco inferius dicturi sumus. Habes ex his in Ecclesia Catholica, tum ex vivis, tum vita functis sanctissimis viris (uti proposuimus, semper scaturire veluti e fonte perenni miracula; quibus manifestissimis notis quisque licet mente stolidus cognoscere possit, ubi veritas permaneat sacrorum dogmatum, ac pariter intelligere haereticos atque schismaticos censendos esse, qui ab iis procul aberrant.

Caeterum admiratione maxima dignus est fidei Christianae fervor, qui his temporibus erga sacrarum reliquiarum cultum adeo exardebat in Gallis, ut licet abundarent illae provinciae sacris pignoribus sanctorum martyrum & confessorum

(d) Venant. carm. l. 10.

S. Martini virtus toto Orbe perspicua.

* al Maurus.

XXVIII. Cultus sacrarum reliquiarum vigeret in Gallis.

(a) Ibid. c. 34.

XXVI. De cereis miraculum.

(b) Greg. lib. 2. mirac. S. Martini c. 2.

(c) Greg. lib. 1. mirac. S. Martini c. 35.

XXVII. De ligno cancelli S. Martini miranda.

rum, nihilominus fame inhiarent ad peregrina: quorum gratia in Orientem profectum esse diximus S. Germanum Parisiensem Episcopum, qui factus pii voti compos ad suam Ecclesiam locupletatus hisce divitiis est reversus Parisios, uti diximus. Sed & sancta Regina, Clotarii Regis quondam conjux clarissima Radegundis his ipsis temporibus sæpius legatos misisse reperitur in Orientem ad perquirendas Sanctorum reliquias, de quibus hic nobis opportune dicendum: de prima enim legatione hæc habet Bandoninia, sive Bandomina, quæ cum ea in monasterio coalescens, quæ vidit, de ipsa quam fidelissime scripsit, his verbis:

(a) Bandon. in Vita S. Radeg. l. 2. l. 4. Sur. die 13. Aug.

(a) Quantam illam postquam in monasterium se contulit, sanctarum reliquiarum multitudinem precibus fidelissimis aggregavit, testatur Oriens, Aquilo, Auster, & Occidens confitetur. Undique enim gemmas pretiosas, cælo reconditas & quas paradisi habet, & muneribus & precibus ut adipisceretur, effecit: apud illas vero sine intermissione meditari psalmos & hymnos sibi depromere videbatur. Perlatum est ad eam, Mammetis * martyr is sacros artus Hierosolymis quiescere. Illa instar hydropicæ, virescens, avidè hæc hauriebat. Sicut enim qui hydropis laborant, quanto plus bibunt, tanto majori ardent siti; ita & ipsa rore Dei perfusa magis incaluit. Itaque virum venerabilem Reculum * presbyterum, qui tum secularis adhuc erat, & hodie superest, ad Patriarcham Hierosolymitanum transmisit, petens B. Mammetis pignora sibi donari. Ejus preces vir Dei benigne admittens, orationes populo indixit, cupiens nosse Dei voluntatem. Tertio die Missa celebrata, ad beati martyris sepulcrum cum omni populo, accessit, altaque voce & plena fide dixit: Obsecro te, confessor & martyr Christi, si vera est ancilla Dei beata Radegundis, innotescat gentibus potentia tua, permittasque de pignoribus tuis mentem fidelem accipere quod poscit. Oratione completa, cum populus omnis responderet, Amen: venit ad sanctum sepulcrum, semper beatæ fidem pronuncians, contrectat sacra membra, scire cupiens quanam ipse martyr beatissimus dominæ Radegundi donari velit. Tangit manus dextræ singulos digitos: ubi ad minimum ventum est, leni tactu e manu amotus est, ut beatæ reginæ desiderio satisfaceret. Eum vero digitum vir Apostolicus eo quo par erat honore beatæ Radegundi misit. Ab Hierosolymis vero Pictavos usque in ejus honorem semper divinæ laudes promebantur.

XXIX.

Quis vero pro dignitate explicet, quam ardenti animo, quam fida devotione tantum illa munus expectans sese abstinentiæ

mancipavit? Postquam autem hoc caeleste donum cum multa animi alacritate accepit, tota hebdomada cum universa congregatione psallentium vigiliis & jejuniis se accommodavit, Deum benedicens quod tale munus consequi meruisset. Sic Deus suis fidelibus quæ postulant, non negat. Hucusque de prima a sancta Radegunde Regina in Orientem legatione missa.

Post hæc autem paulo inferius de alia ab eadem missa legatione in Orientem ad Imperatorem pro ligno sanctæ Crucis accipiendo eadem Bandoninia refert, hæcque habet: Quod igitur fecit sancta Helena in Oriente, hoc fecit beata Radegundis in Galliis. Sed quia nihil sine consilio facere voluit quamdiu vixit in hoc mundo; litteris ad Sigebertum excellentissimum Regem datis (is est filius Clotarii Regis, qui una cum fratribus regnavit in Galliis) petiit ab eo, ut cum ejus bona venia liceret sibi pro totius patriæ salute, & regni ipsius stabilitamento, lignum salutaris Crucis Domini ab Imperatore expetere. Illo clementissime sanctæ Reginæ precibus annuente, devotione plena cum multo desiderio ad Imperatorem munera misit, quippe quæ causa amoris Christi pauperem se fecerat. Sed sanctos jugiter implorans, nuncios suos ablegavit; Sanctorumque suffragiis, quod optabat, adeptæ est. Imperator enim & beatum lignum Crucis Domini auro & argento ornatum, multasque Sanctorum reliquias, quas Oriens obtinebat, ei per legatos transmisit una cum Evangeliiis auro gemmisque decoratis. Afferit Gregorius eas fuisse reliquias sanctorum Apostolorum atque martyrum. Pergit vero Bandoninia:

Ut autem salus mundi Pictavorum urbem cum sanctis reliquiis advenit, locique Antistes (is erat Moroveus) cum omni populo devote ea vellet accipere; inimicus humani generis per satellites suos egit, ut pretium mundi repelleretur, nec illud intra urbem vellent accipere, aliud pro alio Judaico more asserentes. Quid sane egerint non est nostrum commemorare: ipsi viderint: Dominus novit quinam rei sint. Tacuit prudens femina peccatum Antistitis Morovei, quod Gregorius ex parte saltem prodit his verbis: (b) Petiit Regina Episcopum, ut cum honore debito grandique psallentio in monasterio locarentur; sed ille despiciens suggestionem ejus, ascensis equis, villæ se contulit. Tunc Regina iterato ad Sigebertum Regem direxit, deprecans, ut injunctioe sua quicumque ex Episcopis hæc pignora cum illo quo decebat honore votumque ejus exposcebat, in monasterio locarent. Ad hoc enim opus beatus Euphronius urbis Turonicæ Episcopus injun-

Quanta veneratione sacræ susceptæ reliquæ.

XXX. Alia Legatio in Orientem pro ligno Crucis.

XXXI. Moroveus adversatur S. Crucis.

(b) Gregor. Tur. lib. 9. c. 40.

gitur, &c. Sed & modeste quidem Gregorius tacet, quod a civitate, sicut a monasterio, ne illuc inferretur, sacrosanctum lignum exclusum sit: ne enim vel in civitatem admitteretur, satanico ille spiritu hoc prohibebat. Sed audiamus Bandoniniam ita historiam prosequentem:

XXXII. *At beata Radegundis fervens spiritu, animo certans, ad clementissimum Regem scripsit orans ut in civitatem lignum Dominicum recipi juberet. Interim donec ejus nuncii a Rege redirent, Turonico suo virorum monasterio, quod ipsa condiderat, cum psalmodiis & canticis sacerdotum Crucem Domini & Sanctorum pignora commendavit. Ubi tamen non minorem injuriam sancta Crux perpeſsa est stimulante invidia, quam Dominus ipse tum ad præsidem & Judices iniquos maligna omnia patienter pertulit, ne id quod creaverat periret. Quidnam autem istud fuerit, sicut nec ipsa, ita neque Gregorius innuit.*

S. Crux contumeliam passa.

XXXIII. Cæterum ea cuncta in majorem Dominicæ Crucis cessere gloriam: etenim apud Turonos in honorem sanctæ Crucis erectum oratorium fuit, de quo meminit Venantius Fortunatus: qui, cum pallia crucibus intexta successor Euphronii Gregorius dono dedit, eandem dignam oblationem his versibus proſecutus est, quibus & Crucis gloriam prædicavit (a):

(a) Fortun. Carm. lib.

2.
* rite.

*Virtus excelsa Crucis totum recte * occupat Orbem:*

Hæc quoniam mundi perditâ cuncta redit.

Quodque ferus serpens infecit felle veneni,

Christi sanguis in hæc dulce liquore lavat.

Quæque lupi fuerant raptoris præda ferocis,

In cruce restituit Virginis agnus oves.

Tensus in his ramis cum plantis brachia pandens,

Ecclesiam stabilit pendulus ipse Cruce.

* pius. *Hoc opus * in ligno reparans deperditâ pridem,*

Quod vetiti ligni poma tulere boni.

*Addita quinetiam virtutum flamma corrusca *,*

* coruscet. *Bona quod obsequiis Crux parat ipsa suis.*

Haftenus de Crucis sanctæ præconiis. Quænam autem ejusmodi, essent dona, quibus Crucis gloria illustraretur, ex nuncupato voto persoluta, mox ista subjungens ostendit:

Denique sancta Cruci hæc templa Gregorius offert,

Ann. Eccl. Tom. X.

Pallia dum coperit signa gerendo Crucis:

Dona repente dedit divina potentia Christi:

Mox fuit & voti causa secuta pii.

Pallia nam meruit, sunt quæ Cruce textile pulchra:

Obsequiisque suis Crux habet alma Cruces.

*Serica cum niveis agnata * est blanda telis,*

Et textis Crucibus magnificatur opus.

Sic cito Pontifici dedit hæc devota voluntas,

Atque dicata Cruci condita vela placent.

Unde salutifero signo tibi, clare sacerdos,

Hæc cui complacuit, reddere magna valet.

Ita plane usu veteri receptum fuit ut cum ipsa figura Ecclesiæ, tum vel vestes, vasque sacra, & alia ad divinum opus parata utensilia tam in Occidente quam in Oriente sanctæ Crucis signis multiplicibus ornarentur. Sed cœptam ex Bandoninia prosequamur historiam, cum post despectam a membris diaboli Crucem ista refert.

Id vero sancta femina animadvertens, magnis se cruciatibus dedit, jejuniis, vigiliis, profusioni lacrymarum se addicens cum tota congregatione sua; donec respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ aspiravitque eam mentem Regi, ut in populo faceret judicium & justitiam. Misit enim devotus Rex virum illustrem Justinum ad virum Apostolicum Euphronium Episcopum, præcipiens ut cum honore condigno gloriosam Domini Crucem & Sanctorum reliquias in monasterium dominæ Radegundis inferret.

XXXIV. Per S. Euphronium lignum S. Crucis reconditur suo loco.

Tunc temporis vero a Venantio Fortunato ejusdem S. Radegundis studiosissimo (ut ex plurimis ad eandem scriptis carminibus constat) nobilis ille scriptus est sacer hymnus, qui ab universa Occidentali Ecclesia ut in honorem sanctissimæ Crucis sæpe caneretur, usu receptus est, sicque incipit:

XXXV.

*Vexilla Regis prodeunt,
Fulget Crucis mysterium,
Quo carne carnis conditor
Suspensus est patibulo, &c.*

Adjecit & illum itidem in Ecclesia Catholica ubique a Latinis musicis modalis occini solitum, cujus hoc est exordium:

Pange lingua gloriosi prælium certaminis,

K k

Et

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

*Et super Crucis trophæum dic triumphum nobilem,
Qualiter Redemptor Orbis immolatus vicerit, &c.*

Quod enim ore omnium ferme Fidelium iidem soliti sint concini sacri hymni, eos hic reddere integros non curamus. Verum aliud ab eodem tunc temporis eadem occasione in honorem ejusdem sanctissimæ Crucis elaboratum elegans epigramma hic describendum putavimus: sic enim se habet:

*Crux benedicta nitet, Dominus qua
carne pependit,
Atque cruore suo vulnera nostra
lavit.
Mitis amore pio pro nobis victima factus
Traxit ab ore lupi qua sacer agnus
oves.
Transfixis palmis, ubi mundum a clade redemit,
Atque suo clausit funere mortis iter.
Hic manus illa fuit clavis confixa
cruentis,
Qua eripuit Paulum crimine, morte
Petrum.
Fertilitate potens, o dulce & nobile lignum,
Quando tuis ramis tam nova poma
geris.
Cujus odore novo defuncta cadavera
surgunt,
Et redeunt vitæ qui caruere die.
Nullum uret æstus sub frondibus arboris
hujus,
Luna nec in nocte, Sol neque meridie,
Tu plantata micæ secus est ubi cursus
aquarum,
Spargis & ornatas flore recente
comas.
Appensa est vitis inter tua brachia,
de qua
Dulcia sanguineo vina rubore fluunt.*

Quæ autem secuta sint post illatum in monasterium venerandum lignum Crucis, audi quæ subdit sacra virgo Bandoninia:

XXXVI. Quod ut factum est, exultavit mirifice beata illa cum omni congregatione tale sibi donum calitus collatum, quod propitium Deum effecturum esset suæ congregationi quam in Dei servitium collegisset, nimirum spiritu præsentiens, post decessum suum quam esset eximia monasterii ejus futura facultas, licet ipsa cum cæli Rege gloriaretur. Ut ergo illi subveniret, instar optimi provisoris & pastoris boni, ne oves usquequaque desereret, pretium mundi de pignore Christi e longinqua regione expetitur in loci ejus honorem & populi salutem suo monasterio

reliquit. Sed quid accidit? Quæ visa est sanctissima Crux alieno auxilio & Regum obsequio indigere ad eliciendam credentium fidem, mox ipsa apparere voluit; non alieno quo non indigebat, sed suo fulgore corusca. Nam audi quid dictis subiiciat: *Ibi divina agente virtute, cæcis redditur lux, aures surdorum patefcunt, mutorum linguis suum restituitur officium, claudi ambulant, demones profligantur. Quid multa? Quisquis morbo laborans (quicumque tandem ille sit morbus) ex fide eo accedit, per sanctæ Crucis virtutem recedit incolumis. Pro quo ineffabili dono, quod in hanc urbem beata intulit, quisquis ex fide vivit, ejus nomini benedicit. At ne jejenum omnino lectorem ista præterire sinamus, unum vel duo ex Gregorio Turonensi, qui interfuit his miracula attexamus; qui cum ea describit, ista præfatur (a):*

Crux Dominica, quæ ab Helena Augusta reperta est Hierosolymis, ita quarta & sexta feria adoratur. Hujus reliquias & merito & fide Helene comparanda Regina Radegundis expetiit, ac devote in monasterium Pictaviense, quod suo studio constituit, collocavit: misitque pueros iterum Hierosolymas, ac per totam Orientis plagam; qui circumeuntes sepulcra sanctorum martyrum, confessorumque cunctorum reliquias detulerunt. Quibus in arca argentea cum ipsa Cruce sancta locatis, multa exinde miracula conspiciere meruit. De quibus illud primum exponam, quod ibidem Dominus in diebus passionis suæ dignatus est relevare.

Sexta feria ante sanctum Pascha, cum in vigiliis sine lumine pernoctarent, circa horam tertiam noctis apparuit ante altare lumen parvulum in modum scintillæ: deinde ampliatum huc illucque comas fulgoris spargens, cæpit gradatim in altum conscendere; effectaque pharus magna, obscura nocti, vigilantique plebeculæ lumen præbuit supplicanti: illucescente quoque celo paulatim deficiens, data terris luce, ab oculis mirantium evanuit.

Ego autem audiebam sæpius, quod etiam lychni qui accendebantur ante hæc pignora ebullientes virtute divina, in tantum exundarent oleum, ut vas suppositum plerumque replerent: & tamen juxta stultitiam mentis duræ nunquam ad hæc credenda movebar donec brutam segnitiam ipsa ad præsens quæ ostensa est virtus argueret. Ideoque quæ oculis propriis viderim, explicabo.

Causa devotionis exitit, ut sepulcrum sancti Hilarii visitans, hujus Regine audirem colloquia, ingressusque monasterium consalutata Regina, coram adoranda Cruce ac sacris beatorum prosternor pignorbis. Denique oratione facta, surrexi. Erat enim ad dexteram lychnus accensus: quem

Miracula edita ex ligno sanctæ Crucis.

(a) Greg. Tur. de Glor. mar. c. 5.

XXXVII.

XXXVIII. Lux de Cruce.

XXXIX. Oleum exundans.

XL. Insigne miraculum de excrefcen- te oleo lampadis S. Crucis.

quem cum stillis frequentibus defluere, conspexissem, testor Deum quia putavi quasi vas esset effractum, quia erat ei concha supposita, in quam oleum defluens decidebat. Tunc conversus ad Abbatissam, ajo: Tantane te retinet mentis ignavia, ut integrum cicindile laborare non possis, in quo oleum accendatur, nisi effractum, quo defluat, ponas? Et illa: Nec est ita, domine mi, sed virtus est Crucis sanctæ, quam cernis. Tunc ego ad me reversus, & ad memoriam revocans quæ prius audieram, conversus ad lychnum, video in modum ollæ ferventis magnis fluctibus exundare, ac per oram ipsam undis intumescens superfluere, & (ut credo) ad incredulitatem meam arguendam magis ac magis auferi; ita ut in unius horæ spatio plus quam unum sextarium redderet vasculum, quod quartarium non tenebat: admiratusque silui, ac virtutem adorandæ Crucis deinceps, prædicavi. Hæc & alia ex dicto Crucis ligno manasse miracula, idem auctor affirmat.

extraxit pennas, quas mari intingens, tempestatem sedavit. Hæc de liberatione legatorum precibus Radegundis (ut ab omnibus fuit existimatum) per alitis nuncium suos periclitantes invifentis, & per ejus pennas, quibus nihil levius esse potest, exæstantis maris fluctus divinitus mitigantis, penitusque sedantis.

Magno namque beneficio Francorum gentis talem tantamque Reginam virginem æque ex Burgundiæ Regibus oriundam, sicut & Crotildem fidei Christianæ Francis auctricem, Deus clarere in Ecclesia fecit hoc sæculo, cum Galliæ bello civili sæpe repetito flagrarent; quæ veluti nocturno tempore super excelsum turrim ingens pharus esset posita lucens, perspicua errantibus duplici lumine tum ex sanctissimæ vitæ moribus, tum etiam ex frequentibus edi solitis ab ea miraculis comparato. In cujus laudem tum metro tum soluta quoque oratione cum plurima scripserit Venantius Fortunatus, ex multis unum hic accipe epigramma (b):

XLIII.
Radegundis Reginæ gloria.

(b) Fortun.
carm. lib.
8.

XLII.
Legatio
Radegundis ad Imper.

Porro sancta Radegundis pretiosissimi accepti ab Imperatore muneris grata, non litteris tantum ipsi gratias agendas existimavit, verum etiam certos misit ad gratias debitas persolvendas legatos, nempe venerandum sacerdotem Regulum, per quem illud ipsum acceperat, & alios. De hac rursus, missa in Orientem legatione, eadem quæ supra ejusdem monasterii monialis sacra virgo Bandoninia ista habet (a): Pro cælesti autem hoc munere misit supradictum presbyterum cum aliis gratias ut agerent Imperatori. Quid vero iisdem legatis in Gallias redeuntibus, dum navigarent, acciderit, ex quo ejusdem sanctæ Radegundis virtus magis enituit, ex eadem accipe, dum ista mox subdit:

(a) Band.
in Vita S.
Radeg. lib.
2. c. 17.

XLII.

Quibus redeuntibus, mare fluctibus cœpit agitari; ita ut multis illi objecti periculis, ejusmodi procellas & tempestatem numquam se vidisse faterentur. Quadraginta diebus & noctibus in medio mari in summum vitæ discrimen conjecti, cum vitam plane desperarent, & mors eis ob oculos versaretur; inter se mutuo conciliati pelago illos jamjam absorbere incipiente, vocem in cælum dabant, ita dicentes: Domina Radegundis subveni servis tuis, ut qui tibi obediimus, sine subsidio non pereamus: libera nos de præsentissimo submersionis periculo. Ubicumque ex fide invocaris, misericors es: adgiva etiam tuos, ne pereamus. Ad has voces in medio mari columba ad eos veniens, navem ter circumvolavit: cumque tertio id faceret in nomine sanctissimæ Trinitatis, quam beata Radegundis semper in suo habuit pectore, famulus ejus Benefarus manum extendens, e cauda tres

Ad beatam Radegundem.

Regali de stirpe potens Radegundis in Orbe,
Altera cui cælis regna tenenda manent.
Despiciens mundum, meruisti acquirere Christum:
Et dum clausa lates, hinc super astra vides.
Gaudia terreni conculcans noxia regni,
Ut placeas Regi læta favente polo.
Nunc angusta tenes, quo cælos largior intres;
Effundens lacrymas gaudia vera mentes:
Dum corpus cruciant, animam jejuniis pascunt.
Salve quam Dominus servat amore suo.

Quod autem idem Fortunatus eandem sancte pieque amans sæpe carmine caneret, & munusculis frequentaret: cum ejusmodi officia quæ ex pietate animique integritate progredi solerent, in deterioriorem partem susurriones acciperent, qui nonnisi ex suis ipsorum depravatis moribus soleant aliorum facta metiri; idem ad ipsam hæc scripsit tum carmina (c):

(c) Fortun.
carm. l. 116
Mirifice coluit Radegundem Fortunatus.

Mater honore mihi, soror autem dulcis amore:
Quam pietate, fide, pectore, corde colo,
Cælesti affectu, non crimine corporis ullo:
Non caro, sed hoc quod spiritus optat, amo.

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

*Est Testis Christus, Petro, Pauloque
ministris,
Cumque piis sociis sancta Maria vi-
det,
Te mihi non aliis oculis, animoque
fuisse,
Quam soror ex animo tu Titiana fo-
res:
Ac si uno partu mater Radegundis u-
trosque,
Visceribus castis progenuisset eram,
Et tamquam pariter nos ubera chara
beata
Pavissent uno lacte fluente duos.
Heu mea damna gemo, tenui ne forte
sufurro
Impediant sensum mollia verba meum.
Sed tamen est animus simili me vivere
voto,
Si vos me dulci vultis amore coli.*

Juste ama-
ta, culta-
que S. Ra-
degundis
a Fortuna-
to.

Hæc & alia aliis versibus sæpe idem au-
ctor inculcat adversus obtretractores. At
quomodo non toto amanda corde, omni-
busque laudibus prosequenda, obsequiif-
que cunctis honoranda, & muneribus de-
merenda, ab omnibus, quæ regis nobi-
litas verticem Christi amoris causa sum-
ma animi demissione adeo inclinasset,
angelicamque vitam in terra, spreto con-
nubio Regis, ducere statuisset, omnique
virtutum genere compta Christo sponso
placere semper ardentissime studisset?
Quis vehementer amare refugere posset
quam a Deo ejusque Angelis atque San-
ctis præ cæteris diligere perspexisset? Quis
obsequi in omnibus illi refugeret, cujus
virtuti in miraculorum editione cælestia
atque terrestria pariter obtemperare co-

gnovisset? Quis denique omni cultus ge-
nere prosequi eam prætermisisset, quam
currentem in odorem unguentorum cæ-
lestis sponsi, & post eam & ab ea sa-
crarum virginum chorum duci intelle-
xisset? Sed de Radegunde ac Fortuna-
to modo satis.

Quod vero jam ad calcem anni hujus
pervenimus, non præmittendum de
Victore chronographo meminisse quem
genere Africanum in hunc usque primum
Justini Imp. annum, suum Chronicon
perduxisse, auctor est Isidorus, qui de
ipso ista habet (a): *Victor Tumuensis* (a) *Isidor.*
sive Tunnensis Ecclesiæ Africanæ Episco- *de Vir. il-*
pus a principio mundi usque ad primum *lustr. c. 25.*
Justini Junioris Imperatoris annum perbre-
vem per Consules annos bellicarum Ec-
clesiasticarumque rerum nobilissimam pro-
mulgavit historiam laude & notatione il-
lustrem ac memoria dignam, &c. Dixi-
mus ex eodem de ipso superius suo lo-
co, jussu Imperatoris in exilium depor-
tatum, ac demum Constantinopolim re-
vocatam, detrusumque ibidem in mona-
sterium in defensione Trium capitulorum
perstantem diem clausisse extremum. Por-
ro de eodem Victore locum corrige I-
sidori in libro Originum: ibi enim dum
de ipso agitur, nominatus reperitur, Tu-
ronensis Episcopus, loco Tunnensis, si-
ve Tumuensis. Finis hic Victoris: quem
cum aliis, dum videri voluit nimis justus
stupor oppressit, non attendentem, quod
commonet Ecclesiastes, dicens (b): *Ju-* (b) *Eccles.*
stus perit in justitia sua. Et paulo post: 7.
Noli esse multum justus, neque plus sa-
pias, quam necesse est, ne obstupescas.

XLIV.

De Victo-
re Episc.
Africano.

JESU CHRISTI
ANNUS
567.

JOANNIS PAP.
ANNUS
8.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
2.

I.
Cruentus
annus ne-
ce nobi-
lium.

OUingentesimus sexagesimusseptimus annus Redemptoris adest, qui Indictionis decimæquintæ, ipsius Justinii Imperatoris secundus a Mense Novembri anni superioris jam cœptus adnumeratur; idemque alicubi secundo ejusdem Augusti Consulatu inscriptus habetur: sic enim visus est revocasse in usum Consulatus amplissimum magistratum, ut ipse solus eo potitus nullum asciverit sibi collegam. Sanguinolentus fluxit hic annus nece Justinii Ducis cognati ipsius Imperatoris, necnon clarissimorum virorum Ætherii & Addæi, quos hoc anno Im-

peratorium gladium sustulisse, omnes histori, (a) nota temporum singula consignantes affirmant: sed & diem necis notat Eustathius (b), fuisseque ait tertiam mensis Octobris. Ante hos illustres viros e medio sublatus esse Justinum, Evagrius (c) docet, cui potius assentimur, quam recentiori (d) auctori ad sextum annum Justinii Imperii referenti. De Justino igitur primum aggrediamur tragœdiam: cujus non sit quem non niserat, qui res ab eo præclare gestas in bello Persico & aliis ex Procopio atque Agathia perceperit. Sed audiamus de e-

(a) Miscell. hoc ann. & Cedren.
(b) Eustat. in Vita S. Eutych. apud Sur. die 6. Apr.
(c) Evag. l. 5. c. 1. 2.
(d) Cedr. Annal. in Justino.

PAGIUS
SÆC. VI.
An. V. C.
1320.
Anno Eræ
Hispan.
DCV.
A.C. 567.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6060.

☉ 16. B. ☽ 17. P. 10. April. Indict. 15.

JESU CHRISTI 567.

JOANNIS III. PAPÆ 8.

JUSTINI JUN. IMP. 3.

I.
Consula-
tus Justinii
Aug.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: Justiniano Augusto solo Consule. Vel, Anno secundo, Justino Juniore Augusto primum solo Consule, ut Onuphrius lib. 3. Fast. dicit, se legisse in Fastis Maffæjorum, qui nunquam lucem viderunt; vel denique, ut loquitur Marius Aventicensis; Anno primo Consulatus Justinii Junioris Aug. Consulatum inivit Justinus Kalendis Januariis, ut liquet ex Corippo lib. 1. de laudibus Justinii, ubi hunc sic populum alloquentem inducit;

Nomenque negatum

Consulibus Consul post tempora cuncta novabo.
Gaudeat, ut totus Justinii munere mundus

Dona Kalendarum proferant vicina mearum.

Consulatum autem hoc anno a Justino gestum, non vero superiori, ut Baronius ibidem, Fasti Heracliani, & Auctor Chronici Alexandrini habent, docent non tantum Fasti Maffæjorum citati, & Marius, qui eum cum Indictione XV. copulat; sed etiam Postconsulatus XXV.

Basilii, a Continuatore Marcellini & eodem Mario memoratus; hic enim Postconsulatus non nisi anno DLXVI. usurpari potuit. Adhæc Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLIX. qui Kalendis Septemb. anni Christi DLXVI. incipit, ait: Consulatum more munus dedit Justinus, multasque pecunias, quibus etiamnum plures ditati, sparsit in populum, Kalendis scilicet Januariis. [2]

Porro Justinus Consulatum ordinarium, tam ab Imperatoribus quam a privatis geri solitum; & Decennalia ac id genus Festa, singulis quinquentiis exhiberi solita abrogavit, Consulatumque sine collega a solis Augustis imposturum geri voluit, & iam ab illo, quam ab Imperio annos eorum dinumerari: hac scilicet ratione, ut plures Imperii quam Consulatus annos numerarent; quæ consulatus forma usque ad Constantinum Pogonatam duravit. Fastos istos Orientales ac Byzantinos in 3. parte differt. Hypaticæ pluribus declaravi, & in hoc Opere, quæ ibi dixi, magis confirmabo. Hæcenus enim hoc Consulatus genus parum notum fuit. Juvabit autem observare, Consulatus honorarios non solum cum ordinariis abditos non fuisse; sed etiam, postquam perpetui intermissi sunt, adhuc per aliquod tempus obtinuisse, ut patet ex Novella XCIV. Leonis Philofophi, qua Novellam CV. Justiniani, quæ de Consulatu agit, rescindit.

A num. I. ad VII. Justinus Aug. ut refert Evagrius lib. 5. cap. 2. & seq. Imperii sui initio in Justinum cognatum suum, qui Consulatum

II.
Justinus
Consulatum in solos Augustos transfudit.

III.

NOTÆ [1] Justiniano Augusto solo consule, vel: Anno secundo, Justino Juniore Augusto primum solo Consule; vel ut Marius Aventicensis; Anno primo consulatus Justinii Junioris Aug. Vetus inscriptio in exquiliis eruta, & a Fabretto edita pag. 553. & a Philippo a Turre Episcopo Adriensi in Dissert. Apologetica de nummo Annæ Faustine pag. iii. explicata.

FLORA. QUÆ VIXIT ANN. V.

DIES. XXVIII. DEP. SUB. DIE

III. ID. AUG. IND. XV. P. C.

D. N. JUSTINI. PP. AUG.

ANN II.

Hunc lapidem illustrat modo laudatus Antistes Adriensis, ex quo patere ait annum secundum post consulatum Justinii enumerati more Victoriano; falli eos omnes qui scripserunt, Justinianum vita functum, & Justinum ad Imperium elatum, Indictione XV. GEORGIUS.

[2] Fieri utique potest Justinum hoc anno Consulatum inivisse, at secundum non primum, ut perspicue docet Instrumentum in papyro Ægyptia descriptum, quod e Schedis Cl. Fontanini produxit Cl. Scipio Maffæus in Appendice operis: Historiæ diplomaticæ &c. editi Mantuæ 1727. in 4. Sic autem consignatur: Imp. D. N. Justinus pp. Augusto anno septimo, & p. c. ejus secundo anno quarto sub d. tertio Nona un Juniarum Indictione quarta. Sermonem hic esse de Justiniano Juniore, non vero de Seniore altero, constat, quia sub Seniore Imperatorum postconsulatus nondum recensebantur, neque ejusdem Imperatoris annus septimus cum Indictione IV. congruit. Indictio hæc quarta cum quarto post Consulatu secundi Consulatus Justinii minoris exhibet

jus nece quæ scribat Evagrius (a):

II.

Quinetiam (inquit) audacia & timiditate, duobus vitiis contrariis irretitus, primum Justinum cognatum, virum in magna gloria apud omnes, tum ob rerum bellicarum usum, tum ob alia ornamenta, jam circiter Danubium ideo commorantem ut Abaros, ne eo flumine trajecto in fines Romanorum irrumperent, prohiberet, ad se accersit. Isti Abari sunt ex gente Scytharum, qui Amaxobii dicuntur, quique agros ultra Caucasum jacentes accollunt, oriundi. Qui Turcas vicinos suos ab illis gravibus affecti incommodis cum omnibus suis fugientes, primum ad Bosphorum venerunt; deinde Euxini ponti littoribus relictis (ubi multæ gentes barbaræ habitant illæ quidem, sed urbes & castella a Romanis incolebantur, atque eo, tum nonnulli milites rude donati advenierant, tum coloniæ erant de sententia Imperatorum deductæ), recto itinere contenderunt, omnibus barbaris qui ante pedes erant usque eo expugnatis, quoad Danubii ad littora pervenirent: unde legatos miserunt ad Justinianum. At quod ad Turcas pertinet quos Abaris fuisse confines Evagrius tradit: veteres eosdem non ignorarunt: siquidem a Plinio (b) adnumerantur inter eas gentes, quæ circa Mæotidem paludem habitant. Horum dum hujus etiam temporis scriptor meminit Agathias (c), ait ipsos fuisse horribiles

(a) Evagr. l. 5. c. 1. 2.

De Abaris atque Turcis.

(b) Plin. hist. l. 6. c. 7.

(c) Agath. l. 1.

vifu, intonfos, sordidos, impexos, squalidos. Sed de his alias. Pergit Evagrius:

Ex eo loco Justinus accerseretur, eo nomine videlicet, uti conditionibus inter ipsum & Imperatorem Justinum pactis frueretur. Nam quoniam ambo in simili vitæ splendore positi videbantur, & Imperium ad utrumque spectaret; post magnam de rerum summa disceptationem & controversiam convenit inter eos, ut uter illorum ad Imperii honorem ascenderet, alteri deferret secundas, eatenus quidem, uti licet secundas ab Imperatore, præ cæteris tamen omnibus primas obtineret. Quapropter Justinus Imperator benevolentia quadam fronte simulata, alterum Justinum complectitur; & criminibus paulatim contra eum conficitis, & satellitibus militibus prætorianis ac stipatoribus ab eo remotis vetat quo minus in publicum prodiret (domi enim assidue se continuit) & tandem mandat Alexandriam transportandum. In qua urbe nocte intempesta, cum jam decumberet in lecto, miserandum in modum interemptus est: istaque mercede tum ob benevolentiam in Rempublicam, tum ob res præclare in bello gestas remuneratus. Atque non prius Imperatoris, ejusque conjugis Sophiæ Augustæ furor & iracundiæ flamma restincta fuit, quam caput ejus cervicibus abscissum cernerent, inque illud calcibus insultarent. Hæc de nece Justinii Ducis exercitus habet Evagrius.

III.

Justinus Dux injuste necatur.

Sed

PAGIUS

Justinus in aliquot viros primarios scivit.

tum ordinarium anno DXL. aliasque magnas Dignitates consecutus fuerat, & in Aetherium ac Addeum, viros ordinis Senatorii, qui apud Imperatorem Justinianum plurimum poterant, animadvertit, ac eos morti tradidit. Sed contigit id anno superiori, ut deduco ex Eustathio in Vita Sancti Eutythii Episcopi Constantinop. cap. 8. ubi dicit, Eutythium ab exilio revocatum esse tertia Octobris, qua Dominica erat: qua quidem die & ille, qui ipsi insidias struxerant, eumque ejecerant in exilium Aetherius & Addeus, hic Urbis Præfectus, illi Palatiorum Antiochi dictorum Curator mortui sunt.

Ubi Eustathius loquitur de die tertia mensis Octobris anni quingentesimi septuagesimi septimi, qua Eutythius restitutus est in Episcopatum Constantinopolitanum, & in quam Dominica eo anno cadebat. Theophanes autem Aetherium & Addeum anno Christi DLXVI. interfectos esse docet. Anno quippe Incarnationis secundum Alex. DLIX. qui Kalendis Sept. anni Christi DLXVI. exorditur, de utriusque supplicio differit, quod cum illis die tertia Octobris, ut testatur Eustathius laudatus, irrogatum fuerit, ad annum DLXVI. pertinet quo dies III. Octob. in Dominicam cadit. Theoph-

NOTÆ

bet annum 571. Cum enim certum sit ex Authoribus a Pagio productis anno 567. Justinum egisse Consullem, & cum Consulatus iste, ut eruitur ex collatione Monumenti Baluziani, de quo nos in Nota ad A. 555. 1. non primus, sed secundus fuerit; quartus post Consulatus secundi Consulatus ducit nos in annum 571. Indictione quarta notatum. Quomodo autem annus iste die tertia nonarum Junii fuerit septimus Imperii Justinii negotium Eruditus fecerit. Mea quidem opinione, annus iste septimus ducendus esset a Cæsaris dignitate, quam Justinus a Justiniano ante ejus mortem obtinuerit, anno forte 564. vel 565. Quanquam enim Cæsaream hanc Justinii dignitatem negat Pagius, Corippi tamen, quod producit, testimonium apertius est, quam ut evasione aliqua eludatur. Porro ætatis ejus Imperatores Cæsareæ dignitatis annos cum annis Imperii interdum numerasse ex documentis pluribus Mauricii, & Tiberii discimus. Vide inscriptionem Synodi Gradenfis apud Pagium ad A. 577. 3. Quamquam enim hujus Synodi veritas nobis est suspiciosa; e jus tamen subscriptio a nemine erroris arguitur.

Hæc olim ego mecum commentabar, postmodum vero plura simul conferens vetera monumenta Justinii annis notata, vindicias hac in re instrumenti papyracei deserere coactus sum. Etenim si annus iste septimus ab inita Cæsareæ dignitate ducatur, statuere illam ante diem III. Non. Junias anni 565. oportet. Sed apud Muratorium ex Illustrissimo Philippo a Turre desumptus extat Lapis Capuanus, in quo annus VII. cum indictione V. & mense Augusto conjungitur. Hinc vero conficitur anno 571. his characteribus notato annum Justinii VII. nondum desisse, adeoque anno 565. ante Augustam Cæsarem nondum agebat. Temporaræ igitur documentis hujus notæ corrigendæ sunt. Ubi vero mendum cubet, quis divinaverit? Forte enim Indictio V. pro IV. reponenda est. Forte vero annus Justinii VI. pro VII. legendus. MANSI

IV.
Ætherii
& Addæi
supplicium.

Sed quæ in Ætherium & Addæum clarissimos Senatores admiserit, ita subdit: Non longo tempore post, Ætherium & Addæum, utrumque ex ordine Senatorio, qui principem locum apud Justinianum diu tenuerant, in iudicium ob piaculum quoddam adducit Justinus. Quorum alter (Ætherium dico) confessus se animo instituisse Imperatorem veneno conficere, habuisseque Addæum illius conatus socium & in omnibus adiutorem. Verum Addæus grandi cum iurejurando affirmat se istius rei prorsus ignarum esse. At uterque tamen securi percussus est. Atque Addæus, cum jam caput abscinderetur, dixit ingenue licet falso de his rebus esset accusatus, iusta tamen debitaque a Deo facinoris cujusque contemplatore & vindice sibi inflata supplicia: Theodotum namque aulæ Præfectum se præstigiis quibusdam e medio sustulisse. Caterum ista itane se habeant, an secus, non possum quidem pro certo affirmare. At tamen uterque scelestus fuit: quippe Addæus insano puerorum amore exarsit: Ætherius autem nullum calumniæ genus præteriens, tum vivos, tum mortuos nomine aulæ Imperatoriæ, cui regnante Justiniano præfuit, fortunis spoliavit. Atque hæc res hunc habuere exitum.

V. Hæc cum habeat Evagrius, ipsum quidem illa causa præterit utriusque supplicii, sacrilegium nimirum ab utroque adversus sanctum Eutychium Constantinopolitanum Episcopum perpetratum, cum eum trudentes in exilium pessime habuere. Est horum omnium fidelis testis Eustathius, qui interfuit, cunctaque litteris commendavit, atque de his hæc habet (a):

(a) Eustat.
in vita S.
Eutych. apud Sur.
die 6. Apr.
VI.

Et quidem die tertia mensis Octobris, quæerat Dominica. Qua quidem die & illi qui viro sancto insidias struxerant, atque in exilium ejecerant, Ætherius &

PAGIUS

phanes eadem Justinii differt usque ad annum Incarnat. secundum Alex. DLXIII. qui anno Christi DLXX. inchoatur. Verum rectius Evagrius eam ante mortem Ætherii & Addæi recitat, cui suffragatur Biclariensis in Chronico, qui eam cum anno secundo Imperii Justinii aligat. Erat Justinus ille Germani Patricii filius, & consobrinus Imperatoris Justinii, ut scribit idem Biclariensis. Eum Justinianus Imp. Magistrum militum per Colchidem & Armeniam creaverat, ut prodit Agathias in lib. 4. Postea vero eundem Magistrum militum per Thracias instituit, ut tradit Menander Protector pag. 99.

IV.
Narses ex
Italia re-
vocatur.

A num. VII. ad XVII. Narses Italiæ reparator, pessimo Justinii consilio, Constantinopolim revocatus est, indeque non solum Barbaris; sed & Venetis schismaticis animus crevit, ac paulo post nobilissima illa Provincia & Longobardorum bello, & schismaticorum dissidiis afflictæ est. Marius quidem Aventicensis Narsetem anno tantum sequenti ex Italia revocatum asserit: Anno secundo, inquit, Consulatus Justinii Jun. Aug. Indictione prima. Hoc anno Narses ex

Addæus, quorum hic urbis Præfectus erat, ille autem Antiochiæ Curator, mortui sunt: & quemadmodum virum sanctum eiiciendum curaverant, ita ambo mercedem perceperunt. In hac igitur die vir optimus sedem recepit atque Ecclesiam suam, & ipsi privati sunt vita, multis annis antequam ipse revocaretur. Et paulo inferius: Jam de superhumerali, pallio videlicet, dicenda sunt: neque enim illi in ea expulsionem fuit creptum, sed apud eum mansit. Cum enim quidam e clericis suaderent Ætherio, ut ipsum adimeret viro sancto; ille, neglectis eorum verbis recusavit. Itaque cum ipse in indignatione versaretur, eis, qui ad se invisendum venerant, confessus est: Quæ inquiens, feci domino Eutychio, ea in me cumulate reciderunt. Per homines enim meos oppugnavi eum, & per homines meos oppugnatus sum: Vestimenta illius diripi; omnia mihi direpta sunt. Unum tantum non ademi: id mihi quoque relictum est. Cum enim clerici me hortarentur, ut adimerem superhumerali, non feci. Et ecce cum in hac sim calamitate, zona tantum & dignitatis meæ insignia a me non sunt ablata. Lugens ille quidem hæc narrabat; pœnitentiæ tamen tempus non invenit, quamvis multis lacrymis eam quæsisisset. At de his quidem satis. Hæc Eustathius: quibus intelligas virgam illam, quam vigilantem Hieremias (b) vidit divinam scilicet imminentem super quoslibet delinquentes ultionem, iuste digneque ad infligenda peccantibus verbera divinæ manus arbitrio tempore congruo deorsum ferri.

(b) Hier.
I.

Sed jam ingens strepitus barbarorum Italiam aggredi parantium, ut oculos atque aures, ita & stylum ad se convertit. Quæ enim depressis atque penitus fere extinctis Gothis, cunctisque Francis eam subige-

VII.

Præposito & Patricio, post tantos prostratos tyrannos, id est Bzduillam, & Tejam Reges Gothorum, & Buæclenum Ducem Francorum, nec non & Sindevalem Erolum, Mediolanum, vel reliquas Civitates, quas Gothi destruxerant, laudabiliter reparatas, de ipsa Italia a superscripto Augusto remotus est. Verum Marius, qui Justinii initium in annum Christi DLXVI. male distulit, res quas postea narrat, anno uno tardius subinde collocat. Cumque Langobardi anni sequentis initio Italiam ingressi sint, Longino Narsetus locum obtinente, hujus Exarchatus superiori anno inchoari debuit, & Sigebertus in Chronico ad annum DLXVI. recte ait, Narsetem accusatione Romanorum Patriciatu dejectum inviasse Langobardos ad possidendam Italiam: cum enim illuc pervenerint initio anni DLXVIII. eos uno aut altero antea anno, invitatos oportet.

Paulus Diaconus lib. 2. de Gestis Langobard. cap. 5. Anastasius in Vita Joannis III. Papæ, Fredegarius in Epitome cap. 65. Sigebertus, Marianus Scotus, Hermannus Contractus, alique Scri-

V.
Langobardos in Italiam accersivit.

igere laborantibus, jam tandem visa est Italia quievisse; novis exundantibus barbaris, majori cœpit subiacere discrimini, cum videlicet grassantes Longobardi in eam parant adventum. Hæc autem quomodo se habuerint, quæ Paulus diaconus Longobardorum res profecutus conscripsit, primum adducamus in medium, qui sic exorditur (a):

(a) Paul. diac. de Gest. Longobard. l. 1. c. 5.

VIII. De Narsete & Sophia Augusta.

Narses (inquit) dum multum auri & argenti, aliarumque rerum divitias acquisivisset, magnam a Romanis, pro quibus multum contra eorum hostes laboraverat, invidiam traxit: qui contra eum Justino Augusto, ejusque conjugii Sophiae Augustæ suggessere, dicentes, quod expedierat Romanis servire Gothicis potius quam Græcis, ubi Narses eunuchus imperat & nos servitute opprimit, & hæc noster piissimus Imperator ignorat. Aut igitur libera nos de manu ejus, aut certe Urbem Romam & nosmetipsos Gentibus trademus. Cumque hoc Narses audisset, hæc breviter retulit verba: Si male feci Romanis, male inveniam. Tunc Justinus Augustus in tantum adversus Narsetem commotus est, ut statim in Italiam Longinum Præfectum mitteret, qui Narsetis locum obtineret. Narses vero his cognitis valde timuit, & usque adeo ab Augusta perterritus est, ut ultra regredi Constantinopolim non auderet: cui inter cætera (quia eunuchus erat) illa hoc fertur mandasse, ut cum puellis in gynæceo lanarum pensa faceret dividere. Ad quæ Narses respondisse fertur: Talem se eidem telam orditurum, qualem ipsa, dum viveret, deponere, aut detexere non posset.

IX. Legatio Narsetis ad Longobardos.

Itaque odio & metu exagitatus, Neapolim Campaniæ civitatem secedit: unde legatos mox ad Longobardorum gentem dirigit, mandans ut pauperrima Pannoniæ rura desererent, & ad possidendam Italiam cunctis refertam divitiis venirent: simulque multimoda pomorum genera, aliarumque rerum species, quarum Italia ferax est, ad eos mittit, ut eos ad veniendum citius posset illicere. Longobardi læta nuncia,

PAGIUS

Scriptores Latini scripsere, Narsetem a Sophia Augusta territum, ut regredi ultra Constantinopolim non auderet, Langobardos, ut in Italiam venirent, invitasse. Baronius hoc inter fabulas reiicit, existimatque, Narsetem ante Justiniani Imperium ex Italia a Justiniano revocatum fuisse, quod in Corippo legisset, ipso Justiniani initio Narsetem Ducem celeberrimum Constantinopoli eius inaugurationi interfuisse, & Curialatem tunc fuisse, quæ summa Palatii dignitas haberi cœpit, ex quo Justinus Justiniani nepos eam gessit. Verum imperante Justino tres Narsetes claruere; iique Perfarmani. De duobus prioribus loquitur Procopius lib. 2. de Bello Goth. cap. 13. Erat is, inquit, Narses spado, & Sacrarum Largitionum Comes, &c. Justinus Dux Illyricorum, & Narses alter, qui

quæ ipsi præoptaverant gratanter accipiunt, deque futuris commodis animos extollunt. Continuo vero apud Italiam terribilia noctu signa visa sunt, utpote igneæ acies in cælo apparentes, eum videlicet, qui postea effusus est, sanguinem tali coruscatione portendentes. Hæc Paulus diaconus, qui hæc accidisse hoc eodem anno satis demonstrat, dum ipsam eruptionem Longobardorum e Pannonia in Italiam anno sequenti, nimirum, quingentesimo sexagesimo octavo, quarto Nonas Aprilis, vel ipsis Kalendis ejusdem, contigisse commemorat (b).

(b) Paul. diac. de Gest. Longobard. l. 1. c. 6. X.

Quod autem spectat ad inimicitias inter Senatum populumque Romanum atque Narsetem conflatas: Anastasius auctor est Joannem Romanum Pontificem ad eos inter se conciliandos, accessisse sequestrem, Neapolimque ea de causa profectum, eundemque in Urbem revocasse: ait enim: Ut cognovit Joannes Papa, quia suggestionem suam ad Imperatorem contra Narsetem Senatorem mississent, Romani scilicet, festinus venit Neapolim: cœpit eum Joannes Papa rogare, ut reverteretur Romam. Tunc Narses dixit ei: Dic sanctissime Papa, quid mali feci Romanis? Vadam ad pedes ejus qui me misit; ut cognoscat Italia, quomodo totis viribus laboravi pro ea. Respondit Joannes Papa, dicens: Citius ego vadam, quam tu de hac terra egressus fueris. Reversus est ergo Narses cum Joanne sanctissimo Papa. Hinc sanctissimus Papa retinuit se in cœmeterio sanctorum Tiburtii & Valeriani, & habitavit ibi multum temporis, ut etiam Episcopos ibi consecraret. Narses vero ingressus Romam, non post multum temporis mortuus est, &c. Sed de Narsetis obitu inferius pluribus agendum erit. Vidisti omnia quæ de Narsete tum a Paulo diacono, tum ab Anastasio scripta sunt. At hæc verane sint, diligentiori sunt studio investiganda.

Atque primum illud expendendum, an veritate subsistat, Narsetem hoc tempore in Italia commoratum, atque inde Lon-

XI.

ex Armeniis Persa subditis ad Romanos transfugerat olim cum Aratio fratre. Primus Præfectus Italiæ fuerat, & de eo loquitur Marius citatus. Secundus, qui frater erat Aratii & Isacii, periit in bello Persico, imperante Justino gesto, ut refert Procopius lib. 2. de Bello Pers. cap. 25. qui & alibi sæpe ejus mentionem facit. Tertius, Narses ille est, de quo Corippus loquitur, & hæc a Baronio num. XI. recitata cecinit:

Armiger interea, Domini vestigia lustrans
Eminet excelsus super omnia vertice Narses.
Agmina, & Augustam cultu præfulgurat Aulam
Comptus cæsarie, formaque insignis & ore.

At Narses iste, de quo loquitur Poeta, non est is, qui tantas res in Italia gessit, qui in of-

VI.

De Narsete historia Pauli Diaconi reiiicitur.

Longobardos e Pannonia convocasse, qui sequenti anno irruperint in Italiam, cum jam in locum ejus ab Imperatore Longinus subrogatus esset. Hæc autem ab auctoribus conscripta, qui post plurimos annos vixerunt, ut in dubium revocentur, haud mirum videri debet; cum præsertim ab auctore arguantur, qui his temporibus vixit. Certe quidem Corippus grammaticus Africanus, quem superioris sæpe citasse meminimus, Narsetem jam ante præsentem annum revocatum Constantinopolim, magnumque honorem apud Justinum Imperatorem consecutum docet, dum ait ipsum præsentem fuisse anno superiori quo Justinus adiit Consulatum, inhæsisseque præ cæteris lateri ipsius Imperatoris, cum audivit legatos missos ab Avaribus barbaris. Habet enim de ipso hos versus (a):

(a) Corip. in laud. Justin l. 3.

*Armiger interea, domini vestigia lustrans,
Eminet excelsus super omnia vertice Narses
Agmina & Augustam cultu præfulgurat aulam,
Comptus cæsarie, formaque insignis & ore:
Aureus omnis erat, cultuque habituque modestus,
Et morum probitate placens, virtute verendus,
Fulmineus, cautus, vigilans noctesque diesque
Pro rerum dominis.*

Et inferius de eodem Narsete ita magnifice (b):

(b) Corip. l. 4. in fin.

*Nec non ensipotens membrorum robore constans,
Aspectu mentis, non a gravitate benignus
Adstabat Narses, sedemque ornabat herilem,
Splendida signa gerens qualis pretiosus Achates,
Aut medius fulvo Parius lapis enitet auro,
Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS Narsete Cubicularius diversus a Narsete Eunuchus.

offensionem Sophia Augustæ incurrit. Neque enim Narsete eunuchus forma insignis fuit & ore, neque etiam juvenis, sed senex. Narsete itaque de quo Corippus, sub Mauricio Dux militum fuit, & triginta circiter annis post priorem adhuc floruit, tantoque Persis terrori fuit, ut Persarum infantes, audito solo Narsetis nomine tremarent. De eo fuisse Theophylactus in Historia Mauriciana. Baronius anno DLXVIII. num. XIII. & seq. de isto Narsete loquitur, concluditque, se hanc suam opinionem considerandam potius proposuisse, quam historica lege credendam. Dubitat ibidem Cardinalis doctissimus, an Narsete ille, de quo loquitur Paulus lib. 1. cap. 4. quem scribit, exilio damnasse Vi-

*Artificis formante manu: sic luce coruscus,
Sic animo placidus, mitis, sic gratior ore,
Terga regens domini, claris fulgebat in armis.*

Hæc de Narsete auctor ipso anno primo Justinus Imperatoris: ut non sit dubium ipsum jam antea ab Italia fuisse Constantinopolim revocatum. Quamobrem ea omnia a Paulo diacono, sive ab aliis de ipso asserta commenta corruunt, dum volunt minime ante hac fuisse reversum Constantinopolim, sed hoc anno altercatum cum Senatoribus Urbis, & ab Augusta contemptum.

Sed nec est quod dici possit ipsum Narsetem, qui reperitur anni superioris initio fuisse Constantinopoli, ab Imperatore iterum in Italiam missum cum eodem munere præfecturæ. Etenim omnes consentiunt atque simul testantur, Longinum in ejus locum subrogatum fuisse: quamobrem in Italiam iterum missum esse, ut dicamus, nulla ratio persuadet. Sic igitur cuncta quæ de vocatis ab eo ex dicta causa Longobardis sunt per Paulum diaconum enarrata, in dubium revocari posse videntur, & fabulæ loco accipi quæ sponte corruant, cum firmitate veritatis non subsistant. His in medium adductis, reliquum est, ut cœptam jam de adventu Longobardorum in Italiam historiam prosequamur, atque primum de iis quæ de dira clade ab ipsis Italiæ inferenda fuerant ante significata.

Quod igitur ad prodigia attinet quorum meminit Paulus, ea ex ipso sunt fonte petenda. S. Gregorius Papa de his agens, hæc pro concione habuit ad populum (c): Priusquam Italia Gentili gladio ferienda traderetur, igneas in celo acies vidimus, ipsumque qui postea humani generis fusus est, sanguinem coruscantes. Hæc Gregorius. Sed quæ ante hæc ostensa de his sint sancto Redempto Episcopo Ferentinati, idem S. Gregorius narrat his verbis (d): Redemptum Ferentinæ civitatis Episcopum,

XII.

XIII.

(c) Greg. homil. I. in Evang.

(d) Greg. dial. l. 3. c. 38.

Quæ præostensa de incurfione Longobardorum sancto Redempto.

L I vi-

talem Episcopum Altinæ Civitatis, diversus sit a Narsete Eunuchus: sed certum est, illum eundem esse; cum ibidem Paulus sermonem habeat de peste, quæ Narsetis tempore Italiam vastavit, ipso nempe sine Imperii Justiniani, ut supra ostendimus. Præterea Narsete, de quo Theophanes ad annum VI. Justinus Jun. scribit: Hoc anno Narsete Cubicularius & Protospatharius, qui Justino Imp. adeo charus fuit, ut ejus gratia ludibrii respergeretur, domum Narsetis construxit, & Catharorum Monasterium, Narsete, inquam, iste ille est de quo verba facit Corippus, qui Cubicularius & Eunuchis præsidebat; horum enim seriem & ministeria describit Corippus lib. 3. Hunc etiam Narsetem Protospa-

vita venerabilis virum, qui ante hos fere annos septem ex hoc mundo migravit, tua dilectio cognitum habuit. Hic, sicut mihi adhuc in monasterio prope posito valde familiariter jungebatur, hoc quod Joannis Junioris prædecessoris mei tempore de mundi fine cognoverat, sicut longe lateque claruerat, a me requisitus mihi ipse narrabat. Agebat namque quia quadam die, dum parochias suas ex more circuiret, pervenit ad Ecclesiam beati Eutychii martyris. Advesperascente autem die, stratum sibi fieri juxta sepulcrum martyris voluit, atque ibi post laborem quævit. Cum nocte media (ut asserebat) nec perfecte vigilare poterat, nec dormiebat; sed depressus, ut solet, somno, gravabatur quodam pondere vigilans animus: atque ante eum idem martyr Eutychius astitit, dicens: Redempte, vigilas? Cui respondit: Vigilo. Qui ait: Finis venit universæ carnis: Finis venit universæ carnis: Finis venit universæ carnis. Postquam trinam vocem visio martyris, quæ mentis ejus oculis apparebat, evanuit. Tunc vir Dei surrexit, seque in orationis lamentum dedit.

XIV.
Mala a
Longo-
bardis il-
lata.

Mox enim illa terribilia in cælum signa secuta sunt, ut hastæ atque acies igneæ ab Aquilonis parte viderentur. Mox effera Longobardorum gens de vagina suæ habitationis educta, in nostram cervicem grassata est; atque humanum genus, quod in hac terra præ nimia multitudine quasi spissæ segetis more surrexerat, succisum aruit: nam depopulatæ urbes eversa castra, concremata Ecclesiæ, destructa monasteria virorum & feminarum, desolata ab hominibus prædia, atque ab omni cultore destituta in solitudine vacat terra: nullus hanc possessor inhabitat: occuparunt bestiarum loca, quæ prius multitudo hominum tenebat. Et quid in aliis mundi partibus agatur, ignoro. Nam in hac terra, in qua nos vivimus, finem suum jam non nunciat, sed ostendit. Tanto ergo nos necesse est instantius æterna querere, quanto a nobis cognoscimus temporalia fugisse. Despiciendus a nobis hic mundus fuerat, etiamsi blandiretur, si rebus prosperis demulceret animum. At post-

PAGIUS spatharium fuisse, seu Protectorum Comitum, ense armatum, turmæque sibi subditæ signum gerentem, manifeste ostendunt versus Corippi lib. 4. quos recitat Baronius hoc anno num. XI. quorum initium est:

*Necnon Enspotens membrorum robore constans,
&c.*

VII.

Cæterum, an Narses Eunuchus Longobardos in Italiam accersiverit, ab Auctoribus Græcis discere non possumus, ex quibus nec Theophanes, nec Cedrenus, nec Zonaras, nequidem irruptionis Longobardorum in Italiam mentio-

quam tot flagellis premitur, tanta adversitate fatigatur, tot nobis quotidie dolores ingeminat: quid nobis, aliud, quam ne diligatur, clamat? Hæc S. Gregorius de adventus Longobardorum prædictione.

At ne quis putet mendax fuisse oraculum de fine universæ carnis prædictum; sciat hisce verbis non sæculi consummationem significatam, sed gentis Italiæ cladem: sicut olim Deum per suum Prophetam comminatum fuisse constat, ubi ait (a): Hæc dicit Dominus Deus terræ Israel: Finis venit: Venit finis super quatuor plagas terræ: Nunc finis super te, &c. Sicut ergo finem universæ carnis minitante Propheta, non mundi est demonstratus interitus, sed imminentes tantum clades præsignatæ fuere: ita pariter eadem quæ prædicta sunt S. Redempto accipienda erunt. Certe quidem finis quodammodo tunc dici potuit advenisse Romani Occidentalis Imperii, cum Longobardi Italiam invadentes, rerum potiti sunt. Etenim post paucos Hexarchos Constantinopoli ab Imperatoribus in Italiam missos, qui Ravennæ considere consuevere, iisdem diu prævalentibus Longobardis, Occidentis Imperium penitus collapsum est, neque usque ad Carolum Magnum amplius restitutum, ut tamen in Gallias fuerit ipsum translatum. Sane quidem quam dirissima foret Longobardorum adventura grassatio, ejusmodi factis divinitus vaticiniis præsignata potest intelligi, quibus mundi ipsius interitus fuit creditus significari.

Quid autem passa sit a Longobardis Italia, vel hoc uno collige argumento: Si, teste Procopio, cum iisdem amici essent Imperatoris, & laboranti Italiæ bello Gothico in auxilium Longobardi venientes, longe deteriora hostibus perpetrarunt, ut opus fuerit eos dimittere: quid ab iisdem factum potest existimari, cum jam hostes redditi hostili animo Italiam invaserunt? Sane quidem adeo immensa ubique increbuerunt sub ipsis mala, ut non leves quæque personæ, sed ipse S. Gregorius Papa, idemque Magnus præmeritorum celsitudine nuncupatus, existimavit jam in-

XV.
Quomodo accipiendum vaticinium.

(a) Ezech. 7.

XVI.
Quam dira Longobardorum invasio.

nem faciunt; cum contra plerique Historici Latini, apud quos res gesta, ejus diserte meminerint. Extat in Bibliotheca Colbertina Melliti Brevis temporum Expositio manuscripta, cujus initio proficitur hic Auctor se in medium adducere, quæ ab antiquioribus Scriptoribus accepit, & temporum summam ab exordio mundi usque ad Augusti Heraclii, vel Sisebuti Regis Principatum breviter notare. Is cum ad Justinum Minorem pervenit; ait: Narsis Patricius, postquam sub Justiniano Augusto Tutilane Gothorum Regem in Italia superavit, Sophia Augusta Justinii conjugis minis perterritus Langobardos a Pannoniis invitavit, eosque in Italiam perducit.

Scriptoribus Latini major fides habenda quam Græcis in re apud illos gesta.

CHRISTI
567.

JOANNIS PAP.
8.

JUSTINI JUN. IMP.
2.

instare novissimum diem, quo universi Orbis conflagratio immineret. Sed de his pluribus suo loco agendum inferius: jam vero quæ rerum gestarum anni hujus sunt reliqua videamus.

XVII. Hoc eodem anno, qui est secundus Justiniani Imperatoris, defuncto Athanagildo Rege Gothorum in Hispania, cum cessasset regnum menses quinque, Liuba ei præficitur, secundoque sui regni anno sibi collegam ascivit Leuvigildum fratrem. Hæc Chronicon Isidori, licet quod ad notam Æræ pertinet depravatus numerus ejus reperitur. Fuerunt Athanagildo duæ filiæ, quarum altera major natu Gelesuintha, minor Brunichildis; illa nuptui tradita Chilperico Francorum Regi regnanti Sueffionis, ista Sigeberto Regi itidem Francorum Rhemis regni sedem habenti. Quod enim a patre etfi Ariano, Catholicis tamen favente, immo & clam (ut Tuditanus est auctor) Catholicam fidem colente, sint genitæ; perfacile fuit easdem, ubi venerunt, in Gallias, rectis dogmatibus imbui, & abjurata Ariana impietate, reddi Catholicas.

XVIII. Cecinit tunc temporis Venantius Fortunatus (a) epithalamium de nuptiis Sigeberti Regis atque Brunichildis Reginae, ubi plura de laudibus Sigeberti, deque pace inter Francos & Gothos nuptiis Brunichildis sancita hæc habet:

Pax conciliata nuptiis Brunichildis.

Quis crederet autem Hispaniam tibi met dominam Germania nasci,

Quæ duo regna jugo pretiosa annexuit uno?

Non labor humanus potuit tam mira parare:

Nam res difficilis divinis utitur armis.

* quæ Regi hoc cont. Longa retro series * Regi hoc vix contulit ulli:

Difficili nisu superantur ardua rerum.

Nobilitas excelsa nitet genus Athanagildi,

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS cit. Ita Mellitus de verbo ad verbum, qui testatur se Opus suum absolovere anno Heraclii Imp. V. & IV. Sisebuti, anno scilicet Christi DCXIV. aut insequenti: quem Hispanum fuisse, Sisebuti Regis mentio in tam parvo Chronico ostendit. Habemus itaque Auctorem coævum, qui nihil scribit quod ab antiquioribus non acceperit: Codex ab octingentis circiter annis exaratus. Idem habet Sanctus Isidorus Hispanensis Episcopus, Auctor etiam coævus in brevi suo Chronico nuper a Schelestratio ex Bibliotheca Urbino-Vaticana publicato.

VIII. A num. XVII. ad XXI. Recte Baronius Athanagildi Gothorum in Hispania Regis mortem hoc anno collocat. Abbas enim Biclariensis eam

Longius extremo regnum qui porrigit Orbi,

Dives opum, quas mundus habet, populumque gubernat

Hispanum sub jure suo pietate canenda, &c.

De ipsa vero a viro suo ad fidem conversa Brunichilde hæc idem auctor in carmine in laudem Sigeberti Regis ejus conjugis habet (b):

Catholico cultu decorata est optima conjux:

Ecclesia crevit, te faciente, domus. Reginam meritis Brunichildem Christus amore

Tunc tibi conjunxit, hanc tibi quando dedit.

Altera vota colis melius, quia * munere Christi * quæ

Pectora juncta prius, plus modo lege placent.

Rex pie, Regina tanto de lumine gaude;

Acquisita bis est, quæ tibi nupta semel.

Pulcra, modesta, decens, sollers, pia, grata, benigna,

Ingenio, vultu, nobilitate potens.

Sed quamvis tantum meruisset sola decorem:

Ante tamen homini, nunc placet ecce Deo.

(b) Fort. car. l. 6. De Brunichilde Regina facta Catholica.

Cecinit idem auctor de Gelesuintha ejus sorore nupta Chilperico Regi non epithalamium, sed lugubres elegos: quibus plane ostendit in poeticis facultatibus haud Latinas musas his temporibus raucas, sed plane sonoras, quæ & ad collacrymandum lectorem impellant. Miserrima quidem fuit Gelesuinthæ conditio: de ejus enim cum Chilperico infelici conjugio Gregorius ista habet (c): Chilpericus Rex, cum jam plures haberet uxores (ita nominat concubinas) sororem Brunichildis Galsuintham, sive Gelesuintham, vel Gelsuintham dictam, expetiit promittens per legatos se alias re-

XIX.

(c) Greg. hist. l. 4. c. 28.

L l 2 li-

cum anno Justiniani Imp. secundo, & Isidorus in Chronico Gothorum cum Era DCV. copulant, ac præterea Isidorus eidem annos XIV. assignat. Baronius errorem in annum Æræ irrepsisse suspicatur; sed ex dictis, de initio Regni Athanagildi, locum purum esse constat. Ait Isidorus, Athanagildum fidem Christianam occulte tenuisse, & Christianis valde benevolum fuisse: vacasse Regnum mensibus quinque, & Athanagildo Liuvam Narbonæ a Gothis substitutum esse.

Susceperat Athanagildus duas ex Gofuinda uxore filias, Galsuindam seu Galsuendam ætate seniore, ut docet Turonensis lib. 4. cap. 28. & Brunichildem: Sigebertus Francorum Rex juniorem sibi connubio conjunxit, quæ per præ-

Moritur Athanagildus Hispania Rex.

IX.

CHRISTI
567.JOANNIS PAP.
8.JUSTINI JUN. IMP.
2.

licturum, tantum condignam sibi Regisque prolem mereretur accipere. Pater vero ejus has promissiones accipiens, filiam suam sicut anteriorem similiter ipsi cum magnis opibus destinavit. Nam Gelesuintha ætate senior quam Brunichildis erat. Quæ cum ad Chilpericum Regem venisset, cum grandi honore suscepta, ejusque est sociata conjugio. A quo etiam magno amore diligebatur: detulerat enim secum magnos thesauros. Sed per amorem Fredegundis, quam prius habuerat, ortum est inter eos grande scandalum. Jam enim in lege Catholica conversa fuerat & chrisinata. Cumque se Regi quereretur assidue injurias perferre, diceretque nullam se dignitatem cum eodem habere; petiit, ut relictis thesauris quos secum detulerat, libere redire permetteret ad patriam. Quod ille per ingenia dissimulans, verbis etiam lenibus demulsi. Ad extremum eam sugillari jussit a puero: mortuamque reperit in stratu. Hæc Gregorius. Cæterum rem haud omnibus compertam fuisse, Fortunatus demonstrat, dum repentina eam morte abreptam, non violenta ex hac vita subductam tradit: qui de ambabus sororibus hæc primum habet (a):

(a) Fort. de Gelesuin. car. l. 6. De Brunichilde & Gelesuintha sororibus.

Toletus geminas misit tibi Gallia turres:

Prima stante quidem, fracta secunda jacet.

Alta super colles speciosa cacumine pulcro

Flatibus infestis culmine lapsa ruit. Sedibus in patriæ sua fundamenta relinquens,

Cardine mota suo, non stetit una diu.

De proprio migrata solo nova mersit * arena:

Exul, & bis terris, heu, peregrina jacet.

* mors fit.

Et inferius de ejus in pauperes amore & fide Catholica recens accepta hos versus idem auctor cecinit eleganter:

Regnabat placido componens tramite vitam,

Pauperibus tribuens advena mater erat.

PAGIUS Sigebertus Brunichildem, Chilpericus Galsuendam ducit. dicationem Sacerdotum atque ipsius Regis commotionem hæresi Arianæ renunciavit, ut habet idem Turonensis. Baronius recitat Carmen Fortunati de nuptiis Sigeberti & Brunichildis, & aliud ejusdem Auctoris de utriusque laudibus, postquam Brunichildis Catholicæ fidei se mancipavit. Sigebertus in Chronico ait Brunichildem in Franciam venisse anno Sigiberti Regis quinto. Chilpericus Rex, cujus Regia apud Suesionas erat, Galsuendam Brunichildis sororem natu majorem, in conjugem expetiit, promittitque se alias relicturum. Sed per amorem Fredegundis, quam prius habuerat, ortum est inter

Quoque magis possit regno superesse perenni,

Catholicæ fidei conciliata placet.

O dolor insignis, quid differs tempora fletus,

Lugubresque vices plura loquendo taces?

Improba fors hominum*, quæ improviso condita lapsu

Tot bona tam subito, sorte volante, voras*?

Nam breve tempus habens, consorti nexa jugali,

Principio vitæ funere rapta fuit.

Præcipiti casu, volucris præventa sub ictu

Deficit, & verso lumine lumen obit.

* fugas.

Hoc tamen lucrata fuit Hispana virgo, ut ex Ariana Gallia Catholica redderetur, ac plane sancta moribus efficeretur. Quid autem acciderit ad ipsius sepulcrum, quod ejus sanctitatis indicium haud leve existimatum est, refert Gregorius, dum ista subdit (b):

(b) Greg. l. 4. c. 28. XX.

Post ejus obitum Deus virtutem magnam ostendit. Lychnus enim ille qui fune suspensus coram sepulcro ejus ardebat, nullo tangente, fune disrupto, in pavimento corruit; & fugiente ante eum duritie pavimenti, tamquam in aliquod molle elementum descendit, atque medius est suffusus* nec omnino contritus: quod non sine magno miraculo videntibus fuit: Hæc ipse; quæ idem Fortunatus in ejus panegyrico, dum de ipsius funere agit, ita carmine cecinit:

* suffixus. Miraculum ad sepulcrum Gelesuinthæ.

Ducitur, ornatur, deponitur, undique fletur,

Conditur & tumulo sic peregrina suo. Nascitur & subito rerum mirabile signum,

Dum pendens lychnus lucet in obsequium,

Decidit in lapidem, nec vergit, & integer arsit:

Nec vitrum saxi, nec perit ignis aquis.

Et ad finem ex eodem arguit auctor miraculo, quod anima ejus lucidas cum Sanctis

eos grande scandalum, inquit Turonensis lib. 4. cap. 28. Fortunatus Galsuendæ professionem ex Hispania, Narbone, Pictavio, & Turonis usque Rotomagum, ubi nuptiæ celebratæ sunt, deinde conversionem ad fidem Catholicam, ac tandem mortem persecutus est lib. 6. Carm. 7. Chilpericus pravis consiliis imbutus, eam strangulari jussit, ut narrat Turonensis citatus, qui addit, Chilpericum post paucos dies Fredegundem recepisse in matrimonio. Fortunatus loco laudato eam brevi tantum tempore jugali consortio nexam fuisse scribit.

Ad.

CHRISTI
567.JOANNIS PAP.
8.JUSTINI JUN. IMP.
2.

ais sedes acceperit: hæc enim idem Fortunatus habet, quæ ut alia plura in veteri editione desiderantur, in tantæ feminæ commendatione pie ac religiose decantata:

Tot lacrymas stillasse sat est: sed ab imbre vaporis

Non relevanda sitim gutta ministrat opem.

Affectus si forte potest mitescere, dicam:

Namque ea flenda jacet, quæ loca læta tenet.

Dicite si quid ei nocuit, quam tempore lapsa.

Mortis iter rapuit, vita perennis alit.

Quæ modo cum Stephano cælesti Consule pergit,

Fulget Apostolico Principe clara Petro:

Matre simul Domini plaudens radiante Maria,

Rege sub æterno militat illa Deo.

Conciliata placet, pretioso funere fulget:

Deposita veteri, nunc stola pulchra tegit.

Atque utinam nobis illos accedere vultus Cedat amore Deus per mare, per gladios.

Vitæ signa tenet, vitreo cum vase cadente

Non aqua restinxit, nec petra fregit humi.

Tu quoque mater habes consultum voce tonantis

De nata & genero, nepte, nepote, viro.

Credite Christicolæ vitam quia credit illam,

Non hanc flere decet, quam paradus habet.

Hactenus Fortunatus. Sed quæ est secuta ultio Chilpericum, eum detectum est facinus, a Gregorio item accipe, qui ait: *Rex autem Chilpericus cum eam mortuam defleffet, post paucos dies, Fredegundem recepit in matrimonio. Post quod factum reputantes ejus fratres, quod sua emissionem antedicta Regina fuerit interfecta, eum e regno desiciunt. Sed hæc poëta.*

PAGIUS
X.
In Hispania varia
Urbes Romanis ad-
huc parebant.

Ad num. XXI. plures adhuc Urbes in Hispania Imperio Romano subjætae erant, nec ante Sisebutum Regem Gothi Romanos ex Hispania expellere potuerunt. Quare non mirum, si Isidorus in Chronico scribat, dum de Athanagildo loquitur: *Adversus quos, scilicet milites Romanos) huc usque constitutum est: frequentibus antea præliis cæsi, nunc vero multis casibus fracti atque finiti; sed legendum cum exemplari quo usus est Baronius, ac diminuti.*

Porro hoc tempore in Hispaniis etfi non amplius adversus Francos conjugii fœdere sociatos Gothis certandum esset; adversus tamen Græcos ascitos socios, sed conversos in hostes jugiter pugnandum fuit: post obitum enim Athanagildi Isidorus tradit, Hispaniarum Regibus adhuc fuisse cum iisdem confligendum: *Adversus quos (inquit) hucusque confligitur: nam frequentibus ante præliis cæsi, nunc autem multis casibus fracti ac diminuti sunt.* Hæc Isidorus. Ad hæc plane spectant quæ S. Gregorius (a) scribit ad Recharedum Regem requirentem capitula ac pacta illa conventa cum Justiniano Imperatore, dum ait: *Item in Anagnostico ante longum tempus dulcissima mihi vestra excellentia, Neapolitano quodam juvene veniente, mandare curaverat, ut piissimo Imperatori scriberem, quatenus pacta in chartophylacio requireret, quæ dudum inter piæ memoriæ Justinianum Principem & jura regni vestri fuerant emissa: ut ex his colligeret, quid vobis servare debuisset. Sed & ad hæc faciendâ duæ res mihi vehementer obstiterunt: Una, quia chartophylacium prædicti piæ memoriæ Justiniani Principis tempore ita surrepente subito flamma incensum est, ut omnino ex ejus temporibus pene nulla charta remaneret: Alia autem, quia (quod nulli dicendum est) ea quæ contra te sunt, apud temetipsum debes documenta requirere, atque * hoc per me in medium pro-*

* neque. Ex qua re hortor, ut vestra excellentia suis moribus congrua disponat, & quæque ad pacem pertinent, studiose peragat, ut regni vestri tempora per longa sint annorum curricula cum magna laude moderanda. Hæc Gregorius: quibus indicat adhuc viguisse bellum in Hispania adversus milites Imperatoris, qui aliquo sibi jure id faciendum putaret: conventum namque inter eos tradunt, ut si opem ferret Imperator, Hispaniæ pars sub Romani Imperii ditionem, hoste superato, rediret: ob idque ad pacem idem Gregorius hortatus est Recharedum. Verum non pace, sed gladio finem bello impositum, idem Isidorus affirmat.

Sub hoc anno secundo Chilperici Clotarii filii Regis Francorum notatæ reperiuntur præclaræ res gestæ S. Launomari Abbatis, qui his temporibus in Gallia

Ad num. XXII. & seqq. Vita Sancti Launomari Abbatis Curbionensis in Ditione Carnutensi, scripta ab Auctore Monacho Curbionensi Anonymo, extat apud Bollandum ad diem XIX. mensis Januarii, & apud Mabillonium sæculo I. Benedictino, qui & aliam ex Codice MS. descriptam exhibet. In priori Vita dicitur Launomarus natus, Francorum Regnum administrante Clotario Clodovei Magni filio, & fundasse Monasterium Curbionense, dum Chilpericus filius

XXI.
Hispani
adversus
Græcos
pugnant:

(a) Greg.
l. 7. ep. 126.

XXII.

XI.
Floret S.
Launomarus Abbas
Curbionensis.

(*) *Reci-
tat Sur.
t. 1. die
19. Janua-
rii.*

* *Corbio-
nis.
Res gesta
S. Launo-
mari.*

lia egregia sanctitate atque miraculis refulsit. Extant ipsæ omni fide conscriptæ ab æquali (a) ipsius: ex quo hæc tantum quæ ad annum hunc spectant, haud silentio prætereunda putamus, cum agit de monasterio ab eo erigi cœpto, ubi antea plurimis miraculis claruisset: reliqua vero quæ ab eodem auctore descripta leguntur, tu consulas: Cœpit (inquit) eo in loco vir Dei ad laborem se accingere, Deo adjuvante, illum repurgare, Turbionis * pristino permanente vocabulo: statuitque ibi oratorium, instarque cœnobii cellulas ædificavit, in iis cum suis habitans. Factum hoc est anno secundo Chilperici Regis, qui fuit filius Clotarii supradicti a Clodoveo primo Francorum Rege Christiano progeniti. Die quam monachi venerabilis Patris vetustam quercum amputaverunt, cessuram in structuram oratorii. Ubi autem hora cibi capiendi advenit, vir Domini illos iussit abscedere; ipse vero cum suo ministro in opere permansit. Erat arbor illa in loco importuno sita, ut a fratribus neque securi, neque dolabris aptari posset ad usum ædificii.

XXIII.

Itaque servus Dei ad solitum præsidium recurrens, precibusque pulsans Dominum, illius virtute & opere fretus, arborem immensæ molis, & roboris, quo illi collibitum fuit transposuit: ita ubi ab hominibus non suppetebat adiutorium, non deerat fideli servo manus auxiliatrix præpotentis Dei. Fertur autem ea arbor tantæ fuisse vastitatis, ut vix quadraginta viri illi deportandæ sufficerent. Præcepit autem vir sanctus ministro suo, ut venientibus fratribus diceret, a prætereuntibus allatam fuisse opem. In cunctis autem operibus suis valde id studebat, ut hominum fugeret notitiam, & spiritum vanitatis atque jactantia: admonebatque ut omnis laus uni Deo ascriberetur, cujus etiam re vera totum esset, quicquid fecisset boni. Ita quidem tegere sua admi-

landa opera consuevit, ut tamen mendacii pravitatem effugeret: neque enim quicumquam esse mentitum dicere potuit; dum a prætereuntibus allatam opem ad quercum transferendam asseruit, prætereuntes namque quis dixerit sanctos Angelos viatores, qui ipsorum apparitiones factas Abrahæ, Loth, atque Tobie in memoriam revocarit. Sed attende quid mox idem subiiciat auctor:

Fuit post hæc vir quidam nobilis, Ermoaldus nomine, qui jam ad extrema perductus, mortis angoribus premebatur. Misit igitur ad virum Dei solidos quadraginta, obnixè rogans, ut ipsi jam in supremo constituto spiritu velit benignus optulari, & suis apud Deum precibus efficere, ut spes obtinendæ sanitatis ipsi præstetur. Illam pecuniam vir sanctus profusus recipere noluit; attamen rogante latore, accepit illam quidem, sed ingressus in oratorium fudit preces ad Deum, ut accepta foret in conspectu illius oblatio hominis: imponensque altari pecuniam, & multo studio singulos appendens & manu reversans nummos, crebroque flectens genua & orans Dominum; ad extremum nonnisi unum ex omnibus retinuit sibi solidum, quem per spiritum cognovit non rapina, sed jure partum esse. Reliquos autem restituens illi qui eos attulerat, ait: Hæc pecunia per iniquitatem conflata est: nec potest mutare sententiam Dei, nec vitæ spatia producere, nec peccatorum veniam impetrare. Scriptum enim est: (b) Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota justorum placabilia. Hinc est illa Prophetæ exprobratio (c): Sacrificate de fermento laudem. De fermento quippe laudem immolat, qui deo sacrificium de rapina parat. Tu ergo, frater, celeriter annuncia domino tuo, ut pro animæ suæ salute sit sollicitus, injusteque aliis ablata restituat, noveritque hoc morbo vitam se amissurum temporariam: nos vero, Christo propitio, bonis omnibus abundamus,

XXIV.

PAGIUS

supradicti Clotarii secundum annum in Regno agebat, anno scilicet DLXIII. Addit alium temporis characterem Anonymus ille, aitque eum visitasse Sanctum Malardum Carnotensem Episcopum, dum graviter ægrotaret, eoque mortuo Launomarum non diu superstitem fuisse. Verum licet idem dicatur in secunda Vita a Mabilonio producta, & ab alio Auctore Anonymo etiam elucubrata, nomen tamen Episcopi, quem Launomarus visitavit, in ea tacetur. Nec dubitandum, quin Malardi nomen ab aliquo scio. lo additum alteri Vitæ fuerit; cum Malardus Concilio Cabillonensi, anno DCXLIV. celebrato, interfuerit, & Launomarus usque ad annum illum vitam producere non potuerit. Existimavit Cointius anno DLVIII. num. LXXIX. loco, Malardi, legendum esse, Pappolum, quem constat Concilio Parisiensi II. interfuisse, eique Bertharium ac dein Malardum successisse. Quo

pacto obitus Launomari anno DXCIII. contigit. Verum non legendus Pappolus, cum in posteriori Vita nomen Episcopi taceatur, sed subintelligendus. Porro anno DLXVII. num. XXXIV. Episcoporum Carnotensium successiorem Cointius indubitatis argumentis demonstrat. Non itaque audiendus Bollandus citatus, qui Launomari mortem, usque ad extrema tempora Malardi, post annum DCL. vita functi, differt.

Launomarus, postquam presbyter ordinatus est, perrexit ad quandam eremum, ubi fama Sanctum vulgante multorum animos ad vitam Monasticam inflammavit. Post aliquantos annos cum fama virtutis ejus magis percrebuisset occultus esse desiderans, relicta cellula, secessit in locum alterum cum commilitonibus suis, & Monasterium Curbionense a vicino amne Curbione, Gallice Corbion, appellatum, ab Urbe Car-

XII.
Ejus vir-
tutes.

CHRISTI
567.JOANNIS PAP.
8.JUSTINI JUN. IMP.
2.

mus, nec quicquam nobis in Christum firmiter credentibus poterit deesse. Dominus tecum sit, fili: vade in pace. Ille, his auditis, abiit ad dominum suum; quem tunc quidem adhuc viventem reperit; sed idem tamen, invalescente morbo, excessit

e vita. Alia his ab auctore subiiciuntur observatione dignissima: sed quod alio nostra tendit oratio, ista de sancto viro libasse satis erit. Jam vero ad cladem per Longobardos Italiae sequenti anno inferri coeptam transeamus.

Quin-

PAGIUS notensi sex circiter leucis distans, ædificavit, secundo, ut diximus, *Chilperici Regis* anno. Nunc Monasterium illud, vulgo *S. Lomer le Montier* vocatum, redactum est in Prioratum, ut notat *Mabillonius*, ejus Notæ sicuti & *Bollandi* consulendæ.

Concilia Turonense II. & Lugdunense II. de quibus infra cum *Baronio*, hoc anno celebrata. *Charibertus* Rex moritur, ut anno *DLXXII.* videre est.

JESU CHRISTI
ANNUS
568.

JOANNIS PAP. JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
9.

ANNUS
3.

I.
Longo-
bardi in-
fluunt in
Italiam.

Quingentesimus sexagesimosextus
Domini annus adest, Indictionis pri-
mæ, qui & Consulatu secundo Justini Im-
peratoris in aliquibus: ut dicitur) mo-
numentis notatus habetur: quo Alboinus
Rex Longobardorum e Pannonia, quam
occuparat, & ad quadragintaduorum an-
norum spatia illic manserat cum suis ex
Scandavia insula jam ante progressis, in
Italiam magnis potens viribus ingreditur,

II.
(a) Paul.
diacon. de
Gest. Lon-
gobar. lib.
2. c. 6.
(b) Greg.
lib. 4.
epist. 34.

Quod autem aliqui anno superiori id
factum volunt, temporis ratio exactius
est exploranda. Licet enim Paulo diaco-
no (a) id testanti de prima Indictione
& anno præ cæteris fides præstanda es-
set; ejus adhuc sententiam S. Gregorii
Papæ assertionem fulcire in promptu est:
in epistola (b) enim ad Constantiam Au-
gustam data sub Indictione decimatertia

post mensem Junium (qui est annus Do-
mini quingentesimus nonagesimusquintus)
cum numeret annos vigintiseptem ab ad-
ventu Longobardorum: utique ab hoc an-
no eum oportuit numerare cœpisse. Rur-
sum vero cum in epistola ad Phocam Im-
peratorem data sub sexta Indictione (qui
est annus Domini sexcentessimustertius)
numeret annos trigintaquinque a Longo-
bardorum incurfionibus: utique etiam af-
firmare necesse est, ab hoc ipso anno nu-
merum deduxisse. Ait enim scribens ad
Constantiam, sive potius dixeris Consttan-
tinam: *Viginti jam & septem annos du-
cimus, quod in hac urbe inter Longobar-
dorum gladios vivimus. Quæ verba cum
nequaquam intelligi possint, ex quo Lon-
gobardi Romam venerunt, utique de
tempore invasæ ab eis Italiæ accipienda
erunt*

De tem-
pore ad-
ventus
Longo-
bard. in I-
taliam.

PAGIUS
SÆC. VI.
An. Eræ
Hispan.
DCVI.
A. C. 568.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6061.

☉ 17. AG. ☽ 18. P. 1. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 568.

JOANNIS III. PAPÆ 9.

JUSTINI JUN. IMP. 4.

I.
Post Con-
sulatus.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: III. Post
Consulatum Justini Augusti solius, ter-
tio nempe Imperii ejus anno secundum loquen-
di modum Marcellinianum. Marius Postconsu-
latum a Consulatu non distinguens, habet:
Anno II. Consulatus Justini Jun. Aug. Indict. I.
Ipsemet Justinus eundem ac marius loquendi
modum adhibet in Novella ad *Spem in Deum*
quæ apud Julianum Antecessorem, & apud Ba-
ronium num. XIX. legitur. Ea his verbis sub-
scripta: *Dat. Kalend. Maias Constantinop. Im-
perii Domini Justini PP. Aug. anno III. Conf.*

ejusdem II. Fallitur porro Cardinalis doctissimus
Justinum hoc anno iterum Consularem pro-
cessisse scribit. Is enim, quemadmodum & cæteri
deinceps Imperatores, semel tantum Consul
fuit. Erravit etiam Auctor Chronici Alexandri-
ni qui scripsit, Justinum an. DLXVI. secun-
dum Consulatum gessisse, sicuti & Auctor Fa-
storum Heraclianorum, quos Baronius non vi-
derat, hoc anno Justinum secundo Consularem
proponens. Cum enim Justinus Consulatum
perpetuum instituerit, secundum Consulatum
inire non potuit. Ex citata Justini Novella li-
quet etiam eum anno DLXV. Imperatorem di-
ctum; alioquin mense Maio currentis anni,
tertium Imperii & Consulatus annum secundum
non numerasset. Suspicio erroris Auctoris
Chronici Alexandrini, & Auctoris Factorum
Heraclianorum ex eo procedere, quod uterque
Justinum Juniorem Imp. cum Justino ejus con-
sanguineo, anno DXL. Consule ordinario con-
fuderit; similitudo enim nominis eisdem fucum
fecit.

A num. I. ad XV. *Langobardi* seu, ut a
multis vocantur, Longobardi ex Scandinavia
in

II.

NOTÆ

[1] **I**nscriptio in basilica S. Pancratii via Aurelia, a Boldetto lib. I. Cap. XIX. n. 26. men-
dose exscripta forte ob litteras detritas: VII. KAL. JUNIAS. IMP. DN. M. N. JU-
STINO EODEM. CONS. P. INDICT. P. IMA. De consulatu Justini Junioris hæc intelligo, quem iniiit
A. D. 568. *indictione prima.* Nova hæc in Justino consulatus forma detecta est a V. C. Philippo
a Turre Episcopo Adriensi in Dissertatione de nummo Annæ Faustinae cap. VIII. pag. 141. &
sequentibus. Protulit ibi in lucem chartam papyraceam, cujus autographum servabat insignis
Præful claræ memoriæ Justus Fontaninus: Data est: *Imperatore Domino nostro Justino Augusto an-
no SEPTIMO, post Consulatum ejus SECUNDO anno QUARTO, sub die TERTIO Nonarum Junia-
rum, Indictione QUINTA.* Illud secundo, adverbii loco est; & perinde est ac si dicas: *anno quar-
to post Consulatum secundo gestum a Justino.* Indictio quinta labebatur A. D. 572. imperii Justini
anno septimo. Hinc erroris Pagium redarguit, qui deceptum Baronium & alios scribit, quod
Justinum juniorem, cum alio Justino confuderint; nam *semel tantum*, ait Pagius, Justinus consul
processit. Hæc est sententia Pagii, pluribus ab eodem Antistite confutata. Sententia porro Anti-
stitis Adriensis confirmatur ex aliis lapide, apud Muratorium tom. I. pag. CDXXIX. 2.

DE POS. EST. SVB. D. KAL.
FEBR. IND. PRIM. IMP. ET CONS. D. N.
JUSTINO PP. AVG. ANNO TERTIO.

Scilicet more Victoriano; & congruit anno æræ vulgaris 568. GEORGIUS

(a) Greg.
l. II. ep.
43.

erunt, sicut & cum hæc scribit ad Phocam Imperatorem (a): *Qualiter enim quotidianis & quantis Longobardorum incursionibus ecce jam per trigintaquinque annorum longitudinem premimur, nullis supplere vocibus suggestionis valemus. Hæc quod ad annum Longobardorum in Italiam adventus. Sed & diem pariter signant, ubi id factum hoc anno, quarto Nonas Aprilis, alii ipsis Kalendis ejusdem tradunt.*

III.

(b) Greg.
Tur. hist.
Franc. l.
4. cap. 35.

Quod autem ad ipsum Regem spectat: cum esset Francis amicitia & affinitate conjunctus, magis reddebatur Romanis timendus: ipse enim (ut Gregorius (b) auctor est) Chlothofindam Clotarii filiam in uxorem duxit; sicque non tantum Regis potentissimi effectus est gener, sed & quatuor Francorum Regum cognatus. His addebatur, quod & Hunnis fœdere erat junctus, quibus Pannoniam libere possidendam precario concessit. Accedebat ad tanta hæc, quod & alios complures barbaros nactus est auxiliares, nempe Saxones, & præter hos alias nationes, quarum vel singulæ negotium facessere Romano Imperio potuerunt. Quænam hæc fuerint, audi Paulum diaconum (c): *Certum est (inquit) Alboinum tunc multos secum ex diversis gentibus, quas vel alii Reges, vel ipse ceperat, ad Italiam adduxisse. Unde in hodiernum usque diem populos in his quos habitant vicis, Gepidas, Bulgaros, Sarmatas, Pannonios, Suevos, & aliis hujusmodi nominibus appellamus. Hæc Paulus.*

Cum Longobardis alii barbari.

(c) Paul.
diac. lib.
2. c. 12.

IV.

Longobardorum pessimi mores.

Sed & quid magis exterruerit animos audientium vel solum nomen Longobardorum, memoria rursus repete quæ ex Procopio superius dicta sunt: qui res belli Gothici tractans, expertam jam fuisse Italiam tradit, quam feræ bestię essent & truculentæ, quamque turpissimæ; cum Narseti, qui aliquot ex ipsis vocaverat contra Gothos, necessarium fuerit eos muneribus donatos quam citissime ad propria dimisisse, quod intolerabilis esset eorum in Italia commoratio, amicorum cuncta præda, incendiis, & libidinum putore miscentium. Sed iterum accipe ver-

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

Langobardi hoc anno in Italiam irrumpunt.

in Germaniam descenderunt, & Justiniani Imperat. initio Pannoniam & Noricum ab eo acceperunt, ut supra narravimus. Paulus Diaconus lib. 2. de gestis Langobard. cap. 7. de illis scribit: *Habitaverunt in Pannonia annis quadraginta duobus; de qua egressi sunt mense Aprilis per Indictionem primam, alio die post Sanctum Pascha, cujus Festivitas eo anno, juxta calculi rationem, ipsis Kalendis Aprilibus fuit cum jam a Domini Incarnatione, anni quingenti sexaginta octo essent evoluti. Præterea Sigbertus in Chronico qui diligenter de rebus Langobardorum agit, quod tamen non video a quopiam animadversum, eorum in Italiam ingressum hoc anno recitat. Quare non erat,*

ba Procopii ista dicentis (d): *Illi namque Longobardi videlicet, ad ceteram vitæ factorumque impietatem & scelus, vel ædificia ipsa, in quæ forte diverterant, injuste cremabant, stuprumque feminis & vim inferebant sacras in ædes refugientibus: unde magna pecunia hos primum donatos, ad proprios redire penates permisit, &c. Si tanta hæc, Romanis militantes, adversus eosdem scelera immania perpetrabant; quid putandum eosdem jam hostes, in Romanum solum cum irrumperent, peracturos? cum præsertim nullus esset qui illis arma obiciendo resisteret. Licet enim Hexarchus in Italiam ab Imperatore missus Longinus defendere a barbaris eam (quantum fas esset) conaretur; tamen quod valde debilis viribus esset, occurrendi & cum eisdem in campo collatis signis pugnandi, nulla penitus illi facultas. Quales autem fuerint in Italiam Longobardorum progressus, scire si cupis, eos consule qui eo argumento commentarios conscripserunt; nobis satis ad institutum, hæc quo potissimum anno agi sint cœpta, in medium afferre, his & alia pro ratione temporis addituri, quæ ad rerum Ecclesiasticarum statum spectare noscentur.*

(d) Proc.
de bello
Goth. l. 3.

Illud autem minime prætermittimus, ipsum Alboinum Regem ad conciliandos sibi Italorum animos benignum se præbuisse, deposuisseque pavendam illam cunctis Longobardis innatam sævitiam: testatur siquidem Paulus (e) diaconus, eisdem in Italiam ingredienti occurrisse Felicem Ecclesiæ Tarvisanæ Episcopum, ab eoque suæ Ecclesiæ petiisse immunitatem, ne scilicet ab hostibus detrimentum aliquod pateretur; accepisseque ab eodem quæ postulasset. Ait enim: *Igitur Alboinus cum ad fluvium Plavem pervenisset, ibi ei Felix Episcopus Tarvisanæ Ecclesiæ occurrit: eique ut erat largissimus, omnes Ecclesiæ suæ facultates postulanti concessit, & per suum pragmaticum postulata firmavit.*

V.
Alboinus
Rex
Long. mit-
tis videri
cupit.
(e) Paul.
diac. lib. 2.
ap. 9.

Hæc narrans Paulus de Felice, hunc illum tradit esse Felicem pernecessarium Venantii Fortunati, cujus meminit in

VI.

M m Vi-

Cur Cointius illum in annum sequentem differret, quod Marius in Chronico adventum eorum in Italiam cum anno tertio Consulatus Justiniani illigavit. Marius enim, qui hujus Imperatoris initium anno uno serius collocavit, res eodem imperante gestas, uno etiam anno tardius sæpe enarrat. At, inquit Cointius, anno DLXIX. num. IX. Procopius lib. 3. de Bello Goth. cap. 33. indicat, Paulum loco laudato errasse, cum ait, Langobardos in Pannonia habitasse annos XLII. Ab anno enim DXXXVII. quo Justinianus Imperium suscepit, ad annum usque DLXVIII. quo Paulus Langobardos affirmat in Italiam irrumpisse, numerantur anni duntaxat XLI. nec Pro-

(a) Venant. Fortun. in Vita S. Martini l. 4. in fin. De Felice Episc. Tarvisano.

Vita S. Martini his versibus (a) :

*Illustrem socium Felicem, quæso, require,
Cui mecum lumen Martinus reddidit olim.*

Sed quid sit quod ait: Cui mecum lumen, &c. declarat inferius idem ipse, dum ad finem Vitæ S. Martini, quam heroico carmine cecinit; de se ipso testatur, laborantem oculis, oleo lampadis ad imaginem S. Martini incensæ esse sanatum, quorum nos jam meminimus. Sed audi iterum ipsum rem tantam his versibus describentem :

Oleo lampadis curatus oculis Fortunatus.

Expete Martini loculum, quo jure sacelli

Jam desperatum lumen mihi reddidit auctor,

Munera qui tribuit, saltem rogo verba repende.

Est ubi basilicæ culmen Pauli atque Joannis,

*Hic paries * tenet Sancti, sub imagine formam,*

Amplectenda ipso dulci pictura colore.

*Sub pedibus justî paries habet arte * fenestram:*

Lychnus adest, cujus vitrea natat ignis in urna.

Huc ego dum propero, valido torquente dolore,

Diffugiente gemens oculorum luce fenestræ.

Quo procul ut tetigi benedicto lumen olivo,

Ignæus ille vapor marcenti fronte recessit,

Et præsens medicus blando fugat unguine morbos.

Ista & alia Fortunatus: qui accepti divinitus beneficii memor, pro gratiarum actione res gestas S. Martini quatuor libris concinuisse voluit. Sed de his alia occasione superius: hic vero ob Paulum diaconum repetenda putavimus, qui ejusdem Fortunati natale solum describit his verbis:

PAGIUS

„ Procopius indicat, eos in Noricum & Pannoniam venisse ineunte Justiniani Principatu, immo de illorum adventu in Pannoniam, loquitur anno belli Gothici XIV. idest, ad annum Christi DXLVIII. Ita Cointius.

III.

Hæc irruptio in annum sequentem differri non potest.

Verum Paulus, quemadmodum & alii Antiqui, annos incompletos pro completis numeravit. Indeque annos Incarnationis DLXVIII. evolutos fuisse scribit quando Langobardi in Italiam verere, cum tamen eam irruptionem cum mense Aprili currentis Christi anni alliget. Deinde inter Procopium, Paulum ac Sigbertum egregie convenit de anno, quo Langobardi Pannoniam habitare cœpere. Paulus e-

Sane quia hujus Felicis fecimus mentionem, libet quoque pauca de venerabili & sapientissimo viro Fortunato contexere, qui hunc Felicem asserit sibi socium fuisse. Hic itaque Fortunatus ortus quidem in loco, qui Duplabilis dicitur, fuit; qui locus haud longe a Cenetensi castro vel Tarvisana distat civitate; sed tamen Ravennæ nutritus & doctus in arte Grammatica, Rhetorica, & Geometria clarissimus extitit. Is cum oculorum dolorem vehementissimum pateretur, similiter & Felix præfatus socius ejus eorundem dolore laboraret, &c. Curationem eorum recenset ipsius Fortunati versibus recitatum; de quo & ista subdit:

Fortunatus in tantum B. Martinum veneratus est, ut relicta patria, paulo antequam Longobardi Italiam invaderent, ipsius sanctissimas reliquias in Gallia sitas visitare decreverit: quod iter suum per flumina, montes, valles, oppida, pagos ipse in carminibus suis dilucide describit in præfatione ad Gregorium. Qui postquam Turonos juxta votum proprium pervenit, Pictavos transiens, illic habitavit, & multorum ibidem Sanctorum gesta partim prosa, partim metrica oratione conscripsit: novissimeque in eadem civitate primum presbyter, deinde Episcopus ordinatus est, atque in eodem loco digno tumulatus honore quiescit. Subdit de ejusdem lucubrationibus, atque hæc ad finem: Ad cujus tumulum, cum illuc orationis gratia adventassem, epitaphium rogatus ab ejusdem loci Abbate contexui. Hucusque Paulus diaconus de Fortunato, non aliunde quam ex ipsius scriptis elicita. Sed quæ hujus anni rerum gestarum reliqua esse putantur, jam prosequamur.

Longino (ut vidimus) ab imperatore in Italiam misso, cessasse Narsetem a præfectura, atque pariter vitæ finem imposuisse, sunt qui testentur. Verum quid actum sit de eodem Narsete in Italia Duce, haud levis suboritur controversia, quam necdum ab aliquo invenimus esse solutam, sed nec etiam pertractatam. De eo autem quid primum Latini tradant, audiamus. Paulus (b) diaconus, Ana-

VII.

VIII. Peregrinatio Fortunati.

IX. De Narsetis Ducis sine diversæ sententiæ. (b) Paul. diacon. lib. 2. cap. 5. & 8. & in Miscel. lib. 17.

nim lib. 1. cap. 15. migrationem illam Principatu Andoini factam his verbis asserit: Andoinus Regnum adeptus est, qui non multo tempore post Langobardos in Pannoniam adduxit. Sigbertus vero Andoini initio anno DXXVI. consignato, ad annum DXXVII. ait: Audobin Langobardos in Pannoniam duxit in qua habitaverunt annis XLII. utrimque scilicet incompletis. Ab utroque minime dissentit Procopius citatus, qui inquit: Cum Urbem Noricum & Pannonia munitiones aliaque loca, ac pecuniam insuper maximam Justinianus Augustus Langobardis donasset, eam illi ob causam, patriis sedibus relictis in adversa Istri fluminis ripa confederant, haud pro-

stafius & alii eos secuti testantur eundem cum Joanne Pontifice Romam reversum, facti admissi poenitentem, Romæ extremum diem clausisse, corpusque ejus loculo plumbeo collocatum una cum ipsius thesauro Constantinopolim esse translatum. Hæc, inquam, Latini habent. Sed longe discrepant ab his Græci, dum asserunt, eum Constantinopolim esse reversum, & post reditum sumptuosa ædificia erexisse. Cedrenus enim hæc habet anno sexto Justinii Imperatoris: *Narses charissimus Imperatori, domum Narsesis dictam, construxit, & Catharorum mansiorem.* Sed & Miscella hæc in Tiberio: *Narses quoque Patricios Italiæ cum multis thesauris ab Italia ad supra memoratam urbem, Constantinopolim videlicet, advexit, & ibi in domo sua cisternam effodit magnam, in qua multa millia centenariorum auri argentique deposuit: interfectisque omnibus consciis, uni tantummodo seni, hæc pro juramento ab eo exigens, commendavit, &c.* Ex quibus intelligas plures post hæc annos oportuisse eundem Narsetem fuisse superstitem.

X.
De prodicione Narsesis refellitur assertio.

Quibusnam autem alterutrorum major sit in tanta scriptorum diversitate præstanda fides, æqua sunt cuncta expendenda statera. Certe quidem inclinari lancem pondere veritatis in Græcorum sententiam, quæ superius recitata sunt ex Corippo sui temporis scriptore declarant; quibus demonstratum est, ante annum Narsetem rediisse Constantinopolim, illicque mirifice cultum, nec amplius in Italiam, misso illuc Longino, esse reversum. Quæ vero hac de re scripta sunt a Latinis, levitate tolli, & instar fumi in aera evanescere, præter ea quæ dicta sunt, plura alia persuadent. Primo quidem periclitari fides Latinorum videtur, dum dicunt, statim ut reversus est Narses in Urbem, mortuum esse. Etenim si Anastasius habet eodem tempore contigisse mori Joannem Pontificem, quo Narses extinctus est: cum constet de Joanne adhuc post annos quatuor fuisse superstitem.

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS *procul a Gepidibus. Inde Dalmatias & Illyricum, Epidamni ad usque fines, percurfabant, multosque homines in captivitatem adducebant.* Procopius itaque affirmat anno belli Gothici XIV. Christi DXLVIII. Romanorum res in pessimo statu fuisse, Francos Venetiarum pleraque facile in suam ditionem redegisse, *Gepidas Sirmium ac Dacias pene omnes invasisse, & Langobardos, quibus Justinianus Imperii sui initio, Urbem, Noricum & Pannoniæ munitiones concesserat anno belli Gothici XIV. Dalmatias & Illyricum percursasse, concluditque Procopius: Sic Barbari Romanum Imperium pariter lacerabant.* Sed Cointius hunc Auctorem male explicans putavit eum significare anno XIV. belli Gothici Justinianum Urbem Noricum & Pannoniæ partem Langobardis concessisse; cum tamen tantum asserat Procopius,

tem, totidem anni vitæ Narseti tribuendi erunt. Id magis patebit ex litteris Joannis Papæ, si agere ex illis velis, in quibus mentio est Consulatus Narsesis, cum Justino sextum Consule, quem hoc anno secundum Consulatum gessisse, ex his quæ proxime dicentur, apparet.

Sed nec illud asseri quidem, vel conjectura existimari potest, quod ajunt, post tam immane facinus Narsesis quo Italiam barbaris prodidit, cum justissimam Imperatoris iram commeruisset, ejus tamen corpus (ubi ipse defunctus est) cum honore esse translatum Constantinopolim; quod quidem si fuisset sepultum exhumandum illud & proiciendum foras, magnitudo sceleris postulasset. Sic ergo sive vivens Constantinopolim rediisset, sive post mortem ejus cadaver translatum dixeris Constantinopolim, utrumque (quodcumque fuerit) eundem ab Italiæ prodicionis crimine reddit immunem: ut plane tela illa, in qua tot tantaque mala ab eo ordita feruntur, contexta appareat in mendaciorum textrina. Quonam pacto, rogo, totius Italiæ fax tantæ auctor prodicionis, postquam defunctus est, tanto honore dignus est habitus, ut si non ipse, cineres ipsius saltem velut quodam triumpho evehendæ fuerint Constantinopolim; cum jure meritoque siqua illius sive lapide sive ære extaret incisa memoria, fuisset more majorum penitus abolenda? Græcis igitur hac in re majorem putarem fidem adhibendam; cum præsertim iidem & Latinum hujus temporis scriptorem ad stipulatorem habeant Gregorium Turonensem, (a) qui ea cuncta de thesauro abscondito tradita a Græcis narrat.

Verum & Græcorum in eo fides vacillat, dum quem omnes prædicant religione maxime pium, operibusque probe factis Deo gratissimum, ipsi eundem avarum atque crudelem fuisse tradunt; cui non satis fuerit adeo ingentem pecuniam congregasse, sed & infantium immani cæde eandem sanguine madidam

M m 2 nul-

eosdem in Dalmatias & Illyricum eo anno excurrisse. Neque id dicere potuit Procopius; cum *Audoinus* Langobardorum Rex, qui suos in Pannoniam duxit, anno DXLIII. obierit, eumque eo anno *Alboinus* filius exceperit, ut tradit Sigebertus in Chronico. *Audoinus* itaque Langobardos anno DXXVII. in Pannoniam, *Alboinus* eosdem hoc anno in Italiam deduxit.

Baronius num. VII. & VIII. mentionem facit *Venantii Fortunati*, natione Itali, patria Tarvisini, Poetæ celeberrimi & postea Episcopi Pictaviensis, ut scribit Paulus Diaconus lib. 2. cap. 13. fuere tamen qui de Fortunati Episcopatu dubitarint, quod Turonensis eum tantum Presbyterum vocitarit, non animadvertentes eum non nisi post Gregorii Turonensis mortem ad Episcopatum promotum, & dum adhuc Presbyter esset Theodeberto II. in Gallis

XI.

(a) Greg.
Turonen.
lib. 5. c. 19.
XII.

IV.
Floret Venantius Fortunatus postea Episc. Pictaviensis.

Narfes mi-
rifice lau-
datus.

nullius profuturam utilitati in loco ab-
dito collocasse: de quo portentoso faci-
nore dicturi sumus inferius in Tiberio Au-
gusto opportuniori loco. Porro lauda-
tum vidimus Narsetem a Procopio, eum-
que ob insignem pietatem de Gothis ple-
nam meruisse, desperatis jam plane rebus
victoriam, id ipsum testante Evagrio (a),
atque Nicephoro, istis repetitis verbis:
(b) De Narsete qui familiariter cum
eo vixere illud perbibent, ita ipsum ex
divino numine pependisse, atque id omnis
generis pietate coluisse, & Virginem eam-
demque Dei genitricem ita veneratum esse;
ut illa manifesto ei apparens quando
prælium committendum esset, præciperet:
neque illum facile prius in aciem descen-
disse, quam tempus opportunum ab ea co-
gnovisset. Plures & alias res maximas
Narfes gessit, &c. Hæc de Narsete E-
vagrius, itemque Nicephorus. Laudavit
& ipsum plurimum Agathias (c). Sed
de eodem audi elogium Pauli diaconi (d):
Erat (inquit) vir piissimus, in religio-
ne Catholicus, in pauperes munificus, in
reparandis basilicis multum studiosus,
vigiliis & orationibus in tantum studens,
ut plus supplicationibus quam armis bel-
licis victoriam obtineret. Certe quidem
si quid hujusmodi Narfes post adeptam
ob victorias tantam gloriam perpetrasset
scribens post hæc res sui temporis E-
vagrius parcius saltem laudasset hominem,
quem tam infamis exitus fugillasset; ea-
que de ipso referre, vel saltem memi-
nisse minime prætermisisset: sed cum ad
Mauritii tempora suam historiam perducat
nec de ejus obitu vel minimum quid-
dem loquatur, adhuc fuisse superstitem,
haud levem suspicionem ingerit.

(a) Evagr.
lib. 4. c. 25.
(b) Niceph.
li. 17. c. 13.
in fine.

(c) Agath.
lib. 1.

(d) Paul.
diacon. de
Gestis Lon-
gobar. lib.
2. cap. 3.

XIII.
De Nar-
sete Pa-
tricio &
Duce sub
Mauritio.

Quod facit ut in illum respiciam vi-
rum insignem eodem nomine nuncupa-
tum Narsetem sub eodem Imperatore Mau-
ritio domi forisque spectatum, summa
gloria auctum, eademque Patriciatus di-

PAGIUS

regnante, Vitam S. Medardi Noviomensis Epi-
scopi Literis commendasse. Quare recte Cointius
eum anno DXCIX. Episcopum renuncia-
tum esse, & Platoni Pictaviensi Episcopo suc-
cessisse scribit. Neque Fortunali Episcopatus Pi-
ctaviensis in dubium revocari potest; cum Bau-
donivia Monialis ei coæva in Prologo Vitæ
Sanctæ Radegundis Reginæ a se scriptæ, affir-
met: *Non ea qua Vir Apostolicus Fortunatus E-
piscopus de Beata Vita composuit iteramus, sed
ea qua prolixitate sui prætermisit.* Mortuus est
itaque Fortunatus, qui invocatur in Liliani
Monasterii Sancti Cypriani extra muros Picta-
vienses, ut ex Ecclesiæ Pictaviensis Monimen-
tis refert Saussaius ad calcem Martyrologii Gal-
licani, post annum Christi sexcentesium. Cer-
te illum anno DXCVIII. in vivis adhuc fuisse,
evincit Epitaphium Theodechildis Reginæ
anno ætatis LXXV. demortuæ, & post annum
Christi DXXII. natæ ab eo conditum. Qua
de re vide quæ scripsimus anno DLXXII. cum

gnitate insignitum, eidem muneri man-
cipatum, nempe Romani exercitus, præ-
fecturæ, & (quod majus est) eadem et-
iam pietate imbutum; hunc ipsum, in-
quam, dum intueor, me suscipio haud
levis pulsat, num hic idem cum ipso
sit, atque adhuc ad annos triginta vi-
tam propagarit. Quod si quis penitus
inicias jerit; tunc necesse erit affirmare
duos eodem ferme tempore ejusdem no-
minis, ordinis, dignitatis, probitatis,
& victoriis insignitos, bello spectatos du-
ces exercitus vixisse Narsetes: quod haud
adeo sit verisimile, cum nulla distinctio-
ne prior senior vel major, posterior ve-
ro junior vel minor dictus inveniatur.
De ejus Narsetis præfectura exercitus,
quo vicit Varanem in vasorem regni Per-
farum, restituitque in regnum Costhroem
juniolem senioris filium, agitur pluribus
in Miscella (e) sub anno quarto Mau-
ritii Imperatoris, itemque de ipso Zo-
narus (f), Cedrenus in Tiberio, Nice-
phorus (g), & Constantinus (h), qui
& de ejus nece sub Phoca tyranno a-
gunt: ab eodemque ædificatas ecclesias SS.
Patalemoni, Probo, Taraco, & Andro-
nico; necnon hospitem domum, Zonar-
as tradit (i), dum recenset viri insignis
pietatis monumenta: quibus ipsum eum-
dem esse Narsetem Patricium S. Gregorii
Papæ observantissimum, ad quem ipsius
Pontificis tres extant epistolæ, (k), sua-
demur.

Si vero hunc sub Mauritio Imperato-
re tot insignibus spectatum Narsetem di-
versum ab eo qui sub Justiniano Gothos
vicit fuisse quis dicat; haud pro his no-
bis adeo pugnandum erit, cum res tan-
tummodo conjecturis agatur, & hæc ip-
sa potius consideranda proposuerimus,
quam historica lege credenda. Ad po-
stremum autem de Narsete Italiæ Duce
quod refert Paulus diaconus haud perfun-
ctorie prætereundum est: *His quoque tem-
po-*

(e) Miscel.
lib. 17.

(f) Zonar.
in. Mauri-
(g) Niceph.
li. 18. c. 20.

(h) Con-
stantin. in
Annal.

(i) Zonar.
in Phoca.

(k) Greg.
li. 1. epist.
6. li. 5. ep.
14. & li.
6. epist. 17.

XIV.

de Theodechilde verba fecimus. Fortunatum ve-
ro composuisse Vitam S. Medardi, dum Pre-
sbyter esset, eamque a posteris interpolatam
fuisse demonstrat Cointius anno CDLVI. num.
VIII. Sed redeo ad Langobardos.

Ex Prologo legum Longobardicarum, quas
Rotharis Langobardorum Rex auctas in tabulas
retulit, Cointii opinio etiam evertitur, liquet-
que eos hoc anno in Italiam venisse; ait Ro-
tharis: *Ego Rotharis Rex septimus decimus gen-
tis Longobardorum, anno Regni mei octavo, ata-
tis meæ tricesimo octavo, Indictione secunda, & removeri
post adventum in Provinciam Italia Longobardo-
rum, ex quo Albuinus tunc temporis Rex adve-
nit, anno septuagesimo sexto, feliciter, datum
Ticini in Palatio. Data est legum illa Colle-
ctio, quam Rotharis Edictum vocat, decimo Ka-
lendas Decembris, ut in earum Prologo a Si-
gonio lib. 2. de Regno Italiæ relato dicitur,
ideoque anno Christi sexcentesimo quadagesi-
mo tertio, quo a Kalendis Septemb. Indictio*

V.
Adventus
Longobar-
dorum in
Italiam ab
hoc anno
& removeri
non potest.

II.

CHRISTI
568.

JOANNIS PAP.
9.

JUSTINI JUN. IMP.
3.

(a) Paul. *poribus* (inquit) (a) *Narfes Patricias* diacon. de *cujus studium ad omnia vigilabat, Vi-* Gellis Lon- *talem Episcopum Altinæ civitatis, qui* gobar. lib. *ante annos plurimos ad Francorum re-* 2. c. 4. in *gnum, hoc est, ad Moguntinensem civi-* sine. *tatem confugerat, tandem comprehensum* De Vitali *apud Siciliam exilio damnavit. Hæc i-* Episcopo *pse. Porro non tanta sibi arrogasse Nar-* Altinensi *setem virum pium, ut in Episcopos ma-* in exilium *nus iniiceret, quisque sciat, nisi cum id* depor- *jussu ipsi fuit pluribus litteris a Pelagio* tato. *Papa Joannis hujus prædecessore, prout* *quæ recitatæ sunt superius ipsius Pela-* *gii litteræ facile demonstrant. Pelagium* *vero ipsum ad hæc Narsetem excitasse* *constat, ut obortum recens schisma se-* *daretur: quod & jure faciendum esse,* *Sanctus Augustinus adversus Donatistas* *agens pluribus comprobavit. Fuisse au-* *tem tum Altinensem tum Aquilejensem* *Ecclesias temporibus istis in schismate,* *quæ superius dicta sunt atque dicentur* *ostendunt.*

XV. Sed res Orientales obvias prosequamur. De Sophia Augusta dignum Christiana femina facinus chronographi (b) hoc anno recensent, nempe dissolvisse nomina omnium debitorum: ait enim Cedrenus: *Tertio anno Sophia Augusta, accitis omnibus qui ære alieno obstricti erant, debita eorum creditoribus dissolvit, & pignora suis auctoribus, dominis scilicet, reddidit.* Eadem in Miscella. Præcesserunt hæc clamores pauperum a potentibus oppressorum: pro quibus cum Imperator sæpius: rescripsisset, sed nihil profecisset, violento tandem intellexit opus esse remedio; nempe ut uno ex sublimioribus magistratibus pœnam dante, reliqui dicerent adversus justitiam nihil debere præsumi. Quodnam autem istiusmodi remedium fuerit, Cedrenus exacte rem gestam narrat his verbis:

Justinus hic cum crebro ægrotaret, ac vertigine vexaretur, neque in publicum prodire posset: potentes quidam (quia ad Imperatorem querelæ de eis afferri non possent, nemini parcentes, omnium facultates diripuerant. Cum vero Imperator aliquando se recollegisset atque in templum prodisset; ii qui injuria fuerant affecti, misericordiam ipsius magna voce imploraverunt. Omnibus ergo in curiam vocatis Justinus: Existimabam, inquit, vos omnes pietatem colere, vestrisque contentos, nemini egenorum injuriam inferre: at vos & Deo & Imperio nostro adversa patris facinora. Hortor ergo vos, ut pauperibus sua ultro reddatis, ne vestra ipsorum bona amittatis. Potentes his auditis, tamen consuetudine ducti deteriora etiam prioribus adjecerunt. Acris enim res est consuetudo, quæ jam altera natura judicatur. Itaque cum Imperator rursus ad processum prodiret, plures eum invocabant. Rursus igitur in progressu convocato Senatu, dicit. Si me a Deo putatis Imperatorem factum, ejus auxilio imperare; parete justis meis mandatis: injuria afficere pauperes desinite; solis namque piscibus moris est, ut validior & major devoret minorem. Quod si meis præceptis non parere, sed in rapiendo vestris obsequi vultis cupiditatibus, alium vobis vestro arbitrio deligite Imperatorem. Ego enim contumacibus, injustis, & aliena violentibus imperare nolo.

Ibi quidam procerum, libertate dicendi sumpta, ita Imperatorem alloquitur: Con-

XVI.
Justinus ad
Magistra-
tus oratio.

XVII.

PAGIUS II. in cursu erat. Si hic itaque Christi annus cum septuagesimo sexto adventus Langobardorum in Italiam concurrat, primum in præsentem annum incurrisse oportet. Turbat tamen Paulus Diaconus, qui lib. 4. cap. 44. de eo Edicto loquens ait: *Erat autem jam ex quo Langobardi in Italiam venerant, annus septuagesimus septimus, sicut idem Rex in sui Edicti testatus est Prologo.* Immo Basilii Joannes Heroldus qui Rotharis leges in lucem emisit, idem a Paulus Diaconus habet. Verum cum Heroldus legum a Rothari datarum Prologum in medium non adducat, & Indictio secunda cum anno adventus Langobardorum in Italiam LXVII. conjungi non possit, nullus dubito, quin is titulum illum ex Paulo Diacono desumeret, nisi forte possessor exemplaris, quo Heroldus usus est, titulum illum jam apposuisset, erroremque Pauli descripsisset.

VI. Paulus enim accurate quidem Langobardorum Historiam elucubravit; sed cum regnante Carolo Magno, extincta nempe jam Langobardorum Regum dominatione, vixerit, non semel lapsus est, indeque ejus errores ex Sigeberto, qui tamen, diu post illum floruit, sed qui optima documenta nactus erat, quandoque corrigi possunt, licet & Sigebertus aliquando in

Chronologiam peccet. Paulus v. g. lib. 1. cap. 22. *Paulus Audoinum* supradictum nonum Langobardorum Regem appellat; qui tamen decimus fuit; alioquin Rotharis, non XVII. sed XVI. Langobardorum Regem in citato Proœmio se se appellasset. Quem errorem vidit Sigebertus, qui ad annum CDLXXIX. Langobardorum Reges qui in Rugia insula regnarunt enumerans, *Walbarith*, cui Audoinus successit, nonum Langobardorum Regem statuit, ideoque & Audoinum decimum fuisse ostendit. Langobardi itaque in Rugia sub variis Regibus per annos XLVII. ab anno scilicet CDLXXIX. ad annum DXXXVII. habitare, ut ibidem Sigebertus exponit.

Denique Narsetem Langobardos in Italiam invitasse, & hac in re majorem Latinis, quam Græcis scriptoribus fidem præstandam esse, jam anno superiori ostendimus. Duo tamen plane fabulosa de Narsete a Latinis narrantur. Primum ridiculum est quod Auctor Miscellæ lib. 17. accidisse ait regnante Tiberio Constantino, Narsetem, scilicet Patricium Italiæ magnum thesaurum Constantinopoli in quadam cisterna deposuisse, eoque demortuo senem quendam, cui soli Narsetes rem aperuerat, Tiberio Cæsari prodidisse. Illud acceptum a Paulo lib. 3. cap. 12. & cum iis circumstantiis ab eo narratum, quæ a fa-

VII.
Fabula de
thesauris
Narfetis.
Constanti-
nopoli in-
ventis.

CHRISTI
568.JOANNIS PAP.
9.JUSTINI JUN. IMP.
3.

Præfetu- ra concef- fa pro de- fenfione oppreffo- rum .

Conftitue me coram omnibus Præfectum Urbis , mandaque ne cujusquam rationem potiore[m] iuftitia habeam , utque mihi te de rebus necessariis monituro femper aditus pateat : recipio in me , effecturum me intra mensem , ne ulla fit vel illata in urbe , vel accepta injuria . Quod fi quis profert culpam , quam mihi indicatam non punierim , capite me plekti iubeto . Pergratum hoc Imperatori fuit , eumque Præfectum Urbis conftituit . Is ergo cum mane pro tribunali federet , & quadam vidua quereretur fe a Magiftro quodam omnibus fuis facultatibus fpoliatam ; mittit eam cum figillo ad Magiftrum illum , jubetque eum ad dicendam caufam venire ,

XVIII.
Egregium facinus Præf. urbis .

Cum eandem viduam Magifter verberibus male multatam remiffiffet , mittit Præfectus ad eum de Curforibus unum ; fed hunc quoque verbis delufum dimittit . Interim dum Præfectus in Circo fedet , Magiftrumque opperitur ; hic ad convivium ab Imperatore vocatur . Eodem fe Præfectus quoque confert , aitque Imperatori : Si in eo Imp. perfiftis , quod mihi mandafti , ne cui eorum , qui pauperes concutiunt , parcam ; fcito me promiffis meis fatisfacturum . Sin eos tu , pœnitentia ductus , amicos potius habes , & convivii adhibes ; fcies me quoque detractare ea quæ in me recepi . Imperatore respondente , uti fe ipfum potius folio detraberet , fi fontem talis criminis fciret ; Præfectus illico Magiftrum vi abripuit , & incuriam , quæ Arca dicitur , cum eo abiit . Ibi diligenter utriusque fermone confiderato : cum baud levibus injuriis ab eo affectam mulierem comperiffet ; verberibus impofitis ,

homini caput rafit , afinoque nudum impofitum per mediam urbem velut in triumpho duxit , & omnes ejus opes mulieri addixit . Hoc exemplum reliquos ita in viam rededit , ut ubique fuma in pace viveretur , atque intra trigesimum diem neque actor ullus effret , neque reus injuriarum . Tunc Præfectus Imperatori fignificat , fe promiffa impleviffe : & Imperator in publicum progressus , cum nulla querela audiretur , rurfus Patricia dignitate eum ornat , & per omnem vitam Præfectum Urbis effe jubet . Hactenus de his auctor .

Hoc eodem tertio anno Iuftini Imp. cum Spesindeum Epifcopus Primas Bizacenæ provinciæ in Africa de fuæ Ecclefiæ privilegiis confervandis interpellaffet Imperatorem , ipfe morem gerens in hunc modum ad eum refcripfit (a) :

Imperator Iuftinus Aug. Spesindeum viro beato Archiepifcopo Vizacennæ * provinciæ .

Cum & privatis hominibus donata privilegia pietas noftra obfervare curaverit ; hoc ipfum multo magis & fanctis Ecclefiis cuftodiri , neceffarium effe putamus . Petivit enim tua beatitudo per Evafium reverendiffimum diaconum , divinas regulas atque privilegia data fancto Concilio tuo vel Ecclefiæ tuæ inviolata cuftodiri : Ut fi quando contra clericos accusatio procefferit : quæ pertinent ad divinas regulas , non apud Iudices civiles aut militares caufæ examinatio procedat , fed ad tuam beatitudinem , ficut & pater nofter per divinos apices conftituit . Quapropter fancimus , fecundum regularum divinarum tenorem , atque difpofitionem patris noftri ,

Epi-

XIX.

(a) Extat . in Nozel . Julian . Antecel . * Bizacennæ Iuftinus Imp. falva vult privilegia Eccl. Bizacenæ .

PAGIUS a fabulatore quodam confictum fuiffe oftendunt . Jam cap. 11. fcripferat Paulus : *Bella qua per Narfetem Patricium Gothis vel Francis illata , fuperius per anticipationem dicta funt , hujus temporibus (nempe Iuftini Junioris de quo loquitur) gefta funt , ubi Paulus a fe jam recte recitata infulfe revocat . Secundo , fabuloſum , quod idem Paulus lib. 2. cap. 11. de Narfete tradit , eum fcilicet Romæ ex hac luce fubtractum effe , ejuſque corpus poſitum in locello plumbeo , cum omnibus ejus divitiis Conftantinopolim effe perlatum . Si enim Narfes , ut poſtea refert Paulus lib. 3. cap. 12. cum multis theſauris Conftantinopolim advenit , ibique occulte cifternam magnam fodit , in qua theſaurum ſuum repoſuit , ac in ea Urbe defunctus , fit , ut ibidem habet , quomodo Romæ mori potuit , omneſque ejus divitiæ Conftantinopolim Roma perferri ? Et nihilominus hæc fabula apud Anaſtaſium etiam legitur . Baronius anno DLXXXII. num. VI. & ſeq. Gregorii Turonenſis eandem fabulam .*

narrantis verba recitat . A Gregorio eam cæteros mutatos effe , dubitandum non videtur . Rectius Hermannus Contractus in fuſiori Chronico . ad annum DLXXI. habet : *Narſes Patricius cum e Campania Romanæ reverſus effet non multo poſt mortuus , & in loculo plumbeo cum theſauris ſuis Conftantinopolim relatus eſt . [1]*

Tunc Alboin ſedes proprias , hoc eſt , Pannoniam , amicis ſuis Hunnis contribuit , eo ſcilicet ordine , ut ſi quo tempore Langobardis neceſſe effet reverti , ſua rurfus arva repeterent , inquit Paulus Diaconus citatus lib. 2. cap. 7. loquens de Longobardis Italiam hoc anno proficiſcentibus indeque Velleſerus lib. 4. Rer. Boicarum ad annum DLXVIII. hæc habet : „ Hunni five Avares , nam duo ſunt unius gentis vocabula , „ Anaſſo deinde tenus coluere , & quod fluminis tantum alveus diſtineret , occaſionem ſecuti , Boicam multis ſæculis , qua juſto bello , „ qua perpetuis excuſſionibus & latrociniiſ per „ omnia barbaræ & immanis crudelitatis exem- „ pla

VIII. Hunni terras a Longobardis relictas occupant .

NOTÆ [1] F Allitur profecto Pagius falſi arguens Paulum Diaconum , quaſi ſcripferit Narſetem Conſtantiropoli cifternam effodiſſe , in qua ditiffimos , quos congeſſerat , theſauros abſconderit ; ſcribit enim ; *cum in quadam Civitate intra Italiam (alia lectio In quadam civitate Italia) degeret , eo deportaſſe , theſauros ſuos infodiendos . Vide lib. 3. cap. 12. In his igitur contra ſe Paulus non pugnat , quamvis ejus narratio aliis argumentis fabuloſa deprehenditur . MANSI*

CHRISTI
568.

JOANNIS PAP.

9.

JUSTINI JUN. IMP.

3.

Episcopos, sive omnes clericos subjectos tuæ beatitudinis, si accusantur ab aliquo sub tua audientia satisfacere in his quæ ad regularem ordinem pertinent: quia nostra pietas hæc ipsa atque privilegia data sancto Concilio tuo prævidit confirmare.

XX.

Super hæc petisti, ut quando opus fuerit ad nostram pietatem tuos Responsales dirigere, nullus eos prohibeat navigare: quod & nobis placuit, ut nihil necessarium lateat aures nostras. Unde licentiam tuæ beatitudini damus, ut quando opus fuerit aut Ecclesie tuæ aut communi provincie ad serenitatem nostram aliquem transmittere docturum causas necessarias,

sine aliquo impedimento dirigere eum; ut veritatem audientes, quicquid oporteat fieri, statuamus. Alios vero Episcopos illius provincie, si necessaria causa emergerint, ad nos dirigere, aut ad nostram venire pietatem, cum voluntate Primatis hoc faciant. Hæc ergo tua beatitudo effectui tradere observareque procuret. Legi. Data Kalen. Maii, Constantinopoli, Imperii domini nostri Justinii PP. Aug. ann. III. Consulatu ejusdem secundo. Hæc quidem ipse pio digna Imperatore: quibus hujus anni rerum gestarum finem imponimus.

Quin-

PAGIUS

pla infestam habuere, sed vice crebro relata cum nullo accolatum manus sæpius confertæ, nec plura invicem damna aut data aut accepta sunt. Prima hostilem impetum situ proxima Laureacum excepit, & Urbes circa fines ex improvise invasit, multi mortales necati, multi cum pecore atque alia præda capti, agri vastati, ædificia incensa, nulla denique res incolumis relicta cui ferro aut igni noceri potuit. Auctores sunt, Episcopum tanta calamitate admonitum, Sedem ad Batava transulisse: quod sive tum statim, sive aliquot post annis contigit, uti magis credo, Hunnorum vicinia Laureacensem Ecclesiam disturbatam esse, dubitationem non habet. Ita recte Velferus; sed Laureacum, vel Lauriacum, quod hodie vicus est tantum Austria superioris, ad Danubium fluvium, uno

milliari ab Aniso seu Anasso fluvio distans cum Batava seu Patavia Norici Urbe ante sæculum octavum unitum non fuit, cui tunc Vivilus seu Vivulus primus Lauriaci ac Pataviae Episcopus constitutus, ut suo loco ostendam. Quare duodecim Episcopi qui ab Hundio in Metropoli Salisburgenſi ante Vivolum numerantur, ordinarii non fuere, sed regionarii, licet ipse, ac Coitius, alique passim id existimarint. Hunnis Marcianus Imp. Daciam, quam nunc Transilvaniam vocamus assignarat, ut anno CDLIV. vidimus, sed post Langobardorum discessum sedes extenderunt usque ad Anisum fluvium indeque Bojoariam summopere afflixere. Quando postea Sedes Archiepiscopalis Laureaco restituta fuerit, infra suo loco dicemus.

Justinus Imp. Legationem ad Turcos misit, ut ostendimus anno DLXVII. num. VI.

JESU CHRISTI
ANNUS
569.

JOANNIS PAP.
ANNUS
10.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
4.

I. **Q**uingentesimus ac sexagesimus nonus vertitur annus Domini, secundæ Indictionis, idemque quartus Justinii Imperatoris: cum Liuba Rex Gothorum in Hispania, ipsius regni anno secundo prope dilapsus, collegam sibi allegit fratrem suum Leuvigildum, cui & cessit Hispanias, ipse contentus regno quo potiebatur in Gallia Narbonensi. Erat Leuvigildo uxor Theodosia Catholica femina, eademque soror sanctorum Leandri, Fulgentii, Isidori, ac Florentiæ, filia vero Severiani Carthaginensem provinciam moderantis. Sed nihil ex sancto consortio profecit Rex impius Arianismi tenacissimus. De tempore fidem facit idem S. Isidorus (a) in Chronico, dum ait, anno secundo Justinii Imp. Liuvam * regnare cœpisse; & idem addit, eundem secundo anno ab adepto principatu ascivisse in regnum socium fratrem Leuvigildum. Unde opus est ut ex eodem Isidoro corrigas Isidori depravatam in eo Chronicon, cum ibidem subditur, anno secundo Justinii vocatum ad regnum a fratre Leuvigildum; ut quartus Justinii pro secundo ponendus sit annus. De persecutione autem a Leuvigildo adversus Ca-

(a) Isidor.
in Chron.
Goth.
* Liubam

tholicos excitata suo loco dicturi sumus.

Hoc item anno sub Theodomiro Suevorum Catholico Rege celebratum est in Gallicia Lucense Concilium, de quo per pauca hæc tantum monumenta habentur; Ambrosii rerum Hispanicarum luculenti historici diligentia nuper inventa: *Tempore Suevorum, sub Æra sexcentesima septima, die Kalen. Januarii, Theodomirus Princeps Suevorum Concilium in civitate Luco fieri præcepit, ad confirmandam fidem Catholicam, vel pro diversis Ecclesiæ causis, &c.* Quod insuper recitat ex aliis scriptis exordium, cum spectare cognoscatur ad secundum Lucense Concilium, de eo suo loco dicendum. In hoc autem actum rogatione Regis, ut nova institueretur Metropolitana Ecclesia in Gallicia, quæ tamen esset subdita Bracharensi: circumscriptique sunt in eodem Conventu limites Lucensis Ecclesiæ ad lites de finibus evitandas. Ita plane incaluit recens redditus Catholici Regis fidei ardor, ut totus esset in his quæ spectarent ad fidem Catholicam illustrandam, conservandamque in Ecclesia pacem; curarique summa diligentia neophytus Princeps, quæ sunt absolutissimi sacerdotis. Quod

II.
Lucense
Concilium
in Galli-
cia.

PAGIUS
SÆC. VI.
Olymp.
337. An.
Eræ Hisp.
DCVII.
A. C. 569.

ANNO PERIODI GRÆCO ROMANÆ 6062.

☉ 18. F. ☽ 19. P. 21. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 569.

JOANNIS III. PAPÆ 10.

JUSTINI JUN. IMP. 5.

I.
Post Con-
sulatus.

[1] **I**S annus hac formula notatus: *IV. Post Consulatum Justinii Jun. Aug. solius II. vel modo loquendi a Mario Aventicensi usurpato: Anno III. Consul. Justinii Jun. Aug. Indict. II.*

II.
Leovigil-
dus Regni
Hispanici
consors de-
claratur.

Ad num. I. in Chronico Isidori edito a Labbeo Tomo I. Novæ Bibliothecæ Codicis MSS. optimæ notæ legitur: *Eræ DCVII. anno Imperii Justinii minoris Leuvigildus adepto Hispania Principatu, ampliare Regnum bello & augere statuit, ideoque currenti Christi anno. Justinii an-*

num Isidorus non exprimit, qui nec etiam memoratur in editione Grotii, in qua præterea loco, *Eræ DCVII. perperam habetur, Eræ DCVI. Biclariensis Abbas in Chronico dicit fuisse III. Justinii annum: Hujus Imperii anno III. Leovigildus germanus Luibani Regis, superstite fratre in Regnum citerioris Hispania constituitur: Gostwintham relictam Athanaldi in conjugium accipit. Verum hic auctor, qui Justinii initium ab anno DLXVI. exorditur, hunc Christi annum tertium Justinii, desinentem scilicet, appellat. Isidorus in Chronico dicit, *Liuvam secundo anno Regni sui Leuvigildum fratrem Hispaniæ præfecisse & Galliæ Regnum, Septimaniam scilicet, sibi reservasse. A præfenti itaque anno Leuvigildi initium inchoandum.**

Ad num. II. In Hispania celebratum Concilium Lucense, cujus initio hæc verba leguntur: *Tempore Suevorum, sub Eræ DCVII. die Kalendarum Januarii, Theodomirus Princeps idem Suevorum, Concilium Civitate Luco fieri præcepit. Eræ autem DCVII. in hunc Christi annum incidit. Eo in Concilio lecta est Epistola Theo-*

III.
Synodus
Lucensis.

NOTÆ

[1] **I**nscriptio apud Muratorium tom. I. pag. CDXXIX. 3. quæ Capuæ extat.

DEPOSITA SVB. DIE KALENDARVM
NOVEMBRIVM IMP. D. NN. IVSTINO
PP. AVG. ANNO III. P. C. EIVSDEM
INDICTIONE TERTIA.

Marii Aventicensis morem secutus est Quadratarus; & *indictio tertia* hic designata, a Kal. Septembris hujus anni exordium sumit. GEORGIUS

CHRISTI
569.

JOANNIS PAP.
10.

JUSTINI JUN. IMP.
3.

III. Quod vero ad res Orientales pertinet, hoc ipso anno quarto Justinus Imp. Tiberius Comes Excubitorum, qui postea Augustus creatus est, adversus Avaros barbaros pugnans, eos vicit atque penitus debellavit, adeo ut eosdem pacem submisit petere ab Imperatore coegerit. Hæc apud Victorem Tununensem in Chronico: sed & horum meminit Corippus in carmine ad Justinum his versibus (a):

(a) Corip.
in prin.
carm.

*Illa colubrimodis Avarum gens dura
capillis
Horribilis visu, crudisque asperrima
bellis
Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS domiri Regis, hortantis, ut plures in Gallecia Dioceses instituerentur; ac præterea, ut præter unam Metropolitanam Sedem Bracarensem scilicet, designaretur alia, quod & factum est. Sedes enim Lucensis erecta in Metropolim. Lugo porro seu Lucus, hodie Lugo, nunc tantum est Episcopalis Metropolitæ Compostellano subdita.

IV. Ad num. III, Abbas Biclariensis ad annum IV, Justinus Imp. per Tiberium excubitorum Comitem

*Imperio subjecta tuo servire parata,
In media supplex defusis crinibus aula
Exorat pacem, nec fidere millibus audet
Tot numerosa suis Romana laceffere signa.*

Et infra:

*Pars inimicorum cecidit cum magna tuorum.
Perfidia punita sua: nunc Marte peracta,
Victores, victique famulantur in aula.* * una

At hæc satis,

N n Se-

*in Thracia bellum genti Barbarorum ingerit & Bellum
victor Tiberius Constantinopolim redit, quæ Ba- Avari-
ronius memoriæ lapsu Victori Tununensi, qui cum.
Chronicon suum ultra primum Justinus annum
non producit, attribuit, & de Avaris expli-
cat. Verum cum hæc Tiberii de Avaris victo-
ria in nullo Scriptore Byzantino, legatur, suspi-
cor eam commentitiam esse.
S. Apollinaris Episc. Alexandrinus moritur,
ut ostendam anno sequenti.*

JESU CHRISTI
ANNUS
570.

JOANNIS PAP.
ANNUS
II.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
5.

I. **S**eptuagesimus supra quingentesimum adest annus Domini, tertiæ Indictionis, idemque quintus Justinii Augusti, qui & in ipsius constitutione (a) annus secundus post Consulatum ejusdem inscribitur. Quo Apollinaris Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus, ubi sedisset annos decem & novem (secundum Nicephori Chronici rationem) ex hac vita migravit. De quo non prætereant quæ de ipso apud Sophronium omni fide testata leguntur, cum contigit eum sanctissimos viros ordinare Episcopos in Ægypto, quorum unus e mortuis resurrexerat. Res gesta ita describitur (b) testificatione Zosimi Ciliciis magni anachoretæ:

(a) Const. de filiis liber. apud Jul. Antecess.

(b) Pr. Spi. c. 124.

II. De tribus Episcopis ab Apollinare ordinatis.

Narravit autem nobis (inquit) & hoc senex, dicens: Ante annos vigintiduos ascendi in Porphyrcilem, volens illic morari. Accepi autem & discipulum meum Joannem mecum. Cum autem illuc venissemus, invenimus duos anachoretas mansissimusque prope illos. Erat autem alter quidem ex his Galata nomine Paulus, alter vero Melitinus nomine Theodorus (ex monasterio fuerant Abbatis Euthymii) ferebant autem collubia ex pellibus bubalorum. Mansi autem illic ferme duos annos: distabamus ab invicem quasi duobus stadiis. Die autem quadam, cum sederet Joannes discipulus meus, percussit eum serpens, statimque defunctus est, sanguinem ex omnibus partibus fundens. In multa igitur angustia existens, abii ad anachoretas. Qui ut viderunt me turbatum & afflictum, antequam aliquid dicerem ad eos, dicunt mihi: Quid est, Abba Zosime? mortuus est frater? Dico: Ita sane, mortuus est. Venientes igitur mecum, videntesque ipsum in terra jacentem, dicunt mihi: Noli contristari, Abba Zosime: adest divinum adjutorium. Vocantesque fratrem, dixerunt: Frater Joannes, surge, quia senex te opus habet. Continuoque surrexit frater de terra. Quærentes autem bestiam &

invenientes, tenuerunt eam, & in conspectu nostro illam in duas partes diruperunt. Tunc dicunt mihi: Abba Zosime, vade in Sina. Deus vult tibi committere Ecclesiam Babylonis. Continuo itaque recessimus nos. Cumque venissemus in Sina, Abbas misit me & duos alios in ministerium Alexandriam: tenensque nos Papa Alexandrinus beatissimus Apollinaris, omnes tres fecit Episcopos, unum quidem Heliopoleos, alium Leontopoleos, me vero in Babylonem misit. Hæc de facta ab Apollinare ordinatione Episcoporum. Porro idem Zosimus abdicavit se postea Episcopatu, & in Sinæ monasterium reversus est, ut idem auctor testatur (c).

(c) Pr. Spi. c. 127.

In locum vero ipsius Apollinaris Episcopi Alexandrini subrogatus est Joannes. Sane quidem frequentia fuisse miracula, quæ his temporibus Deus per Catholicos operabatur ad hæreses destruidas, accipe ex relatione ejusdem auctoris, cum ait (d): Dicebat senex quidam: Signa & prodigia usque hodie divinitus in Ecclesia fiunt propter eas quæ pullulaverunt, & pullulant quotidie impias hæreses, & maxime propter Acephali Severi & cæterorum perniciose schismata, ad munimen ac firmitatem infirmarum animarum, atque ad illorum ipsorum, si ita voluerint, conversionem. Propterea igitur a sanctis Patribus & a beatissimis martyribus ab initio fidei usque hodie fiunt miracula in sancta Catholica & Apostolica Ecclesia. Hæc quidem scite, utpote quod peculiaris hæc sit dos Ecclesiæ, neque cuiquam extra Ecclesiam posito aliquando concessum, ut vera miracula faciat. Glorientur licet hæretici de argumentorum captiositate quam præferunt, insultent licet in Catholicos contumeliis; numquam tamen ostendere possunt suam ipsorum veris miraculis confirmatam esse perfidiam, Dei voluntate signis ostensa.

III.

(d) Pr. Spi. c. 213. Miracula crebra in testimonium fidei.

At

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCVIII.
A. C. 570.

ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 6063.

⊙ 19. E.) I. P. 6. April. Indict. 3.

JESU CHRISTI 570.

JOANNIS III. PAPÆ II.

JUSTINI JUN. IMP. 6.

I. Postconstitutus.

Is annus hac formula notatus: V. post Consulatum Justinii Jun. Aug. solius III. vel ut habet Marius, anno IV. Cons. Justinii Jun. Aug. Indict. III. Baronius num. I. ait, in Constitutione Justinii de filiis liberarum, quæ apud Julianum Antecessorem legitur, hunc annum in-

scribi secundum post Consulatum ejusdem, quod verum est, sed mendum in numerum II. irrepit. Novella his verbis signatur: Data Kal. Mart. Constantinop. Imp. D. N. PP. Aug. Justinii anno V. Indict. III. Quællor legi, qui ut moris erat subscripsit: Dat. Kal. Mart. Constantinop. Imp. D. N. Justinio PP. Aug. Anno V. post Consul. ejusdem D. N. ann. II. ubi legendum, anno IV. ut observavit Baluzius in Notis ad Capitularia Regum Francorum pag. 1255. Justinus enim, quemadmodum & Marius Aventicensis, modo loquendi Victoriano usus est, ut liquet ex alia Novella anno DLXVIII. n. I. memorata.

A. num. I. ad IX. Obitus Apollinaris Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopi pertinet ad annum superiorem; in Chronico enim Nicephori, & in Tabulis Theophani insertis anni XIX. eidem attribuuntur, & ipse Theophanes in Chronico, anno

II. S. Apollinaris Episc. Alexandrinus moritur.

CHRISTI
570.JOANNIS PAP.
II.JUSTINI JUN. IMP.
5.

IV.

At non prætereat de Apollinare Alexandrino Episcopo illa his addere, quæ ipsius sanctitatem commendent. Quod enim ejus ingressus in Alexandrinum Episcopatum pulso Zoilo, visus sit Vigilio Romano Pontifici (ut dictum est) haud legitimus, sed probrosus: rursus vero ipse una cum Quinta Synodo, cui interfuit, cum fuerit æque receptus, purgata est labes intrusionis, & inter germanos Alexandriæ Episcopos adnumeratus est. Ut ergo eum ostendamus magnæ quoque fuisse virtutis, quæ de ipso ex Sophronio narrata habentur, hic sunt referenda; sic enim se habent (a):

(a) Pr. Spi.
c. 193.V.
Apollinaris Episc.
Alex insignis liberalitas erga pauperes.

Narraverunt nobis de sancto Abbate Apollinare Alexandrino Patriarcha, quod valde fuerit misericors, & compassionis visceribus affluens: cujus rei indicium id afferebant. Erat (ajebant) Alexandriæ juvenis quidam, qui primarii civitatis dignitate atque divitiis clarissimi filius fuerat. Parentibus itaque istius defunctis, qui infinita illi bona tam in auro, quam in navalibus commerciis reliquerant, non satis feliciter & prospere ea gubernans, perdidit omnia, atque ad extremam inopiam deductus est; cum neque gulæ, neque luxuriæ vacaverit (quæ solent divitum exhaurire patrimonia) sed in casus varios atque naufragia incidit. Itaque ex opulentissimo pauperrimus est effectus, juxta illud Psalmistæ: Ascendunt usque ad celos, & descendunt usque ad abyssos. Namque adolescens quanto fuerat pecuniis sublimior, tanto per inopiam inferior factus est.

VI.

Hoc audiens beatus Apollinaris videntique in quantum miseriæ, & paupertatis adolescens delapsus esset, cum parentes ejus fuissent locupletissimi; miseratus illius casum, exiguum ipsi charitatis impendere voluit ministrando alimenta: sed erubescibat, & quoties videbat illum, in secreto conscientia suæ angebatur, cernens vestem sordidam & luridam faciem, quæ sunt extrema paupertatis indicia. Cum igitur bujusmodi curis angeretur Pontifex, die quadam divinitus inspiratus, consilium profecto mirabile adinvenit ipsius sanctitati maxime conveniens. Accersivit itaque dispensatorem sanctissimæ Ecclesiæ, seorsumque illum alloquens, dixit ei: Poteris mihi servare secretum, domine dispensator? Qui ait: Spero, domine mi, in Filium Dei, quia quodcumque mihi jufferis, nemini dicam; neque discet aliquis umquam ex me, quod mihi servo tuo aperueris. Tunc ait ad illum Episcopus

Ann. Eccl. Tom. X.

Apollinaris: Vade & conscribe chirographum quinquaginta librarum auri, quæ a sanctissima ista Ecclesia Macario illius miseri adolescentis patri debeantur, & appone testes & stipulationem & ratam, & affer illud mihi.

Dispensator continuo quod sibi fuerat a Pontifice injunctum cum omni celeritate peregit, attulitque chirographum, & dedit illi. Cum itaque pater adolescentis ante decem annos defunctus esset, chartaque chirographi nova videretur, ait illi Pontifex: Vade, domine dispensator, chirographum istud vel in tritico vel in bordeo absconde, & post paucos dies affer illud ad me. Quod ille cum fecisset, præfinito die chirographum retulit quasi subvectum, deditque Pontifici. Tunc ait ille: Perge modo, domine dispensator, & dicit ad adolescentem: Quid mihi daturus es, si tibi dederò chirographum magnæ pecuniæ quæ debetur tibi? Et cave ne plusquam tria numismata ab illo accipias, & præbe illi chirographum. Respondens autem dispensator: Vere mi domine, si jufferis, nihil accipiam. Dixit ei ille: Volo omnino ut tria numismata accipias. Perrexit autem ille ad juvenem, sicut ipsi jussus fuerat, & dixit ei: Dabis mihi tria numismata, si ostendero tibi aliquid magnæ utilitatis tuæ? Ille vero pollicitus est illi, quicquid vellet, se daturum. Fingens autem dispensator ait illi: Ante quinque vel sex dies evolvens instrumenta Ecclesiastica: reperi chirographum istud, & memini quia Macarius pater tuus mihi multum confidens, ipsum mihi diebus aliquot permisit; defunctoque ipso, contigit illud apud me usque hodie manere: oblivione enim subreptum est mihi, nec umquam venit in mentem; ut illud redderem tibi. Ait illi adolescens: Nosti quod persona illa sit locuples quæ debet? Dixit ei dispensator: Ita sane, locuples & grata est: potesque ab illa debitum sine labore recipere. Dixit ei junior: Novit Deus, quia modo nihil habeo; sed si recepero quod meum est, quicquid petiisti, dabo tibi ultra etiam tria numismata.

Tunc dedit ei dispensator instrumentum quinquaginta librarum. Suscepto itaque chirographo, perrexit ad sanctum Pontificem, prostratusque ante illum, dedit ei chirographum. Cum ergo accepisset ille instrumentum ipsum ac legisset, cepit se ipsum turbatiorem ostendere, dixitque ei: Et ubi fuisti usque modo? pater tuus ante decem annos defunctus est: perge, nolo tibi

N n 2

VII.

VIII.

PAGIUS

anno Incarnat. secundum Alex. DLXII. Kalendis Septemb. anni Christi DLXIX. inchoato, loquitur de ordinatione Joannis Apollinaris successoris, cujus verba anno DLXXII. num. X. in medium adducemus. Præterea ex initio & fine

Eulogii, qui Joanni successit, patebit, Apollinaris mortem anno præcedenti contigisse. Quare quæ Baronius a num. I. ad IX. de virtutibus Sancti Apollinaris refert, ad annum superiorem revocanda.

A num.

bi nunc respondere. Qui dixit illi: *Veraciter, domine mi, non ego illud habui, sed dispensator illud habebat, & ego nesciebam: sed Deus ipse miseratur, quia modo ipsum mihi reddidit, dicens, se inter chartas suas domi invenisse. Pontifex vero illum interim remisit, dicens: Deliberabo tecum, servato apud me chirographo. Post unam igitur hebdomadam rediit ad Episcopum junior, iterumque deprecabatur eum. Ille autem quasi nihil ei vellet dare, dicebat: Quare tantum distulisti proferre chirographum? Dixit illi adolescens: Mi domine, scit Deus quia non habeo unde familiam meam nutriam: itaque si Deus inspirat vobis, miseremini mei. Tunc dixit illi S. Apollinaris, fingens se illius precibus cedere: Summam quidem integram ego tibi restituiam: hoc autem obsecro, mi domine frater, ne a sancta hac Ecclesia usuras exigas. Tunc proiciens ille adolescens, ait: Quicquid voluerit & iusserit mihi dominus meus hoc faciam; & si ex principali summa placeat minuere aliquid, minue. Dixit illi Episcopus. Non id quidem: satis est si nobis usuras dimittis. Tunc proferens quinquaginta libras auri, dedit ei, & dimisit eum, orans eum pro usura remissione. Hoc opus summi Apollinaris ista sancta illius ars atque misericordia. Hæc ibi, hic apposita ad Apollinaris sepulcrum ornandum.*

IX. Quod autem ad res Occidentalis orbis spectat, de progressu Longobardorum in depredationem Italiae Paulus diaconus agens sub hoc anno tertiæ Indictio-

PAGIUS
III.
Patriarchæ titulus
initio Episc.
Aquilaensis tributus ad
significandam
Metropolitana
Dignitatem.

IV.

A num. IX. ad XIII. Marca in Dissert. de Primatibus num. XX. & seqq. disserit de patriarchatu Aquileiensi, atque Episcopum Aquileiensem, licet nullos sub se Metropolitans habuerit, appellatum esse Patriarcham, eo quod Reges Gothorum, Episcopos Regni Italici Patriarcharum nomine ornarent, quemadmodum testatur Epistola Athalarici Italiae Regis ad Joannem Papam apud Cassiodorum lib. IX. Epistolarum, Epistola XV. Quare Elias Episcopus Aquileiensis, qui post aliquot annos ab excidio Gothorum in schisma delapsus est ob Triæ Capitula una cum reliquis Istriæ Provinciae Episcopis, liberum sibi existimavit, ejus nominis usum continuare, quod Literæ Regiæ Metropolitanis Italiae Ecclesiis dederant, & quo usus fuerat Paulinus ejus decessor anno DLX. præcipue quod ejuscemodi titulus ad suam Autocephaliam, qua schismatis tempore potiebatur, multum conferret. Occupata ab Imperatoribus Constantinopolitanis Istriæ & Venetiæ Provinciae parte maritima, Episcopatus Aquileiensis sectus, & Gradi, quæ est maris Venetici insula, constitutus est Candidianus Episcopus anno sexcentesimo quinto, Romanæ communioni & Imperio adjunctus; qui Patriarcha Gradenfis, seu Novæ Aquileiæ dictus est.

Sopito tandem Schismate, Aquileiensis Patriarcha (qui aliquando Foro-Julii quoque resedit, unæ dictus quoque Foro-Julienfis) nomen

nis, præter illa quæ in devastationem Venetæ provinciæ ab iisdem perpetrata esse superius (a) tradidit, hæc postmodum hoc anno facta addit (b): Alboinus igitur Liguriam introjens, Indictione ingrediente tertia ad Nonas Septembris, sub temporibus Honorati Archiepiscopi Mediolanensis ingressus est. Dehinc universas Liguriæ civitates, præter eas quæ in littore maris positæ sunt cepit. Honoratus vero Archiepiscopus Mediolanum deserens, ad Genuensem urbem confugit. Paulinus vero Patriarcha Aquileiensis undecim annis sacerdotio functus ex hac luce subtractus est, regendamque Ecclesiam Probino reliquit.

Quod vero sit hic prima mentio de Patriarchatu Aquileiæ: unde emerferit istiusmodi inauditum hætenus in Italia nomen in qua præter Rom. Pontificem, neminem ejusmodi titulo apud veteres reperies insignitum, accuratius disquiramus. Ad hæc autem primo illud dicendum occurrit, usurpatum frequenter id ipsum nomen his temporibus reperiri pro Archiepiscopo; nimirum ut qui sub se alios haberet Episcopos, sicut dictus esset Archiepiscopus, idem pariter ex vocis significatione Princeps Patrum, & Græco nomine Patriarcha nominaretur. Sunt de his plura exempla: etenim Gregorius Turonensis (c) Patriarcham appellat sanctum Nicetium Archiepiscopum Lugdunensem: id ipsum etiam habes in Concilio secundo Matisconensi, ubi item Priscus Lugdunensis Episcopus Patriarcha pariter appellatur. Sunt & de his alia plura testi-

(a) Paulus
diac. de ge-
stis Longo-
bard. l. 2.
c. 10.
(b) Eod. li.
c. 12.
Progres-
sus Longo-
gobardo-
rum in I-
talia.

X.
De Patri-
archæ no-
mine.

(c) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 5.
c. 20.

& locum suum retinuit, ea lege, ut Gradenfis quoque Dignitate sua non excideret; quæ tandem translata est in Civitatem Venetiarum, Nicolai V. Papæ beneficio anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo. Nihil ergo eximium in ea Patriarchæ appellatione præter sonum verbi, quod Metropolitanum significabat ex Gothorum Italicorum usu. Attamen temporis progressu, qui solo nomine a cæteris Italiae Metropolitanis differebant, honoris quoque Privilegio tandem a Summis Pontificibus aucti sunt, ut præ cæteris Italiae Archiepiscopis Primatus honore fruerentur. Quod Privilegium Leo VIII. Rodoaldo Aquileiensi concessit anno DCCCLXIV. iis Literis, quas refert Joannes Candidus lib. 4. Hodie in modico oppido Utini consistit.

Hanc prærogativam derivatam fuisse in Gradensem Patriarcham probat Marca ex Epistola secunda Leonis noni; qui Dominicum Gradensem titulo Patriarchæ ornat, & testatur, Romanorum Pontificum Privilegiis decretum fuisse, ut nova Aquileia totius Venetiæ & Istriæ Caput & Metropolis haberetur. Dominicus ille Gradenfis (qui missus erat a Gregorio VII. cum Literis ad Michaelem Imp. Constantinop. ad unitatem Ecclesiæ refarciendam anno ML. quique in eadem Pontificis Epistola lib. I. Regesti Epist. XVIII. Patriarcha Venetiæ dicitur) scripsit ad Petrum Antiochenum Episcopum Epistolam Græcam,

Aquileia
Patriar-
chæ nunc
Vtini no-
tatur.

V.
Metropoli-
ta Gra-
denfis di-
ctus etiam
Patriar-
cha.

simonia. Constat præterea Arianos con-
fueviffe suos primarios Episcopos Patriar-
chas appellare; quod cum apud Victo-
rem, tum apud Gregorium & alios u-
surpatum invenies: factumque est, ut &
alii hæretici a Catholica communione di-
scissi, quem sequerentur erroris princi-
pem, eundem quoque dicerent Patriar-
cham, ad hoc male usurpato nomine Pa-
triarchæ, quod olim Apostolicarum tan-
tum sedium consuevit esse nomen am-
plissimæ dignitatis.

XI. Cæterum quod ad præsentem causam
spectat, non alio præterito tempore, sed
præsentem, cum videlicet Venetiarum &
Istriae Episcopi atque Liguriæ (ut vidimus
ex epistolis (a) Pelagii Papæ) essent in
schismate, Paulinusque Aquilejensis his
omnibus præmineret; placuit iisdem
schismaticis qui ab Ecclesia Romana de-
scivissent, illum sibi loco Pontificis con-
stituere supremum Antistitem, quem &
Patriarcham nuncupavere. Hanc igitur
putamus veram germanamque fuisse no-
vi nominis causam; ab hac vero diver-
sam neque quis poterit somniare, cum
non antea, sed tunc aucta sit majoris di-
gnitatis amplitudine Ecclesia illa, dum
esset in schismate.

XII. Sed o mirabilis, sicut & terribilis Deus
in consiliis super filios hominum! Etenim
in ultionem eorumdem schismaticorum,
feros barbaros advocavit, inque gladi-
um eorum eos primum cum sectatori-
bus suis tradidit consumendos. An non
sunt hæc certa divinæ vindictæ impres-
sa vestigia? Cum ipsi primum schismati-
ci traditi sint a Deo ore gladii devo-
randi, & ante omnes schismaticorum la-
tribula Aquileja, Mediolanum, & aliæ
Ecclesiæ dictarum provinciarum captæ
atque in prædam datæ Longobardis; Ro-
ma autem ipsa quamvis a Gothis sæpe
antea capta fuerit, a Longobardis licet

invadi, minime tamen comprehendi po-
tuerit? Habes igitur hæc de Aquilejen-
sis Ecclesiæ Patriarchatus origine ex schis-
mate derivata: quod quidem nomen ei-
dem retinere bono pacis permissum fuisse
videtur, quo & ad præsens utitur, se-
dis Apostolicæ indulgentia. Pergit ve-
ro Paulus ejusdem Ecclesiæ diaconus:
*Ticinensis autem civitas per ea tempora
ultra quatuor annos obsidionem perferens,
se fortiter continuit, Longobardorum exer-
citu non procul ab ea in Occidentali par-
te residente. Interim Alboinus eiectis *
militibus invasit omnia usque ad Tusciam
præter Romam & Ravennam, & quedam
castella quæ erant in maris littore consti-
tuta. Nec erat tunc virtus Romanis ut
resistere possent: quia & pestilentia quæ
sub Narsete facta est, plurimos in Ligu-
ria & Venetia extinxerat, & post annum
quem diximus miræ ubertatis fuisse, fa-
mes nimia irruens universam Italiam de-
vastavit.* Hæc Paulus: cætera autem
quæ subdit, suo loco

Sed ad res Gallicanas invisendas trans-
eamus. In Galliis hoc tempore ob com-
plices sanctos Episcopos, qui præerant
diversarum provinciarum Ecclesiis, vi-
gebat magnopere Ecclesiastica discipli-
na: nam & sicubi ea collapsa reperire-
tur evestigio qui eam restituerent ex-
citabantur Episcopi. Hoc namque anno,
qui sextus Chariberti Regis numeratur,
celebrata reperitur Synodus Turonensis
secunda decimoquinto Kalendas Decem-
bris, ut ex ejus Actis habetur expres-
sum; nam ea sexto anno ipsius Regis
habita dicitur. Cui etsi pauci numero
interfuisse reperiuntur Episcopi, nempe
octo tantummodo numerati; tamen ex eis
viri sanctitate celebres quatuor præter al-
ios subscripti habentur, iidemque in sacras
Ecclesiæ tabulas relati, nempe qui pri-
mo loco ponitur Prætextatus Rothoma-
gen-

* electis.

XIII.

De Syno-
do secun-
da Turo-
nenfi.

PAGIUS cam, quæ habetur in Codice MS. Bibliothecæ
Regiæ, in cuius inscriptione Gradenfis & Aqu-
leiensis Ecclesiæ Patriarcham se se appellat, ac
profitetur Ecclesiam suam a Marco Evangeli-
sta conditam, solamque a Beato Petro intra Ita-
liam Patriarchicum nomen obtinuisse, ejusque
Episcopos in Synodo Romana dexteræ Summi
Pontificis assidere solitos. *Dominico* rescriptis *Petrus*
Antiochenus, ut legitur in eodem MS. se
nunquam legisse, vel fando audivisse Episcopum
Aquileiæ, seu Venetiæ, appellari Patriarcham;
quinque tantum numero esse Patriarchas in Ec-
clesiæ corpore, quod ab eis administratur, ad
exemplum quinque corporis humani sensum.
Inter eos Antiochenum Episcopum proprie di-
ci Patriarcham, Romanum vero & Alexandri-
num nuncupari Papas, Constantinopolitanum &
Hierosolymitanum Archiepiscopos. Sin autem
Gradenfis ex eo Patriarcha dici velit, quod dexte-
ræ Beatissimi Papæ assideat: id aliquo pacto
ferri posse; quoniam Episcopi Patres appellan-
tur, & qui priorem locum post Patriarchas in

Synodis obtinent, Exarchi, Protothroni, & Proe-
dri vocantur: qua ratione Patriarcha dici pos-
sit Episcopus Venetiæ, quod in Synodo Ro-
mana primus sit a Papa: ac si diceret quod an-
tecedat Patres & Episcopos. De Patriarchatu
Aquilejensi legenda quæ habet Em. Card. No-
rifius cap. 10. Dissert. de quinta Synodo, ubi
fuse & docte de eo agit.

A num. XIII. ad XXIII. In Concilio secun-
do Turonico legitur: *Euphronius Turonica Ci-
vitatatis Episcopus has Constitutiones nostras relegi
& subscripsi. Notavi sub die XV. Kalendas
Decembris, anno VI. regni Domini nostri Char-
berti gloriosissimi Regis. Clotarius Chariberti Fran-
corum Regis pater, die X. mensis Novembris ani-
ni DLXI. adhuc in vivis erat, ut in ejus mor-
te ostendi, ubi & eo anno eum demortuum vi-
dimus. Quare Concilium II. Turonense cele-
bratum est die XVII. mensis Novembris, vel
anni DLXVI. vel insequentis. Extant ejus Can-
ones viginti septem, coactumque fuit ex solis
Ditionibus Chariberti Regis, ut ex ejus Præfa-
tio,*

VI.
Concilium
Turonense
II.

CHRISTI
570.JOANNIS PAP.
II.JUSTINI JUN. IMP.
5.

genſis, Germanus Pariſienſis, Domitianus Catalaunenſis, atque Domnulus Cænonanenſis, quorum omnium memoriam ſuis deſcriptam diebus annis ſingulis Eccleſia Catholica celebrare conſuevit. Verum quod inter eos non legatur ſanctus Euphronius hoc tempore Epifcopus Turonenſis, ejus videlicet loci ubi Synodus eſt celebrata ſacer Antiſtes, neque per vicarium ſubſcriptus reperiatur; inde exiſtimo feriem Epifcoporum intercifaſ & minime integram ibi poni. Ejus autem Synodi celebrandæ illa occaſio interceſſit, quod videlicet nonnullorum temeritate ſacri canones proculcarentur; pro quorum ſtabili firmitate ſanctiſſimi Patres illi ex adverſo conſurgentes, pro muro ſe domui Iſrael oppoſuere, atque duodetriginta canones ſtatuere, quibus Eccleſiaſtica diſciplina collapſa reſurgeret, priſtinoque nitore ſplendeſceret.

XIV.

(a) Conc.
Tur. 2. c. 3.
Ubi Euchariftia
aſſervari
deberet.

Inter alios vero ille obſervatione dignus eſt canon, quo de aſſervatione ſanctiſſimæ Euchariftiæ ita decernitur (a): *Ut corpus Domini in altari non in imaginario ordine, ſed ſub Crucis titulo componatur.* Nempe ut digniorem ſibi vendicaret locum, ſtatutum eſt, ut non inter ſacras imagines ſuper altari poni ſolitas poneretur; ſed ſub ipſa Cruce, quæ in medittullo ipſius altaris collocari conſuevit. Scimus intra columbam argenteam alicubi his temporibus conſervari conſueviſſe Euchariftiam; quod Synodus prohibuiſſe videri poteſt, dum prohibet ne in imaginario collocaretur ordine: ſicque videas non eſſe novum, ut corpus Chriſti ſuper altare ſervetur.

XV.

De aureis
vaſis ad
Euchariftiam conſervandam.

His adiicimus de Felice Epifcopo Bituricenſi, qui huic Synodo interſuit, tertioque loco ſubſcripſit, ipſum per-elegans aureum vaſ ad ſacraſſimam Euchariftiam conſervandam turris inſtar fabricari curaviſſe, quod Venantius Fortunatus ejuſmodi epigrammate celebravit, cui præpoſita legitur hæc inſcriptio:

Ad Felicem Epifcopum Bituricenſem, in Turrem ejus.

*Quam bene juncta decent, ſacrati ut
corporis Agni*

PAGIUS

tione colligitur. Concilio ſubſcripſerunt Epifcopi novem, ex tribus Provinciis Lugdunenſibus, ſecunda, tertia & quarta. Euphronii Turonenſis, Prætextati Rotomagenſis, Germani Pariſienſis nomina leguntur in Tabulis Eccleſiaſticis. Præterea Cenomanenſes Domnulum, Rhedonenſes Viſturium ſeu Victorium, Nannetenſes Felicem, & Carnotenſes Caletricum colunt. Baronius uſus eſt Codice hujus Concilii mendoso, cum aſſerat in eo non legi nomen Euphronii, qui tamen in recentibus Conciliorum editionibus primus ſubſcriptus reperitur. Præ-

*Margaritum ingens aurea dona ferant.
Cedant chryſolitibus Salomonia vaſa metallis:*

Iſta placere magis ars facit atque fides.

Quæ data, Chriſte, tibi Felicis munere ſic ſint,

Qualia tunc tribuit de grege paſtor Abel:

Et cujus tu corda vides pietate coæquas

Par viduæ merito quæ dedit era duo.

Vides igitur quanto honore conſueverit Euchariftia cuſtodiri ſuper altare ſub ſacraſſima Cruce in pretioſiſſimo tabernaculo turris inſtar, quo nomine auctor in titulo ipſum appellat. Commendatur tamen a S. Hieronymo (b) S. Exuperius Tolofanus, qui tempore exundantium barbarorum, ne iſtiusmodi aurea ſacra vaſa cederent illorum rapinæ, ipſa conſularat in uſum pauperum, canistro vimineo & vitreo calice corpus Domini portans. Hæc occaſione canonis de loco Dominici corporis ea ſtatuentis.

(b) Hier.
ep. 4.

Sed illud Chriſtianam magam redolet pietatem, cum ad curam pauperum adhibendam iſta ſanxerit Patres (c): *Ut unaquæque civitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus paſcat ſecundum vires: ut tam vicini præſbyteri, quam ciues omnes ſuum pauperem paſcant. Quo fiet, ut ipſi pauperes per civitates alias non vagentur.* Sed & de jejuniis obſervari ſolitum in monaſtica obſervantia, deque præfallendi ordine in Eccleſia uſu recepto canones condiderunt. Inſuper adverſus repullulantem Nicolaitarum hæreſim, qua ſacri miniſtri jam relictas reſumebant uxores, invigilavit ſacerdotalis diligentia, ſuccidens ejuſmodi fructices Dei Eccleſiam occupantes, canone ſancito vigefimo.

XVI.
De cura
pauperum
(c) Ibid.
c. 5.

Inſuper & plurimum iidem cognoscuntur laboraſſe Patres adverſus inceſtuos, quorum gratia vigefimum ſecundum canonem ſtatuere, in quo ex divinæ Scripturæ locis allatæ ſententiæ, & diverſorum Conciliorum diverſi intexti ſunt canones. Et hoc quidem viſi ſunt ſtatuiſſe ſanctiſſimi Patres ad corrigendum ipſum

XVII.

Re-

tere ſcribit Felicem Epifcopum Bituricenſem tertio loco ſubſcripſiſſe; in eiſdem vero editionibus Felix Nannetenſis tertio loco ſubſcribit, nec Felix Bituricenſis huic Concilio interſuit; cum Bituriges Guntramno Regi parent non autem Chariberto ejus fratri, e cujus Regno Epifcopi ad Turonenſe Concilium vocati ſunt. Gregorius Turonenſis lib. 10. cap. 102. aſſerit, piſſimum hunc Præſulem poſt mortem miraculis claruiſſe, & poſt annum ſere XII. ab ea corpus ejus repertum eſſe illæſum.

CHRISTI

JOANNIS PAP.

JUSTINI JUN. IMP.

570.

-11.

5.

Regem Charibertum tanto crimine labefactatum, utpote qui sororem conjugis sibi nefarie copulasset, Marcovefam scilicet Merofendis uxoris sororem. Sed quid accidit? Cum nec ista remedia ipsi profuerint, paratumque a sanctis Patribus antidotum omnino respuerit; ab ipso S. Germano Parisiensi Episcopo hujus canonis vindice, cui subscripserat interpellatus, sed non emendatus, fuit excommunicatione percussus, ut Gregorius (a) ait, cum post turpitudines ejusdem Regi recensitas hæc addit: *Post hæc Marcovefam Merofendis scilicet sororem conjugio copulavit: pro qua re a S. Germano Episcopo excommunicatus uterque est. Sed cum eam Rex relinquere nollet, primum illa percussa judicio Dei obiit, nec multo post & ipse Rex post eam decessit Charibertus.* Quod contigit post sequentem annum, quo agemus de eodem pluribus.

(a) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 4.
c. 26.

XVIII. Quod autem ab iisdem additum est (b) sanctis Patribus, ut præter S. Ambrosii hymnos alii etiam in Ecclesia canerentur; ni fallor, ejusmodi sancienda legis causam dedisse existimo hymnos Venantii Fortunati, quos (ut dictum est) haud pridem de sancta Cruce cecinerat; quos & scimus fuisse ab Ecclesia receptos, atque hætenus pie sancteque concini solitos.

(b) Conc.
Tur. 2. c.
24.

XIX. Rursum vero quod excisæ semel atque iterum spinæ illæ in agro Dominico, adhuc magno damno e maledictis radicibus foras emergerent; fuit in his denuo succidendis sanctis Patribus laborandum. Acciderat enim ut frequentium occasione bellorum, cum non esset amplius in regis thesauris unde Princeps satisfaceret militantibus, bona Ecclesiæ iidem invaderent, ea a Rege petentes, vel sponte eadem usurpantes. Ad hæc igitur reprimenda penitusque tollenda divino pollentes Spiritu Patres ista decreverunt (c):

(c) Conc.
Tur. 2. c.
25.

XX. Illud quoque quamquam canonica sit auctoritate præfixum, quod dum intra se sæviunt domini nostri, Reges Francorum scilicet, ac malorum hominum stimulo concitantur, & alter alterius res rapida cupiditate pervadit; ne ista caduca actione qua inter se aguntur, Ecclesiastica rura aut contaminare præsumant, inviolabiliter observandum censemus. Ut quicumque tam Ecclesiæ, quam Episcopi res proprias, quæ & ipsæ Ecclesiæ noscuntur esse, quas Pontifex Actoribus Ecclesiæ dignoscitur assignasse, vel Abbatum, aut monasteriorum, sive presbyterorum quaqua temeritate pervadere, competere, vel confiscare præsumperit; tunc servato correctionis hoc loco adhuc presbyter ejusdem Ecclesiæ, cujus interest, pervasorem convenit admonere: & si restitutionem distu-

lerit; adhuc quasi filius ab omnibus fratribus ad reddendum, missis epistolis, compellatur. Qui si pertinaciter in pervasione perstiterit, & se tollere post tertiam commonitionem de re illa aut Ecclesiæ aut propria noluerit: convenit omnes omnino cum conniventia simul cum nostris Abbatibus ac presbyteris, vel clero, qui stipendiis ex ipso alimento pascuntur (quia arma nobis non sunt alia) adjuvante Christo, circumsepto clericali choro, necatori pauperum, qui res pervadit Ecclesiæ, psalmus centesimus octavus dicatur, qui incipit: Deus meus laudem meam ne tacueris, &c. ut vere sit super eam illa maledictio quæ super Judam (d) venit, qui cum loculos ferret *, subtraheret pauperum alimentum: ut non solum excommunicatus, sed etiam anathema moriatur, & caelesti gladio fodiatur, qui in despectu Dei & Ecclesiæ & Pontificum in hac pervasione præsumit asurgere. Hæc de his Patres, qui & eidem ipsorum instituto canonici subiiciunt alium ante (ut dictum est) eadem ex causa contra eosdem in Concilio Parisiensi sancitum; nihil penitus omittentes, quo ejusmodi cohiberent rerum Ecclesiæ invasores. Cæterum compluribus fuit declaratum exemplis, maledictionem illos sequi non desinere qui res Ecclesiæ invasere, divinitusque vindictam immitti in ejusmodi delinquentes: quæ quidem cum suis locis opportune scripserimus, hic vel unum ex iis (quod ratio exigat argumenti) reddere minime prætermittimus. Accipere igitur quæ eodem ferme tempore ibidem in Gallia Gregorius accidisse narrat his verbis (e):

(d) Jo. 13.
* faceret.

Fuit etiam quidam diaconus, qui, relicta Ecclesia, Fisco se publice junxit; acceptaque a patronis potestate, tanta perpetrabat, ut vix posset a vicinis circumpositis sustineri. Accidit autem quadam vice, ut saltus montenses, ubi ad æstivandum oves abierant, circumiret, atque pascuaria, quæ Fisco debebantur, inquireret. Cumque diversos spoliaret injuste, conspicit eminus greges, qui tunc sub nomine martyris Juliani tuebantur: ad quos levi cursu volans, tamquam lupo rapax diripit arietes. Conturbati atque exterriti pastores ovium, dicunt ei: Ne, quæsumus, contingas hos arietes, quia beati martyris Juliani dominio subjugati sunt. Quibus hæc ille irridens respondisse fertur: Putasne quia Julianus comedit arietes? Debinc ipsis verberibus affectis, quæ voluit abstulit, ignorans miser, quod qui de domibus Sanctorum aliquid aufert, ipsis sanctis injuriam facit, ipso sic Domino protestante: Qui vos spernit, me spernit; & qui recipit justum, mercedem justus accipiet. Sed ne immissa in sacrilegum ultio aliqua

(e) Greg.
de glor.
mari. l. 2.
c. 17.
XXI.

CHRISTI
570.JOANNIS PAP.
II.JUSTINI JUN. IMP.
5.

qua alia ex causa vel casu accidisse a quolibet fingi posset: delectus est ad supplicium locus & modus, ut vindicta divinitus illata fieret manifestior. Verum quomodo id acciderit, audi: subdit enim:

XXII.

Contigit autem, ut post dies multos, non religione, sed casu conferente, ad vicum Brivatensem diaconus properaret; projectusque humo ante sepulcrum martyris, mox a febre corripitur, & tanta vi caloris opprimitur, ut neque consurgere, neque puerum evocare posset. Famuli vero cum vidissent eum extra solitum plus procumbere, accedente: Quid tu, inquit, in tanta diurnitate deprimeris? non enim tibi tam longus mos erat orandi, aut devotio. Ferebant autem de eo, quod quando quidem in ecclesiam fuisset ingressus, parumper immurmurans, nec capite inclinato, regrediebatur. Tunc interpellantibus pueris, cum responsum reddere non valeret, ablatu manibus e loco, in cellam qua erat proxima, lectulo collocatur. Igitur invalescente febre, proclamat se miserum incendi per martyrem. Et quod primo siluerat, ad motus animæ iudicii facibus, crimina confitetur; jactarique super se aquam voce qua poterat, deprecabatur. Delatis quoque in vascula limphis, & in eum sæpe dejectis, tamquam de fornace, ita fumus egrediebatur e corpore. Interea miseri artus ceu combusti, in nigredinem convertuntur: unde tantus procedebat fœtor, ut vix de astantibus posset aliquis tolerare. Innuens enim debinc manu indicat se esse leviolem. Mox illis recedentibus, hic spiritum exhalavit. De quo haud dubium est qualem illic teneat locum, qui hinc cum tali discessit iudicio. Hæc Gregorius, occasione canonis Concilii Turonensis a nobis relata, quo Patres divinam ultionem adversus hujusmodi facinorosos implorandam esse putarunt. At quomodo & in ipsum Regem pervadentem bona S. Martini dira vindicta secuta sit, dicemus inferius in ejus obitu: Sed de Turonensi Concilio hætenus.

XXIII.

Hoc eodem anno, qui pariter sextus numeratur Guntheramni Francorum Re-

PAGIUS
VII.
Concilium
Lugdunense
se II.

Ad num. XXIII. & seq. In Actis Concilii Lugdunensis II. [1] nullus est temporis character, qui in anni, quo celebratum est notitiam nos ducere possit; Cum tamen in Collectione Conciliorum Gallicanorum ponatur sub Nicetio Lugdunensi Episcopo coactum, & in vulgatis Conciliorum editionibus dicatur habitum anno VI. Regni gloriosissimi Guntramni Regis ad annum DLXVII. revocandum videtur. In hoc Conci-

gis, celebrata reperitur Synodus Lugdunensis, quæ prima earum quæ reperiuntur, dicta invenitur; cui interfuerunt Episcopi quatuordecim, eorumque aliqui per legatos: statuti que in eadem sex canones reperiuntur, quibus Ecclesiasticæ paci atque indemnitati consulitur, apposite quidem ob scandala a quibusdam malis Episcopis tunc illata. Quænam autem ista fuerint, ex Gregorio Turonensi ita accipe (a): *Contra Salonium (inquit) Sagittariumque Episcopos tumultus exoritur: hi enim a S. Nicetio Lugdunensi Episcopo educati, diaconatus officium sunt sortiti; bucusque tempore Salonius Ebredunensis urbis, Sagittariusque Vapingensis Ecclesiæ sacerdotes statuuntur. Sed assumpto Episcopatu, in proprium relati arbitrium, cœperunt in pervasionibus, cædibus, homicidiis, adulteriis, diversisque in sceleribus insano furore grassari: ita ut quodam tempore celebrante Victore Tricassinorum Episcopo solemnitatem natalitii sui, emissa cohorte, cum gladiis & sagittis irruerent super eum: venientesque sciderunt vestimenta ejus, ministros ceciderunt, vasa & omnia ad apparatus prandii auferentes, relinquentes Episcopum cum grandi contumelia. Quod cum Rex Guntheramnus comperisset, congregari Synodum ad urbem Lugdunensem iussit. Conjunctique Episcopi cum Patriarcha Nicetio beato, discussis causis, invenerunt eos de his sceleribus, de quibus accusabantur, valde convictos. Præceperuntque ut qui talia commiserant, Episcopatus honore privarentur. At illi cum adhuc propitium sibi Regem nossent, ad eum accedunt, deplorantes se injuste remotos; sibi que tradi licentiam, ut ad Papam urbis Romanæ accedere debeant. Rex vero annuens petitionibus eorum, datis epistolis, eos abire permisit. Vigebat his etiam temporibus (uti semper viguit) usus ille a quovis Concilio ad sedem Apostolicam appellandi: quod & hi fecisse noscuntur: de quibus pergit Gregorius hæc dicere:*

Qui accedentes, coram Papa Joanne exponunt se nullius rationis existentibus causis

Concilium
Lugdunense
primum.(a) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 5.
c. 20.

XXIV.

lio, ex solis Ditionibus Guntramni Regis coactis conditi sunt Canones sex: eique subscribere sua, vel Vicariorum manu Episcopi XIV. Ex illis Tabulis Ecclesiasticis inscripti sunt Nicetius Lugdunensis, Agricola Cabilonensis, Syagrius Augustodunensis. Baronius hoc Concilium Lugdunense primum appellat, sed sæculo præcedenti de alio Concilio Lugdunensi locuti sumus.

Ad

NOTÆ

[1] Lugdunensem hanc Synodum, neque primam cum Baronio, nec secundam cum Pagio; sed tertiam Lugdunensem appellandam esse in Notis ad A. 517. 10. demonstravimus. MANSI

sis, dimotos. Ille vero epistolas ad Regem dirigit, in quibus locis suis eosdem restitui jubet. Quod Rex sine mora, castigatis prius illis verbis multis, implevit. Vides ne lector, quantam reverentiam exhibuerint Reges atque Episcopi sententiæ Romani Pontificis, ut quamvis iidem videri potuissent injuste restituti esse, quos Synodus juste damnasset, parere tamen ipsi minime prætermiserint? Sed nulla (subdit Gregorius) quod est pejus fuit emendatio subsequuta. Tamen Victoris Episcopi pacem petierunt, traditis hominibus, quos in seditionem direxerant. Sed ille recordatus præcepti Dominici, non debere reddi inimicis mala pro bonis*, nihil his mali faciens, liberos abire permisit: unde in posterum a communione suspensus est, pro eo quod publice accusans, clam inimicis pepercisset absque consilio, quibus accusaverat, fratrum. Hæc de his quæ spectant ad Concilium Lugdunense hoc anno tempore Joannis Papæ celebratum. Porro de iisdem Episcopis hæc superius idem Gregorius (a), dum agit de bello Longobardorum adversus Burgundiones: Fueruntque in hoc prælio Salonius & Sagittarius fratres atque Episcopi, qui non cruce cælesti muniti, sed galea atque lorica seculari armati, multos manibus propriis (quod pejus est) interfecisse referuntur. Hæc tunc primum sunt monstra cœpta videri, ut loricati Episcopi militarent.

* malls.

(a) Greg. hist. l. 4. c. 37.

XXV.

Hoc anno Liubia Rex Gothorum in Hispania, ipso regni sui anno tertio moritur: sicque Leovigildus ejus germanus in collegam antea ascitus, solus universo potitur regno. Quo pariter anno defunctus Theodomirus Suevorum Rex Catholicus, maximeque pius, filio Ariamiro, quem gravissimo morbo sanum acceperat, una cum pietate regnum pariter reliquit: de quo hic describenda putamus, quæ Gregorius Turonensis rudi licet stylo, veritatis tamen fulgore corusco posteris tradidit hisce verbis (b): Et quia Florentiani Majoris memoriam fecimus; quid ab eo didicerim, nefas puto taceri. *Ann. Eccl. Tom. X.*

(b) Greg. Turon. misc. S. Martini l. 4. c. 7.

PAGIUS VIII. Theodomirus Rex Suevorum moritur.

Ad num. XXV. & seq. Abbas Biclariensis ad annum IV. Justinii, qui est Leovegildi Regis II. scribit: In Provincia Gallacia, Miro post Theodomirum Suevorum Rex efficitur, ideoque anno DLXX. juxta Biclariensem collatum cum Concilio Bracarense II. anno II. Regis Mironis die prima mensis Junii anni Christi DLXXII. celebrato, ut eo anno videbimus. Ex quo & liquet, Mironem anno DLXX. post diem primam Junii regnare cœpisse; cum eo die anno DLXXII. nondum tertium Regni sui auspiciatus fuerit. Isidorus in Chronico Suevorum asserit Mironem filium fuisse Theodomiri, qui ideo hoc anno mortuus est, ut recte Baronius habet, qui tamen perperam tradit, Mironem A-

pore quodam causa legationis Galliciam adiit, neque ad Mironis Regis præsentiam accedens negotia patefecit injuncta. Erat enim eo tempore Miro Rex in civitate illa, in qua decessor ejus basilicam S. Martini edificaverat, sicut in libro primo hujus operis exposuimus. Ante hujus ædis porticum vitium camera extensa per traduces dependentibus uvis quasi picta vernabat. Sub hac enim erat semita, quæ ad sacras ædis valvas peditem deducebat. Cumque Rex sub hac præteriens camera hoc templum adiret, dixit suis: Cavete ne contingatis unum ex his botrionibus, ne forte offensam Sancti ejus incurratis: Omnia enim quæ in hoc habentur atrio, ipsi sacrata sunt.

Hoc audiens unus puerorum, ait intra se: Utram sint hæc huic Sancto consecrata, an non, ignoro; unum scio, quia deliberatio animi mei est de his vesci. Et statim injecta manu, caudam botrionis cœpit incidere; protinusque dextera ejus ad hærens camerae, arente lacerto, dirigit. Erat autem mimus Regis, qui ei per verba jocularia lætitiæ erat solitus excitare: sed non eum adjuvit cachinnus aliquis, neque præstigium artis suæ; sed cogente dolore, voces dare cœpit, ac dicere: Succurrite, viri, misero; subvenite oppresso, releuate appensum, & S. Antistitis Martini virtutem deprecamini: quia tali exitu crucior, tali plaga affligor, tali incisione disjungor. Egressus quoque Rex, cum ea quæ acta fuerant didicisset, tanto furore contra puerum est accensus, ut ejus manum vellet incidere, si a suis prohibitus non fuisset. Dicentibus tamen præterea famulis: Noli, o Rex, judicio Dei tuam adjungere ultionem, ne forte injuriam quam minaris puero, in te retorqueas. Tunc ille compunctus corde, ingressus basilicam, prostratus coram sancto altari, cum lacrymis preces fudit ad Dominum, nec antea a pavimento surrexit, quam flumen oculorum hujus paginam delicti deleteret. Quo a vinculo, quo nexus fuerat, absoluto, ac in basilicam ingresso, Rex elevatur e solo: & sic recipiens incolumem famulum, palatium re-

XXVI.

O o pe-

riamirum vocatum fuisse, ut in Concilio Lucensi II. videbimus.

Marius Aventicensis ad annum IV. Consulatus Justinii Indict. III. currentem scilicet, ait: Hoc anno morbus validus cum profluvio ventris, & variola Italiam Galliamque valde afflixit; & animalia bubula per loca superscripta maxime interierunt. Eo anno mortuus est Celsus Patricius. Quare cum Gregorius Turonensis, lib. 4. cap. 36. varias Langobardorum in Gallias irruptiones, post Celsi mortem, contigisse narret, eæ ad proximos annos, eos scilicet, qui Sigiberti Francorum Regis mortem præcessere, pertinent. Nam, ut animadvertit Cointius anno DLXIX. num. I. quæ eam mortem subse-

IX. Post Celsi Patricii mortem Langobardi sæpe in Gallias irruerunt.

cu-

CHRISTI
570.JOANNIS PAP.
II.JUSTINI JUN. IMP.
5.

petiuit . Testatur autem Major præfatus , hoc se ab ipsius Regis relatione , sicut actum narravimus , cognovisse . Hucusque Gregorius . Hisce Deus miraculis recens credentem Regem voluit admonuisse , quod non sine divina ultione peccant , qui vel minimum quippiam e rebus Ec-

clesiæ auferunt , quæ vel servientium u- sui , vel pauperum alimoniis sunt destina- tæ . Quomodo autem idem Rex pater- no exemplo duo Concilia , Bracharense videlicet , atque Lucense congregavit ; suo loco dicemus .

Ad.

PAGIUS cutæ sunt , per annos distinguuntur a Grego- rio Turonensi . Huic suffragatur Paulus Diaconus , qui lib. 3. cap. 1. & seqq. loquens de bel- lis Gallos inter & Langobardos gestis , dicit , tunc *Amatum & Mummulum* Provinciæ præfuis-

se : hi vero in administratione ejusdem Provin- ciæ *Celso* successerant .

Hoc anno *Anastasius* Episcopatu Antiocheno dejectus , ut anno DLXXII. ostendam .

JESU CHRISTI
ANNUS
571.

JOANNIS PAP.
ANNUS
12.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
6.

I. **A**Dvenit annus Domini quingentesimus septuagesimus primus, quartæ Indictionis: quo Alboinus Longobardorum Rex, ubi regnasset in Italia annos tres & menses sex, Kal. Octobris moritur, cum paulo ante Ticinensem civitatem per tres annos & amplius obsessam cœpisset. Quid autem tunc admiratione dignum acciderit, a Paulo diacono ita accipe (a): At vero Ticinensis civitas per tres annos & aliquot menses obsidionem perferens, tandem se Albaino tradidit & obsidentibus Longobardis. In quam cum Alboinus, per portam quæ dicitur sancti Joannis, ab Orientali urbis parte introiret; equus ejus in portæ medio cecidens, quamvis calcaribus stimulatus, quamvis hinc inde a Stratorio verberibus casus, non poterat elevari. Tunc quidam de Longobardis ita Regem allocutus est: Memento, domine Rex, quale votum vovisti: Frange tam dirum votum, & ingredieris in urbem. Vere enim Christianus est populus in hac civitate. Siquidem Alboinus voverat, quod universum populum, qui se dedere noluerat gladio extinguere.

Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Paul. diac. de Gest. Longobard. l. 2. c. 13.

ret. Qui postquam tale votum disrumpens, veniam promisit; mox equo surgente civitatem ingressus, in sua promissione permansit. Tunc ad eum omnis populus in palatium, quod quondam Rex Theodoricus construxerat, corruens post tantam miseriam, de spe jam fidens, cœpit animum ad meliora futura levare. Qui Rex postquam in Italia tres annos & sex menses regnaverat, insidiis suæ conjugis peremptus est. Quomodo autem id acciderit, pluribus ipse narrat his verbis (b):

Causa autem ejus interfectionis hujusmodi fuit. Cum in convivio ultra quam oportuerat, apud Veronam lætus resideret, cum poculo, quod de capite Chuni mundi Regis sui soceri fecerat, Regina ad bibendum vinum dari præcepit, atque eam ut cum patre suo lætanter biberet, invitavit. Hoc ne cui videatur impossibile; veritatem in Christo loquor: ego hoc poculum vidi in quodam die festo Ratichis Principem, ut illud convivis suis ostentaret, manu tenentem. Igitur Rosimunda (id erat uxori Alboini Regis nomen) ubi rem animadvertit, altum cor-

(b) Paul. diac. de Gest. Longobard. l. 2. c. 14. II. Alboinus Rex arte conjugis necatur.

Q O 2 ci-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6064.
SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCIX. A.C. 571.
I. [1] IS annus hac formula notatus: VI. post Consul. Justini Jun. Aug. solius IV. a Mario vero Aventicensi: Anno V. Consul. Justini Jun. Aug. Indict. IV.
II. Ad num. I. & seqq. Paulus Diaconus lib. 2. cap. 13. de Alboino Langobardorum Rege ait: Postquam in Italia tres annos & sex menses re-

gnaverat, insidiis suæ conjugis peremptus est. Quibus verbis motus Baronius eam cædem hoc anno recitat, additque eam accidisse Kalendis Octob. quia scilicet Alboinus initio Aprilis Pannoniam reliquit. Verum non solum Marius eam in annum sequentem differt, sicuti & Abbas Biclariensis, qui Regnum Justini ab an. DLXVI. incipiens tradit eum anno VII. Justini occisum esse; sed etiam Sigebertus & Hermannus Contractus in Chronicis Alboino annos sex assignant, ejusque cædem in annum Christi DLXXIV. conferunt, quibus omnino adhærendum. Sigonius lib. 1. de Regno Italiæ existimat, Paulum tres annos illos deducere a victoria Mediolanensi anno DLXX. reportata. Verum Hermannus citatus in fusiori Chron. ad annum DLXXXI. Pauli mentem nos edocet, aitque Alboinum Papiam occupasse, & sedem Regni, ibi statuentem III. annos & VI. menses in Italia regnasse, usque sc-

Alboinus Langobardorum Rex occiditur.

NOTÆ [1] **E**Pitaphium Petri notarii S. Ecclesiæ Ravennatis, erutum A. D. 1734. ex pavimento Metropolitane Ecclesiæ, depositum fuisse Petrum perhibet die XV. Kal. IVL. IND. III. IMP. DN. JUSTINO PP. A. ANN. III. est hic annus tertius Justini Junioris, post Consulatum ejus secundo gestum; nam Ravennæ præfertim hæc epocha prænotari solebat, qua de re pluribus Philippus a Turre in Dissertatione de nummo Annæ Faustine pag. 142. Annus tertius imperii Justini cum Indictione quarta copulari non potest; recte vero annus tertius post consulatum ejus secundo gestum. Nam epocha consularis secundo gesti incipit ab A. D. 568. ut supra demonstratum est. Lapis ex Gualtherio apud Castrum novum in Sicilia, editus a Muratorio tom. 1. pag. CDXXX.

P. C. BASIL. V. C. INDICTIO NE
Q V A R T A A N N O X X C I I I.

Idest vigesimo nono PC. Basilii Sed hi anni minus apte positi; si morem Marcellini, & Marii Aventicensis sequamur, neque cum indictione quarta, quæ hoc anno 571. in cursu erat convenire possunt. GEORGIUS

CHRISTI
571.JOANNIS PAP.
12.JUSTINI JUN. IMP.
6.

ciens in corde dolorem, quem compescere non valens, mox in mariti necem, patris cadem vindicatura exarsit: consiliumque mox cum Helmige, qui Regis Scilpor, id est, Armiger & collectaneus erat, ut Regem interficeret iniiit. Qui Regina suavit, ut Peredeum, qui erat vir fortissimus, in hoc consilium ascisceret.

III.
Alboinus
Rex occi-
ditur.

Cum vero Peredeus Regina suadenti tantum nefas consensum adhibere nollet; illa se noctu in lectulo suæ vestiaræ, cum qua Peredeus stupri consuetudinem habuerat supposuit: ubi Peredeus inscius fraudis cum Regina concubuit. Cumque illa, patrato jam scelere, ab eo quæreret quam se esse existimaret: & ipse nomen suæ amicæ, quam esse putabat, nominasset: Regina subjunxit: Nequaquam est ut putas sed ego Rosimunda sum. Certe, nunc, Peredee rem talem perpetrasti, quod aut tu Alboinum interficies, aut ipse te suo gladio extinguet. Tunc ille intellexit malum quod fecit: & quod sponte noluerat, tali modo in Regis necem coactus assensit. Tunc Rosimunda, dum se Alboinus in-

meridie sopori dedisset; magnum in palatio silentium fieri præcipiens, omnia alia arma subtrahens, spatham illius ad lectuli caput, ne tolli aut evaginari posset, fortiter colligavit, & juxta consilium ininitum Peredeum, & Helmigem * interfectores, omni bestia crudelior, introduxit. Alboinus subito de sopore experrectus, malum quod imminebat intellexit, manum citius ad spatham porrexit, quam strictius ligatam cum trahere non valeret, apprehenso scabello suppedaneo, se per aliquod tempus defendit. Sed heu, prob dolor! vir bellicosissimus & summæ audaciæ, nihil contra hostem prævalens, quasi unus de inermibus interfectus est, uniusque mulierculæ consilio periit, qui per tot hostium strages in bello fortunatissimus exitit. Hinc finis Regis Longobardorum, qui invasit Italiam, & tot malorum quæ sunt subsecuta, primus extitit auctor. Subdit vero Paulus diaconus de fuga Rosimundæ ad Romanos Ravennam, cum Helmige, simulque cum Longobardorum Regis thesauro. Sed quæ utrum-

* Ame-
childem.

PAGIUS

sc. ad annum DLXXIV. Quare Pauli mentem recte affectus est. Alboinus a Rosimunda secunda uxore occisus est, ut narrat Baronius ex Paulo. Quare Chlotsinda prior ejus uxor, quæ inter Arianos vixit Catholica, jam demortua fuerat. Hæc unicam Alboino filiam peperit, nomine Albisindam, cujus meminit Paulus lib. 1. cap. 18. & lib. 2. capp. 15. & 16. [1]

III.
Italia per
annos VII.
a Longo-
bardis af-
flicta.

Ait Baronius corrigendum videri textum Gregorii Turonensis, qui, præter omnium sententiam, Alboinum regnasse in Italia annos septem tradat. Verum Turonensis lib. 4. cap. 35. asserit, tantum Langobardos Italiam pervagos esse, maxime per septem annos, & spoliasse Ecclesias, ac Sacerdotes interfecisse, & loquitur de iis, quæ Alboino & Clepho, ejus successore, jam extinctis acciderunt, uti etiam Paulus Diaconus, qui iisdem fere utitur verbis,

ut anno DLXXIII. patebit. Clephus, ut habet Paulus lib. 2. cap. 31. Multos Romanorum Viros potentes, alios gladio extinxit, alios ab Italia exturbavit.

Macarius hujus nominis II. Patriarcha Hierosolymitanus hoc circiter anno vita functus est, ut liquet ex iis, quæ in morte Joannis ejus successoris dicemus. Baronius quidem initium Joannis anno DLXI. num. I. ante decennium scilicet constituit. Verum cum Evagrius, Macario in Sedem Hierosolymitanam restituto, Justinianum emisisse Edictum de incorruptibilitate corporis Christi asserat, & Edictum illud initio. anni DLXV. datum sit, Baronii opinio subsistere non potest.

IV.
Joannes
Episc.
Hierosoly-
mitanus.

Cœptum hoc anno bellum Persicum, quod Theophylactus lib. 3. cap. 8. annos viginti durasse testatur, quodque anno DXCI. finem ac-

V.

NOTÆ

[1] Alboinus neci traditus est jussu Rosmundæ uxoris suæ IV. Kalendas Julii juxta Agnellum in Pontificali Ravennat. fol. 124. ad Vitam S. Petri senioris. Id vero accidisse ait anno Justinii II. sexto. Perbelle hæc cum nostra chronologia quadrant; cum enim nos anno 566. cœpisse Justinum demonstraverimus; hinc sequitur annum ejus sextum anno 571. cœpisse ac aliquam anni 572. partem occupasse, ut proinde die IV. Kalendas Julii annus sextus Justinii adhuc ageretur, adeoque & recte a Mario & Abbate Bielarensi obitum Alboini cum anno 572. compositum fuisse. Unde vero cœperint anni tres, & menses sex regni Alboini in Italia definire operosum est. Nec enim cum Pagio a capta Papiæ exordium illud duci posse, censeo. Si enim tribus annis & mensibus aliquot obsidio illa duravit; & si cœpisse statuamus statim ab ingressu Longobardorum in Italiam (qui in annum 568. incidit mense Aprilis) tres anni & menses aliquot ad annum 571. & semis circiter nos redigunt. His si addas tres annos & sex menses Regni Alboini, conficies annum 575. circiter. Juxta hanc supputationem Alboinus decessisse oportet non anno 574. ut Pagius censet, sed anno 575. quod nemo admittit. Censeo igitur tres illos annos exordios paulo post ingressum Longobardorum in Italiam, quando forte Papiæ obsideri cœpta est; nam tunc facili supputatione ad annum 572. IV. Kalendas Julii deducemur. Nec est cur cum Bacchinio in dissertatione ad Agnellum obsidionem Papiæ non nisi anno 569. Septembri mense captam, reputemus; nam textus Pauli Diaconi, unde id eruit Bacchinus, commode explicatur tempore illo perseverasse quidem Ticinensem obsidionem; non vero tunc cœpisse (nam si tunc cœpisset, omnis nostra supputatio corrumpitur, cum Alboinus in Palatio Papiensi Urbe jam capta post tricennem & mensium aliquot obsidionem interfectus fuerit). Paulus enim lib. 2. c. 25. ait Alboinum ingressum fuisse Liguriam III. nonas Septembris indictione tertia; cap. vero XXVI. scribit. Ticinensis eo tempore Civitas ultra tres annos obsidionem perferens se fortiter continuit. MANSI

trumque sint consecuta mala Rosimundam & Helmigem, ab eodem sic breviter accipe:

IV.
Rosimundæ Regi-
næ & Helmigis ob-
itus.

Tunc Longinus Præfectus (erat is missus ab Imperatore Hexarchus, morabaturque Ravennæ) suadere cœpit Rosimundæ, ut Helmigem interficeret, & ipsius se nuptiis copularet. Illa ut erat ad omnem nequitiam facilis, cum affectaret Ravennatum domina fieri, ad tantum facinus perpetrandum assensum præbuit: atque dum Helmigis se in balneo abluerat egredienti mortis poculum, quod salutare asseruit propinavit. Ille ubi sensit se mortis poculum bibisse, Rosimundam (evaginato gladio super eam) quod reliquum erat bibere coegit. Sicque omnipotentis Dei judicio Regis interfectores nequissimi uno momento perierunt. Hucusque Paulus: quibus vidisti repræsentatam de Rege atque Regina tragœdiam: ita plane agente Deo vindice, ut qui innocios populos crudeli cæde depascere, in se ipsos suam ipsorum sævitiam retorque-

PAGIUS

Initium belli vicennalis Persas inter & Romanos.

cepisse videbimus; ex quo liquet, ejus initium in præsentem Christi annum competere. Præterea Evagrius, qui hoc tempore vivebat, lib. 5. cap. 7. docet, bellum Romanos inter & Persas exortum esse, quod Persarum Romanis se tradidissent Gregorii Pontificatus anno primo. Est hic Gregorius ille, qui in locum Anastasii, anno superiori Episcopatu Antiocheno dejecti, a Justino Imp. substitutus est, ut infra videbimus. Quare Episcopatus ejus annus primus hoc Christi anno currebat. Tertio, Theophylactus lib. 3. cap. 9. scribit: Is (scilicet Justinus) dum septimum imperat annum, Romani ejus imitati levitatem, sedus minime sanatum & intemperatum habent; unde pacifica illa felicitate distracta & dirupta, bellum inter Romanos atque Persas introductum est, &c. Fœdus autem inter hæc duas gentes in annos quinquaginta susceptum & confirmatum (anno sc. DLXI. ut ibidem ostendi) magna Imperatoris stultitia dirupit atque corruptit. Osteudit postea Theophylactus hujus belli causam in Romanos, qui fœdera transgressi essent, refundendam.

VI.
Ob quas rationes pax rupta.

Quarto, Theophanes anno Incarnat secundum Alexandrinos DLXIII. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, ait: Hoc anno ruptis Romanos inter & Persas pacis fœderibus Persicum rursus renovatum est bellum, missorum videlicet ab Homeritis Indis ad Romanos Legatorum invidia; ac insuper quod Julianam Magistrianum (ideest agentem in rebus) ab Alexandria per Nilum fluvium & Indicum mare cum Sacris ad Aethiam Regem Æthiopum mississet Imperator. Legatum cum ingenti gaudio Rex Aethias excepit, ceu qui Romanorum Imperatoris amicitiam desideraret. Addit Theophanes: Extitit etiam alia, qua Chosroen turbavit, molestia. Per id tempus, Unni, quos Turcos nuncupamus per Alanorum terras Legationem ad Justinum destinant (de qua Legatione egimus anno DLXVI. num. VI. ea de re Chosroes in metum adductus, Armeniorum adversus se rebellionem ementitus eorum etiam ad Justinum defectivum prætexebat, & transfreddi sibi postulabat. Quingentas insuper auri libras Romanorum Im-

peratore pendere solito, ut vicina Barbaris castris custodirent Persæ, ne ex Barbarorum locis irrumpentes alterutri Imperio perniciem inferrent; quare omnibus utriusque impensis loca quaque munita servabantur in utriusque limitibus. Justinus pactum hujusmodi rescindendum censuit; Romanos Persis tributa pendere indecorum ratus. Eaque magni illius Romanos inter ac Persas belli occasio extitit. Quamobrem Justinus Martinum Patricium cognatum suum Orientis militia Magistrum renunciens in expeditionem contra Persas misit.

Sed de propagatione Longobardorum in Italia regni, divinum admirare consilium quod manifeste declararunt eventa: Deum permisisse ejusmodi feros barbaros potiri Italia, ut ejus dominio Orientales exueret Imperatores quibusvis barbaris adversus Romanos truciores; sicque tandem fieret ut excussa Græcorum tyrannide, & vindicata a Francis cum Urbe Italia eadem magna ex parte cederet Romano Pontifici: ita suaviter Deo ex more cuncta disponente, qui semper majores Ecclesiæ clades majoribus consuevit compensare proventibus, sicut & Ecclesiæ ipsius nomi-

Clephis Rex Longobard.

V.

peratore pendere solito, ut vicina Barbaris castris custodirent Persæ, ne ex Barbarorum locis irrumpentes alterutri Imperio perniciem inferrent; quare omnibus utriusque impensis loca quaque munita servabantur in utriusque limitibus. Justinus pactum hujusmodi rescindendum censuit; Romanos Persis tributa pendere indecorum ratus. Eaque magni illius Romanos inter ac Persas belli occasio extitit. Quamobrem Justinus Martinum Patricium cognatum suum Orientis militia Magistrum renunciens in expeditionem contra Persas misit.

Verum non Martinus, ut perperam Theophanes habet, sed Marcianus, Magister Orientalis militiæ, genere Imperatori conjunctus, adversus Persas missus est, ut docent Evagrius lib. 5. cap. 8. & Theophanes Byzantius in Excerptis Photii, qui ait: Marcianus Justinus Imperatoris patruelis, Orientis Dux jam renunciatus, in expeditionem adversus Chosroen, octavo Imperii Justinus anno missus est. Denique Theophylactus lib. 3. cap. 10. postquam pacem anno VII. Justinus ruptam fuisse affirmavit, inquit, Violata igitur pace, ac fœdere utrimque conculcato, Justinus Marcianum Patricium genere, ac propemodum de Familia Imperatoria, Virum excellenti fama ad exercitum gubernandum in Orientem destinavit. Marcianus transiit Euphrate, cum in Regionem Osroenam, marcente ac senescente jam ætate venisset, Barbarique de bello nihil cogitarent, tribus millibus de exercitu separatis, eos in Arzanenam, qua dicitur, regionem immittit. Quorum improvisa irruptione, insanisque depredationibus, depopulationibus male tunc Persidi factum est. Justinus Imp. anno sequenti, &c. Hæc itaque prima expeditio ad ætatem anni sequentis pertinet, & de ea non loquitur Theophanes Byzantius; cum bellum ab anno VIII. Justinus inchoare se indicet. Baronius bellum Persicum tardius exorsus est, ut ex dicendis constabit.

VII.

Prima adversus Persas expeditio anno sequenti suscepta.

Marius ad annum V. Consulatus Justinus ac Indictionem IV. præsentem scilicet Christi, ait: Infanda infirmitas atque glandula, cujus nomen est pustula innumerabilem populum devastavit in Italia su-

VIII.
Lues in Gallia & in Italia su-

CHRISTI
571.JOANNIS PAP.
12.JUSTINI JUN. IMP.
6.

(a) *Pfal. 4.* mine cognoscitur occinuisse Propheta, dum ait (a): *In tribulatione dilatasti mihi.* Cum & Consilium illud Græcorum evanuit, quo deprimere Romanam Ec-

clesiam diutius laborarunt, reddita illa magis magisque ex ipsorum cladibus ampliore.

Quin-

PAGIUS *suprascriptis Regionibus*, idest, in Gallia & Italia, ut ex dictis anno superiori liquet. Lue illa inguinaria sæviente laborarunt præcipue *Arverni*, quorum calamitatem multa signa præcessisse narrat Turonensis lib. 4. cap. 31. inter quæ fuit cometes quidam, qui *per annum integrum apparuit* super Regionem illam. Meminit & hujus Luis Gregorius in *Vitis Patrum* cap. 9.

& lib. 2. de Gloria Martyrum cap. 45. Evagrius lib. 5. cap. 8. loquens de bello Persico ait: *Multa tunc visa sunt prodigia quibus mala, quæ eventura erant, indicabantur.* Nos tamen initio belli, vitulum vidimus recens natum, ex cujus *cervice capita duo prominebant.* Verum signa, quæ in Oriente apparent, sæpe in Occidente non visuntur, & vice versa.

JESU CHRISTI
ANNUS
572.

JOANNIS PAP.
ANNUS
13.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
7.

I.
Joannis
Papæ obi-
tus.

Quingentesimus ac septuagesimusse-
cundus Domini annus quintæ Indi-
ctionis adest: quo Joannes Papa, ubi se-
disset annos tredecim minus diebus qua-
tuordecim, moritur tertio Idus Julii, ut
ex Anastasio admonemur, qui de eodem
hæc habet: *Hic ampliavit & restauravit
cœmeteria sanctorum martyrum. Hic con-
stituit, ut oblationes, & amulæ vel lu-
minaria in eadem cœmeteria per omnes Do-
minicas de Lateranis ministrarentur. Hic
perfecit Ecclesiam sanctorum Philippi &
Jacobi, & dedicavit eam. Et in fine:
Eodem tempore Joannes Papa & ipse mor-
tuus est, & sepultus est in basilica S. Pe-
tri Apostoli tertio Idus Julias. Hic fecit
ordinationes duas per mensem Decembrem,
presbyteros triginta octo, diacones tredecim,
Episcopos per diversa loca numero
sexaginta & unum. Cessavit Episcopa-
tus ejus menses decem, dies tres. Hæc A-
nastasius, De subrogatione igitur successo-*

ris agemus suo loco anno sequenti. **Ex-**
tat ejusdem Joannis epistola responden-
tis ad consultationem Archiepiscopi Vien-
nensis; cujus datæ cum non sit certus
annus, ut suo loco collocari potuisset,
hic illam ponemus: sic enim se ha-
bet: (a)

*Joannes Episcopus, Eoaldo Vien-
nensi Archiepiscopo.*

*De officiis missarum, de quibus in lit-
teris vestris requisistis, sciat charitas ve-
stra, quia varie apud diversas Ecclesias
fiunt: aliter enim Alexandrina Ecclesia
aliter Hierosolymitana, aliter Ephesina,
aliter Romana facit, cujus morem & in-
stituta debet servare Ecclesia tua, quæ
fundamentum sancti habitus ab illa sum-
psit. Venerabilis * pallii usum per san-
ctum presbyterum vestrum Felicem tibi de-
stinavimus, nolentes te privari antiquo B.
Petri munere: simul mittentes de capillis
S. Pauli, ut esset Ecclesiæ vestræ illius
in-*

(a) Bibl.
Floriac. e-
dit. a Jo. a
Bosco Cal.
par. ult.
pag. 40.
Epist.
Joan. Pa-
pæ ad Eo-
daldum
Archiep.
Viennens.

* Vene-
randi.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCX.
A.C. 572.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6065.

☉ 21. CB. ☽ 3. P. 17. April. Indict. 5.

JESU CHRISTI 572.

JOANNIS III. PAPÆ 13.

JUSTINI JUN. IMP. 8.

I.
Postconsu-
latus.

[1] **I**S annus hac formula notatus: VII. post.
Consulatum Justini Jun. Aug. solius V.
a Mario vero Aventicensi; Anno VI. Consul
Justini Jun. Aug. Indict. V.

II. A num. I. ad IV. Anastasius scribit, Joan-
nem III. sedisse annos XII. menses XI. dies XXVII.

eui in annis & mensibus suffragantur varii ejus
Codices MSS. Honorius Augustodunensis, Her-
mannus Contractus, Regino, Luitprandus, Ab-
bo, Ordericus lib. 2. Gotfridus Viterbiensis, &
Catalogi Pontif. Rom. Ex illis tamen aliqui ha-
bent dies XXVII. & alii tantum dies XXVI.
Quare cum Joannes Pontificatum inierit die
XVIII. mensis Julii anni DLX. & ut testatur
idem Anastasius, sepultus sit in Basilica B. Pe-
tri sub die XIII. mensis Julii, anno quingen-
tesimo septuagesimo tertio e vivis excessit, post-
quam Ecclesiam Romanam gubernasset annos
XII. menses XI. dies XXVI. die emortuali ex-
cluso. Baronius qui Pontificatus ejus exordium
anno uno citius consignavit, mortem ejus non
potuit non anticipare. Recte autem monet, E-
pistolam *Episcopis per Germania & Gallia Pro-
vincias constitutis*, quæ dicitur a Joanne Papa
III.

Obitus Jo-
annis III.
pp.

NOTÆ [1] **E**pitaphium Probini Capuani Episcopi apud Michaellem Monachum in Sanctuario Capuano
pagina postrema; at emendatius apud Philippum a Turre in Dissert. Apologetica de
Nummo Annæ Faustinae pag. 160.

DEPOSITVS SVB DIE
XIII. KAL. SEPTEMBRES. IMP. DN.
IVSTINO ANNO VII. P. C. EIVS
DEM ANNO. V. INDICTI
ONE QVINTA.

Est hic A. D. 572. Justini anno imperii septimo, & anno quinto post consulatum gestum an-
568. more Victoriano, decurrentibus.

Alius lapis ex monumentis Ravennatibus nuper erutis, editus a Muratorio tom. I. pagin.
CDXXX. 3.

DEPOSIT. EST SVB D.
PRID. KAL. MAI. IND. V.
IMP. DNO. IVSTINO PP. A.

Defunt hic anni consulatus Justini, ac tantum Indictio quinta ponitur, quæ in hunc annum
incidit. GEORGIUS

intercessione solatium, per cuius discipulum suscepit primum religionis honorem. Et alia manu. *Benedictio Apostolorum vos ab imbre malignorum custodiat.*

II. De obitu Constantii Episcopi Aquinatis.

(a) Greg. dialog. l. 3. c. 8.

Longobardorum incurfione plures Ecclesie desolatæ.

Ad hæc tempora ejusdem Joannis Romani Pontificis, antequam tamen Longobardi irrumperent in Italiam, Constantius Episcopus Aquinas, qui vivente adhuc S. Benedicto jam federe cœperat, defunctus est, ut testatur S. Gregorius, qui & ipse ex hac vita ad Deum transitum refert his verbis (a): *Vir quoque venerabilis vitæ Constantius Aquinæ civitatis Episcopus fuit, qui nuper prædecessoris mei tempore beatæ memoriæ Joannis Papæ defunctus est. Hunc prophetiæ habuisse spiritum, multi testantur. Cujus inter multa hoc ferunt religiosi veracesque viri, qui præfentes fuerunt, quod in die obitus sui cum a circumstantibus civibus, utpote discessurus, Pater tam amabilis amarissime plangeretur; eum flendo requisierunt, dicentes: Quem post te Patrem habebimus? Quibus ipse Pater per prophetiæ spiritum respondit, dicens: Post Constantium mulionem, post mulionem fullo-nem. O tu Aquina, & hos habes. Quibus prophetiæ verbis editis vitæ spiritum exhalavit extremum. Quo defuncto, ejus Ecclesiæ pastorem suscepit curam Andreas diaconus illius; qui quondam in stabulis itinerum cursum servaverat equorum. Atque hoc ex hac vita subducto, ad Episcopatus ordinem Jovinus accersitus est, qui in eadem civitate fullo fuerat. Quo adhuc superstite, ita cuncti habitatores civitatis illius & barbarorum gladiis & pestilentiæ immanitate vastati sunt, ut post mortem illius nec quis Episcopus fieret, inveniri potuisset. Sic itaque completa est viri Dei sententia, quatenus post discessum duorum se sequentium, ejus Ecclesiæ pastorem minime haberet. Hucusque Gregorius: quæ quidem cum sub Joanne Papa contigisse dicat, nec quoto ejus Pontificatus anno sint facta referat, hic ad finem rerum gestarum ejusdem Pontificis ex more volumus collocasse cum reliquis aliis quæ certo anno minime definita reperiuntur. Porro ex his etiam infelicem Italiæ statum hujus temporis possumus intelligere, cum desola-*

rentur penitus tum ob bella, tum etiam ob pestem integræ civitates. Quod rursus ad Constantium ipsum spectat, ejusdem nominis & civitatis diximus in Notis (b) reperiri Episcopum qui sub Hilario Papa claruit, & pervenit ad Symmachi tempora, ut Concilia Romana sub iisdem Pontificibus celebrata testantur: licet priorem illum alicubi non Constantium, sed Constantinum appellatum invenimus.

Ut autem ad postremum de scriptis ejusdem Joannis Pontificis nomine editis agamus: fertur ejus epistola ad universos Episcopos Germaniæ & Galliæ adversus Corepiscopos, qui sibi quæ essent Episcoporum usurparent: data habetur eadem sub Consulatu Justini sexto cum Narsete, quo designatur iste ipse præfens annus, si annis singulis eum gessisse dixerimus Consulatum. Etenim quem anno tertio Consulem secundo fuisse constat ex recitata superius ejus constitutione, utique hoc sui Imperii anno septimo, & non ante oportuit gessisse sextum Consulatum. Verum dum decimoquarto Kalendas Augusti eadem data reperitur epistola, utique non nisi ad tempus post obitum Joannis referri potest; adeo ut imposturæ argui facile possit: quæ & non ex his tantum, sed & aliis signis convincitur non esse Joannis, sed ex suppositis mercibus Mercatoris. Etenim nomen Corepiscoporum, de quorum munere integra est epistola illa scripta, in Galliis sive in Germania penitus erat abolitum. Consule cuncta Gallicana Concilia his temporibus celebrata, & nullam de Corepiscopis invenies mentionem. Sed quod eadem epistola contineat de Lino & Cleto Romanis Pontificibus, quod non fuerint re vera Romani Pontifices, sed Corepiscopi tantum; est plane ab omni antiquitate & veritate historiæ alienum. Sunt præterea alia signa quæ vultum expriment Mercatoris, sive potius subdoli venditoris. Sed de his fatis.

Hoc pariter anno defunctus est Charibertus Francorum Rex, qui regnabat Parisiis, cum tenuisset regnum annos octo: sed quæ ejus obitum scitu digna præcesserint in testimonium judicii magni Dei,

PAGIUS III. scripta, commentitiam esse, & vultum exprimere Mercatoris.

III. A num. IV. ad VIII. Chariberto Francorum Regi annos IX. tribuit Sigebertus in Chronico, Baronius annos VIII. sed cum Chilpericus frater, ante illius obitum, non obtinuerit Rotomagum, ubi *Galsuendam* anno DLXVII. uxorem duxit, ultra annum illum Charibertus vitam non propagavit. Obiit absque prole mascula: vivo patre Clotario *Ingobergam* uxorem duxit, ex qua filiam tantum suscepit *Bertham* appellatam, quæ nupsit *Ethelberto* Can-

tuariorum Regi, ut habet Gregorius libr. 4. cap. 26. qui addit, *Charibertum*, vivente Ingoberga, exarsisse in *Merofledem* & *Marcovesam* artificis lanarii filias & relicta Ingoberga accepisse *Merofledem*, ac habuisse *aliam puellam opilionis, idest pastoris ovium nomine Theodogildem*. Vituperatur ab eodem Gregorio libr. 1. de Mirac. Martini cap. 29. quod res Ecclesiasticas pervaserit, quodque Sancti Germani Parisiensis Episcopi qui *Marcovesæ religiosam vestem* habentis nuptias incestuosas redarguebat, pias hortationes neglexerit. Superstites vixerunt

(b) Not. in Rom. Mart. tyrol. die 1. Sept. O.

III. De spuria Joannis Papæ nomine epistola.

IV

Dei, hic recensenda putamus. Gregorius igitur, qui his temporibus vivebat, hæc in primis de ipso habet (a): *Videtur non silendum, qualiter vir beatus Martinus præsidia famulis ad res suas defendendas quaqua jubet, accommodat. Charibertus Rex cum exosis clericis ecclesias Dei negligeret, despectisque sacerdotibus magis in luxuriam declinasset; ingestum est ejus auribus, locum quemdam quem basilica S. Martini diuturno tempore rezinebat, sisti suo juri, reddique debere: loco autem illi Navicellis nomen prisca vetustas indiderat. Qui accepto iniquo consilio, pueros velociter misit, qui Remiculam illam in suo dominio subjugarent. Cumque hæc recte possidens videretur habere, jussit in locum illum stabularios cum equibus dirigi, ibique sine æquitatis ordine præcepit equos ali. Accedentes ergo pueri fœnum, quod coacervatum fuerat, accipiunt in equorum expensas. Cumque injunctum studiose ageretur servitium, atque equi appositum fœnum cœpissent expendere; corripiuntur rabie: & frementes adinvicem, disruptis loris, per plana profiliunt, & in fugam vertuntur: & sic male dispersi alii excæcantur, alii rupibus præcipitantur, alii se sepibus ingredientes palorum acuminibus transfodiuntur. Tandem stabularii, iram Dei intelligentes paucos extra terminum loci, quos assequi potuerunt, expellunt, sanosque recipiunt, nunciantes Regi rem illam injustissime detineri. Et ideo hæc cum fuissent perpeffi, dixerunt: Dimitte eam, & erit pax tibi.*

V. *Qui furore repletus, sic dixisse fertur: Sive juste sive injuste reddi debeat, regnante me hanc basilicam non habebit. Qui protinus divina jussione transitum accipiens, quievit. Adveniente autem gloriosissimo Sigeberto Rege in ejus regnum, ad suggestionem beati Euphronii Episcopi hoc in domo Sancti Martini restituit, quod usque adhuc ab ejus basilica possidetur. Audite hæc omnes potestatem habentes: sic vestite alios, ut alios non spoliatis: hoc adiungite vestris divitiis, ut damna non inferatis Ecclesiis. Vindex est enim Deus velociter servorum suorum. Et ideo monemus, ut qui de potestatibus hæc legerit, non irascatur, nam si irascitur, de se fatebitur dictum. Hucusque Gregorius, piam ingerens monitionem legenti.*

VI. *Quomodo autem idem S. Euphronius Turonensis Episcopus ejusdem Regis obi-*
Ann. Eccl. Tom. X.

rum prophetico spiritu præsenfit, idem auctor alibi narrat his verbis (b): *Ipse quoque Pontifex cum a multis crebrius urgeretur, ut ad occursum Chariberti Regis deberet accedere: & innectens moras ire differret; tandem commotus a suis, ait: Ite præparate iter, ut eamus ad occursum Regis, quem visuri non sumus. Igitur imponentes plaustris, necessaria, & caballis ad iter præparatis, jamque in hoc stante ratione, ut deberet viam incedere; ait: Revertantur plaustra, laxentur equi; non modo hoc iter incedimus. Dicentibus autem suis, quæ esset hæc levitas, ut quæ tam instanter parari jusserat, tam facile deturbaret; ait secretius: Princeps ad quem nos ire compellitis, obiit; nec viventem, si abierimus, inveniemus. Stupefacti audientes, diem notant, & Sancti verba taciti servant. Advenientibus autem ab urbe Parisiaca hominibus, ea hora Regem transiisse nunciant, qua sacerdos plaustra de itinere jusserat revocari. Hæc de Euphronii prædictione Gregorius ejus in Episcopatu successor.*

Verum eundem Charibertum decessisse excommunicatum a sancto Germano Parisiorum Episcopo ob incestum conjugium (quod dictum est superius) idem auctor affirmat: & quæ post obitum de Theodigilde Regina secuta sint, ita narrat: (c) *Nec multo post illatam excommunicationem a sancto Germano, & ipse Rex post eam decessit. Cujus post obitum, Theodigildis una Reginarum ejus nuncios ad Guntheramnum Regem dirigit, se ultro offerens matrimonio ejus. Quibus Rex hoc reddidit responsum: Accedere ad me ei non pigeat cum thesauris suis: ego enim accipiam eam, faciamque magnam in populis, ut scilicet majore mecum honore, quam cum germano meo, qui nuper defunctus est, potiatur. At illa gavisâ, collectis omnibus, ad eum profecta est. Quod cernens Rex, ait: Rectius est enim, ut hi thesauri apud me habeantur, quam apud hanc, quæ indigne germani mei torum adivit. Tunc ablatis multis, paucis relictis, Arelatensi eam monasterio destinavit. Hæc vero ægre acquiescens jejuniis ac vigiliis affici, per occultos nuncios Gothum quemdam adivit, promittens, si se in Hispanias deductam conjugio copularet, quod cum thesauris suis de monasterio egrediens, libenti eum animo sequeretur. Quod ille*

P P ni-

PAGIUS *runt Ingoberga & Theodegildis, ac tres filia Bertha, Bertheftedis, & Chrotildis, quarum duæ postremæ Monasticam vitam professæ sunt, illa Turonis, hæc Pictavii, ut videre est apud Gregorium lib. 4. cap. 33. & cap. 39. Mortuo Chariberto, Francia in tria Regna dividi cœ-*

pit, in Austriam videlicet ad Orientem sitam, Neustriam ad Occidentem, & Burgundiam. Sigiberti ditio, Austria; Chilperici Neustria; Guntramni Burgundia nuncupata est; de qua divisione legenda quæ habet Cointius anno DLXVII. num. XLI.

Ad

(b) Greg. de Glor. confess. c. 19.

Prædictio S. Euphronii.

VII. De Theodigilde concubina Regis.

(c) Greg. Turon. hist. Fran. l. 4. c. 26.

nihil dubitans, rem promisit. Cumque hæc collectis rebus, factisque involucris, e cœnobio pararet egredi; anticipavit voluntatem ejus industria Abbatis, deprehensaque fraude, eam graviter cæsam custodiae mancipari præcepit, in qua usque ad exitum vitæ præsentis non mediocribus attrita passionibus perduravit. Hucusque Gregorius.

VIII. Porro licet nomine eandem, diversam De Theodigilda Regina. plane moribus atque genere Theodigildem aliam, sive Theodichildem itidem Reginam laudat Venantius Fortunatus: licet errore librariorum in carminis inscriptione loco Theodigildis Reginæ, inditum sit nomen Theodigildi Regis: de femina namque, non de viro illa fuisse scripta, his plane haud obscure declaratur versibus dicens (a):

(a) Venant. carm. 1.6.

Femineum sexum quantum præcedis honore,
Tantum alias superas & pietatis opere.
Si novus adveniat, recipis sic mente benigna,
Ac si servitiis jam placuisset avis.
Pauperibus fessis tua dextera seminat escas,

PAGIUS Ad num. VIII. & seq. Theodegildes opilio-
IV. nis filia non confundenda cum Theodechilde filia
Floret S. Theodorici Francorum Regis, quæ in editione
Theodechilde Re- Venantii Fortunati, qua usus est Baronius, Li-
gina. brariorum errore appellatur Theodegildes. Hæc
per plura sæcula credita fuit filia Clodovei Magni.
Cointius ad annum CDXCII. num. III. ad annum DXI. num. LV. præsertimque ad annum DLXIV. num. V. & seqq. duas fuisse Theodechildes contendit, quarum senior Clodovei Magni, junior vero Theoderici filia extiterit. Verum unicam fuisse Theodechildem, eamque Theoderici Regis filiam certum esse debet. Nata ea post annum DXXII. quo Theodericus Rex, Clodovei Magni filius Sigismundi Burgundionum Regis filiam alteris nuptiis sibi copulavit; quas nuptias Turonensis lib. 3. cap. 5. & 8. perstringit. Flodoardus enim in Historia Rhemensi lib. 2. cap. 1. testatur Theodochildem filiam fuisse Suavegotta, quæ nonnisi secunda Theoderici uxor esse potuit; cum ex priori innominata Theodebertum Regem tantum suscepit: Hujus (nempe Mapinii Episcopi Rhemensis inquit Flodoardus) temporibus Suavegotta Regina Rhemensi Ecclesia tertiam partem villa Virisiaci, per testamenti paginam delegasse reperitur. Quam partem villa ipse quoque Prasul Theodechildi præfata Regina filia, usufructuario, per precariam, salvo Ecclesia jure concessit, ita duntaxat ut post ejus obitum, absque ullo præjudicio sicut ab ea meliorata fuisset, ad Ditionem Rhemensis revocaretur Ecclesia. Quare scilicet Theodechildis Regina postmodum nonnulla per testamenti sui auctoritatem, tempore Domni Ægidii Rhemensi contulit Ecclesia prædia. Vivebat itaque Theodechildis Regina sedente Ægidio Episcopo Rhemensi, quem constat anno DXC. in Concilio Metensi depositum, ut infra dicitur.

V. Fuisse vero filiam Theoderici, non Clodovei Magni, diserte docet Procopius lib. 4. de Bello Goth. cap. 20. ubi semel & iterum de foro-

Ut segetes fructu fertiliore metas.
Unde fovens inopes semper satiata manebis:

Ut quem sumit egens, sit tuus ille cibus.

Pervenit ad Christum, quicquid largiris egeno:

Et si nemo videt, non peritura manent.

Cum venit extremus finis concludere mundum,

Omnia dum pereunt, tu meliora petis:
Ecclesiæ sacræ, te dispensante, novantur:

Ipsa domum Christi condis*, & ille* concidis tuam.

Tu fabricas illi terris, dabit ille supernis:

Commutas in melius sic habitura polos:

Stat sine fraude tuum quod mittis ad astra talentum:

Quas bene dispergis, has tibi condidis opes.

Quæ Domino vivis summo, non perdis honores,

Regna tenes terris, regna tenenda polis.

Sic

re Theodeberti Francorum Regis loquitur, ait Filia fuit
que eam nupsisse primo Hermegiselo Varnorum Theodorici
Regi Transrhenano, deinde alteras nuptias cum non vero
Radigere prædicti Regis Hermegiseli filio ac Clodovei
successore contraxisse. Sed cum is antea repudiasset sponfam virginem, quæ rei indignitatem Magni.
non ferens adversus eum bellum movit. Radigerus remissa Theodeberti sorore illam sibi matrimonio copulavit, inquit Procopius, qui nomen Theodeberti sororis non exprimit, sed quæ alia esse non potest, quam Theodechildis. Respondet quidem Cointius Procopium ibidem hallucinatum, & amitam Theodeberti Regis, sororem ejus perperam nominasse, ac non pauca corrigenda esse in hujus Auctoris narratione. Verum id probat tantum erroribus Geographicis, non vero aliquo facto, quod aliquam cum eo, de quo agitur, connexionem habeat, ideoque ea in re minime audiendus; sicuti & quando contendit, Flodoardum verbis laudatis indicare Suavegottam Theodechildis matrem obisse sub Pontificatu Mapinii, ejusque filiam matris superstitem sub Ægidio Mapinii successore vitam clausisse. Theodechildis enim longe ante mortem suam, & ante depositionem Ægidii, testamentum condere potuit, & partem bonorum suorum Ecclesiæ Rhemensi largiri.

Fortunatus lib. 4. Carm. 25. condidit Epitaphium Theodechilde Reginæ, aitque, eam vixisse annos septuaginta quinque, fratrem, maritum, patrem, avum ac proavos habuisse Regia Dignitate pollentes; quæ optime conveniunt Theodechildæ Theoderici Regis filia.

VI.
Vixit usque ad annum circiter DC.

Ter quino lustro vixit in Orbe decus.

Cui frater genitor, conjux, avus atque priores,
Culmine succiduo Regius Ordo fuit.

At inquit Cointius, si Theodechildis, quæ nata est post annum DXXII. vixit annos LXXXV. superstes fuit Gregorio Episcopo Turonensi, cui

For-

CHRISTI
572.

JOANNIS PAP.
13.

JUSTINI JUN. IMP.
7.

*Sit modo longa salus pro munere ple-
bis in urbe,
Felix quæ meritis, luce perennis
eris.*

Hactenus Fortunatus de Thodegilde Re-
gina tunc vivente. Porro longe diver-
sam hanc esse a conjugè Chariberti, de
qua nuper egimus, non mores tantum val-
de dissimiles significant, sed & genus: illam
enim Opilionis filiam fuisse, idem qui
supra Gregorius tradit (a); quam ve-
ro Fortunatus laudat, idem docet regali
genere, patreque Rege natam: nam ita
de ipsa exorditur:

*Inclita progenies regali stirpe coru-
scans,
Cui celsum a proavis nomen origo
dedit:
Currit in Orbe volans generis nova
gloria vestri,
Et simul hinc frater personat, inde
pater.*

&c. Rursum vero cum dicat de illa Gre-
gorius, nullius ipsam matrem fuisse filii
(nam quem unicum aliquando genuerat,
mox, inquit, ut processit ex alvo, de-
latus est ad sepulcrum) istam e contra-
rio fœcundam fuisse, idem Fortunatus
his versibus significat, quibus ait:

*Mens veneranda, decens, sollers, pia,
chara, benigna
Cum sis prole potens, gratia major
adeft.
Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS Fortunatus Opus suum dicavit, quique anno
DXCV. vivere desit. Quis autem putet Regi-
næ, quæ tum vivebat, Epitaphium a Poeta
conditum fuisse? Ita Cointius. Sed leve illud
argumentum; Fortunatus enim professione Poe-
ta, Versus ad mortem usque edidit, novaque,
quæ faciebat, Carmina Collectioni suæ addidit
more Poetarum nostri temporis, qui quando-
que plures suorum Opusculorum Collectiones
confecere. Præterea tantum abest, ut Fortuna-
tus in dedicatione ad Gregorium Turonensem
asserat, se se ei suorum Carminum Collec-
tionem offerre, ut diserte contrarium asserat:
*quia flagitas, ut quadam (non vero omnia)
ex Opusculis imperitia mea tibi transferenda pro-
ferrem, nugarum mearum admiror te amore seduci.*

VII. Nec dici potest pro Cointio, Theodechildem
ante Gregorium Turonensem mortalitatem ex-
plesse, ideoque Theodorici Regis filiam non
fuisse, nec de ea intelligendum Fortunati Epi-
taphium, sed de Theodechilde Clodovei Ma-
gni filia, quod Gregorius lib. 4. de Gloria Con-
fess. cap. 41. scribat: *Tempore Theodechildæ Re-
gina Nanninus quidam Tribunus ex Arverno de
Francia post reddita Regina tributa revertens Au-
rissiodorensis Urbem adiit.* Eam enim, quando
hæc scribebat Turonensis, jam demortuam fuis-
se, ex illis verbis minime sequitur. Vox quip-
pe tempore aliquando ad Præfecturam, ejusque
durationem refertur, ut quando aliquis dicit,

Hæc idcirco ad discriminationem alterius
ab altera dicta volumus, ne quis post
laudes ab eodem Fortunato tributas Cha-
riberto Regi legens præconia Theodigil-
dis Reginae, existimet eam fuisse ipsius
conjugem.

Mentio est etiam de eadem Theodi-
gilde apud eundem Gregorium in com-
mentario de Gloria confessorum (b), ubi
pro Theodigilde, Theodichildis scripta
habetur, sicut & in epitaphio ipsius ab
eodem Venantio (c) Fortunato conscrip-
to, ubi inter alia de ejus nobilitate
atque pariter pietate:

*Cui frater, genitor, conjux, avus,
atque priores,
Culmine succiduo regius ordo fuit:
Orphanus, exul, egens, viduæ, nu-
daque jacentes
Matrem, escam, tegmen hic sepelif-
se dolent.*

Diem vero obiisse senem annorum ætatis
septuagintaquinque, postremo versu do-
cet, cum ait:

*Actibus his instans terrena in luce re-
dacta,
Ter quinto lustro vixit in Orbe decus.*

Hactenus Fortunatus: qui etsi laudasse
legitur Charibertum Regem, quem in-
fami exitu diem extremum clausisse vi-
dimus; non eum post mortem, sed cum
regnare cœpit laudasse cognoscitur: quas
laudes & Nero commeruisse potuit, qui

P p 2

pri-

id factum suo tempore, idest, se Magistratum
gerente; vel ad vitam naturalem, ad quam ibi
Gregorius non respicit. Quare Nanninus erat
Quæstor sive Tribunus Arerius Theodechilde
Reginæ, antequam Principatum Arvernensem
abdicaret, ut juxta Basilicam Monasterii Seno-
nensis, vulgo, S. Petri Vivi appellati, & a se
pro Monachis ædificati, vel Sanctimonialis, vel
devota viveret. Certe ipsemet Cointius anno
DLXIV. num. XXXV. Theodechildem, cujus
ibi meminit Gregorius, Theodorici filiam fuisse
fatetur; neque hoc negari potest; cum Theo-
dorico, ac postea ejus filio Theodeberto Aus-
torum Regibus Arverni paruerint.

Labbeus inter Miscellanea curiosa, quæ Re-
gum Francorum elogiis Historicis adjecit, Clo-
dovei Regis præceptum, quo dotatio Monasterii
Senonensis continetur, cuique Theodechildis filia
Clodovei subscribit, in lucem emisit; sed il-
lud supposititium esse jam Viri doctissimi pluri-
bus ostenderunt, inter quos ipsemet Cointius
laudatus, qui illud integrum etiam refert, fate-
turque Monasterium illud in conspectu Senonensis
Urbis, adinstar illius quod Clodoveus prope Pa-
risios construxerat, a Theodechilde Theoderici
Regis filia, in honorem Sanctorum Apostolo-
rum ædificatum fuisse, ac errasse Odoramnum
& Monachum Autissiodorensis in suis Chronicis,
qui scripsere Theodechildem illam Monasterii
Senonensis conditricem, filiam fuisse Clodovei
Ma-

IX.

(b) Greg.
de gloria
confess. c.
41.
(c) Fort.
carm. l. 4.

VIII.
Duarum
Theode-
childum
distinctio
vana.

primo triennio optime Imperii habenas moderatus est. Sed de Theodigilde, atque de rebus Gallicis hæcenus: jam ad Hispanicam transeamus.

X.
Bracharense secundum Concilium.

Hoc ipso anno, mense Decembri celebrata est Synodus posterior Bracharensis, anno secundo Ariamiri Regis Suevorum, ut ejus Acta sui exordio declarant his verbis: *Regnante Domino Jesu Christo, currente Æra sexcentesima decima, die decimo octavo Kalendarum Januariarum, cum Gallicia Episcopi tam ex Bracharensi, quam ex Lucensi Synodo cum suis Metropolitanis præcepto præfati gloriosissimi Regis simul in Metropolitana Bracharensi Ecclesia convenissent, id est, Martinus, Nitigius *, &c.* Omnes numero duodecim. Statuti sunt autem canones decem ad Ecclesiasticam disciplinam spectantes: extant ipsi quidem ab ipso Martino Metropolitano canonum collectore summa industria elaborati, quos tu consulas. Porro eadem Æra sexcentesima decima, qui cum Metropolitano suo Nitigio ad propria reversi sunt Episcopi, Luci habuere conventum, in quo de eadem secunda Synodo Brachari habita mentio facta est. De his locuples testis est verus constitutio ejusdem Regis hac pariter Æra data, vindicata autem in lucem ex abditis Ecclesiasticis tabulis ab Ambrosio, quo nomine plurimum ei debent Hispaniæ, omnesque simul rerum antiquarum studiosi. Recitat ipse quæ in ejusdem Regis constitutionis habentur exordio verbis istis (a):

* Nitigius Nigertius.

De Concilio Lucensi secundo.

(a) Ambr. Moral. Chron. l. 11. c. 62. XI.

Deo omnipotenti trino & uno & vero Patri & Filio & Spiritui sancto, qui sua sapientia ineffabili in Deitate perfecta ex arce summa quæcumque sunt tam præsentia quam futura inspicit, ut præsciens ordinat, atque disponit ut dominus. Ipso cælorum Rege inspirante seu opitulante, ego Theodimirus Rex, cognomento etiam Mirus, Gallicia totius provincie Rex, Deo, ejusque genitrici gloriosæ Mariæ ac cæteris Sanctis cupiens esse famulus & servulus, coadunato nutu Dei Concilio in Lucensi jam præfate provincie urbe omnium Catholicorum Episcoporum, seu religiosorum virorum, nobis ab ipsis intimatum est uno animo cordeque perfe-

cto, auctoritate etiam sedis Apostolicæ sancti Petri, cujus legationem læti excepimus. Hucusque ex ejus constitutionis exordio Ambrosius: ex quibus & illud intelligis, nisos sedis Apostolicæ auctoritate Reges, cum præciperent Episcopos ad Synodos convenire. Missam autem apparet ad hunc Regem a Joanne Papa legationem, simulac paternum regnum accepit. Moris quidem fuisse liquet Romanorum Pontificum, novos, ubicumque essent, Christianos Reges legationibus convenire, quibus eos quæ decent Catholicos Principes commonerent, & quæ opus essent ad religionis statum integre conservandum, ut facerent, æque juberent, facultatemque eisdem eam tribuerent, quæ ad res bene faciendas necessaria videretur.

Sed quæ post Regis constitutionem, Nitigii Episcopi verba postrema recitat, videamus: ubi enim de his Rex egit quæ ad terminos diocesis constitutos in priori Lucensi Concilio conservandos admonuit, ipse Nitigius Episcopus ista subjecit: *His itaque determinationibus seu definitionibus comitatum a me Nitigio nutu Dei Lucensis sedis Episcopo diligentissime exquisitis, per antiquorum virorum scientiam seu scripturarum seriem vetustarum studiofissime post peractam Synodum Bracharensem secundam, ibidem in diebus gloriosissimi domini Mironis Regis sub Æra sexcentesima decima in præsentia ipsius Regis & omnium Catholicorum magnatum totius Gallicie, &c.* Sed illa haud levis suboritur de textu depravato suspicio, cum Theodomiri eadicator constitutio, quam ex Æra notata & mentione secundæ Synodi Bracharensis constat non patris eo nomine appellati, sed filii Ariamiri esse: nam quod uterque Mirus dicatur, commune nomen fuisse videtur Regibus Suevorum: ut Ambrosius existimavit: cui consentio, sed & Theodem, sicut & Mirum, eorum fuisse Regum cognomina honorem & dignitatem aliquam significantia, haud facile admittendum putamus: nam cum ambo ejusdem fuerint Reges regni, non diversa cognomina, sed eadem iisdem fuerant ipsorum nominibus apponenda.

XII.

De nomine & cognomine Regum Suevorum.

Un-

PAGIUS

Magni. Unicam Theodechildem, Theodoricus Regis filiam agnoscunt Sirmondus, Hadrianus Valesius lib. 6. & 7. Rer. Franc. Mabillonius parte I. Sæculi III. Benedictini in Observat. præviis ad Vitam Sancti Ebbonis Archiepiscopi Senonensis, ac Hugo Mathoudus Monachus et Congregatione Sancti Mauri in Dissert. de vera Senonum origine Christiana capit. 2. paragr. 5. quamvis hic longe a vero absit, contendens eam Sarcimonialem & Clodovei Magni filiam extitisse; sed quæ in medium adducit, ex dictis nullo negotio solvuntur. Colitur Sancta Theodechildis Regina in Ecclesia Senonensi die XXVIII. mensis Junii.

A num. X. ad XVI. Concilium Bracharense II. his verbis inchoatur: *Regnante Domino nostro Jesu Christo, currente Æra DCX. anno secundo Regis Mironis, die Kalendarum Juniarum, &c.* ideoque illud currenti anno congregatum, & Miro anno DLXX. Regnum Suevorum inierat. Ei interfuere Martinus Bracharensis Metropolitanæ Ecclesie Episcopus, Nitigius Lucensis Ecclesie Metropolitanæ Episcopus, & decem alii Episcopi. Ex quo intelligimus, jam S. Martinum ad Metropolitanam Sedem Bracharensem evectum fuisse, Pars Constitutionis, quam ex Ambrosio Morale Baronius num. XI. recitat, per-

IX. Concilium Bracharense II.

ti.

CHRISTI
572.

JOANNIS PAP.
13.

JUSTINI JUN. IMP.
7.

Unde magis ineffe in scripto vitium, librariorum (ut accidit) errore dilapsum, putamus.

XIII. Quod vero eadem sancta Synodus cum sacrosanctas Oecumenicas recenset Synodos, omitta Quinta, quatuor tantum numerat, nempe Nicenam, Constantinopolitanam, Ephesinam, & Chalcedonensem: rationem discas ex Gregorio Romano Pontifice: quod videlicet in Quinta (ut ait *a*) non sit actum de fide, sed de personis, in illis vero quatuor de fide, ob idque illarum professio necessaria videretur. Nihil est ergo ut ob id iidem sanctissimi Episcopi in suspensionem schismatis possint adduci, quibus eum constat (ut dictum est) Apostolicam sedem litteris atque legatione ad Regem missis communicasse. Videmus enim & ipsum quoque Gregorium (*b*) interdum nonnisi quatuor recensere Oecumenicas Synodos, cum tamen & Quintam recipiendam esse testetur (*c*).

(a) Greg. l. 3. ep. 37.

(b) Greg. ad Theodolind. l. 3. ep. 33.

(c) Greg. l. 1. ep. 24. in fin.

XIV. Ad eundem Lucensis Ecclesie Episcopum Nitigium, simulque ad univertum Lucense Concilium Martinus Bracharenfis Episcopus collectionem & emendationem Orientalium canonum direxit hujuscemodi per brevi preafatione notata: *Domino meo beatissimo & Apostolice sedis honore suscipiendo in Christo fratri Nitigio * Episcopo, vel universo Concilio Lucensis Ecclesie, Martinus Episcopus. Canones sancti, qui in partibus Orientis ab antiquis Patribus constituti sunt, postea autem succedenti tempore in Latinam linguam translati sunt. Et quia difficile est ut simplicius aliquid ex alia lingua transferatur in aliam, simulque & illud accidit, ut in tantis temporibus scriptores aut non intelligentes, aut dormitantes multa pretermittant, & propterea in ipsis canonibus aliqua simplicioribus videantur obscura: ideo visum est, ut cum omni diligentia quae per translatores obscurius dicta sunt, immutata, simplicius & emendatius restaurarem, id primum observans, ut illa quae ad Episcopos vel univertum clerum pertinent, una in parte conscripta sint; similiter & quae ad laicos pertinent, simul sint adunata:*

* Nitigio

Martini Brachar. collectio Canonum.

PAGIUS tinet ad Concilium Lucense anno DLXIX. celebratum, non vero ad hoc Concilium Bracharense; in ea enim legitur: *Ego Theodomirus Rex, cognomento etiam Mirus, &c. Coadunato nutu Dei Concilio in Lucensi jam prefata Provincia Urbe, &c. quod cum non animadvertisset Baronius, existimavit, Theodomiri filium, Ariamirum vocatum esse, unde loco, anno secundo, Regis Mironis, legit, anno secundo Regis Ariamiri, & Librarios errasse existimat. Quae conjectura ex dictis in Concilio primo Bracharenfi ruit.*

X. A num. XVI. ad XXII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLXII. qui Kalen-

ut de quo capitulo scire aliquis voluerit, possit celerius invenire. Extat ipsa collectio canonibus octogintaquinque locupletata.

Verum fuerunt ejusdem viri alia scriptorum monumenta, de quibus Isidorus dum agit, haec ait (*d*): *Martinus Dumiensis monasterii sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus navigans, in Galliciam venit, ibique conversis ab Ariana impietate ad fidem Suevorum populis regulam fidei & sanctae religionis constituit, ecclesias informavit, monasteria condidit, copiosaque praeccepta pie institutionis composuit. Cujus quidem ego legi librum de Differentiis quatuor virtutum; & aliud volumen epistolarum, in quibus hortatur vitae emendationem & conversionem fidei, orationis instanciam, & eleemosynarum distributionem, & super omnia culturam virtutum omnium pietatem. Floruit regnante Theodomiro Rege Suevorum temporibus illis quibus Justinianus in Republica, & Athanagildus Hispanus Imperium tenuere. Haec Isidorus. Porro libellum illum de virtutibus quatuor, complectentem honestae vitae formulam, inscripsisse ad Mironem Regem, Sigebertus (*e*) est testis. Reliqua de eodem Sancto rursus in ejus obitu dicturifumus. Sed jam pandat vela in Orientem oratio.*

XV. (d) Isid. de Script. Ec. c. 22.

(e) Sigeb. de Script. Eccl. c. 19.

Hoc ipso anno qui numeratur S. Anastasii Sinaitae Episcopi Antiocheni sedis undecimus (ut in Chronico Nicephorus docet) ipse a Justino Imperatore in exilium missus est, inque locum ejus subrogatus Gregorius fuit. Haec autem quomodo se habuerint, ab Evagrio res sui temporis prosequente petamus historiam; ipse enim de his agens, haec primum ait (*f*):

XVI.

Justinus itaque Anastasium, his illi obiectis criminibus, primum quod sacrum thesaurum extra modum & in nullum usum necessarium profuderit, deinde quod condicia in ipsum jecerat (Anastasium enim, cum rogaretur quid causae esset, cur sacrum thesaurum tam effuse absumpsisset? ingenue respondiisse ferunt: Ne a Justino communi totius Orbis Principe diriperetur)

(f) Evag. l. 5. c. 6. Calumniae contra Anast. Antioch. Epif.

dis Septemb. anni Christi DLXIX. exorditur, haec habet de Anastasio ex Antiochena Sede depulso, juxta versionem Valesii in Notis ad lib. 5. Evagrii cap. 5. quia interpretes Theophanis ejus sensum assecuti non sunt: Eodem anno inquit Theophanes, Magnus Anastasius Episcopus Antiochia, cum in responsione sua ad Synodicas Epistolas reprehendisset Joannem Constantinopolitanum, qui Joannem Alexandria Episcopum ordinaverat, & cum qui ab illo fuerat ordinatus simul perstrinxisset, pulsus est e suo Episcopatu ob indignationem Justini, & in ejus locum Gregorius Monachus & Byzantium Monasterii Apocryfarius promotus. Quare cum Anastasius an-

Gregorius in locum Anastasii Episcopi Antioch. ni subrogatur.

ur) sede Antiochena exturbavit. Quin-
etiam dicitur, Justinum Anastasio succen-
suisse, quod postulanti ei pecuniam, cum
Episcopus esset designatus, Anastasius da-
re noluit. Alia præterea crimina a qui-
busdam, qui Imperatoris instituto (credo)
inservire studebant, ei intendebantur.
Hæc Evagrius de exilio Anastasii, qui
exul vixit annis vigintiquatuor (tot enim
annis sedit Gregorius, qui in locum ejus
a Justino est subrogatus, vel annis viginti-
tribus, ut idem habet Evagrius (a))
inde Mauritiæ Imperatoris tempore ite-
rum restituitur, ut suo loco dicemus in-
ferius. Verum cum a Justino depositus
dicatur Anastasius, non tamen sine co-
actio ad hoc Episcoporum conventu id ef-
se factum scias: docet id enim Eutychii
Constantinopolitani Episcopi superius en-
narratum exemplum. Porro quem in lo-
cum ejus substitutum Gregorium diximus,
hunc mirifice laudat Evagrius, sic di-
cens (b):

(a) Evagr.
hist. l. 6. c.
alt.

(b) Evagr.
hist. l. 5. c.
6.

XVII.
Gregorius
Epif. An-
tioch. in
locum A-
nastasii.

Post illum Gregorius ad sacrum Episco-
patus gradum elatus fuit, qui ob poeti-
cam facultatem magnam apud omnes glo-
riam consecutus est. Hic incunte ætate
monasticam vivendi viam ingressus est,
& adeo viriliter & excelso animo in ea
decertavit, ut cum jam primum pubesce-
re inciperet, ad summum & perfectissimum
gradum pervenerit, præfueritque monaste-
rio Constantinopoli, in quo vitam inopem
& austeram degit. Deinde mandato Justi-
ni monasterio in monte Sina præfectus fuit;
ubi obessus a barbaris Scenitis Arabibus,
in gravissima incidit pericula. Ac cum in
illis locis pacem constituisset, inde ad E-
piscopatum capeendum accersitus fuit.
Erat vir quidem, sive prudentiam, sive
virtutem spectes, omnium præstantissimus,
& ad quamcumque rem animum suum ap-
plicaret, in ea perficienda longe diligen-
tissimus: atque ut metu percelli non pote-
rat, sic nullo modo adduci, ut vel sen-
tentia cederet, vel hominum pertimesceret
potestatem.

XVIII.
Gregorii
laudes.

Ita porro magnificas pecuniarum fecit
largitiones (liberalitate namque & muni-
ficentia in quemque usus) uti cum aliquo
prodiret, ingens multitudo, præter eos qui
illum comitari consuevissent, eum seque-
retur; & qui vel viderent, vel audirent
eum quopiam iturum, frequentes conflue-
rent. Atque ad eximiam illius dignita-

PAGIUS

annos XI. federit, ut tam in Chronico Nice-
phori quam in Tabulis Theophanis legitur, an-
noque quingentesimo quinquagesimo nono ad
Sedem Antiochenam evedus fuerit, liquet ejus
depositionem ad annum DLXX. retrahendam,
cum anno quingentesimo nonagesimo tertio,
mortuo Gregorio, postquam annos XXIII. se-
disset, in Sedem Antiochenam restitutus fue-
rit. Id certo constabit ex dicendis an. DXCIV.

tis amplitudinem, in qua collocatus fuit;
hæc secunda adjecta fuere ornamenta, quod
videlicet homines sua sponte inducti tam
sæpe vel prope in eum intueri, vel verba
facientem audire cuperent. Erat enim ad
desiderium sui in animis omnium, qui qua-
cumque de causa vel quocumque modo ipsum
compellissent, inserendum aptissimus, ad-
mirabilis cum primis aspectu, sermone pro-
pter leporem jucundissimus; & sicut ad
rem quampiam intelligentiæ acumine ex-
tempore eliciendam peracutus, sic ad op-
timum consilium capiendum & ad judican-
tum de suis rebus, tum de alienis so-
lertissimus. Unde etiam evenit, ut tot &
tam egregia facinora gereret: nihil enim
distulit in crastinum.

In magam præterea traduxit admira-
tionem non solum Imperatores Romanos,
verum etiam Reges Persarum: propterea
quod omnibus ita uti poterat, sicut tum
poscebat necessitas, tum occasio, quam non
aliquando omisit, postulabat. Cujus qui-
dem rei singulæ ejus res gestæ argumento
esse possunt. Erat quoque in eo multa se-
veritas, & interdum ira: non exigua rur-
sus, immo etiam permagna comitas & man-
suetudo: ut illud prudens Gregorii Theo-
logi dictum in eum optime conveniret: Se-
veritas sic cum pudore temperata fuit,
uti neutra res læderetur ab altera, sed
utraque alterius ope maximam consequere-
tur commendationem. Hæc Evagrius: sed
& alia de eodem laude dignissima tradunt:
quibus appareat eum minime fuisse vio-
lenter in sedem Antiochenam intrusum,
sed legitime electum, cum Anastasius fuis-
set in Synodo ab Episcopis etsi non ju-
ste, aliqua tamen specie prætensa justi-
tiæ legitime condemnatus. Alioqui quam
commeruisse potuit laudem intrusus? an
non potius insectandus probris, qui ut fur
& latro aliunde quam per ostium in o-
vile ovium ascendisset? Porro eundem
Gregorium etiam postea ex aliis rebus
probe gestis summam gloriam assecutum
esse, dicitur inferius.

Hic vero in ejus ingressu mira illa di-
cenda, quæ de eodem Gregorio Episco-
po Antiocheno in Prato Spirituali (c)
habentur, dum ejusmodi narratur histo-
ria de S. Cosma Abbate: Narravit nobis
Abbas Basilii presbyter Bicatorum, di-
cens: Cum essem Theopoli apud Patriar-
cham Gregorium, venit ab Hierosolymis
Ab-

XX.

(c) Prat.
Spi. c. 40.
De Cosmæ
Abbatis
obitu &
miraculis.

sicuti & horum Patriarcharum Chronotaxim post
Euphrasii mortem recte constitutam a nobis
fuisse. Anastasium Baronius perperam Sinaitam
vocat, & cum Sancto Anastasio Monacho Sinaita
confundit. Cæterum tam Anastasium, quam Gre-
gorium magnæ Sanctitatis & Doctrinæ Præsules
fuisse, vel ex iis, quæ Baronius in medium ad-
ducit, indubitatum redditur,

Ad

CHRISTI
572.JOANNIS PAP.
13.JUSTINI JUN. IMP.
7.

Abbas Cosmas eunuchus Lauræ Pbaran, vir singularis religionis & fidei, rectorumque dogmatum valde tenax & zelator, ac divinarum Scripturarum scientia non mediocriter instructus. Cum ergo fuisset ibi senex dies non paucos, defunctus est. Et jussit Patriarcha pretiosas illius reliquias in monasterio suo sepeliri, ubi & positus erat quidam Episcopus. Die igitur quadam profectus sum ut salutarem sepulcrum senis. Erat autem supra sepulcrum ejus jacens homo quidam pauper, elemosynam petens ab ingredientibus in templum. Cum ergo me conspexisset pauper tertio prostratum & seni orationem facientem, dicit mihi: Abba, magnus profecto erat senex ille, quem sepelivisti hic ante duos menses. Tunc ego ad illum: Unde hoc tu nosti? Qui respondit: Vere, domine Abba ego paralyticus fui annis duodecim, & per ipsum curavit me Deus, & quoties in tribulatione sum, venit ad me consolationem afferens, mihi que refrigerium præstat.

XXI. Sed & aliud audi de illo miraculum. Ex qua die illum sepelivisti, usque ad ho-

ram hanc, audio illum singulis noctibus clamantem, ac dicentem ad Episcopum: Noli me tangere, hæretice, & ne appropinques mihi, inimice sanctæ Dei Catholice Ecclesiæ. Hoc ego audiens ab eo qui sanatus fuerat perrexi, & omnia ex ordine Patriarchæ retuli, orabamque ipsum sanctissimum Patriarcham, ut sumptum ex eo loco corpus senis, in sepulcro alio conderemus. Tunc ait Abbas Gregorius Patriarcha: Mibi crede, fili, nihil ab hæretico læditur Abbas Cosmas: sed hoc tantum factum est, ut senis virtus, zelusque fidei nobis innotesceret, qualis scilicet fuerit, qualisque sit etiam post carnis occubitum, utque Episcopi nobis proderetur opinio, ne illum arbitraremur Orthodoxum fuisse atque Catholicum &c. Plura de eodem Cosma subiicit, de quo etiam Cyrillus in Actis sanctæ Sabæ Abbatissæ meminit.

Hoc autem primo anno, quo Gregorius, de quo agimus, accepit sedem Antiochenam, Christiani incolentes Majorem Armeniam, cum gravia paterentur fidei causa a Cosroë Rege Persarum, legatio-

Nec in vita nec in morte communicandum cum hæreticis.

XXII.

PAGIUS
XI.
Persarmenii a Persis deficient.

Ad num. XXII. Bellum Persicum, de quo Baronius agere incipit, anno superiori inchoatum, ut ibidem demonstravi, & tam defectio Armeniorum, qui majorem Armeniam incolebant, quam Chosrois Regis Persarum ad Justinum Aug. Legatio, ut pecunia sibi quotannis solvenda repræsentaretur, de quibus hoc anno Baronius, bellum illud antecessere. Biclariensis Abbas ad annum Justinum primum, qui juxta ejus sententiam anno DLXVI. exorditur, de Armeniorum rebellionem hæc habet: Armeniorum gens, & Iberorum, qui a Prædicatione Apostolorum Christi susceperunt fidem, dum a Cosroë Persarum Imperatore ad culturam idolorum compellerentur, reuertes tam impiam jussionem, Romanis se cum Provinciis suis tradiderunt: quæ res inter Romanos & Persas pacis fœdera rupit. Verum hæc defectio tardius contigit, quam anno DLXVII. ut ex mox dicendis intelligatur. Justam fuisse hujus defectionis causam, docent pacta anno DLXI. Justinianum inter ac Chosroem conventa, in quibus nominalim de Religione Christiana non violanda cautum fuerat, ut eo anno num. IX. & seq. videre est. Cæterum recte Biclariensis Iberes Armeniis, seu Persarmenis, conjungit; Theophanes enim Byzantius in Excerptis de Legat. scribit: Armenii a Surina male accepti (maxime in pietatis religionisque negotio) Surinam conjuratione facta per Vardanum (cujus fratrem Manuelem ille interfecerat) & alium quendam Verdum occiderunt, & a Persis deficientes ad Romanos transiere, relictoque Oppido, quod incolebant, Dubii nomine, in Romanorum Regionem commigrarunt, atque hæc ipsa potissimum causa Persis fuit rumpendi fœderis, Induciarumque cum Romanis. Desciverunt post hos statim etiam Iberes, & Gorgone ipsos ducente, ad Romanos transferunt. Quæ narrat Theophanes Byzantius, postquam retulit Legationem Justinii ad Turcos, quam an. DLXIX. obitam fuisse, anno DLXVII. ostendi. Quare non dubito, quin anno DLXX. ea defectio acciderit.

Theophani Byzantio suffragatur Evagrius lib. 5. cap. 7. cujus verba, cum ex depravata versione recitet Baronius, hic ea ex versione Valesiana referam: Hujus Gregorii Pontificatus anno primo, incolæ majoris Armenia, qua nunc Persarmenia dicitur; fidem Christianam professi, cum a Persis graviter vexarentur, præcipue in rebus, qua ad religionem uxorum pertinebant: clam Legatos ad Justinum miserunt. Quam Legationem cum admisisset Justinus, & conditiones quasdam scriptis proditas approbasset, Armenii Præfectos suos necarunt, & universi Romano Imperio se se adjunxerunt, una cum finitimis, quos sibi sociaverant, tam ejusdem gentis, quam alienigenis: duce Vardane, qui apud ipsos genere ac dignitate, & rei militaris peritia eminebat. Hæc ex Evagrio de verbo ad verbum excerpta. Gregorius Antiochenus Episcopus anno DLXX. sedere cœpit, ut mox vidimus, ideoque occulta ea Armeniorum ad Justinum Legatio, & cædes Præfectorum ad annum DLXX. referendæ videntur. Hanc conjecturam confirmat, quod Evagrius post laudata verba scribit: His de rebus cum Chosroës conquestus esset, Justinus Legatos ejus cum hoc responso dimisit, terminatam esse pacem, qua inter ipsos facta fuerat, nec fieri posse, ut Christiani Christianos belli tempore ad se confugientes reiicerent. Nam, ut an. DLXVI. num. VI. jam ostendi ab anno DLXVII. Romanos inter & Persas pax læsa fuerat. Cum vero Chosroës ad Justinum Legatio an. DLXXI. peracta fuerit, ut statim demonstro, Armeniorum ad eundem Imperatorem Legatio modico tempore hanc secundam Legationem antecessit.

Menander enim Præfector in Excerptis de Legat. testatur, Chosroem Legatum ad Justinum misisse elapso decimo anno a pace inter utramque gentem sancita: hæc autem constituta anno DLXI. ut eo anno monstravi, & hæc Chosroës Legatio, quæ ab anno DLXXI. nullo modo removeri potest, certum & indubitatum red-

XII.
Quod contigit anno DLXX.

XIII.
Legatio Chosroës ad Justinum anno DLXXI. habita.

gin-

(*) Evagr.
l. 5. c. 7.
Armenii
& Persis
afflicti.

tionem miserunt ad Justinum Imperatorem, cupientes, sicut olim erant, Romani Imperii ditioni subiici. Quid autem actum sit, Evagrius rem gestam narrat his verbis (*): Primo anno quo iste Episcopatum administravit, qui Majorem accolebant Armeniam (sic enim olim appellata est, postea autem Persamenia, quæ ante fuerat Romanis subiecta, & a Philippo, qui Gordiano successit, Saporis prodita: atque ut Armenia, quæ Minor dicitur, fuit in ditione Romanorum, sic reliqua tota Persis paruit) qui, inquam, Majorem accolebant, fidem Christianam professi: quoniam a cæteris Persis misere & potissimum religionis suæ gratia vexabantur, clandestinam ad Justinum misere legationem, supplicaturi, ut Romano subicerentur Imperio, quo libere, nemine impediendo, divinos cultus exequerentur. Quam legationem cum Justinus admisset, & quædam conditiones in litteris, quas

ad eos dabat, explicatæ essent, ac sacramento ac solemnij juramento confirmatæ; Armenii ipsos suorum Principes trucidant, & se cum suis omnibus Romano adigunt Imperio. Quibuscumque regio finitima, in qua homines cum ejusdem generis, tum peregrini habitabant, uni Romanorum ditioni accessit, duce Vardane, qui apud eos tum ob generis & honoris splendorem, tum ob peritiam rei militaris facile primas obtinuit. Itaque Justinus Cosroen bis de rebus eum insimulantem hac ratione repulit. Præfinitum paci tempus effluxisse: nec fas esse, ut Christiani Christianos in tempore belli ad se confugientes desertos esse patiantur: Atque Justinus tametsi hoc responsum dedit Cosroboi, tamen ad bellum gerendum nequitquam se parat, sed consuetis deliciis tenetur irretitus, omniaque suæ voluptati postponit. Hæc ipse. At de his hæc modo satis.

An-

PAGIUS ginta annorum Induciarum anno, post Surina eadem (erat is Persarmeniæ Rex,) Persarum Rex Sebochtem virum Persam, Legatum ad Justinum Imp. mittit. Ille quidem ignorationem eorum, quæ in Persarmenia gesta erant, fingebat (hac in circumstantia Evagrius laudatus a Menandro discrepat, ut mox vidimus) & cum decem anni praterissent, quorum præstationes in unam collata, fuerant soluta, deinceps Romanos aurum conventum solvere, ut fœderibus scriptum erat, & pacem constare petebat, &c. Imperator autem Sebochtem ad se venientem, ne minimum quidem, etiamsi alias id faceret, antevertit. Neque ideo minus simul atque ingressus est, Imperatorem, ut moris erat, venerans, ad pedes ejus humi procubuit, &c. Itaque cum Sebochtes, ea quorum causa venerat, renunciaret, Imperator eum contempsit, & nullo numero habuit, dixitque amicitiam pecuniis contractam, haud probari, &c. Deinde ex ipso quaesivit, nunquid vellet, de his, quæ in Armenia, quæ eorum juris erat, contigerant, differere? Et ille se quidem a Rege suo accepisse respondit, exortum quendam in illa Provincia tumultum, levem & exiguum, ad eum sedandum potentem misisse, qui comprimeret, & res pristino statui restitueret (quare Armeniorum rebellio exiguo tempore ante hanc Legationem facta fuerat). Justinus palam dixit, se Persarmenios, qui a Persis descenderent, in fidem tutelamque suam recepturos, neque si quis, eos injuria afficeret, neglecturum, quippe qui eadem, quæ ipse de religione sentirent, Sebochtes autem, qui apud Persas prudentia excellerebat, eum eandem, quam cæteri Christiani de religione opinionem haberet, etiam atque etiam vehementer Justinum orabat, ne ea quæ se bene haberent, moveret, &c. Etenim ut Persarum Regionem invaserint (scilicet Romani) & longe lateque via processerint, offendunt, omnes non alio ritu religionem, quam ipse colat, colere & amplecti. Hos si occidere susceperint, nihilominus postea longe ipsis inferiores erunt. Etenim injuste contra Christianos Orthodoxos enses strinxerint. His tam æquis & lenibus sermonibus Justinus minime sibi acquiescendum existimavit, sed dixit, etiamsi unum digitum apponeret, se expeditionem suscepturum. Considerare, si in bellum eruperit, Cosroen de medio sublaturum, & Regem Persis daturum. Ad

hunc modum insolenter locutus, Sebochtem missum fecit.

Cæteram tam Menander & Evagrius citati, quam Theophylactus lib. 3. cap. 9. hoc vicennale bellum a quo tot clades & miseriæ in Romanam Republicam postea dimanarunt, in levitatem ac stultitiam Imperatoris reiciunt. Romani porro, inquit Theophylactus, Persas in erimen vocantes, eos belli hujus inventores esse palam distabant, quod Homeritas (Gens Indica est, Romanis parens) ad defectionem sollicitasset (ut vidimus anno DLXVI. num. VI. ubi Homeritas a Theophane Byzantio vocantur Æthyopes, & Indi, quia Romani Æthyopiam Indiam appellabant, ut vel ex hoc Theophylacti loco liquet.) Quos cum, quo volebant, consiliis suis pellicere nequiverint, pace disturbata incredibilia damna infelibus incursonibus iisdem intulisse: ad hæc irati obiciebant, quod cum Turci Legationem ad Romanos misissent (de ea Legatione ibidem egimus) illi primum Alanos pecunia ab officio detorquere studuerint, ut per eorum Regionem Legatos iter habentes interimerent, atque ita transitum impedirent, &c. Contra Persa Romanos belli auctores proclamantes, causas hujusmodi edebant. Quod Romani Armenios Persarum proprios in fidem, auctoritatemque suam recepissent, tyrannidemque Surena Climatarcho (idest Armeniæ Rectore) quem in Armeniam Rex misisset, interfecto exercuissent. Præterea, quod Romani nolissent in annos singulos quinquaginta libras auri consuetas persolvere, quas Justinianus Imp. in fœdere faciendo sponderat, anno scilicet DLXI. ut ibi vidimus.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLXV. qui Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoatur, ait: Hoc anno mensis Octobris die sexto adversa valetudine jactatus fuit Imperator. In proprium vero fratrem Badurium ira incitatus extremis eum subjecit contumeliis. Erat Badurius Comes stabuli Imperatoris, ut habet ibidem Theophanes, qui addit, id ægre tulisse Sophiam Augustam, ipsamque Justinum protinere perpetratis veniam petiisse. Hanc illatam Badurio contumeliam fufus narrat Baronius anno DLXXXVI. num. XV. sed loco non suo. Gregorius Historiographus hoc anno creatus est Episcopus Turonensis ex dicendis an. DLXXIV.

XIV.
Romani
in Persas,
hi in illos
causas bel-
licie-
iiciunt.

XV.
Justinus
adversus
valetudi-
ne jacta-
tur.

JESU CHRISTI
ANNUS
573.

BENEDICTI PAP.
ANNUS
I.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
8.

I.
Benedictus
Papa.

(a) Evagr.
l. 5. c. 16.

II.
Clephis
Rex occi-
sus.
(b) Paulus
diac. l. 2.
c. 17.

Anno Redemptoris quingentesimo septuagesimotertio, Indictionis sextæ, ubi Romanæ Ecclesiæ sedes bellicis tumultibus exagitata vacasset menses decem & dies tres, creatus est Benedictus cognomento Bonofus decimasexta mensis Maji: Græci vero hunc a cognomento non Benedictum, sed Bonofus appellant, ut Evagrius (a). De eo autem ista Anastasius; *Benedictus natione Romanus ex patre Bonifacio sedit annos quatuor, menses duos, dies quindecim. Ejusdem tempore gens Longobardorum invasit totam Italiam, simulque, & fames nimia, ut etiam multitudo castrorum se traderet Longobardis, ut temperare posset inopiam famis. Quod dum cognovisset Justinus piissimus Imperator, quia Roma periclitaretur fame & mortalitate, misit in Ægyptum, & oneravit naves frumento, & transmisit Romam; & sic misertus est Deus Italiæ.* Hæc Anastasius.

Quod autem ad Longobardos pertinet: hoc anno, qui fuerat in locum Alboini subrogatus Clephis, ubi regnasset annum unum & menses quinque a servo occisus est, interregnumque fuit (ut Paulus (b) diaconus ait) annis decem, cum interim trigintasex militum Duces partiti sunt sibi quas cepissent in Italia civitates. *Quibus diebus (inquit Paulus) multi nobilium Romanorum ob cupiditatem Ducum interfecti sunt: reliqui vero per partes divisi tertiam partem frugum Longobardorum.* Ann. Eccl. Tom. X.

bardis persolverunt, & tributarii efficiuntur. Porro his Longobardorum Ducibus, septimo anno ab adventu Alboini & totius gentis, expoliatis ecclesiis, sacerdotibus interfectis, civitatibus subrutis, populisque qui more segetum excreverant, extinctis in iis regionibus quas Alboinus ceperat, Italia maxima ex parte capta a Longobardis subjugata est. Hæc Paulus.

De persecutione Longobardorum acturi, primum omnium, ipsorum exploremus religionem, cujus numinis cultores iidem fuerint Longobardi. Eos quidem Christianos fuisse, Procopius (c) haud obscure testatur: verum etsi non omnes, quamplurimos tamen adhuc Gentiles & idolorum cultores perseverasse, multaque de ipsis a S. Gregorio (d) Papa in Dialogis conscribuntur ostendunt: unde hac ex parte sævior illis inerat adversus Christianos immanitas, & major in loca sancta despectus: ut plane quæ antehac a barbaris passa Italia esset, tolerabilia videri potuissent. Cæterum & eos qui inter ipsos erant Christiani, fuisse secta Arianos, Gregorius testatur, dum in Dialogis (e) agit de Longobardorum Episcopo quodam Ariano. In his autem aliquos ex Principibus conversos fuisse postea ad Catholicam fidem, quæ dicentur ostendent.

Quod vero ad persecutionem ab eis illatam spectat: numerat idem S. Gregorius Longobardorum grassationem inter alias

III.
De Longobardorum religione.
(c) Procop. de bello Goth. l. 2.

(d) Greg. in Evang. homil. 1. & dial. l. 3. c. 26. 28.

(e) Greg. dial. l. 3. c. 29.

IV.
De persecutione Longobardorum.

Q q

alias

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6066.
SÆC. VI. Olymp. 338.
An. Eræ Hispan. DCXI.
A. C. 573.

⊙ 22. A. D 4. P. 9. April. Indict. 6.

JESU CHRISTI 573.

JOANNIS III. PAPÆ 13.

JUSTINI JUN. IMP. 9.

I.
Pastronsulatus.

II.

IS annus hac formula notatus: VIII. post Consulatum Justini Jun. Aug. solius VI. a Mario vero Aventicensi: Anno VII. Consul. Justini Jun. Aug. Indict. VI.

Ad num. I. Anastasius tradit, post Joannis

Papæ III. obitum cessasse Episcopatum menses decem, dies tres, quod & in exemplaribus ejus MSS. & in Orderico lib. 2. legitur, nisi quod in uno Catalogo nostro Pontif. Rom. habentur dies XIII. & in alio dies XIV. Verum duratio Sedis Benedicti a Græcis Bonofi nuncupati, natione Romani, Joannis III. successoris, demonstrat, Sedem vacasse menses decem, & dies viginti & unum, ac Benedictum ordinatum esse die tertia mensis Junii anni quingentesimi septuagesimi quarti, in quam eo anno Dominica cadebat. Tam longi Interpontificii causa in tumultus a Langobardis Italiæ turbantibus excitatos referenda videtur. [1]

Ad num II. Paulus Diaconus lib. 2. cap. 31. ait, Clephura Longobardorum Regem, cum annum unum & sex menses Regnum obtinisset, in-

III.

NOTÆ [1] J Oannes ex nostro calculo decessit anno 573. die 25. Octobris, cum sedis tempus in probatissimis Anastasii Codicibus, & Catalogo Blanchiniano (non quidem vetustissimo illo qui definit in Vigilio; sed altero usque ad Paulum I. perducto) sit annis 12. mensibus 11. diebus viginti sex. His si addas mensium decem, & dierum trium Interpontificium cum Anastasio, pertingens ad A. 574. 28. Augusti diem electionis Benedicti. Sed cum dies illa in feriam tertiam inciderit; ideo mendum aliquod hic irrepisse suspicor, & forte sistendum in die vigesima sexta Augusti, quæ Dominica erat. Nisi malueris quoad tempus hujus Interpontificii fidem sequi Catalogi omnium quotquot in fronte Pagii excusi sunt vetustissimi, qui Interpontificium istud definiunt ad menses tres, dies decem, quæ temporis ratio ducit nos ad diem quartam Februarii anni 574. & Dominicam. MANSI

alias sævas Ecclesiæ persequutiones, dum ait: *Sunt etiam portæ inferi quædam potestates hujus mundi. Quid enim Nero, quid Diocletianus, quid denique iste qui hoc tempore Ecclesiam persequitur, nempe Longobardorum populus, numquid non omnes istæ portæ inferi? &c.* Sed hujusmodi portæ inferi non prævaluerunt adversus Romanam Ecclesiam, neque ipsam quidem Urbem, qua potiri minime datum est Longobardis, veluti magno miraculo, ut Gregorius testatur his verbis in epistola ad Rusticianam Patri-
ciam, ubi ait (a): *Si vero gladios Italiae & bella formidatis: solícite debetis aspícere, quanta beati Petri Apostolorum Principis in hac Urbe protectio est, in qua sine magnitudine populi, sine adiutoriis militum, tot annos inter gladios illasi, Deo auctore, servamur.* Hæc Gregorius tempore sui Pontificatus.

V.

Cæterum ut ingruentes ejusmodi possent abigere bestias, muneribus interdum Romani Pontifices eos avertébant ab Urbe: nam ad Constantinam Augustam hæc scribit (b): *Viginti autem jam & septem annos ducimus, quod in hac urbe inter Longobardorum gladios vivimus: quibus quam multa hac ab Ecclesia quotidianis diebus erogantur, ut inter eos vivere possimus, suggerenda non sunt.* Verum in Urbem licet non sint ingressi, in suburbia tamen omnia quæ potuerunt damna intulerunt, demoliti etiam ædificia quæ constructa erant in sanctorum martyrum cœmeteriis, quibus Urbs abundabat. Testatur id quidem Paulus Romanus Pontifex in suo Constituto de erectione ecclesiæ sanctorum Stephani, & Silvestri Romanorum Pontificum: cujus hæc sunt verba, ubi de cœmeteriis loquitur: *Igitur cum per evoluta annorum spatia diversa sanctorum Christi martyrum atque confessorum ejus foras muros hujus Romanæ urbis sita cœmeteria neglecta antiquitus satis manerent diruta; contigit postmodum ab impia Longobardorum gentium impugnatione funditus esse demolita. Qui etiam & aliquanta ipsorum effodientes martyrum sepulcra, & impie devastantes, quorundam Sanctorum secum depopulata auferentes deportaverunt corpora. Et ex eo tempore omnino desidiosè atque negli-*

(a) Greg.
1.7. ep.23.(b) Greg.
1.4. ep.31.
Roma quæ
passa a
Longobar-
dis.Cœmete-
ria a Lon-
gobardis
diruta.

PAGIUS interfectum esse. A Paulo Sigebertus in Chronico non dicitur, cum annos, ei duos attribuit, quia eos incompletos intelligit, ejusque necesse anno DLXXVI. recte collocata scribit: *Cleph mortuo Longobardi sub Ducibus fuerunt annis decem; de qua decennali Aristocratia loquitur etiam Paulus lib. 2. cap. 32. qui addit: Per hos Langobardorum Duces septimo anno ab adventu Albuin & totius gentis spoliatis Ecclesiis, Sacerdotibus interfectis, Civitatibus subruitis populisque, qui more segetum excreverant ex-*

genter eis debitus venerationis exhibebatur honor. Nam (& quod dictu nefas est) etiam & diversa animalia in aliquantibus eisdem Sanctorum cœmeteriis aditum habebant, & illic eorum existebant septa bovilia, in quibus fœtoris egerebant squalorem; &c. Ex quibus accidit, ut ad avertenda animalia in cœmeteriis stabulantia, eorum complurium fuerint aditus omnino clausi: ex quo & illud gravius accidit damnum, ut & ipsorum memoria omnino perierit: contigit vero sæpe diebus nostris, a vinitoribus, vel a fossoribus arenam fossilem eruderantibus aliquod detegi cœmeterium. Hæc autem ut quærantur, & quæsitâ religioso cultu custodiantur, scimus esse curæ Sanctissimo D. N. Clementi Octavo Pontifici Maximo: quod ut impleat, Deus concedat. Sed ad cladem per Longobardos illatam redeamus.

Quoniam vero non sicut res Gothicas Procopius, ita Paulus per singulos annos grassationes Longobardorum persecutus est, sed quamplurima prætermisisse constat, utpote qui neque sicut ille sui temporis & quæ aspexit oculis, sed post ducentos & amplius annos suam de Longobardis historiam scripsit, tempore videlicet Caroli Magni Imperatoris, neque antiquorum aliquis inveniatur qui in eo argumento versatus sit; operæ pretium existimavimus, quæ diversis in locis sanctus Gregorius Papa de eorum Longobardorum persequutione suis scriptis mandavit, hic tibi in unum colligere: cujus fides cum ob dignitatem & sanctitatem personæ omnibus probata videri possit, eo certior atque exploratior simulque fidelior haberi debet, quod sui temporis res gestas fuisse stylo persecutus apparet; & cuncta ferme certa testificatione consignata reliquit: ut ex his quæ lector vera sinceraque compererit, reliqua possit mente concipere, quæ remanserunt absque scriptionis alicujus lucerna tenebris obscurata.

Age igitur, quæ certo tempore in reliquis Italiae partibus sub Benedicto Papa in eadem Longobardorum incursione sunt facta, quæ & a sancto Gregorio sunt scripta, hic colligentes sub anno præfenti recensamus, quo videlicet deficiente

VI.
Longobar-
dorum res
haud exacte
conscriptæ.VII.
Sub ducibus
Longobardi
truculentiores.

te

tinctis, exceptis his Regionibus quas Albuin cepit, Italia ex maxima parte capta & a Langobardis subjugata est. Quod desumpsit ex Gregorio Turonensi lib. 4. cap. 35. qui ubi dixit, Albuinum cum suis Langobardis Italiam petiisse, subjungit: Quam Regionem ingressi maxime per septem annos pervagantes, spoliatis Ecclesiis, Sacerdotibus interfectis, in suam redigunt potestatem. Mala incertis annis a Langobardis in Italia perpetrata ex variis divi Gregorii Epistolis narrat Baronius, a num. III. ad XXV.

te Rege, Duces esse cœperunt: cum eo licentius ipsos sævisse constat, quo ex crudelitate quisque potentior videri vellet, cum neminem haberet, qui patratorum scelerum ultor Judex existeret. Etenim hoc ipso eorumdem Ducum primo progressu, hisque diebus quibus Benedictus Pontifex vixit, teste Paulo diacono, eorumdem furor rabiesque barbarica vehementiori incendio exarsit.

Dispersis creatis Ducibus per diversas Italiæ regiones, cum eorum crudelitatis fama percurreret, frequentes erant Fidelium latebræ atque fugæ; suaque ipsorum bona eisdem relinquentes in prædam, salutem singuli consulere sollicitè festinabant, fiebantque desertæ civitates, ipsa vero loca desertæ civibus replebantur: magis autem insulæ maris appetebantur ab iis, quibus navigii alicujus poterat esse facultas. Inter alios autem una cum suis clericis magnus ille confessor Cerbonius Episcopus Populonii, qui Gothorum tempore sese ipsis objecit intrepide, modo exundante vehementiori Longobardorum sævitia, in Ilvam Insulam Tyrrheni maris se contulit, ubi & Deo juvante, vitæ præsentis finem accepit: sic enim melius abscondit eum Dominus in abscondito faciei suæ a pullanimitate spiritus & tempestate. Moritur igitur iisdem primordiis Ducum Longobardorum incursionis sanctissimus hic Episcopus, de cujus obitu & sepultura idem sanctus Gregorius scribit his verbis (a):

Cum Longobardorum gens in Italiam veniens cuncta vastasset, ad Helbam * idem sanctus Cerbonius recessit. Qui ingruente ægritudine, ad mortem veniens, clericis suis sibi obsequentiis præcepit, dicens: In sepulcro meo, quod mihi præparavi Populonii, me ponite. Cui illi cum dicerent: Corpus tuum illuc qualiter deferre possumus; quia a Longobardis teneri loca eadem, & ubique illic eos discurre scimus? Ille respondit: Reducite me securi: nolite timere, sed festine sepelire me curate: moxque ut sepulcrum fuerit corpus meum, ex eodem loco sub omni festinatione recedite. Defuncti igitur corpus imposuerunt navi. Cumque Populonium tenderent, collectis in aere nubibus, immensa nimis pluvia erupit. Sed ut patesceret omnibus cujus viri corpus navis illa portaret per illud maris spatium, quod ab Helba insula usque Populonium duodecim millibus distat, circa utraque navis latera procellosa valde pluvia descendit, & in navem eandem una pluviae gutta non cecidit. Per venerunt itaque ad locum clerici, & sepulturæ tradiderunt corpus sacerdotis sui, cujus præcepta servantes, in navem sub festina-

tionem reversi sunt: quam mox ut intrare potuerunt, in eundem locum ubi vir Domini sepultus fuerat, Longobardorum Dux crudelissimus Gummar advenit. Ex cujus adventu, virum Dei habuisse spiritum prophetiæ claruit: quia ministros suos a sepultura suæ loco sub festinatione discedere præcepit. Hæc de S. Cerbonio & Longobardorum Duce Gregorius.

Erat Gummar unus ex dictis triginta-sexf Ducibus, quos inter se hoc anno partitos esse regnum Longobardorum diximus. De Populonii autem Ecclesia destituta pastore agit idem Gregorius cum esset Pontifex. Ita plane qui a Longobardis, jubente Deo, cum suis timens visus est in insulam confugisse, mortuus, de iisdem apparuit triumphasse, dum cælitus missis aquis illi rejecti sunt; cum quot pluviae guttis tot veluti characteribus fuit ejus sanctitas prædicata: ut non lugubre funus illud Deus esse voluerit, sed paratum illi e cælo triumphum, quo pariter quam accepisset ejus anima a Deo in cælo coronam, omnibus perspicue intesceret. Sic igitur quem confessorem sub Gothis novit Ecclesia & sub Longobardis post obitum tanto miraculo divinitus illustratum accepit, eundem inter Sanctos eadem die, qua ex hac vita migravit, allegit, atque legit ex more in ecclesia anniversaria (b) obitus die ipsius populo Christiano confessionem.

Cæterum sicut & fugientes Dominus non deseruit, & defunctis honorificam parari voluit sepulturam, ita & iis qui remanserunt præsto fuit, & manus consentibus astitit, ut unus fugaret mille, & duo decem millia, non armis, sed fide, qua Sancti vicerunt regna, fortes facti sunt in bello, & castra verterunt exterorum. Nam accipe primum, quæ in provincia Samnii accidisse iisdem temporibus, idem S. Gregorius his verbis enarrat (c): Nuper in provincia Samnii quidam venerabilis vir, Menas nomine solitariam vitam ducebat: qui nostrorum multis cognitus, ante hoc fere est decennium defunctus. De cujus operis narratione unum auctorem non refero, quia pene tot mihi in ejus vita testes sunt, quot Samnii provinciam noverunt. Hic itaque nihil ad usum suum aliud, nisi pauca apium vascula possidebat. Huic cum Longobardus quidam in iisdem partibus rapinam voluisset ingerere, prius ab eo viro verbo correptus est, & mox per malignum spiritum ante ejus vestigia vexatus. Qua ex re factum est, ut sicut apud omnes incolas, ita etiam apud eandem barbaram gentem ejus celebre nomen haberetur, nullusque ultra præsumeret ejus cellulam nisi humilis intrare. Hactenus de Mena Gregorius.

X.
S. Cerbonii triumphus.

(b) Martyrol. Rom. die 10. Octob.

XI.

(c) Greg. dial. l. 3. c. 26. De Mena solitario.

VIII.
De fuga Christianorum, & de S. Cerbonio Episcopo Populonii.

(a) Greg. dial. l. 3. c. 11.

IX.
* Ilvam. S. Cerbonii obitus & funus.

XII.

(a) Greg.
dial. l. 3.
c. 29.Arianus
Episcopus
dat pœnas
impieta-
tis.

Sed coronis coronas jungens, hujusmodi addit gloriosum ex religione triumphum, cum videlicet non adversus Longobardos tantum pugnatum est, sed & contra Arianam perfidiam, qua armatus ipsorum Episcopus in castra Dei tentavit violentus irumpere; ait enim (a): Unum narro quod per Bonifacium monasterii mei monachum, qui usque ante quadriennum cum Longobardis fuit, adhuc ante triduum agnovi. Cum ad Spoletanam urbem Longobardorum Episcopus, scilicet Arianus, venisset, & locum illic ubi solemnitas sua ageret non haberet, cepit ab ejus civitatis Episcopo ecclesiam petere, quam suo errori dedicaret. Quod dum valde Episcopus negaret, idem qui venerat Arianus, beati Pauli Apostoli ecclesiam illic cominus sitam se die altero violenter intraturum esse professus est. Quod ejusdem ecclesie custos audiens, festinus cucurrit: ecclesiam clausit, seris munivit: facto autem vespere, lampades omnes extinxit, seque in interioribus abscondit. In ipso autem subsequente lucis crepusculo Arianus Episcopus collecta multitudine advenit, clausas ecclesie januas effringere paratus. Sed repente cunctae simul portae divinitus concussae, abjectis longius seris, apertae sunt, atque cum magno sonitu omnia ecclesie claustra patuerunt. Effuso desuper lumine, omnes quae extinctae sunt lampades, accensae sunt. Arianus vero Episcopus, qui vim facturus advenerat, subita cecitate percussus est, atque alienis manibus ad suum habitaculum reductus. Quod dum Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam ulterius praesumpserunt Catholica loca, ibidem scilicet posita, temerare. Miro enim modo res gesta est, ut quia ejusdem Ariani causa lampades in ecclesia beati Pauli fuerant extinctae, uno eodemque tempore & ipse lumen perderet, & in ecclesia lumen rediret. Haec Gregorius. Sed quod arma fidelium non sint carnalia, sed Deo potentia, & non ira, sed charitate adversus hostes consueverint dimicare: his adjungam quae de Christi milite Sanctulo Nursinae Ecclesiae presbytero idem auctor tunc accidisse scribit his verbis (b):

(b) Greg.
dial. l. 3. c.
37.XIII.
Mira de
Sanctulo.

Hic (inquit) quodam tempore, cum in praelo Longobardi olivam premerent, ut oleum liquari debuisset: sicut jucundus erat & vultu & animo, utrem vacuum ad praelum detulit, laborantesque Longobardos leto vultu salutavit, utrem protulit, & jubendo potius, quam petendo, eum impleri sibi dixit. Sed Gentiles viri, quia tota jam die frustra laboraverant, atque ab olivis exigere oleum torquendo non poterant, verba illius moleste susceperunt, eumque injuriis insectati sunt. Quibus vir Dei letiori adhuc vultu respondit,

dicens: Si premetis, ut istum utrem Sanctulo impleatis, sic oleum vobis revertetur. Cumque illi ex olivis oleum defluere non cernerent, & virum Dei ad implendum utrem sibi insistere viderent, vehementer accensi majoribus hunc verborum contumeliis detestari coeperunt. Vir autem Dei videns quod ex praelo oleum nullo modo exiret, aquam sibi dari petiit, quam cunctis videntibus benedixit, atque in praelum suis manibus jactavit: ex qua protinus benedictione tanta ubertas olei erupit, ut Longobardi, qui diu incassum laboraverant, non solum sua vascula omnia, sed utrem quoque, quem vir Dei detulerat, implentes, gratias agerent, quia is qui oleum petere venerat, benedicendo dederat quod postulabat.

Sed de eo subdit majora idem S. Gregorius, referens insigne miraculum ab ipso Sanctulo eodem tempore editum, cum ecclesiam S. Laurentii a Longobardis incensam restituere conaretur. Ait enim: Alio quoque tempore vehemens ubique famas incubuerat (illa videlicet, de qua ex Anastasio hoc anno mentionem fecimus) & B. Laurentii martyris ecclesia fuerat a Longobardis incensa; quam vir Dei restaurare cupiens artifices multos ac plures ministrantes operarios adhibuit; quibus necesse erat ut quotidianos sumptus laborantibus sine dilatione praeretur. Sed exigente ejusdem famis necessitate, panis ejusdem defuit: coeperuntque laborantes instanter victum querere, quia vires ad laborem per inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis consolabatur, foris promittendo quod deerat; sed ipse graviter anxiebatur intus, exhibere cibum non valens, quem promittebat.

Cum vero huc illucque anxius pergeret, devenit ad clibanum, in quo vicine mulieres pridie panes coxerant: ibique incurvatus aspexit, si forte panis a coquentibus remansisset. Tunc repente panem mirae magnitudinis atque insoliti candoris invenit: quem quidem tulit, sed deferre artificibus noluit, ne fortasse alienus esset, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque hunc mulieres detulit, eumque omnibus ostendit; ac ne cui earum remansisset, inquisivit. Omnes autem quae pridie panem coxerant, suum hunc esse negaverunt, atque panes suos numero integros retulisse, professae sunt. Tunc latus vir Domini perrexit ad multos artifices cum uno pane: & ut omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit; & quia eis annonam praeretur, indicavit. Eisque ad refectioem protinus invitatis inventum panem apposuit. Quibus sufficienter pleneque satiatis, plura ex eo quam ipse panis erat, fragmenta collegit: quae die quoque altero eis ad refectioem intulit: sed id quod ex fragmentis supererat, ipsa quo-

XIV.
Ecclesiam
incensam
Sanctulus
instaurat.XV.
Panis operariis
supeditatur
indeficiens.

CHRISTI
573.BENEDICTI PAP.
I.JUSTINI JUN. IMP.
8.

quoque quæ apposita fuerant fragmenta superabat. Factumque, ut per dies decem omnes illi artifices & operarii ex illo pane satiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quotidie quod edi posset in crastinum superesset; & sic fragmenta panis illius per esum crescerent, & cibum comedentium ora repararent. Hucusque de his Gregorius: sed nondum de Sanctulo, ejusque cum Longobardis inito certamine finis. Audi enim quæ iis idem S. Gregorius de eodem mox adnectit, cum plene de Longobardis adversantibus victoriam tulit, spoliaque re-
vexit, & perspicuo in Ecclesia perman-
sura trophæa Christi gloriam prædicantia statuit. Ait ergo Gregorius (a):

(a) Greg.
dial. l. 3.
c. 37.
XVI.
Diaconus
liberatur.

Die quadam captus a Longobardis quidam diaconus tenebatur ligatus; eumque ipsi qui tenuerant, interficere cogitabant. Advesperascente autem die, vir Dei Sanctulus ab iisdem Longobardis petiit, ut relaxari, eique vitam concedi debuisset: quod posse se facere, omnino negaverunt. Cumque mortem illius deliberasse eos cer-
neret, petiit ut sibi ad custodiam dari debuisset. Cui protinus responderunt: Tibi eum quidem ad custodiendum damus, sed ea conditione interposita, ut si iste fugerit, pro eo ipse moriaris. Quod vir Domini libenter accipiens, prædictum diaconum in suam suscepit fidem: quem nocte media, cum Longobardos omnes somno gravi de-
pressos aspiceret, excitavit, & ait: Surge, & concitus fuge: liberet te omnipotens Deus. Sed idem diaconus promissionis ejus non immemor, respondit, dicens: Fugere, pater, non possum: quia si fugero, pro me sine dubio ipse morieris. Quem vir Domini Sanctulus ad fugiendum compulsi-
t, dicens: Surge, & vade: te omnipotens Deus eripiat: nam ego in manu ejus sum: tantum in me possunt facere, quantum ipse permiserit. Fugit itaque diaconus, & quasi deceptus in medio fidejussor remansit.

XVII.

Facto igitur mane Longobardi, qui diaconum ad custodiendum dederant, vene-
runt: quem dederant, petierunt: sed hunc venerandus presbyter fugisse respondit. Tunc illi inquirunt: Scis ipse melius quid convenit. Servus autem Domini constanter ait: Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es: nolumus te per varios cruciatus mori: elige tibi mortem quam vis. Quibus vir Domini respondit, dicens: In manu Dei sum: ea morte me occidite, qua occidi permiseris. Tunc omnibus qui illic aderant Longobardis placuit, ut eum capite truncare debuissent, quatenus sine gravi cruciatu vitam ejus compendiosa morte terminarent. Cognito itaque, quod Sanctulus, qui inter eos pro sanctitatis reverentia magni honoris habebatur, occidendus esset: omnes qui in eodem loco inventi sunt Longobardi con-
venerunt, sicut sunt nimis crudelitatis,

Sanctulus
in discrimen addu-
ctus libe-
ratur.

lati ad spectaculum mortis. Circumste-
terunt itaque acies. Vir autem Domini deductus in medium est, atque ex omnibus viris fortibus electus est unus, de quo dubium non esset quin uno ictu caput ejus abscinderet. Venerandus igitur vir inter armatos deductus, ad sua arma statim cucurrit: non petiit ut sibi paululum orandi licentia daretur. Cui dum concessum fuisset, in terram se stravit & oravit. Qui dum paulo diutius oraret, hunc electus interfector calce pulsavit, ut surgeret, dicens: Surge, & flexo genu extende cervicem. Surrexit autem vir Domini, genuflexit, cervicem extendit; sed tenso collo eductam contra se spatham intuens, hoc unum publice dixisse fertur: Sancte Joannes suscipe illam. Tunc electus carnifex evaginatam gladium tenens, nisu forti in altum brachium percussurus elevavit, sed deponere nullo modo potuit: nam repente dirigit, & erecto in cœlum gladio, brachium inflexibile remansit.

Tunc omnis Longobardorum turba, quæ ad illud spectaculum aderat, in laudis favorem conversa, mirari cœpit, virumque Dei cum timore venerari: quia profecto claruerat, cujus sanctitatis esset, qui carnificis brachium in aere ligasset. Itaque postulatus ut surgeret, surrexit: postulatus ut brachium sui carnificis sanaret, negavit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi ante juramentum dederit, quia cum ista manu Christianum hominem non occidet. Sed Longobardus idem, qui (ut ita dicam) brachium contra Deum tendendo perdiderat, pœna sua exigente, compulsus est jurare, se Christianum hominem numquam occidere. Tunc vir Dei præcepit, dicens: Depone manum deorsum. Qui statim deposuit. Atque illico adjunxit: Remitte gladium in vaginam: & statim remisit.

XVIII.
Longobardi Sanctulum venerati.

Omnes ergo tantæ virtutis hominem cognoscentes, boves & jumenta, quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant: sed vir Domini tale munus suscipere recusavit, munus autem bonæ mercedis requisivit, dicens. Si mihi aliquid vultis concedere, omnes captivos, quos habetis, mihi tribuite, ut habeam unde pro vobis debeam orare: Factumque est, ut omnes captivi cum eo dimissi sint; atque superna gratia disponente, cum se unus pro uno mori obtulit, multos a morte liberavit. Hucusque Gregorius de Sanctuli inito cum Longobardis certamine, in quo charitati juncta fides extinxit odium, atque perfidiam superavit. Si quando vero eos permisit Deus in Dei servos sic sævire, ut eosdem absque obice neci traderent; & in hoc declarata est divina potentia, cum iidem occisi licet, tamen ut victores triumphale carmen con-
ci-

XIX.
Sanctulus captivos liberat.

(a) Greg.
dial. l. 4.
c. 21.

XX.
Monachi
suspensi
psallunt.

cinere auditi sunt. Nam accipe quæ in super in provincia Valeria accidisse in hunc modum idem auctor enarrat (a):
Vitæ namque venerabilis Valentius, qui posthac in Romana urbe mihi (sicut nosti) meoque monasterio præfuit, prius in Valeria provincia suum monasterium rexit. In quo dum Longobardi sævientes venissent (sicut ejus narratione didici) duos ejus monachos in ramis unius arboris suspenderunt; qui suspensi eodem die defuncti sunt. Facto autem vespere, utrorumque eorum spiritus claris illic apertisque vocibus psallere cœperunt; ita ut ipsi quoque, qui eos occiderant, nimium mirati tenerentur: quas videlicet voces captivi quoque omnes, qui illic aderant, audierunt, atque eorum psalmodia postmodum testes extiterunt. Sed has voces spirituum omnipotens Deus idcirco pertingere voluit ad aures corporis, ut viventes quique in carne discerent, quia si Deo servire studeant, post carnis mortem uberius vivant. Hæc ipse: sed & aliis quoque signis Deus reddidit manifestum in cælo vivere, quos tunc barbaricus gladius in terra necasset. Nam audi eundem Gregorium ista narrantem (b).

(b) Ibid.
c. 22.

XXI.
De Sorani
Abbatis
necesse.

Quibusdam religiosis quoque viris attestantibus, adhuc in monasterio positus agnovi, quod hoc Longobardorum tempore juxta in hac provincia, quæ Sura nominatur, quidam monasterii pater venerabilis Soranus nomine fuerit, qui captivis advenientibus, atque a Longobardorum deprædatione fugientibus, cuncta quæ in monasterio videbatur habere, largitus est. Cumque in eleemosynis vestimenta sua ac fratrum omnia & cellarium consumpsisset; quicquid habere in horto potuit, expendit. Expensis vero rebus omnibus, Longobardi ad eum subito venerunt, eumque tenuerunt, & aurum ab eo petere cœperunt. Quibus cum ille diceret, se omnino nihil habere; in vicino monte ab eis ductus est, in quo silva immensæ magnitudinis stabat. Ibi captivus quidam fugiens, in cava arbore latebat: ubi unus ex Longobardis, educto gladio, prædictum venerabilem occidit virum; cujus corpore in terram cadente, mons protinus & silva concussa est, ac si ferre non posse pondus sanctitatis ejus diceret terra quæ tremuisset. Sic igitur sanctum virum martyrio coronatum, anniversaria recurrente die, quolibet anno Ecclesia celebrare consuevit. Sed attende quid de alio itidem martyrio vita perfuncto Gregorius subdit (c):

(c) Ibid.
c. 23.

XXII.
Ultio sub-
secuta est
Diaconi
occisione.

Alius quoque in Marsorum provincia vitæ valde venerabilis diaconus fuit: quem inventum Longobardi tenuerunt, quorum unus educto gladio caput ejus amputavit. Sed cum corpus ejus in terram caderet: ipse, qui hunc capite truncaverat,

immundo spiritu correptus, ad pedes ejus corruit, & quod amicum Dei occiderit, inimico Dei traditus ostendit. Hæc sanctus Gregorius. Quod igitur alios ereptos, alios vero ab eisdem barbaris necatos audis; in utrisque admirandam Dei providentiam contemplari licet, cum ut alii coronam consequerentur, & ut alii in aliorum levamen solatiumque remanerent, effecit: ne si magistri omnino deficerent, exolesceret disciplina. Quomodo autem reliqui sanctissimi monachi mirifici illius Equitii alumni a Deo illæsi a furore barbarico conservati sint, eundem audi Gregorium, cum ita scribit (d):

(d) Greg.
dial. l. x.
c. 4.

XXIII.
S. Equitius
suos liberat.

Eandem Valeriæ provinciam Longobardis intransibus, ex monasterio reverendissimi viri Equitii in prædicto oratorio ad sepulcrum ejus monachi confugerunt. Cumque Longobardi sævientes oratorium intrassent, cœperunt eosdem monachos foras trahere, ut eos aut per tormenta discuterent, aut gladiis necarent. Quorum unus ingemuit, atque acri dolore commotus clamavit: Heu, heu, heu, sancte Equiti, placet tibi quod trahimur, & nos non defendis? Ad cujus vocem protinus sævientes Longobardos immundus spiritus invasit: qui corruentes in terram tamdiu vexati sunt, quousque cuncti qui foras erant Longobardi cognoscerent, quatenus locum sacrum temerare ulterius non auderent. Sicque vir sanctus dum discipulos defendit, etiam multis postea remedium illuc fugientibus præstitit. Idemque de Cassinati monasterio S. Benedicti ista inferius (e) tradit, in primis referens quæ ab ipso sancto viro ante cognita atque prænunciata fuissent:

(e) Greg.
dial. l. 2.
c. 17.

XXIV.

Vir quidam nobilis Theoprobis nomine ejusdem Benedicti Patris fuerat admonitione conversus, qui pro vita suo merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cum quadam die ejus cellam fuisset ingressus, hunc amarissime flentem reperit. Cumque diu subsisteret, ejusque non finire lacrymas videret (nec tamen vir Dei consueverat orando plangere, sed mœrendo) quenam causa tanti luctus existeret, inquisivit. Cui vir Dei illico respondit: Omne hoc monasterium quod construxi, & cuncta quæ fratribus præparavi, omnipotentis Dei judicio Gentibus tradita sunt. Vix autem obtinere potui, ut mihi ex hoc loco animæ concederentur. Cujus vocem tunc Theoprobis audivit, nos autem cernimus, qui destructum modo a Longobardorum gente ejus monasterium scimus. Nocturno enim tempore quiescentibus fratribus, nuper illic Longobardi ingressi sunt, qui diripientes omnia, ne unum quidem hominem tenere potuerunt. Sed implevit omnipotens Deus, quod fideli famulo Benedicto promiserat, ut si res Gentibus tra-

de-

deret, animas custodiret. Hæc Gregorius. Porro eosdem monachos inde pul-
sos Romani commigrasse, idem alibi tra-
dit, Abbatesque numerat, qui ad ea us-
que tempora eidem monasterio præfue-
runt (a), traditumque his fuisse Late-
ranense cœnobium incolendum affirmat.
Hos etiam accipere consuevisse alimo-
niam una cum aliis monachis ab ipsa Apo-
stolica sede, idem Gregorius in epistola
ad Constantinam Augustam (b) docet.
At de Longobardorum sub Benedicto Pa-
pa cœpta grassatione per Duces in reli-
quas Italiæ partes satis. Plura sunt alia,
quæ certis annis, quibus gesta esse repe-
riuntur, opportunius inseremus.

(a) Greg.
dial. l. 2.
in prin.

(b) Greg.
li. 4. epist.
34.

XXV.

Quod vero ad res hoc anno in Galliis
gestas pertinet auctor est Sigebertus, hoc
anno altercatum esse inter Hispanos &
Gallos de Paschatis diei celebritate. Ait
enim: *Hispani & Franci de Pascha ce-
lebrando dissentiant, Hispanis duodecimo
Kal. Aprilis, Francis vero decimoquar-
to Kal. Maii Pascha celebrantibus. Sed
Francos recte celebrasse, per hoc divini-
tus claruit, quod fontes in Hispania,
qui in sabbato sancto Paschæ ad baptizan-
dum sponte divinitus repleti solent, non
in Hispanorum, sed in Francorum Pas-
chæ repleti sunt.* Hæc ipse, ex quibus
omnis de impostura interdum oborta sus-
picio abolita est. Si enim humana arte
ea de fontibus contigissent, utique ea-
dem ad Hispanorum sententiam compro-
bandam accomodata fuissent.

XXVI. Hic ipse insuper numeratur annus octa-
vus a tempore inguinaris pestis, quo suum
obitus. S. Gallus Arvernensis Episcopus obitum
designavit, & cladem populi ex rena-
scente eodem morbo prædixit, ut suo

loco ex Gregorio (c) Turonensi narra-
tum est. Porro de ejus felici ad Deum
transitu idem auctor ista alibi habet (d):
*Cum gravatus incommodo decubaret, ita
febris interna omnia membra ejus depi-
lavit, ut capillos & barbam simul a-
mitteret. Sciens autem, revelante Do-
mino, post triduum migraturum, convo-*

(c) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 4.
c. 5.
(d) Greg.
Tur. in Vi-
ta SS. Pa-
tr. c. 3.

PAGIUS Ad num. XXV. Diffidium de Paschate cele-
brando inter Hispanos & Gallos, quod Gre-
gorius Turonensis lib. 5. cap. 17. narrat, fuit
de Paschate anni quingentesimi septuagesimi sep-
timi; Turonensis enim de eo loquitur anno II.
Childeberti Francorum Regis, qui an. DLXXV.
Sigiberto patri successit, aitque: *In Galliis nos
cum multis Civitatibus XIV. Kalendas Maias
Pascha celebravimus. Alii vero cum Hispanis XII.
Kalendas Aprilis Solemnitatem hanc tenuerunt.*
Hujus controversiæ causa fuit, quod eo anno
terminus Paschalis incidere in diem XVIII.
mensis Aprilis ac in feriam primam; unde se-
quebatur Pascha in sequentem Dominicam, ac
in diem XXV. Aprilis differendum, secundum
Cyclos Alexandrinos; quibus ideo nec Hispani,
nec multæ Galliæ Civitates consentiebant.
Turonenses cum multis aliis Gallis Pascha ju-

cat populum, & omnibus confracto pane,
communionem sancta ac pia voluntate lar-
gitur. Adveniente autem die tertia, quæ
erat Dominica dies, quæ civibus Ar-
vernensis immanem contulit luctum albescen-
te jam celo, interrogat, quid in Eccle-
sia psallerent. Dixerunt, Benedictionem
sepe psallere, nempe psalmum Benedicite
omnia opera Domini Domino. At
ille, psalmo quinquagesimo, & benedi-
ctione decantata, & Allelujatico cum ca-
pitello expleto, consummavit officium to-
tum temporis matutini. Quo jam extre-
mo perfunctus officio, ait: *Vale dicimus
vobis, fratres. Et hæc dicens, extensis
manibus spiritum celo intentus præmisit
ad Dominum: transit autem ætatis suæ
anno sexagesimoquinto, Episcopatus vero
sui septimo & vigesimo anno.* Hucusque
Gregorius de obitu S. Galli: pergunt ve-
ro dicere de funere atque miraculis: sed
satis ad institutum.

At non prætereundum de eodem S. Gal-
lo Venantii Fortunati (e) epitaphium,
quod in gratiam Gregorii Turonensis e-
jus nepotis conscripsit; sic enim se ha-
bet:

XXVII.
(e) For-
tunat. l. 4.
carm.

*Hostis inique, Adam paradiso fraude
repellis:
Ecce Deus famulis præstat adire
polos.
Invide, sic tua mors homini meliora
paravit:
Tu expellis terris: hic dat & astra
suis.
Testis & Antistes Gallus probat ista
beatus,
Nobilis in terris, dives eundo polos.*

Sed quod ad ejus pertinet antiquam no-
bilitatem, testatur Gregorius Turonen-
sis (f) in Vita ipsius, genus ducere ab
egregio martyre Vetio Epagatho, cujus
mentio est in epistola Ecclesiæ Lugdu-
nensis apud Eusebium (g), fuisseque tra-
dit natum ex Georgio Senatoriæ stir-
pis viro & matre Leocadia. Pergit ve-
ro

(f) Greg.
Vit. SS.
Patr. c. 3.
(g) Euseb.
l. 5. c. 1.

xta Victorii Aquitani Cyclum celebrarunt XIV.
Kalend. Majas, idest, die XVIII. mensis Apri-
lis, in quem, ut jam dixi, terminus Paschalis
incidebat. Hispani vero cum aliis Gallis, qui-
bus hoc inconveniens videbatur, illud toto men-
se anticiparunt, & XII. Kalend. Aprilis, seu die
XXI. Martii, ipso scilicet Æquinoctii die juxta
Cyclum Latinorum Victorio antiquiorum per-
egerunt. Ex quo liquet, ut observat Buche-
rius de Doct. Temp. cap. 10. Galliam pleram-
que, non tamen omnem, Victorii Cyclum hoc
tempore amplexam esse. Alibi die XXV. Apri-
lis Solemnitatem hanc, secundum Cyclos A-
lexandrinis tenuerunt Christiani.

Ad num. XXVI. & seqq. Sanctus Gallus Epi-
scopus Arvernensis interfuit primo Concilio Ar-
vernensi anno DXXXV. celebrato, Concilio
Aurelianensi IV. anno DXLI. & Concilio Au-
relia-

V.
Moritur
S. Gallus
Episc. Ar-
vernensis.

ro idem Fortunatus ejus vitam summatim referre :

*Qui Christi auxilio fultus nec adul-
tus in annis
Se majora petens, odit amore lares :
Effugit amplexus patrios, matremque
relinquit :
Qui monachum regeret, quaeritur Ab-
ba parens .
Illic tyro rudis generoso coepit ab ævo
Militiæ Domini belliger arma pati .
Quintiano demum sancto erudiente ma-
gistro,
Pulchrior est auro corde probatus
homo .*

Fuit iste Quintianus sanctitate præcla-
rus Episcopus Arvernensis, qui eum ex
monacho reddidit clericum, atque im-
buit sanctis moribus & Ecclesiasticis lit-
teris; quibus optime excultus, cum in-
notuisset Theodorico Francorum Regi,
ab eo accersitus atque retentus est:
ubi cum esset, apud Coloniam Agrippi-
nam idolorum templum, quod frequen-
tabatur a rusticis, succendisse tradit Gre-
gorius. Pergit vero Fortunatus :

*Inde Palatinam Regis translatus in-
aulam,
Theodorice, tuam, vixit amore pio .
Mox ubi destituens terras, petit astra
magister,
Cessit discipulo cura tenenda gregis .
Pontificatus enim moderans ita rexit
habenas
Pastor ut officii, esset amore pater,
Mansuetus, patiens, bonus, æquus,
amator, amandus,
Non erat offensæ, sed locus hic ve-
niæ .
Si qua supervenit facta est injuria
verbis :
Unde furor poterat, inde triumphus
erat .*

Plura id genus de ipso Gregorius refert

PAGIUS relianensi V. anno DXLIX. habitis; transit au-
tem ad Dominum, ut scribit Gregorius Tu-
ronensis in Vitis Patrum cap. 3. *Episcopus sui
septimo & vigesimo anno.* Idem Gregorius in
Historia lib. 4. capp. 5. 6. & 7. pluribus agit de
Cautini ejus successoris electione, eamque re-
fert ad tempus *Theodobaldi* Francorum Regis,
quem constat regnare coepisse anno DXLVII. &
e vivis abiisse anno DLIII. Cointius in *Annal.*
Ecclesiast. Franc. mortem Sancti Galli consignat
anno DLIV. quia *Theodobaldi* Regis mortem in
annum DLV. differt, existimatque, *Gallum* li-
berasse Arvernos a lue inguinaria anno DXLVI.
quod Turonensis lib. de Vitis Patrum cap. 6.
tradat, eum vita fundum *die Dominica*, jacuis-
se in Ecclesia *triduo quarta die* sepultum fuisse,
& in Tabulis Ecclesiasticis inter Sanctos adscri-
batur ad diem *Kalendarum Juliarum*. Nam par-

exempla, de contumeliis scilicet atque
verberibus a suis presbyteris magna pa-
tientia toleratis. Sed audi reliqua :

*Plebem voce fovens quasi natos ubere
nutrix
Dulcia condito cum sale mella dabat .
Hoc opus exercens præsensit dona fu-
turi,
Se pastore nihil posse perire gregis .*

Hoc idcirco Christianus poeta, quod in-
gruente inguinaria lue, a divino oracu-
lo accepit responsum (ut idem tradit Gre-
gorius) ipso vivente, nullum e suis ea
peste lædendum: quod & sicuti prædi-
ctum fuit, evenit. Quot autem annis
eamdem Ecclesiam gubernarit, his For-
tunatus quos subdit, versibus docet :

*Sic Pater Ecclesiam regit in quinquennia
quinque,
Bis terdena tamen lustra superstes
agens .
Hinc meliore via Sanctum ad caelestia
vectum
Non premit urna rogi, sed tenet
ulna Dei .*

Hucusque Fortunati de sancto Gallo e-
pitaphium. Claruisse autem corpus ejus
terræ mandatum pluribus miraculis, Gre-
gorius tradit, qui tamen in numerando
sedis ipsius tempore duobus annis a
Fortunato discrepat: siquidem eum Ec-
clesiæ Arvernensi præfuisse Episcopum ait
annos vigintiseptem. Remansit posteris
ejus memoria in universa Ecclesia cele-
bris: etenim sacris inter Sanctos ipse
ascriptus tabulis, die qua obiit Kalen-
dis Julii anniversaria memoria ubique re-
colitur.

Sed qui dum vixit extitit suis mediator
apud Deum, tanquam Moyse (a), qui
stetit in contractione in conspectu ejus,
ut averteret indignationem ejus, ne dis-
perderet eos: Ubi vero mortuus est,
sublato de medio tanto obice, tamquam
a vi-

XXVIII.
(a) Psal.
106. & E-
xod. 32.

te alia idem Gregorius in Historia lib. 4. cap. 5.
& in Vita hujus Sancti asserit, *Sancti Galli* in-
tercedente Oratione, luem, quæ alias Regio-
nes consumebat, Civitatem Arvernam non at-
tigisse; additque Sanctum Gallum *post annos octo*
a lue illa e sæculo migrasse. Hæc Cointius.
Verum dies Martyrologiis adscripti ad anni
emortualis notitiam nos perducere non possunt,
ut mille exemplis liquet, & ut falsum illud
Chronologiæ principium everteremus, sæpius
inculcavimus. Neque divus Gallus Kalendis Ju-
liis sepeliri potuit; cum Turonensis loco cita-
to doceat corpus ejus jacuisse in Ecclesia, dum
Rogationes, qua post Pascha fiunt, celebrantur,
& lib. 2. Hist. cap. 34. scribat, prædictas Ro-
gationes *ante Ascensionis Dominica triumphum*
fuisse celebratas. Annus itaque quo *Gallus* Ar-
vernenses a peste liberavit, quove ipse ad De-
am

(a) *Isai.*
5.
(b) *Greg. Tur. hist. Franc. l. 4. c. 15.*
(c) *Greg. Turon. de glor. mar. lib. 2. c. 45.*
XXIX.

a vinea macerie depulsa de qua scriptum est (a): *Auferam maceriem ejus, & erit in direptionem*: mox lues illa inguinaria quæ ante annos octo Italos & Gallos afflixit, Arvernos autem, Sancto intercedente, non læserat; populum illum invafit, magnaque clade affecit, ut Gregorius ipse testatur (b), cum de divina virtute, quam tunc fuit in famulo suo expertus per sancti Juliani martyris Arvernensis reliquias, ita alibi narrat (c):
Inter reliqua vero insignia suscipiendorum miraculorum ponimus & istud, quod insipientes corrigat, & roboret sapientes. Igitur Cautini Episcopi tempore, quo ingruentibus peccatis populi Arverna regio ab excidio suis, quam inguinariam vocant, devastabatur; ego Brivatensem vicam expetii, scilicet ut qui meritis tutari nequibam, beati martyris Juliani tutarer præsidio. In quo dum commorarer vico, unus puer ex nostris ab hoc morbo corripitur; reclinatoque ad lectulum capite, graviter ægrotare cœpit. Erat autem febris assidua cum stomachi pituita, ita ut si quid acciperet, confestim eiiceret, nec erat ei cibus confortatio, sed magis exitus putabatur. Denique mei cum viderent eum in extrema vexari, hariolum quemdam invocant. Ille vero venire non differens, accessit ad ægrotum, & artem suam exercere conatur, incantationes immurmurat, sortes jactat, ligaturas collo suspendit, promittit vivere quem ipse mancipaverat morti. Hæc autem me inscio agebantur. Quæ cum mihi delata fuissent, amarissimus reddor, & cum gravi suspitio illud commemoro, quod Dominus per Eliam Prophetam Ochoziæ Regi pronunciat, dicens: (d) *Quia dereliquisti Dominum Deum Israel, & consuluisti Deum Accaron, ideo de lectulo in quo ascendisti non consurges, sed morte morieris.* Nam iste post adventum harioli validius febre succensus, spiritum exhalavit. Cujus post obitum interpositis paucis diebus, puer alius simili laborare cœpit incommodo. Tunc ego eis inquit: *Accedite ad martyris tumulum, & aliquid exinde ad ægrotum deportate, & videbitis magnalia Dei, atque cognoscetis quid sit inter justum & injustum, & inter timentem Deum & non servientem.*
Ann. Eccl. Tom. X.

(d) 4. Reg.
1.
Pulvere sepulcri S. martyris curati infirmi.

PAGIUS
VI.
Gesta in bello Persico.

um migravit, incertus. Baronius in secunda Annal. Ecclesiast. editione animadvertens eum laudatis Conciliis interfuisse, quod & jam in Notis ad Martyrologium ad diem primum mensis Julii observarat, agnovit quæ anno DLXV. num. XXIX. de Civitatis Arvernensis præfatione a peste, & hoc num. XXX. de anno mortis Sancti Galli scripserat, subsistere non posse, & corrigenda monuit.

Theophylactus lib. 3. cap. 10. postquam gesta anno VII. Justiniani Romanos inter & Persas narravit, scribit: *Justiniani Imperatoris anno sequenti, Marciano delectis habente, & ex Oppi-*

tem illi. *Accedentes autem, parumper pulveris circa sepulcrum jacentis sustulerunt. De quo ut hausit infirmus cum aqua, protinus affecutus est medicinam, recuperatisque viribus ac restincta febre convaleuit. Intelligite ergo nunc, o omnes qui insipientes estis in populo, & postquam ita discussieritis, scitote quia nihil sunt quæ ad seducendum humanum genus diabolus operatur. Ideo moneo, ut si quis vexillo Crucis signatus, si quis baptismi absolutione mundatus, si quis vetustate deposita in novo nunc homine viget; talia postponat ac negligat: quærat autem patrocinia martyrum, per quos sanitatum miracula celebrantur: postulet adjutoria confessorum, qui merito amici sunt Domini nuncupati; & quæ voluerit, obtinebit.* Hucusque Gregorius, eandem spirans in sacrarum reliquiarum cultu pietatem, qua omnes non Galliarum tantum, sed totius Catholici orbis sanctissimi Episcopi præditi semper fuerunt.

Quod vero Arvernenses populi post obitum sancti Galli ea meruerunt affligi clade: ad alia ipsorum peccata, quorum Gregorius meminit, illud accessit, ut post obitum ejus divisa schismate Ecclesia illa fuerit, studentibus aliis Catoni presbytero, Archidiacono vero Cautino aliis, cum iste dolo agens, clam profectus ad Regem, ab eodem dari sibi petiit Episcopatum. Quæ quidem omnia luctu digna idem Gregorius suo profectus est stylo (e). At vero ista de S. Galli obitus tempore in priori editione ex chronologia ab inguinaria peste uti certa deprompta jam denuo ad ineudem revocata, non posse subsistere, sunt inventa, quæ magis ad anteriora tempora sint reducenda, cum alias idem morbus pervasit Gallias. Quod autem ad hæc tempora Gallus non potuerit pervenisse, inevidens deducitur argumentum. Cum enim ipsum annos tantum vigintiseptem dicat sedisse Episcopum Arvernensem, idemque reperiat interfuisse Concilio Aurelianensi secundo, anno Christi quingentesimo trigesimo sexto, & Arvernensi anno quingentesimo quadragesimo primo; quomodo potuit ad hæc tempora pervenisse? Accedit ad hæc, quod cum
R r Gal-

XXX.
Arvernensis Eccles. schismate laborat.

(e) Greg. hist. Fran. l. 4. c. 5. 6. 7.

De tempore obitus S. Galli.

do Dara prodeunte, Barbarisque juxta Nisibim tendentibus, pralium prope Sargathum (locum a Persis ita nominatum) committitur: Persæ Romanis dant manus. Qui deinde Thebothum Castellum Persicum cingentes, cum per dies multos continuata oppugnatione nihil proficerent, Daram se retulerunt. Theophanes Theophylacto suffragatur, asseritque, Romanos vicisse Persas ad Sargathum anno Incar. secundum Alex. DLXV. qui cum mense Augusto currentis Christi anni absolvitur.

Subdit Theophylactus, Cosroen Persarum Regem, dum Romani Nisibim Mygdoniæ Urbem obli-

VII,

Galli Episcopi successorem Cautinum idem Gregorius eius nepos, rerum ab ipso gestarum testis fidelis referat ad tempus Theodebaldi Regis, quem constat regnare cœpisse anno Christi quingentesimo quinquagesimosecundo, licet positum sit

anno quingentesimo quinquagesimo quinto, tenuisseque tantum annos septem: utique prohibetur omnino ad hunc annum pervenire potuisse. Hæc de tempore ejus obitus dicta sunt.

Jam

PAGIUS obsidione cingerent, cum copiis Babylone discessisse, & ad Oppidum quoddam Persicum *Abarum* nomine, quinque dierum itinere a *Circesio* Romanorum Urbe venisse, indeque *Adormannem* Ducem ad Romanorum Provinciam proficisci jussisse. Hic citra laborem *Antiochiam* usque fertur, & suburbanis ædificiis pro tempore dirutis in *Calesyriam* venit, & die tertio *Apamaam* Urbem occupavit, eaque flammis tradita in Persidem reversus est, Eadem ac *Theophylactus* narrat *Evagrius* lib. 5. capp. 8. 9. &

Nisibis a Romanis obsessæ, & Apamaa a Persis capta.

10. & pluribus prosequitur. Baronius hanc *Adarmanis* Persarum Ducis expeditionem in annum sequentem perperam differt, & pluribus explicat num. II. III. & IV.

Concilium *Parisiense IV.* celebratum, de quo anno DLXXVI. verba faciemus. Ibi etiam agemus de dissensione inter Francorum Reges hoc anno exorta. Divus Gregorius postea Pontifex Romanus, hoc anno Præfecturam Romanam administrabat, ut videre est an. DLXXXI. num. III.

JESU CHRISTI
ANNUS

574.

BENEDICTI PAP.
ANNUS

2.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS

9.

I. **J** Am quingentesimus septuagesimus quartus Christi annus adest septimæ Indictionis, idemque nonus numeratus Justinianus Imperatoris: qui quidem extitit Orientali Imperio funestissimus, Abaris una ex parte, Persis ex altera Romanum Imperium devastantibus.

Avares
rursum
invadunt
Rom. Im-
perium.

Anno enim hoc nono Justinianus (inquit Cedrenus) Abari sive Avares ad Danubium venerunt, ac vicerunt Romanos. De his hæc pauca ipse: Evagrius vero pluribus, dum agit de Tiberio, qui ascitus postea fuit collega in Imperium a Justiniano: Hunc (inquit) Justinus, ingenti collecto exercitu, ad congregiendum cum Abaris jam pridem miserat. Qui quidem, militibus aspectum barbarorum baud ferentibus, parum aberat quin captus fuisset, nisi divina providentia eum præter omnium opinionem servasset, & in fines Imperii Romani reduxisset incolumem: qui spe temerariis Justinianus institutus obsecutus, ipse cum tota Romana Republica in periculum venit penitus pereundi, & amplum Imperii Romani decus barbaris concedendi ad occupandum. Hæc ipse. His autem
Ann. Eccl. Tom. X.

hæc præterea hoc item anno addita mala a Persis, idem Evagrius affirmat his verbis (a): Et Artabanus Persa in Romanorum ditionem facta incursione, multos captivos abduxit, captoque etiam Daras castro, domum rediit. Justinus nuncio tantæ cladis accepto, animo abalienatus est, petiitque ab Hormisdâ, uti pacem componeret, quæ & in annum pacta est. Constitutum sub eo est, ut psalmus: Tuæ cœnæ mysticæ; magna feria quinta caneretur. Illata quoque tunc est imago nulla manu facta Canulianis pago Cappadociæ (illuc enim Edeffa, ne in Persarum manus deveniret, olim translata fuit) & veneranda ligna, Crucis sanctissimæ scilicet, ab Apamea Syriæ Secundæ Constantinopolim translata sunt. Quibus exuta civitas illa, quæ (ut dictum est superius) ab iisdem in alia Persarum incursione miraculo magno divinitus defensa fuit, capta statim atque in favillam redacta est.

Verum quæ de hac Persarum incursione, ex qua in magnum discrimen Antiochia adducta est, idem Evagrius tradat, hic describamus. Ipse enim dum
R 1 2 agit

II.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6067.

SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXII.
A.C. 574.

○ 23. G. ☽ 5. P. 25. Mart. Indict. 7.

JESU CHRISTI 574.

BENEDICTI I. PAPÆ I.

JUSTINI JUN. IMP. 10.

TIBERII CONSTANTINI CÆS. 1.

I. Post consulatus.

IS annus hac formula notatus: IX. post Consulatum Justinianus Jun. Aug. solius VII. a Mario vero Avenicensi: Anno VIII. Consul. Justinianus Jun. Aug. Indict. VII.

II. Avaram de Romanis Victoria.

A num. I. ad VI. Victoriâ Avaram de Romanis recte hoc anno recitat Baronius ex Cedreno & Evagrîo cap. 11. Sed hæc verba, & Artabanus Persa in Romanorum Ditionem facta excursione, & cætera usque ad finem numeri I. quæ Evagrîo attribuit, Cedreni sunt, non vero Evagrîi. Annum rei gestæ nos edocet Theophanes anno Incarnat. secundum Alexandrinos DLXVI. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato, ubi ait: Hoc anno in Provincias Danubio conterminas grassati sunt Avares, quo cognito Tiberium Excubitorum Comitum adversus eos misit Imperator. Pugna cum Avaribus commissa, Tiberius ex improvîso ab hostibus oppressus superatur, multisque e suis desideratis revertitur. Meminit hujus Avaram de Romanis Victoriæ Menander Protector pag. 115. qui pagina præcedenti narraverat Legationem Bajani eorum Chagani, seu Principis ad Justinianum, a quo Legatus petivit, ut annuæ collationes antea solvi solitæ, quotannis penderen-

tur, & Sirmium sibi traderetur, cum Gepidas, quibus illud dederant Romani vicissent, Fufius eandemmet Avaram Legationem recitat Menander pag. 154. & utrobique ait, Imperatorem Legatum contempsisse, & Tiberium adversus Avaros misisse.

Gesta Romanos inter & Persas hoc anno refert Evagrius lib. 5. cap. 10. qui ait, Adaarmannum Persarum Ducem post expugnatam Apameam venisse ad Chosroem, qui Daras Oppidum fortissimum in Mesopotamia positum obsidebat. Ejus igitur copiis Chosroes hyberno tempore Urbem illam vi cepit, postquam quinque & amplius menses eam obsidisset. Quod confirmat Theophylactus lib. 3. cap. 11. qui dicit, eam a Chosroë mensibus sex oppugnatam fuisse. Theophanes Byzantius in Excerptis de Legatione eandem expugnationem narrat, postquam locutus est de exauratione Marciani Romanorum Ducis, & de obsidione Nisibis a Romanis relicta; quem ordinem etiam servat Evagrius, qui cap. 9. tam de Marciano, quam de Nisibi loquitur. Refert autem Evagrius Justinum, qui cum vili & abjecto exercitu tantam Urbem obsidere jusserat, cum videret eam a Marciano cito non capi, ei injuixisse, ut eam desereret, illumque Dignitate exuisset. Quod & narrat Theophylactus loco laudato, additque, Justinum formidantem, ne alia insuper mala existerent, præsentis anni Inducias cum Persis fecisse. Menander Protector pag. 156. istarum Induciarum mentionem facit, aitque, Sophiam Augustam, dum Justinus mentis imbecillitate laboraret, Jacobum ex Medicis Imp. ad Chosroem misisse, & per annum ut ab armis cessaretur, statutum esse, numeratis Chosroï quadraginta quinque aureorum millibus. Vide pag. 118. ubi jam Menander fufius de ea Legatione egerat. Has Imperii Romani calamitates Theophylactus vi-

III.

Persa Daras capiunt, & Romani obsidionem Nisibis relinquant.

110.

agit de Nisibis, quæ erat sub potestate Persarum, obsidione, quam Marcianus Dux Romani exercitus ad multum temporis spatium protraxerat, ob idque Justinum Imp. in indignationem commoverat, cujus & præcipiti animo mala cuncta Imperio inferrentur, hæc ait: (a) *De ea incurfione, quam fcilicet pararet*

(*) Evag.
ibid.

PAGIUS *tio mentis* Justinus, Evagrius vero voluptatibus, quibus immersus erat, attribuit, & uterque asferit, cum nihil sani animi reputaret, Rempublicam Tiberio regendam commississe, eumque *Cæsarem* creasse, suadente *Sophia* Augusta. Biclariensis *Darar* expugnatam tradit anno VIII. Justinus, quia hujus Imperium ab an. DLXVI. orditur.

IV.
Tiberius
fit Cæsar.

Hæc Dignitas in *Tiberium* collata est veluti index & cardo temporum usque ad Imperium Phocæ, annumque Christi DCII. quod Baronius agnovit, qui anno DLXXVIII. num. I. narrata hæc *Tiberii* nuncupatione, dicit standum esse Evagrio rerum præsentium inspectori, & anno DCII. num. XXII. loquens de Imperii Mauricii annis ait, eos certius detegi non posse quam ex Evagrio, omnia inquit, ob oculos habente, & annos Imperatoris Mauricii ad exactissimam temporis rationem revocante, quibus ideo reliqui omnes corrigendi & emendandi. Hæc autem Evagrii verba lib. 5. cap. 23. Porro ut tempora accuratissime distinguantur, sciendum est Justinum Juniores solum quidem imperasse annis duodecim, & mensibus decem cum dimidio; cum Tiberio autem collega annis tribus, ac mensibus undecim. Fiunt itaque in unum annum Imperii Justinus sedecim cum mensibus novem ac dimidio. Tiberius vero imperavit solus annos quatuor, cum Justino autem tres & menses undecim. Sunt hæc Evagrii verba Canonque firmissimus temporis constitutus. Si anno DLXV. & diei XIV. Novemb. addas annos XVII. minus mense uno cum dimidio, quibus imperavit Justinus, pervenies ad annum DLXXXII. His jungas quatuor, quibus solum regnasse Tiberium idem Evagrius tradit, pervenies ad an. DLXXXVI. quo tempore incipe numerare annos Mauricii, usque ad præsentem annum DCII. uti.

VII.
Neque a
mense Decembris hujus anni.

Ex egregio hoc Epitaphio apparet primum, errasse Viros Doctissimos, qui Justiniani mortem & Justinus Junioris initium cum an. DLXVI. alligarunt; nisi enim anno antecedente regnare cœpisset, annus Justinus duodecimus

Cosrhoes per Adarmanem Ducem (sic enim eum appellat, quem Cedrenus nominat Artabanum) fit certior Gregorius Episcopus Antiochiæ: nam huic Episcopus Nisibis amicissimus fuit, magnis muneribus ab eo donatus: & propterea cum insanam Persarum contumeliam contra Christianos admissam, qua semper fere pre-

que non amplius quam annos XVI. & tres menses, quibus Mauricius imperavit, reperies. Hæc Baronius. Verum locus ille Evagrii, ut nunc fere inter Eruditos convenit, a Librariis corruptus fuit, neque enim accuratissimus Scriptor in rebus sua ætate gestis Literis mandandis, in tam graves errores laudatis verbis contentos labi potuit; quod & ex ipsomet Evagrio infra ostendemus.

Imo Baronius, qui primo Evagrius secutus fuerat, Tiberiique cooptationem an. DLXXVIII. collocarat, re postea accuratius perspecta in Appendice Tomi XII. ad an. Christi DLXXXVI. scripsit, Evagrius errasse in recensendis annis Imperii Justinus, Tiberii, & Mauricii. Interim Annales Ecclesiastici ab hoc anno ad an. DCII. valde perturbati, quos, ut in integrum restitueret Spondanus, cooptationem Tiberii cum an. DLXXV. Justinus mortem cum an. DLXXIX. & Mauricii initium cum anno DLXXXIII. copulavit. Sed hoc pacto errorem quidem immittit, sed non sustulit; & in ejus Epitome, sicuti & in Annalibus, a currenti Christi anno ad DCII. quo Phocas imperare cœpit, Chronologia valde depravata.

V.
Chronologia Cæsarea in integrum restituitur.

Repertum est olim in Vaticano Cœmeterio Marmor, in quo legitur Epitaphium cujusdam pueri, translutum postea in atrium Ecclesiæ Sancti Angeli, ubi ad lævam majoris Aræ parieti affixum fuit, ex quo cum aliis Antiquitatis Monumentis collato constat, non tantum Tiberium hoc anno; sed etiam post diem XXV. mensis Octobris participem Imperii factum. Habetur illud apud Paulum Aringum lib. 2. Rone Subterraneæ cap. 10. & apud Reinesium in Syntag. Inscriptionum pag. 912. ex quo hæc excerpti, omissis ad Chronologiam non necessariis.

VI.
Tiberii nuncupatio ab hoc anno non potest removeri.

✠ DEP. EST BOETIUS. CL. P. OCT. KAL. NOBR. INDICT. XI. IMP. DOM. N. IVSTINO. PP. AVG. ANN. XII. ET TIBERIO CONST. CAES. ANN. III. DEP. EST IN PAG. ARGENTEA. MAT. SS. XIII. KAL. DECEMBR. QUI SS BOETIUS VIXIT ANN. XI. M. VIII. D. XXIII. ET MAT. EJUS VIXIT ANN. XXXVI. M. II. D. XII. [1]

neque cum indictione undecima, neque cum anno Christi DLXXVII. qui ea a Septembri notatur, concurreret; sed cum Indictione duodecima, annoque DLXXVIII. cum dies ejus natalis in XIV. Novembris inciderit. Apparet se-

NOTÆ [1] Hoc Boethii epitaphium, quod summi esse momenti ad stabiliendam Imperii Justinus chronologiam censet Pagius, nihil nobis officere, & cum exordio Justinus ab anno 566. cœpto congruere posse, nullo negotio demonstrat. Etenim Justinus imperium exorsus est die 14. Novembris anni 566. adeoque anno 577. die illa Novembris annum Imperii XII. incœpit. Argentea vero mater Boethii, quorum utriusque in hoc lapide mentio fit, decessit XIII. Kal. Decembris ejusdem anni 577. qua die Justinus annus duodecimus jam fœbat. Tota igitur Pagii allucinatio ex eo provenit, quod notas illas temporarias Indictionis annorumque Justinus & Tiberii ad filium retulerit, cum ad Matrem, interpunctione mutata, referendæ sint, adeo ut Mater, non Filius anno Justinus XII. & Tiberii III. decesserit. Ita sua fides constat vetusto illi Baluziano monumento a nobis supra ad A. 565. 2. producto, & veterum cœvorum Scriptorum autoritas in tuto est. MANSI

premebantur, ægre admodum pateretur, & magnopere cuperet civitatem, cujus ipse fuit Episcopus, in ditione Romanorum venire; omnia quæ extra fines Romanorum circiter Nisibin gerebantur, significavit, opportuneque exposuit. Quæ quidem Gregorius illico ad Justinum retulit, eique quam celerrimam declaravit Cosrbois incurssionem. At vero ille in consuetarum voluptatum sordibus volutatus Gregorii litteris neque animum attendere, neque fidem habere voluit; illud dumtaxat verum arbitratus, quod ipse in animum induxerat. Nam hominum intemperantium & luxu perditorum consuetudinem imitabatur, in quorum animis sicut ignavia insita est, ita de prospero rerum adventu nimis magna fiducia; & si quid contra ipsorum voluntatem acciderit, ei nolunt ullo modo fidem adjungere. Itaque scribit Gregorio, resque ad se relatas, quasi omnino veræ non sint, reiecit: quod si veræ sint, Persas, non ante suos obsidione occupatos; sin autem ante occuparent, cum magno suo malo discessuros. Ita quidem Evagrius, devastationem Syriæ & captivitatem Antiochiæ tribuens Imperatoris ignaviæ: sed altius optassem ipsum ista considerasse, cur ante septem annos, quibus Imperium Justinus administravit, minime contigerint; sed ubi scilicet sanctissimum Episcopum ab ea civitate dimovit? Hæc enim si considerasset, non in ignaviam, sed ad sacrilegium Imperatoris ea cuncta mala retulisset: sicuti enim in templo columnæ, & in ædibus sunt fundamenta, ita plane se habent in civitatibus atque provinciis sanctissimi sacerdotes; quos si quis e loco dimoveat, forasque pellat, necesse sit cuncta quæ virtutum fortissimo robore sustinebant, omnino corruere ac pessum-

ire. Cum Anastasius Antiochiæ sederet, ipse Dominus positus erat in Syria universa murus & antemurale; quo sublato, & Dominus pariter recessit ab eis, atque tunc luxit (a) antemurale, & murus pariter dissipatus est, cum universa Syria cessit deprædationi barbarorum: cum jam nullus penitus esset qui resisteret grassantibus ubique locorum hostibus crudelissimis. Sed, quomodo id acciderit, sic narrare pergit Evagrius.

Deinde mittit Acacium Imperator, hominem superbum & contumeliosum, ad Marcianum Ducem exercitus cum hoc mandato, ut si Marcianus alterum pedem in civitatem Constantinopolitanam ante intulisset, quam scilicet de hostibus victoriam accepisset, honoris sui gradu cum abdicaret. Quod quidem factum est ab eo sedulo: idque non sine Reipublicæ detrimento, quo Imperatoris mandato inserviret. Nam profectus ad castra Romanorum, Marcianum juxta fines Imperii versantem, inscientem exercitu, spoliat dignitate. Præfecti autem Manipulares ac Centuriones, ubi peractis vigiliis didicerant Ducem suum de honoris gradu dimotum, copias non ulterius ducunt, sed clam se inde subducentes, sparsi fugiunt, obsidione civitatis Nisibis cum omni irrisione dimissa. Adaarmanes igitur, qui Persarum & Scenitarum barbarorum satis validum & magnum habebat exercitum, Circesium præteriens, res Romanorum incendio, occisione, & aliis omnibus vastationis generibus populatus, nec quicquam clementiæ omnino vel cogitatione complexus est, vel factis declaravit. Capit castella & pagos multos, nemine præterea repugnante: primum quod copiæ Romanæ nullum Ducem habuere; deinde quod militibus circiter Daras a Cosrboe circumclusis, popula-

(a) Tbr.
2.III.
Persæ universam depopulati Syriam.Peccatis
urgenti-
bus da-
tum ro-
bur hosti-
bus con-
tra Roma-
nos.

PAGIUS secundo, Tiberium currenti anno Cæsarem appellatum post diem vicesimum quintum Octobris, seu octavum Kalendas Novembris in Epitaphio memoratum; alioquin anno Christi DLXXVII. eo die, annoque XII. Justinus, is jam inchoasset annum quartum Imperii; ideoque Auctorem Chronici Alexandrini recte quidem annum inaugurationis Tiberii expressisse; sed in mense errasse; ait enim: Hoc octavo Imperii sui anno, Septembri mense, die septimo, octava Indictione, morbo correptus Justinus Augustus Tiberium Cæsarem creavit, nominavitque illum Constantinum, & vixit cum illo annos quatuor. Currentem autem Christi annum octavum Imperii Justinus Auctor iste vocat, quia ejus Imperium ab anno DLXVI. male exorditur. Non solum enim Tiberius die VII. Septemb. & die XXV. Octobris hujus anni nondum Cæsar erat; sed nec die decima tertia mensis Decembris eo honore adhuc affectus fuerat, ut ex clausula subjecta Collectaneo ab Eugipio composito anno DLXXXI. num. I. referenda certo constabit. Quare unus Theophylactus Simocatta libr. 3. capit. II. mensem & feriam rei actæ nos edocuit; postquam enim sermonem,

quem Justinus ad Tiberium habuit, quo tempore Cæsar salutabatur, retulit, ait: Atque hac mense Decembri, sexta die hebdomadis, Indictione nona prolocutus est. Loco tamen, Indictione nona, reponendum, Indictione octava, quæ Kalendis Septemb. hujus anni auspicatur. Porro post diem decimum tertium mensis Decembris feria sexta non incidit, nisi in diem XIV. XXI. & XXVIII. ejusdem mensis; ideoque unus ex tribus illis diebus Tiberii Constantini natalitius fuit.

Quod si quis dicat, ex Indictione IX. a Theophylacto notata sequi Tiberium anno duntaxat sequenti Imperii participem factum, & laudatum Epitaphium non videri contrarium, si tertius Tiberii annus non desinens, ut a nobis explicatum, sed iniens intelligatur, erroris convincetur ex Dandolo in Historia Veneta MS. ubi refert, Synodum habitam a Schismaticis Tria Capitula propugnantis apud Gradum, die III. Novembris anni DLXXIX. quam refert Ughellus Tomo V. Italiæ Sacræ, cujus Synodi hoc initium est: Imperante serenissimo Tiberio Constantino Augusto, anno Imperii ejus quinto, eodem Consule, sub die III. Nonarum

VIII.
Tiberius post mensem Novembris Cæsar appellatus.

pulationes agrorum, & incursiones absque ullo timore fiebant.

IV. Invadit porro Cosrhoes Antiochiam per suos dumtaxat milites (ipse namque eo non venit) qui præter omnem spem inde repulsi fuere: cum tamen nemo, vel pauci admodum in civitate remanerent. Cumque Episcopus inde fugisset, secumque eduxisset sacrum Ecclesiæ thesaurum, propterea quod magna pars muri ceciderat, & populus (ut fit in his præsertim temporibus) seditione constata novis rebus studebat, quibus fugientibus urbs deserta relicta; nec quisquam erat, qui vel ad machinas ullas contra hostes fabricandas, vel ad eisdem ullo modo resistendum, animam intenderet. Subiicit (a) his de Heraclea ab hostibus incensa, Apmæaque capta & igne absumpta, abducto captivo Episcopo una cum civitatis Præfecto, aliisque malis innumeris illatis regionibus illis, in quas iidem segrastantes infunderant; cum interea ipse Cosrhoes Daram expugnavit civitatem, munitissimam in finibus positam.

(a) Evag. li. 5. c. 10.

V. Alia rursus clade contigit his Justinii temporibus Syriam nonnihil affligi a Samaritis hæreticis sæpe repressis, ejectis, ac sæpe receptis; sed denuo in Catholicos insurgentibus, de quibus idem Imp. Novellam (b) constitutionem ediderat,

(b) Nov. S. Justinii inter Nov. Justiniani 144.

PAGIUS *Novembrium, Indictione XIII.* Si enim anno sequenti post diem XIII. mensis Decembris, Imperium Cæsareum Tiberius suscepisset, die tertia mensis Novembris anni DLXXIX. adhuc quartum Imperii annum numerasset, nec quintum exorsus esset ante diem XIII. mensis Decembris illius anni. Emin. Card. Norisus in Dissert. de Synodo V. cap. 9. paragr. 3. docte de initio Tiberii Cæsaris disserit, & ex præfatis Synodi Gradensis verbis concludit, Tiberium anno currenti, mense Novembri Cæsarem appellatum fuisse; quæ & sententia Onuphrii in lib. 3. Fastorum fuit. Verum illam quoad mensum ipsius inaugurationis sententiam & laudata clausula Libro Eugipii subjuncta, & citatus Theophylacti locus plane convellunt.

IX. Spondanus in Epitome Baronii ad annum DLXXV. dicit, in annis Tiberii & Mauricii lapides variare, dum in Epitaphio Boetii mox recitato, tempus ejus depositionis notatur VIII. Kal. Novemb. Indict. XI. Justinii Aug. an. XII. & Tiberii Cæsaris anno III. in Epitaphio vero cujusdam tabernarii, quod Romæ extat, annus III. Imp. Mauricii, cuius æque initium pendet ab isto Tiberii, jungitur cum Indictione prima; cum tamen, inquit Spondanus, pro correctione Baronii qui in Appendice laudata monuit, Mauricii initium ad annum DLXXXIII. retrahendum esse, faciat etiam Historia Miscellæ, quæ Tiberii cooptationem ponit anno X. Imperii Justinii, III. ante ejusdem Justinii obitum. Ita Spondanus. At Epitaphium illius tabernarii manifeste mendosum est; cum in nulla opinione annus III. Mauricii cura Indictione prima connecti possit, ut numeranti patet. Quoad Auctorem Miscellæ, recte is scribit, Tiberium anno Justinii X. nuncupatum esse Cæsarem, quod & Cedrenus ac Theophanes etiam

Nuncupatio Tiberii in annum sequentem differri non potest.

multans civilibus pœnis eos qui in eodem permansissent errore. Quæ autem malæ bestiæ istæ tentaverint, videre est apud Acta Nicæni posterioris Concilii Oecumenici, cum a Patribus recitari jubetur epistola Simeonis Stylitæ Junioris ad ipsum tunc Imperatorem Justinum data, cujus titulus sic se habet (c):

Beati Simeonis Stylitæ, qui in admirando monte vixit, epistola ad Justinum Juniorem Imperatorem.

Quis dabit oculis meis fontem lacrymarum, ut omnibus diebus miseræ vitæ meæ satis ex corde fleam? Tanta enim, vestra serenitate & pietate regnante, tanta scelera & impietates ab impiis & execrandis Samaritanis in sanctum templum, quod devota tua majestas extrui jussit, designata sunt, qualia numquam sunt audita. Dico autem eos qui castra habent prope civitatem Porphyriionis. Hæc autem quæ sunt facta, breviter & tenuiter cognoscat vestra serenitas in his quæ nostra humilitas per sanctissimum Episcopum Orientalem Patriarcham, qui non leviter ex hoc angitur, ad vestram majestatem scripsit. Nec lapides sufficientes sunt ferre, si omnem illam impietatem exclamet, quam oculis suis dictus sanctissimus Archiepiscopus vidit. Citius enim mortem & interitum nostra tenuitas ex-

(c) Nicæn. Conc. 2. Act. 1.

VI.

De Samaritis in sacras imagines infanientibus.

habent, qui annum primum Justinii ab anno DLXV. deducunt, licet de more uterque a Kalendis Septembribus quæ mortem Imperatorum sequuntur, Successorum gesta narrare incipiant: quia scilicet Justinianus non longe post Kalendas Septembris, die scilicet XIV. Novembris vita functus est, ideoque res duorum fere annorum, sub uno eodemque narranda fuissent, si primum Justinii a Kal. Septemb. an. DLXVI. auspiciati fuissent. Quare quia Justinus Junior anno DLXXVIII. mense Octobri obiit, Theophanes, ac Cedrenus initium Tiberii ab eodem Christi anno auspiciantur, non vero a Kalendis Septemb. anni Christi insequentis. Sic etiam quia Mauricius mense Novembri anni DCII. periit, ab eodem Christi anno a Scriptoribus Byzantinis per boca Successoris initium præter morem inchoatur. Certum itaque maneat, Tiberium post diem XIII. mensis Decembris hujus Christi anni Cæsarea Dignitate exornatum fuisse.

A num. V. ad X. Samaritæ, qui Justiniano imperante in Syria tu multuati fuerant, Justiniano Juniore Imperium administrante rursus turbas excitaverunt, & in Sanctum Templum, quod Justinus extrui jusserat, gravissima scelera designarunt, ut legitur in Epistola ad Justinum Imp. a Sancto Symeone Stylita Juniore tunc data, cujus hic est titulus in secunda Synodo Nicæna Act. 1. ubi integra recitatur: Beati Symeonis Stylitæ, qui in Admirando monte vixit, Epistola ad Justinum Juniorem Imperatorem. Justinus ea Epistola accepta Constitutionem adversus eos emisit, quæ alia non est quam Novella CXLIV. Justiniano Imperatori ab ejus Novellam Collectore perperam attributa. In ea Justinus abrogat, quæ Samaritanis a Justiniano Novella CXXIX. anno DXLI. data, concessa fuit.

X. Samaritæ tumultuantur.

expeteret, quam iterum talia mihi narrari audire. Omnem enim blasphemiam excellit improbum hoc factum, quod in Deum Verbum pro nobis incarnatum, ejusque gloriosam matrem, & venerandam sanctamque Crucem designarunt. Hanc rem cum cogitamus, ad divinas vestras aures nos referimus. Nam cum videamus pias leges vestras, eos qui imaginem aut statuam Imperatoris ignominia afficiunt, extremo & justo mortis supplicio plectere; qua tandem poena puniendi sunt, qui in imaginem Domini nostri ejusque matrem nefando facinore grassati sunt? Profecto, non video quid mihi dicendum sit. Tantum enim scelus est commissum, ut nec ulla humanitatis mica amplius superesse credatur. Quamobrem obsecramus victoriosam vestram potentiam, ne ulla posthac eis misericordia ostendatur, neque amplius parcere illis quisquam velit, neque ullam apologiam aut excusationem illorum nomine accipere, ne posthac pejora aggrediantur. Hactenus magnus Simeon.

VII.
Adversus
Iconoclastas.

Videant recentiores Iconoclastæ, quibus sese conjunxerint hæreticis omnium nefandissimis: audiant a spiritali homine qui omnia recte dijudicat, qualia sint de quibus etiam gloriantur sacrilegia, dum violentas in sacras imagines manus immittunt; & quibus sint digni supplicii, ex verbis pariter Simeonis expendant. Quid vero de his factum sit, nusquam verbum.

VIII. De ipso autem Simeone plura etiam scribit Evagrius, cui magnus cum eo

PAGIUS fuerant: unde, inquit, & sacra illa forma per indulgentiam ipsis a patre nostro concessa, qua legis vicem obtinens, largitur ipsis, ut hæreditatem pariter adire & transmittere, item legatis honorari & legata relinquere possint, impoſterum vacabit, neque prorsus ullam firmitatem habebit. In Præfatione ejusdem Constitutionis dicit Justinus: Sapenumero tam piensissimus Princeps pater noster, quam etiam nos ipsi studio habuimus, ut Samaritanorum hæresim ad meliorem frugem perduceremus. Non itaque hæc Constitutio a Justiniano data, sicuti Novella CXXIX. quæ in ea abrogatur, sed a Justino, qui ab eo adoptatus fuerat, quem ideo Justinus patrem appellat. Hoc recte vidit Baronius, & ante eum alii; sed nullus hætenus annum quo ea promulgata, detegere potuit.

XI. Allatus in Diatriba de Symeonibus, inter Sancti Symeonis Stylitæ Junioris Scripta Epistola ejus ad Justinum Juniores recenset, & genuinum hujus Sancti foetum non esse existimat; quod Symeon Imperatoris aures divinas nuncupaverit; quod eundem uti misericordia prohibuerit; quod qui debuerat iram Regis refranare, illam magis magisque succenderit; quod ejus exemplo usus non sit, qui neminem vult perire; quod denique eidem Imperatori Deum corregnare dixerit. Sed ea argumenta ita inefficacia sunt, ut ea refutare opus non sit, sicut inquit Janninghus in Commentario prævio ad Vitam Sancti Symeonis Stylitæ ad diem XXIV.

usus amicitiae intercessit: qui quonam pacto tam arduum vitæ institutum arripuerit, Abbate, in cujus monasterio degabat, id monente, narrat his verbis:

(a) Erat autem iste Simeones propter eximiam virtutem omnium hominum suæ ætatis facile præstantissimus; qui in columna vitam severam coluerat adeo a teneris (ut ajunt) unguiculis, uti dentes suos in ea mansione commutaret. Ad vitam autem in columna degendam tali causa inductus fuit. Cum adhuc tenella valde ætate esset, & puerorum more per montis juga ludendo saltandoque pererraret; forte fortuna incidit in pardum: cujus collo cingulo circumjecto, eo veluti freno bestiam, quæ jam suam feram naturam exuerat, ad suum monasterium secum ducit. Quod cum magister ejus, qui ætatem agebat in columna, videret; percontatur quid sit. Respondit puer, selem esse, quem vulgo catum nominant. Hinc igitur conjecturam faciens, quantopere virtute esset in posterum præstaturus, ad vitam in columna degendam eum induxit. In qua columna simul & in altera summo in montis vertice sita sexaginta & octo annos vixit omnibus gratiæ donis repletus: quippe demones expulit, sanavit omnem morbum & omnem languorem, res futuras perinde ac præsentis prævidit. Qui prædixerat Gregorio, illum ejus mortis minime ad futurum, atque adeo ignoraturum quid post ipsum mortuum eveniret.

(*) Evagr. l. 6. c. 22. De Vita & miraculis Simeonis Junioris.

Quinetiam cum ipse mecum cogitarem de liberorum amissione: quæreremque quid causæ esset, cur Gentibus, qui liberis abun-

IX.

mensis Maii apud Bollandum. Subjungit, animum ejus eo non parum inclinare, ut putet ad Justinianum potius Justini Junioris decessorem. eam Epistolam datam esse; tum quod sub Justiniano Samaritarum audacia plus solito invaluerit, vix cognita sub Justino aliunde, quam ex hac, de qua ambigit, Symeonis Epistola; tum quod Epistola Caroli Magni ex Capitulari de non adorandis imaginibus lib. 4. cap. 5. ab Allatio producta, & alia Hadriani I. Papæ ad eundem Carolum pro Nicæna Synodo II. dictæ Synodo subjuncta, expriment nomen Justiniani, non Justini: tum denique etiam vel maxime quod statim in principio Epistolæ dicantur Samaritæ in Sanctum Templum, quod Imperator struendum curaverat, per summum scelus sæviisse; cum tamen Justini paucula quedam Monumenta ab Auctoribus memorentur, Justiniani vero innumera.

Verum apud me certum, Virum doctum hallucinari, ipsosque etiam homines Eruditos quatuor has Litteras Just. quæ variis Constitutionibus in Antiquis MSS. & in duabus laudatis Epistolis præfixæ erant, perperam sæpe interpretatos esse de Justiniano; cum aut Just. Seniori, aut Just. Juniori adscribendæ fuissent. Alemannus in Notis ad Hist. Arcanam Procopii cap. 9. varias leges Justiniano attributas, Justino Seniori, restituit, nullique dubium esse debet, quin Novella CXLIV. sit Justini Junioris, ut verba, quæ ex ea recitavimus, manifestissimum faciunt. Deni-

XII. Leges quædam Justiniano attributa Justino Juniori restituenda.

abundarent, idem ipsum neutiquam accideret; Simeones, quamvis hanc cogitationem nemini patefecissem, scripsit ad me, ut ab hujusmodi cogitationibus, utpote Deo minime probatis, desisterem. Porro autem hoc factum cum uxore scribæ mei: quoniam lac illi postquam pepererat ita obstructum fuit, ut infans in maximum vitæ veniret periculum; Simeones ubi manum dexteram viri ejus tetigerat, jussit ut ad uxoris ubera iniiceret: quo facto, extemplo lac veluti ex fonte erupit, adeo ut vestem mulieris totam madefaceret. His accedit, quod puerum a viatoribus, quibus-

cum iter faceret Simeones, intempesta nocte a tergo relictum leo dorso imposuit, & ad monasterium Simeonis adduxit. Itaque ministri Simeonis jussu ingressi, puerum a leone apportatum introduxerunt. Multa alia præterea gessit admirabilia, quæ linguam disertam & vacuum tempus & separatam tractationem desiderant: quæ certe crebro hominum ore sunt atque sermonibus decantata. Nam cujusque nationis homines, non Romani solum, sed etiam barbari ad eum adventarunt, rerumque postularum compotes facti sunt. Huic Simeoni rami quidam fruticis in monte cre-

PAGIUS Denique Justinum Juniorem varia templa, aliaque publica ædificia construxisse testantur Zonaras, Theophanes, alique Historici Byzantini; & Samaritas, Gregorio Magno Romanam Ecclesiam regente, adhuc extitisse videre est in Annalibus Baronii. Imo Auctor Chronici Alexandrini, qui Opus suum usque ad annum Christi DCXXX. perduxit, loquitur de Samaritis, qui suo tempore Provinciarum Procuratores pecunia corrumpebant, ut & Sectæ Samariticæ faverent, sicuti videre est anno DXXX. num. XII. & seqq.

XIII.
S. Symeonis Stylita Junioris virtutes.

Natus erat *Simeon Stylita Junior* Antiochiæ matre nomine *Martha*, cujus egregias virtutes, visiones, ac miracula scripsit Græca lingua Auctor, Monachus coævus in ejus Vita, quam Janninghus in linguam Latinam vertit, & ad diem XXIV. mensis Maii, quo ejus filius colitur, repræsentat. Quando Sanctus iste ad postremam, eamque maximam columnam portabatur, antecedebat eum *Sancta Martha* mater ejus, plaudens atque exultans, quod talem uteri sui fructum obtulisset; præferbat autem Crucem manu, altioribus cogitatis cum animi gaudio singulari intenta, inquit *Nicephorus Magister* num. 117. qui Vitam Sancti Symeonis Stylitæ Junioris non multo post ejus mortem Græce conscripsit, & idem Janninghus Latinam fecit. Erat autem *Nicephorus* Magister Eloquentiæ in Urbe Antiochena. Allatus in lib. de *Symeonibus*, hujus Sancti Opera recenset, quorum pleraque temporum injuria periire. Agit de eo *Evagrius* lib. 5. capp. 23, & 24. iisque Sancto *Symeone* familiariter usus est, & cum eo commercium Literarum habuit, ut ibidem testatur. Vidit Baronius quæ de eo habet *Evagrius*; sed laudatam vitam videre non potuit, ideoque de anno ejus emortuali locutus non est; *Evagrius* enim tantum habet, *Symeonem* non multo ante *Gregorium Antiochenum*, anno DXCIII. demortuum, ad Deum migrasse.

XIV.
Quo anno mortuus sit.

In Vita ejus ab eodem *Nicephoro* Magistro edita mortis quidem ejus dies, nempe quarta & vicesima mensis *Artemisii* qui diei XXIV. Maii nostri respondet, notatur, sed annus, quo obiit, tacetur. Verum cum eum nos *Evagrius* docuerit; nunc ex eodem *Nicephoro* illum eruere facile est, dummodo locus, in quo is de *Symeonis* ætate, ac de ejus commoratione in secunda columna loquitur, qui asque dubio mendosus est, emendetur juxta ea, quæ scribit *Evagrius*, qui hac in re vix falli potuit. *Nicephorus* num. 248. *Symeonis* mortem narraturus ait: ἦν μὲν γὰρ αὐτῷ τῆς ἡλικίας ἵπτος ἢ δὴ πέντε ἐπὶ τοῖς ἑβδομήκοντα, τῆς δὲ ἐπὶ τῷ μεγιστῆ καὶ τελευταίῳ ἑβδομήκοντα ἑπτὰ ἐπὶ τοῖς τεσσαράκοντα, idest: Agebat igitur Sanctus *Symeon* jam quin-

tum supra septuagesimum ætatis sua annum; quintum vero supra quadragesimum, ex quo in maxima atque postrema columna steterat, ubi loco πέμπτον, idest quintum, utrobique reponendum, τρίτον, idest tertium: Nam ipsemet *Nicephorus* Magister num. 10. scribit: *Accidit, Symeone* nostro jam quinquenni factò, magnam *Antiochiam* magno terra motu sic labefactari, ut non modo domus, ubi parentes illius morabantur, eodem rueret; verum ipse quoque pater ruinis interceptus vitam luctuoso exitu concluderet. Loquitur de terræ motu, quo an. Christi DXXVI. mense Majo omnes ædes & Ecclesiæ Antiochiæ everse sunt, ut suo loco ex *Theophane* explicavimus. Si itaque annus quintus *Symeonis* ætæ vulgaris nostræ quingentesimus vicesimus sextus est, ejus nativitas in annum Christi DXXI. incidit, ut ex eo terræ motu recte colligit *Janninghus*; qui tamen cum ex eodem deduci putat ejus mortem cadere in annum DXCVI. cum *Symeon* annum ætatis LXXV. ageret, procul dubio decipitur; siquidem ex *Evagrio* constat, eum ultra annum DXCIII. vitam non produxisse; cum eo anno, mortuo jam *Symeone*, Historiam suam clausit *Evagrius*, ut suo loco demonstrabo. Quare si die vicesima quarta mensis Maii anni quingentesimi nonagesimi tertii diem obiit, & quinquennis fuit, cum Antiochia præfata terræ motu concussa est, amplius quam annos LXXIII. vivere non potuit, nec in magna columna plusquam an. XLIII. commorari.

Etenim *Nicephorus* Magister num. XLII. asserit, *Symeonem* in basi seu columna humiliori sex annos sub disciplina *Joannis* viri sanctissimi stetit, & num. XLIII. eum deductum fuisse in columnam pedum XL. ab *Episcopis*, ibique annos octo perdurasse. Tum num. CXVII. refert, virum sanctum in novam ac majorem columnam delatum, anno quidem a quo in lapide steterat decimo; ætatis vero trigesimo. Nam anno ætatis vicesimo petram super quam stetit Domini pedes conspexerat, gaudens quam poterat alacerrime, conscendit, ut ait *Nicephorus* num. LXXI. & seqq. Si igitur Sanctus *Symeon* anno Christi DXXXIII. columnam pedum quadraginta conscendit, in eaque annos octo vixit, & annos decem super petram fuit usque ad annum DLI. quomodo in maxima columna annos quadraginta quinque poenitentiam agere potuit; cum ultra annum Christi DXCIII. vitam non propagarit? Laudatus itaque locus depravatus, nostramque emendationem certam reddit *Evagrius*, quando de *Joanne* *Symeonis* magistro, qui in columna vitam agebat, scribit: *Conjecturam* capiens, qualis quantusque *Symeon* in virtutis studio futurus esset, in columna eum admisit. Qua in columna, & in altera qua est

XV.
S. Symeon Stylita Junior anno DXCIII. demortuus.

crescentis & cibi & potionis loco fuere. Hæc Evagrius de Simeone obiter, alia occasione ad ea de ipse scribenda perductus. Porro hic Junior Simeon cognomento Stylita, senioris respectu dictus reperitur: diversum enim ab illo seniore Stylita fuisse, tempora distincta, actionesque atque demum ætas cum pluribus aliis, quibus alter ab altero discrimina- tur, ostendunt.

X. Sic igitur tum Oriens tum Occidens eodem tempore, cum plurima ingruerent undique mala, viris sanctissimis illustrantur, tantam noctem non sine facibus Deo relinquente. Nam in Occidente hoc eodem anno S. Euphronius Episcopus Turonensis ex hac vita cum migrasset, Gregorius æque sanctus ipsi successit. Porro ipsum Euphronium virum quidem sanctitate conspicuum inter Sanctos cooptatum habent Ecclesiasticæ tabulæ, honore impertito anniversariæ commemorationis. Quod vere ad tempus Euphronii obitus spectat (ne quid perfunctorie astruere videamur) ex Gregorio ejus successore optime colliges asserti temporis rationem. Cum enim ipse de se testetur (a), vigesimum primum habuisse in Episcopatu Turonensi annum, cum S. Gregorius Papa ageret in Pontificatu annum quintum (ipse est annus Domini quingentesimus nonagesimusquintus) ab hoc numero si viginti & unum detrahas, hoc anno ipsum reperies Euphronio successisse. Rursum, vero cum alibi (b) dicat, se ordinatum anno centesimo septuagesimosecundo a transitu S. Martini, quem anno quadringentesimo secundo ex hac vita migrasse sæpe superius demonstravimus: utique reperies hoc anno ipsum fuisse Euphronio subrogatum. Verum dum ibidem addit id factum anno duodecimo Sigeberti Regis; ne ipse sibi contrarius esse appareat, dicendum pro anno nono Regis illius errore esse positum duodecimum, cum a libi anno secundo Sigeberti Regis habuisse Euphronium annum septimum tradat; qua etiam ratione dicendum est ipsum sedi Turonensi præfuisse annis quatuordecim: cum tamen habeat alibi, dum de ejus morte agit, sedisse annos decem & septem: unde opus est, ut ex Gregorio ipsiusmet Gregorii textum emendes.

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

in summo montis vertice, octo & sexaginta ægis, annos, omni gratia genere donatus. Qui anni LXVIII. numerati ab anno Christi DXXXVI. quo Symeon quinquennis erat, & ad Joannem se contulit, basimque ex adverso ejus ascendit, anno DXCIII. desinunt; ideoque posita nostra emendatione *Evagrius* inter & *Nicophorum* Magistrum egregie convenit; ea vero subtilia inter se contrarii sunt, & *Symeon* cum Antiochia terræ motu subversa, quinquennis esse non potuit. Baronius in Nolis ad diem V. mensis Januarii quo Sanctus *Symeon Stylita* Se-

Quoniam vero egregiæ sanctitatis virum ipsum appellat ejus in sede successor Gregorius (c), par est ut ex iis quæ sunt reliqua de monumentis a majoribus traditis, quibus ipsius virtutes prædicantur, reddamus posteris notiozem. Extant in primis ejus æqualis Venantii Fortunati duæ datæ ad eum diversis temporibus epistolæ, quas hic tibi describere haud putavimus supervacuum: solent enim legentibus esse jucunda quamvis etiam corrosa carie, quæ, e suo penu fragmenta pauper & pannosa, sed fidelis antiquitas prodit. Est autem ejusmodi prioris inscriptio:

Domino sancto & meritis Apostolico domino & dulci patri Euphronio Papæ, Fortunatus. Ante paucorum dierum volubilitatem transcursum, deferente litterarum portitore, venerabilis oris vestri colloquium a me caelesti pro munere significo fuisse perceptum: quod ea aviditate, teste rerum creatore, complexus sum, quæ & vestrum piissimum animum circa meam humilitatem jugiter approbavi profusum, & me supplicem multis copiosum beneficiis agnosco devotum. Qui quamvis in altera commorer civitate, novit Deus, quia a vobis absens sum tantummodo loco, non animo, & quocumque faero, intra me vos clausos habeo. Vere dico: non est illud cor carneum, ubi vestræ animæ non recipitur miranda dulcedo, sed marmore durius, si tantæ charitatis non amplectitur blandimentum: nam quis de te tam congrua prædicet, quam mens vere sancta deposcit? Aut quis suo sic satisfaciat animo, ut vestrum sicut decet dignè prodat affectum? qui interea sic humilis habetur erectus in cælis, ut inclinando ad infima, te sublevare faciat ad excelsa: ut jam cognoscas, qui Christi humilitatem libenter amplecteris, de ejus regni munere quid habebis.

Quoniam (sicut ipsius mandata sunt) qui se parvulum inter homines vult videri, magnificum se elatumque respiciet in supernis. Unusquisque qualiter desiderat, exponat. Ego vero gratulor, in corde domni Euphronii, dilectionem domni mei sedisse Martini. Quapropter multiplici me prece Apostolatui & sanctæ charitati vestræ commendans, rogo per ipsum do-

S s mnum

nier celebrator, perperam scribit, Symeonis Senioris Stylitæ natalem agi a Græcis die XXIV. Maii, decepius Menologio Cardinalis Sirleti, ut ad diem V. Januarii observat Bollandus; ille enim dies *Symeoni Stylita Juniori* apud eos Sacer.

Ad num. X. & seqq. Sigebertus in Chronico ad annum DLXXII. scribit: *Gregorius Turonensis ordinatur Episcopus: Clarus habetur in omnibus.* Et ipsemet Sanctus Gregorius de Miraculis Sancti Martini lib. 2. cap. 1. testatur, se ordinatum anno CLXXII. a transitu Sancti Mar-

XI.

(c) Gregor.
Tur. bist.
l. 10. c. ult.

XII.

Fortunati
ep. ad Euphro-
nium.

* reple-
tum.

XIII.

XVI.

num Martinum, *cujus frueris participato consortio, ut apud eum memorari præcipias me famulum & devotum; quatenus quid apud eum meritis præuales, in meæ humilitatis protectione jugiter ostendas. Ora pro me, domne sancte & Apostolice, peculiaris domne & Pater. Ita se habet prior quæ reperitur epistola, facta collatione duorum exemplarium. Posterior autem est hujusmodi, ut expressas in ea videas præcipuas illas virtutes non in Episcopo tantum, sed in quolibet Christiano homine commendatas, charitatem videlicet cum humilitate atque mansuetudine:*

Domino sancto, mibique in Domino peculiari patrono Euphronio Papæ, Fortunatus.

XIV. *Copiosam & superabundantem pectoris vestri dulcedinem, quam circa devotionem personæ meæ vestram beatitudinem, Pater amantissime, fateor impendisse: quis illam (ut dignum est) vel corde possit concipere, vel sermone valeat explicare? Quæ tanto me sibi vinculo admirandæ charitatis adstrinxit, ut ne unius horæ spatio ab illo mihi videar separari conspectu, quem etsi præsentem non video, attamen intra pectoris habitaculum retineo conditum & reclusum. Quis enim tuæ charitati peculiaris non redditur, in qua tantæ bonitatis beneficia continentur? aut quem ad tuam dulcedinem non inducas invitum, cujus probavimus animum ineffabili charitate profusum? Qua autem illud admiratione complectar, cum te sic video cunctos diligere, ac si unumquemque visus sis proprio latere generasse? Quis vero filiorum superbus esse desideret, ubi te patrem & doctorem tantæ humilitatis agnoscit? Aut quis summo nobilitatis descendens de culmine, cum te hic respicit supplicem, non se tuis vestigiis in terra provolutum ostendet? Vere dico. Si tumidum superbia deiicit; multum est laudabilis humilitas, quæ vos erigit*. Quis denique illic posset esse i-*

* ostendit

* crexit

PAGIUS
S. Gregorius anno
DLXXII. creatus Episcopus
Turonensis.

tini. Hæc Sancti Gregorii verba: Anno centesimo septuagesimo secundo post transitum Sancti Martini Antistitis, Sigeberto gloriosissimo Rege duodecimo anno regnante, post excessum Sancti Euphronii Episcopi, &c. onus Episcopale indignus accepi, ut videre est apud Baronium num. XX. Verum in alterutrum numerum error irrepit. Sigibertus enim Rex post diem X. mensis Novembris anni Christi DLXI. primum Regni annum exorsus est, secundum vero post diem X. Novembris anni DLXII. indeque Turonensis lib. 1. de Miraculis Sancti Martini cap. 32. annum CLXIII. post transitum Sancti Martini cum anno secundo Sigiberti Regis recte copulat, quia anni a transitu Sancti Martini deducti, a die XI. mensis Novembris anni Christi quadringentesimi proficiuntur; ex quo necessario sequi-

racundus aut turbidus, ubi sacerdos & Pontifex tam placidus es * inventus? Scit enim totus sine rapacitate grex vivere, ubi vivendi tranquillitas discitur a pastore.

XV. *Quid de rebus reliquis referam, in quibus sic impendis singulis, ut lauderis a cunctis? Quæ tamen etsi imitari non possumus, vel vidisse quod imitari deceat, congaudemus. Quapropter dominationi & sanctitati vestræ peculiariter me commendans, rogo & obtestor, sic ille dominus meus Martinus sua intercessione obtineat, ut cum ipso juxta merita vestra in luce perpetua vos collocet divina misericordia, ut pro me humili filio & servo vestro ad ejus beatum sepulcrum orare dignetur, ut pro peccatorum meorum remissione pius intercessor accedat. Eos vero qui vestri sunt, omnes domnos & dulces * reverenter saluto. Domnum meum filium vestrum Eventium pro me multipliciter supplico salutari. Domino meo Felici Episcopo, si per vos venit, me benigno animo commendari depono. Ora pro me. Hactenus Fortunatus ad S. Euphronium.*

XVI. *Quem Felicem hic nominat Fortunatus Episcopum, fuisse Namnetensis Ecclesiæ Præsulem ex sequenti ad ipsum data epistola possumus intelligere, de quo pauca paulo post dicturi sumus: nunc autem ejusdem Fortunati de laude Euphronii carmina, aliqua ex parte superius recitata, velut epitaphium hic ad sepulcrum ejus appositum, integra audiamus (a):*

(a) Fortun. *carm. l. 3.*

*Quamvis pigra mihi jaceat sine fomite lingua,
Nec valeam dignis reddere digna viris:
Attamen, alme Pater, Christi venerande sacerdos
Euphronii, cupio solvere parva tibi.
Debeo multa quidem, sed suscipe pauca libenter.
Sit veniale precor, quod tuus edit amor.
Ecclesiæ lampas sub te radiante coruscet,*

San. *tur, annos a morte Sancti Martini, Sigiberti Regis annos unitate superare. Quare annus CLXXII. a transitu Sancti Martini, non cum anno Sigiberti Regis XII. sed cum anno ejusdem Regis XI. convenit, locusque Sancti Gregorii laudatus mendosus est, & uti existimo, in anno Sigiberti Regis ut ex dicendis in morte Sancti Gregorii Turonensis apparebit. Error tamen ille antiquus; cum Clerici Turonenses in Vita Sancti Martini, quæ extat apud Surium ad diem XI. Novembris scribant, Martinum ordinatum esse anno CLXXII. a transitu Sancti Martini, annoque XII. Sigiberti Regis. Quod nos movere non debet; cum Vita illa longe post Gregorii Turonensis obitum Literis mandata fuerit, ut ex aliis erroribus Chronologicis in ea contentis colligitur. Ordinatio itaque*

Lumine Pontificis fulget ubique si-
des.
Gratia præcellens sincero in pectore
vernans,
Quo nullus dolus est, Israelita vir es,
Immaculata tibi feliciter actio currit;
Ut penetres calos, hæc via pandit
iter.
Dulcia colloquii sine fuce dicta refun-
dis.
Non sic mella mihi, quam tua ver-
ba placent.
Quicquid habet sensus, hoc lingua se-
rena relaxat:
Pectore sub vestro fraus loca nulla
tenet.
Qui sine felle manens in simplicitate
columbæ,
Nec serpens in te dira venena fovet.
Advena si veniat, patriam tu reddis
amatam,
Et per te proprias hic habet hospes *
opes
Si quis iniqua gemit, tristis hinc no-
mo recedit,
Sed lacrymas removens latificare
facis.
Martinus meritis hac vos in sede lo-
cavit:
Dignus eras hæres, qui sua iussa
colis.
Ille tenet calum, largo dans omnia
voto.
Christo junctus eris hunc imitando
virum.
Non perit hic vestrum qui grex ad
ovile recurrit,
Candida nec spinis vellera perdit
ovis.
Non lupus ore rapit prædam, pastore
vigente,
Sed fugit exclusus non lacerando
greges.
Hæc tibi lux maneat longos veneran-
de, per annos,
Atque futura dies lucidiora ferat.

* exul

Hæc de S. Euphronio Fortunatus.
XVII. Quod vero ad Felicem pertinet, de
quo in dicta epistola ad S. Euphronium
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS Sancti hujus Antistitis, a Sigeberto in Chroni-
co accurrate consignata; quam quidem anno
DLXXII. ante diem XI. mensis Novembris na-
tali Sancti Martini sacram contigisse, annus
CLXXII. ab hujus transitu demonstrat.

XVII. S. Euphronius Gregorii decessor, Episcopus
Initium Turonensis anno quingentesimo quinquagesimo
& finis E- sexto renunciatus fuerat, quod certo deducitur
piscopatus ex Gregorio lib. 1. de Mirac. S. Martini cap.
Euphronii 32. ubi annum Euphronii septimum cum anno
decessoris Sigiberti Regis secundo copulat; ad eam Di-
S. Gregorii gnitatem euectus Clotarii Regis jussu, ut pro-
Turonensis dit Turonensis lib. 4. cap. 15. Magna illi fuit
cum Fortunato amicitie necessitudo, quem non
tantum ut amicum, sed etiam ut Patronum co-
luit. Meminit ejus Fortunatus cum laude lib.

Fortunatus agit: meminisse debes de e-
jusdem genere ex Consularibus viris de-
ducto nos egisse superiori tomo, an-
no videlicet Domini quingentesimo un-
decimo, ibique Felicis Consulatus oc-
casione de hujus nobili familia, ex qua
oriundus erat recitasse carmina Venan-
tii Fortunati, qui hunc ipsum Felicem
antiquæ nobilitatis Romanæ decus &
ornamentum, clarum doctrina, Pontifi-
cia dignitate decorum, auctum summis
cum sæculari potentia atque divitiis, a-
nimi dotibus, nempe virtutibus omni-
bus plurimum celebrat, scriptis de eo
epigrammatibus & elegiis (a): ex qui-
bus, ne jejunos penitus abeas, vel hoc
unum accipe:

De Felice
Episcopo
Nannet.

(a) Fortun.
carm. l. 3.

Fida salus patriæ, Felix, spe, nomi-
ne, corde,
Ordo sacerdotum, quo radiante, mi-
cat.
Restituis terris quod publica jura pe-
tebant,
Temporibus nostris gaudia prisca fe-
rens:
Vox procerum, lumen generis, defensio
plebis,
Naufragium prohibes hic, ubi portus
ades.
Auctor Apostolicus, qui jura Britanni-
ca vincens,
Totus in adversis spe Crucis arma
fugas.
Vive decus patriæ, fidei lux, auctor
honoris,
Splendor Pontificum, noster & or-
bis amor.

Celebravit idem Fortunatus carmine XVIII.
sacra Encænna, cum erecta in honorem De Basili-
sanctorum Apostolorum Petri & Pauli ab cæ Apo-
eodem Felice basilica, vocatis Episcopis, stolorum
& inter alios S. Euphronio Turonensi, dedicatio-
de cujus obitu ac sanctitate agimus, ab ne.
eisdem est dedicata, collocatis in ea eo-
rumdem Principum Apostolorum sacris
pignoribus ab Urbe acceptis: in quorum
laudem hæc idem egregie Fortunatus,
cujuslibet ipsorum distinguens peculiare
munus & gradum.

S s 2

Si-

31 Carm. 4. ad Felicem Episcopum Nanneten-
sem cum agit de Dedicacione Ecclesiæ suæ. Gre-
gorius Turonensis lib. 10. Hist. cap. ult. scri-
bit, eum sedisse annos septemdecim, & cessasse
Episcopatum, dies XIX. post quos ipsemet eju-
dem Turonensis Ecclesiæ Antistes renunciatus,
dum esset in Aula Sigiberti Regis, ut habent
Clerici Turonenses in ejus Vita. Euphronii dies
emortualis incertus. Colitur in Tabulis Eccle-
siasticis die quarta mensis Augusti. Baronius, qui
Sigiberti Regis initium cum an. DLXIV. transi-
tum vero Sancti Martini cum anno CDII. al-
ligavit, juxta ea principia Euphronii ordina-
tionem anno DLIX. num. XVIII. ejus mortem,
& Gregorii subrogationem cum præfati male
conjunsit recte tamen observavit, annum Re-
gis

*Sideri montes speciosa cacumina Sion,
A Libano gemini flore comante cedri;
Cælorum portæ, lati duo lumina mundi;
Ore tonat Paulus, fulgurat arce
Petrus.*

*Inter Apostolicas radiantis luce coronas
Doctior hic monitu, celsior ille gradu,
Hunc per corda hominum referantur,
& astra per illum:*

*Quos docet iste stylo, suscipit ille
polo.*

*Pandit iter cæli hic cum dogmate, cla-
vibus alter:*

* sede

*Est via cui Paulus, janua fide * Pe-
trus.*

*Hic Petra firma manens, ille archite-
ctus habetur:*

*Surgit in his templum, quo placet
ara Deo.*

*Uno fonte pares medicata fluenta ri-
gantes,*

*Reslingunt avidam dulce liquore
sitim.*

*Fortia bella geret quisquis cupit astra
tenere,*

*Rex dedit hos proceres militis esse
duces.*

*Gallia plaude libens: mittit tibi Ro-
ma salutem,*

*Fulgur Apostolicus visitat Allobro-
ges.*

*A facie hostili duo propugnacula præ-
sunt:*

*Quos fidei turres Urbs caput Orbis
habet.*

Petri &
Pauli Ec-
clesiæ fre-
quentes.

&c. Cum autem in honorem Apostolorum omnium atque martyrum erigerentur a majoribus nostris ubique memoriæ, quas sive ecclesias, sive templâ atque basilicas nominamus; nomine tamen ipsorum Principum Apostolorum Petri & Pauli ubique locorum Christiani orbis frequentiora atque celebriora excitari consuevisse monumenta, præsertim in Galliis, quæ diversis in locis a nobis sunt superius dicta fidem faciunt. Quibus & addendum de ecclesia a Trifarico in honorem eorundem Apostolorum eo in loco ædificata: ubi sanctus Martinus se spoliatus vestivit egentem; de qua extat e-

PAGIUS

gis Sigiberti XII. cum anno a transitu Sancti Martini CLXXII. alligari non posse, at non annus IX. Sigiberti Regis ut ipse putat, sed annus XI. Sigiberti Regis, loco anni XII. omnino reponendus. Præterea sicuti videre est numero X. ut ostendat, Gregorium hoc anno Pontificatum Turonensem suscepisse, innititur loco ejusdem Gregorii in fine ejus Historiæ descriptio, ubi ipsemet annum XXI. ordinationis suæ cum anno quinto Gregorii Magni conjungit; ab anno enim DXCV. qui quintus est Gregorii Papæ, ad præsentem, anni XXI. intercurreunt. Verum, ut in morte Sancti Gregorii Turonensis ostendam, textus ille mendosus, & loco anni

tiam ejusdem Fortunati epigramma, ex quo hæc satis retulisse (a):

(a) Fortun.
carm. l. 2.

*Hæc est aula Petri, cælus qui clave
catenat,*

*Substitit & pelagi, quo gradiente,
lacus.*

*Sedibus his habitat Paulus, tuba Gen-
tibus una:*

*Et qui prædo prius, hic modo præco
manet.*

&c. Jam de his satis.

Inter alias nobiles Galliarum Ecclesias illustrata est hoc sæculo sanctissimis viris Ecclesia Turonensis; aucta nimirum egregiæ sanctitatis Episcopis felici propagatione sibi invicem succedentibus; præter alios enim, quos superius recensuimus, defuncto proxime dicto sancto Euphronio, S. Gregorium successisse in locum ejus diximus. Hujus quidem egregiam cum sanctitate nobilitatem generis Fortunatus (b) versibus celebravit, quem matre natum maxime pia femina, nomine Armentaria, affirmat (c) patrum, vero habuisse sanctum Gallum Episcopum Arvernensem, ex ipsiusmet Gregorii testificatione (d) dictum est. Post obitum igitur Euphronii, ubi vacasset sedes ejus (ut idem ipse ait e) diebus decem & novem, Episcopus creatus est Turonensis. Cecinit ejus ingressum Fortunatus his versibus (f):

XIX.
De ordi-
natione
Gregorii
Turon.
Episc.(b) Fortun.
carm. l. 3.
in pri. no.(c) Fortun.
carm. l. 5.
in fin.(d) Gregor.
Tur. hist.
l. 10. c. ult.(e) Gregor.
Turon. de
Glor. mart.(f) Fortun.
carm. l. 5.
in princ.

*Plaudite felices populi nova vota te-
nentes,*

Præsulis adventu reddite vota Deo.

*Hoc puer exortus celebret, hoc curva
senectus,*

*Hoc commune bonum prædices omnis
homo.*

*Spes gregis ecce venit, plebis pater,
urbis amator:*

Munere pastoris latificentur oves.

*Sollicitis oculis, quem prospera vota
petebant,*

*Venisse aspiciant, gaudia festa co-
lant.*

*Jura sacerdotis merito reverenter ade-
ptus*

No-

V. Gregorii Papæ, legendum, anno II. qui Librarianorum error sæpe in Libris occurrit, numero II. in numerum V. facile transeunte.

Loquitur Fortunatus in Epistola ad Euphronium scripta, de Felice Episcopo, quem Baronius, qui eam integram recitat num. XII. & seqq. recte existimat, esse Sanctum Felicem, Nannetensem Episcopum ab eodem Fortunato Carminibus celebratum. Erat Felix Aquitanus genere, Nobilissimis parentibus natus, ut docet Fortunatus lib. 3. ubi illius genus & eruditionem commendat. Interfuit Concilio Parisiensi III. anno DLVII. celebrato, qui ideo paulo ante Nannetensis Episcopus nuncupatus fuerat

XVIII.
Floret S.
Felix Epif.
Namnet.

CHRISTI
574.BENEDICTI PAP.
2.JUSTINI JUN. IMP.
9.Nomine Gregorius pastor in urbe
gregis. &c.

XX. Quid autem ei contigerit mense secundo a die ordinationis ipsius notatu dignissimum, hic descripsisse haud poenitebit. Ait ergo ipse (a): Anno centesimo septuagesimo secundo post transitum S. Martini Antistitis, Sigeberto gloriosissimo Rege duodecimo anno regnante, post excessum sancti Euphronii Episcopi, non meo merito, cum sim conscientia teterrimus & peccatis obvolutus, sed tribuente fidei Deo, qui vocat ea quæ non sunt tamquam ea quæ sunt, onus Episcopale indignus accepi. Mense autem secundo ordinationis meæ, cum issem in urbem, incurri dysenteriam cum febre valida, & taliter angere cœpi, ut imminente morte, vivere omnino desperarem. Et inferius, ubi ipsam descripsit infirmitatem, mox subdit:

XXI. Pulveris haultu vocatur ad vitam Greg. Cumque sic ageretur mecum, ut non remansisset spes vitæ, sed cuncta deportarem in funere, nec valeret penitus medici antidotum, quem mors mancipaverat ad perdendum: ego ipse me desperans vocavi Armentarium architarum, & dico ei: Omne ingenium artificii tui impendisti, pigmentorum omnium vim probasti, sed nihil proficit. Perituro ex sæculo unum restat quod facias; magnam tibi thiriacam ostendam: pulverem de sacratissimi domini Martini sepulcro exhibe, & exinde inibi facito potionem; quod si hoc non valuerit, amissa sunt omnia evadendi præsidia. Tunc misso diacono ad antedictum beati Præsulis tumulum, de sacrosancto pulvere exhibuit, dilutumque mibi porrigunt ad bibendum. Quo haulto, mox omni dolore sedato, sanitatem recepi de tumulo: in quo tam præsens fuit beneficium, ut cum datum fuerit hora tertia, incolumis procederem ad convivium ipsa die hora sexta. Hæc ipse de pulvere sacro; idemque inferius ex pulvere eodem alios curatos tradit, sicut ex cereolis ad sepulcrum Sancti incendi solitis. Audi ve-

ro quæ de velo, lignoque cancelli sepulcri ejusdem Sancti se miracula sensitse testatur (b):

Nuperrimo autem tempore (inquit) ventris dolorem incurri: & licet non usquequaque dabat solutionem, tamen doloris malum in illis intraneorum flexuosis recessibus bacchabatur. Adhibui, fateor, sæpius balnea, atque res calidas super ipsas alvi torturas ligari faciebam: sed nihil mederi poterant infirmitati. Sexta enim dies illuxerat, quod magis ac magis dolor invalescebat: cum mihi venit in mentem, ante paucos annos (sicut in libro secundo hujus operis continetur scriptum) me ab hoc dolore Sancti virtute fuisse sanatum. Accessi haud temerarius ad locum sepulcri, projectusque solo orationem fudi, atque secretius a pendentibus velis uno sub vestimento iniecto filo, crucis ab hoc signaculum depinxi. Protinus dolore sedato, sanus abscessi. Addit hæc de se itidem.

Quodam vero tempore lingua mibi graviter obriguerat, ita ut plerumque dum loqui vellem, bulbutire me faceret: quod non mihi sine improprio erat. Accessi autem ad tumulum Sancti, ac per lignum cancelli linguam impeditam traxi. Protinus tumore composito, convalui. Intumuerat enim valde, & totum palati impleverat antrum. Deinde post diem tertium labium mibi exilire graviter cœpit. Accessi iterum quærere sanitatem ad tumulum: tactusque a dependentibus velis, protinus stetit venæ pulsus. Hæc Gregorius quæ ipse expertus testatur. Quibus quis non magnopere Dei potentiam prædicet in Sanctis suis, dum non ex anima tantum in cælo beata, & ex corpore humi sepulto, sed & ex pulvere circa sepulcra Sanctorum consperso, exque velorum contactu, lignisque cancelli Fideles hauriant sanitatem? At de his modo satis: jam ad res gestas anni sequentis migremus.

XXII. (b) Gregor. Turon. mirac. S. Martini l. 4 c. 1. & 2.

XXIII.

Quin-

PAGIUS rat. Vivebat adhuc anno DLXXIX. quo Gregorius Turonensis lib. 3. capp. 30. & 32. scribit, Britannos anno quarto Childeberti Regis circa Urbem Nanneticam atque Redonicam, immensam abstulisse prædam, ac captivos abduxisse, & Felicem ad eos Legationem misisse; ubi loquitur Gregorius de Britannis Armoricis. Annus autem IV. Childeberti Regis in annum DLXXIX. incidit. Colitur Felix a Nannetensibus die VII. mensis Julii.

XIX. Sanctus Maglorius secundus Dolensis in Armorica Episcopus a majori Britannia, in qua natus erat, transitivit in Armoricam cum Samsone ejus consanguineo, qui postea primus ejusdem Urbis Episcopus constitutus est, & moriens eum successorem sibi designavit. Post annos aliquot Sanctum Budocum in locum suum Dolensis Ecclesiæ Episcopum Maglorius consecravit, & in solitudinem secessit. Sed cum Co-

mitem quemdam ab annis septem lepra infectum sanasset, ab eo locum accepit, in quo condidit Ecclesiam, & Collegium sexaginta duorum Monachorum aggregavit. Tandem inter sanctæ exhortationis verba, quibus Monachos suos alloquebatur, felici transmigratione nono Kalendas Novembris pervenit ad Christum, inquit Auctor Anonymus ejus Vitæ apud Mabilonium sæculo I. Benedictino. Grassante Normanorum furore Parisiorum corpus ejus delatum, ubi nunc in Ecclesia Sancti Maglorii dicta, & ab aliquot annis Patribus Oratorii concessa aservatur. Cointius anno DLXXIV. num. XIX. & seqq. ex aliquibus conjecturis concludit, ejus obitum hoc anno contigisse. Baronius in Notis ad diem XXIV. Octobris Martyrologii Rom. dicit eum claruisse anno DCXX. sed ad eum annum pervenisse non arbitror.

JESU CHRISTI
ANNUS
575.

BENEDICTI PAP.
ANNUS
3.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
10.

I.
Longo-
bardi Gal-
lias inva-
dunt.

(a) Paul.
diac. de
gest. Lon-
gob. l. 3. c.
3.

II.

(b) Prov.
28.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXIII.
A.C. 575.

ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 6068.

☉ 24. F. ☽ 6. P. 14. April. Indict. 8.

JESU CHRISTI 575.

BENEDICTI PAPÆ 2.

JUSTINI JUN. IMP. 11.

TIBERII CONSTANTINI Cæs. 2.

I.
Polleconsu-
latus.

IS annus hac formula notatus: X. post Con-
sulatum Justini Jun. Aug. solius VIII. vel
ut Marius Aventicensis habet: Anno IX. Con-
sul. Justini Jun. Aug. Indict. VIII.

Quingentesimus & septuagesimusquin-
tus Christi volvitur annus Indictio-
nis octavæ: quo non Italis tantum Lon-
gobardorum incurio (ut dictum est) sed
Gallis etiam molesta fuit, aliquot Ducibus
ad eos infestandos immisissis: licet
enim antea eos frustra tentassent, atque
cum ignominia repulsi fuissent; visi jam
sibi Italiæ dominatione redditi fortiores,
ne a Francis victi fuisse aliquando dice-
rentur, certamen instaurantes, aditum si-
bi per Alpes Cotias parant (a), Nicæam-
que devastant & alias obvias civitates.
Sed quomodo populi peccatis id factum
sit, audiamus Gregorium Turonensem,
ex quo Paulus diaconus quæ narrat ac-
cepit: nam licet stylus rudior, veritas
tamen ipsa securior atque purior hauri-
tur e fonte. Cum enim S. Hospitii reclu-
si voluntarie ad pœnitentiam res præcla-
re gestas narrat, de prævisa ab eo Lon-
gobardorum incurio in Gallias æque
narrationem instituit. Quæ quidem dum
Gregorius post Regis Albuini obitum sub
ejus successore contigisse tradit, utique
ad hæc sunt tempora referenda: quod
præmonuisse volumus, ne quis hunc Lon-
gobardorum in Gallias adventum cum su-
periori confundat.

Accidit plane tunc quidem, quod sicut
evenire sæpe videmus, cum tumentes ma-
ris fluctus ventorum impulsibus sursum e-
lati exitium singuli navigantibus miniten-
tur; iidem vilis obice arenæ collisi, fra-
cti retro resiliere cogantur: ita cum exæ-
stuentes Longobardorum furores in Fran-
corum damna effunderentur in Gallias, ho-
muncionis unius (si tantum spectes quæ
foris sunt) ejusdemque victi atque er-
gastulo clausi virtute sint victi, secun-
dum illud Sapientis (b): *Fugit umbra
justi impium, & fugit impius, nemine
persequente: justus autem quasi leo confi-
dens absque terrore erit. Sic plane Deus*

eosdem primo voluit homuncionis unius
virtute vinci, quo discerent ad plecten-
da populorum peccata accipere gentes
a Domino fortitudinem; adeo ut si quis
justus inveniat, omnibus ipse potentior
efficiatur: ut cunctis innotescat, ad ho-
stes vincendos magis pietatem conferre,
quam arma. Sed audiamus Gregorium,
qui hæc ait de S. Hospitio (c):

Quodam tempore, revelante sibi Spiri-
tu sancto, adventum Longobardorum in
Gallias hoc modo prædixit: *Venient, in-
quit, Longobardi in Gallias, & deva-
stabunt civitates septem, eo quod incre-
verit malitia earum in conspectu Domini:
quia nullus est intelligens, nullus qui fa-
ciat bonum, quo ira Dei placatur: est e-
nim omnis populus infidelis, perjuriis de-
ditus, furtis obnoxius, in homicidiis prom-
ptus, a quibus nullus justitiæ fructus ul-
latus gliscit; non decimæ dantur, non
pauper alitur, non nudus tegitur, non pe-
regrinus hospitio recipitur, aut cibo suf-
ficianti satiatur: ideo hæc plaga superve-
niet. Nunc autem dico vobis, congerite
omnem substantiam vestram intra murorum
septem, ne a Longobardis diripiatur. Hæc
eo loquente, omnes obstupescerunt, & vale-
dicentes, cum magna admiratione ad pro-
pria sunt regressi.*

Monachis quoque dixit: *Abcedite &
vos a loco, auferentes vobiscum quæ ha-
betis: ecce enim appropinquat gens, quam
prædixi. Dicentibus autem illis: Non re-
linquemus te, sanctissime Pater: ait: No-
lite timere pro me: futurum est enim ut
inferant mihi injurias, sed non nocebunt
usque ad mortem. Discendentibus autem
monachis, venit gens illa, & dum cun-
cta quæ reperit vastat, pervenit ad locum
ubi Sanctus Dei clausus erat. At ille per
fenestram turris ostendit se eis. Illi ve-
ro circumeuntes turrem, aditum per quem
ingrederentur ad eum invenire non pote-
rant*

A num. I. ad XIII. Anno DLXX. monui-
mus varias Langobardorum in Gallias irruptio-
nes, quas Gregorius Turonensis narrat, acci-
disse ante Sigiberti Regis mortem, quæ sub
currentis anni finem contigit. Verum cum nec
idem Gregorius, nec Paulus Diaconus eas suis
annis illigant, eas in sua tempora certo di-
gerere potis non est. Turonensis lib. 4. capp.
36. 37. asserit primam fuisse quæ contigit, Mum-
mulo Patriciatum Provinciæ gerente, dum ad-
huc Alboinus Langobardorum Rex viveret. Vi-
cti tunc Langobardi circa Civitatem Ebredu-
ensem. Interfuere huic prælio Salonius & Pazit-
tarius fratres atque Episcopi, ille Ebreduensis,
hic Vapincensis. Uterque damnatus fuerat in
Concilio Lugdunensi II. ut videre est apud Ba-
ronium anno DLXX. num. XXIII. & postea
a Joanne Papa III. restituti fuerant; sed cum
in

(c) Greg.
hist. l. 6. c.
6.

III.
S. Hospi-
tii de cla-
de Longo-
bardorum
prædictio

IV.

II.
Varia Lan-
gobardorum
in Gallias
irruptio-
nes.

rant. Tunc duo ascendentes detexerunt
rectum, & videntes eum vinctum cate-
nis, indutumque cilicio, dicunt: Hic
malefactor est, & homicidium fecit; ideo
in his ligaminibus vinctus tenetur. Voca-
roque interprete, sciscitantur ab eo quid
mali fecerit, ut tali supplicio arctaretur.
At ille fatetur se homicidam esse, omnis-
que criminis reum. Utpote quia pecca-
tum quodlibet perpetrare minime præter-
misisset, nisi Deus sua gratia munivis-
set. Sed pergit:

Tunc unus, extracto gladio, ut in ejus
caput vibraret, dextera in ipso ictu su-
spensu dirigit, nec eam ad se potuit re-
vocare: tunc gladium laxans, terræ de-
jecit. Hæc videntes socii ejus, clamorem
in cælum dederunt, flagitantes a Sancto,
ut quid agi oporteret, clementer insinua-
ret. Ipse vero imposito salutis signo,
brachium sanitati restituit. Ille autem in
eodem loco conversus, tonsurato capite fi-
delissimus monachus nunc habetur. Duo ve-
ro Duces, qui eum adierunt, incolumes
patria redditi sunt: qui vero contempse-
runt præceptum ejus, miserabiliter in ipsa
provincia sunt defuncti. Multi autem ex
ipsis a dæmoniis correpti clamabant: Cur
nos, sancte & beatissime, sic crucias & in-
cendis? Sed imposita eis manu, mundabat
eos. Hæc de his Gregorius: quibus vi-
deas non Longobardos tantum ab Hospi-
tio Dei servo victos fuisse, sed & ulto-
res dæmones ad vindictam a Deo missos
nullo negotio expulsos. Hæc tunc trans-
acta fuere cum Longobardis secundum
Propheticum illud oraculum (a): Erunt
capientes eos qui se ceperant. Pergit au-
tem idem Gregorius alia ejusdem Hospitii
miracula recensere, quibus Deus voluit in-
notescere quanta esset in homine sanctitas.

VI. Ex quibus illud unum satis in medium
adduxisse, quo perseverans pristinus ille
usus declaratur, quo Fideles consueve-
runt Romam ad Apostolorum limina, ut
ibi a diversis languoribus sanarentur, se

conferre: Ait enim Gregorius (b): Ho-
mo erat Andegavensis incola, qui per
nimiam febrem eloquium pariter auditum-
que perdiderat; & cum de febre conva-
lisset, surdus permanebat ac mutus. Igi-
tur diaconus ex provincia illa Romam di-
rectus est, ut beatorum Apostolorum pi-
gnora, vel reliquorum Sanctorum, qui
illa urbem muniunt, exhiberet. Qui cum
ad parentes infirmi illius pervenisset: ro-
gant eum, ut eum sibi comitem itineris
sumere dignaretur, confisi, quod si bea-
tissimorum Apostolorum adiret sepulcra,
protinus posset assequi medicinam. Eunti-
bus autem illis, venerunt ad locum ubi bea-
tus Hospitius habitat. Quo salutato ac
deosculato, causas itineris diaconus pan-
dit, ac proficisci se Romam indicat; se-
seque his qui sancto viro de naucleris a-
mici essent, commendari deposcit.

Cumque ibi adhuc moraretur, sensit vir
per spiritum Domini adesse virtutem, &
ait diacono: Infirmum qui comes tui nunc
est itineris, rogo, ut meis aspectibus re-
presentes. At ille nihil moratus, veloci-
ter ad metatum vadit, invenitque infir-
mum febrem plenum, qui per nutum aures
suas dare tintinum indicabat; apprehen-
sumque, ducit ad Sanctum Dei. At ille
apprehensa manu cæsarie, attraxit caput
illius ad fenestram, assumptoque oleo be-
nedictione sanctificato, tenens manu sini-
stra linguam ejus, ori, verticique capi-
tis infudit, dicens: In nomine Domini mei
Jesu Christi, aperiatur aures tuæ, re-
feretque os tuum virtus illa, quæ quon-
dam ab homine surdo & muto noxium e-
jecit dæmonium. Et hæc dicens, interro-
gat nomen. Ille vero clara voce ait: Sic
dicor. Cumque hæc vidisset diaconus; ait:
Gratias tibi immensas refero, Christe,
qui talia per servum tuum dignaris osten-
dere. Quærebam Petrum, quærebam Pau-
lum Laurentiumque, vel reliquos, qui pro-
prio cruore Romam illustant: hic omnes
reperi, hic cunctos inveni. Hæc eo cum
ma-

(b) Greg. l.
6. c. 6.

Peregrina-
tio ad
limina A-
postolo-
rum.

VII.

Oleo be-
nedicto
curatur
infirmus.

V.
Percussor
abjecta
impietate
fit mona-
chus.

(a) Isai.
14.

PAGIUS. in deterius laberentur, in Synodo Cabilonensi
anno DLXXXI. rursus postea depositi sunt, ut
testatur Turonensis lib. 5. cap. 28. An. DLXXII.
Saxones, qui cum Langobardis in Italiam vene-
rant, in Galliam irruere infra territorium Civ-
itatis Regiensis apud Stablonem, qui viculus
adhuc superest, rursusque a Mummulo vel
Mummulo victi sunt, sed cum iterum se se ad
bellum pararent, acceptis a Mummulo mune-
ribus, cum captivis discesserunt, ut scribit ibi-
dem Gregorius, quæ ideo contingere Alboino ad-
huc regnante.

III.
Langobar-
di in ter-
ritorio Val-
lensi victi.

Fredegarius in Epitome, cap. 68. aliud Lan-
gobardorum bellum describit, quod Marius his
verbis narrat: Clebus Rex Langobardorum a pue-
ro suo interfectus est, & eo anno iterum Lango-
bardi in valle ingressi sunt, & Clusam obtinuerunt,
& in Monasterio sanctorum Acaunenſium
diebus multis habitaverunt, & postea in Bacci
pugnam contra exercitum Francorum commiserunt,

ubi pene ad integrum interfecti sunt, pauci fu-
ga liberati. Sed & Mauri & alia gentes, qui in
Provincia eorum ingredi præsumperunt ab ipsis
Francis devicti sunt. Ita Marius ad annum VIII.
Consulatus Justini & Indict. VII. ad annum sci-
licet Christi DLXXIV. Verum quoad annum rei
gestæ fallitur Marius; Clebus enim Longobar-
dorum Rex anno tantum DLXXVI. occisus est,
ideoque hoc bellum ad annum illum referen-
dum. Hujus irruptionis non meminit Gregorius
Turonensis, neque etiam Baronius, cujus tem-
pore Chronicon Marii nondum lucem viderat.
Est autem Baccis vicus non longe ab Agaunensi
Monasterio situs, vulgo Bex appellatus; Clusa
vero vulgo la Cluse, vicus ad Rhodanum fluvium
Jurensibus rupibus proximus.

Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 39. asserit,
hanc Langobardorum irruptionem excepisse al-
teram factam a tribus Langobardorum Ducibus
Amo, Zaban, ac Rhodano, hancque Gregor iu
plu.

IV.

maximo fletu & admiratione dicente, vir Dei omni intentione vanam vitans gloriam, ait: Sile, sile, dilectissime frater: non hæc ego facio, sed ille qui mundum ex nihilo condidit; qui pro nobis hominem suscipiens, cæcis visum, surdis auditum, mutis præstat eloquium; qui leprosis cutem pristinam, mortuis vitam, omnibusque infirmis affluentem medicinam indulget. Tunc diaconus gaudens abscessit cum comitibus suis, &c. Hæc Gregorius: ex quibus etiam vetus illa in Ecclesia Catholica consuetudo perseverans ostenditur, cujus Tertullianus ad Scapulam meminit, qua videlicet oleum benedictum adhibere consueverunt Fideles ad morborum curationem.

VIII.

(a) Greg. Tur. hist. l. 4. c. 36. Tentant iterum Gallias Longobardi.

Quod rursus pertinet ad Longobardos; idem Gregorius superius de aliis eorundem in Gallias eruptionibus diversis temporibus repetitis hæc ait (a): Prorumpentibus Longobardis in Gallias, armatur Periccius nuper Celsi successor: concurruntque ibi, tantamque tunc stragem Longobardi feruntur fecisse de Burgundionibus, ut non possit colligi numerus occisorum: oneratique præda, ascenderunt iterum in Italiam. Quibus ascendentibus, Eunius, qui & Mummolus, accersitus a Rege Guntheramno Patriciatus culmen meruit. Irruentibus iterum Longobardis in Gallias, & usque Muscias Calmes accedentibus, quod adjacet civitati Ebredunensi; Mummolus exercitum movet, & cum Burgundionibus illuc proficiscitur: circumdatisque Longobardis cum exercitum, actisque concedibus, per divortia silvarum irruit super eos, multosque interfecit, nonnullos cepit, & Regi direxit: quos ille per loca dispersos custodire præcepit, paucis quodammodo per fugam elapsis qui patriæ nunciarent.

IX.

(b) Greg. Tur. hist. l. 4. c. 36. Salvinus & Sagittarius Episcopi bellatores.

Fueruntque (b) in hoc pralio Salvinus & Sagittarius fratres, atque Episcopi, non cruce cælesti muniti, sed galea & lorica seculari armati: multos manibus propriis (quod pejus est) interfecisse reperiuntur. Hæc prima Mummoli certaminis victoria fuit. Meminisse debes, lector, hos Episcopos jam tempore Joannis Papæ (ut dictum est superius) fuisse Episcopali dignitate diminutos, sed Rege intercedente, per ipsum Romanum Pontificem restitutos: verum licet specimen aliquod ad breve tempus ediderint modestioris vitæ; quia tamen quodcumque fictum du-

rabile non est, in pristinos relapsi mores, se ipsis sunt deteriores effecti. De quibus hæc rursus ipse Gregorius (c):

Hi vero in majoribus sceleribus quotidie miscbantur, & in præliis illis (sicut jam supra meminimus) quæ Mummolus cum Longobardis gessit, tamquam unus ex laicis accincti arma plurimos propriis manibus interfecerunt: in cives vero suos nonnullos commoti felle, verberantes fustibus usque ad effusionem sanguinis sæviebant. Unde factum est, ut clamor populi ad Regem denuo procederet, eosdemque Rex accersiri præcepit. Quibus advenientibus, noluit suis obtutibus præsentari; scilicet ut prius habita audientia, si idonei invenirentur, sic Regis præsidium mererentur. Sed Sagittarius felle commotus, ut erat levis ac vanus, & in sermonibus irrationabilibus profusus, declamare plurima de Rege cœpit, ac dicere, quod filii ejus regnum capere non possent, eo quod mater eorum ex familia Magnacharii quondam ascita Regis torum adisset; ignorans, quod prætermittis nunc generibus feminarum, Regis vocarentur liberi, qui de Regibus fuerint procreati. His auditis Rex commotus valde, tam equos, quam pueros, vel quæcumque habere poterant, abstulit, ipsosque in monasteriis a se longiori accessu dimittis, in quibus pœnitentiam agerent, includi præcepit, non amplius quam singulos eis clericos relinquens, Judices locorum terribiliter commouens, ut ipsos cum armatis custodire debeant, ne cui ad eos visitandos ullus pateat aditus.

Superstitibus autem erant his diebus filii Regis, ex quibus senior ægrotare cœpit. Accedentes autem ad Regem familiares ejus dixerunt: Si propitius audire dignaretur Rex verba servorum suorum, loquerentur in auribus suis. Qui ait: Loquimini quæ libet. Dixeruntque: Ne forte innocentes hi Episcopi exilio condemnati fuissent, & peccatum Regis augeatur in aliquo, & ideo filius domini nostri pereat. Non quidem innocentes ex dictis superius comprobati, sed injuste ab eo damnati dici poterant, cum Regum hoc non sit, sed tyrannorum, Episcopos condemnare: Summorum enim Pontificum sententia, vel Synodali decreto more majorum id fuit solitum agi. Subdit vero de Rege: Quod Rex hac ex parte suam culpam

(c) Greg. Tur. hist. Franc. l. 5. c. 20. X.

XI. Guntheramni Regis pietas commendata.

PAGIUS Langobardi in varias partes Gall. Provincia excurrunt.

pluribus describit, tandemque concludit eos virtute Mummoli perterritos, post varias devastationes recessisse. De ea irruptione fuse agit Coitius ad annum DLXXIV. num. I. & seqq. verum loco non suo; nam tunc Langobardorum Regnum carebat Regibus, ut ipsemet fatetur, & tamen Interregnum post mortem Clebi contigit, ideoque non ante annum DLXXVI. Quo etiam tempore accidit, quod narrat de Sancto

Hospitio Gregorius Turonensis lib. 6. cap. 6. & Baronius hoc anno. Hospitius cladem Langobardorum prædixit, hique in Gallias venientes invenerunt eum Nicæ in quadam turri cinctum catenis, indutumque cilicio: & credentes eum homicidam, aut magni criminis reum, unus ex illis gladium extraxit, ut in caput ejus libraret: sed dextera in ipso ictu suspensa dirigit, ut ex Gregorio Baronius narrat.

Ad

pam sentiens, ait ad eos: Ite quantocyus, & relaxate eos, deprecantes ut orent pro parvulis nostris. Vides quantum tribuat Rex Christianissimus Episcopatu ob sacramentum, ut licet sciret deterrimos esse homines, eos tamen vinctos absolverit, & preces ad Deum ab eisdem efflagitarit. Intelligis pariter, quanti Deus ipse fieri voluerit a Principibus quoscumque licet improbos sacerdotes, pro quibus adversus eos, quos non decet, insequentes eorum scelera festine vindex insurgat. Sed quid de illis? pergit auctor dicere:

XII.
Episcopi
in dete-
rius ite-
rum lapsi.

Quibus abeuntibus dimissi sunt. Egressi igitur de monasteriis, conjuncti sunt pariter, & se osculantes, eo quod olim se visi non fuerant, ad civitates suas regressi sunt: & in tantum compuncti sunt, ut viderentur numquam a psallentio cessare, celebrare jejunia, eleemosynas exercere, librum Davidici carminis explorare per diem, noctesque in hymnis & lectionibus meditando deducere. Sed non diu hæc sanctitas illibata permansit; conversique sunt iterum retrorsum: & ita plerumque noctes epulando atque bibendo ducebant, ut clericis matutinas in ecclesia celebrantibus, hi pocula poscerent & vina libarent: nulla prorsus de Deo erat mentio, nullus omnino versus memoriæ habebatur: renidente aurora, surgentes a cœna, molibus se indumentis operiente, somno vinoque sepulti usque ad horam diei tertiam dormiebant: sed nec mulieres deerant, cum quibus polluerentur. Exurgentes igitur, abluti balneis, ad convivium discumbent, ex quo vespere surgentes, cœnæ inhiabant usque ad illud lucis tempus, quod superius diximus. Sic faciebant singulis diebus, donec ira Dei diruit super eos: quod in posterum memoraturi sumus.

Ann. Eccl. Tom. X.

Hucusque de his modo Gregorius. Quomodo autem hi in Episcoporum Concilio ab Episcopatu ejecti sunt, & alii in locum eorum subrogati, atque demum licet correcti, sed inemendati male periere, inferius eodem anno quo ista fieri contigerunt, dicturi sumus.

Quod vero ad statum pertinet rerum Orientalium, additum est ad calamitatem, ut post grassationem Persarum, devastationemque Syriæ, & expugnationem, quam diximus, Daræ Justinus Imperator ob mœrorem nimium, quem ex tot acceptis cladibus hausit, in phrenesim inciderit, deliquiumque mentis sit passus, dilucidis interdum intervallis ad modicum temporis spatium respiscens. Cum interea Sophia Augusta ut corruenti omni ex parte Reipublicæ consulere, consilium iniit ut precibus a Cosrohe Rege pacem redimeret: quomodo autem id factum sit, ab Evagrio ita accipe (a):

XIII.
Just. laborat mentis deliquio.

Initum est (inquit) mature consilium rebus Romanis opportunum & accommodatum, quo illud quod temeritate peccatum erat, in integrum restitutum est. Nam mittitur ad Cosroben Trajanus vir eximius ex ordine Senatorio, magno in honore ab omnibus tum ob canos, tum ob singularem prudentiam habitus, non ex persona Imperatoris aut Reipublicæ, sed pro Sophia dumtaxat Imperatrice verba facturum. Nam scripsit illa litteras ad Cosroben, quibus apud illum de viri calamitate, deque Republica Principe orbata conquesta est, & quod non oportet illum in mulierem viduam, in Imperatorem jacentem & afflictum, in Rempublicam desertam opeque destitutam impetum facere. Nam olim ei morbo divexato non modo parem benignitatem declaratam, verum etiam optimos quosque medicos a Republica Roma-

(a) Evagr. l. 5. c. 12.
XIV.
Sophia Aug. pacem a Reg. Persarum obtinet.

T t na

PAGIUS
V.
Inducia
triennales
inter Per-
sas & Ro-
manos
composita.

Ad num. XIII. & seq. Evagrius lib. 5. cap. 12. refert, Tiberium, dum Rempublicam regeret, Trajanum ad Chosroen Persarum Regem mississe Sophia Augustæ nomine, qui hunc rogaret, ne mulieri viduæ, & Imperatori mortuo & Reipublicæ desertæ insultaret, cum ipse olim morbo afflictus, humanitatem Imperatorum expertus esset. Quare Chosroes cum in Romanorum Ditionem jam jam invasurus esset, trium annorum Inducias pactus est in Orientis partibus. Cautum tamen ne Armenia simili conditione fruere-
tur. Tum capite sequenti Evagrius refert, Tiberium a Justino Cæsarem nuncupatum. Quare cum hæc nuncupatio mense Decembri superioris Christi anni peracta fuerit, ea Legatio ad eum Christi annum pertineret. Verum Theophylactus lib. 3. cap. 12. asserit eam Legationem missam, postquam Tiberius ad Cæsaream Dignitatem evehctus est. Imo veris initio Legatos missos affirmat, ideoque hoc Christi anno.

VI.

Menander Protector pag. 157. egregie cum Theophylacto convenit; postquam enim sermonem habuit de Induciis annuis, Persas inter

& Romanos sancitis, ait, Trajanum cum Zacharia in Orientem missum esse, ut triennales inducias a Chosroen obtinere conaretur. Ut Tiberius negotiorum administrationem suscepit, Trajanus & Zacharias Legati, ad eum rescripserunt, Persas nolle ad tres annos, sed ad quinque Inducias pacisci. Id utile suis rationibus fore Casar existimabat: confidebat enim se intra tres annos idoneas copias coacturum, quibus se satis munitum & instructum ad Persis resistendum exhiberet. Per annos itaque tres induciæ pactæ, & omnis motus in Armeniam est translatus. Fusius Menander postea pag. 165. usque ad finem sui Operis de eadem Legatione, aliaque a Tiberio ad Chosroen missa verba facit, ibique Tiberium, modo Cæsarem, modo Imperatorem appellat, quia Imperatoris nomine Cæsares cohonestabantur; quod toties non iterarem nisi viderem errorem vulgarem suos adhuc sectatores habere.

A quibus Armenia exclusa.

Postquam itaque foedus per triennium in initum est, arma in Armeniam translata, & Justinianus Germani filius exercitus Romani dux a Ti-

VII.

bc.

CHRISTI
575.BENEDICTI PAP.
3.JUSTINI JUN. IMP.
10.

na ad ipsum missos, qui eum morbo curarent. Quibus verbis persuasus fuit Cosroes; & quamquam in res Romanorum extemplo erat incursum facturus, tamen ad triennium paciscitur inducias pro partibus versus Orientem; simulque decretum fuit, ut Armenia simili frueretur conditione, nullumque bellum ibi gereretur, neque quisquam partibus ad Orientem vergentibus quicquam faceretur molestiae. Hæc de fœdere inito Evagrius, quod hoc anno esse sancitum inde ducimus argumentum, quod cum illud ad triennium pactum servatum integrum fuerit, post tres annos a Tiberio adversus eum pugnatum constat. Corrigendi (a) vero videntur, qui id nono anno ejusdem Imperatoris factum putarunt, quo tempore (ut dictum est) nondum eam cladem acceperat a Persis Romanum Imperium: sicuti etiam errant, dum eodem anno nono creatum Tiberium Cæsarem tradunt, refragante Evagrion, qui ea ipsa quæ oculis vidisse potuit, scripsit.

(a) Cedren.
& Miscel.
anno 9.
Just.

XV.

Quod rursus ad eundem Justinum pertinet: quomodo magicas incantationes passus, divino præsidio curatus sit, a Gregorio Turonensi ejusmodi accipe narrationem (b), ubi agit de clavis quibus Christus in Cruce confixus est, deque freno Constantini, in quo ex illis unus connexus fuit: Magnam (inquit) asserunt vir-

(b) Greg.
de glor.
mart. l. 1.
c. 6.

PAGIUS
Insignis a
victoria
Romanis
in Arme-
nia repor-
tata.

berio electus Amidam Urbem prætergressus, Armenia campos ingreditur, quem Persarum Rex cum frequentibus copiis secutus, Euphratem eas transducit, inquit Theophylactus lib. 3. cap. 12, qui duobus sequentibus capitibus præclaram victoriam de Persis a Romanis reportatam recitat. Hanc vero ad præsentem annum pertinere, docet Abbas Biclariensis, qui ad annum IX. Justinus Imp. qui juxta ejus supputationem mense Novembri superioris Christi anni inchoatur, eam paucis verbis explicat: Chosroes Persarum Imperator cum nimia multitudine exercitus ad vastandos Romanorum terminos promoveret: cui Justinianus Dux Romana militiæ, & Magister militum Orientis a Tiberio destinatus bellum parat: & in campos, qui inter Daras & Nezinios ponuntur, forti pugna congressus, habens secum Gentes fortissimas, qua Barbaro sermone Hermam nuncupantur, memoratum Imperatorem bello superat. Quo cum suo exercitu in fugam verso,

tutem esse hujus freni, quod ambigi nequaquam potest: quod Justinus Imperator publice expertus est, ac suis omnibus patefecit. Illusus enim a quodam mago propter pecuniam emissas sibi a dæmonis umbra intolerabiles, per duarum curricula noctium sustinuit insidias: sed dum tertia nocte frenum capiti collocasset, locum insidiandi inimicus ultra non habuit, reperitque auctorem insidiarum gladio perculit. Hæc Gregorius: qui licet de seniori vel de juniori an hæc dicat non exprimat; de juniori potius Justino, qui ejus tempore vixit, accipiendum putamus, quem deliquium mentis passum diximus. Quo tempore idem ipse Imperator illud stulto homine dignum facinus edidit, quod in Miscella, non tamen congruo tempore ita narratur (c): Justinus infirmatus & contristatus adversus Biduarium fratrem suum, & hunc injuriis laceravit: novissime vero præcepit cubiculariis pugnis, cæsum educere illum in conspectu Concilii Senatorum: erat enim Comes Imperialium stabulorum. Quo comperito, Sophia tristata est, & conquesta Imperatori. Qui se poenituit, & descendens ad eum in stabulum, introivit subito cum Præposito cubiculariorum. Biduarius autem, viso Imperatore, fugit e loco in locum per superiora præsepis præ timore Imperatoris. At Imperator clamabat.

A magicis
larvis libe-
ratur Ju-
stinus.

Justinus fa-
cinus im-
peratore
indignum.

(c) Misc.
l. 16. ann.
8. Justinus.

castra ejus pervadit: & provincia Persida fines victor Justinianus vastat, exuviasque eorum pro triumpho Constantinopolim dirigit, XXIV. elephantos inter cætera, qui magnum spectaculum Romanis in Urbe Regia exhibuerunt. Prædam vero de manubiis Romanorum... Persarum multitudo ob nimiam vilitatem nummo publico venundata sunt. Theophylactus narrata hac victoria, cap. 15. refert Romanos ad interiora Persidis, postea penetrasse, & proxima quæque devastasse: Conscenso porro Hyrcano mari, ubi Persis damna quam plurima dederunt, hyeme oppressi in sua non redierunt: Persidis ergo clades cumulantur. Vere ipso Romani comite fortitudine in Ditionem suam se recipiunt, verno scilicet tempore insequentis Christi anni. Theophanes eandem victoriam recitat, sed loco non suo anno scilicet Incarnat. secundum Alex. DLXXXIII. Kalendis Septemb. anni Christi DLXXX. inchoato. [1]

Eva-

NOTÆ [1] IN Indiculo Paschali post Auctarium in Prosperi Chronicon, ad annum a Passione Domini DXLVIII. qui est a Christi ortu 576. leguntur hæc verba litteris quadratis

IN HOC ANNO TRIVMPHAVIT

triumphatoris nomine vetustate corrupto. Forte Chronographus hoc loco adnotavit triumphum & victoriam de Persis, quam Justinianus Dux, & Præfectus Romani exercitus retulit. De ea victoria Abbas Biclariensis nonnulla habet, nempe Cosdroem Persarum regem insigni prælio a Justiniano victum; ac Justinianum victorem, hostium exuvias CPolim misisse, ac inter cætera XXIV. elephantos, qui magnum spectaculum in urbe regia præbuerunt. De hac victoria item Theophylactus cap. XV. & Evagrius lib. V. Cap. XIV. Hunc triumphum Pagius refert in hunc annum 575. sed ex nostro Indiculo alligandus est anno 576. nam annus 549. a Passione Domini est annus æræ Christianæ 576. Siquidem annis 549. si annos 27. addas, fient anni 576. GEORGIUS

CHRISTI
575.BENEDICTI PAP.
3.JUSTINI JUN. IMP.
10.

bat: *Adjuro te per Deum, frater mi, expecta me. Et cum cucurrisset tenuit eum: & amplexatus osculatus est eum: dicens: Peccavi tibi, frater mi: sed suscipe ut fratrem tuum primum & Imperatorem; ex diabolica enim operatione novi quod factum sit hoc. Qui cecidit ad pedes ejus, & flens ait: Veraciter, domine, potestata-*
Ann. Eccl. Tom. X.

tem habes; Veruntamen in presentia Senatus deformasti servum tuum: modo, domine, his rationem redde, & ostendit ei equos. At vero Imperator rogavit eum secum manducare, & pacificati sunt. Hucusque auctor, sed interverso (ut dictum est) ordine temporum. At de fatuitate Justinii satis.

T t 2

Se-

PAGIUS
VIII.
*Chosroes
Melitina
incensa
fugam ar-
ripit.*

Evagrius lib. 5. cap. 14. eandem Justinianum Ducis de Persis victoriam etiam narrat, atque, Persis in fugam versis, Chosroem Melitina Urbem in proximo sitam invasisse, eaque concremata Euphratem trajecisse. Idem habet Theophylactus lib. 3. cap. 14. Eustathius in Vita Sancti Eutychii Patriarchæ Constantinopolit. qui hoc tempore Amasæ exul agebat, refert cap. 7. dum fames magna esset, Chosroem Sebasten & Melitenem venisse, & vicinos fere omnes Nicopoli, Neocæsarea, Comanis, Zela, aliisque ex Civitatibus finitimis Amasæam se se

contulisse, tanquam in munitissimum locum; sed cum diu ibi commorati essent, consecutam esse magnam cibarium penuriam, omnesque ad Sanctum Eutychii Monasterium confugisse, ubi licet nihil farinæ in annum paratæ adderetur, nunquam ea defecit. Quod miraculum, ex Eustathio, narrat Baronius anno DLXIV. num. XXVII. & seq. sed illud præfenti anno patratum esse, ex dictis colligere est.

Hoc anno Sigibertus Austrasie Rex occisus est, ut videbimus anno DLXXIX.

JESU CHRISTI
ANNUS
576.

BENEDICTI PAP.
ANNUS
4.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
II.

I. **S** Equitur Christi annus quingentesimus septuagesimus sextus, nonæ Indictionis: quo civili bello in Gallis recrudescente inter Guntheramnum atque Sigibertum & Chilpericum in societatem vocatum Francorum Reges (a), celebrata est provincialis Synodus Parisiis, ea de causa ab eodem Rege Guntheramno procurata, ut sanctissimi qui tunc in Gallis floreant Episcopi causam cognoscerent, contentionemque obortam sedarent, litesque antequam deveniretur ad arma, componerent. Verum ubi semel res armis cœpta est agi, siluerunt Ecclesiasticæ leges. Accidisse namque ait Gregorius inter hæc, ut Chilpericus per filium suum Theodobertum magnam intulerit cladem, superato Gundebaldo Duce, Turonensibus, Pictaviensibus atque aliarum civitatum Ecclesiis; quam paucis his Gregorius ipse Turonensis Antistes ita perstringit: *Vastat, evertit, Ecclesias incendit, ministeria detrahit, clericos interficit, monasteria virorum decit, puellas deludit, & cuncta devastat, fuitque illo in tempore peior in Ecclesiis gemitus, quam tempore persecutionis Diocletiani.* Ita sic deplorans Gregorius, mox exclamat in depravatos corruptosque moribus Francorum Reges, a majoribus ipsorum valde degeneres: excipitur vero ab eis Guntheramnus, qui ab eo sanctissimus prædicatur: *Recurramus (inquit) ad illud quod parentes eorum egerunt, & isti perpetrant. Illi post prædicationem sacerdotum de fanis ad Ecclesias sunt conversi; isti quotidie de Ecclesiis prædas detrahunt. Illi sacerdotes Domini ex toto corde venerati sunt & audierunt: isti non solum non audiunt,*

sed etiam persequuntur. Illi Ecclesias & monasteria ditaverunt: isti eas diruunt & subvertunt.

Quid de Latra monasterio referam, in quo B. Martini habentur reliquæ? Cum ad eum unus currens hostium adventaret, & fluvium qui propinquus est, transire disponderet, ut monasterium spoliaret: clamaverunt monachi, dicentes: Nolite barbari, nolite huc transire: B. enim Martini est monasterium. Hæc audientes eorum multi compuncti a Dei timore regressi sunt. Viginti tamen ex ipsis, qui non metuebant Deum, neque beatum confessorum honorabant, ascendentes, navem illuc transgrediuntur; & inimico stimulante, monachos cadunt, monasterium evertunt, resque diripiunt, de quibus facientes sarcinas, navi imponunt: Ingressique fluvium, protinus vibrante carina, huc illucque feruntur. Cumque amisso auxilio remorum, hastilibus lancearum in fundo alvei defixis, remeare conarentur, navis sub pedibus eorum debiscit, & unusquisque ferrum quod contra se tenebat, pectori defigit; transverberatique cuncti a propriis jaculis interrimuntur. Unus tantum ex ipsis, qui eos increpabat ne ista committerent, remansit illæsus. Quod si quis hoc fortuito evenisse dicat, cernat unum insontem plurimis evasisse de noxiis. Quibus interfectis, monachi ipsi res suas alveo detrahentes, & illos sepelientes, res domi restituant. Hæc Gregorius, res gestas sui temporis, suæque pariter regionis describens: quæ autem his subicit, annis potius sequentibus facta noscuntur, si res singulas exacte pensemus.

II.

Vi-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6069.

SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXIV.
A.C. 576.

☉ 25. ED. ☽ 7. P. 5. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 576.

BENEDICTI PAPÆ 3.

JUSTINI JUN. IMP. 12.

TIBERII CONSTANTINI CÆS. 3.

I.
Postconsu-
latus.

IS annus hac formula notatus: XI. Post Consulatam Justini Jun. Aug. solius IX. vel, ut Marius habet: Anno X. Consul Justini Jun. Aug. Indict. IX.

II.
Synodus
Parisiensis
IV.

Ad num. I. & seq. Synodus Parisiensis IV. anno DLXXIII. indicta; Gregorius enim lib. 4. cap. 42. qui solus de ea agit, scribit: *Cum contentio inter Chilpericum & Sigibertum Reges (sc. Francorum) verteretur, Guntheramnus Rex*

(Francorum) apud Parisos omnes Episcopos Regni sui congregat, ut inter utrosque, quid veritas haberet, edicerent. Constitutio autem Synodi Parisiensis ad Ægidium Episcopum Remensem directæ, & Tom. V. Concil. pag. 919. recitata hanc habet subscriptionem: *data Constitutio die III. Iduum Septembrium, anno XII. Regum Dominorum nostrorum, Indictione VI. Parisius.* Qui characteres, ut statim videbitur annum DLXXIII. signant. Ægidius Episcopus Remensis Belgicæ secundæ Metropolitæ Promotum consecraverat Episcopum Dunensis Castri, seu Castri Duni, vulgo *Chateau-Dun*, qui est locus in Carnutino agro ad flumen Lidericum, qui cum nec ad territorium Remense, nec ad Belgicam secundam pertineret, contra Canonicam disciplinam in hac promotione manifeste peccatum fuerat. Scripsit etiam Synodus ad Sigibertum Regem, ut Promoti causam non tueretur, quia suspicio erat Episcopum Remensem absque ejus consensu id aufurum fuisse in aliena Provincia. Eas Literas referi Turonensis lib. 7. cap. 17. & ex illo patet, Episcopos

III. Vidisti sacrilegorum divinitus immifam vindictam, ut suis ipforum finguli armis confoffi perirent: quo difcant impii, paffuros fe vindicem Deum, cum in res ipfi dicatas infurgunt. Nec gloriantur, fi qui ejuifmodi fcclera perpetrantes, non eamdem confestim vindictam experiantur: fed meminiffe debent fententiæ Domini (a) de occifis a Pilato Judæis, atque necatis ruina turris Siloe, afferentis de aliis diriora patrantibus facinora, nec ftatim pœnas dantibus, eos ad pœnitentiam refervari; quam fi agere prætermittant, durius effe iudicium fubituros. Quam male autem cefferit Sigeberto Regi, facerdoes Dei fanctiffimos Epifcopos, quæ funt pacis curantes, non expectaffe, ut fecundum facras civilesque leges fententiam ferrent, exitus patefaciet, de quo fequenti anno dicturi fumus. Demum, ut uno verbo rem abfolvam, pluribus fuit femper declaratum exemplis, regna tunc optime gubernari, cum fanctæ religioni fuerint veluti fundamento folido fuperpofita; quo fi careant, nutare fit necelfe, &

(a) Luc.
13.

quolibet licet levi terræmotu profterni: eo quod nemo poffit aliud ponere fundamentum quo firme quid permaneat, præter id quod a Deo pofitum eft, Chriftus fcilicet Deus nofter.

Quid præterea ejuifdem Regis furore graffantis tempore acciderit militibus qui basilicam S. Vincentii martyris in eadem regione pofitam invaferunt, audi eundem Gregorium ifta narrantem his verbis (b): *Tempore autem illo, quo contra Gundibaldum commotus exercitus ad Convenienfem urbem directus eft, ab hujus hoftilitatis multitudine basilica S. Vincentii martyris vallatur tota: erat enim in ea plebs omnia rerum fuarum præfidia confidens de reverentia martyris, quod nullus ea præfumptione temeraria auderet attingere; & obferatis oftiiis, fe ab intus cum rebus incluserat. Circumdantes autem hoftes, cum aditum per quem ingrederentur, invenire non poffent, ignem oftiiis ædis fubiiciunt: quem diu multumque succedentes, non apprehendebant valvæ, donec impulfu fe curium comminutis, ingreffi funt, diripientes res,*

IV.

(b) Greg.
de glor.
mart. l. 1.
c. 105.

Invafores
Ecclefiæ
S. Vincentii
mifere
periere.

PAGIUS pos parum profeciffe; teftatur enim non ante mortem Sigiberti Regis amotum fuiſſe *Promotum*, qui fe Epifcopum Dunenfem vocitabat.

III. Convenerunt ad eam Synodum XXXII. Epifcopi cum Presbytero ab Epifcopo Aurelianenfi miſſo. Ex quibus vel in Tabulis Eccleſiaſticis, vel in ſuis Eccleſiis coluntur *Quinidius* Vafionenſis, *Germanus* Pariſienſis, *Syagrius* Auguſtodunenſis, *Aunacharius* Altiffiodorenſis, *Philippus* Viennenſis, *Felix* Nannetenſis, & *Palladius* Santonenſis. De illis, aliisque huic Concilio præſentibus diſſerit Cointius anno DLXXIII. num. XII. & ſeqq. Cum vero *Guntramnus*, & duo fratres ejus *Chilpericus* & *Sigibertus* anno DLXI. Clotario patri poſt diem X. menſis Novembris ſucefferint, anno DLXXIII. tertio Iduum Septembrium, ſeu die XI. ejuifdem menſis, numerabant annum Regni duodecimum.

IV. *Franci*, enim, *Germani* & *Angli* ante Caroli Magni mortem *Indictionem Conſtantinianam VIII.* Kalend. Octobris, ſive die XXIV. menſis Septembris cœptam uſurpabant; quod vel hoc exemplum demonſtrat; neque enim *Indictio VI.* tertio Iduum Septembrium cum anno XII. Sigiberti Regis & duorum ejus fratrum copulari poteſt, ſi eam a Kalendis Septemb. exordiaris; cum anno DLXI. poſt diem X. menſis Novembris fratres iſti regnare in Francia cœperint, & *Indictio ſexta* a Romanis, non Kalend. Septemb. anni DLXXIII. ſed anni DLXXII. inchoetur. Verum is annus erit undecimus Regum iſtorum, non vero annus XII. ut eſt in Synodi ſubſcriptione, & recte obſervavit *Sirmondus* in Notis ad hoc Concilium Pariſienſe IV. Cum itaque *Conſtantine M.* in Gallia poſitus anno CCCXII. ut eo anno num. I. jam dixi, *Indictionem* inſtituerit, conſtetque poſt mortem Ludovici Pii Francos ſæpe a *VIII. Kalend. Octob.* *Indictiones* exorſos eſſe, poſtquam ſcilicet variare cœptum eſt in *Indictionis* initio conſignando, nullum mihi dubium eſt, quin in ſimilibus, quæ nono & decimo ſæculo occur-

III. Ejus Epocha.

IV. Indictio Conſtantiniana in Francia uſurpata.

runt exemplis, moris antiqui, qui per aliquot ſæcula obtinuerat, ratio habita fuerit. A VIII. Kalend. Septembris *Angli* etiam uſque ad initium ſæculi noni vel circiter *Indictionem* exorſi funt, idque uſu invariato, ut certa exempla oſtendunt. Quem morem *Angli* ab aliis non acceperunt, quam a Francis; cum quando *Indictiones* adhibere incœperunt, initio nempe ſæculi ſeptimi, tam Romæ, quam *Constantinopoli* earum exordium a Kalendis Septemb. conſtanter repeteretur. Denique *Germanos* ante ſæculum nonum *Indictiones* a VIII. Kal. Octob. ſicuti *Francos* & *Anglos*, incœpiſſe ex eo colligere eſt, quod poſtquam in *Indictionum* exordio variatum fuit ſæpius eas ab eodem die deduxerint.

Porro bellum civile, quod in Gallia ardebat, relatum a *Baronio* ex *Turonenſi* lib. 4. c. 2. & ſeqq. non tantum anno DLXXIII. ſed etiam duobus conſequentibus duravit. *Sanctus Germanus* Epifcopus Pariſienſis, cum illud Pariſis prope imminere jam præſagiret, *Brunichildem* Reginam per Literas vehementiſſime ſollicitavit, ut *Sigibertum* Regem conjugem ſuum ad pacis conſilia revocare conaretur. Verum *Sigibertus*, trajecta Sequana, in agrum Pariſienſem facile pervenit, & licet *Lutetiam*. Pariſiorum ingreſſus non fit, vicos tamen meridionales Sequanam inter & *Ligerim* poſitos diripuit, combuſſitque, dum inſequebatur *Chilpericum*, qui uſque *Avelodium Carnotenſem* vicum abierat. Tunc ad S. *Dionyſii* ſepulcrum, duo perpetrata miracula a *Turonenſi* lib. 1. de *Gloria Martyr.* cap. 72. enarrata.

Theophylactus lib. 31. cap. 15. loquens de iis, quæ a verno tempore hujus anni, Romanos inter & *Perſas*, geſta funt, refert *Chofroen* ſeditionem a militibus timentem, cum *Tiberio Cæſare* de pace agere decreviſſe. Hic legavit paci faciendæ idoneos *Joannem*, & *Petrum*; ac *Theodorum* Magiſtrum, & *Chofroes* Sarnachorganen, alioſque Viros Clariffimos: per id tempus atroci prælio inter *Perſas* Romanosque, illic *Tanchoſtro*, hic *Justiniano* Duce in Armenia per-

V.

Franci a bello civili ardet.

VI.

Romani a Perſis ſuperati.

populumque inclusum in ore gladii trucidantes. Sed non diu hæc remisserunt inulta: nam alii a dæmone correpti, nonnulli in flumine Garumnæ necati, multi etiam a frigore occupati diversis in partibus diversorum morborum genere vexabantur: Nam vidi ex eis multos in Turonico territorio, qui in hoc fuerant mixti scelere, graviter cruciari, & usque ad vitæ præsentis amissionem intolerabilium dolorum cruciatu torqueri. Multi enim ex his confitebantur se iudicio Dei

ob injuriam martyris fuisse morti pessimæ destinatos. Ecce quantum Deus præstet martyribus suis: Ecce qualibus eosdem laudibus Christus Dominus bellorum fidelium inspector honorat: Ecce quantum præstat ipsius nominis dignitas Christiani, si non Gentilium more aut inhiemus cupiditati, aut luxuriæ serviamus. Hucusque de his ibi Gregorius: quomodo autem ex insperato inter Francorum Reges pax sancita fuerit, dicetur anno sequenti.

Quin-

PAGIUS perpetrato, Romanorumque gloria priore obscurata, Persæ recenti fortuna ebrii resuscitata bellandi aviditate fœdus recusant. Quare Legati verborum tenuis voti compotes, unde venerant, redire. Menander Protector in Excerptis pag. 119. & seqq. & pag. 158. & seq. tam de hac Legatione, quam de hoc bello sermonem habet, aitque. Solebant Persæ priscis ante temporibus, circa finem mensis, qui Latinis vocatur Augustus, in Persarmenia apparere, & inde ad bellum accingi. Hoc tempus præveniens Chosroes illuc accessit. Accidit autem Romanos semel præventos, cum tardius rebus suis prospexissent, nihil toto illius anni spatio, feliciter & opportune gerere, paulo post: Itaque Chosroes Armeniam liber ab omni metu, sine pulvere occupavit, cum nemo inventus esset, qui illi resisteret.

VII. Vere jam exalto, Armeniam, qua Romanis prærebat, & Theodosiopolim proxima erat, invasit. Hac ubi acciderunt, nuntii Byzantium profecti sunt, qui nuntiarent Persarum Regem Armeniam, qua

Romani dominabantur, ex improvise adortum, Theodosiopolim usque penetrasse, eumque in his locis esse. Subdit Menander, Chosroen, ut cognovit in sua potestate non esse Theodosiopolim improvise invasione capere, ab ejus obsidione discessisse. Theophylactus loco laudato rem eandem his verbis narrat: Sarnachorganes Barbarorum Ductor, fœdus super Oriente inter Persas & Romanos in triennium percussum perfidiose rumpit, festinatoque ad Constantinam, & Theodosiopolim copias mittit, qua effusa in circuitu populatione omnia miscet. Armenia itaque hoc anno misere a Persis devastata, & Romanorum res deteriore statu fuere.

Moritur Sanctus Germanus Episc. Parisiensis, & Childebertus Francorum Rex Judæos fidem Christianam suscipere cogit, ut anno DLXXIX. dicemus, ubi etiam de exilio & secundo conjugio Brunichildis Reginae fermo erit. Ab hoc anno incipiendum decennium, quo Longobardi sub Ducibus fuere, ut videre est an. DLXXXIII.

JESU CHRISTI
ANNUS
577.

BENEDICTI PAP.
ANNUS
5.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
12.

I.
Benedicti
Papæ obi-
tus.

Quingentesimo septuagesimo septimo Domini anno, decimæ Indictionis ultima die Julii Benedictus Papa cum sedisset annos quatuor menses duos, dies quindecim moritur, ut colligitur ex Anastasio, qui de eodem, ista subdit: *In istis laboribus, ex incursionibus Longobardorum illatis, & afflictionibus positus sanctissimus Benedictus Papa mortuus est: qui sepultus est in basilica B. Petri Apostoli, in secretario, pridie Kal. Augusti. Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembrem, Presbyteros quindecim, diaconos tres, Episcopos per diversa loca numero viginti unum.* Hæc Anastasius. Habetur nomine ipsius notata epistola ad David Episcopum in Hispania Bætica de mysterio sanctissimæ Trinitatis ex divinis Scripturis deprompto. Quod autem Joannes diaconus dicat a Benedicto creatum fuisse diaconum S. Gregorium: id quantum a veritate aberrat, dicemus suo loco inferius, cum de Gregorio agemus pluribus.

II.
Pelagius
II. Papa
creatur.

Ubi vero post obitum Benedicti sedes vacasset menses tres & dies decem, undecima mensis Novembris creatus est Pelagius Junior, ejusque nominis secundus Romanus Pontifex, natus ex patre Winigildo, ex quo quidem nomine eum potius genere Gothum, quam Romanum putamus: *Hic (inquit Anastasius) ordinatur absque jussione Principis, eo quod Longobardi obsiderent civitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret.* Hæc de ejus ordinatione, quæ quidem in calamitosissima plane tempora incidit, cum gladio Longobardorum universa vastaretur Italia, idemque in ipsam Urbem immineret exercitus. Addebatur ad mala hæc tanta dirum schisma orbis Occidentalis, separatis quamplurimis Ecclesiis,

ipsisque provinciis usque ad Hibernos (ut dictum est) ab Ecclesiæ Romanæ communicatione ob damnationem Trium capitulorum: cum idem Pontifex istis consulturus, adhibito in consilium & auxilium S. Gregorio, qui ipsi in sede successit, librum edidit pro Quinta Synodo quam defendit, probeque factam ostendit Trium capitulorum damnationem. Meminit ejusdem scriptionis ipse S. Gregorius in reddita epistola ad Hibernos. Sed de his modo hætenus: reliqua vero suis locis inferius.

Eodem tempore inter Reges Francorum inter se mutuo (ut dictum est) proeliis decertantes pax ex insperato composita est: *Nec hoc (inquit Gregorius a) (a) Greg. B. Martini virtute factum ambigitur, ut l. 4. c. 49. bi inter se sine bello pacificarentur: nam in fin. ipsa die qua hi pacem fecerunt, tres paralytici ad beati basilicam sunt directi: quod sequentibus libris, Domino juvante differemus.* In commentario videlicet de miraculis sancti Martini, ubi hæc de his habet (b): *Quidam ex Antisiodorensi oppido, Manulfus nomine, deferentium manibus ad B. Martini sepulcrum jactatus est. Qui jugi orationi & jejunio incumbens, pedes quos intortos exhibuit, reddita subito sanitate retulit in usu consueto directos; & ita Sancti virtute reformatus est, ut qui aliorum manibus deportatus est, propriis firmatus vestigiis, presentibus nobis consurgeret hospes.*

Alius autem paralyticus ex Aurelianiensi territorio carruca deVectus venit in sanctam basilicam: qui diebus multis jacens ad ostium illud quod secus baptisterium ad medium diem pandit egressum, beati Antistitis implorabat auxilium: factum est autem ut una die jacens gravius extra solitum torqueretur, ita ut

III.
(a) Greg. B. Martini virtute factum ambigitur, ut l. 4. c. 49. bi inter se sine bello pacificarentur: nam in fin.
(b) Greg. de mirac. S. Martini. l. 2. c. 5. 6. 7.

IV.
Miracula alia ad sepulcrum S. Martini.

PAGIUS SÆC. VI. Olymp. 339. An. V. C. 1330. Anno Eræ Hispan. DCXV. A. C. 577.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6070.

⊙ 26. C. D. 8. P. 25. April. aliis 18. April. aliis 21. Mart. Indict. 10.

JESU CHRISTI 577.

BENEDICTI PAPÆ 4.

JUSTINI JUN. IMP. 13.

TIBERII CONSTANTINI CÆS. 4.

I.
Postcon-
sulatus.

IS annus hac formula notatus XII. post Consulatum Julini Jun. Aug. solius X. vel ut Marius habet: Anno XI. Consul. Justini Jun. Aug. Indict. X.

II.

Ad num. I. Docet Anastasius Benedictum Papam sedisse annos IV. mensem I. dies XXVIII.

& sepultum esse in Basilica B. Petri Apostoli in secretario, sub die XXX. mensis Julii, quod & exemplaria ejus MSS. habent, ac præterea quoad Sedis durationem Ordericus lib. 2. Regino, Luitprandus, Abbo, Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Honorius Augustodunensis & passim Catalogi Rom. Pontif. Quare non dubium, quin Anastasius ita scripserit, licet in editione vulgata legatur, eum sedisse annos III. mensem I. dies XVIII. Mortuus est itaque Benedictus die XXX. mensis Julii anni quingentesimi septuagesimi octavi, non vero currenti, ut Baronius, aut anno DLXXIX. ut Papebrocius in Conatu Chronico-Hist. habent. Ordinatus enim fuerat die tertia mensis Junii anni DLXXIV. Baronius, qui Pelagii mortem anno uno anticipavit, uno etiam anno Benedicti mortem citius quam oportebat, consignavit. Existimavit etiam Epistolam Episcopo David, quæ dicitur a Benedicto scripta, genuinam esse; cum tamen ab aliquo impostore conficta sit, qui Operis ad-

ver-

vicini de proximo ad ejus voces concurrerent (dissolvebantur autem ligaturæ nervorum ejus, & dirigebantur, propterea erat dolor intolerabilis) & sic tribuente patrono, erectus super plantas, flens præ gaudio, populo teste, surrexit: qui continuo clericus factus, & in hospitale firmatus, ad domum regressus est. Sed & alius gressu debilis, nomine Leubovius, jam clericus, adveniens, sed per terram se trabens, quia paupertate faciente, non habebat qui eum ferret, de die in diem B. Martini limina requirebat. Qui dum quadam die ad Sancti pedes staret, directis genibus atque pedibus, spectante populo, sanitatem recepit. Tres virtutes istas ipsa die factas fuisse constat, quæ Sigebertus gloriosissimus Rex Sequanæ transiens sine collisione exercitus pacem cum fratribus fecit. Quod nullus ambigat hanc tertiam beati Antistitis fuisse victoriam. Hucusque Gregorius, cum de inita inter Francorum Reges pace testa-

tur, quæ tamen anni unius terminum non excessit: siquidem post sequentem annum iterum Chilpericus Guntheramnum excitavit adversus Sigebertum, ut idem Gregorius (a) tradit: sed de his suo loco dicendum erit.

Quod ad rerum Orientalium statum pertinet, nihil præterea nobis veteres reddunt Annales, nisi quod Justinus Imperator vastari a Persis audiret Imperium, ad conciliandum sibi divinum numen, Dei genitrici Mariæ templum erigendum curavit, de quo ita hoc anno ejusdem Imperii duodecimo in Miscella: Justinus Imperator synagogam Judæorum, quæ erat Constantinopoli in Chalco, pretiis ablatam ab eis, fecit, Ecclesiam dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, quæ proxima est magnæ Ecclesiæ. Quænam autem sit Justinus a Deo ob pie factum beneficia consecutus, idem auctor mox addit, nimirum, quod cum deliquio mentis laboraret, ob idque res Imperii in summo essent

(a) Greg.
l. 4. c. 50.

V.
Ecclesia
Dei genitrici ædificatur ab Imperatore.

PAGIUS

versus Varimadum Arianum capiti primo, varie interpolato, Philonis sententiam, & I. ad Thim. cap. 4. adtexuit; versionem ex vetere & Hieronymiana sibi peculiarem cudit, ac Epistolam commentitia Consulatus nota obsignavit. Anastasius dicit cessasse Episcopatum menses tres, dies decem. Verum cum Pelagius II. ejus successor ordinatus fuerit die tricesima mensis Novembris anni quingentesimi septuagesimi octavi, Divo Andreæ Apostolo sacra, ut ex dicendis in morte ejus liquebit, Sedes vacavit menses quatuor.

III.
Pelagius
II. absque
jussione
Imperatoris
ordinatus.

Tradit Anastasius Pelagium II. ordinatum esse absque jussione Principis, eo quod Langobardi obsiderent Civitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret. Quare aliquando contigit, ut Romani Pontifices, necessitate urgente, non expectato consensu Imp. aut Exarchi consecrati fuerint. De hac Langobardorum invasione loquuntur Biclariensis, & Marianus Scotus. Ille ad annum II. Tiberii anno DLXXIX. inchoatum ait: Romani contra Longobardos in Italia lachrymabile bellum gerunt. Marianus vero ad annum Christi DLXXIX. Gens Longobardorum comitante fame, mortalitate & peste omnem invasit Italiam, ipsamque Romam vastatura obsidet. Bellum tamen illud jam anno sequenti inchoatum fuisse tempus ordinationis Pelagii II. sine Exarchi consensu factæ demonstrat. Imo in Catalogo Pontif. Rom. a Schelestratio publicato in Append. ad Opus Chron. pag. 647. in Benedicto legitur: Tempore istius gens Longobardorum invasit Italiam.

IV.
Pelagius
II. anno
sequenti
Pontifex
Rom. creatur.

Norifius Cardinalis doctissimus in Dissert. V. de Synodo quinta cap. 9. §. 4. observat, Pelagium II. rogatum ab Helia Archiepiscopo Aquileiensi, ut sibi liceret Synodum congregare, Pontificem illius precibus annuisse, & delegasse Laurentium Presbyterum, qui Synodo celebrandæ suo nomine adesset. Coacta ea apud Gradum die III. mensis Novemb. anni DLXXIX. & recitata ab Ughello Tom. V. Italiæ Sacræ ex Dandulo in Historia Veneta MS. Synodi initium est: Imperante serenissimo Tiberio Constantino Augusto, anno Imperii ejus quinto, eodem Consule,

sub die III. Nonarum Novembrium, Indictione XIII. Quæ notæ temporariæ annum Christi DLXXIX. certo designant. Quare cum Pelagius II. die XXX. mensis Novembris divo Andreæ Apostolo sacra ordinatus fuerit, dies illa XXX. Novemb. ad alium annum referri non potest, quam ad annum DLXXVIII. Præterea lecta est in Synodo Gradensi Epistola Pelagii II. die XVIII. Februarii data, in qua inquit Pontifex: Castrum Gradense totius Venetiæ, cum omnibus vestra Ecclesia pertinentibus etiam Istria Metropolim perpetuo confirmamus, diciturque Epistola data XII. Kal. Martii, Imperatore Tiberio II. Augusto. Sed de ea Synodo an. DLXXIX. verba faciemus. Hic enim ista tantum affero, ut errorem vulgarem in Pontificatus Pelagii II. exordio collocando hæcenus commissum tollam, evidenterque pateat, ideo quatuor ultimos Decessorum Pelagii II. Pontificatus suis annis redditos non fuisse, quod Sedis Pelagii II. initium anno uno mutilatum fuerit, & citius quam par erat, inchoatum. Quæ enim ratione Benedicti mors usque ad diem XII. mensis Augusti anni DLXXIX. a Papebrocio in Conatu Chronico-Hist. differri potuit, cum laudata Pelagii II. Epistola die XVIII. Februarii ejusdem anni data fuerit? quod vero Baronius Pelagii II. initium cum currenti anno non bene alligavit, ex iis, quæ in morte ejus dicemus, extra omne dubium ponetur.

Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 17. loquens de iis, quæ accidere anno secundo Childeberti Francorum Regis, qui hoc Christi anno in cursu erat, ait: Ipse (nempe Gunthramnus Rex) duos filios suos subito morbo oppressos perdidit, de quorum funere valde contristatus est, eo quod orbatus absque liberis remansisset. Eo anno dubietas Paschæ fuit. De illa controversia, circa diem Paschatis hujus anni exorta, locuti sumus an. DLXXIII. cum Baronio: de morte vero duorum Guntramni filiorum verba facit Marius in Chronico ad annum XI. Consulatus Justini, ac Indictionem X: vocabantur egregii isti adolescentes Chlotacharius & Chlodomerus, quorum prior annum agebat ætatis de-

V.
Guntramni
Regis filii
duo moriuntur.

CHRISTI
577.

BENEDICTI PAP.
5.

JUSTINI JUN. IMP.
12.

sent discrimine positæ, tantum ei Dei
genitrix præstitit sanitatis, ut dilucido
intervallo potitus, cunctis recte disposi-
tis, statum Reipublicæ in tuto colloca-
Ann. Eccl. Tom. X.

ret, ascito sibi Tiberio in collegam : quod
quomodo anno sequenti contigit, pau-
lo post dicturi sumus.

V v

Quin-

PAGIUS decimum, posterior annum quartum, ut ex
eorum Epitaphiis a Duchesnio Tomo. 1. Col-
lect. Hist. Franc. publicatis constat.

VI.
*Synodus
Parisiensis
V.* Celebrata hoc anno *Synodus* quinta *Parisen-*
sis, ob causam *Pratextati* Episcopi Rotomagen-
sis, de qua cum Baronio an. DLXXX. agemus.

Mortuus est hoc anno *Joannes* Episcopus Con-
stantinopolit. & Sanctus *Eutychius* in Sedem su-
am restitutus, ut anno sequenti, juxta Baronii
ordinem ostendemus. *Merovei*, filii Chilperici
Regis rebellio, de qua anno DLXXX.

VII.
S. Euty-
chius in
Sedem
Constant.
restitui-
tur.

JESU CHRISTI
ANNUS
578.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
I.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
13.

I. **Q**Uingentesimo septuagesimo octavo Christi anno, Indictionis undecimæ, cum Justinus Imperator decimum tertium ageret in Imperio, adscivit sibi collegam Tiberium. Ita quidem Evagrius rerum

(a) *Evag.* præsentium inspector, cum hæc ait (a):
l. 5. c. 23. *Ut autem ordinem temporum accuratissime complectamur; intelligendum est, Justinum Junio- rem per se solum ad annos duodecim & menses decem cum dimidio regnasse, atque una cum Tiberio ad annos tres, & undecim menses. Hæc ipse: ex quibus corrigas alios qui Tiberii cooptationem ante quatuor vel quinque annos collocant in suis Annalibus. Causam autem allegendi sibi collegam, idem auctor superius refert hujusmodi (b): His rebus auditis, nempe Persarum felicibus progressibus, Justinus præ nimia insolentia ac superbia sanitate animi & prudentia ex mentis domicilio, exturbata, casum qui acciderat, multo acerbius quam humana fert consuetudo, tulit; atque in morbum, quem Græci φρενιδικα vocant, idest, mentis alienationem & insaniam incidit: adeo ut de cætero, rerum quæ gereret, nullum omnino sensum haberet. Itaque Tiberius genere Thrax, qui facile primas apud Justinum obtinuit, Reipublicæ capessit administrationem. Hucusque Evagrius.*

II. Hæc autem quomodo eidem Tiberio prænunciata fuerint a S. Eutychio Episcopo Constantinopolitano cum in exilio degeret, Eustathius (c) ejus comes ita scripsit: *Quid porro de piæ memoriæ Tiberio prædixerit, videamus. Primum quidem ipsum Tiberium Notarium apud Justinum, antequam esset Imperator collocavit. Deinde cum apud Syrmium Avarici belli causa ageret, scripsit ad eum vir admirabilis. Scribendi autem hæc fuit occasio: Tribunus quidam militum Amasæa commorantium cupidus apud Ti-*

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXVI.
A.C. 578.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6071.

⊙ 27. B. ☽ 9. P. 10. April. Indict. 11.

JESU CHRISTI 578.

PELAGII II. PAPÆ I.

TIBERII CONSTANTINI 5. & I.

I.
Postconsu-
latus.

IS annus hac formula notatus: XIII. post Consulatum Justinii Jun. Aug. solius XI. vel, ut habet Marius: Anno XII. Consulatus Justinii Jun. Aug. Indict. XI.

II.

A num. I. ad VI. Baronius existimavit Tiberium hoc tantum anno Cæsarem creatum, & Justinum Junicrem usque ad annum DLXXXII.

berium gratiam iure acceptis a sancto viro litteris commendatitiis, ad eum alacri animo Syrmium profectus est. Atque illius quidem epistolæ argumentum erat hujusmodi, sed tamen Imperii quoque prænunciationem continebat. Post præmium enim epistolæ sequebantur hæc verba: Nunc quidem in partem Reipublicæ gubernacula tibi commisit Deus, mox autem & finem concedet. Hoc nemo nostrum tunc animadvertit, sed ubi Cæsar creatus est, tunc intelleximus. Epistolam autem ille (ut audivimus postea) servavit. Hæc Eustathius.

Porro Tiberius ubi administrationem accepit Imperii, horum memor, opportune oblata occasione mortis Joannis intrusi in sedem Constantinopolitanam, mox eundem Eutyrium summo cum honore restituit. Hæc autem quomodo se habuerint, paulo post dicturi sumus. Versemur modo in his quæ de Tiberio scripta narrantur, de cujus laudatissimis moribus accipe Suidæ verba: *Tiberius Romanorum Constantinopolitanus Imp. quem Justinus commendat ut virum clementissimum & humanum, hominem alienum ab avaritia, qui felicitatem in uno eo reponat, ut floreat populus & omnibus rebus abundet, communem hominum felicitatem præclarum & inviolatum thesaurum existimans: quique tyrannicam insolentiam perosus, & humanitatem amplectens, & regi a suis, quam illos a se crudelius tractari, paterque a suis dici maluerit, quam dominus. Hæc Suidas. Sed majora de eo ab Evagrio sunt præconia decantata, cum primum de iis quæ acciderunt in ejus promotione ejusmodi orationem instituit (d):*

Interea temporis Justinus de consilio Sophiæ Tiberium Cæsarem declarat, taliaque verba in eo declarando locutus est, qualia nulla historia vel vetere vel recen-

III.

Tiberii
mores
laudati.

(d) *Evag.*
l. 5. c. 13.
IV.

in vivis fuisse. Verum anno DLXXIV. num. Tiberii IV. & seqq. demonstravimus, Tiberium mense Decembri illius anni nuncupatum esse Cæsarem, & dubiis Baronii satisfacimus. Quare quæ hoc anno numeris citatis de Tiberio Baronius habet, ad illum Christi annum retrahenda; ac pro certo tenendum, Justinum Junio- rem die quinta mensis Octobris currentis anni naturæ debitum solvisse.

Auctor enim Chronici Alexandrini ad Indictionem XI. præsentem scilicet Christi annum scribit: Hoc anno XII. Justinii Imperatoris mense Septembri XXVI. XII. Indictione coronatus est ab ipso Tiberius Junior Constantinus & quinto die mensis Octobris Justinus Augustus vita excessit, & Tiberius Constantinus solus imperavit alios annos quatuor, ubi tamen Auctor iste annum illum Justinii perperam duodecimum vocat, quia scilicet ejus initium anno uno tardius collocavit

III.
Obitus Ju-
stinii Jun.
Aug.

Admoni-
tio Justinii
ad Tibe-
rium.

riore sunt omnino commemorata; Deo videlicet propitio ei tempus largiente tum ad sua peccata confitenda, tum ad explenda ea quæ ex usu Reipublicæ forent. Nam cum Joannes Episcopus una cum suis, cumque principes & magistratus, cum denique milites prætoriani in atrio subdicio ubi ejusmodi negotia de more inveterato agi solent, in unum cogentur; sic clara voce Justinus allocutus est Tiberium, tunica induens Imperatoria, & læna circumvestiens: Ne te in errorem inducat vestis splendor, neque illustris ornatus istarum rerum, quæ sub aspectu cadunt, decipiat; quibus ipse in fraudem impulsus imprudens me ipsum gravissimis suppliciis obnoxium reddidi. Itaque tu in Republica summa cum mansuetudine & animi lenitate regenda vitia mea præstato. Atque digito magistratus demonstrans: Non oportet, inquit, borum consiliis morem gerere: nam hi me ad istas quas cernis miseras deduxerunt. Aliaque ejus generis protulit verba, quæ omnes in maximam adduxere admirationem, tum ad immensam lacrymarum vim profundendam impulere.

V.
Tiberii
forma at-
que virtu-
tes.

Erat iste Tiberius corpore maxime procerus & robustus, & pulchritudinis excellentia omnium opinione majore; adeo ut non Regibus solum & Imperatoribus, sed omnibus etiam hominibus facile præstaret. At primum quod ad corporis formam attinet, ea principatu plane digna fuit. Quod autem spectat ad animum: illum mansuetudo & benignitas exornarunt: primo enim aspectu omnes videbatur ad se diligendum invitare: divitias eas putavit, quæ cuique satis essent ad largiendum non solum ad necessitatem, verum etiam ad affluentiam. Nam non istud modo considerabat, quod qui opis indigeant, illis beneficentia accipienda sint, sed quod Imperatorem Romanum deceat liberaliter dare: aurum vero adulterinum existimavit quod
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

vit. Marius Aventicensis, qui male etiam Justinii exordium cum anno DLXVI. copulavit, dissimili errore, hujus mortem in annum sequentem distulit. Imperavit itaque Justinus annos duodecim, menses decem, & dies XXII. die emortuali incluso, indeque Zonaras & Theophanes numero rotundo loquentes annos tredecim eidem assignant. Theophanes tamen male cum anno Incarnat. secundum Alex. DLXX. Kalendis Septemb. superioris Christi anni iuncto, cooptationem Tiberii & Justinii mortem alligat; scribitque, mense Octobri, Indictione undecima Justinum Tiberium Cæsarem renunciasse, annoque Incarnationis secundum Alexandr. DLXXXI. eo anno, mense Octobri Indictione XII. Tiberium ab Eutychio Imperatorem coronatum fuisse. Mors enim Justinii, & Tiberii ejus successoris coronatio uno eodemque anno peracta, currenti scilicet. Huc itaque revocanda quæ anno DLXXXII. a num. I. ad VI. Baronius habet, tam de Justinii obitu,

cum subjectorum lacrymis collectum est: qua re inductus, tributum unius integri anni vectigalibus condonat: quintiam prædia quæ Adarmanes tributis impositis fere labefactaverat, quasi in libertatem vendicavit, & non modo damnus pro ejus magnitudine, sed etiam cum fœnore sarcivit; atque iniquas largitiones, pro quibus alii Imperatores suos subjectos magistratibus pro sua libidine abutendos exponere & quodammodo divendere consueverant, remisit, cavitque per leges, ne quid hujusmodi in posterum committeretur. Hæc Evagrius de Tiberio. Quomodo autem hoc anno defuncto Joanne Episcopo intruso, revocatus a Tiberio est Euty chius exul tertia die Octobris; Eustathius, qui interfuit, rem gestam ita describit (a):

(a) Apud
Sur. die
6. Apr. 1. 2.

Cum ex hac vita decessisset is quem Deus arcanis quibusdam de causis quas ipse novit, in sedem hujus ærumnosi magnique viri irrepere permiserat, cumque pius populus pastorem doctoremque suum flagigaret; ad piæ memoriæ Imperatores Justinum & Tiberium, in primisque ad Imperatorem & Regum Dominum nostrum exclamant, ut fidei custos & Trinitatis buccinator redderetur. Suspicientes illi divinum populi fidelissimi studium, & charitatis ardorem, quo ipsi quoque jampridem erga sanctum virum flagrabant; pio populo id quod petebat, concesserunt. Illud enim semper optaverant cum multis aliis de causis, tum ob eam præcipue, quod eos Imperatores futuros prædixerat. Et inferius: Cum igitur Christi amantiissimi populi clamores exaudissent Justinus & Tiberius Imperatores, statim magna cum celeritate ingentique gaudio Scribas generosissimos miserunt ad sanctissimum virum, ut eum vel invitum ac recusantem ad regiam civitatem reducerent. Hi cum ad eum pervenissent, reddiderunt litteras Imperatorum: quas cum ille perlegisset, su-

VI.
Euty chius
ab exilio
revocatur.

V v 2 spi-

quam de Tiberio Cæsare ejus in Imperium successore. Porro Auctorem Chronici Alexandrini mense Septembri Indictionem mutare, laudatus locus demonstrat, quod & multis exemplis ex eo deductis liquet.

Ad num. VI. & seqq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alexandrinos DLXIX. qui Kalendis Septemb. anni Christi DLXXXVI. exorditur ait: Mensis Augusti die trigesimo primo, Indictione decima, Joannes Episcopus Constantinop. obiit. quare ejus mors anno quingentesimo septuagesimo septimo contigit, ut ex mox dicendis magis liquebit. Nicephorus in Chronico annos duos, & menses septem ei assignat; sed numeri corrupti sunt; cum enim Joannes Exscholasticus die XII. mensis Aprilis an. DLXV. ordinatus fuerit, & Sanctus Euty chius per annos duodecim in exilio egerit, sedit Joannes annos duodecim & menses quinque, utrimque incompletos, ideoque in Tabulis Theophanis recte ei anni XII. attribuuntur, neglectis sc. mensibus

IV.
Mors Joan-
nis Patri-
archæ Con-
stantinop.
& ejus
Scripta.

spiciens in caelum & lacrymans, egit gratias Deo: Ecce, inquit, Domine labia mea non prohibebo: quoniam tu cognovisti cogitationes meas de longe, semitam meam & funiculum meum investigasti, & omnes vias meas praevidisti: Mirabilis facta est scientia tua ad me: confirmata est, & non potero ad eam. Quis novit mentem Domini, & quis consiliarius ejus fuit? Quis ea quae Deus altissimus decrevit, dissipabit? Num dicet figmentum ei qui se fecit: Cur me fecisti sic? Audiavi auditionem tuam, & timui: cogitavi opera tua, & expavi.

VII.
Eutychii
reditus.

His & aliis multis verbis cum gratias egisset, & in sancto monasterio divinum sacrificium obtulisset, in sede constitutus (dies tunc erat Dominica) postquam salutiferae etiam Crucis memoriam die quartadecima mensis Septemb. splendide celebravimus, monasterio & omnibus in eo habitantibus benedixit, universaeque civitati, omnesque Deo commendans, iter suscepit. Comitatus est autem eum usque ad regiam civitatem Archiepiscopus Apameae civitatis. Videre licuit novum plane spectaculum & divina etiam anima dignum; mixta inter se contraria, dolorem & gaudium, luctum & laetitiam: cum alii quidem ob ejus discessum dolerent, alii propter ejus revocationem letarentur. Et paulo post:

VIII.

Quis (inquit) ea quae tunc admirabilia contigerunt pro dignitate valeat explicare? Quae lingua narrare queat assiduos & varios concursus & congressus, & faustas acclamations, cum omnes una clara voce dicerent: Benedictus qui venit in nomine Domini; & Gloria in excelsis Deo, & in terra pax. Sciebant enim qui ita clamabant, a Domino esse dictum: Qui vos accipit, me accipit: & qui accipit justum in nomine justis, mercedem justis accipiet. Haec quoad acclamations: quo vero ad miracula, acci-

pe quae mox subdit de populorum ipsi occurrentium magna fide, Sanctique virtutibus:

Infirmos autem juxta viam efferebant, ut vel umbra fortasse viri eos attingeret: qui pro ratione fidei a Deo auxilium accipiebant. Accidit & res admirabilis. Nam cum ab Euchaitis vir sanctus discederet, mulier quaedam cum filio aegrotante progrediens, sic est a multitudine conculcata, ut de ipsius filiique salute omnes desperarent: quae tamen evasit incolumis, morbusque discessit: atque ita totum iter nostrum perfecimus. Cum autem in Nicomediensium metropolim pervenissemus, videbamur nobis in alium mundum venisse (sicut accidit Petro, qui cum liberaretur ab Angelo, putabat ea per visum fieri) sic cum Nicomediam pervenissemus, vere cognovimus Deum misisse Angelum suum, & Petri imitatore eripuisse de manu omnium qui illi struxissent insidias. Non solum enim fidelis & Christi studiosus populus, regale sacerdotium, gens sancta congruentes acclamations edebat, & gratias agebat Deo: sed & incredulus etiam & a grege nostro alienus populus Hebraeorum, propemodum pueros illos imitans, clamabat: Benedictus qui venit in nomine Domini: & Crescet fides Christianorum.

IX.
Miracula
in via.

Cum hoc igitur honore ex honesta peregrinatione in urbium regina ingressus est propugnator, ut fortis olim Magnus Athanasius Alexandriam (taliam enim de ipso S. Gregorius scripsit) neque enim aliquis arrogantiam ei tribuat. Pullus enim asinae virum illum portabat: ramuli ac stragula vestes variae illum excipiebant: alii praecinebant & alii praesultabant. Neque enim solum multitudo puerorum, sed omnium linguae certatim faustis acclamationibus utebantur. Praeterea varios plausus & thura quae incendebantur, & ignes qui ita ubique fiebant, ut

X.
Laetitia
publica
Constanti-
nopolis.

PAGIUS sibus. Inter Veteres Juris Canonici Collectores quos Ecclesia celebrat Joannes Scholasticus numerandus. Duas ejus Canonum Collectiones nunc primum editas habemus Tomo II. Bibliothecae Juris Canonici. Is porro imitatus non est priores Graecae Canonum Collectiones, quae singularum Synodorum Statuta, sub certis numeris consequenter referebant, sed Canones variorum Conciliorum ad eandem materiam spectantes sub uno titulo posuit; sicque sub quinquaginta titulis omnes fere Canones ordinavit. Ediderat laudatam Canonum Collectionem Joannes, dum adhuc esset Presbyter Antiochenus; factusque Patriarcha, Nomocanonem composuit, qui extat MS. in Bibliotheca Regia sub nomine Theodoretii Cyrrestensis Episcopi, quem proinde illius Auctorem credidit Perronius Cardinalis. Verum Justellus in Praefatione ad Tomum II. Bibliothecae Juris Canonici notat, Opus illud Joanni Scholastico tribuere omnes alios Codices MSS. Et quidem recte; nam & Canones Apostolicos

LXXXIX. laudat, qui Theodoretii aetate, nondum in Orientalis Ecclesiae Codicem relati erant, nec ab aliquo Scriptorum Ecclesiastico illius temporis citati reperiuntur. Praeterea in Nomocanone Ecclesiastici Canones cum Principum legibus, praecipueque cum Justiniani Imperatoris Novellis conferuntur, ideoque hallucinantur, qui Collectionem Canonum Joannis Antiocheni ab ejus Nomocanone non distinguunt. Baronius de morte Joannis verba non facit, sed anno DLXIV. num. XXIX, ait tantum, eum sedisse annis duodecim, & mensibus septem, idque habere Nicephori Chronicon. Quare nactus erat Cardinalis doctissimus exemplar Nicephori, in quo error editionis Graecae Scaligeri, & Graeco Latinae Regiae non extabat: loco tamen mensis septem, legendum est, menses quinque.

Non diu post Joannis Scholastici mortem S. Eutychius in Sedem Constantinopolitanam restitutus est: Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alex. DLXX, qui Kalendis Septemb. anni

V.

ut tota urbs ardere videretur. Mitto convivium publica, & nova ædificia, & quæcumque solent civitates efficere, ut gaudium lætitiæque significant: quæ quidem omnia abunde fuerunt exhibita. Tanta profecto vir admirandus & magnus Eutychius exceptus est celebritate, ut cum honorificæ multæ jam fuerint, nulla post hominum memoriam splendidior extiterit. Illud Isaia (a) Propheta eximii huic merito congrue dixeris: Adducent fratres ipsorum, id est, viri fideles & pii, Levitas & sacerdotes in splendidis mulis, cum vehiculis in sanctam civitatem munus Domino. An non ita fuit? Immo vero patrem ac pastorem, magistrumque suum fidelis populus duxit in sanctam civitatem novam Hierusalem ac reginam urbium.

(a) Isai.
66.

XI.

Quis dicendo assequi posset res admirandas, quæ tunc in terra marique gesta sunt? quomodo mare constratum sit, tergaque sua navibus subiiciens terræ factum fuerit simile, adeo ut sine impedimento possent omnes super ipsum incedere? Nemo enim præ hominum multitudine poterat aquam a terra discernere, & erat terra omnis atque mare labium unum; voxque divina & cælestis omnium simul Domini & creatoris sui Dei gloriam celebrantium. Hæc dicta sunt, ut qui sciunt recordentur, & qui nesciunt discant. Quid porro? præmittimus ne reliqua? minime vero. Quænam ista sunt? Divino consilio factum est, ut inde discessus principium fuit, inde reditus etiam initium habuerit. Cum enim dies festus S. Timothei in Hormisda (ut ante diximus) celebraretur, illinc pius vir sacrificium faciens sublatus est, & ea pertulit quæ passus est. Cum autem cursum expleset tamquam Sol, exultavit ut gigas, currens etiam a summo cæli, & occursum e-

jus usque ad summum ejus. Rursus enim in Hormisda restitutus est, tamquam sponsus ingrediens in thalamum suum, & non fuit qui se absconderet, aut calore ejus non frueretur. Omnes enim Fideles sanctitatis & gratiæ ejus participes extiterunt vel per visum, vel per tactum: multi enim per salutationem & dulcem congressum delectabantur; alii per auditum vehementer gaudebant: fama enim ejus paulo post per omnem terram est pervagata. Cum igitur noctem ibi transegisset, mane, sumpto superhumerali, quod secum ipse semper gestabat, cum sancto clero suo in augustam ædem sanctæ & immaculatæ dominæ nostræ Dei genitricis & semper Virginis Mariæ, quæ in Blachernis sita est, concessit. Illinc erant pii Imperatores Justinus & Tiberius: qui hilari vultu & magno cum honore sanctum virum excipientes, quæ tempori conveniebant, collocuti sunt: & quia dies erat Dominica, & divinum ipse sacrificium erat facturum, eum dimiserunt. Quis non commemoret hic opportune verba psalmi: (b) Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam? Si quis illum tempestatis, & tentationis seu revocationis & reditus ejus summæque pacis & tranquillitatis die nocteque comparet; magnam sapientiam atque scientiam in utroque tempore negotioque reperiet. Nam in persecutionis tempore sabbatum & hiems erat.

Imperatores suscipiunt Eutychium.

(b) Psal.
18.

Vigesimo secundo mensis Januarii die vir sanctus tentus & ejectus fuit, revocatus autem est die tertia mensis Octobris, qui erat Dominica: qua quidem die & illi qui viro sancto insidias struxerant atque eum in exilium ejecerant, Ætherius & Addæus, quorum hic quidem Urbis Præfectus erat, ille autem Antiochiæ Curator, mortui sunt: & quem-

XII.

PAGIUS
S. Eutychius anno
DLXXVII.
in Sedem
Constantinop.
restitutus

anni Christi DLXXVII. auspiciatur, inquit: Hoc anno mense Octobri, Indictione undecima a Septembri cœpta) Eutychius Thronum Constantinopolitanum secundo accepit, ideoque anno Eræ nostræ vulgaris DLXXVII. Eustathius in hujus Sancti Præsulis Vita cap. 7. & seq. de Eutychii Constantinopolim ad Patriarchatum regressu sermonem habet, atque: Postquam Christianissimi populi clamores exaudivissent Justinus & Tiberius Imperatores (Cæsares enim Imperatores appellatos fuisse non semel ostendi) magna statim cum celeritate & gaudio miserunt generosissimos Scribonas (idest Satellitii Imperatorii Præfectos, ab Imperatoribus ad mandata perferenda, vel exequenda mitti solitos, ut recte ostendit Ducangius in Glossario in voce Scribonas) ad Sanctum Virum, ut eum vel invitum ac recusantem reducerent ad Regiam Civitatem, &c. Cum gratias egisset (sc. Eutychius) & in sancto Monasterio (sc. Amalæx) supra Thronum residens, Divinum sacrificium obtulisset (dies enim Dominica erat, postquam etiam salutifera Crucis memoriam Septembris die

decima quarta splendide celebravimus) Monasterio, & omnibus in eo habitantibus benedixit, universaque Civitati, &c. Anno autem Christi DLXXVII. Festum Exaltationis Sanctæ Crucis incidit in feriam tertiam, ideoque dies Dominica in diem XII. Septemb. & die XV. ejusdem mensis Eutychius cum Eustathio & sociis viæ se se dedit. In itinere miraculis inclaruit, & Constantinopoli quasi alter Athanasius Alexandriam rediens, exceptus est: Cum sancto Clero ad Augustam ædem Sanctæ & Immaculatæ Dominæ nostræ Dei Genitricis & semper Virginis Mariæ in Blachernis se contulit: nam illic erant Imperatores Justinus & Tiberius, qui sanctum virum hilari vultu & magno cum honore excipientes, ac tempori tali congrua locuti, dimiserunt, eum, quia dies Dominica erat, & Divinum sacrificium volebat peragere. Paulo post ait Eustathius: Restitutus est tertia Octobris, qua Dominica erat, ideoque anno Christi DLXXVII. quo Dominica in diem tertium Octobris cadebat.

Theo-

admodum ambo virum sanctum eiiciendum curarunt, ita meritam ambo mercedem acceperunt. In hac igitur die vir optimus & sedem recepit atque Ecclesiam suam; & ipsi privati sunt vita multis annis antequam ipse revocaretur. Et post multa de Ætherii persecutoris confessione quæ & superius alia occasione dicta sunt, hæc subdit:

XIII. Eutyechius ingressus in Ecclesiam communicat populum & benedicit. Cum vir sanctus (ut dictum est) cum Imperatoribus congressus esset, & vix tandem ab eo divelli potuisset; videns populum Christi pastoris sui studiosum sine interpellatione gratias agentem Deo, precatus est eum, ut bonus ipse esset remunerator. Atque ita cum universo populo fideli in sanctam Dei magnam ecclesiam ingressus est, non sine labore tamen, tamquam in regnum Dei, cum magna premeret multitudo, quæ divinum templum occuparat. Cumque in locum editum ut Moses olim in monte Sinai, ascendisset; sublatis ad Deum manibus populi preces & supplicationes cælesti Deo & Patri offerre, Deique misericordiam ad populum deducere videbatur: neque enim aliud propter populi multitudinem fieri poterat. Tonitrus enim & buccinæ progredientes, id est, aptæ divinatorum oraculorum lectiones clarius & vehementius pronuntiatae cum timore & magna compunctione peragebantur. Quid tum? Divina caligo sanctum operuit altare, super quo cum incruentum sacrificium obtulisset, fideli populo distribuit: quæ quidem distributio ab hora tertia ad nonam usque perducta est, cum omnes ab ipso accipere vellent communionem. Quoties enim distribuebat, omnes ad eum sine ces-

satione concurrebant. Nam qui recte sentire soliti erant, nulla visendi eum satietate afficiebantur: sed quanto quis illi magis hærebat, tanto magis attrabebatur, eodem erga illum effectus modo, quo erga magnetem lapidem ferrum, quod arcana quadam illius vi naturali pertrahitur: ita vir admirabilis omnes qui videndi ipsum studio tenebantur, amanter attrabebat. Et post multa de virtutibus ejus dicta, hæc etiam de reditu populo admodum proficuo addit:

Vos qui reditum ejus memoria tenetis, non ignoratis magnam & diuturnam, antequam reverteretur, pestem exitisse: quæ quidem ita sæviebat, ut nisi hic a Deo electus tamquam alter Phinees obstitisset, omne genus hominum atque omnis ætas interiisset. Quomodo autem placatus est Deus? Supplicationibus, quas ipse cum Christi studioso populo adhibuit, a sanctissima magna ecclesia incipiens, usque ad eadem sanctæ & immaculatæ dominæ nostræ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, quæ in Blanchernis colitur. Dum igitur supplicationes ad Christum Deum nostrum, quem ipsa Virgo de Spiritu sancto concepit, fierent; pepercit ille populo Angelumque cohibuit, qui civitatem sine intermissione percutiebat. Et paulo post: Ab eo igitur die usque ad beati viri vitæ finem Christus Deus noster a populo provocatus iram cohibuit. Ac reditus quidem ipse primum opus hoc fecit, quo salutem omnibus communem impetravit, &c. Pergit Eustathius enarrare complura miracula ab eodem Eutychio Constantinopoli post reditum suum edita, quæ brevitatis causa prætermittimus:

XIV. Eutyechius pestem precibus avertit.

PAGIUS VI. Theophylactus lib. 3. cap. 15. refert, Tan-
Romani Ditiones Persicas devastant. crosium Persarum Ducem, ubi se Romanis multitudine longe inferiorem cognovit, Armeniam reliquisse, & per Arzanenam prædandum domo discessisse: Mauricius Dux (qui postea Augustus fuit) Barbaros Armenia egressos, & Orientem pervasare aggressos cognoscens, totis copiis in Persidem ruit, & ex calore immodico morbum ac dolorem nactus est. Irruptio ne igitur in Arzanenam facta, Romani, quia deerat, qui vim arceret, ac propulsaret, Aphumos Castellum natura & operibus firmissimum occupant, aliæque insuper castella evertunt, multaque strage in Persus debacchantur, &c. Sic itaque Arzanena Romanorum armis male multata, Dux inde excedens, Arabia loca, non procul a Nisibi, summo velut compendio incurfat. Deinde usque ad Tigrim vastitate illata, Cursum & Romanum trans flumen mittit, qui hostium regionem deprendunt, ipse Gingaro Castello subacto, quoniam hyems appetebat, cum copiis in hybernâ concedit. Hoc tempore Justinus Romanorum Imperator tabe confectus, moriens, magnam rerum in vita gestarum mercedem est adeptus. Legenda quæ habet Menander Protector in fine paginae 124. ab illis verbis etiam si Romani, &c. & tota pag. sequenti, ubi gesta hoc anno a Romanis adversus Persas fuit quam Theophylac-

ctus narrat, & plura quæ ipse prætermisit, habet. Legenda pariter quæ Baronius anno sequenti num. VIII. ex Agathia de Chosroe refert. Hæc enim ætate currentis anni accideret.

Idem Menander pag. 124. scribit: Circa quartum Imperii Tiberii Constantini annum centum fere millia Sclavorum in Thraciam irruerunt, & Thraciam multasque alias Regiones prædati sunt. Casar misit in Italiam magnam auri quantitatem, usque ad centum triginta pondo, quæ Pamphronius nomine, dignitate Patricius a Seniori Roma ad Imperatorem attulerat. Is tunc ad Regiam venerat, ut precibus a Casare impetraret, ut Italiam a Longobardorum excursibus oppressam, in libertatem vindicaret. Casar vero, cui omnia præ bello Persico nullius momenti erant, quippe qui totus in illud incumberet, exercitum mittere non potuit, neque bellum in Oriente & in Occidente simul sibi gerendum statuit. Sed pecunias dedit Pamphronio, quibus si qua posset, aliquos Longobardorum persuaderet ad Romanos transire, una cum eorum exercitu & Italiam minime turbare. Si Longobardi renuerent, ut verisimile erat, bellatum foris ire, Francorum Ducum aliquos mercede sibi socios adjungeret, & hac ratione Longobardorum potentiam labefactaret & infringeret. Hinc Abbas Juxclariensis ad annum X. Justinii Imp., qui juxta ejus sup-

VII. Sclavini Thraciam Longobardi Italiam depopulantur.

CHRISTI
578.

PELAGII PAP. II.
I.

JUSTINI JUN. IMP.
13.

(a) Jac. 5. (a) Sancti audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est & miserator, qui non dat in æternum

fluctuationem justo, secundum illud (b). (b) Eccl 1. Usque ad tempus sustinebit patiens, & postea redditio jucunditatis. At de his satis.

Se-

PAGIUS supputationem cum majori parte anni Christi DLXXVI. concurrat hanc *Sclavinorum* irruptionem citius quam par erat, narrat.

cupum hujus Regni nemo nomina prodidit, & quicumque illi fuerint, ante fidem Christianam in illud investam, ad Annales Ecclesiasticos nihil faciunt.

VIII.
Exordium
Regni O-
rienta-
lium An-
glorum.

Hoc circiter anno ceptum est Regnum *Orientalium Anglorum*, quod a situ & Saxonum differentia *East-Anglia* vulgo nominabatur. Ad Orientem & Austrum Oceano clauditur; ad Occidentem fossato ingenti, quod a Sancto *Edmundo* Martyre nomen habet. Regum ac Prin-

Pelagius II. creatur Pontifex Romanus, ut anno superiori dictum. Vinum miraculo divi *Martini* auctum, ut videre est anno DLXXX. *Dacco* & *Dracolenus* in Francia occisi, ut anno DLXXXI. ostendetur.

IX.
Alia hoc
anno gesta.

JESU CHRISTI
ANNUS
579.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
2.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
14.

I. Sequitur ordine temporis Christi Redemptoris annus quingentesimus septuagesimus nonus, Indictionis duodecimæ: quo Tiberius Imperator Cosrohen Persarum Regem, evoluta jam triennio isti fœderis, arma moventem adversus Romanum Imperium vicit, coque mœroris adegit superbum hominem crebris victoriis elatum, ut mori cogeret.

II. Antequam autem rem gestam hic describamus, de annis ejusdem Persarum

Regis ratio exquirenda est. Constat ipsum, ex sententia Agathæ (a) hujus quoque temporis scriptoris, regnasse annos quadraginta octo; hoc vero anno secundo Tiberii Imp. ab eodem superatum, esse morte sublato, quem testatur inchoasse regnum anno quinto Justiniani Imp. (est is annus Domini quingentesimus trigessimus primus) licet Procopius tradat (b) ipsum non ante septimum ejusdem Justiniani annum regnare cœ-

(a) Agath. hist. l. 4.

(b) Procop. de bello Persic. l. 1.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXVII.
A.C. 579.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6072.

☉ 28. A. ☽ 10. P. 2. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 579.

PELAGII II. PAPÆ 2.

TIBERII CONSTANTINI IMP. 6. & 2.

I.
Consulatus
Tiberii
Aug.

[1] IS annus hac formula notatus: *Tiberio Juniore Constantino Augusto Consule*, ut habent Facti Heracliani a Dodvello publicati, & Theophanes, qui anno Incarnat. secundum Alex. DLXXI. Kal. Septemb. superioris Christi anni inchoato de Tiberio scribit: *Amplum Consulare munus in populum sparsit*, Kalendis scilicet Januariis hujus Christi anni. Præterea in Concilio Gradensi, in Patriarchatu Aquileiensi a Schismaticis hoc anno, celebrato, Tiberii Augusti Consulatus illigatur cum Indictione XII. quæ Kalendis Januariis hujus Christi anni in cursu erat. Vide locum hujus Concilii anno DLXXIV. n. VIII. a nobis recita-

tum. Auctor quidem Chronici Alexandrini habet: *α Ινδ ιβ̄ μετά υπ̄ τ̄ιβ̄επισ̄ ῡς Κοσσαντιν̄ου Αυγ̄οῡσ̄τοῡ α*, idest, anno I. Indict. XII. post Consulatum Tiberii novi Constantini Augusti anno primo. Verum locus ille corruptus est, delendaque particula illa *μετά*, idest post ac legendum anno I. Indict. XII. Consule Tiberio novo Constantino Augusto primum; Quod non intellexit Ducangius in Notis ad illud Chronicon, quod Magnum Paschale appellavit contendens Tiberii Consulatum in annum sequentem differendum esse, quæ & sententia Onuphrii in Factis fuit. Marius in Chronico, quia Justinus Imperium anno uno tardius consignavit, coactus fuit Justinus mortem in hunc annum, Tiberii vero Consulatum in annum sequentem differre. Contra vero Auctor Chronici Alexandrini, qui sicuti Marius Justinus Jun. initium cum anno DLXVI. copulavit annum unum ex Imperio ejus detraxit. Porro, juxta modum loquendi ejusdem Marii, hic annus hac formula notari debet: *Anno I. Consulatus Tiberii Constantini Aug. Indict. XII.*

II. *Agitur de pace Romanos inter & Persarum Rege constitueret. In hunc finem Zaebariam scienda.*

NOTÆ [1] E Pitaphium detectum A. D. 1734. in pavimento vetustissimo Ecclesiæ Ravennatis, apud Muratorium tom. 1. pag. CDXXX. 3.

DEPOSITVS EST SVB DIE VIII. ID.
IANVARIARVM IND. XII. IMP
ERANTE DNO. CONSTANTINO
NO PP. AVG. ANNO QVINTO. ET
CONS. LAT EIVSDEM AN
NO PRIMO

Anno christianæ Epochæ 574. die septima septembris Tiberius Constantinus creatus est *Cæsar a Justino juniore*. Anno vero 578. die XXVI. Septembris Augustus dictus ab eodem Justino, qui paullo post nempe die V. Octobris moritur. Ergo initio anni 579. quo Indictio XII. in cursu erat, annus quintus Imperii Tiberii Constantini & primus Consulatus ejusdem a Kalendis Januarii, habebatur.

Hæc ex alio lapide sepulcrali in plebe S. Zachariæ agri Ravennatis, a Hieronymo Fabro in Sacris monumentis Ravennatibus producto confirmantur. Ita enim apud eum P. 1. pag. 389.

HIC REQUIESCIT IN PACE
GEORGIVS. V. C. ARGENTARIVS
FILIVS PETRI. V. C. ARGENTARII
IVN. QVI VIXIT ANN. PL. M. XVII
DEP. SVB. D. PRID. NONAR. AVG.
IND. XIII. IMP. DN. N.
TIBERIO CONSTANTINO PP. AVG.
ANN. VII. ET P. C. EIVSDEM. ANNO. III.

Hæc chronologica notæ in A. D. 581. conveniunt, & quas ex alio epitaphio dedimus mire suffulciunt. GEORGIUS

cœpisse: quo anno ait perenne illud inter Romanos & Persas fœdus decretum fuisse, cum statim Cosrhoes regnum invasit. Verum Agathias (a) nobis sequendus res Persicas accuratius prosecutus, cujus sententia dicimus Cosrhoen hoc anno victum esse atque defunctum.

(a) Agath. lib. 2.

III. De annis Cosrhois Agathias locus emendandus.

Sed corrigendus est locus Agathias, ubi conjungit quintum annum Cosrhois Regis cum Justiniani Imp. anno vigesimo octavo: qua ratione dicendum foret, ipsum cœpisse regnare anno ejusdem Imperatoris vigesimotertio, pervenisseque ad annum Domini quingentesimum nonagesimumseptimum: quod utrumque pro monstro effet habendum. Nam quomodo dicto anno vigesimotertio potuit inchoasse regnum, cum inferius tradat anno quinto defunctum Cadabem, & regnum cœpisse Cosrhoen? Rursus vero cum constet sub Tiberio mortuum esse; quomodo ad annum Domini nonagesimum septimum post quingentesimum pervenit, cum tunc Mauritius imperaret? Liquet igitur apud Agathiam in annorum numerum mendam irrepsisse, ne accuratum in sui temporis rebus gestis scriptorem hallucinatum dicere quis cogatur, stabili manente ejusdem sententia Agathias testantis hoc anno Cosrhoen victum atque defunctum finem imposuisse regnandi. Quæ vero ante obitum Cosrhois præcesserint prælia, hic ex Evagr. lib. 5. c. 14. 15.

(b) Evag. li. 5. c. 14. 15.

IV. Bellum a Tiberio gestum contra Cosrhoen.

Idem Tiberius cum pecuniam male & inique partam ita collocasset, sicut ratio & æquitas postulabat, res ad bellum faciendum necessarias parare, ingentem co-

Ann. Eccl. Tom. X.

gere exercitum virorum facile præstantissimorum tam ex gentibus Transalpinis circiter Rhenum incolentibus, quam ex Cisalpinis, quin etiam ex Massagetis, aliisque ex genere Scytharum; ex Pæonia præterea, Misia, Illyria Isauria collectorum: adeo ut prope centum quinquaginta turmae equitum lectissimorum instructas haberet; quorum subsidio Cosrhoen, qui statim post Darum expugnatam tempore æstivo Armeniam invaserat, indeque iter versus Cæsaream urbem Capadociae primariam susceperat, penitus profligavit. Iste Cosrhoes tam insolenter se gessit adversus Romanum Imperatorem, uti cum Imperator legatos ad eum misisset, illis ne quidem adeundi potestatem facere dignaretur, sed juberet eos Cæsaream usque sequi; ibi namque se consilium de eorum legatione initurum dixit. Postquam vero exercitum Romanum ex adverso sibi occurrentem, & a Justiniano fratre Justinii, qui tam miserabiliter interfectus fuit, gubernatum & armis firme munitum, & tubas classicum canentes, & signa ad pugnam sublata, & milites acute vociferantes & in acie pulchro ordine locatos, iram & furem anhelantes, & tantum & tam egregium equitatum, quantum nemo aliquando ex Imperatorum numero vel ipsa cogitatione conceperit, animadvertit: vehementer obstupescens præ re tam insperata inexpectataque, ex intimo pectore ingemuit, & prælium exordiri noluit.

Eum igitur pugnam differentem, cunctantem, terentem tempus, & callide ludificantem, Curs Scythæ, qui dextero cornu exercitus Romani præfuit, adortus est: & cum Persæ impetum ejus ferre non possent,

V. Persæ a Romanis victi.

X x

sent,

PAGIUS

riam & Theodorum quendam Legatos ad Chosroen misit eum Literis humanitatis plenis; significans paratum se esse abstinere ab omni Persarmenia & Iberia, restituere Aphumum castellum, & Arzanicem; id est, Arzanenem, Persis cedere, modo Oppidum Daras pro his omnibus a Persis obtineret. Sed Chosroes his qua illi contra sententiam acciderant, percussus, antevertit, & ad Romanorum Imperatorem Legatum misit, qui jam hyeme ineunte profectus erat. Is a Persarum Rege ad Imperatorem Literas detulit, quibus certabat Persarum Rex officio & humanitate. Antequam Legati Romani ad Chosroen pervenirent, Perochdates Legatus Persicus in Regiam Urbem adventavit, & postquam cum Tiberio Augusto sermones habuit de his, quæ prius ad Legatos suos scripserat, discessit a Byzantio Pherocdates. Romani & Persæ sane pacem fecissent, nisi Chosroes ex hominum numero sublatus, & Hormisdas ejus filius (sceleratus hic vir fuit) Cidari redimitus fuisset. Neque ego sum in alia opinione, quin pax stabilita fuisset, si adhuc superstite Chosroe Zachariam & Theodorum Legatos advenisse in Persidem contigisset. Etenim tunc temporis nondum adhuc Syriam transgressi erant, neque tamen quicquam ideo ex eorum Legatione mutatum est. Itaque Litera ab Imperatore illis reddita sunt,

ut continuarent iter. Sibi quidem nunciatum esse, inter id temporis Chosroen mortem obiisse. Verum tamen se esse eodem in filium animo, & paratum secundum ea a bello discedere, neque propterea omitterent Persas captivos, libertate donatos in manus Regis Persarum tradere. Ita Menander Protector.

Mortuus est autem Chosroes hoc anno, ut recte Baronius habet. Theophylactus enim lib. 3. cap. 16. ubi de Justinii Junioris Imp. decessu qui die V. Octobris superioris anni contigit, verba fecit: Veris autem, inquit, principio Chosroes Persarum Rex morbo irretitus, vita modum imposuit, Hormisdæ filio successore appellato, qui morum savitia paternam impietatem superavit: homo violentus ac furens, & inexplebilis avaritia. Quare cum anno DXXXI. Chosroes Regnum inierit, recte scripsit Agathias lib. 4. pag. 140. eum per octo & quadraginta annos Regno potitum esse. Baronius quidem num. III. dicit, corrigendum esse locum Agathias lib. 2. conjungentis quintum Chosrois Regis annum cum anno Justiniani vicesimo octavo. In editione Regia pag. 66. legitur annus XXV. Chosrois, loco anni quinti; sed utrobique mendose, ut liquet ex dictis anno DLII. num. XIV. . . . ubi illum Agathias locum restitui.

III. Moritur Chosroes Persarum Rex.

sent, sed aciem penitus desererent, Curs magnam cædem hostium fecit. Postremum agmen a tergo invadit, ubi apparatus tum Cosrbois, tum totius exercitus locatus fuit. Capit thesaurum Regis universum, & omnem præterea apparatus bellicum, idque Cosrhoe spectante, toleranteque, atque hoc potius perpetiendum arbitrante, quam Curs impetu facto in ipsum irrueret. Curs igitur cum suis magna pecuniæ vi & multis spoliis potitus est: jumenta cum sarcinis, inter quas ignis fuit, quem pro Deo coluit Cosrboes, abducit: atque Persarum exercitum repulso, lætum pæana canens, sub crepusculum redit ad suos, qui jam stationes, in quibus ordine locabantur, reliquerant. Et adhuc neque Cosrboes, neque illi præliari cœperant, sed quædam dumtaxat velitares pugna factæ sunt, sicuti singuli ex utroque exercitu (ut fieri solet) cum singulis congredierentur. Cosrboes autem ingenti rogo accenso, nocturnum prælium instituit. Ac cum Romani duos haberent exercitus, illum qui versus Septentrionem erat, intempesta nocte adritur, Melitinam urbem sitam in proximo præsidii nudatam ac prorsus desertam a civibus invadit: qua igne absumpta, parat se ad flumen Euphratem traiciendum.

VI.

Ubi vero copiae Romanorum in unum coactæ eum sequi cœperunt, ipse metuens de salute sua, conscenso elephanto, fluvium transmittit: magna autem pars exercitus sui, tranando flumine, undis obruta est: quam submersam cum accepisset, mature discessit. Itaque Cosrboes hoc postremum supplicium pro insana temeritate contra Romanos admissa luens, una cum suis qui supererant, in Orientem revertit. Ibi autem pactas habuit inducias, ne quis eum invaderet. Justinianus vero incurssione cum toto exercitu in fines ditionis Persarum facta, tota hieme ibi commoratus est, ne-

PAGIUS

IV. Legatio Tiberii Aug. ad Hormisdam.

Zacharias & Theodorus Tiberii Augusti Legati cum in Persidem venissent ad Persarum Regem qui recenter ad Thronum Regium ascenderat, sunt introducti, inquit Menander Protector pag. 168. Spem habebant sibi multum honoris & humanitatis impartitum iri, quamvis, ut sibi honos haberetur, non valde laborabant. Verum postquam literas ab Imperatore tradidissent, & captivos reddidissent, cum eos Persa nullo liberali & benigno sermone affati essent, discesserunt. De novo tamen Persarum Rex Legatos excepit, sed acerbe admodum, & arroganter habuit, tandemque ait: Sciant Romani me non aliis conditionibus pacem fieri permissurum, quam si persolvant omnes pecunias, quas Justinianus singulis annis nobis pendere erat solitus. Hac insolenti oratione Hormisdas usus, vix tribus demum post mensibus clapsis, quibus Zacharias & Theodorus in Perside fuerunt, missionem obtinuerunt. Tiberius tamen, qui bellum contra Persas finire in animo habebat, iterum Zachariam elegit, qui in Persia constitit ad limites Ro-

mine quicquam omnino ei exhibente molestiarum: circiter vero solstitium æstivum rediit, nulla parte exercitus amissa; atque in finibus, quibus Romanorum & Persarum Imperium terminatur, cum magna vitæ prosperitate & rerum gestarum gloria totum æstatis tempus contrivit. Cosrboes autem ingenti doloris cumulo oppressus, animo fracto & ancipiti cura debilitato languens, crebris denique & variis ægritudinis fluctibus demersus, miserandum in modum interiit; ac legem quam scripsit, ne Rex Persarum in posterum contra Romanos arma ferret, velut sempiternum suæ fugæ monimentum post se reliquit. Quo extincto, Hormisdas ejus filius regnum capessit. Hucusque Evagrius de Romanorum bello cum Persis, quod biennii temporis spatio confectum est.

Cosrboes mœrore consumptus mortuus.

VII.

At quod spectat ad interitum Cosrbois, aliqua habet Agathias, quæ in ipso Evagrion desiderari videntur: cujus res præ oculis habentis atque puro stylo eisdem prosequentis haud est auctoritas contemnenda. Admiratus vero ipse mirabilem Dei potentiam, quomodo post tot annorum curricula ipsi Cosrboi quam felicissime evoluta, respexit Deus tandem in mentem illam magnam, in Regem Assyriorum, eumque e folio detraxit, in terramque prostravit; ejusmodi de eodem Cosrboe habet ad calcem orationem (a): (a) Agat. Illud (inquit) in præsentia dixerim, per octo & quadraginta annos, quibus potitus Imperio est, quam multas hunc retulisse victorias, & eo magnitudinis evasisse, ut nullus priorum apud Persas Regum fuisse huic similis comperiatur: vel si cum singulis eum quis conferat, ne Cyrum dicam, Cambysi huic parem facturum sit; sed ne Xersem quidem ipsum, quem mare ferunt contabulasse, æquitabileque id reddidisse, & navigabiles montes. Cosrboes igitur etsi magnitudine ceteros anteivit,

vi-

manorum & Persarum. Eo Persarum Rex Andigan virum admodum prudentem misit, qui una ad Daras convenerunt. Sed Andigan non aliter egit cum Zacharia, quam ante eum Hormisdas ejus Rex. Hæc fusius Menander Protector citatus. De eadem Legatione ad Hormisdam loquitur Theophylactus lib. 3. cap. 17. additque Hormisdam consuetudinem significandæ inaugurationis neglexisse, ut qui Tiberium honore hoc non dignaretur.

Baronius num. I. ait, Procopium Regni Chosroes initium perperam consignasse, ac scripsisse, ipsum non ante septimum Justiniani annum, quo asserit, inter Romanos & Persas pacem sancitam fuisse, Chosroem regnare cœpisse. Verum, ut anno DXXXIII. num. V. jam observavi, Procopius asserit, pacem illam compositam esse anno VI. Justiniani Imp. non vero anno VII. ut in mendoso quodam Procopii Codice legerat Baronius. Pax itaque illa, initio anni Christi DXXXIII. constituta, primis Chosrois Regis annis, non vero Regni ejus initio, quod etiam

V. Chosroes doctrinæ excultus existimatus.

vita tamen est exitum ut calamitosum & inglorium nactus, ita & alienissimum a sui temporis Principum sine. De ipsius vero Cosrhois obitu ejusmodi habet historiam:

VIII.
De obitu
Cosrhois
ex animi
mœrore
Agath.
Agath.
sententia.

Is namque cum interea circa Carduchios montes æstivo tempore, in Thamanorum vi-
co quodam, vitandi æstus ob gratiam, & ob locorum temperiem secedendo diversa-
retur: Mauritius Pauli per Tiberium Con-
stantinum Romanorum Imperatorem Ori-
entalibus copiis præesse jussus, in Araxanum
agrum incursum de improvise fecit, qui
utique contiguus erat circumjectis vi-
co, ubi Rex erat Persarum, castellis &
agris protinus & intrepide devastatis,
Zirma flumine trajecto, in anteriora pro-
cessit, & proxima quæque depopulatus,
igne demum succendit. Cum is itaque ar-
mis igneque omnia pervastaret, Cosrboes
ipse (non enim longe aberat, quam ut
in altum evectam lateque diffusam flam-
mam intueretur) hostilibus perinde in-
cendiis insuetus, baudquaquam ejus pro-
spectum tulit: unde pudore simul ac for-
midine percitus, nec hostibus obviam ivit,
nec quoquam pacto injuriam vindicavit:
sed præter modum ex ea clade ingenti do-
lore percussus, ac sui prorsus desperans,
morbo statim insanabili quodam corripit-
tur: unde quam celerrime ac per manus
elatus, ad Seleuciam Ctesiphontem regiam
fertur; & in fugæ morem facta discessio-
ne non longe post vitam finivit. Hæc A-
gathias. Ita Deus tumentes fluctus exi-
guæ arenæ obice in gracilem spumam,
convertit, cum dispergit (a) superbos
in furore suo, & respiciens, omnem ar-
rogantem humiliat. Hæc in Oriente. Jam
vero quæ memoria digna facta sint in Oc-
cidente, videamus.

(a) Job. 40.

IX.
Martyres
necati a
Lango-
bardis.
(b) Greg.
dial. l. 3.
c. 27. 28.

Hoc eodem anno (ut ex S. Gregorio
possumus intelligere) contigit octoginta
martyrum coronis Ecclesiam illustrari.
Ad hunc enim annum referenda sunt, quæ
idem S. Gregorius de his scribit (b) in
Dialogis tertio sui Pontificatus anno,
dum ante annos quindecim eadem conti-
gisse affirmat, ubi hæc ait: Ante hos fer-
me annos quindecim (sicut hi testantur
qui interesse potuerunt) quadraginta ru-
stici a Longobardis capti carnes immola-
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

etiam non affirmat Procopius. Agathias lib. 2.
pag. 66. de Chosroe tradit: depradicant illum
atque admirantur supra ipsius meritum non tan-
tum Persa, sed & nonnulli Romanorum, veluti
Literarum amatorem, quique ad Philosophia no-
stra culmen evaserit. Sed subdit Agathias, se
nequaquam credere eum summa doctrina præ-
ditum fuisse; cum barbaram vitæ genus secta-
tus sit, & in agresti ac ineptissima lingua pu-
ritas veterum nominum & nativæ gratia conser-
vari non possit. Ex morte interim Chosrois ab
Agathia memorata colligo, Agathiam ante cur-
rentem annum Historiam suam, quam ad an-

titias comedere compellebantur. Qui cum
valide resisterent, & contingere cibum sa-
crilegum nollent: capere Longobardi qui
eos tenuerant, nisi immolata comederent,
mortem eis minari. At illi æternam po-
tius vitam quam præsentem ac tempora-
riam diligentes, firmiter perstiterunt, at-
que in sua constantia simul omnes occisi
sunt. Quid itaque isti, nisi veritatis mar-
tyres fuerunt, qui ne vetitum comedendo
conditorem suum offenderent, elegerunt gla-
diis vitam finire?

Eodem quoque tempore, dum fere qua-
draginta captivos alios Longobardi tenuis-
sent, more suo immolaverunt caput capræ
diabolo, hoc ei per circuitum currentes,
& carmine nefario dedicantes. Cumque il-
lud ipsi submissis cervicibus adorarent,
eos quoque quos cæperant hoc pariter ad-
orare compellebant. Sed ex eisdem ca-
ptivis maxima multitudo, magis eligens
moriendo ad vitam immortalem tendere,
obtemperare jussis sacrilegis noluit, & cer-
vicem quam semper Creatori flexerat, crea-
turæ inclinare contempsit. Unde factum
est, ut hostes qui eos ceperant, gravi i-
racundia accensi, cunctos gladiis interfici-
cerent, quos in errore suo participes non
haberent.

Quid ergo mirum si erumpente persecu-
tionis tempore illi martyres esse potuissent,
qui in ipsa quoque pace Ecclesiæ semeti-
ipsos semper affligendo, angustam martyrii
tenuerunt viam; quando ingruente per-
secutionis tempore, hi etiam meruerunt
martyrii palmam accipere, qui in pace
Ecclesiæ latas hujus sæculi vias sequi vi-
debantur? Hæc quidem tunc facta. Po-
stea vero licet Longobardi esse hostes per-
severarint, nullum tamen fidei causa ne-
gotium faceffere consuevere: nam paulo
post Petrus diaconus hæc interloquitur:
Super indignos nos divinæ misericordiæ
dispensationem miror, qui Longobardo-
rum sævitiam ita moderatur, ut eorum
sacerdotes sacrilegos, qui esse se Fidelium
quasi victores vident, Orthodoxorum fi-
dem persequi minime permittat. Ad hæc
Gregorius: Hoc, Petre, facere plerumque
conati sunt, sed eorum sævitia miracula
superna resistere. Hæc vero quæ incul-
cat, idem demonstrat exemplis, de qui-
bus nos alias. X x 2 Quod

X.
Alii Mar-
tyres sub
Longo-
bardis.

XI.

num usque Christi DLIX. tantum perduxit
non publicasse, nec absolvisse. Tam Agathiam
vero, quam Procopium, ac Menandrum Prote-
ctorem Christianos fuisse, ipsi tam manifeste in
suis Operibus indicant, ut miter id a quibus-
dam Recentioribus negatum. Baronius a num.
IV. ad finem fere num. VI. recitat ex Evagrio
historiam de Chosroe, a Justiniano Romanorum
Duce reportatam; sed revocanda est ad an-
num DLXXV. quo de ea locuti sumus. Nam
ideo Evagrius hæc victoria narrata, de Chosrois
morte loquitur, quia prætermittit quæ postea
inter Romanos & Persas gesta sunt, quæ nos

XII.
Longo-
bardorum
supersti-
tio.

Quod autem spectat ad hujusmodi aliquot Longobardorum idololatriam, qua caput caprae immolantes venerantur: est de his ejusdem Gregorii Papae querela ad Reginam Francorum Brunichildem, de quibusdam licet Christianis in eodem tamen errore perseverantibus. Sed audi

(a) Greg.
l. 7. ep. 7.

ejus verba (a): *Hoc quoque pariter hortamur, ut ceteros subjectos vestros sub disciplina debeatis moderatione restringere, ut idolis non immolent, cultores arborum non existant, animalium capitibus sacrificia sacrilega non exhibeant: quia pervenit ad nos, quod multi Christianorum & ad ecclesias occurrant, & quod dici nefas est, a culturis demonum non discedant.* Hæc Gregorius Papa.

XIII.
Theodo-
berti &
Sigeberti
interitus.

Hoc ipso anno, cum pax inita inter Francorum Reges, post anni unius elapsum curriculum, novi belli obice turbaretur, conspirantibus in Sigebertum Chilperico ac Guntheramno, prælio Theodobertus filius Chilperici victus occiditur. Victor vero Sigebertus Rex Francorum hoc eodem anno, cum in regno decimumquartum annum ageret, dolo impiae Fredegundis, dum adversus Chilpericum germanum suum Regem iterum certamen parat, per sicarios necatur annos ætatis agens quadraginta. Hæc ex Gregorio, qui fusus rem gestam profecquitur (b): atque ubi primum de nece Theodoberti pœnas luentis nefandorum scelerum, quæ (ut vidimus) a militibus sibi subditis in Dei Ecclesias Ecclesiasticasque personas sunt perpetrata, narravit; hæc de nece habet Sigeberti, quam incurrit, quod audire noluerit S. Germanum Parisiensem Episcopum (c): *Misit Sigebertus, qui fratrem suum Chilpericum in supra memorata civitate Rothomagensi obsiderent, ipse illuc properare, deliberans, Cui S. Germanus Episcopus dixit: Si abieris, & fratrem tuum interficere nolueris vivus & victor redibis; si aliud cogitabis, morieris. Sic enim Dominus per Salomonem dixit (d): Foveam quam fratri tuo parabis, in eam corruet. Quod ille, peccatis facientibus, audire neglexit. Veniente autem illo ad villam, cui nomen erat Victoriacum, collectus est ad eum omnis exercitus, impositumque super clypeum sibi Regem statuunt. Tunc*

(b) Greg.
l. 4. c. 50.

(c) Greg.
l. 4. c. 51.

(d) Prov.
16.

PAGIUS ex Theophylacto, aliisque, suis locis exposuimus.

VI.
Sigibertus
Rex Fran-
corum oc-
cisus.

A num. XIII. ad XVIII. Anno quingentesimo septuagesimo quarto bellum, quod inter Guntramnum, Chilpericum, & Sigibertum germanos Francorum Reges gerebatur, sopitum fuerat, sed anno DLXXV. Sigibertus rursus illud renovavit, ut tradit Turonensis lib. 4. cap. 45. Sanctus Germanus Parisiensium Episcopus prædixit fore, ut si mortem Chilperici fratris optaret, in foveam corrueret, quam eidem parasset, idque revera accidit; cum enim imposi-

duo pueri cum cultris validis, quos vulgo scramafaxos vocant, infecti veneno maleficati a Fredegunde Regina, cum aliam causam se gerere simularent, utraque ei latera feriunt. At ille vociferans atque corruens, non post multo spatio emisit spiritum. Hic finis Sigeberti Dei sacerdotem non audientis, cum alioqui optimi Regis & vere Christianissimi sæpe antea egregium specimem ediderit: ut plane inter maxime pios Principes collocandus fuisset, nisi furor ille bellum civilis ejus animum invasisset: quamvis enim sæpe provocatus illud invitatus visus sit suscepisset; ubi tamen semel atque iterum excitaretur, eo impetu ferri se sivit, ut Dei contemnens monita sacerdotis, in eam insidiarum foveam præcepit incurrerit.

Sigeberti
Regis ob-
itus.

Commendatur inter alia ejusdem pietas Regis in colendis Dei servis, monasteriisque construendis a Jona ea scriptione qua profecutus est res gestas (e) sancti Columbani Hiberni egregiæ sanctitatis viri, cujus opera magnopere in Galliis atque etiam in Italia propagatus est monachismus, ut ejusdem viri sancti Acta demonstrant.

XIV.
(e) Sigeb.
de Script.
Eccl. c. 41.
extat apud
Bed. l. 3.
Sur. l. 6.
die 22. No-
vembr.

Sed quidnam memoria dignum acciderit hujus Sigeberti Regis tempore (quoto autem anno ejus regni, nescitur). cuidam Childerico qui apud eundem Regem primum locum obtinebat, hic tibi historiam perpetuis dignam monumentis intendam putamus. Narrat eam Gregorius istis verbis (f): *Aquensibus concessus est inclytus athleta Metrias; vir in corpore juxta historiam actionis magnificæ sanctitatis, & licet ditione servus, liber tamen justitia: qui (ut ferunt legentes certaminis ejus textum) peracto cursu boni operis, a sæculo victor abscedit, sapius se in calis degere virtutibus manifestis ostendens. Tempore igitur quodam, cum Franco Episcopus hujus municipii Ecclesiam gubernaret; Childericus, qui tunc primus apud Sigebertum Regem habebatur, villam ejus competit, dicens, quia injuste ab Ecclesia Aquensi retineretur. Ac dicto citius convenitur Episcopus, datisque fidejussoribus, in præsentia Regis adsistit, clamans & obsecrans ut Rex ad hujus causæ audientiam præsen-*

XV.

(f) Greg.
Turon. de
Glor. conf.
cap. 1.
Franco A-
quensis E-
pis. tuetur
jura Ec-
clesiæ.

tus clypeo Victoriaci Rex ab omnibus acclamatus fuisset, a duobus sicariis, quos uxor Chilperici, Fredegundis ad illud facinus intulerat, cultris veneno infectis occisus est. Qua de re legendus Turonensis lib. 4. cap. ult. & Anonymus de gestis Regum Francorum cap. 32. qui addunt, eum necatum anno XIV. Regni sui ætate quadragenaria, quod & Fredegarius in Epitome cap. 72. etiam habet. Marius quidem in Chronico Sigiberti cædem in annum DLXXXVI. differt; sed ea in re non magis audiendus, quam cum mortem Theodoberti Austrasiorum Re-

gis

sentiam suam averteret, ne caelesti judicio condemnatur; addens: Scio enim virtutem Metri beati viri, quod velociter in pervasorem suum irrogat ultionem. Denique conjuncti Auditores causam discutunt. Insurgit Childericus, & improperans criminibus exacerbatum Episcopum, quod res fisci ditionibus debitas iniquo ordine retineret: extrahi eum a judicio jubet; & eundem ablata per judicium praesentium villa trecentis aureis condemnavit. Favebant ei omnes, nec quisquam contra voluntatem ejus audebat decernere, nisi quod eidem libuisset.

XVI.

Denique condemnatus, spoliatusque sacerdos ad urbem rediit, atque prostratus in oratione coram sepulcro Sancti, dicto psalmi capitello, ait: Non hic accenditur lumen, neque psalmodum modulatio, canetur, gloriosissime Sancte, nisi prius ulciscaris servos tuos de inimicis suis, resque tibi violenter ablatas Ecclesiae sanctae restituas. Haec cum lacrymis effatus sentes cum acutis aculeis super tumulum projecit: Egressusque clausis ostiis, similiter in ingressu alias collocavit: typus is erat derelicti penitus loci. Nec mora corripitur pervasor a febre, decumbit in lectulo, exborret cibum, fastidit & potum; profert aestuans jure suspirium: cui etiam si interdum ab ardore febris sitis accederet, aquam tantum, nihil aliud hauriebat. Quid plura? in hac aegrotatione integrum ducit annum, sed mens prava non flectitur: interea labitur caesareis cuncta cum barba, ita & omne caput remansit, nudum ut putares eum olim sepultum, nuper ejectum fuisse post funera de sepulcro.

Childericus dat poenas patratu sceleris.

XVII.

His & talibus miser afflictus malis, fero recogitat, dicens: Peccavi, eo quod expoliaverim Ecclesiam Dei, atque Episcopo sancto intulerim injuriam. Nunc autem ite quantocyus, & reddita villa, sexcentos aureos super tumulum Sancti deponite: est enim mihi spes, quod res reddita tribuat aegrotanti medelam. Quod audientes homines ejus, accepta pecunia fecerunt sicut eis fuerat imperatum. Reddiderunt agrum, solidosque super sepulcrum servi Dei posuerunt. Sed cum hoc

PAGIUS

gis in annum DXLVIII. Theodebaldi vero filii, ac successoris in annum DLV. conicit. Cointius anno DLXXV. num. II. recte eo Christi anno Sigiberti Regis mortem recitat, Mariumque arguit, quod eam anno uno serius retulerit. At inde intelligere poterat, Marium in anno mortis Theodeberti Regis etiam errasse, cuius tamen ipse sententiam amplexus est. Praeterea scribit Cointius, Turonensem in suis numeris a se ipso nonnunquam discrepasse, ut, inquit, cum annos viginti novem a transitu Theodeberti Regis, ad exitum ipsius Sigiberti computat. Verum Turonensis a semetipso non dissentit, sed Theodebertum anno DXLVII. demor-

fecissent, statim ille in loco quo erat, spiritum exhalavit, lucratusque est detrimentum animae per adeptionem acquisitionis iniquae. Episcopus autem obtinuit ultionem de inimico Ecclesiae, quam promiserat futuram per athletae Dei virtutem. Hucusque Gregorius, ostendens renovatum Antiochi exemplum, qui licet in extremis positus violati templi Dei poenitentiam praestulerit, ablataque restitui praecipisset, ab aegritudine tamen quae detinebatur, haud valuit convalescere. Haec tempore Sigiberti, quem hoc anno vita functum diximus.

Sed quid insuper statim post obitum ejusdem Regis acciderit violatori Ecclesiasticae immunitatis, ab eodem Gregorio accipe res ob oculos positas enarrante: (a) Cum vero (inquit) interempto Sigiberto Rege, Childericus regnum exemptus ab imminente morte cepisset: Ruccolenus cum Canomanicis graviter civitatem Turonensem opprimebat, ita ut cuncta devastans, nullam spem alimoniae in domos Ecclesiae vel pauperum hospitium relinqueret. Postera autem die legatos ad civitatem mittit, ut homines qui propter culpam minime nobis incognitam ad Sancti basilicam residebant (quod illic confugisset Guntheramnus Dux, qui dicebatur occidisse Theodobertum) extraherentur a clericis. Quod si differretur fieri, universa promittit incendio concremari. Et nos haec audientes, maesti valde basilicam sanctam adimus, & beati auxilia flagitamus; statimque paralytica, quae per duodecim annos fuerat contracta dirigitur. Ipse vero Ruccolenus ulteriorem ripam aggressus, morbo confestim regio sauciatur, atque ab infirmitatibus Herodianis (quas enarrare longum videtur allisus, & sicut cera a facie ignis guttatim defluens, quinquagesima die ab hydrope constatus interiit. Haec Gregorius, qui Herodianum appellat morbum, quo nefandus Herodes interiit. Subdit vero his ista: Sed nec hoc silebo, quod illo tempore alveus fluvii nutu Dei, vel virtute beati viri absque pluviarum inundationibus repletus, hostem, ne civitatem laderet, transire prohibuit. Haec ipse: qui

XVIII.

(a) Greg. Turon. de mirac. S. Martini l. 2. c. 27. Ruccolenus sacrilegus dat poenas.

tuum, ostendit & Marii sententiam, quam Cointius aliique passim secuti sunt, a veritate alienam esse demonstrat; cum ab eo Christi anno, ad DLXXV. quo Sigibertum peremptum esse nunc inter omnes convenit, anni XXIX. & quidem utrimque incompleti intercurreant; ab anno vero DXLVIII. quo Theodeberti Regis obitus a Mario collocatur, ad DLXXV. anni tantum XXVIII. utroque extremo incompleto numerato, intercurreant.

Audita Sigiberti Regis nece, Brunichildis hujus uxor quae Lutetiae cum liberis suis residebat, animo fluctuabat, ignara quomodo se suamque prolem a praesenti periculo liberaret: cedit pa-

VII. Childericus II. succedit patri.

qui de superbia Ruccoleni & de ejus miserando interitu alibi (a) pluribus agit: ubi post multa, rursus ad ea quæ hoc anno facta sunt, revocat orationem, sic dicens (b):

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 5. c. 1. & 4.
XIX.
(b) Gregor. Tur. l. 5. c. 6.
Miracula ad sepulcrum S. Martini.

Anno vero quo supra, idest, quo mortuo Sigeberto, Childebertus ejus filius regnare cepit, multæ virtutes ad sepulcrum beati Martini apparuerunt, quas in illis libellis scripsi, quos de ipsis miraculis componere tentavi: & licet sermone rustico, tamen celari passus non sum quæ aut ipse vidi, aut a Fidelibus relata cognovi. Hic tantum quid negligentibus evenerit, qui post virtutem caelestem terrena medicamenta quæsierunt, exolvam: quia sic per gratiam sanitatum, ita & per castigationem stultorum virtus ejus ostenditur. Leonastes Biturigis Archidiaconus, decidentibus cataractis, lumine caruit oculorum. Qui cum per multos medicos ambulans nihil omnino visionis recipere posset, accessit ad basilicam beati Martini, ubi per duos aut tres menses consistens, & jejunans assidue, lumen ut reciperet, flagitabat. Adveniente autem festivitate, clarificatis oculis, cernere cepit. Regressus vero domum, vocato quodam Judæo, ventosas, quo earum beneficio oculis lumen auget, humeris superponit: decidente vero sanguine, rursus in recidivam cæcitatem redigitur. Quod cum factum fuisset; rursus ad templum sanctum regressus est: ibique iterum longo spatio commoratus, lumen recipere commoverit. Ita ante punitus, dum a Judæo petiisset suppleri, quod a sancto Martino videri poterat prætermisum. Et inferius de sanctis viris hoc anno defunctis ista subiicit (c):

(c) Greg. Tur. hist. l. 5. c. 7.

XX.
Senoch presbyteri obitus.

Sed & illud commemorare libet, qui vel quales viri hoc anno a Domino sunt vocati. Nempe Senoch presbyter virtutibus clarus, de quo ait: *Benedictus Senoch presbyter, qui apud Turonos morabatur, hic migravit e seculo. Fuit genere Thessalus, & in Turonico clericus factus, in cellulam, quam ipse inter parietes antiquos composuerat, se movit, collectisque monachis, oratorium, quod multo tempore dirutum fuerat, reparavit. Idem super infirmos multas virtutes fe-*

PAGIUS Gundobaldus Dux, inquit Turonensis lib. 5. cap. 1. apprehensum Childebertum filium ejus parvulum furtim abstulit, ereptumque ab imminente morte, collectisque gentibus, super quas pater ejus Regnum tenuerat, Regem instituit, vix lustro atatis uno jam peracto, qui die Dominici Natalis regnare cepit. Sive ut loquitur Guntramnus ejus patruus apud Turonensem lib. 8. cap. 4. Rex in die sancto Dominica Nativitatis est elevatus. Errant tamen communiter Scriptores Gallici, dum initium Childeberti Regis, a die Natali Christi anni DLXXXV. deducunt; in publicis enim Monumentis exordium Principatus Childeberti

cit, quas in libro vitæ ejus scripsimus. Hæc ipse. Subdit de transitu sancti Germani Episcopi Parisiensis his verbis (d):

Eodem anno & beatus Germanus Parisiorum Episcopus transit: in cujus exequiis multis virtutibus, quas in corpore gesserat, hoc miraculum confirmationem fecit. Nam carceratis acclamantibus, corpus in platea aggravatum est, solutisque iisdem, rursus sine labore levatur. Ipsi quoque qui soluti fuerant, in obsequium funeris usque ad basilicam, in qua sepultus est, liberi pervenerunt. Ad sepulcrum autem ejus multas virtutes, Domino tribuente, credentes experiuntur: ita ut quisque, si justa petierit, velociter exoptata reportet. Si quis autem strenuas virtutes illius, quas in corpore fecit, sollicite vult inquirere; librum vitæ illius, qui a Fortunato presbytero compositus est, legens, cuncta reperiet. Hæc sanctus Gregorius.

(d) Gregor. ibid. c. 8. XXI.
Transitus S. Germani Episc. Parisiensis.

Porro epitaphium ejus a Chilperico Rege fuisse conscriptum, Aimoinus affirmat his verbis (e): *Ingrediente autem postmodum Chilperico Rege in urbem Parisiacam, sequenti die postquam Rex ingressus est civitatem, paralyticus qui in porticu basilicæ sancti Vincentii (in qua beatus Germanus requiescit in corpore) residebat, dirigitur: mane autem facto, spectante populo, beato Antistiti gratias referebat. Quod cum Regi nunciatum foret, magna cum devotione illuc adveniens, & tanto gavisus miraculo, ejus epitaphium his dystichis rhytmice composuit:*

XXII.
(e) Aimoin. l. 3. c. 16.

*Ecclesiæ speculum, patriæ vigor, ara reorum,
Et pater & medicus, pastor, amorque gregis,
Germanus virtute, fide, corde, ore beatus
Carne tenet tumulum, mentis honore polum.
Vir cui dura nihil nocuerunt fata sepulcri:
Vivit enim: nam mors quem tulit, ipsa timet.
Crevit adhuc potius justus post funera: Nam qui*

Epitaphium S. Germani.

Fi-

II. non a die quo Rex solemniter elevatus est, sed ab eo, quo Sigibertus pater ejus occubuit, defumitur, ut anno DLXXXVII. num. XII. certo argumento demonstrabo.

A num. XXI. ad XXIV. Turonensis lib. 5. cap. 8. referens quæ anno primo Childeberti II. contigere, ait, *Sanctum Germanum Episcopum Parisiensem vitam cum morte commutasse, & Venantius Fortunatus in ejus Vita tradit eum quinto Kalendas Junias ad Deum migrasse. Quare mors sanctissimi hujus Præfulis pertinet ad annum quingentesimum septuagesimum sextum. Episcopatum Parisiensem inuit*

VIII.
Mortur S. Germani Episc. Parisiensis.

cir-

CHRISTI
579.

PELAGII PAP. II.
2.

JUSTINI JUN. IMP.
14.

* Superna

*Fictile vas fuerat, gemma superba *
micat.*

*Hujus opem ac meritum mutis data ver-
ba loquuntur,*

Redditus & cæcis prædicat ore dies.

*Nunc vir Apostolicus rapiens de carne
tropheum,*

Jure triumphali confidet arce throni.

Hactenus a Rege scriptum epitaphium. Excultum quidem fuisse ipsum Regem, poeticis litteris, testatur Venantius Fortunatus, atque Gregorius Turonensis. Subdit vero idem scriptor: *Factaque illi prædictus Rex oblatione solemnî, munificentia regali, ad propria rediit.*

XXIII.

Delegisse potissimum visus est ad sepulturam S. Germanus Ecclesiam S. Vincentii, quod sacras reliquias ab Imperatore Justiniano acceptas, cum rediit Hierosolymis, illic (ut idem testatur (a) auctor) collocaverat, nempe spinæ coronæ Domini nostri Jesu Christi partem, sanctorumque Innocentium reliquias, necnon S. Georgii martyris celeberrimi brachium. At qui vivens miraculorum virtute resplenduit sanctus Germanus, in cælum scandens majoribus fulgoribus coruscavit, ut quæ a Gregorio & Fortunato & aliis de ipso sunt scripta testantur. Dies vero natalis ejus anniversaria veneratione celebris ab Ecclesia Catholica custoditur. Successit autem sancto Germano Ragnemodus, sive Regnamundus: de quo, cum esset diaconus, Gregorius narrat (b), liberatum a morbo, hausto diluto pulvere collecto e sepulcro S. Martini. Subdit his etiam idem Gregorius, hoc item anno migrasse e vita Caluppam reclusum, cujus res gestas alibi scriptis mandavit, agitque de Patroclo ejusdem vitæ instituto ad magnum sanctitatis culmen evecto: quos omnes anniversaria commemoratione Dei Ecclesia colere consuevit.

(a) Aim.
l. 3. c. 9.

(b) Greg.
mirac. S.
Martin. l.
2. c. 12.

XXIV.

De Judæorum conversione.

Ad postremum vero quæ de Judæorum conversione Arverni per ejus civitatis Episcopum S. Avitum facta hoc itidem anno narrat, ipsius hic verbis reddenda putamus. Ait enim (c): *Et quia semper Deus noster sacerdotes suos glorificare dignatur: quid Arverni de Judæis hoc anno contigerit, pandam. Cum eos-*

(c) Greg.
hist. Fran.
l. 5. c. 11.

PAGIUS

circa annum DLV. factusque Episcopus Monasticam vitam excolere non destitit; erat enim antea Abbas Monasterii Sancti Symphoriani, apud Augustodunum positi. Neque tantum evocavit Augustoduno Monachos, qui Coenobium Sancti Vincentii de Pratis prope Parisios a Childeberto I. Rege constructum habitarent; sed & ad eum minorem illi Monasterio contiguam ubi sepeliretur, in honorem Sancti Symphoriani erexit, ac sæpe profectus est Augustodunum, ut in Monasterio, cui præfuerat Abbas secretius ac liberius orationi vacaret, ut in ejus Vi-

dem plerumque B. Avitus Episcopus commoneret, ut relicto velamine legis Moisaicæ spiritualiter lecta intelligerent, & Christum Filium viventis Dei prophetica & legali auctoritate promissum corde purissimo in sacris litteris contemplarentur; manebat in pectoribus eorum jam non dicam velamen illud, quo facies Moysi obumbrabatur, sed paries. Sacerdote quoque orante, ut conversi ad Dominum, velamen ab eis litteræ rumperetur; quidam ex eis ad sanctum Pascha, ut baptizarentur, expetiit: renatusque Deo per baptismi sacramentum, cum albatis reliquis in albis & ipse procedit. Ingredientibus autem populis portas civitatis, unus Judæorum super caput conversi Judæi oleum fœtidum, diabolo instigante, diffudit. Quod cum cunctus abhorrens populus voluisset eum urgere lapidibus, Pontifex ut fieret non permisit. Fuisse quidem in Galliis frequentem Judæorum populum, eosque superbia elatos in religionis Christianæ contemptum quamplurima perpetrare consuevisse, quæ habentur de iisdem in Concilio Matifconensi demonstrant. Sed pergit Gregorius:

Die autem beato, quo Dominus ad cælos post redemptum hominem ascendit gloriosus, cum sacerdos de Ecclesia ad basilicam psallendo procederet; irruit super synagogam Judæorum multitudo tota sequentium, destruens eam a fundamentis, ut campi planitie locus assimilaretur. Alia autem die sacerdos eis legatos mittit, dicens: Vi ego vos confiteri Dei Filium non impello, sed tamen prædico, & salem scientiæ vestris pectoribus trado: pastor sum enim Dominicis ovibus superpositus; & de vobis ille verus pastor, qui pro nobis passus est, dixit habere se alias oves quæ non sunt ex ovili suo, quas eum oporteat adducere, ut fiat unus grex & unus pastor. Ideo, si vultis credere ut ego, estote unus grex, custode me posito; sin vero aliud, abscedite a loco. Illi autem diu æstantes atque dubitantes, tertia die (ut credo) obtentu Pontificis conjuncti in unum, ad eum mandata remittunt, dicentes: Credimus Jesum Filium Dei vivi, nobis Prophetarum vocibus repromissum; & ideo peti-

XXV.
Synagoga
Judæorum
destru-
cta.

ta Mabillonio, Sæculo I. Benedictino, & ab Henſchenio ad diem XXVIII. mensis Maii, quo Sanctus Germanus colitur, recitata, habetur.

A num. XXIV. ad XXIX. Turonensis lib. 5. cap. 11. narrans gesta anno primo Childeberti II. asserit, Sanctum Avitum Arvernensem Episcopum Judæos qui Arverni erant, tam hortationibus, quam minis ad fidem perduxisse: de quorum etiam conversione loquitur in lib. de Viis Patrum cap. 12. Hanc conversionem Baronius hoc anno memorat, quia Childebertum II. hoc anno regnare cœpisse putavit. Verum cum

IX.
Judæi Ar-
verni fi-
dem Chri-
stianam
recipere
coacti.

petimus ut abluamur baptismo, ne in hoc delicto permaneamus.

XXVI. Gavissus autem nuncio Pontifex, nocte sancta Pentecostes, vigiliis celebratis, ad baptisterium foras muraneum egressus est: ibique omnis multitudo coram eo prostrata baptismum flagitavit. At ille præ gaudio lacrymans, cunctos aqua abluens, & chrismate liniens, in sinu matris Ecclesiæ congregavit. Flagrabant cerei, lampades resfulgebant, albicabat tota civitas de grege candido; nec minus fuit urbi gaudium, quam quondam Spiritu sancto descendente super Apostolos Hierusalem videre promeruit. Fuerunt autem qui baptizati sunt, amplius quingenti. Hi vero qui baptismum recipere noluerunt, discedentes ab illa urbe, Massiliæ redditi sunt. Hucusque Gregorius de Judæorum conversione a S. Avito divino Spiritu administrata, ex Evangelii (ut putavit) præscripto, quo Dominus monuit (a) compellendos vi aliqua intrare in Ecclesiam remorantes; licet a Gregorio (b) Papa incensio synagogarum minime comprobetur: sed nec a recentioribus scholasticis scriptoribus, qui eandem quæstionem diffusissime tractarunt, vi extorquendam conversionem, conceditur; quamvis non desint qui ex adverso obnixè repugnent, & contrariam sententiam tueri conentur. In Avito autem quis id audeat condemnare, viro præsertim cuncta sua sancti Spiritus arbitrio moderante, itidemque miraculis coruscante?

(a) Luc. 14.
(b) Greg. 1.1. ep. 34. & 1.11. ep. 55.

XXVII. Cecinit carmine Fortunatus ejusmodi Judæorum conversionem atque baptismum, id ipso expetente Gregorio Turonensi, ad quem illud misit, cui & epistolam dedit, quæ eidem præfixa legitur: de quibus post alia quæ præclare cecinit, de absterfo ex sacro lavaero Judaico fœtore ista habet (c):

(c) Fortun. carm. 1.5.
Fœtor Judaicus absterfus baptismo.

*Abluitur Judæus odor baptismate divo,
Et nova progenies reddita surgit a-
quis.
Vincens ambrosios suavi spiramine ro-
res
Vertice perfuso chrismatis efflat o-
dor.*

Deque usu illo pristino, quo baptizati candidis indui vestibus, & accensos ferre cereos solerent, ista subdit admodum præclare:

PAGIUS cum is sub exitum anni DLXXV. patri Sigeberto successerit, manifestum est, acta hæc esse anno DLXXVI. Addit Gregorius Judæos, qui baptismum recipere noluerunt, Arvernus decessisse, & cum opibus suis Massiliam se se contulisse; quæ tamen Urbs sicuti & Arvernum Childeberto II. parebat. Eandem Judæorum con-

*Undique rapta manu lux cerea provo-
cat astra,
Credas ut stellas ire trabendo co-
mas.
Lacteus hinc vestis color est, hinc lam-
pade fulgor
Ducitur, & vario lumine picta
dies, &c.*

Qui vero ista de Judæorum conversione cecinit Fortunatus, ejusdem ad eundem Avitum tria extant epigrammata, quibus & ipsius insignes celebrantur virtutes.

XXVIII. Quod rursus spectat ad Judæorum in Gallia commorantium conversionem: opera quoque S. Germani Episcopi Parisiensis constat complures ex eis esse conversos; cujus obitum cum hoc eodem anno contigisse dixerimus, aspergatur floribus istis ejus sepulcrum, hicque redamus quæ de his miranda recitat Fortunatus in Vita ipsius (d): *Cunctorum (inquit) saluti semper instans sollicitus, cum Bituricas accessisset pro ordinatione Felicis Episcopi, prædicante illo, Sigericus quidam Judæus, fidei sacramento percepto, conversus est; habebat enim in Judaismo conjugem Mammonam nomine. Hæc de sui conversione, dum nec mentionem quidem reciperet sæpius per missos beati admonita, sed cum magis refugeret; facta ad eam vigilia, doctor ipse profectus est. Quæ cum beatum virum nec visu vellet intendere, decantato cursu tertia; manum suam Pontifex ad mulieris frontem dignanter admovit pietatis ex opere. Statim a circumstantibus de mulieris naribus, quasi scintillante igne, fumus egredi visus est; ut cunctis clarum fieret, ejecto insidiatore, mulierem usque tunc repugnasse saluti suæ per obsidentem. Tunc exonerata inimici fasce, respirans confessa est, numquam se prius faciem beati viri potuisse conspiceri. Inde petens ac humiliter supplicans cum propria domo meruit effici Christiana, Nam & exinde quasi capite subdito, exemplo eorum ad fidem conversi sunt. Hæc Fortunatus.*

(d) Fortun. in Vit. S. Germ. c. 64.

De femina Judææ conversione.

XXIX. Sed jam ad Chilpericum Regem ob repentinam Sigeberti necem e periculo erutum redeamus. Magna quidem momento temporis facta est rerum mutatio, ut qui obsidione vallatus quæreretur ad necem, jam regno integro ferme deperdito, idem mox surgens una cum vita recu-

De Chilperico e morte in Regnum evectum.

versionem narrat Fortunatus, cujus verba Baronius num. XXVIII. recitat; sed in rei gestæ narratione a Gregorio Turonensi discrepat, ut utrumque Auctorem inter se conferenti liquebit. Colitur S. Avitus Arvernus XII. Kalend. Octob. Cointius anno DXCIV. num. IV. quo eum mortuum existimat, plura habet de Ecclesiis,

recuperaret & regnum. Tribuit id Venantius Fortunatus ejusdem Regis pietati, cæterisque virtutibus, quas hoc tempore carmine laudationis edito celebravit, in pristinum statum præter spem restitutionem ejus his versibus concinnens (a) :

(a) Fortun.
carm. l. 9.

Sed meritis tantis subito fors invida rerum
Perturbare parans regna quieta tibi,
Concutiens animos populorum & fœdera fratrum,
Ladere dum voluit, prosperitate favet.
Denique jam capiti valido pendente periculo,
Quando ferire habuit, reppulit hora necem.
Cum retinereris mortis circumdatus armis,
Eripuit gladio fors operante Deo.
Ductus ad extremum, remeas de funere vitæ:
Ultima quæ fuerat, fit tibi prima dies.
Noxia dum cuperent hostes tibi bella parare,
Pro te pugnavit fortis in arma fides.
Prospera judicium sine te tua causa peregit,
Et rediit propio celsa cathedra suo.
Rex bone, ne doleas: nam te fortuna querelis
Unde fatigavit, hinc meliora dedit.
Aspera tot toleranda diu modo læta sequuntur,
Et per mœrores gaudia nata metis.
Multimodis per opes seminans, tua regna resumis:
Namque labore gravi crescere magna solent.
Aspera non nocuit, sed fors te dura probavit:
Unde gravabar, celsior inde redis. &c.

XXX. Ut autem tot tantaque a Deo obtinere meruerit Chilpericus, S. Lupicini insignis sanctitatis viri preces inter cessisse videntur: de eo enim in Vita ipsius ista habet Gregorius Turonensis: *Lupicinus jam senex factus accessit ad Chilpericum Regem, qui tunc Burgundia præerat: audierat enim eum habitare apud Urbem Ja-*

pericum Regem, qui tunc Burgundiæ præerat. Audierat enim eum habitare apud urbem Janubam: cujus cum ingressus est portam, tremuit cathedra Regis, qui ea hora ad convivium residebat. Exterritusque ait suis: Terræmotus factus est. Responderunt qui aderant, nihil se sensisse commotionis. At ille: Occurrite quantumvis ad portam, ne forte aliquis adversari cupiens regno nostro adisti quasi nociturus nobis: non enim sine causa hæc sella contremuit: Qui protinus occurrentes, offenderunt senem in veste pellicea, & dixerunt de eo Regi. Qui ait: Ite & adducite eum in conspectu meo, ut intelligam cujus ordinis sit homo. Et adductus stetit coram Rege, sicut quondam Jacob coram Pharaone. Cui ille ait: Quis es, & unde venisti, & quod est opus tuum, vel quid necessitatis habes ut venias ad nos?

Lupicinus tremendus Chilperico redditur.

Cui ille: Pater sum (inquit) Dominicarum ovium, quas cum Dominus spiritualibus cibus jugi administratione reficiat, corporalia eis interdum alimenta deficiunt. Ideo petimus potentiam vestram, ut ad victus vestitusque necessaria aliquid tribuatis. Rex vero hæc audiens, ait: Accipite agros vineasque, de quibus possitis vivere, ac necessitates vestras explere. Qui respondit: Agros & vineas non accipiemus; sed si placet potestati vestræ, aliquid de fructibus delegate: quia non decet monachos facultatibus mundanis extolli, sed in humilitate cordis Dei regnum justitiamque ejus exquirere. At Rex cum audisset hæc verba, dedit præceptionem, ut annis singulis trecentos modios tritici, ejusdemque mensuræ numero vinum accipiant, & centum aureos ad comparanda fratrum indumenta: quod usque nunc a fisci ditioibus capere referuntur. Hucusque Gregorius. Sic igitur seminans Rex ista carnalia, messuit jugi proventu spiritualia, nempe preces assiduas tantorum monachorum, ex quibus etiam ditatus est rerum temporalium copia, novo auctus regno, qui jam prope casurus erat e suo.

XXXI. Munificentia Regis erga Lupicinum.

Sed quæ læta hæc sint tristitia subsequuta jam ex Gregorio (b) nobis dicendum erit. Accidit enim, ut major natu ex alia conjuge filius Chilperici Moroveus

XXXII. (b) Greg. Tur. hist. l. 5. c. 2. 14.

Y y no-

PAGIUS suis, quas Vir Sanctus ædificavit.

X. Ad num. XXX. & seq. Gregorius Turonensis lib. de Vita Patrum cap. 1. refert, *Lupicinus saculo & Romanum germanos fratres accessisse ad Jurensem deserti secreta, quæ inter Burgundiam, Alemanniamque sita sunt, ibique post aliquod tempus fecisse sibi Monasterium, quod Condatifcone vocitari voluerunt, cumque turbæ Fratrum ad hos confluerent, duo postea alia instituisse. Lupicinus jam senex factus, accessit ad Chilpericum Regem, qui tunc Burgundia præerat: audierat enim eum habitare apud Urbem Ja-*

nubam. Chilpericus petita alimenta ei de Fisco suo liberaliter præberi jussit, & ante Sanctum Romanum fratrem suum Lupicinus mortuus est, ut narrat Turonensis. Verum Chilpericus iste, quem Baronius cum Chilperico, qui hoc tempore in Gallis regnabat, confundit, filius, Gundeci erat, & saculo præcedenti vixit, quo ideo in finem vergente Lupicinus & Romanus, florere, ut suo loco ostendi. De Chilperico illo Burgundionum Germanorum Rege vide quæ suo loco diximus.

Ad num. XXXII. & seq. Brunichildis omni-

XI.

bus

DeMoroveo incestuoso in clericum mutato.

nomine adversus patrem insurrexerit occasione incestuosi contracti conjugii, cum videlicet copulavit sibi in matrimonium Brunichildem Sigeberti Regis sui patris relictam uxorem, quam apud Rhotomagum idem Rex Chilpericus jusserat exulare. Cujus rei gratia contra filium indignans pater insurgens, ipsum armis rem agentem superatum, captumque in custodia detineri mandavit: *Qui (inquit Gregorius) ibi tonsuratus est, & mutata veste, qua clericis uti mos est, presbyter ordinatur, & in monasterium Cenomanicum, quod vocatur Aninsula, dirigitur, ut ibi sacerdotali erudiretur regula.* Subdit autem Gregorius, eundem Moroveum patrem eludere conatum, inde aufugisse, confugisseque ad basilicam S. Martini Turonos, ubi ipsum tunc Gregorium adesse contingeret, qui de re gesta ejusmodi historiam texit (a): *Operio capite, indutus veste seculari, B. Martini templum expetiit. Nobis autem Missas celebrantibus, in sanctam basilicam, aperta reperiens ostia, ingressus est. Post Missas autem petiit ut ei eulogias dare deberemus (erat autem tunc nobiscum Ragnemodus Parisiacæ sedis Episcopus, qui S. Germano successerat). Quod cum refutarem, ipse coepit clamare, & dicere, quod non recte eum a communione sine fratrum conniventia suspendere remus. Illo autem hæc dicente, cum con-*

(a) Greg. hist. Fran. l. 5. c. 14.

Gregorius leviter nimis communionem impertit Moroveo.

PAGIUS Meroveus turbas in Gallia excitat.

XII. Sedes Aquilejensis Gradum transferatur.

bus a Chilperico Rege spoliata Rotomagum relegata est; quod anno primo Childeberti II. accidisse, affirmat Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 1. qui cap. sequenti addit, eius amore captum Meroveum, Chilperici Regis filium, eam, patre inscio, uxorem duxisse. Sed Chilpericus eum detineri, & Presbyterum ordinari mandavit; aufugit postea Meroveus, ut narrat ibidem Turonensis cap. 14. & ex eo Baronius. Verum cum hæc anno primo Childeberti II. contingerent, gesta sunt anno quingentesimo septuagesimo sexto, ut ex dictis consequitur.

Univerſa Italia, ut narrat Emin. Cardinalis Norisius in Dissert. de Synodo quinta, cap. IX. §. IV. Synodum V. receperat, solique Transpadani Istri, ac Veneti, eidem eo securius refragabantur, quo sub Longobardorum imperio vivebant. Quare pro Tribus Capitulis acerrime adversus Romanos Pontifices diu pugnarunt. Paulinus Archiep. Aquilejensis, quem Literis ad Narsetem datis Pelagius I. infecutus fuerat, capta a Longobardis Aquileia, sacram omnem suppellectilem in Gradi insula, prope Urbem in æstuariis sita, servandam curarat, illoque mortuo, atque Probino ejus successore intra annum extincto, Helias Archiepiscopus renunciatus fuerat. Qui cum Aquileia inter Christianæ rei infensissimos hostes haud tuto se degere posse animadverteret, Pelagium II. rogavit, ut Metropolitana Sedes Aquilejensis Gradum transferretur, ubi Templum Martyri Euphemie ædificarat. Pelagius, tum ut initio Pontificatus Schismaticorum principem collatis beneficiis, erga Sedem Apostolicam reverentior faceret, tum quod sub Romano Impe-

ſensu fratris qui præſens erat conteſtata causa canonica, eulogias a nobis accepit. Veritus autem sum, ne dum unum a communione suspendebam, in multos existere homicida: minabatur enim aliquos de populo nostro interficere, si communionem nostram non meruisset. Multas tamen pro hac causa Turonica regio sustinuit clades. Et quænam fuerint, hæc paulo inferius: Igitur Chilpericus Rex nuncios ad nos direxit, dicens: *Eiicite apostatam illum de basilica: sin autem totam regionem illam igne succendam.* Cumque nos respicissemus, impossibile esse ut quod tempore hæreticorum non fuerat, Christianorum tunc temporibus fieri, nempe ut confugientes ad Ecclesiam vi expellerentur: ipse exercitum commovet & illuc dirigit. Quæ autem post hæc facta sint, dicemus postea.

Verum haud perfunctorie factum hujusmodi Gregorii prætereundum putamus, ne imitandum posteris factum perperam relinquatur. Laudandus mihi semper in reliquis Gregorius fuit multis de causis, potissimum vero ob pietatem, quo nomine etiam ab ejus temporis scriptore Venantio Fortunato plurimum commendatur: in hoc autem minime mihi probandus, cum communionem impertit apostatæ transfugæ, qui præsertim eam minis expeteret. Esto, purgatum fuerit per pœnitentiam utcumque prætentum, de.

XXXIII.

rio viventem ad obedientiam facilius revocari posse intelligeret, Helia precibus annuit, delegavitque Laurentium Presbyterum, qui cum Literis Pontificiis Synodo Provinciæ ea de causa celebrandæ suo nomine adesset. Illam recitat Dandulus in Historia Veneta MS. & ex eo Ughellus Tom. V. Italiæ Sacræ in Tabulis Aquilejensium Patriarcharum, extatque MS. tam in Bibliotheca Barberina num. 247. quam in Vaticana num. 3922.

Coacta est Synodus apud Gradum die tertia Novembris currentis Christi anni, ut ex dictis anno DLXXVII. num. IV. manifeste patet. Lecta in ea Epistola Pelagii II. cujus summa his verbis continetur: *Quapropter vestro compatiuntur marori, necessitudinem, imo etiam rationem furentium perpendentes Longobardorum, inclinati precibus vestris per hujus præcepti seriem, superscriptum Castrum Gradense totius Venetia cum omnibus vestra Ecclesia pertinentibus etiam Istria Metropolim perpetuo confirmamus.* Dicitur Epistola data XII. Kalend. Martii Imperatore Tiberio II. Augusto, hoc scilicet Christi anno. In fine Epiphanius jussus, Patrum Decreta legere, statim definitio fidei Synodi Chalcedonensis lecta est; Antistites enim pro Synoda illa mordicus stabant. Præter Heliam Ecclesiæ Aquilejensis Episcopum & Laurentium Presbyterum Apostolicæ Sedis Legatum Synodo subscribere Episcopi decem & octo Aquilejensi Metropolita subjecti, cujus amplissima erat Jurisdictio; cum a Pannonia secunda usque ad Abudum in Insubria extenderetur. Continebat enim Rhatiam II. cujus Metropolis Sabio, ubi erat Episcopus Sanctus Ingenuinus, huic Synodo

XIII. Ea translatio in Synodo Gradensi confirmata.

delictum illud incestus; tamen ut habitus clericalis desertori, ad hominumque cædes parato impertierit communionem, non (ut decebat) constantiam sacerdotalem exhibuit; sed enervatum animum, tantoque muneri imparem demonstravit,

cum non satis sibi inesse virium docuit, ut minacem repelleret peccatorem, cum ipse majori polleret auxilio, nempe patrocinio S. Martini, qui ad ulciscendas injurias illatas personis vel loco, continuo soleret assurgere. Sed missa istæc.

Ann. Eccl. Tom. X.

Y y 2

Octo-

PAGIUS

do subscriptus: *Noricum*, cujus primaria Urbs erat *Tiburnia* ad *Dravum*, ut patet ex *Vita Sancti Severini Noricorum Apostoli*, cujus Urbis *Leonianus* Episcopus erat, Actisque subscript. Denique complectebatur *Istriam*, *Forum Julii*, ac *Venetiam*, quæ Provincie uno *Istriae* nomine id temporis, ac in *Sexta Synodo* vulgo appellabatur. [1]

neficio Schismaticis collato, nihil *Pelagio* peractum est. Ex illa autem Sedis translatione factum, ut *Metropolitæ* promiscue *Aquileienses*, vel *Gradenses* dicerentur. Ita *Sanctus Gregorius M. Severum Eliæ* successorem Episcopum *Aquileiensem* dixit lib. 1. Epist. XVI. *Gradiensem* vero lib. XI. Epist. XXXVIII. Quæ omnia *Emin. Card. Norisio* citato observata, qui de Episcopis huic Synodo præsentibus varia lectu digna e tenebris eruit. Cumque nulla hujus Synodi *Gradensis* nec in *Annal. Ecclesiast.* nec in *Conciliorum Collectione* mentio habeatur, in futura ejusdem editione prætermittenda non erit.

XIV.
In eadem
Episcopi
Istriani a
Schismate
non disces-
sere.

Cæterum in hac Synodo contra *V. Concilium Schismatici* Episcopi iterum jurarunt vano eo prætextu, ne *Synodus Chalcedonensis* læderetur. In laudata enim *Danduli Historia* legitur, eos Episcopos, demonstrata *Synodo Chalcedonensi*, subscripsisse, & in *Chronico Aquileiensi* a *Cardinali Norisio* laudato habetur: *In qua Synodo quidquid de Chalcedonensi Concilio dubitabatur, pulsa dubitatione confirmatum est. Quare eo be-*

Synodus Cabilonensis hoc anno habita, ut videre est anno *DLXXXII*.

NOTÆ

[1] **G** Radensem hanc Synodum commentitiam esse multis adductis argumentis probat *P. de Rubeis* in *Dissert. Hist. de Schismate Aquilejensi*, excusa *Venet.* anno 1732. Id autem evincit, primo, quod ejus acta a variis ex antiquis Codicibus descripta inter se non leviter discrepent. Secundo quod tam multos Episcopos *Gradum* convenisse in ea temporum difficultate, credi vix possit, cum *Pelagius II.* in Pontificem electus anno præcedenti 578. in ea, quam scripsit ad *Eliam Gradensem* Epistola anno, ut *Rubeus* ipse probat 585. se ad id usque eadem temporum difficultate impeditum fuisse probat, ne ad ipsum Epistolam dirigeret. Quod ad dilectionem vestram nostra tardius scripta dirigamus. temporalis qualitas, & hostilis necessitas hætenus impedit. Ex quibus Pontificis verbis recte demonstrat *Rubeus*, numquam antehac a Pontifice ad *Eliam* literas datas fuisse. Quorsum igitur in Actis ejusdem Concilii, diu ante celebrati recitetur ejusdem Pontificis Epistola ad eundem *Eliam* pro constitutione *Gradensis Metropolis*? Expendit pariter *Rubeus* veterum omnium, puta *Pauli Diaconi*, puta & ejusdem *Pelagii II.* in suis ad *Eliam* Epistolis silentium, tum de hoc Concilio, tum de constituta in eo *Gradensi Metropoli*. Insuper in *Mantuano Concilio* habito anno 827. de quo nos in *Notis* ad eundem annum, cum causa agitaretur de translatione Sedis *Aquilejensis* in *Gradum*, jussi sunt *Gradenses* vetusta sua documenta proferre. Cum produxissent, reperta sunt (verba sunt Synodi) exemplaria nullius manu esse fororata. Inter hæc autem documenta erant etiam Acta Synodi *Gradensis*, ut ibidem legitur. Tunc autem prima Synodi *Gradensis* mentio antehac ignoti occurrit. Vide reliqua apud eundem de *Rubeis* cap. 8. 9. qui sane ægre admodum fert eam fuisse impostoris audaciam, ut Synodo *Schismaticorum* a se confictæ, & ad *Schismatis* confirmationem Sedis *Apostolicæ* Legatum subscribentem induxerit. **MANSI**

JESU CHRISTI
ANNUS
580.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
3.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
15.

I. **O** Ctogesimus supra quingentesimum. Christi annus adest, Indictionis decimæ tertie, idemque tertius Tiberii, cum Justino regnantis: quo (a) Antiochia Syriæ iterum terræmotu quassata, magna ex parte vastatur. Unde autem tantorum malorum fluxerit causa, Evagrium in primis illorum temporum scriptorem audiamus, qui ait (b): Antiochiæ porro & Daphne, quæ est illi finitima, ad tertium annum Imperii Tiberii Cæsaris tam ingens terræmotus in ipso meridie extitit, ut Daphne tota ejus vi impetu concideret, & Antiochiæ ædificia tam publica, quam privata ad terram usque dirumperentur illa quidem, sed non ita tamen, ut ad solum ruerent. Acciderunt præterea tum Antiochiæ, tum Constanti-nopoli alia nonnulla, quæ longum sermonem requirunt: quæ quidem certe utramque urbem graviter exagitarunt, & in maximas turbas conjecerunt; atque ut ex divino quodam zelo orta sunt, sic exitum habuere plane admirabilem; de quibus deinceps verba facturum sum.

(a) Evagr. l. 5. c. 17. & Niceph. hist. l. 18. c. 3.

(b) Evagr. hist. l. 5. c. 17. & 18.

Antiochia terræmotu concussa.

II. De Anatolio impio.

Anatolius quidam, vir primum quidem plebejus & mollis, postea vero ad magistratus & alia munera obeunda subdole (nescio quomodo) arrepsit, & Antiochiæ ætatem traduxit: quo in loco res, quas habebat in manibus, sedulo executus est. Unde cum Gregorio ejus urbis Antislite maximam constavit familiaritatem, persæpeque illum adiit, partim gratia de negotiis suis colloquendi, partim ut majorem auctoritatem ex crebra ejus consuetudine sibi conciliaret. Iste Anatolius hostias simulacris immolasse, forte deprebensus est: qui cum vocaretur in quæstionem,

homo impius, præstigiator, & infinitis involutus sceleribus repertus fuit. Et tamen parum aberat quin & ipse & sui omnes (habuit namque alios sui similes, qui idolis itidem sacrificasse manifesto tenebantur) liberi dimissi fuissent; nisi populus, excitato tumultu, omnia turba ita miscuisset, ut consilium de illis impiis initum eo pacto diremptum esset. Quinetiam contra Gregorium Episcopum, clamores tolluntur, eum consilii Anatolii participem fuisse, palam prædicatum. Porro autem execrabilis dæmon, humanæ vitæ perturbator, nonnullos induxerat, ut victimis immolandis cum Anatolio se socios adjungerent. Hinc Gregorius in maximum venit discrimen, populo eum gravissime exagitante, insectanteque: hinc etiam in illum tam vehemens movebatur suspicio, ut Imperator ipse Tiberius coram ex ore Anatolii veritatem expiscari laboraret.

Mandatum igitur dat, uti Anatolius & sui omnes quam celerrime adventarent. Quibus rebus cognitis, Anatolius ad imaginem quamdam Mariæ Deiparæ fune in carcere sublimem appensam accurrens, manibus a tergo complicatis, se ei supplicare, precesque adhibere ostendit. Illa autem eum veluti sacrilegum detestata, & ut Deo invisum coarguens, penitus ab se avertit: spectaculum plane horribile & sempiternæ memoriæ prodendum; quod quidem a præsidiariis militibus, & ab his quibus illius custodia commissa fuit, visum est, & ab his omnibus aliis divulgatum. Apparuit item Deipara re ipsa nonnullis aliis Fidelibus, eosque contra scelestum illum incitavit; inquitens, Ana-

III. Deiparæ imago Anatolium impium averfata.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6073.

SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXVIII.
A.C. 580.

⊙ I. G. F) II. P. 21. April. Indiç. 13.

JESU CHRISTI 580.

PELAGII II. PAPÆ 3.

TIBERII CONSTANTINI IMP. 7. & 3.

I. Postconsulatus.

[1] I Sannus hac formula notatus: II. post Consulatum Tiberii novi Constantini Aug. solius,

vel modo loquendi a Mario usurpato: Anno II. Consulatus Tiberii Constantini Aug. Indiç. XIII.

Ad num. I. ad VI. Evagrius lib. 5. cap. 17. refert terræ motum, qui Antiochiæ, & in suburbano Daphnensi extitit, cum Tiberius Cæsar annum tertium Imperii ageret. Suspicitur Valesius in Notis ad illum Evagrii locum, tertium illum Tiberii annum intelligendum esse de anno III. Imperii ejus Cæsarei; cum Evagrius hunc terræ motum narret, antequam de Justinii Junioris morte verba fecerit. Quæ conjectura valde verosimilis, eoque pacto Antiochia anno DLXXVII. terræ motu concussa videtur.

II. Antiochia terra motu concussa.

A num.

NOTÆ

[1] **E** Pitome temporum & Indiculus Paschalis ad annum a Passione Domini DLIII. eoque bisextili, qui est annus Christi 580. litteris Langobardicis habet: Consulatu Constantini Augusti. Pagius in Dissertatione Hypatica pag. 334. Tiberium Constantinum, Consulem processisse A. P. 579. tradit, quod verum esse, lapis eo anno a nobis allatus, docet. Hinc Pagius, errare Onuphrium, qui hunc consulatum in annum 580. confert, errare item Marium Aventicensem, sed alio fundamento innixum. Hinc auctor laudati Indiculi secutus est Marium Aventicensem. GEORGIUS

tolium filium suum contumeliis afficere.

IV. Ubi vero Anatolius ad urbem Constantinopolitanam ductus fuit, & ibi verberibus supra modum cæsus, nihil contra Episcopum potuit dicere, ipse cum suis majoris tumultus & seditionis plane popularis civitati auctor & causa extitit. Nam cum quidam illorum sententiam haberent de se pronunciatam, ut non morte, sed exilio dumtaxat multarentur: populus divino quodam zelo succensus, omnia turbare, bile, & iracundia exardescere, exilioque damnatos rapere cœpit: qui in navem piscatoriam impositi, totius populi suffragiis vivi ignis tradebantur incendio. Contra Imperatorem porro & Eutyrbium Episcopum suum tamquam fidei proditores graviter vociferari. Nec dubium, quin & Eutyrbium, & eos quibus potestas in Anatolium cum suis inquirendi permiffa fuit (istos namque singulis locis inquirere & undique circumfidere cœperunt) prorsus e medio sustulissent, nisi Dei providentia, quæ omnium saluti prospicit, illos e quærentium manibus eripuisset, & tam ingentis multitudinis furorem pedetentim sedavisset. Siquidem ita factum est, ut neque ullum atrox facinus eorum manibus ederetur, & Anatolius primum in amphitheatro bestiis expositus, ab iisdem dilaniaretur, deinde ageretur in crucem.

Anatolius expositus bestiis.

V. Neque tamen ita finem suppliciorum sibi inflictorum reperit. Nam lupi corpus ejus in terram disturbantes (quod ante numquam visum fuisset) pastu crudeli membratim devorarunt. Erat autem quidam e nostris hominibus, qui, priusquam res istæ confectæ essent, dixerat, se secundum quietem vidisse sententiam contra Anatolium ac suos a populo latam. Quintetiam vir illustris, qui Imperatoris Palatio præfuit, quique Anatolii causam acriter admodum tuebatur, dixerat, se quoque vidisse Deiparam Mariam, eamque sic ipsi locutam: Quousque defendis causam Anatolii, qui tum me, tum filium meum tantis onerat contumeliis? Sed de his hoc modo. Hactenus Evagrius de rebus in Oriente gestis.

VI. Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ spectat, de Ecclesia Gallicana nonnulla a Gregorio, cum prosequitur res Francorum, suppeditantur, ex quibus complura observatione digna de rebus Ecclesiasticis elici possunt. Dum igitur stylo prosequitur Morovei filii Chilperici Regis confugium in Ecclesiam; quæ potissimum

hoc anno facta sint, quo Childeberti filii Sigeberti annus secundus regni incipit numerari, ita narrare pergit (a): Anno autem secundo Childeberti Regis, cum videret Moroveus patrem suum in hac deliberatione intentum, assumpto secum Guntheranno Duce ad Brunichildem pergere cogitat, dicens: Absit ut propter meam personam basilica domini Martini violentiam perferat, aut regio ejus propter me captivitati subdatur. Et ingressus basilicam, dum vigilias ageret, res quas secum habebat ad sepulcrum beati Martini exhibuit, orans ut sibi Sanctus succurreret, atque ei concederet gratiam suam, ut regnum accipere posset. Vides hominem quantumlibet improbum, haud tamen Sanctorum cultum despexisse, sed eo amplius propensiusque Martini auxilium expetiisse precibus atque muneribus quo magis angustiis premeretur. Subdit autem Gregorius: Moroveus vero de patre atque noverca multa crimina loquebatur; quæ cum ex parte vera essent, credo acceptum non fuisse Deo, ut hæc per filium vulgarentur, sicut in sequentibus cognovi.

(a) Greg. Tur. l. 5. c. 14. Morovei ad Brunichildem fuga.

VII. Quadam enim die ad convivium ejus accitus cum pariter sederemus, suppliciter expetiit aliqua ad instructionem animæ legi. Ego vero reserato Salomonis libro, versiculum qui primus occurrit, arripui, qui hæc continebat (b): Oculum qui adversus respexerit patrem, effodiant eum corvi de convallibus. Illo quoque non intelligente, consideravi hunc versiculum a Domino præparatum. Animus enim semel imbutus ambitione regnandi aliud non admittit ad salutem oblatum remedium. In deteriora igitur infelix lapsus, Saullem imitatur, ad Pythonissam confugiens, cum se a Deo desertum esse cognovit. Nam audi quæ mox subdit Gregorius:

(b) Prov. 30.

VIII. Tunc direxit Guntherannum puerum ad mulierem quamdam habentem spiritum pythonis, ut ei quæ erant eventura narraret. Asserebat præterea, ipsam sibi ante hoc tempus non solum annum, sed & diem & horam in qua Rex Charibertus obiret, denunciassse. Quæ hæc ei per pueros mandata remisit: Futurum est enim, ut Rex Chilpericus hoc anno deficiat; & Moroveus, in his fratribus, omne capiat regnum. Vero ducatum totius regni ejus annis quinque tenebris; sexto vero anno in una civitate, quæ super Ligeris alveum sita est in dextera ejus parte, favente populo, Episcopatus gratiam adipisceris, ac se-

Moroveus consulit Pythonissam.

PAGIUS III. A num. VI. ad XII. Anno secundo Childeberti II. ut narrat Baronius ex Turonensi lib. 5. cap. 14. Meroveus Chilperici Regis filius, qui adversus eum rebellarat, & Turonas ad Basilicam Sancti Martini confugerat, cum accepisset, exercitum ejusdem Chilperici ad eam Urbem accedere, & Regionem illam devastare, postquam ibi prope duos menses resedisset,

fugam iniiit, & ad Brunichildem Reginam usque pervenit, sed ab Austrasiis non est collectus. Brunichildis enim, quam Chilpericus per Legationem requisitus ad Childebertum nuper remisserat, ut in gestis Reg. Franc. cap. 33. & apud Aimoinum lib. 3. cap. 16. legitur, in Austrasia versabatur. Verum annus secundus Childeberti II. non cum hoc Christi anno, sed cum anno DLXXVII. concurrat.

Ad

CHRISTI
580.PELAGII PAP. II.
3.JUSTINI JUN. IMP.
15.

ſnæx plenus dierum ab hoc mundo migrabis. Cumque hæc pueri redeunt omnino nunciassent, statim ille vanitate elatus, tamquam si jam in cathedra Turonica Ecclesiæ resideret, ad me hæc detulit verba. Cujus ego irridens stultitiam, dixi: A Deo hæc poscenda sunt: nam credi non debent quæ diabolus repromittit: ille autem ab initio mendax est, & in veritate numquam stetit. Illoquæ cum confusione discedente, valde irridebam hominem qui talia credi debere putabat. Ita plane hac punitione curiosi plestuntur, ut in hunc modum a dæmone illudantur atque traducantur falsis promissionibus, quibus aliquid verum immiscet. Ludus iste est sapientiæ, ut illudat hominibus hujusmodi vana sectantibus, sicut cum talia quærentem decipi voluit Achab, dicens:

(a) 3. Reg. 21.

IX.

Denique quadam nocte, vigiliis in basilica S. Martini celebratis, dum lectulo decumbens obdormissem, vidi Angelum per aera volantem: cumque super sanctam basilicam præteriret, voce magna ait: Heu heu, percussit Deus Chilpericum & omnes filios ejus, nec supererit de his qui processerunt de lumbis ejus, qui regat regnum illius in æternum. Erant ei eodem tempore de diversis uxoribus filii quatuor, exceptis filiabus. Cum autem hæc imposterum impleta fuissent, tunc ad liquidum cognovi falsa esse quæ promiserant barioli. Cum vero admonitione Gregorii Moroveus Regis filius oraculum pythoniæ suspectum haberet, quid præterea ad prænoscentia ventura idem excogitarit, ab eodem Gregorio ita accipe:

X.

Moroveus quærit ventura ex sacris codicibus.

Moroveus non credens pythoniæ, tres libros super Sancti sepulcrum posuit, id est, Psalterii, Regum, Evangeliorum: & vigilans tota nocte, petiit ut sibi beatus confessor, quid eveniret, ostenderet; & utrum posset regnum capere, an non, ut Domino judicante, cognosceret. Post hæc continuato triduo in jeuniis, vigiliis, atque orationibus, ad beatum tumulum iterum accedens, revolvit librum qui erat Regum. Versus autem primus pagina, quam referavit, hic erat (b): Pro eo quod reliquistis Dominum Deum vestrum, & ambulastis post deos alienos, nec fecistis

(b) 2. Para. 7. Hier. 2.

PAGIUS

IV. Controversia de Paschate anni DLXXVII.

Ad num. XII. controversiam de die Paschatis anni quingentesimi septuagesimi septimi, Baronius anno DLXXVIII. num. XXV. ex Sigeberto in Chronico, & hoc anno ex Turonensi lib. 5. cap. 14. recitat, existimans Auctores illos de duplici Paschate sermonem habere, & tamen de una & eadem controversia, a nobis anno DLXXIII. num. IV. explicata, verba faciunt, ut dies, de quibus dissidium erat, certum reddunt.

rectum ante conspectum ejus; ideo tradidit vos Dominus Deus vester in manibus inimicorum vestrorum. Psalterii autem versus hic est inventus (c): Veruntamen propter dolo posuisti eis mala: dejecisti eos, dum allevarentur. Quomodo facti sunt in desolationem? subito defecerunt: perierunt propter iniquitates suas. In Evangelii autem hoc est repertum (d): Scitis quia post biduum Pascha fiet, & Filius hominis tradetur ut crucifigatur. In his responsionibus ille confusus, flens diutissime ad sepulcrum beati Antistitis, assumpto secum Guntheranno Duce, cum quingentis aut eo amplius viris discessit. Hæc quidem Turonis, quo ad S. Martini basilicam ante confugerat. Sic homo toties admonitus, plurimorum peccatorum pondere prægravatus, respiscendi haud obtinuit facultatem.

(c) Psal. 72.

(d) Matt. 26.

XI.

Sed & Chilpericus Dei beneficiorum oblitus, odio plus æquo indulgens, dum furit in filium, religionem lædit: nam de eo hæc paulo post Gregorius: Exercitus autem Chilperici Regis usque Turonos accedens, regionem illam in prædas mittit, succendit, atque devastat, nec rebus S. Martini pepercit; sed quod manu tetigit, sine ullo Dei intuitu aut timore diripuit. Moroveus prope duos menses ad antedictam basilicam residens, fugam iniiit, & ad Brunichildem Reginam usque pervenit: sed ab Austrasiis non est collectus. At de bellis turbisque hactenus.

XII.

Post hæc autem recensita Gregorius de controversia oborta diei Paschatis causa inter Gallicanam & Hispanicam Ecclesiam ista habet: Eo anno dubietas Paschæ fuit. In Galliis vero nos cum multis civitatibus XIV. Kalendas Majas sanctum Pascha celebravimus; alii vero cum Hispanis XII. Kalend. Aprilis solemnitatem hanc tenuerunt. Tamen (ut ferunt) fontes illi, qui in Hispaniis nutu Dei complentur, in nostro Paschate repleti sunt. Hæc Gregorius: deque his fontibus dictum est superius. Jam vero ad nobilem Episcoporum conventum hoc eodem tempore Parisiis celebratum, a Gregorio vero descriptum, stylum admoveamus. Interfuit ei ipse, & pars magna fuit.

Erratum in Hispania in die Paschatis.

XIII.

Hoc ipso enim anno, agente Chilperico Rege Francorum convocatur Synodus Parisiensis in Ecclesia sancti Petri ob causam

Concilium Parisiense

sam

A num. XIII. ad XXII. Concilium Parisiense V. anno secundo Childeberti Regis, teste Gregorio lib. 5. cap. 19. celebratum, proindeque anno Christi quingentesimo septuagesimo septimo, idque verno tempore; cum Gregorius Synodi hujus narrationem pene conjungat cum mentione Paschatis, de quo illo anno controversia fuit. Hæc Baronium impulit, ut Synodum illam in hunc annum differret. Huic inter.

V.

Concilium Parisiense V.

sam Prætextati Episcopi Rhotomagensis. Datum est enim illi crimini a Rege, quod manus ejus fuerit cum ipsius filio, qui rebellaverat, Moroveo: conjurassetque cum illo adversus Regem. Agit de his pluribus Gregorius Turonensis, atque ait (a): *Adductus est igitur in Synodum Prætextatus Episcopus. Rex adversus eum causam agens sic est locutus: Quid tibi visum est, o Episcope, ut inimicum meum Moroveum, qui filius esse debuerat, cum amica sua, id est, patru sui uxore conjungeres? An ignarus eras, quæ pro hac causa canonum statuta sanxissent? Etiam non hic solum excessisse probaris: sed etiam cum illo egisti, datis muneribus, ut ego interficerer, hostem autem filium patri fecisti: seduxisti pecunia plebem, ut nullus mecum fidem habitum custodiret; voluisti que regnum meum in manus aliterius tradere. Hæc eo dicente, infremuit multitudo Francorum, voluitque ostia basilicæ rumpere, quasi ut extractum sacerdotem lapidibus urgeret: sed Rex prohibuit fieri.*

(a) Gregor.
Tur. hist.
Franc. 1.5.
c. 18.

XIV.
Prætextatus accusatus a Rege suam causam agit.

Cumque Prætextatus Episcopus ea que Rex dixerat, facta negaret; advenerunt falsi testes, qui ostendebant species aliquas, dicentes: *Hæc & hæc nobis dedisti, ut Moroveo fidem promittere deberemus. Ad hæc ille dicebat: Verum enim dicitis, vos a me sæpius muneratos: sed non ex hac causa extitit, ut Rex eiiceretur e regno. Nam & cum vos mihi, & equos optimos & res alias præberetis: numquid poteram aliud facere, nisi & ego vos simili sorte remunerarem? Recedente vero Rege ad metatum suum, nos collecti in unum sedebamus in secretario basilicæ beati Petri. Confabulantibusque nobis, subito adventit Aëtius Archidiaconus Ecclesiæ Parisiæ, salutatisque nobis ait: *Audite me, o sacerdotes Domini qui in unum collecti estis. Aut enim hoc tempore exaltabitis nomen vestrum, & bonæ famæ gratia refulgebitis; aut certe nullus vos amodo pro Dei sacerdotibus esse habiturus, si personas vestras sagaciter non erigitis, aut fratrem perire permittitis. Hæc eo dicente, nullus sacerdotum ei quicquam respondit: timebant enim Regina, Fredegundis scilicet, furorem, cujus instinctu hæc agebantur. Quibus intentis, & ora digito comprimentibus, ego ajo: *Attenti estote, quæso, sermonibus meis, o sanctissimi sacerdotes Dei, & præsertim vos qui familiares Regi esse videmini. Adhibete ei consi-***

Aëlii Archidiaconi instigatio.

lium sanctum & sacerdotale, ne exardescens in ministrum Dei, pereat ab ira ejus, & regnum perdat & gloriam.

Illis vero silentibus, adiecit: *Memento te, domini mei sacerdotes, verbi Prophetici, quod ait (b): Si viderit speculator iniquitatem hominis, & non dixerit; reus erit animæ pereuntis. Ergo nolite silere, sed prædicate, & ponite ante oculos Regis peccata ejus, ne forte ei aliquid mali contingat, & vos rei sitis pro anima ejus. An ignoratis quid novo gestum fuerit tempore? quomodo apprehensum Sigismundum Clodomeris retrusit in carcerem, dixitque ei Avitus Dei sacerdos: Ne iniicias manum in eum, & cum Burgundiam petieris, victoriam obtinebis. Ille vero abnuens quæ ei a sacerdote dicta fuerint, abiit, ipsumque cum uxore & filio interemit: petiitque Burgundiam, ibique oppressus ab exercitu, interemptus est. Quid maximus Imperator? nonne cum beatum Martinum compulsisset communicare cuidam homicidæ Episcopo: & ille quo facilius addictos morti liberaret, Regi impio consensisset; prosequente Regis æterni iudicio, ab Imperio depulsus Maximus, morte pessima condemnatus est? Hæc me dicente, non respondit ullus quicquam, sed erant omnes intenti & stupentes.*

XV.

(b) Ezech.
3.

Gregorii
gravis
sententia.

Duo autem adulatores ex ipsis (quod de Episcopis dici, dolendum est, nunciaverunt Regi dicentes, quia nullum majorem inimicum, quam me haberet. Illico unus ex vulgicis cursu rapido ad me representandum dirigitur. Cumque venissem, stabat Rex juxta tabernaculum ex ramis factum, & ad dexteram ejus Bertheramnus Episcopus, ad lævam vero Ragnemodus stabat, (hic erat Episcopus Parisiensis successor S. Germani) & erat ante nos scamnum pane desuper plenum cum diversis ferculis. Visoque me Rex ait: *O Episcope, justitiam cunctis largiri debes: & ecce ego justitiam a te non accipio, sed (ut video) consentis iniquitati, & impletur in te proverbium illud, quod Corvus oculum corvi non eruet. Ad hæc ego: Si quis de nobis, o Rex, justitiæ tramitem transcendere voluerit, a te corrigi potest: Si vero tu excesseris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi: sed si volueris, audis: si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is qui se pronunciat esse justitiam? Ad hæc ille (ut erat ab adulatoribus contra me accensus) ait: *Cum omnibus enim inveni justitiam, & tecum invenire**

XVI.

Quæ Rex
adversus
Gregorium
ingerit.

non

PAGIUS *terfuit Ragnemodus Episcopus Parisiensis, divi Germani successor, qui ideo anno DLXXXVI. e vivis excesserat. Et in Concilio accusante Rege Chilperico, Sancti Prætextati Episcopi Rhotomagensis falso accusati, quod Moroveo filio rebeli ejusdem Regis favisset, causa discussa est,*

Prætextatus ab Ecclesia pulsus custodia traditus, de qua cum fugeret nocte, gravissime cæsus in insulam prope Constantiam est relegatus, subrogato in ejus locum Melanio, cujus meminit Turonensis lib. 7. cap. 19.

non possum. Sed scio quid faciam, ut noteris in populis, & injustum te esse omnibus perpatescat. Convocabo enim populum Turonicum, & dicam eis: Vociferamini contra Gregorium, quod sit injustus, & nulli hominum justitiam præstet. Illis quoque hæc clamantibus respondebo: Ego qui Rex sum, justitiam cum eodem invenire non possum: & vos qui minores estis, invenietis? Ad hæc ego: Quod sim injustus, tu nescis: scit enim ille conscientiam meam, cui occulta cordis sunt manifesta. Quod vero falso clamore populus, te insultante, vociferatur, nihil est: quia sciunt omnes a te hæc emissa; ideoque non ego, sed potius tu in acclamatione notaberis. Sed quid plura? habes leges & canones; hæc te diligenter rimari oportet: & tunc quæ præceperint si non observaveris, noveris tibi Dei iudicium imminere. At ille quasi me demulcens (quod dolose faciens putabat me non intelligere) conversus ad juscellum, quod coram me erat positum, ait: Propter te hæc juscella paravi, in quibus nihil aliud præter volatilia & parumper ciceris continetur. Ad hæc ego, cognoscens adulationem ejus, dixi: Noster cibus esse debet, facere voluntatem Dei, & non his deliciis delectari; ut ea quæ præcepit, nullo casu prætermittamus. Tu vero qui alios de justitia culpas, pollicere prius quod leges & canones non emittas, & tunc credimus, quod justitiam prosequaris. Ille vero porrecta dextra, juravit per omnipotentem Deum, quod ea quæ lex & canones edoceant, nullo prætermitteret pacto. Post hæc accepto pane, & hausto vino, discessi. Hactenus Gregorius de prima Synodi Actione; quæ autem post hæc facta sint, antequam iterum Synodus cogeretur, sic narrat;

XVII.
Tentatur
Gregorius
a Frede-
gunde Re-
gina.

Ea vero nocte decantatis nocturnalibus hymnis, ostium mansionis nostræ gravibus audio cogi verberibus; missosque pueros nuncios Fredegundis Reginae adstare cognosco. Quibus introductis, salutationem Reginae suscipio. Deinde precantur pueri, ut in ejus causis contrarius non existam, simulque ducentas argenti promittunt libras, si Prætextatus, me impugnante, opprimeretur. Dicebant enim: Jam omnium Episcoporum promissionem habemus: tantum tu adversus non incedas. Quibus ego: Si mihi mille libras auri argentique donetis, numquid aliud facere possum, nisi quod Dominus agi præcepit? Unum tantum polliceor, quod ea quæ ceteri secundum canonum statuta consenserint, sequar. At illi non intelligentes quæ dicebam, gratias agentes discesserunt. Mane autem facto aliqui de Episcopis ad me venerunt, simile mandatum ferentes: quibus ego similia respondi, &c.

Sequitur modo Actio ejusdem Synodi secunda, quæ sic se habet:

Convenientibus autem nobis ad basilicam S. Petri, mane Rex affuit, dixitque: Episcopus enim in furtis deprehensus ab Episcopali officio ut avellatur, canonum auctoritas sanxit. Nobis quoque respondentibus, quis ille sacerdos esset, cui furti crimen irrogaretur, respondit Rex: Vidistis enim species, quas nobis furto abstulit (ostenderat enim nobis ante diem tertiam Rex duo volucra speciebus & diversis ornamentis referta, quæ pretiabantur amplius quam tria millia solidorum, sed & sacculum cum numismatis auri pondere tenentem quasi millia duo) hæc enim dicebat Rex sibi ab Episcopo Prætextato fuisse furata. Qui respondit: Recolere vos credo, discedente a Rhodomageni urbe Brunichilde Regina, quod venerim ad vos: dixique vobis, quia res ejus, idest quinque sarcinas commendatas haberem; & frequentius advenire pueros ejus ad me, ut ea redderem, & nolui sine consensu vestro. Tu autem dixisti mihi, o Rex: Eiice hæc a te, & revertantur ad mulierem suæ res; ne inimicitia inter me & Childebertum nepotem meum pro his rebus debeant pullulare. Reversus ergo ego ad urbem, unum volucrum tradidi pueris: non enim volebant amplius ferre. Reversi iterum requirebant alia iterum consului magnificentiam vestram: tu autem præcepisti, dicens: Eiice, eiice hæc a te, o sacerdos ne faciat, scandalum hæc causa. Iterum tradidi eis duo ex his, duo autem alia remanserunt mecum. Tu autem quid nunc me calumniaris, & me furti arguis, cum hæc causa non ad furtum, sed ad custodiam debeat deputari?

Ad hæc Rex: Si hoc depositum penes te habebatur ad custodiendum, cur solvisti unum ex his, & limbum aureis contextum filis in partes defecasti, & dedisti per viros, qui me a regno deicerent? Prætextatus Episcopus respondit: Jam dixi tibi superius, quia munera eorum acceperam: ideoque cum non haberem quod de præsentem darem, hinc præsumpsi, & eis vicissitudinem munerum tribui: proprium mihi esse videbatur, quod filio meo Moroveo erat, quem de lavacro regenerationis excepi. Videns autem Rex Chilpericus, quod eum his calumniis superare nequiret, attonitus valde ac conscientia confusus discessit a nobis: vocavitque quosdam de adulatoribus suis, & ait: Victum me verbis Episcopi fateor, & vera esse quæ dicit, scio: quid nunc faciam, ut Regina de eo voluntas adimpleatur? Et ait: Ite, & accedentes ad eum dicite, quasi consilium ex vobismet ipsis dantes: Nosti quod sit Rex Chilpericus pius atque compunctus, & cito fle-

XVIII.
Actio Pa-
risiensis
Synodi
secunda.

XIX.
Furti ar-
guitur
Prætextatus.

sta-

Etatur ad misericordiam: humiliare sub eo, & dicito ab eo obiecta a te perpetrata fuisse: tunc nos prostrati omnes coram pedibus ejus, dari tibi veniam impetramus. His seductus Prætextatus Episcopus pollicitus est se ita facturum. Hactenus secunda Actio Synodi. Sequitur rursus tertia & ultima:

XX. *Actio tertia Synodi Parisiensis.* Mane autem facto, convenimus ad consuetum locum: adveniensque & Rex, ait ad Episcopum: Si munera pro muneribus his hominibus es largitus, cur sacramenta postulasti, ut fidem Moroveo servarent? Respondit Episcopus: Petii, fateor, amicitias eorum haberi cum eo: & non solum hominem, sed si fas fuisset, Angelum de cælo evocassem, qui esset adjutor ejus: filius enim mihi erat (ut sæpe dixi) spiritualis ex lavacro. Cumque hæc altercatio altius tolleretur, Prætextatus Episcopus prostratus solo, ait: Peccavi in cælum & coram te, o Rex misericordissime: ego sum homicida nefandus, ego te interficere volui, & filium tuum in folio tuo erigere. Hæc eo dicente, prosternitur Rex coram pedibus sacerdotum, dicens: Audite o piissimi sacerdotes, reum crimen execrabile confitentem. Cumque nos fientes Regem elevassemus a solo, iussit eum basilica egredi. Ipse vero ad metatum discessit, transmittens librum canonum, in quo erat quaternio novos annexus, habens canones quasi Apostolicos, continens hæc: Episcopus in homicidio, adulterio, & perjurio deprehensus, a sacerdotio divellatur.

XXI. *Prætextatus detru- ditur in carcerem.* His ita lectis, cum Prætextatus staret, stupens Bertheramnus Episcopus ait: Audi, o frater & coepiscope, quia Regis gratiam non habes, ideoque nec nostra charitate uti poteris, priusquam Regis indulgentiam merearis. His ita gestis, petiit Rex, ut aut ei tunica scinderetur, aut centesimus octavus psalmus, qui maledictiones Ischarioticas continet, super caput ejus recitaretur; aut certe iudicium contra eum scriberetur, ne in perpetuum communicaret: quibus conditionibus ego restiti, juxta promissum Regis, ut nihil extra canones gereretur. Tunc Prætextatus a nostris raptus oculis in-
Ann. Eccl. Tom. X.

custodiam positus est: de qua fugere tentans, nocte gravissime casus, in insulam maris, quæ adiacet civitati Constantine, in exilium est detrusus. Hactenus Gregorius de Synodo Parisiensi, & causa Prætextati: qui etsi turpiter nimisque animo fracto calumnias in se latas confessus est; tamen majoribus sumptis animi viribus adversus Fredegundem, alteram Jezabelem, strenue agens, mortem subire non timuit, de qua agemus suo loco inferius. Porro hoc eodem anno artibus Fredegundis Moroveum Regis filium fuisse spontanea nece defunctum, id ipso exposcente a Gaileno familiari, ne in manus inimicorum veniret, idem auctor testatur (a). Quo item anno ejusdem Regis filium juniorem Samsonem nomine ex humanis sublato esse, idem affirmat (b):

XXII. Quid autem hoc eodem anno Turonis apud sancti Martini sepulcrum fieri contigit, ex eodem ipsius civitatis Episcopo Gregorio haud erit inutile recitare: Tunc (inquit (c) Vinnocus Brito in summa abstinentia a Britannis venit Turonos, Hierosolymam accedere cupiens, nullum aliud vestimentum nisi de pellibus lane privatis habens: quem nos quo facilius teneremus (quia nobis religiosus valde videbatur) presbyterii gratia honoravimus. Ingetrudis autem religiosa consuetudinem habebat aquam de sepulcro sancti Martini colligere. Qua aqua deficiente, rogat vas cum vino ad beati tumulum deportari: transacta autem nocte, id exinde, hoc presbytero presente; assumi mandavit: Et ad se delato, ait presbytero: Aufer hinc vinum, & unam tantum guttam de aqua benedicta, unde parum superest, funde. Quod cum fecisset (mirum dictu) vasculum, quod semiplenum erat, ad unius guttæ descensum impletum est: idem bis impletum. Quod non ambigitur, & in hoc beati Martini fuisse virtutem. Ex hujusmodi miraculo longe lateque vulgato, aliisque ejusdem generis accidisse videtur, ut super vinum sancti Martini nomen invocaretur, illudque pariter eo modo sancti viri nomine benedictum, unaque simul mutæ
Z z sym.

(a) Gregor. Tur. hist. Franc. l. 5. c. 18. in fin. (b) Idem c. 22.

XXII.

(c) Idem c. 21.

Vinum S. Martini.

PAGIUS VI. *S. Martini miraculum.* Ad num. XXII. Miraculum Sancti Martini Episcopi Turonensis, quod Baronius narrat ex Turonensi lib. 5. cap. 22. quod scilicet vinum in vase positum, injecta unica gutta a quæ ex ejus sepulcro colligi solitæ, mirum in modum auditum fuerit, pertinet ad annum Christi quingentesimum septuagesimum octavum. Gregorius enim asserit, illud peractum esse anno tertio Childeberti Regis. Ex illo miraculo longe lateque vulgato, aliisque id generis accidisse putat Baronius, ut vinum Sancti Martini nomine postea benedictum fuerit.

VII. Theophylactus lib. 3. cap. 17. postquam de superbia Horimisdæ Persarum Regis & Lega-

tione Tiberii insolenti fastigio aspernata locutus est, ait: Ubi de arrogantia Regis Tiberius mans ad-comperit, æstate proxima Mauricius contractis ite-versus rum copiis Persidem ingressus ex adverso Tigri-Persas. dis castra locat, Romanumque, Theodoricum, & Martinum ad interiora Regni divexanda dimittit. Illi florentissimam agrorum copiam, & universam æstatis amœnitatem depopulantes, ac cadibus grassantes, Persarum rebus vastitudinem, pestiferamque cladem invexere. Mauricius sub adventum hyemis Casaream Cappadocia discedit. Quæ de æstate & hyeme currentis Christi anni intelligenda esse, non tantum innuit Theophylactus, qui ante mortem Tiberii, annos tan-

tum

CHRISTI
580.PELAGII PAP. II.
3.JUSTINI JUN. IMP.
15.

symbolo charitatis invicem propinatum, in honorem ejusdem Sancti potarent. Sed quod tum pietas docuit, pravus usus

labefactavit, ut ejus invocatione non ex vino miracula, ut olim, sed ebrietates ex luxu soleant provenire.

Se-

PAGIUS

tum duos postea memorat; sed etiam Menander Protector pag. 166. & seqq. qui indicare videtur, superiorem annum in colloquiis de pace consumptum fuisse, ac Abbas Biclariensis, qui ad annum II. Tiberii Imp. ait, *Mauricium* Magistrum militiæ Orientis institutum; ad repugnandum Persis directum esse.

Eulogius Patriarcha Alexandrinus succedit *Joanni*, ut videre est anno DLXXXI. *Concilium Brennacense*, de quo anno DLXXXIII. ubi & de dysenteria, quæ hoc anno Gallias afflixit. *Filius Chilperici* Regis necatur, & *Austrigilde* Regina moritur, ibidem *S. Hermenegildus* a patre vexatus.

VIII.
Alia hoc
anno gesta.

JESU CHRISTI
ANNUS
581.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
4.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
16.

I. Sequitur annus Christi quingentesimus octogesima primus, decima quarta Indictionis: quo consultus Pelagius Papa scripsit ad Benignum Archiepiscopum epistolam decretalem die decimatertia Augusti de translatione Episcoporum, an & quando Episcopum e sede in sedem transire deceat: quæ incipit (a): *Lectis fraternitatis tuæ litteris &c.* An autem & ipsa ex Isidori sit mercibus, tu videto.

(a) Extat
t. 2. Conc.

II. Hoc eodem anno Laurentius Junior post Frontonem creatur Episcopus Mediolanensis Ecclesiæ: moxque ad Pelagium Papam, ut in communionem Catholicam reciperetur, scripsit libellum (quem cautionem Gregorius Papa appellat) quo se averfari schismaticos, & in causa Trium capitulorum Romanæ inhære Ecclesiæ profitebatur. Cui quidem libello cum complures nobiles Senatores subscripserint, etiam Gregorius, qui postea fuit Romanus Pontifex, dum hoc tempore Urbanam gereret Præfecturam, suum apposuit chirographum, ut ipse testatur in epistola (b) ad Laurentii successorem Constantium. Subscripsere autem Senatores, ipseque Præfectus Urbis Gregorius tamquam fidejussores Laurentii ipsius Mediolanensis Episcopi: ex quo intelligas, cur idem Gregorius ipsum Laurentii libellum fidei nominat cautionem. Cum igitur hæc ipsius Gregorii Papæ testificatione adeo manifesta

(b) Greg. l.
2. ep. 11.

Ann. Eccl. Tom. X.

sint, vides quam longe ab historica veritate aberret Joannes diaconus, dum in Vita S. Gregorii Papæ tradit, ab eodem Benedicto Papa ipsum Gregorium ex monacho, invitum licet & renitentem, creatum fuisse diaconum Cardinalem S. R. E. Ait insuper, quod antequam hoc Benedictus Papa aggrediretur, ipsum, adhuc monachum Gregorium miserit in Britanniam insulam ad conversionem gentis Anglorum; sed tumultuantibus civibus, ab eodem revocatum, & inter diaconos cooptatum. Hæc quidem Joannes (c) diaconus tradit, sed quam fabulose, tu ex citatis ipsius Gregorii scriptis judex eris.

De tempore diaconatus Gregorii Papæ.

(c) Joannes diaconus in vit. S. Greg. l. 1. c. 22. 23. 24. 25. l. 2. Sur.

III. De tempore Joannis Diaconi.

Aggessuri itaque jam nos ordine temporum res mirifice gestas ejusdem S. Gregorii recensere: quoniam continget interdum a Joannis diaconi, qui Vitam ejus scripsit sententia discrepare: ne hoc nimium audax alicui videri possit, cum auctor absque reprehensione hætenus lectus fuerit, hic primum de ipsius auctoris tempore, quo scripsit, paucis agendum putamus. Cum ipse in eadem scriptione meminerit (d) Leonis Quarti, Nicolai, atque Hadriani Romanorum Pontificum, inscribatque opus illud ad Joannem Romanum Pontificem ejus nominis octavum ordine, qui sedere cœpit anno Domini octingentesimo septuagesimo secundo; jam liquet post hæc trecentis ferme annis eos

(d) Jo. diaconus ibid. l. 4. c. 86. 93. 94. 97.

Z z 2 li-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6074.
SÆC. VI. Olymp. 340. Anno Eræ Hæsp. DCXIX. A.C. 581.

⊙ 2. E. 12. P. 6. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 581.

PELAGII II. PAPÆ 4.

TIBERII CONSTANTINI IMP. 8. & 4.

I. Postconsultus. [I] S annus hac formula notatus: III. post Consulatum Tiberii novi Constantini Aug. solius II. vel, Anno III. Consulatus Tiberii Constantini Aug. Indict. XIV.

Ad num. 1. Epistola ad Benignum Archiepiscopum de Episcoporum translatione, afflata Pelagio II. Papæ, certo est ex variis locis Athanasii, Zosimi, Celestini Leonis, Socratis, Ennodii, ac Concilii X. Toletani, & horridam ubique barbariem exhibet, ut jam a Viris doctis demonstratum.

II. Epistola Pelagio II. afflata.

A num. II. ad XIII. Sanctus Gregorius, qui postea Pontifex Romanus renunciatus est, anno quingentesimo septuagesimo tertio Urbanam Præfecturam jam gerebat, eodem aut circiter anno Monachum induit, & ante annum DLXXXII. Constantinopolim a Pelagio II. Apocrisarius missus est; quæ tria hic nobis adversus Baronii sententiam probanda. Tempus Præfecturæ Urbanæ Gregorii pendet ex initio Epi-

III. D. Gregorius Præfecturam Urbanam ante novennium gessit.

NOTÆ [I] Inscripção Ravennæ, edita a Muratorio tom. 1. pag. CDXXX. 5.

DEP. SVB. D. PRID. NON.
AVG. IND. XIII. IMP.
DN N TIBERIO CONSTANTINO
PP. AVG. ANNO VI.
ET P. C. EIVSDEM ANNO III.

Hæc in A. D. 581. apprime conveniunt, ac in primis ex Indictione *quartadecima*. At nondum esse in anno VI. suspicor, legendumque esse VII. ut aperte habet alius lapis Ravennas, supra ad A. D. 579. ex Rubeo allatus, qui eodem die, eademque indictione exaratus est. GEORGIUS

libros elaborasse. Ex quibus pariter erroris redarguas Sigibertum, qui non ad Joannem Octavum, sed Septimum illud affirmat (a) ab ipso opus inscriptum: etenim cum dictorum Pontificum, qui vixerunt post Joannem Septimum, auctor ipse in eo meminerit, nulla de his dubitatio reliqua esse potest. Mortuus est autem Joannes Papa septimus anno Domini septingentesimo septimo, post quod tempus iidem nominati Pontifices vixisse reperiuntur Hadrianus, Leo Quartus, & Nicolaus. Sic igitur haud quisque prudens in verba auctoris dixerit esse jurandum, qui post annos (ut dixi) ferme trecentos ea de S. Gregorio scriptorum monumentis posteris commendavit: cum alioqui etiam si eodem tempore cum S. Gregorio ipse vixisset, a perspicua veritate refelli, sive ipse, sive alius minime refugere jure possit; eoque magis, si ex ipsiusmet Gregorii scriptis auctor redarguendus erit.

IV. Acturi igitur de Gregorii Papæ primordiis, de genere prius aliqua veluti præludia præmittenda putamus. Scimus ipsius Gregorii (b) testificatione, fuisse ipsi atavum Felicem Romanum Pontificem, non quidem quartum ejus nominis (ut vult Joannes diaconus) cum non Romanus ille, sed Samnita fuerit: Gregorii enim progenitores & antecessores liquet fuisse Romanos. Sed de his superius. Fuisse autem illi patrem nomine Gordianum, matrem vero Silviam appellatam, eisdemque pietatis cultores, omnes æque consentiunt: sed excelluisse Silviam sanctitate, meruisseque inter Sanctos adnumerari, Ecclesiasticæ tabulæ fidem faciunt, sicut eadem claritudine illustratæ fuere ejus amitæ Tarsilla atque hujus soror Æmiliana Deo dicatæ virgines, quas sui patris (c) affirmat fuisse sorores, sicut & Gordianam, sed a sanctis sororibus valde degenerem. Quod si adhuc ipsius Gregorii cunabula perscruteris, invenies & nutricem ejus, eandemque adhuc su-

perstitem tempore ipsius Pontificatus, cuius meminit in epistola ad Rusticianam Patriciam (d). Institutum vero fuisse optimis moribus, & in domo sancta inter sanctos sanctitudine æque imbutum coaluisse, par est credere; excultumque bonis litteris (quantum illud ferebat sæculum ob diuturna bella eruginatum) certum est: juris quoque fuisse consultissimum, suis postea litteris declaravit. (e) De ipsius eruditione Gregorius Turonensis æqualis ipsius Romani Gregorii hæc habet (f): *Litteris grammaticis, dialecticis, atque rhetoricis ita erat institutus, ut nulli in Urbe ipsa videretur esse secundus.* Porro inter Senatores militasse, in eaque forensi militia primos ordines duxisse, Præfecturamque Urbanam administrasse, ex suis ipsius scriptis postea litteris satis constat.

Sed quo tempore id acciderit, ex iidem ejus scriptis est perscrutandum. Sane quidem diversis verbis ipse sanctus Gregorius testatur, se tunc in eo magistratu fuisse, cum Laurentius adhuc esset Mediolanensis Episcopus: id enim ipse habet in epistola ad ejus successorem Constantium, ubi sunt hæc verba (g): *Quamvis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districtissimam cautionem sedi Apostolicæ remiserit, in qua viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt, inter quos ego quoque tunc Urbanam Præfecturam gerens pariter subscripsi.* Cum igitur ejus testificatione satis liqueat, superstiti adhuc Laurentio Mediolanensi Episcopo, ipsum Gregorium in ea functione fuisse: quærendum modo de tempore ipsius Laurentii Episcopatus. Fuit iste (ut diximus) Laurentius Junior. Senior enim, ad quem sæpe & de quo plura Ennodius Ticinensis, vixit Symmachi Papæ temporibus (ut Conciliorum Acta declarant) ante annos sexaginta; Junior vero his Longobardorum temporibus vixit, quem diem obiisse liquet, cum jam ipse Gregorius Romanus Pontifex creatus esset, ageretque in se-

(d) Greg.
l. 4. ep. 44.(e) Greg.
l. 11. ep. 53.(f) Greg.
Turon.
hist. li. 10.
c. 1.V.
De tem-
pore Præ-
fecturæ
urbinae
Gregorii.(g) Greg.
l. 3. ep. 1.(b) Greg.
dial. lib.
4. c. 16.De S. Gre-
gorii Pa-
pæ vitæ
primor-
diis.(c) Greg.
homil. 38.

PAGIUS Episcopatus Laurentii in Ecclesia Mediolanensi; nam ii qui Urbium Antistites consecrabantur, in Synodi quintæ Decreta jurabant, ac fidei datæ Chirographum ad Apostolicam Sedem transmittabant, ut scribit idem Gregorius lib. III. Epist. II. ad Constantium ejusdem Laurentii successorem; Et quidem, inquit, si quid de Tribus Capitulis in quocumque vel verbo, vel scripto nominatum est, bene fraternitas tua reminiscitur, quamvis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districtissimam Cautionem Sedi Apostolicæ remiserit, in qua Viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt; inter quos ego quoque tunc Urbanam Præfecturam gerens pariter subscripsi. Initium autem Pontificatus Laurentii hætenus in tenebris sepultum, tandem nos docuit Vetus Catalogus Episcoporum Ecclesiæ Mediolanensis, servatus MS. in Bibliotheca Ambrosiana, quem nuper Mabillonius in Tomo I. Musæi Italici

part. II. pag. 109, & eodem fere tempore Papebrocius in Exegesi de Episcopis Mediolanensibus præfixa Tomo VII. Sanctorum mensis Maii, in lucem emisere. In eo legitur: *Laurentius sedit annos XIX. menses VII. obiit XII. Kalendas Septembris, sepultus est in Genua ad Sanctum Syrum. Vixit annis LXXXV.* Porro libro II. Registri Sancti Gregorii Epistola XXVI. scripta est Magno Ecclesiæ Mediolanensis Presbytero, qua hortatur eum, ut non obstante excommunicatione, a Laurentio quondam Episcopo ei innocenti inflicta, officium suum secure peragal, ac admoneat Clerum & populum, ut ad eligendum nullatenus dissentiant Sacerdotem, ne si aliter actum fuerit, in diversis studiis damnum Ecclesiasticis rebus adveniat. Data ea Epistola mense Martio, Indictione undecima; anno scilicet DXCIII. Cum vero Laurentius, cuius in ea mentio, die XXI. Augusti mortuus fuerit, obi-

de annum tertium: tunc enim de ejus obitu & in ejus locum subrogatione Constantii extant ipsius Gregorii datæ litteræ ad Exarchum (a) Italiæ Romanum, necnon aliæ (b) ad Joannem subdiacōnum de ejusdem Laurentii obitu, & electione Constantii. Est is annus Domini quingentesimus nonagesimustertius.

(a) Greg. l. 2. ep. 31. Indit. 11.
(b) Greg. l. 2. ep. 30. Ind. 11.

VI.

Cum igitur constet de anno quo Laurentius defunctus est, appareatque eum sedisse annos duodecim, sedereque cœpisse anno Domini quingentesimo octogesimo primo (ut omnes qui res Ecclesiæ Mediolanensis prosecuti sunt, & ex ejusdem Ecclesiæ monumentis seriem Episcoporum texuerunt, affirmant (c) nihil est ut dici possit a Benedicto Papæ Gregorium creatum esse diaconum, live monasticam vitam excoluisse; cum hoc ipso Laurentii tempore adhuc laicum Præfecturam Urbanam administrasse pateat. Porro quod eodem hoc anno initium Episcopatu Laurentii contigerit, cum Gregorius ipse Præfectus Urbis una cum aliis nobilissimis viris subscripsit Laurentii de communionem cum Romana Ecclesia scriptæ cautioni, colligi satis potest ex veteri instituto, quod esset in more, ut simulac quis creatus esset Episcopus, fidei professionem mitteret ad Apostolicam sedem; prout & ab ejus successore Constantio in sua electione factum apparet ex eadem epistola (d) ad eum data, cum eundem tradit scripsisse similem cautionem de Trium capitulorum damnatione, cujus causa tres Episcopi ab ejus se communionem diviserant. At vero ante Laurentium Fronto, & ante Frontonem Honorius rexit Mediolanensem Ecclesiam, qui & eo quidem tempore fuisse Episcopus reperitur (teste Paulo diacono) cum Alboinus invasit Italiam, Indictione tertia, anno Domini quingentesimo septuagesimo; ut appareat ipsum cum successore Frontone usque ad Laurentium impleffe decennium.

(c) Panvi. in Fast. & Galefin.

(d) Greg. l. 3. ep. 1.

Gregorius autem cum negotiis sæcularibus foris interserviret, intus anhelasse ad solitudinem, ipsemet testatur scribens postea ad sanctum Leandrum Episcopum Hispalensem his verbis (e): *Omne tuis auribus, quod mihi de me displicebat, exposui; quoniam diu longeque conversionis gratiam distuli: & postquam cælesti sum desiderio afflatus, sæcularem habitum contemnere melius putavi. Aperiebatur mihi tunc de æternitatis amore quod quærerem; sed inolita me consuetudo devinxerat, ne exteriorem cultum mutarem. Cumque adhuc me cogere animus præsentis mundo quasi specie tenuis deservire: cœperunt multa contra me ex ejusdem mundi cura succrescere, ut in eo jam non specie, sed (quod est gravius) mente retineret. Quæ tandem cuncta sollicitate fugiens, portam monasterii petii, & relictis quæ mundi sunt (ut frustra tunc credidi) ex hujusmodi naufragio nudus evasi. Hæc de se ipse usque ad ingressum in monasterium. Quod igitur ipse adhuc sæcularis specie tenuis (ut ait) sic Reipubl. ministrabat, ut tamen animo Deo intrinsecus militaret: utique ea illa putamus fuisse tempora, quibus ipse Gregorius in erigendis in Sicilia monasteriis totus erat, post quæ & aliud exiit Romæ in Clivo Scauri. De his autem, usque ad munus diaconatus susceptum, Gregorius Turonensis hujus temporis inspector & scriptor ista habet (f): *Hic de Senatoribus primis, ab adolescentia devotus Deo, ex rebus propriis sex in Sicilia monasteria congregavit, septimum vero intra Urbis muros instituit: quibus tantam delegans terrarum copiam, quanta ad victum quotidianum præbendum sufficeret, reliqua venumdedit cum omni præsidio domus, ac pauperibus erogavit. Et qui ante serico contextu ac gemmis micantibus solitus erat per Urbem procedere trabeatus, nunc vili contextus vestitu ad altaris Dominici ministerium con-**

VII.
(e) Greg. in præf. Mor ad Leandr.

Quæ adhuc sæcularis Gregorius egerit.

(f) Greg. Tur. hist. l. 10. c. 1.

PAGIUS tus ejus contigit mense Augusto anni quingentesimi nonagesimi secundi, a quo per annos XIX. & menses VII. retrocedendo, pervenitur ad mensem Januarium anni DLXXIII. Hinc consequens est, Laurentium Cautionem ad Joannem Papam transmisisse, qua Tria se Capitula damnare jurejurando affirmabat, an. DLXXIII. eodem anno Gregorium Præfecturam Urbanam gessisse, eidemque Cautioni subscripsisse, quod ipsemet in laudata ad Constantium Epistola data Indictione XII. testatur.

IV.
D. Gregorius per plures annos Monachus vixit.

Non multo post jusjurandum illud Laurentii Sanctus Gregorius sæculo renunciavit, & Monachum induit. Etenim, ut animadverterunt Bollandus ad diem XII. mensis Martii in Commentario prævio ad vitam Sancti Gregorii Magni, Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo V. cap. 9. paragr. 3. & Mabillonius Tom. II. Veterum Analect. in Dissert. de Monastica vita Gregorii Papæ I. Gregorius plures annos in

Monasterio S. Andreæ, a se in Urbe condito, commoratus est ante susceptum Diaconatus gradum, & Legationem Constantinopolitanam. Ipsemet lib. 3. Dialog. cap. 33. de Eleuthero Abbate dicit: *Diu mecum est in hac Urbe in meo Monasterio conversatus. Quare diu Sanctus Gregorius in Monasterio vixit. Certe plures ei commorationis annos in Monasterio tribuere necesse est; cum in eo duobus minimum. Abbatibus paruerit, Valentino scilicet, ex lib. 4. Dialog. cap. 21. & Maximo, qui tum, cum Gregorius Apocrisiarius dictus est, Sancti Andreæ Monasterii Pater erat, ex lib. 3. cap. 36. Deinde Merulus Monachus, quem Gregorii in Cœnobio socium ac discipulum fuisse, scribit Joannes Diaconus in lib. 1. de Vita Gregorii cap. 19. ante annos quatuordecim, quam Gregorius Dialogos scriberet, e vivis abierat, teste Gregorio in lib. 4. Dialog. cap. 47. Certum est autem Gregorium Dialogos elucubrasset*

secratur, septimusque Levita in adiutorium Papæ adsciscitur. Tantaque ei abstinentia in cibis, vigilantia in orationibus, strenuitas in jejuniis erat, ut infirmato stomacho vix consistere posset. Hæc Turonensis Gregorius de Gregorii Romani primordiis.

VIII.

Sed & in eo etiam redarguendus est Joannes diaconus, dum ait ipsum Gregorium vitam excoluisse monasticam primo sub Hilarione Abbate, inde vero sub Maximiano. Nam ipse Gregorius his diversa ponit, dum ait (a): *Vita venerabilis Valentius*, vel Valentio, sive Valentinus, qui post in hac Romana urbe mihi (sicut nosti) meoque monasterio præfuit, prius in Valeria provincia suum in monasterium rexit, &c. Qui igitur haud diu permissus est degere in monasterio, sed inde evulsus in diaconum ipse Gregorius est assumptus, haud alium Abbatem post Valentium habuisse institutorem putamus. Nam quod ad Maximianum spectat, licet ipse Gregorius (b) testetur eum eidem suo monasterio præfuisse, non tamen addit & sibi, sicut de Valentio dixerat. Post Maximianum vero præfuit eidem ipsius monasterio Pretiosus, cujus idem Gregorius (c) meminit: inde autem Probus, adhuc vivente Gregorio, qui de eo in Constituto (d) ad ipsum dato mentionem habet: monasteriumque illud titulo sanctorum Andreae Apostoli, atque Luciae, seu potius Lucæ, cujus reliquias, sicut & Andreae

(a) Greg. dialog. lib. 4. c. 21.

(b) Greg. dialog. lib. 4. c. 32. & hom. in Evangel. 34.

(c) Greg. dialog. lib. 4. c. 55.

(d) Greg. lib. 9. epist. 22.

PAGIUS

V. Ante Aliquot annos Apocrisarius Constantinopolim missus.

se anno DXCIII. quare ante annum DLXXIX. Gregorius jam vitam Monasticam profitebatur. Post aliquot annos a suscepto Monachatu, Gregorius Diaconus factus, ut ad Tiberium Augustum Apocrisarius mitteretur; Diaconi enim eo munere, juxta antiquam consuetudinem, fungebantur, teste eodem Gregorio lib. XI. Epist. XLV. ad Phocam Augustum. Se eo consilio & Diaconum Apocrisarium ad Tiberium electum fuisse ipse Gregorius in Præfatione ad Libros Moralium Leandro Hispalensi Episcopo inscriptos affirmat. Eo quoque tempore, quo ad ministerium Altaris accessi, hoc de me ignorante me, actum est, ut Sacri ordinis pondus acciperem, quatenus in terreno Palatio licentius excubarem. Non convenit tamen inter Auctores, a quo Romano Pontifice Gregorius Constantinopolim directus fuerit, Joanne Diacono in Vita ejus lib. 1. cap. 3. afferente Benedictum eum Ecclesiastici ordinis officio sublimasse, & Auctore Anonymo, sed synchrono alterius Vitæ Sancti Gregorii, a Bollando loco citato publicato, eandem electionem Pelagio II. tribuente. Sed cum Tiberius Justino Juniori mense octobri anni DLXXVIII. in Imperio successerit, ea Legatio Gregorio injuncta initio Imperii Tiberii a Pelagio II. initio sui Pontificatus. Certe Cardinalis Norisus laudatus observat, Gregorium Tiberio imperante, Apocrisarium Sedis Apostolicæ apud eum egisse, quo tempore cum Eutychio Patriarcha Constantinop. de palpabilis carnis Resurrectione coram Imperatore litigavit. Rem ipsemet Gregorius describit Lib. 19.

acceperat Constantinopoli nominatum, fuisse, publica intexta Constituto Acta referant. Quo extracto, in ipsum cum est ingressus monasterium, contigisse sanctam Romulam virginem ex hac vita migrare, idem affirmat (e).

Porro instituto ab ipso in Urbe eodem sancti Andreae monasterio non ex proxime positis Cassinatibus monachis (ut multi putant) quibus Longobardos fugientibus apud Lateranensem basilicam datum fuerat monasterium, sed ex provincia Valeria monasterio sancti Equitii, in quo vigeabant monastica instituta petuum primum Abbatem apparet: idque non ex ipsius Gregorii loco citato tantum, sed & alio ejusdem, dum sancti Equitii post obitum edita miracula recenset; dumque ex relatione ejusdem Valentii, sive Valentini sui Abbatis, quæ narrat, se accepisse testatur, ubi ait: (f) *Silere non debeo, quod de hoc viro Abbate quondam meo reverendissimo Valentio cognovi*, &c. Suum enim illum Abbatem dum iterum appellat, haud alium ab eo de quo dictum est, fuisse cognosce. Porro nullum aliud celebre eo tempore in provincia Valeria monasterium fuisse reperitur, nisi sancti Equitii, ex quo primus petendus esset Abbas monasterii ab ipso in Urbe erecti, a quo & habitum ipse Gregorius monasticæ conversionis accepit, & ab eo monachorum institutus est regulis.

(e) Greg. in Evang. homil. 40. & dialog. l. 4. c. 15.

IX. De institutione monastica S. Gregorii.

(f) Idem dialog. lib. 1. c. 4. prope fin.

Vi-

Moral. cap. 29. Tunc itaque, inquit Gregorius, de hac re in longa contentione perducti, gravissima a nobis capimus simulatione resilire; cum pia memoria Tiberius Constantinus Imperator secreto me & illum suscipiens, quid inter nos versaretur discordia, agnovit. Cum vero Eutychie die sexta Aprilis anni DLXXXII. mortuus sit, ea dissensio ad præsentem annum ad minus retrahenda est, ut dici possit ex longa contentione inter utrumque simulatio suborta.

Baronius tamen anno DLXXXIII. num. XIII. contendit, quod & hoc anno num. VI. jam affirmarat, Præfecturam Urbanam Gregorii in præsentem annum incidere, ideoque & eum brevissimo tempore in Monasterio mansisse; cum anno DLXXXIII. num. XI. & seqq. arbitretur, eum ad Legationem Constantinopolitanam eo anno niissum fuisse. Affirmat Baronius, Episcoporum Mediolanensium Indices, Laurentio duodecim duntaxat Pontificatus annos tribuere, ac substituere Constantium quem anno DXCIII. jam Laurentio successisse liquet ex Epistolis Divi Gregorii. Quare si detrahas annos duodecim, quibus Laurentius Mediolanensem Ecclesiam rexit; habebis annum DLXXXI. quo proinde Laurentius Pontificatus suscepit, & Gregorius tum Prætor Urbanus, Laurentii Cautioni subscripsit. Indeque infert Cardinalis doctissimus, Gregorium brevi tempore in Monasterio versatum esse. At Mediolanensium Pontificum Indices, quos Baronius viderat, recentiores erant ac parum accurati. Cum itaque ipsemet observavit, in more positum fuisse, ut simul

VI. Fundamentum opinionis contrarie evertitur.

X. Videant hinc ergo, quo jure nonnulli tradant, fuisse Gregorium institutionis sancti Benedicti professorem, cum sanctus Equitius ante sanctum Benedictum in dicta provincia monasterium erexerit, & monachis in eo positis præfuerit: congregaverat jam ille monachos, cum sanctus Benedictus petiit eremum. Nec est enim, cui magis quam ipsi Gregorio credi possit de se testanti: sed neque est ut quis Valentium hunc, quem sibi præfuisse Abbatem fatetur iterum ipse Gregorius, illum existimet fuisse Valentianum, secundum numeratum post S. Benedictum Abbatem, primum vero Lateranensis cœnobii. Nam constat diversum fuisse monasterium sancti Andreæ ab illo Lateranensi, ut ex diversa etiam Abbatum serie intelligere potes. Lateranensi enim primum Valentinianus Abbas, inde Symplicius, & post eum præfuit Honoratus, ut idem ipse Gregorius (a) docet. In monasterio autem S. Andreæ primo (ut ejusdem Gregorii testificatione diximus) Valentinus sive Valentinus, inde Maximianus, tertio loco Pretiosus, atque postea substitutus est Probus.

(a) Idem dialog. lib. 2. in princ.

XI. Qui indigne ferunt, S. Gregorium alterius instituti quam S. Benedicti monachum asseri, eosdem S. Equitii monachos

sub eodem Patriarcha S. Benedicto redigere laborant, quasi monasterium S. Equitii unum ex eis fuerit duodecim monasteriis, quæ S. Benedictum erexisse, ipse S. Gregorius tradit (b): Verum an his annuere, vel contradicere idem Gregorius inveniatur, ex ejus verbis exactissime disquiramus. Qui dum agit de duodecim a S. Benedicto erectis monasteriis, ait non in diversa provincia, sed, illic, inquit, duodecim monasteria construxit. Et paulo post (c), de iisdem, agens eadem in eodem loco circumquaque fuisse constructa ait. Et sequenti capite (d): Ex his autem monasteriis, inquit, quæ in eodem loco construxerat, tria sursum in rupibus montis erant, &c. Sicque repetita tertio ejusdem Gregorii testificatione, ubinam eadem essent a S. Benedicto erecta monasteria, unicuique exploratum absque dubitatione redditur: parva enim ea fuisse, ex numero monachorum duodenario in singulis (ut idem ait Gregorius) collocato, possumus intelligere. Hæc autem ex dictis cum perspicua reddita sint: adhuc ista manifestiora redduntur, si de S. Equitii monastica præfectura quæ ab eodem S. Gregorio descripta sunt videamus.

(b) Greg. dialog. lib. 2. c. 3.

(c) Greg. lib. 2. c. 4.

(d) Greg. dialog. lib. 2. c. 5.

Ipsè

PAGIUS ac quis creatus esset Episcopus, fidei Professionem nitteret ad Apostolicam Sedem, & nunc constet, Laurentium anno DLXXIII. Episcopum Mediolanensem ordinatum, manifestum est hunc eo anno Cautionem seu fidei Professionem ad Sedem Apostolicam misisse, eidemque Gregorium Prætoris Urbani nomine subscripsisse; cumque diu in Monasterio vitam duxerit, annoque saltem currenti Constantinopoli cum Eutychio Episcopo Constantinopol. de Resurrectione disputarit, ejus Monachus brevis esse non potuit, nec Prætor jus Romanis hoc anno dixit; cum Pelagii Legatus in Regia Urbe apud Tiberium Imp. egerit.

VII. Quia vero invasio Ecclesiæ Mediolanensis per Frontonem seu Frontum, occasionem aliquibus præbuit existimandi non intelligi quietam possessionem Laurentii in Sede Mediolanensi, nisi Frontone mortuo, ideoque ante mortem ejus Laurentium Cautionem suam tunc solum misisse, non vero initio Pontificatus sui, juvat hic ostendere ex illa Frontonis invasione, nihil colligi posse ad Præfecturam Urbanam Gregorii ad præsentem annum differendam; eo magis, quo ante publicatum Catalogum Ambrosianum Mediolanensium Episcoporum hæc controversia satis explicari non potuerit, Historicis Mediolanensibus, multa ex conjectura, tanquam si vere gesta essent referentibus, Paulus Diaconus

Ex invasione Sedis Mediolanensis per Frontonem nihil deduci potest adversus nostram sententiam.

lib. 2. cap. 25. de Alboino primo in Italia Longobardorum Rege ait: *Alboin Liguriam intriciens, Indictione ingrediente tertia, tertio Nonas Septembris, sub temporibus Honorati Archiepiscopi, Mediolanum ingressus est. Dehinc universas Liguria Civitates, præter eas, quæ ad mare sunt, cepit: Honoratus vero Episcopus Mediolanum deserens ad Genuensem Urbem confugit; ideoque anno DLXIX. quo Kalendis Septemb. Indictio III. inchoata. Genuæ mortuus est Sanctus Honoratus, unde corpus ejus Mediolanum postea translatum, ut liquet ex iis, quæ ex variis Historicis Mediolanensibus refert Bollandus in ejus Vita, ad diem VIII. mensis Februarii.*

Ibi Bollandus mortem Sancti Honorati consignat anno DLXX. quemadmodum & Papebrocius laudatus. Verum ea mors videtur contigisse anno DLXXII. & Honoratus per triennium sedisse, ut quidam Historici Mediolanenses habent; cum mense Januario anni insequentis Laurentius Sedem Mediolanensem consecutus sit, eodemque, ut videtur, tempore Frontus Sedem eandem invaserit. [1] In Catalogo enim Ambrosiano post narratam Honorati mortem habetur: *Frontus sedit annos XI. depositus in genua ad S. Genuæ itaque, ubi Clerus Mediolanensis agebat, & ubi Constantius & Deusdedit Laurentii successores electi postea fuere, ut*

VIII. Annus emortualis S. Honorati Episc. Mediolanensis.

NOTÆ [1] IN statuendo anno emortuali S. Honorati Mediolanensis Pagium sapienter corrigit Cl. Savius in notis ad Regnum Italiæ Sigonii novæ edit. t. 2. col. 18. nam ex fide omnium veterum Catalogorum S. Honoratus biennio tantummodo sacris præfuit. Constat autem ex vita S. Honorati in Actibus SS. die 8. Februarii S. Veranum Caballicensem Episcopum exceptum fuisse Mediolani ab eodem S. Honorato, quo tempore in Italia omnia pacata & tranquilla erant, adeoque ante Aprilem anni 568. quo Longobardi e Pannonia moventes venerunt in Italiam. Igitur anno 570. circiter S. Honoratus vitam cum morte commutavit. MANSI

XII. Ipse enim superius in secundo Dialogorum (a) libro non unius tantum monasterii, sed multorum S. Equitium fuisse Abbatem affirmat. Sunt enim hæc ipsius verba: *Equitius præ sua magnitudine sanctitatis multorum in ea provincia, Valeria scilicet, monasteriorum, pater exiitit.* Hæc cum ita sint, quomodo sub S. Benedicto Abbate (si temporis ratio ferret) redigendus Equitius est, qui in diversa provincia jam Abbas multorum monasteriorum esset, nemini subiectus præterquam summo Pontifici; cum constet duodecim illis monasteriis a S. Benedicto ædificatis (ut idem testatur (b) S. Gregorius) singulis singulos esse præfectos Abbates, nec alium quempiam nisi ipsum

(a) Greg. dialog. lib. 2. c. 3. in fin.

(b) Greg. Dialog. l. 1. cap. 4.

PAGIUS ut patet ex Epistolis XXX. & XXXI. Libri II. Registri Gregoriani, & ex Epistola XXI. Libri IX. eodem circiter tempore Fronto & Laurentius electi sunt, sed Frontus, uti sacrilege superordinatus, a Sede Apostolica rejectus est, qui tamen usque ad mortem ad annum sc. Christi DLXXXIV. si sedit annos XI. Sedem retinuisse videtur; cum in Catalogo Ambrosiano dicatur etiam depositus in Genua, ubi & Laurentius commorabatur; in eodem enim Catalogo ibidem sepultus asseritur. Non potest igitur dici Laurentium Cautionem suam non nisi mortuo æmulo, Romam transmisisse; cum, ut jam diximus, id de more initio Episcopatus fieret, & tanto magis Laurentius eo officio defungi debuerit, quo Apostolicæ Sedis favore indigebat. Præterea nullum tempus nec Monachatus Sancti Gregorii, nec ejus Legationi superesset, cum ex eadem anno DLXXXIV. Romam reversus sit, quod statuit Baronius in Appendice Tomi XII. revocata priori sententia, qua Gregorii reditum cum anno DLXXXVI. illigaverat. Post suum Constantinopoli reditum, rursus in Monasterii sui portum Gregorius confugit, ubi etiam Abbatis munus gessit, ut ipse declarat in Constituto pro Monachis a Baronio anno DCI. num. IX. edito: *Gregorius Episcopus omnibus Episcopis. Quam sit necessarium Monasteriorum quieti conspiciere (forte prospicere, inquit Mabillonius in Veter. Analest. citatis) & de eorum perpetua securitate tractare; anteaquam nos officium, quod in regimine Cœnobii exhibuimus, informat.* Hinc est quod Pretioso Præposito, quem Baronius num. VIII. Abbatem perperam vocat, præcipit, quid in Justum Monachum proprietatis (ut vocant) reum agendum sit ex libri IV. Dial. cap. 55. usus hoc in facto jure & potestate Abbatis.

IX. Quo in Monasterio vitæ Monasticæ rudimenta didicerit Gregorius docet ipse variis in locis, nimirum in Monasterio S. Andrea, quod Romæ construxerat, ut scribit in lib. 4. Dialog. cap. 21. Benedictinam vero eo loci viguisse Regulam ostendit Mabillonius in Dissertat. laudata part. 2. ex ipsius scilicet Regulæ observatione & auctoritate apud Monachos Andrea nos; ex Gregorii singulari studio in eandem Regulam, ejusque Auctorem; ex ipsiusmet Regulæ propagatione per Gregorii discipulos facta in magna Britannia, & ex testimoniis Veterum, qui ab annis fere nongentis Gregorium sodalibus Benedictinis adnumerant. Baronius quidem num. IX. & seqq. Gregorium non Sancti Benedicti, sed Sancti Equitii Institutum ample-

Benedictum universalem curam omnium habuisse? Sic igitur tot ejusdem S. Gregorii assertionibus (quibus non acquiescere nefas) non est qui negare jure possit, S. Benedicti & S. Equitii diversas inter se atque distinctas fuisse collectiones monachorum; ex S. Equitii vero classe propagatos fuisse S. Gregorii monasterii monachos; ex sancti vero Benedicti, quos diximus, Lateranenses. Vincat veritas, privata faceffat affectio. Sed de his modo satis ad explodendam Joannis diaconi sententiam de sancti Gregorii diaconatu sub Benedicto Papa, quem contigisse potius sub ejus successore Pelagio Juniore, certis assertionibus suo loco dicturi sumus.

Eo-

xum fuisse credit, & ad id probandum multa congeffit. Sed Mabillonius loco citato ad ejus argumenta respondet, ut ibidem videre est.

Gallonius, qui Baronii sententiam de Gregorii Magni Professione Equitiana propugnavit, credit *Benedicti* Regulam quoad vixit, latuisse, & a *Simplicio* duntaxat tertio ejus successore divulgatam esse; quam in rem profert Versus quosdam, qui in veterrimis Regulæ Benedictinæ Codicibus præmittuntur, inter quos hi duo leguntur: *Hoc Benedictus Pater constituit Sacrum volumen, suisque mandavit hac servanda alumnis. Simplicius Christi Minister, magistri latens Opus propagavit in omnes.* Sed verbis illis nihil aliud significatur, quam Regulam Benedictinam, quæ Monasteriis non ita multis usque ad *Simplicium*, nota & publicata fuerat per eum in omnia Italiæ Monasteria fuisse transfusam, eoque modo inscriptio interpretanda, ut *Simplicius* Casinensis Abbas tertius Regulam, quam S. Benedictus suis alumnis, hoc est Monasteriis a se erectis, servandam mandaverat; in Benedictinis Cœnobiis latentem propagaverit in omnes, id est, in omnia saltem Italiæ Monasteria, ac proinde etiam in Æquitiana, idque longe ante Gregorii Monachatum.

De *Simplicio* Abbate sic loquitur Gregorius initio lib. 2. Dialog. testes producents quatuor, quorum relatu Sancti Benedicti gesta rescierat: *Hujus ego, inquit, omnia gesta non didici, sed pauca qua narro quatuor discipulis illius referentibus agnovi, Constantino scilicet Reucrentissimo valde viro, qui ei in Monasterii regimine successit: Valentinianno quoque, qui annis multis Lateranensi Monasterio præfuit: Simplicio qui Congregationem illius post eum tertius rexit: Honorato etiam, qui nunc adhuc cella ejus, in qua prius conversatus fuerat, præest.* *Simplicium* tertio loco nominatum, non S. Benedicti, sed *Valentiniani* in Lateranensi regimine successorem tertium statuit Baronius, ratus pronomina relativa illius & cum, ad *Valentinianum* referri. Verum eodem modo intelligendus Gregorii locus de *Simplicio*, ac de *Honorato*, qui tunc præerat cella ejus, nempe Sancti Benedicti, qui in Sublacensi cella primum conversatus fuerat. Præterea post *Valentinianum* in Lateranensi Monasterio Abbas tertius fuit *Theodorus*, ut patet ex Prologo Fausti in Vitam Sancti Mauri. Denique Paulus Diaconus ac Monachus Casinensis, Sancti Benedicti in Casinensi Monasterio successores enumerans, *Simplicium hunc* in lib. de gestis Langobard. cap. 18. tertio loco statuit.

Cum

X.
Ante Gregorium
Monasteria Æquitiana Regulam Benedictinam amplectuntur.

XI.
Simplicius Abbas Instituti Benedictini per Italiam Propagator.

XIII. Eodem quoque anno, defuncto Joanne Episcopo Alexandrino, cum sedisset annos undecim, in locum ejus successus est sanctus Eulogius, qui sedit annis vigintiseptem. Hæc ex Nicephori Chronico: de eodem Evagrius (a), & alii. Hic ille Eulogius, de quo sæpe in epistolis suis meminit sanctus Gregorius Papa: sed de eo plura inferius pro temporis ratione dicturi sumus. Illuxit Deus tandem, ut Ægypti tenebras ab hæreticis eam invadentibus sedem olim offusas, tanti electi Episcopi splendore fugaret, qui cum Orthodoxa fide polleret, sanctæ vitæ quoque meritis coruscaret.

(a) Evagr.
l. 5. c. 16.

XIV. Sed jam res Francorum, quæ ad Ecclesiasticam spectant historiam, prosequamur. Languescerent plane his temporibus Annales inopia, nisi ex rebus Francicis suppeditaretur annis ferme singulis argumentum. Hoc igitur anno, qui Childeberti filii Sigeberti Regis numeratur tertius, Guntheramni vero Regis ipsius patruus decimus septimus, inquit Gregorius Turonensis: *Dacco nobilis Dux insidiis Dracoleni Ducis captus, cum occidendus esset, vocato presbytero, ab eodem pœnitentiam petiit, qua accepta interfectus est.* Vigebat in Ecclesia pius usus, ut absque peccatorum remissione a Deo per sacerdotem accepta, nemo ex hac vita migraret. At homicida ipse est passus quod fecit: superbus enim, & *Ann. Eccl. Tom. X.*

arrogans a Guntheramno Bosone, invocato nomine Domini & virtute S. Martini, occisus est. Rem gestam narrat Gregorius (b), qui de eodem Guntheramno iterum ope S. Martini a naufragio liberato hæc ait (c): *Quodam die dum Guntheramnus Bos contra vicum Ambianensem Ligerim fluvium transmearet, ac irruentibus tenebris, mundum nox horribilis retineret: subito adversante vento nautæ turbantur in pelago, separatimque navibus quæ pontem illum sustinebant, & aqua usque ad summum repletis, descendunt cuncti usque ad cingulum cum ipsis navibus in profundum, nequam tamen navibus subductis a pedibus. Exterritisque omnibus, Bos non raucè vociferans, B. Martini auxilium implorabat, & ut eis ad liberandum festinus occurreret, precabatur, dicens fidenter suis: Nolite timere: scio enim quod dextera sancti viri ad auxilium porrigendum maxime in necessitatibus sit parata. Hæc eo dicente, directis ab eo navibus, mutatoque vento contrario in secundum, nullo pereunte pervenit ad littus, ubi tam præsens occurrit beati confessoris suffragium, ut etiam argentum quod rapiente fluvio perdiderant, denuo fluvio in littus restituente, reciperent. Hæc de Bosone Gregorius. Ad eundem Bosonem extat Venantii Fortunati carmen (d), quod incipit:*

(b) Greg.
Turon. hist.
l. 5. c. 25.
(c) Greg.
Turon. mirac. S.
Martini l.
2. c. 17.

(d) Fort.
carm. l. 7.

A a a Sic

PAGIUS Cum vero *Simplicius* iste vix ad annum DLXX. pervenerit, Regulæ Sancti Benedicti promulgatio in omnia Italiæ Monasteria ante eum Christi annum facta necessaria consequutione dicenda est, inquit Mabillonius apud quem cætera Baronii dubia soluta Lector videre poterit.

XII. *Moritur Joannes Episc. Alexandrinus.* Ad num. XIII. In Tabulis Theophanis Eulogii Episcopi Alexandrini Joannis successoris annus primus jungitur cum anno Incarnat. secundum Alex. DLXXII. Kalendis Septemb. anni Dionysiani DLXXIX. inchoato. Quare cum tam in iisdem Tabulis, quam in Chronico Nicephori anni XI. Joanni tribuantur, isque sedere cœperit an. DLXIX. Eulogius an. DLXXX. Sedem Alexandrinam iniiit. Bollandus quidem, ut videre est ad diem XXIII. Januarii, in Commentario prævio ad Vitam Sancti Joannis Episcopi Alexandrini Eleutherosynarii disti, initium Eulogii retrahit ad an. circiter DLXXVI. sed manifesto errore, ut in Eulogii obitu monstrabimus.

XIII. Ad num. XIV. Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 25. refert, *Daconem*, qui relicto Chilperico Rege huc illucque vagabatur, dolo captum fuisse, & vincum ad Chilpericum deductum, dato prius ei a *Dracolen*o sacramento, quod vitam illius a Rege obtineret, sed postea cum Rege *Dracolenum* egisse, ut *Dacco* interimere, ac *Dracolenum* haud diu post jure per insidias occisum esse. Sed cum Turonensis consignet hæc anno III. Childeberti Regis, gesta sunt anno Christi DLXXXVIII.

XIV. Theophylactus lib. 3. cap. 17. narratis iis, quæ anno superiori a Mauricio exercitus Romani Duce adversus Persas acta sunt, ait: *asta- & Persas.*

te sequenti in Orientem rursus, & ad Carcesum (erat Oppidum ad confluentes Chaboræ, seu Aboræ fluvii in Euphratem, descriptum ab Evagr. lib. 5. cap. 9.) Romanorum Oppidum toto cum exercitu advenit. Inde per Arabiæ solitudinem in Persidem proficisci maturavit. Eum Alamundurus Noniadum Barbarorum Dux comitatur, quem Regi Persarum de Romanorum adventu indicasse perhibent. Tum Rex ad urbem Callinicum (Persarum Oppidum in Euphratis ripa in Osrhoena regione positum) molem belli transtulerat, & Adormaanem Ducem creaverat. Sed postquam Alamundarus Mauricii consilia evertit, in nihilum recidit adversus Persas expeditio; *Mauricius enim cum delectis cohortibus ad oppidum Callinicum properavit, ubi collatis signis res Romana longe superior fuit. Quo circa Persis fugientibus, hostium impetus conquievit.* Loquitur de hoc prælio Evagrius lib. 5. cap. 20. aitque: *Alaarmanes ingenti clade accepta, & multis suorum amissis, contentissime fugit: idque tametsi Alamundarus Saracenorum Rex prodidisset, nec Euphratem armem traicere, & Mauricio adversus Saracenos, qui in hostium acie erant, suppetias ferre voluisset.*

Hoc vel superiori anno Sirmium post longam obsidionem Avaris a Romanis deditum, jubente Tiberio Imperatore, qui potius esse duxit, Urbis dedicationem facere quam Civium multitudine in captivitate & servitute una cum Urbis amissione abduci sinere, inquit Menander Protektor pag. 175. qui addit, exegisse etiam Chaganum Avarum trium præteritorum annorum aurum, quod illi solvere solebant Romani, ut armis abstinere: *Erant vero pecunia, qua pro*

XV.
Sirmium
ab Avaris
occupatum.

*Sic tegat omnipotens radiantia cul-
mina Regis,
Atque ejus causas arma superna re-
gant.*

Et inferius illud cum ipsi bene precatur
his versibus:

*Sic placido Regi summus pius auctor ab
alto,
Qui dedit ante Petro, porrigat ipse
manum.*

Exauditum fuisse vidisti.

Quin-

PAGIUS pro pace uno quoque anno pendebantur, ad mille
octuaginta nummi aurei. Jam idem Auctor pag.
114. & seqq. narraverat Chagani legationem ad
Justinum Juniores, qua petebat Sirmium sibi
tradi, quia ab ipso Gepidarum res essent eversa,
anno nempe DLI. ut jam vidimus; Sirmium
autem Gepidæ obtinuerant. Annum rei gestæ
indicat Abbas Biclariensis ad annum III. Tibe-
rii Imp. ubi ait: *Abares a finibus Thracia pel-
luntur, & partes Græcia atque Pannonia occu-
pant: Sirmium enim, quod nunc paucis constat
incolis, Pannoniæ celeberrimum Oppidum fuit.
Erravit itaque Evagrius, qui lib. 5. cap. 11.
refert, Sirmium a Barbaris occupatum, ante-
quam Tiberius Cæsar nuncuparetur. Quod mag-
is constabit ex dicendis anno DLXXXIII. Hoc
foedus Romanis probrosissimum fuisse, & mul-
tarum postea calamitatum colophonem, asserit
Theophylactus lib. 1. cap. 3.*

XVI.
Longobar-
di Neapo-
lim obsi-
dent.

Mabillonius Tomo II. Vet. Analect. pag. 11.
refert ex Codice MS. Bibliothecæ Sangerma-
nenfis clausulam seu subscriptionem, subjectam
Collectaneo, quod ex Libris Sancti Augustini
Eugipius Presbyter & Abbas Lucullanensis de-
floravit. Ex ea discimus, Longobardos curren-
ti anno Civitatem Neapolitanam obsedis-
se: qui enim illud Collectaneum exscripsit, dicit, se id
fecisse jussu Reducis Episcopi, qui illud Eccle-
siæ Neapolitanæ obtulit: *Et eo jubente, ego Pe-
trus Notarius sanctæ Ecclesiæ Catholica Neapoli-
tana, ut potui, emendavi sub die Iduum De-
cembrium, Imperatore Domino nostro Tiberio Con-
stantinopolis Augusti, anno septimo, post Consu-
latum ejusdem Augusti anno tertio, Indictione
quinta decima, obsidentibus Langobardis Neapoli-
tananam Civitatem.* [1] Arbitratur Mabillonius,
hos characteres in annum DLXXXII. conveni-
re. Verum Indictio XV. Kalendis Septembris
hujus anni Christi coepta eam clausulam præ-
senti anno die XIII. mensis Decembris scri-

ptam esse, & Petrum Notarium in numerandis
Postconsulatibus modo loquendi Victoriano usum
esse, certo nos edocet. Ex ea multa magni mo-
menti deduco: primum, *Tiberium* an. DLXXIV.
renunciatum fuisse Cæsarem, idque post diem
decimum tertium mensis Decembris; alioquin
currenti anno, non septimum, sed octavum
Imperii Cæsarei Tiberiani annum eo die Petrus
Notarius numerasset. Secundum, *Tiberii* Con-
sulatum in annum Christi DLXXIX. compete-
re. Tertium, Theophylactum lib. 3. cap. 11.
recte scripsisse *Tiberii* cooptationem mense De-
cembri peractam esse, non *Indictione IX.* ut per
Librarii errorem apud Theophylactum legitur,
sed *Indictione VIII.* Quartum, *obsidionem Nea-
politanam* a Langobardis factam hoc anno con-
tigisse. Denique in serie Neapolitanorum An-
tistitum collocandum esse *Reducem*, non inter
Stephanum & Pomponium, ut perperam Ughel-
lus in Tomo VI. Italiæ Sacræ, sed inter *Vin-
centium & Demetrium*, ut recte Mabillonius ob-
servavit.

Marius Episcopus Ecclesiæ Aventicæ, qui XVII.
Concilio Matiscconensi secundo anno DLXXXV. *Finis Chro-
nico Marti*
habito subscriptus legitur, hoc anno Chroni-
con suum absolvit, quod post Baronii mortem
Petrus Franciscus Chiffletius publicavit, obser-
vavitque eum in *Ædibus nobili genere natum, scop.*
in Aventicensi, seu Lausanensi Episcopatu an-
nos viginti & menses octo exegisse, & *pridie*
Kalendas Januariæ nomen ejus Sacris Fastis ad-
scriptum esse. Is cum stante Burgundiæ Re-
gno vixerit, in persequendis Burgundionum re-
bus accuratior fuit, sed in iis quæ atate sua
gesta sunt, non raro in Chronologiam peccat,
ut identidem observavi. Ejus Chronicon ab an-
no, quo suum Prosper terminavit initium sumit.
Pax inter *Francorum* Reges, sancita, de qua
anno DLXXXIV. ubi & de morte SS. *Ferreoli,*
Eparchi, & Domnoli.

NOTÆ [1] **D**E formula: *Sub die Iduum Decembr. &c. Tiberii Constantiniani ann. VII. &c.* Vide quæ contra
Pagium habet Dissertatio Philippi a Turre pag. 162. **GEORGIUS**

JESU CHRISTI
ANNUS
582.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
5.

TIBERII IMP.
ANNUS
I.

I.
Moritur
Justinus
Tiberius
Imperat.

Quingentesimo octogesimo secundo Redemptoris anno Indictionis decimæ quintæ, Justinus Imper. post annos in Imperio sexdecim, menseque novem cum dimidio exactos ex hac vita recedit mense Augusto, ut testatur Evagrius; Tiberiusque solus imperat, tenuitque annos quatuor. Quid autem proxime obiturus Justinus Imp. ad Tiberium conversus dixerit, astante Senatu & Eutychio Patriarcha, a Cedreno atque Miscella (a) recitatur his verbis:

(a) Misc.
lib. 16.

II.
Quæ Justinus proxime moriturus ad Tiberium.

Ecce Deus qui bene facit tibi, hunc habitum dedit tibi, non ego. Honora illum ut tu quoque honoreris ab illo. Honora matrem tuam (Sophiam Augustam intelligens) quæ aliquando domina tua fuit. Nosti quod primum servus ejus fueris, nunc autem filius. Non gratuleris in sanguinibus, nec communices homicidio, nec malum pro malo reddas, ne in malo inimicitia similis tibi efficiaris. Ego enim ut homo culpavi: etenim culpabilis factus sum, & recepi secundum peccata mea; sed causam habeo cum his qui hoc mihi fecerunt, ante Tribunal Christi. Ne elevet te habitus quemadmodum me. Sic attende omnibus sicut tibi. Scito quis fueris, & quis modo existas. Ne superbias, & non peceabis. Nosti quis fuerim, & quis factus sim, extiterim & existam. Omnes isti filii tui sunt & servi. Scis quod pro visceribus meis honoraverim te. Hos tu cum videas omnes, quæ Republicæ sunt vides. Exercitus curam geras: molles & imprudentes ne præficias neque eo tibi persuadeant, quod priores te tales Imperatores fuisse dicent. Hæc tibi præcipio, meoque edoctus malo, hortor ut iis stes. Qui habent substantias, fruantur eis: his vero qui non habent, dona. Et facta oratione a Patriarcha, cum dixissent omnes, Amen: cecidit Cæsar ad pedes Imperatoris, & dixit ei: Si vis sum: si non vis, non vivam. Et Imperator: Deus, ait qui fecit cælum & terram, ipse omnia, quæ dicere oblitus sum, in cor tuum mittat. Porro dum hæc prosequeretur Imperator, replebat lacrymis totum collegium. Hæc ibi: eadem fere cuncta Cedrenus, ex quo & aliqua Ann. Eccl. Tom. X.

emendanda sunt; qui & hæc his addit: *Ceterum morbo ingravescente, haud multo post vitam conclusit. Corpus vero in Heroo Justiniani depositum est in arca Proconnessa, juxtaque Sophia uxor ejus. At hæc postea. Quod spectat ad Justinianum mores, hæc item in Miscella: Hic Justinus in initio Imperii sui bonus fuit, post in omnem avaritiam incidit, contemptor pauperum, Senatorum spoliator: cui tanta cupiditatis fuit rabies, ut arcas juberet ferreas fieri, in quibus quæcumque rapiebat, auri talenta congregaret. Porro ipsum etiam in hæresim Pelagianam dilapsum tradit Gregorius; quod tamen minima receptum esse videtur.*

De coronatione Tiberii Augusti hæc idem Gregorius Turonensis (b): *Cum eum secundum consuetudinem loci ad spectaculum Circi præstolaretur populus processurum, parare ei cogitans pro parte Justiniani insidias, qui tunc nepos Justiniani habebatur: ille per loca sancta processit: completaque oratione, vocato ad se urbis Papa cum Consulibus ac Præfectis, Palatium est ingressus. Dehinc indutus purpura, diademate coronatus, throno Imperiali impositus, cum immensis laudibus Imperium confirmavit. Factionarii quoque opperientes ad Circum, cum cognovissent quæ facta fuerant, pudore confusi, sine effectu regressi sunt, nihil homini qui in Deo spem posuerat, adversari valentes. Transactis autem paucis diebus, adveniens Justinianus, pedibus se projecit Imperatoris, quindecim ei centenaria deferens ob meritum gratiæ: quem ille secundum patientiæ suæ ritum colligens, in Palatium jussit assistere.*

III.
De coronatione Tiberii Imper.
(b) Greg. hist. Fran. l. 5. c. 50.

At quid post hæc? Subdit auctor: *Sophia vero immemor promissionis, quam quondam in Tiberium habuerat, insidias ei tentavit intendere. Procedente autem eo ad villam, ut juxta ritum Imperialem triginta diebus jucundaretur ad vindictam: vocato clam Justiniano Sophia, voluit eum erigere in Imperium. Quo comperto, Tiberius cursu veloci ad Constantinopolitanam regreditur urbem, apprehensamque Augustam omnibus thesauris*

IV.
Sophia infidiata Tiberio.

A a a 2 spo-

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXX.
A. C. 582.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6075.

☉ 3. D. ☽ 13. P. 29. Mart. Indiēt. 15.

JESU CHRISTI 582.

PELAGII II. PAPÆ 5.

MAURICII IMP. 1.

IS annus hac formula notatus: IV. post Consulatum Tiberii novi Constantini Aug. solius

I.
Postconsulatus.

III. vel secundum alios, anno IV. Consulatus Tiberii Constantini Aug. Indiēt. XV. A num. I. ad VIII. Quæ hic Baronius habet de Justinii morte, & Tiberio ejus successore, contigere anno quingentesimo septuagesimo octavo, quo Justinii mortem consignavimus. Fabulam vero de Narsetis thesauro Tiberii tempore invento, confutavimus anno DLXVIII. num. VII.

II.
Justinii Imp. obitus.

spoliavit, solum ei victus quotidiani alimentum relinquens. Segregatisque pueris ejus ab ea, alios posuit de fidelibus suis: mandans prorsus, ut nullus de anterioribus ad eam haberet accessum. Justinianum vero obiurgatum tanto in posterum amore dilexit, ut filio ejus filiam suam promitteret, rursusque filio suo filiam ejus expeteret; sed res non est sortita effectum. Exercitus ejus Persas debellavit, victorque regressus, tantam molem prædæ detulit, ut crederetur cupiditati humanæ posse sufficere: viginti elephantum capti ad Imperatorem deducti sunt. Hæc Gregorius: eadem & Paulus diaconus (a); quæ & in Miscella (b) leguntur. Sed eos puto errare in his quæ scribunt de victoria Justiniani Ducis contra Persas obtenta; quæ (ut vidimus ex Evagrio) facta sunt, cum Tiberius, vivente adhuc Justino, ante tres annos regnare cœpisset. Cæterum eo defuncto, Justinianum Ducem honore fuisse spoliatum, scribit Evagrius (c), eo quod non tam feliciter atque antea contra barbaros depugnasset; inque ejus locum subrogatum tradit Mauritium, qui & genus & nomen traxerat ab antiqua Roma, licet Arabisso Cappadociæ civitate oriundus esset; de quo paulo inferius plurimum dicturi.

(a) Paulus
diac. de gest.
Longo-
bard. l. 3.
c. 6.
(b) Hist.
Miscel. lib.
17.

(c) Evag.
l. 5. c. 19.

V.
Cur Sophia
Augusta aver-
sata est
Tiberium.
(d) Zonar.
Annal. p. 3.

Sed manifestemus causam, cur Sophia Augusta Tiberium post viri obitum aversata est: primumque audiamus quæ de ea Zonaras ita habet (d): Tiberius ab Eutychio Patriarcha coronatus, uxorem quoque suam Anastasiam Augustam salutavit, quæ duas ei filias peperit Charitonem & Constantinam. Sophia vero Justiniani vidua, relicta aula, in regiam sibi cognominem migravit, regio comitatu ei a Tiberio tamquam matri attributa. Hæc Zonaras. Subdit his Cedrenus, indignatam nonnihil Sophiam fuisse nova manifestatione Anastasiæ conjugis: nam cum ignorasset illam fuisse Tiberio uxorem, quo post obitum ei nuberet, virum fuerat cohortata, ut Tiberium Cæsarem diceret. Addit insuper de Tiberio hæc verba: Huic in somnis Angelus prædixit nomine sanctæ Trinitatis, tyrannos, ipso imperante, Imperium non invasuros. Hæc ille. Missos autem a diversis regionibus legatos ad Tiberium, & inter alios Chilpericum Francorum Regem id officii præstitisse, Gregorius narrat (e): & quæ ab eodem dona acceptæ reddenda Chilperico, idem recenset.

(e) Greg.
Hist. l. 6. c. 2.

VI.
(f) Greg.
Hist. l. 5.
c. 19.

His addimus quæ idem Gregorius Turonensis de thesauro a Tiberio invento sic scribit (f): Cum Tiberius multa de thesauris, quos Justinus aggregavit, pauperibus erogaret, & Augusta illa eum frequentius increparet, quod Rempubli-

cam rede-gisset in paupertatem, diceretque: Quod ego multis annis congregavi, tu infra parvum tempus prodige dispergis. Ajebat ille: Non deerit fisco nostro: tantum pauperes eleemosynam accipiant, & captivi redimantur. Hic est enim magnus thesaurus, dicente Domino: Thesaurizate vobis thesauros in celo, ubi neque erugo, neque tinea corrumpit, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. Ergo de quo Deus dedit, congregemus per pauperes in celo, ut Dominus nobis augere dignetur in secula. Et qui (ut diximus) Tiberius magnus & verus Christianus erat, dum hilari distributione pauperibus opem præstat, magis ac magis Dominus ei subministrat. Nam deambulans per Palatium, vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua crux Dominica erat sculpta; & ait: Crucem tuam, Domine frontem nostram munimus & pectora, & ecce crucem sub pedibus conculcamus. Et dicto citius jussit eam auferri: defossaque tabula atque erecta, inveniunt subitus & aliam hoc signum habentem; nuntiantesque jussit auferri: qua amota reperiunt & tertiam, jussuque ejus & hæc aufertur: qua ablata, inveniunt magnum thesaurum habentem supra mille auri centenaria, sublatumque aurum pauperibus adhuc abundantius (ut consueverat) subministrat, nec Dominus aliquid deficere permittebat pro bona voluntate sua.

Tiberii
erga pau-
peres li-
beralitas.

Thesaurus
inventus.

Quid ei Dominus in posterum trans-miserit, non omittam. Narses ille Dux Italia: cum in quadam civitate domum magnam haberet, in Italiam * cum multis thesauris egressus ad supra memoratam urbem adventit: ibique in domo sua occultam cisternam magnam fodit, in qua multa millia centenariorum auri argentique reposuit, ibique interfectis conscis, unitantummodo seni per juramentum condita commendavit. Defunctoque Narsete, hæc sub terra latebant. Cumque suprascriptus senes hujus eleemosynas assidue cerneret; perguit ad eum, dicens: Si (inquit) mihi aliquid prodest, magnam rem tibi Cæsar edicam. Cui ille: Dic, ait, quod volueris: proderit enim tibi, si quiddam nobis profuturum sciens narraveris. Thesaurum (inquit) Narsetes reconditum habeo; quod in extremo vitæ positus celare non possum. Tunc Tiberius Cæsar gavisus, mittit usque ad locum pueros suos. Præcedente vero sene, hi sequuntur attoniti; pervenientesque ad cisternam, deopertamque ingrediuntur: in qua tantum aurum argentumque reperiunt, ut per multos dies vix evacuaretur a portantibus. Ex hoc ille amplius hilari erogatione dispensavit egenis. Hactenus Gregorius Turonensis: eademque de his duobus ingentibus thesauris inventis historia Miscella (g) Paulus

VII.

* Italia.

De Narse-
tis thesau-
ro inven-
to.

(g) Miscel.
l. 17.

CHRISTI
582.

PELAGII PAP. II.
5.

TIBERII IMP.
I.

(a) Paul. diacon. de Gest. Longob. 1.3. c. 5.6. lus diaconus (a), & alii recentiores. Miramur tamen historiam ore Latinorum tantopere decantatam, nullum (quod invenerim) ex Græcis auctoribus habere astipulatorem. Sed de his consule quæ superius, cum de obitu Narsetis actum est, dicta sunt.

VIII. Quod ad res Pontificias spectat, data reperitur a Pelagio Papa epistola ad omnes Episcopos, præcipue ad Campaniæ atque totius Italiæ sacerdotes. Quod enim bello vigente Longobardorum, quò univèrsa flagrabat Italia, cultus Episcopis deferri solitus nonnihil diminutus esse videretur, ex quo quamplurima mala manarent, nempe ut qui minime suos revererentur Antifites, contemnentès personas, nequaquam parcerent bonis Ecclesiasticis, persuasi nimirum bellorum tempore filere jura: hinc Pelagius Papa hoc ipso anno Kalendis Decembris decretalem dedit epistolam de accusationibus ac judiciis Episcoporum. Evenire enim frequenter solet, ut cum Episcopi bona Ecclesiarum a laicis usurpata repetere atque ad usum pristinum vindicare student, in se illorum linguas provocent, qui ne quod abstulerunt reddant, criminosis primum omnium Episcopos accusationibus impetunt: quæ omnia Pelagius ea edita constitutione correxit. Incipit vero epistola: *Solicitudinem omnium Ecclesiarum juxta Apostolum circumferentes, &c.*

IX. Synodus Cabilonensis.

(b) Greg. Tur. hist. Franc. 1.5. c. 27. Hoc item anno, qui quartus Childeberti Regis, decimus vero octavus Guntheramni habetur, celebrata est prima Synodus Cabilonensis in causa Sagittarii & Salonii Episcoporum, ut Gregorius Turonensis testatur his verbis (b): *Anno quoque quarto Childeberti Regis, qui fuit decimus octavus Guntheramni & Chilperici Regum, apud Cabilonium civitatem Synodus facta est ex jussu Principis Guntheramni: discussisque diversis causis, contra Salonium & Sagittarium Episcopos iteratur vetus judicium, obiiciunturque eis crimina; & non solum de adulteriis, verum etiam de homicidiis accusantur. Sed hæc per pœnitentiam purgari censentur*

PAGIUS III. Epistola Pelagii II. quæ dicitur data Episcopis per Campania & Italia Provincias militantibus, farrago est ex variis sententiis Prosperi, Hilari, Acacii, Ennodii, Conciliorumque Romani sub Symmacho, Toletani VIII. & Lateranensis sub Martino I. ut jam a Viris doctis demonstratum.

IV. Synodus Cabilonensis. Ad num. IX. Synodus Cabilonensis anno quingentesimo septuagesimo nono celebrata, ut accurate Marius in Chronico ad Indictionem XII. notavit. Nam Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 27. ait: *Anno quarto Childeberti, qui fuit decimus octavus Guntheramni & Chilperici Regum, apud Cabilonum Civitatem Synodus acta est, ex jussu Principis Cuntchramni, &c.* ideoque anno

tes Episcopi, illud est additum, ut constituerentur rei majestatis, & patriæ proditores. Quæ de causa ab Episcopatu disjecti, in basilicam B. Marcelli sub custodia detruduntur; ex qua per fugam lapsi, discesserunt per diversa vagantes, donec in civitatibus eorum alii subrogati sunt. Hæc Gregorius.

Eodem anno Indictionis itidem decimaquintæ, Kalendis Novembris, evocatione ejusdem Guntheramni Franchorum Regis in Gallia celebrata est prima Synodus Matisconensis; ut ejus Acta (c) testantur in fine ejusdem Concilii, licet illic numerus annorum ipsius Regis depravatus habeatur, dum coacta dicitur Synodus anno duodecimo dicti Regis: nam si (ut illic legitur) decimaquinta Indictione eam Synodum celebratam habent ipsius Acta, non duodecimo, sed decimo octavo habitam esse, dicere oportet. Nec est quod quis eam revocet ad præcedentis Indictionis periodi itidem decimaquintam Indictionem; nam illis temporibus Nicecius præerat Ecclesiæ Lugdunensi, hoc autem tempore & Indictione regebat eam Ecclesiam Priscus, qui eidem Synodo subscriptus reperitur. Ado Viennensis hujus Synodi cum meminit, hæc ait (d): *Post Philippum Evantius vir sanctus Episcopus Viennæ levatus est. Hic cum sancto Prisco, & Artemio Senonico, & Remigio Bituricensi, & cum aliis sanctis Episcopis viginti capitula Ecclesiastica perfecte roboravit, quibus consensit * quodque Syagrius Eduensis Episcopus, vir summæ sanctitatis. Hæc Ado. Syagrius autem iste, cujus meminit, haud pridem creatus fuit Episcopus Eduensis, cujus ordinationi interfuisse sanctum Germanum Episcopum Parisiensem, auctor est Fortunatus in ipsius Vita.*

X. Concilium Matiscon.

(c) Conc. Matiscon. 2. Concil.

(d) Ado in Chronico.

* confedit.

Quod vero ad ejusdem Synodi canones spectat: cum viginti in Concilio sancitos canones Ado testetur, nonnisi decem & novem reperiuntur, idemque omnes ad morum emendationem, Ecclesiasticamque disciplinam spectantes; complures vero ad Judæorum petulantiam coercendam. Inter alia & illud etiam caverunt Pa-

XI.

DLXXIX. in quem annus IV. Childeberti, & XVIII. Guntramni ac Chilperici incidunt. Eo in Concilio Salonius Ebredunensis, & Sagittarius Vapincensis Episcopi dignitate dejecti sunt, quod essent rei Majestatis & Patria proditores.

Ad num. X. & seqq. Synodus Matisconensis, cui Priscus Episcopus Lugdunensis præfuit, in quibusdam exemplaribus dicitur habita anno Guntramni Regis XXI. in aliis anno XXII. in editione Veneta anno XVIII. In quibusdam libris legitur Indictio XV. cum mense Novembris conjuncta, in aliis omittitur. Quare ea hoc circiter anno celebrata, in eaque conditi Canones XIX. quibus subscribere Episcopi XXI.

V. Synodus Matisconensis.

Patres, ne ad sæculare forum Episcoporum causæ traherentur. Sed & cum veterunt (a) ne clerici sæculari habitu incederent, vel armati; ad pravum illum usum, qui factione dictorum Episcoporum Salonii & Sagittarii irrepserat, respectum habuisse Patres videntur. Atque (b) ibidem de Quadragesima dicta S. Martini ante Natalem Domini trium dierum in hebdomada jejuniis observanda: quo tempore canones publice recitari mandarunt. Sed accipe verba ejusmodi Ecclesiasticæ sanctionis:

(a) Ead. Syn. can. 5.

(b) Ead. Syn. can. 9.

PAGIUS

VI.
Moritur S. Eutychius Patriarcha Constantinop.

VII.
Annus ejus emortualis certo argumento probatus.

ex variis Provinciis. Inter illos Sanctitate conspicui sunt Syagrius Augustodunensis, Anacbarius Altisiodorensis, Priscus Lugdunensis, Evamius Viennensis, Agricola Nivernensis, Artemius Senonensis, & Flavius Cabilonensis.

Usque ad hunc annum vixit Tiberius Constantinus Augustus, cujus mortem recitat Baronius anno DLXXXVI. a num. X. ad XXIV. Eam præcessit quatuor mensibus obitus Sancti Eutychii Patriarchæ Constantinop. de quo ibidem agit Baronius a num. I. ad X. sed quia Facti Orientales nec ordinari nec intelligi possunt, nisi Imperatorum initia suis annis reddantur, hic nobis de utriusque obitu agendum: Sanctus itaque Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus die sexta Aprilis hujus Christi anni, qua Græci ejus Festum celebrant, ad Deum migravit, Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alex. DLXXIV. Kalendis Septembr. superioris Christi anni inchoato, scribit: Hoc anno, die sexta Aprilis, Indictione XV. Eutychius Patriarcha diem ultimam, obiit: & post dies sex Joannes Magna Ecclesia Diaconus, qui Jejunator dictus, consecratus est, die scilicet duodecima Aprilis, in quam hoc anno Dominica incidebat.

Idem demonstratur ex caractere Paschali ab Eustatio in ejus Vita cap. 10. memorato: ubi enim asseruit, Sanctum Præfulem festo die Paschatis Sacra mysteria in Ecclesia celebrasse, & vespertinas etiam ibidem preces solvisse: statim addit: Reversus deinde in Episcopium, in lectulo suo decubuit, vehementique febris circa mediam noctem correptus est, atque ita mansit dies septem orationibus continuis incumbens. Porro cum totam hebdomadam agrotasset Sanctus, usque ad septimam horam Dominica secundo-prima post Pascha (conveniebat enim, ut septima hora perageret, ea qua sunt quieta obdormitioni propria) post benedictionem cunctis datam, circa nonam aut decimam horam in manus Domini commendavit spiritum suum, &c. Hoc anno Pascha incidit in diem XXIX. Martii, quo die decumbens Vir sanctus septem dies agrotavit, nocteque sequenti benedictionem adstantibus dedit, & jam illucescente die sexta Aprilis ad Deum migravit, non quidem Dominica in Albis; ut quidam perperam interpretantur, sed feria secunda jam illucescente, quæ hoc Christi anno in diem VI. Aprilis conveniebat. Nocte itaque Dominicæ in Albis benedictionem suis dedit Eutychius, & post medium ejusdem noctis animam Deo reddidit. Eustathius Dominicam in Albis Secundo-primam appellans ad Judæos alludit, cum de Sabbato Secundo-primoloquuntur, ut exposui Tomo primo hujus Criticæ anno XXX. quia scilicet Dominica in Albis secunda Dominica est respectu Dominicæ Pa-

Ut a feria sancti Martini usque ad Natalem Domini, secunda, quarta, & sexta sabbati jejunatur, & sacrificia quadragesimali debeant ordine celebrari. In quibus diebus canones legendos esse speciali destinatione sancimus, ut nullus se fateatur per ignorantiam deliquisse. Hæc Patres. Fuisse autem in Galliis hujusmodi jejunia primum instituta a sancto Perpetuo Turonensi Episcopo, Gregorius ejusdem Ecclesiæ Antistes docet, ubi inter alia, jejunia (c): A depositione (inquit) S. Martini usque ad Natalem Domini terna

XII.
De jejunii quæ præcedunt Natalem Domini.

(c) Greg. Tur. hist. lib. 10. c. 31.

schalis, sed prima in ordine ad Dominicas Paschales subsequentes. Vita hujus Sancti ab Eustatio Presbytero domestico ejus familiari diligenter scripta, & in Actis SS. Bollandianis ad diem VI. mensis Aprilis recitata.

Ex anno emortuali Sancti Eutychii pendet annus mortis Tiberii Augusti. Eustathius enim in hujus Sancti Vita capit. 9. asserit, Sanctum Præfulem cursum suum consummasse, postquam a reditu suo, & in Cathedram Paschalem restitutione, transactis quatuor annis, & sex mensibus, annos universim vixisset septuaginta, & capite sequenti affirmat, eum paulo ante mortem Tiberio Augusto mortem prænucciasse: Quam prædictionem, inquit, comprobavit eventus; nam Christi amantissimus Imperator quatuor post menses e vivis abiit. A die autem tertia Octobris anni DLXXVII. quo Eutychius in Sedem restitutus, ad diem VI. Aprilis hujus anni, quo certissimi temporum characteres eum obiisse demonstrant, anni quatuor & menses sex intercurrunt, ac præterea dies tres, quos Eustathius negligit, & a die VI. Aprilis currentis anni ad diem XIV. mensis Augusti Tiberii emortualis intercurrunt menses quatuor, ac dies octo, quos Eustathius numero rotundo utrobique locutus, prætermisit. Sicuti igitur Eutychium hoc anno; ita & Tiberium demortuum esse, certissimum. Coitunt in Annal. Ecclesiast. Franc. alique recentiores Historici, qui Justini Junioris mortem in annum DLXXXIX. Tiberii vero obitum & Mauricii ejus successoris initium in annum sequentem distulere, ordinem temporum in aliis passim turbare, & antiquos Scriptores ubi suæ Chronologiæ adversantur, corrumpere, dum emendare voluere, coacti sunt.

Præter Eustathium Austorem coævum, Auctor Chronici Alexandrini anno post Consulatum Tiberii III. & Indictione XV. hoc anno scribit de Tiberio: Hoc quarto Imperii ejusdem anno ager Tiberius Casar, quinto Augusti, XV. Indictionis presentis creatus est Casar Mauricius Tiberius, & XIII. Augusti coronatus Augustus; data illi in uxorem a Tiberio novo Constantino filia Constantina. XIV. Augusti moritur Tiberius novus Constantinus in Processo Hebdomæ impositoque ejus funere in navi defertur Constantinopolim, posteroque die exequiis celebratis corpus in ad SS. Apostolorum deponitur. Deinde imperavit Mauricius annos XX. Præterea subscriptio Sacræ Pragmaticæ Tiberii, qua paulo ante mortem Justini Junioris decessoris Constitutiones confirmavit, his verbis concepta est: Data tertio Idus Augusti Constantinopoli: Imperatoris Domini nostri Tiberii Constantini Augusti anno VIII. & post Consulatum ejus anno tertio, & nobilissimi Flavii Tiberii Mauricii felicissimi Casaris anno primo. Die itaque undecima Augusti hujus

VIII.
Tiberius Imp. eodem, quo Eutychius anno demortuus.

IX.
Annus mortis Tiberii Imp. magis confirmatur.

in septimana jejunia. Fluxit inde, ut nonnulli Fidelium ipsum integrum tempus Adventus, quod Natalem Domini diem

præcedit, jejunio continuato transigerent. At de Synodo hætenus: jam ad sequentis anni res gestas transeamus.

Se-

PAGIUS jus anni jam Mauricius Cæsar erat, recteque Auctor Chronici Alexandrini die V. ejusdem mensis ea Dignitate exornatum fuisse asserit, & præsentem annum tertium esse post Consulatum Tiberii, qui ideo anno DLXXIX. eum cepisset, secus ac in ejus Chronico Librarii errore legitur. Ex qua etiam subscriptione liquet, *Tiberium* mense Decembri anni DLXXIV. creatum esse Cæsarem; Si enim anno DLXXV. ut multi voluere, eum honorem consecutus fuisset, annus currens non octavus, sed septimus tantum Imperii Tiberiani esset.

X.
Mauricius
Tiberio
succedit.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLXXIV. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato, Chronici Alexandrini Auctori plane consentit, aitque Augusti mensis die XIV. Indictione XV. *Tiberium* in tabem incidisse, & letho vicinum *Mauricium* proprium generum, renunciaisse Imperatorem, & expirasse, cum annos tres menses decem, & dies octo imperasset, quod de mense & die Cedrenus etiam habet, sicuti & de annis, mensibus, & diebus, quibus *Tiberius* imperavit; quod etiam in Zonara legitur, assignato nempe die quinto Octobris anni DLXXVIII. quo *Tiberius* Imperium suscepit, Justino decessori, & die XIV. Augusti, quo ille obiit, *Mauricio* ejus successori. Nec Evagrius lib. 5. cap. 23. contrarius est, cum doceat, *Tiberium* post Justini Jun. obitum imperasse, annis quatuor, & *Mauricii* initium cum præfenti Christi anno alliget, ut anno XII. *Mauricii*, quo Historia Evagriana terminatur, demonstrabimus. Verum quidem est, verba Evagrii de duratione Imperii Justini depravata esse; sed ex iis, quæ de Tiberio & *Mauricio* scribit, Librarium error certo innotescit. His adde Nummum *Tiberii*, qui extat apud Ducangium in libro de Familiis Augustis Byzantinis, in quo legitur: DN TIB CONSTAN PP AVG. Visitur Imperator habitu Consulari, cum stemmate absque cruce: in Postica, ANNO VIII. ejus nempe Imperii Cæsarei. Quod si anno DLXXV. Cæsar dictus fuisset, ut communis fert sententia, octavum Imperii Cæsarei numerare non potuisset; cum mense Decembri eam Dignitatem adeptus sit, & currenti anno e vivis excefferit, quod utrumque demonstratum esse existimo. Theophanes citatus ait, *Mauricium* annos quadraginta tres natum imperare cœpisse. Menander Protector dicit, se *Mauricio* imperante Historiam suam scribere decrevisse, quia is Literatis summopere favebat: posteaquam vero, inquit, *Mauricius* Imperatoriam potestatem susceperat cum sollicitus maxime de populo, tum Musarum amator, & Poematum atque Historiarum avidus auditor, ut qui & magnam partem noctis in iis studiis consumeret & pecuniis uberiora ingenia acueret & excitaret: perhibenter ego, &c. Legendus Theo-

phylactus lib. 1. cap. 1. & seq. ubi Tiberii Augusti Orationem sub ejus excessu habitam refert, ac de ejus & *Mauricii* virtutibus agit, aitque postero die ab inaugurato jam *Mauricio* Tiberium esse inter homines desisse. Huc etiam retrahenda, quæ de utroque Baronius loco citato habet.

Idem *Mauricius*, qui anno superiori *Adamaanem* Persarum Ducem, vicit, præfenti *Tanchostrum* alterum Persarum Ducem superavit, ut narrat Theophylactus lib. 3. cap. 18. Anno sequenti, inquit, *Tanchostro* Persarum Dux ingentes copias Constantinam admovit, quo maximo & forma admodum celebri prælio concursus est. Ipse Dux in prima acie pugnans occubuit, infeliciterque præliati Barbari, Romanis victoriam concesserunt, ac domos refugerunt. Sic ad acceptam cladem etiam dedecus adjunxerunt. *Mauricius* castellis, qua munitione egebant communitis, Byzantium revertitur. Cumque Tiberio Romanorum Imperatori communis omnium hujus lucis terminus adesset, *Mauricius* Dux nobile, inclutum, & legitimum virtutis suæ præmium, Romanum scilicet Imperium adipiscens, inferiorem conditionem exiit.

XI.
Mauricius
ante adeptum
Imperium Persas
vincit.

Biclarientis Abbas ad annum *Mauricii* primum, scribit *Mironem* Suevorum Regem diem clausisse extremum, cui *Eburicius* filius in Provincia Gallacia in Regnum succedit: Regnavit Miro annos tredecim, ut habet *Isidorus* in Historia Suevorum, qui de *Eburicio*, quem *Eboricum* vocat, scribit: *Quem* adolescentem *Audica* sumpta tyrannide Regno privat, & Monachum factum in Monasterio damnat. Pro quo non diu dilata est sententia. Nam *Leuvigildus* Gothorum Rex Suevis mox bellum inferens, obtento eodem, Regno *Audicam* deiicit, atque detonsum post Regni honorem, Presbyterii officio mancipavit. Biclarientis Abbas anno II. *Mauricii* Imp. *Eboricum* Regno privatum dicit, annoque tertio *Mauricii* *Leuvigildum* Gothorum Regem, *Audicam*, quem *Andecam* appellat, Presbyterum factum in exilium misisse; ideoque anno Christi DLXXXV. quo tertius *Mauricii* Imp. annus absolutus est, *Suevorum* Regnum desit, & in Gothos translatum est. Cœperat illud anno Christi quadringentesimo nono, quare accurate tradit *Isidorus* laudatus, mansisse centum LXXVII. annis, ut habent correctæ editiones, tam Grotii, quam Labbei, non vero, ut editio, quam secutus est Baronius, annis centum viginti sex; ab anno enim CDIX. ad tertium *Mauricii*, desinentem scilicet, annumque Christi DLXXXV. anni centum septuaginta septem, & quidem utrimque incompleti, intercurrent. Legendæ verba *Isidori* apud Baronium anno DLXXXIV. num. IX.

XII.
Finit Regni
Suevorum.

Chilpericus Francorum Rex Judæorum conversioni incumbit, ut videre est anno DLXXXV.

JESU CHRISTI
ANNUS
583.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
6.

TIBERII IMP.
ANNUS
2.

I.
Status
Reipubl.
a Tiberio
probe di-
sponitur.

S Equitur annus Christi quingentesimus octogesimo tertius, Indictionis primæ; quo Tiberius Imperator, in ordinem redacto Justiniano exercitus Duce ob conspirationem initam cum Sophia, Mauritium in bello Persico satis spectatum virum Magistrum militum creat, quieti Reipublicæ consulturus: cognatione enim Justiniani cum Justino Augusto intercedente, eidem regnandi parta cupidus fuit; quæ ubi semel cor humanum invaserit, haud facile quibuscumque remediis ab animo penitus extrahi potest, radicitusque convelli, cum sæpe recisa, uberiori germine, oborta occasione, soleat pullulare. Sed cum tanta hæc non nisi consulto numine Tiberius sit aggressus, omnia quam felicissimum sortita sunt exitum: etenim bellum civile ipso est ejus ortu compressum, paxque ubique parta, atque cultus religionis viridem retinuit observantiam; ex quibus factum est, ut ex bello Persico quam plures sint relatæ victoriæ. Utinam sicut florentissimum extitit Imperii Tiberii tempus, ita fuisset & diuturnum.

II.

Cum igitur (ut ex Evagrio dictum est) Mauritio cum præfectura Orientis bellum adversus Persas a Tiberio Imperatore creditum esset; favente numine, adversus eos sæpe bello decernens, divina fultus ope, semper egregias de illis victorias retulit: quæ cum haud facile brevitate perstringi possint (res enim gestas peculiari scriptione cum se scriptis prosecuturum Evagrius spem dederit; quod ea careamus: nec si præstiterit scimus) ex multis pauca dicemus, quæ idem auctor in Ecclesiastica digessit historia, ubi primum de Mauricii moribus ejusmodi orationem instituit (a):

(a) Evag.
hist. lib. 5.
c. 19. 20.

III.

Mauritius
Dux qua-
lis.

Vir erat Mauritius prudens, ingeniosus in rebus quidem diligens, animo constans & stabilis, ipsa vitæ ratione & moribus compositus, beneque cultus: ventris etiam cupiditates sic coercuit, ut non modo rebus necessariis & facile parabilibus, verum etiam aliis omnibus, quibus vita intemperans se insolenter efferre solet, abstineret: vulgus hominum non facile ad-

misit ad colloquium, neque aures cujusque sermonibus patefecit; quippe qui sciret, alterum contempnum, alterum assentationem parere: raro se adeundi concessit potestatem, eamque non nisi vehementer oratus largitus est: aures sermoni supervacaneo obtaravit, non cera (ut est apud poetam) sed ratione, ut illa pro clavi existeret, quæ eas hominum sermonibus commode tum aperiret, tum clauderet. Inscitiam autem matrem audaciæ, quæ ei vicina & finitima est, sic ab se depulit, ut in temeritate periculum, in cunctatione securitatem esse censeret: quippe fortitudo & prudentia, quæ in ejus animo infidebant, sic ferebantur ad res gerendas, sicut temporum momenta postulabant, habenasque appetitionis ita direxerunt, uti usus rerum requirebat: adeo ut in eam remittenda, tum intendenda modus quidam & moderatio conservaretur. Sed de hac re postea accuratius disputabimus. Nam quam egregius quisque sit, & qualem naturam moresque habeat, ex ejus Imperio considerandum est: quæ una res hominem solet perspicue, qualis sit, ostendere: quandoquidem cum libera ei sit vivendi potestas, ea quæ sunt in animi domicilio recondita, omnium oculis subiicit ad contemplandum. Hæc de Mauricii moribus: sed pergit reliqua enarrare, cum ait:

Iste Mauritius cum bellum in exteris regionibus gereret, civitates & arces Persis accommodatissimas cepit, tantamque prædam inde evexit, ut insulas, urbes, agrosque diu ab hominibus desertos captivis, quos abduxerat, completeret; terramque quæ ante cultura diu caruerat, jam sedulo coli efficeret: atque adeo ex illis hominibus ingentem cogeret exercitum, qui contra alias gentes valide, viriliter, & excelso animo dimicarent; denique, quamque familiam domesticis ministris impleret, quoniam captivi quam minimo comparari poterant. Porro autem idem Mauritius cum præstantissimis quibusque Persarum, utpote cum Tamocorsboe, & Adarmane, qui copias ingentes ad bellum faciendum ducebant, præliis decertavit.

IV.
Res præ-
clare ge-
stæ a Mau-
ritio Du-
ce.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXXI.
A.C. 583.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6076.

Ⓞ 4. C. D 14. P. 18. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 583.

PELAGII II. PAPÆ 6.

MAURICII IMP. 2.

A Uctor Chronici Alexandrini hoc anno scribit: Primus annus (Mauricii scilicet) cavuit Consulibus: atque ex communi hominum sensu scriptum est: Post Consulatum divina memoria Tiberii Constantini anno quarto.

I.
Postconsu-
latus.

A num. I. ad XV. Quæ habet hic Baronius tam de bello Persico, quam de Tiberii & Mauricii virtutibus, ac de Sancti Gregorii, qui postea Pontifex Romanus fuit, Monachatu, Diaconatu, & Legatione ad Aulam Constantinopolitanam, ad suos annos revocanda, juxta ea quæ suis locis jam exposuimus.

II.
Acta aliis
annis.

vit. Verum quo modo, quæso, quoque tempore, & qua fortuna res istæ ab eo gestæ sint, vel alii litteris persequantur, vel nos in alio opere separato (præsertim cum in opere quod in manibus est, aliarum rerum explicationem simus polliciti) fortasse exponemus.

V.
Victoriæ
Mauritii
Ducis.

Tantum tamen hoc loco dicam, Tamocorhoen in acie non exercitus Romani fortitudine, sed sola Ducis pietate & in Deum fide cecidisse: Adaarmanem autem viribus in prælio profligatum, ac multis amissis copiis, versum in fugam: idque cum non solum Alemandurus barbarorum Scenitarum Dux Mauritium propterea prodiderat, quod fluvium Euphratem traicere, & contra Scenitas barbaros, qui ex adversis partibus militabant, ei subsidio venire noluit (isti enim Scenitæ ab aliis propter equorum velocitatem vinci non possunt, neque sicubi interclusi sint, capi; sed hostes, dum fuga sit ipsis facienda, longe prævertunt) verum etiam Theodericus Dux Scytharum, qui intra teli iactum consistere non audebat, sese cum suis illico fugæ mandavit. Hæc summam complexus est Evagrius de præliis Mauritii adversus Persas, quæ hoc anno cœpta in sequentes sunt propagata: nequaquam enim esse potuit anni unius opus inita adversus Persas tot diversis locis temporibusque certamina; licet in Miscella (a) omnia referantur anno sequenti, tertio videlicet Tiberii Imperatoris: nos autem quæ certis singulorum annorum limitibus distingui non possunt, sub ipsorum ortu, quo narrari sunt cæpta, collegimus. Sed & iis quæ sunt de ejus reditu scripta pariter jungamus, ex quibus mirificus ipsius Mauritii religionis cultus, quo potissimum vicit hostes, cognoscatur.

(a) Misc.
hist. an. 2.
& 3. Tib.
Imp. l. 17.

VI.

Gregorius enim presbyter in Actis quæ scripsit S. Theodori Sicæotæ, cujus fuit discipulus, hæc de reditu Mauritii ad Imperatorem scribit his verbis (b): Eo tempore piæ memoriæ Tiberius Imperio potiebatur: qui cum Mauritium sibi a secretis Comitem fecisset, misit eum adversus Persas: cumque vicisset illos, in Urbem ab Imperatore revocatus est. Hic igitur cum per Galatiam iter faceret, auditis quæ de Christi servo S. Theodoro cognomento Sicæota Archimandrita dicebantur, ad eum, qui tunc in spelunca quiescebat, cum fratre Petro & sociis accessit: & ad pedes ejus prostratus, orabat, ut pro se Deum precaretur, ut iter suum ad Imperatorem fortunaret. Beatus autem vir, cum, uturgeret, præcepisset, & pro illo Deum obsecravit; & Deo sibi patefaciente, dixit ei: Fili, si sancti martiris Georgii memor extiteris, haud ita multo post cognosces, qua in gloria Imperii collocaberis. Quod cum evenerit, me-

(b) Apud
Metaph.
die 22. April.
Sur. l. 2.

Ad pedes
Sancti vi-
ri accedit
Mauritius
victor.

Ann. Eccl. Tom. X.

mento ut pauperes alas atque sustentas. Et cum Mauritius hæsitaret, qua in Imperii gloria se collocandum fore diceret, seorsum duxit eum, & amotis sociis aperte significavit, ipsum futurum imperatorem. Mauritius igitur cum sociis accepta benedictione, letus discessit, & Constantinopolim pervenit. Hactenus de his Gregorius, quæ quando, quoque modo impleta sint, dicturi sumus postea suo loco. At de Mauritii Imperio longe ante his similia prædicta fuerant ab Eutychio Constantinopolitano Episcopo, cum exul ageret in Ponto: quæ ab Eustathio, qui præsens erat, ita describuntur (c):

(c) Eust.
in Vita S.
Eutychiei.

VII.

De Impe-
rio Mau-
ritii Euty-
chiei præ-
dictio.

Cum ageret vir sanctus in monasterio, in ea rerum perturbatione contigit, ut qui provinciam Ponti incolebant, venirent ad sanctum hunc virum, magnam ex illius sermone utilitatem percepturi. Cumque (ut in colloquiis fit) alii alias provincias laudarent; magnus Dei vir, cum de Arabissenorum civitate mentio fieret, venuste dicebat ad Principes, qui inde venerant: Magna est civitas vestra, & de illa merito dici potest: E Nazareth potest aliquid boni esse? Id autem ita prænunciabat, ut non diceret se id affirmare, ne se sublimem, sed humilem ostenderet. Hoc quidem verborum involucro clausit mysterium nempe ex Arabisso futurum, qui Orbi dominaretur. Sed de patientiori vaticinio, quod hoc anno, biennio videlicet ante Tiberii obitum ab eo prænunciatum est, hæc subdit idem Eustathius:

Cum autem (inquit) Deo placuisset, ut in suam sedem restitueretur sanctus Eutychieus, biennio ante obitum Tiberii Imperatoris contigit ut ipse Tiberius in morbum incideret: & invisit eum Dei servus Eutychieus, atque convalevit. Per visum enim intellexerat, tunc eum non esse moriturum. Cum igitur multa dicerentur de successore, si quid humanitus ei contigisset: Non morietur, dicebat vir magnus. Et cum diversi nominarentur, beatus nihil respondebat. Sed cum piissimus hic Imperator Mauritius nominatus esset: se colligens, ea quæ antea cognoverat atque prædixerat, aperuit: Vere non est alius, inquiens: idque juramento asseruit. Tunc igitur ea quæ Amasæ dicta fuerant, meminimus. Hæc Eustathius, quæ hoc anno contigisse demonstrat. Sed & quod in hujusmodi rebus versatur oratio, reliqua quæ ejusdem sunt argumenti his contexamus, ea videlicet, quæ de prodigiis divinitus ostensis ejusdem præsignantibus Imperium ab Evagrio sunt enarrata, qui ait (d):

VIII.
Patefacit
vaticinium
Eutychieus.

(d) Evag.
li. 5. c. 21.

IX.

De futuro
Mauritii
Imperio
prænun-
cia.

Signa quoque divinitus ostentata atgressa sunt, quæ Mauritium Imperatorem fore præsignificarunt. Nam ad multam noctem ei intra sanctuarium templi sanctæ

B b b

ca.

castissimæ Virginis & Deiparæ Mariæ dedicati (quod quidem ab Antiochenis templum Justiniani nuncupatur) tibus incensum offerenti, aulam sacra mensa igne conflagrare visum est, adeo ut ingens admiratione ac stupor illum inceperit, visionemque magnopere extimuerit, Cui astans Gregorius illius urbis Episcopus, dixit: Visionem cælitus dimissam esse, & summum ei splendorem atque eximium portendere. Apparuit præterea versus Orientem re ipsa Christus Deus ultionem de hostibus requirens: qua quidem visione Imperium Mauritiæ perspicue demonstratum est. Nam a quo, quæso, nisi ab Imperatore, & ab illo homine qui ipsum pie colebat, rem hujusmodi postularet?

X.
Quæ parentibus de Mauritiæ ostensa.

Quinetiam mihi de his rebus percontanti, aliæ res sane memorabiles & dignæ historia a parentibus suis narratæ sunt. Nam pater ejus memoravit, se eo tempore quo Mauritius conceptus fuit, in somnio vidisse vitem maximam ex suo cubili pululascere, & botros fere innumerabiles & maturos ex ea pendere. Mater vero narravit, terram tempore partus sui suave olentem odorem, peregrinum, & alternis vicibus variatum ex se effluisse; ac sepe larvam, quam Græci *εμρσοαυ* vocant, infantem de loco in locum movisse, tanquam illum voraturam, minime autem ei nocere potuisse. Itemque Simeones, qui prope Antiochiam in columna habitavit, vir ad res quascumque prudenter ac studiose exquirendas aptissimus, & omnibus divinis virtutibus eximie ornatus, multa cum verbis tum factis expressit, quæ Mauritiæ fore Imperatorem plane indicarunt. Hucusque Evagrius. Post hæc vero Tiberius Imperator, cum expertus esset Mauritium pium, prudentemque, eundem sibi generum cooptavit, tradens illi filiam Constantinam in matrimonium. sed de his satis.

XI.
Gregorius ex Monacho diaconus & legatus.

Hoc eodem anno, quo post primum Tiberii Imp. a mense Augusti secundus incipit numerari: Pelagius Papa, ubi opportunum navigandi tempus advenit, ordinato Gregorio ex monacho diacono, eundem mittit Constantinopolim Apocrisarius. Quoniam vero quod asseritur id factum a Benedicto Papa Pelagii prædecessore testificatione Joannis diaconi, ex ipsius S. Gregorii scriptis confutavimus suo loco superius: cur in hunc ipsum annum potius ordinationem Gregorii & legationem ejus Constantinopolim referamus, ratio lectori reddenda est: qui primum meminisse debet, demonstratum esse, perseverasse Gregorium adhuc laicum licet maxime pium, in functione Urbanæ Præfecturæ usque ad annum quingentesimum octogesimum primum, cum creatus est Laurentius Mediolanensis Episcopus, prout ex ipsius Gregorii litteris est ple-

nissine declaratum. Quomodo vero nuncium remittens sæculo, factus est in monasterio monachus, & statim inde avulsus a Pelagio Papa & diaconus ordinatus, missus est Constantinopolim Apocrisarius ad Tiberium novum Imperatorem, hæc apertius insinuanda sunt.

Cum igitur Gregorius monasterium ingressus esset, ne ibi diu permaneret, oborta occasio fecit, qua Pelagius Papa bene usus, eum e monasterio invitum ac nolentem abstraxit, ut ipsum videlicet ad recens creatum Tiberium Imperatorem mitteret Apocrisarium: sciebat enim tanti viri, in rebus gerendis prudentiam, diligentiam, atque dexteritatem, quas omnes animi ejus dotes satis perspectas habuerat in functione Urbanæ Præfecturæ; nec ignorabat quanti esset momenti apud Imperatorem ad negotia Ecclesiastica obeunda astare virum nobilitate insignem, virtutibusque conspicuum, qui & peritiam rerum gerendarum calleret, tantæque esset præstantiæ, ut si opus foret, adversus hæreticos atque schismaticos non tantum staret intrepidus, sed & Catholicos coereret, atque in officio contineret, ipsumque Imperatorem (si res exigeret) redargueret. Quoniam vero moris erat, nonnisi sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconis Cardinalibus ejusmodi munus obeundum fideliter credi; ob id Pelagius addidit, ut ipsum Gregorium renitentem licet, crearet diaconum Cardinalem.

XII.
Deligitur Gregorius Apocrisarius.

Hæc autem omnia a nemine fidelius quam ab ipso Gregorio relata percipias, qui in præfatione ad S. Leonardum Episcopum Hispalensem hæc de se habet, ubi primum de tarda a se facta ad monasterium conversione agit: *Quia enim* (inquit) *plerumque navem incaute religatam etiam de sinu tutissimo littoris unda excutit, cum tempestas excrescit; repente me sub prætextu Ecclesiastici ordinis in causarum secularium pelago reperiri: & quietem monasterii, quam habendo non fortiter tenui, quam stricte tenenda fuerit, perdendo cognovi. Nam cum mihi ad percipiendum sacri altaris ministerium obedientiæ virtus opponit, hoc sub Ecclesiæ colore susceptum est, quod si inulte liceat, iterum fugiendo deflectatur. Et paulo post: Eo quoque tempore, quo ad ministerium altaris accessi, hoc de me, ignorante me actum est, ut sacri ordinis pondus acciperem; quatenus in terreno Palatio licentius excubarem. Sic itaque vides, tum avulsam a monasterio creatum esse diaconum, cum Apocrisarius Constantinopolim mittendus esset, & non ante. Nam nonnisi diaconis ejusmodi munus credi consuevisse, idem Gregorius in epistola ad Focam Augustam docet his verbis: (a) *Quod permanere in Palatio juxta antiquam consuetudinem Apostolicæ sedis**

XIII.
Quomodo Gregorius monasterio evulsus.

(a) Greg. lib. II. ep. 43.

dia-

diaconem vestra serenitas non invenit; non hoc meae negligentiae, sed gravissima necessitatis fuit. Quia dum ministri omnes hujus nostrae Ecclesiae contrita asperaque tempora cum formidine declinarent atque refugerent, nulli eorum poterat imponi, ut ad urbem regiam in Palatio permanens accederet. Subdit vero, se tunc Ecclesiae Defensorem ordinasse diaconum, quem Apocrisarium mitteret Constantinopolim.

XIV.
Suos secum ducit monachos Gregorius.

At quid Gregorius ordinatus jam diaconus, cum profecturus Constantinopolim esset? Illud quidem admiratione dignum praestitit, ut qui non permissus esset in suo monasterio permanere, miro quodam modo ipsum monasterium secum veheret, cum videlicet complures ex eodem ipse inde duceret secum monachos, quo ubicumque locorum esset, sive in diversorio, sive in navi, sive Constantinopoli, iidem nobile redderent monasterium florentissimum monasticis institutis. Id quidem ex eiusdem ad Leandrum scriptis in praefatione ad libros Moraliū facile possumus intelligere, ubi ait: *Me scilicet multi ex monasterio fratres mei germana charitate secuti sunt. Quod divina factum dispensatione conspicio, ut eorum exemplo ad orationis placidum litus quasi anchorae fune restringerem, cum causarum saecularium incessabili impetu fluctuarem. Ad illorum quippe confortium, velut ad tutissimi portus sinum, post terreni actus volumina fluctusque fugiebam. Et licet illud me ministerium ex monasterio abstractum a pristinae quietis vita mucrone suae occupationis extinxerat; inter eos tamen per studiosae lectionis alloquium, quotidiana me aspiratio compunctionis animabat.* Haec Gregorius de se ipso. Inter alios autem monachos secutus est Gregorium Maximianus, qui numeratur ab ipso sui monasterii secundus Abbas primus post Valentium. Porro res gestae ab eodem Gregorio Constantinopoli inferius pro temporis ordine dicentur.

XV.

(a) Greg. l. 5. c. 47. 48. 49.

Hoc eodem anno, qui & quintus numeratur Childeberti Junioris Regis filii Sigeberti, habita est in Gallia Synodus Brennacensis, cujus aliquot apud Gregorium (a) Turonensem Episcopum, qui *Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS III. Concilium Brennacense.

A num. XV. ad XXIII. Concilium Brennacense celebratum in causa Gregorii Turonensis, cum accusatus fuisset, quod in *Fredegundem* Chilperici Regis uxorem, & in *Bertheramnum* Burdigalensem Episcopum crimen nefarium composuisset, pertinet ad annum quingentesimum octogesimum. Gregorius enim lib. 5. cap. 49. ubi de illo disserit narrat, quae gesta sunt anno quinto Childeberti Regis, qui eo Christi anno in cursu erat. Eo in Concilio Gregorius sanctitate vitae conspicuus favorabili Episcoporum sententia absolutus est, ut ex eodem

interfuit; monumenta extant: nam celebrata ipsa est in causa ipsius Gregorii, cum reus factus esset, quod in *Reginam* *Fredegundem* uxorem *Chilperici* & in *Bertheramnum* *Burdegalensem* Episcopum crimen nefarium composuisset & evulgasset. Res autem ita se habuit. *Leudastes* Praefectus sive Comes *Turonensis*, cum injuste admodum se gessisset, Ecclesiisque damna plurima dedisset, ob idque e praefectura opera Gregorii amotus esset; adversus eum una cum *Riculfo* *Turonensi* presbytero conjurans, calumniam ambo simul struunt, accusantes ipsum tradere machinatum *Turonensem* civitatem *Childeberto* Regi. Quod cum minime crederetur, adjecerunt calumniam aliam, qua Rex commoveri facile potuisset: nempe dixisse Gregorium, *Fredegundem* *Reginam* commisceri solitam cum *Bertheramno* Episcopo *Burdegalensi*: ejus rei testes esse *Platonem* Archidiaconum, & *Gallienum* ejusdem Ecclesiae aequae diaconum. Acceperat autem a *Leudaste* *Riculfo* de Episcopatu *Turonensi* promissionem, cum Gregorius damnaretur. Qui quasi jam ejus possessor multas interea in Gregorium irrogabat injurias, neque a sputis temperans: qui & accusatorem ad *Regem* misit ejusdem nominis *Riculfum* clericum, promisso illi Archidiaconatu. Cum vero victi catenis testes ducerentur ad *Reginam*, quid tunc Gregorius egerit, ab ipso accipe: *Haec ego* (inquit) *audiens, dum in domo Ecclesiae residerem, maestus turbatusque ingressus oratorium, Davidici carminis sumo librum, ut scilicet apertus aliquem consolationis versiculum daret: in quo ita repertum est: Eduxit eos in spe, & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare.* Interim vero iustus est ipse Gregorius custodiri usque ad futurum conventum Episcoporum in villa *Brennaco* colligendum.

Synodus Brennacensis in Gallia.

Calumniæ adversus Gregorium.

XVI.

Sed quid interea mirandum acciderit, audi. *Modestus* quidam faber lignarius cum zelo justitiae redarguisset istæ patrāntem, falsoque obiciēntem *Riculfum* clericum accusatorem: iste eum auxilio *Eunomii* Comitis retrudi fecit in carcerem, ubi iussu *Reginae* mandatur subdi tormentis. *Apprehenditur* (inquit *Gregorius*) *Modestus, torquetur, flagellatur,* B b b 2 & in

De Modesto fabro miraculum.

fuse *Baronius* refert. Fuit porro *Brennacum*, vulgo *Braine*, villa Regia pagi *Regnique* *Suessonici*, posita ad *Vidulam* fluviolum; in qua *Clo-tarius* extruxerat Regiam, ubi & ejus thesauri servabantur. Hic locus hodie insignis *Abbatia* *Praemonstratensis*, vulgo *Saint Jued*, ob *Basilicam* *Sancto Euhodio* sacram. De hac villa legendi *Valesius* in *Notitia Galliarum* in voce *Brennacum* & *Mabillonius* lib. 4. de *Re Diplomat.* pag. 253. ubi & ostendit, *Brennacum* tunc temporis *Ecclesiae Rotomagensis* juri subditam fuisse.

& in vincula compactus, custodia deputatur. Cumque inter duos custodes carceris & cippo teneretur vinctus, media nocte dormientibus custodibus, orationem fudit ad Dominum, ut dignaretur ejus potentia miserum visitare, & qui innocens illigatus fuerat, visitatione Martini Præsulis & Medardi absolveretur. Mox disruptis vinculis, diffracto cippo, sancti Medardi basilicam, nocte nobis vigilantibus introiit. Hæc Synodum præcesserunt: quæ satis fuisse poterant ad Gregorii innocentiam contestandam, cujus causa vinctus Modestus divinitus fuerat liberatus.

XVII. Ubi autem Brennaci Synodus Episcoporum eam ob causam collecta est: quid actum sit, Gregorius ita narrat: Congregati igitur apud Brennacum villam Episcopi, in unam domum residere jussi sunt. Deinde, adveniente Rege, data omnibus salutatione ac benedictione, resedit. Tunc Bertheramnus Burdegalensis civitatis Episcopus, cui hoc cum Regina crimen imputatum fuit, causam proponit, neque interpellat, dicens a me sibi ac Reginae crimen objectum. Negavi ego in veritate me hæc locutum, & audisse quidem hæc alios, me non excogitasse. Nam extradomum rumor in populo magnus erat dicentium: Cur hæc super sacerdotem Dei obijciuntur? Cur talia Rex prosequitur? Numquid potuit Episcopus talia dicere vel de servo? Heu, heu, Domine Deus, largire auxilium servo tuo. Rex autem dicebat: Crimen uxoris meæ meum habetur opprobrium. Sic ergo censetis ut super Episcopum testes adhibeantur: ecce adsunt. Certe si videtur ut hæc non fiant, sed in fidem Episcopi committuntur, dicite: libenter audiam quæ jubetis. Mirati sunt omnes Regis prudentiam, vel patientiam simul. Tunc cunctis dicentibus: Non potest persona inferior super sacerdotem cædi*: reslitit ad hoc causa, ut dictis Missis in tribus altaribus, me de his verbis exuerem sacramento; & licet canonibus essent contraria, pro causa tamen Regis impleta sunt.

* credi,

XVIII. Rigunthis Reginae charitas.

Sed nec hoc silebo, quod Rigunthis Regina condolens doloribus meis, jejunium cum omni domo sua celebravit, quousque puer nunciaret, me omnia sic implese, ut fuerant instituta. Igitur regressi sacerdotes ad Regem, ajunt: Impleta sunt omnia ab Episcopo quæ imperata sunt, o Rex. Quid nunc ad te, nisi ut cum Bertheramno accusatore fratris communione priveris? Et ille: Non ego nisi audita narraui. Quærentibus illis, qui hæc dixerit? respondit se hæc a Leudaste audisse. Ille autem secundum infirmitatem vel consilii vel propositionis suæ fugam inierat. Tunc placuit omnibus sacerdotibus, ut sator scandali, infamator Regi-

næ accusator Episcopi ab omnibus arce-
retur Ecclesiis, eo quod se ab audientia subtraxisset: unde & epistolam subscriptam aliis Episcopis qui non adsuerant transmiserunt, & sic unusquisque ad locum suum regressus est. Hactenus Acta Synodi Brennacensis,

Quid autem factum fuerit adversus Riculfum clericum accusatorem qui aderat, idem sic tradit: At Riculfus clericus ad interficiendum deputatur, pro cuius vita vix obtinui: tamen de tormentis excusare non potui; nam nulla res, nullum metallum tanta verbera potuerit sustinere, sicut hic miserrimus. Ab hora tertia diei, revinctis post tergum manibus, suspensus ad arborem dependebat: ad horam vero nonam depositus, extensus ad trocleas, cedebatur fustibus, virgis & loris duplicibus, & non ab uno vel duobus, sed quot accedere circa miseros potuissent artus tot caesores erant. Cum autem in discrimine esset, tunc aperuit veritatem, & arcana doli publice patefecit. Dicebat enim, ob hoc Reginae crimen objectum, ut ejecta de regno, interfectis fratribus & patre, Clodoveus regnum acciperet, Leudastes ducatum. Hæc de falso teste. Porro Leudastem instar Cain undique pulsum, undique profugum super terram vagasse tradit.

Non præmittendum, de hac Synodo scripsisse carmen Venantium Fortunatum, quo & cecinit laudes Chilperici, necnon Fredegundis Reginae. Quod enim adversus Fredegundem tanta calumnia sparsa est, & cum ignominia ad iudicium usque causa deducta; placuit Fortunato (quem puto eidem Synodo cum Gregorio interfuisse) eam scripto carmine celebrare, atque ejus canere laudes, cujus opprobria fuerant ad eo turpiter divulgata. Est vero ejusmodi præfixa inscripto carmini (a):
Ad Chilpericum Regem, quando Synodus in Brennaco habita est. Incipit autem:

Ordo sacerdotum, venerandaque culmina Christi,
Quos dedit alma fides religionem patres.
Parvulus opto loqui Regis præconia celsi:
Sublevet exigui carmina vester amor.

Et post multa habet ista de Fredegunde Regina apposite quidem:

Conjuge cum propria, quæ regnum moribus ornat
Principis, & culmen participata regit,
Provida consiliis, sollers, cauta, utilis aulæ,

XIX. Riculfus clericus accusator lauit poenas, & cuncta patefacit.

XX.

(a) Fortunatus carm. l. 9.

In-

CHRISTI
583.

PELAGII PAP. II.
6.

TIBERII IMP.
2.

Ingenio pollens, munere larga placens,
Omnibus excellens meritis Fredegundis opima,
Atque serena suo fulget ab ore dies:
Regiam magnanimis curarum pondera portans,
Te bonitate colens, utilitate juvans.
Qua pariter tecum moderante palatia crescant,
Cujus & auxilio floret honore domus.
Quærens unde viro duplicentur vota salutis,
Et tibi mercedem de Fredegunde facit:
Quæ meritis propriis effulget gloria Regis,
Et Regina suo facta corona viro.
Tempore sub longo hæc te fructu pro-
lis honoret,
Surgat & inde nepos, ut renoveris avus.
Ergo Creatori referatur gratia digne,
Et cole Rex Regem qui tibi præbet opem.

Ista & alia Fortunatus ad Chilpericum; & quidem puto intuitu charitatis, ut e domo regia manantem ex impudica Regina foetorem veluti plurimo effuso balsamo effugaret.

XXI. Verum qui Regibus dominatur, & solus verax est, nec secundum faciem judicat; adversus Chilpericum & Fredegundem sententiam & quidem durissimam protulit, nulla penitus interposita mora: acciditque nutu Dei, ut idem qui cecinit gloriosa Fortunatus, paulo post lugubri carmine occinuerit luctuosa: quæ S. Salvio, qui eidem Synodo interfuit, quomodo fuerint antea demonstrata, proxime dicturi sumus: modo vero accipe, quæ antea ibidem transacta sunt cum dissonante de fide Judæo, & quæ idem habet de Chilperico Rege ipsi Gregorio conciliato, & ab ipso benedictionem petente, cum inde recedens esset Parisios rediturus. Cum enim moraretur adhuc apud Chilpericum Gregorius Turonensis (ut ipse testatur) data occasione Judæi nomine Prisci, cum eo de veritate Christianæ fidei contulit: sed in obstinatione ille sua perseverans, nihil profecit: scripsit

tamen eam ipse disputationem Gregorius, (a) ad cuius finem, ubi agit de Rege inde Parisios profecturo, hæc habet: Ad me (inquit) conversus postulat ut accepta benedictione discederet: ait enim: Dicam (inquit) tibi, o sacerdos, quod dixit Jacob ad Angelum, qui ei loquebatur: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Et hæc dicens, aquam manibus porrigi jubet: quibus ablutis, facta oratione, accepto pane, gratias Deo agentes, & ipsi accepimus, & Regi porreximus, haustoque mero, Vale dicentes discessimus. Hæc de Rege accipiente eulogias ab ipso Gregorio, ut his pacis symbolis ipsi reconciliatum se ostenderet. Sic igitur qui ad Regem reus majestatis advenerat, a regia majestate eo modo maximo affectus honore recessit. Sed ad S. Salvii vaticinium redeamus.

Quid enim post hæc ibi contigerit memoratu dignum, idem Gregorius narrat his verbis (b): Igitur cum, Vale post Synodum memoratam Regi jam dicto, ad propria redire vellemus: non ante discedere placuit, nisi hunc virum, Salvium Episcopum scilicet, libatis osculis, linoqueremus. Quem quæsitum in atriiis Brennacensis domus reperi. Cui dixi, quia jam eram ad propria rediturus. Tunc remoti paululum, dum hinc inde sermocinaremur, ait, mihi: Vides ne super hoc testum quæ ego suspicio? Cui ego: Video enim super tegulum, quod nuper Rex poni præcepit. At ille: Aliud, inquit, non aspicias? Cui ego. Nihil aliud, inquam, video (suspiciabar enim quod aliquid joculariter loqueretur) & adjeci: Si tu aliquid magis cernis, enarra. At ille ultra trabens suspiria, ait: Video ego evaginatum iræ divinæ gladium super domum hanc dependentem. Verumtamen non fefellit dictio sacerdotem: nam post dies viginti, duo filii Regis (quos superius mortuos diximus) obierunt. Hæc Gregorius: quomodo vero mortui sint, inferius docet.

Nam idem Gregorius eodem hoc anno, qui numeratur (ut dictum est) quintus Childeberti Junioris, pestem ingentem depastam esse Gallias tradit, quæ tacti iidem duo filii Regis Chilperici & Fredegundis extincti sunt. Porro rem gestam ita idem auctor enarrat (c): Igitur in his diebus Cbilpericus Rex gra-

(a) Greg. Turon. hist. Fran. lib. 6. c. 5. Gregorius impertit benedictionem Regi.

XXII.

(b) Greg. li. 5. c. 50.

De vendita super Regis domum parata.

XXIII. De peste quæ Gallias invasit.

(c) Greg. li. 5. c. 34.

PAGIUS IV. A num. XXIII. ad XXVI. Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 34. & seq. narrat, morbum dysentericum mense Augusto post varia prodigia grassari cœpisse, Regibus Francorum inter se jam dissidentibus, & bellum civile parantibus. Cbilpericus Rex primum ægrotavit, & non multo post duos filios amisit, Chlodovertum scilicet, & Dagobertum, uti hic a Venantio in utriusque Epitaphio lib. 8. Carm. 4. & 5. appellatur, ubi & Chlodovertus tria lu-

stra vixisse dicitur. Baronius, hujus dysentericæ occasione scribit, magnam pestem in Gallias anno, quo Brennacense Concilium celebratum, grassatam esse. Verum Turonensis, non de peste, sed de dysenteria, idest, intestinorum torminibus loquitur, & Cicero dysenteriam viscerum morbum vocat, ut videre est apud Henricum Stephanum in Thesaurio linguæ Græcæ, Narrat hæc Gregorius anno V. Childeberti Regis, quæ ideo ad annum DLXXX.

viter ægrotavit. Quo convalescente, filius ejus junior necdum ex aqua & Spiritu sancto renatus ægrotare cœpit: quem in extremis videntes, baptismo abluerunt. Quo parumper melius agente, frater ejus senior nomine Clodobertus ab hoc morbo corripitur. Ipsumque in periculo mortis Fredegundis mater cernens, sero pœnitens ait ad Regem: Diu nos male agentes pietas divina sustentat: nam sæpe nos febribus & aliis malis corripuit, & emendatio non successit. Ecce jam perdimus filios: Ecce jam nos lacrymæ pauperum, lamenta viduarum, suspiria orphanorum interimunt, nec spes remanet, cui aliquid congregemus. Thesaurizamus, nescientes cui congregemus ea: Ecce thesauri remanent possessore vacui, rapinis ac maledictionibus pleni. Numquid non exundabant promptuaria vino? Numquid non horrea abundabant frumento? Numquid non erant thesauri referti auro, argento, lapidibus pretiosis, monilibus, vel reliquis Imperialibus ornamentis? Ecce quod pulchrius habebamus, perdimus.

XXIV. Nunc sic placet, venite, incendamus omnes descriptiones iniquas. Sufficiat fisco nostro, quod suffecit patri Regique Clotario. Hæc effata Regina, pugnis verberans pectus, jussit libros exhiberi qui de civitatibus suis per Marcum venerant: projectisque in ignem, iterum ad Regem conversa: Quid tu, inquit, moraris? Fac quod vides a me fieri, ut etsi dulces natos perdimus, vel pœnam perpetuam evadamus. Tunc Rex compunctus corde tradidit omnes libros descriptionum igni, conflagratisque illis, misit qui futuras prohiberet descriptiones. Post hæc infantulus junior, dum nimio labore tabescit, extinguitur: quem cum maximo dolore ducentes e villa Brennaço Parisios ad basilicam S. Dionysii sepeliri mandaverunt. Clodobertum vero componentes in feretro, Sueffionas ad basilicam S. Medardi duxerunt, proiicientesque eum ad sanctum sepulcrum vota voverunt pro eo: sed media nocte anhelans jam & tenuis spiritum exhalavit; quem in basilica sanctorum Crispi & Crispiniani martyrum sepelierunt. Magnus usque hic plæctus omni populo fuit: nam viri lugentes mulieresque lugubribus vestimentis indutæ (ut solet in conjugum exequiis fieri) ita hoc funus sunt prosecutæ. Multa postea Chilpericus Rex ecclesiis, sive basilicis, vel pauperibus est largitus. Hæc de funere duorum filiorum Regis, & de Rege ipso in meliorem frugem mutato Gregorius.

XXV. Scripsit iisdem Regis filiis epitaphia Venantius Fortunatus, atque primum majori natu filio Clodoberto his versibus (a):

Flere monet populum crudelia funera Regum,

Cum caput Orbis humo, mœsta sepulcra tegunt. Epitaph. Clodoberti Regis filii.

Hoc igitur tumulo recubans Clodobertus habetur,

Qui tria lustra gerens raptus ab Orbe fuit,

De proavo veniens Clodoveo celsa propago,

Clotarii que nepos, Chilpericique genus:

Quem de Regina sumpsit Fredegunde venusta:

Auxerat & nascens Francica vota puer:

Quem patria dum spes * adolesceret ampla,

Accelerante die, fors inimica tulit.

Sed cui nulla nocent queruli contagia mundi,

Non fleat ullus amor, quem modo cingit honor.

Nam puer innocuus vivens sine crimine lapsus

Perpetui regni se favet arce frui.

Sed & ejus germano infanti Dagoberto æque epitaphium elaboravit, ex quo nomen ejus a Gregorio prætermissum edisces, vocatum nempe Dagobertum; sic enim se habet:

Dulce caput populi, Dagoberte perennis amore, Epitaph. Dagoberti, Regis filii. * albis.

Auxilium patriæ spes puerilis, obis * Germine regali nascens generosus, &

infans,

Ostensus terris mox quoque raptè polis.

Belligeri veniens Clodovei gente potenti

Egregio proavi germine, honore pari.

Regibus antiquis resplendens nobilis infans,

Chilpericique patris, vel Fredegunde genus.

Te veneranda tamen mox abluit unda lavacri,

Hinc licet abreptum lux tenet alta throno.

Vivis honore ergo, & cum Judex venerit Orbis,

Surrecturus eris fulgidus, ore nitens.

Ista Venantius, qui (ut diximus, cum paulo ante læta cecinisset, scribere mox coactus est Regum funeribus epitaphia. Sed & tunc etiam ad ipsum Regem consolatione de filiorum obitu carmine scripsit, cujus est exordium:

Aspera conditio & fors irrevocabilis horæ,

Quam generi humano tristis origo dedit.

Et

Et inferius alludens ad luctum universi populi, ista subdit:

*Talis erit populus, qualem te viderit
omnis,
Deque tua facie plebs tua vota metit.*

Innatum est enim Francis, eisdemque illud peculiare, ut cum præ cæteris gentibus suum diligant Regem, sese in Regis vultum, mores animi, corporis habitum, atque alia denique omnia (quantum fas est) transformare, similesque reddere cupiant.

XXVI. At nec finis hic filiorum Chilperici Regis funerum: etenim Fredegundis amatis carens filiis novercali odio in privignum Clodoveum commovetur, quem in suspicionem adductum, quod aliquid in eam moliretur, eundem detrusum in carcerem ibi gladio feriri præcepit; de ipso illud evulgans, quod se ipsum obnoxium culpæ necasset. Rem gestam narrat ipse Gregorius (a). Erat Clodoveus iste filius Chilperici ex Audovera uxore sua, ex qua pariter Theobertum & Moroveum susceperat. Ipsa autem Audovera velata, quam arte se Fredegundis conjunxerit Chilperico, ab Adone Viennensi sic accipe: *Absente Chilperico, Fredegundis Audoveram Reginam tali fraude decepit, ut filiam quam ex Chilperico habebat Audovera ex sacro fonte ipsa per se non per aliam susciperet: quod & ipsa seducta quidem fecit. Ac idcirco postmodum a marito suo Chilperico dimissa: sicque Fredegundis in connubium transiit. Audovera vero velata villas & prædia tantum ad sustentationem sui accepit. Episcopus, qui filium baptizavit & matrem tenere non prohibuit, exilio damnatus est.* Hæc Ado, quibus plenius Fredegundis perfidia innotescat, quam in privignum Clodoveum filium Audoveræ ad postremum Phædræ instar explevit.

XXVII. Sed funeribus Regum tristiora Reginæ funera jungamus. Gregorius enim his

PAGIUS V. *Ad num. XXVI. Fredegundis uxor Chilperici Regis, & noverca Clodovei hunc cum Audovera matre, quæ Fredegundis ancilla erat, occidi iussit. Soror illius (nempe Audoveræ) in Monasterio, delusa a pueris Reginæ, transmittitur: opes eorum omnes Regina delata sunt, inquit Turonensis citatus. Basina itaque Audoveræ soror primum delusa seu stuprata fuit a famulis Fredegundis postea in Monasterio Picaviensi inclusa, ubi cum Chrodilde Chariberti quondam Regis filia graves tumultus adversus Abbatissam concitavit, de quibus suo loco. Verum gesta hæc anno DLXXX, qui Childeberti Regis quintus erat.*

VI. *Ad num. XXVII. Gregorius lib. 5. cap. 35. Austrigildis narrat mortem Austrigildis uxoris Guntramni Regis, quæ adeo crudelis fuit, ut duos Medicos, qui ei studium adhibuerant, gladio feriri*

de obitu filiorum Chilperici narratis, de alia Regina Francorum conjuge Guntheramni germani Chilperici hac eadem peste defuncta mox ista funesta subjungit: *His diebus Austrigildis Guntheramni Principis Regina ab hoc morbo consumpta est. Sed priusquam nequam spiritum exhalaret, cernens quod evadere non posset, alta trahens suspiria, voluit lethi sui habere participes, agens ut in exequiis ejus aliorum funera plangerentur. Fertur enim Herodiano more Regem petiisse, dicens: Adhuc spes vivendi fuerat, si non inter iniquorum medicorum manus incidissem: nam potiones ab illis acceptæ mihi vi abstulerunt vitam, & fecerunt me hanc lucem velociter perdere. Et ideo ne mors mea inulta prætereat; quæso, & cum juramenti interpositione conjuro, ut cum ab hac luce discessero, statim ipsi gladio trucidentur; ut sicut ego amplius vivere non queo, ita nec illi post meum obitum gloriantur, sed sit unus dolor nostris pariter & eorum amicis. Hæc effata, infelicem animam tradidit. Rex vero peracto ex more justitio, oppressus iniquæ conjugis juramento, implevit præceptum iniquitatis; nam duos medicos, qui ei studium adhibuerant, gladio feriri præcepit. Hæc Gregorius.*

Eadem quoque lue tactum abreptumque ex hac vita Nantinum Comitem Engolismensem, idem subdit: qui cum in sancta loca Deique ministros mala multa patrasset, ultimo ipse elogio, quid pateretur ob scelera perpetrata, testatus est: ait enim Gregorius (b): *Post paucos menses a suprascripto morbo Nantinus Comes corripitur. Qui nimia exustus febre, clamavit, dicens: Heu, heu, ab Heraclio Antistite exuror: ab illo crucior: ab illo ad judicium vocor. Cognosco facinus: reminiscor injuste injurias me intulisse Pontifici: mortem deprecor, ne diutius crucier hoc tormento. Hæc cum maxima in febre clamaret, deficiente robore corporis, infelicem animam fudit, indubia relinquens*

Impiæ
Austrigildis
Reginæ
obitus.

XXVIII.
Nantini
obitus &
supplicium.

(b) Greg.
l. 5. c. 36.
in fin.

præceperit, ut mortis participes haberet. Sed factum etiam id anno DLXXX. cum Turonensis ibidem agat de rebus anno V. Childeberti Regis gestis. De ejusdem Reginæ interitu loquitur Marius ad annum II. Consulatus Tiberii Iudici. XIV. quibus characteribus ipse annum Christi DLXXXI. designat: *Ea Indictione, inquit, mense Septembri Austrigildis Regina obiit, post cujus transitum interfecit sunt duo Medici, Nicolaus & Donatus. Rex enim, ut habet Gregorius Turonensis, implevit præceptum iniquitatis ab Austrigilde factum. Verum Marius, qui Tiberii initium tardius consignavit, in ea morte narranda in errorem etiam lapsus est. Ab Austrigildis morte Guntramnus Rex in perpetuo Cœlibatu vitam duxit.*

VII. *Ad num. XXVIII. Nantinus Comes Inculismensis morbo dysenterico correptus pœnas sceleris tingitur.*

CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

quens vestigia hoc ei ad ultionem beati viri venisse: nam exanimus corpus ita nigredinem duxit, ut putares eum prunis superpositum fuisse combustum. Ergo omnes hæc obstupescant, admirentur, & metuant, ne inferant injurias sacerdotibus, quia ultor est Dominus servorum suorum sperantium in se. Quæ autem adversus Heraclium Berdegalem Episcopum Nantini egisset, idem Gregorius paulo superius narrat, cum tradit ab eo ob immensa scelera perpetrata ipsum Nantinum fuisse excommunicatum. At de his hæcenus: jam vero e Galliis in Galliciam transeamus, Gregoriumque sectemur, qui ait (a):

(a) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 5.
c. 37.

XXIX.
De obitu
S. Martini
Gallicien-
sis.

Hoc eodem tempore (nempe anno quinto Childeberti Junioris, qui hoc Christi anno incipit numerari,) & B. Martinus Galliciensis Episcopus obiit, magnum populo illi faciente plantum. Nam hic Pannoniæ ortus fuit (sicuti nomen & patriam, ita etiam sanctitatem Martini Turonensis adeptus) & exinde ad visitanda loca sancta in Orientem properans, intantum se litteris imbuit, ut nulli secundus suis temporibus haberetur: & exinde Galliciam venit, ubi cum beati Martini reliquiæ portarentur, Episcopus ordinaretur: in quo sacerdotio impletis plus minus triginta annis, plenus virtutum migravit ad Dominum. Versiculos qui ad ostium sunt a parte meridiana in basilica S. Martini, ipse composuit. Hæc Gregorius.

XXX.
De tempore
sedis
ejus.

(b) Greg.
Turon. mi-
rac. S.
Martini l.
1. c. 11.

Porro quod pertinet ad annos ejus Episcopatus: dum numerat triginta circiter annos ejus sedis Gregorius, scias ipsum deducere numerum ab eo tempore quo illatæ sunt sancti Martini Turonensis reliquiæ in Galliciam, ut patet ex ejusdem testificatione, dum de eadem a nobis superius recitata translatione agit (b). Qua ratione dicendum esset, inchoatum ejusdem Episcopatum circa annum Domini quingentesimum quinquagesimum tertium, cum alii (ut vidimus) referant ad annum quingentesimum sexagesimum: cui sententiæ magis inhæsimus, quod ex Actis Concilii Bracharensis secundi tum nota Ætæ, tum numero annorum Ariamiri Regis sibi vendicet auctoritatem. Dies autem, quo tantus vir,

PAGIUS lerum suorum luit, ut scribit Turonensis lib. 5. c. 37. narrans quæ accidere anno quinto Childeberti Regis, qui in an. Christi DLXXX. convenit, indeque intelligimus Galliam eo anno dysenteria valde afflictam fuisse, licet Baronius tam Nantinum, quam Austrigildem peste periisse scribat.

VIII. A num. XXIX. ad XXXII. Turonensis lib. 5. cap. 37. annoque V. Childeberti Regis, ait: Hoc tempore & beatus Martinus Galliciensis Episcopus obiit. Paulo post: In Sacerdotio impletis plus minus triginta annis, plenus virtutibus migravit ad Dominum. Mabillonius sæculo primo

cui multum debet Hispania, ex hac vita ad cælum migravit, celebri solemnitate anniversario cultu refulget ad decimum tertium Kal. Aprilis.

Ad postremum, vero quod reperimus ipsius sepulcrum, nefas sit præteriisse eum insalutatum: quamobrem ipsum ex prato Venantii collectis floribus aspergamus versibus illis, inquam, quibus ipse mirifica ejus facta tunc temporis cecinit, cum provinciam illam, absterfo Ariano putore, ad Catholicam fidem convertens, grande Deo obtulit sacrificium in odorem suavitatis. Sint igitur ejusmodi vetera monumenta, epitaphii loco, sanctissimi viri incisa sepulcro. Editum enim ad ipsum adhuc viventem carmen ita incipit (c):

XXXI.

(c) Fort.
carm. l. 5.

Lumen Apostolicum cum spargeret una
Triados,
Exciperetque novum mundus honore
diem.

Pergit dicere de Apostolis ad diversas gentes missis, ac demum ista de duobus Martinis, seniore ac juniore, Turonensi videlicet atque Gallicensi Episcopis:

———— Martini Gallia præcæ
Excellente fide luminis arma capit.
Martino servata novo Gallicia plaude;
Sortis Apostolicæ vir tuus iste fuit.
Qui virtute Petrum, præbet tibi do-
gmate Paulum:
Hinc Jacobi tribuens, inde Joannis
opem.
Pannoniæ (ut perhibent) veniens e par-
te Quiritum,
Est magis effectus Gallica vera salus.
In sulcum sterilem vitæ plantaria sevit,
Quo matura seges fertilitate placet.
Eliæ meritis alter redit imber arvis,
Munera roris habens, ne premat ar-
va fitis:
Neu jaceant stupidis arentia jugera
sulcis,
Influit irriguo fonte perennis aquæ.

Spectant hæc ad prædicationem Evangelii;
& quod subdit, id ipsum insinuat.

Hæ-

Benedictino in Elogio Sancti Martini Episcopi & Abbatis Dumienfis primi num. XV. recte scribit, ex his Gregorii verbis, nec plane constare, quo anno S. Martinus in cælos migraverit, nec quantum temporis Episcopatum tenuerit. Hi etenim loquendi modi, hoc tempore, & plus, minus triginta annis, hominem incertum & fluctuantem produunt. Addo, Turonensem, de his quæ extra Gallias contigere, plerumque satis edoctum non fuisse, ut pluribus exemplis liquet. Verbi gratia lib. 8. cap. 46. Leuwigildi Hispaniarum Regis mortem cum anno Childeberti XII. qui in an. DLXXXVII. con-

*Hæresis in ramis fidei plantaria fixit ;
Quodque oleaster erat , pinguis oli-
va viret .*

*Quæ stetit exilis , viduatis frondibus ,
arbor*

*Jam paritura cibum floret honore,
novo .*

*Imponenda focus sine quo ficulnea tristis
Præparat ad fructum stercore culta
suam .*

*Palmitis uva tumens avium laceranda
rapinis ,*

*Hoc custode bono , non peritura la-
tet * .*

* patet
* orantes

*Rebus Apostolicis ovantes * vivere mon-
strat ,
Arva ligone movens , falce flagella
premens .*

*Ex agro Domini lappas excidit inertes :
Atque racemus adest , qui fuit an-
te frutex .*

*De satione Dei zizania vulsit amara :
Surgit & æqualis lætificata seges .*

Ut plane dicendus fuerit Galliciae restitu-
tor Ecclesiae . Hinc idem Fortunatus sub-
iicit :

*Martino servata novo Gallicia plaude :
Sortis Apostolicæ vir tuus iste fuit .*

*Pastoris studio circum sua septa recur-
rens ,*

*Ne lupus intret , oves servat amore
gregis .*

*Et portante manu trahit ipsa ad pa-
bula Christi ,*

*Montibus instabilem ne voraret error
ovem .*

*Cujus vox refruens plebi de fonte sa-
lubri ,*

*Ut bibat ore fidem , porrigit ore
salem .*

*Hosti damna quidem , Domino pia vo-
ta paravit ,*

*Et commissa sibi dupla talenta refert .
Ann. Eccl. Tom. X.*

Et de æterno præmio, quod esset a Deo
consecuturus, mox addit hæc ipsa:

*Vocem Evangelicam spectans operarius
almus ,*

Ut tibi dicatur, Servule perge bone :

*Quando fidelis enim mihi supra pauca
fuiſti ,*

Supra multa nimis constituendus eris .

*Ecce tu Domine modo gaudia lætior
intra ,*

*Proque labore brevi magna parata
tibi .*

*Auditurus enim vocem , Martine , bea-
tam :*

Sed Fortunati sis memor ipse tui .

*Quæso , precare Pater , videam tua gau-
dia tecum .*

Sic placeas Regi , postulet ante Petrus .

&c. Commendat eidem sanctam Radegun-
dem adhuc viventem in monasterio Pi-
caviensi Reginam, cum ea quæ præerat
eidem Agnete Abbatissa, de qua sæpe Gre-
gorius .

Hoc item anno, teste Gregorio, qui
(ut numerat) annus quintus est Childeberti Regis dira persecutio in Hispania excitata est a Leuvigildo Rege Arianæ adversus Catholicos : ait enim (a) : Magna eo anno in Hispania Christianis persecutio fuit, multique exiliis damnati, facultatibus privati, facie decocti, carceri mancipati, verberibus affecti, ac diversis suppliciis trucidati sunt. Hæc summam de persecutione Gregorius. His consentiens S. Isidorus, ubi narravit res ab eodem Rege in bello fortiter gestas, ista subjungit (b) : Sed obfuscavit (inquit) error impietatis gloriam tantæ virtutis. Denique perfidiae furore repletus, in Catholicos persecutione commota, plurimos Episcoporum exilio relegavit, & Ecclesiarum redditus, & privilegia tulit : multosque terroribus suis in Arianam hæresim

XXXII.
Persecutio
excitata a
Leuvigildo .

(a) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 5.
cap. 38.

(b) Isidor.
in Chron.
Goth.

C c c

sim

PAGIUS convenit, alligat. Desiderium Francorum Ducem, quem Biclariensis a Ducibus Reccaredi post Leuvigildi patris mortem prælio superatum, casumque asserit anno V. Mauricii Aug. & Reccaredi primo, Turonensis lib. 6. cap. 31. an. VIII. Childeberti Regis, Christi sc. DLXXXII. Leuvigildo regnante profligatum tradit. Denique lib. 5. cap. 30. asserit, Justinum Junioem impleto Imperii XVIII. anno vitam finivisse, quod manifeste falsum est. Quare cum Theodemirus Suevorum Rex hæresim Arianam hujus Sancti Præsulis hortatu ejuravit, & ante annum DLVII. aut insequentem regnare non cœperit, Martinus triginta annos Episcopus esse non potuit, nisi post annum quintum Childeberti, Christi quæ DLXXX. e vivis excesserit. Præter Collectionem Canonum Orientalium ex Græcis Synodis, Sententias Ægyptiorum Patrum, quas e Græco in linguam Latinam vertit, Formulam honesta vitæ, seu de Differentiis quatuor virtutum cardinalium, quæ Opuscula lu-

cem viderunt, reliquit quædam alia ingenii sui monumenta nondum publici juris facta. Inter ea est tractatus de Paschate, in quo testatur, a plerisque Gallicanis Episcopis ad suum fere tempus id custoditum, ut semper VIII. Kal. April. diem Pascha celebrarent, in quo facta Christi Resurrectio traditur. Verum Sanctus Martinus hac in re Gregorium Turonensem, qui hoc ipso tempore in Gallia vivebat, contrarium habet, qui, ut vidimus anno DLXXVII. num. V. loquitur de controversia, quæ eo anno extitit in Galliis de die Paschatis, quam etiam controversiam aliis quibusdam annis agitatam fuisse memorat. Originem erroris S. Martini alio in loco aperiemus.

A num. XXXII. ad XLII. Leuvigildus Gothorum in Hispania comorantium Rex anno quingentesimo octogesimo magnam adversus Orthodoxos excitavit persecutionem, quam memorat Turonensis lib. 5. cap. 38. loquens de genitricis anno quinto Childeberti Regis, qui eo

IX.

Leuvigildus Rex
Visigothorum filium
Hermene-
gildum ve-
xat .

sim & pestilentiam impulit: plerosque sine persecutione illectos auro, rebusque decepit. Ausus quinetiam inter cetera hæresis suæ contagia rebaptizare Catholicos, & non solum ex plebe, sed etiam ex sacerdotalis ordinis dignitate, sicut Vincentium Casaraugustanum de Episcopo apostatam factum, & tanquam e celo in inferna projectum. Hucusque de persecutione Isidorus, brevi quidem compendio quamplurima perstringens, ex quibus magnum plane fuisset implendum volumen.

XXXIII.

(a) Greg.
Tur. eod. l.
5. c. 38.
* Leu-
childus

Ingundis
uxor Her-
menegil-
di quæ sit
passa fidei
causa.

Sed quæ recentior causa persecutionis hujus indicendæ præcesserit, Gregorius ita recenset (a): Caput autem nempe origo, hujus sceleris Gotsuintha fuit, quam post Athanagildi Regis connubium Rex Leuwigildus* acceperat. Sed quæ Dei servis notam humilitatis inflixerat, prosequente ultione divina, ipsa quoque omnibus populis est facta notabilis: nam unum oculum nube alba contegens, lumen quod mens non habebat pepulit a palpebris. Erant autem Leuwigildo Regi ex alia uxore duo filii, nempe Hermenegildus & Reccaredus, quorum senior Sigebertus, juniori Chilperici Regis filiam desponsauerat. Sed Ingundis Sigeberti Regis filia cum magno apparatu in Hispanias directa, ab avia Gotsuintha cum magno gaudio suscipitur (erat enim Ingundis filia Brunichildis, quæ filia fuit ipsius Gotsuinthæ, ut superius ex Fortunato & Gregorio diximus) quam nec passa est in religione Catholica diu commorari, sed ut rebaptizaretur in Ariana hæresi, blandis cœpit sermonibus illicere. Sed illa viriliter reluctans, cœpit dicere: Sufficit satis me ab originali peccato baptismo salutari semel ablutam esse, & sanctam Trinitatem in una æqualitate confessam: Hæc me credere ex toto corde confiteor, neque umquam ab hac fide ibo retrorsum.

XXXIV.
Hermene-
gildus
Rex con-
vertitur
ab Ingun-
de coniu-
ge.

Hæc illa audiens, iracundiæ furore succensa, apprehensam per comam capitis puellam in terram collidit, & diu calcibus verberatam ac sanguine cruentatam jussit spoliari, & piscinæ immergi; sed (ut asserunt multi) numquam animum suum a fide nostra reflexit. Leuwigildus autem dedit eis, nempe ipsi Ingundi, &

PAGIUS

Christi anno obtinebat. Motuum causa & origo fuit dissidium inter Leuwigildum & Hermenegildum ejus filium, de quo Biclariensis Abbas in Chronico hæc habet: Anno III. Tiberii Imp. qui est Leuwigildi XI. annus, Leuwigildus Rex Hermenegildo filio suo filiam Sigiberti Regis Francorum in matrimonium tradit: & Provincia partem ad regnandum tribuit. Leuwigildo ergo quietæ pace regnante adversariorum domestica rixa conturbat. Nam eodem anno filius ejus Hermenegildus factione Gotsuinthæ Regina tyrannidem assumens in Hispali Civitate rebellionem facta re-

viro suo Hermenegildo, unam de civitatibus, in qua residentes regnarent. Ad quam cum abiissent, cœpit Ingundis predicare viro suo, ut relicta hæresis fallacia, Catholica fidei veritatem agnosceret. Quod ille diu refutans, tandem commotus ad eius prædicationem conversus est ad legem Catholicam, ac dum chrismaretur, Joannes est vocatus. Sed tamen nomine, quo cognitus erat ab omnibus, perseveravit dici Hermenegildus. Leandrum quoque Hispalensem Episcopum doctrina, & pietate clarum plurimum contulisse, ut Hermenegildus fieret Catholicus Christianus, qui persecuti sunt res Hispaniarum tradunt, in primis vero S. Gregorius Papa, ut suo loco dicemus.

XXXV.

Cæterum cum pater perfidiæ argueret filium, filius vero eum hæresis infimularet: factum est ut bellum ingens inter ipsos conflaretur, altera ex parte cum Leuwigildo pugnantibus Arianis, quorum major numerus, fortiorque potentia; ex altera vero resistentibus cum Hermenegildo Catholicis. Hic sentiens se imparem viribus, etsi justiorum causam fovrent, legat in Orientem ad Tiberium Orthodoxum Imperatorem S. Leandrum Hispalensem Episcopum, ut laborantibus sub gladio Ariano Catholicis suppetias ferret. De hac Leandri honorifica legatione meminit S. Gregorius, cum de amicitia usu qui intercesserat cum eo dum esset Constantinopoli agit; ait enim (b): Du-

Legatio S.
Leandri
Epif. His-
pal. Con-
stantino-
pol.

dum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens, cum me illic sedis Apostolicæ responsa constringerent, & te illuc injuncta pro causis fidei Regis Voisigothorum legatio perduxisset; omne tuis auribus, quod de me displicebat exposui, &c. Repetens suæ conversionis initia, & quomodo e monasterio abstractus ac diaconus ordinatus compulsus sit a Pontifice Romano Pelagio legationis pondus subire, seu potius Apocrypharii munus obire Constantinopoli.

(b) Greg.
in præfat.
Moral.

Quomodo autem tunc monachis suis petentibus, quos secum Roma duxerat, ipsoque admittente S. Leandro, aggressus sit expositionem sacri voluminis Job, ita subdit: Tunc eisdem fratribus, etiam te cogente placuit (sicut ipse meministi) ut

XXXVI.

cluditur, & alias Civitates atque Castella secum contra patrem rebellare facit. Quæ causa in Provincia Hispania tam Gothis quam Romanis majoris exitii, quam adversariorum infestatio fuit. Annus III. Tiberii Aug. in annum DLXXX. incidit, ideoque Biclariensis Abbas, quoad rei gestæ annum, a Gregorio non dissentit.

Verum quo ad rem ipsam, aliter eam Gregorius Turonensis narrat, ut legere est apud Baronium. Tumultuum origo fuit Gotsuinthæ Brunichildis Sigiberti quondam Regis uxoris mater, Childeberti II. Regis avia, quæ post Atha-

X.

tha.

CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

librum beati Job exponere, importuna me petitione compellerent, &c. Cœptum vero hoc anno opus illud Gregorius absolutum primo sui Pontificatus anno ad Leandrum id expetentem misit, ut litteræ ipsius tunc ad eum scriptæ significant (a) necnon quæ in eundem in Job commentarium ipse præfatus est.

(a) Greg.
l. I. ep. 41.

XXXVII.

Quod vero ad Leandri legationem spectat, quæ obtinuerit apud Tiberium Imp. haud satis liquet. Qui enim his temporibus rebus Persicis occupatus erat, haud eo statu positus fuisse videtur, ut adversus Gothos Arianos tam longe positos dirigeret vires Romani exercitus: tamen quod Gregorius Turonensis tradit Græcorum copias præsto fuisse Hermenegildo, putandum Tiberium, quibus potuit auxiliaribus copiis eidem adiuumento fuisse. Quæ autem post hæc gesta sint, & quomodo prodicione perfidi parentis tentus Hermenegildus, & in carcere occisus consecutus fuerit coronam martyrii, dicemus anno sequenti, quo tantum nefas contigit perpetrari.

XXXVIII.

Quæ vero memoratu digna acciderint, dum ejusmodi civile bellum in Hispaniis exardesceret, ex diversis locis petita narremus, atque hæc in primis ex Gregorio Turonensi (b): *In Hispaniis (inquit) nuper factum cognovi, cum Leuvigildus Rex contra filium suum ambularet, atque exercitus ejus (ut assolet graviter loca sancta concuteret. Monasterium erat S. Martini inter Seguntum atque Carthaginem Spartariam. Audientes autem monachi, quod hic exercitus ad locum illum deberet accedere, fugam ineunt, & se, relicto Abbate sene, in insulam maris abscondunt. Advenientibus autem Gothis, ac diripientibus res monasterii, quæ sine custode remanserant, Abbatem senio incurvatum, sed sanctitate erectum offendunt, extractoque unus gladio quasi amputaturus cervicem ejus, resupinus ruit, ac spiritum exhalavit: reliqui vero hæc videntes, timore perterriti fugerunt. Quod cum Regi nunciatum fuisset, cum restitutione præcepit, omnia quæ ablata fuerant, monasterio restaurari.*

(b) Greg.
Turon. de
Glor. conf.
c. 12. 13.Arianus
dat pœnas
perfidie.

XXXIX.

De Ariani
Episcopi
impostura
in cæco san-
nando.

Cernens autem præfatus Rex tanta miracula per servos Dei, qui nostræ religionis erant, fieri; vocavit unum Episcoporum suorum: dixitque secretius ad eum: *Quamobrem vos, ut isti, qui se*

Ann. Eccl. Tom. X.

Christianos dicunt, non ostenditis signa in populos secundum fidem vestram? Dicit ei Episcopus: *Sæpius ego cæcis lumen reddidi, & surdis auditum, nunc autem hæc possum facere quæ dicis. Et vocato ad se uno de hæreticis, clanculo ait ad eum; Accipe quadraginta aureos, & clausis oculis reside in loco, unde nobis est transitus: & prætereunte mecum Rege, exclama in virtute, ut perditum lumen mea tibi credulitate restituam. Cumque hic accepta pecunia fecisset quod sibi fuerat imperatum, procedit novus Cyrola ad dexteram constipatus hæreticorum caterva. Exclamat, & iste cæcatus pecunia, ut fide Episcopi reciperet oculos suos. At iste cum non minima arrogantia imponens manus super oculos ejus, ait: Secundum fidem meam fiat tibi. Hæc eo dicente, ita obserati sunt oculi hominis cum dolore, ut non solum visum perderet, verum etiam dolum, quem avaritia impellente finxerat, publicaret. Hactenus Gregorius, qui idcirco Episcopum hunc, cujus non refert nomen, novum, appellat Cyrolam, quod ejusdem nominis Episcopus istiusmodi facinus tempore Wandalico in Africa perpetrasset, ut superius est dictum. Ejusmodi plane esse consuevere hæreticorum miracula, ut imposturis affectent agere, quod omnino denegat ipsis gratia Spiritus Sancti in operatione virtutum, quæ tamquam certa atque legitima dos cum aliis charismatibus Ecclesiæ Catholicæ tantummodo impertita cognoscitur, veluti evidens signum, quo Catholici ab hæreticis internosci possint; nempe in ostensione signorum, quæ vere proprieque miracula dici queant.*

Sed audi ab eodem auctore egregiam confessionem hominis Orthodoxi, quem ipse novit. Describit rem gestam his verbis (c): *Sed & nostro tempore, cum incredulitas atque iniqua hæreticorum secta in locis Hispaniæ per malorum pessimas asersiones disseminata fuisset: quidam clericus apprehensus, Christianam se esse confessus est, asserens æqualem Patri Filium & Spiritum sanctum. Cui Rex qui præerat, oblatiis muneribus, tamquam majorem se suppliciter deprecabatur, ut scilicet compressa confessione de sanctæ Trinitatis æqualitate, minorem Patre Filium cum sancto Spiritu fateretur. Quod si fa-*

XL.

(c) Greg.
de glor.
mart. c. 82.
De Clerici
egregia
confessio-
ne.

C c c 2

ce-

PAGIUS
Persecutio
a Leuvigil-
do Rege ex-
citata jux-
ta narrati-
onem Tu-
ronensis.

thanaigildi Hispaniæ Regis obitum Leuvigildo nuperat duos jam filios habenti, quorum senior Herminigildus Ingundem Childeberti sororem, junior Richaredus Rigunthem Chilperici filiam desponderunt. Ingundis ad sponsum in Hispaniam profecta, cum Arianam perfidiam sequi nollet, ab avia sæpe in terram collisa, diu calcibus verberata, & piscinæ immersa multas ærumnas pertulit, donec ejusdem Goiswin-

tha suasu in unam Civitatem procul ab Aula Regia cum marito relegata, eum ad fidem Catholicam convertit. Exarsit inde vehemens odium Leuvigildi in filium, hicque vocatis in auxilium Græcis Præfecto Tiberii Augusti se junxit, deinde Basilicam, quæ vicina erat, expetit, nefas ratus aut patrem a filio, aut filium a patre trucidari. Quod audiens Leuvigildus ad eum misit Richaredum, qui dato securitatis sa-

cr2-

ceret, facultatibus ditaretur, & magnus haberetur in populis. Quod illo consilium tamquam morsum viperæ fugiente, ac iniqui virus mortiferum respiciente anguis; adiecit Rex: Video, inquit, duram intentionem mentis insanæ; sed novi temperamentum tuum, ut quem munera non deflectunt, facile tormenta subiiciant. At ille: Utinam dignus haberer, ait, in hac jugulari confessione; nam munera tua tamquam stercus exhorreo. Tunc iratus Rex iussit eum ad Trochleas extendi, & fortiter cædi, interrogans: Quid credis? Respondit: Jam tibi dixi: Credo deum Patrem omnipotentem, & Filium ejus Jesum Christum. Post hæc cæsus est valde: sed semper durabat in confessione, neque unquam eum a fideli linea potuit hæc tortura deflectere. Nam in primordio cum caderetur, tres tantum verberum ictus sensit, qui (ut postea referebat) ipsam animam penetrarunt; reliqua vero flagella nequaquam, tamquam si aliquod velamentum dorso superpositum fuisset. Ita non sentiens, magis fidem quam cæperat, inter tormenta positus prædicabat. Itaque cum Regi satisfactum de ejus cæde fuisset, dimissus est, obtestante eo, ne in terminis Hispaniæ umquam inveniretur. At ille lætus discedens, in Gallias est regressus. Sed ut dictis fides adhibeatur; ego hominem vidi, qui hæc ab ipsius clerici ore audita narraui. Hactenus de ipso Gregorius. Quid vero de conflictu Orthodoxi tunc temporis inito cum hæretico, a libi idem auctor scribat; his attexere, congruum existimamus: ait enim (a):

Retulit alius vir fidelis, spectasse se Christianum cum hæretico pro fide nostra certantem. Altercantibusque diu de divinis scripturis, cum flecti non posset hæreticus, ut agnosceret veritatem, ait: Si nostræ religionis, si Scripturarum testimonia te ad credendum minime movent, vel virtutem individuae Trinitatis experire. Est digito meo annulus aureus, ego eum in ignem jacio, tu candentem collige. Projectumque inter prunas annulum ita igni permittit, ut eis similis cerneretur. Conversusque ad hæreticum ait: Si vera est persecutio tua, sume eum ab igne. Illo autem resistente, ait: Immensa Trinitas Deus si quid indignum te,

Non sentit
verbera
Catholici.
cus.

(a) Greg.
Turon. de
glor. conf.
c. 14.

XLI.
Igne probata
fides
Catholica.

PAGIUS

cramentum induxit in animum fratri, ut egressus Ecclesia se parentis sui pedibus adolveret, veniam proculdubio impetraturus. Prostratum Leuvigildus blandis sermonibus delinitum duxit ad Castra. Tunc oblitus sacramenti cum vestimentis spoliavit, vilique panno indutum iussit in exilium detrudi. Ita Turonensis citatus.

XI.

A num. XLII. ad LV. Priusquam convocaretur Synodus Brennacensis, Gregorio Turonensi egreium in Civitate Turonensi certamen

credo, ostende: certe si recta est fides mea, nihil mihi prævalebunt hæc incendia seva. Et ablatum ab igne annulum divitissime palma sustinuit, & nihil est nocitum; sed magis confuso hæretico, Catholicos reliquos fervore suæ fidei roboravit. Hucusque Gregorius.

Sed non tacendum de Agilane Ariano homine misso legato ab eodem Leuvigildo Rege hoc tempore ad Chilpericum, qui in via ad disputandum ipsum Gregorium provocavit. Quæ autem inter utrumque transacta fuerint, idem auctor (b) enarrat, recensetque disputationem tunc inter se habitam, perbreve illam quidem, ac non ut exigebat ratio argumenti, sed humilem atque pedestrem, si conferas cum illis quæ ab aliis sanctis Patribus adversus hæreticos copiosius atque nervosius allata sunt. Sed audiamus ipsam ab ipsomet Gregorio descriptam his verbis:

Leuvigildus * vero Rex Agilanem legatum ad Chilpericum mittit, virum nullius ingenii aut dispositionis ratione peritum, sed tantum voluntate in Catholica lege perversum. Quem cum via Turonos detulisset, laceßire nos de fide & impugnare Ecclesiastica dogmata cepit: Iniqua enim (inquit) fuit antiquorum Episcoporum lata sententia, quæ æqualem asseruit Filium Patri. Nam qualiter (inquit) poterit esse Patri æqualis in potestate, qui ait: Pater major me est? Non est ergo æquum, ut ei similis æstimetur, quo se minorem dicit, qui tristitia mortis ingemuit, cui postremo moriens spiritum, quasi nulla præditus potestate commendat. Vide Patre eum & ætate & potestate paternam minorem. Ad hæc ego interrogo: Si crederet Jesum Christum Filium Dei esse, si eundemque esse Dei sapientiam, si lumen, si veritatem, si vitam, si justitiam fateretur. Qui ait: Credo hæc omnia esse Filium Dei. Et ego: Dic ergo mihi: Quando Pater sine sapientia? Quando sine lumine? Quando sine vita? Quando sine veritate? Quando sine justitia fuerit? Sicut enim Pater sine istis esse non potuit, ita & sine Filio esse non potuit, quæ maxime & Dominici nominis mysterio coaptantur. Sed nec Pater esset ubique, si filium non haberet. Quod autem eum dixisse ais: Pater major me est: Scias eum hoc ex assumptæ carnis humilitate dixisse, ut cognoscas

XLII.

(b) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 5.
c. 43.

XLIII.

* Leuvigildus
Disputat.
Gregorii
cum Agilane
Ariano Legato.

Argumentatur
Arianus.

fuit de fide Sanctæ Trinitatis cum Agilane Leuvigildi Gothorum Regis Legato Ariano ad Chilpericum proficiscente, qui licet negasset, se unquam fore Catholicum, reversus tamen in Hispaniam, cum in morbum incidisset, Catholicam religionem amplecti non dubitavit, ut ipsemet Gregorius lib. 5. cap. 44. loquens de gestis anno Childeberti Regis V. testatur. Hanc Disputationem recitat Baronius hoc anno, quæ tamen, ut ex dictis liquet, ad annum DLXXX, pertinet.

Disputat
Turonensis
cum Legato
Ariano
Leuvigildi
Regis.

scas, non potestate, sed humilitate te fuisse redemptum. Nam tu, qui dicis, Pater major me est, oportet meminisse quod alibi ait: Ego & Pater unum sumus. Nam & mortis timor, & commendatio spiritus ad infirmitatem corporis est referenda, ut sicut verus Deus, ita & verus homo credatur.

XLIV. Rursus Arianius interrogat. Et ille: Cujus quis implet voluntatem, eo & minor est: semper Filius minor est Patre, quia ille facit voluntatem Patris, nec Pater illius voluntatem facere comprobatur. Ad hæc ego: Intellige quia Pater in Filio, & Filius in Patre in una semper Deitate subsistit. Nam ut cognoscas Patrem Filii facere voluntatem: Si in te fides Evangelica manet; audi quid ipse Jesus Deus noster, cum ad resuscitatum venit Lazarum, ait: Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me: & ego sciebam quia semper me audis; sed propter turbam quæ circumstat, dixi, ut credant quia tu me misisti. Sed & cum ad passionem venit, ait: Pater, clarifica me claritate, quam habui apud te ipsum, priusquam mundus fieret. Cui Pater de cælo respondit: Et clarificavi, & iterum clarificabo. Aequalis est ergo Filius in Deitate, non minor, sed neque aliquid minus habens: nam si Deum confiteris, necesse est integrum fatearis, & nihil egentem; si vero integrum esse negas, Deum esse non credis. Et ille: Ex assumpto homine coepit Filius Dei vocitari; nam erat quando non erat. Et ego: Audi David dicentem: Ex utero ante Luciferum genui te. Et Joannes Evangelista ait: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum: & hoc Verbum caro factum est, & habitavit in nobis; per quem facta sunt omnia. Nam vos cæcati veneno persuasionis nihil dignum de Deo sentitis.

XLV. Et ille: Numquid, & sanctum Spiritum Deum dicitis, aut æqualem Patri, Filioque decernitis? Cui ego: Una in tribus est voluntas, potestas, & operatio: Unus Deus in Trinitate, & unus in unitate; tres personæ, sed unum regnum, una majestas, una potentia, omnipotentiaque. Et ille: Spiritus sanctus, inquit, quem æqualem Patri profertis ac Filio, utrinque minor accipitur: quia & a Filio promissus, & a Patre legitur missus: nemo enim promittit, nisi quod suæ dominationi subsistit: & nemo mittit nisi inferiorem se, sicut ipse ait in Evangelio: Nisi abiero, paracletus ille non veniet; si autem abiero, mittam illum ad vos. Ad hæc ego respondi: Bene Filius ante passionem ait: quia nisi ille ad Patrem victor remeaverit, ac proprio sanguine redempto mundo dignum Deo ex homine præparet habitaculum, non potest sanctus Spiritus idem Deus in pectore

fanatico & originalis criminis labe infecto descendere: Spiritus enim sanctus (ait Salomon) effugiet fictum. Tu autem si spem aliquam resurrectionis habes, noli loqui adversus Spiritum sanctum; quia juxta sententiam Domini, Spiritus sanctum blasphemanti non remittetur neque in hoc sæculo, neque in futuro. Et ille: Deus est qui mittit: non est Deus qui mittitur. Ad hæc interrogo, si crederet doctrinam Petri & Pauli Apostolorum? Respondente eo: Credo. Adieci: Cum argueret Petrus Apostolus Ananiam pro fraude fundi, vide quid dicat: Quid enim tibi visum est mentiri Spiritui sancto? non es mentitus hominibus, sed Deo. Et Paulus, cum gratiarum spiritualium distingueret gradus: Hæc omnia, inquit, operatur unus atque idem Spiritus dividens unicuique sicut vult. Qui enim, quod voluerit facit, in nullius redigitur potestatem. Nam & vos (ut superius dixi) nihil recte de Trinitate sancta sentitis: & quam iniqua sit hujus sectæ perversitas, ipsius auctoris vestri, id est, Arii expressit interitus.

Ad hæc ille: Legem quam non colis, blasphemare noli: Nos vero quæ creditis, etsi non credimus, non tamen blasphemamus; quia non deputatur crimini, si & illa & alia colantur: sic enim vulgato sermone dicimus: Non esse noxium, si inter Gentilium aras, & Dei ecclesiam quis transiens, utraque veneretur. Vides in quam jam Ariani fuerint lapsi dementiam, ut qui semel a vero cultu religionis exciderint, omnem impietatem putarent esse colendam. Sed pergit Gregorius: Cujus ego stultitiam cernens, ajo: Ut video, & Gentilium defensorem & hæreticorum assertorem te esse manifestas, cum, & Ecclesiastica dogmata maculas, & Paganorum spurcicias prædicas adorari. Satius, inquit, faceres, si ea te armaret fides, quam Abraham ad ilicem, Isaac in Ariete, Jacob in lapide, Moyses vidit in sente; quam Aaron portavit in Logio, David exultavit in tympano, Salomon prædicavit in intellectu; quam omnes Patriarchæ, Prophetæ, sive lex ipsa vel oraculis cecinit, vel sacrificiis figuravit; quam & nunc præsens suffragator Martinus noster vel possedit in pectore, vel ostendit in opere: ut & tu conversus crederes inseparabilem Trinitatem, & accepta a nobis benedictione, purgatoque a malo credulitatis veneno pectore, delerentur iniquitates tuæ. At ille furore commotus, nescio quid quasi insanus frendens, ait: Ante anima ab hujus corporis vinculis emicet, quam ab ullo religionis vestræ sacerdote benedictionem accipiam. Et ego: Nec nostram Dominus religionem sive fidem ita tape-scere faciat, ut distribuamus sanctum e-
jus

XLVI.
Arianorum extrema demencia.

ius canibus, ac pretiosarum margaritarum sacra porcis squalentibus exponamus. Ad hæc ille, relicta altercatione, surrexit & abiit. Sed post hæc cum in Hispanias reversus fuisset, infirmitate debilitatus ad nostram religionem, necessitate cogente, conversus est. Hactenus Gregorius: qui diversis in locis quæ hoc tempore intercesserunt inter Catholicos & Arianos facta recenset, & quidem scitu dignissima, ut memorabile illud de Leone Episcopo Agathensi adversus Gomacharium comitem, qui administrabat provinciam a Leuvigildo Rege Ariano præfectus. Sub Gothorum namque ditione eam fuisse civitatem, idem Gregorius a libi (a) tradit. Narrat autem rem gestam his verbis (b):

(a) Greg. hist. lib. 6. c. 2.
(b) Greg. de glor. mart. l. 1. c. 79.

XLVII.
Leo Episc. Agath. f. nat Gomacharium Arianum.

Ecclesia quoque Agathensis urbis, quæ S. Andreae reliquiis plaudit, plerumque gloriosis illustratur miraculis; pervasores rerum suarum sæpius arguit. Denique Gomacharius Comes agrum Ecclesie ipsius pervadit. Tunc Leo Episcopus hujus Ecclesie valde mæstus concurrit ad eum dicens; Relinque fili, res pauperum, quas ordinationi nostræ Dominus commendavit; ne tibi sit noxium, & a lacrymis egentium, qui de fructibus ejus ali consueverunt, eneceris. Ille vero quia hæreticus erat, parvipendens quæ de his ab Episcopo dicebantur, rem in sua dominatione retinuit. Interim procedente die, arripitur a febre. Cumque non modo ardore corporeo, verum etiam animæ vexaretur incommodo; misit ad Episcopum nuncios, dicens: Dignetur pro me sacerdos orationem ad Dominum fundere, & ego dimittam agrum ejus. Quo orante, hic a valetudine qua gravabatur convaleuit; factusque sanus, ait suis: Quid putatis quod isti nunc Romani dicant? Adjunt enim, me ob hoc fuisse febre gravatum, quod tulerim agrum eorum: quod mihi juxta consuetudinem humani corporis accidit. Verumtamen non habebunt eum, ne vivente. Sed antequam ulterius progrediamur, attende nomenclaturam: appellat Romanos Catholicos, licet Gallos, quod idem apud Arianos esset dicere Romanos ac Catholicos, ut observavimus in Victore Uticensi & aliis, ob prærogativam videlicet Romanæ Ecclesie: quod & alio quoque exemplo ex eodem Gregorio paulo inferius patebit. Pergit vero ipse Gregorius.

XLVIII.
Quibus pugnet armis contra Arianum S. Episcopus.

Quod cum Episcopus comperisset, venit ad eum, dicens: Num pœnitet te fecisse bene, quod hoc iterum conaris evertere? Ne facias, quæso, ne ultioni divine subjaceas. Qui ait ad Episcopum: Sile, sile, decrepite: jam infrænatum te loris circuire urbem super asinam faciam, ut sis in ridiculo omnibus qui te aspexerint. At ille silens, ad nota recurrit

præsidia. Prostermitur in oratione, celebrat vigilias, & noctem totam in lacrymis & psallentio ducit. Mane autem facto, accedit ad lychnos qui de camera Ecclesie dependebant, extendensque virgam, quam tenebat in manu, effregit cunctos, dicens: Non hic accendetur lumen: donec ulciscatur Deus de inimicis, & restituat res Ecclesie suæ.

Hæc eo dicente, protinus hæreticus ille in redivivam febrem corruit. Cumque in extremis ageret, misit ad Episcopum, dicens: Oret pro me sacerdos ad Dominum, ut vivam: & restituam agrum, ac similem ejus conferam dominationi. Quibus Pontifex respondit: Jam oravi ad Dominum, & exaudivit me. Misit & alios & tertios ad eum nuncios; sed sacerdos in uno responso persistens non movebatur ad hæc, ut pro eo orationem daret ad Dominum. Hæc ille hæreticus cernens, jussit se in plaustro componi, atque ad eum evehi, ac per se deprecari Episcopum, dicens: Quia dupla satisfactione restituo agrum, quem inique pervasi; tantum ut oret pro me sanctitas tua. Illo quoque recusante, compulit eum vi, ut abiret ad ecclesiam. Quo discedente, ut ecclesiam est ingressus, & hic spiritum exhalavit: recepitque confestim Ecclesia rem suam. Hæc Gregorius de Comite Ariano, moxque subjungit de presbytero itidem Ariano presbyterum Catholicum deludente præsentaneum pavendumque Dei judicium, quod ipse auctor veritatis tantummodo cupidus, simpliciter ut res gesta fuit, enarrat his verbis (c):

Mulier quædam erat Catholica habens virum hæreticum: ad quam cum venisset presbyter nostræ religionis valde Catholicus, ait mulier ad virum suum: Peto charitati tuæ, ut pro adventu hujus sacerdotis, qui me visitare dignatus est, lætitia habeatur in domo nostra, ac præparatum dignis impendiis prandium epulemur cum eo. Promittente autem viro ejus, sic se, ut illa flagitabat, facturum: advenit & alius hæreticorum presbyter. Dixitque vir mulieri: Duplicata est lætitia hodie, eo quod sint sacerdotes utriusque religionis in domo nostra. Discumbentibus autem ad convivium, vir ille cum presbytero dexteræ partis cornu occupat, Catholicum ad sinistram statuens, positaque ad levam ejus sellula, in qua conjux ejus resideret. Dixitque vir ad presbyterum hæreticum: Si consenseris dictionibus meis, exerceamus hodie cachinnum de hoc Romanorum presbytero, ut scilicet deposito ferculo, tu celerius signare festines: cumque ille manum non posuerit, illo tristante, nos cum lætitia comedamus cibum (mos enim in Ecclesia erat, ut de benedictionibus hæ-

XLIX.

Arianus il-
lusor pe-
rit.

(c) Greg.
Turon. de
glor. mart.
lib. 5. c. 80.

L.
Ludibri-
um in de-
lusorem
retorque-
tur.

reti-

reticorum nemo Catholicus participaret.)
Cui ille: *Faciam, inquit, quod præcipis.*

LI. Denique veniente disco cum oleribus, signavit hæreticus, posuitque primum suam. Quod cernens mulier, ait: *Ne feceris, quia ingratis fero injuriam sacerdotis. Et exhibito alio cibo, sumpsit Catholicus. In secundo vero & tertio ferculo similiter fecit hæreticus. Quarto autem exhibito, cujus in medio sartago fervens advenerat, in qua compositus erat cibus ille, qui ex collisis uvis, parum permixta farina, ductylorum partibus, olivarumque rotunditatibus affolet exornari: festinans hæreticus, priusquam ferculum illud vel mensam tangeret, elevata obviam manu signat: statimque positum coclearium sumit, non intelligens an caleret, ferventemque cibum velociter deglutivit. Protinus accenso pectore æstuari cœpit, emissoque cum suspirio immenso ventris strepitu, nequam spiritum exhalavit: ablatuque de convivio, locatus in tumultu, terrenæ molis congerie est coopertus. Tunc exultans presbyter nostræ religionis, ait: Vere ultus est Deus servos suos. Et conversus ad virum cujus erat convivium, dixit: Perit hujus memoria cum sonitu, & Dominus in æternum permanet: Tu vero appone quod comedam. Tunc homo ille perterritus, expleto convivio, provolutus est ad pedes presbyteri, conversusque ad fidem Catholicam, credidit cum domo sua qui in hac perfidia tenebatur, & multiplicata est lætitia, sicut prius mulier fugitaverat. Hactenus de re gesta Gregorius, qua terribili judicio Dominus derisorem derisit, secundum Scripturæ divinæ elogium (a): *Erit Moab in derisum & in exemplum omnibus in circuitu suo.**

(a) Hier. 48.

LII.

Subiicit his controversiam de fide habitam inter Catholicum diaconum & Arianum presbyterum, quæ miraculo dirempta est: remque tunc gestam sic narrat (b): *Arianorum presbyter cum diacono nostræ religionis altercationem habebat, proferens contra Dei Filium ac Spiritum sanctum (ut mos est genti) venenosas assertiones. At ille cum diu multumque nonnulla de fidei nostræ ratione differuisset, & hæreticus perfidia obcæcatus caligine, quæ erant vera respiceret, juxta illud: Quia in malevolam animam non introibit sapientia; adjecit dicens: Quid longis sermocinationum intentionibus fatigamur? factis rei veritas approbetur: Succendatur igni æneus, & in ferventi aqua annulus alicujus proii-*

(b) Greg. de glor. mart. l. I. c. 81. Ad miraculum provocatur Hæreticus.

ciatur. Qui vero cum ex ferventi unda sustulerit, ille justitiam consequi comprobetur: quo facto pars diversa ad cognitionem hujus justitiæ convertatur. Intellege itaque & tu, hæretice, si hæc pars nostra, Spiritu sancto adjuvante compleverit: nihil in sancta Trinitate dissonum, nihil esse dissimile fatearis. Consensit hæreticus huic definitioni, & into usque mane placito discesserunt.

Sed fidei fervor, per quem hæc primum diaconus protulerat, cœpit, inimico insidiante, tepescere. Diluculo autem surgit, brachium infundit oleo, unguento conspergit; sed tamen loca sancta circuit, & Dominum deprecatur. Quid plura? Circa horam tertiam in foro conveniunt: concurrunt populus ad spectaculum: accenditur ignis, æneus superponitur, fervet valde, annulus in unda fervente proicitur. Invitat primum diaconus hæreticum, ut ipse eum a calore auferat; sed statim recusavit, dicens: *Qui banc sententiam protulisti, debes auferre. Diaconus vero licet trepidus, tamen denudat brachium. Cumque ipsum vidisset unguentis hæreticus presbyter delibutum, exclamavit dicens: Magicis artibus te elidendum putasti, ut hæc unguenta diffunderes: nec valebunt ista quæ agis.*

LIII. Tepestic in Catholico fidelis fervor.

His itaque litigantibus, supervenit diaconus ab urbe Ravenna Hyacinthus nomine; sciscitansque quæ esset hæc altercatio, ut veritatem cognovit, nec moratus, extracto a vestimentis brachio, in æneum dexteram mergit. Annulus autem qui ejectus fuerat, erat valde levis ac parvulus, nec minus ferebatur ab unda, quam vento ferri posset vel palea. Quem diu multumque quæsitum infra unius horæ spatium reperit. Accendebatur interea vehementer focus ille sub dolio, quo validius fervens non facile assequi posset annulus a manu querentis; extractusque tandem. Nihil diaconus sensit in carne sua, sed potius protestatur, in imo quidem frigidum esse æneum, in summitate vero calore teporis modici continentem. Quod cernens hæreticus, valde confusus inticic audax manum in æneo, dicens: *Præstabit mihi hæc fides mea. Injecta manu protinus usque ad ipsa ossium internodia omnis caro liquefacta defluxit, & sic altercatio finem accepit. Ista Gregorius: sed de miraculis jam satis ad pietatem.*

LIV. Igne Probata Fides.

Ad postremum autem quid hoc item anno contigerit de Rege Francorum Chilperico Arianam hæresim insectante, videamus. Accidit enim, ut cum idem Rex ad-

LV. Chilpericus Rex declinat in Sabellianismum.

Arianos, qui Filium Patri Consubstantialem negabant, & limitem prætergressus inciderat in errorem Sabellii, qui docuit Patrem & Filium & Spi-

Chilpericus Rex in errorem Sabellii incidit.

PAGIUS Ad num. LV. & seq. Cum Episcopi ad Synodum Brennacensem confluerent, Chilpericus Rex qui præceps in pugnam ruens adversus

(a) Greg.
Tur. l. 5.
c. 44.

adversus ipsos pugnans victor regreditur, ab alia his contraria hæreticorum, turma fuerit captivus abductus, vixque tandem a suis Catholicis liberatus; cum videlicet expugnans suis etiam scriptis Arianos a Sabellianis tenetur deprehensus erroribus. Non audi Gregorium (a), qui rem gestam narrat: *Per idem (inquit) tempus Chilpericus Rex scripsit indiculum, ut sancta Trinitas non in personarum distinctione, sed tantum Deus nominaretur, asserens indignum esse ut Deus persona, sicut homo carneus nominetur; affirmans etiam ipsum esse Patrem qui est Filius, idemque ipsum esse Spiritum sanctum qui est Pater & Filius: Sic (inquit) Prophetis ac Patriarchis apparuit, sic eum ipsa lex nunciavit. Cumque hæc mihi recitari jussisset: Sic, inquit, volo ut tu & reliqui doctores Ecclesiarum credatis. Cui ego respondi: Hac credulitate relicta, pie Rex hoc te oportet sequi, quod nobis post Apostolos alii doctores Ecclesiæ reliquerunt; quod Hilarius Eusebiusque docuerunt; quod & in baptismo es confessus. Tunc iratus Rex ait: Manifestum est mihi in hac causa Hilarium Eusebiumque validos inimicos haberi. Cui ego respondi: Observare te convenit, neque Deum neque Sanctos ejus habere offensos. Nam scias quia in persona aliter Pater, aliter Filius, aliter Spiritus sanctus. Non Pater assumpsit carnem, neque Spiritus sanctus, sed Filius: ut qui erat Dei Filius, ipse ad redemptionem hominis filius haberetur & Virginis. Non Pater passus, neque Spiritus sanctus, sed Filius: ut qui carnem assumpserat in mundo, ipse offerretur pro mundo. De personis vero quod ais, non corporaliter, sed spiritualiter sentiendum est. In his ergo tribus personis una gloria, una æternitas, una potestas.*

LVI.
Rex acquiescit S. Salvio episcopo.

At ille commotus ait: Sapientioribus te hoc pandam, qui mihi consentiant. Et ego: Nunquam erit sapiens, sed stultus, qui hæc quæ proponis, sequi voluerit. Ad hæc ille frendens siluit. Non post multos vero dies adveniente Salvio Albigensi Episcopo, hæc ei præcepit recenseri, deprecans ut sibi consentaneus fieret. Quod ille audiens, ita respuit, ut si chartam, in qua hæc scripta tenebantur, potuisset attingere, in frustra discer-

PAGIUS

& Spiritum Sanctum, esse unam personam, sed nomina tria, Gregorium Turonensem Episcopum frustra conatus est ad suas partes protrahere: Non post multos vero dies adveniente Salvio Albigensi Episcopo, hæc ei præcepit (nempe Chilpericus Rex) recenseri, deprecans, ut sibi consentaneus fieret. Quod ille audiens, ita respuit ut si chartam, in qua hæc scripta tenebantur, potuisset attingere, in frustra discer-

peret. Et sic Rex ab hac intentione quævit. Hæc de Regis sabellianismo. Addit Gregorius, fuisse Chilpericum poeticis facultatibus leviter excultum, addidisseque Græca elementa Latinis. Celebrat eum quidem Fortunatus (b) ut omnium Francorum Regum antecessorum & æqualium doctissimum, linguasque in primis varias callentem: unde ipse:

(b) Fort.
carm. l. 9.

*Discernens varias, sed nullo interpretate voces,
Et generum linguas unica lingua refert.*

Chilpericus doctissima polens.

Et inferius:

*Inter utrumque sagax armis & jure probaris:
Belliger hinc radias, legifer inde micas.
De virtute pater reparatur, avunculus ore,
Doctrinæ studio vincis & omne genus.*

Et de poetica facultate:

*Regibus æqualis, de carmine major haberiis
Dogmate vel qualis non fuit ante parens.
Te arma ferunt generis similem, sed littera præfert.
Sic Regum veterum pars simul, atque prior.
Admirande mihi nimium Rex, cujus opime
Prælia robur agit, carmina lima polit.
Legibus arma regis, & leges dirigis armis.
Artis diversæ sic simul itur iter. &c.*

Humanum fuit deliquisse Regem, & excusatione dignum, quod dum fertur præceps in pugnam adversus Arium, transgressus limitem in Sabellianismum impexit, ac Christianissimi Regis præclarum reliquit exemplum, cum contraria astringentibus sacerdotibus acquievit. Sed ad felices Sanctorum ad Deum transitus veniamus.

Hoc enim anno S. Maurilium Episcopum Cadurcensem miræ sanctitatis virum

LVII.

ex

quit Gregorius lib. 5. cap. 45. Ubi agit de rebus anno V. Childeberti Regis transactis, ideoque anno Christi DLXXX.

Ad num. LVII. & seq. Turonensis lib. 5. cap. 42. sermonem habet de morte Maurilii Cadurcensis Urbis Episcopi scientia & virtutibus clarissimi, & cap. 45. de morte Sancti Agricolæ Cabilonensis Episcopi, qui obiit, inquit, Episcopatus anno XLVIII. ævi autem LXXXIII. Quare Agricola anno Christi DXXXII. ad gradum Illustris.

XIII.
Maurilius,
Agricola
& Dalma-
tius Episco-
pi Galli
Sanctitate
Illustris.

ex hac vita migrasse, idem, tradit Gregorius (a) qui ejus virtutes recenset ac celebrat: itemque sanctum Agricolam Cabilonensem Antistitem evocatum ad superos addit (b). Fuit hic filius senioris Agricolæ æque sancti, a quo una cum juniore Agricola Venantius Fortunatus sacris litteris instructus fuit, ut ipse epigrammate testatum reliquit (c) ad Agricolam Episcopum Cabilonensem, quod alia occasione superius est recitatum.

LVIII.

Jungit eidem coronæ Sanctorum Gregorius Dalmatium Ruthenæ civitatis Episcopum æque hoc anno ad cælestia gaudia evocatum. Quam autem terribili Dei judicio pœnas dederit, qui adversus eum probra jacere & blasphemare præsumpsit, a Gregorio ita accipe (d):

Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Greg. hist. l. 6. c. 46.

(b) Greg. cod. l. c. 45.

(c) Fort. carm. l. 6.

PAGIUS dum Episcopalem evectus fuerat, & tam ipse quam Maurilius anno Childeberti Regis, V. & Christi DLXXX. ad Deum migrarunt. Agricola variis Conciliis hoc sæculo in Gallia celebratis interfuit. Bollandus ad diem XVII. Martii, quo Agricola colitur, recitat acta elevationis Reliquiarum Sancti Agricolæ & SS. Lupi & Silvestri Episcoporum etiam Cabilonensium, & Sancti Desiderati Presbyteri Cabilonensis, Joanne Papa VIII. Ecclesiam Romanam gubernante factæ: sed eæ Reliquiæ a Calvinistis sæculo elapso dissipatæ, sacrilegeque direpte. Refert etiam ibidem Gregorius cap. 47. mortem Sancti Dalmatii Ruthenæ Civitatis Episcopi, qui in Supplemento Martyrologii Gallicani colitur Idibus Novembris, qui ideo mortuus est etiam anno DLXXX. De eo legendi San-Marthani in Episcopis Ruthenensibus.

XIV.

Constantinopolis terramotus consussa.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLXXV. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, ait: Die decima Maii maximus fuit terra motus, adeo ut univrsus populus ad Ecclesias confugerit, & natalitium certamen equestre celebratum minime fuerit. Celebrabatur de more eo die, qui natalis Urbis Constantinopolitanæ erat. De hoc terræ motu Theophylactus lib. 2. cap. 12. hæc scribit: Anno hoc elapso, verna tempestate jam procedente, & humum gramine, arbores frondibus induente, Encaniorum, seu dedicata Urbis anniversario die, primo adhuc anno postquam Mauricius inivit, passis tellus quod solet concussu atrocissimo, veluti si ab imis sedibus exiliret, Constantinopolis quassata est. Ex his liquet, diem natalem Urbis Constantinopol. fuisse X. mensis Mvii, non vero undecimum, ut a quibusdam perperam existimatum. Præterea prælium inter Chardariganum Persarum Ducem, & Joannem Mystaconem Magistrum militiæ Romanæ Orientalis ad Nymphium fluvium, ubi cum Trigide confunditur, in quo Romani in fugam versi, quodque autumno jam adventante habitum fuisse jam naraverat Theophylactus cap. 9.) pertinet ad currentem Christi annum, quo & Theophanes laudatus accurate illud describit, & tam ipse,

Transobadus autem presbyter epulum in ipsa urbe clericis præparat. Residentibus autem illis, unus presbyterorum cepit Antistitem memoratum impudicis blasphemare sermonibus, & usque ad hoc erupit, ut eum delirum & fatuum nominaret. Hæc eo dicente, pincerna poculum oblaturus advenit. At ille acceptum dum ori proximat, tremere cepit; laxatoque de manu calice, super alium qui sibi erat proximus caput reclinans, reddit spiritum: ablatusque ab epulo ad sepulcrum humo contactus est. Hæc Gregorius. Moritur & his Tiberii Imperatoris temporibus in Palæstina Sisinus ex Episcopo factus anachoreta, itemque ejus discipulus magistro sanctitate non impar, ut exitus declaravit (e).

D d d

Quin-

quam Theophylactus testantur, Joannem a Mauricio Imperatore Magistrum militiæ Orientalis constitutum esse. Quare autumnus, cujus mentionem facit Theophylactus, intelligendus autumnus currentis anni.

Theophanes laudatus narrato terræmotu, qui XV. mense Maio Constantinopol. concussit, subdit: Eodem mense Abares, qui non multum ante Sirmium nobilem Europæ Urbem occupaverant, decreta ad Mauricium Legatione postulaverunt, ut octoginta millibus annuæ distributionis, que sibi a Romanis pendebatur, alia adhuc auri viginti millia adderentur: quam pecuniarum summam Imperator pacis conservanda studio solvere non decrevit. Sed cum Chaganus alia viginti millia centenis illis adici postulare, & recusaret Imperator, ille expeditione suscepta Sigidonem evertit, multasque alias Urbes Illyrici Præfectura subditas expugnavit: cepitque Anchialum. Sed bellum hoc longe accuratius descripsit Theophylactus lib. 1. cap. 3. & seqq. aitque, Abares, qui Istrum accolebant, & Sirmium prius ceperant, parvo admodum spatio, quam Mauricius curas Rom. una cum purpura indueret, diutius biennio foedus cum Romanis non servasse: nec cunctatos Singidonem, Augustam, & Viminacium expugnasse, & Anchialum devastasse: Mauricius duos Legatos ad Chaganum, dum Anchiali esset, misisse, Elpidium sc. & Comentiolum. Sed cum Comentiolum liberius & minacius locutus fuisset, parum abfuit, quin Chaganus eum morti traderet. Anno insequenti, inquit Theophylactus, Elpidius iterum ad eundem missus, & inter eum & Chaganum statuit, ut Romani vicenis millibus summam priorem cumulent. Verum autumno ineunte, Barbari foedus de integro temerant, bellique societatem aperte abiiciunt & aspernantur. Chaganus Martionopolim, aliasque Romanorum Urbes subegit. Quæ partim superiori, partim currenti anno gesta, ut ex laudatis Theophylacti verbis liquet.

Moritur Sancta Disciola, ut videre est anno DLXXXVI. Synodus Lugdunensis III. de qua anno DLXXXVII.

(e) Apud Sopb. prat. spir. c. 93.

JESU CHRISTI
ANNUS
584.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
7.

TIBERII IMP.
ANNUS
3.

I.
De tem-
pore Mar-
tyrii Her-
menegildi
Regis.

Quingentesimus octogesima quartus Christi annus Indictionis secundæ nota signatur: quo, die decimatertia Aprilis nobile martyrium Hermenegildi Regis Catholici tum Hispanias, tum etiam universon Christianum orbem mirifice illustravit, Gothorumque gentem Ariana hæcenus infamem hæresi tanta corona nobilitavit, ac reddidit gloriosam. De re hac acturi primum omnium, nostro more, rei gestæ tempus certis rationibus confirmemus, quod sciamus a diversis ejusmodi insigne martyrium diversis Domini annis collocatum: alii enim anno octogesimo tertio, alii sexto, alii octavo, alii nono id factum affirmant. Verum cui magis credamus, quam S. Isidoro ob oculos hæc habenti, invenimus neminem. Cum enim obitum Leuvigildi Regis persecutoris, auctorisque filii necis, anno sequenti referat contigisse, nempe anno regni ipsius decimo octavo;

nihil est penitus, ut post ejus obitum martyrium filii ipsius Hermenegildi Regis quis valeat collocare.

Et ne quis putet errorem illapsum in numerum apud Chronicon Isidori, accipe id magis exploratum ex Synodali- bus Actis, ex quibus pariter anno sequenti habes Leuvigildo defuncto fuisse subrogatum ejus filium Reccaredum. Quod vero his videatur repugnare nota Æræ ex numero ab annis Justinii Imp. deducto: ne quis dicere possit potius in illum, quam in istum per notam Æræ numerum supputatum irrepsisse mendum, habet ad hæc arguenda Acta Synodalia Toletani Concilii: quod cum habitum dicatur anno quarto Reccaredi Leuvigildi successoris, & eidem numero jungatur Æra (ut ibi ponitur) sexcentesima vigesima septima (qui est annus Domini quingentesimus octogesima nonus) plane habes unde intelligas, ipsum auspiciatum esse regnum

II.

PAGIUS
SEC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXXII.
A. C. 584.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6077.

☉ 5. BA. ☽ 15. P. 2. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 584.

PELAGII II. PAPÆ . 7.

MAURICII IMP. 3.

I.
Consulatus
Mauricii
Imp.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: II. *Mauricio Tiberio Aug. solo Consule*, ita Auctor Chronici Alexandrini, licet errore Exscriptoris ibidem legatur, μετὰ ὑπὸ particula enim μετὰ id est, post, perperam addita; quod Ducangius in editione hujus Auctoris non animadvertens, Fastos Orientales, quos jam in Dissert. Hypatica accurate consignaveram, fusdeque vertit. Consulatum Mauricii in hunc annum incidere certo constat, non tantum ex Chronico Alexandrino, dum Postconsulatus ejus exprimit, annumque superiorem sine Consulibus fuisse affirmat; sed etiam ex Theophane, Cedreno, Auctore Miscellæ, Fastis Heraclianis, & Theophylacto. Theophanes enim anno In-

caruat. secundum Alex. DLXXXVI. Kalendi^s Septembris superioris Christi anni inchoato scribit: *Hoc anno, mensis Decembris die vigesimo, Indictione secunda, Imperator Consul designatus magnorum thesaurorum munera Urbi largitus est. Quare Kalendis Januariis hujus Christi anni Mauricius Consul processit. Ad hæc Theophylactus lib. 1. cap. 12. ait: Agebatur annus Mauricii secundus, cum hyeme Consul creatus, consensu curru Imperatorio, summe conspicuus erat. Quæ verba cum Em. Cardin. Norisius in Dissert. de Synodo quinta cap. 9. paragr. 3. de anno Christi superiori primum explicasset, postea in Dissert. III. de anno & epochis Syro-Macedonum cap. 6. pag. 200. recte vidit, Mauricium mense Decembri anni DLXXXIII. in annum Christi proximum DLXXXIV. designatum fuisse Consulem, meque in Dissert. Hypatica laudati Theophylacti verborum sensum attingisse. Hoc passim infra certissimis argumentis demonstrabo, ne quis imposterum hac de re controversiam moveat. Baronius an. DLXXXVII. num. I. vulgarem, quæ tunc invalescebat, opinionem secutus est, Mauricium scilicet proxima suscepto Imperio Kalendis Januariis Consulatum iniisse. [2]*

A num. I. ad IX. Sanctus *Hermenegildus* Leu-
vi-

II.

NOTÆ

[1] **I**n epitome temporum & Indiculo Paschali ad annum a passione Domini DLVII. qui est Christi 584. litteris Langobardicis adnotatur: Consulatu Augusti Mauricii. Anno Imperii secundo, primus Mauricii consulatus incipit; quæ de re Pagius in Dissertatione Hypatica pagin. 337. Hinc inscriptio apud Fabretum pag. 734. n. 460. quæ pertinet ad A. D. 585.

DIE IIII. ID. SEPTEMB.

IMP. DN. MAURICIO

PP. AVGVSTO ANNO III.

P. C. EIVSDEM

ANN. II. IND. QVARTA

Indictio quarta inchoata a Kal. Septembr. anni 585. denotat hoc eodem anno 585. tertium Imperii, & secundum post ejus consulatum fuisse; quare decipitur Pagius, qui A. D. 586. annum P. C. secundum statuit. Vide Philippum a Turre in memorata sæpius Dissertatione pag. 162. GEORGIUS

[2] **O**pinionem Pagii, & Norisii suspicio, & veneror; at scrupulum in hoc meum proponere non irreligiosum dno. Apud Cl. Maffejum extat papiraceum quoddam Instrumentum ita signatum: *Imp. Dn n Tiberio pp. Aug. anno nono pc. ejusdem anno octavo, sub d sexto iduum Martiarum, ind. nona.* Exhibetur hinc annus 591. qui cum esset post Consulatum Mauricii octavus, indicare videtur Mauricium anno 583. Consulem egisse. Vide dicta ad A. 565. 2. MANSY

gnum anno sequenti post patris obitum: ex quibus consentientia vides Isidoro Acta Synodalia de obitu Leuvigildi, quod contigerit anno sequenti. Cum vero ante annum filii ipsius martyrium consummatum constet, utique hoc anno & non alio id factum evidenter apparet.

III.

Quod autem deducatur hoc ipsum ex tabulis astronomicis ab Ambrosio, eo quod hoc ipso anno & non sequentibus contigerit celebrari Pascha eo die quo & martyrium subiit; frivolum videri potest ex ejusmodi tabulis hoc asserere, cum Ariani de quorum paschate agitur, nequaquam Catholicorum legibus subderentur. Firmior stet sententia ex Synodalibus (ut diximus) Actis asserta, hoc anno, nec postea, nec antea contingere potuisse martyrium Hermenegildi. Cum enim (ut dictum est) anni unius interlapsum spatium a cæde martyris usque ad obitum patris etiam Gregorius asseveret, & liqueat pariter sequenti anno ipsum Leuvigildum esse defunctum; necesse est affirmare, hoc anno S. Hermenegildum gloriosum consummasse martyrium. Hæc satis de his quæ spectant, ad tempus.

IV.

Græcorum proditio.

Quæ vero hæc præcesserint, ex Gregorio Turonensi petamus, nimirum proditorem factam a Græcis, qui a Tiberio missi in auxilium venerant Hermenegildi, quem nominat Hermenechildum; cujus rei gratia ipse Rex patri iusta spondenti se dedit: ait enim (a): *At ille, nempe Leuvigildus parans, datis Præfecto Imperatoris triginta millibus solidorum, ut se a filii solatio revocaret, commoto exercitu contra eum venit. Hermenegildus vero vocatis Græcis contra patrem egreditur, relicta in urbe conjugæ suæ. Cumque Leuvigildus ex adverso veniret, relicta a solatio, Græcorum scilicet, Hermenegildus cum videret nihil se prevalere posse, Ecclesiam quæerat propinqua expetiit, dicens: Non veniat su-*
Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 5. c. 38.

PAGIUS S. Hermenegildus interficitur.

vigildi Visigothorum Regis Ariani filius natu major anno tantum sequenti Martyrium consummavit, ut Abbas Biclariensis & Gregorius Turonensis, qui hoc tempore vivebant, nos edocent. Prior scribit: *Anno III. Mauricii, qui est Leovegildi XVII. annus, Hermenegildus in Urbe Tarraconensi a Sisberto interficitur. Franci Galliam Narbonensem occupare cupientes cum exercitu ingressi: in quorum congressionem Leovegildus Recaredum filium obviam mittens, & Francorum est ab eo exercitus repulsus, & Provincia Gallacia (legendum Gallix) ab eorum infestatione est liberata. Castra vero duo cum nimia hominum multitudine unum pace, alterum bello occupat. Castrum vero qui Hodierno vocatur, tutissimum valde in ripa fluminis Rhodani ponitur: quod Recaredus Rex fortissima pugna aggressus obtinuit: & visor ad patrem patriamque rediit. Sed loco, Hodierno, legendum, Ugerno, cujus Arelatensium Castrum meminere Strabo lib. 4. Cyprianus in Vita Sancti Cæsarii Arelatensis Epi-*

per me pater meus: nefas est enim aut patrem a filio, aut filium a patre interfici. Hæc audiens Leuvigildus, misit ad eum fratrem ejus; qui dato sacramento, ne humiliaretur, ait: Tu ipse accede, & prosternere pedibus patris nostri, & omnia indulgebit tibi. At ille poposcit vocari patrem suum. Quo ingrediente, prostravit se ad pedes illius; ille vero apprehensum osculatus est eum, & blandis sermonibus delinitum duxit ad castra: oblitusque sacramenti, innuit suis, & apprehensum spoliavit eum indumentis suis, induitque illum veste vili; regressusque ad urbem Toletum, ablatis pueris ejus, misit eum in exilium cum uno tantum puerulo. Hæc Gregorius: verum non in exilium, sed in carcerem fuisse detrusum, omnes affirmant. Conjugem vero ejus ereptam a Græcis & ductam in Africam, ut perducerent eam ad Imperatorem, ibi defunctam tradit (b): sed in eo quam prudens, ipse viderit, dum appellat miserum Hermenegildum judicio divino in prælio derelictum, quod contra genitorem quantumlibet hæreticum, talia cogitarit. Quasi non monuisset Dominus, pietati erga Deum, patrem, matrem, & omnia post habenda. Sed jam ea quæ de ipso Rege martyre omni fide testata S. Gregorius narrat, hic reddamus: ait enim (c):

(b) Greg. Tur. li. 6. c. 43. & l. 8. c. 18.

(c) Greg. dialog. lib. 3. c. 31.

Sicut multorum qui ab Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognovimus, nuper Hermenegildus Rex Leuvigildi Regis Visigothorum filius ab Ariana hæresi ad fidem Catholicam, viro reverendissimo Leandro Hispalitano Episcopo dudum mihi in amicitia familiariter juncto prædicante, conversus est; quem pater Arianus, ut ad eandem hæresim rediret, & præmiis suadere, & minis terrere conatus est. Cumque ille constantissime responderet, numquam se veram fidem posse relinquere, quam semel agnovisset; iratus
D d d 2 pa-

V. Constantia Hermenegildi.

scopi, & Gregorius Turonensis lib. 8. cap. 30. Joanni Biclariensi suffragatur Gregorius Turonensis lib. 8. cap. 28. ubi loquens de gestis anno Childeberti Regis X. qui in annum Christi DLXXXV. convenit, ait: *Igitur Ingundis a viro (nempe Sancto Hermenegildo) cum Imperatoris exercitu derelicta, dum ad ipsum Principem cum filio parvulo duceretur in Africa defuncta est, & sepulta. Leuvigildus vero Hermenegildum filium suum, quem ante dicta mulier habuit, morti tradidit. Quibus de causis commotus Guntchramnus Rex, exercitum in Hispanias destinat, scilicet ut prius Septimaniam, quæ adhuc intra Galliarum terminum habetur, ejus Dominationi subderent: & sic in antea proficisceretur, &c. quæ fusius sequentibus capitibus prosequitur, aitque Recaredum filium Leuvigildi Ugernum Arelatense Castrum irrupisse, & se intra muros Nemausensis Urbis inclusisse. Quibus verbis patet, eum loqui de eadem expeditione, de qua Biclariensis, & cum eo in anno rei ge-*
stæ

III. Mortem ejus Franci ulciscuntur.

pater eum privavit regno, rebusque spoliavit omnibus. Cumque nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arctam illum custodiam includens, collum manusque ejus ferro ligavit. Cœpit itaque idem Hermenegildus Rex juvenis terrenum regnum despiciere, & forti desiderio cœleste quærens in ciliciis vinculatus jacens, omnipotenti Deo ad confortandum se preces effundere; tantoque sublimius gloriam transeuntis mundi despiciere, quanto & religatus agnoverat nihil fuisse quod potuerit auferri.

VI. Superveniente autem Paschalis festivitatis die, intempestæ noctis silentio, ad eum perfidus pater Arianum Episcopum misit, ut ex ejus manu sacrilegæ consecrationis communionem perciperet, ac per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Episcopo venienti exprobravit, ut debuit, ejusque a se perfidiam dignis increpationibus repulit; quia etsi exterius jacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reverso Episcopo, Arianus pater infremuit; statimque suos apparitores misit, qui constantissimum confesorem Dei illic, ubi jacebat, occiderent. Quod & factum est. Nam mox ut ingressi sunt, securem cerebro ejus instigentes, vitam corporis abstulerunt: hocque in eo valuerunt perimere, quod ipsum quoque qui peremptus est, in se constituerat despexisse. Sed pro ostendenda vera ejus gloria, superna quoque non desuere miracula. Nam cœpit in nocturno silentio psalmodiæ cantus ad corpus ejusdem Regis & martyris audiri, atque ideo veraciter Regis, quia & martyris. Quidam etiam ferunt, quod illic nocturno tempore accensæ lampades apparebant: unde & factum est, quatenus corpus illius ut videlicet martyris jure a cunctis Fidelibus venerari debuisset. Pater vero perfidus

Martyrium Hermenegildi?

Signa divinitus ostensa post martyrium,

PAGIUS stæ convenire; quod & ex eo etiam patet, quod ipso initio libri 8. agat de iis, quæ anno XXIV. Guntramni Regis, qui in an. Christi DLXXXV. incidit, contigere. Hoc porro bellum in Septimania a Guntramno Hermenegildi mortem ultro gestum.

IV. Situs Castrum Ugeri.

Ugerni situs magnis hæcenus tenebris circumseptus, licet Hadrianus Valesius in Notitia Galliarum ac in voce Ugernum, pro certissimo haberi debere scribat, Castrum illud fuisse Belliquadrum, Tarasconi oppositum, & solo Rhodano ab eo divisum; vel potius insulam Geruicam; Tarasconem inter & Belliquadrum positam, quam Rhodanus absorbit. Nam verum quidem est, Biclariensem Abbatem citatum, qui hoc tempore in Hispania vixit, asserere illud ad ripam Rhodani fuisse; sed ex Tabula Peutingeriana patet, Ugernum aliquot miliaribus a Rhodano distasse. Illud ergo tantum nobis certo innotescit, Ugerni Castrum extitisse in Septimania, Rhodano fluvio, Nemauso, ac Arelati viciniam, & anno quingentesimo octogesimo quinto,

& parricida commotus pœnitentia, hoc fecisse se doluit: nec tamen usque ad obtinendam salutem pœnituit. Nam quia vera esset Catholica fides cognovit, sed gentis suæ timore perterritus ad hanc pervenire non meruit. Hæc Gregorius: habet eadem Ado Viennensis.

Addidit & illud amplius, ut quamvis visus sit pœnituisse necis illatæ filio, non tantum non deseruerit perfidiam, cujus impulsu execrandum facinus perpetravit, sed iracundia ex dolore concepta exæstans eam acrius propagavit; utpote qui ejus causa adversus Catholicos acerbiorum persecutionem excitavit, relegans Orthodoxos Episcopos in diversa loca, Ecclesiasque bonis spolians. Exulasse tunc quidem constat S. Leandrum atque Fulgentium fratres Episcopos, Mausonam Archiepiscopum Emeritentem, Licinianum Carthaginensem Antistitem, Joannem quoque Gerundensem Episcopum & alios. Sed ut, quorum est ex confessione memoria gloriosa, trophæa erecta profsequamur, dicendum de his singulis, primumque de S. Leandro, de quo hæc habet Isidorus (a): Hic namque in exilii sui peregrinatione composuit duos adversus hæreticorum dogmata libros eruditione sanctarum Scripturarum ditissimos, in quibus vehementi stylo Arianae hæresis confodit atque detegit impietatem; ostendens scilicet quid contra eosdem habeat Catholica Ecclesia, vel quantum distet ab eis religione, vel fidei sacramentis. Extat & aliud laudabile ejus opusculum adversus instituta Arianorum, in quo propositis eorum dictis, suas responsiones apponit. Hæc de armis, quibus etiam exulans Leander persequentes profligavit inimicos: quibus quoque missilibus perfidum apostatam Vincentium Cæsaraugustanum Episcopum vulneravit, adversus quem alii quoque Orthodoxi Episcopi decertarunt:

VII. Leuvigildus persequitur Orthodoxos.

(a) Isidorus de Scr. Eccles. c. 28.

* impietatis

non autem anno quingentesimo octogesimo sexto, ut perperam Cointius eo anno num. IV. a Recaredo Visigothorum Rege expugnatum esse. Error inde natus Cointio, quod eadem Sancti Hermenegildi ad eum annum distulerit: Hadrianus enim Valesius lib. 13. Rer. Franc. qui Martyrium illud suo anno reddidit, recte etiam Recaredi victoriam cum eodem copulavit. Baronius primum istud bellum Francos inter & Gothos confundit cum alio, quod infra videbimus diversum fuisse, ac contigisse an. DLXXXIX.

Sanctus Gregorius Papa lib. 3. Dial. cap. 31. diem, quo Hermenegildus Martyrium passus est, notavit: Superveniente, inquit Paschalis Festivitatis die, intempesta noctis silentio, ad Hermenegildum perfidus pater Leuvigildus Arianum Martii Episcopum misit, ut ex ejus manu sacrilegæ consecrationis communionem perciperet, ac per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Episcopo venienti exprobravit, ut debuit, ejusque a se perfidiam dignis increpationibus repulit. Ad se itaque reverso Episcopo

V. S. Hermenegildus die XXIV. Martii Martyrium fecit.

Aria-

(a) *Isidor. ibid. c. 21.* runt. Ait enim idem Isidorus (a): *Severus Malacitanæ sedis Antistes, collega & socius Liciniani Episcopi, edidit librum unum adversus Vincentium Cæsaraugustanæ urbis Episcopum, qui ex Catholica fide in Arianam pravitatem fuerat devolutus &c.* Recenset alia ejusdem celebri viri monumenta. Porro Licinianum ejus collegam Carthaginensem Episcopum exulasse, pariterque pervenisse Constantinopolim, tradit Isidorus, ibique ab æmulis extinctum veneno.

VIII.

(b) *Isidor. de Eccl. Scr. cap. 31.*

De Joanne Gerundenſi confessorē

Sed audi de exulante Joanne Episcopo Gerundenſi; *Fuit iste (inquit Isidorus) (b) natione Gothus provincia Lusitanæ Scallabalanus. Hic cum esset adolescens, Constantinopolim perrexit, ibique Græca & Latina eruditione nutritus, septimo demum anno in Hispanias reversus est, eodem tempore, quo incitante Rege Leuwigildo Ariana fervebat insania. Hunc suprascriptus Rex cum ad nefandæ hæresis credulitatem compelleret, & hic omnia resisteret, exilio trusus, Barchinone relegatus per decem annos multas insidias & persecuciones ab Arianis perpeſſus est. Qui postea condidit monasterium, quod nunc Biclaro dicitur, ubi congregata monachorum societate, scripsit Regulam ipsi monasterio profuturam, sed & cunctis Deum timentibus satis necessariam. Addidit & in libro Chronicorum ab anno primo Justinii Junioris principatus usque ad annum octavum Mauriti Principis Romanorum, & quartum Recaredi Regis annum, historico compositoque sermone valde utilem historiam. Hæc de Joanne Isidorus, qui inferius addit de Maximo Episcopo Cæsaraugustano in eodem scribendi argumento versato: *Scripsit (inquit) (c) & brevi stylo historiolum de his quæ a temporibus Gothorum in Hispaniis acta sunt, historico & composito sermone. At perierunt ista. Sed & inter hos æque adnumerandus Eutropius Episcopus Valentinus, cujus idem lucubraciones recenset (d):**

(c) *Isidor. de Eccl. Scr. c. 33.*

(d) *Isidor. ibid. c. 32.*

IX.

Floruisse namque visæ sunt diebus istis Hispaniæ viris valde disertis, adversus

quos certamen Leuwigildum suscepisse diximus: sed nec ipsi satis exagitate Catholicos in Hispaniis commorantes; verum & Suevos haud pridem una cum Rege (ut dictum est) ad Catholicam fidem conversos a recta fide abire coegit: quos ipsos (ut habent Acta Concilii tertii Toletani) Reccardus ejus in regno successor ad fidem Catholicam revocavit, ut suo loco dicemus. Quomodo autem Leuwigildus Suevos subegerit, quave occasione eorum regnum invaserit, Isidorus in Chronico Suevorum ita paucis ostendit: *Mironi Eburicus filius in regnum succedit, quem adolescentem Audicas assumpta tyrannide regno privat, & monachum factum in monasterio damnat: pro quo non est dilata sententia. Mox enim Leuwigildus Gothorum Rex Suevis bellum inferens obtento eodem regno, Audicam dejecit, atque eodem tonso, post regni honorem presbyteri officio consecravit. Sic enim oportuit, ut quod Regi suo fecerat, rursus idem ab alio congrua meriti necessitudine pateretur. Regnum autem Suevorum deletum in Gothos transfertur; quod mansit annis centum vigintis sex. Hucusque Isidorus, Reliqua de Leuwigildo dicemus anno sequenti.*

Leuwigildus Suevos a Fide revocat.

Non Hermenegildi tantum sanguine illustrata est Hispaniarum Ecclesia, sed & Vincentii Abbatis. Cernens enim hic maximam esse irrogatam ignominiam Christiano Catholico nomini per Vincentium Cæsaraugustanum Episcopum (uti superius dictum est) nomenque Vincentii in apostata Vincentio labefactatum; e solitudine profiliit iste Vincentius, adversus Arianam blasphemiam ubique pugnature non desinens: qui ab Arianis comprehensus, affectus verberibus, est detrusus in carcerem: dimissus vero tandem ab illis martyrii coronam eidem invidentibus, ubi majori spiritus ardore in Arianos investus, eosdem una cum Ariana hæresi exagitasset, ante fores monasterii ab eisdem irruentibus crudelissime peremptus est Legione, undecima mensis Septembris, qua die in Ecclesia Occidentali anniversa-

X. Vincentii abbatis Martyrium.

PAGIUS

Arianus pater infremuit, statimque suos apparitores misit, qui constantissimum Confessorem Dei illic ubi jacebat, occiderent, quod & factum est. Cum autem divus Hermenegildus tam in veteribus, quam in recentibus Martyrologiis colatur die decima tertia mensis Aprilis, annoque DLXXXVI. Sabbatum sanctum in illum diem incidit, Henschenius ad diem XIII. Martii in Commentario prævio ad Vitam Sancti Leandri Episcopi Hispanensis, & ad diem XIII. mensis Aprilis, qui Sancto Hermenegildo sacer est, ac Cointius anno DLXXXVI. num. III. existimarunt, Martyrium istud ad an DLXXXVI. pertinere. Verum præterquamquod Sanctos Confessores ac Martyres aliis plerumque diebus, quam quibus ad Deum migrarunt, Ecclesia ve-

neretur, Biclariensis Abbas & Gregorius Turo-nensis Hermenegildo æquales eum an. DLXXXV. peremptum esse diserte affirmant, ideoque die XXIV. Martii; cum anno sequenti Pascha die XXV. ejusdem mensis celebratum fuerit. Porro ideo Baronius *Hermenegildi* Martyrium hoc anno collocavit, quia *Leuwigildi* patris mortem anno sequenti contigisse putabat. Sed eam ad an. DLXXXVI. revocandam, infra monstrabimus.

Ad num. IX. & seq. Regnum *Suevorum* anno tantum sequenti in *Leuwigildi* potestatem venisse, & cum Regno Gothico unitum esse anno DLXXXII. ibidem numero XII. ostendimus. Sanctum vero *Vincentium* Abbatem *Leuwigildionensis* Monasterii in Hispania antequam *Theodemirus* Suevorum Rex imperaret Mar-

VI. Regnum Suevicum cum Gothico unitum post Martyrium S. Vincentii Abbatis.

faria memoria celebratur. Sed ex Hispaniis ad Gallias.

XI.

Eodem anno per Igidium Rhemensem Episcopum & alios collegas legatos compositæ sunt res Francorum, pace stabilita, ea conditione, ut post obitum Chilperici Childebertus ei hæres in universo Regno succederet: habet ista Gregorius (a). Tanti boni auctor qui exiit, ipse Igidius pacis conciliator clarus fuit his diebus Antistes; cujus laudes cecinit egregie Venantius Fortunatus his versibus (b), quos ut dignum gloriæ tanti viri monumentum hic tibi integre reddimus:

(a) Greg.
1.6.c.3.31.
& 1.7.c.14.(b) Fort.
carm. l. 3.

Igidii Rhemensis Episcopi laudes.

*Actibus egregiis venerandæ culmen I-
gidi,
Ex cujus meritis crevit honore gra-
dus.
Substrahor ingenio, compellor amore pa-
rato,
Laudibus in vestris prodere pauca
favens.
Namque reus videor tantis existere
causis,
Si solus taceam, quidquid ubique so-
nat.
Sed quamvis nequeam digno sermone
fateri,
Da veniam voto me voluisse loqui.
Exiit in mundum gestorum fama tuo-
rum,
Et meritis propriis sidus in Orbe
micas.
Clarior effulges, quam Lucifer ore se-
reno:
Ille suis radijs, tu pietate nites.
Nil lupus insidijs cauto subducit ovili,
Te pastore sacro pervigilante gre-
gem.
Facundo eloquio cœlestia dogmata fun-
dis:
Ecclesiæ crevit te monitore domus.
Pontificis studio correctio plebis habe-
ris:
Ne tenebræ noceant, semita lucis
ades.
Cunctorum recreas animas dulcedine
verbi:
Qui satias epulis, pascis & ore gre-
ges.*

PAGIUS

tyrium fecisse demonstrabimus anno DCXXX. quo Baronius de ejus Martyrio rursus verba facit, arbitratus, Vincentium, de quo ibi dixerit, alium esse a Vincentio, cujus hoc anno mentionem facit, quamvis unus idemque sit, qui Ricila Suevorum Rege Ariano regnante, mortem cum Sociis pro fide Christi oppetiit.

VII.

Pax inter
Francorum
Reges sanc-
cita.

Ad num. XI. Gregorius Turonensis lib. 6. cap. 1. scribit: Anno sexto Regni sui Childebertus Rex rejectam pacem (ubi accusativus absolute ponitur a Gregorio, ut quandoque ab aliis Antiquis, pro rejecta pace) Guntchramni Regis

*Præcepta implentur: non solo pane ciba-
mur:*

*Delicias capimus, quas tua verba
ferunt.*

*Ut gaudet corpus, cui mitior esca para-
tur;*

*Sic animæ gaudent, si tua lingua
sonet.*

*Hæresis ira cadit, forti te milite
Christi:*

Acquiris Regi quæ dedit arma tibi.

*Qui purgas spinis agros sermone co-
lente,*

*Et mundata Deo surgit ubique se-
ges.*

*Qui venit huc exul, tristis, defessus,
egenus,*

*Hic recipit patriam, te refovente,
suam.*

*Quæ doluit tollis, gemitus in gaudia
vertens,*

*Exilium removens, reddis amore
lares.*

*Pauper habere cibum, meruit quoque
nudus amictum:*

*Invenit hic semper quæ bona quisque
cupit.*

*Consultum tribuis generaliter omnibus
unum:*

*Qui populi pater es, tot pia rite
geris*.*

* regis

*Hæc tibi vita diu, Domino tribuente,
superstet,*

Atque futura micet lucidiore die.

Hactenus Venantius Fortunatus: ex quibus profecto non laudes tantum Igidii Episcopi habes expressas, sed & eorum qui bene præsumt suis Ecclesiis Episcoporum partes, quas debent explere, enumeratas. Verum quod ad ipsum Igidium Rhemensem Episcopum spectat, novissima ipsius haud adeo fuisse felicia, idem Gregorius Turonensis affirmat: sed de his dicendum inferius suo loco.

Quæ vero his diebus accidisse idem Gregorius tradit jam dicamus: obortam enim sibi esse occasionem ad Chilpericum Regem scribendi hoc anno, ut fures liberaret a morte, qui ob sacrilegium ingens perpetratum mulctandi ab ipso Rege erant, ipse docet his verbis (c): *His die-*

XII.
Pro fari-
bus Gre-
gorius in-
tercedit.(c) Greg.
Tur. hist. l.
6. c. 10.

*cum Chilperico conjunctus est. Mummolus a Re-
gno Guntchramni fuga dilabitur, & se infra
murorum Huennicorum munitionem concludit.
Quare pax hæc inter Francorum Reges sanc-
ta anno Christi DLXXXI. qui sextus erat Chil-
deberti Regis. Hoc confirmat Marius Aventi-
censis, qui ad Indictionem XIV. seu annum
Christi DLXXXI. quo Chronicon suum absol-
vit, ait: Eo anno Mummolus Patricius cum uxore
& filiis, & multitudine familia, ac diviti-
is multis in Marca Childeberti Regis, idest Avri-
nionæ, confugit. Inclaruit Mummolus in bellis
a Gallis adversus Langobardos gestis, ut vide-
re*

diebus basilica S. Martini a furibus effracta fuit, qui ponentes ad fenestram apertam cancellum, qui super tumulum cuiusdam defuncti erat, ascendentes per eum effracta vitrea sunt ingressi: auferentesque multum auri argentique & palliorum holoseri corum, abierunt, non metuentes super sanctum sepulcrum pedem ponere, ubi vix os applicare presumimus. Sed virtus Sancti voluit hanc temeritatem etiam cum iudicio manifestate terribili. Nam hi perpetrato scelere ad urbem Burdegalensem venientes, orto scandalo, unus alterum interemit: sicque patefacto opere, furtum repertum est, ac de hospitali eorum argentum comminutum & pallia sunt extracta. Quod cum Regi Chilperico nunciatum fuisset, iussit eos alligari vinculis, & suo aspectui presentari. Tunc ego metuens, ne ob illius causam homines morerentur, qui vivens in corpore pro perditorum vita sepius deprecatus est; epistolam Regi precatationis transmisit, ne no-

bis non accusantibus, ad quos prosecutio pertinebat, hi interficerentur. Quod ille benigne suscipiens, vitæ restituit: species vero quæ dissipatæ fuerant, studiosissime componens, loco sancto reddi præcepit. Hæc Gregorius, specimen egregium edens mansuetissimi sacerdotis.

Post hæc autem idem auctor divertit ad illustrium sanctitate virorum ad Deum transitum, quos hoc Childeberti anno sexto diem obiisse contigit, nimirum Ferreolum Episcopum Uccensem magnæ (ut ait) (a) sanctitatis virum, qui & scriptorum suorum reliquit monumenta, libros videlicet epistolarum Sidonium Apollinarem secutus. Sed & eodem tempore ex humanis desiisse tradit (b) Eparchium Engolismensem, cuius cum sanctitate vitæ admirabili magna enitebat virtus in ostensione signorum: quæ idem auctor recenset, resque ab eo gestas libello conscripsit (c). His jungit (d) Domnolum Cæ-

XIII.
Qui hoc anno sancti viri ex hac vita discesserunt.
(a) Greg. Tur. hist. l. 6. c. 7.
(b) Ibid. l. 6. c. 8.
(c) Greg. Turon. in vita SS. Patr. apud Surium die 1. Jul.
(d) Greg. Tur. hist. l. 6. c. 9.

PAGIUS re est in lib. 3. Pauli Diaconi cap. 4. & seqq. Ægydius Rhemensis Episcopus qui in Aula Childeberti Regis potentissimus erat, cum aliis Proceribus in Legationem ad Chilpericum Regem venit, & pacem stabilivit ea conditione, ut post obitum Chilperici, qui nullos tunc habebat liberos, Childebertus ei succederet. Verum postea Chilperico natus est Clotarius, qui post patrem regnavit.

VIII. Ad num. XIII. Turonensis ibidem cap. 7. meminit Sanctorum Ferreoli Episcopi Uctiensis, Eparchii Abbatis Inculismensis, & Domnoli Episcopi Cenomanensis, qui anno sexto Childeberti Regis ad Deum migrarunt, ideoque anno DLXXXI. Ferreolus Ansberti filius Sancto Firmino Episcopo Uctiæ patruo suo successit anno DLIII. ut ex ejus Vita a se ex Veteri MS. publicata colligit Marcus Antonius Dominicius. In ea Urbe Monasterium instituit, quod de suo nomine Ferriolacense nuncupavit. Extat ejus Regula in Codice Regularum apud Holstenium, cuius capitula pleraque conformia sunt statutis Sancti Cæsarii Episcopi Arelatensis, ut ostendit Cointius anno DLVIII. num. IX. & seqq. E visis excessit, postquam Pontificatus tenuit annis XX. & VIII. ut in ejus Vita dicitur, ubi & legitur eum mortuum II. Nonas Januarii.

IX. Eparchius in Urbe Petragoricensi natus, relicta militia seculari, in sacris omnibus Monachum induit; sed cum de ipso præcellens fama multa jactaret, venit ad quandam solitudinem, ubi sedem fixit ad Carantonum fluvium, & cum licentia Sabaudis Episcopi Petragoricensis se se inclusit. Postea Monachis præfectus diebus ac noctibus ab oratione non cessavit. Denique cum annos triginta novem in reclusione expleisset, nullo tadio fatigatus die Kal. Jul. emisit spiritum, inquit Anonymus coætaneus in ejus Vi-

ta a Mabillonio sæculo I. Benedictino publicata, quæ & jam extabat apud Surium, sed stylo immutato. Gregorius quidem Turonensis habet eum demortuum post annos reclusionis XL. sed Cointius anno DLXXXI. num. VII. asserit, caput 8. libri sexti Gregorio Turonensi deesse in MSS. Bellovacensi & Corbeiensis. Extat Eparchii Reclusi Monasterium prope Urbem Inculismam.

Mabillonius Tomo III. Veter. Analect. pag. 96. gesta Episcoporum Cenomanensium ex veteri MS. Ecclesiæ Cenomanensis publicavit, in quibus mentio cuiusdam donationis a Domnolo factæ anno XX. Regni Domni nostri Childeberti, gloriosi Regis, prid. Non. Septembris, ideoque anno quingentesimo octogesimo secundo, mensis Septembris initio, adhuc in vivis erat Domnolus. In iisdem gestis dicitur sedisse annos XLVI. menses XI. dies XXIV. & obiisse plenius dierum Kal. Decembris. Verum in annos Sedis ejus error irrepsit; cum Innocentius Domnoli antecessor Synodo Aurelianensi IV. anno DXLI. subscripserit. Cointius anno DXLV. num. XVII. notavit fidem non mereri caput nonum lib. 6. Gregoriani; cum totum absit a MSS. Corbeiensis & Metensi, resque multas contineat historice veritati contrarias. Legenda ejus Vita apud Bollandum ad diem XVI. Maii ab Auctore synchrono scripta, ubi dicitur, Domnolum construxisse in suburbio Civitatis Cenomanensis Monasterium in honorem Sanctorum Martyrum Vincentii & Laurentii, quod etiamnum Monasterium Sancti Vincentii martyris appellatur [1].

Sancti Mauri Abbatis Glannafoliensis, & Ordinis Benedictini in Gallia Fundatoris mortem recitat hoc anno Baronius. Verum cum anno quingentesimo quadagesimo quarto in Galliam ve-

X.
Obitus S. Domnoli Episc. Cenomanensis.
XI.

NOTÆ [1] Bollandicæ ad diem 19. Junii pag. 862. melius quam ab illis factum fuerat ad diem 16. Maii, ubi de S. Domnolo, discutientes chronologiam Episcoporum Cenomanensium evincunt S. Domnolum obiisse A. 483. sedisse annis 26. non 46. uti male legitur in Actis Episcoporum Cenomanensium apud Mabillonium in vet. Analectis. Ac denique ordinatum fuisse A. 557. MANSI

romanensem Episcopum æque sanctitate ac miraculorum virtute conspicuum. Quos omnes sacer Sanctorum catalogus, quem appellant Martyrologium habet certis diebus, quibus ex hoc mundo discesserunt, adscriptos, anniversarii cultus memoria celebres. Reperitur præterea hoc eodem anno ad cæleste præmium vocatus S. Maurus Abbas, anno videlicet ab ejus in Gallias adventu quadragesimo primo: cujus res gestas persecutus est historico stylo Faustus monachus ipsius discipulus, eas scribens ad Bonifacium tertium ejus nominis, qui post sanctum Gregorium Papam secundus Pontifex numeratur.

XIV. Hoc item anno, jam impleta Indictione secunda, incipiente vero Indictione tertia, quarto Nonas Octobris Pelagius Papa fatigatus admodum Longobardorum assiduis bellis, post fœdus cum illis in initum, jusjurando perfracto iterum rediit, ab Imperatore Tiberio petiturus auxilium, legat, Constantinopolim Honoratum Notarium, cui ad Gregorium diaconum Apocrifarium ibidem apud Imperatorem agentem has litteras dedit (a):

(a) Pelag.
ep. 5.

Pelagius Episcopus dilecto filio Gregorio venerabili diacono.

XV. Omnia quidem quæ necessaria fuerunt, per Honoratum Notarium tibi curavimus indicare: quem cum fratre & coepiscopo

PAGIUS

*Annus e-
mortalis
S. Mauri
Ordinis
Benedicti-
ni per Gal-
lias propa-
gatoris.*

venerit, ut suo loco vidimus, mors ejus in annum sequentem differenda. Faustus enim in ejus Vita a Mabillonio sæculo I. Benedictino Notis illustrata num. LXX. ait: *Dolor lateris graviter Beatum invasit Maurum, qui languore ingravescente, quadragesimo primo adventus sui ad eundem locum anno, decimo octavo Kalendarum Februariarum die feliciter migravit ad Dominum, ideoque die XV. mensis Januarii insequentis, Christi anni. Addit Faustus: dies autem vita B. Mauri ita supputantur. Oblatus est Deo, ac traditus B. Benedicto cum duodecim esset annorum (anno sc. DXXIV. habitavit cum eo viginti annis: (nempe usque ad finem anni DXLIII.) commoratus est in Monasterio suo, quod ipse edificavit, annis quadraginta, diebus quatuordecim, qui simul sunt anni septuaginta duo, & dies quatuordecim, ideoque S. Maurus in lucem prodit die prima vel secunda mensis Januarii anni quingentesimi decimi tertii, & anni illi XII. quibus natus erat, quando ad Sanctum Benedictum venit, & XX. quibus cum eo commoratus est, incompleti fuere. Odo Glanfoliensis Abbas, qui vitam Sancti Mauri a Fausto scriptam nobis conservavit, anno octingentesimo quadragesimo quinto, Indictione octava, quarto Idus Martii Reliquias Sancti Mauri solemniter transtulit, & ipsemet in Historia hujus Translationis corporis S. Mauri in Fossatense Monasterium agri Parisiensis, quæ extat apud Mabillonium Sæculo IV. Benedictino part. II. refert, eas absque macula repertas esse, cum parte membranulæ, in qua scriptum erat: *Hic requiescit corpus Mauri Monachi & Levita,**

Sebastiano ad dilectionem tuam direximus. Ut quia in illis partibus ad Ravennam usque nunc cum viro glorioso domino Decio Patricio fuit, ipse sua relatione studeat te de omnibus informare: vel si necessaria judicaveris, possis domino Imperatori suggerere quia tantæ calamitates ac tribulationes nobis a perfidia Longobardorum illatæ sunt contra proprium jusjurandum, ut nullus possit ad referendum sufficere. Prædictum autem fratrem Sebastianum quomodo suscepimus, vel quali apud nos, te suggerente, fuerit charitate, ipsius poteris relatione cognoscere. Qui etiam jam promisit nobis, necessitates vel pericula totius Italiae piissimo domino Imperatori suggerere.

Loquimini ergo & tractate pariter, quomodo nostris celeriter possitis subvenire periculis: quia ita hic coangustata est Respublica, ut nisi Deus piissimi in corde Principis inspiraverit, ut instam sibi misericordiam suis famulis largiatur, & super illam diacopsen, vel unum Magistrum militum & unum Ducem dignetur concedere; in omni sinu angustia destituti: quia maxime partes Romanæ omni præsidio vacuatæ videntur. Et Exarchus scribit, nullum posse nobis remedium facere: quippe qui nec ad illas partes custodiendas se testetur posse sufficere. Imperet ergo illi Deus, nostris velociter periculis subvenire, antequam ne-

Pelagii
Pap. epi-
stola ad
Gregori-
um de Lon-
gobardis.

XVI.
Roma in
angustia
posita.

qui tempore Theodoberti Regis in Galliam venit, & octavo decimo Kalendarum Februariarum migravit a seculo.

In eadem Sancti Mauri Vita num. LXIII. & seqq. legitur, per idem tempus Clotarium Andegavum venientem rogatum fuisse a Viro Dei, ut regali Edicto firmare dignaretur, quatenus Congregationi loci ipsius electionem propriam per succedentia liceret habere tempora, & Regem ejus petitioni libenter annuisse. Postea Maurus trigesimo octavo ipsius Monasterii foundationis anno, cum ad perfectam jam venisset ætatem, & juxta prophetiam beatissimi Magistri sui, qui eum post consummatam trinam vicenorum annorum decursionem, mercedem operum suorum a Domino recompensandam esse prædixerat, finem vite sue jam propinquantem cognosceret; edificata sibi domuncula juxta B. Martini Ecclesiam, remotiorem delegit vitam assumere. Addit Faustus, Maurum Bertulfum sibi substituisse Abbatem; cumque duos ac dimidium in contritione spiritus & corporis maceratione compleset annos, vita functum esse. Verum quemadmodum in illa Vita nomen Bertieranni loco Innocentii, qui Cenomanensis Episcopus erat, quando Maurus in Galliam adventavit, ab Odone additum; sic Clotarius loco Chilperici ab eodem positus est. Licet Faustus nec Episcopi nec Regis nomen expressisset, quæ additiones Interpolatoribus familiares. Certe Clotarius, qui hoc tantum anno Chilperico natus est, laudatum Præceptum Sancto Mauro largiri non potuit, neque cum eo verba facere.

Ad num. XIV. & seqq. Anno quingentesimo octogesimo primo diximus, Sanctum Gregorium Dia-

XII.
S. Maurus
Clotario
regnante
denor-
tuus.

XIII.

CHRISTI
584.

PELAGII PAP. II.
7.

TIBERII IMP.
3.

fan-
dissima gentis exercitus loca quæ ad-
huc a Republica detinentur, Deo sibi
contrario (quod absit) prævaleant occupa-
re. Presbyterum autem ad nos trasmit-
tere, Deo juvante, festina: quia & in
monasterio tuo, & in opere, cui eum præpo-
suimus necessarius esse omnino cognoscitur.
Dat. IV. Non. Octobr. Indict. III. At
quisnam iste fuerit presbyter monasterio
ipsius S. Gregorii adeo necessarius, ex
eiusdem Gregorii scriptis & rebus gestis
fatis possumus intelligere. Etenim quem
secum duxerat Maximianum presbyterum,
eundem his puto ex causis a Pelagio
inculcatis Gregorius Romam redire præ-
cepit: hunc ipsum namque Constantino-
poli ab eo dimissum constat. Cui & quid
acciderit Romam redeunti, cum mare
Hadriaticum navigaret, sic narrat idem
ipse Gregorius (a):

(a) Greg.
dial. 1. 3.
c. 36.

XVII.
Maximia-
nus redit
ad mona-
sterium.

Neque hoc silendum puto, quod omni-
potens Deus super Maximianum famulum
suum, nunc Syracusanum Episcopum, tunc
autem mei monasterii Patrem, dignatus
est monstrare miraculum. Nam dum jus-
sione Pontificis mei in Constantinopoli-
tana urbis Palatio responsis Ecclesiasticis
deservirem, illuc ad me idem venerabi-
lis Maximianus, charitate exigente, cum
fratribus venit. Qui cum ad monaste-
rium meum Romam rediret, in mari Ha-
driatico nimia tempestate deprehensus, in-
estimabili ordine atque inusitato miraculo
erga se, cunctosque qui aderant, omnipoten-
tis Dei & iram cognovit, & gratiam. Nam
cum in eorum morte, ventorum nimie-
tibus elevati fluctus sævirent, ex navi
clavis perditis, arbor abscissa est, vela in
undis projecta, totumque vas navis quas-
satum nimis fluctibus ab omni fuerat sua
compage dissolutum. Rimis itaque paten-
tibus, intravit mare, atque usque ad su-
periores tabulas implevit navem, ita ut
non tam navis intra undas, quam undæ
jam intra navem esse viderentur.

XVIII.

Tunc in eadem navi residentes, non-
jam ex morte vicina, sed ex ipsa ejus
Ann. Eccl. Tom. X.

præsentia ac visione turbati omnes sibi-
met pacem dederunt; corpus & sangui-
nem Redemptoris acceperunt, Deo se
singuli commendantes, ut eorum animas
benigne susciperet, quorum corpora in tam
pavenda morte tradiderat. Sed omni-
potens Deus, qui eorum mentes mirabiliter
terrui, eorum quoque vitam mirabiliter
servavit. Nam diebus octo navis eam-
dem usque ad superiores tabulas aquis
plena, iter proprium peragens, enatavit;
nono autem die in Coibronensis castri por-
tum deducta est: ex qua exierunt omnes
incolumes, qui cum prædicto venerabili
viro Maximiano navigabant: cumque post
eos ipse quoque fuisset egressus, mox in
ejusdem portus profundum navis demersa
est; ac si, illis egredientibus, præ ponde-
re sublevatione caruisset; & quæ plena ho-
minibus in pelago aquas portaverat at-
que nataverat, Maximiano cum suis fra-
tribus recedente, aquas sine hominibus in
portu non valuit portare. Ut hinc omni-
potens Deus ostenderet, quia hanc onu-
stam sua manu tenuerat, quæ ab omni-
bus vacua & derelicta super aquas non
potuit manere. Hactenus Gregorius: ex
quibus intelligis pariter, perseverasse
usum, ut pii Christiani peregrinantes,
navigantesque secum ferrent sacratissimam
Eucharistiam, ut vidimus olim a S. Sa-
tyro S. Ambrosii germano factum atque
ab aliis, ut suis locis habetur expressum.
Porro quod ad Maximiani reditum spe-
ctat, plane errat Joannes (b) diaconus,
cum & tunc S. Gregorium Constantino-
poli Romam rediisse videtur asserere. Quod
autem pertinet ad Longobardorum statum,
dicemus anno sequenti. Qui igitur a Pe-
lagio monasterio præfectus fuit Maximia-
nus, hunc ipsum secundum ordine ejus
monasterii Abbatem fuisse, successisseque
Valentio, sive Valentino superius ejusdem
Gregorii testificatione diximus: dictum
vero Valentium his diebus defunctum es-
se, ex successoris suffectione possumus in-
telligere.

Navis in
portu
mergitur,
ubi salvi
facti sunt
omnes.

(b) Joan.
diacon. Vi-
ta S. Greg.
l. 1. c. 33.

E e e

Ex.

PAGIUS
S. Grego-
rius e Le-
gatione
Constanti-
nopolitana
Romam
redux.

Diaconum & Apocrisarium in Aula Constan-
tinopolitana agentem, præsentis anno Romam
rediisse. Epistola enim Pelagii II. Papæ ad eum
scripta, & a Baronio num. XV. & seq. reci-
tata, quæ data dicitur IV. Non. Octob. Indict. III.
currenti scilicet anno, mentionem facit cujus-
dam Presbyteri, quem ad se confestim mitti
Pelagius petit. Is Presbyter erat Maximianus,
cum quo Sanctum Gregorium Romam rediisse,
testatur Joannes Diaconus in ejus Vita lib. 1.
cap. 33. Quare sub hujus anni finem vel se-
quentis initio Sanctus Gregorius Constantinopo-
lim reliquit, & Romam venit. Baronius qui-
dem num. XVIII. dicit, falsum esse Joannem
Diaconum, & Gregorium non nisi an. DLXXXVI.
Constantinopoli profectum esse. Verum, ut
loco laudato monuimus, hanc sententiam pos-
tea Cardinalis doctissimus in Appendice ad
Tomum XII, retraxit.

Afferit etiam Baronius num. XVIII. Pelagium
II. scripsisse ad Auxianum Episcopum Arelaten-
sem, eumque rogasse, ut suaderet Francorum
Regibus, quo a confœderatione Langobardorum
recederent. Eam Epistolam ipsemet exhibet,
datam III. Non. Octob. imperante Domino Ti-
berio Constantinopoli Aug. anno VI. Cos. ejusdem
ann. Regum, inscriptamque Auxanio. Verum Co-
dex MS. ex quo illa Epistola descripta, men-
dofus erat. Eandem enim recitat Sirmondus
in Conciliis Gallicanis recteque observat,
castigandam esse inscriptionem, legendumque,
Auxario, qui & interdum dicitur Auxabarius,
qui hoc tempore Episcopus erat Altisiodoren-
sis. In subscriptione vero Sirmondus legit: Da-
tum III. Nonas Octobres, imperante Domino Ti-
berio Constantinopoli Augusto, anno VII. omisso
scilicet Consulatu; quo pacto ea Epistola anno
DLXXXI.

XIV.
Pelagii II.
Epistola ad
Auxanum Epis.
Autisiodo-
rensem da-
ta.

XIX.

Extat hoc anno Tiberii Imperatoris sexto, ex quo cum Justino regnare cœpit, data epistola Pelagii Papæ ad Auxanium Episcopum in Gallia, qua rogat eum, ut suadeat Francorum Regibus opem ferre Romanæ Ecclesiæ laboranti incurfionibus Longobardorum, atque a confœderatione eorundem Longobardorum recedere. Accepimus eam cum aliis monumentis ad Ecclesiasticos Annales spectantibus a Nicolao Fabro Parisiensi viro insigni. Sic enim se habet:

* Auxanio Episcopo Arelatensi, de quo superius.

XX. Pelagii Pap. ad Auxanium Episc. epistola.

*Dilectissimo fratri Aunanio * Pelagius Urbis Romæ.*
Laudanda tuæ charitatis vota relegendus, quibus te, nisi Gentilis motus obstitet, ad nos venire voluisse significas. Licet enim spiritualiter & simul & unum simus semper in Domino, verumtamen presentias corporales & antiquiores Patres, & ipsos quæsisse invenimus Apostolos. Sed dum tua desideria, causasque quibus obstareris exponeres, mirati sumus minus te illud, quod ipsis obviam excusationibus, attendisse. Si enim Mundo venerabilem judicatis hanc urbem, si ad pacem Sedis Apostolicæ cunctarum regere Ecclesiarum moderamina prædicatis; cur non & tribulationes nostras & temporales angustias charitatis compassione gemitis? scientes divino per Apostolum nobis ore mandari, ut nos invicem diligamus, ut onera invicem nostra portemus, ut quotiens fratrum quicumque uritur, nos uramur; dum pene in conspectu vestro tantus sanguis innocentium sit effusus, ita sacra violentur altaria, ita Catholica Fidei ab idololatriis insultetur. Novimus & nos quod temporalia ista flagella sint, ut ad probationem, sicut de cælesti confidimus miseratione, proficiant; & proximum vobis, sicut scribitur, Do-

* & sicut proxime a vobis scribitur.

PAGIUS

DLXXXI. data fuerit. In editione tamen Vaticana Concil. subscriptio diversa non est a Baroniana; quo pacto Epistola anno DLXXX. scripta fuerit, & loco Cos. ejusdem ann. Regum, legendum erit, Consulatus ejusdem anno secundo, modo scilicet loquendi Victoriano. Porro Sigebertus in Chronico ad an. DLXXXI. scribit; *Duces Langobardorum Gallias aggrediuntur, & vario bellandi genere nunc Franci, nunc Langobardi inter se colliduntur.* Sed de confœderatione Francorum cum Langobardis, de qua queritur Pelagius II. in laudata Epistola, nihil Paulus Diaconus habet, quæ tamen in dubium non revocanda; sed inde colligendum multa a Paulo fuisse prætermissa.

XV.

Theophylactus lib. 1. cap. 12. postquam locutus est de Consulatu a Mauricio Imp. Kalendis Januariis hujus anni suscepto, ait: *Hoc anno*

*minus noster de tribulatione dat gaudium: quia qui nequiter agunt exterminabuntur, & inimici Dei mox ut exaltabuntur, sicut fumus deficient: & generaliter peribunt gentes de terra ejus. Propter quod vos decuerat, qui illic Catholicæ membra estis Ecclesiæ uni corpori unius capitis gubernatione conjuncta, omnibus quibus viribus valeretis, paci quietique nostræ pro ipsa Spiritus Sancti unitate concurrere. Nec enim credimus ociosum, nec sine magna Divina providentiæ admiratione dispositum, quod vestri Reges Romano Imperio in Orthodoxæ Fidei confessione sunt similes; ut huic Urbi, charissime frater, nedum Regibus vestris juvandi nos virtus sit data divinitus, charitatis vestræ circa nos levitas arguatur, qui illis & in fide & in consiliis vestro sacerdotio sic devotiis * suadere talia aut negligitis, aut differtis, Sacras autem reliquias quas & tua charitas, & gloriosissimus filius noster petiit dirigendas, cum cohærenti sibi sanctificatione transmisisimus. Propter quod nihilominus admonemus, ut quo ad virtutem queritis, eorum templa a pollutione gentium liberari, in quantum vobis est possibile festinetis: & vestris Regibus instantissime suadeatis, quatenus ab amicitiiis & conjunctiōne nefandissimi hostis Longobardorum salubri se provisione segregare festinent, ne dum illorum vindictæ tempus advenerit, sicut & celere fieri Divina miseratione confidimus, & eorum etiam illi inveniuntur esse participes: quia scriptum est: Non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus puniendos. Deus te incolumem custodiat, charissime frater. Datum III. Non. Octob. Imperante domno Tiberio Constantinopoli Aug. anno VI. Cons. ejusdem ann. Regum, Sic V. C.*

* debetis

Adest

ingrediente, Joannes (qui Mystaco vocabatur) Ducis loco movetur, ut qui Persis, quamquam in majori belligerandi commoditate, nesciret resistere. Narrat postea capite sequenti in ejus locum sublectum fuisse Philippicum Orientalium militum Ducem, qui Imperatoris sororem Gordiam habebat in matrimonio. Philippicus autumnno primo apud Tigrim stativa habuit, indeque movens, crebrius in agrum Persicum descendit, ac prædam plurimam facit, sed nihil magni momenti hoc anno eo in bello patratum.

Chilpericus Francorum Rex hoc anno occisus, ut anno DLXXXVII. ostendemus. Hoc vel sequenti anno S. Gregorius e sua Legatione Constantinopolim reversus est, ut videre est anno DLXXXVI. De matrimonio Rigumbis cum Recaredo Leuvigildi Regis filio vide quæ scripti anno DLXXXVII.

Bellum Persicum continuatum.

XVI. Chilpericus Francorum Rex necatur.

JESU CHRISTI
ANNUS
585.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
8.

TIBERII IMP.
ANNUS
4.

I.
Creatur
Rex Lon-
gobar. An-
tharit.

Adest annus Domini quingentesimus octogefimusquintus, Indictionis tertia: quo Longobardi cum per decennium sine Rege sub Ducibus extitissent, regiminis ejusmodi sine capite jam peracti, initis una comitiis, Regem ut antea creant, delectusque ex omnibus Antharit: verum barbaricum nomen ninis asperum cognominis Flavii lenitate deliniunt. Sed audi Paulum diaconum de Longobardorum Republica hoc modo composita ista narrantem (a): *At vero Longobardi cum per annos decem sub potestate Ducum fuissent, tandem communi consilio Antharit Clephonis supra memorati Principis filium Regem sibi statuerunt: quem etiam ob dignitatem Flavium appellarunt; quo prænominis omnes qui postea fuere Longobardorum Reges, feliciter usi sunt.*

(a) Paulus
diacon. de
Gest. Lon-
gob. l. 3.
c. 8.

II.

In hujus diebus ob restaurationem regni, Duces qui tunc erant, omnis substantiæ suæ medietatem regalibus usibus tribuunt; ut esse posset, unde Rex ipse & qui ei aderant, ejusque obsequiis per diversis officia dediti alerentur: populi tamen aggravati per Longobardos hospites partiuntur. Erat sane hoc mirabile in regno Longobardorum, quod nulla erat violentia, nullæ statuebantur insidiæ, nec aliquem injuste angariabant, neminem, spoliabant; non erant furta, non latrocinia, unusquisque quolibet securus sine timore pergebat, Hæc Paulus: sed Longobardus, & ipse suæ genti nimium favit: non ita ceteri qui hoc tempore vivere, præsertim vero Gregorius Papa, qui sæpe ob ingentia ab eisdem scelera
Ann. Eccl. Tom. X.

perpetrata ipsos Longobardos gentem nefandissimam nominat, compluraque de iisdem refert quæ contraria omnino iis quæ a Paulo narrantur esse noscuntur.

Sed quo statu res Romanæ hoc tempore fuerint, quas a Pelagio Papa adeo vidimus deploratas, perquirendum est. Accidit sane a Deo mirandum prodigium, ut & absque auxilio Constantinopoli ab Imperatore (ut expectabatur) accepto, tamen Roma subsisteret, non quidem humano fulta præsidio, sed (quod Gregorius libere profitetur) defensa Apostolico patrocinio. Inter alia admiratione digna quæ acciderunt virtute Petri, humiliata est barbarica vis, atque flexa novo miraculo novi Regis ferrea cervix; adeo ut & ad ejus limina donum mittere divinitus cogeretur. Sed audi rem gestam, a S. Gregorio in epistola ad Theoditum ita narratam (b):

III.
Roma de-
fensa divi-
nitus.

Benedictionem (inquit) sancti Petri Apostoli, clavem a sacratissimo ejus corpore transmissi; de qua videlicet clave hoc est gestum, quod narro miraculum. Dum eam quidam Longobardorum civitatem ingressus in Transpadanis partibus, invenisset: quia sancti Petri clavis esset despiciens; sed pro eo quod auream vidit, facere sibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum ut eam incideret: qui mox cultellum, cum quo eam per partes mittere voluit, arreptus per spiritum sibi in gutture defixit, eademque hora defunctus cecidit. Et dum illic Rex Longobardorum Antharit atque alii multi ejus homines adessent, & is qui se percussit, seorsum mortuus, clavis vero hæc

(b) Greg.
l. 6. ep. 13.

IV.
De Clave
S. Petri
grande
miracu-
lum.

E e e 2 seor-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6078.
SÆC. VI.
Olymp. © 6. G. D 16. P. 25. Mart. Indict. 3.
341.
Anno Eræ JESU CHRISTI 585.
Hispan. PELAGII II. PAPÆ 8.
DCXXIII. MAURICII IMP 4.
A. C. 585.

I.
Postconsu-
latus.

IS annus hac formula notatus: III. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius, ut legitur in Chronico Alexandrino, idque juxta modum loquendi a Marcellini Continuatore usurpatum. Nam juxta modum loquendi Victorianum, hic annus est II. post Consulatum, Consulatu scilicet cum Postconsulatu confuso. Baronius anno DCCXV. num. V. refert veteris Epitaphium Candida, quam arbitratur esse Sanctam Candidam Martyrologio Romano ad diem IV. Septemb. inscriptam. Epitaphium his verbis clauditur: HIC REQUIESCIT IN PACE CANDIDA C. F. QVÆ VIXIT PL. M. ANN. L.

DIE IV. ID. SEPT. IMP. D. N. MAURITIO PP. AVG. ANN. IV. P. C. EIUSD. ANN. II. IND. QVARTA. Idem Epitaphium exhibet Reinesius in Syntagmate Inscriptionum pag. 960. ex Capacio lib. 1. Hist. Neap. cap. 12. & Sumontio lib. 1. pag. 389. existimatque, conditum anno DLXXXVI. Verum cum in eodem Indictio IV. cum IV. Idus Septembris copuletur, manifestum est, currenti anno, quo Kalend. Septemb. Indictio IV. auspiciatur, positum fuisse. Ex eo constat primo, Consulatum Mauricii recte a nobis fuisse consignatum. Secundo, conditorem Epitaphii modum loquendi Victorianum usurpasse, juxta quem Postconsulatus a Consulatu non distinguitur. Tertio, Mauricium anno DLXXXII. ante mensem Septembrem Imperium iniisse. Denique Reinesium loco ANN. IV. perperam legisse, ANNO IIII. tertius enim Mauricii annus ante Septembrem currentis anni jam absolutus fuerat.

A num. I. ad V. Cum Aristocratiam triginta Ducum, qui post mortem Clephi Regis Langobardis præfuere, decennalem extitisse, annoque DLXXXVI. coepisse jam ostenderimus, Antharis Langobardorum Regis initium ad annum sequen-

II.
Antharis
fit Rex
Langobar-
dorum.

seorsum jaceret in terra; factus est omnibus vehementissimus timor, ut eandem clavem de terra levare nullus præsumeret. Tunc quidam Longobardus Catholicus, qui sciebatur orationibus & elemosynis deditus (Minulphus nomine) vocatus est, atque ipse hanc elevavit de terra: Anbarit vero pro eodem miraculo aliam auream clavem fecit, atque cum ea pariter ad sanctæ memoriæ prædecessorem meum transmisit, indicans quale per eam miraculum contigisset. Hucusque Gregorius. Sed quod per clavem possessio designatur, veluti hieroglyphicis quibusdam notis (quas tamen cum scriberet Rex Barbarus non intellexit) illud significatum fuisse, posset ex eventis certo interpretæ asserere, non tantum a Longobardis Urbem non capiendam, sed ipsos omnes cum sua ditione Romano Pontifici parituros. Unde merito his diebus Venantius Fortunatus laudes celebrans Apostolorum Petri & Pauli, inter alia de ipsis magnifice decantata; de ipsorum patrocinio, quo muniunt Urbem, hos habet versus (a):

(a) Fort.
carm. l. 3.

A facie hostili duo propugnacula præsumunt,
Quos fidei turres Urbs caput Orbis habet.

Testatur id ipsum S. Gregorius, de his quæ ipse experiebatur certam fidem faciens. Sed hæc modo satis. Jam ad res in Hispania gestas enarrandas nobilitas nos provocat argumenti.

V.
Leuvigildi Regis obitus.

Hoc anno qui sequitur primus a martyrio Hermenegildi, ejus pater infelix Leuvigildus, subactis Suevis, eisdemque in Arianam hæresim revocatis, post persecutionem Ecclesiæ ex hac vita migravit, prout ex iis quæ anno superiori sunt dicta de martyrio Regis expressum patet in Actis Toletani Concilii; ex quibus constat hoc anno filium ejus Reccaredum regnare cœpisse Æra sexcentesima vigesimatertia: nam in iisdem actis Æra sexcentesima vigesima septima annus quartus ejusdem Regis numeratur. Verum

PAGIUS

quentem pertinet, quo illud Sigebertus in Chronico, & Hermannus Contractus juxta editionem Canisii memorant; Anbaris in correctâ editione Pauli Diaconi a Grotio curata Anbaris appellatur. Porro Biclariensis Abbas ad annum IV. Mauricii Imp. qui est Leovegildi Regis XVIII. annus, scribit: Anthane Longobardorum Rex cum Romanis congressione facta superat, & caesa multitudine militum Romanorum Italia fines occupat. Quæ anno sequenti quo annus Mauricii IV. desinit, sicuti & miraculum, quod Baronius ex Sancto Gregorio Magno refert, necesse est contigisse.

III.

A. num. V. ad XIII. Idem Biclariensis loco laudato, ait: Hoc anno Leovegildus Rex diem

in Isidori Chronico Æra sexcentesima trigesima quinta obitus Leuvigildi & Reccaredi ingressus in regnum mendose legitur: quod nullo penitus modo convenire potest.

Quod vero ad finem ejusdem Regis pertinet, ambo Gregorii suorum temporum scriptores eundem facti pœnitentem decessisse ex hac vita tradunt: etenim de Leuvigildi obitu & Reccaredi successione habet ista S. Gregorius Papa (b): Leuvigildus, oborta ægritudine, ad extrema perductus est, & Leandro Episcopo, quem prius vehementer afflixerat, Reccaredum Regem filium suum, quem in sua hæresi reliquerat, commendare curavit; ut in ipso quoque talia faceret, qualia in fratre ejus exhortationibus fecisset. Qua commendatione expleta, defunctus est. Hæc de pœnitentia Regis, sed non satis visa ad salutem Gregorio, qui subdit:

Post ejus mortem Reccaredus Rex non patrem perfidum, sed fratrem martyrem secutus ab Ariana pravitate conversus, totam quoque Visigothorum gentem ita ad veram perduxit fidem, ut nullum in suo regno militare permetteret, qui regno Dei hostis existere per hæreticam pravitatem non timeret. Nec mirum quod veræ fidei prædicator factus est, qui frater est martyr, cujus hunc quoque merita adjuvant, ut ad omnipotentis Dei gremium tam multos reducat. Qua in re considerandum nobis est, quia totum hoc agi nequaquam posset, si Hermenegildus Rex pro veritate mortuus non fuisset. Nam sicut scriptum est, (c): Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert: Hoc fieri videmus in membris, quod factum scimus in capite. In Visigothorum enim gente unus mortuus est, ut multi viverent; & dum unum granum fideliter cecidit, ad obtinendam fidem seges multa surrexit. Hucusque Gregorius. Sed & alterum Gregorium, Turonensem videlicet, audi, qui aliquid amplius de pœnitentia refert ejusdem Leuvigildi: ait enim (d): Post hæc Leuvigildus Rex Hi-

VI.
Leuvigildi pœnitentia.

(b) Greg.
dialog. l. 3.
cap. 31.

VII:

(c) Joan.
12.

(d) Greg.
Tur. hist.
l. 8. c. ult.

spa-

clausit extremum: & filius ejus Reccaredus cum tranquillitate Regni ejus sumit Sceptra. Quod etiam anno sequenti contigit. Baronius in Appendice Tomi XII. & in editione Colonienſi ad annum DXCI. Leuvigildi mortem, quam antea cum præſenti anno conjunxerat, ad annum DXCI. referendam esse monuit; quam posteriore Baronii ſententiam Spondanus ſecutus, per Mauricii Imp. tempora non parum Chronologiam perturbavit. Nam Leuvigildi mortem, neque in alterutrum annum, neque in annum DLXXXVII. ut Cointius ad eum annum, & Bollandus ad diem XIII. Martii in Commentario Historico ad Vitam Sancti Leandri Episcopi Hispalensis arbitrati sunt, sed in annum

Reccaredus Leuvigildo patri in Regnum Gothorum ſuccedit.

spaniarum agrotare cœpit: sed (ut quidam asserunt) pœnitentiam pro errore hæretico agens, & obtestans ne huic hæresi quisquam reperiretur consentaneus, in legem Catholicam transit, ac per septem dies in fletu perdurans pro his quæ contra Deum inique molitus est, spiritum exhalavit. Hæc ipse. Verum etsi facti pœnitens, quod tamen Catholicus omnino decesserit, haud satis certis probatur assertionibus: etenim execrabilis ejus memoria remansit posteris.

VIII.
Reccaredus Rex pietate & fortitudine insignis.

Quod vero ad ejus successorem Reccaredum pertinet, accipe quæ de eo summam Isidorus habet in Chronico: *Leuvigildo defuncto, filius ejus Reccaredus regno est coronatus, cultu præditus religionis & patris moribus longe dissimilis: namque ille irreligiosus & bello promptissimus, hic fide pius & pace præclarus: ille armorum artibus gentis imperium dilatans; hic religiosus eandem gentem fidei trophæo, insoliti erroris labe deteresa ad cultum rectæ fidei revocavit. Synodum etiam ad condemnationem Arianae hæresis congregavit: cui Concilio idem gloriosissimus Princeps interfuit, suaque eum præsentia & subscriptione firmavit. Hæc de pietate Reccardi Isidorus: de bellica autem virtute quæ subdit suo loco dicemus.*

IX. His jungamus quæ de eorumdem conversione Gothorum, & de infelici exitu Episcopi Ariani qui se obicem posuit, Gregorius Turonensis narrat his verbis: *(a) Igitur eo tempore in Hispania Reccaredus Rex compunctus miseratione divina, convocatis Episcopis religionis suæ ait: Cur inter vos & sacerdotes illos, qui se Catholicos dicunt, jugiter scandalum propagatur: & cum illi per fidem suam signa multa ostendant, vos nihil tale agere potestis? Qua de re convenite, quæso simul, & discussis utriusque partis credulitatibus, quæ vera sunt cognoscamus. Et tunc aut accepta illi a vobis ratione, ea credant quæ dicitis: aut certe ab illis veritatem cognoscentes, quæ prædicaverint, vos credatis.*

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 9. cap. 5.

Reccaredus quid in Arianos Episcopos de virtute miraculorum.

X. Quod cum factum fuisset, congregatis utriusque partis Episcopis proposuerunt hæretici illa quæ sæpius ab ipsis dicta jam scripsimus: similiter responderunt Episcopi nostræ religionis ea de quibus hære-

ticorum partem plerumque victam libris superioribus demonstravimus: & præsertim cum Rex diceret, quod nullum signum sanitatis super infirmos ab hæreticorum ostenderetur Episcopis, ac in memoria replicaret, qualiter tempore genitoris sui, Episcopus, qui se jactabat per fidem rectam cæcis restituere lumen, tacto cæco, & cæcitati perpetuæ damnato, discessisset compunctus (quod nos in libro Miraculorum plenius declaravimus) vocavit ad se seorsum sacerdotes Dei: quibus perscrutatis cognovit verum Deum sub distinctione colli personarum trium, id est, Patris, Filii, & Spiritus sancti, nec minorem Filium Patre, Spirituque sancto, neque Spiritum sanctum minorem Patre, vel Filio, sed in una æqualitate atque omnipotentia hanc Trinitatem verum Deum fateri.

Tunc intelligens veritatem Reccaredus, postposita altercatione, se Catholicae legi subdidit, & accepto signaculo sanctæ Crucis cum chrismatis unctione, credidit Jesum Christum Filium Dei æqualem cum Patre & Spiritu sancto regnantem in sæcula sæculorum. Amen. Deinde nuncios mittit ad provinciam Narbonensem, quibus narrantibus ea quæ ille gesserat, simili credulitate populus ille connecteretur. Erat enim tunc sectæ Arianae Episcopus Athalocus, qui ita per propositiones varias & interpretationes falsas Scripturarum Ecclesias Dei conturbabat, ut putaretur quod ipse esset Arius, quem projecisse in secessum exta, historiographus narravit Eusebius: sed cum hæc populo sectæ suæ credere non sineret, & ad consentiendum ei paucorum faveret adlatio; commotus felle ingressus in cellulam suam, inclinato super lectulum capite, nequam spiritum exhalavit. Sicque hæreticorum populus in ipsa consistens provincia, inseparabilem Trinitatem confessus, ab errore discessit. Hucusque Gregorius. Egisse quidem Reccaredum Regem cum Episcopis Arianis non terrore vel imperio usum, sed placidis verbis atque blanditiis, summam in omnibus præferentem mansuetudinem, auctor est Joannes Biclarenis Abbas, qui his temporibus vixit & scripsit.

XI.

Athalocus Arius Episc. desperatione perit.

Sic igitur summo Dei beneficio, cum per Gothos, Wandalos, Suevos, Alanos, aliaque barbaras nationes Ariana hæ-

XII.

PAGIUS annum quingentesimum octogesimum sextum incidisse, certa mihi stat sententia. Nam præter Abbatem Biclariensem jam citatum, Sanctus Isidorus in Historia Gothorum testatur Reccaredum Era DCXXIV. anno tertio Imperii Mauricii, Leuvigildo patri successisse, ideoque anno Christi sequenti. Loco tamen, anno tertio, legendum, anno quarto. Adhæc Bollandus citatus affert antiquam inscriptionem dedicatæ Toleti Ecclesiæ Cathedralis, in qua dicitur: *In nomine Domini consecrata est Ecclesia S. Ma-*

ria in Catholico die I. Idus Aprilis, anno feliciter primo Regni D.N. gloriosissimi Flav. Reccardi Regis, Era DCXXV. id est, anno Christi DLXXXVII. quo dies XIII. Aprilis in Dominicam incidebat. Bollandus autumavit eam inscriptionem sub initium Regni Reccardi positam esse; ideoque hunc anno DLXXXVII. Regnum iniisse.

Sed hæc interpretatio refellitur primo ex Biclariensi, qui anno V. Mauricii Imp. Romanorum, qui est Reccardi Regis primus feliciter annus,

IV.

hæresis exundans impleffet Italiam, Africam, Hispanias, atque Gallias: tamquam torrens in austro exiccata decrevit. Sed de his rursus inferius. Porro Regina Leuvigildi coniux Goisuintha, noverca Reccaredi Regis Arianæ perfidiæ additissima, sive rubore compulsa, sive timore convicta, simul cum aliis fidem Catholicam professa, abdicare Arianam hæresim videri voluit, cum tamen intus Arium haberet inclusum: nam etsi cum aliis Orthodoxis ut Orthodoxa ad Synaxim conveniret, atque sicut alii communicaret, secreto tamen sacratissimam Eucharistiam ex ore reiciebat: quæ & nihil sollicitius procuravit, quam ut prodicione aliqua Reccaredum e medio tolleret; invenitque ejusdem suæ sententiæ Arianum itidem hominem, dignitate Episcopum, nomine Udilam, sive Uldilam, qui in necem Regis pariter conspiraret; sed conjuratione detecta, Arianus Episcopus mulctatur exilio; Regina vero, Deo ultore, citius ex hac vita luitura pœnas æternas præripitur. Hæc Joannes Abbas hujus temporis scriptor narrans, tertio Regis ejusdem anno accidisse tradit. Sed jam ad res Francorum orationem convertamus.

XIII.

Hoc anno septimo Childeberti Regis Chilpericus Rex ad Judæorum conversionem addicens animum, complures eorum ad fidem conversos in baptismo suscepit: sed dum alios adigere vellet, multarum cædium occasionem præbuit. Habet ista Gregorius (a) pluribus: qui & subdit post alia (b) de obitu Chrodini viri maxime pii, de quo paucis magna recenset. Fuit plane iste Chrodinus Dux ille, ad quem extat Venantii Fortunati epigramma, quo ejus pariter laudes celebrat. Sed primum audi Gregorium: *Eo (inquit) anno Chrodinus obiit, vir magnæ bonitatis & pietatis, eleemosynarius valde, pauperumque refector, proflus dicator ecclesiarum, clericorumque nutritor,*

(a) Greg. Tur. li. 6. c. 17.
(b) Greg. Tur. l. 6. c. 20.
De Chrodini Ducis obitu.

PAGIUS

Initium Reccaredi Regis valde stabilium.

nus, ait: *Sisbertus interfector Hermegildi morte turpissima perimitur. Reccaredus primo Regni sui anno, mense X. Catholicus, Deo juvante, efficitur, & Sacerdotes secta Ariana sapienti colloquio aggressus, ratione potius, quam imperio converti ad Catholicam fidem facit: Gentemque omnium Gothorum & Suevorum ad unitatem & pacem revocat Christiana Ecclesia. Secta Ariana, gratia Divina, in Dogmate veniunt Christiano. Quod si Reccaredus decimo tantum Regni sui mense fidem Catholicam amplexus est, quando ea Dedicatio facta, jam decimum ad minus Regni mensem inchoarat. Refellitur secundo ex Concilio Toletano III. anno DLXXXIX. celebrato, nempe anno quarto regnante gloriosissimo Domino Reccaredo Rege, die octavo Iduum Majarum, Era DCXXVII. ut in eadem Synodo dicitur. Si enim die VIII. mensis Maii anni Christi DLXXXIX. Reccaredus, annum Regni quartum jam numerabat, primus ejus annus ab an-*

nam sæpe a novo fundans villas ponens vineas, ædificans domos, culturas erigens, vocatis Episcopis quorum erat parva facultas dato epulo, ipsas domos cum cultoribus & culturis, cum argento, peristromatibus, utensilibus, ministris & sumulis, benigne distribuebat, dicens: Sint hæc Ecclesiæ data, ut dum de his pauperes reficiuntur, mihi veniam obtineant apud Deum. Multa autem & alia bona de viro audivimus, quæ insequi longum est. Transit autem ætate septuagenaria. Hæc ipse: ex quibus & vides pariter, quo fine bona largiri Fideles solerent ecclesiis, nempe ut eisdem pauperes alerentur. Sed audi Fortunatum viri dignissimi laudes carminibus hisce prosequentem (c):

(c) Fort. carm. l. 9. in fin.

Laudes Chrodini Ducis.

*Inclyte Dux meritis totum vulgate per Orbem,
Quem nimis egregium splendida fama refert.*

*Non ego præteream præconia celsa,
Chrodine.*

*Ne videar solus magna silere bonis.
Itala terra tibi, pariter Germania plaudunt:*

Laus tua cunctorum semper in ore sonat.

Clarus ab antiquis digno generosior ortu,

*Regibus & patriæ qui placiturus eras.
Tutoremque alii, nutritoremque futentur;*

Et sit certamen de pietate tua.

Ut habeant alii, nulli tua bona recusas:

Tu tibi plus auges, quas bene fundis opes.

Cui possis præstare, libens exquiris, & optas:

Ut sis apud cunctos, hos facis esse tuos.

Es generale bonum, nulli gravis, omnibus æquus:

Ju-

no DLXXXVII. deduci non potest. Ex hac itaque temporis notatione cum præfata inscriptione collata, discimus, Reccaredum patri successisse anno DLXXXVI. post diem XIII. mensis Aprilis, quo die anno DLXXXVII. primus ejus annus adhuc in cursu erat, & ante diem octavum mensis Maii, quo die quartum Regni annum jam inchoarat, quando Synodus illa Toletana congregata est. Indeque manifestum etiam fit, conversionem ejus decimo post Patris mortem mense factam pertinere ad mensem Februarium, vel Martium anni DLXXXVII. ideoque Dedicacionem illam, non Reccaredi Regis initio, ut putavit Bollandus, sed initio conversionis ejus peractam esse.

Ad num. XIII. Turonensis lib. 6 cap. 17. loquens de gestis anno septimo Childeberti Regis narrat, Chilpericum Regem multos Judæorum baptizari præcepisse; nonnullos tamen eorum Deo mentitos ad priorem perfidiam regressos esse.

V. Chilpericus Judæorum conversioni incumbit.

CHRISTI
585.

PELAGII PAP. II.
8.

TIBERII IMP.
4.

*Justitia socium nulla rapina tenet.
Mitis in alloquio placidus gratusque
modestus :*

*Omnia cui data sunt, ut decus omne
geras.*

*Gentibus astrictus, Romanis charus ha-
beris :*

*Felix qui populis semper in ore ma-
nes.*

Hactenus Fortunatus. Sic igitur qui tot tantisque laudibus meruit a duobus dignis Episcopis celebrari Chrodinus Dux, hic his elogiis honoratum proponimus ejus monumentum post obitum, cujus erga pauperes sanctaque loca munificentia semper enituit.

XIV. Sed his subiiciendum putamus alterius pietate insignis viri ab eodem Fortunato epitaphium scriptum, cujus pariter in erogandis divitiis pauperibus largitas commendatur; qui ex mercatura (quod magis mirandum videtur) ad Deum conversus, Julianus dictus est nomine: de quo accipe ex scripto codice carminum Fortunati Epitaphium, quod desideratur in codicibus iterum cussis:

*Condita sunt tumulo Juliani membra sub
isto,*

*Cujus in æternum vivere novit ho-
nor,*

*Mercator quondam conversus, sine beato,
Raptus ab hoc mundo crimine liber
homo.*

*Collegit nimium, sed sparsit egentibus
aurum :*

*Præmisit cunctas quas sequeretur opes.
Sollicitus quemcumque notum prospexit
in urbe,*

*Hunc meruit veniens exul habere
patrem.*

Epitaph.
Juliani e-
leemofy-
nis clari.

PAGIUS esse. Tum cap. 20. pluribus laudat Chrodinum, virum, qui ditaverat Ecclesias, qui que summam pauperum curam habuerat. Verum, revocanda hæc ad annum Christi DLXXXII. quo annus Childeberti Regis VII. in cursu fuit.

Theophylactus lib. 1. cap. 14. refert, Philippicum Orientalium militum Ducem adversus Persas missum Arzanena Regioni arma intulisse, & prædam ad memoriam insignem abstulisse, sed morbo postea correptum difficillimo, postquam eo recreatus fuit, militibus, hyeme jam appetente, missionem dedisse, Byzantiumque venisse. Quæ præsentis anno contigisse ostendit Theophylactum asserens, ea peracta anno deinceps sequenti, anno sc. postquam Consulatum gessit.

VI.
S. Colum-
banus ex
Hibernia
in Galliam
venit.

Hoc circiter anno Sanctus Columbanus, cujus opera tam in Gallia quam in Italia Monachismus propagatus fuit, relicta Hibernia insula in Galliam venit, ut Mabillonius sæculo III. Benedictino parte II. in Vita Sancti Waldeberti Abbatis Luxoviensis deducit ex hac clausula, quæ habetur in fine Expositionis MS. Sancti Au-

*Pascere se credens Christum sub paupe-
re forma :*

*Ante omnes apud hunc sumpsit egenus
opes.*

*Non solum refovens, sed dona latendo
ministrans,*

*Amplius inde placet, quod sine teste
dedit.*

*Felicem censu qui fratris migrat * in
alvum,*

Et vivos lapides ædificare potest.

*Extulit hunc tumulum genitoris honore
Joannes,*

Qui modo divinis fungitur officiis.

*Qualiter hic vivo serviret amore pa-
renti,*

Cum nati pietas ipsa sepulcra colit.

Id genus est & epitaphium Atoli discipuli S. Remigii, hujus plane sæculi viri pietate conspicui, quod Rhemis habetur in Ecclesia S. Juliani martyris:

*Hic pater est Atolus nato nataque se-
pultus,*

*Expectansque diem nunc Domini pro-
peram,*

*Instruxit bis sena suis xenodochia rebus,
Jure fovens plebes, divitiis inopes.*

*Sic proprium censum cælum transvexit
in altum,*

In quo suscepit quod miserando dedit.

*Hoc totum sub amore sacri, studioque
Remigi :*

*Ob hoc prærutilum detinet ipse po-
lum.*

Florardus autem dum quorundam S. Remigii discipulorum meminit, inter eos & hunc Atolum recenset. Habes ex his lector, ne putes hæc otiose narrata) quibus consueverint titulis exornari Christia-
no-

gustini in Epistolam Joannis a quodam Monacho Luxoviensi a pluribus sæculis scripta: EXPLICITUM OPUS FAVENTE DOMINO APUD COENUBIUM LUSOVIVUM ANNO DUODECIMO REGIS CHLOTHACHARII, INDICIONE TERTIA-DECIMA, ANNO XLIIIMO PISNI FELICITER PERACTO, idest, ut interpretatur vir doctissimus anno quadragesimo Patris nostri, Columbani videlicet primi Abbatis Luxoviensis; qui proinde anno quingentesimo octogesimo quinto in Vosagum advenisse dicendus est, cum annus duodecimus Clotharii Regis in Burgundia regnantis, & Indictio XIII. conveniant in annum Christi DCXXV. aut DCXXIV. quo indictio illa mense Septembr. inchoata est. Idem Mabillonius lib. V. de Re Diplom. refert eandem clausulam similibus characteribus descriptam; cumque illi numeri nec ad Clotarium nec ad Wandalbertum referri possint, tempus adventus Columbani in Burgundiam nunc exploratum. Columbanus itaque circa præsentem annum in Galliam venit; a quo calculo non multum discrepat Usserius, qui elegit annum DLXXXVIII. sicuti nec Hadr. Valesius lib.

norum sepulcra non Episcoporum tantum, sed & laicorum hominum pietate præstantium.

XV. Sed quod in his versatur oratio, hic tibi reddendum putamus Andreae ex presbytero Cardinali Episcopi epitaphium quod in cathedrali Ecclesia Cajetæ legitur hoc utique sæculo positum sub Consulatu Decii Junioris, de quo superius anno Domini quingentesimo trigesimo-quarto. Sed cum nondum illud accepissemus; ne prætereat omnino, hic ipsum describi debere, etsi non temporis, argumenti tamen ratio persuasit. Sic enim se habet:

*Pande tuas paradise fores, sedemque beatam,
Andreae meritum suscipe Pontificis:
Cultor justitiæ, doctrinæ & pacis amator:
Quem vocat ad summum vita beata bonum.
Plenus amore Dei nescivit vivere mundo:*

VIXIT ANN. PM. LXX. PRESB. ROMANUS VII.
ET IN EP. ANN. XXVII. M. X. D. XX.
REQUIEVIT IN PACE XIII. KAL. NOV.
CONS. DECI. JUN.

In tabula ubi ejusmodi inscriptio legitur, apposita visuntur insignia nobilis familiæ Columnensium.

XVI. Cujusnam vero civitatis hic Episcopus fuerit, cum non exprimitur; cer-

PAGIUS lib. 17. Rer. Franc. pag. 542. ubi scribit, *Columbanum* ad Guntramnum Burgundiæ Regem annum Regni XXVII. aut XXVIII. agentem primum venisse. Opinio Cointii, quæ hunc adventum in annum Christi DLXVIII. confert, licet valde communis sit, omni verisimilitudine caret. Hujus Sancti Vitam scripsit *Jonas* Monachus, & Mabillonius Sæculo II. Benedictino publicavit; sed *Jonas* tempus, quo is in Gallias profectus est, non notavit, ac præterea cum eam vitam post annos ab obitu *Columbani* sex circiter ac viginti scripserit, in *Bobiensi* Monasterio sub hujus regimine nunquam degerit, patriamque nactus sit *Segusium* in hodierno *Pedemontio* situm, ut ipsemet testatur in fine Vitæ Sancti *Attalæ* a se conscriptæ, ideoque a *Vofagi* saltu nultum remotam, in iis narrandis quæ magis a sua ætate distabant, non tantum brevior fuit, sed etiam in aliquos errores lapsus est.

VII. Scribit *Jonas* cap. 12. *Pervenit fama Columbani Sigiberti Regis ad Aulam, qui eo tempore duobus Regnis Austrasiorum Burgundionumque inclytus regnabat Francis*, additque Regem ab eo petiisse, ut intra terminos Galliarum resideret, & *Columbanum* Regis persuasionibus obtemperantem petiisse vastam eremum *Vofagi* nomine, in qua Castrum erat dirutum olim, quod Antiquorum traditio ANAGRATES nuncupabant. Verum non solum *Sigibertus* Rex Austrasiorum anno DLXXV. interiit; sed etiam numquam

At famulo Christi gloria Christus erat.

Quæ meditata fides & credita semper inbasit,

Hæc te usque ad celos & super astra tulit.

Numquam de manibus tibi lex divina recessit:

*Eloquium Domini vixit in ore tuo.
Romanamque prius decoravit presbyter urbem:*

Culminis auctus honor hic dedit esse patrem.

Distriictus sub jure pio & moderamine certo,

Utque bonus pastor texit ab hoste gregem.

Hospitibus gratus, se ipsum donavit egenis;

Illos eloquio, hos satiabat ope.

Præsule sub tanto florens Ecclesia mater,

Crevit muneribus, crevit & officiis.

tum est Cajetanum minime esse potuisse, cum nondum Cajetæ cathedra Episcopalis erecta esset; sed in vicinioribus locis erant hæ, Formiana ac Minturnensis Neapolim versus, altera vero ex parte Ro-

Burgundionibus imperavit. Quare cum hoc tempore *Guntramnus* Sigiberti frater Burgundiæ Principatum gesserit, ab eo, non vero a Sigiberto *Columbanus* in Galliam veniens exceptus est. *Silva Vofagus* ingenti magnitudine, Austriam a Burgundia tunc dividebat: eiusque major pars a *Childeberto* Austrasiorum Rege, sicut antea ab ejus Decessoribus possidebatur, qua scilicet *Vofagus* *Spiram* & *Straburgum*, seu *Argentoratum* ad *Rhenum* attingit, & qua introrsus pertinens inter *Mosellam* ac *Mosam* attollitur: reliqua pars circa Castrum *Luxovium* & *Anagratas* Regum Burgundiæ erat. Indeque natus forsan error *Anonymi* coævi, qui Sanctæ *Saldbergæ* Acta scripsit, & *Orderici* sub finem lib. 8. qui hæc accidisse aiunt sub Rege *Childeberto*. *Columbanus* in loco *Anagrates*, seu *Anagrata* dicto, vulgo *Anegrays*, distante plus minus octo milliaribus a *Luxovio* Monasterium ædificavit, quod amplius non extat, in eoque vixit usque ad annum DXC. quo Monasterium aliud ædificasse infra ostendimus. *Anagratis* Vir sanctus *Orationum* medicamine cunctorum ad se venientium infirmitatibus Divino fultus auxilio curando subveniebat, inquit *Jonas* cap. 14. Erant cum *Columbano* Sanctus *Gallus*, & undecim alii ejus comites, qui e *Britannia* cum eo in Gallias venerant. Cumque jam multorum Monachorum societate densaretur, cepit cogitare, ut potiore locum in eadem eremo quæreret, quo Monasterium construeret inquit *Jonas* cap. 17. quo de Mona-

CHRISTI
585.

PELAGII PAP. II.
8.

TIBERII IMP.
4.

Romam versus Fundana & Terracinensis, ut constat ex Actis primæ Romanæ Synodi sub Symmacho Rom. Pontifice, & ex epistolis sancti Gregorii. Porro hoc sæculo ejusdem nominis fuisse reperitur Andreas Fundanus Episcopus, cujus est celebris memoria apud sanctum Gregorium in Dia-

logis (a): vixit etiam iisdem ferme diebus Andreas Episcopus Aquinas, de quo idem sanctus Gregorius meminit (b), sed ignobilis, longeque ab isto de quo agitur diversus: hic enim ante Episcopatum in Romana Ecclesia functus est honorifice presbyterio. At de his satis.

(a) Greg.
dial. l. 3.
c. 8.
(b) Greg.
dial. l. 3.
c. 8.

Ann. Eccl. Tom. X.

F f f Quin-

PAGIUS serio, nempe Luxoviensi, infra sermo erit. Baronius an. DLXXIX. num. XII. loquens de Sigiberti Regis morte, & Jonam sequens, Sancti Columbani meminit.

VIII. *Initium Regni Merciorum.*
Anno Gratia DLXXXV. Regnum Merciorum initium sumpsi, inquit Westmonasteriensis. Malmesburiensis tamen hujus Regni exordium ad Pendam, qui anno DCXXVI. regnabat, referendam censet. Surrexit illud septimum & ultimum in Saxonum heptarchia Anglorum Regnum in mediterraneo Insulæ. Ejus limites erant,

ad Aquilonem UMBER, Merseusque flumina; ad Meridiem Thamesis; ad Occasum Sabrina, Devaque; ad Ortum, Germanicus Oceanus.

Sanctus *Hermenigildus* hoc anno martyrium fecit, ut anno superiori ostendimus. Synodus Matisconensis II. ut videre est anno DLXXXVIII. hoc anno celebrata. Moriuntur Sanctus *Maurus*, ut anno superiori ostendi, & S. *Salvius* Episcopus Albigenensis, ut anno DLXXXVII. probabitur.

JESU CHRISTI
ANNUS
586.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
9.

MAURITII IMP.
ANNUS
I.

I. **Q**Uingentesimo octogesimo sexto Christi anno, quartæ Indictionis, mense Augusto moritur Tiberius Imperator, atque in locum ejus Mauritius subrogatur. Sed antequam de his agamus, quæ Tiberii obitum præcesserunt, sunt recensenda. Constat etiam hoc anno, ante quatuor menses quam Tiberius moreretur, Eutychium Constantinopolitanum Episcopum ex hac vita migrasse. Testatur id quidem is qui præfens fuit Eustathius, qui res ab eo præclare gestas conscripsit, cum de ægritudine Eutychii instituens exactam narrationem, hæc ait (a): *Imperator magno desiderio & fide beatum virum invisit; primum quidem, ut ab illo benedictionem acciperet; deinde ut intelligeret, quis post illum pastor esset populum gubernaturus. Benedixit ille, quidem Imperatori, sed alterum reticuit, non quod ignoraret, sed propter quasdam causas, quas, Deo sibi aperiante, ipse noverat. Quare cum ea quæ res & tempus postulabant, cum Imperatore locutus esset, hilari lætoque vultu ille discessit. Ego autem a quibusdam Imperatoris familiaribus accepi, ei fuisse a sancto viro prænunciatum, celerem ipsi mortem instare; idque verum fuisse eventus docuit: nam quatuor post mensibus a vita discessit Christi amantissimus Imperator.* Hæc de tempore. Cum igitur obitus Imperatoris hoc anno dicto mense contigerit (ut paulo post dicturi sumus) utique necesse est affirmare hoc anno mense Aprili Eutychium ex hac vita migrasse: ex quo corrigenda sunt, quæ superius in eodem auctore vel aliis habentur, sedisse Eutychium, ubi est revocatus ab exilio, annos quatuor & sex menses, nisi quis Joannis intrusi sedem usque ad annum ultimum Justinii perduxerit.

II. Sed & quæ paulo ante præcesserunt ejusdem Eutychii obitum, hoc eodem anno hic sunt accurate tractanda; addendaque ab Eustathio prætermissa disputatio illa de resurrectione carnis cum Gregorio diacono Romano Apocrifario habita. Contigit enim ut ipse Eutychius eodem argumento commentarium a se

scriptum ediderit; quo cum firmiter adversus Gentiles & hæreticos carnis resurrectionem adstrueret, ab Origenis tamen erroribus petitam opinionem iisdem suis scriptis infereret, nimirum fore eam absque carne palpabili. Cum autem id accepisset Gregorius, convenit eum atque redarguit, utque ab erronea & prorsus hæretica sententia recederet verbis instans admonuit: atque perfecit tandem, ut damnatus liber incendio cremaretur, ipseque Eutychius sanioris mentis effectus suum fuerit detestatus errorem. Ita plane humana sors fert, ut sicut illustrans Orbem e cælo Sol raro contingat ad Occasum absque nubium obice puris radiis deorsum ferri, ita sanctissimi quoque viri virtutum fulgore coruscantes absque aliqua labe raro usque ad obitum perseverent: quod de Eutychio dici potest, qui gloria confessionis ob exilium passum illustris, miraculorumque operatione sublimis, prophetiæ quoque charismate polens, animarum lucro prædives, victoriis ad versus hæreticos longe lateque conspicuus; prope exitum tamen obscuro nimbo contactus penitus obscuratur; sed quam citissime flante divino Spritu, nubibus illis procul expulsis, enitescens prioribus fulgoris radiis ad occasum, ascensus in cælum, descendit.

Sed quomodo se hæc habuerint, a sancto Gregorio ista narrante petamus: in commentariis enim in Job illud explicans: *Et rursus circumdabor pelle mea;* Sic exorditur (b): *Dum aperte pellis dicitur, omnis dubitatio veræ resurrectionis aufertur: neque sicut Eutychius Constantinopolitanæ urbis Episcopus scripsit, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis aereque subtilius. In illa enim resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritualis potentia, sed palpabile per veritatem naturæ. Unde etiam Redemptor noster dubitantibus de sua resurrectione discipulis ostendit manus & latus, palpandu ossa, carnemque præbuit, dicens (c): *Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut**

Eutychius incaute delabitur in errorem Origenis.

III.

(b) Greg. Moral. lib. 14. c. 29.

Disputatio inter Gregorium & Eutych.

(c) Luc. 24.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6079.
SÆC. VI.
Anno Eræ Hispan. DCXXIV.
A. C. 586.

⊙ 7. F. ☽ 17. P. 14. April. Indict. 4.

JESU CHRISTI 586,
PELAGII II. PAPÆ 9.
MAURICII IMP. 5.

I S annus hac formula notatus: *IV. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius iterum ut recte Chronicon Alexandrinum.*

A num. I. ad XXIV. Quæ Baronius hoc anno habet, tam de morte *Sancti Eutychii Patriarchæ Constantinopolitani*, quam de obitu *Tiberii Augusti*, & *Mauricii* ejus successoris initio, ad annum DLXXXII. quo de iis egimus, retrahenda sunt; hæc autem nunc tam explorata, quam quæ in Chronologia certissima.

I. Postconsulatus.

II. Obitus S. Eutychii Episc. & Justinii Jun. Aug.

sicut me videtis habere. Qui cum eidem Eutychio in Constantinopolitana urbe positus hoc Evangelicæ veritatis testimonium protulisset, ait: Idcirco Dominus hoc fecit, ut dubitationem resurrectionis suæ de discipulorum cordibus amoveret. Cui inquam, Mira est res valde quam astruis, ut inde nobis dubietas surgat, unde discipulorum corda a dubietate sanata sunt. Quid enim deterius dici potest, quam ut hoc nobis de ejus vera carne dubium fiat, per quod discipuli ejus ad fidem ab omni sunt dubietate separati? Si enim non hoc habuisse astruitur quod ostendit: unde fides discipulis ejus confirmata est, inde nostra destruitur.

IV. Qui adjungebat etiam dicens: Corpus palpabile habuit quod ostendit; sed post confirmata corda palpantium, omne illud in Domino quod palpari potuit, in subtilitatem est aliquam redactum. Ad hæc ipse respondi, dicens: Scriptum est:

(a) Rom. 6. (a) Christus resurgens a mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Si quid ergo in ejus corpore post resurrectionem potuit immutari, contra veridicam Pauli sententiam post resurrectionem Dominus rediit ad mortem: quod quis dicere vel stultus præsumat, nisi qui veram carnis ejus resurrectionem denegat? Tunc mihi objecit, dicens: Cum scriptum

(b) I. Cor. 15. sit (b): Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt: qua ratione credendum est resurgere veraciter carnem? Cui inquam: In sacro eloquio aliter caro dicitur juxta naturam, atque aliter juxta culpam vel corruptionem. Caro quippe

(c) Gen. 2. juxta naturam, sicut scriptum est (c): Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: Et, Verbum (d) caro factum est, & habitavit in nobis. Caro vero juxta culpam, sicut scriptum est (e): Non

(d) Joan. 1. permanebit in hominibus istis Spiritus meus, eo quod sunt caro: & sicut psalmus ait: (f) Memoratus est quia caro sunt, spiritus vadens & non rediens. Unde & discipulus Paulus dicebat (g): Vos autem

(g) Galat. 4. in carne non estis, sed in spiritu. Neque enim in carne non erant, quibus epistolas transmittabat: sed quia passiones carnalium desideriorum vicerant, jam liberi per virtutem Spiritus in carne non erant. Quod ergo Paulus Apostolus dicit: Quia caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt; carnem vult secundum culpam intelligi, non carnem secundum naturam. Unde & mox quia carnem secundum culpam diceret, ostendit subdicens: Neque corruptio incorruptelam possidebit. In illa ergo celestis regni gloria caro secundum naturam erit, sed secundum passionem desideria non erit; quia de dicto mortis aculeo, in æterna incorruptione regnabit.

V. Quibus dictis idem Euty chius consentire se protinus respondit, sed tamen adhuc
Ann. Eccl. Tom. X.

corpus palpabile resurgere posse denegabat. Qui etiam in libello quem de Resurrectione scripserat. Pauli quoque testimonium iadiderat dicentis (b): Tu quod seminas, non vivificatur, nisi prius moriatur: & quod seminas, non corpus, quod futurum est seminas, sed nudum granum. Hoc nimirum ostendere festinans, quia caro vel impalpabilis vel ipsa non erit, dum sanctus Apostolus de resurrectionis agens gloria, non corpus quod futurum est seminari dixerit. Sed ad hæc citius responderetur. Nam Paulus Apostolus dicens: Non corpus quod futurum est seminas, sed nudum granum; hoc insinuat quod videmus: quia granum cum culmo & foliis nascitur, quod sine culmo, & foliis seminatur. Ille itaque in augmento gloriæ resurrectionis non dixit grano seminis deesse quod erat, sed adesse quod non erat. Iste autem dum verum corpus resurgere denegat, nequaquam dicit adesse quod deerat, sed deesse quod erat.

Tunc itaque de hac re in longa contentione perducti, gravissima cœpimus a nobis similitate * resilere. Cum piæ memorie Tiberius Constantinus Imperator secreto me & illum suscipiens, quid inter nos discordiæ versaretur agnovit, & utriusque partis allegationes pensans, eundem librum quem de Resurrectione scripserat, suis quoque allegationibus destruens, deliberavit ut flammis cremari debuisset. A quo ut egressi sumus, me ægritudo valida, eundem vero Euty chium ægritudo & mors protinus est secuta. Quo mortuo, quia pene nullus erat qui ejus dicta sequeretur, dissimulavi cœpta persequi, ne in favillas viderer verba jaculari. Dum tamen adhuc viveret, & ego validissimis febribus ærotarem: quicumque noti mei ad eum salutationis gratia pergebant (ut eorum relatione cognovi) ante eorum oculos pellem manus suæ tenebat, dicens: Confiteor quia omnes in hac carne resurgemus: quod (sicut ipse fatebatur) omnino prius negare consueverat. Hucusque de his Gregorius, quæ inter ipsum, & Euty chium transacta sunt. Porro Eustathius, qui res Euty chii est persecutus, hæc de controversia cum S. Gregorio sciens volensque præteriri, leviterque errorem attingens, culpam rejicit in adversarium, quasi Euty chii verborum sensum haud assecutus fuisset, cum ipse (ut ait) minime carnis resurrectionem negarit. Sed non id crimini dat illi Gregorius, verum quod eam non secundum Catholicam assertionem assereret, sed ut Origenistæ solerent.

Porro quod ad obitum Euty chii pertinet, idem tradit Eustathius ipsum die Paschatis post officium vespertinum acri febre correptum, sicque depastis eo igne visceribus post dies septem, nempe fe-

(b) I. Cor. 15.

Alia Euty chii obiectio.

VI.

* similitudine.

Liber Euty chii damnatur flammis.

Euty chius profitetur Catholicam veritatem.

VII.

Euty chius
respi-
scens San-
ctus coli-
tur.

(a) Job.
41.

VIII.
Joannes
Jejunator
Episcopus
Constanti-
nop.

quenti Dominica migrasse ex hac vita. Cæterum haud valuit nævus iste, vel quantavis macula, quam cito absterfit, ejus animæ labefactare pulchritudinem: utpote etsi erraverit, haud tamen hæreticus videri potuit, quippe qui minime superinduxerit cutem illam compactam squammis, scutis (a) fusilibus duriolem, qua hæretici pertinaces obtegi consueverunt: nam ubi primum, doctore & monitore Gregorio, didicit veritatem, eandem coram omnibus ad se ingredientibus certa confessione professus est: ut non immerito eum Græci ut Sanctum colant, anniversariaque die ejusdem natale celebrent.

Ubi vero sancto viro postrema digne sunt persoluta, actum de successoris electione: & quia talem requirebat religiosissimus Imperator, qui cæteros antecelleret sanctitate, Joannes quidam monachus, qui cognomento Jejunator est appellatus, reliquis præfertur; cui tamen (ut ex Eustathio vidimus) præcessor Euty chius adhuc vivens haud voluit suo elogio suffragari: utpote qui nihil boni præviderat de homine, qui ex jugi omnibus noto jejunio popularem captans auram, eadem inflatus intumisset. Ne vero quid deesse posset ad perfectam illam quam oculis hominum intuendam exposuerat sanctitatem, illud iste addidit collarium, ut fugam arripere tentaret, ne eligeretur Episcopus: sed secundum bucolicum illud:

Et fugit ad salices, & se cupit ante videri; ita fugere videri voluit, ut ne fugeret, detineretur a suis. Quali namque esset tunc animo, mox ipsa sublimis dignitas declaravit. Ut enim in altioribus montibus aer purgator detegere & foras mittere e visceribus solet latentes morbos, reddereque cunctis perspicuos, ita eminens honos, altum fastigium, sublimis cathedra, celsa potestas mox patet, quæ in hominis penetralibus cordis latet hypocrisis, & occultatur ambitio.

IX.
Joannis
superbia
detegitur.

Accidit id profecto in Joanne: qui ubi electus est & ordinatus Constantinopolitanus Antistes, mox sanctam quam in Ecclesia invenit pacem tot laboribus partam fugavit. Etenim mente sublimi, elatoque corde homini prædito visa est humilis tanta dignitas, qua se imparem ante fuerat fuga professus: quamobrem grande sibi comparans nomen, non Patriarcha tantum dici, sed & Oecumenicus, affectavit. Sunt de his justæ querelæ Gregorii tunc diaconi, postea Romani Pontificis, ubi ad ipsum postea scriptis his verbis (b): *Eo tempore, quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem protracta est, quantam Ecclesiarum pacem atque concordiam invenerit, recolis. Sed*

(b) Greg.
l. 4. epist.
38.

quo ausu, quove timore, nescio, novum sibi conata est nomen arripere, unde omnium fratrum corda potuissent ad scandalum provenire. Qua in re vehementer admiror: quia ne ad Episcopatum venire potuisses, fugisse velle te memini: quem tamen adeptum ita exercere desideras, ac si ad eum ambitioso desiderio cucurrisses. Qui enim indignum te esse fatebaris, ut Episcopus dici debuisses, ad hoc quandoque perductus es, ut despectis fratribus, Episcopus appetas solus vocari. Hæc ad eum, ad quem rursus superius (c) de ejus animo quo se abhorrire professus est præfecturam: Quo enim ardore (inquit) quo studio Episcopatus pondera fugere volueritis, scio. Plane loco monstri habitum est, ut qui agnus antea apparuit, mox una cum infulis Episcopalibus leonis jubas induerit. Quomodo autem Pelagius Papa homini gloriæ aura inani tumenti restiterit, suo loco dicemus. Jam ad Tiberium redeamus.

Ubi vero ab obitu Patriarchæ Euty chii (ut ait Eustathius d) quatuor fuissent menses elapsi, moritur Tiberius Imperator mense Augusto, cum imperasset solus annos quatuor, totidemque cum Justino uno minus mense, prout testatur Evagrius (e), necnon Gregorius Turo-nensis (f): dum enim sub octavo Childeberti Regis anno Tiberii Augusti mortem contigisse tradidit, utique eum ad hunc annum referre patet. Cum igitur ex Græco atque Latino suorum temporum scriptoribus id liquido constet: coarguas erroris necesse est alios recentiores, qui in aliud tempus Tiberii obitum referunt. Ita quidem posuimus hoc anno una cum Tiberii obitu ingressum Mauriti, non solum Eustathii tunc scribentis auctoritate suasi; sed etiam Evagrii, rebus his omnibus præsentis, & quam exactissime annos Justini, Tiberii, & Mauriti numerantis assertione coacti, cujus verbaposuimus inferius in obitu ejusdem Mauriti Imperatoris anno Christi sexcentesimo secundo, prope finem. Ubi rursus cum subduximus numerum annorum trium Imperatorum; eorumdem testificatione in id ipsum conspirantium hic oportuit annum primum Mauriti collocasse. His adde & Joannem Biclarensem ex Latinis ejusdem quoque temporis auctorem, haud pridem in lucem emissum, id ipsum profitentem. Quos tantos viros secuti, fero licet ab eisdem in errorem nos ductos de exordio ejusdem Mauriti sensimus: dum si quæ alia iis adversantibus invenerimus, illapsos in codices errores ignavia librariorum (ut accidere solet) existimavimus, magis quam ipsos adeo enormi errore lapsos, ut crederemus, induci potuisse. Quamobrem (quod raro accidit) Græcos auctores de rebus

(c) Greg.
l. 1. epist. 4.

X.
(d) Eustat.
in Euty ch.
apud Sur.
die 6. Apr.
tom. 2.

(e) Evagr.
l. 5. c. 23.
(f) Greg.
l. 6. c. 30.
Mauritius
imperare
quando
cœperit.

Gre.

Græcorum scribentes, per Latinos corrigere opus fuit, recentioribus Græcis in eandem sententiam cum Latinis abeuntibus, ubi rursus ad calculos revocanda fuit de annis Mauritii disputatio. In qua ubi Gregorius Turonensis & ipse hujus temporis scriptor (a) affirmat, Mauritium iniisse Imperium anno octavo Childeberti Regis, idemque (b) superius tradit, eo anno ultimum Januarii fuisse Domini cum diem, quo Dominicalis littera fuit, C, quam manifestum est cadere in annum quingentesimum octogesimo tertium, non autem in præsentem annum quingentesimum octogesimo sextum, quo fuit littera Dominicalis non, C, sed, F; evidentissima ratione ostensum est, non hoc anno octogesimo sexto, sed octogesimo tertio post quingentesimum, Mauritium imperare cœpisse. Quam pariter ratione, nullum in textum irrepisse errorem invenies, de quo erat suspicio, apud S. Gregorium; dum in Regesto, initio libri secundi, annotatum est, Indictione decima, & secundo anno Pontificatus sancti Gregorii, sive Christi anno quingentesimo nonagesimo primo fuisse septimum annum Consulatus, seu post Consulatum Mauritii: ubi si recurrimus ad eundem annum Consulatus, quem certum est omnium sententia incidisse anno secundo ejus Imperii; dicere necessario opus est, eundem Mauritium regnare cœpisse anno quingentesimo octogesimo tertio, qui Consulatum gessit anno sequenti, nempe octogesimo quarto. Quamobrem errore correcto, numeretur iste Mauritii tertius, cujus primus numerandus fuerat anno Christi quingentesimo octogesimo tertio. Ad hæc confirmanda accedit, quod cum constat ex Mauritianâ historia auctore Theophylacto antiquitus scripta, Mauritium imperasse annos decem & novem, vigesimo inchoato; & certum sit tempus obitus ejus & ingressum Phocæ accidisse nimirum anno Christi sexcentesimo secundo: utique affirmandum est, imperare cœpisse anno Christi quingentesimo octogesimo tertio, & Consulatum iniisse octogesimo quarto.

Sed audi de Tiberii obitus tempore ejusque virtutibus quæ Gregorius habet: (c) Hoc anno octavo scilicet Childeberti Regis Francorum, Tiberius Imperator migravit e seculo, magnum luctum relinquens populis de obitu suo: erat enim summæ bonitatis, in elemosynis promptus, in judiciis justus, in judicando cautissimus, nullum despiciens, sed omnes in bona voluntate complectens: omnes diligens, ipse quoque diligebatur ab omnibus, &c. Pergit narrare de substitutione Mauritii; sed ea petemus a Græcis.

(a) Gregor.
l. 6. c. 30.
(b) Idem
l. 6. c. 25.

(c) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 6.
c. 30.

XI.
Mauritius
Cæsar
creatus.

traditur ad quartum Idus Augusti eundem esse defunctum: siquidem tertio Idus Augusti reperitur data pragmatica sanctio ejusdem Tiberii de confirmatione eorum quæ statuta essent a Justino de filiis colonorum & liberorum in Africa, instante Publano Episcopo Carthaginensi; ad cujus finem hæc leguntur: *Data tertio Idus Augusti Constantinopoli, Imperi D. N. Tiberii PP. Aug. anno octavo* (ex quo videlicet cum Justino imperare cœpit) & *post Consulatum ejus anno tertio, & R. S. Nob. Tiberii Mauritii felicissimi Cæsaris anno primo.* Hæc ibi in editione Juliani Antecessoris, ex qua corrigas ubi apud alios legitur, loco Mauritii, Marcii. Habes præterea, non Imperatorem a Tiberio Mauritium esse creatum, sed Cæsarem; nomenque Imperatoris non nisi post Tiberii mortem accepisse: Cæsar enim vocatus tantum dum Tiberius supervixit, licet diademate fuerit coronatus.

Interfuisse autem solemnibus istis Joannem Constantinopolitanum Episcopum, Nicephorus (d) tradit, habitamque affirmat brevem orationem a Joanne rethore Quæstoris munere insignito, nomine Tiberii ad Mauritium, his verbis: *Tu vero, Mauriti, pulcherrimum mihi epitaphium Imperium tuum facere perge, & sepulcrum meum virtutibus tuis exorna, neque spem eorum qui tibi concrediti sunt per dedecus fallens, neque virtutes ipse tuas oblivioni tradens, & veluti pristinam animi tui generositatem fugiens. Proinde potestatis insolentiam ratione fac frœnes, & philosophiæ artibus sapienter potentia scapham gubernes. Imperium namque res est quædam sublimis & excelsa, in altum qui ei insidet sustollens, & recte cogitata excutiens. Minime vero opinionem eam, quod prudentia omnibus ante eas, concipe; quamvis fortuna, quæ tibi sublimis contigit, omnes superas. Porro civium & subjectorum benevolentiam potius quam metum fac consecraris: & objurgationem magis, perinde atque magistratum quemdam, quam assentationem complectere. Potestas namque res est quædam, quæ admoneri docerique nolit, & castigationem ægre ferre. Ante oculos tuos assistens justitia excubet, quæ vitæ nostræ actionum remunerationem pro summa sua potestate constituit.*

Purpuram perinde atque vilem pannum tibi injectam esse per philosophiæ studium existima; coronam autem, qua caput tuum cinctum est, nihil a lapillis qui circa marinum littus fluctibus abluuntur, differre puta. Iste purpuræ flos, qui subtristior est, exhortari mihi principes videtur, ut moderationem animi in rebus secundis servare assuescant; neque nimium lætentur, aut luctuosa ista monarchiæ stola

Mauritius Cæsar creatus.

XII.
(d) Niceph.
l. 18. c. 6.

XIII.

stola superbiant: Imperii siquidem sceptrum non immoderatam potestatem, sed splendendam potius servitutem exercere admonet. Iræ imperet humanitas & misericordia, arrogantia autem timor. Nam & apibus natura duces dedit, earumque regem aculeo quasi quadam spontanea & naturali potestate armavit, ut pungere etiam eum possit, qui legitime non pareat: sed apibus minime tyrannicum, verum communi utilitati commodum & justum aculeum habet. Itaque ejus saltem erimus imitatores, si quidem ratio ipsa consilia meliora subiicere non valeat. Ego quidem hæc ad te veluti productor tuus ac parens. Consilii autem nostri judicem habebis potestatem ab affectione omni & muneribus incorruptam, simul & virtutes ipsas remunerantem, & vitia coercentem.

XIV.

De visione
ostensa Ti-
berio.

* sui.

*Cum igitur Imperator finem orationis fecisset, cives & subditi propter dolorem quo afficiebantur, multam vim lacrymarum profuderunt. Deinde sublatam Imperator coronam & purpuream cblamidem Cæsari circumdedit. Ibi tum subditorum acclamationes, gratulationesque exordita: partim tam commodi consilii auctorem, partim ipsum renunciatum Principem propter eas quibus se dignum Imperio præstiterat virtutes admirari. In primis vero laudibus earum rerum omnium conciliatorem, qui universa commodissime dispensat, extulerunt. Ubi vero in hunc modum Mauritius Imperatoris cærimoniis Princeps est declaratus, Imperator ipse in lecto suo repositus, in somnis viri speciem ea forma, quæ neque verbo neque scripto exprimi queat, & veste tam candida ut cubiculum ejus illustraret, vidit. Vir is, manu protensa, talia verba ad eum præfatus: Hæc tibi, Tiberi, ter sanctum numen renunciat: Tyranni impii Imperii tui * temporibus non extabunt. Postquam autem evigilavit, somnum illud amicis exposuit. Legibus deinde naturæ quamvis Imperator esset obsecutus, terrenam tunicam deposuit, anima autem velut umbraculum quoddam relinquente ad sedes superas evolante. Imperio Tiberius cum Justino tribus, solus autem quatuor annis præfuit: qui postquam Imperatorum sepulcro repositus est, homines omnes ad Mauritium perinde atque satellites conversi, & lacrymæ quibus Tiberii funus profecuti fuerant, eo ipso die restinctæ sunt. Non enim homines tantum præteritorum meminisse, quantum præsentia curare & colere solent. Hucusque Nicephorus.*

XV.

Quod autem ad ostensum visum in somnis Tiberio pertinet: non ad Mauritium referri potest, cujus tempore Phocas insurgens in ipsum ejusque filios tyrannidem diram exercuit; sed dictum existimari debet de Tiberio ipso, eum nimirum fore post obitum consecuturum

Imperium pacificum atque perenne, ubi nullus esset timendus, qui illud auferret tyrannus, cæli videlicet principatum, in quo cum Christo regnant omnes Sancti ejus.

Antequam vero ad ejus successorem, Mauritium veniamus, hic de aliquot sanctis martyribus intexenda narratio est, qui hoc Tiberii Augusti tempore cæsi a barbaris in extremis Ægypti partibus consecuti sunt coronam martyrii. Rem gestam autem apud Sophronium ita habes fideliter enarratam (a): Temporibus Imperii Tiberii fidelissimi Cæsaris ascendimus Oasim, vidimusque magnum illic in divinis rebus monachum, genere quidem Cappadocem, nomine autem Leonem. De hoc multi multa digna admiratione narrabant nobis. Nos autem ad illius pertingentes familiare colloquium, magnumque experimentum capientes sancti hujus viri, magnifice ædificati sumus, & maxime in humilitate ejus & silentio, & nuditate rerum omnium, & charitate quam ad omnes habuit. Dicebat ergo semper venerabilis senex: Credite mihi, filii, quia regnare habeo. Nos autem dicebamus ei: Crede nobis, Abba Leo, quia nullus ex Cappadocia umquam regnavit, importunam ergo habes istam cogitationem. Ille vero rursus dicebat: Veraciter, filii, regnare habeo. Nemo autem poterat eum ab hac cogitatione remove. Ut qui jam divinitus accepisset se in servum vendendum, atque corona martyrii coronandum. Pergit auctor:

Cum autem venisset Mazices, & universam provinciam illam devastasset, ac diripisset: venerunt & in Oasim, & monachos quidem plures occiderunt, plurimosque captivos duxerunt: inter quos acceperunt & Abbatem Joannem (fuerat autem hic lector magnæ Constantinopolitane Ecclesiæ (& Abbatem Eustathium Romanum, & Abbatem Theodorum Ciliem (erant autem tres infirmantes). Cum ergo vincti fuissent, ait Abbas Joannes barbaris: Ducite me in civitatem, & faciam ut Episcopus det pro nobis numismata vigintiquatuor. Accepit ergo illum unus ex barbaris, & duxit prope civitatem. Ingressusque est Abbas Joannes ad Episcopum: inventus est autem in urbe & Abbas Leo & alii quidam Patrum, atque ideo tenti non fuerant. Ingressus igitur Abbas Joannes cœpit orare Episcopum, ut barbaro numismata daret. Episcopus autem non plura quam octo numismata habere inventus est. Voluerunt ergo dare barbaro octo numismata, & noluit accipere, dicens: Aut vigintiquatuor numismata præbete mihi, aut monachum date.

Coacti sunt qui erant in civitate rursus Abbatem Joannem dare barbaro flentem & ejulantem. Adduxit autem illum

XVI.
Martyres
sub Tibe-
rio.(a) Prat.
Spir. c. 112.XVII.
Barbarorum
grafatio in
SS. Monachos.

XVIII.

CHRISTI
586.PELAGII PAP. II.
9.MAURITII IMP.
I.Leonis
Abbatis
marty-
rium.

in sua tabernacula barbarus. Post tres autem dies sumptis octo numismatibus Abbas Leo in eremum exiit, ubi erant barbari, oravitque illos, dicens: Accipite me cum octo numismatibus, & tres illos dimittite, qui infirmi sunt, neque pergere per eremum possunt: nam interficietis eos, & detrimentum patiemini: ego vero sanus sum, & serviam vobis. Tunc barbari acceperunt Abbatem Leonem & octo numismata, & dimiserunt illos tres. Abiit ergo Abbas Leo usque ad quemdam locum: & cum præ debilitate pergere ultra non posset, barbari decollaverunt eum: implevitque Abbas Leo scripturam dicentem (a): Ut ponat animam suam quis pro amicis suis, majorem hac dilectionem nemo habet. Tunc nos quoque cognovimus quidnam esset quod dixerat: Quia regnare habeo. Veraciter enim regnavit, quia posuit animam suam pro amicis suis. Hucusque apud Sophronium de martyribus monachis sub Tiberio Imperatore.

XIX.

Sed & de his opportune adiicimus, quæ itidem paulo post, imperante Mauritio, rursus barbarorum incursione contigisse idem auctor tradit his verbis (b): Dicebat & hoc nobis de Abbate Nicolao Abbas Jordanes: Narravit (inquit) senex, quia imperante fidelissimo Imperatore Mauritio, quando Namanes Sarracenum nationis Dux prædam egit: cum circumirem ego per Arnouem & Aidouem, aspicio Sarracenos tres habentes secum unum adolescentem valde formosum annorum ferme viginti vinculum atque captivum. Ut erga vidit me adolescens, flere cepit, & orare ut ab eis illum acciperem. Ego autem Sarracenos rogare cepi, ut dimitterent eum. Unus autem illorum sermone respondit Græco, & ait: Non dimitemus eum. Et ego rursus illis dixi: Accipite me, & hunc dimittite, quia fatigationem non sustinet. Ait mihi & ipse rursus: Non dimitemus eum. Dixi eis tertio: Vel pretium pro illo non accipitis? Date mihi illum, & quicquid petieritis, ego afferam vobis. Respondit: Non possumus tibi dare illum: sacerdoti enim nostro promissimus, quia si quid pulchrum ceperimus, offeremus illud ei, ut ipsum in sacrificium offerat: sed vade jam: nam si moram feceris, caput tuum in terram proiciam. Tunc prostratus ego humi dixi: Salvator noster Christe Deus salvum fac servum tuum. Et continuo tres Sarraceni demonio repleti evaginatæ gladiis se ipsos conciderunt. Assumensque ego adolescentem, in speluncam meam refovi illum: qui noluit discedere a me, sed renuncians seculo, cum septem annos impleset in habitu monastico, requievit: erat enim genere Tyrius. Hæc ibi: sed ad Mauritium redeamus.

(a) Joan.
15.(b) Prat.
Spir. c. 155.Sarraceni
male per-
iere.

Mortuo igitur Tiberio Imperatore, Mauritius liberæ regiminis habenas moderatur: de cujus in Imperium progressu habet ista Gregorius (c), personam faciens: Respondebit (inquit) Christus dicens: Ego te de Notario Comitum excubitorum, de Comite excubitorum Casarem, de Casare Imperatorem, nec solum hoc, sed etiam patrem Imperatorum feci. Hæc ipse: sed miror quod nihil de castrensi militia attingens tantum qui forensis militiæ ejus fuerint magistratus, cum tamen constet ex castrensibus rebus benefitis judicatum esse dignum Imperio. Non omittendum de Mauritio illud ipsi Tiberium filiam suam nominatam Constantinam, sive (ut alii habent) Constantiam in matrimonium collocasse eo tempore cum jam moriturus in lecto decumberet; de quo ista Evagrius (d): Cum autem Tiberius jam prope ad extremum spiritum edendum veniret, Mauritio qui ad Imperium gubernandum jam elatus fuit, filiam Augustam collocavit in matrimonium, & Imperium pro dote tribuit. Ac paulo post:

Qui etiam ipsius nomina illis impertivit: siquidem Mauritium, Tiberium, Augustam Constantinam appellavit. Et inferius: ubi nuptias solemnè pompa celebratas descripsit, hæc de Mauritii moribus addit: (e) His rebus confectis, Mauritius deinceps non corpus modo, verum etiam animum eximia purpura & corona vestivit. Nam solus fere ex Imperatorum numero sibi ipsi imperare nititur, & Imperator vera factus, primo popularem perturbationum statum ex animo suo exigere: deinde statum optimatum in rationis domicilio constituens, vivum se virtutum exemplar præbere, quo subiectos ad se imitandum erudiret. Atque ista dicuntur a me quidem, non uti eum blanditiis & assentatione deliniam (cur enim, amabo hæc a me ad eum finem dicerentur, cum illæ quæ ipse litteris prodo penitus ignoret?) sed quod tum dona a Deo tam munifice tributa, tum res quæ tam variis modis adeo prospere & feliciter acciderunt, ea ita se habere, liquido ostendunt quæ sane omnia ex animo & ingenue Deo accepta referre debemus. Hæc Evagrius.

Cum autem omnium sententia constet Mauritium egregium omnium virtutum fuisse cultorem, potissimum vero observantissimum ipsius Catholicæ religionis cultus; testis est de hoc S. Gregorius in epistola ad Anastasium Antiochenum, ubi ait (f): Omnipotenti Deo gratiæ sine cessatione exolvendæ sunt, & pro viciis & Christianissimi domini nostri Imperatoris, & tranquillissima ejus conjugis & mansuetissima sobole semper orandum est, quorum temporibus hæreticorum ordines conticescunt: quia etsi eorum corda in insania perversi sensus ebulliunt, Catholi-

XX.

(c) Greg.
l. 2. ep. 61.
Indit. 11.Mauritio
nuptui
tradita fi-
lia Tiberii
Imp.(d) Evagri.
l. 5. c. 22.

XXI.

(e) Evag.
l. 6. c. 1.XXII.
Mauritius
defensor
Catholicæ
fidei.(f) Greg.
l. 7. ep. 47.

CHRISTI
586.PELAGII PAP. II,
9.MAURITII IMP.
1.

ci tamen Imperatoris tempore, prava quæ sentiunt, eloqui non præsumunt. Hæc Gregorius.

XXIII.
Mauritius
litteras
scribit ad
S. Theo-
dorum.

Quod etiam ejusdem Mauritii magnam animi demissionem cum pietate commendat, illud ab eo specimen hoc anno editum legitur, quod ad sanctum Theodorum Archimandritam, a quo de Imperio, cum victor a Persis rediret, oraculum haud dubium acceperat, confestim litteras dedit, ab eodem preces exposcens: Gregorius enim sanctissimi viri discipulus, qui res ab eo gestas omni fide conscriptas posteris tradidit, hæc de his habet: Ubi defuncto Tiberio (ut vir sanctus prædixerat) Imperium obtinuit, & ejus verborum memor, epistolam ad illum misit, rogans ut Deum pro se deprecaretur, ut Imperium in pace tueri posset & ab hostibus defendere, addiditque ut peteret si quid a se vellet. Sanctus autem Theodorus beatum Philumenum misit, & rescripsit Imperatori, ut in usus pauperum aliquid frumenti monasterio tribueret. Addixit igitur Imperator monasterio singulis annis tritici modios sexcentos, & poculum illi pro munere misit. Hucusque Gregorius: reliquæ autem Mauritii res gestæ annis singulis ordine temporum nar-
rabuntur.

XXIV.
Novus
mittitur
Apocri-
farius Con-
stantinop.

Cum vere innotuisset Pelagio Romano Pontifici Mauritium Imperatorem post Tiberium coronatum, ex more novum ad eum misit Apocrifarium diaconum Cardinalem. Testatur id quidem sanctus Gregorius in epistola ad Eulogium. Fuisse vero illum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archidiaconum nomine Laurentium, idem Gregorius (a) testatur in epistola ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum postea missa: qui, cum ipse Gregorius Pontifex creatus est, fuit ab eo ob delicta depositus, & in locum ejus subrogatus Honoratus, ut ex ipsius Gregorii Registro (b) colligi posse videtur.

(a) Greg.
l. 4. ep. 38.
Indict. 13.

(b) Greg.
epist. l. 2.
in princ.

XXV.
Greg. redit Ro-
mam cum
SS. reli-
quiis.

Gregorius igitur tempore Tiberii eo bene fundus munere, illo defuncto, Romam reversus est & quidem magnis donatus muneribus, nempe sacrosanctis reliquiis Andreæ Apostoli, & Lucæ Evangelistæ, quas nuper tempore Justiniani refoffas & honorificentiori loco recondi-

PAGIUS
III.
S. Grego-
rius e Le-
gatione
sua Ro-
mam re-
dux.

Ad num. XXIV. & seq. Sanctus Gregorius Constantinopoli e Legatione sua reversus est sub finem anni DLXXXIV, aut initio anni DLXXXV. Pelagius enim II. Literis datis IV. Non. Octob. Indictione tertia, & a Baronio anno præcedenti num. XV. & seqq. recitatis eidem Gregorio mandat, ut quamprimum Presbyterum (qui Maximianus vocabatur) ad se venire jubeat; Gregorius autem cum eodem Presbytero Romam rediit, ut anno antecedenti exposuimus. Quare tunc, non vero hoc anno, Pelagius alium Apocrifarium Constantinopolim misit.

tas vidimus. Quod enim (ut dictum est) crexisset in Urbe in Cælij montis regione ad clivum Scauri monasterium Gregorius sub titulo S. Andreæ, ejusdem Sancti reliquias sibi dari petiit ab Imperatore: quas & accepit insignes quidem, nempe brachium S. Andreæ cum capite S. Lucæ. Est de his in Vaticanis monumentis vetus assertio in priori pagina codicis signati numero centesimo quinquagesimo tertio. Extat adhuc in eodem monasterio. S. Andreæ ipsum ejusdem Apostoli brachium argentea theca ornatum, quod certis diebus super altare primum populo visendum & venerandum proponitur; caput vero sancti Lucæ in basilica Vaticana reconditum, ibi hætenus honorifice affervatur.

Reversus S. Gregorius Romam, hoc otio bene usus est: nam quos inchoaverat Constantinopoli libros Moralium perficere laboravit, ut ipse testatur scribens ad Leandrum (c). Inservisse postea Gregorium Romæ ipsi Pelagio Papæ in scribendo adversus schismaticos, proxime dicturi sumus. Simulac enim Romam rediit, adversus ingruentes ob capitula illa Tria schismaticos jussu Pelagii styllum exeruit. Eorum omnium (ut dictum est) caput fuit Aquileiensis Antistes Paulinus, posteaque ejus successor Elias, inde vero Severus. Vixisse autem in hunc usque annum tradunt (d) Eliam, ad quem cogendum ipse Gregorius diaconus jussu Pelagii epistolam scripsit. Testatur id Paulus diaconus, ubi ait (e): Pelagius Papa Eliæ Aquileiensi Episcopo nolenti Tria capitula Chalcedonensis Synodi suscipere epistolam satis utilem misit, quam beatus Gregorius, cum adhuc esset diaconus scripsit. Hæc Paulus. Qui dum ait, nolentem Eliam suscipere Tria capitula Chalcedonensis Synodi redargutum a Pelagio Papa, minime quidem de Trium capitulorum quæstione visus est fuisse consultus: etenim illi se inter schismaticos collocarunt, qui cum universa Catholica Ecclesia (ut sæpe superius dictum est) recipiente Trium capitulorum damnationem ipsi eam ratam habere minime voluerunt, quos acerrime propugnarunt cum ipso Eliæ alii ejusdem Ecclesiæ Episcopi A-
qui-

XXVI.

(c) Greg.
in su. præ-
fat. lib.
Moral.
Grego-
rius scri-
bit adver-
sus schif-
maticos,
petente
Pelagio.
(d) Panv.
Hieron.
Rub. hist.
Raven. l.
4.
(e) Paul.
diac. de
Gest. Lon-
gob. l. 3.
c. 10.

A num. XXVI. ad LXXXVIII. Langobardi Francorum Regis cum validissimis copiis adventum reformidantes, Inducias cum Flavio Smaragdo Exarcho statuere, quarum meminit Pelagius II. in prima Epistola ad Episcopos Istriæ; apud Baronium num. XXIX. Bellum adversus Langobardos susceperat Childebertus Rex anno Regni sui IX. ut testatur Turonensis lib. 6. cap. 42. qui ait, Langobardis multa ei munera dantibus in Gallias regressum esse. Quod cum accepisset Mauricius, & quod Childebertus cum Langobardis in pace conjunctus esset, pecuniam quam

IV.
Pelagius
II. Schif-
maticos I-
stria ad
Ecclesiam
reducere
conatur.

quileienses, qui prærogativa sedis se duces schismaticorum exhibuerunt. Non ergo Elias schismaticus erat, quod nollet Tria capitula suscipere, sed quod damnationi eorum minime acquiesceret, ac pro illis pugnaret quæ tuenda susceperat. Sed & in eo corrigendus est Paulus (a), dum Eliæ obitum & successionem Severi ad illa refert tempora quibus S. Gregorius Augustinum in Angliam misit: cum id non solum auctoribus omnibus hoc anno ponentibus Eliæ obitum advesetur, sed & ipsi Gregorio id testanti, dum longe ante Augustini ad Anglos legationem susceptam, immo antequam ipse Gregorius esset Pontifex, Severum sedisse Aquileiæ significat litteris ad eum scriptis anno primo suo Pontificatu (b): utpote qui post litteras Pelagii Papæ nomine a Gregorio scriptas, ad unitatem se Catholicæ Ecclesiæ converterat, sed iterum se ab ea conscindens, ad schismaticos transfuga factus est: quo nomine ipso sui Pontificatus exordio idem Gregorius ipsum redarguit.

(a) Paul.
diacon.
l. 3. c. 12.

(b) Greg.
l. 1. ep. 16.

XXVII.
De epistola
sive
libro Pe-
lagii Pa-
pæ ad E-
liam.

(c) Greg.
l. 1. ep. 36.
Indict. 10.

* nostram

Quod vero ad dictam epistolam a Pelagio Papa missam ad Eliam Episcopum spectat ejusdem plane generis fuisse visa est, cujus erat epistola S. Leonis ad Flavianum, quæ cum epistolæ nomine scripta esset, eadem diceretur & tomus ob sui amplitudinem atque tractatum: nam & ipsa Pelagii epistola ab ipso S. Gregorio liber est nuncupata; de quo ad Hiberniæ Episcopos dum scribit, hæc habet (c): *Ut igitur de Tribus capitulis, animis vestris ablata dubietate, possit satisfactio abundanter infundi; librum quem de hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis utile, judicavi transmittere: quem si posito voluntariæ defensionis studio, puro vigilantique corde volueritis relegere, cum vos per omnia secuturos, & ad unitatem vestram * reversaros nihilominus esse confido.* Hæc Gregorius; cujus modestia commendatur, cum totum Pelagio tribuat, quod tantum ejus nomine scriptum esset nihil sibi arrogans laboris a se in eo scribendo suscepti. Quantæ autem esset efficaciam liber iste, ex his quæ mox idem Gregorius subdit, intelligere possumus, ubi ait: *Porro si post hujus libri lectionem, in ea qua estis volueritis de liberatione persistere; sine dubio non ra-* Ann. Eccl. Tom. X.

tioni operam, sed obstinationi vos dare monstratis. Hæc Gregorius ad Hibernos.

Porro dictam Pelagii epistolam, XXVIII tomum, sive librum dictam ob sui prolixitatem, ad Episcopos Istriæ a S. Gregorio adhuc diacono scriptam, diu optatam, frustra quæsitam, Dei magno beneficio, post editionem septimi hujus & octavi etiam tomi, cum jam desperassemus omnino accepimus eam Parisiis missam a viro disertissimo mei amantissimo Nicolao Fabro, una cum aliis egregiis antiquitatis monumentis, suis a nobis locis in Annalibus intexendis, simulque duas alias ejusdem Pelagii Papæ, sive dixerimus Gregorii ab auctore qui scripsit denominando, epistolas breviores eodem argumento ad eosdem Istriæ schismaticos antea datas: quas omnes eodem quo scriptæ sunt ordine, hic tibi reddendas merito existimavimus. Pelagius enim ægre ferens tamdiu Istrios populos ab unitate Catholicæ Ecclesiæ schismate scissos, adhuc remanere disjunctos; Christi Redemptoris admonitione sollicitus, qua dixit Petro confirma fratres tuos: ad Eliam Aquilejensem Episcopum illorum antesignanum, simulque alios ejus collegas, factionis ejusdem complices hanc primam epistolam scripsit, quam missis ad hoc Legatis dedit.

Prima Epistola Pelagii Papæ junioris ad Episcopos Istriæ.

Dilectissimis fratribus Eliæ aliisque Episcopis, universisque filiis Ecclesiæ Istriæ partibus constitutis, Pelagius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ Urbis Romæ.

Quod ad dilectionem vestram, fratres filiique carissimi, nostra tardius scripta dirigimus, non malevolæ voluntatis, aut dissimulationis vel negligentiam fuisse credatur: sed sicut nostis, temporalis qualitas & hostilis necessitas hætenus impedit. Nam sicut ait Dominus per Prophetam: (d) Numquid obliviscetur mulier filium uteri sui? Non ergo credatur nos viscerum nostrorum divisionem non cum gravi fletu ac gemitu doluisse: sed utinam, carissimi illuminet Dominus oculos cordis vestri, ut nostri cordis gemitus pro vobis videre possitis. Quis enim sicut ait beatus (e) Apostolus, infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? Et alibi (f): Quia si patitur unum membrum, compa-

XXIX.
Pelagii
Papæ ad I-
striæ Ep-
epist. 1.

(d) Isai.
49.

(e) 2. Cor.
11.
(f) 1. Cor.
12.

G g g tiun-

PAGIUS

quam ei dederat, ut Langobardos de Italia extruderet repetiit, sed Childebertus nec responsum quidem pro hac re ei reddere voluit. Hæc secundum Turonensem anno DLXXXIV. qui nonus erat Childeberti Regis gesta. Et tamen Paulus Diaconus lib. 3. de gestis Langobard. cap. 17. postquam capite superiori de initio Regni *Autharis*, quod ad præsentem annum pertinet, ut anno superiori ostendimus,

locutus est, eademmet narrat, & iisdem fere verbis, quæ Turonensis, ex quo multa exscribere solet. Sive itaque pax illa Francos inter & Langobardos anno DLXXXIV. sive curren- ti peracta fuerit, Pelagius II. quod jamdiu in votis habuerat, Italia bello liberata, Schismaticis ad Ecclesiam reducendis animum suum convertit. Quare Redemptum Episcopum, & Quod- vultdeum Abbatem ad eosdem Legatos cum Li-

viuntur omnia membra. Postea ergo quam Deus omnipotens pro felicitate Christianissimorum Principum per labores atque sollicitudinem filii nostri excellentissimi Smaragdi Exarchi & Chartularii sacri Palatii pacem nobis interim vel quietem donare dignatus est; cum omni sollicitudine festinamus presentia ad vos scripta dirigere, hortantes & obsecrantes, ne in divisione Ecclesie ulterius quisquam studeat permanere. Nos enim secundum Evangelicam vocem studemus fraternitati ac dilectioni vestrae, in quantum fragilitas nostra sufficit, quae nobis iussa sunt, cum sinceritate cordis humiliter exhibere. Nostis enim in Evangelio Dominum proclamantem (a): Simon, Simon, ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum, ego autem rogavi pro te Patrem, ut non deficiat fides tua; & tu conversus confirma fratres tuos.

(a) Luc.
22.

XXX.

Considerate, carissimi, quia Veritas mentiri non potuit, nec Fides Petri in aeternum quassari poterit vel mutari: nam cum omnes Discipulos diabolus ad excorandum poposcerit, pro solo Petro se Dominus rogasse testatur, & ab eo voluit ceteros confirmari: Cui etiam pro majori dilectione quam praeceteris Domino exhibeat, pascendarum ovium (b) sollicitudo commissa est, cui & claves (c) Regni caelorum tradidit; & super quem Ecclesiam suam aedificaturum esse promissit, nec portas inferni adversus eam prevalere, testatus est. Sed quia inimicus humani generis usque in finem saeculi non quiescit in Domini Ecclesias bono semini superfermare zizania: ideoque ne forte quisquam maligno studio aliqua de fidei nostrae integritate, diaboli instigatione fingere praesumpserit & argumentari, & ex hoc vestri fortasse videantur animi perturbari; necessarium iudicavimus per praesentem epistolam nostram, & ad viscera vos matris Ecclesiae ut reverti debeatis, cum lacrymis exhortari, & de fidei nostrae integritate vobis satisfactionem nostram mittere: quatenus nulla possit in cordibus vestris de nobis remanere suspicio, ut in divini tremendique Iudicii die de taciturnitate mea reus inveniri non possim.

(b) Joan.
21.

(c) Mat.
16.

PAGIUS

teris misit, ut rogati ad pacem venirent. Erat Redemptus Episcopus Ferentinus, ut liquet ex verbis Sancti Gregorii lib. 3. Dialog. cap. 38. a Baronio anno DLXVII. num. XIII. recitatis. Literarum Pelagii haec erat inscriptio: Dilectissimis fratribus Elia, aliisque Episcopis, universis filiis in Ecclesia Istra partibus constitutis Pelagius Episcopus S. E. Catholica Urbis Roma. Quod ad Dilectionem vestram, &c. apud Baronium a num. XXIX. ad XXXVI. recitata.

V.

Elia ac collega Pelagii Legatione audita, tantum abest, ut a diuturno schismate discesserint, ut & ipsi cum Literis Nuncios Romam miserint,

Nos enim illam fidem praedictam tenemus, & cum omni puritate conscientiae usque ad sanguinis effusionem defendimus, quae ab Apostolis tradita, & per successores eorum inviolabiliter custodia, reverenda Nicæna Synodus trecentorum decem & octo Patrum suscepit atque * reliquit in Symbolum, sed & Constantino-politana centum & quinquaginta Patrum sub pia memoriae Theodosio seniore Principe factum; etiam Ephesina prima, cui praesedit beatae recordationis praedecessor noster Celestinus Romanae Urbis Antistes, & Cyrillus Alexandrinae Episcopus; sed & Chalcedonensis sexcentorum triginta Patrum, quae sub pia memoriae Mariano Imperator convenit, cuique sanctae recordationis Papa Leo per Legatos vicarios suos praesedit; & ut diversarum haeresum damnanda exigebat adversitas, eandem Fidem uno eodemque sensu * clamanter latius ediderunt. Sed & epistolam praedictam beatae memoriae Leonis ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum datam, quae & Tomus appellatur, per omnia veneramur, tenemus, defendimus; atque secundum ejus tenorem, adjuvante Domino, praedicamus. Et sicut praedecessor noster saepedictus beatae memoriae Papa Leo Synodum Chalcedonensem suscepit atque firmavit; ita & nos per omnia, operante divina gratia, veneramur, custodimus, atque defendimus.

XXXI.

* redegit.

* clamantes.

Si quis autem contra hanc Fidem aut sapit, aut credit, aut docere praesumit; secundum eorundem Patrum sententiam, damnatum atque anathematizatum esse cognoscat. Non ergo patiamini falsis suspicionibus, aut rumoribus denuo agitari, & in divisione Ecclesiae malorum hominum persuasionibus (quod avertat Dominus remanere. Quid enim vos a sanctae Ecclesiae unitate dividitis? quando nihil novi, nihil (quod absit) contrarium in dicta Ecclesia praedicari cognoscitis vel teneri; sed unam eandemque Fidem quae ab Apostolis tradita, & a sanctis Patribus & praedictis quatuor Synodis explanata atque confirmata dignoscitur, sincerissime teneri atque defendi modis omnibus comprobatur. Ubi ergo de Fidei firmitate nulla vobis poterit quaestio vel suspi-

XXXII.

intoleranda superbia mandantes, ut Literis Papae datis ne verbum quidem adderent. Non despondit animum Pelagius, sed, ut aberrantes oves ad Domini caulam revocaret, iterato ad eosdem scripsit. In iis autem Literis, in quibus Nunciorum ad se ab Istris missorum mentio fit, Schismaticos iterum hortatur Pelagius, ut suorum quosdam Romam mittant, vel Ravennam saltem, ut illic, inquit, Ravenna fiat congregatio Sacerdotum, quo nos etiam qui loco nostro intersint Divinitate propitia dirigemus. Recitat eam Epistolam Baronius a num. XXXVII. ad XLIV.

Eos Pelagius semel & iterum hortatur, ut ad Ecclesiam redeant.

Schif.

spicio generari: in unitate Fidei atque in sinu sanctæ matris Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ permanete. Si quid forte causæ est, unde vestri scandalizati animi videantur: manentes in unitatis caritate, eligite de fratribus ac filiis nostris, quos ad nos * inquirendo de quibus movemini, transmittere debeatis; & parati sumus secundum præceptionem (a) Apostolicam, & cum caritate eos suscipere, & cum humilitate ad placita satisfactionis reddere rationem: & sine aliquo impedimento cum omni dilectione, quando reverti voluerint, voluntatem sincerissima relegare.

XXXIII. Audiamus autem Doctorem (b) Gentium clamantem: Sicut accepistis, Christum Jesum Dominum, in ipso ambulate, radicati & superædificati in ipso; & confirmati in fide, sicut didicistis, abundanter in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam; nec ad contentionem aut superfluas quæstiones vestra ulterius studia convertantur. Vocem ejusdem Apostoli cum humilitate cordis attendite; sic enim scribens ad Timotheum ait (c): Stultas autem & sine disciplina quæstiones devota, sciens quia generant lites: servum autem Domini non oportet litigare.

(d) Et iterum ad Corinthios (d): Si quis autem videtur inter vos contentiosus esse: nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Et iterum post alia: Non est Deus dissensionis, sed pacis.

XXXIV. Considerate ergo, quia quicumque in pace & unitate Ecclesiæ non fuerit; Dominum habere non poterit. Item ad Galatas (e) scribens ait: Qui ex fide sunt, hi sunt filii Abraham. Providens autem scriptura, quia ex fide justificat Gentes Deus, prænuñciavit (f) Abraham, quia benedicentur in te omnes Gentes. Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fidei Abraham. Quam ergo excusationem apud Dominum post præsentem satisfactionem nostram habere ulterius potestis, quando nulla vobis de fidei nostræ sinceritate & puritate contraria suspicio remanebit? Audite protestantem & commonentem eundem Apostolum (g): Nolite seduci, corrumpunt mores bonos colloquia mala. Non ergo circumveniamur a satana, non enim ignoramus cogitationem ejus. Cum dilectione ergo fraterna & humilitate.

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS VI. Schismatici his Literis acceptis errorem suum defendere non destiterunt, ideoque Pelagius, tertio proluxa ad eosdem data Epistola eos monuit, scripsitque, nihil per Concilium V. Synodum Chalcedonensem, quod ad fidei decreta spectat, lætam fuisse, initio per Vigilium Papam Apostolicam Sedem noluisse Tria Capitula damnare, quæ tamen, causa postea diligentius di-

te Deo placita, si cujus forte animi scandalizari videntur in aliquo, manens in unitatis caritate, perquirat, atque cognoscat. Nam sicut beatus Jacobus Apostolus ait (h): Ubi zelus & contentio, ibi & inconstantia & omne opus pravum. Et iterum Doctor Gentium (i): Quis vos impedit, caritati non obedire: persuasio hæc non est ex eo qui vocavit vos, modicum fermentum totam massam corrumpit. Et alibi (k): Ego confido in Domino, quod nihil aliud sapiatis: qui autem conturbat vos, portabit judicium quicumque est ille. Et in subsequenti ait: Utinam ascendantur qui vos conturbant. Et rursum admonens dicit (l): Quod si invicem mordetis & comeditis, videte ne ab invicem consumamini. Et iterum (m): Si spiritu vivimus, spiritu & ambulemus: non efficiamur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes: Alter alterius onera portemus, & sic adimplebimus legem Christi. Et alibi idem Apostolus (n): Flecto genua mea ad Dominum Patrem Domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur, ut det vobis secundum divitias gloriæ suæ virtutem, corroborari per Spiritum ejus in interiorum hominum, habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in charitate radicati & fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis. Et post alia: Obsecro itaque vos ego vincit in Domino, ut digne ambuletis in vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus & unus spiritus, sicuti vocati estis in una spe vocationis vestræ. Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus & Pater omnium, qui super omnia & per omnia, & in omnibus nobis. Et dum tales exhortationes Apostolicas habeamus: quis nos separabit a caritate, quæ est in Christo Jesu Domino nostro? Si enim cum humilitate & fletu diligenter intendimus: consideramus & intelligimus quod ille sit insidiator noster, de quo dictum (o) est: Quia adversarius vester diabolus, sicut leo rugiens circuit quærens quem devoret; cui secundum ejusdem Apostoli exhortationem, cum omni nos concordia & unitate in fortitudine fidei resistere atque obviare necesse est. Exemplo enim o-

G g g 2 mnes

scussa, Vigilio eodem auctore proscriptis, ibique Theodorum hæreticum ex Sanctis Patribus ostendit, ac Theodoretii libros contra Sanctum Cyrillum, itemque Epistolam Ibe omnino damnandam esse demonstrat. Legenda hæc tertia Epistola apud Baronium a numero XLIV. ad LXXXVII. Porro omnes illæ Pelagii II. Epistolæ Notis temporariis carent. Hoc tamen anno videntur datæ.

mnēs didicimus, carissimi fratres ac filii, quanta mala quantaque flagella divisionem Ecclesie fuerint subsecuta. Unde in ipsius misericordia, licet indigni, confidimus, quia si Ecclesiam suam adunare atque pacificare concesserit, omnia a nobis quae pro delictis nostris suscepimus flagella, celerius remouentur; & unitas ac firmitas pacis Ecclesiae pacem nobis & temporalem obtinet & aeternam.

XXXV.

Tantummodo rogamus, & obsecramus, & per diuinum vos tremendumque Dei iudicium obtestamur, ubi sibi nullus hominum poterit argumentis vel excusationibus subuenire; ne ulterius per vos Dei diuidatur Ecclesia, sed hereditatem Domini communi possideamus & teneamus studio. Quae autem sit ejus hereditas, ipsius verba quae ad discipulos dicta sunt, audiamus (a):

(a) Jo. 14.

Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Et iterum: (b) In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem. Idipsum autem, sicut ait:

(c) 1. Cor.

3.

(c) Vas electionis, dicamus omnes, & non sint in vobis schismata: simus autem perfecti in eodem sensu & in eadem scientia, ut in sinum matris Ecclesiae congregati efficiamur unus grex, ut unius Christi pastoris custodia ab omnibus externis internisque hostis insidiis ejus protectione atque defensione seruemur illaesi. Haec autem ad vos direximus per fratrem & Coepiscopum nostrum Redemptum & Quodvultdeum Abbatem monasterii majoris basilicæ beati Petri Apostoli: quos vestra dilectio & complacita Deo charitate suscipiat, & ad nos cum unitatis vestrae gaudio sine mora reverti dimittat; quatenus cognoscentes dilectionem atque obedientiam charitatis vestrae cum sanctis Angelis communiter atque veraciter dicere mereamur (d): Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis. Haec Pelagii Papae epistola, per Legatos missa, qua instar amantissimi Patris perditos filios studuit in domum paternam revocare; & oves errantes, ut vigilantissimus pastor, ad gregem sollicita cura reducere. Sed frustra; siquidem illi obdurato magis corde resiliunt, nihil pacificum, humanumve, ut par erat, ad Pelagium Pontificem rescribentes; sed adversaria ac contradictoria potius scripta protervo animo, pertinaciter spiritu, superba intentione, atque arroganti fastu misere per suos nuntios ad hoc delectos.

XXXVI.

Cum tamen nec sic quidem Pelagius Papa despexit furentes illos, & multa febre phreneticos delirantes: sed de adhibendis medicamentis aegrotantibus majori cura sollicitus, quam inepte, quam stulte deviantes a veritate suas illi contradictiones opposuissent, ostensurus; pri-

mo missos ab eis nuntios, voluit proditis ex Apostolicis scriniis rerum gestarum exemplaribus reddere certiores, inde per litteras rursus eosdem schismaticos Episcopos admonere, arguere, rogareque demum, ut aversione contentiosa deposita, ad sinum patentem, eosque expectantem sanctae matris Ecclesiae properarent: invitans eos ad Concilium sive Romae, sive potius Ravennae ob majorem ipsorum commoditatem habendum. Epistola autem sic se habet ab eodem Gregorio diacono (ut idem communis aliis praefert stylus) conscripta.

Secunda epistola Pelagii Papae ad Episcopos Istriae.

Dilectissimis fratribus Eliae vel aliis Episcopis Istriae, Pelagius Episcopus.

Dilectionis vestrae per eos quos direxistis scripta suscepimus, relectisque his, gravi sumus mœrore & dolore percussi: cum neque his, quae nos vobis scripsimus respondistis, neque ut fraternam decuerat charitatem, fidei nostrae satisfactione suscepta ad unitatem Ecclesiae revertendi obedientiam commodastis; postremo nec eos aliter qui venerant dirigere pertulistis, ut apertissimam, lucidissimamque satisfactionem se paterentur accipere: sed scripto nobis quasi capitulare, vel interdictum potius ostenderunt, nihil injunctum sibi a vobis aliud asserentes, nisi ut vestrae tantummodo essent portatores epistolae. In qua tamen nullam rationis satisfactionem quaesisse vos legitur, sed velut judicatum quid nobis expressisset: quod quam pravam sit, quam injustum, Patrumque regulis inimicum, si volueritis ad cognitionem veritatis accedere, splendidissime cum divino auxilio potestis addiscere. Unde nos cum Propheta lacrymabiliter convenit exclamare (e):

XXXVII.
Pelagii
Pap. ad
Istriae
Episcop.
Epist. II.

(e) Psal.
38.

Obmutui, & humiliatus sum, & filii a bonis, & dolor cordis mei renovatus est. Renovatus est dolor cordis nostri, quando diuturnae divisionis scandalum minime tanto fidei fulgore superatur: maxime quia pravorum hominum persuasione decepti, scripta nobis diversis infecta contagiis direxistis: & quod in epistolis Patrum quaedam testimonia non incongrua solum, sed nec ad causam pertinentia tentastis inserere, ita ut nec ordinem testimoniorum, qui in ipsis epistolis Patrum legitur, servaretis: quippe ut quod scriptum nomine alterius fuerat, alterius nominis titulo promeretur. In quo evidenter dictum vobis Apostolicum (f) constat, neque de quibus dicunt

(f) 1. Tim.
1.

neque de quibus affirmant. Quod quidem non vestrae malitiae vel calliditati credimus adscribendum, sed veneno hostis malignissimi perspicimus exquisitum; qui zizania seminare per vasa irae usque in finem saeculi, in Dei Ecclesia.

XXXVIII.

fra non quiescit. Ex quo intelligimus, fraternitatem vestram epistolas, de quibus posuistis testimonia, non legisse: neque enim si vobis eorum scriptura constaret, illa quæ apertissime pro fidei tantummodo causa sunt posita, aliis congruere fingeretis. Propter quod ab errore divisionis in quem falsis opinionibus incidistis, hortor & opto vos celerius revocari: & non

(a) 2. Cor.
6.

(b) Mat. 11.

(sicut scriptum (a) est) jugum cum infidelibus ducere; sed illi iterum iugo mansueta colla submittere, de quo ipse Dominus dicit: (b) Jugum enim meum suave est, & onus meum leve est: quod nullo modo poterit quis, vel ferre vel discere, nisi eidem iugo charitatis vinculis fuerit subjugatus, ipsi oneri per dilectionem quippe ut spiritali sarcinæ mentes, humeros, viresque subdiderit. Sicut namque animositas abscissionis intellectum facit per superbiam colligare, ita recuperatæ caritatis humilitas mentes in unitate fidei perseveranter ad cognitionem veritatis illuminat.

XXXIX. Propter quod præsentium portatoribus, quos fraternitas vestra direxit, & ex codicibus, & ex antiquis polypticis scrinii sanctæ Sedis Apostolicæ relecta sunt aliqua, quibus evidenter apparet, nihil eorum in vestra posuistis epistola, causa trium Capitulorum, convenire ullatenus, aut verisimiliter coaptari. Ideoque necesse est, vos omnes epistolas synodales sollicitè vigilantèrque percurrere, ut evidentiùs agnoscat, quia sancti Patres nihil aliud de Chalcedonensi Synodo in suis epistolis firmaverunt, nisi ut inviolabilis fidei definitio servaretur. Nam ad eandem Synodum confirmandam beatæ recordationis prædecessor noster Papa Leo scribens inter alia sic ait: Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, utrum quæ in synodo Chalcedonensi per unanimi-
tatem vestram de fide statuta sunt, approbarim; hæc ad omnes fratres & Coepiscopos nostros, qui prædicto Concilio interfuerunt scripta direxi, quæ gloriosissimus & clementissimus Princeps, sicut poposci, in notitiam vestram mittere, pro Catholicæ Fidei amore dignabitur: ut & fraterna universitas, & omnium fidelium corda cognoscant, me non solum per fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per probationem gestorum Synodali-
um, propriam vobiscum munisse sententiam; in sola videlicet fidei causa (quod sæpe dicendum) propter quam generale Concilium & ex præcepto Christianissimorum Principum, & ex consensu Apostolicæ Sedis placuit congregari.

XL.

Sed ne forte animis vestris aliqua adhuc videatur quæstio aut dubietas remanere, apertius quæ ad Maximum Antiochena Ecclesiæ Antistitem scripserit, pariter curavimus indicare. Post plurima itaque

sic ait; Si quid sane ab his fratribus, quos ad sanctam Synodum vice mea misi, præter id quod ad causam fidei pertinebat gestum esse perhibetur, nullius erit firmitatis: quia ad hoc tantum ab Apostolica Sede directi sunt, ut excisis hæresibus, Catholicæ essent Fidei defensores. Quicquid enim præter speciales causas synodali-
um Conciliorum ad examen Episcopale defertur, potest dijudicandi habere rationem, &c. Ecce sicut superius dictum est, cognoscitis, fratres carissimi, nihil aliud sæpefatam prædecessorem nostrum, quam ea quæ de fidei firmitate definita sunt, confirmasse: quod pene in omnibus epistolis ejus, si volueritis, plenius potestis cognoscere. Nam privatas causas quæ illic post definitionem fidei actæ sunt, non solum minime confirmavit, sed & retractari atque dijudicari concessit. In Encycliis vero (quod est Episcopali-
um collectio litterarum, ex quibus aliqua in scriptis vestris testimonia incongrue similiter posuistis) unde mota sit causa, vel quid piæ recordationis Leo Imp. per universas provincias sacerdotibus scripserit consulendo, aut qualiter ab ipsis responsa susceperit, nobis quoque tacentibus, eorum lectione valebitis plenius informari: ut nulla de cætero in vestris cordibus malignæ excogitatio pravitatis locum subreptionis inveniat. Nos enim propter prolixitatem hujus epistolæ ordinem causæ ipsius declinavimus indicare. Nam si cum studio charitatis, quæ a nobis scribuntur, cum timore Domini sollicitè vigilantèrque relegitis; facile sentietis, quantum sit periculum pro superfluis quæstionibus & hæreticorum defensione capitulorum, tamdiu ab universali Ecclesia segregari.

Nolite ergo amore jactantiæ quæ superbia semper est proxima, in obstinationis vitio permanere: quando in die Judicii nullus vestrum excusare se valeat: & neque Theodorus Mopsuestiæ, neque Iba Epistola, quæ ab adversariis est prolata ante tribunal tanti Judicis vobis valeat subvenire. Doctori itaque Gentium pareamus, qui in prima ad Corinthios epistola dicit (c): Æmulamini charismata meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis de-

XLI.

(c) 1. Cor.
12.(d) 2. Cor.
13.

monstrò. Quæ ergo majora sint, & a se demonstranda promittat, ex ipsius voce audiamus intentius: (d) Si linguis humanum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam; factus sum sicut æs sonans aut cymbalum tinniens. Etsi habuero prophetiam, & noverim omnia mysteria, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ut ardeat, charitatem autem non habuero; nihil mihi prodest. Et iterum: Fides, spes, charitas, tria hæc, major autem his charitas. Quam igitur ante Do-

mi-

minum poteritis habere fiduciam, quando nullum scandalum generari vobis de fidei nostræ integritate cernentes, tantis temporibus per superfluas quæstiones ab Ecclesia Dei, quæ una est, & a fraterna charitate vos dividi duratis. Ubi namque sit Ecclesia constituta, licet ipsius Domini voce in sancto Evangelio sit apertum; quid tamen beatus Augustinus ejusdem Dominicæ memor sententiæ definierit, audiamus: In his namque ait: esse Dei Ecclesiam constitutam, qui Sedibus Apostolicis per successionem Præsulum præsidere noscuntur. Et quicumque ab earundem Sedium se communionem vel auctoritate suspendit, esse in schismate demonstratur. Et post alia: Positus foris etiam si pro Christi nomine mortuus fueris inter membra Christi*. Patere pro Christo, hærens corpori, pugna pro capite. Sed & beatus Cyprianus egregius Martyr in libro quem de unitatis nomine titulavit, inter alia sic dicit: Exordium ab unitate proficiscitur: & Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia & Cathedra monstratur: & pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab Apostolis unanimi consensione paciscatur: & post pauca: Hanc Ecclesiæ unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui cathedram Petri, super quam Ecclesia fundata est, deserit & resistit, in Ecclesia se esse confidit? Item post alia: Ad pacis præmium pervenire non possunt, quia pacem Domini discordiæ furore ruperunt:

* non numeraberis.

XLII.

Item ex eodem libro sic ait: Ad sacrificium cum dissensione venientes revocat ab altari, & jubet (a) prius concordare cum fratre, tunc cum pace redeuntes Domino munus offerre: quia nec ad (b) Caim munera respexit Deus; neque enim habere Dominum pacatum poterat, qui cum fratre pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? Quæ sacrificia celebrare se credunt æmuli sacerdotum? Secum esse Christum cum collecti fuerint opinantur hi qui extra Ecclesiam colliguntur? Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine abluitur. Inexpiabilis & gravis culpa discordiæ nec passione purgatur. Esse martyr non potest, qui in Ecclesia non est: ad Regnum pervenire non poterit, qui eam quæ regnatura est derelinquit. Et post alia: Cum Deo manere non possunt, qui esse in Ecclesia Dei unanimiter noluerunt: ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel objecti bestiis animas suas ponant; non erit illa fidei corona, sed pœna perfidiæ: nec religiosæ virtutis exitus gloriosus; sed desperationis interitus: occidit talis potest, coronari non potest. Item ejusdem: An esse sibi cum Christo videtur, qui adversus sacerdotes Christi fa-

cit? qui se a cleri ejus & plebis societate secernit? Arma ille contra Deum poriat, contra Dei dispositionem repugnat: hostis altaris, adversus sacrificium Christi rebellis, pro fide perfidus, pro religione sacrilegus, inobsequens servus, filius impius, frater inimicus, contemptis Episcopis & Dei sacerdotibus derelictis, constituere audet aliud altare. Item cujus supra: Pejus schismatis crimen est, quam quod hi qui sacrificaverunt: qui tamen in pœnitentiâ criminis constituti Dominum plenius satisfactionibus deprecantur. Hic Ecclesia quæritur & rogatur, illic Ecclesiæ repugnatur. Hic potest necessitas fuisse, illic voluntas tenetur in scelere. Hic qui lapsus est, sibi tantum nocuit, illic qui hæresim vel schisma facere conatur, multos secum trabendo decepit. Hic animæ unius est damnum, illic periculum plurimorum. Certe se peccasse hic intelligit & lamentatur & plangit; ille tumens in peccato suo, & ipsis sibi delictis placens, a matre filios segregat, oves a pastore sollicitat, Dei sacramenta disturbat: & cum lapsus semel peccaverit, ille quotidie peccat. Postremo lapsus martyrium postmodum consecutus potest Regni promissa percipere; ille si extra Ecclesiam fuerit occisus, ad Ecclesiæ non potest præmia pervenire. Item qui supra: Quod si in scripturis sanctis frequenter & ubique disciplina præcipitur, & fundamentum religionis a fidei observatione ac timore proficiscitur; quid cupidius appetere, quid magis velle ac tenere nos convenit, quam ut radicibus fortius fixis, & domiciliis nostris super petreæ robustæ mole solidatis, inconcussi ad procellos ac turbines sæculi stemus, ut ad Dei munera per divina præcepta venire possimus?

Et ideo hortamur dilectionem vestram, & obsecramus, ut tam terribilia Patrum testimonia cognoscentes nullo modo patiamini ulterius in divisione Ecclesiæ persistere; sed in viscera sanctæ matris Catholicæ atque Apostolicæ regredi tota mentis intentione * celerate: ut radicati in charitate unitatis atque fundati dicere mereamur (c): Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum: veraciter exclamantes (d): Repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Quibus brevior quidem stylo, abundanti tamen charitate responsis; & de fraternitatis vestræ mentibus, & de divinæ misericordiæ virtute confidimus, vos sanctæ citius reformari indubitanter Ecclesiæ. Si tamen pro nostris adhuc delictis aliquid inimicus animarum vobis obstinationis (quod absit) aut dubietatis intulerit: secundum quod interlocutio nostra Gestorum apud nos habitorem suprema complectitur, & sicut excellentissimo

XLIII.

* accelerate.

(c) Psal.

132.

(d) Psal.

125.

domino filio nostro Smaragdo Exarcho Italiae supplicare curavimus; instructas huc ad nos personas, quibus facilius reddenda, recipiendaque sit ratio, mittere festinate, ut nulla deinceps consensus vestri dubietas supersit, aut tarditas, si eis satisfactio plena reddatur. Vel si hoc pro longinquitate locorum, vel temporum qualitate pavefcitis: illic Ravennae fiat congregatio sacerdotum, quo nos etiam, qui loco nostro intersunt, divinitate propria, dirigemus, a quibus satisfactionem plenissimam capiatis; ne amplius animae simplices aivise a sancta Ecclesia pro superfluis quaestionibus tam longa obstinatione remaneant, nec per vos, quos Dominici gregis decet esse pastores, oves a septis Ecclesiasticis evagantes rapacis lupi dentibus consumantur. Hucusque secunda Pelagii Papae epistola. Qua tantum abfuit, ut permoverentur perditissimi illi, quorum corda (ut de magna illa bestia est in (a) Job) inftar incudis fabri constricta obduruissent; ut rursum adversus Pelagium ipsum atque universam Christi Ecclesiam pro defensione damnatorum in quinta Synodo trium Capitulorum, quorum causa ab Ecclesia se disciderant, scripserint prolixam satis apologiam. Ad quam confutandam Pelagius, ejusdem qui supra Gregorii opera utus, scriptionem illam refractariam penitus confutavit, scripta ab eo prolixiori epistola, quae & tomus dicta qua cuncta pro tribus adducta Capitulis esse vana ostendit & falsa; solida vero ac firma illa, nullaque ex parte nutantia, sed certa veritate constantia, quae in condemnationem eorumdem trium Capitulorum assererentur. Opus quidem dignum Romano Pontifice, & Gregorio qui scripsit, auctore; ipso siquidem tribus capitibus latrantis Cerberi fauces occlusit, ut sic velut offa picea spiritu intercepto, latrare vetuerit; atque tandem exspirare coegerit. Ipsa autem sic se habet.

Tertia Pelagii Papae ad Episcopos Istriae epistola, eademque tomum seu liber dicta.

Dilectissimis fratribus Eliae vel universis Episcopis in Istriae partibus constitutis, Pelagius Episcopus.

Virtutum mater caritas, quae redemptoris sui lucris serviens, quae numquam ea quae sua sunt quaerit, desiderio anhelanti me impulit dudum fraternitati vestrae plena dulcedinis scripta transmittere, quae disjuncta diu possint suo corpori Christi membra sociare. In quibus plus precibus quam monitis loquens, affectu quo valui, exhortari curavi, ut quos aptos discutiendae rationi praeviderit, huc dilectio vestra dirigeret, quatenus in trium Capitulorum negotio, vel quaeque aperta sunt cognoscerent, vel quaeque forsitan obscura viderentur, haec eius collatio pacificae in-

ventionis aperiret: tandem dilectionis vestrae scripta suscepi, quae non rationis causas quaerent, sed deliberata apud vos iudicii sententia imperarent. Hoc autem quod vos audere de vestra sapientia video, fateor, dolens miror, & quidem per epistolas, exempla (ut puto) ostendi humilitatis, amoris specimen praebui.

Sed dum nihil apud vos reperi admonitionis meae verba proficere, flens, gemensque cum Propheta cogor exclamare (b): Curavimus Babylonem, & non est sanata, ignem, quantum valui, charitatis accendi, & tantae scissionis exurere rubiginem volui; sed impletam Prophetae sententiam peccatis exigentibus inveni, qui ait (c): Frustra conflavit conflator, scoriae ejus non sunt consumptae: nulla in rescriptis flamma charitatis aspicitur, nullam vel post exemplum dulcedinem redolent in cunctis suis sermonibus, nihil quod ad pacem perveniat, sonat. Pensate, quaeso, hoc (quod dicere nisi singultu interumpente non valeo) longo divisionis usu, quanto mentis frigore fraternitas vestra torpuerit, quae nec constricta recalescit.

Quid igitur inter haec faciam, nisi ut pro vobis ad lacrymas vertar? Quia enim leo rugiens circuit quaerens quem devoret, scio & vos stantes extra caulas ovium*. Non demptis fructibus palmites attendo, sed abscissas a radice vites aspicio. Et sudantes vos operarios cerno, sed tamen laborare extra vineam, non ignoro. Ecce urgente fine, cuncta vastantur, ad solitudinem terra redigitur, atque (ut ita dixerim) procella diluvii mundum subruit; & vestra fraternitas arcam fugit.

Cum Jeremia dicam (d): Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? Et rursum: Deducant oculi nostri lacrymas, & palpebrae nostrae defluant aquis. Dicam cum illo iterum: Plorabo & requiescam. Quia enim quietem concordiae in vestro corde non invenio, fessae menti lacrymas sterno: quae enim mei spiritus requies esse potest, si ab occulto hoste inflictum vulnus mederi non potest? Ecce in cunctis mundi partibus sancta & universalis Ecclesia unitatis suae radiis fulget; sed tamen adhuc umbram vestrae divisionis sustinet. Ubi-que in fidei statu perdurat; sed gaudere eam de sua salute prohibet vulnus, quod de vestra abscissione tolerat: neque enim sanum caput brachiis moerentibus gaudet; nec se quasi incolume esse pectus letatur, cum subjectorum viscerum doloribus tangitur: tota namque corporis compago afficitur, si pars ejus vel extrema laceratur. Quicquid ergo est quod aliam pati sentit, in se harmonia charitatis attrahit, Paulo attestante, qui ait (e): Et si quid patitur unum membrum, compa-

(a) Job. 41.

XLIV.
Pelagii
Pap. ad
Episc. I-
striae ep.
III.

(b) Jerem.
51.

(c) Jerem. 6.

XLV.

* devo-
randos.

(d) Jerem. 9.

(e) 1. Cor.

12.

fiuntur cætera membra. Nos itaque sumus, qui vestro dolore transfigimur, nos qui vestris scissionibus secamur. Tanto igitur damnis vestris festina debemus consolatione succurrere, quanto ea per charitatem cogimur ut nostra sentire. Nam etsi differre forsitan volumus, supernæ increpationis voce terremur, quæ ignavos pastores increpans dicit (a): Quod fractum erat, non alligastis, & quod abiectum non reduxistis, & quod perditum non quaesistis. Si differre volumus, indiscretæ inventionis increpamur, qua per Prophetam Dominus dicit (b): Nunquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare ergo non est obducta cicatrix filiae populi mei? Quid enim per resinam, quæ fomentum ignis est, quæ & in ornamentum domus marmora dissipata conjungit, nisi charitas designatur? quæ & in amore corda succendit, & ut sanctam Ecclesiam unitatis ornamento componat, discordes hominum mentes per pacis in se studium ligat. Quid per Galaad, quæ Acervus testimonii interpretatur, nisi in scripturæ sacræ altitudinem innumera sententiarum densitas dicit? Quid per medici vocabulum, nisi unusquisque prædicator? Quid per non obductam filiae cicatricem, nisi culpa plebis ante Dei oculos nuda monstratur? Resina ergo in Galaad defuisse convincitur, si pro ostendenda veritate, cum tanta adsint scripturæ sacræ testimonia, adsoctando vos sanctæ Ecclesiæ, nequaquam digne ardoris caritas exhibetur: & velut absente medico cicatrix non obducitur, si exhortatione cessante, tantæ scissionis culpa nullo velamine subsequenter pacis operitur. Sed jam tempus est, ipsa nos suspicionum vestrarum vulnura tangere, eisque auctore Deo medicamina patefactæ veritatis adhibere, per ea quæ piæ memoriæ Justiniani Principis temporibus acta sunt.

XLVI.

Fraternitas vestra suspicatur, sanctam Chalcedonensem Synodum fuisse convulsam. Sed absit hoc a Christiano opere, a Christiana cogitatione. In ipsa quippe Nicæna, Constantinopolitana, ac prima Synodus Ephesina firmata est; & quisquis illam parte aliqua convellere nititur, illas nimirum funditus, quæ per hanc firmata sunt destruere conatur. Cui suspicioni in scriptis vestris ex sanctis prædecessoris nostri Leonis epistolis ac Encycliis testimonia adjungitis, ut præfatam sanctam Chalcedonensem Synodum illibatam debere observari monstretur. Quæ quidem, fratres carissimi, ex paucis epistolis sumptis permixto ordine confusoque posuistis, ut dum interjecta alia epistola, ad alia prioris epistolæ verba recurritur, quasi ex multis epistolis prolata viderentur. Et valde miramur, cur fraternitas vestra de tam (sicut diximus) paucis epistolis

non pauca sumpserit: cum constet quod de sanctæ Chalcedonensis Synodi illibata veneratione & prædecessorum nostrorum assertio innumera, & multorum Patrum consensus in Encycliis, quasi quædam * se-
* fumen-
do,

mundo, nobis infudit. Sed quia semper dictandi ordo tanta sibi met connexione subjungitur, ut & præcedentia subsequentibus serviant, & subsequentia ex præcedentibus suspendantur; eorum sensum quæ prolata sunt melius pandimus, si infra supraque legentes, vel quo tendunt, vel unde pendeant, demonstramus.

A dilectione igitur vestra primum testimonium sancti prædecessoris nostri Leonis ponitur, quod in ejus epistola ultima continetur, quo ait: De rebus apud Nicæam, & apud Chalcedonam, sicut Deo placuit, definitis, nullum audeamus inire tractatum, tamquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per Spiritum sanctum finxit auctoritas: cui secundum testimonium ex ea epistola a vobis adjungitur, quod illic paulo superius habetur: quod dicitur: Quia sicut sancte, veraciterque dixistis, perfectio incrementum & adiectionem plenitudo non recipit. Interiectis autem duobus testimoniis de Encycliis assumptis, præ fati prædecessoris nostri Leonis item ad Leonem Principem scripto vestro verba replicantur, quibus dicitur: Legitimas & divinitus inspiratas constitutiones velle movere non est pacifici hominis, sed rebellis, dicente Apostolo (c): (c) 2. Tim. Verbis contendere, ad nihil est utile, nisi ad subversionem audientium. Nam si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, numquam deesse poterunt, qui veritati audeant resultare. Et ejus rursus ad eum: Non finas contra dexteræ omnipotentis Dei triumphos rediivis exurgere motibus extincta certamina. Cujus adhuc testimonium post pauca subdidistis: Nihil prorsus de bene compositis retractetur.

XLVII.

Ultimum vero a vobis ponitur testimonium, quid in priori ejus epistola, de qua multa jam testimonia prolata fuerant, continetur primum, quo dicitur: Quæ jam patefacta sunt quaerere, quæ perfecta sunt retractare, & quæ sunt definita convellere, quid aliud est, quam de adeptis gratias non referre, & ad interdictæ arboris cibum improbos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere? Hæc sunt, fratres dilectissimi, quæ beati Leonis ad Leonem Principem verba posuistis, quæ videlicet ab eo pro custodia inlibatæ fidei, non autem pro causis Episcoporum specialibus, quæ apud Chalcedonam gestæ sunt, proferuntur. Nam quia pro solius fidei intemerata observatione dixerit, pensandum est in eadem epistola quid præmissit: ait enim ad eundem Principem loquens supra: Cura rerum temporalium re-
li-

XLVIII.

ligiose providentiæ famulatum divinis, & æternis dispositionibus perseveranter impenditis, ut scilicet Catholica Fides, quæ humanum genus sola vivificat, sola sanctificat, in una confessione permaneat; & dissensiones quæ de terrenarum opinionum varietate nascuntur, a soliditate illius petreæ, supra quam civitas Dei ædificatur, abigantur. Si igitur Fidem, fratres carissimi, in cunctis mundi partibus uno ac solido statu vigere non cerneretis: convulsam quicquam de sancta Chalcedonensi Synodo recte diceretis. At postquam nihil nunc aliud nisi de personis agitur, nihil de sancta Chalcedonensis Synodi fide quæritis; auctoritatem Patrum quasi sequendo declinatis. Namque ut iisdem B. Leo ostenderet retractari quæ perfecta sunt non deberi: qua hæc intentione dixisset, illico subdidit: Quia ad pacem universalis Ecclesiæ, & ad custodiam Catholice Fidei cura dignamini sollicitiore vivere. Quid igitur cum prohiberet definita convelli, admonitionem protinus de custodia Catholice Fidei subjunxit, & quia non hoc de retractandis causis specialibus, sed de sola Fidei professione dixisse indicavit? Illa namque nunc in vestra questione vertuntur, quæ ipse quoque prædecessor noster beatus Leo dijudicat: dum nonnisi ea quæ apud Chalcedonam de fide sunt statuta, confirmat. Ipse quippe ad Anatolium Constantinopolitanæ urbis Episcopum scribens, dum eum de quodam novo ausu corripere, dicit: Ut sancta Synodus ad extinguendam solum hæresim, & ad confirmationem Fidei Catholice studio Christianissimi Principis congregatam, in occasione ambitus trabas. Et rursus: Ita abuti voluit Concilio synodali, ut fratres in Fidei tantummodo negotio convocatos, & definitionis ejus casu, quæ erat curanda pertractos, ad consentiendum sibi, aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret. Qui ut nihil se omnimodo de Chalcedonensi Synodo suscipere, nisi quod de sola Fide gestum, fuerat, demonstraret, eidem Synodo scribens, ait: Et fraternam universitatem, & fidelium corda cognoscant, non solum per fratres qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem gestorum synodaliū propriam vobiscum inisse sententiam, in sola videlicet Fidei casu quod sæpe dicendum est.

XLIX.

Qui ergo unit cum Chalcedonensi Synodo in sola Fidei causa convocata, cuncta quæ illic specialiter gesta sunt: se proculdubio extraneum demonstrat. Hinc est rursus quod cum præfecto Anatolio de recipiendo Attico presbytero scriberet, dicit: Ita ut Chalcedonensis Synodi definitionem de Fide, cui etiam dilectio tua scribendo consensit, & quam Apostolicæ Sedis firmavit auctoritas, profiteatur. se
Ann. Eccl. Tom. X.

per omnia servaturum. Qui Chalcedonensis Synodi definitionem dicens vigilanter etiam de Fide, non adderet, nisi causas quæ illic specialiter motæ fuerant, reprobasset (solam nihilominus exciperet) quæ ei singulariter displicerent. At postquam nihil aliud Synodi, nisi Fidei definitionem recepit: quid est aliud, nisi quod cætera quæ illic specialiter mota sunt, refutavit? neque enim si vellet, unam tantummodo causam præfati Anatolii reprehendere vereretur, qui hanc suo iudicio non approbatam & serenissimis Principibus, & auctori ejus eidem Anatolio non est veritus scriptis discurrentibus indicare. Cum vero & de illa præfati Anatolio private loquitur, & rursus ad Synodum scribens, quod de sola fide gestum fuerat, se recipere constitetur: constat quod & Anatolium de speciali criminis causa redarguit, & cuncta privata negotia, quæ mota in Synodo fuerant, retractari concessit.

Rursus in scripto vestro testimonium ac exemplum de Encycliis ponitur, quod multi Episcopi simul dicunt: Neque unum jota vel apicem possum aut commovere, aut commutare eorum quæ apud Chalcedonam decreta sunt: cui aliud quoque testimonium, quasi ex eadem epistola subjunxistis, quod videlicet Anatolii Constantinopolitanæ urbis Episcopi esse non dubium est, quo ait: De Chalcedonense vero sancta Synodo dico, quoniam ipsam querere omnino, aut revolvere aliquid eorum quæ ab ipsa finita sunt, hominum est insidiantium tantummodo Ecclesiis, & universali Christi paci. In quo revolvi & convelli prohibeat, ipse conjungat. Ait enim: Quando Apostolica quidem & paterna dogmata olim nobis tradita, in eo roborata sunt atque firmata. Si igitur insidiantium est hominum Apostolica dogmata & paterna convellere: qui eadem paterna & Apostolica dogmata inlibata recipiunt, constat proculdubio, quia insidiantes non sunt. Eiusdem namque Synodi fidem intemeratam Deo auctore retinemus, & sic privata negotia quæ illic gesta sunt, cum sancto prædecessore nostro Leone præterimus, ut definitionem fidei illic prolatam, propositam etiam morte, reseremus. In præcedenti autem testimonio multorum simul Episcoporum utrum dictator, an scriptor erraverit, ignoramus. Neque enim in Encycliis continetur, ut ipsi in scriptis vestris posuistis: Neque enim Jota unum aut apicem possumus commovere aut violare eorum quæ ab ea recte sunt, & inviolabiliter definita. At longe est aliud, non posse commoveri ea quæ decreta sunt, & non posse commoveri ea quæ recte & inculpabiliter sunt decreta. Sciebant enim viri doctissimi ea quæ illic gesta fuerant
H h h de

L.

de causis specialibus, a prædecessore nostro Leone recepta omnimodo non fuisse: & idcirco cautissime scribunt, commoveri aut violari quæ recte ab ea & inculpabiliter definita sunt, non deberi; ne si cuncta confirmare se dicerent, sententiæ sæpessati prædecessoris nostri Leonis obviant. Unde & illic illico subjungunt: Ita sapiamus semper sicut sapit Apostolica Romanorum Sedis Ecclesia.

LI.
* Desideratur epistola ista S. Leonis.

Post hæc quoque exempla, ejusdem prædecessoris nostri Leonis ad * Basilium Episcopum testimonium posuisti, quo ait: Obsecro dilectionem tuam, ut Chalcedonensis Synodi definitionibus in nullo animum relaxetis; & quæ ex divina sunt inspiratione composita, nulla patiamini novitate temerari. Et rursus: Ut autem possit hæc exhortatio ad omnium fratrum, & Coepiscoporum notitiam pervenire, diligenti vestrae fraternitatis cura perspicat; quia (quod sæpe dicendum est) tota religio Christiana turbatur, si quicquam de his quæ apud Chalcedonam constituta sunt convellatur. Sed utrum hæc de causis quarundam personarum specialibus, an de sanctæ Fidei definitione, asserat, inquiratur ipse quid superius dicat. Ait enim hæc scripta direxi quibus dilectionem vestram credidi commendandam, ut sceleratis ausibus sancta constantia resistatis, ne in quoquam nostra communis Fides aut trepida inveniat, aut tepida. Qui igitur admonitionem servandæ fidei præmisit, ubi custodiri Synodum voluit, indicavit. Si autem in hujus epistolæ sermonibus ambigimus, cum ex aliis suis epistolis, quo sensu hæc dixerat, requiramus. Martiano namque Augusto scripta sua pro eadem Synodo dirigens, ait: Ad gloriam vestram & ad Constantinopolitanum Antistitem scripta direxi, quæ evidenter ostenderent, me quæ de Fide Catholica in prædicta Synodo definita fuerant, approbare. Qui si cunctas & speciales causas ejusdem Synodi recepit, cur ea se approbare quæ de Catholica Fide in prædicta Synodo definita sunt specialiter asserit? Rursus quoque præfato Principi scribens: Quia omnibus modis obediendum est potestati vestrae & religiosissimæ voluntati, constitutionibus synodaliis, quæ mihi de confirmatione Fidei Catholicæ placuerunt, libens adieci sententiam. Si ergo confirmationem Fidei Catholicæ sibi placuisse, eique sententiam adieci adstruit, in his quibus confirmatio Fidei non fuit, constat quia sententiam non adiecit.

LII.

Adhuc autem ex ejusdem beati Leonis epistola testimonium scriptis vestris inseritis quæ ad Basilium dicit: Pie nobis & constanter utendum est, ne dum talium disputatio admittitur, eorum quæ divinitus definita sunt, auctoritati derogetur. Et infra: Nec in aliquam disceptationem

plene definita revocanda sunt, ne ad arbitrium damnatorum ipsi de his videamur ambigere, quæ manifestum est per omnia Prophetica, & Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonare. Quæ autem vel superius definita divinitus, vel inferius plene definita asserat: ex ipsa vel ex aliis ejus epistolis vestra fraternitas pensat: in quibus umquam specialia gesta commemorat, sed sola quæ de fide sunt prolata confirmat. Unde in his quoque verbis vigilanter * imprimitur, & quæ plene definita dixerit * attenditur cum dicit: Ne de his ipsis videamur ambigere, quæ manifestum est per omnia prophetica & Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonare.

* exprimitur.
* ostenditur.

Pensate, quæso, fratres carissimi, si scripta Theodreti Prophetica & Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonant, quæ Redemptorem nostrum iniquis ausibus Dominum negant. Pensate si illa epistola Prophetica, & Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonare videatur, in qua & hostis Ecclesiæ Nestorius defenditur, & defensor Ecclesiæ Cyrillus accusatur. Pensate si illa Theodreti scripta Prophetica, Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonant, quæ prius contra rectam Fidem edita, ipse postmodum conversus damnat. Extremum quoque sæpessati Leonis ad * Aetium præbyterum testimonium ponitis, quo ait: ne patiatur sopitarum rerum certamen adferri, quarum retractator non nisi sacrilegus invenitur: quod de quibus rebus adstruat ad eundem Aetium scribens ipse manifestat, dicens: Nihil Apostolicis umquam potero sentire diversum, nec a me ipse deviare sententia: Et quod sancto Spiritu revelante confessus sum: quodque mecum totius Synodi professione prædicante patefeci, aliqua varietate commutem; cum facilius mihi sit quibuslibet & supplicis ab hoc mundo auferri, quam ab ea quam generaliter credidi professione mutari. Si ergo cuncta res quæ retractari non debet, sola est professio fidei; ille retractator rerum erit sacrilegus, qui professioni ejus fuerit diversus. Nam quod idem beatus Leo solam in Synodo professionem fidei summo ardore custodiat, innumeris epistolis demonstrat, ex quibus pauca breviter perstringimus, ut in eis certior facta vestra fraternitas colligat quam multa taceamus.

LIII.

* Desideratur ista ad Aetium S. Leonis epist.

Hinc est enim quod Martianum Augustum scripto suo alloquitur dicens: Fratri autem meo Juliano Episcopo noverit vestra clementia hoc me proprie delegasse, ut quicquid illic ad custodiam fidei pertinere probaverit; meo nomine vestrae fiducialiter suggerat potestati. Hinc est quod Pulcheriæ Augustæ scribens ait: Quod vero piissimus Imperator ad omnes Episcopos qui Chalcedonensi Synodo interfue-

LIV.

runt,

runt, voluit me scripta dirigere, quibus ea quæ illic de fidei regula sunt definita firmarem, libenter implevi. Hinc est quod Juliano Episcopo scribens dicit: Quod necessarium credidit clementissimus Imperator, libenter implevi; ut ad omnes fratres qui Chalcedonensi Synodo interfuerunt scripta dirigerem, quibus placuisse mihi quæ sanctis fratribus nostris de regula fidei confirmata sunt, demonstrarem. Hinc est quod Pulcheriæ Augustæ iterum scribens ait: Circa fratrem autem meum veneratorem vestrum Julianum Episcopum quantam debeat credere vestra dignatio, Apostolica Sedis æstimate iudicio: cum in causa fidei, cui gloriosa pietas vestra famulatur, vicem ipsi meam eatenus delegarem, ut ab ea quæ vobis debetur observantia non recedens, me pietati vestræ præsentare non desinat. Causam quippe fidei memorans nequaquam eatenus diceret, nisi quicquid extra fidem ageretur, ex Synodo excludi voluisset.

LV.

Rursum per epistolam vestram dicitur, A Sede Apostolica vos doctos, atque ab scrinio sanctæ Ecclesiæ, cui Deo auctore præsumus confirmatos, ne huic rei, quæ sub piæ memoriæ Justiniano Principe gesta est, consentire debeatis: atque hanc opitulationem excusationi vestræ adiungitis dicentes, quod in causæ principio & Sedes Apostolica per Vigilium Papam & omnes Latinarum Provinciarum Principes damnationi trium Capitulorum fortiter resistunt. In quibus verbis attendimus, quod res quæ provocare vos ad consensum debuit, a consensu vos ipsa divellit. Latini quippe homines & Græcitatibus ignari, dum linguam nesciunt, errorem tarde cognoverunt: & tanto eis celerius credi debuit, quanto eorum constantia, quousque verum cognoscerent, a certamine non quievit. Quorum consensum certe fraternitas vestra despiceret, si ausu præcipiti priusquam verum cognoscerent, consensissent: at postquam diu ab eis laboratum est, & longo tempore ad injurias usque certatum: hinc vestra fraternitas penset, quia tot labores repente non relinquerent, nisi quæ vera sint agnovissent. Quid enim divini consilii fuisse credimus, fratres, quod diu Saulum omnipotens Deus repugnatorem suæ fidei esse permisit, & sic eum suæ fidei prædicatorem fecit? nisi ut cunctis qui per illum fuerat prædicaturus, ostenderet, quia valde verum est Dei Evangelium, quod & tanta duritia inclinata prædicaret: ut dum ea auditores ejus quæ ab illo contra fideles gesta recolerent, repente eum ad fidem versum non sine evidenti ratione sentirent. Unde ipse quoque dum prædicationem suam debere facile ab infidelibus recipi, Domino diceret, ait:

(a) Act. 22.

(a) Domine ipsi sciunt quia ego eram, concludens in carcere, & cædens per sy-

magogas eos qui credebant in te: & cum Galatas relicta Evangelii regula in Judaisini conspiceret errorem declinasse, suam eis priorem contra Evangelium duritiam retulit, & ab intentione perfidiæ eorum mentes retorfit dicens (b): Audistis conversationem meam aliquando in

(b) Gal. 1.

Judaismo quoniam supra modum persequerbar Ecclesiam Dei, & expugnabam illum; & proficiebam in Judaismo supra multos coætaneos meos in genere meo abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum: cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret Filium suum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus; continuo non acquievi carni & sanguini. Ecce, fratres carissimi, & Paulus egregius Doctor quia diu veritati restitit, inde ad confirmanda corda audientium in ejusdem prædicatione veritatis adiutorium sumpsit; ostendens profecto, quia fidem, cui tanto prius labore restiterat, postmodum sine magnæ rationis certitudine non tenebat.

LVI.

Debet erga perpendere vestra dilectio, quia prædecessorum nostrorum in hac causa consensus tanto post inanis non fuit, quanto prius duris contradictionum laboribus insudavit. Sed his insuper factum Petri, qui & Paulum superat, vestra fraternitas ad memoriam reducat. Diu quippe restitit, ne ad fidem Gentes sancta Ecclesia sine circumcissione reciperet, diu se a conversarum Gentium communionem subtraxit, Paulo attestante, qui ait (c): Cum venisset Antiochiam, in faciem ei restitit, quia reprehensibilis erat: prius enim quam venirent quidam ab Jacobo, cum Gentibus edebat; cum autem venissent, subtraherebat & segregabat se, timens eos, qui ex circumcissione erant. Et paulo post: Et cum vidissem quod non recte ambularet ad Veritatem Evangelii, dixi Petro coram omnibus: Si tu, cum Judæus sis, Gentiliter & non Judaice vivis; quomodo Gentes cogis judaizare? Qui tamen ab eodem Paulo postmodum ratione suscepta, dum quosdam conspiceret, quod Gentiles ad Ecclesiam venientes pondere servandæ circumcissionis onerarent, dicit (d): Cur tentatis Deum imponentes jugum cervicibus discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus? Numquid fratres dilectissimi Petro Apostolorum principi sibi dissimilia docenti debuit ad hæc verba responderi: Hæc quæ dicis, audire non possumus, quia aliud ante prædicasti? Si igitur in trium Capitulorum negotio, aliud cum veritas quæreretur, aliud autem inventa veritate, dictum est; cur mutatio sententiæ huic Sedi in crimine obiicitur, quæ a cuncta Ecclesia humiliter in ejus auctore veneratur? Non enim mutatio senten-

(c) Gal. 2.

(d) Act. 15.

nia, sed inconstantia sensus in culpa est. Quando ergo ad cognitionem recti, intentio incommutabilis permaneat; quid obstat, si ignorantiam suam deserens verba permuet? De ipso quoque auctore omnium Deo scriptura attestante cognoscimus, quia dum consilium non manet, sæpe sententiam mutat: neque enim inopinatus ei proventus acceperat, cum de eo quem ipse ungi præceperat, dicebat: (a) Pœnitent me Saulem unxisse Regem in Israel. Hoc quippe se facturum etiam tunc præcivit, cum eum quasi approbando prætulit; nec ad pœnitentiam quasi inopinatus dolor accessit: sed tamen pœnitere se insinuat; quia non mutato consilio, ea quæ dudum dixerat de illo, verba permuat.

(a) 1. Reg.
15.

LVII.

In his autem testimoniis quæ ex epistolis Leonis prædecessoris nostri posuistis, præmisistis dicentes: Doctrina vestrae reverendæ Sedis est, per beatum Leonem, successoresque ejus, unde pauca commemorare præsumpsimus, mortuum ab hominibus damnari nullatenus oportere. Et tamen nulla ejus testimonia subdidistis, quibus hanc sententiam firmaretis. Etenim quæ a vobis subjuncta sunt, retractionem fidei fieri prohibent, non autem damnari infideles mortuos contradicunt. Sed neque hoc beatum Leonem prædecessorem nostrum quodam loco dixisse meminimus. Quis autem nesciat, quod in nullo sibi ejusdem Leonis & beati Augustini prædicatio contradicat? Ipse namque ad Bonifacium Comitem scribens ait: Si vera essent quæ ab eis objecta sunt Cæciliano & nobis, possent aliquando monstrari: ipsum jam mortuum anathematizarem. Sed tamen Ecclesiam Christi, quæ non litigiosis opinionibus fingitur, sed divinis attestacionibus comprobatur, propter quemlibet hominem relinquere non debemus. Ecce mirabilis prædicator & scissionem Ecclesiæ propter hominem vetat, & si qua perversa deprehendat, eum quem publice defendebat Cæcilianum, se etiam post mortem anathematizare non abnegat: quia videlicet tunc viventibus vere consulatur, cum culpa in fide perpetrata nec morte interveniente laxetur: Si vero hoc faciendum dicere fortasse præsumimus, hoc proculdubio facimus, quod fieri vetamus. Theodorum quippe mortuum sancta Synodus prima Ephesina damnavit: nam cum ab ejus discipulis dictatum ab illo Symbolum in eadem Synodo fuisset prolatum: illico illic a sanctis Patribus cum auctore damnatum est. Et quidem ipsi sancti Patres in eadem Synodo residentes ad Dominum jam recepti sunt, postquam Theodorum damnare: & si damnari mortuum non debuisset dicimus: proculdubio mortuos accusamus, & incipimus committere, quod nitimur prohibere. Sed cur diu, & quæ nostis lo-

quimur? Ejusdem Theodori ex libris illius dicta replicemus.

Et si Jesum Dominum ac Deum nostrum, qui post mortem vivere, immo quia vivere creditur, post mortem Theodorus postposita dubitatione damnavit: neque enim nostra fides patitur, ut qui tot blasphemias Redemptori nostro hostis extitit, a vobis ulterius defendatur. Ipse quippe contra Apollinarem in libro tertio loquens ait: Quomodo igitur, tu, cui super omnes maxime docet dementium regimen, illum qui ex Virgine natus est, Dominum esse, & ex Deo consubstantiali Patri existimari, dicis nisi forte sancto Spiritui illius creationem imputare non jubes. Sed qui Deus est, & ex Deo, & consubstantialis Patri, & quidem qui ex Virgine natus erat. O mirande, & qui per Spiritum sanctum secundum divinas scripturas plasmatus est, & confectorem in muliebri accepit ventre, inerat forsitan quia mox quam plasmatus est, & ut templum Dei esset accepit: non tamen existimandum nobis Dominum de Virgine natum esse. Et post pauca: nec secundum tuam vocem pronunciandam est omnino ex Virgine natum Dominum esse, & ex Deo consubstantiali Patri. Et post pauca: Si igitur cum carne eum natum esse dicunt, quod autem natum est, Deus & ex Deo & consubstantialis Patri est, necesse est & hoc carnem dicere: quod si non hoc caro est, quoniam nec Deus, nec ex Deo, nec consubstantialis Patri, sed ex semine David, & consubstantialis ei cujus semen est, non id quod natum est ex Virgine Deus, & ex Deo, & consubstantialis Patri: & post pauca: Non Deus verbum ex Maria natum est, natus autem est ex Maria, qui ex semine est David: non Deus Verbum ex muliere natus est. Et iterum: Quod enim dictum est, dicebatur a Spiritu, aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad voluntatem propositorum confortabatur, ab eo ad hæc quæ oportebat docebatur, ab eo cogitationibus roborabatur; ut ad tantum certamen sufficeret: sicut & beatus Paulus docet (b): Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei. I.^{8.} dem cujus supra.

LVIII.

Blasphemia Theodori Mopsuest.

(b) Rom.
8.

LIX.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi, si pro sensu Domino Jesu Christo, qui est secundum carnem, divinitas facta esset, sicut dicunt: quid sancti Spiritus cooperatione ad hæc Christus indigebat? nec enim Unigeniti divinitas Spiritu indigebat ad justificationem; Spiritu autem indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat ut doceretur ea quæ docebat peragere, Spiritu indigebat ut immaculatus appareret. Et post pauca, ac si dicat Jesus: Ego quidem, quem

quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam, cum homo sim, operor autem quia in me manens Pater omnia facit. Quoniam enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem Verbum unigenitus Dei in me est, certum est quod & Pater cum ipso in me manet, & opera facit. Et non est mirandum de Christo hæc existimari, cum evidenter ipse de cæteris hominibus dicit:

(a) Jo. 14. (a) Qui diligit me, meum verbum observet, & Pater diliget eum & ad eum veniemus, & mansionem apud ipsum faciemus; & iterum: Sciebat subtiliter ut notam quidem faceret Gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & sic ad effectum suam voluntatem educeret: Et justificabatur inde, & immaculatus ostendebatur sive reparatione, sive custodia meliorum, sive etiam paulatim ad meliora profectibus. Et post pauca ejusdem Theodori ex commento secundum

(b) Jo. 20. Joannem. Dicit ad Thomam (b): Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis; quoniam dicit, non credis, & tacitum solum sufficere tibi ad credendum putas; hæc enim dicens non me latuisti: tange manu, & cape experimentum, & discite credere, & non diffidere. Thomas quidem cum sic credidisset: Dominus meus, & Deus dicit, non solum ipsum Dominum & Deum dicens; non enim resurrectionis scientia docebat, & Dominum esse eum qui resurrexit, sed quasi pro miraculo ficto Dominum collaudat.

LX. Ejusdem Theodori ex commento quod est in Actibus Apostolorum libro primo: Ille autem dixit, oportere pœnitentiam agentes eos pro Crucis iniquitate, & agnoscentes Salvatorem & Dominum, & omnium auctorem bonorum Jesum Christum, quoniam per istam pervenit & assumptus est de divina natura, in Spiritu quidem fidem suscipere & ejus discipulos fieri, ante omnia ad baptismum accedentes, quod & ipse tradidit nobis, reformationem quidem habens inspirationis futurorum, nomen autem celebrandum Patris & Filii & sancti Spiritus: Hoc enim quod est: Ut baptizetur unusquisque in nomine Jesu Christi, ut vocatione quæ in nomine Patris & Filii & sancti Spiritus est, relinquentes, Jesum Christum in baptisinate

(c) Act. 8. (c) vocent. Sed quale est hoc (d) quod (d) 1. Cor. 10. in Moysè baptizati sunt in nube & in mari, & diceret quia sub nube & in mari Ægyptiorum separati sunt, liberati eorum servitute, ut Moysis leges attendere: tale est, Ut baptizetur unusquisque in nomine Jesu Christi: ut cum ad ipsum accessissent tamquam Salvatorem, & omnium bonorum auctorem, & doctorem veritatis, ab ipso utpote auctore bonorum, &

doctore veritatis vocarentur: Sicut omnibus hominibus quamcumque sectam sequentibus consuetudo est ab ipso dogmatis inventore vocari, ut Platonici, & Epicuræi, & Manichæi, & Marcionistæ: & quidem tales dicuntur. Eodem enim modo & nos nominari Christianos, judicaverunt Apostoli.

Ejusdem Theodori in libris de Incarnatione: Plus inquietabatur Dominus, & certamen majus habebat ad animæ passionem quam corporis; & meliori animo libidines vincebat, mediante Deitate ad perfectionem. Unde & Dominus ad hæc maxime instituere videtur certamen. Item ejusdem in libro contra Synoriastas vel Apollinaristas: Sed si caro erat, inquit, Crucifixi, quomodo sol radios avertit, & tenebræ occupaverunt terram omnem? & terræ motus, & petra scissa sunt, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicant & de tenebris in Ægypto factis temporibus Moysi non per tres horas, sed per tres dies? Quid autem propter alia per Moysen facta miracula? & quæ per Jesum Nive, qui solem stare fecit: qui sol temporibus Ezechiæ Regis & contra naturam retroversus est. Et de Elisæi reliquiis quæ mortuum suscitaverunt?

LXI. Ejusdem ex libro octavo de Incarnatione: Manifestum autem est quod unitas convenit; per eam enim collectæ naturæ unam personam secundum unitatem effecerunt. Sicut enim de viro & mulier dicitur, quod jam non sunt duo, sed una caro; dicamus & nos rationabiliter secundum unitatis rationem, quod non sunt duæ personæ, sed una, scilicet naturis discretis. Et post pauca: Quomodo igitur homo & Deus unus per unitatem esse potest? qui vivificat, & qui vivificatur, qui salvificat, & qui salvificatur; qui ante sæcula est, & qui ex Maria apparuit.

LXII. Ejusdem ex interpretatione Symboli recentorum decem & octo Patrum: Sed Christum quidem secundum assumptam servi formam; eum autem qui eum assumpsit, super omnia nominans Dominum: intulit tamen hoc secundum conjunctionem, ut per significationem nominum, naturarum manifestam divisionem faciant. Nemo igitur neque eum qui secundum carnem ex Judæis est, dicat Dominum: nec iterum Dominum qui est super omnia secundum carnem ex Judæis: Jesum enim dicit a Nazareth, quem unxit Deus spiritu sancto & virtute: qui autem de Spiritu unctus est, omni modo aliquid inde assumpsit: Quis autem furens dicat, de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam? Et iterum: Certus quidem & ipse Filium Dei se non secundum divinitatis dicens natiuitatem, sed secundum quod domesticus Dei erat, per quod Filius Dei per voluntatem domestici Domino constituti homines interim vocabantur.

Hæc

LXIV.

Hæc de innumeris pauca prætulimus, ut quasi per foramen angustum, quam nimium barathrum intus lateret, monstrarem. Ecce quales plusquam decem millia libros Theodorus scripsisse perhibetur. Pensate quæso, si non tanto acriora tormenta promeruit, quanto pluriora conscripsit? Sed hæc illius dicta quæ prolata sunt, utrum ejus sint fortasse dubitatur. Patrum si placet scripta proferamus. Ita apud vos libros ejus, quos de perfidia illius testes deduximus, deductis insuper testibus affirmemus. Armenia quippe Episcopi Proclo Constantinopolitanæ urbis Episcopo libellos contra Theodorum porrigentes, dicunt: Fuit autem aliquis pestis homo magis autem fera, hominis habens formam diabolicam, mentito nomine Theodorus, qui schisma & nomen Episcopi habuit, in angulo & ignobili loco orbis terrarum latitans in Mopsuestano Ciliciæ secundæ vel oppido, vere quidem & principaliter a Paulo Samosateno descendens, licet Photino & cæteris hæresiaribus in libro de Incarnatione Domini nostri Jesu Christi in toto suo proposito ipsis verbis inveniatur usus. Et si quid pejus, iste per machinationem & audaciam & errorem diaboli volebat homines acutæ suæ sicut colubræ linguæ veneno quod sub lingua aspidis est, deperire. Et interim quidem retinebatur suo latibulo, timens potestatem eorum, qui a magno Deo & Salvatore nostro (a) acceperant Jesu Christo calcare super colubras, scorpiones & omnes virtutes inimici. Dico autem sanctos Apostolos, & qui consequenter ab his susceperunt Martyres & confesores & Episcopos, & cæteros Sanctos. Invenio autem nescio quomodo, tempore cœpit reperire, & extra fines suos fiduciam gerens, & in parochiam ad eum non pertinentem, tamquam eruditus sermocinator, & in Antiochia Syriæ in Ecclesia alloquens sic dixit: Homo Jesus quid est enim homo quod memor es ejus? Apostolus autem de Jesu dictum fuisse hoc, dixit: Dum enim qui paulo minus ab angelis minoratus est vidimus, inquit Jesus. Quid ergo homo Jesus? similiter omnibus hominibus, nullam habens differentiam ab homine ejusdem generis, præter ea quæ gratia ei dedit.

LXV.

Quibus Proclus Constantinopolitanæ urbis Episcopus rescribens, ait: Fugiamus turbulentos & cœnosos fallaciæ rivus septa Dei impugnantes, dico Arii furorem dividendam individuum Trinitatem; Eunomii audaciam circumcludentem scientiam incomprehensibilem naturam; Macedonii rabiem separantem a Deitate inseparabiliter procedentem Spiritum, & novam istam blasphemiam quæ Judæismi multo amplius superat blasphemiam introducentes: nam illi quidem cum Filium negant, frau-

dant ramo radicem: isti vero eum qui est negantes, aliterum introducunt, detrahentes sinceram naturam.

Rursus de hujus errore Joannes quoque Antiochenæ Ecclesiæ Antistes ait: Multo autem tempore perseverans Theodorus, persuasit multis ut Nestorio, quod Christus Filius Dei vivi qui de sancta Virgine Maria natus est, non est qui ex Patre natus est Deus Verbum consubstantialis Genitori, sed homo pro qualitate suæ voluntatis ex Deo Verbo cooperationem suscipiens.

Rursus de ejus errore Cyrillus ad Lampsonem presbyterum scribens, ait: Cum apud Heliam commorarer, vir aliquis ex his qui nobiliter militant in palatio, epistolam multorum versuum & grandem obtulit mihi signatam, quam se dicebat accepisse ab Antiochenis Orthodoxis: subscriptiones autem erant in ea plurimorum clericorum & Monachorum & laicorum. Accusabant autem Orientales Episcopos, quasi tacentes quidem Nestorii nomen, & dissimulantes ei adversari: transeuntes autem ad Theodori codices de Incarnatione factos, in quibus multo pejores nefariæ blasphemie positæ sunt: pater enim fuit Nestorii perfidi, qui & illius mala locutus, impius & in his factus est.

Rursum de errore illius idem Cyrillus Alexandrinæ urbis Episcopus ad Acacium Melitinæ urbis Episcopum scribens, ait: non oportebat latere sanctitatem vestram aut forsitan cognovit, quod omnes Orientales religiosissimi in Antiochiam convenerunt, cum transmisisset eis Thomam dominum meum sanctissimum Proclus bonorum plenus intellectu & rectorum dogmatum: Erat enim ei ratio multa & longa de dispensatione Domini nostri Jesu Christi. Supposuit vero capitula quædam collecta e Theodori codicibus, quæ consonantem Theodori perfidiis intellectum habent, & adhortatus eos etiam illa anathematizare.

Rursus de errore illius, Edessenæ Ecclesiæ Antistes ad beatum Cyrillum scribens, ait: Jam vero quidam unitatem secundum subsistentiam omnibus modis abdicant. Morbus enim aliquis sublatens inveteravit Orienti immedicabilis modo vulneris depascens Ecclesiæ corpus apud aliquos quasi studiosos, & supercilia extollentes eruditione latenter.

Honoratus Episcopus enim quidam provincie Ciliciæ: Theodorus vir verisimilis dicendi, & potens suadere, alia quidem supra tribunali de Ecclesiæ statu dicebat ad populi placentiam: alios autem laqueos in scriptis ponebat, qui in principis quorundam ejus codicum anathemate circumcludebant inspicientem non manifestare. Aliis scripta iste primus exposuit: non esse vere Dei Genitricem sanctam

LXVI.

LXVII.

LXVIII.

LXIX.

LXX.

(a) Luc.
30.

Etiam Virginem, tamquam Deo Verbo non suscipiente secundum nos nativitatem. Et post pauca: Nec enim dicunt secundum substantiam, vel secundum subsistentiam unitum esse Deo Verbo hominem, sed bona voluntate: quadam tamquam divina natura non suscipiente alterum modum unitatis propter non circumscriptibilem. Iste dixit Dominum nostrum Jesum Christum non oportere adorari sicut Dominum, sed relatione Dei honorari sicut imaginem quamdam: magis autem manifestius secundum eos dicere, sicut, instar, aliquid relatione assidentis demonis. Iste & carnem Domini pronuntiavit nihil omnino prodesse, dissipans Domini vocem (a): Quæ est caro nihil prodest. Iste & Apostolos dicit non cognovisse Christum quod Deus erat, sed supra fidem quæ est in homine edificatam esse Ecclesiam.

(a) Joan. 6.

LXXI.

Rursum de errore illius Hesy chius Hierosolymorum presbyter, Ecclesiasticæ historiæ scriptor, ait: ita Photinum, in multis & aliis eos esse secutos: Theodorus quidam præcipue imitatus est, malitiosus quidem loquendi, & in lingua paratissimus, & ipse tamen instabili voluntate, qui huc & illuc inclinans ferebatur: clericatus enim Antiocheno a prima ætate connumeratus, & bene conversari pollicitus, ad seculares libidines reversus iterum delectabatur, in omnibus autem donis * imitabilis. Et beatus vir Joannes Constantinopolitanus Episcopus scripsit epistolam quæ usque adhuc in codicibus legitur, & a pejore ad meliorem pœnitentiam eum transferre prævaluit, & iterum bene conversari iterum in clericatu esse cœpit. Et Antiochia relicta, in Tharso transmigravit. In ea Episcopus, nondum Deo volente manifestam impietatis illius prædicationem fieri. Prima autem elementa suæ doctrinæ ex Judaico vaniloquio incipiens, codicem in Prophetiam Psalmorum conscripsit, omnes de Domino * prædicationes abnegantem: culpatus vero & periclitatus, contraria sibi dixit, non ex voluntate, sed compulsus omnibus cæremoniis: & codicem ipsum delere pollicitus, latenter conservabat Judaicæ impietatis viaticum. Et post pauca: Christum enim Jesum generis nostri Salvatorem & Dominum (quem splendorem paternæ gloriæ & imaginem substantiæ Paulus (b) vocat, ferre eum omnia dicens verbo suæ virtutis, qui purificationem nostrorum fecit peccatorum, & ad dexteram paternæ Majestatis consedit: de quo ad Colossenses scripsit epistolam (c), quod in eo omnia creata sunt, quæ sunt in cælis, & in terris, visibilia & invisibilia, quod per eum in eum creata sunt omnia hunc non incarnatum Verbum, sicut Evangelicis vocibus docti sumus, sed hominem per vitæ profectionem & passionum perfectio-

* mutabilis.

* prædicationes.

(b) Heb. 1.

(c) Colo. 1.

nem conjunctum Deo Verbo scripsit stultus in omnibus. Et hæc in mysticis sermonibus ausus est.

Contra errores ejusdem Theodori, piæ recordationis Theodosius & Valentinianus legem promulgantes; inquit: Debitam a nobis venerationem piissimæ doctrinæ reddentes, eos qui ausi sunt contra Dominum impie conscribere debita condemnationi subiicere, & nominibus dignis vocari oportere existimavimus. Justum igitur circumdari eos confusione suorum peccatorum, & in tali vocabulo permanere in æternum: quatenus nec vivi liberentur, & post mortem permaneant contempti. Igitur doctrina Theodori & Nestorii impiorum & pestiferorum visa nobis abominanda esse, similiter autem & omnes qui sequuntur eorum errorem, & consentiunt eorum impietati, justum est ipsos eandem nominationem mereri, & confusionem indui, ut non Christiani sed Nestoriani nominentur, ne dum nominantur Christiani, ex ipso inveniantur decorati vocabulo, longe constituti a Christianorum proposito, & alienati a recta & immaculata Fide. Et post pauca: Si quis præterierit præsentem nostram sanctionem, & Theodoro & Nestorio assenserit, & illorum socios imitatur, post gladii ultionem omnis ejus substantia Fisco addicatur. Rursum contra errores illius, piæ recordationis Theodosius & Valentinianus legem promulgantes, inquit: Nemo habeat, aut legat, aut scribat, aut proferat Nestorium, seu illius libros, vel codices omnino inutiles, vel ipsius Nestorii vel alterius, & maxime Nestorii adversus solos Christianos conscriptos, aut Theodori, sed unusquisque habens tales codices publice illos proferat, & in conspectu omnium igni tradat.

LXXII.

Et si adhuc fortasse post tot prolatas Patrum contra illum sententias vestra fraternitas dubitat, Theodoretum libros legat, in quibus dum contra Cyrillum Alexandrinæ urbis Anisitem eum defendere nititur verius accusat, dicens: Interpretationem Cyrillus accusat octavi Psalmi, & arguit hæc verba divini Theodori: Consideremus igitur, quis est homo, de quo stupefecit & miratur, quod unigenitus dignatus est ejus memoriam & visitationem facere. Sed quod quidem non dictum est de omni homine, in superioribus demonstratum est; quod autem de uno quolibet, ex hoc certum est. Deductas itaque tot testibus blasphemias has ejus esse quis dubitat? Et tantis blasphemis illius cognitis, eum damnatum jure, quis neget? Discusso ergo primo de Theodori damnatione capitulo, nunc ad dicta epistolæ Theodoretum indaganda transeamus, cujus tota series si solerter aspicitur, sanctæ Chalcedonen- si Synodo quam sit adversa pensatur. In

LXXIII.

Gestis namque ejusdem Synodi & scriptis Leonis Cyrillus prædicatur; in epistola vero illa Theodoretus Cyrillus in Apollinaris dogma corruens reprobatur: scriptum quippe in ea est: Cyrillus autem libros Nestorii volens destruere lapsus est, & inventus est in Apollinaris dogma cadens: In Gestis Nestorius ut Redemptoris nostri adversarius jure damnatus ostenditur; verbis vero epistolæ damnatus injuste memoratur. Sic quippe in ea dicitur: Antequam in Synodo adveniret reverendissimus ac sanctissimus Archiepiscopus Joannes, Nestorium ex Episcopatu deposuerunt iudicio & inquisitione non facta. In Gestis Synodi in Dei & Domini nostri una persona duas naturas Cyrillus confessus ostenditur; in verbis epistolæ unam naturam tradere dicitur, atque ab hoc sensu correptus vix respicere narratur. In Gestis Synodi anathematizatus Nestorius etiam post mortem dicitur; in verbis vero epistolæ etiam post depositionem suam, pro solo civium suorum odio ad civitatem suam non redisse perhibetur, sic quippe illic scriptum est: Nestorius autem quia in sua erat odio civitatis, & virorum qui in ea sunt maximorum, illuc reverti non potuit. In Gestis ac definitionibus Synodi unus Filius Jesus Christus dicitur; at juxta doctrinam Theodori atque Nestorii Deus tacetur. Et in Gestis Synodi nusquam Theodorus veritatis doctor dicitur; in verbis vero epistolæ idem, cuius blasphemias supra protulimus, veritatis doctor clamatur: qui nimirum si vera dixit, falsa erunt quæ de veritate Synodus protulit. Quisquis igitur qui epistolam quæ Iba dicitur, ostendere quod sit de Synodo nititur; quid aliud quam gesta ejusdem Synodi destruere conatur? Si enim sibimetipsis diversa sunt, nulla proculdubio auctoritate subsistent: quia quæ se impugnando destruunt, alios ædificare non possunt: si sibimetipsis diversa sunt, nulla firmitate convalescunt; Domino attestante; qui ait: Regnum in se divisum non stabit. Sed absit hoc, absit ab illo venerando Concilio, ut sibimet contraria sapiat: & vel superiora subsequentibus discordia præferat, vel inferiora præcedentibus impugnatura subjungat. Sancta enim fides, quæ uno illic spiritu accepta est, uno sensu credita, una est & Fide prædicata. Idcirco in cunctis mundi partibus forma nostræ professionis facta est, quia in precantium vocibus sibimet ipsa dissimilis non est.

LXXIV.

Sed cur tantummodo sanctam Chalcedonensem Synodum convelli dicimus, si auctoritatem, huic epistolæ reprobemus? Quæ nimirum si vera creditur, etiam tota sanctæ Ephesinæ Synodi fides ac reverentia dissipatur. Hæc quippe ait, quod in ea Cyrillus præmiorum medicamine sa-

piantum oculos excæcavit. Quid ergo illic de veritate certum dicitur, ubi ipsa veritas sacerdotibus vendita esse perhibetur? Sed quis hoc dicere, quis hoc consentiat patienter audire? Reprobetur ergo una epistola mentiens, ne utraque sancta Synodus tantæ falsitatis crimen sustineat. Vestræ fidei fundamentum tenemus, ne postquam sancta prima Ephesina Synodus quasi venalis arguitur, Chalcedonensis etiam (quod absit) culpa varietatis notetur: quæ ut in verbis suis quantæ sit concordie clareat, necesse est, ut vestra fraternitas ubi sit completa cognoscat. Omnes namque novimus, quod in Synodo numquam canones, nisi perfectis definitionibus Fidei, nisi perfectis Synodalibus gestis habeantur, ut servato ordine cum prius Synodus ad Fidem corda ædificet, tunc per regulas canonum mores Ecclesiæ actusque componat. Vigilanti ergo cura respicite, quæ in sexta illius Actione sanctæ Fidei professio consummatur: moxque in septima ad institutionem jam fidelium regula canonum figitur. Ulterioribus vero Actionibus nihil de causa Fidei, sed sola negocia privata versantur: quod cum Responsales vestri ita esse ambigerent, curæ nobis fuit, ex prolatis multis hoc codicibus demonstrare. Nos tamen hæc de re nunquam dubitari posse credimus, quia & eadem series sic se insinuat, ut credi aliter contradicat.

Primum quidem quia (sicut dictum est) dum definita Fidei regula in Actione sexta ostenditur, ordo causæ indicat, ut in Actione subjuncta canonum forma sequeretur. Secundum vero est, quia & in Actionis sextæ terminum jam canonum norma prælibatur, dum illic a Principe venerabilibus Episcopis dicitur: Aliqua sunt capitula quæ ad honorem vestræ reverentiæ vobis reservavimus, justum existimantes, hæc a nobis regulariter per singula Synodum *firmari, & cætera. Prælibatione itaque sextæ Actionis ostenditur, quia jure constitutiones canonum non nisi in Septima continentur. Quid enim supererat quod perfecta Fidei professione, fieret, nisi ut quorundam fidelium actiones illicitas sancta Synodus positis regulis judicaret? quamvis si solerter aspiciamus canonum regulas positas, non sicut putatur, in septimæ, sed intextas sextæ Actioni invenimus. Nam cum in eisdem Constitutionibus sancientis, non dies, non Imperium ponitur, non qui residerent, describuntur; proculdubio cum non consueto exordio cœptæ sunt, quia præcedenti Actioni subnixæ sunt demonstrantur: quia vero in Actione sexta Fidei causa perficitur, ipsa Episcoporum omnium generali subscriptione declaratur. Nam qui post subscripserunt sententiam, cuncta quæ de Fide agenda fuerant, fi-

LXXV.

* forma-
ti.

nitati testati sunt. Unde & in causis post specialibus nudis tantummodo verbis loquuntur, atque ea quæ decernentes dixerant, nulla supposita subscriptione, firmaverunt. Quæ reverendissimi Episcopi ita in Actione sexta omnia quæ de Fide agenda fuerant, cognoscebant; ut, sicut illic scriptum est, clamarent: Supplicamus, dimitte nos, pie Imperator, dimitte nos: quodque non pro Fide, sed pro specialibus causis detenti sunt, principali illic responsione monstratur, cum dicitur: Sacratissimus & piissimus dominus noster Marcianus Augustus ad sanctam Synodum dixit: Laborastis multo spacio fatigationem perpeffi: sustinete autem tres aut quatuor dies adhuc, & presentibus magnificentissimis iudicibus nostris, singula quæcumque vultis movete, competens adepturi solatium. Qui igitur ad singula quæque vellent motura retenti sunt, licet quia nequaquam ultra Actionis sextæ terminum pro Fidei causa restiterunt.

LXXVI.

Sed cur de his extensa ratione agimus, qui tanta prædecessoris nostri beati Leonis auctoritate fulcimur? Ipse namque, sicut multa superius epistolarum eius attestatio-
ne docuimus, Gesta multiplicia causarum specialium reprobando, auctoritatem Synodi in sola fidei definitione constrinxit. Hinc est enim, quod peracta Synodo, cunctas nobis suspicionum nebulas tergens, aperte ad Maximum Antiochenæ sedis Antistitem scribit, dicens: Si quid sane ab his fratribus, quos ad sanctam Synodum vice mea misi, præter id quod ad causam fidei pertinebat gestum esse perhibetur; nullius erit penitus firmitatis; quia ad hoc tantum sunt ab Apostolica sede directi, ut excisis hæresibus, Catholica essent Fidei defensores; quicquid enim ad examen Episcopale defertur, potest aliquam dijudicandi habere rationem. Sed solent nonnulli dicere, hæc eum pro Anatolii Constantinopolitanæ Urbis Episcopi præsumptione dixisse: qui si & res gestas, & ea quæ nunc protulimus epistolæ verba considerant, suspicari protinus falsa cessant. Namque cum prædictus Constantinopolitanæ Urbis Episcopus novum aliquid conatur arripere, constat illic ei Legatos Sedis Apostolicæ cum summa auctoritatis libertate restitisse. Quod & factum in Synodo legitur, & ejusdem Synodi ad præfatum prædecessorem nostrum epistolis approbatur. A sæpessato autem eodem prædecessore nostro ad Maximum, sicut prædiximus, novimus scriptum: Si quid sane ab his fratribus, quos ad Sanctam Synodum vice mea misi, præter id quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit penitus firmitatis: quia ad hoc tantum sunt ab Apostolica Sede directi, ut excisis hæresibus, Catholica essent Fidei

Ann. Eccl. Tom. X.

defensores. Si ergo de Anatolii causa loquens, hoc quod a vicariis suis actum in Synodo fuerat redarguit: nimirum quia contradixerant, reprehendit.

Et quis hæc vel stultus sentiat? dum
constet, quod hæc de re beatus Leo Anatolio conquerenti multa in vicariorum suorum, quia contradixerant, laude rescribat: cujus epistolæ nunc idcirco verba non ponimus, ne volumen hoc immoderatus extendamus: cum vero & subicitur: Quicquid enim præter speciales causas Synodali Conciliorum ad examen Episcopale defertur, potest aliquam dijudicandi habere rationem: aperte nobis licentia tribuitur, ut quicquid illic extra fidei causas de personis gestum est, retractetur. Specialis quippe Synodali Conciliorum causa est fides: quicquid ergo præter fidem agitur, Leone docente, ostenditur, quia nihil obstat, si ad iudicium revocetur. Quia vero & apud eodem Episcopos qui in Chalcedona resederunt, in veneratione Synodus non nisi usque ad fidei definitionem fuit; per hoc aperte ostenditur, quod plerique Græci antiquiores continere Synodum non nisi in sex actionibus subiectis canonibus demonstrantur, ut omnino cætera quæ privato studio fuerant mota, non habeant. Unde & Encyclia hæc ita esse testantur. Nam Leoni Augusto Alipius Episcopus Cæsareæ Cappadociæ scribens ait: Sic se habentibus vestræ pietati significo, quia ea quidem quæ particulariter examinata sunt, & quæ gesta a sanctis Episcopis in Chalcedonensi civitate collectis, non legi: neque enim a sanctæ memoriæ tunc Episcopo Thalassio qui interfuit sancto Concilio, hæc delata inspexi. Attestante ergo Alipio Episcopo perdoceur, quod non aliquid est allatum amplius ex his quæ gesta noscuntur, sed tantummodo definitionem expositam ab illo sancto Concilio hanc delatam inspexi. Attestante ergo Alipio Episcopo perdoceur, quia præter causam fidei nihil de Synodo in veneratione Thalassius tenuit: qui illic & præter causam fidei Episcoporum negotiis privatis interfuit. Si igitur in Actione sexta professio fidei consummatur, moxque canonum regula figitur, si beatus Leo negotiis, quæ illic private mota sunt, contradicit, si hoc quod ultra fidem gestum est, nec is qui fecit Thalassius tenuit; cur nos hæreticam epistolam retractasse reprehendimur, qui hæc in re cunctorum nos præcedentium auctoritate roboramur? Et quamvis ab eadem epistola alienum se Iba respondeat, quamvis quia approbata sit, aut difficulter, aut nullatenus demonstratur: licenter tamen unusquisque eam reprehenderet, etiam si Episcopi in eodem Concilio residentes suis illam subscriptionibus approbassent: quia postquam,

LXXVII.

l i i

bea-

beato Leone scribente, jus retractandi & dijudicandi conceditur, etiam si qua esse poterat eorum qui interfuerant, in privatis negotiis auctoritas vacuatur.

LXXVIII.

Discussio itaque secundo capitulo, tertium superest: quod tanto debemus in brevitate constringere, quanto & vos nobis hac in re non credimus resaltare. Neque enim Theodoretum omnia scripta damnamus, sed sola quæ contra duodecim Cyrilli capitula, sola quæ contra rectam fidem aliquando scripsisse monstratur. Quæ tamen & ipse damnasse cognoscitur, qui in sancta Chalcedonensi Synodo vera confessus invenitur. Nam quomodo post errorem recte sapiat, & ea quæ prius scripserat, & ea quæ in Chalcedonensi Synodo ab illo sunt gesta, manifestant. Ipse namque Nestorio scribens ait: In his quæ in tuam venerationem injuste atque inique prolata sunt, nec si mihi quis utramque manum absciderit, potero præbere consensum. Æmerio quoque Nicomediæ Episcopo scribens ait: Damnationi venerandi sanctissimi Episcopi Nestorii quæ facta dicitur, non debemus præbere consensum. Ad Alexandrum quoque Hierapolitanum Episcopum scribens ait: Et ante tuæ sanctitati prædixi, quasi domini mei venerabilis & sanctissimi Episcopi Nestorii fuerit dogma damnatum, nec ego cum his qui faciunt, communicabo. Ad Alexandrum vero Syriæ Palæstinorum Præsulem scribens ait: Existimo præ omnibus maxime satisfactum esse domino meo sanctissimo ac venerando Jo. anni Episcopo, quod nullatenus acquiescam in damnatione domini mei sanctissimi & venerandi Nestorii Episcopi præbere consensum quæ in Tharso & in Epheso facta est.

LXXIX.

Qui postmodum tamen cum resistentium certamine a sancto Chalcedonensi Concilio admissus, aperte anathema in Nestorium protulit; seque Orthodoxum ipso hæretico reprobato monstravit. Dudum namque sanctæ Ecclesiæ diversa sentiens, & contra beati Cyrilli duodecim capitula scribens, ait: Sanctam Virginem Theotocam vocamus, non quod Deum peperit per naturam, sed quod hominem ediderit conjunctum Deo, quem ipse formavit. Et post pauca: Si naturalis conjunctio facta est formæ Dei & formæ servilis, & invenietur legislator necessitatibus legis serviens. Et rursus, nomine communicationis utentes, ut unum quidem Filium adoramus, & eum qui assumpsit, & eum qui assumptus est; differentiam tamen cognoscimus naturarum. Theoporon autem dicere portans vel Dominum indutus hominem Christum, ut a multis sanctis Patribus dictum est, non recusamus. Et post alia: Considerate, inquit Apostolus (a), Pontificem confessionis vestræ Jesum fidelem ei, qui fecit illum, sicut & Moyses in omni domo sua. Facturam autem eum quis esse direxit re-

(a) Hebr. 3.

ta sentiens: increatum & cum Patre coæternum, & addam, verum: sed eum qui est ex semine David, qui liber ab omni peccato Pontifex noster fuit, & victimam ipse se pro nobis obtulit Deo habens in se certe Dei Verbum adunatum sibi inseparabiliterque conjunctum. Et rursus, ut eum quasi ostenderet ad Divinitatem per incrementa crevisse, in eodem opere subjungit dicens: Ait Angelus (b) Virgini: Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei. Considerate hic etiam, quia cuncta humanitas dicuntur: Erit, inquit magnus, non dixit, est: & Filius Altissimi vocabitur, non dixit, vocatur: & dabit ei Dominus sedem David Patris sui non dixit, habet, sed dabit ei Dominus: & regnabit, non dixit, regnat: & super quos? super domum Jacob, non dixit, super Angelos & Archangelos. Rursus in eodem libro secundo ait (c): Jesus autem plenus Spiritu sancto regressus est a Jordane. Et iterum: Regressus est Jesus in virtute Spiritus in Galilæam, non Dei verbum cooperatione vel auxilio exuisse Spiritus Sancti arbitreris, sed visibile templum variis sancti Spiritus donationibus fruebatur. Et post alia: Jesus Christus, inquit (d), heri & hodie ipse & in secula. Quomodo igitur, o sapientissimi, debemus advertere, quomodo idem ipse heri & hodie & in secula, & temporaliter & æternus, & in tempore & super tempora; nam si æternus est, temporalis non est; & si in tempore est, super tempus non est. Et rursus: In Domino Deo nostro Jesu Christo deitatis & humanitatis quasi unitatem adstruens, ait: naturas discernimus Dei Verbi: naturam integram dicimus & personam sine dubitatione perfectam; nec enim sine persona fas est asseverare substantiam; perfectam quoque humanam naturam cum sua persona similiter confitemur. Cum vero ad conjunctionem respicimus, tunc demum unam personam merito nuncupamus.

LXXX.

Quis hæc fratres carissimi, plena omni impietate non videat? A quibus tamen constat, quod si postmodum ipse correxit qui in sancta Chalcedonensi Synodo Nestoriam anathematizare consensit. Quis non videat quanta temeritate plenum sit, Theodoretum scripta superbiendo defendere; quæ eundem ipsum constat, recta post protestando damnasse? Dum vero ejus & personam recipimus, & ea quæ dudum latuerant pravæ scripturæ probamus, in nullo a sanctæ Synodi actione deviamus: quia sola ejus hæretica scripta respicientes, & cum Synodo adhuc Nestorium insequimur, & cum Synodo Theodoretum profitentem recta veneramus. Alia vero scripta illius non solum recipimus, sed etiam contra-

ad.

adversarios utimur. Nam cum Theodorus Canticorum Canticum vellet exponere, & non ad commenta sed potius ad deliramenta laboraret; per hunc librum Æthiopiſſæ Regina blanditum fuiſſe, profeſſus eſt: quod Theodoretus reprehendiſſis, nomen quidem ejuſdem Theodori ſupprimi, ſed tamen veſaniam patefecit. Ejuſdem namque libri commenta conſcribens, ait: Audio plures Canticum Canticorum detrabentes, & non credentes ſpiritualem eſſe librum; fabulas autem quaſdam aniculares per veſaniam texentes componere & præſumere dicentes: quia ſapiens Salomon ad ſe ipſum & filiam Pharaonis hunc librum conſcripſit. Quomodo ergo nulla ſcripta ejuſdem Theodoreti recipimus, qui illum etiam contra Theodorum adfertorem veritatis invenimus? Hæc ad ſcripta veſtra reſpondemus.

LXXXI.

Sed opportunum valde iudicamus, ut ea quæ ſine ſcripto a Reſponſalibus veſtris audivimus, breviter verba replicemus. Dixerunt enim, Theodorum a Joanne Antiochenæ urbis Epifcopo mira per epiftoſam atteſtatione laudatum: quod verum nos nullo modo credimus. Si tamen & tale aliquid fortaffe reperitur: plus fidei primæ Epheſinæ Synodo, plus Cyrilli libris, plus Heſychii, quam aliis quæ innotefcere nuuc uſque nequiverunt, epiftoſis commodamus. Debemus tamen accedere, etiam concedentes aliquid dicere: ita ergo ut Reſponſales veſtri aſſerunt, eſſe ſentiamus. Vos ſcitis, fratres dilectiſſimi, quod res quæ dubietati ſubiacet, in partem ſemper eſt interpretanda meliorem. Quid itaque obſtat, ſi dum de ejuſ errore occultum adhuc & dubium fuit, ab uno Patre laudatus eſt: & innotefcente poſt perfidia, pene omnium magnorum Patrum ſententiis velut immanis beſtia quaſi crebreſcentibus jaculis eſt confoſſus? An non & malos a bonis aliquando laudatos novimus? nec tamen eiſdem laudibus deſenſos. Quid namque in Hæſiarchis Origene deterius, & quid in Hiſtoriographis inveniri Eufebio honorabilibus poteſt? Et quis noſtrum neſciat in libris ſuis quantis Origenem Eufebius præconiis attollat? Sed quia ſancta Eccleſia ſuorum fidelium corda benignius, quam verba diſtrictius penſat: Et plus in hæreticis ſenſum proprium, quam teſtatio Eufebii abſolvere potuit: nec ruſum Eufebium laudati Origenis culpa damnavit.

LXXXII.

An non & Gregorius Nyſſæ urbis Epifcopus cum Canticorum Canticum exponit, magnis Origenem laudibus præfert? An non & Hieronymus noſtræ Eccleſiæ præbyter & ſingularis Hebræi ſermonis interpres tanto erga Origenem favore intenditur, ut pene diſcipulus eſſe videatur? Sed quia plus cauſa quam verba penſanda ſunt, nec iſtis ſua benignitas no-

Ann. Eccl. Tom. X.

cuit, nec illum a reatu proprio favor alienæ atteſtationis excuſavit.

Cogor poſt hæc, fratres cariſſimi, dolens cum (a) Paulo dicere: Teſtimonium perhibeo vobis, quod æmulationem Dei habetis, ſed non ſecundum ſcienſiam: cuius erga unitatem ſanctæ Eccleſiæ dum viſcera & caritatis aſpicio, diſcordes vos intolerabilius ingemiſco. Penſate, quaſo, quo ardore ſanctæ unitatis anhelabat, cum Philippiſibus diceret: (b) Si qua conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatiū caritatis, ſi qua ſocietatis ſpes, ſi qua viſcera & miſerationes, implete gaudium meum, ut idem ſapientes, eandem caritatem habentes, unanimis, idipſum ſentientes. Qui igitur unanimiſtatem locuturus, tot & tales inquiſitiones præmiſit; quantum eſſet huius virtutis meritum, non explendo, ſed inquirendo monſtravit. At contra quam ſit malum diſcordia, loquens Corinthiis oſtendit: ait (c) enim: Significatum eſt mihi de vobis, fratres mei, ab his qui ſunt Chloes, quia contentiones ſunt inter vos: hoc autem dico, quod unusquiſque veſtrum dicit, Ego ſum Pauli, ego autem Apollos, ego vero Cephæ, ego autem Chriſti. Quod cum quanta animadverſione loquatur, agnoſcimus, ſi ſubjunctæ increpationis verba penſamus: ait enim: Diviſus eſt Chriſtus? numquid Paulus crucifixus eſt pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati eſtis?

LXXXIII:
(a) Rom.
10.(b) Philip.
2.(c) 1. Cor.
3.

Conſiderate igitur, fratres mei, & dum Deo adhuc expectante, omni incerto vitæ ſine permittimur, vigilantia cura perpendite, quia illam ſciſſionem ſanctæ Eccleſiæ pro Theodoro facere fraternitas veſtra non metuat, quam pro ſe vel proſtiteri Paulus expavit. Cur non ad memoriam pro unitate ſervanda beati Auguſtini dictum reducitur? qui dum de unico baptiſmate loqueretur, idcirco Cyprianum martyrem, qui de iterando baptiſmate ſcripſerat, deſunctum perhibuit, quia licet pravum quid ſenſerit, numquam tamen ſe a totius Eccleſiæ communionem ſuſpenderit. Sic igitur permanere in ſanctitate ſervante conſtat fratres dilectiſſimi, quia dum vos ab Eccleſiæ unitate diſiungitis, omne virtutis meritum perdidisti, etiam ſi recte teneatis: ſcriptum quippe eſt: (d) Pacem ſequimini cum omnibus & ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Dominum.

LXXXIV.

*

(d) Hebr.
1.

Multa loquuti ſumus, quia & ad multa ratiocinando reſpondimus. Et cum teſtimonia ex Patrum dictis innumera ſuppeterent, perpauca poſuimus: videlicet cupientes ut ſcripta noſtra in cauſis ſingulis narratio breviata ſuccingeret, ne fortaffe tedium legenti generarent. Unum tamen quod jam ſuperius diximus, non tædet ſi etiam crebro replicemus: Quia ſanctæ Chalcedonenſis Synodi illiba-

LXXXV.

CHRISTI
586.PELAGII PAP. II,
9.MAURITII IMP.
I.

nam per omnia Deo auctore servamus, ejusque definitiones, sicut Ephesina prima, Constantinopolitana, ac Nicana Synodi irretractabiles nunc usque tenuimus, & vel morte proposita irretractabiles custodimus. Vestra igitur dilectio communionem fidelium Orthodoxorum fratrum non fugiat, ne presentis vocis nostrae adiutorium si audire neglexerit, contra se in testimonium vertat. Nos autem ad Dominum post verba recurrimus, eumque quantum possumus fletibus exoramus, ut hoc quod vobis ad sequendam concordiam a nobis dicitur, ipse in vestris mentibus manu intimae inspirationis operetur. Hactenus ultima adversus schismaticos Gregorii epistola, Pelagii Papae jussu nomineque conscripta, nunc primum edita, quam & una cum aliis duabus superius recitatis in recentiori, quae paratur, ejusdem Gregorii Papae epistolarum editione, cudendam dedimus.

LXXXVI.
Pelagius
per Exar-
chum
schisma-
ticos exa-
gitat.

Cum autem adhibitum bene praeparatum a Gregorio adversus schismaticos pharmacum male affectis animis schismaticorum Papa Pelagius minime profuisse cognovisset; eosdem per saecularem potestatem cohibere conatus est, imitatus Pelagium Pontificem Seniore, qui eosdem (ut vidimus) per Narsetem Ducem compescere laboravit. Itaque adversus ipsos Smaragdum Italiae Exarchum Ravennae degentem excitavit: qui haud impiger eosdem coercere aggressus est, nec cessavit quousque depascentem Ecclesiam morbum illum auferret penitus ex iis regionibus. Rem vero gestam sic narrat Paulus (a): Smaragdus Patricius veniens de Ravenna in gradum, per semetipsum e basilica extrahens Severum, Ravennam cum injuria duxit cum aliis tribus ex Istria Episcopis, Joanne Parentio, * Severo atque Vindemio: quibus comminans exilia, atque violentiam inferens, communicare compulit Joanni Ravennati Episcopo Trium capitulorum damnatori: qui a tempore Papae Vigili & Pelagii a Romanae Ecclesiae deciderat societate. Exacto vero anno, e Ravenna ad Gradum reversi sunt. Quibus nec plebs communicare voluit, nec caeteri Episcopi eos re-

(a) Paul.
diac. de
gestis Lon-
gob. l. 3. c.
12.
* Paren-
tino.

BAGIUS
VII.
Obitus S.
Disciola
Monialis.

Ad num. LXXXVIII, Turonensis lib. 6. cap. 29. anno octavo Childeberti Regis pluribus narrat mortem Sanctae Disciola Sanctimonialis Monasterii beatae Radegundis, & beati Salvii Albiensis Episcopi neptis, quae ideo contigit anno quingentesimo octogesimo tertio, quo mense circiter Decembri annus VIII. Childeberti Regis absolutus est. Sancta Disciola in Litanis Pictonicis, quas Castaneus Episcopus Pictaviensis composuit, invocatur, die XIII. Maii, quo etiam die in Officiis propriis Ecclesiae Pictaviensis colitur.

VIII.

Westmonasteriensis scribit: Anno Gratiae DLXXXVI. secesserunt Britannorum reliquia in

ceperunt. Haec de conatu Exarchi Smaragdi Paulus. Quod igitur exacto anno hi permisi sunt ad suas redire Ecclesias indicatur eos assensum praebuisse Catholicae veritati, & conjunxisse se a qua divisi schismate erant Romanae Ecclesiae: nam de Severo id affirmat S. Gregorius Papa (b) in epistola ad ipsum scripta anno primo sui Pontificatus. Sed quomodo (quod idem testatur) ad vomitum sit reversus, suo loco dicemus. Haec autem sub Exarcho Smaragdo hoc anno coepta sequenti absoluta fuisse oportuit: siquidem Exarchatus Smaragdi exordium ponitur anno quingentesimo octogesimo quarto, ac triennio tantummodo perdurasse.

(b) Greg.
l. 1. ep. 16.

Sed hic lector attendat, gravissime in errorem lapsum (quod attingimus) Paulum diaconum, aliis errandi occasionem fuisse, dum putavit damnatores Trium capitulorum eosdem fuisse ab Ecclesiae communione extorres, ut dum de Joanne Ravennate asserit, eo quod Trium capitulorum damnator extiterit, a Romanae Ecclesiae communione excidisse: adeo ut plane vincatur ipse Paulus de Tribus capitulis historiam minime affectus fuisse, quae ex superioribus dictis & iis quae S. Gregorius Papa pluribus tradit epistolis, satis perspicua inspicientibus redditur; nam penitus contrarium accidit. In quem errorem lapsos vidimus recentiores Historicos (c) & quidem disertos viros Paulum errantem secutos: ex quo factum est, ut in devium semel immisso pede; iidem implicati teneantur aliis multis erroribus, ut cum dicunt Joannem Ravennatem Episcopum adversus Romanam Ecclesiam rebellasse, atque Smaragdum Exarchum adversus Catholicos Episcopos concitasse, & alia hujusmodi veritati contraria: nam ita in re tanta a vero exorbitantes, vix credi potest, in quot sint abducti mendacia, nec quidem levis momenti, dum qui fuerunt Catholici collocant inter schismaticos, schismaticos vero inter Catholicos numerant, & persecutorem vocant Exarchum Smaragdum qui schismaticos zelo pietatis exagitavit. Sed ad alia transeamus.

LXXXVII.
Error
Pauli &
recentiorum
hist.

(c) Sigon.
de Reg. I-
tal. l. 4.
& Hieron.
Rub. l. 4.
hist.

In Galliis hoc anno ex hac vita decessit

LXXXVIII.

Occidentalibus Regni partibus, Cornubia videlicet atque Wwallia; maximam insula partem relinquentes. Unde crebras & ferales irruptiones sine intermissione hostibus inferebant. Tunc Archiprasules, Theonus Londinensis, & Thadiacus Eboracensis, cum omnes Ecclesias sibi subditas solo tenus destructas vidissent, cum pluribus ordinatis, qui in tanto discrimine superfuerant, cum Reliquiis Sanctorum in Cambriam diffugerunt, timentes, ne Barbarorum irruptione, tot & tantorum sacra ossa Veterum a memoriis hominum delerentur, si ipsa imminenti periculo minime subtraxissent. Plures etiam Armoricanam Britanniam petentes, totam Ecclesiam duarum Provinciae, Loc-

Britanni
a Saxoni-
bus vexa-
ti in Cam-
briam se-
cedunt.

fit sancta Disciola virgo, sancti Salvii Episcopi Albigenis neptis, monialis in monasterio sanctæ Radegundis Reginæ Pictavis existentis: in cuius transitu quæ

admiranda effulserunt sanctitudinis signa, (a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 6. c. 29.

Ad-

PAGIUS

Loegria videlicet, & Northanhumbria, a conventibus suis viduatam, deseruerunt, & inanem. Quibusdam vero Sanctorum corporibus, qua in sepulturis jacebant, reverenter occultata, tumulos terra superposuerunt, ne ab Infidelibus despectui haberentur. Erant enim Anglorum, sive Saxonum Reges, armis strenuissimi, pagani atrocissimi; qui nihil potius quam Christum, & Christianorum cultum subvertere studebant. Nam si qua Ecclesia, terra subjugata, illaesa servabatur, hoc magis ad confusionem nominis Christi quam ad gloriam faciebant. Nempe ex eis, Deorum suorum templa facientes, profanis suis, sacrificiis, sancta Dei altaria polluerunt.

incipiebat, inquit Theophylactus lib. 2. cap. 3. qui subdit, Philippicum illam Domini imaginem Mardes ad Simeonem Amidæ Antistitem, postea misisse. Quare habitum prælium in Mesopotamia, ubi Amidæ ad Tigridem fluvium posita est. In eo prælio Persæ dissipati, & illustris victoria a Philippico reportata. Is vulneratos donativis est persecutus, & cum reliquo copiarum in Persidem irrumens, eam atrociter incuravit, quod fuscus prosequitur Theophylactus, qui cap. 10. ait, adveniente hyeme anniversaria stipendia exercitui numerata esse, sub finem scilicet currentis Christi anni, quod ex dicendis annis sequentibus magis manifestum fiet.

IX. Fidem Orthodoxam conservaverunt.

Cum itaque Saxones, per universam fere insulam sparsi, & numero Provinciarum, viribusque auctiores essent, ac novæ leges ab Infidelibus Fidelibus graves conderentur, in antiquorum incolarum præjudicium; visum est Clero populoque Britanno, qui adhuc Saxonibus ubique mixtus erat, nihil cum illo commune habere. Quare decreverunt omnes alio migrare, novas sedes quærere, procul hostium commercio esse; nec amplius cum illis vivere. Inter eos, qui in insula erant, fugisse dicuntur Theonus Londinensis, & Thadiocus Eboracensis, uterque Archiepiscopus. Qui tamen Londini post Missionem Sancti Gregorii Magni sederunt, Episcopi nudi fuerunt, Metropolitanæ dignitate Cantuariam translata. Ex his liquet, ut Alfordus in Annalibus Anglicis hoc anno observavit, antiquos Britanos ab avita fide nunquam declinasse, sacras Reliquias veneratos esse, & eam fidem conservasse quam sub Lucio acceperant, ideoque Protestantibus hodiernis Angliæ non habere Christianam Lucii & antiquorum Britannorum fidem; cum eodem modo trahent eorum cineres, ac Barbari Saxones pagana superstitione cæcati, dum eos Britanni venerabantur.

X. Persæ a Romanis memorabili prælio victi.

Bellum Romanos inter & Persas hoc anno continuatum, Theophylactus a fine capituli 14. libri primi usque ad caput undecimum libri secundi, quæ in eo contigere, narrat, atque Philippicum Orientalis exercitus Ducem, vere incipiente ex Urbe imperante, discessisse, & ubi Amidam intravit, Persas pro fœdere pecunia a se redimendo ad Romanos Legationem misisse. Verum statim ac Legatus dixit, auri per solutionem placari posse iracundiam Persicam, Romani fœdus turpissimum respuerunt, & Philippicus ad Arzamonem fluvium exercitum duxit, ac eo in tria agmina distributo in pugnam processit: Ubi hostes appropinquare pulverea nubes indicio fuit, Philippicus Dei Hominisque (Jesu Christe) effigiem circumfert. Jam olim fama emanavit, & usque hodie durat, eam effigiem non textentis manu comparatam aut pictoris arte, coloribusque variatam, sed divinitus efformatam esse, &c. Hanc effigiem sacra veste nudatam gestans, exercitum obibat, indeque audiendi generosam, & inexpugnabilem militibus alacritatem

Baronius anno DLXXXIX. a num. XLIX. ad LII. hanc Romanorum de Persis victoriam ex Miscella & Cedreno narrat, Verum cum uterque Auctor eandem alliget cum anno IV. Mauricii Imp. nullum dubium esse debet, quin ad præsentem pertineat; cum & Theophanes eandem referat ad annum Incarnat. secundum Alex. DLXXVIII. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatus fuit. Gretserus Syntagma de Imaginibus non manu factis composuit, quas dicit sacratissimum Christi vultum exhibere, ipsamque linteis seu sudariis admodum faciei suæ impressisse. Harum tres potissimum celebrantur; prima Edessena, quæ creditur missa a Christo ad Abazarum Edessæ Regem, Altera est Camulianensis a Civitate Capadociæ hoc nomen sortita, ut docet Cedrenus in Chronico ad annum IX. Justini Junioris; Tertia, quam vulgo Veronicam vocant, a Philippico in memorato prælio circumlata fuit, Græci Festum in imaginis Edessena honorem instituerunt, cujus mentio ad diem XVI. Augusti in eorum Menologio, ob ejus nempe Translationem ex Urbe Edessena Constantinopolim. Camulianensis imaginis Christi mentio fit in secunda Synodo Nicæna Act. 5. quam Constantino-polim allatam esse loco citato tradit Cedrenus. In hujus honorem Festum die IX. Augusti institutum est, ut in Menæo Græcorum legitur; eaque ab Heraclio Imperatore anno Imperii sui decimo in bello contra Persas suscepto circumlata. Denique Sudarium Veronica colitur Romæ, & alias proxima post octavam Epiphaniæ Dominica ex Basilica Vaticana ad ædem Sancti Spiritus processionaliter deferrebatur. Hujus processionalis mentionem facit Innocentius III. in Sermone supradictæ Dominicæ.

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 6. c. 29.

XI. Imago Christi per exercitum a Philippico circumlata.

Concilium Arvernense III. hoc anno celebratum, ut anno DLXXXVII. videbimus. Sanctus Prætextatus Episcopus Rotomagensis hoc anno martyrium passus est, ut an. DLXXXIX. ostendimus. Autharis fit Langobardorum Rex, ut anno superiori diximus, ubi & de Reccareddi Gothorum Regis initio actum. Moritur Sancta Casaria, ut videre est anno sequenti. Incendium Urbis Parisiensis, & nativitas Theodeberti, Childeberti Regis filii, ut ostendam anno DLXXXVIII.

XII. Concilium Arver. III. & S. Prætextati Martyrium.

JESU CHRISTI
ANNUS
587.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
10.

MAURITII IMP.
ANNUS
2.

I. **A**D sunt Januarii Kalendæ anni Redemptoris quingentesimi octogesimo septimi Indictionis quintæ, cum secundum in Imperio annum Mauritius ageret, quo Consularum absque collega suscepit, ut ita reliqui ejus Imperii a primo Consulatu nomen multiplicato numero fortirentur: quod factum reperies apud volumen epistolarum S. Gregorii, in cuius libri secundi exordio septimus numeratur annus a Mauritii Consulatu.

II.
De tempore Synodi Constantinopolitane.

Hoc ipso anno a Joanne Episcopo Constantinopolitano celebrata est Synodus in causa Gregorii Episcopi Antiocheni. De hac nos acturi, primum omnium, ut ex more rationem temporis factam testam in omnibus relinquamus, plura sunt quæ hoc anno eam habitam Synodum docent: atque in primis dum S. Gregorius decima tertia indictione numerat a tempore hujus Synodi annos octo: nam scribens ad Eulogium Episcopum Alexandrinum dicta Indictione decimatertia, hæc habet:

(a) Greg. l. 4. Indict. 13. c. 36.

(a) Ante annos siquidem octo, sanctæ memoriæ Pelagii prædecessoris mei tempore, frater & coepiscopus noster Joannes in Constantinopolitana urbe ex causa alia occasionem quærens, Synodum fecit, in qua se Universalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus ut agnovit, directis litteris, ex auctoritate S. Petri Apostoli ejusdem Synodi Acta cassavit: quarum videlicet epistolarum sanctitati vestræ exemplaria studui destinare. Diaconem vero qui juxta morem pro responsis Ecclesiæ faciendis piissimorum dominorum vestigiis adhærebat, cum præfato sacerdote nostro Missarum solemnia celebrare prohibuit. Hæc Gregorius de tempore Synodi, & rebus in ea gestis. Idem insuper redditur certum tempus ex sententia Evagrii (b), dum numerat annos sexaginta & unum a tempore memorabilis illius terremotus, quo Antiochena civitas prostrata est anno Domini quingentesimo vigesimoquinto, usque in hunc annum, vel potius superiorem (si anni exacti non numerentur, quod magis

(b) Evag. l. 6. c. 7.

concordat epistolæ Pelagii Papæ, ut ante Synodum scripta dici possit) quo postquam Gregorius Antiochenus Episcopus e Synodo reversus est, iterum contigit eandem civitatem eadem funesta clade vexari. Hæc quo ad tempus satis.

Quod vero pertinet ad Gregorii Episcopi Antiochiæ causam, quam ad suos explendos affectus Joannes Constantinopolitanus Antistes (ut ex Gregorio Papa vidimus) stulte prætexuit; hic recitemus quæ Evagrius de ea habet in hæc verba: (c) *Cum Asterius Orientis gereret Præfecturam, & contentio inter eum & Gregorium orta esset: primum omnes primores civitatis Asterii partibus se addixerunt: deinde adjuncti sunt etiam ei qui populares erant & artes exercebant in civitate (singuli enim se aliquid damni a Gregorio accepisse affirmabant,) postremo vero plebi, ut convicia in Gregorium jaceret permissum erat. Anbo igitur & optimates & populares in eandem cum plebe quasi pedibus jere sententiam; & cum in plateis, tum in teatro proba & contumelias in Episcopum Gregorium intorquere non cessavere. Quinetiam ne a scena quidem talis absuit petulantia. Quapropter Asterius abdicatur Præfectura, ad quam administrandam Joannes eligitur: cui Imperator dat mandatum, ut de seditione illa accurate inquireret.*

III.
De causa Gregorii Episc. Antiocheni.

(c) Evag. l. 6. c. 7.

Hic Joannes vir sane erat nec ad minima quidem negotia procuranda, nedum ad tam gravem suscipiendam provinciam idoneus. Itaque cum civitatem tumultu ac seditione referisset, edictumque publicasset, cuique liberum esse pro arbitratu suo Episcopum insimulare: libellum contra eum ab Argentario quodam accepit, quo accusabatur cum propria sorore alteri viro in matrimonium data rem habuisse. Recepit item ab aliis ejus generis hominibus, quod prosperum civitatis statum non semel, sed sæpius labefactarat. At Gregorius cum de eo se purgavit crimine, tum de aliis ad Imperatorem & Concilium provocavit. Me igitur cum

IV.

Gregorius absolutus.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6080.

SÆC. VI.
Anno V.
C. 1340.
Anno Eræ Hispan.
DCXXV.

☉ 8. E ☽ 18. P. 30. Mart. Indict. 5.

JESU CHRISTI 587.

PELAGII II. PAPÆ 10.

MAURICII IMP. 6.

I.
Postconsulatus.

IS annus hac formula notatus: V. post Consulatum Maurici Tiberii Aug. III. solius, ut habet Chronicon Alexandrinum. Baronius num.

I. Consulatum Mauricii hoc anno collocat; sed eum anno DLXXXIV. ab eo capeffitum fuisse, superius demonstravimus.

A num. II. ad XXVIII. Concilium Constantinopolitanum, in quo Gregorii Episcopi Antiocheni falso accusati causa agitata, ejusque missio in Orientem, ut exercitum Romanum, qui adversus Ducem suum rebellarat, cum hoc reconciliaret, pertinet ad sequentem Christi annum, quo de iis commodius agemus, hic acturi de iis, quæ Baronius prætermisit.

Theophylactus lib. 2. cap. 10. refert, Philippicum Orientalis exercitus Ducem, cum minus Romani belle valens, armis interesse non posset, ubi per loca verna tempestas herbis circumquaque præta con-

II.
Gesta anno sequenti.

III.
Persidis grassantur

cum eo assidue versante, præsentemque, iter capit Constantinopolim de criminibus hisce se purgaturus. Ac cum Patriarchæ omnes partim per se, partim per vicinos quæstioni de Gregorio habitæ interessent, ac causa esset coram sacro Senatu & multis sanctissimis primarum urbium Episcopis cognita; post multas & graves contentiones secundum Gregorium sententia promulgata est, ut ejus accusator acrius excruciatu & circum civitatem actus, exilio multaretur. Itaque Gregorius ad suam revertitur sedem. Hactenus Evagrius de causa Gregorii Episcopi: sed (ut diximus) hi erant Joannis Constantinopolitani prætextus cogendæ Synodi, revera autem ut illud de nomine Oecumenici adimpleret, quod ex animi sententia omnino perfecit.

V.
Pelagius irritam reddit Synod. Constantinop.

(a) Greg. l. 4. ep. 38.

Cum hæc autem in Synodo Constantinopoli esse acta Pelagius Pontifex Romanus accepisset; cuncta delenda esse præter sententiam pro Gregorio latam, datis ad Joannem Constantinopolim litteris scripsit; & Archidiacono suo illic agenti, ut irrita cuncta redderet, præcepit. Id quidem tum ad Eusebium Episcopum Theffalonicensem scribens S. Gregorius testatus est, tum etiam in epistola quam postea ad ipsum Joannem dedit, affirmat. Sunt in epistola ad Joannem hæc verba (a), dum exprobat ipsi quam præfetur hypocrisin: *Qui enim (inquit) indignum te esse fatebaris, ut Episcopos dici debuisses; ad hoc quandoque perductus es, ut despectis fratribus, Episcopus appetas solus vocari. Et quidem hæc de re sanctæ memoriæ decessoris mei Pelagii gravia ad sanctitatem vestram scripta transmissa sunt: in quibus Synodi, quæ apud vos de fratris quondam & sacerdotis nostri Gregorii causa congregata est propter nefandum elationis vocabulum Acta dissolvit; & Archidiaconum, quem juxta morem ad vestigia dominorum transmiserat, Missarum vobiscum solemnia celebrare prohibuit. Hæc Gregorius de rebus tunc a Pelagio Papa gestis.*

VI.

(b) Greg. l. 7. ep. 69.

Affirmat hoc ipsum in dicta epistola ad Eusebium Episcopum Theffalonicæ, ubi de Actis ejusdem Synodi ex parte abolitis ab ipso Pelagio, integris remanentibus quæ in causa Gregorii Antiocheni acta fuissent, hæc ait (b): *Cognoscat siquidem fraternitas vestra, Joannem quon-*

dam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Antistitem contra Deum, contra pacem Ecclesiæ in omnium despectum & injuriam sacerdotum modestiæ & mansuetudinis terminos excessisse, & illicite in Synodo superbum ac pestiferum Oecumenicon, hoc est universalis sibi vocabulum usurpasse. Quod beatæ recordationis Pelagius decessor noster agnoscens, omnia Gesta ejusdem Synodi, præter illa quæ illic de causa venerandæ memoriæ Gregorii Episcopi Antiocheni sunt habita, valida omnino districtione casavit, districtissima illum increpatione corripiens, ut se a novo & temerario superstitionis nomine cohiberet: adeo ut suum illi diaconem (nisi tantum nefas emendaret) procedere prohiberet. Hæc ibi. Erat magnæ indicium inflicte pœnæ, prohibere ne diaconus Apocrifarius in sacris cum Joanne communicaret: significabatur enim his symbolis, ipsum Constantinopolitanum Episcopum rejectum esse a communione Apostolicæ sedis. Sed par est hic ipsas Pelagii litteras recitare.

Rata habitata sententia pro Gregorio Antioch. Epif.

VII.

Cum igitur Pelagius Papa accepisset in Synodo Constantinopolitana (ut vidimus) hoc anno habita ipsum Joannem Episcopum Constantinopolitanum Oecumenici nomen usurpasse, continuo adversus eum datis litteris, quæ in dicta Synodo facta sunt ad eam rem spectantia, irrita reddidit. Extant ipsæ litteræ omni memoria dignissimæ, quæ ut Christiano orbi innotescerent, exemplar ipsarum S. Gregorius (c) Papa successor ipsius Pelagii misit ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. Datæ illæ quidem habentur ad omnes Episcopos, qui eidem Synodo interfuerunt, ut ipsarum docet inscriptio, quæ est hujusmodi (d):

(c) Greg. l. 4. Ind. 13. ep. 36.
(d) Pelag. ep. 1. t. 1. ep. Rom. Pont.

VIII.

Dilectissimis fratribus universis Episcopis, qui illicita vocatione Joannis Constantinopolitani Episcopi ad Synodum Constantinopolim convenerunt, Pelagius. Cur autem illicita vocatione convenisse dicat, ipse in contextu epistolæ declarat, quæ sic se habet:

Manifesto (sicut optavimus) per gratiam Dei, lumen Evangelicæ veritatis, ab universali Ecclesia perniciosissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in Domino: sed non modico contristamur mœrore, quia ea, quæ olim calcata fuerant, & funditus damnata, nec umquam fieri debuerant, redivivis radicibus ger-

Pelagii PP. Epist. ad Episcopos ad Synod. vocatos

mi-

PAGIUS

vestivit, tripartito divisis copiis, duas partes Heraclio, tertiam Theodoro Abdeno, & Andrea Saracenorum interpreti tradidisse, cum mandatis, uti per loca Persidis hostiliter denuo grassarentur. Tum cap. 18. refert, Heraclium munissimum quoddam Perfarum Castrum acerrime oppugnasse, ipsumque & aliud, Mazarum appellatum, in Romanorum potestatem venisse, quibus narratis ait: Hyeme jam ingrediente, Phi-

lippicus ad Heraclium summa belli delata Constantinopolim discedit. Quæ hoc anno gesta esse, ex dicendis duobus consequentibus annis certo constabit. Præterea eadem fusc refert Theophanes anno Incarnat. secundum Alexan. DLXXIX. qui Kalendis Septembr. superioris Christi anni inchoatur; & tam in anno, quam in rei gestæ narratione cum Theophylacto consentit. Heraclius Dux pater erat Heraclii, qui postea imperavit.

Theo.

minant atque pullulant. Calcata dicit atque damnata, respectum habens ad ea quæ S. Leo Papa scripsisset ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum, & Gelasius in Acacium (ut suis locis abunde superius dictum est) cum se super omnes collegas Patriarchas Episcopus Constantinopolitanus erigeret. Sed pergit: Et quoniam multa quæ pœnitundinem possunt generare, proveniunt; necesse est ea cassare, quæ contra ordinem & omnem auctoritatem facta esse noscuntur. Unde fratres, rejecta penitus audacia, quæ contra Apostolicam sedem, & contra ipsam Domini Salvatoris nostri vocem, qua dictum est: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: sumpta est disputandi contra Domini præcepta, vana errantium corda conquiescant; nec liceat defendi, quod non liceat agere.

IX.
Tantum esse Romani Pontificis generalium Synodum congregare.

Relatum est ad Apostolicam sedem, Joannem Constantinopolitanum Episcopum, Universalem se subscribere, vosque ex hac sua præsumptione ad Synodum convocare generalem: cum generalium Synodorum convocandi auctoritas Apostolicæ sedi beati Petri singulari privilegio sit iradita: & nulla unquam Synodus rata legatur, quæ Apostolica auctoritate non fuerit fulsa. Quapropter quicquid in prædicto vestro conventiculo (quia Synodus taliter præsumpta esse non potuit) statuistis, ex auctoritate S. Petri Apostolorum Principis, & Domini Salvatoris voce, qua beato Petro potestatem ligandi atque solvendi ipse Salvator dedit; quæ etiam potestas in successoribus ejus indubitanter transivit: præcipio omnia quæ ibi statuistis, & vana & cassata esse; ita ut deinceps nunquam appareant, nec ventilentur. Et enim ipse Salvator beato Apostolo Petro, tamquam ipsa per se veritas loquitur, dicens (a): Quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cælo; quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in cælo. Multis denuo Apostolicis & canonicis atque Ecclesiasticis instruemur regulis, non debere absque sententia Romani Pontificis Concilia celebrari. Quapropter (ut jam dictum est) recte non Concilium, sed vestrum conventiculum, vel conciliabulum cassatur; & quicquid in eo actum est, irritum habetur ac vacuum. Vos quoque deinceps, ut

(a) Matt.
16.

PAGIUS Theophylactus cap. 10. & seqq. usque ad finem libri secundi narrat quæ hoc anno inter Chaganum, seu Abarum Principem, & Comen-tiolum adversus eum missum cum Casto & Martino, gesta sunt, & quomodo Abares Thraciam universam ad vastitatem redegerint. Romani quidem in hostem progressi sunt, sed ex falso terrore clamor totum exercitum disturbavit, indeque Chaganus varia Romanorum Oppida sub suam potestatem redegit. Et quia Castus & Ansimuthus peditatus Thracici Præfectus ca-

nullius hortatu talia præsumatis, si Apostolicæ sedis communionem carere non vultis. Modo vero ideo suspenditur ultio, ut locum possit habere correctio.

Prædecessores vero Joannis, & ipse Joannes, non semel, sed sæpissime epistolas atque libellos propria manu subscriptos sanctis antecessoribus nostris miserunt, quibus coram Deo protestati sunt, nihil unquam proterve contra Apostolicam sedem agere, nec de illius aut aliorum privilegiis quicquam usurpare: qui hactenus in archivo sanctæ Romanæ Ecclesiæ sub sigillis ac chirographis eorum roborati habentur integri. In ipsis enim epistolis vel libellis anathematis vinculo se & successores eorum constrinxerunt, si unquam aliquid contra præsumpissent, aut contra Apostolicam, vel ullius alterius Episcopi sedem quicquam adversi quoquo modo essent moliti.

Idcirco eos non est necesse excommunicare aut anathematizare: quia ipsi anathematis vinculo, propriis manibus professiones suas, suaque scripta roborando, constrinxerunt. Sciat se tamen & ipse Joannes, nisi errorem suum cito correxerit, a nobis excommunicandum fore, & Apostolicæ sedis atque omnium sanctorum Episcoporum communionem carere.

Universalitatis quoque nomen, quod sibi illicite usurpavit, nolite attendere, nec vocatione ejus ad Synodum absque auctoritate sedis Apostolicæ unquam venire; si Apostolicæ sedis ac cæterorum Episcoporum communionem vultis frui. Nullus enim Patriarcharum hoc tam profano vocabulo unquam utatur: quia si summus Patriarcha Universalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed absit hoc, absit a fidelis cujusquam mente, hoc sibi vel velle quempiam arripere, unde honorem fratrum suorum immnuere ex qualicumque parte videatur. Quapropter caritas vestra neminem unquam suis in epistolis Universalem nominet; ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.

Sed hic, amabo te, siste gradum, lector: spectaculum tuis oculis ingeram, unde rideas. Ecce progreditur e cathedra Juris professor*, factus uno momento Theologus, atque veluti in scenam mimus, mutatis vestibus, ac superinducta

X.
Quæ professi sint Epif. Constantinop.

XI.
Comminatio de infrendo Anathemate.

XII.

XIII.
* Molinæ un sigillat auctor, adversus quem etiam Remondus Rufus egregium commentarium scripsit, & duplicato scripto ejus defensorem exagitat.

pti sunt ab Abaribus, populi Byzantini aures fama de Casto, & Ansimutho captis circumsonabat, multumque murmuris tumultus Urbem inundabat, & apertissime Imperatori a quibusdam e media plebe, stultis, & proterva lingua hominibus, quorum neque fortunæ quisquam invidit, neque animi bona emulatus est, contumelia dicebantur, inquit Theophylactus cap. 17. quæ etiam Theophanes loco laudato pluribus refert; ideoque hæc currenti anno sine dubio peracta.

sta persona; licentia histrionica statim vociferari incipit adversus Romanos Pontifices, quod super universalem Ecclesiam sibi auctoritatem arrogent ac nomen: ita rauce inclamans, & obstrepens tuba Novantium, ut dormientes in cunis abstertere possent infantes. Ex recitatis enim modo Pelagii Papæ verbis, quibus ait neminem Patriarcharum uti debere nomine Universalis, ipse mox infert, primatum esse in Ecclesia non debere; ac proinde contra Pelagii assertam sanctissimi Papæ sententiam Romanos Episcopos sibi super omnes Ecclesias vindicare primatum. O Cymmeriis tenebris offusam mentem!

XIV.
(a) Cap. Nullus Patriarcharum dist. 99. Confutatur fortiter Novator Iu. C.

Sed ignoscendum misello nonnisi ex ilatis in Gratiani (a) arcam fragmentis stipem mendicanti. Si enim ipsam hanc Pelagii integram epistolam perlegisset, in qua tot robustis sententiis elucet primatus Romani Pontificis; erubuisset certe, sensissetque damnum suum, nimirum ex suo egesto stercore instar turdi sibi viscum parasse. Sed accipe quot valida Pelagii Papæ in hac epistola sint de primatu Romani Pontificis prodita argumenta, atque firmatæ sententiæ. Primo quidem, dum habet Romanum Pontificem verum legitimumque Petri Apostoli successorem; cumque addit a Christo in eum collata privilegia, eadem in ipsius successorum redundare præstantiam. Secundo, dum firmiter asseverat jus generalis Synodi convocandæ, ejusque firmandæ, unius esse tantum Romani Pontificis. Tertio, dum quæ acta ab ipsis essent in eadem Synodo universali, re ipsa Pelagius ipse nullius esse præcipit auctoritatis. Quarto, dum iudicium in Orientis omnes Patriarchas exercet, sententiamque excommunicationis comminatur, si quid ejusmodi inconcessum præsumant. Quinto, dum disertis verbis affirmat, prædecessores ejusdem Joannis Constantinopolitanos Episcopos sæpissime (ut ait) epistolis scriptis, datisque libellis propria manu consignatis esse professos Romanorum Pontificum primatum, quem & numquam in posterum sub obtestatione divinæ sententiæ labefactare polliciti sunt.

XV.

Sexto, dum in eundem ipsum Joannem Constantinopolitanum Patriarcham fulmen excommunicationis interminatur, nisi cito emendaret quod deliquisset. Septimo, dum inferius (ut audies) totidem verbis Romanam Ecclesiam a Domino esse institutam caput omnium Ecclesiarum affirmat. Octavo dum praxis ostenditur de Orientalibus Patriarchis consulere consuetis Apostolicam sedem, atque ab ipsa de ambiguis expectare sententiam. Nono, dum veteri consuetudine servatum & Synodali decretum firmatum tradit, ut ex universo Orbe majores & diffici-

Ann. Eccl. Tom. X.

liores causæ ad sedem Apostolicam deferrentur. Decimo, dum eminentiori folio constitutus, lata sententia infames esse decernit, quicumque adversus Patres armantur, veluti eorumdem invasores & occisores. Undecimo, dum ad calcem ait, ipsos Romanos Pontifices in Ecclesia Catholica vindices canonum præsidere, eosdemque instaurare ac renovare quæ pravorum hominum essent labefactata conatu. Hæc ex Pelagii Papæ epistola, ex cujus fragmento abrogationem primatus Romanæ Ecclesiæ se elicuisse stulte vaniloquus existimavit.

Sit modo satis tot virgis verberatum, e scena fugasse miserum Legulejum in Theologum ex improvise constatum, vane existimantem ex animi libitu atque libidine majore facilitate quempiam posse profiteri Theologum, quam evadere Juris peritum; cum ad hoc perficiendum triduum sibi satis esse putarit Orator. (b) Quod vero eadem levitate, atque etiam procacitate, qua Pelagium, Gregorium quoque Papam conatus est hæresis constituere assertorem; nos, quæ ex Gregorio citat, cum res Gregorii prosequemur, in ipsum pariter retorquebimus. Cum igitur tot firmissimis assertionibus Pelagius Papa in hac epistola sit promulgator atque assertor primatus Romanorum Pontificum: quis ingenio adeo obtusus non videat, ipsum, dum ait nullum Patriarcharum dici debere Universalem, ad illos Orientales, ad quos scribit, habuisse respectum? Sed jam reliqua ejus epistolæ prosequamur; ait enim:

XVI.

(b) Cic. pro Murena.

Adversarius (c) namque noster diabolus, qui contra humiles sæviens, sicut leo rugiens circuit quærens quem devoret, non jam (ut cernimus) caulas circuit, sed ita valide in quibusdam Ecclesiæ necessariis membris dentem figit, ut nulli sit dubium, quia nisi unanimiter, favente Domino cunctorum provida pastorum turba concurrat, omne (quod absit citius ovile dilaniet. Perpenditis, fratres charissimi, quid e vicino subsequatur, cum & in sacerdotibus erumpunt tam perversa primordia. Quia enim juxta est ille, de quo scriptum est (d): Ipse est Rex super universos filios superbiæ (quod non sine gravi dolore dicere compellor, dum frater & coepiscopus noster Joannes mandata Dominica, & Apostolica præcepta, regulasque Patrum despiciens, eum præ elatione præcurrere conatur e nomine) vestra beatitudini indicet omnipotens Deus, quam gravi considerationis hujus gemitu torqueor, quod ille quondam mihi notissimus, ille omnibus dilectus, qui eleemosynis, orationibus, atque jejunis videbatur occupatus; & ex eo quo fœtebat cinere, ex ea quam prætendebat humilitate jactantiam

XVII.

(c) 1. Petr. 5. Reliqua ejusdem Pelagii epistolæ.

(d) Job. 41.

K k k

tan-

tantam sumpsit, ita ut universa sibi tentet ascribere, & omnia, quæ soli uni capiti coherent, videlicet Christo, per electionem pompatici sermonis, ejusdem Christi sibi studeat membra subjugare.

XVIII. *Nec mirum, quod ille tentator, qui Diabolus per superbiam tentat quosque optimos.* *initium omnis peccati scit esse superbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia usus est, & nunc eam in quibusdam hominibus ponit in fine virtutum: & qui aliquatenus bonis vitæ studiis videbantur crudelissimas manus ejus effugere, eis in ipsis metis boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusione tendiculum. Unde magnopere orandum est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, ut hunc a mente illius avertat errorem, hoc ab unitate atque humilitate Ecclesiæ malum superbiam & confusionis amoveat: & favente Deo, omnibus viribus concurrendum, atque providendum, ne in unius veneno sermonis viventia in Christi corpore membra moriantur. Si enim dici hoc licenter permittitur, honor Patriarcharum omnium negatur; & fortasse is in errore perit, qui Universalis dicitur, & nullus jam Episcopus remansisse in statu veritatis invenitur.*

XIX. *Oportet ergo, ut constanter ac sine præjudicio servetis, sicut accepistis, Ecclesiæ, & nihil sibi in vobis hæc tentatio diabolica usurpationis ascribat. State fortes, state securi. Scripta quæ Universalis nominis falsitate condemnata sunt, nec dare unquam, nec accipere præsumatis. Omnes Episcopos curæ vestræ subiectos ab hujus adulationis inquinazione prohibete; ut universa vos Ecclesia Patriarchas non solum in bonis operibus, sed etiam in veritatis * auctoritate cognoscat. Si quæ autem forsitan adversa subsequantur, unanimiter persistentes, etiam moriendo debemus ostendere, quia in damno generalitatis nostrum specialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Paulo (a): Mibi vivere Christus est, & mori lucrum. Audiamus quod primus omnium Apostolorum dicit (b): Si quid patimini propter justitiam, beati eritis. Mibi enim credite quia honorem, quem pro prædicanda suscepimus veritate, si necessitatis causa exigat, securius pro eadem veritate relinquimus, quam tenemus. Orate, fratres, ut honor Ecclesiasticus nostris diebus non evacuetur, nec unquam Romana sedes, quæ, instituente Domino, caput est omnium Ecclesiarum privilegiis suis usquam careat, aut expolietur.*

XX. *Confidimus autem de vobis, charissimi, meliora atque viciniora salutis: quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque instantia, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (Magistro Gen-*

tium (c) docente) poterit nos separare a caritate Domini nostri Jesu Christi, & quæ in ipso est recta fide. Et post multa quibus eos admonuit & cohortatus est sacerdotali constantia agere, hæc ad finem habet de consultatione ipsorum: De cætero fratres, super provinciæ causa unde sedem Apostolicam dudum consulere voluistis videtur nobis sufficienter tractatum a sanctis prædecessoribus nostris. Sed quia denuo nostram mediocritatem de eadem re interrogare, dignum duxistis; scitote, certam provinciam esse, quæ habet decem vel undecim civitates, & unum Regem, & totidem minores potestates sub se, & unum Episcopum, aliosque suffragatores decem vel undecim Episcopos Judices; ad quorum judicium omnes causæ Episcoporum & reliquorum sacerdotum ac civitatum causæ referantur, ut ab his omnibus juste consona voce discernantur: nisi ad majorem auctoritatem fuerit ab his, qui judicandi sunt, appellatum. Unde non oportet, ut degradetur vel debonoretur unaquæque provincia, sed apud semetipsam habeat Judices sacerdotes, & Episcopos singulos, videlicet juxta ordines suos. Et quicumque causam habuerit a suis Judicibus judicetur, & non ab alienis, id est, a suæ Justis Judicibus provinciæ, & non ab externis, nisi (ut jam prælibatum est) a judicatis fuerit appellatum. Si vero in qualibet provincia orta fuerint quæstiones, & inter ipsius provinciæ Episcopos discrepare cæperit ratio, atque inter ipsos dissidentes non conveniat; ad majorem tunc sedem referantur: & si illæ facile & juste non discernuntur, ubi fuerit Synodus regulariter congregata, canonicè & juste judicentur. Majores vero & difficiles quæstiones (ut sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit) ad sedem Apostolicam semper referantur. Et post alia nonnulla, hæc de die qua scripta est: Data Kalendis Martii, Indictione quinta. Verum putamus, pro Martii, Maii, restituendum esse: siquidem non amplius quam quatuor menses numerat Evagrius a reditu Gregorii Antiochiam usque ad terræmotum, qui incidit (ut ait) pridie Kalendas Octobris

Hæc quidem omnia de judicio universalis Concilii Constantinopoli habiti videtur scripsisse Pelagius adversus eundem Joannem Constantinopolitanum Episcopum, sibi totius Orientis Episcoporum judicia arrogantem, & causam Antiochenæ Ecclesiæ Episcopi judicantem: adversus quam præsumptionem alias sæpe proclamatum a Romanis Pontificibus, superius vidimus. Ratam tamen habuisse Pelagium Papam absolutionem Gregorii Patriarchæ Antiocheni, ex dicta epistola Gregorii Papæ ad Eusebium Thessalonicensem satis apparet. Quod insuper

(c) Hebr. 6. De provinciis responsio Pelagii.

XXI.

Pelagius Papa eadem sua epistola tradat numquam antea aliquem Constantinopolitanorum Antistitum fuisse permissum eo uti nomine Oecumenici, sed omnes ipsorum conatus retrusos, penitusque repressos esse a Romanæ Ecclesiæ Pontificibus, vel hinc saltem potes liquido perspectam habere Græcorum imposturam (quod superius admonuisse meminimus) in Actis Quintæ Synodi, in quibus passim legimus Constantinopolitanum Episcopum Oecumenicum appellari.

XXII.
Populus Antiochenus luit pœnas de persecutio-
ne in suum Episc.
mota.

Sed ad Gregorium redeamus. Hic accusatus a suis, & persecutionem passus a Præfecto, reus compulsus in Synodo Constantinopolitana causam dicere, penitus absolutus, liberque cum honore in suam remeavit Antiochenam Ecclesiam. Quam autem severe ultus sit Deus Antiochenos, qui eum dire adeo incessantique studio sunt persecuti, Evagrius testis est: relictumque plane fuit exemplum posteris post multa alia quæ videri poterant exolvisse, magno periculo insurgere populos in suos Episcopos, & a luporum parte stare oves adversus pastorem suum. Quod igitur Antiochiæ habitatores omnes tam nobiles quam statu humiles, divites atque pauperes, æque convenerint adversus Dominum & adversus Christum ejus; omnes pariter eadem insecuta est ultio divinitus immissa, nempe terræmotus, diruta civitate, atque oppressis hominibus: quo & ipse auctor ductorque pravorum Asterius, quem diximus, misere periit: evasit vero Episcopus, qui fuerat jam innocens absolutus: ut plane visus sit Dominus præjudicata iterum judicare, & damnans sonites, innocentem veluti digito demonstrare. Sed hæc quomodo se habuerit, Evagrius exacte describit quem audi (a):

(a) Evagr.
l.6. c.8.9.

XXIII.
Asterius pœnas dat de malis in Episc. illaais.

Quatuor mensibus post reditum Gregorii dilapsis, anno sexcentesimo trigesimo-septimo post nomen Antiochiæ urbi impostum, & anno sexagesimoprimum post terræmotum, qui proximus ante in ea civitate extitisset: cum ipse Asterius Gregorii inimicus pridie Kal. Octobris tenebram virginem uxorem duceret, & civitas propterea festum celebraret, & publicos conventus cum pompa circiter thalamum jugalem ageret, tertia hora post crepusculum turbatio & terræmotus simul cum impetu irruens totam civitatem concutit; multaque loca, conquassatis fundamentis, deturbat: adeo ut omnia ædificia circa Ecclesiam sanctissimam ad terram prosternerentur, excepto solo hemisphærio, quod Ephræmio, ex lauro construendum curaverat, quodque terræmotu temporibus Justiniano facto non parum acceperat incommodi; quod denique terræmotibus, qui deinceps acciderunt, gra-

Ann. Eccl. Tom. X.

viter agitatum, ita inclinabatur versus Septentrionem, ut trabes ligneas eiceret, quæ cum ingenti fragore ceciderunt, hemisphærio in proprium locum resiliente, & velut perpendiculo quodam directe locato. Multæ vero partes Ostraciæ, & Psephium, de quo supra diximus & omnia illa loca quæ Brisia vocantur, quin etiam ædificia sanctissimi templi Desparæ Mariæ corruerunt, media quadam porticu mirum in modum conservata. Secundum illud lugentis Hieremiæ (b): Demolitus est tabernaculum suum. Et: Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ. Pergit insuper:

(b) Thren.
2.

Porro autem omnes turres, quæ in plano constructæ erant, disjectæ sunt, reliquo ædificio, pinnis muri exceptis, integro stante, manenteque: pinnarum autem lapides nonnulli retro pulsî, minime tamen prolapsi sunt. Alia præterea templa, & utrumque balneum publicum, quod duobus distinctum temporibus inseruit, eadem oppressit calamitas. Multitudo quoque promiscue est eadem involuta clade: & (ut quidam conjecturam ex pane, qui in tota civitate consumi solet, faciunt) hæc lues sexaginta hominum millia extinxit. Verum Episcopus præter omnium expectationem evasit incolumis, toto domicilio, in quo sedebat, ruinam passo, & solis illis, qui eum circumstabant, servatis, alio præterea nemine: qui illum omni festinatione sublevantes, cum terræmotus locum secunda concussione patefaceret, per funem demissum e periculo eripuerunt.

XXIV.
Miseranda clades Antioch.

Accidit autem in hoc infelici casu res quædam civitati per salutaris. Nam clementia Dei propitii furorem suum mitigantis & virga miserationis & misericordiarum peccata populi corrigentis, nullum incendium factum est, cum ingens flamma, quæ partim ex foco & lucernis tam publice quam privatim accensis, partim ex culinis, balneis & aliis locis prope infinitis erumpebat, totam urbem circumcurret. Hoc terræmotu oppressi fuere tum nobiles & illustres viri quamplurimi, tum Asterius una extinctus. Quam cladem urbi inflictam pecunia sarsit Imperator. Quod autem ad exercitum pertinet: eodem fere loco fuit: adeo ut barbari persuasum haberent, neminem eos prohibituros, quo minus suo more grassarentur, & in fines Romanorum irruerent. Verumtamen Germanus cum suis copiis illis obviam profectus, vi manumque sic profligavit, ut nec unus fuerit reliquus, qui cladem cæteris Persis nunciaret. Hucusque Evagrius. Quæ post hæc secutæ sint perturbationes in exercitu, dicemus inferius suo loco. Cedrenus (c) hoc item anno accidisse tradit, ut Mauritius Imper. forem suam Gordiam Philippi-

XXV.

(c) Cedren.
an.2. Mauri.

CARISTI
587.PELAGII PAP. II.
10.MAURITII IMP.
2.

co in matrimonium dans, eundem Orienti præferit: sed quæ ex hoc secutæ sint turbæ, dicemus anno sequenti.

XXVI. Subdit idem auctor de Cagano, qui cum esset Dux Avarum, pace violata, in longum murum apud Constantinopolim prædando excurrit: quando Commeniolus Dux Romani exercitus de improviso barbaros adortus, magna multitudine cæsa, eos abegit: *Inde (inquit) cum Hadrianopolim venisset, in Andagastum incidit Sclavinorum Ducem, qui prædam agebat: In hunc factò impetu, prædam recepit, insigni potitus victoria. Addit hæc insuper.*

XXVII. *Eo tempore Græci quidam in domo cuiusdam prandentes, eo prolapsi sunt, ut in Virginem Deiparam convicia atque execrationes jacerent. Horum reliqui illico a malis correpti spiritibus, pœnas dederunt. Dominus autem domus illius per somnium vidit astare sibi Deiparam: quæ alloqui ipsum non dignata, pedes ejus virgula veluti notis impressis circumscripsit. Ille autem pro dolore statim evigilans, pedes suos incisos invenit: gestatus in publicum, ibique expositus, justum Dei judicium & inculpatæ Virginis Deiparæ contra se indignationem professus est. Hæc ipse hoc anno Imperatoris secundo.*

XXVIII. Quod ad res pertinet Occidentalis Imperii, hoc anno, qui & ab obitu Clotarii Francorum Regis numeratur Guntramni ejus filii regni vigesimus secundus celebrata est secunda Synodus Lugdunensis (a), cujus extant sex canones, quibus sancitas antea a prædecessoribus Ecclesiasticas regulas innovantes, hoc de Leprosis Patres addiderunt: *Placuit etiam universo Concilio, ut uniuscujusque civita-*

PAGIUS V. *Ad num. XXVIII. Inscriptio tertiæ Synodi Lugdunensis, quæ Baronio secunda tantum est, habet: Synodus habita in Civitate Lugdunensi anno Regni XXII. gloriosissimi Domini Guntramni Regis, ideoque anno DLXXXIII. quo annus XXII. Guntramni Regis in cursu erat celebrata. Extant hujus Concilii Canones sex, quibus subscribere Præsules octo, ex quibus quinque Sanctitate claruere, Priscus Lugdunensis, Evantius Viennensis, Syagrius Aduensis Agricola Nivernensis, & Flavius Cabilonensis.*

VI. *Ad num. XXIX. & seq. Gregorius Turonensis lib. 6. cap. 45. ait: Adventibus Kalendis Septembribus, Gothorum magna Legatio ad Regem Chilpericum accedit. Missa ea a Leuvigildo Visigothorum Rege, qui Rigunthem filiam Chilperici Regis Reccaredo filio suo desponsatam petebat. Rigunthis nonnisi renitens profectionem in Hispaniam instituit: cumque Tolosæ subsisteret, ut elegantiori cultu atque apparatu fines Gothorum attingeret, Chilperici Regis mors Desiderio Tolosæ Duci nunciata, inquit Gregorius lib. 7. cap. 9. qui cum narret, hæc gesta esse anno nono Childeberti Regis, retrahenda ad annum quingentesimum octogesimum quartum, quo etiam Chilpericus Rex interemptus fuit. Rigunthis a Desiderio capta, ac thesauris*

tis leprosi, qui intra territorium civitatis ipsius aut nascuntur, aut videntur consistere, ab Episcopo Ecclesiæ ipsius sufficientia alimenta & necessaria vestimenta accipiant; ut illis per alias civitates vagandi licentia denegetur. Hæc Synodus cui subscripserunt Episcopi octo, Vicarii vero Episcoporum duodecim. Inter Episcopos eminebat Syagrius Episcopus Augustodunensis Sanctis adnumeratus, honestatusque ab Ecclesia anniversaria ipsius natalis memoria. Extat ad eum Fortunati epistola in præfatione egregii operis, quod periit.

Hoc item anno qui secundus numeratur Reccaredi Hispaniarum Regis, ipse Rex Catholicus nonnisi Catholicam jugalem sibi quærens, quam sciebat bene sanctis dogmatibus institutam probeque educatam Chilperici Francorum Regis filiam sibi in matrimonium dari, missa legatione petiit: quod & est feliciter consecutus, accepta in conjugem Badda virgine maxime pia, quæ post annum sequentem una cum Rege subscripta reperitur Concilio Toletano, ut suo loco dicemus. Hæc fuit illa legatio, cujus Gregorius Turonensis (b) meminit, magnamque legationem appellat, qua de nuptiis actum est Regis Hispaniarum. At licet nomen virginis nuptæ non prodatur; tamen quod hoc factum anno certum sit ex ipsius assertione, dum res gestas Francorum prosequens, easdem per annos Regis Childeberti disponit, collocatque sub anno ejusdem Regis nono, qui est præfens annus Domini quingentesimus octogesimus septimus: & cum reperitur in Actis Synodi Toletanæ post sequentem annum celebratæ uxor ejusdem Regis Badda

XXIX. Reccaredi conjugium.

(b) Greg. hist. Franc. l. 6. c. 45.

omnibus spoliata Tolosæ refedit in Basilica Sanctæ Mariæ; cui Desiderius arctum constituit victum, ut narrat Aimoinus lib. 3. cap. 60. qui addit, eum Rigunthis thesaurum sigillo munitum, in quadam domo fortissimis viris custodiendum tradidisse. Tum cap. 72. asserit, Fredegundem Reginam Cuppanem Cubicularium suum Tolosam direxisse, huncque Rigunthem, quam in magna humiliatione constitutam offendit, ad matrem devexisse. Quod etiam scribit Turonensis lib. 7. cap. 39.

Autharis Langobardorum Rex Legatos ad Childebertum misit, sororemque ejus Chlodovindam sibi in matrimonium petiit. Childebertus quidem eam se Authari uxorem daturum spondit; sed cum postea Reccaredus Gothorum Rex eandem per Legatos postulasset, facile Catholicum Principem Ariano præposuit, & Reccaredo Chlodovindam, uti Guntramnus consenserat, despondit: loquitur de hac Reccaredi ad Childebertum Legatione Turonensis lib. 9. cap. 25. & cap. 28. innuit matrimonium illud peractum non fuisse. Sed cum is asserat. Chlodovindam a Reccaredo Rege anno XIII. Childeberti Regis conjugem petitam, de hoc matrimonio anno quingentesimo octogesimo octavo actum. Hermannus quidem Contractus & Si-

VII. Neque etiam Chlodovindam, sed Badda.

da nominata ; non aliam ab hac ipsa Regina ex Francis petita eam fuisse dicere possumus : etenim quam constat in matrimonium duxisse Clodosvindam filiam Brunichildis sororem Childeberti Regis, longe post accidit, nempe (ut ex eodem Gregorio patet *a*) anno Domini quingentesimo nonagesimosecundo, anno videlicet (ut ponit) decimoquarto ejusdem Childeberti Regis . Cæterum in Chronographia regni Reccaredi nos secuti Acta Toletani tertii Concilii, impigimus in mendosam Æram, ex qua posuimus hoc anno ejusdem regni annum secundum, & quidem male: quem errorem a nobis examinatum & emendatum invenies inferius anno Redemptoris quingentesimo nonagesimoprimum, §. Sed hic, rogo, siste gradum. Quod vero attinet ad Baddam & Clodosvindam, de quibus hic habetur mentio: cum ex eodem Gregorio constet, anno post hunc quinto, nimirum Childeberti Francorum Regis decimoquinto, Reccaredum duxisse Clodosvindam ejusdem Childeberti Regis sororem; dicendum omnino videtur Baddam illam, quæ subscripta reperitur Concilio Toletano biennio post has nuptias celebrato, ex vera supputatione inferius declarata eandem esse cum ista Clodosvinda, eo modo, Baddam, mutato nomine dictam; vel ejusmodi additum ipsi cognomen. Quod vero attinet ad filiam Chilperici, quam primo Leovigildus Reccaredo filio obtinuerat: cum ex Gregorio constet, ipsam invittissimam in Hispaniam deductam esse; verisimile est, eam brevi mœrore consumptam vivere desisse. Demum (ut ad Baddam redeamus) si negetur, Clodosvindam eandem esse cum ipsa; tunc omnino dicendum erit, Baddam tertiam fuisse uxorem Reccaredi, quam duxerit post obitum Clodosvindæ.

XXX. Verum non Baddam primum desponsam a Chilperico Rege Reccaredo fuisse,

sed aliam filiam collocatam apud sanctam Radegundem in celeberrimo illo Pictaviensi monasterio, quam susceperat ex Audovera, testatur (*b*) ipse Gregorius, quam & Basinam appellatam inferius prodit (*c*). De hac igitur in primis ista Gregorius: *Voluit enim tunc aliam filiam illuc dirigere, quam de Audovera habebat, & eam in monasterio Pictaviensi posuerat: sed illa distulit, resistente præcipue beata Radegunde, ac dicente: Non est enim dignum, ut puella Christo dicata iterum ad sæculi voluptates revertatur.* Hæc ipse, qui & eam remansisse in eodem monasterio, ex iis quæ inferius tradit (*d*), ostendit.

Sed quæ post hæc in Galliis secuta sint mala, ex eodem auctore enarrentur. Tunc enim temporis cum filius parvulus Chilperici moreretur, Fredegundis Regina existimans a maleficis id factum esse, de iisdem dirissimam exercuit quæstionem; in crimenque vocatus est Dux exercitus Mummolus, de quo superius mentionem fecimus: qui post dira tormenta coactus est miserrime mori. Pluribus prosequitur ista Gregorius: (*e*) qui & quomodo ultus est Dominus quæ Reges sibi videntur impune deliquisse (siquidem hoc anno ipse Chilpericus Rex occiditur) rem gestam sic narrat (*f*):

Chilpericus Nero nostri temporis & Herodes ad villam Calensem, quæ distat ab urbe Parisiaca quasi centum stadiis, accedit ibique venationes exercet. Quadam vero die regressus de venatione jam subobscura nocte, dum de equo susciperetur, ut unam manum super scapulam pueri retineret, adveniens quidam cultro percussit sub ascella, iteratoque ictu ventrem ejus perforat: statimque profuente copia sanguinis tam per os quam per aditum vulneris, iniquum fudit spiritum. Et post nonnulla, quibus recenset ejus scelera Nerone digna, addit de odio quo flagabat adversus sacerdotes & Ecclesias, & in-

(*b*) *Idem*
l. 6. c. 34.
(*c*) *Idem*
l. 9. c. 39.

Radegundis fervat virginem Deo dicatam.

(*d*) *Idem*
l. 9. c. 39.
XXXI.

(*e*) *Greg.*
hist. l. 6. c. 35.

(*f*) *Greg.*
l. 6. c. 46.
XXXII.
Rex Chilpericus occiditur.

PAGIUS Sigebertus in Chronicis scribunt, illud factum fuisse. Verum Isidorus & Rodericus nullam matrimonii hujus mentionem faciunt, constatque, Reccaredum, non obtenta Chlodosvinda, sibi Baddonem copulasse, quæ Concilio Toletano III. mense Maio anni DLXXXIX. celebrato his verbis subscripsit: *Ego Baddo, gloriosa Regina hanc fidem, quam credidi & suscepi, mea manu de toto corde subscripsi.* Marianus quidem lib. 5. de Reb. Hisp. cap. 14. & lib. 6. cap. 1. scribit, Reccaredum Regem Bada Regina defuncta Chlodosvindam matrimonio sibi jungi ultro postulasse, tandemque obtinuisse. Verum id gratis & sine ulla probatione asserit. Hæc Reccaredi conjugia Baronium in Annalibus, & postea in Appendice ad Tomum VIII. & hoc anno in eorundem editione Colonensi, valde irretitum tenuere, ut apud eum legere est.

VIII. A num. XXXI. ad XXXVI. Chilperici Francorum Regis cædes post mensem Augustum an-

ni quingentesimi octogesimi quarti patrata. Gregorius enim lib. 6. cap. 45. loquens de iis, quæ contigere anno nono Childeberti Regis, qui eo Christi anno terminatur, testatur, advenientibus Kalendis Septembribus Gothorum magnam Legationem ad Regem Chilpericum accessisse, & Rigunthem filiam ejus uxorem Regi suo petiisse. Tum cap. sequenti affirmat Chilpericum ad villam Calensem, quæ ab Urbe Parisiensi distat quasi centum stadiis, profectum esse, ibique venationes exercuisse: *Quadam vero die regressus e venatione, jam subobscura nocte, dum de equo susciperetur, & unam manum super scapulam pueri retineret, adveniens quidam eum cultro percussit sub ascellam, iteratoque istu ventrem ejus perforat, &c.* quod Fredegundis ejus uxoris insidiis factum tradunt Fredegarius in Epitome Gregorii cap. 93. Anonymus de gestis Reg. Franc. cap. 35. & Aimoinus lib. 3. cap. 57. Idem Anonymus habet, eum regna-

Chilpericus Francorum Rex occiditur.

XXXIII.
Nefanda
scelera
Regis
Chilp.

inter alia de his quæ spectant ad bona Ecclesiastica, quorum expilator erat. *Ajebat enim (addit Gregorius) plerumque : Ecce pauper remansit fiscus noster : ecce divitiæ nostræ ad Ecclesias sunt translata. Nulli penitus, nisi soli Episcopi regnant : periit honor noster, & translatus est ad Episcopos civitatum. Hæc agens assidue, testamenta quæ in Ecclesiis conscripta erant, plerumque disruptit. Vides quales esse soleant homines Neroni atque Herodi similes, qui talia dicerent ac perpetrarent. Sed ac si pauca de eo mala narrasset, hæc addit: Jam de libidine atque luxuria non potest reperiri in cogitatione, quod non perpetrasset in opere. Nova semper ad lædendum populum ingenia perquirebat. Nam si quos hoc tempore culpabiles reperisset, oculos ejus jubebat erui; & in præceptionibus quas ad judices pro suis utilitatibus dirigebat, hoc addebat: Si quis præcepta vestra contempserit, oculorum avulsione mulsetur, &c.*

XXXIV.

(a) Greg.
Hist. Fran.
l. 8. c. 5.

De Chilperici Regis damnatione visio.

Sed quid de eo pervisum ostensum sit Guntheramno Regi, Gregorius ita narrat (a): Rex ait: Vidi & ego aliam visionem, quæ hujus interitum nunciavit. Adducebatur enim in conspectu meo a tribus Episcopis vinctus catenis, quorum unus Tetricus, alius Agricola, tertius vero Nicetius Lugdunensis erat. E quibus dicebant duo: Solvite, quæso, eum, & castigatum abire permittite. Quibus e contrario cum amaritudine, Tetricus Episcopus respondebat: Non fiet ita, sed igne concremabitur pro sceleribus suis. Et cum diu multumque quasi altercantes, hæc inter se verba proferrent, conspicio eminus æneum super ignem positum fervere vehementer. Tunc me flente, apprehensum infelicem Chilpericum, contractis membris, proiciunt in æneum: nec mora inter undarum vapores ita dissolutus ac liquefactus est, ut nullum ex eo penitus indicium remaneret. Hæc a Rege Gregorius & alii qui aderant acceperunt.

PAGIUS

gnasse annos XXIII, qui fere completi fuere. Prima enim die Septembris excepit Legationem Reccaredi Regis & dum *Rigunthis* ejus filia in Hispaniam pergeret, uxæ maturæ erant, ut scribit Turonensis lib. 6. cap. 45. qui lib. 7. cap. 9. ait, *Rigunthem* cum Tolosam pervenisset, variis ex causis moras in eadem Urbe inveniisse, interimque *Chilpericum* occisum. Quare cædes hæc ante mensem Octobrem patrata non fuit. Auctor quidem Historiæ Tornacensis lib. 1. cap. 67. refert, in Chartulariis primariæ Ecclesiæ Tornacensis hæc verba legi: *Quinto Kalend. April. obitus gloriosi Regis Francorum Chilperici, qui hanc Ecclesiam ita larga Christi caritate dotavit, &c.* Verum hæc verba, ut alibi sæpe, ad anniversarias preces, non vero ad diem ejus obitualem, referenda.

Reliquit Chilpericus filiolum infantem Clotarium nomine nondum baptizatum, de quo sæpe Gregorius (b). Profecit nonnihil tali sibi ostenso viso Rex Guntheramnus, cujus hoc anno clementia, refulsit in fuscipiendo Ætherio Episcopo calumniis diu multumque circumvento, eumque muneribus exornando, & suis epistolis ad Episcopos comitando. Rem gestam idem Gregorius (c) scribit ejusdem Regis commendans benignitatem & misericordiam; quem & ad ambientes Episcopatum Bituricensem hæc eodem tempore respondisse tradit (d): *Non est principatus nostri consuetudo, sacerdotium venundare sub pretio, sed nec vestrum eum præmiis comparare; ne & nos turpis lucri infamia notemur, & vos mago Simoni comparemini: sed juxta Dei præscientiam Sulpitius vobis erit Episcopus. Et sic ad clericatum deductus, Episcopatum Ecclesiæ supradictæ suscepit. Est enim vir valde nobilis & de primis Senatoribus Galliarum, in litteris bene eruditus rhetoricis, in metricis vero artibus nulli secundus. Hic Synodum illam cujus supra meminimus, de parochiis Cadurcinis fieri commonuit. Sed & quod præstat cæteris, idem electus Sulpitius egregia nituit sanctitate vivens, mortuusque pariter Sanctus est cultus, honestatus ab Ecclesia anniversaria ipsius diei natalis memoria. Quod vero ad Synodum spectat, fuit ea celebrata Arverni pro sedandis turbis obortis inter Episcopos Rutenorum & Cadurcensium occasione diocesis usurpatæ, ut idem Gregorius docet (e):*

Sed quæ miranda de cæde martyris tunc acciderint, accipe ex eodem Gregorio, ubi ait (f): *Lupentius vero Abbas basilicæ S. Privati martyris urbis Gabalitanæ a Brunichilde Regina accersitus advenit: incusatus enim (ut ferunt fuerat ab Innocentio supradictæ urbis Comite, quod profanum aliquid effatus de Regina fuisset. Sed discussis causis, cum*

XXXV.

(b) Greg.
Hist. Fran.
l. 8. c. 9. &
31.

(c) Greg.
l. 6. c. 36.

(d) Greg.
l. 6. c. 39.

(e) Greg.
l. 6. c. 38.
XXXVI.

(f) Greg.
l. 6. c. 37.

Lupentii
Abb. martyrii.

Tres duxit uxores *Chilpericus* *Audoveram*, *Galsuintham* & *Fredegundem*, & ex duabus ultimis plures liberos suscepit, ex quibus superstites duntaxat patri vixerunt duæ filiæ, *Basina* & *Rigunthis* cum Clotario anno ejus mortis nato, & in regno successore. Fuit, inquit Hadrianus Valesius lib. XI. *Rer. Franc.* Princeps inæqualis, & ex virtutibus vitiisque compositus; paternæ libidinis superbix, & arrogantix hæres, qui savitia quoque & rapacitate non minus quam fortitudine patrem Clotarium retulit. Furenti uxori nimis addictus & indulgens, ac novis & gravibus exactionibus subditis suis molestissimus. Fuere tamen in eo multa laude digna: ingenio, prudentia, & pro captu illorum temporum arte poetica valuit: multa Ecclesiis atque Basilicis largitus est, & Episcopis magnum honorem habuit. Ex anno emortuali *Chilperici* Regis, qui certus est,

IX.
Chilperici
Regis vir-
tutes &
vitiæ.

præ-

nihil de crimine majestatis conscius esset inventus, discedere jussus est. Verum ubi viam carpere cepit, iterum ab antedicto Comite captus, & ad Ponticonem villam deductus, multis suppliciis est affectus. Dimissusque iterum ut rediret, cum super Axonam fluvium tentorium tetendisset, iterum irruit super eum inimicus ejus. Cujus vi oppressi amputatum caput in culleum oneratum lapidibus posuit, & flumini dedit: reliquum vero corpus vinculum cum saxo immergit gurgiti. Post vero paucis apparuit quibusdam pastoribus, & sic extractum de flumine sepulturae mandatum est.

XXXVII. Sed dum necessitates funeris pararentur & ignoraretur quis esset de populo, praefertim cum caput truncati non inveniretur; subito adveniens aquila levavit culleum e fundo fluminis & ripae deposuit. Admirantesque qui aderant, apprehenso culleo, dum solícite quid contineret inquirunt, caput truncati reperiunt, & sic cum reliquis artibus est sepultum. Nam ferunt nunc & lumen ibi divinitus apparere: & si infirmus ad hunc tumulum fideliter deprecatus fuerit, accepta sospitate recedit. Hucusque Gregorius.

XXXVIII. Sed jungamus martyri confessorum. Hoc enim eodem anno, quo Chilpericus occisus est, idem auctor testatur migrasse ex hac vita S. Salvium Episcopum, Albigensem mirificae sanctitatis virum, de quo plura praclare gesta idem Gregorius narrat (a), quem tu consulere poteris.

(a) Greg. hist. Fran. l. 7. c. 1. XXXIX. In fine autem praesentis anni hic ea reddamus summa admiratione digna quae S. Gregorius Papa in fine Dialogorum suorum accidisse tradit ante septennium: est enim hic ipse annus, numerando a quarto anno ejus Pontificatus, quo (ut dicemus) librum illum scribebat. Ait ergo ipse (b): Ex alia etiam re, quae nobis ante annos septem gesta

est, certissime confirmatur. Agathus enim Panormitanus Episcopus (sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sunt atque testantur) cum beatæ memoriæ antecessoris mei tempore jussus esset ut Romam veniret, vim nimiae tempestatis per tulit, ita ut se ex tanto undarum periculo evadere posse diffideret. Nauta vero illius, Baraca nomine, qui nunc ejusdem Ecclesiae clericatus munere fungitur post navem carrabum regebat; ruptoque fune, cum eodem carabo quem regebat, inter undarum cumulos repente disparuit. Navis autem, cui Episcopus praerat, tandem post multa pericula ad Usicam insulam fluctibus quassata pervenit. Cumque die tertio Episcopus nautam, qui ab eo abreptus in carabo fuerat, in nulla maris parte videret apparere, vehementer afflictus mortuum credidit; sed per obsequium charitatis vivo unum, quod mortuo debebat, impendit, & omnipotenti Deo pro absolutione ejus animae offerri sacrificium victimae salutaris jubet. Quo oblato, restaurata nave perrexit ad Italiam. Cumque ad Romanum portum venisset, illic nautam reperit, quem mortuum putabat. Tunc inopinata exultatione gavisus est, & eum qualiter tot diebus in illo tanto maris periculo vivere potuisset, inquisivit.

Qui videlicet indicavit, quoties in illius tempestatis fluctibus cum eodem quem regebat fuisset carabo versatus, qualiter cum illo undis pleno nataverat; & quoties eo a superiori parte deorsum verso ipse carinae ejus superfederet, adjungens: Cum diebus ac noctibus hoc incessanter faceret, jamque ejus virtus funditus ex fame simul & labore cecidisset, quo eum ordine divina misericordia servaverit indicavit. Etenim quod etiam nunc usque testatur, dicens: Laborans in fluctibus atque deficiens subito mentis pondere sum gravatus, ita ut neque vigilare me crede-

XL. Ingens miraculum.

PAGIUS praecedentium Regum Francorum Chronologia, certa etiam esse dignoscitur.

X. Concilii Arvernensis III. cujus Baronius num. XXXV. meminit, Epocha adhuc incerta. Gregorius enim lib. 6. cap. 38. & 39. ubi loquitur de occasione, qua illud celebratum, dicit, Innocentium Ruthenorum Episcopatum adeptum, Ursicinum Cadurcensem Episcopum statim lacessere coepisse, & afferuisse Dioeceses seu Parochias Ruthena Ecclesiae debitas ab eo retineri. Post aliquot annos Sulpitius Bituricensis Metropolitanus cum suis Provincialibus apud Urbem Arvernensem definiit, ut Parochias, quas nunquam Ruthena Ecclesia tenuisse recolebatur, Ursicinus reciperet; quod ita factum esse Gregorius tradit, dum loquitur de gestis anno Childeberti Regis IX. qui in annum Christi DLXXXIV. competit. Verum haec verba, post aliquot annos, Concilium illud post eum Christi annum celebratum fuisse innuunt.

XI. Ad num. XXXIX. & seq. Sanctus Salvius

Albigenensis Episcopus obiit anno quingentesimo octogesimo quinto. Turonensis enim lib. 8. cap. 22. anno Guntramni Regis XXIV. eo Christi anno absoluto, narrata aliquot Episcoporum morte, ait: Post obitum Sancti Salvii hoc anno, Desideratus Albigenensis Episcopus datus est. Libro quidem 7. cap. 1. a Baronio citato, postquam ultimo libri praecedentis interitum Chilperici Regis Gregorius narravit, sermonem habet de obitu Sancti Salvii Episcopi sub anno Childeberti Regis IX. circa Kalendas Decembres anni DLXXXIV. absoluto. Verum haec inter se contraria non sunt, si Clotarius Guntramni pater, qui anno DLXI. die X. mensis Novembris adhuc in vivis erat, eodem Christi anno ante Kalendas Decembres e vivis excesserit, eique Guntramnus successerit: hoc enim pacto anno DLXXXIV. inter diem undecimum Novembris & primum Decembris Salvius ad Deum migravit. Cointius tamen an. DLXXXIV. num. XXV. asserit, caput illud primum libri se.

Obitus S. Salvii Episcopi Albigenensis.

derem, neque depressus somno essem: & ecce in eodem medio mari me posito, quidam apparuit, qui mihi panem ad refectiorem detulit: quem mox ut comedi, vires recepi. Nec longe post navis transiens affuit, quæ me ab illo undarum periculo suscepit, atque ad terram deduxit. Quod scilicet Episcopus audiens requisivit diem; atque illum fuisse diem reperit, quo pro eo presbyter in Ustica insula Deo omnipotenti hostiam sacræ, oblationis immolavit. Ad hæc Petrus: Ea quæ narras, ipse quoque in Sicilia positus agnovi. Hæc Gregorius. Reliqua vero sequenti anno.

XLI. Eiusdem quoque anni nota consignatum repertum est epitaphium Cæsariæ feminæ dignæ memoriæ, quam putaverunt aliqui, illam esse clarissimam feminam S. Cæsariam Abbatissam sororem S. Cæsarii Archiepiscopi Arelatensis; sed temporis ratio id opinantes erroris arguit; nam ex iis quæ superius dicta sunt, certum habetur, ante annos ferme octoginta, ipsam jam fuisse Abbatissam, adeo ut impossibile sit in hunc usque Christi annum fuisse superstitem; sed & ista conjugata fuisse videtur, illa virgo. Epitaphii autem tantum quatuor ultimi versus extant, fracta enim tabula, superiores periere. Hi autem sic se habent:

Mensibus & geminis, concludens tempora vitæ

Vivit in æternum nullum moritura per ævum.

Ista valens fieri fletu manante rogavit,

Jura sacerdotii servans, nomenque jugalis.

Videtur autem Cæsaria ista conjux fuisse Valentis, qui (ut sæpe fieri contingebat) ex conjugio transierit, consentiente uxore, in sacerdotium. Post versus hæc sequebatur inscriptio:

Obiit bonæ memoriæ Cæsaria medium noctis

Die Dominico illucescente VI. ID. Decembris

Quatragies & VI. P. C. Basilii Junioris. V. C. C.

Anno * XII. Regni Domini Childeberti Regis Indictione quinta. Qui autem misit Romam, ista de loco, ubi inventa.

Juxta oppidum S. Andreae quod in Gallia Oseitana situm est diocesis Avenionensis, in summitate montis, in capella in ipsa rupe excisa; in qua sancta Cæsaria agens pœnitentiam multos annos delituisse creditur. Videtur hoc epitaphium litteris Romanis majusculis in marmore semifracto exaratum. Quod ego fideliter hic reddidi Franciscus Claret Archidiaconus Arelatensis.

XLI.

Quin-

PAGIUS septimi Gregorii esse cujusdam Interpolatoris; cum non legatur in Codice MS. Metensi, qui in Bibliotheca Thuana extabat. Verum Librarios integra quandoque capita prætermisisse non dubitandum. Colitur *Salvius* in Tabulis Ecclesiasticis die decima mensis Septemb.

XII. Ad num. XLI. & seq. Sancta Cæsaria anno quingentesimo octogesimo sexto ad Deum migravit in Diocesi Avenionensi juxta Oppidum Sancti Andreae, cujus Epitaphio subjecta reperiebatur alias hæc inscriptio, quam fideliter descriptam Baronio transmisit Franciscus Claretus Arelatensis Ecclesiæ Archidiaconus: OBIIT BONÆ MEMORIÆ CÆSARIA MEDIUM NOCTIS DIE DOMINICO ILLUCESCENTE VI. ID. DECEMBRIS. QVADRAGIES ET VI. P. C. BASILII JUNIORIS V. C. C. ANNO XII. REGNI DOMINI CHILDEBERTI REGIS. INDICATIONE QVINTA, ideoque die octava mensis Decemb. die Dominica illucescente anni Christi quingentesimi octogesimo sexti, quo Dominica in diem VIII. mensis Decembris incidit, quove annus Childeberti Regis XII. & Indictio V. in cursu erant. Baronius hanc temporis notam *Quatragies & VI. post Consulatum Basilii Junioris*, interpretatus est de currenti Christi anno, qui quadragesimus sextus est post Consulatum Basilii secundum modum loquendi a Marcellini Continuatore usurpatum. Verum qui Epitaphium illud condidit, usus est loquendi modo Victoriano supra a nobis explicato, & passim variis exemplis confirmato: quod certum faciunt reliqui characteres in eo memorati. Ex hoc Epitaphio multa discimus. Primum, *Childebertum*

Sigiberto patri successisse an. DLXXV. Secundum, *Childebertum* eo Christi anno die VIII. Decembris jam regnasse, licet Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 1. narrata Sigiberti cæde scribat: *Gundobaldus Dux apprehensum Childebertum filium ejus parvulum furtim abstulit: ereptumque ab imminente morte, collectisque gentibus, super quas pater ejus Regnum tenuerat, Regem instituit, vix lustro atatis uno jam peracto: qui die Dominici Natalis regnare cepit.* Nam post Sigiberti mortem aliquod tempus effluxit, antequam *Childebertus* Rex solemniter elevaretur, & a subditis agnosceretur. Gregorium enim ibi loqui de solemnibus ejus elevatione Guntramni Childeberti patruus apud eundem Gregorium lib. 8. cap. 4. manifestum facit, dum ait: *Rex in die sancto Dominica Nativitatis est elevatus.* Cointius anno DLXXXVI. num. XLIV. & seqq. Epitaphium Sanctæ Cæsariæ explicavit observavitque, laudata verba ejus Epitaphii amplius non superesse, quidquid dicat Joannes Columbi lib. 1. de gest. Vasionensium Episcoporum num. 12. & seqq. Hic tamen gravi errore hunc *Basilii* Junioris Consulatum cum Consulatu alterius Basilii Junioris anno CDLXXX. gesto confundit, & Cæsariæ mortem in annum DXXVI. Indictione V. a Septembri notatum confert. Nam eo Christi anno feria tertia in die VIII. Decemb. conveniebat, & *Childebertus* primus anno DXI. non vero anno DXIV. *Clodoveo Magno* patri successit.

Obiit S. Radegundis Regina, ut anno DXC. ostendam, ubi & de Guntramno Rege a sicario appetito, & de morte S. Juniani Abbatis.

JESU CHRISTI
ANNUS
588.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
II.

MAURITII IMP.
ANNUS
3.

I.
Dissensio
militum.

Quingentesimo octogesimo octavo Christi anno, Indictionis sextæ, Orientalis orbis status militum dissensione vacillat. Cum enim Romanus Dux, qui irruentes in Romanum solum barbaros vicerat, in ordinem redactus esset, & in locum ejus Philippicus, cui suam sororem Mauritius in matrimonium collocaverat, Orientalibus rebus præfectus fuisset, atque jurasset exercitus huic non obedire discessionem fecit. Quomodo autem opera Gregorii Episcopi Antiocheni redditus est obediens Imperatori, Evagrius narrat his verbis (a):

(a) Evagr.
l. 6. c. 10.
11.

II.
Exercitus
reconciliatus a
Gregorio
Episcopo.

Imperator Andream suorum satellitum facile principem mittit persuasurum exercitui, ut Duces manipulares, & alios Præfectos quos antea habuerant, admitterent. Ac cum milites Andream adhortationem ne audire quidem sustinerent, negotium ad Gregorium Episcopum Antiochenum transfertur, non solum quod res maximas commode conficere poterat, sed quod multum honoris ei jure debebat exercitui.

Ann. Eccl. Tom. X.

citus: quippe nonnulli milites ab eo pecunia liberaliter donati erant, alii vestitu & cibo & aliis rebus adjuti tum cum in album militum relati & per eum admissi fuerunt. Itaque nunciis ad loca singula missis, totius exercitus facile principes Litarbis (qui locus Antiochia abest circiter trecenta stadia (in unum cogendos curat. Ad quos cum accessit, genibus humi positus, talem habuit orationem: Jam pridem desereram, o Romani, &c. Et recitata oratione, Evagrius ista subdit (b):

(b) Evagr.
l. 6. c. 12.
III.

Hæc cum dixisset Gregorius, magnamque vim lacrymarum profudisset, omnium illorum mentes veluti divina quadam ac virtute momento temporis mutatae sunt: adeo ut postularent potestatem e confesso exeundi; quo separatim ipsi inter se quid agendum esset deliberarent. Itaque haud diu post veniunt, se Episcopi voluntati atque arbitrio dedituros. At cum Gregorius Philippum illis nominaret, quem voluit ut sibi Ducem peterent; res-

L I I

pon-

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXXVI.
A.C. 588.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6081.

© 9. DC. 29. P. 18. April. Indict. 6.

JESU CHRISTI 588.

PELAGII II. PAPÆ. 11.

MAURITII IMP. 7.

I.
Postconstitutus.

IS annus hac formula notatus: VI. post Constitutum Mauricii Tiberii Aug. solius IV. ut habet Auctor Chronici Alexandrini.

II.
Exercitus
Romanus
in Oriente
adversus
Priscum
rebellat.

A num. I. ad VI. Quæ Baronius anno superiori a num. II. ad XXVI. de Synodo Constantinopolitana, & de bello Persico refert, hoc anno contigere, hicque explicanda: quæ vero de eodem bello currenti anno narrat, ad sequentem revocanda, ubi ea exponam. Theophylactus lib. 3. cap. 1. & tribus seqq. gesta hoc anno Romanos inter & Persas fuisse describit, quæ in pauca contraham, & ex Evagrio teste oculato confirmabo. Priscus itaque, ipso vere Philippico abdicante, Orientalibus copiis præpositus est; Sed Philippicus huic invidens ad Heraclium scribit, uti annonæ imminutionem exercitui significet. Præterea Priscus, neglecto veteri more, veniens ad exercitum de equo non descendit, ut ita militibus de plano salutem diceret. Quocirca milites, quoniam & de comætu amitterent, & honore suo fraudarentur, seditionem occipiunt tertia die Paschatis sc. XX. mensis April. Priscus animo hæsitanti quid ageret, imaginem Christi non mortali manu confectam per castra circumferendam committit. At cum multitudo nihilo hinc modestior saniorque evaderet, quin potius Sacrosanctam imaginem lapidibus appeteret; Constantinam Urbem fugit. Non multo post Antistitem in castra legat, significatque mandasse Imperato-

rem, uti annonaria erogatio in pristinum revocaretur. Verum in locum Prisci Germanus, quanquam invitatus ab exercitu sufficitur, interrimque Persæ ex Romanorum miseris voluptatibus capientes Ditionem Romanam divexant, & multis calamitatibus Imperium affligunt.

Eam ob causam Imperator, Prisco abdicato Philippicum rursus in Orientem proficisci jubet, & Aristobulum domus Regia, qua Antiochi appellatur, Procuratorem ad exercitum mittit, qui qua muneribus, qua verbis duos & implacabiles animos aliquantum emollivit. Romanus exercitus pacem complexus Martyropolim abijt, quem Marazas Persicarum copiarum Dux haud procul Martyropoli assequitur, ubi prælio in primis memorabili concursum est, & Romani magnificam atque inclytam victoriam retulerunt. Nam persarum Dux occubuit, captique ter mille cum Optimatibus. Romani post tam admirandam hostium stragem odia in Mauricium deponenda decernunt, & Persica signa ad eum transmittunt. Philippicus Hierapoli timore turbarum interim se tenebat, & hieme adveniente castra dissolvuntur. Hæc omnia Theophylactus, qui de Hierapoli Syriæ, ubi Philippicus morabatur, intelligendus. Nam, ut tradit Evagrius lib. 6. cap. 6. Philippicum milites non modo non susceperunt; verum si quem forte ei favere suspicati fuissent, is de vita ipsa periclitabatur. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLXXIX. Kalendis Septemb. anni Christi DLXXXVI. inchoato, eadem quæ Theophylactus & Evagrius, refert; sed certum est, eum res in bello Persico gestas suis annis plerumque non reddidisse, ut pluribus exemplis constabit. Seditionem enim exercitus Romani hoc anno contigisse, & Theophylactum de vere & hieme præsentis anni fermentationem habere, quæ ex Evagrio narranda fulcipio, certo demonstrant.

III.
Inclytam
de Persis
victoriam
reperit.

Dum res in hoc statu essent, Gregorius Antiochenis Episcopus ex Urbe Regia domum revertitur, cum jam victoriam reportasset ex quodam cer-

IV.†

pondent, tum se, tum universum exercitum sancte jurasse, se numquam id facturos. Tum ille sine mora, aut ulla cunctatione: Episcopo, inquit, concessum est & potestas data solvendi atque ligandi in caelo & in terra. Sententiamque Evangelii illius citavit.

IV.
Concilia-
tos com-
municat
milites.

Cum vero illi etiam in hac re ejus arbitrio cederent: Deum idcirco precibus & obsecrationibus placare coepit, atque immaculato Christi corpore eis distributo (erat enim sacrosancta illa dies, quæ sanctæ Domini passioni proxima est) cum omnes qui circiter duo millia erant, toris in herba ad eam rem confectis accumbentes cœna excepisset; postridie domum rediit, decrevitque ut illo quo loco vellet, in unum convenirent. Itaque Philippicum interim Tarsi Ciliciæ etatem de-

gentem accersit, ut Constantinopolim mature contendat: deque his rebus refert ad Imperatorem, eique postulata exercitus de Philippico per litteras significat. Milites autem Philippico postea Antiochiam profecto occurrunt, & hominibus qui lavacro regenerationis tincti erant, sibi ut pro eis deprecarentur ascitis, ad genua Philippici accidunt. Qui cum dexteram illis dedisset, se præteritæ culpæ, memoriam oblivione penitus deleturum, cum eo denuo in militiam proficiscuntur. Hæc de reconciliatione exercitus per Gregorium facta Evagrius hoc anno, qui sequens fuit a terræmotu.

Idemque describit bellicos sub Philippico progressus in Persidem, cum exercitui adesset Imperatoris mandato idem Gregorius Antiochenus Episcopus, qui in

V.

PAGIUS certamine, quod hoc loco commemorabo, inquit Synodus Evagrius cap. 7. immediate post ea, quæ ex eo Constanti- retulimus. Loquitur deinde de Synodo nopolitana Constantinopolitana, quam Baronius anno superiori consignavit, asseritque, Gregorium accusatum fuisse de incesto, & de crimine turbata pacis ac tranquillitatis Urbis Antiochiæ, & de his, quæ sibi obiciebantur, ad Imperatorem & Synodum provocasse: Me igitur Consiliarium & Comitem habens venit Constantinopolim his accusationibus responsurus. Cumque omnes qui ibi sunt Patriarcha, partim per se, partim per Legatos suos quæstioni interessent, Senatores Urbis Regia, & ex Religiosissimis Metropolitanis quamplurimi, negotio diu multumque examinato: tandem post multas actiones Gregorius causam obtinuit. Ad hæc Evagrii verba Valesius notat, quod hodie apud Gallos fieri solet in criminalibus judiciis, ut reo a Judicibus detur Jurisperitus, qui consilium ei suggerat, id olim quoque in Ecclesiasticis judiciis factum fuisse, docere hunc locum. Secundo, Evagrium scribere Gregorium Antiochenum Episcopum ab homine laico coram sæculari Judice accusatum ad Imperatorem & Synodum provocasse, de qua ad Imperatorem provocatione legenda Epistola Concilii Romani ad Gratianum Aug. a Sirmondo edita. Tertio, Evagrium referre causam Gregorii coram Patriarchis & Metropolitanis, ac coram Senatoribus disceptatam. Sic in Synodo Chalcedonensi Episcopis & secularibus Judicibus simul convenientibus causa Dioscori Alexandrini Episcopi discussa, & judicata est. Qua in Synodo Gloriosissimi Judices & Senatores perpetuo nominantur ante Episcopos, qui Synodo interfuerant; perinde ac in hoc Evagrii loco Senatores nominantur ante Metropolitanos, subiiciuntur tamen Patriarchis.

V.
Epocha bu-
jus Syno-
di.

Hanc Synodum, neque anno superiori, neque an. DLXXXIX. ut voluit Valesius citatus, sed currenti congregatam, Evagrius, qui Constantinop. tunc erat, indubitatam fidem facit. Narratis enim in Synodo gestis ait: Inde igitur Gregorius ad suam Sedem reversus est, quo tempore exercitus Romani in Oriente tumultuabantur, & Philippicus circa Urbes Beroeam & Chalcedem moras agebat. Post autem ejus reditum, quatuor mensibus elapsis, anno Urbis Antiochia sexcentesimo tricesimo septimo, post annum unum ac sexagesimum ab ultimo terræ motu, postremo die mensis Hyperberetæi, (idest Octobris)

dum ego virginem sponsam acciperem tertia circiter noctis hora, terra motus cum fragore & sonitu irruens totam Urbem concussit. Baronius anno superiori num. XXIII. Evagrii verba hoc modo refert: Anno LXI. post terræ motum, qui proximus ante in ea Civitate extitisset: cum ipse Asterius Gregorii inimicus pridie Kalendas Octobris teneram virginem in uxorem duceret. Verum, ut videre est in versione Valesiana, Evagrius, non pridie Kalendas Octob. sed pridie Kalendas Novemb. seu quod idem est, postremo die mensis Hyperberetæi habet. Præterea Evagrius non dicit, Asterium virginem uxorem duxisse; sed de semetipso loquitur, jamque lib. 4. cap. 28. se priorem uxorem morbo pestilenti amisisse narraverat. Qui uterque error ab Emin. Card. Norisio animadversus in Dissert. 3. de Anno & Epochis Syro-Macedonum cap. 6. ubi pluribus de annis Antiochenis ab Evagrio usurpatis, de anno Synodi Constantinopolitanæ, & de annis belli Persici usque ad an. DLXXXIX. gesti accurate disserit.

Evagrius incipit annum Antiochenum a Kalendis Septembris, ideoque in ejus sententia annus Antiochenus DCXXXVII. Kalendis Sept. hujus Christi anni initium sumpsit, & terræ motus, de quo loquitur Evagrius, ultima die mensis Octobris, Antiochiam concussit. Quare Synodus Constantinopolitana, quæ quatuor & amplius mensibus ante illum terræ motum absoluta fuerat, a currenti anno removeri nullo modo potest. Ultimus terræ motus Antiochenus die XXIX. mensis Novembris anni Christi 528. acciderat, ideoque recte Evagrius prodit, post illum effluxisse annos LXI. refellitque Valesium loco citato, ubi gravi errore scribit, annos Antiochenos a mensē Dio, seu Novembri nostro proficisci, ideoque hunc terræ motum, & Synodum Constantinopolit. ad annum sequentem pertinere.

Hanc celebrem Synodum Joannes Jejunator Patriarcha Constantinopolit. non tam ut Gregorii Antiocheni causam discuteret, indixit, quam ut sibi Synodali Decreto Episcopi Oecumenici seu Universalis titulum confirmaret. At, inquit Baronius citatus num. II. Sanctus Gregorius Papa lib. 4. Indict. 13. Epist. 36. scribens ad Eulogium Episc. Alexandrinum affirmat, ante annos octo Joannem in Constantinop. Urbe Synodum fecisse, & ab anno DLXXXVII. ad DXCV. Indict. 13. notatum, anni octo in-

VI.
Ab hoc anno non potest removeri.

VII.
Contraria Sententia refelluntur.

CHRISTI
588.

PELAGII PAP. II.
II.

MAURITII IMP.
3.

in tempore iracundiæ factus est reconciliatio: cum ad persuadendum usus est illis potissimum locis ex rhetorica Christiana petitis, nempe humilitate simul & lacrymis. Quis non permovendus erat ac suadendus vel ipso tantum aspectu, cum videret genibus flexis perorantem cum lacrymis Patriarcham? Hi sunt, inquam, ad persuadendum Christianæ eloquentiæ loci efficacissimi ab animi demissione, corporisque humiliatione quaesiti. Abeant qui tumido fastu cuncta quæ sunt humilitatis, indigna putant Episcopo, sacrilegiumque existimant vel inclinare cervicem laico, antequam ab eo sit salutatione præventus. Cum enim salus quaeritur animarum, cur (si expediat) non se inclinet Episcopus cuiusvis homini, cujus causa humiliavit se ipsum usque ad mortem Deus factus homo?

Commen-
datur hu-
militas in
Episcopis.

VI.
(a) Cedren.
Annal. hoc
anno.

Eodem anno (a) Mauritius Imp. auctus filio, eundem Theodosium appellavit. Misit idem Imperator hoc anno legatos ad Childebertum Francorum Regem cum pecuniis, sollicitans eum ad bellum adversus Longobardos suscipiendum: sed accepta pecunia cum remoraretur ille, & iste iterata legatione eum urgeret, Rex legatos illiberaliter tractans inanes dimisit; verum permotus tandem, cum ad
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS teriiciuntur. Verum sapius jam observavi, Antiquos annos Julianos, eosque utrimque incompletos, plerumque pro integris numerasse; quod & a Divo Gregorio in ea Epistola præstitum. Osto itaque anni illi Valesii quidem opinionem evertunt, nostræ vero minime offiunt. Prodit præterea Baronius Epistolam, quæ dicitur post hanc Synodum scripta a Pelagio II. ad Joannem Constantinopolitanum, *Kalendis Martii, Indict. V.* quæ Indictio mense Martio præcedentis Christi anni decurrebat. Verum ea tanquam supposita ab omnibus Viris doctis hodie reicitur: tum quia e Procli, Celestini, Leonis, Innocentii Gregorii, & Martini I. Scriptis confarcinata est, tum quia stylus a reliquis Pelagii II. Epistolis abhorret, & Isidori lineamenta refert. Epistola igitur quam Divus Gregorius ad Joannem Episcopum Constantinopolit. a Pelagio II. datam docet, perit, & ea, quam Baronius in integram recitat, commentitia est.

VIII.
Nascitur
Theodosius
filius Mau-
ricii.

Ad num. VI. Auctor Chronici Alexandrini anno VI. post Consulatum Mauricii Aug. Christi sc. DXC. scribit Theodosium Mauricii filium coronatum fuisse, & Theophanes Theodosium tunc annos quatuor & menses sex egisse affirmat. Quare in lucem prodierat anno DLXXXV. ut ex dicendis an. DXC. ubi Theophanis & Auctoris Chronici Alexandr. verba referemus, constabit.

IX.
Secundum
bellum in
Septima-
nia ge-
sum.

Ad num. VII. Supra monuimus, duo per hæc tempora Francos inter & Gotios, seu Visigothos, bella habita fuisse, postquam Sanctus Hermenegildus morti traditus fuit, ostendimusque primum accidisse anno Christi quingentesimo octogesimo quinto. De illo Baronius sermonem non habuit, qui a secundo diversum fuisse non animadvertit. Præterquam quod vix de illo Turonensis loquitur, & Baronii tempore Biclariensis Abbatis Chronicon in lucem non

Italiam invadendam parasset exercitum, discordia Ducum re infecta revertitur. Narrat pluribus ista Gregorius (b).
(b) Greg. Tur. l. 8. 30. 38.

Infeliciter quoque cessit bellum, quod paraverat Guntheramnus adversus Gothos illos qui hæcenus in Gallia Narbonensi sedes semel fixas tenebant. Hoc illud plane prælium, de quo Isidorus his meminit verbis, de Reccaredo cum agit (c):
In belli quoque gloria satis clarus ac præcipuus extitit: De Francis enim cum sexaginta fere armatorum copiis Gallias irruentibus, misso Claudio Duce adversus eos, glorioso triumphavit eventu. Nam nulla umquam in Hispaniis Gothorum vel major, vel similis extitit victoria: prostrati sunt enim & capti multa millia: residua pars exercitus in fugam versa, Gothisque post tergum insequentibus usque ad regni sui fine caesa est. Hæc de victoria adversus Francos in Gallia Narbonensi Gothorum ditone accepta Isidorus, quam Gregorius silentio magna ex parte obvolutam reliquit, querelas tantum Guntheramni Regis, qui expeditionem paravit, profecutus cum rem male gestam ob militum scelera perpetrata deplorat.

VII.
(c) Isidor. in Chron. Got. Reccaredus Francos vicit.

Cæterum illa potius causa iniqua belli illati expendenda fuerat, cum adver-

VIII.

L I I 2 sus

prodierat. Hic ad annum Mauricii VII. & Reccaredi Regis III. qui annus Christi est DLXXXIX. scribit: *Francorum exercitus a Guntheramno Rege transmissus, Bosone Duce, in Galliam Narbonensem obvenerunt, & juxta Carcassonensem Urbem castra metati sunt. Cui Claudius Lusitania Dux a Reccaredo Rege directus obviam ibi occurrit: cum quo congressione facta, Franci in fugam vertuntur: & direpta castra Francorum: & exercitus a Gothis caditur. In hoc ergo certamine gratia Divina, & fides Catholica, quam Reccaredus Rex in Gothis fideliter adeptus est, esse noscitur operata. Nam Claudius Dux cum CCC. Viris LX. millia ferme Francorum noscitur infugasse & maximam eorum partem gladio trucidasse. Verum errorem in numeros irrepsisse necesse est, vel Biclariensem hæc nimia jactantia scribere; cum verosimile non sit, a trecentis Gothis sexaginta Francorum millia victos fuisse. Baronius num. VII. refert verba Isidori in Chronico Gothorum hanc victoriam multum exaggerantis, sed nihil simile affirmantis. Cointius anno DLXXXVI. num. IV. utrumque bellum confundit, quod recte Hadrianus Valesius lib. 13. *Rer. Francic.* distinxit. Hoc fuit ultimum Francorum in Gothos bellum. Nunquam enim postea per annos fere CL. Septimania a Gallis tentata; donec Carolus Martellus fuis Saracenis eam Regionem pene omnem in formam Provinciæ redegit.*

A num. VIII. ad XXX. Concilium Matisconense II. anno quingentesimo octogesimo quinto celebratum. Turonensis enim, qui hoc tempore vivebat, librum 8. suæ Historiæ his verbis exorditur: *Igitur Guntheramnus Rex anno XXIV. Regni sui, &c. & hoc ipso anno, quem Childeberti Regis decimum lib. 7. cap. 24. prius appellavit, Synodum Matiscone habitam ita testatur cap. 28. Interim dies Placiti ad-*

X.
Concilium
Matisconense II.

fus Gothos potitos ad longum tempus Gallia Narbonensi jam Catholicos redditos bellum movit: quando abdicata jam Ariana impietate, in unitatem Catholicam una cum Rege ipsorum coissent; quo nomine ab omnibus Principibus Orthodoxis fuerant amplectendi, muneribusque & aliis pietatis officiis frequentandi. Sed audi ex Gregorio (a), quæ post reditum fugatorum militum egerit Guntheramnus: *Quibus (inquit) reversis, magna Guntheramnus Regem amaritudo cordis obsedit. Duces vero supradicti exercitus basilicam S. Symphoriani martyris expetierunt. Veniente itaque Rege, ad ejus solemnitatem, representati sunt sub conditione audientiae in postmodum futura. Postea vero quatuor vocatis Episcopis, necnon & majoribus natu laicorum, Duces discutere cepit, dicens: Qualiter nos hoc tempore victoriam obtinere possumus, qui ea quæ patres nostri consecuti sunt, non custodimus? Illi vero ecclesias edificantes, in Deum spem omnem ponentes, martyres honorantes, sacerdotes venerantes, victorias obtinuerunt; gentesque adversas divino opitulante adiutorio, in ense & parma sæpius subdiderunt. Nos vero non solum Deum non metuimus, verum etiam sacra ejus vastamus. Non enim potest obtineri victoria, ubi talia perpetrantur. Ideo manus nostræ sunt invalidæ, ensis hebescit, nec clypeus nos (ut erat solitus) defendit ac protegit.*

(a) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 8.
c. 30.

Cur res
Bellæ
infaustum
finem for-
tiantur.

IX.
Guntheramnus
cultor
justitiæ.

Ergo si hoc meæ culpæ ascribitur, jam id Deus capiti meo restituat. Cæterum si vos regalia jussa contemnitis, & ea quæ præcipio implere differitis; jam debet securis capiti vestro submergi. Erit enim documentum omni exercitui cum unus de prioribus fuerit interfectus. Verum jam experiri debemus, quod agi oporteat. Si quis justitiam sequi destinat, jam sequatur; si quis contemnit, jam ultio publica cervici ejus imminet: satius est enim ut pauci contumaces pereant, quam ira Dei super omnem regionem dependat innoxiam. Hæc Rege dicente, responderunt Duces: Bonitatis tuæ magnanimitas, Rex optime, enarrari facile non potest, qui timor tibi in Deum sit, qui amor in ecclesias, quæ reverentia in sacerdotes, quæ pietas in pauperes, quæve dispensatio in egenos. Sed quia omnia quæ gloria vestra profert, recta veraque esse censentur; quid faciemus, quod populus omnis in vitium est

dislapsus? omnemque hominem agere quæ sunt iniqua delectat: nullus Regem metuit; nullus Ducem, nullus Comitem revereatur. Et si fortassis alicui ista displicent, & ea pro longevitate vestra emendare conatur: statim seditio in populo, statim tumultus exoritur: & in tantum unusquisque contra senioresem sæva intentione grassatur, ut vix se credat evadere, si tandem silere nequiverit. Ad hæc Rex ait: Si quis sequitur justitiam, vivat; si quis legem mandatumque nostrum respuit, jam pereat, ne diutius hoc blasphemum prosequatur. Hucusque Regis oratio, quæ novis nunciis de Reccaredo Galliam Arelatensem invadente intercepta est.

Verum Rex ipse rem altius meditatus, unde malorum omnium fons erumperet, sollicitius pervestigavit, detexitque negligentiam Episcoporum esse in culpa, cum populum sibi subiectum non Evangelicis (ut par esset) instituerent disciplinis: ex quo fieret, ut corruptis moribus viventes populi, nullam justitiae rationem habentes, nefandissima scelera perpetrarent. Quamobrem in eisdem Episcopos non nihil commotus, Synodum convocat, Matiscone habendam in fine anni hujus, quo incipit numerari ejusdem Regis vigesimusquartus. Extat ipsa quidem Synodus Matisconensis secunda dicta, eademque generalis appellata, ad quam omnes Metropolitanæ Episcopi in provinciis Guntheramni positi convenerunt, interque alios numeratos, primum locum Priscus Lugdunensis obtinuit, idemque nominatus Patriarcha.

Præter illa autem quæ in Actis ejusdem Synodi habentur, nonnulla collegimus ex diversis locis Gregorii Turonensis, quæ ad eandem Synodum spectare posse videntur. Atque in primis quod pertinet ad diem præscriptum Synodi celebrandæ, constat ex eodem Gregorio (b) eandem indictam ad undecimum Kalendas Novembris. Ita quidem Gregorius, dum agit de Palladio Episcopo Santonensi, & Bertheramno Episcopo Burdegalensi jussis ad dictam diem Synodo interesse. Quod insuper ad eum qui ipsam celebrandam curavit, Guntheramnus, Regem spectat: constat quidem, etsi zelum Dei habuit, haud tamen in omnibus secundum scientiam. Etenim levibus qui-

X.
Indicitur
Matisconense
Secundum
Concil.

XI.
De tempore
Synodi.

(b) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 8.
c. 7.

PAGIUS *advenit, & Episcopi ex jussu Guntheramni apud Maticensem Urbem collecti sunt. Synodus habitata decimo Kalendas mensis Noni, ait Gregorius cap. 7. ejusdem libri seu Novembri, & post Synodum habitam Guntheramnus ad Episcopos & Judices Regni sui præceptionem dedit, quæ dicitur data sub die IV. Idus Novemb. anno XXIV. Regni suprascripti Regis, quam Baronius num. XXIV. & seqq. integram recitat. Is num. XI.*

ex Turonensi lib. 8. cap. 7. refert Synodum indictam ad undecimum Kalendas Novemb. Verum correctæ editiones omnes Turonensis habent, X. Kalendas mensis Noni, qui dies est XXIII. mensis Novembris. Synodo subscribere Episcopi quadraginta tres, item missi Episcoporum viginti, & præterea tres Episcopi, qui Sedes non habebant. Conditi Canones viginti, quos Coenitius anno DLXXXV. summarie explicat.

quibusdam suspicionibus ferebatur adversus nonnullos Episcopos, quos tamen morum sanctitas commendabat, ut inter alios accidit de Theodoro Massiliensi Antistite, quem a sæculari Judice primum nonnihil exagitatam huic voluit Synodo interesset; de quo recenset ista Gregorius (a):

(a) Greg. Tur. hist. l. 8. c. 12. XII. Theodorus Massiliensis Episcopus exagitalus.

Denique cum Rex maxima intentione Theodorum Episcopum iterum persequi conaretur, & Massilia jam in Childeberti Regis dominationem revocata fuisset, ad discutiendas causas Retharius illuc quasi Dux a parte Regis Childeberti dirigitur. Sed postposita actione quæ ei a Rege injuncta fuerat, Episcopum vallat, fidejussores requirit, & ad præsentiam Regis Guntheramni direxit, ut scilicet ad Synodum quæ Matisconæ futura erat, quasi ab Episcopis damnandus adesset. Nec defuit ultio divina, quæ servos suos ab ore canum rabidorum servare consuevit. Nam egrediente Episcopo a civitate, statim res Ecclesiæ diripit, & alia quidem sibi vendicat, alia sub sigillorum munitione concludit: cumque hoc fecisset protinus famulos ejus sævissimus invadit morbus, exhaustosque febre peremit: filius ejus ab hoc incommodo defecit, quem in suburbano Massiliæ ipsius cum gravi gemitu sepelivit; fuitque talis domui ejus plaga, ut cum ab urbe illa esset digressus, vix ad patriam suam regredi putaretur. Theodorus vero Episcopus a Guntheramno Rege detentus est: sed nihil Rex ei nocuit. Est enim vir egregiæ sanctitatis & in oratione assiduus: de quo mihi Magnericus Treverensis Episcopus hæc retulit: Ante hos annos cum ad præsentiam Childeberti Regis ita sub ardua custodia duceretur, ut quandocumque ad urbem aliquam venisset, neque Episcopum, neque quemquam de civibus videre permitteretur: adveniente Treveros, nuntiatum est Episcopo, hunc jam in nivi positum clam abduci. Surrexitque sacerdos tristis, ac velociter profectus, reperit eum ad littus, causatusque custodibus, cur tanta esset impietas, ut non liceret fratri fratrem aspicere. Visoque tandem, osculatus est eum; indulgensque aliquid vestimenti, discessit.

Divina ultio in sacrilegos.

XIII.

Veniens itaque ad basilicam S. Maximi, prosternitur sepulcro, illud Apostoli retinens: Orate pro invicem, ut salvemini. Fusaque diu oratione cum lacrymis, ut fratrem dignaretur Dominus adjuvare, egressus est foras. Et ecce mulier quam spiritus erroris agitabat, clamare sacerdoti cœpit, & dicere: O scelereste & inveterate dierum, qui pro inimico nostro Theodoro orationem fundis ad Dominum. Ecce nos quotidie quærimus, qualiter ab his Gallis extrudatur, qui nos quotidianis incendiis conflagrat; &

Theodorus cum exulataemones terret.

tu pro eo orare non desinis? Satius enim tibi erat res Ecclesiæ tuæ diligenter inquirere, ne pauperibus aliquid deperiret, quam pro hoc tam intente deprecari. Et agebat: Væ nobis, quia eum non possumus expugnare. Et licet dæmoniis credi non debeat: tamen qualis esset sacerdos, de quo hæc dæmon condolens declamabat, apparuit. Hæc Gregorius, qui & subdit, (b) Childebertum Regem nepotem Guntheramni rogasse patrum per Felicem legatum, ne quid injuriæ inferretur Theodoro Episcopo, quem colebat ut patrem. Cæterum ipse Childebertus noluit sui regni Episcopos proficisci, ut ante pollicitus erat. Hæc Synodum præcesserunt: jam ad ipsam Synodum veniamus.

(b) Greg. hist. Fran. l. 8. c. 13.

XIV.

Habent in primis ejus Acta, hoc eodem anno XXIV. inchoante Regis Guntheramni, celebratam esse in Galliis eandem Synodum Matisconensem secundam, dictam (c), in eaque statutos canones viginti. Inter alios Episcopos sanctitate conspicuos, qui eidem subscripti reperiuntur, sunt Priscus Lugdunensis, Euanthius Viennensis, Prætextatus Rhotomagensis, Theodorus Massiliensis, Sulpitius Bituricensis, Veranus, Cavallicensis, & alii, omnes numero sexagintaduo præter eos qui per legatos interfuere.

(c) Tom. 1. Concil.

Cum autem illic multa ad œconomiam Ecclesiasticam utilia sint constituta; notatu digna sunt, quæ de veneratione a sæcularibus præstanda clericis sancita fuere. Primum vero illud magnopere inculcatum, ut præcedentibus vigiliis, singulis diebus Dominicis sanctificarentur, & ab operibus servilibus cessaretur, eodemque die a populo oblationes panis & vini Deo in Ecclesia offerrentur, ac decimæ darentur in pauperum usum. Sed & illud sancitum a Patribus fuit, ut confugientes ad ecclesiam extrahere nemo auderet. Ad hæc iterum sancienda Patres inducti fuisse videntur ob diversos casus, quos diversis in locis accidisse diximus: quibus addita sunt, quæ hoc ipso anno, cum de nece Chilperici Regis quæstio haberetur, Turonis in ecclesia sancti Martini fieri plura illicita contigerunt; quæ insuper in basilica S. Vincentii martyris facta sunt, quorum causa plura accidisse miracula Gregorius docet, qui ipsorum omnium narrat historiam. In primis vero agit de his quæ contigerunt Turonis (d) de violato hoc ipso anno atrio ecclesiæ sancti Martini, in quo occisus est Eberulfus reus majestatis, quod necem intulisset Chilperico Regi Francorum, cujus erat cubicularius (e), qui & aliorum quoque scelerum patrator inventus est, quæ idem Gregorius narrat (f) pluribus; factaque hæc testatur invito Rege Guntheramno, qui ad hæc missis mandatum dederat, ut cun-

De immunitate eccles. servanda.

XV.

(d) Greg. hist. l. 7. c. 29.

(e) Greg. hist. Fran. l. 6. c. 21. (f) Greg. ibid. c. 22.

cuncta fierent, salva Ecclesie immunitate: quem & his auditis magnopere succensuisse tradit. Sic igitur sacrilegium tantum per legem Ecclesiasticam, ne ulterius fieret, placuit emendari. Sed interfectores ultio secuta est, cum & ipsi interfecti sunt.

XVI.
Ultio divina in sacrilegos.

(a) Greg. hist. l. 6. c. 21.
* ibi

Erat præterea recens memoria, quanta locis sacris habenda reverentia esset, de militibus illis qui violassent basilicam S. Vincentii martyris apud Agennensem civitatem; de quibus pauca ista Gregorius habet (a): *Multos ibi divina ultio conterruit. Nam plerisque manus divinitus urebantur, emittentes fenum magnum sicut ex incendio surgere solet: nonnulli arrepti a dæmone per energiam debacchantes, martyrem declamabant; plurimi vero semoti a seditione propriis se jaculis sauciabant.* His igitur adeo pavendis visis sæpe portentis, permoti sunt cum Rege Episcopi, ut Ecclesiasticam immunitatem iterum novis sancitis legibus communirent.

XVII.
De causa Episcoporum & clericorum.

(b) Conc. Matisco. c. 9. & 10.

Sed & quod plerumque graviter in Galliis a Principibus peccatum esset, cum Judices sæpe in Episcopos manus violentas iniiecissent, eosque in carcerem detrusissent, & jussu Regum etiam exilii poena damnassent: prohibuit sancta Synodus (b) Episcoporum judicia agitari per sæculi magistratus: sed per suos Metropolitanos, vel si causa esset gravior, apud provinciale Concilium agi decrevit. Id ipsum de clericis cujusque ordinis statuit: quod quidem non recens institutum, sed ab ipso ferme Christianitatis nascentis exordio esse servatum, Patres asseruerunt.

XVIII.
In Episcopos venatores.

(c) Conc. Matisco. c. 13.

Quod vero irrepressisset ille pravus usus in Galliis ut Episcopi Reges adeuntes, ipsos etiam negotiorum causa in venationibus, sequerentur; atque iidem mox ex Episcopis in venatores transformarentur, alerentque canes & accipitres: sicque fieret, ut in Episcoporum quorundam domibus audirentur, ejusmodi aves stridere, canesque latrare; vetuit Synodus ista fieri statuto canone, ad cuius finem hæc leguntur (c): *Custodienda est igitur Episcopalis habitatio hymnis, non latratibus, operibus bonis, non morsibus venenosis. Ubi igitur Dei est assiduitas cantilena: monstrum est & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare.*

(d) Eod. Con. c. 14.

XIX.

Sed & illud crimen inemendatum minime reliquerunt, cum potentes fulti favore Regum aliena sibi vendicarent fisci titulo, vel quovis modo usurparent; quos anathemate Synodus (d) ipsa percelluit.

Verum & illud præterea memoria dignum Patres, Rege annuente, constituerunt, ut laici clericos omnino venerari deberent ista sancientes memoria digna:

Statuimus, ut si quis sæcularium quempiam clericorum in itinere obvium habuerit, usque ad inferiorem gradum honoris veneranter (sicut condecet Christianum) illi colla subdat, per cujus officia & obsequia fidelissima Christianitatis jura promeruit. Et si quidem ille sæcularis equo vehitur, clericusque similiter; sæcularis galerum de capite auferat, & clerico sincerae salutationis munus adhibeat. Si vero clericus pedes graditur, & sæcularis vehitur equo sublimis; illico ad terram defluat, & debitum honorem prædicto clerico sincerae caritatis exhibeat: ut Deus, qui vera caritas est, in utrisque latetur, & dilectione sua utrumque adsciscat. Qui vero hæc, quæ Spiritu sancto dictante sancita sunt transgredi voluerit, suspendatur. Hæc Patres.*

Rursum vero Ecclesiasticos omnes procul volentes esse a sanguine (e), vetuerunt clericos interesse examini reorum, & ad locum accedere, ubi rei criminum morte multarentur. Hæc & alia salubri consilio a Patribus sunt constituta, ut conditio illorum temporum exigere videbatur: ad postremumque illud additum, ut quolibet triennio generale Concilium ageretur, indicereturque illud ab Archiepiscopo Lugdunensi. Præter hæc autem in eadem Synodo diversorum Episcoporum ventilatæ sunt causæ & peracta judicia, de quibus ita Gregorius (f):

Interim (inquit) dies placiti advenit: & Episcopi ex jussu Regis Guntheramni apud Matisconensem urbem collecti sunt. Faustianus autem, qui ex jussu Gundebaldi Aquensis urbis fuerat Episcopus ordinatus, ea conditione remouetur, ut eum Berthramnus, Orestesque sive Palladius, qui eum benedixerant, vicibus pascere, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent. Nicetius autem ex laico, qui primus Chilperico Regi præceptum eliquerat, in ipsa urbe Episcopatum adeptus est. Ursicinus Cadurcensis Episcopus excommunicatur pro eo quod Gundebaldum excepisse, publice est confessus, accepto ejusmodi placito, ut poenitentiam tribus annis agens, neque capillum neque barbam tonderet, vino & carnibus abstineret; Missas celebrare, clericos ordinare, Ecclesias chrisma dare benedicere non præsumeret, eulogias dare penitus non auderet: utilitas tamen Ecclesie per ejus ordinationem, sicut solita erat, omnino exerceretur. Et paulo post: Prætextatus vero Rhotomagensis Episcopus, orationes quas in exilio positus scalpfit, coram Episcopis recitavit: quibusdam quidem placuerant; a quibusdam vero, quia artem secutus minime fuerat, reprehendebantur. Stylus autem per loca Ecclesiasticus, & rationalis erat. Et inferius:

Quo cultu laici venerari deberent clericos.

* astrin-
gat.

XX.
(e) Eod. Con. c. 19.

* consilio
A sanguine procul clericis.

(f) Greg. hist. Franc. l. 8. c. 20.

XXI.
Cognitæ in Synodo causæ Episcoporum.

His

XXII.

His etiam diebus Guntheramnus Rex graviter ægrotavit, ita ut putaretur a quibusdam non posse prorsus evadere: quod credo providentiam Dei fuisse. Cogitabat multos Episcoporum exilio detrudere. Theodorus itaque Episcopus ad urbem suam regressus, favente omni populo cum laude susceptus est. Hactenus de Actis Synodici Gregorius. Eorumdem sanctæ Synodi decretorum viginti meminit Ado Viennensis, dum ait de S. Evantio Episcopo Viennensi: Hic cum S. Prisco & Artemio Senonico, & Remigio Bituricensi, & cum aliis sanctis Episcopis, viginti capitula Ecclesiastica perfecte comprobavit, quibus confedit quoque Syagrius Eduensis Episcopus, vir summæ sanctitatis. Hæc de Synodo & sanctis qui interfuerunt Ado, dum recenset suæ Ecclesiæ Viennensis Episcopus: de quibus non prætereat, quod ante hunc de quo agit, Evantium successisse ait Namatio, sive Manatio, quem generis nobilitate, vitæ egregia sanctitate, & eloquentia celebrem prædicat. Fuerat ipse ex conjugio vocatus ad Ecclesiam: cujus uxor non minori quam ipse sanctitate resplenduit, sicut & generis nobilitate: fuitque illi nomen Euphrasia, de qua ex scripto codice Fortunati hic tibi epitaphium legendum exhibeo:

Epitaph.
Euphrasie.

*Si pietatis opus numquam morietur in ævum:
Vivis pro merito, femina sancta, tuo.
Inclyta sidereo radians Euphrasia regno,
Nec mihi flenda manes, cum tibi læta places.
Terram terra edit, sed spiritus astra recepit:
Pars jacet hæc tumulo; pars tenet illa polum.
Corpore deposito leviori vecta volatu:
Stans melior cælo, quam prius esses humo:
Carnis iniqua domans, de te tibi facta triumphans,
Ad patriæ sedes civis opima redis.
Ardua nobilitas proavorum luce coruscans,
Plus tamen es meritis glorificanda tuis.
Vir cui Namatius datus Vienna sacerdos,
Conjuge defuncto, consociata Deo.
Exulibus, viduis, captivis omnia fundens,
Paupertate pia dives ad astra subis.
Æternum mercata diem sub tempore parvo,
Misti ad cælos quas sequereris opes.
Sed rogo per Regem paradisi gaudia dantem,*

*Pro Fortunato supplice funde precem.
Obtineas votis, hæc qui tibi carmina misi,
Ut merear claudi quandoque clave Petri.*

XXIII. Hactenus epitaphium. Jam ad Guntheramnium Regem tantæ Synodi cogendæ auctorem redeamus.

Post Synodum peractam Guntheramnus Rex edidit sanctionem ad Episcopos atque Judices scriptam, qua (ut decet religiosissimum Principem) eosdem hortatur Episcopos, verbi in primis prædicationi invigilare; sed & ne munus Episcopale per vicarium, sed per se ipsos expleant, admonet. Datum est eisdem hoc eodem anno, quarto Id. Novembris: quod cum memoria dignum sit, hic apponimus: sic enim se habet (a):

*Gunthramnus * Rex Francorum omnibus Pontificibus ac universis sacerdotibus & cunctis Judicibus in regione nostra constitutis.*

Per hoc supernæ majestatis auctorem, cujus universa reguntur imperio, placari credimus, si in populo nostro iustitiæ jura servamus: & ille pius Pater & Dominus, qui humanæ fragilitatis substantiam suo semper adjuvare consuevit auxilio, melius dignabitur cunctorum necessitatibus quæ sunt oportuna concedere, quos cognoscit præceptorum suorum monita custodire. Dum ergo pro regni nostri stabilitate & salvatione regionis, vel populi sollicitudine pervigili attentius pertractavimus; agnovimus infra regni nostri spatia universa scelera, quæ canonibus & legibus pro divino timore puniri consueverunt, suadente adversario bonè operis, perpetrari. Et ex hoc proculdubio indignatione cælesti per diversas sæculi tempestates homines aut pecora aut morbo consumi merentur, aut gladio, dum divina judicia non timentur: atque ita fit, ut admittendo illicita, per ignorantiam multi depereant, & non solum præsentem vitam celerius cogantur amittere, sed & inferni supplicia sustinere.

Ad vos ergo, sancti Pontifices, quibus divina clementia potestatis paternæ concessit officium, in primis serenitatis nostræ sermo dirigitur, sperantes quod ita populum vobis providentia divina commissum frequenti prædicatione studeatis corrigere, & pastoralis gladio gubernare; quatenus dum universi diligendo justitiam conversatione præcipua cum omni honestate studuerint vivere melius, cuncta rerum adversitate remota, cælesti beneficio concedatur tranquillitas temporum, & congrua salvatio populorum. Et licet absque nostra admonitione ad vos specialiter prædicandi causa pertineat: attamen reliquorum peccatis vos omnino cre-

(a) Tom.
2. Conc.
post Acta;
Conc. Martiscon.

XXIV.
* Guntheramnus.

Guntheramni Regis editum.

XXV.

credimus esse participes, si filiorum vestrorum culpas non assidua obiurgatione corrigitis, sed silentio præteritis. Nam nec nos, quibus facultatem regnandi superni Regis commisit auctoritas, iram ejus evadere possumus, si de subiecto populo sollicitudinem non habemus.

XXVI.
De festis
diebus
colendis.

Idcirco hujus decreti ac definitionis generalis vigore decernimus, ut in omnibus diebus Dominicis, in quibus sanctæ Resurrectionis misterium veneramus, vel in quibuscumque reliquis solemnitatibus, quando ex more ad veneranda templorum oracula universæ plebis conjunctio devotionis congregatur studio, præter quod victum præparari convenit, ab omni corporali opere suspendantur, nec ulla causarum præcipue jurgia moveantur.

XXVII.
Quid age-
re debe-
ant Sacer-
dotes.

Sed vos Apostolici Pontifices, junctes vobiscum consacerdotes vestros & filios senioris Ecclesiæ, ac Judices locorum, quoscumque agnoscitis, quod vitæ qualitas honesta commendat, ita universam populi multitudinem constanti vel Deo placita jugiter prædicatione corrigite; ut bene viventes mysticus adhortationis sermo mulceat, & excedentes ad viam recti itineris correctio pastoralis adducat: quatenus omnes unanimi deliberatione laudabiliter studeant vivere, vel æquitatem & justitiam conservare, qualiter ab omni peccatorum fæce liberos suos sancta suscipiat Ecclesia Christianos.

XXVIII.
De justitia
servanda.

Enim vero quicumque sacerdotum aut secularium intentione mortifera perdurantes, crebrius admoniti emendare neglexerint: juxta quod conditiones causarum aut excessus personarum exegerint, alios canonica severitas corrigat, alios legalis pœna percellat: quoniam nec innocentes potest reddere collata securitas liberos, nisi culparum probatio punierit criminosos: nec minor est pietas protervos conteri, quam relevare compressos. Convenit ergo, ut justitiæ & æquitatis in omnibus vigore servato, distringat legalis ultio judicum, quos non corrigit canonica prædicatione sacerdotum: quo fiat,

PAGIUS

XI.
Duplex
Reccaredi
ad Gun-
tramnum
Legatio de
pace irri-
ta.

A num. XXX. Reccaredus Gothorum seu Visigothorum Rex post bellum cum Guntramno Francorum Rege anno DLXXXV. gestum, nihil prætermisit ut ab eo pacem obtineret. Quare anno quingentesimo octogesimo sexto Legationem ad eum misit, ut narrat Turonensis lib. 8. cap. 35. sed eam impetrare non potuit: Nam anno præterito cum exercitus (Guntramni scilicet) Septimaniam debellasset, naves qua de Galliis in Galliciam abierant, vastata sunt, ubi per verbum debellare Turonensis intelligit bellum inferre, ut videre est in Glossario Ducangii verbo debellare. Cum itaque certum sit prius illud bellum pertinere ad annum DLXXXV. ut anno DLXXXIV. num. III. jam ostendimus, prior hæc Reccaredi Regis Legatio cum anno Crissi DLXXXVI. copulanda; quod & secunda ejusdem Regis Legatio, de qua Tu-

ut dum præterita rescantur scelera, nullus audeat perpetrare futura; & ita universos excedentes pro disciplina tenore servando correctionis fræna constringant, & in universa regione nostra pacis & concordie jura proficiant. Cuncti itaque Judices justa (sicut Deo placet) studeant dare judicia: nam non est dubium, quod acrius illos condemnabit sententia nostri judicii, a quibus non tenetur æquitas judicandi. Non vicarios aut quoscumque a latere suo per regionem sibi commissam instituere aut destinare præsumant, qui (quod absit) malis operibus consentiendo, venalitatem exercent, aut iniqua quibuscumque spolia inferre præsumant.

Clericorum transgressiones, cum, adversario instigante, contigerint, quantum illis pro divino amore reverentia major impenditur, tantum convenit ut acrius resercentur: quoniam si sancti pastores, aut instituti Judices (quod nefas est) subditorum suorum scelera potius occultare, quam resecare tentaverint: se ex hoc amplius reos esse vel noxios, non ignorent. Cuncta ergo, quæ hujus edicti tenore decrevimus, perpetualiter volumus custodiri: quia in sancta Synodo Matisconensi hæc omnia (sicut nostis) studuimus definire, quæ præsentis auctoritate vulgamus.

XXIX.
Clericorum
peccata a-
crius cor-
rigenda.

Subscriptio domini Guntheramni Regis:

Data sub die quarto Idus Novembris, vigesimoquarto anno regni supradicti Regis. Hactenus edictum Regis maxime pii a cunctis Christianis Principibus præ oculis habendum, ut cum sive peste, sive penuria, bello affligi suos populos vident, ad populi mores corrigendos atque Judices emendandos se convertant, prout fecisse vidimus Guntheramnum.

Quod vero pertinet ad Reccaredum Regem, ipse (ut Christianum Principem decet) filius pacis, quantumlibet victor, pacem tamen missa legatione a Guntheramno Rege Francorum petiit hoc anno: sed cum non obtinuerit, sequenti rursus anno alia missa legatione id ipsum eni-

XXX.
Reccaredus
Rex
Pacis Stu-
diosus.

xius
ronensis ibidem cap. 38. eodem anno obita sit. Ait enim Turonensis: Anno denique XI. Regni Childeberti Regis, Legati iterum de Hispaniis venerunt, pacem petentes: sed nihil certi obtinentes, regressi sunt. Annus autem Childeberti Regis undecimus in eundem Christi annum convenit. Agit de hac secunda Reccaredi Regis Legatione Baronius anno DLXXXIX. num. XLVI. & seqq. quem putabat esse Childeberti Regis undecimum; sed ejus opinione supra everfa manifestum est utramque Legationem ad eundem Christi annum spectare, scilicet DLXXXVI. & quæ ibi habet Baronius ad eum revocanda esse.

Conjuratio vero ab Uldila Episcopo adversus Reccaredum Regem facta, quam hoc anno recitat Baronius, pertinet ad annum DLXXXIX. Biclariensis enim scribit: Anno VII. Mauricii, qui

XII.
Conjura-
tio adver-
sus Recca-
redum Re-
gem.

xius postulasse constat; verum eam minime consecutum esse, idem Gregorius tradit (a). Porro tantum Regem pacis cultorem maxime pium eo dono muneratus est Deus, ut eum a maximo liberaret discrimine, a conjuratione nimirum dolis fabricata Reginae novercæ conspirantis cum Udila Episcopo Ariano hoc ipso anno tertio regni ejus.

(a) Greg.
hist. Fran.
l. 8. c. 35.
& 39.

XXXI.

Sed redeamus ad Francos, quos præter bellorum infelices exitus hoc pariter anno afflixit non modicum regiae civitatis incensio: hoc enim anno decimo Childeberti Regis Parisiensis civitas conflagravit. Quæ vero admiranda memoria digna tum acciderint, Gregorius ita narrat (b): Extitit autem in his diebus apud urbem Parisiacam mulier, quæ diceret incolis: Fugite ab urbe, & scitote eam incendio concremandam. Quæ cum a multis irrideretur, quod hæc aut sortium præfugio diceret, aut vana aliqua somniasset, aut certe dæmonii meridiani hæc instinctu proferret; respondit: Nequaquam est ita ut dicitis: nam in veritate loquor, quia vidi per somnium a basilica S. Vincentii venientem virum illuminatum tenentem manu cereum, & domos negotiatorum ex ordine succendentem. Denique post tertiam noctem quod hæc mulier est effata, inchoante crepusculo, quidam e civibus accenso lumine in promptuarium est ingressus, assumptoque oleo ac cæteris quæ necessaria erant, abscessit, lumine secus cupellam olei derelicto. Erat autem domus hæc prima secus portam quæ ad mediam diem pandit egressum: ex quo lumine apprehensa domus incendio concrematur, de qua & alia apprehendi cœperunt.

(b) Greg.
hist. Fran.
l. 8. c. 33.
Incendium Parisiacum.

XXXII.

S. Germanus liberat vinc-tos in carcere.

Tunc diruente igne super vinc-tos carceris, apparuit eis beatus Germanus, & comminuens trabem atque catenas quibus vinc-ti tenebantur, reserato carceris ostio, vinc-tos abire permisit incolumes. Illi vero egressi, se ad basilicam S. Vincentii, in qua sepulcrum habebatur beati Antistitis, contulerunt. Igitur cum per totam civitatem huc atque illuc, flante vento, flamma ferretur, totisque viribus regnaret incendium, appropinquare ad aliam portam cœpit, in qua B. Martini oratorium habebatur, quod ob hoc aliquando factum fuerat, eo quod ibi lepram maculosi hominis osculo depulisset. Vir autem qui eum intextis virgultis in sublime construxerat.

Ann. Eccl. Tom. X.

rat, confisus in Domino, nec de B. Martini virtute diffusus, se resque suas intra ejus parietes ambivit*, dicens: Credo enim & fides mea est, quod repellat ab hoc loco incendium, qui sæpe incendiis imperavit, & in hoc loco leprosi hominis cutem, osculo medente, purgavit. Appropinquante enim illuc incendio, ferebantur varii globi flammaram, qui percutientes parietem oratorii, protinus tebescebant.

* abdidit.

Clamabat autem populus viro ac mulieri: Fugite, o miseri, ut evadere possitis. Ecce jam ignium pondus super vos diruit: ecce favilla incendii cum carbonibus tamquam validus imber ad vos usque distenditur: Egredimini ab oratorio, ne cum eodem incendio concrememini. At illi orationem fundentes, nequaquam ab his vocibus movebantur. Sed nec mulier se umquam a fenestra, per quam interdum flammæ ingrediebantur, amovit, quæ erat spe firmissima de virtute beati Antistitis præmunita. Tanta itaque fuit virtus beati Pontificis, ut non solum hoc oratorium cum alumni proprii domo salvaret, verum etiam nec aliis domibus, quæ in circuitu erant nocere flammis dominantibus permisisset: ibique cedit incendium, quod ab una parte pontis cœperat desavire. Ab alia vero parte tam valide cuncta conflagravit, ut annis finem imponeret: verumtamen Ecclesiæ cum domibus suis non sunt adusta. Hujusque Gregorius de incendio, in quo Prophetæ ille sermo locum habuit dicentis (c): Vox Domini intercidentis flammam ignis: cum videlicet ea potuit ignis comburere, quæ Dei voluntate incendio damnata fuere: in reliquis vero suam vim flamma amisit. Addit his Gregorius (d), hoc anno natum filium Childeberto Regi, a Magnerico Treverensi Episcopo baptizatum, appellatum fuisse Theodobertum, de quo sæpe dicendum inferius. Hic vero annus Childeberti Regis decimus numeratur.

XXXIII.

S. Martini Oratorium a flammis illæsum.

(c) Psal. 28.

(d) Greg. hist. Franc. l. 8. c. 37.

Quo pariter anno Smaragdi Exarchatus triennio evoluto, cum accepisset successorem Romanum Patricium; Severus Episcopus Aquilejensis cum tribus collegis Episcopis, qui metu vique coacti communicaverant cum Ecclesiæ Catholica per Joannem Episcopum Ravennatensem, ad propria reversi, ab Episcopis Istriæ non recepti, nec a populo honore habitati in pristinum schisma dilabuntur, Tria illa propugnantes jam ab Ecclesiæ Ro-

XXXIV.

M m m ma-

PAGIUS

qui est Recaredi Regis III. annus, Uldila Episcopus cum Gosvitha Regina (quæ vidua erat Leuvigildi Regis) insidiantes Recaredo manifestantur: & fidei Catholicae communionem, quam sub specie Christiana quasi sumentes proiciunt, publicantur. Quod malum in cognitionem hominum deductum, Uldila exilio condemnatur: Gosvitha vero Catholicis semper infesta vita tunc terminum dedit.

A num. XXXI. ad XXXIV. Incendium Urbis Parisiensis quo faviente Sanctus Germanus Parisiensis, quondam Episcopus apparuit illis, qui vinc-ti in carceribus tenebantur, eosque abire permisit incolumes, ut ex Turonensi lib. 8. cap. 33. narrat Baronius, non contigit anno X. Childeberti Regis, ut ipse Gregorium interpretatur. Jam enim a capite 31. de cæde Sancti

XIII.

Incendium Parisiensis excis-tatum.

Præ.

CHRISTI
588.PELAGII PAP. II.
II.MAURITII IMP.
3.*(a) Paul.
diac. de
gest. Long.
l. 3. c. 11.*

mana damnata capitula. De his vero tantum hæc breviter Paulus diaconus (a): *Exacto anno e Ravenna in Gradum reversi sunt, quibus nec plebs communicare voluit, nec cæteri Episcopi eos receperunt. Smaragdus autem Patricius suc-*

cessorem Romanum Patricium accipiens, Constantinopolim remeavit. Reliqua vero nempe de Conciliabulo schismaticorum in Mariano habito, suo loco dicemus.

Quin-

PAGIUS

Prætextati Episcopi Rotomagensis Gregorius egerat, quæ, ut infra videbimus juxta ipsummet Gregorium patrata est anno ejusdem Regis XI. Quare licet annum XI. Childeberti Regis capite tantum 38. memorare incipiat, non dubitandum tamen, quin ad eundem annum pertineant, quæ a capite 31. ad 38. narrat; ideo-

que quin Theodobertus Childeberti filius, de cuius ortu loquitur Gregorius cap. 37. anno undecimo Childeberti in lucem prodierit. Quare anno DLXXXVI. & incendium illud contigit, & Theodobertus natus est.

Sanctus Columba Abbas Hyensis ad Deum migravit, ut anno DLXV. ostendi.

JESU CHRISTI
ANNUS
589.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
12.

MAURITII IMP.
ANNUS
4.

I.
De Syno-
do Valen-
tina.

QUINGENTESIMUS OCTOGESIMUS NONUS incipit annus sub septima Indictione: cum decimo Kalendas Julii, anno Guntheramni vigesimoquarto nondum absoluto, celebrata est Synodus Valentina in Gallia decem & septem tantummodo Episcoporum: in qua pauperum causæ sunt cognitæ; sed & donationes factæ ab eodem Rege, sive Regina, atque filiabus ejus diversis Ecclesiis confirmatæ auctoritate Apostolica, subscriptionibus eorumdem munitæ sunt. Est de his ejusmodi decretum:

II.
Regis &
Regina-
rum libe-
ralitas.

Cum in urbe Valentina juxta Imperium gloriosissimi domini Guntheramni nostra mediocritas pro diversis pauperum querimoniis convenisset: id primo, auctore Deo, decrevimus sancendum, quod pro salute & animæ suæ salvatione vel religionis statu censuimus opportunum: id est, ut quia prædictus Rex per virum illustrem Asclepiodotum Referendarium datis ad sanctam Synodum epistolis suis injunxit, ut quodcumque tam ipse, quam beatæ memoriæ jugalis suæ Austrechildis Regina, vel filia eorum Deo sacratæ puellæ, id est, bonæ memoriæ Clodoberga, vel Clodeildis locis sanctis contulissent, aut adhuc conferre decreverint, auctoritate Apostolica deberet sancta Synodus præsentis titulo manuum suarum subscriptione firmare. Et tam laudabili devotioni non solum sacerdotalem, sed etiam divinam credimus posse conventiam conspirare.

III.
Confirma-
tio dona-
tionum
piarum.

Idcirco præsentis constitutione, unanimi consensu, Deo medio, Synodus sancta decrevit, ut si quid basilicæ sancti Marcelli, vel sancti Symphoriani, vel qui-

Ann. Eccl. Tom. X.

buscumque locis, vel servientibus Deo per quascumque auctoritates, aut scripturarum epistolas præfatus dominus Rex, vel supra nuncupata jugalis sua filiaque eorum sive in ministerio altiariorum, sive in quibuscumque speciebus, quæ ad divinum cultum pertinere noscuntur, contulisse vel adhuc conferre voluerint; neque Episcopi locorum, neque potestas regia quæcumque tempora successura de eorum voluntate quicquam minorare aut auferre præsumant. Quod si quis hoc quoque tempore temerare aut auferre præsumserit; velut necator pauperum, anathemate perpetui judicii divini plectatur, & veluti sacrilegii perpetrator, criminis sui reus, supplicii æterni teneatur obnoxius. Hucusque Patres, nec de eodem Valentino Concilio quicquam præterea invenitur. Emendandum vero, dum in titulo inscriptum illud habetur Indictione secunda: multum enim inter se pugnat, ut hæc acta sint vigesimoquarto Guntheramni Regis anno, & facta dicantur Indictione secunda: manifestus enim arguitur error, cum hic annus (ut dictum est) septimæ sit Indictionis.

Quo pariter anno acta est Gallia novo martyre, nempe Prætextato Episcopo Rhotomagensi: qui diu multumque odio perfidæ Fredegundis exiliis fatigatus & afflictatus, nihil remittens sacerdotalis constantiæ in redarguendo perperam facta Principum, potissimum vero Fredegundem, ipsam quam alteram Jezabelem his temporibus Gallia passa est; ab eadem immisso tandem sicario, in Ecclesia ipsa ferro percutitur: ac paulo post spi-

IV.
S. Prætex-
tati mar-
tyrium.

M m m 2 ri

PAGIUS
SÆC. VI.
Olymp.
342.
Anno Eræ
Hispan.
DCXXVII.
A. C. 589.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6082.

Ⓞ 10. B. Ⓜ 1. P. 10. April. Indict. 7.

JESU CHRISTI 589.

PELAGII II. PAPÆ 12.

MAURICII IMP. 8.

I
Postconsu-
latus.
II.

IS annus hac formula notatus: VII. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius V. ut habet Auctor Chronici Alexandrini. A num. I. ad IV. Epocha Synodi Valentina, qua donationes factæ diversis Ecclesiis a Guntramno Rege confirmantur, incerta. Sirmondus

illam in annum DLXXXIV. Cointius in annum DLXXXV. confert, & neuter aliquid in medium producit, quod rem certo definiat: circa alterutrum tamen annum Synodus illa X. Kalend. Junii habita. Valentiniæ enim Constitutioni subscribere Episcopi septemdecim, & inter alios Sapaudus Arelatensis, qui juxta Gregorium Turonensem obiit anno quingentesimo octogesimo sexto. Turonensis vero lib. 8. cap. 39. anno Chilteberti Regis undecimo ejus mortem narrat. Quare Synodus Valentina tardius, quam anno illo celebrari non potuit. [1]

Synodus
Valenti-
na.

A num IV. ad VII. Turonensis lib. 8. cap. 31. de his verba facere incipit, quæ anno Chilteberti Regis undecimo contingere, licet ante caput 38. ut anno superiori vidimus, annum illum XI. non exprimat. Et ratio est, quia ipsemet Gregorius eodem libro cap. 20. loquens de

III.
S. Prætex-
tati Epi-
sc. Roto-
magensis
occiditur.

NOTÆ

[1] **Q**uid si Valentina hæc Synodus referatur ad annum 583. Non est utique attendenda ejus inscriptio, quam nec Sirmondus nec Cointius plurimi fecerunt. Sed annus 583. diem X. Kal. Junii cum Dominica jungebat; quod neque cum anno 584. neque cum anno 585. congruit. Videant docti utrum conjectura hæc nostra præponderet aliorum opinioni, quam nullum nec argumentum nec conjectura fulcit. MANSI

ritum Deo reddidit. Ita plane secundum S. Ambrosii sententiam, utilius Principes Episcopos odio prosequuntur, quam illecebris blandiuntur. Ad coronam enim suorum sacerdotum permittit Deus sceleratos Principes insanire, furereque adversus eos: quo quid in eis intus virtutis lateat, foris appareat; & qui in vasis fictilibus thesaurus occultabatur, in multorum utilitatem effundatur; & lumen quod reconditur in lagenis militum Gedeonis, iisdem perfractis, foris appareat, quo sancta Dei illustretur Ecclesia. Res autem gesta a Gregorio Turonensi ita describitur (a):

(a) Greg.
l. 8. c. 31.

V.
Redarguit
Reginam
Prætextatus
Episcopus.

Dum hæc agerentur, & Fredegundis apud Rhotomagensem urbem commoraretur, verba amaritudinis cum Prætextato Pontifice habuit, dicens, venturum esse tempus, quando exilia, in quibus detentus fuerat, reviseret. Et ille: Ego semper & in exilio & extra exilium Episcopus sui, sum, & ero. Nam tu non semper regali potentia perfrueris. Nos ab exilio provehimur, tribuente Deo, in regnum: tu vero ab hoc regno demergeris in abyssum. Rectius enim erat tibi, ut stultitia relicta atque malitia, qua semper ferves, abstraheris; ut & tu vitam adipisceris æternam, & parvulum quem genuisti, adducere ad legitimam posses ætatem. Hæc effatus, cum verba illius mulier graviter acciperet, se a conspectu ejus felle fervens abstraxit.

VI.
A Sicario
percussus
Episcopus

Adveniente autem Dominicæ resurrectionis die, cum sacerdos ad implenda Ecclesiastica officia ad Ecclesiam maturius properasset, antiphonas juxta consuetudinem incipere per ordinem cœpit. Cumque inter psallendum Formulæ decumberet: crudelis adfuit homicida, qui Episcopum super Formulam quiescentem, extracto e baltheo cultro, sub ascella percussit. Il-

le vero vocem emittens, ut clerici quæ aderant adjuvarent, nullius auxilio de tantis astantibus, est adiutus. At ille plenas sanguine manus super altarium extendens, orationem fundens, & Deo gratias agens, in cubiculum suum inter manus fidelium deportatus, in suum lectulum collocatus est. Statimque Fredegundis cum Beppoleno Duce & Ansovaldo adfuit, dicens: Non oportuerat nobis ac reliquæ plebi tuæ, o sancte sacerdos, ut ista tuo cultui evenirent. Sed utinam indicaretur qui talia ausus est perpetrare, ut digna pro hoc scelere supplicia sustineret. Sciens autem eam sacerdos hæc dolose proferre, ait: Et quis hæc fecit, nisi is qui Reges interemit, qui sapius sanguinem innocentem effudit, qui diversa in hoc regno mala commisit? Respondit mulier: Sunt apud nos peritissimi medici, qui huic vulneri mederi possunt: permitte ut accedant ad te. Et ille: Jam, inquit, me Deus præcepit de hoc mundo vocari: nam tu, quæ his sceleribus princeps inventa es, eris maledicta in sæculo, & erit Deus ultor sanguinis mei de capite tuo. Cumque illa discederet, Pontifex ordinata domo sua, spiritum exhalavit. Ad quem sepeliendum Romacharius Constantine urbis Episcopus advenit. Addit Gregorius de necato ab eadem Regina seniore quodam ejusdem Ecclesiæ Rhotomagensis, cum ipse eidem necem sanctissimi Antistitis improbrasset: agitque demum de successore eidem subrogato Melantio. Porro quem perfida Fredegundis in Ecclesia occidi fecit, coluit semper Ecclesia Catholica martyrem, eundemque inter martyres scriptum anniversaria memoria celebrat. Quomodo autem facinus ab interfessore palam factum sit, idem Gregorius in rebus gestis Francorum anni hujus qui est decimus Childeberti Regis, refert (b):

Jam

(b) Greg.
hisl. Fran.
l. 8. c. 41.

PAGIUS

de Synodo secunda Matisconensi testatur, eidem Prætextatum Rotomagensem Episcopum interfuisse, cui & subscriptus reperitur. Cum itaque ea Synodus mense Novemb. anni Christi DLXXXV. annoque X. Childeberti Regis celebrata fuerit, Sancti Prætextati Martyrium, quod die Paschatis contigit ad annum DLXXXVI. & Childeberti Regis undecimum necessario referendum. Scribit Turonensis cap. 31. adveniente Dominica Resurrectionis die, cum Sacerdos ad implenda Ecclesiastica officia ad Ecclesiam maturius properasset, adfuisse homicidam, qui Prætextatum occidit. Cointius, qui recte eo Christi anno Martyrium illud consignavit, observat, anno DLXXXVI. diem sextum Kalendas Martias, quo colitur Prætextatus, in diem Dominicam incidisse, indeque deducit, Turonensem per diem Resurrectionis Dominica non intelligere solemnitatem Paschalem, sed diem Dominicum, quia, inquit, singulis diebus Dominicis memoria Resurrectionis Dominicæ celebratur. Sed jam plurimis exemplis demonstravi, Sanctos

aliis diebus, quam quibus, mortui sunt, sæpius celebrari; quod eo magis de Sancto Prætextato dicendum, quo in nullo antiquo Martyrologio ejus nomen legitur, nequidem in Romano Gregorii XIII. jussu edito. Quare quando Prætextatus inscriptus est Martyrologio Romano ad diem XXIV. Februarii a Baronio, & ante eum a Galenasio, Canisio, & Molano Martyrologio Usuardi, dies quo passus erat, ignorabatur, ideoque die XXIV. Februarii aliqua hujus Sancti Reliquiarum Elevatio aut Translatio facta fuerat. Præterea Turonensis diferte diem Dominica Resurrectionis memorat; cum tamen dies Dominicales eo nomine nunquam insigniat. Hinc lib. 6. cap. 25. anno VIII. Childeberti Regis ait: *Pridie Kalendas Februarias cum die Dominico signum commotum fuisset, &c. Prætextatus itaque die XIV. Aprilis, in quem anno DLXXXVI. Pascha incidit, Martyrio coronatus est, agente Fredegunde Regina, quam is ad meliora convertere conatus fuerat, ut ex Gregorio citato Baronius narrat.*

A num.

VII.
De conversione Gothorum.

Jam vero magna instans causa e Gallis in Hispanias nostram evocat orationem. Felix plane hic ille annus, Deo placabilis & acceptabilis ab omnibus prædicandus, quo Dei benignitas respexit tandem propitria Gothorum gentem; cum e tenebris eam transtulit in regnum lucis. Quæ enim a temporibus Constantii Imperatoris, a pravis doctoribus in transversum acta gens Gothorum fuit; præceps per devia ferebatur, eoque sine metu securior, quo ex beneficiis a Deo acceptis se remunerationem consecutam de impietate putabat. Quod enim ipsa gens Gothica in Italia, Gallia, Hispania, & Africa suum populum propagasset, & regna subegisset externa, hæc cuncta re-ctæ quam putabant religioni ferebant accepta: nam & quod Orthodoxorum provincias suæ ipsorum Deus subiecerat potestati, totum id Dei iræ ulciscantis impios tribuebant. Hæc illis signa fuere pro doctrina atque miraculis, quibus se Catholicis religione præstare jactabant, exultabantque veluti de Dei vero cultu securi, insultabantque piis, veluti a Deo eos ob impietatem affligente rejectis.

VIII.

Ut igitur tanta erroris offusi caligine, tamque profundis mersi tenebris ignorantia veritatis lumen agnoscerent, illius tantum fuit opus, qui de tenebris facit splendescere (quod ait Apostolus a) lumen suum, & illius qui vinctis dicit, Exite, & his qui in tenebris, Revelamini: Domuit ille fera corda tandem, suoque subegit jugo cervices ferreas; egitque magno miraculo, ut qui jugum imposuerant Romanis semper indomitis, iidem Romanæ subiicerentur Ecclesiæ vincti non ferro sed fide: idque præcipue per sanctissimum Leandrum Hispalensem Episcopum, aliosque sacros Hispaniarum Antistites, vigiles, fortesque fidei Orthodoxæ cultores: quorum industria atque labore factum est secundum illud propheticum vaticinium; (b) ut quæ erat arida esset in stagnum, & sitiens in fontes aquarum; & ubi erat cubile draconum, oriretur viror calami & junci, & semita esset ibi, vocareturque via sancta, ut non transirent per eam polluti: squalensque vepribus Ecclesia Hispania conversa fuerit in paradysum Domini, qui gratiarum irriguis fœcundatus redderet fructum centuplum, factus ager plenus benedictionibus

(a) 1. Cor. 4. Isai. 49.

(b) Isai. 35.

PAGIUS
IV.
Concilium Toletanum III.

A num. VII. ad XLVI. Hoc anno, præsentate Reccaredo Visigothorum Rege Catholico, Concilium III. Toletanum, omnium Nationalium quotquot unquam fuerunt in Hispania celebratum, celebratum, anno quarto regnante gloriosissimo Domino Reccaredo Rege, die octavo Iduum Majarum, Era DCXXVII. ut in eadem Synodo legitur. Reccaredus Leuvigildo patri successerat anno DLXXXVI. post diem XIII. men-

ejus. Sed narrationem rerum gestarum aggrediamur.

Ubi coronato feliciter Hermenegildo martyrio, Reccaredus post patris obitum regnans Catholicam fidem (ut dictum est) profiteri cœpit; ad hoc ipsum hortatus est Gothos Episcopos ac pariter magistratus & populum: factumque Dei gratia, ut per paucis exceptis, omnes eandem cum Rege, abdicata hæresi Ariana, Catholicam fidem profiterentur: cujus rei causa, ut cuncta solide stabiliret, universale totius Hispaniæ voluit Concilium celebrari. Sic igitur hoc anno a Christo Domino quingentesimo octogesimo nono, qui est quartus annus ipsius Reccaredi Regis Visigothorum in Hispania, conversis ipsis ab Ariana perfidia ad Catholicam veritatem, celebrata est Synodus Toletana, quæ tertia ordine ponitur, cui interfuerunt Episcopi circiter septuaginta, ex quibus pauci per legatos suam præsentiam exhibuere, iidemque ex omnibus Hispaniarum provinciis, immo & Galliæ ejus partis quæ apud Narbonensem provinciam subjecta erat Gothis, ut ex Episcoporum subscriptione apparet. Non sine scientia atque consensu simulque auctoritate Pelagii Papæ generale hoc celebratum esse Concilium, ex eo intelligi potest, dum Lucas Tudensis ait, S. Leandrum huic interfuisse & præfuisse legatione functum pro Romano Pontifice, quod absque controversia credi debet, cum certum sit ex his quæ sæpe superius dicta sunt, Romanos Pontifices tum in aliis, tum in Hispaniarum provinciis vices suas delegare consuevisse eminentioribus earum Ecclesiarum Episcopis. Certe quidem præter S. Leandrum, qui magis spectatus esset hoc tempore inter Hispanos Episcopos, neminem scimus. Sed ad ipsa Concilia Acta pernoscenda, ex quibus complura sunt quæ Annalibus his inseri debeant, veniamus. Est quidem ipsorum istiusmodi exordium (c);

In nomine Domini nostri Jesu Christi anno quarto regnante gloriosissimo atque piissimo & Deo fidelissimo domino Reccaredo Rege, die octavo Iduum Majarum, Æra sexcentesima vigesima septima, hæc Synodus habita est in civitate regia Toletana ab Episcopis totius Hispaniæ & Galliæ numero septuagintaduobus, &c. De hac

sis Aprilis, & ante diem octavum mensis Maii, ut suo loco ostendi. Hujus Concilii Epocha Baronium, Bollandum ad diem XIII. Martii in Commentario prævio ad Vitam Sancti Leandri Episcopi Hispalensis, aliosque Viros doctissimos, qui initium Reccaredi Regis male collocarunt, mirum in modum torsit; unde suspicati sunt, errorem irrepsisse, vel in annum IV. Reccaredi, vel in annum Eræ DCXXVII. Ve-

IX.

Synodus Tolet. III.

Auctoritate Rom. Pont. Concilium habitum.

(c) Tom. 2. Conc. edit. nova.

X.
De tempore generalis Concilii Toletani.

(a) *Isidor.* hac eadem Synodo hæc S. Isidorus (a):
in Chron. Goth. In ipsis regni sui exordiis Catholicam
fidem adeptus, totius Gothicae gentis populos inoliti erroris labe deterfa, ad cultum rectæ fidei revocavit. Synodum etiam ad condemnationem Arianæ hæresis congregavit: cui Concilio idem gloriosissimus Princeps interfuit, suaque id præsentia & subscriptione firmavit. Hæc Isidorus.

XI. Extat ipsa Synodus, canonesque vigintitres in ea editi, necnon fidei professio sincerissima, itemque Regis Reccaredi edictum; de quibus omnibus agemus per singula. Primum vero omnium opportunum putamus hic intexere sermonem a S. Leandro horum omnium præcipuo architecto tunc temporis habitum de eorundem conversione Gothorum: quem licet alii ponant in fine Synodi, nos (sicut reperimus in scripto codice bibliothecæ Sfortianæ, ex quo excipimus) ante Synodum positum hic eodem ordine ponendum putamus, quo auctor licet stylo inculto, erudito tamen, veluti rudi rastro vertit auri fodinam: cujus rei gratia putamus ista carius accipienda, quo simplicius atque fidelius dicta leguntur, haud probantes eum qui cultiori sermone eandem orationem illustrandam putavit (b) minime hac ex parte de antiquitate (pace ipsius dixerim) bene meritis. Ipse autem sermo sic se habet:

(b) *Joan. Marian. histor. Hispan. l. 5. c. 5.*

XII. Oratio Leandri de conversione Gothorum.

Festivitatem hanc omnium esse solemniorum festivitatum, novitas ipsa significat. Quoniam sicut nova est conversio tantarum plebium causa: ita & nobilitata sunt solito Ecclesiæ gaudia. Nam multas solemnitates per anni decursum celebrat Ecclesia; in quibus tamen si habet gaudia consueta, nova vero, sicuti in hac, non habet. Aliter enim gaudet de rebus semper possessis, aliter de lucris magnis bis nuper inventis. Pro qua re & nos majoribus gaudiis elevamur, quia repente novos Ecclesiam parturisse populos intuemur; & quorum asperitate quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudii nostri, tribulationis præteritæ occasio fuit. Gemebamus, dum gravaremur, dum exprobraremur: sed gemitus illi id egerunt, ut hi, qui per infidelitatem nobis erant sar-

cina, fierent nostra per suam conversionem corona. Hoc enim gratulative profert in psalmis sancta Ecclesia, dicens: In tribulatione dilatasti me. Et Sara dum sæpe a Regibus concupiscitur, nec maculam pudicitia sentit, & Abraham causa pulchritudinis suæ divitem facit; ab ipsis Regibus Abraham ditatur, a quibus Sara concupiscitur.

Condigne ergo Ecclesia Catholica gentes quas simul senserit fidei suæ decore affici, ad sui eas sponsi, hoc est, Christi lucra traducit; ut per ea regna virum suum divitem reddat, per quæ se inquietari præsenferit. Sic enim, dum ex vitio laceffitur, vel invidentium dentibus mordetur: dum premitur, eruditur; dum insectatur, dilatatur: quoniam patientia sua æmulatores suos aut superat, aut lucratur. Dicit enim ad eam divinus sermo (c); Multæ filia congregaverunt sibi divitias, tu vero supergressa es universas. Sed non mirum, quod hæreses filia dicuntur: sed attendendum, quod loco spinarum ponuntur. Filia sunt, eo quod ex semine Christiano generantur; spinae sunt, eo quod foris Ædem e Dei paradiso, hoc est, extra Catholicam Ecclesiam nutriuntur. Et hoc non conjectura sensuum nostrorum, sed Scripturæ divinæ auctoritate probatur, dicente Salomone (d): Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Ergo ne magnum vobis videretur, quod hæresim dixerim filias, continuo eas nominat esse spinas: hæreses, inquam, quæ aut in aliquem angulum mundi, aut in unam gentem inveniuntur versari: Ecclesia vero Catholica sicut per totum mundum tenditur, ita & omnium gentium societate constituitur. Certe ergo hæreses in cavernis quibus latent, cogregant ex parte divitias: Ecclesia autem Catholica in specula totius mundi locupletata supergreditur universas.

Exulta ergo & letare Ecclesia Dei; gaude & confurge in unum corpus Christi, induere fortitudinem tuam, & jubila exultatione: quoniam tui mærores in gaudium sunt mutati, & tristitiæ habitus in amictum lætitiæ versus est. Ecce repente oblita sterilitatis & paupertatis tuæ, uno partu populos innumeros genuisti Christo tuo: nam dispendiis tuis proficis, tuoque

XIII. Crescit Ecclesia ex perfectione.

(c) *Prov. 31.*

(d) *Cant. 11.*

XIV. De gaudio Ecclesiæ ob hæreticorum conversionem.

PAGIUS Verum citatæ temporariæ notæ, quæ in omnibus Conciliorum editionibus leguntur, & ex iis, quæ habentur in Conciliis Hispalensi & Cæsaraugustano II. confirmantur, minime sollicitandæ, ut fatetur Bollandus, qui subdit; Reccaredum arbitramur post Martyrium Sancti Hermenegildi assumptum in consortem Regni a patre Leuwigildo, saltem ante diem VII. Iduum Maiarum, atque ita in Conciliis numerari annos ejus: quos a morte patris solum cepit digere Sanctus Isidorus, ne Chronicon Gothorum inturbaretur.

V.

At conjecturam hanc ipsemet Isidorus in Chro-

nico evertit: Leuwigildi enim annos ab eo quo collega a Liuva Rege nuncupatus est, numerat, & tamen Reccaredi Regis annos a morte tantum Leuwigildi auspiciatur. Præterquamquod nec Isidorus, nec Abbas Biclariensis, nec ullus alius ex Antiquis Reccaredum vivente patre in Regni consortium adscitum tradidere. Verum est, Biclariensem, dum de Reccaredo vivente patre loquitur, hunc Regem appellare; sed factum id quia Regum filii, Reges ab Historicis plerumque nominantur, ut innumeris exemplis patet.

Hoc anno celebratum.

Hoc

que damno subcrefcis: tantus denique est
sponfus tuus, cujus imperio regeris, ut
dum te patiatnr depradari ad modicum,
rursum & prædam tuam ad te reducat,
& hostes tuos tibi conquirat. Sic autem
agricola, sic piscator, dum lucra atten-
dit futura, quæ seminat, & quem hamo
ille dat cibum, non imputat damnum. Tu
proinde jam ne fleas, ne lugeas, tempo-
raliter quosdam recessisse a te, quos cer-
nis cum magnis lacrymis rediisse ad te.
Exulta ergo fidei confidentia, & tui ca-
pitis merito fide esto robusta, dum quæ
recolis olim repromissa, nunc cernis fuis-
se completa. Ait enim in Evangelio ipsa

(a) Joan. 11. Veritas (a): Oportebat Christum mori
pro gente, & non tantum pro gente, sed
ut filios Dei, qui erant dispersi, congre-
garet in unum. Tu profecto in psalmis
(b) Psal. 33. clamas (b), odientibus pacem dicens:
Magnificate Dominum mecum, & exalte-
(c) Psal. 101. mus nomen ejus in unum. Et rursum (c):
In conveniendi populos in unum, & re-
gna ut serviant Domino.

XV. Quam dulcis sit charitas, quam dele-
De labore Etabilis unitas, non nesciens per Prophe-
fructus tica vaticinia, per Evangelica oracula,
colligit. per Apostolica documenta, nonnisi conne-
xionem gentium prædicat, nonnisi unita-
tem populorum suspirat, nonnisi pacis &
caritatis bona disseminat. Latere er-
go in Domino, eo quod non sis fraudata
a desiderio tuo: nam quos tanto tempore
gemitu tristi & oratione continua conce-
pisti, nunc post glacies biemis, post du-
ritiam frigoris, post austeritatem nivis
velut jucunditatem agrorum frugem &
latos verni flores, vel adhærentes * vi-
nearum stipitibus palmites, repente in
gaudio peperisti.

* adriden-
tes

XVI. Ergo, fratres, tota hilaritate animi
exultemus in Domino, & jubilemus Deo
salutari nostro. Hæc de cætero pro eis
quæ jam oblata sunt, ea quæ adhuc ex-
pectantur implenda, vera esse credamus.

(d) Joan. 10. Quæ enim præfata sunt, Domino dicente (d):
Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc
ovili, & illas oportet me adducere, &
fiet unus grex, & unus pastor: ecce con-

PAGIUS
VI.
Gesta in
Concilio
Toletano
III.

Hoc itaque anno Concilium Toletanum III.
congregatum, ut recte vidit Baronius; quod
ideo perperam Spondanus in anam DXCIII.
distulit. De hoc Concilio Joannes Biclariensis
anno VIII. Mauricii Imp. qui est Reccaredi IV.
annus, currenti scilicet Christi anno, hæc ha-
bet: Sancta Synodus Episcoporum totius Hispania,
Gallia, & Gallacia in Urbe Toletana, præcepto
Principis Reccaredi congregatur Episcoporum nu-
mero LXXII. in qua Synodo intererat memora-
tus Christianissimus Reccaredus, ordinem conversio-
nis suæ & omnium Sacerdotum, vel gentis Go-
thica confessionem Tomo scriptam manu sua Epi-
scopis porrigens, & omnia quæ ad Professionem
fidei Orthodoxæ pertinent, innotescens, cujus To-
mi ordinem decrevit sancta Episcoporum Synodus
canonicis applicare Monumentis. Summa tamen

tuemur fuisse completa. Pro qua re non
dubitemus totum mundum posse in Chri-
stum credere, atque ad unam Ecclesiam
convenire: quoniam rursus ipso testifican-
te didicimus Evangelio (e): Et prædi-
cabitur (inquit) hoc Evangelium regni
in universo Orbe in testimonio omnibus
gentibus; & tunc (inquit) veniet con-
summatio. Si ergo remansit pars aliqua
mundi, vel gens barbara, quam fides non
irradiavit Christi; profecto credituram,
atque in unam Ecclesiam esse venturam,
nullo modo dubitemus, si ea quæ Domi-
nus dixit, vera esse putamus.

Ergo, fratres, reposita est loco mali-
gnitatis bonitas, & errori occurrit ve-
ritas; ut quia superbia linguarum diver-
sitate ab unione gentes separaverat, eas
rursus gremio germanitatis colligeret ca-
ritas: & quemadmodum unus possessor
est mundi Dominus, ita & possessionis e-
jusdem unum cor & unus animus. Pete-
a me (ait f) & dabo tibi gentes hære-
ditatem tuam, & possessionem tuam termi-
nos terræ. Propterea & ex uno homine
propagatum est omne genus humanum, ut
qui ex illo uno procederent, unam spera-
rent unitatem & quærerent & diligerent.
Ordo ergo naturalis exposcit, ut qui ex
uno homine trabunt originem, mutuam re-
tineant caritatem; nec dissentiant a fi-
dei veritate, qui non disjunguntur na-
turali propagine. Hæreses vero ut divi-
siones e fonte emanant vitiorum; unde
quicumque ad unitatem venit, ex vitio
ad naturam redit: quia sicut naturæ est
fieri ex pluribus unitatem, sic est vitii
fraternitatis vitare dulcedinem. Eriga-
mur ergo tota mente in gaudio; ut quæ
gentes studio decertandi perierant, simul
& in amicam Christi unam Ecclesiam per-
currant, in quam eas rursus reducit &
concordia caritatis.

De hac profecto Ecclesiæ vaticinatur
Propheta, dicens (g): Domus mea do-
mus orationis vocabitur omnibus genti-
bus. Et iterum: Erit (inquit) in novis-
simis diebus præparatus mons domus
Domini in vertice montium, & elevabi-
tur

Synodalis negotii penes Sanctum Leandrum Hispa-
lensis Ecclesiæ Episcopum, & Beatissimum Eutro-
pium Monasterii Servitani Abbatem fuit. Per-
peram tamen Biclariensis annum VIII. Mauri-
cii cum quarto Reccaredi conjungit, non ad-
vertens Concilium Toletanum III. coactum esse
die VIII. mensis Maii, qua die Era DCXXVII.
seu anno Christi currenti annus VII. Mauricii
adhuc in cursu erat; nisi forte Biclariensis an-
nos Mauricii & Reccaredi ab eodem die ac
mense repetat.

Paulo post laudata verba subjungit Biclari-
ensis Abbas: a vigesimo Constantini Principis an-
no, quo tempore hæresi Ariana initium sumpsit,
usque in octavum annum Mauricii Principis Ro-
manorum, qui est Reccaredi quartus Regni an-
nus, anni sunt CCLXVI. quibus Ecclesiæ Catho-
li.

De con-
versione
totius or-
bis spes
concepta.
(e) Mat.
24.

XVII.

(f) Ps. 2.

XVIII.

(g) Isai. 2.

De Eccle-
sia pro-
phetica
Vaticinia.

VII.

Dogma
Arianum
in Hispa-
niis exter-
minatum.

zur super colles, & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob. Mons enim Christus est: domus Jacob una Ecclesia est ejus, ad quam & gentium concursus & populorum pronunciat confluere conventum; de qua rursus in alio loco dicit prophetia (a): Surge illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est, & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Leva in circuitu oculos tuos & vide. Omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi, & edificabunt (inquit) filii peregrinorum muros tuos, & Reges eorum ministrabunt tibi. Qui ut notesceret, quæ ventura essent genti vel populo, quæ ab unius Ecclesiæ communionem recidissent, secutus est: Gens enim & regnum, quod non serviet tibi, peribit. Alio denique loco similiter ait (b): Ecce gentem, quem nesciebas, vocabis; & quos non cognoveras, ad te current.

XIX.
De unitate
Eccl.

Unus est enim Christus Dominus, cujus est una per totum mundum Ecclesia sancta possessio: ille igitur caput, & ista corpus; de quibus in principio Genesis dicitur: Erunt duo in carne una; quod Apostolus in Christo intelligit & in Ecclesia. Dum ergo ex omnibus gentibus Christus unam vult habere Ecclesiam: quicumque extraneus est ab ea, licet Christi nomine nuncupetur, Christi tamen corporis compage non continetur. Hæresis enim, quæ respuit Catholicæ Ecclesiæ unitatem, eo quod adulterino amore diligit Christum, non uxoris, sed concubinæ obtinet locum: quoniam re vera duos dixit Scriptura esse in carne una, videlicet Christum & Ecclesiam, quo locum meretrix nullum invenit tertium. Una est (ait Christus) amica mea, columba mea, una est sponsa mea, una est genitricis suæ filia. De qua item eadem Ecclesia pronunciat, dicens: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Quarant nunc hæreses a quo constuprentur, vel cujus sint postribulum factæ: quoniam ab immaculato toro recesserunt Christi, a quo quanto pretiosam ef-

PAGIUS *lica hujus hæresis infestatione laboravit: sed favente Deo vicit, quoniam fundata est supra petram. Annus XX. Constantini Magni die XXV. mensis Julii anni CCCXXV. inchoatus est, ab eoque ad præsentem Christi annum, quo octavus Mauricii absolvitur intercurrunt an. CCLXVI. utrimque sc. incompleti. Quare Biclariensis Abbatis Chronicon usque ad sequentem Christi annum inclusive perducitur, quo sequentia quæ narrat contigere, licet Baronius num. XLV. ea cum præsentem anno alliget. Argimundus, qui Regnum assumere cupiebat, primum verberibus interrogatus, deinde turpiter decalvatus, post hæc dextra amputata, exemplum omnibus in Toletana Urbe asino sedens pompizans dedit, & docuit famulos Domini non esse superbos, ut in fine*

se novimus consuetudinem charitatis, tanto Dominum hac celebritate laudemus, quod gentes, pro quibus sanguis fusus est unigeniti sui, non est passus extra unum ovile, diaboli dentibus devorari.

Lugeat igitur veterosus prædo, suam prædam amisisse: quia impletum videmus, quod Propbeta vaticinante audivimus. Equidem (inquit c) & captivitas a forti tollitur; & quod ablatum fuerat a robusto salvatur. Arietem enim discordiæ, quem fabricaverat diabolus, pax Christi destruxit: & domus, quæ divisione in mutuum certabat cædem, uno jam Christo lapide angulari conjungitur. Dicamus ergo omnes (d): Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Nullum enim præmium charitati compensatur, inde omni gaudio præponitur: quia pax & charitas facta est, quæ omnium virtutum obtinet principatum. Superest autem ut unanimiter unum omnes regnum effecti; tam pro stabilitate regni æterni, quam pro felicitate cælestis Dominum precibus adeamus; ut regnum & gens, quæ Christum glorificat in terris, glorificetur ab illo non solum in terris, sed etiam in cælis. Amen. Ita peroravit ante Synodum sanctus Leander simplici & impolito stylo (ut sæculi hujus barbarie silvescentis conditio ferebat) sed divina scientia valde referto & sapientia mirifice exornato, instar arboris licet cortice durioris, tamen pomorum pendulorum fecunditate pulcherrimæ.

Congregatis igitur in unum sanctis Episcopis, Reccaredus Rex & ipse in eadem Synodo coram Patribus habuit sermonem: nam ejusdem Synodi hæc habent Acta (e): Cum pro fidei sinceritate idem gloriosissimus Princeps omnes regimini sui Pontifices in unum convenire mandasset, ut tam de ejus conversione, quam de gentis Gothorum innovatione in Domino exultarent, & divinæ dignationi pro tanto munere gratias agerent: sanctissimus idem Princeps sic venerandum Concilium alloquitur, dicens:

Non incognitum reor esse vobis, reverendissimi sacerdotes, quod propter instauran-

fui Operis scribit Biclariensis. Vide dicenda anno DXCI. num. V. & anno DXCIII. num. III. Eminentissimus Cardinalis de Aguirre in Notitia Concil. Hispaniæ pag. 95. refert, se habere Additionem incerti Auctoris ad istud Chronicon, complectentem gesta ab anno Christi DCI. usque ad DCCXLII. quam se in lucem emissurum pollicetur.

Hoc itaque anno Reccaredus Rex Gothos & Sævos ad Orthodoxam fidem convertit, Synodumque Toletanam III. haberi præcepit, in qua scripti anathematismi XXIII. ac Canones totidem, quibus subiicitur Edictum ejusdem Regis de confirmatione Synodi, quæ omnia concluduntur Homilia Sancti Leandri in laudem Ecclesiæ ob conversionem gentis Gothorum. Sanctus

XX.

(c) Isa. 49.
De gaudio & pace Ecclesiæ luget Diabolus.

(d) Luca 2.

XXI.

(e) Synod. Tolet. 3. t. 2. Conc.

XXII.

VIII.
Gothi per
annos
CCXIII.
eo dogmate infecti.

Regis oratio in Synodo habita.

randam disciplinae Ecclesiasticae formam ad nostrae vos serenitatis praesentiam evocaverim. Et quia decursis retro temporibus haeresis imminens in tota Ecclesia Catholica agere Synodica negotia denegavit: Deus, cui placuit per nos ejusdem haeresis obicem depellere, admonuit instituta de more Ecclesiastica reparare. Ergo sit vobis jucunditatis, sit gaudii, quod mos canonicus prospectu Dei per nostram gloriam ad paternos reducit terminos. Prius tamen admonéo pariter & exhortor, jejuniis vos, & vigiliis atque orationibus operam dare, ut ordo canonicus, quem a sacerdotalibus sensibus detraxerat longa atque diuturna oblivio, quo aetas nostra se nescire fatetur, divino vobis dono rursus pateat. Hæc Rex Reccaredus est prælocutus in Synodo. Sed postea Acta: Ad hæc autem gratias Deo agentes, & religiosissimo Principi universo Concilio laudibus acclamante, triduanum est exinde prædicatum jejunium. Sed cum octava Iduum Mijarum in unum cœtum Dei sacerdotes adessent, & oratione præmissa unusquisque sacerdotum competentis loco resedisset; ecce in medio eorum adfuit serenissimus Princeps, seque cum Dei sacerdotibus orationi communicans, divino deinceps flamine plenus sic ad loquendum exorsus est: dicens:

XXIII.
Rex ad Synodum verba fecit.

Non credimus vestram latere sanctitatem, quanto tempore in errore Arianorum laborasset Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri dies, quibus vos vestra beatitudo fidei sanctæ Catholicae cognovit esse sociatos, credimus generaliter magnum & æternum gaudium habuisse. Et ideo, venerandi Patres, ad hanc vos peragendam congregandos decrevimus Synodum, ut de omnibus nuper advenientibus ad Christum, ipsi æternas Domino gratias deferatis. Quicquid vero verbis apud sacerdotium vestrum nobis agendum erat de fide atque spe nostra, quam gerimus, in hoc tomo conscripta atque allegata notescimus. Relegatur ergo in medio vestri tomi, ut in judicio Synodali examinatus, per omne succiduum tempus gloria nostra ejusdem fidei testimonio decorata clarescat. Hæc Princeps. Pergunt Acta: Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus, offerente Rege, sacrosanctæ fidei tomi, & pronunciantes
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

ctus Isidorus in Chronico Gothorum refert, Athanaricum Gothorum Regem anno XIII. Imperii Valentis, Era CDXV. anno scilicet Christi CCCLXXVII. Legatos ad hunc Imperatorem misisse, & ab eo Doctores, qui suos Christianam fidem edocerent, postulasse, ac Valentem, qui Arianus erat, in eam gentem virus pestiferum transfudisse: Cujus blasphemiam, inquit, malum per discessum temporum, Regumque successu annis ducentis tredecim tenuerunt, qui tandem reminiscens salutis suæ, renuncia-

Notario clara voce, recensitus est ita.

XXIV.

Quamvis Dominus Deus omnipotens pro utilitatibus populorum, regni nos culmen subire tribuerit, & moderamen gentium non paucarum regiae nostrae curae commiserit; meminimus tamen nos mortalium conditione perstringi, nec posse felicitatem futurae beatitudinis aliter promereri, nisi nos cultui veræ fidei deputemus, & conditori nostro saltem confessione, qua dignus est ipse, placeamus. Pro qua re, quanto subditorum gloria regali extollimur, tanto providi esse debemus in his quæ ad Deum sunt, vel nostram spem augere, vel gentibus nobis a Deo creditis consulere.

Cæterum quid pro tantis beneficiorum collationibus omnipotentiae divinae valeamus tribuere, quando omnia ipsius sunt, & bonorum nostrorum nihil egeat, nisi ut cum sic tota devotione credamus, quemadmodum per Scripturas sacras se ipse intelligi voluit, & credi præcepit: id est, ut confiteamur Patrem qui genuerit ex substantia sua Filium sibi coæqualem & coæternum, non tamen ut idem sit natus & genitor, sed personæ alius sit Pater qui genuit, alius sit Filius qui fuerit generatus, unius tamen uterque substantiæ in divinitate subsistat: Pater ex quo sit Filius, ipse vero ex nullo sit alio: Filius qui habeat Patrem, sed sine initio & sine diminutione in ea qua Patri coequalis & coæternus est, divinitate subsistat. Spiritus sanctus a nobis confitendum est & prædicandus a Patre & Filio procedere, & cum Patre & Filio unius esse substantiæ, tertiam vero in Trinitate Spiritum sanctum esse personam, qui tamen communem habeat cum Patre & Filio divinitatis essentiam. Hæc enim sancta Trinitas unus est Deus, Pater & Filius & Spiritus sanctus, cujus bonitate (omnis licet bona sit condita creatura) per assumptam tamen a Filio humani habitus formam, e damnata progenie reformamur in beatitudinem pristinam. Sed sicut veræ salutis indicium est, Trinitatem in unitate, & unitatem in Trinitate sentire: ita erit consummata justitia, si eandem fidem intra universalem Ecclesiam teneamus, & Apostolicam unitatem in Apostolico positi fundamento servemus.

XXV.
Exacta S. Trinitatis professio:

N n n Ta-

verunt inolita perfidia, & Christi gratia ad unitatem fidei Catholica pervenerunt. Verum annus Eræ mendose ibidem descriptus, annusque Valentis XIII. tantum retinendus; cum, ut Tomo superiori anno CCCLXXVI. jam ostendi, Gotbi eo anno in Thracia seu in Mœsia Partibus a Valente suscepti fuerint, & ut testatur Sozomenus lib. 6. cap. 37. & Theodoretus lib. 4. cap. 37. sectam ejus ac communionem amplexi sint. Quare anni illi CCXIII. ab anno CCCLXXVI. deducendi, & fere completi numerandi.

XXVI. Tamen vos, Dei sacerdotes, meminisse oportet, quantis hucusque Ecclesia Dei Catholica per Hispanias adversæ gentis molestiis laboraverit, dum & Catholici constanter fidei suæ tenerent & defenderent veritatem, & hæretici pertinaciori animositate propria niterentur perfidia: me quoque (ut re ipsa conspiciatis) calore fidei accensum in hoc Dominus excitavit, ut depulsa obstinatione infidelitatis, & discordiæ summoto furore, populum qui sub nomine religionis famulabatur errori, ad agnitionem fidei & Ecclesiæ Catholicæ consortium revocarem.

XXVII. Adest enim omnis gens Gothorum inclita, & fere omnium gentium genuina virilitate illustrata, quæ licet suorum pravitate docturum a fide hætenus vel unitate Ecclesiæ Catholicæ fuerit segregata, tota nunc tamen meo assensui concordans, ejus Ecclesiæ communionem participatur, quæ diversarum gentium multitudinem materno sinu suscipit, & charitatis uberibus nutrit; de qua Prophetæ canente, dicitur (a): Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus. Nec sola Gothorum conversio ad cumulum nostræ mercedis accessit, quinimo & Suevorum gentis infinita multitudo, quam præsidio cælesti nostro regno subiecimus, alieno licet vitio in hæresim deductam, nostro tamen ad veritatis originem studio revocavimus.

XXVIII. Proinde, sanctissimi Patres, his nobilissimas gentes, quæ Dominicis lucris per nos applicatæ sunt, quasi sanctum & placabile sacrificium per vestras manus æterno Deo offero. Erit enim mihi immarcescibilis corona vel gaudium in retributione justorum, si hi populi, qui nostra ad unitatem Ecclesiæ solertia transcurrerunt, fundati in eadem & stabiliti permaneant. Sicut enim nostræ curæ fuit, hos populos ad unitatem Christi Ecclesiæ pertrahere, ita sit vestræ docilitatis, Catholicis eos dogmatibus instituere: quo in toto cognitione veritatis adstricti, noverint ex solido errores hæresis perniciosæ respuere, & veræ fidei tramitem ex charitate retinere, vel Catholicæ Ecclesiæ communionem desiderio avidiore amplecti. Cæterum sicut facile ad veniam pervenisse confido, quod nescia hucusque tam clarissima erraverit gens; ita gravius esse non dubito, si agnitam veritatem haud corde teneat, atque a patenti lumine (quod absit) oculos suos avertat.

XXIX. Unde valde pernecessarium esse perspexi, vestram in unum convenire beatitudinem, habens sententiæ Dominicæ fidem qua dicit (b): Ubi fuerint duo vel tres collecti in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Credo enim beatam sanctæ Trinitatis Divinitatem huic sancto interesse Concilio: & ideo tamquam ante conspe-

ctum Dei, ita in medio vestri fidem meam protuli, conscius admodum sententiæ divinæ dicentis (c): Non celavi misericordiam tuam, & veritatem tuam a congregatione multa. Vel Apostolum Paulum (d) Timotheo discipulo præcipientem audivi: Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam in qua vocatus es, confessus bonam confessionem coram multis testibus. Verà est enim Redemptoris nostri ex Evangelio sententia (e), qua consistentem se coram hominibus, confite-tri dicit coram Patre; & negantem se esse negaturum. Expedi enim nobis id ore profiteri, quod corde credimus, secundum cæleste mandatum, quo dicitur (f): Corde creditur ad justitiam, ore fit confessio ad salutem.

Proinde sicut anathematizo Arium cum omnibus dogmatibus & complicibus suis, qui unigenitum Dei Filium a paterna degenerem asserebat esse substantia, nec a Patre genitum, sed ex nihilo dicebat esse creatum; vel omnia Concilia malignantium, quæ adversus sanctum Synodum Nicænam extiterunt: ita in honorem & in laudem Dei, fidem sanctam Nicæni observo Concilii, & honoro ea quæ contra eundem rectæ fidei pestem Arium trecentorum decem & octo sancta Episcopalis scripsit Synodus. Amplector itaque & teneo fidem centum & quinquaginta Episcoporum Constantinopoli congregatorum, quæ Macedonium Spiritus Sancti substantiam minorantem, & a Patris & Filii unitate & essentia segregantem juguli veritatis interemit. Primæ quoque Ephesinæ Synodi fidem, quæ adversus Nestorium ejusque doctrinam lata est, credo pariter & honoro. Similiter & Chalcedonensis Concilii fidem, quam plenam sanctitate & retitudine adversus Eutychen & Dioscorum protulit, cum omni Ecclesia Catholica reverenter suscipio. Omnium quoque Orthodoxorum venerabilium sacerdotum Concilia, quæ ab ipsis superscriptis quatuor fidei puritate non dissonant, pari veneratione observo.

Properet ergo reverentia vestra fidem hanc nostram canonicis applicare monumentis, & ab Episcopis vel religiosis aut gentis nostræ primatibus solertem fidem, quam in Ecclesia Catholica crediderunt, audire: quam renovatam * apicibus, vel eorum subscriptionibus roboratam futuris olim temporibus in testimonium Dei atque hominum reservate: ut hæ gentes, quas in Dei nomine regia potestate præcellimus, atque deteriso antiquo errore, per unctionem sacrosancti chris-matis vel manus impositionem paracleti in Dei Ecclesiam perceperunt Spiritum (quem unum & æqualem cum Patre & Filio confitentes, ejusque dono in sinu Ecclesiæ sanctæ Catholicæ collatæ sunt) * si eorum

(c) Ps. 39.

(d) 1. Tim. 6.

(e) Mast. 10.

(f) Rom. 10.

XXX.

XXXI.

* rem notatam.

* in fide perseverent.

rum aliqui hanc rectam & sanctam confessionem nostram minime credere voluerint, iram Dei cum anathemate aeterno percipiant, & de interitu suo Fidelibus gaudium, infidelibus sint exemplum. Huic vero confessioni meae sanctas superscriptorum constitutiones comexui, & testimonio divino tota cordis simplicitate subscripsi. Hastenus Reccaredi Regis professio, cui subscripta fuere Symbola, Nicænum, Constantinopolitanum, & Chalcædonense, hisque apposita ejusdem Regis subscriptio verbis istis:

XXXII.

Ego Reccaredus Rex fidem hanc sanctam, & veram confessionem, quam unam per totum Orbem Catholica consistit Ecclesia, corde retinens, ore affirmans, mea dextera, Deo protegente, subscripsi. Moxque sequitur Reginæ subscriptio in hæc verba:

Ego Badda gloriosa Regina hanc fidem, quam credidi & suscepi, manu mea de toto corde subscripsi. Sed audi quæ piæ religiosæque secutæ sunt cum Dei laudibus acclamationes.

Tunc (inquiunt Acta) acclamatum est in laudibus Dei, & in favore Principis ab universo Concilio.

XXXIII.
Acclamationes
cum Dei
laudibus.

Gloria Deo Patri & Filio & Spiritui sancto, cui cura est pacem & unitatem Ecclesie suæ sanctæ Catholicæ providere.

Gloria Domino nostro Jesu Christo, qui pretio sanguinis sui Ecclesiam Catholicam ex omnibus gentibus congregavit.

Gloria Domino nostro Jesu Christo, qui tam illustrem gentem unitati fidei vere copulavit, & unum gregem & unum pastorem instituit.

Cui a Deo aeternum meritum, nisi vero Catholico Reccaredo Regi?

Cui a Deo aeterna corona, nisi vero Orthodoxo Reccaredo Regi?

Cui præsens gloria & aeterna, nisi vero amatori Dei Reccaredo Regi? Ipse novarum plebium in Ecclesia conquistor. Ipse mereatur veraciter Apostolicum meritum, qui Apostolicum implevit officium. Ipse sit Deo & hominibus amabilis, qui tam mirabiliter Deum glorificavit in terris, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Deo Patre vivit & regnat in unitate Spiritus sancti in sæcula sæculorum.

XXXIV.

His peractis, præcepit sancta Synodus uni ex Episcopis Orthodoxis explorare fidem Gothorum Episcoporum & clericorum, & aliorum qui inter Gothos primores essent, num re vera damnarent Arium, fidemque Orthodoxam profiterentur, atque si hoc assererent, id ipsum voce firmarent atque subscriptione munirent: Quo facto (subdunt Acta) Episcopi omnes una cum clericis suis, pri-

Gothorum
asser-
tio Catho-
lica.

Ann. Eccl. Tom. X.

moresque gentis Gothicæ, pari consensione dixerunt. Licet hoc quod paternitas atque fraternitas vestra a nobis cupit audire vel fieri, jam olim conversionis nostræ tempore egerimus, quando secuti gloriosissimum dominum nostrum Reccaredum, ad Ecclesiam transivimus, & perfidiam Arianam cum omnibus superstitionibus suis anathematizavimus, pariterque abjecimus; nunc tamen propter caritatem & devotionem, quam vel Deo vel sanctæ Ecclesie Catholicæ meminimus nos debere, non tantum hæc eadem quæ petitis, promptissime agere properamus: sed si quæ adhuc congrua fidei esse perspiciatis, nobis de charitate persuadete. Nos etenim semel rectæ fidei amor in eam devotionem evexit, ut omne quod nobis verius fraternitas vestra patefecerit, teneamus, & libera fateamur confessione.

Omnis ergo qui fidem & communionem ab Ario venientem, & hucusque a nobis retentam, adhuc tenere desiderat; anathema sit.

XXXV.

Quicumque Filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum negaverit a paterna substantia sine initio genitum, & æqualem esse Patri, & consubstantialem; anathema sit.

Quicumque Spiritum sanctum non credit, aut non crediderit a Patre & Filio procedere, eumque non dixerit coæternum esse Patri & Filio consubstantialem; anathema sit.

Quicumque in Patre & Filio & Spiritu sancto & personas non distinguit, & unius divinitatis substantiam non agnoscit: anathema sit.

Quicumque Filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum, & Spiritum sanctum esse Patre minorem asseruerit, & gradibus separaverit, creaturamque esse dixerit; anathema sit.

Quicumque Patrem & Filium & Spiritum sanctum unius substantiæ, & omnipotentis, & aternitatis esse non crediderit, anathema sit.

Quicumque nescire Filium Dei, quod Deus Pater sciat, dixerit; anathema sit.

Quicumque initium Filio Dei & Spiritui sancto deputaverit; anathema sit.

Quicumque Filium Dei secundum divinitatem suam visibilem aut passibilem ausus fuerit proferre; anathema sit.

Quicumque Spiritum sanctum, sicut Patrem & Filium, verum Deum omnipotentem esse non crediderit; anathema sit.

Quicumque aliam fidem & communionem Catholicam, præter quam in Ecclesia universali, quæ Nicæni, & Constantinopolitani, & primi Ephesini, & Chalcædonensis Concilii decreta tenet pariter & honorat; anathema sit.

Quicumque Patrem & Filium & Spiritum sanctum honore & gloria & di-

vinitate separat & disiungit; anathema sit.

Quicumque Filium Dei & Spiritum sanctum cum Patre non crediderit esse glorificandum & honorandum; anathema sit.

Quicumque rebaptizandi sacrilegium, opus esse bonum credit, aut crediderit, egit, aut egerit; anathema sit.

* Coma-
norum.
Damnat
Libelli e-
diti &
Concilii
Arimin-
ensis.

Quicumque libellum detestabilem duodecimo anno Leuvigildi Regis a nobis editum, in quo continetur Romanorum * ad Arianam Ecclesiam traductio; & Gloria Patri per Filium in Spiritu sancto, & male a nobis instituta continentur: hunc libellum si quis pro vero habuerit, anathema sit in æternum.

Quicumque Ariminense Concilium ex toto corde non respuerit & damnaverit; anathema sit.

XXXVI.
Constitemur enim, nos ex hæresi Ariana toto corde, tota anima, & tota mente nostra ad Ecclesiam Catholicam fuisse conversos. Nulli dubium sit, nos, nostrosque decessores errasse in hæresi Ariana, & fidem Evangelicam atque Apostolicam nunc intra Ecclesiam Catholicam didicisse.

Proinde fidem sanctam, quam religiosissimus dominus noster patefecit in medio Concilii, & manu sua subscripsit, hanc & nos tenemus, hanc constitemur pariter & suscipimus, hanc in populis prædicare, & docere promittimus. Hæc est vera fides, quam omnis Ecclesia dum per totum mundum tenet, Catholica esse creditur & probatur. Cui hæc fides non placet, aut non placuerit, sit anathema maranatha in adventu Domini nostri Jesu Christi. Quicumque fidem spernit Nicæni Concilii, anathema sit. Quicumque fidem Concilii Constantinopolitani centum quinquaginta Episcoporum veram esse non dixerit, anathema sit. Qui fidem Ephesinæ Synodi primæ & Chalcedonensis non tenet, & ea non delectatur, anathema sit. Proinde, & damnationem hanc perfidæ communionis Arianae & omnium Conciliorum hæresim Arianam foventium cum anathemate eorum manu propria subscripsimus. Constitutiones vero sanctorum Conciliorum Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, vel Chalcedonensis, quas gratissima aure audivimus, & consensione nostra veras esse probavimus, de toto corde, & de tota anima, & de tota mente nostra subscripsimus, nihil ad cognitionem veritatis lucidius arbitantes, quam quæ supradictorum Conciliorum continent auctoritates.

XXXVII.
De Trinitate autem & unitate Patris & Filii & Spiritus sancti nihil bis verius, nihil lucidius, unquam potest vel poterit demonstrari. De mysterio incarnationis unigeniti Filii Dei pro salute humani generis, quo & vera probatur humanæ naturæ sine peccati contagione susceptio, & permanentis incorruptæ in eo di-

vinitatis plenitudo, dum & natura utraque non deperit: & una sit ex utraque Domini nostri Jesu Christi persona, satis plene in his Conciliis probatur patefieri veritate, & a nobis creditur, omni dubitatione remota.

Qui unquam hanc fidem sanctam depravare, corrumpere, mutare tentaverit, aut ab eadem fide, vel communionem Catholica, quam nuper sumus Deo miserante adepti, credi, separari, vel dissociari voluerit; sit Deo & universo mundo crimini infidelitatis in æternum obnoxius. Floreat autem Ecclesia sancta Catholica per omnem mundum pacatissime, & emineat doctrina, sanctitate, & potestate. Si qui intra eam fuerint, crediderint, communicaverint: hi audient ad dexteram Patris positi: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Si qui autem ab ea recesserint, ejusque detraxerint fidei, & communionem respuerint: hi audient ex ore divino in die Judicii: Discedite a me maledicti: nescio vos: ite in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis ejus. Sint ergo damnata, & in celo, & in terra, quæcumque per hanc fidem accipiuntur, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui cum Patre & Spiritu sancto est gloria in sæcula sæculorum. At quid post Gothorum confessionem editam Rex maxime pius?

Rursum sanctam Synodum allocutus, illud inter alia petiit, ut in omnibus Hispaniarum provinciis, quod in Synodo semel factum esset de Catholica fidei assertionem, id semper repeti deberet in ecclesiis, cum quisque eorum sacramentum esset sumpturus Eucharistiam. Sed audi verba ipsius: Hoc (inquit) adhuc necessario pro firmitate fidei Catholicae nostra Deo supplex instituere decrevit auctoritas, ut propter roborandam gentis nostræ novellam conversionem omnes Hispaniarum & Gallicie Ecclesie hanc regulam servent, ut omni sacrificii tempore ante communicationem corporis Christi & sanguinis juxta Orientalium partium morem, unanimiter clara voce sacratissimum fidei recenseant Symbolum: ut primum populi, quam credulitatem teneant, fateantur, & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant.

Dum enim hæc constitutio fuerit perenniter conservata in Dei Ecclesia, & Fidelium ex solido corroboratur credulitas, & perfidia infidelium confutata, ad id quod repetitum sapius recognoscit, facillime inclinatur: nec se quisquam jam de ignorantia fidei excusabit a culpa, quando universorum ore cognoscit, quid Catholica teneat & credat Ecclesia. Omnibus ergo capitulis, quæ adhuc per vestram sanctitatem regulis Ecclesiasticis adicienda

XXXVIII.
Pœna im-
pios præ-
mium se-
quitur
Orthodo-
xos.

XXXIX.
Symbolum fidei
ante Eucharistiam.

XL.

De reti-
nenda mo-
rum di-
sciplina.

da sunt, hoc pro fidei sanctæ reverentia & firmitate proponite, quod de proferendo Symbolo nostra, Deo docente, decrevit serenitas. De cætero autem, prohibendis insolentium moribus mea vobis consentiente clementia, sententiis terminate districtioribus: & firmitate disciplina, quæ faciendæ non sunt, prohibete; & ea quæ fieri debent, immobili constitutione firmate. Hactenus Rex Catholicus ad Patres in Synodo consistentes, in omnibus exemplar religiosissimi Principis præferens, qui (ut par est) leges accipiat a sacerdotibus. Paruerunt ipsi quidem, leges Ecclesiasticas sancientes, quibus & regnum bene disponi posset. In primis vero ad integrum consequendum conservandumque splendorem Hispanicarum Ecclesiarum diu denso nubilo hæresis vel superstitionis Gentilicæ obscuratum, factis consultum visum est Patribus, si (quod primo canone statuunt) permaneat (ut ajunt) in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & Synodicæ sanctorum Præsulum Romanorum epistolæ.

XLI.

Inter alia vero saluberrima decreta, ut pravus ille usus aboleretur efficiunt, quo ad sæculare forum clericum clericum traheret, ista sancientes (a) : *Diuturna indisciplinatio, & licentiæ inlicita præsumptio usque adeo illicitis ausibus aditum patefecit, ut clerici conclericos suos, relicto Pontifice, ad judicia publica pertrabant. Proinde statuimus hoc de cætero non præsumi. Si quis hoc præsumpserit facere; & causam perdat, & a communione efficiatur extraneus.* Hæc Patres, non recens quippiam in Ecclesia statuentes, sed quod semper ante factum esset, ad legitimam observantiam revocantes, nempe ut nullum aliud tribunal nisi Ecclesiasticum clerici scirent, laicisque inconcessum esset ad sæculare forum clericum trahere, quod conclerico scirent esse vetitum. Unde magis erubescant, qui eam quam inlicitam dicunt Patres præsumptionem, & indisciplinationem condemnant atque procul abiciunt, impudenter nimis scriptis dictisque satagunt restituere.

XLII.

Quantum autem ista cavenda curarint sanctissimi Patres illi qui Synodo interfuerunt, atque religiosissimus ipse Rex in conversione Gothorum & Suevorum Apostoli vice functus vitanda censuerit; qui in eodem Concilio decimus octavus sancitus est canon hic nobis recitandus ostendit, qui sic se habet (b) :

(b) Conc.
Tol. c. 38.

Præcepit hæc sancta & universalis Synodus, ut stante priorum auctoritate canonum, quæ bis in anno præcepit congregari Concilia, consulta itineris longitudine, & paupertate Ecclesiarum Hispaniæ, semel in anno in loco, quem Metropolitanus elegerit, Episcopi congregentur:

Judices vero locorum, aut Actores fiscalium patrimoniorum, ex decreto domini nostri Reccaredi Regis simul cum sacerdotali Concilio, autumnali tempore, die Kalendarum Novembrium in unum conveniant; ut discant, quam pie & juste cum populis agere debeant, nec in angariis aut in operationibus superfluis sive privatum onerent, sive fiscalem gravent. Sint prospectores Episcopi, secundum regiam admonitionem, qualiter Judices cum populis agant, ut ipsos præmonitos corrigant, aut insolentiam eorum Principum auribus innotescant. Quod si correptos emendare nequiverint: & ab Ecclesia, & a communione suspendant. A sacerdote vero & senioribus deliberetur, quid per provincias sine detrimento præstare debeant Judices, si ad Concilium non venerint. Hæc de his canon.

XLIII.

Ex his quidem non tantum hæc sancientes sunt commendandi Episcopi, sed ipse Rex summis laudibus celebrandus; utpote quod nonnisi ipso annuente, volente, atque fortasse etiam præcipiente, adversus sæculares magistratus, quos præficeret ipse provinciis voluerit invigilare sanctos Episcopos, ne quod ab illis præter jus fasque decerneretur; probe sciens, parentum esse, filios quolibet errantes corripere; esse pastorum, oves quascumque sive arietes eadem disciplina pecuaria coercere. Si vero id prætermittant Episcopi, & quod prædicantur, & in Synodo a Patribus nominantur, prospectores desinant esse & monitores; diram illam per Ezechielem (c) annunciatam diu ante sententiam infelices accipient, qua segnis speculator corripendus erit, qui buccina non insonuerit, ut ab irruente gladio divinæ vindictæ suos liberent, & periculum antevertant. Vetus est de his sanctio (d) Ecclesiastica, qua jubentur Episcopi invigilare super Præsides provinciarum, ne quid contra disciplinam committant; quod si præsumant, anathemate percelluntur. Sed & antiqua est constitutio Imperatorum Christianorum (ut suo loco diximus) qua Præfectorum tribunalibus præesse debere monentur Episcopi. At de Synodi canonibus satis: quod vero ad reliqua Concilii Acta pertinet, aliquid in eis desiderari posse videtur, cum alia ab eodem Rege statuta esse tradantur, quæ in eisdem Actis minime reperiuntur expressa: nam & regio dicitur sancitum edito, ut libri omnes hæreticorum igni comburendi darentur. Testatur id quidem Aimoinus (e) .

(c) Ezech.
33.(d) Conc.
Arel. c. 7.(e) Aim.
de rebus
Fran. l. 3.
c. 77.

XLIV.

Statutis igitur a sancta Synodo vigintitribus canonibus, Rex Reccaredus edidit sanctionem de firmitate Concilii, cuncta quæ in eo sunt statuta recensens, pœnam ea non servantibus addens. Est
ejus

S. Leander Synodo inter-
fuit.

* Eutropii.

XLV.

ejus exordium: *Amatores nos sui divina faciens veritas, &c.* Quam sequitur mox ipsius Regis subscriptio, atque omnium qui interfuerunt Episcoporum numero sexagintaseptem, illis computatis qui per legatos subscripserunt. Cæterum in tomis Conciliorum errore ommissus habetur S. Leander Hispalensis Episcopus, qui ex vicaria præfectura, sive, (ut Tudenensis ait) ex legatione Apostolicæ sedis, primo loco legi debuerat: equidem non ommissum oportuit, qui Gothorum conversione, Gothorum Apostolus dici meruit, de quo Isidorus hæc ait in Chronico: *Interfuit tunc dignitate Primas ille Catholicus & Orthodoxus Leander Hispalensis Episcopus, & Romanæ sedis legatus sanctitate, & doctrina perspicuus.* Desideratur in subscriptione & Eupreprii * nomen, quem collaborasse cum Leandro testatur Joannes Abbas Biclarenensis, idemque Episcopus Gerundensis, qui in hunc usque annum quod scripsit temporis Chronicon perduxit. Qui autem primo loco subscriptus invenitur Maufona Emeritæ Archiepiscopus, egregia claruit sanctitate, cujus res præclare gestæ scriptæ sunt a Paulo diacono Emeritensi, qui & Nuntii Abbatis miræ sanctitatis viri, qui his item temporibus floruit, Acta conscripsit, & aliorum.

Pro tanto pietatis munere Deus Reccaredum Regem hoc anno eripuit a conjuratione Argimundi Ducis exercitus, qui ut Rex fieret, adversus eum una cum pluribus aliis conspiravit: quorum studiis Dei nutu detectis, capti omnes meritis dedere pœnas. Hæc quidem hoc anno post Concilium facta esse, idem qui supra Joannes Biclarenensis suo Chronico affirmat.

XLVI.

Insuper idem filius pacis Reccaredus Catholicus Princeps hoc item anno, qui a Gregorio numeratur Childeberti Regis undecimus, legatos rursus misit in Gallias ad Guntherannum Francorum Regem: sed cum nihil hujusmodi officio effecisset, ipse Narbonam veniens in Francorum ditionem irrupit, prædasque agens regressus est: Hæc Gregorius (a). De ejusmodi incursionibus & aliis visus est locutus Isidorus in Chronico, dum ejusdem Regis prædicans virtutem bellicam, hæc addit: *Sæpe etiam & lacertos contra Romanas insolentias & irruptionem Vvasconum movit, ubi non magis bellica tractasse, quam potius gentem quasi in palæstra ludis pro usu utilitatis videretur exercuisse. Provincias autem pater prælio acquisivit, iste pace servavit, æquitate disposuit, moderamine rexit.*

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 8. c. 38.

Reccaredi Regis fortitudo bellica.

PAGIUS IX.

Ad num. XLVI. & seq. Secunda Reccaredi Regis Gothorum Legatio ad Guntramnum Francorum Regem ad pacem ab eo impetrandam

Mulsi quoque adversus eum tyrannidem assumere cupientes, detecti sunt, suumque machinationis consilium implere non potuerunt.

Fuit autem placidus, mitis, egregia bonitatis, tantamque in vulgus gratiam habuit, & tantam in animo benignitatem gessit, ut in omnium mentibus influens, etiam malos ad affectum sui amoris attraheret: adeo liberalis, ut opes privatorum, Ecclesiarum prædia direpta a patre & fisco associata, juri proprio restitueret; adeo quoque clemens fuit, ut populi tributa sæpe indulgentiæ largitione donaret: multos etiam ditavit rebus, plurimos sublimavit honoribus, opes suas in miseris, thesauros suos in egenis recondens, sciens ad hoc illi collatum regnum, ut eo salubriter uteretur, bonis initiis bonum finem adeptus: fidem enim rectæ gloriæ, quam primum percepit, novissime publica confessione pœnitentiæ cumulavit. Hæc Isidorus de virtutibus Reccaredi, quas etiam cum Isidori germanus sanctus Leander postea suis litteris Gregorio Papæ significasset, respondens Gregorius hæc ad Leandrum inter alia habet (b): *Hujus dum mihi per scripta vestra mores exprimitis, amare etiam quem nescio fecistis.* Hæc ipse.

De rebus Italiæ nihil præterea. In Sicilia autem hoc eodem anno, qui tertius numeratur ante illud tempus, quo S. Gregorius Papa epistolam (c) scripsit ad Petrum subdiaconum in Sicilia de rebus Siculis, subdiaconi prohibiti sunt cum uxoribus ante subdiaconatum sibi conjunctis permanere, jussique sunt ut Ecclesiæ Romanæ more continentiam servarent, cum tamen iisdem antea permissum fuisset uxorem ducere: quod postea Gregorius abolevit. Ait enim: *Ante triennium subdiaconi omnium Ecclesiarum Siciliæ prohibiti fuerant, ut more Romanæ Ecclesiæ nullatenus suis uxoribus miscerentur. Quod mihi durum atque incompetentem videtur, ut qui usum ejusdem continentiæ non invenit, neque castitatem ante promisit, compellatur a sua uxore separari, atque per hoc (quod absit) in deterius cadat. Unde videtur mihi, ut in præsentis die omnibus Episcopis dicatur, ut nullum subdiaconum facere præsumant, nisi qui victurum caste promiserit.* Hæc Gregorius. Non in Sicilia tantum, sed & in Hispania continentiam subdiaconis minime adhuc imperatam fuisse videri potest ex canone quinto Toletani Concilii hoc anno habiti, ubi sacerdotes tantum atque diaconi absque uxoribus caste vivere admonentur. At de continentia clericorum late superius.

Quod

gesta anno DLXXXVI. ut anno superiori num. XI. exposuimus.

A num.

XLVII.
Virtutes
Reccaredi
Regis.

(b) Greg. l. 2. epist. 41.

XLVIII.

(c) Greg. l. 2. ep. 42.

De subdiaconorum continentia.

Secunda legatio Reccaredi ad Guntramnum

XLIX.

Quod vero pertinet ad res Orientis, hoc anno quarto Mauritii Imperatoris, Philippicum Orientis Præfectum, Ducemque exercitus adversus Persas admirabilem consecutum victoriam tradunt tum Miscellæ (a) auctor, tum Cedrenus (b). Ad confutandum quidem magorum vaticinium, cum polliciti essent Regi Persarum omnino vincendos ab ipso esse Romanos, simulque ostendendam ipsorum vanam superstitionem, tanta hæc Deus visus est præstitisse Christiano eidemque Catholico exercitui. Sed audiamus res gestas simplici stylo narratas:

(a) Misc.
17.
(b) Cedr.
Annal. in
Maurit.

Bellum
Persicum
prosperè
gestum.

(c) Misc.
ubi supra.

(c) Quarto Imperii Mauritii anno Philippicus egressus e regia urbe, hostili sumpto apparatu, ad civitatem Amidam properat. Et collectis armatis, percontabatur eos, si in promptu haberent properandi ad bellum. At Romanis juramentis credulum eum reddentibus, se alacriter bellaturos; venit ad Anazarbum. At vero Cardarigas (Dux iste erat exercitus Persarum) hoc comperto, risui auditionem mandavit, somnium esse quod dicebatur, opinans. Accersitisque magis, interrogavit: Quis erit victoriæ dominus? At dæmonum placatores, Persas astruebant a diis victoriam laturos. Consultabant igitur Persæ magos, læti promissionibus facti, & parabant continuo compedes ex ligno ferroque quibus Romanos vinciant compeditos. Prætor autem commonet Romanos, ne agrorum exterminant labores; ne justitia Dei, quæ malum odit, victoriam ad barbaros transferat.

L.
Veneranda
Christi Imago
comitata
Romanum exer-
citus vi-
ctoriam
parit.

Postera die Prætor duos dirigit Phylarchos Sarracenorum, & capiunt Persus vivos, per quos motus adversariorum didicerunt. Qui asseruere, Ducem velle quotidie barbaros in Romanos irruere. Porro Philippicus diluculo vale dicens Romanis, tribus phalangibus occurrit in prælium: ipseque assumpta Dei hominis

PAGIUS
X.
Romanos
inter &
Persas
bellum
continua-
tur.

A num. XLIX. ad LII. Quæ Baronius narrat, contigisse inter Romanos & Persas anno quarto Mauritii Imp. revocanda sunt ad annum Christi DLXXXVI, ubi de iis egimus. Quæ vero anno superiori a num. II. ad VI. de eodem bello ex Evagrjo recitat, hoc anno gesta, quo, ideo ea magis, tam ex Evagrjo, quam ex Theophylacto, hic exponemus. Theophylactus lib. 3. c. 4. ait; Vere placidum & jucundum terris vultum exhibente, bellum inter Romanos & Persas recrudescit. Geta, seu (quod idem est) Sclavini Thracia proxima valide devastant. Persæ Romanis Ducibus forte occurrentes ab iis velut alii agentibus morte multantur. Roma vetus Langobardorum impetus retundit. Tum cap. 5. postquam triumphum illum præclarum Romani retulerunt (anno sc. superiori) adhuc bellum ad Martyropolim durabat. Philippicum pro Duce nondum admittebat exercitus. Hic Literis a Mauricio acceptis, e Cilicia, ubi morabatur, in Syriam redit, ibi ægre ab exercitu est re-

facti imagine, quam ἀχιροποιοντων, id est, non manu factam Romani prædicant, eam videlicet quam ad Abagarum a Christo missam produnt veteres, discurrens per aciem, armatis divinam impertiebatur virtutem: & stans post aciem hæc retinens arma, lacrymis multis Deum placabat; sicque cælestium ordinum Principes auxiliares assumpsit. Cum autem bellum ageretur, Vitalianus Princeps aciei præ omnibus audacius, motus, phalangem disruptit Persarum, & sarcinam tulit. Romani autem circa spolia cœpere vacare: quos aspiciens Philippicus, ne ad exuvias etiam reliqui reversi, prælii obliviscerentur, conversique barbari prædarent eos; Theodoro Tribuno galea sua imposta, misit gladio percutere eos, qui circa exuvias vacabant: quem videntes, & existimantes esse Philippicum, dimissis spoliis, properarunt ad bellum. Cum autem bellum per multas horas ageretur, vox fit a Prætoze, Persarum equos lanceis percutere: quo facto, in fugam versus est Persarum exercitus, & triumpho ingenti potiti sunt Romani, & occiduntur Persæ, multi comprehenduntur etiam vivi duo millia, & Byzantium mittuntur. Aufugit quoque Cardarigas, quem Persæ cum injuriis respuunt.

Porro Philippicus Heraclium Heraclii patrem, qui postea Imperio præfuit, Subprætozem, exploratoremque barbarorum, transmisit, sumptisque militibus Babyloniam adiit, & Clomannorum castellum obsidet. At vero Cardarigas elegit milites idiotas cum subjugalibus; & turba collecta, exercitum sese movere jactabat, & per munita loca obscura nocte in dorsa Romanorum defugiunt, nequaquam fidentes se manus in eos missuros. Timore autem importuno cadente in Philippicum, fuga mirabili usus est. Quo comperto Romani in fugam vertebantur per loca ad meandum difficilia, incurrentes pericula mul-

LI.
Philippi-
ci incuria
Rom.
exercitus
in discrim-
en con-
jectus.

ceptus, cum Gregorius Antiochenus id temporis Archiepiscopus eum in gratiam & amicitiam militum restitisset. Martyropolis vero dolo & insidiis occupata est a Persis fraude architecti cujusdam Sitta, qui ad Persas transfugerat. Quod ubi Philippicus rescivit, illuc infesto agmine progressus castris oppidum circumdat. Sed conferta pugna, Romani spe frustrati, Barbaris palmam cedere compulsi sunt. Philippicus illico abire Præfectura cogitur, cujus locum Comentiolus Imperatoris auctoritate capessit. Hæc fere de verbo ad verbum Theophylactus.

De bello illo Langobardico, cujus meminit Theophylactus laudatus, mentionem etiam facit Theophanes anno Incarnat. secundum Alexan. DLXXX. Kalendis Septembris anni Christi DLXXXVII. inchoato, ubi ait, eo anno mense Septembri, Indictione VI. Langobardos adversus Romanos bellum movisse, & narratam Persarum de Romanis victoriam ac Comentioli in Phi-

XI.
Exercitus
Romanus
cum Duce
suo opera
Gregorii
Antioche-
ni recon-
ciliatus.

multa. Cumque Sol ortus esset, a calamitate liberantur, nemine persequente: & pervenientes ad Prætores, hunc injuriis pessimis blasphemabant. Verum Persæ festam existimantes fugam, persequi ausi non sunt. Porro Heraclius transmeans Tygrum, quæ Claudiæ regionis erant insignia præsidia igni tradebat, & sic ad Philippicum rediit cum spoliis multis. Hæc acta sunt hoc anno quarto Mauritii. Ostensum est omnia bene cessisse Romanis, quos in prælio Salvatoris imago veneranda comitabatur, cum hostes vinci fecerit, & Ducis incuriam, per quam universus exercitus in maximum discrimen conjectus est, suis non permisit obesse.

LII.

Jam vero quæ ad hujus anni finem contigerunt, ordine temporis describamus. Cum enim cuncta felicia, sive in Occidente conversione Gothorum, sive in Oriente debellatione Persarum acciderint, extrema anni hujus Romanæ urbi funesta admodum exitere: Tiberis in primis portentosa alluvione, & cuncta vastante inde secuta peste. De his acturi in primis quæ sunt temporis rationis, quo veluti recta deducta linea, quæ dicenda sunt, veritati æque consona disponantur, accuratius disquiramus: a qua aberrantes alii sequenti, post sequentem vero alii annum, alii ulterius nimis absurde collocant; ex quibus alios deteriores suboriri errores necesse sit.

LIII.

De tem-
re inun-
dationis
Tiberinæ.

Cum autem id de alluvione accidisse constet mense Novembri Indictionis octavæ, quæ hoc anno incipit mense Septembris; nihil est ut de his dubitari possit. At ne de asserta Indictione octava possit aliqua dubitatio suboriri, accipe firmitatem ex literis scriptis a S. Gregorio Papa in fine anni sequentis, cum Ponti-

PAGIUS

Philippici locum substitutionem refert. Qua in re eum, quoad annum rei gestæ, errare certum. Quæ memorat Theophylactus, lucem accipiunt ex iis, quæ Evagrius lib. 6. cap. 11. & seqq. habet; cui eo major fides adhibenda, quo cum Gregorio Antiocheno Episcopo hoc tempore versabatur. Ait Evagrius, Imperatorem Gregorium Antiochenum, ad res maximas perficiendas aptissimum in Orientem misisse, persuasurum militibus, ut priores Præpositos, quos antea habebant, susciperent. Gregorius, ubi illuc pervenit, missis quaquaversum Nunciis, principales milites evocavit ad locum, qui *Litarba* dicitur, & trecentis stadiis ab Urbe Antiochia distat. Ad hos Orationem habuit, quam Evagrius integram recitat. Milites postquam inter se deliberassent, se se arbitrio voluntatiq; Episcopi permiserunt. Cumque Philippicum illis nominasset, responderunt, universum exercitum gravi jurejurando ea de re obstrictum esse. Tum Gregorius *Dei gratia Sacerdotem se esse dixit, & datam sibi esse potestatem ligandi atque solvendi, tum in cælo, tum in terris*. Cumque nihil hac etiam in re acquievissent, immaculato Christi Corpore eis distributo: *Erat enim venerabilis in primis dies secunda feria, quæ Do-*

sex creatus est; & invenies eas datas nova indictione, cum constet anno ante ejus creationem, dicto mense & Tiberim exundasse, & paulo post pestilentiam exortam esse. Rursum firmatum id habes etiam ipsius S. Gregorii assertione, cum scribens Dialogorum libros anno tertio evoluto sui Pontificatus, dum de hac Tiberis excrecentia meminit (a), ante fere quinquennium accidisse testatur. Insuper adde, quod cum ipse numeret annum secundum sui Pontificatus cum Mauritius jam septimum ageret in Imperio, constetque (ut dicemus) anno sequenti creatum esse ipsum Gregorium Papam, & ante annum ipsius creationis ejusmodi inundationem accidisse: plane ad hujus anni finem (ut dictum est) eam esse referendam, nulla dubitatio reliqua esse potest. Hæc de temporis ratione satis.

(a) Greg.
dialog. l. 3.
c. 19.

LIV.

Res gesta autem etsi a pluribus tum antiquis, tum recentioribus scripta habeatur, a nemine puto fidelius esse narratam, quam ab eo qui prope interfuit: is fuit diaconus Turonensis Ecclesiæ tunc ab ejus Episcopo Gregorio in Urbem missus, ut a Romano Pontifice reliquias Sanctorum acciperet, quas, defuncto Pelagio, a Gregorio adhuc diacono accepit: cujus relatione ipse Turonensis Episcopus Gregorius ista scripsit; *Anno (inquit) quintodecimo Childeberti Regis, diaconus noster ab urbe Roma Sanctorum cum pignoribus veniens, sic retulit: Quod anno superiori, mense nono, tanta inundatione Tiberis fluvius Urbem obruit, ut ædes antiquæ diruerentur, horrea etiam Ecclesiæ subversa sint, in quibus nonnulla tritici modiorum millia perire. Multitudo enim serpentium cum magno dracone in modum trabis validæ per hujus*

(b) Greg.
Tur. l. 10.
c. 1.Tiberis
inunda-
tione ser-
pentes in
mare de-
lati.

minica Passioni vicina est, cum universos, duo circiter hominum millia toris in gramine tumultuarie compositis Cana excepisset, postmodum reversus est. Philippicus postea Antiochiam venit, ubi dextra data oblivionem præteritorum militibus confirmavit, qui una cum illo in expeditionem profecti sunt. Hæc Evagrius, qui narrat postea quomodo Martyropolis a Persis capta fuerit. Quare cum hoc anno Pascha celebratum sit die X. mensis Aprilis, feria secunda majoris Dominicæ passionis incidit in diem IV. ejusdem mensis, quo ea reconciliatio facta, postquam milites per annum in seditione obstinatus perseverassent.

Ad num. LIII. & seqq. Turonensis lib. 10. cap. 1. scribit: *Anno XV. Childeberti Regis, Tyberis Diaconus noster ab urbe Roma cum Sanctorum pignoribus veniens sic retulit, quod anno superiore mense nono, tanta inundantia Tyberis fluvius Urbem Romam obtexit, ut ædes antiquæ diruerent.* Annum incipit Turonensis a mense Martio, ut iste locus nos edocet, Paulus autem Diaconus lib. 3. de gestis Langobard. cap. 23. asserit, similem inundationem Veronæ factam esse sexto decimo Kalend. Novembris seu die XVII. mensis Octobris. Mensis nonus secundum Gregorium.

No-

jus fluvii alveum in mare descendit; sed suffocata bestia inter falsos maris turbidi fluctus littori ejecta sunt; subsequuta est evestigio clades, quam inguinarium vocant. Hæc de lue. Subdit de obitu Pelagii Papæ; sed de eo inferius sequenti anno, Corrigendum in auctore illud putamus errore, in numeri notam illapso, dum ante annum decimumquintum Childeberti Tiberis excrecentiam ponit, cum nonnisi ante annum decimum id esse factum, ex sua ipsius sententia de numero annorum Childeberti Regis dici necesse sit, hoc ipso scilicet anno. Eadem Paulus (a) atque Joannes (b) diaconi tradunt.

(a) Paul. diacon. de gest. Longob. l. 3. c. 1.

(b) Joann. diacon. in Vit. S. Greg. l. 1. c. 34. 36. LV.

Quod ad draconem pertinet undis mersum & fluente delatum in mare, certum est minime esse potuisse id genus serpentium, quos dracones naturalium rerum scriptores appellant, sed vulgo ita appellatas monstruosas illas reptantes bestias quæ magnitudine sua reliquos serpentes excedunt: eas Plinius (boas nominat, quas & aliquando visas in regionibus his prope Tiberim positis tradit.

(c) Plin. l. 8. c. 14.

LVI.

Porro quod contingere solet, ut istiusmodi inundationes fluminum non uno in loco, sed in aliis circumcirca provinciis sint communes: quid mirandum acciderit, cum hoc eodem anno Athesis fluvius exundavit, alveumque transgressus longe lateque effluit, S. Gregorius Papa his narrat verbis: (d) Nuper Joannes Tribunus relatione sua me docuit, quod Pronulphus Comes cum illic adesset, se Ann. Eccl. Tom. X.

(d) Greg. dial. l. 3. c. 19.

PAGIUS

November est, quo ideo Roma effusione Tyberis devastata, ut capite sequenti narrat idem Paulus, Baronius num. LIV. existimat, loco, anno XV. Childeberti Regis, legendum esse anno decimo. Verum inde intelligere poterat, Childebertum anno DLXXIX. Regnum non iniisse,

cum Rege Antharith eo tempore in loco eodem, ubi mira res contigit, affuisse, eamque rem cognovisse testatus est. Prædictus enim Tribunus narravit, dicens: Quia ante hoc fere quinquennium, quando apud hanc Romanam urbem alveum suum Tiberis egressus est, tantum crescens, ut ejus unda super muros urbis influeret, atque inde jam maximas regiones occuparet: apud Veronensem urbem fluvius Athesis excrecens, ad beati Zenonis martyris atque Pontificis ecclesiam venit, cuius ecclesiæ dum essent janua aperta, aqua in eam minime intravit: quæ paulisper crescens, usque ad fenestras ecclesiæ, quæ erant tectis proxima, pervenit. Sicque stans aqua, ecclesiæ januam clausit, ac si elementum liquidum in soliditatem parietis fuisset mutatum. Cumque essent multi inventi inferius, sed aquarum multitudine omni ecclesia circumdata, qua possent egredi, non haberent, ibique se fame & siti * deficere formidarent: ad ecclesiæ januam veniebant, ad bibendum hauriebant aquam, quæ (ut prædixi, usque ad fenestras excreverat, & tamen intra ecclesiam nullo modo diffluebat. Hauriri itaque aqua poterat, sed diffluere (ut aqua) non poterat, stans ante januam, ad ostendendum cunctis meritum martyris; & aqua erat ad adiutorium, & quasi aqua non erat ad invadendum locum. Hucusque Gregorius, atque hactenus de alluvione: pestem autem cum subsequente tradat mense Januarii (e) dicemus de ea anno sequenti.

De insigni miraculo Veronæ edito.

* non sita

(e) Greg. hist. Fran. l. 10. c. 1.

O o o

No-

sed anno DLXXV. ut nunc inter omnes convenit; ideoque ea inundatio hoc anno contigit, quo annus XIV. Childeberti Regis in cursu erat usque ad initium mensis Decembris, aut citius.

JESU CHRISTI
ANNUS
590.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
13.

MAURITII IMP.
ANNUS
5.

I.

Nonagesimus supra quingentesimum volvitur Christi annus, Indictionis octavæ, ipso sui exordio urbi Romanæ funestissimus, cum mense Januario lues inguinaria (ut auctor est Gregorius Turonensis *a*) invasit populum, ex ira divina (ut signa docuerunt) immissa: siquidem testatur Gregorius Papa, visas esse sagittas cælitus delapsas in homines, quos mox pestis improvisa percuteret. Ait enim: *Ante triennium quoque hac pestilentia, quæ hanc urbem clade vehementissima depopulavit, in qua etiam corporali visu sagittæ cælitus venire, & singulos quosque ferire videbantur (sicut nostri) Stephanus item defunctus est, &c.* De ipso vero Stephano agemus inferius. Sed quomodo ipso pestis exordio Pelagius Papa eadem tactus defunctus est, ita paucis Gregorius Turonensis docet: *Subsecuta est (inquit) de vestigio clades, quam inguinariam vocant: nam medio mense undecimo (Januarius is est) adveniens, primum omnium (juxta quod in Ezechiele Propheta legitur, A sanctuario meo incipite) Pelagium Papam perculit. Quo defuncto, magna strages populi facta est.*

(*a*) Greg. Tur. *bist.* l. 10. c. 1.
(*b*) Greg. dial. l. 4. c. 36.
De pestilentia urbis.

II.

De tempore obitus Pelagii.

Habet Anastasius, defunctum esse Pelagium sexto Idus Februarias, cum sedisset annos duodecim, menses duos, & dies vigintiseptem. Sed manifeste labi in errorem certum est eos qui alium depravatum textum Anastasii secuti, tribuunt eidem Pontifici annos dumtaxat decem: menses duos, & dies decem: multoque magis qui obitum Pelagii & creationem Gregorii reiiciunt in annum sequentem, vel qui diverso anno Pelagii obitum, & Gregorii ponunt creationem;

cum eodem anno quo moritur Pelagius, post menses sex & dies vigintiquinque vacantis sedis, æque certum sit, suffectum esse Gregorium, inchoante Indictione nona, ut ex ipsius epistolis colligi potest. Longius vero errasse in tempore sedis Pelagii, & creatione Gregorii Beda (*c*) videtur, dum creationem Gregorii collocat sub anno decimo Mauritii Imperatoris, quam hoc anno quinto ejusdem Imperatoris contigisse certum est testificatione ipsiusmet Gregorii, (*d*) dum (ut dictum est superius sui Pontificatus anno secundo septimum numerat annum Imperii Mauritii.

(*c*) Bedæ de Gest. Angl. l. 1. c. 23.

(*d*) Greg. l. 2. in princ.

His igitur de tempore obitus Pelagii ex sedis Gregorii ratione stabilitis, reliquum est, ut ejusdem Pontificis res gestas illas, quæ certo anno definiri nequeunt, hic simul ponamus; atque in primis quæ habet Anastasius, qui hæc præmittit de aquarum inundatione: *Eodem tempore tantæ pluvie fuerunt, ut omnes dicerent, quia aquæ diluvii superinundarent: & talis clades fuit, qualem a sæculo nullus meminit fuisse. Eodem tempore vestivit corpus beati Petri Apostoli tabulis argenteis deauratis.* Confessionem videlicet, ubi corpus erat sancti Petri, eo modo argento contextit. *Hic (addit Anastasius) domum suam xenodochium fecit pauperum senum. Hic fecit cæmeterium beati Hermetis martyris. Hic fecit supra corpus beati Laurentii martyris basilicam a fundamentis constructam, & tabulis argenteis exornavit sepulcrum ejus.* Hæc Anastasius. De eadem basilica est vetus epigramma, nuper repertum, jamque prælo cusum redditum immortalitati his versibus:

III.
Reliquæ Res gestæ Pelagii.

PRÆ-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6083.
SÆC. VI.
Anno Eræ Hispan. DCXXVIII.
A. C. 590.

☉ 11. A. ☽ 2. P. 26. Mart. aliis 2. April. Indict. 8.

JESU CHRISTI 590.

GREGORII PAPÆ 1.

MAURICII IMP. 9.

I.
Postconstitatus.

II.
Moritur Pelagius II. PP.

IS annus hac formula notatus: VIII. Post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius VI. ut legitur in Chronico Alexandrino.

A num. I. ad IX. Turonensis lib. 10. cap. 1. narrat, anno XV. Childeberti Regis Diaconom suum Roma redeuntem sibi narrasse inundationem Tyberis mense nono, idest Novembri, anni superioris factam, additque: *Subsecuta est de vestigio clades, quam inguinariam vocant: nam medio mense XI. adveniens primum omnium juxta illud quod in Ezechiele Propheta legitur,*

A Sanctuario meo incipite, Pelagium Papam perculit: quo defuncto magna strages populi de hoc morbo facta est. Anastasius testatur, Pelagium II. mortuum esse & sepultum ad B. Petrum Apostolum sexto Idus Februarias, seu die octavam mensis Februarii. Pontificatum inierat die trigesima mensis Novembris anni DLXXVIII. ideoque sedit annos XI. menses II. dies X. non vero annos X. menses II. dies X. ut habent exemplaria Anastasii, Ordericus lib. 2. Luitprandus, Abbo, Regino, Hermannus Contractus, & passim Catalogi Rom. Pont. Non dubium itaque, quin error ille Anastasio, seu, ut verius loquar, Auctori libri Pontificalis adscribendus sit. Baronius, qui ejus Pontificatum anno uno citius quam par erat, auspiciatus est, coactus fuit eidem assignare annos XII. menses II. dies XXVII. Papebrocius vero in Conatu Chronico-Hist. qui Pelagii II. ordinationem cum die XXVI. Novembris anni DLXXIX. copulavit, mortem ejus cum die tertia Februarii hujus anni non potuit non conjugere.

Unus Biclariensis Abbas hujus temporis Scriptor in Chron. ad annum X. Justinii Imp. annos un-

III.

* Pelagio PRÆSULE * PILAGIO MARTYR LAURENTIUS OLIM
TEMPLA SIBI STATUIT TAM PRETIOSA DARI.
MIRA FIDES, CLAUDIUS HOSTILES INFERET IRAS,
PONTIFICEM MERITIS NEC CELEBRASSE SUIS.
TU MODO SANCTORUM CUI CRESCERE CONSTAT HONORES,
FAC SUB PACE COLI TECTA DICATA TIBI.
MARTYRIUM FLAMMIS OLIM LEVITA SUBISTI:
JURE TUIS TEMPLIS LEX VENERANDA REDIT.

IV. Quid vero mirandum atque pavendum tunc acciderit, cum ejusdem sancti Laurentii corpus ab operariis quæreretur, audi sanctum Gregorium ista narrantem:
(a) Greg. l. 3. epist. 30. Sanctæ memoriæ decessor meus itidem ad corpus sancti Laurentii martyris quædam meliorare desiderans, dum nescit ubi venerabile corpus ejus esset collocatum, & effoditur exquirendo, subito Sepulcrum ejus ignoranter apertum est; & ii qui præsentibus erant atque laborabant monachi & mansionarii, qui corpus ejusdem martyris viderunt, quod quidem minime tangere præsumpserunt, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita ut nullus superesse potuisset, qui sanctum & justum corpus illius viderat. Hæc Gregorius.

V. Inter alias res gestas ab ipso Pelagio Papa est mentio de Concilio Romano ab eodem habito: id quidem ipse testatur in epistola, quam postea scripsit ad Episcopos Germaniæ & Galliæ his verbis:

De novem præfationibus Eccl. Rom. Cum in Dei nomine in Romana Ecclesia Synodum Episcoporum sive cæterorum consacerdotum Dei fidelium congregatam habuissimus, & de Ecclesiasticis statutis, ut sunt ab Apostolis & sanctis Patribus tradita, diligentius tractarem: supervenere litteræ vestra, & ut magnæ essent auctoritatis, etiam vivæ voces præcesserunt, nempe legatorum, rogantes, ut ordinem præfationum, quas sancta Romana Ecclesia hæctenus haberet, nostris litteris vobis remandarem. Tunc de vestra voluntate & studio tam bono multum gavisi sumus, & sacrum Ordinem Romanum, sacraque Constituta nostrorum antecessorum solerter relegentes; invenimus has novem præfationes sacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS undecim Pelagio II. accurate assignavit, quos aliqui Anastasii Interpolatores Pelagio primo perperam attribuerunt. Hos vel antecessere, vel secuti sunt Ordericus lib. 2. pag. 447. Regino in Catalogo Pontif. Rom. ac Gotfridus Viterbiensis, & Hermannus Contraſus in Chronicis; tradunt enim Pelagium primum sedisse annis XI. mensibus X. diebus XVIII. quot menses & dies ultra annos quatuor Pelagius primus Ecclesiam Romanam gubernavit. Qui numeri in aliqua exemplaria MSS. Anastasii in fine editionis Regiæ citata, ac in exemplaria MSS. Casinense & Antuerpiense etiam infanti funt, nisi quod dies supra annos XI. & menses

retro veritas in Romana Ecclesia hæctenus servavit: Unam in Albis Pascualibus, aliam de Ascensione Domini, tertiam de Pentecoste, quartam de Natali Domini, quintam de Apparitione Domini, sextam de Apostolis, septimam de Trinitate, octavam de Cruce, nonam in Jejunio & Quadragesima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet & custodit sancta Romana Ecclesia: has tenendas vobis mandamus. Hucusque litteræ Pelagii Papæ de præfationibus in Missis dici solitis.

Sub eodem Romano Pontifice tunc temporis a Joanne S. R. E. presbytero creditum est oratorium apud Thermas Agripinas, quod usui esset servis Dei, monachis videlicet; illudque redditibus locupletavit, scripto de his omnibus testamento, quo tradito Pelagio Papæ, e vita decessit. Cumque & post eum æque Pelagius ex hac vita migrasset; qui postea in locum ejus successit Gregorius, mutata voluntate testatoris, in eodem sacras virgines collocavit sub cura religiosæ feminæ Bonæ Abbatissæ. Extant de his omnibus ipsius Gregorii Papæ litteræ (b): quibus intelligas, arbitrum esse Romanum Pontificem testamentorum ad pias causas conditorum, eaque si ratio persuadeat, in alium æque pium usum mutare. Ad postremum de rebus Pelagii hæc Anastasius: Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros octogintaduos, diaconos octo, Episcopos per diversa loca numero quadraginta octo. Cessavit Episcopatus ejus menses sex, dies vigintiquinque. Hucusque Anastasius de Pelagio Papa.

Ad postremum hic referendum putavimus epistolæ fragmentum ejusdem Pelagii Papæ ad Benignum Archiepiscopum,

VI. De oratorio Joannis presbyteri.

(b) Greg. l. 7. epist. 48.

VII.

X. in aliquibus a Librariis corrupti fuere. Verum anni illi undecim non Pelagio primo, sed Pelagio secundo attribuendi, & Anastasii error corrigendus. Pelagium enim I. annos tantum. IV. menses X. & dies XVIII. sedisse certum & indubitatum. Papebrocius in Conatu Chronico-Hist. dum de Pelagio I. verba facit, ait sibi videri Romanos censuisse Ecclesiam carere Pontifice, per excommunicationem, quam ipso facto incurrisse Vigilium judicabant, & elegisse Pelagium, non tamen ordinasse, quod scirent absque Imperatoris consensu irritam habendam ordinationem; indeque factum putat, ut aliqui Pelagio primo annos undecim attribuerint. Verum

pum, quod ex promptuariis Vaticanis erutum, hic tibi describendum curavimus. Sic se habet:

Epistola Pelagii II. ad Benignum Archiepiscopum.

Pelag. ad Benignum Archiep. *Quod enim in canonibus legitur: Non debere Episcopum de civitate transire vel transferri: non de his dicitur, qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, aut auctoritate majorum hoc agunt: sed de his qui avaritiæ ardore inflammati sponte sua prosiliunt, & potius ambitioni, quam utilitati Ecclesiæ servire, & ut dominationem agant, insistere cupiunt. Unde & in subjectis canonibus continetur: Si aliquis extiterit temerarius, qui forsitan * accusacionem afferat quod populi litteras acceperit, & ideo migraverit, dum manifestum sit, præmio & mercede paucos qui sinceram fidem non habent potuisse corrumpi ut clamarent in Ecclesia, & ipsum * repetere viderentur Episcopum; omnino has fraudes removendas esse censemus. His verbis & aliis multis exemplis liquet non de his dicere, (ut paulo superius prælibatum est, qui pulsi, aut non recepti a civibus, vel a quibuscumque, aut necessitate cogente, vel auctoritate majorum transeunt de civitate ad civitatem; sed de his qui sponte prosiliunt, aut temeritatis, vel ambitionis causa hoc faciunt. Nam aliud est sponte transire, & aliud est coacte aut necessitate venire: unde non isti mutant civitates, sed mutantur, quia non sponte, sed coacte hoc agunt. Quis enim umquam audeat dicere sanctum Petrum Apostolorum principem non bene gessisse quando mutavit Sedem de Antiochia Romam? aut quis eum negat ob id sanctum non esse? aut dignitatem & meritum Apostolatus tam in cælis quam in terris perdidisse? aut quis dicat sanctos non esse multos alios Episcopos, qui de civitatibus ad civitates translati sunt, aut meritum Pontificatus perdidisse, quorum nomina si inciperem enumerare, ante dies transiret, quam omnino transcribere possem, & prolixior ferret epistola, quam necesse foret. Aut quis umquam approbare potest, sanctos non esse Alexandrum, qui Hierosolymam de al-*

* excusationem

* repellere.

PAGIUS

rum ex mox dictis hæc conjectura corrui, liquetque annos undecim, quos constat Pelagium II. Romanæ Ecclesiæ præsedisse, Pelagio I. per errorem a quibusdam adscriptos fuisse. Porro si a die mortis Pelagii II. de quo nullum est dissidium, ad diem & annum ordinationis Pelagii I. qui hæctenus obscuri fuere, retrocedas, comperies non solum hunc Pontificem consecratum fuisse die undecima Aprilis anni Christi DLV. sed etiam ejus mortem, & proximorum ejus Successorum suis annis a nobis redditam fuisse, & qui aliam viam iniere, Chronotaxim Pontificiam turbasse.

IV:

Post Pelagii II. mortem cessavit Episcopus menses sex, dies XXV. ut in Anastasio legitur.

tera civitate translatus est; aut sanctum Gregorium Nazianzenum, qui Nazianzo Constantinopoli constitutus est; aut sanctum Proclum qui de Cyzico translatus est, & Constantinopoli est inthronizatus?

Non ergo bene intelligunt Ecclesiasticas regulas qui hoc negant causa utilitatis aut necessitatis fieri non posse, quotiens communis necessitas, aut utilitas persuaserit. Nullum enim ex his, aut ex aliis qui meliori consilio mutaverunt civitates, necessitate quadam vel utilitate Ecclesiastica, aut laica communionem carere reperimus, ne ullatenus umquam fieri debeat. Sententia vero quæ in Antiocheno Concilio habetur: Ut Episcopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam terram, atque omnes sententiæ de eadem re (ut superius comprehensa retinent) nihil prætaxato modo translationibus Episcoporum actis vel agendis nocent. Sed magis robur eis a Domini Salvatorisque omnes canonicos * superexaltetur libros auctoritate præstant. Tales autem quæstiones magis ex invidia, quam ex caritate, aut utilitate nasci videntur, cum ipsa per se Veritas dicat: Si vero persecuti fuerint in unam civitatem, fugite in aliam, & reliqua. Huic ergo sententiæ nullus Catholicorum usquam contradicere potest, quæ non alterius, sed ipsius proprio Domini ore prolata & confirmata esse dignoscitur, cui si aliquis contradixerit, non solum extorris, sed etiam anathematizatus ab Ecclesia pellatur.

VIII.

De ejus autem successore S. Gregorio agemus sequenti tomo Annalium, quem octavum ordine ab ipso ejusque auspiciis auspicaturi sumus. Modo autem quæ reliqua sunt anni hujus usque ad mensem Septembrem, quo ejusdem Gregorii ordinationis contigit, enarremus; atque in primis quæ in monasterio S. Andreæ ad Clivum Scauri de monachis quibusdam digna memoria contigerunt, cum adhuc ipse Gregorius hoc anno in eodem suo degeret monasterio: ubi enim ex Oriente rediit, haud in palatiis vixit, sed in monasterio habitavit cum suis monachis, quibus nec pergens Constantinopolim (ut

IX.

Gregorius Diaconus degit in suo monasterio.

vi-

Quare Sanctus Gregorius Magnus die tertia mensis Septembris, in quam Dominica cadebat, ordinatus est, ideoque Anastasius diem emortualem Pelagii II. ab Interpontificio excludit. Epistola Pelagii, Episcopis per Campaniam & Italia Provincias scripta, quam Baronius genuinam existimavit, supposititia est, & confata ex variis sententiis Prosperi, Hilari, Acacii, Ennodii, Conciliorumque Romani sub Symmacho, Toletani VIII. & Lateranensis sub Martino I. Est vero ea de accusationibus ac judiciis Episcoporum. Ejusdem farinae est Epistola fragmentum Pelagii ad Benignum Archiepiscopum, quod Baronius num. VII. hoc anno recitat. Est enim pars Epistolæ ejusdem Pontificis ad Benignum

S. Gregorius Pelagius II. succedit.

gnum

vidimus) carere voluit. Ad hunc namque annum referenda sunt, quæ post triennium ea scribens ipse accidisse testatur, ut suo loco manifestius ostendetur. Ait igitur (a): Neque hoc silendum puto, quod actum in meo monasterio ante triennium reminiscor. Quidam namque monachus, Justus nomine, medicinali arte fuerat imbutus: qui mihi in eodem monasterio constituto sedulo obsequi atque in assiduis ægrotudinibus meis excubare consueverat. Hic itaque languore corporis præventus, ad extremum deductus est. Cui in sua molestia frater germanus, nomine Copiosus, serviebat, qui ipse quoque nunc in hac Urbe per eandem medicinae artem temporalis vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Justus, cum jam se ad extremum pervenisse cognovisset eidem Copioso fratri suo, quia occultatos tres aureos haberet, innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit celari; sed subtiliter indagantes, atque illius omnia medicamenta perscrutantes, eosdem tres aureos invenerunt abscondos in medicamine.

X.
Quæ hoc anno acciderunt in monasterio S. Greg.

Quod mox ut mihi nunciatum est, tantum malum de fratre qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia ejusdem mei monasterii semper regula fuerat, ut cuncti fratres ita communiter viverent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio mœrore percussus, cogitare cœpi, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel quid ad exemplum viventibus fratribus providerem. Pretioso igitur ejusdem monasterii Præposito ad me accersito, dixi: Vide ut nullus ex fratribus se ad eum morientem jungat, nec sermonem consolationis ex cujuslibet eorum ore percipiat: sed cum in morte constitutus fratres exquisierit, ei suus frater carnalis dicat, quia propter aureos quos occultatos habuit, a cunctis fratribus abominatus sit: ut saltem in morte de culpa sua mentem ipsius amaritudo transverberet, atque a peccato quod perpetravit, purget. Cum vero mortuus fuerit, corpus illius cum fratrum corporibus non ponatur; sed quolibet in sterquilinio

PAGIUS gnum Archiepiscopum, cujus supra meminimus. Epistola vero integra refertur Tomo V. Conc. editionis Labbeanæ pag. 931. & quoad omnes partes suas ibidem relicitur.

V.
Epistola Pelagii II. de IX. Præfationibus Ecclesia Rom. supposita.
Præterea cum Concilii Romani, de quo hoc anno Baronius num. V. & in Tomo V. Conc. pag. 953. mentio tantum fiat in Epistola IX. Pelagii II. ad Episcopos Germania & Gallia, quæ a Pseudo-Isidori stylo non discrepat, illud pariter spurium ac commentitium. In ea epistola legitur, Episcopos Germania & Gallia Pelagium rogasse, ut ordinem Præfationum Missæ eis mitteret, quem Sancta Romana Ecclesia tunc habebat; ipsumque respondisse eam novem tan-

fossam facite, & in eam corpus ejus proicite; ibique super eum tres aureos quos reliquit, jactate, omnes simul clamantes: Pecunia tua tecum sit in perditione. Et sic eum terra operite. In quibus utrisque rebus unam morienti, alteram vero volui prodesse fratribus viventibus: ut & illum amaritudo mortis a culpa solubilem faceret, & istos avaritia tanta damnatio terreret, atque a culpa prohiberet. Nam cum idem monachus pervenisset ad mortem, atque anxie se quæreret commendari fratribus, & nullus e fratribus ei applicari & loqui dignaretur: ei carnalis frater, cur ab omnibus fratribus esset abominabilis, indicavit. Qui protinus de reatu suo vehementer ingemuit, atque in ipsa sua tristitia e corpore exiit. Qui ita est sepultus, ut dixeram. Sed fratres omnes ex eadem ejus sententia conturbati, cœperunt singuli extrema quæque & vilia, & quæ eis habere regulariter semper licuerat, ad medium proferre, vehementerque formidare ne quid apud eos esset, unde reprehendi potuissent.

Cum vero post mortem ejus triginta jam essent dies evoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, ejusque cum dolore gravi supplicia pensare, & si quod esset creptionis ejus remedium querere. Tunc invocato ad me eodem Pretioso monasterii mei Præposito, tristis dixi: Diu est quod frater ille qui defunctus est, in igne cruciatur: debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum (in quantum possumus) ut eripiatur, adjuvare. Vade itaque, ab hodierna die diebus triginta continuis offerre pro eo sacrificium stude, ut nullus omnino prætermittatur dies, quo pro absolutione illius hostia salutaris non offeratur. Qui protinus abscessit, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus, & dies evolutos non numerantibus, idem frater qui defunctus fuerat, nocte quadam fratri suo germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisivit dicens: Quid est, frater? quomodo es? Cui respondit: Nunc usque male fui: sed jam modo bene sum; quia hodie communionem accepi. Quod idem Copiosus pergens, protinus indicavit fratri-

XI.
Sacrificium salubre pro defunctis.

tum Præfationes ab antiquis temporibus servasse, easque ipsis tenendas mandare. Verum, ut observavit eruditissimus Cardinalis Bona lib. 2. Rer. Liturgicarum cap. 10. num. 3. si ætate Pelagii illis tantum novem Præfationibus, festis in ea Epistola memoratis, Romana Ecclesia tantum dudum in ea receptis & probatis utebatur, quomodo Gregorius ejus immediatus successor, Sacrorumque rituum tenacissimus custos alias novas instituit? Suspicionem auget Joannes Diaconus, qui cum res a Gregorio gestas in Vita ipsius minutissime prosequatur, nullam tamen de Præfationibus ab eo contra morem diu receptum institutis mentionem facit. Ipse item

Gre-

tribus in monasterio. Fratres vero solite computaverunt dies, & ipse dies exiterat, quo pro eo trigesima oblatio fuerat impleta. Cumque & Copiosus nesciret quid pro eo fratres agerent, & fratres ignorassent quid de illo Copiosus vidisset: uno eodemque tempore dum cognoscit ille quid isti egerant, & isti cognoscunt quod ille viderat, concordante simul visione & sacrificio, res aperte claudit, quia frater, qui defunctus fuerat, per salutarem hostiam evasit supplicium.

Hactenus Gregorius de his quæ hoc anno, dum in suo adhuc degeret monasterio, contigerunt ante triennium quam libros Dialogorum factus jam Pontifex scriberet. De quo item tempore & loco hæc idem superius (a):

(a) Greg. dial. l. 4. c. 47.

XII. De Joanne monacho.

Ante hoc autem triennium, cum quidam frater fuisset mortuus, atque in ejusdem monasterii cœmeterio a nobis sepultus, cunctis nobis ab eodem monasterio exeuntibus, idem Joannes (sicut nobis pallens & tremens indicavit) illic, nobis discedentibus, inventus, ab eodem fratre qui mortuus fuerat, de sepulcro vocatus est; quod mox subsequens finis edocuit: nam post dies decem invasus febribus, carne solutus est. Hæc de Joanne, cujus virtutes paulo superius enarravit.

XIII.

Sed & quæ etiam hoc anno in eodem suo ipsius monasterio, cum pestis urgeret, acciderint memoria digna, ipso enarrantur audiamus, quæque ipse postea pro concione ad populum (b) in ecclesia dixit, & in Dialogis brevius recitavit his verbis (c): Is de quo in homiliis coram populo me narrasse jam memini, inquietus valde Theodorus nomine puer fuit, qui in monasterium meum, fratrem suum necessitate magis quam voluntate secutus est. Cui nimium grave erat, si quis pro salute sua aliquid loqueretur. Bona enim non solum facere, sed audire non poterat. Numquam se ad sanctæ conversionis habitum venire, jurando, irascendo, deridendo testabatur. In hac autem pestilentia, quæ nuper hujus urbis populum magna ex parte consumpsit, percussus in inguine, est perductus ad mortem. Cumque extremum spiritum ageret, conveniunt fratres, ut egressum illius orando

(b) Greg. in Evang. homil. 38.
(c) Gregor. dial. l. 4. c. 37.

De Theodoro indisciplinato monacho.

PAGIUS

Gregorius in Epistola ad Joannem Syracusanum in qua de additis vel immutatis in ritibus Sacrificii, propter quæ reprehensus fuerat rationem reddit de Præfationibus silet: sicut & de Epistola Pelagii II. silent Scriptores illius, & aliquot sequentium sæculorum. Adhæc in libris antiquis Sacramentorum, qui Romanæ Ecclesiæ titulum præ se ferunt, plures reperiuntur Præfationes, vixque ulla Missa est, cui propria & peculiaris non assignetur. Accedit testimonium Guistmundi ex Monacho Sancti Benedicti Episcopi Averfani, undecimo Ecclesiæ sæculo demortui, Romanis ritibus jam ubique receptis, qui

protegerent. Jam corpus ipsius ab extrema parte fuerat præmortuum; in solo tantum pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti autem fratres tanto pro eo cœperunt enixius exorare, quanto eum jam videbant sub celeritate discedere. Tunc repente cœpit iisdem fratribus assistentibus clamare, atque cum magnis vocibus orationes eorum interrumpere, dicens: Recedite, recedite: ecce draconi ad devorandum datus sum, qui propter vestram præsentiam devorare me non potest: Caput meum jam suo ore absorbit: date locum, ut non me amplius cruciet, sed faciat quod facturus est. Si ei ad devorandum datus sum: quare per vos moras patior? Tunc fratres cœperunt ei dicere: Quid est quod loqueris, frater? signum tibi sanctæ Crucis imprime. Respondit ille, dicens: Volo me signare, sed non possum; quia squammis hujus draconis premor.

Cumque fratres audirent, prostrati in terram cum lacrymis cœperunt pro ereptione illius vehementer orare. Et ecce subito cœpit æger clamare dicens: Gratias Deo: qui me ad devorandum acceperat, fugit; orationibus vestris expulsus stare non potuit. Pro peccatis meis modo intercedite: quia converti paratus sum, & secularem vitam funditus relinquere. Homo ergo, qui (sicut jam dictum est) ab extrema corporis parte fuerat præmortuus, reservatus ad vitam toto corde ad Deum conversus est; & postquam mutata mente diu est flagellis adstrictus, tunc ejus anima carne soluta est. Hæc Gregorius.

Sed nec prætermittenda quæ divinitus ostensa sunt eodem pestis tempore de diverso post obitum animarum statu militi cuidam, quæ idem Gregorius ita scribit: (d) Illustris vir Stephanus, quem bene nosti, de semetipso narrare consueverat, quia in Constantinopolitana urbe pro quadam causa demoratus, molestia corporis superveniente, defunctus est. Cumque medicus & pigmentarius ad aperiendum eum atque condiendum esset quæsitus, & die eodem minime inventus, subsequente nocte corpus jacuit inhumatum. Qui ductus ad inferni loca, vidit multa quæ prius

XIV.

XV.

(d) Gregor. dial. l. 4. c. 36.

De Stephano viro illustri.

lib. 1. de Eucharistia refert Præfationem quam in quadam die Dominica, per totum pene Orbem Latinum inter Epiphaniam & Septuagesimam recitari dicit: cujus Præfationis auctoritate utitur etiam Algerus Monachus Cluniacensis, qui anno MCXXX. floruit, lib. 1. de Sacram. Corp. & Sang. Domini cap. 5. Quare Decretum illud de novem Præfationibus nullibi receptum invenitur. Denique ante Pippini & Caroli Magni tempora Gallicana Ecclesia non suscepit Romanæ Missæ ritum & ordinem, sed propriis Officiis propriaque Missa usa est, ut ex variis antiquis Monumentis ostendit idem Cardinalis lib. 1. Rer. Liturg. cap. 12.

audita non credidit. Sed cum præfidenti Judici præsentatus fuisset, ab eo receptus non est: ita ut diceret: Non hunc adduci, sed Stephanum ferrarium jussi. Qui statim reductus in corpore est: & Stephanus ferrarius qui juxta eum habitabat, eadem hora defunctus. Sicque probatum est, vera fuisse verba, quæ audierat, dum hæc effectus mortis Stephani demonstravit. Ante triennium quoque in hac pestilentia quæ hanc urbem clade vehementissima depopulavit, in qua etiam corporali visu fugittæ calitus venire & singulos quosque ferire videbantur (sicut nosti) Stephanus idem defunctus est. Quid autem acciderit de anima Stephani ejusdem, antequam dicamus, in hac eadem recensita historia paululum immoremur.

XVI.
Eadem sæpe divinitus ostensa.

Cum hæc quæ scribit Gregorius ab eodem se Stephano audisse testetur, idemque esset Stephanus vir illustris, atque tum Romæ tum etiam Constantinopoli satis notus: omnis procul abesse debet de narrata historia imposturæ suspicio. Hæc idcirco dixerimus, quod eadem prorsus per paucis tantum mutatis a scriptoribus Gentilibus recenseantur, atque in primis a Luciano Samosateno, (a) de Cleodemo & Demylo fabro, vel quæ de alio itidem fabro Curina nomine scribuntur: quibus iteratis exemplis magis magisque ostendatur, divina factum voluntate, ut sæpe aliquibus per species quasdam quæ percipi possint a cunctis, ostensæ sint pœnæ inferorum, quas ipsi ad vitam reducere viventibus testarentur: quo homines fierent justitiæ cultores, & timore saltem abstinerent a malo, vel præmii spe excitarentur ad bonum, ne rerum futuræ vitæ cognitionis penitus expertes mortales dilaberentur in deteriora.

(a) Lucian. in Philo. seud.

XVII.

Quæ vero per visum ostensa sint eodem anno militi itidem Romæ ex hac vita subducto, idem Gregorius mox subdit his verbis (b): Quidam vero miles in hac eadem urbe nostra percussus, ad extrema pervenit. Qui eductus de corpore, exanimis jacuit; sed citius rediit, & quæ cum eo fuerant gesta narravit. Aiebat enim (sicut tunc res eadem etiam multis innotuit) quia pons erat, sub quo niger atque caliginosus fœtoris intolerabilis nebulam exhalans fluvius decurrebat. Transacto autem ponte, amœna erant præta atque virentia odoriferis herbarum floribus exornata, in quibus albatorum hominum conventicula esse videbantur; tantusque in eodem loco odor suavitatis inerat, ut ipsa suavitatis fragrantia illic deambulantes, habitantesque satiare. Ibi mansiones erant diversorum, singulæ magnitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentia edificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis construi; sed cuius esset, non potuit agnosci. Erant vero su-

(b) Greg. dial. 1. 4. c. 36.

De visione ostensa militi.

per ripam prædicti fluminis nonnulla habitacula: sed alia exurgentis fœtoris nebula tegebat, alia autem exurgens fœtor e flumine minime tangebatur. Hæc vero erat in prædicto ponte probatio: Ut quisquis per eum vellet injustorum transire, in tenebrosum fœtentemque fluvium laberetur; justus vero quibus culpa non obsisteret, securo per eum gressu ac libero ad loca amœna pervenirent.

Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ Majorem, qui ante quadriennium est defunctus, deorsum positum in locis teterimis magno ferri pondere religatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dum requireret, cur ita esset: ea se dixit audisse, quæ nos qui eum in hac Ecclesiastica domo novimus, scientes ejus ætate, recolimus. Dictum namque est: Hic idcirco patitur: quia si quid ei pro facienda ultione videbatur, ad inferendas plagas plus excrudelitatis desiderio quam obedientiæ serviebat: Quod sic fuisse, nullus qui illum novit ignorat.

Ibi se etiam quemdam peregrinum presbyterum vidisse fatebatur, qui ad prædictum pontem veniens, tanta per eum auctoritate transit, quanta & hic sinceritate vixit. In eodem quoque ponte hunc quem diximus Stephanum se cognovisse testatus est: qui dum transire voluisset, ejus pes lapsus est, & ex medio corpore jam extra pontem dejectus, a quibusdam teterimis viris ex flumine surgentibus per coxam deorsum, atque a quibusdam albatis & speciosissimis viris cœpit per brachia sursum trahi. Cumque hoc luctamen esset, ut hunc boni spiritus sursum, mali deorsum traherent; ipse qui hæc videbat, ad corpus reversus est; & quid de eo plenius gestum sit, minime cognovit. Qua in re de ejusdem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala carnis cum eleemosynarum operatione certabant. Qui enim per coxas deorsum, per brachia traheretur sursum, patet nimirum quia & eleemosynas amaverat, & carnis vitiis perfecte non restiterat, quæ eum deorsum traherent. Sed in occulto Arbitri examine quid in eo vicerit, & nos & eum qui vidit & revocatus est, latet. Constat tamen, quod Stephanus postquam (sicut prius narravi) & inferna loca vidit & ad corpus rediit, perfecte vitam minime correxit: qui post multos annos de corpore adhuc in certamine vitæ & mortis existit. Qua de re colligitur, quia ipsu quoque inferni supplicia cum demonstrantur, aliis hoc ad adiutorium, aliis vero ad testimonium fiat, ut isti videant mala quæ caveant, illi vero eo amplius puniantur, quoniam inferni supplicia nec visa & cognita vitare voluerunt. Ad hæc interlocutus Petrus diaconus, Gregorium compellens ait: Quid

XVIII.
De Petro majore Familiæ Eccl.

XIX.

Pravis mixta bona non profunt.

XX.
Qualis
ædificatio
cælestium
mansio-
num.

Quid est hoc, quæso te, quod in amœnis locis cujusdam domus laterculis aureis ædificari videbatur? Ridiculum est valde, si credimus quod in illa vita adhuc metallis egeamus. Ad hæc Gregorius: Quis (inquit) hoc, si sanum sapit, intelligat? sed pro hoc quod illic ostensum est, quisquis ille est, cujus mansio ista construebatur, aperte datur intelligi, quid est quod hic operatur. Nam qui præmia æternæ lucis eleemosynarum largitate promerebitur, nimirum constat, quia auro ædificat mansionem suam. Quod enim superius memoriam fugit ut dicerem; idem miles qui hæc viderat, narrabat, quod eosdem laterculos aureos ad ædificationem domus senes ac juvenes, puellæ ac pueri ferebant. Qua ex re colligitur, quia si quibus hæc pietas facta est, ipsi illic operatores esse videantur.

XXI.
Domus
aurea
Deusde-
dit.

Hic etiam quidam juxta nos, Deusdedit nomine religiosus habitabat, qui calciamenta solebat operari: de quo alter per revelationem vidit, quod ejus domus ædificabatur, sed in ea constructores sui solo die sabbati videbantur operari. Qui ejusdem viri postmodum subtiliter vitam inquirens, invenit, quia ex his quæ diebus singulis laborabat, quicquid ex victu atque vestitu superesse posuisset, die sabbati ad beati Petri ecclesiam deferre consueverat, atque indigentibus erogare. Qua ex re perpende, quia non immerito domus ipsius fabrica crescebat. Sane quidem quæ per visum ostensa sunt symbola veritatis, ex divinis quoque Scripturis sibi vindicant testimonium. Si enim de structura agitur, scriptum est (a): Misericordia ædificabitur in cælis. Et de lapidibus pretiosis sive laterculis aureis, habes præter alia multa Apostolum istud ipsum uberius exprimentem, cum ait (b): Si quis autem superædificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, lignum, fœnum, stipulam, uniuscujusque opus manifestum erit: dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur, & cujusque opus quale sit, ignis probabit: si cujus manserit opus quod ædificavit, mercedem accipiet. Hæc & alia plurima id genus in divinis Scripturis facile est invenire, non ad insinuandum quid sint, sed quid significare velint.

XXII.
Veritas
quomodo
in fabulas
conversa.

Qui igitur ea quæ divinitus per quietem ostensa sunt hominibus, abjecte nimis ac stulte, prout dicta vel scripta sunt, intelligit, nec ex symbolis veritatem quæ in eis latet elicere sciverit; sumit ansam ut seria in jocos vertat, veritatem in commenta fabulasque convertat: ut factum vidimus apud Gentiles, dum quæ historice in libris de Republica scribit Plato visa ab homine qui mortuus revixit, & visu mira horrenda

quæ narravit, transiere, superadditis nonnullis, in poeticas fictiones, quæ a nostris excusso superinducto pulvere Gentilicio, altiori percepta sensu, veritati consona retinentur, quæ divinæ Scripturæ minime repugnare noscuntur, atque similibus exemplis sæpe ostensis pariter fulciuntur. Sed de his satis.

Jan vero reliqua videamus, quæ hoc eodem anno, eadem luce grassante, contigerunt apud Romanum Portum de Mellito monacho; quæ idem S. Gregorius ita narrat (c): In ea quoque mortalitate, quæ ante triennium hanc urbem vehementissima clade vastavit, in Portuensis civitatis monasterio Mellitus dictus est monachus adhuc in annis juvenilibus constitutus, sed miræ simplicitatis ac humilitatis vir, qui appropinquante vocationis die, eadem clade percussus ad extrema perductus est. Quod vir vitæ venerabilis Felix ejusdem civitatis Episcopus audiens (cujus & hæc relatione cognovi) ad eum accedere studuit, & ne mortem timere debuisset, verbis hunc persuasoriis confortare: cui etiam adhuc de divina misericordia longiora vitæ spatia polliceri cepit. Sed ad hæc ille respondit, cursus sui tempora esse completa, dicens apparuisse sibi juvenem, atque epistolas detulisse, dicentem: Aperi & lege. Quibus apertis, asseruit, quia se & omnes qui eodem tempore a prædicto Episcopo in Paschali festivitate fuerant baptizati, scriptos in iisdem epistolis litteris aureis invenisset. Primum quidem (ut dicebat) suum nomen reperit, ac deinde omnium illo in tempore baptizatorum, qua de re certum tenuit, se & illos de hac vita esse sub celeritate migraturos.

Factum est ut die eadem ipse moreretur, atque post eum cuncti illi qui baptizati fuerant ita secuti fuerunt, ut intra paucos dies nullus eorum in hac vita remaneret. De quibus nimirum constat, quod eos prædictus Dei famulus idcirco auro scriptos viderat, quia eorum nomina apud se fixa æterna claritas habebat. Sicut itaque hi revelationibus potuerunt ventura cognoscere, ita nonnumquam egressuræ animæ possunt etiam mysteria cælestia non per somnium sed vigilando prælibare. Subdit ad hæc demonstranda de his exempla eorum qui migraturi ex hac vita imbuti sunt spiritu prophetiæ. Ex his in mentem revoco quæ Cicero (d) ait his verbis: Divinare autem morientes etiam, illo exemplo confirmat Possidonius, quo affert Rhodium quemdam morientem sex æquales nominasse, dixisse qui primus eorum: qui secundus, qui deinceps moriturus esset. Quomodo autem id accidere possit, tres affert rationes, duas Gregorius, nimirum sive accidere per revelationem; sive quod e materia emerge-

XXIII.

(c) Greg.
dial. l. 4.
c. 26.

XXIV.
De prædicationibus
proxime
morum.

(d) Cicer.
de Div. l. 1.

re jam egressuræ animæ inchoantes, prælibare quædam possunt de his quæ vinculis solutæ carnis intelligunt.

XXV. Salutandi modus & non usus inductus.

Hic vero dum de hac agimus peste, qui nulla veterum testificatione vulgo jactatur: ex hoc tempore scilicet, cum pestis ingrueret, & homines morbo tacti sternutando mortui caderent, pie introductum, ut sternutantem quemlibet salutemus. Inolevisse enim ejusmodi usum apud Gentiles longe ante, Plinius (a) testatur: accidisse tamen certum est, ut aliter illi quam nos ejusmodi salutationem impertirent deos invocando, nos Deum. Sed de peste jam satis.

(a) Plin. Nat. hist. l. 28.

XXVI. Conc. Hispalense.

Hoc eodem anno pridie Nonas Novembris celebrata est Synodus Hispalensis, cui præfuit S. Leander ejusdem civitatis Episcopus: ex nota enim Æræ sexcentissimæ vigesimæ octavæ, annoque Regis Reccaredi quinto assertum tempus definitur. Fuit ista Synodus provincialis, cui interfuerunt octo Episcopi, qui tria in Synodo decreta firmata ad Pegasium Episcopum Astigitanum, & non Pelagium (ut scriptus codex habet, ex quo Pelagius pro Pegasio irrepsit in textum) direxerunt: inter quæ illud memorabile, quo statuerunt, sæculares Judices, permissione tamen Episcopi, separare debere ancillas, aliasque extraneas mulieres a clericis: ita quidem, ut, quod frequentissime legibus Ecclesiasticis frustra vetitum fuisse constaret atque neglectum penitus, observaretur, voluit sancta Synodus laicos Judices insurgere, Episcopis jubentibus læsæ sæpius legis Ecclesiasticæ vindices. Præter autem tres dictos canones, collegit ex diversis locis Hispalensis Concilii canones undecim vir insignis Garfias Loaisa in editione, quam summa elucubravat industria, Hispanorum Conciliorum,

XXVII.

Quod vero ad anni hujus res Francorum pertinet: quoniam modo Rex Guntheramnus in ecclesia a sicario appetitus, Dei ope illæsus remansit, & ipsum sicario Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS VI Concilium Hispalense I.

Ad num. XXVI. Concilium Hispalense I. celebratum hoc anno, a quo Spondanus in Epitome perperam illud removit, & ad annum DXCIV. rejecit. Episcopi enim in Epistola ad Pegasium Episcopum missa, asserunt se eam subscripsisse die primo Nonarum Novembrium, anno quinto Regni gloriosissimi Domini nostri Reccaredi Regis Æræ DCXXVIII. Regnum inierat Reccaredus mense Aprili, aut initio mensis Maii anni DLXXXVI. ideoque mense Novembri hujus Christi anni quintus Regni ejus decurrebat. Erat Pegasius, ad quem Episcopi scripsere, Astigitanæ Ecclesiæ Antistes, ut liquet ex subscriptionibus Concilii Toletani III. & ex Canone II. hujus Concilii Hispalensis: fuit, inquit Baronius, ista Synodus Provincialis, cui interfuerunt octo Episcopi, quia tria in Synodo decreta firmata ad Pelagium quem vivere putarent,

rium verberatum tantum dimisit incolorem, dignum Christianissimi Principis exemplum Gregorius (b) narrat his verbis: Interea (inquit) advenit festivitas S. Marcelli, quæ apud urbem Cabilonensem mense septimo celebratur, & Guntheramnus Rex affuit. Verum ubi peractis solemnibus ad sacrosanctum altarium communicandi gratia accessisset; venit quidam quasi aliquid suggesturus: qui dum properaret contra Regem, culter ei de manu delabatur. Apprehensoque repente, alium cultrum evaginatum in manu ejus reperiunt. Nec mora, eductus de basilica sancta, vinculus & tormentis adductus, confitetur, se emissum ad interficiendum Regem, dicens: Sic enim tractavit qui misit me: Quia cognovit Rex multorum in se odia aggregata, & suspectus ne percutiatur, omnino se a suis vallari præcipit, nec reperitur aditus qualiter ad eum cum gladiis quis possit accedere, nisi in ecclesia, in qua securus & nihil metuens stare dignoscitur, transfuerberetur. Sed & his de quibus locutus fuit, apprehensis, multis interemptis, hunc verberatum plagis dimisit vivum: quia nefas putavit, si is qui ab ecclesia ductus fuerat, truncaretur. Hæc Gregorius.

(b) Greg. Turon. l. 9. c. 3. Guntheramnus Rex a Sicario frustra invaditur.

Sed claudamus tomum præsentem Annalium narratione obitus sanctæ Radegundis Reginæ, quæ hoc anno decimatertia Augusti diem clausit extremum, de cujus obitu idem Gregorius agit his verbis (c): Hoc (inquit) anno beatissima Radegundis ab hoc mundo migravit: quæ magnum planctum in monasterio, quod constituerat, dereliquit. Fui & ego præsens ad eam sepeliendam. Obiit autem mense sexto, tertiadecima die mensis, sepulta post triduum. Quæ autem ibi ipsa die virtutes apparuerunt, & qualiter funerata, in libro miraculorum plenius scribere studui. Hæc paucis Gregorius. Par est autem, ut antequam funus regium profsequamur, quæ ipsa in sui quod exererat commendationem monasterii ad Episcopos ante obitum scripserat, hic re-

XXVIII.

(c) Greg. Turon. l. 9. c. 2.

P p p ci-

dirixerunt. Verum tria illa decreta, non ad Pelagium Papam, sed ad Pegasium missa sunt, ut postea Cardinalis eruditissimus recte vidit.

Ad num. XXVII. Turonensis, lib. 9. cap. 3. anno Childeberti Regis XII. refert, Guntheramnus Regem, cum in festivitate Sancti Marcelli ad Cabilonensem Urbem venisset, quemdam ad eum accessisse, quasi aliquid suggesturum. Qui dum properat contra Regem, culter ei de manu dilabatur. Rex tamen illum verberatum dimisit vivum, quia nefas putavit, si is qui ab ecclesia eductus fuerat, truncaretur. Sed facinus patratum anno DLXXXVII. qui Childeberti Regis est XII.

VII. Guntheramnus Rex a Sicario frustra invaditur.

A num. XXVIII. ad XLI. Anno Childeberti Regis XII. Christi scilicet DLXXXVII. Beatissima Radegundis obiit, mense sexto, tertio decimo mensis, inquit Turonensis lib. 9. cap. 2. qui an-

VIII. Obitus S. Radegundis Reginæ.

(a) Greg.
Turon. 9.
c. 42.

XXIX.
Litteræ
Sanctæ
Radeg.
ad Episco-
pos.

citemus; egregium monumentum hæc-
nus industria Gregorii conservatum, li-
cet se habeat depravatum, rudique sty-
lo ita conscriptum (a):

*Domini sanctis & Apostolica sede di-
gnissimis in Christo Patribus omnibus Epi-
scopis Radegundis peccatrix.*

Congruæ provisionis tunc roborabiliter
ad effectum tendit exordium, cum gene-
ralibus Patribus medicis, ac pastoribus
ovilis sibi commissi causa auribus tradi-
tur, cujus sensibus commendatur, quorum
participatio de charitate, consilium de po-
testate, suffragium de oratione ministra-
re poterit interventum. Et quoniam olim
vinculis laicalibus absoluta, divina pro-
vidente & inspirante clementia, ad reli-
gionis normam visa sum voluntarie, du-
ce Christo, translata; hæc pronæ mentis
studio cogitans etiam de aliarum profe-
ctibus ut annunciantem Domino, meæ de-
sideria efficerentur reliquis profutura,
instituentem & remunerantem præcellentissi-
mo domno Rege Clotario, monasterium
puellarum Pictava in urbe constitui: con-
ditumque (quantum mihi munificentia re-
galis est largita) facta donatione dota-
vi. Insuper congregationi per me, Chri-
sto præstante, collectæ, regulam sub qua
sancta Cæsaria degit, quam sollicitudo
beati Cæsarii Antistitis Arelatensis ex
institutione sanctorum Patrum convenien-
ter collegit, adscivi.

XXX.

Cui consentientibus beatissimis & hujus
civitatis & reliquis Pontificibus electio-
ne etiam nostræ congregationis domnam
& sororem meam Agnetem: quam ab ine-
unte ætate loco filia colui & educavi, Ab-
batissam institui, ac me post Deum ejus
ordinationi regulariter obedituram com-
misi. Cuique formam Apostolicam obser-
vantes, tam ego, quam sorores de sub-
stantia terrena quæ possidere videbamur,
factis chartis tradidimus, metu Ananiæ
& Saphiræ, in monasterio positæ, nihil
proprium reservantes.

XXXI.

Sed quoniam incerta sunt humanæ con-
ditionis momenta vel tempora, quippe
mundo in finem currente, cum aliqui ma-
gis propriæ quam divinæ cupiant volun-
tati servire: zelo ducta Dei, hanc sug-

gestionis meæ paginam Apostolatu vestro
in Christi nomine superstes porrigo vel
devota. Et quia præsens non valui, quasi
vestris provoluta vestigiis epistolæ vi-
carietate prosternor, conjurans per Pa-
trem & Filium & Spiritum sanctum, ac
diem tremendi judicii, sic representatos
vos non tyrannus oppugnet, sed legiti-
mus Rex coronet: Ut si casu post meum
obitum quæcumque persona, vel loci ejus-
dem Pontifex seu potestas Principis, vel
alius aliquis (quod nec fieri credimus)
congregationem vel fusu malevolo, vel
impulsu judiciario perturbare tentaverit,
aut regulam frangere, seu Abbatissam
alteram, quam sororem meam Agnetem,
quam beatissimi Germani, præsentibus suis
fratribus benedictio consecravit: aut ip-
sa, congregatio (quod fieri non potest)
habita murmuratione, mutare contende-
rit: vel quasdam dominationes in monaste-
rio, vel rebus monasterii quæcumque per-
sona, vel Pontifex loci, præter quas an-
tecessores Episcopi, aut alii me supersti-
te habuerunt novo privilegio, quicumque
affectare voluerit: aut extra regulam ex-
inde egredi quis tentaverit: seu de rebus
quas in me præcellentissimus domnus Clo-
tarius vel præcellentissimi domni Regis
filii sui contulerunt, & ego ex ejus per-
ceptionis permisso monasterio tradidi pos-
sidendum, & per auctoritates præcellen-
tissimorum domnorum Regum Chariberti,
Gutheramni, Chilperici, & Sigeberti cum
sacramenti interpositione, & suarum ma-
nuum subscriptionibus obtinui confirmari:
aut ex his quæ alii pro animarum suarum
remedio, vel sorores ibidem de rebus
propriis contulerunt, aliquis Princeps,
aut Pontifex, aut potens, aut de sorori-
bus cujuslibet personæ ausus minuere, aut
sibimet ad proprietatem revocare sacri-
lego voto contenderit; iram vestræ san-
ctitatis, successorumque vestrorum post
Deum pro mea supplicatione & Christi vo-
luntate incurrat, ut sicut prædones & spo-
liatores pauperum extra gratiam vestram
habeantur. Numquam de nostra regula,
vel de rebus monasterii, obsistentibus vo-
bis, imminuere valeat aliquid, aut mu-
tare. Hoc etiam deprecans, ut cum De-
us

PAGIUS

annum incipit a Martio. Baudonivia Monialis
in hujus Sanctæ Reginæ Vita eundem diem ac
mensem notat, scilicet decimum tertium men-
sis Augusti, additque, illum in feriam quartam
incidisse: Quarta feria, mane primo, Idus Au-
gusti, quo fecerat idem mensis dies XIII. clausi
sunt ejus oculi. Quare currebat littera Do-
minicalis E, qua insignitur, annus Christi
DLXXXVIII. eodem, quo obiit, die Rade-
gundis in Tabulis Ecclesiasticis colitur. Refert
Baronius n. XXIX. & seqq. hujus Sanctæ Re-
ginæ Epistolam ad Episcopos, quam pro tute-
la & stabilitate instituta a se in Urbe Picta-
viensi Sanctimonialium Congregationis absens ad

eisdem scripsit. Verum, ut Sirmondus in Edit.
Conc. Gallic. notavit, cum ea data sit ad Epi-
scopos, qui Concilio Turonensi II. anno DLXVI.
celebrato adfuere; verosimile est, tum ad eos
missam, cum una essent in eo Concilio congre-
gati. Adhæc Turonensis l. b. 9. ca. 39. eam ini-
tium instituta ab ea Congregationis Monialium.
editam docet & inter Episcopos, qui conscri-
pserunt Decretum, quo suscepta est Beatae Ra-
degundis Epistola, primus nominatur Euphronius
ille scilicet, qui Episcopus Turonensis fuit, qui-
que anno DLXXII. mortuus est.

Cointius anno DLXXXVII. num. V. e. m.
Epistolam a Radegunde tardius datam credit,
sci-

IX.

us prædictam domnam sororem nostram Agnetem de sæculo migrare voluerit, illa in loco ejus Abbatissa de nostra congregatione debeat ordinari, quæ Deo & ipsi placuerit, custodiens regulam, & nihil de proposito sanctitatis imminuet: quam nunquam propria aut cujusquam voluntas præcipiet.

XXXII.

Quod si (quod absit) contra Dei mandatum & auctoritatem Regum aliquis de superscriptis conditionibus coram Domino & Sanctis ejus precabiliter commendatis agere, aut de persona, aut substantia minuenda voluerit, aut memorata sorori meæ Agneti Abbatissæ molestias aliquas inferre tentaverit: Dei & sanctæ Crucis & beatæ Mariæ incurrat judicium, & beatos confessores Hilarium & Martinum, quibus post Deum sorores meas tradidi defendendas, ipsos habeat contradictores & persecutores. Te quoque beate Pontifex, successoresque vestros, quos patronos in causa Dei libenter adscisco, si (quod absit) extiterit, qui contra hæc aliquid moliri tentaverit, pro repellendo & confundendo Dei hoste, non pigeat ad Regem, quem eo tempore locus iste respexerit, vel ad Pictavam civitatem pro re vobis ante Dominum commendata percurrere, & contra aliorum injustitiam executores & defensores justitiæ laborare, ut tale nefas nullo modo suis admitti temporibus Rex patiatur Catholicus, nec convelli permittat, quod Dei & mea & Regum ipsorum voluntate firmatum est.

XXXIII.

Simul etiam Principes, quos Deus pro gubernatione populi post decessum meum superesse præceperit, conjuro per Regem cujus regni non erit finis, & ad cujus nutum regna consistunt, qui eis donavit ipsum vivere & regnare; ut monasterium, quod ex permisso & solatio domnorum Regum patris vel avi eorum construxisse visa sum, & ordinasse regulariter, & dotasse sub sua tuitione & sermone, una cum Agnete Abbatissa studeant gubernare; & a nullo neque sæpe dictam Abbatissam nostram, neque aliquid ad nostrum, monasterium pertinens molestari, aut inquietari, vel exinde imminui, aut aliquid mutari permittant: sed magis pro Dei nutu una cum domnis Episcopis ipsi, me supplicante coram Redemptore Gen-
Ann. Eccl. Tom. X.

tium, sicut eis commendo, defensari jubeant & muniri: ut in cujus honore Dei famulas protegant, cum defensore pauperum & sponso virginum perpetualiter æterno societur in regno.

Illud quoque vos sanctos Pontifices, & præcellentissimos domnos Reges, in universum populum Christianum conjuro per fidem Catholicam in qua baptizati estis, & Ecclesias quas conservatis, ut in basilica, quam in sanctæ Mariæ Dominicæ genitricis honorem cœpimus edificare, ubi etiam multæ sorores nostræ conditæ sunt in requie, sive perfecta sive imperfecta, cum me Deus de hac luce migrare præceperit, corpusculum meum ibi debeat sepeliri. Quod si quis aliud inde voluerit, aut fieri tentaverit, obtinente Cruce Christi, & beata Maria, divinam ultionem incurrat: & vobis intercurrentibus, in loco ipsius basilicæ merear cum sororum congregatione obtinere locum sepulturae. Et ut hæc supplicatio mea, quam manu propria subscripsi, in universalis Ecclesiæ archivo servetur, effusis cum lacrymis deprecor: quatenus si contra improbos aliquos necessitas exegerit, ut vestra defensione soror mea Agnes Abbatissa, vel congregatio eius, quo succurri sibi poposcerint, vestræ misericordiæ pia consolatio opem pastorali sollicitudine subministret: nec de me destitutas se proclamant, quibus Deus præsidium vestræ gratiæ præparavit.

XXXV.

Illud vobis in omnibus ante oculos revocantes, per ipsum qui de Cruce gloriosam Virginem suam genitricem beato Joanni Apostolo commendavit, ut qualiter ab illo completum est Domini mandatum, sic sit apud vos indigna & humilis domnis meis Ecclesiæ Patribus & viris Apostolicis quod commendo quod cum dignanter servaveritis depositum, meritis participes, cujus impletis mandatum Apostolicum, digne reparetis exemplum. Hactenus epistola sanctæ Radegundis, prophético (ut puto) impulsæ spiritu, quæ ventura essent prædicentis. Biennio enim ab obitu ejus regia stirpe exortæ moniales adversus Abbatissam concitatæ, ab ejus obedientia evellentes quamplurimas sorores, extra monasterium egressæ, innumerabilium turbarum causa fuerunt.

P p p 2 Sed

PAGIUS
Epistola e-
jus ad E-
piscopos
Concilii
Turonensis
II.

scilicet vel post obitum Sigiberti Regis, vel etiam post obitum Chilperici Regis, quod Radegundis in ea dicat, Monasterium a se constructum esse ex permisso & solatio Domnorum Regum patris vel avia eorum. Quibus ex verbis eos jam e vivis decessisse necessario sequi existimat. At fallitur Vir doctissimus. Vox enim solatium per hæc sæcula quodvis auxilium significat, ut innumeris exemplis liquet, ex quibus aliqua Ducangius in Glossario mediæ & infimæ Latinitatis, in voce, Solatium, in medium profert. Turonensis v. g. lib. 6. cap. 42. loquens

de Childeberto II. refert Mauricium Imperatorem, cum accepisset eum pacem cum Langobardis pepigisse, pecuniam eidem a se datam repetisse: sed hic fidus a solatiis, inquit Turonensis, ne responsum quidem pro hac re voluit reddere. Non in alia itaque significatione vocem solatii Radegundis usurpat in sua ad Episcopos Epistola, cui eorum Decretum proxime subiici debet, cum illa eo confirmetur. Quare Baronius qui Radegundis Epistolam hoc anno, quo eam demortuam credebatur recitat, Episcoporum responsum refert anno DLIX. num.
XXXIV.

(a) Apud
Sur. tom.
3. die 13.
August.

Sed hæc suo loco dicenda. De hujusmodi contestatione ista leguntur in libro secundo Vitæ ipsius (a): Porro clarissimis Regibus & serenissimæ Reginae, quos haud vulgariter dilexit, atque sanctissimis Ecclesiis & earum Episcopis cum divina obtestatione suum commendavit monasterium. Hæc ibi.

XXXVI.

(b) Apud
Sur. ibid.
De trans-
itu S. Ra-
degundis.

Sed jam prævisum ante annum ab ea ipsius transitum, funusque pariter prosequamur. Res ab ea gestæ duobus habentur conscriptæ libris, priori Fortunati Episcopi, posteriori Bandoniniæ monialis ejusdem sanctæ Radegundis alumnae, quæ ipsius postrema hujusmodi profecuta est oratione: (b) Sed veniamus nunc ad ejus felicissimam e corpore migrationem, quam sine lacrymis proferre non possumus. Fluunt lacrymæ ab ipsis intimis medullis, gemitusque prorumpunt, nec tamen percipitur inde consolatio. Sed si sic lacrymis indulgeamus, ut interim de ejus devotione minus dicamus, majore sane culpæ nos obnoxios reddimus. Usque ad diem illum quo hinc excessit, nunquam quicquam de cursu quem susceperat, imminuere voluit, memoria retinens: Non

(c) Matt.
10.

(c) qui cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, eum salvum fore. Ubi jam ad vitæ finem pervenit sanctum ejus corpusculum longa pro Christi amore ducens martyria, & multiplices perpessum cruciatu: omnes sanctimonialia lugentes & flentes ejus lectulo assistebant, ejulantesque ac duris pugnis ac lapidibus pectora verberantes, voces ad cælum dabant, clamantes & dicentes: Domine, ne permittas nos tam gravi damno affici: lumen nostrum tollis a nobis: cur nos in tenebris relinquis? Eadem de immenso luctu sanctimonialium habet Gregorius Turonensis, qui interfuit (d). Pergit vero Bandoninia.

(d) Greg.
de glor.
confes. c.
106.

XXXVII.

Sed quia illa quicquid facere constituisset, id die natalitio Salvatoris facere solebat, ejus quoque beatus decessus ita evenit. Hic attende, sic dici ab ea, die natalitio Salvatoris esse defunctam, quod eo migraverit die, quo natalis Domini dies inciderat; constat enim die decimatercia Augusti diem clausisse extremum:

PAGIUS

XXXIV. & seqq. Extat etiamnum in Urbe, Pictaviensi, quod ibidem condidit Radegundis Monasterium nomine Monasterii S. Crucis insignitum, in quo a pluribus sæculis Divi Benedicti Regula servatur. Vitam ejus scripsere Venantius Fortunatus Episc. Pictaviensis, & Bandonivia Monialis æqualis, utramque a Mabilonio sæculo I. Benedictino recitatam, & cum Codicibus MSS. collatam.

X.
Obitus S.
Juniani
Abbat
Mariacen-
sis.

Eadem hora, eademque die, qua Beata Radegundis, obiit etiam S. Junianus Abbas Mariacensis, cujus Vita a Vulfino Boetio Episcopo Pictaviensi, qui Ludovico Pio imperante floruit, scriptam refert ibidem Mabilionius. Junianus, quamvis Cœnobium Mariacense; constru-

nam subdit: Quarta feria, mane Idibus Augusti clausi sunt ejus oculi, & nostri obscurati. Væ nobis, quia peccavimus: afflictum est in dolore cor nostrum. Fleamus & plangimus, quod te diutius, vita nostra, habere non meruimus. Eo ipso mane, quo nobis tantum mali accidit, una voce, uno planctu, uno clamore, celos penetrante, lapidicida, qui in monte operabantur, in aere audierunt loquentes, & unum quidem dicentem cæteris: Quid facitis? dimittite eam adhuc: hæ enim voces ad nostras usque aures pertingunt. Angeli vero eam ducentes responderunt: Quid iterum faciemus? eam jam paradysus recipit, ut gloriatur cum Domino. Credimus non deserturam eam illas, quas ei placere volumus. Cognitum est autem, has fuisse voces Angelorum pacifice altercantium (uti apud Daniele(m) (e) exemplum legitur) illorum videlicet qui monialium præerant custodiæ, ac monasterium in tutelam acceperant, ad Angelos illos qui ad cælum euntem Christi sponsam comitabantur. Subdit vero Bandoninia:

Luctus
Monia-
lium.

(e) Dan.
10.

XXXVII.
Gregorius
suprema
perfolvit.

Flenda ergo nobis jam non est, sed reverenda: amisimus quidem in præsentis sæculo dominam & matrem, sed ad regnum Christi præmissimus intercessorem. Magnum illa gaudium excitavit in cælis, intolerabilem nobis dolorem in terris reliquit. Migrante sancta ejus anima a sæculo ad Christum, Episcopus Pictaviensis non erat domi. Abiit ergo nuncius ad virum Apostolicum dominum Gregorium Turonensem Episcopum. Ille mox advenit, & quantum suis ipse conspexit oculis, antequam eam sepeliret, ejus virtutes in libro miraculorum inseruit. Veniens autem ille ad locum, ubi sanctum jacebat corpus, sicut ipse post sacramentum lacrymans dicebat, in forma humana vultum vidit Angelicum: facies enim instar rosæ & lillii nitebat. Unde haud secus ille contremuit & timuit, atque si ipsam Domini Jesu sanctissimam matrem sibi astantem videret. Expectabatur interim vir devotus Deo plenus Pictavorum Antistes, ut eam quo par erat honore sepulturæ mandaret.

San-

xisset, & Abbas Monasterii esset, solitario tamen vitæ studio in quendam locum a se antea constructum frequenter secedebat. Mandaverat ut statim cum a sæculo migrasset, nunciaretur Beatissima Radegundi, ut pro eo precem Domino funderet, quod & illa similiter fecerat. Accidit, ut eodem die, eadem hora, uterque migraret de sæculo, & quos hic unius charitatis vinculum constrinxerat, illic eos pariter paradisi gloria simul acciperet. Monasterium Mariacense in finibus Pictonum & Diocesi Pictaviensi, vulgo Maire nuncupatum, positum erat sed progressu temporis in Ecclesiam Paroecialem conversum, fuit.

A num.

XXXIX.
Cantica
lætitia in
funere
Christia-
norum.

Sanctimoniales omnes apud ejus torum stabant psallentes: si vero psallentium voces vel paululum reticerent, mox planctus audiebatur intolerabilis. Triduo expectatus Præsul, qui tum suam diœcesim visitabat, cum non veniret; is quem diximus vir Apostolicus Gregorius de ejus humanitate præfidentis (perfecta enim cæritas foras mittit timorem) in basilica sanctæ Mariæ, ubi sacra ejus monasterii virginum corpora conduntur, eam in primis honorifice tumulavit. Cumque corpus ejus sub muro cum psalmodiis deportaretur (quandoquidem instituerat illa, ut nulla vivens extra monasterii fores egrederetur) tota congregatio in muro lamentans, ita ut planctus ejus superaret psallentium voces, pro psalmo lacrymas, pro cantico mugitum, pro Alleluja gemitum reddebant. Hic, lector, meminisse debes, veterem usum fuisse, ut in funere fidelium defunctorum una cum aliis lætitia canticis caneretur Alleluja, ut sanctus Hieronymus admonet in epistola ad Aletium de funere Ruffinæ conjugis. Sed pergit Bandoninia:

XL.

Orabant moniales superne, ut sub terra nonnihil quiesceret feretrum, in quo beatæ corpus portabatur, graviter ferentes ejus absentiam. Ibi tum ut Dominus fidelem famulam suam declararet, corpore ejus in medio populi deposito, cæcus quidam lumen recepit: qui multorum annorum passus cæcitatem, ubi ad corpus accessit, ita sanatus est, ut numquam luminibus orbatus videretur: vivit, hodieque clare videns. Cum jam humata esset a Gregorio Episcopo, operculum tumulo ejus non est ab illo impositum, donec rediret Pictaviensis Antistes. Itaque libere cereos ad eam afferebant omnes sepulcrum circumstantes, & singulae suis cereis nomina sua inscripserant, dabantque cereos omnes per ordinem uni e famulis: & ecce extitit contentio in populo, aliis dicentibus cereos illos in sanctum ejus sepulcrum mittendos, aliis id negantibus. Interim e pueri cereos tenentis brachio unus exiliens, & populum omnem trascendens, in sepulcrum ad pedes beatæ se dimisit,

PAGIUS
XI.

Moritur
Garibal-
dus Bajo-
aria Dux.

A num. XLI. & seqq. Paulus Diaconus lib. 3. de gest. Langobard. cap. 31. scribit: Flavius Rex Authari Legatos post hæc (ideest, post ingressum Francorum in Italiam adversus Langobardos) ad Bajoariam misit, qui Garibaldi eorum Regis filiam sibi in matrimonium peterent. Quos ille benigne suscipiens Theudelindam suam filiam Authari se daturum promisit. Hæc Legatio anno superiori obita. Subdit Paulus: Denique post aliquod tempus, cum propter Francorum adventum perturbatio Garibaldo Regi advenisset, Theudelinda ejus filia cum suo germano, nomine Gundoald, ad Italiam confugit, seque adventare Authari sponso nunciavit, &c. Qui eandem cunctis latantibus in conjugium Idus Majas accepit.

litem omnem eo ipso dirimens. Inspecto cereo, inventum est nomen Calvæ inscriptum. Ea re perspecta, Episcopus & plebs omnis B. Radegundis virtutes admirantes, Dominum benedixerunt. Quæ vero post ejus decessum eo in loco declaratae sunt virtutes & edita miracula, quot demoniaci liberati, quot pulsus febribus curati, quis numerare sufficiat? Refert aliqua itidem Fortunatus, atque Gregorius.

Ad hæc tempora referri posse videtur Bajoariorum ad fidem Christi conversio, annunciante illis Evangelium viro sanctissimo Ruperto Episcopo Vangionensi in Gallia: qui a Berchario * loci Comitente dira passus, solumque vertere coactus, Dei nutu ad Borealium conversionem populorum accinctus, Boreales silvas penetrans, rigescencia adhuc impietatis glacie corda Gentilium Christianæ fidei prædicatione calefecit, atque igne divini Spiritus inflammavit. Ista quidem tam grandia cœpta Childeberti Regis Francorum anno secundo (ut ejusdem Sancti Acta testantur a.) in hunc annum & ulterius propagata noscuntur. Porro quod de Childeberto dicitur, non ad primum Childebertum, sed ad secundum potius, quem post patrem suum Sigebertum regnare cœpisse diximus anno Domini quingentesimo septuagesimonono, esse referenda, in Notis ad Romanum Martyrologium testati sumus. Quamobrem falli eum certum est, qui (b) ad primum Childebertum filium Clodovei, qui regnare cepit in Galliis anno salutis quingentesimo decimoquarto, ista retulit haud levi præjudicio historicæ veritatis.

At non ipse tantam sibi soli putavit aggrediendam esse provinciam: sed Christi exemplo, duodecim delegit sacerdotes quos ad prædicandum Borealibus Evangelium secum duxit: apertum vero est late ad fidem capeffendam Gentilibus illis ostium, cum ipse Bajoariæ Princeps Theodo hujus nominis tertius Christo credidit: etenim reliqui ipsi subiecti, Ducem secuti, pariter effecti sunt Christiani: cujus rei gratia factum est, ut ipse Ru-

XLI.

* Berthario.
Bajoario-
rum con-
versio.

(a) Apud
Sur. to. 2.
die 27.
Martii.

(b) Valen.
l. 3. An-
nal. Bojo-
arum.

XLII.

Rupertus
Apostolus
Bojoario-
rum.

Childebertus Francorum Rex ea affinitate offensus, ac veritus, ne Boii, qui ejus tributarii erant, a fide desciscerent, & ad Longobardos hostes inclinarent, Garibaldum bello aggressus est. Cæsus ne is in acie fuerit, an ad generum fugerit, ambiguum; sed in ejus locum Tassilonem Bojoariorum Ducem, a Childeberto Rege constitutum, docet Aimoinus lib. 3. cap. 77. Apud Bajoariam, inquit, post Charibaldum Tassilo a Childeberto Rex ordinatus est: qui mox cum exercitu Sclavorum Provinciam introiens, parta victoria ad Solum proprium cum maxima remeavit prædæ. Quæ verba Aimoinus ex Paulo Diacono lib. 4. cap. 8. desumpsit; adeo ut certum sit Tassilonem post Garibaldum genti Bojoricæ præfectum fuisse. Cum

Rupertus Bajoariorum Apostolus sit merito nuncupatus, qui sicut fidei Christianæ fuit plantator in Bajoaria, ita in Norico rigator extitit: siquidem per sanctum Severinum, de quo plura superiori tomo diximus, illi jam acceperant Evangelium, quod prædicatione Ruperti magis magisque excolere didicerunt. Sic igitur infidelitatis excisis filvis, redditoque jam ad culturam agro Dominico, extitit cum suis auctor, ut illic complures nobiles sedes Episcopales erigerentur, in quibus suos socios Episcopos ordinandos curavit: ipse vero remisso jam antea nuncio Ecclesiæ Vangionensi, a qua expulsus fuerat, electa cælestibus præviis signis sede Saleburgiensis, extructaque ibi basilica S. Petri, quo Apostolicæ sedi obsequentem esse eundem populum commoneret, ejusdem est nominatus primus E-

piscopus, ubi & sanctæ sorori Erentrudæ monasterium Ducis munificentia ædificavit sub nomine sanctissimæ Virginis Mariæ Deiparæ. Demum vero postquam cuncta quæ fuisset aggressus Dei ope ex sententia confecisset, sexto Kalendas Aprilis ex hac vita migrans, ab Ecclesia inter Sanctos relatus, eadem colitur die.

Atque de his satis, finemque accipiat septimus tomos: ejusdem vero præsentis anni res gestæ, quæ reliquæ sunt spectantes ad Gregorii Papæ electionem, in sequentem sunt referendæ tomum, qui opportune ab ipsius Gregorii Papæ electione exordium sumet. Ista enim Annalium tomi hujus sectio hic facienda est, quod nimis cresceret in immensum, si Gregorii Papæ res in Pontificatu gestas comprehendere voluissemus, quas nec in diversos partiri tomos ratio persuasit.

Age

XLIII.

PAGIUS XII. Cum igitur *Garibaldus*, primus Bajoariæ Dux usque ad præsentem annum vitam protraxerit, *Sanctus Rudbertus* Bajoariorum Apostolus de quo loquitur hic Baronius, in eam Provinciam non adventavit anno secundo Childeberti II. Francorum Regis. Auctor enim ejus *Vitæ Sæc. III. Benedict. part. I. recitatae* ait: *Tempore Hildiberti Regis Francorum, anno scilicet Regni ejus secundo, honorabilis Confessor Christi Rudbertus in Vormacia Civitate Episcopus habebatur. Addit, Theodonem Bajoariæ Ducem eum rogasse, ut Noricam Provinciam sacra illuminaret Doctrina, quo cum se contulisset. Rudbertus Ducem Theodonem & multos istius gentis ad fidem Christi convertisse, & ab eo licentiam obtinuisse eligendi locum ad Episcopii Sedem, qui eam collocavit apud Juvaviam, postea Salisburgum appellatam. Verum cum nullus Theodo, quo Bojoarios regente Rudbertus eis Evangelium annunciavit, ut in ejus Vita legitur, & inter omnes rerum Boicarum Scriptores convenit, anno secundo Childeberti II. Francorum Regis Dux Bajoariæ fuerit, sed *Garibaldus*, manifestum est, Auctorem Anonymum *Vitæ Sancti Rudberti* intelligendum esse de anno secundo Childeberti III. qui non minus, quam *Childebertus II.* in Austrasia regnavit, ideoque & adventum *Rudberti* in Bajoariam, sicut & Ducatum *Theodonis*, pertinere ad finem*

sequentis sæculi, quo de utroque verba faciemus. Porro valde refert, ut iste centum annorum prochronismus emendetur; cum ex hoc uno capite tot magni momenti pendeant, ut ex sequentibus patebit.

Sanctus Columbanus, qui cum sociis hætenus in loco, cui nomen *Anagrates*, in Vosago monte degerat, hoc anno *Luxovii* in eodem monte positi Monasterium extruxit; quod nunc *Luxeu* dicitur, & in Comitatu Burgundiæ situm est, *S. Columbanus* & oppidum ejusdem nominis. Cum enim multi se in ejus societatem Monachi adjunxissent, commodior locus in ea eremo inquirendus fuit, ut narrat *Jonas* in ejus *Vita*. Regulam, quam Monachi sequerentur, condidit quæ etiamnum extat apud *Holstenium* in Codice Veterum Regularum. Ibi *Columbanus* *sexcentorum ferme Monachorum Rector* extitit, ut ait *Asso* Abbas *Dervenensis* in passione *Sancti Bercharii*. Hoc Monasterium currenti anno constructum esse, non tantum docet *Marianus Scotus* in *Chronico*; sed etiam *Jonas* in *Columbani Vita* indicat, cum scribit eum *viceimo anno post incolatum eremi illius* in exilium missum esse, quod anno DCX. contigisse suo loco videbimus.

Hoc anno dissidium fuit in Gallia de die *Paschatis* quod anno DXCIV. juxta *Baronii* ordinem, explicabo.

XIII. Monasterium *Luxovien*se a *S. Columbanus* fundatum.

I. Auctoris peroratio cum gratiarum actione.

A Ge jam, ex more, de absoluto septimo hoc Annalium tomo agamus gratias Deo optimo maximo, offeramusque ipsum pariter Dei genitrici **MARIÆ**, ut cujus est ope cœptus atque perfectus, ejusdem quoque meritis omni labe mundatus reddatur dignus divino conspectu, qui offerentis auctoris jure posset defectu repelli. Etenim cum hilarem datorem (ut monet Apostolus *a*) diligat Deus, hac saltem ex parte prope respuendus hic esset, qui non eadem alacritate qua cæteri, sed mœrenti animo scriptus, uti luctus partus offertur: qui & genitus summo dolore atque morte parentis, (*b*) Benoni, filius doloris mei, sit merito appellandus, quantumlibet pater eundem Benjamin, filium dexteræ scilicet, nuncuparit: editus enim in lucem sine luce, usum vitæ pristinæ abstulit parienti; & dum sub honoris specie purpureis fasciis involvitur, ferreis nesciens miser vinculis obligatur: unde sit merito lamentandum, illudque lugubre dicendum (*c*):

(*c*) *Job. 3.* *Quare egressus ex utero? quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens silerem, & somno meo requiescerem cum Regibus illis & Consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines.*

II. Hæc dum mecum verso, laudare non desino senem sapientissimum illum Berzellajum, qui a Rege licet sanctissimo invitatus in Regiam, ad quietem, ad securitatem, ad gloriam (*d*): *Non indigeo*

(*a*) *2. Cor. 9.*
(*b*) *Genes. 35.*
(*d*) *2. Reg. 19.*

(inquit) *hac vicissitudine; sed obsecro ut revertar servus tuus, & moriar in civitate mea, & sepeliar juxta sepulcrum patris mei & matris meæ: jure præferens aulæ regis patriam sepulturam, atque regium apparatus posthabens vitæ rusticæ hactenus feliciter ductæ. Sed & quem sapientem prædico, non desino beatum terque felicem dicere, & invidere, dum quod rogavit, est consecutus, nec fuit jussu Regis retentus invitus, sed permixtus lætus ad propria remeare, atque in pace vitæ cursum absolvere.*

III. Ast cum a quiete & tranquillitate aliisque bonis abstrahar violenter, atque invitus abripar: unum dumtaxat reliquum est quod petam: ut cum hæc adeo inquieta, tristia, ærumnosa, metu plena atque periculis non nisi te curante, Dei genitrix, mihi contigerint: tu ipsa per lubrica gradienti, in summo versanti discrimine, deque æterna salute ad singula momenta periclitanti feras opem assidue, & fluctuanti præsidium afferas: alioquin perplexos resolves laqueos, atque molestæ & invitæ vitæ fila dirumpas, ne ob inanem gloriolam istam miser incaute vere perennis gloriæ dispendium patiar: sicque benedicens tu ipsa novissimis meis (*e*) magis quam principio, te juvante, (*e*) *Job. 22.* æternam beatitudinem consequar, gratia Domini nostri Jesu Christi, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit in sæcula sæculorum. Amen.

Hic Baronius septimum Annalium Tomum absolvit.

ANNALES ECCLESIASTICI.

I.
Præfatio
auctoris
cum im-
ploratio-
ne Divini
auxilii.

EX superaddita oneri consueto Ecclesiasticorum negotiorum sarcina ad optatam quietem longe positam cum magis anhelem atque suspirem : magna tamen octavi Annalium tomi scriptionem aggrediendi ex eo mihi fiducia comparatur, quod pro foribus Gregorius Magnus occurrit ; patronus idem noster duplici subsidio profuturus, adminiculo precum scilicet, quibus divinum concilietur auxilium, & suorum scriptorum copia, ex quibus tamquam ex locupletissima cella penaria, quæ primum erunt scribenda, ipse abunde suppeditat. Verum non progreditur solus, cum in occursum egreditur ; sed quæ præcedit in titulo, prima procedit in via, nobis opitulatura præcurrens Virgo Deipara. Amborum etiam nomine, nempe Mariæ, atque Gregorii, nostra nobilitatur Ecclesia, apud quam iidem Annales nostri sunt elaborati, scripti, recitati, ac sæpius repetiti, atque hactenus in lucem editi. Quæ igitur prior ordine & major est meritis, nobis occurrat potior in auxilio, atque virtute potentior adsit : Ipsa mater foveat partus suos, atque faveat natis suis. Ut enim quos ad genua Rachelis pariebat ejus ancilla ipsa eos suos filios esse dicebat (a) ; ita suos hac lege esse dicat oportet nostros Annales ipsa Virgo san-

(a) Genes.
30.

ctissima, quos summo labore, ad ejus genua provoluti, enixis precibus consuevimus parturire.

Sed & inde erigitur magis animus, quod creverint nobis divina ex recenti collata dignitate subsidia : gloriosi enim martyres patrocinii quoque titulo accesserunt, Petri discipuli, conciliatores reginæ virginis nuptiarum cum sponso cælesti, atque ejusdem ad coronam martyrii promotores, eunuchi fratres, concupiscentia steriles, spiritali prole fœcundi, potentes gratia, gloria celebres, decori purpura, coronis fulgidi, insignes palmis Nereus & Achilleus una cum martyre æque & virgine Flavia Domitilla. Quibus cum Magno Gregorio in auxilium junctis, erit mihi in sancta quadriga ista, cui infideat auriga Deipara, magna fiducia : adeo ut illud ex Cantico secure occinere liceat (b) : *Quadrige tuæ salvatio*. Qua cum vectus fuero, ardua quæque accessu & transitu difficilia facile superabo : sperans insuper Dei beneficio dandum, ut una cum Annalibus, annis quoque vitæ bene perfunctus, jam non amplius in circi istius vitæ periodis e calce rursus reducendus ad carceres, sursum cælum versus curru isto cælesti, adminiculo scilicet Sanctorum precum, sublimis tollar, atque ex optato in Domino tandem perpetuo requiescam.

II.

(b) Habac.
3.

JESU CHRISTI
ANNUS
590.

GREGORII. PAP.
ANNUS
I.

MAURITII IMP.
ANNUS
5.

I. **Q**uingentesimi nonagesimi Christi anni res gestæ majori ex parte in superiorem tomum relatæ sunt, usque videlicet ad electionem Gregorii Magni in Romanum Pontificem : jam vero reliqua prosequamur de rebus ab eo præclare gestis post electionem usque ad fi-

nem præsentis anni, qui & Imperii Mauricii Augusti quintus numeratur, octava Indictione ad mensis Septembris terminum decurrente, & nona tunc inchoante.

Sed antequam ista aggrediamur, quod in primis ad tempus spectat, scias er-

II.

ra-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6083.
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXXVIII.
A. C. 590.

☉ II. A ☽ 2. P. 26. Mart. aliis 2. April.
Indict. 8.

JESU CHRISTI 590.
GREGORII PAPÆ I.
MAURICII IMP. 9.

I. **I**s annus hac formula notatus : VIII. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius VI. ut

Postconsu-
latus.

habet Chronicon Alexandrinum, & in altera hujus anni parte, qua Baronius Tomum VII. claudit jam diximus.

Ad num. II. *Mauricius* qui die XIII. mensis Augusti anni quingentesimi octogesimi secundi Imperium suscepit, eodem die hoc anno nonum Imperii inchoavit, ideoque hæc verba : *Pelagio Juniore mortuo Romana Ecclesia Gregorius in Episcopatum succedit* ; Præst annis XV. temere inserta sunt in Chronicon Joannis Abbatis Eiclarientis ad annum V. Mauricii Imp. Nam cum is Auctor hoc tempore vixerit, *Reccaredo* scilicet in Hispaniis regnante, ignorare non potuit, *Gregorium Magnum* præsentis anno Sedem Romanam adeptum esse. Hic locus Baronio frau-

II.
*Mauricia-
na Chro-
nologia
confirma-
tur*

di

De ordi-
natione S.
Gregorii
Pap.

rare eos qui diversam ineunt rationem, annorum Mauritii Imp. ab hac nostra asserptione, qua ponimus S. Gregorii creationem sub anno quinto ejusdem Mauritii. Præter id enim quod superius dictum est anno primo ejus Imperii: qui hujus temporis, suæque ætatis breviter res gestas conscripsit Joannes fundator monasterii Biclarensis (hoc enim titulo ejus perbrevis historia inscribitur) asserit istud ipsum, anno videlicet quinto ejus Imperii sanctum Gregorium esse creatum Pontificem: quo pariter anno Theodosium Mauritii filium a patre tradit Cæsarem esse dictum. Hæc de anno Imperatoris, & promotionis Gregorii in Pontificem Maximum. Sed his revocatis ad calculos, aliam iniisse oportuit rationem, quam vide superius anno quingentesimo octogesimo sexto, ubi annum primum Mauritii auctoritate Græcorum, & Latinorum, & Biclarensis hujus pa-
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

di fuit; inde enim deduxit, *Mauricium*, cuius anno quinto *S. Gregorius* Pontifex Romanus creatus fuisset, anno DLXXXV. Imperatorem nuncupatum esse, cum tamen illum ea dignitate triennio postea exornatum, certum indubitatumque sit.

III.
*Theodosius
Mauricii
filius fit
Imperator.*

Errat etiam Biclariensis, qui ad annum V. ejusdem Mauricii scribit: *Mauricius Theodosium filium suum ex filia Tiberii Imp. natum Cæsarem facit*. Et ad annum VI. Mauricii: *Mauricius Theodosium filium suum, quem supra Cæsarem diximus, Romanorum Imperatorem facit*. Nam de Dignitate Cæsarea ante Augusteam Theodosio collata, neque Theophanes, neque Zonaras, neque Auctor Chronici Alexandrini, neque Cedrenus mentionem faciunt: sed aiunt tantum, Festis Paschalibus coronatum esse Imperatorem; quod currenti anno peractum, Theophanes & Auctor Chronici Alexandrini testantur: hæc verba Auctoris Chronici Alexandrini, ad annum VI. post Consulatum Mauricii: *Hoc anno Festis Paschalibus Mauricius Tiberius inauguravit filium suum Theodosium Imperatorem; sed non in societatem administrationis, nec aliud quid sub ipso gestum, quod in cognitionem Imperatoris esset, sed tantum coronatus est*. Idem habet Theophanes ad annum Incarnationis secundum Alexandrinos DLXXXII. qui Kalendis Septembris superioris Christi anni inchoatur: *Hoc anno mensis Martii die sexto supra vigesimum, Indictione octava, Theodosius Mauricii Imp. supremi filius, die Paschati sancto, a Joanne Patriarcha, quatuor solis annis cum medio natus Coronam Imperii accepit*. Idem denique scribit Cedrenus ad annum Mauricii VIII. Quare Theodosius anno DLXXXV. circa finem mensis Septembris in lucem prodit, non vero anno DLXXXVIII. uti existimavit Baronius anno DLXXXVIII. num. VI. qui tamen evectionem Theodosii ad Imperium recte hoc anno consignavit, licet eum quintum Imperii Mauricii cum Biclariensi perperam appellet, ut jam dixi. Porro Theodosium in Actis publicis Augustum vocatum fuisse infra videbimus.

IV.

Notabile est quod modo ex Auctore Chronici Alexandrini retulimus, *Mauricium* nempe Imperatorem Theodosium filium Augustum renunciantem in societatem Imperii eundem non

riter collocavimus, sed opus fuit dimovisse.

Quod autem ad diem ordinationis ejus spectat, nihil est quod revocari possit in dubium, utpote quæ ob excellentiam tanti Pontificis relata fuerit singulari prærogativa in tabulas Ecclesiasticas, annis singulis in memoriam ac cultum Fidelibus revocanda ipsa die qua contigit, nempe tertio Nonas Septembris, ejusmodi præclaro elogio (a): *Romæ ordinatio incomparabilis viri sancti Gregorii M. in Summum Pontificem: qui onus illud subire coactus, e sublimiori throno clarioribus sanctitatis radiis in orbe refulsit*. Hæc de ejus ordinatione, cum videlicet est consecratus in Romanum Pontificem: qui & ante, cum ex præscripto sacrorum canonum a clero electus fuit, re vera Pontifex dici potuit, cum ab eo tempore a Deo acceperit Pontificium, absque alia expectata de consecratione

Q q q ab

III.

(a) Marty.
Rom. die 3.
Septemb.

adscivisse; id enim ante hæc tempora rarius factum. Hujus tamen rei exemplum habemus in *Albino*, cui Commodus Aug. Cæsaris nomen, sed non Cæsareum Imperium communicavit, quamvis Albinus postea a *Severo* illud obtinuerit, uti anno CXCVIII. ostendi. Imperio magis declinante id sæpius quam antea factum, & aliquod discrimen positum inter vocem βασιλεύς, qua Imperatores promiscue donabantur, & vocem αὐτοκράτωρ quæ Imperatorem proprie significat. Nam cum ii filios suos Augustali corona exornabant, & Imperatores renunciabant, non semper patiebantur, ut se se αὐτοκράτορας sed βασιλεῖς idest, Reges duntaxat inscriberent: Sic Chronographus Alexandrinus de coronatione Theodosii in Imperatorem verba faciens, priori tantum voce utitur; aitque, *Mauricium filium coronasse εἰς βασιλεία idest, in Regem*, ut ostendat patrem supremam sibi auctoritatem reservasse. Hunc posteriorum sæculorum usum potissimum discimus ex Codino de Officiis Palat. cap. 17. num. II. ubi professionem fidei in coronatione ab Imperatoribus fieri solitam refert in hunc modum: *Ego N. in Christo Deo nostro fidelis Rex & Imperator Romanorum*, (πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων) propria manu hac præmissi, ac præscripti. Subdit Codinus: *Si vero filium habeat, præfigit & ipse confessioni suæ illud: Imperator Romanorum* (αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων); *si pater concesserit: si minus, istud solummodo præfigit*. Fidelis in Christo Deo nostro Romanorum Rex N. seu, ut in Græco legitur, βασιλεὺς Ῥωμαίων. Quæ ad Scriptores Byzantinos intelligendos observanda. Utramque enim vocem, etiam postquam a me Tom. I. hujus Criticæ sedulo discussa fuit, aliquos Viros doctos in errorem traxisse animadverti.

Ad num. III. Divus Gregorius Magnus consecratus est Pontifex Romanus die tertia mensis Septembris, ut non tantum Martyrologium Romanum, Ussuardus in antiquissimo Codice MS. San-Germanensi, & Bellinus; sed etiam alii Martyrologi asserunt apud Bollandum ad diem XII. mensis Martii in Vita Sancti hujus Pontificis. Quia tamen Episcoporum ordinationes aliis sæpe diebus quam quibus contigerint, in Martyrologiis recitantur & Divi Gregorii ordi-

V.
*S. Gregorius ordi-
natur Pon-
tifex Ro-
manus.*

IV.
Gregorii
electio
qualis.

ab Imperatore licentia.

Jam vero in hunc unum Gregorium conversi oculi omnium erant, utpote qui cæteris omnibus vitæ sanctitudine, claritudine generis, scientia, atque usu rerum præstaret; quique non in Occidentali tantum orbe, sed & in Orientali quoque ubi diu in functione legationis, sive Apocrifarii muneris versatus fuerat, omnibus optime notus, ab omnibus Pontifex expeteretur; ut quæ de ipso inferius dicenda erunt, ostendunt. Qui enim in orbis theatro præfecturæ Urbanæ fascibus jam antea, qualis quantusve esset, innotuisset, contemptu mundi in tra-bea monachali magis enituit: clarior vero redditus, ex quo assumptus est in Cardinalem: sed fulgore majore resplenduit ex legatione Constantinopoli bene perfunctâ. Tot igitur splendorum radiis illustratus, etsi nollet, ac vitaret licet (quod non possit abscondi civitas supra montem posita) in se omnium animos traxerat & obligarat, hoc ipso potissimum tempore, cum (ut diximus tomo superiori) ingens lues Urbem depasceretur; quo ut qui omnium esset sanctissimus eligeretur, necessitas impellebat: urgebat vero magis, dum super Urbem barbaricus Longobardorum gladius immineret, diraque fames ingrueret atque sæviret: unde quærendus ab omnibus fuit sanctus, qui pestilentiam propulsaret; fortis, qui defenderet Urbem; & qui esurientem populum pasceret, deligendus pastor amator pauperum: non nisi illud propheticum eidem occinentibus cunctis (a): *Princeps esto noster: ruina autem hæc in manu tua.* Ad hoc præelectus a Deo, ut ædifices, & plantes, & dispersa colligas, atque infirma consolidas. Quæ cuncta ipse naviter (ut suo loco dicemus) implevit, atque abundantius præstitit.

(*) Isai. 3.

V.
Adversus
invasores
Rom. Ec-
clesiæ im-
munitatis.

At non simulac Pontifex Romanus electus est, in Petri cathedra sedit, neque sedere liquit: etenim quod sub Arianis Gothorum Regibus præsumptum diximus superioribus tomis, ut electus Pontifex, non nisi persoluta pecunia confirmatus a Principe sedere deberet; vindicata postea

PAGIUS

dinatio ad diem XXIX. Martii refertur in Martyrologiis MSS. Aquisgranensi, Bruxellensi, MS. Florario ab eodem Bollando ibidem citatis, & in Martyrologio Gallicano Saussaii ad dictum diem legitur: *Leodii & Sueffione hoc die colitur ex antiqua observatione ordinatio S. Gregorii Papæ; certius argumentum ad hoc probandum eruitur, tam ex caractere Dominicæ, quæ hoc anno in diem III. Septembris incidit, quam ex duratione ejus Sedis. Sanctus enim Gregorius die XII. mensis Martii anni DCIV. ad Deum migravit, postquam Romanæ Ecclesiæ præfuisset annis tredecim, mensibus sex, & diebus decem, ut Joannes Diaconus in ejus Vita, & communi consensu cæteri tradunt. Quamobrem die*

Urbe cum universa Italia a Gothorum tyrannide per Justinianum Imperatorem, non minore ille tyrannide idem jus confirmandi Romanum Pontificem, & pro confirmatione pecuniam exigendi sibi retinuit. Deplorat ista idem S. Gregorius, dum illud Psalmi pœnitentialis elucidat: *Qui laudabant me, adversum me jurabant; cum Simoniacam hæresim insectantur, & ait: (b): Hæc est inquam, hæresis, quæ prima nascentis Ecclesiæ rudimenta tentavit, & ante alias hæreses prima apparuit. Cujus erroris vesania licet ex tunc damnata fuerit, postea tamen in Ecclesia germine pestifero pullulavit, nostris vero maxime temporibus malitiæ suæ virus exercuit, & totius Ecclesiæ pacem schismatica infestatione turbavit. Concitavit enim adversus Ecclesiam Dei non solum innumerabilem multitudinem, verum etiam regiam (si fas est dicere) potestatem. Nulla enim ratio finit, ut inter Reges habeatur, qui destruit potius, quam regat Imperium; & quoscumque habere potest perversitatis suæ socios, eos a consortio Christi efficit alienos. Qui turpissimi lucri cupiditate allectus, sponsam Christi captivam cupit abducere, & passionis Dominicæ sacramentum ausu temerario contendit evacuare. Ecclesiam quippe, quam sui sanguinis pretio redemptam Salvator noster voluit esse liberam, hanc ipse, potestatis regis jura transcendens, facere conatur ancillam. Quanto melius foret, si dominam suam esse agnosceret, eique religiosorum Principum exemplo devotionis obsequium exhiberet, nec contra Deum fastum extenderet dominationis, a quo suæ dominium accepit potestatis? Ipse est enim qui ait (c): Per me Reges regnant. Sed immensæ cæcatus cupiditatis caligine, & divino (ut patet) ingratus beneficio, & contra Deum fastuosus; terminos quos posuerunt patres nostri, contempto divino timore, transgreditur, & contra Catholicam veritatem suæ furore tyrannidis efferatur.*

(b) Greg.
in Psal. 4.
Pœnit.

(c) Prov. 7.

Intantam autem suæ temeritatem extendit vesaniæ, ut caput omnium Ecclesiarum

VI.

tertia Septembris hujus anni consecratus fuerat. Cæterum cum tres alii Romani Pontifices ejusdem nominis, scilicet Gregorius II. Gregorius III. & Gregorius VII. in Martyrologio Romano, aliisque quibusdam memorentur, posset referri dies ille XXIX. Martii ad aliquem ex his tribus Pontificibus, licet aliis diebus consecrati fuerint; cum ibidem Divus Gregorius titulo Magni aut Doctoris Ecclesiæ non appelleretur.

Ad num. V. & seq. Baronius refert locum, quem credit esse S. Gregorii Magni in Psalmum IV. Pœnitentialem, ex quo deducit Romanos Pontifices postquam legitime electi fuerant, possessionem Sedis Apostolicæ inire non potuisse nisi

VI.

(*) Matt.
16.
Persecu-
tores Ec-
clesiæ qui
dicantur.

sum Romanam Ecclesiam sibi vindicet, & in domina gentium terrena jus potestatis usurpet: quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc beato Petro Apostolo specialiter commisit, dicens (a): Tibi dabo Ecclesiam meam. Obstruatur ergo os loquentium iniqua, & omnis hæreticorum acies obmutescat: quia nullas vires habet mendacium, quod ipsius voce veritatis invenitur destructum. Hucusque Gregorius, qui (ut vides) Regis nomine indignum eum habet, qui Romanam Ecclesiam suis spolians juribus & libertate, quoquo modo subjugare & sub tributo ipsam redigere conabatur: quem & contra Catholicam agere veritatem proclamatur. Qui & inferius in ejusdem Psalmi expositione eo versu: *Initio tu Domine terram fundasti*. Inter diros Ecclesiæ persecutores adnumerat Imperatorem talia præsumentem, dum ait: *Quid enim Nero? Quid Diocletianus? Quid denique iste, qui hoc tempore Ecclesiam persequitur. Numquid non omnes portæ inferi?* Cum tamen sive de Mauritio, sive eo qui ipsi successit, Phoca, vel Tiberio, vel Justino, qui hos præcesserunt, Augustis (cujusvis horum temporibus velis scripsisse Gregorium, commentarium illum) omnes reperiantur fuisse fide Catholica Orthodoxi, hacque tantum ex parte damnandi, quod confirmatione electi in Romanum Pontificem sibi (ut vidimus) vendicarent.

VII.
Greg. electus Pont.
scribit ad
Imp.

Tam grande malum licet Gregorius adeo sit detestatus, tolerandum tamen ipsi in tanta temporum iniquitate fuit, cum jugi bello Longobardi Italiam infestarent, Romamque ipsam obsidione sæpe vallarent atque perstringerent: unde perit nautæ more turgentis maris undas haud prora findentis, sed clavo potius declinantis, electionem suam irritam reddere laboravit, sicque antevertere malum illud, quod sibi imminere cognosceret. Quamobrem qui clero ipsum eligenti non posset obistere, neque resistere populo postulanti: ad unicum illud remedium sibi confugiendum esse putavit, ut bene utens occasione illa, & ex veneno sibi parans antidotum, ad Mauritium Imperatorem, ad quem de electione facta mit-

Ann. Eccl. Tom. X.

tebatur a clero populoque Romano decretum, litteras daret, quibus ipsum pluribus dehortaretur ab electionis confirmandæ sententia.

Ista præsentiens Germanus (b) Præfectus Urbis, occurrens malo, nesciente ipso Gregorio, ejus ad Mauritium Augustum datas litteras interceptit; suas vero addidit ad eundem, quibus eum certum redderet, nihil his perditissimis temporibus opportunius contingere potuisse, quam ut Gregorius nobilis genere, vita sanctissimus, scientiaque cæteris præstans, Romanus Pontifex esset electus; rogans ipsum pariter, ut petenti clero, & populo postulanti, ejus confirmando electionem, annuere vellet. Quod ei perfacile fuit suadere, utpote qui ipsum Gregorium degentem olim Constantinopoli satis perspectum habuisset, eoque fuisset familiarissime usus; quem & compatrem delegisset, cum genitum a se filium ab eo ex sancti lavacri regeneratione suscipi voluit. (c) Hic autem admonendum lectorem putamus, quod quem Præfectum Urbis Joannes diaconus Germanum nominat, aliter habet Gregorius Turonensis ex relatione sui diaconi, qui tunc in Urbe erat: non enim Germanum dictum nomine Præfectum Urbis fuisse, sed eundem fuisse germanum ipsius sancti Gregorii significat. Sunt hæc verba ipsius: *Præfectus urbis Romæ germanus ejus, anticipavit nuncium, & comprehenso disruptis epistolis, &c.* Nisi interpunctio vitiosa irrepsit, ut legendum sit: Præfectus urbis Germanus ejus anticipavit nuntium. Quæ lectio magis placet, eo quod apud neminem auctorum legerim, Gregorio fuisse germanum.

VIII.
(b) Joann.
diac. in
Vita S.
Greg. l. i.
c. 39. 40.
Germanus
agit pro
Pontifica-
tu Grego-
rii.

(c) Gregor.
Tur. hist.
Franc. l.
II. c. 10.

Degebat interea Gregorius in Urbe securus, quod adeo efficaces se sciret dedisse litteras ad Imperatorem, quibus redderetur omnino a confirmatione suæ electionis aversus. Mihi enim & illud facile persuadeo, ipsum non siluisse, quod exigeret argumentum, de tyrannice usurpata electionis Romani Pontificis confirmatione, immo ut ingens malum detestatum esse, contestationem adiecisse, interminatamque adversus eum divinum ju-

IX.

Q q q 2 di.

PAGIUS
Expositio
in VII.
Psalmos
Pœnitentiales non
est factus S.
Gregorii
M.

nisi numerata pecunia Imperatori. Verum Commentarius ille nec Divi Gregorii, nec alicujus Auctoris æqualis opus est, & ex modo loquendi de Regia & Imperiali auctoritate in ea usurpato, apparet illud editum Gregorio VII. sedente, & Henrico IV. imperante, cui melius quam Mauritio aut Phocæ, attribui possunt quæ auctor Imperatori exprobrat, quod nempe Schismate Ecclesiam sciderit, & simonia pacem Ecclesiæ turbarit. Non desunt tamen qui censent eam septem Psalmorum Pœnitentialium Expositionem Gregorio VII. adjudicandam esse, uti notavit Guffanvilla in ultima editione Operum S. Gregorii Magni.

Ad num. VIII. Germanus Præfectus Urbis scripsit ad Mauricium Imp. ut Gregorii electionem confirmaret, licet is Pontificatum declinaret, & imperatorem, ut populis a quibus electus fuerat consensum negaret, rogasset per litteras occulte ad eum missas. Præfectum Urbis, tam Joannes Diaconus in Vita Gregorii Magni lib. 1. cap. 5, quam Auctor Anonimus, sed synchonus, vitæ S. Gregorii Magni a Bollando publicatus, vocant Germanum licet, in vulgatis Gregorii Turonensis codicibus lib. 10. cap. 1. legatur: *Sed Præfectus Urbis Roma Germanus ejus anticipavit nuncium*, nempe Gregorii Magni, qui eum cum literis suis ad Imperatorem di-

VII.
Præfectus
Urbis S.
Gregorii
electionis
confirmacionem pe-
tit.

dicium, si non sineret Romanam Ecclesiam liberam, jamdiu in servitutum eo modo tyrannice vindicatam: ut cum Mauritius ista legisset, longe longius abhorreret ut missum a clero & populo decretum electionis probaret, eidemque subscriberet. Haud enim æquo animo Principes, dominari aliis assueti, pati rigidos sacerdotes solent, quibus in iis quæ ad Deum sunt, cogantur obtemperare, vel eos, si renuant, experiantur ultores. Ista, inquam, fretus securitate Gregorius una cum ministris in Urbe degebat,

X. Sed quomodo se habere soleret administratio Romanæ Ecclesiæ, dum qui electus erat vetabatur, tyrannice ab Imperatore ea quæ sunt Pontificis munia exercere, donec accedente Imperatoris consensu, Pontificio initiari daretur: colligi facile potest ex epistola (a) Romani cleri ad Scotos reddita, cum sedes vacaret morte Severini Pontificis, electusque in locum ejus esset Joannes hujus nominis Quartus, sed nondum consecratus. Videre est in litteris illis, curam Romanæ Ecclesiæ non electum Pontificem solum gessisse, sed quatuor simul ejusdem Ecclesiæ ministros sacros, nempe Archipresbyterum primo loco, deinde ipsum electum, tertio loco Primicerium, quarto vero Consiliarium: apud hos enim donec legitimus Pontifex sedere posset, cura posita erat non Romanæ tantum, sed universalis totius orbis Ecclesiæ: eodemque ordine quo recensiti sunt, inscribebantur eorum nomina in litteris quas scribi in diversas provincias contingebat; sicut positum videmus in dictis ad Scotos datis litteris, in hunc modum: *Dilectissimis & sanctissimis Thomiano, &c. Hilarius Archipresbyter & servans locum sanctæ sedis Apostolicæ, Joannes diaconus, & in Dei nomine electus, item Joannes Primicerius & servans locum sedis Apostolicæ, & Joannes servus Dei Consiliarius ejusdem sedis Apostolicæ.* Ita ibi.

XI. Cæterum quod ad Gregorium spectat, in ipsum veluti si confirmatus Pontifex esset, ut ab eo in tanta, in qua ob pestem ingruentem calamitate erant reme-

PAGIUS

dirigebat. Nam, ut recte observat Baronius, interpunctio vitiosa irrepsit, legendumque: *Praefectus Urbis Germanus, ejus anticipavit nuncium*, vel clarius interpunctio post vocem, Germanus, apponenda.

VIII. Mortuo aut absente Romano Pontifice a tribus Ecclesiæ regebatur.

Ad num. X. Existimat Baronius, post electionem novi Pontificis curam Romanæ Ecclesiæ non electum Pontificem solum gessisse, sed quatuor simul ejusdem Ecclesiæ ministros sacros; quod colligit ex Epistola Romani Cleri ad Scotos reddita; cum Sedes vacaret morte Severini Pontificis, electusque in locum ejus esset Joannes IV. sed nondum consecratus. Recitat eam

dii aliquid acciperent, intenti oculi omnium erant. Nullus enim interea sacri ordinis ministrorum existeret, qui tanto electo Pontifice, nisi ejus jussione sibi aliquod arrogaret officium, præsumeretque quodvis publicum obire munus: quamobrem invitatus in tanta rerum & temporis necessitate cogitur ipse Gregorius, Christiana jubente charitate, ad breve spatium temporis gerere se Pontificem, seu potius pro Pontifice, in his dumtaxat, quæ ad expiationem spectarent Urbis, ad litem videlicet ingruentem avertendam litanias indicendo, & eidem pio studio frequentandis, exhortationemque ad populum, qua ad poenitentiam provocaret, habendo.

Cum enim eadem pestis magis urgeret (inquit Gregorius Turonensis *b*) verbum ad plebem pro agenda poenitentia in hunc modum exorsus est: *Oportebat, fratres carissimi, &c.* Sed antequam hic ipsum reddamus integre sermonem, monendus est lector, eundem perperam relatum in ipsius Gregorii epistolarum librum undecimum sub Indictione sexta; quod & fefellit qui novam ejusdem Gregorii operum editionem elaborarunt, dum ad finem concionis, eam habitam posuerunt sexta Indictione. Præstat quidem hac ex parte audire historicos omnes testantes dictum ab ipso Gregorio fuisse quarto Kalend. Septembris, Indictione octava, præfenti videlicet anno: cui veritati certum est assentiri vetera exemplaria; quæ omnia si deessent, ex veritate historiæ dicta lectio magis probanda: nam cum constet eum ad populum habitum esse sermonem tempore ingruentis pestilentiæ, eamque hoc anno contigisse, quo & Pelagius Papa obiit, assertione ipsius Gregorii certum sit, neque aliquando postea tam dire, dum Gregorius vixit, eam vexasse populum; plane impossibile est ut ad sextam, vel aliam aliquam Indictionem referri possit. His accedit ejus qui sermoni interfuit, diaconi Turonensis testificatio, dum id factum retulit, antequam Gregorius Pontifex ordinaretur. Quibus quidem omnibus cum æque omnes assentiantur, qui habitam hoc tempore eam asserunt esse orationem, cum id

XII. (b) Greg. Tur. l. 10. c. 1.

Corrigi-
lar error
de tempo-
re habitæ
concionis.

Beda lib. 2. cap. 19. ejusque principium est: *Dilectissimis & Sanctissimis Thomiano, &c. Hilarius Archipresbyter, & servans locum Sanctæ Sedis Apostolicæ Joannes Diaconus & in Dei nomine Electus: item Joannes Primicerius, & servans locum Sanctæ Sedis Apostolicæ, & Joannes servus Dei consiliarius ejusdem Apostolicæ Sedis.* Verum rerum gerendarum potestas vacante Sede fuit penes Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primicerium Notariorum, nisi contingeret, ut ex illis tribus unus eligeretur Pontifex: tunc enim quartus substituebatur, & Archipresbyter aut Archidiaconus, qui nomine

Dia.

id ipse disertis verbis insinuet; nihil est ut de iisdem vel leviter saltem dubitari possit. Cum autem eadem quæ inter epistolas ipsius Gregorii concio habetur, recitetur pariter a Gregorio Turonensi: in quibus inter se editiones discrepent, ponemus in margine. Sic enim se habet (a):

(a) Greg.
l. II. c. 2.
Regist.

XIII.
* dilectissimi.

Gregorii sermo tempore pestis.
(b) Hier. 4.

Oportet, fratres carissimi *, ut flagella Dei, quæ metuere ventura debuimus, saltem presentia & experta timeamus, Conversionis nobis aditum dolor aperiat, & cordis nostri duritiam ipsam, quam patimur, pœna dissolvat. Ut enim, propheta teste, prædictum est: (b) Pervenit gladius usque ad animam. Ecce enim cuncta plebs caelestis iræ mucrone percutitur, & repentina singuli cæde vastantur; nec languor mortem prævenit, sed languoris moras (ut cernitis) mors præcurrit. Percussus quisque ante rapitur, quam ad lamenta pœnitentiæ convertatur. Pensate ergo, qualis ad conspectum districti Judicis pervenit, cui non vacat flere quod fecit: habitatores quippe non ex parte subtrahuntur, sed pariter corruunt, domus vacuæ relinquuntur, filiorum funera parentes aspiciunt, & sui eos ad interitum hæredes præcedunt. Unusquisque ergo nostrum ad pœnitentiæ lamenta confugiat, dum flere ante percussorem vacat. Revocemus ante oculos mentis, quicquid errando commisimus: & quod nequiter egimus, flendo puniamus. Præveniamus faciem ejus in confessione, & sicut propheta (c) admonet, levemus corda nostra cum manibus ad Deum *. Ad Deum quippe corda cum manibus levare; est orationis nostræ studium cum merito bonæ operationis erigere. Dat profecto, dat tremori nostro fiduciam, qui per prophetam clamat (d): Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. Veteranos namque Ninivitarum (e) culpas tridua pœnitentia absterisit, & conversus (f) latro vitæ præmia etiam in ipsa sententia suæ mortis emeruit.

(c) Thren.
3.
* Dominum

(d) Exech.
18.

(e) Jon. 3.

(f) Matt.
27.

XIV.

Levemus igitur corda, & præsumamus nos jam percepisse quod petimus. Citius ad precem Judex flectitur, si a pravitate sua petitor corrigatur. Imminente ergo tantæ animadversionis gladio, nos im-

portunis fletibus insistamus: ea namque quæ ingrata esse hominibus impiorum solet, Judici veritatis placet; quia pius & misericors Deus a se vult veniam precibus exigi, qui, quantum meremur, non vult irasci. Hinc etenim per Psalmistam (g) dicitur * Invoca me in die tribulationis tuæ, & eripiam te, & magnificabis me. Ipse ergo sibi testis est, quia invocantibus misereri desiderat, qui monet ut invoctetur. Proinde, fratres carissimi, contrito corde & correctis operibus crastina die, primo diluculo ad Septiformem litaniam, juxta distributionem inferius designatam, devota * mente cum lacrymis veniamus. Nullus vestrum ad terrena opera in agros exeat, nullus quodlibet negotium agere præsumat: quatenus ad sanctæ Dei genitricis Domini ecclesiam convenientes, qui simul omnes peccavimus, simul omnes mala quæ fecimus deploramus, ut districtus Judex dum culpas nostras nos punire considerat, ipse a sententia propositæ damnationis parcat. Hactenus sermo, idemque dictus in Ecclesia sanctæ Sabinæ in Aventino, & scriptus affixus ecclesiæ Albo, cui litaniarum ordo istiusmodi subscriptus habetur:

Hortatio ad pœnitentiam.

(g) Psal.
47.
* dicit.

* devota ad lacrymas mentem.

Litania clericorum exeat ab ecclesia beati Joannis Baptistæ.

Litania virorum ab ecclesia beati martyris Marcelli.

Litania monachorum ab ecclesia martyrum Joannis & Pauli.

Litania ancillarum Dei ab ecclesia beatorum martyrum Cosmæ & Damiani.

Litania feminarum conjugatarum ab ecclesia beati primi martyris Stephani.

Litania viduarum ab ecclesia martyris Vitalis.

Litania pauperum, & infantium ab ecclesia beatæ martyris Cæcilie. Facta sunt hæc in basilica sanctæ Sabinæ sub die quarto Kal. Septembris Indictione octava. Hactenus ex veteri eademque germana lectione, ex qua recentiores emendes, in quibus (ut diximus) inconsulte nimis sexta Indictio ponitur: quando enim ista contigerint, liquido constat. Porro quam legistis Septiformem litaniam per diversarum personarum atque locorum ordinem distinctam, apud Gregorium Turon-

XV.
Litania septiformis dicta.

PAGIUS

Diaconi sæpe exprimitur, suum locum servabant, ut liquet ex laudata Epistola, in qua Joannes IV. Diaconus secundo tantum loco nominatur, licet Pontifex electus esset. Profecto si servare locum Sedis Apostolicæ jure electionis ei competisset, primo loco nominatus fuisset. Electo itaque nihil fuit juris ad res gerendas, donec ordinaretur, ratione electionis suæ, nisi ante eam inter servantes locum Sedis Apostolicæ connumeratus esset.

IX.

Archipresbyter, Archidiaconus, & Primicerius Notariorum, non tantum vacante Sede; sed etiam absente summo Pontifice, Ecclesiam

Romanam administrabant. Extat in capite 2. libri Diurni Romanorum Pontificum titulo I. formula litterarum ad Exarchum de Transitu Pontificis scribi solitarum, in qua hæc leguntur: superscriptio. Domino atque præcellentissimo & a Deo nobis longæviter in principalibus ministeriis feliciter conservando III. Exconsuli, Patricio & Exarcho Italia, III. Archipresbyter, III. Archidiaconus, III. Primicerius Notariorum, servantes locum sanctæ Sedis Apostolicæ, ubi III. idem est quod hodie apud nos N, cum scilicet locus nominis indicatur. Præterea sanctus Martinus Papa in Epistola ad Theodorum,

Ab Archipresbytero, Archidiacono & Primicerio Notariorum.

(a) Greg.
Tur. l. 10.
c. 1.

XVI.

nensem aliter dispositam invenies in hunc modum (a):

Clerus igitur egrediatur ab ecclesia sanctorum martyrum Cosmæ & Damiani cum presbyteris Regionis sextæ.

Omnes vero Abbates cum monachis suis ab ecclesia sanctorum martyrum Gervasi & Protasii cum presbyteris Regionis quartæ.

Omnes Abbatissæ cum congregationibus suis egrediantur ab ecclesia sanctorum martyrum Marcellini & Petri cum presbyteris Regionis primæ.

Omnes infantes ab ecclesia sanctorum martyrum Joannis & Pauli cum presbyteris Regionis secundæ.

Omnes vero laici ab ecclesia sancti protomartyris Stephani cum presbyteris Regionis septimæ.

Omnes mulieres viduæ ab ecclesia sanctæ Euphemie cum presbyteris Regionis quintæ.

Omnes autem mulieres conjugatæ egrediantur ab ecclesia sancti martyris Clementis cum presbyteris Regionis tertiæ. Ut de singulis ecclesiis exeuntes cum precibus ac lacrymis ad beatam Mariam semper Virginis genitricis Domini Dei nostri Jesu Christi basilicam congregemur: ut ibi diutius cum fletu ac gemitu Domino supplicantes, peccatorum nostrorum veniam promereri valeamus. Hæc eo dicente, congregatis clericorum catervis, psallere iussit per triduum, ac deprecari Domini misericordiam. De hora quoque tertiæ veniebant utrique * chori psallentium ad ecclesiam clamantes per plateas Urbis, Kyrie eleison. Hæc Gregorius, quæ accepit a suo diacono tunc in Urbe morante. Sed unde ista diversitas? non aliunde puto, quam quod cum non semel ejusmodi indictæ fuerint litanie, proque diversitate dierum, diversæ affigerentur in ecclesia inscriptiones, singulæ diebus singulis: ex alia ipsarum alterius diei Gregorii diaconus descripserit, ex alia alius retulerit inter epistolas. Plures eo tempore celebratas esse ejusmodi litanias diversis diebus, & processum quoque fuisse ad sancti Petri basilicam, constat ex veteribus Ritualibus. Subdit vero idem Gregorius Turonensis:

* undique

Diversæ
Litanie
habitæ.

XVII.

Afferebat autem diaconus noster qui aderat, in unius horæ spatio, dum voces plebs ad Dominum supplicationis emisit, octoginta homines ad terram corruisse, &

PAGIUS

rum, quæ ordine est XV. ait, in iussione a Calliopa Exarcha scriptum fuisse, quod ipse irregulariter & sine lege Episcopatum surripuisset, & in Regiam Urbem transmittendus esset, subrogato Episcopo: quod, inquit sanctus Martinus, necdum aliquando factum est, & spero quod nec aliquando fieri habet: quia in absentia Pontificis Archidiaconus, & Archipresbyter, & Primicerius locum presentant Pontificis. Animad-

spiritum exhalasse. Sed non destitit sacerdos tantus prædicare populo, ne ab oratione cessarent. Hucusque de his Gregorius, quæ (ut dictum est) accepit a suo diacono: qui cum eundem Gregorium sacerdotem nominet plane declarat ipsum jam ex diacono fuisse presbyterum ordinatum, sed haud diu ante; nam inferius idem Gregorius: Ab hoc etiam diaconus noster reliquias sanctorum (ut diximus) sumpsit, dum adhuc in diaconatu Gregorius degeret. Hæc ipse.

Habent veteres Rituales libri (ut vidimus) ultimis litanis esse processum ad basilicam Apostolorum principis Petri, atque ab eodem Gregorio sanctam imaginem Deiparæ magna veneratione delatam: fuisse autem illa traditur, quæ hactenus extat in basilica S. Mariæ ad Præsepe, & a populo honorifico cultu frequentatur: eam tunc a S. Gregorio in processione delatam, Ordo Romanus, quem pluribus exemplaribus Vaticana bibliotheca custodit, affirmat: quibus major proculdubio adhibenda fides est, quam cuius haud pridem Venetiis. Tunc vero & mirandum illud accidisse tradunt, ut cum pervenisset procedendo Gregorius ad molem Hadriani Tiberi adjacentem, in signum reconciliati numinis, visus fuerit Angelus nudatum gladium in vagina reponere, eoque symbolo morbum cessasse significare voluisse, quemadmodum (ut superius ex eodem Gregorio (b) dictum est) per sagittas visas cælitus lapsas idem fuerat divinitus præmonstratus. Sic itaque in tempore concitatæ divinæ iracundiæ (ut scriptum est c) Gregorius factus est reconciliatio, cum averterit ipse divinam indignationem a populo: cujus rei gratia in litanis illis, quæ annua celebritate in Ecclesia antiquo usu recurrunt pro omnibus avertendis malis, idem Gregorius preces indixit cum gratiarum actione pro tanto accepto divinitus beneficio. Extat ejus indictionis formula, quam hactenus inter ipsius Gregorii epistolas aservatam hic tibi legendam proponimus: sic enim se habet (d):

Solemnitas annuæ devotionis nos, filii dilectissimi, admonet, ut litaniam, quæ Major ab omnibus appellatur, sollicitis ac devotis debeamus, auxiliante Domino, mentibus celebrare; per quam a nostris

ex-

XVIII.

Angelus
super molem
Hadriani vi-
sus.

(b) Greg.
dial. l. 4.
c. 36.

(c) Eccles.
44.

(d) In Re-
gistr. in
prin. Ind.
10.

XIX.
In majori
Litania
gratiarum
actiones addi-
tæ:

vertit Garnerius in Notis ad citatum titulum, Archidiaconum priore loco a Martino appellatum; cum tamen ille tam in citata ad Scotos Epistola, quam in illa formula secundo tantum loco censeatur. Peculiare itaque Privilegium fuit Sancti Gregorii M. & consequentium nonnullorum, quod Clero annuente res administraverint, licet nondum ordinati essent.

excessibus, ejus misericordiæ supplicantes, purgari aliquatenus mereamur. Considerare etenim nos convenit, dilectissimi, quam variis continuisque calamitatibus pro nostris culpis & offensionibus affligamur, & qualiter cælestis pietatis nobis subinde medicina subveniat. Sexta igitur feria veniente, a Titulo beati Laurentii martyris, qui appellatur Lucina, egredientes, ad beatum Petrum Apostolorum principem Domino supplicantes cum hymnis, & canticis spiritualibus properemus; ut ibidem sacra mysteria celebrantes, tam de antiquioribus, quam de præsentibus beneficiis pietati ejus, in quantum possumus, referre gratias mereamur. Hæc Gregorius de lue cessante gratiarum referens actionem. Verum non sic pestis penitus cessavit, ut omnino extincta fuerit, licet maxima ex parte vis ejus repressa sit; ut quæ dicentur, ostendent.

XX.
De fuga
Gregorii.

Sed quid ipse post hæc? non quidem secundum illud de ignavis atque superbis antiquitus usurpatum proverbium: In prælio cervi, in pace leones: sed e converso, se leonem in prælio exhibuit, prodigens vitam ipsam, stansque ante omnes in prima acie primus in tanto discrimine militabat intrepidus: & ubi pax, conciliato numine, reddita est, tamquam cervus sibi timens, fugam arripuit, latibula captans, cum scilicet litteræ Imperatoris de confirmatione ejus electionis Romam delatæ fuerunt; quod iisdem ferme diebus accidit. Sed quid de his primo Turonensis Gregorius habeat, hic reddamus: Cum, inquit (a), latibula fugæ præpararet, capitur, trahitur, & ad beati Apostoli Petri basilicam deducitur, ibique ad Pontificalis gratiæ officium consecratus, Papa Urbi datus est. Sed nec destitit diaconus noster, nisi ad Episcopatum ejus de portu rediret, & qualiter ordinatus fuerit, præsentem contemplatione suspiceret. Hæc ipse. Verum de ejus occulta fuga habet ista Joannes diaconus (b): Quia, inquit, palam egredi portas civitatis non poterat, a negotiatoribus exponendum se, dissimulato (ut fertur) habitu, callidus impetravit: silvarum saltus expetiit, caveruarum latibula requisivit. In quibus dum ab omnibus summa sollicitudine quæreretur, indicio columnæ fulgidæ super se jugiter e cælo dependentis agnoscitur, capitur, trahitur, & apud Petri Apostolorum principis templum Pontifex consecratur. Hæc de fuga, inventionem, & consecrationem Gregorii Joannes: quæ quidem omnia & ex ipsius Gregorii Papæ scriptis fidem aliquam sibi vendicat.

(a) Greg.
Tur. hist.
Franc. l.
10. c. 1. in
fin.

(b) Jo. diaconus.
vit. S. Gre.
l. 1. c. 44.
Divinis signis impedita fuga Gregorii.

XXI.

Etenim dum per apologiam ad Joannem Ravennatem Episcopum, qui ipsum ob eam causam incusarat, in præfatione libri curæ pastoralis ad eum scripta se

excusat, hæc habet (c): Pastoralis curæ me pondera fugere delitescendo voluisse, benigna, frater carissime, ac humillima intentione reprehendis, &c. De signo autem divinitus ostenso, quod dictum est a Joanne, ipse ex epistola ad Cyriacum Constantinopolitanum Episcopum fidem aliquam sibi sumit, dum ista habet (d): Ego quoque qui indignus ad locum regiminis veni, infirmitatis meæ conscius, secretiora loca petere aliquando decreveram: sed superna mihi indicia * adversari conspiciens, jugo Conditoris subdidit cervicem cordis, hoc præcipue perpendens, quia qualibet occulta loca sine Dei gratia animam salvare non possunt, &c. Idemque ad Natalem Episcopum Salontanum his verbis (e): Quia divinis iudiciis * non poteram resultare, necessario mentem meam parti lætiori revocavi. Ita Gregorius, cum conceptum ex sua creatione mœrorem deponere ac penitus propulsare eo argumento studeret, quod scilicet ita Deo placitum esse, signis haud dubiis cognovisset. Quæ igitur adeo mirandis præostensa est signis ordinatio, celebrata hoc anno, tertio Nonas Septembris, eadem veluti sacrosancta, annis singulis in Ecclesia repetenda, consignata tunc publice fuit in Romanæ Ecclesiæ tabulis; quæ & in universo Catholico orbe solemniter hætenus perseverat. Cæterum etsi pendenda ab ipso Gregorio fuerit Imperatori eadem pecuniæ quantitas, quæ a prædecessoribus Gothorum temporibus exacta est; haud tamen in crimen adduci potuit, quasi redemptum pecunia Pontificatum obtinuerit: etenim electio (ut dictum est) legitime facta illi contulit Pontificatum, non Imperatoris confirmatio tyrannice usurpata, quæ pecunia licite redimi potuit, cum non redimeretur ea Pontificatus, sed executio muneris, eo modo (quod aliter non liceret) ab illata vexatione se liberando.

Ordinatus igitur S. Gregorius Summus Pontifex, mox creditum sibi populum, ut optimus pastor, Dei verbo alere aggressus, in eadem S. Petri basilica primam ordine positam habuit homiliam, quæ pluribus præsentis temporis deploravit ærumnas: etenim accidere visum est tunc temporis secundum illud Joelis (f): Residuum erucæ comedit locusta, residuum locustæ comedit bruchus, residuum bruchi comedit rubigo. Siquidem alia plura post pestem secuta sunt mala; nam cum adhuc apud basilicam Vaticanam ordinatus Pontifex Gregorius resideret, ventis vehementibus concussa civitate, quæ vetustate infirma erant ædificia solo prostrata sunt: addita his fuere mala alia recentia & instantia, quibus tum Italia premebatur ubique, tum Roma ipsa dirius vexabatur. Quo factum est, ut cre-

(c) Greg.
in præfat.
lib. Pastor.

(d) Greg.
l. 6. ep. 4.
vet. edit.

* iudicia

(e) Greg.
lib. 1. epist.
20.
* iudiciis

XXII.

(f) Joel. 1.

Roma ventorum vi magna ex parte prostrata.

de-

deretur extrema mundo dies iudicii imminere: cuius rei gratia idem Gregorius pontifex mense Novembri habens eam in eadem basilica sancti Petri ad populum homiliam in illam Evangelii lectionem, qua (a) signa adventus sui a Domino prænunciata sunt, post alia habet ista: *Pestilentias sine cessatione patimur. Et de signis præostensis futurorum malorum: Priusquam, inquit, Italia gentili gladio ferienda traderetur, igneas in cælo acies vidimus, ipsoque qui post humani generis fusus est sanguine coruscantes. Et inferius: Ecce, fratres mei, jam cernimus, quod audiebamus: Novis quotidie & crebrescentibus malis mundus urgetur. Ex illa plebe innumerabili quanti remanseritis, aspicitis: & tamen adhuc quotidie flagella urgent, repentini casus opprimunt, novæ nos & improvise clades affligunt. Et paulo post: Nudius tertius, fratres, agnovistis, quod subito turbine annosa arbuscula eruta, destructæ domus, atque ecclesiæ a fundamentis everse sunt. Quanti ad vesperum sani atque incolumes acturos se in crastinum aliquid putabant, & tamen nocte eadem repentina morte defuncti sunt, in laqueo ruinæ deprehensi? Sed considerandum est nobis, dilectissimi, quod ad hæc agenda invisibilis Iudex venti tenuissimi spiritum movit, unius procellam nubis excitavit, & terram subruit, casura tot ædificiorum fundamenta concussit. Quid ergo Iudex ipse factururus est, cum per semetipsum venerit, & in ultionem peccatorum iræ ejus exarserit, si portari non potest, cum nos per tenuissimam nubem ferit? In iræ ejus præsentia quæ caro subsistet, si ventum movit, & terram subruit, & concitavit aera, & tot ædificia stravit?*

XXIII.

Fuerant hæc omnia jam antea a sancto Benedicto prænunciata, cum S. Sabinum Episcopum Canusinum alloqueretur ea quæ ipse S. Gregorius recitat verbis istis (b): *Roma a Gentilibus non exterminabitur, sed tempestatibus, coruscis turbinibus, ac terræmotu fatigata in semetipsa marcescet. Cujus prophetiæ mysteria nobis facta sunt luce clariora: quæ in hac Urbe dissoluta menia, everse domos, destructas ecclesias turbine cernimus; ejusque ædificia longo senio lassata, quia ruinis crebrescentibus prosterantur, videmus. Hæc Gregorius. Sed his malis alia addebantur, nempe Longobardorum foris urgentium metus, pavor intus ex iis qui tunc erant Urbis custodiæ milites mancipati, accensa discordia: de quibus idem Gregorius in epistola ad Paulum Scholasticum post Pontificatum, initum tertia ordine scripta ista habet: (c) *Veniente autem viro magnifico domino Maurentio Cartulario, ei quæso in Ro-**

(a) Luc. 21.

(b) Greg. dialog. lib. 2. c. 15.

De urbis clade prædictio.

(c) Greg. l. 1. ep. 3.

mana urbis necessitate concurrere: quia hostilibus gladiis foris sine cessatione confodimur, sed seditione militum interno periculo gravius urgemur.

Imminebat insuper hoc anno dira famines; cuius rei causa ipse Gregorius, simulac ordinatus est Pontifex, e Sicilia frumentum vehendum curavit, ut patet ex secunda ordine data epistola ad Prætores Siciliæ ipso mense Septembri, inchoante nona Indictione: ubi inter alia (d): *De qua re curam gerite: quia si quid minus huc transmittitur, frumenti petiti videlicet, non unus quilibet homo, sed cunctus simul populus trucidatur. Sic igitur non tam sedem Pontificiam, in qua sederet, visus est Gregorius consecutus, quam conscendisse jactatam omni ex parte turbinibus navem, atque dimotus e sede quietis vocatus ad bella, durosque labores subeundos, & graves perpetiendas ærumnas. Hinc ipse ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum, scribens quartam ordine epistolam, inter alia habet ista (e): *Quia vetustam navem vehementer confractam indignus ego infirmusque suscepi: undique enim fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quassata putridæ naufragium tabulæ sonant; per omnipotentem Deum rogo, ut in hoc mihi periculo orationis vestræ manum porrigatis: quia & tanto enixius potestis exorare, quanto & a confusione tribulationum, quas in hac terra patimur, longius statis. Hæc Gregorius pressus angustiis undique gemens ac dolens.**

Verum quo magis increbrescere vidit mala, eo fortius ad ea superanda animi virtute surrexit, & tantum abfuit ut illis succumberet, ut ea omnia potentissime superans, visus sit tot imensos fluctus, Christi confusus verbo qui vocaverat, sicco vestigio pertransisse; ut diceret cum Apostolo (f): *In omnibus tribulationibus patimur, sed non angustiatur. Quanta enim fuerit animi tranquillitate inter tot fluctus atque procellas, ex eo quisque facile poterit intelligere, dum (ut ipse testatur in epistola ad Leandrum Episcopum Hispalensem (g) hoc ipso exordio Pontificatus sui, tamquam si summo otio frueretur, curisque omnibus vacuus, solitarius detineretur monastica cellula, præclarissimum illud de Pastoralis cura commentarium elaboravit, ea occasiane accepta, quod (ut dictum est) Joannes Ravennas Episcopus ipsum litteris arguisset, quod pastorem curam, delitescendo fugere voluisset. Qua in re imitatus est Magnus Gregorius Gregorium Nazianzenum: sicut enim ille eadem ex causa scripsit de sua fuga apologeticum, quo sublimem periculofamque ejusmodi spirituales præfecturam,*

XXIV. Penuria urbem vexat.

(d) Greg. l. 1. ep. 2.

(e) Greg. l. 1. ep. 4.

Status Ecclesiæ Romanæ hujus temporis.

XXV.

(f) 2. Cor. 4.

(g) Greg. l. 4. ep. 46.

Qua occasione Gregorius scribit librum curæ pastoralis.

osten-

ostendens, se haud insipienter fugisse monstraret; ita hic noster suæ fugæ defensionem parans, simul ostendit periculum, pariterque docuit, quales esse debeant, qui in Episcopos assumuntur, & quo modo qui assumpti sunt se gerere in regimine ipso, atque insuper quo modo docere alios debeant, & ad sui cognitionem eosdem redire demum oporteat. Qua in re non apologiam tantum de fuga sua visus est scribere, sed pastor ipse pastorum pascere eos primum omnium voluisse, unde & daretur eis optime sibi subditos curare greges; memor nimirum, primum omnium incumbere ex Domini (a) iussione, sicut Petro, ita & successoribus ejus, labantes confirmare fratres.

(a) Luc.
22.

XXVI.

Scribens igitur de cura pastorali volumen, nihil aliud visus est operatus, quam in eminentissima omnium cathedra sublimis positus docere voluisse omnes qui essent in toto Christiano orbe pastores, necnon eos qui eisdem postea futuris sæculis in eodem munere pastorali essent substituendi Episcopi successores. Ita plane, cum ad Synodos celebrandas postea convenerunt Episcopi, hoc ipsum (ut suo loco dicitur) ingenue professi sunt. Sed quanta id animi demissione, procul abhorrens a fastu, Gregorius ipse præstiterit, ejus accipe verba, cum perorat: *Ecce, inquit, bone vir, reprehensionis meæ necessitate compulsus, dum monstrare qualis esse debeat pastor invigilo, pulchrum depinxi hominem pictor scædus, aliosque ad perfectionis littus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus versor.* Hæc ipse: qui eo se vinculo arctius obstringere voluisse videtur, ut quæ alios scribendo docuisset, primus ipse opere implere fatageret, exemplar sibi optimi pastoris velut in tabula pictum ob oculos ponens, ut se ipsum in eandem imaginem transformaret.

XXVII.
De S. Gregorii scriptis iudicium.

Cæterum quod ad ipsius Gregorii scripta pertinet, plane ea admiranda cognoscas, si in eis non folia tantum, sed qui insint fructus velis attente perspicere, atque percipere. Tulit infelicissima conditio sæculi hujus, ut inter barbaros barbaris luculenta repleta Latinitas, & solœcismorum obducta carie fuerit Romana lingua: ut pene miraculum habitum sit, Gregorium inter tot tenebras aliquo illucescere potuisse fulgore. Sed cœpta jam prosequamur.

XXVIII.

Cum autem medicaretur ista Gregorius, ipso suæ sedis exordio, pati coactus est ingruentia undique gratulantium agmina: *Importuna sane narratio in luctu mœstica (b); quod cogat Christiana charitas, (c) gaudere cum gaudentibus.* Magis vero exulcerabant animum ejus illi, qui cum spirituales essent, ut conscii ejus animi & instituti, aliter judicare debe-

(b) Eccl.
22.
(c) Rom.
12.

Ann. Eccl. Tom. X.

rent, æque ut cæteri gestire gaudio viderentur. Hinc ipse ad Paulum Scholasticum his primis ordinationis suæ diebus scribens, hæc ait (d): *Quicquid mihi ex honore sacerdotalis officii extranei arripident, non valde penso: de vobis autem mihi hæc ex re arripidentibus non minime doleo, qui desiderium meum plenissime scitis, & tamen profecisse me creditis. Summus enim mihi profectus fuerat, si potuissem implere quod volui; si voluntatem meam, quam dudum cognitam habetis, perficere optata quietis perceptione valuissem.* Alludens ad fugam, quam frustra captasset, scribit hæc ad Paulum Scholasticum Siciliae Præfectum, cum successorem ab Imperatore accepisset Leonem Exconsulem: quo tempore idem S. Gregorius (e) ad curandum Ecclesiæ Romanæ patrimonium in Siciliam misit Petrum subdiaconum, cui & in mandatis dedit, ut interesset Conciliis ab omnibus Episcopis ejus insulæ annis singulis convocandis. Sed ad eundem Petrum paulo post litteras (f) dedit, cum ipse vendicare vellet Romanæ Ecclesiæ fundum quemdam, præcipiens, ut si quadraginta annis absque intermissione possessio illius continuata esset, nulla fieret possessori molestia; nolens uti privilegio a Justiniano Ecclesiæ Romanæ concessio centum annorum, ne exordia Pontificatus sui aliorum lacrymis auspicaretur.

(d) Greg.
l. i. ep. 3.

Dolor de alieno gaudio.

(e) Greg.
l. i. ep. 1.

(f) Greg.
l. i. ep. 9.

Dum in his esset, nec quem devorarat, ex suis ærumnis conceptum mœrorem dirigere omnino posset, eo magna sæpe regurgitante amaritudine animi, gemens & dolens, unde sibi malum quoangebatur provenisse sciebat, eo conversus; gravius questus est, cum amicis expostulans, quod apud Imperatorem non intercessissent, ut de sua electione decretum irritum redderetur. Hoc argumento ab eo scriptæ sunt litteræ ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum & alios: ad ipsum enim in primis hæc habet (g): *Si caritatis virtus in proximi dilectione consistit, & sic diligere proximos sicut nos jubemur; quid est quod me beatitudo vestra non ita sicut se diligit? Quo enim ardore, quo studio Episcopatus pondera fugere volueritis, scio: & tamen hæc eadem Episcopatus pondera ne mihi deberent imponi, non restitistis. Constat ergo, quia non me sicut vos diligitis, qui illa me voluistis onera suscipere, quæ vobis imponi noluistis.* Sunt complures ejusdem Gregorii epistolæ ad diversos datæ, quibus luget miserrimum quem putabat animæ suæ statum, in quem sub honoris specie se videret esse conjectum: dignæ quidem omnes quæ ab omnibus legerentur, verum ob prolixitatem vitandam eas hic reddere prætermittimus: ne tamen jejunum omnino lectorem di-

XXIX.
Gregorii cum amicis expostulatio.

(g) Greg.
l. i. ep. 4.

mittamus, satis sit hic referre quam hoc ipso sui Pontificatus initio scripsit ad sororem Imperatoris, nomine Theodistam, pietate, sicut & generis claritudine insignem feminam; qua quidem, qui intus laterent, animi fluctus aperit: ait enim post ejus exordium (a):

(a) Greg.
l. 1. ep. 5.
XXX.
Deplorat
Gregorius
sua vitæ
statum.

Sub colore Episcopatus ad sæculum sum reductus: in qua, cura scilicet pastoralis, tamis terræ curis inservio, quantis me in vita laica nequaquam deservisse reminiscor. Alta enim quietis meæ gaudia perdididi, & intus corruens, ascendisse exterius videor: unde me a Conditoris mei facie longe expulsam deploro. Conabar namque quotidie extra mundum, extra carnem fieri; cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abrigere, & superna gaudia incorporaliter videre: & non solum vocibus, sed medullis cordis mei ad Dei speciem anhelans, dicebam:

(b) Psal.
26.

(b) Tibi dixit cor meum: Quæsi vultum tuum: & Vultum tuum Domine requiram. Nihil autem in hoc mundo appetens nihil pertimescens, videbar mihi in quodam rerum vertice stare: ita ut in me pene impletum crederem, quod pollicente Domino, ex Prophetâ didicissem: (c) Sustollam te super altitudines terræ. Super enim altitudinem terræ sustollitur, qui & ipsa quæ alta & gloriosa presentis videntur sæculi per mentis despectum calcit. Sed repente a rerum vertice, tentationis huius turbine impulsus, ad timores pavoresque corruo: quia etsi mihi nihil timeo, eis tamen qui mihi commissi sunt, multum formido.

(c) Isa. 58.

XXXI.

Undique causarum fluctibus quatior, & tempestatibus deprimor; ita ut recte dicam: Veni (d) in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Redire post causas ad cor desidero, sed ab eo cogitationum tumultibus exclusus redire non possum. Ex hoc ergo mihi longe factam est, quod intra me est: ita ut obedire nequeam prophetice voci, qua dicitur (e): Redite prævaricatores ad cor. Sed stultis pressus cogitationibus solummodo exclamare compellor (f): Cor meum dereliquit me.

(d) Psal.
68.

Gregorii
ærumnæ
in cura
Pastorali.

(e) Isa. 46.

(f) Ps. 39.

(g) Genes.
29.

Contemplativæ vitæ pulchritudinem velut Rachelem (g) dilexi, sterilem, sed videntem ac pulchram, quæ etsi per quietem suam minus generat, lucem tamen subtilius videt. Sed quo iudicio, nescio, Lia mihi in nocte conjuncta est activa videlicet vita, fecunda, sed lippa, minus videntem, quamvis amplius parientem. Sedere ad pedes Domini cum Maria festinavi, verba oris ejus percipere: & ecce cum Martha compellor in exterioribus ministrare, & erga multa satagere. Expulsa a me (ut credidi) legione dæmonum, volui oblivisci quos novi, ad Salvatoris pedes quiescere: & ecce mihi volenti atque compulso dicitur (h): Revertere in do-

(h) Marc. 5.

mmum tuam, & annuncia quanta fecerit tibi Dominus. Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei miracula prædicare, cum jam mihi difficile sit saltem recollere? pressus enim in hoc * onere tumultu * honore sæcularium negotiorum, ex eis me esse videro, de quibus scriptum est (i): Dejecisti eos, dum allevarentur. Neque enim dixit: Defecisti eos: postquam allevati sunt: sed, dum allevarentur: quia pravique dum temporalibus honoribus suffulti, foris videntur surgere, intus cadunt. Allevatio ergo ipsa ruina est: quia dum gloria falsa subnixi sunt, a gloria vera evacuantur.

(i) Ps. 72.

Hinc iterum dicit (k) Deficientes ut fumus deficient. Fumus quippe ascendendo deficit, & sese dilatando evanescit.

XXXII.
(k) Es. 36.

Sic videlicet fit, cum peccatoris vitam præsens felicitas comitatur: quia unde ostenditur ut altus sit, inde agitur ut non sit. Hinc rursus scriptum est (l):

(l) Ps. 82.

Deus meus pone illos ut rotam. Rota quippe ex posteriori parte attollitur, & in anterioribus cadit. Posteriora autem nobis sunt bona presentis mundi, quæ relinquimus; anteriora autem sunt æterna & permanentia, ad quæ vocamur, Paulo attestante, qui ait (m):

(m) Phil. 3.

Quæ retro sunt oblitus, in ea quæ sunt priora me extendens. Peccator ergo cum in presentis vita profecerit, ut rota ponitur, quæ in anterioribus corruens, ex posterioribus elevatur: nam cum in hac vita gloriam percipit quam relinquit, ab illa cadit quæ post hanc venit. Et quidem multi sunt, qui sic exteriores proventus regere sciunt, ut per eos nequaquam interius corruant. Unde scriptum est (n):

(n) Job. 36.

Deus potentes non abiicit, cum & ipse sit potens. Et per Salomonem dicit (o):

(o) Prov. 1.

Et intelligens gubernacula possidebit. Sed mihi hæc difficilia sunt, quia & valde onerosa: & quod mens sponte non recipit, congrue non disponit. Ecce serenissimus dominus Imperator fieri simiam leonem jussit. Et quidem pro jussione illius vocari leo potest, fieri autem leo non potest: unde necesse est, ut omnes culpas & negligentias meas non mihi, sed suæ pietati deputet: quia virtutis ministerium infirmo commisit. Hactenus Gregorius, qui eodem quoque argumento litteras (p) dedit ad Narsetem Patricium, necnon alias ad Anastasium Episcopum Antiochenum: desiderantur autem litteræ scriptæ ad Imperatorem, quarum meminit in illis redditis ad eundem Anastasium, dum ait: Præterea indico, quia a serenissimis dominis quantis valui precibus postulavi, ut vos, honore restituta, ad sancti Petri Apostolorum Principis limina venire, & quousque Deo placuerit, hic mecum vivere concedant: quatenus dum vos videre meruero, pe-

(p) Greg. l. 1. ep. 6. 7.

regrinationis nostræ tedium de eterna patria invicem loquendo relevemus. Hæc Gregorius.

XXXIII.
Pro Anastasio Antioch. Ep. Gregorius laborat.

Quorum verborum sensum ut percipias, in memoriam revocare debes, quæ de eodem Anastasio Sinaita in superiori Annalium tomo sunt dicta, ipsum nimirum resistentem Justino calumniam passum, ab eodem fuisse Antiocheno Episcopatu dejectum, in locumque ipsius subrogatum Gregorium, quem cognitum perutilem Reipublicæ constat numquam ab ea sede fuisse per successores Imperatores dimotum. Cum vero magna ob spiritualem animorum conjunctionem intercessisset inter ipsum Pontificem Romanum Gregorium & Anastasium necessitudo: illud ab Imperatore expetiit Gregorius, ut eidem Anastasio honor sedis restitueretur, sineretur tamen ad obitum usque qui tunc sedebat Gregorius sedere, ipse vero Romam ad se Anastasius mitteretur. Verum litteras de restitutione Anastasii licet scriptas, non tamen fuisse missas idem Gregorius testatur in epistola ad Sebastianum Episcopum, ubi ait: (a) *Præterea indico suggestionem meam ad pi-
issimos dominos summis precibus plenam fecisse, ut virum beatissimum dominum Anastasium Patriarcham, concesso usu pallii, ad beati Petri Apostolorum principis limina mecum celebraturum solemnia Missarum transmittere debuissent: quatenus, si ei ad sedem suam minime reverti liceret, saltem mecum in honore suo viveret. Sed quæ causa fuerit ut eadem scripta retinerem, præsentium lator vobis innotescet.* Hæc ipse. Sed factum est divino consilio, ut post sequentem annum ille Gregorius moreretur, thronum vero suum post vintiquatuor annos ipse receperit Anastasius, ut suo loco dicemus.

XXXIV.
Consultit Greg. Ecclesiis derelictis.

Qui igitur in Orientalem Ecclesiam, mox ut creatus est Pontifex, convertit oculos, certe quidem illis consulere, quæ proxime essent, non despexit: cum enim sciret complures Italiæ Ecclesias post tot bella tempore Gothorum illata
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
X.
Synodus Romana in causa Trium Capitulum.

Ad num. XXXV. Sancto Gregorio maximæ curæ fuit, Synodum V. ubique recipi, in quam rem toto fere sui Pontificatus tempore incubuit. Initio statim Severum Episcopum Aquileiensem, qui datæ fidei prævaricator fuerat, Romam una cum cæteris Episcopis Schismaticis evocavit: & quo metum illis inferret, a Mauricio Imp. decretum obtinuit, quo Severo ac collegis idem injungebatur. Est Epistola XVI. lib. 1. Regesti Sancti Gregorii, data hoc anno mense Decembri, in qua *juxta Christianissimi & Serenissimi rerum Domini iustionem ad B. Petri Apostoli cum sequacibus venire eum vult, ut auctore Deo; aggregata Synodo, de ea, quæ inter illos vertitur, dubitate judicetur.* Est hæc prima Synodus Romana sub S. Gregorio.

& per Longobardos iterata penitus desolata, earumdem propensionem curam gessit: quamobrem (b) Minturnensem Ecclesiam non clero tantum, sed & populo destitutam, Formianæ illi proxime inhærenti conjunxit, in qua tunc fuisse venerandum corpus sancti Erasmi martyris tradit. Verum & Formiana postea pariter desolata, in proximum locum ad mare positum natura loci munitum, Cajetam dictum, tam sedes, quam martyris pignora sunt translata. Sed & hoc pariter anno, Ecclesia Populonensi in Tuscia, cujus fuerat Episcopus sanctus Cerbonius, sacris destituta ministris, Rossellano Episcopo, ut eam curare deberet, litteris iussit, quarum est exordium: (c) *Pervenit ad nos, quod Populonensis Ecclesia ita sit sacerdotis officio destituta, ut nec pœnitentia decentibus ibidem, nec baptisma possit præstari infantibus, &c.* Ex quibus duo ista percipias in Ecclesia Catholica servari solita, nimirum ut nemo Fidelium adultorum absque pœnitentia, ipso sacramento videlicet pœnitentiæ per sacerdotem imperiando, ex hac vita migrare sineretur, neque infantes coalescere absque baptismo permitterentur. Hæc sui Episcopatus exordio: de reliquis autem Ecclesiis collapsis, & ut licuit restitutis, vel aliis commendatis, sequentibus annis pro temporis ratione dicturi sumus.

(b) Greg.
l. 1. ep. 8.

(c) Greg.
l. 1. ep. 15.

(a) Greg.
l. 1. ep. 17.

XXXV.

Sed majus negotium illud totis viribus suscipiendum ipsi fuit, ut schismate divisa membra capiti jungeret: hoc enim anno idem Gregorius conatus est schismaticos illos ob Tria capitula (de quibus sæpe tomo superiori dictum est) ab Ecclesia Romana separatos communioni Catholicæ restituere. Erant (d) ex eis nonnulli Neapoli degentes, qui quidem quod non ut alii tumidi arrogantia & aversione superba se ab Ecclesia Romana separaverant, sed quod venerentur, ne Tria damando capitula, aliqui facerent in præjudicium Concilii Chalcedonensis, quo prætextu alii omnes schismatici (ut suis

(d) Greg.
l. 1. ep. 14.
Schismatici quomodo a Gregorio recepti.

R r r 2 lo-

Verum Severus illico literas ad Collegas dedit, qui conventiculo congregato decrevere, ne ullus Romam ad Synodum proficisceretur: interimque literas ad Mauricium Imp. misere, quibus facti rationem reddebant, ut liquet ex supplici libello Schismaticorum ad Imperatorem, quem Appendici noni Tomi Baronius inseruit, qui que in editione Colonienfi hoc anno recitatur. Pseudo-Synodum enim tunc celebratam colligitur ex illo libello, in quo Schismatici ajunt: *Ergo mitissime Dominator, totius Concilii nostra parvitatis hac est deliberatio, sicut & eidem Patri & Archiepiscopo nostro (nempe Severo) scripsimus, &c.* quibus ex verbis intelligimus, etiam Severum eidem conventiculo non interfuisse, sicuti nec quispiam alius ex Istria Episcopus adfuit; horum enim Urbes ma-

XI.
Synodus Schismaticorum in Mariano.

ri-

locis est demonstratum) contra Quintam Synodum se erexerant; facilius curari potuerunt. Horum unus, Stephanus nomine, simulac accepisset sanctissimum virum Gregorium creatum esse Romanum Pontificem, purum sincerumque veritatis cultorem, apud quem nullum haberet accessum privata affectio, sed studium veritatis; Romam veniens, ipsum convenit, suæque mentis ambages, animique dubitationem aperuit, quorum causa se ab ecclesia separarat: illud pollicitus, reversurum se ad fidei Catholicæ communionem, si ipse Gregorius suæ ipsius animæ susciperet in se periculum, intercederetque sponsor & fidejussor apud Deum, ut ratum haberetur in cælo, quo ipse rediens ad communionem Romanæ Ecclesiæ in terrisageret. Quod Gregorius facere minime cunctatus est; sed & ut idem præstaretur ab ejus sociis Neapoli degentibus, litteris admonuit Demetrium his temporibus Neapolitanum Episcopum.

XXXVI.
Schismatici vocati ad Synodum.

Urgebat & jussio Imperatoris, ut schismatici omnes ad Ecclesiam redire deberent: cujus rei gratia scripserat Mauritius Augustus ad ipsum Gregorium Romanum Pontificem, ut eos omnes Romam

PAGIUS

ritimæ in Imperatoris potestate perseverabant, & Langobardi ægre ferebant, suarum Urbium Episcopi cum iis, qui Imperatori subiectas Urbes regebant, convenire. Pseudo-Synodus Severo per literas injunxit, ne quid novi in causa sine communi Provincialium consilio deliberaret, ut in eodem libello legitur. Huic pseudo-Synodo subscribere Ingenuinus Episcopus S. Ecclesiæ secundæ Rhætiæ, Laurentius Episc. S. Ecclesiæ Bellunatæ, idest, Bellunensis, Agnellus Tridentinus, ut legitur apud Paulum Diaconum lib. 3. cap. 27. non vero Trajentinus, ut habetur in Codice MS. Nicolai Fabri, quo usus est Baronius, quique nunc in Bibliotheca Colbertina asservatur; præterquam quod tres illi Episcopi ita subscripti re-

ad Synodum convocaret: ut Synodali decreto iis quæ ab ipsis revocata essent in dubium, amotis, perfecta Ecclesiæ unitas sanciretur. Non extant ipsæ litteræ Imperatoris, sed tantum Gregorii id habetur testificatione de his scribentis ad Severum Aquilejensem Episcopum iterum in schismatis errorem delapsum; ubi ad finem hæc habet (a): *Pro qua re immen-* (a) *Greg. l. I. ep. 16.*
nente latore presentium, juxta Christianissimi & serenissimi rerum domini jussionem, ad beati Petri Apostoli limina cum tuis sequacibus venire te volumus: ut auctore Deo, aggregata Synodo, de ea quæ inter nos vertitur dubietate, quod justum fuerit, judicetur. Hæc ipse. Verum venire cum contempsisset, sede ab hostibus privatus est, Aquile ja ipsa (ut dicemus) incensa, & ipse profugus ad summam est deductus inopiam, ut stipem quæreret. Sed de his inferius;

At licet, ut vidisti, jussione etiam Imperatoris cogentur schismatici Episcopi Romanam ad Synodum proficisci, idque etiam suis litteris præciperet S. Gregorius Papa, scribens ad Severum Aquilejensem Episcopum ipsum antesignanum, ipsi tamen more præcedentium schismaticorum, qui ut subterfugerent judi-

XXXVII.

Schismatici Mauritio Imp. supplicabant, ne ad Synodum proficisci cogantur.

periantur in Synodo Gradensi sub Elia Aquilejensi Metropolita anno DLXXXIX. coacta. Subscribere & sex alii, inter quos *Horuntinus Vincentinus*, ut legitur in Paulo citato, tam ex editione Gruteri, quam ex editione Grotii, non vero *Horontius Episc. Ecclesia Venetina*, ut habet Baronius ex codice Nicolai Fabri. Coacta illa Synodus *Marani*, seu, ut alii vocant, *Mariani*, teste Paulo Diacono loco laudato. Est autem *Muranum* seu *Marianum*, vulgo hodie *Marano* appellatum, munitissimum Venetorum Oppidum, stagnis Adriatici maris fere circumdatum in Forojuliensi littore ad Celinam, sive, ut incolæ vocant, *Zelinam*. [1]

Interea, ut observat Card. Norisius in Disfert. de Synodo Quinta cap. 9. paragrapho 5. Se-

XII.

NOTÆ

[1] **Q**uæ hic differit Pagius de Synodis a Schismaticis Aquilejensibus habitis, diligentius explicanda sunt. Primo igitur constat Severum vi adductum Ravennam tria Capitula coactum ejurasse, atque ita demum & Pontificis gratiam, & libertatem obtinuit. Ingratum id accidit Episcopis ejus suffraganeis; quare coacta Synodus Marani grave aliquid in Severum statuit, nisi ille oblato libello palinodiam recinens Schismaticis se iterum adhærere professus fuisset. Hunc relapsum illi obiicit S. Gregorius in Epistola ad eum data, legenda regeft. l. I. Epif. 16. Id ergo ut rescivit S. Gregorius, ex sententia Synodi Romæ coactæ diem Severo dixit Romæ. Ea de re commoti Schismatici iterum convenerunt in loco incerto, atque una totius Synodi sententia literas ad Imperatorem dederunt, quas singuli subscriptione sua munierunt, rogantes Principem, ut indulcias pro Severo a Pontifice impetraret, significantes, quamprimum per tumultus Italiæ liceret, Constantinopolim se conventuros ad causam suam coram eo dicendam. Ex Synodica hujus subscriptionibus liquet aliam esse hanc Synodum a Maranensi, cum utrimque alii & alii sint ejusdem Ecclesiæ Episcopi. Maranensi eg. subscribit Clarissimus Concordiensis; Epistolæ vero Augustus Concrdiensis; ibi Rusticus, hic Felix de Tarviso. Huic autem Synodo incerti loci Severus non adfuit; scribunt enim Patres illi, agentes de Severo: *Nobis absentibus, & a se ad præsens divisit*. Alias in eandem sententiam literas ad Imperatorem dedit Severus cum suis; & ipsis forte in Synodum Grado coeuntibus, quorum Synodica Imperator in suo rescripto apud Pagium hic num. 12. meminit. Ex his patet geminas præter Maranensem & Romanam Synodos Schismaticorum admittendas esse; has vero utraq; cum Romanam Decembri, mense anni 590. habitam subsequatæ fuerint, ad annum 591. pertinere. Maranensis vero cum Romanam præcesserit ferius anno 590. cogi non potuit. MANSI

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

judicium Ecclesiasticum, provocare consueverunt ad Imperatorem, dederunt libellum Mauritio Augusto, ne cogerentur Romam ad Pontificem proficisci; sicque eluserunt ejusdem Imperatoris missam antea iussionem, necnon Gregorii Papæ præceptum. Extat libellus ipse, hic tibi modo recitandus: accepimus eum una cum aliis epistolis a Nicolao Fabro nostri studiosissimo, depromptum (ut putamus) ex bibliotheca Pithæi, cujus ipse extitit amicus intimus & contubernalis. Sic se habet:

Sub Gregorio Papa schismaticorum libellus supplex Episcoporum ad Mauritium Imperatorem.

XXXVIII.
Schismaticorum
libellus
ad Mauritium Imp.

Suggerendum domno nostro clementissimo ac piissimo domno Mauritio Tiberio humiles Venetiærum vel secundæ Retiæ Ingenuinus, Maxentius, Fontejus, Laurentius, Agnellus, Felix, Augustus, Junior, & Horontius Episcopi.

Pietatis vestræ est, clementissime dominator, preces humilium sacerdotum Imperiali dignatione suscipere: quod etiam supplices deprecamur per Dominum Deum nostrum Jesum Christum Salvatorem omnium, per Fidem Catholicam, & Regnum quod meruistis a Deo concessum, atque salutem dominorum filiorum vestrorum, quibus perpetuum Imperium Deo gubernante permanet, ut aditum inveniatur supplicatio nostra apud pias aures vestras, & cum fiducia recurrentes ad principalia remedia, mereamur, quæ petimus impetrare. Nam etsi nos peccata nostra ad tempus gravissimo jugo summisserunt, auxiliante nobis Domino, nullo pondere presurarum ab integritate Catholice Fidei invenimur ullo modo titubare. Deinde nec oblitus sumus sanctam Remp. vestram, sub qua olim quieti viximus, & adjuvante Domino redire totis viribus festinamus. Sugerimus etenim, domine piissime Princeps, scandalum Ecclesiæ, quod tempore divinæ memoriæ Justiniani Principis totius mundi Ecclesiæ conturbavit, nostrarum quoque provinciarum partibus ex tunc jam esse compertum; damnationem scilicet trium

Capitulorum, id est, epistola venerabilis Iba Episcopi Edessena civitatis, personæ quoque Theodori Mopsuestiæ Episcopi atque scriptorum Theodoretæ Episcopi Cyri, quæ in sancta Synodo Chalcedonensi recepta sunt, & Vigilio tunc Romano Præsuli, atque omnibus pene sacerdotibus damnatio ipsa, sicut revera contraria sancto Chalcedonensi Concilio execrabilis noscitur extitisse. Qui etiam Vigilius scripta sua per omnes provincias mittens, anathematis vinculis obligavit omnem populum, si quis damnationi trium Capitulorum præberet aliquando consensum. Et licet postea Imperiali pondere ad consensum damnationis Capitulorum ipsorum paulatim singuli tunc fuerint coarctati, nostrarum tamen provinciarum venerandi decessores, quibus indigni successimus, prædicti quondam Vigili instructionibus informati, ad hoc inclinare nullo modo potuerunt. Quorum nos exempla, Deo propitiante, servantes cum universo populo nobis credito, sequentes etiam in omnibus definitionem sancti Chalcedonensis Concilii, defensionem Capitulorum ipsorum & reverentiam exhibemus, & a communione damnantium cum divina gratia abstinere dignoscimur. Et dum Smaragdus gloriosus Chartularius patrem nostrum sanctæ memoriæ Heliam Archiepiscopum Aquilejensis Ecclesiæ pro causa ipsa pluribus vicibus contristaret: cum nostro omnium consilio atque consensu direxit ad pia vestigia principatus vestri preces, supplicans, ut expectata Dei misericordia, revocatis omnibus consacerdotibus Synodi nostræ in potestatem sanctæ Remp. ad vestræ clementiæ præsentiam veniretur, & vestrum in causam ipsa expectaretur judicium. Quod pietas vestræ mansuetudinis ad mercedem & laudem Imperii sui, clementi dignatione suscipiens, iussionem suam dedit ad prædictum gloriosum Smaragdum, ut nullatenus quemquam sacerdotum pro causa communionis inquietare præsumeret, sed Dei misericordia operante sustineretur, quousque com-

PAGIUS
Synodus
Gradensis
Schismaticorum.

Severus Aquileiensis Episcopus, jam Gradensis, (quia, uti Helias decessor, debebat ob timorem Langobardorum, apud Gradum, Urbem sitam in parva Insula, quæ est in ora littoralis maris Adriatici) alteram Synodum cum Episcopis Istriæ indixit, in qua statutum, ut a Pontifice ad Mauritium Imp. appellarent. Hinc tres Epistolæ ad hunc missæ sunt quibus privatas etiam Severus addidit, quod ex rescripto Mauricii ad Gregorium a Baronio producto intelligitur. Mauricius his litteris acceptis a priori sententia discessit, & Gregorio rescripsit: Quia igitur & tua Sanctitas cognoscit presentem statum rerum Italicarum, confusionem, & quod oportet temporibus competenter versari, jubemus tuam Sanctitatem nullatenus molestiam eisdem Episcopis inferre, sed concedere eos otiosos esse, quo usque per providentiam Dei & partes Italia

pace aliter constituentur, & Episcopi Istria, seu Venetiærum iterum ad pristinum ordinem redigantur. Etenim verebatur Mauricius, ne si vim adhiberet, Istros ad Langobardos proniores faceret, sub quorum Dominio libere poterant in Schismate perdurare. Eadem mandata accepit a Mauricio Romanus exarchus, a quo cum hæc ipsa intellexisset Joannes Episcopus Ravennæ, certiosem per literas Gregorium fecit, qui anno DXCII. mense Julio respondit: De causa vero Episcoporum Istria omnia, quæ mihi vestra Fraternalitas scripsit, ita esse jam ante deprehendi in iis iussionibus, quæ a de me a piissimis Principibus venerunt: quatenus me interim ab eorum compulsione suspenderem. Ego quidem pro iis quæ scripsistis zelo atque ardori vestro valde congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Scitote tamen, quia de eadem re serenif-

compressis gentibus ad libertatem omnes sacerdotes Concilii sub sancta Rep. pervenirent. Deinde defunctus est memoratus Archiepiscopus noster Helias.

XXXIX.

Nos vero pro imperatis precibus, eisdem cum omnibus populis ardentibus devotiores effecti, si fieri potuisset, eisdem diebus ad vestra certabamus redire vestigia: & gratias Deo retulimus, & pro vita Imperii vestri, sicut ipse novit Dominus, assiduas preces ejus obtulimus Majestati. Post hoc ordinato in sancta Aquilejensi Ecclesia beatissimo Archiepiscopo nostro Severo, quæ contumeliæ illatæ sunt, & quibus injuriis, ac cæde corporali fustium, & qua violentia ad Ravennatam civitatem fuerit perductus atque redactus in custodiam, quibusque necessitatibus oppressus atque contritus fuerit, potuit ad domini nostri piæ aures sine dubio pervenire. Nos autem tam inauditis calamitatibus patrem & Archiepiscopum nostrum, quod numquam sub Christiano Principe factum dignoscitur, cognoscentes afflictum, insanabilem dolorum sumus stimulis vulnerati: Nam in hoc tempore iterum cognovimus, reverendum Papam Gregorium ad ejusdem patris nostri exhibitionem, misisse cum sacratissima vestra pietatis jussione, ut pro causa ipsa communionis ad Romanam deberet civitatem deduci. Quod audientes, quamvis certi essemus talem jussione domini nostri specialiter adversariorum improba importunitate subreptam, contabuimus; & contriti atque luctu gravissimo sauciati ad ultimam desperationem pervenimus, ut ad illius judicium Metropolitæ noster cogeretur occurrere, cum quo causa ipsa esse dignoscitur, & cujus communionem ab initio motionis causæ hujus usque nunc decessores nostri & nos cum omni populo evitamus. Et quidem memoratum beatissimum Archiepiscopum nostrum frequenti contestatione convenimus: ne nobis absentibus, & a se ad præsens divisis de communi causa Ecclesiæ aliquid audeat definire. Quoniam, piissime domine, sic accensi sunt omnes homines plebium nostrarum in causa ista, ut ante mortem perpeti, quam ab antiqua Catholica patiantur communionem divelli.

PAGIUS

nissimis Dominis cum summo zelo Dei & libertate rescribere non cessabo.

XIII.
Epocha
trium illarum
Synodorum.

Concilium Romanum, sicuti & utramque pseudo-Synodum, exeunte hoc anno, vel saltem in sequenti, congregatas esse, ostendit locus citatus Epistolæ XVI. Libri primi Gregorii, currente Indictione nona datæ: post Romanam enim aliæ duæ statim celebratæ. Schismaticos vero duas illas Synodos indixisse deducitur ex laudatis Mauricii ad Sanctum Gregorium literis, in quibus ait: Scire vos volumus, quod Episcopi Istriensium Provinciarum per Clericos aliquos ad nos directos suggestiones nobis transmiserunt unam Episcoporum Civitatum & castrorum,

Revera, clementissime dominator, Fidem Catholicam conservantes, & Chalcedonensis Concilii definitiones in omnibus venerantes, ut quibuslibet occasionibus contristentur, nec Deo, nec vestrae pietati placere, credendum est. Ergo, mississime dominator, totius Concilii nostræ parvitas hæc est deliberatio, sicut, & eidem patri & Archiepiscopo nostro scriptissimus, ut pro reddenda ratione communionis nostræ contenti Dei judicio in jugo barbarico, opportuno tempore, ad vestrae pietatis vestigia occurramus, habentes præ oculis exempla fidelia, quibus edocti sumus, cum omnes intentiones sopitæ sunt. Sic Theodosii senioris Constantinopolitana Synodus, Deo propitiante, sedatis est scandalis confirmata: sic deinde Ephesina prima Synodus divæ memoriæ Theodosio juniore disponente, bene noscitur definita, sic ad postremum præsentia Martiani divi Principis, abscissis omnibus scandalis, pax Catholica in Chalcedonensi Concilio reformata est. Nam per absentiam Christianissimorum Principum in Ephesina secunda Episcoporum congregatione in Dioscoro Alexandrino Flavianus sanctissimus regis urbis vestrae Episcopus veritatem Catholicæ Fidei defendens occisus est, aliique Episcopi assertores Orthodoxæ Fidei injuste dejecti sunt, & scandalum Ecclesiæ pessimum generatum est: quod cum magno labore postea divæ memoriæ Martianus Imper. avus vestrae pietatis sua præsentia in sancto Chalcedonensi Concilio amputans, Catholicam pacem universalis Ecclesiæ restauravit.

XL.

Hoc tantum prostrati deposcimus, ut quia misericordia Dei circa sanctam Rep. operante, in meliori statu Italiæ partes, laborante fideliter glorioso Romano Patricio, dignanter perduxit: & credimus nos celeriter, devictis gentibus, ad pristinam libertatem deduci; cesset violentia militaris, quam vestro felicissimo tempore Deus fieri non permittat. Sint induciæ; & cum jussione sacratissimi Imperii vestri parati erimus ad pedes vestrae pietatis occurrere, & nostræ fidei atque communionis plenam reddere rationem. Nam cum quo nobis ipsa causa est, & quem

XLI.

qua Longobardi tenere dignoscuntur, (hæc de prima Synodo schismaticorum,) aliam Severi Aquilejensis Episcopi aliorumque Episcoporum, qui cum illo sunt, & tertiam solius ejusdem Severi; quæ verba de Synodo Gradensi præsentate Severo habita intelliguntur. Neutrius Synodi mentio est in Collectionibus Conciliorum, sed tantum Romanæ, quæ in nova Conciliorum editione prætermittendæ non erunt.

In libello a priori Synodo Schismaticorum scripto hi Imperatorem rogant, ut suam jussione removeat; quod periculum sit, ne Archiepiscopi Galliarum sensim in Ecclesias Imperio subjectas jus sibi usurpent, dum ad eos relicto

XIV.

Aqui-

quem in communione vitamus, judicem experiri non possumus: quod etiam sacratissimis legibus vestris statutum est, nullum posse judicem esse in causa qua adversarius comprobatur. Sed sicut semper Deus presentia Christianorum Principum intentiones Ecclesiasticas sedare dignatur; hoc & nunc fieri, supplicamus. Etenim si aliter, clementissime domine, actum fuerit, ut Archiepiscopum nostrum (quod absit) ad Romanam contingat violenter exhiberi Ecclesiam; spes jam nulla erit conservanda justitiæ, sed tantum pondus gravissime violentiæ.

XLII.

Suggestimus etenim, pie dominator, quia tempore ordinationis nostræ, unusquisque sacerdos in sancta sede Aquilejensi cautionem scriptis emittimus studiose de fide ordinatoris nostri: nos fidem integram sanctæ Reipub. servaturos: quod ipse novit Dominus, nos fideliter toto corde, & servasse, & huc usque jugiter conservare. Si conturbatio ista & compulsio piis jussionibus vestris remota non fuerit, si quem de nobis qui nunc esse videmur, defungi contingeret; nullus plebium nostrarum ad ordinationem Aquilejensis Ecclesiæ post hoc pateretur accedere: sed quia Galliarum Archiepiscopi vicini sunt, ad ipsorum sine dubio ordinationem accurrent, & dissolvetur Metropolitana Aquilejensis Ecclesia sub vestro Imperio constituta, per quam Deo propitio, Ecclesias in gentibus possidet; ut quod ante annos jam fieri cœperat, & in tribus Ecclesiis nostri Concilii, id est, * Bremensi, Tiburniensi, & Augustana Galliarum Episcopi constituerant sacerdotes; & nisi ejusdem tunc divæ memoriæ Justiniani Principis jussione commotio partium nostrarum remota fuisset; pro nostris iniquitatibus pene omnes Ecclesias ad Aquilejensem Synodum pertinentes Galliarum sacerdotes pervaserant. Ergo, domine pie, quia semper piissimorum Principum fides pro tranquillitate Ecclesiæ vigilavit, & hoc studio, repensante Deo, contrariæ gentes divina manu compressæ sunt: mereamur nos humillimi sacerdotes supplicationis nostræ sortiri effectum. Nam

qui aliter pio domino nostro subrepere cupiunt, nec Dei judicium habent præ oculis, nec utilitatem sanctæ Reipublicæ vestræ, seu opinionem pii Imperii, quam lacerari non metuunt de murmuratione totius populi partium istarum, qui persecutionem evidenter Christianis fieri suspicantur. Præsentem igitur supplicem relationem confidenter direximus, quam pia clementia dignetur placida aure recipere, ut effectum nostræ supplicationis Deo vobis aspirante sortiti, pro quiete matris nostræ Aquilejensis Ecclesiæ sacratissimis jussionibus relevetur; & pro incolumitate domini nostri ac dominorum filiorum vestrorum Domino Deo nostro jugiter supplicemus.

Subscriptio.

Ingenuinus Episcopus sanctæ Ecclesiæ secundæ Retiæ hanc relationem a nobis factam subscripsi.

Maxentius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Juliensis, ut supra.

Laurentius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Bellunatæ, ut supra.

Augustus Episcopus sanctæ Catholice Concordiensis Ecclesiæ, ut supra.

Agnellus Episcopus sanctæ * Trajentina * Parentinæ Ecclesiæ, ut supra.

Junior Episcopus sanctæ Catholice Ecclesiæ Veronensis, ut supra.

Fontejus Episcopus sanctæ Feltrina Ecclesiæ, ut supra.

Felix Episcopus sanctæ Tervisiana Ecclesiæ, ut supra.

Horontius Episcopus sanctæ Catholice Ecclesiæ Venetinae, ut supra.

Hactenus de his ibi.

Hoc autem accepto libello Mauritius Imperator querelis ipsorum permotus, nullo de veritate habito diligentiori examine, has imperiosas, more tyrannico ad S. Gregorium Papam litteras dedit, quas ab eodem Fabro (ut diximus) Parisiis missas accepimus, quæ sic se habent.

XLIII:
Mauritius favet Schismaticis, & pro ipsis ad S. Gregorium scribit.

Mauritii epistola ad sanctum Gregorium Papam.

In nomine Domini Dei nostri Jesu Christi Imp. Cæsar Fl. Mauritius Tiberius Fide-

PAGIUS Aquilejensi Metropolitano, pro suorum Episcoporum ordinatione variæ Ecclesiæ Imperio subditæ recurrent, aspernatæ illius communionem, quia cum Romano Pontifice viderint paria sentire de Trium damnatione Capitulorum: quia, inquit, Galliarum Archiepiscopi vicini sunt, ad ipsorum sine dubio ordinationem accurrent; & dissolvetur Metropolitana Aquilejensis Ecclesia sub vestro Imperio, constituta, per quam, Deo propitio, Ecclesias in gentibus possidet; ut quod ante annos jam fieri cœperat, & in tribus Ecclesiis nostri Concilii, id est, Bremensi, Tiburniensi, & Augustana Galliarum Episcopi constituerant sacerdotes; & nisi ejusdem tunc divæ memoriæ Justiniani Principis jussione commotio partium nostrarum remota fuisset, pro nostris iniquitatibus pene

omnes Ecclesias ad Aquilejensem Synodum pertinentes Galliarum sacerdotes pervaserant. Contigit id (ut animadvertit Bollandus ad diem V. Februarii, in Vita S. Ingenuini Episc. Sabionensis, qui huic libello subscripsit, paragrapho 4.) tempore Theodeberti I. & Theodobaldi ejus filii Regum Austrasiæ, & postquam bellum Gotthis a Justiniano illatum est. Tunc enim, ut ait Agathias lib. I. pag. 18. Theodebertus Alemannorum nationem a Gotthis dimissam in suam potestatem redegit: quo mortuo Theodibalde filio una cum reliquis subditis etiam hi cesserunt, erant Alemanni Gentilitiis superstitionibus imbuti, quas ibidem refert Agathias, qui addit: Porro consuetudo, quam cum Francis habent, ipsis conducit, in melius transferens & quodam-

delis in Christo, Pacificus, Mansuetus, Maximus, Beneficus, Alamannicus, Gregorio viro sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo almae Urbis Romae ac Papae.

Consuetam & Deo placitam vestram sanctitatem scientes, & quod recte Catholicae nostrae Ecclesiae dogmatum omnibus doctrinam exercetis: scire vos volumus quod Episcopi Istriensium provinciarum per clericos aliquos ad nos directos suggestiones nobis transmiserunt, unam Episcoporum civitatum & castrorum quae Longobardi tenere dinoscuntur, aliam Severi Aquilejensis Episcopi aliorumque Episcoporum qui cum illo sunt, & tertiam silius ejusdem Severi. In quibus omnes dixerunt, tuam beatitudinem milites ad illos transnisisse cum uno Tribuno & Exeubitore, necessitatem imponentes praefato reverendissimo Severo, & omnibus Episcopis, ut ad tuam beatitudinem perveniant propter diversam voluntatem quam habent ad sacra & Catholica dogmata sacrosanctae nostrae Ecclesiae. Et supplicaverunt nos, inducias ad hoc sibi fieri, & nullam eis interim necessitatem imponi ad vestram sanctitatem pervenire: & licenter quod tempore opportuno ad hanc sacratissimam urbem accedentes per seipsos suggerere nobis habent, quae sibi obstare videntur. Quia igitur & tua sanctitas cognoscit praesentem rerum Italianarum confusionem, & quod oportet temporibus competenter versari: jubemus, tuam sanctitatem nullatenus molestiam eisdem Episcopis inferre; sed concedere eos otiosos esse, quousque per providentiam Dei, & partes Italiae pace aliter constituentur, & caeteri Episcopi Istriae seu Venetiarum iterum ad pristinum ordinem redigantur. Tunc enim perfectius omnia pro pace, & diversitate dogmatis cum antecedentibus tuis orationibus corrigentur. Et sua subscriptio. Divinitas te servet per multos annos sanctissime ac beatissime Pater. *Explicit.* Haec tenus ex scripto codice Mauritii ad sanctum Gregorium pro schismaticis epistola, in qua more suo Imperator praeter consuetudinem piorum Augustorum arroganti factu non rogat sed praecipit, quod obtinere niti-

PAGIUS modo pertrahens cordatiores: & brevi uti spero, tempore hoc ipsum apud omnes evincet. Opinioni enim absurditas & vesania etiam ab ipsis arbitror, qui ea imbuti sunt, nisi plane stolidi sint, cognoscitur & cernitur facilemque ex iis eximi possit. Cum igitur Francorum Imperio Alemanni & Vindelici subiecti essent, Galliarum Episcopi in illis partibus Episcopos ordinarunt, qua de re queruntur Schismatici. Augusta Vindelicorum Metropolis erat Mediolanensi Episcopo contributa. Tiburnia, quae & Teurnia, Urbs erat Norici, hodie in Carinthia, vulgo Villach, sed Brema ad Visurgim sita, Urbs clara veteris Saxoniae, quae necdum Christi fidem eo

tur a Pontifice: id quidem minime jure Imperatorio sed tyrannico facere consuevisse, quae suo loco dicentur inferius declarabunt. Sed quae sunt reliqua rerum gestarum Gregorii anni hujus prosequamur.

Gregorius insuper & eos quos impietas Ariana per regiam potestatem segregaverat ab Ecclesia, quantocyus eidem Catholicae Ecclesiae restituendos curavit. Antharit enim Rex Longobardorum Ariana labe pollutus, eadem inficere Catholicos studens, hoc anno Paschali tempore prohibuerat, Longobardorum Orthodoxorum filios, in fide Catholica baptizari. Sed quid accidit? ultor Deus impietatis exurgens hoc eodem anno eodemque ferme die quo sanctus Gregorius consecratus est Pontifex, nempe Nonis Septembris, ipsum ex hac vita subduxit, ut Paulus affirmat (a). Quamobrem ipse Pontifex ut coeno impietatis mersos erueret, ejusmodi ad universos Italiae Episcopos decretum misit (b):

Quoniam nefandissimus Antharit * in hac, quae nuper expleta est Paschali solemnitate, Longobardorum filios in fide Catholica baptizari prohibuit, pro qua culpa cum divina majestas extinxit, ut solemnitatem Paschalem ulterius non videret: vestram fraternitatem decet cunctos per loca vestra Longobardos admonere, ut quia ubique gravis mortalitas imminet, eosdem filios suos in Ariana haeresi baptizatos ad Catholicam fidem concilient, quatenus super eos iram Domini omnipotentis placent. Quos ergo potestis, admonete; quanta virtute valeatis, eos ad fidem rectam suadendo rapite; aeternam eis vitam sine cessatione praedicate: ut cum ad districti veneritis conspectum Judicis, possitis ex vestra sollicitudine lucrum in vobis ostentare pastoris. Haec Gregorius: quibus etiam indicatur, pestem illam, inguinariam dictam, in Urbe coeptam, alia loca Italiae invasisse; quam non Italiam tantum esse depastam, sed & alias provincias, constat.

Pervasisse enim Hispaniam atque Galliam eandem inguinariam pestem, Gregorius Turonensis affirmat, dum ait (c):

Na-

XLIV.

(a) Paul. diac. l. 3. c. ult.
(b) Greg. l. 1. ep. 17.

XLV.
* Autharis

Decretum de baptizatis ab Arianis.

XLVI.
(c) Greg. Tur. hist. Fran. l. 9. c. 22.

tempore receperat, longe ab Aquilejensi Provincia distat. Mendosus itaque fuit Codex, quo usus est Baronius, neque alium superesse scimus. Bollandus citatus dicit, vix sibi dubium esse, quin loco Bremensis legendum hic sit, Breonensis, aut Breuncensis, sive Brennensis, quos populos Ptolomeus Tab. 5. Europae cap. 13. inter Vindelicos locat, sicuti & Strabo lib. 4. de quibus plura ibidem Bollandus; sed cum hic non ostendat, horum populorum Urbem Episcopalem fuisse, haec conjectura non admittenda.

Ad num. XLVI. Pestem inguinariam hoc anno non solum Urbem; sed & alia Italiae loca

XV.

ca

Pestis in Hispania & Gallia.

Navis ab Hispania una cum negotio solito ad portum ejus appulsa civitatis, quæ hujus morbi fomitem secum nequiter deferbat: de qua cum multi civium diversa mercarentur, una confestim domus, in qua octo animæ erant, hoc contagio interfectis habitatoribus, relicta est vacua. Nec statim hoc incendium luis per domos spargitur totas, sed interruptio certi temporis spatio, ac velut in segetem flamma accensa, urbem totam morbi incendio conflagravit. Quid autem Rex Guntheramnus pietate insignis ad eandem luem avertendam præstitit, ne reliquas Galliæ civitates adiret, idem auctor superius ita narrat (a): Ipse autem Rex (ut sæpe diximus) in elemosynis magnus, in vigiliis atque jejuniis promptus erat. Nam tunc ferebatur Massilia a lue inguinaria valde vastari, & hunc morbum usque ad Lugdunensem vicum Octavum nomine fuisse celeriter populatum. Sed Rex ac si bonus sacerdos, providens remedia, quibus cicatrices peccatoris vulgi mederentur, jussit omnem populum ad Ecclesiam convenire, & rogationes summa devotione celebrari, & nihil aliud in usum vescendi nisi panem ordeaceum cum aqua munda assumi, vigiliisque adesse instanter omnes jubet. Quod eo tempore ita gestum est: per triduum enim ipsius elemosynis largius solito præcurrentibus, ita de cuncto populo formidabat, ut jam tunc non Rex tantum, sed etiam sacerdos Domini putaretur, totam spem suam in Domini miseratione transfundens, & in ipso jactans cogitationes quæ superveniebant, a quo eas effectui tradi, tota fidei integritate putabat.

(a) Greg. eod. lib. c. 21. Guntheramnus Rex pestem pietate propulsare studet.

XLVII. Sed & quomodo etiam in eodem Rege virtus miraculorum cognita fuerit, ita mox subdit: Celebre tunc a fidelibus ferebatur, quod mulier quædam, cujus filius quartano typo gravabatur, & in stratu anxius decumbere, accessit inter turbas populi usque ad tergum Regis, abruptisque clam regalis indumenti fimbriis, in aquam posuit, filioque bibendum dedit; statimque restincta febre sanatus est. Quod non habetur a me dubium, cum ego ipse sæpius larvas, energia famulante, nomen ejus invocantes audierim, ac criminum priorum gesta, virtute ipsius discernente, fateri. Hæc de his ipse Gregorius Turonensis.

XLVIII. Sed jam ejus diaconum, quem acceptis Romæ a S. Gregorio Papa sacris reliquiis ibi reliquimus, in Gallias redeuntem affectemur: miranda quidem ei in ipsa navigatione contigisse videbimus, Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS ca' affixisse supra ostendimus. Sed quod addit Baronius, eandem pervasisse Hispaniam atque Galliam, & Guntramnum Regem operam dedisse, ne ad reliquas Galliæ Civitates penetraret,

audiamus autem ipsum Gregorium ejus Episcopum ista narrantem his verbis (b): Ab hoc etiam Gregorio Papa diaconus noster reliquias sanctorum (ut diximus) sumpsit, dum adhuc in diaconatu degeret. Vivente scilicet adhuc Pelagio, ut idem habet in commentario de gloria martyrum his verbis (c): Sicut a diacono nostro relatum, ita gestum esse cognovimus. Hic autem diaconus a Papa urbis Romæ Pelagio quorundam martyrum confessorumque pignora accipiens, cum grandi psallentio, psalmodia videlicet, vel clericorum officio, ac populi immensi obsequio, usque ad portum deductus est. Cum autem ibidem expectans navigandi tempus opportunum moraretur, contigisse tradit, celebrari ordinationem ipsius Gregorii Papæ, eamque ut videret e Portu Romano eundem diaconum rediisse. Recurrens vero rursus ad Portum: Ingressus, inquit, navem, erectis velis ac per illum antennæ (quæ modulum crucis gestat) apparatus extensis, flante vento, pelagus altum arripiunt.

(b) Greg. Tur. hist. Franc. l. 10. c. 1.

(c) Greg. Tur. de glor. mart. c. 83.

De diacono Turonensi cum reliquiis remeante.

XLIX. Qui dum navigant, ut Massiliensis civitatis portum attingant, appropinquare ceperunt ad locum quemdam, de quo a litore maris lapideus mons exurgens, ac paulatim decedens, summa tenus unda in mari distenditur. Cumque impellente vento, carina magno impetu ferretur in præceps, ut scilicet scopulo illisa quassaretur atque nautæ discrimen intuentes exitus vociferarentur; diaconus elevata cum sanctis pignoribus capsula, invocare nomina singulorum cum gemitu & voce maxima cepit, deprecans ut eorum virtute ab hoc periculo perituri liberarentur. Jam jamque appropinquabat navis (ut præfati sumus) ad scopulum: & statim in sanctorum contemplatione reliquiarum, ab ipso loco commotus cum violentia majori ventus huic vento contrarium fluctum elisit, ventumque adversum repulit, ac nave in pelagis profundum revocata, cunctos a mortis periculo liberavit: sicque gyrata mole periculi, portum quem desiderabant, cum Domini gratia ac sanctorum patrocinio contigerunt. Erant enim reliquie sanctorum, Apostolorum scilicet, quorum sacra vestigia Domini manibus sunt abluta, cum Pauli, Laurentiique, atque Pancratii, Chrysanthi, Dariæque virginis, Joannis, atque alterius Pauli fratris ejus quorum certamina & palmas victoriarum ipsa caput orbis urbs Roma devota concelebrat. Hucusque Gregorius.

XLIX.

Ope sanctorum martyrum naufragium vitatur.

S s s

Hoc

pertinet ad annum quingentesimum octogesimum octavum. Turonensis enim lib. 9. cap. 21. & 22. quem hanc in rem citat, agit de ea peste sub anno Childeberti Regis XIII. qui anno Christi DLXXV. regnare cepit. Ad

peste afflicta non sunt.

L. Hoc eodem anno contigit Francorum motus adversus Longobardos Galliam Cisalpinam occupantes, ab eodem Gregorio Turonensi (a) descriptus, eodem anno videlicet, quo Gregorius creatus est Pontifex: idque ex eo colligitur, quod sequenti anno, ubi Agilulphus creatus est Rex Longobardorum (b), ad captivos redimendos misit Agnellum Tridentinum Episcopum, ut suo loco dicitur. Franci enim simul cum Imperatore Mauritio foedus adversus Longobardos ineuntes, ad eos ab Italia expellendos, in Italiam descenderunt, magnumque ubique accolis damnum intulerunt, devastantes omnes regiones illas per quas transisse contigit, ex quibus divinum numen adversum se concitaverunt. Pervenientes enim in Italiam, cum non reperissent exercitum Imperatoris ex condito adversus Longobardos mittendum, nihil magni momenti efficere potuerunt, cum Longobardi una cum suo Rege in munita loca se recepissent, sive in Ticinensem civitatem, vel alii ad alias munitiones confugissent. Franci vero circumquaque palantes, in prædam conversi per trium mensium spatium, demum morbis afflicti atque consumpti, pauci cum præda quam egerant & captivis in Gallias redire compulsi sunt. Hic finis expeditionis hujus hoc anno, adhuc Rege vivente Longobardorum, de cujus obitu nuper alia occasione mentio facta est. Porro quem Antharit Gregorius Papa & alii Regem Longobardorum nominant, Turonensis Gregorius eundem Aptacharium appel-

(a) Greg.
Tur. hist.
Franc. l.
10. c. 3.

(b) Paul.
diacon. l.
A. c. 4.

PAGIUS
XVI.
Franco-
rum bel-
lum adver-
sus Longo-
bardos.

Ad num. L. Gestum hoc anno in Italia bellum inter Childebertum Francorum & Autharim Langobardorum Reges, quod pluribus narrat Paulus Diaconus, lib. 3. cap. 32. & Gregorius Turonensis lib. 10. cap. 3. sub anno XV. Childeberti Regis. Primo impetu Oppida Langobardorum, quæ Bojoarjæ vicina erant, in Tridentino agro cladem acceperunt, igne ferroque excisa, hominibusque in servitutem abstractis, pene in solitudinem redacta. Decem a Paulo enumerantur, qui de Ferruge sic disserit: pro Ferruge castro, intercedentibus Episcopis Ingenuino de Sabione, & Agnello de Tridento, data est redemptio per caput uniuscujusque viri solidi sexcenti. Uterque Episcopus subscripsit Concilio Veneto Schismaticorum, ut supra visum est. Gregorius vero Turonensis de Francis scribit: Per tres menses Italiam pervagantes, cum nihil proficerent, neque se de inimicis ulcisci possent, eo quod se in locis communissent firmissimis, neque Regem capere, de quo ultio feret, qui se infra Ticinenses munierat muros, infirmatus aerum intemperantia exercitus ac fame attritus redire ad propria destinavit. Et sic regredientes ita fame consciebantur, ut prius & arma & vestimenta ad ad coemendum victum demerent, quam locum genitalem contingerent. De hoc bello Baronius agit num. XXX.

XVII,

Autharius Langobardorum Rex locum esse agendi de pace datum arbitratus, statim Lega-

lat, quem & hoc anno obiisse refert; & Paulum ejus successorem vocat, quem Agilulphum dictum fuisse omnes affirmant. Porro quod Gregorius Turonensis Agilulphum vocat Paulum respexit ad nomen, quod postea sumpsit a Baptismo, ut suo loco dicitur inferius.

Quod autem ad vincetos pertinet: quid tunc temporis admiratione maxima dignum Arvernus in Gallia acciderit, idem Gregorius subdit his verbis (c). *Apud Arvernos vero vinceti carceris nocte, Dei nutu disruptis vinculis, reseratisque aditibus custodiae, egressi, Ecclesiam ingressi sunt. Quibus cum Eulalius Comes onera catenarum addi jussisset; ut super eos sunt posita, extemplo ceu vitrum fragile comminuta sunt: & sic obnitente Avito sancto ejus civitatis Pontifice eruti, propriae sunt redditi libertati.* Quæ vero miraculum istud profecuta sit munificencia Childeberti Regis, idem pergit sic dicere: *In supradicta vero urbe Childebertus Rex omne tributum tam ecclesiis, quam monasteriis, vel reliquis clericis qui ad ecclesiam pertinere videbantur, aut quicumque ecclesiae officium excolebant, largâ pietate concessit. Multum enim jam exactores hujus tributi expoliati erant, eo quod per longum tempus & succedentium generationes, ac divisim in multas partes ipsis possessionibus colligi vix poterat hoc tributum: quod hic, Deo inspirante, ita præcepit emendari, ut quod super hoc Fisco deberetur, nec exactorem damna percuterent, nec ecclesiae cultorem tarditas de officio aliqua revocaret.* Hæc Gregorius. Quod

LI.

(c) Greg.
Tur. hist.
Fran. l. 10.
c. 6.

Childe-
berti Reg.
munifi-
centia.

tos ad Guntramnum Regem misit, qui Childeberto nepos ex fratre erat, ut per ejus nuntium pax cum gente Langobardorum firmaretur. Sed, ut habet Paulus citatus cap. 36. dum Legati Authari Regis in Francia morarentur, Rex Autharis apud Ticinum Nonas Septembris veneno, ut tradunt, accepto, moritur, postquam sex regnaverat annos, qui incompleti intelligendi. Sigebertus in Chronico, ubi sex etiam annos ei assignat, mortem Autharis usque ad annum DXCII. differt; sed is error ei ex alio natus, quod scilicet Divi Gregorii Magni exordium eidem anno perperam illiget. A currenti porro ad annum DCLXII. quo tardius Grimoaldi Langobardorum Regis initium contingere non potuit, Paulus Diaconus anno septuaginta octo aut circiter, Principibus Langobardorum, qui per illud intervallum regnarunt, attribuit; Sigebertus vero annos tantum septuaginta, qui veritatem affecutus esset, nisi mortem Autharis biennio distulisset, & Grimoaldi initium anno uno anticipasset.

Post Autharis mortem statim a Langobardis legatio ad Childebertum Regem Francorum missa, quæ pacem ab eo expeteret, quæ & sancta est. Reginam vero Theudelindam Autharii viduam permiserunt Langobardi, ut sibi, quem voluisset, ex omnibus Langobardis virum eligeret. Illa Agilulfum Ducem Taurinatium cognatum Regis Autharis, virum strenuum & bel-

Obitus
Autharii
Langobar-
dorum Re-
gis.

XVIII.
Agilulfus
fit Rex
Langobar-
dorum.

lico-

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

LII. Conc. Antifiodorenf. Diœceſanum. Quod rursus ad Francorum res ſpectat, ad hoc ipſum tempus pertinet Concilium Antifiodorenſe diœceſanum, cui præfuit Aunacharius ejuſdem civitatis Epiſcopus ſolus cum Abbatibus & præſbyteris ejuſdem diœceſis; in quo plura, quæ ſtatuta fuerant in Matifconenſi Concilio ſecundo, cui idem Aunacharius interfuit, & ſexto loco ſubſcripſit, pariter repetita eſſe reperiuntur. Habentur in eo ſanciti canones quadragintaquinque ad Eccleſiaſticam diſciplinam & monaſticam obſervantiam retinendam ſpectantes; quorum nonnullorum etſi uſus exoleverit, antiquitatis tamen indices remaſerunt. De quibus monendum, ne dum in duobus ex illis vigiliis prohibitas legis, de ſacris intelligas, ſed quæ in privatis domibus fieri conſueverunt, ut cum dicitur canone tertio: *Non licet compenſas in domibus propriis, nec vigiliis in feſtivitatis ſanctorum facere*. Nam & paulo poſt: *Sed quicumque votum habuerit, in eccleſia vigilet. Sic & intelligas quæ habentur in ejuſdem Concilii canone quinto illis verbis: Omnino & inter ſupra dictas conditiones, vigiliis quas in honore Domini obſervant, omnibus prohibemus*. Quæ nimirum fiebant in domibus propriis, admixtasque habebant aliquas ſuperſtitiones.

LIII. Vigiliarum uſus. Quam autem frequens eſſet hoc tempore ſacrarum vigiliarum uſus in Gallis, illud oſtendit inter alia, quod quemlibet diem Dominicum Fideles præcedentibus noſturnis vigiliis agerent, ut docet canon primus poſterioris Concilii Matifconenſis, cui (ut diximus) idem in *Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS licofum ſibi virum, & Langobardorum genti Regem elegit. Celebrantur nuptiæ, *inchoante jam mense Novembri*, & poſtea Agilulſus mense Maio, *ab omnibus in Regnum apud Mediolanum levatus eſt*, inquit Paulus in fine libri 3. Autharim vero hoc anno obiſſe teſtatur Gregorius Magnus lib. I. Epiſt. XVII. ad univerſos Epiſcopos Italiæ, quæ cum nonnullis aliis mense Decembri Indictione nona data reperitur.

XIX. Concilium Antifiodorenſe. Ad num. LII. & ſeqq. in Synodo Antifiodorenſi, quam Aunacharius Antifiodorenſis Epiſcopus cum Abbatibus & Præſbyteris ſuæ Diœceſeos celebravit, nullus eſt character temporis præter nomen ipſius Epiſcopi qui præfuit. Cum autem Aunacharius diuturno tempore ſederit, inde factum eſt, ut alii Synodum illam citius, alii tardius collocarint. Sirmondus in Conciliis Galliarum eam anno DLXXXVIII. Cointius vero anno DLXXXVI. illigat, uterque levibus conjecturis innixus. Quare hac in re a Baronio non recedendum. In ea Synodo Canones quadraginta quinque editi ſunt. In primo dicitur: *Non licet Kalendis Januarii vetula aut cervulo facere, vel lrenas diabolicas obſervare, ſed in ipſa die ſic omnia beneficia tribuantur, ſicut & reliquis diebus*; ubi *vetula* priſco more ſcribitur pro *vitula*, ut & apud S. Audonium in Vita S. Eligii, *nullus in Kalendis Januarii nefanda & ridiculoſa, vetulas aut cervulos, &c.*

terfuit & ſubſcripſit Aunacharius, qui huic Synodo Antifiodorenſi præfuit: cuius hæc ſunt verba, dum de die Dominico religioſiſſime celebrando agitur: *Noctem quoque ipſam, quæ nos ſupernæ luci & immarceſcibili reddidit, ſpiritualibus exigamus excubiis, nec dormiamus in ea, quemadmodum dormitant, qui nomine dumtaxat Chriſtiani eſſe noſcuntur; ſed oremus & vigilemus operibus ſacris, ut digni habeamur in regno coheredes fieri Salvatoris*. Hæc ante annum ſtatuta in Concilio provinciali, haud potuerunt poſt annum a diœceſano Concilio aboleri, ab eo præfertim Epiſcopo, qui (ut dictum eſt) eidem ea ſtatuenti Concilio ſubſcripſiſſet. Quinetiam in hoc ipſo Antifiodorenſi Concilio, de quo agimus undecimo canone habetur de religioſe ſervandis vigiliis Paſchatis: *Ne quis ſcilicet quicumque in eis poſt mediam noctem comedat*. Hæc de vigiliis oportuit admonuiſſe adverſus eos qui putant per idem Concilium fuiſſe abrogatas.

Pertinet & ad antiquitatis uſum, quod ejuſdem Synodi canone trigefimoſexto prohibetur mulier nuda manu Euchariſtiam ſumere: ſed (quod habet inferius canon quadrageſimusſecundus) præcipitur ut ad hoc opus unaquæque mulier habeat Dominicalem ſuum, alioqui non communicet. Quid autem per Dominicalem intelligi debeat, accipe ex S. Auguſtino, qui de hoc agit ſermone centefimo quinquageſimo ſecundo de tempore, ubi ait: *Omnes viri quando communicare deſiderant, lavant manus, & omnes mulieres nitida exhibent linteamina,*
S s s 2 ubi

LIV. De Euchariſtiæ ſumptioſe.

faciat. Invehitur Synodus in eos, qui Gentilium more Kalendas Januarii colunt, ſicuti & Synodus Turonenſis Canone XXII. celebrata anno DLXVI. Secundus Canon; *Ut omnes Præſbyteri ante Epiphaniam miſſos ſuos dirigant, qui eis de principio Quadageſima nuncient, & in ipſa Epiphania ad populum inducant*. Sanctus hic Canon, ut Feſtum Dominicæ Reſurrectionis per totam Diœceſim Antifiodorenſem uno eodemque die celebraretur, quia frequenter oriebatur dubietas Paſchæ, ſeu controverſia de die quo Paſchalis ſolemnitas agenda eſſet, ſicut hoc anno contigit, ut anno DXCIV. videbimus, qui eam controverſiam in eum annum Baronius diſtulit.

Præter Antifiodorenſem Synodum Aunacharius ſive Aunarius Epiſcopus res egit quam plurimas laude dignas. Stephanum Præſbyterum, ut ſanctiſſimorum Pontificum Amatoris ac Germani prædeceſſorum ſuorum Vitas, illam ſoluta, hanc ſtriſta oratione, ſcriberet, hortatus eſt literis, quæ adhuc extant. Reſcripſit Stephanus, & poſt longas excuſationes, quibus humilitatem ſuam teſtatus eſt, Aunarii poſtulationi acquievit. Obiit Sanctus Aunarius ſecundum calculum Cointii anno DCV. & colitur in Tabulis Eccleſiaſticis VII. Kal. Octobris. Patria fuit Aurelianenſis genere nobiliſſimus, & facultatum ampliſſimarum, quas poſſedit, hæredem Eccleſiam Anti-

XX. Floret S. Aunarius Epiſc. Antifiodorenſis.

ubi corpus Christi accipiant. Subdit pluribus, quid hæc significant.

IV.
De sancto
Theodoro
Siccota.

Sed jam invisamus Orientis Ecclesiam, quæ misericordia Dei non destituta, eodem tempore quo Occidens tanto Pontifice illustratur Gregorio Magno, ipsa refulget splendore viri sanctissimi Theodori Siccotæ, qui in Galatia ex Archimandrita invitatus est proventus ad Episcopatum Anastasiopolis civitatis itidem in Galatia sub Ancyrana metropoli. Scripsit res ab eo præclare gestas quam fidelissime, qui a puero cum ipso coaluit Georgius presbyter atque ejusdem monasterii præfectus: nam in fine ejus commentarii hæc ipse: *Hæc ego Eleusius, qui & Georgius a S. Theodoro vocatus sum, omnia, Deo adjuvante, conscripsi. Neque vero miraculorum ipsius expers fui, sed ea maxime omnium expertus sum. Cum enim parentes mei ex oppido Adigermaro oriundi diu simul vixissent, nec ullos possent liberos suscipere, ad sanctum virum accesserunt; cumque zonas, quibus ille benedixerat, accepissent, ego conceptus sum, & in lucem editus, & infans ipsi oblatus: qui & in ejus monasterio enutritus, a religiosissimo Præfecto litteras didici, &c.* Qui igitur rerum mirabilium ipsius Theodori inspector maxime fuit, eas sincerissimo stylo memoriæ perpetuæ posteris tradidit. Quomodo autem (quod hoc tempore Mauritii Imperatoris accidit) ad Episcopatum Anastasiopolis tractus sit, idem auctor narrat his verbis:

LVI.
Theodoro
creatur
Episcopus
Anastasiopolis.

Defuncto Timotheo Anastasiopolis Episcopo, cives & clerici ad beatissimæ Ancyra metropolis Archiepiscopum convenerunt, & magnum Dei servum Theodorum Siccotæ mansionis Archimandritam in sanctissimæ Ecclesiæ suæ Episco-

PAGIUS sidorensem constituit ut legitur in Historia Episcoporum Antisiodorensium Tomo primo Bibliothecæ MSS. Labbei.

XXI.
S. Theodorus
Siccota fit
Episcopus
Anastasiopolis.

Ad num. LVI. Nullus est temporis character in Vita Sancti Theodori Siccotæ, ex quo possimus devenire in cognitionem anni, quod dictus est Episcopus Anastasiopoleos, Galatiæ Civitatis, quæ subiacebat Ancyra Metropoli Galatiæ primæ. Ad Anastasiopolitanum Episcopatum spectabat Oppidum Siceon, ab ipsa Civitate duodecim millibus distans ubi erant varia Monasteria, unde Siccota fuit appellatus Sanctus Theodorus Archimandrita, cujus Vitam ab Eleusio ejus discipulo scriptam exhibent Acta Sanctorum Bollandiana ad diem XXII. mensis Aprilis.

XXII.
Gesta in
bello Persico.

Ad num. LVII. Rebellio militum Romanorum adversus suos Duces in Perside, & facta cum illis conciliatio, pertinent ad superiores annos, ut ibidem demonstravimus. Quæ vero hoc anno Romanos inter & Persas gesta, narrat his verbis Evagrius lib. 6. cap. 14. *Sequenti astate (nempe a conciliatione militum cum Philippico suo Præfecto) cum exercitus Romanorum in unum collectus esset, & Persa expeditionem suscepissent adversus Romanos, circa Martyropolim gravis*

pum efflagitarunt. Quorum ille lætatus studio & voluntate, præcepit, ut eum ad se adducerent. Erat autem tempus quo sanctus Theodorus in spelunca inclusus preceationi vacabat & quieti. Accesserunt igitur Anastasiopolis clerici & cives ad monasterium atque speluncam, & supplicarunt, ut se pastorem ipsis concederet. Quod ille cum ne audire quidem vellet, nedum concedere: ipsi vi quadam pia illata eum e monasterio extulerunt, & in lecticam coniectum abduxerunt. Cujus discessu cum & monachi, & cæteri qui illic commorabantur, mæsti essent: vir sanctissimus eos per fratrem consolatus est: Omittite, inquiens, mærorem filii: nam si mihi crederitis, non dimittam vos: nihil enim est in terra, quod me a consuetudine vestra possit separare. Ancyram igitur metropolim ingressus, a beatissimo Archiepiscopo Paulo cum lætitia susceptus est, & Episcopus constitutus. Viderat autem quidam in quiete stellam ingentem e cælo delapsam, & super ecclesiam illius civitatis constitisse, quæ radiis suis tum civitatem ipsam, tum regiones finitimas illustrabat. Probavit quidem ostensam visionem eventus, cum incredibili miraculorum virtute illic vir sanctus effulgens, toti penitus illuxit Orienti: narrat ea idem auctor, quæ nos brevitate causa dicere prætermittimus. Porro sæpe sequentibus annis idem nobis occurret Theodorus, semperque præclaris factis insignior.

Quod ad res bellicas spectat, male sæpe pugnatum esse adversus Avares, docent Theophanis Annales, cum & certa spes victoriæ insperate oblata Romanis dilabatur, amplius non reverfura. Ad-

LVII.

ver-

*commissa est pugna. Cumque Philippicus superior fuisset, multique Persa, & inter hos Princeps quidam fortissimus, in pralio cecidisset, Persarum tamen multitudo non contemnenda Martyropolim ingressa est, id quod maxime illis studio fuerat. Exinde Romani ab obsidione quidem Urbis abstinendum sibi esse censuerunt. Neque enim fieri posse, ut eam vi expugnarent. Et hæc quidem astivo tempore facta sunt a Romanis. Hyeme vero dimissus est exercitus. Quæ ex Evagrio descripsit Nicephorus lib. 18. cap. 17. Idem habet Theophylactus lib. 3. cap. 5. sine ulla temporis nota, & Theophanes ad annum Incarnat. secundum Alex. DLXXIX. qui Kal. Septemb. anni Christi DLXXXVI. inchoatur ideoque anno non suo. Pergit Evagrius cap. 15. *Mittitur posthac ab Imperatore Comentiolus genere Thrax, qui Philippico in Magisteria potestate succederet.**

Addit, eum fortissime cum Persis congressum, hos fugam arripuisse: cumque ad Regem suum reverti minime auderent, adversus, *Hor- misdan* Persarum Regem conjurationem inisse, auctore *Varamo* Magistro militum apud Persas; intereaque *Comentiolum* Martyropolim interclusam præfidiis tenuisse, & *Ocbas* castellum munitionissimum, e regione hujus Urbis in adversa

XXIII.
Persa ad-
versus Hor-
misdan
Regem con-
juratio-
nem in-
unt.

ripa

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

versus item Persas discordia ducum. Romani exercitus nihil gloria dignum est actum; rebellansque exercitus ad-

versus Imperatorem, vix tandem illi paruit postea reconciliatus. Sed de his pluribus in Theophane.

Se-

PAGIUS

ripa situm vi cepisse. Aliter hæc narrat Theophylactus. Nam. lib. 3. cap. 5. relata priori pugna ait: *Philippicus illico (παρὰντικα) abire Præfectura cogitur, cujus locum Comentiolus Imperatoris auctoritate cepisset.* Capite sequenti Comentioli cum Persis prælium memorat; & lib. 4. cap. 2. ait: *Cum per illos dies Comentiolus Dux Romanus arcem Achas cepisset, militemque in hyberna dimisisset, Varamus Castella Persidis paulatim aggreditur, ubi Castrum ab Evagrio Ochas vocatum ipse Achas nominat, cujus situm lib. 1. cap. 12. eodem prorsus modo, quo Evagrius, describit.* In eo hic & Theophylactus conveniunt, quod uterque de rebellionem Varami adversus Hormisdam Regem loquitur post secundum prælium. Sed in eo dissentiunt quod Theophylactus exercitum post secundum

prælium a Comentiolo in hyberna dimissum scribit: ille vero id accidisse tradit ante secundum congressum & Comentioli adventum, ideoque significare videtur Evagrius, hæc prælia duobus diversis annis inita. Verum, ut ex infra dicendis liquebit, uno eodemque anno commissa fuere. Quare non dubito, quin Theophylactus qui Heraclii Imp. temporibus Historiam suam publicavit, aliquot scilicet annis postquam Evagrius suam in lucem edidisset, istum hujus Historici errorem emendaverit. Hæc Evagrii aberratio Baronium impulit, ut *Hormisda* mortem in annum DCXII. reiceret, quem tamen exeunte hoc anno trucidatum esse infra demonstrabo.

Concilium *Metense*, de quo anno DXCIV.

JESU CHRISTI
ANNUS
591.

GREGORII PAP.
ANNUS
2.

MAURITII IMP.
ANNUS
6.

I.
Gregorii
epistolæ
quales.

Sequitur Christi Redemptoris annus quingentesimus nonagesimusprimus, nona Indictione: quo cum plures sancti Gregorii Papæ res gestæ ex epistolis ipsius legantur, illæ a nobis Annalibus intextentur, quæ videntur esse præstantiores: cum alioqui ex singulis ipsarum versibus nonnisi magna, quæcumque gesserit, aut scripserit, esse, quisque prudens intelligat, si accurate recta iudicii lance cuncta pensaverit; atque plane digna censeat, ut nec vel apex omitteretur ex scriptis ab eo epistolis, qui non redderetur iisdem Annalibus: verum affluens nimis copia secus agere persuasit: etenim præfens tomus unius tantum Pontificis rebus gestis implendus esset, nec ipse puto sufficeret, si cuncta quæ illis adnexa videntur, iisdem pariter jungerentur. Cæterum sunt complura, quæ licet minima esse videantur, magnam tamen insinuunt in Apostolico viro virtutem.

II. Etenim qui contemplatione cælestium præferebat extra orbem hunc positum Angelum, & quem universalis Ecclesiæ circumspeditione aquilam volatu lustrantem mundum quisque jure dicere potuisset, dum eidem cum hæreticis universis atque schismaticis toto orbe dispersis jure certamen esset, cunctæque regendæ universalis Ecclesiæ machinæ onus incumberet; idem ipse tamen amplitudine caritatis, & misericordis animi immensa latitudine, quæ etiam videntur minima minime prætermisit: privatorum enim semper intentus commodis, ut egentes levaret inopia, mœrentes animo solaretur, dissidentes componeret, factus omnia omnibus, prout quisque opus haberet, sollicito studio præsto fuit. Sunt indices ejus rei litteræ ipsius hoc anno mense Februario datæ (a) ad Anthemium subdiaconum in Campania, quibus ei mandavit, ut ancillis Dei Nolæ degentibus egestate pressis, Paulino insuper presbytero monasterii S. Erasmi, ac duobus monachis in oratorio S. Archangeli servientibus præscriptam elemosynam impertiret.

(a) Greg.
l. 1. epist.
23.

III. Cum enim Gregorius subdiaconus ad Ecclesiæ Romanæ bona curanda mitteret, æque ut ante fecerat, in mandatis illis dedit, ut pauperum curam gererent, eosque investigatos scripto notatos mitterent. Quod cum ex his unus

idem Anthemius subdiaconus agere negligeret, ab eodem Gregorio objurgatur, cum rursus ad eum scribens, hæc ait: (b) Greg. (b) *Discedenti tibi mandavimus: & postea præceptis discurrentibus injunxisse meminimus, ut curam pauperum gereres; & quos illic egere cognosceres, scriptis recurrentibus indicares: & vix de paucis hæc facere curasti. Volo autem, ut domnæ Paterichæ meæ, mox ut præsentem jussionem susceperis, offeras ad calciarium puerorum solidos quadraginta, & tritici modios quadringentos: domnæ Palatinæ relicte Urbici solidos viginti, & tritici modios trecentos; domnæ Vivianæ relicte Felicis solidos viginti, & tritici modios trecentos. Qui omnes simul octoginta solidi in tuis rationibus imputentur.* Puto has quidem fuisse ex illis nobilibus Romanis feminis a Totila Gothorum Rege ex Urbe pulsas cum viris suis; quibus defunctis, bonisque deperditis, eas summa egestate laborasse. Porro eidem Palatinæ illustri feminæ, rursus litteris aliis (c) ad eundem hoc anno datis, præberi jussit solidos triginta annuos: similiter & Pastori oculis infirmo annuos modios viginti tres & fabæ undecim dari præcepit ab eodem Anthemio subdiacono (d). Sed de elemosynis hæc satis, exempli causa adducta de his quæ ad privatarum rerum curam exactam spectare videri possunt; ex quibus reliqua discas, quæ in aliis provinciis, potissimum vero in Urbe idem Gregorius erga pauperes ageret.

Pauperibus accurate proficui Gregorius.

(c) Greg.
l. 1. epist.
57.

(d) Greg.
l. 1. epist.
65.

IV. Quod autem ad publica Ecclesiæ universalis negotia spectare videtur: idem Gregorius hoc eodem anno mense Februario, more majorum, Synodalem epistolam (ita eam appellat ipse superius e) dedit ad Orientalis Ecclesiæ Patriarchas: qua cum primum ipse pastorum pastor, quales re vera debeant esse pastores, pluribus quam accuratissime doceat; quid insuper credere recte debeant, ut communionem Catholica & Apostolica perfruantur, insinuat. Erat autem (ut sæpe vidimus) illud in more, ut simulac quis Romanus creatus esset Pontifex, vicinis collectis Episcopis, Synodum ageret, in qua se esse fidei Catholicæ custodem tenacissimum declararet, ex eaque Synodo epistola Synodalis transmitti so-
leret

(e) Greg.
l. 1. epist. 4.

GREGORII PAPÆ 2.

MAURICII IMP. 10.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXXIX.
A.C. 591.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6084.

Ⓞ 12. G. 3. P. 15. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 591.

[1] **I**s annus hac formula notatus: IX. post I. Consulatam Mauricii Tiberii Aug. solius Postconsulatus.

leret ad absentes universi orbis Episcopos, potissimum vero ad præcipuarum Ecclesiarum Patriarchas: quod quidem S. Gregorius more majorum egregie præstitit, dictam scribens epistolam, cujus ejusmodi inscriptus titulus reperitur (a): Gregorius Joanni Episcopo Constantinopolitano, Eulogio Alexandrino, Gregorio Antiocheno, Joanni Hierosolymitano, & Anastasio Patriarchæ Antiocheno a paribus. Cur autem hic nominari contingat duos Patriarchas Antiochenos, Gregorium, & Anastasium, superius dictum est. Sed quod a paribus scriptum dicatur, non sic velim accipias, ut pares eos esse dignitate significare Gregorius Papa voluerit, quos ex Concilii Nicæni canone satis sciret esse distinctos. At non puto exemplum unum ad omnes esse missum simul; sicque accidisse, ut cum quatuor unius epistolæ inventa sint exemplaria, satis fuerit visum librario nomina simul jungere, a parique addere, quo significaret, eandem ad eos quatuor æque missam: sed primo loco ponendum Joannem putarit, quem ob regiam civitatem clariori videret fulgere splendore, existimans antiquitus constitutum sedium ordinem & prærogativam jam antiquatam. Quod vero ad ipsam spectat epistolam, omiſſis cæteris quæ muneris sacerdotalis eminentiam exprimunt; ea tantum quæ ad fidem Catholicam spectant, tamquam totius ædificii fundamentum, hic breviter, ut scripta habentur, sunt recensenda.

(a) Greg.
l. i. epist.
24.
De Epistola Synodali S. Gregorii.

V.
(b) Rem.
10.
Professio
Catholicæ
fidei sancti
Gregorii.

Prætera, inquit, quia corde (b) creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem: sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor; Nicænum scilicet, in quo perversum Arii dogma destruitur; Constantinopolitanum quoque in quo Eunomii & Macedonii error convincitur; Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas judicatur; Chalcedonense vero, in quo Eutychetis Dioscorique pravitas reprobat, tota devotione complector, integerrima approbatione custodio. Quod vides, lector, cubitalibus (ut ajunt) litteris probatum a sancto Gregorio poni Chalcedonense Concilium: id scias velim scite prudenterque factum occasione schismaticorum asserentium damnantes Tria capitula, ac Quintam Synodum profitentes, labefactare ipsum sacrosanctum Chalcedonense Concilium. Pergit vero Gregorius: Quia in his, quatuor Conciliis videlicet, velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura consurgit; & cujuslibet vitæ atque actionis existat quisquis eorum soliditatem non tenet, etiam si lapis esse cernitur, tamen extra ædificium jacet.

VI.

Quintum quoque Concilium pariter veneror: in quo epistola quæ Iba dicitur

erroris plena reprobat: in quo Theodorus, personam mediatoris Dei & hominum in duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur: & in quo scripta quoque Theodoretæ, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiæ prolata refutantur. Sunt hæc illa Tria capitula ab Orthodoxis damnata, quorum causa totum inversum sæpe vidimus orbem. Rursum vero ne horum damnatione videretur carpere idem sacrosanctum Concilium Chalcedonense, generali hac, quam subdit, sententia satisfacit: Cunctas vero quas præfata veneranda Concilia personas respuunt, respuo: quas venerantur, amplector: quia dum universali sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit aut solvere quos ligant, aut ligare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. Quisquis vero prædictarum Synodorum fidem tenet, pax ei sit in Deo Patre per Jesum Christum Filium ejus, qui cum eo vivit & regnat consubstantialiter Deus in unitate Spiritus sancti per omnia secula seculorum. Amen. Hactenus ad eos Gregorius.

De quinta Synodo & tribus capitulis.

Porro ad eundem Anastasium Antiochenum alias privatas litteras (c) dedit, in quibus rationem pariter reddidit, cum ad eum sicut ad alios scripserit, cum non sederet in Ecclesia Patriarcha, subrogato jamdiu ante Gregorio, dicens in fine: Præterea sicuti Patriarchis aliis, vel Patriarchis, ita & Synodicam vobis epistolam direxi: quia apud me semper hoc estis, quod ex omnipotentis Dei munere accepistis esse, non quod voluntate hominum putamini non esse. Addidit & litteris donum, nempe claves S. Petri: ait enim ad finem epistolæ: Amatoris vestri beati Petri Apostoli vobis claves transmisit, quæ super ægros posita, multis solent miraculis coruscare. Sed & ad Andream (d) virum insignem itidem clavem misit habentem intus de ejusdem S. Petri catenis limaturam: nam ad finem epistolæ eadem quæ superius ferme verba habet, cum ait: Præterea sanctissimam clavem a S. Petri Apostoli corpore vobis transmisit, quæ super ægros multis miraculis solet coruscare: nam etiam de ejus catenis interius habetur. Eadem igitur catenæ, quæ illa sancta colla tenuerunt, suspensæ, colla vestra sanctificent. Totidem habet etiam verba in epistola ad Joannem Exconsulem Patricium & Quæstorem, cum illi idem munus impertitur: hic enim quo plus cæteris Gregorium diligebat, eo sollicitius procuraverat apud Imperatorem, ut delectus Pontifex probaretur. Ad quem inter alia Gregorius: (e) Vobis quidem omnipotens Deus, qui bono animo fecistis, bona æterna retribuat: sed me a tanto loci hujus periculo, quali-

VII.
(c) Greg.
l. i. ep. 25.

(d) Greg.
l. i. ep. 29.

Claves de sepulcro S. Petri Gregorius ad diversos mittit.

(e) Greg.
l. i. ep. 30.

liter voluerit, absolvat: quia sicut peccata mea merebantur, non Romanorum, sed Longobardorum Episcopus factus sum, quorum synthicæ * spathæ sunt, & gratia pœna. Hæc idcirco Gregorius, quod universa Italia gente esset Longobardorum repleta, quæ fera & dura ex beneficiis effici soleret truculentior.

* fiffitiæ id est soldalitates, ex voce Græca.
VIII.
De usu clavium sepulcri S. Petri.

(a) Greg. de glor. mart. l. i. c. 28.

Quod vero ad claves spectat e corpore S. Petri (ut ait) mitti solitas: quoniam frequens est eadem ad diversos pietatis ergo mitti munera ab ipso S. Gregorio, hic tibi repetenda opportune videntur, quæ de iisdem clavibus superiori tomo ex Gregorio Turonensi sunt recitata ex commentario de gloria martyrum, ubi post alia hæc addit: (a) *Mul- ti enim & claves aureas ad referandos cancellos beati sepulcri, Principis Apostolorum videlicet, faciunt, qui eas ferentes pro benedictione priores accipiunt, quibus infirmitatem tribulantium medentur: omnia enim fides integra præstat.* Quanta vero & quam miranda consueverit Deus per hujusmodi claves operari miracula, elicita etiam ab hostibus testimonia suo loco superius recensuimus: quanta præterea ex sudariis sepulcro admotis, quæ brandea, sive palliola, aut sanctuaria dicta reperies, miracula manare solerent, ex utroque Gregorio satis superius dictum est.

IX.

(b) Greg. l. i. ep. 32.

Oppressos Episcop. sublevare curat.

(c) Greg. l. i. ep. 36.

(d) Greg. l. i. ep. 57.

(e) Greg. l. i. ep. 47.

X.

(f) Greg. l. 2. ep. 20.

Laborans interea Gregorius Papa in ministerio pastoralis, sollicitus erat oppressiones Episcoporum sublevare: quod enim sciret Blandum (b) Hortensem Episcopum detineri a Romano Exarcho Ravennæ, ut eum e manibus illius vindicaret, iussit ut in causa ejus cogeretur Synodus, & deponeretur, si obnoxius criminibus repertus fuisset; sin secus, in suam restitueretur Ecclesiam. Non solum enim criminalia Episcoporum judicia procul aberat ut a Præfæctis judicarentur, sed quæque alia minora si haberent ipsi Præfæcti adversus Episcopos, non nisi per Episcopos judicari ipsimet petere consueverant, ut constat ex ejusdem Gregorii epistola ad Malchum (c) Episcopum in Dalmatia data. Sicubi autem audiret sive clericos, sive laicos a Præpositis afflicti, continuo illis præsto esse non destitit: ejusmodi plane argumenti est epistola (d) ad Gennadium Patricium Exarchum in Africa, cum accepisset illic a Theodoro Magistro militum subditos male haberi: de quo etiam reprimendo scripsit (e) ad Honoratum diaconum.

Solicitem vero eundem Gregorium semper super Episcopos invigilasse, ut animarum saluti iidem invigilarent, plane declarat perbrevis ejus epistola ad Projectitum Narniensem Episcopum data hoc anno, mense Septembri, verbis istis (f):

Pervenit ad nos, peccatis imminenti- bus, in civitate vestra Narniensi mortalitatem omnino grassari: quæ res nos nimis afflixit. Quamobrem salutantes fraternitatem tuam modis omnibus suademus, ut a Longobardorum, sive Romanorum, qui in eodem loco degunt, admonitione, sive exhortatione, nulla ratione cessetis, & maxime a Gentiliis & hæreticorum, ut ad veram rectamque fidem Catholicam convertantur. Sic enim aut divina misericordia pro sua eis forsitan conversione & in hac vita subveniet: aut, si eos migrare contigerit, a suis (quod magis notandum est) transierit facinoribus absoluti. Hæc ad Narniensem Episcopum Gregorius: in quo & illud mirandum, quod cum in dando effusissimus esset, in accipiendo continentissimus semper extitit. Est de his dignum exemplum in ipsius litteris ad Felicem Messanæ in Sicilia civitatis Episcopum, in quibus inter alia hæc habet (g): *Nobis de cætero ne quid transmittere debeas, inhibemus. Et quoniam non delectamur xeniiis: Palmatianas, quas tua direxit fraternitas, cum gratiarum actione suscepimus; sed eas, ne quod exinde potuisses sentire dispendium, digno fecimus pretio venditari, & id fraternitati tuæ transmissimus singulatim.* Hæc ipse.

Quid Episcopi tempore peccatis.

(g) Greg. l. i. ep. 64.

Xenia etiam respuit Gregorius.

XI.

Sed quid per Palmatianas intelligat, haud satis explicat. At obscurus locus elucidatur per Cassiodorum (h), qui in epistola ad Anastasium suadet esse intelligendum vinum ita nominatum: etenim cum pretiosa vina recenset, Palmatianum adnumerat. Sed cur ita dictum, num ab uva Palmatia, ita a Plinio appellata (i), ex qua vinum Palmatium idem fortasse quod Palmatianum? Scimus majores etiam ex palma arbore potationem conficere consuevisse: nam S. Hieronymus ait (k), *Palmarum fructus exprimuntur in liquorem.* Sane quidem & Philostratus in Apollonio (l) vinum ex palmarum fructibus educi testatur, & Strabo (m) in Arabia vinum ex palmis confici solitum æque adstipulatur.

(h) Cassio. l. 12. ep. 12.

(i) Plin. l. 14. c. 6.

(k) Hier. ep. 20.
(l) Philo. in Apol. l. 2.

(m) Strabo l. 16.

XII.

Verum nequaquam de his intellexisse Gregorium puto: sed potius ex ratione loci apparet esse locutum de illo vini genere, quod dicebatur palmatianum; de quo audi Cassiodorum: *Vinum quoque quod laudare cupiens, Palmatianum nominavit antiquitas, nos stipsim, a spiritu, sed gratum suavitate perquire: nam licet inter vina Brutia videatur extremum, factum tamen est pene generali opinione præcipuum.* Ibi enim reperitur & Gazeto par, & Sabino simile, & magnis odoribus singulare. Sed quia illud famam sibi nobilissimam vindicavit: hoc & in suo genere nimis elegans perquiratur ne prudentia majorum aliquid appellasse

vi.

videatur improprium (quod scilicet ob ejus excellentiam nominavit Palmatianum) Est enim suavi pinguedine, molliter crassum, vivacitate firmissimum, nare violentum, candore quoque perspicuum: quod ita redolet ore ructatum, ut merito illi a palma nomen videatur impositum. Viscera defecta constringit, vulnera madida desiccant, lapsus reficit pectus; & quod vix valet implere potus arte compositus, hic naturaliter præstat infectus. Hucusque de Palmatiano vino Cassiodorus; quod pretiosum sanctus Gregorius accipere dono noluit, sed vendi fecit; & ei qui dederat, misit pretium.

XIII. Orientales Episcopi expulsi alendi dantur aliis Episcopis.

(a) Greg. l. 1. ep. 43.

XIV.

Cæterum Gregorius, qui non vult ab Episcopis munera accipere, eosdem erga coepiscopos pauperes monet ut sint misericordes. Etenim cum anno superiori (ut vidimus) incursione Avarum sub duce Gagano, sive Gajano, perturbatæ essent regiones Orientis, expulsique Episcopi cum populis e sedibus suis, cum jussisset Imperator eosdem profugos & extorres ab Episcopis Illyrici alii: id ut libenter faciant, monent eos S. Gregorius, datis ad ipsos his litteris (a):

Jobinus excellentissimus vir, filius noster, Præpositus per Illyricum, scriptis suis nobis indicasse dignoscitur, ad se sacris apicibus destinatis, jussum fuisse, Episcopos quos a propriis locis hostilitatis furor expulerat, ad eos Episcopos, qui nunc usque in locis propriis degunt, pro sustentatione & stipendiis præsentis vitæ esse jungendos. Et licet ad hoc fraternitatem vestram jussio Principalis admoneat: habemus tamen majus his mandatum æterni Principis, quo ad hæc terribiliter peragenda compellimur, ut non dico fratres & coepiscopos nostros, sed ipsos etiam quos nobis contrarios patimur cum opportunitas postulat in conferendis subsidiis necessitatum carnalium diligamus. Oportet ergo vos ad hanc rem & celestis primitus Principi obediens existere, & Imperialibus etiam jussionibus consentire, quatenus fratres coepiscoposque nostros, quos & captivitatis, diversarumque necessitatum angustiarum comprimunt, debeat consolandos, convicturosque vobiscum in Ecclesiasticis sustentationibus libenter suscipere: non quidem ut per communionem Episcopalis throni dignitas dividatur, sed ut ab Ecclesia juxta possibilitatem sufficientiæ debeant alimenta percipere. Sic enim & proximum in Deo, & Deum in proximo diligere comprobamur. Nullam quippe eis nos in vestris Ecclesiis auctoritatem tribuimus; sed tamen eos vestris solatiis contineri summopere hortamur. Hucusque Gregorius de his quæ ad Episcopos pertinent.

XV. Non defuit præterea pastorali propensiori cura sanctissimus Pontifex erga mo-

Ann. Eccl. Tom. X.

nachos, ut regulari observantia tenerentur; illos vero potissimum in monasterium revocandos esse curavit, qui facti essent disciplinæ monasticæ desertores. Erat inter eos Venantius vir illustris, Italiæ Cancellarius divitiis præpotens, ex Deciorum familia, quocum magna ipsi intercedebat necessitudo: pater hic erat clarissimarum illarum virginum Barbaræ & Antonia, de quibus frequens mentio in ejusdem S. Gregorii litteris habetur; plures etiam ad eandem datæ ab ipso reperiuntur. Hunc, inquam, exmonachum litteris scriptis revocare ad monasterium studuit; quem inter alias his admonuit (b): In quo enim habitu fueris, recolis; & supernæ distinctionis animadversione proposita, ad quid sis delapsus, agnoscis. Culpam ergo tuam pensa, dum vacat; distinctionem futuri judicii, dum vales, horresce: ne tunc illam amaram sententiam audias, cum jam nullis fletibus evadas. Et inferius: Ananias pecunias Deo voverat, quas post diabolica victus persuasionem subtraxit: sed qua morte mulctatus sit, scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, quia eos quos dederat nummos Deo abstulit: considera quanto periculo in divino judicio dignus eris, qui non nummos, sed te ipsum Deo omnipotenti, cui te sub monachali habitu devoveras, subtraxisti. Considera judicium Dei quod mereatur, qui semetipsum Deo vovit, continuoque mundi desideriis irretitus mentitus est quod vovit. Hæc & alia ad eum Gregorius: quibus suam exmonachi infelicissimi nostri temporis sententiam recognoscant, qualis erit, cum ad apostasiam etiam hæresim addiderint, ab ipsa Catholica fide, discessionem. Porro Venantius nihil profecit ex S. Gregorii litteris, ita extra monasterium usque ad obitum perseverans. Extant enim aliæ ejusdem Gregorii litteræ (c) post annos octo ad eum datæ, cum ægrotaret; aliæ (d) insuper ad Joannem Syracusanum Episcopum de ipso jam in extremis laborante.

Reperit præterea monachos qui & uxores duxissent, quos revocandos in monasterium studuit: bellorum enim jugis molestia fecerat monasticam observantiam relaxari, & monachis destitui monasteria. Ad hos corrigendos, eosdemque suis restituendos monasteriis, quantum putas laboris insumpsisse Gregorium? Id indicant ejus hoc anno eo argumento datæ litteræ (e) de Sicilia atque Campaniæ provinciæ monachis. Effecerat insuper necessitas bellica, ut cum uxoribus, filiabus, atque sororibus, aliisque feminis fugerent viri in proximas insulas Orfianam atque Palmariam & alias, ubi monachorum erant monasteria: eosque miserationis intuitu cum monachi sus-

Desertores & vagos monachos revocat.

(b) Greg. l. 1. epist. 33.

(c) Greg. l. 9. epist. 25.

(d) Greg. l. 9. epist. 31.

XVI. Monachos revocat ad disciplinam.

(e) Greg. l. 1. epist. 38. 39. 40.

CHRISTI
591.GREGORII PAP.
2.MAURITII IMP.
6.

cepissent, haud leve allatum est damnum monasticæ continentiæ. Ad hæc avertenda mala idem Gregorius longe separari a feminis monachos voluit (a) per Anthemium subdiaconum: cum & illud quoque prohibuit, ne ante decem & octo annorum ætatis tempus quis reciperetur in monasterium. Sed & quod monachos itidem Gorgoniæ insulæ solutos monastica disciplina audisset, ad eos institutos Orosium misit (b) Abbatem, cui & erigere in insula corsica monasterium in loco munito in mandatis dedit. Quos vero sciebat in monasteriis monastice vivere monachos, iidem ut Deo propensiori cura vacarent, sollicitudine pastoralis providit, curavitque ut exteriora negotia eorundem monasteriorum per prudentes sæculares viros curarentur, constituto salario: ita quidem de his scripsit (c) ad Petrum subdiaconum negotia Ecclesiastica curantem in Sicilia. Quos vero pauperes novit, sed monastici instituti tenaces, eosdem impertita elemosyna alendos curavit (d).

(a) Greg.
l. 1. epist.
48.(b) Greg.
l. 1. epist.
49. 50.(c) Greg.
l. 1. epist.
67.(d) Greg.
l. 2. epist.
17.XVII.
Laurentium Archidiaconum deponit.

Qui igitur monachos ubique degentes sub regulari contineri voluit disciplina, clericos pariter ex sanctorum canonum præscripto vitam agere, componereque mores curavit: adversus vero contemptores Ecclesiasticam pro meritis censuram exercuit: etenim hoc anno, mense Septembri Laurentium Romanæ Ecclesiæ Archidiaconum redegit in ordinem, alio in ejus loco subrogato; de quo in exordio secundi ejus epistolarum libri hæc scripta leguntur: *Temporibus Papæ Gregorii, Consulatus Mauritii Augusti anno sexto, depositus est Laurentius, qui primus fuerat in ordine diaconus sedis Apostolicæ, propter superbiam & mala sua, quæ tacenda duximus: & factus est Archidiaconus Honoratus coram omnibus presbyteris, & diaconibus, Notariisque, subdiaconibus, vel cuncto clero in basilica Aurea.* Hæc ibi. Quem igitur vidisti erga monachos clementem, & in pauperes misericordem, superbientem, Archidiaconum minime tolerandum putavit, secundum illud Apostoli (e): *In promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam.* Atque ex sententia Petri (f), iudicium incipiendum esse ostendit a domo Domini, ab ipsa Apostolica sede, ne vilesceret, cum illud exercendum esset apud externos. Quod autem audis id factum sexto Mauritii anno, intellige illum inchoatum hoc anno, mense Augusto, quo Tiberium mori contigit. Vides re ipsa S. Gregorium perficisse, quod scriptis suis unumquemque Episcopum facere debere commonuit, nimirum quod ait (g): *Sit rector bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum justitiæ e-*

(e) 1. Cor.
10.
(f) 1. Pet.
4.(g) Greg.
Past. l. 2.
c. 6.

rectus, ut & bonis in nullo se præferat, & cum pravorum culpa exigit, potestatem protinus sui prioratus agnoscat: quatenus & honore suppresso, æqualem se subditis bene viventibus putet, & erga perversos jura reſtitutionis exercere non formidet. Hæc in Pastoralis.

At non solum adversus superbientem Archidiaconum Ecclesiasticæ censuræ vigorem exercuit, sed & Demetrium Neapolitanæ Ecclesiæ Episcopum hoc eodem anno sede deposuit; quibusnam autem exigentibus culpis, audi quæ scribat ad Neapolitanos (h): *Demetrius siquidem, qui nec antea Episcopus dici meruit, tantis & talibus nequitis inventus est involutus, at si secundum suorum qualitatem facinorum iudicium sine misericordia recepisset divinis mundanisque legibus durissima proculdubio fuerit morte pleſtendus: sed quia pœnitentiæ reservatus, sacerdotii honore privatus est, &c.* Jubet autem eis de successoris agere electione, cum illi Paulum quemdam Episcopum usque ad creationem novi Episcopi ministratorem dari sibi petiissent (i).

XVIII.

(h) Greg.
l. 2. epist.
3.(i) Greg.
l. 2. epist.
6.

Quod rursus pertinet ad clericorum disciplinam, ex sacrorum canonum instituto vetuit eos cum feminis conversari, ita inter alia scribens ad Symmachum Defensorem (k): *Præterea volumus, ut sacerdotes, qui in Corsica commorantur, prohiberi debeant, ne cum mulieribus conversentur, excepta dumtaxat matre, sorore, vel uxore, quæ caste regenda est.* Hæc ibi. Cum enim (quod sæpe dictum est) uxorati adſciscerentur in clerum, non alia id fieri erat solitum ratione, quam si uxor acquiesceret caste vivere, & quem hæcenus maritum novisset, jam exinde fratrem esse cognosceret, atque inter ipsos castissima conversatio intercederet. Dicebantur feminæ illæ presbyteræ, quæ sic interdum conversari cum viris suis jam sacerdotibus sinerentur (secundum ea quæ habentur in Concilio Turonensi (l)); & ipse Gregorius scribit in dicta epistola ad Symmachum Defensorem (m) ut tamen nulla prorsus suspicio esse posset mixtionis. Quamobrem ea licentia magna cautela uti solebant: ut exemplo vel uno percipias ex iis quæ ab ipso S. Gregorio in dialogis (n) scripta leguntur his verbis.

XIX.
Clericos revocat ad disciplinam.
(k) Greg.
l. 1. epist.
50.(l) Conc.
Turon. 2.
c. 13. 14.
20.(m) Greg.
l. 1. epist.
50.(n) Greg.
dial. lib. 4.
c. 11.

Sed neque hoc sileam, quod vir venerabilis Abbas Stephanus, qui non longe ante hoc tempus in hac Urbe defunctus est (quem ipse etiam bene nosti) in eadem provincia Nursiæ contigisse referebat. Aiebat enim, quod illic presbyter quidam Ursinus nomine, commissam sibi cum magno timore Domini regebat Ecclesiam. Qui ex tempore ordinationis acceptæ presbyteram suam, ut sororem diligens, sed quasi hostem cavens, ad se propius ac-

XX.
De S. Vrſino Presbytero.

cedere nunquam sinebat; eamque sibi
propinquare nulla occasione permittens,
ab ea sibi communionem funditus familia-
ritatis absciderat. Habent quippe sancti
viri hoc proprium: nam ut semper ab il-
licitis longe sint, a se plerumque etiam
licita abscindunt. Unde idem vir ne uni-
quam per eam incurreret culpam, sibi et-
iam per illam ministrari recusabat neces-
saria. Hic ergo venerabilis presbyter
cum longam vitæ impleset ætatem, anno
quadragesimo ordinationis suæ, inarde-
scente graviter febre correptus, ad extre-
ma deductus est. Sed cum eum presbyte-
ra sua conspiceret, solutis jam membris,
quasi in morte distentum, si quod adhuc
ei vitale spiramen inesset, naribus ejus
apposita curavit aure dignoscere. Quod
ille sentiens, cui tenuissimus inerat flatus,
quantulo adnisi valuit ut loqui potuisset,
inervescens spiritu, collegit vocem, at-
que erupit, dicens: Recede a me, mu-
lier, adhuc igniculus vivit, paleam tol-
le. Illa igitur recedente, crescente vir-
tute corporis, cum magna cœpit lætitia
clamare, dicens: Bene veniant domini mei:
Bene veniant domini mei. Quid ad tan-
tillum servulum vestrum estis dignati con-
venire? Venio, Venio: Gratias ago,
Gratias ago. Cumque hæc iterata cre-
bro voce repeteret: quibus hoc dice-
ret, noti sui, qui illum circumsteterant,
requirebant. Quibus ille admirando re-
spondit, dicens: Numquid hic convenisse
sanctos Apostolos non videtis? Beatum
Petrum & Paulum primos Apostolorum
non aspicitis? Ad quos iterum conversus
dicebat: Ecce venio: Ecce venio. Atque
inter hæc verba animam reddidit. Huc-
usque Gregorius

Quod insuper ad continentiam perti-
net clericorum, idem S. Gregorius ar-
diori eam disciplina contraxit, ubi au-
divit esset solutam. In Sicilia enim pra-
vus abusus obrepserat, ut subdiaconi u-
xorem ducerent: quod ne penitus fieret,
Pelagius Papa prædecessor Gregorii (ut
vidimus) omnino vetuit, atque conjun-
ctos separari mandavit: Gregorius autem
ipse scribens (a) ad Petrum subdiaco-
num, prohibuit ne in posterum quis sub-
diaconus ordinaretur, nisi continentiam
servare Episcopo spondisset: conjunctos
autem ita manere voluit, ut nulla eis
spes esset ad superiorem ordinem ascen-
dendi, nisi ab ea quam acceperant, uxo-
re se penitus separassent. Ex his plane
refellitur, exploditurque longe longius
effictum illud pudendum mendacium, &
inane commentum inter aniles fabulas
illas adnumerandum, quas vetulæ, dum
sufum digitis torquent, ad lucernam in-
ter juvenculas narrare solent, sive po-
tius inter delirantium putes somnia re-
censendum; quod tamen Novatores ma-

Ann. Eccl. Tom. X.

gno emptum pretio ad clericalem destru-
endum cælibatum exponunt, dum fabellam
hanc ex conficta epistola nomine S. Ulda-
rici Augustani Episcopi ad Nicolaum Pa-
pam depromunt, his verbis conscriptam:

Beatus Gregorius Magnus Papa primus
aliquando suo quodam decreto uxores sa-
cerdotibus ademitt. Deinde paulo post cum
idem Gregorius jussisset ex piscina sua
piscis aliquot capi, piscatores pro pisci-
bus, sex millia capitum infantium suffo-
catorum repererunt. Quam cædem infan-
tium cum intelligeret S. Gregorius ex oc-
cultis fornicationibus vel adulteriis sa-
cerdotum natam esse: continuo revocavit
decretum, & peccatum suum dignis pœni-
tentiæ fructibus purgavit. Hactenus ex
dicta epistola historici (b) illi magni,
demolitores Ecclesiasticæ continentie, u-
bique mendaces & impii, qui & hoc in
omnibus laborasse noscuntur, ut verita-
tem mendaciis obscurent, pietatem ve-
ro blasphemis obruant; dum & hoc ipsum
fragmen vitri non secus ac margaritam
ostentant. Qui si vel leviter veritatis a-
more tincti fuissent, quo maxime imbu-
tum esse oportet historicum, & si cun-
cta Gregorii scripta exacte legissent; tan-
to viro plane erubuissent impingere tan-
tam calumniam. Quis adeo frequens tam-
que sollicitus assertor cælibatus clericor-
um, atque Gregorius? Quis adeo ejus-
dem antiquæ legis Ecclesiasticæ diligens
custos & vindex, ut ipse? Quot sunt de
ea re ab ipso epistolæ scriptæ? Et cui
magis credendum de statutis ab ipso de-
cretis, quam eidem ipsi non semel, sed
frequentius id profitenti? Quænam ra-
tio, ut cujuslibet quævis assertio de Gre-
gorio adversus ipsum Gregorium contra-
rium sæpius profitentem afferri possit si-
ne risu, & recipi sine stomacho?

Et ne quis putet pœnituisse Gregorium
etiam subdiaconis uxores adimentem (ut
taceamus de diaconis atque presbyteris)
quæ hoc anno de his scripisse vidimus,
eadem repetit Indictione duodecima scri-
bens ad Leonem (c) Episcopum Cata-
nensem: sed & in Concilio Romano ha-
bito anno decimotertio Mauritii Impera-
toris, Indictione decimaquarta, canonem
de his statuit, verbis istis: Si quis pre-
sbyter, aut diaconus uxorem duxerit, ana-
thema sit. Quot insuper sunt ejus epi-
stolæ, quibus prohibet habitare (d) cum
clericis feminas, illis exceptis, quas ca-
non concedit? Quæ demum novissima de
his Gregorii sententia fuerit, ultima ejus
consule scripta, sed illa non prætermi-
tas, quibus ad Augustinum (e) in An-
gliam missum decernendo multa respon-
dit, & inter alia illud, ne permittat
uxores ducere clericos in sacris ordi-
nibus constitutos. Sed & quam severus
exactor ipse fuerit pudicitie sacrorum mi-

XXI.
Fabella de
filiis sa-
cerdotum.

(b) Miz-
deb. cent.
6. c. 7. col.
388. &
cent. 9. col.
540. 541.
542. &
cent. 10.
col. 686.

Ex S. Gre-
gorio
omnino
refellitur.

XXII.

(c) Greg.
l. 3. epist.
34.

(d) Greg.
l. 1. epist.
50. l. 7.
109.
& l. 11. ep.
40.

(e) Greg.
l. 12. Inter
Aug. c. 2.

Vitio o-
stenfa mo-
rituro.

(a) Greg.
l. 1. epist.
42.

Inventum
hæretico-
rum refel-
litur.

nistorum, vel iisdem cognosce ejus scriptis ad Augustinum, cum pollutus in somnis sacerdos ex crapula præcedenti, ut abstineat a sacri celebratione mysterii admonet. Qui cum de laicis cum uxoribus admixtis abunde agit, an Eucharistiam sumere debeant: cur de sacerdotibus uxoratis æque (ut argumentum exigit) nihil tractat: nisi quia de his quæ omnino non essent, nec dubitare quis posset? Cum igitur quæ de his fuerit semper Gregorii sententia, ex scriptis ipsius toties confirmata noscatur; quis locus ulterius potest esse adeo vana fingentibus?

XXIII.

Sed quod vindicavimus Gregorium Papam a tanta calumnia, vindicemus modo & S. Udalricum a supposita ipsius nomine impostura. Cusæ sunt nuper Augustæ res ab eo gestæ ex diversis locis summa diligentia collectæ, in commentarium unum redactæ, in cujus præfatione disertus auctor hæc habet: *Scio ad hæc impuram nescio cujus nebulonis epistolam Udalrici aliquando nomine venditam: sed cum ea ad Nicolaum Pontificem scripta sit: Nicolaus autem Primus plusquam viginti annis ante Udalricum natum fuerit mortuus, Secundus Pontificatum octogesimo & quod excurrit anno post eum mortuum inierit; ferrei sit oris oportet, qui tantum mendacium ausit asserere, plumbei cordis, cui possit imponere.* Ex his tam certis demonstrationibus exclusi ter miseri mendaciorum textores eo confugiunt, ut alium effingant Udalricum Episcopum Augustanum, quem nec Augustani ipsi, neque alii vel auditu norunt. Quod si tot tantæque deessent probationes, adversus quas nihil sit quod mendacium sibi vendicet; adhuc ex ipsius commenti contextu falsitas redarguitur: adeo ut illud Davidicum jure usurpari queat: *Mentita est iniquitas sibi.* Quonam modo rogo, jungi simul possunt, quæ in eadem epistola commentitia ita leguntur: *Uxores sacerdotibus ademitt: deinde paulo post, cum idem Gregorius jussisset ex piscina sua pisces aliquot capi, piscatores pro piscibus sex millia capitum infantium suffocatorum reppererunt?* Quomodo, inquam, paulo post sancitum decretum potuit tale quid accidere, & non saltem plures annos oportuerit expectare, ut tot furivi nascerentur infantes? Sed & quomodo liber aditus patere omnibus sex mille numero infantium projectoribus potuit nocturno tempore ad piscinam; cum certum sit, piscinas illas, in quibus pisces asservari solent, non fuisse omnibus publicas, sed optime custoditas? Siccatuse ne erat Tiberis, qui interluit Urbem, ut ea ad scelus tanta commoditate prætermittitur, quæreretur ad infantium necem piscina Gregorii? Sed jam plus satis quam opus fuerit, immo-

rati sumus in hujuscemodi verendis quinquiliis, quæ tamquam gemmæ in suis historiis sunt a Novatoribus collocatæ, ut iis vecordes & oscitantes decipiant, conficiantque more suo ex hujusmodi paleis arietes, quibus nonnisi luteos demoliantur parietes, addictos nimirum crapulis atque libidinibus homines, libenter audientes quæ voluptatibus carnis latissimam viam parent.

Sed ad Gregorium redeamus, qui hoc anno, ad bene instituendam in clericis Ecclesiasticam disciplinam, ad diversos litteras dedit, quibus jussit puniri transgressores; & inter alios ad Januarium (a) Calaritanum Episcopum de Liberato diacono superbo fastu diaconos Cardinales superegredi satagente, quem ultimo loco inter diaconos consistere voluit. Delinquentes præterea clericos illos, qui Venafranæ Ecclesiæ diripientes utensilia, Judæo vendiderant, nempe argenteos calices duos, coronas cum delphinis duas, & de aliis coronis liliæ (erant vasa ista ad usum luminarium) insuper & pallia majora sex, relegari mandavit ad pœnitentiam, ubi lacrymis delictum expiarent, de his scribens ad Anthemium (b) subdiaconum. Item & epistolam (c) ad Petrum subdiaconum dedit, mandans itidem sacerdotes atque Levitas delinquentes in monasterium tradi. At sicut delinquentes coercuit, ita digne ministrantibus bene prospexit, ne quid illis deesset: quorum etiam infirmitate languentium (d) rationem haberi voluit, ut sicut ante, ab Ecclesia, cui servierant, eandem quam solebant cum sani essent, stipem acciperent. Hæc de his quæ pertinent ad Ecclesiasticam disciplinam.

Quod vero ad loca spectat, quoniam complures ob bellicas turbas contingebat Ecclesias relictas esse absque ministris, earundem vicinis Episcopis curam mandavit, ut necessitatis causa in illis constituerentur presbyteri, qui ex more baptizarent infantes, & ex hac vita migrantibus pœnitentiam impertirent. Extant de his ejus litteræ ad Episcopum Sipontinum de Ecclesia Canusina, & ad Leonem Episcopum in Corsica de Ecclesia Sagonensi. Cum & vacantes alias Ecclesias Episcopis, novorum Episcoporum electione curavit implendas, nempe Ariminensem (e), Perusinam (f), Vivanensem (g), & Neapolitanam (h), cui curandæ interim missus est Paulus. Porro ejus rei praxis sic his temporibus se habuisse cognoscitur, ut si dissentirent eligentes, vel minus idoneos deligere perseverarent, tunc ipse Romanus Pontifex quem vellet daret illis pastorem. Habentur hæc expressa in epistola ad Severum (i) de electione Ariminensis E-

XXIV.

(a) Greg.
l. 1. epist.
81.(b) Greg.
l. 1. ep. 66.
(c) Greg.
l. 1. ep. 42.(d) Greg.
l. 2. ep. 5.

XXV.

(e) Greg.
l. 1. ep. 55.
56.(f) Greg.
l. 1. epist.
58.(g) Greg.
l. 1. ep. 78.(h) Greg.
l. 2. epist.
3. 6. 7.(i) Greg.
l. 1. epist.
55.

pif-

(a) Greg. l. 1. epist. 77. * Aleriensem : piscopi . Transtulit (a) item Episcopum Tamitanum in Corsica ad Ecclesiam Sagonensem * , eo quod prior illa Ecclesia ab hostibus penitus diruta esset . Complures insuper in Sicilia Ecclesias pastoribus destitutas cognoscens , quod earum Episcopi ob crimen depositi essent , per Petrum diaconum iussit dari illis Episcopos , nulla contraria obstante consuetudine . Ex quibus apparet Romanum Pontificem pro libitu , suadente animarum salute , abrogare consuevisse quasvis diversarum Ecclesiarum antiquas consuetudines .

XXVI. (b) Greg. l. 1. ep. 52. 54. Quod item ad loca spectat , dedicationem diversarum (b) ecclesiarum faciendam mandavit : haud enim fas erat , inconsulto Romano Pontifice , ecclesiam aliquam dedicare ; ut patet etiam Gelasii Papæ (c) auctoritate . Quod quidem non intelligendum puto in provinciis Orientalibus Patriarchis subjectis . Cum vero dedicabatur ecclesie , præter alia solemnibus ritibus exhiberi solita , peragi consueverunt antiquæ illæ agapes , in quibus pauperes epulari solerent : at quanta illæ exhiberentur impensa ex eodem Gregorio accipe , ubi ait : *Quia cellæ ipsius tenuitas exigit debere nos in ipsa diei festiuitate concurrere : propterea volumus , ut ad celebrandam dedicationem dare debeas ad erogandum pauperibus in auro solidos decem ; vini amphoras triginta annoræ modios ducentos , olei orcas duas , vervecis duodecim , gallinas centum .* Hæc ipse ad Petrum diaconum pro dedicatione oratorii sanctæ Mariæ , ad supplendam inopiam eius quæ dedicaretur Ecclesie : quæ reddidisse volumus ad significandum retentum hactenus veterem usum sacrarum agapum , in quibus vocatis pauperibus , una simul convivari solerent .

XXVII. (d) Greg. l. 1. epist. 63. (e) Greg. l. 1. epist. 68. (f) Greg. l. 1. epist. 71. (g) Greg. l. 1. epist. 70. Quod vero ad res pertinet Ecclesiarum , sic eas voluit custoditas , ut tamen alienum nihil ab eis possideri permetteret hinc accidit , ut domum cuiusdam Petronii (d) , iniusto apposito titulo a Defensore Ecclesie vendicatam , domino suo statim restituendam mandarit . Egimus alias de huiusmodi fiscalibus Ecclesiasticis titulis . Itemque monuit (e) Episcopos Siciliae , ut caverent eos , qui sub falso nomine Defensorum Romanæ Ecclesie alienas prædabantur substantias . Voluit etiam , ut possessiones Ecclesie Tauromenitanæ (f) occupatæ ab Actionariis Romanæ Ecclesie , eidem redderentur . Cæterum qui noluit aliena bona Ecclesiarum ministris auferri , idem magno opere cautum voluit , ne aliquo modo bona Ecclesie per surreptionem invaderentur . Nam audi , quid ad Petrum diaconum missum in Siciliam ad finem scribat hoc anno (g) : *Tua experientia san-*

ctæ Ecclesie utilitatem conspiciat memor quod ante sacratissimum beati Petri Apostoli corpus potestatem patrimonii ejus acceperit . Et licet hinc scripta decurrant , quod utilitatem patrimonii impedit , fieri nullo modo permittat ; quia nec nos sine ratione aliquid dedisse reminiscimur , vel dare dispenimus . Rursus vero quam fuerit rerum Ecclesie tenacissimus custos , ut tamen indemnitati aliorum voluerit semper esse consultum , indicant ejus litteræ prolixiores datæ ad eundem Petrum (b) , dum in fine illarum ejusmodi contestationem habet : *Hæc omnia solcite perlege , omnemque illam familiarem negligentiam tuam postpone . Scripta mea ad rusticos , quæ direxi , per omnes massas fac relegi : ut sciant quid sibi contra violentias debeant defendere ex auctoritate nostra : eisque vel authentica , vel exemplaria nostra dentur . Vide ut omnia absque imminutione custodias ; quia de his quæ tibi pro servanda justitia scribo , ego absolvor ; & tu , si negligis , obligaris . Terribilem Judicem considera , & de adventu illius nunc conscientia contremiscas , ne tunc sine causa jam timeat , cum coram illo cælum & terra tremuerit . Audisti quod volo ; vide quid agas .*

XXVIII. Redarguitur nimia aviditas ministrorum . (i) Eccl. 34. Ista quidem tanta cum energia Gregorius , quod sæpe ministri , qui fideliores videri volunt , ut in Ecclesie arcam quid inferant , cuncta distorquent & extorquent , corradunt & corrodunt , sacrificium se Deo magnum ob id offerre putantes , sed de rapina minime Deo gratum ; de quo in Ecclesiastico (i) : *Qui offert sacrificium ex substantia pauperum quasi qui victimat filium in conspectu patris sui .* Quam autem ab his longe abesse voluerit suos ministros Gregorius , legas dictam epistolam , & alias id genus scriptas . Ita quidem in his quæ spectant ad contractus . In his autem quæ pertinent ad delicta , illud admonuit , ut ex delictis alienis commodum nullum Ecclesie Fiscus sentiret : nam quod ad laicos Ecclesie subditos pertinet , in eadem ad Petrum epistola hæc habet : *Cognovimus etiam , quod si quis ex familia culpam fecerit , Ecclesie non ipso , sed in ejus substantia vindicetur .* Quod improbat . Et de sacerdotibus , vel aliis clericis delinquentibus , ita inferius : *De lapsis sacerdotibus & Levitis , vel quolibet ex clero , observare te volumus , ut in rebus eorum nulla contaminatione miscearis : sed pauperrima monasteria require , &c .* Si enim non putarunt mittendum in corbonam Judæi impii & avari , in his vero continentes , sed in pium usum pretium sanguinis converterent ; quid agere decet Ecclesiam Christi ? Qua de re post S. Gregorium , & aliorum decreta Pontificum .

Quales esse voluerit bonorum Ecclesie ministros .

(b) Greg. l. 1. ep. 42.

ficum, sancte pieque & sacrosanctum, Concilium Tridentinum admonuit, ut si quæ ab istiusmodi pœnæ exigantur, ipsæ sint profuturæ pauperibus.

XXIX. Rursum vero ita semper comparatos voluit Ecclesiæ rerum ministros Gregorius, ut in administratione bonorum, non Ecclesiæ emolumentum tantum, sed semper ratio pauperum haberetur. Hinc ad Anthemium subdiaconum (a): Non solum, inquit, frequentibus præceptionibus, sed etiam præsentem te sæpius monuisse memini, ut illic vice nostra non tantum pro utilitatibus Ecclesiasticis, quantum pro sublevandis pauperum necessitatibus fungereris, & eo magis a cujuslibet oppressione vindicares. Et in fine: Iterum atque iterum experientiam tuam necessario submonemus, ut illic si quæ inter pauperes & Romanam Ecclesiam sanctam quæstiones vertuntur, omni mentis integritate discutiat, sicque patrimoniales utilitates peragat, ut a benignitate justitia non recedat. Hæc ipse, qui nullo pacto voluit Romanam Ecclesiam cum alterius Ecclesiæ jactura locupletari, sed quam exactissime jura cujusque peruestigari, edi, & sollicita disquisitione examinari, ut videre est in litteris (b) hoc anno datis ad Laurentium Ecclesiæ Mediolanensis Episcopum de redditibus ex patrimonio in Sicilia existente, de quo extat epistola Theodorici Regis (c) data ad Sanctum Eustorgium Mediolanensem Episcopum: sed de his jam suo loco dictum est.

(a) Greg.
l. 1. epist.
33.

(b) Greg.
l. 1. epist.
30.

(c) Apud
Cassiod. l.
2. epi. 29.

XXX.
Patrimonia Rom.
Eccles. in
diversis
Provinciis.

Habebat Romana Ecclesia locupletissima ubique toto orbe terrarum patrimonialia, non in Italia solum & Sicilia, sed & in Asia, ut vidimus superiori tomo, & in Galliis, ut suo loco dicemus, atque in Africa. Hæc vero cum jam cultorum defectu destituta pene haberentur, Gennadii Exarchi in Africa diligentia ad pristinum cultum restituta fuere: cujus rei gratia idem a Deo maxima beneficia fuit assecutus, ut ad ipsum Gennadium Patricium scribens testatur ipse sanctus Gregorius, nimirum ingentes divinitus esse consecutum a Deo victorias adversus hostes, quos pietate potius quam armis subiecisset: dignum quidem exemplum Christianis cunctis ducibus proponendum. Sed audi ipsius verba Gregorii tantum virum digno præconio prosequentis (d):

(d) Greg.
l. 1. ep. 73.
XXXI.
Gennadii
Exarchi
pietas.

Si non ex fidei merito, & Christianæ religionis gratia, tanta excellentiæ vestra bellicorum actuum prosperitas eveniret, non summopere miranda fuerat; cum sciamus hæc antiquis bellorum ducibus fuisse concessa. Sed cum futuras, Deo largiente, victorias non carnali providentia, sed magis orationibus prævenitis; fit ut hoc in stuporem veniat, quod gloria vestra non terreno consilio, sed

Deo desuper largiente descendat. Ubi enim meritorum vestrorum loquax non discurret opinio? quæ bella vos frequenter appetere non desiderio fundendi sanguinis, sed tantum dilatandæ causa Reipublicæ, in qua Deum coli conspicimus, loquitur: quatenus Christi nomen per subditas gentes fidei prædicatione circumquaque discurret. Sicut enim exteriora vos virtutum opera eminentes in hac vita constituunt, ita & interna morum ornamenta ex corde mundo procedentia in futuram vitam celestium gaudiorum participatione glorificant. Plurima enim pro pascendis ovibus B. Petri Apostolorum principis utilitatibus excellentiam vestram præstitisse didicimus: ita ut non parva loca patrimonii ejus propriis nudata cultoribus, largitis Datitorum* habitatoribus, restauravit. Quæcumque igitur illic Christiana mente conferitis, horum retributionem per spem in futuro judicio sustinetis. Hæc Gregorius. At quænam istæ fuerint gloriosæ per Gennadium Exarchum in Africa obtentæ victoriæ, scriptorum inopia penitus remanserunt obscuræ, quæ adeo tunc clare fulserunt. Cæterum Christiani ducis pietas his & aliis ejusdem Gregorii scriptis perpetua memoria consignata permansit: bene enim usus S. Gregorius tanti viri religione, & erga res Ecclesiasticas adhiberi solita diligentia, eundem quoque litteris suis adversus schismaticorum & hæreticorum præsumptionem erexit.

* deditio-
rum.

Accidit enim, ut pestis illa nefanda Donatistarum, quæ a temporibus Constantini Imperatoris invaserat Africam, sæpe curata, numquam sanata, ita in ea provincia invalesceret, ut non solum absque legum pœna securi ipsi degerent Donatistæ, sed & non secus atque Catholici suos iidem haberent Episcopos, qui nec ulla ex parte Catholicis loco cederent. Quoniam igitur in provincia Numidiæ vetus illa vigeat consuetudo, ut ille Primas ejus provinciæ diceretur Antistes qui antiquitate ordinationis reliquos antecederet: cum inter ejusdem provinciæ Episcopos quidam reperiretur Episcopus Donatista cæteris sede antiquior, ipse sibi primatum veluti jure veteri vendicabat. Quod ne ullo modo fieret, S. Gregorius intercessit, scribens ad eundem Gennadium Exarchum. Sed in primis ad universos Episcopos ejusdem provinciæ Numidiæ dedit has litteras (e):

XXXII.
Donatistæ
invalescunt in
Africa.

Si quando, carissimi in Christo fratres, inter virentes segetes zizaniorum quædam se infert importuna commixtio: hanc radicatus necesse est cultoris manus adimat, ne futurus sæcundæ segetis fructus possit intercipi. Et nos ergo, qui licet indigni, Dominici agri culturam suscepimus, ab omni zizaniorum scandalo in-

(e) Greg.
l. 1. ep. 75.
XXXIII.
Ne finantur
Donatistæ
primatum
habere.

genuam reddere segetem festinamus, quatenus ager Domini reditu abundantiori fructificet. Petiistis enim per Hilarium Chartularium nostrum a beatae memoriae praedeccessore nostro, ut omnes vobis retro temporum consuetudines servarentur, quas a B. Petri Apostolorum principis ordinationum ininitis hactenus vetustas longa servavit. Et nos quidem juxta seriem relationis vestrae, consuetudinem, quae tamen contra fidem Catholicam nihil usurpare dignoscitur, immotam permanere concedimus, sive de Primatibus constitutendis, caeterisque capitulis, exceptis his qui ex Donatistis ad Episcopatum perveniunt, quos provehi ad primitus dignitatem, etiam cum ordo clericorum eos ad locum eundem deferat, modis omnibus prohibemus. Sufficiat autem illis commissae sibi plebis tantummodo curam gerere; non autem etiam illos Antistites, quos Catholica fides in Ecclesiae sinu & educit & genuit, ad obtinendum culmen primatus anteire. Considerare ex his, lector, potes, quanta rursus in Africa increbuerit Donatistarum multitudo, cum talia tantaque praesumerent: ut non mirum sit, si tradiderit postmodum Deus eandem provinciam Sarracenis. Sed pergit:

XXXIV. Vos ergo, fratres carissimi admonitiones nostras zelo charitatis Dominicae praevenite, scientes quod districtus iudex ad examinandum deducturus est cuncta quae gerimus, & unumquemque nostrum non ex prerogativa sublimioris gradus, sed ex operum meritis approbabit. Quaeso ergo, vosmetipsos invicem alterna pace diligite in Christo, & haereticis vel inimicis Ecclesiae uno cordis intuitu obviate. De proximorum animabus estote solliciti: ad fidem quos valetis praedicatione charitatis, praetento etiam terrore futuri iudicii, suadete, &c. Vides ex his insuper, lector, quomodo demersa jacuerit hoc tempore prostrata Ecclesia Africana, ut nemo Catholicorum reperiretur, qui adversus schismaticos Donatistas insurgeret, nullusque prorsus zeli S. Augustini haeres existeret, vel aliorum ejusdem provinciae sanctorum Episcoporum, qui obiiceret se pro muro domui Israel; sed aequae languescerent omnes, sinerentque ab eis Catholicos subici, immo & (quod pro monstro habendum) eisdem, ut tales essent, aliqui etiam ex Catholicis suffragiis praesto esse non erubescerent: adeo ut opus fuerit ex eminenti Apostolicae sedis throno exclamare Gregorium, idque ne fieret prohibere: cui

probe visum est, torpescentes iisdem acculeatis urgere stimulis, atque in re tanta ad obviandum facinori, Exarchum excitare Gennadium, ad quem ejusmodi litteras dedit, hortans eum ad excitandum Catholicos adversus Donatistas, his verbis (a):

Sicut excellentiam vestram hostilibus bellis in hac vita Dominus victoriarum fecit luce fulgere: ita oportet eam inimicis Ecclesiae ejus omni vivacitate mentis & corporis obviare: quatenus ejus ex utroque triumpho magis ac magis emitescat opinio, cum & forensibus bellis adversariis Catholicae Ecclesiae pro Christiano populo vehementer obstititis, & Ecclesiastica praemia sicut bellatores Domini fortiter dimicatis. Notum est enim, haereticae religionis viros, si eis (quod absit) superpetit nocendi licentia, contra Catholicam fidem vehementer insurgere, quatenus haereseos suae veneni ad tabefacienda (si valuerint) Christiani corporis membra transfundant. Cognovimus enim eos contra Ecclesiam Catholicam Domino eis adversante, colla subrigere, & fidem velle Christiani nominis inclinare. Sed eminentia vestra conatus eorum comprimat, & superbas eorum cervices jugo rectitudinis premat.

Concilium vero Catholicorum Episcoporum admoneri praecipite, ut Primatem non ex ordine loci, postpositis vitae meritis faciat: quoniam apud Deum non gradus elegantior, sed vita melioris aetio comprobatur. Ipse vero Primas non passim (sicut moris est) per villas, sed in una juxta eorum electionem civitate resideat, quatenus adeptae dignitatis meliori negotio * resistendi Donatistis possibilitas disponatur. Ex Concilio vero Numidiae si qui desiderarint ad Apostolicam sedem venire permittite; & si quilibet eorum viae contradicere voluerit, obviate. Magna profecto excellentiae vestrae apud Creatorem gloria proficit, si per eam dispersarum Ecclesiarum potuerit societas restaurari. Cum enim largita munera ad nominis sui gloriam conspiciat revocari, tanto largiora tribuit, quanto per ea religionis suae dignitatem viderit ampliari. Persolventes praeterea paternae charitatis affectum, Dominum petimus, quo brachium vestrum ad comprimendos hostes forte efficiat, & mentem vestram zelo fidei velut mucronem gladii vibrantis exacuatur. Hactenus Gregorius ad Exarchum.

Non defuerunt hoc eodem anno aliae querelae de Africanis Episcopis conniven-

(a) Greg. l. 1. ep. 72. XXXV. Gregorius adversus Donatistas excitat Exarchum.

XXXVI. * ingenio

XXXVII.

PAGIUS II. A num. XXXVII. ad XLI. Epistola LXXXII. Libri primi Registri S. Gregorii inscripta est Hilario Monacho Africae, quem Ecclesiae Romanae Chartularium in Africam missum, recte

docet Baronius, qui tamen fallitur, quod Chartularium cum Charophylace confundit; nam Chartularius alterius officii & inferioris nomen est, & apud Codinum Libro de Officialibus pag. 12.

Chartularius diversus a Charophylace.

CHRISTI
591.GREGORII PAP.
2.MAURITII IMP.
6.

De Ar- ventibus cum Donatistis perlatæ ad Apo-
gentio E- stolicam sedem; quarum causa ad eum-
pisc. fa- dem Hilarium, cujus superius mentio
vente Do- facta est, Gregorius scribit de convocan-
natistis. do in ea provincia Concilio: scribens

(a) Greg.
l. 1. ep. 82.

enim ad eum, hæc habet (a): *Felicissimus atque Vincentius diacones Ecclesie Lamigenfis, oblata petitione, quæ tenetur in subditis, suggererunt, ab Argentio ejus civitatis Episcopo gravem se injuriam pertulisse, & accepto præmio Donatistas in Ecclesiis fuisse præpositos, eumque inter alia non leve aliud facinus, quod dici nefas est, commississe commemorant. Propterea experientia tuæ præsentis pagina præcepti duximus injungendum, quatenus præfatum Episcopum idoneæ satisfactioni committere non omittas, tuaque instantia in locis illis fiat ex more Concilium, & omnia secundum oblata petitionis textum canonice coram positis partibus subtili indagazione perquirantur; & quæcumque eorum judicio fuerint terminata, te exequente, modis omnibus compleantur.* Hæc Gregorius. Fuisse quidem

Hilarius
Chartularius.

Hilarium hunc Romanæ Ecclesie Chartularium, in Africam ea de causa missum a Gregorii prædecessore, ipsæ recitatæ S. Gregorii litteræ docent. Residebat hic in Africa non Apocrifarius, sed Judex Ecclesiasticus, perseveravitque illic residere etiam sequentibus annis ejusdem Gregorii Pontificatus: nam de eo sæpe inferius mentio habetur in litteris (b) ejusdem Gregorii in Africam missis.

(b) Greg.
l. 1. epist.
82. l. 2. ep.
33. Ind. 10.
l. 10. epist.
32. 33.
XXXVIIII.

Quodnam autem esset munus Chartularii (quod de his frequentissima sit mentio in Annalibus) hic obiter declarandum. Atque primum illud intelligendum, quod quem Latini Chartularium appellabant, Græci Chartophylacem nominabant. Cæterum majoris hunc fuisse auctoritatis in Ecclesia Orientali, quam in Occidentali, ex iis quæ scribit Theodorus in Responsionibus liquet. Curare hunc judicia Ecclesiastica loco Pontificis commune fuisse tam in Occidente, quam in Oriente, certum est.

XXXIX.

(c) Theodor.
Bals.
Medit. de
duob. offic.
Chartul.
& Defelt.
extat l. 7.
Juris Græc.

Verum in Oriente fuisse Chartularium amplissimæ dignitatis, abunde satis docet idem Theodorus (c) in Meditatis sive Responsis: utpote qui curaret judicia, quæ jure Pontificatus ad Patriarcham pertinerent; unde idem nuncuparetur os

PAGIUS

latii Constantinopolitani & de Officiis Magnæ Ecclesie cap. 1. Chartularius memoratur in nona pentade, seu nono quinario, *Chartophylax* in quinto, ibique de eo legitur: *Chartophylax tabulas habet Chartaceas ad jura Ecclesiastica pertinentes; hoc est, literas, quibus Privilegia & alia jura Ecclesie continentur*) & est *judex omnium causarum Ecclesiasticarum, & controversis matrimonialibus cognoscendis ac dirimendis præsidet. Quin & in cæteris Clericorum*

& manus Patriarchæ. Hujus erat insigne gestare anulum aureum, & ante pectus Patriarchale bullotherium instar Rationalis Aaronis: cui & in ipsius initiatione dabat Patriarcha in manu claves, summam eo signo collatam significans potestatem. His accedebat, quod uti consueverat pileo auro ornato. Sed quod his omnibus præstat, illud est, quod cum Chartularius ordine sacro diaconus tantum esset, in publicis tamen confessionibus federet ante Episcopos; licet sæpe sed frustra ab Episcopis ea de causa fuerit reclamatum. Porro cum procedendum esset, vehebatur Chartularius mulo, qui (sicuti Patriarcha uti solet) ornatus esset linteo albo, tectus ipse tiara auro conspersa, habens satellitium excubitorum. Rursum vero ipsi soli post Patriarcham catechetico more populum in Ecclesia docere licuisse idem tradit. In judicialibus autem ubicumque adesset personam repræsentabat Patriarchæ, magno insidens tribunali, & causas audiens tam criminales, quam civiles, duodecim habens sub se notarios ex sede Patriarchali fidem habentes. Hæc & alia de eminenti Chartularii dignitate Theodorus, in iis scilicet quæ spectant ad Constantinopolitanam Ecclesiam.

Insignia
Chartularii.

Cæterum quod istiusmodi Chartularii ante Episcopos federent, non id accidit in Oecumenicis Synodis, in quibus neque sedebant, sed præsto erant suæ functioni. Etenim præerat Chartularius, sive Cartophylax, Chartophylacio, unde & nomen accepit; & ex Chartophylacio promebat scripta, quæ in Synodo legenda essent. Erat siquidem Chartophylacium idem quod Latini Archivum dicunt, locus scilicet ubi scripturæ publicæ ad conservandam perpetuam memoriam asservarentur. Habes hæc pluribus expressa in Actionibus decimatertia & decimaquarta Sextæ Synodi. Habes præterea in Responsis (d) Joannis Episcopi Cetri, ejus fuisse, sigillum scriptis imprimere. Quod vero spectat ad Chartularios Romanæ Ecclesie; etsi ejusdem muneris essent, ut judiciis Ecclesiasticis præsiderent, & chartarum publicarum custodes essent: longe tamen inferioris noscuntur fuisse dignitatis, quam Constantinopolitani. At de Chartulario satis, deque causa Donatistarum hætenus.

(d) Juris
Græc. l. 5.
resp. 1.

Quem

litibus Judex est, tanquam dextera Patriarchæ manus. Quare quasi Vicarii Generalis onus sustinebat in iis, quæ ad Patriarcham spectabant. Chartularius vero Registorum, Chartarum, Codicillorum onus sibi impositum, vel solo nomine indicat. Quorum vero commentariorum inquit Goar in Notis ad cap. 1. Codini, curam susceperit privatim ex generica communique voce non facile assignaveris. Sacellario & Oeconomo pariter legimus in eodem Codino Chartularia.

XLI.
Pontificis
Rom. cura
totius or-
bis.

Quem igitur vidisti auctoritate Apostolica Gregorium scriptis suis invisisse Orientem, Iustrasseque Africam, eundem prosequamur Gallias adeuntem. Ita plane, cui sollicitudo universalis Ecclesie incumbere, oportuit eum veluti quibusdam pennis ferri litteris in universas Christiani orbis oras. Quod enim accepisset, apud eos compelli violentia Judæos ad fidem: ne id penitus fieret, scribens ad Virgilium Arelatensem & Theodorum Massiliensem Episcopos, Apostolica auctoritate prohibuit: habet enim hæc in epistola hoc anno mense Junio ad ipsos data (a): *Plurimi siquidem Judaicæ religionis viri in hac provincia commorantes, ac subinde in Missiliæ partes pro diversis negotiis ambulantes, ad nostram perduxere notitiam, multos consistentium in illis partibus Judæorum, vi magis ad fontem baptismatis, quam prædicatione perductos. Nam intentionem quidem hujuscemodi & laude dignam censeo, & de Domini nostri dilectione descendere profiteor. Sed hanc eandem intentionem nisi competens Scripturæ sacræ comitetur effectus, timeo ne aut mercedis opus exinde non proveniat, aut juxta aliquid annuarum quas eripi volumus (quod absit) dispendia subsequantur. Dum enim quispian ad baptismatis fontem non prædicationis suavitate, sed necessitate pervenerit; ad pristinam superstitionem remeans, inde deterius moritur, unde renatus esse videbatur. Fraternitas ergo vestra hujusmodi homines frequenti prædicatione provocet, quatenus mutare veterem vitam magis de doctoris suavitate desiderent: Sic enim & intentio vestra recte perficitur, & conversi animus ad priorem denuo vomitum non mutatur. Adhibendus ergo illis est sermo, qui & errorum in ipsis spinas urere debeat, & prædicando quod in his tenebrescit, illuminet: ut pro his admonitione frequenti mercedem fraternitatis vestra capiat, & eos quantum Deus donaverit, ad novæ regenerationem vitæ perducatur. Hæc ad dictos Galliarum Episcopos S. Gregorius. De Theodoro Massiliensi dicta sunt plura tomo superiori Gregorio Turonensi (b), ex quo etiam apparet, Virgilium haud pridem fuisse, vivente Theodoro adhuc, & ipso cedente, creatum Episcopum Arelatensem. Sed de Judæis alias etiam vexatis in Galliis, adactisque ad suscipiendum baptismum, æque superiori tomo narratum est. De iisdem rursus Judæis non persequendis, sed benignitate ad fidem alliciendis, de-*
Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Greg.
l. i. epist.
45.

Ne Judæi
inviti co-
gerentur
ad fidem.

(b) Greg.
Tur. hist.
l. 9. c. 23.
in fin.

PAGIUS

sularium adjunctum, laboris, ut ait Balsamon, participem: hic vero Lectores inter & Cantores recensitus commentariis & memoriis non invigilat aliis, quam quæ Lectores & Cantores decent, Ecclesiasticis videlicet Libris proferendis, quo-

dit hoc eodem anno idem Gregorius epistolam ad Petrum Episcopum Tarracinensem (c).

Invisit præterea hoc anno idem Pontifex litteris suis Hispanias, provocatus consultatione S. Leandri Episcopi Hispanensis. Accidere enim ex more solebat, ut cum aliqua de sacris ritibus quaestio verteretur, licet a viris doctissimis quid agendum esset plenissime assereretur: nihilominus ea de re quid Apostolica sedes definiret, rogata de his sententia, expectaretur. Cum igitur ob Arianos (ut vidimus tomo superiori) recens ad Catholicam fidem conversos in Hispania de trina in baptisate mersione controversia orta esset, & S. Leander cum aliis Episcopis optime respondisset: nihilominus idem voluit consuluisse Romanum Pontificem, qui ad eum ita respondit (d): *(d) Greg. De trina vero mersione baptismatis, nihil responderi verius potest, quam quod ipsi sensistis: quia in una fide nihil officit sanctæ Ecclesie consuetudo diversa. Nos autem quod tertio mergimus, triduanæ sumpultura sacramenta signamus, ut dum tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduanæ temporis exprimitur. Quod si quis forte etiam pro summæ Trinitatis veneratione æstimet fieri: neque ad hoc aliquid obstitit, baptizando semel in aquis mergere: quia dum in tribus personis una substantia est, reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in baptisate in aquam vel ter, vel semel immergere, quando & in tribus mersionibus personarum Trinitas, & in una potest Divinitatis singularitas designari. Sed quia nunc usque ab hæreticis infans in baptisate tertio mergebatur, sciendum apud vos esse non censeo: ne, dum mersiones numerant, Divinitatem dividant; dumque quod faciebant faciunt, se morem nostrum vicisse gloriantur. Hucusque de his Gregorius, plane docens, cum hæreticis (quantum fieri potest) neque in bonis communicandum, cum eadem illi non bene, sed male diversa videlicet peragant intentione.*

Quod vero S. Leander eundem S. Gregorium de conversione Reccaredi Regis Gothorum ad fidem Catholicam una cum gente Gothorum iisdem litteris certior fecisset: idem Pontifex ad hæc ista: *Explere autem loquendo nullatenus valeo gaudium meum, quod communem filium Reccaredum gloriosissimum Regem ad Catholicam fidem integerrima agnovi devotione conversum. Hujus dum mihi per scripta vestra mores exprimitis, amare*
V v v etiam

(c) Greg.
l. i. epist.
34.
XLII.

(d) Greg.
l. i. epist.
41.

S. Leandri
consultatio
de trina mersione.

XLIII.

De Reccaredo
Rege in
pietate
confirmando.

rum copia cum trigesimum superet numerum, custodem privatum non immerito sibi exposcit. Sed de Chartulario & Chartophylace legendi Goar citatus, & Gretzerus in Notis ad caput primum Codini.

Ad

etiam quem nescio, fecistis. Sed quia antiqui hostis insidias scitis, quoniam bellum durius contra victores proponit: nunc erga eundem solertius sanctitas vestra evigilet, ut bene coepta perficiat, nec se de perfectis bonis operibus extollat: ut fidem cognitam vitam quoque meritis teneat; & quia aeterni regni civis sit; operibus ostendat: quatenus post multa annorum curricula de regno ad regnum transeat. Hæc ipse.

XLIV. Sed hic, rogo, siste gradum, lector, atque una mecum considera, quomodo potuit accidisse, ut quod factum vidimus ante annos sex, cum Reccaredus simul cum regno fidem quoque Catholicam propagandam suscepit, hic modo Gregorius ex Leandri litteris tamquam quid novum se accepisse demonstret? Ex his igitur, & aliis quæ dicentur, vehemens me dubitatio angit de tempore ejusdem regni exordii & susceptæ Christianæ religionis, num videlicet in Acta tertii Concilii Toletani error irrepsit, ex cuius notata Æra tempus ejus regni positum est: nimirum, ut cum Concilium habitum ponatur anno quarto ejusdem Regis, Æra sexcentesima vigesima septima (qui est annus Domini quingentesimus octogesima nonus) necesse sit affirmare ipsum regnare coepisse anno quingentesimo octogesimoquinto: contra vero ex dicta S. Gregorii epistola ad S. Leandrum appareat, eundem Reccaredum haud pridem iniisse regnum, Christianamque religionem esse professum. Huic assertioni gravissima adeo testimonia accedunt, ut opinari, id liceat, veritate suadente, vel fortasse cogente: siquidem haud pridem pervenit in manus meas perbrevis historia Joannis Biclarenis, hujus temporis rerum scriptoris, qui a Justino Juniore Justiniani successore sumens exordium, eandem usque ad octavum Mauritii Imperatoris annum propagavit. Hic inquam, primum annum Reccaredi Regis duplici consignans chronographia habet, ipsum regnare coepisse cum Mauritius Imperator annum quintum ageret in Imperio, & Gregorius Papa Pelagio successisset. Huic igitur auctori res sui temporis prosequenti quam sit consentiens dicta S. Gregorii epistola ad Leandrum, nemo non videt. His præterea accedit, quod & ea, quam æque ex veteribus monumentis scriptam accepimus, Lucæ

Tudensis historia id ipsum pariter profertur duplicis etiam testificatione chronographiæ, dum videlicet æque anno quinto Mauritii Augusti regnare coepisse Reccaredum ponit: & addita nota Æræ id ipsum confirmat, cum obitu Leovigildi & successionem Reccaredi contigisse dicat Æra sexcentesima vigesimo octava, anno videlicet superiori, quo scilicet de his S. Leander suis litteris S. Gregorium Papam admonuit. Hæc tibi occasione dictæ epistolæ Gregorii ad Leandrum voluimus ingerisse. Cum tamen, ne videamur omnia quæ sequuntur Toletana & alia Hispaniarum Concilia diversa accusatione Æræ mendacis invertere, eandemque omnia erroris redarguere, in tam semel rationem temporis prosequi cogamur: quod quidem factum volumus absque præjudicio veritatis.

Quoniam vero quæ ex eodem Biclarensi a nobis citata sunt superius, non e fonte hausta, sed ab aliis per alveum ducta, haud ita integra reperimus, cum ipsam scriptam ab eo historiam nacti sumus: hic totidem verbis eadem, quæ pauca sunt, ex originario fonte redde re non pigebit: anno enim præsentis, qui & secundus ab eo ponitur regni ipsius Reccaredi, hæc breviter habet: *Quidam ex Arianis Sunna Episcopus & Segga cum quibusdam tyrannidem assumere cupientes, deteguntur. Convicti, Sunna in exilium truditur, & Segga manibus amputatis in Galleciam exulans mittitur. Mauritius Theodosium filium, quem supra Cæsarem diximus, Imperatorem facit.* Hæc de his quæ ad hunc pertinent annum sextum Mauritii Imperatoris.

Sequenti autem, quem & tertium ejusdem Regis annum numerat, septimum vero Mauritii, hæc habet: *Anno septimo Mauritii, qui est Reccaredi tertius annus, Uldila Episcopus cum Goswintha Regina insidiantes Reccaredo, manifestantur, & quod fidei Catholice communionem sub specie Christiana quasi sumentes proiciunt, publicantur. Quod malum in cognitionem hominum deductum, Uldila exilio condemnatur, Goswintha vero Catholicis semper infesta vitæ terminum tunc dedit.* Pergit de rebus Francorum idem ista referre:

*Francorum exercitus a Guntheranno Rege transmissus, Basone * duce in Galliam * Bosone Narbonensem obveniunt, & juxta Carca-*

XLV.
Conjuratio in Reccaredum.

XLVI.
Alia conjuratio in Reccaredum.

XLVII.
* Bosone

PAGIUS Ad num. XLIV. & seq. Baronius qui Tomo præcedenti initium Reccaredi Hispaniarum Regis anno DLXXXV. collocavit, hoc Tomo, quem illustramus, illud ad præsentem annum differt. Verum Reccaredum anno DLXXXVI. post diem XIII. Aprilis, & ante octavum mensis Maji Regnum iniisse, anno DLXXXIX. n. IV. & seqq. demonstravimus, & dubiis Baronii satisfacimus. Quare videnda quæ ibi diximus.

III.
Reccaredi Regis Hispaniarum initium ab anno DLXXXVI. repetendum.

Ad num. XLVI. Annus septimus Mauritii Imp. & tertius Reccaredi, Hispaniarum Regis inhoatur anno Christi quingentesimo octogesimo octavo, ideoque cum juxta Biclariensem Abbatem Goswintha, seu Goswintha vidua Leovigildi Hispaniarum Regis sedæ Arianæ addicta, anno VII. Mauritii & III. Reccaredi vivere desierit, ea mors ad eum annum referenda. Illud confirmatur ex Gregorio Turonensi lib. 9. cap. 31. ubi refert

IV.
Obitus Goswintha Hispania Regina.

Ingens vi-
ctoria Hi-
spanorum
sub Duce
Claudio.

caſonem urbem caſtrametati ſunt: Cui
Claudius Luſitaniæ dux a Reccaredo Re-
ge directus, obviam inibi occurrit: cum
quo congreſſione facta, Franci in fugam
vertuntur, & direpta caſtra Francorum,
& exercitus a Gothiſ cæditur. In hoc
ergo certamine gratia divina & fides Ca-
tholica, quam Reccaredus Rex in Gothiſ
fideliter adeptus eſt, eſſe noſcitur opera-
ta. Quoniam non eſt difficile Domino no-
ſtro, ſive in paucis aut in multis detur
victoria. Nam Claudius dux vix cum
trecentis viris ſexaginta millia fere Fran-
corum noſcitur inſuſſaſſe, & maximam
eorum partem gladio trucidafſe. Non im-
merito Deus laudatur temporibus noſtris
in hoc prælio eſſe operatus, qui ſimili-
ter ante multa temporum ſpatia per ma-
num ducis Gedeonis in trecentis viris
multa Millia Madianitarum Dei populum
inſeſtantium noſcitur extinxiſſe. Hactenus
de rebus tertii anni ejus Regiſ auctor,
res (ut diximus) ſui temporis profe-
quens. In quibus illud conſideratione di-
gnum: quod etſi Guntheramnus Franco-
rum Rex pietate inſignis haberetur: ta-
men quod inconſulte nimis privato in-
dulgens affectui, adverſus Regem, qui re-
cens Catholicam fidem ex Ariano ſuſce-
pit, & aliis omnibus Gothiſ id ipſum a-
gendi auctor fuit, importune valde omnes
Francorum vires immittere auſus eſt, cui
magis gratulari ut fratri in Chriſto de-
buerat, & præſto illi in omnibus eſſe:
Deum nimis iratum jure quidem exper-
tus fuiſſe videtur, victis ſuis omnibus per
Claudium ducem, virum religioſiſſimum,
quem (ut ſuo loco dicemus) S. Grego-
rius ſummis laudibus, ad eum ſcribens,
extollit.

Juſta cau-
ſa cædiſ
Franco-
rum.

XLVIII.

Sed redeamus ad Biclarenſem, qui
paulo poſt hæc ſubdit: *Reccaredo ergo
Orthodoxo quieta pace regnanti, domeſti-
cæ inſidiæ prætenduntur. Nam quidam
ex cubiculo ejus etiam provinciæ dux,
nomine Argimundus adverſus Reccaredum
Regem tyrannidem ſumere cupiens, ita
ut ſi poſſet, eum regno privaret & vi-
ta; ſed nefandi ejus conſilii machinatione
comprehenuſ, & in vinculis ferreis re-
dactus. Habita diſcuſſione, ſocii ejus
impiam machinationem confeſſi, condigna
ſunt ultione interfecti. Ipſe autem Argi-
Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS

fert cladem Galliſ inſiſtam in Septimania a
Ducibus Gotthorum ſeu Regiſ Reccaredi: Illi
ſcilicet Gothiſ, paulatim reſiſtentes fugam ſimu-
lant: proſequentibusque iſtiſ conſurgunt, qui præ-
parati erant de inſidiis concludentes eos in me-
dio, uſque ad internecionem ceciderunt, in-
quit Gregorius, Biclarienſiſ enim eam Hiſpano-
rum victoriam ſeptimo Mauricii & tertio Rec-
caredi anno recitat. Gregorius vero Turonen-
ſiſ anno VIII. Childeberti Francorum Regiſ,
qui anno DLXXXVIII. deſinit. Quare perpe-
ram Cointius hanc copiarum Guntramni pro-

mundus, qui regnum aſſumere cupiebat,
primum verberibus interrogatus, deinde
turpiter decalvatus, poſt hæc dextera
amputata, exemplum omnibus in Toleta-
na urbe aſino ſedens pompizando dedit,
ſamulos dominis non eſſe ſuperbos. Hactenus
Biclarenſiſ, octavo anno Mauricii hi-
ſtoriæ finem imponens, a nobiſ hic re-
cenſitæ occasione S. Gregorii epiſtolæ
ad Leandrum hoc anno ſcriptæ: ad quem
etiam petitos mittit codices; ſed quos
exegerat Moralium libros ad ipſum in-
ſcriptos, quod nondum exſcripti eſſent,
cur non mittantur, excuſat: miſit autem
poſtea, ut ſuo loco dicemus. Ex mu-
tua illa (ut ſuperiori tomo vidimus) con-
ſuetudine, quæ jam Conſtantinopoli, dum
ambo ibi diverſiſ eſſent ex cauſiſ, in-
ter ipſos interceſſerat, ea eſt amicitia
contracta, quam neque temporis longi-
tudo, neque loci diſtantia delere potue-
rit. Quoniam autem eſſet ipſe Grego-
rius erga S. Leandrum animi affectu, ex
poſtremiſ epiſtolæ verbis hæc accipe:
*Absente corpore, præſentem mihi te ſem-
per intueor: quia vultus tui imaginem
intra cordiſ viſcera impreſſam porto.*

XLIX.

Sed quæ hoc anno a barbariſ Longo-
bardiſ in Italia geſta ſint, cognoſcamus.
Cum enim anno ſuperiori (ut vidimus)
Antharit * Rex mortuus eſſet; Regina-
que Theodolinda, quam nuper accepe-
rat in uxorem a Bajoariæ Rege Garibal-
do (ut Paulus (a) affirmat) Longobar-
dorum conceſſione Regina perfeverans,
delegiſſet ſibi virum Agilulphum ducem
Tauritanum, eundemque & nominatum
Agonem, & in baptiſmate Paulum: idem
Agilulphus Longobardorum Rex appel-
latus eſt hoc anno, menſe Majo. Habet
hæc omnia pluribus Paulus (b) diaconus:
additque eundem, ſimulatque Rex con-
firmatus eſt, miſiſſe Agnellum Tridenti-
num Epiſcopum in Galliſ ad redimen-
dos captivos, qui Tridenti a Francis
capti fuerant. Cum interea idem Agilul-
phus, debellatiſ occiſiſque illiſ quos ad-
verſarios paſſus eſſet, regnum ſibi ſtabi-
liviſ Italiæ: exceptiſ enim Roma atque
Ravenna cum aliis ad eas ſpectantibus
lociſ, univerſa Italia ab Alpinis mon-
tibus Rhegium uſque Calabriæ illi pa-
rebat.

* Autha-
riſ.

(a) Paul.
diac. l. 3.

c. 14.
Agilul-
phus cre-
atur Rex
Longobar-
dorum.

(b) Paul.
diac. l. 3.
c. ult. & l.
4. c. 1.

V v v 2 Por-

ſigationem in annum DLXXXIX. differt, refragante Gregorio Turonenſi, juxta quem Biclarienſiſ explicandus. Verba ejuſdem Biclarienſiſ recitat Baronius, qui putabat Mauricium hoc anno ſeptimum Imperii exorſum eſſe.

Ad num. XLVIII. Biclarienſiſ anno VIII. Mauricii Imp. qui eſt Reccaredi IV. annuſ, refert Joannes Abbas Biclarienſiſ Chronicon ſuum abſolvit, ideoque anno Chriſti DXC. qui erat an-

V.
Joannes
Abbas
Biclarien-
ſiſ Chron-
icon ſu-
um abſol-
vit.

L. Porro magnum a Deo per Theodolindam Reginam consecutos esse a Deo beneficium Regem ipsum & sub eo positos Longobardos, idem Paulus (a) affirmat: nimirum, eum ex Ariana perfidia conversum esse ad fidem Catholicam, & qui erant Longobardi Gentiles, sive Ariani, eosdem redditos esse Christianos atque Catholicos. Magnum Dei consilium, dum quæ sunt infirma mundi eligit, ut confundat fortia: cum scilicet robustissimas easdemque indomitas gentes sive Christiano sive Catholico nomini infensissimas, Francos, Gothos, & Longobardos, avitis abdicatis erroribus, per feminas ipse Deus converterit ad verum religionis cultum. Franci enim per Crotildem, Gothi in Hispania per Ingundem, quæ (ut superiori tomo diximus) virum suum convertit Hermenegildum, ex quo omnium facta est accessio Gothorum ad fidem Catholicam: & in Italia Longobardi per Theodolindam, decus & ornamentum Bavaricæ Principum, fidem Christianam eademque Catholicam, perceperunt.

LI. De Ecclesia S. Agathæ Catholicis reddita. Hoc item anno sanctus Gregorius Papa dedicavit Ecclesiam sanctæ Agathæ Romæ positam, quam Gothi Ariani (ut superius dictum est) sibi usurpaverant: quæ licet, illis ex Urbe Italiaque penitus ejectis & profligatis, relicta libera fuisset: tamen quod fermento Ariano videretur esse polluta, & proinde non amplius sacra, sed execrabilis haberetur: Gregorius divinitus inspiratus adjecit animum, ut eandem sacris ritibus expiratam sacro cultui idoneam redderet, Deoque sacraret. Id quidem hoc anno factum esse, ex iis quæ ipse scripsit in dialogis anno quarto sui Pontificatus elaboratis, satis expresse patet, cum ante, biennium id contigisse dicat, hoc ipso videlicet anno. Quæ autem tunc acciderint admiratione digna, ipse sic narrat (b):

LII. Sed neque hoc sileam, quod ad ejusdem Arianae hæreseos damnationem in hac quoque Urbe ante biennium pietas superna monstravit. Ex his quippe quæ narro aliud populus agnovit, aliud autem sacerdos, & custodes ecclesiæ se audisse & vidisse testantur. Arianorum ecclesia in regione Urbis illa quæ Suburra dicitur, cum clausa usque ante biennium remansisset, placuit ut in fide Catholica, introductis illuc beati Stephani & sanctæ Marthæ martyrum reliquiis dicari debuisset: quod factum est. Nam cum magna populi

PAGIUS annus CCLXVI, a Concilio Nicæno & damnatione Arianæ juxta verba, quæ ex ipsomet retuli anno DLXXXIX. Erat Joannes nativitate Gothus, Cerundinensis Ecclesiæ Episcopus. Hunc Leovigildus Hispaniarum Rex cum ad nefandæ

multitudine venientes atque omnipotenti Domino laudes canentes, eandem ecclesiam ingressi sumus. Cumque in ea jam Missarum solemnità celebrarentur, & præ ejusdem loci angustia populi se turba comprimeret: quidam ex iis qui extra sacrarium stabant, porcum subito intra suos pedes hic illucque discurrere senserunt. Quem dum unusquisque sentiret, & juxta se stantibus indicaret: idem porcus Ecclesiæ januas petiit; & omnes per quos transit in admirationem commovit, sed videri a nullo potuit, quamvis sentiri potuisset. Quod idcirco divina pietas ostendit, ut cunctis patesceret, quia de loco eodem immundus habitator exiret. Peracta igitur celebratione Missarum, recessimus. Sed adhuc nocte eadem magnus in ejusdem ecclesiæ tectis strepitus factus est, ac si in eis aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte gravior sonitus excrevit, ac subito tanto terrore insonuit, ac si omnis illa ecclesia a fundamentis fuisset eversa: & protinus recessit, & nulla illic ulterius inquietudo antiqui hostis apparuit: sed per terroris sonitum quem fecit, innotuit, quod ab eo loco quem diu tenuerat coactus exibat.

LIII. Post paucos vero dies in magna serenitate aeris super altare ejusdem ecclesiæ nubes calitus descendit, suoque illud velamine operuit, omnemque ecclesiam tanto terrore ac suavitatis odore replevit, ut patentibus januis, nullus illuc præsumeret intrare. Sacerdos quoque, & custodes, & hi qui ad celebranda Missarum solemnità venerant, rem videbant, ingredi minime poterant, & suavitatem mirifici odoris trabeabant. Die vero alio cum in ea lampades sine lumine dependerent, emissio divinitus lumine, sunt accensæ. Post paucos iterum dies, cum expletis Missarum solemnità, extinctis lampadibus custos ex eadem ecclesia egressus fuisset, post paululum intravit, & lampades quas extinctas reliquerat, lucentes reperit: quas negligenter extinxisse se credens, eas jam sollicitus extinxit, & exiens ecclesiam clausit: sed post horarum trium spatium regressus, lucentes lampades, quas extinxerat, iterum accensus invenit: ut videlicet ex ipso lumine aperte claresceret, quia locus ille a tenebris in lucem venisset. Hæc in Urbe eo tempore, & ipso præsentem qui narrat, ob oculos omnium facta, & contra Arianos ab eodem Gregorio inculcata, nos veluti aculeata tela ad feriendos impios hæreticos Novatores opportune convertimus.

Fugatur diabolus, dum consecratur Ecclesia.

LIII. Alia miranda quæ contigerunt in S. Agathæ Ecclesia.

Ex.

hæreseos Arianae credulitatem compelleret, in exilium misit, & Barcinonem relegavit, qui per decem annos multas persecutiones ab Arianis perpeffus est. Condidit postea Monasterium, quod nomine *Biclaro* dicitur, ut tradit Isido-

LIV. De bonis Ecclesiæ S. Agathe. (a) Greg. l. 3. epist. 19. Extat de eadem ecclesia ipsius Gregorii rescriptum, cum eadem in iis quæ ad ejus bona pertinent commendat Leoni acolytho, datum sub Indictione duodecima, nempe post biennium, istis verbis (a): *Locorum venerabilium cura nos admonet de eorum utilitate per omnia cogitare. Quia ergo ecclesia sanctæ Agathe, sita in Suburra, quæ spelunca fuit aliquando pravitate hæreticæ, ad Catholicæ fidei culturam, Deo propitiante, reducta est: ideo hujus auctoritatis tenore commonitus, pensiones omnium domorum in hac Urbe constitutarum, quas prædictam ecclesiam temporibus habuisse Gothorum constiterit, annis singulis congregare non desinas: & quantum in sartis tectis, vel luminaribus, aliaque reparatione ejusdem ecclesiæ necessarium fuerit, erogare modis omnibus studebis. Quicquid vero exuberare potuerit, fideliter rationibus te Ecclesiasticis inferre præcipimus.* Hactenus ipse. His addendum putamus (quod in eodem argumento versetur) aliam ecclesiam ab Arianis possessam, ab eodem sancto Gregorio consecratam esse post annum sequentem sub titulo S. Severini Episcopi Noricorum, cujus reliquias apud Neapolim in Luculano collocatas ad se mitti mandavit,

ita scribens ad Petrum subdiaconum Campaniæ patrimonium curantem (b):

Cor nostrum pia Divinitatis inspiratione compungitur, loca quondam execrandis erroribus deputata in Catholicæ religionis reverentiam dedicare. Quia igitur Ecclesiam positam juxta domum Merulanam regione tertia, quam superstitione diu Ariana detinuit, in honorem sancti Severini cupimus consecrare: experientia tua reliquias beati Severini summopere debita cum veneratione transmittat: quatenus quæ nostris animis perficienda decrevimus, implere, omnipotentis gratia suffragante, possimus. Hæc Gregorius.

Quod vero ad res bellicas pertinet Orientalis Imperii, hoc eodem anno (c) Romanus exercitus qui sæpius ob studia erga diversos duces sæpe amotos ac sæpe redditos discordiam conflaverat, per Aristobolum donorum Imperialium Præfectum conciliatus est, & iterum juramento firmatus. Fortasse hic ille vir eruditus, ad quem extat (d) S. Gregorii epistola. Conciliato autem simul exercitu adversus Persas eodem concitato, victoria obtenta est, expugnataque Martyropolis civitas munitissima; unde Romanis plurimum roboris increvit: Hæc Græcorum Annales apud Theophanem.

Qui

PAGIUS Isidorus de Viris Illustribus cap. 44. Ejus Chronicon incipit ab anno primo Justinii Junioris, & desinit anno VIII. Mauricii Imp. & IV. Recaredi Regis. Monasterium vero illud, cujus ipse Abbas fuit, situm prope Barcinonem. Vide dicta anno DXCIII. num. III.

VI. Gestæ inter Romanos & Persas anno DLXXXVIII. Ad num. LVI. Quæ narrat Baronius hoc anno de Aristobulo ab Imperatore ad exercitum in Perside agentem misso cui persuaderet, ut priores Præpositos quos antea habebat, susciperet, pertinent ad annum DLXXXVIII. quo exercitus Romanus adversus Duces suos tumultuari cœpit. Evagrius enim lib. 6. cap. 10. ubi quem Theophylactus lib. 3. cap. 3. Aristobulum appellat, ipse Andream vocat, addit capite se-

quenti, cum milites id mandatum, ne audire quidem sustinissent, totius negotii cura in Gregorium transfertur. Hic erat Episcopus Antiochenus, ejusque opera anno DLXXXIX. omne dissidium sublatum est, ut suo loco ostendi. Theophylactus citatus idem etiam narrat, antequam recitet gesta anno DLXXXIX.

Quæ hoc anno in Oriente Romanos inter & Persas gesta sunt, & quomodo Chosroes Junior Hormisdæ filius in Regnum restitutus fuerit, anno DXCIII. declarabimus.

Sanctus Sulpitius Severus Episcopus Bituricensis hoc anno ad Deum migravit, ut anno DXCV. quo Baronius mortem ejus differt, demonstrabimus.

LV. (b) Greg. l. 2. ep. 9. Indict. 11. De consecratione Eccl. S. Severini.

LVI. Res bellicæ. (c) Misc. histor. hoc anno Imp.

(d) Greg. l. 1. epist. 28.

VII. Chosroes in Regnum restitutus.

VIII. Obitus S. Sulpitii Severi.

JESU CHRISTI
ANNUS
592.

GREGORII PAP.
ANNUS
3.

MAURITII IMP.
ANNUS
7.

I.

QUI sequitur annus Domini quingentesimus nonagesimus secundus, Indictione decima, idemque Gregorii Papæ tertius incipiens mensē Septembri & Mauritii Imperatoris sextus finiēns mense Augusto, funestus fuit Italiæ, & valde ærumnosus S. Gregorio Papæ tum foris præliis assiduīs agitato, tum intus morbo vexato. Id enim in primis ipse litteris ad Joannem Ravennatem Episcopum datis testatur his verbis (a):

(a) Greg.
l. 2. ep. 32.
Indict. 10.
Arnulphus dux
Long. urbem in-
festat.

Quod multis scriptis vestræ beatitudinis minime respondi: non hoc torpori meo, sed languori deputate: quia peccatis meis facientibus, eo tempore quo Arnulphus ad Romanam urbem veniens, alios occidit, alios detruncavit, tanta mœstitia affectus sum, ut in colicam molestiam caderem. Hæc ipse. Erat iste Arnulphus dux Longobardorum in Tuscia, de quo altum silentium apud Paulum: ex ipso autem Gregorio hæc eliciuntur in epistola ad Mauritium Imperatorem; ubi de prima sub suo Pontificatu facta incursione Longobardorum in Tuscia ista habet (b): Multas enim jam plagas acceperam, & supervenientibus dominorum jussionibus inveni consolationes quas non sperabam: Hæc per antiphrasim. Si enim possum, has celeriter plagas enumerō. Primum, quod mihi pax subducta est, quam cum Longobardis in Tuscia positis sine ullo Reipublicæ dispendio feceram. Hæc Gregorius, ostendens salutem Urbis pace redemisse, quæ postea occasione insultantium Romanorum militum fracta est; nam mox subdit: Deinde corrupta pace, de Romana civitate milites ablatis sunt, & quidem alii ab hostibus occisi, alii vero Narniis & Perusii positi: & ut Perusium teneretur, Roma relicta est. Hæc ipse de rebus gestis usque ad Agilulphi adventum post duos annos, de quo suo loco dicturi sumus.

II.

Sed quæ hoc anno cum eo peragi contigerunt, suo ordine prosequamur ex dicta epistola ad Joannem Episcopum Ravennatem, quem pacis sequestrem esse voluit, ad persuadendum videlicet Romano Exarcho Ravennæ degenti, ut pacem cum Longobardorum duce æquis conditionibus contrahere liceret. Scribens igitur ipse Gregorius immensa afflictatus

angustia ad eundem Joannem, ejus in primis commendans studium pro publicis impensum negotiis, hæc ait (c): Valde autem mirabar, quid esset quod illi mihi notissima sollicitudo vestræ sanctitatis huic Urbi meisque necessitatibus minime prodesset. Sed scriptis vestris discurrentibus, agnovi vos quidem sollicitè agere, sed tamen apud quem agere, possitis non habere. Peccatis ergo hoc meis reputo, quia iste qui nunc interest, & repugnare contra inimicos nostros dissimulat, & nos facere pacem vetat: quamvis iam modo, etiam si velit facere omnino non possumus: quia Arnulphus exercitum Antharit & Nordulphi habens, eorum sibi dari precaria desiderat, ut nobiscum aliquid loqui de pace dignetur. Et inferius: Movere autem vos non debet præfati excellentissimi viri Romani Patricii & Exarchi animositas: quia nos quanto eum loco & ordine præimus, tanto si qua sunt ejus levitia, tolerare mature & graviter debemus. Si quando tamen est aliquis cum eo locus obtinendi, agat apud eum fraternitas vestra, ut pacem cum Arnulpho, si ad aliquid parum possumus, faciamus: quia miles de Romana urbe ablati est, sicut ipse novit. Theodosiani vero, qui hic remanserunt, rogam non accipientes, vix ad murorum custodiam se accommodant. Et destituta ab omnibus civitas, si pacem non habet, quomodo subsistet? Et inferius de iisdem Longobardis sub eodem duce Arnulpho: De Neapolitana vero urbe, excellentissimo viro Exarcho instanter imminente, vobis indicamus; quia Aroges (ut cognovimus) cum Arnulpho se fecit, & Reipublicæ contra fidem venit, & valde insidiatus est eidem civitati: in quam si celeriter, dux non mittatur, omnino jam inter perditas habebitur. Quod vero ab iisdem Longobardis civitatibus captis, & aliquibus ex eis incensis, alii civium dispersi essent, alii ducti captivi: pro iisdem redimendis idem Gregorius laboravit. Verum quod ab eodem Joanne litteris commendatam accepisset civitatem Aquilejensem, cui præerat Severus Episcopus schismaticus: quid de his in primis rescripserit eadem epistola Gregorius, accipe: sic enim ait:

(c) Greg.
l. 2. ep. 32.
Ind. 10.

Pacem cupit cum Longobardis Gregorius.

* Autharis

De

GREGORII PAPÆ 3.

MAURICII IMP. II.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6085.
SÆC. VI.
Anno Eræ Hispan.
DCXXX.
A.C. 592.

☉ 13. FE. ☽ 4. P. 6. April. Indict. 10.

JESU CHRISTI 592.

IS annus hac formula notatus: X. post I. Consulatam Mauricii Tiberii Aug. so. Postconstantinus VIII. ut legitur in Chronico Alexandrino latus.

Eleemo-
syna ho-
stibus
quando
danda.

De hoc quod dicitis, incensæ civitati Severi schismatici eleemosynam esse mittendam: idcirco vestra fraternitas sensit, quia quæ contra nos præmia in Palatium mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret: nobis considerandum fuit, quia misericordia prius fidelibus ac postea Ecclesiæ hostibus est faciendæ. Juxta quippe est civitas Phanum, in qua multi captivi sunt: ad quam ego jam transacto anno transmittere volui, sed inter hostes medios non præsumpsi. Videtur ergo mihi, ut Claudium Aobatem, cum aliquanta pecunia illuc transmittere debeatis; & liberos, quos illic pro pretio suo in servitio teneri invenerit, vel si qui adhuc sunt captivi, redimat. De summa vero ejusdem pecuniæ transmittendæ, vobis certum sit, quia quicquid vos decernitis, mihi placet. Sin autem cum excellentissimo viro Romano Patricio agitis, ut pacem facere cum Arnulpho debeamus: ego ad vos personam aliam transmittere paratus sum, cum qua mercedis cause melius fiant. Hæc de redimendis captivis, & pace cum Longobardis faciendæ Gregorius. Quod vero ad Severum schismaticum pertinet, cujus civitatem incensam tradit: non alium hunc Severum ab illo putes Episcopo Aquilejensi, qui ad Synodum Romam ab eodem S. Gregorio vocatus fuerat (a), iterum (ut vidimus) lapsus.

De capti-
vis redi-
mendis
Gregorius
agit.

(a) Greg.
l. 1. epist.
16.

III. Inter tot vero Longobardorum tumultus, ipse Gregorius summo veluti in otio constitutus, nihil prætermisit exactissimæ curæ pastoralis. Legati autem ex Numidia Romam hoc anno sunt missi ad sedem Apostolicam nihil boni ferentes. Etenim cum anno superiori (ut vidimus) datis ad ejus provinciæ Episcopos litteris, vetuisset Gregorius Donatistarum Episcopum deligi in Numidiæ Primatem; alia via hostis irrumperere conatus est, nempe illud agens, ut quod olim bono pacis vidimus aliquando fuisse permissum, iterum restitueret, nimirum ut in unaquaque civitate, ubi essent populi Donatistæ, licet ibi esset Catholicus Episcopus, nihilominus sineretur esse pariter Episcopus Donatistarum. Id enim ut fieret, pecunia data, Donatista ab Episcopo Catholico impetrarat; insuper & illud, ut persoluta pecunia, concederetur iisdem Donatistis iterum baptizare Catholicos. Horum malorum nuntii duo ad ipsum Romanum Pontificem ex Numidia diaconi sunt profecti.

IV. Ad hæc tam enormia corrigenda, in Numidiam proficisci jussit Gregorius Hilarium S. R. E. Chartularium degentem Carthagine, de quo facta est mentio anno superiori: ut coacto Concilio, deponeret Episcopum, qui Episcopalem vendidisset dignitatem schismatico. Atque

ut conatus Donatistarum magis magisque coalescentes comprimerentur, scripsit de his dolens ipse Pontifex litteras ad Columbum in Numidia Episcopum istis verbis (b):

Notum est, carissime in Christo frater, quod antiquus hostis, qui primum hominem de paradisi deliciis in hanc ærumnosam vitam callida persuasione deposuit, & in eo jam tunc humano generi pœnam mortalitatis infixit, eadem nunc calliditate ovium Dominicarum pastores, quo facilius gregem capiat, transfusus conetur venenis inficere, & jure jam potestati propria vendicare. Sed nos, qui licet immeriti, sedem Apostolicam vice Petri Apostolorum principis suscepimus gubernandam, ipso Pontificatus officio cogimur generali hosti quibus valemus nisibus obviare. Porrecta igitur petitione insinuerunt nobis præsentium latores Constantius & Mustellus (ut asserunt) Ecclesiæ Pudentianæ diacones in Numidia provincia constitutæ, Maximianum ejusdem Ecclesiæ Antistitem in loco quo degit, corruptum præmio, Donatistarum Episcopum nova licentia fieri permississe: cum etsi hoc anterior usus permetteret, manere atque persistere fides Catholica prohiberet. Ob hoc ergo fraternitatem tuam scriptis præsentibus necessario duximus adhortandum, ut veniente ad te Hilario Chartulario nostro, adunato Episcoporum universali Concilio, habito præ oculis terrore venturi Judicis, causa eadem subtili ac solerti debeat indagatione perquiri. Et si capitulum hoc a præsentium latoribus prædicto Episcopo documentis idoneis fuerit approbatum; a dignitate officioque quo fungitur, modis omnibus degradetur: ut & ille ad pœnitentiæ lucra per agnitionem delicti redeat, & ceteri tentare talia non præsumant. Æquum enim est, ut qui Jesum Christum Dominum nostrum hæretico, accepta pecunia, venundedit, ut refertur, ab ejus videlicet sacrosancti corporis ac sanguinis tractandis mysteriis submoveatur. Si qua autem inter eos extra crimen hoc damnorum quorundam, vel privatorum negotiorum (sicuti petitio diaconorum ipsorum continet) versatur intentio: hanc tuam fraternitas cum prædicto Chartulario nostro privata cognitione perquirat, & inter utramque partem justitia procedente definiat.

Porro autem præsentium latorum insinuatione didicimus, Donatistarum hæresim pro peccatis nostris quotidie dilatari, & valde plures, data per venalitatem licentia, post Catholicum baptismum a Donatistis denuo baptizari. Quod quam grave sit, frater, oportet nos tota mentis intentione perpendere. Ecce lupus Dominicum gregem non jam in nocte latenter, sed

(b) Greg.
l. 2. ep. 33.
Ind. 10.
De Dona-
tistis in
Africa in-
valescen-
tibus.

sed in aperta luce dilaniat: & nos cum grassari in ovium nece cernimus, & nulla ei solitudine, nullis verborum jaculis obvianus? Quos ergo fructus Domino multiplicati gregis ostendemus, si & ipsum quem pascendum suscepimus, otiosa mente cernimus a bestia devorari? Studeamus igitur cor nostrum terrenorum pastorum imitatione succendere, qui hyemales noctes, imbris geluque constricti, ducunt sæpe pervigiles, ne vel una ovis, & non forte utilis pereat. Quam & si insidiator ore voraci momorderit: quo modo satagunt? quibus cordis anhelant æstibus? in quas voces, ut eruant captum pecus, angustia stimulante prosiliunt, ne a gregis domino, quicquid per incuriam perdidierint, exigatur? Vigilemus ergo, ne quid pereat: aut si captum forte quid fuerit, vocibus divinatorum eloquiorum ad gregem Dominicum reducamus: ut ille qui pastor pastorum est, vigilasse nos circa gregem suum, suo misericors dignetur iudicio comprobare. Hoc quoque vos necesse est solerter attendere, ut si qua contra latores, præsentium ejusdem Episcopi recta fuerit petitio, subtili debeat indagazione perquiri. Et si fortasse ipsi quoque pro sua culpa jure feriendi sunt, nequaquam censemus esse parcendum. Hactenus Gregorius ad Primatem Numidiæ Columbum mense Augusto. Porro infelix Ecclesia Africana non his tantum spinis Donatistarum hæreticorum oppleta erat, sed insuper (quod magis dolendum fuit) Manichæorum etiam vepribus abundabat, prout idem ipse Gregorius testa-

tur in epistola ad Joannem Episcopum Scyllacenum, cum ait (a): *Afros passim, vel incognitos peregrinos ad Ecclesiasticos ordines tendentes, nulla ratione suscipias: quia Afri quidem aliqui Manichæi, aliqui rebaptizati. Donatistæ hi erant, qui rebaptizabant.*

Quo etiam mense, hoc anno, idem Gregorius Papa, suscepta honorifica legatione ab Episcopo Carthagenensi, qua de electione ipsius Pontificatus adgavifus est, epistolam ad eum rescripsisse legitur. Dominicus is erat nomine, qui quatuor ad S. Gregorium misit Romam legatos, Episcopos duos Donatum & Quodvultdeum, Victorem diaconum, & Angelum Notarium; per quos, post gratulationis impertitum officium, petiit ab eodem, ut impertita suæ Ecclesiæ privilegia salva esse vellet. Ad quem Gregorius pastorem reddens epistolam, hæc de privilegiis habet (b): *De Ecclesiasticis vero privilegiis quod vestra fraternitas scribit: hoc postposita dubitatione teneat, quia sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesiis sua jura servamus: nec cui libet, favente gratia, ultra quam meretur, impertior; nec ulli hoc quod sui juris est, ambitu stimulante, derogo: sed fratres meos per omnia honorare cupio: sicque studeo honore singulos subvehi, dummodo non sit quod alteri jure ab altero possit opponi.* Hæc de his ipse, equidem Gregorio digna.

Laboravit præterea hoc anno Gregorius in reducendis schismaticis ad Ecclesiam. Eodem enim tempore Episcopi in Hi-

(a) Greg.
l. 2. epist.
25. Indict.
10.

V.
De legatione Episcopi Carthag. ad S. Gregorium.

(b) Greg.
l. 2. ep. 39.
Ind. 10.

VI.

PAGIUS
II.
S. Gregorius scribit ad Episcopos Schismaticos Hiberniæ.

Ad num. VI. Inter Epistolas a Divo Gregorio hoc anno scriptas, notabiles sunt Epistola XXXII. Lib. secundi, data mense Julio Indict. X. & Epist. XXXVI. scripta eadem Indictione mense Augusto. [1] In utraque agit de Schismaticis in causa Trium Capitulorum, quos ad Ecclesiæ unitatem reducere satagebat. Prior data est ad Joannem Episcopum Ravennæ, de qua Baronius hoc anno num. II. ubi tamen præmittit verba, quæ de iisdem Schismaticis anno DXC. num. XI. ex eadem Epistola retulimus. Posterior data est *universis Episcopis per*

Hiberniam, ut in pluribus Codicibus MSS. & omnibus editis legitur, & habet Guffanvillæus in Notis ad eam Epistolam, addens videri legendum potius esse, per *Histriam*, quam per *Hiberniam*; quod credibile non sit, Hibernos quidquam inaudisse de causa Trium Capitulorum. Verum ea ad Hibernos data, ut recte viderunt Baronius, tam hic, quam anno DLXVI. num. XXI. Ulfarius in Epistolis Hibernicis qui de illius insulæ rebus optime doctus erat, utpote qui de Antiquitatibus Ecclesiasticis Hiberniæ Historiam composuit, & Bollandus in No-

NOTÆ

[1] Epistolam hanc XXXVI. libri secundi ad Episcopos Istriæ a S. Gregorio scriptam fuisse multis argumentis asserit, & demonstrat P. de Rubeis in Dissertatione de Schismate Aquilejensis Ecclesiæ cap. 14. Istriæ enim, non vero Hiberniæ Episcopi schismate illo infecti erant. Neque oppositum convincit Epistola S. Columbani a Pagio hic laudata; non enim in ea Vir sanctus Hibernorum se nomine scribere significat cum ait: *nos Sanctorum Petri & Pauli discipuli sumus, toti Hiberi, ultimi habitatores mundi . . . nullus hæreticus . . . Sed (a nobis) fides catholica, sicut a vobis primum . . . tradita est, inconcussa tenetur.* Sed hæc ait ille ut benevolam sibi redderet Pontificem, & monita sua aure proniori exciperet; quæ se illi dare profiteretur, non tanquam a Schismaticis Italiæ seductus, sed tanquam unus aliquis ex Orthodoxis Iberis, qui nisi quæ sunt juxta sanam doctrinam spirant. Cur igitur ex hac Epistola conficiatur Hibernos Schismati trium Capitulorum adhæsisse, nihil est. Locus pariter Joannis Diaconi in Vita S. Gregorii lib. 3. cap. 1. in quo reductos ad unitatem Ecclesiæ ab eodem Viro sancto *Ligures, Venetos, & Iberos* legimus, corruptus est, corrigenturque ex Epistola Pelagii I. ad Narsetem, in qua Schismatici Episcopi sunt *Ligures, Veneti, Istrii*.

Vide Annotationem nostram ad A. 614. 23. MANSI

Hiberni ad Gregorium scribunt.

Hibernia positi, etsi (ut vidimus tomo superiori) schismatici essent, tamen angustia pressi, ad Romanam Ecclesiam litteris datis clamant. Etenim ad Hibernos quoque occasione Trium capitulorum conflatum haud pridem schisma pertransiit. Quos in tribulatione suspirantes ut colligeret, & Apostolicæ Ecclesiæ uniret, Gregorius anxio studio laboravit, scribens ad eos litteras, & librum ea de causa conscriptum mittens. Epistola autem sic se habet (a):

(a) Greg. l. 2. epist. 36. Indict. 10.

Scripta vestra summa cum gratulatione suscepi: sed erit in me uberior valde lætitia, si mihi de vestra contigerit reversione gaudere. Prima itaque epistola vestrae frons gravem vos pati persecutionem innotuit. Quæ quidem persecutio dum non rationabiliter sustinetur, nequaquam proficit ad salutem. Nam nulli fas est retributionem præmiorum expectare pro culpa. Debetis enim scire (sicut beatus Cyprianus dixit) quia martyrem non facit pœna, sed causa. Dum igitur ita sit, incongruum nimis est de ea vos, quam dicitis, persecutione gloriari, per quam vos constat ad æterna præmia minime proveli. Reducat ergo charitatem vestram tandem integritas fidei ad matrem, quæ vos generavit, Ecclesiam. Nulla vos animorum intentio a concordia unitate dissociet; nulla persuasio rependo vos a recto itinere defatiget. Nam in Synodo, in qua de Tribus capitulis actum est, aperte liquet, nihil de fide convulsam esse, vel aliquatenus immutatum; sed sicut scitis, de quibusdam illic solummodo personis est ætittatum, quarum una, cuius scripta evidenter a rectitudine Catholicæ fidei deviant, non injuste damnata est. Quod autem scribitis, quia ex illo tempore inter alias provincias maxime flagellatur Italia; non hoc ad ejus debetis intorquere opprobrium: quoniam scriptum est (b) : Quem diligit Dominus castigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit. Si igitur ita est, ut dicitis: ex eo tempore magis dilecta est apud Deum & modis omnibus approbata, ex quo Domini sui meruit sustinere flagella. At non est verum, quod post Quintam Synodum, ubi decreta fuit & recepta damnatio Trium capitulorum gravius Italia vexata

Ann. Eccl. Tom. X.

fit. Ante enim quam ista contingerint ab Herulis primum, inde vero a Gothis Italia dirissima passa, & Roma sæpe ab eisdem fuisse capta reperitur. Sed concessio quod dicerent, pergit ita Gregorius.

Quia vero non ita sit, quemadmodum vos in ejus insultatione affirmare conamini, rationem attendite. Postquam recordanda memoria Vigilius Papa in urbe regia constitutus, contra Theodoram tunc Augustam & Acephalos damnationis promulgavit sententiam; tunc Romana urbs ab hostibus adita, & captivata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, & injuste damnati sunt, & post quorum damnationem talia contigerunt? Absit: hoc enim nec nostrum quempiam, nec alios qui Catholicæ fidei mysteriis instituti sunt, vel dicere, vel aliquo modo confiteri convenit. His denique cognitis, ab hac quandoque iam deliberatione recedite. Ut igitur de Tribus capitulis animis vestris ablata dubietate, possit satisfactio abundanter infundi: librum quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis utile judicavi transmittere. Quem si, deposito voluntaria defensionis studio puro vigilantique corde sapius volueritis relegere: cum vos per omnia seculuros, & ad unitatem nostram reversuros nihilominus esse confido.

Porro autem si post hujus libri lectionem in ea qua estis, volueritis deliberatione persistere: sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis. Unde iterum habita locutione, charitatem vestram admoneo, ut quoniam Deo suffragante, fidei nostræ integritas in causa Trium capitulorum inviolata permansit; mentis tumore deposito, tantocius ad matrem vestram, quæ filios suos expectat & invitat, Ecclesiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari cognoscitis. Hæc ad Hibernos Gregorius. Porro hos ad Catholicam communionem & unitatem, relicto schismate, rediisse, inde certum deducitur argumentum, quod post hæc iidem qui erant in Hibernia Episcopi de rebus dubiis, uti cæteri Orthodoxi; eundem Gregorium consuluisse reperiuntur (c) : quod utique non fecissent, si adhuc in schismate permansissent.

Tribulatio non semper reprobationis signum.

(b) Hebr. 11.

Hiberni rediere ad Ecclesiam.

(c) Greg. l. 9. ep. 61. Indict. 4.

X x x Col-

PAGIUS Notis ad Vitam S. Gregorii Papæ lib. 3. cap. 1. ad diem XII. Martii, nisi quod in Joanne Diacono, loco Hiberos, legendum, Bollandus putet Hibernos. Nam Schisma Trium Capitulorum Hiberniam pervaserat, ut liquet ex Epistola S. Columbani, qui Hibernus erat, scripta ad S. Bonifacium Papam hujus nominis IV. quæ legitur in ejus Operibus a Patricio Flamingo, Franciscano, Lovanii ab aliquot annis publicatis, in quibus ea exhibetur, quemadmodum & in Bibliotheca Veterum Patrum editionis Lugdunensis Tomo XII. In ea Epistola, quam Viri

Doctissimi laudati non viderant, testatur Sanctus Columbanus Hibernos suos Quintam Synodum non admisisse, queriturque quod ipsemet Bonifacium eam receperit; Nos inquit SS. Petri & Pauli & omnium discipulorum, Divinum Canonem Spiritu Sancto (deest, dictante) scribentium, discipuli sumus: toti Heberi, ultimi habitatores mundi nihil extra Evangelicam & Apostolicam Doctrinam recipientes. Nullus hæreticus, nullus Judæus, nullus Schismaticus, fuit sed fides Catholica, sicut a Vobis primum, Sanctorum scilicet Apostolorum Successoribus, tradita est.

VII. Collaboravit insuper adversus eosdem Joannes schismaticos in Italia præsertim agentes Joannes Ecclesiæ Ravennatis Antistes, urgens Episcopos Istriæ provinciæ per auctoritatem Exarchi Ravennæ degentis. Cujus rei gratia ipse Gregorius multum se debere fatetur, gratias agens: nam in dicta superius epistola ad ipsum scri-

pta hæc inter alia (a): De causa vero Episcoporum Istriæ, omnia quæ mihi vestra fraternitas scripsit, ita esse jam ante deprehendi in iis iussionibus quæ ad me a piissimis Principibus venerunt, quatenus me interim ab eorum compulsionibus suspenderem. Ego quidem pro iis quæ scripsistis, zelo atque ardori vestro congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Scitote tamen, quid de eadem re serenissimis dominis cum summo zelo Dei & libertate rescribere non cessabo. Hæc ad Joannem Gregorius. Ex quo vel uno loco redarguas necesse est

Paulum diaconum (b), qui inter schismaticos collocat Joannem hunc Episcopum Ravennatem: deceptus enim ipse vehementer fuit (quod superiori tomo dictum est) dum defensores Trium capitulorum putavit esse Catholicos, impugnatores vero schismaticos, cum omnino contrarium acciderit. In quam profundam erroris foveam lapsos esse omnes recentiores historicos inexplorate sectantes Pauli vestigia, diximus latius superiori tomo.

VIII. Quod vero ad seducendum Fideles ea schismatici uterentur calumnia, dicentes in Quinta Synodo aliqua esse decreta contra sacrosanctum Chalcedonense Concilium: Sabinum quemdam subdiaconum his fraudibus ab illis in errorem adductum S. Gregorius studuit in Ecclesiam revocare, per brevem hanc ad eum scribens epistolam (c):

Exeuntes maligni homines turbaverunt animos vestros, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, astruentes quod aliquid de sancta Chalcedonensi Synodo piæ memoriæ Justiniani temporibus sit imminutum; quam omni fide, omnique devotione veneramur. Et sic quatuor Synodos sanctæ universalis Ecclesiæ, sicut quatuor libros sancti Evangelii recipimus. De personis vero, de quibus post terminum Synodi aliquid actum fuerat ejusdem piæ memoriæ Justiniani temporibus est ventilatum; ita ta-

PAGIUS est, inconcussa tenetur. Ubi Heberorum nomine Flamingus in Nothis ad eam Epistolam observat, Columbanum de suis Hibernis loqui, ut ipsemet indicat in sua Epistola secunda sub finem, ubi ait: Unius enim sumus corporis commembra, sive Galli, sive Britanni, sive Iberi, sive quæque Gentes. Addit Flamingus, Hibernos sic dictos ab Ibero studio Hispaniæ, unde primum processisse dicuntur, & Hibernos referre originem

men, ut nec fides in aliquo violaretur, nec de iisdem personis aliquid aliud ageretur, quam apud eandem sanctam Chalcedonensem Synodum fuerat constitutum. Anathematizamus ergo, si quis ex definitione fidei, quæ in eadem Synodo prolata est, aliquid minuere præsumit, vel quasi corrigendo ejus sensum mutare; sed sicut illic prolata est, per omnia custodimus. Te ergo, fili carissime, decet ad unitatem sanctæ Ecclesiæ remeare, ut finem tuum valeas cum pace concludere; ne malignus spiritus, qui contra te per alia opera prævalere non potest, ex hac causa inveniat unde tibi in die exitus tui in aditu regni celestis obsistat. Hucusque ad eum Gregorius: ex quibus intelligas magnam hanc fuisse in Ecclesia tentationem, in quam eo facilius Fideles impellerentur, quo se tenaciores esse Catholicæ fidei profiterentur. In his igitur (ut hactenus vidimus) fuit ipsi Gregorio plurimum insudandum.

Hoc enim anno Thebanæ civitatis in Boetia Episcopus, nomine Hadrianus, damnatus a coepiscopis suæ provinciæ confugit Romam, Apostolicam sedem appellans. Ita quidem ut ad asyllum ex toto orbe Christiano confugiebant, qui injuste persecutionem aliquam paterentur, quibus Romanæ Ecclesiæ Pontifex jus dicebat. Sic igitur percognitis iis quæ contra eundem Hadrianum allata essent, eum sanctus Gregorius ut innocentem absolvit: Archiepiscopum vero Primæ Justinianæ, qui eum damnaverat, ad certum tempus communionem privavit, ejusmodi in hac causa in eum sententiam pronuncians (d):

Quod vero ad præsens attinet, cassatis prius atque ad nihilum redactis prædictæ sententiæ tuæ decretis: ex beati Petri principis Apostolorum auctoritate decernimus, triginta dierum spatio te sacra communionem privatum, ab omnipotenti Deo nostro tanti excessus veniam cum summa pœnitentiâ ac lacrymis exorare. Quod si hanc sententiam nostram te cognoverimus implese remissius: non jam tantum, injustitiam, sed & contumaciam fraternitatis tuæ cognoscas, adjuvante Domino, severius puniendam. Præfatum vero Hadrianum fratrem & coepiscopum nostrum ex tua sententiâ (ut diximus nequaquam canonibus, neque legibus existen-

IX. Thebanum Episcopum Gregorius restituit.

(d) Greg. l. 2. ep. 6. Indict. 11. Sententiâ Gregorii.

stente damnatum, in suum locum atque ordinem reverti, Christo comitante disposimus: ut nec illi fraternitatis tuæ noceat contra justitiæ tramitem prolata sententia, nec charitas tua pro placanda futuri indignatione Judicis incorrecta remaneat. Hucusque sententia, atque finis epistolæ. Eodem quoque argumento scripsit (a) ad Joannem Episcopum Larissæ, quem consentientem in Hadriani damnatione eidem Joanni Justinianæ Episcopo aliis pœnis affecit. Facta sunt hæc Romæ hoc anno, mense Octobri. Ex quibus probe vides præfuisse Romanum Episcopum Judicem primum totius Christiani orbis Episcopis; fuisseque ejusdem Romani Pontificis muneris, reliquorum in orbe positorum Antistitum mores noscere, atque corrigere; ut ex his quæ diximus atque sæpe dicturi sumus, intelliges.

(a) Greg.
l. 2. ep. 7.
Indict. 15.

X.
De causa
Natalis
Episc. Sa-
lonitani.
(b) Greg.
l. 2. ep. 14.
Indict. 10.

Ex Dalmatia enim hoc item anno allata est in Urbem causa Natalis Episcopi Salonitani adversus suum Archidiaconum concitati: ad quem ista Gregorius (b): *Multis ab urbe tua venientibus, frater carissime, didici, pastoralis cura derelicta, solis te conviviis occupatum. Quæ audita non crederem, nisi hæc actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortationi invigiles, sed ipsum quoque usum Ecclesiastici ordinis ignores: hoc est in testimonium, quod eis, sub quibus es positus reverentiam servare nescis. Cum enim sanctæ memoriæ decessoris mei fueris scriptis prohibitus, ne contra Honoratum Archidiaconum tuum dolorem tam longæ ingratiitudinis in corde retineres: cumque a me sæpe correctus fueris, & hæc tibi summopere fuerint interdicta; & mandata Dei negligens, & scripta nostra contemnens, præfatum Honoratum Archidiaconum tuum quasi ad fortiorem honorem provehens, conatus es callida arte degradare. Unde actum est, ut eo de Archidiaconatus loco summo, alium accersires, qui tuis moribus obtemperare potuisset, cum præfatus vir pro nulla tibi re (ut arbitrator) displicuit, nisi quod vasa sacra & velamina tuis te parentibus dare prohibebat, &c.* Hæc tota causa. Decernit vero, ut eundem Honoratum restituat in pristinum locum: quod nisi obtemperet, usu pallii privat; & si retardet adhuc, excommunicatum denunciât: & de Episcopatu, an ipsum retinere debeat, alia sententia definiendum relinquit. Scribit eadem ad Episcopos omnes in Dalmatia constitutos (c) & alios.

(c) Greg.
l. 1. ep. 15.
16. 17.
XI.

Quod vero idem Natalis Episcopus de iis omnibus, quæ dicta sunt obiecta ab ipso Gregorio Papa, se excusaret; quomodo easdem ipsas ejus excusationes idem Pontifex arguat: quæ extat de his i.

Ann. Eccl. Tom. X.

psius Gregorii epistola (d) satis docet: (d) Greg. qui vero antea usus fuerat ad correptionem Gregorius acrimonia vini, leniens ulcera oleo, omnino sanavit. Sed audi, quam se deorsum, ut superbum humiliet, inclinât ipse Gregorius: *Ecce, inquit, fraternitas tua ægre tulit se de conviviis a me esse reprehensum: cum ego qui est hanc non vita, tamen loco transgredior, ab omnibus corripere, ab omnibus emendari paratus sim; & hunc solum mihi amicum æstimo, per cujus linguam ante apparitionem districti Judicis meæ maculas mentis tergo.* Hæc Gregorius, & non frustra: etenim correptionis emplastrum ex hoc libenter super ulcus ille accepit; quod grato animo se eo uti paratum, ipse Pontifex Gregorius sit professus; sicque adhibito tali remedio, curavit ægrotum: nam eum ad meliorem fuisse frugem conversum, gavisus est Gregorius ipse in litteris postea ad Joannem Ravennatem Episcopum datis, in quibus hæc in fine (e): *De fratre autem & coepiscopo nostro Natali valde contristabar, quod de illo quædam superba cognoveram; sed quia mores suos ipse correxit, meam tristitiam simul meipsum vincendo consolatus est.* At de Natali Salonitano Episcopo satis.

(d) Greg.
l. 2. ep. 38.

(e) Greg.
l. 2. ep. 32.
Indict. 10.

Cum igitur omnes qui se aliquid injuste pati ab Episcopo suo dolerent, ad Romanum Pontificem libellum supplicem afferre consueverint: inter alios accidit hoc item anno, ut Isidorus vir illustris se injuste excommunicatum a Januario Episcopo Calaritano in Sardinia, apud Gregorium conquestus sit. Sed quam ob causam, audi ex ipso sancto Gregorio ad eundem Januarium ista scribente (f): *Inter querelas multiplices Isidorus vir clarissimus a fraternitate tua frustra se excommunicatum anathematizatumque conquestus est. Quod ob quam rem factum fuerit, dum a clerico tuo, qui præsens erat, voluissimus addiscere; pro nulla alia causa, nisi pro eo quod te injuriaverat, factum innotuit. Quæ res nos vehementer affligit. Quod si ita est, nil te ostendis de cælestibus cogitare, sed terrenam te conversationem habere significas, dum pro vindicta propria injuriæ (quod sacris regulis prohibetur) maledictionem anathematis invexisti. Unde de cætero omnino esto circumspæctus atque sollicitus, & talia cuiquam pro defensione propriæ injuriæ tuæ inferre denuo ne præsumas. Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum.* Ita ad Januarium.

XII.
Causa Isidori.

(f) Greg.
l. 2. epist.
34. Indict.
10.

Contra vero sicut de acceptis injuriis ulciscentes se Episcopos reprehendit, ita eas patienter perferentibus præsto esse non destitit. Cum enim Paulus, cui administratio demandata fuerat Ecclesiæ Neapolitanæ, non verba, sed verbera

XIII.
De Paulo
Episc.
procuratore
Ecclesiæ
Neapolitanæ.

in quadam seditione conflata per familiam Clementiæ illustris feminae passus esset; ad vindicandum scelus Gregorius ipse insurgens, misit qui de persecutoribus inquireret, scripsitque in eos ad sæcularem quoque Judicem pro vindicta. Extant de his ipsius Gregorii litteræ ad Petrum subdiaconum Campaniæ (a), nec non ad ipsum Paulum Episcopum, qui id passus fuerat, & quidem (ut puto) ab hæreticis sive schismaticis: etenim veritatis id causa ipsum esse passum, in data ad eum epistola docet, ubi ait (b): *Ut ergo ad majorem fraternitatis tuæ gloriam applicetur, hæc res constantiam tuam nec frangere, nec a via debet veritatis avertere: nam major in sacerdotibus merces est, in veritatis tramite etiam post injurias permanere.* Porro Paulum paulo post ex hac vita migrasse, docent ejusdem S. Gregorii litteræ datæ (c) mense Decembri de Neapolitano Episcopo eligendo; eo quod qui electus fuit Florentius subdiaconus Apostolicæ sedis, cum fugiens evasisset, hætenus vacans illa erat Ecclesia.

XIV.

Accidit quoque eodem anno, ut aliæ hinc inde e diversis locis ex more deferrentur appellationes ad ipsum Gregorium Romanum Pontificem. Damnato enim non secundum canones Florentio Epidauritanæ Ecclesiæ Episcopo, voluit (d) iterato judicio ejus causam tractari. Gregorium vero Agrigenti Episcopum accusatum, Romam mittendum, litteris præcepit (e) anno superiori: sed de ea causa inferius pluribus suo loco agendum erit. Praxis autem tunc in his ita se habebat, ut si quando Episcopus apud Romanum Pontificem accusatus, Romamque vocatus damnari minime meruisset: tunc ad sui purgationem jurare compelleretur supra corpus S. Petri Apostoli, secundum ea etiam quæ habet S. Augustinus (f). Quod hoc anno factum est de Leone Episcopo Catanensi, anno superiori Romam vocato.

XV.

Cæterum qui deductas in judicium accusationes Episcoporum, quam diligentissimo studio Gregorius expendi voluit, ne damneretur innocens; vel absolveretur criminis auctor: idem totus in his erat, ut si vel latum unguem quempiam Episcoporum (quos decet esse omnino perfectos) a recto virtutis tramite declinare cognosceret; ipse continuo studeret, datis ad eum litteris, revocare. Nam cum ex litteris Bonifacii Episcopi Regiensis percepisset ipsum de bonis operibus captare aliquam gloriolam; eum ad animi demissionem revocans, ista scripsit:

(g) *Quibusdam venientibus agnovi fraternitatem tuam misericordiæ operibus vehementer insistere, atque omnipotenti Deo gratias retuli: quia juxta egregii Præ-*

dicatoris vocem, nunc vivimus, si vos statis in Domino. Sed illud, fateor, non leviter mentem meam momordit, quod eadem opera multis vos ipsi nunciastis: ex qua re collegi, quod mens vestra non studeat Dei oculis, sed humano judicio placere. Unde necesse est, frater carissime, ut cum bona opera exterius agis, hæc interius magna cautela custodias, ne appetitus placendi hominibus subrepat, & omnis labor boni operis incassum fiat, &c. Accidebat enim, ut cum ex toto ferme Christiano orbe frequens esset accessus ad sacra limina Apostolorum, & iidem qui Romam venirent, inviserent pariter Summum Pontificem, benedictionem ab eodem accepturi; ipse singulos de Episcopis suis, vel aliis, per quos transissent, interrogaret, sicque omnium ferme Episcoporum mores nosceret.

Nam accipe, quæso, quæ in hanc sententiam idem Gregorius scribat ad Secundinum de Mariniano Episcopo Ravennate (h): *Venerunt, inquit, quidam ad me, in quibus erant senes mendicantes: qui a me discussi sunt, a quibus quid acceperint: & per singula retulerunt quanta eis & a quibus in itinere data sint. Quos dum sollicitè de prædicto fratre requirerem, quid eis dedisset: responderunt, se eum rogasse, sed ab eo se omnino nihil accepisse, ita ut neque panem in via acceperint, quem dare omnibus illi Ecclesiæ semper familiare fuit. Dixerunt enim: Respondit nobis, dicens: Non habeo quod vobis dare possim. Et miror, si is qui vestes habet, argentum habet, cellaria habet; quod pauperibus debeat dare, non habet. Dic ergo ei, ut cum loco muet & mentem. Non sibi credat solam lectionem & orationem sufficere, ut remotus studeat sedere, & de manu minime fructificare: sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat: quia si hæc non habet, vacuum Episcopi nomen tenet.* Hæc Gregorius, quibus solertem ejus curam in investigandis Episcoporum moribus & iis corrigendis intelligas. Præter hæc etiam super mores Episcoporum voluit invigilare Ecclesiæ Romanæ ministros in diversis provinciis ad Ecclesiastica curanda negotia degere solitos. Nam audi, quid de his ad Caetorium diaconum scribat (i): *Non solum, inquit, de eo, Episcopo Pisarenensi videlicet, sed & de aliorum quoque sacerdotum te vita convenit esse sollicitum. Et si de quolibet sinistram quippiam sentire potueris, nobis renunciare festina, ut actuum pravitas salubriter cum Dei solatio debeat emendari.* Quod enim diaconi sint oculi Episcoporum: per hos Gregorius, quicquid in Ecclesia ubique ageretur, sollicitè curabat inspicere.

Arguit Episcopum gloriosum.

XVI.

(h) Greg. l. 5. epist. 29.

Diligens investigator morum Episcoporum Gregorius.

(i) Greg. l. 4. epist. 24. Indict. 13. 26.

XVII. Vacantium præterea Ecclesiarum, quo-
(a) Greg. usque deligerentur Episcopi, ex more,
l. 2. epist. impensam curam egit: ut Nepesinæ (a),
8. 20. Ind. Liparitanæ (b), Cumianæ (c), cui &
di. 10. Misenam (d) Ecclesiam conjunxit,
(b) Greg. Litanæ (e), Tauritanæ (f), Crotonen-
l. 2. epist. sis (g), Velinæ (h), Uxentine, Blan-
13. & 26. deranæ, Trium tabernarum (i), ubi
(c) Greg. vetus editio legit mendose Treverensium,
l. 2. epist. itemque Albanensis (k), & Tarracinenfis.
19. (l) Sed & quod hodie fit ut Summus
(d) Greg. Pontifex in alia diœcesi conferat sacer-
l. 2. ep. 31. dotia etiam curam animarum habentia
(e) Greg. l. 2. ep. 25. annexam, tunc pariter consuetum fuit,
(f) Greg. l. 2. ep. 13. ut docet ejus epistola (m) hoc anno da-
(g) Greg. ta ad Importunum Episcopum. Hæc de
l. 2. epist. Episcopis & Ecclesiis.
27.

XVIII. Quod vero ad monachorum causam
(b) Greg. pertinet, ob eorum vitæ eminentiam at-
l. 2. epist. que sanctitudinis exactam professionem
19. aliquid amplius ab eis Gregorius exigen-
(i) Greg. dum putavit, quam quod communibus con-
l. 2. epist. donari possit hominibus. Nam audi, quid
35. ad Eusebium Abbatem scripserit, cum
(k) Greg. questus ille esset se aliquid ab Episco-
l. 2. ep. 11. po passum (n): *Et quidem, inquit, ab*
Indict. 11. *illo hoc quod factum est, minime fieri*
(l) Greg. *debit: a te tamen omnino debuit humi-*
l. 2. epist. *liter suscipi; & rursus cum gratiam*
13. 14. *reddebat, ad eum cum gratiarum actio-*
Ind. 11. *ne debuit occurri. Quod quia ita a te*
(m) Greg. *factum non est: adhuc cognosco quia no-*
l. 2. epist. *bis omnino lacrymarum opus est. Non e-*
10. Indict. *nim grande est, iis nos esse humiles, a*
10. *quibus honoramur: quia & hoc sæcular es*
Grego- *quilibet faciunt. Sed illis maxime hu-*
rius. *miles esse debemus, a quibus aliqua pa-*
(n) Greg. *timur. Nam Psalmista ait (o): Vide*
l. 2. epist. *humilitatem meam de inimicis meis. Nos*
24. Indict. *cujus vitæ sumus, qui humiles esse etiam*
10. *patribus volumus? Sed quo Gregorii pro-*
(o) Psal. *greditur immensa charitas? Hunc ipsum*
9. *quem arguit, dono misso demulcet: nam*
in fine epistolæ: Centum, inquit, soli-
dos per Petrum subdiaconum dilectioni
tua dari fecimus, quos peto ut absque in-
juriam sui suscipiat. Cæterum qui de quo-
libet privato monacho propensiore ad
eo curam gessit, certe quidem magis in-
vigilavit, ut monachorum præfetti quam
sanctissime viverent. Qualiter enim Ab-
bas gerere se debeat in suo munere, i-
dem scribens ad Joannem Abbatem hæc
habet (p): Non frequenter foras egre-
diaris. In causis istis procuratorem in-
stitue, & tu ad lectionem vaca. De ho-
spitalitate esto sollicitus. Quantum potes
pauperibus largire, ita tamen, ut serves
quod Floriano restitui debeat. Hæc de
monachis.

XIX. Quod vero ad laicos pertinet: idem
Gregorius non solum peccantes arguebat,
sed retardantes bonum aliquod agere,
haud absque reprehensione abire sinebat.
Etenim Rusticianam Patriciam

ex nobilibus civibus illis Romanis,
qui Constantinopolim migraverant, pro-
genitam (de quibus plura superius di-
cta sunt) remorantem nimis profectio-
nem ad terram sanctam, Hierosolymam sci-
licet, datis ad ipsam litteris, ita com-
pellat (q): *Valde autem miratus sum,*
cur deliberata via eundi ad loca sancta
intentionem & votum boni operis deflexi-
sti, dum si quando bonum aliquod dono
Conditoris in corde concipitur, celeri ne-
cesse est devotione compleri: ne, dum cal-
lidus insidiator animum irretire nititur,
subinde impedimenta suggerat, quibus ad
effectum minime desideria sua mens oc-
cupationibus debilitata perducatur. Unde
necesse est excellentiam vestram omnibus
impedimentis piis causis obviantibus an-
teire, &c. Vidisti quanti Gregorius fa-
ciat ad loca sancte peregrinationem: un-
de magis damnentur impii Novatores.
Porro Rusticianam hanc eandem esse cum
illa, ad quam inferius extant duæ aliæ
(r) ejusdem Gregorii epistolæ, ex per-
sonis in iisdem nominatis, quas salutari
mandat, intelligi potest. Cæterum sicut
ad bene agendum laicis se exhibuit impul-
sorem, ita refractariis refragatus est: nam
eorum impetum frangi jubet, cum adver-
sus miserabiles personas insurgunt. Ad
Petrum enim subdiaconum Campaniæ ita
scribit (s): Sicut in judiciis laicorum
privilegia turbare non cupimus, ita eis
præjudicantibus moderata te volumus au-
ctoritate resistere. Violentos namque lai-
cos coercere, non contra leges est agere,
sed legi ferre subsidium, &c. Subdit de
violentia illata bonis viduæ a laico ho-
mine; pro qua ministrum suum Gre-
gorius adversus eum insurgere jubet.

Hoc eodem anno inter tot Gregorii
ærumnas felix illud ac faustum accidit,
ut reperta tunica S. Joannis Evangeli-
stæ Romam deferretur. Cum enim inno-
tuisset ipsi Gregorio tunicam sancti Jo-
annis apud quemdam Episcopum asser-
vari, Episcopum illum cum ea Romam
venire præcepit, ita de his scribens ad
Joannem Abbatem (t): *De tunica ve-*
ro sancti Joannis omnino grate suscepi,
quia sollicitus fuisti mihi indicare. Sed,
studeat dilectio tua, mihi ipsam tunicam,
aut (quod melius est) eundem Episco-
pum, qui eam habet, cum clericis suis
& cum ipsa ad me transmittere: quate-
nus & benedictione tunice perfruemur,
& de eodem Episcopo vel clericis merce-
dem habere valeamus. Hæc Gregorius.
Perlatam quidem eam fuisse Romam, &
collocatam sub altare S. Joannis in ba-
silica Constantiniana, testatur Joannes
diaconus (u) qui eandem consuevit: co-
ruscare miraculis tradit; ait enim: *Quæ*
quidem vestes usque hæcenus tantis mi-
raculis coruscare probantur, ut siccita-
tis

(q) Greg. l. 2. ep. 21. Indict. 10. De peregrinatione ad loca sancta.
(r) Greg. l. 7. epist. 23. l. 9. ep. 38.
(s) Greg. l. 2. ep. 5. Ind. 11.
(t) Greg. l. 2. ep. 3. Indict. 11.
(u) Joan. diacon. in vita S. Gregorii.

(p) Greg. l. 2. ep. 3. Ind. 11.

(q) Greg. l. 2. ep. 21. Indict. 10. De peregrinatione ad loca sancta.
(r) Greg. l. 7. epist. 23. l. 9. ep. 38.
(s) Greg. l. 2. ep. 5. Ind. 11.
(t) Greg. l. 2. ep. 3. Indict. 11.
(u) Joan. diacon. in vita S. Gregorii.

is tempore foras excussæ pluviæ con-ferant, inundationis vero serenitatem reducant. Recenset & alia, quæ tu consulas. Quid mirum, si in tunica sancti Joannis ederentur divinitus signa, cum & in sudariis ac semicinctiis Pauli (quod sciunt omnes) miracula fierent? Sed de his alias locupletius dictum est.

XXI.

Ne quid vero prætereamus Gregorii anni hujus rerum gestarum: inter alias quas ad populum habere consuevit homilias, ea quæ in Evangelia trigesima octava numeratur, dicta in basilica sancti Clementis, hoc ipso anno habita esse noscitur, dum a tempore illo ingruentis in Urbe pestilentia biennium ibi numerat, cum res tunc gestas recenset, quas nos superius suo loco narravimus. Porro homiliarum illarum quadraginta in sacra Evangelia ab ipso editarum non alia est habenda ratio, quam quæ ab ipso inita intelligitur: eo enim quo ordine collocatæ, pariter dictæ sunt, vel per Notarium recitatæ, ita dispositæ, prout ipse in præfatione illarum fecisse testatur his verbis: *Inter sacra Missarum solemnia, ex his quæ diebus certis in hac Ecclesia legi ex more solent, sancti Evangelii quadraginta lectiones exposui. Et quarumdam quidem dictata expositio, assistenti plebi est per Notarium recitata: quarumdam vero explanationem coram populo ipse locutus sum; atque ita ut loquebar, ita excepta est. Et paulo post: Easdem quoque homilias, eo quo dictæ sunt ordine, in duobus codicibus ponere curavi: ut & priores viginti quæ dictatæ sunt, & posteriores totidem quæ sub oculis dictæ, in singulis essent distinctæ corporibus. Quod vero quedam antepositæ sunt, quæ in Evangelio post leguntur; quedam vero postpositæ, quæ ante per Evangelistam scriptæ sunt, inveniuntur: nequaquam movere tuam fraternitatem debet: quia sicut a me diversis temporibus dictatæ sunt, ita quoque sunt ab exceptoribus in codicibus affixæ. Hæc & alia ad Secundinum Episcopum, ad quem eas Gregorius misit. Qua quidem ratione dicendum est, hoc anno absolvisse conciones ipsas omnes super selecta Evangelia illa quadraginta per annum in Ecclesia recitari solita: si enim trigesimam octavam hoc anno esse habitam certum est; utique duæ quæ supersunt ad quadragenarium numerum, hoc pariter anno dictas oportuit, finemque posuisse concionandi ad populum super dictas quadraginta recitari in Ecclesia per annum solitas sacri Evangelii lectiones. Post hæc autem haud otiosus Gregorius degit & mutus: immo sequenti anno (ut dicemus) aggressus est concionari super Ezechielem prophetam.*

De homi-
liis S. Gre-
gorii ha-
bitis in
Evange-
lia.

Sed historica illa, quæ idem ipse Gregorius in iisdem homiliis hoc anno memoria digna coram populo recitavit, nos sub hoc eodem anno reddere non pigeat, omissis iis quæ tempore ingruentis pestilentia accidisse dicta homilia trigesimam octavam tradit, quæ suo loco ac tempore superius collocavimus. In ea autem quæ sequitur ordine homilia trigesimanona ejusmodi historiam ad populum narrat (a):

Epiphanius diaconus, Isauria provincia exortus, in vicina factum terra Lycaonia solet narrare miraculum. Ait enim, quod in ea quidam, Martyrius nomine, vitæ valde venerabilis monachus fuit, qui ex suo monasterio visitationis gratia ad aliud monasterium tendebat, cui spiritualis pater præerat. Pergens itaque leprosum quemdam quem densis vulneribus elephantinus morbus per membra sædaverat, invenit in via volentem ad suum hospitium redire, sed præ lassitudine non valentem. In ipso vero itinere se habere perhibebat hospitium, quo idem Martyrius monachus ire festinabat. Vir autem Dei, ejusdem leprosi lassitudinis misertus pallium quo vestiebatur, in terram protinus projecit & expandit, ac desuper leprosum posuit, eumque suo pallio undique constrictum super humerum levavit, secumque revertens detulit. Cumque jam monasterii foribus propinquaret, spiritualis pater ejusdem monasterii magnis vocibus clamare cepit: Currite, januas monasterii citius aperite; quia frater Martyrius venit, Dominum portans.

Statim vero ut Martyrius ad monasterium aditum pervenit: is qui leprosus esse putabatur de collo ejus exiliens, & in ea specie apparens, qua recognosci ab hominibus solet Redemptor humani generis Deus & homo Christus Jesus, ad cælum, Martyrio aspiciente, rediit; eique ascendens, dixit Martyri, tu me non erubisti super terram; ego te non erubescam super cælos. Qui sanctus vir, mox ut est monasterium ingressus, ei pater monasterii dixit: Frater Martyri, ubi est quem portabas? Cui ille respondens, dixit: Ego si scivissem quis esset, pedes illius tenuissem. Tunc idem Martyrius narrabat, quia cum eum portasset, pondus ejus minime sensisset. Nec mirum. Quomodo enim pondus sentire poterat, qui portantem portabat? Qua in re pensandum est nobis, quantum fraterna compassio valeat, quantum nos omnipotenti Deo misericordiae viscera conjungunt, &c. Hæc de his Gregorius, hoc anno ad populum, quo (ut diximus) & dicendi finem super lectiones Evangelii fecit.

De quibus ne ambigas, vel levis aliqua apud te remaneat dubitatio; præter illa quæ dicta sunt, ex hoc certo id acci-

XXII.

(a) Greg.
homil. 39.
in fin.
De Mar-
tyrio mo-
nacho.

Christus
in Leprosi
specie vi-
sus.

XXIII.

Quando absolute homiliae in Evangelia. (a) Greg. dial. l. 4. c. 37. & sup. c. 15.

(b) Greg. l. 4. c. 16. 36. 47. & 55.

XXIV. Sed age jam & perelegantem hic intexamus historiam, hoc eodem anno ab eo dicta & ultimo loco posita homilia relata de rebus antea gestis, cum ipse monasterium petiit, ex quibus magis gavisus sit saeculo penitus nuncium remississe. At

(c) Greg. hom. 40. & dial. l. 4. c. 15. De S. Redempta & S. Romula.

ergo (c): *Rem, fratres, refero, quam bene is qui praesto est, frater & comprehyter meus, Speciosus novit. Eodem tempore, quo monasterium petii, anus quaedam Redempta nomine, in sanctimoniali habitu constituta, in Urbe hac juxta B. Mariae Virginis Ecclesiam manebat. Haec illius Herundinis discipula fuerat, quae magnis virtutibus pollens, super Praenestinos montes vitam eremiticam duxisse ferebatur. Huic duae in eodem habitu discipulae adhaerebant, una nomine Romula, & altera quae nunc adhuc superest, quam quidem facie scio, sed nomine nescio. Tres itaque haec in uno habitaculo commanentes, morum quidem divitiis plenam, sed tamen rebus pauperem vitam ducebant. Haec autem, quam praefatus sum, Romula aliam quam praedixi condiscipulam magnis vitae meritis antecibat: erat quippe mirae patientiae, summae obedientiae, custos oris sui ad silentium, studiosa valde ad continuam orationis usum. Sed quia plerumque hi quos jam perfectos, homines aestimant, adhuc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent: sicut saepe imperiti homines necdum, perfecte sculpta sigilla conspiciamus, & jam quasi perfecta laudamus quae adhuc artifex considerat & limat; laudari jam audit, & tamen ea tundere meliorando non desinit: haec quam praediximus Romula, eam quam Graeco vocabulo Graeci paralytin vocant, molestia corporali percussa est, multisque annis in lectulo decubans, pene omnium jacebat membrorum officio destituta; nec tamen haec eadem ejus mentem ad impatientiam flagella perduxerant: nam ipsa ei detrimenta membrorum facta fuerant incrementa virtutum; quia tanto sollicitius ad usum orationis succreverat, quanto & aliud quodlibet agere nequaquam valebat.*

Nocte ergo quadam eandem Redemptam, quam praefatus sum, quae utrasque discipulas suas filiarum loco nutriebat, vocavit, dicens: *Mater veni, Mater veni. Quae mox cum alia ejus condiscipula surrexit; sicut utrisque referentibus, & multis eadem res claruit, & ego quoque eodem tempore agnovi. Cumque noctis medio, lectulo jacentes assisterent: subito caelitus lux emissa omne illius cellulae spatium implevit, & splendor tantae claritatis emicuit, ut corda assistentium inestimabili pavore perstringeret, atque (ut post ipsa referentibus) omne in eis corpus obrigesceret, & in subito stupore remanerent. Caepit namque quasi cujusdam magnae multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostium cellulae concuti, ac si ingredientium turba premeretur. Atque (ut dicebant) intrantium multitudinem sentiebant, sed nimietate timoris, & luminis videre nihil poterant: quia earum oculos & pavor depresserat, & ipsa tantae luminis claritas reverberabat. Quam lucem protinus miri odoris est fragrantia subsecuta; ita ut earum animus, quia lux emissa terruerat, odoris suavitatis refoveret. Sed cum vim claritatis illius ferre non possent, caepit eadem Romula assistentem sibi & trementem Redemptam suorum morum magistram blanda voce consolari, dicens: *Noli timere, mater, non moriar modo. Cumque hoc illa crebro diceret, paulatim lux, quae fuerat immissa, subtracta est, sed is qui subsecutus est odor remansit. Sicque dies secundus & tertius transiit, ut aspersa fragrantia odoris remaneret.**

Nocte ergo quarta eandem magistram suam iterum vocavit. Qua veniente, vaticum petiit & accepit. Necdum vero eadem Redempta & alia ejus discipula a lectulo jacentis abscesserant, & ecce subito in platea ante ejusdem cellulae ostium duo chori psallentium astiterunt, & (sicut ipsa se dicebant sexus ex vocibus discrete) psalmodiae cantus dicebant viri, & feminae respondebant. Cumque ante fores cellulae exhiberentur caelestes exequiae, sancta illa anima carne soluta est. Qua ad caelum ducta, quanto chori psallentium altius ascendebant, tanto caepit psalmodia lenius audiri, quousque & ejusdem psalmodiae sonitus & odoris suavitatis elongata finiretur. Haec tamen Gregorius ad populum eo sermone, quem de Lazaro & divite immiserico corde habuit: in quibus caelestis connubii nuptiis ipse conviva, tantae suavitatis dulcedine captus, eorum quae sunt in mundo iacturam fecisse magis magisque gavisus est. Perseverant in tabulis Ecclesiasticis (d)

Morienti occursum caelestium spirituum.

(d) Mart. Roman. die 23. Julii.

dem

dem basilica S. Mariæ ad præsepe in Confessione collocata coluntur.

XXV.
Concilium Cæsaraugustanum secundum.

Hoc eodem anno celebratum est in Hispania Concilium Cæsaraugustanum secundum, Era scilicet sexcentesima trigesima, septimoque anno (ut ubi ponitur) Reccaredi Regis. Ubi inter alia illud notatu dignum sancitum reperitur, ut sacrosanctæ reliquæ quæ inventæ essent in Ecclesiis Arianorum, eadem præsentatæ Episcopis igne probarentur: ut tunc legitimæ censerentur, si ab incendio illæ remanerent. Quibus vides, quantum diligentiam majores adhibuerint, ne quid in sacris admitterent adulterinum, sed omnia pura & sancta, tamquam aurum quod per ignem probatur, purgatum septuplum. Subscripserunt Concilio Episcopi quatuordecim. At de rebus Occidentalibus hætenus.

XXVI.
Infelix exitus Hormisdæ Regis Persarum.

(a) Evag. l. 6. c. 15.

(b) Misc. l. 17. hoc anno Imp.

Jam vero Orientales oras perlustremus. Hoc ipso anno (quantum ex Evagrio & aliis colligere fas est) Persarum Rex Hormisdæ Romano Imperio infestissimus a suis occiditur: de quo ista idem Evagrius: (a) *Dum hæc geruntur, Persæ Hormisdæ Regem omnium sceleratissimum injustissimumque propterea trucidant, quod subiectos suos non modo pecunia, sed variis etiam mortis generibus multasset.* Hæc ipse. Porro in Miscella (b) ex Theophane ejusmodi causa processisse necis ejus ostenditur, nimirum, quod cum dux Persarum exercitus Barames male cum Romanis pugnasset, posterioresque tulisset, Rex in eum infensus, ignominie causa vestem ad eum muliebrem misit, atque præfectura privans in ordinem redegit. Id autem dux indigne ferens, adversus Regem rebellat, milites fictis literis in Regem commovens; sed & quem recens ducem creaverat Hormisdæ Ferrochanem, sibi adversus eundem Regem conjungit: quibus accessit Bindois nobilis Persa liberatus a carcere per fratrem suum; qui ex improvise cum suis invadens Regiam, Hormisdæ ipsum sedentem in solio ex eo deturbat, diademate pri-

PAGIUS
III.
Hormisdæ Persarum Rex occiditur.

A num. XXVI. ad XXIX. *Hormisdæ Persarum Rex exeunte anno quingentesimo nonagesimo Chosrois Junioris filii a Persis ad Regnum evecti jussu occisus est. Cum enim Varamus Persarum Dux infeliciter in Colchide cum Romanis pugnasset, Hormisdæ ignominie causa vestem ad eum muliebrem misit, isque despicatum illum scripta Epistola remetitur, indeque inter ipsos Persas civile bellum emerfit. Varamus per hyemem varias arces oppugnavit, cumque Hormisdæ Pherorachanem recens Ducem in locum Varami creasset, hunc sibi adversus Regem conjungit Varamus, ipsum Regem e solio deturbat atque in carcerem conicit, filiumque ejus Chosroem, Conventus Procerum Regem constituit, Chosroes patrem in custodia positum benigne tractavit, Hormisdæ vero ipsum injuriis lacerabat. Quare filii jussu*

vat, atque in carcerem conicit, filiumque ejus Chosroem Regem constituit. Postea educto Hormisdæ de carcere, Persæ nobiles ante oculos ejus uxorem & filium serra dividunt, ipsum vero Hormisdæ oculis privant, & detrudunt in ergastulum. Chosroes autem Rex ejus filium parentem benigne tractavit in custodia positum, tribuens illi omnem escam. At Hormisdæ ex adverso ipsum injuriis lacerabat, conculcans ea quæ a Rege mittebantur. Unde Chosroes iratus eum fustibus silvestribus jussit per ilia cæsum obire. Quod factum & Persas tristes reddidit, & contra Chosroem odium auxit: quod crevit magis, cum occidit quosdam nobiles ea suspicione, quod Barami duci tyrannidem exercenti inhaerent: cujus rei causa factum est, ut a militibus destitueretur, transeuntibus ad Baramen. Relictus vero ita ipse, fugam capessit: duobus autem ad quos confugeret, ad Christianosne, vel Turcas, descendens equo, laxans habenas, quo abire vellet liberum reddens, ejus ipse secutus vestigia, ad Romani Imperii ditionem se contulit. Hæc Theophanes. His haud admodum dissentientia Evagrius affert, rem gestam ita subsecutus (c):

Chosroes creatur Rex Persarum.

(c) Evag. l. 6. c. 16.

17.
XXVII.
Fuga Chosrois Regis.

Hormisdæ extincto, Chosroem ejus filium Regem creant: contra quem Barames cum suis copiis arma fert: Chosroes igitur cum exiguo exercitu illi obviam it: atque cum suis a se deficere cerneret, capessit fugam, rectaque, cum Deum (ut ipse agebat) Christianorum invocasset, ut equus ipsum eo deportaret, quo ab illo duceretur, Circesium contendit. Ubi autem cum uxoribus, duobus tenellis liberis, & quibusdam Persis nobilibus, qui cum sua sponte comitabantur, eo venisset; inde legatos mittit ad Mauritium Imperatorem. Ille cum de hac re consilium accuratissime iniisset, & inconstantem volubilemque vitæ humanæ rationem, & repentinas tum ejus, tum aliarum similium rerum mutationes vicissitudinesque ponderasset; supplicem admittit legationem, & Cos-

usque ad necem fustibus contusus est. Chosroes postea Varamum ad tyrannidem abiiciendam invitavit, sed frustra. Ventum est ad velitationes, multaque cæde edita. Sed cum multi ad Varamum deficerent, etiam ipse Chosroes fugam iniit, & auxilium Mauricii Imperatoris rogavit, ut pluribus narrat Theophylactus lib. 3. cap. 8. & lib. 4. cap. 1. ac seqq. Tum cap. 13. ait: Vere inunte, Chosroa Oratores ad Imperatorem adveniunt, qui Chosroem per Domitianum Melitensem & Georgium Antiochenum Antistites vitæ sanctitate illustres, donis & solatio prosequitur. Ubi Theophylactus vernum tempus anni quingentesimi nonagesimi primi proculdubio indicat. Chosroes Martyropolim majoris Armeniæ Urbem ad Nymphium fluvium in Mesopotamiæ confinio positam Romanis reddidit. Sanctus Domitianus Melitenensis Episcopus concionem

Suscipi-
tur beni-
gne a
Mauritio
Cofrhoes.

& Cofrboen hospitem pro exule, & pro fugitivo filium efficit, muneribus plane regalibus donat, quibus eum ad se diligendum invitaret. Atque non Mauritius solum tam magnifica dona misit ad Cofrboen, sed Imperatrix etiam erga Cofrbois conjuges, & liberi Maurittii erga liberos ejus paria benignitatis officia præstiterunt. Porro Mauritius omnes satellites suos & totum exercitum Romanum cum duce, qui Cofrboen, quocumque vellet, comitarentur, mittit. Quin etiam, quo plus honoris ei deferret, mittit quoque Domitianum Episcopum Melitinæ suum cognatum, virum prudentia & ingenio præstantem, & tum verbo tum re ipsa ad maximas gerendas maxime idoneum, & ad gravissima obeunda negotia aptissimum. Mittit præterea Gregorium, qui tunc erat Antiochenus Episcopus superstes adhuc, qui Cofrboen cum ob prudentes sermones, quod de aliis rebus omnibus cum eo conferebat, tum ob munerum magnificentiam, & consilia, quæ pro rerum quibus perturbatus erat conditione peropportune ei impertiebat, in maximam traduxit admirationem. Hucusque Evagrius.

Cofrhois
factus.

Sed locupletior rerum Cofrhois messis inest apud Theophylactum, quem Græce scriptum Latinitate donavit Jacobus Pontanus. Ubi inter alia de fastu ejus, cum regnare cæpit, divinum nomen sibi adsciscens, hæc habet de litterarum inscriptione, quas ad Varamum Ducem (a) conscripsit: Cofrboes Rex Regum, Dominantium dominus, Gentium dominus, Princeps Pacis, hominum salus, inter deos quidem homo bonus & æternus, inter homines autem deus illustrissimus. Victor longe gloriosissimus, cum Sole exoriens, nocti oculos (stellas) largiens, a Majoribus nobilis, Rex belli osor, bene merens de omnibus, Asonas mercede conducens, & regnum Persis custodiens, Varamo Persarum Duci amico nostro. Hæc ejus inscriptio, de qua illud Proverbiorum dici possit (b): Qui altam facit domum suam, quærit ruinam. Siquidem qui omnem humiliat (c) arrogantem, eum docuit esse hominem inter homines, & Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Theo-
phyl. hist.
Maur. lib.
4.

(b) Prov.
17.

(c) Job.
40.

PAGIUS

nem ad populum habuit ob illud Oppidum receptum, qua populum ad lætitiã invitavit & clementiam Imperatoris commendavit. Recitatur ea a Theophylacto cap. 16. qui subdit, Civitatem dies septem cum oblectamento in feriis consumpsisse.

IV.
Persa re-
bellant ad-
versus
Cofroen
Hormisda
filium.

Cofroes angore & Varami tyranni metu plenus ad Deum Christianorum se se convertit ac Sanctum Sergium Martyrem, quem colere etiam barbara nationes consueverant, rogat, ne sibi desit, polliceturque Crucem ex auro puro confectam, & margaritis, perlucidisque ex India lapillis variatam victoria sua primitias oblaturum. Non multo post ei affertur caput Zadesprata, qui ad Varamum transfugerat. Testatur Cho-

inferiorem hominibus, quorum fugeret summa adductus desperatione potentiam, & coactus confiteri cæleste numen ipsum, quod verum crederent & colerent Christiani: quod & votis nuncupans, ab eodem salutem, fuerit consecutus. Sed hæc Theophylactus pluribus, quem tu consulas. Quod vero pertinet (d) ad legationem Domitiani Episcopi Melitenes, egregiam quippe vir sanctissimus navavit operam, ut Fidem Christianam in Persarum populo propagaret, sed non licuit: multa insuper est operatus proficua Christianis. Ejus quoque opera Martyropolis civitas inexpugnabilis recepta est. Extant ejusdem dux homiliæ tunc ad populum dictæ, ab eodem auctore in eadem Maurittiana historia recitatæ.

(d) Theo-
phyl. l. 4.
c. 14. 15.
16. & lib.
5. c. 44.

At quomodo per Mauritium Cofrhoes in regnum fuerit restitutus, dicitur anno sequenti, quo id contigisse probatur. Quæ insuper vota Deo Christianorum, sanctoque martyri Sergio in Oriente celeberrimo idem Cofrhoes in hujusmodi periculis constitutus sedulo studio nuncupavit, sequenti etiam patebit anno. Huic autem bello præfectum fuisse Narsetem ducem, & incruenta potiturum victoria, habet Theophanes: additque de Turcis illis, qui in exercitu Persarum militantes capti, & Constantinopolim ducti, inventi sunt stigmate in fronte cruce signati; eos ab Imperatore rogatos, quid sibi id vellet, respondisse, cum peste ipsorum provincia laboraret, illud se a Christianis fuisse edoctos remedium pro salute consequenda. Cæterum mittendi Domitianum Episcopum adeo celebrem, atque Gregorium ad Cofrboen, illud videtur fuisse Maurittii Imperatoris consilium, ut per eos idem Rex Christianam fidem perciperet: quod ex litteris Gregorii Papæ ad eundem Domitianum Episcopum redditis (e) anno sequenti satis intelligi posse videtur.

XXVIII.

Turcæ pe-
ste libera-
ti signo
Crucis.

(e) Greg.
l. 2. ep. 62.
XXIX.
Lex impia
a Mauri-
tio lata.

Inter tot tantaque præclare gesta, denigravit tamen Mauritius Imperator hoc anno nomen suum, dum post victorias adversus Persas sub Hormisda Rege Persarum ex insperato obtentas legem tulit, Y y y qua

froes apud Theophylactum lib. 5. cap. 13. anno primo Regni sui, mensis Januarii die septimo vovisse, si Caballarii sui Zadespraten occidissent, aut vivum cepissent, Crucem auream in Sancti Sergii templum se se missurum: ac die nono mensis Februarii caput Zadesprata sibi apportatum esse. Quod votum a Cofroie die septima mensis Januarii anni quingentesimi nonagesimi primi emissum: cum verno tempore anni quingentesimi nonagesimi secundi pax in Oriente vigeret, & Maurittius Imperator ex Oriente copias in Occidentem reduxerit, ut infra certo argumento ex Eclipsi Solari deducto demonstrabimus. Cum itaque unius ejusdemque anni vere idem Romanus exercitus in Oriente & Oc-

CHRISTI
592.GREGORII PAP.
3.MAURITII IMP.
7.*(a) Greg.
l. 2. ep. 65.
Indict. 11.*

qua prohibebat, ne quis miles, nondum expleta militia, monachus effici posset. Hoc quidem anno ab eo latam ejusmodi legem, ipse Gregorius testatur in litteris (a) datis anno sequenti ad Theodorum: agemus de ea tunc temporis, cum sequenti anno adeo Gregorius eandem impugnavit. Exhaustum enim cum videret Mauritius Romanum exercitum, totque proeliis esse consumptum, omne quod valuit remedium integrandæ militiæ ex-

PAGIUS

cidente esse non potuerit, & in Oriente bellum ac pax vigere, manifestum est, *Theophylactum* loco recitato loqui de verno tempore anni DXCI. ac mensibus Januarii & Februarii illius anni; ideoque jam ab anno DXC. *Chosroem Junioem* in locum patris successum fuisse. De fine rebellionis adversus *Chosroem*, ejusque per Romanos in Regnum restitutionem anno sequenti agemus cum Baronio, quem passim in

cogitavit, & usque adeo inconcessa tentavit. Misit hanc legem idem Imperator ad Gregorium Papam per Longinum Stratorem, qui successit Romano in Exarchatu, ut testatur ipse Gregorius in litteris ad Mauritium Imperatorem anno sequenti redditis. Quod vero Gregorius hoc tempore (ut ipse testatur b) mala (b) *Ead. ep. 65.* oppressus valetudine detineretur, adversus ejusmodi legem insurgere distulit.

No-

morte *Hormisda* consignata recentes Scriptores secuti sunt. Interim juvabit legere *Abulfarajum* in VIII. Dynastia, ubi refert Epistolam *Chosrois* ad *Mauricium*, qua ei milites & auxilium adversus *Varamum* postulat, & Epistolam Imperatoris ad *Chosroem*, qua significat, se ei copias & pecuniam mittere, seque eum filium sibi constituere.

JESU CHRISTI
ANNUS
593.

GREGORII PAP.
ANNUS
4.

MAURITII IMP.
ANNUS
8.

1. **N**onagesimustertius post quingentesimum Redemptoris annus Indictionis undecimæ incipit: quo restitutus in regnum Cosrhoes Rex Persarum, multa pietatis signa publicis egregie factis edidit, quæ quam exactissime describit Evagrius: primum vero ejus in regnum per Mauritium restitutionem verbis istis enarrat (a): *Cosrhoes vero cum Hierapolis, quæ primaria Euphratesis civitas est, pervenisset, rursus revertit. Quod cum intellexisset Mauritius, pluris faciens commodis Cosrhois supplicis, quam suæ ipsius gloriæ consulere, ingenti pecuniæ vi (quod non ante aliquando visum fuit) eum juvat, atque ex Persis conscribit exercitum, & impensis omnibus de suo suppeditatis, Cosrhoen utroque exercitu, Romano scilicet & Persico instructum, extra fines Imperii Romani ad Martyropolim usque producendum curavit. Cui Sittas primum traditus est, deinde*

(a) Evagr. l. 6. c. 18.

Cosrhoes in Regnum restitutus Deo gratus.

a Martyropolitans lapidibus, obrutus, postea ab eisdem in crucem actus. Traditum est ei quoque Daras oppidum, a quo clam exiverant Persæ. Atque Barame a Romanis solis unico bello superato, & solo cum ignominia in fugam verso, Cosrhoes ad suum ipsius regnum reductus est. Hæc Evagrius: subdit vero post pauca (b):

(b) Evagr. l. 6. c. 20. II.

Cosrhoes autem jam ad suum regnum restitutus, mittit ad Gregorium Episcopum Antiochenum Crucem multo auro & lapidibus pretiosis exquisitè elaboratam, qua honorem Sergii Martyris inclyti illustrari voluit. Hanc Crucem primum Toecodora conjux Justiniani ei dedicaverat, deinde Cosrhoes senior cum aliis monumentis (uti a me supra commemoratum est) inde abriperat. Mittit quoque aliam Crucem auream, in qua literis Græcis ista curavit inscribenda:

Inscriptio Crucis a Cosrhoemissæ.

HANC CRUCEM EGO COSRHOES REX REGVM FILIVS HORMISDÆ MISI. CVM ENIM DIABOLICO CONATV ET VETERATORIO INFELICISSIMI BARAMIS ET SVORVM CABALLARIVM IN ROMANIAM CONFVGERE ERAMVS COMPVLSI, ET PROPTER ADVENTVM SCELERATI ZADESPRAM CVM EXERCITV AD NISIBIN, QVO CABALLARIOS QVI A PARTIBVS NISIBENSIVM STABANT SVBDVCERET: CABALLARIOS CVM DVCE AD CARCHAS VSQVE QVI ZADESPRAM RESISTERENT EIVSQVE VIRES FRANGERENT MISERAMVS OPE ET PRÆSIDIO COMMVNITIS. SERGII MARTYRIS HONORATISSIMI ET IN PRIMIS MEMORABILIS. QVONIAM ACCEPERAMVS EVM RES AB SE POSTVLATAS SOLERE LARGIRI, PRIMO ANNO REGNI NOSTRI SEPTIMO IDVS IANVARIII POSTVLAVIMVS OPEM AB EO, VOTVMQVE FECIMVS, SI CABALLARII NOSTRI ZADESPRAM VEL INTERFICERENT, VEL CAPTIVVM SECVM DVCKERENT, NOS AVREAM CRUCEM LAPILLIS DISTINCTAM AD EIVS TEMPLVM MISSVROS, QVA VENERANDVM EIVS

Ann. Eccl. Tom. X. Y y y 2 NO.

RAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6086.
SÆC. VI. Olymp. 343. Anno Eræ Hispan. DCXXXI. A. C. 593.
© 14. D. 5. P. 29. Mart. Indict. 11.
JESU CHRISTI 593.
GREGORII PAPÆ 4.
MAURICII IMP. 12.

I. **I**s annus hac formula notatus: XI. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius IX. ut legitur in Chronico Alexandrino.

II. A num. I. ad VI. Theophylactus lib. 5. cap. 3. scribit, *Narses* Mauricii Imp. satellitem ac Ducem exercitus Romani cum Chosroe, primo vere, (anni nempe DXCI. juxta ea quæ anno superiori diximus) Persidem ingressum esse sequente Domitiano Melitenes Episcopo; ac plures ordinum Ductores Chosroem Regem acclamasse. Tum cap. 9. ait, famam esse, Chosroem cum

auxiliariis amplius sexaginta millia duxisse, Varanum quadraginta millia. Pugnatum ad Canzagum, (Oppidum est Persarmeniæ,) & Narses illustri victoria potitus est, Persarum multis occisis, & ad sex millia captis, quos Chosroes ad se adductos jaculis omnes confecit. Varanus ad varia loca fugit, & Chosroes, ubi discessum hostium apertissime intellexit, Romanos, uti domum redeant, blande monet, ipse coacta phalange Persica Babylonem abit, nihil dignum pro auxilio iisdem remensus. Metuens tamen ne ab indigenis per fraudem occideretur, a Mauricio petit, uti ad custodiam corporis mille sibi gravis armaturæ mitteret, quos & obtinuit. Eodem tempore Sancto Sergio Martyri Crucem ex auro fabrefactam pro munere obtulit, missa Epistola, quam Baronius ex Evagr. lib. 6. cap. 20. integram recitat. Legitur etiam apud Theophylactum lib. 5. cap. 13. qui eam forte ex Evagr. descripserat. Subjungit, anno de hinc proximo Chosroem Siram, genere Romanam & religione Christianam, quam atate florentem connubio sibi copularat, Reginam publicitus ap-

NOMEN ILLUSTRARETUR. ATQUE AD QUINTVM IDVS FEBRVARII CAPVT ZADESPRAM AD NOS PERLATVM FVIT. ITAQUE POSTVLATIONIS NOSTRÆ FACTI COMPOTES, QVO RES GESTA NEMINI DVBIA ESSET, AD VENERANDVM S. SERGII NOMEN ILLUSTRANDVM, HANC CRUCEM A NOBIS FABRICATAM AD TEMPLVM EJVS MISIMVS VNA CVM CRUCE QVAM IUSTINIANVS IMPERATOR ROMANVS AD IDEM TEMPLVM MISIT, QVAMQVE COSRHOES REX REGVM FILIVS CABADI PROAVI NOSTRI TEMPORIBVS, QVIBVS ROMANI ET PERSÆ GRAVISSIME INTER SE DISSIDERENT HVC ADVEXIT, QVAM DENIQVE NOS IN NOSTRIS THESAURIS INVENIMVS ET AD ÆDEM SANCTI ET VENERABILIS SERGII MITTENDAM CVRAVIMVS.

Haftenus Cosrhois inscriptios Crucis a se missæ perpetui monumenti ergo incisa Græcis litteris. Pergit Evagrius:

III. *Has Cruces Gregorius Episcopus Antiochenus cum de sententia Mauritii Imperatoris accepisset, cum magna pompa*

ad sacrum martyris templum defert, inque eoreponit. Haud ita multo post alia dona ad sanctum illud templum misit Cosrhoes, inter quæ erat discus ex auro confectus, in quo inscribenda curavit hæc verba:

Inscriptio
in Disco
posita.

EGO COSRHOES REX REGVM FILIVS HORMISDÆ HÆC IN HOC DISCO INSCRIBENDA CVRAVI, NON VT SPECTENTVR AB HOMINIBVS, NEQVE VT AMPLITVDO TVI VENERANDI NOMINIS EX MEIS VERBIS COGNOSCATVR, SED PARTIM PROPTER RERVM IN EO INSCRIPTARVM VERITATEM, PARTIM PROPTER MVLTa BENEFICIA ET LIBERALIA QVÆ ABS TE ACCEPI. NAM MECVM FELICITER ACTVM PVTO, QVOD NOMEN MEVM IN TVIS SACRIS VASIS EXTET. CVM FORTE BERAMAI ESSEM, PETEBAM ABS TE S. SERGI VT MIHI SVBSIDIO VENIRES, ET SIRA CONJUX CONCIPERET. AC CVM SIRA CHRISTIANA ESSET ET EGO GENTILIS, ET LEX NOSTRA NON PERMITTERET NOBIS POTESTATEM MVLIEREM CHRISTIANAM VXOREM DV-CENDI: TAMEN OB MEVM SINGVLAREM ERGA TE AMOREM LEGEM IN HAC MVLIERE NEGLEXI ET EAM DE DIE IN DIEM INTER CÆTERAS VXORES INGENVE DILIGERE NON DESTITI NEQVE DESISTO. QVAM OBREM VISVM ERAT TVAM BONITATEM, SANCTE SERGI, DEPRECARI VT GRAVIDA FIERET.

QVIN ETIAM VOTVM TIBI NVNCVPAVI SVMQUE POLLICITVS SI SIRA CONCIPERET, ME CRUCEM QVAM ILLA GESTAT AD SANCTISSIMUM TEMPLVM TVVM MISSVRVM. QVAPROPTER IPSE EQVIDEM ET SIRA HOC APVD ANIMOS NOSTROS PROPONEBAMVS VT HANC CRUCEM IN MEMORIAM NOMINIS TVI, SANCTE SERGI, IPSI TENEREMVS. ET VISVM ERAT PRO ILLA PRETIVM EJVS QVOD QVATVOR MILLIA ET QVADRINGENTOS STATERES MILLIA-

PAGIUS *pellasse, & tertio anno Sancto Sergio Perfidis Martyri pro filio ex Sira suscipiendo supplicasse; nec ita diu post eum donis honorasse, adjuncta Epistola Græce composita, quam ad verbum Theophylactus cap. 14. recitat.*

III. *Chosroes fidem Christianam suscepisse, fama nunciavit. Hinc Abbas Biclariensis, qui ad annum Christi DXC. Mauritii Imp. octavum Chronicon suum perduxit, quique hoc tempore vivebat, hæc verba eidem Chronico postea inseruit: Imperator Persarum Christi suscepit fidem, & pacem cum Mauricio Imp. firmavit, & Fregedarius in Chronico cap. 9. ad annum XXVIII. Guntramni, qui anno DLXXXIX. desinit multa fabulosa, quam quæ Baronius ex Historia Miscellæ de hac conversione refert, in medium adducit. Idem ex Autoribus Græcis testatur*

Theophylactus lib. 4. cap. 10. & lib. 5. cap. 2. scilicet, eum factum esse Deum, qui a Romanis coleretur, omnium esse potentissimum atque ore libero veterem superstitionem condemnasse. Sed de baptismo ejus, Reginæ ac suorum ne verbum quidem habet. Hæc fabula inde nata, quod Chosroes pro sua in Regnum restitutione S. Sergio Martyri votum fecerit, & ut Mauricum Imperatorem demereretur, se Christianum fieri velle finxerit.

Theophylactus lib. 5. cap. 15. postquam dixit Chosroes, quotquot cum Varamo in tyrannide communicaverant, spiritu privasse subdit: Fœdera inter Romanos & Persas pari aequitate Persas incolæ cepta. Hoc tandem modo acre illud, & Persicum bellum a Romanis non sine gloria finitum manor. atque compositum est. Duravit annos viginti, ut

IV. *Finis belli Vicennalis Persas inter & Romanos non sine gloria finitum manor.*

LIARESIOS NON EXCEDERET MITTERE, ET SIC IDEM AVGERE, VT EJVS SVMMA QVINQVE MILLIA STATERV COMPLECTERETVR. ATQVE EX EO TEMPORE QVO ISTAM POSTVLATIONEM ANIMIS NOSTRIS CONCIPERE HÆCQVE COGITARE COEPERAMVS, AD TEMPVS QVO RHOSON CHOSRON VENIMVS, NON AMPLIVS DECEM DIES PRÆTERIERANT. AD QVOD QVIDEM TEMPVSTV, SANCTE SERGI, NON QVOD IPSO DIGNVS ESSEM, SED PROPTER TVAM IPSIVS BONITATEM MIHI NOCTV SECVNDVM QUIETEM VISVS ES, ET JAM TERTIO DIXISTI SIRAM CONCEPTVRAM. ATQVE EGO IN EADEM VISIONE TERTIO APERTE TIBI QVÆ ERANT CONSENTANEA RESPONDI.

AT QVONIAM TV RERV ABS TE POSTVLATARVM LARGITOR ES, EX EO DIE SIRAM MORBVM QVOMVLIERES LABORARE SOLENT NON SENSIT. EGO AVTEM ET SI HAC DE RE ANIMO HÆSITABAM, VTRVM VERBIS TVIS FIDEM HABEREM ANNON, CVM SIS POSTVLATIONVM LARGITOR: POSTEATAMEN EXEO QVOD MORBVS MVLIEBRIS SIRAM NON ATTIGIT, TVM VIM EXPLORATAM HABVI VISIONIS, TVM TVORVM VERBORVM VERITATEM. QVOCIRCA CRUCEM HANC ILLICO ET EIVS PRETIVM VNA ADTVAM SANCTISSIMAM ÆDEM MISI. DEDIQVE MANDATVM VT EX EIVS PRETIO DISCVS VNVS ET CALIX FIERENT, QVI DIVINIS MYSTERIIS CELEBRANDIS INSERVIRENT. QVINETIAM VT CRVX FIERET ET THVRIBVLVM FABRICARETVR VTRVMQVE AVREVM IN VSVM SACRÆ MENSÆ, ET VNICVM VTRINQVE APERTUM CONFICERETVR AVRO COLLVSTRATVM. QVOD AVTEM DE SVMMA PRETII RESTARET, AD NECESSARIOS VSVS TVÆ SACRÆ ÆDIS RESERVARETVR. VT MIHI ET SIRÆ TV, SANCTE SERGI, CVM IN ALIIS REBVS OPITVLARERIS, TVM MAXIME IN HAC PETITIONE SVBSIDIO VENIRES. ET QVOD PER TVAM INTERCESSIONEM NOBIS EVENERIT, IDEM IPSVM PER TVAM CLEMENTIAM ET BONITATEM MIHI ET SIRÆ EX SENTENTIA PENITVS SVCCEDAT. QVO TVM IPSE TVM SIRAM TVM ALII OMNES DENIQVE IN TOTO ORBE TERRARVM TVA IN VIRTUTE SPEM PONAMVS ET IN TE DEINCEPS CREDAMVS.

Haftenus incisa in auro inscriptio. Pergit rursus Evagrius: *Hæc donaria a Cosroho oblata, ea loqui videntur, quæ cum prophetia Balaam consentiunt: quod plane Dei providentia factum est, ut Gentilium linguæ verba salutaria proferrent.* Digna quidem quæ cubitalibus (ut ajunt) litteris formarentur, quo Novatores magis rubore suffusi taceant, cum etiam ab infidelibus & idololatriis redarguantur in veneratione sanctissimæ Crucis & cultu sanctorum martyrum, dum talia loquitur Ethnicus, sua tamen conscientia Christianus, veritus publice profiteri quid sentiret, ne rebellem experiretur populum, quem omnibus de-

mulcere officiis hoc sui regni exordio fagebat.

Sane quidem increbuit hoc tempore per orbem fama, ipsum Persarum Regem Christianam religionem suscepisse: etenim qui in hunc usque annum res sui temporis gestas scriptis profecutus est Johannes Abbas Biclarensis, hoc eodem anno octavo Mauritii Imperatoris id accidisse tradit his verbis: *In his ergo temporibus, quibus omnipotens Deus, prostrato veterinosæ hæresis veneno, pacem suæ restituit Ecclesiæ, Imperator Persarum Christi suscepit fidem, & pacem cum Mauritio Imperatore firmavit.* Hæc ipse: verum liquet esse mendacium, sicut quæ de-

IV.
Rex Persarum creditus Christianus.

con-

PAGIUS

ut Theophylactus lib. 3. cap. 8. nos edocet; coepit enim an. DLXXI. & septimo Justinii Junioris Imp. anno, ut eo anno num. V. ostendi. Quare perperam Theophanes in Chronico, ubi hujus belli initium recte consignat, ejus finem cum anno Mauritii Imp. VII. annoque Incarnat. secundum Alex. DLXXXI. copulavit. Nam *Cosroes* anno DXCI. Regnum

recuperasse, præter ea, quæ retulimus, confirmat Auctor Chronici Alexandrini, qui anno IX. post Consulatum Mauritii, Christi scilicet DXCI. inquit: *Hoc anno Cosroes Persarum Rex a Varano contribuli suo Regno pulsus ad Romanos confugit, & inita cum illis societate & amicitia in Regnum est restitutus.* Neque video de hujus restitutionis tempore posse imposteriorum ambigi. Ad

(a) Paul.
diac. l. 4.
c. 17. vet.
edit. &
nov. 52.
Regina
Persarum Chri-
stiana.

conversione Regina Regisque Persarum habet Paulus diaconus, quæ hic ipsius verbis describenda putamus: ait enim (a): Circa hæc tempora, Regis Persarum conjux, nomine Casara, de Perside exiens cum paucis suis fidelibus, privato habitu propter Christianæ fidei amorem Constantinopolim venit. Quæ ab Imperatore honorifice suscepta, post aliquot dies, ut desiderabat, baptismum consecuta, & ab Augusta de sacro fonte levata est. Quod vir ejus Persarum Rex audiens, legatos Constantinopolim ad Augustum direxit, quatenus eidem suam uxorem redderet. Qui ad Imperatorem venientes, verba Regis Persarum nunciant, qui suam requirebat Reginam. Imperator hæc audiens, remque omnino ignorans, eis responsum reddidit, dicens: De Regina, quam queritis, fatemur nos nihil scire, præter quod ad nos hic aliqua mulier privato habitu advenit. Legati vero responderunt, dicentes: Si placet vestro conspectui, volumus hanc quam dicitis mulierem videre.

V. Quæ cum jussu Imperatoris advenisset: mox ut eam conspiciant, ad ejus vestigia provolvuntur, eique venerabiliter, quod eam vir suus requireret, suggerunt. Quibus illa respondit: Ite, nunciate Regi vestro & domino: quia nisi, sicut ego jam credidi, ita & ipse in Christum crediderit, me jam ultra consortem tori habere non poterit. Quid multa? reverſi legati ad patriam, universa quæ audierant, Regi nunciant. Qui nihil moratus, cum sexaginta millibus viris Constantinopolim pacifice ad Imperatorem venit, a quo gratanter & satis digne susceptus est. Qui cum universis in Christum Dominum credens, pariter cum omnibus sacri baptismatis unda perfusus, & ab Augusto de fonte levatus, Catholica fide confirmatus est; multisque muneribus ab Augusto honoratus, accepta sua conjuge, lætus & gaudens ad suam patriam repedavit. Hæc Paulus, sed quæ haud satis integra fide consent, cum multas patiantur difficultates, & incognita habeantur Græcis scriptoribus: potissimum vero, quod ex epistola sancti Gregorii hoc anno scripta, de qua paulo inferius agemus, constet ipsum Regem Persarum remansisse Gentilem.

VI. Neque de his quidquam in Mauritiana habetur historia, quam Theophy-

lactus tunc scripsit. Ex qua tamen illud addendum, post adeptam beneficio Christi victoriam, in Judæos, qui Varamo fuerant adjumento, Regem Persarum gladium exeruisse; ait (b) enim: Die sexto multos item Judæos, novarum Varami molitionum magnopere participes, morte panas reposcens, ferro necat. Hos autem fuisse, quorum progenitores post ex-cisas Hierosolymas ad Assyrios, unde venerant, esse reversos, & magnopere locupletatos affirmat: additque eam (c) victoriam auspice Dei Genitrice Persas consecutos, cujus & nomine pro simbolo militari in bello usi essent. Hæc & alia auctor observatione digna. Cesserunt namque Cosrhoë prospera cuncta, quousque usus est auxilio Divino intercessionibus sanctorum Martyrum impetrato, quibus digne & nuncupata vota persolvit, datis litteris, quæ adhuc (d) extant, ad sanctum Georgium Martyrem. Sed timore populi a religione & nomine Christiano ad popularem superstitionis cultum rediisse liquet.

Sunt vero certiora quæ sequuntur, nempe Sarracenorum principem Naamanem hoc eodem tempore initiatum esse Christiana religione: quod idem qui supra tradit Evagrius, cum subdit (e): Per id temporis Naamanes gentis Scenitarum Tribunus Gentilis adeo nefarius & sceleratus, ut propria manu homines demoniis suis mactaret, ad sanctum accessit baptismum, statuamque Veneris auream igne liquefactam pauperibus erogavit: & omnes qui ad eum spectabant, ad veram in Deum fidem traduxit. His vero hæc subiicit: Gregorius autem Antiochenus Episcopus, postquam Cruces a Cosrhoë donatæ erant, de sententia Imperatoris omnia monasteria in solitudine, Limetarum dicta, & maxime in quibus perversa Severi dogmata regnabant, perlustravit, exposuitque illis vera Ecclesiæ dogmata; & multa castella, pagos, monasteria, & gentes integras ad Dei Ecclesiam adduxit. Hæc omnia Evagrius, res postremas sui temporis scriptis commendans.

Domitianus autem Metropolitanus Armeniæ, Episcopus Melitinæ, cum non fuisset affectus quod optabat; cujus causa ad Cosrhoem profectus erat, ut ille fieret Christianus; reversus, mœrens epistolam scripsit ad S. Gregorium Romanum

(b) Theophyl. hist. Maurit. l. 5. c. 7.

(c) Idem l. 5. c. 10. 14.

(d) Idem ibid. c. 13. & 14.

De conversione Principis Sarracenorum. (e) Evag. l. 6. c. 21. Gregorius Antioch. visitat monasteria.

VII. Domitianus Episcopus vacuus redit e Perside.

PAGIUS
V. Regem Persarum non esse convertitum dolet S. Gregorius.

Ad num. VII. Cosroen Christianam fidem amplecti noluisse scripsit ad S. Gregorium S. Domitianus Episcopus Melitinæ, ut liquet ex Epistola, quam ad eum rescripsit S. Gregorius, quæ extat lib. 2. Epist. 63. Indict. XI. mense Augusto data, hoc scilicet anno. Verum perturbatus est Epistolarum ordo in Regeſto Gregorii, ut nullis exemplis constat, ideoque vi-

detur, Domitianus anno DXCI. ad Pontificem Romanum de rebus a se in Perside gestis Litteras dedisse, & Pontificem anno DXCII. ad eum rescripsisse; res enim hæc majoris momenti erat, quam ut adeo sero eidem nunciata fuerit; præsertim cum de Regis Persarum conversione per totam Europam tam multus sermo disseminatus fuisset.

num Pontificem, deque his quæ gesta erant, eum reddidit certiolem, intermiscens de divina Scriptura fusiolem tractationem. Has cum ipse Pontifex litteras accepisset, hoc eodem anno ad eum rescripsit, & ad finem epistolæ ista habet:

(a) Imperatorem vero Persarum etsi non fuisse conversum doleo: vos tamen Christianam fidem prædicasse, omnimodo exulto: quia etsi ille ad lucem venire non meruit, vestra tamen sanctitas prædicationis suæ præmium habebit. Nam & Æthiops in balneum niger intrat, & niger egreditur, sed tamen balneator nummos accipit. De Mauritio autem benedicitis, ut in actione ejus ab umbra statuum cognoscam, id est, in minimis majora perpendam: in hoc tamen ei credimus, quia ejus nobis animam sacramenta & obsides ligant. At quid per ista subobscura legentibus de Mauritio significare velit Gregorius, certe quidem etsi incompetum habeatur, haud bonum fuisse coniecimus ex controversia illa, quæ inter ipsum & Mauritium intercessit: exostulans enim vehementer adversus eum Gregorius de lege lata qua milites ingredi monasteria prohibebat, ad eundem tamen ejusmodi, ut privatus epistolam scripsit (b):

(a) Greg.
l. 2. ep. 63.
Ind. 11.

(b) Greg.
l. 2. epist.
62. Indict.
11.

VIII. Omnipotenti Deo reus est, qui serenissimis dominis in omne quod agit & loquitur, purus non est. Ego autem indignus pietatis vestræ famulus in hac suggestione neque ut Episcopus, neque ut servus jure Republicæ, sed jure privato loquor: quia serenissime domine, ex illo jam tempore dominus meus fuisti, quando adhuc dominus omnium non eras. Longino viro clarissimo Stratore veniente, dominorum legem suscepi: ad quam, fatigatus tunc ægritudine corporis respondere nil valui. In qua dominorum pietas sunxit, ut quisquis publicis administrationibus fuerit implicatus, ei ad Ecclesiasticum officium venire non liceat. Quod valde laudavi, evidentissime sciens, quia qui sæcularem habitum deserens, ad Ecclesiastica officia venire festinat, mutare vult sæculum, non relinquere. Quod vero in eadem lege dicitur, ut ei in monasterio converti non liceat: omnino miratus sum, dum & rationes ejus possint per monasterium fieri, & agi potest, ut ab eo loco in quo suscipitur, ejus quoque debita solvantur. Nam & si quisquam de vota mente converti voluisset, prius res male ablatas redderet, & de sua anima tanto verius, quanto expeditior cogitaret. In qua lege subjunctum est, ut nulli qui in manu signatus est, converti liceat. Erat istiusmodi militibus apponi solitum signum, quo a cæteris nocerentur; ut etiam ex iis quæ inferius subdit, apparet. Sed pergit:

Quam constitutionem ego (fateor dominis meis) vehementer expavi; quia per eam cælorum via multis clauditur; & quod nunc usque licuit, ne liceat, prohibetur. Multi enim sunt, qui possunt religiosam vitam etiam cum sæculari habitu ducere. Et plerique sunt, qui nisi omnia reliquerint, salvari apud Deum nulloatenus possunt. Ego vero hæc dominis meis loquens, quid sum, nisi pulvis & vermis? Sed tamen quia contra auctorem omnium Deum hæc intendere constitutionem sentio, dominis tacere non possum. Ad hoc enim potestas dominorum meorum pietati cælitus data est super omnes homines, ut qui bona appetunt, adjuvantur, ut cælorum via largius pateat, ut terrestre regnum cælesti, regno famuletur. Et ecce aperta voce dicitur, ut ei qui semel in terrena militia signatus fuerit, nisi aut expleta militia, aut pro debilitate corporis repulsus, Domino nostro Jesu Christo militare non liceat.

Ad hæc ecce per me servum ultimum suum & vestrum respondebit Christus, dicens: Ego te de Notario Comitum excubitorum, de Comite excubitorum Cæsarem, & de Cæsare Imperatorem, nec solum hoc, sed etiam patrem Imperatorum feci. Ego sacerdotes meos tuæ manui commisi, & tu a meo servitio milites tuos subirabis? Responde, rogo, piissime domine, servo tuo. Quid venienti & hæc dicenti responsurus es in judicio Domino tuo? Sed fortasse creditur, quia nullus eorum puro animo convertatur. Ego indignus famulus vester scio, quanti his diebus meis in monasterio milites conversi miracula fecerunt, signa & virtutes operati sunt. Sed per hanc legem jam, ne quisquam talium converti valeat, prohibetur. Requirat, rogo, dominus meus piissimus, quis prior Imperatorum talem legem dederit; & subtilius æstimet, si debuit dari. Et quidem considerandum valde est, quia eo jam tempore prohibentur quique relinquere sæculum, quo appropinquat finis ipse sæculorum. Ecce enim mora non erit, & ardente cælo, ardente terra, coruscantibus elementis, cum Angelis & Archangelis, cum Tronibus & dominationibus, cum Principatibus & Potestatibus tremendus Judex apparebit. Si omnia peccata dimiserit, & solam hanc legem contra se dixerit esse prolatam: quæ rogo, erit excusatio?

Unde per eundem tremendum judicem deprecor, ne illæ tantæ lacrymæ, tantæ orationes, tanta jejunia, tantæque elemosynæ domini mei ex qualibet occasione apud omnipotentis Dei oculos suscentur; sed aut temperando pietas vestra, aut immutando vigorem ejus legis inflectat: quia tunc magis dominorum exercitus contra hostes crescit, quanto Dei

IX.
Humilitate vincere studet Greg. Imp.

X.
Facit personam.

XI.
Quando contrahentes exercitus prævalet.

Dei exercitus ad orationem creverit. Ego quidem jussioni subiectus, eandem legem per diversas terrarum partes transfusti feci: & quia lex ipsa omnipotenti Deo minime concordat, ecce per suggestionis meae paginam serenissimis dominis nunciavi. Utrobique ergo quæ debui, exolvi qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro eo quod sensi, minime tacui. Hactenus Gregorius Papa ad Mauritium Imperatorem. Verum has ipse litteras noluit per Apocrisarium suum, quem habebat Constantinopoli, dari Imperatori, sed misit ad Theodorum medicum intimum ejusdem Mauritii, ut ipse daret; cui hæc scripsit (a):

(a) Greg.

l. 2. ep. 65.

XII.

De lege
Imp. inju-
ra.

Quanta bona omnipotentis Dei & serenissimi domini mei Imperatoris habeam, lingua mea non sufficit explere. Pro quibus bonis quid est meum retribuere, nisi eorum vestigia pure amare? Peccatis autem meis facientibus (ex quorum suggestionem vel consilio, nescio, an vestro) transacto anno talem in Republica sua legem protulit, ut quisquis eum pure amat, flere vehementer debeat. Ad quam legem tunc respondere non potui, quia ægrotus fui: modo autem eidem domino aliqua suggesti. Præcepit enim, ut nullus qui actionem publicam egit, nullus qui officio & manu signatus vel inter milites fuit habitus, ei in monasterio converti liceat, nisi forte si militia ejus fuerit expleta. Quam legem primum (sicut ii dicunt, qui leges veteres noverunt) Julianus protulit, de quo scimus omnes quantum Deo adversus fueris. Quod si ideo serenissimus dominus noster fecit, quia forte multi milites convertebantur, & exercitus decrefcebat: numquid per virtutem militum subjugavit ei omnipotens Deus Imperium Persarum? Numquid non solæ lacrymæ illius auditæ sunt, & eo ordine quem ipse nescivit, ejus Imperio Persarum regnum subdidit?

XIII.

Valde autem mihi durum videtur, ut ab ejus servitio milites suos prohibeat, qui ei & omnia tribuit, & dominari eum non solum militibus, sed etiam sacerdotibus concessit. Numquid si intentio est servandarum rerum: non poterant ea ipsa monasteria, quæ milites suscepissent, alienas res reddere, atque ad conversionem homines tantummodo habere? Hæc quia mihi valde dolent, eidem domino suggesti; sed vestra gloria opportuno tempore secreta suggestionem meam ei offerat. Nolo eam a Responsali meo publice dari, quia vos, qui ei familiariter servitis, quæ pro ejus sunt anima; quoniam in multis est occupatus, & vix animus ejus invenitur a curis majoribus vacuus. Tu quidem, gloriose fili, pro Christo loquere. Si auditus fueris, lucrum

* aptius.

operatus es animæ prædicti domini tuæ & tuæ: si vero auditus non fueris, lucrum solummodo tuæ fecisti. Hucusque ad Theodorum Gregorius.

XIV.

Sed, amabo te, hic pie lector, siste gradum: etenim, ni fallor, dum hæc audisti, te admiratum vidi, & subindignatum obduxisse supercilia, eo quod abjecte nimis visus sit tibi locutus S. Gregorius, dum præter alia tum in epistola ad Mauritium, tum in ista ad Theodorum data quodammodo professus appareat sacerdotem a Deo subiectos esse Imperatori, verbis illis in primis, cum ait ex persona Christi: *Sacerdotes meos tuæ manui commisi*. Et de Imperatore ad Theodorum: *Ei & omnia tribuit, & dominari eum non solum militibus, sed etiam sacerdotibus concessit*. At hæc Novatores non ut tu mærentes accipiunt, sed hilari vultu, exultantes, immo & insultantes, quasi irrefragabile nacti sint testimonium viri sanctissimi atque doctissimi, cui nefas sit contradici; qui docentis cathedram cum ascenderit, tam apertis verbis videatur esse testatus subiectum a Deo Imperatori sacerdotium esse: ut nonnisi contumelia tanti Patris id negari & astrui contrarium videri possit, nempe ipsum hallucinatum, & non vera locutum, vel saltem Imperatori turpiter adulatum. Sed larvis istis absterreant Novatores ipsi infantes, & clamoribus istiusmodi pueris pavorem incutiant, non tibi lector, si bene nosti vim sanctionum Ecclesiasticarum, atque traditionum robur, & fortitudinem doctrinæ Patrum; sed ridebis nobiscum insultantium impudentiam, & imprudentiam.

XV.

Dum enim nulla habetur ratio rerum gestarum & temporum, id efficitur, ut frustra isti insultent, vel timeant pavidum. At cum accurate cuncta perspecta habuerint, plane intelligent S. Gregorium acerrimum fuisse vindicem Pontificiæ æstimationis, & assertorem immunitatis Ecclesiasticæ. Hæc ut omnes percipiunt, in primis meminisse oportet, quæ superius dicta sunt, quantum idem Gregorius deploravit hæc infelicissima tempora, quibus licet sub Imperatore Catholico, ipsa tamen Ecclesia fuerit non secus ac sub Nerone & Diocletiano captiva. Revocanda hic tibi sunt in memoriam (quod rerum sic exigit argumentum) quæ idem S. Gregorius de his habeat jam a nobis anno primo ejus Pontificatus superius recitata, ubi inter alia: (b) *Concitavit enim, diabolus scilicet, adversus Ecclesiam Dei non solum innumerabilem populi multitudinem, verum etiam regiam (si fas est dicere) potestatem: nulla enim ratio finit, ut inter Reges habeatur, qui destruit potius quam regat Imperium. Et paulo post: Ecclesiam*

Novatores
abusi testi-
monio S.
Gregorii

Mauritius
ut tyrannus
toleratus.

(b) Greg.
in Psal.
panit. 4.

fiam

siam quippe, quam suo sanguinis pretio redemptam Salvator noster voluit esse liberam, hanc iste, potestatis regie jura transcendens, facere conatur ancillam. Hæc & alia fusius a nobis superius recitata.

XVI. Quibus in primis vides S. Gregorium definire, non solum non esse subditam Regibus aliquo modo Ecclesiam, verum etiam firmiter asseverare (cum de his agit) non habendum esse Mauritium inter Imperatores, dum adversus Dei sacerdotes regiam potestatem exercet. Rursum ejusdem Gregorii sententia reddi firmum intelligis, Christi Ecclesiam ab ipso liberam factam esse, quam Imperator iniquissime redigere studuerit in servitute. Adeo ut quod dicit in duabus recitatis epistolis, a Deo subjectos fuisse sacerdotes Imperatori: ne ipse sibi contrarius Gregorius fuisse dicatur; necesse sit ut aliud divinæ tribuere voluerit voluntati, permissioni vero aliud.

XVII. Sed quomodo permissioni? cum videlicet permiserit Deus (ut ipse deplorat) non posse exequi munus suum summum universæ Ecclesiæ sacerdotem, nisi etiam persoluta pecunia, electioni factæ ipse consensisset Imperator. Sic igitur Deum subiecisse tradit sacerdotes Mauritio Imperatori, ut olim eisdem subiecerat persecutoribus Neroni atque Diocletiano, quos in eos etiam gladio agere permisit. Cum iisdem quidem certe constat Gregorium adnumerasse Mauritium, ubi ait (a): *Quid Nero? quid Diocletianus? quid denique iste, qui hoc tempore Ecclesiam persequitur? Numquid non omnes portæ inferi?* Habes ergo ex Gregorio ipso sensum verborum ipsius; qua interpretatione nulla verior nec germanior esse potest: ut sic dixisse voluerit subiectos a Deo sacerdotes Imperatori, quemadmodum Christus redemptor noster fatetur (b) se divina permissione subditum potestati Pilati; & sicut itidem dixit iis qui ipsum neci tradere satagebant (c): *Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.* Quamobrem si res jure agatur, non violentia, ut solent latrones in silvis: non subjectos esse sacerdotes Imperatoribus, sed Imperatores sacerdotibus, ejusdem Gregorii sicut & aliorum sanctorum Doctorum omnium constans est firmaque sententia.

XVIII. Si quid præterea humile, si quid flacidum & enervatum atque indignum Apostolico vigore illa ad Mauritium Gregorii epistola habere videatur: meminisse, lector, pariter debes, quæ Gregorius ipsius epistolæ est præfatus exordio & contestatus, se nimirum non ut Episcopum ea scribere, sed jure privato loqui: quod satis ad excusationem Gregorii esse potest, cum aliam agat personam tanquam in scena, ubi ejus quam quis

Ann. Eccl. Tom. X.

personam induit, verbis uti debeat.

Quod vero illud ipsum quod non probaret edictum Imperatoris, ut adversarium Ecclesiasticæ libertati, se tamen ex ejusdem Imperatoris jussione dicit misisse per diversas terrarum partes; non fuit ista prævaricatio; eo quod ipse non fuerit edicti illius iniquissimi contra Ecclesiastica jura sanciti promulgator, sed potius corrector, emendator, & censor; maximumque in his ediderit specimen sacerdotalis vigoris, Pontificiæ auctoritatis, & super imperium potestatis: dum accedens censor & arbiter constitutionis Imperatoriæ, & admovens ad sacram (quam vocabant) tabulam stylum edicti illius quædam expunxit, quædam addidit, jungens ac minuens pro arbitrio, ut ad rectam Catholicæ Ecclesiæ normam & disciplinam aptaret, nihilque penitus in eo, quod Ecclesiasticæ officeret libertati, & sacris canonibus contradiceret prætermittens intactum: posteris egre-gium relinquens exemplum, quicquid legesfaciendo delirant Imperatores ac Reges, a Romanæ Ecclesiæ Pontificibus esse protinus emendandum & corrigendum; sicque ab ipsis favendum eorum votis, ut eos errantes cum mansuetudine (ut videmus fecisse Gregorium) corrigant & Pontificia potestate, quod perperam factum norunt, Apostolica censura castigent, seque exhibeant eorum magistris doctores, & correctores; juxta illud divinum oraculum non illi tantum Prophetæ (d) pronunciatum, sed omnibus qui pro Deo ad populum divina legatione funguntur: *Constitui te hodie super gentes & super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.*

Gratias Deo immensas agimus, quod illa tunc data a sancto Gregorio ad Metropolitanos tum Orientis tum Occidentis extat epistola, qua corrigens Imperatoris edictum una cum ipsa illud, (ut ipse testatus est) in provincias misit: qua & effecit, ut quod videbatur exitiale esse venenum, in antidotum mutaretur, dum qui non recipiendi essent in monasterium, quive non reiiciendi, salubri definitione constituit. Epistola illa non suo loco collocata, hic ubi ejus Gregorius meminit recitanda, ita se habet (e):

Gregorius Eusebio Thessalonicensi, Urbino Dirachitano, Constantino, sive Constantino Mediolanensi, Andrea Nicopolitano, Joanni Corinthi, Joanni primæ Justinianæ, Joanni Cretensi Coritano, Joanni Larissæo, Mariniano Ravennati, Januario Calaritano Sardinia, & omnibus Episcopis Sicilia. Sunt autem omnes superius nominati Episcopi sive Metropolitanis, sive nobilium civitatum Anti-

XIX.
Gregor.
correxerit
edictum
Imperato-
ris.

(d) Hier.

XX.

(e) Greg.
li. 6 ep. 11.
Ind. 1.
XXI.

* Scoria-
tano.

stites, tum in Oriente, tum in Italia, & in Insulis constituti. Sed audi epistolam:

XXII.
Gregor.
emendata
lege Imp.
Canones
prescribit
Episcopis.

Legem quam piissimus Imperator dedit, ne fortasse hi qui militia vel rationibus sunt publicis obligati, dum causarum suarum periculum fugiunt, ad Ecclesiasticum habitum veniant, vel in monasteriis convertantur, vestrae studii fraternitati transmittere: hoc maxime exhortans, quod hi qui seculi actionibus implicati sunt, in clero Ecclesie praeprae suscipiendi non sunt: quia dum in Ecclesiastico habitu non dissimiliter quam vixerant vivunt, nequaquam student seculum fugere sed mutare. Quod si etiam tales quoque monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius actionibus publicis absoluti fuerint.

XXIII.
* nume-
ris.

Si qui vero ex militaribus viris in monasteriis converti festinant, non sunt temere suscipiendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita. Et juxta normam regularem debent in suo habitu per triennium probari, & tunc monachicum habitum, Deo auctore, suscipere. Qui si ita sunt probati atque suscepti, & pro anima sua poenitentiam de perpetratis culpis agere student; pro eorum vita & lucro caelesti non est eorum conversio renuenda. Quae de re etiam serenissimus & Christianissimus Imperator (mibi credite) omnimodo placatur, & libenter eorum conversionem suscipit, quos in rationibus publicis implicatos non esse cognoscit. Haec Gregorii epistola: In qua videas in duobus esse emendatum Imperatoris edictum, nempe in eo primum, quod prohiberet actionibus publicis implicatos nullo pacto recipiendos in monasterium: hos enim, recipiendos esse Gregorius statuit, cum iisdem obligationis nexibus fuerint soluti. Deinde quod Imperator statuisset, milites non nisi absoluto tempore militandi posse ingredi monasterium: vult Gregorius, si probati inventi sint, eodem recipi & retineri. Sicque vides eundem sanctum Pontificem optime in omnibus explese numeros constantissimi sa-

In quibus
emenda-
tum edi-
ctum.

PAGIUS
VI.
Inventio
Tunicae
Christi.

Ad num. XXIV. Fredegarius Sigeberto Chronographo a Baronio citato longe antiquior, in Appendice ad Gregorium Turonensem cap. 11. eadem de *Tunica Christi* refert eam scilicet non longe a Hierosolyma inventam fuisse, & ad eam Urbem translata; sed inventionem hanc consignat anno Guntramni Regis XXX. quod sub eodem anno Guntramni habet etiam Aimoinus lib. 3. cap. 74. quod ideo secundum Fredegarii supputationem contigit anno Christi DXC. non vero anno DXCIV. ut scribit Sigebertus. Falluntur etiam omnes isti Scriptores, quando asserunt, Gregorium Antiochenum Thomam Hierosolymitanum, & Joannem Constantinopolitanum Episcopos illam Tunicam ordine pedestri Hierosolymam perduxisse. Nam Grego-

cerdotis. Sed jam quae sunt anni hujus reliqua prosequamur.

Hoc anno tunica Domini nostri Jesu Christi in Zaphat non longe a Hierosolyma inventa confessione Simeonis Judaei, a Gregorio Episcopo Antiocheno Thoma Hierosolymitano, & Joanne Constantinopolitano transfertur Hierosolymam, ubi publicae venerationi exposita est. Haec apud Sigebertum: antiquiorem autem quem de his citem auctorem habeo neminem. Sed diversa ab his ante haec tempora scribit Gregorius Turonensis de tunica inconsutili, verbis istis (a): *De hac vero immaculati agni tunica, quae a quibusdam audivi, silere nequeo. Ferunt autem, in Civitate Galatia, in basilica, quae ad sanctos Archangelos vocitatur, retineri. Est enim haec civitas ab urbe Constantinopolitana quasi millibus centum quinquaginta. In qua basilica est crypta abditissima, ibique in arca lignea hoc vestimentum habetur inclusum; quae arca a devotis atque fidelibus cum summa diligentia adoratur. Haec Gregorius Turonensis.*

XXIV.
De tunica
Salvato-
ris.

(a) Greg.
Tur. mira.
l. 1. c. 8.

Misit hoc anno Gregorius Papa Constantinopolim Sabinianum diaconum Apocrisarium. Fuit hic ille, qui eidem Gregorio in Pontificatu successit. Huic proficiscenti dedit litteras ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum, quem auctoritate Apostolica, qua super omnes, eminent, redarguit, quod reprehensionem non eo quod scripta fuerat animo suscepisset. Increpauerat eum litteris iterum, quod monachum quemdam presbyterum fustibus puniri jussisset. Non extant illae ad eum datae Gregorii litterae, neque item illae quas subinfenso animo ipse ad Gregorium rescripsisset adeo avertas & refractarias, ut dubitare visus sit ipse qui eas accepit Gregorius, num ab ipso Joanne scriptae fuissent. Sed accipe Gregorii epistolae verba, quae sic se habet (b):

XXV.
Sabinia-
nus diaconus
Apo-
crisari-
missus
Constantinop.

(b) Greg.
l. 2. ep. 52.
Indict. 11.

Quamvis causae consideratio me movet ad scribendum, tamen & charitas impellit: quia & semel & bis sanctissimo fratri meo domno Joanni scripsi, sed non ejus epi-

XXVI.

rius quidem Antiochenus hujus anni initio adhuc in vivis erat, ut infra videbitur, sed anno DXC. non Thomas, sed Joannes Ecclesiam Hierosolymitanam regebat, & anno Christi DXCIV. Amos Episcopus Hierosolymorum erat. Praeterea Aimoinus & Fredegarius narrata illa Tunicae Christi inconsutilis Inventionem ajunt: eo anno Luna obscurata est; quae Lunae Eclipsis facta est in Galliis anno DLXXXIX. die sexta Martii, post mediam noctem, feria sexta in eunte, juxta calculum Calvisii in Opere suo Chronologico. Hujus itaque Inventionis annus ex solo illo Lunari defectu innotescit. Ea Christi Tunica nunc religiose Treviris asservatur, ut prodit Broverus in Annal. Treviren. lib. 15. ubi de ea plura.

epistolae recepi: alter enim mihi saecularis quidam sub ejus nomine loquebatur. Quae si epistola ejus fuerint, ego vigilans non fui, qui longe de eo aliter credidi, quam inveni. De causa enim reverendissimi viri Joannis presbyteri scripseram, atque de quaestionibus monachorum Isauriae, quorum unus & in sacerdotio positus in Ecclesia vestra fustibus caesus est; & rescripsit mihi (sicut ex nomine epistolae agnosco) sanctissima fraternitas tua, quia nescierit de qua causa scriberem. Ad quod scriptum vehementer obstupui, necum tacitus, volvens, si verum dicit, quid esse deterius potest, quam ut agantur talia contra servos Dei, & ipse nesciat qui praesto est? Quae enim potest esse pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & pastor nescit? Si autem scivit sanctitas vestra & de qua causa scripserim, & quid vel contra Joannem presbyterum, vel contra Anastasium Isauriae monachum atque presbyterum gestum sit, & mihi scripsit contra hoc: ego nesciam quid respondeam; quando per scripturam suam Veritas dicit (a): Os quod mentitur, occidit animam. Requiro, frater sanctissime: illa tanta abstinencia ad hoc pervenit, ut fratri suo ea quae novit gesta, negando velit abscondere? Numquid non melius fuerat in illud os carnes ad vescendum ingredi, quam de eo falsum sermonem ad illudendum proximum exire? praecipue cum Veritas dicat (b): Non quod intrat in os, coinquinat hominem, &c. Demum vero de his quae ad causam spectant, haec ad finem subiicit:

Greg. redarguit Joannem Epi. Constantinop.

(a) Sap. 1.

(b) Mat. 15.

XXVII.

Sed etiam nunc jam dico, aut easdem personas in suis ordinibus suscipe, eisque quietem praebe: aut si hoc fortasse nolueris, omni mihi altercatione postposita, de eorum causa statuta majorum & canonum terminos custodi. Si vero neutrum feceris, nos quidem rixam inferre nolumus, sed tamen venientem a vobis non devitamus. Quid autem de Episcopis qui verberibus timeri volunt canones dicant, bene vestra fraternitas novit. Pastores etenim facti sumus, non percussores. Et egregius Praedicator dicit (c): Argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Nova vero atque inaudita est ista praedicatione, quae verberibus exigit fidem. Sed de his multa in epistolis loqui non debeo: quia dilectissimum filium meum Sabinianum diaconum pro responsis Ecclesiasticis faciendis ad dominorum vestigia transmisi, qui vobiscum cuncta subtilius loquitur, &c. Ex his intelligis, injuriam passos a suis Patriarchis appellare solitos Romanum Pontificem, & ab ipso adversus eorundem perperam facta auxilium implorare; ipsumvero Romanum Pontificem officio non defuisse suo, ut quibuscum-

(c) 2. Tim. 4.

que injuste oppressis opem ferret.

Quod autem ad Ecclesiasticam animadversionem pertinet: vetitum quidem fuisse aliquem fustibus caedi, certum est: virgis vero subiicere reum fuisse concessum, ex pluribus ejusdem Gregorii epistolis patet. Ad hoc ipsum spectat, quod idem Gregorius Tarentinum Episcopum Andream nomine, hoc eodem anno, duobus mensibus a celebratione Missarum voluit (d) abstinere, eo quod mulierem, quamdam fustibus subiecisset; privat vero sacerdotio, si (ut ferebatur) concubinæ esset consortio maculatus. Sed ad Sabinianum redeamus.

XXVIII.

(d) Greg. l. 2. ep. 44. Ind. 11.

Dedit eidem Sabiniano diacono litteras ad Priscum Patricium (e) virum piis, cum jam in gratiam Imperatoris rediisset, docens ipsum, vitae praesentis inconstantiam bene cedere Christiano, ne in rebus mundi hujus radices figat: sed qua occasione id asserat, inferius dicturi sumus. Commendat eidem demum eundem Sabinianum. Cui pariter alias dedit (f) ad Theotimum Imperatoris medicum, amicum intimum ipsum Sabinianum æque commendans. Sed & ad Narsetem Patricium pariter scripsit; ubi in causa Joannis Episcopi Constantinopolitani quo animo esset, declarat his verbis (g): Charitati tuae breviter fateor, quia omni virtute & omni pondere eandem causam, auxiliante omnipotente Deo, exigere paratus sum. In qua si videro sedis Apostolicae canones non servari, dabit omnipotens Deus quid contra contemptores ejus faciam. Qui igitur Apostolica auctoritate (ut vidimus) coercuit Constantinopolitanum Patriarcham; eadem quoque res Africanæ Ecclesiae curans, Concilium generale ab Episcopis Numidiae provinciae habitum (h) nullum penitus reddidit atque cassum, eo quod in eo aliqua contra Ecclesiasticos canones accepisset fuisse statuta. Sed rem ab exordio repetamus. De eodem cogendo Concilio hoc eodem anno litteras Gregorius dedit (i) ad provinciae Numidiae Adeodatum Episcopum, atque alias ad Columbum (k) in eadem provincia item Episcopum, cui & pro benedictione claves S. Petri transmisit cum ramentis de catena ejusdem S. Petri in eis inclusis. Cum igitur ad Concilium celebrandum Numidiae provinciae Episcopi convenissent, & praeter jus fasque aliqua statuissent: eadem cum rescisset ipse Gregorius, qui residebat inspector & custos sacrorum canonum, nullius ea voluit esse auctoritatis, ita de his scribens (l) ad eundem Gennadium Exarchum, de quo summa cum laude supra mentio facta est:

XXIX.

(e) Greg. l. 2. ep. 51. Ind. 11.

(f) Greg. l. 2. ep. 66. Ind. 11.

(g) Greg. l. 2. ep. 64. Ind. 11.

(h) Greg. l. 3. ep. 7. Ind. 12.

(i) Greg. l. 2. ep. 48. Ind. 11.

(k) Greg. l. 2. ep. 47. Ind. 11.

(l) Greg. l. 2. ep. 7. Ind. 11.

Satis credimus religiosam excellentiae vestrae mentem adversus ea maxime quae in Ecclesiis geruntur incongrua, divini

XXX.

De inva-
lidandis
quæ gesta
essent in
Concilio
Numidiæ.

auctoris æmulatione succendi. Tanto igitur Ecclesiasticarum correptionem causasaram vobis libenter ingerimus, quanto de pia vestra mentis intentione confidimus. Cognoscat siquidem excellentia vestra, quibusdam de Africanis partibus venientibus, ad nos fuisse perlatum, plura in Concilio Numidiæ contra Patrum tramitem atque canonum statuta committi. Quorum rerum frequentes querelas, quia diutius tolerare nullatenus potuimus, Columbo fratri & coepiscopo nostro, de cuius gravitate ipsa ejus quæ percubuit dubitare jam non permittit opinio, commissimus perquirendas. Quamobrem paterno salutantes affectu, hortamur excellentiam vestram, in cunctis quæ ad Ecclesiasticam correptionem pertinent, vestri robur ei subrogetis auxilii: ne si quod male geritur, quæsitum vel vindicatum non fuerit, longorum usurpatione temporum, cum majori licentia in futuris crescat excessibus. Scito autem, excellentissime fili, si victorias queritis, si de commissæ vobis provinciæ securitate tractatis, nihil vobis magis aliud ad hoc proficere, quam zelari sacerdotum vitas, & intestina Ecclesiarum, quantum possibile est, bella comperere. Hæc ad Gennadium: ex quibus perspicue intelligas, Romani solius esse Pontificis, quæ ab aliis sunt facta Episcopis, decretave in ipsorum Conciliis, probare, sive reiicere; ut illa dumtaxat firma sint, quæ ipse impartita sibi divinitus facultate firmaverit.

XXXI.
Schismatici seducunt Theodolindam Reginam.

Quod insuper Gregorium Romanum Pontificem non mediocriter hoc anno afflixit, illud fuit, quod laboravit factio schismaticorum, ut Theodolindam Longobardorum Reginam religiosissimam feminam in schisma seducerent Episcopi tres schismatici, qui creato Constantio Mediolanensi Episcopo, ab ejus communione secesserant, quod Trium capitulorum damnationi consensisset: eo nimirum colore illi Reginam ex more decipientes, quod per Romanos Pontifices ac per Quintam Synodum dicerent aliquid fuisse detractum sacro Chalcedonensi Concilio. Quod cum Gregorius accepisset, considerans magnum imminere periculum, ut una cum ipsa Regina gens Longobardorum universa in eadem schismatis ruinam præceps abduceretur; continuo ad eam misit Joannem Abbatem, & Hippolytum Notarium, ut quæ sana, sancta, pia veraque essent, ipsam docere curarent. Extat ipsius Gregorii de his ad eam epistola hoc anno scripta verbis istis (a):

(a) Greg. l. 3. ep. 4. In 1. 12.

XXXII.
Greg. ep. ad Theodolindam.

Quorumdam ad nos relatione pervenit, ab aliquibus Episcopis gloriam vestram usque ad hoc scandalum contra sanctam Ecclesiam fuisse perductam, ut sese a Catholicæ unitatis communione suspen-

deret. Quod quantum vos pure diligimus, tantum de vobis fortius dolemus, quia vos imperitis stultisque hominibus creditis, qui non solum ea quæ loquuntur nesciunt, sed vix ea percipere, quæ audierint, possunt. Dicunt enim, pia memoria Justiniani temporibus aliqua contra Chalcedonensem Synodum fuisse constituta; qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipso errore manent, quem sibi de vobis ipsi fluxerunt. Nos enim, teste conscientia, fitemur de fide ejusdem sancti Chalcedonensis Concilii nihil motum, nihil esse violatum. Sed quicquid prædicti Justiniani temporibus actum est, ita actum est, ut fides Chalcedonensis Concilii in nullo vexaretur. Si quis autem contra ejusdem Synodi fidem aliquid loqui præsumit, vel sapere, nos ejus sensum sub anathematis interpositione detestamur.

Cum ergo integritatem nostram ex conscientia nostra attestations cognoscitis, superest ut numquam * vos a Catholicæ Ecclesiæ communione separetis: ne tot vestræ lacrymæ, tantaque bona opera pereant, si a fide vera inveniuntur aliena. Decet ergo gloriam vestram, ad reverendissimum fratrem & coepiscopum meum Constantium, cujus & fides & vita bene olim mihi approbata est, sub omni celeritate transmittere, eique directis vestris epistolis indicare ordinationem ejus, quam benigne suscepistis, & quia ab ejus Ecclesiæ communione in nullo separamini. Quamvis in hac re me vobis superflue dicere arbitror: quia etsi quid in vestro animo dubitatis fuit, veniente filio meo Joanne Abbate, atque Hippolyto Notario, ex corde vestro arbitror fuisse sublatum. Hæc ad Theodolindam Reginam Gregorius.

XXXIII.
* nequaquam.

Quod vero spectat ad Constantium, cujus hic Gregorius meminit, rogatque Theodolindam, ne ab ejus se communione separet: de ipso ejusque ordinatione agamus opus est. Fuit hic Mediolanensis nuper (ut dictum est) post Laurentium juniorem creatus Episcopus, ut ex ipsius Gregorii litteris antea datis apparet, & illis in primis (b) quas reddidit ad clerum Mediolanensem de ipso ordinando Constantio ejusdem Ecclesiæ Diacono, qui ipsi Gregorio agenti Apocrisarium Constantinopoli familiaris inhaerarat, atque in omnibus irreprehensibilis probatus fuerat. Quem licet ita probum probatumque ipse Gregorius compertum haberet, pro ejus tamen electione nihil officii impendere voluit: quod scilicet hoc in mentis proposito fixum habuisset, pro nullius Episcopi electione se acturum. Sed audi ejus verba magna quidem consideratione digna:

XXXIV.

(b) Greg. l. 2. ep. 29. Ind. 11.

Greg. nemini favore voluit in adipiscendo Episcopatu.

Cum, inquit, in urbe regia responsa sedis Apostolicæ facerem, longo mihi tem-

XXXV.

po-

porē adhæsit; sed nihil unquam in illo quod reprehendi passim potuisset, inveni. Verumtamen quia antiquæ meæ deliberationis intentio est, ad suscipiendâ pastorali curâ onera, pro nullis unquam misceri persona; orationibus prosequor electionem vestram. Hæc ipse, hortans eos, ut quem optimum cernerent, eum eligerent, monens etiam bene componere mores suos, ut dignum ea sede mereri possent obtinere pastorem: simulque ostendit quam esset infelix ejus Ecclesiæ ob tot bella conditio; ait enim: Sed quia juxta meritum plebium solent superno judicio personæ provideri pastorum: vos spiritalia quærite, caelestia amate, temporalia ut fugitiva despiciate: & certissimum tenete quia placentem Deo pastorem habebitis, si vos in vestris actibus Deo placetis. Ecce jam mundi hujus omnia perditâ conspiciamus, quæ in sacris paginis audiebamus peritura. Eversæ urbes, castra eruta, ecclesiæ destructæ: nullus terram vestram cultor inhabitat: in nobis paucissimis, qui ad modicum derelicti sumus cum supernæ persecutionis cladibus humanus gladius incessanter sævit. Quod ait derelictam cultoribus terram Mediolanensium, probe convenit iis quæ superius dicta sunt, nimirum Francos infesto exercitu eam provinciam invasisse, atque homines in Gallias captivos abduxisse.

XXXVI. Ubi autem Gregorius electum novit Constantium quem optabat, de ejus consecratione quæ absque consensu Apostolicæ sedis fieri non valebat, hæc habet scribens ad Joannem subdiaconum (a): Quanto Apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat Ecclesiis: tanto inter multiplices curas & illa nos valde sollicitat, ubi ad consecrandum Antistitem, nostrum expectatur arbitrium, &c. Voluit & absentium Mediolanensium, qui Genuam ob barbaricum metum confugerant, perscrutari voluntates. Porro non aliter assensus de electo impendi solebat ab Apostolica sede, nisi emissa Catholicæ fidei professione, ut ex iis quæ paulo post dicentur apparet. Scripsit de iisdem Gregorius (b) ad Romanum Exarchum, commendans eundem Constantium jam electum. Alias item litteras (c) dedit ipsi Constantio, congratulatus electioni ipsius, cum ab eo alias litteras accepisset: quem & monet in cura pastorali quam sollicitè agere. At tunc accidit quod dictum est, nempe ut cum præbandus ab Apostolica sede electus fidem Catholicam professus, assensum quoque præbuisset damnationi Trium capitulorum: tres illi Episcopi ipsi subjecti se ab ejus communione subtraxerint, abducere conantes in schisma una secum, Reginam Longobardorum Theodolindam.

(a) Greg.
l. 2. ep. 30.
Ind. 11.

(b) Greg.
l. 2. ep. 12.
Ind. 11.
(c) Greg.
l. 3. ep. 12.
Ind. 12.
Electus Episcopus. profiteri solitus fidem Catholicam.

Quod audiens Gregorius, ad Constantium ipsum has litteras dedit pro reparatione periclitantis Reginæ (d):

Dilectissimus filius meus Bonifacius diaconus quidam mihi ex scripto fraternitatis tuæ secreto nunciavit, quod exquisita occasione potius, quam inventa, tres se Episcopi a pia fraternitatis vestre communione separaverint, dicentes, vos in damnationem Trium capitulorum consensisse, atque cautione fecisse. Et quidem si quid de Tribus capitulis in quocumque vel verbo vel scripto nominatum est, bene fraternitas tua reminiscitur: quamvis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districtissimam cautionem sedi Apostolicæ emiserit, in qua viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt, inter quos ego quoque tunc Urbanam præturam gerens pariter subscripsi. Quia postquam talis scissura pro nulla re facta est, justum fuit ut sedes Apostolica curam gereret, quatenus unitatem universalis Ecclesiæ in sacerdotum mentibus per omnia custodiret.

Quod autem dicitur, filiam nostram Theodolindam Reginam sese a communione tua, hoc audito nuncio, suspendisse: constat per omnia, quia etsi pravorum hominum verbis ad paululum seducta est, venientibus tamen Hippolito Notario, & Joanne Abbate, erit modis omnibus vestra fraternitatis communionem quaesitura. Cui etiam meas epistolas direxi, quas fraternitas vestra sine dilatione transmittat. De Episcopis vero qui se suspendere visi sunt, aliam epistolam feci, quam cum eis ostendi feceris, eos non ambigo de superstitione suâ superbiam apud fraternitatem tuam pœnitentiam acturos. Hæc de schismaticis. Desiderantur autem litteræ illæ Gregorii, quas ad eosdem schismaticos se scripsisse testatur. Extant vero aliæ ejusdem argumenti ipsius Gregorii litteræ ad eundem Constantium (e), in quibus hæc ad curandos schismaticos, qui prætextu læsi Concilii Chalcedonensis ab Ecclesia descivissent:

Nos enim (inquit) auctore veritate, teste conscientia, fatemur, nos fidem sanctæ Chalcedonensis Synodi per omnia illibatam custodire, nihilque ejus definitioni addere, nihilve subtrahere audere. Sed si quis contra eam, ejusdemque Synodi fidem, sive plus minusve ad sapiendum appetit usurpare, eum, omni dilatione postposita, anathematizamus, atque a sinu matris Ecclesiæ alienum esse decernimus. Quem igitur ista mea confessio non sanat, non jam Chalcedonensem Synodum diligit, sed matris Ecclesiæ sinum odit. Si ergo ea ipsa quæ audere visi sunt, zelo loqui animæ præsumpserunt: superest ut hac satisfactione suscepta, ad fraternitatis tuæ unitatem redeant, seque a-

(d) Greg.
l. 3. ep. 2.
Ind. 11.
XXXVII.
De professione a Constantio Episcopo Mediolanensi facta.

XXXVIII.
De admittenda Theodolinda Reginâ.

(e) Greg.
l. 3. ep. 3.
Ind. 12.

XXXIX.
Gregorii contestatio de fide illibata servata.

corpore Christi (quod est sancta universalis Ecclesia) non dividant. Hactenus ipsius Gregorii contestatio: atque hic finis de rebus gestis in causa schismaticorum hoc anno. Constat autem aliquandiu ipsam Theodolindam in eadem cum schismaticis sententia perstitisse: ut quæ anno sequenti contigerunt, edocent.

XL.

(a) Greg. l. 3. ep. 14. Ind. 12. Non omnes schismatici sunt hæretici.

Qui igitur hac prævia admonitione redierunt, ad Ecclesiam, ab ipso Gregorio benigne suscepti sunt. Extat enim hoc anno ab ipso data epistola ad Maximianum Syracusanum de quodam Felice diacono ex schismatis errore converso, his verbis conscripta (a): *Præsentium lator Felix diaconus, cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapsus sit, nec a Catholica fide discesserit, pravis illeſtus adversus Constantinopolitanam Synodum suspicionibus, in Hyſtricum se separatione removerat. Qui cum Romam venisset, recepta a nobis juvante Domino ratione, excessum suum, recepta Dominici corporis & sanguinis communionem correxit. Quia ergo (ut dictum est) non in hæresim incidit, sed a sacris generalis Ecclesiæ mysteriis quasi rectæ studio intentionis erravit: imbecillitati ejus atque necessitatibus consulentes, maximeque sustentationi ejus pietatis intuitu providentes, in tua Ecclesia Syracusana eum prævidimus cardinandum: sive ut officium diaconatus expleat, seu certe ut sola ejusdem officii pro sustentanda paupertate sua commoda consequatur, in tuæ fraternitatis volumus hoc pendere iudicio. Quod hortamur ut tua fraternitas implere festinet, commendantes etiam personam ejus quatenus nullis eum patiari molestiis aut necessitatibus subjacere: ne vel nostræ commendationis indenariis tramitem neglexisse, vel minus exhibuisse, quam tuus exigit ordo pauperibus; quia & nos ei annum quid de nostra Ecclesia dari fecimus, ut ejusdem operis, quod te hortamur exhibere, participes esse possemus.* Hæc pro schismatico ad Ecclesiam reverso Gregorius: quibus cum commendandam videas erga lapsos ejus charitatem, habes etiam ut intelligas & confirmes quæ eodem Gregorio auctore dicta sunt ante, nimirum cum in Quinta Synodo non actum sit de fide, sed de personis, in eam peccantes nequaquam fuisse dicendos hæreticos, sed tantum schismaticos: si vero aliquando hæretici dicti iidem inveniantur, id de illis tantum accipi, qui obstinati nimis in errore permanere statuerint, tuncque fieri, ut schisma in hæresim transeat, ut alias superius pluribus dictum est.

XLI.

Inter hæc autem idem sanctissimus Pater laboribus & angustiis fatigatus, & pressus, ad modicum temporis spatium amicam repetiit solitudinem, ita tamen, ut in otio esset maxime operosus: medi-

tatus quippe scribere libros Dialogorum, eos anno sui Pontificatus, qui ingreditur hoc anno mense Septembri una cum duodecima Indictione, vigilantissimo studio elaboravit. Collegerat enim res præclare gestas sanctissimorum virorum Italiæ, eorum potissimum qui sua ætate vixerunt, quas vel ipse probe sciret, vel a viris fide dignissimis accepisset, diligentissimam in his curam impendens, ut videre est ex ipsius epistola hoc anno data ad Maximianum Syracusanum Episcopum verbis istis (b):

Fratres mei qui mecum familiariter vivunt, omnimodo me compellunt aliqua de miraculis Patrum, quæ in Italia facta audivimus, sub brevitate scribere. Ad quam rem solatio vestræ charitatis vehementer indigeo, ut ea quæ vobis in memoriam redeunt, quæque cognovisse vos contigit, mihi breviter indicetis: De domo enim Nonnoſo Abbate, qui juxta domnum Anastasium de Pentumis fuit, aliqua retulisse te memini, quæ oblivioni mandavi. Et hoc igitur, & si qua sunt talia, tuis peto epistolis imprimi, & mihi sub celeritate transmitti, si tamen ad me ipse non properas. Hæc ad Maximianum, mirificum illum virum ipsius Gregorii monasterii Sancti Andreæ antea præfectum, quem secum (ut vidimus superiori tomo) Constantinopolim duxit. Porro id genus alias litteras ad diversos scripsisse, cum hujusmodi meditaretur opus, nulli dubium esse potest: siquidem a diversis, quos testes citat, ea quæ scribit, se accepisse cum testetur, eosdem vel accersisse Romam, vel litteris admonuisse, ut quæ scirent scriberent (ut fecit cum Maximiano) necesse est affirmare.

Porro quod absolvisset idem S. Gregorius opus quadraginta homiliarum, in quibus contigerat (ut ex eis apparet) aliquid hujusmodi inter concionandum referre mirabilium rerum: incendit animos fratrum suorum, quos refert, & puto, aliorum, qui & eum sæpe rogarint, ut quæ reliqua essent, una cum illis perpetuitati (ne oblivione delerentur) consecraret scriptis suorum temporum monumentis: quod egregie præstitit, ipsaque cuncta per dialogismum profecutus est, adhibens secum in ea solitudine Petrum diaconum, virum a pueritia sibi usu amicitiae intimum. Quæ ipse omnia in exordio operis aperit, cum ita præfatur (c): *Quadam die nimis quorundam sæcularium tumultibus depressus, quibus in suis negotiis plerumque cogimur solvere etiam quod nos certum est non debere.* Ista dicens, videtur plane alludere ad controversiam illam, quam exercuit cum Mauritio Imperatore de iniqua lege ab ipso edita, quam ad tempus perferre cogeretur, licet ea minime posset obstrin-

Secedit Gregor. ad breve tempus.

(b) Greg. l. 2. ep. 50. Ind. 11.

XLII. Quam in Greg. rationem in scribendis dialogis.

XLIII.

(c) Greg. dial. l. 1. in præf.

XLIV. Secretum petit locum Greg. scripturus dialogos.

gi.

gi. Sed pergit, dicens: *Secretum locum petii amicis morori, ubi omne quod de mea mihi occupatione displicebat, se patienter ostenderet, & cuncta quæ insigere dolorem consueverant, congesta ante oculos licenter venirent. Ibi itaque cum afflictus valde & diu tacitus sederem, dilectissimus filius meus Petrus diaconus affuit, qui mihi a primævo juventutis flore in amicitia familiariter obstrictus est, atque ad sacri verbi indagacionem socius. Qui gravi excoqui cordis languore me intuens, ait: Numquidnam novi tibi aliquid accidit, quod plus te solito moror tenet? Cum inquam: Moror, Petre, quem quotidie patior & semper mihi per usum vetus est, & semper per augmentum novus, &c.*

XLV.
Secessum
requirit
historiæ
scriptio.

Quod S. Gregorium scripturum Dialogos, quibus historia texeretur, captasse recessum lego, non ita vero cum alias scriptiones adorsus est: mihi in mentem veniunt, quæ de his Cicero, quæ Plinius, sive alii in eandem sententiam scriptis prodidere. Omnibus namque solum esse negotiis oportere, qui in ea se exercere vult facultate, Cicero tradidit (a). Plinius itidem rogatus scribere historiam, eandem excusationem affert, nimirum non esse sibi integrum id aggredi, nisi secretum solitariumque locum aliis liber negotiis petat, quod tradit ad Euritium scribens (b). Hæc autem volui considerata proposuisse, quo, si minus forte omnes explese me numeros in Annalibus conscribendis quis invenerit, excuset, quod numquam mihi licuerit vel diem unam vacuum ab interventoribus, absque alienis curis atque molestiis, felicem albo signandam lapide, transigere solitarium.

(a) Cic. de
leg. l. 1.

(b) Plin.
l. 5. ep. 8.

XLVI.

Porro quod ad sancti Gregorii Dialogos pertinet, non tacemus eosdem a Zacharia Papa fuisse ex Latino in Græcum conversos, ita plane expectantibus Græcis Romanas merces, quas noscerent omni penitus impostura carere. Sed quid accidit? eorum posteri eosdem postea alicubi polluerunt, ut Joannes diaconus observavit: nempe, quod S. Gregorius germane sincereque secundum majorum assertionem habet in fine secundi libri ipsorum Dialogorum, Spiritum sanctum a Patre Filioque procedere, corruerunt illi textum, ut Græce diceret, a Patre tantum procedere, dempto nomine Filii. Sed audi Joannem diaconum (c): *Quos libros Zacharias sanctæ Ecclesiæ Romanæ Episcopus Græco Latinoque sermone doctissimus temporibus Constantini Imper. post annos ferme centum septuagintaquinque in Græcam linguam convertens, Orientalibus Ecclesiis divulgavit: quamvis astuta Græcorum perversitas in commemoratione Spiritus sancti a Patre proceden-*

Græci
corrupto-
res dialo-
gorum S.
Gregor.
Papæ.

(c) Jo. dia.
Vit. S. Gre.
l. 4. c. 75.

tis, nomen Filii suaptim radens abstulerit. Hæc Joannes. Germani autem Latini codices eo loco ita habent: *Cum enim constat, quia paracletus Spiritus a Patre semper procedat, & Filio: cur se Filius recessurum dicit, ut ille veniat? &c.*

Sed antequam de impostura Græcorum agamus, corrigendus est in primis ipse Joannes, dum annos ferme centum septuagintaquinque intercurrisse ait a scriptione Gregorii usque ad Zachariam Pontificem, cum nonnisi anni sint centum quadraginta octo. Quod vero ad imposturam pertinet, unde quaque confutatur & vincitur illorum Græcorum perversitas. Etenim non Latini tantum Patres ejus sententiæ hoc tempore fuerunt assertores, sed & Græci. Qui enim his temporibus luce plurima claruit in Oriente Anastasius Sinaita Antiochenus Episcopus, ad quem plures extant ejusdem S. Gregorii Papæ epistolæ, ista habet in libro primo de rectis fidei Catholicæ dogmatibus: *Rursum ipse Spiritus ab ipso procedit, nititur non a Patre solo, sed & a Filio, quemadmodum ait ipse Dominus: Paracletus quem mittet vobis Pater. Et rursus: Si abiero, mittam eum ad vos, &c.* Sed & hanc Græci existimant Latinorum imposturam, dum vident hanc sententiam citatam & recitatam ab ipsorum homine, docto viro, Andrea Episcopo Colosensi in Actione septima Concilii Ferrariensis. Ex his lector, cætera cognoscere satis potes, & quomodo ipsorum obstinatæ mentes digne luant pœnas sub Turca tyranno.

Cæterum ne quid de tempore dubites scriptorum a Gregorio Dialogorum: elaboratos eos esse anno quarto ipsius Pontificatus, ejusdem sæpe testificatione certum redditur. Ita quidem colligere licet ex pluribus locis (d) quarti & ultimi ipsorum libri, in quibus cum de peste mentionem facit, quæ Urbem depasta est eo anno quo ipse Pontifex creatus fuit, ante triennium accidisse, semper affirmat.

At secessio illa brevis, & otium illud haud omnino Pontificalibus negotiis feriatum extitit, ut data hoc anno ab eo epistolæ docent: nam inter alia altercandum ipsi fuit cum Joanne Archiepiscopo Ravennate, quod præter Ecclesiasticam consuetudinem nec tempore nec loco decenti pallio uteretur. Qui & oburgatus cum perindigne id tulisset, hæc ad eum initio ferme epistolæ Gregorius habet (e): *Contra morem quippe Ecclesiasticum est, si non patientissime toleratur (quod a nobis absit) etiam injusta correptio &c.* Ex quibus quidem verbis satis percipere potes, quanta ab universis Episcopis reverentia & observantia Summo Pontifici deferretur, cum licet injuste correpti, non resilire, sed patienter

XLVII.

Græci
veteris
auctores
receptorum
dogmatum.

XLVIII.
Tempus
scriptio-
nis dialo-
gorum.

(d) Greg.
dial. l. 4.
c. 16. 36.
47. & 55.

XLIX.
Redaguitur
Episc.
Raven. ob
usum pal-
lii.

(e) Greg.
li. 2. epist.
54. Ind.
11.

ter ferre tolerent. Extat ad hanc Gregorii correptionem responsio Joannis ipsius Episcopi Ravennatis, qua demisso admodum animo se excusat: habetur non suo loco in veteri editione, sine titulo Ecclesie Ravennatis, libro decimo, epistola quinquagesimasexta. Ubi inter alia:

L.
Joannes se excusat.

Recolo me, inquit, in sinu atque in gremio sacrosanctae Ecclesiae vestrae Romanae & nutritum, & Deo auxiliante provectum. Et quibus ausibus ego sanctissima illi sedi, quae universali Ecclesiae iura sua transmittit, praesumpserim obviare, propter cuius conservandam auctoritatem (sicut Deo manifestum est) multorum contra me inimicorum invidiam graviter excitavi? Et in fine: Quia ergo universa privilegia, quae sanctae Ravennati Ecclesiae a praedecessoribus vestris indulta sunt, pro majori satisfactione subjeci, in scriniis venerabilibus, secundum consecrationum decessorum meorum tempora, fidem nihilominus reperitis: nunc vero in Dei & vestra est potestate, quicquid veritate cognita fieri iusseritis. Quoniam ego iussionibus Apostolatus domini mei parere desiderans (quamvis antiqua consuetudo obtinuit) usque ad sanctam iussionem parere curavi. Haec Joannes, ingenue professus veritatem; omnia nimirum privilegia Ravennatis Ecclesiae esse collata a Romanis Pontificibus. Ex quibus redarguas illos, qui ea praeserunt ab Imperatoribus esse collata, quos alias suo loco redarguimus.

II. Corripuit insuper idem Pontifex Gregorius diversis ex causis diversos (a) alios Episcopos, ut Felicem Sipontinum, quod eius nepos stuprum perpetrasset: in ipsum Episcopum redundare scelus affirmans, quod ab eius nepote admissum esset; nam ait: Expectabamus fraternitatem tuam sua aliquos ad Deum praedicatione convertere, & male agentes ad rectitudinem revocare. Quare nimis contristamur, quia e diverso in nepotis tui Felicis pravitate, tua evidenter, qui talem nutriti, culpa monstrata est. Insuper quod & hunc dilapidare bona Ecclesiae audisset, duos ad eum misit Notarios, qui Inventarium, sive Breve (ut dicebatur) sive matriculam conficerent de rebus mobilibus ejus Ecclesiae. Redarguit rursus eundem, quod clericum suae Ecclesiae ab hostibus captum non redemerit: Nam valde, inquit, (b) durum est, si de Ecclesia, cui militat, remedium nullum inveniat. Andream praeterea Episcopum Tarentinum ob concubinatum & nimiam in corrigendo severitatem adhibitam punit (c). Damnatum item Paulum Episcopum, in monasterio ad poenitentiam agendam manere voluit (d). Redegit pariter in ordinem Agathonem Episcopum Liparitatum, quem tamen ex illa Ecclesia vo-

(a) Greg. l. 3. ep. 17. Ind. 12.
(b) Idem l. 2. ep. 59. Ind. 11.
(c) Greg. l. 2. ep. 59. Ind. 11.
(d) Greg. l. 2. ep. 59. Ind. 11.

luit accipere alimenta (e). Insuper & Bonifacium Regitanum Episcopum redarguit, quod sineret clerum suum solute absque Ecclesiastica disciplina vivere; nam ait (f): Contumelia siquidem sacerdotum est, de divinis cultibus admoneri. Quod enim ipsi debent exigere, exiguntur.

Fuerunt etiam a Gregorio corripiendi Episcopi omnes Dalmatiae provinciae, eo quod vacante hoc anno sede Salonitana ob Natalis ejus Episcopi obitum, cum de procuranda successoris electione ipse Gregorius haud mediocriter sollicitus esset, electo (g) primum ab eisdem Ecclesiae clero Honorato diacono, quem de criminibus objectis Gregorius ipse innocentem absolvit: iidem Dalmatiae Episcopi Maximum quemdam pravum hominem ejusdem Ecclesiae deligere studuerunt Metropolitanum Episcopum. Haec nefanda Gregorius audiens, Apostolica fultus auctoritate, non solum Maximum rejecit, sed & ne inconsulta Apostolica sede alium quemvis eligerent, eisdem praecipit, ita ipsos redarguens (h):

Oportuerat quidem fraternitatem vestram divini respectu iudicii, clausis carnalibus oculis, nihil quod ad Deum pertinet a recta mentis intentione ommittere, nec cujuslibet hominis faciem relictitudinis iustitiae praepone. Sed postquam mores vestri ita sunt secularibus traducti negotiis, ut obliviscentes omnem sacerdotalis in vobis honoris tramitem, cunctumque superni metus intuitum, non quid Deo, sed quid vobis placeat, studeatis explere: necesse habuimus haec ad vos districtiora specialiter scripta transmittere, quibus ex beati Petri principis Apostolorum auctoritate praecipimus, ut nulli penitus extra consensum permissionemque nostram quantum ad Episcopatus ordinationem pertinet, in Salonitana civitate manus praesumatim imponere, nec quemquam in civitate ipsa aliter quam diximus ordinare. Quod si contra haec quippiam vel sponte vestra, vel a quolibet coacti praesumpseritis vel tentaveritis agere: decernimus vos a Domini corporis & sanguinis participatione privatos, &c.

Quomodo autem contra prohibitionem iidem ordinantes Maximum excommunicati sunt, & ordinatus inordinatus remansit, dicitur anno sequenti, quo contigit; cum Apostolicae sedis vigorem, quantum esset, experiri coacti sunt contumaces. Pendebat adhuc & electio Neapolitani Episcopi: quando revocans curatorem Paulum, idem Gregorius (i) literis urgens, effecit tandem ut Fortunatus eligeretur: quem de munere suo digne explendo datis ad eum literis monuit (k), deque consecrando monasterio Gratiolae Abbatissae mandavit. Misit (l) etiam Gregorius in Achajam, qui

(e) Idem l. 2. ep. 53.

(f) Idem l. 3. ep. 5.

LII. Delectio Episcopi Salonitani.

(g) Greg. l. 2. ep. 22. Ind. 11. ep. 32. Greg. l. 2. ep. 46. Ind. 11.

(h) Greg. l. 3. ep. 15. Ind. 12.

LIII.

LIV.

(i) Greg. l. 2. ep. 35. Ind. 11.

(k) Greg. l. 2. ep. 59. Ind. 11.

(l) Greg. l. 2. ep. 38. Ind. 11.

cau-

causam Hadriani Episcopi cognosceret, licet inter reum & accusatorem transactum esset. Hæc de rebus cum Episcopis peractis.

LV.

Sed quam curam hoc anno adhibuerit monasteriis, monachorumque disciplinæ, videamus. Discolos enim monachos coercuit, Abbatemque post lapsum creatum digna plesti censura voluit, ac loco deponi: voluit etiam auferri (a) baptisteria ab ecclesiis monachorum, ne quavis occasione conversatione sæculari detinerentur. Præcepit insuper, ut monialium negotia obeunda subire deberet per suos ministros Episcopus, ne illæ egredi monasteriorum septa ea occasione cogerentur (b): lapsas virgines arctiori curavit pœnitentiæ subiiciendas. Addidit item, scribens ad Maximianum Syracusanum Episcopum, ne quis umquam clericorum præficeretur Abbas monasterio (c): quem & monuit, ne juvenulæ Abbatissæ eligerentur, sed tantum sexagenariæ.

(a) Greg.
l.2. ep.56.

(b) Idem
l.3. ep.9.
Indist. 12.

(c) Idem
l.3. ep.11.
Ind. 12.

LVI.

Qui igitur corripuit (ut vidimus) inquietos, non destitit pusillanimes & in variis afflictionibus positos consolari, consulens singulorum opportunitatibus pro facultate: restitui enim voluit occupatam domum Floræ Abbatissæ (d): insuper pupillis reddi parentis bona, licet Ecclesiæ obligata. Redarguit Ariminenses, quod non compassi essent suo Episcopo. Presbyterum Mediolanensem infontem excommunicatum mandat absolvi. Dedit litteras ad omnes Episcopos Italiæ pro Armenio orphano genere nobili. Egit pro Episcopo Festo a suo populo contempto. Pro Theodosia femina adversus Januarium Calaritanum Episcopum, scripsit ad suos, necnon ad ipsum Episcopum, (e) itemque ad Regitanum Episcopum (f) pro Stephania femina oppressa. Mancipia Christiana (g) a Nafate Judæo empta reddi libertati mandavit, ipsum insuper puniri, quod lucri causa captandi, Eliæ prophætæ nomine erexisset altare, invitans Christianos ad cultum Eliæ. Insuper puellam (h) servituti obnoxiam, monasticam vitam amplecti cupientem, redimi Ecclesiæ pecunia voluit, ut voti compos effici posset. Cosmæ debita, quorum causa filios habebat a creditoribus detentos, dissolvi mandavit (i): pariter & auxiliatus est Petronillæ conversæ vim passivæ (k). Alias itidem pro oppressis ad Maximianum Syracusanum Episcopum, litteras dedit (l), subvenitque presbytero ob ægritudinem ab Episcopo pulso. Vetuit præterea Judæorum ancillas vel servos ad Ecclesiam fugientes eisdem reddi (m). Cum autem audisset, in angulo quodam Siciliæ adhuc reperiri quosdam idololatrias & Angelorum cultores, (quæ Judæorum hæresis erat) loci Episcopum Eutyrium admonuit (n) pro eorum conversione strenue laborare.

(d) Idem
l.2. ep.17.
& 21. Ind.
l.1. & ep.
24. 28. 35.

(e) Greg.
l.2. ep.36.
Ind. 11. &
l.3. ep.8.
Ind. 12.

(f) Idem
l.2. ep.43.
Ind. 11.

(g) Idem
l.2. ep.37.
Ind. 11.

(h) Greg.
l.2. ep.39.
Indist. 11.

(i) Idem
l.2. ep.55.
Ind. 11.

(k) Greg.
l.3. ep.6.
Ind. 12.

(l) Greg.
l.3. ep.12.

(m) Greg.
l.3. ep.9.
Ind. 12.

(n) Greg.
l.2. ep.60.
Ind. 11.

Bona præterea Ecclesiæ sic conservari voluit, ut tamen pauperum rationem haberi præcipuam jussit, ut apparet ex epistola data ad Paschalem (o) & Domitianum & alios. At licet bonorum Ecclesiæ vindex fuerit atque defensor: sobrie tamen in his versatus est, non anxio animo, ut qui præcipue ad animas lucrandas, inde vero ad bona custodienda se sciret esse Pontificem ordinatum, sicque aliqua justa de causa interdum sibi diffimulandum putarit. Nam audi, quid ad Italiam Patriciam scripserit inter alia: (p) *Illud vero quod epistolis prædictis revocare in memoriam nostram excellentia vestra studiose contendit: scriptum vobis sciat, nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum velle nos de causis pauperum definire. Hoc nos scripsisse meminimus, & scimus nosmetipsos, juvante Domino, a causarum litigiis Ecclesiastica moderatione compefcere, atque secundum Apostolicum illum sensum, rapinam bonorum nostrorum cum gaudio sustinere. Sed illud scire vos volumus, taciturnitatem atque patientiam nostram futuris post me Pontificibus in rebus pauperum præjudicium non facturam, &c.* Fuit Italica femina Patricia potentissima, in Sicilia sub Imperatoris protectione degens. Ad ejusdem nominis religiosas feminas Consulares extant epistolæ scriptæ a sanctis Patribus Ambrosio, Hieronymo, Augustino, atque Chrysostomo.

LVII.

(o) Idem
l.2. ep.21.
Ind. 11.
Cura re-
poralium
non an-
xia.

(p) Idem
l.2. ep.58.
Ind. 11.

Tenax exactor Gregorius fuit, ut pauperibus debita ab Episcopis redderentur, nempe quarta pars Ecclesiasticorum proventuum: hinc ad Maximianum Syracusanum Episcopum ista habet (q): *Cognovimus namque de redditibus Ecclesiarum noviter acquisitis canonicam dispositionem quartarum minime provenire, sed Episcopos locorum tantummodo distribuere quartam antiquorum reddituum, nunc vero quæsitæ suis usibus retinere. Quam rem pravam subintroductamque consuetudinem fraternitas tua vivaciter emendare festinet, &c.* At de quarta sive tertia pauperibus debita superius diffusius actum, est quinto Annalium tomo. Quod rursus ad bona Ecclesiæ pertinet; curavit hoc anno, ut furata Ecclesiarum diversarum vasa, & in Sicilia delata, diligenter investigarentur (r).

LVIII.

(q) Greg.
l.3. ep.11.
Ind. 12.

(r) Greg.
l.3. ep.15.
Ind.

Qui laborantes pro bonis Ecclesiasticis digna mercede munerari voluit: si ea curantes mercenarii minime essent, eos gratis donis sacris dignari consuevit: nam hoc anno Dinamium Patricium curantem patrimonium S. Petri in Galliis aliquo ejusmodi munere honestavit, cui hæc scripsit inter alia (s): *Transmissimus autem beati Petri Apostoli benedictionem, crucem parvulam, cui de catenis ejus beneficia sunt inserta: quæ illius quidem ad*

LIX.
Sacta mu-
nera ad
Dina-
mium.
missa

(s) Greg.
l.2. ep.33.
Ind. 11.

tempus ligaverunt, sed vestra colla in perpetuum a peccatis solvant. Per quatuor vero in circuitu partes de beati Laurentii craticula, in qua perustus est, beneficia continentur: ut hoc ubi corpus illius pro veritate crematum est, vestram mentem ad amorem Domini accendat. Hæcenus de sacris muneribus. Porro hunc illum puto esse Dinamium degentem Massiliæ, virum clarissimum, Venantio Fortunato amicitia conjunctissimum, ad quem extant ejusdem Fortunati scripta carmina; (a) quem & rectorem fuisse Massiliæ Civitatis, Gregorius Turonensis affirmat (b).

(a) Fortun.
car. l. 6.
ad finem.
(b) Greg.
Tur. l. 6.
c. 11.
LX.

Cura exacta rerum temporarium.

Sub hac item undecima Indictione scripta apparet Gregorii epistola ad Petrum subdiaconum curantem Siciliæ patrimonium, quæ quidem non suo loco posita habetur sub Indictione septima collocata: verum cum ab eo rationem proxime præteritarum Indictionum nonæ atque decimæ exigat, utique sub undecima eam datam esse Indictione asseri posse videtur. Multiplicia habet illa negotia quam diligentissime examinata, ut admiratione sit dignum, tam diligenter privata negotia ab eo esse curata, qui publicis pene obrutus mergeretur; & terrena adeo solerter intuitum, qui contemplando cælestia, cælestis propemodum apparet. Habet præterea lepida quædam; ex quibus aliquid tamen haurias utilitatis, dum post multa observatione dignissima, hæc de missis ab eo jumentis habet (c): Præterea unum nobis caballum miserum & quinque bonos asinos transmisi. Caballum illum sedere non possum, quia miser est; illos autem bonos sedere non possum, quia asini sunt. Sed petimus, ut si nos continere disponitis, aliquid nobis condignum deferatis. Hæc ipse; qui in eleemosynarum largitione effusissimus existens; egentissimus in iis quæ ad sui corporis usum spectarent, esse voluit: nam vel absque equis stabula possidens, vel non bonis, ex Sicilia ad se equum mitti expectavit, Pontifice tamen dignum: ut videas ita paupertatis fuisse cultorem, ut tamen sacerdotalis decoris esset tenacissimus. Hæc autem spectanda proponimus adversus eos qui Pontificium decus totum collocant in regio apparatu, quo si vel minimum careat, imminui penitus putant Pontificiam majestatem. Sed cum & hoc non negligendum putemus, Apostolicum tamen splendorem cælestibus magis intelligant micare radiis, & divinæ præsentiae, quæ ei assistens invigilat coruscare fulgoribus, illustrari insuper addito nitore virtutum: cum sciamus pauperrimos sæpe Pontifices

(c) Greg.
l. 12. ep. 30.
Indict. 7.

Tenuis suppellelex Gregorii.

extorres Regibus imperasse, & Imperatores potentissimos infroenasse, atque ad pœnitentiam humi quoque prostrasse.

Ad postremum autem, ut rebus gestis S. Gregorii anni hujus finem imponamus: quæ de statu suo ipse scribat in Epistola ad Narsetem (d), hæc accipe: *Peto, inquit, ut mihi ignoscas, quod epistolis tuis sub brevitate respondeo: quia tantis tribulationibus premor, ut mihi neque legere, neque per epistolas multa loqui liceat. Hoc solum tibi breviter dico, quia oblitus sum manducare panem meum a voce gemitus mei.* Hæc ad Narsetem Patricium Constantinopoli agentem, quocum, dum Constantinopoli esset, magnam consuetudinem contraxerat, simulque cum ejus domesticis, de quibus in fine: *Omnes qui vobiscum sunt, mea peto vice salutari. Domnæ Dominicæ salutes meas dicite: cui minime respondi, quia cum sit Latina, Græce mihi scripsit.* Ex illis namque ipsa fuisse videtur nobilibus Romanis, qui ob barbarorum infestationem ex Urbe migrarant Constantinopolim.

Sed quid sibi vult Gregorius verbis illis: *Minime respondi: quia cum sit Latina Græce mihi scripsit?* Attende, quæso, quantam sterilitatem bonarum litterarum secum vexerint assidui in Italia bellorum motus, (quod & alias nos attingisse meminimus) ita ut haud in promptu esset facile reperiri, qui utriusque linguæ peritus esset. Certe quidem de se ipso testatur idem Gregorius alibi, Græcas litteras minime calluisse, cum ait (e): *Quamvis in multis occupatus quamvis Græcæ linguæ nescius, in contentione tamen vestra iudex resedi, &c.* Hæc ad Anastasium presbyterum de contentione quæ intercedebat inter ipsum, atque Hierosolymorum Episcopum. Sed eadem infelicitas Constantinopolitanam quoque urbem vexabat, ut careret illa homine, qui Latine scripta posset perfecte reddere Græcæ linguæ: nam ad eundem qui supra Narsetem inferius hæc habet (f): *Quod vero scribitis, ut excellentissimæ filia meæ domnæ Gordiæ, & sanctissimæ filia ejus domnæ Theotistæ, & magnificis earum hominibus domno Marino & domno Christodoro scribere debeam, eosque aliquid de anima sua admonere: bene scit dulcissima vestra magnitudo, quia hodie in Constantinopolitana civitate, qui de Latino in Græcum dictata bene transferant, non sunt: dum enim verba custodiunt, & sensus minime attendunt, nec verba intelligi faciunt, & sensus frangunt.* Hæc ipse.

LXI.

(d) Greg.
l. 2. ep. 63.
Ind. 11.
Greg. angustia.

LXII.

Collapsus bonarum litterarum cultus.

(e) Greg.
l. 6. ep. 29.
Ind. 15.

(f) Greg.
l. 6. ep. 27.
Ind. 15.

LXIII.
Synodus
Pictaviensis.

Hoc eodem anno qui & numeratur Regis Francorum Childeberti decimus quartus, conventus Episcoporum Pictavis in Gallia celebratus est, duarum regiarum monialium universam provinciam illam commoventium causa, cum & aliam antea eadem occasione oportuerit Synodum celebrari: de utrisque his meminit Gregorius Turonensis pluribus (a). Duæ namque Francorum Regum filix Chrodieldis filia Chariberti Regis, & Basina filia Chilperici, sub sancta Radegunde professæ virginitatem & monastica instituta sub regulis S. Cæsarii Episcopi Arelatenfis, post obitum ejusdem sanctæ Reginæ non patientes ab Abbatissa Leubovera regi, cum ipsæ primatum ambirent, facta seditione extra claustra erumpentes, foras egressæ, secum traxerunt quadraginta & amplius virgines, eo prætextu, ut Reges Francorum adirent, & quod male tractarentur ab Abbatissa exoptularent. Sed vide furorem femineum nullam locorum & temporum rationem habentem:

(a) Greg.
Tur. hist.
Franc. l.
9. c. 39. 40.
41. & l.
10. c. 15.
16. 17. 18.
19.

LXIV.
(b) Greg.
Tur. ib. l.
9. c. 39.

Venerant (inquit Gregorius (b) pedestri itinere a Pictavo, nec ullius equi beneficium habuerunt; unde anhelæ & satiss exiguæ, id est consumptæ erant: sed nec victus alimoniam ullam eis in via quisquam præbuerat. Accesserunt enim ad urbem nostram die prima mensis primi: erant enim pluvix magnæ, sed & diæ dissolutæ erant a nimia immensitate aquarum. Sed has omnes difficultates cæcus furor minime consideravit, & obstinatio feminea superavit. Expectato autem æstivo tempore, Chrodieldis ad Guntherannum Regem profecta est, sed nihil agens, nisi quod muneribus donata recessit, rediitque Turonos: cum interim ex seductis virginibus complures lapsæ abierunt retro post satanam, viris matrimonio colligatæ. Regressæ vero Pictavos duæ cum armato satellitio, se intra S. Hilarii basilicam continuerunt, indeque armatos nefandissimos homines ad invadendum monasterium miserunt, atque Abbatissam vinculis alligandam; quod & factum est.

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
VII.
Moniales
duæ Regum
filix tumultus
in Gallia
excitant.

A num. LXIII. ad LXXXV. Gregorius Turonensis lib. 9. capp. 39. 40. & seqq. & lib. 10. cap. 10. sane agit de orto scandalo in Monasterio Pictaviensi post Sancta Radegundis Reginæ ejus fundatricis mortem, occasione Chrodieldis filix Chariberti Regis, ac Basina filix Chilperici pariter Francorum Regis, quæ volebant morem gerere Leubovera Abbatissæ, injectis in eam criminibus, ut loco ejus substitui possent. Utraque pedibus Turones venit Kalendis Martiis ad Sanctum Gregorium Turonensem, qui totum illud negotium prolixo stylo descripsit. Eo tandem prorupit Chrodieldis audacia, ut occupato nocte per emissarios suos Monasterio, vi Abbatissam inde abduxerit; ex quo dira mox secuta seditio cædibus, ac stragibus Urbem fœ-

Cum vero hæc agerentur (subdit Gregorius c) Gundegisilus Episcopus Burdegalenfis, adjunctis secum Nicasio Engolismensi, & Saffario Petragorico, ac ipso Moroveo Pectaviensi Episcopis, eo quod hujus urbis metropolis esset, ad basilicam sancti Hilarii advenit, arguens has puellas, & in monasterium reducere cupiens: Sed cum illæ obstinatius reluctarentur, & hic cum reliquis (juxta epistolam superius nominatam (eis excommunicationem indiceret; exurgens turba murionum præfatorum tanta eos in ipsa sancti Hilarii basilica cæde mactavit, ut corrudentibus in pavimento Episcopis, vix consurgere possent. Sed & diaconi & reliqui clerici sanguine persusi, cum effraetis capitibus basilicam sunt egressi. Tam immensus enim eos (& ut credo, diabolo cooperante) pavor obsederat, ut egredientes e loco sancto, nec sibi Vale dicentes, unusquisque per viam, quam arripere potuit, repedaret. Hæc in Episcopos. Subdit vero de factiosa femina Chrodielde. Ex hoc, inquit, Chrodieldis ordinatores elegit, villas monasterii pervadit; & quoscumque de monasterio arripere potuisset, plagis ac cædibus affectos, suo servitio subjugavit; minans, ut si monasterium posset ingredi, Abbatissam de muro projectam terræ deiceret.

LXV.
(c) Greg.
Tur. ib. c.
41.

Episcopi
cæduntur
in ecclesia.

Cum autem Episcopi illi, qui conveniant, eadem contumaces & factiosas feminas a sacra communione suspendissent, de his litteras dederunt ad alium conventum Episcoporum, qui apud Guntherannum Regem collecti erant: qui & ad eos has litteras reddidere, probantes quæ ab ipsis facta essent (d):

LXVI.

Domini semper suis atque Apostolica sede dignissimis Gundegisilo, Nicasio, Saffario, Moroveo, Ætherius, Syagrius, Aunacharius*, Hefychius, Agricola, Urbicium, Felix, Veranus, item Felix, & Bert herannus Episcopi.

(d) Greg.
Tur. ibid.

* Anacharius.

Litteras vestræ beatitudinis, quantum referante nuncio de vestra sospitate gavisi, excepimus; tantum de injuria, quam vos pertulisse signastis, non modico mœ-

LXVII.
Epistola
Synodalis
ad Episc.

A a a 2 70-

davit. Re ad & Childebertum & Guntramnum Reges delata convenit inter eos, ut Episcopi ex utroque Regno conjuncti hæc quæ gerebantur, Canonica sanctione emendarent. Cogitur Concilium Pictaviense, ubi constituto judicio Abbatissa de levibus rebus confessæ, gravioribus non probatis absolvitur, & Monasterio restituitur. Chrodieldis, ejusque consortes flagitiis & sceleribus comprobatis communione privata donec condignam poenitentiam agerent. Hac discordia universa Gallia non parum fatigata. Verum cum Turonensis narret nec annis Childeberti Regis XIV. & XV. ea pertinent, partim ad annum Christi DLXXXIX. partim ad annum DXC. ut ex iis, quæ de Childeberti Regis initio diximus, indubitatum reddiur.

re astringimur, dum & regula transcen-
ditur, & nulla reverentia religioni ser-
vatur. Sed quia indicastis monachas, quæ
de monasterio bonæ memoriæ Radegundis,
instigante diabolo, fuerunt digressæ, quod
nullam a vobis acquirerint correctionem
audire, nec intra monasterii sui septa, de
quo egressæ fuerant, voluissent reverti,
insuper basilicæ domni Hilarii per cades
vestras vestrorumque injuriam intulisse:
quapropter ipsas a communionis gratia
visi fueritis suspendere, ac per hoc no-
stram exinde mediocritatem elegistis con-
sulere.

LXVIII.
Proban-
tur quæ
ab Epif-
copis a-
cta sunt.

Igitur quia optime vos novimus statu-
ta canonum percurrisse, ac regulæ pleni-
tudinem continere, ut qui in talibus exces-
sibus videntur deprehendi, non solum ex-
communicationis, verum etiam pœnitentiæ
satisfactione debeant coerceri: ea de re
addentes cum venerationis cultu summæ
aviditatis dilectionis instinctum, indica-
mus, ea quæ definistis, nos concordanter
vestra sententiæ consentire, quoadusque
in Synodali Concilio Kalend. Novembri-
bus pariter positi debeamus consilio tra-
ctare, qualiter talium temeritas frœnum
districtionis possit accipere; ut deinceps
nulli liceat sub hunc lapsum faciente ja-
ctantia similia perpetrare.

LXIX.

Attamen quia nos sua dictione dominus
Paulus Apostolus indefinenter videtur mo-
nere, ut opportune inopportuneque de-
beamus quoscumque excedentes sedula præ-
dicatione corrigere, & pietatem prote-
statur ad omnia utilem esse; ideo sugge-
rimus, ut adhuc & oratione assidua Domi-
ni misericordiam deprecemini, ut ipse spi-
ritus compunctionis ipsas inflammare di-
gnetur, ut id quod per delictum visæ
sunt contraxisse, digna satisfactione pœ-
niteant: ut in monasterio suo, vestra præ-
dicatione, animæ quæ quodammodo præ-
ierunt, propitio Christo revertantur: ut il-
le, qui unam humeris inlatam errantem
ovem ad ovilem reduxit, & de istarum
transgressione quasi acquisito gregi congau-
dere dignetur: hoc specialius postulantes,
ut pro nobis intercessionem vestrarum suf-
fragia indefinenter (ut confidimus) tri-
buatis. Hactenus epistola Synodalis, quam
sicuti alia hujus temporis scripta barbari-
smis ac solœcis scitentem cum legimus
ne exhorrescat, qui delicati est gustus,
& emunctæ naris; cum ad historiam sa-
tis sit, si veritas sincera condiat, quæ
sunt ipsa styli rusticitate insipida: me-
mor, quid Orator (a) de vetere illo
dicat scriptore: Attilius licet ferreus,
sed quia verus scriptor, libenter est ele-
ctus. Porro eidem epistolæ hæ appositæ
sunt subscriptiones:

(a) Cicero.
de fin. l. 1.

LXX.

Peculiaris vester Ætherius peccator sa-
lutare præsumo. Cliens vester Hesybius
reverenter audio salutare. Amator ve-

ster Syagrius reverenter saluto. Cultor ve-
ster Urbicius * peccator famulanter saluto.
Venerator vester Veranus Episcopus reve-
renter saluto. Famulus vester Felix sa-
lutare præsumo. Humilis vester atque a-
mator Felix audeo salutare. Humilis at-
que obediens vester Bertheramnus Episco-
pus salutare præsumo. Quarum autem Ec-
clesiarum hi fuerint Episcopi licet non
exprimatur, reperies tamen his tempo-
ribus vixisse Ætherium Episcopum Li-
xoensem (de quo idem Gregorius agit
(b) sive potius ejusdem nominis Episco-
pum Lugdunensem, ad quem extant sancti
Gregorii Papæ litteræ; Hesychium
vero fuisse Episcopum Gratianopolita-
num, Syagrium Augustodunensem, Ur-
bicium Regiensem in Gallia Narbonen-
si, Veranum Cabelicensem, Felicem Be-
licensem, qui subscripti reperiuntur Con-
cilio posteriori Matisconensi haud pridem
habito, & Betheramnus fuisse Episco-
pum Cænomanensem, de quo ipse Gre-
gorius Turonensis (c) meminit.

* Urbicus
Subscri-
ptiones
Episc.

(b) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 6.
c. 36.

(c) Greg.
Tur. l. 9.
c. 18.

LXXI.

At quid factionis ductrix Megara al-
tera Chrodielis? deteriora prioribus his
adiecit: nam audi Gregorium, qui ait:
(d) Cum autem scandalum, quod serente
diabolo in monasterio Pictaviensi ortum,
in ampliorem quotidie iniquitatem consur-
geret, & Chrodeildis aggregatis sibi (ut
supra diximus) homicidis, maleficis, adul-
teris, fugitivis, & reliquorum criminum
reis, in seditione parata resideret; iussit
eis, ut irruentes nocte in monasterium,
Abbatissam foras extraherent. At illa tu-
multum sentiens, venientium, ad sanctæ
Crucis arcam se deportari poposcit: gra-
vabatur enim humore doloris podagrici;
scilicet ut vel ejus foretetur auxilio. Sed
ubi ingressi viri, careo accenso, cum ar-
mis huc illucque vagarentur per monaste-
rium inquirentes eam, introeuntes in ora-
torium, reppererunt jacentem super hu-
mum ante arcam sanctæ Crucis. Tunc unus
acerbior cæteris, qui ad hoc scelus pa-
trandum aggressus fuerat ut Abbatissam
gladio divideret, ab alio (ut credo, di-
vina providentiæ cooperante) cultro per-
cutitur: profluente vero sanguine, solo
decubans, votum, quod levi conceperat
animo non explevit. Interea Justina Præ-
posita cum aliis sororibus palla altaris
quod erat ante Crucem Dominicam, extin-
cto cereo, Abbatissam operit. Sed venien-
tes cum exigentis gladiis ac lanceis,
scissa veste, & pene sanctimonialium ma-
nibus laniatis, apprehensam Præpositam
pro Abbatissa, quia tenebræ erant, ex-
cussis lintaminibus; a capite soluta cæ-
sarie detrahunt, & usque basilicam san-
cti Hilarii inter manus deferunt custodia
mancipandam: appropinquantesque basili-
cæ cælo modicum albescente, ubi agno-
verunt non esse Abbatissam, mox ad mo-
na-

(d) Greg.
Tur. hist.
l. 10. c. 11.
In Mona-
sterium
irruptio
facta.

nafterium redire puellam præcipiunt: revertentesque Abbatiffam apprehendunt, extrahunt, & in custodiam iuxta sancti Hilarii basilicam in loco ubi Basina metatum habebat, retrudunt, positus ad ostium custodibus, ne quis ullum captivæ præberet auxilium.

LXXII.
Rursum
invadunt
monaste-
rium.

Exinde nocte subobscura aggressi monasterium, cum nullo fulgore accensi luminis potirentur, extracta promptuario cuppa, quæ olim pice linita sicca remanserat, ignem iniiciunt, factaque pharo magna, de hujus incendio cunctam monasterii suppellectilem rapuerunt, hoc tantum quod ferre non poterant, relinquentes. Hæc autem gesta sunt ante septem dies Paschæ. Cumque Episcopus Pictaviensis Moroveus hæc omnia graviter ferret, nec valeret seditionem diabolicam mitigare, misit ad Chrodielidem dicens: Relinque Abbatiffam, ut in his diebus in hoc carcere non retineatur: alioqui non celebrabo Pascha Domini, neque baptismum in hac urbe ullus catecumenus obtinebit, nisi Abbatiffa a vinculo, quo tenetur, jubeatur absolvi. Quod si nec sic volueritis, collectis civibus auferam eam. Hæc eo dicente, statim Chrodielidis percussores deputat, dicens. Si eam violenter quis auferre tentaverit, statim eam gladio percute. Adfuit autem diebus illis Flavianus nuper Domesticus ordinatus, cujus ope Abbatiffa S. Hilarii ingressa basilicam absolvitur.

LXXIII.
Rursum
cædes re-
petita.

Inter hæc ad sepulcrum sanctæ Radegundis homicidia perpetrantur, & ante ipsam beatæ Crucis arcam quidam per seditionem truncati sunt. Cumque hic furor, superveniente die, per Chrodielidis superbiam auferetur, & assiduæ cædes & reliquæ plagæ, quas supra memoravimus, a seditionariis perpetrarentur, atque ita hæc jactantia tumisset, ut consobrinam suam Basinam altiori cothurno despiceret; illa penitentiam agere coepit, dicens: Erravi sequendo Chrodielidis jactantiam; & ecce despectui habeor ab eadem, & Abbatiffæ meæ contumax existo. Et conversa humiliavit se coram Abbatiffa, expetens pacem ejus; fueruntque pariter uno animo, eademque voluntate. Denique orto scandalo, pueri qui cum Abbatiffa erant, dum seditioni quam Chrodielidis schola commovit resisterent, puerum Basinæ percipiunt, qui cecidit & mortuus est. At illi post Abbatiffam ad basilicam confessoris confugiunt: & ob hoc Basina, relicta Abbatiffa, discessit; sed pueris iterum per fugam lapsis, in pace quam prius habuerunt, redierunt. Postea vero multæ inter has scholas inimicitie ortæ sunt. Quis igitur tantas plagas, tantasque strages, vel tanta mala verbis poterit explicare, ubi vix præterit dies sine homicidio, hora sine jurgio, vel momentam aliquod sine fletu?

Novum plane inventum hoc quod elegit diabolus ad vexandam Ecclesiam, quo jugiter affligit sanctos Episcopos, quibus ad hujuscemodi continendas in regulari observantia discolas nobiles moniales majus opus atque onus incumbit, quam in universo grege custodiendo. Sed habes expressam ex his originem, competentemque fontem, unde soleant tanta defluere mala, exoriri que scandala: nimirum dum nobiles potentesque homines filias suas invitas licet detrudunt in monasteria tamquam in carcerem, ubi infelices illæ qua possunt via, cum in libertatem carnis, cujus fecisse jacturam dolent, sese vindicare laborant, hos gravissimos concitant fluctus, quibus universam commovent atque perturbant Ecclesiam. Ita plane (ut vidimus) tunc accidit, quod Francorum Reges quas filias ex concubinis genuissent, ad sanctam Radegundem, ut moniales ibi efficerentur, mittere consueverint. Sed quæ scient se ex Regibus ortas, haud passæ inferioris nobilitatis feminæ se esse subiectas, ejusmodi turbas concitavere. Ad hæc forte cavenda spectat, quod divina monent oracula (a), ne texat quis cum lino lanam, vel duplici semine agrum ferat. Sicut enim cælum reddit in terra sanctarum virginum chorus, quæ divino afflatæ spiritu, Deo se dicant oblatione libera atque spontanea mancipantes ad serviendum ipsi in monasterio: ita contra, quæ invitæ, sive parentum blandimentis vel minis vincuntur votorum vinculis, & clauduntur veluti carcere monasterii, paradysum ipsum in infernum convertunt, seditionibus cuncta miscentes. Sed tragœdiæ hujus reliqua prosequamur, quomodo scilicet unius feminæ causa universæ Galliæ fatigantur. Pergit enim Gregorius.

LXXIV.
Unde
proveni-
ant mona-
steriorum
monia-
lium cla-
des.

(a) Dent.
22.

Hæc autem Childebertus Rex audiens, legationem ad Guntheramnum Regem direxit, ut scilicet Episcopi conjuncti de utroque regno, hæc quæ gerebantur sanctione canonica emendarent. Ob hanc causam Childebertus Rex mediocritatis nostræ personam cum Ebreghislo Agrippinensi, & ipso urbis Pictavæ Moroveo Episcopo jussit adesse, Guntheramnum vero Rex Gundegisilum Burdegalem cum provincialibus suis, eo quod ipse Metropolitanus huic urbi esset. Sed nos resultare coepimus, dicentes, quod non accederemus ad hunc locum, nisi sæva seditio, quæ per Chrodielidem surrexit, Judicis districtione prematur. Pro hac causa Macconi tunc temporis Comiti prolata præceptio est, in qua jubebatur, ut hanc seditionem, si resisterent, vi opprimeret. Hæc audiens Chrodielidis, sicarios istos cum armis ante ostium oratorii astare jubet: ut scilicet repugnantes contra Judicem, si vim

LXXV.
Synodus
Pictaviensis
coacta.

si vim vellet inferre, pariter resultarent. Unde necessarium fuit huic Comiti illuc cum armis procedere, & quosdam caesos uestibus, nonnullos telis transfixos, & acrius resultantes gladiatorum ictibus affectos opprimere. Quod cum Chrodielidis cerneret, accepta Cruce Dominica, cujus prius virtutem despexerat, in obviam egreditur, dicens: Nolite super me, quaeso, vim inferre, quae sum Regina, filia Regis, Regisque alterius consobrina: nolite facere, ne quando veniat tempus, ut ulciscar ex vobis.

LXXVI. Sed vulgus parvipendens quae ab ea dicebantur, irruens (ut diximus) supra hos resultantes, vinculos monasterio extraxerunt, ac ad stipites extentos, gravissime caesos, aliis caesarie, aliis manibus, nonnullis auribus, naribusque decisis, seditio pressa quievit. Tunc resistentibus sacerdotibus, &c. Pergit enim dicere de iudicio de Abbatissa habito tunc in Synodo, deque calumniis adversus eam a Chrodielde compositis; quae omnia iidem Episcopi in Synodali epistola de eodem iudicio, & lata sententia scripta intexuerunt, ita scribentes ad ipsos Francorum Reges (a):

Domnis gloriosissimis Regibus,
Episcopi qui adfuerunt.

Propitia Divinitate, piis atque Catholicis populo datis Principibus, quibus concessa est regio, rectissime suas causas patefacit religio, intelligens sacrosancto participante Spiritu, eorum qui dominantur se sociari & constabili decreto. Et quia ex iussione potestatis vestrae cum ad Pictavam civitatem pro conditionibus monasterii sanctae recordationis Radegundis convenimus, ut altercationes inter Abbatissam ejusdem monasterii, & monachas quae de ipso grege non salubri deliberatione progressae sunt, ipsis disceptantibus, agnoscere deberemus; evocatis Patribus, interrogata Chrodielidis & Basina, quare tam audacter contra suam regulam foribus monasterii confractis discesserant, & hac occasione congregatio adunata discessit? Quae respondentes, professae sunt, famis, nuditatis, insuper, & caedis se jam non ferre periculum. Adicientes etiam, eo quod diversi earum in balneo lavarentur incongrue; ad tabulam ipsa luserit, atque saeculares cum Abbatissa reficerent: etiam sponsalia in monasterio facta sint: de palla holoserica vestimenta neptis suae temerarie fecerit: foliola aurea, quae fuerant in gyro pallae, inconsculte sustulerit, & ad collum neptis suae facinorose suspenderit: vittam de auro exornatam eidem nepti suae superflue fecerit: barbatorias intus eo quod celebraverit. Hactenus accusationes, quas diluit Abbatissa: pergunt enim quae haec sunt subsecuta Patres:

Interrogantes Abbatissam, quid ad haec responderet? dixit: De fame quod conqueruntur, secundum quod temporis penuria permetteret, numquam ipsae nimiam egestatem pertulerunt. De vestimento vero dixit: Si quis earum arcellulas scrutaretur, amplius eas habere, quam necessitas indigeret. De balneo vero quod opponeretur, retulit hoc factum diebus Quadragesimae, & pro calcis amaritudine, ne lavantibus noceret novitas ipsius fabricae iussisse domnam Radegundem ut servientes monasterii publice, hoc viderent, donec omnis odor nocendi discederet: quod per Quadragesimam usque ad Pentecostem in usu famulis fuerit. Ad haec Chrodielidis respondit: Et postea similiter multi per tempora laverunt. Retulit Abbatissa, se nec probare quod dicerent, & se nescire an factum sit. Sed adhuc inculpans easdem, quod si ipsae vidissent, cur Abbatissae non proderent? De tabula vero respondit: Et si lussisset vivente domna Radegunde, se minus culpa respiceret: tamen nec in regula per scripturam prohiberi, nec in canonibus retulit: sed ad iussionem Episcoporum repromisit, cervice se inflexa, per poenitentiam quicquid juberetur, implere. Hic advertas, lector, secundum illud Apostoli (b): Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: omnia mihi licent, sed non omnia aedificant. Et enim Apollonius antiquus Theologus (c) probro obiicit Priscillae Montani, quod tabulis luderet: ait enim Propheta ne tabulis & tesseris ludis? Sed pergunt de excusatione ejus ad alias accusationes haec dicere:

De conviviiis etiam ait, se nullam novam fecisse consuetudinem, nisi sicut actum esset sub domna Radegunde, se Christianis fidelibus eulogias obtulisse; nec sibi comprobari cum illis ullatenus convivasse. De sponsalibus quoque ait: Coram Pontifice, clero, vel senioribus pro nepte sua orphanula arrhas accepisse: & tamen si haec culpa sit, veniam se coram cunctis petere professae est; tamen nec tunc convivium in monasterio fecerit. De palla quod reputarent, protulit monacham nobilem, quae ei mafortem holosericum, quem de parentibus detulit, muneris causa concesserit, & inde partem abscidisset, unde quod vellet & faceret: de reliquo vero quantum opportunum fuit, ad ornatum altaris pallam condigne condiderit; & de illa scissura, quae pallae superfuit, purpuram nepti suae in tunica posuerit, quam ibi dedisse dixit, quo monasterio profuit: qua per omnia donatrix Didimia confirmavit.

Sed antequam ulterius progrediamur, quod audis donatum mafortem holosericum, tibi puto satisfaciendum, quem de voce ista exotica, mafortes, nonnihil haec.

(a) Extat apud Greg. Turon. l. 10. c. 16. LXXVII. Synodalis ep. ad Reges Francorum.

LXXVIII.

(b) 1. Cor. 10.

(c) Apud Euseb. l. 5. c. 17.

LXXIX.

LXXX. DeMaforte.

hærentem videre lector, sum visus: ea quidem diversi generis indumentum pro diversarum personarum conditione reperimus significari. Atque in primis Cassianus (a) declarat, fuisse super humeros apponi solitum habitum monachi, ubi ait: *Post hæc angusto pallio tam amictus humilitatem, quam utilitatem pretii compendiumque sectantes, colla pariter & humeros tegunt: quod mafortes, sive mavortes, tam nostro quam ipsorum nuncupatur eloquio*, Cæterum etsi ejusdem nominis haud idem erat hoc indumentum, de quo in hac Synodali epistola: etenim minime erat vile quod holosericum esset; neque breve, ex quo, & facta est altaris palla, & insuper ornata sponsa: unde magis illius generis putamus fuisse mafortem, de quo S. Hieronymus ad Eustochium scribit, cum hæc ait de luxu nimio stultarum virginum (b): *Et per humeros hyacinthina lena mavorte volitans*. Quibus intelligas, non breve fuisse palliolum & angustum, sed laxam vestem, quæ præ latitudine expandetur ad ventum, uti etiam in statuis sculptum videmus: commune tamen fuit utrique sexui, quod ad tegendum collum & humeros veluti pallium compositum erat, ob idque communi æque nomine mafortes diceretur. Sed de maforte latis. Prosequuntur reliqua Patres Concilii Pictaviensis.

LXXXI. De foliis aureis & vitta auro exornata Macconem famulum vestrum præsentem testem adhibuit, eo quod per manum ejus a sponso puella prædictæ neptis suæ viginti solidos accepit, unde hoc publice fecerit, nec de re monasterii quicquam ubi permixtum sit. Interrogata Chrodielidis cum Basina, si forsitan aliquid Abbatissæ (quod absit) adulterii reputarent, sive quid homicidii, vel maleficii fecerit, aut crimen capitale, quo percuiretur, edicerent: respondentes protulerunt, non habere se aliquid nisi per hæc quæ dixerant, eam ista fecisse contra regulam proclamarent.

Ad extremum pro peccatis, quia claustra disrupta sunt, & miseris licuit sine disciplina Abbatissæ suæ, quod vellent committere per tot mensum spatia; quas credebamus innocentes monachas, nobis protulerunt prægnantes: quibus per ordinem discussis, nec invento crimine quod Abbatissam deiiceret, levioribus causis paterna commonitione contestati sumus, ut hæc nullatenus deinceps pro reprehensione repeterent. Tunc nobis percunctantibus causam adversæ partis, quæ majora crimina commiserunt, id est, quæ prædicationem sui sacerdotis intra monasterium, ne foras procederent, despexerunt Pontifice conculcato, & in summo contemptu monasterio relicto, confractis se-

ris & januis irrito facto disceperunt; & ad suum peccatum aliæ tractæ transgressæ sunt. Insuper & Gundegisilus Pontifex cum suis provincialibus pro ipsa causa communitus per præceptionem Regum Pictavos accessisset, & ad audientiam eas ad monasterium convocarent; despecta commonitione, ipsis occurrentibus ad beati Hilarii confessoris basilicam, ubi ipse commorabatur, accedentes, ut concederet pastorum sollicitudinem, dum commonerentur, facta seditione fustibus tam Pontifices, quam ministros affecerunt, & intra basilicam fuderunt sanguinem Levitarum.

Dehinc ex jussione domnorum Principum cum vir venerabilis Theutarius presbyter in causa directus fuerit, & statutum fuisset quando judicium fieret: non expectato tempore, monasterium seditiosissime accensis in corte cuppis, vectibus ac securibus confractis posticis igne accenso, intra septa cæsis & vulneratis monachabus, in ipsis oratoriis spoliato monasterio, denudata & discissa capillis Abbatissa, graviter ad ridiculum ducta, & tracta per compita, & in locum retrusa, & si non ligata, nec libera: superveniente diei Paschæ festo per sæculum, offerente Pontifice pro condemnata pretium ut spectaret vel baptismum, nec ulla jussione hoc impetrasset vox supplicum: atque respondente Chrodielde, eo quod tale facinus nec scissent nec jusserint, adhuc Chrodielde assèrente ad intersignium suum, ne a suis interficeretur obtentum sit; unde certum est tractari quid ex hoc datur intelligi, quod additur crudelitati, ad sepulcrum beatæ Radegundis fugientem servum monasterii sui occiderent, & scelere crescente, nihil petendo sanaverint, sed per se post intrantes monasterium ceperint, & ad domnorum jussione, ut seditiosos illos in publico representarent, nolentes acquiescere, & contra Regum præcepta magis arma tenerent, & se sagittis vel lanceis contra Comitum & plebem indignanter erigerent: hinc de novo egressæ ad audientiam publicam, extrahunt Crucem sanctam sacratissimamque occulte, & ad injuriam indecenter, & ad culpam, quæ postea restituere coactæ sunt in ecclesia.

Quibus tot capitalibus agnitis facinoribus, nec refrænatæ, sed jugiter magis auctis criminibus, nobis iisdem diebus, ut Abbatissæ pro culpa veniam peterent, aut quod male directum fuerat, emendarent; & nolentes hoc facere, sed magis de ejus interfectione tractarent, quod publice sunt professæ: reseratis a nobis & recensitis canonibus, visum est æquissimum, ut eas, usquequo dignam agerent pœnitentiam, a communionem privari, & Abbatissam loco suo permansuram restitui.

Hæc

(a) Cassia.
l. i. c. 7. de
habitu monachi.

(b) Hier.
ep. 22.

LXXXII.

LXXXIII.
Excommunicantur discoloræ moniales.

Hæc nos pro vestra iussione, quod ad Ecclesiasticum pertinuit ordinem, circumscriptis canonibus, absque personarum aliqua acceptione suggerimus peregrisse. De cætero, quod de rebus monasterii, vel instrumentis chartarum domnorum Regum parentum vestrorum de loco subreptum est, quæ se habere professæ sunt, sed nobis inobedientes nullatenus erunt voluntarie reddituræ: qualiter vestra vel anteriorum, Principum merces æterna permaneat, ad loci instauracionem vestræ pietatis atque potestatis est, auctoritate regia cogere reformari: neque ipsas ad locum quem tam impie & profanissime destruxerunt, ne pejora proveniant, vel redire concedite, vel permittatis iterum aspirare; quatenus his in integrum, præstante Domino, restitutis, sub Catholicis Regibus totum acquiratur Deo, nihil perdat religio: ut status conservatus tam Patrum, quam canonum nobis proficiat ad cultum, vobis propagetur ad fructum. Christus vos Dominus alat, regatque, regnum tribuens prolixius, vitamque conferat beatam. Hucusque de Synodali iudicio epistola ad Reges Francorum: hicque finis Synodi Pictaviensis ea de causa a Francorum Regibus convocata. Sed quid de feminis anathemate condemnatis? audi Gregorium (a):

(a) Greg.
Tur. l. 10.
c. 17.

LXXXIV.
Adeunt
Regem
excom-
municatæ.

Post hæc, inquit, cum emissio iudicio a communione fuissent suspensæ, Abbatissa etiam in monasterium restituta; hæc ad Childebertum Regem petierunt, adicientes malum supra malum, denominantes scilicet Regi personas quasdam, quæ non solum cum ipsa Abbatissa adulteria exercerent, verum etiam ad inimicam ejus Fredegundem quotidie nuntia deportarent. Quod audiens Rex, misit qui eos vincetos adducerent: sed cum discussi, nihil criminis inventum in eis fuisset, abscedere iussi sunt. Hæc de his Gregorius. Porro hæc cœpta hoc anno, qui numeratur decimusquartus Childeberti Regis ad annum decimumquintum ejusdem propagata esse, ex ejusdem Gregorii scriptis apparet. Quomodo autem eadem anno sequenti, collecto Metensi Concilio, veniam petentes, ab Episcopis sunt absolutæ, suo loco dicemus. Quo pariter anno contigisse convocari Episcopos ad dirimendam causam quamdam contra Tetradiam illustrem feminam idem Gregorius tradit (b).

(b) Greg.
Tur. l. 11.
c. 8.

PAGIUS
VIII.
Privile-
gium Mo-
nasterio S.
Medardi
concessum.

Ad num. LXXXV. & seq. Indictione undecima in Registro Epistolarum Sancti Gregorii recitatur Privilegium quod Snesionensi Monasterio Sancti Medardi in Gallia hic Sanctus Pontifex dicitur concessisse, regnante Theodorico in Gallia. Verum, cum Indictio XI. non incidat in annum DXCV. quo Privilegium datum dicitur, sed in currentem annum; Sanctus Gre-

Eodem quoque anno, petentibus Francorum Regibus, datum legitur a S. Gregorio Papa privilegium (c) monasterio S. Medardi Snesionensi in Gallia, ita enim ad finem ejus legitur: Datum septimo Kalend. Junii, anno ab incarnatione Domini quingentesimo nonagesimo tertio (ita veteres codices habent, & non nonagesimoquarto, ut recens habet editio) mense Junio Indictione undecima. Sed advertendum est, subscriptionem Episcoporum, & Regis Francorum Theodorici haud congruere his temporibus: siquidem complures Episcopi, qui subscripti reperiuntur, post aliquot abhinc annos creati noscuntur, veluti inter alios (ut de reliquis dicere omittamus) Augustinus Episcopus Cantuariensis, & Mellitus Lundoniensis, quos constat neque hoc tempore profectos esse in Angliam, quo etiam neque Theodoricus regnabat in Galliis, sed Childebertus, ac Guntheramnus. Quamobrem in eam inducor sententiam, ut ea subscriptio postea adjecta fuerit. Est autem ejusmodi privilegii hoc exordium: Pretiosissimis lapidibus in diademate Christi merito renitentibus, omnibusque sanctæ Dei Ecclesiæ membris, quorum universale caput est Christus, Gregorius licet sanctæ Romanæ sedis Pontificio sublimetur, humillimus tamen servorum Dei servus, &c. Ita quidem ipse (ut proficitur postea in litteris datis ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum) refugit nomen Universalis, quo deorsum inclinaret, qui illud indignissime usurparet, cum tamen re ipsa jure Pontificis universalis utatur præcipiens eodem decreto Episcopis omnibus atque Regibus. Sed & quomodo id profiteatur, ex ejus verbis audi, quæ habet inferius: Caput, inquit, monasteriorum totius Galliæ constituimus, nulliusque ditioni patimur subesse. Sed velut hæc sedes Romana speculationem suam toto orbi indicit, & novas constitutiones * omnibus mittit, & omnium personarum servitio caret, nulli subiecta videlicet: ita præfatus locus, remota omni consuetudine pessima Regum, Antistitum, &c.

LXXXV.
(c) Greg.
l. 2. Ind.
11. post ep.
38. nov.
edit.
De Privi-
legio con-
cesso mo-
nasterio S.
Medardi.

* consue-
tudines

Sed quas infligat pœnas, audi quæ habet in fine: Si quis autem Regum, Antistitum, Judicum, vel quarumcumque secularium personarum, hujus Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violaverit, aut contradixerit, aut

LXXXVI.
Pœna pri-
vationis
commina-
ta Regi-
bus.

ne-

gorius annos Incarnationis in suis Epistolis non adhibeat; & Theodoricus ante annum DXCVI. non regnaverit, Joannes Launois in Dissertatione singulari quam de eo Privilegio edidit, & Cointius hoc anno num. XII. & seq. illud supposititium esse contendunt. Adversus Launoium scripsit Robertus Quatremarius Monachus Benedictinus Congregationis S. Mauri, & prædictum Pri-

Pri-

negligenter duxerit, vel fratres inquitaverit, vel conturbaverit, vel aliter ordinaverit: cujuscumque dignitatis vel sublimitatis sit, honore suo privetur, &c. Vides, lector, Pontificis Romani esse sancire leges, quibus si ipsi Reges non pareant, regno priventur: quæ etiam comminatio ab eodem apponi solita erat in aliis privilegiis, sive monasteriis, sive hospitalibus concessis, nempe ut privarentur regno Reges, si quid ab eis contra ea quæ concessisset, factum fuisset. Consideravit hæc Gregorius Septimus Romanus Pontifex in epistola (a) ad Metensem Episcopum, atque recitatis privilegiis hujus dictis verbis, hæc addidit: *Quod si beatus Gregorius doctor utique mitissimus, Reges qui statuta sua super unum xenodochium violarent, non modo deponi, sed etiam excommunicari, atque in æterno examine damnari decrevit; quis nos Henricum non solum Apostolicorum judiciorum contemptorem, verum etiam ipsius matris Ecclesiæ improbissimum prædonem & atrocissimum destructorem deposuisse, & excommunicasse reprehendat, nisi similis ejus? Hæc ipse.*

(a) Greg. VII. l. 8. ep. 21. & sup. l. 4. ep. 2. & 23.

LXXXVII. Ingoberga Regina defuncta.

(b) Greg. Tur. hist. Franc. l. 9. c. 26.

Hoc etiam eodem anno, qui est decimusquartus Childeberti Regis Reginæ Francorum Ingobergæ maximæ piæ femine obitum Gregorius Turonensis ponit his verbis (b): *Anno quoque quartodecimo Childeberti Regis, Ingoberga Regina, Chariberti quondam relicta, migravit a sæculo, mulier valde cordata, ac vita religiosa prædita, vigiliis, & orationibus atque elemosynis non ignava: quæ, credo, per providentiam Dei communita, ad me usque nuncios dirigens, ut in his quæ de voluntate sua, id est, pro animæ remedio cogitabat, adjutor existerem: sic tamen, ut ad ipsam accedens, quæ consilio habito, fieri decerneret, scriptura connecteret. Accessi, fateor, vidi hominem timentem Deum: quæcum me benigne excepisset, notarium vocat, & habito (ut dixi) mecum consilio, quædam Ecclesiæ Turonicæ & basilicæ sancti Martini, quædam Cænomannicæ Ecclesiæ delegavit: ac post paucos men-*
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS Privilegium omisiss subscriptionibus publicavit. Legi possunt quæ in utramque partem hac de re nuperis annis edita fuere.

IX. Ingoberga Regina obitus. Ad num. LXXXVII. Gregorius Turonensis lib. 9. cap. 26. anno XIV. Childeberti Regis, narrat mortem Ingoberga Reginæ Chariberti Francorum Regis viduæ, mulieris valde piæ, quæ reliquit filiam, a Gregorio Magno Aldibergam, a Beda vero lib. 4. cap. 26. Bertham appellatam. Nupsit hæc Edilbertus Cantii Regi & Christianam religionem invexit in Palatium Regum Anglorum, qui prius Idolis serviebant. Verum mortua Ingoberga anno DLXXXIX. qui Childeberti Regis decimus quartus est.

X. A num. LXXXIX. ad XCIII. Postquam pax in

ses subitanea ægritudine fatigata, migravit a sæculo, multos per chartulas liberos derelinquens, septuagesimo (ut arbitrator) vitæ anno, relinquens unicam filiam, quam in Cantbia Regis cujusdam filius matrimonio copulavit.

Quo pariter anno, quarto scilicet Gregorii Papæ, quo (ut dictum est) Dialogos scribebat, Sanctulus vir ille sanctitate celebris, cujus res mirifice gestas tertio Dialogorum libro intexuit, ex hac vita migravit: nam acturus de ipso, hæc præmittit (c): *Ante hos dies fere quadraginta vidisti apud me eum cujus superius memoriam feci, venerabilis vitæ presbyterum Sanctulum nomine, qui ad me ex Nursiæ provincia annis singulis venire consuevit. Sed ex eadem provincia quidam monachus ante triduum venit, qui gravis nuncii mœrore me perculit, quia eundem virum obiisse nunciavit, &c. Pergit narrare ejus miracula, a nobis suo loco & tempore, quo sunt facta, relata. Hæc quidem hoc anno in Occidente. Sed belli motus, de quibus præfati sumus, jam nos revocant in Orientem.*

LXXXVIII.

(c) Greg. dial. l. 3. c. 37. Sanctuli presb. obitus.

Hoc namque anno (ut ex Gregorio percepimus) pacatis rebus Persicis, restituto per Mauritium in regnum Cosrohæ, vertenda fuerunt arma adversus Abares sub duce Cajano sive Chagano Thraciam invadentes, de quibus ista Nicephorus:

LXXXIX.

(d) *Ineunte vere, translatis ex Oriente copiis, Mauritius Byzantio solvit, & multis impedimentis intervenientibus, Anchialum contendit: eo namque excurrere vel Abares audierat, post auream illam mensam & elephantis spectaculum, multorumque talentorum auri largitionem: quæ illis Imperator, pacem sibi completendam ratus, petentibus tribuit. Ac primum Perinthum, quam nunc Heracleam vocant, cum quidem in terrores plures & in maximam tempestatis procellam incidisset, venit. In qua urbe Glyceriæ martyri, quæ ibi æde sacra magnifice constructa honoratur, debitam religionem persolvit. Et grave quiddam a barbarorum excursionibus passus exercitus, Duce in Europa Prisco creato, inde in urbem*

(d) Niceph. l. 18. c. 28. Chaganus Dux Abarum irrumpit in Thraciam

B b b b

hem

Oriente Romanos inter & Persas stabilita fuit, Mauricius Imp. copias in Europam transfudit adversus Chaganum Abarum seu Turcorum Regem, qui in Thracia tumultuabatur. Imperator ipse e Regia Urbe egressus, loca a Barbaris everfa contemplari voluit, & Ducis officio fungi. Cumque usque in Septimum, ut a Byzantiis nominatur processisset, eo die Sol pene totus est obscuratus. Annus Imperii ejus novus tum agebatur, inquit Theophylactus lib. 5. cap. 16. Eiusdem Eclipsis Solaris diferte meminere Theophanes & Zonaras. Accidit illa, juxta Calvisium in Opere Chronologico, die decima nona Martii, feria quarta, non vero septima, ut ibidem errore Typographi legitur, ho.

Initium belli a Romanis adversus Abares gestum.

hem imperantem est reversus. Abarum vero & Slavinorum gentes, Istro trajecto, sub Chagano Hunno militantes, Thraciamque percurrentes & omnia passim diripientes, usque ad Heracleam pervenerunt. Quin Prisco Duce Turuli se continente, Didymoticum quoque stratagemate ceperunt. Eorum impetum arte & consilio quodam admirando Imperator inhibuit: qui se classe instructa in eorum sedes expeditionem facturum assimilavit. Quæ res metum illis ingentem incussit, & vel invitos ad sua redire coegit. Post quorum discessum Imperator ad transitum Istri, nec rursus barbari facile in Thraciam excurrerent, firma militum præsidia collocavit. Priscus autem Byzantium reversus, de manubiis accusatus est, & militarium copiarum præfecturæ dignitas ei abrogata, Petroque Mauritiæ fratri data. Verum cum & is nihil præclarum ex sententia Imperatoris gereret, adempto illi magistratu, eodemque Prisco reddito, domi ipse consedit. Ista utique hoc anno, cum S. Gregorius Papa de restituto Prisco in gradum pristinum congaudens, & salutaria monita impartiens, ista ad ipsum scripsit mense Julio (a):

(a) Greg. l. 2. ep. 51. Ind. 11. XC. S. Greg. ep. ad Priscum magistrum militum.

Si vitæ istius cursum veraciter attendamus, nihil in eo firmum, nihil invenimus stabile; sed quemadmodum viator modo per plana, modo per aspera graditur, sic nobis utique in hac vita manentibus nunc prosperitas, nunc occurrit adversitas. Denique alternis sibi succedunt

temporibus, & mutua se vice confundunt. Dum igitur omnia in hoc mundo mutabilitatis ordo confundit, nec elevari prosperis, nec frangi debemus adversis. Tota ergo mente ad illum nos convenit anhelare, ubi quicquid est, firmum permanet, ubi non mutatur adversitate prosperitas. In hac ergo vita miro Dei omnipotentis moderamine idcirco agitur, ut vel prosperitatem adversitas, vel adversitatem prosperitas subsequatur: quatenus & humiliati discamus quicquid deliquimus flere, & iterum exaltati adversitatis memoriam quasi humilitatis anchoram in mente teneamus.

Non in hoc ergo Creatoris nostri ira est deputanda, sed gratia, per quam discimus, ut ejus dona tanto servemus verius, quanto humiliter tenemus. Quia igitur perfectam vos dominorum gratiam auctore omnipotente Deo reparasse cognovimus, magna pro vobis exultatione gaudemus, optantes ut vitam vestram rerum omnium gubernator & bonis semper præsentibus fulciat, & ad gaudia perpetua extendat. Hæc vobis ideo loquor, quia multum vos diligo, atque me a vobis diligi scio. Sed hoc quod me diligitis, in latorem præsentium. Sabinianum diaconum demonstrate, ut ubi usus exegerit, vestra patrocina consequatur. Vir autem gloriosus Castus præco laudum vestrarum in Romanis partibus existit, quem vestra excellentiæ paterna dilectione commendo. Hucusque ad Priscum Gregorius.

Sic

PAGIUS

horis post mediam noctem decem Constantinopoli, idque anno quingentesimo nonagesimo secundo. Eiusdem Eclipsis calculum pleniorum descripsit Petavius lib. 8. de Doct. Temp. pag. 853. adeo ut certum, indubitatumque sit, eo Christi anno deliquium illud Solare Constantinopoli visum esse. Indeque intelligimus, Chroen anno DXCI, post vernum tempus in Regnum restitutum, & vere sequenti anni scilicet DXCII. tranquillis in Oriente Imperii rebus, Mauricius Aug. copias exinde in Occidentem transtulisse.

XI. Mauricius post aliquot dies, cum de Legatorum Regis Persarum Adventu Byzantium certior factus esset, illuc rediit. Die tertio, inquit Theophylactus lib. 6. cap. 3. Legati Celtiberorum, qui hodie Franci dicuntur, Boso & Bettus in urbe adsunt. Hujus gentis Princeps Theodoricus tributum pro societate cum Romanis eocunda, & pretium pro bello adversus Chaganum gerendo pacifcebatur. Qui Legatos muneratus humaniter & Barbaros a Romanis exigere pecuniam inique patiens, hortatur Francos ut citra stipendium, seu vestigal, quod postulabant, armorum societate secum devinciri vellent. Chaganus item pax tributa augeri a Casare contendebat, cui cum aures non darentur, continuo bellum moliri, & Sclavis bonum numerum parandorum actuariorum ad Istrum traiciendum indicere. Verum Theophylactus loco Childeberti, Theodoricum per errorem scribit. Næque enim Theodoricus in Gallia regnavit ante annum DXCVI. ut suo loco ostenditur.

Prisco hujus belli Europæi administratio ab Imperatore commissa est, ut habet Theophylactus cap. 4. qui cap. 6. tradit, Priscum instante *belli Romanos inter & Avars gestis.* jam hyeme exercitum dimisisse, Byzantiumque reversum esse: vere ineunte cum auctoritate Imperatoris ad Istram movisse, ut ab eo Sclavorum gens, quæ Chagano parebat, flumen traicere prohibita, vel nolens securitatem & otium Thraciæ præstaret. Ubi Theophilactus de verno currentis Christi anni sine dubio loquitur. Priscus post aliqua gesta bellica trans Istrum hyemare jubetur, ut prodiit Theophylactus cap. 10. qui capite sequenti subiungit, Imperatorem Priscum exauctorasse, & Petrum, cuius frater germanus erat, Romanarum copiarum Præfectum instituisse. Is cum a Barbaris debellatus fuisset, Priscus Dux iterum renunciatur, & Petrus abrogata sibi functione Byzantium rediit, ait Theophylactus cap. 5. libri septimi. Quod cum accepisset S. Gregorius Papa scripsit ad Priscum Patricium Orientis Epistolam quæ est LI. libri secundi Registri sui Indictione XI. mense Julio, quæ est de humilitate tenenda in prosperis & adversis, & de ejus in pristinum gradum restitutione gratulatoria: Quia igitur perfectam vos Dominorum (nempe Mauricii & Theodosii Imp.) gratiam auctore omnipotente Deo reparasse cognovimus, magna pro vobis exultatione gaudemus. Sed cum mense Julio Indictione undecima, anno scilicet Christi currenti, Priscus nondum exauctoratus fuisset, annoque sequenti Petrus expeditiones militares confecerit, Priscus iterum belli Orientalis Dux de-

XCI.

Sic igitur revocatus Priscus ad ordines militares, magna præda peracta, mox barbarum Regem Chaganum adversantem sensit, & amnem traicere impediens. Quamobrem legationem pacis mittere, ratio persuasit. Sicque Theodorum medicum (inquit Nicephorus (a) virum cordatum, sagacitateque & prudentia multos excellentem, ad eum misit . Qui cum barbarum frementem maxime & superbientem, ac verborum fastu exultantem (nationum enim omnium dominum se esse minabundus jactabat) vidit, veteri quadam narratione barbaricum legatus leniit tumorem. Inquit enim: Audi, Chagane, veterem & utilem orationem. Sesostris Ægyptiorum Rex illustris admodum & felix plurimas & maximas sibi subiecit nationes atque ex eo successu in protervam arrogantiam sublatus currum sibi aureum pellucidis pretiosisque lapillis ornatum fieri fecit: in quo confidens quatuor ex devictis Regibus currui, qui eum traherent, jugo illis imposto, junxit. Hoc vero cum sæpius fieret, & celebri quodam festoque die ex quatuor istis Regibus unus oculis conderis continue retrospiceret, & rotæ volubilitatem intueretur; Sesostrisque eum, cujus rei gratia tam frequenter oculos in rotam coniceret, percontaretur: respondisse id fertur. Cum stupore admiror rotam, cum eam instabili modo ferri, atque alias aliter volvi & nunc quidem sublimia demittentem, rursus autem demissa sublimantem conspicio. Sesostris porro ubi dictum id intellexit, statuit, ne illi posthac currum traherent.

(a) Niceph.
l.18. c.29.

Theodori
medici le-
gatio ad
Chaganum.

XCII.
Pax cum
Chagano
Rege facta.

Barbarus vero subridens, satis se pacem complecti indicavit, & Priscus ei pro transitu bonam spoliolorum partem, maxima queque concedendo dedit, & se Romanorum ditione cedere (Romanum namque id solum esse) significavit. At barbarus Romanos armis & jure belli id amisisse respondit. Et cum Chaganus ad hunc modum familiarius cum Prisco rixaretur: Priscus ei, quod ex Oriente profugisset, convicii loco obiecit. Hactenus de Chagani & Prisci rebus, liberataque Europa ab incursione Abarum cum armis Prisci, tum
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

electus non est ante finem anni DXCIV. ideoque ea Divi Gregorii Magni Epistola extra proprium locum in ejus Registro collocata. Theophanes in Chronico quæcumque ad hoc bellum pertinentia narravit, ex Theophylacto collegit. Sed illud anno uno tardius inchoavit, & quæ is in pauciores, ipse distribuit in plures; & aliquando in unum eundemque confert, quæ in plures dispergenda erant. Qua de re legendus Goar in Notis ad illud Chronicon. De pace Romanos inter & Chaganum pacta, de qua Baronius hoc anno suo loco agemus.

XIII.

A num. XCIII. ad XCVI. Anno superiori Mauricium Augustum ex Urbe exeuntem marina tempestas exceperit, qui naufragio elapsus

vero eloquentia Theodori medici, ad quem extant plures sancti Gregorii epistolæ, & inter alias illa superius recitata, qua persuadet cum Mauritio agere, ut latam impiam legem abroget. Quod vero ad temporis rationem spectat, errore vides positum a Theophane, quod ista de Prisco contigerint anno Mauritii Imperatoris tertiodecimo, cum ex litteris recitatis sancti Gregorii ipsum hoc anno restitutum constet, dum adhuc tertius perseveraret Gregorii Pontificatus annus, cujus hoc anno quartus incipit mense Septembri. Quomodo vero Priscus una cum Commentio rupto fœdere, eundem Regem vicerit, suo loco dicturi sumus.

Quod autem nuper mentio facta est de Mauritio Imperatore visitante Heracleæ ecclesiam S. Glyceriæ, hic opportune quid his diebus illic acciderit, ex Nicephoro referam, rem sane memoria dignam: ait enim (b): Minime vero abs re fuerit, si celeberrimæ martyris istius miraculo; nempe Euphemix, de qua dicturi sumus inferius, admirandæ Glyceriæ, & ipsius martyris miraculum conjunxero. Vir quidam, cui Paulino nomen erat, obscuro loco natus, in bonis autem disciplinis admodum educatus, manifesto in impostorum & maleficorum barathrum demersus esse deprehensus est. Incantatori huic & mago argentea fuit pelvis, in qua detestandum cruorem excipiens, per eum execrandus ipse cum apostatis virtutibus colloquebatur. Vasculum id, necessitate flagitante, argentariis vendidit. Qui pretio numerato, lancem eam receperunt, venalemque & ipsi pro foribus cuiusvis prætereunti emendi liberam facultatem facientes proposuerunt. Accidit autem, ut Perinthius Antistes, ipsius scilicet Heracleæ, Byzantii esset, & pelvim eam, ita ut venundabatur, compararet.

XCIII.
De miraculis S. Glyceriæ martyris.

(b) Niceph.
l.18. c.32.

Itaque cum vasculo empto se in suam sedem recepit, & ob reverentiam unguenti martyris Glyceriæ sublato priore vase æneo, argenteum istud reposuit, cultui divinitus manantis unguenti id maxime convenire arbitratus. Atque ille quidem hoc sic fecit: rivus autem unguenti constitit.

XCIV.
Detestata martyr vas immundum.

B b b b 2 Mar-

Heracleam Thraciæ Urbem in Propontide venit, Glyceriæque Martyris templum ingressus, & quam maxime illud veneratus, pecuniam insuper ad partes ejus illato per Abaros incendio vastitas ac prolapsas iterum excitandas, exornandasque erogavit, inquit Theophylactus lib. 6. cap. 1. Solemnis est S. Glyceriæ Martyris potissimum in Patriarchatu Constantinopolitano, & apud Orientales ad diem XIII. mensis Maii veneratio, ut liquet ex variis Synaxariis & Menæis Græcis ab Henschenio in Actis Sanctorum Bollandianis ad eum diem citatis. Erat in ea Urbe hujus Sanctæ Martyris templum, in eoque corpus ejus sacrum in magna veneratione, propter unguentum quod ex ejus monu-

Imperatoris pietas erga S. Glyceriam Martyrem.

men-

Martyr enim ipsa tantum piaculum detestata, gratiam & donum id cohibuit: haudquaquam enim fas esse, tacens etiam dicebat, ut mundum immundo contingeretur. Hoc postquam diebus plurimis fieri cognovit Episcopus, oppido quam graviter tulit, variasque curas in animo ipse suo quod ipsius culpa Ecclesia commoditate tanta privari deberet, volutavit. Proinde ad lacrymas & preces conversus, Deo supplicavit, ut rem tam gravem auferret, & facti ejus causam latentem ostenderet. Deus vero rite abominationem eam amolens, & inscitiam misericordia legitime prosequens, Antistiti in somnis lancis piaculum manifestat.

XCIV. Ille statim argenteam phialam subducit, & priorem illam aream perinde atque puram & quasi virginem & immaculatam mirram cultui religioso restituit. Et ecce tibi, de repente unguentum rursus scaturit, & miraculorum latex denuo exundat. Piaculum autem execrandum manifeste in opertum producit, & non aliter quam in publicis columnis incisum proponitur, urbiq; gloria sua redditur. Ea res ubi ad Imperatoris aures per primariae sedis Episcopum (Joannes is jejunator erat) relata est, Princeps ab eodem Episcopo ad reos capitali supplicio persequendos excitatus est; nam is respicientia atque poenitentia crimencorrigere voluit. Judicium igitur maximum cogitur, & maleficorum multitudo ingens producit. Qui in gravem carcerem coniecti, ad supplicia, debitas persoluturi poenas producti sunt. Inter quos Paulinus in palum summa parte hiantem actus turpiter vitam finit, cum prius cædis filii sui spectator fuisset: siquidem & hunc abunde impostura & malefici portentis imbuerat. Atque hoc ita est gestum. Hæc Nicephorus.

Eandem historiam (a) exactissime descriptam habes a Thophylacto, dum Mauritiæ textit historiam.

(a) Theop.
l. 1. c. 11.

XCVI. Eadem quoque gratia pollebat sanctissima martyr Euphemia, de qua alias dictum est: præstabat vero in miraculis ista in eo, quod cum liquore etiam admixtum sanguinem e sacro corpore emittebat, eo tantum die, quo natalis ipsius anniversaria celebritate festivus populo recurrebat. Quid autem tunc acciderit

PAGIUS mento defluebat, ut docent Nicephorus, Callixtus, (cujus verba recitat Baronius) & Theophylactus lib. 1. cap. 11. In Actis Martyrii ejus ex MS. Græco Latine ab Henschenio reditis dicitur, Antoninum Imperatorem anno primo Imperii sui Edictum promulgasse, quo qui nollent Diis sacrificare jubebantur interfici. Illud cum in Europam perlatum fuisset, Sabinus Græciæ Præses Glyceriam Virginem, quod nollet Diis sacrificare, variis suppliciis affectit, tandemque jussit feris obici, & cum eis pugnare. Martyrium obiit una cum S. Laodicio custode carce-

de Mauritio Imperatore ex eodem Nicephoro accipe (b): Hoc autem loco, inquit, quid Mauritio de celeberrima martyre Euphemia acciderit, dicam. Iners namque cogitatio Imperatori inceserat, ut anxie nimis de ingentibus ejus miraculis inquireret, & fallaciam hominum prodigia ab ea edita esse putaret. Ex adverso Constantinopoli inclita Chalcedonensium civitas sita est, ubi sane templum quoque est magnifice constructum. Diximus autem non ita dudum, sacrosanctas ejus reliquias olim in hoc ipso templo in urna marmorea repositas esse, atque in ejusdem memoria miraculum insigne, atque eis qui id non viderunt, prope incredibile fieri solere. Ex quo enim illa in martyrii stadio decurrit, & corpus ejus in monumento conditum est, ipso passionis ejus die, in conspectu omnium, loci ejus Episcopus spongiis quibusdam ex defunctæ corpore sanguinis liquorem haurit. Sanguinem sane veluti ab recens cæso corpore vulnerum tabo mixtum, & unguentis quibusdam ex se ipsis natis temperatum cernas: quem exiguis vitreis vasculis Episcopus exceptum atque divisum turbæ advenienti donat.

Hoc igitur auditum (sicut dixi) animi quadam vecordia in dubium revocans Mauritius, cum tempus appeteret, argenteum ornatum ex sepulcro detrahit, & imperiali signo monumentum martyris obsignat: sic enim hoc incredulitatis volebat audacia. Postquam autem tempus ipsum quod debebat, advenit curiose mysterium indagat, accuratiusque experimento solito miraculum explorat. Ecce tibi vero rursus, sicut ante, sanguis unguento conditus instar rivuli e monumento promanat, & spongiæ sanguine suavolenti pinguescunt; & martyr ipsa tam, ut prolixius sanguinis fons proflueret, fecit. Atque illa ad hunc modum Imperatoris incredulitatem erudiens, castigavit. Ipse autem digitis sanguini admotis, eoque humore delibutis, se ipsum sanctificando conspersit; & re ipsa ut id crederet persuasus, deinceps cum admiratione laudes suas clara voce martyri tribuit. Hucusque Nicephorus; atque de his hætenus. Recitat pariter eam historiam Theophylactus (c) in scripta a se historia Mauritiana.

XCVII. Mauritius Imp. investigat de miraculis.

(c) Theop.
l. 8. c. 14.

ris, cujus tamen nulla fit mentio in hodierno Martyrologio Romano ad diem XIII. Maii, quo S. Glyceria memoratur, licet nomen ejus legatur in Menologio Cardinalis Sirleti, quo usus est Baronius, qui etiam Sanctæ hujus Martyris non meminit, quando loquitur de Martyribus sub Antonino Pio passis.

A num. XCVI. ad XCVIII. Theophylactus lib. 8. cap. 14. prodit, in Urbe Chalcedonensi ex adverso Byzantii sita, esse templum Sanctæ Euphemiae Martyris, ubi ejusdem sacratissimum corpus asservatur, & die quo ipsa Martyrium

XIV. Sudor sanguineus e corpore S. Euphemiae effluit.

XCVIII. Eodem quoque anno, die Paschatis Theodosius filius Mauricii, jussu ejus, coronatur Imperator collega patris a Joanne Patriarcha Constantinopolitano. Ita ex Theophane: alii ante biennium, ut dictum est superius ex Biclarenſi. Nomen quidem Augusti esse a patre consecutum Theodosium, ex publicis monumentis invenies apud sanctum Gregorium in epistolis (a):

(a) Greg.
l.4. ep.44.

Hoc præterea tempore claruisse in Perside insignem feminam Christianam, eandemque corona martyrii auctam, cum Evagrius temporis hujus accuratus scriptor, tum alii recentiorum Græcorum tradunt. Evagrius enim in primis de ipsa

habet ista (b): Eodem tempore vixit a. pud nos Golauduch martyr, quæ multa tormenta perpeſſa, & a Magis Persis graviter excruciatâ, martyrii coronam post magna miracula, quæ ediderat, affecuta est. Cujus vita ab antiquiore Stephano Hierapolis Episcopo litteris mandata est. Hæc Evagrius. Colinduch vocat eam Nicephorus (c), eundemque Stephanum auctorem citat vitæ ejus, quædam captu difficilia narrans. Quicquid sit, certum est ab Orientalibus, penes quos, passa est, eandem receptam esse ut martyrem, cultuque anniversario celebratam. Sed & haud mediocrem addit historiæ auctoritatem Theophylactus, qui eam exactissime narrat (d) ~~re~~.
No-

(b) Evag.
l.6. c.19.
De Colinduch martyre.

(c) Nicep.
l.18. c.25.

(d) Theop.
hist. Maur.
Imp. l.5.
c.12.

PAGIUS rium obiit, in conspectu omnium, loci Episcopum, spongiis a corpore mortuo plurimum sanguinis colligere, quod per vascula vitrea ab eodem adventantibus distribuitur. Sed Mauricius duodecimum jam annum agentem rejecisse tam insigne miraculum, ac asseruisse illud fallacium hominum commentum esse. Cum itaque sepulcrum obſignasset, & ubi status dies affuit, arcanum explorasset, iterum sanguine instar fontium fluit. Quo pacto Mauricius incredulitatem deposuit, & summa impoſterum veneratione Martyrem proſecutus est. Colitur Euphemia in Martyrologio Romano, aliisque, die XVI. Septembris, in persecutione Diocletiana Martyrio coronata. Cum autem istud miraculum anno duodecimo Mauricii Imp. contigerit, pertinet ad præſentem annum, vel saltem ad inſequentem.

XV.
Theodosius coronatur Imperator.

Ad num. XCVIII. Theodosius Imperator Mauricii filius coronatus est die XXVI. mensis Martii, die sancto Paschatis, ideoque anno DXC. quo Pascha in illum diem incidit. Qua de re legenda quæ eo anno num. III. scripsimus. Baronius annum, quo Theodosius dictus Imperator, ab eo quo coronatus est, perperam distinguens, ejus coronationem in præſentem, contra mentem Theophanis distulit.

XVI.
Floret in Perside S. Golibuducha.

Theophylactus lib. 5. cap. 12. loquens de iis, quæ anno DXCI. quo Chosroes in Regnum restitutus est, contigerunt, refert Sanctam feminam Golinducham multa eventura Chosroæ vaticinatam fuisse, & Romanis de ejus ad ipsos perfugio, antequam fieret prædixisse. Nata erat Babylonæ e Magorum familia, quæ cum viro nobili responsa esset, Christianam religionem venerata est, eoque in sua infidelitate demortuo Christianorum disciplina initiata

est. Quod, ut Magi compererunt, eam tetro carceri incluserunt, ex quo Angelo apparente exiit, & Hierapolim venit ubi tolerantia corona cum triumpho sempiterno redimita est. Hæc Theophylactus. Evagrius lib. 6. cap. 20. ait: *Iisdem temporibus Golauduch, Martyr. vivens ac spirans, apud nos mansit*, ubi Martyr vivens appellatur, quod post Martyrium diu superſtes vixit. Eam enim martyrium passam docent Evagrius citans, & Nicephorus lib. 18. cap. 24. Ejus diem natalem Græci celebrant die undecimo Julii, ut legitur in Menologio, eique celebrem constitutum fuisse cultum Constantinopoli, docent Menæ Græca Basilii Imperatoris, & MS. Synaxarium Græcum Ecclesie Constantinopolitane quod servatur Parisiis in Bibliotheca Collegii Ludovici Magni. Cognata fuit S. Syra Virginis, quæ Chosroë Seniori in Perside regnante Martyrium pertulit, ut anno DLIX. ostendi. Titulus enim passionis Sanctæ Siræ Græce scriptæ his verbis concipitur, ut refert Papebrocius ad diem XVIII. mensis Maii in Commentario prævio ad ejus Vitam: *Certamen S. Martyris Syra, Martyrium passa in Perside, cognata S. Golinducha (qua & ipsa Martyrio coronata fuit) sub Chosroë avo Chosroës, qui hoc tempore regnat in Perside.*

Evagrius hoc anno Historiam suam absolvit, ut anno sequenti videbitur. Guntramni Francorum Regis mors ad hunc annum revocanda, ut anno DXCVIII. ostendam. Mortui & Sanctus Simeon Junior Stylita, & Gregorius Episcopus Antiochenus, ac Anastasius in Sedem Antiochenam restitutus, ut anno DLXXIV. de Simeone monstravi, & de Gregorio anno sequenti probabo.

XVII.
Res ad hunc annum aliis narrata reducenda.

JESU CHRISTI
ANNUS
594.

GREGORII. PAP.
ANNUS
5.

MAURITII IMP.
ANNUS
9.

I. **N**onagesimusquartus supra quingentesimum annus duodecimæ Indictionis agitur, quo Mauritii octavus absolvitur, & Gregorii Papæ quintus inchoatur: cum ipsi Pontifici ex more laborandum fuit adversus schismaticos atque hæreticos, necnon pravos mores Orthodoxorum, præcipue vero clericorum. Quod vero in primis ad schismaticos pertinet: exigebant hi a Constantio Episcopo Mediolanensi recens creato, ut si recipi vellet, damnaret damnantes Tria illa capitula in Quinta Synodo reprobata, zelo quodam absque scientia concitati. Invaluerat enim apud eos (quod sæpe dictum est) sententia illa, qua assererent per Quintam Synodum in damnandis Tribus capitulis irrogatam esse injuriam Synodo Chalcedonensi, cujus se esse defensores tenacesque custodes profiterentur: qua assertione interdum adeo valuerunt, ut optimos quosque in schisma pellicerent. De his autem cum idem Constantius Gregorium Romanum Pontificem consulisset hoc anno, ad eum ista ipse respondit (a):

Schismatici vexant Catholicos ob tria capitula.

(a) Greg. l. 3. ep. 37. Ind. 12.

II. Urgetur a schismaticis Constantin. Epif. Mediolan.

Scriptis sanctitatis vestrae percurfis, in gravi vos mœrore esse cognovimus, maxime propter Episcopum & cives Brixiae, qui vobis mandant, ut eis epistolam transmittatis, in qua jurare debeatis, vos Tria capitula minime damnasse. Quod si decessor fraternitatis vestrae Laurentius non fecit, a vobis quæri non debet: si autem fecit, aut cum universali Ecclesia non fuit, aut cautionis sue juramenta transcendit. Sed quia eundem virum sua credimus sacramenta servasse, atque in unitate Ecclesie permansisse; dubium non est, quod nulli Episcoporum suorum juraverit, se Tria capitula minime damnasse. Ex qua re colligat sanctitas vestra, quia cogi non debet ad hoc, quod a decessore vestro factum nullo modo est. Sed ne hi qui vobis ista scripserunt, scandalizari videantur, transmittite eis epistolam, in qua sub anathematis interpositione fateamini, neque vos aliquid de fide Chalcedonensis Synodi imminuere, neque eos qui imminuunt recipere: & quoscumque damnavit, damnare; & quoscumque absolvit, absolvere. Unde credo eis posse celerrime satisfieri. Hac pariter professione & ipse Grego-

rius ab iisdem schismaticis impetitus (ut vidimus) satisfecit.

Quod vero Joannem Ravennatem Episcopum acerrimum Quintæ Synodi defensorem idem Constantius nominare soleret in Missis, inde etiam iisdem schismaticis scandali occasio data est non recipiendi suum ipsorum Episcopum Constantium, nisi ab ejus nominatione desisteret. De quibus hæc rescripsit ad ipsum Gregorius:

Quod autem scripsistis, quia scandalizantur plurimi eorum, quia fratrem & coepiscopum nostrum Joannem Ravennatis Ecclesie inter Missarum solemnitas nominetis: requirenda vobis consuetudo antiqua est. Et si consuetudo fuit, modo a stultis hominibus reprehendenda non est. Si vero consuetudo non fuit, fieri non debet unde quibusdam scandalum moveri possit. Tamen sollicite perquirere stude, si idem Johannes frater & coepiscopus noster vos ad altare nominet, quod minime dicunt fieri. Et si ille vestri nominis memoriam non facit: quæ necessitas cogat, ignoro, ut vos illius faciatis. Hæc quidem ex more. Verum quod non nominando Joannem tunc jam cœptum nominari, potuisset scandalum suboriri, quod ejus communionem, qui defensor Quintæ Synodi esset, rejecisset; idcirco ad ea quæ dixit, ista mox jungit: Quod quidem si sine aliquorum scandalo fieri potest; vos tale aliquid facere, valde laudabile est: quia quam charitatem erga fratres vestros habetis, ostenditis. Porro ad hos curandos eo usque progreditur Gregorius, ut ad tempus de Quinta Synodo commendet silentium, cujus causa schisma esset obortum: quod quidem absque scrupulo læsæ Catholicæ fidei fieri posse demonstrat, cum in ea (quod alias sæpe professus fuit) non de fide, sed de personis sit actum. Subdit his ergo Gregorius.

Quod autem scripsistis, quia epistolam meam Reginae Theodolindæ transmittere minime voluistis, pro eo quod in ea Quinta Synodus nominabatur: Si eam exinde scandalizari posse credidistis, recte factum est, ut minime transmitteretis. Unde nunc ita facimus, sicut vobis placuit, ut quatuor Synodos solummodo laudemus. De illa tamen Synodo; quæ in Constantin.

III.

De nominando in sacris collegæ Episcopo.

IV. De epistola ad Theodolindam ad tempus suppressa.

GREGORII PAPÆ 5.

MAURITII IMP. 13.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6087.

SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXXXII.
A.C. 594.

© 15. C. D 6. P. II. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 594.

IS annus hac formula notatus: XII. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius X. ut habet Chronicon Alexandrinum.

I. Postconsulatus.

stantinopoli facta postmodum est, quæ a multis Quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra quatuor Synodos constituerit, vel senserit: quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Chalcedonensi Concilio nihil continetur; sed post expressos canones facta contentio & extrema actio de personis ventilata est. Nos autem, sicut voluistis, ita fecimus, ut ejusdem Synodi nullam memoriam faceremus. Hæc de his Gregorius.

V. Quæ vere essent Concilii Chalcedonensis. Istæc quidem accurata indigent consideratione, ne ipsi Gregorio quoquo modo præter jus factæ prævaricationis inuratur nota, quasi inserviens tempori mendaciter dicat, nihil de personis damnatis in Quinta Synodo, contineri in Chalcedonensi Concilio: cum contrarium magis verum appareat, nempe Tria illa capitula de personis damnata in Quinta Synodo, legi omnino in Actis ejusdem Concilii Chalcedonensis. Sed scito, lector, legitima appellatione Concilii Chalcedonensis, ea tantum significari, quæ de eodem Concilio scirentur esse probata, & auctoritate Romani Pontificis confirmata. Sic igitur sanctus Gregorius ejus videtur fuisse sententiæ, ut Chalcedonensis Concilii nomine, non nisi editum in eo fidei decretum, & sanciti ibidem canones continerentur: extra Synodum autem censenda esse privata illa diversarum causarum judicia, in quibus facile possit contingere, errores inveniri occasione falsarum probationum partium mendaciis sæpe nitentium. Nec putes ex his derogatum aliquid a Gregorio Concilio Chalcedonensi: inimo scias amplius esse tributum, quam jure exigi potuisset, dum præter decretum fidei, etiam canones ejus Synodi salvos esse veit: siquidem Leo Magnus, cujus tempore illud Concilium congregatum est, confirmaturus illud, sæpius est contestatus in diversis epistolis, & in ea potissimum (a) ad ipsum Concilium scripta, sed non nisi sancitum in ea fidei decretum probare, canones autem secus, cum ex eis in prærogativa Patriarchalium sedium derogatum esse definitioni sacrosancti Nicæni magni Concilii: quod quidem non in ea tantum epistola ad Concilium data, sed & in aliis idem profitetur epistolis tamquam validum firmatum a se decretum. Scite igitur sancteque Gregorius non spectare dixit ad Chalcedonense Concilium quæ de personis in Quinta Synodo statuta fuissent. Utinam ad ejusmodi Leonis decretum de confirmata ab eo Synodo Chalcedonensi respexissent schismatici illi, qui querebantur ob Tria damnata capitula irrogatam esse injuriam Concilio Chalcedonensi; hoc idem attendissent &

(a) Leo
ep. 61.

illi qui adversus eos pugnabant pro Quinta Synodo: certe quidem auctoritate Leonis liberassent se & alios a tot tantisque undique per orbem plurimis annis excitatis turbis, rixis, atque schismatibus; cum nullus jure queri potuisset, si quæ in eodem Concilio minime reperirentur esse probata, quoquo modo corrigerentur: neque enim eidem Synodo plus esse tribuendum, quam tribuisset Leo qui confirmavit, quis jure dicere potuisset.

Sed ad Gregorium redeamus, cui non contra schismaticos tantum, sed & contra hæreticos fuit hoc anno certandum, qui depascebantur Africanam Ecclesiam. Erant hi Donatistæ, de quibus supra: de his enim in epistola ad Pantaleonem Episcopum hæc habet (b):

In illis igitur partibus (quantum didicimus) ita Donatistarum crevit audacia, ut non solum de suis Ecclesiis auctoritate pestifera eiciant Catholicæ fidei sacerdotes; sed & quos vera confessione aqua salutaris abluerat, rebaptizare non metuunt. Exclamat valde de his adversus Africanos Orthodoxos Episcopos, atque post objurgationem hæc habet (c): Comperimus siquidem Donatistarum stimulos sic in illis partibus gregem turbasse Dominicum, ac si nullius pastoris moderamine regeretur; nunciatumque nobis est (quod dicere sine gravi dolore non possumus) quod plurimi eorum venenatis jam sint dentibus laniati, &c. Hortatur eos pluribus malo resistere, atque coacto Concilio, omnique studio obviare. Hæc quidem in Numidia coercenda mandat ab ejus provinciæ Episcopis.

Cæterum quod pertinet ad Episcopum Carthaginensem, tantum abest ut socors in his fuerit, ut etiam a nimio impetu, quo adversus eos impellebatur, fuerit revocandus. Siquidem infuetas pœnas, habito tunc Concilio, sanxit adversus negligentes Episcopos, nempe ut qui hæreticos non inquirerent & expellerent, dignitate atque bonis privandi essent. Quod quia prævidebat Gregorius majores concitaturum inter Episcopos discordias, quæ magis ad propagandas quam ad destruendas hæreses proficerent; eas ab ipso tunc non promulgandas, prudenter sane persuasit. Hæc enim habet post alia in ejus commendationem præmissa:

(d) Desiderarem omnes hæreticos a Catholicis sacerdotibus vigore semper rationeque compefci: tamen subtiliter intuentes omnino nos tetigit, ne per ea quæ apud vos gesta sunt, aliorum consiliorum Primatibus (quod avertat Dominus) generetur scandalum. Sententia namque a vobis prolata est in conclusione gestorum: in qua dum pro investigandis illis hæreticis admonetis, subintulistis, eos qui negli-

VI.

(b) Greg.
l. 3. ep. 32.
Indict. 12.
De Donatistis in Africa invalescentibus.

(c) Greg.
l. 3. ep. 35.
Ind. 12.

VII.
Dominici Epif. Carthag. coercetur impetus indictus.

(d) Greg.
l. 4. ep. 3.
Indict. 13.

gligunt, substantiarum dignitatumque privatione plectendos. Optimum est igitur, frater carissime, ut in his quæ foris corrigenda sunt, prius charitas interna servetur ut simus mente subiecti. Quod maxime vestra gravitatis proprium iudicamus, etiam personis dignitate minoribus. Tunc enim totis coadunatis viribus, hæreticorum commodius obviatis erroribus, cum secundum morem sacerdotii vestri, studueritis Ecclesiasticam interius custodire concordiam. Hæc ad Episcopum Carthaginensem Gregorius. Laborasse idem Pontifex cognoscitur adversus Manichæos hæreticos in Sicilia degentes, ut ejus hoc anno datæ litteræ indicant.

VIII.
Laborat
Gregor.
in Judæ-
orum con-
versione.
(a) Greg.
l. 4. ep. 6.
Ind. 13.

Allicit ad
conversionem
Judæos spe
lucris.

(b) Greg.
l. 3. ep. 31.
Ind. 12.

IX.
Barbari-
cini quin-
nam fue-
rint.

De convertendis quoque Judæis fuit hoc anno valde sollicitus; quos non violentia, sed spe præmii allici debere iussit, ita de eis, scribens ad Cyprianum diaconum (a): *Pervenit ergo ad me, esse Hebræos in possessionibus nostris, qui converti ad Deum nullatenus volunt. Sed videtur mihi, ut per omnes possessiones, in quibus ipsi Hebræi esse noscuntur, epistolas transmittere debeas, eis ex me specialiter promittens, quod quicumque ad verum Dominum Deum nostrum Jesum Christum ex eis conversus fuerit, onus pensionis ejus ex aliqua parte minuetur. Quod ita quoque fieri volo, ut si quis ex eis conversus fuerit: si solidi pensionem debet, tremissis ei relaxari debeat: si tres vel quatuor, unus solidus relaxetur: si quid amplius, jam juxta eundem modum debet relaxatio fieri, vel certe juxta quod dilectio tua prævidet: ut & ei qui convertitur, onus releveretur, & Ecclesiastica utilitas non gravi dispendio prematur. Nec hoc inutiliter facimus, si pro levandis pensionum oneribus eos ad Christi gratiam perducamus: quia etsi ipsi minus fideliter veniunt, hi tamen qui de eis nati fuerint jam fidelibus baptizantur. Aut ipsos ergo, aut eorum filios lucratur: & ideo non est grave, quicquid de pensione pro Christo dimittimus. Hactenus de Judæis, de quibus & hæc eodem hoc ipso anno ad Anthemium subdiaconum (b):* *His quos de Judaica perditione Redemptor noster ad se dignatur convertere, rationabili nos oportet moderatione concurrere, ne victus (quod absit) inopiam patiantur. Ideoque tibi hujus præcepti auctoritate mandamus, quatenus filiabus Justæ ex Hebræis, id est, Julianæ, Redemptæ, & Fortunatæ, a tertiadecima succedenti Indictione, annis singulis solidos . . . dare non differas, quos tuis noveris modis omnibus rationibus imputandos.*

Quantum præterea impenderit operis, ut Gentiles Barbaricinos dictos, populos in Sardinia commorantes, ad Christianam religionem converteret, scriptæ ad diversos hoc anno ab ipso epistolæ fi-

dem faciunt. Accidit enim, ut cum Wandali Africa potiti essent, barbaros eisdem ad Aurasiū montem omnium altissimum positos, abactos, ne eos paterentur infestos, in Sardiniam insulam relegarint. Id Procopius tradit (c), qui hæc de his addit: *Eos non admodum multos cum uxoribus in Sardiniam mittentes, hic sunt dominati. Præcedente autem tempore montes occupavere qui prope Calarim sunt: ac primo quidem clanculum latrocinia in vicinos exercentes, postea vero non minus quam ad tria milla crevere, & manifesto excursionem facientes, minime latere curaverunt, ac omnem circa oram depopulati sunt; quamobrem Barbaricini a vicinis appellati sunt.* Hæc de his Procopius. Sunt iidem hi de quibus Justinianus de officio Præfecti prætorio Africæ lege secunda ita scribit: *In Sardinia autem habemus Ducem ordinari, & eum juxta montes ubi barbaricæ gentes videntur sedere, habentem milites pro custodia locorum, quantos & ibi tua magnitudo providerit, &c.* Perseverantibus vero his in Gentilitio cultu ut olim erant, cum nec locorum Episcopis ulla cura esset ut eos redderent Christianos: mirum in modum sanctus Gregorius doluit, fegnesque pastores ad eorum conversionem litteris excitavit: sed & Felicem & Cyriacum Dei ministros in Sardiniam misit ad hos convertendos ad fidem, quos suis litteris Duci Sardinie commendavit: etenim de his in data ad Zabardam Ducem Sardinie epistola ista habet (d):

Scriptis fratris & coepiscopi mei Felicis, & Cyriaci servi Dei gloriæ vestræ bona cognovimus: magnasque omnipotenti Deo gratias agimus, quod talem Ducem Sardinia suscepit, qui sic sciat quæ terrena sunt Reipublicæ exolvere, ut bene etiam noverit omnipotenti Deo obsequia patriæ cælestis exhibere. Scripserunt etenim mihi, quod eo pacto cum Barbaricinis facere pacem disponitis, ut eosdem Barbaricinos ad Christi servitium adducatis. Hac de re valde lætatus sum, & dona vestra (si omnipotenti Deo placuerit) citius serenissimis Principibus innotesco. Vos ergo quod cœpistis, explete: omnipotenti Deo devotionem vestræ mentis ostendite. Eos quos illuc ad convertendos Barbaricinos transmisimus, quantum valetis, adjuvate, scientes quod talia opera multum vos & ante terrenos Principes & coram cælesti Rege prævaleant adjuvare. Hæc ad Sardinie Ducem Gregorius, qui & ad ipsorum Barbaricinorum Ducem jam Christianum redditum has litteras dedit (e):

Cum de gente vestra nemo Christianus sit: in hoc scio quia omni gente tua es melior, quia tu in ea Christianus inveniris. Dum enim Barbaricini omnes ut in-

(c) Procop.
de bello
Vand. l.

2.

(d) Greg.
l. 3. ep. 25.
Ind. 12.

X.
Ducem
admonet
de con-
versione
infidelium.

(e) Greg.
l. 3. ep. 27.
Ind. 12.

XI.
Greg. ep.
ad Ducem
Barbari-
cinorum.

scu

sentata animalia vivant, Deum verum nesciant, ligna autem & lapides adorent; in eo ipso quod Deum verum colis, quantum omnes antecedas, ostendis. Sed fidem quam percepisti, etiam bonis actibus & verbis exequi debes, & Christo, cui credis, offerre, quod praevalens ut ad eum quoscumque potueris adducas, eosque baptizari facias, & aeternam vitam diligere admoneas. Quod si fortasse ipse agere non potes, quia ad aliud occuparis: salutans, peto ut hominibus nostris, quos illuc transmisiimus, fratri scilicet & Coepiscopo meo Felici, filioque meo Cyriaco servo Dei, solatiari in omnibus debeas: ut dum eorum labores adjuvas, devotionem tuam omnipotenti Domino ostendas, & ipse tibi in bonis actibus adiutor sit, cujus tu in bono opere famulis solatiaris. Benedictionem vero sancti Petri Apostoli per eos vobis transmisiimus, quam peto ut debeatis digne suscipere. Hac tunc ad Barbaricinorum Ducem Gregorius.

rius, haud dubitans, si munus suum pastores expleant, laborem eorum inanem minime cessurum. Etenim vivus (b) & efficax est sermo Dei, penetrabiliorque omni gladio ancipiti: cum de eodem Dei sermone (c) sit pariter dictum, quod missum non revertatur inane, sed perficiet opus, cujus causa proditum est.

Et quid mirum si Episcopum socordem ita redarguat, qui & nobiles quoque ejus insulae accolae vehementer (d) increpat, quod Barbaricinos in suis villis colonos habentes, paterentur eisdem ligna & lapides adorare? Eadem ergo occasione ordinari praecepit (e) Episcopum in Phausiana, ubi diu ante esse desierat; ut qui illic Gentiles essent, ab eo ad fidem converterentur. Quae autem haec secuta sint, ex litteris ejusdem Gregorii anno sequenti datis ad Constantiam Augustam intelligi satis potest, nimirum eosdem esse ad fidem conversos, sed baptizatos licet, adhuc pressos remansisse pensitatione illa, quam ante solvere cogebantur si voluissent idola colere. Quod quidem indigno animo Gregorius ferens, eandem Augustam, ne id fieret, vehementer admonuit (f):

Porro eadem epistola de aliis Januarii Archidiacono peccato carnis inquinato, illud firmiter statuens, ut qui post susceptum sacrum ordinem in carnis peccatum lapsus esset, numquam amplius ad altaris ministerium admitteretur. Demum in fine epistolae ista habet consideratione quidem haud levi digna: Pervenit quoque ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, quod presbyteros chrismate tangere in fronte eos qui baptizati sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum veterem usum Ecclesiae nostrae fecimus. Anno enim superiori de his ita scripserat ad eundem Januarii Gregorius (g): Presbyteri baptizatos infantes signare sacro in frontibus chrismate non praesumant, sed presbyteri baptizatos ungant in pectore, ut Episcopi postea urgere debeant in fronte. At vero quod graviter ista accepta audisset Gregorius, indulgit, ut & presbyteri, ubi deessent Episcopi, hoc facerent, cum subdit in data hoc anno epistola: Si omnino hac de re aliqui contristantur, ubi Episcopi desunt, ut presbyteri etiam in frontibus baptizatos chrismate tangere debeant, concedimus. Haec Gregorius, in quem plerique oblatrant (h) tamquam errantem, ex his conclusionem illam elicientes prorsus inanem, posse etiam in iis quae sunt fidei Romanos Pontifices errare: quod tam falsum est, quam quod asserunt, errasse Gregorium minime verum.

Cum enim in his quae sunt de essentia sacramenti Romanum Pontificem muta-

(b) Hebr. 4.

(c) Isa. 55.

XIII.

(d) Greg. l. 3. ep. 23. Ind. 12.

(e) Greg. l. 3. ep. 29. Ind. 12.

(f) Greg. l. 4. ep. 33. Ind. 13.

XIV.

(g) Greg. l. 3. ep. 9. Ind. 12.

Presbyteris concessum chrismate in fronte.

(h) Duran. in 4. d. 7. q. 4. Hebr. in questio. de Confir. art. ult.

XV.

XII.
De Barbaricinis convertendis.

(a) Greg. l. 3. ep. 20. Ind. 12.

Profecti itaque Felix Episcopus & Cyriacus Abbas in Sardiniam, reperientes primariam eius insulae Ecclesiam Calaritam negligentia pastoris incultam, & colonos agrorum Ecclesiae Barbaricinos aequae ut alios perseverare infideles, de his omnibus, litteris monuerunt S. Gregorium Papam. Qui ad ipsum Januarii Episcopum, eum segnitiei redarguens, de his scripsit, ubi primum de clericis a laicis oppressis ista praefatur (a): Fratris & coepiscopi nostri Felici & Cyriaci Abbatis relatione cognovimus, quod in insula Sardinia sacerdotes a laicis iudicibus opprimantur, & fraternitatem tuam ministri sui despiciant; dumque solum simplicitati a vobis studetur, quantum videmus, disciplina negligitur. Unde hortor, ut omni excusatione postposita, Ecclesiam quam suscepisti, auctore Deo regas, disciplinam clericos tenere cogas, nullius verba metuere studeas. Et paulo post de Barbaricinis ista: Accidit autem aliud valde lugendum, quia ipsos rusticos, quos habet Ecclesia tua, nunc usque in infidelitate remanere, negligentia fraternitatis vestrae permisit. Et quid vos admoneo; ut extraneos ad Deum adducatis, qui vestros ab infidelitate corrigere negligitis? Unde necesse est vos per omnia in eorum conversionem vigilare. Nam si cujuslibet Episcopi in Sardinia insula Paganum rusticum invenire potuero, in eundem Episcopum fortiter vindicabo. Jam vero si rusticus tantae fuerit perfidiae & obstinationis inventus, ut ad Dominum Deum venire minime consentiat; tanto pensionis onere gravandus est, ut ipsa exactio sui poena compellatur ad rectitudinem festinare. Haec de his Gregorius.

Ann. Eccl. Tom. X.

C c c c re

Defendi-
tur S.
Grego-
rius a ca-
lumnia .

re aliquid posse, minime concessum dicant; & illud affirmant de essentia ejus esse sacramenti, ut ab Episcopo ministraretur: sicut primum est absolute verissimum, ita posterius falsum: licet enim id sit proprium ac peculiare munus Episcopi, atque statim ut creatus est Episcopus, illi inhæreat, ut semper ejus ministerio character imprimatur: tamen ex delegatione Summi Pontificis presbyter id efficiet erga illos tantum pro quibus eam potestatem accepit, secus in aliis: sed & in eo præstat Episcopus, quod consignans non sibi subditum, licet peccet, vim tamen suam, characterem imprimendo, collatum sacramentum operatur. Ut autem retundamus eorum sententiam, qui ministerium Episcopale constituunt esse de essentia sacramenti, accipe quid dicat sanctus Hieronymus scribens adversus Luciferianos: *Quod si, inquit, hoc loco quæris: Quare in Ecclesia baptizatus nisi per manus Episcopi non accipiat Spiritum sanctum, quem nos asserimus in vero baptisate tribui? Discite hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post ascensum Domini Spiritus sanctus ad Apostolos descendit; & multis in locis idem factum reperitur ad honorem potius sacerdotii, quam ad legis necessitatem.* Cum igitur dicat sanctus Hieronymus, potius ad honorem, quam ad necessitatem eam Episcopi in sacramento Confirmationis functionem pertinere: intelligere potes non adeo esse de sacramenti essentia, ut jubente Pontifice, non possit impleri per presbyterum. In quam sententiam definitum intelligas in sacrosanctis Oecumenicis Conciliis Florentino ac Tridentino, nimirum, Confirmationis ordinarium ministrum esse Episcopum: ex quo possit intelligi, extraordinarie a Papa id posse committi (ut Gregorius fecit) presbytero, necessitate tamen urgente, ne præter consuetudinem Ecclesiæ morem quid innovetur.

XVI.
De Maxi-
mo Salo-
nitano in-
truso .

(a) Greg.
l. 3. ep. 20.
Indist. 12.

(b) Greg.
l. 4. ep. 15.
Ind. 13.

Quod pertinet ad reliquas S. Gregorii res gestas cum Episcopis: hoc eodem quoque anno, cum in electione Maximi pseudoepiscopi Salonitani, quasi Imperatoris iussione prætenso, persisterent, Dalmatiæ Episcopi, eundemque animo obstinato consecrassent; omnes a communione suspendit (a). Extitit & severus censor in redarguendis Episcopis illis, qui non ut decet Episcopos viverent: & inter alios Ravennatem Antistitem Joannem corripuit, quem alias etiam antea corripuisse demonstratum est. Sed accipe, qualem esse velit Episcopum, dum quæ inesse in ipso nolit, ostendit (b): *Primum, inquit, me hoc contristat, quia mihi fraternitas tua duplici corde scribit, & alia blandimenta in epistolis suis exhibet, alia in lingua sua seculariter osten-*

dit. Deinde grave mihi est, quia irrisiones illas, quas habere notarii adhuc pueri solent, usque hodie frater meus Joannes in lingua sua retinet: mordaciter loquitur, & quasi de tali astutia lætatur: amicis præsentibus blanditur, de absentibus obloquitur. Tertio grave mihi & omnino execrabile est, quia servis suis quæ hora furit, turpia crimina imponit, ut effeminati & adhuc graviter hoc apertius vocentur. Post hæc accessit, quod disciplina ad vitam clericorum custodiendam nulla est, sed tantummodo se clericis suis dominum exhibet. Ultimum vero est, quod tamen pondere elationis primum est, scilicet de usu pallii extra ecclesiam. Et paulo post: Et quidem omnipotenti Deo gratias ago: quia eo tempore quo ad me hoc pervenit, quod ad aures decessorum meorum numquam pervenerat, Longobardi inter me & Ravennatem civitatem positi fuerant. Nam ostendere forsitan hominibus habui, quantum scio esse discretus. Hæc & alia, figens aculeum. Corrigens insuper lapsum Episcopum Saturninum post depositionem sacris se miscentem, vix ut inter laicos communicare possit indulget (c). Monuit & Constantium Mediolanensem Episcopum de corrigendis clericis, quos nosset sibi subjectos. Redarguit Felicem Sirmii Episcopum, quod suo Metropolitanò obedire despiceret (d). Admonuit vero & Joannem Episcopum Primæ Justinianæ, & ad exactam curam pastorem præstandam epistola (e) scripta reddidit vigilantem.

Monachos etiam sub regulari contineri disciplina laboravit: cujus rei gratia, ne laicorum consuetudine solverentur, vetuit ne commatres facerent, neve mulieres accederent ad monasterium, deque his scripsit ad Valentinum Abbatem. (f) Vetuit insuper, ne quis clericus, licet videretur probatæ vitæ, monasteriis præficeretur. De his sunt litteræ ad Joannem Ravennatem Episcopum, ubi inter alia (g): *Nemo enim potest & Ecclesiasticis obsequiis deservire, & in monachica regula ordinate persistere; ut ipse monasterii distractionem teneat, qui quotidie in ministerio Ecclesiastico cogitur permanere.* Redarguit hac ex causa Victorem (h) Panormitanum Episcopum, quod monialium curam despiciat, quam ipse Gregorius tam longe absens suscipere cogatur: nam inter alia: *Cujus enim inquit, jam culpa sit intelligis, ut ego tam longe posuius, quæ in civitate tua aguntur agnoscam, & tot curis occupatus, quæ fieri debeant disponam.* Monuit & Episcopum Mediolanensem, ne Abbas ob culpam depositus (i) post pœnitentiam recipiat locum suum. Insuper moniales deferentes monasterium, & ad nuptias transeuntes, per Exarchum defen-

(c) Greg.
l. 4. ep. 5.
Ind. 13.

(d) Greg.
l. 4. ep. 7.
Ind. 13.

(e) Greg.
l. 4. ep. 15.
Ind. 13.

XVII.
De rebus
monacho-
rum bene
disponen-
dis.

(f) Greg.
l. 3. ep. 40.
Ind. 12.

(g) Greg.
l. 4. ep. 1.
Ind. 13.

(h) Greg.
l. 4. ep. 4.
Ind. 13.

(i) Greg.
l. 4. ep. 17.
Ind. 13.

(a) Greg. 2.4. ep. 18. XVIII. fas, vehementer infectatus est (a). Vacantibus Ecclesiis optimos curavit eligi sacerdotes, curam interea illarum mandans haberi. Id præstitit Ecclesiæ Hortonensi (b), itidem Capuanæ (c), defuncto in Urbe Festo Episcopo. Idem præstitit etiam Ecclesiæ Agrigentina (d), alteri ea commissa Episcopo, donec Gregorius ejus Episcopus Romæ accusatus, & in Urbem ab ipso Pontifice ad dicendam causam venire jussus (e) subiret Apostolicæ sedis judicium. Vocaverat antea accusatores ejus, scribens ad Maximianum Episcopum Syracusanum (f). Extant Acta Gregorii Agrigentini Græce scripta; sed a Græco auctore dum ampliantur, fide minuuntur, cum multa addantur, quæ sint haud in omnibus tuta, in his præsertim, quæ ad causam spectant, quam accusatus Romæ dixit. Etenim etsi re vera vir sanctus calumniam passus ab accusatoribus est, & Romam venire coactus: haud probantur quæ de Eleusio in ipsius absentia curatore ejus Ecclesiæ ibi dicuntur: repugnant enim his ad Petrum Tracolitanum Episcopum datæ epistolæ, cum ei S. Gregorius commisit illius Ecclesiæ visitationem & curam. Sed & ridicula ibidem & fabulosa esse probantur, quæ habentur de lignis Tiberis ripas hinc inde positas pertinentibus & immobiliter inhærentibus. Illa præterea de eodem Gregorio Agrigentino misso ab eodem Gregorio Papa Constantinopolim ad Patriarcham, absque exemplo antiquo probantur asserta: repugnant enim Ecclesiæ Romanæ consuetudini. Hæc & alia cum minus fide constantia reperiantur apposita ab impostore, in dubium reliqua revocantur, quæ vera certa que esse noscuntur, nempe ipsum Gregorium Agrigentinum vitæ sanctitate claruisse, & in Ecclesiasticis tabulis inter sanctos relatum esse, atque tum a Latinis tum a Græcis ejus memoriam frequentari.

NIX.
Locorum
sancto-
rum cu-
ram agit.

Qui igitur longe positarum Ecclesiarum quam exactissimam curam gessit, haud prætermisit ex more Urbana curare, loca sancta perspicere, propensioemque de illis sollicitudinem gerere. Ut plane videas, ipsum in eo potissimum laborasse, ut qualis nomine diceretur, opere in omnibus vigilantissimus inveniretur. Hoc enim anno lustrans in Urbem omnes quæ erant Ecclesias, omnium curam gessit: & inter alias Ecclesiam S. Agathæ in Subura, de qua superius, ad Catholicum cultum jam redditam, bonis locupletare curavit, in integrum restitutam in ea quæ Gothorum temporibus possidebat. Insuper ecclesiam S. Pancratii extra portam Aureliam positam, a clericis derelictam, monachis tradidit, de his scribens ad Maurum Abbatem (g), quem illi præfecit. Sed & locorum venerabili-

(g) Greg. 1.3. ep. 19. Ind. 12.

Ann. Eccl. Tom. X.

lium etiam longe positorum propensio-rem curam gessit. Tunc accidit ut redargueret Joannem Calaritanum Episcopum hospitalium curam negligentem, jubens (b) ut xenodochiorum diligentissimam curam gerant Episcopi, qui nonnisi religiosos homines, nempe clericos, qui non subiaceant sæcularium Judicum potestati, illis præficiant. Hæc de his quæ ad sacra loca tum Romæ, tum alibi posita spectant.

(b) Greg. 1.3. ep. 24. Ind. 12.

Sed ne Urbis ipsa sacris in ea positis spoliaretur sanctorum reliquiis, sollicitior fuit. Accidit namque, ut hoc eodem anno, cum Constantina Augusta in suo palatio Ecclesiam in memoriam sancti Pauli ædificasset, putarit eam coonestandam ejusdem Apostoli sacris reliquiis: cujus rei gratia scripsit ad ipsum Gregorium Romanum Pontificem, ut Constantinopolim mitteret ejusdem Apostoli caput, sive partem aliquam ejus corporis. Acceptis his ab Augusta litteris sanctus Pontifex, quod rem nimis grandem petiisset, negaturus omnino, redditis litteris, multipliciter sibi id minime licere excusat. Epistolam autem, quod multa scitu digna ad historiam pertinentia habeat, hic integram describendam duximus, quæ sic se habet (i):

XX.
Augustæ
consilium.

Serenitas vestræ pietatis, religionis studio & sanctitatis amore conspicua, propter eam quæ in honorem S. Pauli Apostoli in palatio ædificatur ecclesiam, caput ejusdem S. Pauli, aut aliud quid de corpore ipsius suis ad se jussionibus a me præcipit debere transmitti. Et dum illa mihi desiderarem imperari, de quibus facillimam obedientiam exhibens, vestram erga me amplius potuissem gratiam provocare; major me mæstitia tenuit, quod illa præcipitis, quæ facere nec possum, nec audeo. Nam corpora sanctorum Petri & Pauli Apostolorum tantis in Ecclesiis suis coruscant miraculis atque terroribus, ut neque ad orandum sive magno illuc timore possit accedi. Denique dum beata recordationis decessor meus, quia argentum quod supra sacratissimum corpus B. Petri Apostoli erat, longe tamen ab eodem corpore fere quindecim pedum spatium mutare voluit; signum ei non parvi terroris apparuit. Sed & ego aliquid similiter ad sacratissimum corpus S. Pauli Apostoli meliorare volui: & quia necesse erat, ut juxta sepulcrum hujusmodi effodi altius debuisset; Præpositus loci ipsius ossa aliqua non quidem eidem sepulcro conjuncta reperit: quæ quoniam levare præsumpsit, atque in alium locum transponere, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est.

(i) Greg. 1.3. ep. 30. Ind. 12.

XXI.
Constantina Aug.
petit caput S. Pauli Apostoli.

Præter hæc autem sanctæ memoriæ decessor meus itidem ad corpus S. Laurentii martyris quædam meliorare desiderans,

XXII.

Refossium
damno
fossorum
corpus S.
Laurentii.

dum nescitur ubi venerabile corpus ipsius esset collocatum, & effoditur exquirendo, subito sepulcrum ipsius ignoranter apertum est; & ii qui presentes erant atque laborabant monachi & mansionarii, quia corpus ejusdem martyris viderunt, quod quidem minime tangere presumpserunt, omnes intra decem dies defuncti sunt: ita ut nullus vitæ superesse potuisset, qui sanctum justum corpus illius viderat. Cognoscat autem tranquillissima domina, quia Romanis consuetudo non est, quando sanctorum reliquias dant, ut quicquam tangere presumant de corpore; sed tantummodo in pixide brandeum mittitur, atque ad sacratissima corpora sanctorum ponitur: quod levatum, in ecclesia quæ est dicanda, debita cum veneratione reconditur, & tantæ per hoc ibidem virtutes fiunt, ac si illuc specialiter eorum corpora deferantur. Unde contigit, ut beatæ recollectionis Leonis Papæ temporibus (sicut a majoribus traditur) dum quidam Græci de talibus reliquiis dubitarent, prædictus Pontifex hoc ipsum brandeum, allatis forficibus, incidit, & ex ipsa incisione sanguis effluerit.

XXIII.

In Romanis namque vel totius Occidentis partibus omnino intolerabile est atque sacrilegum, si sanctorum corpora tangere quisquam fortasse voluerit: quod si presumpserit, certum est, quia hæc temeritas impunita nullo modo remanebit. Pro qua re de Græcorum consuetudine, qui ossa levare sanctorum se asserunt, vehementer miramur, & vix credimus. Nam quidam monachi Græci huc ante biennium venientes, nocturno silentio, juxta Ecclesiam S. Pauli corpora mortuorum in campo jacentia effodiebant, atque eorum ossa recondebant, servantes sibi dum resederent. Qui cum deprehensi, & cur hoc facerent, diligenter fuissent discussi, confessi sunt, quod illa ossa ad Græciam essent tamquam sanctorum reliquias portaturi. Ex quorum exemplo (sicut prædictum est) major nobis dubietas nata est, utrum verum sit, quod levare veraciter ossa sanctorum dicuntur. Vides ex his, lector, quantus esset in Catholica Ecclesia Christianorum ardor, ut reliquias sanctorum habere possent. Pergit vero idem Gregorius, veterem historiam referans:

Græcorum erga
sanctorum reliquias studium.

XXIV.
Orientales conati
repetere
corpora
Apostolorum.

De corporibus vero beatorum Apostolorum quid ego dicturus sum, dum constet, quia eo tempore quo passi sunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorum corpora sicut civium suorum repeterent? quæ ducta usque ad secundum Urbis miliarium, in loco qui dicitur ad Catacumbas collocata sunt: sed dum ea exinde levare omnis eo-

rum multitudo conveniens niteretur, ita eos vis tonitruum atque fulguris nimio metu terruit atque dispersit, ut talia denovo nullatenus attentare presumerent. Tunc autem exeuntes Romani, eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, levaverunt, & in locis, quibus sunt condita posuerunt. Quis ergo nunc, serenissima domina, tam temerarius possit existere, ut hæc sciens, eorum corpora non dico tangere, sed vel aliquatenus presumat inspicere? Dum igitur talia mihi a vobis præcepta sunt, de quibus parere nullatenus potuissim; quantum invenio, non vestrum est: sed quidam homines contra me pietatem vestram excitare voluerunt, ut mihi (quod absit) voluntatis vestræ gratiam subtraherent, & propterea quæsiverunt capitulum, de quo vobis quasi inobediens inveniret. Sed in omnipotente Domino confido, quia nullo modo benignissimæ voluntati surrepetur, & sanctorum Apostolorum virtutem, quos toto corde & mente diligitis, non ex corporali presentia, sed ex protectione semper habebitis.

Sudarium vero, quod similiter transmitti jussistis, cum corpore ejus est; quod ita tangi non potest, sicut nec ad corpus illius accedi. Sed quia serenissimæ dominæ tam religiosum desiderium esse vacuum non debet, de catenis quas ipse S. Paulus Apostolus in collo & in manibus gestavit, ex quibus multa miracula in populo demonstrantur, partem aliquam vobis transmittere festinabo, si tamen hanc tollere limando prævalero. Quia dum frequenter ex catenis eisdem multi venientes benedictionem petunt, ut parum quid ex limatura accipiant, assistit sacerdos cum lima; & aliquibus petentibus, ita concite aliquid de catenis ipsis excutitur, ut mora nulla sit: quibusdam vero petentibus, diu per catenas ipsas ducitur lima, & tamen, ut aliquid exinde exeat, non obtinetur. Hucusque Gregorii ad Augustam epistola, ita ejus illiberalem petitionem prudenter eludentis. Fuisse autem hæc omnia tentata molitionibus Joannis Episcopi Constantinopolitani, ostendetur inferius suo loco.

Eodem quoque anno Constantinopolim itidem ad Rusticianam Patriciam: (a) literas dedit, postquam e peregrinatione ad montem Sina reversa erat, Meminit in fine de nutrice sua Gregorius ibidem commorante, quam suo nomine salutari mandat. Cæterum sunt plura hujus anni monumenta charitatis Gregorii erga pauperes, impertientis illis annuas pensationes, vel dissolventis eorum æs alienum contractum: quæ tu consulas.

XXV.
De Sudario & catenis S. Pauli.

XXVI.
(a) Greg. l. 3. ep. 44. Ind. 12. De Rusticianam & nutrice S. Gregorii.

XXVII.
Synodus
Metensis.

Agitur hoc anno Metis in Gallia Synodus, in qua in ordinem redigitur Ægidius Rhemensis Eiscopus, reus majestatis convictus. Rei geste seriem habet Gregorius Turonensis anno decimoquinto Childeberti Regis, idemque in fine subdit (a): *In hac Synodo Basina Chilperici Regis filia, quam supra cum Chrodielde a communione remotam diximus, coram Episcopis solo prostrata veniam petiit, promittens se cum charitate Abbatissæ monasterium ingredi, ac de regula nihil transcendere. Chrodielde autem obstinata est, quod Leobovera Abbatissa in hoc monasterio commorante, ibidem numquam ingrederetur. Sed utrisque Rex Childebertus veniam impertiri deprecatus est: & sic in communionem receptæ, Pictavos regredi jussæ sunt, scilicet ut Basina in monasterium (ut præfati sumus) regrederetur, Chrodielde vero in villa, qua quondam Vvaddonis superius memorati fuerat, sibi a Rege concessa residere.* Hæc de his Gregorius, subdens (b) & de ultione divina in Chuldericum Sa-

(a) Greg.
Tur. l. 10.
c. 20.

(b) Greg.
Tur. l. 10.
c. 22.

PAGIUS
II.
Synodus
Metensis.

Ad num. XXVII. Gregorius Turonensis lib. 10. capp. 19. & 20. refert Episcopos Galliarum Metis congregatos fuisse, medio mense nono ad discutiendam causam Ægidii Rhemensis Episcopi, accusati quod Chilpericum filium Brunichildæ, & postea Chariberium Reges occidere tentasset. In eo Concilio Ægidius ab ordine Sacerdotali remotus est, & in exilium ductus. Præterea Basina, quam supra cum Chrodielde a communione privatam diximus, promisit se Monasterium Pictaviense ingressuram; Chrodielde vero in villa sibi a Rege concessa residendi facultatem obtinuit. Habita itaque Synodus medio mense Novembri, qui nonus est a Martio, a quo Turonensis annus incipit, idque anno quinto decimo Childeberti Regis, ut habet idem Turonensis. Quare ea retrahenda ad annum DXC. qui XV. est Childeberti.

III.
Diffidium
de Pascha-
te anni
DXC.

Ad num. XXVIII. Diffidium de Paschate a Gregorio Turonensi lib. 10. capp. 20. & 23. ac 24. narratum, quod Baronius hoc anno recitat, contigit, anno DXC. anno Childeberti Regis XV. Guntramni vero Regis anno XXIX. ut scribit Turonensis. Alii enim anno DXC. Dominicam Resurrectionem celebrarunt septimo Kal. April. die nempe XXVI. Martii, Luna decima quinta; alii die secunda mensis Aprilis, Luna XXII. Priores juxta Cyclos Alexandrinos, posteriores, quorum sententiam amplexus est Gregorius Turonensis cum suis Clericis juxta Cyclos Victorii. Diu agitata fuit hæc quæstio, utrum in Plenilunio, idest, Luna decima quinta Pascha a Christianis rite celebrari posset. Sopita nunc tamen ea est; primum enim ac citimum Pascha celebratur die XXII. Martii, quotiescumque Luna XIV. cum Æquinoctio in diem Sabbati cadit. Addit Gregorius: *Terra motus factus est magnus, XVIII. Kal. mensis quinti (idest mensis Julii, ideoque die XIV. mensis Junii) die quarto (idest feria quarta, quæ anno DXC. in diem XIV. Junii convenit) primo mane, cum lux redire capisset. Sol Eclipsim pertulit mense octavo mediante. Qui characteres annum DXC. certo designant. Mens enim octavus juxta Gregorium est October,*

xonem, qui dux fuerat eorum qui jussu Chrodielde invaserant basilicam S. Hilarii: etenim noctu in convivio vino repletus, ab eo suffocatus, mortuus in suo strato inventus est.

Quomodo autem hoc eodem anno occasione Cycli Victoris a nonnullis erratum est in Paschatis diei celebratione, ista addit (c): *Du bietas Paschæ fuit ob hoc, quod in Cyclo Victor Luna decimaquinta Pascha scripsit fieri. Sed ne Christiani ut Judæi sub hac Luna hæc solemnia celebrarent, addidit, Latini autem Luna vigesima secunda. Ob hoc multi in Galliis decimaquinta Luna celebraverunt, nos autem vigesima secunda. Inquisivimus tamen studiose: sed fontes Hispaniæ, qui divinitus implentur, in nostrum Pascha repleti sunt. Hæc Gregorius: sed de perenni miraculo de fontibus Hispaniæ anniversaria die Paschatis impleri consuetis, superius pluribus dictum est.*

Moritur hoc anno, seu potius ex correctione superiore, Mauritii Imperatoris

XXVIII.

(c) Ibid.
c. 23.
Erratum
in Pascha-
te.

XXIX.

cujus die IV. feria IV. hora circiter decima, Sol defecit. Nam mediante aliquo mense ex usu Gregorii & multorum aliorum Scriptorum idem est ac labente. Eam Eclipsim Solarem Petavius lib. 8. de Doct. Temp. pag. 832. juxta calculum Astronomicum explicat. Quod si anno DXC. Childebertus annum XV. Regni sui, Guntramnus vero annum XXIX. egerit, profecto Guntramnus anno DLXI. Childebertus anno DLXXV. regnare cæperat, liquetque utriusque Regis initium male a Baronio collocatum fuisse. De hoc diffidio Paschali legendus Bucherius lib. de Doct. Temp. cap. 10.

Ad num. XXIX. & seq. Gregorii Episcopi Antiocheni obitus ad superiorem Christi annum pertinet. Lambecius enim lib. 7. Bibliothecæ Cæsareæ pag. 168. asserit, inter alia Anastasii Patriarchæ Antiocheni Opera MSS. in ea asseruari Orationem, cui titulus est: *Anastasio Patriarcha Antiocheni Oratio, cum post viginti tres annos ad Thronum Patriarchalem reverteretur, habita die vicesimo quinto Martii, feria quarta Sancta hebdomadis, Indictione undecima, imperante piissimo Mauricio; qui characteres annum DXCIII. quo Pascha die XXIX. Martii celebratum, certo denotat. Legerat eam Orationem Nicephorus Callixtus, qui lib. 18. cap. 44. sermonem pacificum eam recte appellat, atque Anastasium in illa Mauricum Imp. laudibus efferre, quod ipsum exilio liberasset; sed in eo errat Nicephorus, quod utrumque Anastasium Patriarcham Antiochenum confundat, & Anastasio Juniori hunc sermonem perperam attribuat. Cum itaque hæc Oratio recitata fuerit ab Anastasio, scilicet Seniori, cum ad thronum Patriarchalem reverteretur, ejus restitutum in Sedem Antiochenam anno superiori contigit, eodemque post diem XXV. mensis Martii Gregorius Patriarcha Antiochenus e vivis abiit; cum ante mortem ejus Episcopatum suum Anastasius occupavit, teste Evagrio libro 6. cap. ultimo ubi de Gregorio scribit: *Mortuus est eo tempore, quo Senioris quidem Roma Gregorius successor Pelagii, Junioris autem Roma Joannes Epi.**

IV.
Obitus S.
Gregorii
Episcopi
Antiocheni.

(a) Evagr.
l. 6. c. 23.
De obitu
Gregorii
Episc. An-
tiocheni.

toris anno sequenti Gregorius Episcopus Antiochenus, de quo ista Evagrius (a): Non longo tempore post Gregorius podagra correptus, qua maxime torquebatur, cum medicamentum ex Hermodactylo (sic enim vocatur) confectum, quod medicus, quidam ei dedisset, ebibisset, exiit e vita. Moritur autem tempore, quo Gregorius, qui successerat Pelagio, Episcopatum antiquæ Romæ gessit, novæ autem Joannes, & Alexandria Eulogius, ut supra dixi, & Anastasius Antiochiæ, qui post vigintitres annos ad suam sedem restitutus fuisset, & Hierosolymorum Joannes, qui paulo post obiit mortem, & nemo adhuc ad illius Episcopatus gubernacula capeffenda designatus est. Hæc Evagrius, cui consentiunt sancti Gregorii papæ litteræ (b); ex quibus habetur, Anastasium restitutum in sedem Antiochenam sub Indictione decimartertia, quæ hoc anno incipit: dicemus de his anno sequenti suo loco. Sed quod

(b) Greg.
l. 4. ep. 37.

PAGIUS

Episcopatum gerebant; Alexandria Ecclesia Eulogius, Antiochena vero præsidebat Anastasius, post tres ac viginti demum annos in Sedem suam restitutus. Hierosolymitana autem Ecclesia Joannes Pontificatum administrabat. Quo non multo post mortuo, nemo etiamnum Ecclesia gubernationem suscepit. Atque hic Historia nostra finis esto, anno scilicet duodecimo Principatus Mauricii Tiberii.

V.
Patriar-
charum
Antiochia
chronota-
xis hoc se-
culo accu-
rata.

Nicephorus in Chronico annos XXIV. Gregorio Antiocheno attribuit, utrimque scilicet incompletos, & ab anno DLXX. deducendos. Cumque titulus Orationis ab Anastasio Seniori in sua restitutione pronunciata antiquus sit, uti notat Lambecius laudatus, ex eo Patriarcharum Antiochenorum chronotaxis ab Euphrasii Patriarchæ morte, quam mense Maio anni Christi DXXVI. accidisse constat, valide confirmatur, liquetque ab eo tempore ad hujus sæculi finem eorundem Patriarcharum initia, & finem suis annis a nobis reddita fuisse. Ad hæc cum ea Anastasii Oratio his verbis auspicietur: Pacem, & iterum Pacem, & tertium Pacem, in honorem videlicet Sanctissima Trinitatis, &c. apparet Gregorium Magnum lib. IV. Epist. XXXVII. qua S. Anastasio de reditu ad Ecclesiam Antiochenam congratulatur ad eandem respicere, cum his verbis eam exordiat: Gloria in excelsis Deo, & in terra Pax hominibus bonæ voluntatis, quia magnus ille fluvius, qui quondam arenia Antiochia saxa reliquerat, tandem ad proprium alveum reversus, subiectas & juxta positas valles rigat, &c. Et eandem his verbis claudat: De vita igitur vestra dicamus pariter, & dicamus omnes: Gloria in excelsis Deo, & in terra Pax hominibus bonæ voluntatis. Sed de ea epistola rursus anno sequenti, quo eam Baronius recitat.

VI.
Mortuus
postquam
Anastasius
in Sedem
Antioche-
nam est
restitutus.

Fallitur itaque Auctor Chronici Alexandrini, qui sub Indictione X. anno nempe Christi DXCII. inquit: Hoc anno Anastasius Antiochia Patriarcha Antiochiam rediit post mortem Gregorii Patriarchæ (μετὰ τὴν θάνατον τοῦ Γρηγορίου &c.) qui vivus etiam Anastasium receperat. Nam ex Oratione laudata Anastasii constat, hunc nonnisi anno DXCIII. in Sedem restitutum esse. Recte quidem scribit Auctor Chronici Alexandrini Gregorium,

post vigintitres tantum annos restitutum ipsum affirmat Evagrius id factum intelligas anno sequenti, tot enim anni reperiuntur ab anno quingentesimo septuagesimosecundo usque ad annum quingentesimum nonagesimumquintum, quo & finem imponit historiæ: nam subdit:

Hoc loco historiæ finem imponere, animus est, anno scilicet duodecimo regni Mauritii Tiberii Imperatoris Romani. Etenim sequenti anno, quo absolvit historiam suam, annus expletur, Mauritii nonus, & decimus inchoatur. Emendatum habes Evagrium apud Photium in Bibliotheca, ubi de Evagrio agens, ait ipsum suam produxisse historiæ usque ad annum decimum Mauritii Imperatoris. Sed ipsum Evagrium perorantem audiamus, cum sic ait: Res, quæ deinceps sequuntur, his quibus libitum fuerit narrandas, monumentisque litterarum prodendas relinquere, animus est. Quod si quicquam a nobis vel omissum negligentia, vel

XXX.
Evagrii
historiæ
finis.

dum adhuc viveret, Anastasium recepisse; cum hac in re Evagrium laudatum consentientem habeat. Sed perperam tradit Anastasium post mortem Gregorii Patriarchæ Antiochiam rediisse. Colitur Gregorius in Menæis Græcorum. Combefisus Tomo I. Auctarii Bibliothecæ Patrum pag. 827. notat, eum in Indice librorum Palatii, & ab Andrea Cretensi & aliis vocari Sanctum, refertque piæ ac eruditæ Orationem Antiochiæ extra Urbem, ac in cœmeterio habitam, ubi S. Joannes Chrysofomus adhuc Antiochenus Presbyter, duas & ipse habuit, quæ extant Tomo 5. editionis Ducæi. Depositus fuerat Anastasius anno Christi DLXX. a quo ad annum DXCIII. anni sunt tres ac viginti, quot Gregorio assignant Nicephorus & Oratio MSS. de quibus supra: nec dissentit alter Nicephorus in Chronico, uti jam insinuavimus.

Baronium ex laudatis Evagrii verbis suspicari, ait Valesius in Notis ad Evagrium, Gregorium Antiochenum mortuum esse anno Mauricii XII. Cur enim, inquit Valesius, diceret Evagrius, se anno XII. Imperii Mauricii Historiam suam terminasse, nisi antea aliquid retulisset, quod gestum erat anno ejusdem Mauricii duodecimo? Verum pergat Valesius, non videtur Evagrius his verbis id significare voluisse. Scribit enim, Gregorium Antiochenum fato functum esse, Gregorio quidem Romanam, Eulogio autem Alexandrinam Ecclesiam administrante; Joanne vero Hierosolymis præside. Qui cum haud non multo postea e vivis abiisset, neminem adhuc ejus locum successum fuisse dicit. Non igitur Gregorii morte Historiam suam terminavit Evagrius, cum post ejus mortem Joannem Hierosolymitanum Episcopum obiisse referat, & post ejus interitum neminem ad huc eo tempore, quo hæc scribebat, substitutum esse. Id ergo tantum his verbis significat Evagrius, se hæc scripsisse anno duodecimo Imperii Mauricii. Ita Valesius. Photius vero in Bibliotheca Cod. 29. ubi Historiam Evagrii, recenset, ait: ἀρχὴν ποιημένην τὸ τέλος τῆς σωκράτους καὶ θεοδώρου ἰστορίας, καὶ κοτίσθαι μετὰ τῆς βασιλείας Μαυρικίου, ἔτος δὲ δὲ κατὰ

VII.
Evagrius
Historiam
suam non
produxit
ultra an-
num
DXCIII.

vel minus accurate expositum videatur: nemo nobis crimini det, illud secum cogitans, nos historiam dispersam dissipatamque in unum collegisse, quo utilitati hominum, quorum gratia tantos, & tam graves labores suscepimus, inserviremus. Aliud præterea opus a nobis elaboratum est, quod relationes, epistolas, decreta, orationes, disputationes, & alias res nonnullas complectitur. Relationes autem, quæ in eo continentur, sunt maximam ad partem ex persona Gregorii Antiochiæ Episcopi factæ. Pro quibus duos honoris gradus consecuti sumus, Quæsturam a Tiberio Constantino, & munus Tabularum servandarum, in quibus Præfectorum nomina inscribebantur, a Mauritio Tiberio, quo regnante eas relationes composuimus, idque eo ipso tempore, quo Theodosium, qui tum ei, tum Reipublicæ principium felicitatis cujusque generis dabat, in lucem edidit. Hucusque Evagrius ex Græcis primus eorum qui leguntur Orthodoxus historicus. Quisnam alius res gestas

sub Mauritio profecutus sit, habes ex Actis Nicæni posterioris Concilii (a): (a) Conc. Nicen. c. 2. A. 4. nempe S. Leontium Constantiæ in Cypro Episcopum scripsisse tribulationes, quas his temporibus Dei Ecclesia passa est: sed hætenus incompertum nobis opus vel excidit, vel latet incognitum. Sed his prope diebus e tenebris emerit Theophylactus Græcus historicus, qui Mauritianam scripsit historiam, de qua superius. Quod autem ad successorem Joannis Hierosolymorum Episcopi spectat. constat post ipsum sedere cœpisse Amos, ad quem extat S. Gregorii Papæ epistola septima sub Indictione prima. Porro ejus successionem ex sententia Evagrii in annum sequentem potius referendam putamus.

Hoc eodem anno Maximianus ille vir sanctissimus, Abbas olim monasterii S. Gregorii, ejusque pater & educator in monastica disciplina, ac postea ab ipso creatus Episcopus Syracusanus (de quo superius sæpe) hoc inquam anno, men- XXXI.
De obitu
Maximiani
Epif.
Syracusani.

PAGIUS

κατον ἐν τῇ βασιλείᾳ Διανούτου ἰδὲστ, inchoans a fine Socratis & Theodoretii Historiarum, pertingensque ad Mauricii annum duodecimum Imperii. Recte uterque vidit, Evagrium non attigisse, quæ anno Mauricii duodecimo die XIV. mensis Augusti anni Christi DXCIII. inchoato, gesta sunt, sed eo tantum currente Historiam suam clausisse. Sed fallitur Valesius, quando ait, suspicatum esse Baronium Gregorii Antiocheni Episcopi mortem anno XII. hujus Imperatoris, contigisse. Diserte enim Baronius scribit, Gregorium Episcopum Antiochenum anno DXCV. mortalitatem reliquisse, eodemque anno, quem ipse numerat X. non vero XII. Evagrium Historiæ suæ finem imposuisse. Baronius enim Mauricii Imperatoris initium repetit ab anno Christi DLXXXVI. qua in re Cardinalis doctissimus valde hallucinatur, quemadmodum & quando tradit, Photium loco laudato emendare Evagrium, & asserere hunc produxisse Historiam suam usque ad annum X. Mauricii Imp. in neutra enim Bibliothecæ Photii editione annus X. Mauricii legitur, sed duodecimus. Denique ipsemet Evagrius lib. 3. cap. 33. ait se, quæ in eo capite narrat, scribere anno Antiocheno sexcentesimo quadragesimo primo, qui Kalend. Septemb. anni Christi DXCII. exorditur. Quare anno duodecimo Mauricii tres etiam sequentes libros exaravit. Verum, annus quo suam Historiam scripsit, distinguendus est ab anno, quo eidem finem imposuit. Ejus enim Historia non progreditur ultra mensem Augusti anni Christi DXCIII. & in lucem data, vel eo Christi anno exeunte, vel potius anno DXCIV. quo Mauricii annus duodecimus absolvitur. Neque enim tres ultimi Historiæ ejus libri tam prolixi sunt, quin intra duodecimum Mauricii Imper. annum elucubrari potuerint. Quæ anno DLXXIV. de Sancti Simeonis Stylitæ Junioris obitu diximus nostram sententiam etiam confirmant, anoque sequenti Epistolam Sancti Gregorii Papæ, qua Anastasium in Sedem Antiochenam restitutum gratulatur, quæve innititur Baronius ad suam opinionem probandam, extra proprium

annum in Registro Gregoriano positam esse ostendam.

Porro Evagrius Scholasticus fuit Syrus genere, perinde ac Theodoretus; ortus ex Urbe Epiphania, quæ Civitas fuit Syriæ secundæ, ut ipse in titulo Operis sui prodit; qui & in lib. 3. cap. 34. diserte testatur, se domo Epiphaniensem fuisse. Is relictis Grammaticorum scholis, Rethoricæ operam dedit. Cumque magnos in hac arte progressus fecisset, Advocatorum numero adscriptus est. Unde etiam cognomentum retulit Scholastici: quæ vox Causidicum significat, ut docet Macarius in homilia XV. Antiochiæ longo tempore versatus est, & uxorem ibi duxit, filiosque ex ea sustulit, ut ipsemet testatur in libro 4. cap. 29. Quæ cum pestilenti morbo extincta fuisset una cum liberis, ad secundas nuptias transfiliit, & aliam in eadem Urbe sibi sociavit, ut refert in lib. 6. cap. 8. Scripsit volumen Epistolarum, orationum, & relationum Principatu Tiberii Constantini, qui ideo eum Quæstoris dignitate donavit. Næc multo post cum Orationem composuisset de laudibus Mauricii Augusti ob Natalem Theodosii nobilissimi pueri, codicillos Præfectura ab eodem Mauricio accepit, ut ipse in Epilogo Historiæ suæ testatur. Verum Scripta illa ad nos non pervenere. Edidit postea sex libros Historia Ecclesiastica, exorsus ab iis temporibus in quibus Theodoretus ac Socrates deserant, in qua summa diligentia quæcumque ad argumentum suum faciebant, ex optimis Scriptoribus collegit, puta ex Prisco Joanne, Zacharia, Eustathio & Procopio Rhetoribus. Sed quod præcipue in Evagrio laudandum est, solus rectæ fidei Doctrinam integram atque illibatam servavit, ut post Photium observavit Baronius. Ejus Historiam Valesius de novo e Græco in Latinum vertit, & egregiis Notis illustravit. Versio enim Christophoroni, qua usus est Baronius, variis in locis non satis accurata.

Usque ad hoc circiter tempus vixisse videntur Dorotheus Archimandrita, & Sanctus Joannes Climacus Auctores Græci, qui de moribus præ-

VIII.
De Evagrio ejusque Scriptis.

IX.

(a) Greg.
l.4. ep.19.
Ind. 13.

se Novembri, ex hac luce migravit, lumen haud exiguum relinquens bonis. De quo ista Gregorius ad Cyprianum diaconum (a): *Amarissimas tuæ dilectionis epistolas de domni Maximiani obitu mensis Novembris suscepi. Et quidem ille ad præmia desiderata pervenit: sed infelix populus Syracusanæ civitatis lugendus est, qui pastorem talem diu habere non meruit.* Et de eodem in epistola ad Syra-

cusanos (b): *Hoc tamen sciat magnitudo vestra, quia civitati illi quem dare possimus Maximiano reverendissimo similem, non habemus.* Adeo enim eminens erat viri sanctitas, ut parem illi in Ecclesia, Pontifex non inveniret. Subrogatus est autem in locum Maximiani Joannes, cui & pallium (c) more majorem Gregorius ipse concessit.

(b) Greg.
l.4. ep.47.
Ind. 13.
(c) Greg.
l.5. ep.18.
Ind. 14.

Se-

PAGIUS

Florent
Dorotheus
& Joannes
Climacus.

clare scripsere. *Dorothei* quidem nomen neque in Mæneis Græcorum, neque in vetustis Latinorum Martyrologiis legitur, sed ejus virtutes gravissimis testimoniis Theodori Studitæ, & Tarasii Constantinopolitani Patriarchæ celebratæ sunt, ut liquet ex Prologo ad ipsius Dorothei Asceticas Institutiones. De eo non semel mentio in Vita S. *Dosithei* Monachi in Palæstina, ejus discipuli, qui circa annum DXXX. ad Deum migravit, juxta Bollandum ad diem XXIII. mensis Februarii, quo *Dositheus* colitur. Annus emortualis *Dorothei* incertus. Citat ipse Abbatem *Zosimam*, qui sub Justino Seniore clarus sanctimonia fuit, & cujus miracula refert Evagrius lib.4. cap.7. dum agit de Viris Illustribus, qui Justino Seniore imperante vixere. Imo *Dorotheus* allegat S. Joannem Climacum, qui circa

annum DLXXX. scripsisse videtur. Hic *Climacus* vocatus est ob librum triginta capitibus, quibus tanquam gradibus seu scalis ad perfectionis religiosæ culmen ascenditur, a se conscriptum. Vitæ Climaci aliquod compendium ejus libro, cui titulus. *Scala Paradisi*, præfigitur elucubratum a Daniele Monacho Raythuno. Colitur die XXX. Martii ad quem diem Bollandus illud recitat, qui & ad diem XIV. mensis Januarii in Vita de Sanctis XLIII. Martyribus, Monachis *Cœnobia Raythu* in Arabia existimat, Cœnobium illud, cujus Abbas fuit S. *Climacus*, situm fuisse in ora Orientali maris Rubri, haud procul a Phara oppido, licet Baronius in Notis ad Martyrologium Romanum ad eundem diem putaverit, illud positum cis Sinum Arabicum in ipsa Ægypto.

JESU CHRISTI
ANNUS
595.

GREGORII PAP.
ANNUS
6.

MAURITII IMP.
ANNUS
10.

I.
Longo-
bardi in-
valescunt
in Rom.
Imper.

(a) Paul.
diac. 1.4.c.
7. in nov.
edit. & in
vet. 3.

Sequitur annus quingentesimus nonagesimusquintus Indictionis decimater-
tia, qui extitit universæ Italiae calami-
tosus: cum Agilulphus Longobardorum
Rex, rupta pace, ipso veris initio, cum
exercitu, furore plenus, Romam versus
parat adventum. Unde autem acciderit,
ut idem Rex talia aggressus sit, Paulus
narrat his verbis: (a) *Hac eadem tem-
pestate Romanus Patricius Exarchus Ra-
venna Romam properavit: qui cum Ra-
vennam reverteretur, recepit civitates
quæ a Longobardis tenebantur, quarum
ista sunt nomina, Polimartium, Horta,
Tudertum, Ameria, Perusium, Luceoli,
& alias quasdam civitates. Quod factum
cum Regi Agilulpho nunciatum esset: sta-
tim Ticino egressus cum valido exercitu
Perusium petiit, ibique per dies aliquot
Mauritionem ducem Longobardorum, qui
se Romanorum partibus tradiderat, ob-
sedat, & captum sine mora vita privavit.
Hujus Regis adventu in tantum beatus
Gregorius Papa exterritus est, ut ab ex-
positione templi, de quo Ezechiel scripse-
rat, desisteret, sicut ipse quoque in ipsis
suis homiliis refert. Rex autem Agilul-
phus, extincto Mauritione, Ticinum re-
pedavit. Hucusque Paulus, qui multa
præteriiisse ex sancti Gregorii litteris re-
darguitur, ex quibus perrexisse quoque
in agrum Romanum eundem Agilulphum
apparet.*

II.

Scribebat hoc anno atque dicebat ad
populum S. Gregorius homilias super E-
zechielem prophetam; jamque decimam-
tertiam dicturus erat, cum ista præfatur:

(b) Greg.
præf. in l.
2. super
Ezechiel.
* petere
Gregorius
conciona-
tur, &
Ezechie-
lem in-
terpreta-
tur.

(b) *Quia multis curis prementibus, E-
zechielis prophetae librum coram charita-
te vestra totum per ordinem perscrutari
non licuit: bonis vestris desideriis placuit
parere *, ut saltem extrema ejus visio,
quæ ei facta est de adificio in monte con-
stituto, quæ & cunctis est visionibus ejus
obscurior, exponi debuisset. Et quidem
voluntati vestræ me parere necesse est.
Sed duo sunt quæ hac in re perturbant ani-
mum meum. Unum, quod hæc eadem visio
tantæ obscuritatis nebulis tegitur, ut vix
in ea aliquid intellectu interlucente vi-
deatur. Aliud, quod jam Agilulphum
Longobardorum Regem, ad obsidionem no-
stram summopere festinantem, Padum trans-
isse * cognovimus. Unde pensate, fra-
Ann. Eccl. Tom. X.*

* trans-
measse.

*tres carissimi, in caliginosis & mysticis
sensibus penetrare quid valeat mens mise-
ra timoris sui perturbationibus occupa-
ta, &c.*

Admiratione hæc profecto digna viden-
tur, quod his hoc tempore vacare po-
tuerit ipse Gregorius obsidionem Urbis
expectans, & quod populus in summo di-
scrimine civitatis conciones ab eo tales
exigeret, quas in summo otio vix intel-
ligere posse daretur. Etenim non solum
(ut dictum est) ista Gregorius ipse scri-
bebat, sed etiam coram universo popu-
lo pro concione dicebat, ut idem ipse
in ejusdem expositionis præfatione libri
primi testatur, cum ait, scribens ad Ma-
rinianum Episcopum: *Homilias, quæ in
beato Ezechiele propheta, ut coram po-
pulo loquebar, exceptæ sunt, multis cu-
ris irruentibus, in abolitione, reliqueram.*

Admirati sunt hæc omnes qui sapiunt,
ut sub oneroso fasce curæ totius orbis,
& in tanto discrimine Urbis potuerit
Gregorius in his philosophari, & popu-
lum edocere: ut plane constiterit ipsum
pro arbitrio pennis contemplationis po-
tuisse sursum super astra levare, atque
deorsum ad populi descendere opportu-
nitatem; illud Pauli (c) consecutus:
Scio abundare, & scio penuriam pati.
Et secundum illud David (d): cum pon-
eret pro animi voluntate ascensiones in
corde suo, rursus vero disponderet de-
scensiones in valle lacrymarum. Admi-
ratur inter alios ista sanctus Bernardus,
dum ad Eugenium scribens hæc ait (e):
*Non defuere Romani Pontifices, qui sibi
otia inter maxima negotia invenirent.
Obsidio Urbis & barbaricus ensis civium
cervicibus imminabat: Numquid tamen
istud terruit beatum Papam Gregorium,
quo minus sapientiam scriberet in otio?
Eo nempe tempore (quod ex ejus præfa-
tione liquet) obscurissimam & extremam
partem Ezechielis tam diligenter quam
elegantè exposuit. Atque etiam homi-
lias illas ad populum dixit.*

Sed & multo magis mirabitur, qui le-
gerit quæ habet S. Hieronymus in episto-
la ad Marcellinum & Anapsychiam (f):
ubi ait, interpretationem in eundem E-
zechielem aggressum se, impeditum pro-
sequi, quod audisset multas Occidenta-
les provincias & ipsam Urbem vastari a
D d d d Go-

III.

IV.
Gregorius
contem-
platione,
& actione
præci-
pius.

(c) Phi-
lip. 4.
(d) Psal.
83.

(e) Bernar.
de consid.
l. 1. ad fin.

V.

(f) Hiero-
p. 92.

GREGORII PAPÆ 6.

MAURICII IMP. 14.

IS Annus hac formula notatus: XIII. post con-
sulatum Mauricii Tiberii Aug. solius XI. ut
tradit Chronicon Alexandrinum.

I.
Postconsti-
latus.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXXXIII.
A.C. 595.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6088.

© 16. B. 7. P. 3. April. Indict. 13.

JESU CHRISTI 595.

Gothis : ut plane ostenderit, nonnisi tranquillissimi esse animi, & ab omni penitus quamvis e longe etiam emergentis sollicitudinis nebula liberi, in tam profunda mysteria ingredi. Sed audi, quæso, ejus verba : *Ezechielis volumen olim aggredi volui, & sponsonem celeberrimam studiosis lectoribus reddere; sed in ipso dictandi exordio ita animus meus Occidentalium provinciarum, & maxime Urbis Romanæ vastatione confusus est, ut juxta vulgare proverbium, proprium ignorarem vocabulum. Diu tacui, sciens tempus esse lacrymarum. Hæc ipse: ex quibus, inquam, magis admirare Gregorium. Si enim rumor tantum Occidentalium cladum a cœptis Hieronymum revocavit in Oriente degentem, nullo pastoralis onere prægravatum, sed solum sacris litteris incumbentem; quantum putas fuisse Gregorium, qui inter ipsos gladios barbarorum, obstrepentibus tubarum clangoribus, pressus & oppressus totius orbis sollicitudine pastoralis, haud vegeto, & sano corpore, sed languente morbis affiduis, aggreditur & profectur in concionam prophetam interpretationem & conciones? Sed quid insuper? Cum idem sanctus Hieronymus (prout ipse eadem testatur epistola) jam iterum majori otio eundem prophetam esset aggressus interpretari, jamque (ut ait) tres explicasset libros: barbarorum rursus irruptione attingentium limites Palæstinæ, a cœptis desistere iterum coactum se fuisse dicit, illud ad excusationem obtexens: *Quod si, inquit, juxta inclytum Oratorem, silent inter arma leges: quanto magis studia Scripturarum, quæ & librorum multitudine, & silentio, ac librorum sedulitate, quodque proprium est, securitate & otio distantium indigent? At vero Gregorius vix tunc a cœptis est violenter abstractus, ubi vallata Urbe obsidione, vulnera civium, vincula, atque cædes est oculis contemplatus: cum enim concionari adhuc pergeret, & ad finem vigesimæ secundæ homiliæ pervenisset, ita ad populum peroravit:**

VI.
Finem
imponit
concio-
nandi S.
Grego-
rius.

Nemo autem me reprehendat, si post hanc locutionem cessavero: quia (sicut omnes cernitis) nostræ tribulationes excreverunt, undique gladiis circumfusi sumus, undique imminens moris periculum timemus. Alii detruncatis ad nos manibus redeunt, alii capti, alii interempti nunciantur. Jam cogor linguam ab expositione retinere: quia cadet (a) animam meam vitæ meæ. Jam nullus in me sacri eloquii studium requirat; quia versa est (b) in luctum citbara mea, & organum meum in vocem flentium. Jam cordis oculus in mysteriorum discussione non vigilat: quia dormitavit (c) anima mea præ radio. Jam minus lectio animo dulcis est:

(a) Job 10.

(b) Job. 30.

(c) Ps. 118.

quia oblitus sum (d) manducare panem (d) Ps. 101. a voce gemitus mei. Cui autem vivere non licet, de Scripturæ sacræ sensibus loqui mystica qualiter libet? Et qui cogor quotidie amara bibere, quando possum dulcia propinare? Quid igitur restat, nisi ut inter flagella, quæ ex nostris iniquitatibus patimur, cum lacrymis gratias agamus? Ipse etenim qui nos creavit, etiam pater factus est per adoptionis spiritum quem dedit: & aliquando filios pane nutrit, aliquando flagello corrigit, quia per dolores & munera ad hæreditatem perpetuam erudit. Sit itaque gloria omnipotenti Domino, &c. Vidisti hominem in carne extra carnem positum, scientem quidem dolores, sed non succumbentem illis, Angelum merito appellandum, & forte plusquam Angelum; dum illi absque adversantibus malis (quod ipsorum naturæ est) laudes Deo persolvunt; iste undique vallatus ærumnis, nihil præterea in gemitibus suis, quam Deo gratias agere, eique gloriam occinere dicit.

Sed antequam quæ de rebus Longobardorum anni hujus sunt reliqua profecturam, quæ vel de se ipso, vel de Urbis miserando statu diversis in locis dictarum homiliarum in Ezechielem ipse Gregorius tradat, instituto consentientia, hic describamus. Audi primum, quam exactissimus fuerit suorum morum custos: ex eis enim in quibus deplorat incautum, senties ipsum in levibus etiam cavendis sordibus vigilantissimum. Dum itaque verba illa interpretatur: *Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel: & status ac perfectionis eminentiam describit eorum qui præsumunt aliis, hæc ait: (e) O quam dura mihi sunt ista quæ loquor: quia memetipsum loquendo ferio, cujus neque lingua (ut dignum est) prædicationem tenet; neque in quantum tenere sufficit, vita sequitur linguam. Qui otiosis verbis sæpe implicor, & ab exhortatione atque edificatione proximorum torpens, & negligens cesso. Qui in conspectu Dei factus sum mutus & verbosus; mutus in necessariis, verbosus in otiosis. Sed ecce sermo Dei de speculatoris vita compellit ut loquar. Tacere non possum, & tamen loquendo me ferire pertimesco. Dicam, dicam, ut verbi Dei gladius etiam per me ipsum ad confingendum cor proximi transeat. Dicam, dicam, ut etiam contra me sermo Dei sonet per me. Ego reum me esse non abnego, torporem meum atque negligentiam video. Erit fortasse apud pium Judicem impetratio veniæ ipsa cognitio culpæ.*

Et quidem in monasterio postius valebam & ab otiosis linguam restringere, & in intentione orationis pene continue mentem tenere. At postquam cordis humerum sar-

VII.

(e) Greg.
in Ezech.
homil. 11.

Deplorat
suas mis-
erias S.
Grego-
rius.

VIII.

sar-

sarcinæ pastorali suppositi, colligere se ad semetipsum assidue non potest animus, quia ad multa partitur. Cogor namque modo Ecclesiarum, modo monasteriorum causas discutere: sæpe singulorum vitas actusque pensare: modo quædam civium negotia sustinere: modo de irruentibus, barbarorum gladiis gemere, & commisso gregi insidiantes lupos timere: modo rerum curam sumere, ne desint subsidia eis ipsis, quibus disciplinæ regula tenetur: modo raptores quosdam æquanimitè perpeti, modo eis sub studio servatæ charitatis obviare. Cum itaque ad tot & tanta cogitanda scissa, & dilaniata mens ducitur; quando ad semetipsam redeat, ut totam se in prædicatione colligat, & a proferendi verbi ministerio non recedat? Quia autem necessitate loci sæpe viris secularibus jungor, nonnumquam mihi linguæ disciplinam relaxo: nam si in assiduo censuræ meæ rigore me teneo, scio quia ab infirmioribus fugior, eosque ad hoc quod appeto, numquam traho. Unde fit ut eorum sæpe & otiosa patienter audiam. Sed quia ipse quoque infirmus sum, in otiosis sermonibus paulisper tractus, libenter ea loqui incipio, quæ audire cæperam invitus: & ubi tædebat cadere, libet jacere. Quis ergo vel qualis speculator sum, qui non in monte operis sto, sed adhuc in valle infirmitatis jaceo? &c.

VIII.

Disce insuper ex iisdem dictis ad populum homiliis, quanta idem polleret animi demissione, quam sancti Patres vocare consueverunt humilitatem. Audi ipsum inferius, quibus acceptum ferat quicquid concionari soleret ad populum: dum quales comparare se debeant interpretes divinæ Scripturæ, docet, sicque ait (a): Non enim hoc temeritate aggredior, sed humilitate. Scio enim, quia plerumque multa in sacro eloquio, quæ solus intelligere non potui, coram fratribus meis positus intellexi. Ex quo intellectu, & hoc quoque intelligere studui, ut scirem ex quorum mihi merito intellectus daretur: patet enim, quia hoc mihi pro illis datur, quibus mihi præsentibus datur. Ex qua re, largiente Deo, agitur ut sensus crescat, & oratio decrescat; dum propter vos disco quod inter vos doceo. Quia (verum fateor) plerumque vobiscum audio quod dico. Quicquid ergo in hoc propheta minus intellexero, meæ cæcitatibus est: si quid intelligere apte potuero, ex divino munere vestræ venerationis. Hæc ipse. Dicam libere, pluris apud me est ejusmodi coram populo facta confessio, quam quævis ab eo miracula edita.

IX.

Sed revocemus orationem ad luctum: hic, inquam, reddamus quæ de miseranda Urbis ac totius Italiæ facie iisdem homiliis Gregorius coram audiente populo

Ann. Eccl. Tom. X.

repræsentat; ait enim (b): Quid est jam, rogo, quod in hoc mundo libeat? Ubique luctus aspicimus, ubique genitus audimus. Destructæ urbes, eversa sunt castra, depopulati agri, in solitudinem terra redacta est: nullus in agris incolæ, pene nullus in urbibus habitator remansit: & tamen ipsæ parvæ generis humani reliquæ adhuc quotidie & sine cessatione feriuntur; & finem non habent flagella cælestis justitiæ, quia nec inter flagella correctæ sunt actionis culpæ. Alios in captivitatem duci, alios detruncari, alios interfici videmus. Quid est ergo quod in hac vita libeat, fratres mei? Si & talem adhuc mundum diligimus, non jam gaudia, sed vulnera amamus. Hæc generatim pro concione Gregorius, qui & mox de ipsa Urbe subiicit ista miserima:

Ipsa autem quæ aliquando mundi domina esse videbatur, qualis remanserit Roma, conspiciamus. Immensis doloribus multipliciter attrita, desolatione civium, impressione hostium, frequentia ruinarum: ita ut in ea completum esse videamus, quod contra urbem Samariam per hunc eundem prophetam Ezechielem longe superius dicitur (c): Pone ollam, pone inquam, & mitte in ea aquam, & congere frustra ejus in ea: Et paulo post: Effervuit coctio ejus, & decocta sunt ossa illius in medio ejus. Atque iterum: Congere ossa, quæ igne succendam, consumentur carnes, & coquetur universa compositio, & ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuam, ut incalcescat, & liquefiat æs ejus. Tunc enim nobis olla posita est, cum hæc est civitas constituta. Tunc in eam aqua missa est, & frustra ejus congesta sunt, quando ad eam undiquè populi confluebant, qui velut aqua calens actionibus mundi fervescerent, & quasi frustra carnum in ipso suo fervore liquarentur. De qua bene dicitur: Effervuit coctio ejus, & decocta sunt ossa ejus in medio illius. Quia prius quidem in ea vehementer incaluit actio gloriæ secularis, sed postmodum ipsa gloria cum suis sequacibus defecit. Per ossa etenim potentes sæculi, per carnes vero populi designantur: quia sicut carnes portantur ossibus, ita per potentes sæculi infirmitas regitur populorum. Sed ecce jam de olla omnes hujus sæculi potentes ablati sunt: ossa ergo excocta sunt. Ecce populi defecerunt: carnes ejus liquefactæ sunt. Dicatur itaque: Congere ossa, quæ igni succendam: consumentur carnes, & coquetur universa compositio ejus, & ossa tabescent. Ubi enim Senatus? ubi jam populus? Contabuerunt ossa, consumptæ sunt carnes: omnis enim secularium dignitatum ordo extinctus est. Excocta est universa compositio ejus: & tamen ipsos nos paucos, qui remansimus, adhuc quotidie

(b) Greg. in Ezech. hom. 18. De miserando Italiæ statu.

X. Urbis luctuosus status.

(c) Ezech. 24.

(a) Greg. in Ezech. homil. 14. Admiranda S. Gregorii humilitas.

die gladii, adhuc quotidie innumerae tribulationes premunt. Dicatur ergo: Pone quoque eam super prunas vacuam. Quia enim Senatus deest, populus interit: & tamen in paucis, qui sunt, dolores & gemitus quotidie multiplicantur: jam vacua ardet Roma.

XI.

Quid autem ista de hominibus dicimus, cum ruinis crebrescentibus ipsa quoque destrui aedificia videmus? Unde apte de civitate jam vacua subditur: Incalescat & liquefiat aë ejus. Jam enim & ipsa olla consumitur, in qua prius & carnes & ossa consumebantur: quia postquam defecerunt homines, etiam parietes cadunt. Ubi autem sunt qui in ejus aliquando gloria letabantur? ubi eorum pompa? ubi superbia? ubi frequens & immoderatum gaudium? Impletum est in ea, quod contra destructam Ninivem per prophetam dicitur (a): Ubi est habitaculum leonum & pascua catulorum leonum? An ejus duces ac principes leones non erant, qui per diversas mundi provincias discurrentes prædam sæviendo & interficiendo rapiabant? Hic leonum catuli inveniebant pascua: quia pueri, adolescentes, juvenes seculares & secularium filii huc undique concurrebant, cum proficere in hoc mundo voluissent. Sed jam ecce desolata, ecce contrita, ecce gemitibus oppressa est. Jam nemo ad eam currit, ut in hoc mundo proficiat: jam nullus potens & violentus remansit, qui opprimendo prædam diripiat. Dicamus ergo: Ubi est habitaculum leonum, & pascua catulorum leonum? Contigit ei quod de Judæa novimus per prophetam dictum (b): Dilata calvitium tuum sicut aquila. Calvitium quippe hominis in solo capite fieri solet, calvitium vero aquilæ in toto corpore: quia cum valde senuerit, plumæ ejus ac pennæ ex omnibus membris illius cadunt. Calvitium ergo suum sicut aquila dilatat: quia plumus perdidit, quæ populum amisit. Alarum quoque pennæ ceciderunt, cum quibus volare ad prædam consueverat: quia omnes potentes extincti sunt, per quos aliena rapiebat. Hæc autem quæ de Romanæ urbis contritione dicimus, in cunctis facta mundi civitatibus scimus. Alia etenim loca clade desolata sunt, alia gladio consumpta, alia fame cruciata, alia terræ hiatibus absorpta. Despiciamus ergo ex toto animo hoc præsens sæculum vel extinctum, &c.

XII.

Sed quam justo Dei iudicio barbari sinerentur in Romanum Imperium prævalere, alibi idem S. Gregorius ad ipsam Constantinam Augustam scribens hoc anno, exemplis ingerit, quæ cum sub Romano Imperatore subditi paterentur, narrat his verbis: (c) Corsica, inquit, insula tanta nimietate exigentium & gravamine premitur exactio, ut ipsi qui

(a) Nambum. 3.

(b) Mich. 2.

(c) Greg. l. 4. ep. 33. Ind. 13.

in illa sunt, eadem quæ exiguntur, complere vix filios suos vendendo sufficiant. Unde fit, ut derelicta pia Republica, possessores ejusdem insulæ ad nefandissimam Longobardorum gentem cogantur confugere. Quid enim gravius, quid crudelius a barbaris pati possunt, quam ut constructi atque compressi suos vendere filios compellantur? In Sicilia autem insula Stephanus quidam marinarum partium Charitularius tanta præjudicia, tantasque oppressiones operari dicitur invadendo loca singulorum, atque sine ditione causarum per possessiones ac domos titulos ponendo; ut si velim acta ejus singula, quæ ad nos pervenerunt, dicere, magno volumine hæc explere non possim. Quæ omnia serenissima domina solerter aspiciat, & oppressorum gemitus compestat. Hæc enim ego ad piissimas aures vestras pervenisse non suspicor: nam si pervenire potuissent, nunc usque minime permansissent. Quæ piissimo domino apto sunt tempore suggerenda: ut ab anima sua, ab Imperio, atque a filiis suis tale hoc tantumque facinus, peccatique pondus amoveat.

Qui scio quoniam dicturus est, quia nobis in Italia expensis transmittitur, quicquid de prædictis insulis aggregatur. Sed ego suggero ad hoc, ut etsi minus expensæ in Italia tribuantur, a suo tamen Imperio oppressorum lacrymas compestat. Nam & idcirco fortasse tantæ expensæ in hac terra minus ad utilitatem proficiunt, quia cum peccati aliqua admixtione colliguntur. Præcipiant ergo serenissimi domini, nil cum peccato colligi. Nam scio, quia etsi parum Reipublicæ attribuitur utilitatibus, ex eo multum Respublica adjuvatur. Quod etsi fortasse contingat expensis minoribus minus adjuvari; melius est tamen temporaliter nos non vivere, quam vos ad æternam vitam obstatulum aliquod invenire. Quæ enim mentes, qualia viscera parentum esse possunt, perpendite, quando filios suos distrahunt, ne torqueantur? Qualiter autem miserendum sit filiis aliorum, hoc bene sciunt qui habent proprios. Unde mihi hæc breviter suggestisse sufficiat; ne si ea quæ in his partibus aguntur pietas vestra non cognosceret, me apud districtum Judicem silentii mei culpa multaret. Hæc ad Imperatricem Gregorius.

Ex his videas, unde fluxerit divina vindicta post hæc in Mauritium atque ejus filios immissa, de qua suo loco dicendum. Intelliges tunc, quanto damno non audiant Principes sacerdotes: quantoque dispendio regni, filiorum, ac denique animæ, præter jus fasque a populis sibi subiectis quovis prætextu necessitatis gravia tributa extorqueant. Peccabat & in eo summopere Mauritius Imp. quod superbientem in Romanam Ecclesiam Jo-

Dyra tyrannis exercetur a præsidibus Provinciæ.

XIII. Non gravandi populi aliquo prætextu belli.

XIV. Ex tyrannide princip. barbari invalescunt.

an.

annem Constantinopolitanum Episcopum confovebat: cujus rei causa Dei iram in Imperium Romanum frequenti barbarorum immisione conversam, idem Gregorius alibi alia occasione scribens ad ipsum Mauritium Imperatorem affirmat. Dum enim agit de superbia Joannis Episcopi Constantinopolitani erigentis se titulo universalitatis adversus fratres & collegas aliarum sedium sacerdotes, ait hæc observatione dignissima (a):

(a) Greg.
l. 4. ep. 32.
Ind. 13.
XV.

Quæ enim, serenissime domine, virtus humana, quodque carnei robur brachii, contra vestri Christianissimi culmen Imperii irreligiosas præsumeret manus erigere, si studeret concors sacerdotum mens Redemptorem suum lingua pro vobis, atque ut oportebat, meritis exorare? Aut quis ferocissimæ gentis gladius in necem fidelium tanta crudelitate grassaretur, nisi nostra vita, qui sacerdotes nominamur, & non sumus, a pravissimis gravaretur operibus? Sed dum nos competentia nobis relinquimus, & nobis incompetentia cogitamus, peccata nostra barbaricis viribus sociamus, & culpa nostra hostium gladios exacuit, quæ Reipublicæ vires gravat. Hæc & alia ipse, ex obliquo feriens Imperatorem, qui non reprimeret Joannis superbiam Ecclesiam perturbantem. Rursum vero in regios ministros malorum ingruentium culpam reiciens, hæc ad Sebastianum Episcopum de iisdem (b): Quæ enim, inquit, frater sanctissime, de amici vestri domini Romani (Exarchus hic erat) persona in hac terra patimur, loqui minime valemus. Breviter tamen dico, quia ejus in nos malitia gladios Longobardorum vicit: ita ut benigniores videantur hostes, qui nos interimunt, quam Reipublicæ Judices, qui nos malitia sua, rapinis atque fallaciis in cogitatione consumunt. Hæc ipse.

(b) Greg.
l. 4. ep. 35.
Ind. 13.

XVI.
Greg. Pa-
pa quanta
pro suis.

Contra vero, quod antea & præsentis anno grassantibus Longobardis in omnes Italiæ regiones, Roma fuerit inaccessa: præstitit id vigilantia Romanorum Pontificum, qui præter juges excubias in vigiliis, jejuniis, & orationibus addiderunt ut Ecclesiæ pecuniis redimerent vexationem, prout idem ipse Gregorius

PAGIUS
II.
Ecclesia &
Imperium
suos Sacel-
larios ha-
bebant.

Ad num. XVI. & seq. Divus Gregorius lib. IV. Epist. XXXIV. scribit Constantinæ Augustiæ quanta a Langobardis Roma patiat, aitque inter alia: Breviter indico, quia sicut in Ravenna partibus Dominorum Pietas apud primum exercitum Italia, Sacellarium habet, qui causis supervenientibus quotidianas expensas faciat; ita & in hac Urbe ex causis talibus eorum Sacellarium ego sum. Significat saccus, fiscum seu thesaurum, indeque Augustinus in Psalm. 146. & ex eo Isidorus lib. 20. cap. 9. *fiscus, saccus est publicus*. In eadem notione usurpatur sacculus; indeque Gregorius M. lib. 1. Epist. XLII. quia nos sacculum Ecclesia ex lucris turpibus nolumus

hoc item anno scribens ad eandem quæ supra Constantinam Augustam hæc post alia nonnulla habet: (c) *Viginti autem jam & septem annos ducimus, quod in hac Urbe inter Longobardorum gladios vivimus. Quibus quam multa hac ab Ecclesia quotidianis diebus erogantur, ut inter eos vivere possimus, suggerenda non sunt. Sed breviter indico, quia sicut in Ravenna partibus dominorum pietas apud primum exercitum Italiæ Sacellarium habet, qui causis supervenientibus quotidianas expensas faciat, ita & in hac Urbe ex causis talibus eorum Sacellarium ego sum. Et tamen hæc Ecclesia, quæ uno eodemque tempore clericis, monasteriis, pauperibus, populo, atque insuper Longobardis tam multa indesinenter expendit, ecce adhuc ex omnium Ecclesiarum premitur afflictione, &c.*

(c) Greg.
l. 4. ep. 34.
Ind. 13.

Quod ad ea quæ dicta sunt pertinet, putavi interdum in textu Gregorii, pro Sacellarium, legi debere, Saccellarium, quasi a sacellis sumptum nomen: quod fatis ipse Gregorius docet, dum ostendit Saccellarium fuisse Thesaurarium pecuniæ publicæ, cujus rei gratia oportuit ipsi creditos esse pecuniarum sacculos, ob idque Saccellarium dictum esse. Huic meæ sententiæ suffragatur idem Gregorius in epistola (d) ad Honoratum diaconum, ubi agens de solutione consuetæ pecuniæ pro dignitate Consulati adipiscenda, ait: *Magis ex se agat dilectio tua, quatenus oblatis in saccella consuetudinibus honores mereatur accipere*. Ubi per saccella, certum est intelligi Principis pecuniarum capsam, & proinde per Saccellarium, Thesaurarium. In quam sententiam & Isidorus (e): *Fiscus, inquit, saccus est publicus*. Hinc accidit ut sæpe per Saccellarium in causis criminalibus appellatum invenias Fiscalem procuratorem; ut in Actis S. Maximi martyris sæpius invenitur, ut suo loco dicetur.

XVII.
Sacellarii
qui sint.

(d) Greg.
l. 12. ep. 27.
Indict. 7.

(e) Isid.
Orig. l. 20.
c. 9.

Reperiri etiam contingit eandem vocem Sacellarii in Ecclesiasticis ministeriis apud Græcos (ut auctor est Curopalata) pro iis qui curam gerunt monasteriorum, tam virorum, quam mulierum. Itemque habet Theodorus in Meditatis, idem esse

inquinari. Denique eodem significato sumitur *sacellum & sacellum*, ut liquet ex Corippo lib. 4.

Gratior Augustis servans pia gaza sacelli.

Et Gregorius M. lib. XII. Ep. XXVII. data ad Honoratum Diaconum, agens de solutione consuetæ pecuniæ pro dignitate Consulati adipiscenda, ait: *Magis ex se agat dilectio tua, quatenus oblatis in saccella consuetudinibus honores mereatur accipere*. Ubi per *Saccella*, certum est, inquit Baronius, intelligi Principis pecuniarum capsam, & proinde per Saccellarium

esse nomen Oeconomi, Custodis, Saccellarii, vel præfæcti facellis. Apud Latinos si Saccellarius scribitur a facellis Thefaurarius Ecclesiæ intelligitur: si vero per simplicem, c, Saccellarius a facello, qui scilicet facello præest, significatur. Sed de his hætenus.

XVIII.
Vires Romanorum Pontificum.

(a) Greg.
l. 7. ep. 1.
Ind. 1.

Revertamur jam ad S. Gregorium, qui (ut dictum est) redimebat pretio salutem Urbis in discrimine positæ, non quod diffideret viribus, sed potius quod ægro animo ferret humanum sanguinem bello fundi: satis namque sibi virium fuisse, ut hostes internecione deleret, si voluisset, ipsemet testatur; nam audi quæ habet, scribens ad Sabinianum diaconum (a): *Unum est, inquit, quod breviter suggeras serenissimis dominis nostris: quia si ego servus eorum in morte Longobardorum me miscere voluisssem, hodie Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in summa confusione esset divisa. Sed quia Deum timeo, in mortem cujuslibet hominis me miscere formido.* Hæc Gregorius: ex quibus æque intelligas, quantæ essent in ipso Romano uno Pontifice vires: ut cognoscas effusam in Longobardos largitionem ex charitate Christiana manasse.

(b) Greg.
l. 7. ep. 23.
Ind. 1.

Verum quod ad mitigandos concitatos barbaricos animos quæque obsequia videri inutilia potuissent: quod solius Dei sit opus, tumentes sedare marinos in tempestate fluctus: re vera divina potius opitulante gratia contigit, Urbem fuisse Longobardis inaccessam: de eadem enim idem agens, totum id tribuit non largitioni pecuniarum, sed Petro Apostolo vigilantem super custodiam Urbis: cum enim ad Rusticianam Patriciam scribit, hæc ait (b): *Sin vero gladios Italiæ ac bella formidatis: solicite debetis aspicerre, quanta beati Petri Apostolorum principis in hac Urbe protectio est, in qua sine magnitudine populi & sine adiutoriis militum tot annis inter gladios illasi, Deo auctore, servamur.* Hæc ipse.

XIX.

(c) Greg.
l. 4. ep. 35.
Ind. 13.

Sed quantis adhuc præter hæc idem Gregorius hoc anno angustiis premere-tur, audi ipsum ita scribentem ad Sebastianum Episcopum (c): *Uno, inquit, tempore curam Episcoporum, atque clericorum, monasteriorum quoque & populi gerere, contra hostium insidias sollicitum vigilare, contra Ducum fallacias atque malitias suspectum semper existere; cujus*

laboris, cujus doloris sit, vestra fraternitas tanto verius penset, quanto me, qui hæc patior, purius amat. Hæc idcirco Gregorius, quod expertus esset, quam infideles barbari in fide servanda existerent, & quam versipelles qui ab Imperatore in Italiam mitterentur Exarchi. Audi insuper ipsum ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum ad finem epistolæ, hoc item anno ista scribentem: (d) *Sub tantis tribulationibus circumfusum, barbarorum gladiis premor, ut non dico multa tractare, sed mihi respirare vix liceat.* Inter hæc igitur tot discrimina Gregorius constitutus, nihil sibi tutius suisque rebus putavit securius accidere posse, quam curare si cum Agilulpho Rege Longobardorum componere pacem posset: cujus rei perficiendæ gratia, hæc ad Severum Scholasticum Exarchi scripsit (e):

Gregor. quibus premere-tur angustiis.

(d) Greg.
l. 4. ep. 38.
Ind. 13.

(e) Greg.
l. 4. ep. 29.
Ind. 13.

Qui assistunt iudiciis, & sinceris erga eos dilectionibus obstringuntur, illa eis suadere debent atque suggerere, quæ & animam salvent & opinioni non derogent. Proinde quoniam novimus, quanta fidei sinceritate excellentissimum Exarchum diligatis: idcirco magnitudini vestræ, quæ acta sunt, indicare curavimus: ut hæc cognoscentes, ad consentiendum eum rationabiliter provocetis. Scitote autem, quia Agilulphus Longobardorum Rex generalem pacem facere non recusat, si tamen ei dominus Patricius iudicium esse voluerit. Nam multa sibi in locis suis intra pacis terminum queritur esse commissa. Et quoniam sibi, si ratio iudicantium invenerit, satis fieri postulat, & ipse quoque se satisfacturum modis omnibus pollicetur, si quid a partibus suis constituerit in pace esse commissum.

XX.
Greg. de pace agit cum Longobard.

Quia ergo rationi non ambigitur convenire quod petit, oportet esse iudicium, ut si qua ab utraque parte malefacta sunt componantur; dummodo generalis pax fiat, atque Deo valeat protegente firmari: nam qualiter sit nobis omnibus necessaria, bene nostis. Sapienter itaque sicut consuevistis, agite, ut excellentissimus Exarchus ad hoc sine mora debeat consentire; ne per eum pax renui, quod non expedit, videatur. Si enim consentire noluerit, nobiscum quidem specialem pacem facere re-promittit: sed scimus quia & diversæ insulæ & loca sunt alia proculdubio peritura. Hæc autem consideret, & pacem ha-

PAGIUS

rium, Thefaurarium. Porro non solum Imperatores; sed etiam Ecclesia Romana Saccellarios suos habuit, quibus facelli seu fisci Ecclesiastici cura incumbebat. Quæ dignitas magna fuit in Ecclesia Constantinopol. Hæc omnia variis exemplis a Ducangio in voce *Saccus* confirmata. Baronius explicans laudatam Epistolam XXVII. libri XII. ait; putavi interdum in te-

xu „ Gregorii pro Saccellarium legi debere „ Saccellarium quasi a Saccellis sumptum nomen, quod satis ipse Gregorius docet, dum „ ostendit, Saccellarium fuisse Thefaurarium publicæ, cujus rei gratia oportuit ipsi „ creditos esse pecuniarum sacculos, ob idque „ Saccellarium dictum esse. Ita Baronius. Verum nihil opus ulla mutatione, inquit Gretzerus

rus

habere festinet : quatenus in hac saltem dilatione & nos quietem possimus habere ad modicum, & Reipublicæ resistendi vires, adjuvante Domino, melius reparentur. Hucusque de pace Gregorius, cui ista de Agilulpho promittenti minime ab Imperatore credita sunt. Delata enim cum hæc fuissent ab Exarcho ad ipsum Mauritium Imperatorem, sicut ille, ita & ipse sanctum Gregorium ut simplicem nimis derisit, quod facile adeo crederet Regi Longobardorum; datisque ad eum litteris haud Summo Pontifice dignis, de pluribus conquestus est, nulla summi sacerdotii habita ratione non extantillæ quidem, sed quales fuerint, ex redditis a S. Gregorio ad eum litteris facile potest intelligi: sic enim istæ se habent (a):

(a) Greg.
l. 4. ep. 31.
Ind. 13.
XXI.
Deridetur
Greg. ab
Imp. Mau-
ritio.

In serenissimis iussionibus suis dominorum pietas dum me de quibusdam redarguere studuit, parcendo mihi minime pepercit. Nam in eis urbanæ simplicitatis vocabulo me fatuum appellat. In scriptura etenim sacra cum in bona intelligentia ponitur simplicitas, vigilantibus saepe prudentiæ atque rectitudinis sociatur. Et post nonnulla in eam sententiam allegata, ad causam descendit, hæc subdens: Ego igitur, qui in serenissimorum dominorum iussionibus ab Arnulphi astutia deceptus, non adjuncta prudentia simplex denunciator, constat proculdubio, quia fatuus appello: quod ita esse, ego quoque ipse confiteor. Nam si hoc vestra pietas taceat, causæ clamant. Ego enim si fatuus non fuisset, ad ista toleranda, quæ inter Longobardorum gladios hoc in loco patior, minime venissem. In ea autem re quam de Arnulpho perhibui, quia toto corde venire ad Rempublicam paratus fuit: dum mihi non creditur, etiam mentitus esse reprehendor. Sed etsi sacerdos non sum: scio gravem esse hanc injuriam sacerdoti, ut veritati serviens, fallax credatur. Et dudum novi quoniam Arnulpho plus est creditum, quam mihi: Leoni amplius est creditum, quam mihi: & nunc eis qui esse, ad medium videntur plus quam meis assertionibus credulitas impenditur.

XXII.
Magno I-
damno Gre-
talæ Gre-
Papæ non
credetur.

Et quidem si terræ meæ captivitas per quotidiana momenta non excreveret, de de-
spectatione mea atque irrisione lætus tacerem. Sed & hoc me vehementer affligit: quia ego unde crimen falsitatis tolero, inde Italia quotidie ducitur sub Lon-

gobardorum iugo captiva: dumque meis suggestionibus in nullo creditur, vires hostium immaniter excrescunt. Hoc tamen piissimo domino suggero, ut de me mala omnia qualibet existimet, de utilitate vero Reipublicæ, & causa ereptionis Italiæ non quibuslibet facile pias aures præbeat, sed plus rebus quam verbis credat. His subiicit de honore cultuque quo debeant omnes ex præscripto legis divinæ venerari sacerdotes, exemplumque ingerit Constantini Magni, & in majus opprobrium Gentiles etiam in medium adducit, quanta illi veneratione profecuti fuerint sacerdotes. Demum vero: Hæc ergo, inquit, pietati dominorum non pro me, sed præ cunctis sacerdotibus suggero. Ego enim homo peccator sum: & quia omnipotenti Deo incessanter quotidie delinquo, aliquod mihi apud tremendum examen illius esse remedium suspicor, si incessantibus quotidie plagis ferior. Et credo, quia eundem omnipotentem Dominum tanto vobis amplius placatis, quanto me ei male servientem districtius affligitis.

Multas enim jam plagas acceperam, & supervenientibus dominorum iussionibus inveni consolationes, quas non sperabam. Si enim possum, has celeriter plagas enumerero. Primum, quod mihi pax subducta est, quam cum Longobardis in Tuscia positus sine ullo Reipublicæ dispendio feceram. Deinde corrupta pace, de Romana civitate milites ablatis sunt, & quidem alii ab hostibus occisi, alii vero vero Narniis, & Perusii positi: & ut Perusium teneretur, Roma relicta est. Post hoc plaga gravior fuit adventus Agilulphi, ita ut oculis meis ceruerem Romanos more canum in collis funibus ligatos, qui ad Franciam ducebantur venales. Et quia nos qui intra civitatem fuimus, Deo protegente, manus ejus evasimus: quæsitum est unde culpabiles esse videremur videlicet, cur frumenta defuerint, quæ in hac urbe diu multa servari nullatenus possunt, sicut in alia suggestione plenius indicavi.

XXIII.
Quanta
passus
Gregor.

Et quidem de memetipso in nullo turbatus sum: quia (teste conscientia fateor) adversa qualibet pati paratus sum, dummodo hæc omnia cum salute dumtaxat meæ animæ evadam. Sed de gloriosis viris Gregorio Præfecto & Castorio Magistro militum non mediocriter sum afflictus: qui & omnia quæ potuerunt fieri, nullo modo facere neglexerunt, & labores vigiliarum,

XXIV.
De Greg.
Urb. Præf.
& Casto-
rio Mag.
milit.

PAGIUS

rus in cap. 3. Codini num. 9. nam & Saccellarius est Saccellarius a sacello, simplici C, vel a sacella mox ex Corippo descripta, quia Latini Græcos imitati, aliquando alterum C expungunt; ideoque idem est Saccellarius, & Sacellarius, neque admittendum discrimen, quod inter utrumque his verbis statuit Baronius: Apud La-

tinus, si Saccellarius scribitur a sacellis, Theaurarius Ecclesiæ intelligitur. Si vero per simplex C, Saccellarius a sacello, qui scilicet sacello (intellige capellam) præest, significatur. Veram secus se res habet, ut ex dictis planum relinquitur. Videatur etiam Ducangius in voce σακίλλα & σακίλιον.

CHRISTI
595.GREGORII PAP.
6.MAURITII IMP.
10.

& custodia civitatis in eadem obsessione vehementissimos pertulerunt, & post hæc omnia gravi dominorum indignatione percussi sunt. De quibus patenter intelligo, quia eos non sua acta, sed mea persona gravat: cum qua pariter in tribulatione laboraverant, post laborem pariter tribulantur. Quod autem dominorum pietas illud mihi pavendum & terribile omnipotentis Dei iudicium intentat, rogo per eundem omnipotentem Dominum, ne hoc ulterius quidem faciat: nam adhuc nescimus, quis ibi qualis sit.

XXV.
Mauritius suo magno damno Greg. afflixit.

Vidisti, lector, quanta petulantia literis insultaverit Mauritius Imperator in S. Gregorium? Sed dedit postea pœnam temeritatis satis ampla & conferta mensura: cæteris factus exemplum, quam humiliter, quamque modeste, placide ac reverenter gerere se debeant principes cum sacerdotibus, maxime vero cum supremo Romanæ sedis Antistite. Sed de his suo loco dicendum. Intellexisti pariter, non spiritualibus tantum rebus, sed & publicis Reipublicæ curis incubuisse Gregorium, ipsamque Urbem non sacerdotali tantum, sed & regali administrasse regimine: licet illic Præfæcti essent Urbani, necnon milites ab Imperatore ibidem collocati.

XXVI.
Greg. cupit dissolvi, & effecum Christo.

In his positus angustiis sanctus Gregorius, præter instantem sollicitudinem omnium Ecclesiarum (secundum illud Apostoli, tentatus supra modum, ita ut tæderet ipsum vivere) si quos novit Dei intimos servos, eos rogavit, ut precibus a Deo expeterent, ut a vinculis vitæ hujus citius solveretur: scribens enim hoc anno ad Eliam Abbatem Isauriæ, hæc ad finem habet (a): *Per omnipotentem Dominum rogo, ut assiduas preces pro nobis faciatis: quatenus de peccatis in quibus obligatus teneor, & tribulationibus quibus premor, citius absolvar, & patriæ celestis gaudiis perfruar.* Et ad Sebastianum Episcopum eadem ferme verba, quibus addit (b): *Quamvis enim inæstimabilis sit celestis patriæ dulcedo, quæ trahat; multi tamen in hac vita dolores sunt, qui ad amorem celestium quotidie impellant: qui mihi in hoc ipso solum vehementer placent, quia placere in hoc mundo aliquid non permittunt.* Hæc ipse.

(a) Greg. l. 4. ep. 29. Ind. 13.

(b) Greg. l. 4. ep. 35.

XXVII.
Jo. Episc. Constantinop. in Greg. insurgit.

Sed aliæ majores eum presserunt angustia. Nam quo magis ipsum despectui habitum sciret ab Imperatore Joannes Constantinopolitanus Episcopus, eo arrogantius in ipsum Gregorium Romanum Pontificem insurrexit, eidemque adversari obstinatius cœpit, cum solita temeritate profequitur insolentius quod cœperat adversus Apostolicam sedem se Universalem pontificem nominare: alias enim tempore prædecessoris ipsius S. Gregorii (Pelagii inquam) eadem contentio fue-

rat agitata; sed repressus, numquam tamen videri potuit quievissse: nam nec per Apocrifarios monitus cessavit aliquando: cujus rei causa fuit ipsi S. Gregorio haud segniter laborandum atque insudandum vehementius isto tempore, quo ipse Imperator in odium ipsius videri poterat Patrocinium ejusdem suscepisse Joannis; cum Gregorius contra repugnans hoc ipso anno vehementius conatus est, si ad meliorem frugem reducere posset hominem fastu tumidum, illum imitantem apostatam Angelum, qui se extulit contra Deum. Qui eum ut vinceret, imitatus est Dei Filium, qui cum Satana non in sua majestate, sed in nostra est congressus humilitate: sicque sanctus Gregorius pugnans contra Joannem, non egit ipsa summa qua pollebat Apostolica auctoritate, sed Christiana humilitate, se deprimens ut jacentem erigeret, ac deorsum humilians, ut lapsum in profundum sursum sublevaret, qui se extollendo ceciderat. Extant de his hoc anno datæ complures ad diversos ejusdem Gregorii Papæ eodem argumento litteræ, quibus videas ejusmodi quod diximus suscepisse certandi genus, atque in primis cum ad ipsum Joannem Constantinopolitanum litteras dedit, quibus primo cum ipso egit ex sancti Evangelii præscripto admonitione canonica, juxta illud (c): *Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripere eum inter te & ipsum solum, &c.* Nam ait ad finem epistolæ (d): *Nos quidem, in quos talis tantaque per ausum nefarium culpa committitur, servamus quod Veritas præcepit, dicens: Si peccaverit in te frater tuus, &c.* Ac paulo post: *Ego itaque per Responsales meos semel & bis verbis humilibus hoc quod in tota Ecclesia peccatur, corripere studui: nunc per me ipsum scribo. Quicquid facere humiliter debui, non omisi. Sed si in mea correptione despicio, restat, ut Ecclesiam debeam adhibere.* Hæc itaque dicens, omnipotens Deus fraternitati vestræ indicit, quanto circa vos amore constringar, quantumque in hac causa non contra vos, sed pro vobis lugeo. Hæc Gregorius Christiana exæstuans charitate.

Greg. scripsit contra Joan. Episc. Constantinop.

(c) Mat. 18.

(d) Greg. l. 4. ep. 38. Ind. 13.

In hac autem controversia ut cuncta quam exactissime explicentur, eadem summam sunt ab origine deducenda, brevique compendio hic repetenda, quæ superioribus tomis in medium sunt allata. Prurigo quædam humanæ gloriæ diu complures Episcopos ejus sedis exagitavit, ne alicui Orientalium sedium esset Ecclesia Constantinopolitana subiecta. Etenim (ut suo loco est demonstratum) Alexandrinus Episcopus, cum totius sibi vendicaret præfecturam Orientis, electionem quoque Constantinopolitani Episcopi ut jure sibi debitam studuit arro-

XXVIII.
Constantinopolitani Præfules suæ conditionis impatientes.

gare

gare a temporibus Theodosii Imp. cum Ecclesiæ illi præffet S. Gregorius Nazianzenus, ac Timotheus regeret Ecclesiam Alexandrinam. Resilientes vero Constantinopolitani Episcopi, illud amplius post hæc sunt conati, ut ipsa Ecclesia Constantinopolitana non solum alicui Orientalium sedium non subiiceretur, sed ipsa præstaret cæteris, primaque post Romanam esset: favoreque adnitentes Imperatorum, id consequi studuerunt; perficereque conatus est id Anatolius Constantinopolitanus Episcopus in Magno Chalcedonensi Concilio, edito ea de re furtive (ut vidimus) canone. Sed reluctatus est S. Leo Papa, abolens cuncta quæ de prærogativa, ejus sedis in dicto Concilio statuta fuissent.

XXIX. Artesub-
dolæ
quærendi
primatus.
Acacius vero ejusdem sedis Episcopus, ejus rei causa constans schisma, favore quoque hæreticorum Imperatorum id sibi sumere conatus est: cum Romani Pontifices adversantes Felix & Gelasius in primis eidem restiterunt. Ad hæc additum, ut Joannes iste Jejunator non tantum Patriarchæ nomen sibi arrogaret, sed & addiderit nomen Oecumenici, hoc est, Universalis Episcopi. Hæc quidem factiosi hætenus conati sunt: qui sicut Imperatores Constantinopolitani universo Romano Imperio dominabantur, ita ipsi spirituali præfectura nomine tenus saltem universæ præffesse Ecclesiæ, novo adinvento nomine, videri voluerunt.

XXX. De capi-
te S. Pau-
li consili-
um Joan-
nis.
Quod vero inter alia excellere Romam principum Apostolorum pignoribus probe sciret iste Joannes; per Augustam; alterius eorum, nempe Pauli caput sibi studuit vendicare, quo tanto accepto pignore (quoquo modo captato prætextu) Ecclesia Constantinopolitana, æmula gloriæ Romanorum, gloriaretur Apostolo Paulo, sicut Petro Roma. Suadebat hæc innata Græcis de Latinorum gloria æmulatio: sed inane quidem consilium, cum nequaquam cum reliquiis Apostolorum transferatur sedis dignitas & auctoritas. At restitit (ut vidimus) his nihilominus sanctus Gregorius, negans fieri posse, ut vel leve quid de Apostoli Pauli corpore amoveretur. Porro Augustam ipsam Constantinam excitatam fuisse ab æmulis Grægorii, palam ipse profiteretur illis verbis ad eam scriptis (a): *Quidam homines contra me pietatem vestram excitare voluerunt, ut mihi (quod absit) voluntatis vestræ gratiam subtraherent: & propterea quæsi verunt capitulum, de quo vobis quasi inobediens inveniret. Tales ergo fuerunt Joannis conatus, nimirum, ut vel obtineret quod optaret; vel si minus, ipsum Gregorium Augustæ redderet perinensum; quos inanes penitus reddidit ipse Pontifex.*

(a) Greg. l. 3. ep. 30. Ind. 12. in fin.

Gregorius igitur, sicut & ipsius prædecessor Pelagius, execratus est arrogans illud nomen novum: nullus enim hætenus Orientalium Patriarcharum, neque Alexandrinus ipse, licet totius Orientis spiritualem præfecturam sibi vendicaret, eo usus est nomine quod nec cogitasse quidem reperitur. Erant in Ecclesia Dei ejusmodi spiritualium præfecturarum ista usu recepta nomina Episcopus, Archiepiscopus, Metropolitanus, Primas, & Patriarcha. Qui igitur Constantinopolitanæ Ecclesiæ olim tantummodo dicebatur Episcopus, ipseque (ut dictum est superius) sub Heracleæ metropoli constitutus, non acquievit Archiepiscopus dici nec simpliciter Patriarcha, sed addito nomine Oecumenici, Patriarcha Oecumenicus voluit nominari, quam vocem etiam in potentiori acciperet significatione: nam audi Gregorium ad eum ista scribentem (c):

Quid ergo, frater carissime, in illo terribili examine venientis Judicis dicturus es, qui non solum pater, sed etiam generalis pater in mundo vocari appetis? Hæc ipse, qui quod ait: Generalis pater in mundo vocari appetis; plane ad Græcum nomen alluisse visus est: etenim Græci, οἰκουμενικόν, dicunt ἀπὸ τῆς οἰκουμένης, quod est orbis terrarum: sicque Pater sive Patriarcha Oecumenicus, idem dici videatur ac Patriarcha orbis terrarum. Unde & patet accepisse Gregorium nomen Universalis pro singulari, & uno solo, præter quem nemo sit: nam ad ipsum Joannem (c): Nullus unquam, inquit, tali vocabulo appellari voluit, nullus sibi hoc temerarium nomen arripuit: ne si sibi in Pontificatus gradu gloriam singularitatis arriperet, hanc omnibus fratribus denegasse videretur. Habet eadem in epistola ad Mauritium Augustum his verbis (d): Certe pro beati Petri Apostolorum principis honore per venerandam Chalcedonensem Synodum Romano Pontifici oblatum est: sed nullus eorum unquam hoc singularitatis vocabulum assumpsit, nec uti consensit: ne, dum privatum aliquid datur uni, honore debito sacerdotes privarentur universi. Qua etiam significatione dicitur Ecclesia universalis una toto orbe diffusa, extra quam nulla esse potest Ecclesia. Sic igitur habes, quod nomen Universalis respuit Romanus Pontifex oblatum a Synodo Chalcedonensi, quia noluerit eo sensu dici Pater totius mundi ipse Romanus Episcopus, cui reliqui omnes subessent ut filii, & non ut fratres & in administratione collegæ:

Christumque tantum eo sensu S. Gregorius dicit universale caput Ecclesiæ in epistola (e) ad omnes Episcopos de privilegio collato monasterio S. Medardi.

Alia vero est ejusdem nominis significatio qua dicitur Universale, hoc est,

XXXI. Quæ nomina præfecturarum in Ecclesia recepta.

(b) Greg. l. 4. ep. 38. Ind. 13.

XXXII.

(c) Idem eadem ep. Quidnam universalis nomen significet.

(d) Greg. lib. 4. ep. 32. Ind. 13.

(e) Greg. lib. 12. epist. 32. vet. ed.

XXXIII. Alia universalitas in Ecclesia.

quod remanentibus partibus integris, ipsum cæteris supereminet: qua ratione vetuit inter Patriarchas dici aliquem Oecumenicum, de Orientalibus intelligens quod nequaquam alterum alteri voluit esse subiectum. Quo sensu sæpe reperi certum est Romanum Pontificem esse dictum Universalem Episcopum absque aliquo factu, cum eo nomine id quod est, exprimitur, nempe quod ipsi cura pastoralis universi gregis totius orbis superemineat. Nam ipse Gregorius in eadem epistola de privilegio concessio S. Medardi monasterio: *Hæc, inquit, sedes Romana speculationem suam toto orbi indicit, & novas constitutiones omnibus mittit.* Qua etiam significatione eandem Ecclesiam dominam gentium appellat (a). Porro cum ipse testetur in epistola ad Joannem & alibi, S. Petrum esse primum membrum universalis Ecclesiæ reliquos vero Apostolos singularium plebium capita, seque Petri esse successorem æque profiteatur: nonne se universalis Ecclesiæ universalem pastorem esse confirmat? Sicut & Joannes Episcopus Ravenas agnovit, ubi in epistola ad ipsum reddita ait: *Quibus ausibus ego sanctissimæ illi sedi, quæ universali Ecclesiæ jura sua transmittit, præsumpserim obviare? &c.*

(a) Greg.
in Psal.
pan. 5.

XXXIV. Quod rursus ad Gregorium ipsum spectat: At non opere sæpe ostendit se esse totius orbis Episcopum? Quis annus est ejus Pontificatus, quo non appareat ipsum universalis Ecclesiæ habenas regere, Orientalibus & Occidentalibus Episcopis jura dare, omnes audire, & omnes itidem judicare, appellationes ab orbe universo recipere, Concilia cognoscere, probare, vel reicere, dare pallia Metropolitanis Episcopis, atque Ecclesiis privilegia impartiri? Et ne recedamus ab hoc anno, idem ipse dat pallium Episcopo (b) Corinthiorum, itemque Episcopo (c) Nicopolitano: prætermittimus de Occidentalibus dicere. At nonne, & ipse Joannes Constantinopolitanus subditum se cognovit Romano Pontifici, cum ab eo adeo severe redargutus est in causa Joannis presbyteri de qua extat epistola Gregorii ad ipsum data, (d), cujus causæ Acta Romam discutienda misit? An non paruit ipse Joannes? Uti que paruit, minas Gregorii timens per Sabinianum

(b) Greg.
lib. 4. ep.
55. Ind. 14.

(c) Greg.
lib. 4. ep. 7.
Ind. 14.

(d) Greg.
lib. 2. ep.
52. Ind.
11. & ep.
64. ad
Narsetem.

PAGIUS
III.
Virgilius
Episc. Arelaten-
sis
fit Vica-
rius S. Se-
dis.

Ad num. XXXV. S. Gregorius dignitatem Vicarii in ditionibus Childeberti Francorum Regis, a quo rogatus fuerat, Virgilio Arelateni Episcopo, de suorum Prædecessorum more, concessit, data illi potestate convocandi Concilia, in quibus Ecclesiasticæ controversiæ terminarentur. Quod si causa fidei illic ageretur, aut negotia inciderent, quæ dubia essent, aut, ejus momenti, ut in Provinciis decidi nequeant, jubet, ut ad Sedem Apostolicam referatur.

Apocrifarium Constantinopoli degentem illatas, cum & Acta ipsa judicii Romam misit, quo appellatio antea delata cucurrisset. Sunt & alia de his exempla.

Hoc enim anno idem Gregorius Græcorum Ecclesiis ut universalis pastor invigilans, ad Joannem Corinthi Episcopum scribens (e), probavit depositionem Episcopi Anastasii. Dedit & alias litteras ad eundem de exacta exhibenda cura pastorali, præcipue admonens, ne pro ordinationibus quid accipiat. Eodem quoque argumento dedit litteras (f) ad universos Episcopos per Helladum provinciam constitutos. Id ipsum præstitit scribens ad Epiri Episcopos, cum pallium mittit ad ipsorum Metropolitanum Andream ordinatum Episcopum Nicopolitanum, monens eos, ut omnino caveant, ne quid pro ordinatione facienda accipiant. Sed & quo alio jure alienos clericos Romæ ordinatos retineret, nisi universalitatis? Est de his epistola (g) ad Eliam Abbatem Isauriæ. Sic vides Gregorium, cum refugit dici Universalis, universalis tamen Ecclesiæ curam subire. Nam quod observandum præcipit in Oriente, in Occidente etiam ab Ecclesiis Galliarum æque servari mandat, scribens in primis ad Virgilium Arelatensem Episcopum (h), cui & petenti pallium mittit, quem monet de cavenda in ordinationibus simonia, & ne quis ex laico mox creetur Episcopus. Eadem quoque ad universos Galliarum Episcopos scribens (i) admonuit, utque pareant Virgilio, de quo hæc ait: *Secundum antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelateni civitatis Episcopo vices nostras tribuimus, &c.* Ita quidem ex his & aliis pluribus hoc anno a Gregorio datis epistolis, ipsum universalis Ecclesiæ curam gessisse, ubique reperies.

XXXV.

(e) Greg.
lib. 4. ep.
50. Ind.
13.

(f) Greg.
lib. 4. ep.
56. Ind.
13.
Greg. cura pro universalis
Eccl.

(g) Greg.
lib. 4. ep.
51. Ind.
13.

(h) Greg.
lib. 4. ep.
51. Ind.
13.

(i) Greg.
lib. 4. ep.
52.

Sed quid post hæc ipse Joannes? Uti que fecit, quod pater ejus, de quo Dominus (k): *Vos estis ex patre diabolo.* Et quod princeps ipsius, de quo scriptum est (l): *Ipsæ enim est Rex super omnes filios superbiæ.* Nempe quod sicut ille invitatus, velit, nolit, Deo pareat necesse est imperanti, licet blasphemare soleat, dum obedit; ita & iste coactus paret Gregorio jubenti: atque Acta illa transmittens, blasphematur, dum

XXXVI.

(k) Joan.
8.

(l) Job.
41.

Præterea illi hoc tribuit, ut personæ Ecclesiasticæ quæ extra Gallias proficisci volent, teneantur ab eo accipere Litteras communicatorias, ut videre est in Epistola 50. lib. 4. Attamen licet Episcopi Arelatenes Vicariatam Apostolicæ Sedis accepissent abhinc annis centum & viginti cum auctoritate convocandorum Conciliorum, certum est, inquit Marca lib. 7. de Concordia cap. 19. n. XII. eos nullam Synodum congregasse, si Synodos Provinciæ Arelatenis excipias,

subscribens ipsis, se nominat Universalem. Nam audi quæ de his habeat idem

(a) Greg.
l. 4. ep. 39.
Indict. 13.

Gregorius hoc anno (a) scribens ad Sabinianum diaconum (ita legendum, & non Anianum) Apocrisarium Constanti-
nopoly agentem, non ejus Ecclesiæ diaconum, ut ex epistolæ ipsius contextu facile assequi licet :

XXXVII. Ad hoc enim, inquit, usque pervenit, ut sub occasione Joannis presbyteri gesta hac transmitteret, in quibus se pene per omnem versum διοικουμενικόν Patriarcham nominaret. Sed spero in omnipotentem Deum, quia hypocrisim illius superna majestas solvet. Et quidem haud frustra speravit: cito enim) ut suo loco dicemus) ex hac vita sublatus est, quem potius optasset emendatum fuisse in hac vita superstitem. Ad postremum autem Sabinianum diaconum Apocrisarium admonet, ne ullo modo cum illo communicet, ne ejus videretur favere superbæ: ut vel hoc modo ille confusionem perfusus, corrigeret quod peccasset: nam in dicta epistola ad eundem Sabinianum data habet ista in fine. Sicut tibi jam transactis epistolis scripsi, numquam cum eo procedere præsumas. Vidisti igitur, quomodo universalis Ecclesiæ Episcopi munus Gregorius implevit ubique, cum in eum qui se dicebat Universalem, jura dicit. Sed hæc ipsius præfectura in totius orbis Ecclesias passim in ejus epistolis ostenditur. Jam vero ad ea quæ ad historiam pertinent redeamus.

Vetat Sabinianum communicare cum Joanne.

XXXVIII. Joan. qua occasione provocaverit S. Greg.

Audisti occasionem, cur Gregorius, qui aberrantem Joannem summa toleraverat patientia, hoc potissimum anno excitatus in ipsum, plures adversus eum litteras scripsit. Porro fraudulentus ille dolos annexuit dolis: etenim egit cum Mauritio Imperatore, ut ad ipsum Gregorium litteras daret, quibus eum rogaret ut pacem cum ipso haberet; id faciens, ut hac via concitaret Imperatorem, cui non pariturum Gregorium sciret. Sed audi hæc ex iisdem Gregorii litteris ad Sabinianum (b): *Miror, inquit, quomodo dilectionem tuam fallere potuit, Ann. Eccl. Tom. X.*

(b) Greg.
l. 4.
ep. 39. Indict. 13.

ut permitteres domno Imperatori persuaderi, quatenus ad me sua scripta de hac causa transmitteret, in quibus admoneret, ut cum eo pacem habere debuisset. Qui si justitiam tenere vult, illum debuit admonere, ut se a superbo vocabulo comperceret, & protinus inter nos pax fieret. Tamen qua id calliditate a prædicto fratre nostro Joanne factum sit, minime suspicor, pensasti. Idcirco enim hoc ille fecit, ut aut audiretur domnus Imperator, & ille in sua vanitate confirmatus esse videretur; aut non a me audiretur, & ejus animus contra me irritaretur. Sed nos rectam viam tenemus, nihil in hac causa aliud, nisi omnipotentem Dominum metuentes. Hæc ipse.

Qui & tanti ponderis hanc esse existimavit controversiam, ut ad fidem spectare putarit: nam in fine hæc habet: *Postquam enim defendi ab inimicorum gladiis nullo modo possumus: Postquam pro utilitate Republicæ argentum, aurum, mancipia, vestes perdidimus; nimis ingominiosum est, ut per eos etiam fidem perdamus. In isto enim scelesto vocabulo consentire, nihil est aliud, quam fidem perdere.* Hæc ipse. Sed quomodo id, inquires, ad fidem pertinet? ea quidem ex parte, quod cum a Christo uni Petro præfectura sit gregis universalis credita: si quis a Christo Domino stabilitam Ecclesiasticam violat hierarchiam, aliter sentire videtur, quam ipse Dominus sentiendum præcepit. Non mireris igitur, si unius voculæ occasione adeo Gregorius laboravit, cum etiam unius interdum syllabæ causa, ipso teste sancto Basilio ad Amphiloichium, fuerit adversus hæreticos Eunomianos diu multumque pugnandum.

XXXIX. Ad fidem spectare, si alius inducatur primus.

Sic igitur provocatus S. Gregorius, pacifice, more filiorum Israel (c), ad bellum progreditur, pacem primum offerens adversario istis litteris (d):

(c) Deut. 20.
(d) Greg. l. 4. ep. 38. Indict. 13.
XL.

Eo tempore quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem protracta est, quantum Ecclesiarum pacem atque concordiam invenerit recolit. Sed quo ausu, quove timore

E e e e 2 ne-

PAGIUS

pias. Contra, ex Regum jussu convocata fuerunt, & judicia in illis lata sunt adversus Episcopos nulla mentione facta Episcopi Arelatensis, ut plurimum a Concilio absentis. Nihil igitur *Virgilio* supererat præter honorem & amplitudinem Vicarii, & quandam velut generalem Præfecturam in Ecclesia Gallicana, de cujus negotiis referebat ad Summum Pontificem quo cum particularem communicationem habebat. Certe ut jam dixerat Marca lib. 6. cap. 19. n. IX. facile est cognoscere integram convocandorum Conciliorum auctoritatem non fuisse penes *Virgilium*, quandoquidem ei S. Gregorius duodecim alios Episcopos adjunxit, & a Francorum Regibus postulavit, ut Synodum intra Gallias haberi juberent. Denique S. Gregorius

vices suas *Virgilio* per Regnum *Childeberti II.* duntaxat commisit, ut diserte in ejus Epistola exprimitur. Hoc tempore penes *Childebertum II.* erant Austria & Burgundia, Neustria penes *Clotarium II.* ejusdem *Childeberti* patrualem. Quare *Virgilius* per Austriam & Burgundiam, Sedis Apostolicæ Vicarius fuit. Extincto *Virgilio* extinctus quoque Vicariatus Episcopatus Arelatensis; cum nullus eorum, qui post *Virgilium* Cathedram illam tenuere, Apostolicæ Sedis Vicarius appellatus reperiatur. Personalia fuere tam *Virgilii*, quam antecessorum, puta *Cæsarii*, *Auxanii*, *Aureliani*, & *Sapaudi* privilegia, cum constet, eos hanc delegationem a Romanis Pontificibus postulasse.

S. Grego.
ad Joan.
admoni-
tio.

nescio, novum sibi conata est nomen arripere, unde omnium fratrum corda potuissent ad scandalum pervenire. Qua in re vehementer admiror, quia ne ad Episcopatum venire potuisses, fugisse velle te memini, quem tamen adeptum ita exercere desideras, ac si ad eum ambitioso desiderio cucurrisses. Qui enim indignum te esse fatebaris, ut Episcopus dici potuisses: ad hoc quandoque * perductus es, ut despectis fratribus, Episcopus appetas solus vocari. Et quidem hac de re sanctæ memoriæ decessoris mei Pelagii gravia ad sanctitatem vestram scripta transmissa sunt, in quibus Synodi, quæ apud vos de fratris quondam & consacerdotis nostri Gregorii causa congregata est, propter nefandum elationis vocabulum Acta dissolvit; & Archidiaconum, quem juxta morem ad vestigia dominorum transmiserat, Missarum vobiscum solemnia celebrare prohibuit. Post ejus vero obitum, cum indignus ego ad Ecclesiæ regimen adductus sum, & ante per alios Responsales meos, & nunc per communem filium meum Sabinianum diaconum alloqui fraternitatem vestram, ut a tali se præsumptione compesceret, non equidem scripto, sed nudo sermone curavi: & si emendari nollet, eum Missarum solemnia cum fraternitate vestra celebrare prohibui, ut sanctitatem vestram prius sub quadam verecundiæ reverentiâ pulsarem, quatenus si emendari nefandus ac profanus tumor verecunde non posset, tunc ad ea debuisset quæ sunt districta atque canonica pervenire.

* quoque

XLII.
Gregorius
in spiritu
lenitatis
arguit.

Et quia refecanda vulnera prius levi manu palpanda sunt: rogo, deprecor, & quanta possum dulcedine exposito, ut fraternitas vestra cunctis sibi adulantibus, atque erroris nomen deferentibus contradicat, nec stulto ac superbo vocabulo appellari consentiat. Vere enim flens dico, atque ex intimo viscerum dolore peccatis meis deputo, quod ille meus frater nunc usque ad humilitatem reduci non valuit, qui ad hoc in Episcopatus gradu constitutus est, ut aliorum animas ad humilitatem reducat: quod ille qui veritatem docet alios, semetipsum docere, nec me quoque deprecante, consensit. Perpende, rogo, quia in hac præsumptione temeraria pax totius turbatur Ecclesiæ, & gratiæ contradicitur communiter omnibus effuse. In qua nimirum ipse tantum crescere poteris, quantum penes temetipsum decreveris. Tantoque major efficeris, quanto te a superbi & stulti vocabuli usurpatione restringis; atque in tantum proficis, in quantum tibi non studueris derogando fratribus arrogare.

XLII.

Humilitatem ergo, frater carissime, totis visceribus dilige, per quam cunctorum fratrum concordia, & sanctæ uni-

versalis Ecclesiæ unitas valeat custodiri. Certe Paulus Apostolus cum audiret quosdam dicere (a): Ego sum Pauli, ego Apollo, ego vero Cephæ: banc dilacerationem corporis Dominici, per quam membra ejus aliis quodammodo se capitibus sociabant, vehementissime perborrescens, exclamavit, dicens. Numquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Si ergo ille membra Dominici corporis certis extrachristum quasi capitibus & ipsis quidem Apostolis subiici particulariter evitavit; tu quid Christo universalis sanctæ Ecclesiæ capiti in extremi judicii es dicturus examine, qui cuncta ejus membra tibi met conaris Universalis appellatione supponere?

Quis, rogo, in hoc tam perverso vocabulo, nisi ille ad imitandum proponitur, qui despectis Angelorum legionibus secum socialiter constitutis, ad culmen conatus est singularitatis erumpere, ut & nulli subesse, & solus omnibus præesse videretur? Qui etiam dixit (b): In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum. Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Quid enim fratres tui omnes universalis Ecclesiæ Episcopi, nisi astra cæli sunt? quorum vita simul & lingua inter peccata erroreque hominum quasi inter noctis tenebras lucent. Quibus dum cupis temetipsum vocabulo elationis præponere, eorumque nomen tui comparatione calcare; quid aliud dicis, nisi: In cælum conscendam super astra cæli exaltabo solium meum? An non universi Episcopi nubes sunt, qui & verbis prædicationis pluunt, & bonorum operum luce & miraculis coruscant? Quos dum vestra fraternitas despiciens, sub se premere conatur: quid aliud dicit, nisi hoc quod ab antiquo hoste dicitur: Ascendam super altitudinem nubium?

Quæ cuncta ego cum flens conspicio, & occulta Dei judicia pertimesco, augentur lacrymæ, gemitus se in meo corde non capiunt, quod ille vir sanctissimus dominus Joannes tantæ abstinentiæ atque humilitatis, suorum familiarium seductione linguarum ad tantam superbiam erupit, ut in appetitu perversi nominis illi esse conetur similis, qui dum superbe esse similis Deo voluit, etiam donatæ similitudinis gratiam amisit, & veram beatitudinem perdidit, quia falsam gloriam quæsivit. Certe Petrus Apostolus primum membrum sanctæ & universalis Ecclesiæ est: Paulus, Andreas, Joannes, quid aliud, quam singularium sunt plebium capita; & tamen sub uno capite omnes membra sunt Ecclesiæ. Atque ut cuncta brevi cingulo locutionis astringam, sancti antequam san-

XLIII.
Detestanda
superbia
Joannis.

(b) Isa. 14.

XLIV.
Diabolo
similis
Joannes
Episcopus
Constant.

san-

sancti sub lege, sancti sub gratia, omnes hi perficientes corpus Domini, in membris sunt Ecclesie constituti, & nemo se umquam Universalem vocare voluit. Vestra autem sanctitas agnoscat, quantum apud se tumeat, qua illo nomine vocari appetit, quo vocari nullus presumpsit, qui veraciter sanctus fuit.

XLV.

Numquid non (sicut vestra fraternitas novit) per venerandum Chalcedonense Concilium hujus Apostolicae sedis Antistites, cui Deo disponente deservio, Universales, oblato honore, vocati sunt? sed tamen nullus umquam tali vocabulo appellari voluit, nullus sibi hoc temerarium nomen arripuit: ne si sibi in Pontificatus gradu gloriam singularitatis arriperet, hanc omnibus fratribus denegasse videretur, &c. Multa post haec ingerens in detestationem nominis arrogantis, nihil de causa Joannis presbyteri attigit, de qua (ut dictum est) Joannes ipse Constantinopolitanus Episcopus scripserat; nam in fine haec habet: Scripta autem sanctitatis vestrae dulcissima atque suavissima de causa presbyterorum Joannis & Athanasii suscepi: de qua vobis in subsequentibus, Domino adjuvante, respondebo; quia sub tantis tribulationibus circumfusis barbarorum gladiis premor, ut non dico multa tractare, sed mihi respirare vix liceat. Haec ad Joannem Gregorium,

XLVI.

Quo etiam argumento scripsit (a) ad Mauritium Imperatorem, plura inculcans in detestationem Joannis sibi vendicantis superbum Oecumenici nomen: ubi post multa de primatu Romanae Ecclesiae ista ingerit ex Evangelicis fontibus: Cunctis inquit, Evangelium scientibus liquet, quod voce Dominica sancto & omnium Apostolorum Petro principi Apostolo totius Ecclesiae cura commissa est. Ipsi quippe dicitur (b): Petre amas me? pasce oves meas. Ipsi dicitur (c): Ecce Satanas expetiit cribrare vos sicut triticum, & ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Ipsi dicitur (d): Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & portae inferi non prevalebunt adversus eam: Et tibi dabo claves regni caelorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis. Ecce claves regni caelestis accipit: potestas ei ligandi ac solvendi tribuitur; cura ei totius Ecclesiae & principatus committitur, & tamen Universalis Apostolus non vocatur: & vir sanctissimus consacerdos meus Joannes vocari Universalis Episcopus conatur. Exclamare compellor, ac dicere: O tempora, o mores!

(a) Greg. l.4. ep.32. Ind. 13. Agit cum Imp. Gregorius de primatu Rom. Eccles.

(b) Joa. 21. (c) Luc. 22.

(d) Matt. 16.

Ecce cuncta in Europa partibus barbarorum juri sunt tradita, destructae urbes, eversa castra, depopulatae provinciae, nullus terram cultor inhabitat: seviunt & dominantur quotidie in necem Fidelium cultores idolorum; & tamen sacerdotes, qui in pavimento & cinere flentes jacere debuerunt, vanitatis sibi nomina expetunt, & novis ac profanis vocabulis gloriantur. Numquid ego hac in re piissime domine, propriam causam defendo? Numquid specialem injuriam vindico, & non magis causam omnipotentis Dei, & causam universalis Ecclesiae? Quis est iste, qui contra statuta Evangelica, contra canonum decreta novum sibi usurpare nomen presumit? &c. Rogat pluribus ut turgentem inani gloria hominem compescat.

Scripsit pariter ad Constantinam Augustam (e) de eodem; ubi post plurima: Etsi inquit, peccata Gregorii tanta sunt, ut pati talia debeat, Petri tamen Apostoli peccata nulla sunt, ut vestris temporibus pati ista mereatur. Petri plane causam esse tradens, ut quis contra ejus primatum Universalis appetat appellari, sicque & subdit: Unde iterum atque iterum per omnipotentem Dominum rogo, ut sicut parentes priores vestri principes S. Petri Apostoli gratiam quaesierunt, ita vos quoque & hanc vobis quaerere & conservare curetis; & propter peccata nostra, qui ei indigne servimus, ejus apud vos honor nullatenus minuatur, &c. Dedit de his pariter litteras (f) ad Eulogium Alexandrinum Episcopum, & ad Anastasium Antiochenum, deque ipsius Joannis conatu tempore Pelagii ista in memoriam revocat: Ante hos siquidem, annos octo, sanctae memoriae decessoris mei Pelagii tempore, frater & coepiscopus noster Joannes in Constantinopolitana urbe ex causa alia occasionem, quaerens, Synodum fecit, in qua se Universalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus, ut agnovit, directis litteris ex auctoritate sancti Petri Apostoli ejusdem Synodi Acta cassavit: quarum videlicet epistolarum sanctitati vestrae exemplaria studui destinare, &c. Sed hic appello te, qui sancti Petri nomine scribit litteras, & cassat Synodi Constantinopolitanae Acta, nonne facto ipso se ostendit universalem Antistitem?

Sed quod pertinet ad Pelagii praedecessoris Gregorii adversus Joannem scripta, jam suo loco superius egimus, dum virga disciplinae propulsavimus atque fugavimus petulantem legulejum male interpretantem verba ista in ipsius Pelagii litteris ita posita (g): Nullus enim Patriarcharum hoc tam prophano vocabulo unquam utatur: quia si summus Patriarcha Universalis dicitur, Patriarcharum nomen ceteris derogatur. Sed absit hoc, absit a fidelis cujusquam mente, hoc sibi vel

XLVII. Tempore humiliationis turpior superbia.

XLVIII. (e) Greg. l.4. ep.34. Ind. 13. Interpellat Constantinam Aug.

(f) Greg. l.4. ep.35. Ind. 13.

XLIX. Pelagii Papae verborum sensus.

(g) Pelag. ep. 1.

vel velle quempiam arripere, unde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacumque parte videatur. De Orientalibus Patriarchis Pelagius intellexit, quos Gregorius ipse quatuor numerat, ubi ait in epistola ad Natalem Episcopum Salontanum (a): *Quod si quilibet ex quatuor Patriarchis fecisset, sine gravissimo scandalo tanta contumacia transire nullo modo potuisset*. At cum veritas conspicua omni ex parte sit verbis & exemplis sanctissimorum Romanorum Pontificum Pelagii atque Gelasii (ut modo taceamus de cæteris) ipsos Romanos Pontifices vere esse universalis Ecclesiæ Episcopos; nomen cur iidem abhorruerint, declarat ipse Gregorius, nempe quod fastuosum esse videretur, atque superbum, & Christianæ humilitati minime congruens. At qui Gregorii loquendi usum minime callet, facile in errorem labatur: unde non adeo mireris, si se negat dici velle Universalem, qui in epistola ante hanc ad Mauritium scripta, se etiam negat sacerdotem esse: nam accipe verba ipsius (b):

*Sed etsi, inquit, sacerdos non sum: scio gravem esse hanc injuriam sacerdoti, ut veritati serviens, fallax credatur. Dixerisne, rogo te, sacerdotem Gregorium non fuisse, qui se non esse sacerdotem testetur? Non puto, sicut neque rerum negaris dominos fuisse eos Imperatores qui se dominos vocari vetuerunt. Si igitur de re convenit, de nomine quid frustra contendimus? Numquid Paulus non erat Apostolus, qui se indignum dicit fuisse (c) vocari Apostolum: Immo & ipse de se ipso (d): *An non sum Apostolus?* Et: (e) *Bonum est mihi magis, mori, quam ut gloriam meam quis evacuet*. At quis tandem finis certaminis? Dirupit anno sequenti Deus inflatum utrem, sustulit (ut prædixisse visus est Gregorius) ex hac vita Joannem, ut suo loco dicturi sumus. Sed quod de reprobis dictum est (f): *Superbia eorum ascendit semper*: posterius ipsius eum veluti sanctum coluerunt, & inter beatos recensuerunt, insuper ejusdem superbum nomen retinuerunt. Qua de causa humiliavit illos qui est ante sæcula Deus, posuitque Ecclesiam illam desolatam, ut nonnisi auctione pretii a Turcis emptos habeat sacerdotes: ac secundum inviolabilem illam vulgatam Domini sententiam factum vidimus, qua dicitur (g): *Omnis qui se exultat, humiliabitur*.*

Quod rursus ad S. Gregorium spectat: dum ait sæpe, nullum unquam Romanorum Pontificum illud sibi nomen usurpasse, ut Universalis Episcopus diceretur; idcirco hoc ipse, quod aliquam inesse differentiam existimavit secundum ea quæ dicta sunt, ut quis Universalis Episcopus

diceretur, vel Universalis Ecclesiæ. Etenim complura reperiuntur exempla, ut Pontifices, qui ipsum Gregorium præceserunt, se inscriberent Episcopos Ecclesiæ universalis: nam ut prætermittamus eos de quorum epistolis controversia est, ecce sanctus Leo Magnus sæpius ea voce usus esse reperitur, ut in epistola ad Marcianum Augustum (b) inscribitur Leo Episcopus Romanæ & universalis Ecclesiæ: ita etiam in epistola (i) ad Eudociam Augustam: sicut & ad Leonem Augustum inscribitur (k): *Leo Romæ & universalis Catholicæque Ecclesiæ Episcopus*. Insuper cum æquipollere videatur, immo idem Catholicum sit, quod Universale: habes pariter eosdem Pontifices Romanos inscribi solitos Catholicæ Ecclesiæ Episcopos: ita sæpe idem Leo (l), & inter alia ad Maximum Episcopum Antiochenum scribens (m): *Leo, inquit, Catholicæ Ecclesiæ, &c.*

Quod quidem nomen, ut consuetus titulus in Ecclesia Dei, ab aliis item, iidem Romanæ Ecclesiæ Pontificibus impertitum sæpius reperitur, & inter alios a viro illustri Pompejo cognato Justiniani Imperatoris qui cum ad Hormisdam Papam scribit (n), eum universalis Ecclesiæ Episcopum nominat: ita etiam Anastasia itidem ejusdem Augusti affinis. Sed & alii Episcopi cum ad eos scriberent, quam amplissimis sint usi titulis, pete exemplum a Synodo in Epiro celebrata, ubi in epistola ad Hormisdam Papam ejusmodi præfigunt titulum: *Patri Patrum, comministro, ac principi Episcoporum, &c.* Atque ad eundem Joannes Episcopus Nicopolitanus, & monachi universæ Syriæ ita libello supplici: *Universi orbis terræ Patriarchæ Hormisdæ continenti sedem principis Apostolorum Petri*. Sed hæc dicta exempli causa sufficiant. Jam reliquas prosequamur res gestas Gregorii cum Joanne.

Agēbatur etiam in litteris ejusdem Episcopi Constantinopolitani de causa Joannis & Athanasii presbyterorum, quorum prior hæresis damnatus injuste fuerat: quam ob causam Gregorius Romam eum advocaverat. Quid autem de eo eo factum sit, ubi Acta judicialia iusta sunt Romam deferri, ex aliis Gregorii Papæ litteris (o) possumus intelligere, cum rescribens ad eundem Joannem Episcopum Constantinopolitanum, causam ejus in Synodo Romana fuisse cognitam tradit, ipsumque repertum innocentem absolutum, atque Orientale de eo habitum jam abrogatum esse iudicium, in quo inique admodum presbyter ille Chalcedonensis Ecclesiæ, licet Catholicus esset, per Joannis Judices, impositis (ut vidimus) verberibus, fuerat uti hæreticus condemnatus. Qua de causa perbe-

(b) Leo ep. 57.
(i) Leo ep. 69.
(k) Leo ep. 97.

(l) Leo ep. 14. 15.
(m) Leo ep. 66.

LII.

(n) Habent inter ep. Horm. De Episc. Rom. qui universales sunt dicti.

(o) Greg. 15. ep. 15. 16. 17. Ind. 14. Absolvi- tur presbyter damnatus Constanti- nopolit.

(a) Greg. 1. 2. ep. 37. Ind. 10.

(b) Greg. 1. 4. ep. 31. Ind. 13. L.

(c) 1. Cor. 15.

(d) 1. Cor. 9.

(e) 1. Cor. 9.

(f) Ef. 73. Græcorum error punitus in posteris.

(g) Mat. 23. LI.

CHRISTI
595.GREGORII PAP.
6.MAURITII IMP.
10.

nigne hoc modo commonuit eundem Joannem Gregorius (a): *Hoc ergo, frater sanctissime, subtiliter perpendamus, & sub prætextu hæresis affligi quempiam veraciter innocentem non sinamus: ne (quod absit) hæresim fieri sub emendationis magis specie permittamus. Et in eandem sententiam de eo scribens ad Mauritium Imperatorem, hæc habet (b): Veraciter consentienti non credere non est hæresim purgare, sed facere.* Marcionistarum enim hæresis crimine fuerat hic vir Catholicus infamatus, & per Joannis Judices judicatus. Quod igitur Romæ judicet Gregorius Chalcedonensem presbyterum Constantinopoli condemnatum, atque etiam contra judicium habitum Constantinopoli ipsum absolvat; quomodo etsi non se dicat universalem, non cognosci necesse sit ipsum esse Ecclesiæ universalis Episcopum?

LIV. Quod vero pertinet ad Athanasium reorum alterum, quid gestum sit, ipse Gregorius docet in epistola ad Narsetem (c), nimirum inventum esse (ut ait) aliqua ex parte Manichæum, verumtamen accusatorem ipsius ex ejus accusationibus esse convictum Pelagianum: inventumque codicem editi Ephesini Concilii missum Constantinopoli esse falsatum: Quam autem parum tuti fuerint tunc Græci codices, ista accurate tractans ipse Gregorius, hæc addit: *Existimamus, quia sicut Chalcedonensis Synodus in uno loco ab Ecclesia Constantinopolitana falsata est, sic aliquid in Ephesina Synodo factum est. Charitas ergo vestra vetustos omnino codices ejusdem Synodi requirat, & illic inde videat, si quid tale invenitur: mihi que eundem codicem, quem invenerit, transmittat: quem mox ut legero, re transmittito. Novis enim codicibus passim non credat. Et paulo post: Romani autem codices multo veriores sunt, quam Græci: quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent.* Hæc Gregorius.

LV. Quando autem in Constantinopolitano judicio fuit ipse Athanasius condemnatus, magna tunc accidit vecordia ipsius Joannis adducta in judicium minime perferentis, vel nescientis inter verum & falsum ob imperitiam sacrorum canonum accurate distinguere: ut apud ipsum Constantinopolitanum Episcopum ederetur Synodus secunda Ephesina pro prima, Conciliabulum videlicet Nestorianorum sub Joanne Antiocheno pro Oecumenica Synodo: quod culpa gravi non caruit, aut dolo, vel saltem rerum Ecclesiasticarum maxima ignorantia: ex quo tunc est

factum, ut Catholici, qui hæreticorum illi Synodo minime assentirentur, dicerentur hæretici; & hæretici assentientes, Catholici putarentur. Porro id non semel in judicio factum, sed iterum in causa quorundam monachorum, de quibus postea ipse S. Gregorius scripsit ad Eulogium Episcopum Alexandrinum his verbis (d):

*Præterea ante triennium, cogente causa monachorum Isauriæ, qui hæretici accusabantur; satisfaciens mihi quondam frater & confacerdos meus domnus Joannes Constantinopolitanus Episcopus scilicet, litteras misit, quibus nitebatur ostendere, eos Ephesinæ Synodi diffinitionibus contradixisse: & velut ex eadem Synodo, certa nobis, quibus ipsi obstiterent, capitula destinavit. Inter alia autem scriptum illic continebatur de Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eo quod diabolus, &c. Erant hæc in Nestorianorum Concilio posteriori Ephesino, canone secundo: quod olim per Joannem Antiochenum seorsum celebratum est, diversum ab illo per Dioscorum postea habito: quod cum pro germano Ephesino Joannes ipse ad Gregorium miserit, quam pius dici potuerit, omnes puto intelligunt. De iisdem quoque & ad Anastasium Antiochenum Episcopum Gregorius hæc dilucidius, ubi ait (e): *Ex annotatione hæretici codicis, qui ad me ex regia urbe transmissus est, agnovi per hoc quod quædam capitula Catholica cum hæreticis fuerant reprehensa, quia quidam illam Ephesinam primam Synodum in eadem urbe existimant, quæ quondam ab hæreticis traditur esse composita: omnino necesse est, ut charitas vestra eandem Synodum apud sanctam Alexandrinam & Antiochenam Ecclesiam requirat, & qualiter in veritate habeatur, inveniat. Vel si placet, hinc dirigimus, quæ ab antiquitate servata in seriniis habemus. Illa enim Synodus secunda Ephesina, quæ sub primæ Ephesinæ imagine facta est, quædam in se oblata capitula asserit approbata, quæ sunt Cælestii atque Pelagii prædicamenta, &c. Audisti totius imposturæ comœdiam? Vidisti, qui vocari voluit Oecumenicus, quas miserit merces in Urbem: dum, nisi Gregorius vigilasset, sub auctoritate Concilii Oecumenici Ephesini, Pelagianam hæresim ante sæpe damnatam rursus introduxisset in Ecclesiam? Sed de his inferius iterum agemus.**

Sed quod ad dictum Concilium in ea causa collectum spectat: habitum illud hoc

(d) Greg.
l. 6. ep. 31.
Ind. 15.
LVI.

(e) Greg.
l. 7. ep. 48.
Ind. 2.

LVII.
Concil.
Rom.

PAGIUS
IV.

A num. LVII, ad LX. Sanctus Gregorius Papa hoc anno indixit Concilium Romanum II. in causa Joannis Presbyteri Chalcedonensis Ecclesiæ, qui cum a Joanne Jejunatore dicto, Episco-

po Constantinopolitano injuste damnatus fuisset, & ad Sedem Apostolicam appellasset, innocens repertus, retractato Constantinopolitano Synodali judicio absolutus est, ut testatur S. Grego-

Concilium
Romanum
II. sub S.
Gregorio.

CHRISTI
595.GREGORII PAP.
6.MAURITII IMP.
10.(a) Extat
l. 4. sub
ep. 44.

* decimo

(b) Greg. l.
2. in prin.LVIII.
Canones
in Conc.
Roman.
Statuti.

LIX.

PAGIUS

hoc anno Romæ, ex scriptis ejusdem S. Gregorii satis apparet, ubi hæc in ejus præfatione leguntur (a): *Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo temporibus piissimi ac serenissimi dominorum Mauricii, Tiberii, & Theodosii Augustorum ejusdem domini, Imperio Mauricii anno tertio decimo*, Indictione tertiadecima, quinta die mensis Julii, &c.* Sed corrige quod habet de Imperii Mauricii anno decimotertio: nam hoc anno Indictione decimatertia non decimotertius Mauricii currebat, sed decimus, ut ex ejusdem Gregorii scriptis apparet, ubi superius numerat (b) annum septimum ipsius Imperatoris decima Indictione.

Quod autem ad canones in eadem Synodo sancitos pertinet, sex numero habentur. Quorum primus est de diaconis, ne quorum munus est altari ministrare, Evangelium prædicare, & elemosynis inservire, iidem cantores existerent. Secundus ille, ne cubiculo Pontificio fervirent pueri laici & sæculares, sed clerici vel monachi id ministerii exhiberent. Tertius quo decretum est, ne rectores patrimoniorum Ecclesiæ alienis possessionibus affigant titulos. Quartus vero ut sine tegmine corpora Pontificum ad sepulcrum deferrentur, ea nimirum occasione, quod cum (ut ait) dalmaticis tegerentur, ipsas postea populus inter se partitas loco sacrarum reliquiarum afferrent: quem monuit, ut e corporibus potius Apostolorum ac martyrum velamina acciperent. Ita Gregorius vivens consuluit sibi post mortem, ne coheretur ut sanctus. Adjecit illud etiam statuere ne in ordinationibus sacris conficiendis, vel pallii exhibitione aliquid penitus acciperetur, neque etiam a Notariis pro charta vel calamo quid sumeretur, nisi post ordinationem exhibitam aliquid ordinatus sponte dare voluerit.

Postremo vero illud constituit, ut servi Ecclesiæ ad monasticam vitam venire cupientes, in laicali primum habitu probarentur. In quo item Romano Conci-

gorius lib. 5. Epist. XV. ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum, Epistola XVI. ad Mauricum Imp. & Epist. XVII. ad Theotistum cognatum Imperatoris. Quæ Epistolæ datæ sunt anno sexto ordinationis S. Gregorii, & Indictione XIV. a Kal. Septembris hujus Christi anni inchæta. Gesta Synodi refert S. Gregorius lib. IV. Indiç. XIII. Epist. XLIV. quæ his verbis incipit: *Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo, temporibus piissimi ac serenissi-*

lio illud implendum dixit (c), ut nullius essent ponderis, quæ de bonis post Episcopatum adeptis Episcopus testamento disposuisset, secus vero de his quæ ante Episcopatum possedisset. Reperimus in scripto codice Sublacensi, in Concilio Romano eundem Gregorium Papam probasse & confirmasse regulam S. Benedicti. Subscripterunt Concilio Episcopi vigintiduo, presbyteri vero Cardinales trigintaquatuor.

Hoc pariter anno accidit, ut schismatici Istriæ provinciæ petierint a S. Gregorio ad Urbem veniendi securitatem, ut de vertentibus quæstionibus una conferrent: quam libentissimo animo Gregorius præstitit, datis ad Petrum & Prudentium Istriæ Episcopos litteris (d): sed a proposito ipsi defecere.

At vero secundum illud Apocalypsis: (e) *Quinocet, noceat adhuc; & qui in sordibus est, sordescat adhuc.* Mauritius Imperator, adversus S. Gregorium Papam Maximum in ecclesiam Salonitanam intrusum, ab ipso autem Gregorio censuris ejectum, per suos ministros in Ecclesia illa Episcopum retinuit. Id quidem hoc anno idem Imperator Mauritius tyrannice gessit, quod animum ipsius Gregorii Papæ vehementer exagitavit. Nam cum idem Pontifex Maximum Salonitanum Simoniacum intrusum Missarum celebratione privasset, & ille eam jussionem sub anathematis poena mandatam contempsisset, Missasque celebrare minime prætermittens, auxilium quæsvisset Imperatoris; litteras ab eo impetravit, quibus juberetur cum honore suscipi. Hæc accipiens Gregorius, cum Augusta exposulavit his verbis (f):

Salonitanæ civitatis Episcopus, me ac Responsali meo nesciente, ordinatus est, & facta res est, quæ sub nullis anterioribus Principibus evenit. Quod ego audiens, ad eundem prævaricatorem, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, ut omnino Missarum solemnia celebrare nullo modo præsumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem, si hoc fieri ipsi

mi Dominorum Mauricii Tiberii, & Theodosii Augustorum, ejusdem Domini Imperii Mauricii anno tertio decimo, Indictione tertia decima, quinto die mensis Julii [1]. Baronius ait, loco, anno XIII. legendum esse annum decimum, idque apparere ex ejusdem Gregorii Scriptis, qui lib. 2. Registri sui numerat annum VII. ipsius Imperatoris decima Indictione. Verum ex illis temporis characteribus constat, eum tardius, quam par erat, Mauriciani Imperii initium posuisse. Si enim

(c) Greg.
l. 5. ep. 1.
Ind. 14.

LX.

(d) Greg.
l. 4. ep. 49.
Ind. 13.

LXI.

(e) Apoc.
22.De causa
Maximi
Episcopi
Salonita-
ni.(f) Greg.
l. 4. ep. 34.
Ind. 13.LXII.
Facinora
Maximi.

NOTÆ

[1] ○ Unto die mensis Julii &c. Legendum forte quinto die mensis Junii; quæ hoc anno in Dominicam incidit. MANSI

psi jussissent, quod ei sub excommunicationis interpositione mandavi. Et contempto me atque despecto, in audaciam quorundam secularium hominum, quibus denudata sua Ecclesia, præmia multa præbere dicitur, nuncusque Missas facere præsumit, atque ad me venire secundum jussionem dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorum obediens eidem Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc quod in ordinatione sua me vel Responsalem meum prætermittere præsumpsit, ita ex corde laxavi, ac si me auctore fuisset ordinatus. Alia vero perversa illius scilicet mala corporalia, quæ cognovi, vel quia cum pecuniis est electus, vel quia excommunicatus Missas facere præsumpsit, propter Deum irrequisita præterire non possum. Sed opto & Dominum deprecor, quatenus nihil in eo de his quæ dicta sunt, valeat inveniri, & sine periculo animæ meæ causa ipsius terminetur. Prius tamen quam hæc cognoscantur, serenissimus dominus discurrente jussione præcepit, ut eum venientem cum honore suscipiam. Et valde grave est, ut vir de quo tanta & talia nunciantur, cum ante requiri & discuti debeat, honoretur.

LXIII.
Justa que-
rela S.
Gregorii.

Et si Episcoporum causæ mihi commissorum apud piissimos dominos aliorum patrociniis disponuntur; infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Sed ut Episcopi mei me despiciant, & contra me refugium ad seculares Judices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breviter suggero, quia aliquantulum expecto; & si ad me diu venire distulerit, in eo exercere districtiorem canonicam nullo modo cessabo. In omnipotenti autem Domino confido, quia longam piissimis dominis vitam tribuet, & nobis sub manu vestra, non secundum peccata nostra, sed secundum gratiæ suæ dona disponet. Hæc ergo tranquillissima dominæ suggero: quia integerrima serenitatis ejus conscientia quanto moveatur zelo rectitudinis atque justitiæ, non ignoro. Hactenus ad Imperatricem Gregorius.

LXIV.

At non statim ut accepit ista de Maximo, verecundia detentus, favit ei Mauritius, sed postea ab Exarcho Italiæ & aliis magistratibus concitatus? Siquidem dictam de eodem Maximo historiam la-
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

enim illud cum die XV. mensis Augusti anni DLXXXII. ut fieri debet, consignes, invenies mense Julio hujus anni in cursu fuisse annum XIII. ejusdem Imperii, & Indictionem pariter XIII. Præterea ex istis verbis, quæ leguntur in Registro Gregoriano lib. 2. Indict. X. anno ordinationis Gregorii II. mense Septembri: *Temporibus Papa Gregorii Consulatus Mauricii Augusti anno septimo, depositus est Laurentius, &c.* minime sequitur, ut putat Baronius, præfenti Christi anno Mauricium decimum tantum Im-

tius explicatam habes in epistola ejusdem Gregorii ad Sabinianum diaconum verbis istis (a): Postquam, inquit, serenissimus dominus Imperator jussiones transmisit, ut ordinari minime debuisset, tunc ad altiore superbiæ erupit. Nam homines gloriosi viri Patricii Romani (hic Exarchus erat) ab eo præmia acceperunt, eumque ita ordinari fecerunt, ut Antonium subdiaconum & Rectorem patrimonii, nisi fugisset, occiderent. Ego autem epistolas transmisit postquam eum ordinatum contra rationem cognovi, & contra consuetudinem ut Missarum solemnia celebrare non præsumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem quid de ejus persona jussissent. Quæ scripta mea publice relecta vel in civitate posita, publice scindi fecit, atque in contemptum sedis Apostolicæ apertius exiliit. Quod ego qualiter patiar, scis, qui ante paratior sum mori quam beati Petri Apostoli Ecclesiam meis diebus degenerare. Mores etiam meos bene cognitos habes: quia diu porto; sed si semel deliberavero non portare, contra omnia pericula latus vado. Unde necesse est cum Dei auxilio periculo succurrere, ne cogatur excedendo peccare. Vide quæ dico, & pensa ex quanto dolore sunt. Hæc & alia ad Sabinianum Apocrisarium degentem Constantinopoli, insinuanda Imperatori, Gregorius scribit.

(a) Greg.
l. 7. ep. 1.
Ind. 1.
Magna
Maximi
contuma-
cia.

Gregorii
longani-
mitas.

Quod autem ipse Gregorius eundem Maximum iterum atque iterum Romam a se (b) vocatum, obtemperare contententem excommunicasset: ille ad suam excusationem severitatem nimiam Gregorii prætexebat, rumorem excitans, quod Episcopum quemdam Malcum Romæ in carcere mori coegisset. Ad hæc Gregorius mox ista subinfert: *Pervenit vero ad me quia transmisit nescio quem clericum, qui diceret, quia Malcus Episcopus in custodia pro solidis occisus sit. De qua re unum est quod breviter suggeras serenissimis dominis nostris, quia si ego servus eorum in morte Longobardorum me miscere voluisssem; hodie Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in summa confusione esset divisa: sed quia Deum timeo, in mortem cujuslibet hominis me miscere formido. Quasi diceret, tantum abesse ut coegerit mori Episcopum, ut*
F f f f nec

LXV.

(b) Greg.
l. 5. ep. 25.
Ind. 14. &
l. 6. ep. 19.
Ind. 15.
De Malco
occiso ca-
lumnia.

perii numerasse. Nam Præfatio illa libri secundi Registri Sancti Gregorii post hujus mortem addita est eidem libro; cum in ea agatur de re gesta Indictione X. annoque ejus ordinationis primo quod ipse Mauricii Consulatus extra controversiam ponit. *Mauricium* enim anno DLXXXIV. Consulatum suscepisse certissimum. Quare annus septimus Consulatus Mauricii non est annus VII. ejus Imperii, sed denotat annum Christi DXC. Auctor quippe illius additamenti usurpat modum loquendi Marii Aventicensis,

nec ipsos hostes, cum posset, voluerit occidi. At quomodo de Malco res se habuerit, accipe ex ipso cum subdit: *Malcus autem Episcopus neque in custodia fuit, neque in aliqua afflictione: sed de die qua causam dixit, & addictus est, nesciente me, a Bonifacio Notario in domum ejus ductus est: cui & prandium factum est, ibique prandit & honoratus est ab eo, & nocte subito mortuus est: quod jam dilectionem tuam arbitror cognovisse. Hæc de calumnia ex morte Malci prætenfa. Sed quæ hæc secuta sunt?*

LXVI.
Causa
Maximi
commiffa
Marinia-
no.

Vicit Gregorius in bono malum. Etenim concessit, ut cum Romam venire nollet, saltem Ravennam se conferret, ubi delegatum a sede Apostolica haberet Judicem Marinianum Episcopum, sub quo causam diceret. Præstitit hoc Maximus, Ravennamque se contulit ubi & juramento se purgavit supra corpus sancti Apollinaris, se nimirum a simoniaca labe integrum atque immunem esse: acceptaque pœnitentia de inobedientia & contumacia, qua in Apostolicam sedem peccasset, ad Salonitanam est missus, consentiente Gregorio, Ecclesiam, ut legitimus illic federet sacerdos: cui & expetenti idem Pontifex pallium dedit. Hæc omnia constant ex epistolis ipsius S. Gregorii datis (a) Indictione secunda: unde appareat causam hanc cœptam Indictione duodecima, perdurasse annos quinque.

(a) Greg.
l. 7. ep. 79.
80. Si. In.
2.

LXVII. Eodem anno Anastasius Sinaita, ubi in sedem Antiochenam restitutus est, litteras dedit ad Gregorium Romanum Pontificem; qui cum accepisset post mortem Gregorii Episcopi Antiocheni ipsum Anastasium, a tempore Justiniani Imperatoris a sede expulsum, esse restitutum, illi congratulatus litteras reddidit, quarum est hujusmodi exordium (b): *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax ho-*

(b) Greg.
l. 4. ep. 37.
Ind. 13.

PAGIUS sis, annumque DLXXXV. annum secundum Consulatus Mauricii appellat. Quæ loquendi formula accurate a nobis suo loco explicata. His adde in Registro divi Gregorii ipsas etiam ejus Epistolas sæpe temporis ordinem non præsentare, ut ostendimus numero sequenti. Denique eadem notæ temporariæ leguntur in exemplari MS. Bibliothecæ Victorinæ numer. XXII. B. A. ubi istud Concilium Romanum refertur.

V. Ad num. LXVII. In Registro Divi Gregorii lib. IV. Epist. XXXVII. Indict. XIII. recitatur Epistola, quam Anastasio Episcopo Antiocheno scripsit Gregorius illum de reversione ejus congratulans. Ponitur inter Epistolas mense Junio datas. Ex ea Baronius anno DXCIV. num. XXIX. intulit, Gregorium Antiochenum currenti solum anno demortuum, & Evagrium Historiæ suæ finem imposuisse. Verum anno superiori demonstravimus, Gregorii Antiocheni obitum accidisse anno DXCIII. Anastasium jam mense Martio illius anni Sedem suam recuperasse, & Evagrium Historiam suam ultra eundem annum non produxisse. Quamobrem illa divi

minibus bonæ voluntatis: quia magnus ille fluvius, qui quondam arentia Antiochiæ saxa reliquerat, tandem ad proprium alveum reversus, & subiectas juxta positas valles rigat, &c. Dumque eum solatur de tribulationibus quibus afflictatus fuerat, suas, quas tunc ipse Gregorius pateretur, ærumnas ingerit, dicens: Quantas vero in hac terra tribulationes de Longobardorum gladiis, de iniquitatibus Judicum, de insolentia atque importunitate causarum, de cura subiectorum, de molestia etiam corporis quam patior, exple-re nec calamo, nec lingua sufficio. Ad finem vero epistolæ duo ista apponens verba, AMEN, GRATIA: mox subdit: Quæ videlicet verba de scriptis vestris accepta, idcirco in meis epistolis pono, ut de S. Ignatio vestra beatitudo cognoscat, quia non solum vester est, sed etiam noster. Utpote quod eadem salutatione, sive epistolæ signo S. Ignatius uteretur. Sed de his primo Annalium tomo diximus.

Hoc eodem anno (ut in fine anni superioris est demonstratum) Amos Hierosolymorum Episcopus post Joannem electus est: de cujus ingressu hæc apud Sophronium habes (c): *Cum descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset: venerunt omnes monasteriorum eremi Abbates, ut adorarent eum; inter quos affui & ego cum Abbate meo. Cœpitque Patriarcha dicere Patribus: Orate pro me, fratres: magnum enim onus & intolerabile mihi injunctum est, sacerdotique dignitas me terret immodice. Petri enim & Pauli & similium est regere rationales animas. Nam inveni scriptum, quia beatissimus & æqualis Angelis Papa Leo, qui Romanorum Ecclesiæ præfuit, per quadraginta dies perseveravit ad sepulcrum Apostoli Petri vigiliis & orationibus insistens, petensque ab*

Greg.
gratula-
tur Ana-
stasio Epi-
Antioch.

LXVIII.

(c) Prat.
Spir. c.
149.
De Amos
Epif. Hierosol.

Gregorii Papæ ad Anastasium Antiochenum Epistola extra locum suum posita. Neque enim S. Gregorius Literas gratulatorias Anastasio, quem summopere amabat, nonnisi post tertium restitutionis suæ annum inchoatum dedisset.

Ad num. LXVIII. Ex eodem fundamento ex anno scilicet, quo Evagrius Historiam suam terminavit, pendet initium Amos Patriarchæ Hierosolymitani. Cum enim Evagrius in fine sui Operis diserte asserat, Joannem Amos decessorem mortuum esse, quando ipse Historiam suam absolvebat, sed neminem etiamnum Ecclesiæ illius gubernationem suscepisse, manifeste indicat, Amos anno DXCIV. quo Evagrius illa scribebat, ad Thronum Hierosolymitanum nondum evectum fuisse. Ex duratione autem Sedis Amos, de qua in ejus morte, liquet anno superiori eum Episcopum Hierosolymitanum dictum esse. Nicephorus in Chronico annos viginti duos Joanni tribuit, qui ideo Sedem Hierosolymitanam circa annum DLXXI. adeptus fuerat.

VI.
Amos sic
Episcopus
Hierosoly-
morum.

Ad

ab Apostolo, ut pro se apud Deum intercederet, ut dimitterentur sibi peccata sua. Impletisque diebus quadraginta, apparuit ei Petrus Apostolus, dicens: Oravi pro te & dimissa sunt tibi peccata tua præter impositionis manuum: hoc enim solum abs te requiretur, sive bene, sive fortasse aliter egeris. Hæc dicta quidem ab Amos, ut inventa sunt scripta reddimus: sed de veritate historiarum superius in Leone dictum est.

LXIX.

Hoc pariter anno, cum (ut vidimus) ad Galliarum Episcopos litteras dedisset sanctus Gregorius pro corrigendis iis quæ adversus sacros canones in Galliis agentur, ut id omnino perfici posset, regias manus in auxilium petiit: cujus rei causa scripsit ad Childebertum (a) Francorum Regem de pluribus rebus corrigendis in regno ipsius, quæ deficiente verbi cultura succreverant: potissimum vero illud admonuit, ne laici statim tonsa capite raperentur ad Episcopatum; seu potius raperent ipsi Episcopatum, hoc suadens exemplo: *Certum namque est, inquit, non vos ante exercitui duces præponere, nisi vobis labor ejus fidesque probata constiterit, nisi eum antea vitæ virtus & sollicitudo aptum esse monstraverit. Si vero non aliis, nisi hujusmodi viris committitur gubernandus exercitus: qualis dum esse debet animarum ex istius rei comparatione bene colligitur.*

(a) Greg.
l. 4. ep. 93.
Ind. 13.

LXX.

Scripsit & ad Brunichildem (b) Reginam Francorum, matremque Regis, ubi inter alia de ipso Francorum regno atque Rege hæc habet: *Non immerito contingit, ut cuncta gentium regna præcelleret: quippe earumdem gentium Creatorem & pure colit & veraciter confitetur. Sed ut laudabilius in eo fides cum operibus enitescat, adhortationis vestrae eum verba succendant, &c.* Et rursus postea ad ejus filium Childebertum (c): *Quanto cæteros homines regia dignitas antecedit, tanto cæterarum gentium regna regni vestri profecto culmen excellit. Esse autem Regem, quia sunt & alii, non mirum est: sed esse Catholicum, quod alii non merentur, hoc satis est. Sicut enim magnæ lampadis splendor in tetræ noctis obscuritate luminis sui claritate*
Ann. Eccl. Tom. X.

(b) Greg.
l. 4. ep. 5.
Ind. 24.
Regis
Francorum
laudes ex
fide
de Cathol.

(c) Greg.
l. 5. ep. 6.
Ind. 14.

PAGIUS
VII.

S. Gregorius dolet
pueros Anglos
venales esse.

Ad num. LXXII. & seq. Bedæ lib. 3. cap. 1. narrat, cum quadam die S. Gregorius nondum Pontifex factus in forum Romanum venisset, & tres pueros venales, candidi corporis, ac venusti vultus aspexisset, & Anglos esse accepisset, bene, inquit, nam Angelicam habent faciem, & a Pontifice Romano petiit, ut genti Anglorum aliquos Dei ministros mitteret, & seipsum in hoc opus paratum exhibuit, sed Cives Romani non permisere, ut tam longe ab Urbe recederet; quod se ab Antiquis accepisse Beda asserit. *Benedicto Papa Ecclesiam Romanam regente, illud contigisse as-*

fulgescit, ita fidei vestra claritas inter aliarum gentium obscuram perfidiam rutilat, ac coruscat. Quicquid enim Reges se cæteri gloriantur habere, habetis: sed ipsi in hac re vehementius superantur, quoniam hoc principale bonum non habent, quod habetis. Ut ergo sicut fide, ita & actione vincantur, benignam se excellentiam vestra suis subiectis semper exhibeat, &c. Dedit has litteras Gregorius Candido presbytero, quem post Patricium Dinamium ad curandum patrimonium S. Petri misit ad eundem Regem, atque una cum litteris etiam munus Rege Christianissimo dignum, de quo in fine ejusdem epistolæ istis verbis: *Claves præterea S. Petri, in quibus de vinculis catenarum ejus inclusum est, excellentiæ vestrae direximus: quæ collo vestro suspensæ a malis vos omnibus tueantur.*

Sed de Galliis transeamus in Hispanias. Hoc enim anno idem sanctus Gregorius scripsit (d) ad sanctum Leandrum Episcopum Hispalensem, mittens ad eum librum, quem nominat, Regulæ Pastoralis scriptum (ut ait) ipso sui Episcopatus exordio ad Joannem (ut vidimus) Episcopum Ravennatem: misitque ad eundem libros Moralium, apud ipsum Leandrum (ut præfatio docet) inscriptos; non omnes tamen, sed quos haberet præmanibus: tertiam enim & quartam ejusdem operis partem minime in promptu habere, quæ mitti tunc posset, eadem epistola ipse testatur. Rursus autem cui incumberebat universalis Ecclesiæ cura, in-visit litteris Ecclesiam Africanam, hoc pariter anno scribens ad totius Africae Primatem (e) Dominicum Carthaginensem Episcopum, ubi hæc pulchre de communione sanctorum precibus conservanda: *Ut ad hæc pervenire mereamur, & me pro vobis apud sanctissimum beati Petri Apostolorum principis corpus, & vos pro me apud sanctum Cyprianum martyrem orationibus decet incumbere.*

LXXI.

(d) Greg.
l. 4. ep. 46.
Ind. 13.
Gregorius
mittit
libros ad
S. Leandrum.

(e) Greg.
l. 5. ep. 19.
Ind. 14.
Communicatio
precum.

At quod successorem se esse novit illius, cui non munda tantum animalia, sed & immunda, feræque bestia ad cibum paratæ ostensæ divinitus fuere in-
lintheo (f); parum ipsi fuit tantummodo curare Fideles, sed & adjecit ani-
mum

LXXII.

(f) Act. 10.

F f f 2

serunt Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii lib. 1. cap. 21. & Malmesburiensis lib. 1. de Reg. Angl. cap. 3. qui & ait: *Alla Regis tempore, venales erant e Northumbria pueri; familiari sc. & pene ingenta nationi illa consuetudine; adeo ut, sicut nostra etiam sacula viderunt, non dubitarent, arctissimas necessitudines, sub prætextu minimorum commodorum, distrahere.* Alla autem Northumbriae Rex, postquam annos XXXI. regnasset, anno Christi circiter DLXXXIX. obiit, cujus filius & successor fidem Christianam amplexus est, ut suo loco videbitur. Parkerus in Antiq. Britann. pag. 34. de hac tradi-

Pro Anglorum
conversione laborat
Greg.

num, ut gentem Anglorum Britanniae insulae magna ex parte dominam factam sacro imbueret Evangelio. Sed quod tantae molis opus aggredi, Longobardorum (ut vidisti) tumultus obstarent; illud saltem quod praetermissum esset, operari minime praetermisit, nempe ut carperet ob famem ex ingenti segete spicas, cui nondum falcem immittere licuit. Quid ergo agit? Novit in Galliis complures detineri jure belli captivos Anglos, eosdemque exponi venales: dat itaque in mandatis Candido presbytero (quem ad curandum patrimonium sancti Petri hoc anno in Gallias missum diximus) ut eosdem coemat Anglos adolescentes, quos ad fidem Christi conversos monasterio bene instruendos committat. Scribit enim de his, deque emendis vestimentis ad pauperes vestiendos, haec breviter ipse S. Gregorius (a):

(a) Greg.
l. 5. ep. 10.
Ind. 14.
LXXIII.

*Pergens, auxiliante Deo D. N. Jesu Christo, ad patrimonium quod est in Galliis gubernandum: volumus, ut dilectio tua ex solidis, quos acceperit, vestimenta pauperum, & pueros Anglos, qui sunt ab annis decem & septem, vel decem & octo, ut in monasteriis dandi * Deo proficiant, comparat: quatenus solidi Galliarum, qui in terra nostra expendi non possunt, ad locum proprium utiliter expendantur. Si quid vero de pecuniis reddituum, quae dicuntur oblatae, recipere potueris: ex his quoque vestimenta pauperum comparare te volumus, vel sicut praefati sumus) pueros, qui in omnipotentis Dei servitio proficiant. Sed quia Pagani sunt qui illic inveniri possunt: volo ut cum eis presbyter transmittatur, ne quid aegritudinis contingat in via, ut quos morituros conspexerit, debeat baptizare. Ita igitur tua dilectio faciat, ut haec diligenter implere festinet. Hac tenus ad Candidum Gregorius. Novisse antea Anglos Gregorium Romae venum expositos, tradit Joannes diaconus, admiratumque in iisdem vultus elegantiam, quo non barbarorum trucem representarent aspectum, sed angelicam, quae coloribus fingi solet, imaginem, atque ob id eosdem Anglos Angelos nominasse: censuisseque eos emptos non ut*

* dati
De Anglis
emendis
atque col-
locandis
in mona-
steriis.

PAGIUS

ditione loquens scribit: Pontificii, qui primam in Anglia Evangelii sationem sibi acceptam ferri cupiunt; tradunt de Augustini huc a Gregorio mittendi occasione, suis Annalibus non indignam fabulam.

VIII.
Pravus ille
Anglorum
mor-
diu dura-
vit.

Verum hanc pravam consuetudinem suae aetate inolevisse testatur ipsemet Gregorius in Epistola ad Candidum, apud Baronium cum fides Christiana radices in Anglia gessit, hunc barbarorum morem conati sunt Reges antiquare. Inas Occidentali Saxonum Rex, ita cavavit hujusmodi commercia, scripta lege: *Si quis popularem suum, sive servum, sive liberum, vel*

alia mancipia tradendos glebis, sed eisdem Anglos inter Angelos collocandos, in monasteriis scilicet, ad vitam angelicam excolendam. Favet Deus votis ejus, ut post has evulsas Apostolica manu spicas, in magnam mox messem falcem immitteret. Sed haec contigerunt anno sequenti: dicemus nos de his suo loco.

Hoc eodem anno moritur Joannes ille Episcopus Ravennas, quem irrisorem & fastu tumentem duplici animo ambulantem Gregorius proxime redarguerat. (b) Demerere hominem omni genere beneficii sanctus Gregorius minime praetermisisse visus est, qui reperitur misisse ad eum reliquias sanctorum Romanorum Pontificum Marci, Marcelli, atque Feliculae martyris, ut docet inscriptio ejusmodi a Rubeo edita (c):

LXXIV.
De obitu
Joannis
Ravennatis
Episcopi.
(b) Greg.
l. 4. ep. 14.
ind. 13.

(c) Hier.
Rub. hist.
Rav. l. 4.

*Incluta praesulgent sanctorum limina
templo*

*Marci, Marcelli, Feliculaeque si-
mul:*

*Pontifices hos Roma cepit, haec mar-
tyr habetur.*

*Horum Gregorius dat Papa reliquias:
Quas petit Antistes meritis, animoque
Joannes:*

*Parvula pro summis reddere dona-
parat.*

*Oraculum statuit tanta virtute repletus,
Cujus ab auspiciis gratia & extat
opus.*

*Qui bis septeno sacri diadematis anno,
Tractatu vigili quo regit Ecclesiam,
Hanc quoque regentem verendi culmi-
nis arcem*

*Vixit *, & eventum traxit ad * Aruxit
arbitrium.*

*Miranda subito suspendens arte cacu-
men*

*Inflexum reparat parte ab utraque
latus.*

*Additur his meritis felix Smaragdus
in avum.*

*Cujus in his titulis participantur
opes.*

Defuncto igitur Joanne, facta est successoris electio atque in locum ejus substitutus est Marinianus. Extant de his Gre-

LXXV.
De electio-
ne Mari-
niani Ep-
Raven.

criminis conscium mercatus fuerit, & trans mare amandari; integra capitis ejus asimatione multato, Deoque faciat camulate satis. Et iterum: Si quis feminam mercatus fuit, & quod conventum est, non confecerit; ipsam dato pecuniam, tantundem etiam persolvito, & graves nihilominus (atque fide jussionem violasse) poenas pendito. His legibus non obstantibus barbarus ille nos vendendi pueros gentis vitio adeo invaluit; ut usque ad Henrici II. tempora perdurarit. Ecclesiarum Praelati hunc morem exosi, lege lata hujusmodi mercimonia naturae gratiaeque contraria saepe vetuerunt, uti in Con-

- (a) Greg. l. 4. ep. 21. 23. & 45. Ind. 13. Gregorii ipsius litteræ (a), quibus primo respuit alium Joannem electum, eo quod nesciret Psalmos: rejecit & Donatum Archidiaconum, cui multa obstant; consensit vero in Mariniano presbytero, qui secum diu in monasterio fuerat conversatus: de quo ista ad Andream Scholasticum (b): *Tandem venerabilem virum fratrem presbyterumque Marinianum, quem diu mecum didicere in monasterio conversatum, communi concordantique voce atque consensu sæpius petiverunt. Cui refugienti diversis modis vix aliquando potuit suaderi, ut eorum præberet petitioni consensum. Et quia bene nobis ejus vita est cognita, atque in lucrandis animabus illum novimus esse sollicitum, nullam in ordinatione ipsius moram attulimus. Hæc & alia in ejus laudem Gregorius, cui & pallium (c) concessit statutis diebus utendum. Sed quod mox in eum oblocuti sunt aliqui, quod Concilium Chalcedonense minime sectaretur (consueta hæc erat calumnia, ut sæpius dictum est, schismaticorum adversus Catholicos) de his scribens (d) Gregorius populo & clericis Ravennatis Ecclesiæ in omnibus satisfecit.*
- (b) Greg. l. 4. ep. 54. Ind. 13. & l. 5. ep. 8. Sed quid accidit? Quem præsentis anno adeo laudavit Gregorius, eundem anno sequenti mense Martio reprehendere opus fuit. Ita humanæ conditionis instabilitas fert, ut mutatione status, mutari interdum homines, atque virtutes in vitia converti facile possint. Ubi enim primum iste nobilissimæ Ecclesiæ moderandas suscepit habenas, in id vires omnes intendit, ut redditus ejusdem auget; eoque progressus est, ut a monasteriis etiam pecuniam cuperet extorquere: cujus rei gratia fuit, ab ipso Gregorio arguendus. Ad eum enim scribens ipse Pontifex, hæc præfatur (e): *Miramur cur sic in brevi fraternitatis tuæ fuerit immutata discretio, ut ea quæ postulat non advertat. Ex qua re dolemus quia manifestum præbes indicium, plus apud te verba male suadentium valuisse, quam divinæ lectionis studium profuisse. Cum ergo monasteria te oporteat defendere, & religiosos illic summopere congregare, ut lucrum de animarum congregatione possis efficere; in eorum te e diverso gravamina (sicut litteræ tuæ testantur) desideras exercere, & quod est deterius, nos tuæ culpæ studeas fieri debere participes. Et post aliqua: Quia ergo, inquit, te multum diligo, instanter admoneo (quod sic recte consideres)*
- (c) Greg. l. 5. ep. 28. Ind. 14. Redarguit Marinianum S. Gregorius.
- (d) Greg. l. 5. ep. 2. Ind. 14. LXXVI.
- (e) Greg. l. 5. ep. 28. Ind. 14. Redarguit Marinianum S. Gregorius.

ut non plus pecuniæ quam animabus studeas. Illud a latere respiciendum est: ad hoc autem tota mentis intentione laborandum ac vehementius intuendum, &c. Sed & de his adde quæ anno sequenti, mense Martio, idem S. Gregorius de eodem Mariniano scripsit ad Secundinum Dei Servum Ravennæ degentem, quæ & superius alia occasione majori ex parte posuimus, his verbis (f):

Fratrem nostrum Marinianum Episcopum verbis quibus vales excita: quia obdormisse eum suspicor. Nam venerunt quidam ad me, in quibus erant senes mendicantes; qui a me discussi sunt, a quibus quid acceperint: & per singula retulerunt, quanta eis, & a quibus itinere data sunt. Quos dum sollicitè de prædicto fratre requirerem, quid eis dedisset: responderunt, se eum rogasse, sed ab eo se omnino nihil accepisse, ita ut neque panem in via acceperint, cum dare omnibus illi Ecclesiæ semper familiare fuit. Dixerunt enim: Respondit nobis, dicens: Non habeo quod vobis dare possim. Et miror, si is qui vestes habet, argentum habet, cellaria habet, quod pauperibus debeat dare non habet. Dic ergo ei, ut cum loco mutet & mentem. Non sibi credat solum lectionem & orationem sufficere, ut remotus studeat sedere, & de manu minime fructificare; sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat: quia si hæc non habet, vacuum Episcopi nomen tenet. Quædam vero eum per epistolam meam de anima sua admonui, sed nihil mihi omnino respondit: unde credo quia eam neque legere dignatus est. Pro qua re jam necessarium non fuit, ut eum per epistolam meam admonere aliquid debuissim; sed tantum illa scripsi, quæ in causis terrenis Consiliarius dictare potuit: nam ego ad hominem non legentem fatigari in dictatu non debui. Tua ergo dilectio secreto ei omnia loquatur, & admoneat qualiter se disponere debeat, ne per præsentem negligentiam, vitam (quod absit) priorem perdat. Hucusque de Mariniano ad Secundinum Gregorius: quibus innotescit diaboli ars, ut quos decipere non potuit in monasterio, in spirituali constitutos præfectura avaritiæ sibi telis subiiciat. Habes præterea quod ex his intelligas, S. Gregorium scribere consuevisse litteras eas potissimum quæ ad animarum salutem spectarent; reliquas vero quæ ad res (ut ait) terrenas pertinerent, Consiliarium ipsum dictare. Quod

(f) Greg. l. 5. ep. 29. Ind. 14. LXXVII. Mariniani damnatur avaritia.

PAGIUS cilio Londinensi sub Anselmo Cantuariensi anno MCII. & prius in Enhamensi Concilio anno MVIII. indicto, ut videre est apud Spelmanum, & apud Alfordum in Annal. Anglic. anno DLXXXVIII. qui plura hæc de re

habet. Quare quod Parkerus loco citato in Ecclesiæ Romanæ odium scribit, non fabula, sed constans veritas est, agnita a Seldeno in Analectil. lib. 2. & a Protestantibus aliis Parkeri moderatioribus.

LXXVIII
(a) Greg.
l.4. ep.54.(b) Extat
apud Rub.
bist. Rav.
l.4.
Refellitur
commen-
titia epist.
de Raven.
Eccl.

Quod insuper ad eundem Marinianum spectat, extant litteræ (a) ejusdem Gregorii ad ipsum datæ Indictione decimartertia, in quibus hæc ad calcem habentur: *Omnia etiam privilegia, quæ tuæ pridem concessa esse constat Ecclesiæ, nostra auctoritate firmamus, & illibata discernimus permanere.* Fertur autem alia ejusdem S. Gregorii nomine epistola ex Ursiana (ut ajunt) bibliotheca Ravennate deprompta (b) ad eundem Marinianum scripta de privilegiis ejusdem Ecclesiæ Ravennatis, sed quæ ex multis commenticia convincatur. Idem enim (ut puto) auctor, qui eodem argumento Valentiniani Imp. rescriptum confixit, quod superius suo loco refellimus, istam quoque est commentus epistolam. Etenim, (ut hæc cursim annotasse sat sit) quid in ipsa habet inscriptione: *Mariniano Archiepiscopo Ravennati, & filio?* Quam procul utrumque ab usu S. Gregorii, qui non nisi Episcopum & non nisi fratrem Ravennatem Antistitem nominare consuevit? Quam longe illud etiam a nomenclatura Gregorii, ut cum de Gelasio Papa contingit mentionem haberi, gloriosissimum Gelasium appellet? est titulus iste Præfectorum potius, quam Pontificum. Ubi porro mos ille, ut non ipsi tantum, sed & ejus successoribus omnibus pallium in perpetuum tribuat, cum talis privilegii concessio numquam personam, cui conceditur, excedere soleat? Sed & quid, quod Ravennatem Ecclesiam primam filiam Romanæ Ecclesiæ vocat auctor? Quot sunt Ecclesiæ a Petro ante Ravennatem erectæ? Nec puto dicere primam quo ad dignitatem: nam nemo negarit Alexandrinam & Antiochenam peculiare Petri Ecclesias longe Ravennati præstare. Quid præterea, quod secundum Longobardorum Regum constitutiones firmat ejusdem privilegium? Quid commune Ravennati Ecclesiæ cum Regibus Longobardorum, qui ea nunquam potiti sunt? Quid ibi nomen illud Marchio temporibus istis incognitum? Omittimus alia plura, quæ longe a Gregorii stylo aberrant. Illud tantum quod extremum in comminatione anathematis ponitur verbis istis: *Sciat se ex parte Dei omnipotentis, & sanctorum trecentorum decem & octo Patrum, &c.* considerandum proponimus. Quando umquam Gregorius ejusmodi usus est modo anathematis interminandi? Vel quando quis Romanorum Pontificum ejusmodi usus est anathematis comminatione per Episcopos scilicet, qui Nicæno Concilio interfuerunt? Sunt alia quidem privilegia ab eodem Gregorio diversis concessa locis, quorum formæ quam procul abhorrent ab ea quæ in eadem commenticia epistola posita legitur, videat lector. Hæc scio

stomachum plurimum turbatura, qui erga eam Ecclesiam, alioqui nobilissimam atque dignissimam, privato studio affecti sunt. Sed antidotum veritatis si adhibeatur, omnem protinus sanabit, quæ commota ex bile provenit, amaritudinem.

Quod autem ad reliquas anni hujus res gestas ejusdem S. Gregorii spectat: idem summa quoque sollicitudine cum vacantibus Ecclesiis providere curaret, plures hoc anno dedit eodem argumento litteras, in quibus & aliis alio tempore eodem argumento conscriptis illud admiratione dignum, quod invitum neminem subire Apostolica jussione coegisse reperitur onus Episcopale; dum licet interdum persuaserit, vim tamen nemini adhibuerit: immo quo aliquem sanctiorem sciret, eo magis suo relinquebat arbitrio ut quod vellet faceret. Est de his notandum exemplum de Sebastiano, de quo ad ipsum hoc anno scribens hæc habet (c): *Indico, quod ad me Bonifacio Defensore referente, pervenerit, quia vir sanctissimus frater noster dominus Anastasius, Patriarcha, Antiochenus scilicet, Sinaita dictus, in una suarum civitatum regendam vobis Ecclesiam committere voluit & consentire noluitis. Quem sensum ac sapientiam vestram valde ego libenter amplexus sum: laudavi vehementer, & vos felices, me infelicem esse deputavi, qui hoc tali tempore regimen Ecclesiæ suscipere consensit. Si tamen animus vester fortasse fratribus condescendendo, & misericordiam operibus intentus, ad hoc umquam consentire decreverit, peto ut amoris meo alium minime præponatis. Sunt enim in Sicilia insula Ecclesiæ vacantes Episcopis: & si vobis placet auctore Deo Ecclesiam regere, juxta beati Petri Apostoli limina cum ejus adiutorio melius potestis. Sin vero non placet, feliciter insta ut ista in vobis intentio permaneat, & pro nobis infelicibus exora.* Hæc Gregorius ad Sebastianum Orientalem Episcopum, sed Episcopatu (ut puto) barbarorum, infestatione carentem: cum tamen certum sit ab aliis sanctissimis Pontificibus alios ad id esse sæpe coactos. Sed secundum Apostolum (d): *Alius quidem sic, alius vero sic.*

Quod rursus ad hujus anni impenfos labores Gregorii pertinet: monachorum Deo servientium curam, ex more, propensorem habuit, ut si quem sciret vere cultorem monasticæ vitæ, quicquid peteret illi daret, & plusquam peteret. Poscenti namque Evangelii librum Eliæ Abbati in Isauria, illum misit, & solidos pro ædificio cellæ plusquam petiisset mittere voluit. Sed audi in altero petendi modestiam, in altero dandi abundantem largitatem: scribens enim ad eum, hæc habet inter alia (e):

LXXIX.

Greg. invitum neminem cogebat ad Episcopatum.

(c) Greg.
l.4. ep.35.
Ind. 13.(d) 1. Cor.
7.

LXXX.

(e) Greg.
l.4. ep.30.
Ind. 13.

So-

Solidos autem vobis voluistis pro necessitatibus cellæ quinquaginta transmitti; quos multum esse aestimantes, ex eis nobis decem donastis, ut quadraginta mitteremus. Sed ne forsitan vel hoc grave esset, adhuc alios nobis ex eis estis dignati largiri. Sed quia valde vos in continentia nostra benignos invenimus, eisdem benignitati vice simili respondemus. Quinquaginta transmisiimus: & ne forsitan minus essent, alios decem superaddidimus: ne vero & hoc adhuc minus esset, alios duodecim jungi fecimus. Hæc ipse ad Eliam virum sanctum.

LXXXI.

Solicite itidem Gregorius prospexit quieti monachorum, & si quando comperit eos ab Episcopis aliquibus infestari, illos ex eorum potestate exemit: ita quidem scribens ad Luminosum (a) Abbatem. Si quæ vero soluta disciplina essent monasteria, eadem reformanda curavit (b). Egentibus insuper monachis duo millia modiorum tritici dari præcepit (c). Quos præterea conditione servos in monasterio profecisse novisset, eosdem libertate donavit: est de his exemplum manumissionis (d) ab eodem Gregorio factæ. Sed & Servos infideles emere consuevisse, ut Christianos factos monasterio traderet (e), superius dictum est. Quod vero ad bona pertinet Ecclesiastica: in his jus antiquum omnino servatum custoditumque voluit, nimirum ut ex Ecclesiarum redditibus partes quatuor fierent, quarum una cederet clero, pauperibus alia, tertia factis tectis, quarta Episcopo, si præesset: alioqui quarta ista divideretur, ita ut dimidia absentis esset Episcopi ac dimidia Visitatoris ab Apostolica sede missi (f).

(a) Greg.
l. 4. ep. 41.
43. Ind. 13.(b) Greg.
l. 4. ep. 48.
Ind. 13.(c) Greg.
l. 5. ep. 4.
Ind. 14.(d) Greg.
l. 5. ep. 12.
Ind. 14.(e) Greg.
l. 5. ep. 10.
Ind. 14.(f) Greg.
l. 4. ep. 42.
Ind. 13.

LXXXII.

Hoc item anno, qui numeratur a Gregorio Turonensi Regum Francorum Childberti decimus sextus, & Guntheramni tricesimus, per pravum dæmonem pseudopropheta in Galliis, qui deciperet plurimos, excitatur. Rem gestam Gregorius ita narrat (g): Quidam, inquit, ex Biturico (ut ipse postmodum est professus) dum saltus silvarum ingressus, ligna cederet ad explendam operis cujusdam necessitatem, muscarum eum circumfedit examen; qua de causa per biennium amens est habitus: unde intelligi datur diabolicæ emissionis fuisse nequitiam. Post hæc transfactis urbibus propinquis, Arelatensem provinciam adiit, ibique indutus pellibus quasi religiosus orabat: ad quem illudendum pars adversa divinandis ei tribuit

(g) Greg.
Tur. hist.
l. 10. c. 25.
De arreptio im-
postore.

facultatem. Ex hoc ut in majori proficeret scelere, commotus a loco, provinciam memoratam descrens, Gabalitane regionis terminum est ingressus, profrens se magnum, ac profiteri se non metuens Christum, assumpta secum muliere quadam pro sorore, quam Mariam vocitari fecit. Confluebat ad eum multitudo populi exhibens infirmos, quos contingens sanitati reddebat. Conferebant enim ei aurum, argentumque & vestimenta ii qui ad eum conveniebant: quod ille quo facilius seduceret, pauperibus erogabat prosternens se solo, effundens orationem cum muliere memorata, & surgens, se iterum a circumstantibus adorari jubebat. Prædicebat enim futura, & quibusdam morbos quibusdam damna provenire denunciabat, paucis salutem futuram. Sed hæc omnia diabolicis artibus & prestigiis nescio quibus agebat.

LXXXIII.

Seducta est autem per eum multitudo immensa populi, & non solum rusticiores verum etiam sacerdotes Ecclesiastici. Sequiebantur autem eum amplius tria millia populi. Interea cepit quosdam spoliare ac prædari, quos in itinere reperisset: spolia tamen non habentibus largiebatur. Episcopis ac civibus minas mortis intentabat, eo quod ab iis adorari despiceretur. Ingressus autem Vellavae * urbis terminum, ad locum quem Anicium vocitant, accedit: & ad basilicas propinquas cum omni exercitu restitit, instruens aciem, qualiter Aurelio ibidem tunc consistenti Episcopo bellum inferret, mittens etiam ante se nuncios, homines nudo corpore, saltantes atque ludentes, qui adventum ejus annuntiarent. Quod stupens Episcopus, direxit ad eos viros strenuos inquirentes quid sibi vellent ista quæ gererent.

* Belluaci

Unus autem ex iis qui erat senior, cum se inclinasset, quasi osculaturus genua ejus, ac discussurus vian illius, jussit pseudopropheta eum apprehensum spoliari. Nec mora, ille evaginato gladio, in frustra concidit: ceciditque Christus ille, qui magis Antichristus nominari debet, & mortuus est; dispersique sunt omnes qui cum eo erant. Maria autem illa suppliciiis dedita omnia phantasmata ejus ac prestigias publicavit. Nam homines illi, quos ad se credendum diabolica circumventionem turbaverat, numquam ad sensum integrum sunt regressi, sed hunc semper quasi Christum, Mariam autem illam partem deitatis habere

LXXXIV.
Impostor
occiditur.PAGIUS
IX.
Pseudo-
Propbeta
in Galliis
occisus.

A num. LXXXII. ad LXXXV. Gregorius Turonensis lib. 10. cap. 25. anno Childberti Francorum Regis XVI. & Guntramni Regis XXX. narrat, Pseudo-prophetam in Galliis apparuisse, qui diabolicis prestigiis sanitatem infirmis reddebat, & futura prædicebat, quique

per missos ab Episcopo Aniciensi in medio suorum gladio confossus est; quæ pluribus ex Gregorio narrat Baronius; verum non suo loco, annus enim Childberti XVI. & Guntramni XXX. in annum Christi DXCI. ex putatione Gregorii incidunt.

A num.

re profitebantur. Sed & per totas Gal-
lias emerferunt plerique qui per has præ-
stigias adjungentes sibi mulierculas quas-
dam, quæ debacchantes sanctos eos con-
fiterentur, magnos se in populis præfe-
rebant: ex quibus nos plerosque vidi-
mus, quos obfurgantes revocare ab er-
rore nisi sumus. Hucusque Gregorius Tu-
ronensis.

LXXXV.

Porro ejusmodi imposturæ architectus
diabolus æmulatus est gloriam Dei, quam
hoc potissimum anno consecutus est ex
sancto suo, qui & femina, nempe ma-
tre sancta Pelagia comministra usus, ad
sublime culmen sanctitatis evedus, hoc
eodem anno, devicto diabolo gloriosus,
comitantibus sanctis, in cælum ascendit.
Fuit iste, qui hoc quidem anno (ut idem
auctor testatur) ex hac vita migravit, S.
Aredius Lemovicensis, cujus res gestas
brevis compendio idem Gregorius prose-
cutus est verbis istis (a):

(a) Greg.
Tur. hist.
l. 10. c. 29.
LXXXVI.
S. Aredii
præclaræ
res gestæ.

Aredius quoque hoc anno terras relin-
quens, vocante Domino, migravit ad cæ-
lum. Lemovicinæ urbis incola fuit, non
mediocribus regionis suæ ortus parenti-
bus, sed valde ingenuus. Hic Theode-
berto Regi traditus, aulicis palatinis
adjungitur. Erat enim tunc temporis apud
urbem Trevericam vir eximia sanctitatis
Nicetius Episcopus non solum in prædi-
catione admirabilis facundia, verum etiam
in operibus bonis ac mirabilibus celeberrimus
habebatur in plebe. Qui intuens
puerum in Regis palatio, nescio quid in
vultu ejus cernens divinum, præcepit ei se
sequi. At ille relicto Regis palatio, se-
cutus est eum. Cumque ingressi in cellu-
lam, de iis quæ ad Deum * pertinent con-
fabularentur: expetiit adolescens a beato
sacerdote se corrigi, ab eo doceri, ab eo
imbui, ac in divinis voluminibus ab eodem
exerceri. Cumque in hujus studii flagran-

* eum

PAGIUS
X.
Obitus S.
Aredii
Abbatis
Attanen-
sis.

A num. LXXXV. ad XC. Ibidem Gregorius
cap. 20. loquens de iis, quæ contigere iisdem
Childeberti & Guntramni annis, refert mortem
Sancti Aredii, qui in Diocesi Lemovicensi Mo-
nasterium Attanense in suo fundo considerat,
& summa laude gubernarat, in quo, inquit,
non modo Cassiani, verum etiam Basilii & re-
liquorum Abbatum, qui Monasterialem vitam in-
stituerunt, celebrantur regula. Monasterium il-
lud hodie nomen gerit Sancti Aredii, vulgo
Saint Trier de la Perche; Mabillonius Tomo 2.
Analect. pag. 48. & seqq. ejus & Pelagiæ ma-
tris testamentum ex pervetusto Codice Attanensi
integrum repræsentat, ac notis illustrat, & in
Sæculo primo Benedictino Vitam ejus ex MS.
Codice Majoris monasterii, in qua dicitur eum
nono Kalendas Septembris ad Deum migrasse,
qui tamen colitur in Martyrologio Gallicano
VIII. Kalend. Septemb. die scilicet, quo se-
pultus est. Attanum situm in finibus pagi
Lemovicensis vetus Petracorios. Indeque Sanctus
Aredius Lemovicensis Abbas, ejusque Mona-
sterium Sancti Aredii Monasterium nuncupatur;

tia cum Antistite memorato degeret, ton-
surato jam capite, quadam die psallenti-
bus clericis in ecclesia, descendit colum-
ba e camera, quæ leniter volitans circa
eum, resedit super caput ejus, illud in-
dicans (ut opinor) eum Spiritus sancti
gratia jam repletum. Quam ille cum non
sine pudore conaretur abigere, hæc paulu-
lum circumvolans, iterum super caput ejus
aut super scapulam residebat: quæ non-
modo ibi, sed etiam cum in cellulam Epi-
scopi ingrederetur, jugiter comitabatur
cum eo: quod per dies plurimos factum,
non sine admiratione Episcopus intende-
bat. Sed quod auspicio columbæ Deus
initiasse visus est servum suum, diabolus
id æmulatus, muscarum examine pseudo-
prophetam inauguravit. Pergit vero Gre-
gorius: Exinde vir Dei, Spiritu (ut
diximus) sancto repletus, ad patriam,
genitore ac germano defunctis regreditur,
consolaturus Pelagiam genitricem, quæ
nullum parentem præter hanc sobolem spe-
ctabat.

Deinde cum jejuniis atque orationibus
vacaret, deprecatur eam, ut omnis cura
domus, id est, sive correctio familiæ, sive
exercitium agrorum, sive cultus vinea-
rum ad eam aspiceret; ne huic viro ali-
quod accideret impedimentum, quo ab ora-
tione cessaret: unum sibi tantum privile-
gium vendicans, ut ad ecclesias ædifican-
das ipse præset. Quid plura? Constru-
xit templa Dei in honore sanctorum, ex-
petiitque eorum pignora, nempe sacras re-
liquias, ac ex familia propria tonsuratos
instituit monachos: cœnobiumque funda-
vit, in quo non modo Cassiani, verum et-
iam Basilii, & reliquorum Abbatum, qui
monasterialem vitam instituerunt, cele-
brantur regula, beata muliere victum at-
que vestitum singulis ministrante. Nec
minus hæc tamen impedita hoc onere in
Dei

LXXXVII.
Monaste-
rium S.
Aredii.

quod cum desolatum fuisset, in locum Mona-
chorum Canonici XXXII. substituti sunt. Ve-
rum cum annus XVI. Childeberti & XXX. Gun-
tramni conveniant in annum Christi DXCI. A-
redii mors eidem anno intelligenda.

Historia Ecclesiastica Gregorii Turonensis de-
finit cum anno XVI. Childeberti & Guntra-
mni XXX. non vero cum præsentis, ut puta-
vit Baronius, ob initium duorum istorum Fran-
ciæ Regum perperam consignatum. Quare Tu-
ronensis res postremis vitæ suæ annis gestas in
ea Historia profecutus non est. Certum tamen
videtur, eum hoc anno ad Deum migrasse.

Clerici Turonenses in Vita ejus a Surio ad
diem XVII. mensis Novembris recitata, & lon-
go, ut ex ejus lectione apparet, post hujus San-
cti mortem, tempore scripta, diem quidem e-
jus emortualem diligenter notarunt, quintum
nempe decimum Kalendas Decembris; sed per-
peram tradidere, vigesimo & primo Episcopa-
tus sui anno, tanquam septenario annorum nu-
mero ter in fide Sancta Trinitatis completo, ap-
positum esse ad patres suos: ac præterea ma-
le

XI.
Gregorius
Turon. Hi-
storiæ
suam ab-
solvit.

XII.
S. Grego-
rius Turo-
nensis mo-
ritur.

Dei laudibus perstrepebat, sed assidue et si quiddam operis exerceret, semper orationem Domino tamquam odorem incensi acceptabilis offerebat.

LXXXVIII.

Interea ad sanctum Aredium coeperant infirmi confluere: quos, manus singulis cum vexillo Crucis imponens, sanitati reddebat: quorum si singillatim nomina scribere velim, nec numerum percurrere valeam, nec vocabula memorare. Unum tamen novi, quod quicumque ad eum aeger advenit, sospes abscessit. De majoribus quoque miraculis parva proponimus. Iter quodam tempore cum genitrice dum ageret, & S. Juliani martyris ad basilicam properaret, venerunt vespere in quemdam locum: erat autem locus ille aridus & absque fluentis currentibus infecundus. Dixitque ad eum mater ejus: Fili, aquam non habemus: & qualiter hic nocte praesenti quiescere possumus? At ille prostratus in orationem, & diutissime preces fundit ad Dominum: & erigens se, defixit virgam in terra quam manu gerebat, eamque cum bis aut tertio in gyrum vertisset, ad se latus extraxit: moxque unda aquae secuta est tam valida, ut non solum ipsis de praesenti, sed etiam pecoribus affatim deinceps pocula ministraret. Nuperrimo autem tempore iter carpens, nimbus ad eum pluviae advenire coepit: quem ille cernens, paululum super equum in quo sedebat caput inclinans, manus extendit ad Dominum. Consummata vero oratione, divisa est nubes in duas partes, ac in circuitu eorum immanis descendit pluvia; super eos tamen nulla (si dici fas est) gutta descendit. *Vvistrimundo Ann. Eccl. Tom. X.*

quoque cognomento Tattonis, civi Turonico dentes gravem inferebant dolorem, ex quo etiam maxilla intumuerat. Quod cum beato viro questus esset, manum super locum doloris imposuit: statimque dolor fugatus, nusquam deinceps ad injuriam hominis excitatus est. Haec ipse quod passus est retulit. De his vero signis quae per virtutem sancti Juliani martyris, Martinique confessoris beati in ejus manibus Dominus operatus est, pleraque in libris Miraculorum, sicut ipse effatus est, scripsimus.

Post has vero & multas alias virtutes, quas Christo cooperante complevit, advenit Turonos post festivitatem sancti Martini: ibique paululum commoratus, dixit nobis, se haud longaevo tempore adhuc in hoc mundo retineri, ac certe velocius dissolvi: & Vale dicens, abscessit, gratias agens Deo, quod priusquam obiret, sepulcrum beati Antistitis obscuri promeruisset. Cumque ad cellulam suam accessisset, testamento condito, ordinatis omnibus, ac S. Martino Hilarioque Antistitibus haeredibus constitutis, aegrotare coepit, ac dysenteriae morbo gravari. Sexta quoque aegrotationis ejus die mulier quae a spiritu immundo saepius vexata, a sancto emundari non poterat: ligatis per se a tergo manibus, clamare coepit; ac dicere: Currite cives, exilite populi, exite obviam martyribus confessoribusque qui ad exequium beati Aredi conveniunt. Ecce adest Julianus a Brivate, Privatus ex Mimate, Martinus a Turonis, Martialisque ab urbe propria: adest Saturninus a Tolosa, Dionysius ab urbe Parisiaca. *G g g g non-*

PAGIUS le asseruerunt, eum sexdecim annos in Episcopatu exegisse, cum equivocus ejus ille Magnus Gregorius in Sede Apostolica subrogatur: hi enim temporum characteres inter se non cohærent; annus quippe CLXXII. a transitu Sancti Martini ab illis memoratus cum die decima mensis Novembris anni Christi DLXXII. & annus XVI. Gregorii Turonensis desinit anno Christi DLXXXVIII. biennio fere ante ordinationem Sancti Gregorii Magni. Quomodo igitur scribere potuere, Turonensem annos tantum XXI. completos Praefulatum gessisse; cum eum die XVII. mensis Novembris anni Eræ Christianæ DXCV. adhuc in vivis fuisse certum sit? Ipsemet enim Turonensis lib. 4. de Miraculis S. Martini cap. 5. refert, servum Theodulphi civis Turonensis anno Childeberti Regis decimo tertio, qui in annum Christi & annus octagesimum octavum convenit, tertio Idus Novembres, quo die Festivitas de felici transitu B. Martini celebratur, visum amisisse, & recuperasse post annos sex in eadem Festivitate. Qui anni sex numerari non possunt, nisi a die XI. Novembris anni DLXXXVIII. Divo Martino sacra, ad diem XI. ejusdem mensis anni DXCV. quo die Gregorius nondum absolverat librum quartum miraculorum Sancti Martini. Mortuus est itaque sanctus Praeful die XVII. mensis Novembris currentis Christi anni, non vero superioris.

Confecratus fuerat anno DLXXII. ante diem XIII. XI. mensis Novembris, ut anno DLXXIV. Epilogus num. XVI. & seq. monstravimus; sedit itaque Gregorius annos XXIII. completos. In fine libri X. Historiae ejus legitur hæc clausula: *Decem libros Historiarum, Septem libros Miraculorum (idest, II. de Gloria Martyrum IV. de Miraculis S. Martini, & I. de Gloria Confessorum) Unum de Vitis Patrum scripsi. In Psalterii tractatum librum unum commentatus sum (is liber non extat). De Cursibus etiam Ecclesiasticis unum librum condidi (is etiam liber periit). Quos libros licet stilo rusticiori scripserim, tamen conjuro, &c. ut omnia vobiscum integra illibataque permancant, sicut a nobis relicta sunt. Quod si te Sacerdos Dei, &c. Salvo opere nostro scribere versu non abnuo. Hos autem libros in anno vicesimo primo ordinationis nostrae perscripsimus, &c. non tamen sequitur ac supputatur numerus Chronicalis, quia intervallo ordinationum (Episcoporum scilicet Turonensium) integre non potuimus reverire. Est ergo omnis summa annorum mundialium talis, &c. a transitu Sancti Martini usque ad memoratum superius annum, idest ordinationis nostrae primum & vicesimum, qui fuit Gregorii Papa Romani quintus, Guntchramni Regis XXXI. Childeberti Junioris XIX. anni CCXVIII.*

Totus hic Epilogus Gregorii est; Interpolator enim non dixisset, *intervalla ordinationum*

XIV.

nonnulli & alii quos calum retinet, quos vos ut confessores & Dei martyres adoratis. Hæc cum in exordio noctis clamare cœpisset, a domino suo revincta est: sed nequaquam potuit contineri. Quæ rumpens vincula, ad monasterium cum his vocibus properare cœpit: moxque beatus vir spiritum tradidit, non sine testimonio veritatis, quod sit susceptus ab Angelis. Mulierem quoque in exequiis suis cum alia muliere nequiori spiritu vexata, ut est sepulcro tectus, a nequitia infesti demonii emundavit. Et credo ob hoc Dei nutu easdem in corpore positus non potuit emundare, ut exequiæ illius hac virtute glorificarentur. Post celebratum vero funus mulier quædam rictu patulo sine vocis officio, ad ejus accessit tumulum: quo osculis delibato, elocutionis meruit

recipere beneficium. Hactenus de S. Aredio Gregorius Turonensis: a quo contumelia affectus diabolus frustra in impollore (ut demonstratum est) similem sibi gloriam aucupari conatus fuit. His & paucis aliis rebus præterea additis, appositæque serie Turonensium Episcoporum, ipse Gregorius finem historiæ Francorum imposuit propagatæ in quintum usque annum Gregorii Papæ, cujus sextus hoc item anno incipit mense Septembri: quo pariter tempore finem vivendi idem fecisse putatur. Adjecit & catalogum scriptorum suorum contestatione apposita, ne quis ob rusticitatem sermonis eos aboleret, aut aliqua ex parte mutilaret.

Eodem pariter anno idem sanctus Gregorius (a) recenset, obitum contigisse sancti Sulpitii Episcopi Bituricensis, inque ejus

XC.
(a) Greg.
Tur. l. 10.
c. 26.

PAGIUS

num integre non potuimus reperire. Quoad numeros annorum a nobis prætermittos, fatendum, multos ex iis corruptos esse; cum seorsim conficiant tantum summam annorum 5814. & summa totalis dicatur esse annorum 5864. Sed errores illi librariis adscribendi. Verum anni Episcopatus Divi Gregorii XXI. semel & iterum ibi memorati, omnino puri sunt, indeque liquet, Gregorium, qui anno DLXXII. consecratus fuerat, inchoasse annum XXI. Episcopatus sui anno Christi DXCII. quo annus XXXI. Guntramni Regis in cursum fuit. Quare cum annus II. Sancti Gregorii Papæ eo Christi anno usque ad tertium diem Septembris obtinuerit, loco, qui fuit Gregorius Papa Romani quintus, legendum, qui fuit Gregorius Papa Romani secundus. Hi enim numeri II. & V. facile a librariis inter se commutantur, ut sæpius observavi in isto Opere. Cum itaque certum videatur, Gregorium Turonensem anno XXI. Episcopatus sui & secundo Pontificatus Gregorii Magni Historiam suam absolvisse, extremam manum ei apposuit anno Christi quingentesimo nonagesimo secundo, qui fuit Childeberti Regis annus XVII. non vero, ut errore librorum in eo Epilogo legitur, XVIII. Cointius anno DXCV. num. XXXII. & seqq. contendit postremam partem Epilogi, quæ ab his verbis inchoatur: *Hos autem libros in anno XXI. &c. adjectam esse a Neotericis, quod absit a Codice MS. Sancti Michaelis, nec bene cohareat cum Gregoriano calculo. Verum ultima hæc ejus ratio jam confutata, nec prior majoris ponderis; cum Librarii sæpe codices imperfectos reliquerint.*

XV.
De Opusculis Gregorii Turonensis.

Hanc suam opinionem probare conatur Cointius ex tempore, quo Gregorius Turonensis sua Opuscula conscripsit. Verum quamvis Turonensis anno DXCII. eorum in laudato Epilogo mentionem faciat, eis tamen postea aliquid adjecit, ut solent qui res inter se disparatas in unum corpus coniiciunt; quod liquet de Beda qui licet Historiam gentis Anglorum anno DCCXXXI. absolverit, ut ipsemet testatur lib. 5. cap. 24. in eodem tamen capite meminit excidii Saracenorum, quod mense Octobri anni DCCXXXII. contigit. Non sequitur itaque Gregorium, librum verbi gratia quartum de Virtutibus Sancti Martini anno DXCIV. exarasse, ex eo quod cap. 5. narret miraculum, quod patratum est in Festivitate S. Martini,

mense Novembri, anno Childeberti Regis XIX. sed illum tantum tunc recognovisse, & aliqua addidisse.

Annum quo in lucem singula emissa sunt, facile non est definire. Certum tamen videtur, illum duos de Miraculis libros primum conscripsisse, ac postea ante annum DLXXX. librum primum de Miraculis S. Martini. In eo enim loquitur de Sancto Martino Episcopo Dumiensi tamquam adhuc vivente: *Martinus*, inquit cap. 11. *de regione longinqua, qui ibidem, scilicet in Galicia, NUNC Sacerdos habetur, advenit, & lib. 5. Hist. cap. 37. anno Childeberti Regis V. Christi nempe DLXXX. mortem ejus recitat. Eodem anno DLXXX. secundum librum de Miraculis Sancti Martini, quem exorditur ab anno DLXXII. in lucem dedit, ejus enim initio testatur, anno CLXXII. a transitu Divi Martini, & anno XII. Sigiberti Regis, hujus Sancti beneficio se a febre & dyssenteria liberatum esse, & cap. 60. asserit, se illum finire a sanatione doloris oculorum & capitis, quo tunc laborabat: *Spes mihi non erat frustrari a voto, quod in OCTO ANNIS, Domino jubente, complevi, ipsum scilicet librum a virtute super me facta captum, in me iterum finire.* Post libros quatuor de Virtutibus S. Martini scripsit librum de Gloria Confessorum, cum in Præfatione affirmet, prius a se scriptos esse septem libros Miraculorum, in quorum numero collocat quatuor de Virtutibus S. Martini.*

XVI.
Quibus annis scripta.

Ad num. XC. Sanctus Sulpitius Episcopus Bituricensis virtutibus & eruditione conspicuus, ut dicitur in Martyrologio Romano ad IV. Kal. Sulpitii Februarius, e vivis excessit juxta Gregorium Turonensem lib. 10. cap. 26. anno XVI. Childeberti, Guntramni autem XXX. ideoque anno Christi quingentesimo nonagesimo primo, quo Historia Sancti Gregorii desinit. Qua sollicitudine Episcopatum administravit, indicat Præfatio Historiæ *Septem Dormientium* ipsi a Gregorio dicatæ. Valde porro hallucinantur, qui librum de *septem Dormientibus* in majori Monasterio prope Turonos quiescentibus Gregorio Turonensi adscribant, quod ipse illum Sulpitio Bituricensi Episcopo dedicavit, & sub ejus nomine editores eum publicaverunt. Nam non solum in enumeratione suorum librorum ejus non meminit; sed etiam in Præfatione affirmat; se librum illum in Archivo majoris Monasterii re-

XVII.
Obitus S. Severi Episcopi Bitur.

per-

CHRISTI
595.GREGORII PAP.
6.MAURITII IMP.
10.

S. Sulpitii Bituricensis obitus. ejus locum suffectum Eustathium tradit. Qui vero sanctissime vitam duxit, & divinis miraculis coruscavit, æque dignus est habitus ut annua die ejus memoria in Ecclesia Catholica coleretur sextodecimo Kalend. Februarii, ut Latinorum omnia Martyrologia indicant. Hunc successisse Austregisilo æque sancto, habent res gestæ ipsius Austregisili; Gregorius autem Remigium ejus prædecesorem ponit (a). Tu de his consule quæ in Notis ad Ro-
Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Greg.
Tur. l. 6.
c. 39.

PAGIUS pertum juris publici faciendum esse e re duxisse. Baronius, qui mortem Sulpitii in hunc annum perperam distulit, existimavit eum anno DLXXXVII. Episcopum electum esse. Verum anno DLXXXV. jam Ecclesiam Bituricensem regebat; cum Concilio Matisconensi II. eo anno celebrato subscripserit. Tempus ejus electionis nos docet Turonensis lib. 6. cap. 39. ubi agens de gestis anno IX. Childeberti Regis, ait, illum Remigio successisse, ideoque anno DLXXXIV. qui in annum IX. Childeberti incurrit. Baronius non animadverterat, duos ejusdem nominis Episcopos diversis temporibus Ecclesie Bituricensis præfuisse: Sulpitium nempe Severum, de quo nunc agimus, quique Martyrologio Romano inscriptus est ad diem XXIX. Januarii, Cathedralique ejus Eustasius Augustodunensis Diaconus est sortitus, inquit Gregorius loco citato: & Sulpitium Pium, de quo idem Martyrologium ad diem XVII. ejusdem mensis. Is successit Apollinari, successoremque habuit Sanctum Austregesilum, ut sæculo sequenti, quo Sanctus Severus Pius Episcopatum gessit, ostendemus. Ex quibus corrigas, quæ de decessore ac successore prioris Sulpitii Baronius hoc anno tradit. Recte autem censet Baronius, Sulpitium Severum S. Martini discipulum, qui ab utroque Sulpitio mox memorato diversus est, non videri Episcopum fuisse. Istum enim Sulpitium Presbyterum tantum extitisse, nunc inter Eruditos fere convenit, ut supra de eo agentes, jam diximus. Utriusque sancti Sulpitii Severi Episcoporum Bituricensium Vitæ recitat Bollandus ad dies XVII. & XXIX. Januarii, quibus coluntur.

XVIII. Paulus Diaconus lib. 4. cap. 7. habet: *His diebus Tassilo a Childoberto Rege Francorum apud Bajoariam Rex ordinatus est. Qui mox cum exercitu in Sclavorum Provinciam introiens, prætrata victoria, ad solum proprium cum maxima præda remeavit.* Quod hoc anno contigisse diferte produnt Sigebertus in Chron. & Hermanus Contractus in Chron. ex editione Canisiana. Est hic secundus Bajoariæ dux in antiquis Monumentis memoratus, qui sicuti & Successores, Rex appellatus reperitur ex horum temporum usu. Hos enim Principes Francorum Regum fiduciariorum fuisse certum. Cumque Childebertus Rex anno sequenti obierit, Tassiloni initium ferri collocari non potest. Childebertus itaque qui bellum Caribaldo Duci intulerat, quod Theodelindam filiam Authari Langobardorum Regi uxorem dedisset, illum tandem Principatu pepulit, & eam Ditionem Tassiloni asseruit, ut ex Paulo citato eruitur. Hæc vera successio Ducum seu Regum Bajoariæ, quæ in hujus gentis recentibus Historicis confictis Principibus subinde inturbatur.

manum Martyrologium diximus, ubi ostendimus non duos tantum, sed & tres Sulpitios ejusdem Bituricensis Ecclesie ponere oportere, si alium Sulpitium successorem Austregisili affirmare ex aliorum sententia voluerimus. At certum est Austregisilum vixisse tempore Theodorici Regis Francorum, successoremque fuisse Apollinaris: agemus de eo nos suo loco inferius.

G g g g 2 Quin.

S. Gildas Abbas Ruyensis in Diocesi Venetensi, cognomento Sapiens reddidit spiritum quarto Kalendas Februarii, senex, & plenus dierum, inquit Auctor Anonymus Ruyensis Monachus, qui sæculo XI. ineunte vixit, in ejus Vita in Actis SS. Bollandianis ad diem XXIX. mensis Januar. recitata, qui postea subdit, navem, in qua Sanctum ejus corpus ad suum Monasterium deferebatur, demersam esse in mari, & cum dies Rogationum essent, inventam esse navem cum Sancto corpore, ac diem illam, qua est quinto Idus Maii, ab illo tempore celeberrimam esse apud provinciales Venetenses in provincia Armorica. Verum hic Auctor, qui quadringentis & amplius annis post Gildæ mortem scriptionem suam edidit, in temporum annotatione parum accuratus. Ait enim Gildam relicta Magna Britannia in Armericam secessisse, cum esset annorum triginta, & post decem annos Libellum suum de Excidio Britannia composuisse; cum tamen ipsemet Gildas in eo asserat, natum se fuisse annos XLIV. quando libellum illum elucubravit. Quare cum ex dictis in lucem prodierit anno DXX. quo Saxones ad montem Badonicum a Britannis victi, & hoc anno tertius Rogationum dies in quintum Idus Maii incidit, de eo die interpretandus Anonymus; cum de primo Rogationum die nullo modo intelligi possit, quia sub hujus sæculi finem dies quintus Iduum Majorum non incidit in primum diem Rogationum nisi annis DLXV. & DLXXVI. ut methodus Cyclica docet, & neutro anno Gildas senex & plenus dierum dici potuit. Sed vereor, ne Anonymus ille, ut passim Legendarii diem festum Inventionis, pro die Inventionis, sacri ejus corporis usurparit. Quo pacto annus ejus emortualis incertus.

Sunt qui distinguant eundem Gildam in duos, quorum alter Badonicus, alter Albanus dictus fuerit, sed eos hallucinatos ostendunt Bollandus citatus & Mabillonius Sæc. I. Benedictino, ubi Sancti Gildæ Vitam etiam refert. Natus erat in Magna Britannia, ubi cum Sanctis Sampson, postea Episcopo Dolensi, & S. Paulo, dein Episcopo Leonensi, a Sancto Hiluto sacra doctrina imbutus, in Hiberniam se contulit; qua in insula Presbyter ordinatus in Armericam venit, & Cœnobium Ruyense extruxit, ac pluribus miraculis fulsit. Monasterium illud hodie nuncupatur, Saint Gildas de Ruy. Summiopere falsus est Anonymus, dum scripsit eum in Armericam Provinciam adventasse Childerico Merovei filio in Gallia regnante cum Childericus sæculo præcedenti vita functus sit.

Obiit hoc anno Joannes Jejunator Patriarcha Constant. ut sequenti videbimus.

XIX.
Obitus S.
Gilda Ab-
batis.

XX.
E Majori
Britannia
in Mino-
rem venit.

JESU CHRISTI
ANNUS
596.

GREGORII PAP.
ANNUS
7.

MAURITII IMP.
ANNUS
II.

I.
De Joan-
nis Con-
stantinop,
obitu.

(a) Niceph.
l. 28. c. 34.

II.

Quingentesimo nonagesimosexto Domini anno, Indictionis decimæ quartæ, elatum illum, factu plenum, ac superbia tumidum hominem, is qui superbis resistit & humilibus dat gratiam Deus ex hac luce subtraxit Joannem Constantinopolitanum Episcopum, quem se effertentem amplius quam par erat, S. Gregorius quot litteris, tot fulminibus, anno superiori percussit. Porro qui jejunando, & elemosynas dando, magnam vivens sibi laudem comparasset, post mortem a suis sanctus falso est habitus. Audi in primis quæ de ipso Nicephorus referat: (a) *Tum vero, inquit, Hierarcha urbis Constantinopolitanae Joannes post Episcopatus sui annos tredecim ex hac vita decessit. Verum non nisi annos decem sedisse reperies, nempe ab anno quingentesimo octogesimo sexto usque ad præsentem annum quingentesimum nonagesimum sextum tantummodo inchoatum. Pergit vero Nicephorus. Qui quod voluptates expugnaverit animique perturbationes coercuerit, & imperium in ventrem exercuerit, vixit, hoc est; Jejunator a Byzantiis cognominatus est, vir ex idiotarum quidem ille & opificii non inhonesti ordine progressus, sed qui propter præstantem virtutem ad Episcopatus fastigium sublatus sit. De quo cum multa alia memoratu digna prædicantur, tum illud maxime celebratur, quod propter suam erga pauperes affectionem & misericordiam, pluribus ab Imperatore talentis mutuo sumptis, syngrapham illi dederit, qua substantiam suam mutua pecunie tamquam hypothecam opposuit atque impignoravit.*

At postquam is e vita migravit, Mauritius Antistitis facultates requirens, paupertatem eum magnopere consecratum fuisse comperit: eumque de virtute tanta admiratus, syngrapham statim discerpit: & lectulum tantum ligneum, qui in bonis ejus repertus est, & amiculum laneum

tenue admodum, necnon penulam quamdam deformem (fuerat namque Joannes male vestitus frugalitate vitæ conspicuus) in aulam Imperialem inferri jussit, eaque rebus omnibus prætulit: & jejuniorum solemnium tempore deinceps, lectis ex auro & lapillis pretiosis concinnatis, sericisque vestibus, & aliis Imperialibus deliciis vale dicto, ligneo Præsulis ejus toro notibus totis usus est, gratiam quandam divinam ex eo se consecuturum existimans. Hæc Nicephorus. His erga Joannem exhibitis post obitum ab Imperatore postremis officiis, factum est, ut populus Regem sequens, eum uti sanctum coluerit, eaque opinione propagatum sit nomen ejus ad posteros. Sed quid de his sit sentiendum, provoco te, lector, ad S. Gregorium Romanum Pontificem eum instar Samuelis Saul lugentem.

Hoc ergo sublato de medio, substitutus est in locum ejus Cyriacus Oeconomus optimi nominis vir, nonni hil antea reluctatus. Qui simulac regis civitatis Episcopalem thronum conscendit, mox ad promerendam Catholicam communicationem a Romano Pontifice, duos legatos Romanos misit Georgium presbyterum, & Theodorum diaconum, quibus & cum fidei professione litteras dedit ad ipsum Gregorium. Constant hæc quidem ex redditis ab ipso Pontifice ad eum litteris (b), quibus & reciprocam misit Catholicæ fid ei regulam: reddidit alias (c) quoque litteras, cum & ipse Cyriacus alias ad ipsum scripsisset, commendavitque Joannem Chalcedonensem & Athanasium presbyteros absolutos in Romanæ Ecclesiæ judicio, qui hæresis fuerant accusati. Scripsit & ad Mauritium Imperatorem, Gregorius litteras (d) de electione Cyriaci: ubi dum ait, ipsum Mauritium esse moratum, multumque temporis distulisse successoris Joannis Episcopi electionem; facile inducimur ut credamus hu-

tredecim menses quinque, integerrime gubernasset, ut habet Menologium Basilii Imp. ad diem secundam mensis Septembris, cujus pars in Tomo VI. Italiae Sacrae extat. Eidem Nicephorus in Chronico tot annos, totidemque menses attribuit. Quare cum anno DLXXXII. die XII. mensis Aprilis Pontificatum susceperit, mors ejus superiori Christi anno contigit. Baronius ideo eam hoc anno consignavit, quod in Registro Divi Gregorii lib. V. Epist. XV. Indictione XIV inter menseni Septembrem & Octobrem referatur Epistola ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum scripta. Inde enim deduxit, Joannem usque ad præsentem annum vitam produxisse, cum Indictio XIV. coepta fuerit Kalendis Septembris anni antecedentis. Verum inde tantum colligendum, Gregorium Papam, quando eam Epistolam misit, nuncium mortis

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXXXIV.
A.C. 596.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6089.

☉ 17. AG. ☽ 8. P. 22. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 596.

GREGORII PAPÆ 7.

MAURITII IMP. 15.

I.
Postconsu-
latus.

II.

IS annus hac formula notatus: XIV. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius XII. ut habet Chronicon Alexandrinum.

Ad num. I. & II. Joannes Jejunator Episcopus Constantinopolitanus anno superiori vivis abiit, cum sacram Ecclesiam, ad annos

CHRISTI
595.GREGORII PAP.
7.MAURITII IMP.
II.

hujus anni primo exordio, vel fortasse præteriti anni extremo tempore, ipsum Joannem esse defunctum: ut plane intelligas divinam haud retardatam esse vindictam.

IV. Scripsit item S. Gregorius & de substitutione eadem Cyriaci ad Episcopos, (a) qui eum ordinarant (quibus cum gratularetur de tanti Antistitis electione, placide tamen eos redarguit, quod scripsissent, apparuisse in Ecclesia Cyriacum sicut Solem, ob idque eidem illud propheticum (b) cunctos acclamasse: *Hæc dies quam fecit Dominus: exultemus & lætemur in ea.* Ignoscit tamen, quod sciret ex charitate depromptum, quod de Filii Dei erat prophetatum adventu. Quod vero ad personam Cyriaci sibi bene cognitam cum esset Constantinopoli pertinet, ista habet: *Dudum suæ magnitudinis probationem dedit, quod in tam multis dispensationis Ecclesiasticæ causis occupatus tranquillum cor inter turbulenta frequentias tenuit, seque ipsum semper sub mansuetudine restrinxit: quod videlicet non parva laus magni & inconcussi est animi, inter causarum turbas non fuisse turbatum.* Hæc de Cyriaci virtutibus, de quo inferius suis locis sæpe dicendum. At licet ejusmodi epistolis ultro citroque datis mutua inter Gregorium & Cyriacum intercessisset in Catholica fide consensus atque communicatio; ipse tamen Gregorius litteris in mandatis dedit Sabiniano suo Constantinopoli Apocrifario, ne assisteret Cyriaco sacra Missarum solemnia celebranti, nisi usurpatum a prædecessore suo illicitum nomen Oecumenici Cyriacus penitus dimitteret. Quod cum faceret Sabinianus, Cyriacus anno sequenti per suos conquestus est Responsales, quos Romam

misit. Sed de his agendum eodem anno sequenti.

Quod pertinet ad legatos Constantinopoli missos: antequam hiems ingrueret, festinavit Gregorius Papa eos dimittere, ut testatur in dictis litteris ad Mauritium: sed quos optimos noverat, pœnituit tam cito dimisisse. Admonuit tamen eosdem absentes, adhuc in via positos datis ad eos litteris (c), de quadam ipsorum assertione erronea qua dixissent, omnes quotquot in inferis confessi essent Christum Deum, ab eo liberatos esse: quam quidem sententiam diu ante damnatam, demonstrat assertione Philastrii, necnon S. Augustini. Quid enim de his sentiat Catholica assertio, paucis ita declarat: *Hæc itaque pertractantes, nihil aliud teneatis, nisi quod vera fides per Catholicam Ecclesiam docet: Quia descendens ad inferos Dominus, illos solummodo ab inferni claustris eripuit, quos viventes in carne per suam gratiam in fide & bona operatione servavit.* Hæc de dogmate Gregorius.

Quod autem ad res Longobardorum pertinet: frustra hæcenus Gregorius Papa pacem, obsistentibus Imperatoris ministris, tentasse visus est, ut docet ipse in epistola ad Secundinum (d): quorum studio Ravennæ hoc anno adversus Castorium Responsalem Ecclesiæ contestationem noctu tradit affixam, ex qua ipse Gregorius perstringeretur. Cujus rei gratia, in eum qui talia ausus fuerat perpetrare, pœnam excommunicationis inflixit in hunc modum (e): *Quidam maligni spiritus consilio repletus, contra Castorium Notarium ac Responsalem nostrum, nocturno silentio, in civitatis loco contestationem posuit in ejus crimine loquentem, mibique etiam de facienda pace callide*

V.
Legati
admonen-
tur a S.
Gregorio.

(c) Greg.
l. 6. ep. 15.
Ind. 15.

VI.
De pace
cum Lon-
gobardis
impedita.
(d) Greg.
l. 5. ep. 29.
Ind. 14.

(e) Greg.
l. 5. ep. 30.
Ind. 14.

con-

PAGIUS tis Joannis nondum accepisse. Non audiendus etiam Auctor Chronici Alexandrini, qui Cyriaci Presbyteri Ecclesiæ Constantinopolit. & Oeconomi, qui Joanni successit, initium consignat anno DXCIV. nempe sub Indictione XII. Theophylactus lib. 7. cap. 6. pluribus laudat Joannem Jejunatorem, a voluptatum contemptu, a domitis animi perturbationibus, a jejuniis, a misericordia in egentes, a studio paupertatis, ostenditque Mauricium Imperatorem ejus lecto ligno, stragulo, & penulæ maximum honorem habuisse. Colitur Joannes Jejunator a Græcis

die II. Septemb. ut videre est in Menæis, Synaxario Collegii Parisiensis Ludovici Magni, & Menologio Basilii Imperatoris loco citato, ubi laudatur, ut *Vir singularissimi omnium recte factorum exempli*, ac varia miracula, quibus claruit, indicantur. Denique Sophronius Hierosolymitanus Patriarcha apud Photium in Bibliotheca Cod. CCXXXI. citans præcipuos Patres, qui duplicem in Christo Operationem prædicarunt, isto elogio Joannem exornat: *Joannes, inquit, Constantinopolitano genere, & cognomine Cappadox, homo virtutis domicilium.* [1]

Pau-

NOTÆ [1] E Logium Sophronii, quod hic Pagius Joanni Jejunatori accomodat, pertinet ad alium Joannem, cujus obitum Pagius recte ad annum 520. consignat. Hunc nostri Authoris errorem detegit P. Cuperus S. J. in Historia Chronologica Patriarcharum C. P. ante tomum primum Augusti Act. SS. pag. 69. qui ex Græco Sophronii apud Photium male ab Interprete Latino expresso deceptum Pagium notat. Cum genuinus sensus ita reddendus sit. *Joannes (Poleos Episcopus) ex Cappadocia trahens genus, & cognomen.* Vides hic sermonem esse de Joanne illo priori, Cappadoce dicto, non de posteriori hoc nostro, quem Constantinopoli natum, docent Menologium Basilii, & Menæa apud eundem Cuperum? MANSI

contradicentem. Et quia quisquis veraciter loquitur, semetipsum innotescere non debet formidare; oportet ut publice exeat, & quaecumque in contestatione sua loqui præsumpsit ostendat. Quod si non exierit, neque publice confessus fuerit: quisquis ille sit, qui hoc agere præsumpsit, vel consensum in tantæ iniquitatis consilio præbuit; ex Dei & Domini nostri Jesu Christi spiritu desinimus, ut sancti ejus corporis ac sanguinis participatione privatus sit. Si vero quia latet, & quoniam nescitur, teneri a disciplina non valet, si tanti mali conscius, etiam prohibitus, corpus & sanguinem Domini percipere præsumpsit; anathematis ultione percussus sit, & ut fallax ac pestifer a sanctæ Ecclesiæ corpore divisus, &c.

VII. Quæ vero interim Romanus populus

(a) Greg. pateretur a sævientibus Longobardis, ex
l. 5. ep. 60. his quæ scribit (a) hoc anno ad Eulogium
Ind. 14. Alexandrinum Episcopum intelligere possumus, ubi ait: *Quanta autem nos a Longobardorum gladiis in quotidiana nostrorum civium deprædatione, vel detruncatione atque interitu patimur, narrare recusamus: ne, dum dolores nostros loquimur, ex compassione quam nobis impenditis, vestros augeamus. Hæc ipse. At non Urbem tantum, sed & alias Italiæ civitates, quæ adhuc sub dominio erant Imperatoris, id ipsum esse passas, argumento est ejusdem Gregorii epistola (b) data ad Fortunatum Fanensem Episcopum, qua ei concedit, ut captivorum suorum redemptionis causa vasa sacra distraheret. Sed & Campaniæ partibus plura damna illata hoc anno fuisse, epistola ejusdem sancti Gregorii ad Anthemium (c) subdiaconum docet his verbis: *Quantus dolor, quantaque sit nostro cordi afflictio de his quæ in partibus Campaniæ contigerunt, dicere non possumus, sed ex calamitatis magnitudine potes cognoscere. Ea de re pro remedio captivorum qui tenti sunt, solidos experientia tuæ per harum portitorem Stephanum virum magnificum transmisimus, admonentes ut omnino debeas esse sollicitus, ac strenue peragas, & liberos homines quos ad redemptionem suam sufficere non posse cognoscis,**

(b) Greg. la (b) data ad Fortunatum Fanensem Episcopum, qua ei concedit, ut captivorum suorum redemptionis causa vasa sacra distraheret. Sed & Campaniæ partibus plura damna illata hoc anno fuisse, epistola ejusdem sancti Gregorii ad Anthemium (c) subdiaconum docet his verbis: *Quantus dolor, quantaque sit nostro cordi afflictio de his quæ in partibus Campaniæ contigerunt, dicere non possumus, sed ex calamitatis magnitudine potes cognoscere. Ea de re pro remedio captivorum qui tenti sunt, solidos experientia tuæ per harum portitorem Stephanum virum magnificum transmisimus, admonentes ut omnino debeas esse sollicitus, ac strenue peragas, & liberos homines quos ad redemptionem suam sufficere non posse cognoscis,*

PAGIUS

III.
A Latinis reprehensus.

Paulo quidem durius habitus est a quibusdam Latinis, quos Baronius sequitur, quia scilicet a S. Gregorio ob usurpatum *Universalis* titulum reprehensus est. Verum ipsemet Gregorius lib. V. Ep. LXIV. *Indictione XIV.* currenti scilicet anno ante Septembrem scripta post ipsius Joannis mortem, quando vere laudari possunt homines, dicit se alias scripsisse de re, de qua in ea epistola agitur, *Sanctissimo Joanni quondam fratri & Coepiscopo nostro Constantinopolitana Civitatis Antistiti.* Et paulo post: *de hoc quoque & dilecto fratri nostro Constantinopolitana Civitatis Antistiti, qui in supradicti S. Joannis loco ordinatus est, nostra volumus Scripta*

ut eos festines redimere. Qui vero servi fuerint, & dominos eorum ita pauperes esse compereris, ut eos redimere non assurgant, & hos quoque comparare non desinas, &c. In his expensis sancti Gregorii, commiserati absentes, eidem pecuniam direxere: præstitit id Joannes Syracusanus Episcopus, ad quem de his extat ipsius Gregorii epistola (d), in cuius fine monet, ne sua scripta in mensa coram extraneis legi faciat. Porro non a Longobardis tantum detentos redimi voluit, sed & quos emissent Judæi in aliena provincia. Est de his epistola ejusdem Gregorii ad Candidum data (e).

(d) Greg.
l. 6. ep. 9.

(e) Greg.
l. 6. ep. 21.
VIII.

Transmissa ad hoc quoque est pecunia a Theotisto atque Andrea Patriciis Constantinopoli, ut ex redditis anno sequenti ad eos litteris docet: ubi & de his quæ fierent per Longobardos, post alia superius relata, hæc addit (f): *Indico quia ex Crotonensi civitate, quæ super Adriaticum mare in terra Italiæ posita, transacto anno a Longobardis capta est, multi viri ac multæ mulieres nobiles in prædam ductæ sunt & filii a parentibus, parentes a filiis, & conjuges a conjugibus divisi: ex quibus aliqui jam redempti sunt. Sed quia gravia pretia eis indicunt, multi apud nefandissimos Longobardos hætenus remanserunt. Mox autem medietatem pecuniæ, quam transmisisti, in eorum redemptionem transmisisti.*

(f) Greg.
l. 6. ep. 23.
Ind. 15.

De medietate vero ancillis Dei, quas vos Græca lingua *monastrias* dicitis, lectisternia emere disposui: quia in lectis suis gravi nuditate in hujus hiemis vehementissimo frigore laborant: quæ in hac urbe multæ sunt; nam juxta notitiam qua dispensantur, tria millia reperiuntur. Et quidem de S. Petri Apostolorum principis rebus octoginta annuas libras accipiunt. Sed ad tantam multitudinem ista quid sunt, maxime in hac urbe, ubi omnia gravi pretio emuntur? Harum vero talis vita est, & tantum lacrymis & abstinentia districta, ut credamus, quia si ipsæ non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Longobardorum gladios potuisset. Hæc Gregorius, salutem Urbis ex harum precibus venire professus.

Moniales
urbis a
Pontifice
alebantur

At

transmittere. Doctrina vero celebrem fuisse testatur Liber de Baptismo, quem Sancto Leandro Hispalensi Episcopo inscripsit, ut docet Isidorus Hispalensis in lib. de Script. Ecclesiast. Testes & alii Libri, de quibus videndus Morinus in fine Libri de *Pœnitentia* pag. 77, quos inter præcipuus est *Liber Pœnitentialis*, de quo Græci multa in Scriptis suis testimonia retulerunt: præsertim vero in VII. Synodo Act. IV. habetur ingens fragmentum, in cuius titulo hæc leguntur. *De Vita sanctæ memoria Joannis Jesu-natoris.* Thomassinus Tom. I. de Vetere & Nova Ecclesiæ Disciplina lib. 1. cap. 11. num. XIX. ostendit, qua ratione possit ex Sanctorum Patrum

trum

CHRISTI
596.

GREGORII PAP.
7.

MAURITII IMP.
II.

IX.
De con-
vertendis
ad fidem
Anglis S.
Gregorii
consili-
um.

At licet tot tantisque Gregorius ex Longobardorum infestationibus premere-
tur angustiis absque spe pacis, quam in-
terverterent Imperatoris Præfæcti; nihil
tamen remisit sibi creditæ sollicitudinis
pastoralis, ut Dominicum gregem toto
orbe diffusum summa vigilantia custodi-
ret: immo tanta in his ærumnis celsitu-
dine animi divina gratia erectus est, eo-
que fiduciæ crevit; ut immitteret ma-
nus ad fortia, & opus aggredere-
tur imensum, humanoque captui perdifficile,
immo penitus impossibile, nisi præpoten-
ti auxilio Dominus annuisset, nempe con-
versionem gentis Anglorum, quibus adhuc
sedentibus in tenebris & umbra mortis,
perseverantibus in veteri idolorum cul-
tura, nullus penitus radius lucis Evan-
gelicæ refulsisset: Britannis, qui residui
erant in insula, tantum hoc illis (ut Be-
da ait) bonum invidentibus, reliquis ve-
ro proximis Christianis eosdem assiduis bel-
lis urgentibus, ut non illis vitam affer-
re gratiæ, sed quam a natura haberent
auferre pro viribus laborarent, vel sal-
tem adempta libertate ducerent sub jugo
captivos, ac venundarent. Unus ergo tan-
tummodo repertus est in orbe pater, qui
esset de ipsorum salute sollicitus; quibus
longe licet positus, Apostolico munere
præfens adesset, eosdemque paternis fo-
veret amplexibus, vocaret ad fidem, in-

PAGIUS

trum regulis Joannis Jejunatoris Sanctitatis fama conciliari cum iis, quæ aculeatissime in eum a D. Gregorio dicta sunt.

IV.
S. Augu-
stinus in
Angliam
missus.

A num. IX. ad IV. Hoc anno Divus Gregorius Papa conversionem gentis Anglorum aggressus est, Augustino Monasterii S. Andreæ in Urbe a se Præfæcto cum sociis in Angliam missis. Gotselinus Bertinianus Monachus, qui vertente sæculo undecimo hujus primi Anglorum Apostoli, postea Cantuariensis Episcopi, vitam diligenter descripsit, cap. 1. num. 7. refert Epistolam Sancti Gregorii Papæ ad Augustinum & socios datam, quæ his verbis clauditur: *Data die X. Kal. Augustarum imperante Domino nostro Mauricio Tiberio piissimo Augusto, anno XIV. post Consulatum ejusdem anno XIII. indictione XIV.* Tum numero sequenti Gotselinus aliam Epistolam recitat, quam Sanctus Gregorius dedit *Aetherio Arelatensi Archiprasuli* qua ei Sanctum Augustinum, sociosque commendat, quæ eadem pariter subscriptione notata est. Eandem subscriptionem refert Baronius ex Beda lib. 1. cap. 23. sed ex codice quodam corrupto, loco enim: *Post Consulatum ejusdem anno XIII.* habet: *Post Consulatum ejusdem anno XIV.* aitque mendosam esse supputationem annorum Imperatoris; quia scilicet videbat eam suæ repugnare; annum enim quem iam Beda, quam Sanctus Gregorius Papa *decimum quartum*, Baronius *undecimum* perperam appellat, ob Mauricii initium tardius a se signatum. Præterea quo pacto, inquit Baronius, Epistola data dicitur *post Consulatum Mauricii anno XIV.* si Acta publica post annos quinque sub eodem Gregorio habita, notata habentur Consulatu ejus *undecies*? Verum infra videbimus, ex illis Actis

vitaret ad gratiam, atque æternitatis aditum aperiens, præponenti verbi Dei virtute ad ingrediendum impelleret.

Aggressus est omnia ista perardua Sanctus Gregorius, vere ob facta præclaræ Magni, & præfectura totius Ecclesiæ Maximus. Qui ubi velut e terra promissionis decerptos fructus anno superiori delatos vidit in Urbem, ubi inquam per Candidum (a) presbyterum Curatorem patrimonii sancti Petri in Gallia pecunia Romanæ Ecclesiæ emptos adolescentulos Anglos receperat, eosque baptizasset, & libertate donatos in monasterio collocasset, atque summo adniti studio ad perfectissimum Christianæ religionis cultum vidisset; exarsit magis animo ad universam Anglorum gentem Ecclesiæ conjungendam, cujus dulces primitias prægestas Domino obtulisset. Quorum relatione putamus pariter ipsum accepisse Gregorium, optare gentem illam Christiana imbui religione: nam de ipsorum desiderio hæc ipse habet ad Reges Francorum (b): *Pervenit ad nos, Anglorum gentem ad fidem Christianam, Deo miserante, desideranter velle converti, sed sacerdotes vestros e vicino negligere, & desideria eorum cessare sua adhortatione succedere.* Eadem habet in epistola ad Brunichildem (c). His igitur excitatus Gregorius stimulis, nulla penitus ratio-

X.

(a) Greg.
l. 5. ep. 10.
Ind. 14.

(b) Greg.
l. 5. ep. 58.
Ind. 14.

(c) Greg.
l. 5. ep. 59.
Ind. 14.

notam temporariam delendam esse. Mabillonius Tom. I. Sanctorum Ordinis S. Benedicti in Notis ad vitam ejusdem Sancti Augustini, existimat, in citatis Epistolis Mauricii Consulatum anno uno tardius numerari. Sed Gregorius modo loquendi Victoriano a nobis suo loco explicato semper utitur, ideoque annus; qui secundum loquendi modum a Marcellini Continuatore & Auctore Chronici Alexandrini usurpatum, duodecimus est post Consulatum Mauricii, decimus tertius a Sancto Gregorio vocatur. Denique Cointius, qui primum Mauricii Imp. annum cum anno Christi DLXXXIII. male conjunxit, arbitratur characteres illos Chronologicos, tam Imperii quam Consulatus, rectæ Chronologiæ repugnare quod, ut probet, valde se torquet, ut videre est in ejus Annalibus, hoc anno num. XIII. cum tamen ex præfatis subscriptionibus intelligere potuisset, Imperii Mauriciani initium cum anno Christi DLXXXII. copulandum fuisse: quo pacto cum Mauricii die XIV. Augusti illius anni imperare cœperit, X. Kal. Augusti, seu die XXIII. mensis Julii currentis anni, decimus quartus ejus Imperii numerabatur.

Quod attinet ad titulum laudatæ Epistolæ Divi Gregorii, *Virgilius Arelatensem Archiepiscopatum* hoc tempore regebat, Lugdunensem *Aetherius*, unde natus controversiæ locus, utrum vitium, quod in Bedæ textum irrepit, in nomine sit *Archiepiscopi*, aut in nomine *Sedis Archiepiscopalis*; alii enim *Aetherium* Lugdunensem Archiepiscopum, alii *Virgilium Arelatensem Archiepiscopum* in Historia Bedæ legendum putant. Henschenius ad diem II. Februarii in Commentario Historico, quo vitam San-

V.
Contro-
versia de
titulo Epi-
scopa in
causa con-
versionis
Anglorum
a Grego-
rio data.

CHRISTI
596.GREGORII PAP.
7.MAURITII IMP.
II.(a) *Eccle.*
II.
Aug. &
Socii in
Angliam
missi.(b) *Greg.*
l. 7. ep.
112. *In-*
diff. 2.
XI.Aug. re-
vertitur
Romam.

ne habita temporis importuni, secundum illud Ecclesiastes (a): *Qui observat ventum, non seminat*; quos sanctiores in suo monasterio sciret latere sub claustrali custodia monachos Augustinum atque Melitum, eosdem cum aliis quibusdam ipsis adjunctis sociis mittit in Angliam. Fuisse autem Augustinum Præfectum monasterii, S. Gregorii, ipse Gregorius tradit in epistola ad Syagrium Episcopum Augustodunensem (b).

Sed quid accidit? Cum hos Gregorius misisset lætantes, dum essent in via, humanum quid passi, difficultatem immensæ molis operis cogitatione volventes, despondent animum, cum jam pervenisserent in Gallias. Cujus rei causa illud statuunt, ut Augustinus Romam ad Gregorium rediret qui id Pontifici dissuadeat. At tantum abest ut illorum dissuasionem Gregorius a cœptis desisteret, ut vehementiori impetu animi ad opus profequendum assurgeret, remitteretque Augustinum, & ad illos qui remanserant litteras daret, quibus eos hortatus est

PAGIUS

Sancti Laurentii Cantuariensis Archiepiscopi delineavit, nomen *Aetherii* retinuit, & *Arelatensis* Archiepiscopi loco, *Arianensem*, seu *Lugdunensem* reponendum dixit. Opinionem suam duabus rationibus confirmare nisus est; unam petiit ab *Araris* nomine, quod olim Lugduno impositum notavit ob Ararium ibi confluentem in Rhodanum, atque ab *Araria* derivavit Archiepiscopum Arariensem, quem postea in *Arelatensem* facile detortum asseruit. Alteram sumpsit ab Epistola Gregorii Magni ad *Eulogium* Episcopum Alexandrinum, libri septimi XXX. in qua dicitur Augustinus a *Germaniarum* Episcopis Episcopus factus, & Germaniarum Episcopos interpretatus est Episcopos Provinciae Lugdunensis, quia Sidonius lib. 5. Epist. 7. ad Thaumastum scripta *Lugdunensem Germaniam* appellat, & Beda lib. 1. cap. 27. tradit, *Augustinum* ab Archiepiscopo Aetherio Archiepiscopo genti Anglorum ordinatum fuisse.

VI.
Data ex
Epistola
ad Archie-
piscopum
Arelaten-
sem.

„Lugdunum, inquit Cointius hoc anno num. XIV. quia situm est ad confluentes Araris in Rhodanum, *Rhodanusia* vocatur a Sidonio lib. 1. Epist. 5. & *Araria* in Vita Sancti Lupi Lugdunensis Archiepiscopi, sed adjectivum a *Rhodanusia* vel ab *Araria* deductum nondum legimus. Verum esto, Lugdunenses ab *Araria* nominentur Ararienses, *Arelatensem* Archiepiscopum in Bedæ textu servandum contendimus, quia Beda cum unicam tantum Gregorii Magni Epistolam ad Episcopos Galliarum pro commendatione *Augustini* nactus esset, huic præcipue præfigendum existimavit *Arelatensem* Archiepiscopum propter Primatus prærogativam Antistiti *Arelatensi* sæpe attributam; erravit autem in nomine, nam *Aetherium* pro *Virgilio* perperam scripsit. Nec semel hallucinatus est super ea nuncupatione, siquidem lib. 1. cap. 27. cum de Augustini ordinatione in Archiepiscopum loqueretur, Archiepiscopum *Arelatensem* rursus *Aetherium* vocavit: *Interea*, inquit, *Vir Domini Augustinus venit Arelas*, & ab Archiepiscopo ejusdem Civitatis *Aethe-*

inchoatum opus perficere. Extant ipsæ Gregorii litteræ, sed apud Bedam (c); meminitque ejusdem rei Joannes diaconus (d). Redeunte ad opus Augustino, idem Gregorius plures pro eo litteras dedit, commendans ipsum ejusque socios tum Francorum Regibus, tum etiam Galliarum Episcopis: earum epistolarum, quæ prima ponitur eo argumento conscripta, data (e) habetur ad Pelagium Taurinensem, & Serenum Massiliensem Episcopos: verum apud Bedam scripta legitur ad Aetherium Episcopum Arelatensem, sed mendose quidem. Etenim Arelatensis Ecclesiæ non Aetherius, sed Virgilius hoc tempore Episcopus erat. Aetherium autem iisdem diebus fuisse Episcopum Lugdunensem, testatur Gregorius Turonensis (f).

Dedit alias seorsum ad ipsum Virgilium Galliæ (ut habet earum inscriptio) Metropolitanum (g): alias item ad Desiderium Viennensem, & Syagrium Augustodunensem, ad Episcopum vero Augustinensem Protasium alias, necnon ad Ste-

(c) *Beda*
de gest.
Angl. l. 14
c. 23.(d) *Joann.*
diac. in
vit. S. Gre.
l. 2. c. 34.
Ad diver-
sos litte-
ras dat
pro Aug.
& sociis.
(e) *Greg.*
l. 5. ep. 52.
Ind. 14.(f) *Greg.*
Tur. hist.
Franc. l.
10. c. 28.
XII.(g) *Greg.*
l. 5. ep. 53.
54. 55. 56.
57. *Indiff.*
14.

„rio, juxta quod jussa Sancti Patris Gregorii
„acceperant, Archiepiscopus genti Anglorum or-
„dinatus est. Augustinum a Virgilio Arela-
„tensi non ab Aetherio Lugdunensi ordinatum
„probabimus suo loco: neque refragatur Epi-
„stola jam citata, qua Gregorius M. eundem
„Augustinum a Germaniarum Episcopis Epi-
„scopum factum testatur; non enim sola Lu-
„gdunensis Provincia vocata fuit *Germania*,
„quia Burgundiones origine Germani traje-
„cto Rheno Regnum circa Ararim ac Rhoda-
„num condiderunt; sed & *Franci*, quibus A-
„relatensis Provincia parebat, cum Augustinus
„in Angliam perrexit, diu nuncupati sunt,
„*Germani*, quia genus suum a Transrhena-
„nis Germanis repetebant. Ita Cointius, cu-
„jus coniecturam certiore reddent, quæ anno
„sequenti dicentur. Hic error Bedæ propagatus
„est in Gotselinum laudatum, Joannem Diaconum
„in Vita Gregorii M. lib. 2. cap. 33. alios-
„que Scriptores Anglicos. Recte porro scribit
„Beda lib. 1. cap. 23. annum tunc fuisse adven-
„tus Anglorum circiter centesimum quinquagesimum,
„quia, ut suo loco ostendi, ab anno CDXLVII.
„Beda Anglorum in Britanniam adventum repetit.

Cointius anno sequenti num. XII. coniecturam suam magis confirmare conatur, atque: VII.
„Vocabulum, cui vitium inest apud Bedam, *Opinio Co-*
„non est Civitatis nomen, sed Episcopi, resque *intii.*
„quas ab Aetherio peractas Beda significavit,
„non Lugduni gestæ sunt, ubi Aetherius erat
„Episcopus, sed Arelate, ubi Virgilius se-
„debat. Ipsemet enim Beda lib. 2. cap. 27. se
„de Arelatensi Præsule locutum esse confirmat,
„cum *Virgilium* vocat Aetherii successorem.
„Error igitur omnis, in quem lapsus est, in-
„de profluxit, quod *Licerium* Arelatensem e-
„piscopum, quem in *Aetherium* deflexit, ad
„hæc usque tempora vixisse suspicatus est. Ta-
„li autem Chronologiæ refragatur Gregorius
„Turonensis Auctor Synchronus, qui *Licerium*
„Sapaudo in Episcopatu Arelatensi successisse,
„trahit (lib. 8. cap. 39.) anno Childeberti Re-
„gis XI. hæc anno Christi DLXXXVI. &
„obiit.

Stephanum Abbatem, itemque ad Agritium Patricium: extant ipsæ omnes, in primis vero quæ scriptæ sunt eadem ex causa ad Theodobertum (a) atque Theodoricum Francorum Reges, necnon alia ad Reginam Brunichildem. Quæ autem hæc consecuta sint, suo loco dicemus: hic vero dumtaxat agamus de eorum appulsu in Britanniam insulam.

XIII.

Sed prius hic reddamus Gregorii epistolam scriptam ad Augustini socios tunc adhuc spectantes in Gallia, cui ista Beda præfatur (b): Cum jussis Pontificibus obtemperantes, memoratum opus aggredi cœpissent, jamque aliquantum itineris confecissent, percussi timore inertis, redire domum potius, quam barbaram, feram, incredulamque gentem, cujus nec linguam quidem nossent, adire cogitabant, & hoc esse tutius communi consilio decernebant. Nec mora Augustinum, quem eis Episcopum ordinandum, si ab Anglis susciperentur, disposuerat, domum remittunt, quia a beato Gregorio humili supplicatione obtineat, ne tam periculosam, tam laboriosam, tam incertam peregrinationem adire deberent. Quibus ille exhortatorias mittens litteras in opus eos verbi divino confisos auxilio proficisci suadet: quarum videlicet litterarum ista est forma:

Ann. Eccl. Tom. X.

Gregorius servus servorum Dei.

Quia melius fuerat bona non incipere, quam ab his quæ cœpta sunt, cogitatione retrorsum redire; summo studio, dilectissimi filii, oportet ut opus bonum, quod auxiliante Deo incepistis, impleatis. Nec ergo labor vos itineris, nec maledicorum hominum linguæ deterreant; sed omni instantia, omnique fervore, quæ inchoastis, auctore Deo peragite, scientes, quod laborem magnum æternæ retributionis gloria sequitur. Remeante autem Augustino Præposito vestro, quem & Abbatem vobis constituimus, in omnibus humiliter obedite: scientes hoc vestris animabus per omnia profuturum quicquid a vobis fuerit in ejus ordinatione completum. Omnipotens Deus sua vos gratia protegat, & vestri laboris fructum in æterna patria videre concedat: quatenus etsi vobiscum laborare nequeo, simul in gaudio retributionis inveniatur, quia laborare scilicet volo. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi filii. Data die decima Kalendarum Augustarum, imperante domino nostro Mauritio Tiberio piissimo Augusto anno decimoquarto, post Consulatum ejusdem anno XIV. Indictione decimaquarta. Hactenus apud Bedam. Sed mendosa supputatio annorum Imperatoris ex citatis superius locis sancti Gregorii & exacte

XIV.
Greg. ep. ad suos.

H h h h nu.

PAGIUS

obiisse (lib. 9. cap. 23.) anno ejusdem Regis XIII. seu Christi DLXXXVIII. Hæc Coincius, cui prævit Baronius, sicuti Henschenio Sirmondus Tomo I. Concil. Galliæ pag. 420.

VIII.

D. Gregorius Augustinum commendat tam Arelatensi quam Lugdunensi Archiepiscopo.

Utriusque opinionis fundamenta in medium adduxi, ut huic controversiæ finis tandem imponi possit. Quamobrem observandum, in Registro Gregorii lib. 5. Indictione XIV. mense Julio, extare varias Epistolas hoc anno datas quibus S. Pontifex Augustinum, quem propagandi Evangelii causa in Angliam transmittet, & Candidum Presbyterum, Procuratorem patrimonii S. Petri in Gallia, commendat Galliarum Episcopis & Theodorico ac Theodeberto Francorum Regibus. Epistola LII. data est Palladio Episcopo de Santonibus, Pelagio de Turnis, & Sereno de Massilia Episcopis Galliarum a paribus. Sed loco de Turnis, legendum, de Turonis, non vero de Taurinis, ut arbitratus est Baronius. Nam præterquamquod nullus Pelagius hoc tempore Taurini sedit, S. Gregorius ad solos Galliarum Episcopos pro Augustino scripsit. Indeque intelligimus, Pelagium Gregorio Turonensi successisse. Epistola LIII. data est Virgilio Episcopo Arelatensi Metropolitano Gallia. Epist. LIV. Desiderio Viennensi, & Syagrio Augustodunensi Episcopis Gallia a paribus, Epist. LVII. Arigio Patricio de Galliis, Epist. LVIII. Theodorico & Theodeberto fratribus, Regibus Francorum a pari, & Epist. LIX. Brunichilda Regina Francorum. Nullam istarum Litterarum legerat Beda, sicut vice versa in Registro Gregorii non extat Epistola, quam Divus Gregorius scripsit ad Aetherium Episcopum, ex cujus subscriptione discimus tam istam, quam cæteras laudatas datas esse, no eodemque die, nempe XXIII. mensis Julii Indictione XIV. Collector enim non solum eas; sed omnes alias suis subscriptionibus spoliavit,

ut alibi dixi. Ut autem constet Epistolam recitatam a Beda lib. 1. cap. 24. scriptam esse ad Aetherium Episcopum Lugdunensem, non vero Episcopum Arelatensem, neque ad Virgilium Arelatensem, ut arbitrati sunt Baronius, Coincius & passim alii, necessarium est, non solum eam Epistolam, sed etiam laudatam Virgilio Metropolitano Arelatensi nullam hic exhibere; eo magis quod utramque Baronius in Angalibus solum indicaverit, & difficultas ista certius dirimi non possit, quam ex utriusque inter se collatione. Ait Beda cap. 24. *Misit etiam tunc isdem venerandus Pontifex (nempe S. Gregorius) ad Etherium Arelatensem Episcopum, ut Augustinum Britanniam pergentem benigne susciperes Litteras, quarum iste est textus.*

Reverentissimo & Sanctissimo Fratri Etherio Coepiscopo Gregorius servus servorum Dei.

Licet apud Sacerdotes habentes Deo placitam caritatem religiosi Viri nullius commendatione indigeant; quia tamen aptum scribendi se tempus ingressi, Fraternalitati vestra nostræ mitti Scripta curavimus: insinuantes, latores presentium Augustinum servum Dei, de cujus certi sumus studio cum aliis servis Dei, illuc nos pro utilitate animarum auxiliante Domino direxisse: quem necesse est, ut Sacerdotali studio Sanctitas vestra adjuvare, & sua ei solatia præbere festinet. Cui etiam ut promptiores ad suffragandum possitis existere, causam vobis injunximus subtiliter indicare. Scientes quod ea cognita, tota vos propter Deum devotione ad solatiandum, quia res exigit, commodetis. Candidum præterea Presbyterum, quem ad gubernationem patrimoniali Ecclesia nostra transmivimus, Caritati vestra in omnibus compendamus. Deus te incolumes custodiat,

IX.
Littera S. Greg. ad Archiep. Lugdun.

Re.

CHRISTI
596.GREGORII PAP.
7.MAURITII IMP.
II.

numeratis annis Mauritii est emendanda, qua idem Beda deceptus annos ejusdem Imperatoris aliter quam opus est numerat. Nam (ut id modo attingamus, quo pacto data dicitur post Consulatum Mauritii anno decimoquarto, si Acta publica sub eodem Gregorio habita post annos quinque nempe Indictione quarta, notata habentur (a) Consulatu ejus undecies? Porro tantum opus Gregorius haud inconsiderate atque festine est aggressus, sed diu multumque id ipsum meditatus est, quod & precum assiduitate decoxit: testatur enim id ipse in epistola (b) ad Syagrium Augustodunensem Episcopum. Sed de his quæ hoc anno sunt gesta, modo satis: reliqua inferius pro temporis ratione dicentur. Jam redeamus ad reliquas sancti Gregorii Papæ anni hujus res gestas.

(a) Greg.
l. 9. ep. 22.(b) Greg.
l. 7. ep. 112.
Ind. 2.

XV.

Curans ipse pastor pastorum excubias, hoc anno inter alia de administratione Episcopatus illud Episcopus magnopere admonuit, ne lites haberent & contentiones cum provinciarum Præsidibus, sed eos benevolentia vincere, atque beneficiis & officiis promereri studerent, eo quod magnopere conduceret si cum sæcularibus ministris Episcopis concordessent. Est de his elegans ejus epistola ad Joannem Episcopum Syracusanum, (c) quem admonet, ut omni studio in gratiam redire conaretur cum Venantio præfecturam illic gerente, & si opus sit, etiam Missas in ejus domo ipse dici permittat, immo & ipsemet dicat: nam audi: *Adbortamur*, inquit, *quatenus & obla-*

(c) Greg.
l. 5. ep. 43.
Ind. 14.

PAGIUS

Reverentissime frater. Data die decima Kalendarum Augustarum, imperante Domino nostro Mauricio Tiberio piissimo Augusto, anno decimo quarto, post Consulatum ejusdem Domini nostri anno decimo tertio, Indictione decima quarta. Epistola LIII. Libri V. Registri Gregoriani eadem die scripta sic habet.

Gregorius Virgilio Episcopo Arelatensi Metropolitano Gallia.

X.
Litera D.
Gregorii
ad Archiep.
Arelaten-
sem.

Quamvis fraternitatem vestram bonis esse intentam operibus & sponte se exhibere in causis Deo placitis confidamus: veruntamen utile esse fraterna vos alloqui charitate credimus; ut solatia, qua vos ultro decet impendere, nostris quoque provocati Epistolis augeatis. Atque ideo indicamus Sanctitati vestra, Augustinum servum Dei presentium portitorem, cujus zelus & studium bene est nobis cognitum, cum altis servis Dei pro animarum nos illuc compendio transmississe, sicut ipse vobis coram postus poterit indicare. In qua re oratione vos eum & auxiliis adjuvare necesse est, atque ubi opus exegerit, solationum vestrorum ei præbere suffragia, & paterna, ac sacerdotali illum consolatione, sicut convenit, refovere: quatenus dum Sanctitatis vestra fuerit solamina consecutus, si quid Deo nostro lucrifacere, sicut optamus, valuerit, & vos possitis pariter mercidem acquirere, qui ad bona opera suf-

fragii vestri devote copiam ministratis. Candidum autem Presbyterum communem filium, & patrimoniolum Ecclesia nostra fraternitas nostra, quippe ut unanimis nobis studeat habere commendatum, ut aliquid inde pauperum alimoniis Sanctitate vestra valeat adjuvante proficere. Quia igitur patrimoniolum ipsum per annos plurimos prædecessor vester tenuit, & collectas apud se pensiones servavit: Fraternitas Vestra cujus sint res, vel quibus erogentur, consideret, atque eas anima sua respectu superscripto filio nostro Candido Presbytero nobis restituat dirigendas. Nam valde est execrabile, ut quod a Regibus gentium servatum est, ab Episcopis dicatur ablatum.

Si Beda hanc Gregorii ad Virgilium Arelatensem Episcopum Epistolam hoc anno exaratam vidisset, Aetherium Arelatensem Episcopum non fuisse intellexisset; & si Viri doctissimi, qui utramque legere, eas inter se contulissent, Epistolam a Gregorio ad Aetherium scriptam correctione non indigere agnovissent, sed hallucinatum esse Bedam, qui cum non legisset Registrum Epistolarum Gregorii, nec Historiam Gregorii Turonensis libr. 10. capit. 28. scribentis Aetherium Archiepiscopum Lugdunensem anno Guntramni XXX. Christi scilicet DXCI. interfuisse baptismo Clotarii II. & lib. 9. cap. 23. Virgilium Licerio Arelatensi successisse anno XIII. Childeberti, Christi nempe DLXXXVIII. in errorem lapsus est, perpe-

(d) Greg.
eod. l. ep.
42.(e) Greg.
l. 5. ep. 50.
Ind. 14.

XVI.

Laborans Gregorius in universalis Ecclesiæ cura, corporis corripitur infirmitate, de qua, Deo operante convaluit. Testantur id ab eo hoc anno datæ litte-

ræ

fragii vestri devote copiam ministratis. Candidum autem Presbyterum communem filium, & patrimoniolum Ecclesia nostra fraternitas nostra, quippe ut unanimis nobis studeat habere commendatum, ut aliquid inde pauperum alimoniis Sanctitate vestra valeat adjuvante proficere. Quia igitur patrimoniolum ipsum per annos plurimos prædecessor vester tenuit, & collectas apud se pensiones servavit: Fraternitas Vestra cujus sint res, vel quibus erogentur, consideret, atque eas anima sua respectu superscripto filio nostro Candido Presbytero nobis restituat dirigendas. Nam valde est execrabile, ut quod a Regibus gentium servatum est, ab Episcopis dicatur ablatum.

Si Beda hanc Gregorii ad Virgilium Arelatensem Episcopum Epistolam hoc anno exaratam vidisset, Aetherium Arelatensem Episcopum non fuisse intellexisset; & si Viri doctissimi, qui utramque legere, eas inter se contulissent, Epistolam a Gregorio ad Aetherium scriptam correctione non indigere agnovissent, sed hallucinatum esse Bedam, qui cum non legisset Registrum Epistolarum Gregorii, nec Historiam Gregorii Turonensis libr. 10. capit. 28. scribentis Aetherium Archiepiscopum Lugdunensem anno Guntramni XXX. Christi scilicet DXCI. interfuisse baptismo Clotarii II. & lib. 9. cap. 23. Virgilium Licerio Arelatensi successisse anno XIII. Childeberti, Christi nempe DLXXXVIII. in errorem lapsus est, perpe-

XI.
Beda er-
ravit in
nomine
Archiepif-
copi, sed
non in
Sede Ar-
chiepisco-
pali.

tam-

CHRISTI
596.

GREGORII PAP.
7.

MAURITII IMP.
II.

(a) Greg. l. 5. ep. 61. Ind. 14. (b) Greg. l. 6. ep. 2. Ind. 15. Donatistarum invalescunt in Africa.

re mense Augusto ad Gennadium Patri-
cium (a), quibus etiam declaratur de
Paulo Episcopo in Africa vocato Romam
ad dicendam causam: sed cum deesset
qui eum Romae accusaret, dimisit (b).
Quod autem magis ipsius Gregorii ex-
cruciavit animum, illud fuit, quod Afri-
canam Ecclesiam absque remedio audiret
corrumpi & labefactari a perfidis Dona-
tistis. Nam audi quid hoc itidem anno
ad Columbum Numidiae Episcopum de

(c) Greg. l. 5. ep. 36. Ind. 14. (d) Greg. l. 5. ep. 63. Ind. 14. XVII.

his scribat (c): *Præterea, inquit, res
ad nos omnino dura & rectæ fidei inimica
pervenit: quia (quod dici nefas est) Ca-
tholici homines, & religiosi (quod est de-
terius) filios, mancipiaque sua, vel alios
quos in potestate habent, in Donatista-
rum hæresi baptizari consentiunt. Et ideo,
si verum est, fraternitas vestra hoc sum-
mopere studeat emendare: quatenus sinceritas
fidei vestra sollicitudine intemerata
consistat, & innocentes animæ, quæ Ca-
tholico baptismo salvari poterant, hæ-
reticorum infectione non pereant, &c.* Sed
audi querelas ipsius Gregorii in litteris
ad Mauritium Imperatorem, quem dum
his consulere in animo habentem summo-
pere laudat, per ejus ministros remedia
cuncta inania reddi conqueritur: ait e-
nim (d):

Inter armorum curas & innumeras soli-
citudines, quas indefesso studio pro Chri-
stianæ Reipublicæ regimine sustinetis, ma-
gna mihi cum universo mundo lætitiæ cau-
sa est, quod pietas vestra custodiæ fidei,
qua dominorum fulget Imperium, præci-
pua sollicitudine semper invigilat. Unde
omnino confido, quia sicut vos Dei causas
religiosæ mentis amore tuemini, ita Deus
vestras majestatis suæ gratia tuetur &
adjuvat. Qualiter autem pietatis vestræ
serenitas contra Donatistarum flagitiosis-
simam pravitatem consideratione justitiæ
& sincerissimæ religionis zelo commota sit,
directarum lucidissime tenor insnuat jus-
sionum. Sed venientes viri reverendissi-
mi ex Africana provincia Episcopi asse-
ruerunt ita esse incauta dissimulatione post-
positas, ut nec Dei illic judicium habere-
tur in metu, nec Principales hæcenus jus-
siones fortirentur effectum: hoc etiam sub-
jungentes, quod in præfata provincia,
Donatistarum præmiis prævalentibus, fi-
des Catholica publice venundetur.

Ann. Eccl. Tom. X.

Leges
Mauritii
adversus
Donati-
stas con-
temptæ.

mi ex Africana provincia Episcopi asse-
ruerunt ita esse incauta dissimulatione post-
positas, ut nec Dei illic judicium habere-
tur in metu, nec Principales hæcenus jus-
siones fortirentur effectum: hoc etiam sub-
jungentes, quod in præfata provincia,
Donatistarum præmiis prævalentibus, fi-
des Catholica publice venundetur.

At contra gloriosus vir Gennadius de
uno eorum mihi similia questus est, qui
talia querebatur. Cui etiam duo alii cer-
ti in re eadem testimonium ferebant. Sed
quia causa ipsa secularis Judicis intere-
rat, eosdem Episcopos ad pietatis vestræ
existimavi esse vestigia dirigendos, ut per
semetipsos serenissimis auribus suggerant,
quæ se fatentur pro fide Catholica pertu-
lisse. Ea propter obsecro, ut dominorum
Christianitas pro salute animæ & vita piis-
simæ sobolis, sua eos, quos tales esse co-
gnoscit, districta ulcisci jussione præci-
piat, & ruinam pereuntium ereptionis ma-
nu suspendat, atque insanis mentibus cor-
reptionis medicinam adhibeat, & errorum
ab eis morbos expellat: quatenus dum piæ
provisionis vestræ remedio pestiferæ pra-
vitatæ fuerit caligo depulsa, & vera il-
lic fides radios suæ serenitatis asperserit,
caelestis vos ante Redemptoris nostri o-
culos triumphus expectet: quia quos exte-
rius ab hoste defenditis, etiam interius
a diabolica fraudis veneno (quod est glo-
riosius) liberatis. Hæcenus ad Mauritium
Gregorius: cujus animi angustias ex eo
penitare quis poterit, quod cum divino
amore succensus, lucro animarum tan-
topere inhiaret, ut divinos etiam toto
penitus orbe perquireret, ut Christianos
faceret Anglos; ingenti molestia affectum
oportuit, cum per Donatistas cerneret
eos qui erant in Africa Catholici, schi-
smaticos atque hæreticos reddi. At non
solum adversus Donatistas, verum etiam
adversus Samaritanos (e) antiquos hæ-
reticos fuit eidem hoc anno pariter in-
sudandum; quod hi servos emerent,
H h h h 2 eof.

XVIII.

(e) Greg.
l. 5. ep. 32.
Ind. 14.

PAGIUS ramque scripsit Litteras, quas recitat, ad Ae-
therium Arelatensem Episcopum datas fuisse, &
cap. 27. Virgilium Aetherii successorem extitisse.
Error itaque Bedæ situs est, non in nomine
Archiepiscopi; Epistola enim ab eo producta ve-
re scripta fuit ad Aetherium; & hic non Arela-
tensis, ut ipse credidit, sed Lugdunensis Ar-
chiepiscopus fuit. Gregorius itaque uno eodem-
que die, de una eademque causa, & ad Ae-
therium Lugdunensem, & ad Virgilium Arela-
tensem Episcopos, iisdem fere verbis Litteras
dedit, & Augustinus, non Lugduni, sed Arela-
tensis ordinatus est, ut anno sequenti videbimus.

XII. Excusatione tamen Beda dignus; cum in præ-
fatione suæ Historiæ ad Ceolwlfum Regem scri-
bat: *Ut autem in his que scripsi, vel tibi, vel
cæteris auditoribus, sive lectoribus hujus Historia,
occasionem dubitandi subtraham, quibus hæc ma-
xime auctoribus didicerim, breviter intimare cu-
rabo. Auctor ante omnes, atque adjutor Opusculi*

Error Be-
da excusa-
tione di-
gnus.

hujus, Albinus Abbas Reverentissimus, Vir per
omnia doctissimus extitit, qui in Ecclesia Cantua-
riorum a beata memoria Theodoro Archiepiscopo,
& Adriano Abbate Viris venerabilibus, atque
eruditissimis institutus diligenter, omnia qua in
ipsa Cantuariorum Provincia, vel etiam in con-
tiguis eidem Regionibus, a discipulis Beati Papa
Gregorii gesta fuere, vel monumentis Litterarum,
vel Seniorum traditione cognoverat: & ea mihi
de his, qua memoria digna videbantur, per re-
ligiosum Lundoniensis Ecclesiæ Presbyterum Nothel-
mum, sive Literis mandata sive ipsius Nothelmi
viva voce referenda transmisit. Qui videlicet
Nothelmus postea Romam veniens, nonnullas ibi
Gregorii Papa, simul & aliorum Pontificum Epi-
stolas, perscrutato ejusdem Sanctæ Ecclesiæ Ro-
mana scrinio, permisso ejus, qui nunc ipsi Ec-
clesiæ præest, Gregorii Pontificis invenit: rever-
susque, nobis nostræ Historiæ inserendas cum con-
silio præfati Albini Reverentissimi Patris attulit.

Be-

CHRISTI
596.GREGORII PAP.
7.MAURITII IMP.
II.

eosque circumciderent: itemque agendum fuerit adversus Judæos (a), qui prohiberent servos suos ad fidem Christianam venire.

(a) Greg.
1.5. ep. 31.
Ind. 14.

XIX.
Quibus in primis succurri voluit Gregorius.

Erant in Italia multi schismatici (ut sæpe dictum est) Trium capitulorum causa: hos ut ad unitatem Catholicam restitueret, idem sanctus Gregorius plurimum laboravit: quos vero revocasset a schismate, eosdem ab Ecclesia Catholica alii voluit, annuam ex bonis Ecclesie eisdem dari pensionem jubens. Extant de his ejusdem Gregorii tres hoc anno epistolæ datæ (b). Sed qui tanta de sancto Gregorio, ab eodem facta hoc anno, retulimus; quod minimum videtur non præmittamus, ex quo maxima comprehendas: cum enim universalis Ecclesie curæ invigilaret, quæ essent minima non minori diligentia pertractavit. Etenim illud accidit, ut cum in Orientalem clericulum incidisset, qui commendaticias litteras ad Ephesi Episcopum ab ipso petissent: examinavit eum ipse Gregorius, an quæ sui essent muneris sciret; sed cum invenisset esse litterarum penitus expertem, eundem Ephesino Episcopo sollicito studio commendavit (c), ut ab ipso, quæ essent sibi necessaria, doceretur.

(b) Greg.
1.5. ep. 38.
39. 40.
Ind. 14.

(c) Greg.
1.6. ep. 11.

PAGIUS

Beda igitur sedente Gregorio Papa hujus nominis II. ideo *Augustinum* Arelatis & ab Arelatensi Archiepiscopo consecratum prodidit, quia vel *Albinus* Abbas, vel *Notbelmus* Presbyter illum ea de re certiores fecerant, tacito *Archiepiscopi* nomine, quod eos latebat. Cumque inter documenta ad se transmissa, non extaret Epistola data ad Episcopum, cui commissa fuit ordinatio *Augustini*, sed eam tantum qua Sanctus Gregorius eum *Aetherio* commendabat, in qua etiam hujus Sedis nomen tacetur, eo minus mirum videri debet, *Beda* credidisse ordinationem illam commissam fuisse *Aetherio*, quo post ejus mortem omnes hæcenus easdem Litteras ad *Augustini* ordinationem transfulerint, licet ea tantum commendaticia sit, eoque tempore data, quo de ista ordinatione minime agebatur; ac præterea legerint Epistolam a Gregorio Magno ad *Virgillum Arelatensem* Archiepiscopum scriptam, quam *Beda* non viderat, qui ideo justiore excusationem habet. Porro *Augustinum* cum sociis præsentis anni in Britanniam profectum esse, docet *Beda* in sua Epitome, ubi ait: *Anno DXCVI. Gregorius Papa misit Britanniam Augustinum cum sociis, qui verbum Dei genti Anglorum evangelizarent.*

XIII.
Moritur
Childebertus II.
Francorum
Rex.

Ad num. XX. & seqq. *Childebertus* II. Austrasiæ & Burgundiæ Rex vita functus est hoc anno, ut liquet ex Epistola LVIII. libri V. Registri Gregoriani data mense Julio, *Indictione decima quarta*, quæ hoc anno secundum supputationem Gregorii exit cum mense Augusto. Ea enim S. Pontifex *Theoderico & Theodeberto* fratribus, *Regibus Francorum* commendat *Augustinum* ad conversionem gentis Anglorum a se missum. Quare *Childebertus* utriusque Regis pater jam ante mensem Julium e vivis excesserat, & uterque ei successerat; *Theodericus* in Regnum Burgundiæ, & *Theodebertus* in Regnum Austrasiæ. Regnavit *Childebertus* in Austrasiâ post *Sigeberti* patris mortem annos viginti, ut habet Auctor de Gestis Francorum, qui annos tantum comoletos numerat. Si enim anni incompleti recenseantur, attingit annum XXI. mortuus hujus anni initio; cum D. Gregorius citatus ad ejus filios & successores mense Julio scribens, nullam de morte *Childeberti* mentionem faciat, nec *Brunehildem* consoletur in Epistola, quam eodem mense ad eam scribit, ut videre est in Registro ejus lib. 5. Epist. 59. quod utrumque facere debuisset, si hæc filium, illi patrem ante paucos menses amississent. Hinc tamen perperam deducit *Hadrrianus Valesius* lib. 16. *Rer. Franc. Childebertum* intra quatuor ultimos præcedentis Christi anni menses vita functum esse; cum in Burgundia Rex fuerit, annos quatuor, ut habent *Fredogarius* cap. 16. & *Aimoinus* lib. 5. cap. 84. qui annos incompletos pro integris numerant. Nam annos tres ei *Chronicon* *Mossiacensis Cœnobii* assignat ferme integros, deductos scilicet a die vicecima octava mensis Martii anni DXCVIII. quo *Guntramnus* Burgundiæ Rex, ut anno DXCVIII. ostendam, obiit. Decessit *Childebertus* anno ætatis XXV. aut, ut alii scribunt, anno ætatis XXVI. natus enim erat die sancto Paschæ anno DLXX. & jam peracto vix lustro ætatis uno, ut loquitur Gregorius lib. 5. cap. 1. anno scilicet circiter DLXXV. exevniente, *Sigeberto* patri successerat. Regnum *Theoderici & Theodeberti Brunichildis* utriusque avia, partim per se, partim per Procures administravit: quo tempore in Neustria regnabat *Clotarius Chilperici* filius annum undecimum egressus, cujus tutelam *Fredogundis* mater singulari prudentia gerebat

Sed jam Gallias invisamus. Hoc enim anno, petentibus *Dinamio* Patricio & *Aureliano*, privilegium Gregorius concessit (d) *Massiliensi* monasterio in honorem S. *Cassiani* consecrato. Ex ejusdem quoque S. Gregorii epistolis *Indictionis decimæ quartæ* in Gallias hoc anno datis colligitur, eadem *Indictione* defunctum esse *Childebertum* Regem Francorum, sui que regni reliquisse hæredes *Theodoricum* atque *Theodobertum*. Etenim cum sexta epistola ad *Childebertum* Francorum Regem conscripta sub eadem *Indictione* data habeatur, rursus item epistola quinquagesimo octava scripta appareat sub eadem *Indictione* ad dictos Reges *Theodoricum* atque *Theodobertum* ejus hæredes: manifestum est, illo sublato de medio, hos regnare cœpisse. Ex quibus alios redarguas *chronographos*, qui in annum sexcentimum horum ponunt ingressum.

XX.

(d) Greg.
1.6. ep. 12.
Ind. 15.

Reges
Francor.
Theodericus &
Theodebertus.

De his autem accipe quæ apud *Acta* S. *Columbani* (e) celsitudine meritum conspicui scripta habentur his verbis: *Mortuo deinde Childeberto, infra adolescentiæ annos regnaverunt filii Childeberti duo, Theodebertus, & Theodericus, cum avia sua Brunichilde. Regno Burgundionum Theodericus potitur: regnum Au-*

XXI.
(e) Vit. S.
Columb. c.
18. apud
Bed. 1.3.
& Sur. 1.
6. die 21.
Novemb.

rat, & uterque ei successerat; *Theodericus* in Regnum Burgundiæ, & *Theodebertus* in Regnum Austrasiæ. Regnavit *Childebertus* in Austrasiâ post *Sigeberti* patris mortem annos viginti, ut habet Auctor de Gestis Francorum, qui annos tantum comoletos numerat. Si enim anni incompleti recenseantur, attingit annum XXI. mortuus hujus anni initio; cum D. Gregorius citatus ad ejus filios & successores mense Julio scribens, nullam de morte *Childeberti* mentionem faciat, nec *Brunehildem* consoletur in Epistola, quam eodem mense ad eam scribit, ut videre est in Registro ejus lib. 5. Epist. 59. quod utrumque facere debuisset, si hæc filium, illi patrem ante paucos menses amississent. Hinc tamen perperam deducit *Hadrrianus Valesius* lib. 16. *Rer. Franc. Childebertum* intra quatuor ultimos præcedentis Christi anni menses vita functum esse; cum in Burgundia Rex fuerit, annos quatuor, ut habent *Fredogarius* cap. 16. & *Aimoinus* lib. 5. cap. 84. qui annos incompletos pro integris numerant. Nam annos tres ei *Chronicon* *Mossiacensis Cœnobii* assignat ferme integros, deductos scilicet a die vicecima octava mensis Martii anni DXCVIII. quo *Guntramnus* Burgundiæ Rex, ut anno DXCVIII. ostendam, obiit. Decessit *Childebertus* anno ætatis XXV. aut, ut alii scribunt, anno ætatis XXVI. natus enim erat die sancto Paschæ anno DLXX. & jam peracto vix lustro ætatis uno, ut loquitur Gregorius lib. 5. cap. 1. anno scilicet circiter DLXXV. exevniente, *Sigeberto* patri successerat. Regnum *Theoderici & Theodeberti Brunichildis* utriusque avia, partim per se, partim per Procures administravit: quo tempore in Neustria regnabat *Clotarius Chilperici* filius annum undecimum egressus, cujus tutelam *Fredogundis* mater singulari prudentia gerebat

Qua.

CHRISTI
596.GREGORII PAP.
7.MAURITII IMP.
II.

Austrasianorum Theodobertus suscepit regendum. Theodoricus ergo quia in terminis regni sui beatum Columbanum haberet, gratulabatur non minime. Ad quem cum sæpissime veniret, cœpit eum vir Dei increpare, cur concubinarum adulteriis misceretur, & non potius legitimi connubii solamine fruere, ut regalis proles ex honorabili Regina prodiret, & non potius ex lupanaribus videretur emergi. Cumque jam ad viri Dei imperium Regis

*sermo obtemperaret, & se ab illicitis segregare sponderet; mentem Brunichildis aviæ, secundæ (ut erat) Jzabelis, antiquus hostis adiit, eamque contra virum Dei stimulatam superbo aculeo excitat, quia cerneret viro Dei Theodoricum obedi-
dire: verebatur enim, ne si abjectis concubinis, Reginam aulae præfecisset, & dignitatis & honoris sui modum amputasset. Sed quæ hæc secuta sunt, dicemus anno sequenti.*

Adest

PAGIUS Quare tunc in Francia dignitas Regia penes parvulos, potestas penes mulieres erat: *Theodobertus* decimum ætatis annum, *Theodericus* nonum agebat; illeque *Metis* Regni Sedem statuit; hic *Aureliantis*, ut docet *Fredegarius* cap. 16.

XIV. *Baronius*, qui ex *Epistolis* *Divi Gregorii Magni* recte collegit, *Childebertum* hoc anno videre desiisse, *perperam* ejus initium illigavit anno *Christi DLXXIX.* hoc enim pacto septemdecim duntaxat annos regnasset, contra omnium Antiquorum fidem. Præterea *Childebertus Guntramno* *Burgundiæ Regi* superstes vixit, & post

illum in *Burgundia* regnavit; nam *Gregorius Turonensis* lib. 4. de *Miraculis S. Martini* cap. 37. *Tempore*, inquit, quo post obitum gloriosissimi *Regis Gunthramni* *Childebertus* *Rex Aurelianensium Urbem* adiit, &c. Nec a *Gregorii* sententia *Fredegarius* in suo *Chronico* recedit. Et tamen *Baronius* *Guntramni* mortem differt usque ad annum *DXCVIII.* licet fateatur *Gregorium Turonensem* anno præcedenti ad *Deum* migrasse, qui ideo de *Cuntramno* mortuo loqui non potuisset, si is usque ad annum *DXCVIII.* vitam prorogasset.

JESU CHRISTI
ANNUS
597.

GREGORII. PAP.
ANNUS
8.

MAURITII IMP.
ANNUS
12.

I.
De Lega-
tione Ep.
Constant.
ad S. Greg.
Papam.

Adest annus Redemptoris quingentesimus nonagesimus septimus Indictionis decimæ quintæ, quo, mense Septembris inchoatur Gregorii Papæ annus Pontificatus octavus, absolvitur vero Mauritii Imperatoris undecimus, quo Cyriacus Constantinopolitanus Episcopus Responsales suos misit Romam ad sanctum Gregorium Papam, simulque Synodalem epistolam, qua tum fidei Catholicæ professio contineretur, tum etiam ipse communionem Catholicam expeteret, pacemque servari rogaret. Addidit litteras Mauritius Imperator ad eundem Gregorium, quibus eum pluribus hortatus est ut missos a Cyriaco Episcopo Constantinopolitano Responsales susciperet, communionemque Catholicam eosdem impertiret. Jam enim anno superiori (ut dictum est) reciproca fidei confessione simul communicaverant inter se Cyriacus Episcopus Constantinopolitanus atque Gregorius Papa. Præcedente igitur istiusmodi communicatione, Cyriaco visum est mittere debere ex more suos Romam ad Gregorium Pontificem Responsales, quos & commendatos voluit litteris ejusdem Mauritii Imperatoris.

II.
Qua ratione Responsales ad communionem recepti.

Cum autem Responsales missi Romam pervenissent, eosdem Gregorius, ne quovis modo ipse auctor schismatis diffamari posset, benigne excepit, quos etiam interesse sacris Missarum solemnibus passus est, impertiens eos communionem Catholicam; ita tamen ut assentiri noluerit Apostolicæ sedis Apocrisarium, qui degerebat Constantinopoli, interesse sacris a Cyriaco celebrandis, nisi nomen Oecumenici invidiosum atque rixosum penitus tolleretur atque aboleretur. Hæc autem omnia breviter habet sanctus Gregorius in epistola quam scripsit ad sanctissimos Patriarchas Alexandrinum & Antiochenum, Eulogium scilicet, atque Anastasium, verbis istis (a):

(a) Greg.
l. 6. ep. 31.
Ind. 15.
III.

Charitas qua vobis valde constrictus sum, tacere me minime permittit: ut sanctitas vestra quæcumque apud nos aguntur, agnoscat, & falsis rumoribus non decepta, suæ justitiæ, atque rectitudinis viam, sicut perfecte cepit, perfectius teneat. Responsales siquidem fratris & coepiscopi nostri Cyriaci venientes, ejus ad me Synodicam detulerunt epistolam.

Et quidem inter nos & ipsum (sicut vestra beatitudo novit) propter appellationem profani nominis est gravis discordia. Sed in causa fidei transmissos Responsales ejus existimavi esse suscipiendos; ne culpa elationis, quæ in Constantinopolitana Ecclesia pene contra omnes sacerdotes exorta est, dissensionem fidei & rixam Ecclesiasticæ faceret unitati. Eosdem vero Responsales, quia hoc omnino humiliter precabantur, Missarum solemnibus mecum celebrare feci. Quia (sicut & serenissimo domino Imperatori nostro intimare studui) Responsales fratris & consacerdotis nostri Cyriaci mihi communicare debuerunt: quia, auctore Deo, in elationis errorem non cecidi. Meus vero diaconus cum prædicto fratre nostro Cyriaco Missarum solemnibus celebrare non debet: quia per profanum vocabulum culpam superbiæ aut commisit, aut sequitur: ne si (quod absit) procedit, ei in tali elatione posito vanitatem stulti nominis confirmare videamur. Eundem vero fratrem admonere studui, ut se a tali elatione corrigat. Hæc de rebus Romæ gestis cum legatis.

Quod vero spectat ad Synodalem epistolam a Cyriaco ad Gregorium missam anno superiori, in qua fidei Catholicæ professio scripta erat: cum in ea superflue damnationem apposuisset Eudoxii, Ariani hæretici sub Constantio Imperatore Episcopi Constantinopolitani: suspicionem haud levem Gregorio intulit, cum præsertim ipsum lateret, quisnam esset quem damnaret Eudoxium: magis vero, quod qui ejus meminisset Sozomenus, idem laudator esset mirificus Theodori Mopsuesteni haud pridem in Quinta Synodo condemnati. De iisdem certiores reddi voluit eosdem Orientalium sedium Patriarchas Eulogium & Anastasium. Quod autem Gregorius Sozomenum laudatorem fuisse tradit Theodori Mopsuesteni, recens quidam Aristarchus* sanctum Gregorium imperitiæ redarguit, quod scilicet non reperiat id factum a Sozomeno, sed a Theodoreto. Sed quantum ipse erret, dum Gregorium errasse demonstrat, consule a nobis dicta in Notis ad Romanum Martyrologium. At quidni Gregorius suspectos habere debuisset Orientales, dum Joannes prædecessor Cyriaci pseudosynodum

IV.

*Melchior.
rem Canonum jure fugillat auctor.

PAGIUS
SÆC. VI.
Olymp.
344. An.
U.C. 1350.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6090.

⊙ 18. F. ☽ 9. P. 14. April. Indict. 15.

JESU CHRISTI 597.

GREGORII PAPÆ 8.

MAURICII IMP. 16.

IS annus hac formula notatus: XV. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius XIII. ut habet Chronicon Alexandrinum.

Anno Era
Hispan.
DCXXXV.
A.C. 597.
I.
Postconsulatus.

Pelagianismus sub titulo Ephesinae Synodi reddiit.

dum Ephesinam pro œcumenica videri poterat recepisse, rejectaque legitima, spuriam pro germana, & Nestorianorum conciliabulum pro Catholicorum conventu, dum Pelagianismi assertor factus est, qui in secundo canone ejusdem pseudo-Synodi a Nestorianis asseritur, sicque ex eo originale peccatum penitus negaretur? Quæ omnia significata voluit idem sanctus Gregorius dictis primarum sedium Patriarchis, ne damnatus Pelagianismi error per Constantinopolitanos Patriarchas iterum restitueretur.

V.
(a) Greg. l. 6. ep. 28. Ind. 15.

Qui etiam ad ipsum Cyriacum Constantinopolitanum Episcopum (a) reddidit litteras, quibus admonuit, pacem & charitatem quam præferret, fore inter se, si superbum nomen aboleretur; aliter minime fieri posse ut concordia mutua intercederet: nam hæc habet inter alia: *Oportet ergo ut mihi atque omnibus fratribus vestris ejusdem charitatis pulchritudinem in hoc primum opere monstratis, ut verbum superbiæ, per quod grave scandalum in Ecclesiis generatur, auferre festinetis: hoc modis omnibus implentes, quod scriptum est (b): Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis.* Et rursus (c): *Nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Tunc enim ostensa charitas vera est, si per tyrum superbiæ inter nos schisma non fuerit. Ego enim Jesum testem invoco in anima mea, quia a summo usque ad ultimum nulli hominum dare scandalum occasionem volo.* Et inferius: *Ea ergo quæ novo modo introducta sunt, ipso ordine quo illata sunt, auferantur, & pax nobis illibata in Domino permanebit.* Reliqua vero per Anatolium, quem idem ad Imperatorem hoc anno Apocrifarium misit, ipsi significanda testatur.

VI.
Revocatus Sabinianus, missus Anatolius.

Hoc namque anno revocatum in Urbem Sabinianum diaconum, qui Apocrifarii munere Constantinopoli fungeretur, ex pluribus litteris ejusdem Gregorii, hoc anno datis apparet: missumque loco ipsius quem diximus Anatolium, dicta ad Cyriacum scripta epistola docet. Ad ipsum vero Mauritium Imperatorem, qui pro Cyriaco litteras dederat, alias Gregorius reddidit, quibus de Responsalibus Cyriaci benigne susceptis eundem reddidit certiore, atque hæc de causa ipsa breviter habet (d): *Eundem fratrem & sacerdotem meum studiose admonere curavi, ut si habere pacem omnium concordiamque desiderat, ab stulti vocabuli se appellatione compefcatur.* Subdit demonstrans magni esse momenti, quod frivolum esse ipsi Imperatori visum fuisset: ostenditque esse præcurso-rem Antichristi, qui superbum sibi nomen arrogat, & superextollitur super (e) omne quod dicitur Deus.

(d) Greg. l. 6. ep. 30. Ind. 15.

(e) 2. Thes. v.

Dedit etiam eodem argumento litteras privatas seorsum hoc eodem anno ad Anastasium Patriarcham Antiochenum (f), cum ab eo per Sabinianum diaconum Romanam redeuntem litteras accepisset ejusdem ferme argumenti cum iis quas scripserat Imperator, nimirum pro ejusmodi causa levissima schisma non esse constandum: ad quem rescribens Gregorius post alia hæc habet: *Vos tamen eandem causam nullam esse, dicere non debetis: quia si hanc æquanimiter portamus, universæ Ecclesiæ fidem corrumpimus. Scitis enim, quanti non solum hæretici, sed etiam hæresiarchæ de Constantinopolitana Ecclesia sunt egressi. Et ut de honoris vestri injuria taceam, si unus Episcopus vocatur Universalis, universa Ecclesia corrui, si unus universus cadit. Sed absit hæc stultitia, absit hæc levitas ab auribus meis, &c.*

VII.
(f) Greg. l. 6. ep. 24. Ind. 15.

Graviori pariter perpendens lance tantæ rei momentum S. Eulogius Alexandrinus Episcopus, ad eundem Gregorium Papam hoc eodem anno de prærogativa sedium gravem epistolam scripsit, quæ licet non extet, ex responsione tamen ab ipso Gregorio reddita, qualis fuerit, satis perspicue potest intelligi. Accipe ergo eam, quo quid in re maximi ponderis vir sanctissimus miraculis clarus ad Gregorium ipsum scripserit, recognoscas. Sic enim se habet (g):

VIII.
(g) Greg. l. 6. ep. 37. Ind. 15.

Suavissima mihi sanctitas vestra multa in epistolis suis de sancti Petri Apostolorum Principis cathedra locuta est, dicens, quod ipse in ea nuncusque in suis successoribus sedeat. Et quidem ego indignum me esse non solum in honore præsentium, sed etiam in numero stantium agnosco. Sed cuncta quæ dicta sunt, in eo libenter accepi, quod ille mihi de Petri cathedra locutus est, qui Petri cathedram tenet. Et cum me specialis honor nullo modo delectet, valde tamen lætatus sum, quia vos sanctissimi, quod mihi impendistis, vobismetipsis dedistis. Quis enim nesciat sanctam Ecclesiam in Apostolorum Principe soliditate firmatam, quia firmitatem mentis traxit in nomine, ut Petrus a petra vocaretur? Cui Veritatis voce dicitur (h): Tibi dabo claves regni cælorum. Cui rursus dicitur (i): Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Iterumque (k): Simon Joannes amas me? pasce oves meas. Itaque cum multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum Principis sedes in auctoritate convaluit, quæ in tribus locis a nuncus est. Ipse enim sublimavit sedem, in qua etiam quiescere & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decoravit sedem in quam Evangelistam discipulum, Marcum videlicet, misit. Ipse firmavit sedem, Antiochenam videlicet, in qua septem an-

IX.

(h) Matt. 16.

(i) Luc. 22.

(k) Jo. 21.

De trib. sedibus S. Petri iisdemque majoribus

nis quamvis discessurus, sedit. Cum ergo unius atque una sit sedes, cui ex auctoritate divina tres nunc Episcopi præfident: quicquid ego de vobis boni audio hoc mihi imputo; si quid de me boni creditis, hoc vestris meritis imputate: quia in illo unum sumus, qui ait (a): Ut omnes unum sint, sicut & tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint. Hæc de unitate quæ ex dilectione provenit, cum potestas in tribus distincta eadem ad unum caput præcipuum referatur. Habes hæc eadem de tribus sedibus Petri, ex quo collata est prærogativa Patriarchatus, superius ex Gelasio Papa dicta.

(a) Joa. x4.

X.
De munusculis
missis ab
Eulogio
* Colatum.

In fine autem epistolæ de acceptis ab eo muneribus hæc habet Gregorius: *Suscipi, inquit, benedictionem sancti Evangelistæ Marci juxta Breve vestris epistolis insertum: Sed quia Collatum* ac Juritheum non libenter bibo, præsumens Cognidium requiro, quod in hac Urbe, post multa tempora, vestra innotescere transacto anno sanctitas fecit. Nam nos hic a negotiatoribus nomen Cognidii & non substantiam comparamus. Quid per Colatum, sive Colatum, vel Juritheum, atque Cognidium debeat intelligi (quod medicorum hæc sint potius) de his nobis rogantibus differuit pluribus doctissimus Mercurialis, cujus variarum questionum elucidationes prælo datas propediem (ut putamus) accepturus eris.*

XI.

At Gregorius eidem Eulogio munuscula & ipse misit, de quibus ait: *Parvulam benedictionem de amatoris vestri S. Petri ecclesia sex minora Aquitanica pallia & duo oraria transmisi: quia enim multo diligo, etiam de parvis præsumo.*

Hæc Gregorius, qui plurimi fecit eundem S. Eulogium, utpote qui his temporibus sedem illam sanctitate & doctrina mirifice illustraret: magno namque Dei beneficio post tot tenebras illuxerat infelici afflictatæ nimium Alexandrinæ Ecclesiæ tantum sidus matutinum, ipse sanctus Eulogius, qui eandem Ecclesiam, quam ab apro silvestri (de quo est in Psalmis (b) depastam invenit, ac propemodum desolatam, viriliter in Evangelio laborans restituit: nam hæreticos ibi inventos, qui longævam ætatem duxissent errantes & in errorem mittentes, ad fidem Catholicam restituere conatus est. Cui ob eandem causam congratulatus Gregorius, ista habet in dicta epistola: *Debitum salutationis alloquium persolvens, indico quia magno gaudio exulto, quod vos contra hæreticorum latratus assidue laborare cognovi: atque omnipotentem Dominum deprecor, ut beatitudinem vestram sua protectione adjuvet, quatenus per linguam vestram de sinu sanctæ Ecclesiæ omnem radicem amaritudinis evellat, ne rursus*

(b) Psal.
79.
Eulogius
Alex. Episc.
laborat ad-
versus
hæreticos.

germinans impediatur multos, & per illam coinquantur multi, &c. Quomodo autem Agnoitarum plurimos ad Catholicam fidem converterit, suo loco pluribus.

Rursum vero eidem nuncio Gregorius ad diversos litteras dedit, eo quod Sabinianus Apocrifarius inde Romam rediens, complures ab illis datas attulerat ad ipsum epistolas. Inter alia autem ad Gregoriam Augustæ cubiculariam, feminam æque piam ac nobilem, de certitudine salutis suæ litteris percontantem, ista prudenter ipse respondit (c): *Quod vero dulcedo tua in suis epistolis subjunxit, importunam se mihi existere, quoad usque scribam mihi esse revelatum quia peccata tua dimissa sunt; rem & difficilem etiam & inutilem postulasti: difficilem quidem, quia ego indignus sum, cui revelatio fieri debeat; inutilem vero, quia secuta de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum jam in die vitæ tuæ ultimo plangere eadem peccata minime valebis. Quæ dies quousque veniat, semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lavare, &c.*

Reddidit pariter litteras ad Theotistem & Andream viros clarissimos, inter aulicos militantes quidem, sed professione cives sanctorum & domesticos Dei, qui tales essent, ut inter causarum turbines scirent Deo corde semper esse conjuncti. Nam ad eos ista S. Gregorius (d): *Quod in tanto tumultu causarum vestra excellentia posita, sacri verbi ubertate plena est, atque ad æterna incessanter gaudia suspirat, magnas omnipotenti Deo gratias ago: quia hoc in vobis esse impletum video, quod de electis patribus scriptum est (e): Filii autem Israel ambulaverunt per siccum per medium mare, &c. Affidabant isti Augustæ, quæ horum consuetudine in dies magis virtutibus augebatur. Curam pariter gerebant Mauriti filiorum, de quibus ista S. Gregorius subdit: *Peto autem, ut parvulos dominos, quos nutritis, præcipue moribus instruere curetis; & gloriosos eunuchos, qui eis deputati sunt, admonete, ut ea illis loqui debeant, quæ eorum mentes in charitate circa se invicem & erga subjectos in mansuetudine compungant: ne si quid odii modo inter se conceperint, in aperto postea erumpat. Verba siquidem nutrientium aut lac dant, si bona sunt; aut venenum, si mala. Talia ergo nunc eis suggerant, quæ postmodum ostendant quam bona fuerint, quæ a nutritorum suorum ore suserunt. Reddit demum illis gratias de triginta libris auri pro redemptione captivorum per Sabinianum diaconum missis. Hos vero Gregorius ob egregiam pietatem magno dignos putavit esse munere præter alios, nempe clavi illa S.**

XII.
Curiosa &
infructuosa
petitio.

(c) Greg.
lib. 6. ep.
22. Ind. 15.

XIII.

(d) Greg.
lib. 6. ep.
23.

(e) Exod.
15.
De educatione
filiorum
Imp.

Pè.

Petri quæ egregio miraculo coruscaverat, quam Antharit impius licet Rex Longobardorum Romam miserat ad Pelagium Papam ut suo loco diximus: sed hic putamus eadem opportune repetenda, cum eam divino illustratam miraculo Constantinopolim Gregorius mittit, tamquam Dei virtutis nobile monumentum ob oculos semper habendum; ait enim: *Præterea benedictionem S. Petri Apostoli clavem a sacratissimo ejus corpore transmissi, de qua videlicet clavi hoc est gestum quod narro miraculum.*

XIV.
Clavis S. Petri illustrata miraculo.

*Dum eam quidam Longobardorum civitatem ingressus in Traspadanis partibus invenisset, quia S. Petri clavis esset, despiciens, sed pro eo quod eam auream vidit, facere sibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum ut eam incideret. Qui mox cultellum, cum quo eam per partes mittere voluit, arreptus per spiritum, sibi in gutture defixit, eademque hora extinctus cecidit. Et dum illic Rex Longobardorum Antharit atque alii multi ejus homines adessent, & is qui se percusserat seorsum mortuus, clavis vero hæc seorsum jaceret in terra: factus est omnibus vehementissimus timor, ut eandem clavem de terra levare nullus præsumeret. Tunc quidem Longobardus Catholicus, qui sciebatur orationi & eleemosynis deditus Minulphus nomine vocatus est, atque ipse hanc levavit de terra. Antharit vero pro eodem miraculo aliam clavem auream fecit, atque cum ea pariter ad sanctæ memoriæ decessorem meum transmissit, indicans quale per eam miraculum contigisset. Ipsam ergo vestræ excellentiæ transmittere studui, per quam omnipotens Deus superbientem & perfidum hominem peremit: ut per eam vos qui eum timetis & diligitis, & præsentem salutem & æternam habere valeatis. Hæc Gregorius. Extat ad horum alterum nempe Andream, seorsum alia ejusdem Gregorii consolatoria epistola hoc item anno data (a) de obitu Constantiæ puellæ clarissimæ viro desponsatæ, hortaturque eum, ne implicet se Imperatoris negotiis, sed tranquillam ac quietam vitam a tumultibus longe positam ducere studeat. Dedit itidem Constantinopolim, alias litteras ad Theodorum (b) Imperatoris medicum, de quo plura superius, gratias illi agens de eleemosynis Romam ad se missis, puto pro redemptione captivorum, ut alii qui supra fecisse noscuntur. Quæ omnia cum ipse Gregorius grato animo acciperet, dolebat tamen se aliorum bonorum dispensationi præfectum: ait enim: *Et quidem mihi, fateor, triste est aliena expendere, & super eas quas de substantia Ecclesiastica habeo, adhuc etiam de rebus sanctissimi filii domni Theodori rationes ponere.**

Ann. Eccl. Tom. X.

Mittit vero ad eum itidem clavem S. Petri, quæ intus haberet limaturam de cætenis ipsius. Sed & ad Narsetem Patriicum, de quo plura superius hominem maxime pium, alias dedit litteras (c), quibus eum in tribulationibus positum consolatur, xeniaque transmittit.

Ad Anastasium Abbatem in Palæstina monasterii, Neas appellati, alias (d) item litteras dedit, quibus eum hortatus est ut cum Hierosolymorum Episcopo pacem haberet. Puto fuisse Novam Lauram, ita dictum monasterium famosissimum in Actis S. Sabæ, necnon Euthymii, occupatum aliquando ab Origenistis. Ad alium quoque Anastasium, ad quem supra, nempe Antiochenum Episcopum, litteras (e) reddit hoc item anno, inchoata Indictione prima, roborans eum, ut in tribulationibus quas pateretur, strenue ageret: hæreticorum enim novis ad inventionibus premebatur, maximoque angore animi tenebatur; de quibus hæc post multa Gregorius: *His autem diebus (sicut invenio) nova hæreticorum bella consurgunt, de quibus vestra beatitudini jam antea scripsi, ita ut Prophetas, Evangelia, & dicta Patrum omnia evacuare moliantur. Sed permanente vita vestra sanctitatis, in protectoris nostri gratia speramus, quod eorum ora citius obmutescant, quæ contra soliditatem veritatis aperta sunt: quia & quamlibet acuti gladii mittantur, cum saxum feriunt, fracti resiliunt. Hoc autem magna Dei omnipotentis est gratia, quod in ipsis, qui a sanctæ Ecclesiæ doctrina divisi sunt, unitas non est, quoniam (f) omne regnum in se divisum non stabit, & sancta Ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur, dum hæreticorum questionibus impugnatur: ita ut aperte impleatur: quod per Psalmistam contra hæreticos de Deo dictum est (g): *Divisi sunt ab ira vultus ejus, & appropinquavit cor illius. Nam dum ipsi in suo pravo errore dividuntur, cor nobis Dei appropriat, quia eruditi adversitatibus intellectum ejus subtilius invenimus.* Hæc sanctus Gregorius tanto quidem Pontifice digna. Quinam autem hi fuerint hæretici, nobis incompertum est. Subdit his vero, quanta iisdem temporibus a barbaris ipse pateretur: ex quibus plane dignoscitur, pacem diu quæsitam, sæpe petitam, obice Exarcho, minime fuisse adhuc cum Longobardis sancitam.*

At qui totius orbis præfectum se sciebat Ecclesiæ, non Orientalium dumtaxat rerum oportere esse sollicitum sciens, ad Occidentales etiam deflexit obtutum, & adversus monachos disciplinæ monasticæ desertores epistolam scripsit in Africam ad Dominicum Episcopum Carthaginensem (h). Sed & petunt interea pabulum

(c) Greg. l. 6. ep. 27. Ind. 15. XV.

(d) Greg. l. 6. ep. 29. Ind. 15. Anastasius Antio. ab hæreticis gravia patitur.

(e) Greg. l. 7. ep. 3. Ind. 1.

(f) Luc. 11.

(g) Ps. 54.

XVI. Gallican. Eccl. curat S. Greg.

(h) Greg. l. 6. ep. 32. Ind. 15.

(a) Greg. lib. 6. ep. 26. Ind. 15.

(b) Greg. lib. 6. ep. 25. Ind. 15.

CHRISTI
597.GREGORII PAP.
8.MAURITII IMP.
12.

a pastore nobiles Gallicani: etenim eundem, quem auribus præsentibus audire non possent, ut scriptum codicem transmitteret, rogarunt Dinamius Patricius de quo supra, & Aurelia: quibus idem, factus omnia omnibus annuit (a): Brunichildæ itidem Reginæ istud ipsum a se exposcenti concessit, codicem ad eam pariter mittens, cui & scripsit epistolam (b), qua primum excusat, cur non miserit pallium ad Syagrium Episcopum Augustodunensem, quod scilicet non esset ab eo enixe petatum: Nam, inquit, *prisca consuetudo obtinuit, ut honor pallii, nisi exigentibus causarum meritis, & fortiter postulanti dari non debeat.* Hæc ipse: sed & quod qui venerat ipsum accepturus, esset schismaticus, eidem dari minime debuisse affirmat. Serpserat idem error de Tribus capitulis in Ecclesiam Gallicanam, non quidem in viros prudentes, sed in eos qui vita solutissimi essent: nam accipe quid de his dicat ipse Gregorius, eandem Reginam admonens.

XVII.

*Præterea hos quos ab unitate Ecclesiæ schismaticorum error dissociat, ad unitatem pro vestra mercede studeat revocare concordia. Nam non ob aliud in ignorantia suæ hactenus cæcitate volvuntur, nisi ut Ecclesiasticam fugiant disciplinam, & perverse habeant, ut voluerint, vivendi licentiam: quia nec quid defendant, nec quid sequantur intelligunt. Nos autem Chalcedonensem Synodum, de qua illi sibi pestifere nebulas excusationis assumunt, per omnia veneramus & sequimur; & si quis de fide ejus minuere aut addere aliquid præsumperit, anathematizamus. Sed ita illos erroris labes imbibit, ut ignorantia suæ credentes, universam Ecclesiam atque omnes quatuor Patriarchas non ratione, sed malitiosa mente tantummodo refugiant: ita ut is qui ad nos a vestra excellentia missus est, cum quæreretur a nobis, cur ab universali Ecclesia separatus existeret, se ignorare professus sit: sed neque quid diceret, neque quid aliud audiret, voluit * scire.* Hæc Gregorius. Ex quibus plane intelligis, cur error si-

* valuit

PAGIUS
II.
S. Ethelbertus Cantii Rex religionem Christianam in Anglia constituit.

A num. XX. ad XXVIII. Anglo-Saxones religionem Christianam a Britannia proscipere, quando eam invaserunt, sed Ethelbertus Cantianorum Rex fidem primo in eo Regno restituit, data suis potestate illius amolectendæ, & missis a S. Gregorio Viris Apostolicis eundem annunciandæ. Est porro Cantium, (seu Cantia Bedæ) Regio posita contra Galliam Belgicam, ab ea angustiore mari divisa, cujus caput Durovernum, vel Durobernum, seu Cantuaria, vulgo Cantorbery. Annum rei gestæ docet nos Beda in Epitome, ubi ait: Anno DXCVII. Venere Britanniam præfati Doctores, qui fuit annus plus minus centesimus quinquagesimus adventus Anglorum in Britanniam, qui anno Christi superiori inchoatus est. Augustinus itaque cum sociis e Francia in Angliam hoc anno transfre-

ve schismatis, sive hæresis invalescat, nimirum ut per eam quam latiore vident viam disciplinæ impatientes homines ingredi festinent, secundum Domini dictum: (c) *Lata est via, quæ ducit ad perditionem, & multi gradiuntur per eam.*

Admonuit vero idem Gregorius eandem Francorum Reginam, ut corrigere studeat pravos mores in Galliis excrecentes, illos vero præsertim, quos in ordinatione sacerdotum irrepsisse abusus demonstrat. Adjecit præterea, ut quæ apud aliquos vigeret in Gallia idololatria, penitus extirparet. Quænam essent hæc monstra iterum emergentia, idem docet his verbis: *Hoc quoque pariter hortamur, ut & ceteros subiectos vestros sub disciplina debeatis moderatione restringere, ut idolis non immolent, cultores arborum non existant, de animalium capitibus sacrificia sacrilega non exhibeant: quia pervenit ad nos, quod multi Christianorum & ad ecclesias occurrant, & (quod dici nefas est) a culturis dæmonum non discedant, &c.* Monet insuper ut corceat populos diversis modis divinam indignationem desuper provocantes. Porro quod ad idololatriæ illud genus pertinet, immolare caput capræ dæmonibus Longobardorum fuisse superstitionem, alibi idem Gregorius docet (d).

(c) Mat.
7.XVIII.
Quæ in Galliis essent corrigenda Reginam admonet Gregorius.(d) Greg.
dial. l. 3.
c. 28.

XIX.

At non est quod adeo mireris, si idololatriam audis in Gallia alicubi iterum pullulare, cum in Italia prope ipsam Urbem ab aliquibus improbis in nonnullis revocatam esse, idem Gregorius testatur in litteris (e) ad Chrysanthum Episcopum Spoletanum, necnon & ad Agnelum Episcopum (f) Tarracinensem eodem anno datis. Id secum vexit bellorum jugis infestatio, ut cum remissio fieret Ecclesiasticæ culturæ, inter bonum semen ejusmodi zizania miscerentur.

(e) Greg.
l. 7. ep. 2.
Ind. 1.(f) Idem
l. 7. ep. 20.
Ind. 1.

XX.

Sed quos secuti sumus Roma in Angliam proficiscentes missos a Gregorio Papa anno superiori Augustinum & socios; quid ibidem in Apostolico ministerio sint operati, videamus: sed audiamus in primis, quid de his habeat gentilis ipso.

tavit. Plerosque Francos professionis comites in Angliam fuisse docet Beda lib. 1. cap. 25. ita ut Augustinus in Cantium pervenerit cum sociis ferme quadraginta. Jam pridem Edilbertus, vel Ethelbertus Rex multa audierat de Christiana religione; Adilbergam enim seu Bertham Chariberti Francorum Regis filiam in conjugem acceperat: Antea fama, inquit Beda, ad eum Christianæ religionis pervenerat, utpote qui & uxorem habebat Christianam de gente Francorum Regia, nomine Bertham, quam ea conditione a parentibus acceperat, ut ritum fidei ac religionis suæ cum Episcopo, quem ei adiutorem fidei dederant, nomine Luidhardo, inviolatam servare licentiam haberet. Erat Letardus, quem Luidhardum Beda vocat, Episcopus Silvanctensis in Gallia, ut tradunt Tho-

mas

(a) Bed. ipforum venerabilis Beda (a): Robora-
bist. gent. tus ergo, inquit, confirmatione beati pa-
Angl. l. i. tris Gregorii Augustinus, cum famulis
c. 25. Christi qui erant cum eo rediit ad opus
Auguf. & verbi, pervenitque in Britanniam. Erat
soc. ap- eo tempore Rex Edilbertus in Cantio
pulfus in potentiffimus, qui ad confinium usque Hum-
Britan- bry fluminis maximi, quo Meridionales
niam. & Septentrionales Anglorum populi diri-
muntur, fines Imperii tetenderat. Est au-
tem ad Orientalem Cantii plagam Tane-
tos insula non modica, id est, magnitu-
dinis juxta consuetudinem æstimationis
Anglorum, milliarium sexcentorum quam
a continenti terra secernit fluvius Vant-
sumu, qui est latitudinis circiter trium
stadiorum, & duobus tantum in locis est
transmeabilis: utrumque enim caput pro-
tendit in mare. In hac ergo applicuit ser-
vus Domini Augustinus, & socii ejus vi-
ri (ut fertur) ferme quadraginta. Ac-
ceperunt autem, præcipiente beato Papa
Gregorio, de gente Francorum interpre-
tes. Et mittens ad Edilbertum, manda-
vit se venisse de Roma, ac nuncium fer-
re optimum, qui sibi obtemperantibus æ-
terna in cælis gaudia, & regnum sine
fine cum Deo vivo & vero futurum, si-
ne ulla dubitatione promitteret.

XXI.
De con-
versione
Anglo-
rum.

Qui hæc audiens, manere illos in ea
quam adierant insula, & necessaria mi-
nistrari, donec videret quid eis faceret,
jussit: nam & antea fama ad eum Chri-
stianæ religionis pervenerat, utpote qui
& uxorem habebat Christianam de gente
Francorum regia, nomine Bertham quam
ea conditione a parentibus acceperat, ut
Ann. Eccl. Tom. X.

ritum fidei ac religionis suæ cum Epi-
scopo, quem ei adiutorem fidei dederant,
nomine Luidhardo, inviolatam servare,
licentiam haberet. Post dies ergo aliquot
venit ad insulam Rex, & residens sub
divo jussit Augustinum cum sociis ad suum
ibidem advenire colloquium. Caverat au-
tem, ne in aliquam domum ad se intro-
irent, veteri usus augurio, ne superven-
tu suo si quid maleficæ artis habuissent,
eum superando deciperent. At illi non
dæmoniacæ, sed divina virtute præditi
veniebant, Crucem pro vexillo ferentes
argenteam, & imaginem Domini Salva-
toris in tabula depictam, litaniaeque ca-
nentes, pro sua simul, & eorum propter
quos & ad quos venerant, salute æter-
na, Domino supplicabant.

Cumque ad jussionem Regis residentes,
verbum ei vitæ una cum iis qui aderant
ejus comitibus prædicarent; respondit ille,
dicens: Pulchra sunt quidem verba &
promissa quæ affertis: sed quia nova sunt
& incerta, non his possum assensum tri-
buere, relictis eis quæ tanto tempore cum
omni Anglorum gente servavi. Verum quia
de longe huc peregrini venistis, & ut ego
mibi videor perspexisse, ea quæ vos vera
& optima credebatis, nobis quoque com-
municare desideratis; nolumus molesti esse
vobis, quin potius benigno vos hospitio
recipere, & quæ victui vestro sunt ne-
cessaria, ministrare curamus: nec probi-
bemus, quin omnes quos potestis, fidei
vestræ religionis prædicando societis. De-
dit ergo eis mansionem in civitate Do-
rovornensi, quæ Imperii sui totius erat

XXII.

I i i 2 me-

PAGIUS

mas Sprottus Auctor Historiæ foundationis Mona-
sterii S. Augustini Cantuariensis, & ex eo Gui-
lielmus Thornus in suo Chronico cap. 2. licet
nulla ejus mentio sit apud San-Marthanos in
Episcopis Silvanectensibus. Harpsfeldius sect. 7.
cap. 4. existimat, Bertham & Letardum Evan-
gelicum negotium apud Ethelbertum post Au-
gustini adventum promovisse. Verum Letar-
dum jam hoc tempore demortuum fuisse, re-
cte deducit Cointius anno DXCVI. num. XV.
ex responsione Divi Gregori ad octavam inter-
rogationem Augustini, in qua testatur, nullum
in Anglia tunc Episcopum fuisse præter Au-
gustinum, quem sic alloquitur: Et quidem et-
iam in Anglorum Ecclesia, in qua adhuc solus
tu Episcopus inveniris, ordinare Episcopum non
aliter nisi cum Episcopis potes. Obiit Letardus
anno incerto, sepultus uno eodemque in tem-
plo cum Sancto Ethelberto Rege, ac postea ob
sacrum utriusque exhibitum cultum eorum cor-
pora fuere uni eidemque altari imposita. De
Sancto Letardo legendus Henschenius ad diem
XXIV. mensis Februarii, ubi de eo agit.

III.
S. Augusti-
nus Episc.
ordinatur
ab Archie-
piscopo A-
relatensi.

Augustinus cum omnia sibi feliciter in An-
glia succederent, rediit in Franciam, ut ab E-
piscopis Francis Episcopus ordinaretur: in An-
glia enim, ut mox dixi, deerant Episcopi, quo-
rum ministerio consecrari posset. Sanctus Gre-
gorius M. in Epistola ad Eulogium Episcopum
Alexandrinum, quæ tricesima est libri VII. da-
ta sequenti anno, mense Junio Indictione prima,

de conversione Anglorum & Augustini Episco-
patu ita loquitur: Data a me licentia, a Ger-
maniarum Episcopis Episcopus factus, cum eorum
quoque solatiis ad prædictam gentem in fine mun-
di perductus est, & jam nunc de ejus salute &
opere ad nos scripta pervenerunt; quia tantis mi-
raculis vel ipse, vel hi qui cum eo transmissi
sunt, in gente earum coruscant, ut Apostolorum
virtutes in signis, quæ exhibent, imitari vi-
deantur. In solemnitate autem Dominica Nati-
vitatatis, quæ hac prima indictione transacta est,
plusquam decem millia Angli ab eodem nunciati
sunt fratre & coepiscopo nostro baptizati. Sed in
eo textu per Germanias Galliarum sunt intelligen-
dæ, non quia Galliarum loco nomen Germa-
niarum perperam irrepsit, ut Baronius opina-
tur, sed, ut ait Cointius hoc anno num. XII.
quia Franci sæpe dicti sunt Germani ab anti-
quis Scriptoribus, vel potius, quia Gregorius
ad Episcopum Orientalem scribens, Germani-
rum nomen Orientalibus notius & usitatus ad-
hibuit. Jam ante Nativitatem Christi Augusti-
nus consecratus fuerat Arelati, ut scribit Be-
da lib. i. cap. 27. ubi postquam capite superio-
ri retulit, multos in Cantia unitati se sanctæ
Christi Ecclesiæ credendos socialse, ait: Inter-
ea Vir domini Augustinus venit Arelas, & ab
Archiepiscopo ejusdem civitatis Aetherio, juxta
quod jussu sancti patris Gregorii acceperant, Ar-
chiepiscopus genti Anglorum ordinatus est, rever-
susque in Britanniam, &c. Quæ jussa cum ad
ma-

metropolis, eisque ut promiserat, cum administratione victus temporalis, licentiam quoque prædicandi non abstulit. Fertur autem, quod appropinquantibus civitati more suo, cum Cruce sancta & imagine magni Regis Domini nostri Jesu Christi, hanc litaniam consona voce modularentur: Deprecamur te, Domine, in omni misericordia tua, ut auferatur furor tuus & ira tua a civitate ista, & de domo sancta tua, quoniam peccavimus. Alleluja.

XXIII.

Ista ipse conspiciens, & respiciens ad eos qui hodie extant, Anglos a fide Catholica devios, compello eosdem nomine Romanæ Ecclesiæ verbis illis Apostoli (a): *Ipsi de nobis annunciant, qualem introitum habuerimus ad vos, & quomodo conversi estis ad Deum a simulacris servire Deo vivo & vero, & quomodo Evangelium nostrum non fuit in sermone tantum, sed in virtute in Spiritu sancto, in plenitudine multa.* Ita in memoriam revocans, a quo, per quos, & quomodo acceperint Evangelium, nempe a Romano Pontifice, per monachos, præcedente Crucis vexillo, & imagine Salvatoris: quorum omnium velut immemores, hæresum fascino dementati, Catholicæ Ecclesiæ hostes effecti, adhuc tamen gloriantur nomine Christiano, & jactant se esse Evangelii professores. O densa caligine offusas mentes, obscura nocte, cæco carcere, alta fovea mersas animas, super quas jam operuerit (b) puteus os suum, ut nullus penitus lucis radius licet pertenuis vel a longe iis effulgeat, ut hæc tanta ipsorum mala miseri videant? Quorum causa merito exclaman-

(a) 1. Thes. 1.
In recentiores Anglos hæreticos iusta querela,

(b) Psal. 68.

PAGIUS

manus Bedæ non pervenissent, sed de his tantum mentio esset in documentis ad se transmissis, in errore de quo anno superiori egimus perstitit, & Aetherium, qui Lugdunensis Archiepiscopus erat, Ecclesiam Arelatensem tunc rexisse putavit; cum tamen certum sit, Ecclesiæ Arelatensi tunc Virgilium præfuisse.

IV.
Ethelbertus Cantii Rex hoc anno baptizatus est.

Augustinus, si Sprotto in Historia fundationis Monasterii S. Augustini Cantuariensis, & Guiljelmo Thorno in suo Chronico fides, ordinatus fuit Episcopus XVI. Kalendas Decembris, idest, die decima sexta mensis Novembris. Verum cum hoc anno is dies incidat in Sabbatum, & Episcopi non nisi diebus Dominicis aut diebus solemnibus ordinarentur, aut ea consecratio die XV. Kalend. Decemb. quæ Dominicalis fuit, peracta, aut hujus temporariæ notæ ratio non habenda. Baronius Ethelbertum hoc anno ad fidem Christianam conversum & baptizatum fuisse existimavit, cui consentiunt Henschenius in ejus Vita ad diem XXIV. Februarii paragrapho 2. Commentarii prævii, & Cointius hoc anno num. XII. notantque illius conversioni diem Pentecostes adscripsisse Sprottum, & Thornum laudatos, atque Cointius id innuere Gregorium in Epistola ad Eulogium, verbis mox recitatis, & Bedam, si simul conferantur. Hic enim lib. 1. cap. 26. tradit, Rege ad fidem converso, plures ad audiendum ver-

dum cum Hieremia (c): *Obstupefcite, cæli super hoc, & portæ ejus desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. Unde & factum est quod sequitur: Super eum rugierunt leones; egressi illi utique e portis inferi ad ponendam terram illam in solitudinem.*

Sed quid iis dictis Beda subiiciat, videamus: *At ubi, inquit, (d), sibi datam mansionem intraverunt, cœperunt Apostolicam primitivæ Ecclesiæ vitam imitari, orationibus videlicet assiduis, vigiliis, ac jejuniis serviendo; verbum vitæ quibus poterant prædicando; cuncta hujus mundi velut aliena spernendo; ea tantum quæ victui necessaria videbantur, ab eis quos docebant, accipiendo, secundum ea quæ docebant ipsi per omnia vivendo; & paratum ad patiendum adversa quæque vel etiam ad moriendum pro ea quam prædicabant veritate animum habendo. Quid? Crediderunt nonnulli, & baptizabantur, mirantes simplicitatem innocentis vitæ, & dulcedinem doctrinæ eorum cælestis.*

Erat autem prope ipsam civitatem ad Orientem ecclesia in honorem sancti Martini antiquitus facta, dum adhuc Romani Britanniam incolerent, in qua Regina, quam Christianam fuisse prædiximus, orare consueverat. In hac ergo & ipsi primo convenire, psallere, orare, Missas facere, prædicare, & baptizare cœperunt, donec Rege ad fidem converso, majorem prædicandi per omnia & ecclesias fabricandi vel restaurandi licentiam acci-

XXIV.
(d) Beda hist. Angl. l. 1. c. 26.

XXV.
Primitivæ Eccl. vita redditur.

bum Dei confluisse, ac fidem Christi amplexos esse. Henschenius putavit annum tum adhuc fluxisse DXCVII. præclare confirmare Gregorium Papam lib. 7. Epist. 30. Eulogio Episcopo Alexandrino scripta, in qua refert, Augustinum Episcopum factum, vel hos qui cum eo transmissi sunt, tantis miraculis in gente Anglorum coruscare, ut Apostolorum virtutes, in signis, quæ exhibent, imitari videantur. In solemnitate autem Dominice Nativitatis, quæ hac prima indictione transacta est, plus quam decem millia Anglos baptizatos esse. Convenit enim ea iudicio I. in annum partim currentem, quo tot millibus baptismus collatus fuit; partim in sequentem, quo ea Epistola a S. Gregorio exarata. Sigebertus tamen in Chronico Augustinum hoc anno in Angliam missum tradit, & anno DXCIX. Ethelbertum Regem cum gente sua baptizatum, quem annum Regis baptismum adscribit Usserius in Indice Chronologico ad Antiquitates Ecclesiarum Britannicarum. Verum Ethelberti Regis baptismus ab hoc anno removeri non potest; cum Beda postquam lib. 1. cap. 26. ejus & plurium Cantianorum conversionem & baptismum narravit, capite sequenti tradat, interea Augustinum venisse Arelatem, & ab Archiepiscopo ejusdem civitatis, Archiepiscopum genti Anglorum ordinatum esse, reversumque in Britanniam, ubi, ut habet Gregorius loco lau-

ciperent. At ubi ipse etiam inter alios delectatus vita mundissima sanctorum, & promissis eorum suavissimis, quæ vera esse, miraculorum quoque multorum ostensione firmarunt, credens baptizatus est; cœpere plures quotidie ad audiendum verbum confluere, ac relicto Gentilitatis ritu, unitati se sanctæ Christi Ecclesiæ credendo sociare. Quorum fidei & conversioni ita congratulatus esse Rex perhibetur, ut nullum tamen cogeret ad Christianismum, sed tantummodo credentes arctiori dilectione quasi concives sibi regni celestis amplecteretur. Didicerat enim & a doctoribus auctoribusque suæ salutis, servitium Christi voluntarium, non coactitium debere esse. Nec distulit, quin etiam ipsis doctoribus suis locum sedis eorum gradui congruum in Dorovernia metropoli sua donaret, simul & necessarias in diversis speciebus possessiones conferret. Hucusque Beda.

XXVI. Porro omnes hoc anno audientes verbum Dei, baptizatos esse sequenti Natalis Domini die primæ Indictionis, ipse sanctus Gregorius testatur in litteris sequenti anno mense Junio datis ad S. Eulogium Alexandrinum Episcopum, in quibus hæc de his habet (a):

(a) Greg.
l. 7. ep. 39.
Ind. 1.
XXVII.

Sed quoniam vere in bonis quæ agitis accrescit quod & alii congaudetis, vestræ vobis gratiæ vicem reddo, & non dissimilia nuncio. Quia dum gens Anglorum in mundi angulo posita in cultu lignorum ac lapidum perfida nunc usque remaneret, ex vestræ mihi orationis adiutorio placuit, ut ad eam monasterii mei monachum in prædicationem transmittere, Deo auctore, debuissim. Qui dat a melicentia, a Germaniarum Episcopis Episcopus factus, cum eorum quoque solatiis ad prædictam gentem in finem mundi perductus est; & jam nunc de ejus salute & opere ad nos scripta pervenerunt: quia tantis miraculis vel ipse, vel hi qui cum eo transmissi sunt, ingente eadem coruscant, ut Apostolorum virtutes

PAGIUS laudato, in solemnitate Dominicæ Nativitatis, currente prima indictione, quæ hoc anno eo die obtinuit, plusquam decem millia Anglos baptizavit, cum jam Episcopus factus esset. Hinc enim apparet, non solum Regem hoc anno ante diem Christi natalem baptizatum esse; sed etiam Augustinum ante eundem diem Britanniarum Antistitem consecratum.

V. Ex dictis etiam apparet, Baronium num. XXVI. & seq. recte quidem observasse, errasse Bedam, quando scripsit, Augustinum ordinatum esse ab Aetherio Arelatensi Episcopo; cum is tunc Lugdunensem Ecclesiam regeret, Virgilius vero Arelatensem, a quo idem Augustinus ordinationem accepit; sed in eo Baronium Bedam perperam redarguere, quod asseruit, Augustinum hoc anno ex Britannia in Galliam missum, ut ordinaretur, cum noscatur, inquit, id factum in Galliis, per quas idem Augustinus

insignis quæ exhibent, imitari videantur. In solemnitate autem Dominicæ Nativitatis, quæ hac prima Indictione transacta est, plusquam decem millia Angli ab eodem nuntiati sunt fratre coepiscopo nostro baptizati: Hactenus de his Gregorius ad Eulogium. At vero quod superius dicitur, Germaniarum, puto corrigendum textum, ut dicat, Galliarum, sicut legisse noscitur Beda: & ratio persuadet, cum noscatur id factum in Galliis, per quas idem Augustinus transiturus in Angliam. Sed ex nuper dictis in eo corrigas Bedam, dum post conversionem hanc factam Anglorum, subdit missum esse Augustinum ad Aethereum Episcopum Arelatensem in Galliam, ut ab eo Episcopus ordinaretur: id enim antea factum Gregorius docet, nec per Aethereum, qui non erat Episcopus Arelatensis, sed Lugdunensis: Virgilius enim his diebus præerat Arelatensi Ecclesiæ. Sed & ejusdem Gregorii (b) testificatione liquet, non Bertham, sed Adilbergam nomine dictam esse conjugem Regis Anglorum.

(b) Greg.
l. 9. ep. 59.
Ind. 14.

Jam vero res Hispaniarum invisamus. Hoc eodem anno, qui numeratur duodecimus Reccaredi Regis Hispaniarum, & Era sexcentesima trigesima quinta, celebratum est in Hispania Concilium Toletanum ab Episcopis sexdecim, cujus tantummodo canones duo reperiuntur. De castitate enim a ministrantibus altari servanda vehemens admonitio facta est; nempe, ut si quis eam violaverit, non solum e gradu excideret, sed & duro carceri manciparetur, Patres iidem voluerunt.

XXVIII.
Conc. Toletanum.

Hoc quoque tempore Antiochus magnus anachoreta functus legatione ad Mauritium Imperatorem, re bene gesta, reversurus ad suos, ex hac vita migravit. Hujus meminit Georgius in Actis S. Theodori Siceotæ, verbis istis (c): Eo tempore hospitio suscepit sanctus Theodorus divinum & sanctum virum eremitam

XXIX:
De obitu
Antiochi
Anachoretae.

(c) Exstant
apud Surto. 2. die
12. April.

transit iturus in Angliam. Quod enim ut notum Cardinalis doctissimus in medium adducit Augustinum nempe anno superiori, quo in Galliis fuit, ordinatum esse Episcopum, a nemine litteris prodium est, & omnes Historicos contrarios habet. Secundo, non bene etiam arguit Bedam, quod Reginam a Sancto Gregorio Adilbergam vocatam, Bertham appellaverit; nam neque Beda, qui in Magna Britannia vixit, & mortuus est, neque D. Gregorius, qui hoc anno tempore floruit, hujus Reginæ nomen ignorare potuere. Quare hinc tantum sequitur eam fuisse binominem. Tertio, Baronius in textu laudato Divi Gregorii, loco a Germaniarum Episcopis Episcopus factus, legendum perperam putat, a Galliarum Episcopis, &c. Galli enim vocati Germani, ab Orientalibus præferri, ut supra dixi. Porro mirum videri non debet, quod divus Gregorius in laudata ad Eulogium Pa-

Antiochum, qui Constantinopoli in Orientem revertebatur: venerat enim legatus ad Mauritium Imperatorem, ut illi Synophrim oppidum a barbaris direptum commendaret. Magnæ hic inter omnes Orientales sanctitatis fama vigeat, quem idem auctor ita describit: Erant huic supercilia densa atque conjuncta, cana barba, & capitis coma lanæ instar candida & ad ilia usque protensa, similiter & barba, unguis perlongi. Ad centesimum annum pervenerat: sexaginta annorum spatium nec vinum, nec oleum, nec aliud hujusmodi gustaverat: triginta jam annis panem non comederat: oleribus crudis cum sale & aceto vesceretur: aquam bibebat. Hujus fama ad Theodorum, & Theodori ad ipsum pariter, Deo patefaciente, pervenerat. Et justus ille quidem dicebat discipulis suis de sancto Theodoro Episcopo, se talem virum sanctum ad eum usque diem non invenisse, sibi enim ipsius vitæ instituta esse a Deo patefacta. Beatus Theodorus vicissim ita de ipso cum fratribus loquebatur, ut in tota Orientis eremo tam dignum Dei servum vidisse, aut audisse se diceret neminem.

Qui autem hæc audiebant, e fimbria vestimentorum ejus aliquid religionis gratia capiebant: cumque mansionis fratres ad eum venerandum accederent, eos reprehendebat, & per interpretem recusabat: Cur, inquit, cum talem stellam & sanctum Dei Apostolum habeatis, ad me agrestem & vilem atque nullius pretii hominem venerandum acceditis? Ad ipsum vere laudabilem & admirandum sanctum-

que virum colendum vos convertite, qui divinam in mundo vitam agit, & cupiditates in se proterit, & doctrina sua multos ad Deum convertit. Cum autem vespere advenisset, facto divino sacrificio accubuerunt, ut parvo & solito cibo vescerentur. Postea voluit S. Theodorus (ut erat solitus) hospiti pedes lavare, sed ille non permisit: mutuo igitur manus lavarunt. Postridie vero mane festinabat Dei servus exire, & iter suum perficere. Quod cum B. Theodorus animadverteret, & obitum ejus propinquum esse divinitus sciret, idque apud se fieri cuperet: rogabat eum, ut itineris labore fessus quiesceret. Ille contra obsecrabat, ut se dimitteret: Instat, inquiens, mihi e corpore migratio; & idcirco festino, ut in cellula mea mature concedam. Egressus igitur beatus Theodorus, comitatus est eum Anastasiopolim usque, & afflictiones ac sollicitudines, quas in Episcopatu sustineret, patefecit, quibus instituta vitæ ratio & monasteriorum suorum cura interrumperetur: rogans eum, ut quid sibi agendum esset, consuleret, & utrum relicta Episcopatus dignitate, monastico tantum ordini deberet incumbere. Ille vero id quæ celerrime faciendum censuit, ne apud Deum damnandus esse videretur.

Sanctus autem Theodorus suum illi jumentum, fratremque dedit, qui illum, quousque vellet, comitaretur. Mutuo se igitur salutantes & complectentes, discesserunt. Et S. Theodorus in Episcopium reversus, dixit eum celerius e vita migraturum, quam ad locum suum posset pervenire.

PAGIUS Patriarcham Alexandrinum Epistola *Ædilberti* Regis baptismi non meminerit; sed hinc colligendum, Divum Gregorium aliis literis in Orientem missis Regis conversionem nunciasse; quæ tamen, sicuti & aliæ multæ hujus Sancti Pontificis ad nos non pervenere.

VI.
Primi Reges
Christiani
Cantia & tri-
plicitis Sa-
xonis.

Quia vero Magna Britannia, postquam a Saxonibus & Anglis occupata fuit, paulatim in septem Regna distracta est, quorum Reges diversis temporibus post Missionem Gregorianam, fidem Christianam amplexi sunt, & tam de Regibus illis, quam de regnis sæpius nobis mentio facienda erit; ut Annales Ecclesiasticos majori cum fructu illustremus & suppleamus, *Heptarchia* seu septem illorum regnorum divisio hic proponenda, loca hujus Operis, in quibus ea explicantur, nomina primorum Regum Christianorum cujuscumque regni, & tempora quibus singuli fidem susceperunt, indicanda. De *Jutarum* Origine sunt *Cantuarii* & *Vestuarii* hoc est ea gens, quæ *Vectam* tenet insulam, inquit *Beda*, & hi Regnum *Cantii* instituerunt, cujus primaria Urbs *Durovernum* sive *Cantuaria*. *Ædilbertus* seu *Æthelbertus* primus ex *Cantii* Regibus fuit, qui ab idolis ad Christi castra hoc anno transit, fuitque potentissimus; nam ad confinium usque *Humbri* fluminis maximi, quo *Meridiani* & *Septentrionales* Anglorum populi dirimuntur, fines Imperii tetenderat, ut scribit *Beda* lib. 3. cap. 25. *Saxones* tria regna in-

stituerunt, Regnum *Orientalium Saxonum*, *Meridianorum Saxonum*, & *Occiduum Saxonum*. *Sebertus* seu *Sabercthus* primus ex *Orientalibus Saxonibus* Rex extitit, qui regnum illud baptismi illustravit anno *DCIV*. ut eo anno ostendam, ubi & de hujus regni limitibus agam. *Edilvachius* Rex *Meridianorum* seu *Australium Saxonum*, qui etiam dicti sunt *Vest-saxones*, & eorum provincia *Westfalia*, ultimus e *Regibus Heptarchiæ* fidem amplexus est, idque anno *DCLXI*. ut anno *DCLXXXI*. monstro. *Cynigilsus* *Occidentalium Saxonum* seu *Gevissarum* Rex anno *DCXXXV*. Christum professus est, ut eo anno dicam.

Angli tria pariter regna instituerunt, Regnum *Orientalium Anglorum*, Regnum *Merciorum* seu *Anglorum Mediterraneorum*, & Regnum *Nordanhymbrorum*, *Carpualdus* seu *Erpenwaldus* *Orientalium Anglorum* Rex baptismum illustratus est anno *DCXXVIII*. aut insequenti, ut videre est anno *DCXXVII*. quo de eo agit *Baronius*. *Mercii* anno *DCLIII*. ut ibidem narabo, Christianæ fidei Sol illuxit, *Peada* Principe ad Christum converso. In *Northumbriam* *Eduinus* Rex fidem Christianam intulit anno *DCXXVII*. ut eo anno exponam. Dum porro surgebat *Anglo-Saxonica* Ecclesia, & suæ lucis radios longe lateque proferebat, *Britanni* in *Cambrianæ* seu *Wallianæ* retrusi, & miseris ac calamitatibus oppressi fidem Christianam confer-

VII.
Primi Reges
Christiani
Angliæ
Orientalis
Mercia, &
Northumbria.

CHRISTI
597.GREGORII PAP.
8.MAURITII IMP.
12.

nire. *Quod & factum est: paucis enim diebus post nunciatum est, eum in via mortuum esse.* Hactenus de Antiocho auctor, quem diversum ab illo Antiocho item monacho & Abbate Lauræ in Palæstina fama celebri scias, qui eodem ferme tem-

pore, nempe sub Heraclio Imperatore & Cosrhoë Persarum Rege vixit clarus inter scriptores Ecclesiasticos, cujus sunt sermones de diversis centum triginta & Exomologesis.

Qui

PAGIUS varunt, sed in ritu de *Paschate*, aliisque quibusdam ab universali Ecclesia dissidebant. Quia vero in fide antiquiores, & totius Insulæ vere Domini, nec nisi Saxonum injuria pulsî, regnoque & Provinciis exuti fuerant, ita ab illis abhorrebant, ut non solum manum cum *Augusti-*

no jungere, & docere Anglos recusarint? sed etiam fidem illis, & sacramenta inviderint, ut Beda lib. 1. cap. 22. cæterique Scriptores Angli affirmant. Quæ omnia suis locis, quanta diligentia & brevitate fieri poterit a nobis declarabuntur.

JESU CHRISTI
ANNUS
598.

GREGORII PAP.
ANNUS
9.

MAURITII IMP.
ANNUS
13.

I. **Q**ui sequitur ordine temporis annus Domini quingentesimus nonagesimus octavus numeratur Indictionis primæ, quo & absolvitur Mauritii Imperatoris annus duodecimus, & Gregorii Papæ inchoatur nonus: cum Eulogius Alexandrinus Episcopus de conversione hæreticorum magnum proventum in Ecclesiam intulit, deque his reddidit certiozem sanctum Gregorium Papam. Perveniens autem nunciis Romam, Gregorium invenit ægotantem; qui adhuc eodem morbo laborans, ad eundem ista rescriptit (a):

(a) Greg. lib. 7. ep. 30. Ind. 1.

II. De conversione hæreticorum Alexandriæ facta.

Communis filius præsentium lator sanctitatis vestræ scripta deferens, ægrum me reperit, ægrum reliquit. Qua ex re contigit, ut ad largum vestræ beatitudinis fontem, brevis epistola me vix parva potuisset aqua resudare. Superni autem muneris fuit, ut in dolore corporis positus suavissima vestra sanctitatis scripta susciperem, quæ me de doctrina Alexandrinæ Ecclesiæ, de conversione hæreticorum, de concordia fidelium sublimiter lætificaret: quatenus ipsa mentis lætitia immanitatem mihi molestiæ temperaret. Et quidem de bonis vestris nova semper exultatione gaudemus: sed tamen ita vos perfecte agere, nova esse nullo modo deputamus. Quod enim crescit sancta Ecclesiæ populus, quod ad cælestem horreum spirituales segetes multiplicantur, hoc de omnipotentis Dei gratia, quæ in beatissimis vobis large influit, numquam habuimus incertum. Gratiâ itaque omnipotenti Deo solvimus, quia impletum videmus in vobis esse, quod scriptum est (b): Ubi plurimæ segetes, ibi manifesta fortitudo bonum. Si enim bos fortis aratrum lingua in terram cordis audientium non traxisset, tanta fidelium seges minime surrexisset. Hæc de his Gregorius, qui viceversa de conversis Anglis, iisdemque die Natali Domini baptizatis eundem Eulogium reddidit certiozem. Sicque secundum illud Davidicum (c): Dies diei eructat verbum: vir Apostolicus Apostolico viro de bono thesauro suo profert bona, simulque ambo exultantes proferrunt ex lacrymarum semine manipulos suos.

(b) Prov. 24.

(c) Psal. 18.

III. Expostulat autem amice in fine epistolæ ipse Gregorius, quod quasdam appo-

fuisse in suis litteris Eulogius voces, quibus Gregorium ipsum ut dominum fuisset allocutus, & quod in epistolæ inscriptione universalem Pontificem appellasset: ad hæc enim ipse: *Indicare quoque vestra beatitudo studuit, jam se quibusdam non scribere superba vocabula, quæ ex vanitatis radice prodierunt, nimirum cum scriberet ad Cyriacum Episcopum Constantinopolitanum, titulum non apponere Universalis. Et mihi loquitur, dicens: Sicut jussistis. Quod verbum jussionis, peto, a meo auditu remove: quia scio quis sum, & qui estis: loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo jussi, sed quæ utilia visa sunt, indicare curavi.* Hæc ipse.

Noluit Gregorius videri jussisse.

At quibus bonus Christi odor male olet, & fœtor suavitatem exhalat, in malam partem istam animi submissionem Novatores arripiunt, quasi nullum præcæteris attribuerit sibi Gregorius primatum & jubendi auctoritatem. Verum si compertas habuissent hujusmodi quas ipse sibi servandas & aliis pastoralis regiminis regulas præscripsisset, talia de Gregorio dicere omnino erubuissent. Hæc enim sui Pontificatus initio ad quatuor simul scripserat Patriarchas, cum qualiter se gerere debeat Episcopus, eos docet his verbis (d): *Rursus cum me ad considerandum confero, qualis in humilitate, qualisque esse rector debeat in districtione: perpendo quoniam necesse est, ut & bene agentibus sit per humilitatem socius, & contra delinquentium vitia per zelum justitiæ erectus: quatenus & bonis in nullo se præferat, & cum pravorum culpa exigit, prioratus sui potestatem agnoscat: ut & honore suspensio, æqualem se subditis bene viventibus deputet, & contra perversorum culpas ex zelo justitiæ excrescat.* Quod & factum a Petro docet, cum subdit: *Hinc est namque, quod Petrus auctore Deo sanctæ Ecclesiæ principatum tenens, a bene agente Cornelio, & sese ei humiliter prosternente, immoderatus venerari recusavit, seque illi similem recognovit, dicens: (e) Surge ne feceris, & ego homo sum. Sed cum Ananiæ & Saphiræ (f) culpam reperit, mox quanta potentia super ceteros excrevisset, ostendit.* Et paulo post de Paulo ista: *Hinc est quod Paulus bene agentibus fra-*

IV.

(d) Greg. l. 2. ep. 24. Ind. 9.

Quibus se æqualem, quibus se prælatum ostendat Episcopus

(e) Act. 16.

(f) Act. 5.

GREGORII PAPÆ 9.

MAURICII IMP. 17.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6091.

SÆC. VI.

Anno

Eræ Hisp.

DCXXXVI.

A.C. 598.

Ⓞ 19. E. Ⓜ 10. P. 30. Mart. Indict. 1.

JESU CHRISTI 598.

IS annus hac formula notatus: XVI. Post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius XIV. ut legitur in Chronico Alexandrino.

I. Postconsulatus.

(a) 2. Cor. 3. *tribus prælatus se esse nesciebat, cum diceret (a): Non quia dominamur fidei vestrae, sed adjuutores sumus gaudii vestri. Ad quæ illico adjunxit: Fide enim statis. Ac si id quod prætulerat, aperiret, dicens: Ideo non dominamur fidei vestrae, quia fide statis: æquales enim vobis sumus, in quo vos stare cognoscimus. Quasi prælatus se esse fratribus nesciebat, cum diceret: (b) Facti sumus parvuli in medio vestrum. Et rursus: (c) 1. Cor. 4. (c) Nos autem servos vestros per Christum. Sed cum culpam, quæ corrigi debuisset, invenit: illico se magistrum esse recoluit, dicens (d): Quid vultis? in virga veniam ad vos? Summus itaque locus tunc bene regitur, cum is qui præest, vitiis potius quam fratribus dominatur. Bene acceptam potestatem regit, qui & tenere illam novit, & impugnare. Bene hanc regit, qui scit per illam super culpas erigi, scit cum illa cæteris in æqualitate componi. Sic autem servanda est virtus humilitatis, ut non solvantur jura regiminis, &c. Hæc eadem pluribus in commentario quem de cura Pastoralis conscripsit (e). Quæ quidem a se scripta, & aliis servanda proposita, ipse sibi custodienda in primis adhibuit: ut non adeo mireris si ad Eulogium virum sanctissimum de Ecclesia Catholica adeo benemerentem litteras scribens, noluit videri ipsi prælatus.*

V. Sed audi majora nuper dictis congruentia de immensa Gregorii humilitate ita apud Sophronium scripta (f): *Perreximus, inquit, ad Abbatem Joannem Persam. Narravit nobis de Gregorio beatissimo Romanæ urbis Episcopo, dicens: Cum ivissem Romam, ut adorarem ad sepulcrum Apostolorum Petri & Pauli, staremque die quadam in medio civitatis, audio Papam Gregorium per illum locum transfurum. Cogitavi itaque adorare illum. Cum autem prope me esset Papa, videretque me progredi ut adorarem illum (loquor teste Deo, fratres) primus ipse prostravit se bumi coram me, neque ante surrexit, quam me primo surrexisse cerneret: & cum multa humilitate salutans me manu sua mihi tria numismata tradidit, jubens mihi dari quæcumque erant necessaria. Glorificavi itaque Deum, quod tantam illi contulerat humilitatem & misericordiam & charitatem ad omnes. Hæc ibi. Dum autem Joannis Abbatis nomen audio, ad memoriam revocatur Joannes ille Montis Sinai monasterii Abbas, num iste sit ille ad quem sanctus Gregorius litteras dedit, eleemosynasque misit, quem pro se orare litteris (g) exoravit.*

Habes igitur & factis & scriptis verbis S. Gregorii ab ipso iterum repetitis plus fatis expressum ejusdem verborum sensum, ut intelligas, quam procul abhor-

reant a mente ipsius, & aberrent a veritate, qui Apostolicæ sedis non novisse primatum ipsum Gregorium, sicut impie, ita mendaciter asserunt. In quam etiam sententiam & illa accipe verba ejusdem Gregorii in epistola ad Joannem Episcopum Syracusanum, cum hæc ait: (b) *Quod se dicit sedi Apostolicæ subdici: si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis ei Episcopus subditus non sit: cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sunt.* Habes igitur multipliciter ex Gregorii verbis sensum Gregorii expressum. Quod vero spectat ad oblatum titulum Universalitatis, quem respuit, de his consulas quæ alia occasione superius dicta sunt.

Scriptis quoque hoc anno Gregorius (i) ad eundem Eulogium alias litteras, cum ille a Gregorio petiisset Roma transmitti sibi Eusebii commentarium de Martyribus, quem non repertum Romæ in archivo, neque in bibliothecis, affirmat. Quæ vero haberentur Romæ de Martyribus scripta, ita significat: *Nos autem pene omnium martyrum distinctis per dies singulos passionibus collecta in uno codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Missarum solemnia agimus. Non tamen ita eodem volumine quis qualiter sit passus indicatur, sed tantummodo nomen, locus, & dies passionis ponitur.* Hæc de his Gregorius, alludens ad Martyrologium, quod Romanum dicimus, de quo non pluribus suo loco in ejusdem Martyrologii Notas præfati sumus.

Dum in his esset Gregorius, hoc anno pace cum Agilulpho Rege Longobardorum diutius tractata, sæpius impedita, tandem ut ad tempus fœdus iniretur, obtinuit, spem accipiens, ut pax etiam fanciretur, atque ab ipso Rege subscriberetur. Qua de re ne sub velamento pacis aliquid tractaretur infausum, Gregorius suos in diversis locis positos, ut vigilarent, admonuit: ad Joannem enim Calaritanum in Sardinia Episcopum scribens, hæc ait (k): *Cognoscatis autem Abbatem quem ad Agilulphum ante multum jam tempus transmisimus, pacem cum eo, Deo propitio (quantum nobis ab excellentissimo Exarcho scriptum est) ordinasse. Et ideo quousque pacta de confirmatione pacis ipsius conscribuntur (ne forte hostes nostri in hac dilatione ad partes illas iterum velint accedere) murorum vigilias & sollicitudinem in locis omnibus facite adhiberi. Et confidimus in Redemptoris nostri potentia, quia adversariorum nobis incursum vel insidiæ denuo non nocebunt.* Eadem ad eundem alia epistola (l) refricat, ut in locorum custodia invigilare sollicitum debeat, ne tempore fœderis consummato, pace nondum

(b) Greg. l. 7. ep. 64. Ind. 2.

VII. (i) Greg. l. 7. ep. 296. Ind. 1. Requiritur liber Eusebii de martyribus a Gregorio.

VIII. Pax facta, sed nondum subscriptione munita.

(k) Greg. l. 7. ep. 2. Ind. 2. Gregorius sollicitus de custodia civitatum.

(l) Greg. l. 7. ep. 5. Ind. 2.

(a) Greg. l. 7. ep. 20. Indict. 1.
firmata, aliquid mali patiantur a Longobardis. Sic & ad Agnellum Tarracinæ Episcopum scripsit (a) ut civitatem diligenter custodiendam curaret, nec a custodia murorum voluit excusari homines Ecclesiasticos: ait enim: *Quia vero comperimus, multos se a murorum vigiliis excusare: sit fraternitas vestra sollicita, ut nullum neque per nostrum vel Ecclesiæ nomen, aut quolibet alio modo defendi a vigiliis patiatur, sed omnes generaliter compellantur, quatenus cunctis vigilantibus, melius, auxiliante Domino, civitatis valeat custodia procurari.* Hæc ad eum Gregorius.

IX.

Quid (compello te) cum in his curandis quæ sunt Præsidum & Præfectorum, Dei sacerdotem occupatum vides, existimas? Num dices in Rom. Ecclesiæ potestate fuisse illa loca, quæ propter Longobardos custodiri mandavit? Non puto, cum probe scias iisdem locis ab Imperatore dari consuevisse Præfectos. At quid hoc est? Illud plane ut sanctissimi viri quietis licet & silentii omnium amantissimi exemplo discas, non ita præfectos Ecclesiis a Deo Præsules, ut spiritualia tantummodo curent, sed & temporalia, si necessitas urgeat, & charitas persuadeat, atque arma etiam capebant, quibus ingruentia mala propulserunt, nisi adsit alia via, quam magis sequi debeant, ut Ecclesiasticæ mansuetudini sit æque prospectum; qua deficiente, armis licite rem agere liceat, quibus Respublica ab ingruentibus barbaris sit defensa: ut ab ipso S. Gregorio factum intelligis, qui non solum quæ Urbis essent, sollicitè a barbaris custodiret, sed & longe posita loca, & in insulis consistentia, eadem vigilantia, non secus ac magister militum atque Imperator exercitus, Pontificia jussione absque dispendio sacerdotalis modestiæ & mansuetudinis pro facultate defenderet. At num illi tunc ab aliquo exprobatum, ac dictum: Desine, sacerdos, quæ sunt Præsidum curare: tuum est offerre hostias pro peccatis, non tibi curæ esse barbaris armis obsistere, sed precibus eos superare debes esse sollicitus: aliena hæc sunt penitus a sacerdote, Sed nemo est inventus qui hæc obiiceret, vel prohiberet, cum posset: & licet Imperator ipse atque Exarchus Italiæ (ut sæpe vidimus infenso in eum essent animo; nemo tamen aliquando de his ausus est negotium ipsi vel leve faceffere, quod jure facere certo scirent; adeo ut in regali sacerdotio Christi etiam ejus hostes regiam venerarentur auctoritatem.

Curat Pontifex temporalia etiam.

X.
De Probo Abbate.

Sed his missis, de Probo Abbate conciliandæ pacis cum Longobardis sequere paucis agendum. Tantam in homine prudentiam sensit esse Gregorius, ut

hunc ipsum prius fecerit Abbatem, quam monachum. Nam audi quid ipse in libello oblato Synodo dicat (b): *Quadam autem die, dum inter alios ad obsequium domini mei fuisset ingressus, subito atque inopinato introire in monasterium, atque ut onera Abbatis debuisset suscipere, præcepistis.* Sed de his ipsum audi Gregorium, qui de eo hæc est locutus in Synodo: *Quadam die dum de ordinando monasterio, cui præesse dignosceris, cum nostris filiis tractarem, atque diu aptam personam huic officio quaereremus: ex improvviso te ingrediente, cordi nostro & eorum qui nobiscum ad tractandum aderant, subito natum est, ut te illic Abbatem, Deo propitio, constituere deberemus.* Hæc de Probo: reliqua vero de pace cum Longobardis dicemus anno sequenti.

(b) Greg. l. 9. ep. 22. Ind. 4.

Hoc anno perlatum esse nuncium Romanam de victoria adversus Sclavinos, sive Sclavos populos, testatur S. Gregorius in epistola (c) ad Basilium. Quomodo autem hæc se habuerint, ex Theophane in Miscella (d) sub anno undecimo, & duodecimo Imperatoris narrantur his verbis: *Undecimo anno Imperii Mauricii idem Imperat. Priscum cum omnibus Romanicis potentatibus ad Istrum fluvium misit, ut Sclavinorum nationes transire prohiberet. Quo apud Dorostolon habito Gaijanus comperit: qui legatis ad eum directis, calumniam inferebat Romanis exordium dantibus belli. Priscus autem excusabat, quod non venerit adversus barbaros belligeratum, sed quod ad Sclavinorum nationes a Principe fuerit destinatus. Audiens autem Priscus, quod Ardagastus multitudines Sclavinorum ad prædandum disperferit, transiens Istrum media nocte inopinante Ardagastum adortus est. At vero Ardagastus discrimine sensu, nondum conscenso equo, vix salvus evasit. Romani multitudine Sclavinorum occisa, & Ardagasti regione eversa, prædam copiosam captam Byzantium per Tamererem direxerunt, &c.* Letitiam magnam factam Constantinopoli his auditis, & Deo gratias hymnis actas, affirmat. Porro qui hæc de victoria adversus Sclavinos Gregorium litteris certior reddidit, idem etiam adjecit, complures schismaticos ad sanctæ Ecclesiæ Romanæ communionem festinare: quamvis promulgasset de his edictum Imp. Mauricius, ne schismatici inviti cogentur ad Ecclesiæ Catholicæ communionem redire, ut ipse testatur Gregorius sequenti epistola ad Marinianum: quod quidem contra prædecessorum Imperatorum edicta adversus schismaticos Donatistas sæpe prolata, liquet fuisse ab Imperatore decretum.

XI.

(c) Greg. l. 7. ep. 9. Ind. 2. (d) Miscel. l. 17.

Quem

XII.
De hære-
salonica
obortis
reprimen-
dis.

Quem vero resipiscentium salus exhi-
larat, statim lapsus affligit. Ex eminenti-
ti enim, qua spectat orbem, specula in-
tuens sanctissimus papa, duos in erro-
rem lapsos hæreticæ pravitate in Orien-
te conspicit, quos magna sollicitudine
ad Catholicæ fidei veritatem revocare
festinat. Malum hoc in Ecclesia Thes-
salonicensi obortum dolens, litteras (a)
dedit ad Eusebium ejus Ecclesiæ Archie-
piscopum, ut antequam latius serpat ve-
num, vel putrida ascindat membra,
vel revocet ad salutem. Lucas enim ejus
Ecclesiæ presbyter una cum Petro quodam
præficta fronte jactare non erube-
scebat, se non suscipere sacrosanctum
Chalcedonense Concilium: quæ tanta bla-
sphemiam grave intulit scandalum reliquis
ejusdem Ecclesiæ Orthodoxis, qui de
his questi apud Rom. Pontificem fuisse
videntur, cum ab Episcopo id negligi
cernerent: quem acerrimis litteris ad-
versus scelestos illos idem S. Gregorius
excitavit.

(a) Greg.
l.7. ep.7.
Ind. 1.

XIII.

Eodem quoque anno dilectione plenas
officiosasque litteras idem Gregorius red-
didit ad Dominicum Carthaginensem E-
piscopum, qui ex more reverentia ple-
nas & honoris obsequiis cumulas lit-
teras ad ipsum Gregorium scripserat,
inter alia enim hæc ad ipsum Gregorius:
*Scientes præterea unde in Africanis par-
tibus sumpserit ordinatio sacerdotalis ex-
ordium, laudabiliter agitis, quod sedem
Apostolicam diligendo, ad officii vestri
originem prudenti recordatione recurritis,
& probabili in ejus affectu constantia per-
manetis. Certum quippe est, quia vestro
honori additis, quicquid reverentiæ ac
devotionis ordini sacerdotali exhibetis.*
Quo etiam anno Paulum (b) Episcopum
Africanum accusatum, & innocentem ju-
dicatum, in suam Ecclesiam redire vo-
luit, commendans eum Columbo in Nu-
midia Episcopo, necnon Adeodato at-
que Maurentio Africanis Episcopis.

(b) Greg.
l.7. ep.14.
& 16.
Ind. 1.

XIV.

De Judæorum etiam conversione Gre-
gorius propensus hoc anno sollicitus, eis
præsto esse, quibus potuit officiis inimi-
me defuit. Cum enim audisset in Sicilia
in Agrigentino territorio existentes Ju-
dæos converti velle, Faustinum (c) De-
fensorem ad eos mox pergere, & insistere
opere jussit, utque cum loci Episcopo
cuncta agere deberet, admonuit: & in-
ter alia: *Hujus, inquit, auctoritatis te-
nere præcipimus, ut omni excusatione
submota, ad prædictum locum pergere,
& desiderium eorum tuis, Deo propitio,
adhortationibus adjuvare festines. Qui-
bus tamen si longum vel triste videtur
solemnitatem sustinere Paschalem, & eos
nunc ad baptismum festinare cognoscis:
ne (quod absit) longa dilatio eorum re-
tro possit aui mos revocare, cum fratre*
Ann. Eccl. Tom. X.

(c) Greg.
l.7. ep.24.
Ind. 1.
De Judæis
conversis.

nostro & coepiscopo loci loquere, ut pœ-
nitentia ac abstinentia quadraginta die-
rum indicta, aut die Dominico, aut si
celeberrima festivitas fortassis occurrerit,
eos omnipotentis Dei misericordia prote-
gente baptizet. Quia & temporis quali-
tas propter eam quæ sibi imminet cladem
impellit, ut desideria eorum nulla debeant
dilatione differri. Quoscumque vero ex
eis pauperes, & ad vestem sibi emendam
non sufficere posse cognoscis, te eis ve-
stem, quam ad baptismum habeant, com-
parare volumus, ac præbere, &c.

At vero sicut ad fidem converti vo-
lentibus Judæis ipse Gregorius omnibus
subvenit officiis, ita eos invitos non esse
cogendos, neque eisdem negotium faces-
sendum, hoc eodem anno scribens de iisdem
ad Januarium Episcopum Calaritanum (d),
admonuit. Acciderat enim, ut neophy-
tus quidam, nomine Petrus sequenti sui
baptismatis die, cum satellitio compa-
rato in Judæorum synagogam irruerit,
illicque eam commutaturus in ecclesiam
venerandam imaginem Dei genitricis una
cum sanctissima Cruce collocaverit. Quod
licet zelo quodam, non tamen secundum
scientiam factum Gregorius non laudans,
jussit inde ea qua deceret reverentia sa-
cram imaginem & Crucem auferri, &
Judeis suam ipsorum relinqui liberam
synagogam. De Judæis itidem non ve-
xandis hoc item anno alias dedisse repe-
ritur litteras (e) ad Panormitanum Epi-
scopum.

XV.
Non vi
perducen-
dos Judæ-
os ad fi-
dem.
(d) Greg.
l.7. ep.5.
Ind. 2.

Hoc pariter anno idem Gregorius,
quæ Romanæ essent Ecclesiæ ex more
curans, Defensorum officium in Urbe
auxit honore ac dignitate, ut sicut No-
tarii, & Subdiaconi, iidem Regionarii
essent: qui enim Regionarii dignitate
& nomine augebantur, eisdem patebat
aditus ut ad sacra simul cum Pontifice
convenirent, erantque omnes septenario
mystico numero designati, ut sicut diaco-
ni Regionarii septem, Notarii pariter
Regionarii dicti totidem, similiter Sub-
diaconi, atque Defensores totidem essent
numero. Hi absente Pontifice sedebant
cum clero, præsentem vero stabant. Est
de his hoc anno data epistola S. Grego-
rii ad Bonifacium (f). Porro Regiona-
riorum munerum hujusmodi tantum erat
privilegium, ut assisterent Pontifici in ec-
clesia: cum alioqui sicut præter septem
Diaconos Regionarios, Notarios, Sub-
diaconos, & Defensores itidem Regio-
narios, alii complures in Urbe & in om-
ni Ecclesia fuerint Diaconi, Notarii,
Subdiaconi, & Defensores. Inserviebant
ipsi Defensores potissimum pauperum de-
fensioni & ecclesiarum, mittique solebant
ab ipso Romano Pontifice in diversas pro-
vincias; quibus, & alia diversis generis
delegari consuevisse negotia, docent e-

(e) Greg.
l.7. ep.26.
Ind. 1.

XVI.
De officio,
& digni-
tate De-
fensorum.

(f) Greg.
l.7. ep.19.
Ind. 1.

(a) Greg. 1.7. ep. 17. 18. 19. 20. (b) Greg. 1.4. ep. 25. Ind. 13. XVII.

jusdem Gregorii plures ad eisdem scriptæ epistolæ (a). Formulam autem Defensoris constituendi habes inter ejusdem Gregorii epistolas his verbis expressam (b): *Ecclesiastica utilitatis intuitu id in nostro sedit arbitrio, ut si nulli conditioni vel corpori teneris obnoxius, nec fuisti clericus alterius civitatis, aut in nullo tibi canonum obviant statuta, officium Ecclesiæ Defensorum accipias: ut quicquid pro pauperum commodis tibi a nobis injunctum fuerit, incorrupte & vivaciter exequaris; usus hoc privilegio, quod in te habita deliberatione contulimus: ut omnibus, quæ tibi a nobis fuerint injuncta, complendis, operam tuam fidelis exhibeas, redditurus de actibus tuis sub Dei nostri judicio rationem. Hanc autem epistolam Paterio Notario Ecclesiæ nostræ subscribendam dictavimus. Hæc de ordinatione Defensoris. Ad horum officium spectabat (ut dictum est) oppressis subvenire implorantibus Apostolicæ sedis auxilium in provinciis ad quas curandas mittebantur. Defensores enim ad curanda patrimonia Rom. Ecclesiæ in diversis provinciis constituta solitos mitti, docent ejusdem Gregorii epistolæ (c) hoc anno data.*

(c) Greg. 1.7. ep. 17. 18. 19. 20. XVIII.

Idem vero Gregorius in causis Episcoporum, quomodo iidem Defensores se gerere deberent, in epistola data ad Vitalem Defensorem ista habet (d): *Si cujusquam clerici (ut assolet) culpæ casus emerferit, in qua sibi petere debeat adiutorem: ad eundem Episcopum reverenter accede: & sicut causæ meritum cognoveris, apud eum non defensor culpæ, sed potius intercessor existe: ut hac provisione, & poscenti feras auxilium, & jura Præpositi non turbentur. Si qui vero sunt qui justa poposcerint, eis per te auxilium sedis Apostolicæ non est negandum: sed tamen ita servandum est, ut uniuscujusque Episcopi reverentia, & clericorum disciplina per defensionis tuæ experientiam minime solvatur. Hæc ad Vitalem, cum clerici discoli adversus Episcopum suum interpellassent Defensorem Apostolicæ sedis.*

XIX. Sed & eundem qui supra, Romanum Defensorem in Siciliam missum, qua discretione judicii oppressis, & opem Ecclesiasticam implorantibus subvenire deberet, ita alia ad eum scripta epistola docet (e): *Patrocinia Ecclesiastica (sive mea suspiciatis scripta, sive etiam minime fuerint directa) sub tanto moderamine debetis impendere, quatenus hi qui in furtis publicis implicati sunt, a nobis non videantur injuste defendi; ne opinionem male agentium ex indiscretæ defensionis ausu in nos ullo modo transferamus: sed quantum decet Ecclesiam admonendo, & verbum intercessionis adhibendo, quibus valeatis succurrere, ut & illis opem fera-*

(e) Greg. 1.7. ep. 24. Ind. 2.

*tis, & opinionem sanctæ Ecclesiæ non inquietis. Hæc Gregorius. Reprehendit vero alibi Defensorem quemdam, qui clericos, despecto suo Episcopo, faceret ad suum tribunal exhiberi: decernitque ut prima instantia omnino fieri debeat apud Episcopum, elegantemque hanc sententiam prodit (f): *Si sua, inquit, unicuique Episcopo jurisdictio non servatur, quid aliud agitur, nisi ut per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur? Admonet autem, ut sive clericus, sive laicus causam contra Episcopum habeat, tunc Defensor vel judicet, vel cogat ipsos deligere Judices.**

(f) Greg. 1.9. ep. 22. Ind. 4.

Solicitus præterea de monachorum quiete sanctus Gregorius, hoc anno plura de his scripsit, privilegiaque concessit (g) monasterio Classensi sub diocesi Ravennate constituto, quod cum ab ejus Ecclesiæ Episcopis durissima pati cogere, ab eorum in pluribus potestate exemit. Sic etiam & a prædecessoribus concessa privilegia monasteriis salva voluit. Scribit (h) ista de monasterio Castelliensi, quod diximus fuisse munificè a Cassiodoro Senatore erectum, & optime institutum. Firmum (i) stabileque servari voluit, ut post monasticam professionem nulli liceret condere testamentum. Cæterum occasione nonnullorum monachos opprimentium Episcoporum manavit, ut Summi Pontifices (k) ejusmodi solerent vallare privilegiis monasteria.

XX.

(g) Greg. 1.9. ep. 32. Ind. 4.

Monachorum quieti Greg. consulit.

(h) Greg. 1.7. ep. 18. Ind. 1.

(i) Greg. 1.7. ep. 33. Ind. 1.

(k) Greg. 1.7. ep. 7. Ind. 1.

XXI.

Rursum vero idem sanctus Gregorius in redarguendo perperam facta Episcoporum hoc anno, occasione poscente, haud segnem se præbuit. Testantur id duæ ipsius acerrimæ epistolæ datae (l) ad Januariarium Episcopum Calaritanum, qui furore quodam percitus, die Dominico, priusquam Missarum solemniam celebraret, ad exarandam segetem Donati cujusdam perrexit, eaque exarata reversus Missarum solemniam celebravit, ac postea illic rediens terminos ejusdem possessionis evulsit. In hæc adeo indigna Christiano homine, nedum Episcopo, Gregorius vehementer commotus, in eundem censuram tanto facinore dignam exercuisset, nisi ejus decrepitæ senectutis rationem aliquam habuisset: sed a communione suspendit eos, quorum consilio id egisset. Admonuit vero ipsum, qui vano zelo commotus facinus perpetrasset, dum se eo sanctiorem existimaret, quo res Ecclesiæ quovis posset modo studiosius conservaret, his verbis: *Non terrenarum rerum curam, sed animarum te ducatum suscepisse cognoscas. Ibi ergo cor figere, ibi sollicitudinem, ibi totum debes studium adhibere, atque de earum lucro diligentius cogitare, &c. Hæc quidem non quo res Ecclesiæ ab Episcopis contemni debeant, sed ut sciant, quid in primis*

(l) Greg. 1.7. ep. 1. 2. Ind. 2.

ipsis

(a) Greg. 1. 7. ep. 8. Ind. 2. ipsi curandum sit. Redarguit (a) Episcopos, qui a non suo Metropolitano tempus Paschale requirerent, sed aliunde.

XXII. Quod autem idem sanctus Gregorius Apostolica auctoritate concessisse reperitur licentiam ecclesias dedicandi petentibus, & ad hoc martyrum sanctorum tribuisse, sed & quod dederit aliis rogantibus facultatem erigendi monasteria:

(b) Greg. 1. 7. ep. 11. Ind. 2. (b) patet in aliis Episcopis inconcessum, sed solius fuisse supremi Antistitis.

XXIII. Accepit hoc anno Gregorius una cum litteris etiam sancta munuscula a Leontio Exconsule, viro maxime pio, nimirum (ut ipse testatur Gregorius in litteris (c) ad eum redditis) oleum sanctæ Crucis, & lignum aloes. Sunt hæc enim ejus verba: De hoc etiam valde gaudeamus, quod munera quæ transmisistis, vestris moribus dissimilia non fuerint. Oleum quippe sanctæ Crucis, & aloes lignum suscepimus: unum quod tactum benedicat, alium quod incensum bene redoleat, &c. Quod ad oleum Crucis pertinet, de eodem apud Cyrillum in Sabatertium mentio habetur, quod sanctus ille adhibere solebat ad fugandos demones & edenda miracula. Quodnam autem hoc, & cur ita dictum sit: existimavi aliquando, sicut apud Theodoretum (d) in Jacobo reperitur dictum oleum martyrum illud, quod accipi consuevisset ex lampadibus, quæ ardere solerent in Confessionibus martyrum, ubi scilicet sepulta essent corpora sanctorum martyrum, quo æque pii utebantur ad morbos curandos; ita dictum esse oleum sanctæ Crucis illud, quod arderet ante pretiosum lignum sanctæ Crucis Hierosolymis. Verum quod scribit Beda (e) in epitome de locis sanctis, quid per oleum sanctæ Crucis intelligere debeamus, satis perspicue indicat: ubi agens de sanctæ Crucis ligno Hierosolymis Constantinopolim translato sub Heraclio ingruentibus Sarracenis (ut inferius fufius dicetur) hæc

(c) Greg. 1. 7. ep. 35. Ind. 2. De oleo S. Crucis.

(d) Theod. hist. Sanct. Patr. in Jacob. c. 21.

(e) Bed. de locis sanct. c. 20. in fi.

ait: De nodis enim ligni sancti liquor odorifer oleo similis profluit, cujus si etiam modica particula contingat, omnem ægritudinem sanat. Hæc Beda ex S. Episcopo, qui ista aspexit. Porro Gregorius eas reddens ad Leontium litteras, misit ad ipsum clavem sepulcri S. Petri una cum ramentis ex catenis ipsius.

Quod rursus pertinet ad res Orientales, hoc ipso anno, qui (ut vidimus) numerari debet decimus quintus Mauritiæ Imperatoris, ægrotans ipse condidit testamentum, de quo in oratione Phocæ apud Theophylactum ista narratur:

Cum Imperii sui anno quintodecimo in morbum difficilem esset lapsus, de Imperio constituit, & in litteras constituta redegit. Theodosium filiorum natu maximum Constantinopolis dominum fecit cum administratione Orientis; Tiberio Roman veterem cum Italia & Insulis in mari Tyrrheno decrevit. Cæteras Romanæ ditionis provincias inter reliquos filios distribuit, iisque ætate adhuc immaturis Domitianum cognatum suum, nobilis Ecclesiæ Melitenensis Antistitem, virum rebus agendis dexterum, consilio dexterorem, tutorem designavit. Quamobrem Imp. majoris momenti negotia ei expedienda ob eximiam prudentiam committebat. Sed de virtute huius viri nihil nunc quidem attinet agere pluribus. Hæc ibi. Eodem hoc tempore magnus ille Theodorus cognomento Siceota, ex monacho Episcopus Anastasiopolis in Galatia, cum despectui & odio se haberi videret (nam potatus veneno excessisset ex hac vita, nisi Maria Dei genitrix succurrisset) consulto divino Spiritu, sedi nuncium remisit: contradicente tamen suo Metropolitano Archiepiscopo Ancyrano, litteris datis ea de re ad Cyriacum Constantinopolitanum Episcopum, necnon ad Mauritiæ Imperatorem; quod in optatis erat, vacationem obtinuit: sicque solutus

XXIV.

De testamento Mauritiæ Imp.

cu-

PAGIUS II. Testamentum Mauritiæ Imp.

A num. XXIV. ad XXIX. Theophilactus lib. 8. cap. 11. narrat Mauriciæ Imp. cum Imperii sui anno quintodecimo in morbum difficilem esset lapsus, de Imperio constituisse, & in litteras constituta redegit. Theodosium filiorum natu maximum Constantinopolis Dominum fecit, cum administratione Orientis. Tiberio Roman veterem cum Italia, & insulis in mari Tyrrheno decrevit. Cæteras Romana ditionis provincias inter reliquas filios distribuit, iisque ætate adhuc immaturis Domitianum cognatum suum, nobilis Ecclesiæ Melitenensis Antistitem, virum rebus agendis dexterum, consilio dexterorem, tutorem designavit, &c. Verum istud Mauritiæ testamentum ac morbus pertinent ad annum DXCVI. aut DXCVII. quibus in cursu fuit annus XV. Mauritiæ Augusti.

corum Menæis, & Horologio die decima mensis Januarii, quo eum ad Deum migrasse existimo. Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alexandrinos DXCVI. Kalendis Septembris anni Christi DCI. inchoato, ait: Januario mense Domitianus Melitenus Episcopus, Imperatoris consanguineus diem extremum obiit, & a Cyriaco Patriarcha ad SS. Apostolorum sepultus est; Senatu universo funæribus honoribus memoriam ejus prosequente. Quare S. Domitianus vitam cum morte commutavit mense Januario anni DCII. non vero anni DCIII. ut suspicatus est Bollandus ad diem X. Januarii, ubi ejus Elogium Historicum ex Menæis Græcorum & Theophylacto describit. Sanctus Gregorius Papa lib. 2. Indict. XI. Epistola LXIII. ad Domitianum scripta ejus eruditionem, prudentiam & zelum egregie commendat.

Floret S. Domitianus Melitenus Ep.

Vivebat hoc tempore Sanctus Theodorus Siceota Episcopus Anastasiopolitanus, cujus vitam scri-

IV.

III. Quoad Domitianum Episcopum Melitenæ sive Melitines, quæ Urbs est Armeniæ minoris caput cognominis regionis, colitur is in Græ-

Theodoro-
rus mira-
culis cla-
rus.

(a) Apud
Sur. 1.2.
die 22. A-
pril.

cura pastoralis, ad pristinae vitae statum se contulit. Cum vero quam a Deo acceperat gratiam curationum in edendis miraculis, petentibus saepe communicasset, ab ipso Cyriaco Episcopo Constantinopolitano, necnon ab eodem Mauritio Imp. accersitur Constantinopolim, ubi dum ad breve tempus moraretur, ingentia per eum Deus miracula edidit. Describit ea singula Eleusius (a) (qui & Georgius) ejus discipulus quam fidelissime, nimirum signo tantum Crucis, addita aliquando aqua benedicta, caecos illuminare, paralyticos sanare, & aliis morbis affectos curare, obsessosque a daemonibus liberare consuevisse: quae ne penitus praetereamus, primum quod praestitit, hic describamus, quod idem auctor ita narrat:

XXV. *Mulier, quae apud illum habitabat, cum filium quadriennem caecum haberet, in ulnis eum suis ad sanctum virum gestavit, & multis lacrymis ante ipsum prostrata, puerum ad pedes ejus deposuit, supplicans ut lumen oculorum illi largiretur. Vir beatus cum pueri oculos obsignasset, eique benedixisset, aquam benedictam matri dedit, praecipiens ut aqua illa quotidie mane oculos lavaret. Quod cum ter egisset mater, quarto die filium sanum ad sanctum virum adduxit, laudans Deum. Ita quidem sanctus, vitans propriam gloriam, per benedictam aquam miraculum operatus est, ut divinae benedictioni potius quam suae id virtuti adscriberetur. Recenset alia plurima & plane magna idem auctor ibidem, dum Constantinopoli moraretur, ab ipso miracula edita: quae tu ipse, si cupis, in ejus vitae Actis fideliter scriptis perlege. Ultimum autem illud de Mauritii Augusti filio a leprae morbo sanato, cujus causa fuerat accersitus, ita describit: Contigit ut unus ex filiis Mauritii Imperatoris leprae morbo laboraret: cui cum medici nullam possent opem afferre, Imperator virum sanctum accersendum curavit. Qui in palatium, ubi puer jacebat, ingressus, & pro illo preces ad Deum fundens, aquam benedixit: cumque illum aspersisset, reliquum aquae dedit ut rursus conspergeretur: & sancti*

Filium
Imp. sa-
nat.

PAGIUS
S. Theo-
dorus Si-
ecota ab-
dicat E-
piscopa-
tum.

scripsit Eleusius, qui & Georgius dictus, qui testatur se duodecim annorum spatio apud illum vixisse. Baronius initium ejus Episcopatus anno DXC. ejus vero abdicationem currentii consignavit. Narrat enim Eleusius cap. II. Theodorum ob molestias & sollicitudines, ac injurias sibi illatas Episcopatum recusasse, eoque relicto ad monasterium suum rediisse, postquam Cleo & civibus convocatis hanc habuit orationem: Vos me, fratres, invitum, ut scitis, & abstractum hoc jugum subire coegistis. Et quamvis me, ut ad illud ferendum minime aptum, excusarem, vos tamen audire me nolulistis. sed vestra cupiditati maluistis indulgere. UNDECIMUS igitur jam

viri precibus puer sanus effectus est. Imperatoris autem & Augustae precibus adductus, inter ipsos consistens, Deum pro illis obsecravit: & cum benedixisset eis, discessit in patriam, ad monasteriumque pervenit.

Quomodo autem in S. Georgii Ecclesiam, in memoriam tanti martyris, cuius studiosissimus erat, a se extructam, ejusdem martyris reliquias divinitus acceptas intulerit, ab eodem Eleusio auctore rem gestam narratam sic accipe: Cupiebat, inquit, vir beatus aliquid ex gloriosi martyris Georgii reliquiis habere, & rogabat, eum ut se voti compotem faceret. Pius autem Aemilianus Germiorum Episcopus sancti capitis ejus particulam manusque digitum, & dentem unum, aliamque particulam ejus corporis habebat. Huic martyr apparuit, jussitque ut eas seruo suo Theodoro reliquias in templum, quod sibi exaedificarat transferendas traderet. Misit igitur Episcopus nuncium ad beatum virum, qui eum nomine suo hortaretur, ut se ad precandum in templum sancti Archangeli conferret: cupere enim se illum salutare, optataeque illi sancti martyris reliquias dare. Hac laetus pollicitatione ex monasterio exiit, & in Germiorum civitatem ingressus, in Archangeli templo precabatur. Amanter suscepit eum S. Episcopus Aemilianus, & in monasterium sanctae Dei genitricis, quod vocatur Aligetes, perduxit.

XXVII. *Eo tempore magna erat in Pessinuntium metropoli siccitas & fruges ac fructus omnes exaruerant. Quamobrem cum incolae intellexissent Christi servum Theodorum apud Aemilianum Episcopum divertisse, celeriter ad eum omnes cum clericis in sanctae Dei genitricis templum conveniunt, permittenteque Episcopo Aemiliano, in civitatem suam eum adduxerunt, ut facta supplicatione per ejus preces e caelo pluviam impetrarent. Procul ab hac civitate sex passuum millibus erat hortus, quem magna locustarum occupaverat multitudo, & totum prope devastaverat. Hujus horti dominus cum beatum Theodorum adesse intellexisset, processit illi obviam, & ad pedes ejus prostratus calami-*

XXVI.
S. Georgii
martyris
reliquias
accipit.

XXVII.

Hortum a
locustis li-
berat.

ANNUS est, ex quo ego vos affligo, & affligor a vobis. Quamobrem obsecro vos, ut Pastorem vobis paretis, qui & vobis placere, & res vestras curare possit. Ego enim posthac Episcopus vester non ero: sed ut abjectus monachus, ad mansiorem revertar meam, ubi in omni mea vita Deo servire constitui. Paulo post subdit Eleusius: Porro cum beatus Vir accepisset, Episcopum esse Anastasopoli, gaudens & laudans Deum, ad Monasterium rediit, & Dei gratia multa fecit miracula in agrotos, qui accedebant, ex quibus Eleusius plurima refert. Facta haec abdicatione Cyriaco Ecclesiam Constantinopolitanam regente, ut ibidem dicitur. Sed annus tam susceptae, quam

mitatem in hortum suum a locustis illatam indicavit. Cui vir sanctus: *Abi*, inquit, *fili*, & affer aquam in vase. Cucurrit ille, & e proximo flumine aquam attulit. Quam Dei servus cum benedixisset, dedit ei, dicens: Hac aqua quatuor horti tui angulos asperge, & dabit tibi Dominus quod exoptas. Ad hortum reversus homo, studiose fecit, quæ vir sanctus præceperat. Cumque ad locum quem primum asperserat revertisset, ne unam quidem locustam reperit: paulo post item invisens, omnes plane locustas delatas invenit. Quamobrem cum manus suas oleribus impleisset, currens ad beatum Theodorum miraculi effectorem contendit. Tunc autem obviam illi trium millium passuum a civitate processerat supplicatio. Cum illa igitur ingredientem sanctum virum olitor affecutus, procidit ad pedes ejus, eique olera quæ in manibus ferebat obtulit, nuncians miraculum quod factum fuerat.

XXVIII. Beatissimus vero Georgius Metropolita eum lætitia sanctum Theodorum suscepit, qui in diem sequentem supplicationem indicendam mandavit. Postridie igitur mane, cum universa civitas in Catholica Ecclesia sanctæ Sophiæ esset congregata, beatus Theodorus & Metropolita Georgius cum universo populo supplicantes, ad venerabile sanctorum Angelorum templum extra muros convenerunt, atque inde ad sanctam Sophiam reversi sunt. Ubi cum sanctus Christi servus Metropolita rogatu sacrificasset, omnesque sacra mysteria percepissent; nubibus contractum est cælum, & tanta pluvie copia in totam illam regionem descendit, ut aquarum fontes & flumina in tertium usque diem exundarint. Omnes igitur lætitia pleni Deum collaudabant, qui servi sui precibus motus misericordiam suam ostendisset. Metropolita autem & populo comitante, sanctus Theodorus illinc discessit, & cum ad Episcopum Æmilianum venisset, ab eoque optatissimas sancti martyris Georgii reliquias accepisset, ad sanctum monasterium suum cum gaudio reversus est. Hæc & alia plurima de Theodoro ha-

Pluviam a Deo impetrat.

PAGIUS quam depositæ dignitatis incertus. Cum tamen annos undecim eam gesserit, si anno DXC. Episcopus factus est, ut putat Baronius, ejus abdicatio in annum circiter sexcentimum primum reiicienda.

V. A num. XXIX. ad XXXII. Concilium O-scense in quo duo tantum decreta condita, celebratum in anno tertio decimo Regni Reccaredi Regis, ut dicitur in Concilio Egarensi regnante Sisebuto coacto, ideoque præsentis Christi anno. Erat Osea in Tarraconensi Provincia Tarracone Metropoli subdita, vulgo Huesca quæ habet nunc Episcopum Casaraugustano suffraganeum, ut scribit Garfias Loaisa in Notis ad Concilium Lucense sub Theodomiro Principe

bet Eleusius; sed hæc modo satis ad institutum. Sane quidem constat numquam Deum Orientalem deseruisse Ecclesiam, quin aliquo lucis radio illustrarit, mirifico videlicet aliquo sancto viro miraculorum operatore, nisi tantum ubi a Catholica Ecclesia divisi sunt schismate, cum & a Deo esse rejectos, pluribus sæpe demonstratum est experimentis.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ pertinet, hoc eodem anno celebratum est in Hispania O-scense Concilium, Æra nimirum sexcentesima trigesima sexta; ex quo duo dumtaxat canones reperiuntur, quibus illud de canonica clericorum disciplina sancitum reperitur, ut castitate sincera & haud dubia polleant, ne videlicet quovis modo de eis aliqua inhonestas suspicio suboriri valeat. Frequentia quidem fuisse Concilia in Hispania temporibus Reccaredi, satis apparet. Invigilasse enim ipse in eo visus est, ut Christiana religio magis magisque illustraretur, & Catholica fides, qua præstabat, sanctis operibus æque claresceret.

Verum non pro Hispanis tantum subditis sibi populis sollicitus fuit, sed pro Gallis etiam, qui in Narbonensi provincia subiecti sibi essent: nam quarto regni sui anno Narbonæ Concilium celebrandum curavit, Æra sexcentesima vigesima septima, qui est annus Domini quingentesimus undecimus nonagesimus, novem scilicet ante annos: quod ad finem superioris tomi fuerant collocandum: sed quoniam non ante hoc tempus nacti ipsam fuerimus, neque hætenus cūsum certo sciamus, illud hic tibi verbatim excudendum curamus integrum. Accepimus ipsam ex scripto codice ab Hispania Romam misso ad Gregorium XIII. Pontificem Maximum Idibus Novembri anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, descriptum ex pervertuto Gothico codice monasterii sancti Æmiliani in regiam bibliothecam translato. Sic enim se habet:

NARBONENSE CONCILIUM anno XXX. quarto Reccaredi, atque Æra sexcentesima vigesima septima. In nomine Domini

congregatum. In titulo hujus Synodi dicitur ea habita, anno XIII. Regni Reccaredi, Æra DCXXXVI. anno Christi DXCVIII. sed nescio an additus sit a Collectoribus Conciliorum, an vero extet in manuscriptis; quamvis nullo modo dubitem, quin annus Christi additus sit, sicut forsitan totus titulus. Profecto reprehensione digni sunt qui manuscripta e tenebris e-ruentes non distinguunt ea, quæ in iis leguntur ab iis, quæ ipsemet addenda esse putant.

Concilium Narbonense in præfatione dicitur celebratum, anno quarto Regni Reccaredi Regis die Kalendarum Novembris, ideoque anno Christi DLXXXIX. ut notavit Baronius qui in editione Colonienfi illud recitat, quia, ut inquit tar-

XXIX.
O-scense
Concili-
um.

XXX.

VI.

Concilio
Narbonense.

Narbon.
Concilium
sub Rec-
cardo :

ni nostri Jesu Christi, anno feliciter
quarto regni domini nostri gloriosissimi
Reccaredi Regis Narbonæ.

* Sergius

Migetius, Sedatius, Benenatus, Boe-
tius, Pelagius, Tigridius, Agrippinus,
& Sergis * Episcopi Gallie provincie.

* defini-
vit.

Concilia sanctorum antiquorum Patrum
vel decreta observare cum Dei timore
cupientes, nos in urbe Narbona, secun-
dum quod sancta Synodus per ordinatio-
nem gloriosissimi domini nostri Reccaredi
Regis in urbe Toletana finivit *, die Ka-
lendis Novembris, Deo auspice, in unum
convenimus & aliquanta quæ juste & pie
sunt edita, & per patrocinationis * po-
testate non supplebantur ad memoriam,
nunc temporibus domini nostri sub præfa-
tionibus deducentes recapitulare fecimus:
& quæ pro regula & fidei Catholice di-
sciplina adhuc visa sunt, communi tracta-
tu elegimus conscribenda, & canonibus
definitivum adjungenda, quæ tenore ca-
pitulorum subsequenter evidenti jure de-
clarantur.

* persecu-
tionis
tempesta-
tem

Hoc regulariter definitum est, ut nul-
lus clericorum vestimenta purpurea in-
duat, quæ ad jactantiam pertinent mun-
dialem, non ad religiosam * dignitatem:
ut sicut est devotio in mente, ita &
ostendatur in corpore: quia purpura ma-
xime laicorum potestate præditis debe-
tur non religiosis. Quod si quis non ob-
servaverit, velut transgressorem legis
coercendum. Usus quidem purpuræ fuis-
se scitur Dei præcepto (a) in ornatu

* religio-
forum.

(a) Exod.
39.

vestium Summi Sacerdotis veteris legis:
cessit vero eadem usui Summi Pontificis
Christianorum; qua carere non debuit,
cum majorem fore gloriam Christi sacer-
dotii, quam Aaronici, pariter prophe-
tæ prædixerint. Porro quæ peculiaris us-
us Romanæ Ecclesiæ essent (ut suo lo-
co superius dictum est) aliis uti illis ve-
titum erat, sicut calceis compaginatis,
dalmaticis, mapulis, quibus clerici a-
liarum Ecclesiarum uti prohibebantur,
ut sanctus Gregorius tradit (b). Sed re-
liquos recensemus canones, qui ita per-
gunt:

(b) Greg.
1.2. ep. 54.
Ind. 11. l.
7. ep. 28.
Ind. 1. l. 7.
ep. 113.
Ind. 2. edi.
Rom.

Hoc itaque definitum est, ut in psal-
lendis ordinibus per quemque psalmum
gloria dicatur omnipotenti Deo; per ma-
jores vero psalmos, prout fuerint proli-
xius pausationes fiant; & per quamque
pausationem gloria Trinitatis Domino de-
cantetur.

PAGIUS

tardius illud habuit. Usus est autem exempla-
ri MS. in cujus titulo præter laudatos tempo-
ris characteres legitur, Era DCXXVII. Verum
is annus a Librariis additus, ut liquet ex exem-
plari ex quo Sirmondus idem Concilium descri-
psit, quod inchoatur ab his vocibus: *Præfatio.*
In nomine Domini nostri J. C. &c. quod obser-
vare juvat, ne tituli Conciliorum a Librariis,

Nam & hoc secundum priscorum censu-
ram canonum finitam, ut nullus clericus,
subdiaconus, diaconus, vel presbyter in
plateis resideat, certe nec in plateis sta-
re, & famulis diversis commisci. Quod
si quis facere præsumperit, repellendum
omnino ab officio, & execrandum, si non
emendaverit: & a communione & ab of-
ficio privetur.

Ut omnis homo tam ingenuus, quam
servus, Gothus, Romanus, Syrus, Græ-
cus vel Judæus, die Dominico nullam o-
peram faciant, nec boves jungantur,
excepto si in murando * necessitas incubue-
rit. Quod si quisquam præsumperit fa-
cere: si ingenuus est, det Comiti civita-
tis solidos sex: si servus, centum flagel-
la accipiat.

Secundum Concilium Nicæni * sanctifi-
sini, concinnabula * vel conjurationes *
non sicut clericorum, quæ sub patrocinio
solebant fieri laicorum. Nec unusquisque
de inferiore gradu seniore sibi elatus
aut increpet, aut injuriet. Quod si quis
prætermissa tam justæ censure ordine au-
sus fuerit facere, districtione sævissima
corrigatur, ut sub penitentia nomine vi-
tia recedente *: id est, anno uno in mo-
nasterio sciat abiicere superbiam, unde
inflatur, quod est diabolus; & addiscat
humiliationem Christi, quia per ipsam
mortem gustare dignatus.

Secundum Concilia priscorum Orthodo-
xorum decrevit fraternitas ut quicumque
fuerit culpabilis inventus clericus, aut
honoratus de civitate, & ad monasterium
fuerit deputatus, sic Abba qui est præ-
dictus * cum illo qui dirigitur, agat,
sicut ab Episcopo manifesta correctione
fuerit ordinatus. Aliter si Abba facere
elegerit, pro correctione tempus aliquod
suspendatur: quia ab hac * causa diri-
gitur, ut emendetur, non ut passim fer-
culis diversis saturetur.

Quicumque clericorum a maximo usque
ad infra, contra S. Ecclesiæ utilitatem
agere, tractare, vel conari fuerit reper-
tus, merito deiciatur, qui fidem servare
minime cognoscitur.

Quicumque clericus, subdiaconus, dia-
conus, presbyter sine conscientia Episco-
pi aliquid de possessionibus, vel de domo
Ecclesiæ tulerint, aut fraudem fecerint,
non solum cum omni dedecore constricti
restituant quod fecerunt, sed etiam non
debere ibi in Ecclesia esse, ubi fraudem
vi-

XXXI.

* (forte)
metendo

* Nicæ-
num san-
ctissimum
* concil-
iabilia
* convi-
vationes

* recidan-
tur, vel
recedant

* præfe-
ctus

* ob hanc
causam

vel Collectoribus adjecti lectores in fraudem
inducant. Porro ejecti e Gallia Gotthi a Clo-
doveo Rege, compulsique in Hispaniam Provin-
ciæ Narbonensis oram maritimam, in potesta-
te sua retinuerunt, quod tandem Caroli Mar-
telli armis Francorum Regno adscita est. Hinc
Concilium Narbonense non sub Regibus Fran-
corum, sed sub Reccaredo Hispaniæ Rege con-
gregatum. Ad

Visus est operasse: duobus jaceat sub poenitentia annis, & cum desceverit factum, revertatur ad officium.

Hoc ante omnia decretum est, ut Judæis non liceat corpus defuncti deducere psallendo: sed ut eorum habuit mos & consuetudo antiqua, corpus deducant, & deponant. Quod si aliter facere præsumpserint; inferant Comiti civitatis uncias sex.

Hoc maxime definitum est, ut nullus audeat clericorum ordinationem sui Episcopi contemnere: sed ubi ordinatus fuerit, ambulare debeat cum gratia & obedientia, & quæ injuncta fuerint agere. Quod si sub cothurno superbia neglexerit implere: non solum a stipendio, sed uno anno a communionem privetur.

Amodo nulli liceat Episcoporum ordinare diaconum, aut presbyterum litteras ignorantem. Sed qui ordinati fuerint, cogantur discere. Qui vero diaconus aut presbyter fuerit litteris ineruditus, & desidiose legere vel implere officium distulerit, & in Ecclesia ad omnia utilis non fuerit; ab stipendio reiiciendum & inclinandum, quoadusque curvatus impleat & defendat, quod esse cognoscitur. At quid erit in Ecclesia Dei, si non fuerit ad legendum exercitatus? Et si perseveraverit desidiose, & non vult proficere, mittatur in monasterio, quia non potest edificare populum.*

Hæc maxime pro Dei timore & modo disciplina canonice elegimus custodienda, vel tenenda, ut dum Missa celebratur, nullus presbyter aut diaconus absque aliqua infirmitate, dum Missa perficitur, egredi de altario audeat. Nec diaconus, aut subdiaconus certe, vel lector, antequam Missa consummetur, alba se præsumat exuere. Quod si quisquam non impleverit constitutum, presbyteri increpentur, ut redeant; diaconos & execrandos & stipendio privandos, reliquos distractione strictissima condemnandos.

*Hoc regulariter secundum priorum statuta canonum finitum est, ut tam subdiaconus, quam ostiarius, & reliqui, servitium sanctæ Ecclesiæ consuetum absque ulla desidia impleant, & senioribus vel * ad osteos sublevent. Qui contempserit facere & adimplere, subdiaconos verbis corripandos, & si non emendaverint, ab stipendio probandos, reliquos flagris coercendos.*

Hoc itaque propter ampliandam fidem fidei Catholice disciplinam elegimus definiendum, vel tenendum: ut si qui viri
Ann. Eccl. Tom. X.

ac mulieres divinatores, quos dicunt esse caragios atque sorticularios, in cujuscumque domo Gothi, Romani, Syri, Græci, vel Judæi fuerint inventi, aut quis ausus fuerit amodo in eorum vana carmina interrogare, & non publice hoc voluerit annunciare: pro hoc quod præsumpsit, non solum ab Ecclesia suspendatur, sed etiam sex auri uncias Comiti civitatis inferat. Illi vero qui tali iniquitate repleti sunt, & sortes & divinationes faciunt, & populum prævaricando seducunt, ubi inventi vel inventæ fuerint, seu liberi, seu servi, vel ancillæ sint, gravissime publice susligentur, & venundentur, & pretia ipsorum pauperibus erogentur.

Ad nos pervenit, quosdam de populis Catholice fidei execrabili ritu diem quintam feriam (qui & dicitur Jovis) multos excolere, & operationem non facere. Quam rem pro Dei timore execrantes & blasphemantes, quicumque ab hac die, præter festivitatem in eo die venientes, ausus vel ausa fuerit vacare, & operam non facere, si ingenuus est, aut ingenua, de Ecclesia repellendus, & sub poenitentia mittendus anno uno, & elemosyna & metu satisfaciatur, ut eis Dominus ignoscat: si servus aut ancilla fuerit, contenta flagella correcti domino consignentur, & ultra talia eos observare non permittant.

Magetius in Christi nomine Ecclesiæ Catholice Narbonensis Episcopus in has constitutiones secundum quod nobis cum fratribus nostris, Deo inspirante, placuit, relegi & subscripsi.

Sedatius in Christi nomine Ecclesiæ Catholice Biterrensis Episcopus in his constitutionibus interfui & subscripsi.

Boetius in Christi nomine Ecclesiæ Magalensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

Pelagius in Christi nomine Ecclesiæ Nemausensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

Tigradius in Christi nomine Ecclesiæ Agathensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

*Sergis * in Christi nomine Ecclesiæ Carcafonensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.*

Agrippinus de civitate Loteba in Christi nomine Episcopus in has constitutiones interfui. Hactenus Concilium Narbonense a nobis hic, ne periret, excusum.

Hoc eodem anno defunctus est Guntramnus Francorum Rex religiosissimus.
L III Quod

mo tertio, idque die XXVIII. Martii. Fredegarius enim cap. 13. ait: Anno XXXII. Regni Guntrami ita a mane usque ad mediam diem Sol minoratus est, ut tertia pars ex ipso vix appareret. Tum cap. sequenti: Anno XXXIII.
Re-

* monasterium

* locus depravatus

* Ser gius

PAGIUS
VII.
Mortitur
S. Guntramnus
Rex Burgundia.

Ad num. XXXII. & seq. Sanctus Guntramnus Burgundiæ Rex, qui anno DLXI. Clotarium I. patrem exceperat, non vero quadriennio post, ut habet Baronius, supremum diem obiit anno quingentesimo nonagesimo.

XXXII.
Guntramni
Regis obitus.

CHRISTI
598.GREGORII PAP.
9.MAURITII IMP.
13.

Quod ad temporis rationem pertinet: cum regnasse annos trigintatres tradant qui res Francorum sunt profecuti (a), constetque ipsum ex iis quæ superius dicta sunt, regnare cœpisse anno Redemptoris quingentesimo sexagesimoquinto; plane ad hunc pervenisse annum, dicere oportet. Defunctus sepultus est in Ecclesia sancti Marcelli, quam maximo sumptu ipse ædificaverat: qui & in territorio Segonum (ut idem testatur auctor monasterium quoque construxit, quod & redditibus auxit: Synodumque quadraginta Episcoporum collegit, ut ab eisdem in eodem locò sanctorum martyrum Agaunensium ordo psallendi institutus a S. Avito & reliquis Pontificibus probaretur, & teneretur a monachis monasterii sui. Erat idem Rex eorundem martyrum studiosissimus, quorum reliquias penes se habere curavit. Quid vero acciderit, cum ex monasterio sanctorum reliquias petiit, Gregorius Turonensis narrat his verbis (b): Cum autem Guntheramus Rex ita se spiritualibus actionibus mancipasset, ut relictis sæculi pompis, thesauros suos Ecclesiis & pauperibus erogaret: accidit, ut misso presbytero,

(a) *Aimo. de gest. Franc. l. 3. c. 81.*

(b) *Greg. Tur. de glor. mart. c. 76.*

ro, munera fratribus, qui sanctis Agaunensibus deserviant, ex voto transmitteret, præcipiens presbytero, ut ad eum rediens, sanctorum sibi reliquias exhiberet. Igitur dum impleta Regis præceptione, cum his regrederetur pignoribus, Lemenaci lacu, per quem Rhodanus influit, navigium petit. Extenditur autem lacus ille in longitudinem quasi stadiis quadringentis, latitudinem autem stadiis centum quinquaginta. Denique revertens presbyter (ut diximus) cum navigium hoc fuisset aggressus, subito tempestas orta fluctus tollit ad sidera, surgunt undarum montes; & nunc puppis naviculæ, prora debiciente, fertur in altum, nunc iterum demersa puppi, prora tollitur in sublime. Turbantur nautæ, & nihil aliud nisi solam mortem in hoc periculo præstolantur.

Tum presbyter, cum videret se his fluctibus obrui, & spumis undarum ipsarum graviter operiri, extractam a collo capsulam, quæ sanctorum pignora continebat, undis tumentibus objecit, ac sanctorum præsidium clara invocavit voce, dicens: Ne peream in his fluctibus, virtutem vestram deprecor, martyres gloriosi: sed protinus qui jugiter pereuntibus præbetis auxi-

XXXIII. Virtute sacrarum reliquiarum liberantur a naufragio.

PAGIUS Regni Guntramni. Eo anno V. Kal. April. ipse Rex moritur. Sepultus est in Ecclesia Sancti Marcelli, in Monasterio, quod ipse construxerat. Idem habet Aimoinus lib. 3. cap. 80. & seqq. qui de Basilica Sancti Marcelli addit: Hanc Basilicam ipse in suburbio quidem prædicta Civitatis, sed in territorio Segonum, saltuque Brexio studiosissime ædificavit, &c. Vocat Aimoinus, ut notavit Hadrianus Valesius in Notitia Gall. in voce Brexia, Brexiam aut Brixiam a saltu Brexio nomen accepisse, & appellat territorium Segonum corrupte agrum Sequano-um trans Ararim, ubi in suburbano Cabillonensi & saltu pagoque Brexio Monasterium Sancti Marcelli conditum est; cum Cabillonum sit citra Ararim in Aëdus. Monasterium illud a pluribus sæculis Prioratus est Ordinis Cluniacensis. Instituit in eo Monasterio Sanctus Guntramnus Psalmodiam perpetuam, ut supra ostendi. Cum vero Fredegarius menses residuos post mortem decessoris Regis primus successoris esse censeat & secundum a Martio sequentis anni Juliani incipiat, manifestum est annum Guntramni XXXII. juxta ejus calculum, Christi esse DXCII. annum ejusdem Regis XXXIII. esse Christi DXCIII. quo ideo sancti hujus Regis mortem consignat. Ejus sententiam, quæ nunc inter Eruditos communis est, confirmat Eclipsis Solaris quæ anno DXCII. die XIX. Martii contigit. Hanc Petavius lib. 8. de Doct. Temp. pag. 853. docet Constantinopoli fuisse digitorum decem, & duravisse ab hora nona matutina ferme ad medium horæ XII. Lutetiæ vero Parisiorum cœpisse horam sextam a media nocte ejusdem diei quæ inferiam quartam incidebat. Quo Fredegarii & Aimoini caractere certissimo tam præcedentia quam sequentia tempora Regum Francorum confirmantur. Porro Guntramnum annos quatuor secundum modum annos supputandi a Fredegario usurpatum, tres vero secundum communem, mortuum esse ante Childebertum, in hu-

jus obitu ostendimus. Hermannus Contractus juxta editionem Canisianam Guntramni mortem cum anno DXCIII. accurate illigat.

Incertum quo ætatis anno obierit. Primo Venrandam cujusdam suorum ancillam, pro concubina thoro subjunxit; postea Marcatrudem, & hac mortua Austrigildem habuit uxores, ut habet Turonensis lib. 4. cap. 25. Post Austrigildis Obitum duodecim adhuc annos vixit in continentia & viduitate, licet propriis careret filiis. Præter quatuor filios ante Austrigildem vita sanctos, habuit duas filias, Clodebergem, & Clodebildem, puellas Deo sacratas, laudatasque in Constitutione Synodi Valentiniæ anno DLXXXV. celebratæ. Childebertus, qui jam in Austria regnabat, patruo successit in Regnum Burgundiæ. Pietatis Guntramni testimonia sunt tot Concilia Episcoporum ejus jussu habita, basilica Sancti Marcelli ab eo Cabillone magnifice constructa, & possessiones Monachis ibi collocatis donatæ: ac denique prædia Basilicæ Augustodunensi Beati Symphoriani data, & villa Cœnobio Divionensi Sancti Benigni ad victum Monachorum collata. Sed nihil ego in Guntramno, inquit Hadrianus Valesius lib. 15. Rer. Francic. magis laudandum puto, nihil magis bonis Principibus imitandum, quam curam Reipublicæ Ecclesiæque pervigilem, incredibile studium, non domi solum; sed etiam in Childeberti, Clotarii que minoris Regnis pacem custodiendi, jus suum cuique servandi, prava puniendi corrigendive. Non immerito igitur Guntramnus ab Ecclesia inter Sanctos relatus est, cujus depositionem ad diem XXVIII. mensis Martii Usuardus Caroli Calvi æqualis Monachus, Ado Viennensis Episcopus, aliique multi Martyrologi celebrant, ut ad eum diem in Actis Sanctorum Bollandianis videre est, ubi ex septem ultimis Gregorii Turonensis, in pluribus oculati testis, Historiæ Francorum Libris, aliisque Monumentis excerpta Vita ejus exhibetur.

VIII. Virtutes S. Guntramni.

CHRISTI
598.GREGORII PAP.
9.MAURITII IMP.
13.

auxilium, mihi, quaeso, dexteram salutis porrigere dignemini, fluctus opprimite, nosque ad litus optatum vestri adiutorii ope deducite. Et haec dicens, cessante vento, decedentibus undis, ad litus evecti sunt. Haec ab ipso cognovi presbytero. Ista Gregorius, a nobis Guntheramni Regis maxime pii occasione relata. Dum vero ajunt Childeberto Guntheramnum reliquisse regnum; non video quo-
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
IX.
Moritur
Fredegundis
Regina.

Hoc anno *Fredegundis* Chilperici Regis Neustriæ, vidua, & Clotarii II, mater decessit. *Fredegarius* enim in *Chronico* cap. 17. ait: Anno II. Regni *Theudericæ Fredegundis* moritur. *Venantius Fortunatus* lib. 4. Carmine 1. ad Chilpericum Regem, apud *Baronium* anno DLXXXIII. num. XX. hanc Reginam plurimum laudat: providam, solertem, cautam, utilem Aulæ, ingenio pollentem, largam atque munificam, & meritis excellentem appellat. Quæ etsi a Poeta adulate dicitur, aut potius ficta videri possunt, tamen pleraque sunt verissima, inquit *Hadrianus Valesius* citatus; fuit enim *Fredegundis* prudens, callida atque versuta, dominandi non minus capax, quam avida, cui nec ingenium ad consultandum, nec ad proposita exequenda vis & animus deesset. Postquam *Chilpericus* periit,

modo id fieri potuerit, cum habita ratione annorum *Guntheramni*, ipsum *Childebertum* ante eum ex hac vita migrasse oportuerit anno Domini (ut dictum est) quingentesimo nonagesimosexto, ut ex litteris sancti *Gregorii Papæ* monstravimus datis primo ad *Childebertum*, inde ad filios *Theodobertum* & *Theodoricum* Reges, qui jam successerant patri, eadem *Indictione decimaquarta*.

L 111 2

Qui

ita tutelam gessit *Clotarii* communis filii, tam prudenter & fortiter Regnum ejus administravit, ut virum Regem non desiderares. Verum facinorosa ab ipsa patrata, & a *Baronio* ex *Historia Gregorii Turonensis* Tomo VII. *Annal.* passim relata, æternas memoriæ ejus notas inusserunt, adeo ut de ea non aliter, quam de monstro quodam atque portento loqui nunc cuiquam liceat, atque sentire. Hoc de *Fredegunde* *Valesii* judicium, cui alii *Neoterici* fere omnes adhærent, præter *Cointium* anno DXCVII. num. I. ubi eam defendere frustra conatur. *Hermannus Contractus* juxta editionem *Canisianam* *Fredegundis* mortem hoc anno recte narrat.

Moritur *Anastasius* Senior *Episc.* *Antiochenus*, de quo anno sequenti num. II.

JESU CHRISTI
ANNUS
599.

GREGORII PAP.
ANNUS
10.

MAURITII IMP.
ANNUS
14.

I. **Q**ui ordine sequitur quingentesimus nonagesimus nonus Redemptoris annus Indictione secunda inscribitur, quo pax cum Longobardorum Rege transacta est, sed certe ad breve temporis spatium, nempe ad duos tantummodo annos: nam in epistola ad Innocentium anno sequenti data ista habet Gregorius (a): *Solicitudinem vestram desiderato nuncio relevamus, indicantes cum Longobardorum Rege usque ad mensem Martium futura quartæ indictionis de pace, propitiante Domino, convenisse. Quæ si retineatur, ignoramus: quia idem Rex obiisse postea nunciatus est, licet adhuc habeatur incertum.* At licet ad modicum spatium temporis pax diutius procurata sancita fuerit, pro ingenti tamen munere ab ipso Gregorio accepta est, ut saltem licuerit respirare: pro quo gratias agens, ad Regem ipsorum has litteras dedit (b): *Gratias excellentiæ vestræ referimus: quia petitionem nostram audientes, pacem quæ utrisque esset partibus profutura (sicut de vobis confidentiam habuimus) ordinastis. Ex qua re excellentiæ vestræ prudentiam & bonitatem valde laudavimus, quia pacem diligendo, vos Deum, qui ipse est auctor, amare monstrastis. Nam si (quod abesse gaudemus) facta non fuisset, quid aliud agi debuit, nisi ut cum peccato & periculo partium, miserorum rusticorum sanguis, quorum labor utrisque proficit, funderetur? Sed ut prodesse nobis eandem pacem, quemadmodum a nobis facta est, sentiamus: paternam charitate salutantes, petimus, ut quoties se occasio dederit, Ducibus vestris per diversa loca & maxime in his partibus constitutis, vestris præcipiatis epistolis, ut hanc pacem (sicut promissum est) summo pere custodiant; & occasiones sibi aliquas non querant, unde aut contentio quedam aut seditio aliqua, aut ingratitude nascatur: quatenus voluntati vestræ amplius agere gratias valeamus. Latores vero præsentium, sicut re vera homines vestros, in eo quo decuit affectu suscepimus: quia justum fuit, ut viros sapientes, & qui pacem factam, Deo propitio, nunciarunt, cum charitate & suscipere & dimittere deberemus.* Hæc ad Agilulphum Regem Gregorius: eadem ferme ad ejus conjugem Theodolindam Reginam (c).
Verum non sicut Agilulphus Rex, ju-

ravit Arnulphus Dux Spoleti, sed dolose visus est agere, qui ad pacem præstandam invitatus accessit. Veritus est itaque Gregorius dolos Longobardorum, ne sub involucre verborum, loco pacis, bellum lateret: nam accipe quid scribat hoc anno ad Theodorum Curatorem Ravennæ (d): *Indicamus itaque, Arnulphum de servanda pace, non ut Rex ipse juravit; sed sub conditione, si sibi in quocumque excessum non fuerit, aut si nullus contra Arogis exercitum ambulaverit, sacramenta præstitisse. Quod quia omnino iniquum & dolosum est, nos tamquam si non jurasset habemus: quia in aliquid parum facilem sibi excedendi * occasione inveniatur, & plus nos, si de eo suspecti non fuerimus, decipiet. Ut Arnulphus vero, ad cujus consilium idem Arnulphus cuncta agit, omnino jurare despectit. Et id contingit, ut ex pace, quam multum desideravimus, nos in his partibus nullum remedium habere possimus: quia de iisdem hostibus, de quibus suspecti nunc usque fuimus, adhuc & impostero suspecti sumus.*

Cognoscat præterea gloria vestra, homines Regis, qui huc transmissi sunt, imminere, ut in pacto debeamus subscribere: sed recordantes eorum quæ Agilulphus a Basilio viro clarissimo convicia super nos in beati Petri dixisse fertur injuriam, quamvis hoc penitus idem Agilulphus negaverit, a subscriptione tamen abstinere prævidimus: ne nos, qui inter eum & excellentissimum filium nostrum domnum Exarchum petitores sumus & medii, si quid forte clam sublatum fuerit, falli in aliquo videamur, & nostra ei promissio in dubium veniat: & si qua de futuro (quod absit) necessitas fuerit, occasionem inveniatur, qualiter nostræ petitioni consentire non debeat. Et ideo petimus, ut sicut & a prædicto filio nostro excellentissimo poposcimus, gloria vestra, ea qua nobis charitate unita est, peragat, quatenus antequam homines ipsi ab Aroge * revertantur, Rex eis sub festinati o-

(a) Greg.
l. 8. ep. 37.
Ind. 3.
De pace
facta cum
Longo-
bardis.

(b) Greg.
l. 7. ep. 41.
Ind. 2.

II.
Litteræ ad
Agilul-
phum de
pace.

(c) Greg.
l. 7. ep. 42.
Ind. 2.

III.

(d) Greg.
l. 7. ep. 102.
Ind. 2.
De Arnul-
pho Duce
duplici
corde ad
pacem ve-
niente.

* exer-
cendi.

* Arogis.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno E-
ræ Hisp.
DCXXX-
VII.
A.C. 599:

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6092.

⊙ 20. D.) 11. P. 19. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 599.

GREGORII PAPÆ 10.

MAURICII IMP. 18.

IS annus hac formula notatus: XVII. post
Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius
XV. ut habet Chronicon Alexandrinum.

I.
Postconsu-
latus.

viri in gerendis negotiis industriam atque prudentiam dexteritati conjunctam.

Quid actum inter hæc sit, licet historix nihil prodant: constat tamen ex litteris S. Gregorii, mense Julio datis, ipsum adhuc ingemuisse sub gladio barbarorum; dum scribens ad Eulogium Episcopum Alexandrinum hæc habet (a): *Peto autem ut pro me enixius vestra sanctitas orare debeat: quia & podagræ doloribus, & barbarorum gladiis & curarum afflictionibus incessanter premor.* Hactenus Gregorius: atque satis de rebus hoc anno cum Longobardis transactis.

(a) Greg.
l.7. ep.80.
Ind.2. edit.
Rom.

IV.
De causa
Episc. Bizaceni.

Hoc eodem anno accusato a suis Episcopis Primæ provincix Bizacenæ in Africa, de eo sententiam ferre Gregorium Papam Imperator voluit, utpote ad quem pertinere omnium totius orbis Episcoporum judicium non ignoraret. Sed monemus lectorem, deceptum errore librarium, vel quisquis fuit, qui in titulo posuit hanc causam fuisse Episcopi Constantinopolitani: deceptus nimirum, quod legit Episcopum Byzacentum, pro Byzaceno, sicque putavit hunc fuisse Episcopum Constantinopolitanum, nesciens plurimum differre Byzantium a Bizacio in Africa civitate, a qua denominata est provincia Bizacena. Sed quid accidit? Perfoluto auro, per Imperatoris magistratus controversia sopita est. Sunt de his litteræ ipsius Gregorii ad Joannem Episcopum Syracusanum, in quibus hæc de his habet (b): *Causam tamen, de qua agitur, necdum sanctitas vestra subtilius agnovit. In quodam enim crimine Byzacenus Primas fuerat accusatus, & piissimus Imperator eum juxta statuta canonica per nos voluit judicari. Sed acceptis decem auri libris, tunc Theodorus Magister militum obstitit, ut minime fieret. Tamen piissimus Imperator admonuit, ut transmitteremus & quicquid esset canonicum faceremus. Sed videntes contrarietates hominum, eandem causam inire nolimus*.* Nunc autem idem Primas aliqua de consilio suo loquitur: & valde dubium est utrum pure an certe quia a coepiscopis suis impetitur, nobis modo talia loquatur. Nam quod se dicit sedi Apostolicæ subici: si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit: cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sunt. Hæc Gregorius secundum ea quæ superiori anno jam diximus.

(b) Greg.
l.7. ep.64.
Ind.2.

* voluimus

V.
De Synodo convocata Constantinopoli.

Hoc item anno cum idem S. Gregorius subodoratus esset peragi Synodum Constantinopoli, in scia Apostolica sede, veritus ne quid novi ibi decerneretur de nomine Oecumenici, atque illud ex Synodi decreto secundum inventum Joannis antecessoris Cyriaci ignominiose ni-

mis Episcopo Constantinopolitano ibidem confirmaretur; scripsit ad omnes Episcopos Orientis, licet dumtaxat Eusebius Thessalonicensis Episcopus in epistola inscriptione nominetur, monens ut Cyriaco talia præsumenti resistent, atque de Concilio ista subdit (c): *Præterea pervenit ad nos, quod fraternitas vestra ad urbem Constantinopolim sit convocata. Et quamvis piissimus noster Imperator agi illic illicita non permittat, tamen ne perverſi homines conventus vestri occasione reperta, aut pro hujus nominis superstitione locum surreptionis requirant, aut ob aliam rem facere Synodum cogitent, quatenus hoc in ea callidis machinationibus inducant: quamvis sine Apostolicæ sedis auctoritate atque consensu nullas quæcumque acta fuerint vires habeant: verumtamen coram omnipotenti Deo contestor & admoneo, ut nullus vestrum illic quibuslibet suasionibus, quibuslibet blandimentis, quibuslibet præmiis, quibuslibet terroribus teneatur assensus: sed pro æterni judicii consideratione adversus prava desideria salubriter & unanimiter vox exhibete: & pastorali constantia atque Apostolica auctoritate suffulti, prædonem irruentemque lupum excludite, & in discissionem Ecclesiæ sævienti non cedite, ne de hac re quacumque surreptione Synodum patiamini, quæ neque legitima quidem, nec Synodus dicenda est celebrari.*

(c) Greg.
l.7. ep.70.
Ind.2. edit.
Rom.
Oecumen.
Synod. sine consensu
Rom.
Pontanulla.

Hoc quoque pariter admonemus, ut si forte nil actum de hujus perverſi nominis mentione fuerit, sed de alia re Synodus forte colligitur: omnino sitis cauti, circumspecti, vigilantes, atque solliciti, ne quid illic circa locum aliquem vel personam præjudicialiter sive illicite adversus canones censeatur: sed si quid incidentis utilitatis causa tractandum est, sic causa, de qua agitur, formam accipiat, ut statuta vetera nulla convellat. Unde iterum coram Deo & sanctis ipsius admonemus, ut hæc omnia summo studio & tota mentis intentione servetis. Nam si quis (quod non credimus) scripta præsentia aliqua in parte neglexerit, a beati Petri Apostolorum principis pace se noverit segregatum. Hactenus Gregorius ad Episcopos Orientis. Vidisti quanta in uno Romano Pontifice insit auctoritas atque potestas, cujus nisi consensus accedat, omnia a quibusvis Episcopis statuta inania penitus reddi contestetur? Sed reliqua persequamur.

VI.

Non modicum Gregorius accepit gaudium hoc anno ex schismaticis in Istriæ partibus degentibus reversis ad Catholicæ Ecclesiæ unitatem: quo argumento data extant pleræque ejusdem Gregorii litteræ. Fuerunt hi habitatores Capræ insulæ in Istria positæ, qui legationem ad Rom. Pontificem mittentes, rogaverunt ad

VII.
De conversione schismaticorum.

ad Ecclesiæ unitatem admitti. Quos benigne suscipiens S. Gregorius Ecclesiæ Catholicæ communioni conjunxit, eisdemque legatis dimissis litteras ad illos, qui eos miserant, reddidit; (a) quos & commendavit Callinico (b) Ravennæ Exarcho, necnon Mariniano (c) Episcopo Ravennati, ut eos redeuntes ad propria benigne susciperent atque foverent. Adierant alii ex iisdem Siciliam, ubi suum ipsorum Episcopum degere cognoverunt, ut illum cum iis qui ibi erant schismatici, ad eandem unitatis gratiam capefendam inducerent; quos Romano Defensori (d) litteris commendavit. Hos autem per eosdem legatos Romam missos cum intellexisset S. Gregorius ad opus hoc diligenti studio collaborasse, ad Imperatoris ministros eidem provinciæ præfectos, iisdem redeuntibus legatis, litteras dedit, pluribus gratias agens, quod pietatis zelo exæstantes, ad unitatem sanctæ Ecclesiæ eosdem populos reducere pro viribus laborarent. Fuerunt hi Basilus (e) vir illustris, Mastalonus, Theodosius, necnon Magister militum Gulsarus nomine, ad quem etiam hujusmodi litteras dedit (f):

(a) Greg.
l. 7. ep. 101.
Ind. 2. edi.
Rom.

(b) Idem
l. 7. ep. 99.
edit. Rom.
(c) Greg.
l. 7. ep. 100.
edit. Rom.

(d) Greg.
l. 7. ep. 98.
Ind. 2. ead.
edit.

(e) Idem
l. 7. ep. 93.
94. edit.
Rom.

(f) Idem
l. 7. ep. 97.
Ind. 2.

VIII.
Magistri
militum
studium
in conver-
tendis
schismaticis.

Latores præsentium de Istriæ ad nos paribus venientes, tanta nobis bona gloriæ vestræ retulerunt, ut in reddendam nobis gratiarum actionem vehementer accenderent. Cognovimus namque, quod inter curas injunctæ vobis gubernationis illarum partium, præcipuam de animarum lucris sollicitudinem habeatis, & ita errantium corda ad unitatem festinare vos Ecclesiæ revocare, ut (quantum ad desiderium vestrum pertinet) nullum illic ab Apostolica segregatum remanere velitis Ecclesiæ; tantusque vos B. Petri Apostolorum principis amor accenderit, ut ovile ipsius, cui a Domino omnes creaturæ sunt traditæ, summo redintegrare cum desiderio cupiatis. Habe, gloriose fili, ex tanto talique opere præfixam de divina retributione fiduciam, in qua vos non solum nostra adhortatio, sed & Apostolicus quoque sermo confirmat (g): quia is qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, & operiet multitudinem peccatorum. Quantalibet enim sit temporalis affluentia, vel certe prosperitas habet si-

(g) Jac. 5.

PAGIUS
II.
Obitus S.
Anastasio
Episcopi
Antioch.

A num. VIII, ad XI. In Registro Divi Gregorii lib. VII. Indict. II. mense Januario, recitatur Epistola XLVIII. Anastasio Episcopo Antiocheno scripta, postquam Professionem fidei ab hoc accepisset. Quare Anastasius Senior Anastasii Junioris decessor mortuus erat anno præcedenti, quo Kalendis Septembribus Indictio II. inchoata est. In Chronico Nicephori in Historia alterius Nicephori lib. 18. cap. 44. & in Tabulis Theophani insertis Anastasio Seniori anni sex post restitutionem in Sedem Antiochenam

nem suum, terminum mortis: hoc vero quod de animarum lucris apprehendistis studium, tenet fixam spei suæ certitudinem æternæ scilicet vitæ retributionem. Quapropter præmisso paterno salutationis affectu, hortamur gloriam vestram, ut pro unitate sanctæ fidei zelum, quem vobis ipse unitatis auctor tribuit studiosus peragatis, & quosque potueritis, in sinum matris Ecclesiæ ab schismatis sui revocantes errore, adhortatione continua fovcatis. Hoc etiam peragentes, ut & quos per vos Dominus suo ovili redintegrari concepserit, ita defensionis vestræ solatiis protegatis, ut non sit, quo hi qui adhuc in errore sunt positi, revertentes ad salubre consilium valeant applicare. Dum enim vos causas Dei in terra agitis, ipse & hic actus vestros protectionis suæ feliciter ope disponit, & in æterna vobis vita, quam cupitis, pro tanto bono vestra retributio existet. Hucusque Gregorius ad Magistrum militum velut Apostolum in Evangelio laborantem. Ita Deus, cum silerent Episcopi torpentes ignavia, & adversantes aliquando, excitavit milites, qui Episcoporum zelo in convertendis ab errore populis præditi essent.

Contigit hoc pariter anno mori Anastasium Episcopum Antiochenum cognomento Sinaitam, celebrem inter Scriptores Ecclesiasticos, cum sedisset annos sex inchoatos, postquam ad suam Ecclesiam post Gregorium restitutus fuit: qui ob sanctitudinem vitæ, cum Orientali, tum Occidentali Ecclesiæ factus conspicuus, ab utraque commendatus atque illustratus, perpetuis monumentis inter sanctos receptus anniversaria commemoratione a Catholicis celebratur undecimo Kalendas Maii. Hic susceptum (b) a Gregorio Papa, quem mirifice coluit, de cura pastoralis librum, eundem Græcum reddidit, tradiditque legendum Orientalibus: habentur ejusdem auctoris sermones complures, perpauca autem Latinitate donati. Scripsit etiam egregium opus de rectis dogmatibus. Huic autem alium ejusdem nominis subrogatum fuisse Anastasium, Nicephorus Constantinopolitanus Episcopus in Chronico tradit. Cæterum Nicephorum cognomento Callistum (i) errasse in duobus his Anastasiis constat, dum quod alterius est, alteri tribuit. Etenim hunc qui

Obitus S.
Anastasio
Sinaitæ
Episcopi
Antiocheni.

(b) Sigeb.
de Script.
Eccl. c. 42.

(i) Nicep.
l. 17. c. 29.

tribuuntur, qui utrimque incompleti intelligendi sunt; cum ea restitutio die XXV. mensis Martii anni DXCIII. facta fuerit, ut anno DXCIV. ostendi. Porro distinguendi tres Anastasii pietatis laude celeberrimi, quos plerique Scriptores inter se confundere, nempe Sanctus Anastasius Presbyter Monachus Sinaita in Arabia, Sanctus Anastasius Patriarcha Antiochenus hujus nominis primus, & Anastasius Junior Martyr nuncupatus, quod a Judæis excarnificatus fuerit, Senioris immediatus successor.

Prior

qui præcessit, nominatum Sinaitam, non qui successit, tradit occisum a Judæis; sed cum sub Phoca id acciderit, juniori Anastasio est tribuendum ex sententia Græcorum historicorum: quod etiam refellimus in Notis ad Romanum Martyrologium pluribus.

IX.
(*) Niceph.
l. 18. c. 44.
Scripta Anastasii
Sinaitæ.

Recenset vero ejusdem Anastasii Sinaitæ has lucubrationes Nicephorus (a) qui eum primarium præclarumque Ecclesiæ doctorem appellat: *Hujus, inquit, liber est, cui nomen ὀδνός, hoc est, viæ dux & Ecclesiæ dogmatum fines, aliaque præterea multa, item in sextum Psalmum liber in ingressu jejuniorum editus. Ego vero orationem etiam ejus quamdam legi ad Antiochenos in introitu suo scriptam, & Pacificatoriam aliam, quam trigesimo tertio anno in thronum suum postliminio reuersus composuit, Mauritio Imperium obtinente, quem etiam in eo scripto, quod ab exilio revocatus sit, laudibus effert. Hæc Nicephorus. Porro orationem ejusdem sancti Anastasii de sacra Synaxi Achilles Stadius Lusitanus in Latinum a se conversam obtulit Gregorio Decimotertio Pontifici Maximo, anno Redemptoris millesimo quingentesimo septuagesimo nono, dignam quidem quæ his temporibus ederetur, cum pleraque habeat de sumptione sanctissimæ Eucharistiæ observatione dignissima vetera monumenta: ex quibus hic tibi perpauca hæc saltem (ne jejunum penitus abire sinamus) apponenda ex lauta mensa putavimus.*

X.
De summentibus
sacram
Eucharist.
Anast.
commo-
nitio.

Dum enim inclamat in eos qui imparati ad sacram mensam accedunt, hæc ait: *Quid gravius iis quibus utimur moribus? Etenim rapinis, sceleribus, peccatorumque multitudine cooperti, tantummodo aqua ablutis manibus, sanctissimum corpus illud, divinumque sanguinem profolute mundi largiter olim effusum impuri sordidique ori admovemus. Et post aliqua in detestationem facinoris inculcata, adiicit ista: Nec enim ingredi in Ecclesiam, ac divinas imaginum sanctorum formas, pretiosasque ac venerabiles Cruces etiam salutasse fuerit satis: non fri-*

gida manus abluisse, id vere est esse purum, mundumque; sed peccatorum sordes abluisse ac fugisse, sed confessione, sed lacrymis, sed contrito humiliatoque animo, sed demisso contractoque vultu peccatorum, quibus tenemur, catenas eluisse, ac tum demum ad illa sancta deceat accedere mysteria. Et post nonnulla: Anaphora enim dicitur, quod ad Deum sursum feratur. Ades igitur quieto tranquilloque animo: Christo Domino per sacerdotes tua confitere peccata: quicquid egisti mali, tute damna, nec verecundare. Est enim verecundia quæ adducit peccatum, & est verecundia gloria & gratia, &c. Ac demum post alia de dimittendis acceptis a proximo injuriis elegantem hujusmodi historiam per brevem exempli causa adducit in medium:

Vir, inquit, unus ex iis, qui monachali insigniti sunt schemate, cum negligentissime per summum otium vitam suam omnem egisset; ea quæ esset ad mortem, infirmitate cœpit infirmari. Cumque jam ultimum spiritum duceret, suam ipsius mortem nequaquam perhorrescens, summa voluntate, magnaque cum gratiarum actione exolutus vinculis excedebat. Ad quem assidentium Patrum unus: Frater, inquit, persuasum tibi habeto, & putasse nos, & vidisse, summa negligentia, animique remissione vixisse te utique ad hoc usque tempus: & unde hæc tibi nunc tanta securitas, id vero omnes nescimus. Cui respondit frater: Est ita omnino, Patres, vitam per summam negligentiam duxi: sed Angeli Dei eadem hæc ipsa hora peccatorum meorum ad me chirographon attulerunt, cumque ea quæ fecissem postquam sæculo renunciasset peccata legissent, numquid agnoscerem rogaverunt. Quibus ego; Maxime vero, inquam, agnosco: sed idem ex quo renunciavi sæculo, vitamque institui monasticam, nec judicavi quemquam, nec ab ullo mihi factam injuriam meminisse volui. Igitur Domini verba ad me quoque pertinere opto & oro, qui dixit: Nolite judicare, & non judicabimini: & Dimittite, & dimittetur vobis. Quæ post-

PAGIUS
III.
Anastasius
Monachus
Sinaitæ
distin-
guendus
ab Ana-
stasio Ep.
Antioche-
no.

Prior vixit in monte Sinai, qui Monachorum Asceteriis circumquaque obsitus fuit, ac celebratur a Græcis die XX. mensis Aprilis, & in quibusdam Menologiis die XXI. ejusdem mensis. Quantum pro Ecclesia Dei usque ad senectutem laborarit, ostendunt varia ejus Scripta, quæ Baronius, alique Viri doctissimi a Nicephoro lib. 8. cap. 44. in errore abrepti, adscribere Anastasio Seniori Patriarchæ Antiocheno, quem perperam Sinaitam vocant, & unum eundemque cum Anastasio Sinaita esse arbitrantur. Nam Allatius in Diatriba de Simeonum Scriptis, & ex eo Henschenius ad diem XXI. mensis Aprilis in Vita Sancti Anastasii Sinaitæ & Sancti Anastasii Patriarchæ Antiocheni, alique Recentiores doctissimi, tam Catholici quam Protestantes, utrumque ab invicem separandum

esse docuere. Libri XI. Anagogicarum contemplationum in Hexæmeron, de quibus Baronius, foetus sunt Anastasii Sinaitæ, non vero Anastasii Antiocheni Episcopi; citantur enim in Annalibus Michaelis Glycæ viginti circiter vicibus, ibique nunquam Episcopus aut Patriarcha Antiochenus appellatur, sed sæpius Anastasius Sinaitæ, vir divinus & vir eximius. Liber cui titulus: Responsio Anastasii Episcopi ad Ortbodoxorum aliquorum Christianorum interrogationes de diversis capitibus Ecclesiasticis, qui memoratur a Baronio, existimante foetus esse Anastasii Sinaitæ, neque ab hoc, neque ab Anastasio Episcopo Antiocheno editus est; cum plures errores Græcorum infarti sint his Quæstionibus & Responsionibus, & in iis multa excerpantur ex Constitutionibus Apostolorum, quæ sub nomine Cle-

postquam Angelis dixi, chirographon peccatorum meorum consciderunt: & inde nunc summa cum lætitia & securitate proficiscor ad Dominum. Hæc ubi frater ille narravit Patribus, Domino in pace spiritum reddidit, magnæque astantibus sãdificationis utilitatique causa & auctor extitit, &c. Hæc Anastasius.

Sed sint tibi pro jentaculo ista: lautio-rem, si cupis, paratam habes mensam in editis jam ipsis ab eo conscriptis quinque libris de rectis fidei Catholicæ dogmatibus quos se in exilio scripsisse testatur (a), necnon locupletiore thesaurum undecim ejusdem auctoris libros Anagogicarum contemplationum in Hexæmeron, quos vere hujus esse Anastasii Sinaitæ, æque cum scholiaste sentio: dissentio vero a Nicephoro in errorem ducto, dum hunc Sinaitam martyrem appellat; quo titulo junior Anastasius ob martyrium acceptum sub Phoca Imperatore tantummodo dignus est: hunc autem hoc anno sub Mauritio defunctum esse, tam quæ ex Nicephoro Constantinopolitano, quam quæ proxime dicturi sumus ex sancto Gregorio Papa, fidem haud dubiam vendicant. Porro hic ipse Anastasius diversis suorum scriptorum locis hos a se scriptos esse citat commentarios, nempe, De constructione hominis libros duos, Contra Judæos totidem, De Christi passionum contemplatione, De Ægypto encomium; Adversus eos qui in Divinis inducunt tres essentias.

XI. His igitur de Anastasio Sinaita dictis, & gloriæ ejus sanctæ memoriæ commendatis, ad ipsius successorem itidem Anastasium appellatum transeamus: qui ubi est creatus Antiochenus Episcopus, more majorum de sua creatione certiore reddidit Romanum Pontificem, fideique Orthodoxæ professionem ad eundem conscripsit. Non extat illa quidem, sed quam ad ipsum Gregorius epistolam reddidit, de ea testimonium profert, ubi hæc ipsius exordio ait (b): *Fraternitatis tuæ scripta suscepi, professionem fidei rectæ servantia: magnasque omnipotenti Deo gratias retuli, quod & immutatis gregis sui pastoribus, fidem quam semel sanctis Patribus tradidit, etiam post eos immutabilem custodit. Intelligis, puto, le-*

PAGIUS Clementis Romani Apostolis confictæ sunt, citenturque in illis Olympiodorus, qui decimo sæculo floruit, & alii juniores Scriptores.

IV. Liber inscriptus *Dux via*, græce ὁδὸς, adversus *Acephalos* eo sine elucubratus, ne Orthodoxi inciderent in laqueos & retia Hæreticorum, præsertimque Severianorum, tribuitur a Nicephoro, & a Baronio Anastasio Sinaitæ Episcopo Antiocheno, sed factus est *Anastasi Monachi Sinaitæ*; titulus enim in codice MS. hujusmodi est: *Exordium libri S. Anastasi Monachi Sinaitæ*. Et cap. 4. hic titulus legitur: *Anasta-*

stor, affirmare Gregorium jam mutatos esse pastores, nempe non amplius senio-rem, sed juniorem sedere cœpisse Anastasium, a quo exigebatur nova professio fidei; quod de seniore nullatenus dici potest.

Porro ad juniorem se scribere Anastasium, idem sanctus Gregorius in fine epistolæ istis fatetur verbis: *Quia vero pervenit ad nos in Orientis Ecclesiis nulum ad sacrum ordinem, nisi ex præmiorum datione pervenire: si ita esse vestra fraternitas agnoscit, hanc primam oblationem omnipotenti Deo offerat, ut a subjectis sibi Ecclesiis errorem Simoniacæ hæreseos compestat, &c.* Quæ quidem ad seniorem Anastasium jam tempore Justiniani creatum Episcopum referri non possunt, ut primam hanc oblationem suæ pastoralis curæ offerret, sed ad juniorem Anastasium hoc anno recens electum. Ad ipsum ergo Gregorius novum pastorem scribens, plura de exacta exhibenda gregi cura pastorali commemorat: commendat etiam, quod nonnisi Catholici ad Ecclesiasticos ordines promoverentur.

Sed & quæ de fide Catholica Imperatoris & Imperatricis iisdem suis interserit litteris, accipe: *Quod, inquit, ad sacros ordines rectæ fidei viri perducantur, eidem omnipotenti Deo gratiæ sine cessatione solvendæ sunt, & pro vita piissimi, & Christianissimi domini nostri Imperatoris, & tranquillissima ejus conjugæ, & mansuetissima ejus sobole semper orandum est, quorum temporibus hæreticorum ora conticescunt: quia etsi eorum corda in insania perversi sensus ebulliunt, Catholici tamen Imperatoris tempore prava quæ sentiunt, eloqui non præsumunt.* Hæc laude digna de Imperatore Gregorius; qui eadem totidem ferme verbis habet de iisdem Mauritio, conjugæ, atque filiis in epistola (c) ad Isidium Hierosolymorum Episcopum data. Equidem inter felicissimos Imper. collocandus erat Mauritius, si quemadmodum fuit Catholicæ fidei tenacissimus, fuisset pariter & in reliquis æque sincerus: sed dum minime rectæ fidei æque bona opera conjunxit, & contemptui habuit sanctissimos sacerdotes, Dei vindictam meruit experiri, ut suo loco dicemus.

Misit

sii minimi Presbyteri sancti montis Sina opus de fide, æconomia Christi Dei filii ad sanctam Catholicam Ecclesiam Babylone scriptum, fratribus nostris in ea Christi studiosis & Orthodoxis petentibus. Alberstinus Minister Calvinianus in libro a se contra Sacramentum Eucharistiæ scripto pag. 893. & pag. 903. Latinæ editionis, ubi nonnulla de Anastasio Sinaitæ libris observat, loquens de libro, cui titulus ὁδὸς, seu *Dux via*, ostendit, *Anastasium Sinaitam* Opus illud conscripsisse inter annum DCXXX. & DCXL. diu scilicet post utriusque Anastasii Episcopi Antiocheni

XII.
Laudata
fides Ca-
thol. Mau-
ritii Imp.

(c) Greg.
l. 9. ep. 40.
Ind. 4.

(a) Anast.
de rect. fi-
dei dogm.
l. 3. in fin.
7. 1. Bibl.
nov. edit.

(b) Greg.
l. 7. ep. 48.
Ind. 2. e-
dit. Rom.

Misit vero hoc eodem anno Imperator Romam triginta libras auri pauperibus dividendas, necnon rogas, militare scilicet donativum in milites erogandas. Pro quibus omnibus Gregorius gratias agens, ejusmodi officii plenas ad eum litteras reddidit (a) :

(a) Greg. l. 8. ep. 2. Ind. 3. inchoant. mens. Sept.

XIII. Epistola Greg. ad Mauritium Imp. de missa elemos.

Dominorum pietas, quæ suos consuevit misericorditer famulos continere, ita benigna hic subventionem respicendit, ut cunctorum debiliū inopia largitatis ejus sit consolatione sublevata. Pro qua re lacrymabili prece omnes deprecamur, ut omnipotens Deus, qui clementiæ vestræ ad hoc corda compunxit, incolume in amoris sui constantia dominorum servet Imperium, & victorias eorum in cunctis gentibus auxilio suæ majestatis extendat. Triginta itaque libras auri, quas confamilulus meus Busa detulit Scribo, sacerdotibus, egenisque & aliis fideliter erogavit. Et quia quedam in hanc Urbem sanctimonialia femina ex diversis provinciis venerunt post captivitatem fugientes: ex quibus quantum locorum possibilitas recipit, aliqua in monasteriis data sunt: quæ vero in eis minime capi potuerunt, singulariter degentes inopem vitam ducunt: placuit, ut hoc quod cæcis, truncis, aliisque debilibus superesse posset, eis erogari debuisset; dummodo non solum dominorum misericordiam indigentes indigenæ, sed advenientes etiam peregrini susciperent. Unde actum est, ut simul omnes pro vita dominorum concorditer orarent, quatenus omnipotens Deus longa vobis & quieta tempora tribuat, & pietatis vestræ felicissimam sobolem diu in Romana Republica florere concedat. Rogæ quoque militum ita per prædictum confamilulum meum Scribonem, præsentem quoque glorioso Casto, magnæ factæ sunt, ut dona dominorum cuncti sub disciplina debita gratias agendo susciperent, & hoc quod eis prius donari consueverat, accipiendo, omne murmur everteret. Hæc ad Imperatorem Gregorius. Vidisti in Mauritio fidem, vidisti & erga pauperes largitatem, ut etiam Romam usque ejus se effunderet misericordia? Sed quod in multis aliis, appensus in statera divini judicii, inventus sit minus habens, meruit in hoc sæculo severe admodum flagellari.

* Togæ

* Exarco

* domina-
ri

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

cheni obitum. Auctor enim illius tractatus nonnulla refert, quæ cum in Alexandria foret, narrata sunt illi a Catholicis Alexandrinis ibidem contigisse, aliquanto antequam hoc Opus elucubraret: Narrabant, inquit cap. 10. nobis Catholici, qui Alexandria degunt, post tempora B. Eulogii Papa ibi fuisse quendam Augustalem Severianum, qui satis diu quatuordecim librarios ejusdem secum sententia habuerit, ex ipsius mandato rescidentes, & depravantes Libros dogmatum Sanctorum Patrum. Satis longum tempus

Inter tot autem multiplicium negotiorum molestias, contigit hoc anno ipsum Gregorium podagræ doloribus graviter affligi, cum tamen interea labores ex pastoralis cura jugiter ingruentes minime prætermitteret. Fatetur vero ipse, adeo se præ doloribus viribus defecisse, ut intelligeret hebetatum. Sed audi ejus verba in epistola ad Secundinum (b) : Scire te necesse est fili carissime, quia tantis podagræ doloribus, tantisque curarum tumultibus premor, ut quamvis nunquam aliquem fuisse reminiscar, valde tamen me videam non esse, qui fuerim. Ita ipse suis oculis quotidie minor apparens, qui major in Dei oculis in dies magis proficiens evadebat, uti Moyses, cum ante Deum se viliores se ipso cognovit: & secundum illud Apostoli (c) : Virtus in infirmitate perficitur; illud verius de se locutus: Cum infirmior, tunc fortior sum. Perseverasse toto hoc anno ejusmodi ægritudinem, quæ in fine ejusdem anni dicturi sumus, ostendent.

XIV. Greg. laborat podagra.

(b) Greg. l. 7. ep. 54. Ind. 2. edit. Rom.

(c) 2. Cor. 12.

Doloribus pressus, nihil tamen (ut dictum est) remisit quotidianæ sollicitudinis omnium Ecclesiarum; sed cumulate omnibus satisfecisse, litteræ hoc anno ab eo datæ significant: adeo ut non publicis tantum, sed privatis quoque in omnibus inservierit: quod satis conspicitur in dicta epistola (d) ad Secundinum. Erat iste Abbas magni nominis inter Longobardos existens, ut ex aliis ipsius Gregorii litteris ad Theodolindam Reginam datis apparet (e): huncque ipsum apud Paulum diaconum (errore puto librarium) non Secundinum, sed Secundum invenimus nominatum (f): a quo fuisse baptizatum filium Theodolindæ Reginæ Adovaldum, idem affirmat, non alio titulo ipsum quam servum Dei appellans, & patria Tridentinum, ubi idem auctor agit (g) de ejus obitu. Citat enim ipse frequenter: nam ab eo scriptam esse de Longobardis historiam tradit. Falluntur autem qui hunc putarunt Episcopum. Fuisse quidem apud omnes magnæ ob vitæ sanctitatem atque doctrinam existimationis, eadem datæ ad ipsum litteræ docent. Verum titubasse ipsum quidem non nihil in recipienda Quinta Synodo, ex iisdem datis ad eum litteris apparet, dum adhuc consuluisse constat Gregorium de

XV.

(d) Greg. l. 12. ep. 7. Ind. 7. De Secundino Abb. (e) Paul. diac. l. 4. c. 8.

(f) Idem l. 4. c. 14.

(g) Idem l. 3. c. 13.

M m m m ea-

illud non minus verosimiliter assignari potest, quam viginti annorum: Obiit vero Eulogius anno DCVIII. Rursus refert Auctor illius Operis, cum ibidem foret, ac quæstio agitaretur de verbis quibusdam Cyrilli sic falsatis & adulteratis, Isidorum quendam Bibliothecæ Patriarchæ Præfectum, ac vere orthodoxum, Codicem Cyrilli sincerum protulisse; quod indicium est, Patriarcham tunc adhuc ibi orthodoxum fuisse. Neque enim verisimile est, Patriarcham Theodosianum & Eutychianum Bibliothecæ suæ Præ-

eadem simul & aliis quæstionibus, atque primum, num Orientales Ecclesiæ susciperent epistolam S. Leonis Papæ ad Flavianum, atque an omnes pariter in damnationem Trium capitulorum æque consentirent. Satisfacit his Gregorius eundem certiore reddens, omnes Orientales Ecclesias una cum quatuor Conciliis æque recipere S. Leonis epistolam, atque etiam Quintam Synodum cum damnatione Trium capitulorum, de quibus nos superius diximus abundanter. Sed & ea inter alias pulsavit Gregorius de origine animarum quæstione perdifficili. Verum Gregorius percontanti nihil definiendo respondit; originale tamen peccatum inhære nascentibus, firmiter demonstravit. Porro easdem quæstiones si quis attente consideret, occasione receptæ Quintæ Synodi ab ipso motas esse cognoscet.

XVI.
Mittit
cum aliis
muneribus
sacras
imagines.

Petierat præterea suis litteris idem Secundinus venerandas imagines. Quod Gregorius liberaliter æque ac religiose præstitit, deque sacro imaginum cultu apposuit ab Ecclesia receptam doctrinam, dum hæc ait: *Imagines quas tibi dirigendas per Dulcidum diaconum rogasti, misimus. Unde valde nobis tua postulatio placuit: quia illum toto corde, tota intentione quæris, cujus imaginem præ oculis habere desideras, ut te viso corporalis quotidianam reddat exercitatum: ut dum picturam illius vides, ad illum animo inardescas, cujus imaginem videre desideras. Ab re non facimus, si per visibilia invisibilia demonstramus. Sic homo qui alium ardentem videre desiderat, aut sponsa amans videre conatur, si contigerit eam ad balneum, aut ad Ecclesiam ire, statim per viam incedendi se præparat, ut de visione ejus hilaris recedat.*

Scio quidem, quod imaginem Salvatoris nostri non ideo petis, ut quasi Deum colas sed ut recordatione Filii Dei in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre consideras. Et nos quidem non quasi ante Divinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur: & dum nobis ipsa pictura quasi scriptura in memoriam Filium Dei reducit, animum nostrum aut de re-

surrectione letificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi surtarias duas, imaginem Dei Salvatoris, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque Apostolorum Petri & Pauli continentes, per supradictum filium nostrum diaconum, & unam Crucem, clavem etiam pro benedictione a sanctissimo corpore Petri Apostolorum principis, ut per ipsum a maligno defensus permaneat, cujus signo munimur te esse credis. Et superius eadem epistola: Aloem vero, thymia, styracem, & balsamum sanctorum martyrum corporibus offerenda, latore presentium deferente, transmisiimus. Hæc quo ad sanctorum cultum. Dedit ad eundem & duos homiliarum codices, quas super Evangelia ipse habuerat in Ecclesia: In duo enim volumina illas partitas fuisse constat. Ad didit insuper & vestimentum. Hæc de muneribus ad eum a Gregorio missis, quibus demerere tantum virum conatus est, quem sciret continere potuisse Longobardos in communionem Catholicam.

Quod vero ad cultum spectat sacrarum imaginum: non solum ante ipsas Deum precari atque adorare, sed & prosterni Fideles consuevisse, ex Gregorio intellexisti: verum ne religio in superstitionem declinet, ut manu facta, quasi Gentiles idola, Christianus colat, admonitionem quam audisti, conjungit; sicut & in epistola (a) quam hoc item anno post hæc dedit ad Serenum Massiliensem Episcopum, ubi ait: *Indico dudum ad nos pervenisse, quod fraternitas vestra quosdam imaginum adoratores adspiciens, easdem Ecclesiæ imagines confregit atque projecit. Et quod idem zelum vos, ne quid manufactum adorari possit, habuisse laudavimus: sed frangere easdem imagines non debuisse, judicamus. Idcirco enim pictura in Ecclesiis adhibetur, ut hi qui litteras nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas & illa servare, & ab earum adoratione populum prohibere debuit: quatenus & litterarum nescii haberent unde scientiam historię colligerent, & populus in picturæ adoratione minime peccaret. Hæc ad Serenum, quod & servat Ecclesia, sæpius jam admonita non picturam ipsam ado-*

XVII.
De sacrarum
Imaginum
cultu.

(a) Greg.
l. 7. ep. 111.
Indict. 2.
edit. Rom.

ran-

PAGIUS Præfectum habere voluisse Catholicum virum, qui suorum pudenda revelaret, & confunderet. Videntur ergo hæc contigisse paulo ante annum DCXXX. sub Georgio ultimo illius sæculi orthodoxo Episcopo Alexandrino. At testatur Auctor se aliquanto post scripsisse. Scribere autem non potuit post annum DCXL. nam ipsemet narrat fuisse adhuc in Alexandria Præfectos Augustales cum scriberet, nec ullam mentionem facit irruptionis Saracenorum in Ægyptum. Scripsit igitur necessario ante annum sexcentessimum tricesimum nonum, quo Saraceni Ægyptum op-

pugnarunt, & vi ceperunt, ipsa quoque Alexandria anno quadragesimo primo ejusdem sæculi oppugnata, & Præfecti Augustales inde in perpetuum expulsi. Quare Anastasius Sinaita pervenit ad ultima tempora Heraclii Imp. Liber ille varie interpolatus fuit, ut ostendit Allatius in Syntagmate de Eugestrimytho pag. 528.

Contra veritatem Albertinus, alique Protestantes scribunt, Anastasium Sinaitam credidisse Eucharistiam esse meram figuram Corporis Christi, virtutis ejus & efficaciam plenam. In libro enim, cui titulus, *Via Dux*, aliisque ei-

V.
Anastasius
Sinaita in
omnibus
Orthodo-
xus.

dem

randam, sed quem eadem pictura reddit, quasi præsentem alloqui & venerari. Quis Christianorum adeo obtusus ingenio & captus mente reperiatur, ut cum ante imaginem sternitur, dicat se adorare colores illos in imaginem super tabulam ductos? cum e contra ratione prototypi eam venerari & adorare debere consentiat. Sic & anno superiori eundem Gregorium scripsisse (a) meminimus de imagine Dei genitricis Mariæ in synagogam Judæorum delata, ut deberet cum veneratione referri: & nuper in epistola ad Secundinum, prosterni pie solere Fideles ad sanctas imagines, tradit. In quam etiam sententiam accipias necesse est (nisi velis eum scripsisse sibi contraria) quæ idem Gregorius in posteriori epistola eodem argumento conscripta ad Serenum habet: ut cum adorari imagines negat, intelligas de adoratione illa, qua Gentiles colebant idola, cum putarent in manufactis divinam esse virtutem. Sed de his pluribus Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum.

(a) Greg.
l. 7. ep. 5.
Ind. 2.

XVIII.

Quod demum ad ipsum Secundinum Abbatem pertinet, traxisse nimium visus est contentiosum funem adversus Gregorium: nam aliis post annos quinque datis ad Theodolindam Longobardorum Reginam litteris (b), fuisse itidem de Tribus capitulis & Quinta Synodo disceptandum, quæ ibidem mox Gregorius subdit, ostendunt, ubi ait: *Eam tamen Synodum, quæ pia memoriæ Justiniani tempore facta est, per latores præsentium transmissi: ut prædictus filius meus dilectissimus ipsam relegens, cognoscat, quia falsa sunt omnia, quæ contra sedem Apostolicam vel Catholicam Ecclesiam audierat. Absit enim nos cujuslibet sensum hæretici recipere, vel a tomo sanctæ memoriæ Leonis prædecessoris nostri in aliquo deviare. Sed quæcumque a sanctis quatuor Synodis sunt definita, recipimus; & quæcumque reprobata sunt, condemnamus.* Hæc de his Gregorius, sæpe sæpius iidem (ut superius vidisti) quæstionibus sive a schismaticis, sive schismaticorum occasione vexatus, & (ut ita dixerim) lancinatus.

(b) Greg.
l. 12. ep. 7.
Ind. 7.
Secundinus haud facile
Greg. acquievit.

XIX.

Fuit hoc item anno æque laborandum Gregorio adversus quosdam, qui in ipsum oblatrant, quod contra Constantinop.

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

dem attributis Corporis Christi in Eucharistia præsentiam credidit cum tota sæculi septimi Ecclesia; quamvis errore sibi proprio, in explicandis hujus mysterii circumstantiis lapsus, opinatus sit, Corpus Christi in Eucharistia esse corruptibile, & affectiones, quæ conveniunt accidentibus, scilicet frangi, dividi, dentibus contereri, stomacho digeri, alterari, corrumpi, Corpori Domini convenire. Verum proprius hic illi error fuit, & privata opinio, circa circumstantiam quandam mysterii, non circa substan-

litanam Ecclesiam insurrexisset, a qua (ut ipsi ajebant) Ecclesia Romana in sacris ritibus pleraque mutuata esset. Quænam fuerint ista, hic ex ipsius Gregorii litteris sunt afferenda; qui scribens ad Joannem Syracusanum Episcopum, ista habet (c):

Veniens quidam de Sicilia, mihi dixit, quod aliqui amici ejus vel Græci, vel Latini, nescio, quasi sub zelo sanctæ Romanæ Ecclesiæ de meis dispositionibus murmurarent, dicentes: quomodo Ecclesiam Constantinopolitanam disponit comprimere, qui ejus consuetudines per omnia sequitur? Cui cum dicerem: Quas consuetudines sequimur? respondit: Quia Alleluja dici ad Missas extra Pentecostes tempora fecistis: Quia subdiaconos spoliatos procedere: Quia Kyrie eleison dici: Quia orationem Dominicam mox post canonem dici statuistis. Cui ego respondi; Quia in nullo eorum aliam Ecclesiam secuti sumus. Nam ut Alleluja hic diceretur, de Hierosolymorum Ecclesia ex beati Hieronymi traditione, tempore beatæ memoriæ Damasi Papæ traditur tractum. Et ideo magis in hac sede illam consuetudinem amputavimus, quæ hic a Græcis fuerat tradita.

(c) Greg.
l. 7. ep. 64.
Ind. 2. edi.
Rom.
De ritibus & vocibus a Græcis acceptis.

Quod enim contigeret sæpe Græcos homines Ecclesiam Romanam habere Pontifices, ab eisdem aliqua ex Græcorum ritibus illata in eam fuisse creduntur. Sed pergit: *Subdiaconos autem ut spoliatos procedere facerem, antiqua consuetudo Ecclesiæ fuit. Sed quia placuit cuidam nostro Pontifici, nescio cui, qui eos vestitos procedere præcepit: nam vestræ Ecclesiæ numquid traditionem a Græcis acceperunt? Unde habent ergo hodie, ut subdiaconi lineis in tunicis procedant, nisi quia hoc a matre sua Romana Ecclesia perceperunt? Kyrie eleison autem nos neque diximus, neque dicimus sicut a Græcis dicitur. Quia in Græcis simul omnes dicunt: apud nos autem a clericis dicitur, & a populo respondetur, & totidem vicibus etiam Christe eleison dicitur, quod apud Græcos nullo modo dicitur. In quotidianis autem Missis alia quæ dici solent, tacemus: tantummodo Kyrie eleison, & Christe eleison dicimus, ut in his deprecationis vocibus paulo diutius occupemur.*

XX.

M m m m 2 Ora.

tiam ipsius. Qua de re legenda Epistola Marcæ Archiepiscopi Parisiensis ad Lucam Dacherium, liber 7. Tom. I. Arnaldi Doctoris Parisiensis De perpetua fide Catholice Ecclesiæ circa Eucharistiam cap. 2. & Natalis Alexander in sexto Ecclesiæ sæculo cap. 4. part. 13. ubi Anastasii Sinaitæ mens egregie explicatur.

Oratio de Sacra Synaxi, & Expositio in Psalmum sextum, quæ a Baronio tribuuntur Anastasio Sinaitæ Episcopo Antiocheno, sunt Anastasio Sinaita Monachi, & Notis illustrantur a Com,

VI.

Orationem vero Dominicam idcirco mox post precem dicimus, quia mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecrarent. At quæ Gregorius affert ex Apostolorum traditione, quod ad ipsam solummodo orationem Dominicam conficeretur Eucharistia, magnam potuissent dubitationem afferre, & quærentibus nondum in scirpo, oblatrandi occasionem dare, nisi eadem ex iis quæ idem hic Gregorius subdit, elucidarentur. Dum enim ait, dici ipsam orationem Dominicam super Christi corpus & sanguinem, indicat evidenter non orationem Dominica consecratum ab Apostolis corpus & sanguinem Christi, sed super ipsum jam consecratum dici consuetam, ex quorum traditione id ipsum hætenus Romana servaret Ecclesia. Subdit enim: Et valde mihi inconveniens visum est, ut precem, quam Scholasticus composuerat, super oblationem diceremus; & ipsam traditionem, quam Redemptor noster composuit, super ejus corpus & sanguinem non diceremus.

Verborum S. Gregor. verus sensus.

XXI.

Sic igitur quod dixit: *Apostolorum mos fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecrarent*: perspicue intellexit, nihil aliud miscuisse, sed ea consummasse, perfecisseque sacrificium ipsum, Missæ scilicet partem illam, quæ Oblatio dicitur, vel Liturgia: aliter enim ea posse intelligi, prohibent quæ Gregorius subdit, nimirum, dici ipsam Dominicam orationem super Christi corpus & sanguinem jam consecratum. Potuitne vel cogitasse Gregorius, ut per orationem Dominicam fieret consecratio, qui in suo libro Sacramentorum grandiusculis reliquit expressa litteris verba ipsa Christi, quibus sacramentum conficeretur? neque alia quidem, quam quæ ab Apostolis tradita & a sanctis Patribus sunt recepta, quæ ipsa recitans S. Ambrosius ait (a): *Ante verba Christi calix est vini & aquæ plenus: ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur.* Et quæ verba Christi? nempe super panem dicta: *Hoc est corpus meum: & super calicem: Hic est sanguis meus, &c.* At si Græcos quæris, habes inter alios Chrysostomum id ipsum profitentem in homilia de prodicione Judæ: si vero recentiores Latinos, est S. Cæsarius Arelatensis Episcopus, qui hujus sæculi exordio in Ecclesia Dei miro splendore claruit: ipse enim in homilia septima de Paschate ista

(a) Ambr. de Sacram. 4. 4. 6. 5.

PAGIUS

Alia opuscula Anastasii Sinaitæ & Anastasii Senioris Ep. Antioch.

Combesisio Tomo 2. Bibliothecæ Græco-Latinæ Sanctorum Patrum. Refert ibidem Combesisius, Orationes tres Anastasii Archiepiscopi Antiochia. Prior est de Annuntiatione Beatissima Virginis; sicuti & secunda, tertia vero de Transfiguratione Domini nostri Jesu Christi. Præterea Colonienfes Veterum Patrum Bibliothecæ inse-

ait: *Recedat ergo omne infidelitatis ambiguum: quandoquidem qui auctor est muneris, ipse etiam testis est veritatis. Nam invisibilis Sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis, & sanguinis sui verbi sui secreta potestate convertit, ita dicens: Accipite & edite: hoc est corpus meum. Et sanctificatione repetita: Accipite, & bibite: hic est sanguis meus, &c.* Hæc ex pluribus, quod obiter de his agendum incidit ob elucidationem verborum S. Gregorii, qui in eadem epistola ista subiicit: *De Constantinopolitana Ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet sedi Apostolicæ esse subjectam? Quod & piissimus dominus Imperator, & frater noster Eusebius * ejusdem civitatis Episcopus assidue profitentur.* At ubi legitur, Eusebius, restituendum est, Cyriacus, ex iis quæ superius eadem Indictione sunt dicta. Sed accipe qualem ad omnem tollendam invidiam ad suam epistolam idem S. Gregorius apposuit colophonem: *Si quid inquit, boni vel ipsa Constantinopolitana scilicet, vel altera ecclesia habet: ego & minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus est enim, qui in eo se primum existimat, ut bona quæ viderit, discedere contemnat.* Id quidem Gregorius & alii etiam Romani Pontifices sunt professi: quibus plane intelligas eos quam maxime a fastu fuisse alienos.

Scriptit (b) idem hoc anno ad præcipuos Galliarum Episcopos, jubens ab ipsis Synodum congregari, necnon (c) etiam ad Brunichildem Reginam Francorum, sollicitè admonens, ut Simonia & alia nefanda crimina corrigi deberent: de iisdem quoque Theodobertum atque Theodoricum Francorum Reges admonuit: Scriptit hæc omnia, deditque ea perferenda Cyriaco Abbati, quem Synodo ab eisdem celebrandæ interesse præcepit.

Porro eundem Cyriacum etiam transire Gregorius voluit in Hispanias, ut ubi ipse præsens esse non posset, per suos adesset. Commendavit autem eum (d) Claudio viro illustri: Hic ille Claudius, de quo apud Isidorum honorificentissima habetur mentio: per ipsum enim, Recaredum magna clade vicisse Francos bellum inferentes Gothis confidentibus in Gallia Narbonensi affirmat, de quo actum est superius. Cujus viri adeo Regi fidelis, & adversus hostes strenui,

at-

ruerunt Orationes quinque dogmaticas Anastasii Sinaitæ, quæ scæus sunt Anastasii Senioris Episcopi Antiocheni; extant enim MSS. in Bibliotheca Cæsarea, ut refert Lambecius Tomo 7. Commentariorum de eadem Bibliotheca pag. 167. sub nomine Αναστασιου Ἐπισκόπου Αντιοχείας, &c. Ubi Anastasius non dicitur Sinaitæ, sed tantum

* Cyriacus

Rom. Ecclesia imitari non dedignatur minores Ecclesias.

(b) Greg. l. 7. ep. 111. Ind. 2. & ep. 112. 113. 114. edit. Rom. (c) Greg. l. 7. ep. 115. 116. Ind. 2. edit. Rom.

(d) Greg. l. 7. ep. 125. Ind. 2. Rom. edit.

atque (quod excellit hæc omnia) erga Deum maxime pii, hic ex Gregorii litteris (a) remaneat perpetuo permansura erecta gloriæ columna ; quæ sic se habent :

(a) Eadem ep. 125. Ind. 2.

XXII. Claudius vir insignis.

Quia unguenti more bonorum fragrat opinio, vestræ gloriæ de Occidentalibus partibus bucusque odor tetendit. Cujus profecto auræ suavitate respersus, multum, fateor, quem nesciebam dilexi, atque intra sinum cordis amoris manu rapui: nec jam eum nesciens diligebam, ejus bona cognoveram. Qui enim mihi magna intentione notus, sed corporis visione manet incognitus, de eo proculdubio veraciter dicere possum, quia personam illius scio, sed domum nescio. Magna autem vestræ laudis datur assertio, quod excellenti Gothorum Regi vestra gloria sedulo adberere perhibetur: quia dum malis boni semper displiceant, bonos vos esse certum est, qui bono placuistis. Propterea debitum salutationis alloquium solvens, opto vos in his quæ cœpistis, exerceri: ut in vobis compleatur veridica Salomonis illa sententia, quæ ait (b) : Justorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem. Nunc enim cum lux nobis veritatis insulget, cum sese regni celestis suavitas mentibus aperit, jam quidem dies est, sed adhuc perfectus non est. Tunc enim dies perfectus erit, quando jam quicquam de nocte peccati in mente nostra non erit. Vos autem usque ad perfectum diem crescite, ut quousque patria æterna videatur, bonorum hic operum augmenta dilatentur: quatenus tanto post in retributione major sit fructus muneris, quanto nunc studium creverit laboris. Præterea dilectissimum filium nostrum Cyriacum, monasterii nostri Patrem, vestræ gloriæ commendamus: ut peractis quæ ei injuncta sunt, nulla illum remeandi mora præpediat. Omnipotens Deus celestis vos brachii protectione tueatur, & nunc gloriosos inter homines, & post longa annorum curricula inter Angelos esse concedat. Hucusque, ex Gregorio de Claudio monumentum, quem trecentis militibus superasse Francorum exercitum sexaginta millium, superius certa assertione demonstratum est.

(b) Prov. 4.

XXIII.

Quod ad Cyriacum Abbatem tum in Gallias tum in Hispanias missum pertinet: idem agere in Hispaniis, quod in

in Galliis, a S. Gregorio justus videtur, nempe ut ad extirpandam ubique Simoniacam hæresim cogeret Episcoporum Concilia. Equidem secundum argumentum epistolarum sancti Gregorii ad Episcopos atque Reges Francorum, & admonitiones ejusdem de Synodo in Galliis convocanda, celebratum habetur Barcinone in Hispania Concilium hoc anno Kalend. Novembris, Æra nimirum sexcentesima trigesima septima, anno decimo quarto Reccaredi Regis: cujus quatuor cum extent canones, duo adversus Simoniacum scelus sanciti esse noscuntur, tertius vero adversus laicorum ordinationes, ne promoveantur ad ordines Ecclesiasticos prætermisso tempore a canonicis antiquis præscripto: adeo ut neque in his obediretur epistolis regiis id suadentibus, non pareret plebs, nec consentirent Episcopi. Ista eadem omnia Gregorium admonuisse Gallicanos quoque Episcopos, litteris ad eos datis eidem Abbati Cyriaco; qui eas legerit, in ipsis reperiet, sicut & in aliis datis ad Francorum Reges epistolis eidem Cyriaco, quem in Gallias, & Hispanias hoc anno a S. Gregorio Visitatorem, & correctorem morum esse missum intelligis.

Concilium Barcinonense.

Sed, & quod rursus ad Barcinonense Concilium spectat: cum Hispaniarum Episcopi vehementer hoc anno a S. Gregorio objurgatos audissent Primatem Galliarum Virgilium Arelatensem Episcopum, atque Syagrium Augustodunensem, quod immane facinus reliquissent inultum: illud ne in Hispaniis accideret aliquando, novo canone Patres in Concilio congregati studuerunt, statuentes hæc quæ sequuntur (c), totum id curante Cyriaco:

(c) Conc. Barcinon. c. 4.

Pari etiam consideratione sancientes, ut si qua virgo propria voluntate, abiecta laicali veste, devotarum more induta, castitatem servare promiserit, vel si quæ hominum utriusque sexus pœnitentiæ benedictionem expetendo a sacerdote perceperint, & ad terrena connubia sponte transferint, aut violenter abstractæ feminæ a pudicitia violatore se sequestrare noluerint: utique ab ecclesiarum liminibus expulsi, ita ab omnium Catholicorum communione sint separati, ut nulla prorsus eis vel colloquii consolatio sit relicta. Hæc Patres: cujus sancienda se-

PAGIUS

tum Episcopus Antiochenus. Et tamen Lambecius titulum illarum Orationum in linguam Latinam vertens, vulgari errore occupatus, in versione sua eum *Sinaitam* appellat, sicuti & quando mentionem facit Opusculorum ejusdem Anastasii Episcopi Antiocheni, quæ ibidem manuscripta habentur, nomen *Sinaitæ* versioni suæ semper inferit; cum tamen ex illorum Opu-

sculorum titulis, in quibus Anastasius dicitur tantum Episcopus Antiochenus, manifeste pateat, *Sinaitæ* cognomen non nisi per errorem illi attributum fuisse. Super sunt varia Manuscripta Græca in variis Bibliothecis sub nomine *Anastasio Sinaitæ*, vel Anastasio Episcopi Antiocheni, de quibus hic agendi locus non est.

Ad num. XXIII. & seq. Concilium Barcinonense.

VII.

(a) Greg. I.
7. ep. 120.
Ind. 2. e-
dit. Rom.
XXIV.

* quon-
dam

In Sya-
griam ad-
missum
facinus.

XXV.
Reccare-
dus mune-
ra mittit
ad S. Pe-
trum.

(b) Greg. I.
7. ep. 126.
Ind. 2.

(c) Prov.
35.

(d) Genes.
4.

severæ legis (ut diximus) scandalum. Galliarum visum est occasionem dedisse. Qualenam autem id fuerit, ex epistola data a S. Gregorio ad Virgilium Arelatensem & Syagrium Augustodunensem Episcopos apparet his verbis (a):

Commisisti officii qualitas me, fratres carissimi, in vocem cogit doloris erumpere. Et infra: Pervenit autem ad nos, Sygriam quamdam * vitam religiosam mutatis etiam vestibus assecutam, posteaque marito violenter esse (quod dici iniquum est) sociatam, & nullo vos in ejus defensione dolore permotos. Quod si ita est, vehementius ingemisco, ne apud omnipotentem Dominum (quod absit) mercenarii officium, & non pastoris meritum habeatis, quippe qui in ore lupi ovem laniandam sine certamine reliquistis. Quid enim dicturi, quamve rationem futuro estis Judici reddituri, quos stupri scortatio non commovit? quos ad defendendum favor nequaquam religiosi habitus excitavit? quos ad tutandam pudicitiae integritatem sacerdotalis consideratio non erexit? Vel nunc ergo neglectus ad memoriam redeat, hujus recordatio culpæ sollicitet, &c. Ex aliena ergo culpa redditi cautiores Hispaniarum Episcopi qui interfuerunt Concilio Barcinonensi numero duodecim, ipsum quem recensuimus canonem sancivere, monente (ut par est credere) Cyriaco Abbate misso in Hispanias a sancto Gregorio monitore.

Quo pariter anno Indictionis secundæ reperitur Rex Hispaniæ religiosissimus Reccaredus delegisse viros valde pios Abbates, eosque Romam misisse ad limina Apostolorum: quibus munera dedit S. Petro Apostolo offerenda. Mentio de hac legatione habetur in litteris S. Gregorii ad ipsum Regem hoc anno redditus, in quibus inter alia ista habet (b): *Beatus vero Petrus Apostolorum princeps quam libenter munera excellentiæ vestræ susceperit, ipsa cunctis liquido vita vestra testatur. Scriptum quippe est (c): Vota justorum placabilia. Neque enim in omnipotentis Dei judicio, quid datur, sed a quo datur, aspicitur: Hinc est enim quod scriptum est: (d) Respexit Deus ad Abel & ad munera ejus, ad Cain autem & ad munera ejus non respexit. Dicturus quippe, quia Dominus respexit ad munera, præmisit sollicitate, quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens a muneribus, sed munera ab offerente placuerunt? Vestra itaque oblatio*

quam sit grata, ostenditis, qui daturi aurum, prius ex conversione gentis subditæ animarum munera dedistis. Quod vero transmisso Abbatibus, qui oblationem vestram beato Petro Apostolo deferebant, vi maris dicitis fatigatos ex ipso itinere ad Hispanias remeasse: non munera vestra repulsa sunt, quæ postmodum pervenerunt, sed eorum qui transmissi fuerant, constantia est probata, an scirent sancto desiderio objecta pericula vincere, & in fatigatione corporis mente minime lassari. Adversitas enim quæ bonis votis obiicitur, probatio virtutis est, non iudicium reprobationis, &c.

Quæ autem idem Gregorius ad religiosissimum Regem post præclaras de conversa opere ipsius gente Gothorum laudes, postque saluberrimas de cavendis diaboli fallaciis admonitiones litteris scriptas, se ad eundem Regem munera mittere dicat; accipe: *Clavim, inquit, parvulam a sacratissimo B. Petri Apostoli corpore vobis pro ejus benedictione transmissimus, in qua inest ferrum de catenis ejus inclusum, ut quod collum illius ad martyrium ligaverat, vestrum ab omnibus peccatis solvat. Crucem quoque dedi lateri præsentium vobis offerendam, in qua lignum Dominicæ Crucis inest, & capilli beati Joannis Baptiste: ex qua semper solatium nostri Salvatoris per intercessionem præcursoris ejus habeatis. Et in fine epistolæ: Præterea transmissimus clavim aliam a sacratissimo B. Petri Apostoli corpore, quæ cum digno honore reposita quæque apud vos invenerit, benedicendo multiplicet.*

Dedit præterea eodem tempore eidem nuncio sanctus Gregorius litteras (e) ad sanctum Leandrum Hispalensem Episcopum, a quo prius acceperat, misitque ad eum pallium. Laborabat æque Leander atque Gregorius tunc podagra, ut ipse in eadem testatur epistola. Certe quidem si numerandos suscipias sanctitate celebres homines, qui podagræ morbo afflictati sunt, copiosum conficies catalogum, quo redarguas eos qui voluptuosos ex podagræ doloribus arguunt homines. Ad finem vero epistolæ idem hæc habet: *Ego autem quanta occupatione deprimor & debilitate, brevis attestatur epistola, in qua ei quem multum diligo, parum loquor. Circa autem hanc videtur scripsisse epistolam, paulo ante videlicet Indictionem tertiam inchoatam: quo tempore datis ad Italicam Patriciam (de qua superius) litteris, docet gra-*

XXVI.
Munera a
S. Greg.
missa ad
Regem
Hisp.

(e) Greg. I.
7. ep. 125.
Ind. 2.
Rom. edit.

PAGIUS nense habitum die Kalendarum Novembris, anno feliciter XIV. Regni Christianissimi & piissimi Domini Reccaredi Regis, ut dicitur in Præfatione ejusdem Concilii, ubi nulla Eræ Hi-

spanicæ mentio. Celebratum illud adversus Simoniacos, ut apud Baronium videre est.

Vide gesta hoc anno Romanos inter & Avaros initio anni sequentis.

gravem morbum infestasse Urbem, cum & Africam pariter morbo vastari nunciatum est, necnon Orientem atque alios etiam populos malis iisdem perurgeri. Sed de seipso primum accipe ex verbis ipsius (a): Peccatis, inquit, meis exigentibus ecce jam undecim menses sunt, quod valde rarum est, si de lecto surgere aliquando potuero: tantis enim podagræ, tantisque molestiarum doloribus premor, ut vita mea mihi gravissima pœna sit. Quotidie enim in dolore deficio, & mortis remedium expectando suspiro. In clero vere hujus urbis & populo tanti februm languores irruerunt, ut pene nullus liber, nullus servus remanserit, qui esse idoneus ad aliquod officium vel ministerium possit. De vicinis autem urbibus strages quotidie mortalitatis nobis nunciantur. Africa autem qualiter mortalitate & languoribus vastetur, quanto viciniore estis, tanto credo quod subtilius cognovistis. De Oriente vero qui veniunt, graviores desolationes nunciant. His consolatur ipse ægrotantem Patriciam Romanam, quam bella Italiam vastantia una cum suis Siciliam incolere insulam suaserunt. Ad finem autem epistolæ hæc Gregorius. *Dulcissimas filias meas domnam Barbaram & domnam Antoniam meo peto vice salutari.* Quod vero moris fuisse scimus Romanis nomina majorum ad posterum propagari; quod de Italicæ ipsius nomine diximus, idem dicendum pariter de Barbara: habes enim apud Ennodium Ticinensem laudatissimam Romanam mulierem æque dictam nomine Barbaram, ad quam plures ipse dedit epistolas.

XXVII.
Magis laborat cum magis ægrotat Gregor.

Audisti Gregorium undecim jam menses ægritudinibus afflictatum atque prope consumptum: & tamen nihil remisisse negotiorum Ecclesiasticorum liquet: quod hoc anno datæ ab eo epistolæ docent; immo (quod magis mireris) nullus est annus, in quo scriptæ ab eo plures reperiantur epistolæ, & negotia majora pertractata: ut quem decumbentem in lecto vidisti, eundem epistolis suis veluti alitem pennis ferri, orbemque Christianum lustrare, verbis instituire, ac disciplina corrigere sentias. Quem vero hic scribentem hoc anno audis, mensibus undecim se morbo detentum, non putes esse ipso solutum & redditum sanitati: sed perseverare adhuc ægritudinem eadem dem biennio, ipse testatur in epistola ad Eulogium Alexandrinum Episcopum anno sequenti, ubi ait (b): *Ecce enim jam biennium pene expletur, quo lectulo teneor, tantisque podagræ doloribus affligor, ut vix in diebus festis usque ad horarum trium spatium surgere valeam, Misarumque solemnia celebrare. Mox autem cum gravi compellor dolore decumbere, ut cruciatum meum possim interrumpente*

(b) Greg.
lib. 8. ep.
35. Ind. 3.

gemitu tolerare. Qui dolor interdum mihi lentus est, interdum nimius: sed neque ita lentus, ut recedat, neque, ita nimius, ut interficiat. Unde fit, ut qui quotidie in morte sum, quotidie repellar a morte: nec mirum, quia peccator gravis, talis corruptionis carcere diu teneor inclusus. Unde compellor exclamare (c): Educ de carcere (c) Psal. animam meam ad confitendum nomini tuo. 141. Hæc ipse. Sed quid amplius? Ita semper ægrotum ad obitum usque ipsum perseverasse, quæ inferius dicentur, ostendent.

Quod vero ad Africanam luem spectat, audi quid idem Gregorius de ea scribat ad Dominicum Episcopum Carthaginensem, eum consolans ipse licet ægrotus & afflictus his verbis (d):

(d) Greg.
lib. 8. ep.
41. Ind. 3.
XXVIII.
Pestis depascitur Africam.

Quanta in Africanis partibus lues irruerit, jam pridem cognovimus: & quia nec Italia de hac cladis percussione est libera, geminati in nobis dolorum sunt gemitus, &c. Subdit enim quod ipse putabat (ut frequenter tum in homiliis, tum litteris inculcare consuevit) mundi finem imminere: tot enim plagis & tam assiduis videbat urgeri mundum, ut jam ejus finem crederet imminere. Ex quibus considerandum est, quot tantisque Pater sanctissimus perfringeretur angustiis; inter quas eo sollicitius prospicere omnium saluti curabat, quo omnium finem propinquum adesse putabat. Hinc ipse ad eundem Carthaginensem Episcopum scribens, qualiter se gerere deberet ejusmodi luis tempore, admonet, non quidem ut saluti suæ consulens derelinquat gregem, sed ut pro eo vitam exponat: *Vestra, inquit, eos lingua (sicut & credimus) magis ac magis a pravi operis perpetratione coerceat, bonorum præmia, malorum pœnas edisserat: ut qui bona minus diligunt, saltem mala pertimescant, & ab his se, quæ sunt plectenda, contineant. Nam inter flagella positos flagellis digna committere, contra ferientem est specialiter superbire, & sævientis acrius iracundiam irritare. Atque est primum genus dementiae, nolle quempiam a malis suis justè quiescere, & Deum injustè a sua velle ultione cessare. Sed quoniam in his divino adjutorio opus est, injunctis, dilecte frater, precibus, omnipotentis Dei clementiam exoremus, ut & nos digne ista tribuat exhibere, & populorum ad hæc operanda misericorditer corda compungat.* Hæc de his, quæ Episcopi agere debeant tempore mortalitatis. Quos vero ob privatorum diversa negotia hoc anno oportuit ipsum Gregorium labores suscipere, ex litteris ab eo hoc eodem anno ad diversos datis quemque commodius pervestigare, quam cuncta cum fastidio hic ingerere, posse putamus.

Mutata vel adjecta a BARONIO hoc Tomo his
signis   notantur ; rejecta hic vides.

A Nno Chr. 546. §. Quinam autem, *ubi nunc legitur*, Pelagio diacono, *legebatur*, Paschali diacono.

Eodem an. §. Hoc anno, *pro his verbis*, ferme viginti, *legebatur*, decem & octo.

Anno Chr. 548. §. Hoc anno Theudis, *ubi nunc legitur*, annos sexdecim & menses quinque, *legebatur*, annos septemdecim.

Anno Chr. 553. §. Sed ut, *ubi legitur*, centum sexaginta quinque, *legebatur*, centum sexaginta.

Anno Chr. 559. §. Ad postremum, *ubi nunc legitur*, mensis Junii, *legebatur*, mensis Julii.

Eodem an. §. Quod autem, *pro sexagesimo quinto*, *legebatur*, sexagesimo quarto.

Anno Chr. 563. §. Erat utraque pars, *pro his verbis*, altera vero Gajanitarum sive Aphthard, *legebatur*, sive Gajanitarum, altera vero.

Anno Chr. 573. §. Quod vero, *post ea verba*, Gregorius suo profecutus est stylo, *legebatur*, verum cognoscitur memoria lapsus, dum ad tempora Theodibaldi Regis id refert ; nam longe post Theodibaldi obitum superstitem fuisse Gallum, tum ex Actis Conciliorum quibus Gallus interfuit, tum ex iis, quæ de eodem Gallo ipse Gregorius scripsit, apparet.

Anno Chr. 577. *in princip.* *ubi nunc legitur*, menses duos dies quindecim, *legebatur*, mensem unum dies viginti octo.

Anno Chr. 583. §. Hoc item anno, *pro Childeberti*, *legebatur*, Sigeberti.

Anno Chr. 587. §. Cum hæc, *post ea verba*, Episcopum Theffalonicensem, *hæc interposita legebantur*, (ut dictum est).

Anno Chr. 590. §. Quorum verborum, *pro his verbis*, Justino calumniam passum, *legebatur*, Justiniano hæresim promulgare satagenti.

Anno Chr. 591. §. Qui igitur, *ubi nunc legitur*, sexto Mauriti anno, *legebatur*, septimo.

Anno Chr. 592. *in princip.* *ubi legitur*, sextus finiens, *legebatur*, septimus finiens.

Anno Chr. 593. §. Gratias ago, *ubi legitur*, suo loco collocata, *legebatur tantum*, suo loco. Et *inferius pro recitanda*, *legebatur*, reponenda.

Anno Chr. 594. *in princip.* *ubi nunc legitur*, octavus absolvitur, *legebatur*, nonus absolvitur.

Eodem an. §. Moritur, *pro his verbis*, Etenim sequenti anno, *legebatur*, Etenim præsentis anno.

I N D E X

I N T O M U M D E C I M U M

A N N A L I U M E C C L E S I A S T I C O R U M

B A R O N I I.

*Nota Numeralis communis Annum Christi: Romana
vero Numerum Marginalem significat.*

A

- Bari prohibentur a Justino, ne irrumpant in fines Romanorum, 567. II. Ad Danubium veniunt, & vincunt Romanos, 574. I.
- Abbati male ab Ariano tradito Deus præsto est, 583. XXXVIII.
- Abbas non assumendus ex clero, 593. XLV.
- Abbates custodiant detrusos ad poenitentiam in monasterium, 598. XXXI.
- Abbates sæpe admonet S. Gregorius, 592. XVI.
- Ablavius secutus est Justinianum errantem & luit poenas, 564. VIII.
- Acacius vir superbus mittitur a Justino Imperatore ad Marcianum Ducem exercitus, 574. III. Spoliat dignitate Marcianum Ducem exercitus, *ibid.*
- Acclamations populoꝝ in reditu Eutychie Episcopi Constantinopolitani, 578. VIII.
- Acclamations cum Dei laudibus in Toletana Synodo tertia, 589. XXXIII.
- Acephali excommunicantur a Vigilio Papa, 547. XLIX. Miraculo convicti, 548. XIX.
- Achilles Status Lusitanus Latinitati tradidit homiliam Anastasii Sinaitæ de Sacra Sinaxi, 599. XI.
- Acta quintæ Synodi Constantinopolitanæ corrupta, 553. XXIX.
- Acta post quintam Synodum, 553. CCXLVIII.
- Acta Toletanæ Synodi, 589. XXIII. XXIX.
- Actiones quintæ Synodi octo, 553. XXX.
- Actio prima Synodi Parisiensis in causa Prætextati Episcopi, 580. XIII.
- Secundæ, 580. XVIII.
- Tertia, 580. XX.
- Actio Synodaliū quæ ratio habenda, 546. XXXI.
- Adarmanes Dux exercitus Cosrhois Regis, 574. II. Res Romanorum depopulatus est, 574. III. Male tractaverat populos, 578. V. Ejus gesta retractavit Tiberius Imperator, *ibid.* Præstantissimus Perfarum, 583. IV. In prælio profligatus, *ibid.*
- Addæus Senator clarissimus Urbis Præfectus, sed scelestus securi percussus, 567. IV. Moritur iusto Dei iudicio, 578. XII.
- Adæ anima in peccato mortua, 595. LVI.
- Adeodatus Episc. in Numidia, 593. XXIX.
- Adilberga non Berta dicta Regina Anglorum, 597. XXVII.
- Adventus Natalis Domini unde fluxerit, 582. XII.
- Adovaldus Filius Theodolindæ Reginæ Longobardorum baptizatus a Secundino Abbate, 599. XV.
- Adversa Romanam Ecclesiam non lædunt, 555. III.
- Adulatio interdum regnat apud Episcopos cum Principibus, 580. XVI.
- Adulatio dementat Principes, 546. XLIV.
- ad Adovvaldum, & ad ejus matrem Theodolindam Longobardorum Reginam misit exemplaria Quintæ Synodi S. Gregorius Papa, 554. VIII.
- Ædificia in Cælo quomodo crescant, 590. XX.
- Ægidius Rhemensis Episcopus, 594. XXVII.
- Æmiliana virgo dicata Deo, amita S. Gregorii, 581. IV.
- Æmilianus Episcopus Germiorum, 598. XXV.
- Æqualitas Filii cum Patre probatur multis argumentis, 583. XLIII.
- Æs alienum Justiniani dissolvitur a Justino, 565. XIX.
- Ætherius Antiochiæ curator moritur iusto Dei iudicio, 578. XII. Constitetur se instituisse venenum pro Justino, 567. IV. Ei caput abscinditur, *ibid.* Vitiis plenus, *ibid.* In omnibus ita male tractatus, sicut ipse male tractaverat S. Eutyrium, 567. VI.
- Ætherius Episcopus calumniis oppressus suscipitur a Guntheramno Rege, 587. XXXV.
- Ætherius Episcopus Lugdunensis, 596. XI.
- Ætherius Ep. interfuit cum aliis Concilio Pictaviensi, 593. LXVI.
- Æthesis fluvijs exundavit, & in Ecclesiam S. Zenonis ingredi non potuit, 589. LVI.
- Ætius Archidiaconus Parisiensis loquitur pro veritate, 580. XIV.
- Afflictio reddit interdum homines insanos, 575. XIII.
- Afflictio etiam interdum homines occidit, 579. VIII.
- Afflictis succurrit Deus in tribulationibus, 566. XLII.
- ab Afflictionibus liberat Deus Sanctos suos, 578. VII. & *segg.*
- in Afflictionibus interdum homines prosperi redduntur, 579. XXIX.
- Africa repleta Ariana hæresi a barbaris, 585. XXI.
- Africa peste laborat, 599. XXVIII.

- in Africanos Episcopos sævit Justinianus, 553. CCXVIII.
- Africanos Episcopos armat Pelagius contra decretum Justiniani, 546. L.
- Africani Episcopi Justiniano Imperatori resistunt, *ibid.*
- Africana Ecclesia adhuc infestata a Donatistis, 594. VI.
- Africana Ecclesia valde collapsa, 596. XIV.
- Africana Ecclesia a Romana sumpfit exordium, 598. XIII.
- Africanæ Ecclesiæ intendit S. Gregorius Papa, 597. XVI.
- Agapes in dedicationibus Ecclesiarum in usu, 591. XXVI.
- in Agathensi urbe sunt reliquæ S. Andreae, 583. XLVII. In ea erat Præfectus Gomacharius Comes Arianus, *ibid.*
- S. Agathæ in Suburra Ecclesia bonis locupletata, 594. XIX. Dedicata a S. Gregorio Papa, 591. LI. Ejus bona, 591. LIII.
- Agathias emendandus de annis Cosrhois Regis, 579. III. Ejus sententia de obitu Cosrhois Regis ex animi mœrore, 579. VIII.
- Agathon Papa ad Heraclium & Tiberium Imperatores Justinianum laudat, 565. III.
- Agatho Episcopus Liparitanus privatus, 593. LI.
- Agilanes Arianus legatus Leuvigildi Regis ad Chilpericum provocat ad disputandum Gregorium Turonensem, 583. XLII. Argumentatur adversus æqualitatem Trinitatis, 583. XLIII. Confunditur a Gregorio Turonensi, *ib.* Rursum interrogat Gregorium, *ibid.* Infirmirate debilitatus convertitur, 583. XLVI.
- Agilulphus Rex Longobardorum, idem Paulus dictus, 590. L. Nominatus & Ago, 591. XLIX.
- Agilulphus propensus ad pacem visus, 591. XLIX.
- Agilulphus rupta pace irruit in Urbem, 595. I. Obsedit eam, *ibid.*
- Agilulphus sævit in Romanos, 595. XXIII.
- Agilulphus pacem concedit S. Gregorio ad breve tempus, 598. VIII.
- Agilulphus rursus pacem componit ad duos annos, 590. I.
- Agnellus Episc. Tridentinus missus in Gallias pro redemptione captivorum, 590. L.
- Agnetem Abbatissam commoat Fortunatus S. Martino, 583. XXXI.
- Agnes soror Radegundis constituitur Abbatissa, 500. XXX.
- S. Agricola Episcopus Cabilonensis laudatur a Venantio, 552. XXV. Moritur, 583. LVII. Fuit filius Agricolæ senioris æque Sancti, *ibidem.* Judicat Chilpericum Regem, 587. XXXIV.
- Agricolis libere sivit, agros colere Totilas Rex Gothorum, 546. VII.
- Agricola Episc. in Gallia, 593. LXVII.
- Agrigentina Ecclesia alteri commissa Episcopo, 594. XVIII.
- Agrippinus Episcopus in Gallia, 598. XXXI.
- Agritius Patricius ad quem scribit S. Gregorius Papa, 596. XII.
- Alani impleverunt Ariana hæresi Italiam, 585. XII.
- Alaxa apostata magnum damnum intulit Ecclesiæ Catholicæ, 560. VI. Tenuit Regnum Gallicæ in Hispania annis decem, *ibid.*
- Albanensis Ecclesia orbata pastore vacans, 592. XVII.
- Alboinus Rex Longobardorum e Pannonia ingreditur in Italiam, 568. I. Chlotofuindam filiam Clotarii ducit in uxorem, 568. III. Junctus foedere Hunnis, 568. IV. Plures barbaros auxiliares nactus est, *ibid.* Mitis videri cupit, 568. V. Liguriam ingreditur, 570. IX. Omnia invasit usque ad Tusciam præter Romam & Ravennam, 570. XII. Cepit Ticiensem civitatem multo tempore obsessam, 571. I. Ei paratur mors a Rosimunda coniuge, *ibid.* Occiditur, 571. III.
- Alchima clarissima femina, 566. XIX. Indulset Apollinari viro suo, ut crearetur Episcopus, *ibid.* Se confert ad construenda templa sanctis Martyribus, *ibid.*
- Alemundarus barbarorum Scenitarum Dux Mauritium prodidit, 583. V.
- Alemanni cum Francis invadunt Italiam, 555. XII. Diripiunt templa & deformant, 555. XIII. Dant pœnas patratorem scelerum, 555. XIV.
- Alexandria terræmotu contremuit, 553. CCXLIX. Ad eam transportatur Justinus Dux, 567. III.
- Alexander Episc. Melitensis subscripsit Constituto Vigillii Papæ, 553. CCIX.
- Alexander Diospolis Thraciæ masculorum corruptor a Justiniano punitur, 558. V.
- ab Alexandrino Patriarcha subtrahit Rubensis, & Beryllensis Metropolitani, 553. CCXLV.
- Alexandrino Episcopo subiecta Ecclesia Constantinopolitana, 595. XX.
- Alexandrini hæretici ab Eulogio conversi ad fidem Catholicam, 598. I.
- Alimenta præstanda Episcop. sede privatis, 593. LI.
- Alleluia cantabatur in funere fidelium defunctorum, 590. XXXIX.
- in Altari præcipitur ut asservetur Eucharistia, sed non inter imagines, 570. XIV.
- Altaria plura in una ecclesia, 596. XV.
- Amaseam deportatur Eutychius Episcopus, 564. XVI.
- Amaseæ multa miracula edita a S. Eutychio, 564. XIX.
- Amaseam confugiunt Christiani ad S. Eutychium, 564. XXVII.
- Amasobii dicti Abari, 567. II.
- Ambrosius Episc. Theodosium castigavit, 547. XXXV.
- Ameria civitas a Longobardis capta, 595. I.
- Amos Episcopus Jerosolymorum electus, 595. LXVIII.
- in Amphiteatro exponebantur bestiis præstigiatores, 580. IV.
- Ampliatius ordinatus Catanæ presbyter a Vigillio Papa Romam mittitur, 546. LX.
- Anachoretis locum aptum adinvenit Cassiodorus, 562. X.
- Anastasia uxor Tiberii Imperatoris ab ipso vocatur Augusta, 582. V. Peperit Tiberio duas filias, *ibid.*
- Anastasia affinis Justiniani Imp. 595. LII.
- Anastasiopolis sub Ancyra Galatiæ, 590. LV.
- Anastasi errores de Vigilio Papa refelluntur, 552. XVI.
- Anastasius, cognomento Sinaita, fit Episcopus Antiochenus, 561. I. Ejus sententiam expectabant Orthodoxi de edicto Justiniani Imperatoris, 563. IX. Erat vir sanctus, doctus, ac prudens, 563. X. Eum velut turrini oppugnare conatur Justinianus, *ibid.* Repugnat Justiniano Imperatori, 563. XI. Antiochenos suos in fide confirmat, 563. XII. In eum calumniæ delatæ ad Justinum Imperatorem, 572. XVI. Mittitur in exilium a Justino Imperatore, *ibid.* Restitutus a Mauritio Imperatore, *ibid.* In ejus locum substituitur Gregorius Episcopus Antiochenus, 572. XVII.
- Anastasio dat litteras Aurelianus Episcopus ad Vigillum Papam, 550. VIII.
- Anastasius Antiochenus Sinaita exul, 590. XXXII.
- Anastasius Episcopus Antiochenus Senior Sinaita dictus redit ad Sedem Antiochenam, 594. XXIX. Eidem restitutus in suam Ecclesiam gratulatur S. Gregorius Pontifex, 595. LXVII.
- Anastasius Antioch. Sinaita assertor veritatis Catholicæ

- tholicæ de processione Spiritus Sancti a Patre & Filio, 592. XLVII.
- Anastasius Antiochenus Sinaita dictus scribit ad S. Gregorium, 597. VII. Parvifacit causam tituli Universalis, *ibid.*
- Anastasius Antiochenus Sinaita monetur a S. Gregorio de causa Joannis Constantinop. Episcopi, 595. XLVIII.
- Anastasio Antiocheni Episcopi dicti Sinaitæ obitus, 599. VIII.
- Anastasio Sinaitæ scripta, 599. IX.
- Anastasio Junior mittit fidei professionem ad S. Gregorium Papam, 599. XI.
- Anastasio Junior Episcopus Antiochenus successor Sinaitæ gravia passus ab hæreticis, 597. XV.
- Anastasio Episcopi probata depositio, 595. XXXIII.
- Anathema in eos qui non recte sentiunt de sanctissima Trinitate, 546. XIX.
- Anathema in eos qui non credunt recte de Jesu Christo, *ibid.*
- Anathema in eos qui non consentunt Mariam Virginem esse Dei genitricem, 546. XXI.
- Anathema in eos qui non recte sentiunt de duabus naturis in Christo, 546. XXIII.
- Anathema in Theodorum, Nestorium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, & cæteros hæreticos, 546. XXV.
- Anathema infligitur in hæreticos etiam post mortem, 546. XXXIV.
- Anathematismi quatuordecim Justiniani Imperatoris adversus dissentientes, 546. XVIII. & seq.
- Anathematismi sexdecim Gothorum Catholicorum in Arianam impietatem, 589. XXXV.
- Anathematismi quinque Vigiliæ Papæ, 553. CLXXXIII.
- Anatolii S. R. E. diaconi studia contra decretum Justiniani de fide, 546. V.
- Anatolius Archiepiscopus Constantinopolitanus quid senserit de Iba Episc. 553. CLXXXVIII.
- Anatolius vir Consularis in terræmotu mortitur, 557. V. Injustissimus fuit, 557. VI.
- Anatolius Antiochenus impius, vir plebeius & mollis, 580. II. ad Magistratus & ad alia munera irrepsit subdole, *ibid.* Antiochiæ ætatem traduxit, *ibid.* Hostias simulacris immolabat, *ibid.* Cum Gregorio Episcopo familiaritatem confluxit, *ibid.* Deprehenditur præstigiator & infinitis involutus sceleribus, *ibid.* Eum averfata est imago Deiparæ, 580. III. Ducitur Constantinopolim, *ibid.* In eum exclamat populus Constantinopolitanus, *ibid.* Exponitur bestis, 580. IV. Ejus corpus lupi membratini devorant, 585. V. Ejus causam defendens reprehenditur a Deipara, *ibid.*
- Anatolius primatum malis artibus arripit, 595. XXIX.
- Anatolius Apocrisarius mittitur a S. Gregorio Constantinop. 597. VI.
- Ancillæ & omnes extraneæ feminæ separandæ sunt a clericis, 590. XXVI.
- Andegavenfis homo curatur oleo benedicto a S. Hospitio, 575. VI.
- Andovera Regina decipitur a Fredegunde, 583. XXVI.
- S. Andronico ædificata Ecclesia a Narfete Præfecto, 568. XIII.
- S. Andreae corpus inventum Constantinopoli, 552. XXII. Ei monasterium extruxit Romæ S. Gregorius Papa, 581. X. Ejus reliquias transfudit Constantinopoli Romam S. Gregorius, *ibid.* Ejus reliquias sunt in Agathensi urbe, 583. XLVII. Ejus brachium portatur Romam a S. Gregorio Papa, 586. XXV. Ornatum ostenditur in monasterio S. Gregorii, *ibid.*
- Andreas Episcopus Cardinalis sepultus Caietæ, 585. XV. Eius Epitaphium, *ibid.* Ejus justitia & doctrina commendatur, *ibid.* Prius presbyter Cardinalis postea fuit factus Episcopus, *ibid.* Exercuit munera veri Antistitis, *ibid.*
- Andreas Episcopus Fundanus vixit S. Gregorii tempore, 585. XVI.
- Andreas Episcopus Aquinas, *ibid.*
- Andreas presbyter Ostiensis ordinavit Pelagium Papam, 555. X.
- Andreas diaconus Aquinas fit Episcopus Aquinas, 572. II.
- Andreas mittitur a Mauritio Imperatore ad milites in Orientem, 588. II. Eum nec audire sustinent milites, *ibid.*
- Andreas Ephesini Episcopi fidei professio, 553. LII.
- Andreas Patricius educator filiorum Mauritii Imp. 597. XIII. Mittit Romam pecuniam ad S. Gregorium pro redemptione captivorum, 596. VIII. Monetur a S. Gregorio tranquillam vitam agere, 597. XIV.
- Andreas Colossensis Episcopus, vir doctus interfuit Concilio Ferrariensi, 593. XLVII.
- Andreas Nicopolitanus Episcopus, 593. XXI.
- Andreas Tarentinus Episcopus, suspensus a Gregorio Papa, 593. XXVIII. Ab eodem redargutus, 593. XLIX.
- Androginus & ejus uxor filios consequi non poterant, 564. XIX. Ad Eutychium confugiunt, & filios consequuntur, *ibid.* Eorum filii alter Petrus, alter vero Joannes, 564. XX.
- Angelus prædicit ruinam Chilperici Regis & filiorum, 580. IX.
- Angelus prædicit Tiberio Imperatori pacem, 582. V.
- Angelus apparuit S. Gallo & eum consolatur, 565. XXIX.
- Angeli auditi sunt altercari in transitu S. Radegundis Reginae, 590. XXXVII.
- Angelus super molem Hadriani visus tempore pestis, 590. XVIII.
- Angelorum superstitiosi cultores qui vetiti, 593. LVII.
- Angelus Notarius Ecclesie Carthag. 562. V.
- Angli Angeli dicti a S. Gregorio Papa, 595. LXXIII.
- Angli captivi instituti fide Christiana a S. Gregorio, 595. LXXII.
- Anglorum conversio per S. Gregorium quando cœpta, 596. IX.
- Angli Novatores hæretici ab auctore redarguntur, 597. XXIII.
- Anglicanæ Ecclesie cunabula divinis chrismatibus abundantia, 597. XXIV.
- in Angustiis quæ sit consolatio, 557. VI.
- ab Angustiis liberat Deus sanctos suos, 578. IX. & seq.
- in Angustiis homines boni prosperi efficiuntur, 579. XXIX.
- de Anima fabulæ Platonis & Philosophorum, 553. CCXLI.
- de Anima liber compositus a Cassiodoro, 562. XVIII.
- Animi moeror interdum homines interficit, 579. LXVIII.
- in Anienis fluminis ponte monumentum Narfete, 565. XI.
- Annus cruentus nece nobilium, 567. I.
- Annales ubi elaborati & recitati, pag. 488.
- Annulum ignitum sustinet palma Catholicus, & ei non nocet, 583. XLI.
- Antharit creatur Rex a Longobardis, 585. I. Cognominatur Flavius *ibid.* Stupet miraculo clavis S. Petri, 585. IV. Aliam clavem auream fecit S. Petri, *ibid.* Idem Aptacharius dictus, 590. L. Clavem auream mittit Romam ad S. Petrum, 597. XIV. Favet Arianis, *ibid.* Edictum promulgat ut Longobardi baptizentur ab Arianis, *ibid.* Dat pœnas impietatis, *ibid.*

- Anthemius subdiaconus curat patrimonium S. Ecclesiæ, 591. III.
 Antiochenos confirmat in fide Anastasius, 563. X.
 Antiochenus populus luit pœnas de persecutio-
 ne mota in suum Episcopum, 587. XXIII.
 Antiochenorum Episcoporum adhiberi solita in
 litteris salutatio, 595. LXVII.
 Antiochena Ecclesia ab hæreticis infestata,
 597. XV.
 Antiochia adducta in magnum discrimen Per-
 sarum incursionem, 574. II. Invaditur a Cosrohe
 Rege, 574. III. Terræmotu concutitur, 580. I.
 Antiochiæ in templo facta visio de futuro Mau-
 ritio Imp. 583. IX.
 Antiochiâ cum honore reversus est Grego-
 rius Episcopus, 587. XXIII.
 Antiochia concutitur magnoterræmotu, & mul-
 ta ædificia corruunt, *ibid.* Ejus miseranda
 clades, 587. XXXIV. Ejus terræmotu ex-
 tincta sexaginta millia hominum, *ibid.* In-
 tantis malis nullum incendium, *ibid.*
 ad Antiochum Italiæ Præfectum misit edictum
 Justinianus Imp. de rebus Italiæ, 554. IX.
 Antiochus Abbas Lauræ in Palæstina, 597.
 XXXI.
 Antiochi Anachoretæ legatio ad Mauritium Im-
 peratorem, 597. XXIX.
 Antipatris Episcopus sub Hierosolymitano Pa-
 triarcha, 553. CCXLV.
 ab Antiquis petenda est doctrina, 562. XIV.
 Antisiodorensis Concilium Diocesanicum, 590.
 LII.
 ab Apamea Syriæ Secundæ translatae sunt reli-
 quiae Constantinopolim, 574. I. Capta a Per-
 sis, *ibid.* Igne absumpta ab hostibus, 574. IV.
 Apameæ Archiepiscopus comitatur S. Eutychium,
 578. VII.
 Apocrifarius mittitur S. Gregorius Constanti-
 nop. 583. XII.
 in Apollinarem hæreticum anathema Justinia-
 ni Imperatoris, 546. XXV.
 Apollinaris subrogatur in locum Zoili Episco-
 pi Alexandrini, 551. III. Intrusus recipitur
 a Vigilio Papa, 553. XIV. Fuit in quinta Sy-
 nodo, 553. XXII. Ejus fidei Professio, 553.
 LII. Subscribit sententiæ latae a Quinta Sy-
 nodo Constantinop. 553. CCXVI. Quanto tem-
 pore federit, 570. I. Tres Episcopos ordi-
 navit, *ibid.* Quam fuerit misericors 570. VI.
 Apollinaris relinquit Alchimam uxorem, & fit
 Episcopus, 566. XIX.
 Apollinaris Episc. Bituricensis, 595. XC.
 Apollonius infedator prophetissarum Montani,
 593. LXXVIII.
 Apostata a dæmone arreptus & cruciatus liber-
 ratur a S. Eutychio 564. XXVI.
 Apostatae ad communionem non sunt recipien-
 di, 579. XXXII.
 Apostolicæ Sedis summa auctoritas, 555. V.
 ab Apostolica qui divisus est Sede in schisma-
 te est, 556. V.
 ad Apostolicam Sedem spectat congregare Con-
 cilia, 556. X.
 Apostolicæ Sedis tantum usurparunt nomen Pa-
 triarchæ, 570. X.
 Apostolicæ Sedis indulgentia Aquilejensis Eccle-
 sia habet Patriarcham, 570. XII.
 Apostolicæ Sedis decus non in regio apparatu tan-
 tum fulgere, 593. IX.
 Apostolicum officium qui impleverit meretur
 Apostolicum præmium, 589. XXXIII.
 Apostolico Patrocinio defenditur Roma, 585.
 III.
 Apostolorum basilica dedicatur a Mennâ Episco-
 po Constantinopolitano, 552. XXII.
 Apostolis templa ubique erecta, præsertim in
 Gallis, 574. XVIII.
 ad Apostolorum limina peregrinatio antiqua,
 575. VI.
 Apostolorum reliquiae curabant omnes infirmos,
ibid.
 Apostolorum reliquiae delatae ab Urbe in Gal-
 lias, 590. XLIX.
 Appellatio ad Sedem Apostolicam Hadriani E-
 pisc. Thebani, 592. VIII.
 Appellatio ad Sedem Apostolicam ab Isidoro
 facta, 592. XII.
 Appellationes frequentes ad S. Gregorium Pa-
 pam, 592. XIV.
 Atracharius Rex Longobardorum idem dictus
 Antharit, 590. L.
 Aqua stat circa Ecclesiam S. Zenonis, & non
 potest in eam ingredi, 586. XXV.
 Aqua e sepulcro S. Martini collecta auget vi-
 num, 580. XXII.
 Aquam benedictam in Ecclesia ad purificatio-
 nem populi solitam esse, 599. X.
 Aquila demonstravit corpus Lupentii Martyris,
 587. XXXVI.
 Aquilejæ Concilium coegerunt Episcopi con-
 tra quintam Synodum, 553. CCXXII.
 Aquilejensis Patriarchatus unde originem tra-
 xerit, 570. X. & seqq.
 Aquilejensis Episcopus Schismaticus, 556. X.
 Aquileja incensa a Longobardis sub Severo
 Schismatico, 592. II. Eorum Episcopi, 592. II.
 Arabissenorum civitas magna, unde ortus est
 Mauritius Imperator, 583. VII.
 in Araxanum agrum incursionem fecit Mauritius
 Dux Tiberii Imperatoris, 579. VIII.
 Arbor ingens translata oratione S. Launomari,
 567. XXII.
 Archivum idem quod Cartophilacium, 591. XL.
 Ardagastus Dux Sclavorum victus a Prisco Du-
 ce, 598. XI.
 Aredius in Gallia sanctitate floret, 595.
 LXXXVI.
 Aredio morituro apparent Martyres, 595.
 LXXXIX.
 Arelatensi monasterio privilegia concessit Vigi-
 lius Papa, 555. VIII. Atque etiam S. Grego-
 rius, 562. II.
 Arelatense monasterium constructum a Childe-
 berto Rege, *ibid.*
 Arelatensis Ecclesiæ Episcopi, Sedis Apostolicæ
 vicarii dicti,
 Argentarius mittit libellum contra Gregorium
 Episcopum Antiochenum, 587. IV.
 Argentius Lamigenensis Episcopus, 591. XXXVII.
 Argimundus Dux conjuravit in Reccaredum
 Regem, 589. XLV. Ejus insidiæ deteguntur,
 & luit pœnas, *ibid.*
 Argimundus cubicularius parat insidias Recca-
 redo Regi, 591. XLVIII.
 Aria, filius Theodo, cognomine Mirus, 560.
 VI.
 Ariamirus prius suscipit regnum Suevorum,
 570. XXV. Ejus tempore celebratum est Con-
 ciliium Bracharense, & Lucense, 572. X.
 Ariani suos Episcopos Patriarchas appellabant,
 570. X.
 Arianus Episcopus invadere vult Ecclesias Chri-
 stianorum Spoleti, 573. XII. Dat pœnas im-
 pietatis, *ibid.*
 Arianus male tractare intendens sanctum quem-
 dam Abbatem, spiritum exhalavit, 583.
 XXXVIII.
 Ariani Episcopi impostura in cæco sanando,
 583. XXXIX.
 Ariani confunduntur miraculis, 583. XLI.
 Arianus disputat de æqualitate personarum, *ibid.*
 Ejus argumenta, 583. XLIII.
 Arianus Comes illusor perit, 583. XLVII.
 in Ariantum delusorem retorquetur ludibrium,
 583. XLVIII. & seqq.
 Arianus derisor male perit, 583. LI.
 Arianus ad miraculum provocatur, 583. LII.
 Arianus proicit manum in ferventem aquam,
 & ejus caro liquefit, 583. LIII. Aria.

- Ariani Episcopi miraculis carent, 585. IX.
 Ariani Narbonenses ad Fidem convertuntur, *ibid.*
 Arianorum conjuratio in Reccaredum Regem Catholicum, 585. XII. Eorum conjuratio detegitur, & impii puniuntur, *ibid.*
 Ariana hæresi impleverunt barbari Italiam, *ibid.*
 Ariana hæresis exsiccata decrevit, *ibid.*
 Ariana impietas condemnatur, in Toletana Synodo tertia, 589. X.
 Arianam superstitionem anathematizant Gothi Catholici, 589. XXXIV.
 Ariana hæresis a Rege Longobardorum vim accipit, 590. XLIV.
 Arianorum baptisma sub trina merfione, 591. XLII.
 Arianorum Ecclesia Catholico cultui mancipata, 591. LI.
 Arium cum suis dogmatibus anathematizat Reccaredus Rex, 589. XXX.
 in Arium, Anathema Justiniani, 545. XXV.
 Ariminense Concilium damnant Gothi, 589. XXXV.
 Ariminenses redarguuntur a S. Gregorio, 593. LVI.
 Ariminensis Ecclesia vacans, 591. XXV.
 Aristobulus conciliator exercitus Imp. 591. LVI.
 Arma fidelium non sunt carnalia, sed spiritualia, 573. XII.
 Arma ubi regnant, cessant leges Ecclesiasticæ, 576. I.
 Armenia Major male tractata a Cosrhoë Rege Persarum, 572. XXII. Dicta Persamenia, *ibid.* suos Principes occidit & se tradit Romano Imp. *ibid.*
 Armeniæ conceduntur induciæ a Cosrhoë Rege, 575. XIV.
 Armeniam æstivo tempore invasit Cosrhoës Rex, 579. IV.
 Armentaria pia femina mater Gregorii Turonensis, Episcopi, 574. XIX.
 Armentarius clericus Gregorii Turonensis infirmus sanatur virtute S. Martini, 566. XXV.
 Arnulphus Dux Longob. Urbem infestat, 591. I.
 Arnulphus Dux Longob. pacem jurat, 599. III.
 Aroges Dux Beneventi Longob. 592. II.
 Arrogantes humiliat Deus, 579. X.
 Arfaces conjurat cum Artabane in Justinianum Imperatorem, 549. VI.
 Artabanes Dux cum Arface suo cognato conjurat in Justinianum Imperatorem, 549. VI.
 Artabanes Persa multos captivos abduxit ex ditione Romanorum, 574. I.
 Artemius Episcopus Senocius interfuit Concilio Matifconensi, 582. X. Comprobavit Acta Synodis Matifconensis, 588. XXII.
 Artifices stent intra limites suæ officinæ, 546. XLI.
 Arvernenses liberantur ab inguinaria per Sanctum Gallum, 565. XXIX.
 Arvernensis Ecclesia afflicta inguine, mortuo S. Gallo Episcopo, 573. XVIII. & seq.
 Arvernensis Ecclesia schismate laboravit mortuo S. Gallo, 573. XXX.
 in Arvernensi civitate Judæi convertuntur, 579. XXIV.
 Arverni celebratur Synodus ad sedandas turbas, 587. XXXV.
 Arvernensis Ecclesia liberata a pensitatione tributi, 590. LI.
 Asclepiodotus Referendarius Guntheramni missus ad Synodum Valentianam, 589. II.
 Asinæ missæ ex Sicilia ad S. Gregorium Papam, 593. LX.
 Asterius Præfectus Orientis, 587. III. Altercatur cum Gregorio Episcopo Antiocheno, *ibid.* Abdicatur Præfectura Orientis, *ibid.* Dat pœnas de malis in Gregorium Episcopum illatis, 587. XXIII.
 de Astronomia & de Arithmetica libros edidit Cassiodorus, 562. XXII.
 Astronomia judiciaria damnatur, *ibid.*
 Athalocus Episcopus Narbonensis Arianus alter Arius videbatur, 585. XI. Desperatione perit, *ibid.*
 Athanagildus Rex Gothorum in Hispania moritur, 567. XVII. Ei fuerunt duæ filiæ, quæ traditæ sunt nuptui Regibus Francorum, *ibid.* Habuit conjugem Goisuintham 583. XXXIII.
 Athanasii presbyteri causa, 595. LIII.
 Athei ultimis suppliciis afficiuntur constitutione Justiniani, 552. VI.
 Athenogenes Abbas Episcopus Petrensis, 546. LXIX.
 Atolus discipulus S. Remigii moritur, 585. XIV. Ejus epitaphium, *ibid.* Ejus pietas commendatur, *ibid.*
 in Avars legatio Turcarum ad Justinum Imperatorem, 587. XXX. Victi a Tiberio Comite Excubitorum pacem petunt, 569. III. Rursus invadunt Romanum Imperium, 574. I. Grafantur in Romanum Imperium, 587. XXVI. Superant Romanos, *ibid.*
 Avaritia reddit homines turpes, 565. VIII.
 Avaritiam fugiant Principes, 577. IV.
 Avaritiam in Mariniano Episcopo Ravennate, redarguit S. Gregorius, 595. LXXVII.
 Avarus infirmus pecuniam pauperibus distribuit, & ipsam repetendo cadit mortuus, 554. I.
 Auctoris peroratio cum gratiarum actione pag. 487. Offert hunc librum S. Dei genitrici Mariæ, *ibidem.* Non ita Hilarii librum hunc edidit, *ibid.*
 Auctoritas Papæ quantæ sit super omnes, 546. XLVI. 555. VIII.
 Audicus tyrannus regno Suevorum privat Eburicum adolescentem, & in monasterium trudit, 584. IX. Idem post regno privatur a Leuvigildo Rege, & in monasterium truditur, *ibid.*
 Augustinus monachus mittitur a S. Gregorio in Angliam, 596. X. Revertitur ad eundem, Gregorium, 596. XI.
 Augustinus cum sociis venit in Britanniam, 597. XX.
 Augustinus cum Cruce & imagine Salvatoris ingreditur in Angliam, 596. XXI.
 Augustinus cum suis quomodo exceptus ab Edilbertho Rege, 596. XX.
 Augustini & sociorum in Anglia vitæ institutum, *ibid.*
 S. Avitus Episcopus Arvernensis Judæos convertit, 579. XXIV. Ab eo Judæi baptizantur, 579. XXVI.
 Avitus Episcopus solvit captivos vinctos, 590. LI.
 Aunacharius Episcopus præfuit Concilio Antisiodorensi, 593. LXVII.
 Aurelianensis Synodus quinta, 552. XXV.
 Aurelianensi Synodo quintæ, qui Episcopi interfuerint, *ibid.* In ea quot canones sanciti, 552. XXVIII.
 Aurelianus tenuit sedem sui regni Guntheramnus Rex, 565. XXIII.
 Aureliani Arelatenfis Episcopi legatio ad Vigilium Papam, 550. VIII. Ad eum epistolæ Vigilii Papæ, quibus eum decrevit suum esse Vicarium, 550. X. Synodo quintæ Aurelianensi interfuit, 552. XXV.
 Aurelianus pro Massiliensi monasterio privilegium petit, 596. XX.
 Aurelia petit scripta S. Gregorii, 597. XVI.
 Aurelius Episcopus Bellovacensis, 595. LXXXIII.
 Austrapius Dux in basilicam S. Martini confugit, 557. XLI. In eum crudelis est Judeus, sed a Deo punitur, *ibid.*
 Austrechildis Regina moritur, 583. XXVII. Curat ut sui medici occidantur, *ibid.* Ejus pia

pia legata solvenda esse decernit Guntheram-
 mnus, 589. II.
 Aurum adulterinum existimandum, quod colli-
 gitur lacrymis populorum, 578. V.
 Auro remittit ad propria Hunnos grassantes Ju-
 stinianus Imperator, 558. XI.
 Austregisilus Episcopus Bituricensis Sanctus, 595.
 XC.
 Authoris fiducia in Sanctis, pag. 488. Eiusdem
 jugis occupatio, 593. XLV.

B

B Adda virgo filia Chilperici Regis nupit Rec-
 caredo Regi in Hispania, 587. XXIX.
 Subscripsit Catholicae fidei, *ibid.*
 Bajoariorum conversio per Rupertum Episcopum
 Vangionensem, 590. XLI. Eorum Apostolus
 Rupertus Episcopus, *ibid.* Acceperunt Evan-
 gelium a S. Severino, 590. XLII.
 Balneorum usus in monasteriis, 593. LXXVIII.
 Balsamum, & alias odoris species offerri soli-
 tas S. Martyribus, 599. XVI.
 Bandonia monialis alumna S. Radegundis,
 590. XXXVI. Describit felicem transitum S.
 Radegundis, 590. XXXVII.
 in Baptismatis fonte quotannis solita renovari
 miracula in Hispania, 548. X.
 de Baptismatis fonte periculum facit Theodegi-
 sclus Rex, 548. XI. & *seq.*
 Baptismate abstergitur foetor Judaicus, 579.
 XXVIII.
 Baptismus cum trina mersione, 591. XLII.
 Barames Dux Persarum exercitus, 592. XXVI.
 593. I.
 Barbara neptis Rusticianae nobilis feminae, S.
 Gregorio conjuncta Sanguine, 599. XXVI.
 Barbari Romanis ingentia mala intulerunt, 558.
 VIII.
 Barbari contemnantur a Justino, 566. VIII.
 Barbari plures juncti foedere cum Longobardis,
 568. III.
 Barbarorum grassatio in sanctos monachos, 586.
 XVII.
 Barbari infidi, 595. XIX.
 Barbari cur praevalent in Romanos, *ibid.*
 Barbaricini populi in Sardinia qui fuerint, 594.
 IX.
 Barbaricinarum conversio curanda etiam eorum
 afflictionibus, 594. X.
 Barbaricinarum Dux factus Christianus, *ibid.*
 Barbaricinarum conversio, 594. XIII.
 Barcinonense Concilium contra Simoniacos, 599.
 XXIII.
 Barfanuphius anachoreta admirandus, 548. XIII.
 & *seq.*
 Basilica XII. Apostolorum a Pelagio coepta, a
 Joanne Papa perfecta est, 559. X.
 Basilicae saepe erectae SS. Apostolis Petro & Pau-
 lo, & praesertim in Galliis, 574. XVIII.
 Basilus Patricius Romanus Roma fugit, 547.
 XII.
 Basilius V. C. minister Imperatoris, 599. III.
 Basina profuga & contumax veniam petens re-
 dit in monasterium, 594. XXVII.
 Basinianus testis adducitur propriae innocentiae
 a Vigilio Papa, 550. IV.
 Bedae nomine aliqua scripta edita, quae vere
 Petri Abbatis Tripolitani sunt, 572. XVI.
 Bedae error corrigitur ex S. Gregorio, 597.
 XXVIII.
 Belisarius Dux Romae expectabatur in necessi-
 tate, 547. VII. Eius epistola ad Toti-
 lam Regem pro Urbe servanda, 547. XXIII.
 Dilemmate perstringit Totilam, 547. XXIV.
 Urbem ingreditur, & munit, 547. XXV.
 Revertitur Constantinopolim inglorius praeci-
 bus conjugis, 549. I. Eius robur decedit, ex
 quo iniecit violentas manus in Silverium Pon-
 tificem, 549. II. Mittitur a Justiniano ad
 revocandum Vigilium Papam, 552. XIII. Li-
 cet senex, armatur tamen contra Hunnos, 558.
 XI. Eius calamitas, 561. II. An fuerit ex-
 caecatus, 561. III. & *seq.* Dicitur Romanorum
 decus, 561. V. Pro eo magna declamatio,
ibid. Luit poenas justo Dei judicio, 561. VII.
 Dejectus inter eos qui conjugationem in Ju-
 stinianum conflagrant, 564. VIII.
 Bellatoris presbyteri scripta in bibliotheca Cas-
 siodori, 562. XIV.
 Bellicae res quare interdum infaustum finem for-
 tiantur, 588. VIII.
 Bellum Ecclesiasticum ubique viget, 552. XVIII.
 Bellum a Tiberio Imperatore gestum contra
 Cosroem Regem, 579. IV.
 Bellum Ecclesiasticum in Occidente, 555. XVI.
 Bellum civile & domesticum affligit Gallias, 556.
 XXXVII.
 in Bello Chramni quae fuerint praenuntiata, 556.
 XLI.
 Bellum Constantinopolim urget, 558. I.
 Bellum Francorum adversus Longobardos, 590. I.
 Bellum Longobardorum. *Vide*, Longobardi.
 Bellum Mauritio Imp. illatum ab Avaribus,
 593. LXXXIX.
 Bellorum causa populi non gravandi, 595.
 XIII.
 Bellorum occasione monachismus dissolutus, 591.
 XVI.
 de Benedictionibus haereticorum non participa-
 bant Catholici, 583. L.
 S. Benedictus luget monasterium Cassini destru-
 endum, 573. XXIV.
 Benedictus Bonosus Romanus fit Papa, 564. III.
 Quanto tempore federit, 577. I. Fecit unam
 ordinationem, *ibid.* Eius epistola ad David
 Episcopum de mysterio sanctissimae Trinitatis,
ibid. Eius tempore S. Gregorius adhuc non
 exercuit monasticam vitam, *ibid.*
 S. Benedicti regula probata a S. Gregorio Papa,
 595. LIX.
 S. Benedicti de Urbis Rom. excidio praedictio,
 590. XXIII.
 Benignitas Totilae Regis erga Romanos, 547.
 XIII.
 Benignus Episcopus Heracleae Paphlagoniae, 553.
 XXVIII. Ad eum scripsit Pelagius Papa de
 translatione Episcoporum, 581. I.
 Beppolenus Dux cum Fredegunde visitat S. Prae-
 textatum Episcopum, 589. VI.
 S. Bernardus admiratus S. Gregorium, 595. IV.
 Bertheramnus Episcopus Burdegalensis fuit in
 Synodo Matisconensi, 588. XI. Cogitur pa-
 scere Faustianum, quia eum benedixerat,
 588. XXI.
 Bertheramnus Episc. in Gallia, 593. LXX.
 Berzellaius a Rege invitatus permissus est laetus
 remeare ad propria, 561. II.
 Berythenis Metropolitanus subtractus ab Ale-
 xandrino, & concessus Hierosolymitano 553.
 CCXLV.
 Berythum in Phoenicia terrae motu solo aequatum
 est, 553. CCXLIX.
 Bessam exercitus Praefectum adeunt Romani,
 cum quo conferunt, quid agendum sit in praeli-
 o, 547. VI. Triticum occulte Romae vende-
 bat contra jus, 547. VIII. Capta Roma aufu-
 git, 547. XII.
 Bestiis exponitur praestigiator, 580. IV.
 S. Bibiani basilica perficitur a Leontio Episcopo
 Burdegalensi, 566. XVIII.
 de Bibliotheca Cassiodori, 562. XI.
 Biclarenis Abbas historicus, 590. II.
 Biclarense Chronicon usque ad annum octavum
 Mauricii, 591. XLVIII.
 Biduarius male tractatur a Justino Imperatore
 ipsius fratre, 575. XV. Cum Justino concii-
 liatus, *ibid.* Bin-

- Bindois nobilis Persa, 592. XXVI.
 Bituricensis urbis eligitur Episc. Sulpitius, 587. XXXV.
 Bituricensis Ecclesia plures Sulpitios habuit, 595. XC.
 Bizacena Ecclesiae salva vult privilegia Justin. Imp. 568. XIX.
 Blanderana Ecclesia vacans pastore, 592. XVII.
 Blandus Episcopus Hortensis, 591. IX.
 Blasphemus in Sanctos a Deo punitur, 556. XXXVII.
 Blasphemi a Deo puniuntur, 583. LVIII.
 Blasphemi in B. Virginem a Deo puniuntur, 587. XXVII.
 Bona Ecclesiae non sunt diripienda, 556. XXXVIII. & seq.
 Bona Ecclesiae ne accipiantur a quibuslibet, alioquin excommunicentur, 570. XX.
 Bona Ecclesiae diaconus accipiens a Deo punitur, 570. XXII.
 Bona Ecclesiae nemo accipiat, ne a Deo puniatur, 570. XXV. 572. IV. 579. XVI.
 Bona Ecclesiae curanda fideliter non avarae, 591. XXXVIII. & seq.
 Bona Romana Ecclesiae in Gallia, 593. LIX.
 Bonorum Ecclesiae ministri quales esse debeant, 591. XXXVIII. & seq.
 Bona mixta pravis non profunt, 590. XIX.
 Bona Abbatissa religiosa femina, 590. VI.
 Boni quique tentantur superbia, 587. XVIII.
 Bonifacius presbyter legatus Papae in Conc. Chalcedon. 553. CXVIII.
 Bonifacius Defensor Rom. Eccl. sub Greg. Papa, 593. XXXVII.
 Bonifacius diaconus Rom. Eccl. sub Gregor. Pap. *ibid.*
 Bonifacius Episc. Regiensis reprehensus a S. Gregorio, 502. XV.
 Bonus de Ferentino Episcopus ordinavit Pelagium Papam, 547. V.
 Boreales convertit Rupertus Episcopus Vangionensis, 590. XLI. Conversi tempore Childeberti Secundi Francorum Regis, & non Primi, *ibid.*
 Boson Dux Francorum victus ab Hispanis, 591. XLVII.
 Bracharens Concilium primum celebratum opera Theodomiri Regis, 563. XIV.
 Bracharense Concilium secundum sub Ariamiro Rege Suevorum, 572. X. In eo quot canones sanciti, & qui interfuerint, *ibid.*
 Brachium S. Andreae portatum Romam a S. Gregor. Papa, 586. XXV. Asservatum Romae in monaster. S. Gregorii, *ibid.*
 Brandeum quid significet, 594. XXII.
 Brennacensis Synodus in Gallia, 583. XV.
 Breve, matricula, inventarium idem, 593. LI.
 Eridius filius Meilochon Rex Pictorum in Britannia, 565. XXXI.
 in Britanniam dirigit exercitum Clotarius Rex, 564. XXX.
 in Britanniam venit S. Columbanus praedicaturus verbum Dei, 565. XXX.
 in Britannia plura facta sunt monasteria, 562. XXXII.
 a Britannis venit Vinnocus vir summae abstinentiae, 580. XXII.
 de Brunichilde & Gelesuintha sororibus quid sentiat Fortunatus, 567. XIX.
 Brunichildis nupsit Sigeberto Regi Francorum, 567. XVII. Ejus nuptiis pax conciliata est inter Francos, & Gothos, 567. XVIII. Facta Catholica *ibid.* Mortuo Sigeberto suo marito copulata est in matrimonium Moroveo, 579. XXXII. Ad eam fugit Moroveus, 580. VI. Accersit Lupentium Abbatem, 587. XXXVI.
 Brunichildem Reginam Francorum monet S. Gregorius, 595. LXX. 597. XVIII.
 Brunichildis nimio amore regnandi tenetur, 596. XXI.
 Brunichildis persequitur Sanctum Columbanum, *ibid.*
 Brutia vina grata, 591. XI. & seq.
 Buccellinus Dux Francorum, 555. XII. Cum Francis victus a Romanis, 555. XIV.
 Bulgari juncti foedere cum Langobardis, 568. III.
 Bultinus confirmavit jurejurando se bella gesturum pro Gothis, 555. XV.
 Burgundionum magnam stragem fecerunt Longobardi, 575. VIII.
 Burgundiae praerat Chilpericus Rex, 579. XXX.
 Byzacena provincia & Ecclesia, 599. IV.
 Byzaceni Primatus causa ad S. Gregorium delata, *ibid.*
 Byzacium civitas in Africa, 599. IV.
 Byzancenum pro Byzaceno, errore positum, *ibid.*
 Byzantium concussum terrae motu, 553. CCXLIX.

C

- Caballarii qui milites apud Persas, 593. II.
 Cabilonensis Synodus jussu Guntheramni, 581. IX.
 Cadavera bestiis & volucris exponebant Persae, 554. XV.
 Caecus illuminatur a S. Medardo, 564. XXXIV.
 Caecus lumen recepit virtute S. Martini, 579. XIX.
 Caecus illuminatur in morte S. Radegundis, 590. XXXIX.
 de Caeco impostura Episcopi Ariani, qui revera deinde fit caecus, 583. XXXIX.
 Caeci tres lumen recipiunt intercessione S. Martini, 560. XII.
 Caestres mansiones quomodo aedificentur, 590. XX.
 Caebatus sacrorum ministrorum saepe sancitus 591. XXII.
 Casaraugustanum Concilium, 592. XXV.
 Casara Regina Persarum Christiana, 593. IV.
 Casariae feminae in dioecesi Avenionensi epitaphium, 587. XLI.
 Casariensis Metropolitanus subtractus ab Antiocheno Patriarcha, 553. CCXLV.
 Casariensis civitas nobilitata Proconsularibus fascibus, 553. CCXLVI.
 Caethegus Exconsul mittitur a Justiniano ad Vigilium Papam, 553. XXXVI.
 Cagani Ducis Avarum excursio in Longum murum, 587. XXVI.
 Caieta sepultus Andreas Episcopus Cardin. 585. XV.
 in Calabriae extrema parte positum monasterium Cassiodori, 562. VI. Cajanus, sive Chaianus vel Gaianus, aut Gaganus dictus Rex Avarum, idemque in Romanos immittitur a Chosroes Rege Persarum, 593. LXXXIX.
 Cajanus quando invasit Thraciam, *ibid.*
 Cajetam translatus corpus S. Erasmi martyris, 590. XXXIV.
 Calcei compaginati inter insignia numerati Romanorum clericorum, 598. XXX.
 Callinicus Excubitorum Praepositus excitat Justinum, ut Imperium sumat, 565. XIV.
 Callinicus. Exarchus Ravennae sub Greg. Papa, 599. VI.
 Calumniae Schismaticorum in Catholicos de Concilio Chalcedon. damnato, 595. LXXXV.
 Caluppa reclusus moritur, 579. XXIII.
 ad Campaniae Episcopos epistola Pelagii Papae de accusationibus ac judiciis Episcoporum, 582. VIII.
 Campania vastata a Longobardis, 596. VII.
 Camulianis illata est imago nulla manufacta, 574. I. de Can-

- de Cancelli ligno S. Martini vere miranda, 566. XXVII.
- Candidus presbyter a S. Gregorio in Gallias missus, 595. LXXII.
- Canes non nutriant clerici, 588. XVII.
- Canones in Oriente collegit Martinus Bracharen-
sis Episc. 572. XIV.
- Canones Antisiodorensis Concilii, 590. LII. &
seq.
- Canones Narbonensis Concilii, 598. XXX.
- Canones Romani Concilii sub Gregorio Papa,
595. LXXVII.
- Cantica lætitiæ in Christianorum funere, 590.
XXXIX.
- Cantici Canticorum nefaria expositio per Theo-
dorum Mopsuestenum, 586. LXXX.
- Cantus Psalmorum in translatione reliquiarum,
590. XLVIII.
- Capilli S. Joannis Baptistæ in Hispaniam missi,
599. XXVI.
- Capita tria Chalcedonensis Concilii rursus de-
ducta in controversiam, 592. VI. 594. I.
- Capitula tria apposita a Justiniano Imp. 546. X.
- Capitulum primum Justiniani Imp. contra Theo-
dorum Mopsuestenum, 546. XXVI. Secun-
dum adversus scripta Theodreti, 546. XXVII.
Tertium adversus Ibae hæretici epistolam ad
Marin Persam, 546. XXVIII.
- Capitulis duodecim Cyrilli minime est derogan-
dum, 553. XI.
- Capræ caput immolabant diabolo Longobardi,
579. IX.
- Capræ caput solitum immolari a Longobardis,
597. VIII.
- Capraræ in Campania insulæ monachi, 592. XVI.
- Captivos liberat Sanctulus vir Dei a Longobar-
dis, 573. XIX.
- Captivi vincii virtute Dei solvuntur, 590. L.
- Captivi redempti a S. Gregorio, 592. II.
- Capuana Ecclesia Episcopo vacans, 594. XVIII.
- In Carcere vincii liberantur a S. Germano,
588. XXXII.
- Cardarigas Dux exercitus Persarum, 589. XLIX.
- Simulat movere exercitum in Romanos, 589. LI.
- Carilephus monasticam vitam in monasterio Mo-
doalensi excoluit, 562. II.
- Caro accipitur & secundum naturam, & secun-
dum culpam, 586. IV.
- Caro secundum naturam resurget, non autem se-
cundum culpam, *ibid.*
- Carthagine missa legatio ad S. Gregorium Pa-
pam, 592. V.
- Sub Casilini fluminis ripas urna insculpta de vi-
ctoria Romanorum, 555. XV.
- Cassinensibus monachis datum est monasterium a-
pud Lateranensem basilicam, 581. IX.
- Cassinense monasterium destruendum luget S. Be-
nedictus, 573. XXIV. A Longobardis destrui-
tur, *ibid.*
- Cassiodorus quatuor tantum Synodorum asser-
tor, 556. II. Ad quam ætatem pervenerit,
& de ejus scriptis, *ibid.* In monasterio li-
teris vacabat, 562. V. Paschalem computum
scripsit, & de Indictione, ac de Epacta, 562.
VI. De ejus monasterio Vivariense, sive Cas-
tellense, 562. VIII. Locum aptum advenit
cœnobitis & anachoretis, 562. X. Paravit mo-
nasterio lucernas & horologia, 562. XI. De
ejus bibliotheca, 562. XII. Scripsit perbreve
Chronicon, de rebus Gothicis, de Anima,
super Psalmos, & alia, 562. XVII. Ejus la-
bores in senectute, 562. XXI. Quæ etiam suos
docuit, 562. XXII. Ejus reliquæ lucubratio-
nes, 562. XXIII. Abbatem Vivariensibus cœ-
nobitis Chalcedonium constituit, *ibid.* Præfe-
cit Gerontium Abbatem Castellensibus ana-
choretis, *ibid.*
- S. Cassius quo anno mortuus sit, 558. XIV. E-
jus sepulcri epitaphium, *ibid.*
- de Castellensi monasterio Cassiodori, 562. XCVIII.
- Castorius Magister militum, 595. XXIV.
- Castorius Responsalis libello perstrictus, 596. VI.
- Castus Exarchus tempore S. Gregorii Papæ, 599.
XIII.
- Castus vir religiosus commendatur Prisco a S.
Gregorio, 593. XC.
- Catanæ ordinationem habuit Vigilus Papa, 546.
LX.
- Catena S. Pauli Romæ custodita, 594. XXV.
- Catenæ S. Petri limatura missa a S. Gregorio
ad Columbanum Episc. Numidiæ, 593. XXIX.
- Catholici totius Orbis venerati sunt SS. reliquias,
573. XXIX.
- Catholici olim appellabantur Romani, 574. IX.
in Catholicos excitatur persecutio a Leuvigildo
Rege Ariano, 582. XXXII.
- Catholici non participabant de benedictionibus
hæreticorum, 583. L.
in Catholicis interdum tepescit fidei fervor, 583.
LIII.
- Catholicos persequitur Leuvigildus Rex, 584. VII,
Catholicos sequitur præmium, si bene egerint,
& pœna impios, 589. XXXVIII.
- Catholicum idem quod Universale, 595. LI.
- Catholicam veritatem lacerant qui Romanæ Ec-
clesiæ jura violant, 590. V. & seq.
- Catholicis esse recedendum a ritibus hæretico-
rum, 591. XLIII. & seq.
- Catoni presbytero studebant aliqui Arvernenses,
ut fieret Episcopus, 573. XXX.
- Causæ Episcoporum non trahantur ad sæculare
forum, 582. XI.
- Causæ clericorum non ad Judices sæculares, sed
ad Episcopos & Concilium provinciale referan-
tur, 588. XVII.
- Cautino Archidiacono studebant multi Arvernenses,
ut fieret Episcopus, 573. XXX. Factus
est Episcopus Arvernensis, 565. XXX.
- Cenedæ dat pœnas patratorem scelerum Leu-
thares, 555. XIV.
- S. Cerbonius Episcopus Populonii, 546. V. Ho-
spitalitatem colebat, 546. VI. Male a Totila
tractatur, *ibid.* Eum non attigit urfus, *ibid.* Eum
veneratur Totilas Rex, *ibid.* In Helbam in-
sulam Longobardorum tempore fugit, 573.
VIII. Clarus spiritu prophetiæ, *ibid.* Ejus ob-
itus & funus, 573. IX. Ejus corpus non at-
tigit pluvia, *ibid.* Ejus triumphus, 573. X.
- Cerei portati ad sepulcrum S. Martini multa edi-
derunt miracula, 566. XXVIII.
- Cethegus exconsul mittitur a Justiniano ad re-
vocandum Vigilium Papam, 552. XIII.
- Chaganus Rex idem Caianus dictus, *Vide* Caianus,
Chalactericus Episcopus Carnotensis sanctitate cla-
rus interfuit Concilio Parisiensi primo, 559.
XXXI. Laudatur a Fortunato, *ibid.* Ejus bo-
na opera, & ætas, *ibid.*
- Chalcedonem confugit Vigilus Papa e Basilica
S. Petri, 547. XXVII. 552. VIII.
- Chalcedonense Concilium damnat symbolum Theo-
dori, 546. XXXII.
- Chalcedonensi Concilio oppositum nihil statuit Vi-
gilius Papa, 550. V.
- Ex Concilii Chalcedon. Actis colligitur causa Ibae,
553. CLXXXVI. CLXXXVIII.
- pro Chalcedonensi Concilio quid sentiat, & quan-
tum laboret Vigilus Papa, 555. CCI. & CCIV.
- pro Chalcedonensi Concilio sententia S. Leonis,
& Simplicii Papæ, 555. CCIII.
- Chalcedonensi Concilio quid additum sit a Græ-
cis, 555. CCXIII.
- Chalcedonensi Concilio salvo, disceptatum est in
Quinta Synodo, 553. CCXXX.
- Chalcedonense Concilium in sola fidei causa a S.
Leone approbatum, 594. V.
- Chalcedonense Concilium amplectitur Reccaredus
Rex, 589. XXX.
- Chalcedonense Concilium amplexi Episcopi Go-
thi, 589. XXXVf. Chal.

- Chalcedonius a Cassiodoro factus Abbas Vivariensium cœnobarum, 562. XXIII.
- Chalcedonense Concilium depravatum fuisse a Catholicis calumniati sunt hæretici, 595. LXXV.
- Chalcedonense Concilium nullum passum est dispendium, 592. VIII.
- Chalcedonensis Concilii sanctus Gregorius propugnator, *ibid.*
- Chalcedonense Concilium nullam passum iacturam per Quintam Synodum, 593. XXXI.
- Chalcedonense Concilium obtulit Rom. Pont. titulum Universalis, 595. XXXII.
- Chalcedonius a Cassiodoro factus Abbas Vivariensium cœnobarum, 562. XXIII.
- Chalcedone templum S. Euphemiæ martyris, 593. XCVI.
- Chalcedonensis Concilii non Acta sed fidei decretum probatum, 594. V. & seq.
- Charibertus Rex Francorum filius Clotharii tenuit sedem regni sui Parisiis, 565. XXIV.
- Tyrannice agit in Episcopos, 566. XVII. Restituit Emerium in Episcopatum Santonensem, 566. XVIII. Excommunicatur a S. Germano Episcopo Parisiensi, 570. XVII. Sibi copulavit Marcovesam sororem suæ uxoris Meroflendis, *ibid.* Ejus sacrilegia, 572. IV. Suo damno invadit res Ecclesiæ, *ibid.* Moritur, *ibid.* Laudatus a Fortunato, cum regnare cœpit, 572. IX. Infami exitu diem extremum clausit, 572. VIII. Confirmavit donationem factam in monasterio Radegundis, 590. XXXI.
- Charitas Rignanthi Regi in Gregorium Episcopum Turonensem commendatur, 583. XVIII.
- Charitas quam sit dulcis & delectabilis, 589. XV.
- Charitas magna monachi se vendentis ut fratres redimeret, 586. XVIII.
- Chartophilax idem quod Chartularius, 591. XXXIX.
- Chartophilacium idem quod Archivum, *ibid.*
- Chartularii Ecclesiæ Constantinop. dignitas, *ibid.*
- Chartularius precedebat Episcopis, *ibid.* & seq. Ejus insignia, *ibid.*
- Chariton filia Tiberii Imperatoris & Anastasiæ, 582. V.
- Childebertus Rex Francorum foedere conjungitur cum Chramno suo nepote, 556. XL. Ad eum & Clotarium Reges devoluta est hæreditas Theodibaldi, 555. XVIII. Ad eum Pelagii Papæ epistola, 556. XXVI. & seqq. Ejus ad Pelagium Papam legatio pro accipiendis Sanctorum reliquiis, 559. VII. Ejus legatio ad Pelagium Papam, 559. VII. Valde profecit sub S. Germano, 578. VII. Ejus elemosynæ commendantur, *ibid.* Ejus donatio Ecclesiæ S. Vincentii, 561. X. Appellatur alter Melchisedech Rex & sacerdos, 561. XIII. Ejus obitus, 562. I. Ejus epitaphium, *ibid.* Extruit hospitale Lugduni, 562. II. Erexit monasterium Arelatense, & Modoa-lense, *ibid.*
- Childeberti Regis Franc. munificentia erga Ecclesias, 590. LI.
- Childebertus Rex laborat pro pace monialium, 593. LXXV.
- Childebertus Rex inquit de criminibus illatis Abbatisse, 593. LXXXIV
- Childebertus Francorum Rex laudatus a S. Gregorio, 590. LI.
- Childeberti Regis obitus quando contigit, 598. XXXIII.
- Childeberti Regis hæredes, 596. XXI.
- Childebertus II. Rex Francorum nepos Chilperici Regis, 580. XVIII. Successor in regno Chilperici, 584. XI. Ad eum mittit legatos Mauritius Imp. 588. VI. Male tractat legatos Mauriti, *ibid.* Mittit Felicem legatum ad Guntheramnum Regem, 588. I. Rogat Guntheramnum pro Theodoro Episcopo, *ibid.* Ejus & non primi Childeberti tempore conversi sunt Bajoarii, 590. XLI.
- Chilpericus bona Ecclesiæ Aquensis aufert, 579. XV. Dat poenas patrati sceleris, 579. XVI. Poenitens restituit bona Ecclesiæ, & tamen moritur, 579. XVII. Antiocho comparatur, *ibid.*
- Chilpericus Rex Francorum tenuit sedem regni Sueffonis, 565. XXIII. Accipit conjugem Gelesuintham, 567. XVII. Plures habuit concubinas, 567. XVIII. Male tractavit Gelesuintham, 567. XIX. Recipit in matrimonium Fredegundem concubinam, 567. XX. Eicitur e regno a fratribus, *ibid.* Vocatus in bellum inter Reges, 576. I. Magnam intulit cladem Turonensibus & Pictaviensibus, *ibid.* Conspirat in Sigebertum, 579. XIII. Regnum suscipit, mortuo Sigeberto Rege, 579. XVIII. Epitaphium conscripsit S. Germani Episcopi, 579. XXII. Erat excultus poeticis litteris, 583. LVI. Solemnem oblationem fecit S. Germano, 579. XXIII. E morte liberatur, & in regnum evehitur, 579. XXIX. Ejus pietas commendata a Fortunato, *ibid.* Ejus ultima dies fit prima, *ibid.* Ei redditur tremendus S. Lupicinus, 579. XXX. Offerit agros & vineas S. Lupicino, quæ ille noluit, 579. XXXI. Ejus filius Moroveus, 579. XXXII. Insequitur Moroveum filium incestuosum, *ibid.* Ejus ruina prædicatur ab Angelo, 580. XI. Fugit in filium, sed lædit religionem, *ibid.* Agit ut congregetur Concilium Parisiense, 580. XIII. Accusat Prætextatum Episcopum, *ibid.* Ab eo se defendit Prætextatus, 580. XIV. Insurgit in Gregorium Episcopum Turonensem, 580. XVI. Tentat Gregorium, 580. XVII. Accusat Prætextatum Episcopum furti, 580. XVIII. & seq. Ejus filii duo Moroveus & Samson moriuntur, 580. XXI. Legatos mittit ad Tiberium Imp. 582. V. Congregat Synodum Brennacensem, 583. XV. Quarit se purgare ab infamia propriæ uxoris, 583. XVI. Ejus laudes cecinit Fortunatus, 583. XX. In eum sententia divina 583. XI. A Gregorio Turonensi accipit benedictionem, 583. XXII. In ejus domum apparet vindicta, *ibid.* Graviter ægrotat, 583. XXIII. Ejus poenitentia, 583. XXIV. Ad eum mittit legatum Agilanem Leuvigildus Rex, 583. XLII. Declinat in Sabellianismum, 583. LV. & seq. Tentat in suam sententiam adducere Gregorium Turonensem, & Salvium Albigensem Episcopos, *ibid.* Acquiescit S. Salvio Episcopo, *ibid.* Erat pollens doctrina & linguarum peritia, *ibid.* Ejus successor in regno futurus decernitur Childebertus, 584. XI. Ad eum scribit Gregorius Turonensis pro furibus, 584. XII. Ejus filiam Baddam accipit conjugem Reccaredus Rex, 587. XXIX. Ejus filius parvulus moritur, 587. XXXI. Quasi alter Nero, 587. XXXII. Occiditur, *ibid.* Ejus nefanda scelera, 587. XXXIII. De ejus damnatione visio, 587. XXXIV. Reliquit Clotarium infantem nondum baptizatum, 587. XXXV. Confirmavit donationem factam monasterio Radegundis, 590. III.
- Cholcorum Regi Christiano necem intulerunt Rusticus & Joannes Duces, 557. I.
- Chosroes Rex Persarum, creatus, 592. XXVII
- Chosroes Rex Persarum confugit ad Christianos, *ibid.*
- Chosroes restituitur in regnum, 593. I. & seq.
- Chosroes votum vovit S. Sergio, 593. XXVII. Donatque ei crucem auream, 593. II. Alteram ablatam eidem Martyri restituit, *ibid.*
- Chosroes multa beneficia accepit a S. Sergio martyre, 593. III.
- Chosrois in multis elucet pietas, *ibid.*
- Chosroes creditus a multis Christianus, 593. IV.
- Chosrois factus, *ibid.*

- Chramnus arma movet in Clotarium patrem, 556. XXXV. Sibi foedere conjunxit Childebertum Regem patrum, 556. XL. In ejus bello prænunciati mali eventus, *ibid.* Constringi jubet Austrapium in templo S. Martini, & ne ei aliquid daretur, 556. XLI. Ejus Judex crudelis a Deo punitur, *ibid.* Ejus milites sacrilegi a Deo puniti, 556. XLII. Liberatur a vinculis virtute S. Martini, 559. XXX. In eum dirigit exercitum Clotarius Rex, *ibid.* Captus atque ligatus ab exercitu Clotarii ejus patris, 564. XXX. Incensa casula, ubi erat cum uxore & filiabus interiit, *ibid.*
- Chrsimate ungere fronte baptizatos aliquando indultum presbyteris, 594. XIV.
- de Christi humanitate digladiantur inter se hæretici, 563. III.
- de Christi humanitate standum est sententiæ Ecclesiæ, 563. IV.
- Christi corpus ante mortem an fuerit incorruptum, 564. V.
- Christi imago veneranda comitata Romanum exercitum victoriam parit, 589. I.
- Christus apparuit tamquam leprosus, 592. XXII.
- Christus descendens ad inferos, quos liberavit, 595. V.
- Christiana eloquentia ad persuadendum quæ sit, 588. V.
- Christiani confugiunt Amaseam propter exercitum Cosrhois, 564. XXVII.
- de Christianorum fuga ex Italia tempore Longobardorum, 573. VIII.
- in Christianorum funere cantabantur cantica lætitiæ 590. XXXIX.
- Christianus nullus absque poenitentia Sacramento decedat, 590. XXVI.
- Chrodielis filia Chariberti Regis monialis, 593. LXIII. Ejus procacitas, *ibid.* Extra monasterium vitam agit, 593. LXIV.
- Chrodini Ducis obitus, 585. XIII. Ejus ingentes laudes, *ibid.*
- Chronicon breve compositum a Cassiodoro, 562. XVIII.
- Chronicon Victoris Episcopi Africani ad quem annum sit perductum, 566. XLIV.
- Chronicon Biclarense usque ad octavum annum Maurilii Imp. 591. XL.
- S. Chrysanthi martyris delatæ reliquiæ ab Urbe in Gallias, 590. XLIX.
- Chrysaphius pro pictura Veneris voluit imaginem beatæ Mariæ Virginis, 564. XXV.
- Chudericus Saxo a Deo punitus ob sacrilegium, 594. XXVII.
- Chunimundi Regis caput male tractatur ab Alboino Rege, 571. II.
- Ciceronis in historia scribenda ratio, 593. XLV.
- ex Cisalpinis exercitum colligit Tiberius Imp. 579. IV.
- Civile bellum affligit Gallias, 556. XXXVII.
- Civitas unaquæque suos pascat pauperes, 570. XVI.
- Classense monasterium exemptum, 598. XX.
- Claudius Dux mittitur a Reccaredo Rege, & Francos vincit, 588. I.
- Claudius Abbas missus ad redimendos captivos, 592. II.
- Claudius Hispanus vir insignis ad quem S. Gregorius scribit, 599. XXII.
- Claudius vicit Francorum ingentem exercitum, 591. XLVII.
- Claudi ambulant virtute ligni S. Crucis, 566. XV.
- de Clave S. Petri grande miraculum, 585. IV. Eam non audent attingere Longobardi, *ibid.* Aliam auream fecit Antharith Rex propter miraculum, *ibid.* Eam de terra elevavit Minulphus Catholicus, *ibid.*
- Claves S. Petri mittit S. Greg. ad Childebertum Regem, 595. LXX. De clave S. Petri miraculum, 597. XIV.
- Clavis missa a Rege Longob. Romam ad S. Petri basilicam, *ibid.*
- Clavis S. Petri cum limatura catenarum ejus missa ad Columbum Episc. in Numidia, 593. XXIX.
- Clavis S. Petri missa ad Theodorum, 597. XIV.
- Clavos Christi Ecclesia adorat, 548. V.
- Clementia commendatur in Principe, 578. III.
- Clementia clarissima femina Neapoli, 592. XIII.
- Clephis fit Rex Longobardorum, 571. IV. Occiditur a servo, 573. II.
- Clerus a S. Greg. reformatur, 591. XVI. & seqq.
- Clerici non incedant in sæculari habitu, 582. II.
- Clericus Catholicus persans in confessione æqualitatis personarum, 583. XL.
- Clericus Catholicus verberatus non sentit verbera, *ibid.*
- Clericorum causæ non ad Judices sæculares, sed ad Episcopos & Concilium provinciale referantur, 588. I.
- Clericos quo cultu venerari debeant, laici, 588. XIX.
- Clerici a sanguine sint alieni, 588. XX.
- Clerici conclericorum ad sæculare forum non trahant, 589. XLI.
- a Clericis separandæ sunt ancillæ & omnes extraneæ mulieres, 590. XXXI.
- Clerici discoli detruduntur in monasterium, 591. XXIV.
- Clerici ne abutantur patrocínio laicorum, 598. XXXI.
- Clerici vel monachi agere jubentur vigiliis in custodia murorum civitatis, 598. VIII.
- Clerici ineruditi nullo modo ordinentur, & ordinati discere compellantur, 598. XXI.
- Clerici inobedientes a suo Episcopo puniantur, *ibid.*
- Clerici in plateis non morentur, *ibid.*
- Clerici omnium Ecclesiarum sub ditione Rom. Pont. 595. XXXV.
- Clerici ne, cohabitent cum feminis suspectis, 591. XIX.
- Clerici sæculares ne assumantur in Abbates, 595. LV.
- Clericum illiteratum erudiendum tradit, S. Greg. 596. XIX.
- in Clivo Scauri Romæ erexit monasterium S. Gregorius, 581. VII.
- Clodeildis filia Guntheramni Regis reliquit dona locis Sanctis, 589. II.
- Clodobertus filius Chilperici Regis peste moritur, 583. XXIII. Sepelitur in basilica S. Dionysii, 583. XXIV. Ejus epitaphium, 583. XXV.
- Clodoveus filius Chilperici necatur, 583. XXVI. ad Clotarium Regem & Childebertum devoluta est hæreditas Theodibaldi, 555. XVIII. Incestuosas nuptias contraxit cum Vuldotrada uxore Theodibaldi, *ibid.* Vuldotradam dimisit, & tradidit Garivaldo Duci, *ibid.* Duas sorores in matrimonium sibi conjunxit, *ibid.* Monarchiam adeptus est regni Francorum, 562. III. Ejecit filias Childeberti Regis, *ibid.* Affligitur ob contemptum S. Germani, *ibid.* S. Germanum veneratur, & ita sanitatem consequitur, *ibid.* S. Maurum colit, *ibid.* Dirigit exercitum adversus Chramnum filium, 564. XXX. Incendere facit casulam, ubi erat Chramnus, ejus uxor, & filia, *ibid.* Ejus obitus, 565. XXII. Potentiam Regis cælestis confiteitur, *ibid.* Sæpe fuit excommunicatus a S. Nicætio Episcopo, *ibid.* Compluribus delictis obnoxius, *ibid.*

- Clotarius infans nondum baptizatus relinquitur a Chilperico Rege, 587. XXXV.
ex Codicibus sacris quærit ventura Moroveus, 580. X.
Cœmeteria a Longobardis diruta, 573. V.
Cœmeteria clausa sint, ne pateant animalibus, *ibid.*
Cœmeteria religioso cultu a Sanctissimo D. N. Clemente VIII. custodita, *ibid.*
Cœmeterium beati Hermetis construxit Pelagius Papa, 590. III.
Coenobitis & anachoretis locum aptum adinvenit Cassiodorus, 562. X.
Colinduch martyr in Perside, 593. XCVIII.
Collationes octo quintæ Synodi, 553. XXIX.
Prima quintæ Synodi, in qua oblatu libellus Justiniani, 553. XXX. & *seq.*
Secunda, in qua vocatur Vigilus Papa, & alii Episcopi, 553. XXXII.
Tertia, in qua fit professio fidei & probatur doctrina Patrum, 553. XXXVI.
Quarta, in qua narrantur blasphemiarum Theodori Mopsuesteni, 553. XXXVII.
Quinta, in qua tractatur quomodo hæretici etiam mortui sunt damnandi, 553. XXXVIII.
Sexta depravata, 553. CCXI. In qua tractatur causa Iba, qua convincere volebant Ibam perseverasse Nestorianum, 553. CCXII.
Septima, in qua Constantinus Quæstor aliqua proponit contra Vigilium, 553. CCXV.
Octava & ultima, in qua recitatur sententia contra Theodorum & alios, 553. CCXVI.
S. Columbanus Hibernus Abbas Apostolus Pictorum, 565. XXXI. Vir egregiæ Sanctitatis, 579. XIV. Ejus opera propagatus monachismus in Galliis & in Italia, *ibid.*
Columbus Episcopus Primas in Numidia, 592. IV.
Donatus a S. Gregorio clavi eum reliquiis sacris, 593. XXIX.
Columnæ in Ecclesia sunt sacerdotes Domini, 574. II.
Columna igne detegit S. Gregorium fugientem, 590. XX.
Columnensium familiæ nobilia, insignia in tabula Andreæ Episcopi Cardinalis, 585. XV.
Communes facere vetitum monachis a S. Gregorio, 594. XVII.
Commentiolus Dux exercitus Romani abegit barbaros, 587. XXVI.
Communio Ecclesiæ Catholicæ est amplectenda, 589. XXVIII. & *seq.*
Communione dent Episcopi populis suis sæpe, 578. XIII.
ad Communionem non ita facile peccatores sunt recipiendi, 579. XXXII.
Conciliabulum colligitur Constantinop. adversus Eutychium, 564. XIV.
Concilium Ariminense anathematizant Gothi, 589. XXXV.
Concilium quintum Aurelianense, 552. XXV.
Concilium Bracharense celebratum in Gallia opera Theodomiri Regis, 563. XIV.
Concilium Bracarense secundum, 572. X. In eo quot canones sanciti, & qui interfuerint, *ibid.*
Concilium Brennacense in Gallia, 583. XV.
Concilium Cabilonense jussu Guntheramni, 582. IX.
Concilio Chalcedonensi nihil contrarium statuit Vigilus Papa, 550. V. Ei quid additum sit a Græcis, 553. CCXIII. Ex ejus Actis colligitur causa Iba, 553. CLXXXVI.
Concilium Constantinopolitanum sub Joanne Episcopo quo tempore fuit celebratum, 587. II. Irritum redditur a Pelagio Papa, 587. IV. & *seq.*
Concilium Ephesinum & Chalcedonense damnant symbolum Theodori, 546. XXXI.
Concilium Ephesinum receptum est ab Iba Episcopo, 553. XCIV.
Ann. Eccl. Tom. X.
Concilium Hispalense sub S. Leandro Episcopo, 590. XXVI.
Concilium Lucense in Gallia 568. XIX.
Concilium Lucense secundum sub Ariamiro Rege Suevorum, 572. X.
Concilium Lugdunense primum, 570. XXIII.
Concilium Lugdunense secundum, 587. XXVIII. In eo quot canones sanciti, *ibid.*
Concilium Matisconense secundum, 588. X.
Concilium Mopsuestenum, 550. XXXVI. Ejus epistola ad Vigilium Papam, 550. XXVIII.
Concilium Parisiense primum, 559. XVIII.
de Concilio secundo Parisiensi, 559. XXIX.
Concilium Parisiense congregatum ad sedandas inimicitias inter Reges, 576. I. Nihil profecit *ibid.*
Concilium Parisiense in causa Prætextati Episcopi, 580. XIII.
Concilia Quinti Acta corrupta, 553. XXVIII. In eo quot contineantur Actiones, 553. XXIX. Ei resistentes Justinianus punit exilio, 553. CCXVII. Ei Vigilus non consentit, 553. CCXXXIII. Factum Oecumenic. & quaauctoritate, 553. CCXXIV. Non ita laudatum, ut alia Concilia, 553. CCXXV. De eo quid sentiat S. Gregorius Papa, 553. CCXXVII. Pro eo mittit librum Pelagii ad Hibernos sanctus Gregorius Papa, 553. CCXXVIII. In eo nihil actum de fide, sed de personis, 553. CCXXXIX. & *seq.* In eo desideratur damnatio Origenis, 553. CCXXXVIII. Ad id epistola Justiniani de erroribus Origenis, 553. CCXXXIX. In id collegerunt Synodum Episcopi Aquileiæ, 553. CCXXXII. Ab Origenis mutilatum, 553. CCXLIV. Corruptum a Monothelitis, 553. CCXLVII. Post id quæ sint acta, 553. CCXLVIII. A Vigilio comprobatum, 554. IV. Ejus germana exemplaria, 554. VIII. Receptum a Pelagio Papa, 555. X. Non receptum ab Occidentalibus, 556. I. Pro eo laborat Pelagius Papa, *ibid.* Ejus professio cur omissa, 556. II.
Concilium Romanum habitum Romæ a Pelagio Papa, 590. V.
Concilium Santonense, 566. XVI.
Concilium Toletanum tertium, 589. IX. Ejus Acta, *ibid.* Celebratum auctoritate Romani Pontificis, *ibid.*
Concilium Turonense secundum, 570. XIV.
Concilium Valentinum in Gallia, 589. II.
Concilia quatuor generalia amplectitur Reccaredus Rex, 589. XXX. Et Episcopi Gothi, 589. XXXVI.
ad Concilium provinciale referantur causæ Episcoporum, 588. XVII.
Concilium generale quolibet triennio fiat in Gallia, 588. XVII.
Concilium triginta Episcoporum congregat Vigilus Papa, 547. XXXII.
a Concilio appellabatur ad Apostolicam Sedem, 570. XXIV.
Concilium Oecumenicum indicitur a Vigilio Papa, 553. XIV.
in Conciliis primo fiebat professio fidei, 553. XXXIX.
Conciliis quantum sit deferendum, 553. CCV.
Concilia quæ præcedere debeant, 589. XXII.
Concilio adest Divinitas sanctæ Trinitatis, 589. XXIX.
Concilia congregare, ad Apostolicam spectat Sedem, 556. X.
Concilia semel in anno celebrari debebant in Hispania, 589. XLII.
Concilium Africanum S. Gregorius indicit, 591. XXXVII.
Concilium Barcinonense contra Simoniacos, 599. XXIII.
Concilium Cæsaraugustanum secundum, 592. XXV.
Concilium Chalcedonense cur S. Gregorius sæpe commemorat, 591. V. O o o o 2 Con-

- Concilium Chalcedonense nullam esse passum jacturam a Quinta Synodo, 592. VIII.
- Concilium Constantinop. oecumenicum Quintum a S. Gregorio probatum, 591. V. Non necessaria ejus professio, eo quod de personis, & non de dogmatibus tractavit, 594. IV. & seq.
- Concilium Metense in Gallia, 594. XXVII.
- Concilium Narbonense in Gallia, 598. XXX.
- Concilium in Numidia sub S. Gregorio generale, 592. IV.
- Concilium Oescense in Hispania, 598. XXIX.
- Concilium Pistaviense, 593. LXIII.
- Concilium Quintum Oecumenicum, *Vide* Quinta Synodus,
- Concilium Romanum sub Gregorio Papa, in causa schismaticorum, 590. XXXVII.
- Concilium Romanum secundum sub Gregorio Papa, 595. V.
- Concilia Romana quomodo sæpe celebrata, 591. IV.
- Concilium Toletanum, aliud sub Reccaredo Rege, 597. XXVIII.
- Concilia probantur & improbantur a Romano Pontifice, 593. XVI.
- Concilia cogi non debere absque auctoritate Romani Pontificis, 599. IV. & seq.
- Concilio S. Gregorii Papæ tempore pestis, 590. XIII.
- Confessio egregia clerici, 583. XL.
- Confessio S. Petri exornata tabulis argenteis a Pelagio Papa, 590. III.
- Confessio locus sub Altare ad S. Mariam ad Præsepe, 592. XXIV.
- Confessio peccatorum facienda, 599. X.
- Confessores sancti & martyres tantum sepeliebantur in Ecclesia, 563. XVIII.
- Confirmatio donationum piarum a Synodo Valentina, 589. III.
- Confirmationem Pontificum Romanæ Ecclesiæ sibi vindicaverunt tyranni, 590. V. & seq.
- ex Conjugio aliqui vocati ad Episcopatum, 558. XIV.
- Conjuratio Arianorum in Reccaredum Regem Catholicum, 585. XII. Detegitur, *ibid.*
- Conjuraciones plures in Reccaredum Regem, 591. XLVI.
- Cononem Præfectum adeunt Romani, cum quo tractant quid agendum in prælio, 547. VI.
- Consiliarius S. Gregorii distulit aliquas epistolas nomine ipsius S. Gregorii, 595. LXXVII.
- Constantia sanctorum in tribulationibus commendatur, 564. XI.
- Constantia Hermenegildi Regis, 584. V.
- Constantina filia Tiberii Imper. & Anastasiæ, 582. V. Datur in matrimonium Mauritio, 583. X. & seq.
- Constantinop. terræmotu concussa, 553. CCXLIX. Peste belloque urgetur, 558. I.
- Constantinopolis recipit S. Eutychium Episcopum lætitia publica, 578. X. Liberatur a peste precibus S. Eutychii Episcopi, 578. XIV.
- Constantinopolim translata sunt veneranda ligna sanctissimæ Crucis ab Apamea Syriæ Secundæ, 574. I.
- Constantinopolim accersitur Vigilus Papa a Justiniano Imp. 546. LIV.
- Constantinopolim quæ scripserit Vigilus Papa, 546. LVII.
- Constantinopolim se confert Vigilus Papa, 547. XXVI.
- Constantinopolim conveniunt Orientales Episcopi ad Synodum, 553. XXIX.
- Constantinopolim mittitur Apocrisarius S. Gregorius, 583. XI.
- Constantinopoli Romam detulit reliquias SS. Andreae & Lucae S. Gregorius Papa, 581. VIII.
- Constantinopoli inventi sunt duo magni thesauri a Tiberio Imp. 582. VI.
- Constantinop. colligitur Conciliabulum adversus Eutychium, 564. XIV.
- Constantinopolitana Synodus Quinta a principio non fuit Oecumenica, 553. CCXIX. Quæ auctoritate facta sit Oecumenica, 553. CCXXIV. & seq.
- Constantinopolitana Synodus sub Joanne Episcopo quo tempore celebrata, 587. II. Irrita redditur a Pelagio Papa, 587. IV.
- Constantinopolitanam Synodum amplectitur Reccaredus Rex, 589. XXX.
- Constantinopolitanus populus ad meliorem frugem conversus, 557. VIII.
- Constantinopolitani populi zelus adversus impios, 580. IV.
- Constantinopolitani Episcopi reprehensi sunt de audacia, 587. VIII.
- Constantinopolitani Episcopi professi sunt reverentiam in Apostolicam Sedem, 587. X.
- Constantinopolitana Ecclesia multos habet Patriarchas hæreticos, 597. VII.
- Constantinopolitana Ecclesia quomodo crevit honoribus, 595. XXVIII.
- Constantinopolitanus Episcopus subiectus Alexandrino, *ibid.*
- Constantinopolitani Episcopi nimis gloriæ cupidi, *ibid.*
- Constantinopolitani Episcopi usurpatum nomen Universalis retinuerunt, *ibid.*
- Constantinus Quæstor mittitur a Justiniano ad revocandum Vigilium Papam, 552. XIII. Iterum mittitur a Justiniano ad Vigilium Papam, 553. CCXV. Aliqua proponit contra Vigilium, *ibid.*
- Constantius Episcopus Aquinas moritur, 572. XXI. Habuit spiritum prophetiæ, *ibid.*
- Constantius Episcopus Aquinas alter claruit sub Hilario Papa, *ibid.*
- de Constantii Episcopi Mediolanensis electione epistolæ S. Gregorii Papæ, 581. V.
- Constantiæ clarissimæ femine sponsæ obitus, 597. XIV.
- Constantina Augusta petit a S. Gregorio caput S. Pauli, 594. XXI. Petit & sudarium ejusdem, *ibid.*
- Constantina Aug. movetur suasionem Joannis Episc. Constantinop. 595. XXX.
- Constantina Aug. rogatur a S. Greg. cohibere Joannem, 595. XLVIII.
- Constantii Episc. Mediolanensis electio, 593. XXI.
- Constantius Episc. Mediolan. in crimen vocatur ob Tria capita a schismaticis defensa, 593. XXXI. XXXVI. Damnat Tria capitula cum Catholicis, *ibid.*
- Constantius Episc. Mediolan. multa patitur a schismaticis, 594. I.
- Constantius Episc. Mediolan. a S. Gregorio reprehensus, 594. II.
- Constantius diaconus Pudentianæ Ecclesiæ in Numidia, 592. IV.
- Constitutio Justiniani de Judæis, 552. II.
- Constitutum Vigilii Papæ prudens missum ad Justinianum Imp. 553. XLVIII.
- Constitutum Vigilii Papæ de Tribus capitulis missum ad Justinianum Imp. 553. L. usque ad CCIX.
- Constituto subscribit Vigilus Papa, & pluri alii Episcopi, & diaconi, 553. CCIX & seq.
- Constitutum abrogatum ab ipso Vigilio Papa, 554. X.

CONSULES.

- Justinus Imperator, 566. I.
- Justinus, 567. 568. I.
- Continentiam Romani subdiaconi servabant, 589. XLVIII.
- Continentiam præcipit requirendam ab ordinandis

- dis subdiaconis Gregorius Papa, *ibid.*
 ad Conveniensem urbem dirigitur exercitus Chilperici Regis, 576. IV.
 Conversio Hebræorum, 548. XXI. & *seq.*
 Conversio Pictorum Septemtrionalium, 564. XX.
 Conversio Judæorum, 579. XXIV.
 Conversio Judææ feminæ, a qua fumus egredi visus est, 579. XXVIII.
 Conversio Gothorum, & in primis in Hispania, 589. VII.
 de Conversione Gothorum oratio S. Leandri Episc. 589. XII.
 in Conversione peccatorum magnum gaudium in Ecclesia, 589. XIII.
 de Conversione totius Orbis spem conceperunt in Toletana Synodo, 586. XVI.
 Conversio Bajoariorum, 590. XLI.
 Conversio Barbaricorum, 594. XIII.
 Conversio Judæorum tentanda blanditiis, 594. VIII.
 Conversio populorum per feminas facta, 591. L.
 Conversiones non objurgatione, sed blanditiis tentandæ, 594. VIII.
 Convivia in dedicationibus Ecclesiarum, 591. XXVI.
 Coonober Comes Britannorum, 564. XXX.
 Copiosus frater Justini monachi, 590. IX. Ei apparet Justinus liber a pœnis Purgatorii, 590. XI.
 Coronæ spinæ partem dat Justinianus S. Germano Episc. 561. XIV.
 de Coronatione Tiberii Imp. 581. III.
 Corona cum delphinis ad usum luminum, 591. XXIV.
 Corpus Jesu Christi an fuerit incorruptum ante mortem, 564. V.
 Corpus nostrum in resurrectione erit palpabile, 586. III.
 Corpora Sanctorum sepulta non sunt curiose quærenda, 590. IV.
 Corpora defunctorum Pontificum ne deferantur cum dalmatica, 595. LVIII.
 Correctio severa non proficit, 594. VII.
 Corrupticolæ hæretici victi ab Aphthardocitis hæreticis, 563. III.
 Corsica capitur a Gothicis, 551. XVIII.
 Corsicæ insulæ sacerdotes S. Gregorius monet, 591. XIX.
 Corsica insula valde afflictata, ob tributorum solutionem, 595. XII.
 Corsicæ insulæ monasterium, 591. XVI.
 Corvus oculum corvi non eruet, 580. XVI.
 Cosmas Episcopus Mopsuestenus, 550. XXXVII.
 SS. Cosmæ & Damiani templum instauratum a Justiniano, 560. III. Per visum apparuerunt Justiniano & ipsum infirmum curaverunt, *ibid.*
 Cosmas Abbas a Hierosolymis venit Pharan Lauræ, 572. XX. Ibi moritur, & paralyticum curat, 572. XIX. Ejus alia miracula, 572. XXI.
 Cosinæ feminæ a creditoribus oppressæ S. Gregorius subvenit, 593. LVI.
 Costroes Persarum Rex alter Nabuchodonosor Rex venit Sebasten & Melitenem, 564. XXVII. Ejus milites invadunt Antiochiam, 574. IV. Ad eum mittit Trajanum Sophia Augusta pro pace, quam obtinet, 575. XIII. De ejus annis emendandus Agathias, 579. III. In eum bellum gerit Tiberius Imp. 579. IV. Contemnit Legatos Justini Imp. *ibid.* Adoritur exercitum Romanorum, 579. V. Fugiens relinquit exercitum, 579. VI. Mœrore consumptus moritur, 579. VIII. & *seq.*
 Crotildæ Reginæ obitus, 553. CCLIII. Austrix, ut Franci Christianam religionem susceperint, 553. CCLIV. Parisios magno cum Pfallentium præconio deportata, 553. CCLIII. Inter Sanctas relata, 553. CCLIV.
 Crotonensis civitas a Longobardis capta, 595. LXXXI.
 Crotonensis Ecclesia vacans, 592. XVII.
 Crucis lignum Ecclesia per totum mundum adoratur, 548. VI. Ejus maxima virtus, 548. XXII.
 e Cruce nascitur oleum ad curandos infirmos, 564. XIX.
 Crucis signo se signare soliti Fideles concionem habituri ad populum, 565. XVIII.
 Crucis lignum portabant Imperatores in fronte 565. XVIII.
 S. Crucis lignum exoptat Radegundis Regina, & legationem pro eo mittit in Orientem, 566. XXX. Ei adversatur Moroveus Episcopus, 566. XXXI. Contumeliam patitur, 566. XXXIII. Ei erectum oratorium apud Turonos, *ibid.* Eius præconia, *ibid.* Quibus dominus esset illustratum; *ibid.* Reconditur suo loco per S. Euphronium Episc. 566. XXXIV. Honestatur hymnis, *Vexilla Regis procedunt*, & *Pange lingua gloriosi*, 566. XXXV. Ex eo multa miracula edita, 566. XXXVI. De eo lux splendida apparuit, 566. XXXVIII. Ex eo oleum exundans, 566. XXXIX. In ejus honorem insigne miraculum, de excrecente oleo lampadis, 566. IV.
 Crucis lignum a servatum in monasterio S. Radegundis, 593. LXXXI. Injuriam passum, 593. LXXXII.
 Crux a Theodora Augusta dicata S. Sergio, 593. II.
 Crux cum limatura catenarum missa in Gallias ad Dinamium, 593. LIX.
 Crucis lignum a S. Gregorio Papa ad Reccardum Regem missum, 599. XXVI.
 Crux dat oleum, 598. XXIV.
 Crucis signo sanantur infirmi, 595. LXXXVIII.
 Cruce prævia Augustinus ingreditur in Angliam 597. XXI.
 Cruces in Ecclesia poni solitæ, 599. X.
 Culpa peccati sæpe a Deo dimittitur, sed non poena, 561. VII.
 Cultus sacrarum imaginum, 599. XVI. & *seq.*
 Cumanæ Ecclesiæ juncta Misenas, 592. XVII.
 Cyclus Victoris mendax inventus, 594. XXVIII.
 Cyprianus diaconus curator patrimonii Romanæ Eccl. 594. VIII.
 Cyriacus Abbas in Gallias missus a S. Gregorio pro reformanda Ecclesia Gallicana, 599. XXII. Missus & in Hispanias, 599. XXI. & *seq.*
 Cyriacus Abbas mittitur a S. Gregorio ad conversionem Barbaricorum, 594. IX.
 Cyriacus Patriarcha Constantinop. legatos Romanam mittit ad S. Gregorium Papam, 596. III.
 Cyriacus Constantinop. professionem fidei mittit ad S. Gregorium Papam, 597. I.
 Cyriaci Episc. Constant. laudes, 596. IV.
 Cyriacus monetur relinquere nomen Oecumenici, *ibid.*
 S. Cyrillus Episc. Alex. positus loco Theodori Mopsuesteni, 550. XXXVIII. De ejus obitu epistola supposita Theodoretii nomine, 553. XLV. Legatus & Vicarius Papæ in Ephesina Synodo, 553. XLVII. Ei quando adversatus sit Ibas Episc. 553. CXC. Ejus capitulis minime est derogandum, 553. CXCIX.
 Cyrilli clerici filius curatur a S. Eutychio, 564. XXIV.
 Cyrola Arianus videntem reddit cæcum, 583. XXXIX.

D

Dacco insidiis Dracoloni Ducis captus interfectus, accepta pœnitentia, 581. XIV. S. Da-

- S. Dacius Episcopus Mediolanensis noluit sub-
scribere edicto Justiniani Imp. 546. XLV. Ob-
viam venit Vigilio Papæ, qui eum secum ducit
Constantinopolim, 547. XXVI.
- Dæmon in officinam hæretici hominis debaccha-
tur, 548. XIX.
- Dæmones profligantur per lignum S. Crucis,
566. XXXVI.
- Dæmon ingressus in Sarracenos, qui se ipsos
interfecerunt, 586. XIX.
- Dæmoni tentat superbia quosque optimos, 587.
XVIII.
- Dæmones terrentur a Sanctis, 588. XIII.
- Dæmon luget de gaudio & pace Ecclesiæ, 589.
XX. Semper discordiam quærit, *ibid.*
- Dagobertus filius Chilperici moritur, 583. XXIII.
Ejus epitaphium, 584. XXV. Ejus laudes,
ibid.
- Dalmatius Ruthenæ civitatis Episcopus moritur,
582. LVIII. Eum in convivio blasphemans
presbyter statim moritur, *ibid.*
- Dalmatiæ Episcopi reprehensa a S. Gregorio Pa-
pa, 593. LII.
- Dalmatica vestis peculiaris est Ecclesiæ Roma-
næ diaconorum, 598. XXX.
- Dalmatica tegi vetita corpora Pontificum de-
functorum, 595. LVIII.
- Damascius Syrus cum aliis philosophis ad Per-
sas se confert, 554. XIV. Sed eorum mores
pertæsi revertuntur, 554. XV.
- Damnati in infernum non liberati a Christo cum
descendit ad inferos, 596. V.
- Damiana Abbatissa solitaria quid narrarit de Ab-
bate Georgio, 546. LXIX.
- Daphne terræmotu concidit, 580. I.
- Daras castrum captum ab Artabane Persa, 574. I.
- Dariæ martyris reliquiæ delatæ Roma in Gal-
lias, 590. XLIX.
- ad David Episcopum epistola Benedicti Papæ de
mysterio sanctissimæ Trinitatis, 577. II.
- Debita omnia sunt solvenda, 558. XV. & seqq.
- Decimæ dandæ in usus Pauperum, 588. XV.
- Decius Patricius vir gloriosus, 584. XV.
- Dedicandi Ecclesiæ jus & potestas apud Sum-
mum Pontificem, 598. XXII. Ne fiat in con-
sulto Rom. Pontifice, 591. XXVI.
- Defensores Constituti Vigilii constarunt schi-
sma, 553. CCXXIX.
- Defensores Trium capitulorum quid prætende-
rent, 553. CCXXV.
- Defensorum Trium capitulorum duplex condi-
tio, 553. CCXXX.
- Defensores Vigilii Papæ ab ipso defecerunt,
548. II.
- Defensores Trium capitulorum sunt in triplici
statu, 546. XL.
- Defensorum Rom. Ecclesiæ dignitas, 598. XVI.
- Defensores Ecclesiæ ne aliena jura invadant,
591. XXVII.
- pro Defunctis sacrificium est salubre, 590. XI.
- Delinquentem in persona, & non in bonis vult
privari S. Gregorius, 591. XXVIII.
- Demetrius creatus Episc. Neapolitanus, 590.
XXXV. A S. Gregorio privatur, 591. XVIII.
- Desideratus Episcopus Virdunensis fuit in Con-
cilio Arvernensi, 541. XXXVII.
- Desiderato multas irrogavit injurias Theodori-
cus Rex, *ibid.*
- Deus redditur placatus fide immaculata, 546.
XI. Ejus ultio in hæreticum contemnentem
divina, 548. XI. Non irridetur, 553. CCLII.
Sacrilegos punit, 556. XLII. 576. III. Ma-
gis timendus, quam Principes, 559. XX.
Ei infideles, nesciunt præstare fidem homi-
nibus, 564. VIII. Magno honore afficit San-
ctos, 578. LXXXVII. Superbos humiliat, 579.
VIII. Blasphemos punit, 583. LVIII. 587.
XXVIII. Defendit Romam, 585. III. Eum
laudant in acclamationibus in Concilio Toleta-
no, 549. XXXIII. Deusdedit minister Vigilii
Papæ ab ipso defecit, 548. II. Ab ipso depo-
nitur, 550. XXXIV.
- Deusdedit eleemosynis ædificavit sibi domum
auream in cælo, 590. XXI.
- Diabolus, *Vide*, Dæmon,
- Diabolus in specie porci fugatur a loco sancto,
591. LII.
- Diabolus æmulator gloriæ Sanctorum, 595.
LXXXIX.
- Diaconos a se recedentes excommunicat Vigi-
lius Papa, 551. XVII.
- Diaconus ex Gallia peregrinatur ad limina
Apostolorum, 575. VI. Miratur virtutem
S. Hospitii, *ibid.*
- Diaconus quando fuerit creatus S. Gregorius,
581. II. V. & seq.
- Diaconi Episcopo non obedientes a comunione
Ecclesiæ se suspendunt, 550. XXXIII.
- Diaconus Catholicus provocat ad miraculum
presbyterum hæreticum, 583. LII. In eo
tepscit fidei fervor, 583. LIII.
- in Diacono alio apparet fides fervens, 583.
LIV.
- Diaconus, relicta Ecclesia, Fisco se publice jun-
xit, & bona S. Martyris Juliani diripuit,
570. XXI. A Deo flagellatur usque ad mor-
tem, 570. XXII.
- Diaconus liberatur a Longobardis per Sanctu-
lum, 573. XVI.
- Diaconus occiditur a Longobardis, & ultro se-
quitur occisorem, 573. XXI.
- Diaconi S. R. E. eligebantur Apocrisarii, 583.
XIII.
- Diaconus Gregorii Turonensis accipit & trans-
fert sacras reliquias, 590. XLVII.
- Diaconi ne cantent cum ministrant, 595. LVIII.
- Diaconi sunt oculi Episcoporum: lustrant om-
nia ut referant Episcopo, 592. XVI.
- Dialogi S. Gregorii quando scripti, 593. XLI.
& seq.
- Dialogos ut scribat S. Gregorius secedit a tumultu,
ibid.
- Dialogorum scribendi occasio unde orta S. Gre-
gorio, 593. XLIII.
- Dialogi S. Gregorii e Latino in Græcum trans-
lati, 593. XLVIII.
- Dialogi S. Gregorii a Græcis depravati, *ibid.*
- Didymothicum civitas capta a barbaris, 593.
LXXXIX.
- Dies Dominici sanctificandi sunt, 583. XV.
XXVI.
- Dinamius Patricius Massiliensis petit a S. Grego-
rio privilegium monasterii, 596. XX.
- Dinamius petit scripta S. Gregorii, 597. XVI.
- Dinamius curat gratis res Eccles. Rom. in
Galliis, 593. LIX.
- Dinamius accipit successorem Candidum, 595.
LXX.
- Diogenes Philosophus ex Phœnicia, relicto
Christianis ad Persas se confert, 554. XIV.
Ad religionem revertitur, *ibid.*
- Dionysii cognomento Exigui scripta in biblio-
theca Cassiodori, 562. XIV.
- S. Disciola virgo neptis S. Salvii Episcopi mo-
ratur, 586. LXXXVIII.
- Disciplina morum retinenda, 589. XLIX.
- Discus aureus donatus S. Sergio a Chosroe Re-
ge Pers. 593. III.
- Disputatio inter S. Gregorium diaconum, &
Eutychium Episcopum, 586. III.
- Disputatio Gregorii Turonensis de S. Trinitate
cum Agilane legato Ariano, 583. XLII.
- Divites opprimunt pauperes, 568. XV. Punien-
di sunt, ne opprimant pauperes, *ibid.*
- de Divortio impium edictum Justinii Imp. 566.
XII.
- a Doctrina recta non est recedendum, 550. III.
- Doctrinam Patrum sequitur Quinta Synodus,
& eam approbat, 553. XXXIX. Do-

- Doctrina petenda ab antiquis, 562. XIII.
per Doctrinam patrum ascenditur tamquam per
scalam Jacob, *ibid.*
Dogmata Christianorum componere vult Justi-
nianus, 549. VII.
Domini Natalem præcedebat jejunium, 582.
XII.
Dominicus Calliopolis Episcopus, 551. XII.
Dominici dies sunt sanctificandi, 588. XV.
XXVI.
Dominicam diem semper præcedebant vigilæ
publicæ, 590. LIII.
Dominica dies feriata omnibus, 598. XXXI.
Dominicalis Mappa quæ, 590. LIV.
Dominicalis oratio in Missa, 599. XX. & *seq.*
Dominica illustis femina, 593. LXI.
Dominicus Episc. Carthag. severus in exigen-
dis pœnis insolitis ab Episc. 595. VII.
Dominicus Episc. Carthag. legationem mittit
ad S. Gregorium, 592. V.
Dominicus Episc. Carthag. contra Donatistas
laborat, *ibid.*
Dominicum Episc. Carthag. consolatur S. Greg.
de lue ingruente, 599. XXVIII.
Domitianus Episc. Ancyrensis constitetur peccata
Vigilio Papæ, 546. XLIX.
Domitianus Episcopus Catalaunensis interfuit se-
cundæ Synodo Turonensi, 570. XV.
Domitianus Episc. Melitinæ civitatis mittitur in
Persidem, 592. XXVI.
Domitianus Episc. nihil profecit in conversione
Perfarum, 592. VII.
Domnulus Episcopus Cœnomanensis scripsit ad
Radegundem de institutione monastica, 559.
XXXV. Subscriptus in secunda Synodo Tu-
ronensi, 570. XV. Conspicuis miraculis mo-
ratur, 584. XIII.
Domnus creatur Episcopus Antiochenus, 546.
LXVIII. Interfuit Quintæ Synodo, 553. XLI.
Ejus fidei professio missa ad Justinianum a
Vigilio Papa, 553. LVI. Subscribit senten-
tiæ latæ a Quinta Synodo, 553. CCXVI.
Moritur, 561. I.
Domum auream ædificant sibi in cælo miseri-
cordes, 590. XXI.
Dona Chosrois missa S. Sergio martyri, 593.
II. & *seq.*
Donatio Childeberti Regis Francorum Ecclesiæ
S. Vincentii, 561. X.
Donatus Archidiaconus electus Episcopus Ra-
vennas, 595. LXXV.
Donationes factas Ecclesiis solvendas esse decer-
nit Synodus Valentina, 589. II. & *seq.*
Donatus Episc. Africanus unus ex legatis mis-
sis ad S. Gregorium Papam, 592. V.
Donatistarum hæresis dilatata, 592. IV.
Donatistæ invalescunt in Africa, 596. XVI.
Donatistæ perdunt Africanam Ecclesiam, 594.
VI.
Donatistæ in Numidia potentes, 592. III.
Donatista Episcopus primatum Numidiæ affe-
ctat, 591. XXXIII.
Donatistæ dato præmio præficiuntur Catholicis,
ibid.
Donatistæ legibus Mauriti Imp. perstricti, 596.
XVII.
Dorensis Episcopus sub Hierosolymitano Pa-
triarcha, 553. CCXLV.
Dorovernensis Metropolis in Anglia, 597.
XXV.
a Draccoleno Duce Dacico nobilis Dux insidiis
captus & interfectus, 581. XIV. Idem super-
bus a Guntheramno Bosone interfectus, *ibid.*
Draco cum plurimis serpentibus in Tiberis in-
undatione, 589. LIV.
Dulcitus Abbas Romanus, 546. LXX.
Duodecim capitulis Cyrilli minime est dero-
gandum, 553. CXCVIII.
sub Ducibus Longobardi truculentiores, 573.
VII.
- sub Ducibus per decennium steterunt Longo-
bardi, 585. I.
Duces Longobardi dimidium substantiæ dede-
runt suo Regi, 585. II.
Dulcissimus pater Justin. Jun. Imperatoris, 569.
XII.

E

- Eberulfus cubicularius Chilperici Regis occi-
dit ipsum Regem in atrio Ecclesiæ S. Mar-
tini, 588. XV.
Ebregisilus Episc. Agrippinensis, 593. LXXV.
Eburicus successit Mironi in Regnum Suevorum,
584. IX.
Ecclesia Romana non læditur adversis, 555. IV.
Ecclesiæ leges non sunt condendæ a Principi-
bus sæcularibus, 546. XLII.
in Ecclesia Catholica dirum schisma obortum,
548. VI. & 550. XXXVI.
Ecclesia evertitur a Justiniano Imp. & Theodo-
ro Episcopo, 551. II.
Ecclesiæ conflictus qui vigerent Justiniani tem-
pore, 553. XXI.
in Ecclesia schisma, 553. CCXXI.
Ecclesia secuta est ultimam sententiam Vigilii,
554. VII.
Ecclesiasticum bellum ubique viget, 551. XVIII.
Ecclesiæ bona non sunt diripienda, 556. XXXVIII.
Ecclesiæ sint immunes & liberæ, 556. XLI.
Ecclesiæ libertas vindicatur in Concilio primo
Parisiensi, 559. XVIII.
Ecclesias qui fabricabant, sanctuaria accipere so-
lebant, 560. VII.
in Ecclesia Sanctorum corpora tantum sepeliebantur,
563. VIII.
Ecclesiæ erectæ a Justiniano aliena pecunia, 565.
VII.
Ecclesiam petiit primum Justinus more Christia-
no, 566. II.
Ecclesia construitur Turonis in honorem ligni S.
Crucis, 566. XXXIII.
Ecclesiæ bona ne auferantur a quibuslibet, ali-
ter excommunicentur, 570. XX. Ejus bona
diripientes a Deo puniuntur, 570. XXII.
Ecclesiæ plures desolatæ Longobardorum tempo-
re, 572. II.
in Ecclesia miraculum adversus Arianos invaso-
res, 573. XII.
Ecclesias non præsumunt temerare Longobardi,
ibid.
in Ecclesia Sacerdotes sunt veluti columnæ, 574.
II.
Ecclesiæ fræquentes dicatæ SS. Apostolis Petro,
& Paulo, & præsertim in Gallia, 574. XVIII.
Ecclesiæ incensæ & devastatæ in Galliis a Chil-
perico Rege, 576. I.
Ecclesiarum invasores male pereunt, *ibid.* &
579. XIV.
Ecclesiæ jura tueantur Episcopi, 579. XIV.
in Ecclesia Catholica tantum sunt vere & pro-
prie miracula, 583. XXXVIII.
Ecclesiæ immunitas servanda, 588. XV.
Ecclesiis donationes solvendas esse decernit Sy-
nodus Valentina, 589. II. & *seq.*
Ecclesia crescit in persecutionibus, 589. XIII.
Ejus gaudium ob hæreticorum conversionem,
589. XIV.
Ecclesia de labore fructus colligit, 589. XV.
De ea multa vaticinia prophetica, 589. XVIII.
In ea unitas esse debet, 589. XIX. Ejus u-
nitatem respuunt hæretici, *ibid.* De ejus gau-
dio & pace luget diabolus, 589. XX. Ejus
communio est amplectenda, 589. XXVIII. &
seq.
Ecclesiam illibatam servat Guntheramnus Rex,
590. XXVII.
Ecclesiasticæ leges cessant, ubi regnant arma,
576. I. Ec.

Ecclesia Africana collapsa, 596. XVI.
 Ecclesie Anglicanae primitivae vita redditur, 597.
 XXIV.
 Ecclesie S. Agathae dedicatio, 591. LI.
 Ecclesia Arvernensis a tributo liberata, 590.
 LI.
 Ecclesiae dedicandae facultas apud Rom. Pont.
 598. XXIII.
 ex Ecclesiae bonis quatuor partes faciendae, 595.
 LXXXI.
 Ecclesiae bona qualiter custodienda, 593. LVII.
 Ecclesiae Italiae vastatae a Longobardis, 590.
 XXIV.
 Ecclesiae Orientalis bonorum sterilitas, 598.
 XXVIII.
 Ecclesia Romana libera & domina, 590. V.
 Ecclesia aliena non possideat, 591. XXVII.
 Ecclesiae censura non admittit supplicium fustium,
 593. XXVI.
 Ecclesiae persecutor dicitur qui ejus jura pertur-
 bat, 590. VIII.
 Ecclesia Universalis quae & cur dicta, 595.
 XXXII.
 Edictum Guntheramni Regis ad Episcopos & Ju-
 dices de pietate Christiana, 588. XXIV.
 Edictum Justinii Junioris Imp. de fide Catholica,
 566. III.
 Edictum Justinii Junioris Imp. de devotio, 566.
 XII.
 Edictum Justiniani Imper. de rebus Italiae, 554.
 X.
 Edictum a Justiniano conscriptum contra huma-
 nitatem Jesu Christi, 563. IX.
 Edictum Antharit de baptizandis ab Arianis,
 590. XLV.
 Edictum Mauriti aduersus schismaticos, 590.
 XXXVIII.
 Edilbertus Rex Angliae quomodo excepit S. Au-
 gustinum, 597. XX. & seq.
 Educatio filiorum Regis qualis esse debeat, 597.
 XIII.
 Educatores filiorum Mauriti Imp. monet S. Gre-
 gorius, *ibid.*
 Egbertus Anglus doctissimus correxit Pictos ab
 errore de die Paschalis celebrando, 565.
 XXXIII.
 Electio Romani cleri facit Pontificem, non con-
 firmatio Imp. 590. III.
 Electus in Pontificem Rom. ante confirmationem
 habet administrationem, 590. X.
 Eleemosyna commendatur, 559. XXVIII.
 Eleemosynae magnum exemplum, 590. XVIII.
 Eleemosyna commendatur, & praesertim in Prin-
 cipibus, 579. XXXI.
 Eleemosyna hostibus Ecclesiae quando facienda,
 592. II.
 Eleusius qui & Georgius discipulus S. Theodo-
 ri, 590. LV.
 Eleutherius Episcopus Antiodorensis fuit in
 quinta Synodo Aureliana, 552. XXVII.
 Elias Episcopus Aquileiensis schismaticus, 586.
 XXVI. In eum scribit S. Gregorius Papa,
ibid. Qua de causa fuerit schismaticus, *ibid.*
 Ad eum scribit epistolam circularem Pelagius
 Papa, 586. XXVII.
 Elias Abbas magni nominis, 595. XXVI.
 Elias Abbas in Isauria accipit a S. Gregorio mu-
 nera, 595. LXXX.
 Eliae prophetae altare cur erigi vetitum, 593.
 LVI.
 Eloquentia Christiana ad persuadendum quae sit,
 583. V.
 Emerius intrusus in Episcopatum Santonensem
 privatur a Leontio Burdegalensi Episcopo,
 566. XVI. Chariberto Rege restituitur, *ibid.*
 Emesae fuit Simeon Salus vir magnae sanctitatis,
 548. XV.
 Enxania celebrata a Felice Turonensi Episcopo,
 574. XVIII.

de Epacta scribitur a Cassiodoro, 562. V.
 Eparchius Engalimensis moritur, 584. XIII.
 Enituit in ostensione signorum, *ibid.*
 Ephesina Synodus damnavit symbolum Theodo-
 ri Mopsuesteni, 546. XXXIII.
 Ephesinum Concilium receptum ab Iba Episcopo,
 553. CXCIV.
 Ephesinam Synodum amplectitur Reccaredus Rex,
 589. XXX.
 Ephesina pseudosynodus loco germanae accepta,
 a Joanne Episc. Const. 595. LV. & seq.
 Ephraem Episcopus Antiochenus subscribit edi-
 cto Justiniani invitus, 546. XLVII. Moritur,
 546. LXXVIII.
 Epigramma Venantii in honorem S. Crucis, 566.
 XXXV.
 Epiphaniae scripta in bibliotheca Cassiodori, 562.
 XIV.
 ad Episcopatum aliqui vocati ex conjugio, 558. XIV.
 in Episcopatu aliqui apparent leones, qui prius
 videbantur agni, 586. XI.
 Episcopi Orientales obediunt Justiniano inviti,
 546. XLV. & seq.
 ad Episcopos quae pertinent, ea sibi Principes
 usurpant tyrannice, 547. XLIV.
 Episcopum contemnens presbyter, aut diaconus
 a communione Ecclesiae se suspendit, 550.
 XXXIII.
 Episcopos a se recedentes excommunicat Vigi-
 lius Papa, 551. XVII.
 Episcopi Synodo Quinta resistentes in exi-
 lium transportantur, 553. CCXXI. & seq.
 Episcopi sancti causa sunt ut Principes ac cae-
 teri proficiant, 559. XXVII. & seq.
 Episcopi a Regibus non eligantur, 559. XXIV.
 Quomodo eligebantur, *ibid.* & seq. In eos
 tyrannice agit Charibertus Rex Francorum,
 566. XVI.
 Episcopus Arianus dat poenas impietatis, 573.
 XII.
 Episcopi Catholici totius Orbis semper fuerunt
 praediti cultu sanctarum reliquiarum, 573.
 XXIX.
 in Episcopos auctoritatem non habent Principes
 sed Papa & Concilium, 575. XI.
 Episcoporum causae non ad Judices saeculares
 deferendae, sed ad Metropolitanos, vel ad
 Concilium provinciale, 558. XVII.
 Episcopi communicent populum, 578. XIII. 588.
 III.
 Episcopos sanctos libenter sequitur populus, 578.
 VII. & seqq.
 Episcopi tueantur jura Ecclesiae, 579. XV.
 Episcopi non timeant Principes pro veritate, 580.
 XIII.
 de Episcoporum translatione epistola Pelagii Pa-
 pa ad Benignum, 581. II.
 Episcopi venerentur populi, 582. VIII. 588.
 XIX.
 ad Episcopos epistola Pelagii Papae de iudicij
 Episcop. 581. VIII.
 Episcopi delegati a Leuvigildo Rege Ariano,
 583. XXXII.
 Episcopi Ariani impostura in caeco sanando, 583.
 XXXVIII.
 Episcopi Ariani miracula non faciunt, oppositum
 autem Episc. Catholici, 585. IX.
 Episcopi Istriae Schismatici, 586. XXIX. Ad eos
 Pelagii Papae Epistolae, *ibid.*
 ad Episcopos vocatos ad Constantinopolitanam
 Synodum scribit Pelagius Papa, 587. VII.
 Episcopi quot esse debeant in una provincia,
 587. XX.
 in Episcopos commendatur humilitas, 588. IV.
 Episcoporum vera rhetorica ad persuadendum,
ibid.
 Episcopi non sint venatores, 598. XVIII. A
 sanguine sint alieni, 588. XIX. Eorum causae
 cognoscuntur in Synodo, 588. XX.

- ad Episcopos edictum Guntheranni Regis, ut invigilent prædicationi Verbi Dei, 588. XXIII. & seqq. Exerceant munus suum per se ipsos, & non per Vicarium, *ibid.* Habent a Deo officium paternæ potestatis, *ibid.* Studeant corrigere peccata populorum, *ibid.* Sunt participes in peccatis populorum, nisi eos corrigant, *ibid.* Curent ut colantur dies festi, *ibid.* Quid agere debeant, 588. XXVII. Sciant clericorum peccata esse acius corrigenda, 588. XXVIII. Eis utilius, si eos odio prosequantur Principes, quam si illecebris blandiantur, 589. V.
- Episcopi Gothi faciunt pleniorē & exuberantem fidei professionem, 589. XXXVI. Pollicentur se prædicaturos Catholicam fidem, *ibid.* Confitentur verum mysterium incarnationis Jesu Christi, *ibid.* Afferunt, quod pœna impios, & præmium sequatur Orthodoxos, 589. XXXVIII.
- Episcopi invigilare debent super Præsides Provinciarum, 589. XLII. & seq.
- Episcopi quando sedem mutare possint, 590. VII.
- ad Episcopos epistola Radegundis Reginae, 590. XXVIII.
- Episcopus qualis eligendus, 593. XXXVI.
- Episcopi Dalmatiæ reprehensi a S. Gregorio, 593. LII.
- Episcopi Narbonensis Concilii, 558. XXX.
- Episcoporum Numidiæ Concilium a S. Gregorio improbatum, 593. XXIX.
- Episcopi Orientis exploratores, 591. XIII.
- Episcopus quomodo esse debeat bonis socius, malis adversarius, 591. XVII.
- Episcopi quibus sint imbuti moribus inquit S. Gregorius, 592. X.
- Episcopi pestis tempore quid agere debeant, 599. XXVIII.
- Episcopi agant mutuam commemorationem in Missis, 594. III.
- Episcopi quibus se pares, quibus ut superiores se agnoscant, 598. III. & seq.
- Episcopos severos non patiuntur libenter Principes, 590. IX.
- Episcopi quomodo se gerant cum Magistratibus, 596. XV.
- Episcopi causam per Rom. Pont. indicari mandat Mauritius Imp. 599. IV.
- Episcopi præcipui ministri Sacramenti Chrismatum, 594. XV. 595. III.
- Episcopis sede privatis alimenta præstanda, 593. LI.
- Episcopi juventur, non pressuram patientur a ministris Rom. Pont. 598. XIX.
- Episcopum neminem eligere voluit S. Gregorius, 593. XXXIV.
- Episcopi quomodo æquales & quomodo subditi dicti sint Romano Pontifici, 598. VI.
- in Episcopos culpa redundat ex delictis suorum affinium, 593. LI.
- ad Joannem Episc. Constantinop. 587. V.
- ad S. Leandrum de Reccaredo Rege, 589. XLVII.
- ad Petrum de continentia subdiaconorum, 589. XLVIII.
- Epistola Ibae referta erroribus ad Marin Persam hæreticum non est defendenda, nec recipienda, 553. CXC. De ea duplex indicium, 553. CXCVII. Ex ea hæretica quomodo ostensus sit Catholicus Ibas, 553. CCXIII.
- Epistola Joannis Papæ ad Germaniæ & Galliæ Episcopos spuria, 572. III.
- Epistola Justiniani comitis ad Quintam Synodum de erroribus Origenis, 553. CCXXXIX.
- Epistola Mauritii Imperatoris ad S. Theodorum 586. XXIII.
- Epistolæ Pelagii Papæ diversæ ad Narsetem contra Episcopos schismaticos, 556. IX.
- ad Sapaudum Episc. Arelat. 556. XVIII.
- ad Childebertum Regem, 559. X.
- ad Episcopos Tusciæ, 556. XXXI.
- ad universos Christianos de Catholica fide, 556. XXXIII.
- ad Childebertum Regem de Catholica fide, 556. XXVI. & seqq.
- Epistola Pelagii Papæ II. ad Benignum de Translatione Episcoporum, 581. I.
- ad Italiæ Episcopos de judiciis Episcoporum, 582. VIII.
- ad Gregorium diaconum de Longobardis, 584. XV.
- ad Auxanium Episc. Arelat. 584. XIX.
- ad Eliam Episc. Aquilejensem, 586. XXVII.
- ad Episcopos vocatos ad Synodum Constantinop. 587. VIII. Eadem redarguuntur hæretici de auctoritate Papæ multis argumentis, 587. XIII.
- ad Episcopos Germaniæ & Galliæ, 590. V.
- Epistola Pontiani Episcopi ad Justinianum, 546. LI.
- Epistola S. Radegundis ad Episcopos, 590. XX.
- Epistola Symeonis Stylitæ ad Justinum Imperatorem contra Samaritas, 574. V.
- Epistola Synodalis Concilii Mopsuesteni ad Vigilium Papam, 550. XXXVIII.
- Epistola Theodreti nomine supposita, & impostura detegitur, 553. XLIII.
- Epistola Totilæ Regis ad Justinianum Imperatorem pro pace, 547. XXII.
- Epistola Vigili Papæ ad Valentinianum Episcopum de Tomis, 550. II.
- ad Aurelianum Arelatensem Episcopum, 546. IX.
- ad Eutychium Episcop. Constantinop. 553. XI.
- Epistola S. Gregorii Papæ ad Agilulphum Regem, de pace, 599. II.
- Epistola S. Gregorii ad Augustinum de perseverantia, 599. XIII. & seq.
- Epistola S. Gregorii ad Barbaricorum ducem, 594. XI.
- Epistola S. Gregorii ad Constantinam Augustam, 595. XLVIII.
- Epistola S. Gregorii ad Columbum Numidiæ Episc. 592. IV.
- Epistola S. Gregorii ad Orientales, 591. IV.
- Epistola Gregorii ad Priscum Ducem exercitus, 593. XC.
- Epistola S. Gregorii ad Theodistam, 590. XXX.
- Epistolæ S. Gregorii graves, 591. I.
- Epistolarum S. Gregorii quæ ab ipso dictatæ, quæ vero ab ejus consiliario, 595. LXXVII.
- Epistolæ S. Gregorii ad diversos datæ de suo Pontificatu, 590. XXIX.
- Epistola Mauritii Imp. ad S. Gregorium pro schismaticis, 590. XLIII.
- Epistola Synodalis S. Gregorii Papæ ad Orientis Episc. 591. IV.
- Epistola Synodalis Concilii Pictaviens. ad Episc. 593. LXVII.

E P I S T O L Æ.

- Epistola Belisarii ad Totilam Regem pro urbe servanda, 547. XXIII.
- Epistola Benedicti Papæ ad David Episcopum de mysterio SS. Trinitatis, 577. I.
- Epistola plurium Episcoporum ad Radegundem de servanda institutione monastica, 559. XXXV.
- Epistolæ Fortunati ad Euphronium Episcopum Turonensem, 574. XII.
- Epistolæ S. Gregorii de obitu Laurentii Mediolanensis Episcopi, & electione Constantii, 581. V.
- Ejusdem ad Leandrum Episcopum Hispalensem, 581. VII.
- Ejusdem ad eundem de libro Job, 583. XXXVII.
- ad Istriæ Episc. nomine Pelagii, 586. XXIX.

Ann. Eccl. Tom. X.

Epistola Synodalis Concilii Pictaviensis ad Reges Francorum data, 593. LXXVII.

E P I T A P H I A.

Epitaphium Andreæ Cardinalis Presbyteri, 585. XV.
 Atoli discipuli S. Remigii, 585. XIV.
 Cæsariæ feminae, 571. XLI.
 Chalacterici Episcopi Carnotensis, 559. XXXI.
 Childeberti Regis Francor. 562. I.
 Clodoberti filii Chilperici Regis, 583. XXV.
 Dagoberti filii Chilperici Regis, *ibid.*
 Euphrasie uxoris Namatii Viennensis Episc. 588. XXII.
 S. Euphronii Episcopi, 574. XVI.
 S. Galli Episc. Arvernensis, 573. XXVII.
 S. Germani Episcopi, 579. XXII.
 Juliani eleemosyni clari, 585. XIV.
 Leontii Episc. Burdegalensis, 566. XXII.
 S. Tetrici, 552. XXVI.
 Theodogildis Reginae, 572. IX.
 S. Equitius liberat suos monachos, 573. XXIII.
 Ex ejus monasterio primum Abbatem petit S. Gregorius Papa, 581. IX. Plurimum monasteriorum Abbas, sub S. Benedicto redigi haud potest, 581. XI. & *seq.*
 Equus strigosus missus ad S. Gregorium ex Sicilia, 593. LX.
 S. Erasmi martyris corpus ubi erat & quo translatum, 591. XXXIV.
 Error communis in Era correctus, 591. XLIV.
 Erentruda soror Ruperti Episcopi Vangionensis, 586. XXIII. Ei monasterium ædificavit Rupertus, *ibid.*
 Ermoaldus vir nobilis mortis angoribus pressus eleemosynam mittit ad Launomarum Abbatem, quam respuit ut iniquam, 568. XXIV. Moritur, *ibid.*
 Errores Anastasii de Vigilio Papa refelluntur, 552. XVI.
 Errores Nicephori arguuntur, *ibid.*
 Errores Theodori Mopsuesteni continentur sexaginta capitibus, & incipiunt, 553. LXI. usque ad CLXXII.
 in Errores labuntur sancti viri interdum, licet pleni virtutibus, 586. II. & *seqq.*
 Evagrius amicus Simeonis Stylitæ Junioris, 574. VIII.
 Evagrii historiarum ratio, 594. XXX.
 Evagrii historici Præfectura, *ibid.* Post Evagrium quis scripsit, *ibid.*
 Evangelia præponebantur in Conciliis, 553. X. XII.
 Evantius Episcopus Viennensis ex coniugio vocatus ad Ecclesiam, 588. XXII. Interfuit Marticonensi Concilio, 588. XIV.
 Eucharistia miraculum de puero Judæo ab incendio servato, 552. XXIV.
 Eucharistia præcipitur asservari in altari, sed non inter imagines, 570. XIV.
 Eucharistiam ferebant secum navigantes, 584. XVIII.
 Eucharistiam qui sumere volebat, prius debebat recitare Symbolum in Hispania, 589. XXXIX.
 Eucharistia custodiri solita in pretiosissimo tabernaculo, 570. XV.
 Eucharistiam in Dominicali sumere vetus usus, 590. LIV.
 Eucharistiam manu sumere in usu fuit, *ibid.*
 Eucharistiam sumendi vetus ritus ex Anastasio Synaita, 599. X.
 Eudoxius superflue damnatus a Cyriaco, 597. IV.
 Eugypii scripta in bibliotheca Cassiodori, 561. XIV.
 Eulalius comes vinctos custodit, 590. LI.
 Eulamius Phrix philosophus relictis Christianis,

ad Persas se confert, 554. XIV. Deinde ad Christianos revertitur, *ibid.*

Eulogius fit Episcopus Alexandrinus, 581. XIII. Ejus sæpe meminit S. Gregorius Papa in epistolis, *ibid.* Ab Ægypto fugavit tenebras hæreticorum, *ibid.* Ad eum mittit exemplar epistolæ Pelagii Papæ Sanctus Gregorius, 587. VII.

Eulogius Episcopus Alexandrinus mittit munuscula ad S. Gregorium, 597. X.

Eulogius Episc. Alex. laborat adversus hæreticos, 597. XI. Eos convertit, 598. I.

Eulogius Episcopus Alexandrinus agit de prærogativa sedium Patriarchalium, 597. I.

Eulogius Episc. Alexan. monetur de causa Joannis Episc. Constantinop. 595. XLVIII.

Eunomius Comes retrudi fecit in carcerem Modestum fabrum lignarium, 583. XVI.

in S. Euphemie basilicam confugit Vigilius Papa, 552. VIII.

S. Euphemie martyris corpus manat unguentum mixtum sanguine, 593. XLVI.

Euphrasia uxor Namatii, 588. XXII. Eam relinquit Namatius, & factus est Episcopus, *ibid.* Ejus epitaphium, *ibid.* Resplenduit sanctitate, & generis nobilitate, *ibid.* Ejus pietas in pauperes, *ibid.* Ejus laudes, *ibid.*

S. Euphronius creatur Episcopus Turonensis, 559. XVIII. Universas illustravit Gallias, *ibid.*

Fuit in Concilio Parisiensi, *ibid.* Ejus tempore grandia a S. Martino miracula edita, 559.

XXIX. Ad eum mittit Justinum Sigebertus Rex, ut recondat lignum sanctæ Crucis in monasterio Radegundis, 566. XXXIV. Per eum reconditur lignum S. Crucis suo loco, *ibid.*

Prædicat mortem Chariberti Regis, 572. VI. Moritur, 574. X. Relatus inter Sanctos, *ibid.*

Quo anno mortuus sit, *ibid.* Præfuit Ecclesiæ Turonensi annis quatuordecim, *ibid.* Ad eum Fortunati epistola, 574. XII. Martino comparatur, 574. XIII. Ejus orationibus se commendat Fortunatus, *ibid.* Ejus charitas dulcedo, & humilitas commendantur, 574. XIV.

Ad eum epistola Fortunati, *ibid.* Ejus laudes, 574. XV. Ejus epitaphium a Fortunato editum, 574. XVI. Ejus debitorem se cognoscit Fortunatus, *ibid.* Velut lampis ardens, *ibid.* Dulcis in colloquio, *ibid.* Ejus sinceritas, *ibid.* Opera misericordie exercuit, *ibid.* Interfuit dedicationi basilicæ SS. Apostolorum Petri & Pauli, 574. XVIII.

Euprepus Episcopus Gerundensis fuit in Tolitana Synodo, 589. XLIV. Collaboravit cum S. Leandro in conversione Gothorum, *ibid.*

Europa barbarica clade afflictata, 595. XLVII.

Eusebii Novatiani hæretici scripta apud Cassiodorum, 562. XVII.

Eusebius fundator basilicæ S. Bibiani Santonenfis, 566. XVIII.

ad Eusebium Episcopum Thessalonicensem scribit Pelagius Papa contra Synodum Constantinopolitanam, 587. V.

Eusebium Abbatem monet S. Gregorius, 592. XVIII.

Eusebii Pamphili Liber de Martyribus non inventus, 598. VII.

Eusebius Episc. Thessalonicensis, 593. XXI.

Eustathius Abbas capitur a barbaris, 586. XVII.

Pro eo se vendidit Leo Abbas, *ibid.* Dimittitur, 586. XVIII.

Eustochius per legatum interfuit Quintæ Synodo, 553. XXXII. Moritur, 561. I.

S. Eutropii Ecclesia collapsa restituitur a Leontio Episcopo Burdegalensi, 566. XVIII.

Eutropius Episcopus Valentinus libros edidit, 584. VIII.

Eutychiani excommunicantur a Vigilio Papa, 547. XLIX.

ab Eutychiana hæresi Corruptibiles & In-

pti-

- ptibiles hæretici manarunt, 563. V.
 Eutychius monachus fit Episcopus Constantino-
 politanus, 553. I. & seq. Ei ostensa visio de
 futuro Episcopatu, 553. II. Mansit cum Men-
 na, 553. III. Ei aperitur via ad Episcopatum,
 553. IV. Jubetur asservari, 553. V. Ei ostenditur
 alia visio de Episcopatu, *ibid.* Ejus
 electioni studet Justinianus Imp. 553. VI.
 Sumit pallium, idest ovem perditam super
 humeros, *ibid.* Mittit fidei professionem ad
 Vigilium Papam, 553. VIII. Anathematizat
 omnes hæreses, 553. VIII. & seq. Ad eum
 epistola Vigilii Papæ, 553. XI.
 Ejus fidei professio, 553. XVI. Subscribit sen-
 tentiæ latæ a Quinta Synodo, 553. CCXVI.
 Quæ tractaverit cum Justiniano Imp., 564.
 IV. & seqq. Eum tentat Justinianus ut sub-
 scribat, 564. XI. Ejus admiranda constantia,
 564. XII. Eum sacra peragentem invadunt
 milites Justiniani, *ibid.* V. detruditur in mo-
 nasterium, 564. XIII. E. sede deiicitur, ve-
 lut Joannes Chrysostomus, *ibid.* In eum quid
 egerit Conciliabulum, 564. XIV. Pro eo de-
 ligitur Joannes scholasticus, *ibid.* Deportatur
 in insulam, 564. XV. Velut Paulus depor-
 tatur Amaseam, 564. XVI. Detruditur ite-
 rum in monasterium, 564. XVIII. Opera-
 tur ut conjuges filios consequantur, 564. XIX.
 & seq. Ejus miracula & prophetia, *ibid.* Mul-
 tos curat infirmos oleo sancto, 564. XII. &
 seqq. Ad eum confugiunt multi Christiani,
 564. XVII. Oratione farinam auget, 564.
 XVIII. Prædicat Justiniano ipsum futurum Im-
 peratorem, 565. IX. Prædicat Tiberio Impe-
 rium, 578. III. Revocatur ab exilio a Tibe-
 rio Imp., 578. VI. Ad eum mittunt scribas
 Imperatores, *ibid.* Gratias agit Deo, *ibid.* E-
 jus reditus cum magno honore, 578. VII. &
 seq. Ejus miracula in via, 574. IX. Recep-
 tus Constantinopoli lætitia publica, 574. X.
 Comparatur Magno Athanasio, *ibid.* Incessit
 super pullum asinæ cum ramis & thure, *ibid.*
 Ejus laudes, 578. XI. Recipitur ab Impera-
 toribus cum ingenti gaudio, *ibid.* Ingressus
 in Ecclesiam communicat populum & benedi-
 cit, 578. XIII. Eo celebrante, operitur al-
 tare divina caligine, *ibid.* Precibus pestem a-
 vertit a Constantinopolitanis, 578. XIV. Ti-
 berium Imperatorem coronat, 582. V. Præ-
 dicat Imperium Mauritio, 583. VII. Eum in-
 visit Tiberius Imperator, & ab eo benedi-
 ctionem postulat, 586. I. Benedicit Tiberio
 Imp. *ibid.* Incaute lapsus in errorem Orige-
 nis, 586. II. Plenus multis virtutibus, passus
 tamen est quid humanum, *ibid.* Cum eo di-
 sputat S. Gregorius de corpore post resurre-
 ctionem palpabili, 586. III. Obiicit S. Grego-
 rio, quod corpus non resurget palpabile,
 586. V. Ejus liber de Resurrectione flammis
 damnatur a Tiberio Augusto, 586. VI. Pro-
 fitetur Catholicam fidem in resurrectione cor-
 porum, *ibid.* Respicens sanctus colitur, 586.
 VII. Moritur, 586. VI.
 S. Eutychius martyr apparuit S. Redempto,
 & prædixit incursionem Longobardorum,
 567. XIII.
 Exactiones Imperialis fisci durissimæ, 595. XII.
 & seq.
 Exarchus Ravennæ exagitat Episcopos schisma-
 ticos, 586. LXXXVI.
 Exarchi infideles, 595. XIX.
 Excommunicatio in eum qui libellum famosum
 affixit, 596. VI.
 Exemplaria germana Quintæ Synodi missa
 sunt a S. Gregorio Papa ad Theodolindam
 Reginam, 554. VIII.
 Exercitus in Oriente volebat obedire Philippico,
 588. I. Reconciliatur a Gregorio Episco-
 po Antiocheno, 588. II. Litarbis congrega-
 tur, *ibid.*
- Ann. Eccl. Tom. X.
- Exercitus ab Imperatore deficiens per Aristo-
 bulum reconciliatur, 591. LVI.
- ## F
- Fabianus Episcopus Zupparenus subscripsit
 Concilio Vigilii Papæ, 553. CCIX.
 in Fabulas interdum aliqui vertunt veritatem,
 590. XII.
 Fabula de meris infantibus in piscinam inanis
 ostenditur, 591. XXI.
 ex Facie judicium sæpe decipit, 548. XVIII.
 Factiosus favet Justinianus, 558. XIII.
 Facultates Ecclesiæ liberæ sint, 559. XVIII.
 XXI.
 Facundus Episcopus Hermianensis scriptum edi-
 dit volumen pro Trium capitulorum defen-
 sione, 546. XXXVIII. Intendens jacula in
 Zenonem, Justinianum ferit, 546. XLIII.
 Imprudentem Justinianum sugillat, 546. XLIV.
 Qua occasione commentarium scripsit de Tri-
 bus capitulis, 547. XXXIII. Factus est ho-
 stis Vigilii Papæ, 547. XLVII. In Synodo
 quid ad Vigilium, 547. XXXVIII.
 Fames dira urget Romanos, 547. VII. Quous-
 que adegit miseros, *ibid.*
 Fames sæpe propter peccata, 558. III.
 Fames infestat Urbem, 590. XXIV.
 Farina divinitus aucta monachis, 564. XXVIII.
 Faustianus ordinatus Episcopus Aquensis jus-
 su Gundebaldi, 588. XXI. Removetur,
 pascendus ab Episcopis qui eum benedixe-
 runt, *ibid.*
 Faustinus Defensor Ecclesiæ missus a S. Grego-
 rio ad convertendos Judæos, 598. XIV.
 Felix Papa fuit avus sancti Gregorii Magni
 Papæ, 581. IV.
 Felix monachus Judicatum Vigilii Papæ reci-
 pere noluit, 550. XXVIII.
 Felix Episcopus Bituricensis vas aureum instar
 turris ad sacratissimam Eucharistiam conser-
 vandam fabricari curavit, 570. XV.
 Felix Episcopus Tarvisanus occurrit Alboino
 Regi Longobardorum, 568. V. Curatus ocu-
 lis virtute S. Martini, 568. VI.
 Felix mittitur legatus ad Guntheramnum Re-
 gem a Childeberto pro Theodoro Episcopo
 588. XIII.
 Felix Episcopus Portuensis invisit Mellitum mo-
 nachum infirmum, 590. XXIII.
 Felix Episcopus Namnetensis, 574. XVI. Ei
 se commendat Fortunatus, *ibid.* Antiquæ no-
 bilitatis Romanæ decus, 574. XVII. Clarus
 doctrina, auctus cum sæculari potentia animi
 dotibus, *ibid.* De eo epigrammata Fortunati,
ibid. Erexit basilicam Apostolorum Petri,
 & Pauli, 574. XVII. Vocavit ad encæniam
 S. Euphronium Turonensem Episcopum, 574.
 XVIII.
 Felix Gillitanus Abbas in Africa deficit a
 Vigilio, 548. II.
 Felicissimus diaconus Lamigenis Eccl. in Afri-
 ca, 591. LXXXVII.
 Felicula martyris reliquæ, 595. LXXIV. Ejus
 epitaphium, *ibid.*
 Felix Episcopus Sirmii redargutus, 594. XVI.
 Felix Papa restitit Acacio Constantinop. Episcop.
 595. XXIX.
 Felix missus a S. Gregorio ad convertendos
 populos, 594. X.
 Felix Episcopus Sipontinus redarguitur ob pec-
 catum nepotis, 593. LI.
 Felix Episcopus Gallicanus, 593. LXVII. In-
 terfuit Concilio Pictaviensi, *ibid.* Alter Fe-
 lix Belicensis Episc. *ibid.*
 Femina quantum possint apud viros, 549. I.
 Femina Judæa ad fidem convertitur, 579.
 XXVIII.

- Femina Catholica presbyterum ad prandium invitatur, 583. L.
- Feminam Catholicam irridere volunt hæretici, sed ipsi irridentur, 583. LI.
- Feminae omnes extraneae separandae sunt a clericis, 590. XXVI.
- Feriam quintam observantes puniuntur, 598. XXXI.
- Ferrandus Ecclesiae Carthaginensis diaconus curat ne Africani Episcopi obediant Justiniano, 546. V.
- Ferreolus Episcopus Uccensis moritur, 584. XIII. Reliquit monumenta suorum scriptorum, *ibidem*.
- Ferrochanes Dux Hormisdæ Persarum Regis, 592. XXVI.
- Festi dies sunt colendi, 589. XXVI.
- Festus Episcopus Capuanus, 594. XVIII.
- ad Fideles Christi epistola encyclica Vigilius Papæ, 552. XIII.
- Fideles ab infidelibus quare interdum vincantur, 547. XVIII.
- ad Fidem Catholicam revocati Suevi, 589. XXVII.
- Fidei confessio edita a Justiniano Imperatore, 546. XI.
- Fides immaculata reddit Deum placatum, *ibid.*
- Fidem Catholicam in omnibus sequitur Vigilius Papa, 550. X.
- Fides Græcorum, 552. XII.
- Fidei professionem mittit Eutyechius Episcopus ad Vigilium Papam, 553. VIII.
- Fidei professio primo fiebat in Conciliis, 553. XXXIX.
- Fidei professiones multorum Episcoporum mittit Vigilius Papa ad Justinianum Imp., 553. LI.
- Fidei confessio Pelagii Papæ, 559. XIII.
- per Fidem tollitur lepra cum perfidia, 560. X.
- Fides miraculis confirmatur, 564. XXI.
- de Fide Catholica edictum Justiniani Imper., 566. III.
- Fidei Catholicae studiosus Justinus, 566. X.
- Fidei in testimonium miracula crebra, 570. III.
- ad Fidem convertuntur Judæi, 579. XXV.
- in Fidei confessione non sentiuntur interdum verbera, 583. XL.
- Fidei fervor tepescit interdum in Catholicis, 583. LIII.
- Fidei magnus defensor Mauritius Imp. 586. XXII.
- ad Fidem convertuntur Gothi Ariani, 589. VII.
- Fidei Catholicae fundamentum exacta professio sanctissimæ Trinitatis, 589. XXV.
- pro Fide Catholica studium Reccaredi Regis, 589. XXVI.
- Fidei Symbolum recitandum erat ante summptionem Eucharistiæ, 589. XXXIX.
- Fidei professio S. Gregorii, 591. V.
- Fidei esse, Universitatis tituli assertionem, 595. XXXIX.
- Filii in parentes non insurgant, alioquin a Deo puniuntur, 564. XXX.
- Filii venerentur parentes, alioquin a Deo puniuntur, 580. VI.
- Filii æqualitas cum Patre probatur multis argumentis, 583. XLIII.
- Firminus Episcopus Venciensis fuit in quinta Synodo Aurelianiensi, 552. XXVII.
- Fisco qui inserviunt, sæpe aliena bona diripiunt, 570. XXI.
- Fisco necessaria sufficere deberent, 583. XXIV.
- Fiscus Ecclesiae nullum sentiat ex delicto commodum, 591. XXXVII.
- a Flammi illæsum oratorium S. Martini, 588. XXXIII.
- Flavius cognominatur Antharit Rex Longobardorum, 585. I. Taliter appellati sunt omnes Reges Longobardorum, *ibid.*
- Flora Abbatissa domum suam recipit opera S. Gregorii, 593. LVI.
- Florentii Epidauritanæ Ecclesiae Episcopi causam iterum cognoscere Sanctus Gregorius noluit, 592. XIV.
- Florentini Abbatis obitus, 553. CCLIV. Ejus epitaphium, *ibid.*
- Florentius Matelliatensis Episcopus, 551. XI.
- Flori Abbatis nomine aliqua scripta edita, quæ vere Petri Abbatis Tripolitani sunt, 562. XVI.
- Flumen crescit ne hostes pertransire possent, virtute S. Martini, 579. XVIII.
- Fœdus cum Longobardis initum ad breve tempus, 598. VIII.
- Fœtor Judæicus absterfus baptisate, 579. XXVII.
- in Fonte Baptismatis quotannis in festo Paschatis solita renovari miracula in Hispania, 548. X.
- de Fonte baptismatis periculum facit suo damno Theodegiscus Rex, 548. XII.
- Fontes in Hispania repleti non in Hispanorum sed in Francorum Paschate, cum errarent Hispani, 573. XXV. Iterum idem contigit 580. XII.
- Formiana Ecclesia possidebat corpus S. Erasmi martyris, 590. XXXIV.
- Fortunati preces ad S. Medardum pro Sigeberto Rege, 564. XXXIV. Idem mirifice coluit Radegundem Reginam, 566. XLIII. Juste amavit ac coluit Radegundem, *ibid.* Curatus oculis oleo lampadis accensæ ad imaginem S. Martini, 568. VI. Ejus patria & educatio, 568. VII. Ejus peregrinatio, & Pistorum fit Episcopus, ubi mortuus est, 568. VIII. Charibertum Regem laudavit in principio sui regni, 572. IV. Ejus Epitaphium de S. Gallo, 573. XXVII. Ejus epistola ad Euphronium Episcopum Turonensem, 574. XII. Ejus epistola altera ad Euphronium Episcopum, 574. XIV. Mirum in modum laudat Euphronium Episcopum, 574. XV. Ejus Epitaphium de laude Euphronii Episcopi, *ibid.* Se commendat Felici Episcopo, & Eventio, 574. XVII. Laudat nobilitatem & animi dotes Felicis Episcopi, *ibid.* Celebravit Encanta, cum erecta fuit Basilica SS. Apostolorum Petri & Pauli, 574. XVIII. Cecinit laudes Chilperici Regis & Fredegundis Reginae, 583. XX. Ejus Epitaphium in morte Clodoberti filii Chilperici Regis, 583. XV. Ejus aliud epitaphium de Dagoberto filio Chilperici, *ibid.* Scripsit ad Chilpericum de morte filiorum, *ibid.* Laudat doctrinam Chilperici Regis, 583. LVI. Sacris litteris instructus cum Agricola Cabilonensi Antistite, 583. LVII. Laudat Igidium Rhemensem Episcopum, 584. XI. Mirifice laudat Chrodinum ducem, 585. XIII. Ejus epitaphium de Juliano eleemosynis claro, 585. XIV. Ejus Epitaphium de Atalo discipulo S. Remigii, *ibid.* Ejus epitaphium de Euphrasia sanctissima femina, 588. XXII.
- Fortunatus Episcopus Neapolitanus eligitur, 593. LIV.
- Fortunatus Episcopus Farnensis obtinet a S. Gregorio distractionem sacrorum vasorum pro redemptione captivorum, 596. VII.
- ad Forum sæculare ne trahantur causæ Episcoporum, 582. XI.
- ad Forum sæculare clerici conclericum, & laici clericum non trahant, 589. XLI.
- Fossores inveniunt corpus S. Laurentii, 594. XXII.
- Franci a Justiniano Imperatore accipiunt jura Galliarum, 549. IV. Primi cudunt aureos nummos cum imagine Regis, 549. XV. Multum debent Crotildi ob religionem, 553. CCLIII. Cum Alemannis invadunt Italiam, 555. XII. Eorum Dux Bacelinus, *ibid.* Sæviunt in S. Libertinum, *ibid.* A Romanis victi, 555. XV. Victi sunt propter injustitiam 555. XVI. Eorum monarchiam consequitur Clo-

Clotarius Rex, 562. III. Inierunt pacem cum Gothis, 567. XVII. Ab Hispanis dissenferunt in celebratione Paschatis, 573. XXV. 580. XII. Eos rectius Hispanis celebrasse Pascha, miraculo comprobatum est, *ibid.* Eorum res compositæ per Igidium Rhemensem Episcopum, 584. XI. Eos vicit Reccaredus, Rex, 588. VII. In eos exæstuat Longobardorum furor, 575. II. Eorum Reges pacificantur virtute S. Martini, 557. III.

Franci adversus Longobardos bellum gerunt, 590. L.

Francorum exercitus re infecta rediit in Gallias, *ibid.*

Francorum exercitus victus a Claudio Duce, 591. XLVII.

Francorum exercitus devastat Galliam Cisalpinam, 593. XXXV.

Franci foedus ineunt cum Mauritio Imperat. 590. L.

Francorum Regum laudes ex Fide Catholica, 595. LXX.

Francorum Regum filiarum moniales, 593. LXIII.

Franciscus a Francis dici voluit inani titulo Justin. Imp. 557. III.

Franco Aquensis Episcopus tuetur jura Ecclesiarum, 559. XV. Orat ad sepulcrum S. Metrice, ut restituantur bona Ecclesiarum, & obtinet, *ibid.*

Fredegundis concubina Chilperici causa fuit magni scandali, 567. XIX. Recipitur in matrimonio a Chilperico Rege, 567. XX. Ejus dolo interfectus Sigebertus Rex, 579. XIII. Tentat Gregorium Turonensem, 580. XVII. Ejus artibus moritur Moroveus Regis filius, 580. XXI. In eam crimen dixisse ferunt Gregorium Episcopum, 583. XV. Ad judicium deducta liberatur, & a Fortunato laudatur, 583. XX. Erat provida consiliis, pollebat ingenio & in multis commendatur, *ibid.* Torquetur morte filiorum, 583. XXIII. Ejus poenitentia, 583. XXIV. Multos libros fisci proicit in ignem, *ibid.* In carcerem detrudit Clodoveum privignum, & eum occidi præcipit, 583. XXVI. Ejus fraus in Audoveram Regionem *ibid.* Dirissimam exercet quæstionem in Mummolum, 587. XXXI. Exiliis fatigavit S. Prætextatum Episcopum, 589. IV. Eam reprehendit Prætextatus ut alteram Jezabelem, 589. V. Ab ejus sicario percutitur Prætextatus, 589. VI. Impia visitat S. Prætextatum, vulneratum, *ibid.* Redarguitur a S. Prætextato in morte, *ibid.*

Frenum Constantini profuit Justin. Imp. infirmo 575. XV.

Frigoretici sanantur virtute S. Martini, 566. XXVI.

Fronto Episc. Mediol. 581. VI.

Fructus ex labore colliguntur, 589. XV.

Fugæ Christianorum sub Ducibus Longobardis, 573. XI.

Fuga S. Gregorii cum electus est Papa, 590. XX.

Fulgentius Episc. in Hispan. mittitur in exilium a Leuvigildo Rege, 584. VII.

Fundamenta vera Imperii quæ sint, 566. VII.

in Funere Christianorum cantabantur cantica lætitiæ, 590. XXXIX.

Fures effregerunt basilicam S. Martini, & multa abstulerunt, 584. XXXI. Pro eis intercedit Gregor. Turon. apud Chilpericum Regem, sæpe se occidunt, *ibid.*

Fuscarius hæreticus & ejus uxor salvantur per Simeonem Salum, 548. XIX. & seq.

Fustium supplicium alienum a censura Ecclesiarum 593. XXV.

Futura non sunt quærenda ab hariolis, 580. VIII.

G

Gaganus sive Gajanus. *Vide*, Cajanus

Gailardus præfuit monasterio S. Medardi, 564. XXXIII.

Gailenus est causa mortis Morovei filii Regis, 580. XXI.

in Gallis templa erigebantur S. Apostolis Petro & Paulo, 574. XVIII.

Gallias invadunt Longobardi, 575. I. Ex ea primo repulsi Longobardi virtute unius sancti, 575. II. In iis bellum recrudescit inter Reges, 576. II. In iis Ecclesiarum incenduntur & vastantur a Chilperico Rege, *ibid.* In iis monachismus propagatus virtute S. Columbanii, 579. XIV.

in Gallia Judæi ad fidem convertuntur S. Germani opera, 579. XXVIII.

Gallia affligitur civili & domestico bello, 556. XXXVII.

Galliæ illustratæ a S. Euphronio Episcopo, 559. XVII. In ii viget cultus sacrarum reliquiarum, 566. XXVIII.

in Gallia celebratur Synodus Matisconensis. 582. X.

in Gallia extractum monasterium S. Medardi, 565. XXXIII.

in Gallia grassatur pestis, 565. XXVII.

a Gallis dissenferunt Hispani in celebratione Paschatis, 573. XXV.

in Gallia primum fuit institutum jejunium ante Natalem Domini, 582. XII. XV.

in Gallia celebratur Synodus Brennacensis, 583. XV.

in Gallia exundavit Ariana hæresis, 585. XII. Ex ea sublata hæresis Ariana, *ibid.*

ad Galliæ & Germaniæ Episcopos epistola Pelagii Papæ de præfationibus Ecclesiarum Romanæ, 590. V.

in Gallia Synodus Valentina, 589. I.

in Gallia Narbonensi Reccaredus Francos vicit, 588. VII.

Galliarum jura Franci accipiunt a Justiniano Imp. 549. IV.

Gallia laborat peste inguinaria, 590. XLVI.

Gallia infici cœpta errore de Tribus capitulis, 597. XVII.

Gallia laborat simoniaca hæresi. *Vide*, Simoniaca hæresis

Gallicanæ Ecclesiarum disciplina collapsa, 595. LXIX.

Galli venerati sunt Sanctorum reliquias, 573. XXIX.

Galli complures seducti a pseudopropheta, 595. LXXXII.

in Gallia celebratur Lucense Concilium, 569. II. In ea floruit S. Martinus Junior, 583. XXXI.

Gallienus diaconus Turonensis testis in Gregorium Episcopum, 583. XV.

S. Gallus Arvernensis Episcopus fuit in Quinta Synodo Aurelianensi, 552. XXVII. Ei apparet Angelus Domini, & eum consolatur, 565. XXIX. Liberat Arvernenses ab inguinaria, *ibid.* A Quintiano Episcopo Arvernensi, ex monacho factus est clericus, 573. XXVII. Cognitus a Theorico Francorum Rege, *ibid.* A Fortunato laudatur, *ibid.* Toleravit contumelias & verbera a suis presbyteris, *ibid.* Quanto tempore sederit, *ibid.* Ejus obitus, 573. XXVI. De eo epitaphium Venantii Fortunati, 573. XXVII. Genus duxit a martyre Vettio Epagatho, *ibid.* Natus ex Georgio Senatoriæ Stirpis, & ex matre Leocadia, *ibid.*

Garibaldus Dux Bajoariorum, 591. XLIX.

in Garumnæ flumine necantur milites sacrilegi, 576. IV.

- Gaudium magnum in Ecclesia ex hæreticorum conversione, 589. XIV.
- Gelasius Papa restitit Acacio Episc. Constantin. 595. XXX.
- Gelesuinta traditur nuptui Chilperico Regi Francorum, 567. XVII. Male tractatur a viro, & tandem reperitur mortua, 567. XIX. De ea & Brunichilde sororibus quid sentiat Fortunatus, *ibid.* Pauperes amavit, *ibid.* Ex Ariana redditur Catholica, *ibid.* Ad ejus sepulcrum miraculum, 567. XX.
- Gennadius Exarchus in Africa vincit hostes, 591. XXXI. De Ecclesia Romana benemeritus, *ibid.*
- Gennadius in Africam missus, 593. XXX.
- Gennadius excitatur adversus Donatistas, 591. XXXV.
- Gentiles quomodo compellendi ad conversionem, 594. XII.
- Gentiles etiam colunt martyres, 593. IV.
- S. Georgii brachium dat Justinianus S. Germano, 561. XIV. Ejus devotio a S. Theodoro commendatur Mauritio, & Imperium promittitur, 583. VI.
- Georgius Abbas in monte Sina miræ sanctitatis & abstinentiæ vir, 546. LXIV. Translatus divinitus Hierosolymam, *ibid.* Se excusat cum Petro Episcopo Hierosolymitano, & prædicat suam & illius mortem, 546. LXX.
- Georgius Senator, pater S. Galli, 573. XXVII.
- Georgius qui & Eleusus scriptor rerum S. Theodori, 590. LV.
- S. Georgii martyris reliquiæ acceptæ a S. Theodoro Siceota, *ibid.*
- Georgius presbyter legatus a Cyriaco Episc. Constantinop. ad Greg. Papam, 596. III.
- in Germaniam pervenit pestis, 565. XXVI.
- ad Germaniæ & Galliæ Episcopos epistola Pelagii Papæ de Præfationibus Ecclesiæ, 590. V.
- Germanorum Principes tenent Massiliam Phœnensium, 548. XXVIII.
- S. Germanus Episcopus Parisiensis, 559. XIX. Fuit in primo Concilio Parisiensi, *ibid.* Ex Abbate S. Symphoriani fit Episcopus, 559. XXVIII. Sub eo valde profecit Childebertus Rex, *ibid.* Ejus eleemosynæ, 559. XVIII. Peregrinatur Hierosolymam, 561. XIV. Honorifice suscipitur a Justiniano Imp. a quo reliquias Sanctorum accipit, *ibid.* Eum contemnit Clotarius Rex, propter quod a Deo affligitur, 562. III. Per eum Clotarius recipit sanitatem, *ibid.* Fuit in secunda Synodo Turonensi, 570. XIII. Excommunicavit Charibertum Regem, 570. XVII. Eum audire noluit Sigebertus Rex, & ideo interiit, 579. XIII. Ejus transitus, 579. XXI. Ejus plura miracula & virtutes, *ibid.* Ejus epitaphium conscriptum a Chilperico Rege, 579. XXII. Ejus laudes, *ibid.* Ei oblationem solemnem fecit Chilpericus Rex, *ibid.* Elegit sepulturam ad Ecclesiam S. Vincentii, 579. XXIII. Ei successit Ragnemodus, *ibid.* Ejus opera ad fidem convertuntur Judæi in Gallia, 579. XXVIII. Liberat vincos in carcere, 579. XXI. 588. XXXII.
- Germanus ductor exercitus Romanorum improvisa morte subtrahitur, 551. I.
- Germanus Præfectus Urbis laborat pro confirmatione electionis S. Gregorii, 590. VIII.
- Gerontius minister Vigilii Papæ ab ipso defecit, 548. II. A Vigilio Papa deponitur, 550. XXXIV.
- Gerontius Abbas Castellensium anachoretarum, 562. XXIII.
- Gildardus Rhotomagensis Episcopus germanus S. Medardi, 564. XXXV.
- Gildardus eadem die naus, factus Episcopus, & mortuus cum S. Medardo ejus Germano, *ibid.*
- Gipedas secum duxit in Italiam Alboinus Rex Longobard. 568. III.
- in Gloria non erunt passiones nostræ, 586. IV.
- Gloriæ hymnus ad finem cujusque psalmi, 598. XXXI.
- Gloria vitanda in omnibus, 592. XV.
- S. Glyceriæ martyris sepulcrum Heracleæ in Thracia, 593. XLIII. Unguentum ex ejus sepulcro manans, *ibid.*
- Goisuintha Ariana conjux prius Athanagildi, & postea Leuvigildi Regis, 583. XXXIII.
- Suscipit Ingundem neptem cum magno apparatu, *ibid.* Suadet Ingundi, ut fiat Ariana, *ibid.* Male tractat Ingundem, 583. XXXIV. Simulat se esse Catholicam, 585. XII. Ejus conjuratio in Reccaredum Regem Catholicum, *ibid.* Ejus conjuratio detegitur, & ipsa moritur, *ibid.*
- Gomacharius Arianus Comes in Agathensi urbe, 583. XLVII. Pervadit res Ecclesiæ, *ibid.* Incidit in febrim, ex qua convalescit oratione Leonis Episcopi, *ibid.* Irridet Leonem Episcopum, & iterum incidit in febrim, 583. XLVIII. Male moritur, 583. XLIX.
- Gordia datur in matrimonium Philippico a suo Fratre Mauritio Imperatore, 587. XXV.
- Gordianus pater S. Gregorii, 581. IV.
- Gorgoniæ insulæ monachi, 591. XVI.
- Goisuintha Regina insidiatur Reccaredo, 591. XLVI.
- Gothis se dederunt Siculi sponte, 547. III. Eorum odium in Siculos, 547. V.
- ad Gothos orationem habet Totilas Rex, ut justitiam servent, 547. XVI.
- Gothorum quæ causa ruinæ, 547. XVII.
- Gothi afficiunt novis cladibus Romanum exercitum, 548. I. Iterum capiunt Urbem, 550. XIII. Ceperunt Corsicam & Sardiniam, 552. XVIII. Expelluntur e Sicilia, 552. XXI. In eos missus Narfes a Justiniano Imp. *ibid.* Reddunt Tarentum antea captum Romanis, 553. XV. Theiam Regem eligunt, 553. XVII. Ab eis vindicata Italia Narfesis opera, 554. IV.
- Gothi pacem faciunt cum Francis, 567. XVIII.
- in Gothos transfertur regnum Suevorum, 584. IX.
- Gothi & alii barbari impleverunt Italiam Ariana hæresi, 585. XII.
- in Gothos parat bellum Guntheramnus Rex, 585. VII.
- de Gothorum conversione in Hispania, 589. VII. & seqq. De eorum conversione oratio S. Leandri Episc. 589. XII. Eorum conversio magnum gaudium parit in Ecclesia, 589. XIV. Eorum assertio Catholica, 589. XXXIV. Eorum anathematismi in Ariam impietatem, 589. XXXV. Damnant libellum a se editum, *ibid.* Respuunt Ariminense Concilium, *ibid.* Amplectuntur prima quatuor Concilia, 589. XXXVI. Eorum Episcoporum plenior & exuberans professio, *ibid.* Pollicentur se prædicaturos Catholicam fidem, *ibid.* Confitentur verum mysterium Incarnationis Jesu Christi, 589. XXXVII. Afferunt, quod pœna impios & præmium sequatur Orthodoxos, si juste vixerint, 589. XXXVIII. Eorum Apostolus fuit S. Leander Hispalensis Episcopus, 589. XLIV.
- de Gothicis rebus libros composuit Cassiodorus, 562. XVIII.
- Gothorum Reges oppresserunt Romanam Ecclesiam, 590. V.
- in Græciæ civitates grassati sunt Hunni, 558. VIII. & seq.
- Græci mittuntur a Tiberio Imp. in auxilium Hermenegildi Regis, 584. IV. Eorum proditio, *ibid.*
- Græci quid addiderint ad Concil. Chalced. 553. CCXIII.

- Græcorum inopostura, quod Episc. Constantinop. dicatur Oecumenicus, 587. XXI.
- Græci monachi reliquias Martyrum Romæ quarunt, 594. XXIV.
- Græci antiquitus subripere conati corpora Apostolorum, *ibid.*
- Græci dubitantes de reliquiis Martyrum, miraculo sunt instructi, 594. XXIII.
- Græci juste gemunt sub Turca, 593. XLVII.
- Græci æmuli Latinorum gloriæ, 595. XXX.
- Græci corrumpunt locum in Dialogis S. Greg. 593. VI. XLVII.
- Græcæ linguæ cultus collapsus, 593. LXII.
- Gratiosa Abbatissa Romæ, 593. LIV.
- Gregoria cubicularia Augustæ consulit Sanctum Gregorium de certitudine suæ salutis, 597. XII.
- S. Gregorius Agrigentinus diac. ordinatus a S. Macario, 594. XVIII.
- S. Gregorius Papa plures scripsit epistolas ad Rusticianam, 547. I. Quintam Synodum laudat, sed non ut quatuor Concilia, 553. CCXX. Ad Hibernos Episc. mittit librum Pelagii pro Quinta Synodo, 553. CCXXVIII. Mittit exemplaria Quintæ Synodi ad Theodolindam Reginam Longobardorum, & ad Adulovvaldum ejus filium, 554. VIII. Nominat Justinianum piæ memoriæ, 565. II. Tractat de prodigiis præcedentibus Italiæ cladem per Longobardos illatam, 567. XIII. Hortatur Reccaredum ad pacem, 567. XXI. Ejus auxilio & consilio utitur Pelagius Papa, 577. III. Præfectus urbis Romæ, 581. II. Fidejussor Laurentii Episc. Mediol. *ibid.* A Benedicto Papa non potuit creari diaconus Cardinalis, *ibid.* Cognatos plurimos habuit sanctos, 581. IV. Administravit Præfecturam Romanam, & quo tempore, 581. V. Sæcularis anhelavit ad vitam solitariam, 581. VII. Relicto sæculo, vitam monasticam suscepit, *ibid.* Sex monasteria erexit in Sicilia & unum Romæ, *ibid.* Ejus nobilitas, *ibid.* Valentinum tantum Abbatem habuit, 581. VIII. De ejus monastica institutione, 581. IX. Primum Abbatem sui monasterii petiit ex monast. S. Equitii, *ibid.* Non fuit institutionis S. Benedicti, 581. X. Eum ordinavit Pelagius Papa ex monacho diaconum, 583. XI. Conspicuis virtutibus mittitur Constantinopolim Apocrisarius ad Tiberium Imp. *ibid.* Quomodo a monasterio sit evulsus, 583. XIII. Scribit ad S. Leandrum Episcopum de sua a Monasterio evulsione, *ibid.* Suos secum ducit monachos, 583. XIV. 584. XXVII. Quando incœperit librum in Job, & quando compleverit, 583. XXXVI. Ejus epistola ad S. Leandrum de commentario in Job, 583. XXXVII. Ad eum epistola Pelagii Papæ de Longobardis, 584. XV. Disputat cum Eutychio Episcopo, 589. III. Demonstrat quod corpora sint palpabilia post resurrectionem, 589. IV. Infirmatur Constantinopoli, 589. VI. Privavit munere Apocrisarii Laurentium Archidiaconum, 586. XXIV. Subrogavit Apocrisarium Honoratum, *ibid.* Revertitur Romam cum brachio S. Andreae, & capite S. Lucæ, 589. XXV. Perficit libros Moralium, quos inchoaverat Constantinopoli, 586. XXVI. Scribit adversus schismaticos, petente Pelagio Papa, *ibid.* De ejus epistola ad Eliam nomine Pelagii, 586. XXVII. Ejus epistolæ tres ad Istriæ Episc. nomine Pelag. 586. XXIX. Ejus epist. ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum, 587. V. Reprehendit Joannem Episcopum, *ibid.* Mittit exemplar epistolæ Pelagii Papæ ad Eulogium Episcopum Alexandrinum, 587. VII. Scribit ad S. Leandrum quomodo Reccaredum diligeret, 586. XLVII. Scribit ad Petrum de continentia subdiaconorum, 589. XLVIII. Mutat voluntatem testatoris de oratorio a Joanne erecto, 590. VI. Degit in suo monasterio, 590. IX. In ejus monasterio quæ acciderint, 590. X.
- Gregorius ob poeticam facultatem fit Episcopus Antiochenus, 572. XVII. Ejus laudes, 572. XVIII. Traduxit admirationem in Imperatores Romanos & Reges Persarum, 572. XIX. Amicissimus Episcopi Nisibis, 574. II. Significat Justinæ Imperatori periculum Persarum, *ibid.* Ejus admonitiones respuit Justinus Imp. *ibid.* Familiaris impii Anatolii, 580. II. In eum exclamat populus Antiochenus, *ibid.* In maximum venit discrimen, *ibid.* Ei ostenditur visio de futuro Mauritio Imperatore, 583. IX. In ejus causa celebrat Synodum Constantinopolitanam Joannes Episcopus, 587. II. Altercatur cum Asterio Præfecto Orientis, 587. III. In eum populus jacit convitia, probra, & contumelias, 587. VI. De multis accusatus criminibus, de quibus se purgat, 587. IV. Absolvitur a Patriarchis & ab Episcopis, *ibid.* Ejus absolutio confirmatur a Pelagio Papa, 587. VI. Revertitur cum honore Antiochiam, 587. XXII. Innocens liberatur ab ingenti terræmotu, 587. XXIII. & seq. Reconciliat exercitum dissentientem in Oriente, 588. XII. Ejus oratio cum lacrymis maxime potens, *ibid.* Communicat conciliatos milites, 587. IV. Ejus commendatur humilitas, *ibid.*
- Gregorius Turonensis infirmus se confert ad basilicam S. Martini, a quo recipit sanitatem, 566. XXIV.
- Gregorius Turonensis mirifice laudat in multis S. Gregorium Papam, 581. IV. In eum congregatur Synodus Brennacensis, 583. XV. In eum quas paraverint insidias inimici, *ibid.* Eum defendere conatur Modestus faber lignarius, 583. XVI. Juramento se purgat a calumniis, 583. XVII. Impertit benedictionem Chilperico Regi, 583. XXI. Ejus disputatio cum Agilane legato Ariano, 583. XLIII. & seq. Disputat adversus Chilpericum Regem pro fide Catholica, 583. LV. Intereedit pro furibus apud Chilpericum Regem, 584. XII. Ejus ingressus in Episcopatum laudatur a Fortunato, 574. XIX. Ejus nobilitas cum sanctitate, *ibid.* Ejus infirmitas desperata, 574. XXI. Statim convaluit haustu pulveris sepulcri S. Martini, *ibid.* Sanatur a dolore ventris velo S. Martini, 574. XXII. Convaluit ab impedimento linguæ, virtute S. Martini, 574. XXIII. Ad communionem recipit Moroveum Apostatam, 579. III. In receptione Morovei minime laudandus, *ibid.* Cum eo erat Ragnemodus Episcopus Parisiensis, *ibid.* In Concilio Parisiensi defendit innocentem, 580. XIV. Ejus gravis sententia, 580. XV. In eum quæ Chilpericus ingerat, 580. XVI. Tentatur a Chilperico & a Fredegunde Regina, *ibid.* Suprema perolvit in morte S. Radegundis, 590. XXXVIII.
- Gregorius Episcopus Agrigentinus Romam vocatus, 592. XV. Accusatus venit causam dicere apud S. Gregorium Papam, 594. XVIII.
- Gregorii Agrigentini vitæ Acta confusa, *ibid.*
- Gregorius Episc. Antiochenus affert Cruces donatas a Chosroe ad S. Sergium martyrem, 593. III.
- Gregorius Episc. Antiochenus visitat monasteria, 593. VI.
- Gregorius Episc. Antiochenus transfert tunicam Domini, 593. XXIV.
- Gregorius Episc. Antiochenus moritur, 594. XXIX.
- Gregorius Papa ante Pontificatum, qualis, 590. IV.

- Gregorii Papæ ordinationis dies, 590. V.
 Gregorii Papæ electio qualis, 590. IV. In quem annum Imperii Mauritii inciderit, *ibid.* Et in quæ mala tempora, *ibid.*
 Gregorius Papa deplorat miserandum statum Ecclesiæ Romanæ, 590. IV. & *seq.*
 Gregorii Papæ germanus, 590. VIII.
 Gregorius studet litteris irritam reddere suam electionem, 590. VII. & *seq.*
 Gregorius tolerat interdum quod non potest auferre malum, *ibid.*
 Gregorii summa prudentia in Regimine Pastoralis, *ibid.*
 Gregorii litteræ ad Mauritium de Ecclesia Romana a tyrannide oppressa, 590. VI. & *seq.*
 Gregorius pestem precibus avertere curat, 590. XIII. & *seq.*
 Gregorius quando habuit concionem tempore pestis, *ibid.*
 Gregorii edictum de litania Majori, 590. XIX.
 Gregorius electus Pontifex parat fugam, 590. XX.
 Gregorius fugiens divinitus manifestatur, *ibid.*
 Gregorii Apologia de fuga sua, 590. XXV. Imitatus Gregorium Nazianzenum, *ibid.*
 Gregorius librum de cura pastorali quando & qua occasione scripserit, *ibid.*
 Gregorio adgratulantur multi de Pontificatu suo, 590. XXIII.
 Gregorii expositulatio cum amicis ob gratulationem præmissam de Pontifice, 590. XXIX.
 Gregorii querelæ de sua electione, *ibid.* & *seq.*
 Gregorii ærumnæ ex cura pastorali, 590. XXXI.
 Gregorius scribit ad Theoctistam sororem Imp. 590. XXX.
 Gregorii Papæ scripta qualia, 590. XXVII.
 Gregorius indicit Synodum causa schismatis, 590. XXXVI.
 Gregorius vocat Severum Aquilejæ Episcopum schismaticum, *ibid.*
 Gregorius consulit Ecclesiis derelictis, 590. XXXV.
 Gregorius laborat pro Anastasio Episcopo Antiocheno, 590. XXXIII. Cupit eum venire Romam, *ibid.*
 Gregorius comparatus Aquilæ & Angelo, 591. I. & *seq.*
 Gregorii cura etiam erga minima, *ibid.* & 596. XVI.
 Gregorius diversis elemosynam impertit, 591. III.
 Gregorius Synodalem epistolam mittit in Orientem, 591. IV.
 Gregorius sublevat Episcopos oppressos, 591. IX.
 Gregorius ad diversos amicos mittit clavem cum reliquiis, 591. VII.
 Gregorius professionem fidei suæ Catholicæ mittit ad Patriarchas, 591. V.
 Gregorii epistolæ quales, 591. I.
 Gregorius invigilat super Episcopos, 591. X.
 Gregorius missum ab Episcopo sibi vinum vendidit, & pretium remisit, *ibid.*
 Gregorius vult Episcopos Episcopis præstare beneficia, 590. XIII.
 Gregorius sollicitè curat salutem Venantii ex-monachi, 591. XV.
 Gregorius privat Laurentium Archidiaconum, 591. XVII.
 Gregorius privat Demetrium Episcopum Neapolitanum, 591. XVIII.
 Gregorius curat revocare desertores monachos, 591. XV.
 Gregorius clerum studet reformare, 591. XVI.
 Gregorius admonet Corsicæ insulæ sacerdotes, 591. XIX.
 Gregorius semper assertor coelibatus sacrorum ministrorum, 591. XXI.
 Gregorius indicit Synodum in Africa convocandam, 591. XXVII.
 Gregorius corripit Argentium Episcopum de collusionone cum Donatistis, *ibid.*
 Gregorius hortatur Gennadium Patricium in Africa agere contra Donatistas, 591. XXVI.
 Gregorius quales esse voluit ministros bonorum Ecclesiæ, 591. XXVII. Agit cum Exarcho Africæ adversus Donatistas, 591. XXXI. & *seq.*
 Gregorius coercet Episcopos, ne Judæos cogant ad fidem, 591. XLI.
 Gregorius scribit ad Leandrum de Rege Recaredo, 591. XLII.
 Gregorius mittit libros Moralium ad Leandrum, 591. XLVIII.
 Gregorius dedicat Ecclesiæ S. Agathæ, 591. LI.
 Gregorius sui Pontificatus exordio ægrotat, 592. I.
 Gregorius pacem cupit cum Longobardis, 592. II.
 Gregorius redimit captivos, 592. III.
 Gregorius excipit legatos ab Ecclesia Carthaginiensi, 592. V.
 Gregorius Numidiæ Ecclesiam purgare curat, 592. III. Scribit ad Numidiæ Episcopos, 592. IV.
 Gregorius studet revocare Hibernos schismaticos ad unitatem, 592. VI.
 Gregorius scribit ad Joannem de schismaticis, 592. VII.
 Gregorius cognoscit causam Natalis Episc. Salonitani, 592. X. & *seq.*
 Gregorius paratus corrigi ab omnibus, *ibid.*
 Gregorii sententia pro Hadriano Episcopo Thebano, 592. IX.
 Gregorius pro causa Pauli Neapolitani Episcopi laborat, 592. XIII.
 Gregorius propugnator acerrimus Concilii Chalcedonensis, 592. VI.
 Gregorius quem redarguit dono demulcet, 592. XVIII.
 Gregorius revocat monachos ad observantiam regularem, *ibid.*
 Gregorius etiam de levibus corrigit Episcopos, 592. XV.
 Gregorius suos jubet ministros vigilare super mores Episcoporum, 592. XVI.
 Gregorius hortatur ad peregrinationem locorum sanctorum, 592. XIX.
 Gregorius monet sæpe Abbates, 592. XVI.
 Gregorius præsto est pauperibus adversus potententes, 592. XIX.
 Gregorius monet Rusticianam Patriciam, *ibid.*
 Gregorii Homiliæ in Evangelium quando habitæ & quando absolutæ, 592. XXI. & *seq.*
 Gregorius pro concione exempla Sanctorum recolbat, 592. XXIII. & *seq.*
 Gregorius consolatur Domitianum Episcopum, 593. VII.
 Gregorius quid in Mauritium Imp. legem injustam ferentem, 593. VII. Ejus legem abrogat, 593. XXI. & *seq.*
 Gregorius humilitate vicit Mauritium Imperatorem, 593. VII. XI.
 Gregorius mittit Sabinianum diaconum Constantinopolim, 593. XXIII.
 Gregorius ad tempus dissimulare consuevit, 593. XX.
 Gregorius redarguit Joannem Episc. Constantinop. ob causam monachorum Isaurorum, 593. XXVI. & *seq.*
 Gregorius necessitatis tempore vult monachos custodire muros civitatis, 593. XX.
 Gregorius defenditur a calumnia Novatorum de lege Mauritii, 593. XIV. & *seq.*

- Gregorii ratio tractandi cum Imperatore, *ibid.*
 Gregorius assertor Ecclesiasticæ libertatis & defensor majestatis, *ibid.*
 Gregorius scribit ad Mellitum in Anglia prædicantem, 593. XXVIII.
 Gregorii res gestæ in causa Isaurorum monarchorum, 593. XXVI.
 Gregorius legatos mittit ad Theodolindam Reginam Longobardorum, 593. XXXII.
 Gregorius irritum reddit generale Concilium in Numidia celebratum, 593. XXIX.
 Gregorius laborat pro Constantio Episcopo Mediolanensi, 593. XXXI. & *seq.*
 Gregorius nemini favere voluit in Episcopatu adipiscendo, 593. XXXV.
 Gregorius etiam ex quo laicus erat professus est Quintam Synodum, 593. XXXVII. Ejus contestatio de fide illibata servata, 593. XXXIX.
 Gregorii ratio ac studium in scribendis Dialogis, 593. XLI. & *seq.*
 Gregorius bene habuit schismaticos ad Ecclesiam revocatos, 593. XL.
 Gregorius scribit ad Priscum Ducem exercitus, 593. XC.
 Gregorius redarguit Joannem Episc. Ravennatem ob usum pallii, 593. XLIX.
 Gregorius redarguit Episcopos ob diversa peccata, 593. LI. & 594. XVI.
 Gregorius improbat electionem Maximi Salonitani, 593. LII.
 Gregorius equum mitti petit sibi e Sicilia, 593. LX.
 Gregorius conminatur Regi privationem regni, 593. LXXXVI.
 Gregorius recusat titulum Universalis, 593. LXXXV. & 595. XXXII.
 Gregorius infectatur Donatistas, 594. VI.
 Gregorius redarguit Januarium Episc. Calarit. ob Barbaricinos adhuc non converfos ad fidem, *ibid.*
 Gregorius suos mittit ad convertendos Barbaricinos, 594. X.
 Gregorius indulget ut presbyter Chrismate signare possit, 594. XV.
 Gregorius Ecclesias Urbis lustrat, 594. XIX.
 Gregorius petitem caput S. Pauli denegat Augustæ, 594. XXI. & *seq.*
 Gregorii nutrix adhuc superstes, 594. XXVI.
 Gregorius ægro animo tulit obitum Maximiani Episc. Syracusani, 594. XXXI.
 Gregorius quando scripsit super Ezechielem, 595. II.
 Gregorius admirandus contemplatione, inter turbas quietus, 595. III. & *seq.*
 Gregorius in quo antecelluit S. Hieronymum, 595. V.
 Gregorius solitus conferre cum fratribus de Divinis scripturis, *ibid.*
 Gregorii humilitas immensa de scriptis suis, *ibid.*
 Gregorius se peccatorem cognoscit, 595. XXII. & *seqq.* & 598. V.
 Gregorius custos linguæ tenacissimus, 595. VII.
 Gregorii luctus de clade Urbis & totius Italiæ, 595. IX. XXII. & *seqq.*
 Gregorius Papa monet Imp. ut corrigat nimiam tributorum exactionem, 595. XII.
 Gregorius quot simul laboraret angustiis, 595. XIX.
 Gregorius abstinens a suctendo sanguine, 595. XVIII. LXV.
 Gregorius pecunia redimit Urbis excidium, 595. XVI.
 Gregorius pro pace cum Longobardis habenda sollicitus, 595. XX.
 Gregorius a Mauritio simplex appellatur, 595. XXI.
 Gregorius quanta mala passus a Longobar. 595. XXIII. *Ann. Eccl. Tom. X.*
- Gregorius contra Joan. Constantinop. agit ob titulum Universalis, 595. XXVII.
 Gregorii insignis patientia, 595. XXIII.
 Gregorius res Urbis curat ut Doninus, 595. XXIV.
 Gregorii desiderium ex hac vita migrandi, 595. XXVI.
 Gregorius dicit jus super eos qui se nominant Universalis, 595. XXXVII.
 Gregorius semper se universalem Episcopum exhibuit, 595. XXXVI.
 Gregorius vaticinatus obitum Joannis Episc. Constantinop. 595. XXXVII.
 Gregorius mittit pallium ad Virgilium Episc. Arelat. 595. XXXV. Et ad Andream Episc. Nicopolitanum, *ibid.*
 Gregorius vetat suum Apocrisarium communicare cum Joanne, 595. XXXVII.
 Gregorius sibi jure vendicat clericos aliarum Ecclesiarum, 595. XXXV.
 Gregorius rursus agit cum Joanne in spiritu lenitatis, 595. XL.
 Gregorius agit cum Mauritio Imp. de Joanni arrogancia reprimenda, 595. XL. Item de eodem agit cum Constantina Augusta, & de titulo Universalis, 595. XLVIII.
 Gregorius, quod se negat Universalis, quid est, 595. XLIX. & quomodo etiam neget se sacerdotem, 595. L.
 Gregorius absolvit damnatum ab Episc. Constantinopolitano, 595. LIV. & *seqq.* Et aliam judicat causam judicatam ab eodem, 595. LVI.
 Gregorius cito occurrit ne Pelagiana hæresis reviviscat, *ibid.*
 Gregorius Papa confirmat regulas S. Benedicti, 595. LIX.
 Gregorius monet Orientales Patriarchas de Concilio Ephesino falsato, 595. LVI.
 Gregorius celebrat Concilium Romæ, 595. LIII. LXI.
 Gregorius laborat in causa Maximi Episc. Salonitani, *ibid.* Pallium ei mittit, 595. LXVI.
 Gregorii magna tolerantia, 595. LXIV. Ejus ærumnæ, 595. LXVII.
 Gregorius calumniam passus de Episcopo in carcere mortuo, 595. LXV.
 Gregorius abstinet a cæde Longobardorum, *ibid.*
 Gregorius jubet omni captivos Anglos, 595. LXXII. & *seqq.*
 Gregorius mittit ad Leandrum petitem librum Regulæ Pastoralis, 595. LXI.
 Gregorius a Dominico Episc. Carthaginensi communionem expetit sanctorum, *ibid.*
 Gregorius laborat pro restituendâ Ecclesiæ Gallicana in antiquam disciplinam & mores, 595. LXXIX. & 599. XXI.
 Gregorius mittit Joanni Episc. Ravennati reliquias SS. Martyrum, eundemque corripuit, 595. LXXIV.
 Gregorius arguit Marinianum Episc. Ravennæ avaritiæ, 595. LXXVII.
 Gregorius explorat vitam Episcoporum, 595. LXXXVI. & *seqq.*
 Gregorius quas ipse soleret dictare litteras, quas vero Consiliarius ejus, *ibid.*
 Gregorii nomine scriptum privilegium Ecclesiæ Ravennatis, 595. LXXXVIII.
 Gregorius neminem coegit accipere Episcopatum, 595. LXXXIX.
 Gregorius studiosus Eliæ Abbatis in Isauria, cui & munera mittit, 595. LXXX.
 Gregorius iterum corrigit monachos desertores, 597. XVI.
 Gregorius luget interitum Joan. Episc. Constant., 596. III.
 Gregorius probat electionem Cyriaci Episc. Constantinop. *ibid.* Non communicat in omnibus ipsis, nisi

- nisi relinquat nomen universalis, 596. XIV.
 Gregorius prohibet Apocrifarium suum interesse sacris Cyriaci Episc. Constantinop. 596. V.
 Gregorius infligit anathema affligentibus libellum famosum, 596. VI.
 Gregorius laborat pro redemptione captivorum, 596. VII.
 Gregorius prohibet sua scripta publice in mensa legi, *ibid.*
 Gregorius gerit curam propensorem monialium in Urbe degentium, 596. VIII.
 Gregorius adiicit animum ad conversionem Anglorum, 596. IX. Quibus permotus, 596. VIII.
 Gregorius mittit in Angliam Augustinum & socios, quos commendat Gallicanis Episcopis, 596. XI. Necnon Regibus Francorum, 596. XII.
 Gregorius litteris roborat Augustinum & socios ad perseverantiam, 596. XI. XIV.
 Gregorius non tantum dicendus Magnus, sed Maximus, 596. XI.
 Gregorius mittit reliquias Martyrum Palladio Episcopo Santonensi, 596. XV.
 Gregorius rursus languore corripitur & sanatur, *ibid.*
 Gregorius admonet Episcopos quomodo se gerant cum Magistratibus, 596. XV.
 Gregorius vocat Paulum Episcopum Africanum Romam ad dicendam causam, 596. XVI.
 Gregorius quid de Sozomeno historico, 597. IX. Defenditur ab Anastasio contra oblatrantem, *ibid.*
 Gregorius revocat Romam Sabinianum diaconum, & mittit Anatolium Apocrifarium, 597. VII.
 Gregorius de Eudoxii nomine suspectus, 597. IV.
 Gregorius recipit ad communionem Responsales Cyriaci, 597. I. Quid de his ad Anastasium Antioch. Episc. 597. VII.
 Gregorius redarguit Gregoriam feminam curiositatis, scire cupientem, an esset prædestinata, 597. XII.
 Gregorius mittit clavem de sepulcro S. Petri ad Theodorum, 597. XIV.
 Gregorius consolatur Narsetem Patricium, *ibid.*
 Gregorius curat res Ecclesiæ Africanæ, 597. XVI.
 Gregorius mittit sua scripta ad Dinamium in Gallias, *ibid.*
 Gregorius accipit a multis pecuniam erogandam in pauperes, 597. XIV.
 Gregorius cur non miserit pallium ad Syagrium Episc. Augustodunensem, 597. XVI.
 Gregorius contulit privilegium Classensi monasterio, 598. XX.
 Gregorius cito occurrit hæresi in Gallia serpenti, 597. XVII.
 Gregorius admonet Brunichildem de corrigendis pravis moribus in Gallis, 599. XXI.
 Gregorius de converfis Anglis ad fidem scribit ad Eulogium, 597. XXVII. Ad eundem munuscula mittit, 597. XI.
 Gregorius quod alios docuit, primus ipse perfecit, 598. IV.
 Gregorius humi prostratus ad pedes Anachoretæ, 598. V.
 Gregorius cur ea curet quæ sunt Præfectorum provinciarum, 598. VIII. Sollicitus de custodia civitatum, *ibid.*
 Gregorius reprehendit Januarium Episc. Calaritanum de segete exarata & aliis, 598. II.
 Gregorius scribit ad Agilulphum de pace facta, 599. II.
 Gregorius dat ad Secundinum munuscula, 599. XVI.
 Gregorius ægrotans non parcat negotiis Ecclesiasticis, 599. XXVII. Missasque diebus festis celebrat, *ibid.*
 Gregorius mittit reliquias Sanctorum ad Reccaredum Regem, 599. XXVI.
 Gregorius mittit pallium ad Leandrum Episc. Hispalensem, *ibid.*
 Gregorius consolatur Dominicum Episcopum Carthag. de peste ingruente, 599. XXVIII.
 Gregorii scriptorum locus depravatus corrigitur, 590. XII.
 Gregorii Turonensis diaconus reliquias Sanctorum Roma transtulit in Gallias, 590. XLVIII.
 Gregorius Turonensis ubi finem imposuit suæ historiæ, 595. XXXIX.
 Gulfarius Magister militum ad quem scribit S. Gregorius, 599. VI.
 Gummar Dux crudelissimus Longobardorum, 573. IX.
 Gundebaldus Dux superatur a Theodoberto, 576. I.
 Gundebaldi jussu fit Episcopus Faustianus, 588. XXI. Eum excepit Ursicinus Episcopus, & ideo excommunicatur, *ibid.*
 Gundegisilus Episc. Burdegalensis, 593. LXV.
 Guntheramnus Boso interfecit Dracolenum Ducem, 581. XIV. Liberatur a magno naufragio ope S. Martini, *ibid.*
 Guntheramnus Dux pergit cum Morveo, 580. VI.
 Guntheramnus Rex Francorum habuit sedem sui regni Aurelianus, 565. XXIII. Celebrari jussit Concilium Lugdun. primum, 570. XXIII. Includi jubet in monasterium Salonium & Sagittarium Episcopos, 575. X. Educit Episcopos e monasterio, 575. XI. Bellum gerit cum Sigeberto & Chilperico, 576. I. Concilium Parisiense procurat, ut fiat pax inter Reges, *ibid.* Laudatur a Gregorio Turonensi, *ibid.* Conspirat in Sigebertum, 579. XIII. Synodum Cabilonensem congregat, 582. IX. Ei ostenditur visio de damnatione Chilperici Regis, 587. XXXIV. Proficit ex visione, *ibid.* Suscipit Ætherium Episcopum calumniis oppressum, 587. XXXV. Ejus benignitas & misericordia commendatur, *ibid.* Eligit Sulpitium Episcopum Bituricensem, *ibid.* Parat bellum adversus Gothos, & vincitur, 588. VII. Affligitur propter bellum Catholicis Gothis illatum, 588. VIII. Demonstrat cur bellicæ res infaustum finem fortiantur, *ibid.* Cultor justitiæ, 587. IX. Deum timebat, Ecclesias amabat, & reverebatur sacerdotes, *ibid.* Curat ut convocetur Concilium Matisconense secundum, 588. X. Habuit zelum Dei, sed non secundum scientiam, *ibid.* Conatur persequi Theodorum Episcopum, 588. XII. Detinet Theodorum Episcopum, *ibid.* Eum rogat Childeburtus Rex pro Theodoro Episcopo, 588. XIII. Ejus edictum ad Episcopos & Judices, 588. XXIV. Hortatur Episcopos, ut invigilent prædicationi, 588. XXIII. Præcipit, ut colantur dies festi, 588. XXVI. Demonstrat quid agere debeant sacerdotes, 588. XXVII. Vult justitiam servari, 588. XXVIII. Emendabat peccata populorum, 588. XXIX. Decernit ut omnia pia legata solvantur, 589. II. Ab eo pacem petit Reccaredus Rex, 588. XXX. Ad eum duplicem legationem mittit Reccaredus, & nihil obtinet, *ibid.* Ad eum aliam legationem mittit Reccaredus & nihil obtinet, *ibid.* Ad eum aliam legationem mittit Reccaredus, & nihil proficit, 589. XLV. In eum irruit Reccaredus, & prædas agens revertitur, *ibid.* A sicario frustra invaditur, 590. XXVII. Verberatum sicarium dimittit, *ibid.* Confirmat donationem factam monasterio Radegundis, 590. XXXI.
 Guntheramnus Rex cultu religionis pestem avertit 590. XLVI. Eiusdem prædicata pietas, & miracula, 590. XLVII.
 Guntheramnus Rex Franc. incaute injustum bellum movit adversus Reccaredum Regem Hisp. 591. XLVII.

Guntheramnus Rex laborat pro pace monialium, 593. XXXV.
 Guntheramni Regis obitus, 598. XXXII.
 Guntheramni Regis prædicata pietas, *ibid.*

H

- H** Adriatico mari magna tempestas, in qua salvatur Maximianus Abbas cum sociis, 584. XVII. & *seq.*
 Hadriani Episcop. in Achaia causam Gregorius Papa cognosci jubet, 593. LV.
 Hadrianus Episc. Thebanus appellat ad S. Gregorium, 592. IX.
 Hadriani moles illustrata memoria S. Angeli, 590. XVIII.
 Hæreses Theodori Mopsuesteni contentæ sexaginta capitibus, & incipiunt, 553. LXII. usque ad CXVII.
 Hæreses in Ecclesia spinæ sunt, 589. XIII. Adulterino amore diligunt Christum, 589. XIX. Concubinæ obtinent locum, *ibid.*
 Hæresis Ariana exsiccata decrevit, 585. XI.
 Hæresis Ariana in Italia Longobardorum Regis auxilio pollet, 590. XLIV.
 Hæresis Simoniaca prima in Ecclesiam insurrexit, 590. V.
 Hæresiarchæ sunt lutosi fontes, ex quibus turbidi rivi emanant, 563. V.
 Hæretici Hæsitantes, 553. XXI.
 Hæretici Phantasiastæ, 549. CXLVII.
 Hæretici Iconoclastæ recentiores infaniunt in sacras imagines, ut hæretici antiqui, 574. VII.
 Hæretici inter se maxime pugnant, 563. III.
 Hæretici sæpe supponunt scripta, 553. XLIV.
 Hæretici vocibus, quæ pie ab Orthodoxis dicuntur, perverse uti solent, 546. XXIX.
 Hæretici anathematizantur etiam post mortem, 546. XXXIV. 553. XL.
 in Hæreticum divinorum contemptorem ultio Dei, 548. XII. & *seq.*
 in Hæretici hominis officinam dæmon debacchatur, 548. XV.
 Hæreticis est gratum, quando dissentiunt inter se Catholici, 550. XXXVI.
 Hæretici videntur insurgere in Hæreticos, ut appareant Catholici, 553. XXI. & *seq.*
 Hæretici imposturæ deteguntur, 550. XXXVII.
 Hæretici pœnitentes ab Ecclesia sunt recipiendi, 553. CXCIII.
 Hæreticis frustra condescenditur, 553. CCXX.
 Hæretici reprehenduntur, quia damnant sepulturas Ecclesiasticas, 554. XV.
 Hæretici decipiuntur, quia non accipiunt doctrinam a Patribus, 562. XII.
 cum Hæreticis conversari periculosum est omnibus, 563. XII.
 Hæreticus presbyter Arianus provocatur ad miraculum a diacono Catholico, 583. LII.
 Hæreticus presbyter confunditur, & a Deo flagellatur, 583. LIII.
 Hæretici sacramentum datum non servant, 584. IV.
 Hæretici reprehenduntur multis argumentis de auctoritate Papæ, 587. XIII. Statim volunt videri Theologi, licet ignorantes, *ibid.*
 Hæreticorum conversio magnum gaudium parit in Ecclesia, 589. XIV.
 Hæretici respuunt Ecclesiæ unitatem, 589. XIX.
 Hæreticorum libri comburendi, 589. XLIII. cum Hæreticis nec communicandum in vita, nec in morte, 572. XXI.
 Hæreticos persequitur Deipara, 579. XXXII. & *seq.*
 Hæretici volunt simulare miracula, sed Deus detegit eorum imposturas, 583. XXXIX. Miraculis Christianorum confunduntur, 583. XL. & *seq.*
- Hæreticorum extrema dementia, 583. XLVI. in Hæreticos delusores Deus retorquet ludibrium, 583. L. De eorum benedictionibus non participabant Catholici, *ibid.* Sunt arrogantes, 583. LI. LIII. & *seq.*
 Hæretici Alexandrini conversi per S. Eulogium, 598. I.
 Hæretici Angli ab auctore perstringuntur, 597. XXIII.
 Hæretici Samaritani in Sicilia, 598. XVIII.
 Hæretici infestant Ecclesiam Thessalonicensem, 598. XII.
 Hæretici affectant scissionem ab Ecclesia, ut libere vivant, 597. XVII.
 Hæretici non communicandum nec in bonis, 591. XLII.
 Hæretici turbant Ecclesiam Antiochenam, 597. XV.
 Hæsitantes hæretici, 553. XXI. Eis licet aliquid concessum sit, non tamen sunt conversi, 553. CCXX.
 Hariolos consulit Moroveus, qui falsa prædicant, 580. VIII.
 Hebræis conceditur doceri omni lingua, 552. I. De eis constitutio Justin. Imp. 552. II.
 Hebræorum conversio per Simeonem Salum, 548. XXI. & *seq.*
 Hebræorum conversio Arverni, 579. XXIV. Eorum synagoga destructa, *ibid.*
 Hebrææ feminae conversio per S. Germanum Parisiensem Episc. 579. XXVIII.
 Hebræi. *Vide*, Judæi,
 in Helbam insulam recessit S. Cerbonius Episc. Populonii, 573. VIII.
 Helladiæ Episcopos monet S. Gregorius, 595. XXXV.
 Hellas provincia contestatur Vigilium Papam contra edictum Justiniani, 564. LVIII.
 Helmiges armiger Alboini Regis Longobardorum, 571. II. Eum interficit, 571. III. Ejus & Rosimundæ fugæ ad Romanos, 571. IV. Eum quærit interficere Rosimunda Regina, & uterque veneno perit, *ibid.*
 Helpidius Episc. frater Justiniani Episc. Valentia, 579. VII.
 ad Heclaclium Imperatorem scribens Agathon Papa laudat Justinianum, 565. III.
 Heraclius Episc. Burdegilensis Nantimum Comitem excommunicavit, 583. XXVIII. Ab eo se exuri Nantinus Comes exclamat, & in judicium vocari, *ibid.*
 Heraclius mittitur explorator a Philippico, 589. LI.
 S. Herculani Episcopus Perusinus martyrio coronatur, 546. III. Ejus corpus inventum immaculatum, 546. IV.
 S. Hermetis cœmeterium fecit Pelagius Papa, 590. III.
 Hermias philosophus ad Persas, relictis Christianis, se confert, 554. XIV. Ad quas deinde, visa veritate, revertitur, *ibid.*
 Hermenegildus filius Leuvigildi Regis in Hispania, 583. XXXIII. Accipit in matrimonium Ingundem filiam Sigeberti, *ibid.* Convertitur ab Ingunde conjuge, 583. XXXIV. Pugnat cum Leuvigildo patre Ariano, 583. XXXV. Legat in Orientem S. Leandrum Episcopum. Hispalensem, *ibid.* Iterum pugnat contra Leuvigildum, 584. IV. Confugit in Ecclesiam, *ibid.* Se prostravit ad pedes Leuvigildi parentis, *ibid.* In carcerem detruditur, *ibid.* Ejus constantia, 584. V. Terrenum regnum despicit, *ibid.* Exprobravit Ariano Episcopo, 584. VI. Ejus martyrium, *ibid.* Ejus corpus honorificatur signis divinitus ostensis, *ibid.*
 Herulorum nobilis miles capitis pœnam subiit, quia servum interfecerat, 555. XV.
 Herundo sancta femina in montibus Prænestinis eremiticam vitam excoluit, 592. XXIV.

- Hefychius Episcopus in Gallia Synodo Pictaviensi interfuit, in Hibernia fecit sibi monasterium S. Columbanus, 565. XXXII. In ea plura constructa sunt monasteria, *ibid.*
- Hiberni Episcopi sunt schismatici, 566. XXI. Steterunt in schismate usque ad tempora S. Gregorii, *ibid.* Eos vocat ad unitatem Ecclesie Pelagius Papa, 586. XXVII.
- Hiberni Episcopi scribunt ad S. Gregorium, 592. VIII.
- Hiberni schismatici redeunt ad Ecclesiam, *ibid.*
- Hiberni colunt S. Gregorium Papam, *ibid.*
- Hieronimus revocatur ab interpretatione Ezechielis, 595. IV. & seq.
- Hierosolymam legationem mittit Radegundis Regina pro reliquiis, 566. XXVIII.
- Hierosolymam peregrinatur S. Germanus, 561. XIV.
- Hierosolymitana Ecclesia erecta in Patriarchatum, 553. CCXLV.
- Hierosolymitanæ Ecclesie qui Metropolitanus & Episcopi subiecti, *ibid.*
- Hilarius Archipresbyter Rom. Eccl. 590. X.
- Hippolitus Notarius a S. Gregorius missus ad Theodolindam Reginam, 593. XXXI.
- Hispalensis Synodus celebrata sub S. Leandro Episcopo, 590. XXVI. In ea quot canones sanciti, *ibid.*
- Hispania multum debet S. Martino Episcopo Gallicensi, 583. XXX.
- in Hispania excitatur persecutio a Leuvigildo Rege Ariano, 583. XXXII.
- in Hispania reversus Agilanes legatus Arianus convertitur, 583. XLVI.
- Hispania plena Ariana hæresi, & Dei gratia exsiccata, 585. XII.
- Hispania diu laboravit Arianorum errore, 589. XXI. Sociatur cum Ecclesia Catholica, *ibid.* In ea celebratur Concilium, 589. IX. In ea semel in anno Concilia celebrari debebant, 589. XLII.
- Hispanicæ Ecclesie laus, 563. XVII.
- Hispani foedus jungunt cum Franciscis, 567. XXI. Pugniant adversus Græcos, *ibid.*
- in Hispania fons baptismatis miraculosus, 548. X. & seq.
- Hispani erraverunt in celebratione Paschatis, 573. XXV. 580. XII.
- in Hispaniarum provinciis recitandum erat Symbolum fidei ante sumptionem Eucharistie, 589. XXXIX.
- Hispania laborat peste inguinaria, 590. XLVI.
- Historia Pauli diaconi de Narsete corrumpitur, 567. XI.
- Historia Gregorii Turonensis quousque producta, 595. LXXXIX.
- Historicæ scriptio postulat solitudinem, 593. XLIV.
- ex Historicis cognoscuntur pravitates & ærumnæ hujus mundi, 550. XL.
- Historici veritatem scribant, invidiam non timentes, 564. VIII.
- Historici recentiores errant in tractatione Trium Capitulorum, 586. LXXXVII.
- Histrice schismatici 593. XL. Revocati ad Ecclesiam, 599. VI.
- Homilie in Evangelia quando a S. Gregorio habitæ, 592. XXI.
- Homilie per Notarium recitatæ, *ibid.*
- Homilie S. Gregorii super Ezechielem quando scriptæ, & quando intermissæ, 595. II. & seqq.
- Homines interdum occidunt animi mœror, 597. I.
- Honoratus Archiepiscopus Mediolanensis ad Genuentem urbem confugit propter Longobardos, 570. IX.
- Honoratus Notarius missus Constantinopolim a Pelagio Papa, 584. XV.
- Honoratus subrogatur Apocrifarius apud Mauritium Imperatorem, 586. XXIV.
- Honorius Episcopus Mediolanensis, 581. VI.
- Honorius Episcopus Salonitanus, 550. XXV.
- Hormisdas regnum suscipit Persarum mortuo Cosrohe, 579. VI.
- Hormisdæ Papæ qui tituli oblatus, 595. LII.
- Hormisda alius Rex Persarum occisus, 592. XXVI.
- Horologia utilissima sunt hominibus, 562. XI.
- Horologia suo monasterio præparavit Cassiodorus, *ibid.*
- Horta civitas a Longobardis capta, 595. I.
- Hortonenis Ecclesia Episcopo vacans, 594. XVIII.
- Hospitale ædificatum a Narsete 568. XIII.
- Hospitiola pauperum opprimebantur a Ruccoleno, 579. XVIII.
- S. Hospitius voluntarie reclusus ad pœnitentiam vinculis catenis, & indutus cilicio, 575. I. & seq. Prædixit Longobardorum cladem in Gallia, 575. III. Afferuit afflictiones venire propter peccata, 575. IV. Eum occidere volunt Longobardi, 575. V. Curat persecutorem, & ipsum recipit in monachum, *ibid.* Oleo benedicto curat infirmos, 575. VII.
- Hostibus interdum datur robur propter peccata, 574. II.
- Hostibus Ecclesie quando data eleemosyna, 592. II.
- de Humanitate Christi standum est sententie Ecclesie, 563. IV.
- de Humanitate Christi pertractat Justinus Imp. 569. IV. & seq. Et quid sit credendum, *ibid.*
- Humilitas maxime commendatur in Episcopis, 588. V.
- Humilitas apparet in multis in statu infimo, in sublimi autem detegitur superbia, 586. VIII.
- Humilitatem insinuat & custodit S. Gregorius 598. IV.
- Hunorum nova incurfus, 558. VI. Per eos ingens & miseranda strages, 558. VII. Grassati sunt in Thracie ac Græcie civitates, 558. VIII. & seq. In eas armatur Belisarius, licet senex, 558. XI. Remittuntur ad propria auro penso a Justiniano, *ibid.*
- Hyacinthus diaconus mittit dexteram in æneum succensum fidei causa, & incolumis remanet, 583. LIV.
- Hypocrisis tandem detegitur, 586. IX.

I

JAnuaris Episcopus Calaritanus reprehenditur a S. Gregorio ob Barbaricos non convertos, 594. XII. Et ob injuste excommunicatum Isidorum, 591. Et ob exaratam segetem, & alia indigno Episcopo perpetrata, 598. XXI.

Ibæ epistola conscripta ad Marin Persam hæreticum defendi non potest, 546. XXVIII.

Ibæ blasphemie & impietates, 546. XXVII. Errores penitus execrati, 547. XLIX. Ejus causa tractatur in tertio capite, 553. CLXXXVI. Ejus causa colligitur ex Actis Concilii Chalcedonensis, 553. CLXXXVIII. Ejus epistola erroribus referta, *ibid.* Plane cognitus Orthodoxus, 553. CXIX. Nestorium & Eutychem anathematizavit, *ibid.* Receipt Ephesinum Concilium, 553. CLXXIII. Quomodo & quando adversatus sit S. Cyrillo, 553. CXCIV. De ejus epistola duplex judicium, 553. CXCVII. Ejus causa tractata in Quinta Synodo, 553. CCXII. In eum affertur epistola Procli, 553. CCXI. Quomodo ostensus sit Catholicus ex epistola hæretica, 553. CCXIII. In ejus epistolam sententia Synodi Constantinopolitanæ, 553. CCXVI. Ejus causæ plene consultum a Patribus, 553. CCXXXIV.

- Iconoclastæ recentiores insaniunt in sacras imagines, 574. VII.
- Idololatria pullulat diversis in locis, 597. XVIII.
- Jejunium præcedebat Natalem Domini, 582. XII.
- ad Jejunia hortatur Patres Reccaredus Rex in Toletana Synodo, 589. XXII.
- de Jesu humanitate exacta discussio, 546. XIII.
- Passus est & mortuus ut homo, & vicit & salvos nos fecit ut Deus, *ibid.* De ejus duabus naturis, & una persona, 546. XIV. De ejus unitate, 546. XI. Ex Patre natus est ineffabiliter, & ex Maria in tempore, 546. XVI. De eo blasphemix Theodori Mopsuesteni, 546. XXVI. Ejus corpus non potuit esse incorruptum ante passionem, aut in passione, 564. V.
- Igidius Rhemensis Episcopus componit res Francorum, 584. XI. Laudatur a Fortunato, *ibid.*
- Ignatii martyris signum in epistolis, 595. LXVII.
- per Ignem probatur interdum fides Catholica, 583. XLI. LIV.
- in Ignem proiicitur liber Eutychie Episc. de Resurrectione, 586. VI.
- ex Illyrico exercitum colligit Tiberius Imper. 579. IV.
- Illyricus provincia contestatur Vigil. Pap. contra edictum Justiniani, 546. LVIII.
- Illyricus occupatur a Sclavinis, 548. I.
- in Illyricos & Africanos Episcopos sævit Justinianus, 553. CCXXXII.
- Imago Christi veneranda comitata Romanum exercitum victoriam parit, 589. L.
- Imago nulla manu facta illata est Camulianis, 574. XI.
- Imago Deiparæ aversatur impium Anatolium, 580. III.
- ab Imagine telo transfixa a Judæo sanguis emanat, 560. IV.
- Imaginum sacrarum usus, 555. VII.
- Imagines turpes Dæmoni multum placent, 564. XXV.
- in Imagines sacras insaniunt Samaritæ hæretici, 574. VI.
- Imagines Regum venerantur homines? multo magis venerari debent imagines sanctorum, *ibid.*
- in Imagines insaniunt Iconoclastæ recentiores, *ibid.*
- Imago Mariæ Virginis propulsatrix pestis Romæ, 590. XVIII.
- Imago Mariæ Virginis cum Cruce allata in Synagogam Judæorum, 598. XV.
- Imagines sacræ missæ ad Secundinum a S. Greg. Papa, 599. XVI.
- Imaginum sacrarum cultus qualis esse debeat, 599. XVI. & *seq.*
- Imagines Sanctorum in Ecclesia, 599. X.
- Inimunitas Ecclesiæ servanda, 588. XV.
- ad Imperatores non spectat condere leges Ecclesiæ, 546. XLII.
- ad Imperatorem alia legatio Radegundis Reginæ pro gratiarum actione, 566. XLI.
- Imperatores venerentur non persequantur sacerdotes, 595. XXII.
- Imperatores curare debent concordiam sacerdotum, 595. XV.
- Imperatores non pati libenter rigidos sacerdotes, 590. IX. & *seq.*
- Imperatorum Orient. consensus requirebatur pro confirmatione Rom. Pont. 590. I. & *seqq.*
- Imperatores Orientis hostes Romanæ Ecclesiæ, 590. V.
- Imperatores indigni Imperio, qui persequantur Rom. Eccl. *ibid.*
- Imperium Occidentale collapsum, ex quo Belisarius violentas manus iniecit in Pontificem Romanum, 549. II.
- Imperium Roman. affligitur novis cladibus, 551. I. Propagatur, cum religioni consulitur, 553. XVI. Ejus vera fundamenta quæ sint, 566. VII.
- Imperii Romani finis quodammodo advenit, 554. XIV. 567. XV.
- Imperii habenas optime moderatus est Nero primo triennio, 572. IX.
- Imperium Rom. depopulantur Persæ, 574. I. Item Avares, 572. XXVI.
- Impii se ipsos pœnis afficiunt, 554. XV.
- in Impios zelus populi Constantinopolitani, 580. IV.
- Impios sequitur pœna, & præmium Orthodoxos, 589. XXXVIII.
- Importunus minister Vigilii Papæ ab ipso deficit, 547. L. A Vigilio deponitur, 550. XXXIV.
- Impostores occasum mundi prædixerunt, 557. VII.
- Impositura de libro recondito apud Hebræos, 560. V.
- Imposituræ hæreticorum deteguntur, 553. XLIV.
- Incantationes magicæ non sanant infirmos, 575. XV.
- Incendium Constantinopoli iusto Dei judicio, 565. XIII.
- Incendium magnum Parisiis, 588. XXXI. Præmonstratum cuidam mulieri & prænunciatum *ibid.* Non combussit oratorium S. Martini, 588. XXXII. Ab eo liberat victos in carcere S. Germanus, *ibid.* Ab eo liberantur vir & mulier in oratorio S. Martini, *ibid.*
- in Incestuosos sanctio secundæ Synodi Turon. 570. XVII.
- Indictio quomodo sit numeranda, 562. V.
- Indictionum annos numerat auctor, deficientibus Consulibus, 562. XVI.
- Indictiones a duplici tempore numerantur, *ibid.*
- Infantes baptizandi, 590. XXXIV.
- Infideles cur adversus Fideles aliquando prævaleant, 547. XVIII.
- Inferni pœnæ aliquibus ostensæ ut corrigantur, 590. XVI.
- Infirmi sanantur virtute S. Martini, 566. XIII. & *seq.*
- Infirmi curabantur ab Hospitio oleo benedicto, 575. VII.
- Ingetrudis femina religiosa colligebat aquam de sepulcro S. Martini, 580. XXII.
- Ingobergæ Reginæ pietas & obitus, 593. LXXXVII.
- ab Inguinaria plures liberati sunt per proprios Episcopos, 580. XXII.
- Inguinaria pestis Romæ, 590. XII. In Italia universa, 590. XLVI. Et in Hispania & Gallia, *ibid.*
- Ingundis Sigeberti Regis filia nubit Hermenegildo Regi, 583. XXXIII. Suscipitur magno apparatu a Gouvintha avia, *ibid.* Tentatur ut fiat Ariana, sed resistit, *ibid.* Convertit Hermenegildum conjugem, 583. XXXIV. In Africam ducta moritur, 584. IV.
- Iniuriarum remissio aditum ad gloriam parat, 599. X.
- SS. Innocentium reliquiæ dantur a Justiniano S. Germano, 561. XIV.
- Innocentius Comes urbis Gabalitanæ male tractat Lupentium Abbatem, 587. XXXVI.
- Inscriptio in Cruce posita donata a Chostoe Sancto Sergio martyri, 593. II.
- Insignia Clericorum Romanæ Ecclesiæ, quæ fuerint, 598. XXXI.
- Insulani monachi relaxati occasione bellorum, 591. XVI.
- de Institutione monastica epistola Episcoporum ad Radegundem, 559. XXXV.
- Institutiones divinarum lectionum Cassiodori, 562. XIX.
- de Institutione monastica vitæ S. Gregorii Papæ, 566. IV.

- Invasores Ecclesiarum misere pereunt, 576. XLV.
 Inventio reliquiarum sanctorum martyrum, 560. II.
 Inventio corporis S. Laurentii martyris, 594. XXII.
 Invidia quanta mala pariat, 561. VI.
 Inundationis Tiberinae tempus, 589. LIII. Ea inundatione serpentes in mare delati, 589. LIV. Eadem Roma obruitur, & aedes antiquae diruuntur, *ibid.*
 Joannes Abbas Biclarensis historicus, 590. II.
 Joannes Abbas indicat de tunica Joannis reperta Sancto Gregorio, 592. XXII.
 Joannes Abbas a S. Gregorio missus ad Theodolindam Reginam, 593. XXXII.
 Joannes Abbas Persa quomodo exceptus a S. Gregorio, 598. V.
 S. Joannis Baptistae capilli in Hispaniam missi, 599. II.
 Joannis Evang. tunica reperta & Romam missa, 592. XXX.
 Joannis Cytri Episc. responsa edita, 591. XL.
 Joannes Consiliarius Romanae Ecclesiae, 590. X.
 Joannes Constantinop. Episc. redarguitur a S. Gregorio ob iniquum judicium monachorum Isaurorum, 593. XXVI.
 Joannes Constantinop. Episc. conatus pro usurpando Primatu, 595. XXIX.
 Joannes Constantinop. Episc. Universalis titulum usurpat, 595. XXVII.
 Joannes Constantinop. Episc. caput S. Pauli cupit transferri Constantinopolim, 595. XXX.
 Joannes Constantinop. Episc. dolis agit adversus Gregorium, 595. XXXVIII. Invitus parer eidem, *ibid.*
 Joannes Constantinop. Episc. corripitur a S. Gregorio ob titulum Universalis usurpatum, 595. XXX.
 Joannis Constantinop. Episc. superbia depressa, 595. L.
 Joannes Constantinop. Episc. falsam Eothesinam Synodum pro vera supponit, 595. LV.
 Joannes Const. Episc. Jejunator dictus, 596. I.
 Joannes Constantinop. Episc. moritur, & a Graecis pro Sancto cultus, 596. XII.
 Joannes Corinthi Episc. sub Gregorio, 593. XXI.
 Joannes Cretensis Episc. sub Gregorio, 593. XXI.
 Joannes Larissaeus Episcopus sub Gregorio, 592. IX.
 Joannes Exconsul, Patricius & Quaestor, ad quem S. Gregorius clavem cum reliquiis mittit, 591. VII.
 Joannes Episc. Primae Justinianae a S. Gregorio monetur, 594. XVI. De eodem, 593. XXI.
 Joannes Episc. Syracusanus, 594. XXXI. Mittit pecuniam ad S. Gregorium pro redimendis captivis, 596. VII. Admonetur a S. Gregorio, 596. XV.
 Joannis presbyteri causa a Gregorio Papa cognita contra Orientale judicium, 595. LIII.
 Joannes Primicerius Rom. Eccl. sub Gregorio, 590. X.
 Joannes Ravennas Episc. quae ad Greg. de fuga, 590. XXVI.
 Joannes Ravennas Episc. laborat adversus schismaticos, 592. VII. Acerrimus defensor Quinta Synodi, 594. III.
 Joannes Raven. Episc. sequester pacis cum Longobardis, *ibid.*
 Joannes Ravennas Episc. arguitur a S. Gregorio de abusu pallii, 593. XLIX. Et ob pravos mores, 594. XVI.
 Joannis Ravennatis Episc. obitus, 595. LXXIV.
 Joannes electus Ravennas Episc. reiicitur ob Palmarum imperitiam, 595. LXXV.
 Joannes Scyllacenus Episc. sub Gregorio Papa, 592. IV.
 Joannes III. cognomento Catellinus, ex patre Anastasio creatur Papa, 550. XVII. Ejus Bulla de basilica XII. Apostolorum a Pelagio coepta, ab ipso perfecta, 556. II. & seq. Basilicam XII. Apostolorum variis muneribus sacris dotavit, *ibid.* Munit privilegiis monasterium S. Medardi, 564. XXXIII. Ad eum appellant Salonius & Sagittarius Episcopi, ab eo restituntur Episcopatu, 570. XXIII. Moritur, 572. I. Quanto tempore federit, & quoties ordinationes habuerit, *ibid.* Coemeteria sanctorum martyrum restauravit, *ibid.* Ejus epistola ad Eoaldum Viennensem Archiepiscopum, 572. I. Ejus epistola ad Germaniam & Galliam Episcopos spuria, 572. I. Legationem misit ad Ariamirum Regem Suevorum in Gallicia, 572. XII.
 a S. Joanne liberatur Sanctulus de manibus Longobardorum, 573. XVIII.
 Joannes Hierosolymorum Episcopus, 561. I. ad abbatem venerunt Monachi, ut scirent de sententiis de Origene, 548. XVI. & seq.
 Joannes Maricanus Episcopus, 550. XXXI.
 Joannes Alexandrinus Episcopus moritur, 581. XIII.
 Joannes Cortonenis Episcopus, 551. XI. ad Joannem Antiochia Episcopum epistola supposita Theodoretii nomine, 553. XLV.
 Joannes Marforum Episcopus subscripsit Constituto Vigilii Papae, 553. CCIX.
 Joannes Perusinus Episcopus ordinavit Pelagium Papam, 555. X.
 Joannes Dux capite damnatur, 557. I.
 Joannes Chalcedonii filius Ep. Constantinop. quotannis celebrabat memoriam Justiniani, 563. V.
 Joannes Scholasticus deligitur pro Eutychio Patriarcha Constantinopolitano, 564. XIV. Servus gloriae, & qui adulatione mercatus est dignitatem, *ibid.* Quanto tempore federit, 564. XXIX. Ab eo coronatur Justinus Junior Imperator, 565. XVII. Moritur, 578. V.
 Joannes filius Androgini nascitur precibus Eutychii, 564. XX.
 Joannes Patricius Cappadox magistratu dejectus sacerdotium sumere compellitur, 548. XXV. Quomodo compulsus ad sacerdotium, *ibid.* In exilium mittitur in Cyzici suburbanum, 548. XXVII. Ejus bona Constantinopoli publicantur, *ibid.* In se odium Romanorum accumulavit, *ibid.*
 In carcerem conicitur, 548. XXVIII. Ejus maxima miseria & poena, *ibid.*
 Joannes duo ministri Vigilii Papae ab ipso defecerunt, 548. II.
 Joannes monachus a serpente percutitur, & moritur, 570. II. A mortuis revocatur, *ibid.* Fit Episcopus Alexandrinus, *ibid.*
 Joannes Praefectus Orientis vir nullius negotii, 587. IV.
 Joannes diaconus aberat, quando fuit creatus diaconus Cardinalis Gregorius, 589. XIV. de Joannis diaconi tempore, *ibid.*
 Joannes vocatus est Hermenegildus factus Catholicus, 583. XXXIV.
 Joannes abbas captus a barbaris, 586. XVII. Rogat Episcopum, ut solvat pro captivis, *ibid.* Fuit lector Constantinopolitanae Ecclesiae *ibid.* Pro eo & aliis captivis se vendidit Leo Abbas, 586. XVIII.
 Joannes rhetor factus Quaestor habuit orationem in electione Mauritii, 586. I.
 Joannes Episcopus Gerundensis mittitur in exilium a Leuvigildo Rege, 584. VII. Fuit natione Gothus Scallabalanus, 584. VIII. Relegatus Barchinone ad decennium multa passus ab Arianis, *ibid.* Monasterium Biclaro condidit *ibid.* Libros composuit, *ibid.*
 Joannes Parentius schismaticus exagitatur a Smar.

- Smaragdo Exarcho Italiae, 586. LXXXVI.
Rediit ad unitatem Ecclesiae, *ibid.*
cum Joanne Ravennate Episcopo cogit commu-
nicare schismaticos Exarchus Italiae, *ibid.*
per Joannem Episcopum Severus & ceteri E-
piscopi revertuntur ad propria, 588. XXXIV.
Joannes S. R. E. presbyter oratorium erigit,
590. VI.
Joannes jejunator fit; Episcopus Constantinopo-
litanus, 586. VIII. Inflatu intumuit aura po-
pulari, *ibid.* Simulavit fugere Episcopatum,
ibid. Ejus superbia detegitur, 586. IX. Non
tantum voluit dici Patriarcha, sed etiam Oe-
cumenicus, *ibid.* In eum querelæ S. Gregorii
Papæ, *ibid.* Perturbavit pacem & concor-
diam, *ibid.* Monachus apparuit agnus, Epi-
scopus autem leo, *ibid.* Interfuit electioni
Mauritii Imp. 586. XI. Celebravit Synodum
Constantinopolitanam in causa Gregorii Epi-
scopi Antiocheni, 587. II. Voluit appellari
Episcopus Universalis, *ibid.* Ad eum scribit S
Gregorius eum reprehendendo, *ibid.* Illicite
convocavit Constantinopolitanam Synodum,
587. VII. In eum comminatur excommuni-
cationem Pelagius Papa, 587. XI. Professus
est reverentiam in Apostolicam Sedem, 587.
X. Olim deditus elemosynis, orationibus, &
jeuniis, 587. XVII. Ex humilitate præten-
debat jactantiam, *ibid.*
Joannes Silentiarius moritur annos natus cen-
tum quatuor, 558. XVI. Inter sanctos relatus,
ibid.
Job liber quando inceptus explicari a S. Gre-
gorio, & quando completus, 586. XXXVI.
Jobinus Præfectus Illyrici, 591. XIII.
Jordanus historici digna admonitio, 550. XL.
Jovinus Episcopus Aquinas, 572. II.
Isaias Rhodi deprehensus masculorum corruptor
a Justiniano punitur, 558. I.
Isauri tractant prodere Romam Totilæ, 547. X.
Ter vocant Totilam in Urbem, 547. XI. I-
terum produnt Urbem Gothis, 550. XIII.
ex Isauria exercitum colligit Tiberius Imp. 579.
IV.
Ischius Episcopus Viennensis fuit in quinta Sy-
nodo Aurelianensi, 552. XXVII.
Isidorus Gazæus philosophus, relicto Christiani-
simo, ad Persas se confert, 554. XIV. Ad
Christianos deinde revertitur, *ibid.*
Isidorus appellat Roman. Pontificem, 592. I.
& seq.
ad Istriæ Episc. schismaticos Pelagii Papæ epi-
stolæ, 586. XXIX.
Istriæ Episc. petunt iter tutum ad Urbem, 595.
LX.
in Italiam mittitur Narfes a Justiniano Imp.
contra Gothos, 552. XXI.
Italia liberata a Gothis Narsetis opera, 554. V.
de Italiae rebus edictum Justiniani Imperat.
554. X.
Italia invaditur a Francis cum Alemannis, 555.
XII.
Italiae plerique Episcopi Pelagio inobedientes,
556. IV.
Italia vastatur peste inguinaria, 565. XXV.
in Italiam mittitur Longinus Præfectus a Justin.
Imp. loco Narsetis, 567. VIII.
Italia dira passa est a Longobardis, 567. XIII.
In eam influunt Longobardi, 567. XV. &
seq. In ea progressus Longobardorum, 570. IX.
Per ejus regiones sæviebat crudelitas Longo-
bardorum, 573. VII. Tota vastatur gladio
Longobardorum, 577. II.
in Italia propagatus monachismus opera S. Co-
lumbani Hiberni, 579. XIV.
ad Italiae Episc. epistola Pelagii Papæ de judi-
ciiis Episcoporum, 581. VIII.
Italia plena Ariana hæresi, & Dei auxilio li-
berata, 585. XII.
- Italia Arianorum peste infligitur per Longobar-
dos, 590. XLIV.
Italia laborat peste inguinaria, 590. XLVI.
Italiae status lucuosus sub Longobardis, 593.
XXXV. & 595. LXXVIII.
Italica Patricia femina insignis, 593. LVII.
Judæi per Simeonem Salum ad fidem conver-
tuntur, 548. XXI. & seq.
de Judæo puero liberato ab incendio virtute
Eucharistiæ, 552. XXIV.
Judæi in Christianos irruunt, qui coercentur a
Justiniano Imp. 555. XIX.
Judæus imaginem Salvatoris telo transfixit,
ex qua Sanguis effluxit, 560. IV. In scelere
inventus lapidatur *ibid.*
Judæi habent velamen in pectoribus magis quam
Moyse in facie, 579. XXIV. Ad fidem con-
vertuntur in Gallia, *ibid.* Quidam eorum ef-
fundit oleum foetidum super caput Judæi con-
versi, *ibid.* Eorum synagoga destruitur, *ibid.*
Baptizantur a S. Avito in nocte Pentecostes,
579. XXVI. Eorum synagogæ non combu-
rendæ, *ibid.* Non conversos S. Avitus expul-
sit, *ibid.* Non conversi Massiliam venerunt,
ibid. An compellendi ad conversionem, 579.
XXVII. Eorum sceler absterfus baptismate
ibid. plures conversi in Gallia opera S. Ger-
mani Episc. Parisiensis, 579. XXVIII.
Judæi. Vide etiam, Hebraei.
Judæi ne cogantur inviti ad fidem, 594. VIII.
598. XV.
Judæi a Rege Persarum cæsi, 593. VI.
Judæi a Gallis coguntur ad fidem, 591. XLI.
Judæorum ancillæ & servi confugientes ad Ec-
clesiam ne reddantur, 593. LVI.
Judæi ne ducant funera pfallendo, 598. V.
Judæi quo prævio catechismo debeant baptizari,
598. XIV.
Judæi quæ a neophyto passi fuerint, *ibid.*
Judex crudelis a Deo punitur, 556. XLI.
Judices sint in unaquaque provincia, 587. XX.
Judices sæculares ab Episcopis corriganter, 589.
XLII.
Judices separent ancillas & omnes extraneas
mulieres a clericis, 590. XXVI.
ad Judices edictum Guntheramni Regis, 588.
XXIV. Corriganter peccata populorum, 588.
XXVI. & seq.
Judicatum Vigiliis ab omnibus laudabatur, 550.
XVIII.
Judicandum neminem de occultis, 595. XI.
Judices mali magis quam barbari obsunt, 595.
XV.
Judicium ex facie minime tutum, 548. XVIII.
in Judicii diem multa reservantur examinanda,
565. VI.
Judicium hominum sæpe fallit, judicium vero
Dei ineffabile, *ibid.*
Judicium ex facie persæpe decipit, 548. XVIII.
S. Juliani res qui est furatus, a Deo punitur,
570. XXI. & seq.
Julianus Cingulanus Episcopus, 550. XXXI.
Subscripsit Constituto Vigiliis Papæ, 555.
XIX.
a Juliano Halicarnasseo orti sunt hæretici,
563. II.
Julianus Antecessor transtulit in Latinum col-
lectionem Novellarum Justiniani Imperator.
546. X.
Julianus Siguinus Episc. 551. XI.
Julianus Arabs cæcus volebat communicare Ma-
cario Episc. 546. LXXI. Obedit Simeoni Ab-
bati, & communicat Macario, *ibid.*
Julianus Episc. Melitensis subscripsit Constituto
Vigiliis Papæ, 553. CCIX.
Julianus mercator convertitur ad Deum, 585.
XIV. Ejus epitaphium a Fortunato editum,
ibid. Clarus elemosynis, *ibid.* Pater peregrin-
orum dictus, *ibid.* Exercuit multa pietatis ope-

- opera, *ibid.* Habuit filium Joannem Deo fervientem, *ibid.*
- S. Juliani Martyris nomine signa edita, 595. LXXXVIII.
- Jura Ecclesie tueantur Episcopi, 579. XV.
- Juramento se purgabant interdum Episcopi, 583. XVII.
- Juramentum super corpus S. Apollinaris, 595. LXVI.
- Jus servandum etiam a Regibus, 559. XXV.
- Justinianus Imperator patrocinatur Theodoro Episcopo Cæsareæ Cappadociae, 545. IX. Ab eo edita confessio fidei, 546. XI. Nimis prolixus in edendis nonnullis constitutionibus, 546. XVII. Ejus anathematismi quatuordecim adversus dissentientes a veritate, 546. XVIII. Ejus contestatio adversus hæreticos, 546. XXXVII. In ejus Tria capitula multi insurrexerunt, & in primis Vigilus Papa, 546. XXXVIII. Ejus capitula nihil continent contra Concilia, *ibid.* Perstringitur a Facundo Episcopo, 546. XLIII. Eum dementavit adulatio, 546. XLIV. Ei restitit Stephanus Apocrypharius, 546. XLV. Ei obediunt Episcopi Orientales invitati, *ibid.* & seq. Ei resistunt Africani Episcopi, 546. LI. Ad eum epistola Pontiani Episcopi Africani, *ibid.* Accersit Constantinopolim Vigilium Papam, 546. LIV. Ad eum epistola Totilæ & legatio Pelagii, & Theodori, 547. XX. Admonetur a Facundo Theodosii Imperatoris exemplo, 547. XXXV. Ab eo accipiunt jura Galliarum Franci, 549. IV. A Francis Francicus dici voluit inani titulo, *ibid.* In eum conjuratio, 549. VI. Ejus studia circa dogmata, 549. VII. Curat agi Synodum Mopsuestenam, 550. XXVII. Ejus exercitus affligitur novis cladibus, 551. I. Cum Theodoro totam evertit Ecclesiam, 551. II. Mandat satellitibus suis, ut manus iniiciant in Vigilium, *ibid.* Zoilum Alexandrinum Episcopum deposuit, & Apollinarem ordinavit, 551. XII. Ejus constitutio de Judæis, 552. I. Concedit Judæis facultatem docendi legem quacumque lingua, *ibid.* & seq. Poenas constituit in Judæos errantes, 552. VII. Vult affici ultimis supplicis Atheos, *ibid.* Legationem mittit ad revocandum Vigilium Papam, 552. XI. Ejus edictum aboleri jubet Vigilus Papa, 552. XII. Ab eo pacem petit Vigilus, 552. XIII. Vigilio cedit, 552. XV. Instauravit basilicam Apostolorum, 552. XXII. Mittit Narsetem in Italiam contra Gothos, 552. XXI. Studet, ut Eutychius eligatur Episc. Constantinop. 553. VI. Ei apparet Princeps Apostolorum, *ibid.* Laborat de cogenda Quinta Syndo, 553. XX. Ejus tempore qui vigerent conflictus Ecclesie, 553. XVI. Interpellat Vigilium, ut prodatur quid sentiat de Tribus capitibus, 553. XXVII. Ad eum mittit professiones fidei multorum Episcoporum Vigilus Papa, 553. LI. Cum eo tractat Vigilus de Tribus capitibus, 553. LVI. Ab eo petit inducias Vigilus Papa, 553. LVIII. Ad eum mittit Constitutum Vigilus Papa, 553. L. usque ad CCXC. Resistentes Quintæ Synodo punit exilio, *ibid.* Sævit in Episcopos Africanos & Illyricos, 553. CCXXI. Ejus epistola de erroribus Origenis, 553. CCXXXIX. Arrogavit sibi confirmationem Rom. Pont. 554. I. & seq. Ei redditus amicus Vigilus, 554. VI. Ejus edictum de rebus Italiae, 554. X. Coercet Judæos & Samaritanos, 555. XIX. Instaurat templum S. Sophiae, 557. IX. Sacramentum fecit pulcherrimum, 557. XI. Ejus inscriptio in sacra mensa, 557. XI. Masculorum corruptores severe punit, 558. V. Ejus prodigiosa mutatio, 558. IX. Ejus tempore deploratur rerum status, 558. IX. & seq. Ejus stultitia, dum factiosus favet, 558. XII. Impendit thesauros Romani Imperii in homines varios, *ibid.* Ægrotans vulgo jactatur mortuus, 560. I. Curatus ab ægritudine Sanctorum beneficio & reliquiis, *ibid.* In ejus vitam structæ infidie deteguntur, 561. I. Honorifice suscipit S. Germanum Episcopum, 561. XIII. Sanctas reliquias dat S. Germano, 561. XIV. In hæresim lapsus, 563. I. Pontificis partes sibi usurpavit, unde ejus ruina, 563. II. Cum hæreticis habuit consuetudinem, 563. III. Non consulit Apostolicam Sedem, sed sibi arrogavit auctoritatem sancienti leges sacrilegas, 563. VI. Velut Antichristus erexit sibi cathedram in templo Dei, *ibid.* In se tria detestanda conjunxit, 563. VII. A Nicephoro excusatur, sed fatue, 563. VIII. Ejus edictum contra humanitatem Christi, 563. IX. Expugnare aggreditur Anastasium tamquam turrim, 563. X. Ei repugnat Anastasius, 563. XI. Persecutionem instituit contra Episcopos sibi non consentientes, 563. XII. Insequitur Catholicos, 564. I. Ejus ignorantie pravæ dispositiones, 564. II. Hæresim comprobat sine assensu Episcoporum, 564. III. Cum eo quæ tractaverit Eutychius Patriarcha, 564. IV. Erravit auctore Theodoro Cæsariensi, 564. VI. Dei vindicta ex hac vita repente abreptus, 565. II. Omnia turbat ac tumultu complevit, *ibid.* A S. Gregorio, & ab Agathone Papa commendatur, 565. III. Eum facti poenituisse extremo spiritu aliqui sentiunt, 565. II. Edictum retinuit, & non promulgavit, 565. V. Unde ejus honorifica memoria, *ibid.* Ejus causa relinquuntur examinanda in extremo judicio, 565. VI. Ab eo erectæ Ecclesie aliena pecunia, 565. VII. Ejus turpis avaritia, 565. VIII. Ejus leges erant retia tensa ad extorquendam pecuniam, 565. VIII. Ejus nomine scripta vulgata, 565. X. Contegitur pretiosa veste a Sophia, 565. XIV. Ejus æs alienum dissolvit Justinus, 565. XIX. Ejus funus exornant luminaria, 565. XI. Ejus corpus conditur unguentis, *ibid.*
- Justinianus Episcopus Valentinus multos edidit libros de Responsionibus, 548. VII.
- Justinianus Exconsul mittitur a Justiniano Imp. ad revocandum Vigilium Papam, 552. XIII.
- Justinianus frater Justini ductor exercitus Romanorum, 579. IV. IncurSIONem fecit in fines Persarum, 579. VI. Eum vult erigere in Imperatorem Sophia Augusta, 582. IV. Honore spoliatus, *ibid.*
- Justinianus Imp. oppressor Romanæ Ecclesie, 590. V. & seq.
- Justinus Dux, postea Imperator, pietati intentus Persas vincit, 556. XLIII.
- Justinus Junior Justiniani Nepos, Dulcissimi filius, fit Imperator, 565. XII. Ei prædictum fuit ab Eutychio ipsum futurum Imperatorem, 565. XIII. A Justiniano factus fuit Cæsar, 565. XII. Coronatur a Joanne Episcopo Constantinopolitano, 565. XVII. Dissolvit æs alienum Justiniani, 565. XIX. Voluit creari Consul, unde exhilaratus est populus, 566. I. Consul templum adiit more Christiano, 566. II. Ejus edictum de fide Catholica, 566. III. Probe jecit Imperii fundamenta, 566. VII. Barbaros contemnit, 566. VIII. Fidei Catholicæ studiosus, 566. X. Ad eum legatio Turcarum, 566. IX. Ejus pravi mores, 566. XI. & seq. Ejus edictum de divortio, 566. XII. Impia lege turpiter foedavit primordia sui Imperii, 566. XIV. Iniuste necuri præcipit Justinum Ducem, 567. III. Privat Narsetem, & constituit Præfectum Italiae Longinum, 567. VIII. Ejus oratio ad magistratus,

- ne opprimantur pauperes, 568. XVI. Salva vult privilegia Ecclesie Bizacenæ, 568. XIX. Mittit in exilium S. Anastasium Episcopum Antiochenum, 572. XVI. Ejus temeritate in discrimen adductum Romanum Imperium, 570. XII. Cum Persis pacem petit, 574. I. Commovetur in Marcianum Ducem exercitus Romani, 574. II. Ei significat periculum Persarum Gregorius Episcopus Antiochiæ, *ibid.* Respuit Gregorii admonitiones, *ibid.* Erat in foribus voluptatum volutus, *ibid.* Ejus constitutio adversus Samaritas hæreticos, 574. V. Ad eum epistola Simeonis Stylitæ contra Samaritas, 574. VI. Ob mœrorem deliquium mentis patitur, 575. XIII. Patitur magicas incantationes, a quibus non curatur, 575. XV. Liberatur virtute freni facti ex clavo Christi, *ibid.* Injuriis laceravit Biduarium fratrem suum, *ibid.* Pacificatus est cum Biduario fratre, instante Sophia conjuge, *ibid.* Templum Dei genitricis erigendum curat, 577. V. Multa bona consequitur a Dei matre, *ibid.* Asciscit sibi collegam Tiberium, 578. I. Admonet Tiberium collegam, 578. IV. Revocat ab exilio S. Eutygium Episcopum, 578. VI. Cum ingenti gaudio excipit S. Eutygium Episcopum, 578. XI. & seq. Moritur, 582. I. Moriturus hortatur Tiberium ad multa bona, *ibid.* Ejus corpus positum in Heroo, 582. II. Bonus fuit in initio sui Imperii, *ibid.* Incidit in maximam avaritiam, *ibid.* Ejus thesauros pauperibus erogat Tiberius Imp. 582. VI.
- Justinus Dux injuste necatur a Justino Imperatore, 567. III.
- Justinus vir illustris mittitur a Sigeberto Rege ad S. Euphronium propter lignum S. Crucis, 566. XXXIV.
- Justitia militum commendatur, injustitia vero condemnatur, 555. XV. & seq.
- Justitiam servandam esse præcipit Guntheramus Rex, 588. XXVIII.
- Justus monachus ægotans detegit tres aureos a se occultatos, 590. IX. Vitatur ob id ab aliis monachis, & Ecclesiastica privatur sepultura, 590. X. Pro eo celebratur Missa triginta diebus, 590. XI. Liberatur a pœnis purgatorii, *ibid.* Apparet Copioso fratri, *ibid.*
- Juvenalis Episcopus Hierosolymorum sensit Ibam pœnitentem recipiendum, 553. CXCIII.

L

- Laborem fructus parit, 589. XV.
- Lacrymæ veræ maxime possunt ad persuadendum, 588. V.
- Lætitiæ cantica cantabantur in Christianorum funere, 590. XXXIX.
- Lampridius monachus deficit a Vigilio Papa, 548. I. Judicatum Vigilii Papæ recipere noluit, 550. XXVIII.
- Laico habitu probandi antea, qui profiteri volunt monachismum, 595. LIX.
- Laici quo cultu venerari debeant clericos, 588. XIX.
- Laici clericum ad sæculare forum non trahant, 589. XLI.
- Laici vetiti servire cubiculo Pontificis, 595. LVIII.
- Laici ne clericos affligerent S. Gregorius curavit, 591. X.
- Laici ne assumantur ad Episcopatum, 595. LXIX.
- Lateranense cœnobiolum datum monachis S. Benedicti, 577. XXIV. Latinæ linguæ cultus collapsus penitus, 593. LXII.
- Latrones a Deo puniuntur, 555. XIII.
- Latra monasterium S. Martini male tractatum a militibus, qui luunt pœnas, 576. II.
- S. Launomarus Abbas refulget sanctitate & miraculis, 567. XXII. Ad orationem semper confugiebat, *ibid.* Jactantiam & vanitatem fugiebat, 567. XXIII. Respuit pecuniam Ermoaldi tamquam inimicam, 567. XXIV.
- S. Laurianus genere Pannonius, & presbyter Mediolanensis, 548. VIII. In Hispaniam fugit propter persecutionem Totilæ, *ibid.* Eligitur Episcopus Hispalensis, *ibid.* Fit martyr Ariano gladio, *ibid.* Cæcum in itinere illuminat, *ibid.*
- S. Laurentii Ecclesia incensa a Longobardis instauratur a Sanctulo viro Dei, 573. XIV.
- S. Laurentii basilicam ædificavit Pelagius Papa, 590. III.
- S. Laurentii corpus inventum, 590. IV. Qui illud viderunt, omnes infra decem dies mortui sunt, *ibid.*
- Laurentius Junior creatur Mediolanensis Episcopus, 581. II. Mittit libellum ad Pelagium Papam pro communicatione Catholica, *ibid.* Ejus fidejussor S. Gregorius, *ibid.* Ejus tempore S. Gregorius non fuit diaconus S. R. E. neque exercuit monasticam vitam, 581. V. De ejus obitu epistola S. Gregorii Papæ ad Exarchum Italiæ Romanum, *ibid.* Quanto tempore federit, 581. VI.
- Laurentius Archidiaconus mittitur Apocrifarius ad Mauritium Imp. 586. XXIV. Privatur munere Apocrifarii a S. Gregorio Papa, 586. XXV.
- Laurentius Archidiaconus Romanæ Ecclesie depositus a S. Gregorio, 591. XVII.
- Laurentius Mediolanensis Episc. assertor damnationis Trium capitulorum, 593. XXXVII.
- Laurentii martyris corpus sub Pelagio inventum, 594. XXI.
- Laurentii martyris corpus effodientes pereunt, *ibid.*
- Laurentii martyris reliquiæ missæ in Angliam & in Gallias a Vitaliano Papa, 590. XLIX.
- S. Lauto Episc. Constantinensis interfuit quintæ Synodo Aurelianensi, 552. XXVII.
- S. Leander Episc. Hispalensis ad quem scribit S. Gregorius Papa, 583. XIII. Ejus legatio ad Tiberium Imp. 583. XXXV. Cognitus a S. Gregorio Constantinopoli, 583. XXXVI. Ad eum epistola S. Gregorii de libro Job, *ibid.* Aliquid profecit cum Tiberio Imp. 583. XXXVII. In exilium mittitur a Leuvigildo Rege, 584. VII. Libros composuit adversus dogmata hæreticorum, *ibid.* Suis scriptis vulnerat Vincentium apostatam Episcopum Cæsaraugustanum, *ibid.* Ei commendat filium suum Reccaredum Leuvigildus parens, 585. VI. Per eum convertuntur Gothi in Hispania, 589. VIII. Præfuit tertio Concilio Toletano, & legatione functus est pro Romano Pontifice, 589. IX. Ejus oratio de Gothorum conversione, 589. XI. Toletanæ Synodo interfuit, 589. XLIV. Gothorum Apostolus, *ibid.* Ad eum scribit S. Gregorius Papa de ejus amore in Reccaredum Regem, 589. XLVII.
- Leander Episc. Hispalensis accipit a S. Gregorio pallium, 599. XXVI. Nec non librum curæ pastoralis, 595. LXXI.
- Leander Episc. Hispalensis podagra laborat, 599. XXVI.
- Legata ad pias causas solvantur, 589. II. & seq.
- Legatio Aureliani Arelat. Episc. ad Vigilium Papam, 550. VIII.
- Legatio Childeberti Regis ad Pelagium, 559. VII.
- Legatio Justiniani Imper. ad Vigilium Papam in basilica Sanctæ Euphemie degentem, 552. XI.
- Legatio S. Leandri Episc. Hispal. ad Tiberium Imp. 583. XXXV.

- Legatio Narsetis ad Longobardos, 567. IX.
 Legatione Pelagii fungitur S. Leander Episc. in Concilio Toletano, 589. XIV.
 Legatio S. Radegundis Reginae Hierosolymam ad accipiendas reliquias S. Mammets, 566. XXIX.
 Legatio Radegundis Reginae in Orientem pro ligno Crucis, 566. CXXX.
 Legatio alia Radegundis Reginae in Orientem pro gratiarum actione, 566. XL.
 Legatio Turcarum ad Justinum Imp. Junior. 566. IX.
 Legatio Antiochi Anachoretæ ad Mauritium Imp. 597. XXVIII.
 Legatio a Cyriaco Episc. Constantinopolitano ad S. Gregorium Papam, 596. III. Alia ab eodem, 597. I.
 Legatio Carthaginensis Episc. ad S. Gregorium, 592. V.
 Legatio a Gregor. Papa missa ad Theodolindam, 593. XXXI.
 Legatio a Numidiæ Episc. ad S. Gregorium, 592. III.
 Legatio Reccaredi Regis ad S. Gregorium Pap. 599. XXV.
 Legati Apostolici primum locum obtinent in Concilio, 553. CLXXXVII.
 Legati Romani Imperii male tractantur a Cosrohue Rege, 579. IV.
 Legati mittuntur a Mauritio Imperat. ad Childbertum Regem Francorum, 588. VI. Non bene tractantur a Childberto, *ibid.*
 Legati Cyriaci admoniti a Sancto Gregorio, 596. V.
 Leocadia mater S. Galli Episc. Arvernensis, 573. XXVII.
 S. Leo Papa illuminator & columna Ecclesiæ quid sentiat pro Conc. Chalced. 553. XXI. Reprehendit Anatolium Episc. Constantinop. de audacia, 587. VIII.
 Leo Pictaviensis blasphemus in Sanctos a Deo punitur, 556. XXXVII.
 Leo Cappadox Abbas magnus in divinis rebus 586. XVI. Ejus humilitas, silentium, & claritas, *ibid.* Semper asserebat se regnaturum, 586. XVII. Se vendidit pro fratribus, 586. XVIII. Ejus martyrium, *ibid.*
 Leo Episcopus Agathensis res suæ Ecclesiæ recuperare studet a Gomachario, 583. XLVII. Oratione sanat Gomacharium Arianum, *ibid.* Reprehendit Gomacharium sanatum, *ibid.* Irridetur a Gomachario, 583. XLVIII. Orat contra irrisorem, qui justissime luit poenas, *ibid.* Recipit bona Ecclesiæ, *ibid.*
 Leo Catanensis Episc. a S. Gregor. reprehensus Romam vocatus, 592. XIV.
 Leo Magnus Concilii Chalcedon. tantummodo probavit decretum fidei, 594. V.
 Leo Magnus miraculo sanat incredulos, 594. XXII.
 Leo Magnus de manuum impositione judicio obnoxius, 595. LXVIII.
 Leo magnus usus titulo Universalis, 595. LI. & *seq.*
 Leo Magnus restitit Anatolio Episc. Constantinop. 595. XXVIII.
 Leontius Episcopus Burdegalensis fuit in primo Concilio Parisiensi, 559. XXXII. Cooperuit stano basilicam S. Vincentii, 561. XV. Emerium Episcopum Santonensem privavit, 566. XVI. Mulctatur a Chariberto Rege, 566. XVIII. Perfecit basilicam S. Bibiani, *ibid.* Restituit Ecclesiam S. Eutropii, *ibid.* Suis ex improvise redditus, *ibid.* Nobilissimo ortus genere conjugatus ad Episcopatum assumptus fuit, 566. XIX. Ejus laudes, 566. XX.
 Leontius Episc. Constantiæ Cypri scripsit Historias post Evagrium, 594. XXX.
 Leontius Exconsul mittit ad S. Gregorium munuscula, 598. XXIII.
 Lepra cum perfidia tollitur per fidem, 560. X.
 Leprosi formam Christum accipit, 592. XXII.
 Leuovera Abbatissa monasterii Pictaviensis S. Radegundis, 593. LXIII.
 Leubovius clericus curatur virtute S. Martini, 577. IV.
 Leudastes Præfectus Turonensis amovetur Gregorii Episcopi opera, 583. XV. Parat insidias in Gregorium, *ibid.* Fugit, & ab omnibus Ecclesiis arcetur, 583. XVIII. Instar Cain undique pulsus, vixit profugus super terram, 583. XIX. & *seq.*
 Leuthares Dux Alemannorum, 573. XX. Dat poenas patratorem scelerum, 573. XXI.
 Leuvigildus frater Liubæ fit ejus collega in regno Hispaniarum, 569. I. Ei fuit conjux Theodosia Catholica femina a qua nihil melior effectus est, *ibid.* In Hispania excitat persecutionem in Catholicos, 583. XXXII. Multos relegavit, multos rebaptizavit, & interfecit, *ibid.* Commotus ad persecutionem a Gotsuintha uxore, 583. XXXIII. Ei fuerunt ex prima uxore duo filii, Hermenegildus & Reccaredus, 583. XXXIV. Querit miracula ab Episcopo Ariano, sed ea hæreticus Deus non concedit, 583. XXXVIII. & *seq.* Male tractat clericum confitentem æqualitatem personarum in sanctissima Trinitate, 583. XL. Mittit legatum Agilanem ad Chilpericum Regem, 583. XLII. Pugnat cum Hermenegildo filio, quod eum non lædat, *ibid.* Sacramenti obliviscitur, & in carcerem filium detruit, 584. IV. Querit perducere Hermenegildum in Arianismum, 584. V. Occidi præcipit filium, 584. VI. Cognovit errorem suum, sed non meruit pervenire ad Catholicam fidem, 584. VII. Relegat Episcopos in diversa loca, *ibid.* Spoliat Ecclesias bonis, *ibid.* Subegit Suevos, & eos a recta fide revocat, 584. IX. Audicam Gentem dejecit, & in monasterium destruxit, *ibid.* Ejus obitus, 585. V. Commendat filium suum Reccaredum S. Leandro Episcopo *ibid.* Ejus poenitentia anceps, 585. VI. Per septem dies flevit suam errorem, *ibid.* Ejus execrabilis memoria remansit, *ibid.*
 Leges Ecclesiasticæ cessant, ubi regnant arma, 576. I.
 Leges Ecclesiæ ab Imperatore & a Principibus non sunt condendæ, 546. XLI. & *seq.*
 Leges Ecclesiasticas a sacerdotibus Principes accipiant, 589. XL.
 Leges Justiniani erant retia tensa ad extorquendam pecuniam, 553. XXIII.
 Leguleii hæretici statim volunt videri Theologi, 587. XII.
 Lex Mauriti de militibus inique lata, 593. IX.
 Lex Mauriti ne miles possit ingredi monasterium, 592. XXIX.
 Lex Mauriti adversus Donatistas, 596. XVII.
 Libellus scriptus de Tribus capitibus sub Vigilio Papa, 546. I.
 Libellos tradunt Stephano Apocrifario Orientales Episcopi, 546. XLVIII.
 Libellum misit contra Tria capitula ad Mennam Vigilius Papa, 547. XL.
 Libellus Justiniani Imperatoris missus ad Quintan Synodum, 553. XXXII.
 Libellus Gothorum ab ipsis damnatur, 589. XXXV.
 Liber Job quando a S. Gregorio fuerit coeptus explicari, & quando completus, 583. XXXVI.
 Libri hæreticorum sunt igni tradendi, 589. XLIII.
 Libri multi fisci a Fredegunde Regina proiciuntur in ignem, 583. XXIV.
 Libri Moralium S. Gregorii missi ad S. Leandrum,

- drum, 591. XLVIII. Qui desiderabantur inventi Roma, 586. VII.
- Liberalitas** Tiberii Imperatoris in pauperes commendatur, 582. VI. & seq.
- Liberalitas** commendatur in Principe, 579. XXXI.
- Liberatus** diaconus Calaritanus cohibetur a S. Gregorio, 591. XXIV.
- Liberius** Patricius mittitur a Justiniano ad Vigilium Papam, 553. XXXVI.
- Libertas** Ecclesiarum non violanda, alioquin Deus ulciscitur, 579. XVIII.
- Libertas** Ecclesiae vindicatur in primo Concilio Parisiensi, 559. XVIII. & seqq.
- S. Libertini** monasterium invadunt Franci, 555. XII. Orationibus liberatur a Francis ipsorum requirentibus, *ibid.*
- Licinianus** Episcopus Carthaginensis mittitur in exilium a Leuvigildo Rege, 584. VII. Collega Severi Episcopi Malacitani, *ibid.* Pervenit Constantinopolim, & veneno extinguitur, 584. VIII.
- Lignum** Crucis portabant Imperatores in fronte, 565. XVIII.
- Lignum** S. Crucis exoptat Rade Gundis Regina, & legationem pro eo mittit in Orientem, 566. XXX.
- Lignum** S. Crucis contumeliam patitur, 566. XXXII. Ei erectum oratorium apud Turonos, *ibid.* De eo praconia, *ibid.* Quibus donis esset illustratum, 566. XXXIII. Reconditur suo loco per S. Euphronium Episcopum, 566. XXXIV. Honestatur hymnis, *Vexilla Regis prodeunt*, & *Pange lingua gloriosi* &c. 566. XXXV. Multa edidit miracula, 566. XXXVI. Ex eo lux splendet, 566. XXXVII. Ex eo item oleum exundans, 598. XXIII.
- de **Ligno** cancelli S. Martini vere miranda, 566. XXVIII.
- Lignum** cancelli S. Martini sanat Gregorium Turonensem infirmum, 574. XXIII.
- Lilia** genus lampadum in Ecclesia, 591. XXIV.
- ad **Limina** Apostolorum veniebant multi ad curandos infirmos, 575. VI.
- ad **Limina** Apostolorum mittit donum Antharit Rex Longobardorum, 585. III.
- Liparitana** Ecclesia vacans pastore, 592. XVII.
- Litaniae** cantabantur in terramotu, 553. CCXLIX.
- Litania** cantabatur in Ecclesia, 555. X.
- Litania** Maior a S. Gregorio indicta, 590. XIX.
- Litania** septiformis qualis fuerit, 590. XV.
- Litterae** Vide, Epistola,
- Litterae** tam Graecae quam Latinae collapsae, 593. LXII.
- Liuba** fit Rex Gothorum in Hispania, 567. XVII. Tertio anno regni moritur, 570. XXIV.
- Longinus** Praefectus mittitur in Italiam a Justiniano Imp. loco Narsetis, 567. VIII. Quærit mortem Helmigis, 571. III. & seq.
- Longinus** Strator Imp. Mauriti, 593. VIII.
- Longobardi** propter scelera a Narsete dimittantur, 553. XIX.
- Longobardi** invadunt Italiam, 567. XIII. De eorum incursione quæ praestensa fuerint S. Redempto, 567. XIV. Ab iis mala illata in Italiam, *ibid.* Eorum invasio in Italiam quam dira, *ibid.* Quo tempore advenerint in Italiam, 568. II. Iis juncti alii barbari, 568. III. Eorum pessimi mores, 568. IV. Eorum progressus in Italia, 570. IX. Eorum incursione plures Ecclesiae desolatae, 572. II. Inter Duces dividunt civitates Italiae, 573. I. De eorum superstitione, 573. II. Eorum magna persecutio, 573. III. Ab iis multa mala passa sunt suburbia, sed Urbem non sunt ingressi, 573. IV. & seq. Ab iis coemeteria diruta, *ibid.* Eorum res haud exacte conscriptae ab antiquis, 573. VI. Sub Ducibus fuerunt truculentiores, 573. VII. Eorum quidem a maligno spiritu correptus ob intentatam rapinam
- Ann. Eccl. Tom. X.*
- Mennæ** solitario, 573. XI. & seq. Deinceps reveriti Mennam solitarium, *ibid.* Non praesumunt temerare Ecclesias, *ibid.* Irascuntur in Sanctulum, 573. XIII. & seq. Gratias agunt Sanctulo pro obtento oleo, *ibid.* Diaconum capiunt & ligant ut interficiant, 573. XV. Sanctulum pro diacono interficere volunt, 573. XVI. Sanctulum venerantur, 573. XVII. Sanctulo captivos largiuntur, 573. XVIII. & seq. Monachos occidunt, 573. XX. Saronum Abbatem necant, 573. XXI. Diaconum interiniunt, quos sequitur ultio divina, 573. XXII. & seq. Destruunt monasterium Cassinense, 573. XXIV. Duces mittunt ad infestandos Gallos, 575. I. Eorum clades praedicta a S. Hospitio, 575. II. & seq. Nicæam devastant, 575. I. Exestuabant in damna Francorum, 575. II. Victi virtute unius Sancti, *ibid.* In Gallias venerunt propter peccata, 575. III. Iterum prorumpunt in Gallias, 575. VIII. Eorum quidam occidere volens S. Hospitium a Deo flagellatur, & a S. Hospitio curatur, 575. V. Qui relicta impietate fit monachus, *ibid.* Eorum multi in Galliis a Mummolo interfecisti, *ibid.* Eorum gladio vastatur Italia tota, 577. II. Ab iis necati quadraginta martyres, 579. IX. Cogebant comedere immolata, *ibid.* Immolabant caput caprae diabolo, *ibid.* Sub iis alii martyres, *ibid.* Non amplius negotium facesserunt fidei causa, 579. XI. Eorum superstitio, 579. XII. De iis epistola Pelagii ad Gregorium diaconum, 584. XV. Eos maxime timet Pelagius Papa, 584. XV. Per decennium fuerunt sine Rege sub Ducibus, 585. I. Regem eligunt Antharit. cognomento Flavium, *ibid.* In eos sollicitat bellum Mauritium Imp. 588. VI.
- Longobardi** Urbem vexant, 590. V.
- Longobardi** Ariani, 590. XLIV.
- Longobardi** vexati a Francis, 590. L.
- Longobardorum** in Italia regnum quantum, 591. XLIX.
- Longobardi** conversi ad fidem Catholicam per Theodolindam, 591. L.
- Longobardi** vetiti a S. Petro Urbem capere, 595. XVIII.
- Longobardi** clementia S. Gregorii servati in vita, 595. LXV.
- Longobardi** Gentiles immolabant caput caprae, 597. XVIII.
- Longobardi** pacem Romanis concedunt ad breve tempus, 598. VIII.
- in **Lucania** cladem accipit Totilas Rex, 547. XXII.
- S. Lucae** corpus inventum Constantinopoli, 552. XXII. Ejus reliquias transtulit Constantinopoli Romam sanctus Gregorius Papa, 581. VIII. Ejus caput portatur Romam a S. Gregorio Papa, 586. XXIV.
- Lucense** Concilium in Gallicia, 569. II.
- Lucentius** Episcopus legatus Papae in Concilio Chalcedonensi, 553. CLXXXVII.
- Lucretius** Episcopus Bracharensis praefuit Concilio ibi celebrato, 563. XIV.
- Luceoli** civitas a Longobardis capta, 595. I.
- Ludere** tabulis indecorum religiosis, 593. LXXVIII.
- Ludibrium** interdum retorquetur in delusorem, 583. L.
- Lugdunensis** Synodus prima 570. XXIII.
- Lugdunensis** Synodus secunda, 587. XXVIII. In ea plures canones sanciti, *ibid.*
- Luidhardus** Episc. comes Berthae Reginae, 597. XXI.
- Luminaria** portabantur in sepeliendis Christianis, 565. XXI.
- Luminaria** divinitus accensa, 591. LIII.
- Lupentius** Abbas apud Brunichildem Reginam accusatus, 587. XXXVI. Innocens occiditur,
- Rrrr a *ibid.*

ibid. Ejus caput miro modo invenitur, *ibid.*
 S. Lupicinus redditur tremendus Chilperico Regi, 579. XXX. Ei offert agros & vineas Chilpericus Rex, quæ ille respuit, 579. XXXI. In eum munificentia Chilperici, *ibid.*
 in Lusitania solita renovari miracula in fonte baptismatis, 548. X.
 Luxuria inquinatus non amplius ad altare accedat, 594. XIV.

M

Macarius eligitur Episcopus Hierosolymitanus, 546. LXXI. Suspectus de hæresi iniuste, *ibid.* Habuit spiritum prophetiæ, *ibid.* Ordinavit diaconum S. Gregorium Agrigentinum, *ibid.* Sede pulsus, 548. XIII. Quanto tempore sederit, *ibid.*
 Macco Comes, 593. LXXIV.
 S. Maclovius Episcopus in Britannia illustratus miraculis, 566. XIX.
 Mafors quid significet, 593. LXXX.
 Magicæ incantationes non prosunt infirmis, sed virtus divina, 575. XV.
 a Magicæ usu curatur malefica per Simeonem Salum, 548. XXIII.
 Magorum vaticinia quam sint vana, 584. IX.
 Magister quidam viduæ oppressor omnibus bonis spoliatus male mulctatur, 568. XVIII.
 Magistri militum laborant pro conversione Schismaticorum, 599. VII.
 Malchus Episcopus in Dalmatia, 591. XIX. In carcere falso assertus necatus, 595. LXV.
 Malefici puniti a Mauritio Imp. 593. XCV.
 S. Mammetis martyris corpus Hierosolymis quiescit, 566. XXVIII. Ejus reliquias exposcit Radegundis Regina, *ibid.* Ejus reliquias magna veneratione suscipit Radegundis Regina, 566. XXIX.
 Mammona mulier Judæa ad fidem conversa a S. Germano, 579. XXVIII.
 Manantius, sive Namatius, vir egregiæ sanctitatis, nobilitatis, & eloquentiæ, 588. XXII. Habuit uxorem Euphrasiam, *ibid.* Relicta uxore fit Episcopus Viennensis, *ibid.*
 Mancipia Christiana Judæis vendita vendicentur in libertatem, 593. LVI.
 Manulphus claudus curatur virtute S. Martini, 577. III.
 Mansiones cælestes quomodo ædificentur, 590. XX.
 Mappulis uti soliti tantum clerici Rom. Ecclesiæ, 598. XXX.
 Marcellus secutus est primo Justinianum errantem, sed luit pœnas ex conjuratione, 564. IX.
 S. Marcelli Ecclesiæ legata relicta solvantur, 589. III.
 Marchionis nomen incognitum tempore S. Gregorii Papæ, 595. LXXVIII.
 Marci & Marcellini martyrum reliquiæ missæ Ravennam, 595. LXXIV.
 Marcianus Dux Romani exercitus commovet in indignationem Justinum Imperatorem, 574. II. Ad eum mittit Acacium Justinus Imp. 574. III. Spoliatus dignitate ab Acacio, *ibid.*
 Marcovefa nefarie copulatur cum Chariberto Rege, 570. XVII. Excommunicatur uterque a S. Germano & paulo post moriuntur, *ibid.*
 Marchus exhibet libros fisci, quos Fredegundis Regina proicit in ignem, 583. XXIV.
 Mare contabulasse ferunt Xerses, & ipsum reddidisse equitabile, 579. VII.
 in Mare feruntur serpentes Tiberis inundatione, 589. LIV.
 in Mari magna tempestate, unde liberantur divinitus, 584. XVII. & seq.

S. Maria Virgo Dei genitrix vere dicenda, 546. XV. Puerum Judæum ab incendio liberavit, 552. XXIV. Ejus auxilio Narses vicit Gothos, 553. XVIII. Ex ejus imagine nascitur oleum ad curandos infirmos, 564. XIX. & seqq. Ei templum erigit Justin. Imp. 577. V. Ejus precibus multa consequitur Justin. Imp. *ibid.* Ejus monasterium ædificat Rupertus Episcopus Salesburgenfis, 590. XLII. Ei offert librum hunc auctor, pag. 487. Et ab ea auxilium obnixè exposcit, *ibid.* Ejus imago aversatur impium Anatolium, 580. III. Apparens incitat fideles contra Anatolium, 580. IV. Reprehendit defensorem Anatolii, 580. V. Ei displicent præstigiatores, 580. III. & seqq. In ejus templo facta visio de futuro Mauritio Imp. 583. IX. In eam blasphemi a Deo puniuntur, 587. XXVI.
 Maria Virgo invocata ab auctore, pag. 488.
 Mariæ Virginis imagine delata solemnè ritu fugata pestis, 590. XVIII.
 ad Marin Perfam hæreticum epistola Ibæ non est defendenda, 546. XXVIII.
 Marinius electus Episc. Ravennæ, 595. LXXV.
 Martianus Comes Domesticorum mittitur ad Synodum Mopsuestenam, 550. XXXVII.
 S. Martinus olim Episc. Turonensis, miraculis coruscat tempore Euphronii Episc. 559. XXIX. Ejus virtute liberatur Chranmus a vinculis, 559. XXX. Ad ejus sepulcrum mittit aurum & argentum Theodominus pro sanitate filii, 560. VII. Ei fabricat Ecclesiam Theodominus Rex, & sanctuaria exposcit, *ibid.* Ad eum alia munera mittit Theodominus Rex, & obtinet reliquias, & multa bona, 169. VIII. & seq. Ejus reliquiæ cum Psalmodia transferuntur, *ibid.* Precibus invocatus liberat in carcere detentos, *ibid.* Ad ejus sepulcrum accedit Ulrogotha Regina, 560. XII. Ejus virtute tres cæci illuminantur, *ibid.* Ejus basilica incensa, 562. IV. Ad eum ire properat Gregorius Turonensis infirmus, 566. XXIII. & seqq. Ab eo sanatur Gregorius Turonensis, & ejus clericus, *ibid.* Ex ejus cereis & ligno cancelli multa miracula, 566. XXVI. & seq. Ejus virtutes toto Orbe perspicuæ, *ibid.* Ejus virtute curatur oculis Fortunatus, 582. II. Ejus bona diripiens a Deo punitur, 570. XXV. 572. IV. Ei comparatur Euphronius Episcopus Turonensis, 574. XIII. Ejus sepulcri pulvis sanavit Gregorium Turonensem, 574. XXI. Ejus velum sanat Gregorium Episcopum, *ibid.* Ejus lignum de cancello, quid contulerit Gregorio, *ibid.* Ejus monasterium male tractatum a militibus, qui luunt pœnas, 576. II. Ejus virtute pacifici sunt Reges Francorum, 577. II. Ab eo curatur Manulphus claudus, 577. III. Per eum paralyticus recipit sanitatem, 577. IV. Ejus ope convaluit Leobovius clericus, *ibid.* Ejus virtute curatur mulier paralytica, 579. XVIII. Tuetur jura Ecclesiæ, *ibid.* Ad ejus sepulcrum plura miracula, 579. XIX. Ejus ope crescit flumen, ne hostes pertransire possent, & damnum inferre, 579. XVIII. Ejus pulvis liberavit a morbo Ragnemodum, 579. XXIII. Ad ejus sepulcrum orat Moroveus, 580. VI. Ab eo quaerit ventura Moroveus, 580. IX. Ejus virtute vinum augetur, 580. XXII. Ejus nomine invocato, vinum benedictum propinari solitum, *ibid.* Ejus ope liberatur Guntheramnus a magno naufragio, 581. XIV. Ab ejus festo usque ad Natalem Domini quantum Galli jejunabant, 582. XII. Ei se commendat Modestus in carcere, a quo liberatur, 583. XVI. Ad ejus monasterium venit Arianus, qui dedit pœnas perfidiæ, 583. XXXVIII. Ejus basilica effracta a furibus, qui se interfecerunt, 584. XII. In ejus atrio occisus est

- est Eberulfus reus majestatis, 588. XV. Ejus oratorium illæsum a flammis, 588. XXXIII.
- S. Martinus peregrinus a Deo commonitus ad reliquias S. Martini pervenit, 560. X. Fit Episcopus in Gallicia, *ibid.* Eum S. Martinus ascivit ad conversionem Suevorum, *ibid.* Bracharense secundo Concilio præfuit, 572. X. Ejus collectio canonum Orientalium, 572. XIV. Claruit fide & scientia, 560. XI. Suis populis ab Arianismo conversis dedit regulam fidei, *ibid.* Ejus egregia opera in Gallicia, & ejus scripta, 572. XV. Moritur, 583. XXIX. Doctrina præditus, *ibid.* Quanto tempore sederit, *ibid.* Ad loca sancta peregrinationem suscepit, *ibid.* Ei plurimum debet Hispania, 572. XV. Ejus laudes ex Fortunato, 563. XXXI. Apostolis comparatur, *ibid.* Fuit quasi alter Elias, *ibid.* Ei Fortunatus commendat Radegundem Reginam, & Agnetem Abbatissam, *ibid.*
- S. Martini Episc. Turon. vetus Ecclesia in Anglia, 507. XXV.
- Martyr esse non potest, qui est extra Ecclesiam, 586. XLII.
- Martyrum corpora in Ecclesia sepeliebantur, non autem omnium Christianorum, 563. XIII.
- Martyres quadraginta a Longobardis necati, 579. IX. Alii sub Longobardis, 579. X.
- Martyres sub Tiberio Augusto, 586. XVI.
- Martyres assistunt S. Ared. morienti, 595. LXXXIX.
- Martyrum reliquias colit Guntherannus Rex, 598. XXXII.
- Martyrum reliquiis offerebantur, balsama, & aliæ odorum species, 599. XVI.
- Martyrum cultus etiam apud infideles, 593. III.
- Martyrius monachus Sanctus leprosi forma Christum excepit, 592. XXII.
- Martyrologium Romanæ Ecclesiæ, 598. VII.
- Martyropolis civitas expugnata, 591. LVI.
- ex Massagetis exercitum colligit Tiberius Imperator, 579. IV.
- Massiliani veniunt Judæi non conversi ex Arvernensi urbe, 579. XXVI.
- Massiliense monasterium munitum privilegio S. Greg. 596. XX.
- Massilienses peste infecti, 590. XLVI.
- Massiliani tenent Principes Germanorum, 549. IV.
- Mastolonus vir illustris sub Mauritio, 599. VI.
- Matisconense Concilium, 582. X. Quot canones in eo sancti, 582. XI.
- Matisconense Concilium secundum indicitur a Guntheranno Rege, 588. X. Ei Episcopi sancti interfuerunt, 588. XI. & *seq.*
- Maurentius Episc. in Africa, 598. XIII.
- S. Maurilius Episcopus Cadurensis moritur, 583. LVII. Ejus virtutes celebrantur a sancto Gregorio, *ibid.*
- Maurentius Chartularius, 590. XXIII.
- Mauritio Dux Longobardorum, 595. I. Ad Romanos transfuga perit, *ibid.*
- Mauritius post Tiberium fit Imp. 586. I. Sub eo Narfes vir insignis habuit Præfecturam exercitus Romani, 568. XIII. Præfuit Orientalibus copiis Tiberii Imperatoris, 579. VIII. IncurSIONem fecit in Araxanum agrum, *ibid.* Creatur magister militum in bello Persico, 583. I. Laudatur in multis, 583. III. Ejus res preclare gestæ, 583. IV. Decertavit cum præstantissimis Persarum, *ibid.* Ejus victoriae 583. V. Victor evadit mirifico cultu religionis, *ibid.* Factus Comes a secretis Tiberii Imperatoris, 583. VI. Victor venit ad S. Theodorum Siceotam, & ad ejus pedes se prosternit, *ibid.* Ei prædicat Imperium S. Theodorus, *ibid.* Ejus Imperium etiam prædictum a S. Eutychio Episcopo, 583. VII. & *seq.* Ejus Imperium divinitus ostensum, 583. IX. De eo multa præostensa parentibus, 583. X.
- Quando imperare cœperit, Cæsar & non Imperator dictus, vivente Tiberio, 586. XI.
- Ad eum habet orationem Joannes Quæstor Tiberii nomine, 586. XII. Circumdatur corona & chlamyde purpurea, 586. XIV. Per quos gradus ascendit ad Imperium, 586. XIX. Etiam factus est pater Imperatorum, 586. XX. Ei nuptui tradita filia Tiberii Imperatoris, 583. IX. 586. XXI. Dictus est Tiberius, 586. XXI. Non solum corpus sed animum vestivit purpura & corona, *ibid.* Sibi imperare nititur, *ibid.* Defensor Catholicæ fidei, 586. XXII. Litteras scribit ad S. Theodorum Archimandritam, 586. XXIII. Ad eum mittit Philumenum S. Theodorus cum litteris, *ibid.* Ejus liberalitas in monachos, *ibid.* Ad eum mittitur Apocrisarius Laurentius Archidiaconus, 586. XXIV. Suscipit Consulatum sine collega, 587. I. Dat sororem suam Gordiani in matrimonium Philippico, *ibid.* Mittit Philippicum Præfectum in Orientem, 588. I. Auctus filio, quem appellat Theodosium, 588. VI. Mittit legatos ad Childebertum Regem Francorum, *ibid.* Ejus legati non audiuntur a Childeberto, *ibid.*
- Mauritius quibus saltibus pervenit ad Imperium, 593. VIII.
- Mauritii Imp. annorum ratio, 590. II.
- Mauritius Imp. quid in confirmatione electionis S. Gregorii Papæ, 590. IX.
- Mauritius Imp. edictis urget schismaticos, 590. XXXVI.
- Mauritius Theodosium filiorum natu maximum Dominum Constantinopolis facit, 591. XLV.
- Mauritius Rom. ditionis provincias inter reliquos filios distribuit, 598. XXIV.
- Mauritius filiis immaturis Domitianum cognatum suum tutorem designat, *ibid.*
- Mauritius, Tiberio Romam veterem cum Italia & insulis in mari Tyrrheno donat, 598. XXV.
- Mauritius favet schismaticis, 590. XLIII.
- Mauritius Imp. decipit Francos, 590. L.
- Mauritius Imp. pugnat contra Avars, 590. LVII.
- Mauritius bellum gerit adversus Persas, 590. LVII. Vincit eos, 591. LV.
- Mauritius extorres Episcopos nutriri jubet, 591. XIII.
- Mauritius creat Theodosium filium Imp., 591. XLV.
- Mauritius favet Chosroi Regi Persarum, 592. XXVI. Restituit eum in regnum, 593. I.
- Mauritii iniqua lex ne milites monasterium ingrediantur, 592. XXVIII.
- Mauritius insequitur maleficos, 593. XCVI.
- Mauritius scrutatur de miraculo fluentis unguenti de corpore S. Euphemie, 593. XCVI. & *seq.*
- Mauritius deridet S. Gregorium simplicem nominans, 595. XXII. & *seq.*
- Mauritii peccata quæ, 595. XVIII. Dat poenas ob irrisum a se S. Gregorium, 595. XXV.
- Mauritius sequester pacis inter Joannem & Gregorium, 595. XXXVIII.
- Mauritius intrudit Maximum in Ecclesiam Salonitanam, 595. LXI.
- Mauritius coluit Joannem Episc. Constantinop. defunctum, 596. II.
- Mauritius sancit leges adversus Donatistas, 596. XVII.
- Mauritius filios suos pie educandos curavit, 597. XIII.
- Mauritius vincit Sclavos, 598. XI.
- Mauritii lex de schismaticis non cogendis ad unitatem perperam lata, 598. XI.
- Mauritii filius lepra laborans curatur a S. Theodoro Siceota, 597. XXV.
- Mauritius Episcoporum causas judicari vult a Rom. Pont. 599. IV.

- Mauritii laudata fides Catholica, 599. XII.
 Mauritius eleemosynam Romam mittit, 599. XV.
 Mauritius sibi parat interitum ex contemptu sacerdotum, 599. XII.
 S. Maurus offertur ab Eutychio Senatore S. Benedicto, 593. XI. Colitur a Clotario Rege, 562. III. Moritur, 584. XIII.
 sub Mauri hominis specie dæmon multa contrivit in officina hæretici, 548. XIX.
 Maurus Abbas sub Gregorio Papa S. Pancratii Romæ, 594. XIX.
 Mausona Archiepiscopus Emeritensis mittitur in exilium a Leuvigildo Rege, 584. VII. Fuit in Toletana Synodo, 589. XLIV. Egregia claruit sanctitate, *ibid.*
 Maximianus Abbas præfuit monasterio S. Gregorii, 581. VIII.
 Maximianus secutus est S. Gregorium Constantinopolim, 583. XIV. Redit ad monasterium Romam, 584. XVII. Factus Syracusanus Episcopus, *ibid.* Cum sociis eripitur e maximo periculo tempestatis, 584. XVIII.
 Maximianus Abb. S. Andreæ monasterii S. Gregorii, 593. XLII.
 Maximiani Syracusani Episc. obitus, 594. XIII.
 Maximianus Episc. in Numidia, 592. IV. Corruptus præmio a Donatistis, *ibid.*
 Maximilianus Episcopus schismaticus, 556. XII.
 Maximus Imperator quare fuerit ab Imperio depulsus, 580. XV.
 Maximus Episcopus Cæsarugustanus libros composuit, 584. VIII.
 Maximus Olybrius in S. Petri ædem fuga se recipit, 547. XII.
 Maximi Episc. Salonitani electio illegitima, 593. LII.
 Maximus intrusus in Ecclesiam Salonitanam, 595. LXI. Ejus facinora, 595. LXII. Delata ejus causa Episcopo Ravennati, 595. LXV. Absolutus per juramentum, 595. LXVI. ad S. Medardum Episcopum Noviomensem infirmum venit Clotarius Rex, 564. XXXI. Moritur, flente omni populo, 564. XXXIII. Ejus feretro subiicit terga Rex Clotarius, *ibid.* Ejus corpus fertur Sueffionem, *ibid.* Ei construitur Ecclesia & monasterium, *ibid.* Ejus monasterium munitur privilegiis Apostolicæ Sedis, *ibid.* Ejus monasterium caput monasteriorum, *ibid.*
 de S. Medardo carmen elegiacum Venantii Fortunati, 864. XXXIV. Ab eo cæcus illuminatur, *ibid.* Ei se commendat Modestus in carcere detentus, a quo liberatur, 583. XXXI.
 S. Medardi monasterium primum omnium monasteriorum Galliarum ex privilegio, 593. LXXXV.
 Medici interficiuntur opera impiæ Austregildis Regina, 583. XXVII.
 Mediolanensis Episcopus schismaticus, 556. X.
 Mediolanenses bello vexati confugiunt Genuam, 593. XXXVI.
 Mediolanensium regio destituta habitatoribus, 593. XXXV.
 ad Melantidem vicum castra posuerunt barbari, 558. IX.
 Melantius fit Episc. Rotomagensis urbis, 589. VI.
 Melitinam urbem invadit Cosrohes, 579. V.
 Mellitus monachus cognovit se moriturum cum multis aliis, 590. XXIV.
 Mellitus monachus mittitur in Angliam a S. Gregorio, 596. XI.
 Mennas solitarius resistit audaciæ Longobardorum, 573. I. Etiam apud barbaros celebris, *ibid.*
 Mennas Episcopus Constantinopolitanus subscripsit invitum edicto Justiniani, 546. XLVI. Consensit, si approbaret Pontifex Rom. *ibid.* Ad eum libellum misit Vigilus Papa contra
 Tria capitula, 547. XLVI. In eum sententia Vigilii Papæ, 551. XII. Ejus poenitentia, 552. XX. Ab eo dedicatur basilica Apostolorum, 552. XXII. Moritur, 552. XXIII. Cum eo mansit Eutychius, 553. III. Ejus professio fidei mittitur a Vigilio ad Justinianum Imp. 553. LI.
 Mensa pulcherrima a Justiniano Jesu Christo dicata, & in ea pulchra inscriptio, 557. XI.
 Mersio trina in baptismo, 591. XLII.
 Merulana domus in regione tertia, 591. LV.
 Metense Concilium, 594. XXVII.
 S. Metrias miraculis clarus, 579. V. Interrogat ultionem in pervasuros sacrilegos, 579. XVI. Ad ejus sepulcrum orat Franco Aquensis Episcopus propter jura Ecclesiæ, *ibid.* ad Metropolitanos referantur causæ Episcoporum, 588. XVII.
 Migetius Episc. Narbonensis, 598. XXXI.
 Miles nobilis capite mulctatus a Narsete quia militem interfecerat, 555. XV.
 Milites male tractarunt monasterium S. Martini, sed luunt poenas, 576. II.
 Milites sacrilegi a Deo puniuntur, poenitens liberatur, 556. XLII.
 Milites dissentiunt in Oriente, & nolunt obedire Philippico, 588. I. Reconciliantur a Gregorio Episc. Antiocheno, *ibid.*
 Militi ostensa visio de ponte qui ab iniquis non poterat transiri, 590. VII.
 Milites vetiti a Mauritio ingredi monasterium, 593. VIII.
 Militum in Urbe discordia, 590. XLIII.
 Milites deficiunt a Mauritio, 590. LVII.
 Ministri bonorum Ecclesiarum quales esse debeant, 591. XXVIII.
 Ministri quatuor curabant res Rom. Ecclesiæ sede vacante, 590. X.
 Minturnensis Ecclesia clero & populo destituta, 590. XXXIV.
 Minulphus Longobardus Catholicus elevavit de terra clavem S. Petri, 585. IV.
 Minulphus Longobardus pius valde, 597. XIV.
 Miracula ex Sanctorum reliquiis, 560. IV.
 Miraculis interdum confirmatur fides, 564. XXI.
 Miracula grandia edita a Sancto Martino, 559. XXIX.
 Miraculum ad sepulcrum Gelesuinthæ, 567. XX.
 Miracula edita ex ligno Sanctæ Crucis, 566. XXXVI.
 Miracula crebra in testimonium fidei, 570. III.
 Miraculum de Beroca nauta in mediis maris fluctibus divinitus servato, 587. XXXIX.
 Miracula multa in morte S. Radegundis, 590. XL.
 Miracula ex vestimentis Apostolorum, 592. XXI.
 Miracula in Ecclesia S. Agathæ Romæ facta, 591. LI.
 Miracula de captivis a vinculis solutis, 590. LI.
 Miraculum de oleo ex Cruce fluente, 598. XXIII.
 Miraculum de clave S. Petri a Longobardo dirempta, 597. XIII.
 Miraculum Guntheramni Regis Francorum, 590. XLVI.
 Mirogenes Abbas vir miræ sanctitatis, 548. XIV.
 Miscenas Ecclesia unita Cumanæ, 592. XVII.
 Misericordia maxime commendatur, 570. VIII.
 Misericordes ædificant sibi in cælo domum auream, 590. XXI.
 Missa quotidiana semper fuit laudabilis, 558. XIV.
 in Missæ sacrificio novem Præfationibus utebatur Rom. Eccl. 590. VIII. Mis-

- Missa quantum proffit defunctis, 590. XIII.
 Missa quando dici cœpta apud Anglos, 597.
 XXV.
 Missa in domo privata dici solita, 596. XV.
 Missa non deferenda antequam compleatur, 598.
 XXXI.
 Modestus faber lignarius redarguit Riculfom-
 clericum 583. XVI. In carcerem retruditur,
 verberatur, & e carcere miraculo educitur,
ibid. Se commendat SS. Medardo & Martino
 a quibus liberatur, *ibid.*
 Modoanense monasterium extructum a Childe-
 berto Rege Francorum, 562. II.
 Molinæus impius, qui auctoritatem Papæ audet
 oppugnare, redarguitur multis argumentis,
 587. XIII. & *seq.*
 Monachi suspensi a Longobardis defuncti psal-
 lunt, 573. XX.
 Monachi a Longobardis male tractati liberan-
 tur virtute S. Equitii, 573. XXIII.
 Monachi paupertatem fervent, 596. IV. Pro-
 priarii asperè sunt corrigendi, *ibid.*
 in Monachos sanctos grassatio barbarorum, 586.
 XVII. Eorum magna charitas, *ibid.*
 Monachi insularum Caprariæ, Gorgoniæ, Palma-
 riæ, Orsianæ, 591. XVI.
 Monachi desertores a S. Gregorio revocantur
 in monasterium, 591. XV.
 Monachi antequam fiant in laico habitu proban-
 di, 595. LVIII.
 Monachorum quieti consulit S. Gregorius, 595.
 LXXXI.
 Monachus non judicans, non judicatur, 599. X.
 Monachi & clerici teneantur custodire muros,
 civitatis, 598. VIII.
 Monachus non condat testamentum, 598. XX.
 Monachi in claustro sancti aliquando in Epi-
 scopatu deficiunt, 595. LXXVII.
 Monachus a quibus S. Gregorius voluit absti-
 nere, 594. XVI.
 Monachos ad observantiam regularem revocat
 S. Gregorius, 592. XVIII.
 Monachi vetiti commatres facere, 594. XVII.
 Monachorum Isaurorum iudicium Romæ, 593.
 XXVI.
 Monachismus propagatus in Galliis & in Italia
 S. Columbanii opera, 579. XIV.
 Monarchiam Regni Francorum consequitur Clo-
 tarius Rex, 562. III.
 Monasteria erexit in Sicilia & Romæ S. Gre-
 gorius, 581. VII.
 Monasterium S. Martini male tractatum a mili-
 tibus qui divinitus luunt pœnas, 576. II.
 de Monasterio Vivariense & Castellense Cassio-
 dori, 562. LXXXIX.
 Monasterium Cassiodori ubi situm, 562. VIII.
 Monasterium extructum a Sieberto filio Clota-
 rii S. Medardi, 564. XXXIII.
 in Monasterium Sanctæ Radegundis illatum est
 lignum Sanctæ Crucis, & reliquiæ, 566.
 XXXIV.
 Monasteria duo extructa a Childeberto Rege
 Francorum, 562. II.
 Monasterium S. Aredii, 595. LXXXVII.
 Monasterium Cassiodori Castellense dictum, 598.
 XX.
 Monasterium Classense exemptum, *ibid.*
 Monasterium S. Medardi auctum privilegiis,
 593. LXXXIII.
 Monasterium S. Radegundis quæ passum, 593.
 LXIII.
 Monasteria erigere non licere absque licentia fe-
 dis Apostolicæ, 598. XXII.
 Monasteriorum privilegia unde, 591. XIV.
 Monasteriorum monialium mala unde proveniant,
 593. LXIII. & *seq.*
 de Monastica institutione epistola plurimorum
 Episcoporum ad Radegundem, 559. XXXV.
 & *seq.*
 Monasticam vitam quando exercuerit S. Greg.
 581. VI.
 de Monasticæ vitæ institutione S. Gregorii Pap.
 581. IX.
 Monialium magnus luctus in morte S. Radegun-
 dis, 596. XXXVI.
 Moniales nobiles turbas cient, 593. LXIII.
 Monialium cura ab Episc. propensius agenda,
 594. XVII.
 Monialium precibus Roma ab hostibus servata,
 596. VIII. Earum numerus, *ibid.* Gerit curam
 earum S. Gregorius, 596. VIII.
 a Monothelitis hæreticis corrupta Quinta Syno-
 dus, 553. CCXLVII.
 Montes concutiuntur in occasione Sanctorum,
 573. XXI.
 Montes navigabiles fertunt reddidisse Xersem,
 579. VII.
 Monumentum Narsetis in ponte Anienis, 563.
 XI.
 Mopsuestiæ celebratur Synodus novem Episco-
 porum, 550. XXXVI. & *seq.*
 Moralium libros perfecit Sanctus Gregorius Ro-
 mæ, quos inchoaverat Constantinopoli, 586.
 XXVI.
 Moralium libri S. Gregorii ad S. Leandrum
 missi, 591. XLIX.
 Mores Episcoporum investigandi a Summo Po-
 tifice, 592. XVI.
 Morientes interdum multa prædicunt, 590.
 XXIV. Quare futura prænuntiant, *ibid.*
 Moroveus filius Chilperici Regis copulat sibi
 incestuose in matrimonium Brunichildem, 579.
 LVII. Eum insequitur Chilpericus pater, 580.
 VI. Mutatur in clericum, *ibid.* Minis expe-
 tit communionem a Gregorio Turonensi, 580.
 XXII. Ei nimis leviter impertit communi-
 onem Gregorius Turonensis, *ibid.* Eum vult
 eici de templo Chilpericus Rex, *ibid.* Ejus
 fuga ad Brunichildem, 580. VI. Orat ad se-
 pulcrum S. Martini, *ibid.* Multa crimina lo-
 quebatur de patre, *ibid.* Consulit pythonis-
 sam, quæ mendax multa bona promittit,
 580. XXI. Eum reprehendit Gregorius Epi-
 scopus, ne credat pythonissæ, 580. VIII.
 & *seqq.* Quarit ventura ex sacris codicibus,
 580. X. Intelligit mala sibi imminentia, *ibid.*
 Spontanea nece defunctus Fredegundis arti-
 bus, 580. XXI.
 Moroveus Episc. Pictaviensis, 593. LXV.
 Mors S. Agricolæ Episcopi Cabilonensis, 583.
 XVI.
 Mors Alboini Regis Longobardorum, 571. II.
 Mors Apollinaris Episcopi Alexandrini, 570. I.
 Mors Ariani illusoris, 583. LI.
 Mors Asterii Præfeci Orientis, 587. XXV.
 Mors Austregildis Reginae, 583. XXVII.
 Mors Cassiodori, 562. XXIII.
 Mors S. Cerbonii Episcopi Populonii, 573.
 IX.
 Mors Chariberti Regis Francorum, 572. IV.
 Mors Childeberti Regis Francorum, 562. I.
 Mors Childerici rerum Ecclesiæ pervasoris, 561.
 III. & *seq.*
 Mors Chilperici Regis Francorum, 587. XXXI.
 Mors Chramni miseranda, 564. XXX.
 Mors Clephis Regis Longobardorum, 573. II.
 Mors Clodoberti filii Chilperici Regis, 573.
 XXVI.
 Mors Clodovei filii Chilperici Regis, 583.
 XXVI.
 Mors Clotarii Francorum Regis, 565. XXII.
 Mors Constantii Episcopi Aquinatis, 572. II.
 Mors Cosrois Regis Persarum, 569. VI. VIII.
 Mors S. Crotildis Reginae, 553. CCLIII.
 Mors Dagoberti filii Chilperici Regis, 583.
 XXIV.
 Mors Sancti Dalmatii Episcopi Rutheni, 583.
 LVIII.

- Mors diaconi sacrilegi miserrima, 570. XXII.
 Mors Domni Episcopi Antiocheni, 561. I.
 Mors Domnoli Episcopi Cenomanensis, *ibid.*
 Mors S. Disciolæ Virginis, 586. LXXXVIII.
 Mors Eparchii Engolismensis, 584. XIII.
 Mors Ephræm Episcopi Antiocheni, 546. LXVIII.
 Mors Sancti Euphronii Episcopi Turonensis, 574. X.
 Mors Eustochii Episcopi Hierosolymitani, 561. I.
 Mors S. Eutychii Episcopi Constantinop. 586. VI. & *seq.*
 Mors Ferreoli Episcopi Uccensis, 584. XIII.
 Mors S. Germani Episcopi Parisiensis, 579. XXI.
 Mors S. Hermenegildi Regis, 584. VI.
 Mors Joannis Papæ III. 572. I.
 Mors Joannis Scholastici Episcopi Constantinopolitani intrusi, 578. V.
 Mors Justiniani Imp. 565. II.
 Mors Justinii Junioris Imp. 582. I.
 Mors Leuvigildi Regis, 585. V.
 Mors Liubæ Regis Gothorum in Hispania, 570. XXV.
 Mors S. Martini Episcopi Galliciensis, 583. XXIX.
 Mors S. Mauri Abbatis, 584. XIII.
 Mors S. Maurilii Episcopi Cadurcensis, 587. LVII.
 Mors S. Medardi Episcopi Noviomensis, 564. XXXI.
 Mors S. Mennæ Episcopi Constantinopolitani, 552. XXIII.
 Mors Morovei filii Chilperici Regis, 580. XXII.
 Mors Nantini Comitis, 582. VII.
 Mors S. Prætextati Episcopi, 589. VI.
 Mors Pelagii Papæ, 589. LXIII.
 Mors Petri Episcopi Hierosolymitani, 546. LXVIII.
 Mors S. Radegundis Reginae, 590. XXXVI.
 Mors Rosimundæ Reginae & Helmigis, 571. IV.
 Mors Ruccoleni sacrilegi, 579. XIX.
 Mors Salvii Episcopi, 587. XXXVIII.
 Mors Samsonis filii Chilperici Regis, 580. XXVIII.
 Mors Senoeh presbyteri, 579. XX.
 Mors Sigeberti Regis, 579. XIII.
 Mors Theodoræ Imperatricis, 548. XXIV.
 Mors Theodoberti Regis, 552. XXIX.
 Mors Theodoberti filii Chilperici, 579. XIII.
 Mors Theodegisti Regis Gothorum, 548. IX.
 Mors Tiberii Imperatoris, 586. VI.
 Mors Valentii Abbatis, 584. XVIII.
 Mors Vigilii Papæ, 555. I.
 Morituris præsto sint servi Dei, 590. XIV.
 in Morte sanctorum jure homines & tristantur & lætantur, 590. XXXVI. & *seqq.*
 post Mortem etiam anathematizati plures hæretici, 546. XXXIV.
 in Mortis tempus pœnitentiam reservare non est tutum, 585. VI. & *seq.*
 Mortuorum corpora in Ecclesia non sepeliabantur, nisi Sanctorum, 563. XVIII.
 Mortuorum corpora sepeliabantur cum luminaribus & psalmodia, 565. XXI.
 Mortuos non putat damnandos esse Pontianus Episcopus, 546. LIII.
 Mortui non facile damnandi, 553. CXVII.
 Mortuos quales judicet damnandos Vigilii Papa, 553. CLXXXIV. Quomodo sint damnandi, 553. CLXXXV.
 Mortui sancti psallunt, 573. XX.
 Morum disciplina retineatur, *ibid.*
 Mulier cum filio ægrotans sanatur virtute S. Eutychii, 578. IX.
 Mulier liberatur ab incendio in oratorio S. Martini, 588. XXXIII.
 Mummolus Patricius culmen accepit a Guntheramno Rege, 575. VIII. Exercitum movet in Longobardos, & multos interficit, *ibid.*
 Vocatur in crimen a Fredegunde Regina, 587. XXXI. Miserrime mori cogitur, *ibid.*
 de Mundi totius conversione spes concepta in Toletana Synodo, 589. XVI.
 Mundi miseria, 548. XXVIII.
 Mundus contemnendus, 581. VII.
 Munera Eulogii ad S. Gregorium, 597. X.
 Munera missa a S. Gregorio ad Reccaredum Regem, 599. XXV. Reccaredi ad S. Gregorium, *ibid.*
 Murmuratio fugienda, 566. XLIV.
 Murorum civitatum custodia S. Gregorius no-
 luit monachos esse immunes, 598. VIII.
 Mutatio Justiniani prodigiosa, 558. IX.
 Mutianus vir disertissimus, 562. XIV. Aliquas homilias Joannis Chrysostomi Latinitati donavit, *ibid.*
 Muti loquuntur per lignum S. Crucis, 566. XXXVI.
 Mutus curatur oleo sancto ab Eutychio Episcopo, 564. XXII.
 ex Mysia exercitum collegit Tiberius Imp. 579. IV.

N

- N Amanes Sarracenorum Dux prædam egit, 586. XIX.
 Naamanes Sarracenorum Princeps, 593. VI.
 Namatius sive Manatius; vir egregiæ sanctitatis, nobilitatis & eloquentiæ, 588. XXII. Habuit uxorem Euphrasiam *ibid.* Relicta uxore fit Episcopus Viennensis, *ibid.*
 Nantinus Comes Engolismensis moritur, 583. XXVIII. Exclamat se ab Heraclio Episcopo exuri, & in judicium vocari, *ibid.* Ejus corpus nigredinem duxit, *ibid.* Fuit ab Heraclio excommunicatus, *ibid.*
 in Narbonam irruit Reccaredus, & prædas agit, 589. XLVI.
 ad Narbonensem provinciam mittit nuncios Reccaredus, ut deserat Arianam impietatem, 585. XI.
 Narbonensis Episcopus Arianus desperatione perit, 585. XIII.
 Narbonensis populus ad fidem Catholicam convertitur, *ibid.*
 Narbonense Concilium, 598. XXX.
 Narnia præsidium contra Longobardos, 592. I. 595. XXIII.
 Narses mittitur in Italiam a Justiniano Imp. contra Gothos, 552. XXI. Is Totilam vincit, & occidit, 553. XV. Fit potens auxilio Dei genitricis Mariæ, 553. XVIII. Dimittit Longobardos, 553. XIX. Cum militibus sceleris militare non vult, *ibid.* Ejus opera Vigilii ab exilio liberatur, 554. I. Ejus opera vendicata Italia a Gothis, 554. V. Ad eum misit edictum Justinianus Imp. de rebus Italiæ, 554. IX. & *seq.* Is & Pelagius veniunt ad S. Petrum, 555. X. Buccellinum cum Francis vicit, 555. XV. Ante pugnam exercitum purgavit, *ibid.* Excitatur a Pelagio Papa adversus Episcopos inobedientes, 556. IV. & *seqq.* Ad eum scribit Pelagius contra schismaticos, 556. XVI. Per eum Pelagius multum profecit, *ibid.* Non fuit Consul, 559. VI. Ejus monumentum in ponte Anienis, 565. XI. Acquisivit multas divitias, & traxit magnam invidiam a Romanis, 567. VIII. A Justino privatur, & Longinus Præfectus substituitur, *ibid.* Male tractatur a Sophia Augusta, *ibid.* Ejus legatio ad Longobardos, 567. IX. De eo historia Pauli diaconi reicitur, 567. XI. An Neapolim sit profectus, 567. X. Constantinopolim revocatus a Justino Imp. & magnam honorem consecutus est, 567. XI. Ejus laudes, 568. XII. De ejus obitu diversæ senten-

tentia, 568. IX. De ejus prodicione refellitur assertio, 568. X. Si proditor fuisset, Constantinopolim vivens cum gloria redire non potuisset, neque ejus cadaver illuc translatum esset, 568. XI. Multam congregavit pecuniam, *ibid.* Vitalem Episcopum in exilium deportari jussit, 568. XIV. Ejus Thefaurus ingens inventus Constantinopoli, 586. VII. Patricius & Dux sub Mauritio, 586. XIII. Vicit Varanem invasorem Regni Persarum, *ibid.* Restituit in regnum Cosrhoem Junioem, *ibid.* Ædificavit Ecclesias SS. Pantaleemonii, Probo, Taracho, & Andronico, *ibid.* Hospitalem domum ædificavit, *ibid.* Ad eum tres epistolæ S. Gregorii Papæ, *ibid.* Narfes patricius amicus S. Gregorii, 593. LXI. 597. XIV. Narfes Patricius consolatorias litteras accipit a S. Gregorio, 597. XIV. Narfetes Judæus cultum Eliæ introducere conatus, 593. LVI. Natalem Domini precedebat jejunium, 582. XII. Natalis Episcopi Salonitani causa, 592. X. Natalis Episc. reprehensus a S. Gregorio, emendatur, 592. XII. Ejusdem obitus, 593. LI. de Naturis duabus & una persona Jesu Christi, 546. XIV. Navale bellum. *Vide*, Bellum. Navigantes olim Eucharistiam ferebant, 584. XVIII. Navis in portu mergitur, ubi salvatur Maximianus cum focis, *ibid.* Navis ex Hispania desert pestem in Gallias, 590. XLVI. Naufragium vitatur beneficio sacrarum reliquiarum, 590. XLIX. Nauta a summo maris periculo divinitus liberatus, 587. XXXIX. & *seq.* Neapolitanus Episc. deponitur a S. Gregorio, 591. XVIII. Nebridius Episcopus, germanus Montani Episc. Toletani & Justiniani Episc. Valentia, 548. VII. Nepesina Ecclesia pastore vacans, 592. XVII. Nicasius Episc. Engolismensis, 593. LXV. Nicæa devastata a Longobardis, 575. I. Nicænam Synodum amplectitur Reccaredus Rex, 589. XXX. Nicephori errores arguuntur, 552. XVI. **S** Nicetius delinquentes libere reprehendit, 565. XXII. Interfuit Concilio quinto Aurelianiensi, 552. XXVII. Sæpe excommunicavit Clotarium Regem, 565. XXII. Ejus sacerdotale robur infractum, 565. XXIV. In exilium missi a Clotario, *ibid.* Ejus prædictio de sua liberatione, *ibid.* Liberatur ab exilio a Sigeberto Rege, 565. XVII. Nicetius ex laico factus Episcopus Aquensis, 588. XXI. Nicetius Episc. Lugdun. pro Chilperico Rege altercari cum Tetrico visus Guntheramno, 587. XXXIV. Nicetius Episc. Treverensis sanctus convertit Aredium, 595. LXXXVI. Nicolaus Abbas querit liberari adolescentem a Sarracenis captum, 586. XIX. Ejus oratio quantum potuerit, *ibid.* Nobiles a Justino necantur, 567. I. Nolanum monasterium monialium, 591. II. Nomina Episcoporum recenseri solita in Missa, 594. III. Notarii Vigili Papæ ab ipso defecerunt, 548. II. Notarii Ecclesie recitare soliti homilias Pontificum Romanorum, 592. XXI. in Novatores hæreticos comminatur Vigilus Papa, 546. LVI. Qui sunt politici, 549. VIII. Ea sibi arrogat, quæ ad Papam spectant, *ibid.* In eos quod Virgines Deo dicatæ nubere non possunt, 559. XXXVIII. Exagi-

Ann. Eccl. Tom. X.

tantur canonibus primi Concilii Parisiensis, 560. XXXIII. Decipiuntur qui non accipiunt doctrinam a patribus, 562. XIII. Iconoclastæ Novatores insaniunt in sacras imagines, ut hæretici antiqui, 574. VII. Contentinentes auctoritatem Papæ multis argumentis redarguuntur, 587. XIII. & *seq.* Statim volunt videri Theologi, licet sint ignari, 587. XIII. Fortiter confutantur, 587. XIV. Novella Justinii Imp. in Samaritanos hæreticos, 574. V. Noverca in alienum filium maligna, 583. XXVI. Numidiæ Episcopos hortatur S. Gregorius, 591. XXXII. Numidiæ Episcopis legationem mittunt ad S. Gregorium, 592. IV. Nuneches surdus & mutus curatur oleo sancto a S. Eutychio, 564. XXII. Nunçus Abbas vir miræ sanctitatis, 589. XLIV. Nutritii filiorum Mauritii Imp. 597. XIII. Nutrix S. Gregorii Papæ, 594. XVI.

O

Occidens illustratur sanctissimis viris, 574. X. in Occidentem Vigilus cupit trahere Synodum, 553. XXV. Occidentis cum Oriente lacrymabile spectaculum, 553. CCL. & *seq.* in Occidente bellum Ecclesiasticum, 556. I. Occidentales Episcopos vult adesse in Synodo Vigilus Papa, 553. XXV. & *seq.* Occidentales Episcopi nolunt recipere quintam Synodum, 556. I. & *seq.* Occidentales tria capitula defendebant, 547. XL. Occidentale Imperium collapsum, ex quo violentas manus iniecerunt in Pontificem Romanum, 549. II. Octoginta martyres necati a Longobardis, 579. IX. Oecumenica, & non Oecumenica qua ratione sint Concilia, 553. CCXXIV. Oecumenici nomen sibi usurpare voluit Joannes Episcopus Constantinopolitanus, 587. VI. Oecumenicum quid importet, 595. XXXI. Oleum nascitur ex Cruce, & ex imagine S. Mariæ Virginis ad curandos infirmos, 564. XIX. Oleo sancto multi curantur infirmi a S. Eutychio, *ibid.* usque ad XXV. Oleum exundans e S. Cruce, 566. XXXIX. Oleo lampadis S. Martini curatur oculis Fortunatus, 568. VI. Oleum abundat virtute Sanctuli viri Dei, 573. XIII. Oleo benedicto curabat infirmos S. Hospitius, 275. VII. Oleum Crucis quod dictum, 598. XXIII. Operariis suppeditatur panis indeficiens virtute Sanctuli viri Dei, 573. XIV. & *seq.* Oppressores pauperum severe puniendi sunt a magistratibus, 568. XVIII. Oratione liberatur S. Libertinus a Francis, 555. XII. & *seq.* Oratione aucta farina in necessitatibus Christianorum, 564. XXVIII. Oratione quantum possint Sancti, 567. XXII. & *seq.* Oratione liberat Constantinopolim a peste S. Eutylius Episcopus, 578. XIV. Oratione sancti sæpe restituunt & auferunt sanitatem, 578. XLVII. & *seq.* Oratio prodest errantibus, 587. XVIII. & *seq.* ad Orationem hortatur Patres in Toletana Synodo Reccaredus Rex, 589. XXII. Oratione liberatur monachus in morte a diaboli faucibus, 590. XV. Oratio Totilæ Regis ad Pelagium diaconum, 555. 547.

547. XIV. Ejusdem parænetica ad suos, 547. XVI.
 Oratio Justiniani ad magistratus, ut dissolvatur æs alienum, 568. XVI.
 Oratio S. Leandri Episcopi de conversione Gothorum, 589. XII.
 Oratio Reccaredi Regis habita in Synodo Toletana tertia, 589. XXII.
 Oratores antequam orationem haberent ad populum, se muniebant signo Crucis, 555. XVIII.
 Oratorium S. Martini illæsum a flammis, 586. XXXIII.
 Oratorium erectum apud Turonos ligno S. Crucis, 566. XXXIII.
 de Orbis totius conversione spem conceperunt Patres in Toletana Synodo, 589. XVI.
 Ordinatio S. Gregorii quando accidit, 590. XXI.
 Orestes Patricius in S. Petri ædem se recepit, Totilam vitans, 547. VIII.
 Orestes Episcopus tenetur alere Faustianum Episcopatum abdicatum, 588. XXI.
 Orsianæ insulæ monachi, 591. XVI.
 Orientales Episcopi obediunt Justiniano inviti, 546. XLVI.
 Orientis cum Occidente lacrymabile spectaculum, 553. CCXLIX.
 in Orientem legatio Radegundis Reginae pro ligno Crucis, 566. XXX.
 in Orientem alia legatio Radegundis ad Imperatorem pro gratiarum actione, 566. XLI. & seq.
 Oriens illustratus viris sanctissimis, 574. X.
 in Oriente sit Præfectus Philippicus, 587. II. V.
 in Oriente oritur dissensio militum, 588. I.
 Origenes fuit declaratus hæreticus, 548. XVI.
 Sibi sapiens, stultus, 548. XVIII. Ejus damnatio desideratur in Quinta Synodo, 553. CCXXXIX. Ejus errores ex epistola Justiniani, 553. CCXXI. & seq. In ejus errores incaute delabatur Eutychius, 586. II.
 ab Origenistis multa mala processerunt, 546. XLIX. Ab iis Quinta Synodus mutilata, 553. CCXLIV.
 Orosius Abbas reformator monachorum, 591. XVI.
 Oscense Concilium in Hispania, 598. XXIX.
- P**
- P** Agani. Vide, Gentiles.
 Palatina illustris femina, 591. III.
 in Palæstina Sisinnius Episcopatum reliquit, 583. XIII.
 Palladius Episcopus Santonensis fuit in Synodo Matisconensi, 588. XI. Tenebatur alere Faustianum Episcopum depositum, 588. XXI.
 Pallium Archiepiscopale significat ovem perditam, quam pastor tollit super humeros, 553. VII.
 Pallium missum ad S. Leandrum Hispal. Episc. 599. XXVI.
 Pallium datum Maximo Episc. Salonitano, 595. LXVI.
 Pallium missum ad Episc. Nicopolitanum, 595. XXXV.
 Pallium missum ad Virgilium Episc. Arel. 595. XXXV.
 Pallium petendum, aliter non dandum, 597. XV.
 Pallium absque pecunia dandum, 595. LVIII.
 Pallii usus illegitimus, 593. XLIX.
 Palmariæ insulæ monachi, 591. XVI.
 Palmatianum vinum quid sit, 591. XII.
 S. Pancratii Ecclesia a S. Gregorio monachis tradita, 594. XIX.
 S. Pancratii martyris reliquæ missæ in Gallias & in Angliam, 590. XLIX.
- Pange lingua gloriosi prælium certaminis hymnus qua occasione, & a quo sit compositus, 566. XXXV.
 Panis suppeditatur operariis indeficiens virtute Sancti viri, 573. XV.
 e Pannonia Alboinus Rex Longobardorum venit in Italiam, 568. II.
 S. Pantaleemonis ædificata Ecclesia a Narsete Præfecto Italiae, 550. XL.
 Pantaleo Episcopus in Africa, ad quem scribit S. Gregorius, 594. VI.
 Papæ magna potestas, 546. XLVII. 587. LXXVIII. Est caput Ecclesiæ, 587. IX. Quanta polleat auctoritate super omnes, *ibid.* Ad eum pertinet errantes Episcopos corrigere, 587. IX. XV. Ad eum quæ spectant, ne sibi arrogant Principes, 549. VIII. 563. I. Tenet locum Petri, 550. XXXIV. Majorem habuit potestatem a Deo, quam Prophetæ, 552. IX. Ejus auctoritatem reverentur adversarii, 553. CCXVIII. Privilegia concedit Principibus, 555. IX. Ad eum spectat congregare Concilia, 556. X. 587. VII. & seq. Ejus arbitrio cuncta desinebantur, 563. XV. Ad eum appellabant a Concilio, 570. XXIII. Ab eo accipiebant Reges auctoritatem congregandi Concilia, 572. XI. Ad Principes legationem mittebat, cum regnare incipiebant, *ibid.* Ad eum mittebant professionem fidei Episcopi statim creati, 581. VI. Ejus auctoritate celebratum est Conc. Toletan. tertium, 589. X. Potest mutare voluntatem testatoris, 590. VI.
 Papa tantum dicitur Universalis Ecclesiæ Episc. & quomodo, 595. XXXII.
 Papa. Vide, Pontifex,
 Parabolas Salomonis interpretatur Cassiodorus, 562. XIX.
 Paralyticus curatur virtute S. Martini, 577. IV.
 Paralytica virtute S. Martini convaluit, 579. VIII.
 Parisiense Concilium primum, 559. XVIII. In eo optimi canones sanciti, *ibid.* Novem numero, 559. XXXIII. In eo fuerunt quindecim Episc. *ibid.*
 de Parisiensi Concilio secundo, 559. XXVI. Celebratum ad sedandas inimicitias Regum, 576. I. Nihil profuit, *ibid.*
 Parisiense Concilium in causa Prætextati, 580. XIII.
 Ejus Actio secunda, 580. XVIII.
 Ejus Actio tertia, 580. XX.
 Parthenium odio habuerunt Franci propter tributa a Rege inflicta, 552. XXIX. Crudeliter occisus, 552. XXX.
 Paschalis computus scribitur a Cassiodoro, 562. V.
 Paschalis Cycli Victoris occasione erratum in celebratione Paschatis, 594. XXVIII.
 de Paschatis die celebrando error Pictorum Christianorum, 565. XXXIII.
 de Paschate altercatum est inter Hispanos & Gallos, 573. XXV.
 Pascha rectius celebrasse Gallos, fontium miraculo comprobatum est, *ibid.*
 Paschasius Episc. Legatus Papæ in Concil. Chalcædonen. 553. CLXXXV.
 Paschasius Alatinus Episc. 551. XI.
 Passiones non fuerunt in Christo sed propassiones, 563. III.
 Passiones hominum apparent in statu sublimi, 586. VIII.
 Pastor Episc. Iconiensis subscripsit Constituta Vigiliæ Papæ, 553. CCIX.
 a Pastore discitur tranquillitas vivendi, 574. XIV.
 Pastor pastorum Romanus Pontifex, 590. XXV.
 Pastorale S. Gregorii quando scriptum, 590. XXIV.

- XXIV. Missum ad Sanctum Leandrum, 595. LXXI.
- Paterichia clarissima femina, 591. III.
- S. Paternus Episc. Abrigenfis interfuit primo Concil. Parisiensi, 559. XXXII. Laudatur a Fortunato, *ibid.*
- Patriarcha Oecumenicus quid, 595. XXXII.
- Patriarchæ quatuor numerati a S. Gregor. 595. XLIX.
- Patriarchalium Sedium prærogativa, 597. IX.
- Patri aequalis filius probatur multis argumentis, 583. XLIV. & seqq.
- Patres videntur interdum contraria sentire, & tamen conveniunt, 553. CCXXXII. & seqq.
- Patribus accipienda est doctrina, 562. XII.
- Patrum doctrinam sequitur Synodus, & eam probat, 553. XXXIX.
- in Patres non insurgant filii, alioquin a Deo puniuntur, 564. XXXVII.
- Patriarchæ tres Orientales subscribunt inviti edicto Justiniani, 546. XLVII.
- in Patriarchatum erecta Hierosolymitana Ecclesia, 553. CCXLV.
- ad Patriarcham Hierosolymitanam mittitur Regulus a Radegunde Regina pro reliquiis, 566. XXVIII.
- Patriarcha dictus est in schismate Episc. Aquileiensis, 570. X.
- Patriarchæ dicti sunt interdum Episc. *ibid.*
- Patriarchas appellabant suos Episcopos Ariani, *ibid.*
- Patriarchæ nomen tantum habebant olim Apostolicæ Sedes, *ibid.*
- Patricius mittitur a Justiniano Imp. ad Vigilium Papam, 553. XXXVI.
- Patrimonium Sancti Petri in Gallia, 593. LIX.
- Patrimonium Sancti Petri in Sicilia, 593. LX.
- Patrimonia Rom. Eccl. in diversis provinciis, 591. XXX.
- Patroclus evehctus ad magnum sanctitatis culmen, 579. XXIII.
- Paulinus Patriarcha Aquileiensis quanto tempore federit, 556. XVI. 570. IX. Caput schismaticorum, 586. XXVI. In eum scribit S. Gregorius Papa, *ibid.*
- Paulinus impostor quid tentavit, 593. XCIII.
- S. Pauli Ecclesiam Spoleti invadere volunt Ariani, sed dant poenas, 573. XII.
- S. Paulus sententiam mutavit, novis emergentibus causis, 553. CCXXXV.
- Paulus diaconus Vigilii Papæ, 550. XVII.
- Paulus Episcopus Ulpianensis subscribit Constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
- Pauli diaconi historia de Narsete improbatur, 567. XI.
- Paulus diaconus errat in tractatione Trium capitulorum, 586. LXXXVII.
- Pauli Apostoli reliquiæ missæ in Gallias, 590. XLIX.
- Pauli Apostoli caput & Sudarium petium a Constantina Augusta, 594. XX. & seqq.
- SS. Pauli & Joannis reliquiæ ab Urbe delatæ in Gallias, 590. XLIX.
- Paulus idemque Agilulphus Rex Longobardorum, 590. L.
- Pauli diaconi histor. error de Tribus capitulis, 592. VII. 597. II.
- Pauli diaconi incuria, 595. II.
- Paulus Africanus Episc. vocatus Romam ad dicendam causam, 596. XVI. Idemque innocens judicatus, 598. XIII.
- Paulus Ancyra Episcopus, 590. LVI.
- Paulus loco Episcopi Neapolitanæ Ecclesiæ administrator, 592. XIII.
- in Pauperes elemosyna distribuatur a Principibus, & ab Episcopis, 559. XXVIII.
- Pauperes oppressi a Potentioribus, 568. XV. & seqq.
- Pauperes superbos odit Deus, 563. VII.
- Pauperum hospitalia opprimebantur a Ruccolano, 579. XVIII.
- Pauperes pascantur ab unaquaque civitate, 570. XVI.
- Pauperibus thesauri sunt erogandi, 582. VI.
- Pauperibus qui succurrunt, opulentiores fiunt, 582. VI. & seqq.
- in Pauperes liberalitas Tiberii Imp. commendatur, *ibid.*
- Pauperum causæ cognitæ in Valentina Synodo, 580. II.
- Pauperum cura propensior S. Gregorii, 591. III.
- Eorundem Canonica portio bonorum Ecclesiæ, 593. LVIII.
- Pauperum curam gerant ministri bonorum Ecclesiasticorum, 591. XXIX.
- Pax Ecclesiæ est salus Imperii, 552. XXI.
- Pacem exoptat Totilas Rex a Justiniano, 547. XIII.
- Pax conciliata inter Francos & Gothos nuptiis Brunichildis, 567. XVIII.
- Pacem redimit Sophia Augusta a Cosrohoe Rege Persarum, 575. XIII.
- Pax oritur inter Reges Francorum virtute S. Martini, 577. III.
- Pax stabilitur inter Chilpericum, & Childebertum Reges, 548. XI.
- Pacem maxime diligebat Reccaredus Rex, 588. XXX.
- Pax cum Chagano Rege Avarum composita, 593. XXVI.
- Pax cum Longobardis a S. Gregorio tractatur, 595. XX. Eadem sæpe rupta, 595. XXIII.
- Iterum frustra tentata, 596. VI. Impedita ab Exarcho, 597. XVII. Iterum ad breve tempus sancita, 598. VIII. Rursum ad duos annos statuta, 599. I. Eadem simulata, 599. II. III.
- Peccata causa fuerunt, ut daretur robur hostibus, 574. II.
- Peccata causa sunt sæpe ruinarum, 575. II. & seqq.
- Peccata interdum causa sunt terræmotus, famis, & pestilentia, 558. II.
- Peccata punit Deus, licet interdum non statim, 576. III.
- Peccata clericorum sunt acius punienda, 588. XXX.
- Peccati culpa cum dimittitur, non semper dimittitur poena, 567. VII.
- Peccata Dei iudicio sæpe deteguntur, 587. XXXVII.
- Peccatores a Deo puniuntur, 556. XXVII. XLII.
- Peccatores flagellis nonnumquam convertuntur, 575. IX. & seqq.
- Peccatorum confessione abluuntur peccata, 599. X.
- Pecunia iniqua respuitur a Sanctis, 567. XXIV.
- Pecunia missa Constantinopoli ad S. Gregorium eroganda pauperibus, 597. XIV.
- Pecunia missa ad S. Gregorium pro redimendis captivis, 596. VIII.
- Pelagiana hæresis instaurata in conciliabulo Ephesino, 595. LVI.
- Pelagianismum instaurat Joan. Episc. Constantinop. auctoritate Concilii Ephesini, 595. LVI.
- Pelagius diaconus S. R. E. Romam rediit, 546. VIII. Ejus studia adversus decretum Justiniani de fide, 546. L. Studet armare contra edictum Justiniani Africanos Episcopos, *ibid.*
- Ejus legatio ad Totilam Regem, 547. I. Ad eum oratio Totilæ Regis, 547. II. A Totila laudatur, *ibid.* Ejus responsio ad Totilam, 547. V. Pro Romanis exorat Totilam, & ipsum mitiorem reddit, 547. XIII. Mittitur legatus ad Justinianum a Totila Rege, 547. XX. Rogat pro captivis, & a Totila obtinet quod vult, *ibid.* Subscripsit constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX. In suspicionem adducit

- dus ne Vigilio mortem intulerit, 555. I. Papa creatur, 555. X. A quibus Episcopis fit ordinatus, *ibid.* Se purgat a calumnia sibi illata de morte Vigilii, *ibid.* Recipit Quintam Synodum, 555. XI. Laborat pro Quinta Synodo, 556. IV. Narsetem excitat adversus Episcopos schismaticos, *ibid.* Ad eum recurrunt populi, 556. XI. Per Narsetem multum profecit, 556. VI. Ejus epistola ad Sapaudum Episc. Arelat. 557. XVIII. Ejus Epistola ad Childebertum Regem, 556. XX. Ejus epistola ad Tuscia Episcopos, 556. XXXI. Ejus ad universum populum Christianum de Catholica fide epistola, 556. XXXIII. Ob receptam Quintam Synodum a schismaticis culpatur, 556. XXV. A calumniis schismaticorum se purgat, *ibid.* Ejus fidei Catholica confessio, 559. XIV. Ejus obitus, 559. I. Ejus epitaphium, *ibid.* Quanto tempore sederit, 559. I. Basilicam SS. Apostolorum coepit, *ibid.* Ejus epistola ad Vigilium scripta est dubia, 559. VI. Ad eum legatio Childeberti Regis, 559. VII. Duas ordinationes habuit, 559. XVII. Ejus librum mittit S. Gregorius ad Hibernos pro Quinta Synodo, 553. CCXXVIII.
- Pelagius secundus creatur Papa, 577. II. Utitur consilio & auxilio S. Gregorii, *ibid.* Librum edidit pro Quinta Synodo, *ibid.* Scripsit epistolam ad Benignum Archiepisc. de translatione Episcoporum, 581. I. Ejus epistola ad Italiae Episcopos, 582. VIII. Mittit Apocrisarium Constantinopolim S. Gregorium diaconum, 583. XI. Ejus epistola ad Gregorium diaconum de Longobardis, 584. XV. Ad eum mittit clavem auream Antharit Rex Longobardorum, 585. IV. Ejus jussu scribit Gregorius adversus schismaticos, 586. XXVI. De ejus epistola ad Eliam, 586. XXVII. Ejus epistola ad Istria Episcopos, 586. XXIX. Ejus summa convertendi schismaticos cura, *ibid.* Per Exarchum exagitat schismaticos, 586. LXXXVI. Vocat ad unitatem Ecclesiae Hibernos Episcopos, 586. XXVII. Irritam reddit Synodum Constantinopolitanam a Joanne congregatam, 587. VIII. Ratam habet sententiam pro Gregorio Episcopo Antiocheno, 587. VI. Ejus epistola ad Episcopos ad Synodum Constantinopolitanam vocatos, 587. VIII. Exoptat Ecclesiae pacem, *ibid.* Demonstrat tantum esse Romani Pontificis generalem Synodum congregare, 587. IX. Irritat Constantinopolitanam Synodum, 587. VIII. Comminatur excommunicationem in Joannem Episcopum, 587. XI. Ex ejus epistola multis argumentis redarguuntur haeretici, qui oppugnant auctoritatem Papae, 587. XIII. & seq. Insurgit in Joannem Constantinopolitanum, qui sibi arrogavit nomen Oecumenici, 587. VIII. & seq. Aperit insidias diaboli in Ecclesia, 587. XVIII. Detegit fictam humilitatem Joannis Episcopi Constantinopolitani, 587. XVII. Demonstrat quomodo diabolus per superbiam tentet saepe viros optimos, 587. XVIII. Admonet Episcopos ne obediant Joanni Constantinopolitano Patriarchae, 587. XIX. Ejus responsio ad consultationem de provinciis, 587. XX. Lue inguinalis moritur, 590. II. Quo tempore mortuus sit, *ibid.* Ejus tempore maximae pluviae, 590. III. Argenteis tabulis ornavit Confessionem beati Hermetis, 590. V. Aedificavit basilicam S. Laurentii, & ejus sepulcrum tabulis argenteis exornavit, *ibid.* Congregavit Concilium Romanum, 590. VI. Ejus litterae ad Germaniae & Galliae Episcopos de Praefationibus Ecclesiae, 590. V. Duas ordinationes fecit, 590. VI. X.
- Pelagius Episcopus Nemaufensis interfuit Concilio Narbonensi, 598. XXXI.
- Pelagius Papa quid de nomine Universalis, 595. XLIX.
- Pelagius Papa adversus Joannem Episcopum Constantinop. primus insurrexit, 595. XXX.
- Pelagius Papa vetuit subdiaconos uxorem ducere, 591. XX.
- Pelagii Papae tempore corpus S. Laurentii fortuito inventum, 594. XXII.
- Pelagius Taurinensis Episc. tempore S. Gregorii, 596. XI.
- in Pentecoste baptizantur Judaei a S. Avito, 579. XXVI.
- Peredeus vir fortissimus adulterium imprudens commisit cum Rosimunda Regina, 571. III. Alboinum Longobardorum Regem interfecit, *ibid.*
- Peregrinatio ad limina Apostolorum ad sanandos infirmos, 575. VII.
- Peregrinationes frequentes in Urbe, 591. XV.
- Peregrinatio ad loca Sancta, 592. XIX.
- Peregrinatio ad sepulcrum S. Martini, 595. LXXXVIII.
- Peregrinatio ad limina Apostolorum frequens, 592. XV.
- Pericius Celsi successor armatur in Gallia adversus Longobardos, 575. VIII.
- Periculum imminens ex cura animarum, 590. XXX.
- Perinthus civitas invasa a barbaris, 593. LXXXIX.
- Periturus redditur caecus, & a S. Eutychio liberatur, 564. XXVI.
- Peroratio auctoris cum gratiarum actione, pag. 587.
- Perpetuus Turonensis Episcopus statuit jejunium ante Natalem Domini, 582. XII.
- Persamenia dicta est Armenia major, 582. X. ad Persas se conferunt philosophi, relictis Christianis; sed eorum mores perturbati revertuntur, 554. XIV.
- Persae vincuntur a Justino, 556. XLIII.
- Persae devastant Romanum Imperium, 574. I. Universam depopulati sunt Syriam, 574. III. Admirantur virtutes Gregorii Episcopi Antiocheni, 572. XIX. Ab iis afflicti Armeni, 572. XXII. Eorum Principes trucidati ab Armenis, *ibid.* Superantur a Romanis, 579. V. In eorum fines incursionem facit Justinianus Dux Romanorum, *ibid.* Cum iis pugnat Mauritius Dux, & eos vincit, 583. IV. & seq. Consulebant magos, a quibus sunt decepti, 589. XLIX.
- Persae victi a Romanis sub Mauritio Imperatore, 591. LVI.
- Persarum Rex Hormisda occisus, 592. XXVI.
- Persarum Rex Colrhoes creditus Christianus, 593. IV.
- Persarum Regina Christiana, *ibid.*
- Persicum bellum prospere gestum, 589. XLIX. in Persico bello creatur Magister militum Mauritius, 583. I. & seq.
- Persicum bellum sub Mauritio Imp. 590. LVII. in Persidem progressus Philippici Praefecti Orientis, 588. V.
- Persecutio excitata per Theodorum Episcopum Caesariensem in Vigilium Papam, 547. XXVII.
- Persecutio Justiniani in Episcopos Orthodoxos, 563. XII.
- Persecutio excitatur in Hispania a Leuvigildo Rege Ariano, 583. XXXII.
- de Persecutione magna Longobardorum, 573. IV.
- de Persecutione mota in suum Episcopum luit poenas populus Antiochenus, 587. XXII. ex Persecutione crescit Ecclesia, 589. XIII.
- Persecutor quidam Longobardus voluit interficere S. Hospitium, 575. V. Ejus dextera dirigitur suspensa, quae sanatur a S. Hospitio, *ibid.* Abjecta impietate fit monachus, *ibid.* Persecutores Ecclesiae dicti, qui invadunt jurisdictionem ejus, 590. V. & seqq.

- Perusium obsedit Totilas Rex Gothorum, & accepit, 546. I.
- Perusinum Episcopum occidit Totilas, 546. II.
- Perusinum præsidium, 592. XXIII. Longobardis ademptum, 595. I.
- Perusina Ecclesia vacans tempore S. Gregorii, 591. XXV.
- Pesinuntium civitas liberata a sicitate per Theodorum Siceotam, 598. LXXVII.
- Pestilentia Alemannos milites templa diripientes invasit, 555. XIII. & seq.
- Pestilentia invadit Romam, & eam depopulatur, 590. XI.
- Pestilentia tempore sagittæ cælitus missæ in homines, 590. XV.
- Pestis & bellum Constantinopolim urget, 558. IX. Persæpe propter peccata, 558. XI.
- Peste moriuntur Clodobertus & Dagobertus filii Chilperici Regis, 583. XXIII. & seq.
- Peste interiit impia Austregildis Regina Francorum, 583. XXVII.
- Pestis inguinaria vexat Italiam, 565. XXV.
- Peste percussus puer, & de eo prodigium, 565. XXVI.
- Pestis pervasit Gallias & Germaniam, 583. XXIII.
- Pestem effugiunt Rhemenses ope S. Remigii, *ibid.*
- a Peste liberat Treverenses S. Nicetius, 583. XXIV.
- a Peste liberantur Constantinopolitani precibus S. Eutychii, 578. XIV.
- Pestis in Italia, Gallia & Hispania, 590. XLVI.
- Pestis vexat Orientem, 599. XXVI.
- Pestis Romæ tempore S. Gregorii, 590. IV.
- Pestis Romæ alio tempore, 599. XXVI.
- Pestis tempore concio S. Gregorii, 590. XIII.
- Pestis curata precibus, vigiliis, & jeuniis, 590. XLVI.
- Pestis tempore quid agere debeat Episcopus, 559. XXVIII.
- Petra Ecclesiæ si concutitur, exagitur, totus Orbis, 551. XVIII.
- S. Petri locum tenet Papa, 550. XXXIV. 551. XVII. & seq.
- SS. Petri & Pauli Ecclesia erecta a Felice Namnetensi Episcopo, 574. XVIII.
- SS. Petri & Pauli Ecclesiæ frequentes, & præsertim in Gallia *ibid.* & seq.
- in S. Petri Ecclesia Parisiis celebratur Concilium, 580. XIII.
- de S. Petri clave grande miraculum, 585. IV. Aliam clavem fecit Antharit Rex, & misit Pelagio Papæ, *ibid.*
- SS. Petri & Pauli patrocinio defenditur Roma, *ibid.*
- S. Petri confessionem ornavit tabulis argenteis Pelagius Papa, 590. XII.
- Petrus Episcopus Hierosolymitanus subscribere noluit edicto Justiniani, 546. XLVII. Moritur, 546. LXVIII. LXX.
- Petrus misit ad Episcopum Phari, ut ad se mitteret Abbatem Georgium, 548. XVIII.
- Petrus Exconsul mittitur a Justiniano ad revocandum Vigilium Papam, 552. XIII.
- Petrus Patricius mittitur a Justiniano Imp. ad Vigilium Papam, 553. XXXVI.
- Petrus S. R. E. diaconus subscripsit Constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
- Petrus presbyter S. R. E. mittitur a Pelagio contra pseudoepiscopos, 556. XII.
- Petrus Abbas Tripolitanus in Africa, 562. XV.
- Petrus filius Androgini precibus S. Eutychii nascitur, 564. XX.
- ad Petrum subdiaconem scribit S. Gregorius de continentia subdiaconorum, 589. XLVII.
- Petrus familiæ Ecclesiasticæ Major cur in inferno puniatur, 590. XVIII.
- Petrus Apostolus custodit Urbem, 595. XVIII.
- Petri Apostoli tres peculiare sedes, 597. IX.
- Petri & Pauli corpora a Græcis petita, 594. XXIV.
- Petrus diaconus interlocutor in Dialogis S. Gregorii, 593. XLIV.
- Petrus Subdiaconus curator patrimonii S. Petri in Sicilia, 593. LX.
- Petrus subdiaconus curator rerum Rom. Eccl. in Campania, 592. XIX.
- Petrus Tarsacinenis Episc. a S. Gregor. monitus de conversione Judæorum, 591. XLI.
- Petrus Tracollitanus Episc. Visitator constitutus, a S. Gregorio, 594. XVIII.
- Philippicus sit Præfectus Orientis, 587. XXV. Ei dat in matrimonium Gordiam sororem Mauritius Imperator, *ibid.* Ei nolunt obedire milites in Oriente, 588. I. Ei conciliantur milites per Gregorium Antiochenum Episcopum, 584. IV. Ejus progressus in Persidem, *ibid.* Adversus Persas armatur, 589. XLIX. Ducit venerandam Christi imaginem per exercitum, 589. L. Victoriæ obtinet, *ibid.* Ejus incuria Romanus exercitus in discrimen coniectus, 589. LI. Mittit exploratorem Heraclium, *ibid.*
- Philippus Episc. Viennæ, 582. X.
- Philippus Rex Hispaniarum jure laudatur, 563. XVII.
- Philosophi relictis Christianis, ad Persas se conferunt, 554. XIV. Relictis Persis, ad Christianos revertuntur, *ibid.*
- Philumenus mittitur a S. Theodoro ad Mauritium Imp. 586. XXIII.
- Pictaviensibus infertur magna clades a Chilperico Rege, 576. I.
- Pictaviense Concilium, 593. LXIII. & seq.
- Pictaviense monasterium S. Radegundis turbatum valde, *ibid.*
- Pictor delens Veneris imaginem male a dæmone tractatur, 564. XV. Ejus manus sanata a S. Eutychio, *ibid.*
- Pictorum gens in Britannia conversa est a S. Columbano, 565. XXX. & seq.
- Pictorum Christianorum error de die Paschatis celebrando, 565. XXXIII.
- Pictorum gens correctæ, & ad canonicum Paschæ diem translata, 565. XXXIII.
- Pietas plerumque victoriæ parit, 556. XLIII.
- Pietas in pauperes maxime commendatur, 570. VI. & seqq.
- Pileus auratus gestari solitus a Chartulariis, 591. XXXIX.
- Placidina uxor Leontii femina clarissima, 566. XIX. Fuit comes individua in bonis operibus Leontii, *ibid.*
- Plato philosophus affirmavit animas priores corporibus, 553. CCXLI.
- Plato Archidiaconus Turon. testis in Gregor. Episc. 583. XV.
- Plotinus affirmat animas priores corporibus, 553. CCXLI.
- Pluviæ magnæ Pelagii tempore, 590. III.
- Podagræ morbus vexavit etiam Sanctos viros, 599. XXVII.
- Pœnis se ipsos afficiunt impii, 554. XV.
- Pœna peccati non semper dimittitur, licet culpa dimittatur, 561. VII.
- Pœna sequitur impios, & præmium Orthodoxos, si boni sunt, 589. XXXVIII.
- Pœnæ inferni aliquibus ostensæ ut corrigantur, 590. XVI. & seq.
- Pœna ab Episcopis statuta & applicata Comitibus, 598. XXXI.
- Pœnam furtium ab Episcopo non infligendam, 593. XXVI. & seq.
- Pœnitentiam in mortem differre valde periculosum, 583. XLVII. & seqq.

- Pœnitentiam agant peccatores, alioquin a Deo punientur, 576. III.
- Pœnitentiæ spatium reservandum est se emendantibus, 551. XVIII.
- Pœnitentia Theodori Casariensis Episcopi, 552. XIX.
- Pœnitentia Mennæ Episc. Constantinopolitani, 552. XIX.
- Pœnitentia Chilperici Regis, & Fredegundis Reginae, 583. XXIII.
- Pœnitentiæ Sacramentum omnibus impertiendum fidelibus, 590. XXIV.
- Pœnitentes a tribulationibus liberantur, 556. XLII.
- Pœnitentes ab Ecclesia sunt recipiendi, 553. CXCI.
- Polimartium oppidum a Longobardis captum, 591. I.
- Politici Novatores ea sibi arrogant quæ ad Papam spectant, 549. VIII.
- Pompeius cognatus Justiniani Imp. 595. LII.
- in Ponte Anienis monumentum Narsetis, 565. XI.
- de Ponte, qui ab iniquis non poterat pertransiri, offensa visio militi, 590. XVIII.
- Pontiani Episc. Afric. epistola ad Justinianum Imp. 546. LII. Non putat mortuos damnandos, 546. LIII.
- Pontificum partes non sibi arrogant Principes, alioquin labuntur, 563. I.
- Pontifex Romanus. *Vide*, Papa.
- Pontifex Romanus electus, ante confirmationem quomodo se gerebat, 590. X.
- Pontificem facit electio, non confirmatio Imp. 590. XXI.
- Pontifex non ordinatur absque consensu Imperatoris, 590. III. V. Redimebat pecunia executionem Pontificatus, 590. XXI.
- Pontifex Romanus pastor pastorum, 590. XXV.
- Pontificis Romani confirmatio usurpata ab Imperatoribus, 590. V.
- Pontificis Romani apparatus regius haud adeo necessarius, 593. LX.
- Pontifici Romano cura imminet totius Orbis, 591. XLI.
- Pontificis Romani potentia, 595. XVIII.
- Pontifex Rom. supplet quod ab electoribus omittitur, 591. XXV.
- Pontificis Rom. ministri custodire debent jura Episcoporum, 598. XIX.
- Pontificis Romani familiares non sint laici, 595. LVIII.
- Pontificum Romanorum corpora deferebantur cum dalmatica, *ibid.*
- Pontifices Rom. temporalia & spiritualia curant, 598. IX.
- Populi recurrunt ad Pelagium Papam adversus schismaticos Episcopos, 556. XI.
- Populus Constantinopolitanus ad meliorem frugem conversus, 557. VIII.
- Populus libenter sequitur sanctos Episcopos, 578. VII. & *seq.*
- Populus Antiochenus luit pœnas de persecutione mota in suum Episcopum, 587. XXII.
- Populi Constantinopolitani zelus adversus impios, 580. IV.
- Populi Romani studium erga defunctos Romanos Pontifices, 595. LVIII.
- Populi diversarum nationum conversi ad fidem a feminis, 591. XLIX. & *seq.*
- Populonenfis Ecclesia in Tuscia multa passa a Longobardis, 590. XXXIV.
- Potentes fulii favore Regum usurpant aliena bona, 588. XVIII.
- Potentiores opprimunt pauperes, 568. XV. Qui interdum luunt pœnas, 568. XVIII.
- Potestatis insolentia frenanda est ratione, 586. XII.
- Potestas artibus philosophiæ est gubernanda, *ibid.*
- Potestas a Deo data est major Papæ, quam Prophetis, 552. IX.
- de Prædictionibus eorum qui sunt proxime morituri, 590. XXIV.
- Præfationibus novem utebatur in Missa Eccles. Rom. 590. VI.
- Præfeti provinciarum corrigendi ab Episcopis, & nisi resipuerint, excommunicandi, 589. XLII.
- Præfectura Urbis cuidam concessa a Justino pro defensione oppressorum, 568. XVII.
- Præfecturam Urbanam administravit S. Gregorius Papa, & quo tempore, 581. V.
- Præmium sequitur Orthodoxos, si boni sunt, & pœna impios, 589. XXXVIII.
- Præmiodigni pro Ecclesia laborantes, 593. LIX.
- Prænextini montes habitatio Sanctorum, 593. XXVI.
- Præsides provinciarum mali quantum obsint Imperio, 595. XIV. & *seq.* Idem sub Mauritio Imp. veluti tyranni habiti, *ibid.*
- Prætextatus Rothomagensis Episcopus fuit in quinta Synodo Aurelianensi, 552. XXVII.
- Fuit in primo Concilio Parisiensi, 559. XXXI.
- Fuit in secunda Synodo Turonensi, 570. XIII.
- Accusatur a Chilperico Rege in Concilio Parisiensi, 580. XIII. Suam causam agit, 580. XIV. Accusatur furti a Chilperico Rege, 580. XVII. Seductus confitetur peccata quæ non commisit, 580. XIX. & *seq.* Detruditur in carcerem, & deinde in exilium, 580. XXI.
- Fuit in Matisconensi Synodo, 588. XIV. In Synodo Matisconensi recitat orationes, 588. XXII. Diu fatigatus odio perfidæ Fredegundis, 589. IV. Reprehendit Fredegundem quasi alteram Jezabelem, *ibid.* Ejus constantia, 589. V. Percutitur ab impio sicario, 589. VI. Eum vulneratum visitat impia Fredegundis, *ibid.* Etiam in morte redarguit Fredegundem, *ibid.* Eum sepulturæ mandat Romatharius Episcopus Constantinensis, *ibid.* Inter martyres colitur, *ibid.*
- Presbyter Episcopum suum contemnens a communionem Ecclesiæ se suspendit, 550. XXXIII.
- Presbyteros a se recedentes excommunicat Vigilius Papa, 551. XVII.
- Presbyter hæreticus provocatur ad miraculum a diacono Catholico, 583. LII. Mittit manum in aquam ferventem & ejus caro liquefit, 583. LIII.
- Presbytera eiicitur ab Ursino presbytero cum moritur, 591. XX.
- Presbytero iniungitur munus Chrismatis a S. Gregorio, 594. XIV.
- Presbyteri ad pœnitentes recipiendos & ad baptismum infantium semper parati sint, 591. XXV.
- Pretiosus Abbas monasterii S. Gregorii, 581. X.
- Primatus Adrumetinus Episcopus, 551. XI.
- Clarus inter scriptores Ecclesiasticos, 551. XIII. Subscripsit Constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX. Ejus scripta in bibliotheca Cassiodori, 562. XII.
- Primatus Constantinop. Ecclesiæ malis artibus quæsitus, 595. XXX.
- Primus Episcopus Carthagenensis legatum misit ad Quintam Synodum Sextilianum Episcopum Tunetensem, 553. XXXII.
- ad Principes non spectat condere leges Ecclesiasticas, 546. XLII.
- Principes dementat adulatio, 546. XLIV.
- Principes interdum tyrannice ea sibi usurpant quæ sunt Episcoporum, 547. XLIV. 553. CCXXXVI.
- Principes ne sibi arrogent quæ ad Papam spectant, 549. VII. & *seq.*
- Principes privilegia habent a Papa, 555. X.
- Principes minus timendi quam Deus, 559. X.
- Subditi sunt sacerdotibus, 559. XIX. In eos

- præfumentes dare Eoſcopos Eccleſiis quid ſtatuat Concilium Pariſienſe, 559. XXIV. Iis nihil licet præter jus, 559. XXV.
- Principes cum hæreticis non converſentur, ſed eos ouiant, 551. VIII.
- in Principibus damnatur avaritia, 565. VII. & ſeq.
- Principes interdum magiſtratus vendunt, & conficta cauſa multos fortunis mulctant, 565. VIII.
- Principes dent operam ut diſſolvatur æs alienum, 568. XV. & ſeqq.
- Principes cum regnare incipiunt, interdum optimi videntur, ſed in fine alii apparent, 572. IX.
- Principes a Papa auctoritatem aliquando habebant congregandi Concilia, 572. XI.
- ad Principes legationem mittebat Papa, cum regnare incipiebant, *ibid.*
- Principes auctoritatem non habent in Eoſcopos, ſed Papa & Concilium, 575. XI. & ſeq.
- Principes ſint clementes, & ab avaritia alieni, 577. IV. Formident ſanctos Dei, 579. XXXI.
- In iis commendatur munificentia, *ibid.* Eos non timeant Epiſc. pro veritate, 580. XIII. & ſeq.
- Iis ne ſint adulatores Epiſcopi, *ibid.* Eorum liberalitas in pauperes commendatur, 582. LXVII.
- Timeant Dei iudicium, & agant pœnitentiam, 583. XXI. & ſeqq. Acquieſcant ſacerdotibus veritatem aſſerentibus, 583. LVI. Alios ſuperant fortuna, non ſemper tamen prudentia, 586. XII. Sæpe nolunt doceri, neque admoneri, *ibid.* Inſolentiam poteſtatis frenent ratione, *ibid.* Eorum ornamenta quid ſignificent, 586. XII. Dominentur paſſionibus, *ibid.* Comparantur ducibus apum, *ibid.* Non ſint tyranni, *ibid.* Quid agere debeant, ut victorias obtineant, *ibid.* Eorum favore plerumque uſurpant aliena bona potentes, 588. XVIII. Majorem utilitatem aſſerunt Epiſcopis cum eos perſequuntur, quam cum illecebris blandiuntur, 589. V.
- Principes ſceleſtos permittit Deus ad coronam ſanctorum, *ibid.*
- Principum exemplar Reccaredus Rex, 589. XX. & ſeqq.
- Principes accipiant leges Eccleſiaſticas a ſacerdotibus, 589. XL. Eccleſiæ libertatem ſeruent, 590. XXVI. Ad eos vero quid ſpectet, 527. IV.
- Prifanius Lydus philoſophus ad Perſas ſe confert relictis Chriſtianiſ, 554. XIV. Ad Chriſtianos revertitur, *ibid.*
- Prifillianitarum hæreticorum hæreſis damnata in Concilio Bracharenſi, 563. XIV.
- Prifcus Epiſcopus Lugdunenſis interfuit primæ Synodo Matiſconenſi, 582. X. Primum locum obtinuit in Matiſconenſi ſecunda Synodo, 588. XI. Patriarcha nominatus in ſecundo Matiſconenſi Concilio, *ibid.*
- Prifcus Dux exercitus Mauriti Imp. 593. LXXX. Idem amicus S. Gregorii, 593. XC.
- Prifcus Patricius Conſtantinopolitanus, 593. XXIX.
- Prifcus Dux irruit in Sclavinos Barbaros, 598. XI.
- Privilegium conſeſſum Primæ Juſtinianæ a Vigilio Papa, 555. VI.
- Privilegium conſeſſum Arelatenſi monaſterio a Vigilio Papa, 555. VIII.
- Privilegia Byzacenæ Eccleſiæ ſalva vult Juſtinus Imperator, 568. XIX.
- Privilegium monaſterii S. Medardi a S. Gregorio datum, 593. LXXXV.
- Privilegium vetus Eccleſiæ Ravennatis cujus ſit fidei, 595. LXXXVIII.
- Probus abbas monaſterii S. Andreæ 581. IX.
- S. Probo ædificata eccleſia a Narſete Duce, 568. XIII.
- Probus Abbas ſequeſter pacis cum Longobardis, 598. IX. & ſeq.
- Proceſſio Spiritus Sancti a Patre & Filio a S. Gregorio teſtata, 593. XLVII.
- Proceſſio ad S. Petrum cum imagine Dei genitricis Mariæ, 590. XVIII.
- Procli epiſtola in medium aſſertur contra Ibam in Quinta Synodo, 553. CCXII.
- Prodigium de puero peſte percuſſo, 575. XII. & ſeq.
- Prodigia quæ advenerunt antequam Italia feriretur gladio Longobardorum, 567. XIII. de Proditione Græcorum in Hermenegildum. Regem, 583. IV.
- Profeſſionem fidei mittit Eutychieſ Conſtantinop. Epiſcopus ad Vigilium Papam, 553. VIII.
- Profeſſio fidei primo fiebat in Conciliis, 553. XXXIX.
- Profeſſiones fidei multorum Epiſcoporum mittit Vigilium Papa ad Juſtinianum Imp. 553. L. & ſeqq.
- Profeſſio Quintæ Synodi omiſſa, quia tractabatur de perſonis, & non de fide, 572. XIII.
- Profeſſionem fidei omittebant Epiſcopi ſtatim creati ad Papam, 581. VI.
- Profeſſio fidei plena & exuberans Epiſcoporum Gothorum, 589. XXXVI.
- Profeſſio exacta SS. Trinitatis, 589. XXV.
- Profuturus Epiſcopus Bracharenſis, 563. XIV. & ſeq.
- Projeſtus Epiſcopus Naſſitanus ſubſcripſit Conſtituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
- Projeſtus Notarius mittitur a Pelagio contra pseudo epiſcopos, 556. XII.
- Promiſſa ſunt ſervanda Deo, 553. CCLII.
- Propoſitiones fuerunt in Chriſto, non autem paſſiones, 563. IV.
- Propheta a Deo non tantam habuerunt poteſtatem, quantam habet Papa, 552. IX.
- Protadius Epiſcopus Aquenſis, 596. XI.
- de Provinciis reſponſio Pelagii Papæ, 587. XX. Quot Epiſcopos habere debeat, *ibid.* Unaqueque habeat Judices, *ibid.*
- ad Provinciale Concilium referantur cauſæ Epiſcoporum, 587. XX.
- Proximo erranti ſuccurrendum eſt oratione, 587. XVIII. & ſeq.
- Prudentia S. Gregorii in regimine paſtorali, 590. VII.
- Pſalmodia & luminaribus utebantur Chriſtiani in ſepeliendis mortuis, 565. XXI.
- Pſalmos interpretatur Caſſiodorus, 562. XIX.
- Pſalmorum imperitus indignus Epiſcopatu, 595. LXXXV.
- Pſalmi omnes gloriæ hymno finiuntur, 598. XXXI.
- Pſalmodia in translatione reliquiarum Sanctorum, 590. XLIX.
- Pſeudopropheta in Gallia quæ fecerit, 595. LXXXII. Occiſus tandem, 595. LXXXIV.
- S. Pudentianæ Eccleſia in Numidia, 592. IV.
- Pudor ſit mixtus cum ſeveritate, 572. XIX.
- Puella arreptitia a dæmone cruciata curatur a S. Eutychio, 564. XIX.
- Pueri tres a S. Eutychio curati ſunt oleo ſancto, 564. XIII. & ſeq.
- de Puero peſte percuſſo prodigium, 565. XXVI.
- Puer in cælum ſublatus omnes linguas didicit, *ibid.*
- Pueri duo Regem Francorum Sigebertum interfecerunt, 579. V.
- de Puero Judæo ab incendio liberato, 555. XXIV.
- ad Puerum inſirmum accerſitur hariolus, & moritur, 573. XXIX.
- Puer alius inſirmus curatur pulvere ſepulcri S. Juliani martyris, *ibid.*
- Pulvis ſepulcri S. Martini hauſtus revocat ad vitam Gregorium Epiſcopum Turonenſem, 574. XXI. Pul-

Pulvere sepulcri S. Martyris curantur infirmi, 573. IX.
 Purpura non omnibus concessa clericis, 598. XXX.
 Pythagoras asseruit animas priores corporibus, 553. CCXLI.
 Pythonissam consulit Moroveus, 580. VIII.

Q

de **Q**uadragesima ante Natalem Domini quid statuerit Concilium Matisconense, 582. II.

Quadragesima martyres necati a Longobard. 570. X.
 Quadragesima Homilia S. Gregorii quando habitae ab eo, 592. XXI. & seq.
 Quaestiones minores ad Judices & ad Synodum referantur, 587. XX.
 Quaestiones majores & difficiles ad Apostolicam Sedem referendae, *ibid.*
 in Quaestionibus aliquibus interdum imponendum silentium, 547. XLI.
 Quarelae Totilae Regis ad Senatores Romanos, 547. XIX.
 Quaestio de nomine Universalis Episcopi ad fidem pertinet, 595. XXXIX.
 Quercus translata orationibus S. Launomari, 567. XXII. & seq.
 Quatuor administratores Romanae Ecclesiae ante confirmationem Romani Pontificis, 590. X.
 Quintianus Episc. Ruthenensis fuit in Synodo quinta Aurelianensi, 552. XXVII.
 Quinta Synodus convocatur ad sedandos tumultus, 553. XX. Indicitur ex Vigilii Papae sententia, 553. XXIV. Eam trahere cupit in Occidentem Vigilius Papa, 553. XXV. Ejus Acta corrupta, 553. XXIX. & seq. Ejus actiones quot fuerint, *ibid.* Ei qui praecipui interfuerint Episcopi, 553. XXXII. Ejus collatio prima, 553. XXXII. Ejus collatio secunda, 553. XXXVI. Ejus Collatio tertia, 553. XXXIX. Ejus Collatio quarta, 553. XL. Ejus Collatio quinta, 553. XLI. In ea tractatur de epistola Theodoretii nomine supposita, 553. XLIII. In principio minime legitima, *ibid.* Ex parte supposita, & in aliquibus mutilata fortasse ab haereticis, *ibid.* In ea recitatur epistola conficta nomine Theodoretii, 553. XLV. Ejus collatio sexta admodum depravata 553. CCXI. & seq. Ejus Collatio septima, 553. CCXIII. Ejus Collatio octava & ultima, 553. CCXVI. In initio non fuit Oecumenica, 553. CCXIX. & seq. Quae auctoritate facta sit Oecumenica, 553. CCXXIV. Ei resistentes Justinianus Imperator punit exilio, 553. CCXXI. Ei an consenserit Vigilius Papa, 553. CCXXIII. Cur non laudata, ut aliae quatuor, 553. CCXXV. Quod sit Oecumenica, probatur, 553. CCXXVI. Pro ea liber Pelagii Papae, 553. CCXXVIII. Eam confirmarunt Leo Secundus, & Hadrianus Papa, 553. CCXXIX. In ea desideratur damnatio Origenis, 553. CCXXXVIII. Ad eam epistola Justiniani de erroribus Origenis, 553. CCXXIX. Ab Origenistis mutilata, 553. CCXLIV. Corrupta a Monothelitis, 553. CCXLVII. Ea completa quae gesta sint, 553. CCXLVIII. Ab ea cur omissa professio fidei, 572. XIII. Eam Vigilius Papa comprobatur, 554. IV. Ejus germana exemplaria, 554. VIII. Recipitur a Pelagio Papa, 555. XI. A Casiodoro omissa, 556. II. Pro ea laborat Pelagius Papa, 556. IV. Pro ea librum edidit Pelagius Papa, 577. II.
 Quinta Synodus non recipitur a Longobardis, 599. XIII. XV. XVIII.
 Quinta Synodus cur a schismaticis improbata, 593. I. & seq.

Quinta Synodi professio cum omitti potuit abaque iactura fidei Catholicae, 594. IV. & seq.
 pro Quinta Synodo pugnat Sanctus Gregorius, 591. V.
 S. Quintianus Episcopus Arvernensis, 573. XXVII. Ex monacho reddit clericum Sanctum Gallum, *ibid.*
 Quodvultdeus Episc. Numanæ Eccl. subscripsit Constituto Vigilii Papae, 553. CCIX.
 Quodvultdeus Episc. in Africa legatus ad S. Gregorium, 592. V.

R

ad **R**adegundem epistola plurimorum Episcoporum de servanda institutione monastica, 559. XXXV. Ejus studium in colligendis reliquiis Sanctorum ex toto Orbe, 566. XXVIII. Mittit Regulam presbyterum Hierosolymam ad accipendas reliquias S. Mammets, *ibid.* Nihil sine consilio facere voluit, 566. XXX. Legationem mittit in Orientem pro ligno S. Crucis, *ibid.* Quanta veneratione reliquias susceperit, & lignum S. Crucis, 566. XXIX. Aliam legationem mittit in Orientem ad Imperatorem, 566. XLI. Praesto est suis periclitantibus in mari, 566. XLII. Ejus gloria, 566. XLIII. Mirifice culta a Fortunato, & merito, 566. XLIII. De ea obrectatores in deteriorem partem acceperunt, quod a Fortunato amaretur, *ibid.* Eam commendat Fortunatus S. Martino, 583. XXXI. Ejus litterae ad Episcopos in commendationem sui monasterii, 590. XXIX. Commendat suum monasterium Episcopis, 590. XXVIII. Constituit Abbatissam Agnetem suam sororem, 590. XXX. De ejus felici transitu, 590. XXVIII. XXXI. In ejus transitu magnus luctus monialium, 590. XXVIII. De ea pacifice altercantur Angeli, 590. XXXVII. Ei suprema perfolvit Gregorius Turonen. 590. XXXVIII. Ejus corpus cum psalmodiis sepultum, 590. XXXVIII. & seq. Restituit lumen caeco, 590. XL. Ad ejus sepulcrum plura miracula, *ibid.*
 S. Radegundis sepulcrum profanatum, 593. LXXIII.
 Ragnemodus vel Regnamundus successit S. Germano in Episcopatu Parisiensi, 579. XXIII. Liberatus a morbo, hausto pulvere sepulcri S. Martini, *ibid.* Venit ad Gregorium Turonen. 579. XXXII.
 Ravennatis Ecclesiae privilegium quale, 595. LXXVIII.
 Raptores a Deo puniuntur, 556. XXVII.
 Reccaredus Rex filius Leuvigildi Regis in Hispania, 583. XXXIII. Eum hortatur S. Gregorius ad pacem, 567. XXI. Eum commendat Leuvigildus parens S. Leandro Episcopo, 585. VI. Pietate & fortitudine insignis, 585. VIII. Quid in Arianos Episcopos de virtute miraculorum, 585. IX. Ad fidem Catholicam convertitur, 585. IV. & seq. Mittit nuncios ad Narbonensem provinciam, ut convertantur, 585. XI. Cum Episcopis Arianis egit blanditiis, & non terrore, *ibid.* In eum parant insidias Goisvintha, & Vdila Episcopus Arianus, 585. XII. Mulctat exilio Vdila Episcopum Arianum, *ibid.* Legationem mittit ad Chilpericum Regem Francorum pro nuptiis, 587. XXIX. Accipit in conjugem Baddam virginem filiam Chilperici Regis, *ibid.* Ei primum desponsa a Chilperico alia filia Basina nomine, quae virgo remansit, 587. XXX. & seq. Francos vicit, 588. VII. Petit pacem a Guntheranno Rege Francorum, 586. XXX. & seq. Duplicem legationem mittit ad Gunther-

- theramnum, *ibid.* Pacem non obtinet, *ibid.* Liberatur a conjuratione Arianorum, *ibid.* Hortatur Gothos Episcopos ad Catholicam fidem, 589. IX. Vult celebrari nationale Concilium in Hispania, *ibid.* Ejus oratio habita in Toletano Concilio tertio, 589. XXII. Hortatur Patres ad jejunia & vigiliis, *ibid.* Verba facit ad Synodum, 589. XXIII. Ejus studium pro fide Catholica, 589. XXVI. Afferit, quod in Concilio adest Divinitas Sanctæ Trinitatis, 589. XXIX. Anathematizat Arium cum omnibus dogmatibus, *ibid.* Recipit Nicænam Synodum, Constantinopolitanam, Ephesinam, & Chalcedonensem, *ibid.* Subscribit confessionem Catholicæ fidei, 589. XXXII. In eum magnæ acclamationes Concilii Toletani, 589. XXXIII. Meretur Apostolicum meritum, *ibid.* Vult recitari Symbolum ante sumptionem Eucharistiæ, 589. XXXIX. Accipit leges Ecclesiasticas a Sacerdotibus, 589. XL. Vult Judices corrigi ab Episcopis, 589. XLII. Eripitur a conjuratione Argimundi Ducis, 589. XLV. Mittit legatos pro pace ad Guntheramnum Regem Francorum, 589. XLVI. Ejus fortitudo bellica, *ibid.* Ejus egregiæ virtutes numerantur, 589. XLVII.
- Reccaredus Rex quando regnare cœpit, & ejus conversio quando contigerit, 591. XLIV.
- Reccaredo Regi infidiatur Segga Episcopus Arianus, 591. XLV.
- Reccaredus Rex patitur invidiam conjuratorum, *ibid.*
- Reccaredus sollicitus pro religione & Ecclesiastica disciplina propaganda, 598. XXIX.
- Reccardi Regis legatio ad Romanum Pontificem, 599. XXV.
- Reccaredus Rex donatur muneribus a S. Gregorio Papa, 599. XXVI.
- Redempta sancta femina, 592. XXIV.
- Redemptus Episcopus Nomentanus subscripsit Constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
- S. Redempto Episcopo quæ præostensa de incursione Longobardorum, 567. XIV.
- Reddituum Ecclesiarum quatuor partes faciendæ, 595. LXXXI.
- Reges Longobardorum in Italia potentes, 591. XLIX.
- Reges indigni nomine Regum, qui insurgunt in Rom. Ecclesiam, 590. V.
- Regibus comminatus S. Gregorius Regni privationem, 593. LXXXVI.
- Regum Francorum laus potissima ex Catholico nomine, 595. LXIX.
- Reginæ moniales destruunt observantiam monasticam, 593. LXXXV.
- Regionarii diaconi qui dicti sint, 598. XVI. & *seq.*
- Regionarii Defensores qui dicti sint, 598. XIX. Eorum privilegium, 598. XVII.
- Regna optime gubernantur, cum sunt superposita fundamento religionis, 576. III.
- Regum corona præcipua quæ, 572. XI.
- Regulæ monasticæ S. Cæsarii Episcopi Arelatensis, 593. LXIII.
- Regulus mittitur a Radegunde Regina ad Patriarcham Hierosolymitanum pro reliquiis S. Mammetis, 566. XXVIII. Iterum mittitur a Radegunde ad Imperatorem, 566. XLI. In mari cum sociis agitur fluctibus, 566. XLII. Is & focii liberantur auxilio Radegundis Reginæ, 566. XLIII.
- de Religione Longobardorum, 573. III.
- Religio verum fundamentum Regnorum, 576. III.
- Reliquiarum sacrarum, cultus, 560. IV.
- Reliquiarum usus pristinus perseveravit in Ecclesia, 548. V.
- Reliquiæ aureo curru circumvectæ a Menna Episcopo Constantinopolitano, 552. XXII.
- Reliquias desiderat Childebertus Rex a Pelagio Papa, 556. XX.
- Reliquiis Sanctorum summa reverentia exhibitæ Romano Pontifice, 556. XVIII.
- Reliquiæ Sanctorum sanitatem restitunt Justiniano Imperatori, 560. II.
- ex Reliquiis Sanctorum oriuntur miracula, 560. IV. VIII. & *seq.*
- Reliquiæ cum Psalmodia transferri solitæ, *ibid.* de Reliquiis aliqua notatu digna, 560. IX. & *seq.* 566. XXVIII.
- Reliquias dat Justinianus S. Germano, quas honorifice condidit in Ecclesia S. Crucis, 561. XIV.
- Reliquiarum sacrarum cultus viget in Galliis, 566. XXVIII.
- Reliquiæ summo studio conquistæ a Radegunde Regina, 566. XXVIII. Quanta veneratione susceptæ sint a Radegunde Regina, 566. XXIX.
- Reliquias semper venerati sunt omnes Catholici 572. XXIX.
- Reliquiæ in honore sunt habendæ, 576. II. & *seq.*
- Reliquias SS. Andreae & Lucae, aut Luciae, transtulit Constantinopoli S. Gregorius, 581. VIII.
- Reliquiæ portantur Romam a S. Gregorio Papa, 586. XXV.
- Reliquiæ non sunt curiositate, sed devotione inquirendæ, 590. V.
- Reliquiæ SS. Apostolorum missæ in Gallias, 596. XV.
- Reliquiæ S. Georgii martyris acceptæ a Theodoro Siceota, 598. XXVI.
- Reliquiæ a S. Gregorio missæ ad Reccaredum Regem, 599. XXVI.
- Reliquiæ S. Laurentii missæ in Gallias, 596. XV.
- Reliquiæ S. Severini quæsitæ a S. Gregorio, 591. LIV.
- Reliquiæ quæ dari solitæ a Romano Pontifice, 594. XXII.
- Reliquiæ S. Pancratii missæ in Gallias, 596. XXV.
- Reliquiæ quomodo probatæ, 592. XXV.
- Reliquiarum Apostolorum causa non adeptus Primatus Ecclesiæ, 595. XXX.
- Reliquiarum beneficio vitatur naufragium, 590. XLIX.
- Reliquiarum cultus miraculis comprobatus, 594. XXIII.
- Reliquiæ Sanctorum liberant a naufragio, 598. XXXIII.
- Remigius Episcopus Bituricensis fuit in Concilio Matisconensi, 582. X. 588. XII.
- Res Ecclesiæ ne auferantur a quibuslibet, alioquin excommunicentur, 570. XIX. & *seq.* A Deo puniuntur, 570. XXII. 572. IV. Hujusmodi sacrilegi, 573. XII.
- Responsales Cyriaci Episcopi Constantinop. ad S. Gregorium missi, 597. I. Ab eodem in communionem accepti, 597. II. & *seq.* In Resurrectione corpus nostrum erit palpabile, 586. III. & *seq.*
- de Resurrectione liber Eutychii flammis dampnatur a Tiberio Imperatore, 586. VI.
- Resurrectionis mysterium celebratur in die Dominico, 588. XVII. & *seq.*
- Retharius Dux dirigitur ad Concilium Matisconense, 588. XII.
- S. Remigius liberat a peste Rhemenses, 565. XXVII.
- Rhemis tenet sedem Regni Sigebertus Rex, 565. XXIII.
- Rhemenses liberantur a peste ope S. Remigii 565. XXVII.
- Rhetorica Christiana ad persuadendum quæ sit, 588. IV.

- Rhodus moriens prædicit sex juvenes morituros, 590. XXIV.
- Riculfus conjuravit cum Leudaste Præfecto in Gregorium Episcopum Turonensem, 583. XV. Accepit promissionem de Episcopatu Turonensi, *ibid.* Patefecit insidias, 583. XIX. Patratu sceleris luit poenas, 583. XXX.
- Riculfi duo, alter presbyter, alter vero clericus Turonensis, 583. XV.
- Rigunthis Regina magna charitas in Gregorium Turonensem Episcopum, 583. XVIII.
- Ritus Ecclesiastici, quos mutuata est Ecclesia Romana ab Orientali, 599. XIX. & *seq.*
- Rixæ monialium Piclavensium turbabant Episcopos & Reges, 593. LXV.
- Rogationes in media Quadragesima instituit S. Gallus, 565. XXIX.
- a Roma discessit Vigilus Papa, & in Siciliam se contulit, 546. LIV. Ab ea quando non discedat summus Pontifex, 546. LV. Ad eam mittit frumentum e Sicilia Vigilus Papa, 546. LIX. Ad eam mittit Vicarium Valentinum Episcopum Silvæ Candidæ Vigilus Papa, 546. LX. Eam produnt Isauri, 547. X. Eam ingreditur Totilas, 547. XII. Muris spoliatur aliqua ex parte a Totila Rege, 547. XXII. Pro ea servanda litteræ Belisarii ad Totilam Regem, 547. XXIII. Munitur & illustratur novis ædificiis a Totila, 547. XXII. Civitatum omnium maxima & munificentissima, 547. XXIII. Eam ingreditur & munit Belisarius, 547. XXV. Iterum capitur a Gothis, 550. XIII. Ad eam revocat cives Totilas, *ibid.* Illic publica egestas, 547. VIII. Quæ passa sit a Longobardis, 573. V. Eo ad sanandos infirmos ad limina Apostolorum veniebant multi, 575. VI. Illic erexit monasterium S. Gregorius, 581. VII. Obruatur Tiberis inundatione, 589. LIV. Posita in angustia propter Longobardos, 584. XVI. Divinitus defensa, 585. III.
- Romæ status tempore ordinationis S. Gregorii, 590. XXII.
- Roma a venis diruta, *ibid.* Ejus prædictio, 590. XXIII.
- Romæ salus pecuniis redempta a Longobardis, 595. XVII. & *seq.*
- Roma dira passa a Longobardis, 595. VI.
- Roma relicta absque præsidio militum, 595. XXIII.
- Roma commissa cura S. Gregorii, 595. XXV.
- Romæ custos Sanctus Petrus, 595. XVIII. & *seq.*
- Romæ excidium cui comparatur a S. Gregorio, 595. IX. & *seq.* Ejus interitus deploratus ab eodem, *ibid.*
- Roma cur non expugnata fuerit a Longobardis, 595. XVI. & *seq.*
- Roma fame dire vexata, 590. XXXIII.
- Roma ab Arnulpho infestata, 592. II.
- Romanum Concilium habitum a Pelagio Papa, 590. VI.
- Romanus clericus nimis abiecte se gessit cum Justiniano Imp. 554. II.
- Romana Ecclesia non læditur adversis, 555. III. Utebatur in Missa novem præfationibus, 590. VII.
- Romanus exercitus afficitur novis cladibus a Gothis, 548. I. & *seq.*
- Romanum exercitum comitata veneranda Christi imago victoriam parit, 589. XLIX. & *seq.*
- Romanorum exercitus optime gubernatus a Justiniano fratre Justini, 579. IV.
- Romanorum exercitus profligatus in Colchis, 555. XVII.
- Romani Imperii thesaurus impensus in vanos homines, 558. XII.
- Romani Imperii finis quodammodo advenit, 567. XV.
- Romano Imperio se adiungunt Armeni, 573. XXII.
- Romanum Imperium invaditur ab Avaribus, 574. I.
- Romanum Imperium depopulantur Persæ, *ibid.* in Romanos datum est robur hostibus, peccatis urgentibus, 574. II.
- in Romanum Imperium grassantur Avars, 587. XXVI.
- Romani tractant cum Ducibus quid agendum in prælio, 547. VI. Eorum miseria, 547. VIII.
- Romanus vir in Tiberim se proicit præ fame, spectantibus filiis, 547. IX.
- in Romanos benignitas Totilæ Regis, 547. XXI. & *seq.*
- Romanorum res in miserabilem statum redactæ a barbaris, 558. LXVIII.
- a Romanis Franci victi, 555. XV.
- Romani olim dicebantur Catholici, 574. IX. 583. XLVII.
- Romani Persas superant, 579. V.
- Romanam præfecturam administravit S. Gregorius Papa, & quo tempore, 581. V.
- ad Romanos Senatores querelæ Totilæ Regis, 547. XIX.
- Romanum Concilium sub Gregorio Papa adversus Pelagianos, 595. LVII.
- Romana Ecclesia ab Arianis Regibus sub tributo facta, 590. V.
- Romana Ecclesia qualiter custodienda, 597. LVII.
- Romana Ecclesia ab Imperatoribus Orientis oppressa, 590. V.
- Romanæ Ecclesiæ status deploratus exordio Pontificatus S. Gregorii, 590. XXXIII. & *seq.*
- Romana Ecclesia libera ac domina, 590. V. & *seq.*
- Romanæ Ecclesiæ impugnans jura, extra veritatem Catholicam ducitur, 590. VI.
- Romanæ Ecclesiæ Primatus, 595. XLV.
- Romana Ecclesia non dedignata alias Ecclesias imitari, 599. XXI. Quæ sit mutuata ab Orientalibus, 599. XIX.
- Romanæ Ecclesiæ patrimonia in diversis provinciis, 591. XXIX.
- Romanæ Ecclesiæ consuetudo in dandis reliquiis, 594. XXII.
- Romanæ Ecclesiæ relictus usus purpuræ, 598. XXX.
- Romanæ Ecclesiæ splendor non in regio apparatu tantum fulget, 593. LX.
- Romanæ Ecclesiæ clericorum insignia, 598. XXX.
- Romanus populus quanta passus a Longobardis, 595. XXIII.
- Romanæ feminæ nobiles extorres ob mala a Longobardis illata, 591. III.
- Romani captivi venditi Francis, 595. XXIII.
- Romanus populus ad Gregorium conversus, 590. III. & *seq.*
- Romanum Imperium cur a barbaris excisum, 595. XII.
- Romani Pontificis confirmatio usurpata ab Arianis Principibus & Orientis Imperatoribus, 590. V.
- Romanus Pontifex confirmat Concilia œcumenica, 593. XXX.
- Romani Pontificis auctoritas & potentia, 595. XVIII.
- Romanum Pontificem errare in fide non posse, 594. XIV.
- Romanus Pontifex abrogat aliarum Ecclesiarum consuetudines, 590. XXV.
- Romanus Pontifex abhorrens a fastis imitatur interdum minores Ecclesias, 599. XXI.
- Romani Pontifices restitit Episcopis Constantinop. Primatum sibi usurpantibus, 595. XXVIII.
- Romani Pontifices, qui sunt usi titulo Universalis, 595. LI. & *seq.*
- Romani Pontificis auctoritati regius apparatus non necessarius, 593. LX.

Romano Pontifici cura totius Orbis, 591. XLI.
Ipse pastor pastorum, 590. XXVI.
Romani Pontificis esse probare & reiicere celebrata Concilia, 593. XXX.
Romani Pontificis tantum esse delegare usum Sacramenti Chrismatis presbyteris, 594. XIV.
Romanus Exarchus Ravennæ, 593. XXXVI.
Quid in Longobardos, 595. I.
Romanus Defensor Ecclesiæ sub Greg. 598. XIX.
Romacharius Episcopus Constantinensis sepulturæ mandavit S. Præstatum, 589. VI.
S. Romula virgo moritur, 581. VIII.
Romula virgo Sancta, *ibid.*
Romulus Numentanensis Episcopus, 551. XI.
Rosellana Ecclesia in Tuscia, 590. XXXIV.
Rosimunda Regina indignatur contra Alboinum conjugem, 571. II. Astute cum Peredeo adulterium committit, 571. III. Curat ut interficiatur Alboinus conjux, *ibid.* Ejus obitus, 571. IV.
Rubensis Metropolitanus subtractus ab Alexandrino Patriarcha, & datus Hierosolymitano, 553. CCXLV.
Ruccolenus graviter oppressit Turonensem civitatem, 579. XVIII. Sacrilegia committit, sed dat poenas patratorem scelerum, *ibid.* Sauciatur Herodianis infirmitatibus, *ibid.*
Rupertus Episcopus Vangionensis dira passus a Berchario Comite, 590. XLI. Delegit duodecim sacerdotes ad prædicandum Borealibus, 590. XLII. Apostolus Bajoariorum, *ibid.* Factus Episcopus Saleburgenfis, *ibid.*
Rusticana uxor Boetii & filia Symmachii facta miserrima, 547. XIV.
Rusticanae plures, 547. XV.
ad Rusticianam plures scripsit epistolas S. Gregorius Papa, *ibid.*
Rusticana Patricia peregrinata in montem Sion, 594. XXVI. Admonita a S. Gregorio, 592. XIX.
Rusticus diaconus S. R. E. defecit a Vigilio Papa, 548. II. In eum sententia Vigilii Papæ, 547. XL. Ejus & Sebastiani litteris universus concussus est Orbis, 588. VI. Scribit contra Vigilium, *ibid.* In eum auctorem schismatis sententia Vigilii Papæ, 550. XVI. Affinis Vigilii Papæ, & ab eo factus diaconus, *ibid.* Diaconi officio privatur a Vigilio Papa, 550. XXXII.
ad Rusticum quemdam scripsit librum responsum Justinianus Episcopus, 548. VII.
Rusticus Exconsul mittitur a Justiniano ad Vigilium Papam, 553. XXXVI.
Rusticus Dux capite damnatur, 557. I.
Rustici quadraginta a Longobardis necati, 579. IX.
Rutenus Episcopus altercatur cum Cadurcensi de diocesi, 587. XXXV.

S

in **S** Abellianismum incidit Chilpericus Rex pugnans contra Arianos, 583. XXXV.
Iterum hæresim deserit Chilpericus, & acquiescit S. Salvio Episcopo, 583. LVI.
Sabinianus diaconus Apocrifarius missus Constantinopolim a S. Gregorio, 593. XXV. Prohibetur communicare cum Joanne Episc. Constantinop. 595. XXXVII. Revocatur Constantinop. Romam, 597. VI.
Sabinus subdiaconus in schisma adductus, 592. VIII.
Saccelli quid, 595. XVII.
Saccellarius quis fuerit, 595. XVII. LVI.
Saccellarius idem quod Saccellarius, 595. XVI.
S. Sacerdos Episcopus Sabinensis, 552. XXV.
Sacerdotes debent distinguere inter sanctum & pollutum, 553. CXCVI.
Ann. Eccl. Tom. X.

Sacerdotes male tractati a Regibus Franc. 576. I.
Sacerdos legitimus ille esse non potest, qui cum Papa non habet communionem, 556. XI.
Sacerdotes superiores sunt principibus, 559. XIX. Curent, ut canones serventur, 559. XXII.
Sacerdotis nomine indigni sunt improbi, 564. X.
Sacerdotes audiantur: alioquin inobedientes a Deo puniuntur, 579. XIII.
Sacerdotibus inferentes iniuriam a Deo puniuntur, 583. XXVIII.
Sacerdotes laicos etiam Principes doceant, *ibid.*
Sacerdotibus veritatem afferentibus acquiescant, Principes, 583. LVI.
Sacerdotes venerantur veri Duces, 588. IX. Eos quo cultu venerari debeant laici, 588. XVIII. Quid agere debeant, 588. XXVII. Eorum peccata acrius corrigenda, 588. XXVIII.
Sacerdotes duodecim eliguntur a Ruperto ad prædicandum Evangelium Borealibus, 590. XLII.
Sacerdotum concordia proficua Imperio, 595. XIV. & *seq.*
Sacerdotes ab Imperatoribus honorandi, 595. XXII.
Sacramentum poenitentiae impertiendum omnibus, 590. XXIV.
Sacrificium salubre pro defunctis, 590. XVII.
Sacrilegi a Deo puniuntur, 556. XLII. 558. XIV.
Sæculares curæ sunt noxio sapere conditæ, 562. XIX.
Sæcularia contemnenda, 581. VII.
in Sæculari habitu non incedant clerici, 582. XI.
ad Sæculare forum non trahantur causæ Episcoporum, *ibid.*
Sæculares quo cultu venerari debeant clericos, 588. XVIII. & *seq.*
ad Sæculare forum cleri conclericum, & laici clericum non trahant, 589. XLI.
Saffarius Episc. Petragoricensis, 593. LXV.
Sagittarius educatus a S. Nicetio fit Episc. Vapingensis, 570. XXIII. In homicidiis, adulteriis & sceleribus versatus, *ibid.* Privatur Episcopatu a Concilio Lugdunensi, *ibid.* A Joanne Papa restituitur Episcopatu, *ibid.* Multos interfecit propriis manibus, 575. IX. Exclamat in Guntheramnum Regem, 575. X. In pristinos relabatur mores, 575. IX. In monasterio includitur præcepto Guntheramni Regis, 575. X. E monasterio educitur, & compunctus videtur, sed in deterius iterum labitur, 575. XII. In eum congregatur Synodus Cabilonensis, 582. IX. Detraditur sub custodia propter homicidium & adulteria, *ibid.* E custodia fugit, *ibid.*
Sagittæ cælitus delapsæ in homines tempore pestilentiae, 590. I.
Sagonensis Ecclesia in Corsica, 591. XXV.
Salomonis templo comparatur Ecclesia S. Vincentii, 561. XIII.
Salonitani Episcopi causa coram S. Gregorio, 593. LII.
Salonius educatus a S. Nicetio fit Episcopus Ebredunensis, 570. XXXIII. In homicidiis adulteriis, & sceleribus versatur, *ibid.* Privatur Episcopatu a Concilio Lugdunensi, *ibid.* Ad Apostolicam Sedem appellat, & Episcopatu restituitur, *ibid.* Propriis manibus multos interfecit, 575. IX. In pristinos relapsus mores, *ibid.* In monasterium includitur præcepto Regis, 575. X. Solvitur a Guntheramno Rege, & in deterius iterum prolabitur, 575. XII. In eum congregatur Synodus Cabilonensis, 582. IX. Accusatur de adulteriis, & de homicidiis, & sub custodia detinetur, *ibid.* E custodia fugit, & per diversa vagatur, 582. VIII.

- S. Salvius Episcopus Albigenſis prævidit vindictam ſuper domum Chilperici Regis, eamque Gregorio Turonenſi oftendit, 583. XXII. Ei acquieſcit Chilpericus Rex, 583. LVI. Moritur, 687. XXXVIII.
- Salutandi modus cum aliquis ſternutat, ex antiquo uſu, 590. XXV.
- Salutatio Episcoporum Antiochenorum in literis qualis fuerit, 595. LXVII.
- Samaritæ hæretici in Chriſtianos irruunt, ſed coercentur a Juſtiniano Imp. 555. IX. In eos Novella conſtitutio Juſtini Imperatoris, 574. V. Inſaniunt in ſacras imagines, 574. VI.
- Samaritanos hæreticos S. Gregorius exagitat, 596. XVIII.
- Samſon Episcopus claruit in minori Britannia, 559. XXXIII. Fuit in Concilio primo Parisienſi, *ibid.*
- Samſon filius Chilperici moritur, 579. VIII. a Sanguine procul abſint clerici, 588. XIX.
- Sancti viri calumnias patiuntur, 572. XVI.
- Sancti Dei ſuccurrunt in tribulationibus, 565. XLII.
- Sancti Dei reſpuunt oblationes iniquas, 567. XXIV.
- Sancti viri emergentibus novis cauſis ſententiam mutarunt, 553. CCXXV.
- in Sanctos blaſphemus quidam a Deo punitur, 556. XXXVIII.
- Sanctos magno honore afficit Deus, 578. VII. & *ſeqq.*
- Sancti fiunt tremendi Principibus, 579. XXX.
- Sancti quidam jam defuncti pſallebant, 573. XX.
- Sancti Dei ne blaſphementur, nam Deus punit, 583. LVIII.
- Sancti viri conſtantes ſunt in perfecutionibus, 564. XI. & *ſeqq.*
- Sancti terrent dæmones, 590. XV.
- Sancti interdum ſulti videri volunt, 548. XV.
- Sancti viri licet pleni virtutibus, incaute tamen interdum cadunt in aliquem errorem, 586. II.
- Sanctorum reliquiæ expoſtebantur a Regibus, 560. VII.
- Sanctorum reliquiæ auxiliantur infirmis, 550. II. & *ſeqq.*
- in Sanctorum morte jure homines triſtantur, & lætantur, 500. XXXVI.
- Sanctorum reliquiæ quomodo probatæ, 592. XX.
- Sanctorum interceſſi petita in mutua communicatione, 555. LXXI.
- Sanctuaria accipere ſolebant, qui Eccleſias fabricabant, 560. VII.
- Sanctulus presbyter operatur ſua benedictione, ut oleum diſfluere magna copia, 573. XIII.
- Inſtaurat Eccleſiam S. Laurentii incenſam a Longobardis, 573. XIV. Panem multiplicavit, 573. XV. Diaconum a Longobardis liberat, 573. XVI. Eum interficere volunt Longobardi, 573. XVII. Divinitus liberatur, *ibid.* Eum venerati ſunt Longobardi, 573. XVIII. Captivos liberat, 573. XIX.
- Sanctuli presbyteri admirandi obitus, 593. LXXXVIII.
- Sanguis fluit ex velo, quo involutæ erant reliquiæ, 594. XXIII.
- Sanguis fluens e corpore S. Euphemie, 593. XCVI. & *ſeq.*
- Santonenſe Concilium, 566. XVI.
- Sapatus diaconus Vigilii Papæ, 550. XVII.
- Sapaudi Episc. Arelatenſis ad Pelagium Papam legatio, 556. XVII. Ad eum Pelagii Papæ epistolæ, 556. XXI.
- Sapientes ſibi iſtis ſulti fiunt, 558. XVII.
- Sapinum vinum, 591. XII.
- Sardinia capitur a Gothis, 552. LVIII.
- Sardiniam incolunt Barbaricini populi ex Africa extorres, 594. IX.
- Sarmatæ ducuntur in Italiam ab Alboino Rege Longobardorum, 568. III.
- Sarracenorum graſſatio in ſanctos monachos, 586. XVII. De eorum alia incurſione, 586. XIX. Inobedientes Nicolao Abbati male periere, *ibid.*
- Sarracenorum Princeps converſus ad fidem, 595. VI.
- Saturninus Episcopus lapſus, 594. XVI.
- Saxones juncti fœdere cum Longobardis, 568. III.
- Scelera Dei judicio deteguntur 587. XXXVII.
- Scelera clericorum acrius corrigenda, 588. XXVIII.
- Scenitæ barbari vinci non poſſunt propter velocitatem equorum, 583. V. Cum iis pugnat Mauritius Dux, *ibid.*
- Schiſma ortum in Oriente, 548. I.
- Schiſma dirum in Eccleſia Catholica, 548. VI.
- Schiſma in Eccleſia Juſtiniani tempore, 553. CCXXI.
- Schiſma conſlarunt defenſores Conſtituti Vigilii Papæ, 553. CCXXXIX.
- Schiſma ablatum Vigilii tempore, 554. VII. in Schiſmate eſt, qui ab Apoſtolica diviſus eſt Sede, 556. V.
- Schiſma permanet ad ſpatium ferme centum annorum, 55 ſi. LXI.
- Schiſmatici aliud erigunt altare, 556. IX. Sunt coercenti, 556. VIII. In eos ſcribit Pelagius ad Narſetem, 556. XII.
- Schiſmate laborat Eccleſia Arvernienſis, 573. XXX.
- in Schiſmaticos ſcribit S. Gregorius, petente Pelagio Papa, 586. XXVI.
- Schiſmaticos exagitat Smaragdus Exarchus, 576. LXXXVI.
- Schiſma ob Tria capitula obortum validatur per Longobardos, 593. XXXI. XXXVII.
- Schiſma quam maxime vitandum, 595. XLII.
- Schiſmatici ſupplicant Mauritio Imp. ne ad Synodum proficiſci cogantur, 590. XXXVII.
- Schiſmaticorum libellus ad Mauritium Imp. 590. XXXVIII.
- Schiſmaticos ob Tria capitula Mauritius Imp. 590. XXXVIII. Urget Edictis, 590. XXXVI. Vigent in Italia, 590. XXXV. Et in Hibernia, 592. VI. & *ſeq.* Laborat valde S. Gregorius ut tollatur ſchiſma, 590. XXXIV.
- Schiſmaticum tutum reddit S. Gregorius, 590. XXXV.
- Schiſmatici ad Eccleſiam revertentes bene habitati a S. Gregorio, 593. XL.
- Schiſmatici non omnes hæretici, *ibid.*
- Schiſmaticorum prætextus de læſo Concilio Chalcedonenſi, 594. I. & *ſeq.*
- Schiſmatici vexant Catholicos, 595. LXXIV.
- Schiſmatici Iſtrici petunt acceſſum ſecurum ad Urbem, 595. LXIII. Reverſi ad Eccleſiam, 599. III.
- Schiſmatici diſiſionem affectant ne ſubjaceant cenſuræ Romanæ Eccleſiæ, 597. XVII.
- ſclavi barbari Avaribus juncti, 593. LXXXIX.
- ſclavi victi a Mauritio Imp. 598. XI.
- ſclavini occupant Illyricum, 548. I.
- Scripta Theodoretæ pro Neſtorio hæretico defendi non poſſunt, 546. XXVII.
- Scripta S. Gregorii qualia, 590. XXVII.
- Scripturæ divinæ verba in laudes hominum non torquenda, 596. VI.
- Scyllitana civitas in Calabria diſta eſt a Scylla, 562. IX.
- ex Scythiſ exercitum colligit Tiberius Imper. 579. IV.
- Sebaſten venit Coſrohes Rex Perſarum, 564. XXVII.
- Sebaſtianus diaconus deficit a Vigilio Papa, 548. II. In eum ſententia Vigilii Papæ, 547. XXXIX. Miſſus in patrimonium Dalmatarum immiſcuit ſe illicitis, 550. XXXI. Diaconi officio privatur a Vigilio Papa, 550. XXXII. Ejus & Ruſtici litteris univerſis concuſſus eſt Orbis, 548. III. Se.

- Sebastianus Episcopus missus Constantinopolim a Vigilio Papa, 584. XV.
- Sebastianus Episcopus Episcopatu a barbaris privatus solitariam vitam agit, 595. LXXIX. Eximia sanctitatis vir, 595. XXVI.
- Secundinus Abbas accipit a Gregorio Homilias in Evangelia, 592. XXI.
- Secundinus Abbas baptizat filium Theodolindæ Reginæ, 599. XV. Haud in omnibus acquievit Gregorio monenti, 599. XVIII. De Quinta Synodo vacillat, 599. XV.
- Sedatius Episc. Biterrensis, 598. XXXI.
- Sedium Patriarchalium prærogativa, 597. IX.
- Senator vir insignis, 550. XXXI.
- ad Senatores Romanos querelæ Totilæ Regis, 547. XIX.
- in Senectute etiam est laborandum, 562. XXI.
- pro Senibus pauperibus xenodochium fecit Pelagius Papa, 590. III.
- Senoch presbyter virtutibus clarus moritur, 579. XX. Super infirmos multas virtutes operatus est, *ibid.*
- Sententia est mutanda emergentibus novis causis, 553. CCXXXV.
- Sententiæ contrariæ Patrum sæpe in unum consentiunt, 553. CCXXXII.
- Septiformis Litaniam quæ fuerit, 590. XV.
- Sepulcra Christianorum etiam laicorum quibus titulis solita exornari, 585. XIV.
- ad Sepulcrum Gelesuinthæ miraculum, 567. XX.
- Sepulcri S. Martyris pulvere curantur infirmi, 573. XXIX.
- Sepulturam in Ecclesiis martyres tantum habebant & confessores, 563. XVIII.
- Sepultura Ecclesiastica contra hæreticos commendatur, 554. XV.
- Sereno Episc. Massiliensi commendat S. Gregor. missos a se in Angliam, 596. XI.
- Sergius Patricius impulsor Justiniani in errores merito luit pœnas ex conjuratione, 564. VIII.
- Sergius Episcopus Carcafonensis, 598. XXXI.
- Sergius Martyr favet Chosroi, 592. XXVII. & *seq.*
- Sergio martyri vota persolvit Chosroes offerens Cruces & vasa pretiosa, 593. II.
- Sermo S. Gregorii tempore pestis, 590. XIII.
- Serpentes in mare delati Tiberii inundatione, 589. LIV.
- Servi facti monachi libertate donati, 597. LXXXI.
- Servus Dei subdiaconus primæ regionis Vigilii Papæ, 550. XXXV.
- Sesostris Rex Ægypti quo dicto prudentior factus, 593. XCI.
- Severiani hæretici excommunicantur a Vigilio Papa, 547. XLIX.
- verinus minister Vigilii Papæ ab ipso deficit, 548. II. Privatur officio a Vigilio Papa, 550. XXXIV.
- a S. Severino Evangelium acceperunt Bijoarii, 580. XLII.
- Severini Confessoris Ecclesia reddita Catholico usui, 591. LV.
- Severini Conf. reliquiæ petita a Gregorio, *ibid.*
- Severitas sit temperata cum pudore, 572. XIX.
- Severus Episc. Malacitanus librum edidit in Vincentium Arianum, 584. VII.
- Severus Episcop. Aquileiæ schismaticus, 586. XXVI. Se convertit ad unitatem Ecclesiæ Catholicæ, & iterum revertitur ad propriam Ecclesiam, sed non recipitur, *ibid.*
- Severus Episcopus Aquilejensis iterum lapsus vocatus ad Synodum, 590. XXXVI. Indigens eleemosynæ, 592. II. Non vult parere S. Gregorio Papæ, *ibid.*
- Severus Scholasticus, 595. XX.
- Sexta Synodus continet Vigilii Papæ monumenta adversus Tria capitula, 547. XL.
- Sextilianus Episcopus Tunetensis legatus Primosi Episc. Carthaginensis in Quinta Synodo, 553. XXXII.
- in Siciliam mittit obviam Romano Pontifici Zoilus Episc. Alexandrin. 546. XLVII.
- in Siciliam se contulit Vigilius Papa, ubi hie-mavit, 546. LIV. Ex ea triticum mittit Vigilius Papa Romam, 546. LIX. In ea ordinationem habet Vigilius Papa, 546. LX.
- Sicilia a Totila laudatur, 547. III.
- e Sicilia Vigilius Papa solvit Constantinopolim, 547. XXVI.
- e Sicilia expelluntur Gothi, 552. XXVII.
- in Sicilia monasteria crexit S. Gregorius, 581. VI.
- de Siculorum subdiaconorum continentia, 589. XLVIII.
- Siculi Episcopi plures depositi a S. Gregorio, 591. XXV.
- Sigbertus Rex Francorum filius Clotarii Regis extruxit monasterium Sancto Medardo, 564. XXXIII. Pro eo preces Fortunati, 564. XXXIV. Habuit sedem regni sui Rhemis, 565. XXIII. Habitus religiosissimus, *ibid.* Liberat ab exilio S. Nicetium, 565. XXIV. Accepit in conjugem Brunichildem Gotham, 567. XVIII. Bellum gerit cum Guntheramno, 576. I. Necatur dolo impiæ Fredegundis, 579. XIII. Noluit audire S. Germanum Episcopum, *ibid.* Confirmat donationem factam monasterio S. Radegundis, 550. XXXI.
- Sigericus Judæus ad fidem convertitur, 579. XXVIII.
- Signo Crucis se signabant Fideles, antequam orationem haberent ad populum, 565. XVIII.
- Signum ignis divinitus ostensum manifestat S. Gregorium fugientem, 590. XX.
- Silvia fuit mater S. Gregorii Papæ, 581. IV.
- Simeon Abbas suadet Juliano, ut communicet Macario Episc. 546. LXXI.
- Simeon Salus inanem gloriam fugiebat, & stultus videbatur, 548. XV. A Joanne detegitur Sanctus, 548. XVII. Occulta manifestavit 548. XVIII. Fuit adeptus virtutem miraculorum, 548. XV. Dat signum stultitiæ, & cantu ejecit dæmonem, 548. XVIII. Ab eo convertuntur Fuscarius & ejus uxor, 548. XX. Cum eo conversari visi duo Angeli, 548. XXI. Sanctitatem abscondit, 548. XXI. Per eum Judæi convertuntur, *ibid.* Ab eo curatur malefica ab usu magiæ, 548. XXIII.
- Simeonis Stylitæ Junioris Epistola ad Justinum Imp. contra Samaritas, 574. VI. Evagrii amicus, *ibid.* A teneris unguiculis Deo intervivit, 574. VIII. In columnam ascendit, & quantum vixerit, *ibid.* Ejus multa atque ingentia miracula, *ibid.* Ad eum confugiunt non solum Romani, sed etiam barbari, 574. IX. Junior differt a Simeone seniore in multis *ibid.*
- Simoniaca hæresis viget in Ecclesia Orientali, 599. XI.
- Simplex aliquando pro fatuo accipitur, 595. XXI.
- Simplicius Papa quid statuerit pro Concilio Chalcedonensi, 553. CCIII.
- Simplicius Philosophus e Sicilia ad Persas se confert, 554. XIV.
- Sisinnius in Palæstina ex Episcopo factus est Anachoreta, 583. LVIII.
- Sixtus Dux Persarum male perit, 593. I.
- Smaragdus Exarchus Italiæ exagitat schismaticos Episcopos, 586. LXXXVI. Excitatur a Pelagio Papa in schismaticos, *ibid.* Complect tempus sui Exarchatus, 588. XXXIV. Accepit successorem Romanum Patricium, *ibid.* Constantinopolim revertitur, *ibid.*
- Sodomitæ a Justiniano severe puniti, 558. IV. & *seq.* So.

- Sophia uxor Justinii Junioris Imp. neptis Theodoræ Augustæ, 565. XII. Pretiosa veste contextit Justinianum, 565. XIV. Male tractavit Narsetem Præfectum Italiæ, 567. VIII. Dissolvit debita ære alieno obstrictorum, 568. XV. Traianum mittit ad Costhoem pro pace, a quo eam obtinet, 575. XIII. Reprehendit Justinum Imperatorem, 575. XV. Eum commendat Tiberio Justinus Imperator, 581. II. Insidiatur Tiberio, & voluit constituere Imperatorem Justinianum, 582. IV. Cur aversata sit Tiberium, 582. V.
- S. Sophia templum instauratur Justiniano Imp. 557. IX. Ejus templi pulchra descriptio, 557. X. Ejus templi dimensiones singulæ, 557. XI.
- Soranus a Longobardis occiditur, & concutitur mons, & silva, 573. XXI.
- Sozomenus male audit apud S. Gregorium, 507. V.
- Sozopolinascitur oleum ex Cruce, & ex imagine Virginis Mariæ, 564. XIX. |
- Spiritus plerumque dilatatur in persecutione, 587. XIII.
- in Spoletana urbe Arianus Episcopus voluit Ecclesiam invadere, sed dedit pœnas, 573. XII.
- Spoletum in deditionem accepit Totilas Rex, 546. I.
- Statua aurea Veneris destructa & in pauperes erogata, 593. VI.
- Stephania femina injuste oppressa, 593. LVI.
- Stephanus diaconus Sedis Apostolicæ Apocrypharius apud Justinianum Imp. 546. VIII. Restitit Justiniano Imp. 546. XLV. Ei tradunt libellos Episcopi Orientales, 546. XLVIII.
- Stephanus Ariminensis Episc. 551. XI. Subscriptus constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
- Stephanus Abbas Cappadox mittitur ad Petrum Episc. Hierosolymitan. 546. LXX.
- Stephanus vir illustris ductus ad inferni loca, & deinde revixit, 590. XV. De ejus salute dubium, 590. XIX.
- Stephanus Episc. Hierapolis scriptor vitæ S. Colinduch martyris, 593. XCVIII.
- Stephanus Neapolit. schismaticus a S. Gregorio curatur, 590. XXXV.
- Stephanus Chartularius malus minister arguitur a S. Gregorio, 595. XII.
- Strages ingens & miseranda per Hunnos in Thracia, 558. VII.
- Stulti nunquam volunt videri Sancti Dei, 548. XI. & seqq.
- Subdiaconi Vigilii Papæ ab ipso defecerunt, 548. II.
- de Subdiaconorum continentia, 589. XLVIII.
- Subdiaconi in Romana Eccl. continentiam servabant, *ibid.*
- Subdiaconus prohibitus uxorem ducere, 591. XX.
- Suburra regio in Urbe, 591. LII.
- Sudarium S. Pauli petium a Constantina Augusta, 594. XXV.
- Suessionas defertur corpus Clotarii Regis, 565. XXIII.
- Suessionis fuit sedes regni Chilperici, 565. XXIII.
- Suessionem fertur corpus S. Medardi Episcopi Noviomensis, 564. XXXI.
- Suevi convertuntur, 560. X. & seqq.
- Suevi ducuntur in Italiam ab Alboino Rege Longobardorum, 668. III.
- de Suevorum Regum nomine & cognomine, 572. LXXXIV.
- Suevi populi in Gallicia ab Ariana impietate conversi sunt a Martino Episc. Bracharensi, 572. XV. Eos subegit Leuvigildus Rex, & eos a fide revocat, 584. IX. & seqq. Eorum regnum deletum in Gothos transfertur, *ibid.* Ad fidem Catholicam revocati, 589. XXVII.
- Suevi & alii barbari impleverunt Italiam Ariana hæresi, 585. XII.
- Sulpitius eligitur Episc. Bituricensis a Guntheranno Rege, 587. XXXV. Vir nobilis & de primis Senatoribus Galliarum, *ibid.* In litteris bene eruditus, *ibid.* Inter Sanctos relatus, *ibid.* Fuit in Matisconensi Synodo, 588. XIV.
- Sulpitii Episcopi Bituricenses plures, 595. XC.
- Sulpitii Episcopi Bituricensis obitus, 597. XV.
- Sunna Episcopus Arianus insidiator Reccardi Regis, 591. XLV.
- Superbia sæpe diabolus tentat optimos quosque, 587. XXI.
- Superbia magis detestabilis tempore humilitatis, 595. XLVII.
- Superbi in furore Dei disperguntur, 579. VIII.
- de Superfitione Longobardorum, 579. XII.
- Superfinitio cohibenda, 598. XXXI.
- Surdus curatur oleo Sancto a S. Eutychio, 564. XXII.
- Surdi audiunt per lignum Sanctæ Crucis, 566. XXXVI.
- Surgentius Notariorum Primicerius Vigil. Papæ 550. XVII. Per eum transmissit sententiam latam in schismaticos Vigilus Papa, 550. XXXVI.
- Syagria religiosa femina quid passa, 599. XXIV.
- Syagrius Episc. Augustodunensis fuit in Synodo Lugdunensi, 587. XXVIII. Inter Sanctos relatus, *ibid.*
- Syagrius Episc. Augustodunensis, 596. X. Cur pallium a S. Gregorio non acceperit, 597. XVI.
- Symbolum fidei recitandum erat ante sumptionem Eucharistiæ, 589. XXXIX.
- Symbolum impium Theodori Mopsuesteni, 546. XXXII. Damnatum a Synodo Ephesina & Chalcedonensi, *ibid.*
- Symmachus defensor Eccles. 591. XIX.
- Synagoga Judæorum destruitur a Christianis, 579. XXV.
- Synagoga Judæorum sine causa non comburendas sentit S. Gregorius, 579. XXVI.
- Synodus novem Episcoporum congregatur Mopsuestiæ, 550. XXXVII.
- Synodi Quintæ Acta corrupta, 553. XXIX. In qua fuerunt octo Actiones, 553. XXX.
- Synodus, *Vide.* Concilium.
- Syriam universam depopulati sunt Persæ, 574. V. Afflicta a Samaritis hæreticis, *ibid.*

T

- Tabulis ludere indecorum religiosis, 593. LXXVIII.
- Tamachosthoe præstantissimo Persarum Duce decertat Mauritius, 582. XII. Cecidit pietate Mauriti Ducis, 583. I.
- S. Taracho ædificata est Ecclesia a Narsete Duce, 568. XIII.
- Tarentum reddunt Gothi Romanis, antea captum, 556. XV.
- Tarracinenensis Ecclesia destituta pastore, 592. XVII.
- Tarfilla virgo Deo dicata anita S. Gregorii, 581. IV.
- Tatto vir illustris [curatur a S. Aredio, 595. LXXXVIII.
- Tauritana Ecclesia vacans, 592. XVII.
- Templum Sophiæ instauratur a Justiniano Imp. 557. IX. Ejus descriptio, & dimensiones singulæ, 557. X. & seqq.
- Templa dehonestata permisso Justiniani in incurfione Hunnorum, 558. X. Tem-

- Templa frequenter erecta SS. Apostolis Petro & Paulo, & præsertim in Galliis, 574. XVIII. Templa debent esse libera, 574. XV. & seq. Tempestas magna in mari, unde divinitus multi liberantur, 584. XVII.
- Terræmotu concutitur Antiochia & Daphne, 580. I. Plurimos oppressit Antiochiæ, 587. XXII. Ex eo miseranda clades Antiochiæ, 587. XXIV. & seq.
- Terræmotu concussa Constantinopolis, 553. CCXLIX. Ejus tempore cives litanias agebant, & ad Ecclesias commebant, *ibid.*
- Terræmotu solo æquatæ civitates, *ibid.*
- Terræmotus ingens Constantinopoli, 557. II. Ejus nobilis descriptio, *ibid.* & seqq. In eo varii ac miserabiles casus, 557. IV.
- Terræmotus sæpe propter peccata, 558. III.
- Testatoris voluntas potest mutari a Papa, 590. VII.
- Testamentum Ingobergæ Reginae, 593. LXXXVII.
- S. Tetricus Episcopus Lingoniensis, 552. XXVI. Ejus ultio in successorem, *ibid.* Ejus epitaphium, *ibid.* Condemnat Chilpericum Regem, 587. XXXIV.
- Theias eligitur Rex a Gothis, & paulo post occiditur, 553. XVII.
- Theoctista Patricia soror Mauriti Imp. accipit litteras a S. Gregorio Papa, 590. XXIX.
- Theodegiscus Rex Gothorum in Hispania, 548. IX. Occiditur, *ibid.* Extinguitur ob pœnam offensi numinis, *ibid.* Suo damno periculum facit de fonte miraculoso, 548. XII.
- Theodibaldus hæres & filius Theodoberti Regis Francorum, 552. XXIX. Adolescentulus moritur, 555. XVII.
- Theodigildis post obitum Chariberti se offert in matrimonium Guntheramno Regi, 572. VII. Ad Guntheramnum profecta cum suis thesauris, *ibid.* Arelatensi monasterio destinatur, *ibid.* Cum e monasterio egredi vellet, ab Abbatissa custodiæ mandatur, *ibid.*
- Theodigildem Reginam aliam plane diversam laudat Fortunatus, 572. VIII. De ea epitaphium Fortunati, 572. IX.
- Theodo Princeps Baiariæ conversus ad fidem, 590. XLII.
- Theodobertus Chilperici filius superat Gundebaldum Ducem, 576. I. Magnam intulit cladem Ecclesiis Galliarum, *ibid.* Victus occiditur, 579. XIII.
- Theodobertus Rex Franc. successor Childeberti quando regnare cœpit, 598. XXXIII.
- ad Theodolindam Longobardorum Reginam S. Gregorius mittit exemplaria Quintæ Synodi, 554. VIII.
- Theodolinda nubit Agilulpho Regi Longob. 591. XLIX. Baiaricæ gentis decus, 591. L. Convertit Longobardos ad fidem Catholicam *ibid.*
- Theodolinda in partes defensorum Trium capitulorum perducitur, 593. XXXI.
- Theodomirus Rex Suevorum, 560. VI. Dictus etiam Charraricus, *ibid.* Misit aurum & argentum ad sepulcrum S. Martini pro sanitate filii, 560. VII. Redditur Catholicus, 560. VI. & seq. S. Martino Ecclesiam construit, & ejus reliquias exposcit, *ibid.* Alia munera dirigit ad sepulcrum S. Martini, 560. VIII. Confitetur æqualitatem personarum in Trinitate, 560. X. Ejus conversio, 560. XI. & seq. Ejus opera celebratum Concilium Bracharense, 563. XIII. & seq. Moritur, 570. XXV.
- cum Theodora Justiniani uxore contentio Vigilii Papæ de restitutione Anthemii, 547. XXVII. Excommunicatur a Vigilio Papa, 547. XLIX. Ejus obitus, 547. L. Sauciatur primum anathemate, deinde ulciscente numine interiit, 548. I.
- Theodoreti Cyri Episcopi scripta pro Nestorio defendi non possunt, 546. XVII. Ejus erro-
- res penitus execrantur, 547. XLVI. Ejus nomine epistola supposita, 553. XLIII. D. tegitur impostura, 553. XLIV. Pœnitens a Vigilio Papa laudatur, 553. CLXXX. A Chalcedonensi Concilio non damnatus, nec Vigilius sentit, eum esse damnandum, *ibid.* De ejus scriptis sententia Synodi Constantinopolitanae, 553. CCXVII.
- Theodoricus Dux Scytharum fugit cum suis a Mauritio Duce, 583. V.
- Thodoricus Rex Franc. successor Childeberti Regis quando regnare cœpit, 596. XXI. Amicus fuit aliquando S. Columbani Abbatis, *ibid.*
- ad S. Theodorum Sicutotam venit Mauritius, 583. VI. Prædicat Imperium Mauritio, *ibid.* Ad eum scribit Mauritius Imp. 586. XXIII. Multa accipit a Mauritio, *ibid.*
- Theodora Augusta donat S. Sergio martyri Crucem auream, 593. II.
- Theodorus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ adversatur Concilio Chalcedonensi, 546. VIII. Ei patrocinatur Justinianus Imp. 546. IX. Ejus æmulatio, 546. XVII. Persecutionem excitat in Vigilium, 548. XXVII. Ejus temeritas condemnatur a Vigilio Papa, 548. XLII. & seq. Cum Justiniano totam evertit Ecclesiam, 551. II. Impudenter privat Zoilum Patriarcham Alexandrinum, 551. III. Subrogat successorem Zoili Apollinarem, *ibid.* Constitutiones Vigilii Papæ despexit, *ibid.* In eum infurgit Vigilius, & sententiam excommunicationis intorquet, 551. VI. Ejus vitia enumerantur, 551. VII. & seq. In eum sententia Vigilii cum aliis Episcopis, 551. XI. Ejus pœnitentia, 552. XIX. Ejus professio fidei mittitur a Vigilio ad Justinianum Imp. 553. LI. Auctor fuit erroris Justiniani, 564. VI. Propugnator Eutychianæ blasphemæ, 564. VII.
- Theodorus Silentarius missus cum libello ad Quintam Synodum a Justiniano Imp. 553. XXIX.
- Theodori Antiochiæ Pisdicæ Episcopi professio fidei, 553. LII.
- Theodorus Cilix Abbas capitur a barbaris, 586. XVII. Pro eo se vendidit Abbas Leo, 553. XVIII. Dimittitur, *ibid.*
- Theodorus Episcopus Massiliensis venit ad Synodum Matisconensem, 588. XII. Commendatur morum sanctitate, *ibid.* Exagitur a Rhetario Duce Guntheramni Regis, *ibid.* Sub arcta custodia abductus, *ibid.* Erat in oratione assiduus, *ibid.* Cum exulat, terret demones, 588. XIII. Pro eo rogat Childebertus Rex, quem colebat, ut patrem, *ibid.* Revertitur ad suam Ecclesiam, 588. XXII.
- Theodorus Tribunus mittitur ad milites a Philippico, 589. L.
- Theodorus Militinus monachus, 570. II.
- Theodorus monachus indisciplinatus jam moriturus desperans datur draconi ad devorandum, 590. XIII. Liberatur a dracone orationibus monachorum, atque convertitur, 590. XVII.
- Theodorus Decurio Palatii mittitur a Justiniano ad Vigilium Papam, 553. LIX.
- Theodori Mopsuesteni Symbolum damnatum a Synodo Ephesina, & a Chalcedonensi, 546. XXXIII. Ejus impietates & blasphemæ, 546. XXV. Excommunicatus, 546. XXXIII. A sua Ecclesia damnatus, 546. XXXVI. Ejus errores contenti sexaginta capitibus a Vigilio Papa damnantur, 553. LXII. usque ad CLXXII. In eum sententia Synodi Constantinopolitanae, 553. CCXVI. In eum lex Theodosii Imp. 586. LXXII. In eundem Sanctorum Patrum sententiæ, 586. LXV. Ejus nefaria Cantici expositio, *ibid.*

- Theodorus diaconus Constantinop. legatus a Cyriaco Romam missus, 596. III.
- Theodorus Massiliensis Episc. accipit literas a S. Gregorio Papa, de Judæis non cogendis ad fidem, 591. XLI.
- Theodorus medicus pius, valde charus Mauritio Imp. 593. XII. Ejus cum Chagano Rege Avarum sermo, 593. XCI. Mittit Romam pecunias erogandas in pauperes, 597. XIV.
- Theodorus curator Ravennæ, a S. Gregorio Papa de rebus Longobard. monitis, 599. III.
- Theodorus Siceota Archimandrita sanctus, 599. LV. Creatur Episcopus Anastasiopolis, *ibid.* Sese abdicat ab Episcopatu, 598. XXIV.
- Theodorus Siceota miraculis claret, 598. XXIV. Ejus cum Antiocho anachoreta congressus, 597. XXX.
- Theodorus Siceota pluviam a Deo impetrat, 598. XXVIII. Accersitur Constantinop. ab Imperatore & Cyriaco Patriarcha, 598. XXIV.
- Theodosia femina Catholica uxor Leuvigildi Regis, 569. I. Soror Sanctorum Leandri, Fulgentii, Isidori, ac Florentiæ, *ibid.*
- Theodosii Imp. exemplo admonet Facundus Justinianum Imperatorem, 547. XXXV.
- Theodosius filius Mauriti Imperatoris, 588. VI.
- Theodosia femina injusta passa ab Episcopo Calaritano, 593. XXXVI.
- Theodosiani milites dicti custodes Urbis, 592. II.
- Theodosius Mauriti filius creatur Imperator, 588. VI. Coronatur, *ibid.*
- Theophanius Archidiaconus S. R. E. subscripsit Constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
- Theophaniorum Episcoporum professio fidei missa ad Vigilium Papam, 553. LIII.
- Theoprobis vir nobilis audivit a S. Benedicto de ruina monasterii Cassinensis, 573. XXIV.
- Theotimus medicus Mauriti Imperatoris, 593. XXIX.
- Theotistes Patricius in aula Mauriti Imperatoris pius valde, 597. XIII. Pecunias mittit ad S. Gregorium Papam pro redimendis captivis, 596. VII.
- Thesaurus Romani Imperii impenditur in homines vanos, 558. XII.
- Thesaurus inventus a Tiberio in Palatio, 582. VI. Alius Narsētis a Tiberio inventus, 582. VII. Ejus partem erogavit Tiberius in elemosynas, 582. VI. & *seq.*
- Theaurarius idem quod Saccellarius, 595. XVII.
- Theudis Gothus occiditur, 548. VII. Quanto tempore regnaverit, *ibid.*
- Thomas Episcopus Jerosolymorum transfert tunicam Domini Jerosolymam, 593. XXIV.
- Thracia derelicta sine ullis custodiis, 558. IX.
- Thracius Episcopus schismaticus, 556. XII.
- in Tiberim se proicit Romanus vir præ fame spectantibus filiis, 547. IX.
- de Tiberinæ inundationis tempore, 589. LIII. Ea inundatione serpentes in mare delati, 589. LVI. Ea inundatione Roma obruitur, & ædificia diruuntur, *ibid.*
- ad Tiberium scribens Agathon Papa laudat Justinianum, 569. III.
- Tiberius Comes Exarchorum, postea Imperator vicit Avars, quibus pacem concessit, 569. III. Genere Thrax asciscitur in collegam a Justino Imp. 577. V. Ei prænunciatum fuit Imperium a S. Eutichio Episcopo, 578. I. & *seq.* Vir clementissimus, & ab avaritia alienus, 578. III. Admonetur a Justino Imp. quid sibi sit agendum, 578. IV. Ejus forma, virtutes, & laudati mores, 578. III. & *seqq.* Ab exilio revocat Eutychium Episcopum Constantinopolitanum, 578. VI. Cum ingenti gaudio excipit Eutychium Episcopum, 578. XI. Præstantissimum exercitum colligit ex diversis regionibus, 579. IV. Bellum gerit adversus Cosroem Reg. Persarum, *ibid.* Ejus exercitus Persas superat, 579. V. Constantinopolim Anatolium conducit, 580. IV. Solus imperat, mortuo Justino, 582. I. Eum hortatur Justinus ad multa bona, 582. II. Coronatur cum ingenti gaudio, 582. III. Ei insidiantur factionarii pro parte Justiniani, 582. IV. In eum tentat insidias Sophia Augusta, *ibid.* Constantinopolim revertitur, & Sophiam spoliat bonis, *ibid.* Eum cur averfata sit Sophia, 582. V. Ad eum multæ legationes & præsertim Chilperici Regis, *ibid.* Ab Eutychio Patriarcha coronatus, 582. IV. De thesauris a Justino relictis multa pauperibus erogavit, 582. VI. Ejus erga pauperes liberalitas, *ibid.* Thesaurum in Palatio adinventit, 582. VI. & *seq.* Alium thesaurum Narsētis reconditum invenit, 582. VII. Partem thesauri adinventi pauperibus distribuit, *ibid.* Probe disponit statum Reipublicæ, 583. I. & *seq.* Creat Magistrum militum in bello Persico Mauritium, 583. I. Dat filiam Constantinam in matrimonium Mauritio, 583. X. Ad eum mittit S. Gregorium diaconum Apocrisarium Pelagius Papa, 583. XI. Ad eum legatio S. Leandri Episcopi Hispanensis pro Hermenegildo, 583. XXV. Cum eo aliquid profecit S. Leander in sua legatione, 583. XLIV. & *seq.* Misit Græcos in auxilium Hermenegildi Regis, 584. III. & *seq.* Invisit Eutychium Episcopum infirmum, 586. I. Accipit benedictionem ab Eutychio, *ibid.* Deliberavit ut flammis traderetur liber Eutychii de Resurrectione, 586. VI. Quanto tempore imperaverit, *ibid.* Ejus mors, *ibid.* Ejus virtutes commendantur, *ibid.* Ejus nomine habuit orationem Joannes rhetor ad Mauritium, 586. VII. Ei ostenditur visio de futura ejus gloria, 586. XIV. Sub eo martyres, 586. XVI.
- Tiburim se confert Totilas sæpe rejectus, 547. XXV.
- Ticinensem civitatem diu obsessam cepit Alboinus Rex Longobardorum, 571. I. & *seq.*
- Tigradius Episcopus Agathensis interfuit Concilio Narbonensi, 558. XXXII.
- S. Timothei corpus inventum Constantinopoli, 552. XXII.
- Timotheus Episcopus Anastasiopolis, prædecessor Theodori Siceotæ, 590. LVI.
- Tituli qui oblati reperiuntur Romano Pontifici, 595. LII.
- Titulus Universalis Episcopi, 595. XXVII. Dupliciter accipi potest, 595. XXII. Sanctus Gregorius revera illud non respuit, *ibid.* Cur autem recusasse visus sit, 593. LXXXV. Idem a multis usurpatus Romanis Pontificibus, 595. LI.
- Toletanum Concilium sub Reccaredo Rege, 797. XXVIII.
- Toletana Synodus tertia, 589. IX. Celebrata auctoritate Romani Pontificis, *ibid.* Quo tempore fuit celebrata, 589. X. In ea fuerunt septuagintaduo Episcopi, *ibid.* In ea orationem habuit S. Leander Episcopus, 589. XI. In ea gaudium magnum de hæreticorum conversione, 589. XIV. In ea spem conceperunt Patres de conversione totius Orbis, 589. XVI. In ea orationem habuit Reccaredus Rex, 589. XXI. & *seq.* Ejus Acta, 589. XXIII. In ea statuti viginti tres canones, 589. XLII. Ei vere interfuit S. Leander, & Apostolica legatione functus est, 589. XLIV. In ea quot Episcopi subscripserint, *ibid.*
- Tormenta interdum a Fidelibus non sentiuntur, 583. XL.
- Totilas Rex Gothorum Spoletum in deditionem accepit, 546. I. Dolo necat Cyprianum Perusii custodix Præfectum, *ibid.* Potitur Perusio, 546. I. & *seq.* Ejus crudelitas in Perusinos, *ibid.* Præcepit, ut Herculanus Episcopus

- scopus Perusinus dirissime necaretur, 546. XLIII. Ad Urbem obsidendam pergit, 546. V. In dies magis crudelis, *ibid.* Crudelitatem exercuit in S. Cerbonium Episcopum Populonii, *ibid.* Ursum ex cavea dimittit ut S. Cerbonium devoret, qui illum non læsit, 546. VII. Veneratur S. Cerbonium, 546. VI. Libere finit agricolæ colere agros, 546. VII. Obsessis commiserationem negavit, *ibid.* Male tractat Valentinum Episcopum, 546. LX. Ad eum legatio Pelagii diaconi Rom. 547. I. Ejus ad Pelag. oratio, 547. II. Pelagium commendat, *ibid.* Pro Sicilia non vult exorari, 547. III. Ad eum responsio Pelagii diaconi, 547. V. Cum eo tractant Isauri, ut Romam prodant, 547. X. Non multum confidit Isauris, *ibid.* Potitur Roma, 547. XII. Templum S. Petri ingreditur orandi causa, 547. XIII. Ejus erga Romanos benignitas, *ibid.* Ejus oratio paranetica ad suos, 547. XVI. Hortatur Gothos ad justitiam servandam, 547. XVI. & seq. Ejus querelæ ad Romanos senatores, 547. XIX. Eum rogat Pelagius pro captivis, & obtinet quod vult, 547. XX. Ejus epistola ad Justinianum pro impetranda pace, 547. XXII. Theodorum & Pelagium legat ad Justinianum pro pace, 547. XX. & seq. In Lucania cladem accipit, 547. XXII. Aliqua ex parte spoliat Romam muris, *ibid.* Ad eum litteræ Belisarii pro Urbe servanda, 547. XXIII. Sæpe rejectus Tiburim se confert, 547. XXV. Persequitur S. Laurianum usque ad mortem, 548. VIII. Cives revocat Romam, 559. XIII. Urbem renovat, & illustrat ædificiis, *ibid.* A Narsete vincitur, & occiditur, 553. XIV.
- Traianus vir eximius mittitur ad Cosroem Regem Persarum a Sophia Augusta, 575. XIV. Inducias obtinet a Cosroem, *ibid.* ex Transalpinis exercitum colligit Tiberius Imperator, 579. IV.
- de Translatione Episcoporum scripsit epistolam Pelagius Papa ad Benigum, 581. & seq.
- Translatio Dominicæ tunicæ, 593. XXIV.
- Translatio reliquiarum Sanctorum cumpsalmodia, 590. XLVIII.
- Transobadus presbyter blasphematur Dalmatium Episcopum, & statim moritur, 583. LVIII.
- Treverenses liberantur ab inguinaria per S. Nicetium, 565. XXVIII.
- Tria capitula Justiniana quibus defensa, 546. XL. Damnata a Quinta Synodo, probante Vigilio Summo Pontifice, *ibid.* De iis contentio Vigilii cum Justiniano, 547. XXVII. De iis confutatur falsa opinio aliquorum, 547. XXVIII. & seq. Illa quæ sint, 547. XXX. De iis studia diversa Episcoporum, 547. XXXI. De iis scriptas partium responsiones exigit Vigilius Papa, 547. XXXVI. Pro iis vitus est laborasse Vigilius Papa, 547. XXXVIII. Non videntur repugnare Chalcedonensi Concilio, 547. XXXIX. In ea libellum conscripsit Vigilius Papa, 547. XL. Eorum occasione dirum schisma obortum in Ecclesia, 548. I. VI. De iis tractandum in Synodo, 553. X. De iis edictum revocatum a Justiniano, *ibid.* De iis quid sentiat Vigilius Papa, & quomodo Theodori errores sint damnandi, 553. CLXXIII. & seqq. Ea Episcopi qui non damnant, in exilium deportantur, 553. CXXI. CCXXXIII. Eorum defensores quid prætenderent, 553. CCXXXIII. Eorum defensorum duplex conditio, 553. CCXXXV. De iis contrariæ sententiæ quomodo consentiant, 553. CCXXXII. De iis damnosa disputatio, 553. CCXXXVII. Ob ea multi Episcopi facti schismatici, 586. XXVI.
- Tribulatio dat intellectum, 557. VIII.
- a Tribulatione magna liberat S. Martinus Gutheramnum, 581. XIV.
- a Tribulationibus in fine liberat Deus sanctos suos cum honore, 578. VII.
- in Tribulatione dilatatur sæpe spiritus, 589. XIII.
- in Tribulatione crescit plerumque Ecclesia, *ibid.*
- Tribulatis succurrit Deus, 566. XLII.
- Tributum unius anni condonat Tiberius Imperator, 578. V.
- Tributorum dira exactio, quam damnosa Republicæ, 595. XII.
- Tributum remittitur Ecclesiis a Childeberto Rege, 590. LI.
- Triginta Missæ quantum prosint defunctis, 590. XII.
- de Trinitatis sanctissimæ mysterio, 546. XII.
- de Trinitate Sanctissima epistola Ben. edicti Papæ ad David Episc. 577. I. & seq.
- Trinitatis sanctissimæ æqualitatem consistetur clericus inter verbera, 583. XL.
- Trinitatis exacta professio, 589. XXIII.
- Trinitatis Divinitatem adesse in Conciliis fateatur Reccaredus Rex, 589. XXIX.
- Trifaricus ædificavit Ecclesiam in honorem Apostolorum Petri & Pauli, 574. XVIII.
- Trium capitulorum controversia inutilis, 594. V. Idem error serpit in Gallia, 597. XV.
- Trium Tabernarum Ecclesia vacans, 592. XVII.
- de Triumpho S. Cerbonii Episc. Populonii, 573. X.
- Tudertum Longobardis adeptum, 595. II.
- Tunica Domini inventa, & translata Romam, 593. XXIV.
- Tunica S. Joannis Evangelistæ inventa, 592. XX.
- Turcas fugerunt Abari, 567. II. Eorum legatio ad Justinum Imp. contra Avaros, 566. IX. Ubi olim habitaverint, *ibid.* Olim dicti Massagetæ, & Chermichionæ, *ibid.*
- Turca a Deo vocatus in vindictam Græcorum, 593. XLIX. Dominatur Patriarchis Constantinopolitanis, 595. LI.
- Turonense Concilium secundum celebratum, 570. XIII. In eo pauci Episcopi, *ibid.* In eo optimi canones sancti, 570. XIII. & seq.
- Turonensis Ecclesia plures habuit Episcopos sanctos, 574. XIX.
- Turonensis civitas opprimitur a Ruccoleno, 579. XVIII.
- Turonensibus infertur magna clades a Chilperico Rege, 576. I.
- Turonica civitas igne consumpta, 562. IV.
- Turonos a Britannis venit Vinnocus vir summæ abstinentiæ, 580. XXII.
- Tuscæ Episc. schisma, 556. XXXI. Ad eos Pelagii Papæ epistola, *ibid.*
- Tyrannus Magister militum vir gloriosus, 550. XVIII.
- Tyranni qui oppresserunt Romanam Ecclesiam, 590. V.

V

- Valentina Synod. in Gallia, 589. I. In ea quot Ep. *ibid.* In ea cognitæ causæ pauperum, *ibid.* ad Valentinianum Episc. Tomitanum epistola Vigilii Papæ, 550. II. Laudatur a Vigilio Papa, *ibid.*
- Valentinus Episc. Silvæ Candidæ male tractatur a Totila Rege, 546. LXIX. Mittitur Vicarius Romam a Vigilio Papa, *ibid.* Pro eo subscripsit Constituto Vigilii Papæ Zacchæus Episc. 553. CCIX.
- Valentius, vel Valentinus, sive Valentinus primus Abbas Monasterii S. Gregorii, 581. IX. Ejus mors, 584. XVIII.
- ex Valeria provincia primum Abbatem sui monasterii petiit S. Gregorius, 581. IX.

- Varanes inuasor regni Perfarum victus ab exercitu Narsetis, 568. XIII.
- Varadanes Primas Armenorum ad Romanos accedit, 572. XXII.
- Vas ad usum magicum inserviens detestabile, 593. XCIII.
- Vaticinia multa prophetica de Ecclesia, 589. XVIII.
- Vaticinia magorum quam sint vana, 589. XLIX.
- Udila Episc. Arianus conjurat in Reccaredum Regem Catholicum, 585. XII. Multatur exilio a Reccaredo, *ibid.*
- Velina Ecclesia vacans, 592. XVII.
- Venafranæ Ecclesiæ utensilio furto sublata, 591. XXIV.
- Venantius Fortunatus. *Vide*, Fortunatus.
- Venantius Præfatus in Sicilia, 596. XV.
- Venantius illustris ex monachus a S. Gregor. monetur, 591. XV.
- Venatio prohibita Episc. 588. XVII.
- pro Veneris pictura voluit imaginem beatæ M. Virginis Chrysofthius vir pius, 564. XXV.
- Veneris simulacrum aureum in pauperes distractum, 593. VI.
- Veneti & alii Episcopi Concilium coegerunt Aquileiæ contra Quintam Synodum, 553. CCXXII.
- Veneta provincia a Longobardis devastata, 570. IX.
- Veni prosternunt Urbem, 590. XXII.
- Veranus Episcop. Cabelicensis in Gallia, 593. LXX.
- Verba otiosa vitanda Pontifici, 595. XVII.
- Verecundus Lunensis Episcopus, 551. XI.
- Veritas interdum a multis convertitur in fabulas, 590. XXIII.
- Veronæ magnum miraculum, cum Athesis fluvius in Ecclesiam ingredi non potuit, 589. XVI.
- Vexatio redempta per Romanos Pontifices ab Imperatoribus exigere pecuniam pro confirmatione eorundem, consuetis, 591. XXI.
- Vexilla Regis prodeunt, qua occasione, & a quo sit compositus, 566. XXXV.
- Vibiana honesta femina, 591. III.
- Victor Episc. Africanus ob defensionem Trium capitulorum in exilium mittitur, 553. CCXXI. Ad quem annum perduxerit suum Chronicon, 566. XLIV.
- Victor Tricassinorum Episc. pessime tractatur ab Episcopis quibusdam scelestis, 579. XXIII. Parcit inimicis, 570. XXIV.
- Victor Diaconus Afric. 592. V.
- Victoris Cyclus Paschalis mendax inventus, 594. XXVIII.
- Victor Episc. Panormitanus a S. Greg. reprehensus ob neglectam curam Monialium, 594. XVII.
- Victoriacum venit Sigebertus Rex, ibique occiditur, 579. V.
- Victoriam quare non semper consequantur Christiani in bello, 588. VIII.
- Victoria ex veneranda Christi imagine comitata Romanum exercitum, 589. V.
- Victoria ingens Hispanorum sub Duce Claudio 591. XLVII.
- Victoria precibus a Deo concedi solita, 593. XI.
- Vicissitudine rerum edocemur, 593. XCI.
- Victorius Episc. Redonensis cum aliis scripsit ad Radegundem, 558. XXXV.
- Vidua oppressor Magister nobilis severe punitur a Præfeto Urbis, 568. XVII. & *seq.*
- Vigilantia mater Justini Imp. 565. XII. ad Vigilias hortatur Patres in Toletana Synodo Reccaredus Rex, 589. XXII.
- Vigiliæ Ecclesiæ custodiæ, 590. LIII. Earum frequens usus in Ecclesia, *ibid.*
- Vigiliæ profanæ abrogatæ, *ibid.*
- sub Vigilio Papa scriptus libellus de tribus capitulis, 546. X. Ejus epistolæ ad Galliæ Episcopos, 546. LXV. Constantinopolim accersitus a Justiniano Imp. 546. LIV. De ejus profectio mendacii redarguitur Anastasius, 546. LV. In Siciliam se contulit, ubi hibernavit, 546. LIV. Ei mittit obviam in Siciliam Zoilus Episcopus Alexandrinus, 546. XLV. In Sicilia legatum suscepit ab Ephræmio Episc. Antiocheno missum, 546. LVI. Ejus discessus obfuit Catholica Ecclesiæ, 546. LV. Quæ comminetur in Novatores, 546. LVI. Quæ Constantinopolim scripserit, 546. LVII. Eum multæ provinciæ sunt contestatæ contra edictum Justiniani Imp. 546. LVIII. E Sicilia triticum mittit Romam, 546. LIX. Naves ornavit ex frumento Ecclesiæ, 546. LX. Ordinationem habuit in Sicilia, *ibid.* E Sicilia Constantinopolim venit, 547. XXVI. Ei in Sicilia fit obviam Dacius Episcopus Mediolanensis, 546. LVI. Secum Dacium Episcopum Mediolanensem ducit, 547. XXVI. Ejus contentio magna cum Justiniano & Theodora, 547. XXVII. In eum persecutio excitata per Theodorum Episcopum Cæsariensem, *ibid.* Fugit Chalcedonem, *ibid.* Ejus contentio de Tribus capitulis, 547. XXVIII. Reprehendit Zoilum sibi occurrentem, de subscriptione facta, 547. XXXI. Sedet ut arbiter inter Episcopos dissentientes, *ibid.* Synodum congregat triginta Episcopos. *ibid.* De ejus sententia expectatur etiam ab adversariis, 547. XXXIV. Laborat contra Tria capitula, 547. XL. Contra Tria capitula libellum scripsit ad Menenam Constantinop. Episcopum, *ibid.* De ejus sententia in Rusticum & Sebastianum, & alios defensores Trium capitulorum tacendum, *ibid.* Patientia agendum putavit, 547. XLII. Creditus consensisse damnationi Trium capitulorum, 547. XLIV. Condemnat temeritatem Theodori Cæsariensis, 547. XLIII. Communicat damnantibus Tria capitula, 547. XLV. Excusatur de communicatione cum omnibus, 547. XLVI. Prudenter egit, 547. XLVIII. Excommunicavit Theodorum Augustam cum Acephalis, 547. XLIX. Eadem poena affecit Severianos, & Eutychianos, *ibid.* Ab eo defecerunt clerici Romanæ Ecclesiæ, 548. I. & *seq.* In eum tumultus exortus, 548. III. In eum scribunt Rusticus & Sebastianus S. R. E. diaconi, 548. IV. & *seq.* Ejus epistola ad Valentinianum Episcopum Tomitanum, 550. II. A falsa calumnia se purgat, *ibid.* Ad eum legatio Aureliani Arelatenis Episcopi, 550. II. & *seq.* Ejus epistola ad Aurelianum Arelatensem Episcopum, 550. IX. A calumnia se purgat, ostenditque se Fidei Catholicæ aut Chalcedonensi Concilio nihil statuisse contrarium, 550. IX. & *seq.* Confirmat Aurelianum Episcopum, 550. X. & *seq.* Vocat in auxilium Childebertum Regem Francorum, 550. XI. Constituit Vicarium Aurelianum Episcopum, 550. X. Agit adversus schismaticos clericos, 550. XV. Ejus sententia in auctores schismatis, nempe Rusticum & Sebastianum, 550. XVI. Ejus Judicatum ab omnibus laudatur, 550. XVIII. & *seqq.* Ad eum epistola Synodalis Mopsuesteni Concilii, 550. XXXVIII. In eum intici manus præcipit satellitibus Justinianus, 551. II. Ex domo Placidiana confugit ad Ecclesiam S. Petri, & ibi Ecclesiastica tractavit, 551. II. XV. Insurgit adversus Theodorum Episcopum, & eum excommunicat, 552. I. Ejus sententia in Menam Episc. Constantinopolitanum, 551. XII. Exoptat, ut revocetur edictum Justiniani, 551. XVI. Adversarios excommunicat, 551. XVIII. Ei data est alapa cum jurgiis, 552. IX. Fugit ad Basilicam S. Euphemie apud Chalcedonem

552. VIII. & seq. Factus fortior in infirmitate, 552. X. Dum fugit, vincit, 552. XI. Ad eum legatio honorifica Justiniani Imp. *ibid.* Aboleri jubet edictum Justiniani, 552. XII. Ejus epistola encyclica ad Christi fideles, 552. XIII. Ad Ecclesiam confugit propter scandalum natum, 552. XIV. Ei cedit tandem Justinianus, 552. XV. XIX. De eo refelluntur errores Anastasii & Nicephori, 552. XVI. Ei libellum supplicem offert Theodorus Cæsariensis Episcopus & Mennas Constantinop. 552. XX. Ad eum mittit fidei professionem Euty chius Episc. Constantinop. 553. VIII. Ejus responsio ad Euty chium Episcopum, 553. XI. Apollinarem olim intrusum recipit, 553. XIV. Synodum Oecumenicam indicit, *ibid.* In Occidentem cupit trahere Synodum, 553. XX. Curat, ut Occidentales Episcopi conveniant, in Synodo, 553. XXII. Eum interpellat Justinianus, ut prodatur quid sentiat de Tribus capitulis, 553. XXVII. Ad eum vocandum ad Synodum mittuntur viginti Episcopi, 553. XXXI. XXXV. Ad Synodum non venit propter infirmitatem, 556. XXXV. Quam prudenter se gesserit cum Justiniano Imperatore, 553. XLIX. Ejus constitutum missum ad Justinianum, 553. XV. Mittit fidei professiones multorum Episcoporum ad Justinianum, 553. LI. & seqq. Tractat cum Justiniano de Tribus capitulis, 553. LVI. A Justiniano inducias petit, 553. LVIII. Ejus responsiones ad blasphemias Theodori Mopsuesteni, 553. LX. usque ad CLXXIII. Quid sentiat de Tribus capitulis, 553. CLXXIII. Probat Concilium Chalcedonense, & epistolas S. Leonis, & Gelasii, 553. CLXXIII. & seq. De Theodoreto converso bene sentit, 553. CXVIII. Statuit Theodoreto non damnandum, 553. CLXXXII. Ejus quinque anathematismi, 553. CLXXXIII. Quos mortuos nolit damnari, 553. CLXXXIV. Voluit discernere bonum a malo, 553. CXCVI. & seq. Consultum voluit Concilio Chalcedonensi, 553. CCV. & seq. Ejus assertiones pro Concilio Chalcedonensi, 553. CCVI. Prohibet moveri quaestionem de Tribus capitulis, 553. CCVIII. Subscribit Constituto, 553. CCIX. In eum tractatur in Quinta Synodo, 553. CCXII. & seq. Ejus auctoritatem etiam adversarii reverentur, 553. CCVIII. Ejus iussu non fuit congregata Quinta Synodus, 553. CCXXII. & seq. In exilium deportatus, *ibid.* Ab exilio liberatus, 554. I. Quintam Synodum comprobavit, 554. IV. Justiniano amicus redditus, 554. VI. Abrogat Constitutum, 554. VII. Ejus ultimam sententiam secuta est Ecclesia, *ibid.* Petit promulgari a Justiniano sanctionem profuturam universae Italiae, 554. IX. In Sicilia moritur, 555. I. Quare in insula mortuus sit, 555. II. Ei quod mortem intulerit Pelagius, suspicio fuit, 555. II. X. Magnum privilegium concessit Primae Justinianae, 555. VI. Basilicam in Lateranensi Patriarchio fecit, 555. VII. Basilicam piis imaginibus exornavit, *ibid.* Privilegia concessit Arelatensi monasterio, *ibid.*
- ad Vigilium Episc. epistola Pelagii Papae est dubia, 559. VI.
- Viliatharius presbyter narrat miracula S. Martini, 557. VIII.
- S. Vincentii martyris Ecclesiae a se constructae quae donaverit Childebertus Rex Francorum, 561. X. De ejus Ecclesia egregium carmen Venantii Fortunati, 561. XV. Ejus templum coopertum stanno a S. Leontio Episcopo, *ibid.* Ejus memoria celebris ubique, *ibid.* Ejus Ecclesiam invadunt milites, 576. III. & seq. Qui misere perierunt, *ibid.* Ejus basilica violata a militibus, 588. XII. In ejus Ecclesia apparet ultio divina in sacrilegos, *ibid.* Ad ejus basilicam confugiunt vincti liberati a Sancto Germano, 588. XXXII.
- Vincentius Episcopus Claudiopolitanus Constituto Vigilii Papae subscripsit, 553. CCXC.
- S. Vincentius Abbas martyrio coronatur in Hispania ab Arianis, 584. X.
- Vincentius Episcopus Cæsaraugustanae sit Arianus, 584. VII. In eum libros ediderunt Leander & Severus Episcopi, *ibid.*
- Vindemium Episcopum schismaticum exagitat Smaragdus Exarchus Italiae, ut obediat Rom. Pont. 586. LXXXVI. Reversus est ad unitatem Ecclesiae, & ad propriam Sedem, *ibid.*
- Vindicta divina in sacrilegos, 588. XII. In Chilpericum regem, & ejus domum, 583. XXII.
- Vindicta Dei in avarum hominem, 553. CCLII.
- Vinnocus Brito summæ abstinentiae venit Turonos, 580. XXII. Factus presbyter a Gregorio Turonensi, *ibid.* Ponit aquam in vinum, & vas miraculo impletur, *ibid.*
- Vinum ad sepulcrum S. Martini crevit, 580. XXII.
- Vinum benedictum, nomine S. Martini invocato, propinari solitum, *ibid.*
- Vina brutia qualia, 519. XI. & seq.
- Vina Palmatiana quae fuerint, *ibid.*
- Vina e palmae fructibus, *ibid.*
- Vina Sabina, *ibid.*
- Vincentius & Felicissimus diaconi Ecclesiae Lamigenensis in Africa, 591. XXXVI.
- Vincula captivorum Dei virtute soluta, 590. LI.
- Virgilius non Aetherius Arelatensis Episcopus dictus, 596. XI. Idem accipit a S. Gregorio pallium, 595. XXXV.
- Virgines si e monasteriis fuerint egressae ad ipsa restituantur, 554. XII.
- Virginem Deo dicatam servat Radegundis, 587. XXX.
- Visiones plures de alia vita, 590. XVII.
- Visio Apostolorum apparet Ursino presbytero morienti, 591. XX.
- Vitalianus Princeps aciei dirupit phalangem Persarum, 569. L.
- Vitalis Episcopus Altinensis in exilium deportatur, 568. XIV.
- Vitalis Defensor Rom. Ecclesiae, 598. XVIII. de Vivariensi monasterio Cassiodori, 562. VIII. Dictum a vivariis, 562. X.
- Viviana honesta matrona, 591. III.
- Vizacena Ecclesiae salva vult privilegia Justinus Imp. 569. VI.
- Uldaricus Augustanus Episcopus, quando vixit, 591. XX. Ejus nomine, falsa evulgata epistola, 591. XXI.
- Uldila Episcopus Arianus conjurat contra Recaredum Regem, 591. XLV. & seq.
- Ulfius Praefectus custodiae Perusii a Totila, 546. I. & seq.
- Ultragotha conjux Childeberti Regis, 552. XXVIII. Venit ad sepulcrum S. Martini, 560. XII. Ingreditur basilicam timens ac tremens, *ibid.* De ejus horto epigramma Fortunati, *ibid.*
- Unitas debet esse in Ecclesia, 589. XIX. Eam resonant haeretici, *ibid.*
- Universalis nomen dupliciter sumitur, 595. XXXII.
- Universalis titulus in usu Romanis Pontificibus, 595. XLV. LI. Esse fidei de his agere, 595. XXXIX.
- Universalis Episc. dici vult Joannes Episcopus Constantinop. 587. I. usque ad XIII. Nomen impugnatum, & denegatum male retentum ab Episc. Constantinop. *ibid.*
- Voluntas testatoris potest mutari a Papa, 590. IX.
- Votum continentiae non solvendum, 599. XXIII.
- Votum S. Sergio martyri a Chosroe Rege Persarum nuncupatum, 592. XXVII. & seq.
- Urbicus Episcopus in Gallia, 593. LXX.
- Urbis obsidio ab Agilulpho Rege Longobard. 595. I. V v v v 2 595.

Urbis excidium a S. Benedicto prædictum quale, 590. XXIII. *Vide* Roma.
 Urficinus Cadurcensis Episcopus excommunicatur, quia excepit Gundebaldum, 588. XXI.
 Ursinus presbyter eicit a se presbyteram tempore obitus, 591. XX.
 Utensilia Ecclesiæ ad usum luminum, 591. XXIV.
 Vvilicharius focer Chramni confugit ad basilicam S. Martini, 562. IV.
 Vinigildus pater Pelagii papæ genere Gothorum, 577. II.
 Uxentina Ecclesia vacans, 592. XVII.
 Uxorati asciri in clericos consueti, 591. XIX.

X

X Enodochium fecit pro pauperibus senibus Pelagius Papa, 590. IV.
 Xeriem ferunt contabulasse mare & equitabile reddidisse, & navigabiles montes, 579. VII.

Z

Z Aberga Cotrigurorum Hunnorum Præfectus, 558. VI. Per eum facta ingens & miseranda strages in Romano Imperio, *ibid.*

Zacheus Episcopus Scyllacenus, 550. XXX. 551. XI. Subscripsit Constituto Vigilii Papæ pro se, & pro Valentino Episcopo Silvæ Candidæ, 553. CCIX.
 Zacharias Papa in Græcum vertit Dialogos sancti Gregorii, 593. XLVI.
 Zelus fit secundum scientiam, 563. VIII.
 in S. Zenonis Ecclesiam Athesis fluvius ingredi miraculo non potuit, 589. LVI.
 Zoilus Episcopus Alexandrinus mittit obviam Romano Pontifici in Siciliam, 546. XLVII. Subscribit edicto Justiniani invitus, *ibid.* Eum sibi occurrentem reprehendit Vigilius Papa de subscriptione facta, 547. XXXI. In communionem recipitur a Vigilio Papa, 547. XLV. Impudenter a Theodoro privatur, & e Diptychis nomen ejus expungitur, 551. II. & seq. A Justiniano Imp. deponitur, 551. XII.
 Zosimus Abbas mittitur a Georgio Abbate ad Petrum Episc. Hierosol. 546. LXX. Fit Episcopus Babylonis, 570. II. Abdicat se Episcopatu, *ibid.*

I N D E X

C R I T I C Æ

HISTORICO-CRONOLOGICÆ

P. ANTONII PAGII

QUÆ IN HOC TOMO CONTINETUR.

A

- Æ** Quitii monasteria ante S. Gregorium Magnum Benedictinam regulam amplexa sunt, 581. X. Africani Episcopi edicto Justiniani contra Tria capitula adversantur, 546. IV. Vigilium Papam excommunicant, & ab ipso excommunicantur, 550. VI. Quidam ex eis Constantinopolim evocantur, 551. IV.
- Africani revocata esse per Imperatorem Quintæ Synodi Acta publicant, 566. III.
- Agathæ locus de Mermeroeis Persarum Ducis morte corruptitur, 552. XIV.
- Agathæ primus liber est supplementum Histor. Gothicæ Procopii, 552. XV.
- Agathias historiam suam absolvit, 579. V. Christianus fuit, *ibid.*
- Agila fit Rex Visigothorum, 549. VI. Occiditur, 554. XIII.
- S. Agilulphus fit Rex Longobardorum, 590. XVI.
- S. Agricola Cabilonensis Episc. moritur, 583. XIII.
- Alboinus Rex Longobardorum Clotarii Francorum Regis filiam uxorem duxit, 563. VI. In Italiam irrumpit, 568. II. & *seq.* Moritur, 571. II.
- Amos fit Episcopus Jerosolymorum, 595. VI.
- S. Anastasius fit Episc. Antioch. 561. II. E sede pellitur, 572. X. In eam restituitur, 594. IV. & *seqq.* Moritur, 599. II. Quædam ejus Opuscula, *ibid.* VI.
- S. Anastasius junior fit Episcop. Antiochenus, 599. II.
- Anastasius monachus Sinaita diversus ab utroque Anastasio Episc. Antiocheno, 599. III. Auctor est libri inscripti Dux Viæ, *ibid.* IV. Præsentiam Corporis Christi in Eucharistia, eredit, *ibid.* V. Alia ejus Opuscula, *ibid.* VI.
- Anazarbus Justinopolis postea dicta Ciliciæ minoris urbs primaria, 550. IX.
- Anglorum pueri venales erant, 595. VII. & *seq.*
- Anglorum Regum primi Reges Christiani, 597. VI. & *seq.*
- Anglorum Aquilonarium seu Nordanybrorum regnum instituitur, 597. VII.
- Anglorum Mediterraneorum seu Merciorum regnum instituitur, 597. VII.
- Anglorum Orientalium regnum quas provincias complecteretur, 578. VIII.
- Antiochia novo terræ motu quatitur, 580. II.
- Antiochenorum Patriarchalium sæculi sexti Chronotaxis accurata, 594. V.
- Apamea Siriæ Metropolis a Persis capta, 573. VII.
- S. Apollinaris fit Episc. Alexandrin. 551. IX. Moritur, 570. II.
- SS. Apostolorum basilica Constantinopoli dedicatur, 552. XVII.
- Aquileiensis Episc. Patriarcha appellatus, 570. III. Nunc Utini moratur, *ibid.* IV.
- Aquileiensis Sedes Gradum transfertur, 579. XII. Ea translatio in Synodo Aquileiensi confirmata, *ibid.* XIII.
- Aquileiensis Synodus pro defensione Trium Capitulorum, 558. IX.
- S. Aredius Abbas Attalensis in Lemovicensi diocesi moritur, 594. X.
- Arelatense Concilium quintum, 554. XII.
- Arelatense Monasteriorum S. Florentini ab Aureliano Episcopo Arelatensi conditum, 553. XXXIII.
- Arianorum dogma in Hispaniis exterminatur, 589. VII.
- Armenia excluditur ab induciis Romanos inter & Persas factis, 575. VI. A Persis devastatur, 576. VII.
- Armeni novam epocham instituunt, 552. XXIII. Chalcedonensem Synodum damnant, *ibid.* XXIV.
- Armeni seu Persarum a Persis deficiunt, & quo anno, 572. XI. & *seqq.*
- Arvernense Concilium tertium, 587. X.
- Athanagildus fit Rex Visigothorum, 554. XIII. Moritur, 567. VIII.
- Avares legationem ad Justinum Jun. Imp. mittunt, ut munera sibi dari solita accipiant, 566. IV. & *seq.* A Tiberio Justinii Duce vincuntur, 569. IV. Romanos vincunt, 574. II. Sirmium occupant, 581. XV. Multas alias urbes expugnant, 583. XV. Thraciam infestant, 587. IV. Bello appetuntur a Mauricio Imp. 593. X. & *seqq.*
- S. Augustinus Anglorum Apostolus in Angliam a S. Gregorio Papa mittitur, 596. IV. Ab eo commendatur Virgilio Arelatensi & Ætherio Lugdunensi Episcopis, *ibid.* V. & *seqq.* Episcopus ordinatur ab Archiepiscopo Arelatensi, 597. III. Ethelbertum Cantii Regem & plures Anglos baptizat, *ibid.* IV.
- S. Avitus Arvernensis Episcopus Judæos ad baptismum cogit, 579. IX.
- Aurelianense Concilium quintum, 552. XIX. & *seq.*
- Austrigildis Guntramni Francorum Regis uxor moritur, 583. VI.
- Autharis fit Rex Longobardorum, 585. II. Moritur, 590. XVI.
- Autisiodorense Conc. 590. XIX.

B

- B** Adda uxor fuit Reccaredi Regis Hispaniarum, 587. VII.
 Bajoariæ Ducatus initium, 556. XV. A quo tempore repetendum, *ibid.* XVIII.
 Bajoariæ primus Dux Christianus fuit Garibaldus, *ibid.* XVI. & *seq.*
 Barcinonense Concilium, 599. VII.
 S. Barfanuphius Abbas floret, 548. X.
 Belisarius Byzantium redit, 549. II. Bulgarios in proprias sedes redire cogit, 558. IV. & *seq.* Conjuracionis in Justinianum Imp. innocens declaratur, 561. V. & *seq.* Moritur, *ibid.* Ejus excæcatio, & eleemosynæ petitio fabulosa, *ibid.* VII.
 Belli alterius vicennalis inter Romanos & Persas initium, 571. V.
 Belli hujus causa, *ibid.* VI. Quo anno prima expeditio suscepta, *ibid.* VII.
 Belli hujus causas Romani in Persas, Persæ in Romanos reiciunt, 572. XIV.
 Belli hujus finis, 593. IV.
 Benedictus fit Pontifex Romanus, 573. II. Moritur, 577. II.
 Benignus Episcopus Heracleæ Pelagoniæ in Macedonia, non vero Heracleæ Paphlagoniæ, 553. VII.
 Bracharense Concilium primum quo anno celebratum, 560. III. & *seq.* & 563. IV. Ei interfuit Sanctus Martinus Dumienfis Episcopus, 563. V.
 Bracharense Concilium secundum, 572. IX.
 Brennacense Concilium, 583. III.
 Brennaci situs, *ibid.*
 Britanni in Cambriam se recipiunt ubi fidem orthodoxam conseruarunt, 586. VIII. & *seq.*
 Rrunichildis nubit Childeberto Francorum Regi & hæresi Ariana renunciat, 567. IX.
 Bulgari iterum irruptionem faciunt, 558. III. In proprias sedes redire coguntur a Belisario, *ibid.* IV. & *seqq.* Non sunt diversi ab Hunnis, *ibid.* VII.
 Builinus Francorum Dux Italiam deprædatur & moritur, 553. IV. VI.

C

- C** Abilonensis Synodus, 582. IV.
 S. Cæsaræ, feminae conjugatæ obitus & epitaphium, 587. XII.
 Canui Regni institutio, 597. VI. In Cantio fides Christi recipitur, *ibid.* II. & *seqq.*
 S. Carilephus Abbas Anisolenfis floret, 562. III.
 Cassiodori mortis annus incertus, 562. IV.
 Chaganus Avarum Rex a Mauricio Imp. bello impetitur, 593. X. & *seq.*
 Charibertus fit Rex Francorum, 565. X. Moritur, 572. III.
 Chartophilax diversus a Chartulario, 591. II.
 Chartularius diversus a Chartophilace, 591. II.
 Childebertus Francorum Rex petit a Pelagio Papa ut vicariatum Apostolicum Sapaudo Arelatensi Episcopo concedat, 556. IX. & *seq.* Pragmatica ejus sanctio vel interpolata vel fictitia, 561. VIII. Moritur, 562. II. Monasteria ab eo fundata, *ibid.* III.
 Childebertus II. fit Rex Francorum, 579. VII. Bellum gerit cum Longobardis, 590. XV. Moritur, 596. XIII. Superstes fuit Guntramno Regi, *ibid.* XIV.
 Chilpericus fit Rex Francorum, 565. X. Glauendam Brunichildis sororem uxorem ducit, 567. IX. Duo ejus filii dysenteria ex-

- tinguuntur, 583. IV. Clodoveus alter ejus filius necatur, *ibid.* V. Incidit in errorem Sabellii, *ibid.* XII. Judæorum conversioni incumbit, 585. V. Occiditur, 587. VIII. Ejus uxores, liberi, virtutes & vitia, *ibid.* IX.
 Chlodovinda uxor non fuit Reccaredi Hispaniarum Regis, 587. VII.
 Chosroes Persarum Rex alias quinquennales inducias cum Justiniano facit, 551. XX. Cum Romanis pacem facit, 556. XX. Pacem cum his firmat in qua Christiani regni Persarum comprehensi, 561. IX. & *seq.* Legationem mittit ad Justinum ne Armenos deficientes in fidem recipiat, 572. XIII. Causam belli in Romanos reicit, *ibid.* XIV. Vincitur a Justiniano Justini Imp. duce, 575. VII. Melitinam incendit & fugit, *ibid.* VIII. Moritur, 579. III. Doctrina excultus existimatus, *ibid.* V.
 Chosroes Junior fit Persarum Rex, 592. III. Patrem occidi jubet, *ibid.* Adversus eum Persæ rebellant, *ibid.* IV. In regnum restituitur, 593. II. Catholicam fidem amplecti noluit, *ibid.* III. & *seqq.*
 Chramnus Clotarii Francorum Regis filius in patrem rebellat, 556. XIV. Ejus interitus, 564. III.
 Christi imago Veronica dicta per exercitum circumlata victoriam parit, 586. XI.
 Christi natalis & Epiphaniæ festum diversis diebus celebrari præcipit Justinianus, 551. XXI. & *seq.*
 Christi tunicæ inventio, 593. VI.
 Clephus fit Longobardorum Rex, 571. III. Occiditur, 573. III.
 Clerici Italiæ verentur ne Galliarum Episcopi in causa Trium Capitulorum decipiantur, 551. XV. Quo anno libellus eorum scriptus, *ibid.* XVI. & *seq.*
 Clotarius Theodibaldi Regis sine prole defuncti regno potitur, 554. VIII. Childeberto succedit & uniuersum Franciæ regnum moderatur, 562. II. Moritur, 565. VIII. Ejus mores, *ibid.* IX. Regni divisio inter filios, *ibid.* X.
 Clotarius II. Chilperico patri in Neustriæ regnum succedit, 587. IX.
 Clotildis Clodovei M. Francorum Regis uxor moritur, 553. XXXI.
 S. Columba ex Hibernia in Britanniam venit, 565. XII. Novum paschatis celebrandi ritum inducit, *ibid.* XIII. Usque ad annum DXCIX. vixit, *ibid.* XIV.
 S. Columbanus Monachismi propagator in Gallia & Italia ex Hibernia in Galliam venit, 585. VI. & *seq.* Monasterium Luxovienfe fundat, 590. XIII.
 Commentiolus ab Imperatore subrogatur Philippico ad bellum contra Persas prosequendum, 590. XXII.
 Concilia de more feria secunda inchoabantur, 553. IX.
 Constantinopolis terræ motu quassatur, 553. XXX. 554. IX. & *seq.* 557. II. 583. XIV. Peste affligitur, 558. II.
 Constantinopolitana Synodus Quinta generalis indicitur, 553. IX.
 Constantinopolitana Synodus in causa Gregorii Antiocheni, 558. IV. Ejus epocha, *ibid.* IV. & *seqq.*
 Corsica, a Gothis occupatur, 552. XVI.
 Cyriacus fit Episcopus Constantinopolitanus, 596. II.
 Cyriacus anachoreta moritur, 557. V.

D

- S. **D** Almatius moritur, 583. XIII.
 S. Datus Mediolanensis Episcopus moritur, 552. XXV. Nullius Chronici auctor est, *ibid.* XXVI. Quo tempore Chronicon ei attributum, *ibid.* XXVII. Chronici S. Datio attributi auctor, *ibid.* XXVIII.
 S. Disciola Monialis monasterii Sanctæ Radegundis moritur, 586. VII.
 S. Domitianus Melitenes in Armenia Minori Episcopus floret, 598. III.
 S. Domnolus Episcopus Cenomanensis moritur, 584. X.
 Domnus seu Dominus moritur, 561. II.
 Dorotheus Archimandrita Auctor Græcus floret, 594. IX.
 Dracolenus insidiis occiditur, 581. XIII.

E

- E** Buricius fit Rex Suevorum, 582. XII. E regno delicitur, *ibid.* Cum eo finit Regnum Suevorum, *ibid.*
 Edictum Justiniani de Corruptibili & Incorrumpibili quo anno emissum, 563. II.
 S. Eparchius Reclusus Inculfimensis moritur, 584. IX.
 Epiphaniæ festum celebrari præcipit Justinianus alio die a Natali Christi, 551. XX. & *seq.*
 Eruli Illyricum & Thraciam populantur, 549. IV.
 S. Ethelbertus Cantii Rex Christianam religionem in Anglia restituit, 597. II. Quo anno baptismum susceperit, *ibid.* IV.
 Evagrius ultra annum DXCII. historiam suam non produxit, 594. VII. Ejus patria & scripta, *ibid.* VIII.
 S. Eulogius fit Episcopus Alexandrinus, 581. XII.
 Euphremius Episcopus Antiochenus invitatus subscribit edicto contra Tria Capitula, 546. IV. Moritur, *ibid.* VIII. Ejus obitum S. Simeon Stylita Junior prædixerat, *ibid.*
 Euphronii Turonensis Episcopi decessoris S. Gregorii initium & finis Episcopatus, 574. XVII.
 Eustochius fit Episcopus Jerosolymitanus, 548. IX. E Sede delicitur, 561. III.
 Eutychius Constantinopolitanus Episcopus quo anno dictus, 553. II. Vigilium PP. rogat ut Concilium inchoet ad Trium Capitulorum causam terminandam, 553. III. E Sede pelitur quo edicto Justiniani Imp. de Corruptibili & Incorrumpibili adhærere nollet, 563. II. & *seq.* In Sedem restituitur, 578. V. Moritur, 582. VI. & *seq.*

F

- F** Acundus Hermianensis Episcopus insurgit contra Vigilium Papam ob Judicatum quo Tria Capitula damnaverat, 548. III.
 S. Felix Nannetensis Episcopus floret, 574. XVIII.
 S. Ferreolus Episc. Uctiensis moritur, 584. VIII.
 S. Florentinus Abbas Monasterii Arelatensis moritur, 553. XXXII. Monasterium illud a S. Aureliano Arelatensi Episcopo, non a S. Hilario fundatum, *ibid.* XXXIII.
 Franci a Saxonibus vincuntur, 556. XIX.
 Francia post Chariberti Regis mortem in tria Regna dividitur Austriam sc. Neustriam & Burgundiam, 572. III. Civili bello ardet, 576. V. Pax inter Francorum Reges componitur, 584. VII.

Fredegundis uxor Chilperici Regis Sigibertum Francorum Regem occidi curat, 579. VI. Clodoveum Chilperici filium occidi jubet, 583. V. Moritur, 598. IX.

G

- G** Allia alio anno quam Italia peste afflictata, 565. XI. & 571. VIII.
 Galliarum Episcopi in ditionibus Imperio subditis Episcopos ordinant, 590. XIV.
 S. Gallus Episcopus Arvernensis moritur, 573. V.
 Garibaldus primus Baioariæ Dux Christianus fuit, 556. XVI. & *seq.* Moritur, 590. XI.
 Gepidæ Romanum Imperium affligunt, 549. IV. Gepidæ Orthodoxos non vexarunt, *ibid.* VII. Gepidarum regni finis, 552. VI.
 S. Germanus Episcopus Parisiensis moritur, 579. VIII.
 Germanus Urbis Romæ Præfectus Gregorii M. electionis confirmationem a Mauricio Imper. petit, 590. VII.
 S. Gildardus Episcopus Rotomagensis floret, 564. IV.
 Gildas librum illum de excidio Britanniae publicat, *ibid.* XV. & 564. VI. Moritur, 595. XIX. E maiori Britannia in minorem venerat, *ibid.* XX.
 Glannafoliense Monasterium dedicatur, 547. XIV.
 S. Glyceriæ Martyris solemnitas memoria in Patriarchatu Constantinop. 593. XIII.
 S. Golinducha Martyr floret in Perside, 593. XVI.
 Gofuintha Hispaniarum Regina Ariana moritur, 591. IV.
 Gothi Suevorum Regnum in Hispania obtinent, 582. XII. & 584. VI.
 Gothi Hispaniæ ad Catholicam fidem redeunt, 589. V. & *seq.*
 Gothici belli in Italia sub Justiniano annus duodecimus, 546. II.
 Gesta anno duodecimo, 547. I.
 Annus decimus tertius, 547. I.
 Annus decimus quartus, 548. II.
 Annus decimus quintus, 549. II.
 Annus decimus sextus, 550. II.
 Annus decimus septimus, 551. II.
 Annus decimus octavus, 552. V.
 Annus decimus nonus, 553. IV.
 Gothici belli in Italia finis, 554. VI.
 Gradenfis Metropoli dicitur Patriarcha sicut Aquileiensis, 570. V.
 Gradenfis Synodus in qua confirmatur translatio Sedis Aquileiensis Gradum, 579. XIII. In ea Episcopi Istriani a schismate non discedunt, *ibid.* XIV.
 Gradenfis Synodus contra Synodum Quintani, 590. XII. Ejus epocha, *ibid.* XIII.
 S. Gregorius Magnus Papa quo tempore Præfecturam Urbanam gesserit, 581. III. Per plures annos Monachus vixit, *ibid.* IV. Apocripharius Constantinop. mittitur, *ibid.* V. & *seq.* Non fuit instituti S. Æquitii, *ibid.* IX. E Legatione Cpolitana Romam rediit, 584. XIII. & 586. III. Fit Pontif. Rom. 590. IV. Consecratur, *ibid.* V. Non est Auctor Expositionis in septem Psalmos Pœnitentiales, *ibid.* VI. Pontificatum declinat, sed Mauricius Imp. ejus electionem confirmat, *ibid.* VII. Synodum Romæ cogit pro causa Trium Capitulorum, *ibid.* X. Scribit ad Hibernos schismaticos de tribus capitulis, 592. II. Persarum Regem ad fidem conversum non esse dolet, 593. V. Sueffionensi S. Medardi monasterio privilegium concedit, *ibid.* VIII. S. Virgillum Arelatensem Episc. Sanctæ Sedis Vicarium constituit, 595. III. Secundam Romæ Synodum celebrat, *ibid.* IV. Epistola ejus ad Anastasium Antiochenum Episcopum extra locum

- eum suum posita, *ibid.* V. Dolet pueros Anglos venales esse, *ibid.* VII. & *seq.* S. Augustinum in Angliam mittit, 596. IV. Pro eo scribit ad Virgilium Arelatensem Episcop. non vero ad Ætherium Lugdunensem, *ibid.* V. & *seq.* Eum etiam commendat Ætherio Lugdunensi, *ibid.* VIII.
- Gregorius Antiochenus Episc. ordinatur, 572. X. De multis criminibus accusatus absolvitur in Synodo Constantinopolitana, 588. XII. Moritur, 594. IV. & *seq.*
- S. Gregorius Turonensis S. Martini ope varia beneficia consequitur, 566. IX. Episcopus Turonensis ordinatur, 574. XVI. De iis quæ extra Galliam gesta male edoctus fuit, 583. VIII. Disputat cum Legato Ariano Leuvigildi Hispaniæ Regis de fide Sanctæ Trinitatis, *ibid.* XI. Frustra tentatur a Chilperico Rege Francorum qui Sabellii errorem defendebat, *ibid.* XII. Historiam suam absolvit, 595. XI. Moritur, *ibid.* XII. Historiæ suæ ante mortem Epilogum adjecit, *ibid.* XIII. & *seq.* Ejus Opuscula quibus annis scripta, *ibid.* XV. & *seq.*
- Gubazes Lazorum Rex Justiniani auxilium contra Persas implorat, 549. II.
- Guntramnus fit Rex Francorum, 565. X. Filii ejus moriuntur, 577. V.
- Guntramnus S. Hermenegildi mortem ulturus bellum in Septimaniam movet, 584. III. Secundum in eandem provinciam bellum movet, 588. IX. Frustra a sicario invaditur, 590. VII. Moritur, 598. VII. Ejus virtutes, *ibid.* VIII.

H

- Hermenegildus a Leuvigildo patre Hispaniæ Rege vexatur, 583. IX. & *seq.* Interficiatur, 584. II. Martyrii ejus dies, *ibid.* V.
- Hiberni Synodum quintam non recipiebant, 592. II.
- Hispalense Concilium, 590. VI.
- Hispani Tria Capitula damnare noluerunt, 566. III.
- Hispaniæ multæ urbes anno DLXVII. adhuc Romanis parebant, 567. X.
- S. Honorati Episcopi Mediolanensis annus emortualis, 581. VIII.
- Hormisdas fit Rex Persarum, 579. II. Tiberii Imp. Legatos aspernatur, *ibid.* IV. Chofrois junioris filii jussu occiditur, 592. III.
- Hunni Longobardorum in Italiam irrupentium terras occupant, 568. VIII.

I

- Ida Nortumbriæ primus Rex, 547. XIII.
- Ilerdensis Concilii ephoca, 546. X. & *seq.*
- Imago Christi Veronica dicta per exercitum circumlata victoriam parit, 586. XI.
- Imperatorum filii aliquando sine participatione imperii coronati, 590. IV.
- Ingoberga Chariberti Francorum Regis vidua moritur, 593. IX.
- Indicium Constantiniana in Francia ante Caroli Magni tempora usurpata, sicuti in Anglia & Germania, 576. IV.
- Joannes III. Pontifex Romanus ordinatur, 559. III. Moritur, 572. II.
- Joannes succedit S. Apollinari in Episcopatum Alexandrinum, 570. II. Moritur, 581. XII.
- Joannes Exscholasticus fit Episcopus Constantinopolitanus, 563. III. Moritur, 578. IV. Ejus scripta, *ibid.*
- Joannes Jejunator Constantinopolitanus Episcopus ordinatur, 582. VI. Synodum Cpoli celebrat ut Oecumenici titulum Synodali judi-

- cio sibi confirmet, 588. VII. Moritur, 596. II. A Latinis reprehensus, *ibid.* III.
- Joannes Macario succedit in Episcopatu Jerusalemorum, 571. IV. Moritur, 595. VI.
- Joannes Silentarius moritur, 558. VIII.
- Joannes Abbas Biclarensis Chronicon suum ab anno DLXVI. inchoat, 566. II. Chronicon absolvit, 589. VII. & 591. V.
- S. Joannes Climacus floret, 594. IX.
- Joannes Cappadox quondam Præfectus Prætorio sub Justiniano punitur, 548. XIII.
- Istriani Episcopi in Synodo Gradensi a schismate non discedunt, 579. XIV.
- Judæi in Arvernia fidem Christi amplecti coguntur, 579. IX.
- Judicatum Vigilii causa tumultum in Occidente, 548. IV.
- Justinianæ primæ institutio, 555. II. Metropoles sex ei subiectæ, *ibid.* III.
- Justinianæ primæ Archiepiscopo vices Apostolicæ Sedis a Vigilio Papa non ab Agapeto injunctæ, *ibid.* IV. & *seq.*
- Justiniana prima Patriarchalis appellata, *ibid.* VI.
- Justinianus Edictum emittit contra Tria Capitula, 546. III. Quo anno edictum illud emisit, *ibid.* V. Vigilium Papam invitum Constantinopolim evocat, ut Tria capitula damnet, 546. VI. & *seq.* Vigilium honoribus cumulatur, 547. V. Vigilium male habet, *ibid.* VI. Duas Constantini M Epistolas in Latinum vertit & ad Vigilium mittit, *ibid.* XII. Partem Galliæ Francis a Gothis concessam confirmat, 549. IV. Artabanis conjurationem detegit, *ibid.* V. Alterum edictum contra Tria Capitula promulgat, 551. V. Contenta in eo dicto, *ibid.* VI. Edictum illud causa fuit tumultum Constantinopoli, *ibid.* VII. Ejus suppressionem petit Vigilius Papa, *ibid.* VIII. Quo mense emissum sit, *ibid.* IX.
- Justinianus Vigilium male habet, *ibid.* X. Alias quinquennales inducias cum Persis facit, 551. XX. Natale Christi & Epiphaniam diversis diebus celebrari præcipit, *ibid.* XXI. Legatos ad Vigilium Papam Chalcedone agentem mittit, 552. II. Concilium Quintum Constantinopoli indicit, 553. IX. Queritur Vigilium ad nullam propositionem convenire voluisse, *ibid.* XI. Vigilium Papam ab exilio revocat, 554. II.
- Justinianæ primæ Episcopum Archiepiscopum facit, eique sex Metropoles subiicit, 555. III. Petit ut Pontifex Roman. ei vices suas demandet, *ibid.* IV. & *seq.* Electionem Summi Pontificis confirmandi jus sibi attribuit, 555. X. & *seq.* Cum Persis pacem facit, 556. XX. SS. Cosmæ & Damiani Templum illustrius reddit, 560. II. In eum fit coniuratio, 561. IV. Pacem cum Persis firmat in qua Christiani regni Persarum comprehensum, 561. IX. & *seq.* Edictum mittit de Incorruptibili, 563. II. Eutychem Constantinopolitanum Episc. huic edicto adherere rennentem e Sede deicit, *ibid.* III.
- Justinianum ab hæresi revocare conatur Nicetius Episc. Trevirensis, 565. II.
- Justinianus moritur, *ibid.* III. Ejus ætas, *ibid.* IV. Ejus mores, *ibid.* V. In eum Anecdota Procopius scripsit, *ibid.* VI. Ante Imperium non fuit Cæsar, *ibid.* VII.
- Justinopolis urbs primaria Ciliciæ minoris, Anazarbus antea dicta, 550. IX.
- Justinus Junior Justiniano Imp. succedit, 565. III. Edictum emittit de fide Catholica, 566. II. Avarum legationem suscipit, *ibid.* IV. Legatos etiam Turcorum suscipit, ad quos legationem vicissim mittit, *ibid.* VI. Edictum emittit quo sancit Matrimonium mutuo conjugum consensu dissolvi posse, *ibid.* VII. Quo anno Consulatum sumsit, 567. I. Consulatum in

folos Augustos transfert, *ibid.* II. In aliquos Viros primarios sevit, *ibid.* III. Persarmenios a Persis deficientes in fidem recipit, 572. XI. & *seq.* Chostrois Persarum Regis Legatos suscipit, *ibid.* XIII. Adversa valetudine jactatur, *ibid.* XV. Tiberium Cæsarem creat, 574. IV. & *seqq.* Quædam ejus leges Justiniano perpetram attributæ, *ibid.* XII. Moritur, 578. II. & *seq.*

Justiniani Romanorum exercitum Ducis sub Justiniano direptiones & punitio, 554. XI.

L

- S. **L** Anomarus Abbas Carboneus prope Carnotum floret, 567. XI. & *seq.*
Lauriacensis Ecclesia extincta, 568. VIII.
S. Laurianus Episc. Hispalensis martyrio coronatur, 548. VIII.
Lazi Justiniani auxilium contra Persas implorant, 549. III.
in Lazica Romani & Persæ militant, 552. XII. & *seq.*
Leovigildus a Liuva fratre Hispanici regni confors declaratur, 569. II. Suevorum regnum destruit & ad Gothos transfert, 582. XII. Hermenegildum filium vexat, 583. IX. & *seq.* Eum interficit, 584. II. & *seq.* Moritur, 585. III.
Leutharis Francorum exercitus Dux Italiam prædatur, & moritur, 553. IV. & *seq.*
Liuva fit Rex Hispaniæ, 567. VIII.
Leovigildum fratrem Hispanici regni consortem facit, 569. II.
Longinus Narseti succedit in Exarchatum Ravennæ, 567. IV.
Longobardi in Dalmatiam & Illyricum irrupunt, 549. IV. Unde sic dicti, 563. VI. In Italiam irrupunt & quo anno, 568. II. & *seq.* Post Celsi Patricii mortem sæpe in Gallias erupere, 570. IX. & 575. II. & *seqq.* Per annos septem Italiam afflixerunt, 571. III. Per annos decem a Ducibus reguntur, 573. III. Italiam populantur, 578. VII. Neapolim obsident, 581. XVI. Autharim sibi Regem præficiunt, 585. II.
Lucense Concil. 569. III.
Lugdunense Concil. secundum, 570. VII.
Lugdunense Concil. tertium, 587. V.
Lupicinus floruit sæculo quinto, 579. X.
Luxoviense Monasterium in Burgundia, 590. XIII.

M

- M** Acarius Episcopus Hierosolymorum e sede deicitur, 548. IX. In eam restituitur, 561. III. Moritur, 571. IV.
S. Maglorius Episcopus Dolensis floret, 574. XIX.
Mariani Synodus schismaticorum celebratur contra Quintam Synodum, 590. XI. Mariani situs, *ibid.* Hujus Synodi Epocha, *ibid.* XIII.
Marius Aventicensis Chronicon suum absolvit, 581. XVII.
S. Martini Turonensis Episc. virtute vinum augetur, 580. VI. Ejus nomine invocato benedictum vinum propinari solitum, *ibid.*
S. Martinus Bracharensis postea Episcopus Theodemirum Suevorum Regem ad fidem Catholicam adducit, 560. III. Fit Episcopus Dumienensis, *ibid.* V. Interfuit Concilio Bracharensi primo, 563. V. Interfuit etiam Concilio Bracharensi secundo jam Episcop. Bracharensis, 572. IX. Moritur, 583. VIII.

Ann. Eccl. Tom. X.

- Matifconensis Synodus, 582. V.
Matifconensis Synodus secunda, 588. X.
Mauricius Persidem vastat, 589. VII. Magister militiæ Orientis instituitur, *ibid.* In Persas movet, 581. XIV. Cæsar creatur, 582. IX. Fit Augustus, *ibid.* Tiberio Imperatori succedit, *ibid.* X. Consul procedit, 584. I. Imperii ejus Chronologia confirmatur, 590. II. Filium suum Theodosium Imperatorem dicit, 590. III. In Chaganum Avarum Regem bellum movet, 593. X. & *seqq.* Childberti Francorum Regis Legatorum postulata reiecit, *ibid.* XI. Ejus pietas, erga S. Glyceriam Martyrem, *ibid.* XIII. Ejus incredulitas circa sudorem sanguineum, e corpore S. Euphemie Martyris effluentem, *ibid.* XIV. Testamentum condit, 598. II.
Maurilius Cadurcensis Episcopus moritur, 583. XIII.
S. Maurus moritur Clotario regnante, 584. IX. & *seq.*
S. Medardus Noviomenensis Episcopus floret, 564. IV.
S. Medardi Monasterio privilegium a S. Gregorio Papa concessum, 593. VIII.
Melanius fit Rotomagensis Episcopus in locum Prætextati a Concilio Parisiensi quinto depositi, 557. XIX.
Mennas Episcopus Cpolititanus moritur, 552. XVIII.
Merciorum Regni initium, 585. VIII.
Meroveus Chilperici Regis filius Reginæ Brunichildis amore captus turbas in Gallia excitat, 579. XI. Ab Austrasis non recipitur, 580. III.
Metensis Synodus, 594. II.
Miro fit Rex Suevorum, 570. VIII. Moritur, 582. XII.
Monachi novæ Lauræ e Palæstina eiiciuntur quod Synodum Quintam recipere nollent, 553. XXIX.
Moniales duæ Regum Francorum filiarum tumultus excitant, 593. VII.
Mopsuestena Synodus, 550. IX. & *seq.*
Motu terræ variæ Urbes Orientis everstæ, 551. XVIII.

N

- N** Antinus Comes Incolismensis moritur, 583. VII.
Narbonense Concilium, 568. VI.
Narsetes in Italiam a Justiniano Imp. mittitur, 551. XVIII. Gothos vincit, & Romam occupat, 552. VIII. & *seq.* Ex Italia revocatur, 567. IV. Longobardos in Italiam accersivit, *ibid.* V. & VII. Diversus a Narsete de quo loquitur Corippus, *ibid.* VI. Fabula de ejus thesauris Cpoli inventis, 568. VII.
Nicetius Episcopus Trevirensis sollicitus est de conversione Alboini Longobardorum Regis, 563. VI. Justinianum Imp. ab hæresi revocare conatur, 565. II.
Northumbriæ regni initium, 547. XIII.

O

- O** Rigenis errores damnantur in Synodo quinta, 553. XXV. & *seq.*
Otcense Concilium, 598. V.
Ostrogothorum Regni Italici finis, 552. X.

P

Parisiense Concilium secundum, 559. IV.
 Parisiense Concilium tertium, *ibid.* V.
 Parisiense Concilium quartum, 576. II.
 Parisiense Concilium quintum, 580. V.
 Parisiensis urbis incendium, 588. XIII.
 de Paschate aliud dissidium Gallos inter & Hispanos, 573. IV. & 580. IV. Aliud de Paschate dissidium anni quingentesimi nonagesimi, 594. III.
 S. Paternus floret in Gallia, 559. VI.
 Paulinus Aquilejensis Episc. Tria Capitula defendit in Synodo, 558. IX.
 Pelagius fit Pontifex Romanus, 555. VII. Ejus electio vivente Vigilio sistitia, *ibid.* VIII.
 Pelagius Vigilio semper adhæsit, *ibid.* IX.
 Pelagii Epistola ad Childebertum Regem Francorum & ad Sapaudum Arelatensem Episcopum, 556. VI.
 Pelagii Epistola ad Childebertum Regem ex duabus confarcinata, *ibid.* VII. & *seq.*
 Pelagius Vicariatum Apostolicæ Sedis Sapaudo Arelatensi Episcopo concedit, *ibid.* IX. & *seq.*
 Aliarum Pelagii epistolarum epocha, *ibid.* XI.
 Pelagius fidei suæ professionem mittit ad Childebertum Regem, *ibid.* XII. In ea nulla Synodi Quinta mentio, *ibid.* XIII.
 Pelagius moritur, 559. II.
 Pelagius II. ordinatur Pontifex Rom. absque jussione Imperatoris, 577. III. & *seq.* Sedem Aquileiensem Gradum transferri permittit, 579. XII. & *seq.* Epistola ad Benignum Archiepiscopum de Episcoporum translatione ei afficta, 581. II. Ei pariter afficta epistola Episcopis per Campaniæ & Italiæ provincias militantibus, 582. III. Epistola ejus ad Aunacharium Episcopum Antiochensem, 584. XIV. Schismaticos Istriæ ad Ecclesiam reducere frustra conatur, 586. IV. & *seq.*
 Pelagius moritur, 590. II. Anni sedis ejus, *ibid.* III. Epistola ejus de novem Præfationibus Ecclesiæ Romanæ supposititia, *ibid.* V.
 Persæ cum Lazis bellum continuant, 549. II. Alias quinquennales inducias cum Romanis faciunt, 551. XX. A Persis gesta anno DLII. in Colchide, 552. XXIX. Inter Persas & Romanos gesta in Lazica, 553. XXXIV.
 Persæ cum Romanis pacem faciunt, 556. XX. Hæc pax firmatur & Christiani Persidis in ea comprehensi, 561. IX. & *seq.* Inter Persas & Romanos bellum renovatur, 571. V. Hujus belli causa, *ibid.* VI. Prima expeditio quo anno suscepta, *ibid.* VII.
 Persæ in Romanos belli causas reiiciunt, 572. XIV. Apameam capiunt, 573. VII. Daras expugnant, 574. III. Cum Romanis inducias triennes faciunt a quibus excluditur Armenia, 575. V.
 Persæ a Romanis vincuntur in Armenia, *ibid.* VII. Romanos vincunt, 576. VI. Armeniam devastant, *ibid.* VII.
 Persæ a Romanis memorabili prælio vincuntur, 586. X. Iterum vincuntur, 588. III.
 Persarum exercitus contra Hormisdam Regem conjurationem iniit, 590. XXIII.
 Persæ adversus Chosroen Juniorem rebellant, 592. IV. Cum Romanis pacem faciunt, 593. IV.
 Petra a Romanis expugnata, 551. XIX.
 Petrus Eleutheropolia subscribit invitus edicto contra Tria Capitula, 546. IV. Moritur, *ibid.* IX.
 Philippicus Orientalium militum dux contra Persas mittitur, 584. XV. Byzantium revertitur, 585. V. Persas memorabili prælio vin-

cit, 586. XV. Imaginem Christi Veronicam dictam in prælio circumferri jubet, *ibid.* XI. Aliam insignem de Persis victoriam reportat, 588. III.

S. Prætextatus Rotomagensis Episcopus a Concilio Parisiensi quinto a Sede pellitur, 580. V. Occiditur, 589. III.
 Procopius Anecdota in Justinianum Imp. scribit, 565. VI.
 Professio fidei Romanorum Pontificum duplicis generis, 556. XII.
 Provincia Francie iterum subditur, 549. IV.
 Pseudo-Propheta apparet in Gallis, 595. IX.

Q

Quinta Synodus indicitur, 553. IX. Prima Collatio fit a tribus Patriarchis & pluribus Episcopis absente Vigilio Papa, *ibid.* Secunda, tertia, & quarta Collatio, *ibid.* XII. Quinta Collatio, *ibid.* XIII. Sexta Collatio, *ibid.* XIV. Septima Collatio, *ibid.* XV. Octava Collatio, *ibid.* XIX.
 Quinta Synodus pacem Ecclesiæ dedit, *ibid.* XX. & *seqq.* Non est æqualis auctoritatis ac quatuor præcedentes, *ibid.* XXIV. In principio Synodi Origenistæ damnati XXV. & *seq.*
 Quinta Synodi Acta non fuere depravata, *ibid.* XXVIII.
 Quinta Synodus a Vigilio confirmatur, 554. III. & *seq.*

R

S. **R**adegundis moritur, 590. VIII. Epistola ejus ad Episc. Turonensis Concilii secundum, *ibid.* IX.
 Reccaredus Leuvigildo patri in regno Hispaniæ succedit, 585. III. & *seq.* Ejus uxor neque Riguntis, neque Clodovinda, sed Badda, 587. VI. & *seqq.*
 Reccaredus duplicem ad Guntramnum Francorum Regem legationem pro pace frustra mittit, 588. XI. Adversus eum fit conjuratio, *ibid.* XII. Fidem Catholicam amplectitur & Gothos ac Suevos Arianos convertit, 589. VI. & *seq.*
 Reparatus Constantinopolim evocatur cum aliis Episcopis Africae, 551. III. & *seq.*
 Riguntis uxor non fuit Reccaredi Regis Hispaniæ, 587. VI.
 Roma a Totila capta & quo anno, 547. I. & *seqq.*
 a Romanorum gesta anno DLII. in Cholchide, 552. XXIX.
 Romani cum Persis pacem faciunt, 556. XX. Pax firmatur, 561. IX. & *seq.*
 Romanos inter & Persas bellum renovatur, 571. V. & *seqq.*
 Romani Nisibim obsident, 573. VII. Vincuntur ab Avaris, 574. II. Nisibis obsidionem solvunt, *ibid.* III. Inducias triennes cum Persis faciunt, 575. V.
 Romani de Persis insignem victoriam reportant, *ibid.* VI. & *seq.* Persarum ditiones vastant, 578. VI. & 580. VII. Persas memorabili prælio vincunt, 586. X. Per loca Persidis grassantur, 587. III.
 Romanorum exercitus adversus Priscum Ducem in Oriente rebellat, 588. II. Incloram sub Philippico de Persis victoriam reportat, *ibid.* III. Cum Duce suo reconciliatur exercitus opera Gregorii Antiocheni Episcopi, 589. X. & *seq.*
 Romani Chosroen. Jun. Persarum Regem in regnum restitunt, 593. II. Cum Persis pacem faciunt, *ibid.* IV.

Romani Pontifices erga defendentes Tria Capitula quandoque dispensatione usi, 556. IV.
 Romani Pontifices cum ordinabantur fidei professionem emittebant, 556. XII.
 Romani Pontificis electionem confirmandi jus sibi attribuit Justinianus Imp. 555. X. & seq. Novus mos inducitur, *ibid.* Pontifice Romano mortuo quibus Apostolicæ Sedis cura commissa, *ibid.*
 Romano Pontifice mortuo vel absente, Ecclesia ab Archipresbytero, Archidiacono, & Primicerio Notariorum regebatur, 590. VIII. & seq.
 Romana Synodus sub Gregorio Papa in causa Trium Capitulorum, 590. X.
 Romana Synodus secunda sub Gregorio Papa in causa Joannis Presbyteri Chalcedonenfis & Joanne Jejunatore Episcopo Cpolitano injuste depositi, 595. IV.
 S. Romanus sæculo quinto floruit, 579. X.
 S. Rudeberto regnante Childeberto III. non, Childeberto II. Bajoariis fidem annuntiavit, 590. XII.
 Rusticus Ecclesiæ Romanæ Diaconus Vigilii Judicatum summis laudibus extollit, 548. III. Mutata sententia scribit adversus Vigilium, *ibid.* V. Idem est ac Rusticus Synodi Chalcedonenfis emendator, *ibid.* VI. A Vigilio damnatur & quo anno, 550. IV. & seq.

S

Sacellarius quid, 595. II. Idem ac Saccellarius, *ibid.*
 Saccellarii fuerunt in Ecclesia sicut in Imperio, *ibid.*
 S. Salvii Albigenfis Episc. obitus, 587. XI.
 Samaritæ iterum tumultuantur, 555. XIII. Sub Justino rursus tumultus excitant, 574. X. Adversus eos ad Imperatorem scribit Symeon Stylita Junior, *ibid.* XI.
 S. Samson primus Episc. Dolensis floret, 559. VII.
 Sanguineus sudor e corpore S. Euphemie martyris profluit, 593. XIV.
 Santonense Concilium, 566. VIII.
 Sapaudus Arelatensis Episc. scribit ad Pelagium Papam, 556. IX. Fit Vicarius sanctæ Sedis, *ibid.* & X.
 Sardinia a Gothis occupatur, 552. XVI.
 Saxones Francos vincunt, 556. XIX.
 Sclaveni in Romanorum ditiones irrumpunt, 551. II. Thraciam populantur, 578. VII.
 Sebastianus Romanæ Ecclesiæ diaconus Vigilii Papæ Judicatum summis laudibus extollit, 548. III. Mutata sententia in Vigilium insurgit, *ibid.* V. A Vigilio damnatur & quo anno, 550. IV. & seq.
 Septimania bello a Guntramno Rege appetita, 584. III. Iterum bellum ibidem movetur, 588. VIII.
 Sicilia a Romanis occupatur, 552. XVI.
 Sigebertus fit Rex Francorum, 565. X. Brunichildem uxorem ducit, 567. IX. Occiditur, 579. VI.
 S. Simeon monachus Salus dictus floret, 548. XI.
 Simplicius Abbas institutum Benedictinum per Italiam propagavit, 581. XI.
 Sirmium ab Avaribus occupatur, 581. X.
 S. Sophiæ Ecclesia iterum dedicatur, 562. V.
 Suevorum regnum definit & ad Gothos transfertur, 582. XII. & 584. VI.
 S. Sulpitius Severus Episc. Bituricensis moritur, 595. XVII.
 Simeon Stylitha Junior Euphremii Episcopi Antiocheni mortem prædicit, 546. VIII. Adversus Samaritanos rebellantes Justino Jun. Ann. Eccl. Tom. X.

Imp. scribit, 574. XI. Ejus virtutes, *ibid.* XIII. Ejus mors, *ibid.* XIV. & seq.
 S. Syra virgo floret in Perside & martyrio coronatur, 559. X. & seq.

T

Taffilo succedit Garibaldo primo Ducatum Bajoariæ, 590. XI. & 595. XVIII.
 Theodebertus Rex Franc. moritur, 552. XXI. & seq.
 Theodebertus Childeberto II. patri succedit in regnum Austrasiæ, 596. XIII.
 Theodechildis Regina floret, 572. IV. Filia fuit Theodorici Franc. Regis, non vero Clodovei Magni, *ibid.* V. Vixit usque ad annum sexcentimum *ibid.* VI. Ante Gregorium Turonensem non obiit, *ibid.* VII. Duæ Theodechildes non distinguendæ, *ibid.* VIII.
 Theodemirus Suevorum in Hispania Rex fidem Catholicam amplectitur, 560. III. Regni ejus initium, IV. Moritur, 570. VIII.
 Theodibaldus succedit Theodeberto patri Franc. Regi, 552. XXI. Moritur, 554. VII. & seq.
 Theodoricus Childeberto II. patri succedit in regnum Burgundiæ, 596. XIII.
 Theodorus Siceota fit Episc. Anastasiopoleos, 590. XXI. Episcopatum abdicat, 598. IV.
 Theodorus Cæsareæ Cappadociæ Metropoli damnatur a Vigilio Papa, 551. XI.
 Theodori Mopsuesteni nomen e Diptychis expunctum, 550. X.
 Theodosius Mauricii Imperat. filius nascitur, 588. VIII. APatre fit Imp. 590. III.
 Theudes Rex Visigothorum occiditur, 548. VII.
 Theudisclus fit Rex Visigothorum, 548. VII. Occiditur, 549. VI.
 Tiberius Cæsar creatur, 574. IV. & seq. Justino Juniori Imp. succedit, 578. III. Consulatum suscipit, 579. I. Legationem ad Persas pro pace frustra mittit, *ibid.* II. & IV. Moritur, 582. VIII. & seq.
 Toletanum Concilium tertium, 589. IV. Quo anno celebratum, & gesta in eo, *ibid.* V. & seq.
 Totila Rex Gothorum Romam capit & quo anno, 547. I. & seq. Legationem mittit ad Theodebertum Franc. Regem ejus filiam sibi uxorem petens, 550. II. Occiditur, 552. VIII. Mortis ejus annus probatur, *ibid.* XI.
 in Tria Capitula primum Justiniani edictum Ecclesiam divisit, 546. II. & seq. Quo anno emissum, *ibid.* Edicto contra Tria Capitula subscribere recusat Stephanus Vigilii Papæ Apocrifarius, *ibid.* IV. In illud insurgunt Pelagus diaconus & Africani Episc. *ibid.* Vigilium & Occidentis Episc. ei subscribere recusant, *ibid.* V. Secundum Justiniani edictum contra Tria Capitula, 551. V. & seq.
 Tria Capitula damnantur in Synodo Quinta, 553. XII. & seq. Ea damnatio causa tumultuum in Italia, 556. II.
 Trium Capitulorum defensores anathemate percelluntur, *ibid.* III.
 Trium Capitulorum defensorum fundamenta, *ibid.* V.
 Turci Legatos ad Justinum Juniorem Imp. mittunt, & ab eo missos recipiunt, 566. VI.
 Turonense Concilium secundum, 570. VI.
 Turonensis Concilii II. decretum in favorem S. Radegundis 559. VIII.
 Tyberis Romæ exundat, 589. XII.

V

V Alentinum Concilium alterum sub Guntramno Rege, 589. II.

XXXX 2

Va-

- Valentini Concilii in Hispania epocha, 546. X. & seq.
- Venantius Fortunatus poeta ex Italia in Galliam venit, 564. V.
- Venantius floret, 568. IV. Fuit Episcopus Pictaviensis, *ibid.*
- Ugerni castri situs, 584. IV.
- Victoris Tununensis Chronic. anno DLXVI. definit, 566. II.
- Victorii Aquitani periodi finis, 559. IX.
- Vigilius Papa recusat subscribere edicto Justiniani Imp. contra Tria Capitula, 546. V. Constantinop. evocatur ad Synodum ut ea damnet, *ibid.* V. & seq. Invitus Constantinopolim petiit, *ibid.* VII. Constantinop. pervenit, 547. IV. Summo honore a Justiniano Imp. decoratur, *ibid.* V. Mennam Episcopum Cp. a communione suspendit, & eam ei restituit, *ibid.* Male habetur, *ibid.* VI. Tria Capitula se damnaturum promittit, *ibid.* VII. Et quidem in Synodo Cpolitana, *ibid.* VIII. Quo anno Judicatum emisit, *ibid.* IX. & seq. & 548. III. Ejus nomen in Diptychis primo loco ponitur, 547. XI. Duas Epistolas Constantini Magni a Justiniano Imp. in Latinum versas recipit, *ibid.* XII. Scribit ad Aurelianum Episc. Arelatensem de capta Roma & de Tribus Capitulis, 550. III. Africanos Episcopos excommunicat & ab ipsis excommunicatur, *ibid.* VI. Synodum Oecumenicam necessariam credit, sed eam in Italia cogi vult, *ibid.* VII. & seq.
- Vigilius sui Pontificatus initio Tria Capitula damnare promiserat, *ibid.* XI. & seq. Edictum Justiniani contra Tria Capitula suppressi petiit, 551. VIII. Male habetur a Justiniano Imp. *ibid.* X. Theodorum Cæsareæ Cappadociæ Episcopum damnat, *ibid.* XI. & seq. Sententiam in eum non publicavit, *ibid.* XIII. & 552. III. Chalcedonem aufugit, 551. XIV. Vigilius Synodum cogi permittit ea lege, ut pari numero Latinorum & Græcorum componatur, 553. VII. Ejus Judicati fragmentum superest, *ibid.* X.
- Vigilius Constitutum emittit, *ibid.* XIV. Quid contineret Constitutum, *ibid.* Constitutum in Synodo lectum non est, *ibid.* XV. & seqq.
- Vigilius ob Trium Capitulorum defensionem in exilium a Justiniano mittitur, *ibid.* XXIII.
- Vigilii Epistola ad Justinianum Imp. & Theodoram Aug. a Monothelitis interpolata fuit, *ibid.* XXVIII.
- Vigilius exilio relaxatur, 554. II.
- Vigilius Quintam Synodum approbat, *ibid.* III. Constitutum emittit pro confirmatione, *ibid.* IV. In Siciliam redit, *ibid.* V. Archiepiscopo primæ Justinianæ vices suas committit, 555. V. Moritur, *ibid.* VII.
- S. Vincentii Abbatis Legionensis & sociorum Martyrium, 584. VI.
- Vinum ad sepulcrum S. Martini crescit, 580. VI.
- Vinum benedictum S. Martini nomine invocato propinari solitum, *ibid.*
- S. Virgilius Episcopus Arelatensis fit Sanctæ Sedis Vicarius, 595. III.

Z

Zoilus Episcopus Alexandrinus e Sede deicitur, 551. IX.

I N D E X

ANIMADVERSIONUM

In quo Consules annorum, cætera vero paginarum numero indicantur.

Asteriscus ad Consules indicat novas in Pagium emendationes.

A

Alboinus quo tempore neci traditus a Romunda uxore, pag. 292. Ejus regni duratio in Italia, *ibid.* Quo Justiniano anno id acciderit, *ibid.*
Avarum adventus Byzantium, & Turcarum legatio ad Justinum quo anno contigerit, 248.

B

Barfanuphii duo, totidemque Dorothei, 43. Horum alter Dorotheus cum Barfanuphio Severianum dogma probarunt; alter vero catholicus & monachus fuit, *ibid.*

C

Columbæ plures esse Vitas perspicue demonstrant Bollandistæ, 243. Quo anno, quæ de causa Britanniam advenerit, *ibid.* Ejus obitus, *ibid.*

CONSULES.

P. C. Basilii V. C. V. vel VI.	546.
P. C. Basilii V. C. VI. vel VII. vel Novies P. C. Johannis V. C.	547.
P. C. Basilii V. C. VII. vel VIII.	548.
P. C. Basilii V. C. VIII. vel IX.	549.
P. C. Basilii V. C. IX. vel X.	550.
P. C. Basilii V. C. X. vel XI.	551.
P. C. Basilii V. C. XI. vel XII.	552.
P. C. Basilii V. C. XII. vel XIII.	553.
P. C. Basilii V. C. XIII. vel XIV.	554.
P. C. Basilii V. C. XIV. vel XV.	555.
P. C. Basilii V. C. XV. vel XVI.	556.
P. C. Basilii V. C. XVI. vel XVII.	557.
P. C. Basilii V. C. XVII. vel XVIII.	558.
P. C. Basilii V. C. XVIII. vel XIX.	559.
P. C. Basilii V. C. XIX. vel XX.	560.
P. C. Basilii V. C. XX. vel XXI.	561.
P. C. Basilii V. C. XXI. vel XXII.	562.
* P. C. Basilii V. C. XXII. vel XXIII.	563.
* P. C. Basilii V. C. XXIII. vel XXIV.	564.
P. C. Basilii V. C. XXIV. vel XXV.	565.
* P. C. Basilii V. C. XXV. vel Fl. Justinus junior Aug.	566.
* Fl. Justinus Aug. sine collega, vel P. C. Justiniano Aug. an. II.	567.
* P. C. Justiniano Aug. an. III. more Victoriano, vel an. I.	568.
* P. C. Justiniano Aug. an. II. vel III.	569.
* P. C. Justiniano Aug. an. III. vel IV. ab ejus consulatu secundo, vel P. C. Basilii V. C. XXIX.	570.
* P. C. Justiniano Aug. IV. vel V.	571.

* P. C. Justiniano Aug. V. vel VI.	572.
* P. C. Justiniano Aug. VI. vel VII.	573.
P. C. Justiniano Aug. VII. vel VIII.	574.
P. C. Justiniano Aug. VIII. vel IX.	575.
P. C. Justiniano Aug. IX. vel X.	576.
P. C. Justiniano Aug. X. vel XI.	577.
P. C. Justiniano Aug. XI. vel XII.	578.
* Tiberius Constantinus Aug.	579.
* I. P. C. Constantini Aug. vel an. II.	580.
* II. P. C. Constantini Aug. vel an. III.	581.
III. P. C. Constantini Aug. vel an. IV.	582.
* Ti. Mauritius Aug.	583.
I. P. C. Mauricii Aug. vel an. II. post primum ejus consulatum.	584.
II. P. C. Mauricii Aug. vel an. III. vel an. II. post secundum ejus consulatum.	585.
* III. P. C. Mauricii Aug. vel an. IV. vel anno III. post secundum ejus Consulatum.	586.

D

Domnoli Cenomannensis Episcopi ordinatio, sedis tempus, & obitus, 399.

E

Epistola XXXVI. libri secundi a S. Gregorio scripta fuit ad Istriæ Episcopos, non vero ad Hibernos, 528 Oppositum minime colligitur ex Epistola S. Columbani, *ibid.*

H

Honoratus Mediolanensis Episcopus quando ex hac vita decesserit, 367.

I

Joannis Papæ Sedis tempus, & obitus, 505. Joannis Diaconi locus in vita S. Gregorii, de Liguris, Venetis & Iberis ad Ecclesiam reductis, corruptus, 528. Justiniani obitus, & Justiniano exordium validissimis argumentis firmatur contra Pagium, 232. 248. Justiniano quando primum Consulatum interit, *ibid.* Quando vero secundum, 261. Ad ejus Imperii chronologiam stabiliendam nihil officit Boetii epitaphium, 316. Quænam apud veteres fuerit illius annos supputandi ratio, 248. Ma-

M

M Anichæorum internecio a Ravennatensibus
quo anno contigerit, 177.
Mauricius quando Consul effectus, 233. 324.
Quis illi successerit, 233.

N

N Arfētis pugna cum Theia quo tempore com-
missa, 79. In ea Theias ipse interfectus fuit,
Gothi que fusi, *ibid.*

P.

P Auli diaconi narrationem de pecunia re-
condita Narfētis in Cisterna improbens Pa-
gius, hallucinatur, 278.

Pelagii Papæ ordinatio quo die consignetur, 153.
Sedis tempus, & obitus, 185.
Procopius quid de prælio quodam Longobardo-
rum cum Gépīdibus, 7.

S

S Ophronii elogium Joanni jejunatori accomo-
datum a Pagio ad alium pertinet Joannem,
605.
Synodus Lugdunensis anno 570. celebrata non
prima, nec secunda, sed tertia fuit, 288.
Synodum Gradensem commentitiam esse aper-
tissime probatur, 355.
Synodus Valentina ad quem annum referenda
sit, ex valida conjecturâ colligitur, 459.
Synodi duæ Schismaticorum præter Maranensem
& Romanam necesse est admittantur, 500.
Ad quem annum utraque pertineat, *ibid.*

F I N I S.

SPECIAL FOLIO
43-B
15274
V.10

